Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
141
L
15
NAPOLI

BIBL. NAZ.
VITT. EMANUELE III
141
L
15
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

RERUM GERMANICARUM VETERES IAM PRIMUM PUBLICATI SCRIPTORES VI.

IN QVIBVS PRÆTER RELIQVOS, WIPPO DE CONRADI SALICI IMP. VITA: ET TRES ANTIQVITATVM FVLDENSIVM, DIV DESIDERATI LIBRI, INVENIVNTVR.

EX

IOANNIS PISTORII

BIBLIOTHECA ERVTI ET VINDICATI,

NVNC

EDITIONE TERTIA

REVISI, EMENDATI, ET VARIIS OBSERVATIONIBVS ILLVSTRATI,

CVRANTE

BVRCARDO GOTTHELFFIO STRUVIO,

SEREN. DVCVM SAXONIÆ, ET SEREN. MARCHIONIS BRANDENBVRGICI CONSILIARIO AVLICO, HISTORICO SAXONICO, ET IN ACADEMIA IENENSI PROFESSORE.

Cum Gratia & Privil. Sac. Cæſ. Maj. itemque Potentiſſ. Reg. Polon. & Elect. Saxoniæ Special.

RATISBONÆ,

Sumptibus JOANNIS CONRADI PEEZII, M DCC XXVI.

Digitized by Google

INSIGNIA
ILLVSTRISSIMI & REVERENDISS. PRINCIPIS & DOMINI
DN. JOANNIS FRIDERICI,
ABBATIS ECCLESIÆ FVLDENSIS,
Sereniſſimæ Imperatricis Archicancellarii, per Germaniam & Galliam Primatis, Principis Sacri Rom. Imperii.

Crux orbem cingit quatuor dimenſa figuris,
Nigraque transverſis albicat illa notis.
Jure Crucem triplex ſacer ambit circulus, ille
Diis numerus, Terræ Manibus ille ſacer.
Hic benè conveniunt, & in una ſede morantur
Quadrata & teretis Nobile ſchema Tholi.

REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
DOMINO JOANNI FRIDERICO,
ABBATI FULDENSI,
DIVÆ AUGUSTÆ ARCHICANCELLARIO, PER GERMANIAM ET GALLIAM PRIMATI, &c. DOMINO SUO HUMILIME COLENDO.

OPtime plurimumque de majoribus noſtris & Republica mereri, qui libros veteres, & in eis vel res glorioſè geſtas, vel varie habitatas poſſeſſaſque provincias, vel liberorum & familiarum procreationes, non domi tantum in uſum ſervant, ſed ad poſterorum longiorem memoriam in publicam lucem ſiſtunt, eoque modo ab interitu atque deſperatione tuentur, nullum eſſe communis rationis compotem exiſtimamus, qui vel inficietur vel dubitet. Nec enim in priſcos illos, à quibus naſcendi originem ſumpſimus, rectior alia grati animi declaratio, quam cum vitam, quam nobis dederunt, mortuis nos reddimus, diuque ſepultos & oblivione inobſcuratos, in novam mundi notitiam ad eorum rurſus recordanda nomina & facta reſtituimus. Deinde nec ad illiciendos in antiquam virtutem poſteros, & ad ſimiles Reip. reponendos viros, impreſſio efficacior, quam cum majorum & præſertim germanitatis noſtræ exempla ante mundi oculos & animos ponimus, magnoque lumine ad excitandam imitationem pingimus: cum nihil ita nos, ac eorum authoritas, qui nos genuerunt, vel ante nos in eadem gente patriaque vixerunt, ad parem pietatis & fortitudinis exprimendam imaginem moveat, & tanquam incuſſis ſtimulis impellat.

Quæ conſideratio multos noſtræ ætatis viros in eam curam conjecit, ut, quæ quiſque de veterum libris & monimentis colligere, ſuaque quoquo modo facere poſſet, continuo in apertum referret: tum ut in omnium manibus ad communem uſum verſarentur; tum ut multiplicati infiniteque deſcripti libri diutius contra temporum & hominum inju-

injurias ſupereſſent, nec facile occaſum rurſus interitumque ſubirent. Ut nam verò ante multos annos, cum in Monaſteriorum & Eccleſiarum bibliothecis optimos rerum Germanicarum authores ruſticus tumultus aliæque bellorum tempeſtates nondum perculiſſent, ad eandem diligentiæ conſiliique rationem ſuperior inceſſiſſet ætas? Sic enim tum res noſtræ, tum Græcæ & Romanæ, ad majorem hominum notitiam perfluxiſſent, & ea in libris apertè legeremus, quæ nunc deleta, ne quidem per conjecturam conſequimur, magnoque noſtro damno & majorum contumelia neſcire fruſtraque deſiderare debemus.

Sed id, ut neglectum & perditum, fruſtra optamus: nec aliud relictum nobis reliquum eſt, niſi ut maximi miſerrimique naufragii paucas in non multis bibliothecis ſparſas, ægreque ſervatas tabulas, quoquo modo avaritiæ eorum, qui clàm cuſtodiunt, ereptas, in publicum ſtatim communi ſaluti evulgemus, ne aboleri amplius poſſint, nec diutius jaceant, & ab hominum oculis animisque peregrinentur. Ad quam ſententiam ego diu me ſic obfirmavi, ut per noſtram provinciam, quà ſuſpicio libri eſt, omnes angulos & latebras excutiam, & repertos libros melioribus literis deſcribi, & in Typographiam ſine mora dedi jubeam: cujus animi & ante multos annos ſpecimen in aliquot Germanicarum hiſtoriarum tomis oſtendi, & nunc edendis paulatim multis (ſed raris) voluminibus repeto: nec deſinam, niſi publicatis omnibus, quæ in manus meas vel eousque poſt accuratam diligentemque perquiſitionem venerunt, vel novo ſtudio meo deinde adjicientur. Nec gratiam me à lectore collecturum dubito: vel ſi is, qui jam legit, ingratior erit, non deerunt poſteri, qui in ſummo beneficio magnum inde hiſtoriis rebusque Germanicis prælatum lumen agnoſcent.

Nam, ut pauca de nonnullis, quæ in hoc tomo ſunt, dicam, primum volumen quot quantasque res congeſſerit, vel nullis antea publicis literis, vel non ita luminoſè traditas? quot Belgicas per liberos & nepotes ductas explicatasque familias? ſine quibus mancam Germanicam Belgicam hiſtoriam eſſe, neceſſum eſſet.

Secundus vero libellus, qui nunc primum ex tenebris, in quibus per annos 600. latuit, in mundi conſpectum meo labore profertur, quantum lumen eſt in rem hiſtoricam? Ut enim alia non eſſent, ejus ſolo beneficio Giſalæ, uxoris Conradi Salici Imp. vera, diu hactenus varieque diſceptata origo aſſeritur: quam alii quondam Rudolfi, Burgundiæ regis poſtremi, ſororem, Conradi filiam; rurſus alii Henrici ſancti ex ſorore Gerbirga neptim crediderunt: alii ad Lucenburgios vel Moſellanos principes, vel ad Franciæ reges; alii alio retulerunt, ſumma opinionum varietate & hiſtoricorum dimicatione. At nunc ex Wippone (author is eſt ſecundi libelli, certæ fidei ſcriptor, & Conrado Salico à ſacris) ſine dubitatione conſtat, ab Hermanno, Suevorum Duce, fuiſſe ex Gerbirga (non Garyopirga) Rudolfi Burgundi ſorore ſuſceptam: quò omnia conſentiunt. Nec enim Henrico ſancto Imperatori Gerbirga ſoror, niſi religioni devota & in Chinnſec Abbatiſſa: cui filiam

Giſalam affingere, quam eſſet in vitam monaſticam & in ipſum Salicum probroſum? Hermanno igitur Suevo, Henrici ſancti propinquo, non ſoror Gerbirga, ſed Burgunda Conradi filia Gerbirga nuptum collocata, Giſalam genuit: quæ & primo in Brunonis, marchionis Saxoniæ, ex Henrici Aucupis germanitate: & ſecundo in Erneſti Sueviæ Ducis (qui Leopoldi filius) & tertio in Conradi Salici Imperatoris matrimonio vixit: mater ex Salico Henrici III. Imperatoris & aliquot filiarum. Ubi ſimul veterum ſcriptorum aliquot, & in iis Trithemii turpe deliramentum, erroris convincitur, quos Henricum III. Comitis à Calw filium, & per filiæ Salici nuptias ad Imperium evectum, comminiſci non puduit.

Nec contentus Vuippo, mariti ſimul Conradi Salici gentem explicat, & ejus patrem Henricum vel Henzilonem; matrem Adelheydam Francici generis, Alſatiæ Duciſſam; avum Othonem Francorum; patruum, Conradum Carinthiæ Ducem; patrueles Conradum Carinthium, hujusque fratrem Brunonem, Herbipolitanum Epiſcopum, recenſet: totamque familiam ad authorem Conradum Oſtrofrancorum & Suevorum, occiſum in bello Ungarico Anno 977. principem, Werneri filium, ducit.

Reliqua non attingemus, quæ de utriusque Conradi patruelium ad Romanorum regnum aſpiratione; quæ de alterius Conradi in familiæ commodum ceſſione; quæ de vita & geſtis; quæ de pietate & moribus commemorat: quæ ſine Wipponis teſtimonio vel dubitata nobis, vel incomperta & neglecta prorſus eſſent: ut illum non periiſſe authorem, permagni ad rerum Germanicarum notitiam atque dignitatem interſit.

Utinam vero idem reliquis Imperatoribus obtigiſſet, & quisque ſimilem nactus Vuipponem eſſet, qui ejus familiam, nuptias, conſanguineos, & facta, tum in libris conſignaſſet, tum æquè feliciter ad nos transmiſiſſet. Veterum certè principum magis ſplenderet, & minus ambigeretur dignitas: nec ita diſſimiliter in libris ſucceſſiones jactarentur. At illa felicitas Conradi fuit: ut hodie ejus omnia, tanquam ſi recenti memoria accidiſſent, ſine errore magna animi lubentia recordemur: qui ſecundi libelli fructus eſt, & Vuipponis in nos beneficium.

Acceſſit tripartitus tertius liber, in quo provincia tua, Reverendiſſime & Illuſtriſſime Princeps, tam exactè dimenſa deſcriptaque tenetur, ut nullam Germaniæ ditionem vel Strabo vel Ptolomæus, vel iſtorum hominum aliquis, majori accuratione atque diligentia ſub notitiam noſtram ſubjecerit. Ita omnes fluvii, montes, ſylvæ, urbes, pagi, vici, perſonæ, antiquiſſimis nec amplius in commune nobis nomenclaturis commemorantur, & inter ſe diſtinguuntur. Buchoniæ nomen, quod in partem olim unam conveniebat, hodie toti provinciæ hæret. Cæteras partes, Grapfeldiam, Vuedreciam, & quotquot ſuperſunt, nuper cum in S. Bonifacii epiſtolis primum legimus, ut barbara, & horrida (ſed ſimul ignota,) ſtupuimus: quæ nunc ex tripartito tertio libro ſine nego-

negotio innoteſcunt. Ad perſonas ſi mos ætatis tuliſſet, ut cognomenta aſſcriberentur, quot illuſtres & nobiles familiæ, tum quæ intercidérunt, tum quæ ſalvæ ad nos inceſſerunt, in clariſſima luce verſarentur? Sed, præter Heſſorum & Hennebergios Comites, in cæteris nec officii interdum locus nec gentilitas nominatur: ut, quorum hominum fuerint, vel prorſus ignoremus, vel ex obſcuris ſuſpicionibus ægrè conjiciamus: quod iſtius ſeculi conſuetudini tribuemus, quæ nobiles, Comites, ipſosque Duces ſine habitationis loco & præfecturis vel familiæ cognomentis abſolutè ſimpliciſſimeque propriis nominibus notabat: forte quod, qui tum Conradus & inde Dux certi loci & gentis eſſe cognoſcebatur, poſteris omnibus, quis olim fuiſſet, eodem modo exploratum compertumque futurum eſſe, ſimplices noſtri & non nimium curioſi majores arbitrarentur: vel quòd ex dignitatibus, quæ in familiis non inhærebant, nec ad filios progrediebantur, non poſſe familiarum diſtingui ſtatus judicarent. Id igitur unum tripartito libro noſtro decedit: ſed quod commune omnium veterum librorum atque traditionum eſt: in cæteris veterem provinciæ imaginem, partiendis nominandisque locis omnibus, ante oculos noſtros magno cum ſplendore conſtituit, ut, qui populi, quomodo inter ſe ſedibus abjuncti, quæ loca inſederint, & quæ tum fluviorum, montium, urbium, vicorum, & gentium nomina, æquè hodie ſciamus, ac ſi ante octingentos annos inter majores noſtros in media Germania ætas acta decurſaque noſtra fuiſſet: quod magni meritò facere, & gratias DEO, qui librum ſervavit, perſolvere debemus. Cujus ſimiles ſi quisque Germaniæ tractus ab anteceſſoribus conſignatos, tam diuque relictos accepiſſet, nihil eorum, quæ jam à libris deſerti deſideramus, notitiam memoriamque noſtram fugeret: magnaque cum animi voluptate tanquam præſentes intueremur, ut habitata olim cultaque patria noſtra, ut limitibus ſpaciisque diſcriminata, ut poſſeſſa gubernataque fuerit: ut locis prima nomina, & ex quibus initiis patres noſtri impoſuerint: quæ partim adhuc (ſed inflexa corruptaque) manent: partim à novis poſſeſſoribus novisque ſeculis ſublata, in oblivionem, aliis novis ſubſtitutis, abierunt.

Ad tres illos libros, quos ordine commemoravimus, adjuncti tres ſunt alii: Auguſtanum, Conſtantienſe, & Mindenſe Chronicon: quibus novam laudationem hoc loco non dabimus: laudare, ne epiſtola longior ſit, ſeipſos ſinemus; jucundos certè (tametſi aſperiori latinitate) propter res, quas in ſe complectuntur, & propter familiarum provinciarumque tractationem, futuros eſſe lectori non dubitamus.

Ex illis igitur omnibus hic tomus, quem in lucem edimus, ad molem iſtam accrevit: qui cùm ſub magni principis nomine emittendus in publicum eſſet, nulli nuncupari rectius, majoribusque de cauſis, quàm tibi, Reverendiſſime & Illuſtriſſime princeps, potuit. Primum enim in tres ille partes diviſus liber tuus eſt, monaſteriique & principatus tui proprius: quem ante annos quinquaginta ab hæretico (prædicante hiſtorico) ſurreptum, ego in magni Germaniæ Comitis Biblio-

 theca

theca ſepultum reperi: ſtatimque reddendum in locum, unde detractus fuit, & in cujus rem & uſum pertinet, ſenſi: ſed ut ſimul, ne novam rurſus ex ſimili periculo mortem obiret, publici juris fieret, nec amitti amplius poſſet. Erat olim hæreticis direptioni & prædæ Fuldenſis monaſterii tui ampliſſima veterumque librorum ad miraculum pleniſſima Bibliotheca, equeſtris unius viri culpa, qui exiſtimatione apud Abbatem florebat. Is verò, qui hunc librum authoritate Cæſaris, à quo literas habuit, ad utendum cum aliis multis ſumpſerat, poſteà variis procellis circumjactatus & morte oppreſſus, retinuit: & ut ad crapulam projectus erat, cum multos in diverſoriis oppignoraſſet, qui poſteà perierunt, illum eundem & paucos alios Comiti reliquit: in cujus carcere à nemine animadverſi, eousque delituerunt. Magna verò certè inceſſi lætitia, cùm Illuſtriſſimus, & doctrina virtuteque præcellens Comes, prioris Comitis hæres, Dominus Joannes Georgius Zolleranus, Eitel Friderici filius, (qui ipſe plures evulgandos curabit) copiam libri faceret, & ad deſcribendum permitteret: tùm ut magnum Germanicæ antiquitatis, tanquam de novo effoſſum è terra, theſaurum & publicæ lætitiæ materiam omnibus impertirem, tum verò ut eo modo ad idem limen, unde alii exportaverant, rediret poſtliminio, & rurſus tibi monaſterioque tuo ad recordandam & confirmandam veterum poſſeſſionum originem ſerviret: quo uno ita magnam me initurum gratiam ſperavi, ut, ſi ingentem auri opulentiam dediſſem, non poſſem majorem.

Mittere igitur neceſſariò & ex officio in manus tuas & in novum veteris Archivi tui jus; ſed ſimul tradere per epiſtolam publicam debui: ut & receptum meo ſtudio librum poſteritas ſciret, & ut ab omni occaſu injuriaque ſecurior liber eſſet. Nec peccaſſe me, cum rem in omnes partes perpendo, nec aliter te, quàm in beneficii loco habiturum arbitrari poſſum: quæ una inſcriptionis cauſa.

Deinde ſingularem in me meosque propenſionem ab integro biennio multis exemplis oſtendiſti, ut quam viciſſim grati beneficiorumque memoris animi ſignificationem redderem, diu multumque jam mecum deliberem. Hæc igitur cum ſe primum offerret occaſio, accepta ſubitò libenterque fuit, ne gratiam, ſi diutius tacerem, oblitus viderer: cum mihi, ut honeſto viro antiquius magisque cordi nihil ſit, quàm profiteri publicè, magnis me à te, Reverendiſſime & Illuſtriſſime Princeps, affectum ornatumque beneficiis, ita devotum in ſervitutem tuam conſtrictumque teneri, ut, quomodo exeam, ſi ætatem vitamque totam impendam, non videam. Nec id ſolum, ſed tertio fuit muneris mei, ut dignitatem, quæ poſt mortem anteceſſoris (Bone Deus, qualis & quanti olim Principis! & quàm beati jam in cœleſti Republica civis!) tibi jure merito tributa fuit, & quò aliqua etiam (ſed poſterior) cura mea acceſſit, non privatis tantum literis, ſed publico & ante omnium oculos propoſito libro gratularer, pariterque teſtatum facerem, in alium, qui prioris principis & pietate & Catholicæ religionis ſtudio ſimilior,

lior, & virtutibus omnibus vicinior eſſet, non potuiſſe ampliſſimam illam Fuldenſis Abbatiæ rectionem & in excelſum Germaniæ principatum ſucceſſionem transferri. Sic enim & ſemper conſuevisti, & jam præſertim in ſummum locum dignitatisque gradum evectus, vitæ regnique tui rationes ſubducis, ut non ſolum, quemadmodum in Romanum univerſum Imperium lumen & ornamentum ingenii judiciique tui proferas, ſed quomodo Catholicam, quæ ſola vera & CHRISTI eſt, locis iſtis afflictam & hæreticorum pedibus & linguis conculcatam religionem iterum extollas, & errantem nobilitatem ac plebem in viam ſalutis revoces, noctes atque dies ſolicite anxieque perquiras, & in eo laborem omnem tuum verſari exercerique ſinas: præſertim verò, ne princeps Balthaſarus, anteceſſor tuus, terræ & cœli decus, cuiquam vel Imperii amantior vel aſſerendæ religionis & obliterandæ hæreſis cupidior diligentiorque cuiquam videatur. Qua in re & DEO & Pontifici Cæſarique places, & omnium, qui ſolius DEI gloriam & Germaniæ ſalutem cordi habent, in te animos oculosque convertiſti: ut nihil niſi te, zelumque tuum loquantur; ad progreſſiones tantum diligentiæ tuæ reſpiciant; ſucceſſum felicem & vitam diuturnam ad abſolvenda illa, quæ pro fide Catholica ad imitandum proximum nuper mortuum ſuperandumque principem ſuſcepiſti, magnis ardentibusque votis optent.

Atque hæ cauſæ ſunt, cur & Reverendiſſimo Illuſtriſſimoque nomini tuo præſentem tomum nuncupaverim, & cur, ſi intermiſiſſem, alienum ab officio virtutis pietatisque meæ feciſſem. Suſcipe igitur, Reverendiſſime & Illuſtriſſime princeps, cum libro humilimum me tuique obſervantiſſimum ſervum: nec patere, ut vel libro fruſtra obſtrigillent obtrectatores, vel mea in te fideliſſima conſtantiſſimaque veneratio (quæ perpetua erit) in dubitationem vel ſuſpicionem unquam deveniat. DEUS te Eccleſiæ, Imperio & nobis in multos annos ſervet, ornet, augeat. Sic quotidie & opto & ad DEUM intercedo: & ſolent mecum boni viri quàm plurimi. Friburgo Calendis Auguſti, Anno 1607.

Celſitudinis Reverendiſſimæ Illuſtriſſimæq; tuæ

ſervus humilimus & paratiſſimus,

Joannes Piſtorius D. Ser. Dom. Noſtri prælatus domeſticus, Eccleſiæ Cathedralis Vratislav. præpoſitus, Sac. Cæſar. Majeſt. à conſiliis.

CONTINENTUR

HOC RERUM GERMANICARUM TOMO ORDINE HÆC:

I. Magnum Chronicon, *in quo cumprimis Belgicæ res & familiæ diligenter explicantur. Authore, vel Collectore ordinis S. Auguſtini canonicorum Regularium prope Nuſſiam religioſo.* *fol. 1.*

II. Wippo *de vita Chunradi Salici Imperatoris.* *fol. 457.*

III. *Germanicarum antiquitatum theſaurus: vel* Traditionum Fuldenſium *libri* III. *fol. 487.*

Singularum traditionum enumerationem ſubjecimus ſtatim poſt ſequ. pagina, ut ibi ſimul in conſpectu eſſent.

IV. Auguſtanum Chronicon Eccleſiaſticum, *authore Sigismundo religioſo.* *fol. 655.*

V. Chronicon Epiſcopatus Conſtantienſis, *inchoatum à* Jacobo Manlio, *Brigantino Doctore: poſtea auctum ab alio bono viro, adjectis Epiſcoporum familiis.* *fol. 687.*

VI. Chronicon Epiſcoporum Mindenſium, *incerto Collectore: cum Eccleſiæ illius privilegiis.* *fol. 807.*

TRADI-

TRADITIONES QUÆ CONTINENTUR IN LIBRIS III. FULDENSIUM.

LIBER I.

I. *Traditio bonorum in Hirtzfeld vel Beogo Huntlingen & Wintergraben.*
II. *Traditio mancipiorum & bonorum Hadaburgi & ſororis.*
III. *Traditio bonorum & mancipiorum in Lurungun & Soltzidorſer marca.*
IV. *Traditio mancipiorum in Tulba.*
V. *Traditio bonorum juxta Scammunfuldam fluvium.*
VI. *Traditio bonorum mancipiorum in villa Hnutlingen.*
VII. *De eadem villa.*
VIII. *Traditio bonorum in Muotvvinesheym.*
IX. *Traditio quinque mancipiorum.*
X. *Traditio bonorum in Oſtheym & Muniricheſtat.*
XI. *Traditio bonorum in marca ad fluvium Stidinam.*
XII. *Traditio bonorum in Baldmunteshus.*
XIII. *Traditio Einhartæ & Engihfridæ Conjugis latæ.*
XIV. *Liberalis Traditio in multis pagis & villis.*
XV. *Traditio bonorum & mancipiorum in Peratleibes-huſen & Wintgraben.*
XVI. *Traditio bonorum & mancipiorum in Wintgraber & Hrammunger marca.*
XVII. *Traditio bonorum & mancipiorum in marca & villa Chizzige.*
XVIII. *Donatio bonorum & mancipiorum in Adalfri-desbuſen.*
XIX. *Donatio bonorum in Hnuttilinger marca.*
XX. *Traditiones ſingulares numero duodecim.*
XXI. *Traditio bonorum in Lutteru.* (ba.
XXII. *Traditio bonorum & mancipiorum in Wintgra-*
XXIII. *Traditio bonorum in Fliedinu.*
XXIV. *Traditio bonorum in Schvvabriot.*
XXV. *Traditio bonorum in eadem villa Svvabriot.*
XXVI. *Traditio bonorum in villa Uthorpe.*
XXVII. *Traditio bonorum in villa Langendorf.*
XXVIII. *Traditio bonorum in Speichbach & Sinnau-gevve.*
XXIX. *Traditio bonorum in villa Wintgraben.*
XXX. *Traditio bonorum in Lichtolfesbach.*
XXXI. *Traditio bonorum in villa Urtorphe.*
XXXII. *Traditio bonorum in Kizzebero marca.*
XXXIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in Chiz-zichi.*
XXXIV. *Traditio dividuæ capturæ in Fleidinu.*
XXXV. *Traditio bonorum & mancipiorum quorun-dam.*
XXXVI. *Traditio bonorum & mancipiorum, non no-minato loco.*
XXXVII. *Traditio bonorum in Hnutlingen.*
XXXVIII. *Traditio bonorum in Scuntra.*
XXXIX. *Traditio bonorum in marca Tulbu.*
XL. *Traditio bonorum in Egibelmesbus.*
XLI. *Traditio bonorum in Ebnaſa.*
XLII. *Traditio bonorum in Fleidener marca.*
XLIII. *Traditio bonorum in villa Fleidinu.*
XLIV. *Traditio bonorum incognitorum.*
XLV. *Traditio bonorum in villa Tulba.*
XLVI. *Traditio mancipiorum.*
XLVII. *Traditio bonorum in Oſtheym & Muniribeſtate*
XLVIII. *Traditio bonorum in Hnutlinger marca.*
XLIX. *Tradito Ratfridi & Rosmotae.*
L. *Traditio bonorum in villa Habolfesbach.*
LI. *Traditio bonorum in villa Scuntru.*
LII. *Traditio bonorum in villa Fleidinu.*
LIII. *Traditio bonorum in villa Hnutilinga.*
LIV. *Traditio bonorum in Hnutilunger marca.*
LV. *Traditio capturæ in fluvio Scuntru.*
LVI. *Traditio bonorum in Hlutabu.*
LVII. *Traditio unius jugeri.*
LVIII. *Traditio bonorum in villa Suaberot cum man-cipiis.*
LIX. *Traditio bonorum in Chinzicha.*
LX. *Traditio bonorum in marca Hamelunburg in villa Thioſbach.*
LXI. *Traditio capturæ in fluvio Fleidina.*
LXII. *Traditio bonorum in Fleidiner marca.*
LXIII. *Traditio bonorum in villa Chizzicha.*
LXIV. *Traditio bonorum in villa Wintgraben.*
LXV. *Traditio bonorum in Arinebrunnen & Langen-dorf.*
LXVI. *Traditio bonorum in Anrefridesbuſen.*
LXVII. *Traditio bonorum in Scuntra.*
LXVIII. *Traditio bonorum in Walperacht.*
LXIX. *Traditio pecorum & veſtium.*
LXX. *Traditio bonorum in Lichtolfesbach, Aſefeld & Bonland.*
LXXI. *Traditio bonorum in villa Tulba.*
LXXII. *Traditio capturæ in Scalagevvono marca.*
LXXIII. *Traditio bonorum in villa Hohheym.*
LXXIV. *Traditio bonorum in villa Urdorf.*
LXXV. *Traditio bonorum & mancipiorum in Wig-hartesheym.*
LXXVI. *Traditio bonorum & mancipiorum in loco non nominato.*
LXXVII. *Traditio bonorum in villa Urdorf & Chinz-ziga & Adelfrideshuſen.*
LXXVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Tulba.*
LXXIX. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Wintgraben.*
LXXX. *Traditio bonorum in Kiziccher marca.*
LXXXI. *Traditio bonorum in Hengiſtorf.*
LXXXII. *Traditio bonorum in villa Nutalinga.*
LXXXIII. *Traditio bonorum in villa Tulba.*
LXXXIV. *Traditio bonorum in villa Oſtheym.*
LXXXV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Oſtheym.*
LXXXVI. *Traditio bonorum ſuperioris Saltzbron-nen, prope Chizzinga in pago Salageuve.*
LXXXVII. *Traditio bonorum in villa Eſchinabach.*
LXXXVIII. *Traditio partis de Saltzbronna prope Chizzinga.*
LXXXIX. *Traditio bonorum & mancipiorum in pago Salageu.*

XC.

XC. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Machtolfesbus.*
XCI. *Traditio in Karagoltesbach villa.*
XCII. *Traditio vineæ in villa Machtolfelsbus.*
XCIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Karagoltesbach in pago Aſeſeld.*
XCIV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Langendorf.*
XCV. *Traditio pecorum & ſupellectilis.*
XCVI. *Traditio pecorum & mancipiorum.*
XCVII. *Traditio capturæ in fluvio Elmaha.*
XCVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Elmaha.*
XCIX. *Traditio capturæ in fluvio Elmaha.*
C. *Recuperatio capturæ Monaſterio ablatæ.*
CI. *Traditio capturæ in Elmaha infra terminum Kinziga.*
CII. *Traditio bonorum in pago Salageuu.*
CIII. *Traditio bonorum in villa Bolanten.*
CIV. *Traditio cenſus de bonis in Scuntern.*
CV. *Traditio bonorum in Weſtheym, Aſefelden & Aſchau.*
CVI. *Traditio bonorum & mancipiorum Aſefelde.*
CVII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Aſefeld & Bonlanten.*
CVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in Hemmingesbus & Niuuheim.*
CIX. *Traditio bonorum in Obaſesfeld & in pago Aſefelden.*
CX. *Traditio mancipiorum in Huntzesfeld.*
CXI. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Aſefeld.*
CXII. *Traditio prati in vico Aſefelden.*
CXIII. *Traditio bonorum in Aſefelder marca.*
CXIV. *Traditio bonorum in Bonlanten.*
CXV. *Traditio in villa Aſefeld.*
CXVI. *Traditio bonorum & mancipiorum unius in villa Juzenheym.*
CXVII. *Traditio bonorum in villa Graſatelli.*
CXVIII. *Traditio bonorum in villa Muotiveshein.*
CXIX. *Traditio bonorum in villa Arcahu in pago Weringavv.*
CXX. *Traditio bonorum in villa Tungide.*
CXXI. *Traditio bonorum in villa Heſinlar.* (ſtat.
CXXII. *Traditio bonorum in Waldſaze & Himmine-*
CXXIII. *Traditio bonorum in villa Chizzichi.*
CXXIV. *Traditio bonorum in villa Metichenfeld.*
CXXV. *Traditio capturæ in fluviis Fleidmæ & Dulbæ.*
CXXVI. *Traditio bonorum in villa Hramminga vel Hrammunga.*
CXXVII. *Traditio bonorum & mancipiorum ſine nomine loci.*
CXXVIII. *Traditio bonorum in Aſefelder marca.*
CXXIX. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Scuntra.*
CXXX. *Traditio bonorum & mancipiorum in Scuntra marca.*
CXXXI. *Traditio bonorum in villa Nittalinga.*
CXXXII. *Traditio bonorum in villa Nittilinga.*
CXXXIII. *Traditio bonorum in villa Nutilinga.*
CXXXIV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Vridorf & Nutilinga.*
CXXXV. *Traditio bonorum in Vridorf & Adelfridesbuſun.*
CXXXVI. *Traditio bonorum in Matolfesbus.*
CXXXVII. *Traditio vineæ in villa Tulla.*
CXXXVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Altendorf.*
CXXXIX. *Traditio bonorum in Heſſorum provincia ſex villis.*
CXL. *Traditio bonorum in villa Urthorff.*
CXLI. *Traditio bonorum & mancipiorum in Hobbeym, Weſthuſen, Gervvineshuſen.*
CXLII. *Traditio bonorum in Helmriheſſon.*
CXLIII. *Traditio bonorum in villa Vitorpff.*
CXLIV. *Traditio mancipiorum quatuor.*
CXLV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Scuntra.*
CXLVI. *Traditio in villa Svvinfurt.*
CXLVII. *Traditio capturæ prope cellam Lichtolfes.*
CXLVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in Bonlanten.*
CXLIX. *Traditio bonorum in villa Kizicha.*
CL. *Traditio bonorum & mancipiorum in Brunoſtetin, Wigreshuſin, Speozesheym & Brezzeſtat.*
CLI. *Traditio bonorum in villis Celling, Roſtorf, Dueſta, & Ruomfeld.*
CLII. *Traditio bonorum infra terminos villæ Cellinge.*
CLIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in pago Salageune.*
CLIV. *Traditio bonorum in villa Binuzfeld.*
CLV. *Traditio capturæ in Beinereſtat & Droſſeſtat.*
CLVI. *Traditio Heſſi Comitis in loco Zuuincilesbach.*
CLVII. *Traditio diverſæ.*
CLVIII. *Traditio Comitus Heſſi in Otekaresdorf.*
CLIX. *Traditio bonorum in cella & aliis locis.*
CLX. *Traditio Ebonis.*
CLXI. *Traditio Hamphonis.*

LIBER II.

I. *Traditio bonorum in Luchiſono & in Kaarbono.*
II. *Traditio villæ Maresfelden.*
III. *Traditio bonorum in Luchiſono.*
IV. *Traditio bonorum in Luchiſerana Marca, & in villa Niumbruma.*
V. *Traditio bonorum in villa Fribus.*
VI. *Traditio Ribharti de proprietatibus ſuis in Luchiſono & Katachano Marcis.*
VII. *Traditio bonorum in Jucchiſono Marca.*
VIII. *Concambium Domini Abbatis & Rodolphi Comitis.*
IX. *Traditio bonorum in Marca Luttura.*
X. *Traditio mancipii.*
XI. *Traditio bonorum in Wolfeshard.*
XII. *Traditio bonorum in villa Gobbuſa ſub Abbate Saſtinio.*
XIII. *Charta ſuper bonis in Geltresheim & Hengiſtædt.*
XIV. *Traditio bonorum in Mitelesdorf.*
XV. *Traditio bonorum in Nordheym.*
XVI. *Traditio bonorum in Muniberſtad & Habulteshеym.*

XVII.

XVII. *Traditio bonorum in Weſthus.*
XVIII. *Traditio bonorum in pago Paringe & in villis Sandheym, Northeym & Pladungen.*
XIX. *Cambium areæ in villa Heriſa.*
XX. *Traditio bonorum in Sala.*
XXI. *Traditio bonorum in Bobonia.*
XXII. *Traditio mancipiorum & agrorum & pratorum in villa Roſtorphe.*
XXIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in Stocheym & Wacheym.*
XXIV. *Traditio bonorum in Nordheym, Hoitine, Heriſatorf, Sulzifeld, Suualhungen, Chunitorpen, Pargdorf, & multis aliis locis.*
XXV. *Traditio bonorum in Marca Hengiſtorf & Hrannungen.*
XXVI. *Traditio bonorum in Svvinfurter Marca & aliis Marcis.*
XXVII. *Traditio Willibaldi Epiſcopi in terris & mancipiis.*
XXVIII. *Traditio bonorum in Landsfrideshus.*
XXIX. *Traditio bonorum in pago Aſecinx in quibusdam villis.*
XXX. *Traditio in Tagamat, Peinheiriſteti, Troſſeſteti, Marahasfeldum.*
XXXI. *Traditio bonorum in pagis Grapfelden & Gozfelden.*
XXXII. *Tradstio bonorum & mancipiorum in Adreodum.*
XXXIII. *Traditio bonorum in Marchereshuſen villa.*
XXXIV. *Traditio bonorum in Geltersheym, Hengiſtorph, Roumfeld, Machesbach, Bobbesheym.*
XXXV. *Traditio bonorum in Troncheym.*
XXXVI. *Traditio bonorum in Muniricheſtet, Hengisſtorf & Ramungen & Salu.*
XXXVII. *Traditio bonorum in Zalu.*
XXXVIII. *Traditio bonorum in Baldmundeshuſen.*
XXXIX. *Traditio bonorum in villa Marchereshuſen.*
XL. *Donatio facta Monaſterio Milize.*
XLI. *Traditio Abbatiſſæ Embildæ, quam ſecit monaſterio Fuldenſi.*
XLII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Streuu.*
XLIII. *Traditio mancipiorum in pago Tollifeld & Grapfeld.*
XLIV. *Traditio bonorum in Wangheymer marca.*
XLV. *Traditio bonorum in villa Madibach.*
XLVI. *Traditio bonorum in Ramunger & Habbesbacher & Hengistorfer marca, ad villam Giuſungen.*
XLVII. *Traditio bonorum in Holtono marcu.*
XLVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in loco Brataphu.*
XLIX. *De Satesdorf Marca & Saresdorf.*
L. *Traditio bonorum & mancipiorum in Geltresheym.*
LI. *Traditio bonorum in Theotricheshus in pago Grapfeld.*
LII. *Traditio bonorum in villa Salu in pago Grapfeld.*
LIII. *Traditio bonorum & mancipiorum, in Ortbereshus.*
LIV. *Traditio capturæ in villa Berghohe.*
LV. *Traditio duorum mancipiorum.*
LVI. *Traditio bonorum in Geltresheym.*
LVII. *Traditio XIII. mancipiorum.*
LVIII. *Traditio bonorum in villa Beinſegeſuuang Graſatel.*
LIX. *Traditio bonorum in Svvinſurtin, Eitrungesbach, Geltresreheym, Graſetellin & Ebalichbechin.*
LX. *Traditio bonorum iisdem villis.*
LXI. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Paringen.*
LXII. *Traditio bonorum in villa Oppahu.*
LXIII. *Traditio clerici unius & capſæ.*
LXIV. *Traditio octo mancipiorum.*
LXV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Atibuſen.*
LXVI. *Traditio bonorum in villis Oſtheym, Sundheym, Weſtheym, Elſpiu, & Mitilesdorf.*
LXVII. *Traditio mancipiorum.*
LXVIII. *Traditio bonorum in villa Hluringen.*
LXIX. *Traditio bonorum in Munichireſteti.*
LXX. *Traditio ancillæ.*
LXXI. *Traditio bonorum in Zuuisgenfaccho.*
LXXII. *Traditio bonorum in villa Oſtheym & Woltesſtreuua.*
LXXIII. *Traditio bonorum in Weſthus cum mancipiis.*
LXXIV. *Traditio bonorum in Munichiresſtat.*
LXXV. *Traditio bonorum in marca Muniricheſteti.*
LXXVI. *Traditio bonorum in pago Paringen.*
LXXVII. *Traditio bonorum in Muniricheſtat.*
LXXVIII. *Traditio bonorum in Grimaha.*
LXXIX. *Traditio bonorum in villa Hungerathehuſen.*
LXXX. *Traditio bonorum in Heriſathorpf, Hoitine, Izzentheym & Wagenhuſen.*
LXXXI. *Traditio bonorum in Geltresheym cum mancipiis.*
LXXXII. *Traditio Comitis Erpholdes in Sonesdorf.*
LXXXIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Rammgu.*
LXXXIV. *Traditio bonorum in Rannunger marca.*
LXXXV. *Traditio bonorum in villa Theodorf & Sundheym.*
LXXXVI. *Traditio bonorum in Birchfeldona marca.*
LXXXVII. *Traditio capturæ in villa Grazzesſtat.*
LXXXVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Munrichſteten.*
LXXXIX. *Traditio tredecim mancipiorum.*
XC. *Traditio mancipiorum & bonorum in Oſtheym, Sundheym, Weſtheym, Elſpa.*
XCI. *Cambium Abbatis Hadamari cum Werino.*
XCII. *Conſecratio templi in Sliereta.*
XCIII. *Cambium Brunonis fratris Othonis Imperatoris & Abbatis Hadamari.*
XCIV. *Traditio prædii & mancipiorum in Wolferaroder marca.*

XCV. *Terminatio & dotatio Eccleſiæ in Eſtigenfeld.*
XCVI. *Traditio bonorum & mancipiorum in Sigifrides, Schambach, Weſtheym, & Mitilesdorf.*
XCVII. *Cambium Abbatis Hadamari cum vaſallis ſuis.*
XCVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum.*
XCIX. *Traditio bonorum in villa Nordheym.*
C. *Traditio bonorum in terminis Goltheshcim.*
CI. *Traditio bonorum in terminis villarum Weſtheym & Eliſpa.*
CII. *Traditio duodecim jugerum in terminis Oſtheimen.*
CIII. *Traditio duodecim mancipiorum in pago Grapfeld.*
CIV. *Traditio bonorum in villa Gruonbach.*
CV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Rosdorff & in Thuringia in villa Teitelehu.*
CVI. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Greviſingen.*
CVII. *Traditio bonorum in Walgereshus.*
CVIII. *Traditio bonorum in Nordheym, Lengifeld, Stocheym, Sultzfeld, Eppe, Iſanasheym, & Bleihfeld.*
CIX. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Madibach.*
CX. *Traditio bonorum.*
CXI. *Traditio prædii Barahæ.*
CXII. *Traditio bonorum & mancipiorum in Baringheimer marca.*
CXIII. *Traditio bonorum in terminis Habotfesbachbono.*
CXIV. *Traditio in villa & marca Chizzinga & Lububach.*
CXV. *Traditio mancipiorum.*
CXVI. *Traditio duorum mancipiorum.*
CXVII. *Traditio bonorum in villa Sala.*
CXVIII. *Traditio capturæ in Biberahu.*
CXIX. *Traditio bonorum in terminis villæ Oſtheym cum quatuor mancipiis.*
CXX. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Sala.*
CXXI. *Traditio ancillæ.*
CXXII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villis Rusdorf & Vulfricheshuſen.*
CXXIII. *Traditio ſervi in pago Grapfeld.*
CXXIV. *Traditio trium jugerum in Friſenhus.*
CXXV. *Traditio unius prati in villa Sundheym.*
CXXVI. *Traditio bonorum in villa Turphfilin.*
CXXVII. *Traditio bonorum in villa Gelteresheym.*
CXXVIII. *Traditio partis capturæ in Baringe in terminis villæ Sundheym.*
CXXIX. *Traditio duarum ſalinarum in terminis villæ Kizziche cum pratis & agris.*
CXXX. *Traditio bonorum in villa Wolfeshard.*
CXXXI. *Traditio bonorum in Heilingo & in Lurengo marcis.*
CXXXII. *Traditio unius jugeri in Weithaha.*
CXXXIII. *Traditio duorum ſervorum.*
CXXXIV. *Traditio duorum jugerum in Heilingo marcu.*
CXXXV. *Traditio capturæ in fluvio Haſolacha & in Marchables in marca Maresfeldes.*
CXXXVI. *Traditio capturæ & bonorum ad fluvium Hlutraha in ſylva Bocchonia cum mancipiis.*
CXXXVII. *Traditio duorum jugerum in Gerinesheima marca.*
CXXXVIII. *Traditio quinque jugerum in Heilingo marcu.*
CXXXIX. *Traditio bonorum in pago Paringe cum mancipiis.*
CXL. *Traditio bonorum & capturæ & mancipiorum in villa Wihtungen & Embrichenhuſen.*
CXLI. *Traditio bonorum & mancipiorum in villis Sundheim, Nordheim & Strevvia.*
CXLII. *Traditio centum quinquaginta duorum jugerum in Juſicho marcu.*
CXLIII. *Traditio villæ Maresfeld cum tribus puellis.*
CXLIV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villis Altenſtein & Grezziſtat.*
CXLV. *Traditio alia villæ Maresfeld.*
CXLVI. *Traditio bonorum in villa Weſtheim.*
CXLVII. *Traditio LX. jugerum in villa Weſtheim.*
CXLVIII. *Traditio ſervi.*
CXLIX. *Traditio pratorum & unius jugeri in villa Sundheim.*
CL. *Traditio jugeri & pratorum.*
CLI. *Traditio bonorum in villa & marca Marahasfelde.*
CLII. *Reſtitutio quorundam bonorum ad monaſterium ſub Comite Poppone.*
CLIII. *Traditio bonorum in Hruadhelmeshuſen & Calbachha, Chinziburuogu & Vzunacha.*
CLIV. *Traditio bonorum in terminis Wolfheiuera.*
CLV. *Traditio bonorum in Sala.*
CLVI. *Traditio capturæ in Bibarahu.*
CLVII. *Traditio dimidiæ capturæ in Werinesbrunnen & unius Hubæ duorumque puerorum inter Oſtheym & Sundheym.*
CLVIII. *Adjudicatio ſuperioris capturæ.*
CLIX. *Traditio bonorum in Lengenfeld.*
CLX. *Traditio capturæ in Sulzaha in terminis villæ Sundheym.*
CLXI. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Wietahu.*
CLXII. *Traditio bonorum in Juchiſa.*
CLXIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in pago Grapfeld.*
CLXIV. *Traditio unius mancipii in Marca Grapfeld.*
CLXV. *Traditio quatuor mancipiorum.*
CLXVI. *Traditio quadraginta jugerum in Marca Sundheym.*
CLXVII. *Traditio quatuor mancipiorum in Rosdorf, & unius comprehenſionis in Baringenſium marca.*
CLXVIII. *Traditio quatuor mancipiorum in villa Sulzi-*
CLXIX. *Traditio bonorum in villa Sundheym. (feld.*
CLXX. *Traditio bonorum in villa Hlutru.*
CLXXI. *Traditio Eccleſiæ hubæ & quatuor mancipiorum.*
CLXXII. *Traditio bonorum in Maheſfeld.*
CLXXIII. *Traditio bonorum infra terminos villæ Munricheſtet.*
CLXXIV. *Traditio bonorum in pago Grapfeld.*
CLXXV. *Traditio bonorum in villa Altheym.*

CLXXVI.

CLXXVI. *Traditio quinque mancipiorum infra terminos villæ Sala.*
CLXXVII. *Traditio bonorum infra terminos villæ Ibiſtat.*
CLXXVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villis Atibuſen & Salu.*
CLXXIX. *Traditio bonorum & mancipiorum in terminis villæ Oſtheym.*
CLXXX. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa & terminis Sundheym.*
CLXXXI. *Traditio capturæ in Svvarzemuore.*
CLXXXII. *Traditio unius Biſangi in Grapfeldono marcu juxta Wentilgereshuſen.*
CLXXXIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Munirichestat.*
CLXXXIV. *Cambium inter Abbatem & Laicos in agris & ſylva in Orentileshuſen villa.*
CLXXXV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Gimund, Sezalaha, Vntrangevvs, Walabur, Helidberg, Wancheym, Helidunga, Aſiſeshus & Herigoltesbus.*
CLXXXVI. *Traditio bonorum in Meginberichus, ubi Weitahu in Vlſtram influit.*
CLXXXVII. *Traditio bonorum in Steinah in Wetarunga marca.*
CLXXXVIII. *Traditio areolæ & partis ſylvæ in Hengiſgera marca.*
CLXXXIX. *Traditio duarum hubarum in Noridheimer & Theodorpher marca.*
CXC. *Traditio bonorum & mancipiorum in Marahesfeldono & Dachbador.*
CXCI. *Traditio duorum mancipiorum.*
CXCII. *Traditio in villa Wetarunga.*
CXCIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Jubhuſen.*
CXCIV. *Traditio bonorum in villa Marachesfeld.*
CXCV. *Traditio bonorum aliorum in Marachesfeld.*
CXCVI. *Traditio bonorum in villulis Elidburg, Hettilebars & multis aliis.*
CXCVII. *Traditio bonorum in villa Stetibaba.*
CXCVIII. *Traditio bonorum in villa Webitaba.*
CXCIX. *Traditio bonorum in villa Machasbach.*
CC. *Traditio bonorum in villa Fridiribot.*
CCI. *Traditio bonorum & mancipiorum.*
CCII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Rodahuſun & in Oſtheym.*
CCIII. *Traditio capturæ in Sundheimero marcu.*
CCIV. *Reſtitutio ablatæ ſylvæ.*
CCV. *Traditio bonorum in villa Wolfmuntesbus.*
CCVI. *Traditio bonorum in villa Wrazahu.*
CCVII. *Cambium inter Adalbertum ſtrenuiſſimum Comitem & Fuldenſem Abbatem Hugerum.*
CCVIII. *Traditio bonorum in Dungdorf & Thietirich Chasbuſen.*
CCIX. *Concordia inter Epiſcopum Wurzburgenſem & Abbatem Fuldenſem.*
CCX. *Traditio mancipiorum.*
CCXI. *Traditio bonorum in villa Elisba Rubenbus & Clingiſon.*
CCXII. *Traditio bonorum in villa Juchiſa.*
CCXIII. *Traditio bonorum & mancipiorum Weſtheim & ejus finibus.*
CCXIV. *Traditiones duæ.*
CCXV. *Traditio bonorum & mancipiorum in Starefrideshuſen.*
CCXVI. *Traditio bonorum in Marchereshuſen.*
CCXVII. *Traditio capturæ in Steinach.*
CCXVIII. *Traditio capturæ in Thiodorf.*
CCXIX. *Traditio bonorum in Hobheym.*
CCXX. *Traditio bonorum in Hisbereshuſen, Herolfeſteti & Adololfesleibi.*
CCXXI. *Traditio bonorum in villa Juchiſa.*
CCXXII. *Traditio bonorum in Svvinfurt.*
CCXXIII. *Traditio bonorum in villa Kizzinge.*
CCXXIV. *Traditio bonorum in Rabingeshuſen.*
CCXXV. *Traditio bonorum in captura Aten.*
CCXXVI. *Traditio bonorum in Sundheym.*
CCXXVII. *Traditio bonorum in Aſchaba.*
CCXXVIII. *Traditio partis capturæ in Rotmulti.*
CCXXIX. *Traditio bonorum in villa Hoberot vel Vualtratæhus.*
CCXXX. *Traditio capturæ in Weſthymer marca.*
CCXXXI. *Traditio bonorum in villa Waldbarig.*
CCXXXII. *Traditio bonorum in Reodon & Grimeſrod.*
CCXXXIII. *Traditio bonorum in Munenchestat.*
CCXXXIV. *Traditio jurium & bonorum in multis villis Comitatus Kriſtiani.*
CCXXXV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Hoſtheym.*
CCXXXVI. *Traditio bonorum in Waldberingen.*
CCXXXVII. *Traditio bonorum in Marachesfelder marca.*
CCXXXVIII. *Traditio bonorum in Haſegovv.*
CCXXXIX. *Terminatio aquarum & ſylvarum Monaſterii Salechem.*
CCXL. *Cambium inter Comitem Stephanum & Abbatem Huogge.*
CCXLI. *Cambium aliquorum locorum cum Viſchbach.*
CCXLII. *Traditio vel Cambium bonorum in Weithaba & Fiſebach cum captura in Sigmareshuſen & Hiltiriches.*
CCXLIII. *Traditio bonorum in Vezzarum, Heſſlinu & Liopgario.*
CCXLIV. *Traditio bonorum in Comitatu Kriſtiani Comitis.*
CCXLV. *Traditio bonorum in Wetteravia, in Lintheym, Treiſe, Mugiſtat & Ruonmotuhuſen & Quetterbrunne.*
CCXLVI. *Traditio bonorum in Wanolfshuſen & Nithari marcis in Wetteranga.*
CCXLVII. *Traditio bonorum in villa Dingeslela & Heigesdorf.*
CCXLVIII. *Traditio bonorum in provincia Tulliſeld in comitatu Bobonis in Rosdorfer marca.*

LIBER III.

I. *Traditio villæ Sandes & beneficiorum quorundam in Wiggeres.*
II. *Traditio bonorum prædii in Heitneſeld.*

III. *Tra-*

III. *Traditio bonorum prædii in Huten vel Hoten.*
IV. *Traditio villulæ Snepferot.*
V. *Traditio bonorum in Bonlanden Hundesfeld & Hamelenburch.*
VI. *Traditio prædii in Blocheym.*
VII. *Traditio prædii in Hennenrot.*
VIII. *Traditio prædii in Sualmana.*
IX. *Traditio villæ Schreckesbach.*
X. *Traditio bonorum in Abechenlingen & Hunbeilingen.*
XI. *Traditio bonorum in Burchartes & Bellenunt.*
XII. *Traditio prædii in Kolpendorff.*
XIII. *Traditio prædii in Bidolfesrot.*
XIV. *Traditio bonorum in Utelesbach.*
XV. *Traditio prædii in Siguvantes.*
XVI. *Traditio prædii in Sterrenrot.*
XVII. *Traditio prædii in Wiſendach.*
XVIII. *Traditio villæ Elbevvines.*
XVIIII. *Traditio prædii in Asberg.*
XX. *Traditio prædiorum in Salungen.*
XXI. *Traditio bonorum in Sundheym, Northeym & Mietdelsdorff.*
XXII. *Traditio prædii in Aſmareshuſen.*
XXIII. *Traditio prædii in Huten.*
XXIV. *Traditio prædii in Kamercella.*
XXV. *Traditio prædii in Rodenkirchen.*
XXVI. *Traditio villulæ Waden.*
XXVII. *Traditio II. Hubarum in Nubenſtete.*
XXVIII. *Traditio bonorum in Rosdorff & vicinia.*
XXIX. *Traditio de Hagenbach.*
XXX. *Traditio villæ Elench.*
XXXI. *Traditio bonorum in Tulba & Curribagen.*
XXXII. *Traditio bonorum in Bonlanden & Hundesfeld.*
XXXIII. *Traditio agrorum, domorum, & Molendini in Northeym.*
XXXIV. *Donatio decem manſorum in Pfaffenhuſen.*
XXXV. *Novale abbatis in Sylva Braniurſt.*
XXXVI. *Traditio quatuor talentorum.*
XXXVII. *Traditio curtis Diudenhuſen & aliorum.*
XXXVIII. *Traditio cenſus XV. ſolidorum.*
XXXIX. *Traditio bonorum in Ovva & villæ Sigenrot.*
XL. *Traditio de Wiſefeld & Seveld.*
XLI. *Traditio bonorum in villa Wivveres.*
XLII. *Traditio bonorum in finibus Juchiſono.*
XLIII. *Cambium inter Popponem Epiſcopum & Dominum venerabilem Abbatem Hadamarum.*

BENE-

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

QUod exhibemus Chronicon, auctorem habet nondum ſatis cognitum: de hoc tamen conſtat, ipſum Canonicum fuiſſe regularem Ordinis S. Auguſtini, prope Nuſſiam. Quo tempore vixerit, patet ex ipſo Chronico, dum ad a. 1458. ſe peregrinantes ad S. Michaelem in mari Britannico proceſſionaliter incedere vidiſſe, & in fine Chronici, ubi de obſidione Nuſſienſi, per Carolum Burgundum facta, ſcribit: *Et tanto bombardarum fragore aër pertonuit, quod vix etiam obturatis auribus tolerare potui.* Contigit autem hæc obſidio a. 1474. Incipit hoc Chronicon ab A. C. LIV. deſinit cum dicto anno 1474. & vera eſt Rhapſodia ſine ordine, ſine ornatu, ex variis collecta, quos ipſe, debita fide, ad quamvis Hiſtoriam adlegavit, pauca de ſuo adjecit, id, quod addita voce, *Collector*, indicat. Ut autem conſtet, quibus uſus fuerit auctoribus, illos hic ex eodem Chronico excerpere neceſſarium duxi. Inter hos notiores quidam ſunt, alii incogniti, vel plane deperditi. Inter notiores provocat ad *EUTROPIUM, REGINONEM, JO. TURPINUM, LUITPRANDUM, SIGIBERTUM GEMBLACENSEM, ALBERICUM, OTTONEM FRISINGENSEM, WERNERUM ROLEWINCK, VINCENTIUM BELLOVACENSEM, MARTINUM POLONUM, JO. GOBELINUM, JACOBUM de VITRIACO, FLAVIUM BLONDUM, EMUNDI DYNTERI Chronicon Ducum Brabantiæ*, de quo ſtatim ſub initium Hiſtoriæ Friderici III. Imp. ad a. 1442. *hucusque magni Emundi de Dynter inclytæ memoriæ Antonii primi, Joannis quarti, Philippi primi ac Philippi ſecundi, Ducis Brabantiæ, &c. Secretarii, Chronicon protenditur & finitur; HUGONEM de S. VICTORE, MATTHÆUM SALMERIUM* vel Florentinum, *PETRUM DAMIANI, FLORENTIUM BRAVONIUM, JO. STABULARII*, Monachi S. Laurentii, apud Leodicenſes *Chronicon Leodicenſe* (a), *JO. NIDERI Formicarium.* Inde provocat ad *Geſta Pontificatus Trevirenſis, Geſta Colonienſium Archiepiſcoporum, Chronica Pontificum Tungrenſium, Geſta Ducum Brabantiæ, Chronicon Comitum Hollandiæ.* Reliqui, quos allegat, vel incogniti ſunt, vel nondum in lucem protracti, utpote *HELINANDUS* Gallus, Monachus Frigidi Montis, (*b*) ſcriptor ſeculi XIII, qui libris XLVII. condidit opus Hiſtoriarum, de quo ipſe ad a. 1209. *Iſtis temporibus in terra Belvacenſi fuit Helinandus, Frigidi montis monachus, vir religioſus, & facundia diſertus, qui inter cætera chronicum diligenter ab initio mundi usque ad tempus ſuum in maximo quodam volumine digeſſit, & hoc quidem opus ita diſperſum eſt, ut nusquam totum reperiatur; Cum idem Helinandus cuidam familiari ſuo, ſcili-*

(*a*) De quo *VOSSIUS lib. III. cap. VI. p. 563.*
(*b*) De quo *VOSSIUS de Hiſtor. Lat. lib. II. c. LI. p. 445.*

cet bonæ memoriæ Domino Guarino, Sylvanectenſi Epiſcopo, quosdam ejus operis quaterniones accommodaſſet, ſicque, ſive per oblivionem, ſive per negligentiam, ſive alia de cauſa, penitus amiſiſſet, PAULUS CASSINENSIS Monachus, Frater *BERNHARDUS GUIDONIS*, Lemovicenſis Dominicanus, Epiſcopus Laudanenſis, qui claruit ſub initium ſeculi decimi quarti, (*a*) de quo Rhapſodus noſter, ad a. 1422. *Hucusque Chronicon Fratris Bernhardi Guidonis, ordinis Prædicatorii, quondam inquiſitoris hæreticæ pravitatis in regno Franciæ, de Romanis Pontificibus & regibus Franciæ protenditur & finitur.* *FRATER ANDREAS*, Monachus Marchianenſis, Flander, Ordinis S. Benedicti, incertæ ætatis, qui libros tres ſcripſit de origine & geſtis Francorum (*b*) *LANDULPHUS SAGAX*, qui Lothario imperitante vixit. (*c*) Magiſter *JOANNES de CRINELLIS*, cujus *Chronicorum Compendium* ipſe adlegat in Hiſtoria Jo. Galeatii, primi Mediolanenſium Ducis, *RUDOLPHUS* ſive *RADULPHUS*, S. Trudonis Abbas, Ordinis S. Benedicti, in diœceſi Leodicenſi, congregationis Cluniacenſis, vixit ſub initium ſeculi duodecimi. Compoſuit iſte Chronicon ad ſua tempora, quod in Cœnobio S. Trudonis adſervatur Manuſcriptum. (*d*) De Guidone, Cantore ad a. 1203. ipſe ſic loquitur: *Item anno Domini MCCIII. Guido, Cantor Sancti Stephani Catalaunenſis, ſcripſit librum unum Apologeticum, & usque ad mortem Regis Angliæ Richardi librum Hiſtoriarum, à mundi principio breviter transcurrendo, usque ad tempus ſuum, cujus dicta ſuis in locis in hoc opere annotavimus: Scripſit præterea de mundi regionibus, libellum in eodem volumine coarctatum, & præter hoc, volumen aliud ſatis rhetoricum epiſtolarum diverſarum, unde, quia iſta ſcripſit, & quia hoc anno deceſſit, hæc de eo diximus, ut ſciatur, quis fuerit.* *HENRICUS de ZÆMEREN*, Theologus Lovanienſis, & Decanus Antwerpienſis, qui ex poſtulato Beſſarionis, Cardinalis Niceni, qui tum temporis Papæ per Germaniam ac Belgicam Legatus erat, epitomen fecit primæ partis Oecani, etiam de capta Conſtantinopoli ſcripſit. (*e*) *PETRUS de HERENTALS*, de quo ipſe ad a. 1399. *Item circa iſta tempora finitur Compendium Chronicorum fratris Petri de Herentals, Canonici & Prioris quondam Floreffienſis, de Imperatoribus & Pontificibus Romanorum, ſicut ſæpius allegatus in iſto Collectorio fuit. Qui quidem Petrus etiam ob rogatum Domini Joannis de Arckeli, Epiſcopi Leodienſis, quandam expoſitionem ſive gloſſam ſuper librum Pſalmorum edidit, quem Collectorium appellari voluit.* Allegat præterea *ALLICIUM WILHELMUM, ALPHONSUM de SPINA, JOANNEM REGULAREM*, de quibus nondum ſatis conſtat. Continet autem hæc Rhapſadia potiſſimum Res in Belgio, atque ad Rhenum inferiorem geſtas, Hiſtoriam Ducum Brabantiæ, & Comitum Hollandiæ, ſucceſſiones Epiſcoporum, & Abbatum, ſingulorum geſta, cauſſas monaſteriorum, hæreſes, ſtatum ordinum Eccleſiaſticorum, & ſimilia, quibus ea, quæ ad generalem faciunt Germaniæ notitiam, ſubinde inſeruntur. Textum corruptum ſubinde emendavi, notas etiam, ſed breves plerumque adjeci, dum pleraque facerent ad inferioris Germaniæ Hiſtoriam.

MA-

(*a*) *VOSSIUS* p. 499.
(*b*) *VOSSIUS* lib. III. p. 695.
(*c*) De eo *VOSSIUS* lib. II. p. 315.
(*d*) De quo *VOSSIUS* lib. II. p. 398.
(*e*) De quo *VOSSIUS* lib. III. p. 569.

MAGNUM CHRONICON, IN QUO CUMPRIMIS BELGICÆ RES ET FAMILIÆ DILIGENTER EXPLICANTUR.

Authore vel Collectore Ordinis S. Auguſtini canonicorum Regularium prope Nuſſiam religioſo.

ANno Domini LIV. Regni autem Claudii Cæſaris duodecimo, Epiſcopatus vero Beati Petri Apoſtoli decimo, Sanctus Eucharius, unus de numero ſeptuaginta duorum diſcipulorum, ex præcepto Beati Petri Apoſtoli, cum ſociis ſuis Valerio & Materno, ad prædicandum Gallicis gentibus, Trevirim venit, cujus infidelitatis arcem devincens, veræ religionis arcem obtinuit, & ejusdem Pontificatum 23 annis tenuit, ſepultus in Eccleſia S. Joannis Baptiſtæ, quam ipſe ante portam mediam conſtruxerat, & in circuitu ejus cœmiterium benedixit. Hæc ex geſtis Pontificatus ejusdem verbis. *Treviren-ſia.*

Eodem tempore Beatus Petrus dirigit Lemovicas S. Martialem, per quem Valeria convertitur & prima Romanarum fit martyr. Item Vrſicinus, qui Natanael fertur fuiſſe, Biturigas, Julianus, qui Simon leproſus fuiſſe aſſeritur, mittitur ad Cenomanos. Julianus trium mortuorum ſuſcitator eſt, Clemens Patruus (ut creditur Clementis Papæ) mittitur Metas, Manſuetus Tullum, Frontonius Petragoricas, Menius Cathalonicas (Hæc Albericus.)

Sanctus Valerius, Trevirorum ſecundus Archiepiſcopus. Cœpit [illegible] Domini LXXVII. & præfuit annis XV. cujus prædicationis tanta fuit vehe[illegible] jan tunc per Galliam & Germaniam Chriſtiani paganos numero & religi[illegible]ent. Sepultus eſt ipſe in eadem Eccleſia, juxta corpus S. Eucharii, &c.

Poſt deceſſum Beati Valerii Maternus Pontificalem ſuſcipiens apice[illegible] quadraginta annis talentum ſibi creditum feliciter multiplicavit. Cœpit a[illegible] XI. anno Cleti, qui fuit decimus annus Domitiani Imperatoris, Anno vid[illegible] Domini XCII. Iſte Tungrenſes & Colonienſes ad fidem Chriſti convertit. [illegible] his tribus civitatibus Pontificali præſedit jure. In quibus ſingulis ferunt Pentecoſ[illegible]es die divinum officium celebraſſe.

In hoc tempore fecerunt Trevirenſes ſubterraneum vini ductum à Treviri usque ad Coloniam, per pagum Bedonis, per quem vini copiam Colonienſibus amicitiæ cauſa miſere. Eisdem diebus venit Trevirim Sanctus Nazarius, prædicans Chriſtum, ſed à civitatis infeliciſſimo Principe Cornelio fuit Domitiano Imperatori delatus. Hæc ex geſtis eorundem Pontificum.

Colonienſia.

Circa exordium geſtorum præſulum ſanctæ Colonienſis Agrippinæ Eccleſiæ re-
ſtat advertendum, quod ipſa ſancta civitas Colonia Agrippina ad prædicationem S.
Materni recepit fidem Domini noſtri Jeſu Chriſti circa annum incarnationis Domi-
nicæ XCIV. (Aliqui dicunt XC.) Pontificatus ſui Trevirenſis Anno tertio, Clemen-
tis vero Anno primo, Imperii Domitiani duodecimo Anno. Namque ſicut legi-
tur in vita dicti S. Materni, Beatus Petrus Apoſtolus, ſummi Pontificis cathedram
in urbe Roma adeptus, miſit plurimos diſcipulos ad diverſas orbis partes ad propa-
2 gandum Evangelium Chriſti, inter quos miſit ad Gallias beatos tres viros, ſcilicet
Eucharium, Valerium atque Maternum: Qui beati viri, cum veniſſent ad Caſtellum
Clegiam. Galliæ, nomine † Elegiam, *(a)* & ibi verbum Dei ſeminarent, Beatus Maternus ſubito
defunctus eſt. Tunc alii duo diſcipuli, de morte comitis contriſtati, Romam ad
Sanctum Petrum reverſi ſunt, geſtæ rei ordinem exponentes. Qui confortans il-
los in fide, baculum ſuum paſtoralem illis tradidit, ut ſuper defuncti corpus impo-
nerent & ipſum reciperent redivivum. Quo facto ſurrexit Beatus Maternus, acce-
dens Coloniam & ibidem prædicationi fidei Chriſtianæ devote inſiſtens, verbo &
miraculis clareſcens, populum Colonienſem convertit ad fidem Chriſtianam.

Anno igitur incarnationis Dominicæ XCVII. Pontificatus ſui Trevirenſis ſexto, Clementis Papæ quarto, Imperii vero Domitiani Anno ultimo (ſecundum ſupputationem Euſebii) Beatus Maternus, primus ſedem Pontificalem Coloniæ Agrippinæ adeptus, poſt obitum Sanctorum Eucharii & Valerii Trevirorum inſimul Epiſcopus fuit. Seditque in Pontificatu Colonienſi annis XXXV. & diebus XXXV. Fecit hic Beatus Pontifex extra portam Coloniæ civitatis (quæ hodie dicitur Porta clericorum) breve & modicum oratorium, ubi ipſe populum inſtruebat, & contemplationi ſanctæ & orationi vacabat. In quo loco nunc eſt fundata modica capella. Et propter antiquitatem, ex vi nominis (ad antiquum ſummum) ab incolis nominatur. Tandem, poſtquam curſum prædicationis ſuæ bonum conſummaverat, feliciter migravit ad Chriſtum in Colonia, Anno videlicet Domini CXXXI. Imperii Adriani XIII. Poſt cujus diſceſſum non invenitur in ſcripturis authenticis aliquis alius in cathedra illi ſucceſſiſſe usque ad tempora Beati Severini, qui eidem ſucceſſit poſt ducentos quatuordecim annos.

De qua quidem longa vacatione variæ ſunt apud varios correcturæ, ut quia vel civitas Colonienſis in Paganiſmum relapſa nullos habuit Pontifices, vel, ſi qui forſan ibi præfuerunt, latebant occulte propter perſecutionem fidei Chriſtianæ, temporibus illis crudeliter ſævientem, vel certe, ſicut beatus Maternus, ſic ſucceſſores ejus cum Trevirenſi Colonienſem regebant Eccleſiam. Sed quid horum potiſſimum eligendum ſit, prudens lector videat. (Hæc ex Chronicis Colonienſium Archiepiſcoporum collegimus) Remanſit autem baculus Sancti Petri, quo Sanctus Maternus fuerat reſuſcitatus, apud Eccleſias Colonienſem & Trevirenſem, & usque in præſens inter reliquias Sanctorum in veneratione habetur: propter quam cauſam (ſicut fertur) Dominus Papa hodie non utitur baculo paſtorali. Idem vero baculus hoc modo Trevirenſibus poſtea fuit ablatus. Nam cum poſt longa tempora S. Servatius Tungrenſis per Spiritum divinitus cognoviſſet, univerſas Galliæ civitates per Attilam, Hunnorum Regem, eſſe vaſtandas, præter Eccleſiam Sancti Stephani Metenſis, & idem vir ſanctus hæc Trevirenſibus & aliarum civitatum fidelibus intimaſſet, omnes reliquias Sanctorum Trevirenſium una cum baculo Sancti Petri Metas ad Eccleſiam Sancti Stephani tranſtulerunt. Sed poſt vaſtationem Hunnorum prædictam, pace Eccleſiis reddita, dicti Trevirenſes omnes ſuas reliquias præter dictum baculum Sancti Petri à Metenſibus receperunt. Poſteriore vero tempore, regnante primo & magno Ottone Imperatore, Sanctus Bruno frater ipſius Impe-

(a) CHRISTOPH. BROWERUS equidem *Ann. Trevir. lib. II. n. XCV.* ipſum Coloniæ fuiſſe defunctum perhibet. Aſt in Vita S. Materni, quæ reperitur in CORNELII GRASII *Vitis Sanctorum Tom. III. p. 841.* dicitur, haut procul ab urbe Agrippina ipſum fuiſſe defunctum.

Imperatoris viceſimus quintus, Archiepiſcopus Colonienſis, magna ſua fretus potentia, prædictum baculum extorquens à Metenſibus, venerabili Colonienſi Eccleſiæ dono dedit. Verum poſtmodum ad inſtantiam Beati Egberti, Trevirenſis Archiepiſcopi ſeptuageſimi quarti, Warinus, viceſimus octavus Archiepiſcopus Colonienſis, baculum ſecans per medium, ſuperiorem partem ſibi retinuit, inferiorem partem Trevirenſibus remiſit (hæc ex Catalogo Pontificum Colonienſium.)

Eodem modo circa principium deſcriptionis Pontificatus Eccleſiæ Tungrenſis aliqua ſunt notanda, quæ ſuperius non ita luculenter ſunt exarata. Poſtquam enim B. Petrus Apoſtolus Romanæ ſedis apicem accepiſſet, advertens ſe ad occidentalem ſibi deſtinatam regionem non poſſe ſufficere, miſit inter cæteros, quos ad Gallias prædicationis gratia direxit, beatos Eucharium, Valerium, & Maternum, ſed Eucharium quidem prius Pontificatus, Valerium vero diaconatus, & Maternum ſubdiaconatus donavit honore: Iſti tres prædicando venerunt Trevirim antiquiſſimam Metropolim trium civitatum, quarum mediam Romani vocaverunt Metim, ob reverentiam Meti, Albanorum Regis, ſicut Tullum à Tullo rege. Converterunt ergo Trevirenſes in circuitu Gallos, Germanos & paganos, ſignis variis coruſcantes, mortuos ſuſcitantes, & omnes languores curantes; Sed Pontifices Idolorum populum adverſus eos incitaverunt, ut lapidarentur: ubi mirabiliter manus volentium eos lapidare, & brachia ſunt obligata, & oratione S. Eucharii priſtinæ reddita ſanitati, unde plurimi ſunt baptiſati, & templa & eccleſia conſtruuntur, & error ſuperſtitioſus abjicitur. Ipſe etiam Eucharius filium viduæ divitis ſuſcitavit. Beatus igitur Eucharius obitum ſuum, Angelo nuntiante, præſcivit, & veniente lumine & eum circumfulgente, quaſi horæ ſpatio ſpiritum emiſit quinto Idus Decembris. Poſt quem beatus Valerius ſecundus factus eſt Trevirenſis Archiepiſcopus. Qui cum quindecim annis laudabiliter rexiſſet Epiſcopatum, apparuit ei S. Eucharius, obitum ſuum imminere denuntians. Cujus monitis beatum Maternum ſibi ſucceſſorem ordinavit, & in pace in Domino obdormivit quarto Calendas Februarii. Beatus igitur Maternus tertius in Epiſcopatu Trevirenſi ſucceſſit, & multis laboribus officium ſuum adminiſtravit. Nam adhuc plurimi Trevirenſes Idolis ſerviebant. Ipſe vero quotquot veteris ſuperſtitionis uſque ad hæc tempora in civitate prædicta ſupererant, prædicationibus & multis ſignorum miraculis expugnavit. Cæſus interim publice fuit, & multa pro Chriſto à Trevirenſibus ſuſtinuit. Deinde cœpit per regiones veram fidem publicè prædicare conſtanter, & plurimos ad Chriſtum convertere. Inter quos Colonienſes ad veram Chriſti fidem convertit. Et ibidem duas principales Eccleſias dedicavit, unam beati Petri, quæ nunc eſt ſancti Victoris (ad antiquum ſummum) in qua ſedem ſtatuit Epiſcopalem. Aliam Domini noſtri & ſuæ genitricis, quæ nunc eſt ſanctæ Cæciliæ. Cumque prædicando & ægrotos curando, per villas & oppida tranſiret, deſcendit Trajectum, ubi Eccleſiam in honore Domini & ſancti Petri dedicavit in ſtrata aggeris publici: ubi eſt via regia per provincias & gentes, olim ſterni ab Auguſto juſſa. Dehinc Maternus aſcendit ad florentiſſimam tunc ſive nobiliſſimam civitatem Tungrenſem, plenam idololatriis, quæ à beato Materno recipit fidem Chriſti: Damnatur cultura Jovis, Junonis ac Veneris, & exſtruitur templum beatæ Virginis. Iſta dicitur prima Eccleſia in honore beatæ Mariæ conſecrata ex iſta parte alpium: Poſtquam conſecravit aliam beatæ Mariæ in villa Hoja, quæ ob hoc dicitur altera Eccleſia. Fertur, quod omnes Eccleſias, quas beatus Maternus in illa diœceſi conſecravit, beatæ Mariæ conſecravit, quamvis poſt aliter ab aliis denominatæ ſint. In Tungris vero dedicantur Eccleſiæ Sanctorum, uſque ad numerum ſeptuaginta duarum congregationum. Et tunc beatus Maternus eligitur Tungrenſis Epiſcopus à populo, anno Domini centeſimo primo (in quodam Chronico habetur centeſimo ſecundo) Pontificatus ſui Trevirenſis anno decimo, Colonienſis vero quinto, Clementis Papæ ultimo, Trajani vero Imperatoris anno ſecundo. Sed id autem in Epiſcopatu Tungrenſi annis XXXI. diebus totidem. Qui fidelium multitudinem augeri conſpiciens, circuivit villulas diœ-

Tungrenſis.

ceſis & venit Hoyum, & ibi eccleſiam beatæ Mariæ conſtruxit ad radicem montis, ubi et usque hodie altare, quod ipſe erexit de lapide Tartaro, inviolabile ſervatur ante ontes, ante quod dominus Theodinus XXIV. Leodienſium Epiſcopus, ſepultus eſt. Item filius cujusdam Conſulis Trevirenſis hoc tempore, nomine Joannes, ſeculum & parentes fugiens, à beato Materno juxta Eccleſiam ſanctæ Mariæ Tungris in arcta cella recluditur, ſancte Deo ſerviens. Tandem curſu vitæ feliciter conſummato, dictus Maternus apud Coloniam, apparentibus ſibi ſanctis viris Euchario & Valerio eumque viſitantibus, & quod die tertia migraturus eſſet ad Dominum, prædicentibus, feliciter obdormivit in Domino 18. Calendas Octobris, voce cœleſti evocatus, quæ clare dixit: Materne, ſerve Dei, veni. Rogavit vero, ut corpus ſuum Trevirim reportaretur. Hæc ex Chronicis Pontificum Tungrenſium.

Colonienſia. Igitur Trevirenſes, obitu S. Materni comperto, mox Coloniam profecti ſunt, paſtorem ſuum repetentes. Aderant & Tungrenſes, qui ſimul cum Colonienſibus eum ſibi retentare ſatagebant. Certatum eſt diu ab utrisque. Interim veneran-
4 dus quidam ſenex in urbe apparuit, monens cives, ut à lite deſiſtentes, ſuis parerent conſiliis, & corpus Pontificis in navi ponentes: Deinde à littore fluctibus impellentes, quò Deus velit, abire ſinant. Mira res: mox, ut Angelus conſuluerat, factum. Navis ſacro onuſta corpore, nulla eam regente nauclero, Angelico remigio contra fluctus dirigitur, & parvo horæ ſpatio milliari confecto, ſtante ad littus navicula, in loco, qui ex triſtitia Colonienſium ſuo antiſtite fraudatorum Romoenbirchen eſt vocatus. Sed nunc mutato nomine Rodenbirchen dicitur. Tunc Trevirenſes corpus ſui Pontificis, à Deo ſibi deſtinatum, cum debita gratiarum actione ſuſcipientes, Trevirim avexerunt, & in Eccleſia non longe à corporibus ſanctorum Eucharii & Valerii honorabiliter ſepulturæ tradiderunt. *(a)* Deinde Auſpicius, quartus Trevirenſis Epiſcopus, Pontificatus ſedem accepit, Anno Domini centeſimo trigeſimo primo, anno Pontificatus Sixti Primi quarto, imperii vero Adriani decimo quarto. Poſt quem inſignes per legitimas ſucceſſiones ſanctitate & gratia pollentes Trevirorum Pontifices extiterunt, videlicet Sanctus Celſus, Felix primus, Manſuetus, Clemens, Moiſes, Martinus primus, Anaſtaſius, Andreas, Ruſticus primus, Auctor, Mauritius primus, Fortunatus primus, Caſſianus, Marcus; Qui omnes diverſis temporibus non ſolum in propria provincia, ſed etiam in externis & ultimis illuſtres non ſolum confeſſione, ſed & Martyrio exiſtentes, regna Tyrannorum vicerunt: Qui videlicet Epiſcopi omnes in Eccleſia Sancti Eucharii ſepulti eſſe creduntur. Quorum autem Imperatorum vel Pontificum hi quatuordecim prænotati claruerint temporibus, quosque vita eorum habuerit exitus, vel quot annis ſinguli adminiſtraverint officium Pontificatus: vel quantum quisque Eccleſiæ ſuæ reditus ampliaverit, quia dura Imperatorum perſecutio facta abolevit, nec à no[illegible]bis lecto[illegible]is cujusque requirat exactio, cum propter perſecutiones, ſub quibus vi[illegible]c, eor[illegible]m memoria Scriptorum ſtudio non potuerit propagari. Hæc ex Chro[illegible]s Tre[illegible]orum. Iſti prænotati Pontifices, ut ex Chronicis Pontificum Tungren[illegible]m elic[illegible] potui, intra triginta annos martyrio ſunt conſumpti, &c.

Tungrenſia & Trevirenſia. Se[illegible]dus Epiſcopus Tungrenſis fuit Sanctus Navitus, diſcipulus S. Materni. Qui cœpit eodem Anno ſalutis, quo & Sanctus Auſpicius, quartus Trevirenſis Archiepiſcopus, & ſedit annis ſexaginta. Ab Eccleſia verò Trevirenſi quindecim Epiſcopis intra triginta annos martyrio coronatis & conſumptis; quia poſt obitum S. Materni ad paganiſmum plurimi Trevirenſes redierunt, Navi[illegible]um XIX. eſt conſtitutus Epiſcopus, videlicet Anno primo Marci Antonini, [illegible]is Rom[illegible]norum, Anno vero Domini centeſimo ſexageſimo ſecundo [illegible] ultos ad C[illegible]ſti fidem convertit. Obiit XII. Calend. Octob.

Colonienſia. Poſt obitum beati Materni usque ad Offractam hæreticum, [illegible]ullus Colonienſi Eccleſiæ præfuiſſe invenitur: qui tamen ideo in catalogo non [illegible]nitur, quia peſtifero

(a) Vide CHRIST. BROU[illegible]M Ann. Trevir, lib. II. p. 166.

ſtifero hæreticorum dogmate in ipſo initio Eccleſiam fœdavit. Ab obitu vero beati Materni usque ad Pontificatum ſancti Severini ſupputantur ducenti quatuordecim anni, videlicet usque ad ſeptimum annum Conſtantini, filii Conſtantini Magni Imperatoris Romanorum, &c.

Sanctus Navitus ſecundus, Epiſcopus Tungrenſis, factus eſt decimus nonus Epiſcopus Trevirenſis, Anno Domini centeſimo ſexageſimo ſecundo, Pontificatus Pii Papæ anno nono, Imperii Marci Antonini primo, & ſedit annis triginta. Septem etiam Epiſcopi Tungrenſes ejus ſucceſſores, ex quibus Valentinus fuit ultimus, per centum & viginti octo annos, unus poſt alium dictis duabus civitatibus jure pontificali præſiderunt, videlicet ad quintum annum Pontificatus ſancti Sylveſtri, qui fuit Imperii Conſtantini Magni decimus, ſecundum ſupputationem Matthæi Palmerii Florentini, &c. *Tungrenſia & Trevirenſia.*

Item ad Taurum Biretium, Platonicæ ſectæ Philoſophum, leguntur aliquando Athenas veniſſe viſendi, cognoſcendique cauſa Cretæ provinciæ præſes & pater ejus, ſed privatus. Invitavit Taurus Patrem primo, ut ſederet. At ille de filio; Sedeat hic primus, qui Romani populi magiſtratus eſt. Absque præjudicio, inquit, filii tui, tu interim ſede, donec conſpiciamus quæramusque, quid conveniat, an te ſedere prius, qui pater es, an filium, qui gerit magiſtratum. Cumque ille reſediſſet, appoſita eſt altera ſella filio. Tunc Taurus his, qui convenerant, verbum fecit de hac re, inter cætera ſic dicens: In publicis, inquit, locis ac officiatis patrum jura cum filiorum juribus, quæ in magiſtratibus aut in poteſtate ſunt collata, interquieſcere debent paululum. Sed cum extra officia aut rempublicam in domeſtica re atque vita ſedetur, ambulatur aut in convivio familiari diſcumbitur; tunc inter filium, magiſtratum tenentem, & patrem privatum hominem honores publicos ceſſare, naturalia autem ſervari æquum eſt. Hæc Helinandus.

Navito defuncto, ſanctus Marcellus factus eſt tertius Tungrenſis Epiſcopus, & viceſimus Trevirenſis, diſcipulus ſancti Naviti, anno Domini centeſimo nonageſimo ſecundo, Imperii Commodi anno duodecimo. Iſte prædicavit ultra mare: & obtinuit, ut Lucius, Rex Britanniæ, mandàrit Eleutherio Papæ, ut ſupra notatum eſt, quod cum gente ſua vellet baptiſari. Ex eo tempore proventus Eccleſiarum Tungrenſium putantur proveniſſe ex Anglia. Obiit ſeptimo Calend. Octobris. *Tungrenſia & Trevirenſia.*

Sanctus Metropolus, quartus Epiſcopus Tungrenſis, & viceſimus primus Trevirenſis, cœpit ſecundum Chronicum Tungrenſium Pontificum, Anno ſalutis ducenteſimi viceſimi primi, Imperii Marci Aurelii Antonini anno ſecundo. Et ſedit annis XIX. Iſte plurimos ad fidem Chriſti convertit, circumiens regiones. Sancte vixit. Obiit tertio Calendas Octobris.

Sanctus Severinus, quintus Epiſcopus Tungrenſis, & viceſimus ſecundus Trevirenſis, cœpit anno Domini CCXC. Imperii Gordiani anno primo, ſeditque annis XIV. Hic non eſt ille Colonienſis Epiſcopus, qui poſtea diu floruit, ut patet infra in linea Pontificum Colonienſium. Curſum vero vitæ S. Severinus, Tungrenſis & Trevirenſis Epiſcopus, in bonis operibus & prædicationibus conſummavit feliciter. Obiit XI. Calend. Novemb. Hæc ex Chronicis Tungrenſium.

Sanctus Florentinus, viceſimus tertius Epiſcopus Trevirenſis, & ſextus Tungrenſis, cœpit anno Domini CCLIV. Imperii Galli & Voluſiani Anno primo, vir ſanctus & magnus prædicator verbi Dei, Obiit Calend. Martii. Hæc ex Chronicis Tungrenſium.

Iſto tempore Origenes ſeptuageſimo ætatis ſuæ anno moritur. In hujus opuſculis plurima reperiuntur, fidei Catholicæ obviantia & reprehenſione digna, de quo Hieronymus ſic dixiſſe fertur, Origenes, ubi bene locutus eſt, nemo melius: ubi male, nemo pejus. Quidam vero dicunt, hæc in ejus libris odioſe fuiſſe inſerta. Hieronymus enim in Epiſtola ad Pammachium, quæ incipit (Schedulæ, quas miſiſti, &c.) dicit enim egiſſe pœnitentiam, & ad Fabianum Papam ſcripſiſſe Epiſtolam, in qua talia ſcripſiſſe doleat.

Sanctus

Sanctus Martinus, non ille Turonenſis Epiſcopus, cœpit anno Domini ducenteſimo ſexageſimo ſexto, Imperii vero Gallieni anno undecimo. Sedit annis XIV. in Archiepiſcopatu Trevirenſi & Epiſcopatu Tungrenſi, & fuit vigeſimus quartus Trevirenſis, & ſextus Tungrenſis, Epiſcopatu Colonienſi adhuc vacante. Iſte, omni ſanctitate plenus & maximus prædicator, Hasbanos ad fidem Chriſti convertit, & cum, cauſa prædicationis villas circumiens, veniſſet Horion, ibi à ruſticis repulſus, non invenit, qui eum hoſpitio reciperet. Qui excutiens pulverem de pedibus, ſecundum Evangelium, receſſit. Sed feſſus labore prædicationis & itinere ſuper rupem in nemore occubuit; Quæ ei ſedem ad inſtar cathedræ velut in molli terra præbuit, & ſic permanet usque in hodiernum diem. Sunt etiam ibi viſæ aliquando candelæ ardentes, febricantes incolæ locum illum frequentant & recuperant ſanitatem. Obiit XI. Calend. Julii, quo die feſtum ejus ſolenniter agitur. Hæc ex Chronicis Tungrenſium.

Imperatoria. Imperator Romanorum XXIX. Aurelianus, cœpit anno Domini CCLXXIII. Mundi vero MMMMMCCCCLXXI. Imperat autem annis quinque, menſibus ſex. Iſte de Dacia Ripenſi inter Daciam & Macedoniam oriundus, vir in bello potens; animi tamen immodici, & ad crudelitatem propenſioris, Gothos ſtrenuiſſime vicit. Iſte primus apud Romanos diadema capitis innexuit gemmis, & muris validioribus urbem cinxit, & templum Solis ædificavit; In quo infinitum pondus auri gemmarumque poſuit. Porcinæ carnis uſum populo inſtituit. Hæc Eutropius libro decimo. Iſte, ad Gallias veniens, nonus poſt Neronem, crudelia edicta in Chriſtianos ibidem repetit, & ſanctum Columbam gladio percuti præcepit, miſſiſque ſatellitibus ſanctos juſſit inquiri, & inventos puniri. Porro funeſti ſatellites, dum huc illucque diſcurrerent, ſanctum Priſcum cum ingenti multitudine apud Pagum Antiſiodorenſem in loco, qui Cociacus dicitur, repererunt, & eos, qui cum eo invicti in fide perſiſterent, trucidarunt. Sanctum quoque Benignum, qui Divioni quieſcit, Andochium, Thirſum, Symphorianum, Felicem, aliosque innumerabiles idem Aurelianus variis affecit ſuppliciis; Galliæ urbem, antea Genabum dictum, Aurelianum nuncupari fecit. Caſtrum vero Divionenſe conſtruxit. Tandem Aurelianus Imperator, cum immenſum ſanctorum ſanguinem effudiſſet, fulmen ante ipſum cum magno pavore circumſtantium ruit. Et non multo poſt inter Conſtantinopolim & Eradiam in Canoflorio viæ veteris, ſervi ſui fraude, occiditur. Hæc ex Chronicis.

Tungrenſia & Trevirenſia. Sanctus Maximinus, vigeſimus quintus Epiſcopus Trevirenſis, & octavus Tungrenſis, cœpit anno Domini ducenteſimo ſeptuageſimo nono, Imperii Probi anno primo. Sedit autem annis duodecim. Floruit ſub Apoſtolicis viris Gaio & Marcellino, Imperantibus per ſucceſſionem Probo, Caro, & Diocletiano. Tandem Idibus Septemb. feliciter migravit ad Dominum. Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.

Nonus Epiſcopus Tungrenſis, & vigeſimus ſextus Trevirenſis factus eſt ſanctus Valentinus, Anno Domini ducenteſimo nonageſimo primo, Imperii Diocletiani anno quarto. Sedit autem annis viginti octo. Iſte vir ſanctus nutu Dei, cum ad extrema vitæ vergeret, baculum paſtoralem ſuper altare beatæ Mariæ Virginis ponens, ſub indiſſolubili anathematis animadverſione vetuit, ne quis ipſum inde temerarius tolleret, donec per Chriſti revelationem communis electio idoneum Epiſcopum inveniret: Unde poſt ejus deceſſum dicta ſedes Tungrenſis vacuit per ſeptennium, videlicet usque ad decimum tertium annum Pontificatus Sylveſtri, qui fuit annus Imperii Conſtantini Magni decimus octavus, ſecundum ſupputationem Matthæi Palmerii. Obiit ſanctus Valentinus ſeptimo Idus Junii, Anno Domini trecenteſimo decimo nono, Anno Pontificatus Sylveſtri quinto, Imperii vero Conſtantini Magni anno decimo. Poſt hujus obitum ſedes Tungrenſis ſeparatus à Trevirenſi; quia Trevirenſes per ſe Epiſcopum fecerunt. Hæc ex Chronicis.

Sanctus Servatius factus eſt decimus Epiſcopus Tungrenſis, eo anno, quo &
ſanctus Agricius, anno videlicet Domini trecenteſimo vigeſimo ſeptimo. Sedit
autem annis ſeptuaginta ſex, & vacat ſedes annis centum & octo, menſibus ſeptem,
diebus decem & octo. Iſte Servatius natus eſt in oppido Peneſtra, alias
Pheſtia, in confinio Perſidis & Armeniæ: miræ vero abſtinentiæ fuit ab infantia,
ut pene nulla die reficeretur vice ſecunda. Adoleſcens inde factus peregre per-
rexit Hieroſolymam. Inde ab Angelo per ignotas vias ductus, pervenit Tungrim,
ubi tunc ſeptuaginta duæ congregationes convenerant in eccleſia ſanctæ Mariæ pro
agendis cauſis ſacerdotii. Et ecce Angelus Domini apparens humilem Servatium
de terra, ubi oravit, erexit, & baculum paſtoralem de altari ſumptum porrexit, ſic-
que diſparente Angelo, conſecratus Epiſcopus fuit, applaudentibus omnibus.
Sanctus itaque Servatius, dum lingua materna loqueretur populis in divinis offi-
ciis, diſtinctè ab omnibus intelligebatur, cujuſcunque eſſet nationis. Si vero de
negotiis ſecularibus tractaret, interprete utebatur, nec aliter intelligebat eum po-
pulus, nec ipſe populum. Quotidie vero celebrans, poſt Sacramenti ſumptio-
nem, nullarum epularum curabat guſtum, unde raro ſolvebat jejunium ciborum.
Ejus reliquiæ leproſos mundabant, & dæmoniacos curabant, dum ſumerentur, ta-
ctuque ſuo ſanctus ipſe ægros ſanabat.. Talibus igitur & tantis gratiarum mune-
ribus Diabolus invidens, Tungrenſes adverſus eum excitavit, ut eum, tanquam
ignotum, ſtultum & ſimplicem, ex urbe ejicerent: unde Trajectum devenit, mul-
tis eum usque eò ſequentibus. Ipſe vero eccleſiam beati Petri intravit, & ibi cum 7.
oraret, oſtenſum eſt ei Galliarum excidium, & maximè Octaviæ, quod prædice-
re meruit. Miſſusque eſt rogatu majorum regni Romam, ad intercedendum pro
Gallia, ut averteret iram Dei. Tandem Romam veniens, & eccleſias circumiens,
ſæpius videt in eccleſia beati Petri beatos Apoſtolos, Petrum & Paulum, & Levi-
tam Stephanum ſibi apparentes, ubi audivit à beato Petro; irrevocabilem eſſe Dei
ſententiam de deſtructione Galliarum per Hunnos, & ſuam ſimul Tungrim eſſe
ſubvertendam. Solum Metenſe oratorium ſancti Stephani remanſurum. Dedit-
que ei ſanctus Petrus clavem argenteam divinæ fabricationis, & ſpopondit ſalutem
omnium animarum Tungrenſium, qui converti vellent. Rediens vero ſanctus Ser-
vatius, ab Hunnis capitur, ſed dormientem Aquila protexit à Sole per umbram
alæ ſuæ, & altera ala quaſi flabello ventum ei excitavit. Quod videntes, ſtupent
Hunni. Dicitur etiam ſecreto convertiſſe principem Hunnorum: unde magnifica-
tus eſt ab Hunnis, libertatique donatus. Fontem de terra apud Wormatiam mira-
culoſe produxit, de quo ægri bibentes curantur. Tungris itaque veniens, prædi-
xit excidium civitatis, & ſecum corpora ſanctorum, & vaſa ſacra tranſtulit. Tun-
grenſes vero, eum cum lachrymis ſecutos, conſolatus eſt benigniſſime, & quantum
temporis ſupervixit, inſtruere Tungrenſes & alios non deſtitit. Tandem Trajecti
Miſſam celebranti Angelus obitum ejus poſt triduum imminere prædixit. Divinis
ergo participans Sacramentis, commonuit plebem usque ad horam diei nonam.
Et ecce, commendante eo Domino oves commiſſas, ſplendor de cœlo ſuperillu-
xit, & ſimul cum lumine perrexit ad Dominum, tertio Idus Maji, Anno Domini
quadringenteſimo tertio. Velamen ergo ſericum Angelicis manibus allatum eſt
ſuper ejus corpus. Hæc ex Chronicis Pontificum Tungrenſium. Sunt, qui ſan-
ctum Servatium vixiſſe annis CCCLXIII, & natum eſſe anno Domini trigeſimo,
& factum Epiſcopum anno ætatis ducenteſimo nonageſimo ſeptimo putant: quæ
ſuo loco relinquo. Poſt ejus mortem ſedes Tungrenſis vacavit annis centum &
octo, menſibus ſeptem, diebus XVIII. Hæc collector.

Sancta Helena, mater Conſtantini Magni, poſt inventionem ſanctæ Crucis,
Papam Sylveſtrem adiit, magnis precibus depoſcens, ut Treviricæ civitatis miſe-
reatur, & ejus infidelitatis tenebras aliquo idoneo prædicatore illuſtrare dignare-
tur. Magna ergo Doctoris habita inquiſitione, omnium fidelium conſilio, ſan-

ctus Agricius, Antiochenæ Præſul civitatis, evocatur, & ad Trevirim cum precioſiſſimis reliquiis, videlicet corpore ſancti Matthiæ Apoſtoli, cum tunica & clavo Domini, & dente ſancti Petri, & ſandaliis ſancti Andreæ Apoſtoli, & capite ſancti Cornelii Papæ, cæterisque reliquiis à Papa & Regina deſtinatur, Anno Dominicæ incarnationis trecenteſimo vigeſimo ſeptimo, Pontificatus Sylveſtri Papæ decimo tertio, Imperii vero Conſtantini anno decimo nono: ſedit annis decem & ſeptem. Iſte populum ab errore antiquo idololatriæ velut alter Eucharius eripuit, & domum ſanctæ Helenæ, excluſis ab ipſa cunctis paganiſmi ſpurcitiis, in honorem ſancti Petri dedicavit, & ut caput Eccleſiæ Trevirenſis eſſet, inſtituit. Eo tempore, in eadem civitate, juſſu beatæ Helenæ, Eccleſia maximi ornatus & ſtructuræ in honorem ſanctæ Crucis eſt ædificata, & in modum crucis: quo eodem tempore, apud Confluentiam, in caſtro monaſterium in honorem ſanctæ Mariæ Virginis conſtructum eſt à nepte beatæ Helenæ, Mechtilda nomine. Oſſa ſancti Matthiæ Apoſtoli juxta corpora ſanctorum Eucharii & ſociorum ejus collocata ſunt. Sanctus *Trevirenſia.* autem Agricius, viceſimus ſeptimus Archiepiſcopus Trevirenſis, officio ſui Pontificatus expleto, migravit ad Dominum Idibus Januarii. Sepultusque eſt juxta corpus ſancti Eucharii. (Hæc ex catalogo Pontificum Trevirorum.)

Colonienſia. Sancto Agricio ſucceſſit beatus Maximinus diſcipulus ejus, hujus nominis ſecundus. Iſte † Eufratam *(a)* Colonienſem hæretieum depoſuit, & Severinum in *Offraſtam* locum ejus ſubrogavit: Sanctum Athanaſium Alexandrinum Epiſcopum, perſecu-
8 tionem Conſtantii Imperatoris fugientem, honorifiee ſuſcepit, qui apud eum Treviris ſex annis ita latuit in lacu Ciſternæ, non habentis aquam, & plenæ oſſibus mortuorum, ut Solem nunquam videret, & ibi fidem catholicam [*Quicunque vult ſalvus eſſe*] compoſuit. Sed eum per mulierem, quæ ei neceſſaria præbere ſolebat, manifeſtatus fuiſſet, tanquam Spiritu Dei admonente, nocte ipſa, qua ad eum comprehendendum cum judicibus veniebant, poſt tot annos emigravit ad alium locum. Igitur beatus Maximinus ad ſuos reviſendos in Aquitaniam perrexit, ibique Domino ſe vocante, quievit in pace quinto Calendas Junii. (Hæc ex Chronicis Trevirenſium Pontificum.) Quamdiu vero ſederit, vel quo anno ſalutis Pontificatum acceperit, in Chronicis prænotatis invenire non potui, niſi id ſolum, quod beatus Hieronymus in ſuis Chronicis dicit, floruiſſe eum ſexto anno Conſtantii Imperatoris, qui fuit annus ſalutis ſecundum eundem trecenteſimus quadrageſimus quintus. Hæc collector.

Sanctus Severinus ſecundus ſucceſſit in Pontificatu Colonienſi. Cœpit autem ſecundum quosdam anno Domini CCCXLVI. Imperii Conſtantii anno ſeptimo. Cum enim, ſicut ſuperius dixi, poſt diſceſſum beati Materni variis infidelium atque hæreticorum perturbationibus lacerata Colonienſis eccleſia per annos circiter CCXIV. absque certis & nominatis Pontificibus fluctuaſſet; & quidem falſus Præ- *Offracta.* ſul, nomine † Eufrata Arrianorum hæreſiarcha, Colonienſis eccleſiæ Præſulatum invaſiſſet: Pontifices Catholici Galliarum plurimi congregati, videlicet Maximinus Trevirenſis, Servatius Tungrenſis, Optianus Trecenſis, Jeſſius Metenſis, Victor Vangionum, Valentinus Arelatenſis, Domitianus Cabilonenſis, Severinus Senonenſis, Valerius Antiſiodorenſis, Simplicius Auguſtudunenſis, Amandus Argentinenſis, Eulogius Ambianenſis, Dioſcorus Remenſis, conſentientibus & mandantibus Martino Moguntinenſi, Deſiderio Limgonenſi, Santino Virdunenſi, Victurio Pariſienſi, Mercurio Sueſſionenſi, Diopeto Aurelianenſi, Euſebio Rothomagenſi, &c. dictum Eufratam Arrianum ſynodali ſententia deponentes, prænotatum beatum virum Severinum in locum ejusdem Colonienſis eccleſiæ Epiſcopum ordinaverunt. Qui ſanctitate clarens atque miraculis, prædicatione ſua, atque doctrina hæreſes in diverſis partibus Galliæ extirpavit. Iſte itaque Severinus, ſicut in legenda ipſius habetur, dum quodam tempore certa noctis hora in Colonia cum electis ſuis, orandi gratia,

(a) Verum nomen Euphrates. Compara *BROWERUM Ann. Trevir. lib. IV. n. LVII.*

gratia, ſancta loca viſitando circumiret, audivit hymnum Angelicum in deceſſu beati Martini Turonenſis Archiepiſcopi ab Angelis, qui animam ejusdem beati Martini in cœlos ferebant, decantatum. Idem quoque beatus Severinus, inter cætera ſuarum opera virtutum, inſtituit in Colonia eccleſiam & conventum fratrum in honorem ſanctorum Cornelii & Cypriani, quæ nunc mutato nomine, ab ejusdem ſancti viri nomine, dicitur & vocatur eccleſia ſancti Severini, in qua ipſe etiam ſepultus, multis clareſcit miraculis usque in præſens. Obiit autem ipſe ſanctus Severinus in Aquitania, videlicet in civitate Burdegalenſi, ubi primo tumulatus; ſed poſtmodum per cives Colonienſes inde Coloniam translatus, miraculis comitantibus. Quæ & cætera ſanctitatis ſua geſta in legenda ipſius in ſacris ſcripturis apud multas Eccleſias authentice reſervantur. Hæc ex Chronicis Pontificum Colonienſium.

Sanctus Paulinus, diſcipulus ſancti Maximini, factus eſt viceſimus nonus Archiepiſcopus Trevirenſis; qui corpus Magiſtri ſui per Beatum Lubentium & populum Trevirorum ex Aquitania revexit, & in cœmeterio ſancti Eucharii ſepelivit. Beatus vero Lubentius per revelationem Domini venit in Germaniam, ibique ſuper fluvium, qui Loxana dicitur, eccleſiam ædificavit, in qua requieſcit. Sed Præſul & Martyr Chriſti Paulinus, à Conſtantio Imperatore, veræ fidei cauſa in Phrygiam exul deſtinatur, ibique pro nomine Chriſti decollatur & ſepelitur. Dum enim veram fidem inſtantius prædicaret gentilibus accenſis in iram, cæſus eſt. Hæc ex Chronicis Trevirenſium. Hieronymus vero ita ſcribit: Anno imperii Conſtantii decimo octavo, videlicet Anno Domini trecenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Paulinus Trevirorum, & Rodamus Galliarum Epiſcopi, in exilium ob fidem truſi ſunt. Et anno ejusdem Conſtantii vigeſimo primo, Anno videlicet Domini CCCLX. 9 Paulinus, Trevirorum Epiſcopus, in Phrygia exulans moritur, &c.

Trevirenſia.

Eo tempore Victorinus Rhetor, & Donatus Grammaticus præceptor meus, Romæ inſignes habentur. E quibus Victorinus etiam ſtatuam in foro Tyranni meruit. Hæc Hieronymus in Chronicis. Iſte eſt Donatus, ut Rufinus refert, cujus libellus hodie in ſcholis legitur à pueris, prima Grammaticæ rudimenta diſcentibus. Donatus hæreticus, à quo, ut ſupra, Donatianos dicimus, Carthagine pellitur. Quidam ſectatores ejus etiam Montes vocant, eò quòd Eccleſiam Romæ primum in monte habere cœperunt. Antonius Monachus centeſimo & quinto anno ætatis in eremo moritur, anno ſalutis CCCLVIII. Imperii Conſtantii XIX. Hæc Hieronymus. Antiſiodori ſedet Eladius, qui ſanctum Amatorem clericum fecit, & ſponſam ejus monialem.

Anno Domini CCCLXII. Conſtantio Romam ingreſſo, Timothei, Andreæ Apoſtoli & Lucæ Evangeliſtæ oſſa miro favore excepta, Conſtantinopolim ſunt translata. Hæc ex Chronicis.

Bonoſus, triceſimus Epiſcopus Trevirenſis, cœpit, ut ex Chronicis beati Hieronymi elicere potui, eodem anno, quo & Felix Papa. Quid vero egerit, vel quamdiu in eodem Pontificatu ſederit, in Chronicis Pontificum Trevirenſium invenire non potui. Hæc collector.

Bonoſum ſequitur Britonius, triceſimus primus Trevirenſis Epiſcopus: de quo ad ſcribendum parum argumenti relictum eſt. Viſum eſt igitur aliquid de diverſarum gentium origine, videlicet de Perſarum, Francorum, Vandalorum, Anglorum, Longobardorum, Wiſigothorum, Oſtrogothorum & Hunnorum, primum paucis aſcribere.

Regni Perſarum originem altius repetere modo non videtur utile, quia, quæ hujus regni fuerit antiquitas, quanta & quam potens hujus antiquitatis nobilitas, recolet Lector per antiquorum hiſtorias. Iſtud tamen notabo, ſæpe abuſos victoria de Romanis, nunc autem recenter cæſo Juliano & exercitu Romanorum profligato, & finibus ſuis Romano imperio mutilato, & pro ſuo libitu pacis fœdere in

XXIX. annos compoſito, felicitatem ſuam non temperanter tuliſſe, & Sapore Rege eorum inſolentius agente, Chriſtianis & Romanis omnimodis infeſtos fuiſſe.

Porro originem Regni Francorum hanc eſſe novimus, ex relatu fideli Majorum. Poſt illud famoſum & cunctis ſeculis & gentibus notum Trojanæ civitatis excidium, Victoribus Græcis, cedentes reliquiæ Trojanorum, pars eorum una cum Æneа, ad fundandum Romanum imperium, ad Italiam porrexit: pars altera, ſcilicet duodecim millia duce Antenore, in finitimas Pannoniæ partes ſecus Meotidas paludes pervenit, ibique civitatem ædificavit, quam ob ſui memoriam Sicambriam vocaverunt: in qua multis annis iſtius partis exules habitaverunt, & in magnam gentem coaluerunt, & crebris incurſibus Romanum ſolum inceſſentes, usque ad Gallias ferocitatis ſuæ veſtigia dilataverunt. Iſtos adeo Romanis infeſtos Conſtans Cæſar, filius Magni Conſtantini, bello oppreſſit. Et tandem Romano Imperio ſubjectos aliquantulum à ſua feritate manſuefieri coegit. Poſt aliquot annos, rebellantibus Alanis contra Valentinianum Imperatorem, cum eos non Imperator penitus debellare poſſet, eò quod eos intranſibiles Meotidæ paludes tutarentur, propoſuit Valentinianus conditionem, ut, qui paludes tranſirent, & rebelles Alanos contererent, decem annis à tributo liberi eſſent. Iſta pactione Trojani illecti, & fortitudine & prudentia ſua confiſi, duce Priamo Meotidas paludes Romanis invias ingreſſi, Alanorum gentem exterminaverunt, & ita Valentiniano ſatisfecerunt: & Valentinianus eorum virtute delectatus, eos, qui prius vocati erant Trojani, deinde Antenorides, poſt etiam Sicambri, Francos Attica lingua appellavit, quod in Latina lingua interpretatur feroces. Alii Francos cognominatos dicunt à quodam eorum Rege Francione, qui in bello fortiſſimus, dum cum multis gentibus dimicaſſet, in Europam iter direxit, & inter Danubium & Rhenum conſedit, ibique progenies ejus coaluit, nulliusque jugum usque ad id temporis ſuſcipere voluit. Undecunque igitur denominati ſunt Franci, quantum retro colligere

10 longiſſime potuerunt hiſtoriographi, Priamus ille regebat ſuper eos tempore prioris Valentiniani. Nam ex ipſo Regis nomine recolentes nobilitatem illius Priami, ſub quo everſa eſt Troja, inde gloriabantur gentis ſuæ manaſſe primordia. Exacto decennio, cum exactores repeterent tributa à Francis, Franci pro ſuperiori victoria inſoleſcentes, & de viribus ſuis præſumentes, non ſolum tributa negare, ſed etiam Romanis præſumunt rebellare. Romani igitur, collecto exercitu, ſuper Francos irruunt, & victos usque ad internecionem proterunt.

Britanni ſive Britones, à quibus cognominata eſt Britannia, Oceani inſula, qui eam incoluerunt à tempore Julii Cæſaris usque ad annum CCCCXIII. ſub imperio Romano vixerunt. Iſti tempore Marci Antonini Veri (Moderni ponunt tempore Commodi) inſtantia Lucii Britanniarum Regis, per legatos Eleutherii Papæ, myſteria Chriſtianitatis ſuſceperunt, in qua aliqui eorum usque ad martyrii coronam provecti ſunt: Qui cum crebris & pene continuo Pictavorum incurſionibus fatigarentur, & ipſi ad reſiſtendum inimicis imbelles inhabileſque haberentur, conſilio regis ſui Vertiginii gentem Anglorum à finibus Saxoniæ invitant, eosque contra omnes hoſtium aſſultus defenſores ſibi parant. Angli cum aliquandiu ſtrenuè & fortiter eos tutati fuiſſent, tandem dominandi cupiditate illecti, & ad hoc imbecillitate eorum adducti, quos defendendos ſuſceperant, illos ſibi ſubjicere deliberant. Itaque violenta injuſtitia indignè Britanni alienigenis Anglis ſubjugati, in jus & nomen Anglorum quaſi victi conceſſerunt. Et nunquam jugum eorum excutere potuerunt.

Vandali quoque de Scythia oriundi, à Gothis victi, alienas terras invadere cœperunt, qui ſuas retinere non poterant. Iſtos circa Danubium commorantes rurſum poſt multum tempus Giberich, Gothorum Rex, bello victos inde exturbavit. Et eò propulit, ut terras, quas quoquo modo habere videbantur, relictis ſedibus, Romano Imperio ſe ſubderent, & à Conſtantino Magno locum habitandi ſibi dari ſuppliciter peterent. Quod & impetraverunt, & Pannonias ab eo ſibi delegatas per ſexa-

ſexaginta annos pacificè inhabitaverunt. Unde Anno *(a)* Arcadii videlicet & Ho-
norii, evocati, inſtinctu Stiliconis, rebellionem contra Rempublicam meditantes,
infuderunt ſe per Gallias, junctis ſibi Alanis, easque aliquandiu miſerrimè dilacera-
verunt. Etiam inde eos expellebant Gothi, non quidem proſpicientes Galliarum
quieti, ſed vacuefacientes patriam eorum rapacitati. Vandali inde Hiſpanias ag-
greſſi nunc Hiſpanias nunc Gallias multo tempore depopulati ſunt. Sed nec ibi à
Gothis tuti eſſe potuerant: nam quia Gothi nimis Italiam inquietabant, Honorius,
deliberato cum ſuis conſilio, Hiſpanias & Gallias, quas ſibi à Vandalis aliisque genti-
bus præceptas dolebat, Gothis rata confirmatione donavit. Cum ergo Gothi à
finibus ſibi deputatis Vandalos aliosque hoſtes effugare maturarent, & Vandali
undique concluſi timore Gothorum æſtuarent, peccatis populi facientibus, inopi-
na & grata occurrit eis felicitatis oportunitas. Nam inter Bonifacium & Aetium
Romanos Duces per invidiam orta ſimultate, Bonifacius factus inferior, cùm do-
lorem ſuæ injuriæ nollet ulciſci, niſi damno & periculo Reipublicæ, ad Hiſpanias
tranſivit, & Vandalos ad occupandam Lybiam & Africam invitavit. Quò cum
pervolaſſent, regnum ibi ſuum multo tempore confirmaverunt, & divina & hu-
mana, ſine aliquo reſpectu humanitatis vel divinitatis, perturbaverunt.

Wynilorum, qui poſtea patria lingua Longobardi, à longis barbis vocati ſunt,
certam quidem originem legimus, ſed certum originis eorum tempus non inveni-
mus. Nam Reges regnaſſe ſuper eos legimus, quorum etiam nomina didicimus,
ſed annos regni eorum per tempora diſtinctos non invenimus. Iſti in Scandinavia
Scythiæ Inſula degentes, cum ita multiplicati eſſent, ut eos terra ſua capere non
poſſet, egreſſione tertiæ partis minuere multitudinem, conſilium habuerunt, &
quinam exire deberent, miſſa ſorte quæſierunt. Ergo tertia pars Wynilorum,
prout eos miſſa ſors elegerat, Ducibus Agion & Ibor de Scandinavia inſula egreſſi,
de loco in locum ibant incerti & vagabundi, & à multis ſæpe bellis impetiti, virili-
ter (quia pro anima res erat illis) ſalutem & libertatem ſuam defendebant. Porro
Agyon & Ibor mortuis, regnavit primus ſuper eos Agelmundus XXXIII. annis.
Qui dum ſecurior juſto eſſet, à Bulgaribus cum multis ſuorum eſt extinctus. Lamiſ- 11
ſis regnavit. Secundus, ſic dictus, eo quod à Lama, id eſt voragine eſſet extractus:
Et poſt eum XL. annis Lechen tertius, Ildehocb quartus, Gudeoc quintus, eo tempo-
re, quo Odoacer regnabat in Italia, Sextus Longobàrdorum Rex fuit Daffo, Septi-
mus Taco, Octavus Waltarych, Nonus Andom, qui Longòbardos in Pannoniam
duxit. Decimus Alboin, qui transductis in Italiam Longobardis, regnum eorum
ibi firmiſſime ſtabilivit. At Gothi, qui apud antiquos Getæ dicti ſunt, poſtea di-
viſi duo ex ſe regna, id eſt, Oſtrogothorum & Wiſigotborum fecerunt. Talem
vero originem eorum fuiſſe cognovimus ex hiſtoria Jordanis. Scanriam Scythiæ
Inſulam primo incoluerunt. Cujus poſſeſſione non contenti, cum rege eorum Be-
rych inde exierunt, & vicinas Scytbiæ inſulas & terras peragrantes, vicinas gentes
bellis laceſſebant: & terrore nominis ſui finitimas gentes ſibi ſubigebant. Poſt ſub
Filimere, quarto Rege ſuo, ad ulteriora Scytbiæ progreſſi, ad citeriores usque ri-
pas Danubii terras Thraciæ, Daciæ, Myſiæque diu longe lateque ſunt pervagati: ubi
per multa tempora, immo per multa ſecula, in gentem magnam coaluerunt. Et
multas gentes victoriis ſuis ſubigentes, nomen & fortitudinem ſuam amplificave-
runt, viribus vigentes, ingenio callentes, Pbiloſophiæ quoque diſciplinis eruditi,
nativam barbariem exuentes, humanitate & boneſtate aliis barbaricis gentibus præ-
eminebant. Tempore autem Decii Imperatoris, tranſito Danubio, cum Guina
Rege ſuo graviter incubabant Romann Imperio: qui à Decio impetiti bello, exer-
citu Romanorum protrito, ipſum Decium peremerunt cum filio Decio. Qua fe-
licitate elati, & ſæpe poſtea in congreſſu Romanis ducibus ſuperiores effecti, toti orbi

(a) Hic numerus anni omiſſus, ſupplendus tamen ex Sigeberto Gemblacenſi, quem
exſcripſit Auctor noſter, & ſupplendum: *Anno Arcadii tertio decimo & Honorii,*

Romano erant terrori. Iſti adhuc trans Danubium conſtituti, tempore Valentis Imperatoris cœperunt civili bello inter ſe colliſi.

Athalaricus, Dux unius partis, cum prævaluiſſet Fritigerno, Duci alterius partis, Fritigernus à Valente auxilium petit & Chriſtianum ſe futurum promittit. Valens, Imperator auxilium mittit, eosque in ſectam Arrianorum, Arrianus ipſe, induci fecit. Anno XIII. Valentis, Hunni, qui & ipſi in Scythia potenter debacchabantur, nacti oportunitatem ex inteſtina Gothorum ſimultate, fines eorum ex improviſo invadunt, eosque bello victos aut ſibi ſubjungunt aut captivitate excruciant, aut patria eliminant. Ita Gothi, qui multas gentes ſubdiderant ſuo ſervitio, Hunnorum rurſus ſubduntur dominio, & nimis eorum potentiam adaugent, dum omnes, qui Gothis ſerviebant, per Gothos Hunnorum principatui parent. Cum vero Hunni in omni fere Scythia principatu & fortitudine cunctis præeminerent, Gothi victi, partim ſe Danubio tranſito ingeſſerunt finibus Romani Imperii, & à Valente petierunt terram ad inhabitandum: qua impetrata, cum aliquandiu ſe continuiſſent ab omni armorum inſolentia, tandem Romanorum avaritia coacti, & rei familiaris inopia, in ipſo imperii ſinu gravia concitaverunt prælia.

Quibus Valens Imperator occurrens, bello victus ab eis & igne crematus, juſto Dei judicio Reipublicæ nimiam intulit incommoditatem, hoſtibus vero auxit elationem. Iſti ergo Gothi, qui Romano Imperio incubabant, Wiſigothos ſe, id eſt, occidentales Gothos appellabant. Et per multos annos occidentales Romanorum fines usque ad ipſas ulteriores Hiſpanias infeſtabant: ubi etiam poſtmodum in regnum coaluerunt. Porro Gothi, qui in patrio ſolo trans Danubium ſub Hunnorum dominio remanſerunt, regulos quidem ſuæ gentis habuerunt, & ſeſe Oſtrogothos, id eſt Orientales Gothos appellaverunt: qui & ipſi poſtea per Theodoricum Regem ſuum, à Zenone Imperatore Italiæ regnum dono acceptum per multos annos tenuerunt.

Ita Gothi, quaſi duobus capitis ſui cornibus orientem & occidentem ventilantes, acerrime duo ex ſe regna creavere, ſcilicet Wiſigothorum in Hiſpania, & Oſtrogothorum in Italia. De regno Hunnorum, quod in omni pene Scythia tenebat principatum, ipſa gentis barbaries me ſilere faceret, niſi famoſum Galliarum & Italiæ excidium me loqui cogeret, quia per Attilam eorum regem judicium Dei ſe longe lateque effudit, quem quaſi gladium limatum & exacutum de vagina indi-
12 gnationis ſuæ ſuper peccatrices gentes Deus diſtrinxit. De eorum ergo origine, quæ in antiquorum leguntur hiſtoriis, aperiam paucis. Filimer, Getarum Rex, Gudarici magni filius, qui poſt egreſſum Scandiæ Inſulæ jam quinto loco tenens principatum Getarum, terras etiam Scythiæ cum ſua gente introiit. Reperit in ſuo populo Magas mulieres, quas Getico ſermone Alrunas dicunt, easque habens ſuſpectas, de medio ſui perturbat, longeque ab exercitu ſuo fugatas in ſolitudinem, compulit: ubi ſylveſtres homines, quos nonnulli Faunos ficarios vocant, cum eas per deſertum vagantes vidiſſent, earum complexibus ſe in coitum miſcuerunt: unde genus hoc ferociſſimum exſtitit, quod primum inter paludes Meotidas conſtitit tetrum atque exile quaſi hominum genus, nec alia voce notum, niſi quod humani ſermonis imaginem præferret, & quos bello forſitan minime ſuperarent, vultus ſui terrore nimium pavorem ingerentes terribilitate fugarent, eo quod erat eis ſpecies horribilis nigredinis, & velut quædam, ſi dici fas eſt, deformis offa, non facies, habensque magis puncta quam lumina. Quorum animi ferociam torvus prodit aſpectus, qui etiam in pignora ſua primo die nata deſæviunt. Nam maribus ferro genas ſecant, ut nunquam lactis nutrimenta percipiant, & vulnerum cogantur ſubire tolerantiam. Hinc imberbes ſeneſcunt, & ſine venuſtate Ephœbi ſunt, quia facies ferro ſulcata tempeſtivam pilorum gratiam cicatrice abſumit: Exigui quidem forma, ſed arguti, moribus expediti & ad equitandum promptiſſimi, ſcapulis latis & ad arcus ſagittasque parati, cervicibus firmis & ſuperbia ſemper erecti. Iſti vero ſub hominum figura vivunt belluina ſævitia. Tali ergo ſtirpe procreati Hunni, cun-

ctis

ctis vicinis gentibus erant horrori & formidini: quorum potentiam auxit victoria de Gothis, qui trans ripas Meotidis fluminis in Scythia pollebant gloria ſingularis potentiæ & fortitudinis. Quam victoriam hoc modo adepti ſunt Hunni. Venatores Hunnorum ſequentes veſtigia cervæ, Meotidas paludes tranſeuntis, quas invias hactenus putabant, Scythiam regionem diligenter explorant: explorata omnia Hunnis nuntiant, & ad tranſeundum eos animant. Iſtorum ducatu paludibus tranſitis, velut quidam turbo ſubito incubuerunt gentibus Scythicis, easque omnes ſubjugaverunt ſibi, ipſosque Gothos cæteris imperitantes aut præeminentes expulerunt ſedibus ſuis. Iſto felicitatis ſucceſſu ex humo inter cæteras Scythiæ gentes elati, per victoriam de Gothis per annos fere LXXX. laboraverunt ad concuſſionem & ruinam mundi. Ab illa ergo victoria usque ad mortem Attilæ regnum eorum annotatum reperi, ſed compendii gratia, (quemadmodum & proceſſum omnium regnorum prædictorum) ſcribere omiſi. Extra has & aliæ gentes fuerunt, quæ Romanum Imperium dilaceraverunt, id eſt Gepides, Alani, Turcæ, Bulgares, & aliæ plures, quæ omnes ab Aquilonis plaga exierunt, ut ſuper hoc forraſſe videatur dictum per prophetiam: Ab Aquilone pandetur malum ſuper univerſam terram. Hæc Sigibertus, Monachus Gemblacenſis, Chronographus nominatiſſimus, in libro ſuo de temporibus. *(a)* Iſtis prælibatis, ad narrationis noſtræ ſeriem, undedigreſſi ſumus, ſtylum dirigamus, &c.

Item Francis poſt Priamum, Priami filius Marcomirus & Sunno, filius Antenoris, principantur annis XXXIV. Quorum ducatu Franci Sicambria egreſſi conſedere ſecus Rhenum in oppidis Germaniæ. Cœperunt autem Anno Domini CCCLXXXVI. Imperii Gratiani ultimo. Iſtorum anno ſecundo, Franci Quintinum & Eradium, Romanorum Duces, cum omnibus pene ſuis juxta Trevirim delent.

Anno XXVIII. Imperii Theodoſii junioris tertio, Franci ſæpe Gallias infeſtantes diripiunt primo & ſecundo eruptione incendunt urbem Trevirim, quam condidit Treher alias Trebeta, filius Nini Aſſyriorum Regis, profugus à facie novercæ ſuæ Semiramidis, & à ſuo nomine Trevirim nominavit: hæc Sigibertus in Chronicis. Item circa Ann. Domini CCCLXXXIV. Apollinaris, Laodiceæ Epiſcopus converſus, in hæreſim ſui nominis à Damaſo Papa damnatur. Qui dicebat, Chriſtum natum ſolam carnem, non animam ſuſcepiſſe, ſed potentiam divinitatis ſuſceptæ carni fuiſſe pro anima: Et ipſam carnem non de Maria ſuſceptam, ſed carnem & verbum fuiſſe unius ſubſtantiæ. Hæc Sigibertus.

Poſt deceſſum Britonii, creatus eſt XXXII. Epiſcopus Trevirenſis S. Felix hujus nominis ſecundus. Iſte fecit Baſilicam grandem in honorem Dei genitricis in campo Martio 410. pedum longitudinis, 120. pedum latitudinis, in qua corpora Martyrum à Richouaro paſſorum, ad usque ſua tempora disjecta & incompoſita, ad eandem Baſilicam tranſlata honorifice tumulavit. Corpus quoque S. Paulini, quod ſuo tempore populus Trevirorum cum copiis ex toto regno adunatis de Phrygia detulerat, facta crypta, in eodem monaſterio in medio cryptæ cum ferreis catenis ſuſpendit. Ipſe poſt annos duodecim ſacerdotii ſui, in dextro cornu ejusdem Eccleſiæ eſt ſepultus, ſed quo anno ſalutis hic beatus Pontifex cœperit, vel quo obierit, in Chronicis Pontificum Trevirenſium invenire non potuimus. Item circa annos Domini CCCXCIII. Imperii verò Theodoſii ſenioris anno ſexto, quædam meretrix uno partu ſeptem puerulos enixa, heluis omnibus mater crudelior, in piſcinam projecit necandos. Contigit itaque, ut primus Rex Longobardorum Agelmundus in itinere ad eandem piſcinam deveniret: Qui, cum equo retento miſerandos infantulos miraretur, haſtaque, quam gerebat, huc illucque eos inverteret, unus ex illis injecta manu haſtam regiam comprehendit. Rex igitur miſericordia motus, factumque vehementer admiratus, eum magnum futurum prænuntiat, mox-

Trevirenſis. 13

(a) Sub initium Chronographiæ ſuæ, ubi gentium origines exponit.

Digitized by Google

moxque à piſcina levari præcepit, atque nutriendum omni cum ſtudio mandat. Et quia eum de piſcina, quæ eorum lingua Lama dicitur, abſtulit, Lamiſſio eidem nomen impoſuit. Qui cum adoleviſſet annis, adeò ſtrenuus juvenis effectus eſt, ut & bellicoſiſſimus extiterit, & poſt Agelmundi funus regni gubernacula rexerit, &c. Hæc Paulus Caſſinenſis monachus.

Tungrenſia. Mortuo beato Servatio, ſedes Tungrenſis vacavit absque paſtore proprio, ut diximus, centum & octo annis, menſibus ſeptem, diebus 18. videlicet usque ad XX. annum Anaſtaſii Imperatoris: Qui fuit annus ſalutis DXII. quo anno prima Synodus à Francis, juſſu Ludovici Regis Aurelianis habita eſt, in qua decernuntur multa Eccleſiæ utilia. Et in eodem concilio prælati Galliarum compatientes Eccleſiæ Tungrenſi, Sanctum Agricolaum conſtituerunt Epiſcopum Tungrenſem, ut inferius ſuo loco patebit. Ex iſtis colligitur, non poſſe illud conſiſtere cum Chronicis Sigiberti, quod habetur in geſtis pontificum Tungrenſium, nimirum S. Agricolaum ordinatum fuiſſe Epiſcopum Eccleſiæ Tungrenſis An. Dom. CCCCXCVIII. in concilio Aurelianenſi, cum ex iis, quæ ante acciderunt, colligitur, illo anno Synodum in Gallia celebratam non fuiſſe, nec Clodoveum, Regem Francorum, baptiſatum. Hæc collector. Inter id tempus vacationis venit Sanctus Epiſcopus nomine Candidus, cauſa orationis Trajectum, Domino revelante, ad ſepulchrum S. Servatii, qui ibidem permanſit toto tempore vitæ ſuæ, ſupplens officium Epiſcopi. Admodum vero multis miraculis claruit S. Servatius poſt mortem. (Hæc ex geſtis Pontificum Tungrenſium.)

Colonienſia. Sanctus Evergislus, tertius Pontifex Colonienſis, diſcipulus fuit beati Severini, qui in tranſitu beati Martini hymnum Angelicum cum Magiſtro audire meruit, & de die in diem, de virtute in virtutem proficiens, & ſæculi ætate graveſcens, dolore capitis nimium occupatus, more ſolito loca ſancta circuivit oraturus. Cum verò ad ſanctorum Martyrum, Gereonis ſociorumque ejus, verum infirmantium refrigerium & aſylum devenit, mox Eccleſiam oraturus intravit, & in memoriam Sanctorum verſum iſtum ſcilicet *(Exultabant Sancti in gloria)* pſallere cœpit. Statimque genibus flexis *(lætabuntur in cubilibus ſuis)* divinitus reſponſum accepit. Sanctus vero Pontifex eadem hora, ex Sanctorum adytis pulvere languenti capiti cum ſanctæ Crucis ſignaculo imponens, ſanus receſſit, ac ſi nunquam dolorem perpeſſus fuiſſet. Tandem beatus Pontifex acceſſit quodam tempore Tungrim, quæ & Octavia dicitur, prædicandi gratia & confirmandi populum in fide catholica, ubi & martyrio fuit coronatus & ibidem ſepultus. Sed poſtmodum à venerabili Brunone Archiepiſcopo, ejus ſucceſſore viceſimo quinto, hoc modo tranſlatus eſt. Bruno ille, cum quadam vice de Francia veniens, cum principibus regni ibidem pernoctaret, apparuit ei ſanctus Evergislus quaſi palliatus, caſula conſciſſa dicens, videſne (ait) qualiter à tinea ſunt conſumpta, quoniam tu illuminabis lucernam meam, illumina & tenebras meas. Nam huic eripiar, & in Deo meo transgrediar murum. Nec mora: Epiſcopus ſomno ſolutus, rem ſecum volvebat tacitus. Facto autem Folcmaro ſibi familiariſſimo, viſionem ex ordine
14 enarravit, &, ut ille in medium conſuleret, poſtulavit: Qui mox ad primam reſponſionem dicebat, Sanctum Evergislum propriam debere reviſere ſedem. Lætatur Epiſcopus, & ſacri corporis reliquias cum magno ſuorum gaudio de loco illo tranſtulit, & in Eccleſia Sanctæ Cæciliæ virginis & martyris in Colonia, cum magna totius populi exultatione & divinæ laudis celebratione, quinto Calendas Aprilis honorifice collocavit. (Hæc ex chronicis Colonienſium.)

Francica. Item anno Honorii nono, Sunnone & Marcomiro Francorum ducibus defunctis, Franci in commune deliberant, ut ipſi ſicut aliæ gentes regem habeant, & filium Marcomirum Ducis Pharamundum ſibi regem ordinant, qui regnavit annis XI. Cœpit autem anno Domini CCCCXX. Imperii Honorii anno decimo.

Hæc

Hæc Sigibertus *(a)*. Iſte Pharamundus regnavit in Germania, paganus exiſtens, quamdiu vixit; decrevit verò cum hominibus ſuis nutrire comas, quod usque ad tempora Magiſtri Petri Lombardi, Pariſienſis Epiſcopi, in Francia fuit obſervatum: ſed tunc ad ejus inſtantiam prætermiſſum. Factum autem erat, ut Franci dignoſcerentur à Gallis, in quos decretum Julii Cæſaris ab antiquo emanaverat de tonſura ipſorum in ſignum ſervitutis. Hæc frater Bernhardus. Obiit autem Pharamundus Rex anno Domini CCCCXXX. barbarico ritu juxta Remos, in Pyramide ſepultus.

Antiſiodorenſia & Trevirenſia.

Anno Domini CCCCXXXI. Vir Illuſtriſſimus Germanus Pontificatum Antiſiodorenſem ſuſcepit, in quo per XXX. annos tanquam clariſſimum ſydus incomparabili luce claruit. Jam verò qualem & quantum ſe exhibuerit, lingua mortalis explicare non ſufficit, quia ſupra hominem fuit omne, quod geſſit. Cujus talis extitit vita, ut, ſi miraculis caruiſſet, incredibilis videretur: tanta fuerunt miracula; ut niſi piæ converſationis merita præceſſiſſent, phantasmata putarentur.

Anno quinto Theodoſii & Valentiniani tertii, Cæleſtinus Papa ad Scotos in Chriſtum credentes Palladium primum mittit Epiſcopum. Poſt quem ad eosdem ab eodem Cæleſtino miſſus eſt Sanctus Patricius, genere Britto, filius Conches, ſororis S. Martini Turonenſis. Qui in baptiſmo dictus eſt Sachat, à S. Germano Magonius, â Cæleſtino verò Patricius. A quo Archiepiſcopus Scotorum ordinatus, per LX. annos ſignis, ſanctitate, doctrina excellens, totam inſulam Hiberniam convertit ad Chriſtum.

Sanctus Severus, Apoſtolicis viris per omnia coæquandus, Germaniæ verbum Dei prædicavit. Et cum Germano, Antiſiodorenſi Epiſcopo, & Lupo Trecaſſino in Britanniam trajiciens, Pelagianam hæreſim deſtruxit. Hæc ex chronicis Pontificum Trevirenſium. Item anno Domini CCCCXXXIX. Imperii Theodoſii & Valentiniani anno XI. Eudoxia Auguſta, uxor Theodoſii, Hieroſolymam ex voto properavit, & inde reliquias protomartyris Stephani & duas catenas, quas Angelus de manibus Petri Apoſtoli diſiecit, Dei nutu attulit, eisque adjuncta catena, qua etiam Romæ Petrus vinctus fuit, triadem fecit. Et inde Romanus Pontifex ſolennitatem S. Petri, quæ dicitur ad vincula, Romæ inſtituit Calendis Auguſti, idque ſimul in eum finem, ut populum revocaret à Gentilis ſuperſtitionis pompa, quam adhuc in hac die civitas ex ritu gentili, pro victoria Octaviani Auguſti de Antonio & Cleopatra relata, tertio Calendas Auguſti ſolenniter celebrabat. Item Diabolus Judæos, in ſpecie pſeudoprophetæ Moiſem ſe eſſe mentientis, ſeduxit, & promittens in terram ſe repromiſſionis eos reducturum, ad mare transmittendum adduxit, ibique eorum multos multis modis perdidit *(b)*. Quæ res multis eorum periculo hoc eruditis credendi in Chriſtum cauſa fuit. Item Anno Domini CCCCXLV. Conſtantinopoli, per quatuor menſes terræmotu terra fluctuante, quidam coram omnibus orantibus ſublatus in aera à divina virtute, admonitus eſt à divina voce, ut factis litaniis canerent omnes, *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miſerere noſtri*, nihil aliud apponens. Quo facto ceſſavit terræmotus. Hæc Sigibertus *(c)*.

Item anno Domini CCCCXLIX. Remigius poſtea Remenſis Epiſcopus naſcitur, prænuntiatus ex nomine per Montanum monachum. Quo nato, idem Montanus, quia cæcus erat, de lacte Ciliniæ matris ejus oculos ſuos liniens, illuminatus eſt. Eodem anno Sanctus Germanus Antiſiodorenſis, cum Severo Trevirenſi Epiſcopo iterum ad Britanniam miſſus, renaſcentem Pelagianam hæreſim confutat. Item anno Domini CCCCLIII, Terræmotus pene aſſidui & ſigna plurima in cœlo oſtenduntur: Veſpere ab Aquilone cœlum efficitur rubrum ut ignis, intermixtis per igneum ruborem clarioribus lychnis, in haſtarum ſpeciem defor-

(a) *Ad a. 419.*
(b) *SIGEB. GEMBLACENSIS ad a. 438.*
(c) *ad a. 444.*

deformatis: luna obfuſcatur: Cometes apparet, & multa alia, quæ non fuiſſe otioſa, oſtendit inſtans rerum conſequentia. Anno Dom. CCCCLVIII. Imperii Marciani ſexto, Genofeva virgo Pariſienſis multa ſanctitate claret per Gallias. Item anno Domini CCCCLIX. Simeon, qui quadraginta annis incluſus in columna ſtetit, mira ſanctitate Antiochiæ claruit, qui inter cætera monebat, ne quis per Dei aut Sancti alicujus nomen, ſed per nomen Simeonis juraret *(a)*, promittens impunitatem in ſe pejeranti ſe poſtulaturum à Deo. Hæc Sigibertus.

Hunni. Item circa annos Domini CCCCLIV. Attila Hunnorum Rex, Walameris Oſtrogothorum Regis & Ardarici Gepidarum Regis, & multarum Aquilonarium gentium ſibi ſubjectarum auxilio fultus, à Pannoniis egreſſus, occidentale imperium invadit cum quingentis millibus armatorum: & primo per totam Galliam tanta per eos Dei efferbuit indignatio, ut nullam omnino civitatem, caſtellum vel oppidum à furore eorum ulla tutari potuerit munitio. Poſtremo Aurelianam urbem eis obſidentibus, ad ſubſidium Galliarum advolavit Patricius Romanorum Aetius, fultus & ipſe Theodorici Wiſigothorum regis & Merovei Francorum aliarumque gentium copiis militaribus. Itaque conſerto prælio in campis Cathalaunicis pugnatum eſt usque ad direptionem noctis, ubi Aetius ſuperior quidem receſſit, Attilam tamen non usque ad internecionem delevit. Cæſa ſunt ibi centum octoginta millia pugnatorum, inter quos etiam cecidit Theodoricus Rex Wiſigothorum. Attila verò, reſumpta ſpe ex Aetii diſceſſu, domum rediit, maturè rediturus, inſtaurato rurſus exercitu.

Nichaſius Remenſis Epiſcopus cum Eutropia ſorore ab Hunnis martyriſantur. In geſtis tamen eorundem leguntur paſſi ſub Vandalis. Auctor Metenſis Epiſcopus capitur. Sed Hunnis cæcitate percuſſis, cum captivis ſuæ urbis relaxatur. Hæc Sigibertus *(b)*. Cum idem Attila urbem Trecaſſinam obſidione ſuperba cinxiſſet, & cives timore perculſi, portas civitatis obturando, ſe intra mœnia recepiſſent, beatus Lupus ejusdem urbis Epiſcopus, ſupra faſtigium altioris portæ conſcendens, Attilam ad colloquium vocat. Qui gaudens accurrit, æſtimans Epiſcopum cum populo ſponte ſe ſubjecturos. At Epiſcopus Attilam inſpiciens, quis eſſet, inquiſivit. Et Attila reſpondente, Ego ſum Attila, flagellum Dei: reſpondit rurſus Epiſcopus, Et ego ſum lupus, diſſipator gregis Domini & dignus flagello Dei. Nunc igitur ingredere civitatem, & officii tibi injuncti, quantum Deus permiſerit, curam exerce. Tunc Epiſcopo præcipiente, portæ civitatis ſunt reſeratæ, & Attila cum ſuo exercitu ingrediens, neminem, (quod eſt mirabile dictu,) vidit, & precibus humilitateque beati Lupi civitate liberata, tyrannus inefficax rediit. Sub hac tempeſtate deſtructæ ſunt pene omnes Galliæ ac Germaniæ civitates, quarum nomina ob faſtidium legentium omittuntur. S. Exuperius & Saturninus meritis ſuis ſervaverunt Toloſam: Servatius Trajectum: Avianus urbem Aurelianam: Apricius (vel potius anteceſſor ejus, memorandæ humilitatis Martinus) Turonicam Eccleſiam: Metenſis cum omnibus, qui ad eam confugerant, à beato Stephano, in cujus honorem eſt inſulata, Sancto ſuper ipſam Eccleſiam ſolenniter apparente, & cum ampulla quadam aquam ſuper incendium jactante, liberata eſt. Item hoc tempore undecim millia virginum ab Hunnis Coloniæ cæſa ſunt. Huic autem obſiſtit, quod in quodam chronico legitur, ſub Cyriaco Papa undecim millium virginum paſſionem accidiſſe, quem Cyriacum ſucceſſiſſe Pontiano, & ſediſſe anno uno, menſibusque tribus: quia vero Roma cum virginibus invito clero diſceſſerit, non numerari inter Pontifices, ſcribitur in chronico Martini. Sed nos falſum eſſe putamus. Verius autem videtur tempore iſtius Martini Imp. paſſas eſſe, ſicut in legenda ipſarum attingitur. Hæc frater Bernhardus. Iſtud excidium Gallis impendere Servatius Tungrenſis Epiſcopus longe an-

te in

(a) ad a. 458.
(b) ad a. 453.

re in ſpiritu præviderat, & Romæ à beato Petro Apoſtolo hoc judicium Dei inevi-
tabile fore didicerat: Ideoque relicta Tungrenſi urbe, quæ evertenda erat, ad Tra-
jectum ſedem Epiſcopalem migravit. Hæc Sigibertus. Poſt harum deſtructionem
civitatum, Attila Rex Hunnorum jam ſecurus ad oppreſſionem Romanorum mo-
vit procinctum, primaque congreſſione Aquilegienſem obſedit civitatem, quæ 16
eſt metropolis Venetiarum: Ibique cum diu multumque obſidens nihil penitus
prævaleret, fortiſſime intrinſecus Romanorum militibus reſiſtentibus, exercitu
jam murmurante & diſcedere cupiente, Attila deambulans circa muros, dum,
utrum ſolveret caſtra, an adhuc remoraretur, deliberat, animadvertit candidas
aves, id eſt, ciconias, quæ in faſtigio domorum nidificant, de civitate fœtus ſuos
aſportare, & contra morem per rus foris circumferre: ut igitur erat ſagaciſſimus
inquiſitor, præſenſit & ad ſuos, reſpicite (inquit) aves futurarum rerum providas.
Relinquunt perituram urbem, & caſuras arces periculo imminente deſerunt.
Non ſit vobis vanum, non credatur incertum: Rebus præſciis conſuetudinem mu-
tat ventura formido. Quid plura? Animos ſuorum rurſus ad oppugnandum Aqui-
legiam inflammat, qui machinis inſtructis & omnibus generibus tormentorum
adhibitis, ſubito invadunt civitatem, capiunt, ſpolia dividunt, vaſtantque crude-
liter, ut vix ejus veſtigia apparerent. Et hinc jam audaciores, & necdum Roma-
norum ſanguine ſatiati, Mediolanum quoque, Liguriæ metropolim, & quondam
regiam urbem, nec non & Ticinum, quæ Papia nunc dicitur, æquali ſorte deji-
ciunt, vicinaque loca ſævientes allidunt, demoliunturque pene totam Italiam.
Cum verò Attila ita Italiam vaſtaret & incenderet, venit ad eum Leo Papa, & non
ſolum ſalutem, ſed etiam ut rediret, obtinuit, ubi Rex Attila requiſitus à ſuis, cur
ei fuiſſet tam placabilis, reſpondit, ſe non eum eſſe reveritum, ſed ſenem quen-
dam venerabilem, evaginato gladio ſibi mortem minitantem, niſi ejus in omnibus
expleret voluntatem. Attila tandem anno regni ſui ſexto Wiſigothos debellare
aggreſſus, à Thuriſmodo victus, rediit inglorius: Martiano Imperatori tum ſimul
apparens Dominus in ſomnis, arcum Attilæ fractum eſſe oſtendit, nec id vanum
fuit. Eadem quippe nocte Attila in nuptiis ſuis crapula confectus, erumpente per
apoplexiam ſanguine de naribus, in lecto eſt ſuffocatus. (Hæc ex chronico fratris
Andreæ monachi Martianenſis cænobii de geſtis regum Franciæ.) Is vero Attila pa-
tre genitus eſt Mundrucho, cujus fuere germani Octar & Rugila, qui ante Attilam
regnum tenuiſſe narrantur: Poſt quorum obitum cum Bleda germano in Hunno-
rum ſucceſſit regno. Erat vero Attila ſuperbus inceſſu, huc illucque circumferens
oculos, ut elata potentia ipſo quoque in motu corporis appareret, bellorum qui-
dem amator. Sed ipſe manu temperans, conſilio validiſſimus, ſupplicantibus
exorabilis, propitius autem in fidem ſemel ſuſceptis: forma brevis, lato pectore,
capite grandiore, minutis oculis, raris in barba canis aſperſus, ſimo naſo, teter colo-
re, originis ſuæ ſigna præferens. Hæc Blondus Forolivienſis modernus hiſtorio-
graphus in ſecundo libro de declinatione imperii.

Cyrillus Archiepiſcopus Trevirenſis cellam Sancti Eucharii incenſam & deſer- *Trevirenſia.*
tam reparavit, monaſteriumque non longe à priore loco conſtituit, & illinc cor-
pora ſanctorum Eucharii & ſucceſſorum ejus tranſtulit, juxta quæ & ipſe requieſcit.
(Hæc ex chronicis Archiepiſcoporum Trevirenſium.)

Anno Leonis Imperatoris XI. Mortuo Vterpendragon Britanniæ rege, ſubli- *Britañica.*
matus eſt in regno filius ejus Arthurus, quem ex uxore Ducis Cornubiæ in adulterio
procreavit, cujus mirabiles actus etiam linguæ perſonant populorum, licet plura
eſſe fabuloſa videantur. Qui prædeceſſoribus ſuis longe fuit inſignior tam honore,
potentia & largitate, quàm fama, cui tantam gratiam innata bonitas præſtiterat,
ut à cunctis fere populis amaretur. Siquidem bellicoſus & inclytus fuit, reſiſtentes
ſibi potenter debellans, pacem verò quærentes libenter ſuſcipiens, propter hoc,
ut fertur, Franciam acquiſivit: Flandriam & Aquitaniam preſſit: Norwegiam,
Daciam, cæterasque maritimas inſulas ſibi ſervire coegit. Porrò adverſus Saxones,

Scotos & Pictos vario conflictu decertans, tandem eos in quodam ſaltu concluſit, ſed illi arboribus pro munimento contra Britonum tela utebantur. Quod videns Arthurus, juſſit arbores per multa loca incidi, & in circuitu nemoris poni, ut liberos exitus non habentes, fame ibi deficerent. Cogente igitur neceſſitate, compulſi ſunt licentiam petere redeundi in patriam ſuam, omnia relicturi, & tributa
17 cum obſidibus reddituri. Sed in reditu poſiti, pactionem violarunt, & retractis velis, inſulam depopulari cœperunt. Arthurus igitur, congregato exercitu, proceſſit contra hoſtes in prælium, accinctus gladio, nomine caliburno, & auream coronam, ſimulachro draconis inſculptam, capiti ſuperponens, & clypeum, in quo imago Sanctæ Dei genitricis erat picta, humeris imponens, lanceam quoque, quæ Reu vocabatur, aſſumens. Cumque pugna utrinque ferveret, Arthurus, impetu facto in hoſtes, occidit ſolo caliburno gladio trecentos ſeptuaginta viros: cæteros autem in fugam convertit, Principibus eorum proſtratis. Hæc Vincentius.

Anno Leonis Imperatoris XIV. Remigius Remorum fit Epiſcopus. Saracenis Ægyptum incurſantibus, hoc tempore negotiatores Veneti corpus Sancti Marci Evangeliſtæ ab Alexandria tranſtulerunt Venetias. Hæc Sigibertus. *(a)* Floruit hoc tempore Proſper, natione Aquitanicus, Beati Leonis Papæ notarius, qui apud Regium, urbem Italiæ, factus Epiſcopus, doctrina & miraculis claruit, ibique honorifice requieſcit. Hæc Bernhardus. Iſte etiam chronicam compoſuit à primi hominis conditione, juxta divinarum ſcripturarum fidem, usque ad obitum Valentiniani Auguſti; & captivitatem urbis Romæ, â Genſerico Vandalorum rege factam. Hæc Gennadius in libro de illuſtribus viris. *(b)*

Iſtius tempore Merlinus vates dicitur in Britannia fuiſſe ex filia Regis Demenæ Sanctimoniali, quæ degebat inter monachas in Eccleſia S. Petri in urbe Baermedii, ex incubo Dæmone genitus, qui ſæpius eandem virginem in ſpecie juvenis frequentans, alloquebatur & amplexabatur, & poſtea diſparebat: & tandem ſæpius cum ea carnaliter coiens, de iſto Merlino gravidam dereliquit. Hæc frater Bernhardus penè ſupra fidem. De iſto etiam ſcribitur, quod Wortigirnus, Rex Britanniæ, conſilio inito cum ſapientibus, quid agere deberet ad tutamen ſui, juſſit convenire artifices, ut ei turrim fortiſſimam conſtituerent. Sed cum opera eorum tellus abſorberet, ſuaſum eſt ei, ut hominem ſine patre quæreret, & ejus ſanguine lapides & cæmentum diſpergi præciperet, quaſi hoc facto fundamentum ſtare poſſet. Inventus autem adoleſcens, cui nomen erat Merlinus, cum matre ſua adducitur coram Rege, quæ profeſſa eſt, à ſpiritu in ſpecie hominis ſe illum concepiſſe. Merlinus autem multa obſcura revelavit, multa prædixit futura. Aperuit enim, ſub fundamento eſſe lacum, ſub lacu duo latere dracones, quorum unus rubeus populum Britonum, alter verò albus gentem Saxonum deſignaret, & quis in conflictu ſuo alteri prævaleret. Prædixit, Aurelium Ambroſium, devicto Hengiſto, & combuſto Wortigirno, regnaturum, fratremque ejus Vterpendragon in regno ei ſucceſſurum, & utrumque veneno periturum, Arthurum verò, quem Aprum Cornubiæ vocat, prophetavit, quod Eccleſiæ Dei ſuccurreret, quod inſulas occidentales ſibi ſubjugaret, quod Gallicanas provincias poſſideret, quod Romano exercitui terribilem ſe exhiberet, & quod exitum dubium haberet. Prænuntiavit, quod Archiepiſcopatus Bundoniarum transferendus eſſet in Doroberniam, quæ modò Cantuaria dicitur & nominatur, & quod Eboracenſis Archiepiſcopus Beatus Samſon cum ſeptem Epiſcopis ad Armoriacam tranſiret regionem, quæ modo minor Britannia nominatur. Etiam prophetavit, quod ſub Nortmannorum dominium Anglia eſſet redigenda, & alia quamplurima, quæ vix intelligi poſſunt, donec apparere incipiant. Solet enim ſpiritus Dei, per quos voluerit, myſteria ſua loqui, ſicut per Sibyllam, ſicut per Balaam, exterosque hujusmodi. Hæc Vincentius.

FABULOSA.

Voluſia-

(a) ad a. 471.
(b) cap. LXXXIV.

Voluſianus, Epiſcopus Trevirenſis, privilegium, dudum à Papa Sylveſtro huic urbi per Beatum Agricium delegatum, ſed ſuo jam tempore Romæ deletum, Romano Pontifice indulgente, reſcribi fecit, & honorem priſcum ſuæ civitati renovavit. (Hæc ex chronicis Pontificum Trevirenſium.) *Trevirenſia.*

Item circa annos Dom. D. Clodoveus, Rex Francorum, commota gente ſua, Alemannis bellum intulit, ſed adverſariorum audacia, ſuorumque ſtrage territus & compulſus, fortiſſimum Deum Chriſtianorum invocavit, moxque victoriam obtinuit: & patrata victoria, Alemannos ſibi ſubdidit, memorque ſponſionis ad baptiſmum properavit, iter domum repetens per Tullum oppidum ad comatam Galliam, quod nobilitabat tunc temporis verax fama ſanctæ converſationis Beati Vedaſti, quem ſecum Rex aſſumens, pervenit Remos: ubi Rex à Regina, quæ antea fuerat Chriſtiana, & Sancto Remigio Archiepiſcopo, intercurrentibus nunciis 18
exſpectabatur, baptiſatus eſt cum multa gente Francorum ad tria ferme millia, ſumpto cœlitus chriſmate, ſicut in vita Beati Remigii deſcribitur. Rex igitur Ludoviceus (ſic enim in baptiſmate cognominatus eſt) multa prædia Eccleſiæ Remenſi contulit: & Remigius, multa parte eorum data Eccleſiæ Laudunenſi, ſedem Epiſcopatus ibi eſſe conſtituit, primum ibi Epiſcopum Genebaudum conſtituens, & eum, in fornicationem cum ſua quondam uxore prolapſum, ſed pœnitentia purgatum, & de reclusione divino juſſu eductum, ſuæ ſedi reſtituens. Item iſte Ludovicus, Rex Francorum, poſtquam debellavit Alarium, Regem Wiſigothorum potentiſſimum, usque ad Pyrenæos montes regnum Francorum dilatavit. Moritur anno Dom. DXIV. anno Anaſtaſii Imperatoris XXII. ætatis ſuæ anno XLV. & Pariſiis in Eccleſia Apoſtolorum Petri & Pauli (quam ipſe fundavit, quæ nunc dicitur ad Sanctam Genoſevam) à filiis ſuis honorifice ſepelitur. Hæc frater Andreas. Sancta autem Clotildis de Burgundia, contoralis ejus, prima Francorum Apoſtola & regina devotiſſima, ac ſanctorum locorum fundatrix, obiit in civitate Turonenſi, anno Domini DLIV. Imperatoris Juſtiniani, hujus nominis primi, anno XXVII. in viduitate permanens annis XXXIX. Quæ Pariſiis cum magno pſallentium choro deportata, ad latus viri ſui, à filiis Childeberto & Lothario ſepulta eſt. Sed poſt, propter immenſa Dei per eam miracula facta, ex humo tranſlata, retro ſummum altare in feretro poſita, ſignis virtutibusque coruſcans, quieſcit: cujus feſtivitas tertio Nonas Junii celebratur. *Francica.*

Anno Domini DXII. Imperii Anaſtaſii Anno XX. Anno Ludovici, Regis Francorum XXVIII. Aurelianis, ut ſupra prænotatum eſt, prima Synodus à Francis, juſſu Ludovici Regis, præſentibus Beato Remigio & Rege Ludovico, & aliis Gallis Epiſcopis, celebrata eſt: in qua tractatum fuit de reſtauratione regni & Eccleſiarum. Compatientes igitur Eccleſiæ Tungrenſi, poſt centum & octo annorum vacationem, ut prius memini, inſtituerunt Sanctum Epiſcopum Agricolaum, habiturum ſedem Trajecti, ob deſtructionem Tungrorum civitatis. Quod factum multum placuit Trajectenſibus, qui eum cum magna reverentia receperunt. Iſte reſtauravit tectum Oratorii Sancti Servatii, violentia ventorum dejectum, quod antea dicitur nemo potuiſſe. Sub hoc tempore Eccleſia Hojenſis, quæ paulo ante ab Hunnis deſtructa fuerat, à civibus rurſus ædificatur in eodem loco, ubi Beatus Maternus eam primo inſtituerat & dedicaverat, in honorem Beatæ Dei genitricis. Agricolaus verò, Epiſcopus Tungrenſis XI. & Trajectenſis poſt B. Servatium primus, cum in vinea Domini feliciter laboraſſet, anno ſui præſulatus VII. Nonas Febr. in Chriſto in pace quievit, & in Eccleſia Sanctorum Petri & Pauli Trajecti ſuperioris, quæ nunc S. Servatii dicitur, juxta S. Servatium tumulatur. (Hæc ex geſtis Epiſcoporum Tungrenſium.) *Trajectenſia.*

Beatus Vrſicinus, poſt obitum S. Agricolai duodecimus Tungrenſis, & ſecundus Trajectenſis Epiſcopus ordinatur. Cœpit autem an. Dom. DXIX. An. Juſtini ſenioris ſecundo. Sedit autem annis quatuor. Iſte Deo multum devotus, migravit *Tungrenſia & Trajectenſia.*

gravit à præſenti ſeculo Calendis Octob. in Trajecto, ſepultus ſuper Moſæ fluvium an. Domini DXXII. (Hæc ex chronicis Pontificum Tungrenſium.)

S. Deſignatus, XIII. Epiſc. Tungrenſis an. Dom. DXXIII. An. Juſtini ſenioris VI. vir charitate plenus, præfuit Eccleſiæ tribus annis. Obiit in Chriſto Idus Jan. & ſepultus eſt in Trajecto ſuperiori. Iſte reſuſcitavit tres mortuos milites, qui dederunt Eccleſiæ hæreditarie poſſeſſiones ſuas. (Hæc ex chronicis Tungrenſium Pontificum.)

Beatus Reſignatus, XIV. Tungrenſis Epiſcopus, ab omni populo & clero in Trajecto ſua benignitate eligitur An. Dom. DXXVI. Anno Imperii Juſtini ſenioris nono. Cum vero ſuam Eccleſiam in magna virtute rexiſſet, anno III. ſui præſulatus, morbo correptus, obiit Calendis Decemb. & in Eccleſia Trajectenſi tumulatur.

Sanctus Sulpitius, XV. Epiſcopus Tungrenſis, & V. Trajectenſis poſt S. Servatium. Cœpit An. Dom. DXXIX. An. ſecundo Juſtiniani: præfuit annis quatuor, & plenus bonis operibus, quievit in Domino, appoſitus in Eccleſia Trajectenſi, cujus feſtivitas agitur XVI. Cal. Februarii, qua etiam die celebratur feſtum S. Sulpitii Bituricenſis.

Sanctus Quirillus, XVI. Epiſcopus Tungrenſis, & VI. Trajectenſis, cœpit An.
Domini DXXXIII. An. Juſtiniani ſexto, ſedit annis duobus. Qui vir Sanctus vita
19 & boneſtate præclarus, & prædicatione illuſtris, migravit ad Dominum pridie Calendas Maji.

S. Eucherius, (aliàs Eucharius) hujus nominis primus, Epiſcopus XVII. Tungrenſis, & VII. Traject. incepit An. Dom. DXXXV. An. Juſtiniani Imp. VIII. & ſedit annis duobus. Vir ſanctus, dulcis, modeſtus, & omni bonitate plenus. Obiit X. Cal. Martii, ſepultus Trajecti.

Beatus Folio, frater germanus prædicti Eucherii, (aliàs Eucharii) Deo cbarus & omni laude digniſſimus, communi aſſenſu omnium factus eſt Tungrenſis Epiſcopus XVIII. An. Dom. DXXXVII. An. Imperii Juſtiniani decimo. Cum autem Eccleſiam ſuam ad bonorem Dei & populi ſalutem per quatuor annos rexiſſet, migravit à ſeculo, & Trajecti tumulatur. (Hæc ex cbronicis Tungrenſium Epiſcoporum.)

S. Eucherius, (aliàs Eucharius) hujus nominis ſecundus, vir pius & juſtus, & in omni virtute præclarus, inſtitutus eſt Tungrenſis Epiſcopus XIX. An. Dom. DXLI. An. Imperii Juſtiniani primi XIV. Præfuit autem annis tribus, & in Trajecto ſuperiori tumulatur. Item circa An. Dom. DXLIV. Totila, Oſtrogothorum Rex, obſedit Romam, quæ tamen tunc famis penuriam perpeſſa eſt, ut præ magnitudine inopiæ liberorum ſuorum carnes comedere cogerentur. Feſſis verò nimium Romanis, nec valentibus mœnia tueri, Totila per portam Hoſtienſem urbem ingreſſus eſt. Qui parcere Romanis cupiens, per totam noctem clangere buccinam jubet, quo ſe à Gothorum gladiis aut in Eccleſiis tuerentur, aut quibuscunque modis occulerent. Habitavitque aliquantum temporis cum Romanis, quaſi pater cum filiis. Hanc illi (ut dicitur) animi benignitatem, qui nimiæ antea crudelitatis extiterat, B. Patris Benedicti Abbatis, quem olim audierat, monitio contulit, cum per Campaniam tranſiens, & S. viri Dei Benedicti cœnobium attingens, ab eo talia audire meruit: Multa mala (Totila) facis, multa mala feciſti, jam ab iniquitate compeſcere, & quidem mare tranſiturus es, Romam ingreſſurus, novem annos regnaturus, decimo morieris, &c. Elapſi ſane ex urbe aliqui de numero ſenatorum Conſtantinopolim afflicti properant, &, quibus calamitatibus Roma ſubjiciatur, Principi narrant. Qui ſtatim Narſetem Eunuchum, ſuum cubicularium, Exarchum Italiæ fecit, & Romam cum manu valida amandavit, ut afflictæ Romæ ſubveniret. Is ad Italiam veniens, cum Longobardis fœdus iniit, & ad Albuin legatos miſit, ut ſibi, cum Gothis pugnaturo, auxilium miniſtraret. Tunc Albuin electam ex ſuis manum miſit, quæ Romanis adverſum Gotbos ſuffragium ferret. Per maris igitur Adriatici ſinum transvecti, & ſociati Romanis, cum Gothis magnum

certa-

certamen inierunt: quibus ad internecionem pene deletis, regem Totilam, qui ultra jam decem annos regnaverat, Narſes interfecit, & veſtimenta ejus cruentata cum corona lapidibus precioſis ornata miſit ad regiam urbem, & jactata ſunt ad pedes Imperatoris coram ſenatu. Deinde urbes Gothorum muratas duas capiens, Veronam ſcil. & Brixiam, Romanam civitatem, univerſamque Italiam ad Imperii Jura reduxit, & Longobardos oneratos cum multis muneribus ad propria remiſit, qui toto tempore, quo Longobardi Pannoniam poſſederunt, Romanæ Reipublicæ adverſus æmulos adjutores fuerunt. (Hæc ex lib. 18. Hiſtoriæ Romanorum.)

S. Domitianus, XX. Epiſcopus Tungrenſis, & X. Trajectenſis, qui in Galliæ partibus ex honeſtis & ſecundum terrenæ dignitatis gloriam altis & præclaris parentibus extitit procreatus, cœpit Anno Domini DXLIV. Anno Imperii Juſtiniani primi XVII. Iſte itaque Dei ſervus, ſuperna ſibi providente clementia, gemina, humana videlicet & divina, claruit edoctus ſcientia. Cumque in Galliarum provinciis, & præcipue in Aquitanicis regionibus Paganis verbum vitæ prædicaret, & diverſis virtutibus polleret, contigit, ut defuncto Eucherio Tungrorum Epiſcopo, ab omni clero & populo unanimiter eligeretur, reluctans ac indignum ſe judicans tantæ dignitatis honore, quod accidit Childeberti & Theodeberti regum tempore. Quodam igitur tempore, cum fame valida univerſalis provincia eſſet oppreſſa ex ſiccitate aeris maxima, S. Pontifex Domitianus cum omni populo preces fudit ad Dominum, ut pietate ſolita terræ ſiccitatem pluvia competenti irrigaret, & populus gratias Deo referens, fructu frugum gauderet pro corporum alimentis. Miſericors autem Dominus, deprecationem ſervi ſui exaudiens, dedit ex cœlo pluviam, & ex terra fructum ſuum. Tum etiam in generali concilio Aurelianenſi, cum inter Epiſcopos Galliæ & Germaniæ Beatus Domitianus in Eccleſia protomartyris Stephani contra hæreticos diſputaret, terra ſub pedibus Sancti ſe elevavit eouſque, ut ſu- 20
per capita circumſedentium emineret. Tunc hæreticorum magiſtri, pœnitentia ducti, flexis genibus Trinitatem ſanctam profitentes, ab eo veniam poſtulabant. Rex igitur Francorum, Childebertus, in eadem ſynodo Aurelianenſi, de univerſorum principum conſilio & judicio, prædia, caſtella, & quæ Tungrenſis Eccleſiæ erant beneficia, & poſt ejus deſtructionem à pluribus direpta, ad ſedem ſuam Trajectenſem transferre juſſit, & reverſus ad patriam Sanctus Domitianus, multis bonis ſuam ditavit Eccleſiam, vocatus præterea ab Hoyenſi, propter fontis infectionem per draconem factam, draconem in abyſſum miſit, & fonte ſiccato, novum præmiſſa oratione fontem duxit, fixo prius in loco baculo paſtorali, qui infirmis curam præſtat mirabilem. Exinde Hoienſe oppidum cœpit frequentari. Tandem ſciens, ſpiritu ſancto revelante, obitum imminere, ſuis præcepit, ut corpus ſuum in Eccleſia Hoienſi B. Virginis, ſicut Dominus ordinaverat, ſepelirent, quod & fecerunt. Nonis Maji migravit ad Dominum, anno pontificatus ſui XVI. anno Domini DLXIX. odorque ſuaviſſimus de corpore ejus exhalavit. (Hæc ex geſtis ejusdem.)

Sanctus Monulphus, XXI. Tungrenſis Epiſcopus, & undecimus Trajectenſis, cœpit An. Domini DLX. anno Juſtiniani primi XXXIII. ſedit annis XXXIX. Iſte erat hæres & dominus oppidi Dinantenſis, (jam proh dolor noſtris temporibus deſtructi, circa annum videlicet Domini MCCCCLXVI.) omniumque prædiorum ſuorum beatum Servatium ſcripſit hæredem, cujus donationis plenam à Deo recepit mercedem. Templum aliud ſuper membra B. Servatii conſtruxit, & in altiori loco (eodem tamen) tranſtulit, & Eccleſiam ſeptimo Idus Julii dedicavit. Fundavit ſimul Eccleſiam Trajecti in honorem S. Mariæ, ubi ſedem defixit Epiſcopalem, in qua præſederunt decem Epiſcopi, quorum ipſe fuit primus, & S. Hubertus ultimus. Tranſtulit corpus S. Servatii: & viſitaturus caſtrum hæreditatis ſuæ (ut dictum eſt) Dionantum, tranſiens per ſylvam delectabilem, juxta fluvium Legiam, vidit ſignum crucis inſtar ignis rutilantis, de terra uſque ad cœlum elevari. Eja igitur (inquit) fratres, comitibus ſuis, Legia eſt locus, quem Deus elegit ad ſalutem multorum, quæ per merita cujuſdam ſervi ſui poſtmodum magnifice illuſtrata,

ſummis

ſummis æquabitur civitatibus. In quo etiam idem ſervus Epiſcopus Eccleſiæ martyrio afficietur. Oratorium igitur tum in loco viſionis ad honorem Sanctorum Coſmæ & Damiani dedicavit, juxta ædificans domum Epiſcopalem: quo tempore cœpit populus ibi habitare in villula Legia. Tandem videns B. Monulphus, ſibi finem imminere, omnibus digne peractis, ſeptimo decimo Calend. Auguſti feliciter migravit ad Chriſtum, cum per triduum ante obitum docuiſſet populum ſuum cœleſtem ſalutem. Sepultus fuit in medio Eccleſiæ Servatianæ, ſicut usque hodie floret. (Hæc breviter collecta ſunt ex vita ejuſdem.)

Trevirenſia. Defuncto Ruſtico, Trevirenſi Archiepiſcopo, Aponoculus quinquageſimo loco ſucceſſit, cujus temporibus Avernenſis Eccleſiæ ſacerdos extitit Illidius (aliàs Hildius) cujus fama, cum per diverſos aſſenſus evehitur, in vicinarum urbium fines penetravit. Unde factum eſt, ut hæc gloria cum Imperatoris aures attingeret, cujus filia à ſpiritu immundo vexabatur, cum non inveniretur, per quem liberari poſſet, beatum Illidium fama detexerit. Mittit igitur Imperator ſervos, qui Sanctum ſenem Avernis repertum, Treberis vel Treviris Regi præſentant. A quo venerabiliter excipitur, & Rex de ſtatu infelici conqueritur filiæ. Ille verò confiſus in Domino, orationi tota nocte incumbit, & deinde miſſis in os puellæ digitis, nequam ſpiritum à corpore abegit obſeſſo. Quod miraculum Imperator cernens, immenſos auri argentique cumulos ſacro offert ſacerdoti, quos ille refutans, obtinuit, ut Averna civitas, quæ tributaria in ſpontitricia ac vinaria dependebat, in auro ſolveret, quia cum gravi penuria inferebantur curiæ Imperiali. Sanctus Illidius, impleto vitæ præſentis termino, migravit ad Chriſtum, à ſuisque delatus in urbe ſua ſepultus eſt. Eo tempore Theodericus Rex ex civibus Avernis clericos multos adduxit, quos Trebericæ vel Trevericæ Eccleſiæ ad reddendum Domino famulatum juſſit aſſiſtere: beatum verò Gallum nequaquam paſſus eſt à ſe ſeparari. Hæc ex chronicis Pontificum Trevirenſium. Item an. Dom. DXCIII. præcedente maxima ſiccitate, locuſtarum agmina Romæ innumerabili multitudine ſubſequuntur, quæ, quicquid in arvis vireſcebat, depaſcentes, ingentem per Italiam famem biennio fecere. Anno ſequenti cometes per menſem in cœlo eſt viſus.

21 *Tungrenſia & Trevirenſia.* Sanctus Gondulphus, viceſimus ſecundus Tungrenſis Epiſcopus, & duodecimus Trajectenſis, cœpit anno Domini DC. Anno Mauritii Imperatoris XVII. ſeditque annis octo. Iſte ex primis Lotharingiæ, & majoribus Franciæ natus fuit, Trajecti verò nutritus: Evangelium multis gentibus prædicavit, & aliquando admirans deſtructionem Tungrenſis civitatis & palatii Octaviani, à quo Tungris Octavia dicta eſt, & ſimul reſpiciens ædificium quoddam Beati Servatii nimis dirutum, & virgulta creſcere in loco altaris Beatæ Mariæ, & compatiens juſſit ex univerſa convenire provincia, quæ Tungrim renovarent. Sed Dominus recordatus malorum, quæ fecerat urbs illa, lupis miſſis fecit colonos devorari, & flamma, quæ conſtructa erant, combuſſit, fulgur cætera comminuit, & terræmotus Pergama ſubruit. Sicque reſipiſcens Epiſcopus, manum ab incepto retraxit, & pœnitentia delevit, quod inſcius fecerat contra Domini voluntatem, ſed conſolatus à Deo, audivit vocem: *Pax tibi, noli timere.* Demum tranſtulit ſe Trajectum, & ſepultus eſt juxta Sanctum Monulphum 17. Calend. Auguſti. (Hæc ex geſtis eorundem.)

Sanctus Perpetuus, XXIII. Epiſcopus Tungrenſis, & XIII. Trajectenſis, cœpit anno Domini DCVIII. Anno primo Bonifacii quarti, Phocæ verò Imperatoris quarto, ſeditque annis XIII. Iſte mitiſſimus Chriſti confeſſor, vir magnæ virtutis, & totus in Deo devotus, non ſuam, ſed Chriſti quærens voluntatem, fultus bonis operibus, in ſenectute bona migravit ad Deum prid. Non. Novemb. Et ſepultus in Eccleſia S. Levitæ Vincentii in oppido Dionanti, ex cujus tumba oleum manaſſe dicitur per longa tempora: Sed poſtea ejus corpus ad Eccleſiam B. Mariæ in eodem oppido translatum eſt, & in pharetro decenter collocatum: ubi & à civibus reverenter frequentatus, & fideliter invocatus ſanctus, multiplici beneficio ibi alter poſt Chriſtum eſt eis Patronus. Multis valde miraculis claruit poſt mortem.

Morbum rupturæ miraculoſe poſt mortem curavit, & quendam alium naufragium
paſſum miraculoſe reſuſcitavit, & pluribus ac infinitis aliis miraculis claruit. (Hæc
ex geſtis Pontificum Tungrenſium.)

Sanctus Cunibertus, ſeptimus Præſul Colonienſis Eccleſiæ, cœpit anno Domi- *Colonien-*
ni DCXV. Anno tertio Heraclii Imperatoris, ſedit annis quadraginta. Iſte Beatus *ſia.*
Cunibertus fuit filius Crallonis, illuſtris Ducis Lotharingiæ, cui etiam, ſcilicet Beato
Cuniberto, Rex Francorum Dagobertus, inter Reges Francorum fama & potentia
nominatiſſimus, filium ſuum Sigibertum, in annis adoleſcentiæ conſtitutum, Co-
loniam transmiſit, virtutibus & ſcientia educandum, & ipſius ſancti viri ductu, in
Auſtraſia regnaturum. Ipſe quoque beatus Cunibertus nobilem illam poſſeſſio-
nem, videlicet oppidum Zuſatienſis cum ſuo territorio, Eccleſiæ Colonienſi ſua in-
duſtria acquiſivit. Extruxir quoque Eccleſiam extra muros urbis Colonienſis, in
honorem Sancti Clementis martyris, conventumque fratrum ibidem inſtituit, &
poſſeſſionibus magnifice dotavit, quæ tandem, mutato nomine, Sancti Cuniberti
Eccleſia nuncupatur. In qua ipſe requieſcit, bonorifice tumulatus, miraculis co-
ruſcando, cujus vita, virtutes & geſta in legenda ipſius plenius continentur. Hæc
ex Chronico eorundem Pontificum Colonienſium.

Carlomannus, Princeps illuſtris, qui principabatur in Brabantia & in Hasbania, *Carlo-*
tempore Childerici ſeptimi, Regis Francorum, patris Lotbarii ſecundi, ex Ermen- *mannus*
trude uxore ſua legitima genuit S. Pippinum de Lauden, primum Ducem Lotharin- *Dux Bra-*
giæ ſive Brabantiæ, & S. Amelbergam ſeniorem, quæ fuit nupta Comiti Hanno- *bantia.*
niæ, cui peperit filium, nomine Walbertum, & filiam, nomine ſuo Amelbergam.
Walbertus autem Bertiliam, virginem illuſtrem, regii ſanguinis nobilitate prædeco-
ram, duxit uxorem, cujus Bertiliæ fratres Germani fuerunt Landricus & Gunde-
landus, quos referunt Annales vexilliferos fuiſſe regii exercitus. Ex bac Bertilia
Walbertus Comes duas filias genuit, Waldetrudem ſcilicet & Aldegundem virgi-
nem: Et tandem Sancta Amelberga ſenior quievit in Domino, & apud Lobis ſe-
pulturam accepit. Filia autem ejus Amelberga junior nupſit Wicgero, comiti cu-
juſdam comitatus in Brabantia, ex qua genuit Sanctum Enesbertum, Cameracen-
ſem Epiſcopum, qui in monaſterio Molbodienſi quieſcit, & Sanctam Pharaildem,
quæ Gandavi, & S. Cremelindam, quæ in Meldert quieſcunr, & S. Reynhildam
virginem, quæ apud Santes in Brabantia martyriſata, ibidem quieſcit in Allodio ſuo,
dicto Ten Eygen. Et Sanctam Gudulam virginem de Bruxella, patronam Eccle- 22
ſiæ majoris ibidem, quam Sancta Gertrudis de ſacro fonte levavit & ſecum tenuit,
quam diu vitam in humanis duxit, poſt cujus obitum virgo Gudula ad ſuos parentes
fuit reverſa. Waldetrudis autem, quæ patri ſuo Walberto ſucceſſit in comitatu Han-
nonienſi, duxit Sanctum Vincentium de regno Scotiæ, ex regali proſapia ortum,
ex qua genuit Sanctum Landricum, poſtea Epiſcopum Metenſem, qui apud Cynia-
cum juxta patrem ſuum quieſcit. Genuit etiam Sanctam Aldetruden & Sanctam
Madelbergam, quæ virgines manſerunt: & Madelberga apud Leodium quieſcit in
Eccleſia majori, Aldetrudis vero Malbodio ſepulta eſt. Ibi etiam quieſcit Sancta
Aldegundis, ſoror Sanctæ Waldetrudis ſupradictæ. Inſuper genuit etiam Comi-
tiſſam, quæ genuit ex Chriſtiano Comite Illuſtri Sanctam Amerbergam virginem.
(Hæc ex geſtis ducum Brabantiæ.)

Defuncto verò Aponoculo, Trevirenſi Epiſcopo, congregati clerici Treverici *Trevirenſia.*
apud Theodericum Regem Sanctum Gallum petebant Epiſcopum, quibus ille ait:
Ite & alium requirite: Gallum enim diaconum aliò deſtinavi. Tunc eligentes San-
ctum Nicecium Epiſcopum ſtatuerunt Abbatem urbis Lemonicæ. Obiit non. Dec.

Sanctus Pipinus, filius Carlomanni Principis, primus Dux memoratus duxit *Pipinus*
uxorem Sancti Modoaldi, Trevirenſis Archiepiſcopi, ſororem, ex clariſſima nobi- *dux Bra-*
litate Aquitaniæ oriundam, quæ peperit Duci Grimoaldum, & Sanctam Beggam, *bantia.*
(quæ fratri ſuo ſucceſſit in ducatu Auſtraſiæ inferioris, quæ poſtea dicta eſt Lota-
ringia, dehinc etiam Brabantia) & Sanctam Gertrudem Nivellenſem, quæ prædia

portionis patrimonii ſui contulit Monaſterio ſuo Nivellenſi. Iſti manſerunt apud Lauden in Brabantia, ubi ipſe Pipinus primo ſepultus diu quievit, ſed corpus ejus poſtea inde translatum eſt in Nivellum Brabantiæ. Cœpit hic Sanctus Pipinus ducatum gubernare anno Domini DCXVII. anno quinto Heraclii Imperatoris, qui fuit annus regni Lotharii, hujus nominis ſecundi, XXX. quem rexerat annis XXXI. Erat & iſte Sanctus Pipinus major domus in regno Franciæ, & poſteri ſui jure hæreditario gladium regni portantes, & ſuper omoes principes regni ipſum regnum gubernando principantes. Nam temporibus ipſorum Ducum reges ſolo nomine regio regnabanr, ſed majores Curiæ, duces ſcilicet Auſtraſiæ, (vel Auſtriæ) reditus ſuſcipientes & opes, ipſum regnum, ſcilicet Auſtraſiorum, regebant, unde adhuc Lotharingiæ & Brabantiæ Archiduci, tanquam hujus dignitatis hæredi, adjudicatus gladius totius Imperii. Iſti Pipino Archiduci ſive Duci primo in diſponenda republica cooperabatur Sanctus Arnulphus, poſtea Epiſcopus Metenſis, poſt cujus obitum in coadjutorem ſuſcepit Sanctum Cunibertum, Colonienſem antiſtitem. Hæc Emundus.

Tungrenſia & Trajectenſia. Sanctus Ebriſigius, (alias Ebrigiſus) XXIV. Epiſcopus Tungrenſis, & decimus quartus Trajectenſis, cœpit Anno Domini DCXXI. anno Heraclii Imperatoris nono, ſedit annis XIV. Iſte in urbe Tungrenſi ex nobiliſſima progenie ortus, in literarum ſcientia ſummos Doctores adæquavit. Teſtatur Anſelmus in geſtis eorundem Pontificum, quod idem Sanctus Pater Epiſcopus fuit ſepultus in Trimonia, Villa diœceſis Colonienſis, & ibi per trecentos annos vel amplius jacuit tumulatus, usque ad tempora Brunonis, Colonienſis Archiepiſcopi, qui fuit frater primi Ottonis Imp. Romanorum: qui admonitus revelanone divina, & beato Ebrigiſo ſibi apparente eriam tertio, & dicente, ut corpus ejus Coloniam transferret, morem geſſit, ut indigenæ ejusdem Trimoniæ teſtanrur, & io Eccleſia Sanctæ Ceciliæ in pheretro ornato auro & argento decenter collocavit, ubi multis claret miraculis. Ejus feſtum agitur quioto Cal. Aprilis. Nono etiam Calendas Novemb. eſt feſtum depoſitionis Sancti Evergisli Diaconi, & ſucceſſoris Sancti Severini, Colonienſis Archiepiſcopi, qui oriundus fuit etiam de urbe Tungrenſi, & nocte ab hæreticis occiſus eſt, contra quos prædicabar in Eccleſia Sanctæ Mariæ Tungrenſis, ubi tumulatus fuit. Sed poſt multos annos à præfato Brunone Coloniam transfertur, & juxta Saoctum Ebrigiſum Epiſcopum collocatur, &c.

Joannes Agous, XXV. Sanctus Epiſcopus Tungrenſis, & XV. Trajectenſis, cœpit An. Domini DCXXXV. Heraclii vero Imperatoris An. XXIII. qui fuit primus annus Pontificatus Severini Papæ, ſecundum præſentem ſupputationem, & ſedit annis ſex. Ecce quam mirabilis Deus in ſanctis ſuis. Iſti Joanni cognomen erat Agnus,
23 cui nomini ſimplicitatis meriro & caſus reſpoodet meritis. Inſiſtebat agriculturæ, non egeſtate coactus, cum eſſet vir dives valde & nobilis, ſed ne torperet otio, & indignus eſſet victu quotidiano, unde multa prædia contulir Eccleſiæ, poſtea in eleemoſynas. Igitur dum talibus inſtaret, quidam ad eum peregrinus de transmarinis partibus directus à Deo venit Hojum, invenitque eum in ſuo prædio, Thitancia vocato, rurali operæ incumbentem, juxta Angelicum condictum, Salve, ioquit, optime vir Agne, opera tua & eleemoſynæ tuæ placent Altiſſimo, ad te nuntius miſſus ſum, quia frequens tua cœlos penetravit oratio, & Tungrenſis ſedis vacantis jam ſtatuit Deus te ſublimari honore. Adhæc, cum ille obſtupuiſſet rei novitate, & quia indignum & inidoneum ſe æſtimavit ad Pontificatum eſſe, cum uxorem & liberos haberer, & quæ mundi ſunt, cogitaret, & vitiis plenus literas non didiciſſet, &c. contrà, inquit ſenior, qui cuncta poteſt, id etiam poteſt, qui os aſinæ aperuit, ipſe ſcientia te poteſt implere. Ad hæc beatus Joannes baculum, quem manu tenebat, infigens humo, dixit, ſicut impoſſibile eſt, lignum hoc aridum florere & fructificare, ſic & verba tua in me ſcias impleri non poſſe. Mox, mirum dictu, lignum, quod humo infixerat, viruit, floruit, & fructum protulit. Fama igitur hujus facti occupavit Regem Dagobertum, cum plebe congregatum in Trajecto,

jecto. Legatio igitur ex Hoya dirigitur Trajectum, quo ambo non ſine admiratione omnium perducuntur. Capitur igitur Joannes & introniſatur, qui ſanctè & laudabiliter in pontificatu vixit, & plures perfectos diſcipulos habuit. Sepultus eſt Sanctus iſte Joannes in caſtro Hojenſi, in capella Sanctorum Coſmæ & Damiani, quam ipſe conſtruxit, cujus feſtivitas agitur à quibusdam octavo Calend. Auguſti. Ejus Epitaphium ejusmodi eſt: *Per ſtimuli florem tulit agricultor honorem.* Translatus eſt poſtmodum à Joanne de Eppa XXXVII. Leodienſi Epiſcopo, & in altari prædictæ capellæ honorifice reconditus. Hæc ex geſtis eorundem Pontificum.

Item anno Dom. DCXXXII. Machometus Amiras, Saracenorum deceptor orbis, propheta falſus, nuntius Satanæ, præcurſor Antichriſti, complementum hæreſium, ac totius falſitatis prodigium, moritur an. ætatis ſuæ LXIII. Si quis plenius hujus ſeductoris principium, medium & finem perquirere velit, videat quartum librum Fortalitii fidei, in quo luculento ſermone explicata omnia inveniet. Hæc Collector. Item anno Domini DCXXXIII. terræmotus factus eſt, & per triginta dies apparuit in cœlo ſignum in modum gladii, portendens imminentem Saracenorum potentatum. Hæc Sigibertus. (a)

Beatus Amandus, XXVI. Epiſcopus Tungrenſis, & XVI. Trajectenſis, cœpit anno Domini DCXLI. Imperii Heraclii Imperatoris anno XXIX. qui eſt primus annus pontificatus Joannis hujus nominis quarti, Papæ Romani. Iſtius vita plena virtutibus deſcripta communiter habetur, ex qua aliqua hic excerpſimus. Ex Aquitania igitur oriundus fuit, Chriſtianis & inclytis parentibus. Cum verò adoleſcentiam tranſiſſet, patriam parentesque reliquit, & monaſterium introiit. Deinde Turonis ad ſepulchrum S. Martini perrexit, ibique adeptus eſt clericatus honorem. Apud Bituricas deinde in cella recluſus, quindecim annis fuit in maxima abſtinentia. Poſt hæc Romam ivit, & cum in Eccleſia Sancti Petri pernoctaſſet, mane inventus à cuſtodibus ab Eccleſia propellitur, Petrusque Apoſtolus apparens, ut Gallias repetat cauſa prædicationis eum hortatur, ubi factus eſt Epiſcopus, coactus à Rege Lothario: Poſt expulſus ex regno à Rege Dagoberto, quem dure ſuper quibusdam criminibus objurgaverat. Ipſe verò in parochia Tungrenſi prædicans, cœnobium in honorem Beati Petri dedicat, & monaſterium ſuper Sumbriam nominavit, ubi eſt corpus Sancti Fredegundi Abbatis, & Sanctæ Prodæ Abbatiſſæ. Poſt veniens Gandavum, invenit homines pro Deo colere ligna & lapides, quos convertit ad Dominum, conſtructo ibi cœnobio Sancti Petri. Sanctum Bavonem ex Hasbania prædicatione convertit, & pœnitentem ibidem recluſit. Contemnentes verò verbum Dei, ex ore ejus divina ultio percutit: mortuum reſuſcitavit: cœcam mulierem illuminavit, & monachum inobedientem paralyſi perculſum ſanavit. Rogatus à Rege Francorum Dagoberto veniam, illi conceſſit, & filium ejus 24
Sigibertum baptizavit, ubi inter baptizandum infans 40. dierum S. Amando clara voce reſpondit, Amen. Deinde factus eſt S. Amandus Trajectenſis Epiſcopus. Beato Martino Papæ familiaris admodum fuit, qui ad explendam prædicationis operam, plures prædicatores Roma miſit, ſcilicet Landoaldum Sanctum, Archipresbyterum Tungrenſis Eccleſiæ, Amandumque diaconum & cæteros. Cum verò beatus Amandus Trajectenſis Epiſcopus per triennium prædicaſſet in ſua diœceſi, & nil ſe proficere, ſimulque ſacerdotes & diaconos, quos de incontinentia redarguerat, incorrigibiles videret, reliquit Trajectenſem ſedem, loco ſui Landoaldum Sanctum virum Archipresbyterum ſubſtituens, qui per novem annos rexit Trajectenſem Eccleſiam, donec Sanctus Remaclus Epiſcopus electus eſt. Multa monaſteria Sanctus Amandus conſtruxit & ditavit. Migravit ad Chriſtum octavo Idus Februarii An. Domini DCLXI. (Hæc ex geſtis eorundem Pontificum.)

Sanctus Modoaldus, LVI. Archiepiſcopus Trevirenſis, Epiſcopatum ſuſcepit tempore Dagoberti Regis. Qui videlicet Dagobertus plurima beneficia Trevirenſi Eccle- *Trevirenſia.*

(a) *ad a. 632.*

Eccleſiæ & beato Modoaldo contulit. Idem Pontifex in palatio Dagoberti, quod vocatur horreum, Eccleſiam conſtruxit in honorem beatæ Mariæ, ubi & congregationem virginum inſtituit, quarum matres ſpirituales fuerunt Armina, & Modeſta filia Dagoberti Regis. Itemque aliam in palatio antiquo, in ſuburbio ſito, congregationem inſtituit, quibus matrem Baliſſam præfecit, & Eccleſiam Sancti Martini in pago Megine (id eſt, Megnivelt,) & aliam Eccleſiam Sancti Symphoriani ad littus Moſellæ exſtruxit, ibique congregationem virginum, & matrem ſororem ſuam Severam nomine inſtituit. Sanctus quoque Modoaldus, poſtquam ſororem ſuam beatam Severam, cœleſti ſponſo eam vocante, in Eccleſiam S. Symphoriani ſepulturæ tradidiſſet, paulo poſt & ipſe migravit ad Dominum, & in eadem Eccleſia juxta eam ſepultus eſt. (Hæc ex geſtis eorundem Pontificum.)

Grimoaldus Pipini filius Dux Brabantiæ.

Grimoaldus poſt obitum Sancti Patris ſui Pipini accepit Ducatum Lotaringiæ, quem rexit annis XI. Cœpit autem An. Dom. DCXLVIII. imperii Conſtantini anno quinto. Iſte, cum eſſet vir ſtrenuus, ac inſtar patris à pluribus amaretur, factus eſt major domus in palatio Sigiberti regis Auſtriæ, & omne regnum Auſtraſiorum in manu ejus fuit confirmatum. Cujus dignitatem cum Otto quidam æmulus ejus, ſuperbia tumidus, cæca ambitione præcipere & in ſe transferre conaretur, in gratiam ipſius à Leutherio, Almanorum duce, interfectus eſt, ac in * Joppilia juxta Harſtallum requieſcit. Iſtius avunculus extitit Sanctus Modoaldus, Trevirenſis Archiepiſcopus, cujus ſoror beata Severa virgo, præclara tunc temporis, cum eo vixit in Dei rebus. (Hæc ex hiſtoria Ducum Lotaringiæ & Brabantiæ.) Obiit præfatus Dux ſecundum chronica an. Dom. DCXXVIII. anno Conſtantini Imperatoris XV. poſt cujus mortem, quia ſine prole legitima deceſſerat, ducatus ejus devolutus eſt ad Sanctam Beggam ſororem ejus (a), uxorem Anſigiſi nobilis Francigenæ, filii Sancti Arnulphi, poſtmodum Epiſcopi Metenſis. Hæc Collector.

** Roppilia.*

Tungrenſia & Trajectenſia.

Beatus Remaclus, XXVII Epiſcopus Tungrenſis, & XVII. Trajectenſis, cœpit an. Dom. DCLIII. anno ſcilicet Imperii Conſtantis, (qui & Conſtantinus) decimo, ſedit annis quinque. Iſte Aquitanicus genere, in diœceſi Bituricenſi natus eſt honeſtis parentibus, & ſub beato Sulpitio Bituricenſi Epiſcopo educatus, in cuius honorem Remaclus poſtmodum in diœceſi Tungrenſi plures ædificavit Eccleſias. Deinde cum beato Eligio, qui eum in Solemniaco Monaſterio ſuo collocavit, religioſiſſime diu vixit: Cumque pontificalis ſedes vacaret Trajecti, relinquente eam, ut dictum eſt, S. Amando, Rex Auſtraſiorum Sigibertus, precibus cleri & populi, qui eum petierant, indulſit, ut licet renitentem Epiſcopum haberent Remaclum. Qui quam ſanctè deinde vixerit, notum eſt omnibus. Multorum certè Cœnobiorum fuit inſtitutor, & multorum pater diſcipulorum, de quorum numero fuerunt beatus Theodardus, S. Lambertus & Sanctus Adelinus, confeſſor Chriſti, Aquitanicus genere, cujus corpus eſt in Viſeto oppido ſuper Moſam. Item Sanctus Trudo floruit ſub eo, nobilis genere, qui voto ſe adſtrinxerat adhuc puer, ut, ſi literas addiſcere poſſet ſacras, Monaſterium in ſua proprietate conſtitueret, collectis 16. fratribus: quod poſtea fideliter adimplevit: Prius tamen conſilio beati Remacli, qui à Deo ſuper his edoctus fuerat, Metenſi Eccleſiæ ſuarum poſſeſſionum dedit dominium, & ibi literas didicit: poſtea ſacerdos factus, ad Sanctum Remaclum rediit, qui eum prædicare & canere Miſſas permiſit. Tum igitur Trudo cœnobium in fundo ſuo fecit, & dotavit anno Domini DCLV. Patet verò meritum Sancti Remacli etiam in his, quod maluit Eccleſiam Metenſem ditare, quàm propriam. Temporibus Remacli Sigibertus Rex duodecim monaſteria ædificavit, cooperante ſibi majore domus Grimoaldo: quorum duo, ſcilicet Malmundarium & Stabulanam (vel Stabulaus) poſuit in diſpoſitione Beati Remacli. Accepta ergo regia poteſtate, Malmundarium veniens, invenit fontes gentilium ſuperſtitione pollutos, & adhuc Dæmonum infeſtationi obnoxios: Cumque locum à dæmonibus liberaſſet, aquæ in ſuo

(a) exemplum ſucceſſionis fœmineæ.

in ſito meatu exaruerunt, ſed ſanctus vir lapidi ſignum crucis inſculpſit, & plumbum ſuperfudit, cum ſtatim aquæ largiſſime profluxerunt. Quia verò locum à malo ſuperſtitionis Sanctus mundavit, Malmundarium appellari juſſit, oratorium ibi & omnes officinas conſtruens in honorem Sanctorum Petri & Pauli, & Quirini Martyris. Cumque iſtud ſitum eſſet in parochia Colonienſi, aliud in ſua decrevit conſtituendum, & ita in loco, qui propter fratrum adventum, eo loco propter paſtum & potum concurrentium, Stabulana vocatur, ſecundum conſtruxit, ubi poſtmodum monachus factus, Theodardum Epiſcopum loco ſui inſtituit. Tandem obiit Sanctus Remaclus tertio Nonas Septembris, in cœnobio in pheretro argenteo & deaurato reverenter ejus collocatis reliquiis. Hæc ex chronicis. *(a)*

Beatus Theodardus, XXVIII. Epiſcopus Tungrenſis, & XVIII. Trajectenſis, cœpit anno Dom. DCLVIII. Imperii Conſtantini Imperatoris anno XV. qui eſt primus annus Papatus Vitaliani Papæ, ſedit anno uno cum dimidio. Iſte multas Eccleſiæ ſuæ poſſeſſiones, quas per quamplures raptores direptas invenit, reſtituit. Et dum pro habenda ratione de aliis occupatis iterum Hilderici Regis Auſtraſiorum celſitudinem adiret, in itinere ab æmulis ſuis eſt interfectus, in ſaltu Binwald non longe à Spira, & ſic martyr Domini conſecratus. Puer, Epiſcopi corpus recolligens, ad ligandum caput filum petit à fœmina paſcente oves: quod illa dedit invite, timens Dominam ſuam, à qua veſpere rediens percutitur, & Domina ob hoc cæcatur, ſed poſt pœnitens ad ſepulchrum Sancti lumen recipit: quo & multis aliis miraculis claruit. Procedente verò tempore, Beatus Lambertus oſſa magiſtri ſui, Sancti ſcilicet Theodardi, transtulit ad villam Legiam, licet id aliquoties fruſtra tentaſſet. Quarto Idus Septembris recolitur feſtum ejus.

Sanctus Lambertus, patruus diœceſis Leodienſis, XXIX. Epiſcopus Tungrenſis, & XIX. Trajectenſis, cœpit anno Domini DCLX. Imperii Conſtantini (qui & Conſtans) XVII. anno. Sedit annis quadraginta. Pater ejus Aper, vir nobilis. Mater verò Heriſplendis dicta fuit: A Beato Remaclo, nondum Epiſcopo, baptizatur, & ei nomen imponitur. Poſtquam traditus eſt Archipresbytero Landoaldo, literis imbuendus in fundo quodam, quem eis pater ad habitandum, & Eccleſiam conſtruendam aſſignaverat; & quia ibi erat potulentæ aquæ defectus: Lambertus & Magiſter orantes, terræ ſigno crucis impreſſo, fontem limpidum produxerunt. Prunas ardentes in pallio à loco ſatis remoto puer portavit, veſte penitus intacta remanente. Factus deinde Epiſcopus Trajectenſis, Remaclus filium ſuum ſpiritualem Lambertum clericum fecit, ſecumque retinuit: Theodardus etiam, Remaclo cedente, præſul factus, Lambertum, cujus virtutes noverat ex commendatione patris ejus, arctius ſibi junxit: In domo etiam regia cœpit intereſſe, ut omnibus conformis haberetur. Tandem Theodardo per martyrium conſummato, Hilderico Rege annuente Auſtraſiorum, à toto clero & populo anno ætatis ſuæ vigeſimo Trajectenſis Epiſcopus electus eſt & conſecratus. Ebroinus verò, major domus Franciæ ſub rege Theoderico, quo tempore in Chriſti Eccleſiam debacchatus, Sanctum Leodegarium, Anguſtudunenſem Epiſcopum, variè afflictum Chriſti martyrem fecit, Sanctum etiam tunc Lambertum à ſede ſua deponi procuravit: qui Epiſcopatum Deo commendans, in Stabulaus venit, & ſub Remaclo ſe ſubdidit monaſticis diſciplinis, anno vigeſimo octavo ſui præſulatus. At verò Aldewinus, decimus Epiſcopus Colonienſis, in odium Lamberti, data pecunia, procuravit à Rege, ut Phara- 26
mundus, quidam Eccleſiæ ſuæ clericus, præeſſet Eccleſiæ Trajectenſi, expletoque ſeptennio, Ebroino interfecto, ille clericus non ſolum à Trajecto, verùm à tota provincia depellitur, & Lambertus ad ſedem ſuam revocatur anno Dom. DCXCIV. Quo poſtmodum ſua prædicatione Taxandriam ad fidem convertit. Iſte & beatam Odam, Boggis Ducis Aquitanorum nuper relictam, induxit ad mundi contemptum: Cumque Pipinus groſſus, filius Anſigiſi & Sanctæ Beggæ, major domus re-

(a) Vide *SIGEBERTUM ad a.* 651.

giæ, in multis admodum honeſte ſe gereret, ex eo tamen crimine à Beato Lamberto correptus eſt, quod relicta legitima conjuge Plectride, Alpaidem ſuperinduxiſſet. Dodo igitur, frater Alpaidis, multa comitatus manu ſatellitum, ultionem ſumpturus, ad virum Dei Lambertum, tunc exiſtentem apud Legiam, interficiendum feſtinat, ubi aliquot de Dodonis comitatu ſuper tectum cellulæ Sancti viri Lamberti ſignum crucis auro clarius viderunt. Interfectis igitur his, quos invenerunt de familia viri Dei, unus ex Dodonis complicibus, aſcendens ſuper tectum viri Dei, orationi incumbentem ante altare Coſmæ & Damiani telo transfixit, ſicque 10. Calendas Octobris martyriſatur, ætatis ſuæ anno LXI. Anno Tyberii Imperatoris tertii ſecundo, Francorum verò Regis Hildeberti, filii Theodorici Regis, Anno tertio, Anno verò Domini DCC. Tum, qui evaſerunt ex viri Dei familia, ejus corpus navigio Trajectum transvexerunt: ſepultusque fuit ex timore Pipini extra civitatem in Ecclesia Sancti Petri, cum patris ſui oſſibus: ubi multis miraculis poſt tranſitum Sanctus hic claruit Lambertus. Et intra anni ſpatium vix aliquis evaſit vindictam Dei, qui in necem ejus conſenſit. Alpais tamen pœnitentiam egit, & monaſterium conſtruxit, in quo ſe pœnitentem reclu ſit. Hæc ex Chronicis.

Anſigiſus ex majorib. Caroli Magni.

Anſigiſus, Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, cœpit Anno Domini DCLXIX. Anno Imperii Conſtantini XVI. & rexit Ducatum Annis XXVII. (Aliqui ſcriptores ponunt XXXVIII. ſed illi Grimoaldum, filium Sancti Pipini, primi Ducis inter Duces non ponunt, ſed immediate poſt Pipinum patrem collocant Anſigiſum.) Iſte Anſigiſus genuit ex Sancta Begga uxore ſua Pipinum hujus nominis ſecundum ſive juniorem, aliàs dictum groſſum, ſive de Harſtallio Ducem tertium (in recta linea arboris deſcendendo) Lotharingiæ & Brabantiæ avo ſuo conſimilem, cujus ſicut erat hæres nominis & poſſeſſionis ac dignitatis, ita conſilii & religionis: ſimul acer conſilio & manu ſtrenuus, qui totam potentiam ſuam ad exaltandam Sanctam Eccleſiam convertit. Tandem Anſigiſus Dux, pater Pipini, poſtquam feliciter rexerat ducatum ſuum annis XXVII. à Gunduino perimitur, quem ipſe inventum & nutritum de ſacro fonte ſuſceperat, & ad maximos militiæ honores provexerat Anno Domini ſexageſimo octuageſimo quinto, Imperii Conſtantini quarti Anno XVI. Cui ſuccedit filius ejus, Pipinus prædictus. (Hæc ex geſtis & chronicis eorundem Ducum Lotharingiæ inferioris.)

Trevirenſia.

Poſt tranſitum Sancti Baſini, Luichwinus ejus ex ſorore nepos, fit Archiepiſcopus Trevirenſis. Iſte primo Belgicæ Galliæ Dux, omnia monaſteria hujus urbis largiſſimis honoravit donariis, & prædiis auxit: Poſtea ſuper fluvium Saroam, in proprio ſuo allodio congregationem inſtituit, ubi & ipſe monaſticæ vitæ habitum ſuſcepit, & deinde avunculo ſuo Baſino Epiſcopo mortuo ſucceſſit electus. Iſte etiam Remenſibus & Landunenſibus præfuit, in quibus duobus uno die præſtantem ſacrum ordinum conſecrationem celebravit. Remis òbiit, & à Milone filio & Trevirenſibus relatus, divino dato indicio, ad Mediolanum ſepultus eſt. (Hæc ex Chronica Trevirenſi.)

Pipinus proavus Caroli Magni.

Pipinus junior, hujus nominis ſecundus, Dux Lotharingiæ & Brabantiæ quartus, filius Anſigiſi, avo ſuo Pipino conſimilis, cujus ſicut hæres & nominis & poſſeſſionis ac dignitatis, ita & juſtitiæ & religionis erat. Cœpit Anno Domini ſexageſimo octuageſimo ſexto, Anno primo Pontificatus Joannis hujus nominis quinti. Imperii verò Conſtantini hujus nominis quarti Anno XVII. Regis verò Franciæ Theoderici Anno ſeptimo, & rexit annis viginti novem. Iſte duxit Sanctam Plectrudem vel Plictrudem, quæ peperit ei tres filios, Dragonem ſcilicet, Campanienſem Principem, & Grimoaldum, qui martyriſatus Leodii, & ibidem apud Sanctum Jacobum in altari cryptæ humatus, & Sanctum Sylvinum, qui Ciniaci in Eccleſia Sancti Petri quieſcit, quam mater ejus Coloniæ apud monaſterium San-
27 ctimonialium Sanctæ Mariæ in Capitolio, quod ipſa à fundamentis conſtruxerat, ſepulta fundavit: cujus filii viventibus adhuc parentibus mortui ſunt. Sed Pipinus præterea ex Alpaide Pellice, ſorore Dodonis, Ardernæ Comitis, Carolum Mar-

cellum,

cellum, Ducem Lotbaringiæ & Brabantiæ quintum, non ſolum dignitatis paternæ, ſed & virtutis hæredem genuit. Pipinus igitur, ſub rege Tbeodorico, regnum Francorum ſtrenue gubernabat, cujus principatum & rerum à ſe geſtarum in bellis claritas & cum morum temperantia juſtitiæ æquitas commendabat plurimum: Siquidem multa bella geſſit contra Rathbodum, Ducem gentilem Friſonum, & contra Suevos, ac alias nationes plurimas, de quibus feliciter triumphavit. (Hæc ex biſtoria nova Illuſtrium Ducum Brabantiæ.) Tandem illuſtris ille Pipinus de Harſtallio, obiit anno principatus ſui XXIX. Anno videlicet Domini DCCXIIII. Ubi eſt ſciendum, Pipini pellicem Alpaidem fundaſſe Eccleſiam & collegium Canonicorum in Hugardis, cui advocatum & patronum Ducem Auſtraſiorum ſive Auſtriæ inferioris pro tempore exiſtentem dedit. Iſta Alpais requieſcit in Orp prope Geldoniam in Brabantia. (Hæc magiſter Emundus.)

Anno Domini DCXCVII. Anno pontificatus Sergii decimo, Anno Leonis Imperatoris primo, Willibrandus, à Sergio Papa bujus nominis primo Clemens agnominatus, & ad prædicandum genti Friſonum Epiſcopus conſecratus, ex dono Pipini principis, ſedem Epiſcopalem ſtatuit in loco Vultabirch dicto, qui nunc Ultrajectum, compoſito gentis Vultarum & Trajecti nomine, quaſi Vultarum oppidum dicitur. Nam Trajectum lingua Gallica oppidum dicitur. (Hæc Sigibertus.) Ut ergo tam Epiſcopatus Trajectenſis, quàm etiam comitatus Hollandiæ primum initium cognoſcamus, profectò convenit, ut ex geſtis Anglorum petamus: Sicut enim Anglicana promit biſtoria, Saxones inferiores, qui vulgo dicuntur Friſones, innumera advecta claſſe, Britannicam expugnaverunt inſulam. Quos Papa Gregorius Doctor egregius per Auguſtinum & Mellitum (ut narrat dialogus) revocavit ad baptiſmi gratiam. Ex quibus quidem inferioris Friſiæ Saxonibus, divino comitante præſagio, prægenitus eſt quidam ingenuus puer nomine Willibrordus, qui per patrem ſuum Wilgiſum traditus eſt Herpenſi Eccleſiæ religioſis fratribus imbuendus, ubi & idem juvenis clericali cbaractere tonſus, & usque ad viceſimum annum ſub regulari diſciplina excellenter inſtructus eſt. Deinde glorioſus adoleſcens Beatum Egbertum, Northumbrorum Archiepiſcopum, ſubſecutus, in Hiberniam ab eodem Egberto ſacros ordines ſuſcepiſſe, & ſub ejus magiſterio usque ad trigeſimum ætatis ſuæ annum extitiſſe, legitur. Demum Beatus Egbertus condiſcipulum ſuum, Beatum Willibrordum presbyterum, cum XI. ſodalibus delegavit in Germaniam ad prædicandum infideli populo fidem catbolicam. Fuerunt autem hi Beati Willibrordi ſocii, principales & fideles in verbo Dei cooperatores, Sanctus Zwicbertus, Williboldus & Lewinus in orientali Francia, poſtmodum Epiſcopus, Winiboldus Abbas, duo Ewaldi presbyteri & martyres, Werenfridus & Marcellinus presbyteri & confeſſores, ac Adelbertus Levita. Et quia hi Sancti Doctores nati in Anglia ex ſtirpe Saxonica erant, ideò convenienter prædicare Evangelium Cbriſti in lingua Germanica potuerunt.

Ultrajectenſia.

Cum verò Rathbodum Friſonum Regem anno Domini DCXCIV. Pipinus, victorioſus Dux Francorum, bello viciſſet, Willibrordum presbyterum genti illi ad prædicandum cum diſcipulis ſuis deſtinavit, ut ſua prædicatione Rathbodum Regem converteret, & revocaret ad baptiſmi gratiam. Sed Willibrordus tandem perpendens, Rathbodum Regem nequaquam ab idolorum cultura deſiſtere, & in lucrandis animabus parum ſe iſto loco proficere, decrevit Orientalis Franciæ partes adire, & novellæ converſionis Catechumenos in fide Catbolica roborare.

Itaque electus Dei ſacerdos, magnam congregationem presbyterorum eligens, ad caſtrum Trajectenſe venit, quod in poteſtate Francorum Orientalium eo tempore fuit, ubi Anno Domini ſexageſimo nonageſimo quinto prope ruinam
primordialis Eccleſiæ Sancti Thomæ, ædificavit in honorem Sanctæ Crucis oratorium, in quo renarivi fontis conſecravit Baptiſterium, ut Chriſti fideles ob defen- 28
ſionem caſtelli Trajectenſa ſecurum illuc baberent acceſſum ad ſuſcipiendum Sacri baptiſmatis ſacramentum. Tandem Pipinus, illuſtris Dux Lotharingiæ & Bra-

bantiæ

bantiæ, & major domus Franciæ, attendens in Beato Willibrordo magnam evangelizandi conſtantiam, multis precibus obtinuit, ut vir Dei ad Romanam urbem accederet, & à ſummo Pontifice benedictionem Epiſcopalem acciperet. Sanctus autem Sergius Papa, ut prætactum eſt, juxta petitionem Pipini Ducis Dominicum Sacerdotem digne ſuſcepit, & in Eccleſia Sancti Petri cum ſuperhumerali pallio ſolenniter Archiepiſcopum ordinavit, nomenque illi novum (ſcilicet Clemens) impoſuit, & cum Apoſtolica benedictione remiſit. Reverſus igitur Beatus ad Germaniam, in fundo Baſilicæ Sancti Thomæ prope Caſtrum Trajectenſe Canonicorum cœnobitalium conſtruxit Eccleſiam, in qua cathedralem Eccleſiam ſtabiliri juſſit, & tandem manu propria in honorem Beati Martini conſecravit Epiſcopi. Anno pontificatus Willibrordi XXII.

Carolus Martellus avus Caroli Magni.

Carolus dictus Martellus, Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, major domus Franciæ, poſt obitum patris ſui Pipini Ducis primam donationem Eccleſiæ Trajectenſi tribuens, contra Pathbodum Regem de novo rebellantem crudele bellum geſſit, quem etiam, occiſis plerisque Friſonibus, potentiſſime ſubjugavit, & devictum iteratò recepit ad veniam, quia abſque dolo acceptare ſe baptiſmi velle gratiam promiſerat.

Eodem anno Sanctus Wulfrannus, Zenonenſis Archiepiſcopus, per divinum oraculum juſſus eſt in Friſiam contendere, & Beato Clementi pro convertendis Friſonibus diligenter aſſiſtere, per cujus denique præjudicationem idem Rex Rathbódus adductus, ut baptizari vellet, cum pedem unum in lavacro impreſſiſſet, alterum pedem retrahens interrogavit, ubi plures majorum ſuorum eſſent, in inferno, an in Paradyſo? Et audiens plures eſſe in inferno, pedem etiam alterum ex lavacro retraxit, ſatius eſſe (inquiens) ut plures, quàm ut pauciores ſequar. Et ita ludificatus à Dæmone, qui tertia abhinc die incomparabilia dona ſe daturum pollicitus erat, ipſa tertia die ſubita & æterna morte periit.

Poſt cujus interitum Beatus Clemens libere permiſſus eſt ubique in Friſia audacter Evangelium prædicare, Catechumenos baptizare, neophytos confirmare, ſacros ordines celebrare, ac in pagis ſingulis Eccleſias ſeu Baſilicas dedicare, vir omni dignitate clarus, ſtatura decens, vultu honorabilis, facie venuſtus, corde lætus, conſilio ſapiens, ore facundus, moribus compoſitus, & in omni opere Dei ſtrenuus. Tandem anno Domini ſeptingenteſimo trigeſimo ſexto Beatus hic Clemens ſeptimo Idus Novembris fœlicem creatori reddidit animam, poſtquam annis quadraginta digne gubernaſſet Eccleſiam: Cujus ſacrum corpus ad Epternenſe translatum eſt cœnobium, ordinis B. Benedicti Trevirenſis diœceſis, quod ipſe pridem de patrimoniis diſcipulorum ſuorum ſumptuoſis ædificiis extruxerat, ubi meritis tanti confeſſoris aſſidue fiunt miracula, quæ perlucide conſcripta ſunt in ipſius hiſtoria.

Iſte præſul egregius adhuc vivens deſtinavit diſcipulos in terminos ſuæ diœceſis ad evangelizandum infideli populo doctrinam æternæ beatitudinis. Unde & Beatus Adelbertus delegatus fuit in Kevemariam, ubi in fide catholica novellæ converſionis roboravit Eccleſiam, qui poſt plurimorum gentilium converſionem, & laudabilem vitæ ſuæ conſummationem, ſeptimo Cal. Julii fine felici requievit in Domino, ſepultus apud Egmundam honore congruo, cujus oratorium usque in hodiernum diem claret variis virtutibus, ac in magno honore continuo à Chriſti fidelibus colitur. Is confeſſor eximius inter omnes Sancti Clementis conſodales Leviticæ dignitatis extitiſſe legitur, & ideo primus Trajectenſis Archidiaconus fuiſſe creditur. Sanctus verò Werenfridus Sacerdos præclarus, verſus Batuam miſſus ad prædicandum, Eccleſiam de Weſterroert egregie rexit, & exemplo bonæ vitæ plurimos Deo populos acquiſivit, qui decimo nono Calend. Septemb. requievit in
29 Chriſto, tumulatus in Elſt, ubi Beatus Clemens dudum Eccleſiam conſtruxit, quam
in honorem Sancti Salvatoris dedicavit. Duo quidem Ewaldi presbyteri Nabiam introeuntes, Chriſtum prædicando confeſſi ſunt, qui abinde aſcendentes in Saxoniam,

niam, quinto Nonas Octobris glorioſo martyrio coronantur. Sanctus verò Zirubertus *(a)* Beati Clementis in verbo Domini fidelis coepiſcopus, poſt plurimorum gentilium converſionem, Calend. Martii in Domino requievit, in oppido Imperiali territorii & diœceſis Colonienſis, quod vulgariter Keyſerswerda dicitur. Iſte inter cœtera infirmitatum genera morbum, quem phyſici Anginam nominant, feliciſſime curare conſuevit. Williboldus verò, orientalem Franciam adiens, Eychſtadienſis Epiſcopus effectus eſt, & Winiboldus, ejus frater, Heyndelamenſis abbas ordinatus fuit, quorum germana fuit Beata Walpurga. Liwinus ſiquidem in orientali Francia pontificium adeptus, poſtquam in longinquis terminis egregie prædicaſſet Evangelium, martyrio coronatur apud Gandavum. Beatus itaque Marcellinus poſt hæc diutiſſime ſupervixit, & usque ad tempus B. Gregorii tertii Epiſcopi Trajectenſis populis trans Iſelam habitantibus ferventer Evangelium prædicavit. Hic eſt notandum, quod Sancta Trajectenſis Eccleſia, quam Sanctus Wilibrordus in honorem Beati Martini Epiſcopi conſecravit, merito regia plantatio dicta fuit, quæ multis regalibus prædiis ac imperialibus privilegiis adornata eſt: In qua plures Sacroſancti patres priſtinis floruere temporibus, qui tam in morte, quàm in vita multis miraculorum claruere virtutibus, & venerandæ dignitatis canonici, qui in horis nocturnis ſive diurnis continuò non tacebunt laudare nomen Domini, large præbendati ſunt: ubi & multa Sanctorum corpora de diverſis Sanctuariis & reliquiis coluntur, videlicet, corpus Sanctæ Agnetis, corpus Sancti Pontiani Martyris, corpus Sancti Benigni Epiſcopi & martyris, corpus Sancti Wyronis Epiſcopi & confeſſoris, & aliorum Sanctorum reliquiæ, in qua nihilominus duorum præpotentum Imperatorum conſepulta viſcera reconduntur. (Hæc Joannes de Becka in chronographia Pontificum Trajectenſium & Comitum Hollandiæ.)

Tyberius, hujus nominis tertius, qui & Abſimarus, ab Imperio pulſo, eique naſo abſciſſo, & in cuſtodiam truſo Leoni in Conſtantinopolitano Imperio ſucceſſit, & imperavit annis ſeptem. Cœpit autem ſecundum Sigibertum Anno Domini ſexcenteſimo nonageſimo nono. (Magiſter dicit DCC. Mundi verò MMMMMDCCCXCVII.) Iſtius Anno primo, Dodo interfector S. Lamberti peſſimo languore cruciatus, à vermibus conſumitur, & ob intolerantiam fœtoris, in Moſam fluvium demergitur, omnesque hujus culpæ complices infra annum divinitus puniuntur. Percuſſor verò Sancti Lamberti martyris, fratri ſuo congreſſus, alter ab altero perimitur. Anno Tyberii ſexto, Juſtinianus de exilio fugiens, ad Cajanum Regem Avarum ſe contulit: Sed Cajanus pecunia corruptus à Leone Imperatore, cum vellet Juſtinianum ei prodere, Juſtinianus ab eo ad Therbellem Regem Bulgarum fugit, cujus auxilio Imperium recipit, Leonem & Tyberium uſurpatores imperii in medio circi jugulat, Callinicum patriarcham excæcatum exſilio mulctat, & tantam in adverſarios vindictam exercet, ut, quoties à naſo ſibi abſciſſo defluentem rheumatis guttam detergeret, pene toties aliquem ex his, qui contra eum conſpiraverant, jugulari præciperet. Hæc Sigibertus monachus in chronico ſuo. *Imperialia.*

Sanctus Hubertus, filius Ducis Bertrandi, Ducis Aquitaniæ, ex ſorore Sanctæ Odæ viduæ, & ex regali Franciæ ſanguine ortus, Eccleſiæ Tungrenſis triceſimus, & Leodienſis primus Epiſcopus, cœpit An. Domini ſeptingenteſimo, pontificatus Sergii Papæ ultimo Anno. Per idem tempus Romam ierat, ut contemptum mundi, quem ad exhortationem Beati Lamberti mente conceperat, meritis Apoſtolorum ad effectum perduceret: In ipſa autem hora paſſionis Beati viri Lamberti, Angelus Sergio Papæ baculum paſtoralem martyris attulit, & ei nomen Huberti, & ut hunc ſucceſſorem Lamberti ſubſtitueret, & ſigna, quibus eum inveniret, indicavit. Inventus igitur Hubertus, cum præfici renueret, ecce omnibus pontificalibus Sancti Lamberti, quæ ſubito à loco martyrii ſunt ei allata, cunctis, qui aderant, vi- *Tungrenſia.*

(a) Intelligitur S. Suibertus, cujus corpus in Cæſaris inſula, vulgo *Kayſerswerth*, quieſcit.

dentibus, induitur, & à Papa inde in Epiſcopum conſecratur. Cum verò ibidem
30 miſſam celebraret, apparuit ei Beatus Petrus, tradens ei clavem quaſi auream manu geſtandam, in poteſtatem ligandi & ſolvendi, & lunaticis furioſiſque conferendi ſanitatem. Clavis prædicta usque hodie Leodii in Eccleſia Beati Petri monſtratur. Revertens igitur cum baculo & Pontificalibus Sancti Lamberti, & clave, à populo & clero Trajectenſi bonorifice ſuſcipitur. Poſt hæc in viſione ſæpius ſibi facta, & à pluribus fide dignis, qui boc ipſum per viſionem viderant, admonitus, corpus Beati Lamberti, quod integrum decimo tertio anno in ſuo loculo reperit, ad locum, in quo paſſus fuerat, transferens ſepelivit. Sedem Epiſcopalem Leodii inſtituit. Urbem egregiam fecit, jura legalia civibus tradidit. Mores eorum & vitam diſciplinæ freno cobercuit. Eccleſiam Sancti Petri ædificavit, in qua nigros monachos de cœnobio Stabulenſi poſuit: Et primo Eccleſiam cathedralem Leodii in bonorem Beatæ Mariæ virginis & Beati Lamberti conſtruxit, in qua viginti canonicos poſuit. Nomen civitati Leodium dedit, cum prius Legia vocaretur: Sextarium vini & bladi ad pondera diverſorum mercimoniorum compoſuit, & multa alia ad commodum Reipublicæ in civitate ordinavit. Monetam ſuæ imaginis impreſſione formavit: Sigillum civitatis, quod continet imaginem glorioſi martyris Lamberti cum ſuperſcriptione tali *(Sancta Legia Dei gratia Romanæ Eccleſiæ filia)* fecit. In transferendo verò corpus ſanctum, dum in Vigellam deveniſſet cæcus, viſum recepit. In Harmalia paralyticus fuit ſolidatus: juxta Harſtallium feretrum ſubſtitit, & pallium, quo operiebatur, in aera volavit. In his autem locis in bonorem Sancti Lamberti martyris aliæ Eccleſiæ fundatæ ſunt.

Beatus etiam Hubertus Sancti Servatii corpus transtulit cum præſule Willigiſo, quem Carolus Martellus Trajectum miſerat ob victoriam, quam contra Saracenos in die Sancti Servatii habuerat, & quem devote invocaverat, cum voto, dilapſa in templo Beati Servatii ſe reſtauraturum, & imperfecta conſummaturum, quod & fecit: Qui & erexit ſuper Sancti ſepulchrum ciborium, auro & gemmis precioſum. Iſte etiam Martellus dedit Beato Huberto temporalitatem provinciæ Leodienſis. Sancto præterea Huberto, dum in pago Andaginenſi accumberet, apparuit Angelus, & tradidit ei chartam rubeam literis aureis ſcriptam, monens, ut ibidem monaſterium Clericorum in bonorem Beati Petri Apoſtoli conſtrueret, quod & fecit. Tempore Sancti Huberti ædificata eſt Eccleſia Sanctæ Walburgæ virginis, in monte, qui ſupereminet Leodio, & ab eo dotata & conſecrata ad memoriam futurorum. Nam Beata Oda virgo, quæ in Villa de Rode requieſcit, filia Regis Scotorum à nativitate cæca, veniens ad memoriam Beati Lamberti, lumen oculorum recepit. Tandem Sanctus Hubertus multis miraculis clarus, in loco, qui dicitur Fura, diſtans, à Leodio XXX. milliaribus, migravit ad Dominum. Inde Leodium relatus, ſepultus eſt in Eccleſia Sancti Petri, ante altare Beati Albini confeſſoris & Epiſcopi, quem ſpecialiter dilexerat. (Hæc ex chronicis Pontificum Leodienſium.)

Rurſus Carolus Martellus.

Carolus Martellus, qui Dux fuit Lotharingiæ & Brabantiæ victorioſiſſimus, qui nunquam certavit, quin ſemper victor abiret, cœpit principari Anno Domini ſeptingenteſimo decimo quinto, Anno primo Anaſtaſii Imperatoris hujus nominis ſecundi, qui fuit ultimus annus Magni Hildeberti regis Francorum, & rexit annis XXVII. (Hæc ex Chronicis.) Iſte Carolus patrios limites tranſiliens, & paternas victorias ſuis nobiliter adaugens, honeſtiſſimos triumphos de ducibus ac regibus, de populis ac barbaris nationibus reportavit: Ita ut à Sclavis & Friſonibus usque ad Hiſpanos & Sarracenos nihil contra ſe elevatum dimitteret, quod non Imperio ſuo ſubſtratum dominatione premeret. Iſtum, ut dicitur, avia ſua, Sancta Begga Duciſſa, nutrivit apud Ardennam, ſuper Moſam, in cujus confinio ipſe Carolus in juventute ſua occidit urſum, in loco, qui adhuc ob id Urſella dicitur. Iſte autem Carolus, cum multitudo boſtium & aſſiduitas bellorum incumberet, res Eccleſiaſticas, id eſt, decimas ſuis militibus ſubtrahendas conceſſit, & ob id anima ejus poſtmodum in ſuppliciis à Sancto Eucherio, Aurelianenſi Epiſcopo, viſa eſt de-

tineri.

tineri. Tandem poſt multiplices & inſignes victorias Carolus, princeps victorio-
ſiſſimus, pacato & dilatato regno Francorum, cum major domus regiæ eſſet, in pa-
ce quievit, ſepultus venerabiliter in Eccleſia Sancti Dionyſii Epiſcopi. (Hæc frater 31
Johannes regularis in nova hiſtoria Ducum Brabantiæ, &c.)

Idem Carolus Martellus genuit Pipinum parvum, Archiducem Lotharingiæ & Brabantiæ quintum, virum ſapientia & juſtitia ac fortitudine clarum, & Carolomannum poſtea monachum, primo in monaſterio Sareptæ, quod ipſe fundavit, deinde in monte Caſſino, & Sanctum Remigium, Archiepiſcopum Rothomagenſem, & Sanctam Laudradam, Abbatiſſam cœnobii Beliſienſis. Obiit verò Carolus Martellus, poſtquam rexerat annis XXVII. Anno Domini ſeptingenteſimo quadrageſimo primo. (Hæc magiſter Emundus.) Item de iſto Carolo ſuperius ſcribitur, à noverca ſua fuiſſe captum Coloniæ, unde divino nutu ereptus, de maximis bellis pro regno Franciæ, tanquam major domus Regiæ, contra diverſos triumphavit, & proprium principatum recuperavit, &c.

Trevirenſia.

Defuncto Sancto Luitwino, Trevirenſi Archiepiſcopo, ſuccedit filius ejus Milo, primò quidem imitator patris, deinde tyrannus effectus, nihilque in eo de clericali honore vel vita, niſi ſola tonſura, enituit. Eo tempore bella gravia & inteſtina in hac provincia orta ſunt, quando Carolus Martellus laicis Epiſcopatus dedit, & Epiſcopis nullam poteſtatem habere permiſit. Cum hoc Carolo Milo ſupradictus ad bellum profectus eſt, ſola tonſura clericus, ut dixi, habitu & moribus irreligioſus, & poſt victoriam etiam Remorum Archiepiſcopatui ab eodem Carolo donatus. Cujus infelici tempore bis de Eccleſiis multa ſunt ablata, & res ab Epiſcopiis diviſæ, domus religioſorum deſtructæ, Eccleſiaſtica diſciplina diſſipata, adeo ut Clerici, ſacerdotes, monachi & moniales ſine lege Eccleſiaſtica viverent & refugia indebita haberent. Milo igitur tyrannus, his ita peractis, venationi inſerviens, ab apro percuſſus, moritur in villa, quæ dicitur Irane, primo à Treviri milliari, ubi & ſepultus eſt poſt quadraginta annos ſuæ Tyrannicæ invaſionis. (Hæc ex chronicis pontificum Trevirenſium.) Item ſub Dagoberto ſecundo hujus nominis, ſedit Anno primus Ponnifex duodecimus Eccleſiæ Colonienſis Archiepiſcopus, ſepultus Coloniæ in Eccleſia S. Severini. Hæc ex Chronicis.

Colonienſia.

Pharamundus fuit tertius decimus Epiſcopus Eccleſiæ Colonienſis, ſedens ſub Dagoberto, Rege Francorum, nominis hujus ſecundo, ut & præceſſor.

Sanctus Agilolphus ſedit in pontificio Colonienſis Eccleſiæ, Epiſcopus decimus quartus ſub Carolo Martello, majori domus Regum Franciæ, cujus fuit conſiliarius. Cum autem ſurrexiſſet commotio magna bellorum inter Ragnifredum, Chilpericum & Carolum Martellum, Carolus in ſuo, ut dixi, conſilio, præfatum habuit Colonienſem Epiſcopum, Beatum Agilolphum, de cujus conſilio diſponebat omnia. Concurrentibus igitur ad arma Principibus ſupradictis, miſſus fuit per Carolum idem Beatus Pontifex, pro pace tractanda ad partes Ardennæ, juxta monaſterium Malmundarienſe, ubi caſtra Francorum & exercitus conſiſtebant. Beatus verò Pontifex per impios Francorum ſatellites in via miſerabiliter fuit interfectus, & martyrio coronatus. Sepultus in monaſterio Malmundarienſi ſupradicto.

Sanctus Anno hujus nominis ſecundus Colonienſis Archiepiſcopus, poſt Coloniæ, tranſtulit monaſterium, quod ipſe conſtruxerat in honorem Sanctæ Dei genitricis Mariæ dictum sd gradus. Cujus Sancti viri geſta & virtutes in legenda ipſius plenius continentur. (Hæc ex chronicis Pontificum Colonienſium.) Item circa iſta tempora regnavit in Italia Luitbrandus, rex Longobardorum Chriſtianiſſimus, qui duodecimo regni ſui anno, (Anno videlicet Domini DCCXXII.) audiens, quod Sarraceni depopulata Sardinia loca etiam illa fœdaſſent, ubi oſſa Beati Auguſtini ob vaſtationem Barbarorum olim ab Hipponenſi, civitate Africæ, cui præfuerat, tranſlata & recondita fuerant, legatos ſuos illuc direxit, qui dato magno auro, precioſas illas reliquias ſecum devehentes, Genuam revertuntur, ubi prædictus rex cum gaudio ei occurrens, corpus Sancti devote adorans, reveren-

ter excepit, viſis miraculis ad declarandum Sancti meritum ibidem patratis. Unde rex ipſe & ſui progreſſi cum precioſiſſimo theſauro venerunt ad villam, in Terdonenſi epiſcopio ſitam, unde dum corpus ſanctiſſimum tollere voluiſſent, ita ſtetit immobile, ut nulla vis, nulla poſſet illud ars movere. Quod videns Rex votum vovit, ſi beatus confeſſor ex illo loco ſe tolli & traduci Papiam permitteret, villam illam cum omnibus pertinentiis conceſſuram ejus ſervitoribus perpetuo poſſidendam: ubi eſt modo nobilis Abbatia. Voto ergo facto atque firmato, corpus inæſtimabili facilitate tollitur, & in Ticinum (id eſt Papiam) usque transvectum, clero pariter ac populo concurrente, honorifice ac cum gaudio excipitur, & in Baſilica Sancti Petri, quam Rex conſtruens cœlum aureum appellaverat, digniſſime collocatur. Facta eſt autem hæc transactio CCLXXXII. annis ab ejusdem confeſſoris tranſitu jam elapſis, & eſſe in Eccleſia illa precioſum theſaurum reconditum, ex ſtupendo & evidenti miraculo eluceſcit. Siquidem in ipſa crypta, in qua jacet, puteus eſt, qui ſingulis annis in feſto ejus ſuperabundans totam cryptam perfluit, ut liqueat, ſicut aqua illa ipſius cryptæ ſordes diluit, ſic hæreſim ab Eccleſia Dei per vivi Sancti doctrinam fuiſſe deterſam. Iſte Rex Longobardorum Luitbrandus tantæ fuiſſe fertur audaciæ, ut cum duobus armigeris ſuis, quos in necem ſuam conſpiraſſe cognoverat, in profundam ſylvam ſolus ingreſſus, juberet ſcelus, quod cogitabant, ſi auderent, exſequi. Sed mox eis provolutis ad pedes & ſupplicantibus culpam remiſit.

32

Venerabilis pater Regenfridus fuit decimus quintus Archiepiſcopus Colonienſis, ſed quamdiu ſederit, vel quo anno Domini inceperit, in chronicis invenire non potui. Item annus tertii Leonis Imperatoris decimus quintus, qui fuit circa annum Domini ſeptingenteſimum triceſimum ſecundum, fuit ſecundum Bedam triceſimus ſextus annus Sancti Willibrordi, primi Ultrajectenſis Epiſcopi. *Ultrajectenſia.* Et usque ad hæc tempora habuit Colonienſis Archiepiſcopus unum tantum ſuffraganeum, videlicet Leodienſem. Ultrajectenſis verò fuit ſecundus, & alii tres cœperunt ſub Carolo Magno, nimirum Mindenſis, Monaſterienſis & Osnaburgenſis. Hæc Albericus.

Papalia. Gregorius, hujus nominis tertius, Anno pontificatus ſui tertio, Synodum 903. Epiſcoporum Romæ congregat, & venerationem Sanctarum imaginum confirmat, earumque violatores generali ſententia anathematizat. Unde Hugo, cum ſecundum morem antiquorum Patrum (ait) Sanctis imaginibus & magnæ virtutis Sanctorum reliquiis pium venerationis affectum impendimus, non propter ſimilitudinem amabilium vultuum, quamlibet effigiem adoramus, cum Deum adorare & illi ſoli ſervire nobis præcipiatur. Sed cùm Sanctis imaginibus cervices inflectimus, Dominicæ paſſionis ſigna in eis veneranda recolimus, & pro aſſumpta pro nobis mortalitate, ipſi Deo gratias exhibemus, nullam ipſis imaginibus credentes ineſſe divinitatem. Sic quando Sanctorum ſolennia celebramus, & eis Sanctas dicamus Eccleſias, hoc agimus, ut eorum mereamur imitatione proficere & orationibus adjuvari: Et quamvis nobis eorum meritis multa beneficia conferantur, eis tamen ſacrificare, vel eos pro Deo habere & colere, incongruum, indebitum & illicitum eſſe confitemur. Hæc Hugo.

Iſte Papa Viennæ Archiepiſcopatum inſtituit, dato ei pallio, quia eſt Archiepiſcopatus inſignis, quæ quidem, ut ajunt, idcirco dicitur Vienna quaſi Bienna, quod biennio ſit conſtructa. Iſte quoque Papa, cum Roma obſideretur à Luitbrando, Rege Longobardorum, miſit navigio ad Carolum Martellum claves confeſſionis Sancti Petri, rogans, ut Romanam Eccleſiam a Longobardis liberaret. Sepultus eſt in Vaticano in Baſilica S. Petri. (Hæc Bernhardus.)

Leodienſia. Sanctus Floribertus, ſecundus Epiſcopus Leodienſis, & triceſimus primus in ordine, Aquitanicus genere, &, ut vulgatum eſt, Sancti Huberti filius: ſed utrum in ſpirituali vel ſeculari ſtatu ante clericatum ab eo ſit genitus, non eſt omnino certum. Tamen cum patre creditur nutritus fuiſſe in cœnobio Stabulenſi, ſub Beato

Remaclo,

Remaclo, quia exemplo Beati Remacli, multi nobiles de Aquitania ibi in Religione Deo ſervierunt. Fuit verò via Sancti Spiritus in Epiſcopum Floribertus electus Anno Domini ſeptingenteſimo trigeſimo primo, Anno pontificatus Gregorii tertii primo, & ſedit in Epiſcopatu annis XVIII. multisque bonis Eccleſiam Leodienſem ampliavit, & decem Canonicos in ea conſtituit. Præfuit autem, vivente Sancto Huberto Epiſcopo, duabus congregationibus in Leodio, ſcilicet Beati Petri & Beati Lamberti. Iſte corpus Sanctæ Odæ viduæ de terra levavit, & in altari apud Avianum collocavit. 33 Obiit Sanctus Floribertus ſeptimo Calendas Maji, ſepultus in Eccleſia Leodienſi, ubi multis miraculis coruſcat. Poſtmodum annis ducentis quinquaginta elapſis, transfertur corpus ejus à Domino Norbgero, XVII. Epiſcopo Leodienſi, & in feretro decenter locatur. Sed, cum poſtea Eccleſia nova Sancti Lamberti cremata reædificaretur, in novum ciborium poſitum eſt corpus Beati Lamberti, & Beatus Floribertus levatus ſimul eſt, & unà corpora Sanctorum Petri & Andoleti, qui cum Beato Lamberto martyriſati ſunt. Iſti tres in eodem feretro juxta ciborium Beati Lamberti poſiti ſunt usque nunc. Et in altera parte corpus Sancti Theodardi cum Madelberga Sancta virgine, filia Sancti Vincentii, Comitis Hannonienſis. (Hæc ex chronica pontificum Leodienſium.)

Tempore, quo Sanctus Willebrordus (qui & Clemens) Trajectenſis Epiſcopus *Trajectenſia.* digne rexit Eccleſiam, Sacerdos quidam, nomine Winfridus, natione clarus, ab Anglia venit in Germaniam, ur profanum idololatriæ cultum aboleret, & rudem populum documentis Evangelicis informaret: Quem ob id Beatus Clemens cum omni veneratione ſuſcipiens obnixius oravit, ut fidelis cooperator ſibi in Evangelica prædicatione fieret. Winfridus ergo precibus ejus acquieſcens tredecim annis in Sancta Trajectenſi manſit Eccleſia. Demum idem Winfridus, animadvertens meſſem multam, operarios autem paucos apud ulteriorem eſſe Germaniam, valedicto Clemente, ſeceſſit Moguntiam. Et quia Moguntinenſis Antiſtes illis diebus obdormivit in Domino, Carolus Dux primates cum prælatis coadunavit, poſtulans, ut Winfridus Sacerdos orbatæ ſedi præficeretur Epiſcopus, eo quod in converſione paganorum eſſet prædicator inclytus. Idem igitur Winfridus paſtor electus, pro pontificali benedictione Romam aſcendir, quem tunc Gregorius, hujus nominis ſecundus, condigne ſuſcepit, tradens ei archiepiſcopalem benedictionem, Bonifacii nomen imponens. Bonifacius ergo pontificali fultus honore, reverſus eſt Moguntiam, & in finibus ſuæ diœceſis diligenter extirpavit idololatriam. Aliquot exinde elapſis diebus, Bonifacius dolenter intelligens, Clementem ab hujus ſeculi incolatu transmigraſſe, congregavit ſanctam Synodum, in qua Lullonem, venerabilem ſacerdotem Moguntinenſem, ordinavit Epiſcopum, & ſine mora Trajectum advenit, & deſolatam Eccleſiam in Dei nomine gubernandam accepir Anno Domini ſeptingenteſimo triceſimo ſeptimo, in qua ſedit annis XVI. Iſte ergo præſul egregius, divini nominis obſequium ampliare volens, condidit infra civitatem Trajectenſem cœnobitalium canonicorum Eccleſiam, oratorio Sancti Salvatoris primordiali vicinam & contiguam. Iſta ſiquidem Eccleſia diverſis titulis privilegiata, & vulgariter antiquum monaſterium dicitur, quia Eccleſia Trajectenſis aliquando renovata fuit, ſed in ædificio veteris ſtructuræ permanens hactenus, irrenovata perdurat. Quidam tamen aſſerunt, eandem Eccleſiam à Sancto Clemente primò ſuperædificatam, & octoginta canonicos in ipſa præbendatos fuiſſe, & de illis Clementem iterum ad Eccleſiam Sancti Martini confeſſoris quadraginta transtuliſſe, utut ſit, nos non contradicimus, ſed nullam certitudinem ex privilegiis vel hiſtoriis quoquo modo indagare potuimus. Præſul ergo Bonifacius, Trajectenſem condigne regens Eccleſiam, tanquam fidelis ſervus & prudens in lucrandis animabus pervigil fuit, & de converſis paganis duplicatum talentum ſuo Domino reportavit. Cujus paſſionem & exitum vitæ cum ſociis ſuis require in legenda.

Anno Domini DCCXLII. Anno Imperii Conſtantini primo, regnum Franco- *Francica.* rum obtinuit ſolo nomine Hildericus annis novem, donec Pipino per legatos miſ-

ſos interpellanti Romanum Pontificem Zachariam, uter potius deberet eſſe aut dici Rex, an ille, qui magnos pro regni pace ſuſtinet labores, an qui otio deditus, ſolo nomine regio erat contentus, Romanus Pontifex reſpondit, melius eſſe, ut ille, qui curam omnium haberet, Rex diceretur & eſſet: qua reſponſione Franci animati, mox Hilderico in monaſterium retruſo, Pipinum ſibi Regem conſtituunt, in quo Hilderico finit prima ſucceſſio Regum Francorum, & deficit progenies Pharamundi & Clodovei, primi Chriſtiani inter Reges Francorum.

34 Anno quinto Hilderici Carolomannus, frater Pipini, qui ambo fuerunt filii Caroli Marcelli, Ducis Lotharingiæ, Alemannos ſibi infidos ſuperavit, & velle ſe à ſeculo diſcedere, indicat Pipino fratri ſuo. Converſionis autem ejus hæc cauſa fuit.

Carolus pater ejus (Marcellus appellatus) propter aſſiduitatem bellorum decimas Eccleſiarum Laicis tradidit, atque pro hoc maxime ſolo eſt in æternum damnatus. Nam Sanctus Eucherius, Aurelianenſis Epiſcopus, quem idem Carolus in exilium miſerat, & qui in monaſterio S. Trudonis requieſcit, in oratione poſitus, & ad alterum ſeculum raptus, inter cætera, quæ Domino oſtendente conſpexit, vidit ipſum Carolum in inferno torqueri. Cui cauſam interroganti reſponſum fuit ab Angelo ductore, ſanctorum judicio, qui in futuro judicabunt cum Domino, & quorum res abſtulit vel diviſit, ante illud judicium anima & corpore ſempiternis ſuppliciis fuiſſe deputatum, & ſimul cum ſuis peccatis recepiſſe pœnas propter peccata omnium, qui res ſuas amore & honore Dei ad loca Sanctorum in luminaribus divini cultus & alimoniis pauperum & ſervorum Chriſti, pro animarum ſuarum redemptione tradiderunt. Qui in ſe reverſus, Sanctum Bonifacium, Moguntiæ Archiepiſcopum, & Fulradum, Abbatem Sancti Dionyſii, ad ſe vocavit, eisque talia dicens, juſſit, ut ad ſepulchrum illius Caroli irent, & ſi corpus illius ibidem non invenirent, ea, quæ dicebat vera eſſe, crederent. Qui pergentes ad locum, ubi corpus ejusdem Caroli humatum fuerat, ſepulchrumque ejus aperientes, viderunt exeuntem inde draconem, totumque ſepulchrum interius denigratum invenerunt, ac ſi fuiſſet exuſtum. Carolomannus igitur frater Pipini, ob cauſam dictam ſui caduca reſpuens ſeculi, Romæ à Zacharia Papa in monachum attonſus, in Sarepta monte, in cœnobio, quod ipſe fundavit, deinde apud caſtrum Caſſinum laudabili vita enituit. (Hæc Andreas.) Fertur autem de hoc Sancto viro exemplum memorabile. Cum enim adhuc Romæ conſtitutus in monaſterio, quod ſibi ædificaverat, ab omnibus propter regiam nobilitatem, &, quod majus eſt, propter contemptum regni terreni & gloriæ præſentis ſeculi veneratione & laudibus extolleretur, timens vir Deo plenus favorem laudis humanæ, qui tanta pro Chriſto reliquerat, fugam magis arripere diſpoſuit, quàm vanæ gloriæ ſubjacere. Quod tantum uni fido ſocio confeſſus, quem ab infantia in omnibus fidem probaverat, cum eo noctu omnibus aufugit inſciis, & ad Caſſinum montem usque pervenit, nihil ſecum portans ex omnibus bonis, quæ corpori erant neceſſaria, nudus Chriſtum ſequutus. Juxta morem igitur portam monaſterii pulſans, colloqui cum presbytero monaſterii petiit: in cujus præſentiam cum veniſſet, mox in terram corruit, & ſe homicidam eſſe, & reum omnium criminum proteſtans, miſericordiam expoſcit, pœnitentiæque locum exquirit. Pater, cum peregrinum hominem eſſe cognoviſſet, interrogat, cujus patriæ aut gentis eſſet: At ille confeſſus eſt, ſe Francum eſſe, & ex Francia pro tali ſcelere migraſſe, exiliumque libenter ferre paratum, ut patriam cœleſtem non amittat. Spiritualis pater ejus precibus annuens præcepit eum in cella novitiorum recipi, unà cum ſuo collega, ibique probari, ut regula jubet, & tanto arctius, quanto magis barbaræ & ignotæ gentis homo erat, implens illud Apoſtolicum: Probate ſpiritus, an ex Deo ſint.

Itaque probatus in omni patientia, ſociatus eſt congregationi unà cum collega ſuo; poſt emenſum anni circulum profeſſus ſtabilitatem, converſionem morum & obedientiam ſecundum regulam Sancti Benedicti. Cœpit autem irreprehenſi-

biliter

biliter inter fratres converſari, omnibus virtutibus pollens. Ubi accidit, ut ſicut moris eſt, ad culinæ officium hebdomadarius deputaretur. Quod cum libenter quidem faceret, ſed in multis ignoranter offenderet, coquus vino exæſtuans, alapam ei dedit, dicens: Ita te fratribus inſervire oportet. Cui ille nihil motus placido vultu reſpondit, indulgeat tibi Dominus (frater) & Carolomannus. Neque enim cuiquam nomen ſuum prodiderat, ne ex vocabulo agnoſceretur. Rurſum cum in quibusdam cibariis adminiſtrans erraſſet, iterum à coquo percuſſus, cui ea, quæ ſupra, imprecatus eſt. Et cum jam tertiò à coquo crudeliter cæderetur, indignatus ille comes individuus peregrinationis, quod tantus vir à tam vili perſona tam 31
contumelioſe tractaretur, jam ferre non valens, arripuit pilum, unde panis in olera fratrum mittendus conterebatur, & cum omni anniſu percuſſit, dicens, nec tibi Deus parcat, (ſerve nequam) nec Carolomannus indulgeat. Fratres verò hoc audito, felle commoti ſunt, quòd homo alienigena & ex miſericordia receptus, talia facere præſumpſiſſet. Protinus itaque cuſtodiæ mancipatur, ut die ſequenti præſumptio illa acrius vindicaretur. In craſtinum productus de cuſtodia, in medio conventu ſiſtitur, & interrogatus, cur manum extendere in fratrum miniſtrum auſus fuiſſet, reſpondit: quia vidi à ſervo nequiore omnibus virum meliorem & nobiliorem, quos in terra converſari ſcio, non ſolum verbis, ſed etiam plagis affici. Reliqui verò exagitati, quòd eum, qui peregrinus venerat, cæteris prætuliſſet: interrogabant, quis ille ſit, qui bonitate & nobilitate omnibus antecellat, & cur ſaltem patrem monaſterii non excepiſſet: Ille celeritate compulſus, celare non valens, quod Deus jam manifeſtare volebat, dixit: Iſte eſt Carolomannus, quondam Rex Francorum, qui pro Chriſti amore regnum & gloriam mundi dereliquit, qui ex tanta excellentia ita ſe humiliavit, ut modò à viliſſimis perſonis non ſolum contumeliis afficiatur, verum etiam verberibus affligatur. Quo audito, tremefacti à ſedibus ſurgunt, pedibusque ejus ſe proſternunt, veniam poſtulantes de contemptu, & per ignorantiam excuſantes. Ille econtra in terram provolutus, cum lachrymis negare cœpit, vera illa eſſe, nec eſſe ſe Carolomannum, ſed hominem peccatorem & homicidam: & collegam ſuum perterritum propter commiſſum piaculum mendacium excogitaſſe. Quid plura? Cognitus ab omnibus, cum omni reverentia eſt obſervatus. (Hæc Regino Abbas Prumienſis *(a)*.)

Anno IX. Hilderici Regis, principatus quoque Pipini Anno IX. & Anno Domini DCCL. miſit Pipinus nuntios, ut diximus, ad Zachariam Papam, interrogans, an manere Reges Francorum expediret, cum pene nullius eſſent poteſtatis, ſed ſolo nomine regnarent: Quibus legatis Romanus Pontifex reſpondit, iſtum debere vocari Regem & eſſe, qui Rempublicam gereret. Detonſus ergo Hildericus rex eſt, & in monaſterium detruſus. Hic finis regni Merovingorum, qui regnaverunt annis ferme CCCLXXI. ab anno ſcilicet ſalutis CCCLXXXI. usque ad annum DCCL. (Hæc Andreas.)

Decimus ſextus acceſſit ad Pontificatum Colonienſis Eccleſiæ venerabilis Pontifex Hildegerus, ſedens ſub Pipino tertio, qui cognominabatur Nanus, & pater Caroli Magni, filius verò Caroli Marcelli, & vir prudens & bellicoſus erat. Qui cum principatum ſive dignitatem præfecturæ palatii (à quo majores domus dicebantur) poſt patrem Carolum Marcellum ſtrenue adminiſtrarat; in regia autem dignitate ſub Regis tantummodo nomine præſidebat Hildericus inutilis & luxurioſus: optimates regni conſilio & auctoritate Zachariæ Papæ eundem Pipinum ad regiam dignitatem evexerunt, fuitque de authoritate & mandato ipſius Papæ, per Beatum Bonifacium Moguntinenſem in Regem Francorum unctus, & poſtea per Stephanum Papam ſecundum unctionem regalem conſecratus, detruſo in monaſterium Hilderico, de quibus fit mentio in decretis. Hildegerus verò, Colonienſis Archiepiſcopus, cum prædicto Pipino, Francorum Rege, cum magno exercitu contra Saxones

Colonienſis.

(a) *ad a. 746.*

xones bellum gerente, cum uſque ad fluvium Weſeram perveniſſet, in expeditione exercitus regis proficiſcens in bello interfectus eſt. (Hæc ex chronicis Pontificum Colonienſium.)

Leodienſia. Fulcarius tertius, Epiſcopus Leodienſis triceſimus ſecundus, in ordine pontificum vir venerabilis, cœpit Anno Domini ſeptingenteſimo quadrageſimo nono, Anno pontificatus Zachariæ octavo, ſeditque annis XIX. in quodam chronico dicitur XV. Iſtius tempore corona Regni Franciæ tranſlata eſt ad Pipinum, patrem Caroli Magni.

Anno Domini DCCLVIII. Pipinus Rex celebravit Paſcha in Japilia, palatio regio prope Leodium, qui deſtructo ponte lapideo in Terretalle ſupra Moſam, de eiſdem lapidibus ædificavit Eccleſiam conventualem cum domo regia Beatæ virgini in
36 Harſtallio, ubi crucifixum ſuæ ſtaturæ collocavit. Tempore Fulcarii, Eccleſia Leodienſis adhuc nova ex fundatione multa acquiſivit. (Hæc ex chronicis eorundem Pontificum.)

Papalia. Stephanus ſecundus Papa, natione Romanus, ex patre Conſtantino, cœpit anno Domini DCCLII. In quodam verò Chronico dicitur LIII. Sedit annis quinque, diebus octo & viginti, vacavit ſedes menſe uno, diebus quinque, qui mox Romæ quatuor Xenodochia reſtauravit, & alia quinque fundavit. Iſte Stephanus Papa, dum Haiſtulphus, Longobardorum Rex, contra Romanos adeo exardeſceret, ut ab uniuſcujuſque capite tributum exigeret, clam per peregrinum literas ſuas nimio dolore conſcriptas miſit Pipino, quibus oppreſſionem Romanæ Eccleſiæ nuntiavit.

Pipinus igitur miſit Chrodogangum, ſororis ſuæ Landradæ filium, prius Abbatem, & pòſt Metenſem Epiſcopum, & Antharium Ducem, ut Papam adducerent in Franciam, quod factum eſt. Sed dum veniret, apparuit in cœlo globus igneus à parte Auſtrali declinans à Galliæ finibus in partes Lombardorum. Venienti Pipinus occurrit, & de equo deſcendens, per ſpatium trium milliarium vice ſtratoris, cum magna humilitate & devotione terræ proſtratus, una cum conjuge & nobili prole ad palatium deduxit: ubi intra oratorium pariter conſederunt, lacrymabiliterque Papa precatus fuit, ut per pacis fœdera cauſam Beati Petri & Reipublicæ Romanorum diſponeret: Qui jurejurando omnibus ejus mandatis totis ſeſe viribus obedire velle promiſit, quod & fecit. Sed Haiſtulphus, Longobardorum rex, Carolomanno monacho Caſſinenſi, fratri Regis Pipini, quædam dederat in mandatis ad Pipinum Regem, conciliaturus gratiam ipſius, ad perturbandam Apoſtolicam petitionem. Sed nihil profecit, quia Carolomannus non eſt reverſus ultra in Francia de voluntate Papæ, & factus eſt ibi monachus. Per idem tempus ædificatum eſt à Pipino Figiatenſe cœnobium, quod tunc dicebatur Figiacum in territorio Caturcenſi, cujus oratorium, ipſo Stephano Papa & Rege præſentibus, à Domino eſt mirabiliter conſecratum, prout in geſtis antiquis ipſius monaſterii plenius continetur. Martinus in chronicis ſuis ſcribit, Stephanum Papam ultimo anno pontificatus ſui Romanum Imperium à Græcis tranſtuliſſe in Germanos, & in perſona magnifici Regis Caroli, tunc in juvenili ætate conſtituti: quam tranſlationem meminit Decretalis extra de Electione, venerabilem. (Hæc frater Bernhardus.)

Eodem tempore Aurelius vir illuſtris, cujus ſoror erat uxor Haiſtulphi Regis, transfert corpus Sancti Sylveſtri Papæ ad cœnobium Novantulano à ſe fundatum. Eſt autem Novantula in Lombardia inter Mutinam & Parmam. (Hæc Allicicus.)

Item anno Haiſtulphi quarto Pipinus Rex, rogatu Stephani Papæ, copioſum à Gallia movens exercitum, ingreſſus Italiam, Regem Haiſtulphum obſedit, qui victus fœdus iniit & ſcripto confirmavit, quod Beato Apoſtolo Petro & Sancto Papæ Stephano omnia ſe prædia, quæ contra jus & fas eripuerat & ſibi retinebat, reſtiturum, nec amplius Romanam Eccleſiam turbaturum. (Hæc Hugo.) Tamen

men (ut dicit Elimandus) Pipino domum redeunte, fœdus rupit & Romam tribus menſibus obſedit, & multa Sanctorum corpora ex cœmiterio projecit.

Anno Haiſtulphi ſexto, Pipinus Rex Italiam repetens, eum Papiæ incluſum obſedit, donec quadraginta obſidibus receptis, invitum ad pacis fœdus repetendum compellit, & Sancto Petro, quicquid ſui juris erat, reſtituit, & Ravennam ſimul cum aliis plurimis Italiæ urbibus Beato Petro reſignavit. Tum igitur Pipinus proſpere in Gallias revertitur, Tandem Haiſtulphus Rex, anno regni ſui ſeptimo, iterum rebellare & pacem violare cogitans, judicio Dei percuſſus moritur. Cui Deſiderius, qui erat Dux in partibus Tuſciæ, ſubſtituitur. Sed non regnaſſet, niſi Papa Stephanus ſub hac conditione admiſiſſet, ut, quod abſtulerat Beato Petro, redderet. Hæc Albericus. *(a)*

Cœpit Pipinus ſecundum Sigibertum Anno Domini ſeptingenteſimo quinquageſimo primo, Anno Imperii Conſtantini hujus nominis quinti decimo, rexitque annis XVIII. *37* *Pipinus pater Caroli Magni.*

Anno primo regni ſui, Pipinus Rex contra Saxones pugnat: Grifo, frater Pipini, perimitur: & alter frater ejuſdem Pipini Regis, Remigius Rothomagenſis Archiepiſcopus, in Gallia claret. Pipinus, Rex Galliarum, Eccleſias cantibus Romanæ auctoritatis ſuo ſtudio correxit. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Anno quarto Pipini Regis Stephanus Papa, propter perſecutionem Haiſtulphi Regis, in Franciam venit, ubi ægrotavit usque ad mortem. Et in Eccleſia Sancti Dionyſii ante altare ejuſdem martyris viſitatione & allocutione priſtinam ſalutem recepit, & pro benedictione paſtorali, & ob teſtimonium rei geſtæ poſteris demonſtrandi, pallium & claves Apoſtolicæ dignitatis illic reliquit: unxitque in Reges Francorum florentiſſimum Regem Pipinum, & duos filios Carolum & Carolomannum: Sed & Bertradam, conjugem inclyti Regis Pipini, indutam cicladibus regiis gratia ſeptiformis ſpiritus in Dei nomine conſignavit, Francorumque proceres Apoſtolica benedictione ſanctificans, auctoritate Beati Petri ſibi à Domino tradita, obligavit, obteſtatus, ne unquam de altera ſtirpe per ſuccedentium temporum curricula ipſi vel eorum poſteri regem ſuper ſe aliquo modo conſtituant, niſi de Pipini progenie. Tunc glorioſus Rex Pipinus, congregans proceres regiæ poteſtatis, eosque admonitione tanti patris imbuens, ſtatuit cum eis, quæ, Chriſto favente, una cum eodem Papa decreverat perficere. Francorum igitur conſilio direxit ſuos legatos Haiſtulpho, nequiſſimo Lombardorum Regi, ut pacifice ablata reſtitueret Eccleſiis. Sed neque Haiſtulphus acquievit: potius omnino facere renuit. Cernens verò Pipinus, atrociſſimi Haiſtulphi non poſſe ſe ſaxeum cor emollire, præmiſit ante ſuum occurſum aliquos ex ſuis proceribus, ad cuſtodiendas Francorum cluſas. Quod audiens protervus Haiſtulphus, in eos repente irruit cum ſuis copiis: ſed Dei bonitas Francis contulit victoriam, ita ut ipſe Haiſtulphus fugam arriperet, & absque armis, præ timore Francorum, in Papiam ſe includeret civitatem, quam Pipinus obſidens, & multum conſtringens, fecit, ut atrociſſimus Haiſtulphus veniam poſtulans, prorſus polliceretur, redditurum ſe civitates.

Itaque confirmato recipiendi civitates pacto, Rex Pipinus conſiliarium ſuum Fulradum, Abbatem Eccleſiæ Sancti Dionyſii, miſit, & continuo ipſe Rex cum ſuis in Franciam fœliciter rediit. Priusquam hoc certamen Pipini contra Haiſtulphum peractum fuiſſet, miſſus eſt Carolomannus monachus, frater Pipini Regis, ab Haiſtulpho ad fratrem Pipinum, ad perturbandam Apoſtolicam petitionem. Carolomannus monachus in eodem itinere oſſa Sancti Benedicti, Abbatis ab Eccleſia Floriacenſi, quò olim tranſlata fuerant, tollere nititur, ut ad caſtrum Caſſinum transferret, ſed miraculis à Deo oſtenſis, & Francis obſiſtentibus, ab incepto prohibetur.

(a) ad a. 754.
(b) ad a. 755.

Anno Pipini ſexto, peſtifer Haiſtulphus, quodam loco venationi intentus, divino judicio fulmine percuſſus, atrociſſima morte periit. Quod Deſiderius Dux audiens, (obiiſſe Haiſtulphum) illico congregans multitudinem exercitus, auxilio prædicti Papæ & Fulradi Abbatis Sancti Dionyſii, contra Racbiſum, fratrem Haiſtulphi regis Longobardorum, occupavit regnum.

Anno octavo Pipini, Conſtantinus Imperator Pipino regi organum miſit inter multa munera, antea non viſum in Francia.

Anno Pipini nono, ipſe Pipinus Saxones adiens, eorum deſtruit munitiones. Caſtra metatus eſt in loco, qui dicitur Sithima, quo multi Saxones ceciderunt: reliqui verò quotannis vectigal trecentorum equorum polliciti ſunt ſolvere.

Eodem anno natus eſt ei filius, cui nomen ſuum impoſuit, qui vivens duobus annis, tertio obiit. Multa patravit iſte Pipinus, exiſtens triumphator glorioſus quam plurimorum bellorum, in quibus ſtrages diverſarum gentium & lin-
38 guarum & infinitorum populorum dedit, quæ omnia cauſa compendii tranſilivi. Idem Rex damnationem patris ſui Caroli Martelli cognoſcens, (de quo ſupra dictum eſt) Synodum apud Lyptanas congregari fecit, cui præfuit cum Sancto Bonifacio legatus Apoſtolicæ ſedis, Gregorius nomine. Sic igitur Synodum habuit, & quantumcunque de rebus Eccleſiaſticis pater abſtulerat, quoad fieri potuit, Eccleſiis reddere curavit. Verum quia, ne omnes res Eccleſiæ à patre ablatas redderet, concertatio, quam cum Wayfero, Duce Aquitanorum, habebat, prohibuit precarius fieri ab Epiſcopis, exinde petiit & nonas & decimas dari, conſtituit usque dum ipſæ res ad Eccleſiam revenirent. Hæc frater Andreas. Obiit Pipinus, Rex Francorum & patricius Romanorum, Anno decimo quinto, ex quo à Papa Stephano fuerat inunctus, à morte verò patris ſui Anno vigeſimo ſeptimo. Sepultus in Abbatia Sancti Dionyſii. Carolus verò filius ejus, pro felicitatis magnitudine agnominatus Magnus, compartito cum fratre ſuo Carolomanno regno, regnavit annis quadraginta ſex, de quibus tres communes cum eodem Carolomanno habuit, reliquas verò ſolus. (Hæc Hugo de Sancto Victore.)

Trajectenſia. Deinde, ut ſupra dictum eſt, Beatus Bonifacius infideles Friſiæ pagos adiens, & martyrii palmam cum ſumma devotione deſiderans, ſubſtituit Gregorium Trajectenſis Eccleſiæ ſuccedentem Epiſcopum, quem revera agnovit virum ſanctum, dignum & idoneum. Cœpit autem Anno Domini ſeptingenteſimo quinquageſimo tertio, Anno pontificatus Stephani, Papæ hujus nominis ſecundi, ſecundo, Pipini verò Regis Francorum tertio. Sedit annis ſex & viginti. Iſte Sanctus Pontifex, Alemannus genere, Trevirenſis diœceſis, deſtinavit Sanctum Lyffwinum ac Martellinum, Sancti Willibrordi ſocium, ad partes Tranſicelinas, ad ſanctum prædicandum Evangelium: ubi poſt plurimorum converſionem idem Lyffwinus apud Andenzeel migravit ad Dominum Anno Domini DCCLXI. Pontificatus Gregorii nono, Conſtantini verò, Imperatoris hujus nominis quinti, vigeſimo.

Sanctus ille Gregorius Epiſcopus Trajectenſis, à Carolo, Rege Francorum ac Longobardorum patricioque Romanorum, confirmatione omnium privilegiorum, bonorum ac poſſeſſionum Eccleſiæ Trajectenſis renovari authoritate regia procuravit: & ita Chriſti confeſſor eximius, grandævæ ſenectutis, paralytico morbo diu deditus, clero & populo ante Salvatoris Eccleſiam valedicens, ibique ſacra communione recepta, octavo Calendas Septembris felicem creatori reddidit animam, Eccleſiaſticæ ſepulturæ illic traditus, ubi honorifice requieſcit, qui Trajectenſe Pontificium cum diligenti ſtudio longo tempore gubernavit. (Hæc ex geſtis Pontificum Trajectenſium.)

Item anno pontificatus Pauli Papæ primo, qui fuit Annus Domini ſeptingenteſimus quinquageſimus ſeptimus, Imperii Conſtantini hujus nominis quinti An. decimus ſextus, creatur ultimus Rex Longobardorum Deſiderius, qui Anno regni ſui decimo tertio, ſub obtentu orandi, Romam ingreſſus, aliquos nobilium Romanorum captos excæcavit.

Longobardica.

Anno ejuſdem Deſiderii decimo ſeptimo, Adriano Papa contra Deſiderium Regem conquerente, Carolus Italiam petit, & Deſiderium intra Papiam clauſum obſidet, & inter obſidendum diviſo exercitu, multas urbes ultra Padum, & inter eas Veronam capit, in qua Anckarius Francus cum uxore Carolomanni & filiis ejus latens, ſe cum eis Regi dedit. Adagiſus verò, Regis Deſiderii filius, inde elapſus Conſtantinopolim fugit, & obſidionem Papienſium peſtilentia mortalitatis aggravante, civitas Regi Carolo tandem aperitur, & Deſiderius Rex cum uxore & filia, & cunctis principibus capitur Anno regni ſui decimo octavo, & perpetuo exilio in Gallias ad Agilfredum, Leodienſem Epiſcopum, mittitur. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Alius liber dicit, quod Carolus Deſiderium Regem in Franciam miſerit, eumque juſſerit in Eccleſia Sancti Dionyſii tonderi in monachum, quod & factum ſit: & quod usque ad ultimum vitæ ſuæ diem ibi moratus, ſepultusque ſit in ſiniſtra parte monaſterii. (Hæc Andreas.) Quidquid verò per longa tempora Longobardi Romanis abſtulerant, Carolus eis reſtituit: & Regno Longobardorum deſtructo, 39
totam Italiam ſub jus regni Francorum redegit, & iſto modo Longobardi victi regnare deſtiterunt poſt annos CCIV. ex quo in Italia regnare cœperunt. (Hæc Sigibertus.) Unde etiam Matthæus Florentinus, Longobardi (ait) Italiam fere totam poſſederunt, præter urbem Romam, quam in hujus gentis poteſtatem nullo unquam tempore deveniſſe conſtat. Regia verò eorum apud Ticinum conſtituta, varios præterea principatus per Italiam habebant, quibus ſuarum gentium præponebant Duces, inter quos præcipui & per ſucceſſores obſervati ſunt, unus apud Forum Julii in ipſo Italiæ ingreſſu: alter apud Spoletum in media pene Italia. Tertius Beneventi ad inferiorem Italiæ partem regendam. Hæc ille.

Nerviorum. Trevirenſia.

Hildolphum, claro * Nerviorum genere ortum, & in Regensborch enutritum, Pipinus Rex, ſuggeſtione cleri & plebis Treviricæ, eidem metropoli conſtituit Epiſcopum. Iſte conſtruxit Eccleſiam in honorem Sancti Joannis Evangeliſtæ, juxta cellam Hilarii in campo Martio, in quam corpus Sancti Maximini de cella Sancti Eucharii tranſtulit cum aliis trecentorum martyrum à Rixiovaro paſſorum corporibus. Quem locum & ſupellectile & fundis ditatum, cœnobitis ad centenum numerum Monachorum complevit. Illa vero Eccleſia in fundo Sancti Petri conſtructa, Epiſcoporum Trevirenſium multo tempore ſubjecta juri fuit, donec unus eorum damnabili adulterio Reginæ, cuidam ad nuptias eandem cellam cum caſtello (quod dicitur Sericum) dedit dono: & ſic deinceps à regibus detenta eſt. Sed Hildolphus, poſt aliquot annos Epiſcopatum ſuum relinquens, in ſaltum Veſagi cellam, quam ſibi conſtruxit, ſeceſſit, in qua & requieſcit. (Hæc ex chronicis Pontificum Trevirenſium.)

Leodienſia.

Agilfridus, triceſimus tertius Epiſcopus, & quartus Leodienſis, in Epiſcopum Leodienſem fuit aſſumptus An. Domini ſeptingenteſimo ſexageſimo octavo, Anno Pontificatus Stephani hujus nominis tertii, primo, filius Ducis Burgundiæ ex filia Comitis Avernenſis, nepos Caroli Magni & Doctor excellentiſſimus: ſedit annis ſeptendecim. Vitam Beati Lamberti per quendam clericum, Godefridum nomine, compilari juſſit, & Eccleſiæ Leodienſi multa bona acquiſivit, ſicut teſtantur privilegia a Carolo Magno ei conceſſa.

Carolus Magnus.

Anno Pontificatus Agilfridi tertio, Carolus Magnus celebravit Paſcha Leodii, & poſt in Harſtallio. Obiit verò venerabilis Agilfridus Epiſcopus Anno Domini ſeptingenteſimo octuageſimo quarto, ſepultus in Eccleſia Leodienſi. (Hæc ex chronicis.

Sanctus Carolus, dictus Magnus, cum fratre ſuo Carolomanno regnare cœpit in Francia (Anno Domini ſeptingenteſimo ſexageſimo nono, Anno Conſtantini, Imperatoris hujus nominis quinti, vigeſimo octavo,) & ſedem ſuam in Noviomo collocans, quadraginta ſex annis regnavit. Qui cum ſuper Francos tri-

(a) *ad a. 774.*

ginta tribus annis regnaſſet, imperavit Romanis annis tredecim vel circiter. Carolomannus verò frater ejus, qui ſedem ſuam ſtatuit in ſucceſſione, regnavit annis tribus. Quo mortuo, pars regni ejus partibus Caroli ſe jungit, & ſic fuit vigeſimus ſecundus Rex Francorum, & ſecundus in hac genealogia, & primus hujus nominis, ſed Dux Lotharingiæ, à Sancto Pipino hujus nominis primo ſeptimus, & ſecundus hujus nominis: cujus virtutes & prædicandam gloriam, etiamſi chartæ ſilerent, ſola fama, nulla literarum nixa præſidio, ab oblivionis interitu defendere poſſet. In quo neſcio, utrum virtutem bellicam, an ſapientiæ naturalis claritatem, an omnium liberalium artium peritiam, religionisve Chriſtianæ obſervationem, magis admiremur. (Hæc ex geſtis Ducum Lotharingiæ.)

Iſte glorioſiſſimus Rex genuit ex Hildegarde Regina tres filios, Carolum, Pipinum & Ludovicum: & tres filias ex eadem, Rothrudam, Bergbam & Ghiſſam. Ex Faſtrada verò Regina, ſecunda uxore, duas alias habuit filias: & Faſtrada mortua, Leodegardam Alemannam duxit uxorem: qua mortua, duas concubinas aluit, Gerſuindam Saxonici generis (ex qua ei nata eſt filia, nomine Adaltrud) & Reginam, quæ peperit Drogonem & Hugonem, quorum Drogo poſtea Metenſis fuit Epiſcopus, ſed Hugo frater ejus, Abbas in Francia venerabilis, longo tempore
40 fratribus omnibus ſupervixit. Iſte Hugo, ut dicitur, hodie quieſcit in cœnobio Cluonenſi apud Sanctum Amandum. Ex omnibus illis duos tantum filios ac filiam, priusquam moreretur, amiſit. (Hæc Hugo.)

Anno ſecundo Carolus Rex Synodum celebravit in Wormatia civitate.

Anno quarto Carolus Rex ad Saxonicum bellum animum intendit, Heresburg Caſtrum Saxonum capit, Hermenſul fanum deſtruit: Ibique ſiti laborante exercitu, ſubito ex torrente largiſſimas aquas divino nutu impetrat: votique compos Carolus, obſides pacis accepit à Saxonibus. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Bellum hoc tunc inchoatum Carolus Magnus contra Saxones per tres & triginta annos geſſit. Cum interim per ſe & filios & præfectos ac Duces contra Hunnos, Hiſpanos, Britannos, & in Italia quoque ac contra alias quaſdam nationes feliciſſime debellaret. (Hæc Florentinus.)

Anno quinto regni Caroli, Adriano Papa contra Deſiderium Longobardorum Regem conquerente, de multis injuriis Carolus Italiam petit, & Deſiderium domuit, ut prius diximus.

Anno Caroli ſexto, Carolo Rege abſente, Saxones, rupto pacis fœdere, Francorum fines premunt igne & cæde: ut tamen Eccleſiam in Fritislar incendere non poſſent, quam Sanctus Bonifacius benedixit, igneque nunquam cremandam prædixit. Rex Carolus, offenſus diſſonantia Eccleſiaſtici cantus inter Romanos & Gallos, cum melius eſſe cenſeret, de puro fonte, quàm de turbato rivo bibere, duos clericos Romam miſit, ut authenticum cantum à Romanis diſcerent, & Gallos docerent: per quos primum Metenſis Eccleſia, & per illam omnis Gallia ad auctoritatem Romani cantus revocata eſt. Item Carolus Rex Saxoniam, repetens tripartito exercitu concurrit Saxonibus, & victoria in omnibus potitur. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Anno Caroli ſeptimo, Carolus Rex Sigiburch caſtrum Saxonicum capit: ter cum eis confligit, & victor exiſtens, obſides pacis ab eis accipit. Ab hoc anno per annos ſex & viginti Carolus ſimul Rex Francorum & Rex Longobardorum, & Patricius Romanorum fuit, antequam fieret Imperator.

Anno ejuſdem octavo, in Italia quibuſdam rebellionem meditantibus, Italiam repetit Carolus, urbem Forum-Julii capit, & Ducem ejus Rothgandum, rebellionis authorem, decollari præcipit: Capta quoque Tarviſio urbe, cæteris majeſtate ſui nominis terrorem incutit. Saxonibus verò Heresburg caſtrum (quod Carolus

(a) ad a. 772.
(b) ad a. 774.

Carolus ante quatuor annos contra eos acquiſierat) obſidentibus, gloria Dei in Eccleſiam ſuam apparuit omnibus, cum duo ſcuta ſanguineo colore flammantia motus tanquam in bello per aera cierent. Tum igitur Saxoniam Carolus velut tempeſtas procerit: in munitiones irrumpit, & hoſtes compellit, ut ſe & patriam dedant, & datis obſidibus, Chriſtianos ſe fore ſpondeant.

Anno ſequenti Winthichindus, Dux Saxonum, in Nortmanniam fugit: Saxones baptizati paciſcuntur, & ingenuitatem ſuam & ſua omnia ſe perdituros jurant, ſi unquam à fidelitate Chriſti & Regis deſiſtant. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Nota hic, Nortmanniam illam, ad quam fugit Winthichindus, non fuiſſe Nortmanniam Galliæ, quæ occidum hoc nomine, ſed Neuſtria dicebatur. Iſta verò antiqua Nortmannia ultra Daciam, verſus Nortwegiam ſita eſt. (Hæc Collector.)

Victorioſiſſimus ille inſignis triumphator Carolus, diverſas & multas linguarum diverſarum feroces & barbaras nationes cum infinita ſtrage populorum adeo potenti virtute, Deo auxiliante, perdomuit, ut nullus ex omnibus Principibus in illis temporibus ei reſiſtere poſſet, quæ omnia ob nimiam prolixitatem diſſimulavi ſcribere. Nam eorum particularis deſcriptio proprium exigeret volumen.

Item Anno decimo tertio regni ſui Carolus Rex orationis cauſa vadit Romam, ibique filii ejus unguntur in Reges: Pipinus Italiæ, & Ludovicus Aquitaniæ. 42

Item Anno decimo octavo regni Caroli ſignum crucis in veſtibus hominum apparebat, & Anno ſequenti ſanguis de cœlo & terra profluxit: & rurſus Anno ſequenti Carolus Coloniæ ſuper Rhenum pontes duos conſtruxit & munivit, & Sclaviam ingreſſus ſubigit.

Item Anno regni ſui vigeſimo ſecundo, Carolus Rex Wormatiæ conventum habuit, & exercitum contra Hunnos miſit. Item Carolus Rex honeſtati Eccleſiaſticæ omnino intentus, legendi & pſallendi diſciplinam diligenter correxit. Perpendens enim iterum Gallos à Romanis diſcrepare, Metenſes verò ſola naturæ levitate paululum quid diſſonare: per cantores rurſum ſibi ab Adriano Papa à Roma miſſos, diſſonantiam cantus emendavit. Circa pauperes etiam ſollicitus, non ſolum in regno ſuo, verùm etiam trans maria in Ægypto, in Syria, in Africa, & præcipuè Hieroſolymis liberalitate eleemoſynarum Chriſtianis pauperibus ſuccurrebat: Transmarinorum Regum amicitias ob hoc maxime expetens, ut Chriſtianis ſub eis degentibus eſſet relevatio. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Item Carolus religionem Chriſtianam ſumma puritate ſemper excoluit, & Eccleſiam mane & veſpere, nec non & nocturnis horis & ſacrificii tempore impigrè frequentavit. Idem præterea ſereniſſimus Rex corpore fuit amplo & robuſto, ſtatura eminenti, & apice capitis rotundo, naſo paululum mediocritatem excedente, oculis pulchris, canitie veneranda, facie læta, voce clara, valetudine proſpera, denique convivabatur rariſſime, cœnaque quotidiana quaternis tantum ferculis inſtructa utebatur, præter aſſam carnem, quam venatores verubus inferre ſolebant, ut qua libentius, quàm quocunque cibo alio veſcebatur. Inter cœnandum autem aliquod acroama aut lectionem audiebat: prælectis ei hiſtoriis antiquorum & rebus geſtis: Delectabatur etiam libris Sancti Auguſtini, præcipueque iis, qui de civitate Dei prætitulati ſunt: Vini verò & omnis potus adeò parcus in bibendo erat, ut inter cœnam raro plus quàm ter biberet. Æſtate poſt cibum meridianum pomorum aliquid ſumens, ac ſemel bibens, depoſitis veſtibus & calciamentis (velut noctu) duabus vel tribus horis quieſcere ſolebat: Noctibus ſic dormiebat, ut ſomnum quater aut quinquies non ſolum expergiſcendo, ſed etiam ſurgendo interrumperet. In diſcenda Grammatica Rex Carolus Petrum Piſanum habuit adjutorem, & in cæteris diſciplinis Albinum, cognomento Alcuinum. (Hæc Hugo.)

(a) ad a. 777.
(b) ad a. 790.

Item Turpinus de forma & fortitudine Caroli ſcribit: Longitudo ejus octo pedum ſuorum, (qui erant longiſſimi,) corpore decorus, ſed viſu ferus, renibus erat ampliſſimus, ventre congruus, brachiis & cruribus groſſus, miles doctiſſimus & acerrimus, & omnibus artubus fortiſſimus, facies ejus in longitudine habebat palmum & dimidium, barba unum pedem, naſus circiter dimidium, frons erat unius pedis, oculi leonini ſcintillantes ut carbunculus, ſupercilia dimidii palmi: Quemcumque iratus apertis oculis aſpexiſſet, ſtatim terrebatur. Cingulum, quo cingebatur, ad octo pedes extendebatur, præter hoc quod pendebat: Parum panis, ſed quartam partem arietis, aut gallinas duas, aut anſerem unum, aut ſpatulam porcinam, aut pavonem, aut gruem, aut leporem integrum edebat: Vinum aqua lymphatum ſobrie bibebat. Fortitudinis tantæ erat, ut militem armatum ſuper equum ſedentem à vertice capitis usque ad baſes ſimul cum equo uno ictu proprio gladio ſecaret: Quatuor ferraturas equorum ſimul manibus extendebat facile: Militem armatum rectum ſtantem ſuper palmam ſuam à terra usque ad caput ſola manu velociter elevabat: ejus lectum centum viginti fortes orthodoxi per tres quadragenarios, in tres vigilias diviſi cuſtodiebant. Erat enim donis largiſſimus, in judiciis rectiſſimus, in locutione luculentus. Hæc qui ſupra.

Item Alcuinus, de Britannia oriundus, Magiſter deliſioſus Regis Caroli, ſcientia literarum præpollet in Gallia, cujus præcipue magiſterio ipſe Rex omnes liberales artes didicit. Iſte multa ſcripſit, inter quæ eminent libri de Sancta Tri-
42 nitate, ſcripti ad ipſum Regem. Correxit etiam juſſu ipſius Regis divinam hiſtoriam.

Anno ejusdem Caroli vigeſimo quarto, Pipinus, Caroli Regis ex concubina filius, deformis gibbo, à quibusdam Francorum primoribus, promiſſione regni illectus, contra patrem conjuravit, unde convictus tondetur, & in Prumiam cœnobium retruſus, usque ad finem vitæ Deo militavit: Complices vero conjurationis alii in exilium mittuntur, pauci perimuntur. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Prædictum cœnobium Prumienſe fundatum fuiſſe dicitur ſub Pipino rege, Caroli Magni patre, in diœceſi Trevirenſi. (Hæc Albericus *(b)*.)

Anno ejusdem Caroli vigeſimo ſexto, Carolus Rex non ſolum patria lingua, ſed etiam peregrinis eruditus, barbara & antiquiſſima carmina, quibus veterum Regum bella & actus canebantur, ſcripſit & memoriæ mandavit. Inchoavit etiam Grammaticam patrii ſermonis, & menſibus anni, juxta propriam, id eſt, Teutonicam linguam, vocabula impoſuit: Ventos etiam duodecim propriis nominibus appellavit, cum antea quatuor tantum Cardinales venti nominarentur.

Anno regni ſui vigeſimo ſeptimo, Anno verò Domini ſeptingenteſimo nonageſimo quinto, Carolus Eccleſiæ, quam in Paderborne fundaverat Anno regni ſui duodecimo, & Epiſcopo Wirtzburgenſi reſpiciendam commiſerat, donec eidem loco tute providere poſſet, Canonicum quendam Eccleſiæ Wirtzburgenſis, Hatumarum nomine, de Saxonia ortum, & tempore ſuperiorum bellorum ſibi à parentibus obſidem datum, præfecit Epiſcopum. (Hæc Goblinus *(c)*.) Item Carolus Rex Chriſtianam religionem ſancte ac pie colens, Eccleſias Dei modis omnibus honorabat & ornabat ſacris vaſis & veſtibus, edicens, ut ne janitoribus quidem liceret absque habitu in Eccleſia miniſtrare. In Weſtphalia verò Carolus Rex quatuor Epiſcopatus, Paderbornenſem, Monaſterienſem, Oſnabrugenſem & Myndenſem; ut alios quatuor ſimiliter erexit in Saxonia, Hildeſenenſem, (cujus primus conventus venit â Remenſi Eccleſia) Halberſtatenſem, (cujus primus conventus à Cathalaunia fuit miſſus,) Verdenſem quoque & Bremenſem. Extruxit etiam Aquisgrani baſilicam in bonorem Beatæ virginis plurimæ pulchritudinis, ad cujus

(a) ad a. 792.
(b) ad a. 792.
(c) Coſmodr. æt. VI. c. XXXVIII.

Google

cujus ſtructuram à Roma & Ravenna columnas & marmora devehi fecit. Fecit ibi balnea calida aqua frigida temperata, vel potius reparavit, quia jam ibi erant: Et palatium ædificavit juxta Eccleſiam: Ipſam verò Eccleſiam veteris & novæ legis hiſtoriis, ſed palatium ſeptem liberalibus diſciplinis, & bellis Hiſpanicis depingi juſſit. (Hæc Albericus *(a)*.) Cœnobium verò fundavit monachorum S. Jodoci, quod ſupra mare dicitur.

Anno ejusdem trigeſimo, Sol obtenebratus eſt per dies ſeptendecim. Iſto anno ſydus, quod dicitur Martis, à ſuperioris anni Julio menſe usque ad hujus anni Julium ousquam in toto cœlo videri potuit. (Hæc Elimandus.) Pluvia ſanguinis in Eboraco civitate fuit io Quadrageſima.

Anno regni ejusdem triceſimo tertio, Romani, qui ab Imperatore Conſtantinopolitano jam diu animo deſciverant, nunc accepta occaſionis oportunitate, quia mulier, excæcato Imperatore Conſtantino filio ſuo, eis imperabat, uno omnium conſenſu Carolo Regi Imperatorias laudes acclamant: & coronatum per manum Leonis Papæ Cæſarem & Auguſtum appellant. Pipinum verò filium ejus, Regem Italiæ ordinatum, collaudant.

Eodem Anno terræmotus factus eſt magnus, pridie Calendas Maji hora noctis ſecunda, quo tota Italia graviter concuſſa fuit, & tectum Baſilicæ Beaó Pauli Apoſtoli Romæ magna ex parte cum ſuis trabibus corruit, & multa loca circa Rhenum, & in Gallia & Germania tremuerunt. (Hæc Goblinus *(b)*.) Ogerus, Dux de Danamarchia, princeps Chriſtianiſſimus floruit.

Carolus igitur Magnus, cum jam ſuper Francos regnaſſet annis triginta tribus, primus Francorum imperavit Romanis annis tredecim. Cœpit autem Anno Domini octingenteſimo ſecundo, mundi verò ſecundum LXX. 6000, diviſo à Conſtantinopoli imperio Romano evolutis circiter annis CCCCLXIX. ex quo Bizantium, Thraciæ civitas, à primo Conſtantino ampliata, & in regiam urbem exaltata fuit, translata in illam omni Romanæ dignitatis gloria, ut in ſedem Romani Imperii novam dedicata, nova Roma appellaretur. Hæc Sigibertus *(c)*. De vita Caroli victorioſa, religioſa, miraculoſa, potentiſſima, juſtiſſima vidimus volumen egregium compilatum, in quo multa utilia & delectabilia, quæ heu prætermittere nos oportet. Hæc Collector. 43

Anno igitur primo imperii ſui, Carolus Imperator per omne imperium ſuum legatos ad faciendum judicium & juſtitiam cunctis mittit, & legis capitula tria & viginti inſtituit. Idem quoque Carolus per univerſum mundum, ad indagandum nomina, & actus, & obitus Sanctorum nuncios miſit, quæ per Uſuardum monachum in unum volumen colligi juſſit. Hieronymus enim ac Beda, & Florus hoc fecerunt ante, ſed non integre. Hic autem diebus ſingulis martyres annotavit, & inveotum eſt concurrere diebus ſingulis plus quàm trecenta feſta, ideoque ſtatutum fuit, ut diceretur (& aliorum plurimorum Sanctorum, &c.) (Hæc Vincentius.)

Anno Imperii ſui ſecundo, Carolus Imperator omnes trans Albiam morantes cum mulieribus & natis in Franciam transtulit, pagosque eorum Abroditis dedit. Eodem Anno Hatumarus, primus Epiſcopus Paderbornenſis, obiit Anno Epiſcopatus ſui nono, & ſucceſſit ei Baduradus, natione Saxo ſeu Weſtphalus, electus à clero Wirtzburgenſi, cujus octavo anno Sanctus Luthgerus, natione Friſo, primus Epiſcopus Monaſterienſis obiit.

Item Carolus, poſtquam Weſtphalos ſubegit, Sanctum Meinulphum de fonte levavit, & matrem ejus (patre in bellis ſuperioribus occiſo) in ſuam protectionem recepit, quia frater mariti defuncti vim illi ſtupri conabatur inferre. Iſte Meinul-

(a) *ad a. 795.*
(b) *Cosmodr. æt. VI. c. XL.*
(c) *ad a. 801.*

Meinulphus, nobilibus parentibus exortus, de bonis paternis monaſterium monia-
lium ſeu canonicarum ſecularium in villa Bodiken Paderbornenſis diœceſis fun-
davit & dotavit: quod usque ad tempora noſtra perduravit. Nunc verò non ho-
ſtium incurſu forinſeco,. ſed tinea attenuatum intrinſeca, deſolationi proximum
eſt: Meinulphus poſt mortem & in vita miraculis claruiſſe legitur. Et natalis dies
ejus quinto die menſis Octobris in diœceſi Paderbornenſi celebratur. (Hæc Go-
blinus *(a)*.)

Anno Imperii Caroli tertio, Leo Papa ad Carolum Imperatorem in Franciam
venit. Item Avares, qui & Hunni, longo contra Francos bello perdomiti, adeo in
fortitudine ſua & potentia ſunt diminuti, ut, qui alios ſolebant ultro laceſſere, jam
nec ſe ab aliis poſſent tueri: quia in hoc bello omnis eorum gloria & nobilitas per-
iit, & quicquid pecuniæ & theſauri per tot ſecula terrarum orbem vincendo ſibi
congeſſerant, totum nunc Francorum victoriæ ceſſit, & nullo unquam bello tam
multa ſpoliorum quantitate Francia ditata fuit.

Anno quinto, quarto Nonas Septembris, facta eſt eclipſis Lunæ, Sole exiſtente
in 16. parte Virginis, Luna in 16. parte Piſcium, ut & pridie Nonas Junii Luna 13.
feria quinta, prima aurora incipiente, ſignum crucis mirabili modo in Luna appa-
ruit. Dehinc tertio Calend. Septemb. Luna XII. die Dominica, hora quarta, coro-
na mirabilis in circuitu Solis apparuit. Hæc Albericus *(b)*.

Anno Imperii ſui ſexto, Carolus Imperator, per manum Pauli diaconi ſui de-
cerpens optima quæque de ſcriptis Catholicorum Patrum, lectiones unicuique fe-
ſtivitati convenientes, per circulum anni in Eccleſia legendas, compilari fecit. Hæc
Sigibertus *(c)*. Item Hugo de eodem Paulo: Claruit his temporibus Paulus gentis
ſuæ, id eſt, Longobardorum hiſtoriæ ſcriptor, qui de monaſterio montis Caſ-
ſini venit in Galliam, attractus amore & opinione præfati principis Caroli, præcel-
lentiſſimi Imperatoris, & hymnum de S. Joanne Baptiſta compoſuit. Hæc Hugo.

Eodem quoque tempore floruit Sanctus Ægidius, Confeſſor præcipuus, na-
tione Græcus, qui Dei nutu veniens in Gallias, in provincia, cui Septimana no-
men eſt, Eremiticam duxit vitam. (Hæc Hugo.) Iſtius quidem meminit Sigi-
bertus *(d)*, ſed non in tempore, quo debuit. Sanctus (inquit) Ægidius veniens
à Græcia, ſanctitate claret in provincia. Quod enim tempore Caroli Ma-
44 gni floruerit, ſatis eſt authenticum. Ille verò eum ſub tempore Caroli Martelli
ponit. (Hæc collector.)

Eodem anno legitur facta translatio Sancti Bartholomæi Apoſtoli de inſula
Liberitana Beneventum. (Hæc Vincentius.) Item Carolus Imperator rerum ſua-
rum hæredem Chriſtum teſtamento facit, & quicquid in re mancipi habebat, in
tres partes dividens, tertiam eorum pauperibus & famulantibus palatio delegavit:
duas verò partes in viginti & unam ſubdiviſit, & Metropolitanis Epiſcopis, qui to-
tidem ſibi ſuberant, diſtribuit, ut Metropolis Eccleſia tertiam ſibi aſſignatæ par-
tis haberet, & duas inter ſuffraganeos divideret. Et hæc ſunt nomina Archiepi-
ſcopalium civitatum, quæ erant ſub Carolo: Roma, Ravenna, Mediolanum, Fo-
rum Julii (quæ & Aquilegia dicitur) Gradus in Venetiis, Moguntia, Juvanium in
Bavaria (quæ eſt Saltzburg) Colonia, Treviris, Remis, Zenonis, Vienna, Lugdu-
num, Biſantium, Rothomagus, Arelate, Tharentaſia, Ebredunum, Burdega-
la, Turonum, Bithurium. Ipſe verò unamquamque partem ſub proprio condito-
rio ſigillatam repoſuit, addens nomen civitatis Metropolitanæ, cui mittenda erat.
Has idem potentiſſimus Imperator honorabiliter multis muneribus excolebat. (Hæc
Albericus *(e)*.) Eodem anno Sol & Luna bis defecerunt: Sol quinto Idus Junii &
ſecun-

(a) et. VI. c. XL.
(b) ad a. 806.
(c) ad a. 807.
(d) ad a. 715.
(e) ad a. 810.

ſecundo Calendas Decembris, Luna undecimo Calendas Julii, & decimo nono Calendas Januarii. (Hæc Regino Abbas Prunienſis *(a)*.) Magna quoque fuit boum mortalitas per omnes provincias Imperatori ſubjectas. (Hæc Albericus *(b)*.)

Anno ejuſdem decimo, Moguntiæ pons quingentorum paſſuum longitudinis trans Rhenum, quem Carolus Imperator per decem annos ingenti labore & mirabili opere de lignis conſtruxerat, ut in perpetuum durare poſſe videretur, tribus horis ita conflagravit, ut ne una quidem aſſula in aqua remaneret.

Anno ejus duodecimo, Carolus Imperator per omnem Galliam concilia ſuper ſtatu Eccleſiarum ab Epiſcopis celebrari edicit, quorum unum Moguntiæ, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabilonis, quintum Arelatæ celebratur. (Hæc Sigibertus *(c)*. Item Carolus Imperator ad numerum literarum Alphabeti cœnobia fundavit, & in unoquoque per ordinem unam literam auro fabricatam, plus quàm ducentas libras Turonenſium valentem, reliquit, ut ex ordine literarum tempus fundationis cujuslibet monaſterii recognoſceretur. Quatuor etiam Archiepiſcopatus ſuper cæteros, ſcilicet Trevirenſem, Colonienſem, Moguntinenſem & Salisburgenſem, divitiis & honoribus ampliavit. (Hæc Petrus.) Item regni Caroli terminus fuit à Bulgaris usque ad Hiſpanos, & à Danis usque ad Calabros, exceptis adjacentibus quibusdam regionibus, Polonia, Bohemia, Dalmatia, Hiſtria, Venetiis & Britannia, & quicquid tenuit Carolus, adhuc duo regna ſunt Romanorum & Francorum, ſola Pannonia excepta. Tunc Mauri centum cellas Tuſciæ civitatem, & Niceam Narbonenſis provinciæ vaſtaverunt. (Hæc Albericus *(d)*.

Anno Imperii ſui decimo tertio, porro regni quadrageſimo ſexto, Carolus Imperator glorioſus, regno & imperio ſuo ampliato, & pacato ſtatu quoque Eccleſiæ ſancte & religioſe ordinato, moritur & ſepelitur Aquisgrani anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecundo, qui pro magnitudine operum cognominatus eſt Magnus, cujus vitam Eynhardus deſcribit. (Hæc Sigibertus *(e)*.) Eram ego Turpinus apud Viennam, in Eccleſia ante altare orans, & cum raptus in extaſim, Pſalmum (Deus in adjutorium) cantarem, vidi, tetrorum ſpirituum agmina infinita præterire & tendere in Lotharingiam, quos omnes unus ſimilis Æthiopi longe inſequebatur, lento gradu, cui dixi, quo tenditis? Aquisgranum, inquit, ad mortem Caroli, ut ejus ſpiritum ad Tartara rapiamus. Tunc ego, Adjuro te per nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut peracto itinere ad me redeas. Parum igitur morati, vix expleto Pſalmo, ad me redierunt eodem ordine: & dixi noviſſimo, cui primum locutus fueram, Quid egiſtis? Galatianus, inquit, ſine capite, tot & tantos lapides & ligna innumera Baſilicarum in ſua ſtatera ſuſpendit, ut plus appenderent bona ejus, quàm mala. Et idcirco animam ejus nobis Deus abſtulit: quibus dictis evanuit. Obiit autem Carolus quinto Calendas Februarii, ſepultus Aquisgrani 45
in Eccleſia rotunda Beatæ virginis. Ab eo certe tempore, quo ab Hiſpania diſceſſit, usque ad diem mortis aſſidue ægrotavit, & pro ſalute eorum, qui in Hiſpania obierunt, die anniverſaria eorum ſemper duodecim millia uncias argenti, & totidem talenta auri, & veſtes, & cibaria pauperibus erogavit decimo ſexto Calendas Julii, & totidem pſalteria, & miſſas, & vigilias cantari juſſit. Unde datur intelligi, quod, qui Eccleſiam ædificat, regnum Dei ſibi præparat. (Hæc Turpinus *(f)*.) Sepultus eſt igitur Aquisgrani, formoſiſſima toto Romanorum orbe capella honorificentiſſime Carolus, ſupra cujus tumulum extructus eſt deauratus arcus. Interfuerunt ibi Leo Papa cum Principibus Romanis, & Archiepiſcopi & Epiſcopi multi, Duces

(a) ad a. 810.
(b) ad a. 810.
(c) ad a. 813.
(d) ad a. 813.
(e) ad a. 814.
(f) Vita Caroli M. c. XXXII.

etiam & Comites & Abbates, aliique innumeri, qui defuncti corpus veſtibus Imperialibus quaſi feſtivè induentes, auream capiti coronam impoſuerunt, & ſuper auream cathedram, quaſi judicem viventem, ac ſuper ejus genua textum quatuor Evangeliſtarum aureis literis ſcriptum collocaverunt. Itaque manus dextera textum, ſiniſtra verò ſceptrum tenebat aureum: Catenulam quoque auream diademati conjunxerunt, & cathedræ, ſuper quam ſedebat, ne caput defuncti decideret, affixerunt: Sed & ſcutum aureum, quod ei Romani fecerant, ante faciem ejus ſtatuerunt & arcum lapideum, in quo ſepultus erat precioſis replentes aromatibus, monumentum ſtrenue ſigillantes clauſerunt. (Hæc Vincentius Speculator.)

Iſtius Sanctiſſimi Imperatoris Caroli glorioſis factis & meritis Imperator Fridericus hujus nominis primus confidenter adductus, aſſenſu & authoritate Domini Papæ Alexandri, ex ſedis Apoſtolicæ, nec non conſilio Principum univerſorum tam Eccleſiaſticorum, quàm ſecularium, pro revelatione & exaltatione atque canoniſatione ejuſdem Sanctiſſimi Caroli corporis, ſolennem curiam in natali Domini apud Aquisgranum celebravit, ubi corpus ejus ſanctiſſimum cum magna frequentia principum, ac copioſa multitudine cleri & populi, in hymnis & canticis ſpiritualibus extitit elevatum, exaltatum & canoniſatum, debita cum reverentia & timore, Anno Domini milleſimo centeſimo ſexageſimo ſexto, quarto Calendas Januarii, procurante hæc & diligenter diſponente memorato Imperatore Friderico. (Hæc Collector.) Ejus verò dies feſti celebres bis in anno habentur, dies ſcilicet ejus natalis quarto Calendas Februarii, translationis verò dies quinto Calendas Auguſti, quem utrumque clericus & populus ſpiritualium gaudiorum tripudio celebrant. Cantantur enim in Eccleſia Aquenſi de ipſo Sancto Carolo vicibus alternatis ſuffragando, certæ Antiphonæ cum collectis, de quibus hic una devotionis cauſa apponitur:

O ſpes afflictis, timor hoſtibus, hoſtia victis,
Regula virtutis, juris via, forma ſalutis.
Carole, ſervorum pia ſuſcipe vota tuorum.

Gloria & honore coronaſti eum, Domine, & conſtituiſti eum per collecta. Immenſæ majeſtatis Deus & bonitatis infinitæ, qui fidelem tuum Athletam, Carolum Magnum Imperatorem & Confeſſorem tuum, in terris gloria Imperii exaltaſti, & dono gratiæ tuæ in cœlis corona beatitudinis triumphare concedis, præſta quæſumus, ut ſicut fidei Chriſtianæ fideliſſimus extitit propagator, ita pro nobis apud te exiſtat interceſſor per Chriſtum, &c.

Papalia. Adrianus primus, natione Romanus, ex patre Theodoro de regione via lata, cœpit Anno Domini ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, (in alio verò Chronico dicitur ſeptuageſimo tertio.) Sedit annis viginti quatuor, (Martinus dicit annis viginti tribus,) menſibus decem, diebus 28. Iſtius precibus Carolus Magnus, Pipini filius, obſedit Longobardos in Papia, cepitque Deſiderium Regem & uxorem ejus, quos captivos duxit in Franciam: & veniens Romam, reddidit omnia, quæ pater ejus Pipinus dedit Beato Petro, adjuncto quoque Ducatu Spoletano & Beneventano. Et ab hoc tempore patricius eſt effectus. Reſtauravit S. Anaſtaſium
46 ad aquam Salviam, poſt incendium: Ædificavit turres & muros urbis Romæ, qui dirupti erant, & usque ad fundamentum deſtructi: Renovavit portas æreas majores, & Beato Petro dedit. Iſtius tempore celebrata eſt ſeptima ſynodus trecentorum quinquaginta Epiſcoporum apud Niceam. Aliam Synodum ipſe Papa Adrianus, præſente Carolo, Romæ celebravit, de qua infra dicendum reſtat. Adrianus is Papa, ſimul tam intra Romam, quàm extra multas eccleſias reſtauravit, & in monaſterio Sancti Stephani, (quod circa Eccleſiam Sancti Petri ſitum eſt) congregationem monachorum inſtituit, ut in Eccleſia Beati Petri cum tribus monaſteriis, quæ Gregorius aperuit, laudes & cantus ſedulos perſolvant. (Hæc Martinus.) Iſte Adrianus Papa anno pontificii ſui ſecundo, & regni Caroli quinto, ad tuendas res Eccleſiæ Carolum Romam accerſit. Qui pergens Papiam obſedit, ibique relicto

exercitu,

exercitu, Romam pervenit: Sanctam reſurrectionem ibi peregit, poſtea rediens, Papiam cepit. Iterumque Romam rediit, ſynodum conſtituit cum Adriano Papa, aliisque centum quinquaginta tribus religioſis Epiſcopis & Abbatibus, in qua Adrianus Papa cum univerſa Synodo jus eligendi Pontificem, & ordinandi Apoſtolicam ſedem, dignitatem quoque patriciatus, inſuper Archiepiſcopos & Epiſcopos, per ſingulas provincias ab eo inveſtituram accipere debere, definivit: & ut niſi à Rege laudetur & inveſtiatur Epiſcopus, à nemine conſecraretur: Omnes etiam huic decreto rebelles anathematizavit, & niſi reſipiſcerent, bona eorum publicari juſſit. Iſte Adrianus Papa ad reprimendam rabiem hæreticorum, imagines Dei Sanctorumque execrantium, nimis laboravit, quemadmodum in ſeptima Synodo decretum fuit, in præſentia Irenes & filii ejus Conſtantini. Et libro adverſus eos edito, multis Scripturarum inductionibus roborato, errores eorum infirmavit, fidemque rectam ſolidavit. Iſte in offertoriis & offertoriorum verſibus, quod geminatum eſt, geminavit.

Anno pontificatus ſui vigeſimo ſecundo, Feliciana hæreſis condemnatur, & in præſentia Adriani Papæ, ab ipſo Felice auctore abdicatur. Iſta hæreſis aſſerebat, filium Dei in divina natura eſſe verum filium Dei, in humana verò adoptivum, unam perſonam Dei & hominis dividens in duas perſonas, ſcilicet veri filii & adoptivi. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Iſto tempore floruit Albinus, qui & Alcuinus, Caroli eruditor, genere Anglicus, clarus ingenio, in philoſophia excellentiſſimus, non tantum in ſcientia, ſed & morum honeſtate præclarus: à quo Carolus didicit omnes artes liberales, qui & ſtudium de urbe Roma transtulit Lutetiam, quod de Græcia illuc translatum fuerat à Romanis. (Hæc Martinus.) Non tamen ſic transtulit, ut ipſum ſtudium urbi Romæ auferret, ſed modum & ſolennitatem, quæ in urbe ſervabatur, translatis inde Pariſios Doctoribus & Magiſtris, inſtauravit & privilegiis confirmavit: Pro quo ſciendum, quod quinque ſint ſtudia generalia ſingulariter privilegiata, videlicet Romanum, ubi Papa cum curia ſua reſidet: Pariſienſe, in Francia: Bononienſe, in Italia: Oxonienſe, in Anglia: & Salamanticum, in Hiſpania. Cætera verò ſtudia aliter quàm per ſedem Apoſtolicam privilegiata, particularia reputantur. (Hæc Goblinus *(b)*.) Eidem Alcuino Carolus commiſit monaſterium Sancti Martini Turonenſe regendum. Nam monachi præteritæ religionis obliti, adeò deflexerunt, ut ſericis induti veſtibus & deauratis calciamentis incederent, carnis oblectamenta ſequendo: Unde monachus in viſione duos Angelos dormitorium intrantes vidit, qui omnes monachos (excepto illo ſolo, qui Angelos videbat) interimebant: qui ne interimeretur, ſed ut ad pœnitentiam agendam reſervaretur, vix ab Angelis obtinuit. Iſtius cœnobii poſt hoc factus fuit Abbas Alcuinus, in omni ſanctitate reformator, & poſt laudabilem vitam obiit, ſepultus apud S. Petrum. (Hæc Martinus.)

Leo Imperator hujus nominis quartus, filius Conſtantini, cognomento Cararus, cœpit Anno Domini ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Mundi verò MMMMDCCXXV. imperavitque annis quinque. Iſte ad breve tempus viſus eſt pius eſſe ſanctæque Dei genitricis ac Monachorum amicus, unde & Metropolitanos ex monachis in primis ſedibus collocavit, multoſque ordines in urbe amplificavit. Quapropter Principes omnes, cum multitudine populi copioſa ingredientes, petierunt, filiumque Conſtantinum, quem cum ſibi unicum & parvulum eſſe diceret, ſeque vereri, ut ſi forte ei contingeret, quod humanum eſt, illum interficerent & alium promoverent, juraveruntque omnes, ſe non admiſſuros alios Imperatores, præter Leonem & Conſtantinum, & ex ſemine ipſorum, idque ſcripto confirmaverunt. Tunc Imperator eos affatus ſic: En

Græca. 47

(a) ad a. 793.
(b) æt. VI. c. XL.

fratres (inquit) petitionem veſtram adimpleo, & dono vobis filium meum Imperatorem: Eum ab Eccleſia & de manu Chriſti ſuſcipite. At illi voce magna clamaverunt, dicentes: Fidejuſſor noſter eſto, fili Dei, nos de manu tua ſuſcipere Dominum Conſtantinum Imperatorem ad cuſtodiendum eum & commoriendum pro eo: ſic in craſtinum, videlicet in die Sancto Paſchæ, coronatus eſt Conſtantinus filius ejus Imperator. (Hæc Landolphus Sagax libro vigeſimo quinto Hiſtoriæ Romanæ.) Item ultimo Anno Imperii Leonis Carari, ut Hugo ſcribit, mortuo Niceta, Conſtantinopolitano Patriarcha hæretico, Paulus quidam Cyprius verbo & actu coruſcans, conſecratus eſt in eadem ſede.

Item prædictus Leo Imperator, cum inſaniret gemmarum cupiditate, adjecit amorem ad magnæ Eccleſiæ coronam, & accipiens, portavit eam: Et exierunt carbunculi in capite ejus, & captus à febre mortuus eſt Anno Domini ſeptingenteſimo octuageſimo primo. (Hæc Albericus *(a)* in libro ſuo de temporibus, &c.)

Trajectenſia.

Venerabilis pater Aelbricus de partibus Eboracenſis diœceſis, ex Anglia fuit oriundus, qui pro laudabili converſatione ſua Trajectenſis Eccleſiæ Canonicus eſt electus, & ſeneſcente Gregorio, totius Epiſcopatus fidelis diſpenſator deputatus, condigne clerum rexit, & populum, quem idem Gregorius poſt ſe venturum prophetavit Epiſcopum. Cœpit igitur Anno Domini ſeptingenteſimo ſeptuageſimo nono, Pontificatus Adriani Papæ hujus nominis primi anno octavo, & ſedit annis quatuor. Iſte Aelbricus Beatum Ludgerum, dehinc Monſterienſem Epiſcopum, primum tranſmiſit ad partes Friſiæ, ut prædicando ſectam aboleret idololatriæ. Impetravit etiam à Carolo Magno, Rege Francorum, totum Ripaticum ſuper Leckain & Iſelam, inter Rhenum & Leckam: nec non Ripaticum ſuper alveum Heym, cum ſuis adjacentibus. Inſuper confirmationem omnium bonorum & privilegiorum, per anteceſſores ac parentes dicti Regis Caroli Eccleſiæ Trajectenſi conceſſorum. Tandem Aelbricus duodecimo Calendas Septembris in pace migravit ad Dominum, poſtquam aliquot annis Trajectenſem rexit Epiſcopatum. Qui ad prædictam Eccleſiam Sancti Salvatoris deductus eſt, & prædeceſſori ſuo conſepultus. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Poſt deceſſum venerandi Patris Aelbrici, Theodardus quintus Trajectenſis Epiſcopus introniſatus eſt Anno Domini ſeptingenteſimo octuageſimo tertio, Pontificatus verò Adriani Papæ hujus nominis primi anno duodecimo, ſedit annis quindecim, natione Friſo & Friſonicæ gentis prædicator inclytus. Tandem venerandus hic Pontifex, expletis multis laboribus, in pace deceſſit à ſeculo, ad prædictam Eccleſiam delatus, ubi cum reverendis patribus honorifice requieſcit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Leodienſia.

Gerbaldus, triceſimus quartus Epiſcopus, & quintus Leodienſis, fuit vir nobilis, filius Regis Bavariæ. Mater ejus erat matertera Ogeri, Ducis de Danamarchia: Duodecim filii Ducis Metenſis erant avunculi ejus. Cœpit autem Anno Domini ſeptingenteſimo octuageſimo quinto, Anno videlicet Pontificatus Adriani Papæ hujus nominis primi, decimo quarto. Præfuit Eccleſiæ Leodienſi octo & viginti annis: Poſtea Cardinalis ordinatus. Sed poſt mortem reductum eſt corpus ejus, & in Eccleſia Leodienſi ſepultum. Iſtius tempore Carolus Magnus Eccleſiam Aquenſem conſtruit, & in conſecratione ipſius concilium convocavit, in quo fuit Leo Papa & Romani Cardinales, Epiſcopi Italiæ & Galliæ, & alii Epiſcopi numero trecenti ſexaginta quinque, absque Abbatibus & aliis Eccleſiæ Prælatis, inter-
48 fuerunt & Romani Principes, Marchiones, Comites, Principes Italiæ, Saxoniæ, Bavariæ, Alemaniæ, & utriusque Franciæ tam orientalis, quàm occidentalis. Ibique à domino Papa & ab omnibus tam clericis quàm laicis eſt ſancitum, ut in eadem Eccleſia ſedes regia collocaretur, & reges ibi initiati, Imperatoriam majeſtatem Romæ absque ulla contradictione aſſequerentur: & ut in loco iſto ſedes regni habere-

(a) ad a. 781.

habeṙetur, & ut eſſet caput omnium Galliæ civitatum, & ut omnes tam præſentes quàm futuri loci prædicti habitatores, ſub libera lege tam advenæ quam indigenæ ab omni ſervili conditione vitam agerent: & ut illi, qui ab avis & atavis ad locum prædictum pertinent, à nullo ipſius Caroli ſucceſſore, vel ab alio aliquo perſonæ nobili vel ignobili tradantur. Item Carolus cuidam filiæ ſuæ Viſetum dedit, quæ poſtmodum in Eccleſia ibidem conſtructa ſepulturam accepit, quam Eccleſiam conſecravit in honorem Beati Martini Sanctus Leo Papa, eodem tempore, quo & Aquenſem: & eandem indulgentiam utrique loco conceſſit. Forum in eadem villa fuit valde nominatum, & permanſit usque ad tempora Alberti primi. Tempore etiam prædicto Sanctus Leo conſecravit Eccleſiam Sancti Martini in Auroto, Eccleſiam S. Stephani in Hoyo, & Eccleſiam S. Mariæ Tungrenſis, quæ olim fuerat deſtructa per Hunnos, in qua Ogerius Dux Danamarchiæ, qui eam reædificavit, conſtituit viginti canonicos.

Temporibus Gerbaldi & Walckandi, Carolus in Eccleſia Hoyenſi viginti canonicos regulares ſub Abbate inſtituit: fecit & ibi comitatum, cujus Baſinus primus Comes ordinatur Anno Domini DCCC. Quem comitatum tempore Morgeri Epiſcopi Leodienſis, Anfredus Comes, moriens ſine liberis dedit Beato Lamberto. Obiit Gerbaldus, Epiſcopus Leodienſis, decimo quinto Calendas Novembris, qui multa bona Eccleſiæ ſuæ contulit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Leodienſium.)

Item circa annos Domini DCCCVIII. pridie Calendas Februarii facta eſt eclipſis Solis in medio die, ſtante utroque ſydere in 25. parte Aquarii. Item quarto Calendas fuit eclipſis Lunæ, & apparuerunt acies in eadem nocte miræ magnitudinis, cum Sol in undecima parte piſcium, & Luna in undecima parte virginis hærerent. Nam & ſtella Mercurii decimo ſexto Calendas Aprilis viſa eſt in Sole, quaſi parva macula, nigra tamen, paulo ſuperius medio centro ejusdem ſyderis, quæ à nobis per octo dies potuit videri. Sed quando primum intravit vel exiit, nubibus impedientibus annotari non potuit. Item undecimo Calendas Septembris Lunæ fuit eclipſis hora noctis tertia, Sole in quinta parte Virginis exiſtente, Luna in quinta parte piſcium. Sicque ab anni ſuperioris Septembri usque ad Septembrem præſentis Luna ter obſcurata, & Sol ſemel. (Hæc Elmandus.)

ORIGO OPPIDULI REYMAGEN.

EX relatu intellexi, Julium primum Cæſarem ſecundam ad terras iſtas feciſſe expeditionem, & in prima expeditione fundaſſe oppidulum diœceſis Colonienſis dictum Reymagen, id eſt, Homagium Regis. Et poſt iterum rediiſſe, ac ad ulteriora proceſſiſſe, & civitatem cum caſtro fundaſſe, dictam Novimagium, id eſt, Novum homagium. Et ſic conſequenter ad Flandriam proceſſiſſe, quod veriſimile nobis videtur.

Item cum Julius Cæſar, Gallis per diverſa bella proſtratis, civitatem Trevirorum vaſtaſſet, tandem veniens per Rhenum, ad quendam locum nemoroſum ſibi placentem, caſtrum magnum ac forte inibi conſtrui præcepit, nomen illi Novimagium imponens. Unde trans Moſam navigans, venit in locum trium fluminum, in quo manſionem ſibi extruens condidit civitatem, nomen ſuum civitati imponendo. Et quia Cajus Julius dictus fuit, civitatem eandem Germanica lingua Gent nominari juſſit, in qua multos probos militares viros collocavit ad tuendum locum & ſedandam rebellionem Gallorum, quæ civitas prima eſt totius Flandriæ.
Pro quo ſciendum, Flandriam non fuiſſe tunc locum habitabilem, propter maxi- 49
mum nemus, quod dicebatur ſine miſericordia. Sed poſt Julium Cæſarem factam eſſe multis cognitam & habitabilem. Et poſtquam Julius ad littus maris Oceani venit, Britanniam, quæ modo Anglia dicitur, expugnaturus, condidiſſe Thorout oppidum, quæ eſt ſecunda civitas Flandriæ. Quia verò in his locis hyemavit, & ſæpe venit propter ſitus opportunitatem, coaluerunt & convenerunt ad habitan-

dum in his locis plurimæ gentes diverſarum nationum, quæ regio permanſit pagana, idolis ſerviens, usque ad tempora Dagoberti magni, Regis Francorum, &c.

Papalia.

Leo tertius, natione Romanus, ex patre Airulpho, cœpit Anno Domini ſeptingenteſimo nonageſimo ſexto, (in alio chronico dicitur nonageſimo octavo.) Sedit annis viginti, menſibus quinque, diebus ſedecim, (Florentinus dicit annis viginti, menſibus duobus,) qui per omnia reverendus, mox clavem confeſſionis Sancti Petri cum vexillo urbis Carolo Regi transmiſit, & porticum Sancti Petri fecit, quæ dicitur adhuc civitas Leonina, & eam muro cinxit, propter incurſum Sarracenorum. Litanias, quas inſtituit, ſic ordinavit, ut feria ſecunda ſummus Pontifex cum omni clero & populo ab Eccleſia Dei Genitricis ad præſepe egrediens, pergat cum hymnis & canticis ad Eccleſiam Salvatoris, quæ dicitur Conſtantiana: Feria tertia ab Eccleſia Sanctæ Sabinæ ad Beatum Paulum: Feria quarta ab Eccleſia Hieruſalem ad S. Laurentium extra muros.

Anno Domini ſeptingenteſimo nonageſimonono, ſexto Calendas Maji, Leonem Papam, celebritatem Litaniæ majoris agentem, quidam de Romanis clam armati, in ipſa proceſſione capiunt, eique oculos & linguam eruunt. Cui voce & viſu divinitus reddito, iterum oculos & linguam evellunt radicitus, relinquentes ſemivivum in ſuo ſanguine volutatum. Cumque ab ipſis carnificibus in monaſterium Sancti Eraſmi in cuſtodia teneretur, rurſus loquendi videndique eidem eſt officium divinitus reſtitutum. Tandem verò de eorum manibus erutus, ad Regem Carolum fugit, cujus oppreſſioni piiſſimus Rex condolens, collecto exercitu Romam properat, prædictumque venerabilem Papam in ſede Romana reponit: cauſas examinat: reos legaliter damnat: ſicque omnes Romanorum motus ſedat. (Hæc Bernhardus.) Iſti Romani fuerunt Adriani Papæ conſanguinei, ut dicit Elmandus. Sequentia ſcribit Gobelinus. *(a)*

Eodem Anno, pontificatus Hatumari primi Epiſcopi Paderbornenſis Anno quarto, Leo Papa tertius venit ad Carolum ad Paderbornam, conquerens de injuſta Romanorum perſecutione, quem honorifice ſuſcepit, & rogavit, ut capellam quandam ibi noviter conſtructam, cum jam Eccleſiam, quam ibidem erexerat, ipſi rebelles vaſtaſſent igne, dignaretur conſecrare: Qui precibus Regis gratanter ſuſceptis, in eadem capella altare in honorem Sancti Stephani protomartyris devote conſecravit, ac reliquiis ejusdem Martyris, quas ſecum Roma detulerat, in eodem altari reconditis, viſitantibus eandem capellam in anniverſario dedicationis ipſius, quæ eſt octava Idus Decembris, de benignitate ſedis Apoſtolica magnas indulgentias conceſſit, & ſedem Apoſtolicam ibidem authoritate Apoſtolica confirmavit: Carolus deinde cum Leone Papa profectus in Italiam, Romam venit octavo Calendas Decembris, & Leonem Papam coram omnibus, Evangelio capiti ſuo applicato, de omnibus ſibi objectis pleniſſime ſe purgantem, in ſedem ſuam reſtituit, ac de inimicis ſuis eum magnifice vindicavit. Quare Leo Papa Carolum Imperatorem Romanorum coronavit, & Carolus à Romanis Auguſtus appellatus eſt. (Hæc qui ſupra.) Erubeſcant igitur, qui apocrypha geſta fingunt, dicentes, hunc aut quempiam alium hujus nominis Carolum Romam urbem armis obſediſſe, & eandem devictis Romanis cum Friſonibus expugnaſſe. (Hæc Collector.) Tandem, poſt laudabilem vitam, idem Leo Pontifex ad S. Petrum ſepelitur, &c. Item venerabilis Rudolphus, decimus octavus Archiepiſcopus Colonienſis Eccleſiæ, ſedit ſub Carolo Magno.

Trajectenſia.

Sepulto Theodardo Pio Pontifice, quidam Harimackarus, natione Friſo, ſextus Trajectenſis electus eſt Epiſcopus. Cœpit autem Anno Domini ſeptingenteſimo nonageſimo octavo, pontificatus Leonis Papæ hujus nominis tertii anno tertio: Sedit annis decem. Iſte venerabilis Pontifex, vir Deo devotus, maturus & prædicator egregius, conſummatis dierum ſuorum curriculis, quinto Calendas Septembr.

(a) at. VI. c. XXXVIII.

Septembr. Creatori ſuo reddidit animam, poſtquam aliquantum temporis Traje-ctenſem laborioſe rexiſſet Eccleſiam, de quo nuſquam invenitur in chronicis vel geſtis, niſi quod idem tumulatus ſit cum reverendis patribus ante dictis. (Hæc ex chronicis eorundem Pontificum.)

Irene Imperatrix, poſt devictum filium, ſola regnat. Cœpit anno Domini ſeptingenteſimo nonageſimo nono, Mundi MMMMDCCXCVII. & imperat annis quatuor. Iſta legatos miſit ad Carolum Aquas, Michaelem Patricium, & Theophilum presbyterum: cum quibus Imperator, miſſis nuntiis, Irenam uxorem poſtulavit: quod cum illa annuiſſet, Etius patricius, votum Irenes impediens, manentibus in urbe regia Caroli legatis, Nicephorum Imperatorem fecit fratrem ſuum, contruſa in monaſterium Irene. Nicephorus igitur Rex factus, cum legatos Imperatoris Apocriſiarios ſuos miſit, fœdusque literis ac nuntiis confirmavit. (Hæc Albericus *(a)*.) *Græca.*

Anno Imperii Hyrenæ tertio, Romani, qui ab Imperatore Conſtantinopolitano jam diu animo deſciverant, nunc accepta occaſionis oportunitate, quia mulier, excæcato Conſtantino Imperatore, filio ſuo, eis imperabat, uno omnium conſenſu Carolo Regi, ut prius diximus, Imperatorias laudes acclamant, eumque per manus Leonis Papæ coronatum, Cæſarem Auguſtumque appellant. Nam in die natalis Domini, cum Rex ad Miſſam ante confeſſionem Beati Petri ſurgeret ab oratione, Leo Papa coronam capiti ejus impoſuit, & à cuncto populo Romano ter acclamatum eſt, Carolo Auguſto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria. (Hæc Albericus *(b)*,) Sicque primus de Regum Francorum genere Carolus Magnus Imperator Romanorum de Cæſare fit Auguſtus. (Hæc Guido.)

Iſta diviſio Imperii facta fuit, evolutis annis circiter CCCCLXXXII. ex quo Conſtantinus Magnus ſedem imperii ad Biſantium Thraciæ civitatem tranſtulit, quæ modo Conſtantinopolis dicitur.

A primo verò Imperii ejus Anno evolutis circiter quadringentis nonaginta duobus, ab Auguſto verò, qui ultimus in Occidente regnavit, & ſub quo Imperium Occidentale defecit, evolutis jam annis trecentis triginta. (Hæc Matthæus.)

Imperatorum igitur primus poſt Auguſtulum, imperavit Romæ Carolus Magnus, ideoque abhinc novus numerus Imperatorum eſt ponendus. (Hæc Collector.)

Venerabilis pater Hildeboldus, decimus nonus Archiepiſcopus Colonienſis Eccleſiæ, ſedit ſub Carolo Magno, & ejus filio Ludovico Pio Imperatoribus. Qui eundem Ludovicum unxit in Regem Romanorum, & ſedit annis XXXIV. (Hæc ex chronicis Pontificum Colonienſium.) *Colonienſia.*

Poſt obitum Harimackari præſulis, Rixfridus, ſeptimus Trajectenſis Cathedratus eſt Epiſcopus, vir divinus, pius, humilis & excellens clericus. Erat verò natione Friſo, & à Carolo Magno impetravit multa privilegia, & omnes decimas de mancipiis & terris ſuæ diœceſis: Nec non Telonium de quocunque negotio, unde Fiſcus regalis in ditione Trajectenſi telonium accipere & exigere antea conſuevit: Nec non civitatem Duerſtat, cum manſionibus ſuis perpetuo poſſidendam. *Trajectenſia.*

Tandem Rixfridus Pontifex multum ſenex, Deo charus, febri quaſſatus, tertio Nonas Octobris deceſſit ab hac vita, tumulatus cum anterioribus Epiſcopis in Eccleſia ſupradicta. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) Cœpit autem Rixfridus Anno Domini octingenteſimo octavo, Anno Pontificatus Leonis hujus nominis tertii decimo tertio, ſedit annis undecim. (Hæc ex Chronicis, &c.

Walcandus triceſimus quintus Epiſcopus, & ſextus Leodienſis, filius Adelredi Comitis

(a) ad a. 801.
(b) c. 1.

811 Comitis Ardennæ, qui cum Carolo Magno pergens in Italiam, in expeditione ante quoddam caſtrum occiſus eſt, de voluntate & conſenſu Caroli fit Leodienſis Epiſcopus. Cœpit autem Anno Domini DCCCXI. Anno videlicet Pontificatus Leonis hujus nominis tertii decimo ſexto. Sedit annis quadraginta octo. (Hæc ex chronicis Leodienſium.) Iſte in Ardennia Andagium cœnobium conſtruxit. Hæc eſt Abbatia Sancti Huberti de Ardenna. Andagium verò fundavit quidem Sanctus Beregiſus, ſub Pipino Principe & ejus uxore Plectrude, per literas cœlitus deſtinatas, & ab ipſa Plectrude ſuſceptas, in quo loco fuit caſtrum Ambra, caput Amberlaci Fiſci: Quod caſtrum ab Hunnis fuit ex toto deſtructum ante CCCXXXVII. annos, & Eccleſia Sancti Petri in eodem caſtro omnino diruta. Quam Eccleſiam dictus Beregiſus per Pipinum reſtituit, & ordinem Canonicorum eò invexit: Sed Epiſcopus Walcandus ordinem Monachorum ibi conſtituit per Papam Leonem, & Hildebordum Colonienſem Archiepiſcopum, qui Richolpho ſucceſſerat. Tandem Anno pontificatus ſui decimo quarto, corpus Sancti Huberti Leodio ad Andagium Monaſterium transfert, poſt annos circiter ſeptuaginta quinque, ex quo in Eccleſia Beati Lamberti fuit tranſpoſitum. (Hæc Albericus *(a)*.) Obiit Walcandus ſexta Idus Aprilis, ſepultus prope Andaginenſe monaſterium, in villa, quæ *Seramus campus dicitur, in Eccleſia Sancti Salvatoris, quam conſtruxiſſe fertur. De iſta translatione Sancti Huberti in alio chronico ſic reperi: Clerici Andagienſis monaſterii cum jam pene deficerent in ſterili eremo, ab Epiſcopo Walcando impetraverunt reditus, & cum multi nobiles ibi confluerent Deo ſerrituri, obtinuerunt reliquias Sancti Huberti præſulis transferri ad ſe in Ardennam ab Eccleſia S. Petri in Eccleſiam Sancti Petri Apoſtoli, Anno Domini DCCCXXXV. celebrato magno concilio Aquenſi.

Leodienſes.

** Seramum campum.*

Leo hujus nominis quintus, Græcorum Imperator, filius Bardæ Patricii, cœpit anno Domini octingenteſimo decimo quarto, Imperii Caroli Magni Anno XIII. & regnavit annis octo. Iſtius Anno ſecundo, Chrunnus ſucceſſu lætatus, Conſtantinopolitanos incurſat inſolentius, & usque ad portas urbis vagatur crebris incurſibus. Inter Leonem & Ludovicum Imperatores pax firmatur. Conſtantinopoli factus eſt terræmotus magnus, per continuos quinque dies, quo multa urbis ædificia & aliarum civitatum corruerunt: Et in Aquitania, apud Sanctones in menſe Septembri factus eſt terræmotus: Rhenus fluvius Alpinis nivibus auctus, ultra ſolitum exundavit. Hæc ex Chronicis. Tandem Leo Imperator Græcorum, Anno regni ſui octavo, perimitur in palatio ſuo, conſpiratione optimatum ſuorum, præcipue Michaelis domeſticorum Comitis, & ipſe Michael imperat poſt eum. Hæc Sigibertus *(b)*.

Græca.

Ludovicus hujus nominis primus, cognomento Pius, Caroli Magni filius, imperat annis ſex & viginti. Cœpit autem Anno Domini octingenteſimo decimo quinto, mundi verò MMMMMXIII. cujus Imperii ingreſſus ſecundus fuit & placidus; ſed finis multis incommoditatibus fatigatur. Fuit Pius ille Ludovicus vigeſimus tertius Rex Francorum, Dux verò Lotharingiæ & Brabantiæ octavus. (Hæc ex chronicis.) Iſte quidem Ludovicus Imperator fuit vir clementiſſimus, unde eum iuxta ſuam lenitatem Rempublicam diſponeret, tulit finem multis adverſitatibus plenum, tam à liberis quam à regni proceribus crudeliter impugnatus: Semper tamen præceptorum Domini ferventiſſimus executor, & legis ſanctæ ſtrenuiſſimus propagator. Genuit ex Ermengarde prima uxore ſua Lotharium, Pipinum atque Ludovicum: & ex uxore ſecunda, nomine Juditha, Carolum Regem Francorum. (Hæc Hugo.)

Ludovicus Pius Imp. Caroli Magni filius.

Anno Imperii ſui primo, Ludovicus delatione quorundam comperit primates regni adverſus Leonem Papam conſpirantes juſſu Pontificis fuiſſe interfectos, ad

(a) ad a. 824.
(b) ad a. 815.

ad quod perſcrutandum, vocatum ad ſe nepotem ſuum Bernhardum, Italiæ Regem, Romam miſit: qui in urbe informatus, rei eventum per Heroldum Comitem Auguſto mandavit. Leo quoque Papa, miſſis ad Imperatorem nuntiis de iis, quæ impoſita ſibi fuerunt, ſe expurgavit. (Hæc Albericus *(a)*.)

Anno Ludovici tertio, Luna deficit nonis Septemb. hora noctis ſecunda: 52
Cometes in ſigno Sagittarii apparuit.

Anno quinto, Bernhardus Rex Italiæ, conſpirationis contra Imperatorem factæ accuſatur, & reus Majeſtatis adjudicatus, primò regno & oculis, dehinc 53
vita privatur.

Anno ſequenti, Aquiſgrani generali conventu habito, per diſpenſationem Imperatoris Ludovici, Epiſcoporumque & Abbatum aliqua capitula ad uſus regularium monachorum addita ſunt, & multa ſanctarum literarum compilatione facta, clericorum & clericarum Sanctimonialium regulæ conſtitutæ ſunt. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Anno eodem facta eſt peſtilentia hominum & boum per totam Franciam propter juges pluvias & aërem nimio humore ſolutum, qua de cauſa & frumenta & legumina corrupta ſunt, quæ aut colligi non poterant, aut collecta putreſcebant. Vinum defecit propter caloris inopiam, & illud, quod remanſit, acerbum & inſuave fuit. Autumnalis ſatio ita impedita fuit, ut penitus nihil frugum ante vernam temperiem ſeminaretur: Luna deficit octavo Calendas Decembris, hora noctis ſecunda. (Hæc Albericus *(c)*.)

Floruit hiſce temporibus Theodolphus Floriacenſis Abbas, & Aurelianenſium Epiſcopus, qui, cum inſimulatus multorum criminum apud Imperatorem Ludovicum falſo fuiſſet, Andegavos eſt in exilium relegatus, ubi dum in cuſtodia teneretur, contigit, ut die palmarum eodem veniret Imperator. Et cum ſecus domum, qua cuſtodiebatur idem Theodulphus Epiſcopus, proceſſio pertranſiret, facto ſilentio, præſente Imperatore, illos pulcherrimos verſus, qui nunc usque per Galliam & Germaniam in eadem ſolennitate pſalluntur, à ſe editos, per feneſtram decantavit, quorum hoc eſt exordium; *(Gloria, laus & bonor tibi ſit.)* Quibus Imperator emollitus, mox eum à vinculis liberare præcepit, & priori gratiæ rurſus donavit. Sed dum ad ſua revertitur, veneno (ſicut fertur) extinguitur. (Hæc Hugo.) Autumnalis ſatio in quibusdam locis jugitate pluviarum impedita eſt, cui ſucceſſit hyems tam prolixa & aſpera, ut etiam famoſiſſimi amnes, Rhenus & Danubius, & Albis, Sequana, & cætera per Galliam & Germaniam flumina, adeò ſolida glacie ſtringerentur, ut triginta & amplius diebus plauſtra velut pontibus ſuſtinerent: cujus reſolutio villis juxta Rhenum ſitis magnum damnum intulit. (Hæc Albericus *(d)*.)

Item Anno Imperii ejusdem Imperatoris Ludovici octavo, in Thuringia ceſpes longitudine pedum quinquagenum, latitudine quatuordenum, altitudine ſesquipedali, ſine manibus de terra præciſus & ſublatus, ultra pedes viginti quinque tranſlatus eſt. In Saxonia tellus in modum aggeris, limite unius leugæ, intumuit. Terræmotus factus in Palatio Aquis: In Saxonia, in pago (qui vocatur Frizai) viginti tres villæ igne cœleſti crematæ ſunt, homines & animalia ictu fulminum exanimati, fruges grandine vaſtatæ, cum qua grandine veri lapides immenſi ponderis ceciderunt, & hæc prodigia grandis hominum mortalitas ſecuta eſt: propter quod Imperator jejunia præcepit fieri: in quo anno natus eſt ei Carolus, ex Regina Juditha. Fulgura de cœlo ſereno interdiu ceciderunt. In territorio Cremonenſi, civitatis Italiæ, in vico Grabadona, in Eccleſia Sancti Joannis Baptiſtæ, imago Sanctæ Dei genitricis, puerum Jeſum in gremio tenentis, ac Magorum munera afferentium,

(a) ad a. 815.
(b) ad a. 820.
(c) ad a. 820.
(d) c. l.

rentium, in abſide ejuſdem Eccleſiæ depicta, & ob nimiam venuſtatem obſcurata & pene abolita, tanta claritate per duorum dierum ſpatium effulſit, ut omnem ſplendorem novæ picturæ vetuſtatis pulchritudine vincere videretur. (Hæc Albericus *(a)*.)

In territorio Tullenſi villa Cammerciaco, puella duodennis, poſt ſacram communionem in Paſchate à Sacerdote ſuſceptam, primum decem menſes pane, deinde omni cibo & potu per triennium abſtinuit, & poſtea ad communem hominum vitam rediit. (Hæc Sigibertus *(b)*.) In Gallia, territorio Eduenſi pau-
53 cis diebus ante ſolſtitium æſtivale, aëre in tempeſtatem repente converſo, ingens fragmentum glaciei cum grandine accidit, cujus longitudo pedes quindecim, latitudo ſex, groſſitudo duos pedes habebat. (Hæc Elimandus.)

Rabanus Sophiſta, & ſui temporis poetarum nulli ſecundus, fit Abbas Fuldenſis, qui multa de Scripturis Sanctis diſſeruit, qui etiam librum de laude Sanctæ crucis, figurarum varietate diſtinctum, difficili & mirando poemate compoſuit, & Sergio Papæ Sancto Petro offerendum miſit. Item Luna deficit ſecundo Nonas Martii, hora noctis ſecunda. Item dicitur, Carolum Imperatorem civitatem Bremam ſuper mare inter Friſiam & Daciam fundaſſe, & Ludovicum filium ejus ultra Albiam oppidum de Hamburg, quod adhuc cernitur inter Bremam & Daciam. Portus autem Stada ſitus eſt ad oſtium Albiæ inter Bremam & Hamburg: bujus primus Epiſcopus Sanctus Anſcbarius, qui multos convertit, licet poſtea ex magna parte reſilierint. Ante fuit Archiepiſcopatus in Hamburg, quam in Brema. (Hæc Albericus *(c)*.)

Item Hilduinus, Abbas Sancti Dionyſii ſacrique palatii Archicapellanus, Romam mittens, à Papa Eugenio Sancti Sebaſtiani martyris corpus accepit, & Sueſſionem in Baſilea Sancti Medardi collocavit, ubi, dum adhuc inhumatum in loculo, in quo allatum fuerat, jaceret, tanta ſignorum & virtutum gratia in nomine ejuſdem martyris enituit, ut à nullo mortalium enumerari vel enarrari poſſit, quorum quædam tanti ſtuporis eſſe dicuntur, ut bumanam fidem excedant, niſi certum eſſet, Deum, pro quo idem martyr paſſus eſt, omnia facere poſſe. (Hæc Sigibertus *(d)*.)

Item Anno duodecimo Ludovici Imperatoris, Sanctorum Hippolyti atque Tiburtii corpora Roma delata, & in Sancti Dionyſii Eccleſia non longe ab urbe Pariſiaca ſunt tumulata. Corpora etiam Marcellini & Petri Martyris Roma in Franciam translata, & multis ſignis clarificata, per Eynardum, quondam Caroli Magni clericum ſui temporis doctiſſimum, in diœceſi Moguntina locata ſunt, ubi abbatiam in ſuo territorio propriis ſumptibus condidit. Ubi etiam ſepulta eſt filia Caroli Magni, Emma nomine, cum ipſo transactore. Corpus etiam S. Gregorii Papæ ad urbem Sueſſionis translatum eſſe tum dicitur.

Item Anno ejuſdem decimo tertio viſæ ſunt in cœlo acies & terribiles coruſcationes nocturnæ in aëre diſcurrentes. Item Rabanus Abbas tractatus in libros Sapientiæ & in Eccleſiaſticum ad Othgarium Archiepiſcopum edit: & Amularius de officiis Eccleſiaſticis ad Imperatorem Ludovicum ſcribit. In Vaſconia annona de cœlo pluit, frumenti ſimilis, ſed grana breviora & rotunda babens.

Anno ejuſdem Imperatoris decimo ſeptimo Sarraceni, Siciliam incurſantes, etiam Liparim inſulam vaſtant, ubi corpus Beati Bartholomæi Apoſtoli quieſcebat, quod olim loculo plumbeo injectum, & in mare demerſum à paganis, qui illud propter nimiam ſignorum claritatem ab omnibus coli non ferebant. Ab India uſque in hanc inſulam ultro delatum fuerat: cujus oſſa modò à Sarracenis buc illucque diſperſa à quodam monacho (ipſo revelante) collecta Beneventum transferuntur.

(a) ad a. 822.
(b) ad a. 823.
(c) ad a. 824.
(d) ad a. 825.

tur. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Vincentius tamen ponit translationem iſtam factam Imperii Caroli Magni Anno ſeptimo.

Anno ſequenti, Ludovicus Imperator à ſuis deſertus & proditus, & in poteſtatem filiorum redactus, ipſorum judicio arma depoſuit, ad agendam pœnitentiam incluſus. Annuente etiam Papa Gregorio quarto, Lotharius Ludovicum, patrem ſuum Imperatorem, comprehendit, & apud Sancti Medardi monaſterium cuſtodiri mandavit, uxoremque ipſius Judithain in exilium relegavit, & Carolum, quem ex ea Ludovicus ſuſceperat, caſtro Prunino commendavit. (Hæc Hugo.) Sol & Luna per eclipſin deficiunt.

Anno vigeſimo, Ludovicus Imperator relaxatus, arma, imperium & uxorem recipit, ac filium Lotharium in Italiam redire coegit. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Anno ſequenti, monente Gregorio Papa, & omnibus Epiſcopis aſſentienti-
bus, Ludovicus Imperator ſtatuit, ut in Gallia & Germania feſtivitas omnium
Sanctorum in Calendis Novembris celebraretur, quam Romani ex inſtitutione Bo- 54
nifacii Papæ celebrant. (Hæc Sigibertus *(c)*.) Item primum ſermonem (ſcilicet le-
gimus in Eccleſiaſticis hiſtoriis) fecit Rabanus, qui, ut habetur in ſequentibus, fa-
ctus eſt Moguntinus Archiepiſcopus: Secundum ſermonem (ſcilicet hodie dilectiſ-
ſimi) fecit Dominus Albinus Doctor, qui & Alcuinus, ejusdem Rabani Magiſter.
(Hæc Albericus *(d)*.)

Iſto tempore reliquiæ Viti Martyris Pariſiis ad Corbeyam Saxoniæ transferuntur. Unde ipſi Franci teſtati ſunt ab illo tempore gloriam Francorum ad Saxones fuiſſe translatam. (Hæc Sigibertus *(e)*.) Illud monaſterium Corbeyenſe in diœceſi Paderbornenſi inchoavit Ludovicus Imperator Anno Imperii ſui ſexto. (Hæc Goblinus *(f)*.)

Anno vigeſimo quarto Ludovici Imperatoris, cometes apparuit in ſigno Libræ. Item Nortmanni Walachriam vaſtant inſulam, quæ modo Zelandia dicitur, & tributum exigunt. Clementiſſimus tum Imperator Ludovicus inter filios ſuos quatuor diviſit Imperium, & Lothario quidem Italiam, Ludovico autem Germaniam atque Saxoniam, & Pipino Aquitaniam, Carolo verò Franciam delegavit atque Burgundiam, quam Imperii diviſionem non æquanimiter Lotharius tulit, ſed totum Imperium ſibi ſubjicere tentavit. (Hæc Albericus *(g)*.)

Anno vigeſimo quinto ejusdem, Ludovicus Imperator filio ſuo Lothario ſub fide ad ſe venienti reconciliatur, eique dignitatem imperii & regni coronam tribuit. Cometes in ſigno Arietis apparet, & poſt aliquot dies plurimi inſtar ſtellarum igniculi per cœlum diſcurrere videntur. (Hæc Sigibertus *(h)*.) Tandem Ludovicus Imperator ad mortem infirmatur, cujus cibus per quadraginta dies ſolummodo die Dominica Dominicum corpus fuit: & cum vidiſſet dæmonium aſtare, dixit, foras, foras: obiit decimo ſeptimo Calendas Julii, Anno ætatis ſuæ ſexageſimo, regni Aquitaniæ trigeſimo ſeptimo, Imperii verò vigeſimo ſexto. Cujus corpus à fratre ſuo Drogone Epiſcopo Metim delatum in Eccleſiam S. Arnulphi Epiſcopi confeſſoris, & ibi tumulatum eſt. (Hæc Albericus *(i)*.)

Stephanus Papa, hujus nominis quartus, natione Romanus, ex patre Julio, cœpit Anno Domini octingenteſimo decimo ſexto. (In quodam verò Chronico dicitur decimo ſeptimo.) Sedit menſibus ſeptem. (In alio verò Chronico dicitur Anoo uno.) *Papalia.*

(a) ad a. 830.
(b) ad a. 834.
(c) ad a. 835.
(d) ad a. 835.
(e) ad a. 835.
(f) et. VI. c. XLI.
(g) ad a. 838.
(h) ad a. 838.
(i) ad a. 840.

uno.) Vacavit ſedes diebus octodecim. Qui mox in Gallias veniens, honorifice à Ludovico Imperatore ſuſcipitur, & multos captivos, ſicut pius pater, per Franciam redemit, & ad propria loca remittit, & Ludovicum Imperatorem coronavit. Poſt ſex verò menſes Romam reverſus, diem clauſit extremum, ſepultus Romæ in Eccleſia Sancti Petri. (Hæc Bernardus.) De iſto Pontifice ſic ſcribit Guido: Ludovicus, evocato precibus in Franciam Papa Romano Stephano quarto, tam ut Imperialis ejus promotio benedictionis Apoſtolicæ ſumeret incrementum, quàm ut detrimentum ordinis Eccleſiaſtici vitæque clericalis in multiformes exceſſus eo tempore vacillantis auferret ſummi Pontificis ſolertia paſtoralis, in planitie Campaniæ, præjacente urbi Remenſium, cum optimatum tam imperii quàm regni multa frequentia, Imperator non minus feſtivus quàm feſtious occurrit, quem ubi propinquantem attendit, equo deſcendit, & bumiliatus ad genua, ſublevatur ad oſculum, & Apoſtolicum equum appreheoſa regens habena, noo parvo itinere præcedere pedes gloriatur, Papamque ſic ad urbem, Eccleſiam & palatium usque, cum favorabili proceſſione perducit. Ibi, cum Imperiale diadema in die ſolenni coram reverenda caterva Ponrificum & opòmatum nobili circumſtante conventu, cum infuſiooe benedictionis Apoſtolicæ ſuſcepiſſet, & de fidei juris & pacis obſervantia diu diligenterque tractatum fuiſſet, regia largitate diſtribuit Eccleſiis donaria, dooa populo, miliribus donativa. Tandem Stepbanus Papa, tertio poſtquam redierat menſe, moritur decimo tertio Calendas Februarii. (Hæc Guido Hiſtoriographus.)

Papa Paſchalis, hujus nominis primus, natione Romanus, ex patre Boſono, cœpit Anno Domini DCCCXVII. ſedit annis ſeptem, diebus ſeptendecim. Vacavit
55 ſedes diebus octodecim. Iſte Paſchalis Papa corpus Beatæ Cœciliæ (ipſa revelante) in cœmiterio prætextati, cum corpore ſponſi ſui Valeriani, & linteamina ipſius martyris ioſuſa ſanguine invenit, quæ cuocta manibus ſuis pertractans, collegit, corporaque Sanctorum Tiburtii Maximini, nec non & Papæ Urbani, à quo fuerant tumulati, ſimul reperit: quæ omnia infra in Eccleſia Beatæ Cœciliæ cum magna honorificentia collocavit. Iſte etiam ante aditum, ad corpus Beati Petri, circa oſtia ærea altare conſtruxit, & in ipſo corpus Beati Sixti Papæ recondidit, & Eccleſiam B. Praxedis reparans, cœoobium Græcorum monachorum ibidem inſtituit, & ionumera Sanctorum corpora ex cæmiteriis colligens, ibidem honorifice recondidit. (Hæc Bernhardus.)

Trajectenſia. Sanctus Fridericus, ingeouus puer, in ætate tenera per matrem ſuam nobilem Trajectum adductus, ac in domo Domini cum hoſtiis & muneribus divinæ milioæ mancipatus eſt: in qua adeo laudabiliter vixit, ut, abeunte Rixfrido Epiſcopo, Ludovicus Imperator Eccleſiæ Trajectenſi mandaret, quò dilectus ſibi Fridericus eligeretur in Epiſcopum. Cui mox per paſtoralem baculum ſeu annulum, inveſtituram Epiſcopatus dedit, & eundem, licet invitum, in præſentia ſua conſecrari juſſit Anno Domini DCCCXIX. Anno Imperii ſui quinto, & ſedit annis novendecim. Peracta denique benedictione ſolenni, Cæſar imperavit feſtivam celebrari curiam, cunctisque diſcumbeoöbus, magnam ferculorum oſtendit opulentiam. Craſtina exhinc exorta luce, Imperator in hunc modum allocutus eſt Epiſcopum, Elegit te, (inquiens) chariſſime fili, clerus urbis Trajectenſis in paſtorem providum, ut tua ſaocta prædicatiooe ubique prophanum populum caſtiges. Eſt autem Walacria tuæ diœceſis inſula multum infamis, ubi (proh dolor) concumbere dicitur non ſolum frater cum ſorore, verum etiam filius cum propria genitrice. Quapropter conjuramus te per omoipotentem Deum, ut tales abominandos homines Synodali correctiooe punire noo formides, aut certe, ſi opus fuerit, excommunicare non omittas. Fridericus autem Epiſcopus his auditis ingemuit, ac eidem Imperatori tale reſponſum dedit: Magno quidem juramento me perſtrinxit Veſtra Majeſtas, Cæſar Auguſte, propterea dicat, obſecro, Magnificeotia Veſtra, à qua parte corporis manducandus piſcis inchoari debeat.

Impe-

Imperator autem admirans quæſtionem, reſpondit: Æſtimo piſcem à capite primo comedendum, in quo præ cæteris membris plus medullæ. Cui Sanctus ait Epiſcopus: Optime judicaſti, Imperator inclyte. Quamobrem vos, qui princeps eſtis ſive caput populi, primò redarguam, antequam ad caudam Walacrienſis vulgi deveniam. Eſt enim vobis uxor contra decreta canonum & ſtatuta Pontificum, Judith Ducis Bavariæ filia, quæ Veſtræ Majeſtatis carnalis eſt conſanguinea, a cujus vetito toro vos per condignam abſtinere pœnitentiam moneo. Alioqui annuntio inevitabile damnum vel periculum vobis eventurum. Dicit enim Apoſtolus, Fornicatores & adulteros judicabit Deus.

Hæc & his ſimilia dum ſacer antiſtes conſtanter aſſereret, & ſermonem ſuum multis Sanctorum authoritatibus explete concluderet: Imperator ingemiſcens, poſtulavit veniam, promittens illicitam ſe repudiaturum fœminam. Beatus igitur antiſtes, non multo dehinc elapſo tempore, flante ſubſolano, ratem ſuam Walacriæ partibus applicuit, ubi pro correctione contaminatæ plebis Sanctam Synodum celebravit, unde quidam, prædicatione Sancti præſulis verè compuncti, ſuſcepere pœnitentiam: ſed alii nihilominus obſtinati, cordis arma capientes, minabantur eidem contumeliam. Itaque barbaræ gentes poſtea prædictam invaſerunt inſulam. Sanctus autem Epiſcopus inde ſuam diœceſin undecunque perluſtrans, pervenit ad Friſiam, ubi de Sancta Trinitate percepit Arrianam inoleviſſe perfidiam, quam & ipſam cum magno laboris ſtudio prorſus extinxit, & poſtquam Beato Odulpho Sancti Salvatoris concanonico Staurienſem Eccleſiam commiſit, omnibus bene peractis, Trajectum ſaluberrime transfretavit.

Ludovicus autem Imperator hæc attendens, cum fœmina ſua, quæ multis vicibus Sanctum antiſtitem corrumpere per oblata munera nitebatur, illic permanere diutius dubitabat: quanquam vir Dei blandis fœminæ ſuggeſtionibus nequaquam emolliri potuit, quin in eos fulminaret excommunicationis ſententiam. 56
Quapropter Imperatrix, inſtigante Diabolo, duos malæ voluntatis vernaculos conduxit, quos in mortem Sancti Pontificis conjurare fecit. At illi Trajectum euntes, ſimulaverunt familiares ſe eſſe Imperatoris & Epiſcopo civitatis neceſſariam legationem deferre. Beatus igitur Fridericus, cum ex inſpiratione divina ſibi martyrium imminere ſciret, juſſit eosdem legatos ad finem miſſæ pauliſper exſpectare, qui poſt lectum Evangelium Sancti Salvatoris, ſermonem fecit ad populum, prædixitque per allegoriam, ſuum jam inſtare martyrium. Expleto divino miniſterio, ſanctus antiſtes adhuc ornatus ſacerdotalibus, ſacrarium Sancti Joannis Evangeliſtæ ſubintravit, ubi pro conſtantia paſſionis devotas preces ad Deum fudit, legatos ad præſentiam ſuam vocans, ſimulque familiarem ſuum clericum poſt altare Sancti Salvatoris aliquantiſper accedere jubens. Tum verò, cum præſul carnifices nunc adimplere ſuam juſſiſſet legationem, illi continuo trahentes cultros ex manicis, irruerunt in Epiſcopum, dicentes hæc verba: Nunc à te Imperatrix deſideratam habebit ultionem, cui multis vicibus crudelem intuliſti perſecutionem. Reſpondit igitur Epiſcopus, Chariſſimi, poſtquam Dominæ veſtræ commiſſum adimpleviſtis imperium, date operam, ut celeri curſu maturetis fugam. Nec mora: occiſo Epiſcopo, carnifices concito gradu Rhenum transmiſerunt, ac in patriam de nece Sancti martyris nova gaudia detulerunt. Interea præſul ſanctus, vocato clerico ſuo, dixit: Fili, ut vides, trucidatus ſum propter veritatem, manſuetudinem & juſtitiam, convoca ſine mora Sanctam Trajectenſem Eccleſiam, ut corpuſculum meum catholicis inhumetur exequiis, & ſpiritus redeat ad Dominum in æterna gaudia. Clericus, his auditis, concitavit ejulatu magno cunctum populum, qui comprehenſis armis cucurrerunt ad moribundum Epiſcopum. Quibus flebiliter circumſtantibus, electus Dei martyr quaſi prophetando ſic ait: Patres & filii chariſſimi, ſi qua pars mihi in cœlo erit cum Sanctis martyribus, pro veſtræ ſalutis incolumitate devotis ſemper orabo ſupplicationibus, ſed propter Imperatricis iſtic commorantis manifeſtum adulterium, Dani (proh dolor) totum

 iſtum

iſtum evertent Epiſcopatum. Et his dictis, martyr inclytus, data benedictione, ſubterraneam cryptam ejusdem Eccleſiæ conſtanter intrans, in Sarcophago ſe locavit, atque exequiarum pſalmodias perſonaliter in hunc modum incepit *(Placebo Domino in regione vivorum.)* Martyriſatus eſt autem hic Epiſcopus Anno Domini octingenteſimo triceſimo ſeptimo, decimo quinto Calendas Auguſti, Anno Pontificatus ſui vigeſimo nono, Gregorii verò Papæ quarti Anno undecimo, Ludovici verò Pii Imperatoris Romanorum Anno vigeſimo tertio, qui miraculis ibi claret ad laudem & gloriam JEſu Chriſti. (Hæc ex chronicis eorundem Pontificum.)

Trevirenſia. Venerabilis Hatti, prius Abbas Mediolanenſis, ſexageſimus ſextus Archiepiſcopus Trevirenſis, cœpit Anno Domini octingenteſimo vigeſimo primo, Pontificatus Paſchalis hujus nominis primi Anno quinto, ſedit annis triginta. Iſte admonitus in viſu à Sancto Materno, in vigeſimo tertio Anno Ludovici Imperatoris aſportavit corpus Sancti Caſtoris de loco (qui dicitur Cardena) Confluentiam ad monaſterium, quod ipſe conſtruxerat, & ſecunda Idus Decembris conſecravit in honorem Sancti Caſtoris & omnium confeſſorum, & poſt conſecrationem Sanctum corpus in Eccleſia recondidit: quò Ludovicus Imperator multa dona præſentavit. Dicunt enim quidam, res Eccleſiarum Sancti Eucharii & Sancti Luitunii Principibus ſuis in beneficium tradidiſſe: Epiſcopus verò poſt triginta annos ſui ſacerdotii obiit, & ſepultus eſt in monaſterio S. Eucharii ante altare S. Joannis Baptiſtæ. (Hæc ex chronicis eorundem Pontificum.)

Colonienſia. Halteboldus, venerabilis Archiepiſcopus Colonienſis Eccleſiæ viceſimus, ſedit ſub Ludovico Pio annis XXVII. Hæc ex chronicis.

Leodienſia. Pirardus, triceſimus ſextus Epiſcopus ab initio, & ſeptimus Leodienſium, conſecratus eſt Anno Domini octingenteſimo vigeſimo nono, Pontificatus Gregorii hujus nominis quarti Anno tertio, & præfuit annis duobus. Iſte primo fundavit
57 Eccleſiam in honorem Capraſii martyris, in loco, ubi eſt Eccleſia Sancti Pauli Leodienſis, in qua poſuit duodecim monachos recluſos. Sepultus eſt Leodii. (Hæc ex Chronicis.)

Hircarius, trigeſimus ſeptimus Epiſcopus, & octavus Leodienſis, conſecratus fuit Anno Domini DCCCXXXI. Pontificatus Gregorii quarti Anno quinto, & præfuit annis XXV. Fuit certe vir devotiſſimus & nobilis, & ſepultus eſt in crypta Sancti Lamberti. (Hæc ex chronicis eorundem Pontificum.)

Græca. Theophilus, Imperator Græcorum, cœpit Anno Domini octingenteſimo trigeſimo primo, Imperii vero Ludovici Pii hujus nominis primi Anno XVII. & imperavit annis quindecim. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Anno imperii Theophili nono, Ludovici verò Imperatoris Romanorum XXV. Portentum ſingulare apparuit primo in ſigno Virginis, à quo ſigno in ſignum Leonis, Cancri, Geminorum, Tauri cucurrit, & ubique ſe figens, globum igneum emiſit, jubarumque prolixitatem, quas usquequaque porrexerat, depoſuit. Imperator verò Ludovicus iſta diligenter examinans, cum Eginardo Philoſopho contulit, dicens mutationem regni mortemque principis portendi. Philoſophus tamen, quod ipſum contriſtari non vellet, verbum ſcripturæ allegans, ait, à ſignis cœli ne timueritis, quæ gentes pavent. Cui rurſus Imperator: Non alium timere debemus, niſi illum, qui noſtri & hujus creator eſt ſyderis: Sed ejus clementiam laudare tenemur, qui noſtram inertiam talibus admonere dignatur indiciis. Quia ergo talia portenta, cum apparent, omnes communiter attingunt, omnes ad meliora pro virili feſtinare debemus, ut miſericordiam ab illo dominante conſequi valeamus. Et licet tunc impreſſio illa Imperatorem non attigerit, tetigit tamen ſtatum Eccleſiæ totum ex Sarracenorum ad partes Romanas adventu (ſicut ſupra dictum eſt in geſtis Gregorii hujus nominis quarti Papæ.)

Poſt

(a) ad a. 830.

Poſt paſſionem Sancti Friderici martyris, altercatio nonnulla tam cleri quàm populi orta eſt, cum, qui dignus Martyris Pontificis cathedra eſſet, dubitaretur: eoque præpoſitum (Craſt nomine) virum opulentum quidam ad culmen Eccleſiaſtici regiminis elegerunt. Cæteri vero poſtulaverunt Alfricum, germanum Sancti Friderici Martyris: Sed ex arbitrio totius Eccleſiæ, præpoſitus per Beatum Adulphum Sancti Salvatoris concanonicum abdicatus, & Alfricus in throno fratris ſui laudabiliter collocatus eſt. Eodem tempore, ſecundum prophetiam Sancti Friderici, inaudita calamitas invaleſcere cœpit. Nam Dani, Suevi, ſive Nortmanni, cooptata claſſe, cum armigerorum innumerabili multitudine diverſas provincias ſibi ſubjugarunt, ac in Sancta Chriſtianitate ſtragem cruentiſſimam commiſerunt. Alfricus autem, pius & virtuoſus Epiſcopus, decimo octavo Calendas Decemb. in pace defunctus, & in Eccleſia S. Salvatoris penes germanum ſuum honorifice ſepultus eſt. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) *Trajectenſia.*

Lotharius, hujus nominis primus, Ludovici Pii filius, defuncto patre ſuo, ſolus Imperium uſurpans, cœpit Anno Domini octingenteſimo quadrageſimo primo. Mundi verò MMMMDCCXC. Imperavitque annis quindecim, qui ex Ermengarde regina, conthorali ſua, tres filios, ſcilicet Ludovicum, Lotharium & Carolum genuit. (Hæc ex chronicis.) *Lotharius Imp. Ludovici Pii filius.*

Iſtius Anno primo, Carolus & Ludovicus, filii Imperatoris, dolentes ſe à fratre ſuo Lothario debita regni parte privari, contra eum inſurgere conantur. Nortmanni interim prima vice vaſtaverunt Rotomagum, ſicut ſcriptum eſt in vita Sancti Andoeni.

Anno ejuſdem ſecundo, Cometes in ſigno Aquarii apparuit, & tribus fratribus de regni partitione diſcordantibus, conſeritur inter eos pugna in pago Antiſiodorenſi apud villam Fontiniacum, & tanta cædes utrinque facta, ut nulla ætas tantam ſtragem hominum in gente Francorum meminerit. Et ita eorum vires ibi attenuatæ ſunt, ut jam nec ſuos terminos ab externis tueri poſſent. Victoria tamen Carolo & Ludovico ceſſit.

Anno ejuſdem tertio, fratribus necdum à bello deſiſtentibus, conſilio optimatum tandem de pace agitur, & de partibus ſingulorum quadraginta primores eliguntur, qui in unum convenientes, regnum æqualiter dividerent: quô pax in annum ſequentem. Deſcripto in tres partes regno, fratres ad urbem Galliæ Verdunum conveniunt, & inter ſe paciſcuntur, & datis acceptiſque invicem Sacramentis, quiſque ad deſcriptas ſibi partes regni tuendas revertitur. Carolus accepit occidentalia regna à Britannico Oceano uſque ad Moſam fluvium, in qua parte & tunc & modo nomen Franciæ remanſit. Ludovico Orientalia regna ceſſerunt omnia, ſcilicet Germania uſque ad Rheni fluenta, & aliquæ trans Rhenum civitates, cum adjacentibus pagis propter vini copiam. Lotharius, qui major natu erat, & Imperator appellabatur, omnia Italiæ regna tenuit cum ipſa Roma, nec non & provinciam, & mediam partem Franciæ, inter Scaldum & Rhenum, quæ mutato nomine ab eo denominatur Lotharingia. Hæc Sigibertus *(b)*. Poſt ergo diviſionem Carolus Calvus regnat in Francia annis XXXIV. Ludovicus frater ejus in Germania annis XXXIII. 58

Anno Lotharii ſexto Ludovicus Rex XIV. Duces Bohemorum cum ſuis incolis baptizari fecit.

Anno ejuſdem octavo, Rabanus Abbas Fuldenſis, ordinatus Moguntiæ Archiepiſcopus, celebrata Synodo Moguntiæ, juſſu Ludovici Regis, multa Eccleſiæ utilia decernit. Quædam Pſeudoprophetiſſa, dicens inſtare diem judicii, Moguntiam ſollicitabat, ut etiam aliquos ſacri ordinis ad ſe ſententiamque ſuam inclinaret. Quæ ab Archiepiſcopo correpta, confeſſa fuit, per ſuggeſtionem cujuſdam presbyteri, quæſtus ſe cauſa feciſſe. Anno

(a) ad a. 830.
(b) ad a. 844.

Anno ſequenti, Godeſcalcus hæreticus à Rabano Archiepiſcopo rationabiliter convincitur, ſed tamen in ſuo perſeveravit errore.

Anno ejusdem undecimo, reliquiæ Sancti Hermetis martyris per Lotharium Imperatorem in Gallias mittuntur, & apud Judam monaſterium honorifice conduntur. Item fames valida Germaniam attrivit, ut pater filium ſuum devorare voluerit: Quo tempore Rabanus Archiepiſcopus multam benevolentiam pauperibus exhibuit.

Anno ejusdem decimo quinto, terræmotus, aëris inſolita commotio, turbines, tempeſtates, grandines, fulmina multa multis modis incommoda hominibus inferunt. Quidam etiam homo igne cœleſti conſumptus eſt, veſte illæſa manente. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Hoc anno Comes Eberhardus, cognomento Rudolphus, Dux Foro-Julii à Lothario conſtitutus, corpus Calixti Papæ ab Epiſcopo Brixiæ Netingo impetravit, & ad prædium ſuum apud Cironium, Tornacenſis diœceſis, attulit. Hæc Albericus *(b)*. Item Lotharius Imperator, convocatis primoribus regni, imperium ſuum inter filios diviſit, Ludovico Italiam tradens, eumque Imperatorem appellans: Æquivoco verò (id eſt Lothario) regnum, quod ex ſuo nomine vocatur, concedens, & Carolo, qui junior natu erat, provinciæ regnum relinquens. Diſpoſitis itaque atque ordinatis regni negotiis, valedicens ſuis. ſeculum reliquit, atque in Prumiam Monaſterium veniens, comam capitis depoſuit, habituque ſanctæ converſationis ſuſcepto, in religionis profeſſione diem clauſit extremum tertio Calendas Octobris. (Hæc Regino Abbas Prumiacenſis *(c)*.) De hujus tamen anima inter Angelos & Dæmones fuiſſe altercatio dicitur, cum Angeli animam monachi, ſed dæmones Imperatoris animam quærerent: Sed orantibus fratribus, fugati ſunt dæmones, qui corpus diſtrahebant. (Hæc Vincentius in Speculo.) Hic vide, Lector, ad quantum defectum Romanum imperium devenerit, ut in tres partes Francorum regno diviſo, rurſus tertia pars in tres partes ſecaretur. (Hæc Collector.)

Ludovicus Imp. Lotharii Imp. filius.

Ludovicus filius ejus, olim à Sergio Papa in Regem unctus, imperat annis uno & viginti, Lotharius verò frater ejus Lotharingiam tenet. Hæc Sigibertus *(d)*. De tertio autem fratre iſtorum Carolo nullam facit mentionem Sigibertus. Quorum omnium trium mater fuit Sancta Ermengardis, filia cujusdam Hugonis provinciæ Ducis vel Comitis. (Hæc Albericus *(e)*.)

Papalia.

Sergius, hujus nominis ſecundus, natione Romanus, ex patre Sergio, cœpit Anno Domini octingenteſimo quadrageſimo tertio, (in quodam verò chronico
59 dicitur quadrageſimo quarto.) Sedit annis tribus, menſibus duobus. Vacavit ſedes diebus quindecim. Iſte Sergius, cum prius os porci vocaretur, Pontificum primus fuit, qui proprium nomen mutaret, quod poſtea obſervatum ad nos usque perdurat: Sed hoc quibusdam non placet, qui potius volunt fieri exemplo Chriſti, qui Apoſtolis nova nomina impoſuit, quod idem accidit Patriarchis: quæ videtur melior iſtius vacationis ratio. (Hæc ex chronicis.) Ad iſtius Papæ confirmandam electionem, Ludovicus filius Lotharii Imperatoris miſſus à patre, ab eodem Papa in Regem inungitur Longobardorum. In quodam Chronico dicitur, Sergium Papam coronaſſe Lotharium Imperatorem, quod intelligendum eſt de coronatione facta, mortuo ejus patre. (Hæc Bernhardus.) De quo Sergio ſic loquitur Goblinus *(f)*: Iſte absque juſſione Lotharii Imperatoris eſt ordinatus. Quare Imperator miſit Ludovicum filium ſuum, & Dragonem Epiſcopum Metenſem cum valido exercitu Romam, qui poſt multa damna, quæ Romanis intulerunt, Romanos Impe-

(a) ad a. 855.
(b) ad a. 854.
(c) ad a. 855.
(d) ad a. 855.
(e) ad a. 855.
(f) æt. VI. c. XLV.

Imperatori fidelitatem jurare compulerunt. Et demum poſt contentiones varias ipſum Sergium confirmaverunt. Sergius ille fratrem habuit Laicum, qui Benedictus dicebatur: Sergius verò Eccleſiaſticam & publicam curam uſurpavit, & primatum dominiumque Romæ maximis muneribus ab Imperatore comparavit: Et tandem Albanenſem Epiſcopatum uſurpare conatus eſt. Illis etiam temporibus viguit Simoniaca hæreſis in tantum, ut publice venderentur Epiſcopatus, & is, qui plus dabat, Epiſcopatum acciperet. Nec erat aliquis Epiſcoporum aut virorum Eccleſiaſticorum, qui zelo juſtitiæ ductus, cum Imperatore aut Rege ageret, ut hoc nefas prohiberetur: quia vero nemo erat Chriſtianorum, per quem hoc malum corrigeretur, miſit Deus flagellum Paganorum ad ulciſcendum peccata Chriſtianorum. Nam ſupervenientes Sarraceni innumeros homines interfecerunt, & multas urbes cremarunt. (Hæc qui ſupra.) Ab hoc Sergio Papa Nothingus, Epiſcopus Brixiæ, corpus Calixti Papæ impetravit, & ad ſuam diœceſin transferens, in cella aurea ad tempus repoſuit. (Hæc Albericus *(a)*.)

Carolus Calvus Imperator.

Carolus, cognomento Calvus, hujus nominis ſecundus inter Reges Franciæ, & tertius inter duces Lotharingiæ, filius Ludovici Pii ex Judith regina, cœpit Anno Domini DCCCXLV. Imperii Lotharii, hujus nominis primi Anno quinto, & regnavit in Francia annis XXXIV.

Anno iſtius Caroli quinto, Sancta Helena Imperatrix, à filio ſuo Conſtantino Magno, primo hujus nominis Imperatore, Romæ in Eccleſia Sanctorum Marcellini & Petri martyrum in Mauſeolo purpureo ſepulta, ad Franciam â Theogiſo monacho transfertur: ubi in diœceſi Remenſi magna Francorum veneratione colitur, recondita in cœnobio Sancti Petri, quod altum Villare dicitur.

Anno ejusdem XVI. Leodulphus Dux Saxonum, pater Brunonis & Ottonis Ducum, avus Henrici Regis primi Romanorum, corpus Innocentii primi Papæ Roma in Saxoniam tranſtulit.

Anno ejusdem vigeſimo nono Alchanradus, Epiſcopus Cathalaunenſis, corpus Sancti Urbani tranſtulit Roma, unde Abbatia, quæ dicitur Sancti Urbani, fundata fuit.

Anno ejusdem XXI. corpora Sanctorum martyrum, Euſebii & Pontiani, dono Nicolai Papæ ad Gallias translata, in monaſteriis voto religioſorum Sancto Petro collatis honorifice tumulantur.

Anno ejusdem vigeſimo ſeptimo, Carolus Rex Francorum, defuncto fratruele ſuo Lothario, dum Lotharingiam ſolus uſurpare nititur, per moderationem & induſtriam fratris ſui Ludovici, Germaniæ Regis, ad hoc deducitur, ut æqualiter inter ſe regnum fratruelis divideret. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Item Carolus audiens fratruelem mortuum, regnum ejus invadit: quod Ludovicus frater ejus dum impedire conaretur, contentione facta, prædictum regnum apud Merſanam ex æquo dividunt, Ludovico palatium Aquis ſortiente. (Hæc Epiſcopus Otto *(c)*.) Merſana illa juxta Moſam ſita eſt in dominio de Valekenburg prope Trajectum. Quomodo verò diviſio facta ſit, licet tunc omnibus pene notum eſſet, tamen non potui cognoſcere, niſi quod flumen Moſæ ipſum regnum dividere ſciatur. Conventu abſoluto, Carolus ad Harſtallium celebre caſtrum (quod caput Brabantiæ dicebatur) quodque ei in partem venerat, perrexit, Ludovicus verò Aquas ad palatium rediit. (Hæc Emundus.) 60

Anno ejusdem vigeſimo octavo, Carolum Regem Francorum domeſtica calamitas in filiis afflixit. Filius enim ejus Carolus, dum inconſulte experiri celebratam cujusdam Albuini militis fortitudinem voluit, & ſolus ſoli congreſſus fuit, ab eodem Albuino, ignorante quis eſſet, interemptus eſt. Carolomannum verò in cleri-

(a) *ad a. 844.*
(b) *ad a. 871.*
(c) Friſingenſis intelligitur, qui *lib. VI. Chron. c. IV.* hæc habet.

clericatu usque ad diaconatus officium provectum ipſe pater cepit & excæcavit, quia ad Apoſtaſiam converſus, & omni genere nocendi regnum perturbans, alter quidem Julianus effectus erat. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Iſte fuit natu tertius. Secundum quoque, ſcilicet Ludovicum Balbum, qui poſt ipſum ad ſolium venit, non admodum amavit, eo maxime nomine, quod contra voluntatem ſuam, vel properato nimis vel minus ſplendido conjugio ſe conjunxit: Sed nec filia Juditha læſionem indignationis animi ejus evaſit, dum eam relictam Eteulphi (qui Egberti filius, Elfridi pater, avus Eduardi primi regis Anglorum fuit) inconſulto patre rapuit, abduxit, & uxorem duxit. Princeps Flandriæ Balduinus, qui primus & ob fortitudinem exercitiumque bellandi Brachium ferreum eſt vocatus: quam audaciam graviter ultus fuiſſet pater Carolus, ſi non interceſſiſſet pro ſupplici Balduino Papa Romanus, ut in decretis habetur. (Hæc Guido.) Reliqua geſta Caroli iſtius vide infra ſub ejus imperio, videlicet Anno Domini DCCCLXXVII. &c.

Papalia. Sanctus Leo, hujus nominis quartus, natione Romanus, ex patre Radualdo, cœpit Anno Domini octingenteſimo quadrageſimo ſexto, (in quodam verò Chronico dicitur quadrageſimo ſeptimo) ſedit annis octo, menſibus tribus, diebus ſex, (in quodam chronico ſcribitur menſibus duobus, diebus quindecim.) Vacavit ſedes diebus ſex. Iſte primum à parentibus ob ſtudium literarum in monaſterium Sancti Martini confeſſoris, juxta Eccleſiam Beati Petri Apoſtoli fuit traditus, ubi non ſolum in ſcientia, ſed etiam in converſatione tanquam perfectus monachus profecit: quem pòſt Sergius Papa presbyterum faciens, titulum illi Sanctorum quatuor coronatorum aſſignavit. Sergio verò mortuo, nec dum etiam ſepulto, Leo unanimiter à Romanis in ſummum Pontificem eſt electus. Qui mox factus Pontifex, Sancti Petri & Sancti Pauli Baſilicas & alias Eccleſias, quas Sarraceni paulo ante devaſtaverant & ſpoliaverant, honorifice reſtauravit, & pro Neapolitanis in mari contra Sarracenos pugnantibus orando, fecit collectam (Deus, cujus dextera Beatum Petrum ambulantem in fluctibus, &c.) Et poſtquam muros civitatis Leoninæ perfecit, & ſeras portis appoſuit, alteram collectam fecit (Deus, qui Beato Petro collatis clavibus regni cœlorum.) Illi autem Sarraceni, qui cum magna multitudine Romam venerant, & ſpoliatis Eccleſiis Apoſtolorum Petri & Pauli, reditum in Africam parabant, in mari ſubmerſi ſunt: qua de cauſa Papa, civitatem illam quam Leo tertius circa Eccleſiam Sancti Petri inceperat, celeriter perfecit, Adelulphus Rex Anglorum, qui primus totius Angliæ tenuit Monarchiam, hoc tempore Romam vadens, coram Leone Papa tributum obtulit Sancto Petro, de unaquaque domo argenteum nummum per annum, quod usque hodie ſolvitur. Iſte Leo Pontifex Catholicus multæ patientiæ multæque humilitatis divinarum ſcripturarum extitit ferventiſſimus ſcrutator, vigiliis & orationibus ſemper intentus. Obiit Romæ, & in Eccleſia Sancti Petri ſepelitur, cujus feſtum agitur decimo ſeptimo Cal. Auguſti. (Hæc Bernhardus) Decrevit verò Leo, ut dum miſſarum ſacra ſolennia celebrantur, nullus ex laicis in presbyterio vel ſedere vel ingredi audeat, niſi tantum ſacra plebs, quæ ad miniſtrationem ſacri officii conſtituta fuit. Decrevit etiam, ut octavæ aſſumptionis virginis Mariæ in Eccleſia Romana celebrentur, quod ante non fiebat. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Ipſe etiam de conſilio Imperatoris Romæ Synodum LXVII. Epiſcoporum convocavit, in qua multa utilia ſtatuit. Tempore iſtius Leonis, Romæ juxta Baſilicam Sanctæ Luciæ oritur baſiliſcus, multos
61 interimens viſu & flatu: Papa jejunat & orat: & die aſſumptionis Beatæ Mariæ venit cum proceſſione ad cavernam, ubi in foramine cavernæ conſiſtens, invocat nomen Dei, & ab eo tempore ſerpens nuſquam apparuit. In quatuor verò annis ædificat Leo urbem novam circa Eccleſiam Sancti Petri, quam vocat Leoninam. (Hæc ex chronicis.) Defun-

(a) ad a. 872.
(b) ad a. 847.

Defuncto Alfriſo Pontifice, Ludgerus natione Friſo, decimus Trajectenſis Epiſcopus eſt electus, vir devotus, religioſus & doctor inclytus. Cœpit autem Anno Domini octingenteſimo quadrageſimo ſexto, qui fuit primus annus Leonis Papæ hujus nominis quarti: Sedit annis octo. Tandem Ludgerus Epiſcopus nono Calendas Maji dignam Creatori reddidit animam, poſtquam aliquo tempore Sanctam Trajectenſem rexiſſet Eccleſiam: qui ad dictam Eccleſiam ſimiliter delatus, jacet duobus aliis Epiſcopis conſepultus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) *Trajectenſis.*

Defuncto Hetti Archiepiſcopo Trevirenſi, Tyethgardus cathedram ejus obtinuit: qui vir ſimplex ſeductus eſt à Lothario Rege Lotharingiæ adultero, & Gunthero Colonienſi Epiſcopo, ut conſentiret in dejectionem Tyetburgæ uxoris ejusdem Lotharii falsò accuſatæ, & ubi definitum fuit in Synodo, quaſi ipſa fuiſſet confeſſa, fratris germani inceſtuoſo ſe pollutam fuiſſe concubitu. Iſtam enim falſam infamiam Lotharius cum his Epiſcopis compoſuerat, cupiens hoc modo Reginam abjicere, & Waldradam in regnum aſſumere, quam ipſe adoleſcens concubinam habuerat. Quod cum judicio Epiſcoporum adeptus fuiſſet, Tyethgardus & Guntherus à Papa Nicolao Romam pro his cauſis evocati ſunt, ibique omni Eccleſiaſtica dignitate privati deponuntur. Cumque iterum & tertio ſedem Apoſtolicam reſtitutionis gratia adiſſent, & nihil profeciſſent, noviſſime Nicolao defuncto Adrianus ſucceſſit, cujus liberalitate Tyethgardus in monaſterio Sancti Gregorii manſionem ſuſcepit: cui Sanctus Gregorius apparens in ſomnis, monuit ſemel & iterum, ut abiret, nec manſionem ſuam perturbaret. Quod cum omnibus, quibus potuit, revelaret, & cum aliud hoſpitium à Pontifice impetrare non poſſet, ad Sabinas ſecedens, eodem Anno cum Gunthero & ſuis omnibus vita privatus eſt. Anno ſexto Tyethgardi Treviri viſus eſt canis ſuper cathedram ejus ſedere. (Hæc ex chronicis.) Cœpit autem ſecundum idem Chronicum Anno Domini octingenteſimo quinquageſimo primo, Pontificatus Leonis Papæ quarti Anno ſexto, & præfuit annis tredecim. *Trevirenſis.*

Poſt obitum Ludgeri Epiſcopi, Hungerus XI. Trajectenſis electus eſt Epiſcopus, natione Friſo, vir regularis, prudens, pius & pacificus. Cœpit autem Anno Domini DCCCXXIV. Imperii Lotharii hujus nominis primi Anno XIV. & præfuit annis tredecim. Iſtis diebus Dani cum Nortmannis claſſem ſuam Hollandiæ partibus applicarunt, ubi cladem inauditam cum tyrannide crudeliſſima commiſerunt, deſtruentes Doreſtadum (vulgariter Duerſteden dictum) vicum nominatiſſimum totius patriæ, qui nunc dicitur Wick, in qua quinquaginta quinque parochiæ Eccleſiæ extitiſſe dicuntur. Demum iidem Dani vallaverunt urbem Trajectenſem per circuitum, devaſtantes cives ſagittis & fundis per aſſultum creberrimum, donec tandem egregiam civitatem bellanti manu caperent, & caſtri præſidium potenter armis invaderent. Et ecce cruenti prædones univerſum populum & tantundem pene clerum (proh dolor) occiderunt: quinimo turres & antemuralia, portas & propugnacula civitatis & caſtri funditus devaſtarunt, ita, ut Hungarus antiſtes ſolus cum paucis canonicis ægre diffugerint, & ad præſentiam Lotharii Regis in Prumienſe monaſterium ſe receperint. Lotharius verò motus miſericordia bonitatis regiæ, contulit canonicis Trajectenſibus Eccleſiæ monaſterium Montis Otiliæ prope Ruremundam, oppidum Geldriæ, diœceſis Leodienſis, ut ibidem ab incurſione Danorum quiete reſiderent, & divini nominis cultum devotiſſime celebrarent. Iſtis itaque geſtis, Dani cum Nortmannis omnes Hollandiæ populos nimis acriter affligentes, devenerunt ad Kyvemariam, ubi Sancti confeſſoris Adelberti dilapidaverunt Eccleſiam: Beatum Jeronem presbyterum in Noirthich (ut traditur) capite truncantes, & caſtrum muniſſimum Aurindilii quondam Regis prope Varenburg deſtruentes. Hollandienſes autem incolæ econtra confeſtim arripientes arma, in diverſis pagis multa prælia commiſerunt. Danis (Deo permittente) ſemper prævalentibus, qui Theobaldum & Geroldum egregios ejulantes, cum infinitis Hollan- *Trajectenſis.* 62

drinis crudeliter necaverunt, ac mulieres cum parvulis captivas ad exteras partes & provincias abduxerunt. Tandem itaque undecimo Calendas Januarii Hungerus Epiſcopus obdormivit in Domino, poſtquam cum Albrico & Ludgero annis viginti octo Trajectenſi præfuiſſet Epiſcopio, qui propter Danorum auſteritatem à propria ſede pulſus fuit, ut locus ſepulturæ neſciatur. (Hæc ex chronicis eorundem Pontificum.

Ludovicus Junior Imp. Lotharii Imp. filius.

Ludovicus Junior, ſive ſecundus Lotharii filius, olim à Sergio Papa in Regem inunctus, cœpit Anno Domini octingenteſimo quinquageſimo ſexto, Mundi verò MMMMDCCCV. Imperavitque annis viginti uno.

Anno Ludovici ſecundo, Coloniæ orta tempeſtate, populo in Baſilicam Sancti Petri confugiente, fulmen ſubito inſtar ignei draconis Baſilicam ſcidit & penetravit, & tres homines diverſis quidem locis, ſed uno ictu in mortem dejecit: Alios etiam ſex eodem ictu & impetu ſemivivos reliquit.

Anno ſequenti, in parochia Moguntina malignus ſpiritus evidens nequitiæ ſuæ indicium dedit. Nam primo lapides dejiciendo, & parietes domorum quaſi malleis pulſando, inde manifeſte loquendo, furta etiam prodendo, diſcordias inter vicinos ſeminando, homines infeſtabat. Denique animos omnium contra unum hominem commovit, quaſi pro ejus peccatis cæteri talia paterentur, cujus fruges in unum coacervatas incendit, ut etiam quocunque intraſſet, ſtatim domus illa exureretur, & jam ei, niſi in agris, locus manendi nullus eſſet. Propter hoc presbyteris litanias agentibus, & benedictam aquam ſpargentibus, inimicus multis per lapides cruentatis, tandem aliquandiu quievit: ſed presbyteris recedentibus, inimicus flebiliter ululans, tandem presbyterum quendam nominatim exprimens, ſe, quando aqua benedicta ſpargebatur, ſub cappa illius, quaſi familiaris ſui latuiſſe, profeſſus eſt: Accuſans, cum filia procuratoris eum concubuiſſe. Sic per triennium inſtitit, donec ibidem cuncta ædificia incendio conſumeret.

Anno ejusdem ſeptimo, Lotharius Rex Lotharingiæ, Waldradam pellicem ſuperducens conjugi ſuæ Tyethbergæ, conſentientibus ſibi Archiepiſcopis, Gunthario Colonienſi & Tyergardo Trevirenſi magnam calamitatem paravit.

Anno ſequenti, Hubertus Abbas & Dux, frater Tyethbergæ, pro repudio ſororis ſuæ contra Lotharium conſurgit.

Anno ejusdem quoque Ludovici Imperatoris, cometes manifeſtiſſime apparuit.

Anno ejusdem decimo quinto, Lotharius Rex Lotharingiæ Romam ad Adrianum Papam ſe excuſatum vadit: à quo, dum pro comprobatione innocentiæ ad communionem corporis & ſanguinis Domini tam ipſe, quam optimates regni invitati eſſent, ipſe & omnes, qui corpus Domini cum eo temere accipere præſumpſerunt, infra ipſum annum perierunt, ipſo ſtatim in reditu Placentiæ defuncto.

Anno ejusdem decimo ſexto, Coloniæ celebrata Synodo ad dedicationem Eccleſiæ à tribua Lotharingiæ Metropolitis, Luitperto Moguntino, Bertulpho Trevirenſi, Williberto Colonienſi, cum ab eis etiam major Eccleſia, quæ eſt Sancti Petri, deberet dedicari, præcedente nocte auditæ ſunt voces malignorum ſpirituum inter ſe cum dolore conquerentium, ſe à poſſeſſis diu ſedibus deberi expelli. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Secundum quosdam octava Synodus celebrata eſt hoc anno (quære in Gratiano diſtinctione 63.) quæ Synodus ſine dubio congregata fuit in urbe Conſtantinopoli & in auctoritatem recepta: Sed poſt illam nulla Græca Synodus à Latinis admittitur amplius. (Hæc Albericus *(b)*.)

63 Anno ejusdem Ludovici Imperatoris decimo nono, in Italia Brixiæ tribus diebus & noctibus ſanguis de cœlo pluiſſe narratur. Item locuſtæ Galliam depopulantur

(a) ad a. 872.
(b) ad a. 872.

lantur inoumerabiles, cæteris locuſtis majores, ſena alarum remigia, ſex pedes, duos dentes lapide duriores habentes, quæ ut caſtrorum acies turmatim volantes, duces cum paucis itinere unius diei ad metaoda loca venturæ multitudini præmittebant, ipſæ circa horam nonam, ad locum præviſum ſequentes, & ibi ſolis ortum expectantes, per ſpatium unius diei aerem ſic obſcurabant, ut ipſum Solis ſplendorem obumbrarent. Eraot ore lato, extenſo inteſtino, & omnia viridia in herbis & arboribus vaſtabant, per ſpatium diurni itineris quatuor & quinque milliaribus ſe extendentes: quo miſerabili ſpectaculo usque ad mare Britannicum pervenientes, tandem flatu ventorum in profundum maris demerſæ ſunt. Sed æſtu Oceaoi ad littus rejectæ, ex putredine ſua aere corrupto, multos perire fecerunt: Secuta fames valida multos conſumpſit inedia, ut pene tertia pars hominum abſumeretur.

Anoo ejusdem vigeſimo, hyems ſolito aſperior & prolixior, nix & gelu à Calendis Novembris usque ad vernale æquinoctium fuit. Item Ludovico Regi Germanorum apparuit in ſomnis genitor Ludovicus Pius, (olim Imperator) adjurans eum per nomen Saoctæ Trinitatis, ut ſe eriperet à tormentis, in quibus detineretur, tandem æternam requiem conſequi mereretur. Ob hoc, ad diverſa monaſteria eleemoſynis deſtinatis, obnixe filius ſuccurrere patri conabatur, unde liquebat, tametſi Imperator Pius multa Deo & hominibus grata feciſſet, tamen plura contraria Deo in regno ſuo permiſiſſe, in quibus graviora videbantur, quod hæreſi Nicolaitarum non reſtitit, & mooita Gabrielis Archangeli duodecim capitulis comprehenſa, quæ Amarcus ei legenda & obſervanda obtulit, ſervare noo ſtuduit.

Anno ejusdem vigeſimo primo, cometes ſolito rutilantior apparuit: Subita & oimia aquarum inuodatio facta eſt in Junio, ita, ut in Saxonia villa longe à torrentibus & fluminibus remota, in momento cum hominibus & beſtiis, cum arboribus & ædificiis, cum Eccleſia & altari penitus abſorpta, nullum habitationis poſt ſe reliquerit veſtigium. Item Ludovicus Imperator in Italia moritur: cui patruus ejus Carolus, Rex Francorum, ſuccedit. Hæc Sigibertus *(a)*.

Guntharius, vigeſimus primus Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, cœpit Anno Domini octingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Pontificatus Benedicti tertii Anno ſecundo, Imperii verò Ludovici ſecuodi Anno ſecundo, & ſedit annis ſex: Vacavit ſedes annis ſeptem. *Colonienſes.*

Anno ejusdem decimo, Iris apparet in cœlo, cujus cornua reſpiciunt ad Occidentem, & duo luminaria in ſimilitudine nubeculæ caodidiſſimæ juxta Solem, quorum unum extendit radium ad Aquilonem, alterum ad Meridiem: & crux ignea ſimul videtur. (Hæc ex Chrooicis.) Habebat Guntharius ſororem: Lotharius verò, Rex Lotharingiæ prædicti Ludovici Imperatoris frater concubinam, oomine Waldradam. Cum igitur Lotharius multis modis ex amore Waldradæ concubinæ, occaſionem repudiandi uxorem Tyetbergam quæreret, Guntharium illum Colonienſem Archiepiſcopum, qui tunc in regno præcipuæ fuit authoritatis, ad id, quod animo cooceperat, pellexit, facta falſa ſpe ei, ſi ab uxore liberaretur, ducturum ejus ſororem. Guntharius, aſcito ſibi Trevirorum Archipræſule Tyethgando, concilium Metis congregat, ubi vocatam reginam io medio ſtatuunt, falſisque productis teſtibus, inter alia nefaria inceſtus convincunt. Quamobrem ad voluntatem Regis ſententia divortii datur, reginæque pro commiſſo ſcelere pœnitentia injungitur: Rex verò deſiderata potitus occaſione, coovento Aquis habito, damnationem Tyethbergæ ſcripto publicat, ſeque continentem eſſe noo poſſe conſilio Guntharii prætendit, omnibus acclamantibus, melius oubere illum quam uri. Waldrada igitur producitur: ac regio cultu decorata, comitatuque famulorum ſtipata, reginæ nomen ſortitur: Sicque Rex, dum ea, quæ mente conceperat, ad

I 3 effectum

(a) ad a. 876.

64 effectum perducit, Guntharium, quem ſuæ nequitiæ ſocium falſis promiſſionibus ſecerat, verſute decepit. (Hæc Epiſcopus Otto *(a)*.)

Anno ſequenti, videlicet Pontificatus Gunthari Anno ſexto, Hubertus Abbas & Dux, frater Tyethbergæ Reginæ, pro repudio ſororis ſuæ contra Lotharium inſurgit, Guntharius & Tyethgandus, Archiepiſcopi Romæ, à Papa Nicolao pro adulterio Lotharii Regis examinati, cum ex Synodalibus geſtis, quæ ipſi proferebant, & ſuo etiam ore convicti fuiſſent, Epiſcopatu & ſacris gradibus exuti anathematiſati ſunt, laicali tantum illis conceſſa communione. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Romana. Benedictus tertius, hujus nominis Papa Romanus ſedit annis duobus, menſibus ſex. Iſte Benedictus nomine & re ab omnibus beatiſſimus eſt dictus: & ſtatuit, ut clerici ordinati incederent honeſte. Ipſe duas porticus, videlicet ad Sanctum Paulum, & ad Sanctum Laurentium, à portis civitatis reſtauravit, ſepultus in Eccleſia S. Petri, &c.

Item apud Conſtantinopolim Michael ſolus imperat annis tredecim. Cœpit autem imperare Anno Domini octingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Pontificatus Guntberii Anno primo. Iſte uſque adeo ſenſu & mente excedebat, ut familiares ſuos juberet occidi, quos tamen ad ſe rediens, repræſentari ſibi exigebat. (Hæc Sigibertus *(c)*.)

Nicolaus hujus nominis primus, natione Romanus, ex patre Theodorico, cœpit Anno Domini DCCCLVIII. (Florentinus dicit LIX.) Sedit annis X. Martinus dicit annis IX. menſibus duobus, diebus XX. Vacavit ſedes diebus ſeptem, cujus ordinationem Ludovicus Imperator ſua præſentia roboravit. Fuit vir ſanctiſſimus, cui poſt Beatum Gregorium nullus præſul in Romana urbe Pontificali honore ſublimatus videtur æquiparandus: Regibus ac tyrannis imperavit, eisque tanquam dominus orbis terrarum authoritate præfuit: Epiſcopis & ſacerdotibus religioſis ac Domini mandata obſervantibus humilis, blandus, pius & manſuetus fuit: irreligioſis verò & à recto tramite exorbitantibus terribilis atque authoritate plenus extitit. Conceſſit cantari Sequentias Rotgeri monachi Sancti Galli: Conſtituit, ne clericus venetur. Item, ut cauſam Papæ nullus judicet niſi Papa. Tunc Sanctus Cyrillus, pene omnium Sclavorum Apoſtolus, corpus Sancti Clementis Papæ à Terſona, ubi in mare projectum fuerat, mari deſiccato auferens, Romam deportavit, quod per Papam & Romanos in Eccleſiam Sancti Clementis reconditum fuit, ubi & ipſe Sanctus Cyrillus paucis diebus expletis, defunctus ſepelitur. Tandem Nicolaus Sanctiſſimus & Beatiſſimus Papa, poſt multos labores & certamina, quæ pro amore Chriſti, & pro inviolabili ſtatu Sanctæ Eccleſiæ ſuſtinuit, migravit ad cœleſtia regna, recepturus pro adminiſtrata fideliter ſibi credita diſpenſatione, à largiſſimo Domino immarceſſibilem gloriæ coronam, in Eccleſia Beati Petri ſepultus. De cujus Deo placitis actibus plura poterant dici relatu digna, niſi brevitati ſtudentes, cauſas rerum magis ſummatim notare, quàm explanare propoſuiſſemus, &c.

Item circa hæc tempora dedit Carolus Calvus, Rex Franciæ, Balduino Ferreo Flandriam, quam Comitatum ipſi & hæredibus in perpetuum poſſidendum fecit, & in fœdus perpetuæ amicitiæ dedit ex Eccleſia Remenſi corpus Sancti Donatiani, quondam Archiepiſcopi ejuſdem urbis: quod recipiens cum omni humilitate in nova Eccleſia, quam ipſe Brugis in ejus honorem ædificaverat, decenter ornatum repoſuit, & Canonicos in eadem Eccleſia ob ejus honorem inſtituit, &c.

Poſt

(a) Chron. lib. VI. c. III.
(b) ad a. 869.
(c) ad a. 868.

Poſt depoſitionem Guntharii, vacavit ſedes Colonienſis per annos ſeptem,
quæ vacatio ſecundum Albericum cœpit Anno Domini DCCCLXIII. Pontifi-
catus Nicolai Papæ, hujus nominis primi, Anno ſexto, Imperii verò Ludovici ſecundi
anno octavo. (Hæc Albericus.) Anno vacationis ſecundo, Imperii verò Ludovi-
ci nono. Excommunicata pellice Waldrada à legato Apoſtolico, videns Lotha-
rius Rex etiam ſibi excommunicationem intentari, Tyethbergam uxorem recepit:
quanquam id parum profuit, quia non multo poſt, ea repudiata, pellicem recepit,
nec ultra ullo correptionis modo ab ea ſeparari potuit. (Hæc Sigibertus *(a)*. Lo- 65
tharius verò poſt crebras admonitiones, poſt violatum Sacramentum, quod ſub præ-
ſentia Arſenii Epiſcopi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Apocriſiarii fecerat, à ſummo Pon-
tifice fidelium communione privatur. Extant de hoc epiſtolæ quam plurimæ utrin-
que miſſæ. (Hæc Albericus *(b)*.)

Carolus Calvus ſecundo.

Anno Domini octingenteſimo ſexageſimo tertio, Imperii Ludovici primi Anno octavo, Carolus agnominatus Calvus, Rex Francorum, & conſequenter Imperator Romanorum, tunc apud vicum Pladellæ reſidens, Hollandiamque totam depopulatam eſſe percipiens, tradidit Anno regni ſui decimo nono, ad inſtantiam Comitis Haganonis, nobili viro Theoderico, fratri Walgeri Principis Eccleſiam Egmondenſem & Kinchem à Zindergeshaga usque Fortrapaga, per paginam ſpecialis privilegii roboratum imagine regalis annuli. Item idem Theodericus, & ſua poſteritas eandem dationem feudali jure poſſederunt, & atroces Danos à finibus Romani Imperii potentiſſime profugaverunt. Ludovicus autem, Rex Germaniæ, & frater jam dicti Caroli, contulit etiam Theoderico eidem Comiti, precibus Hemmæ Reginæ, Foreſtum Waſda, comitatui ſuo contiguum, pro eo, quod vir valde famoſus, & in cunctis geſtis militaris exercitii collaudandus eſſet.

Iſte igitur Theodericus, primus Comes Hollandiæ, arma gerens aurea cum leonina rubicundi coloris imagine, ſicut quidam tradunt, de regali proſapia principum Francigenarum oriundus fuit, & juriſdictionis ſuæ terminos contra Danorum incurſionem egregie rexit, habens in uxorem matronam nobilem, nomine Genam, ex qua genuit filium, nomine Theodericum, juvenem multis virtutibus inſignitum.

Item Theodericus ſenior ex magno devotionis affectu conſtruxit ligneum in Egmonda cœnobium, in quo Sanctimoniales ordinis Sancti Benedicti primitus inſtituit, quibus de ſuis facultatibus vitæ neceſſaria copioſe tradidit. Ex eodem verò collegio, quædam puella divinitus inſpirata, Theodericum Comitem ter admonuit, ut ſarcophagum Beati confeſſoris Adelberti celerrime aperiret, & ſanctas reliquias ad monaſterium puellarum transferret. Et ecce, ſimulac clerus ſepulchrum ejusdem Almiflui patris aperuit, pallium Sanctiſſimi corporis integrum ab omni labe corruptionis apparuit: Crux etiam aurea ſuper pectus ejusdem inventa, quæ contra varias ægritudines medicina ſalutis eſt: Fons ſimul limpidi liquoris ſub ipſius tumba confeſtim exilivit, qui usque in præſentem diem copioſe fluit. Tandem Theodericus, primus Comes Hollandiæ & Dominus magnæ partis ulterioris Friſiæ, qui princeps imperterritus fuit, ac limites ſuos contra Danorum inſultus ſtrenue protexit, ſecundo Nonas Octobris requievit in Chriſto Anno comitatus ſui trigeſimo octavo: Gena Comitiſſa tertio Idus Januarii deceſſit à ſeculo, tumulata juxta maritum ſuum in Egmondenſi cœnobio prænotato. (Hæc ex geſtis Comitum Hollandiæ.) Iſte Theodericus primus Comes Hollandiæ habuit fratrem, nomine Walgerum, qui erat Comes de Teyſterbant, commoratus apud Teylam in villa Auezaic dicta.

Iſti duo fratres habuerunt avunculum Hagononem Trajanum, qui in Troja minori (ſcilicet Xantis) habitavit, & transactis temporibus, apud Tyelam Eccleſiam

(a) ad a. 864.
(b) ad a. 863.

cleſiam conſtruxit, in qua Sanctimoniales longo tempore ſervitio divino mancipatæ ſunt: Poſtea autem Eccleſia deſtructa, & iterum reformata, & ſemotis Sanctimonialibus, Canonici regulares inſtituti ſunt, qui usque ad tempus Adelboldi, decimi noni Epiſcopi Trajectenſis, humiliter Deo ſervierunt. (Hæc ex chronicis.)

Trevirenſia. Anno Domini octingenteſimo ſexageſimo quarto Bertolphus, Abbas Mediolanenſis fit Epiſcopus Trevirenſis ſexageſimus octavus, Ponnficatus Nicolai primi Anno ſepomo, conſanguineus Adventii, tunc temporis Metenſis Epiſcopi. Qui Adventius cum Lotharium Regem in Placentia mortuum cognoviſſet, Carolum fratrem ejus, qui in provincia regnabat, Metis advocatum, adjuncto ſibi cum aliis Hincmaro Remenſi Archiepiſcopo, Regem Lotharingiæ & provinciæ conſecravit, cognatoque ſuo Bertolpho, ut Archiepiſcopatum daret, obtinuit. Iſte villam, quæ Martia dicitur, de manu Regis comparavit. Quo tempore floruit Romæ Anaſtaſius Bibliothecarius, qui vitam Sancti Joannis eleemoſynarii, paſſionem decem millium Martyrum, & quædam alia, de Græco in Latinum transtulit, & Romanam hiſtoriam, aliaque multa ſcripſit. Mortalitas tanta fuit in Francia, ut præ multitudine mortui non poſſent ſepeliri: ſed crudeliſſime Senonis gravat lues iſta.

Anno Epiſcopatus Bertolphi decimo nono, cœleſtis vindicta Lotharingiam, regnum Lotharii ſupradicti Regis adulteri & excommunicati, oppreſſit. Denique Nortmanni Andegavos, Thurones, Pictavos, Leodium, Trajectum, Tungrim, &c. igne & ferro deleverunt.

Anno Pontificatus Bertolphi vigeſimo, & ultimo, defuncto Ludovico Rege Germaniæ, Nortmanni, audita ejus morte, cum omnibus viribus exeuntes urbem Trevirorum, Nonas Aprilis die ſacratiſſima Cœnæ Domini occupaverunt, Bertolpho Epiſcopo cum quibusdam civibus fuga lapſo: ubi usque ad diem Paſchæ feſſa ab itinere corpora recreantes, territorium urbis totum circumquaque usque ad ſolum demoliti ſunt: Omnes quoque, quos intra & extra urbem invenerunt, gladio occiderunt, ipſamque urbem & monaſteria omnia igne ſuccenderunt: Cumque in mooaſterio Sancti Pauli ignem ſæpenumero injeciſſeot, ſemper divinitus ignis extinguebatur, Catenas ferreas, quibus Sarcophagus ejus peodebat, confregerunt. Sed tamen Sarcophagus, catenis contractis, nequaquam altius terræ inſedit, ſed in aere pendens remanſit, donec poſt multos anoos à quibusdam infidelibus depreſſum ſubſedit, noo ſine vindicta in eos ſecuta. Quicunque enim huic ſacrilegio deſervierunt, ſiogulas infirmitatum plagas ſuſceperunt.

Nortmanni igitur, civitate Trevirenſi omni exuſta & deſolata, Metim properare diſponunt: quod cum comperiſſet ejus urbis antiſtes Wallo, adjuncto ſibi Bertolpho Epiſcopo Trevirenſi, & Adalardo Comite, ultro illis obviam ad pugnam procedunt: ubi inito certamine, Nortmanni vicerunt, Wallo Epiſcopus cecidit, Bertolphus cum cæteris fugit.

Eodem Anno Bertolphus migravit ad Dominum, Anno præſulatus ſui XX. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trevirenſium, &c.)

Trajectenſia. Defuncto quidem Hungero Pontifice, Dominus Odilbaldus, natione Friſo, duodecimus Trajectenſis electus eſt Epiſcopus, vir ſanctus, pius, juſtus & benevolus, conſecratus Anno Domini octingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pootificatus Nicolai Papæ primi Anno nono.

Anno Epiſcopatus ejusdem decimo ſeptimo, Anno ſcilicet Domini octingenteſimo octuageſimo ſecundo, Dani cum Nortmannis diſſipaverunt totam Galliam. Sed & Anno ſequenti devaſtaverunt univerſam Arduennam. Imperator autem Carolus, dictus Groſſus, cum Lombardis & Germanis adverſus eosdem graſſatores crudele bellum geſſit. Sed peccaois Chriſtianorum obſtantibus, minime prævalere potuit. Nobiliſſimus verò Godefridus, Nortmannorum Rex, ad interloquendum de pace perductus, ſub ſequenti conditiooe Chriſtianus effectus eſt, ut Ghyſela, Lotharii regis filia, traderetur ei in uxorem, provincia Friſingenſi data io dotem, quod factum eſt. At idem Godefridus Rex exinde Friſooes ſibi rebellantes

redegit

redegit ſub magnæ ſervitutis jugum, ita ut omnes collo circumſtrictum laqueum ferrent, & ſine mora ſuſpenderentur, qui contra Majeſtatem ſuam aliquo modo rebellare præſumeret. Sed ecce jam dictus Godefridus Rex, poſt quædam annorum curricula, cum infinitis Danis in Batua, Deo vindicante, interemptus, & propter multorum Chriſti fidelium crudeliter effuſum ſanguinem, ſufficienti ultione punitus eſt. Tandem Idibus Decembris Beatus Odilbaldus migravit à ſeculo, poſtquam annis XXXIV. Trajectenſem rexiſſet Eccleſiam, & Trajecti tumulatus cum reverendis patribus, honorifice requieſcit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Adrianus hujus nominis ſecundus, ex patre Thalaro Epiſcopo, cœpit Anno Domini octingenteſimo ſexageſimo octavo, (Florentinus ponit ſexageſimo nono.) Sedit annis quinque. Tum Lotharius Rex, quem Nicolaus Papa pro adulterio excommunicavit, Romam, ut ſe excuſaret, venit, à quo, dum pro oſtentatione innocentiæ ſuæ ad corporis & ſanguinis Jeſu Chriſti communicationem, tam ipſe quàm reliqui ſui optimates, per Papam invitati fuiſſent, omnes, qui eam indigne perceperant, ipſo anno mortui ſunt: Rex etiam in via redeundo mortuus. (Hæc Martinus.) Item Adrianus Papa conſtituit, ut nulla cauſa die Dominico judicaretur. 67

Venerabilis Willibertus, vigeſimus ſecundus Archiepiſcopus Colonienſis, cœpit Anno Domini octingenteſimo ſeptuageſimo, Pontificatus Adriani Papæ Anno tertio, qui reædificavit Eccleſiam S. Petri antiquam in Colonia, in qua habuit ſepulturam. *Colonienſis.*

Joannes ſeptimus, natione Romanus, ex patre Guidone, cœpit Anno Domini octingenteſimo ſeptuageſimo tertio. (In quodam verò Chronico dicitur ſeptuageſimo quarto.) Sedit annis decem, diebus duobus. Iſtius tempore, Sarraceni per Italiam diſcurrentes, Eccleſiam Beati Benedicti in monte Caſſino deſtruxerunt. Ad hunc Joannem Papam Joannes, Ravennenſis Eccleſiæ diaconus, vitam primi Gregorii Papæ in quatuor libellis laudabiliter conſcripſit. Injuriam à Romanis paſſus Papa ille, & in cuſtodiam conjectus fuit, eo quod non faverat Carolo, cum in Francia fuiſſet. Nam cum Ludovico Balbo illi contrario fere per annum commoratus fuit. *Romana.*

Sub id tempus celebrata fuit quinta Synodus Conſtantinopoli ducentorum octoginta trium Patrum, cui præfuit Petrus Presbyter Cardinalis, & Paulus Antiochenus Epiſcopus, & Eugenius Oſtienſis Epiſcopus, Apocriſiarius Papæ. (Hæc Martinus.) Iſte Papa Formoſum, Portuenſem Epiſcopum, ejecit & degradavit, quia fuerat occaſio mali. (Hæc collector faſciculi temporum *(a)*.)

Scripſit Papa Joannes interpretationes quaſdam ſive decreta ſuper librum Gothicæ legis, ſicut habetur in libro, qui Canones inſcribitur: & dum eſſet in Francia Pontificatus ſui Anno ſexto, Metenſium Epiſcopo Waloni nomine, qui ſucceſſerat Adventio, pallium Archiepiſcopale conceſſit: Cui conceſſioni Archiepiſcopus Trevirenſis utiliter ſe oppoſuit, & poſt multas altercationes palmam victoriæ reportavit.

Idem Papa Joannes Patriarcham Conſtantinopolitanum, nomine Phocium, neophytum, à Papa Nicolao quondam depoſitum, in ſedem ſuam reſtituit, interventu Baſilii Imperatoris & filiorum ejus Leonis & Alexandri, ſicut in libro, qui Canones inſcribitur, plenius continetur, &c.

Ludovico Imperatore in Italia mortuo, Carolus, Patruus ejus, Rex Francorum, Romam pergit, & Joanne Papa & Romanis per munera conciliatis, Imperator creatur Anno regni ſui Francorum trigeſimo tertio, Anno verò Domini octingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. Mundi autem Anno MMMMDCCCXXV. *Carolus Calvus tertiò.*

(a) Wernerus Rolevvinck intelligitur *ad a. 874.*

& imperat annis duobus. Sed ei ſtatim à Ludovico fratre bellum paratur, quod ſe inconſulto, ſolus imperium fratruelis uſurpaverit.

Carolus verò poſt adeptum imperium ultra ſe elatus, conſuetudines Francorum vilipendens, Græcas glorias & inſolitos habitus affectabat: Et talari Dalmatica indutus, & deſuper balteo accinctus, pendente usque ad pedes: Capite verò involuto velamine ſerico, & diademate ſuperimpoſito procedebat: Et cum eſſet lepore timidior, & hoſtes fugere, quàm fugare paratior, fratrem tamen ſuum Ludovicum laceſſebat, minatus, tantas copias ſe conducturum, ut ab equis flumine exhauſto, per aridum alveum Germaniæ regnum intraret.

Anno Imperii Caroli primo, Ludovicus Rex Germanorum moritur, relinquens tres filios hæredes, Ludovicum juniorem, Carolum, qui non multo poſt imperavit, & Carolomannum, patrem Arnulphi Imperatoris. Carolus Imperator de morte fratris gaviſus, injuriam, quam contra fratrem conceperat, contra filios
68 fratris perficere paratus, cum quinquaginta & eo ampliùs hominum millibus regnum eorum aggreſſus, Coloniam usque pervenit, filiis Ludovici alias occupatis. Ludovicus igitur junior, legatione ad patruum miſſa, rogavit ea, quæ pacis ſunt: quod cum impetrare non poſſet, viriliter eum bello excepit, & victum cum nimio exercitus damno & multo dedecore fugere compulit.

Iſto tempore claruit Joannes Scotus, vir perſpicacis ingenii & mellitæ facundiæ, qui undique concrepantibus bellorum fragoribus in Franciam ad Carolum Calvum tranſierat: Cujus rogatu, Hierarchiam Dionyſii Areopagitæ de Græco in Latinum verbum e verbo transtulit: Compoſuit etiam librum, quem de naturæ diviſione inſcripſit, ad quæſtiones ſolvendas valde utilem: tamen ut ei in aliquibus ignoſcatur, in quibus à Latinorum tramite deviavit, dum in Græcos acriter nimis oculos intendit. Idem ſuccedentibus annis, munificentia regis Anglorum Aelfridi allectus, venit in Angliam, & apud monaſterium Malmesbergenſe à pueris, quos docebat, graphiis (ut fertur) perforatus, etiam martyr æſtimatus eſt. Iſtud autem ejus ſuit Epitaphium:

Clauditur hoc tumulo Sanctus Sophiſta Joannes,
Qui dotatus erat juvenis tam dogmate miro,
Martyrio tandem Chriſti conſcendere regnum,
Quo meruit Sancti regnant per ſecula cuncti.

Scabri ſunt hi verſus, & moderni temporis lima carentes. (Hæc Elimandus.) Item Carolus Calvus monaſterium Sancti Cornelii apud Compendium fundavit & perſecit: indictumque diem, quem Carolus Magnus, avus ejus, apud Aquasgrani (id eſt Aquilæ capellam ſuam) inſtituerat, inſtituit apud Abbatiam Sancti Dionyſii. Et quia in Eccleſia Sancti Dionyſii multa rapuerat, quæ alii dederant, ſpineam coronam Domini, & unum de clavis, & de ligno crucis, & alia quædam eò contulit. Sudarium verò apud Compendium reliquit, & hoc inſtituit ipſe tempore Nicolai Papæ. Antequam reliquiæ iſtæ oſtenderentur populo, tanta fames erat per Galliam, ut aſinos & caballos comederent, quæ per Dei miſericordiam poſtea ceſſavit. (Hæc Elimandus.)

Iſte Carolus in diverſis per Franciam locis Eccleſias Sanctorum aut ædificavit aut reſtauravit: Compendium Sancti Cornelii & Cypriani reliquias attulit, in quarum adventu reſponſorium *(Cives Apoſtolorum)* quod usque nunc cantat Eccleſia, compoſuit. (Hæc ex Chronicis.) Item Carolus Imperator, Romam ſecundò profectus, Boſoni Germano uxoris ſuæ neptem ſuam, filiam Ludovici Imperatoris, uxorem dedit, & tradita ei Burgundia trans Rhodanum, atque provincia, in Regem eum coronavit, ut etiam Regibus imperare videretur. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Item Carolus Imperator contra voluntatem conjugis ſuæ, & omnium hominum ſuorum, ſecundò profectus eſt in Italiam, ubi ei occurrit Joannes Papa apud Papiam,

(a) ad a. 878.

piam, ibique ſe mutuò ſalutaverunt. Cum autem illic eſſent, ſubito eis nunciatum eſt, advenrare Carolomannum, Ludovici fratris ſui filium, cum manu valida: quod audiens Imperator, valde contriſtatus eſt, quia non habebat exercitum, per quem reſiſteret. Dedit quoque Joanni Papæ munera, quæ Romam Sancto Petro deportaret, inter quæ imago crucifixi aurea, qualis non fuit ab ullis Regibus facta. Ipſe verò per Alpes in Franciam rediturus, à quodam Sedechia Judæo, ut dicunt, potionatus in loco, qui dicitur Mantua, inter Alpes poſito, pridie Nonas Octobris indictione XII. vitam finivit præſentem: Corpus verò ejus in eodem regno Vercellis in monaſterio S. Euſebii in loculo repoſuerunt, quod translatum deinde in Franciam fuit, & ſepultum in monaſterio B. Dionyſii honorificè retro majus altare. (Hæc Andreas.)

Carolus tertius Junior ſive Groſſus, filius Ludovici Germanorum Regis, imperium adeptus eſt, annuentibus quibusdam nobilium Romanorum: Joanne Papa ſatagente, ut imperium transferret ad Ludovicum Balbum, filium recenter defuncti Caroli Imperatoris. Cœpit autem Anno Domini octingenteſimo ſeptuageſimo nono. Mundi verò MMMMDCCCXXVII. & imperavit annis duodecim (ſecundum chronica.) *Carolus Craſſus Imp.* 69

Anno Caroli iſtius primo, Joannes Papa à Romanis injurioſè vexatus, & in cuſtodiam traditus eſt, pro eo, quod Carolo non faveret, qui in Franciam veniens, cum Rege Ludovico Balbo pene per annum moratus eſt.

Anno Caroli Junioris ſecundo, Sol hora diei nona ita obſcuratus eſt, ut ſtellæ in cœlo apparerent.

Anno ejusdem quarto, Nortmanni, adjunctis ſibi Danis, Franciam & Lotharingiam peragrantes, Ambianos, Atrebatas, Corbejam, Cameracum, Tarvennam, fines Morinorum, Menapiorum, Brachatenſium, omnemque circa Scaldum flumen terram, & ſimul monaſteria Sanctorum Walarici & Richarii ferro & igni devaſtant. Inde Wal fluvium ingreſſi, totam Batuam & Palatium etiam Neomagi incendunt.

Eodem Anno Godfridus & Sigifridus reges Nortmannorum, cum inæſtimabili multitudine juxta Moſam in loco Haslon conſedentes, Leodium, Trajectum, Tungrim, Coloniam Agrippinam, Bonnam cum adjacentibus caſtellis comburunt. Aquis in palatio equos ſtabulantes, oppidum & palatium incendunt. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Reliqua hujus Caroli Imperatoris geſta vide infra in linea Regum Franciæ ſub Anno Domini DCCCLXXXVI. &c.

Ludovicus hujus nominis ſecundus, cognomento Balbus, filius Caroli Calvi, regnum tantummodo obtinuit Francorum, qui cœpit Anno octingenteſimo ſeptuageſimo nono. Imperii Caroli hujus nominis tertii Anno primo. Regnavit autem annis duobus. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Nam paucis interjectis diebus, Ludovicus Rex, qui Balbus appellabatur, eo quod impeditior eſſet in eloquendo, ab hac luce ſubtractus fuit. Erat verò ſimplex & mitis, pacis & juſtitiæ & religionis amator. Iſte Ludovicus Balbus, filius Caroli Calvi prædicti, fuit quintus Rex Francorum in ſecunda genealogia, quæ dicitur Carolenſium, in qua primus regnavit Pipinus, cognomento Parvus, filius Caroli Martelli, & pater Caroli Magni, & idem Ludovicus fuit nonus Dux in tertia linea genealogiæ Ducum Lotharingiæ inferioris & Brabantiæ. *Francica.*

Venerabilis Rathbodus, Abbas Mediolani, factus eſt Archiepiſcopus Trevirenſis Anno Dom. DCCCLXXXIV. Pontificatus Martini ſecundi Anno ſecundo inchoante, præfuit annis XXI. qui acquiſivit Abbatiam S. Servatii, quæ dicitur Maſerich, ab Arnulpho Imperatore: Deinde à Ludovico Imperatore hæc caſtella obtinuit, Sericum, & Orcas Bunavelt, cum villis ſibi adjacentibus. (Hæc ex chronicis.) *Trevirenſis.*

(a) ad a. 882.
(b) ad a. 878.

Francica. Mortuo Ludovico Rege Francorum, miſerunt Franci & vocaverunt Carolomannum fratrem ejus, qui feſtive venit in Franciam Anno Domini DCCCLXXXV. Imperii Caroli tertii Anno quinto, & regnat anno uno. Nam ſequenti anno mortuus eſt hoc modo: Reverſus à compoſitione pacis, quam duodennem cum Nortmannis pepigerat, abiit in Baſin Sylvam, & pauci juvenes cum eo, venandi cauſa: ubi dum Rex aprum vellet perimere, quidam ex ſuis, Bertoldus nomine, cum ei auxilium ferre vellet, caſu Regem in tibia vulneravit, quo accepto vulnere, ſupervixit ſeptem diebus, atque in eodem loco defunctus eſt menſe Decembri, Anno ætatis ſuæ circiter XVIII. Sepultus eſt in Eccleſia S. Dionyſii. (Hæc frater Andreas.)

Carolo Francorum Rege defuncto, cujus frater Ludovicus jam priori anno obierat, Nortmanni Franciam repetunt, dicentes, ſe cum Rege Francorum tantum, non cum Francis iniviſſe pactum. Hinc compulſi Franci, Carolum Imperatorem in auxilium vocant, & Franciam ei ſubjiciunt, qui contra Nortmannos apud Lovanium caſtra metatos ſemel & iterum exercitum miſit, ſed nihil dignum præſtitit. Regnavit ergo Carolus in Francia annis V. Cœpit autem An. Dom. DCCCLXXXVI. regni ſui Anno octavo.

Anno regni ejusdem II. Imperii verò IX. Nortmanni à Lovanio exeuntes, Lutetiam obſident. Contra quos Henricus Dux exercitum ducens, dum incaute equitans, in foveam, quam Nortmanni factam quisquiliis operuerant, lapſus trucidatur. Quis verò enarraret mala, quæ à Nortmannis per totam Franciam & Burgundiam &
70 Neuſtriam contigerunt? Non enim fuit locus, nec civitas, nec munitio, nec Eccleſia à mari Hiſpanico usque ad mare Britannicum, quæ ſe poſſent abſcondere ab iſtius tempeſtatis turbine.

Anno regni ejusdem Caroli tertio, Imperii verò decimo, Carolus Imperator cum Nortmannos expellere non poſſet, tandem facto fœdere, conceſſit eis regiones, quæ erant ultra Sequanam: quarum incolæ contra eum rebellabant: quæ pars Franciæ à Nortmannis Nortmannia fuit denominata. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Iſto anno ſecundum Vincentium facta eſt eidem Carolo mirabilis viſio de tormentis, (de qua vide Vincentium in Speculo, libro 25. capitulo 49.) Poſt eam viſionem vix duobus annis ſupervixit Carolus, qui anno regni ſui quarto, Imperii verò undecimo, cum zelotypia laboraret propter uxorem, quæ plus juſto familiarius agebat cum Luitwardo, Vercellenſi Epiſcopo, proteſtatur in concione, nunquam cum ea ſe coiiſſe, unde illa ſe virginem eſſe gloriata, accepto repudio, monaſterium petiit. Tandem Carolus Imperator Anno regni ſui quinto, Imperii verò duodecimo, corpore & animo deficiens, ab optimatibus repudiatus, & Arnulphus, filius Carolomanni Regis, fratruelis ejus, in regnum ſublimatur. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Hungarica. Item Anno Leonis Græci Imperatoris ſeptimo, gens Hungarorum ſub primo Duce eo nomine Alino, ex Scythia egreſſa, ac à Pezenatis pulſa, Avaribus ejectis, Pannoniam inhabitare cœpit, quo tempore tam immanis & beluina fuiſſe dicitur, ut crudis carnibus utens, humano quoque ſanguine potaretur: quod ne cui incredibile videatur, Pezenati, & hi, qui Falones dicuntur, crudis & immundis carnibus, utpote equinis, cattinis usque hodie veſcuntur. Valent autem in ſagittarum ictibus, quibus etiam dorſa vertentes nocere ſolent: & differunt à Britonibus ſeu Friſonibus in hoc, quod illi miſſilibus, hi ſagittis nocent. (Hæc Albericus *(c)*.)

Arnulphus Imp. Franci Auſtrales, videntes Caroli Imperatoris vires ad regendum imperium validas, ejecto eo de regno, Arnulphum, filium Carolomanni fratris ejus, in regni ſolio conſtituunt Anno Domini octingenteſimo nonageſimo primo. Mundi verò MMMMDCCCXC. & regnavit annis duodecim. Iſte Arnulphus, patruo ſuo Carolo.

(a) *ad a.* 889.
(b) *ad a.* 889. 890.
(c) *ad a.* 891.

tolo ex Imperatore etiam neceſſariis egenti fiſcos in Germania delegavit, qui ſequenti Anno obiit. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Carolum illum experientiſſimum fuiſſe dicunt, unde hæc ei circa finem tentatio ad probationem eveniſſe creditur. Sequenti verò, ex quo regno pulſus eſt, anno obiit, ac in monaſterio Augienſi humatus eſt. Exhinc confuſe Romæ regnatum usque ad Ottonem fuit. Carolo enim mortuo, imperium multis modis ſcinditur, ſingulis provinciis ſingulos Reges creare cupientibus: Arnulpho tamen pars maxima ceſſit. (Hæc Epiſcopus Otto *(b)*.) Romanum imperium & regnum Francorum miſere diſcerpitur. Franci verò neglecto Carolo, filio Ludovici Balbi, vix decenni, Regem ſibi præficiunt Ottonem, filium Roberti Ducis, quem à Nortmannis occiſum ſupra diximus. (Hæc Sigibertus *(c)*.) Occidentales Franci Ottonem, Roberti filium, virum fortem, conſenſu Arnulphi Regis, Regem creant, qui multa prælia contra Nortmannos viriliter geſſit. (Hæc Epiſcopus Otto *(d)*.)

Rudolphus autem, corona ſibi impoſita, Rex Burgundionum conſtituitur, quod regnum multo tempore duravit, id eſt, CXXX. annis. (Hæc Sigibertus *(e)*.) Item Arnulphus Imperator Anno regni ſui duodecimo, ut ſcribit Sigibertus, longa ægritudine diſſolutus, vel, ut quidam ferunt, afflictus à minutis vermibus, quos pediculos vocant, adeo in corpore ejus ſcaturientibus, ut à nullo medicorum profligari poſſent, in Bavaria moritur, & monſtratur ſepulchrum ejus in monaſterio Beati Emmerammi Ratiſponæ, quod pluribus ornamentis decoravit, & poſſeſſionibus locupletavit: ut & civitatem ipſam Ratiſponenſem plurimum præ cæteris ſui regni locis dilexit, cujus etiam muros ampliavit, &c. Sequuntur longæ concertationes de regno Franciæ inter Ottonem & Guidonem & Carolum, Ludovici Balbi filium verum hæredem, quæ ob prolixitatem omiſi ſcribere.

Venerabilis Hartmannus, hujus nominis primus, cognomento Pius, vigeſimus tertius Archiepiſcopus Colonienſis, cœpit Anno Domini octingenteſimo no- 71 *Colonienſis.*
nageſimo tertio. (In quodam chronico dicitur DCCCLXXXIX.) Pontificatus Formoſi Anno ſecundo. Sedit annis triginta. (In quodam chronico dicitur triginta quinque.) Ad hunc Pontificem Stephanus, decimus Epiſcopus Leodienſis, vitam Sancti Lamberti martyris & paſſionem edidit. Sepultus eſt in Eccleſia S. Petri Colonienſis. Hæc ex Chronicis.

Poſt deceſſum Odilbaldi Beati Pontificis, Egilboldus, natione Friſo, decimus *Trajectenſis.* tertius in Epiſcopatu Trajectenſi ſucceſſit, Anno videlicet Domini nongenteſimo, Pontificatus Romani Anno primo, qui tamen pontificium parvo tempore gubernavit, & tantum decem menſes regens, ſeptimo Calendas Octobris in Domino feliciter obdormivit, qui in eadem Eccleſia tumulatus ſimiliter requieſcit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Carolus, hujus nominis tertius inter Reges Franciæ, & quartus inter Duces *Carolus Simplex Rex Galliæ.* Lotharingiæ & Brabantiæ, cognomento Simplex, filius dicti Ludovici Balbi, mortuo Ottone, regnare cœpit ſuper Francos Anno Domini nongenteſimo, Imperii Arnulphi Anno decimo, Leonis verò Imperatoris Græcorum Anno decimo quarto, & regnavit annis triginta ſeptem. (Hæc Sigibertus *(f)*.) Franci enim, Ottone Rege mortuo, Remis convenientes, Carolum in ſedem paternam reſtituerunt. Balduinus verò Calvus, Comes Flandriæ, propter Heribertum, qui Rudolphum fratrem ſuum occiderat, venire diſtulit: Attamen legatos mittit, qui Regi nuntiarent, ſe illi fidelem eſſe. Robertus etiam Comes, frater Regis Ottonis, venit ad eum, quem Rex honorifice ſuſcepit, ſimiliter fecit & Richardus. Balduinus verò Comes

(a) ad a. 891.
(b) Chron. lib. VI. c. IX.
(c) ad a. 890.
(d) Chron. lib. VI. c. X.
(e) c. I.
(f) ad a. 899.

Comes contra Regis voluntatem Peronam invaſit, ſed ſub celeritate amiſit. Rex Carolus æſtivo tempore ſuper Iſam collecto exercitu reſedit, tractaturus, quid ageret de ſuis inimicis: Balduinus verò ad illud placitum venit, volens ſibi Regem conciliare, ut Atrebatum, quam ei abſtulerat, redderet, cumque hoc contradicerent Fulco, Archiepiſcopus Remenſis, & Heribertus, Wenemarus improviſe ſuperveniens, Fulconem Archiepiſcopum cum ſuis complicibus (quod factu nefas) multis perfoſſum vulneribus interfecit, decimo ſexto Calendas Julii, corpusque ejus Remis delatum eſt, atque in Eccleſia Beati Remigii poſitum. Poſthæc ordinato Epiſcopo Herneyo Remis, Synodoque facta, omnes interfectores Epiſcopi damnantur, & à limitibus Sanctæ matris Eccleſiæ extorres redduntur. (Hæc Andreas.)

Anno iſtius Caroli vigeſimo primo Robertus Dux, frater Ottonis quondam Regis Franciæ, appetens regnum Francorum contra Carolum Simplicem, inquietam reddebat Franciam, ejusque inſtinctu omnes pene primores Franciæ adverſabantur Carolo. Walterus autem, Senonenſis Archiepiſcopus, contra Carolum unxit eundem Robertum in Regem. (Hæc Albericus *(a)*.)

Anno ejusdem vigeſimo tertio Carolus, Rex Francorum, cum auxilio Lotharingenſium, juxta urbem Sueſſionis pugnans contra Robertum, fratrem Ottonis Regis, qui contra ſe regnum Francorum invadebat, eum cum multis peremit, & ſe & Franciam Henrico Regi ſubmittit, eique in pignus perpetui fœderis & amoris mittit manum pretioſi martyris, Dionyſii Pariſienſis, auro & gemmis incluſam. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Anno ejusdem XXIV. cum Trevirenſis Eccleſia cum ſuffraganeis ſuis fuiſſet hucusque ſub Regibus Franciæ, mediante Archiepiſcopo Ruperto, pertractata pace, reddita eſt Regibus Alemanniæ. Unde Sigibertus *(c)*: Reges (ait) Henricus & Carolus apud Bunnam fœdus ineunt, & Cârolus reddidit Henrico Regi regnum Lotharingiæ, Epiſcopis & Comitibus utrinque jurando rem confirmantibus.

Anno ejusdem vigeſimo quinto Carolus, Rex Francorum, à Comite Heriberto captus, in cuſtodiam Peronæ truditur ob necem Roberti Ducis ab eo perempti. (Hæc Sigibertus *(d)*.) Nam Carolo Regi à cæde belli Sueſſionici, in quo Robertum occiderat, victori revertenti, occurrit Heribertus, infidelium nequiſſimus, & ſub fictæ pacis ſimulatione, in caſtro, quod Perona dicitur, ut hoſpitandi gratia
72 diverteret, compulit, & ſic cum dolo captum retinuit. Habebat enim Robertus ſororem ipſius Heriberti in conjugium, ex qua ortus eſt Hugo Magnus. Illic poſitus Carolus, Rudolphum nobilem Ducem Burgundionum, quem de ſacro fonte ſuſceperat, unà cum conſilio Hugonis Magni, filii Roberti ſupradicti, & procerum Francorum in regnum ſublimavit. Idem autem Carolus ſimplex, Rex Francorum, ob longam incarcerationem ſub cuſtodia Heriberti exul & martyr moritur, ſepultus in Baſilica Sancti Farcei confeſſoris, quæ eſt in eodem caſtro. (Hæc Andreas.) Item Guido, Vincentius & Hugo ſcribunt, Heribertum iſtum habuiſſe ſororem Roberti à Carolo perempti, licet Andreas contrarium ponat. (Hæc Collector.) Carolus ille Simplex reliquit filium Ludovicum, ex Ogina, filia Eduardi Regis Angliæ. Fuit autem Carolus Simplex ſextus Rex Francorum in iſta ſecunda genealogia, quæ dicitur Carolenſium, & decimus Dux in recta linea genealogiæ Ducum Lotharingiæ & Brabantiæ. (Hæc ex Chronicis.)

Defuncto quidem Egilboldo Pontifice, Dominus Rathbodus, urgente Rege Romanorum Arnulpho, decimus quartus Trajectenſis, invitus conſecratus eſt Epiſcopus Anno Domini nongenteſimo primo, vir veraciter ſanctus, doctus, pius, & admodum ingenuus. Fuit enim Rathbodus Rex Friſiæ, quondam ipſius matris

(a) ad a. 920.
(b) ad a. 922.
(c) ad a. 923.
(d) ad a. 924.

tris atavus, & Guntharius vigeſimus primus Archiepiſcopus Colonienſis, ejusdem
avunculus, interpretantur hoc nomen Ratbbodus in idiomate Germanico idem,
quod conſilii nuntius in Latino. Fuit enim hic Epiſcopus magni conſilii angelus,
in palatio Caroli Regis advocatus, & per Nannonem in ſeptem artibus excellenter
imburus, qui flores eximios tam de Willibrordo, quam de Bonifacio compoſuit.
Ac integrum officium de translatione Sancti Martini ſimiliter edidit. Iſte antiſtes,
poſtquam Trajectenſis Pontificii ſacræ religionis ſuſcepit babitum, vacabat indeſi-
nenter orationibus, eleemoſynis, & abſtinentiis ad vitæ ſuæ terminum. Nam,
cum ſui convivales vina potarent ad menſam, ipſe ſolus lympidam occulte bibit
aquam, quod Gummarus quidam attendens, rogavit Epiſcopum, ut ſibi guſtare
de ejus poculo liceret. Sed Beato viro non conſentiente, jam dictus Gummarus
Epiſcopalem ſcypbum clam accepit, & magnum hauſtum ex eo ſumpſit. Et ecce
ſtupendum miraculum. Nam & eadem aqua repente mutata eſt in vinum opti-
mum: qua de cauſa tentator imploravit extemplo veniam, ſed Beatus Epiſcopus
ex hoc prodigio non ſibi, ſed Deo dedit gloriam.

Iſte præſul egregius Danantiæ ſedere conſuevit, quæ civitas Trajectenſis per
Danorum auſteritatem omnino deſolata fuit. Accidit autem, cum Epiſcopus una
dierum Trajectum adiret, & ibidem loca Sanctorum cum devotione viſitaret, ut
Dani potenter occurſantes, in contrarium obſiſterent, prohibentes, ne ulterius
tranſiret: quos Sanctus Epiſcopus paterne ad fidem catholicam devote ſuſcipien-
dam, & à crudeli ſtrage Chriſtianorum pie deſiſtendum commonuit. At illos
tortores magis exaſperatos, & acerbam necem Sancto viro comminatos, poſt-
quam, ut perditionis filios, præſul excommunicavit & maledixit, fulmineus ignis
mox à cœlo deſcendens miſerabili morte vivos abſumpſit: ut Cbriſtiani, hoc viſo
miraculo, conſtanter in eos cum armis irruerent, & reſiduam Danorum catervam
Trajecto cum victoria profugarent.

Sanctus is Epiſcopus propbetico etiam ſermone claruit, qui multa futura ſe-
cretariis ſuis edidit. Venerabilis enim Baldricus, juvenis bonæ indolis, quodam
tempore duos clericos ſuæ patriæ ad præſentiam ejusdem Epiſcopi deduxit, poſtu-
lans, ut ab Epiſcopo promoverentur ad ordinem Sacerdotii. Beatus verò Pontifex
ore rotundo ſubridens, ait, Fili dilecte, anno vertente tertio, me defuncto, præ-
ſentis Eccleſiæ tu paſtor eris, & hos clericos propriis manibus ad ſacerdotii gradum
promovebis, & tam aulam quam urbem Trajectenſem ad ſtatum priſtinum repa-
rabis. Demum idem Rathbodus Epiſcopus apud Trentam magna affectus ægritu-
dine, lecto decubuit, cui mater miſericordiæ virgo Maria cum ſplendore radioſi
luminis apparuit, comitata ab Agnete & Cæcilia virginibus, & in hunc modum ve-
nerando Pontifici loquens, Fili chariſſime, ne formides me videre præſentem, 73
quam in magna devotione ſæpe ſalutaſti abſentem. Securus eſto, quia hanc infir-
mitatem evades, veruntamen in præſenti ſeculo non diu manebis: Et ecce ſplen-
dor immenſæ claritatis evanuit, & fragrantia redolentis odoris invaluit. Beatus er-
go Pontifex ab eadem convaleſcens ægritudine, aliquos familiares ſuos, cujusmo-
di pulcbritudinis vel effigiei Regina cœli virgo Maria fuiſſet, edocuerat: qui debinc
Trentam exiens, ac in Otmarcbem ſine languore lecto decumbens, hanc antipho-
nam *(ecce laude digna)* in honorem Sancti Martini legit, & tertio Calendas Decem-
bris feliciter à ſeculo tranſmigravit. Iſte Sanctus Epiſcopus in gravi Danorum per-
ſecutione annis viginti ſeptem Trajectenſem gratioſe rexit Eccleſiam, qui per cle-
rum & populum bonorifice tumulatus, requieſcit apud Davantriam, ubi tanti con-
feſſoris interceſſione Deus indigentibus beneficia largitur, & frequenter multa
miracula cum virtutibus operatur. (Hæc ex Chronicis.)

Mortuo itaque Arnulpho Imperatore, ſucceſſit Ludovicus hujus nominis ter-
tius, filius ejus, Anno Domini nongenteſimo tertio, Mundi verò MMMMDCCCLII.
& regnavit annis decem. In iſto Ludovico incepit deficere progenies Caroli Ma-
gni in regno Germaniæ, & ceſſaverunt Franci imperare, cœperuntque tempore

Ludovicus filius Arnulphi Imp.

iſtius

iſtius Ludovici Itali imperium arripere. Exemptum enim imperium à Francis fertur ad Italos, ut ſentiunt Romani: quia Francigenæ non adjuvabant Romanam Eccleſiam contra Longobardos rebellantes, & multas injurias inferentes. (Hæc ex Chronicis.)

Anno Ludovici primo, Ungarorum gens barbara, quæ quibusdam cluſis remota, nec ad meridianam, nec ad occidentalem plagam exeundi antea habuerat facultatem, per Arnulphum ruptis cluſis emiſſa, quæ Arnulpho vivente aliquantulum temperaverat rabiei ſuæ, modò eo mortuo, per totam Galliam, Germaniam, Italiamque, ut fera tempeſtas diffunditur. (Hæc Sigibertus *(a).*)

Ludovicus itaque Rex, gentis ſuæ depopulationem ex Hungarorum crudelitate ſentiens, ſuorum omnium animos excitat, & metu pœnæ conſtringit, ut ſi bello, quod tunc acturus eſſet, officio ſuo quenquam deeſſe contingeret, laqueo vitam finiendam ſciret. Innumerabilis denique illa gentis peſſimæ collectio copiis hujus obviam properare feſtinat, nec videas ſitientem animam ardentius bauſtum laticis gelidi, quàm prælii diem gentem hanc crudelem appetere. Neque enim haud aliud, quàm dimicaſſe juvat. (Hæc Luithprandus *(b).*)

Anno ejuſdem tertio, Ungari ſuperioris anni victoria elati, regnum Ludovici ſub tributum redigunt. Item hæc dicit Epiſcopus Otto, quod Ungari, commiſſo cum Bajoariis bello, Ducem eorum Leopoldum, Arnoldi Ducis patrem, occidunt, ac inde per totum regnum diffuſi, Allemanniam, Franciam, Saxoniam, Turingiam percurrunt, qui etiam Longobardiam pervagantes, incolas terræ occurrentes ſagittis perimunt, crudeliterque depopulata provincia, ad propria revertuntur. (Hæc Epiſcopus Otto *(c).*)

Item Regino, Abbas Prumienſis, Chronicon ſuum à nativitate Domini inchoatum usque ad hunc annum perduxit. Abbatia Cluniacenſis fundata eſt. Wilhelmus Pius, Dux Aquitaniæ, in fundatione Cluniacenſis multa bona contulit. (Hæc Albericus *(d).*) Eclipſis Solis accidit in diebus litaniarum, ſexto Nonas Maji, quarta feria, circa horam diei octavam, & permanſit hora fere dimidia adeo obſcura, ut ſtellæ in cœlo clariſſime viſæ ſint. (Hæc Elimandus.)

Anno decimo Ludovicus, rex Germaniæ, moritur, qui propter tyrannorum in Italia inſolentiam, & malorum concurſum, non meruit Imperialem benedictionem. (Hæc Sigibertus *(e).*)

Hollandica. Cum Theodericus, primus Comes Hollandiæ, defunctus eſſet, Theodericus, filius ejus unigenitus, ſecundus Hollandiæ Comes, hæreditarie ſublatus fuit, ducens in uxorem Hildegundam (ut creditur) filiam Ludovici Regis Franciæ, de qua genuit Arnulphum Comitem, Sanctum Egibertum, ſeptuageſimum quartum Archiepiſcopum Trevirenſem, & Arlindim puellam venuſtatis eximiæ. Cœpit
74 autem prædictus Comes Theodericus Anno Domini nongenteſimo primo, Imperii verò Arnulphi Anno undecimo, & rexit comitatum annis octoginta octo, qui poſt obitum patris ſui cum Friſonibus diſcordare cœpit, quos tamen triumphali gladio ditioni ſuæ ſubegit: Quapropter idem Comes lapideum in Egmunda monaſterium conſtruxit, & amotis monialibus, plantavit ibidem de religione Sancti Benedicti monachorum collegium, qui continue Deo devotum obſequium impenderent, & cum opus eſſet, diris Friſonum inſultibus obſiſterent. Iſte ergo Comes Egmundenſem Eccleſiam largis ditando poſſeſſionibus, obtulit hiſtoriam tripartitam, & textum quatuor Evangeliſtarum auro fulvo, precioſiſque lapidibus circumtectum. Nihilominus Hildegunda Comitiſſa ſimiliter eidem Eccleſiæ de liberali munificentia ſuper altare N. totum aureum cum variis gemmis incomparabilis

(a) ad a. 903.
(b) lib. II. c. I.
(c) lib. VI. c. XIV.
(d) ad a. 910.
(e) ad a. 912.

lis pretii valde fulgidum obtulit. De cujus cacumine lapis, ut fertur, Oſtilarius furtive ſublatus fuit, qui nocturnis temporibus totum ſacrarium radiis emicantibus illuſtravit.

Iſto etiam tempore Sanctus Hieron, per Diœceſanum Epiſcopum & Comitem Theodericum, cum miraculis in Egmundam translatus eſt, qui pridem à Danis in Nortich martyrii palmam conſecutus erat. Tandem Theodericus, hujus nominis ſecundus Comes Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ, pridie Nonas Maji requievit in Domino, ſepultus apud patrem in monaſterio Egmundenſi. Iſte Theodericus cum patre ſuo comitatum Hollandiæ centum viginti quinque annis glorioſe rexit, & crudeles Danos de finibus ſuis potenter abegit. Hildegundis autem ſua contoralis tertio Idus Aprilis obdormivit in Chriſto, ſepulta apud antedictum monaſterium cum marito ſuo. (Hæc ex Chronicis Comitum Hollandiæ.)

Stephanus, filius Comitis Salinenſis, Doctor Sacræ Theologiæ, & excellens Poeta, & in Eccleſia Metenſi Canonicus, trigeſimus nonus Epiſcopus Tungrenſis & Leodienſis efficitur Anno nongenteſimo quarto, Pontificatus Benedicti, hujus nominis quarti, Anno ſecundo. Sedit annis octodecim. Reſponſoria, quæ modo cantantur de inventione Sancti Stephani, fecit. Vitam Beati Lamberti multò pulchrius dictavit: Reſponſoria & antiphonas, quæ in ejus ſolennitate cantantur, edidit. Item ad Robertum, Metenſem Epiſcopum, ſcripſit capitularium librum, in quo capitula reſponſoria, verſus, collectæ per ſingulas horas diei & noctis per totum annum diſtinguuntur, quo nunc utuntur plurimæ Eccleſiæ. Fecit & reſponſoria de Sancta Trinitate: propter quod Richarius, ſucceſſor ejus in Eccleſia Sancti Lamberti, altare in honorem Sanctæ Trinitatis ſuper ſepulchrum ejus erexit Anno Domini DCCCCXXXII. *Leodienſia.*

Anno præſulatus Stephani ſexto, qui eſt annus ſalutis nongenteſimus nonus, ſexto Idus Februarii paſſus eſt in Hoyo Mengoldus, Comes Hoyenſis, Dux & martyr, vir ſanctus: qui, omnibus relictis, militiæ renuntiavit (ut & Giſla uxor ejus ſacrum velamen ſibi impoſuerat) peractaque ſeptenni pœnitentia, nudis pedibus ſacra loca circumeundo, tandem reverſus admonitione divina, occiſus eſt à nequam hominibus.

Iſtius tempore floruit Sanctus Gerardus, Abbas & fundator cœnobii Bronii, filius Comitis Namurcenſis ex Plectrude, ſorore ipſius Stephani: quò corpus Leodegarii & lapis, ſuper quem Beatus Dionyſius miſſam in carcere celebravit, & corpus Sancti Eugenii, Apoſtolorum diſcipuli & Epiſcopi Toloſani, tranſlati ſunt. Obiit Stephanus Epiſcopus decimo quarto Calend. Junii. Sepultus in Eccleſia S. Lamberti. (Hæc ex Chronicis.)

Venerabilis Tuberus creatus eſt ſeptuageſimus Archiepiſcopus Trevirenſis Anno Domini nongenteſimo ſeptimo, Pontificatus Benedicti quarti Anno tertio, & præfuit annis ſexdecim. Iſte fecit & complevit librum decretorum ad Epiſcopum Virdunenſem Dodonem. (Hæc ex Chronicis.) *Trevirenſia.*

Item apud Conſtantinopolim Leone Imperatore mortuo, Conſtantinus filius ejus, & Alexander frater ipſius Leonis, imperare cœperunt Anno Domini nongenteſimo quinto. Regni Ludovici Regis Germaniæ, hujus nominis tertii, Anno tertio, & imperavit anno uno. (Hæc Sigibertus (a).) 75

Defuncto Ludovico Rege, Otto Saxonum Dux, avus magni Ottonis, ab omnibus petitur Princeps, ſed vir clariſſimus, tanquam ſenio gravis, Rex fieri recuſabat. Conradus ergo, Conradi, quem Albertus occiderat, filius, & non Ludovici Regis, (ut quidam ſcriptores ponunt) conſilio Ducis illius Ottonis, conſenſu omnium, Orientalis Franciæ Rex creatur: quem nonnulli Ludovici fratris filium fuiſſe dicunt, & ob hoc eum noviſſimum in familia Caroli ponunt. (Hæc ex Chronicis.) *Conradus Imp.*

(a) *ad a. 904.*

Conradus iſte, Francorum ex genere oriundus, vir erat ſtrenuus, bellorumque exercitio traditus. (Hæc Luithprandus *(a)*.) Regnavit annis ſeptem, qui & ipſo caruit benedictione Imperiali. Cœpit autem Anno Domini nongenteſimo decimo tertio, & mundi MMMMDCCCLXII. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Tandem Conradus Rex moriens ſeptimo Anno regni ſui, præſentibus regni Principibus, præter Saxonum Ducem Henricum, qui adverſarius ejus fuerat, omnes ad concordiam invitans, coronam, ſceptrum, & cuncta regalia eidem Henrico transmiſit, rogans omnes & obteſtans, ut eum eligerent, & ſuum Dominum conſtituerent. Qui regiæ dignitatis culmen & prius humiliter declinavit: at paulo poſt non ambitioſe ſuſcepit. Verum niſi pallida mors, quæ pauperum tabernas regumque turres æquo pulſat pede, Conradum Regem tam citò rapuiſſet, is fuiſſet, cujus nomen mundi nationibus imperaret. (Hæc Luithprandus *(c)*.) Deinde igitur primo ſeparatur & deficit penitus imperium Romanum à ſtirpe Regum Francorum, qui poſtea tantummodo ſuper Brabantiam & Lotharingiam gubernarunt, idque non diu: Nam poſtea malis ingruentibus, ſola vix Brabantia veræ ſtirpi Carolorum remanſit, ut patebit. (Hæc Collector.)

Henricus Auceps Imp. Henricus, hujus nominis primus inter Reges Teutonicorum, filius Ottonis Ducis Saxoniæ, poſt Conradum cœpit Anno Domini nongenteſimo vigeſimo, Mundi verò MMMMDCCCLXIX. regnavitque apud Teutonicos ſolum annis octodecim, unde nec ipſe inter Imperatores computatur, quia non regnavit in Italia, nec per Papam fuit coronatus. (Hæc Bernhardus.)

Iſtum Henricum, cum unctio & diadema offerretur, reſpondiſſe ajunt, ſatis ſibi eſſe, ut præ majoribus ſuis Rex dicatur, & deſignetur annuente divina pietate: ſed ad meliores ſe pertinere talia, nec ſe tanto honore dignum eſſe. Placuit iſte ſermo coram univerſa multitudine, eoque Rex tanto libentius fuit appellatus. Alia Chronica dicunt: Dum legati ad eum venirent, invenerunt eum ante horreum ſedentem, & retia, quibus aves caperet, texentem, unde poſtea vocatus fuit Auceps: Sic igitur, licet renueret, Rex fieri cogitur. Sed quia juraverat, nunquam ſe coronam geſtaturum, noluit coronam capiti imponere, ſed penes ſe coronam ferri juſſit. (Hæc ex Chronicis.)

Iſte Henricus Rex habuit uxorem, nomine Mechtildem, ſupra modum humilem & miſericordem, quæ totam ſtirpem Saxonum ſua nobilitavit virtute, quæ erat filia Theodorici, Comitis de Aldenborch, qui Theodericus habuit tres fratres, videlicet Widekindum, *Vnivedum & Remberum, & erant de ſtirpe Widekindi, Ducis Saxoniæ & Weſtphaliæ, quem Carolus Magnus fecerat Chriſtianum. Prædicta Mechtildis peperit Henrico Regi tres filios, videlicet Ottonem, qui poſt eum imperavit, Henricum, qui poſtea factus eſt Dux Bavariæ, & Sanctum Brunonem, qui factus eſt Archiepiſcopus Colonienſis, & cum hoc Dux Lotharingiæ. Henricus Rex condidit Goslariam, Quidalinborch & Miſniam civitatem, quam à Rivo ibi ſurgente ita nominavit: Merſeburgenſem civitatem muro cinxit. Mechtildis verò uxor fundavit monaſterium in Northuſen. (Hæc Gobelinus *(d)*.)

**Vinnedum.*

Iſta Sancta Mechtildis Regina poſt obitum viri ſui diu in viduitate permanſit, & monaſteria & hoſpitalia plura fundavit, in adverſis patientiſſima, in orationibus ita pervigil, ut totum pſalterium ante matutinas abſolvere ſoleret. Tan-
76 dem ſpiritu prophetiæ mortem prædicens, migravit ad Chriſtum, Sanctam ſobolem relinquens in conſolationem totius Eccleſiæ. (Hæc Collector faſciculi temporum *(e)*.)

Anno

(a) Chron. lib. II. c. VII.
(b) ad a. 912.
(c) Chron. lib. II. c. VII.
(d) æt. VI. c. XLVIII.
(e) ad a. 934.

Anno Henrici Regis ſecundo Spitignæus, Dux Bohemiæ, ad fidem Chriſti converſus, juſte & religioſe in Bohemia regnat, & poſt eum Wenzelaus filius ejus, & poſt Wenzelaum Wenzelaus rurſus filius, juſtitia & ſanctitate præclarus, cui frater Bolizlaus nimis adverſabatur. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Iſto tempore floruit in Anglia Aurelianus, Carthuſienſis Archiepiſcopus. (Hæc Albericus.)

Anno ejusdem Henrici Regis decimo ſexto, in Genuenſi urbe fons ſanguinis largiſſime fluxit, portendens forte urbis ipſius imminentem ruinam, quæ eodem anno ab Africanis cum claſſe illuc venientibus capta, cunctis civibus (exceptis parvulis ac mulieribus) captis & occiſis, theſaurum etiam totum amiſit. Rex Henricus Danos, qui per piraticam Friſones incurſabant, vincit & tributarios facit, & Chnipam regem eorum ad baptiſmum adducit.

Anno decimo octavo ejusdem Henrici prodigia apparuere. Sol ſereno cœlo obſcuratur, per feneſtras verò domorum radios quaſi ſanguineos immittit: Mons, ubi poſtea Henricus ſepultus eſt, flammas multis in locis evomebat. Item hominis cujusdam ſiniſtra manus ferro amputata, poſt annum pene integrum ei dormienti reſtituta fuit, cui, pro ſigno miraculi, linea quaſi ſanguinea loco conjunctionis relinquebatur. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Eo tempore Rex Henricus in caſtello, (quod eſt in Turingorum & Saxonum confinio, & dicitur Hyemillenua *(c)*) graviſſima valetudine correptus, migravit ad Dominum, cujus corpus in Saxoniam deportatum in nobiliſſimarum ac religioſiſſimarum monaſterio puellarum, quod in ipſius regis prædio ſitum, Quitelingaburg vocatur, intra Eccleſiam cum maxima veneratione eſt repoſitum, ubi & venerabilis ejus conjunx regnique conſors ex eadem gente, nomine Mechtildis, ultra omnes, quas videram & audiveram matronas, pro delictorum expiatione celebre exequiarum officium vivamque Deo hoſtiam offerre non deſinit. (Hæc Luitprandus *(d)*.)

Venerabilis Rupertus, filius Theoderici Saxoniæ Ducis, frater Mechtildis Reginæ Allemanniæ, factus eſt ſeptuageſimus primus Archiepiſcopus Trevirenſis, Anno Domini nongenteſimo vigeſimo primo, Pontificatus Joannis decimi anno quinto, & præfuit annis triginta novem. Iſte corpus Sancti Severi, de quo in primo libro dialogorum legitur, de Italia tranſtulit, quod per Moſellæ fluminis alveum, divino famulante nauclero, transvectum in locum, qui Hartonis portus dicitur, appulit, ubi à fratribus monaſterii Sancti Martini de Pago nomine Megine ſuſceptus, & in eodem monaſterio conditus eſt. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) *Trevirenſia.*

Venerabilis præſes Wickfridus, vigeſimus quartus aſcendit ad cathedram pontificalis dignitatis Colonienſis Eccleſiæ, Anno Domini nongenteſimo vigeſimo tertio, Pontificatus Joannis decimi Anno ſeptimo. Et præfuit annis triginta. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) *Colonienſia.*

Venerabilis Richarius, Abbas Prumienſis & Stabulenſis, à Carolo Simplici, Rege Francorum, per authoritatem Papæ Joannis decimi ordinatur quadrageſimus Epiſcopus, & undecimus Leodienſis repudiato Halduino, qui pecunia data Duci Giſliberto Bullonienſi, ambiebat ab eo Epiſcopatum. Cœpit autem Anno Domini nongenteſimo vigeſimo ſecundo, Pontificatus Joannis hujus nominis decimi Anno ſexto, & præfuit annis viginti quatuor. Is erexit altare ante corpus Sancti Lamberti, & Eccleſiam Beati Petri Leodienſem, ad pedem publici montis ſitam, per Nortmannos tempore Franconis Epiſcopi deſtructam, reparavit, & vehementer eam ditavit, nigrisque monachis, qui antea ibi erant, cedere juſſis, ædificiis ampliavit, tri- *Leodienſia.*

(a) ad a. 921.
(b) ad a. 937.
(c) Memleben intelligitur ad Unſtrutam. *DITMARUS lib. I. p. 318.*
(d) *Chron. lib. IV. c. ult.*

ginta ibi conſtitutis Canonicis, quibus patrimonium ſuum in parochia Metenſi contulit. Ædificavit etiam ſuper rivulum Legiam, juxta Eccleſiam Sancti Pe-
77 tri, Eccleſiam parochialem ad honorem Beati Servatii, Anno Epiſcopatus ſui decimo nono. Refert enim antiquitas, quondam ibi fuiſſe parvam Eccleſiam in honorem Sancti Petri fundatam: quam cum Sanctus Servatius intraſſet, per revelationem divinitus accepiſſe futurum, ut in eodem loco à quodam ejus ſucceſſore nomini ſuo Eccleſia ædificaretur, qui Deo gratias retulit, & baculo ſuo locum ſignavit, & ibidem de rupe oratione ſua fontem excitavit, qui ductus per canalem ſub terra, usque hodie potum habitatoribus præbet. Totam decimam de Auzi & Hembri cuſtodiæ beati Petri contulit: Reædificavit etiam per diœceſim ſuam, ſicut & prædeceſſores ſui, Stephanus & Franco, plures Eccleſias à Nortmannis deſtructas, interfectis abbatibus, monachis & monialibus, in quibus novenos inſtituerunt clericos, inter quos unum ſtatuerunt, qui Eccleſiæ curam gereret, & Eccleſiæ de perſonis & bonis provideret, & hoſpitalitatem tam præſens quam abſens exhiberet: quem abbatem ſecularem vocaverunt, ne antiqua devotio deperiret. Et bi abbates dicuntur Capellani Epiſcopi, qui per menſes ſingulos debent cum eo eſſe, & horas decantare: Et ſunt iſti: Prima abbatiarum eſt Sanctæ Mariæ Sanctique Lamberti: Secunda, Eckenſis: Tertia Amanienſis: Quarta, Sancti Domitiani Hoyenſis: Quinta, Sancti Severi Meſſenſis: Sexta, Sanctæ Mariæ Crinacenſis: Septima, Haledini Cellenſis: Octava, Sanctæ Mariæ Dionantenſis: Nona, Sanctæ Mariæ Namurcenſis: Decima, Sanctorum Petri & Bertinini Maluyenſis: Undecima, Sancti Petri Aluenz: Duodecima, Sancti Theodardi * Tudurenſis: Tredecima, Sancti Rimoldi Mechlinienſis Cameracenſis diœceſis. Obiit Richarius decimo Calendas Auguſti, ſepultus Leodii in Eccleſia Sancti Petri in parte ſiniſtra, &c.

** Tridunenſis.*

Trajectenſia.

Venerabilis Baldricus, filius (ut quidam tradunt) Rixfridi Comitis Clivenſis, qui princeps erat egregius, ſecundum Beati Rathbodi vaticinium, Trajectenſis decimus quintus electus eſt Epiſcopus Anno Domini nongenteſimo vigeſimo octavo, Pontificatus Joannis decimi Anno duodecimo, & præfuit annis quadraginta novem. Iſte Baldricus impetravit ab Ottone, primo Rege Romanorum, confirmationem omnium bonorum, jurium, & privilegiorum Eccleſiæ Trajectenſis per diverſos Imperatores & Reges conceſſorum, & anno præſulatus ſui octavo, effugatis Danis, civitatem ſuam turritis mœnibus ſtrinxit, excelſis propugnaculis munivit: incenſas Eccleſias refecit, ac aulam cum cæteris ædificiis obrutis honeſtiſſime reparavit.

Anno præſulatus ſui triceſimo nono, Baldricus Epiſcopus, tranſcendens Alpes venit in Italiam, ubi pro quibusdam neceſſitatibus Eccleſiæ Imperatoris Ottonis exquiſivit præſentiam. Demum idem antiſtes valedicens Regi, corpora Sanctorum martyrum, Pontiani, Benigni, & Agnetis ſecum transtulit, ac eadem in Eccleſia Trajectenſi cum ingenti devotione repoſuit: Inſuper & idem Epiſcopus corpora Sanctorum Werenfridi, Lebuini, Plachelmi, Wironis, Othgeri, Adulphi & Rathbodi per myſticam revelationem invenit: De quibus Sanctis Patronis Trajectenſem Eccleſiam glorioſius adornavit. Tandem idem Baldricus, felicis recordationis Epiſcopus, ſexto Idus Januarii grandævus migravit ad Dominum, & ad majorem Eccleſiam honorifice devectus, & ibi ſumptuoſis exequiis cum præteritis Sanctis patribus inhumatus eſt. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Ludovicus Rex Galliæ, Caroli Simplicis filius.

Ludovicus, hujus nominis quartus, Caroli Simplicis filius, in Franciam reverſus, & licet ærumnoſe, tamen in regnum reſtitutus, regnavit annis viginti ſeptem. Cœpit autem Anno Domini nongenteſimo vigeſimo nono, Regni Henrici hujus nominis primi Anno decimo. (Hæc Sigibertus (a).) De quo in geſtis Ducum Brabantiæ ſic habetur. Franci, deſtinato Wilhelmo Senonenſi Archiepiſcopo, in Angliam

(a) ad a. 928.

Angliam accerſunt Ludovicum, Caroli Simplicis filium, quia ſolus ipſe reliquus erat, propinquior coronæ regni: quibus tamen mater ejus annuere detrectabat, donec adhibita firmitate, ſub præſtito juramento, promitterent, Regem ſe illum creaturos: quod cum factum fuiſſet, venit Ludovicus in Franciam, & apud Laudunum à Remenſi Archiepiſcopo conſecratus eſt. 78

Anno ejusdem Ludovici ſexto, Sol horribilem eclipſim paſſus eſt feria ſexta, hora dici tertia. Item Ludovicus, Rex Francorum, à Ducibus ſuis circumventus, à Nortmannis capitur, & conſilio Hugonis Lugdunum miſſus, publicæ cuſtodiæ traditur: Carolomannus verò major filius ejus, à Nortmannis abductus, Rotomagi moritur.

Anno ſequenti Rex Otto cum triginta duabus legionibus Franciam ad liberandum Ludovicum aggreditur, & Ludovicus ejus metu à cuſtodia relaxatur, Rex Otto Lugdunum capit: Hugonem intra Pariſios concludit: Remini capit: Hugonis nepote, qui Epiſcopatum uſurpaverat, expulſo, legitimum Epiſcopum reſtituit, & usque Rotomagum potenter procedit, & caſtellis ac urbibus, quas ceperat, Ludovico redditis, in Saxoniam redit.

Anno ejusdem viceſimo ſecundo, Rege Ottone ſecundam expeditionem in Franciam parante, Hugo virtutem ejus non ferens, juxta fluvium Charum ei occurrit, & pacto pacis ſecundum nutum Regis facto, manus ei dedit. Tandem Ludovicus Rex Anno regni ſui XXVII. Ottonis primi XVIII. obiit. De quo ait Guido: Rex Ludovicus Remos à Lauduno deſcendens, dum ſecus littora fluminis Axonæ, dum à junioribus ſuis viſum proxime lupum, ut inviſum animal ſectatur, ab equo currente & mox ruente graviter attritus, militari in feretro Remos devehitur, ibique defungitur, & apud Sanctum Remigium ſepelitur: Uxor quoque ejus Regina Gerberga ſepulta eſt poſtmodum in eadem Eccleſia, ubi multa bona de ſuis contulit, videlicet Prioriam de Condes, Lingonenſis diœceſis, Prioriam de Marchia, diœceſis Leodienſis juxta Trajectum, & multas alias per diverſa loca. (Hæc Goblinus *(a)*.)

Otto primus Imp.

Poſt Henricum imperavit Otto primus, qui cœpit Anno Domini nongenteſimo trigeſimo octavo, Mundi verò MMMMDCCCLXXXVII. Et imperavit annis triginta ſex. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Cum Otto poſt mortem patris ſui Aquisgranum cum Epiſcopis cauſa coronæ regni ſuſcipiendæ veniſſet, enata diſcordia fuit, quis eum deberet coronare: Cum Archiepiſcopus Trevirenſis, quia locus coronationis eſſet in provincia ſua, ad ſe pertinere diceret. Sed tandem concorditer conceſſerunt illa vice duntaxat poteſtatem Archiepiſcopo Moguntino, qui magnæ literaturæ & ſanctitatis erat, qui & coronavit eum. (Hæc Goblinus *(c)*.)

Anno regni Ottonis primo, Princeps Bohemiæ Wenzelaus, vir Sanctus, martyriſatur à fratre ſuo Bolizlao, ambitione præripiendi principatus ſeducto. In cujus ultionem Rex Otto bellum Bolizlao indixit, & longa inter eos contentio per quatuordecim annos protracta eſt. (Hæc Sigibertus) Prædictus verò S. Wenzelaus, licet eſſet princeps & dominus, tamen tantæ humilitatis & devotionis fuit, ut cum quodam ſervo clam de nocte ad propriam ſylvam iret, & propriis humeris ligna deferens, ante fores viduarum & pauperum clam deponeret, colligebat & ſpicas noctu de agro ſuo, & clam virga excutiens, & propria manu hoſtias faciens, per Eccleſias diſtribuebat. Wenzelaus poſt trecentos paſſionis ſuæ annos Regi Danorum Henrico quieſcenti per viſum apparuit, eique, quod ſuo genere mortis mori deberet, revelavit, præcipiens, ut in honorem illius, qui Wenzelaus olim dicebatur, monaſterium conſtrueret: qui Rex à ſomno conſurgens, ſtupefactus de viſione, cœpit de Sancto Wenzelao, de quo nunquam ante audierat, ex Epi-

(a) neque tamen apud Gobelinum de hac extat.
(b) ad a. 937.
(c) ad a. 938.

ſcopis & aliis, quis eſſet, perquirere: Et cum intellexiſſet, fuiſſe principem Bohemiæ, & à fratre occiſum, erexit in honorem ipſius, in Nivalia Ciſtercienſis ordinis, magnarum poſſeſſionum monaſterium: Sed antequam conſummaſſet, juſſu fratris ſui Abel dicti, ſicut Sanctus revelaverat, peremptus eſt. (Hæc ex Chronicis.)

Anno Ottonis ſecundo, Italiam vexat hæreſis Anthropomorphitarum, id eſt, corpoream formam Deum habere dicentium: contra quam Ratherius, Veronenſium Epiſcopus, & verbis & ſcriptis reclamabat.

Anno ejusdem Ottonis quarto, orta eſt diſſenſio inter principes de varietate legis, utrum avis ſuperſtitibus, filii filiorum poſt patres defunctos adire hæreditatem, an exhæredatis fratruelibus (fratrum mortuorum liberis) hæreditas ad viventes pa-
79 truos redire deberet: Ubi ex Ottonis Regis, omniumque principum ſententia, cognitio veritatis commiſſa gladiatorio judicio fuit, ceſſitque victoria his, qui cenſebant, mortuorum fratrum filios venire ad hæreditatem cum patribus debere.

Anno regni ejusdem Ottonis octavo, Archiepiſcopus Fridericus clauſtrum S. Petri Moguntiæ conſtruxit.

Anno ejusdem decimo tertio, per loca Galliæ & Germaniæ plurimi & magni terræ motus facti ſunt.

Anno ejusdem decimo nono, in Italia lapis miræ magnitudinis ac tempeſtate turbulenta de cœlo jactus, ingens miraculum videntibus præbuit: Templa plerisque in locis valida tempeſtate concuſſa ſunt: utriusque ordinis ſacerdotes ictu fulminis interierunt, & plura horrenda dictu portenta in cœlo monſtrata ſunt.

Anno vigeſimo ſecundo ejusdem, prodigioſa res multos terret & à vitiis coercet, notis crucis in veſte plurimorum apparentibus, quorundam autem veſtibus quaſi lepra ſordentibus.

Anno ejusdem Ottonis vigeſimo nono, Danis, qui Chriſtum & idola ſimul colebant, cum Popone clerico in convivio de Dei & Deorum cultu altercantibus, & Danis aſſerentibus, Jeſum Chriſtum eſſe quidem Deum, Deos verò alios majores & antiquiores illo eſſe. Popone verò econtra affirmante, Jeſum Chriſtum ſolum verum Deum eſſe, unum in ſubſtantia, trinum in perſonis, Rex Danorum Araldus indixit clerico, ut fidem à ſe propoſitam probaret teſtimonio veritatis: quo annuente, ingentis ponderis ferrum valde ignitum manibus illius ferendum imponitur; quod cum clericus usque ad congregationem omnium absque ulla læſione tuliſſet, Rex penitus abjecta idololatria, ſe ſuosque ad colendum verum ſolum Deum convertit; Clericus verò ad Epiſcopatum promotus eſt, &c. Item iſte Imperator Otto, ſecundum Sigibertum in terra Saxonica venas auri & argenti primus induſtria ſua apetuit & invenit, &c.

Item circa annum Domini nongenteſimum ſeptuageſimum primum, fuit mulier in Waſconia ab umbilico ſurſum diviſa, duo pectora & duo capita habens, uno comedente vel dormiente, alterum quandoque neutrum faciebat, vixeruntque ambo multo tempore, nec ſimul ambo mortua. Hæc Martinus. Iſte Otto Imperator, omnibus bene compoſitis, reverſus ex Italia, Paſcha Domini Quidtilburgi celebrans, ac inde Martianopoli aſcenſionem Domini ex more celebrans, morbo tertia ante Pentecoſten feria correptus, Imperii Anno undecimo diem ultimum clauſit, regni verò Anno trigeſimo ſexto. Qui Metropolim Magdeburgenſem, ubi adhuc cultu regio humatus cernitur, plurimis ornamentis decoravit. Iſte glorioſus Imperator de innumerabilibus quaſi præliis triumphavit in Francia, Italia, Ungaria, Bohemia, Bavaria, &c. quæ propter nimiam prolixitatem omiſi ſcribere, ut etiam reliquias, quas diverſorum Sanctorum diverſis temporibus ex Italia ad diverſa tranſtulit loca, brevitatis cauſa non aſcribo.

Leodienſia. Venerabilis Hugo, hujus nominis primus, vir in omnibus clarus, ordinatur quadrageſimus primus Tungrenſis, & duodecimus Leodienſis Epiſcopus, anno Domini nongenteſimo quadrageſimo ſexto, Pontificatus Martini hujus nominis tertii anno tertio, præfuit annis duobus, menſibus ſex: Obiit tertio Calendas

Digitized by Google

das Aprilis ſepultus in Eccleſia Leodienſi. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Farabertus, Abbas Prumienſis, vir religioſus, quadrageſimus ſecundus Epiſcopus Tungrenſis, & XIII. Leodienſis, filius Comitis S. Pauli, cœpit Anno Domini DCCCCXLVIII. Pontificatus Agapiti Papæ ſecundi Anno II. & præfuit annis VI. Iſte acquiſivit monaſterium Eykenſe cum omnibus pertinentibus, ac Eccleſiam parochialem S. Andreæ Leodii juxta forum conſtruxit. Eo tempore ædificatæ fuerunt parochiales Eccleſiæ Sanctorum Georgii & Catharinæ Leodii. Obiit ille Leodii quinto Calendas Aprilis, & ſepultus eſt in crypta S. Lamberti. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) Item Anno Domini DCCCCXLIX. Sol per aliquot dies veluti ſanguinem ſudans apparuit, & ſtatim repentinæ plurimorum hominum infirmitates & mortes ſubſecutæ ſunt, &c.

Mortuo Wiekfrido, Colonienſium Epiſcopatum ſuſcepit vir glorioſus Bruno, 80
frater Ottonis Imperatoris hujus nominis primi, Anno Domini nongenteſimo *Colonienſis*
quinquageſimo tertio, Pontificatus Agapiti Papæ ſecundi Anno ſeptimo, & præ- *ſul.*
fuit annis duodecim. Quis verò, quantus, qualisve fuerit apud Deum & homines, Lector ediſcat ex vita ipſius, quam Rogerus luculenter deſcripſit. Iſtius ſtudio translata ſunt Roma Coloniam corpora Sanctorum Elifii, Patrocli, Prinati, Gregorii, cum baculo Sancti Petri: Corpus etiam Sancti Evergisli Coloniam Bruno reduxit, & multorum aliorum Sanctorum corpora & reliquias, undecunque potuit, collegit, & eis loca & miniſteria cum omni ſumptu & apparatu copioſè præparavit: inter quos inclytæ & præclaræ famæ martyres, Patroclum, quem de civitate Trecaſſina detulit, Suſatum tranſmiſit, & Sanctum Elifium ad Sanctum Martinum in Colonia collocavit. Chriſtophori Sanctique Pantaleonis precioſas reliquias (quibus patronis ſpecialius utebatur) utpote gemmas precioſiſſimas & gratiſſimas, dulciſſimaque pignora, ad ſanctiſſimam ſuæ Eccleſiæ ſedem, miro ambitu variis de locis adduxit: Inſuper & catenam Sancti Petri Apoſtoli de Romana urbe advexit: & præterea, præ cæteris anteceſſoribus ſuis, Colonienſem Epiſcopatum ampliavit. Nam præter alia, quibus Eccleſiæ profuit, Ducatum Lotharingiæ laudabiliter retentum, ſucceſſoribus ſuis reliquit. Caſtrum Tuycenſe propter frequentes adverſitates rebellantium confregit, pontemque ultra fluvium Rheni ex adverſo civitatis Colonienſis deductum, propter latrocinia frequenter in eodem commiſſa dejecit, & primus Coloniam à tributo liberam eſſe fecit. Poſtremo cœnobium Sancti Pantaleonis, ordinis Sancti Benedicti, extra muros Colonienſes inſtituit, ubi ſepultus feliciter in Domino requieſcit miraculis coruſcando. (Hæc ex Chronicis.)

Iſte Bruno, anno præſulatus ſui quinto, regni Ottonis verò fratris ſui vigeſimo, Ducatum Lotharienſium poſt Conradum adeptus eſt: cœnobium S. Pantaleonis Coloniæ conſtruxit.

Anno ſequenti Bruno Archiepiſcopus plures Nortmannorum cum principibus eorum baptiſari fecit.

Anno Epiſcopatus ejusdem ſeptimo Bruno, Archiepiſcopus & Archidux Lotharingiæ, ſecundas partes in regno fratris ſui potenter & induſtrie tenens, Raginerum Montenſem Comitem, qui Longicollus cognominabatur, apud Valentianas evocatum cepit, & irrevocabili exilio mulctavit, tum quod regnum bellis turbaret, tum quod verius fuiſſe dicitur, quod mortuo Giſelberto Duce, conſanguineo ſuo, ea, quæ Giſelbertus uxori Gerbergæ, ſorori Imperatoris & ejusdem Brunonis, in dotem contulerat, violenter auferre præſumebat. Bonis Ragineri ad fiſcum publicatis, filii ejus Raginerus & Lambertus ad Lotharium, Francorum Regem, confugerunt.

Tandem Bruno, Dux & Archiepiſcopus, in Franciam ad pacificandos nepotes ſuos, Lotharium Regem & filios Hugonis, pergens, ubi Compendium venit, febre correptus Remos redit, & ibi, quicquid habuit in re mancipi, per teſtamentum

tum Eccleſiis Sanctorum delegans mortuus eſt, corpusque ejus à Theoderico, Epiſcopo Metenſi, Coloniam transfertur. (Hæc Sigibertus(a).) Obiit decimo quarto Calendas Novembris. In mites & humiles nemo eo humilior: Contra improbos & elatos nemo vehementior fuit. Item Chronica Epiſcoporum ſic habenr: Dum Otto Imperator, Brunonis Archiepiſcopi germanus, moram faceret in Italia, Bruno, recepta ab Imperatore procuratione Galliarum Ciſalpinarum, latrocinantibus fortiter Francigenis intulit bellum, & adeptus victoriam, cepit urbem inſignem Pariſienſem, & theſauris copioſis ſpoliavit.

Idem etiam Bruno Archiepiſcopus Ducem Lotharingiæ latrocinantem, bello victum in vincula conjecit, & judicio fratris ſui Imperatoris reſervatum, ab eodem Ducatum Lotharingiæ per ſententiam dicti Imperatoris & principum acquiſivit, & Colonienſi Eccleſiæ applicavit, cum ante hæc ſua tempora Archiepiſcopi Colonienſes non judiciis gladii temporalis, ſed tantummodo jurisdictio-
81 ne uſi fuiſſent baculi paſtoralis. Ipſe ſimiliter venerabilis præſul multas Eccleſias, alias quidem à fundamentis erexit, alias poſſeſſionibus dotavit, multas dirutas vel dilapſas magnifice reſtauravit. Idem quoque venerabilis pater Bruno primus Coloniam à tributis liberam eſſe juſſit. (Hæc ex Chronicis.)

Leodienſia.

Ratherius monachus Leodienſis, ſimplex & in artibus liberalibus expertus, bis Epiſcopatu Veronenſi depulſus, decimus quartus Leodienſis Epiſcopus per Sanctum Brunonem, Archiepiſcopum Colonienſem, ordinatur poſt Farabertum, Anno Domini nongenteſimo quinquageſimo quarto, Pontificii Agapiti Papæ ſecundi Anno octavo. Habebatur verbis & ſcriptis clarus: ſed dum in mores hominum nimis mordaciter inveheretur, & nec potenti nec humili penitus deferret, conceſſa parte redituum Epiſcopalium, rejectus ex Epiſcopatu in Lobias redit Anno præſulatus ſui ſecundo. Ibique ſerviens Domino anno decimo nono ab expulſione ſua vitam finivit, Anno tertio Nothgeri, Epiſcopi Leodienſis: & ibi ſepulturam accepit. Scripſit poſt expulſionem ſuam librum, quem inſcripſit Phreneſin, & alium, cui nomen inefficax, vel vitam Sancti Urſmari Lobienſis Abbatis. Scripſit librum de corpore & ſanguine Domini, & de prædeſtinatione, & librum ſermonum ſatis mordacium. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Baldricus hujus nominis primus, filius Comitis Metenſis, frater Comitis Hannoniæ, & Doctor laudabilis, decimus quintus Leodienſis ſubrogatur Epiſcopus Anno Domini nongenteſimo quinquageſimo ſexto, Pontificatus Agapiti Papæ ſecundi Anno decimo, præfuit Eccleſiæ annis tribus. Obiit decimo quinto Calendas Octobris ſub Joanne duodecimo, regnante in Allemannia Ottone primo: Sepultus eſt in crypta Sancti Lamberti. (Hæc ex Chronicis Pontificum Leodienſium.)

Lotharius Galliæ Rex, Ludovici filius.

Lotharius inter Reges Francorum hujus nominis quintus, Ludovici quarti filius, ex Gerberga ſorore Ottonis Imperatoris: cuius uxor Regina Euma dicta eſt. Mortuo patre ſuo, cœpit regnare Anno Domini nongenteſimo quinquageſimo ſexto, regni Ottonis hujus nominis primi Anno XIX. regnavitque annis XXXI. & conſecratus ab Archiepiſcopo Remenſi, conſtituit Hugonem Magnum Ducem Francorum.

Anno tertio Lotharii Hugo Magnus, Dux Francorum, moritur, & in Eccleſia Sancti Dionyſii ſepelitur, qui à Sigiberto in Chronicis ſuis vocatur Comes Pariſienſis: cui ſucceſſerunt tres filii ejus, ex Hawide, ſorore Ottonis Imperatoris, Hugo videlicet, & Otto & Henricus. Hugo (qui dicitur Capucius, quem vulgus appellat Capet) factus eſt Dux, & deinde regnum obtinuit: Otto frater ejus factus eſt Dux Burgundiæ, & habuit uxorem filiam Giſelberti, qui poſt primum Hugonem Magnum. fratrem Rudolphi Regis, Ducatum Burgundiæ tenuit. Sed illi, in adoleſcentia absque liberis defuncto, ſucceſſit Henricus frater, bonis moribus & manſuetudine

(a) ad a. 965.

ſuetudine adornatus. Tres iſti ſororem habuerunt Beatricem, ex qua Fridericus, Dux Moſellanorum, genuit Ducem Theodoricum & fratrem ejus Alberonem Epiſcopum.

Anno ejusdem Lotharii decimo, Otto Imperator Pentecoſten Aquisgrani celebravit, advenientibus ſimul ex Francia ſororibus ſuis, Regina ſcilicet Francorum Gerberga, matre Lotharii Regis & Caroli Ducis, & Hawide uxore Hugonis Pariſiorum Comitis, quorum filius fuit Hugo, qui poſtea regnavit in Francia, ubi omnis illa regalis proſapia tanto ad invicem congratulationis jubilo eſt affecta, ut in omni vita eorum vix aliquid gaudii huic lætitiæ potuerit æquiparari.

Anno regni ejusdem Lotharii decimo quarto, Ottonis Imperatoris primi anno trigeſimo ſecundo, glorioſa regina Gerberga, ſoror Ottonis prædicti, cum conſilio & aſſenſu ejusdem tradidit Beato Remigio quoddam prædium & nonnullas villas pro fundatione præpoſituræ in Merſena, ſupra Moſam prope Trajectum, in territorio de Valckenburg, pro ſalute ſua & remedio ſenioris viri ſui, piæ memoriæ, Giſelberti Ducis Lotharingiæ ſuperioris, ejusque parentum, patris ſcilicet & matris Ragineri & Aluradæ. 82

Anno Lotharii vigeſimo fuit gelu magnum, à Calendis Novembris usque ad æquinoctium vernale.

Anno ejusdem Lotharii Regis vigeſimo quarto igneæ acies viſæ ſunt in cœlo per totam noctem, quinto Calend. Novemb. Hæc Sigibertus *(a)*.

Item Anno Regis ejusdem Lotharii trigeſimo primo obiit Lotharius ſenex & plenus dierum, ſepultusque eſt in Baſilica Beati Remigii Remis. (Hæc Andreas.) Dicitur fuiſſe intoxicatus ab uxore adultera, quo mortuo, Ludovicus filius ejus, Rex Aquitanorum, regnat in Francia Anno uno. (Hæc Albericus *(b)*.)

Quadrageſimus quintus Epiſcopus Tungrenſis, & decimus ſextus Leodienſis, ſuccedit Euraclius vel Heraclius (ut in aliis Chronicis habetur.) Præpoſitus Bonnenſis Anno Domini nongenteſimo quinquageſimo nono, Pontificatus Joannis Papæ duodecimi Anno ſecundo, & ſedit annis duodecim, qui ex claro ſanguine Saxonum oriundus, & Coloniæ literis imbutus, ſummis par philoſophis cenſebatur. Scholas igitur per clauſtra ſtabilivit, & totam provinciam ad ſtudium coaptavit: magiſtris ſua ope liberaliter providit: ſcholas ipſe viciſſim frequenter ingredi, ſcholaribusque lectiones tradere, & benigne, quæ non intelligebant, interpretari & enodare non indignum ſe judicavit, & dum aliquando longius procederet, ſæpe ab Italia vel Calabria dulcibus epiſtolis magiſtros ad ſtudium provocavit, unde multos ex rudibus præclaros in ſcientiis reddidit. Item de Scripturis in via tractabat cum aliis, unde charus valde fuit Brunoni Colonienſi Archiepiſcopo, & Imperatori Ottoni, & conſiliariis eorum. Morbo Euraclius, qui lupus dicitur, in naribus tam dure laboravit, ut carnes ejus corroderentur: dilatio verò mortis erat per hoc, quod duo pulli gallinarum mane, duoque veſperi conſumendi lupinæ rabiei apponebantur, morbo gallinas conſumente. *Leodienſia.*

Interea Epiſcopo & medicis deſperantibus, audiens Epiſcopus miracula multa per Beatum Martinum fieri, vovet, viſitaturum ſe ejus inſtanti feſto Beati Martini cum ſocietate honeſta ſepulchrum, quod & fecit. Itaque eò profectus, per ſeptem dies ſolenniter ante tumulum Sanctum pronus jacebat, nocte dieque incumbens orationibus & lachrymis, compatientibus ei clericis. Septima verò nocte dormienti Epiſcopo Beatus Martinus in pontificalibus aſtitiſſe viſus eſt cum Beato Brixio, ubi Martinus dixit Brixio, Eſtne dignum, ut is tam devotus peregrinus recipiat ſanitatem: Cui Brixius, Eſt, (ait) cum ſit homo noſtri ordinis. Tunc Sanctus Martinus crucem ſuper eum depingens, dixit, Frater, ſanat te Dominus Jeſus Chriſtus, ſurge & dic Canonicis, te per me ſanatum, & ut te in Canonicum reci-

(a) ad a. 979.
(b) ad a. 986.

recipiant Eccleſiæ meæ, & hodie canta majorem miſſam: quibus dictis, morbi locum baculo tetigit, & viſio diſparuit, & ſomnus receſſit. Epiſcopus igitur famulos jubet lucernas accendere, & ſe ſanum oſtendit: fit tumultus: *(Te Deum)* à Canonicis cantatur: Mane facto, Euraclius in Canonicum recipitur, & miſſam celebrat, & ſic ad propria redit, & Eccleſiæ Beati Martini Turonenſis & ſingulis Canonicis donaria deſtinavit, & Leodii Eccleſiam Beato Martino in deſcenſu publici montis fundavit, ubi triginta Canonicis reditus de propriis aſſignavit, ordinans eos ſecundum conſuetudinem Turonenſis Eccleſiæ, in legendo & cantando, & aliis ritibus: & dum quodam tempore Turonum viſitaret, ſicut anno quolibet conſueverat, iterum Beatus Martinus cum Beato Brixio & Euſtachio ei apparuit, dicens: Dic fratribus tuis, ut, quos Canonicos ſervituros Deo & mihi ordinaſti, recipiant in fratres & ſucceſſores tuos omnes in Epiſcopatu Leodienſi, qui ſe mutuo viſitabunt, cum fuerit tempus, & in choro ſtallum & quotidianum ſtipendium habebunt. Item nomina defunctorum mutuo referantur, & cum pulſabitur, divina celebrabuntur. Iſtud autem totum ſub anathemate obſervatum eſt.

Item Eccleſiam Sancti Pauli in inſula dictus Eraclius usque ad feneſtras fundavit viginti Canonicis deputatis: de qua fertur oraſſe Deum, ut dictæ Eccleſiæ longitudinem & latitudinem oſtenderet. Itaque mane cum omnia loca circum-
83 quaque nix operiret, futuræ Eccleſiæ locum non tetigit. Conſtruxit inſuper Eccleſiam parochialem Sancti Severini Leodienſis, & eodem tempore Wilhelmus miles Eccleſiam parochialem Sanctæ Mariæ Magdalenæ juxta vicum ſummi pontis Leodienſis. Euraclus ille cappas nigras in hyeme ferri mandavit, quia niger color pœnitentiæ magis aptus eſſet. Item cœnobii Sancti Laurentii Leodii extra muros fundamenta jacit, & primum altare in honorem Sancti Sixti dedicavit. In hoc loco primum paululum ſterit, ſed morte præventus, cœnobium imperfectum reliquit. Iſte locus, ut dicitur, fuerat infamis latronum ſuſpendio & cæde malignorum hominum. Refert etiam non vana vetuſtas, hunc locum fuiſſe, ubi interfectores Sancti Lamberti, cum peracto ſcelere redirent, indigniſſima inter ſe diviſerunt ſpolia: mortem ſcilicet mutuis ſibi vulneribus inferentes, ſuasque tam animas quàm corpora Diabolo, cui militaverant, ſacrificantes. Iſte Epiſcopus Sanctum Evermarum, in villa Ruthis prope Tungrim martyrem Chriſti elevatum, de terra honorifice transfert, admonitus per venerabilem presbyterum Auſelinum, qui ter per viſum ſuper hoc divinitus erat inſtructus, ubi magna odoris fragrantia de corpore martyris proceſſit, Sancti Pauli fieri mandaret, idem Apoſtolus ei apparens dixit, non eſſe ſuæ voluntatis, ut aliquis qualiscunque juſtus in Eccleſia ſua ſepeliretur: quod Euraclus ſuis revelavit, & ſic in Eccleſia Sancti ſepultus eſt in medio chori. Sed tempore Hugonis ſecundi, trigeſimi ſexti Epiſcopi Leodienſis, à Decano ejusdem Eccleſiæ translatum eſt corpus ejus in ſarcophago marmoreo juxta ſiniſtram partem altaris majoris. Obiit autem ſexto Calendas Novemb. (Hæc ex Chronicis Pontificum Leodienſium.)

Trevirenſis. Venerabilis Henricus, hujus nominis primus, poſt Rupertum creatus eſt ſeptuageſimus ſecundus Trevirenſis Archiepiſcopus, Anno Domini nongenteſimo ſexageſimo, Pontificatus Joannis Papæ duodecimi, anno tertio: Præfuit annis ſex. Iſte regulares officinas & clauſtrum circa majorem Eccleſiam conſtruxit, & rigorem regularis converſationis ibidem decrevit exerceri: forum in loco, quo nunc videtur, inſtituit. Adfuit Romæ cum Ottone, cùm deponeretur Papa Joannes duodecimus. Tandem Henricus Epiſcopus in Italia obiit. (Hæc ex Chronicis.)

Hic ſeparatur Ducatus Brabantiæ & Lotharingiæ à corona Franciæ, poſt annos ducentos duodecim, ex quo Pipinus hujus nominis tertius, ſextus Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, pater Caroli Magni, eam poſſidere inceperat: & ideo compendii cauſa lineam Francorum volo poſtponere, & proſequi lineam Ducum Lotharingiæ & Brabantiæ, &c.

Carolus

Carolus, hujus nominis quintus, inter poſſeſſores Ducum Brabantiæ & Lotharingiæ, filius Ludovici & frater Lotharii Regum Francorum, hoc anno videlicet Domini nongenteſimo ſexageſimo tertio, per reſignationem fratris ſui Lotharii accepit ducatum Lotharingiæ & Brabantiæ, Anno regni ſui octavo, regni verò Ottonis hujus nominis primi Anno vigeſimo ſexto, quem egregie rexit annis viginti novem. Carolus ille princeps glorioſus, qui fuit duodecimus Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, in recta linea arboris deſcendendo, genuit ex filia Comitis Trecarum tres filios, videlicet, Ottonem, qui poſt mortem patris tenuit Ducatum Lotharingiæ, & Ludovicum & Carolum, qui vivente patre deceſſerunt, & duas filias, Gerbergam & Ermengardem. Gerberga nupſit Comiti Lamberto cum barba, ex quibus Duces Brabantiæ usque in hodiernum diem proceſſerunt. Lambertus fuit filius Ragineri Longicolli, Comitis Hannonienſis, & frater Ragineri. Comitis Hannonienſis, poſt obitum patris. Ermengarda verò nupſit Alberto Comiti Namurcenſi, de qua proceſſit Balduinus, Comes Flandriæ & Hannoniæ, ſimiliter usque in hodiernum diem. (Hæc ex Chronicis Ducum Lotharingiæ.) *Brabantica & Lotharingica*

Anno ejuſdem Ducatus Caroli XV. fratris ſui Lotharii, Regis Francorum, Anno XXII. Ducatus Lotharingiæ inferioris datur Carolo, fratri Lotharii Regis Francorum, multis inſuper beneficiis conducto, & ut ipſe ab inſolentiis deſiſtat, & fratris ſui Lotharii moribus obſiſtat. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Quæ donatio intelligenda eſt, quantum ad dominium, & non quantum ad titulum, quia eundem Duces ſemper titulum obtinuerunt, licet aliqui Imperatores, ut Otto primus & Otto ſecundus, per aliquot annos ejuſdem Lotharingiæ inferioris dominium, culpis eorundem Ducum exigentibus ſibi, vendicaverunt, &c. 84

Venerabilis Pater Folcmarus viceſimo ſexto loco accepit cathedralem infulam Colonienſis Eccleſiæ, Anno Domini DCCCCLXII. Pontificatus Benedicti Papæ, hujus nominis quinti, Anno primo, regni verò Ottonis primi, Imperatoris Anno XXIX. Præfuit annis quatuor. (Hæc ex Chronicis.) *Colonienſis.*

Leo octavus, natus Romanus, cœpit ſub Anno Domini nongenteſimo ſexageſimo ſecundo. In quibusdam Chronicis dicitur (ſexageſimo tertio.) Sedit Anno uno, menſibus quatuor. Vacavit ſedes diebus VII. Hic propter Romanorum malitiam, qui ſuos intrudebant, ſtatuit, ut nullus Papa, niſi de aſſenſu Imperatoris fieret. Idem donationes factas à Juſtiniano Imperatore, ab Ariperto Rege, à Pipino & Carolo Eccleſiæ Romanæ in Regno Italiæ, de conſenſu Cardinalium, Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum & totius cleri & populi Romani Ottoni Imperatori remiſit, & ei ejusque ſucceſſoribus conceſſit & largitus eſt, ut regnum Italicum ab invaſoribus liberarent, & perpetuo tuerentur. (Hæc Bernbardus.) Imperator, Leone reſtituto, celebravit Romæ Sancti Joannis nativitatem, ac Apoſtolorum Petri & Pauli feſtivitatem, & ab urbe digreſſus, in via multos ex intemperie aeris perdidit. Deinde natale Domini Papiæ agens ad Ciſalpina revertitur: Benedictum jam depoſitum ſecum ducens. Utrum autem hæc omnia licite aut ſecus acta ſint, dicere præſentis non eſt operis: Res enim geſtas ſcribere, non rerum geſtarum rationem reddere propoſuimus. Quod verò dicitur, prædictum Joannem reprehenſibiliter vixiſſe, & frequenter de eo ab Epiſcopis aliisque ſubditis ſuis commonitum fuiſſe, & cum ſe non corrigeret, male mortuum eſſe, huic rei fidem tribuere durum videtur, quia Romana Eccleſia ſpeciale privilegium ſacerdotibus ſuis aſcribit, quod meritis Beati Petri ſupra firmam petram fundatos nulla inferorum porta, vel tempeſtatum turbo ad exitialem ruinam involvat. (Hæc qui ſupra.) *Romana.*

Dicta verò ſunt pro reverentia Sanctæ ſedis, ſed aliter ſentit Luithprandus, Diaconus Ticinenſis, qui illo tempore floruit, & horum geſta luculento ſermone deſcripſit. Quod autem Papa Leo revocaverit privilegium Imperatori Ottoni de ordina-

(a) ad a. 987.

dinatione Apoſtolicæ ſedis, & de inveſtitura Epiſcoporum, ſicut fecerat Papa Adrianus Carolo Magno, in decretis invenies. (Hæc Collector.)

Trevirenſis. Venerabilis Theodericus, hujus nominis primus, præpoſitus Moguntinus, ſucceſſit in Pontificatu Trevirenſi Anno Domini nongenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus Leonis Papæ octavi Anno ſecundo: & præfuit annis quatuor. Iſte corpus prædeceſſoris ſui, Henrici hujus nominis primi, de Italia Trevirim relatum, in cœmiterio majoris Eccleſiæ ſepelivit: Privilegium ſuæ Eccleſiæ renovavit & auxit: Romæ cellam quatuor Coronatorum cum omnibus appendiciis ſuis ſibi ſuisque ſucceſſoribus in perpetuum acquiſivit: Sub eo regulares Canonici in Eccleſia S. Petri eſſe deſierunt, ſepultus eſt in cœmiterio S. Eucharii. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Romana. Joannes decimus tertius Papa, natione Narnienſis, cœpit Anno Domini nongenteſimo ſexageſimo ſeptimo. (In quibusdam Chronicis dicitur ſexageſimo quinto.) Sedit annis ſeptem, menſibus undecim, diebus quindecim: vacavit ſedes diebus tredecim. Iſte à præfecto urbis Romæ (ſcilicet Petro) comprehenſus, & in caſtellum Sancti Angeli detruſus: Deinde in Campaniam in exilium miſſus, & poſt menſes decem & dies viginti octo reverſus eſt Romam, ubi de perſecutoribus ejus ab Ottone Imperatore ſupplicium eſt ſumptum. Nam nobiles urbis, quos culpabiles invenit, alios trucidavit, alios laqueo ſuſpendit: complures verò in exilium ad Saxoniæ partes transmiſit. (Hæc Bernhardus.)

Colonienſis. Venerabilis Gero, vir multum religioſus, vigeſimus ſeptimus ſucceſſit in pontificio Colonienſis Eccleſiæ, Anno Domini DCCCCLXIX. Pontificatus Joannis Papæ XIII. anno tertio: Imperii Ottonis primi anno XXXII. præfuit annis ſeptem. Inſtituit Abbatiam S. Viti in Glaedbach ordinis S. Benedicti: Sepultus Coloniæ in Eccleſia S. Petri. Dicunt, per ſucceſſorem ſuum, Warinum nomine, dum adhuc viveret, fuiſſe ſepultum. Cum enim dictus Gero infirmitate capitis laboraret, ut ſæpius per multos dies ipſe jaceret quaſi mortuus ſine ſenſu, dicitur per ſucceſſorem Epiſcopatum ambientem, ſepultus vivus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

85

Trajectenſis. Venerabilis Egbertus, Trajectenſis Epiſcopus, filius Theodorici ſecundi, Hollandiæ Comitis, nobilitate & virtute inſignis, cœpit Anno Domini DCCCCLXX. Pontificatus Joannis Papæ XIII. anno quarto: præfuit annis XXIII. Iſte Eccleſiam ſuam Paganorum & Chriſtianorum rapina exinanitam, largiſſima liberalitate ditavit, & aureis & argenteis crucibus, caſulis, Dalmaticis, tunicis, palliis, cappis, velis, cortinis, & poſſeſſionibus auxit: monaſteria urbis ex rapina conprovincialium prædiis exuta, recollectis ubique manu potenti poſſeſſionibus reparavit. Abbatiam S. Servatii dono ſecundi Ottonis Imperatoris recepit: jejunium in ſua parochia tertia poſt Paſcha hebdomade fieri præcepit: Corpus S. Celſi Confeſſoris in Cœmeterio S. Eucharii ipſe pro celebrando ibidem divino officio, ad monaſterium pertulit, cumque poſt expleta miſſarum ſolemnia, à fratribus obnixe ad cibi potusque charitatem ſumendam rogaretur, ne eis oneroſus cum tanta comitatus ambitione eſſet, maluit oblatam à fratribus charitatem rejicere, & reditum ſuum in urbem maturare; Cum verò veniſſet ad fluvium Olevia, cœpit infirmitate gravi deficere, & ſimul ut ad ſedem ſuam venit, diem clauſit extremum: Sepultus ibidem in parva Eccleſia, quam ipſe conſtruxerat in honorem S. Andreæ. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Leodienſis. Sanctus Nothgerus à B. Gerone XXVII. Archiepiſcopus Colonienſis, in Epiſcopum XVII. Leodienſem, & XLVI. à B. Materno conſecratus eſt, Anno Domini DCCCCLXXII. Pontificatus Joannis Papæ XIII. anno ſexto: & præfuit annis XXXVI. In quibusdam Chronicis dicitur XXXIX. Erat Nothgerus in Suevia natus, genere nobilis, ſcientia & moribus illuſtris, qui à bonis ad meliora, à melioribus ad optima aſcendit, & de ſcholis ad Palatium promotus, votis & petitione Cleri & populi, & favore Principis tranſiit ad Epiſcopatum. Eo tempore adhuc civitas Leo-

dienſis

dienſis parva erat, irruptioni violentorum, & caſtri Capræmontis adjacentis frequentibus injuriis obnoxia. Cujus Caſtri acceſſus tam difficilis erat, ut ad nullius paveret aſſultus & obſidiones. Ejus igitur Caſtri Dominus, cum ex uxore nobiliſſima haberet filium, Epiſcopum Leodienſem precatur, ut eum baptizet: qui annuit, & die aſſignata venit cum multa militum manu, qui quaſi clerici ejus eſſent, proceſſionaliter eum præcedunt, cappis deſuper indutis, habitum militarem & arma celantes, quibus venientibus occurrit miles gratanter: illi autem intrantes, ſe armatos oſtendunt, & Caſtellum funditus deſtruxerunt breviter, nemine reſiſtente. Erant ibi tres Eccleſiæ, una in honorem Beatæ Mariæ, habens duodecim Presbyteros, quorum præbendas ad Eccleſiam Aquenſem transtulit, & adjiciens de ſuis viginti octo alias, Canonicos ibi quadraginta inſtituit, cum poſt Nortmannorum deſtructionem tantum duodecim remanſiſſent. Secunda Eccleſia fuit ſancti Joannis Apoſtoli, quæ igni vel alio modo deleri non potuit, donec aliam Beato Joanni ædificaturum, ſe & in ea poſiturum Canonicos voveret. Tertia ſancti Dionyſii Martyris. In pede verò montis erat Eccleſia ſanctorum Coſmæ & Damiani, juxta quam Monulphus, viceſimus primus Epiſcopus Tungrenſis, Crucem usque ad cœlum elevari viderat; unde ibi eſſe nemus, Leodium dictum, à Legia fluvio, didicit & dixit, Legia locus, quem Dominus elegit ad ſalutem multorum, & qui per merita cujusdam ſervi ſui ſummis civitatibus æquabitur, ut prius ſcripſimus. Ex eo tempore populi cœperunt locum inhabitare, & Villam publicam nominare, à vicino monte, qui mons publicus eſt dictus ab Aiſtulpho viro nominato, ibi commorante tempore Auguſti. Unde verſus:

Legia ditatur, per me Capræmons ſpoliatur, 86
Hic ruit, hæc ſurgit, manet hæc, non ille reſurget.

Nothgerus Eccleſiam Beati Lamberti ab Huberto factam, ſed debilem vetuſtate, renovavit & ampliavit, cum ædificiis & officinis, & exaltavit in templum LX. Canonicorum, ut eſſet Caput patriæ, ubi & Eccleſiam parochialem adjacentem, ſcilicet Beatæ Mariæ ad Fontes fundavit, & palatium Epiſcopale à fundamento fecit. Clauſtrum Beati Martini muris & turribus firmavit, & urbem muro cinxit, & ædificiis honeſtavit: Eccleſiam S. Pauli à feneſtris & ſupra conſummavit, & bonis adjectis, ubi viginti tantum erant Canonici, ibi triginta conſtituit. Cum vir nobilis & dives ac potens, (Defenſor nomine,) locum ſupereminentem civitati, ut ibi habitationem conderet, ab eo peteret, Epiſcopus ſentiens, hoc fore in perniciem patriæ, non aſſenſit; ſed per Robertum, majoris Eccleſiæ Præpoſitum, ordinavit in eum ipſum locum S. Crucis Eccleſiam, cum reditibus XV. Canonicorum: quibus victualia neceſſaria curavit: & in qua idem Robertus ſepultus eſt. Item per Richardum, Cuſtodem majoris Eccleſiæ, Eccleſiam B. Dionyſii condidit cum XX. Canonicis, quibus poſtea decem ſunt additi: Deinde tertiam Eccleſiam, ſcilicet B. Joannis Evangeliſtæ ex ſuis ſumptibus condidit, & utenſilibus, reliquiis & poſſeſſionibus ſufficientibus, & triginta Canonicis ibi conſtitutis ditavit: Moſam, quæ extra civitatem fluebat, introduxit, & circa clauſtrum S. Pauli, S. Joannis ad radicem montis publici, ut flueret, perfecit in communes uſus: Et ſummatim vix aliquid magni operis in illa civitate eſt, quod ipſe non inchoaverit vel abſolverit, ut magis feciſſe civitatem, quam coluiſſe videatur. Unde verſus:

Legia lege ligans cum prælatis ſibi leges
Nothgerum Chriſto, Nothgero cætera debes.

Eccleſiam Foſſenſem condidit, & eam exterius valida Caſtri complexione munivit: Tuinum Caſtrum fecit ad munitionem patriæ, & protectionem Labienſis Eccleſiæ, in qua etiam Abbatem inſtituit, eò quod Epiſcopalis ſollicitudo Monachis non ſufficeret. Tum etiam Gemblacenſis Eccleſia merito Nothgeri & authoritate Imperiali, Eccleſiæ Leodienſi ſe ſubjecit. Nothgerus ille patruus Ottonis Imperatoris fuit, cujus tutor de conſenſu omnium principum factus eſt, cum adhuc juvenis eſſet; Ejus precibus pluiſſe annona in Hasbania & parvis piſciculis dicitur: or-

dinavit

dinavit etiam in ſua diœceſi, ſicut Abbas Odilo Cluniacenſis ordinaverat in monaſteriis ſibi ſubjectis, ut poſtridie omnium Sanctorum fieret commemoratio omnium fidelium animarum defunctarum. Idem Epiſcopus in ſua diœceſi plures prioratus ordinis S. Benedicti ædificavit, quos idem Odilo Abbas & ſui ſucceſſores acquiſierunt.

Eodem tempore Comes Hoyenſis Anfridus, de conſilio Notbgeri, fundavit Clauſtrum de Thorne in Epiſcopatu Leodienſi, ibique uxorem & filiam ſuam poſuit, & Comitatum Hoyenſem Eccleſiæ Leodienſi contulit, & relicta militia in clericum tonſus, Trajectenſis inferioris poſtea Epiſcopus eſt effectus. Otto Imperator tertius donationem illam Anfridi confirmavit: quò idem Comes id, quod in Hoyo habebat, ſcilicet monetam, telonium, & alios reditus in univerſum, Leodienſi Eccleſiæ dedit. De iſtis ſic habetur in aliis Chronicis: Tunc ab Anfrido, Comite Lovanienſi, de conſilio Notbgeri fundatum eſt Cœnobium monialium in villa, quæ dicitur Thoren, quam Comes Brabantinus à Leodienſi Epiſcopo tenet. Idem Anfridus in Epiſcopum inferioris Trajecti electus, ſuam conjugem Hilſinden in Thorne conſtituit, ubi filia eorum Benedicta primo regimen animarum ſub regula B. Benedicti ſuſcepit, & ibi ſepultæ ſunt. Sed in ultima iſta opinione id dubium eſt, quod Anfridus Comes Brabantinus dicitur, cum diu ante Carolum Magnum fuerint Duces, ut ſupra, &c.

Item Nothgerus Epiſcopus, dum in via eſſet, ſcholares adoleſcentes ſecum ducebat, libris ſimul & aliis ſcholarium utenſilibus ſecum devectis.

Sanctus Adelbertus hoc tempore fuit martyriſatus, in cujus memoriam Eccleſiam Parochialem Nothgerus juxta S. Joannem in Leodio conſtruxit: cui jus baptiſterii & extremæ unctionis totius Inſulæ Leodienſis contulit. Multi ſub Nothgero
87 in literis & moribus profecerunt, ut Epiſcopi & Rectores Eccleſiarum fierent. Item Nothgerus in tres æquas portiones prædia eccleſiaſtica diviſit, quarum unam ſibi retinuit, alteram Eccleſiis & monaſteriis, & tertiam militibus, qui Eccleſiam armis protegerent, conceſſit. Eo etiam tempore Eccleſia Parochialis S. Michaelis Leodienſis ædificata eſt.

Iſtius tempore, Anno Domini DCCCCLXXXVI. Godefridus, Comitis Viennæ filius, & Eccleſiæ Stabalenſis decanus, adduxit feretrum S. Remacli Leodium, occaſione cujus duæ Eccleſiæ Parochiales S. Remacli Leodii fuerunt conſtructæ. Tandem fidelis Nothgerus tertio Idus Aprilis obdormivit in Domino, Anno Domini MVII. & quælibet Eccleſia, quam fecerat vel perfecerat in Leodio, debere ſe funeri exequias palam profeſſa fuit. Prima igitur die exequiæ celebrantur in Eccleſia ſancti Lamberti: ſecunda in Eccleſia S. Crucis: tertia in Eccleſia S. Martini: quarta in Eccleſia S. Pauli: quinta in Eccleſia S. Joannis Evangeliſtæ, ubi ſepulturam accepit, in oratorio B. Hilarii. (Hæc ex Chronicis Epiſcoporum Leodienſium.)

Otto II. Imperator. Otto fuit filius Ottonis primi, per omnia fidelis & ſtrenuus defenſor Eccleſiæ, plura bella contra infideles habuit, ſed in ultimo pene totum exercitum amiſit in Calabria: ipſe tamen, cum ex tota mente ſanctum Petrum invocaſſet, mirabiliter liberatus fuit. (Hæc Collector faſciculi temporum.) Cœpit autem ſecundum Sigibertum Anno Domini DCCCCLXXIV. Mundi verò MMMMDCCCCXXII. Et imperat annis decem.

Item anno Imperii iſtius Ottonis octavo, ipſe Otto Apuliam & Calabriam, Italiæ provincias ad jus regni Græcorum attinentes, transferre ad Imperium Romanum conatur, maxime propter affinitatem, quam per uxorem ſuam Theophaniam cum Imperatore Græcorum habebat.

Anno ejusdem nono, Græci infenſi, quod Imperator Otto provincias Græcorum invaderet, conducto Sarracenorum auxilio, Imperatorem in Calabria bello aggrediuntur, in quo bello omnes Romanorum copiæ usque ad internecionem pene deletæ ſunt: Imperator natando evadere nitens, à nautis eum non agnoſcentibus capitur, & à quodam eorum, qui negotiator Sclavorum erat, agnitus nec prodi-

proditus, per illum re delata ad Imperatricem & Epiſcopum Metenſem, qui in civitate Roſan rei eventum præſtolabantur, difficulter per Sclavum & Epiſcopum liberatur. Nautis enim ad pecunias pro eo redimendo allatas inhiantibus, Imperator aſcenſo equo vix evaſit. Omnibus tum præ infortunio Reipublicæ animo conſternatis, ſola Imperatrix fœminea & Græca levitate inſultabat eis, quod ab exercitu ſuæ nationis victi eſſent Romani; ac per hoc cœpit primatibus exoſa haberi. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Iſtius Ottonis tempore floruit S. Mengoſus, Comes Geldriæ, qui in Wylcka in oppoſito Bonnæ cum uxore ſua Gerberga puellarum conventum inſtituit, & multis poſſeſſionibus ditavit, in quo tandem cum ſua uxore ſepultus requievit, ſancta Adelheyda, ipſorum filia, inibi Abbatiſſa exiſtente. (Hæc ex Chronicis Geldrenſium.)

Tandem Otto Imperator, Anno Imperii ſui decimo, angore animi deficiens, Romæ moritur, & ut Epiſcopus Otto ſcribit, ante B. Petri Eccleſiam in concha marmorea honorifice humatur. Tradunt Romani, Benevento capto, B. Bartholomæi oſſa inde aſportaſſe Cæſarem, ac Romæ in Tyberis inſula in tumbam Porphyriacam collocaſſe, ut in Saxoniam per Tyberim & mare in præfato ſarcophago deportaret; Sed eo paulo poſt vita exempto, pretioſum theſaurum ibidem remanſiſſe. Hic ille Otto Cæſar eſt, qui pallida mors Sarracenorum, ſeu Sanguinarius dictus fuit. (Hæc qui ſupra.) Nota tamen, Beneventanos adhuc aſſerere, penes ſe oſſa eſſe B. martyris Bartholomæi. Dicunt enim, ut in eadem civitate ipſe audivi, cum Imperator oſſa Apoſtoli ſibi præſentari mandaſſet, allata fuiſſe oſſa alterius corporis ſub nomine oſſium ſancti Bartholomæi, quæ Imperator ſic deceptus Romam perduxerit. Utut ſit, Imperator lecto decumbens, teſtamentum condidit, & theſaurum ſuum in quatuor partes diſtribuit, unam partem Eccleſiis, alteram pauperibus, tertiam militibus & miniſtris, & quartam ſorori ſuæ Mechtildæ, Abbatiſſæ in Quedlinborgh, aſſignavit, & poſt hæc mortuus, in orientali porticu S. Petri Romæ ſepelitur. (Hæc Goblinus *(b)*.) De Imperatore ſubſtituendo inter primates diſſentitur, aliis filio ipſius Ottoni Imperium deberi certantibus, aliis odio Imperatricis, à filio eius Imperium transferre ad Henricum Ducem volentibus, filium Henrici, qui fuit frater primi Ottonis. Inde Henricus Ottonem puerum factioſe raptum in cuſtodia tenet: Sed principes puerum de manu Henrici extorquentes in regnum ſublimant: Et imperavit annis XIX. (Hæc Sigibertus *(c)*.) 88

Colonienſis. Venerabilis Warinus ſortitus eſt Pontificalem Cathedram Colonienſis Eccleſiæ Anno Domini nongenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Pontificatus Bonifacii Papæ ſeptimi anno primo; & præfuit annis novem, qui de facto ſuo, quod videlicet antecesſorem ſuum Geronem Archiepiſcopum (affectata an incauta negligentia neſcitur) viventem ſepeliviſſet, à multis infamatus, accedens ad Romanam Curiam, pœnitens fuit, & impetrata à ſede Apoſtolica de hac re indulgentia, monaſterium ſancti Martini in Colonia collapſum decenter reparavit, & in religione atque poſſeſſionibus abundanter reſtauravit, inſtituens in eodem Collegio nationem Scotorum ſub religionis habitu perpetuo permanſuram. Idem quoque Warinus, ad preces Beati viri Egberti, Trevirenſis Archiepiſcopi, baculum ſancti Petri ſecans per medium, ſuperiorem ipſius baculi partem ſibi retinens, inferiorem Eccleſiæ Trevirenſi, quæ ipſum totum ab antiquo habuerat, reddit. (Hæc ex Chronicis Colonienſium Pontificum.)

Trajectenſis. Defuncto Domino Baldrico, Folcmarus decimus ſextus Trajectenſis ordinatus eſt Epiſcopus, vir bonæ voluntatis & bonus Catholicus. Cœpit autem Anno Domini DCCCCLXXVII. Pontificatus Benedicti Papæ ſeptimi anno primo, præfuit annis

(a) ad a. 982.
(b) æt. VI. c. XLIX.
(c) ad a. 983.

annis XIII. qui tandem Idus Decembris obiit, & in Eccleſia Trajectenſi tumulatus eſt. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Otto III. Imperator.

Otto hujus nominis tertius, per omnia Imperio & nomine dignus, juxta paternam probitatem fideliſſimus Eccleſiæ fuit: multa bella proſpere geſſit: Deo & Sanctis devotus extitit: reliquiis Sanctorum venerationem maximam exhibuit, & loca ſancta ſedulò viſitavit. (Hæc Collector faſciculi temporum.) Cœpit autem ſecundum Sigibertum *(a)* Anno Domini DCCCCLXXXIV. Mundi verò MMMMDCCCCXXXII. & imperavit annis XIX.

Anno iſtius Ottonis quinto, inundatio aquarum frequens & ultra ſolitum, ac diutina æſtas poſtea ferventiſſima, ac pluribus pernirioſa, unde & fruges diminutæ ſunt.

Anno ſequenti ſiccitas magna vernalis, unde & ſatio prima impedita, & fames ingens ſecuta eſt. Nix nimia decidit, imber poſtea continuus, qui autumnalem ſationem omnino impedivir. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Anno Domini milleſimo, ſecundum ſupputationem Dionyſii, multa prodigia viſa ſunt: Terræmotus factus eſt permaximus. Cometes apparuit XIX. Calendas Januarii circa horam nonam: fiſſo cœlo, quaſi facula ardens cum longo tractu, inſtar fulguris illabitur terris tanto ſplendore, ut non modo, qui in agris erant, ſed etiam in tectis irrumpente lumine ferirentur, qua cœli fiſſura ſenſim evaneſcente, interim viſa eſt figura quaſi ſerpentis capite quidem creſcente cum cæruleis pedibus. (Hæc Sigibertus *(c)*.) Iſto anno, Pontificatus Richarii, Epiſcopi Paderbornenſis, anno XIX. civitas Paderbornenſis incendio vaſtata eſt, & nobile principalis Eccleſiæ monaſterium præcipui operis & decoris à Carolo fundatum, & à Badurado Epiſcopo ejusdem Eccleſiæ conſummatum, cum libris, privilegiis plenariis, aliisque Eccleſiæ ornamentis conflagravit: Quare Richarius Epiſcopus nuntios ad urbem Romanam miſit, & tam ſummo Pontifici, quam Imperatori Eccleſiæ ſuæ detrimenta inſinuans, omnia privilegia Eccleſiæ ſuæ prædictæ, tam à Romanis Pontificibus quam Imperatoribus conceſſa, petiit innovari, quæ & innovata ſunt tam à Papa quam ab Imperatore, ſub Dato Cal. Jan. An. Dom. Milleſimo, Pontificatus Sylveſtri Papæ, qui ante dictus fuit Gerbertus, anno ſecundo, Imperii Ottonis anno XVII. Otto Imperator, prout in quibusdam Chronicis legitur, ad inſtigationem uxoris ſuæ, quendam Comitem indicta cauſa fecit eo nomine decollari, quod Im-
89 peratrix inferre ſibi ſtuprum voluiſſe diceret. Comes verò moriens, rogavit uxorem ſuam, ut poſt mortem ſuam indicio candentis ferri ſe expurgaret, quod ipſa promiſit ſe facturam. Cum igitur die quadam Imperator ſederet ad jus viduis & orphanis dicendum, relicta uxor Comitis venit, portans caput viri ſui in manibus, quærens ab Imperatore, qua pœna dignus eſſet, qui alium injuſte occidiſſet. Et cum Imperator pœna capitis puniendum eſſe dixiſſet, mulier intulit: & tu es, qui maritum meum occidiſti injuſtè, & ſtatim adhibito ferro candente manibus, innocentiam viri oſtendit, unde Imperator perterritus, ſeipſum dedit in manus mulieris puniendum, ſed interventu Pontificum recepit primo inducias dierum decem à muliere, ſecundo inducias octo dierum, tertio inducias ſeptem dierum, quarto inducias ſex dierum. Deinde Imperator cauſa examinata, Imperatricem fecit vivam igne cremari, & viduæ pro redemptione ſui dedit quatuor caſtra, quæ deinde ab induciis dierum, Decimum, Octavum, Septimum & Sextum dicta ſunt, illa caſtra conſiſtunt in Tuſcia in Epiſcopatu Lucenſi. (Hæc Goblinus *(d)*.)

Anno ipſius Ottonis Imperatoris XIX. ipſe degens Romæ, dum cum Romanis remiſſius ageret, tractans, qualiter jura Regni & Eccleſiæ ad antiquum ſtatum reformaret, Romani per hoc ad contemptum ejus adducti, ſubitò contra eum conſpirant,

(a) c. I.
(b) ad a. 989.
(c) ad a. 1000.
(d) æt. VI. c. L.

ſpirant, & aliquibus militum ejus peremptis, cum in palatio obſident, unde per induſtriam Henrici Ducis Bavariæ, & Hugonis Marchionis Italiæ, ſimulato pacto, vix extractus, Roma decedit cum Sylveſtro Papa. Et quia uxor Creſcentis, quem in bello Imperator ceperat ac ſuſpenderat, Imperatorem ſpe regnandi ad amorem ſuum pellexerat, dolens pro ejus deceſſu, venenum ei miſit: quo ille conſumptus, inter revertendum in Italia moritur. Milites Transalpini corpus Imperatoris defuncti cum inſignibus Imperii ad Germaniam referentes, crebris Italorum incurſibus laceſſiti, armis ſibi viam parant; ſed cum res in tuto eſſe putaretur, Dux Bajoariæ Henricus, affecto injuriis Heriberto Colonienſi Archiepiſcopo, à cujus ore omnes pendebant, inſignia regni ab eo violenter, quaſi jure hæreditario ſibi competentia, extorſit. Erat quippe filius Henrici Ducis, qui fuit genitus de Henrico, fratre primi Ottonis Imperatoris. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Item iſte Otto dictus eſt mirabilia mundi, & ſepultus eſt Aquis in Eccleſia B. Mariæ, ubi & Carolus Magnus requieſcit. (Hæc Epiſcopus Otto *(b)*.) Et quamvis tres Ottones ſupra dicti per ſucceſſionem generis regnaverunt, poſtea tamen, cum imperium apud ſolos Saxones ferè per annos centum perduraſſet, inſtitutum fuit, ut per principes officiales Imperii Imperator eligeretur, qui modus usque ad præſens tempus perdurans, nonnunquam gloriæ temporalis dignitatis perniciem attulit, prout in ſequentibus diligens lector poterit ponderare. Sunt igitur Principes Electores ſeptem, videlicet Archiepiſcopus Moguntinus, qui eſt Cancellarius Imperii per Germaniam, Archiepiſcopus Trevirenſis, qui eſt Cancellarius per Galliam, Archiepiſcopus Colonienſis, qui eſt Cancellarius Imperii per Italiam, Marchio Brandeburgenſis Camerarius Imperii, Comes Palatinus Rheni, qui eſt Dapifer Imperatoris, Dux Saxoniæ, qui portat enſem Imperatoris, & Dux Bohemiæ, qui poſtea regiam obtinuit dignitatem, ipſe eſt Pincerna Imperatoris. Unde verſus:

Moguntinenſis, Trevirenſis, Colonienſis,
Quilibet Imperii ſit Cancellarius horum.
Et Palatinus Dapifer, Dux portitor enſis,
Marchio Præpoſitus Cameræ, Pincerna Bohemus;
Hi ſtatuunt Dominum, cuncta per ſecula ſummum.

Item Anno Domini DCCCCLXXXVII. cum Ludovicus, ultimus de ſtirpe Caroli Magni, uno anno regnaſſet in Francia, veneno à ſua conjuge Blancha ſumpto, mortuus eſt adhuc adoleſcens, in Compendio, caſtro, in Eccleſia ſancti Cornelii juxta Aquas tumulatus. (Hæc Bernhardus.) Et ſic regnum Galliæ à Caroli Magni familia poſt annos CCXXXVII. ad familiam Comitum Pariſienſium transfertur.

Poſt obitum Theodorici hujus nominis ſecundi, Arnulphus, filius ejus tertius, Comes Hollandiæ effectus eſt Anno Domini DCCCCLXXXIX. qui duxit in uxorem Luitgardim, filiam Theophanis, potentis Græcorum Imperatoris, & ſororem Theophaniæ Imperatricis Romanorum, ex qua genuit Theodoricum ſuccedentem Comitem. Inſuper Sigfridum, ſive Sicconem præſidem, qui Comitatui quinque ſaltem annis præfuit, & cum Friſonibus juge bellum habuit. *Hollandica.* 90

Anno igitur comitatus ſui ultimo, Anno ſcilicet Domini DCCCCXCIII. 14. Cal. Octob. campeſtre bellum indictum eſt in planitie pratorum de Wynckel, apud pagum Weſtfriſiæ, quo decenter venerunt de principatu totius Hollandiæ electi pugiles, qui ſecundum relationem antiquorum, ardore ſitis intolerabilis illic vehementer afflicti, vix modicam aquam, & eandem ſalſam invenerunt ad potandum. Arnulphus verò pius Comes, oratione præmiſſa, locum ſibi divinitus inſpiratum indicavit, unde foſſo puteo, recentis aquæ copia magna datur. Interea Friſones ad arma convolantes, ut virtute magna diſturbarent Hollandienſem exercitum, prælium iniverunt: & econtra Arnulphus Comes cum tubis perſtrepentibus, ve-

(a) ad a. 1002.
(a) lib. VI, Chron, c. XXVI.

xillis coruſcantibus, armatis prælìatoribus animoſe occurrit, & cum iiſdem Friſonibus acre bellum geſſit. Demum poſt ſtragem multorum pugilum aggravatum eſt prælium adverſus eundem Comitem, qui ibidem Deo permittente pro Republica peremptus, immo martyriſatus, & exhinc apud Egmondenſe monaſterium luctuoſis exequiis cum ſuis progenitoribus ſepultus eſt. Luitgardis verò, ejus contoralis, pridie Idus Maji requievit in Chriſto, tumulata apud maritum. Noſtris quoque temporibus de eodem divo Comite quoddam inſigne prodigium accidit, quod in præſenti Chronographia Chriſti fidelibus añotare non piguit. In Cœna namque Domini, dum ad Egmondenſem Eccleſiam diverſæ nationes catervatim advenirent, & ſecundum antiquam conſuetudinem generalis abſolutionis gratiam ab Abbate perciperent, quædam rima de Sarcophago prælibati Comitis ex antiqua vetuſtate rupta fuit, de qua virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris ad menſuram duorum cubitorum deſuper exhalavit. (Hæc Collector.)

Trajectenſia. Defuncto Folcmaro præſule, Balduinus hujus nominis primus, de domo Hollandiæ, decimus ſeptimus ſubſtitutus eſt Epiſcopus Trajectenſis, vir glorioſus, probus & inclytus, qui cœpit Anno Domini DCCCCXC. Pontificatus Joannis Papæ XVI. anno quinto, qui ad quatuor tantum annos Eccleſiæ Trajectenſis paſtor exiſtens, ſexto Idus Maji requievit in Chriſto tumulatus, cum prædictis Pontificibus in Trajecto. (Hæc ex Chronicis.)

Trevirenſia. Poſt B. Egbertum ſucceſſit in Epiſcopatu Trevirenſi venerabilis Lindolphus, Anno Domini DCCCCXCIII. Pontificatus Joannis Papæ XVI. anno octavo, & præfuit annis decem. Eo Pontifice præfuit in Eccleſia S. Paulini Præpoſitus, nomine Adelbero, de Lucelnburg ortus, vir potens & dives, habens caſtra hæc: Sareburg, Herencaſtel, & Rutiche, qui inito cum Lindolpho Archiepiſcopo pravo conſilio, Eccleſiam ſancti Symphoriani, quæ Abbatibus ſancti Martini ſubjacebat, partim vi, partim dono ſibi vendicavit, Epiſcopo (proh dolor) conſentiente, & deinceps eam obtinuit, ſancto Paulino. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Iſto tempore floruit in Gallia peritus ille artium & famoſus ingenii ſubtilitate Gerbertus, qui in Gallia Remis, ut dicitur, natus, monachus à puero apud Floriacum adolevit, & mox in Hiſpaniam profugiens, ut Aſtrologiam à Sarracenis diſceret, deſiderio ſuo ſatisfecit; Ibi enim liberales artes ita ebibit, ut eas induſtria magna revocaret in Galliam, ubi pridem omnino perierant. Cum igitur rediiſſet in Franciam, & in doctrina artium arcem teneret, quia Regis Hugonis filium Robertum liberalibus diſciplinis inſtruxit, ut Rex eum in ſedem Remenſis Eccleſiæ ſubveheret. (Hæc Guido.)

Lotharingica & Brabantica. Otto, filius Caroli Ducis, ſucceſſit patri in Ducatu Lotharingiæ & Brabantiæ, Anno Domini DCCCCXCII. Imperii Ottonis hujus nominis tertii Anno nono; quem tenuit annis quatuordecim. De hoc hiſtoriæ nihil recitant, niſi quod patri ſucceſſerit, unde & creditur liberos non habuiſſe, quos hiſtoriæ non tacuiſſent, quo mortuo ſine hærede, Gerberga ſoror ejus, quia fœmina fuit, Ducatum Lotharingiæ amiſit, quem ſex de Ardenna ſubſequentes adepti ſunt per Imperatorem.

91 *Trajectenſia.* Defuncto Balduino Pontifice, Anfridus de domo Bratuſpanciæ, Comes Lovanienſis vel Hoyenſis, (ut prius dixi) qui prius de ſeculari Comite clericus attonſus erat, ab Eccleſia Trajectenſi XVIII. Epiſcopus Trajectenſis electus eſt, Anno Domini DCCCCXCIV. Pontificatus Joannis Papæ XVI. anno IX. Iſte S. Anfridus, inſpirante Deo, multa prædia patrimonii ſui donavit ad uſum S. Eccleſiæ Trajectenſis, quæ antea cum imperio poſſedit in Comitatu Bratuſpancium & Teiſterbanciæ, apud Tielam. Fuit autem principalis locus ejus in Dryel apud Boemel; Et erat Dominus fere illius Inſulæ: Inſuper de Alteva apud Wondrgehen, qui dehinc Anno Domini MV. tanquam filius caſtigatus & dilectus Deo, lumen oculorum amiſit. Iſte etiam venerabilis Collegium ordinis S. Benedicti ſupra montem ſanctum apud Amersfordiam, in honorem S. Dei Genitricis Mariæ conſtruxit, in quo Sacræ religionis habitum ſuſcepit, & ad vitæ ſuæ terminum devotiſſime perduravit. Idem autem

Epiſco-

Epiſcopus Anno MVIII. quinto Nonas Maji feliciter obdormivit in Domino, poſtquam XV. annis Trajectenſi præfuiſſet Epiſcopio. Sepulchrum autem tanti patris ſi quis ex devotione requirit, Canonicus aliquis majoris Eccleſiæ, vel monachus ſancti Pauli forſitan indicabit. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Poſt excidium Arnulphi pii Principis, Theodoricus, filius ejus, hujus nominis tertius, ſucceſſit quartus Comes Hollandiæ, Anno Domini DCCCCXCIV. eodem videlicet anno, quo Anfridus pontificalem ſedem apud Trajectum ſuſcepit: Imperii verò Ottonis hujus nominis tertii anno undecimo. Duxit verò in uxorem Othildim, filiam magnifici Ducis Saxoniæ, ex qua duos filios genuit, videlicet Theodericum, ſuccedentem Comitem Hollandiæ, & Florenſium Orientalis Friſiæ Comitem. *Hollandica.*

Item anno Comitatus Theodorici XXIV. Pontificatus verò Adelboldi Epiſcopi Trajectenſis anno decimo, Cometa grandis, in modum trabis jugiter apparuit, & eodem anno gravis belli tumultus inter Epiſcopum Trajectenſem Adelboldum, & Comitem prædictum exarſit, ubi in duobus truculentis conflictibus innumerabilis multitudo Trajectenſium occubuit, & Comiti victoria ceſſit: Deinde idem Comes à Friſonibus miraculoſe fugatus & victus fuit; quæ duo compendii cauſa hic non perſequor. Tandem magnanimus Comes Theodoricus Hieroſolymita ſexto Calend. Januarii obiit, tumulatus penes proavum in Egmunda, qui cunctis diebus vitæ ſuæ bella geſſit, ac Hollandiam quadraginta quinque annis potentiſſime gubernavit. Othildis autem Comitiſſa poſt obitum ſui conjugis ad Saxoniam reverſa eſt, quæ VII. Calend. Julii moriens, ibidem honorifice tumulata fuit. (Hæc ex geſtis Comitum Hollandiæ.)

Anno Theodorici ultimo, Imperii verò Conradi, hujus nominis ſecundi, XIV. in Apulia erat quædam ſtatua marmorea, circa caput ſuum habens circulum æreum, in quo erat ſcriptum: [*Calend. Maji, oriente Sole, habeo caput aureum,*] quod quidam Sarracenus à Roberto Guiſcardo, Duce Nortmannorum, captus, quid portenderet, intelligens, Kalend. Maji oriente Sole diligenter notato termino umbræ illius ſtatuæ, infinitum theſaurum, effoſſa ibidem humo reperit, quem pro ſua redemptione duci obtulit. (Hæc Vincentius libro 28. capitulo 17.)

Beatiſſimus Heribertus exiſtens in Italia, in Comitatu Ottonis hujus nominis tertii Imperatoris, poſt mortem venerabilis Præſulis Evergeri, in Archiepiſcopum tricefimum Colonienſis Eccleſiæ eſt electus, accepta ab ipſo Imperatore, qui illi plurimum favebat, annuli & baculi inveſtitura, qui authoritate Domini Papæ fuit in Archiepiſcopum conſecratus, Anno Domini DCCCCXCVII. Pontificatus Gregorii Papæ quinti anno ſecundo. Præfuit autem annis viginti quinque. Tandem cum revertens cum Imperatore de Italia, per aliquot annos in partibus Eccleſiæ Colonienſis religioſiſſime præſidendo, manſiſſet, redit iterum cum eodem Imperatore in Italiam. Nam idem Imperator in oratione & conſilio ipſius ſancti Viri plurimum confidebat, & inter cætera habuit in via ſæpius ſecreta cum Imperatore colloquia de ſalute animarum. Ad ultimum autem in hujuſmodi ſanctum propoſitum uterque conveniunt, tam Imperator quam Archiepiſcopus, ut is, qui primò ſoſpes de Italia ex illis reverteretur, inſtitueret decentem religioſorum conventum 92 in honorem S. Dei Genitricis Mariæ, ad quod etiam perficiendum larga tradidit eidem Archiepiſcopo prædia Imperator. Imperatore igitur urbem Romanam ingreſſo, & breviter poſtea ibidem defuncto, corpus ipſius per eundem S. Heribertum, de hac re dudum in proceſſu itineris per dictum Imperatorem adjuratum, ab urbe ad Eccleſiam B. Mariæ virginis Aquiſgranum fuit tranſlatum, & ibidem honorifice tumulatum. Sanctus itaque Heribertus ſponſionis ſuæ, quam in via Imperator fecerat, non immemor, ædificavit & inſtituit Abbatiam Tuicienſem in caſtro Epiſcopali Tuicienſi, in honorem B. Mariæ virginis, oſtenſo ſibi in viſione ſub hac ſerie divinitus loco. Nam cum conſtruere cœnobium Monachorum propoſuiſſet, & nunquam locum inveniret, quem putaret ſatis idoneum, convertens ſe *Colonienſia.*

ad Dominum, ſanctamque ejus genitricem, in jejuniis & orationibus, poſtulabat revelationem, ex qua Dei voluntatem cognoſceret. Itaque nocte quadam, dum poſt vigilias fatigatus, ſopori membra dediſſet, ecce adeſt per viſum beata Angelorum & omnium Sanctorum, ſtellato ſedens ſolio Regina, dixitque ei: Scias, ô Heriberte, tuas exauditas eſſe orationes. Ego enim ſum Maria mater Domini, & venio, ut indicem tibi, quo in loco votum, quod mente geris, perficias. Surge ergo, & Tuicienſe caſtrum petens, locum in eodem mundari præcipe, ibique monaſterium Deo, mihique & omnibus Sanctis conſtrue, ut ubi quondam abundavit peccatum & cultus Dæmonum, ibi juſtitia regnet in multitudine Sanctorum. Quibus dictis, miſericordiæ mater diſparuit. Sic B. Heribertus Abbatiam Tuicii inſtituit in honorem Salvatoris mundi, ac ejus genitricis ſemperque virginis Mariæ, quam anno præſulatus ſui XXIV. conſecravit, & ipſe ibi poſtmodum ſepultus, clarens miraculis, feliciter in Domino requieſcit. Mortuo autem, ficut dictum eſt, Ottone tertio, & S. Henrico ſecundo ad Imperium jam electo, cum ejus electioni ſanctus vir Heribertus præſens non eſſet, venit apud S. Imperatorem in ſuſpicionem, tanquam ſi inſignia Imperialia, quæ à prædicto Ottone ſuperſtes ipſe receperat, ſecum ideo retineret, ut in alium transferret regni diadema. Manſit igitur inter hos ſanctos duos viros, videlicet Heribertum Archiepiſcopum, & Henricum ſecundum Imperatorem, (qui etiam & ipſe poſtmodum canoniſatus fuit) ſimulatæ pacis longa diſcordia & ſimultas. Verum cum Imperator multa ad rem non pertinentia ſæpe Archiepiſcopo imponeret, quæ tamen idem Archiepiſcopus patienter ſuſtinuit, tandem Imperator venit Coloniam, & indignantem animum contra Archiepiſcopum gerens, ab ipſo tamen Archiepiſcopo fuit officioſiſſime ſuſceptus. Nocte igitur ſequenti, Imperatori ſomnum capienti viſus eſt aſtare vir, terribilem vultum habens, ſacerdotali Infula decoratus, qui jubebat, ut nihil ſiniſtri contra virum Dei Heribertum ulterius moliretur. Sic poſtridie Auguſtus in throno reſidens, & ex induſtria per internuntios immenſam pecuniam ab Archiepiſcopo exigens, (quod tamen ſerio non faciebat) dum Archiepiſcopus ad eum ingreditur, & mœſtus calumnias deplorat, quas ab ipſo innocens ſuſtineret, quanquam aſtantes nonnulli conſiliarii animum Imperatoris contra Archiepiſcopum magis inflammarent ad indignationem; tamen Auguſtus ſurgens de throno, prorupit in amplexus & oſcula S. viri, & faſſus ſe fuiſſe contra eundem malorum conſilio corruptum, de commiſſis in ipſum veniam ſuppliciter expetivit. Dum igitur trino hi duo ſancti viri ſub teſtimonio Trinitatis oſculo fuiſſent fœderati, erubeſcentes adverſarii dilabuntur, & Imperator atque Archiepiſcopus juxta eum in ſolio confident, de negotiis Reipublicæ tractaturi. Sequenti verò nocte, dum Archiepiſcopus poſt preces matutinas in Eccleſia ſolus in oratione perſiſteret, Imperator obſervata hora congrua, uno duntaxat clerico comitante, pulſans oſtium oratorii ſubintrat, & abjecta chlamyde, pedibus Archiepiſcopi advolvitur, confitens humiliter, quod in eum peccaſſet: & ita ceſſavit inter ſervos Dei tota ſimultas, nullo amplius litis veſtigio relicto. Cætera hujus S. Heriberti vitæ & ſanctitatis memorabilia, quæ non ſunt pauca, in ejusdem vita, quæ in multis reſervatur Eccleſiis, plenius continentur.

Francia. Item circa iſta tempora fuit in Francia quidam manſuetus ac religionis & Eccleſiarum amator, dictus Hugo Rex Francorum, qui in præcipuis ſolemnitatibus,
93 quoties ad S. Dionyſium Pariſios veniebat, in choro cum Monachis ſtabat & pſallebat: Ad Veſperas, Matutinas & ad Miſſam cappa ſerica indutus, cum Cantore chorum regebat: Compoſuit etiam quoſdam Cantus, videlicet de S. Spiritu proſa oratione [*Sancti Spiritus adſit nobis gratia.*] De nativitate Domini Reſponſorium, [*Judæa & Hieruſalem.*] De martyribus autem [*Concede nobis Domine quæſumus.*] Et alia plura contexuit, & tam in hoc, quam in cæteris Eccleſiis profuit. Cum igitur Conſtantia Regina his intentum eum eſſe videret, dixit ei quadam die per jocum, ut de ipſa aliquem componeret Cantum; quod Rex libenter annuit, & ſcripſit

Reſpon-

Reſponſorium: [*O Conſtantia Martyrum,*] in honorem S. Dionyſii & cæterorum Martyrum, ſed & hoc Alleluja feciſſe fertur: [*Eripe me de inimicis meis, Deus meus, & ab inſurgentibus in me libera me.*] Et cum quadam die eſſet Romæ in Vigilia Apoſtolorum Petri & Pauli, obtulit Schedulam ſuper altare, & omnibus putantibus illum magni aliquid obtuliſſe, nihil aliud ſuper altare poſitum niſi Schedulam invenerunt, in qua ſcriptum erat Reſponſorium iſtud cum verſu ſuo: [*Cornelius Centurio.*] quod ipſe Rex cum cantu ſuo compoſuerat. Erat Rex idem Eleemoſynis deditus adeo, ut feſtis diebus cum exueret ſe, vel indueret veſtibus regiis, ſi non aliud ad manum haberet, ipſas veſtes pauperibus diſtribueret, niſi ex induſtria veſtiarii egenos importune petentes arceret. (Hæc ex Chronicis.) Fuit etiam in dando largiſſimus: ſed viciſſim Conſtantia Regina nimis tenax, & quod minime decebat Reginam, ultra modum avara: ut Rex, cum alicui aliquid dabat, præciperet, dicens: Vide, ne hoc ſciat Conſtantia (nec ibi nomen Reginæ addebat.) Honeſtavit etiam regnum ædificiis & Eccleſiis Sanctis: Nam ſex Eccleſias & tria Monaſteria ædificavit. (Hæc frater Andreas.) Iſte religioſus Rex Hugo, cum quoddam Caſtrum obſediſſet, dimiſſo exercitu, in Monaſterium S. Aviani Aureliam venit, & cum chorum regendo alta voce ter [*Agnus Dei,*] genua flectendo incepiſſet, muri Caſtri, quod obſederat, corruerunt. (Hæc Martinus.)

Item Anno Domini DCCCCXCVII. Cometes horribili ſpecie flammas huc illucque jactans, in auſtrali parte viſus eſt. Chilpericus librum de ratione Compuri hoc anno ſcripſit, ut apparet ex Argumento ad inveniendos annos Domini per Indictiones. Si enim vis (inquit) ſcire, quot ſint anni incarnati Chriſti, LXVI. ordines indictionum, qui fluxerunt ab ejus incarnatione, multiplica per XV. fiunt DCCCCXC. His adde XII. quia tertia indictione natus eſt Chriſtus. Adde indictionem præſentis anni, id eſt tres. Ecce (ait) habes hoc Anno annos Chriſti MV. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Anno Domini MI. Eclipſis Solis facta eſt hora diei ſecunda.

Anno Domini MIII. in Lotharingia juxta montem Caſtri locum, fonticulus aquæ multis ſaluberrimus in ſanguinem converſus eſt, quod probavit mulier, quæ faciem ſuam ex hujus fontis aqua lotam multis oſtendit ſanguinolentam. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Item Anno Domini MIIII. inventæ ſunt in civitate Atrebatenſi multorum Sanctorum reliquiæ, ubi multa miracula facta ſunt. (Hæc Andreas.)

Item Anno Domini MV. Terræmotus factus eſt maximus circa meridiem XIV. Cal. Decemb. (Hæc Sigibertus *(c)*.)

Item Anno Domini MIX. Cometes ſolito mirabilior in modum trabis maximæ per quatuor menſes apparuit.

Item An. Domini MXIV. Aquiſgrani conventu Regali & Synodali per aliquot dies celebrato, tanta ſiccitas & intemperies aëris excanduit, ut multi præ nimio ardore deficerent: multa etiam animalia ſubito interirent, pavimentis & marmoreis columnis tanto madore ſudantibus, ut aqua eſſe reſperſa crederentur à neſcientibus.

Item Anno Domini MXV. in Paſchate Eclipſis Solis facta eſt.

Sylveſter, hujus nominis ſecundus, natione Aquitanus, cœpit anno Domini DCCCCXCIX. (in quodam Chronico dicitur XCVIII.) ſedit annis quatuor, menſe uno, diebus novem, vacavit ſedes diebus XXII. (Hæc Bernardus.) Vocabatur prius Gerbertus, inter doctos clariſſimus, qui Sequentiam [*Ad celebres Rex cœli*] in laudem cœleſtium Angelorum compoſuit. Erat intra Romam in Campo Martio ſtatua aurea, dextræ manus indicem digitum extentum habens, ſcriptum quoque in capite: Hic percute. Unde plures, ut illi theſauri invenirentur, multis Romana

 ictibus

(a) ad a. 1005.
(b) ad a. 1011.
(c) ad a. 1013.

94 ictibus eaput ſtatuæ perforaverunt. Sed Sylveſter longe aliter ambiguitatem diſſolvit. Namque Sole in Meridie poſito notans, quo prætenditur umbra digiti, nocte terram perfodiens, incomparabilem theſaurum invenit; Ingentem ſcilicet Regiam, aureos parietes, aurea lacunaria, omnia aurea, milites aureos, teſſeris aureis ludentes, Regem aureum cum Regina aurea diſcumbentem, appoſita obſonia, aſtantes miniſtros, pateras multi ponderis & pretii, in quibus materiam ſuperabat opus. In interiore parte domus lucebat: In contrario angulo puer ſtabat arcu extento; quod videns Gerbertus, nihil arripere attentavit. Sed cubicularius ejus cultellum aureum ſecreto rapuit, & omnia verſa ſunt in tumultum, donec Gerberto exclamante, cultellum projecit. Et infecto negotio, ductu laternæ regreſſi ſunt. Hoc in loco perſequitur in narratione ſua Wilhelmus, quod monachus aliquis de Barra nova natus, filius civis pauperis, cum ſeptem eſſet annorum, venit in Italiam, quærens panem. Adultus autem, terræ illius multa miracula inſpexit, inter quæ montem perforatum, ultra quem accolæ dicebant, theſauros Octaviani reconditos; ferebanturque multi periiſſe, quærendo illos per ſubterraneos anfractus. Iſte autem adoleſcens ſtudio videndi & prædandi duodecim ſocios habuit, qui ſecum pergerent, portantes ingens glomus fili, ſequentes ingenium Dædali, qui Theſeum de labyrintho per filum duxit. Igitur paxillum in ingreſſu fixerunt, principio fili ad eum ligato: Accenſis verò laternis intro proſpexerunt, & per unumquodque miliare paxillum fixerunt: Tum veſpertiliones de cavernis egredientes, oculos eorum & ora infeſtabant: & ſemita erat arcta: à læva præcipitium & ſubter labens fluvius. Viderunt tramitem plenum cadaveribus eorum, qui theſauros ibi quærendo perierant. Tandem ad egreſſum ulteriorem progredientes, viderunt ſtagnum placidum, & pontem aureum, & ultra pontem videbantur miræ magnitudinis equi aurei cum ſeſſoribus aureis & cætera, quæ de Gerberto dicta ſunt. Unus ex prædictis ſociis, dum pontem tranſire parat, mox pontis pede depreſſo, alter elevatus produxit ruſticum æreum cum æreo malleo, quo ille undas verberans, ita obnubilavit aëra, ut diem cœlumque ſubtexeret, ſed retracto pede, pax fuit. Tentatum idem eſt à pluribus eodem eventu. Deſperantes enim omnes, ſolo viſu libabant aurum. Tunc per veſtigia glomeris egreſſi, pateram argenteam repererunt, quam inter ſe partiti ſunt. Poſtero die collato conſilio, magiſtrum quendam adierunt, qui dicebatur ſcire Nomen Domini ineffabile. Erat autem tale nomen, quale & Zambri, de quo legitur in vita beati Sylveſtri, quod dixerit in aurem tauri ferociſſimi. Iſtum magiſtrum jejunum deduxerunt ſecum, ſed ea vice exitum ulteriorem non invenerunt. Audiens verò Judæus quidam nigromanticus, ait ad adoleſcentem, qui hoc totum inſtituerat: Videbis, quantum poſſit ars mea; qui in continenti montem introiens, non multo poſt regreſſus eſt, multa afferens indicia ſui tranſitus, quæ ille ultra montem notaverat: & inter ea pulverem locupletiſſimum, quo quicquid contingeret, in aurum vertebat: Non quod aurum eſſet, ſed quod videretur, quoadusque aqua dilueretur. Nihil enim, quod per nigromantiam fit, poteſt in aqua fallere intuentem, quod poſtea manifeſte exemplis probabitur. Multa de hoc Sylveſtro narrantur, quæ nos non credimus. Quicquid ſit, ſi quicquam peccavit, tamen quia nullam pœnitentiam ſeram eſſe eredidit, ſperavit in Domino, & eum magna pœnitentia migravit ex vita; quod illi ipſi, qui accuſant, tacere non poſſunt. Ajunt enim juſſiſſe, ut corpus bigæ imponatur, & quocunque equi traxerint, ibi ſepeliatur: & ſic factum eſſe; Deumque pœnitenti veraciter non negaſſe veniam, & ſepultum Romæ fuiſſe in Eccleſia Lateranenſi, cum hujusmodi Epitaphio: Scandit ab R. (videlicet à Remis) Gerbertus ad R. (ſcilicet Ravennam) poſt Papa vigens R. (ſcilicet Romæ.) (Hæc Bernhardus ex dictis Martini.) In dextero igitur latere Eccleſiæ Lateranenſis, prope altare ſanctorum Vincentii & Anaſtaſii martyrum, ſepultus jacet Gerbertus Archiepiſcopus, qui Papa effectus, Sylveſter fuit appellatus. Quod autem tumba ejus guttas quaſi lacrymarum emittat, quando Papa, aut magnus Cardinalis moriturus eſt, fatis

ſatis probatum eſt & ſatis vulgatum. Dicitur etiam, quicunque tumbam ejus viſitaverit & Dominicam orationem dixerit, quoties hoc fecerit, indulgentiam obtinere aliquot dierum à ſummis Pontificibus conſtitutam. (Hæc Albericus.)

Joannes, hujus nominis decimus octavus, cognomento Sico, quem Sigibertus vocat Octavianum, cœpit anno Domini MIII. (in quadam Chronica dicitur II.) ſedit Menſibus V. (in quadam Chronica dicitur Menſibus VI.) diebus XXVII. Vacavit ſedes diebus XIX. Acies igneæ aſpiciuntur in cœlo: & Luna in plenilunio in ſanguinem vertitur à medio noctis usque ad ortum diei, & Sol circa Meridiem in duas partes dividitur. (Hæc ex Chronicis.) 95

Trevirenſia.

Ludolpho Trevirenſi Archiepiſcopo defuncto, Adelbero de Luytzelenborch Præpoſitus S. Paulini ea fiducia, quod ſoror ejus Henrico Imperatori hujus nominis ſecundo nupſiſſet, Epiſcopatum invaſit, & milites in ſua ſacramenta coëgit: Palatium, quod ſitum eſt in eadem urbe, occupavit: Pontem quoque Moſellæ turribus munivit. Henricus autem Imperator Menigando, Præpoſito Eccleſiæ Moguntinæ, Trevirenſem Archiepiſcopatum dedit, Anno Domini MIII. Pontificatus Joannis Papæ decimi octavi, primo, & præfuit annis duodecim, qui cum ſe contra potentiam Adelberonis pararet, & imbecillior eſſet, Henricus Imperator cum exercitu Treverim venit, & Palatium obſedit à Dominica poſt Albas, usque ad Calend. Septembris. Qua obſidione non ſolum regio in circuitu urbis undique vaſtata, ſed ipſa quoque civitas, quæ poſt vaſtationem Northmannicam, ædibus rurſus exornata, mediocriter inhabitabatur, in priſtinam ſolitudinem eſt redacta. Sed Imperator cum nihil proficeret in ejus expugnatione, à Calend. Septemb. pontem dejici juſſit, quem milites Adelberonis obtinuerant: & Menigando Epiſcopatum confirmavit: qui in finem usque vitæ ſuæ in caſtello Confluentiæ Epiſcopatum adminiſtravit, Adelberone ſupradicto invaſore maximam Epiſcopatus partem retinente. Tandem circa finem gravi infirmitate preſſus, omnia Menigando reddidit, ſed Palatium retinuit. Obeunte vero Menigando, Henricus Imperator Poponem in Bavenberch educatum, ad offenſam Adelberonis Præſulem conſtituit, ita dicens: Talem virum Adelberoni objiciam, qui ejus veſaniæ reſiſtere poſſit. Adelbero igitur tandem ſera pœnitentia ductus, nec vires Poponis ſuſtinens, ſupplex eidem factus, Palatium & caſtella & omnia ſua tradidit, & deinde in monaſterio S. Paulini usque ad finem vitæ ſuæ permanſit. Henricus vero Imperator ob ea, quæ civitati incommodavit, tabulam ex auro & argento & pretioſis lapidibus, æquali ſecundum altare S. Petri magnitudine, ad ſatisfaciendum S. Petro direxit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trevirenſium.)

Henricus II. Imperator.

Henricus Dux, conciliatis ſibi armis quorundam Principum Regni, ungitur in Regem à Wiligiſo Moguntino Archiepiſcopo, & imperavit annis XXII. Cœpit autem Anno Dom. MIII. Mundi vero MMMMDCCCCLII. Iſte potentiores Regni Principes bella contra eum meditantes celeriter devincit, & Reges gentilium in interiori Germania commorantes, qui Winidi dicuntur, tributarios ſibi fecit. Item Henricus Imper. Bambergenſem Eccleſiam Epiſcopalis ſedis honore ſublimavit: & quia liberis carebat, eam omnium rerum ſuarum hæredem fecit: unde Theodoricus Metenſis Epiſcopus, natus de Luytzelenborch, dolens dotem & patrimonium ſororis ſuæ Chunigundis Imperatricis, ab Imperatore Eccleſiæ Bambergenſi donari, rebellat. Hæc Sigibertus *(a).*) Non ſolum vero liberis Imperator carebat, ſed ut de ipſo & de S. ejus conjuge Chunigunde ſcriptum eſt, ambo virgines in omni vita ſua permanſerunt, & de eo multa argumenta in prædicta Eccleſia de Bamberg, ubi requieſcunt, haberi dicuntur. (Hæc Albericus *(b).*) Fames & mortalitas tam graviter per totum orbem invaluit, ut propter tædium ſepelientium, vivi adhuc ſpiritum trahentes, obruerentur cum mortuis.

Anno

(a) ad a. 1004.
(b) ad a. 1004.

Anno octavo iſtius Henrici, gens Ungarorum hactenus Idololatriæ dedita, ad fidem Chriſti convertitur per Gyslam ſororem Imperatoris, quæ nupta Ungarorum Regi, ad hoc ſua jugi inſtantia Regem adduxit, ut pro ſe & tota Ungarorum gente, Baptiſmum expeteret, ipſe in Baptiſmo Stephanus vocatus, cujus merita per Ungariam multa miraculorum gratia commendat. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Tamen dicunt Ungari, quod S. Adalbertus, Pragenſis Epiſcopus, Regem Stephanum converterit & baptiſaverit; & Rex deinde ſua prædicatione Ungaros converterit, & majorem Eccleſiam Strigonii in honorem S. Adalberti inſtituerit. Cum contrà Gysla illa Regina, ut Ungari dicunt, multa mala in Regno fecerit, & ad extremum poſt mortem S. Regis interfecta ſit.

Item An. XI. Regni iſtius Imperatoris, Robertus presbyter S. Magni mar-
96 tyris in Saxonia cantantibus & choriſantibus imprecatur, dicens: Cantantes & choriſantes permaneatis in annum: & ſic factum eſt. Item Henricus Imperator Romam tendens, ex Apulia venit ad montem Caſſinum, ubi meritis S. Benedicti, ibidem quondam Abbatis, à calculo miraculoſe liberatus eſt. Apparuit enim ei in ſomnis S. Benedictus, & aperto latere corporis, calculum evulſum in manu Regis poſuit, quem Rex evigilans in manu veraciter inventum, cunctis oſtendit, & inde profectus Romam, à Benedicto Papa cum uxore Chunigunde in Eccleſia S. Petri in Imperatorem Romanorum coronatus eſt, Anno Regni ſui XII. Anno vero Domini MXIV. Sexto Cal. Martii, qui tunc dies Dominica extitit.

Item Anno XIV. iſtius Henrici, ipſe Coloniæ Natalem Domini celebrans, Heribertum Archiepiſcopum, olim à ſe injurioſe tractatum, humili ſatisfactione placat: Cui reconciliatus Archiepiſcopus, prædixit propediem ſe moriturum: Et non multo poſt mortuus, magnis cœpit clarere virtutibus. Super hunc locum dicunt Elinandus & Wilhelmus: Colonia prius dicta eſt Agrippina, ab Agrippa genero Auguſti. Poſtea à Trajano, qui ibi ad Imperium allectus, colonias civium Romanorum eò deduxit, dicta eſt Colonia.

Item de Imperatore iſto Henrico narratur, & ſcriptum invenitur, quod Abbati Richardo Virdunenſi profeſſionem fecerit, & ejus conſilio ſe totum ſubmiſerit, volens apud S. Vitonem Monachus fieri: Sed ſanctus Abbas in virtute obedientiæ ei injunxit, ne Imperium dimitteret, quamdiu viveret, & ita eum ad imperandum remiſit *(b)*.) Item Henricus Imperator Aquisgrani Baſilicam in honorem ſancti Adelberti novi martyris conſtruxit, & ibi XX. Canonicos inſtituit. (Hæc ex Chronicis.) Henricus ille Imperator habuit uxorem Dominam Chunigundam, de adulterio quadam vice ſuſpectam. Sed ipſa purgans ſe de hoc publice, ſex vomeres ignitos nudis pedibus illæſa pertranſiit. Quare Imperator ad pedes ejus procidens, veniam ab ea poſtulat. (Hæc Goblinus *(c)*.) Item Henricus Imperator Epiſcopatum Merſeburgenſem, quaſi omnino deſtructum, cum ipſa civitate in honorem S. Laurentii reformavit, & in ejus Eccleſiam aureum Calicem dedit. Et demum anno Regni ſui XXII. & Imperii XII. ætatis vero ſuæ LII. tertio Idus Julii obiit, & in Eccleſia Bambergenſi, quam ſublimaverat, ſepelitur, ubi poſtea miraculis claruit, unde & canoniſatus eſt, & Catalogo ſanctorum aſcriptus: Et occurrit feſtum natalis ejus XIII. die menſis Julii. De iſto Henrico legitur, dum in extremis ageret, ſolitarium quendam virum magnæ virtutis audiviſſe turbam, quaſi caſtrorum tumultum prope cellulam ſuam tranſeuntem. Cum vero aperta feneſtra, qui eſſent, quæſiviſſet, reſpondiſſe unum eorum:

Legio

(a) *ad a. 1010.*

(b) ita equidem *ALBERICUS ad a. 1019. MUTIUS lib. XIV. p. 209. NAUCLERUS Chron. Germ. Vol. II. Gen. XXXIV. p. 753. JAC.* von *KOENIGSHOVEN Elſaſſiſche Chronic cap. II. p. 163.* Licet coævi Scriptores plane taceant, ex quo fundamento *ULRICUS OBRECHTUS de abdicatione Caroli V. Cap. I.* illud plane rejicit.

(c) *æt. VI. c. LIII.*

Legio Dæmonum ſumus, qui ad tollendam animam Henrici Imperatoris feſtinamus. Solitarium vero adjuraſſe Dæmones, ut ad ſe redirent, & quid de anima fieret, referrent: eoque modo Imperatore mortuo, Dæmonum unum reverti ſſe & dixiſſe: Ecce dum bona opera Imperatoris & peccata ejus ponderanda ponebantur in ſtatera, venit aduſtus ille Laurentius, & calicem aureum duas auriculas habentem in lancem bonorum operum adjecit, ut præponderaret omnibus peccatis ejus, & ſic anima ejus defraudati ſumus: quod dum vidi, commotus abſtuli de calice illo auriculam unam: & deinde compertum eſt illo die Imperatorem diſceſſiſſe, & auriculam calici deeſſe: quæ usque in præſens in eadem Eccleſia Meresburgenſi oſtenditur: in qua calix integer reconditus erat. (Hæc Goblinus *(a)*.) Item fuit hic Henricus finis Imperatorum Saxonum, qui regnaverunt ab Henrico primo usque ad hunc Henricum ſecundum, per annos CV. quibus expletis, Regnum ſive Imperium à Saxonibus defecit.

Notandum eſt in hoc loco, Henricum iſtum, qui hic dicitur eſſe ſecundus, in aliquibus Chronicis nominari primum, quod ideo accidit, quia Henricus Auceps primus non imperavit, niſi apud Teutonicos: Et ob hoc non ponitur inter Imperatores, ſed inter Reges in multis Chronicis. In Chronico vero Vincentii & in præſenti connumeratur inter Imperatores Teutonicorum, unde plures fuerunt Henrici Reges, quam Imperatores. Et idem intelligendum eſt de Cunradis. (Hæc Collector.)

Lotharingica & Brabantica.

Poſt mortem Othonis, Ducis Lotharingiæ, Ducatus idem datur per Imperatorem Henricum hujus nominis ſecundum, Anno Domini MVI. Anno vero regni ſui quarto, Comiti Godefridi Virdunenſi, filio Godefridi Comitis Ardennenſis, 97
quem rexit annis XIV. Iſtius Godefridi Comitis Ardennenſis fuit uxor Mechthildis, Comitiſſa Saxoniæ, quæ peperit ei Epiſcopum Virdunenſem Alberonem, Comitem Fridericum S. Vitonii Monachum, Comitem de Daburg Hermannum (cujus fuit filius Gregorius, Leodienſis Archidiaconus) & duos Duces proſapia inclytos, Godefridum iſtum & Gozelonem (Gochelonem.)

Item Anno ducatus iſtius Godefridi decimo, Imperii verò Henrici anno decimo tertio, Godefridus Comitatum Montenſem, qui modo Hannonia dicitur, depopulatur, quem Raginerus cum patruo ſuo Lamberto, Lovanienſi Comite inſecutus, apud Florinos manum cum Godefrido conſeruit, ubi plus quam CCCC. viri occiſi ſunt, & ipſe Lambertus occubuit, ubi res mira contigit. Cum enim Lambertus ſpem victoriæ jam haberet, (habebat quippe phylacterium à collo usque ad pectus pendens, Sanctorum reliquiis refertum, quorum patrocinio ſe in periculis tutum futurum credebat,) inſtante termino vitæ, phylacterium illud à collo ejus exiens, ſuper tumulum campi exilivit, & mox Comes antea invictus perimitur. Iſte Comes Lovanienſis rebellabat Eccleſiæ S. Lamberti & Epiſcopo Leodienſi, & idcirco Sancti contra Sanctos ei ferre patrocinium denegarunt. Quidam militum phylacterium accipiens, in caligas abſcondit, ſed coxa ejus & crure intumeſcente, rem prodidit: & phylacterium Domino ſuo Gochceloni, fratri Ducis, dedit. Tandem anno iſtius Godefridi Ducis XIV. ipſe paulo poſt moritur: Frater verò ejus Gochelo in Ducatu ſubſtituitur. (Hæc ex Chronicis Sigiberti & Alberici Monachi *(b)*. Et nota, quod Ducatus Lotharingiæ ſegregatur à Duce Brabantiæ, & per Imperatorem Henricum ſecundum datur Godefrido Comiti Ardennenſi, ut ſupra dictum eſt. Et idcirco deinde neceſſe erit, duos titulos ponere usque ad eorundem Ducatuum unionem. Hic notandum, quod, poſtquam Archiducatus Lotharingiæ ſeparatus eſt à Brabantia, nunquam deinde Brabantia dicitur Ducatus, ſed Comitatus Lovanienſis vel Bruxellenſis. Inde patet, Brabantiam titulum Ducatus directè & per ſe olim non habuiſſe, niſi cum Archiducatus Lotharingicus Brabantiæ uniretur.

(a) c. l.
(b) ad a. 1015.

Mortuo Ottone, filio Caroli Ducis Lotharingiæ, & ſepulto in Eccleſia Nivellenſi, (Alii dicunt, Coloniæ in Eccleſia S. Mariæ, quæ nunc vocatur ad Capitolium,) Ducatus Lotharingiæ datur per Imperatorem Henricum, hujus nominis ſecundum, Comiti Godefrido, filio Godefridi Ardennenſis, Gerberga, filia Caroli & ſorore Ottonis Ducis quondam Lotharingiæ prædicti, ſolummodo Comitatum Lovanienſem & Bruxellenſem retinente, cum Lamberto Comite marito ſuo, filio Ragineri Longicolli, quondam Hannonienſis Comitis, qui Comitatus Montenſis eo tempore dicebatur. Iſte Lambertus ſenior genuit ex uxore ſua Gerberga Henricum, ſuccedentem Comitem Lovanienſem & Bruxellenſem, ac ſacri Imperii Marchionem.

Anno Comitatus Lamberti VIII. Baldricus, Epiſcopus Leodienſis, cum in villa Hugardis dicta, caſtellum muniret, Lambertus Comes Lovanienſis eum aggreditur, & Epiſcopus, Lamberto vincente, multis ſuorum captis & occiſis, gravi atteritur infortunio, quorum corpora colligens Epiſcopus, ea Leodii ſepelivit. Conſtruens ibidem anno ſequenti Abbatiam de regula & ordine S. Benedicti, ad honorem S. Jacobi Apoſtoli, ubi Obertus Abbas primus præfuit. Iſte Lambertus primitus conſtruxit Eccleſiam S. Petri in Lovanio, & rexit comitatum poſt amiſſionem Ducatus annis decem: & occubuit in bello apud Florinos.

Anno Domini MXV. Ducatus Godefridi anno decimo, Gerberga verò conthoralis ejus ſepulta eſt in Eccleſia S. Gertrudis Nivellenſis. (Hæc ex Chronicis.)

Leodienſis.

Baldricus, hujus nominis ſecundus, XLVII. à beato Materno, & XVIII. Leodienſis Epiſcopus, filius pius Ludovici Comitis Loſſenſis, ex filia Ducis Lymburgenſis, & Archidiaconus Campaniæ, omni morum honeſtate præclarus, conſecratus à beato Heriberto Colonienſi Archiepiſcopo, Anno Domini MVIII. Pontificatus verò Sergii Papæ quarti anno primo. Sedit annis decem. Iſte nullam in Epiſcopatu ſuo Eccleſiam, & nullum Cœnobium prætermiſit, quod non decimis vel agris dotaret. Etiam ex prædiis ſui patrimonii allodium *(a)*, quod dicitur † Panterdum majori Eccleſiæ, ad ſuſtentandos XXIV. pauperes perpetuo delegavit. Ar-

Pannardum vel Pannerdum.

98 nolphum, Comitem de Loss, liberis orbatum induxit, ut Eccleſiam Leodienſem ſibi hæredem conſtitueret.

Anno

(a) Bona dotalia Eccleſiæ olim dicebantur Allodia. Teſtatur illud Charta Epiſcop. Ruthenenſis de a. 1239. *Quod ſiquidem Podium eſt allodium noſtrum & Eccleſiæ Ruthenenſis, de quo nunquam recognoſcendo, vel aliter reſpondimus, vel reſpondere debemus alicui domino temporali.* In deſignatione Bonorum Abbatiæ Quedlinburgenſis apud *KETTNERUM* Antiquit. Quedlinburg. *p. 206.* dicitur: *In magno Orden 7. Manſi ad allodium ibidem pertinentes & p. 207. in Gera allodium 26. marcis redemimus.* In alio diplomate Oſterlindis Abbatiſsæ de a. 1231. p. 255. *Advocatiam quinque manſorum Allodii in minori Orden.* Et p. 256. *Advocatiam bonorum allodii in Redere noſtro Conventui pertinentis.* In diplomate Gertrudis Abbatiſſæ p. 261. *Duodecim Modios Tritici, de Allodio noſtro in præfata villa ſito.* Alia exempla vide *p. 263. 267. 281.* Et potiſſimum in diplomate Volradi p. 338. *Noverint proinde tam præſentes, quam futuri, quod, cum venerabilis & in Chriſto nobis dilectus Dominus Elnerus, Abbas Monaſterii Lapidis Sancti Michaelis Ordinis Ciſtercienſium, Curiam ſive Allodium in Civitate noſtra Halberſtad, quod olim relicta Conradi Comitis de Reyenſtein poſſederat, ad tempora vitæ ſuæ à nobis pro quadam ſumma pecuniæ comparaſſet, prædicti Abbas & ſuum Collegium à nobis humiliter poſtularunt, ut fundum ſive Proprietatem Allodii prenotati ſuo Cenobio conferremus.* Patet hoc tanto magis ex Chronico Carthuſiæ Erfurtenſis, quod Mstum poſſideo, in quo p. 15. *Anno primo inſtitutionis ſuæ, qui fuit 1453. infra Octavas Viſitationis Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Conventum fecit plurium primariorum Dominorum de Civitate Doctorum ac Fautorum Domus: a quibus conſultatum fuit ſupra agricultura Allodiorum noſtrorum. Expediatne, propriis ea expenſis & ſumptibus colere, an vero elocare? Maturo igitur habito examine & conſultatione, finaliter decreverunt: Hujusmodi culturam Allodiorum noſtrorum non ſolum nullam utilitatem nobis allaturam aut fructum: ſed econtra potius multo magis damnoſam futuram.* Quare etiam Adminiſtrator Bonorum menſæ Archiepiſcopalis Proviſor Allodii dicitur in Diplomatibus.

Anno Pontificatus ſui ſexto, Baldricus Epiſcopus in allodio ſuo de Hugarden ædificare caſtrum diſpoſuit & incœpit, cujus adhuc ibi foſſa ſupereſt: Quod tamen Comes Lovanienſis Lambertus, dictus Barbatus, ne fieret, contradixit. Pro quo inter Comitem & Epiſcopum commiſſum eſt bellum, in quo Epiſcopus ſuccubuit, amiſſis circiter trecentis de ſuis, ubi Joannes Epiſcopus de Italia profugus, literatus, devotus & bonus pictor, hoſpitatus Leodii, Baldricum dolentem conſolatur, & pro animabus defunctorum in prædicto bello conſuluit fieri Cœnobium B. Jacobi fratris Domini, in Inſula. Cujus fundamenta Baldricus primo jecit, Anno Pontificatus ſui ſeptimo, Anno verò Domini MXIV. (in quodam Chronico dicitur XV.) qui horridus locus & incultus, tamen ferarum gregi cognitus erat, & quaſi deſertum, ut multos terreret ab hoc negotio. Morte autem præventus, opus usque ad feneſtras perductum reliquit. Cryptam beati Andreæ dedicavit præſente Joanne Epiſcopo, ubi quieſcit Baldricus Epiſcopus. Poſt hæc adductus eſt eò conventus Monachorum de Gemblaco, quibus Epiſcopus poſſeſſiones dedit: quorum primus Abbas fuit Obertus, vir magnæ ſanctitatis. Ibi igitur præfatus Joannes Epiſcopus ſanctam vitam ducens, ſepultus eſt. Baldricus verò, præſente Colonienſi Archiepiſcopo ſancto Heriberto, ſanctæ Mariæ, ſanctique Lamberti Eccleſiam à Nothgero conſtructam, quinto Kalend. Novembris dedicavit. Tertio die poſt ædificavit Eccleſiam beati Bartholomæi. Nam antea Eccleſiola ibi fuerat beati Servatii. Fertur, Imperatori & Epiſcopis placuiſſe, ut eorum Patroni mutarentur: Quam vir nobilis Godeſcalcus, majoris Eccleſiæ Præpoſitus, ædificavit, & ibi ſepultus eſt: & allodia ſua deputavit duodecim Canonicis, quos ibi congregavit, quorum numerus congruebat numero duodecim Apoſtolorum. Comitiſſa Loſſenſis dedit ſancto Lamberto Waremiam caſtrum: Comes enim Armilphis cognatus Baldrici fuerat. Iſta Comitiſſa mediante, pax facta eſt inter Epiſcopum Leodienſem & Comitem Lovanii. Ejus etiam temporibus Gerardus, Cameracenſis Epiſcopus, cum Godefrido fratre ſuo, oppidum & monaſterium Florinenſe S. Joannis Baptiſtæ Eccleſiæ Leodienſis ſubjecit dominio. Tandem Baldricus obiit tertio Kalend. Augusti. (Hæc ex Chronicis.)

Poſt dormitionem ſancti Patris Anfredi, quidam Adelboldus decimus nonus electus eſt Epiſcopus Trajectenſis, eodem Anno ſalutis, quo & Baldricus ſecundus Epiſcopus Leodienſis, qui Cæſaris Henrici ſancti Conſiliarius fuit eximius. Iſte Adelboldus Anno Domini MXV. Trajectenſem Eccleſiam veterem deſtruxit, & novæ fabricæ fundamenta jecit: Quam cum Eccleſia Tylenſi paucis annis decentiſſime conſummavit. *Trajectenſis.*

Anno itaque Domini MXXIII. Trajectenſis Eccleſia per Adelboldum Pontificem magnis ſumptibus abſoluta fuit. Ad cujus dedicationem Henricus ſecundus, Imperator Romanorum, cum duodecim Epiſcopis Trajectum advenit: Qui eandem Eccleſiam ſexto Kalend. Julii menſis unanimi benedictione conſecrarunt, & cum magna ſolennitate honorifice dedicaverunt. Tandem quinto Kalendas Decembris Adelboldus Epiſcopus migravit ad Dominum, poſtquam annis decem & octo Trajectenſe rexiſſet Epiſcopium: Qui ſepultus requieſcit infra tectum Eccleſiæ Trajectenſis, quam ipſe decenter ædificaverat in honorem S. Martini, sereniſſimi Confeſſoris. (Hæc ex Chronicis Trajectenſibus.)

Benedictus, hujus nominis octavus, natione Tuſculanus, ex patre Gregorio; Cœpit Anno Domini MX. In quodam Chronico dicitur XII. Sedit Annis XII. In alio Chronico dicitur Annis XI. diebus XXI. Vacavit Sedes Anno uno. Benedictus ille Papa ejectus eſt de Papatu, ſubſtituto alio Papa, unde maximum ſchiſma fuit, quod nominabatur ab aliquibus ſcriptoribus XIII. ſchiſma Eccleſiæ. Sed poſtea Benedictus Papatum obtinuit, ejecto iterum intruſo. *Romana.*

Anno Pontificatus hujus tertio, Eccleſia ſepulchri Domini noſtri Jeſu Chriſti ab infidelibus Turcis, permittente Deo, deſolatur. Judæi autem multo illo tempore præ timore baptiſati ſunt in multis locis per orbem. Iſtis auditis, timor 99

& tremor corda plurimorum occupavit, unde multi ſuſpicabantur finem ſeculi adveniſſe.

Item Pontificatus ejusdem quinto, dictus S. Henricus hujus nominis ſecundus, ab eodem Benedicto coronam ſumpſit Imperii. De iſto Benedicto Petrus Damianus ſic refert: Epiſcopus quidam, inquam, Capuanus, vidit Papam Benedictum, quaſi corporaliter nigro equo inſidentem. Hem, inquit, nunquid tu es Papa Benedictus, quem jam defunctum novimus? Ego ſum, inquit, infelix ille. Quomodo, inquit, eſt tibi pater? Graviter, inquit, torqueor, ſed de Dei venia non deſpero, ſi mihi adjutorium præbeatur: Sed perge, quæſo, ad fratrem meum Joannem, qui nunc Apoſtolicam ſedem occupat, eique meo nomine dic, ut illam potiſſimum ſummam, quæ in tali theca repoſita eſt, pro me in pauperes diſtribuat, ſicque me redimendum eſſe, quandocunque tamen miſeratio Divina decreverit, cognoſcat. Nam cætera, quæ pro me indigentibus tradita ſunt, nihil mihi penitus profuerunt, quia de rapinis & injuſtitiis acquiſita erant. Iſtis auditis, Epiſcopus Romam impiger adiit, & Joanni fratris Papæ verba narravit. Et Epiſcopatum idem Epiſcopus mox deſeruit & monachum induit, eoque modo ſalutem ſibi ex aliena calamitate prævidit.

Trevirenſia. Mortuo Menigando, Henricus Imperator ſecundus facit ſanctum Popponem Archiepiſcopum Trevirenſem, contra Alberonem, Anno Domini MXV. Pontificatus Benedicti Papæ octavi Anno ſexto: Iſti Popponi Albero ſe ſubdidit, & ita in monaſterio S. Paulini permanſit. Qui Poppo adhuc clericus, Danos ad fidem Chriſti convertit, & cum quandam Abbatiam monialium de palaciolo, quæ caligas veneficiis amatoriis infeſtas, quas quicunque induiſſet, ſtatim libidinibus Venereis intolerabiliter vexabatur, ante conſpectum ſuſpenderant, Monialibus expulſis, in canonicorum eccleſiam commutaſſet, Hieroſolymam abiit, & ſanctum Simonem, ſanctæ Catharinæ de monte Synai monachum, invenit, qui miſſus per obedientiam ab Abbate ſuo, venerat pro recipienda pecunia, quæ de terra Ducis Northmanniæ Richardi monaſterio ejus dabatur, & nihil profecerat, quia Ducem mortuum invenerat: Iſtum, inquam, virum ſanctum Archiepiſcopus inventum ſecum Hieroſolymam duxit & reduxit: Qui ſanctus Simeon cum eodem Archiepiſcopo de via transmarina reverſus, abhinc poſt ſeptem annos apud Treviros obiit, cujus vita multis claruit miraculis. (Hæc ex Chronicis Alberici *(a)*.) Iſte etiam Poppo ſæpius occupatus in expeditione & procinctu militum, quædam de S. Paulino, de Palatio, etiam ſexaginta monialium præbendas in beneficium diſtribuit: Berencaſtel quondam Adalberonis, à prædonibus defenſum deſtruxit: Aliud *Suyncan.* quoque caſtellum Adelberti cujusdam Tyranni, qui dicebatur † Suycam ad terram dejecit: Qui (videlicet) Adelbertus caſtellum quoddam Treviris in honore S. Crucis conſtructum poſſidebat, unde frequenter cum multitudine militum erumpens ad arcem Epiſcopi, quicquid ibi ad ejus obſequium parabatur, violenter auferens abducebat. Cujus rei ignominia confuſus Epiſcopus, cum videlicet hoſtem quotidianum ſibi tam proximum ob munitionem caſtelli non poſſet debellare, multis ad amicos ſuos habitis querimoniis, ad hujusmodi infamiam depellendam conſilium & auxilium cœpit inquirere. Erat verò in exercitu ejus vir potens divitiis & viribus fortis, nomine Sycho: qui promiſit ſe tentaturum, ſi quo modo poſſet hujus mali invenire remedium, Epiſcopo vehementer congratulante. Egreditur ille, cupiens, quæ ſpoponderat, attentare. Quadam igitur die pergit ad portam Caſtelli, pulſans fores, poculum ab Adelberto ad ſe refocillandum petens: Quod cum celeriter allatum fuiſſet, & is ebibiſſet, nuntium alloquitur: Domino tuo, ait, magnas gratias meis verbis agito, & hæc verba narrare curato, vita ſoſpite, hoc me poculum grata voluntate recompenſaturum: quibus dictis, abiit. Captato deinde conſilio opportuno, triginta onas comparat, in quibus ſingulis ſingulos

(a) ad a. 1016.

ſingulos milites electos, loricatos & galeatos enſibusque præcinctos collocat, & inſuper linteis opertos funes, quibus vectes ad portandum eos inſeruntur, componit. Deinde ſexaginta viros nihilominus electos, & plebeja veſte amictos, enſibusque eorum in onis reconditis, geſtatores conſtituit, nullique hominum hujus fraudis præter prædictos viros conſcios fecit. Sycho ergo cum his & aliis paucis militibus vallatus, ad caſtellum tendit, foresque pulſat. Servo ſciſcitante, quis ſit, & quid velit: Dic, ait, Domino tuo, me vinum magnæ dilectionis gratia olim promiſſum deferre, cum mihi ſitienti poculum ille vini mitteret. Servo renuntiante, Adelbertus juſſit viros intromitti: Quibus ingreſſis, & onas coram Adelberto in terram ſimul ponentibus, poſt eos Sycho ſubintrat, & auferri linteorum velamina jubet. Rogatque Adelbertum, ut dilectionis munera ſuſcipiat. Portitores verò, ſicut erant docti, uno momento pariter omnia onarum velamina dejiciunt, gladios diripiunt: Inſidiæ de onis exiliunt, gladios ſtringunt, fortiter undique feriunt, ipſumque Adelbertum obtruncant, cæteros domeſticos crudeliter mactant, caſtellum in ſolitudinem redigunt. Itaque Sycho à Poppone pro victoria beneficiis eſt remuneratus. 100

Iſte Poppo Eccleſiam S. Petri jam collapſam reparavit, & in honore S. Martini, translatis in illam reliquiis ejus, dedicavit, turrimque ibidem conſtruxit: Sancto Euchario quædam bona delegavit, quædam ablata reſtituit. Sanctus Simeon, (de quo ſupra) ſolitarius ſupra nigram portam Treviris claruit, ibique requievit: ubi Poppo Archiepiſcopus congregationem inſtituit, & ipſe ibidem ad pedes S. Simeonis poſtea requievit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trevirenſium.)

Henricus ſenior, hujus nominis primus, Comes Lovanienſis & Bruxellenſis, & Marchio ſacri Imperii, filius Lamberti ſenioris, primi Comitis Lovanienſis, cœpit Anno Domini MXVI. Imperii Henrici, hujus nominis ſecundi, anno XIV. Rexit annis XXIII. (Hæc Sigibertus in geſtis Ducum Brabantiæ.) Iſte genuit Lambertum, aliàs Baldricum dictum cum barba, & Mechthildem, quæ nupſit Euſtathio primo Comiti Bolonienſi, avo Godefridi de Bullone, poſtea Ducis Lotharingiæ, & tandem Regis Jeruſalem. (Hæc Magiſter Emundus. Item Henricus Lovanienſis.) Obiit Anno Domini MXXXVIII. ut ponit Sigibertus *(a)*. Magiſter Emundus dicit, Anno Domini MXLVIII. *Brabantica.*

Sanctus Wolbodo, Epiſcopus decimus nonus Leodienſis, & quadrageſimus octavus ab initio, erat filius Gaffridi Comitis Montenſis, id eſt Hanonienſis, ex Joanna, filia Balduini Comitis Flandriæ, & ex ſanguine Regum Francorum, Doctor Juris, & Decanus Eccleſiæ S. Martini Ultrajectenſis, (id eſt, Trajectenſis inferioris) qui ab Henrico Imperatore à clauſtro abſtractus, factus eſt Cancellarius ejusdem Henrici, & poſtmodum ab eodem Epiſcopus Leodienſis conſtitutus, Anno Salutis MXVIII. (In quodam Chronico dicitur XXI.) Sedit annis tribus, in quodam Chronico dicitur annis duobus. *Leodienſia.*

Iſte ſanctus Wolbodo Eccleſiam S. Jacobi Leodienſis, ab Imperatore Henrico ſibi commendatam, & officinas ejus conſummavit, & primos monachos ibi poſuit, & Obertum monachum S. Petri Gemblacenſis in eodem monaſterio primum Abbatem fecit ac benedixit, Anno Domini MXXI.

Idem Imperatorem Henricum aliquando ſibi iratum placare cupiens, pecuniam collegit, ut eam Henrico exhiberet. Cogitans verò apud ſemetipſum, quod melius eſſet, placare ſibi Regem cœleſtem, in cujus manu ſunt omnium corda Principum, & eos pacificos reddit, quando vult, pecuniam totam illam pauperibus diſtribuit. Quod ut Rex ſcivit, prudentiam Wolbodonis laudavit, & in ampliorem amicitiam recepit. Inſtituit, ut proceſſiones ab univerſo Clero Leodienſi ad Eccleſiam majorem fierent, certis per annum ſolennitatibus: & antequam Divina celebraret myſteria, diebus ſingulis ex more de integro perorare conſuevit

(a) ad a. 1038.

Pſalterium. Scripſit propria manu librum Pſalmorum, & unicuique Pſalmo compoſitam ex eodem, & à ſe dictatam ſubjecit orationem: qui liber in Eccleſia Leodienſi hactenus ſervatur. Pacem fecit inter Imperatorem & Colonienſem Archiepiſcopum S. Heribertum.

Sacerdos igitur Domini Wolbodo, ab Ægypto hujus ſeculi evocandus, dolore ſtomachi ex nimia contracta abſtinentia vergere ad mortem cœpit. Cui ægrotanti beatus Laurentius apparuit, cum inæſtimabili ſuavitate & gloria conſolans eum, dicens: Quinta feria mecum eris. Qua conſolatione refectus, majoribus Eccleſiæ Clericis cùm maxima hilaritate eam expoſuit. Interim vocat Abbatem S. Remacli
101 Stabulenſis Popponem, eique providentiam Eccleſiæ & monaſterii S. Laurentii commiſit, quia nondum ibi erant Abbas & monachi, cum Eccleſia hæc imperfecta eſſet ab Euraclo relicta, & à Nothgero tecta. Wolbodo igitur moritur, & in Eccleſia S. Laurentii in crypta, quem Patronum fecerat ſuum, ſepelitur XI. Kalend. Junii; ubi multis claruit miraculis, qui multa bona contulit monaſterio S. Laurentii. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Lotharingica. Gozelo. Mortuo Godefrido, hujus nominis primo Duce Lotharingiæ, frater ejus † Gochelo in Ducem ſublimatur, Anno Domini MXXVI. Imperii Henrici ſecundi anno XVIII. quem rexit annis XXV. Iſtius filiam, ſcilicet Odam, Lambertus cum Barba, hujus nominis ſecundus, Comes Lovanienſis tertius, duxit in uxorem. Et eſt ſciendum, quod iſte Gochelo genuerit Godefridum, qui ei ſucceſſit in Ducatu Lotharingiæ, & Fredericum, qui Anno Domini MLVII. ex clerico S. Lamberti Levita Romenſis Eccleſiæ factus, quia exoſus erat Henrico Imperatori pro odio fratris ſui Godefridi Ducis, poſt legationem Conſtantinopolitanam apud Caſſinum in monaſterio ingreſſus eſt, ubi monachus, & poſtea Abbas factus, ex electione Romanorum fit Papa, mutato nomine Stephanus dictus nonus.

Anno Ducatus ejusdem XIV. Frederico, Moſellanorum ſive Lotharingiæ ſuperioris Duce mortuo, quia mares filias non habuit, quibus Ducatus competeret, Gochelo, Dux Lotharingiæ inferioris, impetrato ab Imperatore Conrado Moſellanorum etiam Ducatu, in regno Lotharingiæ potentius dominatur.

Et eſt ſciendum, quod in regno Lotharingiæ inter alios Principatus ſunt duo Ducatus, Lotharingia appellati, quorum unus, qui per Duces Moſellanorum ſive Lotharingiæ poſſidetur, ſuperior; Alius verò, qui per Duces Brabantiæ tenetur, inferior Lotharingia appellatur. Tandem Gochelo Dux Anno Ducatus ſui XV. obiit, cui Godefridus filius ejus ſucceſſit. (Hæc Magiſter Emundus.)

Colonienſia. Venerabilis Pilegrinus creatus eſt triceſimus primus Pontifex Eccleſiæ Colonienſis An. Domini MXXI. Pontificatus Benedicti Papæ octavi anno XII. Præfuit annis XVI. Iſte inſtituit Collegium ſanctorum Apoſtolorum Coloniæ, & Eccleſiam per S. Heribertum anteceſſorem ſuum inceptam auxit, & fideliter conſummavit, capitaque SS. Felicis & Adaucti per eum Roma deportata in eadem Eccleſia honorifice collocavit, ubi ſepultus in Domino requieſcit. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Durandus, Imperatoris Henrici Cancellarius, creatus eſt XX. Epiſcopus Leodienſis, & XLIX. cum B. Materno, Anno Dom. MXXI. videlicet eodem anno, quo & Pilegrinus creatus eſt Epiſcopus Colonienſis, quod quaſi fabula in theatro mundi fuit: virum nimirum ex humillimo & pauperrimo ſervilis conditionis genere, Dominis ſuis carnalibus dominari, & maxime ſupradicto Godeſcalco, fundatori S. Bartholomæi, qui filius Caſtellani de Marelmeiz, electus fuerat à Capitulo in Epiſcopum, & cum ad Imperatorem pro Regalibus ſuis feſtinaret, obvium habuit dictum Durandum, jam ab Imperatore Epiſcopatu donatum. Cum igitur Durandus vidiſſet Dominum ſuum prædictum Godeſcalcum, voluit ei donum, quod ab Imperatore receperat, reſignare: ſed per eundem Godeſcalcum firmius ad Epiſcopatum promotus eſt: erat enim uterque religioſus, ſed Durandus in utraque literarum ſcientia vehementer expeditus. Iſte bona plurima, quæ anteceſſor ſuus B.

Lau-

Laurentio dederat, abſtulit, partem ſibi retinens, partem militibus tribuens: Sed
cum Wolbodo primo & ſecundo per viſum in ſpiritu lenitatis eum idcirco corripuiſ-
ſet, & eleemoſynam ſuam repetiſſet: Ille verò primum perculſus, deinde ab iis,
quibus S. Laurentii bona dederat, negligere oblatum à S. Wolbodone ſomnio jube-
retur: Tum ecce tertio ſanctus Wolbodo in virga furoris venit, dicens: Jam ſé-
curim ad radicem arboris poſitam eſſe ſcias. Inter bæc verba graviſſime illum Pa-
ſtorali baculo verberavit; unde ſtatim in morbum incidit. Expergefactus igitur,
excitatæ per clamorem familiæ, quid accidiſſet, enarravit, convocansque Archi-
diaconos & majores civitatis, dixit: En morior, inquit, ad miſericordiam Dei
mei, ſanctique Wolbodonis me projicite, & ex oppoſito illius Eccleſiæ B. Laurentii
me ſepelite. Spondebat quidem, ſi ſpatium vitæ ſibi daretur, univerſa, quæ tule-
rat, in integrum ſe reſtituturum: ſed fruſtra illa locutus obiit, qui tam diu nudus 103
& ſine tecto jacuit, donec ampliata eſſet Eccleſia. Tunc enim in muro (nuro) in-
cluſus, ſub tecto admiſſus eſt; Et hanc ſepulturam, quæ nunc cernitur, Abbas
Stepbanus, primus illius loci, pro veneratione Epiſcopii ſuper illum compoſuit.
Durandus ille dimiſit ac reddidit pro delicto ſuo ſancto Laurentio terram de Waſag-
ga. (Hæc ex Chronicis Epiſcoporum Leodienſium.)

Mortuo Benedicto Papa, Theopbilus frater ejus, Portuenſis Epiſcopus, qui *Romana.*
& Joannes XX. factus Papa, ſedit annos IX. menſibus IX. Iſti Joanni, Benedictus
Papa apparens, dixit: ſe pœnis maximis cruciari, ſed ſpetare interventu Odilionis
Abbatis veniam ſe poſſe conſequi; pro quo Abbas Odilo tam diu omni orandi ge-
nere laboravit, donec revelaretur, ſe pro illo exauditum eſſe. (Hæc Albericus *(a)*.)
Cœpit Anno Domini MXXIII. (in quodam Cbronico dicitur XXII. in alio XXIV.)
Sedit Annis IX. (In alio dicitur Annis XI.) Vacavit Sedes diebus duobus. Iſte ha-
buit cum Romanis bellum. (Hæc Bernhardus.)

Reginardus XXI. Epiſcopus Leodienſis, & quinquageſimus ab initio, cœpit *Leodien-*
Anno Domini MXXV. Pontificatus Joannis Papæ viceſimi anno tertio. (In quodam *ſis.*
Chronico dicitur XXVI.) Sedit annos XII. (Alias XIII.) Iſte de Territorio Colo-
niæ Agrippinæ claro genere ortus fuit; Canonicus prius majoris Eccleſiæ Coloniæ,
quem ſanctus Heribertus multum dilexit, & Bonnæ Præpoſitum fecit. Fuerat
etiam Præpoſitus Tornacenſis, nec non Arcbidiaconus Virdunenſis. Defuncto
igitur Virdunenſi Epiſcopo, Clerus & Populus eum Epiſcopum petivit: ſed vaca-
bat tunc Leodienſis Eccleſia, cujus Epiſcopatum magis ambiens, eum à Conrado
Imperatore per pecuniam obtinuit. Sed quarto Anno Epiſcopatus ſui, compun-
ctus Romam adiit, & propter vitium Simoniæ Epiſcopatum reſignavit in manum
Joannis Papæ, quem tamen tertio die dictus Papa benigne ei reſtituit, & Eccleſiam
exſtruere juſſit. Epiſcopus igitur rediens, Eccleſiam B. Laurentii deſtruxit, & no-
vam ædificavit. Frater autem Epiſcopi XL. pedibus augeri parietes juſſit ultra arbo-
rem: Sed & tunc evenit, quod ſimplex bomo diu prædixerat, vidiſſe ſe B. Lau-
rentium ac Wolbodonem Eccleſiæ ſancti Laurentii faciendæ, (priori deſtructa) ma-
gnitudinem menſurantes.

Epiſcopus ad preces Comitis Harmanni, Stephanum de Virduno, cum ſex
monachis fecit Abbatem ad ſanctum Laurentium: & licet fratres tunc affluerent in
ſpiritualibus, egebant tamen in temporalibus. Abbas autem per viſionem mittit
nuncium ad forum Viſeti, cui quidam homo miſſus ad Wolbodonem dat LX. ſoli-
dos pro neceſſariis emendis fratribus. Tunc verò miſſus à Joanne Papa, Joannes
Portuenſis Epiſcopus, cum Pilegrino Colonienſi Archiepiſcopo, Eccleſiam B. Lau-
rentii dedicavit, Anno Domini MXXXIV. Indictione ſecunda, Anno autem Præſu-
latus Domini Reginardi decimo. Iſte Reginardus Eccleſiam juxta ſanctam Crucem
Leodii, in honorem ſancti Nicolai incœpit & dedicavir, quæ fuit prima in hono-
rem beati Nicolai in regno Lotharingiæ, ut dicitur; Iſtam Eccleſiolam populus
Leo-

(a) ad a. 1023.

Leodienſis conſummavit, quia in territorio Leodienſi ad invocationem beati Nicolai ceſſaverat peſtilentia muſcarum, quæ homines nimis infeſtabant. Conſtruxit etiam Reginardus Eccleſiam parochialem ſancti Martini, in Inſula Leodienſi, & in maxima fame, quæ fuit ſuis temporibus, ſuſtentavit quotidie mille ducentos pauperes, ſcilicet Leodii CCC. Hoy CCC. Dyontati CCC. & Foſſis CCC. Sanctoque Bartholomæo octo Canonicos addidit, & eos ſufficienter dotavit. Denique ſuper Moſam, magnum pontem lapideum antiquum ſumptuoſo opere exſtruxit, & tres alios pontes minores. Tandem hic Præſul venerabilis temporalis vitæ ſubtractus eſt luci, & ductu beati Laurentii à valle lacrymarum aſcendens, intravit in gaudium Domini ſui, Nonas Decembris. Sepultus Leodii in Eccleſia ſancti Laurentii. (Hæc ex Chronicis.)

Conradus Saliquus Imperator.

Cono, Dux præpotens, cum ad Imperium aſpiraret, repudiatur inſtinctu Arbonis, Moguntini Archiepiſcopi, & aliquorum Regni primatum, & Conradus ad Imperium ſublimatus, imperavit annis XV. Cœpit autem Anno Domini MXXV. Mundi MMMMDCCCCLXXIV. Iſte fuit armis ſtrenuus, conſilio providus, ſapientia tam forenſi quam civili præditus, in religione Chriſtiana ſatis devotus, humilitate, quæ Regem decebat, adornatus. (Hæc ex Chronicis.) Multas ille leges condidit, & pa-
103 cem in terris conſervare cupiens, ſtatuit, ut quicunque Principum infringeret pacem, capite plecteretur: ſed hujus ſtatuti transgreſſor Comes Lupoldus accuſatur; qui cupiens vitam ſalvare, cum paucis, ſcilicet uxore & pueris, occulte fugiens in vaſtam ſolitudinem, multis temporibus ibi, tanquam eremita habitabat, nullo penitus ſciente, quô deveniſſet. Sed contigit Imperatorem ad illas partes tendere, & cum venationis cauſa beſtias inſequens, per ſolitudinem diſcurreret, ita ab omnibus longe abſcedere, ut ſolus remanens, ubi eſſet, penitus ignoraret. Nocte igitur appropinquante Imperator anxius, caſu ad prædicti Comitis Eremitorium pervenit; qui benignè receptus, cum poſt laborem dormiret, & eadem nocte prædicti Comitis uxor filium peperiſſet, audivit vocem Imperator in ſomniis, puerum iſtum generum ejus futurum, & Imperii ſucceſſorem. Quam vocem Imperator contemnens primo, cum deinde repeteretur, ſolicitus puero viſo, mane, cum ad ſuos perveniſſet, vocatis duobus ſecretariis ſuis occulte, mandavit, ut prædictum puerum rapientes in ſilva occiderent, & ad ſe cor pueri afferrent: quod dum duo illi exequi vellent, miſericordia moti, puerum non occidunt, ſed in nemore relinquentes, cor capti leporis in argumentum occiſionis deferunt. Accidit autem, ut eadem hora Dux Henricus, cauſa venationis ſolus in eadem ſilva errans, puerum vagientem audiret, ipſumque pulchrum conſpiciens, uxori ſuæ ſterili occulte portans, ei mandaret, ut ex ſe natum diceret: quod & factum eſt, vocatque ipſum nomine ſuo Henricum. Cumque jam adultum Imperator vidiſſet, conſiderans vultum ejus, quem olim viderat & ætatem, licet multum renitente patre (Duce Henrico) Imperator juvenem ſibi retinuit, cogitans, quomodo occulte perderet. Itaque poſt aliquod tempus miſit cum literis ad Imperatricem, ſcribens, ut ſub obtentu gratiæ ſuæ, eo die, quô juvenis veniret, occulte eum ſuffocaret. Sed juvene iter agente, cum in domo cujusdam presbyteri quieſceret, presbyter eo dormiente, burſam ipſius pertractans, literas Imperiales conſpexit, & cautè aperiens, feliciter literas commutavit: Nam abraſo [ipſo die moriatur,] reſcripſit, [Ipſo die filia mea ei tradatur.] Quod & factum eſt, licet magna cum admiratione Imperatricis, propter tam ſubitum & ſtupendum mandatum. Quod rurſus Imperator percipiens, obſtupuit. Sed poſtquam inveſtigando invenit, ipſius patrem nobilem Comitem fuiſſe, quem ruſticum credebat, dolor ipſius mitigatus eſt. Qui Henricus, poſtquam Conrado ſucceſſit, in loco nativitatis ſuæ magnum conſtruxit monaſterium (a). (Hoc mendacium ex Martini Chronica.)

Fabula ridicula, non digna refutatione, quanquã à multis tradita, quam ſolus Wippo confutat.

Mendaciũ Martini in memoria multo recentiori, quam eſt Joanna Papiſſa fabula.

Anno

(a) Compara, quæ ad *GOTFRID. VITERBIENSIS* Hiſtoriam Conradi II. notavi.

Anno Regni ſui tertio Conradus filium ſuum Henricum, adhuc puerum, in Regnum ſublimat Aquis. Ipſe in Paſcha Romæ in Imperatorem conſecratus, quorundam Italorum contra ſe ſævientium motus compeſcit. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Unde Epiſcopus Otto *(b)*: Conradus Romam veniens, in ipſa die Paſchalis ſolennitatis inter duos Contbonem Anglorum & Reginæ Gyſilæ avunculum, Rudolfum Burgundiæ Reges honorifice procedens, à ſummo Pontifice Joanne coronatus, ab omni populo Romano Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur. In ipſa vero Paſchali hebdomada, tumultu orto inter milites Imperatoris & cives, gravis pugna committitur, cæſisque multis, Romanis fugientibus, Imperator victoria potitur. Poſt hæc facta cum civibus pace, ab urbe regreditur, captumque latronem quendam famoſiſſimum, nomine Thaſegart, ſuſpendio punit. (Hæc qui ſupra.)

Anno ejuſdem Conradi ſexto, juſſu ipſius Imperatoris, Regali & Synodali conventu habito apud Tyburias, inter cætera Epiſcopi hoc Capitulum decernere voluerunt, ut ſi quando jejunium primi menſis evenerit infra hebdomadam, qua caput jejunii in quarta feria conſtat, amborum jejuniorum celebritas unius officii expletione compleretur: Sed Gerardus Cameracenſis, & pauci cum eo huic multorum decreto contradicentes, obtinuerunt, ut jejunium primi menſis in altera hebdomada, in qua habetur officium, celebraretur ſecundum antiquorum conſuetudinem. (Hæc Sigibertus *(c)*.)

Anno Imperii ejuſdem Conradi ſeptimo, Meynwertus Epiſcopus Paderbornenſis, Eccleſiam Monaſterii SS. Petri & Pauli in Paderborna, quam tunc conſummaverat, dedicavit ſecunda die menſis Novembris: & multa prædia de paterna hæreditate, tam in diœceſi Trajectenſi, quam de Comitatu Teſterbant, & de Comitatu Radichen, quæ ex diviſione facta, cum quadam ſorore ſua, fundatrice monialium in Elten, ad eum pertinebant, in diœceſi Paderbornenſi ac aliis locis exiſtentia, ipſi monaſterio liberaliter conferebat: ubi fuerunt præſentes Archiepiſcopus Magdeburgenſis, S. Godehardus Hildesheymenſis ac Myndenſis & Monaſterienſis Epiſcopi. 104

Anno dehinc ſecundo, quinto Nonas Martii, piiſſima Imperatrix Chunegundis obiit, quæ Eccleſiam Paderbornenſem apud Henricum S. Imperatorem, maritum ſuum, ſedulis precibus & exhortationibus plurimum promovit, & ipſa ſicut S. Henricus, clarens poſt mortem miraculis, canoniſata fuit.

Anno Imperii iſtius Conradi XIV. contigit Eclipſis Solis XI. Calend. Septemb. à tertia hora usque ad ſextam, Luna XXVIII.

Anno ſequenti, in menſe Aprili VIII. Idus, viſa eſt in cœlo, inter Auſtralem & Orientalem plagam, ignea trabs, miræ magnitudinis, quæ currens ſuper Solem, jam ad Occaſum vergentem, viſa eſt in terram cadere, cujus veſtigia diu videri potuerunt. (Hæc Sigibertus *(d)*.) Floruit hoc tempore Otto, hujus nominis primus, Comes Geldriæ & Zutphaniæ, magnus inter Principes Alemaniæ. (Hæc ex Chronicis.) Conradus Imperator Italiam adiit, ut rebellionem meditantes debellaret: & quia omnes Longobardi conjuraverant, ut non paterentur dominum, qui aliud, quam ipſi vellent, contra ſe ageret, quosdam Epiſcopos in vincula conjecit: & quia Epiſcopus Mediolanenſis fuga lapſus eſt, Imperator ſuburbia Mediolani incendit. Die verò Pentecoſtes, cum Imperator in præſente Eccleſia ſecus urbem ad Miſſam coronaretur, tam gravia fuerunt tonitrua & fulgura, ut aliqui mente excederent, aliqui ſpiritum exhalarent. Bruno verò Epiſcopus, qui miſſam canebat, & Secretarius Imperatoris cum aliis tribus dixerunt, inter miſſarum ſolemnia vidiſſe ſe ſanctum Ambroſium Imperatori indignando comminantem. Sic igitur Imperator Italia diſceſſit. *Geldrica.*

(a) *ad a. 1027.*
(b) *Chron. lib. VI. c. XXIX.*
(c) *ad a. 1030.*
(d) *ad a. 1039.*

Pridie Idus Maji eclipſis Solis fuit, & pridie Nonas Jun. Imperator obiit: unde Epiſcopus Otho *(a)* inquit: Reverſus ab Italia Imperator, ſanctamque Pentecoſten in inferiori Trajecto Friſiæ urbe celebrans, in ipſa ſolennitate infirmatus Imperii XIV. anno diem ultimum clauſit, ſepultisque ibidem inteſtinis ejus, reliquum corpus in Spirenſem urbem deportatur, & in Eccleſia S. Mariæ humatur, poſt quem Henricus filius ejus imperavit annis XVII. Eodem anno S. Godehardus, Epiſcopus Hildesheymenſis, obiit, &c.

Trajectenſia. *Hoc ſi verum eſt, falſum erit, quod prius ex Martino recitavit. Sic igitur mentitur Martinus, ut & alia.*

Cum Adelboldus defunctus eſſet, & quotidianus tumultus in electione novi Paſtoris fieret, Conradus Rex Trajectum deſcendit, ad ſupprimendam diſcordiam, adducens ſecum Giſilam Reginam, uxorem ſuam decentiſſimam. Sed quia eadem Regina diebus illis erat gravida, quinimo puerperio proxima, Rex eam reliquit in pago Oeſterble (Oeſtercke) apud presbyterum, cui Barnulpho proprii nominis erat vocabulum. Rex autem ad urbem Trajectenſem confeſtim ſe tranſtulit, & Capitulum ad unionem pacis reformare ſtuduit. Demum invaleſcente graviori diſcordia, totum Capitulum compromiſit, ad arbitrium Regis præſentaturos ſe virum diſcretum & idoneum, qui dignus eſſet gubernare tantum Epiſcopium. Interea Regina nobilis elegantis formæ parturivit infantem, tranſmittens Regi nova gaudia per Barnulphum ſacerdotem. Et ecce Rex pro deſiderata legatione nimium exultans, tradidit eidem presbytero Trajectenſem Epiſcopatum & inveſtituram per annulum & paſtoralem baculum. Cœpit autem Anno Dom. MXXVII. Pontificatus Joannis Papæ XXI. anno V.

Barnulphus itaque, viceſimus ordinatus Epiſcopus, cum Principibus Hollandiæ pacem fecit, & ſaluberrime totum Epiſcopatum in abundantia pacis omnibus diebus vitæ ſuæ rexit, & ad perennem laudis ſuæ memoriam ædificavit in Trajecto duas collegiatas Eccleſias, unam in honorem ſancti Petri Apoſtoli venerabilis; alteram in honorem ſancti Joannis Baptiſtæ, præcurſoris Domini. Medietatem vero Collegii ſancti Salvatoris Trajectenſis tranſtulit Daventriam: ubi pro reverentia beati Lebuini, egregii Confeſſoris, Canonicorum exſtruxit Eccleſiam. Abbatiam verò Reverendi Patris Anfridi de Monte ſancto prope Amersfordiam, Trajectum tranſtulit, ubi conventualem Eccleſiam in honorem S. Pauli condidit, & alia multa bona & utilia faciens, dirutas reparavit Eccleſias, & ornamentis variis decoravit, & novas erexit: pauperibus largas faciens eleemoſynas, omnibus amabilis, ut à Deo miſſum omnes dicerent: Qui poſt hæc XIV. Kalend. Auguſti feliciter migravit ad
105 Dominum, poſtquam annis XXVII. in pace gubernaſſet Epiſcopium; qui Trajectum condignè advectus, & ibidem in Eccleſia Principis Apoſtolorum honorifice tumulatus eſt. (Hæc ex Chronicis.)

Romana.

Benedictus nonus, natione Tuſculanus, ex patre Alberico, cœpit Anno Domini MXXXIII. (in quodam Chronico dicitur XXXIV.) Sedit annis XIII. menſibus tribus (in quodam Chronico dicitur annis XIV.) Quo ejecto à Papatu, factus eſt Papa Epiſcopus Sabinenſis, qui infra vocatur Sylveſter tertius: rurſus ejecto Benedictus ſubſtituitur; quo & ipſo rurſus ejecto, datus eſt Papatus Joanni, Archipresbytero ſancti Joannis ante Portam Latinam, qui Gregorius ſextus vocatur infra: qui habito Papatu, cum eſſet rudis literarum, alterum Papam ad vices Eccleſiaſtici officii exequendas ſecum conſecrari fecit. Quod cum multis non placeret, tertius inducitur, qui ſolus duorum vices impleret. Itaque uno contra duos, & duobus contra unum de Papatu altercantibus, Henricus Imperator contra eos Romam accedit, & eis Canonica & Imperiali cenſura depoſitis, Suidgerum Bambergenſem Epiſcopum, qui Clemens ſecundus appellatus fuit, in Papatum ſubſtituit, Romanis promittentibus & jurantibus, ſe ſine ipſius conſenſu nunquam novum Pontificem electuros.

Anglica.

Item Anno Domini MXLII. erat in Anglia Rex adeo manſuetus, ut nec viles homines

(a) *Chron. lib. VI. c. XXXI.*

homines verbo læderet, & tamen ejus erat apud domeſticos reverentia vehemens, & apud exteros metus ingens: Nam fovebat ejus ſimplicitatem Deus, ut poſſet timeri, qui neſciret iraſci. Ægitbam ille, filiam Godwini Comitis, habuit uxorem, in quam pene omnes artes liberales confluxerant, quam ita tractavit, ut nec thoro amoveret, nec virili more cognoſceret.

Item Anno Domini MXLVII. fames valida Galliam & Germaniam affligit.

Anno ſequenti nix tanta in Occidente cecidit, ut ſylvas frangeret.

Item anno ſequenti Francia turbatur per Berengarium Turonenſem, qui dicebat, Eucbariſtiam, quam ſumimus in altari, non eſſe revera corpus & ſanguinem Chriſti, unde contra eum, & pro eo multum, à multis, verbis & ſcriptis diſputatum eſt. (Hæc Sigibertus *(a)*.) De iſto Berengario vulgo narratur, fuiſſe in adoleſcentia nigromanticum. I. Quia Turonis Romam usque eum Diabolus una nocte detuliſſet: II. Quia puer clericus nobilis genere, ei commendatus, magiſtro abſente, dum libros nigromanticos legeret, à Diabolo occiſus eſſet: III. Quia idem Diabolus coactus à Berengario, corpus pueri mortui intrans, per aliquod tempus huc & illuc deambulare puerum, & cum cæteris cantare & in choro ſtare feciſſet, donec ab alio nigromantico, falſitate deprehenſa, puer, ut erat, mortuus eſſe videretur: Unde idem Berengarius morti adjudicatus, fugiens ad Eccleſiam, hymnum [*Juſte Judex*] ibi fecit, & cum lamentatione decantavit, & ita liberatus fuit. (Hæc Albericus *(b)*.)

Item ſanctus Hugo, Abbas Cluniacenſis, dum quodam die dormiret, vidit ſub capite ſuo cubare ſerpentum multitudinem, ſubitoque capitale ſuum excutiens, invenit librum ſecularem Vergilii ſuppoſitum, quo abjecto, in pace quievit.

Item circa Annos Domini MLVI. per quoſdam eremitas fundatus fuiſſe dicitur locus Abbatiæ Moliſmenſis, quæ eſt mater Ciſtercienſis ordinis. (Hæc Albericus *(c)*.)

Item circa annos Domini MLIX. in pago Brachacenſi juxta Tornacum, multitudines colubrorum, duabus ex partibus congregatæ, prodigioſo prælio inter ſe concurrunt, & multis utrinque occiſis, victa pars fugiens, in cavo arboris ſe abſcondit. Altera pars vincentium more inſequens, cum ſibilo circumſtrepebat, donec circumjecto ab hominibus igne, omnes concremati ſunt. (Hæc Sigibertus *(d)*.)

Venerabilis Harmannus, hujus nominis ſecundus, cognomento Nobilis, Mathildis ſororis tertii Ottonis filius, Coloniæ XXXII. ordinatur Epiſcopus, Anno Domini MXXXVII. Pontificatus Benedicti noni Papæ anno V. ſedit annis XVIII. & habuit fratres Ludolphum & Ottonem Ducem Sueviæ: de cujus linea deſcendit Lotharius Dux Saxonum, qui fuit Imperator tempore ſecundi Innocentii Papæ. Obiit Harmannus, ſepultus Coloniæ in Eccleſia S. Petri Apoſtoli. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) *Colonienſia.*

Defuncto Reginardo Leodienſi Epiſcopo, fundatore Abbatiæ ſancti Laurentii, ſuccedit Nizo, qui & Nytbardus, de quo ſupra dictum eſt, qui Eccleſiam ſancti Dionyſii fundavit. Cœpit autem hic Nytbardus cuſtos majoris Eccleſiæ eodem Anno ſalutis, & ſub eodem Papa, quo & Hermannus XXXII. Archiepiſcopus Colonienſis: Sedit annis quinque. Iſte ædificavit Eccleſiam parochialem ſancti Remigii Leodienſem, & Eccleſiam ſancti Thomæ juxta ſanctum Bartholomæum: Conſtruxit etiam caſtrum in Dionanto, in quo ædificavit Capellam in honore ſancti Benedicti. Obiit Kalend. Augusti, ſepultus in Eccleſia Leodienſi, Anno Domini MXLI. Iſtius temporibus, (videlicet Anno Domini MXXXIX.) nova Eccleſia ſancti Petri, ſanctique Remacli Stabulenſis, à ſancto Poppone Abbate reædificatur; *Leodienſia.* 106

(a) ad a. 1051.
(b) ad a. 1050.
(c) ad a. 1055.
(d) ad a. 1059.

qui ſanctus Poppo pro ſanctitate ſua viginti Abbatias fertur erexiſſe. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Brabantica. Lambertus ſecundus, qui & Baldricus, dictus cum Barba, Comes Lovanienſis & Marchio ſacri Imperii, Henrico fratri ſuccedens, cœpit An. Dom. MXXXIX. Imperii Conradi hujus nominis ſecundi Anno XV. & ultimo. Rexit annos XVI. Iſte genuit ex Oda, filia Gochelonis, Ducis Lotharingiæ, Henricum hujus nominis ſecundum, Comitem & Marchionem ſuccedentem. Poſt hæc Henricus Imperator contra Balduinum, Comitem Flandrenſium, proficiſcitur, & Scaldam fluvium, Balduino fugiente, tranſiens, omnia depopulatur, & inſuper apertis ſibi clauſulæ portis multam cædem inimicorum fecit: & ultra progreſſus, Lambertum iſtum Comitem Lovanienſem, Balduino auxiliantem, cum multis perimit apud Tornacum, qui ad oppidum Nivellenſe defertur, & ibi eum parentibus ſepelitur. (Hæc ex Chronicis Ducum Brabantiæ, Lotharingiæ & Comitum Lovanienſium.)

Hollandica. Poſt obitum Theodorici Hieroſolymitæ, hujus nominis tertii, Theodoricus hujus nominis quartus, filius ejus primogenitus, Comes quintus Hollandiæ effectus eſt, qui modico tamen tempore Comitatu fruitur. Cœpit autem eodem anno ſalutis, quo & Lambertus ſecundus, tertius Comes Lovanienſis & Bruxellenſis. Iſte Comes Theodericus, Anno Comitatus ſui nono, vocatus Leodium ad haſtiludium & torneamentum per principes ſuperiores, cum magna comitiva Baronum & militum venit. Contigit autem, torneamento finito, ut altera die in haſtiludio improviſe vulnerando occideret fratrem Epiſcopi Colonienſis: Quo comperto, ſtatim Comes equo curſore fugam iniit, ſuis diſperſis & occultatis hinc inde. Attamen conſanguinei Domini Colonienſis in vindictam occiderunt duos egregios milites prædicti Comitis. Rediens igitur Comes in Hollandiam, combuſſit omnes naves mercatorum territorii Colonienſis & Leodienſis, occiſis & captis omnibus mercatoribus, in prædictorum militum vindictam. Unde Epiſcopi Colonienſis & Leodienſis congregantes infinitam militiam adjutorio Marchionis Brandenburgenſis, venerunt cum magno livore in Hollandiam, ubi ſtatim traditorie per quoſdam oppidanos Dordracenſes in Dordraeum intromiſſi ſunt, volentes ex Dordraco depopulare totam Hollandiam. Quo comperto, Comes valde motus, adunavit egregium exercitum, & caute quadam nocte, adjutorio Domini Gerardi Domini de Putte, ſimul in Dordracum venit, & ſtatim ordinatis aciebus bellicis per plateas, plus quam CCCC. nobiles ineautos trucidavit, cum aliquibus ſatellitibus. Epiſcopi verò eum Marchione, & reſidua electa militia celeriter & occulte ex una portarum egreſſi, fugam inierunt, multis tamen de ſuis occultatis hinc inde in diverſis domibus. Dum ergo idem Comes altera die cum paucis iret ambulatum ad mœnia civitatis, accidit, ut per ſtrictam plateam iret, in qua plures hoſtium latebant: quorum unus telum venenatum jaciens, vulnerat Comitem in fœmore, de quo tertia die, ſcil. Idus Maji occubuit. Et ubi vulneratus fuit, eadem platea ex tunc usque in præſentem diem dicitur platea Comitis. Iſte Theodericus non habuit uxorem nec liberos, qui per ſpatium IX. Annorum rexit Hollandiam, ſepultus apud Egmundam. (Hæc ex Chronicis eorundem Comitum.)

Henricus III. Imperator. Henricus tertius inter Reges, & ſecundus inter Imperatores, filius Conradi prædicti, ad Imperiale faſtigium ſublimatus, Princeps jucundus & hilaris, bellatorque ſtrenuus, egenis multa donans, & joculatores à ſe repellens, Windelos ſubegit: Suevos attrivit: & Ungaros in pace continuit: Pandulphum quoque principem Capuanum cepit. (Hæc magiſter Joannes de Crivellis, ſcriptor Apoſtolicus

107 in ſuo Chronicorum Compendio.) De Henrico iſto Epiſcopus Otto *(a)* ſic refert: Henricus, Imperatricis Gyſilæ filius, qui patre vivente regnare cœperat, ipſo mortuo ſolus regnavit: In eo dignitas Imperialis, quæ per longum jam tempus à ſemine Caroli exulabat, ad generoſum & antiquum germen Caroli reducta eſt. Patrem per omnia in virtutibus non ſolum æquaſſe, ſed & tranſcendiſſe perhibetur: Regnum

(a) Chron. lib. VI. c. XXXII.

gnum moderatiſſime gubernans. Verum in principio regni ſui, dum Bohemos reſiſtentes ſibi incaute bello peteret, plurimos de exercitu in abditis ſylvarum clauſtris perdidit, contra quos cum debitæ indignationis aculeos exerceret, gentemque præfatam multis malis attereret, tandem Ducem ejus in deditionem accepit. Cœpit autem regnare Anno Domini milleſimo quadrageſimo, Mundi verò MMMMDCCCCLXXXVIIII. & imperavit annis XVII.

Anno tertio regni iſtius erat carpentarius, cujus filius parvulus ludens in ſarmentis, ex eisdem literas legibiles neſcius ordinavit, quod quidam presbyter aſtans advertit, legitque hæc verba ex eis: Dominabor à mari usque ad mare: Unde presbyter animo illa ſuo perpendit, & præſagiens, puerum futurum Papam, ſuaſit Patri, ut eum diſcere literas juberet: & ſic pater fecit. Puer vero poſtquam literas didicit, venit ad curiam Imperatoris, & inter ſcriptores receptus eſt: quem Henricus, filius Imperatoris, multis jocoſis contumeliis ſæpius affecit: quod Imperatori diſplicuit; & tandem viſum eſt Imperatori in ſomniis, ſedere filium Henricum ad menſam, ac juvenem illum, qui Hildebrandus dictus eſt, ſtare ante menſam, & habere duo cornua aſcendentia usque ad cœlum, quibus filium ſuum in lutum dejiceret: Unde turbatus Imperator, fecit eum incarcerari: Sed Imperatrix de eo Imperatorem occulte redarguit. Itaque dimiſit eum, & ipſe monachus in monaſterio Cluniacenſi, & tandem Prior factus, cum Abbate Cluniacenſi Romam veniens, factus eſt Papa, & Gregorius ſeptimus nominatus. (Hæc Goblinus *(a)*.) Iſte Henricus quodam brumali tempore Sclavos expugnare decrevit, qui in expeditione magna verſus Orientalem plagam ſua caſtra locavit. Habuit autem idem Imperator in comitatu ſuo ſororem ſanctimonialem eximiæ venuſtatis, quam Canonicus quidam adamavit zelo nimiæ dilectionis, quam etiam blanda ſuggeſtione tandem ad hoc induxerat, ut circa caliginoſam noctis umbram ipſum in amoris amplexum ſuſciperet. Illis igitur in furtivo cubili clam obdormientibus, permaxima nix cecidit inopinato, & auroræ jubar tetram hemiſphærii caliginem jam effugaverat; Quapropter idem Canonicus plurimum anxiatus, quomodo tentorium ſuum accederet, ne relictum in nive veſtigium culpam ſuam aliquo modo proderet; capto repentino conſilio, fecit, ut ſanctimonialis dicta eundem Canonicum in humeris ad ſuum tentorium efferret, ut in eundo & redeundo ſaltem unius ſolius poſſet apparere veſtigium. Eadem autem hora Divus Imperator, ſtimulantibus bellicis curis, ſolus pervigil fuit, qui peregrinum hoc ſpectaculum à feneſtra tabernaculi ſui procul intuens, pie ſubriſit. Demum exorto jam Sole, Cæſar Auguſtus flagitavit, ut idem Canonicus ad Miſſam Diaconatus expleret officium; quod Canonicus, remordente conſcientia, modis omnibus abnuit, nec blandimentis aut minis adduci potuit. Cernens itaque Cæſar ejusdem Canonici conſcientiam, remiſit ex bono corde conceptam pertinaciam. Accidit autem, ut Decanatus ſimul & Abbatia illis diebus vacarent Imperiali Cameræ; ubi Cæſar advocans Canonicum cum ſorore, cœpit loqui per ænigmata ſecretæ parabolæ: Amantiſſime frater, eſto deinceps vir maturus. En vacantem hanc Decaniam tibi conferimus, teque monitum volumus, ut nunquam ſanctimonialem præſumas equitare fœminam. Deinde ſorori ſuæ dixit: Chariſſima ſoror, ſis deinde continens, Ecce, hanc tibi Abbatiam ſive curam ancillarum Chriſti conferimus per præſentem annulum præcipientes, ne permittas unquam equitari te à Canonico. Quibus ita dictis, ambo ſe mutuo contuentes, erubuerunt, & per levem illam correctionem informati, præteritam culpam per perpetuam continentiam emendaverunt *(b)*. (Hæc ex Chronicis.)

Falſa illa in hunc locum: & vera de Carolo Magno: niſi fortaſſis repetita.

(a) *et. VI. c. LIV.*
(b) Eandem fabulam narrat *JO.* de *BECKA Chron. Traject. p. 39. RAD.* de *DICETO Chron. p. 470. HENR. KNYGHTONUS de Event. Angl. lib. I. cap. VI.* Adde, quæ notavi *ad Chron. Laurisham. p. 102.*

Idem Henricus, tempore Conradi patris ſui, à quodam clerico fiſtulam tulerat argenteam, qua pueri ludentes aquam jaculantur, pactus ei Epiſcopatum, ſi fieret Imperator. Adultus repetenti pollicitum impiger dedit. Non multo pòſt aſpero
108 morbo correptus decubuit, & morbo creſcente, triduo ex ſenſibus mutus jacuit. Epiſcopi verò præſentes, triduano indicto jejunio, pro vita ejus Domino ſupplicabant: qui convaleſcens, accitum, quem pro fiſtula Epiſcopum fecerat, ſententia Concilii depoſuit, profeſſus, ſe toto illo triduo dæmones infeſtos ſibi vidiſſe, flammam in ſe per fiſtulam jaculantes, & flammam adeo vehementem, ut noſter ignis reſpectu illius jocus putetur. Interim verò ait, juvenem ſemiuſtulatum adventaſſe, ferentem calicem aureum immenſæ magnitudinis, aqua plenum, cujus viſione & laticis aſpergine extinctos ardores evaſerit. Erat is B. Laurentius, martyr glorioſus, cujus Eccleſiæ tectum longa carie diſſolutum, compaginari rurſus fecerat, & præter alia munera calice aureo eandem Eccleſiam honoraverat. Eundem Henricum, aliquando inimicos fugitantem, cerva quædam ultra invadabilem fluvium evexit. (Hæc Vincentius lib. 16. cap. 19.) Item uxor iſtius Imperatoris Henrici, Gunhildis, Imperatrix de Anglia, adulterii accuſata, unum ex clientela ſua, ſtatura puſillum, delatori giganteæ molis homini ad monomachiam oppoſuit. Itaque confecto duello, per miraculum Dei, accuſator ſuccilo poplite enervatus & victus eſt. Illa autem poſt victoriam viro ſuo repudium dedit, & nec minis, nec blanditiis, ut cum eo diutius maneret, conſenſit: ſed ſanctimonialis habitum ſumens, in ſervitio Dei permanſit. Et Imperator aliam duxit, Agnetem nomine, de qua tulit filium, quem Henricum vocavit.

Anno ejusdem octavo, Rex Henricus à Clemente Papa in Imperatorem benedicitur, jurantibus Romanis, ſine ejus conſenſu nunquam ſe Papam electuros.

Anno ejusdem nono, Eccleſia ſepulchri Domini noſtri Jeſu Chriſti reædificata eſt, Conſtantinopolitano Imperatore procurante, qualis nunc colitur Hieroſolymis: quod factum eſt Anno ab incarnatione Domini MXLVIII. quinquageſimo primo ante urbis liberationem, & trigeſimo ſeptimo poſt ejusdem Eccleſiæ deſtructionem. (Hæc Guido.) Erat Imperator Henricus multis & magnis virtutibus præclarus, & omnium pene ante ſe belliccoſiſſimus, utpote qui multas feroces & indomitas ſubjugaverat Imperio nationes. Idem Imperator aliquando Pentecoſten apud Maguntiam celebrabat, paulo ante Miſſam, & cum ſedilia pararentur in Eccleſia, ortum eſt jurgium inter cubicularios Archiepiſcopi & Abbatis Fuldenſis cœnobii, uter eorum Dominus juxta Imperatorem ſedere deberet. Nam Fuldenſe cœnobium in Thuringia S. Bonifacii corpore inſigne, prædiis ditatum eſt permagnificis, cujus loci Abbas habet privilegium ex antiquo, ut in magnis feſtivitatibus ad dexteram ſedeat Imperatoris. Itaque ventum eſt ad pugnam, furoreque per Eccleſiam graſſante, pavimentum ſanguine inundavit; ſed ſtatim Epiſcopis convolantibus, pace inter reliquos diſſidentes ſtatuta, templum purgatum eſt, & miſſa feſtivis clamoribus acta. Sequentia autem ſancti Spiritus percantata, & ultimo ejus verſu dicto: [*Hunc diem glorioſum feciſti.*] vox ab aëre lapſa eſt: [*Hunc diem bellicoſum ego feci.*] Rigentibus omnibus præ timore, Imperator diligenter intendens lætitiam inimici, Tu, inquit, omnis malitiæ inventor ſimul & intentor, diem bellicoſum & arrogantibus luctuoſum feciſti: Sed nos per Dei gratiam, qui illum glorioſum fecit, pauperibus gratioſum reddemus: & mox de novo incepta Sequentia, ſolemni clamore Spiritus ſancti gratiam implorabat, intelligens illum adventaſſe, his plorantibus, illis cantantibus, omnibus ſimul pectora tundentibus. Finita miſſa, egenis per præcones conclamatis ter, omnes dapes, quæ ſibi & curialibus parabantur, in uſus eorum diſtribuit. Ipſe obſonia apponens, & ipſe juxta diſciplinam miniſtrorum de longe conſiſtens; ipſe ſuperflua ciborum abſtergens. (Hæc Helinandus.)

Anno Imperii Henrici decimo Synodus Maguntiæ celebratur, in præſentia ſummi Pontificis Leonis & Imperatoris. Ibi propoſuit Imperator quæſtionem de Legen-

Legenda S. Servatii, & de geſtis ejus: ubi canoniſata fuit vita ejus; unde Sigiber-
tus *(a)*, Leo Papa in Germania & Gallia Synodis babitis, ſtatum Eccleſiæ meliorabat.

Eo tempore erant duæ anus in via, qua Romam itur, unà in tugurio commo-
rantes, ambæ imbutæ maleficio, quæ hoſpitem, ſiquidem ſolus ſuperveniebat,
in equum aut aſinum commutabant, & mercatoribus vendebant. Juvenem igi-
tur quendam geſtibus hiſtrionicis exigentem victum, ſuſceptum hoſpitio aſinum fe-
cerunt, multum inde lucrantes, per aſinum illum ſcilicet, qui miraculo geſtuum 109
tranſeuntes detinebat. Nam quocunque præcepiſſet anus, movebatur aſinus.
Nec enim amiſerat intellectum, ſed loquelam; ut magnum inde quæſtum collige-
rent vetulæ; & audiens vicinus dives, aſinum magno pretio emeret. Juſſerunt
verò vetulæ, ut cuſtodiret eum, ne in aquam intraret: ſervatus eſt aſinus diu ab
aqua, tandem incautiorem nactus cuſtodiam, in proximum lacum ſe projecit, &
cum ibi diutius ſe volutaſſet, figuram recuperavit humanam, & aſininam perdi-
dit: adeò ut cuſtos ejus ab eodem obvio ſciſcitaretur, an vidiſſet aſinum. Ille di-
cit, ſe eſſe. Famulus refert ad Dominum; Dominus ad Apoſtolicum Leonem no-
ſtro ſæculo ſanctiſſimum. Convictæ anus idem fatentur; Dubitantem Papam con-
firmavit Petrus Damianus producto exemplo de Simone Mago, qui Faſtinianum in
figura Simonis videndum dediſſet. (Hæc Helinandus.) Hinc apparet, quod ni-
hil, quod per nigromantiam fit, in aqua poſſit fallere intuentem, ſicut de pulvere
quodam invento ſuperius in geſtis Gereberti, qui poſt Papatum dictus eſt Sylveſter
ſecundus, refertur, quia in aurum vertebat, quicquid contingebat, id eſt, ita vi-
deri faciebat, donec aqua dilueretur.

Anno regni iſtius Henrici, filius ejus Henricus, adhuc puer quinquennis,
Aquisgrani ab Hermanno, Archiepiſcopo Colonienſi, coronatus eſt in Regem. (Hæc
Goblinus *(b)*.) Eo tempore corpus Pallantis, filii Evandri, Romæ integrum re-
pertum eſt cum hoc Epitabhio:

Filius Evandri Pallas, quem laurea Turni
Militis occidit morte ſua jacet hic.

Quos verſus non tunc factos crediderim, quamvis Carmentes Latinas literas inve-
niſſe dicitur: ſed vel ab Ennio, vel ab alio antiquo Poëta. Ea quidem eſt natura
conditorum corporum balſamo, ut carne tabeſcente cutis exterior nervos, & nervi
oſſa contineant. Hiatus vulneris, quod eſt in medio pectore, comparebat: Qua-
tuor pedibus & ſemis menſuratus eſt: Ardens lucerna ad caput inventa fuit, quam
cum nulla liquoris aſpergo aut flatus violentia extinguere poſſet, quidam ſolertioris
ingenii ſubtus flammam ſtylo foramen fecit, & mox introducto aëre, ignis evanuit.
Corpus muro applicatum altitudine ſua magnitudinem mœnium vicit. Sed pro-
cedentibus diebus, ſtillicidiis rorulentis infuſum, communem mortalium corru-
ptionem agnovit, cute ſoluta, nervisque fluentibus. (Hæc Helinandus ex dictis
Wilhelmi.)

Anno ejusdem XVII. Victor Papa in Gallias veniens, glorioſe ab Imperatore
ſuſcipitur, & eo præſente non multo poſt Imperator Henricus moritur. (Hæc Si-
gibertus *(c)*.) Apud Spiram conditus eſt, quam ipſe ex antiquiſſima & diruta Ne-
mete renovatam Spiram nominavit. Iſtius Epitaphium illud famoſum fuit:

Cæſar tantus eras terrarum, quantus & orbis,
At nunc in modico poſt mortem clauderis antro.

Henricus IV. Imperator.

Poſt eum regnavit Henricus filius ejus, cui aſcribuntur anni quinquaginta.
(Hæc ex Chronicis.) Sub iſto Imperatore floruit Gerlacus, Geldriæ & Zutphaniæ
Comes, qui de parte Conradi Epiſcopi Trajectenſis, Anno Domini MLXXVI. in bel-
lo contra Theodoricum Hollandiæ, ejusque vitricum Robertum, Flandriæ Comites,
occiſus fuit. (Hæc ex Chronicis Ducum Geldriæ.)

Wazo

(a) ad a. 1049.
(b) et. VI. c. LIV.
(c) ad a. 1056.

Leodienſia.

Wazo vel Guatzo, ex clero S. Lamberti, vir ſpiritu ſapientiæ & ſcientiæ, & fervore religionis inſignitus, ordinatur Leodienſis XXIII. Epiſcopus, & LII. à beato Materno, Anno Domini MXLII. Pontificatus Benedicti IX. anno decimo. Præfuit annis ſex: & centum & quinque annorum erat, quando fuit electus. Iſte ſanctus Pontifex, frater Wenzonis Abbatis de Florinis, ante Epiſcopatum ſub Nothgero Capellanus fuit: Inde Magiſter ſcbolarium ab eo, & poſtmodum Capellanus Conradi Imperatoris factus eſt tempore Domini Reginardi; Deinde factus eſt Præpoſitus, ſimul & Archidiaconus Leodienſis, in quo hoc mirabile, quod in quocunque negotio contra quemcunque controverſiam ſuſciperet, ſemper ratione munitus conſequeretur victoriam. Per quatuor autem circiter annos adminiſtravit officium Præpoſituræ. Defuncto igitur Nytardo Epiſcopo, à Clero & populo in Epiſcopum, ut dictum eſt, eligitur: factuſque Epiſcopus ſcholas frequentabat ſæpiſſime, proponendo quæſtiones, & de Donati vel Priſciani regulis non dedignabatur ſcholares
110 interrogare, eoſque deſideranter cupiebat audire. In quadrageſima à choro, vel à conventu ſeparari nolebat: ſaxeo ſedili pro lecto, martula utens pro lectiſternio: pane avenaceo cum faba modica ſuſtentatus: cereviſiam impuram ſumens: vel aquam puram, ſenile corpuſculum abſtinentiæ rigore macerabat, & multa bona Leodienſi Eccleſiæ ante & poſt Epiſcopatum fecit; præbendas Eccleſiæ majoris pauperes & exiguas ditavit, & cum unus panis quotidie unicuique pro ſtipendio tribueretur, iſte candentis ſimilæ panem quinque libras appendentem adjecit, & centum quadraginta vecturas vini: hac ratione, ut ex eo, quod prædictis fratribus ſupereſſet, aliarum Eccleſiarum, quibus vinum non eſſet, conſuleretur inopiæ: decentiſſimum ajens eſſe, ut Eccleſiæ majoris abundantia minorum ſuppleretur indigentia. Item conſtituit quotidianam refectionem XII. clericorum, qui dicuntur retro oſtium, quia in præſentia Dominorum juxta oſtium refectorii comedunt. Item Hoſpitale, cui de Epiſcopatus culturis decimæ conferuntur, XXX. pauperibus alendis ordinavit. Iſte plura caſtra, quæ Godefrido, Duci Lotharienſi hujus nominis ſecundo, adbærebant, & civitatem opprimebant, dejecit: & Eccleſiæ S. Crucis XV. Canonicos addidit: Eccleſiæ verò ſancti Bartholomæi X. adjunxit. Tandem Epiſcopatus ſui anno ſexto, poſtridie octavæ Petri & Pauli, ab Oberto, Abbate Gemblacenſi, eccleſiaſtica Sacramenta ſuſcepit, & in craſtino migravit ad Dominum. Qui Obertus die ſeptima poſt Waſonis Epiſcopi obitum etiam ipſe Domino reddidit Spiritum, & ſepultus eſt Waſo ante majus altare S. Lamberti cum hoc Epitaphio:

Ante ruit mundus, quam ſurgat Wazo ſecundus.

Circa hoc tempus fuit magna fames in patria Leodienſi, propter quam multi Leodienſes deſcenderunt in Ungariam, ut ibi alerentur. Item Hermannus de Loſs, frater Comitis de Loſs, Archidiaconus Leodienſis, ad honorem ſanctorum Petri & Pauli, & ſancti Odulphi, Eccleſiam de Loſs ampliavit, & in ea ſeptem Canonicos inſtituit circa hæc tempora. Iſto tempore mortuus eſt Boſo, Arcbidiaconus Leodienſis, qui in Eccleſia ſanctæ Mariæ Hoyenſis, cum eſſent novem Canonici, ſex addidit, & Decanum eis præfecit. Iſto eodem tempore Albertus, Canonicus Tornacenſis, qui de Colonia originem duxit, in parochia Rodenſi Eccleſiam in honore perpetuæ virginis Mariæ, & ejus paranympbi Gabrielis ædificavit, & ibidem fratres ſub regula Auguſtini, ſicut per revelationem acceperat, congregavit, & relicta præbenda, in eadem Eccleſia Deo ſub duobus Præpoſitis devote militavit, quibus in pace defunctis, Abbatem primum præfecerunt virum religioſum, nomine Joannem, de conſenſu Domini Oberti, Epiſcopi Leodienſis. In hoc loco monaſticæ diſciplinæ vigor per multos effloruit annos, ſed beu jam noſtris temporibus, non boſtium incurſu forinſeco, ſed tinea attenuatus intrinſeca, deſolationi proximus eſt. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Lotharingica.

Godefridus Dux Lotbaringiæ, hujus nominis ſecundus, filius Gocbelonis XV. Ducis Lotharingiæ, defuncto patre, dum ei Ducatus Moſellanorum denegatur, altero Ducatu repudiato, contra Imperatorem rebellat. Cœpit autem anno

Domini

Domini MXLV. Henrici verò Imperatoris, hujus nominis tertii, anno ſexto, quem tenuit contentioſe annis XX. pacifice verò ſex. Iſte Godefridus genuit ex uxore ſua Godefridum gibboſum, qui ei ſucceſſit in Ducatu Lotharingiæ, & unam filiam, nomine Ydam, quam nuptui tradidit Euſtathio ſecundo, Comiti Bolonienſi, qui genuerunt Godefridum de Bulione, & fratres ejus, poſtea Reges Hieruſalem, prout inferius clarius deſcribitur. Iſte Godefridus Anno Ducatus ſui primo, hortatu quorundam fidelium Dei, ad recuperandam Imperatoris gratiam adductus, ab Imperatore capitur, & cuſtodiæ mancipatur; Sed filium ſuum obſidem dans, relaxatur; quo defuncto obſide, ad rebellandum rurſus graſſatur ſuorum inſtinctu pater.

Anno ſequenti Comes Flandrenſium, Balduinus Inſulanus, contra Imperatorem rebellat. Anno rurſum ſequenti, qui fuit octavus Imperii Henrici, Godefridus palatium Neomagi incendit, & irreparabiliter deſtruit: Urbem quoque Virduni cum majori ſanctæ Mariæ Eccleſia incendit; & Waſo, Epiſcopus Leodienſis, quinquaginta libras pro damno mittit.

Anno Ducatus Godefridi quarto Albertus, qui Ducatum Moſellanorum Godefrido negatum ſuſceperat, à Godefrido perimitur, Ducatum ejus Gerardus de Alſacia, alterum verò Ducatum ſcilicet Lotharingiæ, Fredericus frater Gotzelonis, & Godefridi Ardenenſis obtinet, & ex tunc usque in hodiernum diem uterque iſtorum Principes & Duces Lotharingiæ ſe nominanr. (Hæc ex Chronicis.) Iſte Albertus, Comes & Dux Moſellanorum, in Namurco Eccleſiam S. Albani reædificavit, & in qua prius fuerunt monachi, in ea viginti Canonicos inſtituit. 111

Fredericus, Canonicus & Archidiaconus Leodienſis, qui & Stephanus nonus dictus, poſtea Papa fuit, & ſancto Lamberto ſuperhumerale miſit; De Maguntia reliquias S. Albani illuc advexit, & poſtmodum alias multas, in qua idem Albertus ſepultus eſt. (Hæc ex Chronicis.)

Item anno ſequenti Leo Papa in Gallias veniens, ut motus Imperii à Godefrido & Balduino concitatos ſedaret, Godefridum quidem Imperatori reconciliavit, Balduino pertinacius agente, contra quem Imperator exercitum duxit, ſed tandem Balduinus flexus, condicto die Aquis Imperatori ſatisfecit. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Anno Ducis Godefridi XXVI. ipſe moritur Dux Bullonii, Godefridus Magnus, qui dictus eſt Barbatus, & apud Virdunum requieſcit, cui ſucceſſit filius ejus, Godefridus Gibboſus, etſi corpore exiguus, tamen animo eximius.

Moritur etiam Gerhardus de Alſacia, Dux Moſellanorum, hoc anno, cui ſuccedit Theodoricus, filius ejus. (Hæc ex Chronicis.)

Sylveſter, hujus nominis tertius, memoratus poſt Benedictum, cœpit Anno Domini Milleſimo quadrageſimo ſexto: ſedit diebus quinquaginta ſex. (Hæc Bernhardus.) *Romana*

Gregorius ſextus, ſupra memoratus, de ſancto Joanne ante Portam Latinam, cœpit eodem anno, quo & Sylveſter tertius (in quodam tamen Chronico dicitur Anno XLVII.) Sedit annis duobus, menſibus ſex. Iſte, ſicut legitur, ſimoniace Papatum invadit, & ſicut præmiſſum eſt, cum eſſet rudis literarum, alterum Papam ad vices Eccleſiaſtici officii exequendas ſecum conſecrari fecit, quod cum multis non placeret, tertius ſuperinducitur, qui ſolus vices duorum impleret: uno itaque contra duos, & duobus contra unum Papam altercantibus, Henricus Imperator contra eos Romam accedit, & eos Canonica & Imperiali cenſura deponit. (Hæc Bernhardus.) Epiſcopus Otto *(b)* ita dicit: Rex Henricus, ſupradictis auditis, procinctum in Italiam movet. Porro Gratianus apud Sutrium Regi occurrens, ad leniendum ipſius animum, diadema pretioſum obtuliſſe dicitur, quem Rex primo, ut decuit, honorifice ſuſcepit, poſtmodum autem, collecto Epiſco-

(a) ad a. 1049.
(b) Chron. lib. VI. c. XXXII.

porum conventu, à Pontificatu, propter notam Simoniæ, cedere perſuaſit, eique Suidegerum, Babenbergenſem Epiſcopum, (qui & Clemens) conſenſu Romanæ Eccleſiæ, ſubſtituit. Item eum Gratianum alpes tranſcendentem ſecutum fuiſſe tradunt Hildebrandum, qui poſtmodum ſummus Pontifex factus, ob ejus amorem, quia de Catalogo Pontificum ſemotus fuerat, ſe Gregorium ſeptimum vocari voluit. Ex hinc Romana Eccleſia in electione canonica Pontificum in totum infirma invenitur. Nec iſti quatuor ſequentes, ab Imperatore ibi poſiti, in Catalogo inveniuntur. Illum tamen Gregorium Papam ſcribit Wilhelmus in ſuis Chronicis fuiſſe ſanctum virum. Et cum ad Papatum veniſſet, parum aut nihil ad Papatum pertinens, propter incuriam & negligentiam ſuorum anteceſſorum, inveniſſe dicitur. Nam pene omnia à prædonibus tollebantur: Peregrini Romam venientes quaſi omnes ſpoliabantur, & pervenientium oblationes violente auferebantur: Quos omnes Papa admonuit primo, poſt excommunicavit, tertio, quia contempſerunt, manum armatam appoſuit, & raptores oblationum ſancti Petri aut penitus extinxit, aut fugavit. Occiſis itaque raptoribus, prædia & oppida multo tempore amiſſa recuperavit. Tunc omnes ipſum homicidam, non Papam, ſed ſanguinarium dicebant; Cardinales quoque in infirmitate, qua mortuus eſt, jacentem indignum eſſe dixerunt, ut in Eccleſia ſancti Petri ſepeliretur, qui tot mortibus hominum ſacerdotium fœdaſſet. Tunc Papa, licet infirmus, ſpiritu reſumpto, longum ſermonem Cardinalibus fecit, aſſerens, ipſos ſtulte locutos fuiſſe, & ſe bene feciſſe; inducens illud, quod Ezechiel dixit ſacerdotibus decimo tertio capitulo; Qui ſe
112 non opponebant muros pro domo Iſraël, & multa alia; & poſt ſubdidit: ubi mortuus fuero, corpus meum ante fores Eccleſiæ ſiſtite, januasque Eccleſiæ ſeris & vectibus obfirmate. Si voluntate Dei portæ apertæ fuerint, corpus inferte, alioquin de ipſo facite, quod vultis; cumque eo mortuo, ſic factum eſſet, turbo divinitus veniens, portas Eccleſiæ firmatas non ſolum aperuit, ſed etiam cum magno fragore usque ad parietem detruſit. (Hæc ex Chronicis Martini.)

Trevirenſia. Venerabilis Everhardus, LXXVIII. Archiepiſcopus Trevirenſis, cœpit Anno MXLVII. Pontificatus Gregorii Papæ hujus nominis VI. anno II. præfuit annis XX. Iſte privilegia ſuæ Eccleſiæ apud Papam renovavit, quem Treveris cum honore ſuſcepit; multa prædia acquiſivit, pro quibus redimendis amplius quam mille talenta de ſacrario tulit, qui aliquando, dum diœceſin circuiret, à Conrado Comite de Lutzelenborch captus eſt: unde Trevirenſes nihil eorum, quæ ad Divinum officium pertinent, celebrare voluerunt, donec Romanum Pontificem de hac re per internuncios appellarent: Interim Conradus Comes compulſus à plurimis, Epiſcopum dimiſit. Romanus tamen Pontifex Conradum excommunicavit, & Everhardum abſolvi juſſit: ut Comes tandem pœnitens Treverim veniens, humiliter à ſummo Pontifice abſolutionem peteret & impetraret: ad ſatisfactionem bonis quibusdam ſancto Petro traditis. Eo tempore Henricus Imperator corpus S. Valerii de Treveri transtulit ad Goslar, & econtra curtim Wilmar S. Euchario tradidit. Everbardus ille turrim à Poppone incœptam perfecit: Sabbatho ſanctæ Paſchæ, poſt Divinum expletum officium, in ſacrario, ſicut paratus erat, obiit: Sepultus in monaſterio ſancti Paulini. (Hæc ex Chronicis Trevirenſium.)

Romana. Clemens ſecundus, primus Epiſcopus Babebergenſis, qui dictus fuit Suidigerus, poſt Gregorium ſubſtitutus, & Clemens vocatus, cœpit An. Dom. MXLVIII. (in quodam Chronico dicitur XLVII.) Sedit menſibus novem, diebus ſeptem; vacavit Sedes diebus triginta. Ab iſto Clemente Papa Henricus Imperator benedicitur & coronatur, jurantibus, ut diximus, Romanis, ſine ejus conſenſu nunquam ſe Papam electuros. (Hæc Bernhardus.) Clemente Papa mortuo, corpus ejus, ut dicitur, ad Eccleſiam Babebergenſem occulte à ſuis translatum eſt.

Leodienſia. Venerabilis Theoduinus, ex Regio ſanguine natus, filius Ducis Bavariæ, Doctor utriusque Juris, & Henrici tertii Imperatoris conſanguineus, ab eodem Henrico conſtitutus Epiſcopus Leodienſis XXIV. & ab initio LIII. Cœpit Anno Domini MXLVIII.

MXLVIII. Pontificatus Clementis Papæ ſecundi anno L. & ſedit annis XXVIII. Iſtius
tempore Synodus Maguntiæ generalis celebratur in præſentia ſancti Leonis Papæ, &
Henrici Imperatoris, in qua inter alia inſtituitur Feſtum conceptionis B. Mariæ Vir-
ginis. Iſti Theoduino & ejus ſucceſſoribus Papa Stephanus nonus, primo dictus
Fridericus, filius Ducis Lotharingiæ, qui de clero ſancti Lamberti ad Papatum aſ-
ſumptus fuerat, miſit ſuperhumerale, & ſimul magnam partem vel portionem ve-
ri ligni ſanctæ Crucis. Iſte Theoduinus in Eccleſia Hoyenſi quindecim Canonicos
addidit, & eandem Eccleſiam à fundamento ædificavit, & eam cum Epiſcopo Ca-
meracenſi Lietberto, octavo Kalend. Septemb. dedicavit Beatæ Mariæ, & Beato
Domiciano, quem eò transtulit, Anno Domini MLXVI. Iſte principium de Ca-
pello Leodienſi, ut Eccleſiæ ſecundariæ ſunt, eſſe inſtituit: Inſuper eandem Ec-
cleſiam & totum oppidum à Decanatu Tennacenſi exeruit, & oppido Hoyenſi pri-
mus libertates dedit, quarum una eſt, ut defuncto Epiſcopo, Burgenſes Hoyenſe
Caſtrum cuſtodiant de reditibus villæ. Iſte etiam Comitatum Hannonienſem à
Richilde Comitiſſa, & ejus filio Balduino acquiſivit, & confirmari fecit à Rege Hen-
rico. Eccleſiam ſancti Evermari Ruthis conſecravit. Reliquiæ etiam ſancti Jaco-
bi & multorum aliorum Sanctorum tunc à Gallicia translatæ ſunt Leodium in clau-
ſtrum ſancti Jacobi. Tandem Theoduinus obiit nono Kalend. Julii. Sepultus in
Hoy, cum maximo honore in Eccleſia ſanctæ Mariæ. (Hæc ex Chronicis.)

Occiſo Theodorico Comite, Barones ſeu proceres ſuſceperunt Florentium, *Hollandica.*
Germanum præfati Theoderici defuncti, in Comitem Hollandiæ, qui prius Comes
fuit & Dominus ulterioris Friſiæ. Cœpit anno Domini MXLVIII. Imperii Henrici,
hujus nominis tertii, anno nono: Pontificatus verò Theoduini, Leodienſis Epiſcopi
anno primo; præſulatus verò Barnulphi, Epiſcopi Trajectenſis, Anno XXII. Iſte
Florentius duxit in uxorem Gertrudem, filiam Harmanni Ducis Saxonum, ex qua 113
genuit Theodericum, ſuccedentem Comitem, & Florentium, inſuper & Mechtil-
dim (quæ in geſtis Regum Franciæ vocatur Berta) puellam venuſtatis eximiæ, quam
poſt obitum Patris duxit in uxorem Philippus, Rex Franciæ. Florentius ille, hujus
nominis primus, anno Comitatus ſui ultimo, præſulatus verò Wilhelmi, hujus no-
minis primi, Epiſcopi Trajectenſis, anno octavo, ob vindictam fratris ſui contra ſu-
periores Comites expeditionem validam eduxit, quos omnes, occiſis plurimis, cum
triumphali laude ſubegit. Contigit autem, ut idem Comes, nimis confiſus in vir-
tute ſuæ fortitudinis, obdormiret laſſus in Hammert, meridiano tempore ſub ra-
mis umbroſæ ſalicis: & ecce fugitivi hoſtes, quos idem Comes paulo prius in bello
devicerat, inopinato ſupervenerunt, qui eundem cum multis armigeris dormien-
tibus decimo quarto Kalend. Julii trucidarunt. Rexit Florentius Comitatum ulte-
rioris Friſiæ XXII. annis, & Principatum totius Hollandiæ poſt obitum fratris ſui
XIV. annis, qui ad Egmondenſe monaſterium honeſtè deductus, & ibidem cum
fratre luctuoſis exequiis inhumatus eſt. (Hæc ex Chronicis Hollandiorum.)

Damaſus, hujus nominis ſecundus, qui ante dictus eſt Poppo, Aquilegienſis *Romana.*
Patriarcha quondam Brixianus, cœpit ſub eodem anno, quo & Clemens ſecundus,
& ſedit diebus XXIII. Vacavit Sedes diebus XL. Iſte fuit invaſor ſedis Apoſtolicæ,
& ſubitò defunctus. (Hæc ex Chronicis.)

Leo nonus, genere Alemannus, de Lotharingiæ regno, cœpit Anno Domi-
ni MXL. (in quodam Chronico dicitur L.) Sedit annis quinque, menſibus duobus,
diebus ſex. Romani cum ex prava conſuetudine ab Imperatore Henrico Pontifi-
cem ſibi dari petiverunt. Imperator, cum nullum alium Theutonicorum, ut Papa-
tum reciperet, poſſet inducere, Epiſcopum Tullenſem, nomine Brunonem, vi-
rum ſimplicem & bonum, ad hoc inclinavit, qui ad urbem veniens, & ex hoc con-
ſcientiam habens, reſignavit, & anno proximo in ſummum Pontificem eſt electus.
(Hæc Martinus.) In alio Chronico ſic legitur: Cum de ſummi Pontificis electione
inter Imperatorem & Romanos ageretur, poſtulatus eſt in Papam ab una parte do-
minus Helinardus, Archiepiſcopus Lugdunenſis: ſed ad Curiam ire noluit, donec

electus eſt Bruno, Tullenſis Epiſcopus, vir nobilis & ſanctus, filius Comitis Hugonis Dagsburgenſis: quem aliquo tempore iter facientem contigit venire Cluniacum, ubi forte tunc prædictus erat Hildebrandus: qui Brononem adiens, æmulatione Dei plenus, conſtanter eum ab incœpto abſterruit, illicitum eſſe, inquiens, per manum Laicam ſummum Pontificem ad gubernationem totius Eccleſiæ violenter introire, verum, ſi ſuis credere velit conſiliis, pollicetur ſe effecturum, ut Canonica Electio renovetur. Inclinatur ille ad monitum ejus. Purpuramque deponens, & peregrini habitum aſſumens, ducens ſecum Hildebrandum, iter cœpit. (Sigibertus *(a)*.) Qui cum ad capeſſendam ſedem Apoſtolicam Romam tenderet, audivit vocem Angelorum cantantium: [*Dixit Dominus, ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.*] Iſte de multis Sanctis cantus compoſuit, & multa fecit & ſcripſit Eccleſiæ utilia. (Epiſcopus Otto *(b)*.) Ad urbem igitur usque venit conſilio Hildebrandi, ubi à Clero & Populo Bruno in ſummum Pontificem eligitur, ſic qualitercunque Eccleſia Romana ad faciendam electionem informatur. (Sigibertus *(c)*.) Iſte cum in Papatu pauperem lapſum ante fores offendiſſet, eum fotum diligenter, in lecto ſuo collocavit, quem cum reſerato oſtio non inveniſſet, in paupere ſe Chriſtum ſuſcepiſſe, obſtupuit.

Leo Papa, in Gallia & Germania ſynodis habitis, ſtatum Eccleſiæ corrigit. (Hæc Sigibertus *(d)*.) Eo tempore Rhenos translatum eſt corpus ſancti Remigii, & Leo Papa benedixit Eccleſiam ſancti Remigii: & poſt triduum Concilium LXVI. Epiſcoporum ibi celebravit, in quo interrogatus ſanctus Hugo, Abbas Cluniacenſis, de ſua promotione, fertur reſpondiſſe: Caro voluit, Spiritus repugnavit; Ibi verò ſimoniaci, tam populares quam clerici, Presbyterique uxorati, perſuaſione ſancti Hugonis, à Catholicorum congregatione & Eccleſiis eliminati ſunt. Affuerunt Archiepiſcopi, Guido Rhenenſis, Helinardus Lugdunenſis, Hugo Biſuntinenſis, Euerhardus Trevirenſis, Magnardus Sueſſionenſis, & quidam alii cum Suffraganeis ſuis. Epiſcopus Hugo Lingonenſis depoſitus fuit, pro quo factus eſt Epiſcopus Aduinus. (Hæc Albericus *(e)*.)

114 Item Leo Papa, dum Northmannos à Romanorum terminis deturbare ſatagit, magnam calamitatem incurrit, quia cum multis etiam ipſe capitur, ſed relaxari noluit, niſi ſuis ſimul relaxatis. (Hæc Sigibertus *(f)*.) Epiſcopus Otto *(g)* ſic dicit: Ea tempeſtate Northmannorum gens inquietiſſima, Roberto Guiſcardo Duce, humilis conditionis viro, ſed ſtrenuiſſimo, in Apuliam irrupit, multisque malis fraude & vi incolas terræ afflixit; quos, dum Leo Papa cum militia ad urbem rediens, ab Eccleſiæ & Imperii finibus arcere vult, commiſſo prælio, cæſis multis, Beneventum fugere compellitur. Tanta verò utrinque ſtrages ibi facta fuit, ut acervus ex oſſibus mortuorum compactus hactenus ab indigenis iſthic monſtretur. Iſtud ergo à quibusdam reprehenditur in beato Leone, quod Northmannos illos voluit à finibus Apuliæ & Calabriæ exterminare, ignorans utilitatem, quæ poſtea ſecuta eſt in coercendis, in partibus illis, Sarracenis. (Hæc qui ſupra.)

Item Leo Papa An. Pontificatus ſui ultimo, Imperii verò Henrici, hujus nominis tertii, XII. per epiſtolam ad Imperatorem Græcorum Conſtantinum ſcriptam, animum ejus ſibi concilians, apocriſiarios ſuos, Hubertum videlicet, Cardinalem Epiſcopum Sylvæ candidæ, Petrum Amalfitenorum Archiepiſcopum, Fridericum quoque ſeptimum, Levitam & Cancellarium, Conſtantinopolim dirigit, ad confutandas Græcorum hæreſes, qui ut Simoniaci donum Dei vendebant; ut Valeſii,

(a) ad a. 1048.
(b) lib. VI. c. XLIII.
(c) c. l.
(d) ad a. 1049.
(e) ad a. 1049.
(f) ad a. 1050.
(g) lib. VI. c. XXXIII.

leſii, hoſpites ſuos caſtratos etiam ad Epiſcopatum promovebant: & ut Arriani, rebaptizabant Latinos, baptiſatos in nomine ſanctæ Trinitatis; Item ut Donatiſtæ, in ſola Græcia orthodoxam eſſe Eccleſiam jactabant; Item ut Nicolaitæ, nuptias Sacerdotibus concedebant; Item ut Severiani, maledictam dicebant legem Moyſis; Item ut Pnevmatomachi, proceſſionem ſancti Spiritus à Symbolo abſcindebant; Item ut Nazareni, Judaiſmum obſervabant; Parvulos morientes ante octavum à nativitate diem baptiſari; Mulieres in partu vel menſtruo periclitantes communicari, vel ſi paganæ eſſent, baptiſari prohibebant; Item Latinos vocabant Azymitas, & eos nimis perſequentes, eorum Eccleſias claudebant; de fermentato ſacrificabant: Romanam Eccleſiam anathematiſabant, eique Eccleſiam Conſtantinopolitanam præponebant. Ab Imperatore ergo benigne habiti, Nicetam Monachum ante eum vicerunt, adeo, ut librum, quem contra Romanos ſcripſerat, anathematiſaret & interdiceret. Sed tandem Patriarcha nolente cum eis colloqui, Charta excommunicationis coram Clero & populo ſuper Altari S. Sophiæ poſita recedunt. Michael autem Chartam corrumpens, ipſamque populo legens, illos ab Imperatore revocatos, ad Synodum abſente Imperatore convocavit, ut à populo lapidarentur, ſimulque Imperatore prohibente, Michael commovit populum contra eum; Sed convictus, Chartam excommunicationis falſaſſe, Michael, omnesque ſui à gratia & palatio Imperatoris remoti ſunt. Hubertus Epiſcopus Sylvæ candidæ hæc deſcripſit, & ſcripta Nicetæ Monachi, & Leonis Archiepiſcopi, Acerdani Bulgarorum Archiepiſcopi confutavit, quæ de Latino in Græcum tranſlata, juſſu Imperatoris Conſtantini à Græcis recepta ſunt. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Item Leo Papa moritur, qui cujus meriti fuerit apud Deum, cunctis patuit, cum multis ad ſepulchrum ejus Romæ miraculis oſtenſis, Deus eum glorificaverit. Unde Epiſcopus Otto *(b)*: Leo Papa (ait) in Eccleſia beati Petri Romæ bumatus, miraculis clarus habetur, &c.

Defuncto Barnulpho Pontifice, Wilhelmus, de Geldria natus, XXI. Trajectenſis effectus eſt Epiſcopus, vir totus belliger & magnanimus. Cœpit autem An. Domini MLIV. Pontificatus Leonis Papæ noni anno ultimo: Comitatus verò Florentii, hujus nominis primi, anno ſeptimo. Tandem Wilhelmus Epiſcopus quinto Kal. Maji requievit in Domino, poſtquam annis XXII. Trajectenſi præfuiſſet Epiſcopio: Trajecti in Eccleſia majori Reverendis Pontificibus conſepultus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) *Trajectenſia.*

Poſt S. Leonem Papam Gevehardus, Eyſtatenſis Epiſcopus, qui Victor ſecundus dictus eſt, natione Alemannus, ſedit annis duobus, menſibusq; tribus, diebus XIII. vacavit Sedes diebus tribus. Iſte timore Imperiali factus eſt, de quo Collector Faſciculi temporum ſic refert: Victor, vir bonus & venerabilis, timore Imperiali factus eſt Papa. Sic enim diſpoſita tunc Apoſtolica fuit ſedes, ut ſancti viri duplici jure à ſe Papatum rejicerent, ſcilicet divino & humano: quia tanto officio in- 115
dignos ſe arbitrabantur, & Tyrannidem Romanorum quotidie ferre debebant. Sed compellente Cæſare, quidam nihilominus acceſſerant. Timebant enim Deum offendere, ſicut & metuebant offenſam Principis. (Hæc ille.) Cœpit autem Anno MLV. (Matthæus dicit LVI.) Hic Synodum Florentiæ celebravit, ubi multi Prælati & Epiſcopi propter ſimoniam & fornicationem damnantur. Item Victor Papa in Gallias veniens, glorioſe ab Henrico Imperatore ſuſcipitur. Et eo præſente, non multo poſt Imperator moritur. (Ex Chronicis.) *Romana.*

Sanctus Anno, hujus nominis ſecundus, natus de Daſſele, flos & nova lux Germaniæ, triceſimus tertius Archiepiſcopus Colonienſis, creatus eſt Anno Domini MLV. Pontificatus Victoris Papæ ſecundi anno primo, & præfuit annis XXI. Iſte vir ſanctus, cum eſſet adhuc in ſtatu minori conſtitutus, & Præpoſitus Goslarienſis, *Colonienſia.*

Q 3

(a) ad a. 1054.
(b) c. l.

ſis, in expeditione exercitus, quem Henricus tertius Imperator contra Ungaros rebelles Imperio duxit, eundem comitans Imperatorem in bello cum Ungaris commiſſo, fertur fortius omnibus dimicaſſe, quem etiam propter ſuæ probitatis & induſtriæ præclara merita, dictus Henricus tertius ad Epiſcopatum dignum præſulem provebi procuravit. Iſte Anno cunctos anteceſſores ſuos in augmentatione Colonienſis Eccleſiæ præceſſit: In vita ſua fecit monaſteria, & in morte ſua operatus eſt mirabilia, unde & in omni ore, quaſi mel, indulcorabitur ejus memoria. Præter innumera enim beneficia, quæ in Epiſcopatum contulit: præter plures Eccleſias, quas in diverſis locis conſtruxit: præter boc, quod nullam in diœceſi ſua congregationem dimiſit, quam non ſuis ampliarit donis: quinque opulentiſſimas congregationes novas inſtituit; Canonicorum duas, Monachorum reliquas tres. Primam in Colonia S. Mariæ ad gradus, quo præter diverſas reliquias etiam corpus B. ejuſdem civitatis Epiſcopi & Martyris Agalolphi honorifice tranſtulit: Secundam ad S. Georgium extra urbis muros, quò præter alias reliquias, ejuſdem glorioſi Martyris brachium cum magno gaudio collocavit: Tertiam in monte, quæ dicitur
Fruſtnaria. Sibergh, inſtituit, & Conventum illuc de † Fructra, quod ſitum eſt in alpibus, adduxit; quò etiam reliquias Benigni Presbyteri & martyris, & S. Innocentii, unius de legione S. Mauritii, cum magnis laboribus tranſtulit & expenſis: Quartam in
Grafſchap. Weſtphalia, in loco, qui † Grayſcap appellatur: Quintam verò in Thuringia, in loco dicto Salvelt: Chorum etiam ad S. Gereonem in Colonia, ac cryptam ſuper ſanctorum Maurorum corpora ibidem ad perpetuam ſui memoriam fieri fecit: Eccleſiam quoque parochialem S. Jacobi, vicinam ſancto Georgio in Colonia inſtituit, ad quam reliquias ſancti Cæſarii, Diaconi ac Martyris tranſtulit; Allodium illud celeberrimum, quod Saleveld dicitur, in confinio Thuringiæ ſitum, Epiſcopio adjecit. Idem vir ſanctus, religioſis ſemper intendens actionibus, ſanctorum & glorioſorum Chriſti martyrum duorum Ewaldorum corpora in Eccleſia S. Cuniberti dudum ſepulta, de neglectis recolligens loculis, ad capſas decenter ornatas accommodavit, & in jam dicti S. Cuniberti Eccleſia reverenter repoſuit; fecitque eorundem Martyrum memoriam translationibus à fidelibus ſolenniter celebrari, quorum translatio fuit Anno Domini MLXXIV. quinto Nonas Menſis Octobris. Idem B. Pontifex, poſtmodum accedens ad monaſterium montis Siburgenſis, & cum fratribus religioſis tractans de verbo vitæ & bonis operibus eleemoſynarum, orationum atque jejuniorum inſiſtens, ibidem in Domino feliciter obdormivit, ſepultus eodem loco, tam in vita quam poſt mortem multis miraculis coruſcando. Superſedemus de ipſo ſingula dicere, quæ in legenda ejuſdem, quæ apud multas ſervatur Eccleſias, plenius continentur. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Romana. Iſto tempore erat Romæ juvenis quidam locuples & nobilis, qui uxorem nuper duxerat, & ſodalibus ſuis convivium frequens paraverat. Poſt cibum itur in campum, ut luderent: Rex convivii ludo ſignifer, pilam popoſcit: interim annulum ſponſalitium, digito extentæ ſtatuæ Veneris æreæ, quæ proxima aſtabat, appoſuit, & cum pene omnes ſolum impeterent, ſuſpirioſis aliis incaleſcentibus, primus ſe à luſu removit, repoſcenſque annulum, invenit ſtatuæ digitum usque ad volam incurvatum, diuque ibi luctatus, nec annulum eruere potuit, nec digitum extendere, tacitusque diſcedens, ſocios rem celavit: Nocte verò intempeſta
116 cum famulo rediens, digitum invenit extentum, & annulum ſurreptum. Sic diſſimulans ad uxorem rediit, cumque ſe in lecto juxta eam collocaſſet, ſenſit quiddam nebuloſum & denſum inter ſe & illam volutari, quod ſentiri quidem, ſed videri non poterat, quo obſtaculo ab amplexu prohibetur. Audivit & vocem, quæ inquit: Mecum cuba; quia hodie me deſponſaſti: Ego ſum Venus, cujus digito impoſuiſti annulum, quem non reddam. Territus ille tanto prodigio, nibil referre vel auſus eſt, vel potuit, ſed in ſuſpiriis totam duxit noctem, multum ſecum deliberans: & ſic factum eſt per longum tempus, ut quacunque hora cum ſponſa

ſponſa concumbere vellet, illud idem ſentiret & audiret. Erat ſane alias valens, & domi aptus & militiæ: Tandem igitur querelis uxoris commotus, rem parentibus aperit: qui habito conſilio, Palumbo cuidam presbytero ſuburbano rem pandunt, qui nigromanticus & potens in maleficiis erat. Illectus ergo promiſſis multis, compoſitam Epiſtolam dedit juveni, dicens; vade illa hora ad campum, ubi quatuor viæ conveniunt, & ſtans tacite conſidera. Tranſibunt ibi figuræ hominum utriuſque ſexus, omniſque ætatis, & gradus & conditionis, equites & pedites, quidam læti, quidam triſtes: tu verò quicquid audieris, taceas. Sequetur enim illam turbam quidam ſtatura procerior, forma corpulentior, in curru ſedens: Huic tacitus epiſtolam tradens legendam, ſtatim conſequêris, quod poſtulas: & ſic factum eſt. Inter cæteros tranſeuntes vidit ibi mulierem ornatu meretricio mulam inequitantem, capillo ſoluto per humeros jactato, vitta aurea ſuperne conſtricta, auream virgam gerentem in manibus, qua mulam regebat, & præ tenuitate veſtium pene nuda apparebat, geſtus exequens impudicos; ultimus, Dominus terribilis in juvenem oculos acuens, ab axe Smaragdis ac unionibus ſuperbo compoſite cauſas viæ ab eo requirit. Nihil ille contra, ſed protenſa manu porrigit epiſtolam. Dæmon notum ſigillum non auſus contemnere, legit ſcripturam: moxque in cœlum elatis brachiis: Deus (inquit) omnipotens, quamdiu patiar nequitias Palumbi presbyteri? nec mora. Satellites à latere ſuo mittit, qui annulum extorquerent à Venere. Illa multum tergiverſata, vix tandem reddidit. Ita juvenis voti factus compos ſine obſtaculo, tandem diu deſideratis amoribus potitur. Palumbus autem, ubi Dæmonis clamorem ad Deum audivit, intellexit præſignari ſibi finem dierum. Quocirca omnibus membris ultro truncatis, miſerabili pœna defunctus eſt, confeſſus coram populo Romano inaudita flagitia. (Hæc Vincentius in Speculo.)

Item Anno gratiæ MLVI. fit per totum pagum Senonicum tempeſtas valida, quæ vaſtat omnia ſata & ſegetes & vineta, & nemora, & interficit plures homines & jumenta. Eodem Anno in vigilia Cœnæ Domini poſt primum pullorum cantum effecta eſt Luna tota nigra ſicut carbo extinctus, horis fere duabus, & poſt abiit in eclipſin, verum rurſus accenditur. (Hæc ex Chronicis.)

Stephanus nonus, natione Lotharingus, cœpit Anno Domini MLVII. (in quodam Chronico dicitur LVIII.) ſedit menſibus novem, diebus XXVIII. Unde Sigibertus *(a)*: Fridericus, filius Gochelonis Ducis, ex clerico ſancti Lamberti, ſeptimus Levita Romanæ Eccleſiæ, quia exoſus erat Imperatori Henrico, pro odio Godefridi fratris ſui Ducis Lotharingiæ, poſt legationem Conſtantinopolitanam apud Caſſinenſes monachus, ac poſtea Abbas factus, ex electione Romanorum, Romanæ Eccleſiæ CXLIV. loco præſidet, mutato nomine in Stephanum. (Hæc qui ſupra.) Iſti itaque quinque ſummi Pontifices præcedentes, Clemens, Damaſus, Leo, Victor, & hic Stephanus, & unus tempore tertii Ottonis, ſcilicet Gregorius, Bruno, ſex iſti fuerunt de nobili genere Teutonicorum, &c.

Henricus, hujus nominis quartus inter Reges, tertius verò inter Imperatores, filius præfati Henrici tertii, cœpit Anno Domini MLVII. (Matthæus dicit LVIII.) Mundi verò MMMMMVI. Imperavit annis L. (Martinus ponit XLIX.) Anno Henrici ſecundo Paderborna, Germaniæ civitas, combuſta eſt cum majori Eccleſia. In monaſterio autem monachorum, Scotus quidam monachus, nomine Paternus, multo tempore recluſus, qui etiam hoc incendium ſæpe prædixerat, propter propoſitum recluſionis exire nolens, ſe comburi paſſus eſt. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Eidem recluſo, ſecundum Petrum Damianum, revelatum erat, niſi populus per pœnitentiam Deum cito placaret, infra XXX. dies totam civitatem incendio perituram. *Henricus IV. Imperator.*

Ille

(a) ad a. 1058.
(b) ad a. 1058.

Ille autem precioſa quoque monaſterii juſſit auferri, ut ſalva eſſent. Tandem à
1117 ſeptem urbis regionibus ſubito ignis exoritur, perveniensque usque ad cellam viri Dei: ſed rogatus exire noluit, & cum omnia judicio Dei committeret, combuſtus eſt cum ſua cellula. (Hæc Helinandus.) Sanguis pluit de cœlo in pago Poſiaco, ſuper populum audientem miſſam in feſto omnium Sanctorum.

Item anno ſequenti, Anno Epiſcopus Colonienſis, conſilio primorum regni, indigne ferentium, per Agnetem matrem Imperatoris Henrici regnum non viriliter gubernari, puerum violente & induſtrie raptum ſub tutelam ſuam accepit, & Imperii regimen à matre amovit: qua de re coram cunctis ratione reddita, gratiam Domini ſui Imperatoris recepir, & per filium ad gratiam matris rediit. At Imperatrix neceſſitatem vertens in voluntatem, ut obſtrueret os loquentium de ſe iniqua, non ſolum honore regni, ſed etiam onere ſæculi rejecto, Romam ad limina Apoſtolorum ſe contulit, ibique usque ad finem vitæ omnibus bonis exemplo & miraculo fuit. Hæc Sigibertus *(a)*.) Item Henricus, primo ſub cuſtodia matris ſuæ Agnetis Imperatricis fuit, quæ per aliquod tempus prudenter ac ſtrenue Imperium rexit; poſtmodum vero conſilio quorundam à matre alienatus filius, per ſe regnavit, quod ſeminarium maximæ diſſenſionis fuit. Porro nobiliſſima Imperatrix, mutationis rerum intuitu, ad monaſterium Fructuariam religioſe vivens, ſe contulit, ac inde Romam veniens, & per aliquod tempus ibidem manens, vita deceſſit, ſepulta in Eccleſia ſanctæ Petronillæ, honorifice in tumba marmorea. (Hæc Epiſcopus Otto *(b)*.) Item eo tempore, in confinio Nortmanniæ & Britanniæ, portentum viſum eſt in una vel potius duabus mulieribus. Duo erant capita & quatuor brachia: cætera gemina omnia usque ad umbilicum; inferius ſingula omnia: ridebat: edebat: loquebatur una; flebat, eſuriebat, tacebat altera; ore gemino cibus manducabatur, ſed uno meatu dirigebatur: una defuncta, ſupervixit altera, pene triennium mortuam portans, donec pondere molis & fœtore cadaveris defecit. (Hæc Wilhelmus.) Item multi (usque ad ſeptem millia) orandi voto Jeruſalem petentes, ab Arabicis in Paraſceve in quodam caſtello obſeſſi ſunt, & tot occiſi & vulnerati ſunt, ut de ſeptem & eo amplius millibus vix duo millia reverſa ſint.

Anno ſequenti Cometes apparuit tota Paſchali hebdomada. (Hæc Sigibertus *(c)*.) Unde etiam Wilhelmus, Longos (ait) & flammeos crines per mare ducens viſus eſt Cometa: de quo quidam monachus Malesberiæ, Cliverus nomine, veniſti, inquir, viciſti, multis matribus lugende, dudum eſt, quod te vidi, ſed nunc multo terribiliorem te intueor, patriæ hujus excidium minantem. Iſte erat literis bene imbutus, ævo maturus, qui immanem audaciam in juventute tentaverat; Nam pennas manibus ſuis & pedibus, neſcio qua arte innexuit, ut Dædali more volaret, fabulam pro vero amplexus; collectaque è ſummo turris auro, ſpatio uniua ſtadii & plus volavit, ſed venti & turbinis violentia ſimul & temerarii facti conſcientia cecidit: perpetuo poſt hoc debilis, cruribus confractis. Ipſe vero ferebat cauſam ruinæ ſuæ, quia caudam in poſteriori parte oblitus fuerat adaptare. (Hæc qui ſupra.)

Item Anno regni Henrici XX. gelu magnum & glacies validiſſima fuit à Kalend. Novemb. usque in medium menſis Aprilis.

Item Anno ſequenti, Dominica Palmarum, circa horam ſextam ſereno cœlo ſtella apparuit.

Item Anno Imperii Henrici XXIII. Maguntia magnum terræmotum perſenſit, Kalend. Decembr. Contigit etiam hoc tempore, Deo permittente, concremari † Aquæcinctenſe cœnobium per incuriam fratrum. (Hæc Sigibertus *(d)*.)
Aquincinctenſe.

Item

(a) ad a. 1062.
(b) Chron. lib. VI. c. XXXIV.
(c) ad a. 1066.
(d) ad a. 1080.

Item Anno Henrici XXV. Maguntia ex magna parte incendio conflagravit. Magnus terræmotus cum gravi terræ mugitu factus eſt ſexto Kalend. Aprilis prima hora noctis, prætendens forte imminens malum, quod in toto orbe inſonuit, & unde terra doluit & dolet. Alioquin erat hic Imperator laudandus in multis, quod eſſet ore facundus, acer ingenio, multa eruditus lectione, impiger in eleemoſynis, multis præclarus corporis & animi bonis, promptus ad arma, utpote qui ſexagies & bis acie collata dimicaverit. Feruntur plures inimicorum vitam exitu miſerabili concluſiſſe, ſicut ille, qui dum reſupinatis cervicibus in convivio de ipſo male loquitur, ita à muribus circumvallatus eſt, ut nuſquam haberet refugium: & quamvis à pluribus pellerentur, nullam tamen cuiquam inferebant noxam, ſed illum ſolum dentibus & terribili quodam concentu perſequebantur. 118 Quapropter à famulis ultra jactum ſagittæ in pelagus provectus, cum jam murium multitudo ſubſequens navis tabulatum corroderet, & naufragium indubitatum aqua per rimulas ingrediens minaretur, reducta puppi ad littus, muribus juxta carinam adnavigantibus, ille miſer in aridam expoſitus, & mox totus dilaceratus horrendam murium famem explevit. (Hæc Guido.)

Item anno Henrici triceſimo, nimia aquarum inundatio multis in locis damno & periculo, & in Italia tantum diluvium fuit, ut rupes liquore aquarum diſſolutæ multas villas ruina ſua exterminarent: & domeſticæ aves, pavones, gallinæ, & anſeres à domibus fugientes fierent ſylvaticæ. Item in Italia, Venetianos auferre corpus ſancti Nicolai à Mirrea Lyciæ à Turcis deſolata volentes, præoccupaverunt Barrenſes cives numero XLVII. & ab Antiochia Mirream venientes, à quatuor monachis tantum ibi inventis; extorſerunt oſtendi ſibi tumbam ſancti qua effracta, oſſa ſancti in olei liquore natantia integro numero extraxerunt & Barrim cum gloria attulerunt. Facta eſt hæc translatio anno DCCXLVII. à depoſitione beati Nicolai. Piſces in aqua moriuntur. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Eodem anno Conradus, filius Henrici Imperatoris, à Sigewino, trigeſimo quinto Colonienſi Archiepiſcopo, Aquiſgrani in regem conſecratus, & iſtius licentia Dux Bohemiæ ſuæ gentis Rex factus eſt, unctione Egilberti, octuageſimi Archiepiſcopi Trevirenſis. (Hæc Goblinus *(b)*.)

Item anno Imperii Henrici XXXVII. jaculum Ignitum à Meridie usque ad Aquilonem per cœlum ferri viſum eſt, Kalend. Auguſti, prima hora noctis. Eclipſis Solis facta eſt IX. Kalend. Octobris.

Anno ejusdem XXXVIII. in Gallia & Germania gravis hominum mortalitas facta eſt; Inundatio magna à ſecundo Idus Octobris, usque ad Kalend. Aprilis.

Anno ſequenti fames diu correpta validiſſime ingravatur, & fit annus calamitoſus, multis fame laborantibus, & pauperibus per furta & incendia ditiores graviter vexantibus. Cum valido ventorum turbine etiam terræmotus factus eſt media nocte, quarto Idus Septembris.

Item Anno Imperii Henrici quinquageſimo & ultimo, quinto Nonas Februarii, ſtella per diem viſa eſt in cœlo, ab hora tertia usque ad horam nonam, quaſi cubito diſtans à Sole. Pridie Idus Februarii apud Barrum Italiæ ſtellæ viſæ ſunt in cœlo per diem, nunc quaſi inter ſe concurrentes, nunc quaſi in terram cadentes: & toto pene menſe Februario Cometes apparuit. (Hæc Sigibertus *(c)*.) Unde Goblinus *(d)*:

Anno Domini MCVI. viſa eſt per tres ſeptimanas in cœlo ſtella magna verſus Occidentem, ad modum Solaris lampadis, & plurimam partem cœli verſus Orientem illuſtrat. *NB. Vide librum.*

Poſtquam ergo Henricus Imperator filio ſuo Henrico per principes in cuſto-

(a) ad a. 1087.
(b) et. VI. c. LV.
(c) ad a. 1106.
(d) c. L.

dia detentus, Regnum reſignavit poteſtatem & imperium, & ipſe dignam pœnitentiam ſuper commiſſis contra ſedem Apoſtolicam cum abſolutionis beneficio impetrando agere promiſerat, ipſe Coloniam per Rheni alveum deſcendit, deindè Leodium ſe transtulit, conquerens Principibus Occidentalibus, ſe filii violentia regno privatum. Unde denuo reparat exercitum, & Coloniam veniens, civitatem ipſam firmiter munit. Henricus filius, congregato exercitu viginti millium armatorum, patrem in Colonia obſidione concludit, & cum ibi caſſo labore per unius menſis ſpatium detineretur, Aquasgrani ſe contulit, & pater verſus Leodium ſe dirigit. (Hæc Goblinus *(a)*.) Imperatore igitur Henrico morante Leodii, filius ejus Aquasgrani venit, & volens venire Leodium contra Patrem ſuum, quinta feria Dominicæ Cœnæ, præmiſit ſuos præoccupare pontem apud Veſatum, ne quis ſibi venienti obſtaret, cujus adventu Leodienſis Epiſcopus multorum corda ad auxilium patris contra filium ſollicitavit, & ei ſemper pro poſſe adhæſit; Militibus verò patris concurrentibus ad occupandum pontem, milites filii à ponte repelluntur, aliis eorum captis, aliis in Moſam demerſis, aliis occiſis, inter quos etiam Bruno Comes occiſus eſt. Sicque filius contra patrem veniens, rediit inglorius. Colo-
119 nienſibus fidem Imperatori ſervantibus, & eorum Archiepiſcopo filium Imperatoris contra patrem ſuum animante, Colonia obſeſſa oppugnatur, ſed non expugnatur. Interim Henricus Imperator Leodii VIII. Idus Auguſti moritur, eique ſuccedir filius æquivocus ejus. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Sic inteſtino hoc malo ſublato, pacis negotia tractantur. Sepultus eſt Imperator extra Leodium in monte Cornelii, ubi erat quædam domus religioſorum, & modo eſt Abbatia Præmonſtrati. Poſt duos annos relatum eſt corpus ejus de licentia Papæ, & ſepultum Spiræ. (Hæc Albericus *(c)*.) Henricus ille ſenior dicitur inſtigaſſe militem, ut Imperatricem de adulterio interpellaret, quod & factum eſt. Sed Imperatrix renuit, & miles fortiter inſtat. Tandem Imperatrix dixit, Imperatore abſente volunrati ejus ſatis ſe facturam: quod Imperator intelligens à milite, ad recedendum ſe diſponit, & poſtquam receſſiſſe putabatur, veſtimenta militis induit, & ad cubiculum Imperatricis clam venir. Imperatrix verò juvenes fortes veſtibus fœmineis indutos penes ſe habuit, & Imperatorem ſub ſpecie militis venientem, per eosdem apprehenſum, fecit fortiter vapulare, donec clamavit, Imperatorem ſe eſſe: Unde Imperatrix occurrens, defendit eum, & poſtea increpavit; Cæſar igitur militem illum juſſit occidi. (Hæc Goblinus in ſui Coſmodromi capitulo quinquageſimo quinto.)

Geldrica. Sub iſto Imperatore floruit Otho, hujus nominis primus, Comes Geldriæ & Zutphaniæ, qui anno ſequenti obiit, videlicet MCVII. 15. Kalend. April. (Hæc ex Chronicis.) Item ſub iſto Imperatore ædificatum eſt caſtrum Limburgenſe, juxta Leodium, à quodam Henrico, Domino ejusdem territorii. (Hæc Albericus.)

Romana. Benedictus decimus cœpit Anno Domini MLVIII. (in quodam Chronico dicitur LIX.) ſedit menſibus novem (in quodam Chronico dicitur decem.) Iſte prius Bellunenſis Epiſcopus, Zenzius nomine, per violentiam factus Papa, poſtea ceſſit. (Hæc Bernardus.) In electione hujus Benedicti quidam pretio corrupti magnas diſſenſiones inter partes ſuſtinuerunt, quapropter de Pontifice eligendo nova conſtitutio facta eſt, quam Nicolaus poſt aſſumptionem ſui ſtatim probavit, & ob-
NB. ſervari decrevit. Robertus Guiſcardus Siciliam obtinuit, pulſis ex ea Afris, & illam fratri ſuo Rogetio donavit. (Hæc Matthæus Palmerius.)

Nicolaus, hujus nominis ſecundus, natione Burgundus, cœpit Anno Domini milleſimo quinquageſimo nono, (in quodam authore dicitur ſexageſimo) ſedit annis tribus (aliàs duobus) menſibus ſex, diebus decem & ſex. Vacavit ſedes diebus

(a) c. l.
(b) ad a. 1106.
(b) ad a. 1106.

bus decem. Iſte prius dictus Gerhardus, Florentiæ urbis Epiſcopus, ſanctitatis fama apud Senam à Cardinalibus unanimiter eſt electus in numerum Pontificum, poſt beatum Petrum ſexageſimus. Menſe Aprili, Indictione XII. vel potius XIII. Concilium celebravit de electione Romani Pontificis, cujus tenor in decretis invenitur. Sub iſto Papa convincitur & corrigitur Berengarius Turonenſis, qui infectus à Joanne Scoto, aſſerit, Euchariſtiam, quam ſumimus in Altari, non eſſe revera corpus & ſanguinem Chriſti, ſed figuram corporis & ſanguinis Chriſti. Et congregata Synodo Epiſcoporum, veniam petit ſuper his. Et poſt retractationem, finem mortis prædicendo, dicitur migraſſe.

In Anglia viſio ſancti Regis Æduardi de ſeptem dormientibus. Rex Angliæ, Æduardus, apertiſſime miraculis & prophetiæ ſpiritu claruit: Die ſancti Paſcbæ ad menſam apud Weſtmonaſterium optimatum gloria circumvallatus, mentes concitantium permovit, ſubitum reſolutus in riſum. Cur riſerit, percunctatus, ſe vidiſſe mira, reſpondit, videlicet ſeptem dormientes in Cælio monte ab antiquis temporibus in dextrum requieſcentes latus, tunc in ipſa hora riſus ſui latus invertiſſe, futurum ut ita deinceps jaceant. Dirum nimirum miſerum mortalibus omen. Quibus auditis, Comes militem, Epiſcopus clericum, Abbas monachum, ad veritatem verborum exſculpendam, Manicheti Conſtantinopolitano Imperatori miſere, adjectis Regis ſui literis & muneribus, ut hujus inquirerent miraculi veritatem. Qui miſſi cum veritatem agnoviſſent, ab Imperatore cum honore remiſſi, renuntiaverunt Regi ſuo, ſicut viderat in cordis oculis, ita ſe cognoviſſe per acta. (Hæc Guido.)

Item Anno Domini MLXIII. finitus eſt magnus Cyclus Dionyſii, Annorum
DXXXII. continens in ſe cyclos decemnovennales XXVIII. qui ad omnem ratio- 120
nem Paſchalis computi omnino utilis, ab ævo in ævum in ſemetipſum ſine errore revolvitur. Sequenti autem anno Cyclus magnus Annorum DXXXII. bis à Chriſti nativitate exactus, tertio incipit, in cujus fine erit labor & dolor, ut quidam dicunt. *Nota bene.*

Item Anno Domini MLXXXVIII. incepit ordo B. Nicolai de Arroeſi, quod nos dicimus de Trunco Berengarii: & ſub Præpoſitis fuerant usque ad tempora B. Bernardi Clarevallenſis, & tunc Abbates inſtituti ſunt.

Item Anno Domini MXC. fuit annus peſtilens maxime in Occidentali parte Lotharingiæ, ubi multi ſacro igne interiora conſumente computreſcentes, exeſis membris, inſtar carbonum nigreſcentibus, aut miſerabiliter moriuntur, aut manibus & pedibus putrefactis truncati, miſerabiliori vitæ reſervantur: multi verò nervorum contractione diſtorti, tormentantur.

Item Anno Domini MXCVI. in multis terrarum partibus pridie Nonas Aprilis, circa diluculum, ſtellæ per pluvias ſimul de cœlo in terram cecidiſſe viſæ ſunt, inter quas unam maximam labi in terram, cum quidam in Francia ſtuperet, & notato loco, ubi labi viſa eſt, cum aquam ibi fudiſſet, fumum cum fervoris ſonitu inde exire magis ſtupuit. In Comitatu Namurcenſi panem ſubcinericeum, quaſi ſanguine infectum, vidimus. (Hæc Sigibertus *(a)*.)

Item Anno Domini MC. Robertus Comes Flandriæ, hujus nominis ſecundus, à Hieroſolymis reverſus, occulte ſecum brachium S. Georgii martyris detulit, quod Eccleſiæ † Aqueſcincti transmiſit. *Aquiſcincti.*

Item Anno ſequenti Petrus Alfonſus de Hiſpania, cum eſſet Judæus, baptiſatus eſt ab Epiſcopo Stephano in civitate Oſta, in præſentia Regis Alfonſi, & ab eo cognominatus Petrus Alfonſus, qui prius in Judaiſmo dicebatur Moyſes. Iſte eſt Petrus Alfonſus, qui librum optimum contra Judæos edidit.

Item Anno Domini MCIX. in parochia Legienſi, porca enixa eſt porcellum habentem faciem hominis. Natus eſt etiam pullus gallinæ quadrupes eodem tem-

 pore.

(a) ad a. 1095.

pore. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Circa eadem tempora obiit S. Anſelmus, Cantuarienſis Archiepiſcopus, ſcriptor librorum famoſiſſimus, Pontificatus ſui Anno XVI. cujus electio diu protracta fuit. Obiit etiam S. Hugo, Abbas Cluniacenſis, Anno LXIII. poſt ejus in Abbatem electionem: cujus vitam ſcripſit Gylo monachus. Eadem nocte, qua pater dormivit in Domino, vidit Abbas quidam in viſione duos lectos decenter adornatos Angelorum manibus ad aſtra ſubvehi, & audivit voces in ſublimi dicentium: His Heroas geminos, ſui correctores ſeculi, ſtratis auro radiantibus vitæ merito collocabimus, videlicet Cantuarienſem Archiepiſcopum, & Cluniacenſem Abbatem, qui multorum ſunt patres filiorum in gloria. Iſti quidem duo pene ſub uno tempore diſceſſerunt. (Hæc Albericus *(b)*.)

Hollandica. Theodoricus, hujus nominis quintus, adhuc infans, Florentium patrem amiſit, & ſub matris tutela regnare cœpit Anno Domini MLXII. Imperii Henrici, hujus nominis quarti, Anno ſexto, & regnavit Annis XXX. Cujus mater Gertrudis Comitiſſa, tranſacto biennio poſt mortem mariti, nupſit Roberto juniori, filio Balduini Inſulani Comitis Flandriæ, qui nomine Theodorici Domicelli, junioris adhuc ætatis, ſuſcepit gubernationem Comitatus Hollandiæ. Wilhelmus autem Trajectenſis Epiſcopus oſtendens, Hollandiam ſine defenſore deſolatam eſſe, ac in manus pueri ſeu extranei Principis deveniſſe, impetravit ab Henrico, Romanorum Rege, Comitatum Hollandienſem & Abbatiam Egmundenſem, conſtituens adjutorio Godefridi Ducis Gibboſi, puſillum infantem ab Hollandia potenter expellere, & pro duplici ſtrage præterita debitam ultionem recipere. Itaque Anno Domini MLXXI. Godefridus, Dux Lotharingiæ, cum Wilhelmo Pontifice armata manu Hollandiam intravit, cui econtra Robertus Comes armata manu occurrit: ubi commiſſo gravi prælio, Robertus Comes terga vertens, à bello profugatus, & Hollandiæ populus ex magna parte confeſtim occiſus eſt. Interea Godefridus Dux, ditionem ſuam negligens, Orientalem ſeu ulteriorem Friſiam bellica manu ſubegit, & Wilhelmus Epiſcopus Domicellum Hollandiæ frequenter obſervans, per excubias, in Iſelmunda caſtrum munitiſſimum fabricavit. Demum idem Dux ad
121 quatuor annos Hollandiam regens, Anno Domini MLXXV. per quendam Giſelbertum, ſervum Theodorici veri Comitis, ſuper latrina lætaliter ſauciatus, Trajectum duci ſe juſſit, ubi quarto Kalend. Martii vitæ ſpiritum exhalavit.

Anno Comitatus ſui XVI. Theodericus Domicellus, juvenilis ætatis flore vernans, decrevit auxilio Roberti vitrici ſui, Conradum Epiſcopum, qui Wilhelmo prædicto ſucceſſit, in caſtro Iſelmunda circumvenire, & paternam hæreditatem ſuam cum potentia recuperare. Conradus igitur, Epiſcopus Trajectenſis, horum omnium præſcius, commilitones & Burgenſes ſuos ſecreta legatione præmonuit, & ab eis ſub die determinata ſubſidium expetiit. Nec mora; Ad edictum Conradi Pontificis copioſus congregatus eſt exercitus. Hollandenſes autem è contra, cum Flandrorum baliſtariis, Trajectenſibus audacter occurſarunt, & ecce dies illa dies iræ; quoniam electi pugiles ceciderunt ab exercitu utriusque partis. Denique poſt longum conflictum corruerunt ex parte Trajectenſis Epiſcopi multi Barones, milites ac alii nobiles, cum aliis multis armigeris, audacibus ſcutariis & Burgenſibus approbatis, quorum amiſſione totus Epiſcopalis exercitus nimium deturbatus eſt, & reſiduus populus ad naves inordinate diſcurrens, pro magna parte ſubmerſus eſt. Epiſcopus igitur Conradus, cernens horrorem crudeliſſimi belli vehementer ingruere, & ruinam populi ſui violenter invaleſcere, turres antedicti præſidii communire ſtuduit, & antemurale baliſtariis defenſare diſpoſuit. Sed Hollandini per creberrimos ictus Mangenarum propugnacula caſtri conquaſſarunt: & Flandrini nihilominus caſtrenſes à cacumine murorum, ſagittis & fundibulis abegerunt, ita, ut Conradus Epiſcopus demum neceſſitate coactus, in deditionem tranſiret, & Hollan-

diam

(a) ad a. 1109.
(b) ad a. 1109.

diam cum caſtro Domicello Theoderico libere reſignaret. Iſtis itaque geſtis, Theodericus Conrado Pontifici dignam exhibuit honorificentiam, quem cum aliis captivis à carcere gratis remiſit ad civitatem propriam. Theodericus verò Domicellus, cum triumphali victoria reverſus ad Comitatum Hollandiæ, duxit uxorem Uthildam vel Rothildam, filiam præpotentis Ducis Saxoniæ, de qua genuit Florentium ſuccedentem Comitem, & Machtildem venuſtiſſimam Domicellam. Tandem Theodericus Comes V. Kal. Decemb. Creatori reddidit animam, poſtquam annis XXX. bellicoſe rexiſſet Hollandiam, cujus uxor XIV. Kalend. Decemb. requievit in Chriſto, tumulata penes maritum ſuum in monaſterio Egmondenſi. (Hæc ex Chronicis Comitum Hollandiæ.)

Alexander ſecundus, natione Mediolanenſis, cœpit Anno Domini MLXIII. *Romana.* (Sigibertus ponit LXIV. In multis Chronicis dicitur LXII.) Sedit annis XL menſibus VI. diebus XXV. ſecundum Chronicum Martini. (In Chronicis autem aliorum dicitur ſediſſe annis XI. cum dimidio. Prius dictus erat Anſelmus, qui cum eſſet Lucenſis Epiſcopus, concorditer à Cardinalibus electus fuit in Papam. Unde Epiſcopus Otto *(a)*: Iſtis (inquit) diebus Alexander, primo Lucenſis Epiſcopus, poſtea communi voto & electione in ſummum Pontificem promotus; Eccleſiam Dei in priſtinam libertatem reduxit, Cadelumque Parmenſem Epiſcopum, ſedem Romanam armata manu occupare volentem, conſtantiſſime repreſſit. Unde de ipſo in Palatio Lateranenſi ſcriptum reperitur:

Regnat Alexander, Cadelus cadit & ſuperatur.

Unde etiam Martinus: Contra hunc fuit Cadelus, Parmenſis Epiſcopus, qui fere ab omnibus Lombardiæ Epiſcopis in Papam eſt electus, aſſerentibus, Papam non debere eligi niſi de Paradyſo Italiæ: qui Cadelus cum magno exercitu bis Romam veniens, ambiendo Papatum, violenter voluit, ſed non potuit obtinere. Duobus itaque contendentibus de Papatu, fuit inter eos longa concertatio etiam usque ad homicidia. Demum Alexander Papa, ad rogatum Henrici Imperatoris, deſcendit in Lombardiam, & in Mantua Concilio ſolenniter celebrato, Alexander jurejurando de Simonia ſe expurgans, in ſedem Apoſtolicam ſubrogatur: Cadelus verò, ut Simoniacus & invaſor, repudiatur, ſicque pacificatus omnibus, Alexander Romam revertitur, & ibidem defunctus in Lateranenſi Eccleſia eſt tumulatus. (Hæc qui ſupra.) Iſtud fuit ſextum principale ſchiſma Eccleſiæ, & XV. minus principale, ſecundum Collectorem Faſciculi temporis. Dictus Alexander fuit vir ſanctus, & ſtatuit, ut nullus miſſam audiat presbyteri, quem novit habere concubinam, ſub pœna excommunicationis, ut patet 32. diſtinct. (præter, &c.) Item inſtituit, ut Alleluja à Septuageſima usque ad Paſcha non cantetur. Item, ut ſacerdos non baptiſatus baptiſetur, & per omnes gradus à principio conſecretur: Item, ut Subdiaconus perpetuo ſit caſtus. Item ſtatuit, ut in execucione beneficiorum nihil etiam fabricis vel donariis Eccleſiarum detur. Tandem Alexander Papa hujus nominis ſecundus, vita & ſacerdotio perfunctus deceſſit, Sedemque Hildebrando, Archidiacono ſuo, qui Gregorius ſeptimus dictus eſt, reliquit. (Hæc ex Chronicis.) 122

Defuncto Everhardo, Trevirenſi Archiepiſcopo, Anno Colonienſis Archiepiſcopus, quem proviſorem regni & tutorem filii Henrici Imperator Henricus moriens reliquerat, amicorum ſuorum conſilio & ope, adhibita regis adhuc pueri inveſtitura, cum confirmatione propinquum ſuum Cononem, Comitem de Phullingen, magna cum ambitione & manu militari, ſi forte neceſſe eſſet, verſus Treverim direxit. Quæ inconſiderata promotio, ſicut illi beatæ mortis occaſio martyrii fuit, ſic Trevirenſibus animum ad ſuæ crudelitatis audaciam & materiam dedit. Nec mora, denique præſidem ſuum Theodoricum, cum aliis Principibus ſuis evocatum, ad ulciſcendam tanti contemptus injuriam, clamoſis inſtigant vocibus: Si Colonienſes hac violatione prævaleant, hoc omnium ſucceſſorum ſuorum eſſe de- *Trevirenſia.*

 decus

(a) lib. VI. c. XXXIV.

Digitized by Google

decus & infamiam. Quid multa? Coacto quippe exercitu, frondesque arborum, ne arma proderentur, præferentes, nocte clara obviam pergunt, eosque in pago Bedonico quieſcentes, nihilque tale ſuſpicantes, ex improviſo inveniunt: qui conturbati advenientis ſonitu militis, maximum ſalutis ſuæ præſidium ſenſerunt in pedum celeritate, ſaltuumque denſitate, prout quisque fugam ſibi elegit. Sic eos diſcurrentes hoſtes invaſerunt, multisque captis, quamplurimis ſauciatis, omnibus eorum rebus ingenti præda potiti ſunt. Interim Cuno, qui & Cunradus, incidit in manus hominum impiorum, qui eum nequioribus cuſtodiendum, donec viderent, quò res evaſura, commiſerunt. Quem, cum paulo poſt Regis adhuc juvenis temerarium prævaleret arbitrium, tertio de rupe præcipitantes, Cal. Jun. crudeli morte peremerunt. Unde etiam Sigibertus *(a)*: Cono, qui & Conradus Primicerius Colonienſis, ab Imperatore Henrico ad ſuſcipiendum Archiepiſcopatum Treverorum miſſus, capitur à Comite Treverorum Theoderico, & à ſatellitibus eorum in ſylvam ductus, de rupe tertio præcipitatur, & adhuc illæſus, gladio transverberatur: corpus ejus foliis ſylvæ obtegitur, quod à ruſtico inventum, ad villam defertur & ſepelitur. Inde à Theoderico Verdunenſium Epiſcopo transportatum ad Tolegium Monaſterium, multis ſtatim miraculis à Deo glorificatur. Theodericus verò, Comes Treverorum, de martyriſato Conrado apud Deum & homines reus, exilio mulctatur ab Imperatore, & ſuſcepta peregrinatione Jeroſolymam eundi, quid de eo & de omnibus, qui in Comitatu ejus erant, actum ſit, neſcitur adhuc. (Hæc ille.) Sequitur in Chronicis: Qua de cauſa, Rege valde commoto, civitatemque Trevericam ſe deſolaturum comminante, tandem, Deo donante, à ſapientibus furore ejus ſedato, electione cleri & populi Udo inthroniſatur Epiſcopus. Cœpit autem Anno Domini MLXVII. Pontificatus Alexandri Papæ, hujus nominis ſecundi, anno quinto, ſedit Annis XI. Iſte ex Alemannorum proſapia ortus, patre Everhardo Comite Landgravio Nellenburgenſi, matre Ida, monaſterii, quod dicitur Schafhuſa, fundatoribus, vir valde venerabilis fuit, facie venuſtus, ore facundus, ſtatura procerus, cujus merito humeris ſuſtentari tanti moles regiminis potuit. Opera ille à prædeceſſoribus ſuis incepta perfecit, & monaſterii S. Petri amplificationem fecit; comprovincialium militum audaciam compeſcuit; in expeditione Regis in obſidione caſtri Alemannorum, quod Tuingia dicitur, obiit, delatusque à Trevirenſibus in monaſterium S. Petri, ſepultus eſt. (Hæc ex Chronicis.) Iſtius Udonis Pontificatus Anno V. Imperii verò Henrici, hujus nominis quarti, XV.

121 anno, Treveri in Eccleſia S. Paulini Confeſſoris in crypta ſubterranea invenitur corpus S. Paulini, quod olim à Friſia, ubi exulaverat, reportatum, ibi à Felice Epiſcopo catenis ferreis fuerat ſuſpenſum, & juxta eum multa corpora ſanctorum: ad dexteram poſitus Palmarius, conſul & patritius Trevirorum: ad ſiniſtram Thyrſus, unus de principalibus Thebææ legionis, cum multis Thebæorum in hac urbe à Ric-

123 ciovaro martyriſatus: Ad caput ſeptem ſenatores urbis, Maxentius, Conſtantius, Creſcentius, Juſtinus, & tres fratres Leander, Alexander, Sother: Ad pedes Hormiſda, Papyrius, Conſtans, Jovianus, & cum multi alii ibi jacerent, horum tantummodo nomina & tempus & dies paſſionis aureæ literæ in pariete ſcriptæ ſignabant, eosque omnes ſub Ricciovaro paſſos fuiſſe docebant. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Lotharingica. Godefridus Gibboſus, hujus nominis tertius, inter duces Lotharingiæ minoris, filius Godefridi magni Ducis Lotharingiæ decimus ſextus, cœpit Anno Domini MLXXII. Imperii Henrici, hujus nominis quarti, anno XV. & rexit Ducatum annis quinque, qui etſi corpore exiguus, tamen animo eximius, ulteriores Friſones bello aggreſſus, pene ad internecionem delevit. Iſte etiam Godefridus, ut in quodam Chronico legitur, primus ædificavit oppidum Delfft, in quo fortem & munitam manſionem extruxit, in qua ſemper pernoctavit, quum potuit: quod oppidum

(a) ad a. 1067.
(b) ad a. 1071.

pidum poſtmodum glorioſus Wilhelmus, Rex Germaniæ & Comes Hollandiæ, auxit & ampliavit, conferens ipſis prima ipſorum privilegia & plebiſcita. Tandem ſicarius quidam, per quoſdam Roberti neceſſarios transmiſſus in Friſoniam, Godefridum hunc peremit, Anno Ducatus ſui quinto, cujus corpus relatum eſt Virdunum, & ibi juxta patrem traditur ſepulturæ. Relicta verò ejus Machthildis Marchiſa terram ſuam viriliter rexit, & Abbatiam Canonicorum S. Petri ad montes juxta Brie in diœceſi Meteníi fundavit. Poſt cujus Godefridi Ducis interitum vacat Ducatus Lotharingiæ Annis XIV. videlicet usque ad annum Domini MXC. excluſive, quo Anno D. Godefrido, Godefridi Gibboſi ex ſorore nepoti, datur Ducatus Lotharingiæ.

Gregorius ſeptimus, natione Tuſcus, patria Senenſis, cœpit Anno Domini MLXXIV. (in quodam Chronico dicitur LXXIII.) ſedit annis XII. menſe uno, diebus quatuor (in quodam Chronico dicitur diebus XIII.) Hildebrandus prius vocatus, Prior Cluniacenſis, poſtmodum verò Cardinalis, propter laudabilem ejus vitam in Papam à Cardinalibus eſt electus. (Hæc Bernardus.) Iſte adhuc Subdiaconus, cum à Victore Papa apocriſiarius ad Gallias eſſet miſſus, Synodum congregavit, in qua ſex Epiſcopos pro diverſis criminibus depoſuit, inter quos erat Epiſcopus ſimoniace factus, qui examinatus, & juſſus dicere [*Gloria Patri & Filio & Spiritui ſancto*] Spiritum ſanctum verbis exprimere non valebat, quamvis patrem & filium libere & expedite pronuntiaret, qua difficultate convictus, ab Epiſcopatu depoſitus eſt. (Hæc Petrus Damianus.) Facto igitur Hildebrando Papa, ex hinc ſchiſma graviſſimum naſcitur, quia abſque conſenſione Regis per electionem conſtitutus fuerat, ipſe autem, qui per multum temporis ad libertatem Eccleſiæ obtinendam privatus laboraverat, jam ad ſacerdotalem dignitatem provectus, à cœpto deſiſtere indignum ducens, tam pro hoc, quam pro ſimonia exſtirpanda, ac incontinentia clericorum reprimenda, plurimum deſudabat. (Hæc Epiſcopus Otto *(a)*.) Unde anno ſecundo Pontificatus ſui, ſecundum Sigibertum *(b)*, celebrata Synodo, ſimoniacos anathematizavit, & uxoratos (ut ſe eſſe putabant) ſacerdotes à divino officio removit, & laicis miſſas eorum audire interdixit, novo exemplo, & ut multis viſum eſt, inconſiderato præjudicio, contra ſanctorum patrum ſententiam, qui ſcripſerunt, ſacramenta, quæ in Eccleſia fiunt, ſcilicet baptiſmum, chriſma, corpus & ſanguinem Chriſti, ſpiritui ſancto latenter operante, eundem præſtare effectum, ſive per bonos, ſive per malos intra Dei eccleſiam diſpenſentur: quia Spiritus ſanctus myſtice illa vivificet, nec bonorum meritis diſpenſatorum amplificentur, nec malorum peccatis attenuentur. Unde ſcriptura ait: hic eſt, qui baptiſat. Ex illa igitur re tam grave oritur ſcandalum, ut nullius hæreſis tempore ſancta Eccleſia graviore ſchiſmate diſciſſa ſit, iſtis pro juſtitia, illis contra juſtitiam agentibus, aliis à ſimonia non declinantibus, aliis avaritiæ honeſtum nomen prætexentibus, dum hoc, quod ſe gratis dare jactant, ſub charitatis nomine vendunt, &, ut dicit de Montanis Euſebius, ſub nomine oblationum artificioſius munera accipiunt. Porro continentiam paucis tenentibus, aliquibus eam cauſa quæſtus ac jactantiæ ſimulantibus, multis incontinentiam perjurio & multiplici adulterio cumulantibus: Adhæc oportunitate illa laicis inſurgentibus contra ſacros ordines, & ſe ab omni Eccleſiaſtica ſubjectione excutientibus, ut ſacra myſteria laici temerarent, & de his diſputarent: Infantes baptiſarent: & ſordido humore aurium pro ſacro oleo & chriſmate utentes, in extremo vitæ viaticum Dominicum, & uſitatum Eccleſiæ obſe- 124
quium ſepulturæ à presbyteris conjugatis accipere parvi penderent: Decimas presbyteris deputatas igne cremarent, & ut in uno cætera perpendas, laici corpus Domini à presbyteris conjugatis conſecratum ſæpe pedibus conculcarent, & ſanguinem Domini voluntarie effunderent, & multa alia contra jus & fas gererent, & hac occa-

Romana.

Calumnia eſt illa. Nec enim Pontifex ſacramentis aliquid decedere putavit, ſed tollere ſcandalū, & boni paſtoris officium ſubire voluit. Mentitur igitur Sigibertus, unde hæc ſumpta ſunt: & Pontifex idem ſentit, quod omnes S. Patres.

(a) Chron. lib. VI. c. XXXIV.
(b) ad a. 1074.

occaſione multi pſeudomagiſtri accurrentes in Eccleſia, prophanis novitatibus plebem ab Eccleſiaſtica diſciplina averterent. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Iſtum Cincius, præfecti filius, in nocte natalis Domini, cum primam miſſam in S. Maria majore ad præſepe celebraret, cepit, & in turri ſua poſuit, ſed Romani eadem nocte turrim deſtruxerunt, Papam liberando, & prædictum Cincium extra urbem ejecerunt. (Hæc Martinus.) Florebat eo tempore Petrus Damianus, vir religione & ſapientia nominatiſſimus, qui ſcripſit ad Papam Hildebrandum, qui & Gregorius ſeptimus nominatur, reddens rationem, quare Epiſcopatum dimiſerit: fuit enim excellentiſſimus eremita. (Hæc Bernardus.) Iſte Pontifex Henricum Imperatorem CX. Epiſcoporum habito Concilio, excommunicavit, quia Romanæ Eccleſiæ voluit ſcindere unitatem, ſed poſt ad ipſum Papam in Lombardiam veniens, nudis pedibus ſuper nivem & glaciem pluribus diebus ſtans, vix abſolutionem impetravit. Deinde verò cum eundem Regem iterato excommunicaſſet, plurimi ſeditioſi Epiſcopi, de conſenſu Imperatoris, apud Brixiam convenientes, Guicbertum, Ravennenſem Archiepiſcopum, in Papam elegerunt, Clementem vocantes, quem Rex Henricus, pronus in terra, cum omnibus ſuis mox adoravit, & cum ipſo Romam veniens, ſine Cardinalibus à Bononienſi, Mutinenſi, & Cremenſi Epiſcopis in Papam benedici fecit, & ab eodem Guicberto in die Paſcbæ coronam Imperii ſumpſit: Gregorium Papam in caſtro S. Angeli cum Cardinalibus obſidendo. Sed audito, quod Rex Robertus Guiſcardi in adjutorium Papæ de Apulia veniebat, Imperator deſtructo Capitolio, & urbe Leonina, cum ſuo Antipapa fugit Senas: & Robertus Guiſcardi eadem die urbem capiens, & ferro & igne conſumens, Papam Gregorium ab obſidione liberando in Palatium Lateranenſe reſtituit, qui poſt in Apuliam deſcendens, apud Salernum exulans, obiit miraculis coruſcando. (Hæc Martinus.) Epiſcopus Otto *(b)* ſic ſcribit: *Iſte Papa appropinquante vocationis ſuæ tempore dixiſſe fertur: Dilexi juſtitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio.* Unde etiam Sigibertus *(c)* ita dicit: Volumus vos ſcire, qui de Eccleſiaſtica cura ſolliciti eſtis, quod Dominus Apoſtolicus Hildebrandus nunc in extremis ſuis ad ſe vocavit unum de XII. Cardinalibus, quem multum diligebat præ cæteris, & confeſſus eſt Deo & S. Petro, & toti Eccleſiæ, valde ſe peccaſſe in paſtorali cura, quæ ei ad regnandum commiſſa erat, & ſuadente Diabolo contra humanum genus odium & iram concitaſſe: poſtea verò ſententiam, quæ in orbem terrarum effuſa eſt, pro augmento Chriſtianitatis, cœpiſſe dicebat. Sie igitur miſit prædictum Confeſſorem ſuum ad Imperatorem & ad totam Eccleſiam, ut optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ ſuæ aſpiciebat: & tam cito induebat Angelicam veſtem, & dimiſit & diſſolvit vincula omnium bannorum ſuorum Imperatori & omni populo Chriſtiano, vivis & defunctis, clericis & laicis, & juſſit ſuos abire de domo Theodorici, & amicos Imperatoris aſcendere. (Hæc ille.) Schiſma igitur principale ſeptimum, & XVI. minus principale Eccleſiæ Dei fuit inter iſtum Gregorium & Archiepiſcopum Ravennenſem: ſed cauſa fuit Tyrannis Imperatoris, & diſſenſio quorundam Epiſcoporum. Majus certe fuit omnibus antehabitis, & duravit usque ad Urbanum ſecundum. Iſte Gregorius conſtituit, ut feſta Romanorum Pontificum, qui martyres fuerunt, ſolenniter celebrentur: & ſub pœna excommunicationis inhibuit auguria, ſortilegia, omnes magicas incantationes, &c. Item ab hoc tempore, ut dicit Helinandus, cœpit refloreſcere in Eccleſia beati Quintini Beluacenſis ordo Canonicus, primum ab Apoſtolis, poſtea à beato Auguſtino regulariter inſtitutus ſub magiſtro conventus, venerabili ejusdem Eccleſiæ Præpoſito, poſtea Epiſcopo Carnutenſi.

Sigibertus nugas delirat, & ſomnia fingit.

Año Dom. MLXXXIV. Anno Imperii Henrici, hujus nominis quarti, XXVIII. Ponti-

(a) ad a. 1074.
(b) Chron. lib. VI. c. XXXVI.
(c) ad a. 1085.

Pontificatus verò Gregorii ſeptimi anno XI. Bruno, natione Theutonicus ex urbe Colonia, literis admodum eruditus, Rennenſis Eccleſiæ Canonicus, & ſcholarum magiſter, relicto ſæculo, Eremum Carthuſiæ fundat, propoſitumque monaſticæ converſationis ſatis arduum inſtituit; cujus ſancti propoſiti cooperator beatæ memoriæ Hugo Granopolitanus Epiſcopus, ab eodem Brunone ſumpſit habitum monaſticum, cunctiſque per mundum habitantibus inſigne exemplum præbuit. (Hæc Vincentius.) In quodam Chronico ſic habetur: Anno Domini MLXXXVI. Pontificatus Victoris, hujus nominis tertii, primo, ordo Carthuſiæ cœpit, in quo ſunt Priores; & ordo Calatenſis, in quo ſunt Abbates. 125

Anno ſexto Pontificatus S. Hugonis, Granopolitani Epiſcopi, (qui Pontifex annis LII. fuit Epiſcopus) ſeptem ſunt fratres, quorum unus dictus eſt Bruno, qui de Canonicis regularibus S. Rufi de Valentia exierunt, & duos iſtos ordines, mediante S. Epiſcopo Hugone, inchoaverunt. Habent verò Carthuſienſes CLXXIX. Priorias: quorum ordo (teſte B. Bernardo,) inter omnes Eccleſiaſticos ordines primatum tenet, non ratione temporis, ſed rigoroſitatis; unde eum vocat ſpecioſiſſimam columnam Eccleſiæ: Verum, quia propter nimiam abſtinentiam paucis tolerabilis erat, ut diu parvus maneret, poſtea ab Eccleſia moderatus fuit, nec unquam à ſancto propoſito cecidit, ſingulariter à Spiritu ſancto præſervatus usque hodie. (Hæc ex Chronicis.)

Henricus, hujus nominis ſecundus, dictus junior, filius præfati Lamberti ſecundi, Comitis Lovanienſis, cœpit Anno Domini MLV. Imperii Henrici, hujus nominis tertii, anno XVI. Victoris verò Papæ primo, & rexit eundem Comitatum annis XIX. Genuit verò Henricum tertium, ſuccedentem Comitem Lovanienſem & Bruxellenſem, & Marchionem Imperii: & tandem à quodam Hermanno, ſuo captivo, de nocte in lecto ſuo occiſus. (Hæc ex Chronicis Comitum Brabantiæ.) Item iſte Henricus ſupra collocandus erat inter Annonem, Archiepiſcopum Colonienſem, & Stephanum nonum Papam, & quia ex negligentia ibi omiſſus eſt, hic ponitur. *Brabantica.*

Henricus, hujus nominis tertius inter Comites, filius præfati Henrici, cœpit Anno Domini MLXXIV. Imperii Henrici, hujus nominis quarti, anno XVIII. & rexit annis XVI. Genuit Henricum, hujus nominis quartum, Comitem Lovanienſem, & Marchionem Imperii, & Godefridum cum Barba, hujus nominis primum, ex progenie Caroli Magni, & primum Ducem Lotharingiæ, Comitem Lovanienſem & Marchionem S. Imperii. Tandem hic Henricus obiit apud Nivellam, in Eccleſia S. Gertrudis ſepultus, An. Dom. MLXXXIX. (Hæc magiſter Emundus in Chron. de Ducibus Brabantiæ.)

Henricus, hujus nominis primus, poſtea dictus Pacificus, eò, quod pacem acquiſierit, vita & genere nobilis, Archidiaconus Virdunenſis, filius Frederici Comitis Tullenſis, ex una parte cognatus Ducis Godefridi de Bullione, XXV. Leodienſis ordinatus Epiſcopus, Anno Dom. MLXXV. Pontificatus Gregorii, hujus nominis ſeptimi, anno ſecundo, præfuit annis XXIX. Ortâ enim contentione in electione, ab Imperatore conſtitutus, ab Annone, Archiepiſcopo Colonienſi, eſt in Epiſcopum conſecratus. Iſte Henricus Abbatem ſuperbum ſancti Laurentii, nomine Wolbodonem, depoſuit, & Berengarium loco ejus ſubſtituit Priorem ſancti Huberti. *Leodienſia.*

Item Anno Domini MLV. tempore Alardi Abbatis, hujus nominis ſecundi, ſepulchrum B. Trudonis frequentiſſimis coruſcat miraculis, quæ toto orbe terrarum ita fama vulgaverat, ut peregrinos advenientes oppidum ferre non poſſet; qui per omnes partes clauſtri irrumpebant, maxime, quia aqua putei potata in nomine S. Trudonis dicebatur curare languidos & leproſos; qui puteus adhuc ſupereſt, quo animalia diverſa, & theſaurus infinitus offerebantur, & interdum in hebdomada centum marcæ: quod per totum tempus dicti Abbatis duravit, ſcil. XXVII. annis, & quia per frequentiam peregrinorum nocte & die monachi cœpe-

 runt

runt nimis negligentes eſſe & indiſciplinati, præſertim, quia Abbas eorum Edelardus à Domino percuſſus, phreneticus factus eſt, ſed ductus Leodium in monaſterium S. Laurentii, curatus ad ſepulchrum Wolbodonis Epiſcopi rurſus fuit. Iſte ædificaverat magnam Eccleſiam S. Trudonis, & S. Mariæ in foro, & duodecim alias in diverſis locis, & ibi ſepultus eſt VIII. Id. Decemb. Pontificatus Henrici Epiſcopi Leodienſis anno octavo, & ſequenti Anno incenſa eſt Eccleſia S. Trudonis prædicti. Poſt mortem prædicti Abbatis duo eliguntur, Lanzo, Abbas S. Vincentii Metenſis, & Luypo, monachus S. Trudonis; Epiſcopus verò Henricus Lanzoni, qui prius introductus erat, favebat, & movit exercitum ad expugnandam turrim Eccleſiæ S. Trudonis, quæ ſola de incendio remanſerat, de qua Luypo quaſi ſpeluncam fecerat
1086 latronum. Obſeſſum igitur eſt oppidum ſancti Trudonis, ſed cives inter ſe diſſentientes pacem cum Epiſcopo fecerunt. Tunc temporis inter Brugſtemenſes & Trudonenſes erat graviſſimum & antiquum belli diſſidium, & multi ex utraque parte interfecti: Brugſtemenſes igitur dolentes de pace, intrantes oppidum incendunt, & in foro bellantes, eos vincunt, & fuſo ſanguine, fugere in Eccleſiam compellunt, ut nec domuncula remanſerit. Acta ſunt hæc octavo Idus Julii, præſulatus Henrici anno decimo.

Epiſcopus Henricus poſt hæc miſit decem marchas ad reædificandum S. Mariæ templum, cum nimia fieret ſtrages hominum, & incendia multa, & prædæ & rapinæ eouſque, ut idcirco multi ad inopiam devenirent: quod Henricus Epiſcopus dolens, conſilio Alberti Comitis Namurcenſis, de conſenſu omnium Primatum, Baronum, qui Ducatus, Marchias, Comitatus, Feuda, Judicialia tenent in Leodienſi diœceſi, ab imperio deſcendentia, pacem cum prædicto Alberto compoſuit, omnibus pauperibus & divitibus, nobilibus & ignobilibus in dicto Epiſcopatu perpetuo profuturam. Unde per eos ordinatum eſt, ut in feſtis & ſacro tempore in Leodienſi Epiſcopatu nemo arma ferat, nemo prædas vel incendia faciat; quod ſi fecerit, homo liber hæreditatem perdat, & ab Epiſcopatu pellatur: ſervus autem amittat omne, quod habet, cum dextera, & excommunicetur; quæ pax anno Pontificatus Henrici XIV. in expeditione Romana per Henricum Regem quartum & Principes confirmata, & Epiſcopo Henrico datæ literæ: ſed Comes ſe & ſuam terram exemit ex hac pace: & ideo hic Epiſcopus deinceps pacificus vocatus eſt: ſub quo fundata & dedicata fuit Eccleſia S. Matthæi de Flores. Tunc etiam factum eſt hoſpitale inter rupem & ripam Moſæ, à Rodulpho & Lamberto fratribus, ac eorum conſanguineo Fulvino militibus. Tandem venerabilis Henricus obiit pridie Junii, ſepultus in Eccleſia S. Mariæ Hoyenſis ante Altare B. Joannis Baptiſtæ juxta chorum. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Colonienſis. Venerabilis Hildolphus XXXIV. Archiepiſcopus Colonienſis Eccleſiæ, cœpit Anno Domini MLXXVI. Pontificatus Gregorii ſeptimi anno tertio, præfuit annis tribus. Huic, cum Capellanus Henrici Imperatoris quarti eſſet, ſanctus Anno prædixit futurum, ut poſt ſe regeret Eccleſiam Colonienſem. (Hæc ex Chronicis.)

Trajectenſis. Poſt obitum Wilhelmi Præſulis, quidam Conradus, natione Suevus, XXII. electus eſt Trajectenſis Epiſcopus, qui Henrici quarti Cæſaris erat nutritius, cœpit autem Anno eodem ſalutis, quo & Hildolphus Archiepiſcopus Colonienſis, præfuit annis XXIII. Conradus ille impetravit ab Henrico quarto, Romanorum Rege, donationem Orientalis Friſiæ, quam Marchiones violenter abſtulerant à Principibus Hollandiæ. Idem ergo Conradus Epiſcopus caſtrum Yſelmonda contra Domicellum Hollandiæ firmiſſimis propugnaculis, & idipſum fideli ſatellitio communivit.

Anno Pontificatus ſui XVI. vel circa, Conradus Epiſcopus, ad felicem recordationis ſuæ memoriam exædificare propoſuit in occidua parte civitatis ſuæ, Canonicorum Eccleſiam, ubi fundum adeo lutoſum reperit, ut baſes pylariorum ſtabilire non poſſet. Fuit autem in Latomorum conſortio quidam Friſo, Pleberus nomine, qui eandem Eccleſiam ſub periculo mortis fundare promiſit; veruntamen immoderatum inde ſalarium exegit: Quapropter Epiſcopus largis muneribus à filio præfati

præfati Friſonis arcanum magiſterium didicit, & inchoatam Eccleſiam in honorem S. Dei genitricis Mariæ magnifice condidit. Unde Friſo concepit invidiæ zelum adverſus Epiſcopum, præmeditans, quo pacto eidem poſſet inſtruere mortis interitum. Itaque anno Pontificatus ſui XXIII. (qui fuit Annus ſalutis MXCVIII.) dum Epiſcopus Conradus poſt miſſarum ſolemnia ſolus in domo recumberet, & privatus orationes cum devotione legeret, prælibatus Friſo, viſa opportunitate, cultrum eduxit, & Reverendum Pontificem, inſtigante Diabolo, trucidavit, VIII. Kal. Maji, qui in eadem Eccleſia perpetuæ virginis Mariæ celeberrime tumulatus eſt. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.) De cujus Epiſcopi nece ſic refert Sigibertus *(a)*: Conradus, Ultrajectenſis Epiſcopus, feria quinta Paſchæ, poſt miſſam à ſe celebratam, à quodam ſuorum in domo ſua perimitur. Item multis in locis ſexto Kalend. Octobris cœlum quaſi ardere viſum eſt nocturno tempore, & ſecuta eſt gravis animalium peſtilentia, & ſegetes nimis imbre & urigine corruptæ ſunt. (Hæc qui ſupra.)

Defuncto Udone, Archiepiſcopo Trevirenſi, Henricus, Imperator hujus nominis quartus, Treverim conſcendit, ut alium in locum ejus ſubſtitueret, & cum Imperator juſſiſſet, ut quem prælucere cæteris cognoſcerent, hunc Epiſcopum eligerent, & ut Clerus unum ante alium poſt ex ſuo conſortio hoc utique honore digniſſimos exhiberent, Rex autem, quotquot nominaſſent, nullum ſibi placere dixit. *Trevirenſis.* 127
Nullus enim eorum ejus benevolentiam digna taxatione prævenerat. Itaque tribus diebus in eligendo tranſactis, & quarto nihilominus die iterum ad id congregatis omnibus, tum Egelbertus, adimpletis negotiis, pro quibus à Rege præfato Romam miſſus fuerat (ſi tamen à Deo dici poteſt dirigi via iſtius hominis, qui culpa ſua meruit ab Eccleſiæ congregatione ſuſpendi) ſupervenit, & facta oratione, locutus eſt Regi de his, quæ habebat in mandatis: quibus finitis, dixit Rex: Quia in eligendo Epiſcopo concordare non poſſumus, ſaltem in hunc conveniamus: & conſenſit ei ex Epiſcopis (qui cauſa electionis advenerant) ſolus Theodoricus, Virdunenſis Epiſcopus, qui cognomento Magnus vocabatur, & pars aliqua populi Trevirenſis. Rex verò nihil moratus, inveſtivit eum, dans annulum & baculum, ſub die octavo Idus Januarii, Anno Domini MLXXVIII. Pontificatus Gregorii ſeptimi anno quinto, & præfuit annis XXII. qui Egelbertus, licet per oſtium non intraverit, ſed aliunde aſcenderit in ovile, aliquot tamen tranſactis annis, cœpit ſe ſatis officio dignum exhibere, niſi ſolum quod ab excommunicatorum, (Regis videlicet & Clementis) noluit communione abſtinere, propter quod Bruno, qui ei in Epiſcopatu proximo loco ſucceſſit, omnes, quos ordinavit, ab officio ſuſpendit: nec remotos ad priſtinum gradum admiſit, niſi qui legitimo Romanæ Eccleſiæ Pontifici ſe obediturum ſuper Evangelium pròmitteret. Complura mentione digna de hujus Egelberti probis actibus, quæ per ipſum, vel ipſius temporibus geſta ſunt, legimus, quæ compendii cauſa ſcribere prætermiſimus: hoc tamen unum inſinuare curabimus, videlicet, quod eleemoſynas pauperibus largas faciebat, & Eccleſiis bona plurima conferebat, ſed & ab anteceſſoribus aliquibus ablata recuperavit, quorum in ejus memoriam, indicia in bibliothecis usque hodie ſunt recondita; quæ omnia ego puſillus, qui hoc ſcribo, ad redemptionem animæ ejus profutura ſperarem; ſed ſententiæ B. Auguſtini non audeo præjudicare, qui ſcribit: Homini, qui Eccleſiæ Catholicæ non tenet unitatem, neque baptiſmum, neque eleemoſynam quamlibet copioſam, neque mortem pro Chriſti nomine ſuſceptam proficere ad ſalutem, quia in eo vel hæretica vel ſchiſmatica pravitas perſeverat, quæ ducit ad mortem. Mortuus eſt autem Anno Domini MC. die Nonarum Septembr. ſepultus in Eccleſia, majori domo, videlicet S. Petri Apoſtoli. Vacavit Epiſcopatus fere menſes quatuor. (Hæc ex geſtis Treverenſium.) Interempto Godefrido Gibboſo XVII. Duce Lotharingiæ inferioris, vacavit Ducatus annis XIV.

(a) ad a. 1098.

Colonienſis. Venerabilis Sygewinus Pontificalem cathedram Colonienſis Eccleſiæ adeptus eſt anno Domini MLXXIX. Pontificatus Gregorii ſeptimi anno ſexto: præfuit annis decem: qui fuerat ante Pontificatum Decanus S. Petri, de quo ſimili modo vaticinatus eſt B. Anno, prædeceſſor ejus Archiepiſcopus Colonienſis. (Hæc ex Chronicis.)

Romana. Defuncto igitur Salerni beatæ memoriæ ſummo Pontifice Gregorio, Eccleſiaque in ſummo diſcrimine poſita, eo, quod Guicbertus autoritate Imperatoris Romanam ſedem & urbem occupaſſet, Abbatem Caſſinenſem, ſeu Cardinalem Deſiderium, (qui & Victor) invitum pauci de Romanis ad culmen ſummi ſacerdotii trahunt: corruptisque pecunia Leoninæ urbis cuſtodibus, ob metum ſchiſmatis nocte conſecrandum in Eccleſiam B. Petri inducunt, ubi profluvio ventris correptus, moxque urbem ingreſſus, rebus humanis in brevi exceſſit. (Hæc Albericus *(a)*.) Ad miſſam, ut dicitur, exagitatus, neſcio quo diſcrimine cecidit, Calice (ſi dignum eſt credere,) veneno infecto. (Hæc Helinandus) Cœpit autem iſte Victor Papa, hujus nominis tertius, An. Dom. MLXXXVI. Sedit anno uno, menſib. IX. (Martinus dicit anno I. menſib. IV. dieb. VII.) Vacavit ſedes dieb. IX. Albericus dicit (ſedit menſibus duob.) Iſtius tempore, (ut quidam ſcribunt) ordo Carthuſienſium initium ſumpſit. (Hæc ex Chronicis.) Mulier territorii Laudunenſis, in villa Cimiati convicta de morte mariti, ducitur ad ignem cremanda, & impetrans licentiam orandi in Eccleſia cathedrali, proſtrata ibi in pavimento, Dei matrem precibus implorat, faſſa crimen cum multis lacrymis. Deinde ad ſtipitem religatur, ignis ſupponitur, frequentius ab ejus inimicis, ſed ipſa veſtibus & crinibus illæſa exit, matris miſericordiæ interventu. (Hæc ex Chronicis.)

128 Urbanus ſecundus, qui prius nominatus eſt Odo, cœpit An. Dom. MLXXXVIII. ſedit annis XII. menſib. IV. (In alio Chronico dicitur annis XI. menſibus IV.) Vacavit Sedes dieb. XVI. (Hæc Bernardus.) Odo, ex monacho Cluniacenſi Epiſcopus Oſtienſis, contra Imperatorem & Guicbertum fit Papa, & Urbanus ſecundus nominatur, natus de Caſtellione ſuper Mantuam, filius Domini de Largeri: habuit fratrem Robertum, cui dedit corporale pro reliquiis, quo vilipendente corporale conſcidit, & ſanguis inde exivit: qui adhuc ſervatur apud Largeri. (Hæc Albericus *(b)*.) Unde Guido de eodem: Iſte Odo, natione Gallus, primum Rhenenſis Archidiaconus, inde Prior Cluniaci, mox Epiſcopus Oſtiæ, poſtea in Apoſtolicum conſecratus, nomine Urbanus ſecundus. Tunc Imperator Henricus viſus eſt Urbanum expellere, & Romæ Guicbertum inferre. Vigebat verò tum in Italia præpotens Marchiſa Machthildis, relicta Godefridi cognomento Gibboſi, provinciæ (quæ nunc Lotharii ſeu Lothariana dicitur) egregii quondam Ducis. Hæc eadem marito ſublato, cum quorundam inſidiis in interiora per latrinam ferro, dum ad naturæ ſecreta ſederet, peteretur, ſexus oblita, nec diſpar antiquis Amaſonibus, ferrata virorum agmina ducebat in bellum, & mariti defuncti Ducatum impigre petebat, & maxime ſuum intra Italiam contra Henricum Imperatorem: cujus Machthildæ auxiliis Urbanus Apoſtolicum obtinuit thronum, frequentibus Conciliis excommunicans cum Imperatore Guicbertum. Hinc in Eccleſia ſcandala (ut dicit Sigibertus) & in regno augeſcunt diſſidia, dum alter ab altero diſſidet: dum Regnum & Sacerdotium diſſentit, dum alter alterum excommunicat, dum alter alterius excommunicationem aut ex cauſæ, aut ex perſonæ præjudicio deſpicit, & dum alter in alterum excommunicandi authoritate magis ex ſuo libitu, quam ex juſtitiæ reſpectu abutitur: & autoritas illius, qui dedit poteſtatem ligandi & ſolvendi, omnino deſpicitur. Nimirum, ut cum pace omnium bonorum dixerim, hæc ſola novitas, (ne dicam hæreſis) necdum in mundo emerſerat; ut ſacerdotes illius, qui dicit Regi Apoſtata, & qui regnare facit hypocritam propter peccata populi, doce-

(a) ad a. 1086.
(b) ad a. 1087.

docerent populum, malis Regibus nullam ſubjectionem, & licet eis ſacramentum fidelitatis fecerit, nullam tamen deberi fidelitatem: nec perjuros nominari, qui contra Regem ſenſerint: imò qui Regi paruerit, pro excommunicato habendum, & qui contra Regem fecerit, à noxa injuſtitiæ & perjurio abſolvendum. (Hæc Sigibertus*(a)*.)

Item anno Pontificatus Urbani ſeptimo, dum ſancta Jeruſalem civitas ſub Turcarum dominio multis & gravibus eſſet oppreſſa miſeriis, inter eos, qui cauſa devotionis & orationis ad eam veniebant, nec tamen intrabant, niſi dato prius aureo pro tributo, Petrus quidam ſacerdos de regno Francorum & pago Aloianenſi, verè cognominatus Eremita, ſtatura contemptibili, ſed venerabili ſanctitate eò pervenit, in Eccleſia verò Dominicæ reſurrectionis dum pernoctat in orationibus & vigiliis, ab apparente ſibi Domino confortatus, & juſſus, ut pro populo ejus & ſancta civitate, legatione ad Dominum Papam & Principes Occidentis fungatur, confidenter regreditur, & legationem ejus fideliter exequitur & prudenter. Veniens igitur ad Dominum Papam, & exulantem eum inveniens propter controverſiam, quæ erat inter ipſum & Imperatorem Henricum ſuper inveſtitura baculi paſtoralis, pontificalis & annuli facienda, pro qua prædeceſſor ejus, Gregorius ſeptimus, à Papali ſede per eundem Imperatorem expulſus erat. Eidem Papæ Jeroſolymitani Patriarchæ Simeonis literas, indices magnæ fidelium calamitatis, oſtendit, à quo prædicator electus, & ad Principes directus & ad plebem, virtute multa Dei verbum evangeliſans, Domini Papæ, qui eum in Franciam ſubſequebatur, neceſſarius fuit præcurſor. (Hæc Guido.)

Item anno ſequenti, tertio Kalend. Martii, celebrata eſt Placentiæ Synodus, præſente Urbano Papa cum Epiſcopis & Abbatibus, tam Galliarum, quam Lombardiæ ac Tuſciæ: in qua Synodo inter cætera acta ordinationes à Guicberto hæreſiarcha factæ, qui prius à Papa Gregorio, & Romana Eccleſia damnatus fuit, judicatæ ſunt eſſe irritæ & non valere. In eodem quoque Concilio antiquis novem præfationibus decima addita eſt de B. Maria virgine, quæ cantatur in Miſſa [*Et te in veneratione beatæ Mariæ ſemper Virginis*, &c.]

Eodem anno Urbanus Papa in Gallias veniens, per Burgundiam & Franciam *Jeroſolymitana.* habitis conciliis, Gregorii Papæ (qui & Hildebrandus dictus eſt) decreta renovat, 129 & confirmat, Philippumque Regem Franciæ, qui vivente ſua uxore aliam ſuperinduxerat, altera vivente, excommunicat. Urbanus ſiquidem prædictus aliud Concilium in Alvernia apud Claromontem urbem menſe Novembri celebrat, in quo ſtatutum eſt, ut horæ B. Virginis Mariæ quotidie dicantur, officiumque ejus diebus Sabbathorum ſolenniter fiat. Exponitur etiam in eo miſeria S. civitatis Jeruſalem: Chriſti dedecus nuntiatur: narratur opprobrium: conſilium quæritur, auxilium poſtulatur. (Hæc Bernardus.) Unde Wilhelmus: In menſe itaque Novembri hujus anni, ante feſtum S. Andreæ, generale Concilium apud Claromontem, Averniæ civitatem, à ſummo Pontifice Urbano congregatur, quod congregatorum Epiſcoporum & Abbatum fuit CCCX. & ſedit à die Lunæ XIV. Kal. Decemb. per dies decem: ubi aliquot diebus primum de fide Catholica, & eorum, qui inter ſe diſſidebant, pace prolixe tractatum eſt. Ubi etiam Guido: Ibi (ait) Dominus Apoſtolicus excommunicavit Guicbertum Ravennatem, qui ſe Papam appellabat, & Henricum Imperatorem Romanorum, qui eum manutenebat: Philippum quoque Regem Francorum, & ejus concubinam, Comitis Andegavorum uxorem, & omnes, qui eum Regem vel Dominum ſuum vocarent, & ei obedirent, quouſque veniret ad emendationem, ut altera perſona ab altera diſcederet. Unde etiam Epiſcopus Otto: Papa (inquit) Urbanus, habito in Gallia Concilio, verbo ſanctæ prædicationis, circiter centum millia hominum ex diverſis nationibus in militiam Chriſti collegit. De quo & Baldricus: Exceſſit medicina modum, quia plus quam debuit,

S 3 in qui-

(*a*) *ad a.* 1088.

in quibusdam voluntas eundi Jeroſolymam ſubrepſit. Nam & multi eremi-
tæ & recluſi, & monachi, domiciliis ſuis non ſatis ſapienter relictis, ſimul perre-
xerunt. Tandem tamen orationis gratia, ab Abbatibus ſuis accepta licentia, pro-
fecti ſunt: plures autem fugiendo ſe ſubduxerunt. Multi de gente plebeja crucem
ſibi divinitus innatam jactitando oſtentabant, quod & idem quædam de muliercu-
lis præſumpſerunt; quod omnino falſum fuiſſe deprehenſum eſt. Alii verò per
ferrum calidum inſtar crucis ſibi adhibuerunt, vel peſte jactantiæ, vel bonæ volun-
tatis oſtentatione.

Anno Pontificatus ejusdem Urbani Papæ nono, Eclipſis Lunæ facta eſt tertio
Idus Februarii: Rurſus ſeptimo Idus Auguſti eclipſis Lunæ facta eſt alia. Occiden-
tales populi dolentes, loca ſancta Jeroſolymis à gentibus prophanari, & Turcas
etiam terminos Chriſtianorum magna ex parte invaſiſſe, innumerabiles una inſpi-
ratione moti, & multis ſignis ſibi oſtenſis, alii ab aliis animati, Duces, Comites,
potentes, nobiles & ignobiles, divites & pauperes, liberi & ſervi, Epiſcopi & Clerici,
monachi, ſenes & juvenes, etiam pueri & puellæ, omnes uno animo ſine ulla vi un-
dique concurrunt: Ab Hiſpania ac provincia, ab Aquitania & Britannia, à Scotia &
Anglia, à Nortmannia & Francia, à Lotbaringia & Burgundia, à Germania & Lon-
gobardia, ab Apulia & ab aliis regnis, virtute & ſigno ſanctæ Crucis ſignati & armati,
ultum ire parant injurias Dei in hoſtes Chriſtiani nominis; & quanto quisque hacte-
nus ad exercendam mundi militiam erat paratior, tanto nunc ad exercendam ultro
Dei militiam fit promptior, firmiſſima pace interim ubique compoſita. Primo
verò Judæos in urbibus, in quibus erant aggreſſi, ad credendum Chriſto com-
pellunt, credere nolentes bonis privant, trucidant, aut urbibus eliminant. Aliqui
Judæorum, zelo tenendæ patriæ legis ducti, ſe mutuo trucidant; alii ad tempus ſe
credere ſimulantes, poſt ad Judaiſmum revolvuntur. Eminebant in hoc Dei ho-
ſtico Dux Lotharingiæ Godefridus, & fratres ejus, Euſtachius & Balduinus, Bal-
duinus Comes Hannonienſis, Robertus Comes Flandrenſium, Stephanus Comes
Bleſenſis, Hugo magnus, frater Philippi Regis Franciæ, Robertus Comes North-
manniæ, Raymundus Comes ſancti Ægidii, Boamundus Dux Apuliæ, & Tan-
credus nepos ejus, Anſelmus de Ribodemonte, Golferius de Turribus, vir me-
moria dignus, qui cum celebres excurſus exerceret in hoſtes, & multa damna de
die in diem eis inferret, accidit una die, dum ad hujus excurſus veheretur, ut ru-
gitum horribilem leonis à ſerpente immaniſſimo circumligati audiret: quo audito,
diſſuadentibus ſociis, ad eum audacter accedens, truncato ſerpente, leonem li-
beravit; qui (quod mirabile dictu eſt) memor accepti beneficii, eum ſequitur,
ſicut lepus; & quamdiu fuit in terra, nunquam recedens, multa ei commoda con-
130 tulit, tam in venationibus, quam in bello, cui carnes venaticas abundanter dabat.
Leo verò, quæcunque domino ſuo adverſari videbat, proſternebat: quem, ut di-
cunt, in navi poſitum, cum domum rediret, derelinquere noluit, ſed nolenti-
bus eum, ut crudele animal, in navem recipere nautis, ſecutus eſt dominum ſuum
natando per mare, usquequò labore defecit. Nullus autem Rex in multitudine
illa ſancta fuit: ſed omnes Chriſtum Dei filium Regem habentes uno fervore, & una
devotione cum ſumma pace & concordia de terris ſuis egredientes, voluntate una-
nimi ſepulchrum Chriſti tam diu ſub ſervitutem redactum proponunt reddere liber-
tati. (Hæc Bernardus.) Unde etiam Vincentius: Iſtorum omnium curam Apo-
ſtolica autoritate ſuſcepit vir eximius Haymarus, Podienſis Epiſcopus, eisque con-
ſilio & doctrina usque ad captam Antiochiam plurimum utilis fuit. Iſtius etiam
profectionis imitator fuit Petrus quidam Eremita, qui usque ad captam Jeruſalem
in multis utilis, cum exercitu Dei perſeveravit. Nunquam tot gentes in unam coie-
re ſententiam, & opinionem hominum vincebat numerus: quamvis exiſtimaren-
tur ad ſexagies centum millia, qui omnes Jeroſolymam pergebant.

Anno Pontificatus ejusdem Urbani decimo, Cometes in Occidente apparuit,
tota prima hebdomada Octobris; Nimia aquarum abundantia Autumnalis impe-
ditur

ditur ſatio: & ſterilitas frugum terræ ſequitur. Exercitus Dei aggreſſus terminos paganorum viriliter egit: primumque eis fuit bellum ad Pontem Pharphar fluminis IX. Kalend. Martii, ubi multi Turcarum occiſi ſunt. Secundum eis fuit bellum apud Niceam, tertio Nonas Martii, in quo etiam pagani victi ſunt. Capta ergo Nicea, capta etiam Laodicea, cum eſſent plus quam trecenta millia armatorum in exercitu Chriſtianorum, tanta eis ſuppetebat omnium rerum copia, ut aries uno nummo, bos vix XII. nummis venderetur. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Antequam autem Antiochia caperetur, ſanctus Andreas apparuit ruſtico ſimplici, provinciali genere, dicens: Veni, oſtendam tibi lanceam, qua perforatus ſuit Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui ruſticus capta civitate, præſente Raymundo Comite & Capellano ſuo, fodiens terram in Eccleſia S. Petri, in loco, de quo revelationem habuerat, lanceam invenit Anno Domini MXCIX. Dubitantibus autem plerisque, utrum eſſet lancea Chriſti, quidam Bartholomæus nomine erat inter eos, cui Chriſtus apparens, lanceam veram eſſe oſtendit. Ille igitur cum lancea per ignem XIII. pedum, quem juſſerat accendi, illæſus tranſivit, & ſic exercitus, fiduciam in Chriſto & lancea ipſius habentes, intrepidi proceſſerunt. (Hæc Martinus.)

Item Anno ſequenti, qui fuit annus ſalutis MXCVIII. obſeſſa Antiochia ab exercitu Chriſtianorum, in tantum attenuati ſunt Chriſtiani propter omnium rerum penuriam, ut in tanto exercitu vix centum boni equi invenirentur: & tamen, quamvis ex deſperatione rerum multi ſe ſubtraxerint, multi domum redierint, nono obſidionis menſe Antiochia capitur: & mox ſuperveniente Corborano cum magno exercitu, Chriſtiani à Paganis verſa vice obſidentur, tantaque fame afflicti ſunt noſtri, ut vix ab humanis carnibus abſtinerent: ſed conſervati à Deo, per inventam Domini noſtri Jeſu Chriſti lanceam, à tempore Apoſtolorum non viſam, obſeſſi obſeſſoribus quinto Kalend. Julii audacter occurrunt, & hîc etiam bello tertio victoria potiuntur. (Hæc Bernardus.) Occiſi ex paganis ſecundum Robertum centum millia equitum, & peditum non fuit numerus: quindecim millia fuerunt ibi inventa camelorum, & multa alia: contigit hoc prælium IV. Kal. Julii in vigilia Apoſtolorum Petri & Pauli. (Hæc ille.) Baldricus, ex Burgalenſi Abbate Dolenſium Archiepiſcopus, qui ſcripſit hiſtoriam Jeroſolymitanam, dicit: quod infra civitatem Antiochiam ſunt quatuor monticuli ſatis alti, in quorum uno ſublimiore caſtellum eſt, quod omni præeminet civitati, & deorſum civitas eſt decenter ædificata, & duplici muro circumdata, quorum unus interior altus & amplus, & quadris lapidibus compactus, in quo ſunt turres CCCL. formoſis mœnibus, venuſtæ & defenſæ propugnaculis: ſed murus exterior non eſt tantæ celſitudinis, ſed admirandæ venuſtatis. Urbs continet in ſe CCCXL. Eccleſias; Patriarcham habet, cujus Patriarchatui ſubjecti erant CLIII. Epiſcopi. Ab Oriente quatuor clauditur montanis: ab Occidente civitatis muros præterfluit fluvius, qui Pharfar dicitur. Item ſeptuaginta quinque Reges eam conſtituendo ſublimaverunt & nobilitaverunt, quorum maximus & primus fuit Antiochus, à quo denominata 131
eſt. (Hæc qui ſupra.) In hac urbe primus conventus fidelium eſt habitus, & Chriſtianorum nomine dedicatus. Item quintum bellum fuit eis in Romania Kalend. Julii, & ibi Turcæ victi ſunt, commiſſa Antiochia Duci Boamundo. Chriſtiani verò propter vitandum tædium & famem, & maxime propter diſcordias Principum proficiſcuntur in Syriam, & expugnatis Marra & Barra urbibus Sarracenorum, & multis illius regionis caſtellis, tanta ibi rurſum fame afflicti ſunt, ut corpora Sarracenorum jam fœtida comedere compulſi ſint. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Quæ verò lætitia tanta triſtitiam ſecuta ſit, ſequentis anni narratio declarabit. Jam enim ad alia nova ſtilus vertendus eſt.

Iſto Anno ordo Ciſtercienſis cœpit hoc modo per quendam Robertum Abbatem,

---

(a) ad a. 1096. 1097.
(b) ad a. 1098.

tem, & alios monachos, qui exierant à Moliſmo, & invenientes locum ſalino-
ſum cujusdam horroris & vaſtæ ſolitudinis, ibi reſederunt, & locum Ciſtercium vo-
caverunt. Venerabilis itaque Hugonis, Lugdunenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi, ſedis
Apoſtolicæ tunc legati, & religioſi viri Walteri, Cabilonenſis Epiſcopi, nec non &
clariſſimi Principis Ottonis, Burgundiæ Ducis freti conſilio, auctoritate Roberti in
inventa eremo Abbatiam conſtruere cœperunt XII. Kalend. Aprilis, videlicet in fe-
ſto B. Benedicti, præfato Abbate ab illius diœceſis Epiſoopo, videlicet Cabilonenſi,
ſuſcipiente curam virgamque paſtoralem, cæteris ſub ipſo in eodem loco firmanti-
bus ſtabilitatem. (Hæc Albericus *(a)*.) Sed eodem anno idem Robertus, cogen-
te ipſum Papa Urbano, propter infatigabilem querelam Moliſmenſium monacho-
rum, revertitur ad Moliſmum, cui in Ciſtercio ſubſtituitur Albericus; Alberico
ſucceſſit Stephanus. (Hæc Bernardus.) Item habent Ciſtercienſes DCXC. Abba-
tias, exceptis Prioratibus ejusdem ordinis.

Anno Pontificatus ejusdem Urbani XII. exercitus Dei divino monitu in inte-
riora Syriæ profectus, larga Dei manu refocillatus eſt, quia cives & caſtellani illius
regionis legatos, cum multis donariis ad eos præmittebant, parari etiam oppida
vel urbes eis tradere, à quibus Chriſtiani, ſecuritate accepta, & indicto urbibus tribu-
to, Jeruſalem tendebant: interim multis eorum, qui ſe ſubtraxerant, ad eos ad
Tyrum recurrentibus. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Sequitur Baldricus. De ſuis vene-
runt ad Aetam, & inde ad caſtellum Caiphas & juxta Cæſaream, ubi die Penteco-
ſtes quinto Kal. Junii convenerunt. Ubi etiam Martinus: Ibi cum eſſent, colum-
bam, ſuper exercitum volantem, accipiter unus graviter vulneratam dejecit, circa
quam repertæ fuerunt literæ, quas deferebat talis ſententiæ: Rex Accaron Duci
Cæſareæ ſalutem: Huc natio canina venit, gens contentioſa, contra quas per te &
per alios legem tuam defendas, idemque annunciabis aliis civitatibus. (Hæc ille.)
Sequitur Baldricus: Inde ventum eſt ad Ramulam, circa quam civitatulam hono-
rabilis monſtratur Eccleſia, in qua pretioſiſſimum beati Georgii corpus quieverat.
Ibi Epiſcopum de novo inſtituerunt: cui decimas facultatum ſuarum obtulerunt,
quia non habebat, unde viveret. Ramula ab Jeruſalem XXIV. milliaribus diſtat.
Cum verò ad locum ventum eſt, unde Jeruſalem poterat aſpici, præ gaudio nimio
fleverunt, & flexis genibus adorantes, terram deoſculati ſunt, & VII. Idus Junii
feria tertia eam obſederunt. (Hæc ille.) Eaque obſeſſa, cum laboraret victualium,
& maxime aquæ penuria, omnes ex communi decreto nudis pedibus quotidie oran-
do circumibant urbem. Octavo verò talis humiliationis die, obſidionis autem
XXXIX. capta eſt Jeruſalem Idib. Julii in ſexta feria, & in templo Salomonis & in
porticu ejus Chriſtiani, cum Paganis quinto bello conſerto, tanta in eos cæde debac-
chati ſunt; ut in ſanguine occiſorum equitarent usque ad genua equorum. Cum
decretum eſſet, qui Jeruſalem deberent retinere ex Principibus, jam de reverſione
domum agentibus, ecce Rex Sarracenorum ad debellandos eos venit, Aſcalonam
131 cum centum millibus equitum & quadringentis millibus peditum; quibus cum oc-
curriſſet exercitus Domini, in quo non plus, quam quinque millia equitum, &
quindecim millia peditum erant, Deo pro ſervis ſuis ad ſe clamantibus pugnante,
& nube eos ab æſtu Solis defendente, Sarraceni ſolo Chriſtianorum impetu territi,
omnes projectis armis fugerunt, & in hoc ſexto bello, quarto Kalend. Auguſti fa-
cto, cæſa ſunt centum millia paganorum. In porta verò Aſcalonæ ſuffocati ſunt ad
duo millia, at eorum, qui in mari perierunt, & qui inter ſpineta ſylvarum con-
132 ſumpti ſunt, numerus neſcitur. Capta eſt autem Jeruſalem poſt annos circiter
quadringentos ſexaginta, ex quo ſub Heraclio Imperatore ſecunda vice capta &
poſſeſſa à Sarracenis fuit. (Hæc Sigibertus.) Poſt annos verò XC. à quo Turcæ
invaſerant, Sarracenis inde aut ejectis, aut occiſis. Urbe igitur obtenta & mun-
data,

(a) ad a. 1098.
(b) ad a. 1099.

data, Patriarcha ordinatur, Rex eligitur, ſpolia dividuntur, fidelitas pro Dei amore & timore reverenrer eis à ſubditis exhibetur. (Hæc Bernardus.) Sequitur Epiſcopus Otto *(a)*: Urbanus Papa à Concilio Claremontenſi egreſſus, auxilio eorum, qui ad Jeroſolymitanum iter acceſſerunr, Guicbertum ab urbe (excepto caſtro Creſcentii) ejecir, ſedemque propriam recepit; inde per Apuliam & Calabriam ac Siciliam, quæ tunc Northmanni inhabitabanr, pecuniam magnam collegit: & ſic ad urbem regrediens, corruptis eis, qui caſtrum Creſcentii ſervabant, muneribus Guicberto tam caſtro, quam urbe expulſo, libere urbe tota eſt potitus. (Hæc qui ſupra.) Tandem Urbanus moritur, & in Eccleſia Lateranenſi ſepelitur. Unde Sigibertus *(b)*: Guicbertus & Urbanus, qui de Papatu Romano contendebant, moriendo finem faciunt ſuæ contentionis. Item Albericus indiſcrete loquitur & confuſe: Guicbertus, (ait) mortuus eſt ſchiſmaticus, &, ut dicit Epiſcopus Otto, horribili ſchiſmati, tanquam denſiſſimis Ægypti renebris, moriendo finem impoſuit: Urbanus verò mortuus eſt ut Carholicus, & in multis laudandus, cui tantum honorem contulit Dominus, ut in ejus diebus recuperaretur Antiochia cum ipſa Jeroſolyma, & fierent omnia, quæ ſupra memoravimus.

Venerabilis pater Hermannus, hujus nominis tertius, quem Divitem cogno- *Colonienſia.* mento appellamus, cujus utique divitiæ profuerunt Eccleſiis Chriſti, ordinatus eſt ad regimen Pontificale Colonienſis Eccleſiæ, Anno Domini MLXXXIX. Pontificatus Urbani, hujus nominis ſecundi, anno ſecundo, Imperii verò Henrici, hujus nominis quarti, Anno XXXII. Præfuit Eccleſiæ Annis X. & menſibus VI. (Hæc ex Chronicis.)

Godefridus ſecundus, inter Duces Lotharingiæ XVI. in ordine, fuit filius Go- *Lotharingica.* zelonis XV. Ducis Lotharingiæ, & frater Stephani Papæ IX. atque Odæ uxoris Lamberti junioris, Comitis Lovanienſis atque Bruxellenſis. Genuit Godefridum Gibboſum Ducem, & ſanctam Idam, matrem Godefridi, Euſtachii & Balduini fratrum Bolonienſium, qui adepti ſunt Principatum Bolonienſem & Lotharingenſem, poſt mortem Godefridi Gibboſi eorum avunculi. Nati ſunt in Brabantia apud Baſin juxta Genapium caſtrum, quorum avia ex una parte Mechtildis fuit, filia Henrici ſenioris, Comitis Lovanienſis & Bruxellenſis, & ſoror Lamberti junioris. Iſte igitur Godefridus eſt Bullionus, qui maternum genus traxerat à Ducibus Lotharingiæ, ſed per paternum genus ſpectabat ad Caroli Magni lineam, quod ſic patet per inductionem. Henricus ſenior, Comes Lovanienſis, genuit Lambertum & Machtildem; Machtildis genuit Euſtachium; Euſtachius autem genuit hunc Godefridum & fratres ejus Balduinum & Euſtachium: & poſt XV. annorum vacationem, datur Ducatus Lotharingiæ Godefrido, quem renuit annis XI. Cœpit autem Anno Dom. MXC. Imperii Henrici, hujus nominis quarti, Anno XXXIV. (Hæc ex Chronicis.) Iſte, inquam, Godefridus, Dux egregius, pridem Imperatori Henrico contra Hildebrandum militavit, & in oppugnanda Roma partem muri, quæ ei obtigerat, primus irrupit: Poſtea verò præ nimio labore in nimia ſiti vinum nimium hauriens, in febrem quartanam incidit: & audito rumore profectionis Hieroſolymitanæ, illuc ſe iturum vovit, ſi Deus redderet ſanitatem; quo emiſſo voto, mox vires ejus penitus refloruerunt. In Antiochena obſidione Turcam quendam ſingularem, medium in lateribus gladio Lotharingico diſſecuit, cujus dextera medietate jam in armis palpitante & cadente, reliquam tulit equus, cui inſederat: Adeo firme Turca ille inſederat equo. Idem Godefridus alterum Turcam in conflictu vibrato in caput enſe, à vertice usque ad inguina diffidit, & ex eodem ictu ſellam & ſpinam equi penitus diſcidit.

In eadem obſidione militem quendam ſuum pabulatum progreſſum, à leone invaſum, & clypeo ſe defendentem, tandem occiſum adeo indoluit, ut venabulo

(a) Chron. lib. VII. c. VI.

(b) ad a. 1100.

feram transfoderet: quæ ſaucia & dolore acriter ſæviens in eum irruit, ita ut ferro, quod pendebat ex vulnere, tibiam ejus ſauciarit, qui mox gladio beſtiam eviſceravit. (Hæc Goblinus (*a*).) Reliqua geſta Ducis Godefridi vide infra in linea Regum Jeruſalem, ſub Anno Domini MC.

133 Item Anno Ducatus illius Godefridi octavo, apparet zona ignea ſanguinei coloris à parte Septentrionali, longiſſime emittens terribiles radios verſus Meridiem, à crepuſculo noctis usque ad lucem, quinto Kalend. Octobris. (Hæc ex Chronicis.)

Brabantica. Henricus, hujus nominis quartus inter Comites Lovanienſes & Bruxellenſes, filius dicti Henrici, hujus nominis tertii, cœpit eodem Anno ſalutis, quo & Godefridus de Bullion, & rexit Comitatum Annis XI. qui cum audiſſet, Everhardum Tornacenſem Caſtellanum ſtrenuiſſimos milites ſecum habere, Tornacum ad audaciam eorum videndam venit. Quadam ergo die cum eis exiens, de fortitudine ſua juveniliter exultans, rogavit unum nomine Goſwinum de Foreſt, ut oppoſita acie, ſolus contra ſe ſolum veniret: Eo verò reſpondente, ſe non venturum, quia Dominus ſuus eſſet, & metuere, ne forte eum læderet, Comes iterum atque iterum eum provocans, jamque eum timidum & ignavum appellans, ut contra ſe veniret, nimio tædio extorſit. Tandem igitur miles crebra ejus admonitione provocatus, lanceam ſuam levavit, & equo vehementer calcaribus impulſo, adverſus eum incurrit, volensque eum militari ludo de equo dejicere, lanceam ei in corde fixit, & ſine mora extinxit, totamque regionem nimio luctu complevit: maxime cum inclyti nominis Comes eſſet, & ita omnes raptores & latrones de terra ſua expuliſſet, ut in nulla regione major pax & ſecuritas inveniretur, quam in ſua. Sepultus eſt Nivellæ cum patribus ſuis, ubi ſeptem Principes Brabantiæ ſimul requieſcunt; &, ut dictum eſt, levitate & ſtultitia ſua ſine prole interfecto, ſuccedit in Comitatu frater ejus Godefridus cum Barba, Princeps excellentiſſimus, qui primogenituram obtinens ſtirpis Caroli Magni, induſtria ſua meruit reſtitui in Ducatum Lotharingiæ, quem rexerant anteceſſores ſui, antequam fierent Reges Franciæ hæreditarii. (Hæc ex Chronicis.)

Hollandica. Defuncto Theodorico Comite, Florentius filius ejus, hujus nominis ſecundus, Comes octavus Hollandiæ efficitur. Cœpit autem An. Dom. MXCI. Imperii Henrici, hujus nominis quarti, & Imperatoris tertii, Anno XXXV. & rexit Annis XXX. Duxit uxorem Petronillam, Lotharii Cæſaris ſororem, ex qua genuit Theodericum, Florentium & Simonem, & Hadewigam virginem. Iſte Florentius dictus Craſſus, ſtatura fuit egregius, plurimumque pacificus, largus eleemoſynarius, cunctis commodus, nemini nocivus, qui progenitores ſuos in divitiis exceſſit & virtutibus ſuperavit: qui tandem confrater Eccleſiæ Trajectenſis, ſexto Nonas Martii migravit ad cœleſtem patriam, poſtquam Annos triginta cum magna tranquillitate rexiſſet Hollandiam: qui prope progenitores ſuos in Egmondenſi monaſterio tumulatus fuit, ubi ſub petra marmoris ſatis honorifice requieſcit. Petronella verò Comitiſſa poſt mortem mariti Monaſterium puellarum ordinis S. Benedicti devote condidit, ad honorem B. Mariæ ſemper virginis, & S. Laurentii victorioſi martyris in allodio Caſtri ſui, quod Reynsburch appellatur, quæ dehinc X. Kalend. Junii Menſis in Chriſto quieſcens, ſumptuoſe exequiis in eodem Monaſterio ſepelitur. (Hæc ex Chronicis.)

Leodienſia. Defuncto bonæ memoriæ Henrico, Leodienſi Epiſcopo, amatore pacis & religionis, Obertus ex clero ejusdem Eccleſiæ canonice electus ſuccedit, qui Obertus fuerat Præpoſitus Eccleſiæ S. Crucis in Leodio, & per Epiſcopum Henricum ejectus, ſervivit fideliter Imperatori Henrico in parte Guicberti Ravennatis: & ita donatus eſt ei Epiſcopatus ſub illius temporis ſtatu. Cœpit autem An. Domini MXCII. Pontificatus Urbani, hujus nominis ſecundi Papæ Romani, An. V. præfuit annis XXVIII. Ordinatus eſt ab Hermanno, hujus nominis III. Archiepiſcopo Colonienſi XXXVI. præſulatus ejusdem quarto. Anno

(*a*) *et. VI. c. LV.*

Anno Præſulatus Domini Oberti quinto, Nobilis Dux Godefridus de Bullion,
Dux Lotharingiæ & plures alii, nobiles & ignobiles Cruce ſignantur. Huic Gode-
frido erat Caſtrum fortiſſimum, nomine Bullion, in Marchia ſitum, ex quo multa
mala Epiſcopatui Leodienſi provenerunt, à quo dum hæredes deſiſterent, Epiſco-
pus ipſum acquirere cogitavit. Sed Godefridus pro anima ſua & ſuarum, ſanctæ
Mariæ & beato Lamberto bac conditione obtulit, ut, ſi infra tempus præfinitum à ſe
vel à fratribus non redimeretur, in totum tempus poſſeſſio Eccleſiæ B. Lamberti
aſſignaretur. Obertus verò Epiſcopus pro mille & quingentis marchis argenti pu-
riſſimi caſtrum emit, & ſic multa mala redemit; Dux interim & hæredes ejus ante
diem ſignatam Jeruſalem obierunt, & ſic poſſeſſio ceſſit Epiſcopatui. Acquiſivit 134
Obertus etiam Tuwinum cum pertinentibus eodem Anno à Balduino, Comite Han-
nonienſe, pro quinquaginta marchis auri puri.

Idem Obertus Anno Præſulatus ſui octavo caſtrum de Mirewalt reformavit, caſtrum de Claremonte B. Lamberto multo pretio acquiſivit. Nata eſt boc anno in Alemannia virgo mirabilis, quæ dicta eſt S. Hildegardis, de cujus libris & prophetia mirabile quiddam dicitur.

Sanctus Wibertus in cœnobio Gemblacenſi à ſe fundato, ad ſepulchrum ſuum magnis clareſcit miraculis.

Anno ejusdem Domini Oberti XIII. incœpit fundari novum monaſterium in ſuburbio Hoienſi Canonicorum regularium. Nam Cono de monte acuto Comes, & Lambertus ejus filius, Comes de Claremonte in Leodienſi diœceſi, cum multis viris nobilibus, dum redirent ab expeditione Jeruſalem cum Petro venerabili eremita, & quibusdam Burgenſibus Hoyenſibus, in mari in maximo diſcrimine voverant, conſtruere Eccleſiam, ſi liberarentur à periculo; ſtatimque ſecuta eſt tranquillitas. Per manus ergo dicti Petri votum impleverunt, fundantes hoc monaſterium in bonorem ſepulcbri Domini, & ſancti Joannis Baptiſtæ, aſſumptis eò viris religioſis ſecundum regulam B. Auguſtini, & ibi prædictus Petrus ſepulturam accepit. Irem Obertus Epiſcopus corpus ſanctæ Odæ virginis, quæ illuminata fuit ad ſepulchrum ſancti Lamberti, de terra elevavit, & in Eccleſia Rodenſi collocavir. Item acquiſivit Frangneis juxta Leodium: Ædificavit parochialem Eccleſiam ſanctæ Fidis juxta Leodium, anno Præſulatus ſui XVIII.

Eodem anno ædificata fuit porticus ſancti Leonardi, quæ dicitur Cella ſancti Jacobi; quem locum regulares Canonici emerunt à fratribus ſancti Jacobi Leodio, circa annum Domini MCCCCLXXXIX. Floruit boc tempore apud ſanctum Jacobum in Leodio Abbas Stephanus, vir magnæ ſcientiæ & honeſtatis, in Muſica valde peritus; qui cantum novum de S. Benedicto [Florem mundi.] & de ſancto Jacobo majore, aliaque præclara & multa, quæ in Eccleſia cantantur, muſice compoſuit.

Anno Præſulatus ſui XIX. conſtruxit Eccleſiam ſancti Huberti Leodii: & ordinavit, ut, ſi Canonicus decedat ſine teſtamento, de bonis ejus ſolvantur exequiæ, debita ſolvantur, & eleemoſynæ fiant. (Hæc & quædam alia, quæ propter tædium omiſi, ex Cbronicis.)

Item Anno Domini MCXVIII. menſe Januario, tertio Nonas ipſius, quarta feria in aliquibus locis, ſed non usquequaque, terræmotus accidit, aliàs clementior, aliàs validior, adeo ut quarundam urbium partes cum Eccleſiis corruiſſe dicantur. Moſa etiam fluvius juxta Abbatiam, quæ dicitur Suſtula, quaſi pendens in aëre, fundum ſuum viſus eſt deſeruiſſe. Iſto tempore & anno eodem Leodium civitas multis plagis attrita fuit. Menſe enim Majo nocte inventionis S. Crucis, quæ tunc erat vigilia aſcenſionis Domini, dum in majori Eccleſia veſperas celebrant, & illum Pſalmi verſiculum, [*Quis ſicut Dominus Deus noſter*,] cantant, ſubitum tonitru cum terræ motu omnes ad terram ſtravit, & fulmen à læva templi ingreſſum, non modicas cruſtas de muro bac illacque dejecit; Deinde turrim ingrediens, multas trabium partes diffidit, & ſubſecutus fœtor intolerabilis eſt, adeo ut multo aroma-

tum odore vix potuerit obtui. Item Junio menſe, ſeptimo Idus ipſius menſis, cir-
ca boram nonam, nubes pluviæ ſubito rupta à monte, qui dicitur Roberti, ſubje-
ctam ſibi partem civitatis penitus oppreſſam peſſumdedit, adeo ut multas domus di-
rueret, & immenſam annonam perderet, & matrem duos infantes utrinque in
brachiis amplexam necaret, & alios octo bomines diverſis in locis opprimeret.
Pulſantibus ad veſperas in Sabbatbo, quædam fœmina, caput dum lavat, puero
manus rubent ſanguine fluido. Item Kal. Julii circa horam ſextam turbo nimis ve-
hemens & obſcurus civitatem operuit, & nubes, eo abrupto, ſciſſa, ita omne te-
ctum majoris Eccleſiæ dejecit, ut & imbribus pateret, & totum pavimentum per-
funderetur. Illico verò fulmen à parte Aquilonari ingrediens, clerum retro altare
SS. Coſmæ & Damiani in pulpito legentem, & alterum ante Crucifixum orantem,
& tertium de ſcriptorio Eccleſiæ proximo egredientem, in ipſo Eccleſiæ ingreſſu ex-
135 tinxit: Ante fores quoque Eccleſiæ verſus domum Epiſcopi laicum extinxit. Septi-
mo Idus Julii, ab hora tertia usque ad nonam, quatuor turbines à quatuor plagis
cœli urbem circumdederunt: ventus etiam cum magna vi inſonuit, & urbem
multo imbre alluit. Tertio Nonas Auguſti primo noctis conticinio, cum tonitru
audiretur & fulgetra ſæpius micarent, & iterum atque tertio idem fieret usque ma-
ne, in urbem Leodium amplius ipſe turbo deſævit, ita ut homines à plateis exilien-
tes, templa & Eccleſias triſti cœtu complerent, & tota nocte ſupplicationi intende-
rent. Summo verò auroræ diluculo à parte Orientis ignis cum ingenti flamma ci-
vitatem in circulum obivit, ut omnes divinitus ſe cremandos eſſe timerent. Dein-
de magnus turbo erumpens ab Occidente, ipſum ignem aliquantulum obſcuraſſe.
Iterum autem quaſi victor ignis cum flamma recaluit, & iterum turbine revertente,
paululum delituit, ſed tertio etiam ipſe ignis recaluit, & tertio nihilominus turbine
victus, cecidit; Iſtud ſpectaculum à ſummo mane usque ad horam tertiam, civita-
tem vehementer terruit. Tertio Idus Decemb. ad mediam noctem lucentibus
ſtellis cœlo ſereno, XIII. Luna Eclipſin paſſa, & contracto orbe multis coloribus, ſed
maxime ſanguineo, pene integra hora ſuffuſa eſt. Item XVII. Kal. Januarii prima
hora noctis igneæ acies à Septentrione in Orientem in cœlo apparuerunt; deinde
per totum cœlum ſparſæ plurima noctis parte, videntibus miraculo & ſtupori fue-
runt. Item monſtrum Namurci natum eſt, cui par nunquam vel raro viſum fuit:
videlicet biceps infantulus, (qui hoc vidit, teſtis eſt populus) tam ſexu duplex,
quam cæteris membris, cum ſimplex eſſet compage corporis. (Hæc Abbas Anſel-
mus,) Tandem Obertus Epiſcopus obiit pridie Kalend. Februarii, ſepultus in Ec-
cleſia S. Lamberti. (Hæc ex Chronicis.)

Item Anno Domini MXCV. ingens terræmotus tertio Idus Auguſti totam
Angliam exterruit, horrendo miraculo, ita ut ædificia omnia eminus reſilirent, &
mox priſtino modo reſiderent. Secuta fuit inopia omnium fructuum, & tarda
maturitas frugum, ut vix ad feſtum ſancti Andreæ meſſes reconderentur. Eo tem-
pore ſepulchrum Galwaini, qui fuit nepos Arturi, inventum eſt in provincia Val-
liarum ſuper oram maris, XIV. pedum longum. Iſte regnavit in parte Brabantiæ,
quæ adbuc Walia vocatur.

Item Anno Domini MXCVII. fit tumultus fulguris, & motus turbinum. Idus
Octobtis apud Winteltumbam, ubi ictus de cœlo emiſſus turris latus tanta vi impel-
lit, ut debilitata materia in confinio tecti ingens foramen ad humanæ craſſitudinis
modum efficeret; quo ingreſſum fulmen trabem maximam in fragmenta per to-
tam Eccleſiam & ſimul Crucifixi caput cum dextera tibia & imagine S. Mariæ dejecit,
ſecutus eſt fœtor intolerabilis: Tandem monacbi, felici curſu interrumpentes, be-
nedictæ aquæ aſpergine inimici præſtigias effugarunt. Fuit quoque diſcordia ven-
totum inter ſe diſſidentium ab Euro Auſtro veniens, XVI. Kal. Novemb. quæ Lon-
dini plus quam DC. domos effregit, & cumulabantur Eccleſiæ cum domibus, ma-
teriæ cum parietibus: Idem furor ventorum tectum Eccleſiæ B. Mariæ, quæ ad ar-
tus dicitur, pariter ſublevavit, & duos ibi homines obruit, ferebanturque ligna
cum

cum trabibus per inane micantibus, qui longe, ſed timentibus, qui prope ſtabant; ubi quatuor ligna XXVI. pedes longa tanta vi pariter in terra impacta ſunt, ut vix quatuor pedes ſupereminerent notabili viſu, quo duritiem publicæ plateæ perruperunt, & ibi ordine poſita, quo in tecto ab artifice fuerant collocata; quæ ob impedimenta tranſeuntium ad planitiem terræ præfecta ſunt, cum aliter erui nequirent.

Item Anno Domini MXCVIII. violentia fulminis apud Saleſberiam tectum turris Eccleſiæ omnino dejecit, multumque materiam labefactavit, quinta die poſtquam eam dedicaverat Oſmundus, præclaræ memoriæ Epiſcopus.

Item Anno Domini MXCIX. tantum in Anglia diluvium ex abundantia imbrium fuit, quantum nullus meminerat: Mox accedente hyeme, fluvii ita congelarunt, ut eſſent pervii equis & quadrigis, & plauſtris, qua glacie reſoluta, ex impetu glacialium cruſtarum pontes effracti.

Item Anno Domini MCII. apparuit Cometes Calend. Octobris XV. diebus, majorem crinem emittens ad Orientem verſus Auſtrum; Apparuerunt & aliæ ſtellæ, quaſi jacula inter ſe emittentes. (Hæc Albericus.) 136

Item Anno Domini MC. Diabolus viſibiliter apparuit hominibus in Anglia, in ſaltibus & deviis, tranſeuntes allocutus. Item in villa Andeſte continuis XV. diebus fons ſanguine tam ubertim manavit, ut vicinum vadum inficeret, quæ omnia prædicta terrifica prodigia in Anglia acciderunt ſub Rege ejuſdem Regni dicto (Wilhelmus Rufus,) qui fuit magnus tyrannus, & obiit quarto Non. Auguſti, Anno Domini MC. ſed pridie, quam periret, vidit per quietem phlebotomi ictu ſanguinem ſe emittere, radiumque cruoris in cœlum usque protendi, ita ut lucem obumbraret, & diem impediret: Tunc inclamata S. Maria, ſomno excuſſus, candelam inferri præcepit, & horis antelucanis cubicularios à ſe diſcedere vetuit. Eadem nocte monachus quidam transmarinus vidit per ſomnium, venire in Eccleſiam ejuſdem illum Regem, & ſuperbo inſolentique, ut ſolebat, vultu circumſtantes aſpicere, deinde crucifixum mordicus apprehendere, & brachia illi corradere, cruraque pene truncavit, quod imago crucifixi diu tolerarit, ſed tandem ita Regem propulſaverit, ut ſupinus caderet, & jacens ex ore tantam flammam emiſerit, ut ſidera contingere videretur. Iſtud ſomnium quidam à ſecretis ejus non negligendum arbitratus, cum retuliſſet, ille cachinnos ingeminans, monachus, inquit, eſt, & cauſa nummorum monachaliter ſomniat: date ei centum ſolidos. Sed revera plurimum commotus, diu cunctatus eſt, an ſylvam, ſicut contenderat, adiret, ſuadentibus amicis, ne ſuo diſpendio veritatem ſomniorum experiretur. Itaque ante cibum venatu abſtinuit, ſeriis negotiis cruditatem indomitæ mentis eructans, quo die largiter epulatum, crebrioribus, quam conſueverat, poculis frontem ſerenaſſe, tradunt. At poſt cibum in ſaltum tendit, paucis comitatus, quorum familiariſſimus erat Walterus cognomento Tyriaus, qui de Francia, liberalitate Regis adductus venerat. Is cæteris per moram venationis, quocunque caſus tulerat, diſperſis, ſolus cum eo remanſerat: & Rex Phœbo jam in Oceanum proclivi, cervum ante ſe tranſeuntem extento nervo & emiſſa ſagitta percuſſit, & adhuc fugitantem, oppoſita contra violentiam ſolarium radiorum manu, perſecutus eſt. Tunc Gwalterus, Rege in alias res interim intento, alterum cervum, qui forte prope tranſibat, proſternere cupiens, Regium læthali trajecit arundine pectus: Sic ſaucius Rex nullum verbum emiſit, ſed ligno ſagittæ, quantum ante corpus extabat, effracto, & mox ſupra vulnus cadens, mortem acceleravit. Accurrit Gwalterus: ſed quia nec ſenſum, nec vocem in Rege ſenſit, perniciter in equum inſiliens, fuga evaſit. At corpus Regis in rheda caballaria Wintoniam in Epiſcopatum devehitur, & terræ traditur infra ambitum turris, multorum procerum comitatu, paucorum planctu. Iſte Rex Wilhelmus nullum ſuo tempore conventum eccleſiaſticum fieri permiſit, ſacros honores ſui juris eſſe dictitans: ut eo

T 3 die,

die, quo mortuus eſt, tres Epiſcopatus & XII. Abbatias vacantes in manu ſua tenuit. (Hæc Albericus Monachus *(a)*.)

Colonienſia. Venerabilis Fridericus, bujus nominis primus, XXXVII. Pontifex Eccleſiæ Colonienſis, cœpit An. Dom. MXCIX. Pontificatus Urbani Papæ, hujus nominis ſecundi, anno ult. præfuit annis XXXIII. & Lotharium, hujus nominis ſecundum, una cum uxore ſua Richſa Coloniæ unxit in Regem; Sed plus Henrici, quarti hujus nominis Imperatoris, factione, quam electione piorum aſcendit ad Epiſcopatum. Nam usque ad hæc tempora Imperatores inveſtituram annuli & baculi tradere conſueverunt. Alioquin Fridericus ille pulcherrimus erat, & magnæ conſtantiæ, adeo, ut nec Imperatori reſiſtere timeret. Ipſe eſt, qui famoſum illum triumphum contra innumerabilem multitudinem Suevorum & Bavarorum cum parva manu in campis Andernacenſibus feliciter peregit; & fundavit cœnobium ſanctimonialium, quod vulgariter dicitur Rolantwerde, & religioſorum fratrum in Remage ſuper montem: ſicut etiam monaſterium Campenſe ordinis Ciſtercienſis inſtituit, ac ſibi conventum duodecim monachorum cum Abbate à fratre ſuo, Morumendenſi Abbate, mitti mandavit: quos miſſos benigne ſuſcipiens, in palatio ſuo Coloniæ, ut dicitur, tam diu retinuit, donec eis in Epiſcopatu de loco congruo providit. Sepultus eſt in monaſterio Sibergenſi. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Trajectenſia. Poſt interitum Conradi Pontificis, Burchardus XXIII. Trajectenſis Eccleſiæ ſubſtitutus eſt Epiſcopus, vir devotus, pius & pacificus; cœpit autem eodem anno ſalutis, quo & Fridericus primus, Archiepiſcopus Colonienſis XXXVII. & ſedit annis XIII. Tandem Burchardus Epiſcopus XV. Kal. Junii requievit in Domino, & in Eccleſia Trajectenſi apud priores Pontifices reconditus, ac eodem anno Ro-
137 dolphus major Præpoſitus à ſuis adverſariis interemptus eſt. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Romana. Paſchalis, hujus nominis ſecundus, qui ante Papatum dictus eſt Raginerus, natione Tuſcus de Bleda, cœpit Anno Dom. MC. (in multis Chronicis dicitur MXCIX.) ſedit annis XVIII. menſibus V. diebus VII. vacavit Sedes diebus duobus: qui ad Gallias veniens, in caſtro Dolenſi Eccleſiam B. Mariæ virginis dedicavit. (Hæc frater Bernardus.)

Anno Pontificatus Paſchalis XII. Henricus quintus Rex Romam vadit propter ſedandam diſcordiam, quæ erat inter Regnum & Sacerdotium; quæ cœpta à Gregorio ſeptimo hujus nominis Papa, qui Hildebrandus nominatus eſt, & exagitata à ſucceſſoribus Gregorii, Victore & Urbano, & præ omnibus à Paſchali, magno ſcandalo erat toti mundo. Rex uti volens auctoritate & conſuetudine, & confirmatis privilegiis Imperatorum, qui à Carolo Magno, qui de Regibus Francorum primus imperavit, Romanis jam per trecentos & amplius annos imperaverant, & ſub ſexaginta tribus Apoſtolicis licite Epiſcopatus & Abbatias per annulum & virgam dederant. Contra hanc majorum conſuetudinem cenſebat Papa in ſynodali judicio, nec poſſe, nec debere dari ab Imperatore per annulum vel per virgam Epiſcopatum aut aliquam Eccleſiaſticam inveſtituram: & qui ſic acciperent, eſſe excommunicandos. Propter hanc præcipue cauſam Rex Romam tendebat, & ſi qui Longobardorum quoquo modo ei reſiſtere volebant, potenter eos proterebat. (Hæc Sigibertus *(b)*.) Multis ergo tam in ulteriore, quam interiore Italia (quæ modo Longobardia & Tuſcia vocantur,) fortiter geſtis, ad urbem usque progreditur, qui à Paſchali Papa cum Clero & populo Romano in urbe Leonina ante fores B. Petri cum crucibus & thuribulis, atque aliis Eccleſiaſticis ſeu forenſibus ornamentis ſtante, & adventum ejus præſtolante, cum maximo tripudio ſuſcipitur. (Hæc

(a) ad a. 1100.
(b) ad a. 1111.

(Hæc Epiſcopus Otto *(a)*.) Unde Sigibertus *(b)*: Quid vel quomodo inter Papam
& Regem convenerit, cum multa à multis dicantur, hoc tantum à nobis dicitur,
quod in epiſtola ab ipſo Rege ſcripta legimus: Inſtabat (ſcribit Imperator) omni-
modo Papa, ut averteret Regem à poteſtate dandi Epiſcopatus vel Abbatias, ſive
per annulum, ſive per virgam. Regi verò quærenti per internuntios à Papa, his
omnibus ſibi ablatis, quomodo conſtaret regnum, quia fere omnia Regalia ante-
ceſſores ſui conceſſiſſent & tradidiſſent Eccleſiis? Reſpondit: Sacerdotes Eccleſiæ
decimis & oblationibus contentos eſſe: & poſſe Regem omnia prædia & regalia,
quæ à Regibus collata ſunt Eccleſiis, ad ſe recipere, & ſibi ſucceſſoribusque ſuis
retinere. Et cum Rex per internuncios, nolle ſe violentiam & injuſtitiam inferro
Eccleſiis, rurſus reſpondiſſet, promiſit Papa &, ſuis pro eo jurantibus, affirmavit,
Dominica inſtantis quinquageſimæ omnia ſe Regalia cum juſtitia & auctoritate
Apoſtolica ab Epiſcopis & Eccleſiis auferre, & Regno reddere velle, id eſt, civi-
tates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, telonia, advocatias, omnia jura cen-
turionum vel villicorum, curtes & villas cum omnibus pertinentiis ſuis, quæ regni
erant, militiam & caſtra. Quam conventionem in charta deſcriptam Regi dedit,
hoc addens, Regem & Regnum ulterius ſe non moleſtaturum, & privilegio ſub
anathemate confirmaturum, ne poſteri ſui eum moleſtare præſumant, ſed ut Re-
gem benigne & honorifice ſuſcipiant, cum Imperatorem coronent, & ad tenen-
dum Imperium auxilio officii ſui adjuvent: pro quibus omnibus implendis, Papa
Regi obſides daturus eſſet. Internuncii vero Regis, quamvis ſcirent, nullo modo
poſſe fieri, tamen affirmaverunt, ſi Papa hoc compleret, Regem quoque inveſti-
turas Eccleſiarum, uti quærebat, refutaturum. Qua ſpe promiſſionum Regi Ro-
mam tendenti, Paſchalis Papa primo per ſuos, & poſtea per ſe, cum Primoribus
Romanorum extra urbem occurrit, nullamque cauſam reſiſtendi oſtenderunt.
Vix vero civitatis portas ingreſſus Rex erat, cum militibus infra civitatis mœnia ſe-
cure vagantibus, alii vulnerati, alii occiſi, omnes vero pene capti aut ſpoliati fue-
runt; Rex tamen quaſi levi cauſa non commotus, tranquilla mente usque ad ja-
nuas Eccleſiæ B. Petri Apoſtoli, cum proceſſione pervenit, ubi oſtenſurus, nullam
Eccleſiarum Dei diſturbationem ex ſua voluntate procedere, in oculis & auribus
omnium aſtantium hoc decretum promulgavit: Ego Henricus Imperator Augu-
ſtus, affirmo Deo & S. Petro, & omnibus Epiſcopis & Abbatibus, & omnibus Ec-
cleſiis, omnia, quæ anteceſſores mei Reges vel Imperatores conceſſerunt, vel 138
quoquo modo tradiderunt Deo, nullo modo ſubtrahere me velle. Quo decre-
to lecto & ſubſcripto, petiit à Papa, ut adimpleret ei, quod in charta conventio-
nis ſcriptum erat. Ipſe autem Rex conventionem ſuam Papæ confirmavit, juran-
tibus quatuor Comitibus, proxima quarta vel quinta feria facturum Regem, ut
Principes amicitiam jurent, & obſides dent, ea nimirum conditione, ſi Papa, pro-
xima Dominica die, adimpleret Regi omnia, quæ in charta conventionis ejus ſcri-
pta erant. Cum igitur Rex inſiſteret, ut Papa cum juſtitia & auctoritate promiſſo-
rum ſibi conventionem de reddendis ſibi Regalibus confirmaret, univerſis tam ſuis,
quam noſtris (ſcilicet Epiſcopis, Abbatibus, & univerſis Eccleſiæ filiis in faciem ſibi
reſiſtentibus, & Decreto ſuo plenam hæreſin inclamantibus, voluit Papa, ſi ſalva
Eccleſiæ pace potuiſſet, hoc privilegium proferre: Ne Sacerdotes, Abbates aut
Clerici ſecularibus occupentur, neve ad Comitatum accedant, niſi pro damnatis
eruendis, neve militiam exerceant, quæ vix aut nullo modo ſine rapinis, ſacrile-
giis, incendiis & homicidiis exerceatur: neve miniſtri altaris fiant miniſtri curiæ,
neve accipiant à Regibus ad regnum pertinentia, à tempore Caroli Magni & cæ-
terorum Imperatorum, interdicens ſub anathemate, ne illi, qui poſt eum in Apo-
ſtolica ſede ſeſſuri ſunt, audeant Regem aut Regnum ejus turbare ſub hoc negotio.
(Hæc

(a) *Chron. lib. VII. c. XIV.*
(b) *DODECHINUS* potius hæc habet *ad a. 1110.* & *ALBERICUS ad a. 1111.*

(Hæc Sigibertus.) Dum ergo Papa, reclamantibus Epiſcopis, ea, quæ petebantur ab Imperatore, adimplere non poſſet, tanquam nocens, cum per omnia eſſet innocens, cuſtodiæ mancipatur, Rex namque Pontificem conſilio quorundam ſceleratorum cum magna tamen reverentia captivatum, ac Ulrico Aquilegienſium Patriarchæ cuſtodiendum commiſit. Sic igitur tumultu orto, ac omnibus precioſis rebus ad decorem & Regale faſtigium expoſitis, immaniter deſtructis, in luctum verſum eſt gaudium: Populus etiam Romanus cum infinita erumpens multitudine, Tyberim tranſeunt, ac Regem pene ex improviſo (multis de exercitu in urbe ſive in agro manentibus) ante gradus ſancti Petri invadunt. Rex vero, ut erat armis expertiſſimus, cum paucis, quos ſecum habebat, in hoſtem ruit, diutiſſimeque ac acerrime (ſuis interim advenientibus) pugnans, occiſis multis, cæteros in fugam vertit: Romani fuga in ponte juxta caſtrum Creſcentii coarctati, Tyberi ſe committunt, ubi plures aquis, quam gladiis periiſſe narrantur. Rex, tam crudeli facto perſpecto, anguſtias portarum ſuſpectas habens, muros urbis tupit, egreſſusque Papam ſecum duxit. Igitur per aliquid temporis ſacrilego auſu ſummo detento Pontifice, conventione rurſus facta, Rex à civibus revocatur, ac extorto per vim privilegio de inveſtitura Epiſcoporum, & ſic dimiſſo Papa, urbem ingreditur. Tunc quaſi pœnitentia ductus, cives ac Pontificem muneribus conciliat, ab eoque coronatus, favore omnium Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur, Regni ejus poſt reſignata à patre Imperialia anno quinto. (Hæc Epiſcopus Otto *(a)*.)

Iſtum locum Sigibertus ita perſequitur: In reconciliatione autem, quæ facta eſt inter Papam & Imperatorem, qui ipſum Papam cum Epiſcopis & Cardinalibus ceperat, hoc fuit juramentum Regis: Ego Henricus Rex, quarta vel quinta feria proxima, liberos dimittam, Dominum Papam, & Epiſcopos, & Cardinales, & omnes captivos & obſides, & Papæ & fidelibus ejus Romanis pacem & ſecuritatem ſervabo, tam per me, quam per meos, & in perſonis & in rebus ei obediam, ſalvo honore Regni vel Imperii. Iſtud juramentem juraverunt etiam Epiſcopi & Principes circiter XIV. Juramentum vero ex parte Papæ hoc fuit: Dominus Paſchalis Papa non turbabit Dominum Regem ac Regnum ejus de inveſtitura Epiſcopatuum vel Abbatiarum, neque de injuria ſibi & ſuis illata in perſonis, & bonis; nec aliquod malum reddet Regi, vel alicui perſonæ pro hac cauſa: & penitus in perſonam Regis Henrici nunquam anathema mittet: nec impediet Dominus Papa, quin coronet eum, & Regnum & Imperium auxilio officii ſui pro poſſe ſuo adjuvet: Et iſta implebit Papa ſine fraude & malo ingenio. Juramentum illud Papæ confirmaverunt jurejurando Epiſcopi & Cardinales numero XV. Item Henrico Regi, in Imperatorem coronato, poſt lectum Evangelium, tradidit Papa ante Altare Apoſtolorum Petri & Pauli, in oculis omnium Principum,

Parum fidelis narratio.

139 Privilegium bullatum de inveſtitura Epiſcopatuum & Abbatiarum tam per annulum, quam per virgam; cujus tenorem compendii cauſa ſcribere omiſi. In fine bullæ habetur confirmatio pacis inter Apoſtolicum & Imperatorem, quæ dum in celebratione miſſæ corpus & ſanguinem Domini noſtri JEſu Chriſti Cæſari Papa porrigeret, facta eſt in hunc modum: Domine Imperator, hoc corpus natum ex Maria virgine, paſſum in cruce pro nobis, ſicut ſancta & catholica tenet Eccleſia, damus tibi in confirmationem veræ pacis & concordiæ inter me & te. Datum eſt Idib. Aprilis, indictione quinta. (Hæc Sigibertus.) De iſto Privilegio ſic ſcribit Epiſcopus Otto: Iſtud ergo Privilegium, quod à Romano Pontifice minis extorſit Imperator, poſtmodum Synodo congregata, Epiſcoporum auctoritas tanquam impium reprobavit. Item cuidam monacho ſancti Laurentii apud Leodium, nomine Hildebrando, cogitanti de reſurrectione Domini, dictum eſt hoc anno:

Sic potuit clauſo Chriſtus prodire ſepulchro.

Cujus

(a) Chron. lib. VII. c. XVI.

Cujus monachi diſcipulus fuit Prior ejusdem loci, nomine Robertus, qui ſcripſit librum famoſum de officiis Divinis per annum, & multa alia. (Hæc Albericus *(a)*.) Iſtis etiam temporibus, poſt Paſchalis liberationem, quidam ex clero Romano perverſi contra ipſum Pontificem ſurgentes, tres hæreſiarchas, videlicet Albertum, Maynulphum, (alias Arnulphum) & Theodoricum diverſis temporibus eligere in Papas præſumpſerunt; qui licet in principio Domino Papæ multas infeſtationes feciſſent, ab ipſo tamen in fine proſtrati ſunt & confuſi. (Hæc Martinus.) Iſtud fuit Eccleſiæ XV. ſchiſma, ſecundum collectorem Faſciculi temporis.

Quo tempore Rex Ungariæ, monitus à Papa, per literas ſuas ſcribens Domino Papæ, renunciavit inveſtituras Epiſcoporum & aliorum Prælatorum, quas usque ad illa tempora Reges Ungariæ habere conſueverunt. Paſchalis vero Papa poſt liberationem ſuam, facta pace cum Imperatore Henrico, & ipſo Rege coronato, & in campum extra muros egreſſo, Pontifex cum Cardinalibus & Epiſcopis in urbem regrediens, tanta frequentia populi accurrentis & Deum laudantis excipitur, ut vix ad palatium Lateranenſe circa veſperas pervenire poſſet. Demum defunctus eſt apud Eccleſiam ſanctæ Mariæ Tranſpadanæ, & deinde cum totius populi & cleri frequentia per mediam urbem vectus, in Eccleſia ſancti Salvatoris ſepultus eſt, menſe Januario, Anno Domini MCXV. (Hæc Martinus in Chronicis ſuis.) Item in Dolenſi monaſterio, dum quidam miſſam celebrat quodam die, puer in loco hoſtiæ apparet. (Hæc Chronographus.)

Interempto apud Tornacum Henrico, hujus nominis quinto, Comiti Lovanienſi & Bruxellenſi ſexto, in Comitatu ſucceſſit frater ejus Godefridus, dictus cum Barba, inter Comites Lovanienſes & Bruxellenſes hujus nominis primus, poſtea Dux Lotharingiæ & Brabantiæ. Cœpit autem ſecundum Chronica Anno Domini MC. eodem ſcilicet anno, quo & Godefridus de Bullinne principatum Jeroſolymitanum ſuſcepit. Rexit autem Comitatum ante recuperationem Ducatus annis ſeptem. Reliqua geſta hujus Godefridi require infra in linea Ducum Lotharingiæ, ſub Anno Domini MCVII. &c. *Brabantica.*

Capta ſancta civitate Jeruſalem, egregii Principes, una cum Clero & Populo, Godefridum Ducem de Bullion in Regem elegerunt, & electum cum canticis ſepulchro Domini repræſentant. (Sigibertus *(b)*.) Duce Godefrido, electo ad regnandum, remanente in Jeruſalem, cæteri Principes domum redeunt. Cœpit autem regnare ſecundum eundem Sigibertum, Anno Domini MC. & regnavit anno uno. (Hæc Sigibertus.) Reverſis ad propria primoribus, Godefridus Ducatum eorum, qui remanſerant, ſtrenuiſſime rexit: Hæc etiam inter Francos, Romanos & Theutonicos, qui quibuſdam amaris & invidioſis jocis frequenter rixari ſolent, tanquam in termino utriusque gentis nutritus, utriusque linguæ peritus medium ſe interpoſuit, & ad commanendum multis modis reformavit. (Hæc Epiſcopus Otto *(c)*.) Fuit autem idem Dominus Godefridus religioſus vir, & in omni vita ſua commendabilis & Deo placens: virtute vero & exercitio militari, omnium judicio, ſingularis, ab utroque parente de antiqua Caroli Magni linea trahens originem, & cui in pectore inerat Carolus tam ſanguine, quam mente: qui antequam peregrinationis iter arriperet, & electus eſſet in Regem, inter cætera, quæ more ſuo geſſit eximie, hoc etiam dignum memoria dicitur feciſſe: In ſingulari certamine, quod invitus ſubiit, ſed ſalva honoris integritate intermittere non potuit, *Syriaca.* 140
dum vibrato in adverſarii clypeum ictu, gladius ejus eſſet per medium fractus, impetratam propter hoc ab amicis compoſitionem, indignans repulit, & capulo, quem tenebat, adverſarii caput ſolita magnanimitate & virtute percutiens, ab eo proſtrato gladium tulit, & ad quas voluit conditiones, eum adduxit. Nec inferioris glo-

(a) ad a. 1111.
(b) ad a. 1099.
(c) Chron. lib. VII. c. V.

ris gloriæ fuit fere ſub eodem tempore hoc ejus factum alterum, frequenti memoria commendatum: quod ſcilicet contra Imperatorem Henricum rebellantium Saxonum Pſeudoregem Rudolphum, Imperatoris ejusdem vexillo, ad quod geſtandum fuit præ cæteris electus, in medio congreſſu transforatis vitalibus exanimem projecit in terram. Godefridus vero regnum Jeroſolymorum adeptus, pia & pura liberalitate erga Eccleſias, quæ ſunt Jeroſolymis, abundavit, & pro humilitatis intuitu, & pro reverentia ejus, qui ſpineam ibi coronam pro mundi ſalute portaverat, Regis diademate inſigniri noluit: primus etiam ſecundum Gallicanæ Eccleſiæ morem, in Eccleſiis ſepulchri Dominici, & in templo Domini canonicos inſtituit regulares, & monachos in valle Joſaphat, ubi Eccleſiam Dei genitricis & virginis Mariæ, atque campanas ibidem fieri juſſit, cum antea non fuiſſent. Idem Rex Godefridus, dum eſſet in expeditione, Turcis quibusdam deferentibus munera, plus explorandi, quam honorandi gratia, & mirari ſe dicentibus, quod tam honoratus, celebris & formidatus Princeps, absque tapetibus vel holoſericis, ſuper ſaccum plenum ſtramine dignaretur tanquam inglorius ſedere; fertur laudabiliter & Deo amabiliter reſpondiſſe, homini mortali terram ſufficere debere, ſed domicilium perpetuum ſecuturum poſt mortem. Quod illi audientes, redeunt, dicentes, quia vere hic eſt, qui regiones univerſas ſubjugare & devincere debet, & merito populis & nationibus principari. Rex autem Godefridus, dum victor de partibus Arabiæ cum ingenti præda gregum & armentorum & mancipiis infinitis revertitur, quidam Arabiæ Princeps, cupidus eum videndi, impetrata licentia, venit ad eum, & implorata confidentia rogat, ut ad virtutem ejus agnoſcendam, & aliis conteſtandam, dignetur in maximo cædendo camelo, quos multos habebat, fortitudinis ſuæ ſpecimen dare per gladium: quo jocoſe conceſſo, ſed poſt viriliter adimpleto, cum Arabs acumini gladii aſcriberet, ſubridens Rex, poſtulato ejusdem Principis gladio, & accepto camelo ſibi præſentato altero, caput uno ictu & ſine difficultate, cum admiratione Principis, amputavit: qui quod de virtute Regis audierat, verum eſſe cognoſcens, & vehementer admirans, datis Regi muneribus pretioſis, & ejus ſibi conciliata gratia, mox ad propria, Rex vero Jeruſalem eſt reverſus. (Hæc Guido.) Tandem dilectus Deo & hominibus, Godefridus Rex nobiliſſimus & virgo puriſſimus, qui nunquam carnem ſuam maculaverat, anno ſecundo, poſtquam electus fuerat in Regem Jeroſolymitanum, moritur. (Hæc Chronographus.) Unde Guido: Eodem anno & menſe, quo regnare cœperat, idem regni Hieroſolymorum egregius moderator poſt tot labores pro Chriſto ſuſceptos & partos triumphales titulos, ad cœleſte regnum ſuperna vocatione facit tranſitum de terreno, ſepultus in Eccleſia ſepulchri Dominici, ſub ipſo Calvariæ loco, ubi paſſus eſt Dominus: qui ſucceſſoribus ejus usque in præſentem diem ſepulturæ deputatus eſt locus. Unde etiam Wilhelmus Anglicus: Fertur otii diſſuetudine aliquam febrem quartanam revocaſſe; ubi interrogatus de ſucceſſore, nullum nominavit, ſed tantum eum, qui dignus eſſet; poſt quem electus eſt in Regem Balduinus frater ejus, cujus actus ſcripſit ex parte Fulcerius Carnotenſis, capellanus ejusdem. (Hæc Albericus monachus *(a)*.)

Trevirenſia. Eo anno, quo venerabilis Pontifex Trevirenſis Egelbertus univerſæ carnis viam ingreſſus, Henricus Rex quartus, imperio tertius, habita curia, natalem Domini celebravit Maguntiæ, ubi eum adeuntes Treverici cives, petierunt Epiſcopum, quibus mox, petentibus principibus, & civibus conſentientibus, Brunonem, natione Francum, nobilitate inſignem, conſecrari juſſit Anno Domini MCI. Pontificatus Paſchalis Papæ ſecundi anno ſecundo: qui deinde ibidem ordinatus fuit Idib. Jan. ab Adelberone, Metenſis Eccleſiæ Epiſcopo, oleum ſacræ benedictionis imponente, Joanne Spirenſi & Richerio Virdunenſi cooperantibus, aſſiſtentibus quoque Archiepiſcopis Rurardo Maguntinenſi, & Friderico Colonienſi, & aliis quampluri-
mis

(a) ad a. 1100.

mis Epiſcopis. Itaque ordinatus venit Treverim, die purificationis ſanctæ Dei genitricis, & cum magno populi gaudio ſuſceptus eſt. 141

Anno igitur ſexto ordinationis ſuæ, menſe Martio, Romam profectus, invenit Dominum Paſchalem univerſali Synodo præſidentem, Papatus ſui jam annum octavum agentem, à quo honorifice ſuſceptus eſt, utpote Belgicæ Galliæ primæ metropolis præſul magnificus; ſed quia Epiſcopalia (annulum videlicet & baculum) per manum laicam ſuſcepiſſet; item, quia Eccleſias dedicaſſet, & clericos, nec dum pallium conſecutos, promoviſſet, ſatis aſpere correptus eſt, ut decernente Epiſcoporum ibi congregatorum concilio, Pontificatus officium deponeret, quod tamen ipſis intervenientibus, poſt triduum, non ſine admiſſorum dolore recuperavit, injuncta ei pœnitentia, ut, quoties in ſpatio trium annorum proximorum miſſarum ſolemnia celebraret, Dalmatica non uteretur; quod humiliter implevit. Demum, accepta tam Apoſtolici, quam totius Synodi benedictione, pallii honore donatus, atque de regula fidei obſervanda inſtructus, atque de moderatione gregis ſibi commiſſi diligenter admonitus, in ſua cum gaudio remeavit Pontifex venerabilis, conſtans in oratione, devotus in eleemoſynarum largitione, pius in viduarum & pupillorum defenſione, qui excidia domorum Dei, nulla ſumptus magnitudine territus, reparabat, & ſi quis viris in ſpiritu Deo famulantibus aliquando aliquid intuliſſet injuriæ, impune paterne præterire non ſinebat. Verum, ut breviter concludam, talem ſe omnibus exhibebat, ut in adminiſtrandis quoque regni negotiis, ex omnibus principibus, conſiliis & ſapientia & auctoritate nullus eo ſublimior haberetur: adeo ut Imperator Patrem eum vocaverit, & majorem cæteris honorem exhibuerit. Tandem hic venerabilis Præſul appropinquantem vitæ ſuæ terminum laudabilibus admodum operibus antevenire ſtuduit; & per nocturnam quietem ſolitus erat ſanctorum memorias ſilenter circuire, illicque in oratione diutius perſiſtere, & Dei propitiationem eorum interceſſionibus, profuſis lacrymis, exorare, ſed & loca, ubi ſervi Dei & ancillæ in clauſtris degebant, uno tantum comite contentus, frequentabat, & quæcunque habuiſſent neceſſaria, tam in victu, quam in veſtitu, miniſtrabat, atque eorum orationibus ſe devote commendabat. Nec prætereundum, quod in Spirenſi diœceſi, in prædio ſuo, quod Odeheym dicitur, monaſterium extruxit, ubi Deo famulantes monaſticæ profeſſionis cœnobitas adornavit, tantumque prædiorum de ſuo delegavit, quantum poſſet illic commorantibus ad quotidianum victum ſufficere. Sed nec hoc ſilendum, quod in Confluentia baſilicam S. Florini, vetuſtate conſumptam, meliori ſchemate & ampliori ambitu ex lapidibus ſectis & politis, ſicut usque in hodiernum diem conſpicuum eſt, conſtruxit vel reparavit. Sedit in Epiſcopatu annis XXIII. dieb. XIX. Obiit VII. Kal. Maji: & vacavit Epiſcopatus menſibus II. diebus VIII. cujus exequiis celebrandis affuerunt Trevericæ diœceſis Epiſcopi, Henricus Virdunenſis, & Conradus Tullenſis, qui eum non longe ab anteceſſoris ſui Egilberti ſepulchro magno cum honore & totius cleri ac populi mœrore depoſuerunt. (Hæc ex Chronic.)

Balduinus, hujus nominis primus inter Reges Jeruſalem, Comes Edeſſanus, frater Regis Godefridi, Imperatoris defuncti, ad regnum dum properat obtinendum, potius triumpho, celebri cum honore & lætitia in Jeruſalem eſt receptus. (Hæc Guido.) Coronatus eſt apud Bethlehem, Anno Dom. MCI. Imperii Henrici hujus nominis quarti Anno XLV. à Daymberto Patriarcha, die Natalis Domini. Vix tunc erant in tota militia Chriſtianorum CCCC. milites, & tot pedites, qui Jeruſalem & Ramulam & Caypham & Joppen cuſtodirent. Illo anno ſanctus ignis in vigilia Paſchæ tardavit usque in mane reſurrectionis Dominicæ: accenſa autem divinitus una lampade ſepulchri Chriſti, mox per omnem Eccleſiam cæteræ lampades divinitus accenſæ ſunt. Poſtea Cæſaream Palæſtinæ cepit Rex Balduinus, ubi captus eſt Admiratus vel Admiraldus urbis & Epiſcopus eorum, quem Archadium vocant. Ibi Turca in collo, pugno Chriſtiani percuſſus, bizanteos evomuit: Mares enim inter gingivas, fœminæ vero inter pudenda bizanteos abſconderant. *Syriaca.*

rant. Subjecit idem Rex poſtea Sydooem, Tyberiadem, & Accaronem, & cunctas urbes maritimas. (Hæc Wilhelmus Anglicus.)

Rex Hieroſolymorum Balduinus, Anno regni ſui quarto, cepit Ptolemaidam, id eſt, Acram vel Achan, habentem tranquillam infra mœnia pro navibus ſtationem, & latifundum inter mare & montes optimum; quæ à duobus Ptolomæo
142 & Acone fratribus & Dominis ſuis fundata, Ptolemais & Acona traditur appellari. Capta fuit Acra auxilio Januenſium & Piſanorum: ſed, quam acquiſierunt per induſtriam, perdiderunt per negligentiam.

Anno regni Balduini Regis Jeroſolymitani quinto, Jeroſolymitæ innumerabilem paganorum multitudinem glorioſa victoria conterunt. Baldricus dicit: Hoc factum fuit inter Joppen & Ramulam, ubi Rex Balduinus cum Hugone de Tyberiade, optimo milite, qui ei in auxilium venerat, multos Sarracenos interfecit. Unde Epiſcopus Otto *(a)*: Circa idem tempus Balduinus Rex Aſcalonem obſidione cinctam tributariam fecit: commiſſo autem cum Sarracenis prælio, cum paucis (id eſt MMMM) divina magis quam humana virtute, uno Principe eorum capto, altero occiſo, quinquaginta millia fudit. At Alexius, Græcorum Imperator perfidiſſimus, jam diu conceptam corde malitiam cælare amplius non valens, cum Turcis, qui jam pene deſperati erant, turpiſſime fœderatur, eisque Niceam, multo noſtrorum ſanguine acquiſitam, impiiſſime tradidit; unde tempora periculoſa erant, duobus Imperatoribus (Orientis ſcilicet & Occidentis) Deo contrariis.

Anno regni ſui ſeptimo Balduinus Rex, captis civitatibus maritimis, Tripoli, Beritho, Sydone, caſtrum ædificat trans Jordanem, quod montem appellat Regalem, & ad coërcendam Tyrum maritimam, antiquiſſimam & munitiſſimam civitatem, proximum illi renovat Alexandrium caſtrum, fundatum olim ab Alexandro Macedone, ad Tyri coërcendam inſolentiam, & vocatum Alexandrium: nunc autem appellatione vulgari dictum Scandalum, pro eo, quod Scander vocant Arabes Alexandrum.

Anno regni ſuo octavo Rex Jeroſolymorum Balduinus Pharanam, antiquam Ægypti civitatem, expugnat, & exercitui ſuo dat in prædam. (Hæc Guido.)

Anno regni ſui XIV. menſe Auguſto, Balduinus Rex Jeruſalem cum Rogero, Antiochiæ Comite, contra Turcas pergit, ſed dum Rogerus cum exercitu ſuo juxta quendam fluvium reſediſſet, Rex cum ſuis præceſſit, ut adventum Turcarum exploraret. Turcis vero montem quendam tenentibus, in quo inſidias per quatuor loca collocaverant, & in ſingulis inſidiis quatuor millia equitum deputaverant, Rex ex inſperato undique interceptus, mille quingentis ſuorum interfectis, miſerabili fuga eſt liberatus. Aſcalonitæ igitur, cognoſcentes abeſſe Regem Balduinum, cum magna multitudine Jeruſalem aſſiliunt, ſed non prævaleotes, adverſus eam partem Eccleſiæ S. Stephani extra civitatem, ubi lapidatus eſt, omnia diruunt, ſegetes incendunt, & ita inefficaces redeunt. Turcæ cœnobium monachorum in monte Thabor ſitum, funditus evertunt, & monachis cum reliquiis omnibus interfectis, omnia diripiunt. Rex Jeruſalem Balduinus duxit uxorem Rogeri relictam Ducis Siciliæ. (Hæc Abbas Anſelmus.) Sub eodem Rege Balduino ordo militiæ Templi de novo inſtitutus eſt. Alter autem ordo, magnæ Domus eleemoſynariæ, quæ dicitur Hoſpitale, jam inſtitutus erat, hoc modo: Viri quidam Italici de Malfa civitate, quæ poſita eſt inter Neapolim Vergilianam & Salernum, maritimas civitates, cum propter mercimonia, quæ deferebant in Jeroſolymam, apud infideles gratiam inveniſſent, dum adhuc Caliphas Ægyptius in civitate dominaretur, de conſtruendo ſibi in ea domicilio Caliphæ prædicti, mandatum impetrant, & ſecus Eccleſiam Dominicæ reſurrectionis, erigunt habitationem & monaſterium monachorum in honorem Dei genitricis & virginis Mariæ, & ſimiliter in honorem B. Mariæ Magdalenæ Monaſterium fœminarum,

(a) Chron. lib. VII. c. X.

narum, ſub prædictorum providentia Monachorum. Ab his etiam ædificatum eſt Xenodochium, propter affluxum ad loca ſancta pauperum peregrinorum, & in eodem Altare ſancti Joannis Alexandrini Patriarchæ, qui, quia miſericordiæ viſceribus affluebat, dicitur ἐλεήμων, id eſt, miſericors. Hoc enim initium eſt magnæ domus Eleemoſynariæ in Jeroſolymis. Dicitur, quod ordo iſte fratrum hoſpitalis Jeroſolymitani circa Annum Domini MCCXL. habuerit Capellas usque ad MMMD. præter grangias ſine capellis. Ordo vero militiæ templi novem annis in ſeculari babitu more canonicorum regularium Deo ſervivit, ſed poſtea Concilio in Francia apud Trecas inſtituta eſt in eo regula beati Auguſtini, & albus habitus aſſignatus, conſilio Prælatorum & de Domini Papæ mandato, & beati Bernardi conſilio. Dicitur, quod ordo militiæ Templi circa Annum Dom. MCCXL. 143
habuerit domus usque ad MMMMMMML. licet multas rurſus perdidiſſe videatur ſub Imperatore Friderico de Apulia. Illud autem eſt mirabile, quod ordo militiæ Templi cœpit de eleemoſyna fratrum Hoſpitalis. Ordo vero fratrum Barbatorum, qui etiam circa boc tempus cœpit, circa ſupraſcriptum annum habebat domos CLX. (Hæc Albericus.) De iſto Balduino ſic refert Dominus Jacobus de Vitriaco in hiſtoria ſua Jeroſolymitana: Iſte primus Rex Latinorum Hieroſolymitanus fuit. Nam frater ejus, ubi Dominus ſpinis coronatus fuerat, Regio diademate coronari recuſavit. Balduinus vero Principem militiæ Ægypti Caliphſim, qui ſecum undecim millia equitum, & triginta millia peditum adduxerat, cum ducentis ſexagiota equitibus, & oongentis peditibus ſuperavit, ipſumque Principem cum quinque millibus ex ſuis interfecit, reliquis partim captis, partim fuga elapſis. In alio etiam bello maximam Aſcalonitarum & Ægyptiorum multitudinem cum paucis admodum ſuperavit; In tertio autem bello habens ſecum equites quingentos, peditum vero duo millia, viginti duo millia Ægyptiorum in prælio ſubjugavit, cæſis quatuor millibus ex eis, cum præſide Aſcalonitarum, reliquis autem in fugam verſis. Regnavit autem Annis decem & octo, & mortuus eſt. (Hæc qui ſupra.) Obiit ſecundum Anſelmum Abbatem Anno regni ſui XIX. Imperii Henrici hujus nominis quinti, Anno XIII.

Godefridus de Bullioo, quondam Dux Lotharingæ, aggreſſus Jeroſolymitanum iter, commiſit Ducatum in manus Henrici Ducis Lymburgenſis, viri utique minus fidelis, ut poſtmodum in propatulo claruit, quæ cauſa fuit, ut reſtituti ſint ipſi Ducatus Brabantiæ & Lotharingiæ ad propriam originem, unde exciderant, videlicet à poſteritate Ducis primi Auſtriæ ſancti Pipini. (Hæc Chronographus.) Unde Anno Domini Milleſimo centeſimo primo Henricus, Anno Imperii ſui quadrageſimo quinto, præfatum Henricum Lymburgenſem Comitem, adverſantem ſibi debellat, & expugnatis ejus caſtellis, ad deditionem cogit: ſed Imperator ei multa ſumma pecuniæ gratiam ſuam redimenti etiam Ducatum Lotharingiæ donat, quem tenuit annis ſex. Is poſtea ab Henrico Imperatore ad filium ejus contra parentem rebellantem tranſiens, eum contra parentem ſuum conſilio armavit, & à filio ad parentem rediens, partes filii debellavit, ſed mortuo patre, ſe ut reum majeſtatis filio Regis dedidit, & ab eo captus, cuſtodiæ traditur, de qua ipſe per induſtriam ſuam evaſit. Ducatus autem ejus datur Godefrido Comiti Lovanienſi. (Hæc Sigibertus (a).) A quo tempore usque in hodiernum diem Lymburgenſes, non Comites, ut prius, ſed Duces ſe nominant: atque ita pervenit inclytus vir Godefridus ad hæreditatem patrum ſuorum, quæ per ſucceſſores ſuos derivata, ad Principes modernos usque in diem durat hodiernum. (Hæc Collector.) Item Ducatus Lotharingiæ inferioris, quem Comites Ardennenſes per centum & unum annos tenuerunt, (ſex annis annumeratis Ducatus Henrici Lymburgenſis) redit ad Comites Lovanienſes, hæredes Caroli Ducis, unde exciderat, quia filius ejus Otto, ut ſuperius declaratum eſt, ſine liberis deceſſerat.

Lotharingica.

 Hen-

(a) ad a. 1101.

Henricus V. Imperator.

Henrico Imperatori mortuo ſucceſſit filius ejus Henricus, hujus nominis quintus inter Reges, quartus vero inter Imperatores, Anno Domini MCVII. Mundi vero MMMMMLVI. & imperavit annis viginti. (Hæc Chronographus.) Item Henricus quintus, patre mortuo libere regnans, Coloniam Agrippinam obſidione cinxit, eamque tandem multæ pecuniæ pactione accepta ad deditionem coëgit. (Hæc Epiſcopus Otto *(a)*.)

Item Anno Henrici ejusdem quarto, in menſe Junio, Cometes apparuit, radios dirigens ad Auſtrum, multis conjicientibus, hoc ſigno portendi futuram Regis Henrici quinti expeditionem Italiam verſus. (Hæc Sigibertus *(b)*.)

Item Anno ejusdem Henrici ſexto, Deo peccatis hominum offenſo, multa eveniunt. In monte Taſtrilon Eccleſia ſanctæ Waldetrudis, cum Eccleſiis duabus aliis minoribus, & cum toto pene oppido arſit: Eccleſia ſancti Michaelis de periculo maris fulmine tacta, divinitus arſit, cum ædificiis ſibi appendentibus. Item feria quinta hebdomadæ Paſchalis ſeptimo Kalend. Maji, in Litania majori in civitate Laudunenſi, tumultuante impetu confuſæ multitudinis, domus Epiſcopi
144 ipſius civitatis ſuccenditur; unde etiam ipſa mater Eccleſia ſanctæ Mariæ in Eccleſia ſancti Joannis Baptiſtæ in Abbatia monialium cum aliis Eccleſiis omnibus è vicino appendentibus concremantur. (Hæc Sigibertus *(c)*.) Huic tribulationi Laudunenſium quædam perturbatio præceſſerat, quæ futuræ calamitatis ſeminarium & radix fuit, & damni prænuntia. Quidam enim Princeps nobilis & caſtellanus Laudunenſis, nomine Herardus de Syriſiaco, cum in eadem Dei genitricis Eccleſia genibus flexis ſuppliciter oraret, ab inimicis ſuis, qui eum aggredi alibi non audebant, doloſe circumventus, ex oratione ſurgens, diverſis gladiorum plagis ibidem eſt interfectus, cujus ſanguine pavimentum Eccleſiæ reſperſum, cum multoties aqua ſuperfuſa non poſſet ad plenum ablui, pluresque ſpectatum venientes non parum de eo mirarentur, Magiſter Anſelmus, tum temporis Laudunenſis Eccleſiæ Decanus, vir ſcientia & eloquentia celeberrimus, quibusdam ſecrete colloquiis pronunciaſſe fertur: Illam ſanguinis effuſionem non niſi ejusdem Eccleſiæ concrematione diluendam: cum tantum ſcelus non aqua, ſed potius igne eſſet expiandum: & ita contigit. (Hæc Helinandus.) Ante hos dies natus ibidem fuerat geminus à clune ſuperius, duo ſcilicet habens capita, & duo usque ad renes cum ſuis brachiis habens corpora, qui baptiſatus triduo vixit. (Hæc Vincentius.)

Item Anno ſeptimo Imperii iſtius Henrici, menſe Majo, ſiligines & arbores ſacro igne aduſtæ, fructus ſui ſpem ſunt mentitæ, & quædam ſylvæ inſuper arefactæ, ſecuta hominum gravi & diuturna invaletudine, cum profluvio ventris & mortalitate. Finitur hic Chronica Sigiberti, qui venerabilis Monachus Gemblacenſis cœnobii, vir in omni ſcientia literarum incomparabilis ingenii, deſcriptor temporum, tertio Nonas Octobris obiit: qui etiam librum Illuſtrium virorum, & multa alia utilia doctrinæ ſuæ & librorum monumenta ſuis reliquit. (Hæc Abbas Anſelmus.) Item Bernardus juvenis egregius, ſcientia, moribus & genere clarus, vir poſtmodum magnæ virtutis exemplar futurus, Caſtellione caſtro Burgundiæ oriundus, cum germanis fratribus & aliis comitibus, Ciſtercii habitu religionis induitur, & miro religioſitatis fervore converſatur.

Item anno ejusdem Henrici Imperatoris octavo, feria octava hebdomadæ Paſchalis, ſexto Idus Aprilis, monaſterium Prumiæ arſit cum officinis ſuis, theſauro & bibliotheca Eccleſiæ per Dei providentiam durantibus illæſis. In pago Brachatenſi IX. Kalend. Maji circa Tornacum nix tanta cecidit, ut etiam ſylvas frangeret. Apud Ravennam & Parmam civitates Italiæ in agris & infra mœnia ſanguis pluit Junio menſe. (Hæc Anſelmus.)

Item

(a) *Chron. lib. VII. c. XIII.*
(b) *ad a.* 1110.
(c) *ad a.* 1112.

Item Anno ejuſdem Henrici Imperatoris nono, fundatum eſt cœnobium Clarevallis, ſub primo Abbate B. Bernardo, qui uno Anno fuit novitius, & uno Anno clauſtralis monachus, & Annis XXXVIII. (hoc eſt, uſque ad obitum ſuum) fuit in Abbatis officio, & tam exterioribus, quam interioribus ſanctæ Eccleſiæ negotiis varie occupatus. Erat autem, quando factus eſt Abbas, XXV. Annorum: qui ab Epiſcopo Wilhelmo Cathalanenſi benedictionem ſuam accepit, quia Lingonenſis Epiſcopatus tunc vacabat. (Hæc Chronographus.) Item Henricus Imperator, cum magna optimatum ſuorum & totius regni gloria, Natalem Domini celebrat Maguntiæ, ibique uxorem ducit filiam Henrici. Regis Angliæ. (Hæc Anſelmus.)

Anno ejuſdem Henrici decimo, Idibus Novembris, in ſuburbio Antiochiæ, terra noctu dehiſcens, turres multas, & adjacentes domos cum habitatoribus abſorbuit: ubi quosdam, qui, ut eſt illud genus hominum, cum uxore & filiis de locis illis migraverant, in redeundo poſtea terræmotus abſorbuit, in loco, quo erant. Item Henricus Imperator, dum, quicquid liber, licere putavit, Regni pene totius inimicitias comparavit. Etenim, quia ſuperioribus annis Albertum Cancellarium, & quosdam alios Regni Principes inſidioſe ceperat, & ſine audientia & judicio cuſtodiæ mancipaverat, aliis ſimilia timentibus male ſuſpectus erat: unde etiam Fridericus, Colonienſis Archiepiſcopus, ab eo averſus, totis viribus eum, & fautores ejus perſequitur, oppida & caſtella contra ſe poſita impugnans, & omnia ad eum pertinentia ferro & igne vaſtans. Interim Henricus Imperator promiſerat ſe Aquis Paſcha celebraturum, ideoque inter alios regni Principes Dominus Obertus, Leodienſis Epiſcopus, ibi præſtolatur ejus adventum. Interim, dum unus eorum Arnulphus de Arsloch manus ſuas confricaret, magno omnium miraculo ſine aliquo vulneris aut ulceris læſione ſanguis ab ejus digitis fluere viſus eſt: quæ res pro magno portento habita ſignificabat humanam ſanguinis effuſionem pro indigna regni & principum diſcordia. (Hæc Anſelmus.) 145

Iſto Anno obiit Ivo, Carnutenſis Epiſcopus, vir multarum virtutum, (ut dicit Helinandus) & literarum, qui Decreta abbreviavit, & multa alia utilia ſcripſit. Iſte Ivo, Carnutenſis Epiſcopus, abbreviando compilavit Decreta Apoſtolica poſt Iſidorum, & poſt eum Hugo Cathalanenſis, poſt quem Gratianus. (Hæc Wernerus in Faſciculo temporis.)

Item Anno XI. Henrici Imperatoris apud Laudunum Anſelmus, nominatiſſimus magiſter, literarum ſcientia clarus vir, morum honeſtate & conſilii maturitate venerabilis, obiit, qui inter cætera opera in Pſalterio gloſſas marginales & interlineales ordinavit. Floruit adhuc Hildebertus, Cenomanenſis Epiſcopus, qui factus eſt Turonenſis Archiepiſcopus, Berengarii Turonenſis diſcipulus, verſificator & Doctor egregius, ut apparet ex paucis, quæ fecit: qui Epitaphium quoque Berengarii magnifice ſcripſit in Verſibus LII. ſed in ejus laude modum exceſſit; qui etiam Canonem metrice explicavit, & de urbe Roma diſtichon compoſuit:

Urbs felix, ſi vel dominis urbs illa careret,
Vel dominis eſſet turpe carere fide. (Hæc Chronographus.)

Anno ſequenti, menſe Januario, tertio Nonas ipſius quarta feria, in aliquibus locis, ſed non uſquequaque terræmotus accidit, aliàs clementior, aliàs validior, adeo ut quarundam urbium partes cum Eccleſiis ſubruiſſe dicantur.

Item Anno Imperii Henrici XIV. Calixti vero Papæ ſecundo anno, qui fuit Annus ſalutis MCXX. Ordo Præmonſtratenſis cœpit per virum venerabilem Dominum Northbertum, natione Teutonicum: & fundata eſt Eccleſia ſub Epiſcopo Bartholomæo in diœceſi Laudunenſi, in præſentia viri nobilis Thomæ de Cocy, & filii ejus Ingelranni. (Hæc Albericus (*a*).) Unde etiam Bernardus: Guidonis, Calixto præſulante, cœpit ordo Præmonſtratenſis in diœceſi Laudunenſi, provinciæ Remenſis, ſub patre Northberto (qui fuit civis Colonienſis) florere, & tanquam vinea

(*a*) *ad a.* 1119.

vinea fructifera ſuos circumquaque palmites propagare. De iſto Northberto ſcribitur in Speculo Vincentii, lib. 27. cap. 29. fuiſſe genere, divitiis, & facundia clarum, poſtpoſita ſæculi pompa, inauditam diſtrictionem arripuiſſe, & per aliquantulum temporis ſpacium nudis pedibus brumali rigore incedentem, & verbum Dei ſpargentem, multos ab errore convertiſſe. Item habet hic ordo CCCL. Abbatias. Eodem tempore major Eccleſia Epiſcopii Monaſterienſis, eò, quod Epiſcopum repudiaſſet, ab ipſo Epiſcopo Theodorico, & Leudone Duce Saxoniæ, cum tota civitate exuritur.

Item Anno Imperii Henrici, XVI. terræmotus in ſecunda hebdomada adventus Domini, Sabbatho hora tertia V. Idus Decembris alias clementior, alias inclementior accidit.

Item Anno Imperii ejusdem Henrici XIX. hyems ſolito acerbior, & aggeſtu nivis ſæpius decidentis nimis horrida & importuna, ut multi pauperum infantes & mulieres immoderatione frigoris deficerent: mortalitas quoque animalium maxima fuit: hyemi ſucceſſit intemperies aëris, nunc nive, nunc pluvia, nunc gelu alternatim deterrima usque in medium Martii. Poſtea diutino frigore & pluvia aëris hærente inconſtantia, vix tandem arbores floruerunt Majo menſe, & gratia herbarum & graminum reviguit virore: Imber vero ſingulis menſibus decidens, ſata agrorum ut plurimum abſorpſit. Nam ſiligo & avena proventum ſuum ſatis ſunt ementitæ; multi quoque ſacro igne aduruntur.

Anno ſequenti hyems aſperrima ſex hebdomadibus continue, & valde noxia fames, ubique magna multitudine utriusque ſexus pereunte. In Hasbania ignobilis muliercula monſtrum bis gemini corporis eſt enixa, averſis vultibus & corporibus ſibi cohærens: & ante quidem erat effigies hominis integro corpore membrorumque ordine diſtincta, retro vero facies canis ſimiliter corporis & membrorum proprietate integra. Item in Bracbanto villa Neriſca, alia mulier enixa eſt quatuor
146 maſculos uno partu. In Gemblacenſi parochia, dum paterfamilias Dominica die mixturam ſegetum præ penuria famis in uſus familiæ moleret, ſubito juſta Dei indignatione arſit farina cum putoris nigredine ad exemplum poſteris, ne quid præſumant ſimiliter. (Hæc Abbas Anſelmus.) Item Henricus Imperator omnibus pene compoſitis, conſilio ſoceri ſui Regis Anglorum, totum regnum vectigale facere volens, magnum in ſe optimatum odium contraxit: cujus rei gratia, dum inferioris Rheni partes circuire parat, in Trajecto Friſiæ urbe morbo corripitur, & anno Regni ſui XIX. diem ultimum clauſit: per Coloniam Agrippinam deportatus, ac in civitate Spira juxta patrem ſuum & avum, & proavum Imperatorio cultu ſepultus. (Hæc Epiſcopus Otto *(a)*.) Unde etiam Anſelmus: Imperator Henricus Leodii Paſcha Domini celebrat: Unde Aquas contendens, morbo dracunculi, qui ſibi erat nocivus, moleſtari cœpit, propter quod & ibi aliquot dies remoratus, deinde Neumagum venit, (vel Novimagium) ſed poſtea quaſi Pentecoſten celebraturus, Ultrajectum vel Trajectum inferius venit, ſed cum per dies languor ingraveſceret, tandem feria quinta in Pentecoſte vitam cum Regno amiſit: & corpus ejus, ejectis inteſtinis, ſale reſperſum, Spiram relatum eſt. (Hæc Anſelmus.) Floruit iſtius Henrici Regis quinti tempore Otto, hujus nominis ſecundus, Comes Geldriæ & Zutphaniæ, & obiit anno Regni ejusdem ſexto, decimo quinto Kalendas Aprilis; cui ſucceſſit filius ejus Gerardus, hujus nominis primus inter Comites Geldriæ &
Brabantica. Zutphaniæ, & rexit Comitatum Annis XIX. (Hæc ex Chronicis.)

Godefridus cum Barba, Comes Lovanienſis, hujus nominis primus in recta linea Genealogiæ, quintus vero ejusdem nominis inter Duces Lotharingiæ, poſt centum & unum annos, per quos Ardennenſes Comites Ducatum Lotharingiæ tenuerunt, ſex annis annumeratis Ducatis Henrici Lymburgenſis, primus de ſtirpe Caroli hujus nominis quinti, & hæredis Franciæ, Ducatum Lotharingiæ ſuſcepit, Anno Dom. MCVII. videlicet Regni Henrici, hujus nominis quinti, anno primo, quem rexit

(a) Chron. lib. VI. c. XVI.

rexit annis XXIII. Iſte genuit quinque liberos, Godefridum, poſtea Ducem, Henricum, (qui in monaſterio Affligenienſi religionis habitum ſuſcepit, ibique cum patre quieſcit.) Aleydem, Reginam Anglorum, Henrici Regis uxorem, Idam, Comitiſſam de Clevis, & Clariſſam, quæ innupta permanſit. (Hæc ex Chronicis.) Item Anno primo Godefridi Ducis, Henricus Lymburgenſis Exdux, affectans repetere Ducatum, occupat oppidum Aquisgrani contra Godefridum Ducem, ſed hanc inſolentiam non ferens Dux Godefridus, oppidum Aquenſe cum armis irrupit: oppidanos à favore Henrici violenter exterruit: aliquos Comites & multos potentes & nobiles cepit: ipſe Henricus Lymburgenſis cum filiis ſuis vix fuga evaſit: uxorem enim ejus capere Dux indignum duxit, Comites & honoratiores eorum, quos ceperat, per conditionem ſub ſe militandi, ſibi conciliatos ad fidelitatem adduxit ſuam. (Hæc Sigibertus *(a)*.) Iſte Henricus Lymburgenſis, qui Ducatum Lotharingiæ perdidit, & filius fuit antiqui Walerani, ſocium habuit nomine Paganum, qui ſimiliter pro Ducatu Lovanienſi decertavit, ut & filius ejusdem Pagani Henricus, qui tandem filiam ſuam dedit tertio Godefrido de Lovanio, & ita diſcordia temporum quievit. (Hæc Albericus *(b)*.)

Anno Ducatus XXIII. Godefridi cum Barba, (Anno ſcil. Domini MCXXIX.) Godefridus cum Barba, Dux Lotharienſis, habuit ad Duracium prælium contra Alexandrum, Leodienſem Epiſcopum, in quo tanta ſtrages fuit, ut pedites utrinque octingenti & XXIV. perierint, exceptis his, qui fugientes in ſegetibus vel in ſylvis vulnerati perierunt, & his, qui in aquis præfocati ſunt, & item illis, qui ad ſua regreſſi, in certis horis & diebus mortui ſunt, quorum ſumma non potuit colligi. Dux tamen obtinuit victoriam. Actum eſt hoc prælium VII. Idus Auguſti quarta feria. Tandem Godefridus iſte Dux Lotharingiæ anno Principatus ſui XL. (annumeratis VII. annis Comitatus ſui) magnum patriæ ſuæ decus, vir ſuo tempore & tempori & honori ſciens ſe decenter conformare, moritur, & Affligenienſis templi ſepultura honoratur. (Hæc Chronographus.)

Anno Domini MCXXI. in Eccleſia Viceliacenſi in profeſto tranſitus B. Mariæ Magdalenæ (incertum, quo juſto Dei judicio) innumerabiles promiſcui ſexus & ætatis atque ordinis in ipſo crepuſculo noctis atque diei, Eccleſia ſubito conflagrante, combuſti ſunt.

Item Anno Domini MCXXIX. cœnobium ſancti Huberti in Arduenna, Nonis Junii primo conticinio noctis, cum omnibus appendiciis combuſtum eſt, ſalvo tamen theſauro & armario. In pago Lovanienſi, villa Gerpinas, paupercula mulier feſtiva nocte S. Michaelis hordeum moluit; unde illico panem faciens azymum coxit, quem dum frangeret ad edendum, ſanguinem & aquam elicuit, &c. Item Dominica die quarto Kal. Februarii, auditum eſt tonitru circa horam nonam, cum intrante Martio ſerenus aër arrideret, ipſo menſe mediante ſubito in nubem cogitur, & frigore riget; aquæ gelant; rura torpent; & nunc nive, nunc gelu, nunc pluvia elementa ſolvuntur: ſubſequitur magna mortalitas ovium agnorum, boum, vaccarum: ſed tandem, miſerante Deo, cuncta ad gratiam redeunt in Lithania majori. 1147

Pridie Idus Maji, feria ſecunda, Coloniæ grandis tempeſtas orta eſt; fulmen quoque ingreſſum majorem Eccleſiam S. Petri, dexterum brachium Crucifixi diſcidit. Item medio Septembri gelu valde nocivum factum eſt, in quo legumina & vineæ perierunt, & quicquid exprimi potuit, in acredinem verſum eſt. In Flandria multi fluvii ſanguinei facti ſunt, & foſſæ ſimiliter.

Item Anno Domini MCXXX. cum intrante Januario menſe gelu liqueretur, tanta inundatio nivis & pluviæ fluvios & vivaria inflavit, ut ſata proxima diluerent & excavarent; domos quoque vicinas ſubverterent, & quæque in eis reperta, perderent.

(a) ad a. 1107.
(b) ad a. 1107.

derent. Item feria tertia Paſchæ bovem cujuſdam ruſtici arantem, cereus ſudor in parochia Gemblacenſi delibavit. Item peſtilentia maxima boum, vaccarum, porcorum, aprorum, cervorum, capreorum. Item XVI. Kal. Novemb. facta ſunt fulgura & tonitrua primo conticinio noctis, prima Luna, quinta feria. Item hoc Anno plaga ignis Divini Carnutum, Lutetiam, Sueſſionem, Cameracum, Atrebatum, & alia multa loca mirabiliter pervadit, ſed mirabilius per S. Dei genitricem Mariam extinguitur: Juvenes etenim ſenes cum junioribus, virgines etiam teneræ in pedibus, in manibus, in mamillis, & quod gravius eſt, in genis exuruntur, & celeriter extinguuntur. (Hæc Anſelmus.) Item in domum vel monaſterium S. Victoris Pariſienſis, quæ erat Prioratus nigrorum monachorum S. Victoris de Maſſilia, exactis prædictis monachis, adductus eſt conventus regularium de S. Rufo de Valentia per magiſtrum Hugonem, qui dictus eſt de S. Victore, & de Regis Franciæ autoritate, & ita multiplicata religione, habet ordo iſte bene XXX. Abbatias, & plus quam octoginta Prioratus. Huc usque magiſter Hugo de S. Victore Chronicon ſuum de Romanis Pontificibus & Imperatoribus digeſſit, unde manifeſtum eſt, hoc tempore eum floruiſſe: Multa ſcripſit laude digna, quæ in armariis habentur: Dicunt eum natum eſſe de Saxonia. Item Hugo, qui ſcripſit de avium natura moraliter & allegorice, & de clauſtro animæ, & de medicina animæ, fuit de ordine Præmonſtratenſis, ut dicitur, Canonicus. Tertius Hugo, qui ſcripſit majorem Eccleſiaſticam hiſtoriam ad Comitiſſam Campaniæ Adalam, matrem Comitis Theobaldi, fuit niger monachus Floriacenſis, id eſt, de S. Benedicto ſuper Ligerim in diœceſi Aureliacenſi. (Hæc Albericus *(a)*.) Item Pyrone Eccleſia S. Furſei, & Eccleſia S. Petri in Lovanio crematur cum toto oppido.

Anno ſequenti civitas Trajectenſis inferioris pro maxima parte concrematur, ſcilicet palatium & major Eccleſia ſancti Martini, & altera ſancti Bonifacii, & tertia ſanctæ Mariæ.

Item Anno Domini MCXXXIV. quarto Nonas Auguſti Luna XXVII. meridie facta eſt eclipſis Solis fere dimidia hora, & ſtellæ viſæ ſunt in cœlo. Item in villa Namurco, dum vaccam occiſam Mango aperit, fœtus duorum capitum apparuit. (Hæc Albericus *(b)*.)

Item Anno Domini MCXXXV. lupus venenatus & inſanus, qui inter corpus ſuum tres colubros habebat vivos, conſuetas latebras linquens, rura petiit, & innumeram multitudinem porcorum, ovium, canum & armentorum morſu venenato extinxit; poſtea vaſto impetu homines invadens, plus quam XII. morſu ſuo infecit: quorum quatuor miſera morte defuncti ſunt, qui ante obitum ſuum nullum liquorem videre vel guſtare potuerunt. Sed tandem à quatuor viris fortiſſimis comprehenſus lupus & eviſceratus fidem malitiæ ſuæ de colubris patefecit. Item Calend. Octobr. intempeſto noctis ſilentio motus magnus factus eſt in mari, ita ut
148 littora ſua præteriret, & tamen in ſe iterum reſideret: Sequente vero nocte, primo crepuſculo cum omni impetu terminos egrediens, omnia circumquaque, id eſt, villas, caſtella, eccleſias ita peſſumdedit, ut tres Comitatus, id eſt, Walecras & Wales & Bebrant cum homine & pecore penitus exterminaret.

Item Anno ſequenti in civitate Tornaco natus eſt agnus unius corporis, & duorum capitum, quatuor aurium, quatuor oculorum, octo pedum. In villa, quæ dicitur Bravia, menſe Aprili natus eſt infantulus carens collo & capite, ocellos habens in ſpatulis.

Item Anno Domini MCXXXVII. Cœnobium S. Wedaſti Attrebatenſis concrematur cum clauſtro & officinis & magna oppidi parte; & monaſterium S. Dionyſii in Beokoroth comburitur cum clauſtro & omnibus appendiciis & oppido; nec meminit aliquis noſtra ætate tot villas, tot civitates, tot caſtra, oppida vel municipia concre-

(a) ad a. 1130.
(b) ad a. 1133.

concremata fortuito igne, quot in hujus anni ſpatio combuſta eſſe referuntur. (Huc uſque Anſelmus.) Anſelmus, octavus Abbas Gemblacenſis cœnobii, hoc Anno obiit, qui adhuc vivens, etſi corpore invalidus, tamen erga Dei cultum & ſcripturarum exercitium erat ſtrenuus, & Chronicam à fine Chronici à Sigiberto venerabili Gemblacenſis Eccleſiæ monacho deſcriptam ad hunc uſque annum perduxit, & viſa, vel à fidelibus relatoribus audita, poſterorum notitiæ dereliquit.

Defuncto Burchardo Præſule, Godebaldus iſte, natione Friſo, XXIV. cathedratus eſt Trajectenſis Epiſcopus, vir manſuetus, prudens, & religionis amator præcipuus: cœpit autem An. Dom. MCXII. Pontificatus Paſchalis Papæ, hujus nominis ſecundi, anno XIII. præfuit annis XV. Iſte anno Præſulatus ſui decimo (qui fuit annus Salutis MCXXI.) ſuperædificavit in paluſtri ſolitudine de Oesbroeth cœnobium monachorum & monialium in honorem beatæ Mariæ perpetuæ virginis, & ſancti Laurentii pretioſi martyris; quod monaſterium propter arctam religionis obſervantiam dicebatur olim carcer Ordinis: ibidem enim congregatio maxima fuit, & rigor monaſticæ diſciplinæ ſecundum regulam B. Benedicti diſtrictiſſime pullulavit. Iſte etiam Epiſcopus regulares Canonicos, habitantes in Middelborch apud Walacriam, propter inordinatam eorum converſationem expulit, & religioſos monachos ordinis Præmonſtratenſis de cœnobio ſancti Michaëlis Antwerpienſis illuc attulit. Item iſtis etiam temporibus Remis generale Concilium celebratum eſt, ubi de multis utilitatibus Eccleſiæ definitum eſt. Godebaldus autem Epiſcopus per vicinos Coepiſcopos, diebus illis ægrotans, cauſam abſentiæ ſuæ Domino Papæ literis ſcripſit, quin imò ſanctitatem ſummi Pontificis humiliter exoravit, ut, pro reverentia ſanctæ Eccleſiæ Trajectenſis, ſibi ſuiſque ſucceſſoribus indulgeret uſum Pontificalis Infulæ, quo prædeceſſores ſui caruerant longo tempore. Calixtus autem Apoſtolicus, hujus nominis ſecundus, prædilecti ſui Godebaldi Præſulis deſideratam epiſtolam gratanter accepit, & pro mutuæ dilectionis affectu ſupplicationem clementer admiſit: cauſa vero ſufficienter exprimitur in vita S. Bonifacii, quare Trajectenſes Epiſcopi non fuerint hactenus infulati. Tandem hic venerabilis Godebaldus Epiſcopus morbo gravatus, in Oesbroeth habitum ſacræ religionis accepit, poſtquam Trajectenſem Eccleſiam annis XV. in pace rexiſſet; qui deinde pridie Idus Novembris defunctus, ac in eodem monaſterio ſatis honorifice tumulatus eſt. Iſte venerabilis Epiſcopus præbendam ſuam in Eccleſia Trajectenſi, ejuſdem Eccleſiæ Decano cum omni Prioratus ſui conſilio perpetuo locavit, volens laborem, quem pro Epiſcopo pro tempore habet, temporali conſolatione ſublevare. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) *Trajectenſis.*

Gelaſius, hujus nominis ſecundus, natione Campanus, de civitate Cajeta, cœpit An. Dom. MCXVIII. (in quibuſdam vero Chronicis ſcribitur XIX.) ſedit anno uno, diebus V. vacavit Sedes diebus XXIV. prius dictus Joannes, Romanæ Eccleſiæ Cancellarius. Iſte propter Imperatorem Henricum cum Cardinalibus Cajetam ſeceſſit, & inde cum per mare pergeret in Franciam, veniens Cluniacum in Burgundia, ibi mortuus eſt & ſepultus. (Hæc Bernardus.) Unde etiam Anſelmus Abbas: Paſchalis Papa (inquit) moritur, ſuccedit Joannes Cajetanus, qui & Gelaſium ſe nominat: cum vero Henricus Imperator tunc temporis agens in Italia, Romam tenderet ad eligendum Papam, Joannes præſentiam ejus veritus, jam electus & ordinatus, ſeceſſit Capuam. At Imperator, quia electioni non interfuerat, ordinationi non conſenſit, ſed aliquibus Romanorum annuentibus, Hiſpanum quendam, Burdinum nomine, ſatis bonum clericum, ſuperordinari fecit. Joannes interim tranſiens ad Gallias, per Burgundiam & Gothiam, quæ provincia ſancti Ægidii dicitur, agit Synodales cauſas. (Hæc qui ſupra.) Schiſma XVIII. Eccleſiæ fuit hoc tempore, quia Benedictus quidam favore Imperatoris evexit ſe contra Gelaſium, & etiam contra Calixtum conſequenter, ſed miſerabiliter periit, &, qui juſte electi fuerunt, obtinuerunt more ſolito. (Hæc Collector faſciculi temporum.) *Romana.* 149

Calixtus ſecundus, natione Burgundus, cœpit Anno Domini MCXIX. (in quibuſdam

busdam vero Chronicis ſcribitur XX.) Sedit annis quinque, menſibus decem, diebus tredecim; vacavit ſedes diebus quinque. (Hæc Bernardus.) Unde etiam Anſelmus: Joannes Cajetanus, qui & Gelaſius Papa, Cluniaci moritur & ſepelitur; & conſenſu omnium Epiſcoporum, tam Germaniæ quam Galliæ, cum Romanis habito, Dominus Guido, Germanus frater Stephani, Comitis Burgundiæ, Viennenſis Archiepiſcopus, in Papam eligitur, & Calixtus vocatur, & deſignatus Cluniaci benedicitur, quia in illa diſſenſione, in qua Henricus Imperator Paſchalem Papam Romæ ceperat, iſte fortiter pro Eccleſia ſtetit, quod jam innotuerat omnibus, & idcirco in ejus electionem citius tranſivit omnium conſenſus. Unde Albericus *(a)*: Poſtea mediante Octobri menſe, Rhemis Synodum congregans, multos in utroque Regno Epiſcopos conſecrat, inter quos etiam Dominus Fredericus, Leodienſis Epiſcopus, ungitur. Interim Henricus Imperator Ynoſium venit, & dum pro reconciliatione Regni & Sacerdotii legatio nunc à Rege ad Papam vadit, nunc à Papa ad Regem viciſſim redit, diſſenſu quorundam invidorum lux pacis turbatur, & Imperator cum ſibi faventibus excommunicatur. Unde Epiſcopus Otto *(b)*: Sententia Anathematis à Calixto, qui Paſchali & Gelaſio ſucceſſit, ſuadente Alberto Maguntino, Friderico Colonienſi, Conrado Juvanienſi, in Henricum Imperatorem datur, iterumque ſchiſmate renovato, totum Imperium perturbatur. Ipſe autem Imperator procinctum interea contra urbem movens, Burdinum Hiſpanum Epiſcopum Romani ſedi violenter impoſuit: qui Burdinus non multo poſt apud Sutrium, recedente Imperatore, à Romanis captus apud Clavam cuſtodiæ mancipatur. (Hæc ille.) Iſte Calixtus Papa Idibus Junii, anno Pontificatus ſui primo, celebravit Concilium Tboloſæ, una cum Cardinalibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus Provinciæ Gotbiæ, Gaſconiæ, Hiſpaniæ & citerioris Britanniæ, in quo Concilio inter cætera, quæ ibi geſta ſunt, fuêre damnati hæretici, & depulſi ab Eccleſia omnes, qui religionis ſpecimen diſſimulantes, Dominici corporis & ſanguinis Sacramentum, Báptiſmum parvulorum, Sacerdotium, & omnes Eccleſiaſticos ordines, & legitimarum damnabant fœdera nuptiarum; Primitiæ quoque & decimæ & oblationes & cœmeteria, domus etiam & bona cætera deficientis Epiſcopi & clericorum fuerunt Principibus & aliis laicis ſub pœna ſacrilegii interdicta. Iſte Calixtus Papa, cum per provinciam Lombardiam & Tuſciam Romam rediret, ubique ſolemniter & cum gaudio eſt receptus. Burdinus vero, qui per Henricum Imperatorem Papa fuerat factus, audito adventu Papæ, in Sutrium ſe recepit, quem obſeſſum Papa cum Romanis cum cepiſſet, poſitum in Camelo verſa facie ad tergum habens caudam cameli pro freno, ante ſe ad urbem ducebat, & poſt in arcem Furnonis intruſit. (Hæc Bernardus.) Unde etiam Anſelmus: Burdinus Pſeudo-Papa Sutrii poſitus, dum peregrinos Romam euntes & redeuntes turbat & deprædatur, tandem ut viliſſimus Apoſtata capitur, & in monachum tondetur. Dominus vero Calixtus Papa Romam proficiſcens, ab omni Senatu & populari turba glorioſe excipitur, & in ſede Apoſtolica confirmatur. (Hæc ille.)

Item circa hoc tempus, ſcilicet Anno Domini MCXX. cœpit Præmonſtratenſis ordo in Laudunenſi diœceſi, ſub Patre Norberto, qui fuit Colonienſis diœceſis: ſicut & Bruno ordinem Carthuſienſem incepit, ut patet ſupra: & anno ſequenti fundatum eſt monaſterium Floreffienſe, tertium in ordine Præmonſtratenſi. Apud Nivigellam puella per annum vexata adducitur coram Norberto, & ipſa ſuper eam Evangelia multiplicat, Dœmon vero cantica canticorum à principio uſque ad finem per os puellæ recitat, & poſt à verbo ad verbum interpretatur Romana lingua, & deinde in Theutonica totum exprimit. Sed viro Dei acrius inſtante, ut exeat, petit licentiam intrandi in monachum aſtantem, & non exiturum ſe tota illa die di-
150 cit, & ſic coram populo cum eo contendit. Sacerdos vero impranſus permanet,

(a) ad a. 1118.
(b) Chron. lib. VII. c. XV.

manet, noctem orationem continuat: mane, præſente puella, Miſſam celebrat, Dæmon exit.

Anno Pontificatus Calixti quarto, XIX. Kal. Octobr. Henricus Imperator Domino Apoſtolico reconciliatus eſt, & libere reſignavit electiones & inveſtituras Epiſcoporum, &, ut per ſummum Pontificem deinceps fieret, ſponte conſenſit: ita tamen, ut Epiſcopi Theutoniæ Regni regalia ab Imperatore reciperent, ratione quorum Regi Theutoniæ debitam reverentiam exhiberent, & honorem: quam reſignationem recepit Epiſcopus Oſtienſis, Apoſtolicæ ſedis Legatus, Wormatiæ coram Principibus Regni, & Imperatorem auctoritate ſedis ejuſdem à ſententia excommunicationis abſolvit. (Hæc Gobelinus *(a)*.) Ex hinc Eccleſia libertati ad plenum reſtituta, paceque ad integrum reformata, in magnum montem creviſſe ſub Calixto Papa ſecundo invenitur: Unde de ipſo Romæ ſcriptum eſt:

Ecce Calixtus bonor Patriæ, decus Imperiale,
Burdinum nequam damnat, pacemque reformat.

(Hæc Epiſcopus Otto *(b)*.) Unde etiam Guido: Per idem (ait) tempus inter Calixtum Papam & Imperatorem Henricum quartum pax reformata eſt, & ſchiſma ſopitum, quod à tempore Gregorii ſeptimi, uſque ad tempora Domini Urbani Papæ, Paſchalis quoque & Gelaſii ſucceſſorum ejus, quaſi per triginta annos Eccleſiam inceſſanter fatigaverat.

Anno quarto Calixti Papæ Patriarcha Indorum Joannes Conſtantinopolim ad ſuſcipiendum Pallium venit, unius anni ſpatio in itinere conſumpto: illius ſcilicet Indiæ, quæ ultima finem facit. Papa Calixtus pro concordia Romani & Græci Regis Conſtantinopolim legatos miſerat, quibus Patriarcha Joannes per interpretem (qui à Græcis Drogemannus dicitur) collocutus, intellexit, totius orbis Romam caput eſſe, & cum eis Romam venit; qui de patria ſua requiſitus, in præſentia Papæ & Cardinalium per interpretem dixit: Civitas, cui Domino dante, præſidemus, Ulna vocatur, &c. ut habetur in geſtis Apoſtoli Thomæ. Poſtea Calixtus Papa Compoſtellanum Epiſcopum, pro reverentia corporis beati Jacobi, quod ibi quieſcit, Archiepiſcopum conſtituit, ſubjiciens ei totam Emeritanam provinciam. Idem Calixtus Papa fecit libellum de miraculis S. Jacobi, & ſtatuit hiſtoriam ſancti Caroli deſcriptam à beato Turpino, Remenſi Archiepiſcopo, eſſe authenticam. (Hæc ex Chronicis)

Anno Domini MCXXIV. 15. Kal. Aprilis, præſidente Calixto Papa, celebrata eſt magna Synodus Romæ diverſarum Provinciarum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum & Abbatum complurium, in qua Synodo inter cætera geſta, decernente Synodo, omnes ordinationes, quæ à Burdino Hæreſiarcha, poſtquam à Romana Eccleſia eſt damnatus, & quæcunque etiam, quæ à Pſeudo Epiſcopis per eum poſtea ordinatis factæ ſunt, fuerunt irritæ judicatæ. Tandem hic Papa Calixtus Romæ obiit, & in Eccleſia Lateranenſi tumulatur. (Hæc Bernardus.)

Defuncto igitur Domino Oberto Leodienſi, magna eſt orta diſſenſio de eligendo: Dux vero Godefridus Lovanienſis & alii nobiles Alexandrum Archidiaconum & ſacriſtam ſeorſum trahunt, aperientes ei, quod cum eo conſentirent. Sic igitur ille baculum & annulum arripuit, & Henricum Imperatorem cum dictis nobilibus adiit, & ab eo jam excommunicato à Papa inveſtituram accepit: Sed reverſus Leodium, à duabus tantum congregationibus, quarum Præpoſitus fuit, ſuſcipitur: De hoc prophetavit quidam eremita hiſpidus ignotus, qui poſt inquiſitus, amplius inveniri non potuit. Venit vero ad Franconem, civem boneſtum, qui poſt monachus factus eſt, dicens: Audi verbum Domini. Is, qui pro Epiſcopo ſe habet, irritus, non coronabitur, neque ſtabilietur: Elegit ſibi Deus alium, qui parvo tempore erit Epiſcopus, multas tribulationes paſſurus pro fide & religione *Leodienſis.*

X 3 Eccle-

(a) ≈t. VI. c. LVIII.
(b) Chron. lib. VII. c. XVI.

Eccleſiaſtica, ſed multa poſt obitum mira per eum Dominus operabitur, ut appa-
reat coronatus patenter in cœlis: Succedet ei vir ſummæ nobilitatis & poteſtatis, qui
ab initio proſperabitur & formidabitur, ſed ſenſim deficiet & in fine vilipendetur:
Tertius autem .... perdoctus ordinabitur Epiſcopus, tamen non morietur.
De quibus verbis ne unum quidem cecidit ſuper terram. Fridericus, Colonienſis
Archiepiſcopus, authoritate mandat, ne ſuſcipiatur Alexander ſic electus. Poſt-
modum vero Dominus Fridericus, majoris Eccleſiæ Præpoſitus, frater Comitis Na-
1151 murcenſis, concorditer à Canonicis electus, Rhemis in Synodo CCC. & eo amplius
Epiſcoporum à Calixto Papa, Anno Domini MCXX. Anno Pontificatus ejuſdem Ca-
lixti primo, confirmatur, & ſic Fridericus nudis pedibus Leodium revertitur, &
cum maximo gaudio recipitur, Alexandro Rhemis reprobato. Sed tamen ſecuta
eſt in Epiſcopatu perturbatio, & perſecutio in Clericos & Monachos. Una pars
dicebatur Alexandrina: altera Friderici. Et quidem Alexandri partes juvabant Dux
Lovanii Godefridus, & pene tota familia Eccleſiæ cum ſuis viribus, & plurimi no-
biles. Friderici vero partes tuebantur frater ejus Godefridus, Dux Namurcenſis,
Dux de Lymborch, & Abbates & Clerus quam plurimus. Alexander igitur eje-
ctus ex caſtellis & civitate, poſtquam caſu caſtrum Hoyenſe occupavit, obſidetur,
aſſultus fit oppido Hoyenſi; & licet Godefridus, Dux Lovanienſis, & Dux Duracen-
ſis exercitu eum vellent liberare, tamen turpiter fugerunt. Tandem Alexander re-
ſiſtere non valens, & promiſſa emendatione, abſolutus publice Leodii ab Epiſcopo
Friderico, & deinde domi ſedens invitus ſiluit. Cum igitur omnia pacata eſſent in
Epiſcopatu Leodienſi, Anno ſecundo Epiſcopatus ſui obiit Fredericus ſecundo
Kalend. Julii, ſepultus in Eccleſia ſancti Lamberti, & multis claruit poſt mortem
miraculis: & vacavit ſedes Leodienſis quaſi biennio. Vitam iſtius Epiſcopi Fride-
rici ſcripſit luculento ſermone Dominus Reinerus, Monachus ſancti Laurentii Leo-
dienſis, vir magnæ ſcientiæ, qui & multa alia opuſcula compoſuit. (Hæc ex Chro-
nicis Leodienſibus.)

Syriaca. Defuncto Balduino, ſecundo Rege Jeruſalem, fratre Godefridi, Ducis Lotha-
ringorum & primi Regis Jeroſolymitarum, tertius regnat Balduinus, filius Hugo-
nis, Comitis de Nitaſta, annis undecim. Cœpit autem regnare Anno Domini
MCXX. Imperii Henrici, hujus nominis quinti, Anno decimo quarto. (Hæc Anſel-
mus.) Matthæus Florentinus ita dicit: Poſt mortem primi Balduini apud Jeroſoly-
mam regnavit Balduinus ſecundus, ex noſtris Rex tertius, Annis XIII. Cœpit au-
tem Anno Domini MCXVIII. Imperii Henrici, hujus nominis quinti, anno XI. &
concordat Jacobus de Vitriaco, ita dicens: Balduino ſucceſſit ſecundus Latinorum
Rex Jeroſolymorum Balduinus de Burgo, conſanguineus ejus, qui ſecundo Regni
ſui anno cum ſeptingentis equitibus congreſſus eſt cum Gazi, (alias Gari,) Princi-
pe Turcarum potentiſſimo; qui Gazi innumeram Turcarum multitudinem ſecum
habens, victus in prælio, cæſis ex ſuis quatuor millibus, multis autem vinculo
mancipatis, cum reliquis fugæ præſidio vix evaſit; In ſecundo autem prælio Re-
gem Damaſcenum ſuperavit, habens ſecum mille centum equites, peditum vero
duo millia, cum hoſtes equitum quindecim millia haberent: ex quibus duobus
millibus interemptis, multis captis, pluribus autem vulneratis, alii cum Principe
ſuo terga dederunt: de noſtris autem viginti quatuor ceciderunt. In tertio bello
Rex Aſcalonitas cum Ægyptiis, qui ad eorum venerunt ſubſidium, in bello pro-
ſtravit. In quarto conflictu Doldequium Damaſci Regem contrivit in bello duo-
bus millibus ex hoſtibus interemptis, ubi de noſtris equitibus viginti quatuor, &
de peditibus octoginta ceciderunt: Regnavit autem annis tredecim, & mortuus eſt.
Item Guido: Jeroſolymæ die feſto, qui dicitur in Ramiſpalmarum, cum populus
univerſus in vallem Joſaphat cum proceſſione tantæ ſolemnitati debitæ conveniſſet,
Balduini Regis corpus, qui rediens ab Ægypto, in via deceſſerat, multa proſe-
quente militia deducitur, & ab una parte funus infertur, ab altera cum ingenti co-
mitatu Balduinus de Burgo in Gallia Comes Edeſſanus ingreditur: qui defuncti Re-
gis con-

gis conſanguineus, Rege juxta fratrem ſuum, nobiliſſimum Ducem ac Regem Jeroſolymæ Dominum Godefridum, ſepulturæ Regiæ tradito, fit ſucceſſor ejus in Regno. Comes autem Boloníenſis Euſtachius, defunctorum Ducis & Regis germanus, ad Regni Jeroſolymitani moderamen per quosdam ejusdem Regni nobiles ſollicitatus, cum usque in Apuliam jam veniſſet, audito, quod in Regno hæreditario jure ſibi debito Comes Edeſſanus conſanguineus ſuus ſucceſſiſſet, cum à duobus germanis transfretare, &, quod factum erat, in irritum revocare ſuaderetur, digna tanto Principe voce reſpondit: Nunquam illam terram ſe bello implicaturum, in qua Chriſtus nos Deo reconciliaſſet per ſanguinem ſuum. (Hæc qui ſupra.)

Balduinus Rex Anno Regni ſui quinto à Saracenis capitur, qua de re mente excedentes, undique verſum ad ſexaginta millia conglomerantur, ut Chriſtianos à finibus ſuis exterminent, & Aſcalonæ impedimenta ſua relinquunt, ſcilicet, uxores, ſoboles & victualia. Chriſtiani in arcto poſiti, nihil ſpei, niſi in Deum habentes, exemplo Ninivitarum utrique ſexui jejunium indicunt: pueris etiam infantibus lactentibus, & univerſo quoque pecori pabula negantur: dies pugnæ indicitur, procedunt Chriſtiani cum militibus & peditibus vix ad tria millia æſtimati: Principes gradiuntur in fronte, ſcilicet Patriarcha, pro vexillo geſtans crucem Chriſti, Abbas olim Cluniacenſis Pontius, præferens lanceam transfixam in latere Chriſti, Epiſcopus Bethleemites ferens in pixide lac ſanctæ Mariæ, perpetuæ virginis: Sarraceni quaquaverſum ex omni latere in orbem circumcingunt Chriſtianos, ne quis poſſit evadere. Dum igitur ita in procinctu hærent Chriſtiani, vident, Deo ſibi auſpice, ſplendorem ſciſſo aëre ſuper paganos ſubito cecidiſſe, non proſperum, ſed ſatis nocivum: quamvis hunc ipſi Sarraceni non viderent. Illico enim omni virium robore enervati, paſſim fugientes cæduntur, non ſolum à viris, ſed etiam à pueris & fœminis, ut in eo bello ſeptem millia perirent, & in aquis quinque millia ſubmergerentur. Omnes igitur Chriſtiani incolumes reverſi, ſummum & dulce Epinicion canunt Deo in Excelſis. (Hæc Anſelmus.) Item Guido dicit: Exercitum innumerabilem Ægyptii Caliphæ mirabili virtute proſternunt Jeroſolymitæ, dum Rex Abalac Turcarum potentiſſimus per inſidias captus detinetur. 152

Anno ejusdem Balduini ſexto, Tyrus Hebræa lingua Sor dicta, urbs maxima Phœniciæ & antiqua in corde maris ſita, Sydoniorum Colonia; negotiatio maris, emporium totius orbis, vaticinio Prophetarum celebrata, & carminibus Poëtarum inclyta, olim quidem inſula, ſed à Nabugodonoſor, vel ab Alexandro, propter expugnationem, multis in parvo freto aggeribus comportatis, terra continens facta, pridem à Nabugodonoſor expugnata, & partim capta, ſed poſtea ab Alexandro penitus usque ad ſolum diruta & deſtructa, ſed juxta Prophetas poſt ſeptuaginta annos reædificata & in antiquum ſtatum reſtituta, noſtris modo temporibus in fine mundi à Chriſtianis terra marique obſeſſa capitur, & Chriſti imperio ſubjugatur. (Hæc Anſelmus.)

Anno ſequenti Rex Jeruſalem Balduinus, data redemptione à Saracenis dimittitur; Unde Guido: Rex data pecunia ſolutus à vinculis, Turcarum Satrapam Salſequium multis ſuorum proſtratis millibus, fugat, & Damaſcenum Principem Doldequium.

Anno Regni Balduini octavo in Syria exercitus Dei bis congreſſus eſt cum Saracenis. In primo prælio de Paganis ceciderunt duo millia quingenti, ſed de Chriſtianis ſolummodo quindecim: In ſecundo autem non incruentam victoriam habuerunt Chriſtiani, ſed quamvis plurima pars eorum obiret, tamen auxilio Dei reintegrati, absque numero hoſtes contriverunt & vicerunt. Tandem Balduinus Rex Jeruſalem moritur. (Hæc Anſelmus.)

Poſt obitum Florentii Craſſi, Theodericus filius ejus, hujus nominis ſextus, nonus Hollandiæ Comes efficitur. Cœpit autem Anno Dom. MCXXI. Imperii vero Henrici, hujus nominis quinti inter Reges, & quarti inter Imperatores, *Hollandiæ.*

res, anno XV. & rexit Comitatum annis XXXVI. Duxit in uxorem Sophiam, filiam Ottonis de Rimegghen, Comitis Palatini, ex qua genuit Florentium ſuccedentem Hollandiæ Principem, Ottonem de Benthem Comitem, Balduinum Pontificem, Theodericum Præpoſitum, Peregrinum Præſidem, Sophiam Abbatiſſam, Hadewigim ſanctimonialem, & Petronillam pulcherrimam Domicellam.

Imperialia. Anno Comitatus iſtius Theoderici ſexto, Imperator Henricus hujus nominis quintus, apud Trajectum ægrotans diſceſſit à valle præſentis miſeriæ: cujus inteſtina recondita ſunt in medio chori majoris Eccleſiæ eodem tumulo ſolennis loci, quo pridem inhumata ſunt viſcera Conradi, Cæſaris hujus nominis ſecundi, atavi ejus glorioſi. Poſt quem Lotharius, Dux Saxoniæ egregius, avunculus Theodorici, Comitis Hollandiæ, per Principes ibi electus eſt, qui dehinc in throno Regio laudabiliter exaltatus fuit: Iſte Lotharius abſtulit Comitatus de Oeſtergem & Weſtergem ab Eccleſia Trajectenſi, quos ſecundum antiqua privilegia concorporavit cum Comitatu Hollandiæ.

153 Anno Comitatus iſtius Theodorici octavo, ipſe parentem ſuum in Hammert occiſum ulciſci deſiderans, Hermanno, Comiti de Kuye, & Godefrido, Comiti de Aernsberch, ubique terrarum hoſtiles tetendit inſidias, ita, ut nullo pacificatore mediante poſſent obtinere inducias. Andreas autem Epiſcopus per continuam interpellationem demum intercepit antiquam altercationis invidiam, & per hunc modum inter utramque partem firmam elaboravit amicitiam, ut Hermannus patruus ſuus pro anima Florentii Comitis monaſterium conſtrueret, & etiam per competentes prædiorum poſſeſſiones dotaret. Eodem igitur anno fundatum eſt monaſterium in inſula B. Mariæ virginis, & allati ſunt eò monachi de Lauduno ordinis Præmonſtratenſis, qui ſub monaſtica diſciplina Deo devote ſervirent, & pro anima Florentii Comitis ſanctis precibus orarent; Tandem Theodericus Comes anno Comitatus ſui XXXVI. Nonis Auguſti in pace quievit, ſepultus in Egmunda. Sophia vero, veneranda Comitiſſa, in orationibus, eleemoſynis & jejuniis indefeſſa, veraciter fuit ſancta, per quam Deus operatus eſt miracula etiam in ipſius vita. Nam hæc diva matrona viam peregrinationis ad ſanctum Jacobum ſemel arripuit, & per caſum infortunii clam in latrones incidit, qui eandem tota vi occidere, & clenodia ejus violenter abſtrahere conabantur: ſed hi prædones, Deo judicante, meritis beati Jacobi, immobiles ſteterunt, nihil adverſitatis quomodolibet inferre valentes, ac eandem virtute divina munitam attingere formidantes; quo viſo miraculo, prædicti nequam demum gementes poſtulaverunt ab ea veniam; pro quorum abſolutione prædicta matrona exoravit ob omnipotentis Dei miſericordiam. Iſta Deo dilecta fœmina jam tertio Jeroſolymam profecta eſt, quæ ibidem ſexto Kalend. Octob. in Domino feliciter obdormiens, ad hoſpitale Theutonicorum in Jeruſalem tumulata fuit. (Hæc ex Chronicis Hollandiæ.)

Leodienſia. Venerabilis Albero, hujus nominis primus, frater Ducis Godefridi Lovanienſis, ex parte matris, ex clero ſancti Stephani Metenſis, electus Leodienſium ordinatur Epiſcopus XXVIII. Tungrenſium vero LVII. Anno Domini MCXXIII. Pontificatus Calixti Papæ, hujus nominis ſecundi, Anno quinto; præfuit annis ſex. Alexander vero prædictus privatus & quietus vivebat, contentus prioribus honoribus. Maxima pax Leodienſium hoc tempore fuit, unde de nocte dicitur orare ſolitus hic Epiſcopus pro grege ſibi commiſſo ante fores diverſarum Eccleſiarum, ubi ſemel audit mulierem flentem mortem mariti ſui, & præſertim propter mortuum maritum culcitram ſuam auferri ab Epiſcopo. Quapropter Epiſcopus iſte anno Pontificatus ſui tertio, primus omnium inter prædeceſſores ſuos juri ſuo vel ſervituti (quæ dicitur, mortua manus) quæ adhuc in quibuſdam partibus Dominis temporalibus à ſuis ſubditis exhibetur, ex ſuperaffluentia miſericordiæ ſibi innatæ, in tota terra Epiſcopatus Leodienſis renunciavit, & hanc abuſionem ſuſtulit: quæ quidem ſervitus conditioni humanæ, quam liberam in exordio Deus condidit, penitus adverſatur. In eo vero conſiſtebat jus, ut quandocunque aliquis paterfamilias, qui hanc

hanc debuit ſervitutem, moreretur, in ſignum ſervitutis præteritæ, optimum pignus, vel jocale, quod in ipſius domo reperiri contigerit, à Dominis exigeretur: ſin autem nihil eſſet, ut tum defuncti dextera manus abſciſſa Dominis offerretur. Iſte Albero ædificavit monaſterium in caſtello Cornelii montis, ordinis Præmonſtratenſis: Eccleſiam etiam conſtruxit in cœmeterio S. Dionyſii in honorem S. Aldegudis virginis, & in clauſtro ſancti Petri Eccleſiam ſanctorum Clementis & Trudonis: in Eccleſia etiam ſancti Ægidii in monte publico Canonicos regulares inſtituit, & eis multa bona tribuit, quæ Eccleſia incœpta fuit tempore Nothgeri, XXVII. Leodienſis Epiſcopi, per Gundrannum joculatorem & mimum, qui relictis vanitatibus ſæculi, elegit in illo nemore vitam eremiticam, & quia tranſitus periculoſus erat, ibi ideo hoſpitalitatem exercebat. Habebat vero urſum, qui attrahebat lapides pro Eccleſiæ ædificio: Leodienſes mirantes cum urſo lapides trahi, quidam ex ipſis ſæculum relinquentes, cum eo ibi regulariter vixerunt. Primus eorum Prior, quondam Decanus S. Petri Leodienſis: poſt primus Abbas fuit Aſſo, qui ibidem ſunt ſepulti. Ad quam Eccleſiam ſingulis annis veniunt Mimi Epiſcopatus Leodienſis proceſſionaliter cum candela & oblationibus feria quarta poſt nativitatem Joannis Baptiſtæ, ob reverentiam Gundranni, quem ad ſæculum reducere voluerunt: qui obiit quinto Kal. Aprilis: fratres autem ejus cum cruce obviant uſque ad porticum Eccleſiæ. 1154 Iſte Albero ſolemnitatem beatæ Mariæ Magdalenæ in Synodo Leodienſi, tam à clero, quam à populo celebrari, inſtituit, quia diebus illis quidam presbyter, Boſo nomine, oratorium in nomine ipſius conſtruxerat in monte caſtri prope Trajectum, ubi miracula multa per eum fiebant. Obiit Albero in circumciſione Chriſti, ſepultus in Eccleſia S. Ægidii publici montis. (Hæc ex Chronicis Leodienſibus.)

Trevirenſis. Poſt diſceſſum vero venerabilis Brunonis, Archiepiſcopi Trevirenſis, Godefridus, majoris Eccleſiæ Decanus, in Epiſcopatu ſucceſſit, Anno Dom. MCXXIV. Pontificatus Calixti, hujus nominis ſecundi, anno ſexto: qui de Leodienſi parochia extitit oriundus. Sed Arnoldum conſanguineum ſuum, & majoris Eccleſiæ, (domus videlicet B. Petri) Præpoſitum, virum religioſum & morum honeſtate præclarum (qui Eccleſiam in honorem S. Crucis juxta albam portam ſitam conſtituit) Treverim ſecutus, ab Everhardo, Treverorum Archiepiſcopo, clericus fuit deſignatus, & ſicut & anteceſſor ejus (prædictus inquam Præpoſitus) morum dignitate & animi liberalitate inſignis, primo à Treverenſibus (clero & populo) dilectus, & ab Epiſcopis ejuſdem civitatis, Egilberto & Brunone, multis Eccleſiaſticis honoribus ditatus, ad ultimum decedente Domino Brunone, ſicut prædiximus, in Epiſcopum eſt ſublimatus. Peracto vero anno Epiſcopatus ſui, inſurgentibus contra eum quibuſdam de clericis ſuis & introitum ipſius calumniantibus (quorum calumnia juſta vel injuſta fuerit, Deus ſcit, ego neſcio) tandem ad hoc cauſa eſt perducta, ut ſentiens ſuam infirmitatem ad onus non ſufficere, (jam enim ad decrepitam venerat ætatem) videns etiam, eo nomine in Eccleſia fraternam ſcindi charitatem: quibuſdam ſibi adhærentibus, aliis reſiſtentibus, ne cauſa eſſet ſchiſmatis, circa finem tertii anni ab Epiſcopatu ſe abdicavit. Obtinuit autem ſedem annis duobus, menſibus quinque, diebus undecim: ſupervixit autem poſtea annum unum, menſem unum, dies ſex, obiitque XVIII. Kal. Decemb. feria quinta, hora noctis tertia, quem ſepelivit ſucceſſor ejus in Baſilica S. Petri majoris Eccleſiæ ſub arcu, qui eſt ad meridialem plagam. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Romana. Honorius ſecundus, patria Bononienſis, qui prius Lambertus vocabatur, & erat Epiſcopus Oſtienſis, cœpit An. Dom. MCXXV. ſedit annis quinque, menſibus duobus, diebus octo. Papa factus, deſcendit in Apuliam, à Baronibus vocatus, ut eam, quia juris B. Petri erat, tueretur à Comite Rogerio Siculo: ſed cum Papa vidiſſet infidelitatem Baronum, ſaniori conſilio habito, Rogerium ſuſcepit in gratiam, & facto homagio & fidelitate recepta ac firmitate, ipſum de Ducatu Apuliæ inveſtivit, qui fuit Rex Siciliæ, & magna poſt pro fide fecit. Papa per Legatum

Cardinalem duos Patriarchas, ſcilicet Aquilegienſem & Venetum, qui & Gradenſis nuncupatur, depoſuit, quia invenit ipſos ſchiſmaticis favorabiles extitiſſe. (Hæc Bernardus.)

Anno Pontificatus Honorii quarto, qui fuit annus ſalutis MCXXVIII. ſub Stephano, Patriarcha Jeroſolymitano, ordo Militiæ templi incœpit in Jeruſalem, & dicti ſunt Milites templi, quia in porticu templi ſedem ſibi ordinis ſtatuerunt. Inceptus vero eſt ordo à principio ſub anno Domini MCXIX. ſub Balduino, Rege Jeruſalem hujus nominis primo, per Hugonem de Paganis, & Gaufridum de ſancto Aldemano, viros venerabiles, & quoſdam alios usque ad novem, qui fuerunt primi inſtitutores, qui ſe poſtea aſtrinxerunt voto ſolemni, & profeſſione in manu Patriarchæ prædicti, ut peregrinos Chriſtianos, ad ſepulchrum Domini venientes, defenderent à latronibus, & vias publicas cuſtodirent, more Canonicorum regularium in obedientia & caſtitate, & ſine proprio viventes; militantes vero æterno ac ſummo Regi, Domino Jeſu Chriſto, datusque eſt eis poſt albus habitus ſine cruce, & ſimul regula, quam ſanctus Bernardus conſcripſit, rogatu illorum militum, qui primi fuerunt & Ludovici Regis Franciæ, & Principum ac Baronum de regno Franciæ; factumque eſt hoc in Concilio generali apud Trecas. Poſtea vero, tempore Eugenii Papæ tertii, cruces rubeas veſtimentis exterius affixerunt, & vexillum bipartitum ex albo & nigro, quod nominant Banter, aſſumpſerunt: veſtes quidam albas in ſignum innocentiæ deferentes; per cruces autem rubeas martyrium deſignantes; eò quod ſanguinem proprium, ſecundum inſtituta regulæ, pro de-
155 fenſione terræ ſanctæ effundere, & inimicos crucis Chriſti viriliter expugnare & ad mandatum ejus, qui præeſt, non impetuoſe, neque inordinate, ſed prudenter ad bella procedere, & primi in progrediendo, ſed in regrediendo poſtremi eſſe, noverunt. Nec enim terga fugiendo dare, vel ſine mandato reverti poterant: vexillum bipartitum ex albo & nigro prævium habentes, eò, quod Chriſti amicis candidi ſint & benigni, nigri autem & terribiles inimicis. (Hæc Jacobus de Vitriaco *(a)*.)

Anno Pontificatus Honorii ſecundo, Treveris apud S. Eucharium reperitur corpus S. Matthæi Apoſtoli ſubtus Altare S. Joannis Baptiſtæ. Tandem Honorius Papa Romæ moritur, & in Eccleſia Lateranenſi ſepelitur. (Hæc Martinus.)

Trevirenſis.

Venerabilis Meginherus, LXXXIII. Archiepiſcopus Trevirenſis eſt ordinatus Anno Dom. MCXXVII. Pontificatus Honorii ſecundi anno tertio, Regis vero Lotharii Romanorum primo, præfuit annis tribus, & vacavit ſedes annis duobus. Eadem ille (qua deceſſor) parochia, ex nobilibus & ipſe parentibus procreatus, & à pueritia in Trevirenſi Eccleſia educatus, morum honeſtate & perſonæ maturitate ad præſulatus honorem dignus profecto aſcendiſſet, ſi antedictum Godefridum vel parcius impugnaſſet, vel ſuæ rigiditati & indiſcretioni modum impoſuiſſet, Menſe Junio electus, ſequenti autumno collecta militia Trevirenſi, caſtellum novum, quod dicitur Burnage, primo impetu cepit, & Wilhelmum Comitem ad conditionem pacis venire coëgit, pacemque patriæ in brevi reformavit: & veniente Quadrageſima, iter ſuum Romam direxit, ubi à Papa Honorio ordinatus, & pallii dignitate eſt decoratus. Inde reverſus, à Clero & Populo Trevirenſi honorifice eſt ſuſceptus: deinde dum, nimio zelo rectitudinis, de incontinentia clericorum multa diſponeret, ſine condimento diſcretionis magnam ſibi comparavit invidiam, &c, quam nec dici fas eſt, obtrectationem.

Bonus auctor agre fert, ad caſtitatem cogi ſacerdotes & monachos.

Anno igitur ordinationis ſuæ ſecundo, menſe Novembri, cum jam multis, ea, quam dixi, cauſa, eſſet odioſus, Romam ire diſpoſuit, ut Apoſtolici conſilio vel auxilio, ea, quæ gravabant, ſublevaret: quo tempore Conradus, æmulus Lotharii Regis minus in Teuthonico Regno proſperatus, Regnum Italicum, tanquam & illud ſibi deberetur, invadere cupidus, ibidem in Italia morabatur. Ibi Meginherum

(a) Hiſt. Hieroſ. c. LXV.

herum Archiepiſcopum, tanquam ſuum adverſarium, per exploratores cepit, eumque apud Parmam civitatem cuſtodiæ deputavit, ubi ſequenti anno, oculorum jam lumine ex afflictione amiſſo, Kalend. Octobris obiit: cujus corpus Epiſcopus Parmenſis veſtibus, quas ſibi ipſi morituro paraverat, indutum, in majori Eccleſia ſepelivit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Treverenſium.)

Defuncto Godebaldo Pontifice, Dominus Andreas de Kuye natus, Leodienſis Præpoſitus, XXV. electus eſt Trajectenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Anno Domini eodem, quo & Meginherus, Archiepiſcopus Treverenſis, vir diſcretus, honeſtus, pius & pacificus. *Trajectenſia.*

Anno Pontificatus ſui ſexto, Anno ſcilicet ſalutis MCXXXII. Andreas Præſul amovit duodecim presbyteros Staurienſis Eccleſiæ propter eorum demeritum; adducens eòdem ab Oeſtbroet utriusque ſexus conventuale collegium: qui Trajectenſe Pontificium ad XI. Annos honeſte regens, nono Kalend. Julii requievit in Chriſto, ſepultus cum Reverendis Pontificibus in Trajecto. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Defuncto Henrico Imperatore abſque hærede, juſto Dei judicio, ut creditur, quia patrem ſuum dehoneſtaverat, Legati Apoſtolicæ ſedis & Archiepiſcopi cum Epiſcopis & optimatibus Imperii ex condicto convenientes Maguntiæ, conſultant pro toto Romano Imperio de ſubſtituendo Regem; Lotharius itaque, Dux Saxonum, vir ſapiens, & induſtrius & Eccleſiaſtico juri devotus, præpotens divitiis & victoriis, omnium aſſenſu eligitur, Anno Domini MCXXVII. Mundi vero MMMMMLXXVI. & imperavit annis XI. qui menſe Septemb. cum eisdem Legatis, & duobus Archiepiſcopis, & octo Epiſcopis, & multis Abbatibus, & cum eminentioribus aulæ Regalis primatibus Aquisgranum veniens, Dominica die, Idibus Septemb. à Friderico, Archipræſule Colonienſi, Anno Pontificatus ejus XXIX. in Regem benedicitur & ungitur, omni clero & populo feſtivum epinicion acclamantibus. (Hæc ex Chronicis.) Imperator iſte Henricus multa bella diverſis in locis contra diverſos exercuit, quæ omnia ob faſtidium vitandum ſcribere diſſimulavi, &c. *Lotharius II Imperator.*

Anno Domini MCXXXVII. ſiccitas tanta fuit in Francia, ut flumina, lacus, fontes & putei ſiccarentur, & Rhenus ſiccis pedibus tranſiretur: ignis quoque, qui per rimas terram ſubintraverat, nec imbribus, nec frigore, nec alia arte biennio extingui poterat. (Hæc Petrus.) Tandem Lotharius Rex, poſt diverſa truculenta prælia, præcipue contra Rogerium, Regem Siciliæ ac Dominum Calabriæ & Apuliæ, de omnibus triumphator egregius exiſtens, in reditu apud Tridentum morbo correptus, in ipſis montibus, in viliſſima caſa Imperator potentiſſimus, miſeram humanæ conditionis relinquens memoriam, XIII. Regni ſui, Imperii vero VI. año, ſatis plenus dierum, obiit, futurus, niſi morte præventus eſſet, per hujus virtutem & induſtriam corona Imperii ad priſtinam dignitatem reduceretur. Regalia Dux Henricus gener ejus, in cujus finibus obierat, ſuſcepit, & ipſe Auguſtus in Saxoniam ad monaſterium Luter, quod ipſe conſtruxerat, deportatus, honorifice ſepelitur. (Hæc Epiſcopus Otto (a).) 156

Anno Regni Lotharii quinto Gerardus, Comes Geldriæ & Zutphaniæ, obiit, cui ſucceſſit filius ejus Henricus, hujus nominis primus, qui rexit Comitatum annis XXXI. (Hæc ex Chronicis.)

Alexander, hujus nominis primus, ſæpe dictus Arebidiaconus, jam per oſtium in Ovile ingreſſus, (non aliunde, ut prius,) communi aſſenſu omnium XXIX. Epiſcopus Leodienſis & LVIII. Tungrenſis, creatus eſt Anno Domini MCXXIX. Pontificatus Honorii Papæ ſecundi anno ultimo, præfuit annis octo, qui de ſimonia à ſuis clericis eſt ad Papam accuſatus, à quo correctus, rediit melior. Tunc ſchiſma in Eccleſia fuit grave inter Innocentium & Petrum Leonis Antipa- *Leodienſia.*

(a) *Chron. lib. VII. c. XX.*

pam, qui ſe Anacletum nominare auſus eſt: & inter duos Reges, Lotharium & Conradum; item inter duos Duces, Lovanienſem & Lymburgenſem. Alexander Epiſcopus, de conſenſu Epiſcopi Stephani Metenſis, Abbatiam & oppidum S. Trudonis, procurante Abbate ejuſdem loci, ſub patrocinium ſuum ſuſcepit. Erat tunc temporis Ducatus Lotharingiæ abjudicatus Comiti Lovanienſi, & datus Waleramo, Comiti Lymburgenſi: ab hoc Waleramo Giſelbertus, Comes Duracii, tenebat advocatiam ſancti Trudonis, ſed culpis ſuis exigentibus per Alexandrum Epiſcopum, & per pares abdicatus eſt ab advocatia, & à Comitatu per Alexandrum. Contulit igitur ſe dictus Giſelbertus ad ex ducem Lovanienſem Godefridum, Regni & Imperatoris inimicum, propter Ducatum, quem ademptum ſibi injuſte, & datum Waleramo, Comiti Lymburgenſi, putabat. Veniens igitur cum Duce Lovanienſi, invadit oppidum S. Trudonis non firmatum, ſed Epiſcopus Alexander oppidum ſub patrocinium ſuum ſuſceperat. Hinc Comes & Dux deprædantes provinciam, excommunicantur. Alexander vero cum ſuis & cum Comite Lymburgenſi obſedit Duracium, ſed Dux Lovanienſis Godefridus, & Comes Flandrenſis Theodoricus ad id liberandum moverunt exercitum: unde pugnatum eſt acriter, ſed victi ſunt Lovanienſis Godefridus, & Comes Flandrenſis, & ceciderunt ex eis plusquam quadringenti homines. Leodium libenter vaſtaſſet Dux Brabantiæ, ſed non valuit, qui ſtatuit Epiſcopo diem & locum belli in campis Villarienſibus in parochia Duracii. Alexander vero, indicto triduano jejunio, impar viribus, Duci ſub mœnibus Duracii occurrit, & victoriam obtinuit, ubi proſtrati ſunt DCCCCXXIV. de parte Ducis Lovanienſis, & plurimi vulnerati & ſubmerſi: Vexillum etiam Ducis captum fuit. Tempore hujus Alexandri, Comes Barrenſis Raynaldus, corruptis pecunia cuſtodibus, caſtrum Bulbonenſe intravit.

Anno Pontificatus Alexandri tertio, Anno videlicet Domini MCXXXI. Gregorius, qui dictus eſt Innocentius ſecundus Papa, Dominica tertia Quadrageſimæ Leodium venit, & ſequenti Dominica ab Eccleſia S. Martini usque ad Eccleſiam S. Lamberti ſolemnem proceſſionem exhibuit & miſſam celebravit: & tunc Regem Alemaniæ, Lotharium & Reginam, coronavit: ubi interfuit beatus Bernardus, Abbas Clarevallenſis, fueruntque hoc tempore in Eccleſia Leodienſi Canonici reſidentiam facientes, filii Regum numero XXI. Ducum quoque filii numero XIV. Comitum vero XXIX. militum & Baronum VII. inter quos etiam fuêre plures diverſarum gentium Doctores & Magiſtri ſolemnes. Alexander Eccleſiam novi Monaſterii in Hoya perfecit & dedicavit XI. Kal. Octobris, & bonis plurimis dotavit.
157 (Hæc ex Chronico Leodienſi.) Item Leodii, in Eccleſia Beati Martini, Magiſter ſcholarium deceſſerat, poſt cujus deceſſum Alexander Epiſcopus juvenem quendam, nomine Theodericum, per pecuniam in eodem officio ſubſtituerat, ſciolum quidem ſatis de ſcholari eruditione, ſed necdum vel ſignatum habitu vel tonſura clericalis diſciplinæ, & quod prius nunquam in more habuerat, vel in illa, vel alia in civitate Eccleſia, poſuit eum ſine canonia, hoc eſt præbenda: de qua re cum reprehenderetur & emendare debuiſſet, deterius egit, & canonicum eum ſimiliter per pecuniam fecit: quam cauſam cum obſtinate defenderet, & eam ipſam Eccleſiam graviter inde ſcandaliſaſſet, inter reprehenſores ſuos, in unum ejuſdem Eccleſiæ canonicum, nomine Nicolaum, vehementius invectus eſt, adeò, ut Innocentii Papæ audientiam eum appellare compelleret, ad quam per eum ipſum de ſimonia accuſatus, & à Papa ſemel & ſecundo vocatus viam arripuit, quaſi iturus: ſed remorante eum in Francia culpæ ſuæ conſcientia, cum præmiſſis ad Papam venerabilibus nuntiis liberari, ne ad audientiam veniret, nullo modo poſſet, tertiam vocationem accepit. Verum eam ipſam, ſicut alias poſtponens, depoſitionis ſuæ ſententiam incurrit in concilio Piſæ, Papa Innocentio præſidente Anno Domini MCXXXVI. quo duro nuncio accepto, in tantam amaritudinem animi incidit, ut eam ſtatim ſequeretur ſine ulla dilatione ægrotatio corporis, atque

queadeo, ut appetitu cibi perdito, ad extrema productus ſit: vixque confeſſione data & communione accepta, & regularium canonicorum vita in monte publico juxta Leodium promiſſa, extremum tandem ſic ſpiritum efflaverit, & in eodem loco ſepulturam ſine Epiſcopalibus exequiis acceperit. (Hæc ex libro 13. Chronicorum Domini Rodolphi, Abbatis ſancti Trudonis, collegimus.) Item iſte Alexander Epiſcopus ſupradictus fuit frater Comitis Juliacenſis, ut in quodam Chronico reperitur.

Innocentius ſecundus, natione Romanus, ex patre Joanne de regione *Romana.* Transtiberina, cœpit anno Domini MCXXX. (quamvis in quadam chronica dicitur XXXII.) ſedit annis XIII. menſibus octo, diebus octo. Vacavit ſedes diebus duobus: Iſte prius dictus Gregorius, diaconus Cardinalis tituli Sancti Vincentii fuit, qui à majori parte Cardinalium, & Petrus Leonis à minori ad Papatum diſpariter eliguntur, Gregoriusque Innocentii & Petrus Leonis, Anacleti nomine nuncupantur, ſed apud Sanctum Petrum ob parentelæ fortitudinem Petro commorante, ipſam Eccleſiam cum manu armata, & per violentiam occupavit, & aureum crucifixum & pendentes coronas cum toto theſauro auri & argenti & lapidibus precioſis tollens, ſpoliavit: quod idem ad Sanctam Mariam majorem magno theſauro ditatam, & aliis urbis Eccleſiis fecit; cum quo theſauro omnes pene Romanos corrupit. Innocentius verò nullum in urbe habens ſubſidium, cum Cardinalibus urbem egreditur, & in duabus triremibus in Galliam proficiſcitur, & à Rege Franciæ honorifice eſt receptus, & Gallicana ſibi adhærente Eccleſia, primo Rhemis, ſecundo Piſis Conciliis celebratis, in Papam confirmatur, & Petrus Leonis ab omnibus Epiſcopis Germaniæ & Galliæ anathematiſatur. In Chronico verò Martini & quodam alio dicitur, quod primò in Claromonte, ſecundò verò Rhemis concilia celebrarit. (Hæc Bernhardus.) Unde Anſelmus Abbas: Romanæ Eccleſiæ pars interpellatur, altercantibus duobus ſedirioſis de ſede Apoſtolica, quodam Gregorio & altero Petro Leonis, gente Romano, monacho Cluniacenſi. Gregorius privilegium electionis ab Honorio Papa adhuc vivente, conſenſu quorundam Cardinalium, ſibi uſurpat: Petrus de altitudine ſanguinis, & domo Creſcentii glorians cædibus hominum, rapinis, incendiis graſſatur. (Collector.) Iſtud ut factum ſit, in ſecundo libro de vita Beati Bernhardi plenius continetur. Sequitur Anſelmus: Gregorius veritus potentiam Petri, profugiens à S. Paulo in Spoletum, emenſo mari, tandem ad Sanctum Ægidium appulit, & poſtea venit in Burgundiam, & à Cluniaco excipitur, & favore omnium Francorum celebratur. Epiſcopus Otto *(a)*. Honorio (inquit) Papa mortuo, cum ſchiſma graviſſimum in Eccleſia Dei eſſet ortum, Innocentio canonice electo, ſed Petro Petri Leonis filio vi amicorum ſuorum, qui fortiſſimi in urbe erant, favente ſibi Rogerio Siculo, intruſo, Innocentius reſiſtere non valens, urbe cedit, & per mare Tyrrhenum Galliam ingreditur, ubi in regno Gallici Regis in civitate Carnuto concilium celebrans, 158
nuntios Lotharii Regis, Conradum Juvavienſem Archiepiſcopum, & Eckebertum Monaſterienſem Epiſcopum obvios habuit. Unde ſequitur Anſelmus: Lotharius (ait) Rex Alemanniæ ab Epiſcopis ſuis perſuaſus, legationem à Francis de Gregorio miſſam benigne honoravit, & in ejus electionem manus dedit.

Anno Pontificatus ſui II. An. ſcilicet ſalutis MCXXXI. Gregorius, qui Innocentius, multo comitatu Epiſcoporum & Abbatum à Francia exiens, in Lotharingiam tranſit, & Dominica tertia quadrageſimæ, quæ eſt XI. Calend. Aprilis, Leodium venit: ubi à Lothario Rege Alemanniæ, & multis Epiſcopis & Abbatibus, tam Lotharingicis, quam Transrhenenſibus colitur, muneribus honoratur: tota civitas in obſequio fervet: ſalutationibus & epulis vacat: Dominica in medio quadrageſimæ, Gregorius cum curribus & rhedis ab Eccleſia S. Martini in publico monte, quaſi Romæ via triumphali, usque ad Capitolium S. Lamberti aſcendit, miſſam celebrat,

(a) *Chron. lib. VII. c. XVIII.*

celebrat, Regem & Reginam coronat, conjugatos presbyteros excommunicat, ubi æſtimatum à quibusdam fuit, XXXII. Epiſcopos affuiſſe, & Abbates LXXIII. (Hæc Anſelmus.) Inter quos fuiſſe dignoſcitur S. Abbas, Bernardus Clarevallenſis. Unde etiam Epiſcopus Otto *(a)*. Papa (dicit) Innocentius, profectus apud Leodium Belgicæ urbem, Synodum Epiſcoporum convocans, Regem Lotharium ad defenſionem S. Rom. Eccleſiæ invitavir, qui nihil cunctatus, (expoſito tamen prius modeſte, quantopere regnum amore Eccleſiarum ſit attenuatum, & quanto damno earum inveſtituram remiſerit) auxilium Romanæ Eccleſiæ promittit. Ita rediens ſummus Pontifex, Claramvallem divertit. Unde etiam Anſelmus: Gregorius, qui & Innocentius Papa, Rhemis poſt feſtum S. Lucæ Evangeliſtæ concilium habuit cum Epiſcopis & Abbatibus trecentis, mediante Francorum Rege Ludovico cum filio, qui ſecundus erat natu. Nam primus antea coronatus, tunc forte Pariſios venerat, &, ut fertur, à dæmone in ſpecie porci ludificatur, dum hac illac equum gyrar, ſubitò corruit exanimis, unde pater mœſtus Remos adveniens, ſecundum natu filium ſecum adduxit, & à Papa inungi & benedici & coronari in Regem impetravit. (Albericus *(b)*.) Idem Papa Innocentius monaſterium S. Medardi Sueſſionenſis, quod eſt trans fluvium ſitum, dedicavit. Beatus Bernardus in Epiſcopnm Cathalaunenſem electus, recuſavit, & per ipſum Gaufredus, Abbas S. Medardi Sueſſionenſis, fit Epiſcopus Catalaunenſis. (Hæc ille.) His temporibus erat pulchra & decora facies Eccleſiæ ſponſæ Chriſti, cum diverſorum ordinum ac profeſſionum varietate circumdata, dum huic Cluniacenſis, inde Ciſterrienſis, Carthuſienſis, Grandimontenſis & Præmonſtratenſis, & inde diverſi habitus atque profeſſionis Sanctæ moniales & mulieres Deo devotæ, in paupertate & continentia ſub obedientiæ jugo regulariter viventes, religionis fervore invicem ſe provocarent, & nova certatim diverſis in locis monaſteria fundarentur. Carthuſienſes equidem monachi pullulabant paulatim, qui præ cæteris continentes, peſte avaritiæ quamplurimos laborare videntes, terminos poſuerunt, dum certum numerum hominum, animalium, poſſeſſionumque, quam eis nullo modo prætergredi liceat, ſtatuunt, & ipſi ſinguli ſingulas cellas habentes perfectius mori mundo & cæteris, tanto diligentius, quanto ſecretius Deo vivere elegerunt. (Hæc Vincentius.)

Anno Ponrificatus Innocentii tertio, Rex Lotharius expeditionem in Italiam parat, & cum Archiepiſcopis & Epiſcopis Innocentium Papam Romam deducit: Petrum verò Leonis expugnans, totamque ſuam progeniem extirpans, ipſos ab urbe relegat, & Innocentium in propriam reſtituit ſedem. (Hæc Bernardus.) Cum eodem Lothario Romam obiit Bruno, electus Archiepiſcopus Colonienſis, Bruno ille, qui de electione & promotione ſua B. Bernardum per epiſtolam conſulit. (Hæc Epiſcopus Otto.) Cumque præfatus Innocentius Papa Romam rediret, pacificatis Genuenſibus & Piſanis, attendens, quæ ſibi & Eccleſiæ magna feciſſent ſervitia, Genuenſem Epiſcopum, qui ſub Mediolanenſi Archiepiſcopo erat, conſtituit Archiepiſcopum, idemque Piſanum Epiſcopum erigit in Archiepiſcopum Tuſciæ, totiusque Sardiniæ primatem. Synodus magna apud Piſas celebratur ab Innocentio Papa, & facta ſunt ea, quæ de ſtatu hujus temporis in vita B. Bernardi continentur. (Hæc Chronographus.)

Item circa Annum Domini MCXXXIII. S. Malachias Archiepiſcopus clarebat
in Hybernia, virtutis forma & totius perfectionis exemplar, qui inter cætera vir-
159 tutum ſuarum inſignia mortuum ſuſcitavit, per quem in partibus Hiberniæ rein-
tegrata eſt fides & religio propagata.

Anno Pontificatus Innocentii octavo, Anno ſcilicet ſalutis MCXXXVII. Petrus Leonis deceſſit ex vita, qui ſedem Apoſtolicam retinere conabatur cum violentia, & ſic Eccleſia Dei & Innocentio Papæ pax eſt reddita, & ceſſaverunt ſeditiones & prælia.

(a) c. l.
(b) ad a. 1131.

prælia. In morte hujus ceſſavit ſchiſma principale nonum in Eccleſia Dei, & minus principale 19. quod per octo annos duravit inter Innocentium ſecundum & Petrum Leonis prædictum, propter diſcordiam eligentium. (Hæc Chronographus.)

Anno Dom. MCXXXIX. Synodus maxima circiter mille Epiſcoporum Romæ, præſidente ſummo Pontifice Innocentio, celebratur, Anno Pontificatus ſui decimo, ibique poſt multa ſalutifera decreta promulgata ſchiſmatici, qui à parte Petri Leonis fuerunt, damnantur.

Anno ſequenti Rogerius de Sicilia, occupato Calabriæ & Apuliæ principatu, Innocentium Papam in Apuliam cum militia Romanorum venire volentem, flagitiosè in Chriſtum Dominum manum mittens, ex inſidiis cepit, & regii nominis in Sicilia ab eo auctoritatem & abſolutionem anathematis extorſit, cum Ducatu Apuliæ, Calabriæ, ac principatu Capuæ, & ſic factus eſt primus Rex de genere Nortmannorum.

Item anno Pontificatus Innocentii XII. Anno videlicet Dom. MCXLI. S. Hildegardis, cum eſſet annorum XLII. & ſeptem menſium, librum (Scivias) per Spiritum Sanctum mirabiliter viſitata incepit, & per decem annos conſummavit in diebus Henrici Moguntini Archiepiſcopi, & Conradi Romanorum Regis. Quæ fuerit iſta Hildegardis, & quantæ auctoritatis, inſinuant epiſtolæ magnatum terræ ad eam transmiſſæ, nimirum, trium Apoſtolicorum, Eugenii, Anaſtaſii & Adriani, item Imperatorum Conradi & Frederici, Patriarchæ Hieroſolymitani, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum & Præpoſitorum, & una ſpecialis epiſtola B. Bernardi Clarevallenſis. Venit hoc anno in eam maximæ coruſcationis igneum lumen aperto cœlo, quod totum cerebrum ejus transfudit, & totum cor, totumque pectus ejus velut flamma, non tantum ardens, ſed calens ita inflammavit, ut Sol rem aliquam, in quam radios projicit, calefacere ſolet, & repentę intellectum expoſitionis librorum, videlicet Pſalterii & Evangelii, & aliorum canonicorum tam veteris, quàm novi Teſtamenti voluminum ſapiebat: non autem interpretationem verborum textus, nec diviſionem ſyllabarum, nec cognitionem caſuum aut temporum habebat: ſolum pſalterium legere didicerat more nobilium puellarum, à quadam recluſa in monte S. Deſibadi, quod eſt clauſtrum nigrorum monachorum. Viſiones autem, quas vidit, non in ſomniis, neque dormiens, neque in phreneſi, nec corporeis oculis aut auribus exterioris hominis, nec in abditis locis percepit, ſed eas vigilans & circumſpecta pura mente, oculis & auribus interioris hominis in apertis locis ſecundum voluntatem Dei accepit: quod quomodo factum ſit, carnali homini perquirere nimis eſſet difficile. Item Romanus Pontifex Innocentius, qui jam per multum temporis Tyburtinos excommunicaverat, ac aliis modis preſſerat, coanguſtatos ad deditionem, acceptis obſidibus ac jurejurando interpoſito, coëgit: Populus verò Romanus volens, ut eos per obſides & ſacramentum ad duriſſima præcepta, id eſt, ut muris ruptis omnino ex provincia cedere cogeret, dum nobiliſſimus ac liberaliſſimus ſacerdos tam irrationabili & inhumanæ petitioni annuere nollet, ſeditionem movet, ac in ipſo impetu in Capitolium veniens, & antiquam urbis dignitatem renovare cupiens, ordinem Senatorum, qui jam per multa curricula temporum deperierat, conſtituunt, & rurſum cum Tyburtinis bellum innovant. Cauſa verò tantæ immanitatis fuit, quod in priori anno, dum cum Pontifice ſuo in obſidione prædictæ civitatis moraretur, civibus egreſſis, & cum ipſis manum conſerentibus, multis amiſſis ſpoliis, turpiter in fugam converſi cives eſſent. Idcirco nulla, niſi quam diximus, conventione, usque hodie ſe poſſe placari aſſerunt. Verum ſapientiſſimus antiſtes providens, ne forte Eccleſia Dei, quæ per multos annos ſecularem urbis honorem à Conſtantino ſibi traditum potentiſſime tenuit, hac occaſione quandoque perderet, multis modis, tam minis, quam muneribus, ne ad effectum res procedat, impedire conatur: ſed invaleſcente populo, dum proficere non poſſet, lecto decumbens & (juxta quoſdam) de futuris, viſione ſibi monſtrata, in pace quievit, ci-

que

que Cæleſtinus, vir religione ac literarum ſcientia prædi̇tus, cum magna unanimi-
160 tate electus ſucceſſit. (Hæc Albericus.) Martinus ita dicit: Iſte Innocentius Papa, concilio habito ſolenniter in Laterano, infirmatur & moritur, & in Lateranenſi Eccleſia in concha Porphyretica ſepelitur Anno Dom. MCXLII. &c.

Syriaca. Fulco, Comes Andegavenſis, fit Rex Iheruſalem, ducta in uxorem Meliſſenda, filia Regis Balduini Imperatoris defuncti. Cœpit autem ſecundum Anſelmum anno Domini milleſimo centeſimo trigeſimo primo, Regni verò Lotharii, hujus nominis tertii, Anno quinto, & regnavit annis quatuordecim. (Florentinus ponit XI.) Concordat Jacobus de Vitriaco, ita dicens: Balduino ſucceſſit in regno gener ejus Fulco, Comes Andegavenſium, Cenomanenſium & Turonenſium, cui prædictus Rex filiam ſuam primogenitam Meliſſendam dederat uxorem. Iſte cum infinita Turcorum multitudine, quæ de ſinu Perſico ebulliverat, circa partes Antiochenas congrediens, tribus millibus interemptis, multis autem captivitate detentis, cæteris fuga mortem evadentibus, glorioſum triumphum de hoſtibus reportavit. Regnavit autem undecim annis, & dum in territorio Acconenſi leporem agitando, cum equo ſuo præceps corrueret, improviſo & lamentabili caſu deceſſit, relinquens duos filios, Balduinum primogenitum, qui in regno ſucceſſit, & Amelricum. (Hæc qui ſupra.)

Item Anno regni ſui undecimo Rex Fulco cum exercitu ſuo, fultus auxilio Chriſtianorum, loca ſancta, ubi pedes Domini ſteterunt, viſitantium, Aſcalonitas, omni commeatu excluſo, terra marique oppugnat: quorundam etiam hoſtium caſtra propinquiora expugnat.

Anno regni ejuſdem XIII. Pagani, vicini Hieroſolymitanis Chriſtianis, pertæſi malorum & frequentis oppugnationis Chriſtianorum, pactum pacis inierunt cum eis, & terras, quas eis Chriſtiani abſtulerunt, & quæ incultæ erant, ſub tributo colendas ſuſceperunt ab eis. (Hæc Chronographus.)

Joannes, Imperator Conſtantinopolitanus, Alexii Imperatoris filius, poſteaquam cum infinitis copiis Ciliciam occupavit, univerſam Antiochiam obſidet, & principem cogit ad fidelitatem, & dum in Cilicia venationi indulget, toxicata ſagitta ſeipſum lethali vulnere figit: remedium quærit, & invenit, ſed mira magnanimitate contemnit. Erat verò remedium, ut, priusquam veneno contingeret infici partem reliquam, læſam manum pateretur ſibi præſcindi, ad quod propoſitum conſilium reſpondiſſe fertur, indignum ſibi videri, ut Romanum Imperium una manu regatur. Itaque ſubrogato ſibi in Imperium filio Manuele, à præſente luce ſubtrahitur, cum nimio ſuorum planctu pariter & mœrore. (Hæc Guido.) At Manuel ad regnum ſublimatus, nuncios ad Regem Conradum cum precioſis muneribus, ſicut & prius pater ejus fecerat, dirigens, fœdus renovavit, & ſicut frequenter inter hos duos Imperatores à tranſlato ad Francos imperio, pro diverſis oportunitatibus mos iſte ſervatus eſt, ſic & nunc inter Joannem patrem & Conradum contra Rogerium, utriusque imperii partis invaſorem, hæc facta eſt fœderatio. (Hæc Epiſcopus Otto *(a)*.) Anno ſequenti Rex Iheruſalem Fulco obiit, anno ſcilicet ſalutis MCXLIV.

Trevirenſia. Poſt obitum venerabilis patris Dn. Magenheri, Archiepiſcopi Trevirenſis, Brunonem, ejusdem Eccleſiæ Canonicum, Brunonis quondam Archiepiſcopi nepotem, elegerunt 7. Id. Decemb. quod ille omni niſu (maxime cauſa inopiæ) renuebat: re autem vera, ut poſtea claruit, majoris Epiſcopatus gloriam affectabat, & hoc cum gratia Apoſtolici Innocentii faciebat, qui eo tempore in Gallia commorans, diverſis in locis concilia celebrabat, ubi eum legati Trevirorum adeuntes, ut electionem firmare & perficere non differret, poſtulabant: quibus reſpondit, ut alium ad hoc idoneum eligerent, quem vellent. Nec enim Brunonem vel ipſos vel alterius Eccleſiæ filios Epiſcopum habere poſſe. Iſtud reſponſum apud Leodium

(a) Chron. lib. VII. c. XXVIII.

dium in quadrageſima acceperunt: ſequenti Paſcha, cum Rex Lotharius omneſque principes Trevirim conveniſſent, pars cleri Primicerium Metenſem Alberonem eligebant: principes tamen & populus acriter repugnabant: qua diſſenſione per continuum annum protracta, tandem juſſu Apoſtolici & imperio regali ſedata: Altero Paſcha intronifatus eſt Albero An. ſalutis MCXXXII. Pontificatus Innocentii Papæ ſecundi anno III. & præfuit annis XX. Is omnia oppignorata, aut in beneficium tradita ab anteceſſoribus ſuis redemit, & violenter detenta ad Eccleſiæ proprietatem revocavit. Audiens verò, caſtrum ſuum, dictum Arrem, à fratribus Wernhero & Joanne de Weſterburch expugnatum eſſe, per cortinam capitis ſui juravit, nunquam barbam ſe raſurum, niſi prius Weſterborch dejeciſſet & Arrem recepiſſet, quod cum ad effectum perduxiſſet, Trevirim cum triumpho glorioſe eſt reverſus, & ſecum Meginheri, anteceſſoris ſui, corpus de Parma violenter receptum, in Eccleſia B. Petri juxta Brunonem reduxit. Tandem ipſe Albero Archiepiſcopus XIV. Calend. Februarii obiit Confluentiæ, qui Trevirim relatus, & qualibet die in unam Eccleſiarum ex æquali planctu deportatus, die XI. in B. Petri Apoſtoli Eccleſia, juxta altare Sanctorum Coſmæ & Damiani, ubi conſuevit orare, tumulatus eſt. (Hæc ex Chronicis.) 161

Colonienſia. Venerabilis Bruno, hujus nominis ſecundus, 38. loco ſucceſſit ad regimen Colonienſis Eccleſiæ An. Domini MCXXXII. Pontificatus Innocentii Papæ ſecundi anno tertio, & præfuit annis ſex; nec ipſe canonice Epiſcopatum adeptus. Nam poſt obitum præfati Frederici, majores & canonici elegerunt unanimiter Godefridum, præpoſitum Xantenſem, virum boneſtum & prudentem: Sed pendente ordinatione, prædictus Bruno, tunc præpoſitus Sancti Gereonis Colonienſis, conſilio propinquorum ſuorum revocatus à Francia, ubi ſtudio doctrinæ vacabat, quibuſdam ſibi faventibus, ſchiſma in clero & populo pro tali electione fecit. Erat enim miræ facundiæ & ſophiſticæ locutionis, nulli poſtponendus. Itaque invidorum & pacis inimicorum perſeverante diſcordia, ſublata fuit illa canonica electio, & præſente Imperatore Lothario & favente, idem Bruno eſt intronifatus. Deinde cum Imperator Lotharius expeditionem in Italiam & Calabriam indixiſſet, cum eo idem Epiſcopus proficiſcitur, in diebus Pentecoſtes, apud Barum civitatem Apuliæ, præſente Imperatore obiit, ſepultus ibidem. (Hæc ex Chronicis Pontificum Colonienſium.)

Leodienſia. Venerabilis Dominus Albero, ſecundus hujus nominis, ex clero Metenſi aſſumptus, datur Leodienſibus Epiſcopus, qui legitur fuiſſe de proſapia Namurcenſi, filium ſororis ejus fuiſſe Ducem Lovanii: cœpit autem ſecundum Chronicum Anno Domini MCXXXVI. Pontificatus Innocentii ſecundi anno ſeptimo, præfuit annis decem, in quodam Chronico dicitur annis XV. ſed primum eſt rectius. Iſte partes laceratas Epiſcopatus recolligit, & damna recuperat: Unde anno Epiſcopatus ſui quinto, ſalutis ſcilicet anno MCXL. exorta diſcordia inter ipſum & Henricum Comitem Namurcenſem, multa hinc inde contigerunt mala, prædæ & incendia, cædes & homicidia. Cauſa hujus diſcordiæ erat, quia Comes Namurcenſis ex improviſo aggreſſus oppidum, (quod Foſſis dicitur, & nomen à ſitu loci habet) multis captis aut occiſis, multa præda abducta, oppidum totum cum monaſterio Beati Foillani combuſſit, & ædificia lapidea, quæcunque eminentiora erant, deſtruxit. (Hæc Chronographus.)

Anno Epiſcopatus ſui ſexto, Dominus Albero dolens, fraudulenta invaſione Comitis Barri Raynaldi jam per ſeptem annos violenter retineri caſtrum Bullionum, quod cum omnibus appendiciis ſuis Obertus Epiſcopus multa ſumma argenti acquiſiverat Epiſcopio Leodienſi; nec ferens tanti honoris & commodi ad præſens ſibi, & in poſterum auferri Eccleſiæ Dei, oportunitatem exſpectabat, qua juſte reperetet, quod Eccleſia injuſte amiſerat. Deus autem, qui ei ad hoc dederat affectum bonæ voluntatis, dedit & effectum: inſpecta enim oportunitate, caſtrum obſedit cum multa equitum peditumque multitudine, plus tamen de divino, quàm huma-

humano confidens auxilio: & corpus Sancti Lamberti ad locum obſidionis juſſit deferri, ſic ſperans, quod inchoaverat, proſperari poſſe & accelerari. Nec fruſtratus eſt ſpe ſua. In paucis enim diebus caſtrum recepit cum Dei & Sancti Lamberti auxilio, quod multo tempore, & labore nimio vix longa reddidiſſet obſidio. Quanta ibi contigerint, & quanta etiam nunc contingant ad corpus Beati Lamberti miraculorum inſignia, quia non eſt hujus operis, prudentioribus relinquamus æſtimanda, vel, ſi eis placuerit, deſcribenda. Non eſt tamen ſilentio prætereundum, quod prædictus Comes Barrenſis Raynaldus ita Papam per Haymericum & ſimiliter Imperatorem per domeſticos ſuos ad ſuam partem attraxerat, ut ab omni jure hu-
262 mano, tam ſeculari, quam Eccleſiaſtico, cauſa Leodienſis Eccleſiæ eſſet deſtituta. Sed ita miraculoſe in adventu B. Lamberti caſtrum recepit Epiſcopus, quia unus de duobus filiis Ducis, Hugo nomine, qui erat in caſtro, in inſaniam verſus, mortuus eſt: alter verò Raynaldus junior, Deo permittente, evaſit incolumis. (Hæc Albericus *(a)*.) Ejectis ex caſtro adverſariis, feretrum intus miſſum XI. Calend. Octob. & poſtea Leodium cum gaudio eſt relatum. Fuerunt in expeditione illa centum millia peditum, & militum tria millia, qui in die S. Lamberti inſultum fortem fecerunt, ſed nihil profecerunt. Epiſcopus igitur quarto Calend. Maji fecit Leodii agi feſtum triumphi & translationis B. Lamberti, qua de Trajecto Leodium à B. Huberto erat translatus. Iſte Albero contulit in Synodo Abbati Sancti Egidii præbendam Sancti Dionyſii, quia inter Abbates non habebat cappam ſericam propter nimiam paupertatem. Iſtius etiam temporibus in Eccleſia Leodienſi memoria Beatæ Mariæ ſemel in hebdomada facienda inolevit, quæ nunquam antea fiebat. Tunc Coloniæ quidam ex patre Judæo converſo communicans in Paſcha corpus Chriſti, in ore deportavit domum, feſtinans, ſed Eccleſiam egreſſus terretur, & illud in foſſa ſepelit; cum ſacerdos ſuperveniens foſſam aperit, infantis formam inveniens, quam ad Eccleſiam deferre vult, ſed luce cœlitus emiſſa è manibus elabens infans, cœlos petiit. Sub hoc Alberone cœpit ruere diſciplina clericalis: per clauſtrum equi, & mulieres in domibus habitabant: præbendæ venales erant: cives filias ſuas ſine graduum diſcretione clericis & laicis dabant uxores: presbyteri bis in die miſſam cantabant. Unde præpoſitus S. Lamberti, Henricus de Leye, ad Papam miſſus eſt, qui Alberonem citavit, & dum reverteretur à curia, moritur horrida febri. Ortinæ ſepultus ſexto Calend. Aprilis. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Item anno Domini MCXLVII. in Anglia Wilhelmus puer crucifigitur à Judæis, in die Paraſceves in urbe Norwico, de quo talis viſio legitur: Puer quidam, nomine Wilhelmus, annorum XV. &c. (vide Vincentium in ſpeculo hiſtoriali lib. 28. capitulo 85.) Item hæreſis Cunitarum per Britanniam pullulat: cujus princeps erat quidam perverſæ mentis, Cunus nomine. Unde Albericus *(b)*: Imo, ut verius dicatur, maxima hæreſis Popelicanorum Henrici apoſtatæ, peſſimi quondam nigri monachi, in terra Albigentium pullulavit, qui cum eſſet idiota, & ipſos apices literarum vix cognoſceret, tamen polluto ore de libris divinis tractabat & diſputabat: nefario auſu abſque ſacris ordinibus miſſas celebrabat indignè, ad errorem & ſubverſionem perditorum hominum: Epiſcopos etiam & Archiepiſcopos his, qui ſibi adhærebant, ordinabat: multa quoque alia faciebat ſcelerata & legi divinæ contraria: ſed poſtremum diabolico ſpiritu completus, in tantam prorupit inſaniam, ut diceret & credi cogeret, ſe eſſe filium Dei, affirmans ſe eſſe eum, per quem ſacerdotes in Eccleſia generalem collectam ſolent terminare, dicendo (per eundem Dominum noſtrum.) Quam turpia verò & execrabilia agant in abſcondito hæretici iſti, bonum eſt ſilentio tegere, ne horrorem incutiant, vel etiam errorem generent infirmis auditoribus. Contra tam peſtiferam hæreſin miſſi ſunt à Deo

(a) ad a. 1142.
(b) ad a. 1148.

Deo Papa Oſtienſis Epiſcopus & legatus vir venerabilis Albericus & Carnutenſis Epiſcopus Gaufridus, vir religioſus, & Abbas Clarevallenſis, beatus Bernardus: ſed cum prædictus hæreticus Henricus diu latuit: tamen tandem à quodam Epiſcopo captus, & Rhemos ad Papam Eugenium ductus fuit.

Anno Domini MCXLIV. facta eſt in Hybernia mirabilis viſio de pœnis inferni & gaudiis Paradiſi, quæ Tundali viſio appellatur: quam qui plene ſcire deſiderat, in ſpeculo hiſtoriali Vincentium conſulat, libr. 28. cap. 89. quanquam in S. Bernardo diverſis locis, & in ejus vita idem reperiet.

Anno Dom. MCXL. paludes & fontes, qui per aliquot annos tanta defecerant ſiccitate, ut putarentur non poſſe denuo refluere, ſic rurſus inundant, ut ſolito majores aquas emitterent. Eodem anno habitaculum Carthuſienſium, ſervorum Dei in loco, qui dicitur ad montem Dei, conſtruitur, ad quos B. Bernardus, Clarevallenſis Abbas, egregiam ſcribit epiſtolam, quæ à multis habetur. Tum Joannes de Temporibus moritur, qui annis CCCLXI. vixerat, à tempore Caroli Magni, cujus armiger fuerat. (Hæc Vincentius.)

Eodem tempore Henricus, germanus Ludovici Regis Franciæ, apud Claram
vallem monachus effectus eſt, qui non multo poſt ad Epiſcopatum Belnacenſem 163
(aliàs Rhemenſem) aſſumptus eſt. Eclipſis Solis facta eſt IV. Nonas Aprilis, adveſperaſcente jam die, & cœlo ſereniſſimo exiſtente, Sol quaſi tetro velamine videbatur circumfuſus ecliptica caligine. (Hæc Helinandus.)

Anno Dom. MCXLII. plaga ignis divini multos adurit, ſed per interceſſionem S. Dei genitricis Mariæ, aliorumque Sanctorum, multis iſta ægritudine laborantibus, miſericordia Dei ſubvenit.

Item Anno Dom. MCXLIII. per induſtriam Abbatis Petri Cluniacenſis, liber, qui dicitur Alchoranus, cum tota ſecta impii & pſeudoprophetæ Machumet de Arabico in Latinum translatus eſt, hac ratione, ut ſciret catholica Eccleſia, quàm vilis & quàm frivola, & quàm apertis mendaciis plena ſit iſta ſeductoris doctrina: quæ à tempore Beati Gregorii paulo poſt (id eſt, à tempore Imperatoris Heraclii) Sarracenorum populos infecit. Et hic erat annus alhigeræ DXXXVII. Alhigerat autem dicitur ſublimatio in Prophetam, id eſt, annus ille, quo primum creditus eſt, ſive ab omnibus elevatus eſt Machometus in Prophetam: & ab illo anno Sarraceni computant annos ſuos, ſicut nos ab incarnatione Domini computamus.

Anno Dom. MCXLV. ventus vehementiſſimus extitit, ut ſylvas, templa, turres & ædificia, quæ putabantur firmiſſima, aut funditus ſubverteret, aut magna ex parte deſtrueret. Fames graviſſima hoc anno multos afflixit: multos panis penuria confecit. In regno autem Anglorum in tantum dicitur prævaluiſſe, ut maximam utriusque ſexus multitudinem contigerit fame mori: nec tantummodo pauperes & mediocres, ſed & eorum multi, qui putabantur ſibi ſufficientes eſſe, duro famis gladio prourgente, coacti ſunt in loca alia migrare, ut malum inopiæ, ſi non ex toto evitare, ſaltem ſublevare poſſent. Meſſis triticeæ maturitas & collectio provenit tardius ſolito, ut multitudine pluviæ impediente, meſſores vix VIII. Calend. Septemb. meterent: quod aliquoties vidimus eos VIII. Calend. Auguſti ſolere. Vineæ & arbores fructiferæ non exhibuerunt conſuetam ubertatem, ſed in proventu difficultatem, in fructibus habuerunt raritatem & acerbitatem. Beatus Bernardus Abbas Clarevallis in Alemannia, de mandato Papæ crucem prædicando virtutes multas & magnas fecit, inter quas & mortuum reſuſcitavit. Cum autem eſſet in via ad urbem Spiram, tantus Beato viro venit obviam confluxus, ut Conradus Imperator depoſita chlamyde, cum populus eum opprimeret, in proprias ulnas ſuſcipiens, de Baſilica eum aſportaret: qui Spira per Coloniam venit Leodium: in qua via multi nobiles per manum ipſius ſe Domino mancipaverunt. Apud Leodium verò, juxta Eccleſiam B. Lamberti, in prato, quod dicitur Epiſcopi, publice prædicavit, & in ipſo palatio, in præſentia Epiſcopi Henrici tria miracula fecit, qua occaſione Epiſcopus Henricus compunctus, Abbatiam de Alva fundavit.

Anno Dom. MCXLVII. fames permaxima Franciam gravat, & in Lingonenſi Parochia apud Opermandum deprehenſus quidam carnes hominum occiſorum coctas vendere, à pauperibus ſuſpenditur.

Anno ſequenti eclipſis Solis facta eſt circa tertiam horam diei, VIII. Cal. Novembr. in prima feria, necdum quoque ad purum redintegrato ſolari lumine, ſed adhuc circumfuſa ecliptica caligine, ſtellam in aëre conſpicabilem multi ſuſpexerunt. Fuerunt etiam alii, qui dixerunt, ſe in ipſo orbe Solis majeſtatem Divinam vidiſſe, eo modo, quo à pictoribus in libris depingi ſolet.

Anno Dom. MCXLIX. terrores de cœlo & tempeſtates ultra ſolitum, aliàs clementius, aliàs inclementius acciderunt. Menſe Martio VIII. Calend. Aprilis, cum dies jam ad veſperam declinaret, graviſſima fuere tonitrua, cum ingenti coruſcatione & procelloſa pluvia: non autem evenit tunc, quod alio tempore evenire ſolet, ut ſonus ille ad aures hominum paulatim perveniat, ac deinde creſcat in majus, ſed ita repente & inſperate increpuit fragor ex tonitru, ut omnes, qui audierunt, magno metu & admiratione concuteret. Menſe Julio in diverſis locis magna tonitruum & fulgurum cum tempeſtatum procella intonuit. Sed in caſtro Laudunenſi plus quam alias vis tempeſtatis deſæviit. Nam in monaſterio S. Vincentii, cum monachi completorium cantarent, fulmen irrupit baſilicam, & duos monachos in choro ſtantes percuſſit & extinxit. Inde ad majus altare pervolans
164 pallas linteas, quæ altare velabant, exuſſit: accidit autem quiddam ibi mirabile, quia major palla, quæ deſuper altare totum ambiebat, aliis pallis ardentibus ardere non potuit. Alia multa in eadem baſilica ex ictu fulminis acciderunt, ſed ſufficiunt hæc ad cognoſcendum, quantus ſit terror divinæ diſtrictionis.

Anno ſequenti eclipſis Lunæ fuit XI. Calend. Aprilis circa horam nonam noctis, Sabbatho ante ramos palmarum, & ventorum intemperies ſecuta eſt per quatuor continuos dies. In quarta feria autem ventus maximus, & nimia fuit pluviarum abundantia, qua die in terra Nerviorum juxta Gandavum ſacerdos, miſſa celebrata, fulmine ictus occubuit, & in territorio Remenſi quidam clericus tempeſtate periit. Tonitrua, grandines, tempeſtates diverſæ hoc anno magna hominibus intulerunt incommoda.

Anno Dom. MCLIV. moritur beatiſſimus Abbas Bernardus XIII. Calendas Septemb. CLX. monachorum pater, cujus vita & doctrina in tantum excellit, ut nihil ſit, quicquid in ejus laudem dictum fuerit. Eodem anno in Burgundia fit terræ motus ter in nocte una, & multa ædificia corruerunt.

Anno Dom. MCLVI. ſignum crucis apparuit in Luna. Hæc Vincentius. An. ſequenti tres Lunæ viſæ ſunt, & in media ſignum crucis. Hæc Albericus.

Anno Dom. MCLX. Non. Septemb. tres Soles viſi ſunt in parte occidentali, ſed duobus deficientibus, Sol verus, qui medius erat, remanſit usque ad occaſum.

Anno ſequenti fit eclipſis Lunæ, & moritur Regina Franciæ, uxor Regis Ludovici, filia Imperatoris Hiſpaniæ, fœmina vitæ laudabilis, & artibus clara, moribusque perornata: & in monaſterio B. Dionyſii ad ſiniſtram majoris altaris cum maximo honore ſepelitur. Hæc Vincentius.

Item An. Dom. MCLXVI. in Ruthenenſi pago tempeſtas gravi flagello caſtigavit populum Dei. Nam lupi feroces ab uberibus matrum parvulos rapiebant, & diris morſibus devorabant. Hæc peſtilentia ſedata eſt, & multa alia miracula per B. Mariam virginem de Rupe amatoris.

Anno Dom. MCLXX. in Sicilia urbs Cathania ante horam primam terræ motu ſubvertitur: univerſus clerus, Abbas de Mileto cum 40. monachis, omnis populus circiter quindecim millia pereunt morte repentina, pluraque caſtella per Siciliam hora eadem cum innumerabili populo concuſſa ſunt. (Hæc ex Chronicis.)

Anno ſequenti tertio Cal. Januarii, & tertia feria, tonitrua horribilia cum fulminibus audiuntur: horribilis terræ motus in partibus transmarinis, in quo innumerabilis populus Chriſtianorum & Paganorum perit, & urbes multæ ſubvertuntur,

tur, & magna pars Antiochiæ: civitas Iheruſalem valde contremuit, ſed, miſerante Deo, non periit.

Item Anno Dom. MCLXXIII. in diœceſi Sueſſionenſi ſuper Axonam fluvium, villa, quæ dicitur Bitorici, contigit, ut puella porcum prægnantem in caveam hominibus ignotam ſecuta, repererit ibi ſenem ignotum & multos theſauros. Itaque reverſa ad dominam ſuam, quæ erat ejus noverca, cum ei & aliis ad ſe venientibus multa ventura prædiceret, cœperunt ad illam undique concurrere, qui nova audire cupiebant. Quo cognito, Epiſcopus ſub excommunicatione interdixit, ne quis ulterius ad illam ſciſcitandi gratia accederet, quia variæ ſunt & multiplices dæmonum illuſiones, quibus credere non debemus. Tertio Idus Februarii apparent igneæ acies in cœlo de nocte, & lux tanta emicat, ut quilibet nummus poſſet agnoſci, cujus monetæ ſit.

Anno ſequenti facta eſt dedicatio Eccleſiæ Clarevallenſis, & canoniſatio B. Bernardi & elevatio ejus, ubi affuit Dominus Wychardus, Lugdunenſis Archiepiſcopus: & ſequenti anno in Capitulo generali receperunt cantum de Beato Bernhardo, & cantum de Sancta Trinitate. Aquarum tanta fit inundatio menſe Novembri, quantam nemo ſe aſſerit vidiſſe vel audiviſſe poſt generale diluvium. Et anno ſequenti vehementiſſima fames urget non tantum pauperes, ſed etiam potentes.

Item Anno Dom. MCLXXVIII. fit eclipſis Solis in menſe Septembri, vigilia Sanctæ crucis, quarta feria, hora ſexta, &c.

Hugo poſt Brunonem datus eſt Colonienſibus Archiepiſcopus, Anno Domini *Colonienſia.*
MCXXXVIII. Pontificatus Innocentii, hujus nominis ſecundi, An. IX. qui dum Romam adiret conſecrandus, peregre eſt defunctus, & infra duos menſes vita & ſa- 165
cerdotio privatus, in Apulia penes anteceſſorem ſuum ſepelitur. Item in alio Chronico ſic habetur. Hugo prius majoris Eccleſiæ Decanus, qui per Innocentium Papam ſecundum in Archiepiſcopum Colonienſem conſecratus, paucis ſupervixit diebus, dictum Imperatorem ſimiliter in Italiam comitatus, & apud Garam civitatem defunctus, juxta ſuum anteceſſorem ibidem eſt tumulatus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontifieum.)

Eodem Anno ſalutis, quo & venerabilis Hugo, quondam Colonienſis Eccleſiæ Sancti Petri Decanus, defunctus eſt, quadrageſimus ſuccedit in pontificatu Colonienſis Eccleſiæ, venerabilis Arnoldus, hujus nominis primus, S. Andreæ Colonienſis prius præpoſitus. In alio Chronico habetur, quod fuerit præpoſitus ad Apoſtolos in Colonia: ſedit annis XVII. Iſte in initio admodum aptus & idoneus viſus eſt: ad extremum verò depravatus cunctis vileſcere cœpit. Quapropter cum his temporibus per Eugenium Papam tertium apud Rhemos fuiſſet generale concilium habitum, idem Arnoldus à concilio abſens, de ſimonia aceuſatus, unà cum Archiepiſcopo Moguntinenſi ſimiliter abſente, ſententiam depoſitionis accepit: dictis verò duobus Archiepiſcopis pro ſua reconciliatione Romam accedentibus, & dicto Moguntinenſi Archiepiſcopo gratiam obtinente, Arnoldus Colonienſis Archiepiſcopus reconciliationem impetrare non potuit, cum tamen pro reconciliatione obtinenda plurima obtuliſſet. Sepultus eſt Coloniæ ad S. Andream. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Poſt obitum Andreæ Pontificis Hardebertus de Beren, natione Friſo, vir valde glorioſus, XXVI. Trajectenſis ſubſtitutus eſt Epiſcopus, vir conſtans & in Eccleſiaſtica diſciplina multum fervidus. *Trajectenſia.* Cœpit autem an. Dom. quo & Hugo Archiepiſcopus Colonienſis. Iſtius tempore Conradus, Romanorum Rex, dedit Eccleſiis Trajectenſibus autoritatem eligendi Epiſcopum Trajectenſem: quod Eugenius tertius confirmavit. Iſte etiam Epiſcopus Romanam curiam pro quibusdam cauſis neceſſariis adiit, & in reverſione gravem ſeditionem reperit in Trenta. Oppidani namque Groningiæ inter ſe tumultuantes, munierunt Eccleſiam B. Walburgis in modum caſtri, cum excelſis propugnaculis, decertantes ex ea ſagittis, ſaxis & fundibulis. Epiſcopus ergo pro tali tumultu Groningiam feſtinanter adiens, ſeditioſos

viros ab eadem Eccleſia tormentis abſterruit, quos omnes ſub ſacramento vovere compulit, ne deinceps domum Dei facerent belli locum, & ut oppidum munimento muri cingerent. Sed idem Epiſcopus in damnabile gravamen totius Epiſcopatus germanos fratres ſuos exaltare deſiderans, dedit illis feuda, uni præfecturam Groningiæ, & alteri caſtellanatum Kovordiæ: cum antea Epiſcopi aut per ſe ipſos, vel per ſuos villicos eadem regerent, ac in eis nemine moleſtante, cuncta libere diſpenſarent. Eiſdem diebus Otto Palatinus, Comes de Rymach, Caſtellanus in Benthem, ſororius Theoderici Comitis Hollandiæ, hujus nominis ſexti, Trentam devaſtare ſtuduit, nec quiſpiam ex parte Pontificis obſtare potuit. Epiſcopus autem contrà, aggregatis equitibus, quos Dominus Hugo Buter, fortiſſimus Theutonicorum, ducere præſumpſit. Eidem Palatino penes Oiverſchen in fremitu vociferantium & ſonitu tubicinantium occurrit, & cum eodem Palatino campeſtre bellum geſſit: ſed plurimis ex parte Palatini peremptis, & multis infra latibula ſilvarum fugatis, Otto de Biele Comes occiſus eſt, & Otto Palatinus, exhinc in deditionem tranſiens, Trajectum transmiſſus, in captivitate jucundiſſima ſervatus eſt. Theodericus igitur, Comes Hollandiæ, audiens clariſſimum ſororium ſuum in carcere detentum, & exercitum ejus ab Epiſcopo ſuperatum, robur totius poteſtatis ſuæ contraxit: milites ſtipendiarios duxit, civitatem obſidione cinxit: papiliones in gyrum erexit: & imagines ad urbis introitum terribiliter adaptavit. Cum autem ad aſſultum civitatis præparata omnia & erecta ſtarent inſtrumenta valde terribilia, quibus idem Comes muros impugnaret, manſiones contereret, flammigerum rogum hinc inde reſpergeret, Epiſcopus contra tantum exercitum non habens ſufficientem rebellandi copiam, ſed potius imminentem neceſſariorum indigentiam cogitavit, ut paſtor bonus, corpus ſuum &
166 animam pro ſuis ovibus audacter exponere, & civitatem ſuam à dutis inſultibus inſtanter eripere. Quapropter univerſo clero convocato ſimul & populo, dictus præſul ſermonem faciens, præcepit per excommunicationem & decollationis ſententiam laico populo, ne iſto die portas urbis exire præſumerent, ſed magis pro defenſione civitatis cacumina murorum aſcenderent: qui ſtatim cum omni clero ſpiritualem armaturam induit, valvas urbis cum vexillis cruce ſignatis exiit, & tam ſeipſum, quam ſuos imminenti martyrio conſtanter expoſuit. Proceſſit univerſus clerus ſecundum gradus ſui ordinem in albis, quem idem antiſtes noviſſime ſequebatur in pontificalibus ornamentis, fulmineum ignem gerens in manibus, ut ipſum Comitem anathemariſaret cum ſuis complicibus: & ecce tumultus ingens oritur in caſtris Comitis; cum Hollandini, viſis vexillis & viris candidis, Epiſcopum machinari bellum cum armatis civibus putarent. Nec mora, quin Theodericus Comes contra juberet tubis horriſonis clangere, rutilantia ſigna tollere, & Epiſcopali cuneo certatim occurrere. Hollandienſis autem populus pro committendo prælio proxime accedentes, inſpexerunt clerum inermem, pacem potius, quam diſcordiam exquirentem, unde admirari cœperunt conſtantem animum ejusdem Pontificis, & manus ſuas unanimiter ab effuſione ſanguinis continuerunt. Theodericus itaque Comes, his agnitis, in ſe reverſus, erubuit, & de propoſito malæ voluntatis compunctus, ingemuit, qui ſtatim abjiciens pileum fraxineum, galeam ſplendidam, leoninum clypeum & paramentum aureum, diſcalciatus flexis genibus expetivit veniam, orans, ne fulminaret in ſe excommunicationis ſententiam: Epiſcopus autem pœnitentem Comitem gratanter erexit, quem cum oſculo pacis in reconciliationem ſuſcepit: quo modo principes prædicti, inſpirante Deo, amici facti, & cunctis diebus vitæ ſuæ perpetuæ dilectionis vinculo connodati ſunt. Nam & idem Pontifex ex tunc Ottonem Palatinum amore Theoderici Comitis à carcere relaxavit, & ipſe Palatinus caſtrum ſuum de Benthem beato Martino tradens in feudum, ab Epiſcopo recepit. Sed paulo poſt dictus Palatinus, vir miræ venuſtatis, ab Hermanno Comite de Stalick indigna morte peremptus eſt, & Otto de

Hollan-

Hollandia, filius ſororis ſuæ, comitatum de Benthem ſuſcipiens, Caſtellanus effe-ctus eſt.

Anno præſulatus Hardeberti XI. civitas Trajectenſis inextinguibili coruſcabat incendio, & plures Eccleſiæ, videlicet Beatorum Martini, Petri & Pauli & Joannis, eodem crematæ ſunt incendio. Templum autem S. Salvatoris eventu mirabili permanſit ſalvum, & altare B. Stephani prothomartyria ubique ſervabatur illæſum. Eſt autem capella primordialis, contigua templo Sancti Salvatoris, ædificata tempore beati Willibrordi, in honorem Sanctæ crucis, quam eadem flamma cum omnibus infra contentis in favillam exuſſit, ſed imago Sancti Salvatoris prorſus incombuſta permanſit. Hanc igitur ſacroſanctam imaginem clerus & populus devotionis honorificentia condigne ſuſceperunt, quam ad vicinam Eccleſiam cum hymnis & pſalmodiis transportarunt. Tandem Hardebertus Epiſcopus tertio Idus Novembris migravit ad Chriſtum, poſtquam annis XII. Trajectenſem rexiſſet Eccleſiam, tumulatus in Eccleſia Trajectenſi, ubi requieſcit, qui dudum Comitatus Oeſtergoviæ & Weſtergoviæ de manu Conradi Regis rurſus accepit. (Hæc ex Chronicis Trajectenſibus.)

Poſt mortem Regis Lotharii, non ferentes principes Theutonici regni à ſtirpe regia extraneum ſibi dominari Regem, conſtituerunt Conradum tertium, virum regii generis, nepotem ex ſorore Henrici quinti Regis, quarti Imperatoris hujus nominis. Cœpit is An. Dom. MCXXXVIII. Mundi verò MMMMMMCCCXXXVI. & regnavit annis XV. (Hæc ex Chronicis.) Epiſcopus Otto *(a)* ita refert: Defuncto in autumno ſine filiis Imperatore Lothario, conventus generalis principum Moguntiæ in proxima Pentecoſte condicitur. Quidam autem ex principibus timentes, ne forte in generali curia Henricus dux, qui tunc præcipui nominis & dignitatis in regno fuit, per potentiam prævaleret, circa mediam quadrageſimam concilio habito in oppido Galliæ Confluentia, conventum celebrant, ibique Conradum, Imperatoris Henrici ſororium, de quo ſupra diximus, præſente Theodwino, Epiſcopo Cardinali ac S. Romanæ Eccleſiæ legato ſummi Pontificis, ac totius Romani populi urbiumque Italiæ aſſenſu permittente, Regem creant, qui mox ad palatium Aquas veniens, à prædicto Cardinali, (quia Colonienſis Hugo, qui id facere jure debuerat, noviter introniſatus pallio carebat) cooperantibus Colonienſi & Trevirenſi Archiepiſcopis cum cæteris Epiſcopis, in Regem ungitur. At Saxones & Dux Henricus, aliique, qui electioni non interfuerant, Regem non legitime, ſed per ſubreptionem electum calumniabantur, quibus omnibus in proxima Pentecoſte generalis curia in Bavenbergh indicitur. Itaque Conradus Rex in Pentecoſte curiam in prædicta civitate, ut condictum erat, cum maximo regni faſtigio maximoque conventu principum habuit, ubi omnes Saxones ſimul cum viduata Imperatrice Richſa venientes, ultrò ſe ſuæ ditioni ſubdidere, ſolus ex principibus Henricus Dux regalia ſervans, aberat, ad quæ reddenda in feſtivitate Apoſtolorum Petri & Pauli dies ei Ratiſbonæ præfigitur: quo veniens, regalia quidem reddidit, ſed tamen ante conſpectum Regis non admiſſus, infecto pacis negotio, ſine gratia receſſit, eumque multis modis homo prius animoſus & elatus, ſed nutu Dei humiliatus, poſtmodum miſericordiam peteret nec impetraret, tandem judicio principum apud Herbipolim proſcribitur, ac proxima nativitate Domini in palatio Goslarienſi ducatus ei abjudicatur: &, mirum dictu, princeps antea potentiſſimus, & cujus auctoritas, ut ipſe gloriatur, à mari usque ad mare, id eſt, à Dania usque in Siciliam extendebatur, in tantam in brevi humilitatem venit, ut pene omnibus fidelibus & amicis ſuis in Bavaria à ſe deficientibus, clam inde egreſſus, quatuor tantum comitatus ſociis, in Saxoniam veniret. (Hæc qui ſupra.)

Conradus III. Imp.

167

Anno ejusdem Conradi II. Henricus Dux Bajoariorum, adhuc contrarius exiſtens Conrado Regi, nec attendens illud dictum mundanæ ſapientiæ, (levius fit pa-

(a) Chron. lib. VII. c. XXII.

fit patientia, quicquid nefas eſt corrigere) irremediabili morbo triſtitiæ pervenit ad extrema vitæ: & Conradus Rex Bajoariam ingreſſus Ducatum Leopoldo Juniori, Leopoldi majoris filio, fratri ſuo ex parte matris tradidir, & exhinc provincia illa multis malis ſubjacere cœpit. (Hæc Epiſcopus Otto *(a)*.)

Anno IV. regni Conradi, Conradus Rex quosdam regni ſui optimates, ſibi reſiſtentes, cogit ſuo parere imperio, munitiones eorum oppugnando aut expugnando. Item usque ad annum IX. iſtius Conradi regis pertingir narratio Epiſcopi Ottonis, qui fuit vir nobilis, & monachus monaſterii Morimundenſis, & una die electus in abbarem ejusdem loci, ſequenti die factus in Bavaria Epiſcopus Friſingenſis, cum eſſet frater Imperatoris Conradi ex matre, filius videlicet Lupoldi Ducis Auſtriæ. (Hæc Albericus *(b)*.)

Anno Conradi Imp. decimo, ad prædicationem B. Bernardi, ipſe Imperator Conradus & Ludovicus Rex Franciæ, cruce ſignati, iter arripiunt, & facta eſt maxima in Turcas expedirio, quæ tertia dicitur: quia primam fecit Carolus, & ſecunda dicitur Antiochena. Irem anno regni iſtius Conradi XIV. moritur apud Vindunum Oſtienſis Epiſcopus Cardinalis dominus Albericus, ad cujus tumulum B. Bernardus miſſam pro eo celebrans, cum veniſſet ad collectam, poſt concionem pro mortuo, dimiſit & collectam de confeſſore dixit. In quodam Chronico habetur, quod Rex Conradus de transmarinis partibus reverſus, apud Bavenbergh infirmitate decumbens, vita deceſſerit XI. Calend. Martii, & ſepultus ſit in eadem civitate. Iſte licet benedictionem imperialem non habuerit, erat ramen vir virtute militari, ſtrenuus, &, quod Regem decuit, valde animoſus & præclarus.

Lotharingica. Godefridus hujus nominis ſecundus, Dux Lotharingiæ, Comes & Marchio patri Godefrido ſuccedens, adeo ab Imperarore Conrado hujus nominis tertio diligitur, ut eum paterni honoris ſucceſſorem faceret, & Luytgarden, ſororem conjugis ſuæ, in uxorem traderer, quæ erat filia Ducis de Saltzenbach, ex qua genuit Godefridum, Ducem tertium & Marchionem. Cœpit autem Anno Domini MCXL. regni Conradi Regis, hujus nominis tertii, an. III. Rexit annis quatuor: quibus graves habuit altercationes cum Comite Lymburgenſi, & per terrorem abſtulit ab eo oppidum S. Trudonis & civitatem Aquenſem, quam cum multa potentia ingreſſus, per biduum in ſede judiciaria reſedit; exactiones, quas Ducem Lotharingiæ exigere decebat, exegit: oppidanos ſuæ fidelitati aſtrinxit, & ne Henrici Comitis Lymburgenſis fautores eſſent, oſtentatione potentiæ ſuæ deterruit.

Anno ducatus Godefridi tertio in vicinia Lonunienſi mel ſtillavit de cœlo in
168 modum roris, quod verum mel fuiſſe probaverunr multi viſu, guſtu & contrectatione. Tandem Godefridus junior, Dux Lotharingiæ, quarto ſui Ducatus anno immatura morte præripitur, hepatica paſſione conſumptus, & Lovanii in templo tumulatus, in parte Auſtrali chori. Item in parochia Gemblacenſi natus eſt puer monſtruoſus, qui miraculo & horrori ſe aſpicientibus fuit, ſed poſtmodum obiit. (Hæc ex Chronicis.)

Romana. Cæleſtinus ſecundus, natione Friſius, de caſtro Fælicitatis, cœpit Anno Domini MCXLIV. (in quodam Chronico dicitur XLIII.) ſedir menſibus quinque, diebus 13. prius dictus Guido Caſtellanus: ſepultus in Larerano. (Hæc Bernardus.) Unde etiam Albericus *(c)*: Innocenrio Cæleſtinus, vir religione & lirerarum ſcientia præditus, cum magna unanimirate electus ſucceſſit. Unde ſcribitur: Gregorius Papa, qui & Innocentius, obiit, Guido, qui & Cæleſtinus dicitur, ſuccedit. De iſto Guidone in epiſtolis Beari Bernhardi memoratur, quod fuerit magiſtri Petri Abaclardi diſcipulus: ſed non eſt magiſtrum in errore ſecutus.

Defun-

(a) Chron. lib. VII. c. XXIII.
(b) ad a. 1140.
(c) ad a. 1144.

Defuncto Godefrido Mediano, filius ejus tertius Dux Lotharingiæ, æquivocus ei ſuccedit, primum adhuc agens ætatis annum, cui Conradus Rex Romanorum ſicut antegenitori fecerat, conceſſit adhuc puerulo, quicquid beneficii & honoris anteceſſores habuerunt de manu Imperatoris. Cœpit autem Anno Domini MCXLIV. regni Conradi hujus nominis tertii anno ſeptimo, & rexit annis XLI. Quo in cunabulis adhuc repoſito, optimates terræ nobili viro Waltero Bertholt, qui contra Ducem eo tempore rebellabat, ſe fortiter oppoſuerunt: & in obſidione cujusdam invincibilis caſtri, barones & alii fideles ac ſubditi puerum de Bruxella in caſtra adductum, cum cunis ſuſpenderunt ad arborem, vexillum ejus prope ipſum figentes: quæ res inimicis terrorem, & fidelibus magnam præbebat audaciam, ita, ut dicto caſtro, quod ſumma virtute vix capi poterat, per vim capto, combuſto, & usque ad ſolum diruto, adverſarium cum ſuis ad deditionem tandem coëgerint. *Lotharingica.*

Anno Ducatus ejusdem Godefridi nono, anno videlicet Dom. MCLII. in Eccleſia Sancti Nicolai, quæ conſtructa eſt in oppido Bruxellenſi, Sancta Maria, mater JEſu Chriſti, operata eſt tanta miracula, quanta à temporibus Apoſtolorum adeo magna & frequentia in tam brevi tempore nusquam ſunt audita.

Anno ejusdem Godefridi XII. (in multis autem Chronicis habetur XVII.) Godefridus ipſe Dux Margaretam filiam, Henrici Comitis Lymburgenſis, in conjugem ſortitus eſt, per quod tandem rebus omnibus pace compoſitis, contentio longo tempore pertracta, ea conditione finita fuit. (Hæc Chronographus Affliginenſis.) Iſte Godefridus genuit ex præfata Margaretha de Lymborch Henricum, hujus nominis primum Ducem, & Albertum, Epiſcopum Leodienſem, qui juxta civitatem Remenſem martyriſatus in Eccleſia S. Mariæ ejusdem civitatis quieſcit: qua defuncta, ſecundam duxit uxorem Ymaniam, filiam Comitis Loſſenſis, de qua genuit Wilhelmum de Paerwyſs. Tandem Godefridus Dux, anno Ducatus ſui XLII. obiit XI. Calend. Septembr. ſepultus in Eccleſia S. Petri Lovanienſi, ad partem Aquilonarem, ubi Margaretha prima ejus uxor jacet ſepulta: ſed prius anno Ducatus ſui XXXVII. An. ſcilicet gratiæ MCLXXX. Hieroſolymam profectus erat. (Hæc ex Chronicis eorund. Ducum.)

Lucius ſecundus, natione Bononienſis, ex patre Alberto, cœpit an. Dom. MCXLIV. ſedit menſibus XI. diebus quatuor, qui ante presbyter Cardinalis ſanctæ crucis totam illam Eccleſiam & clauſtrum à fundo renovavit, ſepultus in Eccleſia Lateranenſi. (Hæc Martinus.) Unde Albericus *(a)*: Iſte pro manſuetudine & humilitate ſua, officio ſacerdotali dignus, gravem à civibus perſecutionem paſſus, humiles ad Regem Conradum literas mittit, tam ſuam oppreſſionem continentes, quam de incolumitate & proſperitate ejus Deo gratias agentes, ipſumque ad patrocinium Rom. Eccleſiæ invitantes, in hunc modum: Lucius, Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, chariſſimo filio Conrado, Rom. Regi illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem: Omne datum optimum & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à Patre luminum. Populus verò Rom. nullas veſaniæ ſuæ moras ponere volens ſenatoribus, quos ante inſtituerant, patricium adjiciunt, atque ad hanc dignitatem Jordanem, Petri Leonis filium, eligentes, omnia ei tanquam principi ſubmittunt. Deinde Pontificem ſuum adeunt, & omnia regalia 169 ejus tam in urbe, quam extra poſita, ad jus patricii ſui repoſcunt, eumque more antiquorum ſacerdotum de decimis tantum & oblationibus ſuſtentari oportere dicentes, de die in diem animam juſti affligere non timuerunt. Tandem Lucius Papa quotidianis crucibus ac tædio vitæ, propter Romanorum inſolentiam, affectus, infra anni ſpatium pontificatus ſui, diem obiit. (Hæc Albericus *(b)* Monachus.) *Romana.*

(a) ad a. 1144.
(b) c. l.

nachus.) Meſopotamiæ populi ad fidem Chriſti majori ſuorum numero convertuntur. (Hæc Matthæus.)

Eugenius tertius hujus nominis, natione Piſanus, à Cardinalibus eligitur ad papatum apud Eccleſiam S. Cæſarii in urbe in cathedra S. Petri Anno Domini MCXLV. Sedit annis octo, menſibus VII. diebus XX. Vacavit ſedes diebus duobus. Iſte dictus eſt Bernardus, monachus Clarevallis ordinis Ciſtercienſis, B. Bernardi diſcipulus, ac in ſancta converſatione filius: & fuit primus Abbas S. Anaſtaſii Romæ. Cum verò Cardinales primam ejus electionem vellent irritam haberi, dixit coram omnibus: Ego excommunico omnes illos, qui tractaturi ſunt de electione Papæ, me vivente. (Hæc Albericus *(a)*.) Unde Epiſcopus Otto *(b)*. Eugenius, vir ſanctitate ac religione perſpicuus, communi voto cleri & populi electus eſt: qui in principio dignitatis ſuſceptæ, eò quod totus populus ad tradenda urbi regalia ipſum, ſicut anteceſſorem ſuum, ſollicitare vellet, cum Epiſcopis & Cardinalibus urbe cedit, ac proxima dominica in monaſterio Parphenſi conſecratione pontificali ob perſecutionis immanitatem morem mutans, ſublimatur: Inde furorem populi Rom. declinans, ad munita loca ſe tranſtulit, & Viterbium veniens, ibi per aliquod tempus moram fecit. At populus Rom. cum patricio ſuo Jordane in furorem verſus, præfecturæ dignitatem abolentes, omnes principes ac nobiles ex civibus ad ſubjectionem patricii compellunt, & non ſolum quorundam illuſtrium laicorum turres, ſed & Cardinalium & Clericorum domos ſubruentes, prædam immenſam diripiunt: Eccleſiam etiam B. Petri, omnium Eccleſiarum caput, in caſtelli formam redigere ſacrilege ac prophaniſſime non metuunt: peregrinos, cauſa orationis advenientes ad oblationem, quæſtus gratia plagis & verberibus cogunt: ac quosdam ex ipſis offerre nolentes, in ipſa porticu & veſtibulo templi, nepharia anſa occidere non verentur: quos venerabilis pontifex (percuſſo prius cum fautoribus quibusdam ſuis anathematis gladio Jordane) adjuncta Tiburtinis Romanorum antiquis hoſtibus, militia coërcuit, tandemque pacem petere coëgit. (Hæc, qui ſupra.) Ea tempeſtate Armeniorum Epiſcopus, eorumque metropolitani, quem ipſi Catholicon (id eſt univerſalem, propter infinitum ſub eo Epiſcoporum numerum) vocant, legati ab ultimo pene oriente ſummum pontificem Eugenium Viterbii, laborioſum iter per annum & ſex menſes complentes, adeunt, eique ex parte illius Eccleſiæ ſubjectionem omnimodam conſalutando offerentes, cauſas viæ, nobis cum aliis multis præſentibus, apud veterem aulam aperiunt, quæ tales erant: Inter ipſos & Græcos quædam de ritu ſacrificii ſimilitudo eſt in quibusdam, in aliis verò diſcrepantia. Ponunt enim fermentatum panem, ſicut illi & aquam cum vino admiſcent, ſicut nos & illi. Præterea nativitatem Domini & Epiphaniam continuantes, duas illas feſtivitates unam faciunt. Pro his & aliis dum inter ſe diſſentirent, Romanam Eccleſiam judicem eligentes, conſultum veniunt, formamque ſacrificii juxta conſuetudinem ejus ſibi tradi depoſcunt: quos Romanus antiſtes gratanter ſuſcipiens, miſſarum ſolennibus ac ſacrificii ſecretis adhibuit, diligenterque ea, quæ fiebant, ibidem eos animadvertere monuit: quod dum facerent, intenrique ſacro altari ſtarent, unus ex eis pontificali dignitate præditus, ſicuti poſt modum in plana curia retulit, in B. Martini octava, quando dedicatio Eccleſiæ B. Petri celebrari ſolet, ſummo Pontifice Eugenio divina miniſteria agente, ſplendido fulgore radium Solis ſuper caput ejus coruſcantem, & in ipſo duas columbas aſcendentes & deſcendentes vidit; cumque diligentius hac illacque oculos circumferret, nullumque aditum, per quem lux illa transfunderetur, inveniret, divinum hoc eſſe cognoſcens, ac ad obedientiam Rom. ſedis amplius accenſus, cunctis, quæ viderat, aperuit. Venerabilis pater non ſuis id meritis attribuens, ſed ipſius potius fide cœlitus hoc ſibi

(a) ad a. 1145.
(b) Chron. lib. VII. c. XXXI.

ſibi monſtratum affirmabat, ut videlicet Eccleſia, à qua ipſe miſſus erat, Sacramentorum virtutem veritatis luce perfuſa cognoſceret, ac deinceps, qua reverentia & forma tractare illa deberet, addiſceret.

Eugenius Papa cum Romanis pacem fecit, ut patriciatus dignitatem extirparent, & præfectum in priſtinam dignitatem reciperent: Senatores verò ex ejus au- 170
toritate tenerent: ſicque in urbem rediiens, nativitatem Domini celebravit ibidem, incipiente Anno Dom. MCXLIV. ubi rurſum à populo Rom. pro excidio tantum Tiburtinorum de die in diem ſollicitatur, ut à Lateranenſi palatio (improbitatem eorum non ſuſtinens) ad Transtyberinam regionem migrans animam ſuam vitæ tædere confiteretur. (Hæc idem Otto *(a)*.) Eodem tempore Petrus Tarentaſienſis Epiſcopus, vir integerrimæ religionis, magna miraculorum gratia claruit. Idem Papa Eugenius, collecta generali Synodo Rhemis, multa ſuper ſtatu Eccleſiæ tractavit & confirmavit. Inter alia verò ſtatuit, ut decreta Innocentii Papæ præ- 171
deceſſoris ſui rata & inconvulſa permanerent: quicquid autem Petrus Leonis (alter Pſeudopropheta) ſtatuerat vel ordinaverat, irritum haberetur, promulgans in ſequentem modum ſententiam: Ordinationes factas à filio Petri Leonis & ab aliis ſchiſmaticis & hæreticis evacuamus, & irritas eſſe cenſemus. In hanc Synodum adductus eſt Henricus ille, quem diximus, hæreticus & præſentatus Papæ: qui in audientia omnium de ſua perverſa hæreſi diſcuſſus & convictus, vitam quidem & membra Epiſcopo, qui eum adduxerat, expoſtulante, retinuit; ſed cum præcepto Papæ in cuſtodiam relegatus, & ibi non poſt multum temporis mortuus eſt. In hac Synodo Rhemenſi Archiepiſcopi, Epiſcopi & abbates uſque ad MC. reſediſſe dicuntur. In eodem Concilio B. Bernardus contra Pictavienſem Magiſtrum, Gilbertum Porrectam, de fide S. Trinitatis duobus diebus diſputavit. Meminit ipſe hujus loci in ſermone 80. ſupra cantica canticorum. Iſtorum duorum verò (id eſt, Petri Abeelardi & Magiſtri Gilberti) quidam diſcipuli pro magiſtris nimium zelantes, Beato Bernardo detrahere cœperunt, quorum unus, Magiſter Stephanus de Alvierna, dixit, ſe ipſum interfuiſſe Rhemenſi Concilio, & Bernardum noſtrum nihil adverſus Gilbertum ſuum prævaluiſſe. In magiſtro tamen Gilberto commendatur, quod Romæ correctus eſt, & quod fecit minorem gloſſaturam continuam in Pſalterium & in epiſtolas Pauli, ſecutus dicta B. Auguſtini, & quædam alia, quæ recipiuntur. (Hæc Albericus.)

Anno Eugenii VI. (ut refert Hugucio) Gratianus monachus, de Cluſa civitate Tuſciæ natus, decretum compoſuit. Tandem Eugenius Papa moritur, qui fuit Clarevallis monachus, à quo facta fuiſſe miracula certiſſimum eſt. Hujus Epitaphium tale reperitur:

Hic habet Eugenius defunctus carne ſepulchrum,
Cui pia cum Chriſto vivere vita fuit.
Piſa virum genuit, quem Clarevallis alumnum
Exhibuit ſacræ religionis opus.
Hic ad Anaſtaſii translatus martyris ædem,
Ex abbate pater ſummus in urbe fuit.
Eripuit ſollemne jubar mundique decorem
Julius octavum Sole ferente diem. Sepultus in Baſilica B. Petri.

Moritur ſtatim etiam B. Bernardus eodem Anno. (Hæc Bernardus.)

Balduinus hujus nominis tertius inter reges Jeruſalem, annorum XIII. Ful- *Syriaca.*
coni patri ſuccedens, regnavit annis XVII. Cœpit autem anno Dom. MCXLV. primo videlicet An. Eugenii Papæ hujus nominis tertii. (Matthæus tamen Palmerii dicit Anno Dom. MCXLII.) & regnavit annis XXIV. qui in virilem evadens ætatem, ſicut elegantia formæ cæteris anteibat, ſic & vivacitate mentis & eloquentiæ flore reliquos animabat: cujus mater Regina Meliſſendis in Bethania mo-

(a) *Chron. lib. VII. c. XXXIV.*

monaſterium ædificat puellarum, prædiis & divitiis regulariter ampliatum. (Hæc Guido.) Anno incipiente ſcil. MCXLV. in ipſa ſacroſanctæ nativitatis Chriſti ſolemnitate, lugubre & miſerabile ex peccato Chriſtiani populi accidit in Oriente piaculum. Sanguinus enim Halapenſis, Syriæ & Meſopotamiæ, excepta Antiochia & Damaſco, Princeps, Perſarum verò & Medorum regis ſeu Soldani vaſallus, Ediſſam, quæ nunc Joachim dicitur, unicum Hieroſolymitanæ Eccleſiæ pro magnitudine & abundantia ſua refugium, cum infinita Sarracenorum multitudine, circumdedit, ac in ipſa, ut dixi, nativitate Domini irrupit, cunctis ibidem cum Epiſcopo urbis Chriſtianis in ore gladii occiſis, vel miſerabili captivitate in ſervitutem redactis, Eccleſias Chriſti, & præcipue Beatæ Mariæ ſemper virginis baſilicam; & eam, in qua corpus Sancti Thomæ Apoſtoli reconditum fuit, ad Salvatoris noſtri ignominiam ingrediens, ea, quæ non licebat, fœde pol-
171 luit, noſtriſque penitus exterminatis vel tributo ſubactis, Sarracenos ibi ad habitandum locavit. (Hæc Epiſc. Otto *(a)*.)

Anno ſequenti Sanguinus filius Auxungar, ſceleratiſſimus Halapiæ princeps, capta Ediſſa civitate, dum in obſidione cujuſdam civitatis ſuper Euphraten ſitæ, & dictæ Calogumbar, perſeveraret, ſuorum gladiis confoſſus interiit, vino tamen prius ſepultus & oppreſſus nocturna crapula, quam occiſus: quo nunciato, quidam ſatis eleganter exelamat ex noſtris:

Quam bonus eventus ſit vino ſanguinolentus
Rex homicida reus, nomine ſanguineus.

In partibus transmarinis nobilis quidam ex Damaſcenis, de Boſtro quadam civitate tradenda, cum rege paciſcitur Balduino: Rex cum exercitu Boſtrum properat: Eynardus, Damaſcenorum procurator, cum multis Turcarum millibus obſiſtit: Procedens exercitus Chriſtianus infinita ſuſtinet pericula ſitis, ardoris & incurſionis hoſtilis: civitatem reperit ab hoſtibus occupatam: rediens infecto negotio, ſupra modum arctatur tam hoſtium periculis, quam locorum: mittitur ad hoſtes pro pace legatus, qui ut ſe reddat minus ſuſpectum, ſi male cogitat ſuper hoc, imprecatur ſe non rediturum: quod dum ab his, ad quos mittitur, interficitur, deinde impletur. Quodam hoſtium nobili proſtrato, hoſtes occurrunt, & plangendo moram faciunt, unde liberius proficiſcitur exercitus Chriſtianus, hoſtes locis herboſis, per quæ tranſibant fideles, ignem immittunt: involvuntur, obviante vento, tetra fuligine fideles, quam contra, victorioſo crucis elevato vexillo, retorquet ventus in adverſarios: & ignorantibus viam, fidelibus fit ductor prævius albi quidam equi ſeſſor, ignotus & rubri vexilli bajulus. Ediſſam civitatem per quoſdam cives Chriſtianos recipiunt Chriſtiani: Noradinus, Sanguini filius, Halapiæ princeps, obſidet eos, & capta urbe miſerabiliter obtruncat ejectos fideles: Occidentales excitantur ad ſubveniendum Orientalibus, Eugenii Papæ & viri venerabilis Bernardi Clarevallis monachi hortatu. (Hæc Albericus *(b)*.) Occidentales ergo Chriſtiani, dolentes de ſubverſione civitatis Ediſſæ, quam Pagani ſuperiori anno vaſtantes, cultum Chriſtianitatis omni ſpurcitiarum genere contaminaverunt, in tantum, ut etiam quidam eorum in majori baſilica ſuper ſanctum altare cubile ſuum extruxerit, & ibi ad injuriam & contemptum ſummi Dei, cum meretrice cubuerit: Pro his (inquam) omnibus, juſto dolore commoti, uno animo, pari conſenſu ad debellandos eos proficiſci deliberant; ubi ſic erant omnes prompti & alacres ad profectionem, ut etiam Conradus, Rex Theutoniæ, & Ludowicus, Rex Franciæ, religioſorum virorum monitis animati, & ipſi prompto animo ad hanc expeditionem ſeſe accingerent.

Anno regni iſtius Balduini, Regis Iheruſalem tertio, Conradus Rex receſſurus, Henricum filium ſuum Aquiſgrani in Regem ſublimat, ne poſt diſceſſum ipſius,

(a) Chron. lib. VII. c. XXX.
(b) ad a. 1146.

ipſius regnum abſque principe remaneret, & aliqua rerum perturbatio moveretur. Multi Chriſtiani per mare Anglicum profecti, ad debellandos Sarracenos, tandem emenſo mari, in Galliam ad S. Jacobum applicuerunt, & inde moventes exercitum, pervenerunt ad urbem Sarracenorum potentiſſimam, quæ ex nomine conditoris Uliſſibona dicitur; ubi vario belli eventu cum Sarracenis dimicantes, adjuvante Deo, potiti ſunt victoria, & occiſis vel exterminatis Sarracenis, urbem ipſam & omnem in circuitu viciniam quiete poſſederunt. (Hæc Chronographus.) In quodam Chronico ſic ſcribitur: Anno gratiæ MCXLVII. Chriſtianorum XIII. millia capiunt Uliſſibonam, potentiſſimam urbem, in qua erant ducenta millia & quingenti homines. Ad corpora occiſorum Chriſtianorum tres muti loquuntur.

Conradus Rex Rom. cum innumerabili exercitu tranſito Boſphoro, proſpere ad expugnandum Iconium divertit, ſed conſumptis graminibus & deficientibus victualibus, redit, & proſequentibus Turcis, multa millia ſuorum amittit. Rex Ludovicus Francorum tertio Cal. Junii in Pentecoſte peregrinationem aggreditur, & per Ungariam pergit. Tranſito Boſpboro, occurſu Conradi excipitur, qui multis ſuorum domum reverſis, à Francis benigne ſuſcipitur, paucis eum comitantibus: & cum eis aliquamdiu proficiſcitur, ſed ab Imperatore Græcorum à Theatira revocatus, navibus ejus Hieroſolymam eſt revectus. In natali Domini fulmen irrupit templum Hieroſolymis, & de columna ex lapidibus facta, quæ ſepulchro Domini proxima erat, duos lapides grandes excuſſit. Inde ad locum bapiſterii procurrens, lapidem marmoris concavum, qui aquam baptiſmi continebat, minutatim confregit, indeque in montem Sion provolans, turrim Baſilicæ pulcherrimam ex magna parte confregit. Anno ſequenti Franci, per Aſiæ deſerta, aſtu Græcorum & crebro aſſultu Turcorum detrimenta maxima patiuntur, & fame attriti, equorum & aſinorum carnibus veſcuntur, multoque labore & damno vix tandem Seleuciam veniunt, & inde Antiochiam & Paleſtinam navibus petunt. Alibi ſic dicitur: Conradus & Ludovicus Reges, qui ſuperiori anno cum infinito exercitu profecti trans mare fuerunt, ut Paganos debellarent, nihil proſpere fecerunt; ſed tantis exercitus eorum attritus eſt infortuniis, tum fame, tum mortalitate, tum ferro hoſtium, ut de tot millibus tam copioſæ multitudinis vix pauci domum redierint, & quamvis occulto (quod neſcitur) Dei judicio hæc acciderint, conſtat tamen, in hoſtico illo multa ſcelera illicita & flagitioſa patrata ab eis fuiſſe, & ob hoc iram Dei ſuper eos aſcendiſſe, ut omnis conatus eorum in vacuum abierit, nec facile inveniatur in hiſtoriis ſive in annalibus, ab exordio Chriſtianitatis, usque ad tempus iſtud, tantam populi Dei multitudinem tam ſubitò & tam miſerabiliter periiſſe, ut nunc factum eſt. Obſeſſa Damaſco à Francis, Germanis & Hieroſolymitanis, dum jam capienda putatur, dolo principum Paleſtinorum obſidio removetur. Rex Francorum & Imperator, condicto die ad obſidendam Aſcalonem, cum ſuis Joppæ conveniunt: Sed Hieroſolymitanis maxime juxta condictum occurrentibus, Imperator Conſtantinopolim, Rex ſuis in patriam redeuntibus, Hieroſolymam contendit, ibique cum paucis per annum moratur. 178

Anno ejuſdem Balduini V. Ludovicus Rex à Paleſtina navigans, ut in patriam redeat, in Græcorum naves incurrit, & cum præſentandus Imperatori Curfolium obſidenti ducitur, Gregorius, Dux navium Regis Siciliæ, eos aggreditur. Is enim, vaſtatis exſpoliatisque Græcorum provinciis, usque ad Conſtantinopolim accedens, ſagittas aureas in palatium Imperatoris jecerat, & incenſis ſuburbanis, de fructu hortorum regis tulerat violenter: unde rediens, & in naves Græcorum incidens, captum Ludovicum eripit, & captos Regis obtentu dimittit. Interim Manuel, recepto in deditionem Curfolio, Siculorum naves inſequitur, & captis nonnullis navibus, Rex fuga liberatur, & à Rege Rogerio Siciliæ, & à Papa Eugenio honoratur. Raymundus princeps Antiochiæ, Cal. Auguſti, contra Turcas egreſ-

egreſſus, multis ſuorum captis & occiſis, in eorum inſidiis ipſe perimitur. Turci ejus caput circumferentes, omnia caſtra vel civitates, quæ juris Raymundi erant, in deditionem recipiunt, præter Antiochiam, qui cum & illam nimis infeſtant, Rex Hieroſolymi Balduinus contra eos egreditur in Syriam, eiſque perturbatis, in redeundo, Sarracenorum munitionem circa Damaſcum capit, & Damaſcenos in triennium tributarios facit: Milites templi Gazam, antiquam Paleſtinæ urbem, reædificant, & turribus munientes, Aſcalonitas inde graviter infeſtant.

Anno ejuſdem Balduini Regis VIII., regina Hieroſolymorum juſto familiarius cum inimicis Dei agente, filius ejus Balduinus Rex inſurgit in eam, & captis ejus munitionibus, prohibitus ab ipſa ſecundò intrare in urbem ſanctam, tandem violenter ingreditur, & eam in arce obſidet, factaque pace Neapolim dimittit, reliquam partem ſibi retinens. Maſſomutbi, quos Moabitas vocant, poſt uſurpatum Mauritaniæ regnum, Regemque patibulo affixum, occidunt Regem Bulgiæ, regnum ejus invadentes, & Siciliam, Apuliam, Romamque ſe invaſuros minantur.

Anno ſequenti circa finem menſis Auguſti Rex Hieroſolymorum, Balduinus, cum diu obſediſſet Aſcalonem, poſt varios & periculoſos obſidionis eventus, de illa triumpbavit, Aſcalonitis ad deditionem inclinatis: quod inter maxime miranda miracula miraculum eſſe ſummum videtur, ut urbs centum quinquaginta turribus prævalidis munita, & tenaculis domuum in plateis ſuis quaſi cry-
172 pta laqueariis ſupertecta, tandem aliquando vinceretur: quod in biſtoriis veterum nunquam legitur.

Item anno ejuſdem Balduini XIII. Tbeodericus, Comes Flandriæ ſextus decimus, anno comitatus ſui XXX. jam tertiò profectus eſt cum quibuſdam principibus terræ ſuæ, ducta ſecum uxore, zelo piæ devotionis accenſa, unà cum quadringentis militibus & copioſo belli apparatu Hieroſolymam. Pbilippus, filius ejus, comitatum ſuſcepit, quem juſtitia, fortitudo, liberalitas omnibus bonis laudabilem & amabilem fecerunt. Pater verò Syriam in ea tempeſtate, & in tanta per-
173 turbatione & deſperatione invenit, ut jam ſe de finibus ſuis repelli, & ſancta gentibus propbananda, totamque terram poſſidendam relinquere debere putaret. Noradinus, Sanguini filius, rupto pacis fœdere, primo improviſus ſuperveniens, & cum eis congreſſus, ſuperavit: ſecundò verò in vigilia Pentecoſtes congrediens, fere ſexcentos in exercitu probatos quoſdam templi, quoſdam Regis milites cepit, & occidit, Regemque vix fuga elapſum, cæteroſque in caſtrum Belinas impulit, & terram usque ad maritima, nullo reſiſtente, progrediens, multa cæde vaſtavit. In tanto igitur timore poſitos Dominus, adjutor in oportunitatibus, in tribulatione, per Comitem Flandriæ ſupradictum boc modo conſolatus fuit. Is enim Dei confiſus adjutorio, & ſanctæ crucis, quæ in exercitu ferebatur, munitus ſignaculo, adjuncto ſibi Rege, audacter congreſſus, Noradinum cum ſuis ſuperavit, ſuperatos humiliavit, humiliatos ad pacem poſcendam compulit, & caſtrum (quod Cavea dicitur) noſtris valde infeſtum, quippe qui per illud infra ſeptem annos fere quindecim millia de ſuis amiſerant, magna inſtantia & fortitudine ſuperatum, poſitis in eo militibus, obtinuit. Inde circa natalem Domini Antiocbiam veniens, duo caſtella (Harene & Fenne) acquiſivit, & tertium deſtruxit; & quæcunque princeps ejus Raymundus incuria & inſolenti temeritate amiſerat, Turcis irruentibus, cum maxima parte exercitus ſui occiſis, ipſe viriliter agens, recuperavit. Deinde progreſſus in ulteriora, Cæſaream Cappadociæ obſedit: obſeſſam quarto die cepit, & quia retinere non potuit, utpote à noſtris longe poſitam deſtruxit, & ſic omnia proſpere agens, ad ſuos Hieroſolymam cum magna gloria & gaudio Chriſtianorum, reverſus, ibidem biennio commoratus eſt. Uxor ejus Betbaniæ religionis habitum ſuſcepit. (Hæc Chronograpbus.)

Item anno ejuſdem Balduini XVII. & ultimo in partibus transmarinis tumultus excita-

excitatus graviſſimus in Ægypto, interfecto Calipha à procuratore ſuo Soldano, qui dum fugeret, à Chriſtianis ſupervenientibus interficitur, & filius ejus Noſteradinus cum multis hominibus & theſauris captus, cum inter victores fratres militiæ templi veniſſet in ſortem, data eis magna ſumma pecuniæ, ſuis inimicis ad puniendum traditus eſt ab eisdem. Cum autem Rex Hieroſolymorum, Balduinus prædictus, hujus nominis tertius, migraſſe à ſeculo, & irremediabiliter ab univerſo populo fidelium plangeretur, Noradinus, Turcorum princeps egregius, nonnullis ſuadentibus, ut jam, quia Chriſtiani exequiis Regalibus eſſent intenti, fines eorum depopularetur, reſpondiſſe fertur moderatiſſimi principis & perpetua memoria dignum reſponſum: Compatiendum eſt (dixit) & humanitus indulgendum juſto eorum dolori, quia principem amiſerunt, qualem totus hodie non habet mundus. Succedit ei frater ejus Amalricus in regno. (Hæc Guido.) De iſto Balduino Rege magiſter Jacobus de Vitriaco ſic refert: Iſte Balduinus nono regni ſui anno quosdam nobiles Turcorum ſatrapas, cum univerſo exercitu ſuo, circa partem Hierichuntis in prælio ſuperavit, interfectis ex eis quinque millibus, reliquis verò cum ignominia & confeſſione fugientibus. Quinto decimo autem regni ſui anno, cum principe Damaſci Noradino congrediens, fugiente Noradino cum parte exercitus ſui, reliquis autem interemptis, Rex victor campum obtinuit, regnavit autem XXIV. annis, & mortuus eſt ſine liberis. (Hæc ille.)

Leodienſia.

Venerabilis Henricus de Lays, nobilis genere & moribus, hujus nominis ſecundus, ſumptus ex cleto S. Lamberti ejusdem Eccleſiæ præpoſitus, & canonice electus in XXXI. Epiſcopum Leodienſem, & LX. cum B. Materno, conſecratus ab Arnoldo, hujus nominis primo, Colonienſi Archiepiſcopo, cœpit Anno Domini MCXLVI. Pontificatus Eugenii Papæ, hujus nominis tertii, anno II. Arnoldi verò prædicti anno IX. præfuit annis XIX. Tunc S. Bernardus ſecundò Leodium venit, qui miſſam in Eccleſia S. Lamberti ſolemniter cantavit, & poſt coram Epiſcopo prædicavit in prato Epiſcopi & multa miracula fecit: quo viſo, Epiſcopus Henricus de conſilio ejus Alnam fundavit, quæ fuerat prius Abbatia canonicorum ſecularium, (in alia Chronica dicitur Regularium) una de duodecim, quorum præbendas majori Eccleſiæ S. Lamberti conferre conſueverunt. Iſte Epiſcopus reditus Epiſcopatus longe auxit, domos & caſtra plurima exſtruxit, quæ ſigillis Imperatoris & Papæ confirmari fecit, & in literis Papalibus omnes ſuas poſſeſſiones nominavit, per quas & pacem, quam Henricus prædeceſſor ſuus inſtituit, confirmavit. Epiſcopus ille Papa fieri recuſavit, cui Imp. Fredericus dedit corpora 174
trium Magorum, cum eſſet cum eo in expeditione Italica, ſed defunctus eſt apud Papiam Henricus Epiſcopus, antequam mancipaſſet rem effectui: & ſic Colonienſis Eccleſia ea Coloniam detulit. Obüt prid. Non. Octobr. poſtquam ſuæ Eccleſiæ & Epiſcopii reditus valde ampliaſſet, & palatium Epiſcopi apud Leodium feciſſet. Sepulta ſunt oſſa ejus in Eccleſia S. Lamberti. (Hæc ex Chronicis pontificum Leodienſium.)

Trajectenſia.

Defuncto venerabili Haerdeberto Epiſcopo, gravis diſcordia ſuborta fuit in capitulo, cum principales vaſalli Trajectenſis Eccleſiæ, videlicet Theodericus Hollandiæ, Henricus Geldriæ, & Theodericus Cliviæ, magnifici Comites, Harmannum de Hoern, præpoſitum S. Gereonis Colonienſis in Epiſcopum promoveri; cives autem Trajectenſes & Davantrienſes cum agricolanis Fredericum de Huenel in pontificem exaltari vellent, anno Dom. MCL. Pontificatus Eugenii Papæ tertii anno VI. ſed violenta pars nobilium partem ſuppreſſit civium, & Theodericus, Hollandiæ Comes, armata manu Hermannum duxit in poſſeſſionem Epiſcopii, ſubjiciens ei poteſtatem in adverſantem populum. Demum transacto biennio, Cardinalis quidam à latere Dn. Papæ delegatus, citavit utrosque diſcordanter electos Leodium: ubi Hermannus dictus per eundem Cardinalem & Regem Conradum adeptus fuit pontificium. Iſte Hermannus fuit homo levis animi, in cujus præſentia contingebat ſæpe ſtrages homicidii. Nec enim Burgenſes potuit ab inteſtinis bellis prohibere, nec miniſteriales à conſueta rebellione refrænare.

Anno

Anno Dom. MCLII. XI. Cal. April. circulus magnus late plenam Lunam ambiens & coruſcans, ut iris apparuit circa mediam noctem, & à Luna quatuor radii ſplendoris ejusdem in modum crucis extendebantur ad circulum, ſed ſtellæ nihilominus tam in miraculis, quam in radiis illuxerunt. Terræmotus ingens ad XV. annos fuit, qui Tripolim, Damaſcum, & Antiochiam omnino deſtruxit. Porrò civitas Cathanenſis penitus eſt everſa, in qua multitudo maxima promiſcui ſexus hominum ad viginti millia ſuffocata eſt.

Anno Domini MCLV. Fredericus, primus Imperator Romanorum, reparavit caſtrum in Novimagio, quod deſolatum jacebat poſt obitum Caroli Magni, & Julius Cæſar primitus ibidem ædificari juſſit.

Anno ſequenti præſul Hermannus obiit in Domino, poſtquam ſex annis Trajectenſi præfuiſſet Epiſcopio: qui ſexto Cal. Aprilis defunctus eſt, & in Eccleſia Trajectenſi ſimiliter inhumatus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Romana. Anaſtaſius tertius, natione Romanus, ex patre Benedicto, cœpit ſecundum Chronicum Matthæi Palmerii Florentini Anno Dom. MCLIV. (Albericus & Bernardus ponunt LIII.) ſedit anno uno, menſibus quatuor, diebus XXIV. vacavit ſedes diebus XX. Iſte fecit apud S. Mariam rotundam novum palatium, & dedit Lateranenſi Eccleſiæ calicem pulchri operis, conſtantem viginti marchis, & plura alia. Inter magiſtros Franciæ opinatiſſimi & clari habentur Petrus Lombardus, Odo Suaſſionenſis, Juo Carnotenſis, quondam diſcipulus Gilberti. Iſto anno ſcil. Dom. MCLIV. princeps virilis & ſtrenuus, & actibus clarus, Rogerius Rex Siciliæ, poſt inſignes de Sarracenis victorias, & terras eorum occupatas obiit, nec inferiorem ſe filium Wilhelmum regni victoriarumque ſucceſſorem reliquit. Tandem Anaſtaſius Papa moritur, & in Eccleſia Lateranenſi in tumba porphyretica tumulatur. (Hæc Bernardus.) Iſte Anaſtaſius, ut Wernerus Chronographus refert, fuit prius Abbas S. Rufi Valentinenſis diœceſis, & deinde in Cardinalem & poſt in Papam aſſumitur.

Trevirenſia. Hillinus Decanus LXXXV. Treverorum Archiepiſcopus concorditer electus eſt Anno Dom. MCLII. Pontificatus Eugenii Papæ hujus nominis tertii anno octavo: & ſedit annis XVIII. obiit anno Dom. MCLXIX. Calend. Novemb. (Hæc ex Chronicis.)

Syriaca. Defuncto Balduino, Hieroſolymorum rege, ſuccedit frater ejus, Almaricus Anno Dom. MCLXII. Imperii Friderici primi anno X. Pontificatus verò Alexandri Papæ tertii, hujus nominis, anno tertio, regnavit annis XII. Concordat Florentinus in annis regni, ſed in inchoatione diſcordat, quia ponit eum cœpiſſe anno Dom. MCLXVI. Imperii Friderici anno XIV. Pontificatus Alexandri Papæ anno VII. Non ſolum autem in hac ſupputatione annorum, ſed & in aliis pluribus Chronica Matthæi Palmerii ab aliorum Chronicis videntur diſſonare. (Hæc Collector.) Iſte primo regni ſui anno, in partibus Ægypti cum Dargan, principe mili-
175 tiæ Ægyptiorum, congrediens, facta magna ſtrage hoſtium, divinitus victoriam obtinuit. In ſecundo autem prælio habens ſecum trecentos ſeptuaginta milites, pugnam iniit, cum principe Soldani Damaſci Syracuino, circa ſolitudines Ægypti, qui Syracuinus (aliàs Syracuſanus) habebat in comitatu ſuo duodecim millia Turcorum, & Arabum undecim millia. Eodem die, nocte appropinquante, à ſe invicem diſceſſerunt, centum ex noſtris interemptis: de hoſtibus autem aſſerunt mille cecidiſſe. Regnavit autem Almaricus annis duodecim, & viam univerſæ carnis ingreſſus eſt. (Hæc Jacobus de Vitriaco *(a)*.)

Item Anno Almarici Regis IV. Comes Flandriæ, Philippus hujus nominis primus, Comitis Theodorici filius, cum per Conſtantinopolim reverteretur à transmarinis partibus, habuit cum eo colloquium Imperator Manuel nobiliſſimus, & pertractavit cum eo matrimonium, ut filio ſuo juveni, nomine Alexio, trans-

(a) Hiſt. Hieroſ. c. XCIII.

tranſmitteretur una filiarum Regis Francorum Ludovici, per ipſius Comitis induſtriam & colloquium ſeu conſilium. Habebat enim Rex Franciæ ex filia Comitis Theobaldi, quam noviſſime duxerat (regina ſcil. Adila) filiam juvenculam nondum nubilem: & firmatæ ſunt ad invicem pactiones, & factum eſt, ſimulac fieri potuit, ut dicta puella Conſtantinopolim tranſmitteretur. Imperator verò Manuel proxime mortuus filium ſuum Alexium cuidam principi, ejus cognato, commiſit, (cui nomen Androoicus) cum cura totius imperii. Sed Aodronicus nefandiſſimus proditor, mortuo Imperatore, imperium ad ſe traxit, & juveoem ſuæ fidei commiſſum interfecit, & alia multa commiſit. De qua deteſtabili proditione habetur infra aote titulum Pbilippi, Archiepiſcopi Colonienſis.

Anno Almarici nono horribilis terræmotus in partibus tranſmarinis, & innumerabilis populus Chriſtianorum & Paganorum perit, & urbes multæ ſubvertuntur, ut & magna pars Antiochiæ. Civitas Iberuſalem valde contremuit, ſed, Deo miſerante, oon perit. Tandem Almaricus, Rex Iheruſalem, obit, ſuccedit filius ejus Balduinus, factus poſtea leproſus. (Hæc Albericus *(a)*.)

Defuncto Almarico Rege, Hieroſolymitano regno præfectus eſt filius ejus Balduinus, hujus nominis quartus. Cœpit autem anno Domini MCLXXIV. Imperii Friderici primi Anoo XXII. Pontificatus Alexandri tertii Anno XV. Regnavit autem annis XI. (Hæc ex Chronicis.) Iſte divino judicio lepra percuſſus, regnum nihilominus ſtrenue rexit. Anno ſiquidem regni ejus tertio, cum trecentis ſeptuaginta quioque militibus circa partes Aſcalonæ occurrit Salaadino (vel Salahadino,) quem cum viginti ſex millibus equitum ſuperavit. Salaadino autem cum parte exercitus fugiente, aliis partim trucidatis, partim in vincula incluſis, quatuor aut quinque tantum de noſtris occubuiſſe dicuntur. In alio prælio circa Tiberiaden, cum ſeptingentis equitibus occurreos Salaadino, qui viginti millia equitum ſecum habere dicebatur, factus ſuperior, mille ex boſtibus interemit, cum de noſtris rurſus pauciſſimi cecidiſſent. Rex Balduinus, propter morbum lepræ uxorem non ducens, duas ſorores, quas babebat, Sibyllam videlicet primogenitam, & Iſabellam juniorem duobus viris & nobili genere uxores dedit: & Sibyllam quidem Wilhelmo de Longa Spatha, Marchioni Montis Ferrati: Iſabellam autem Enfrido de Torono. Mortuo autem Wilhelmo, & relicto ex eo parvulo filio, eui oomen Balduious, Rex prædictam ſororem Sibyllam tradidit adoleſcenti de Pictavienſi comitatu, Guidoni ſcilicet de Luſigniaco: cui etiam, infirmitate nimium gravatus, totius regni adminiſtrationem commiſit: qui tamen Regis indignationem incurrens, procuratiooem & adminiſtratiooem regni rurſus amiſit: Rege, convocatis regni majoribus, nepotem ſuum parvulum Balduinum jubente in Regem inungi, & tam ipſum, quam regni negotia in Comitis Tripolitani provideotiam ac tutelam commendaote. (Hæc Jacob. de Vitriaco *(b)*.)

Anno Regis Balduini primo moritur Noradinus, Rex Turcorum. Salaadinus igitur, humilis & extremæ conditionis bomo, ſed conſilio providus, manu ſtrenuus, à Noradino Dux exercitus conſtituitur: regnum mox occupat, Noradini filios exhæredat, Ægyptum aggreditur & Babyloniam regni caput.

Balduinus Rex anno regni ſui III. Damaſcenorum regnum & vallem Bachar depopulatur: cum Salaadino committit pugnam, & eum cum ſummo periculo & ignominia vertit in fugam, quo tandem mortuo, nepos Balduinus adhuc pue- 176
rulus in Regem ſubſtituitur. (Hæc ex Chronicis.)

Balduino leproſo, Rege Hieroſolymorum, viam uoiverſæ carnis ingreſſo, Balduinus junior, nepos ejus, hujus nominis quintus, regnum obtiouit, filius Sibyllæ ſororis præfati Balduini regis leproſi, quem genuerat ex priori marito, Wilhelmo de Longa Spatha, Marchione Montis Ferrati. Cœpit autem regnare Anno Domini

(a) ad a. 1173.
(b) c. l.

MCLXXXVII. Imperatoris Friderici, hujus nominis primi, anno XXIII. & regnavit anno uno, &c.

Defuncto Balduino juniore, Rege Hieroſolymitano, Sibylla ejus mater, quæ ad ſecundas tranſierat nuptias, Guidonem virum ſuum ad regnum extulit, anno Dom. MCLXXXVI. Pontificatus Urbani Papæ tertii anno primo, Imperii verò Friderici primi anno XXXIV. qui regnavit annis quatuor. (Hæc ex Chronicis.) Guidone igitur regnum adepto, inter eum Tripolitanumque Comitem, qui totius regni tunc procurator erat, pernicioſa oritur diſſenſio: in qua Comes Saladino adhærens, inducias cum eo iniit, maximumque detrimentum noſtris comparavit. Unde Jacobus de Vitriaco, ut majorem in regno & contra ipſum Regem defenſionem haberet & nocendi materiam, cum Domina Tyberiadis & totius Galilææ matrimonium contraxit: unde facta eſt in regno periculoſa valde & pernicioſa diſſenſio, quibusdam Comiti faventibus, aliis autem Regi adhærentibus. Attendens igitur Salahadinus, tanquam vir aſtutus, & in rei militaris exercitio & experientia ſufficienter inſtructus, ſciens, quia regnum in ſe diviſum facile deſolatur, & per immenſum diſcordiæ foramen facile patet ingreſſus; ex eo etiam occaſionem ſumens, quod princeps Montis Regalis & totius terræ trans Jordanem inducias, quas cum Sarracenis vicinis habebamus, maximam eorum prædam auferens, violaverat: ex omnibus ſubjectis regionibus multitudinem Paganorum congregavit ex Ægypto, Arabia, Damaſceno, Alapia & Meſopotamia, tam equites, quam pedites contra nos convocando. Dicitur autem quinquaginta millia equitum, exceptis peditibus, in comitatu ſuo ſecum traxiſſe. (Hæc Jacobus de Vitriaco.) Unde etiam Bernardus: Lamentabilis perturbatio in partibus transmarinis exoritur. Salaadinus enim cum innumerabili gentium multitudine congregata Galilæam ingreditur, Tyberiadem obſidet, obſidionis fama circumvolat. Guido, Rex Iheruſalem, templarii & hoſpitalarii, Epiſcopi quoque nonnulli, ac totius regni proceres, & populus in unum conveniunt, hoſtibusque occurrunt: hoſtes obſidionem deſerunt, & ad fontes quatuor milliaribus citra Tiberiadem caſtra ponunt. Sexto igitur Idus Junii noſtri progrediuntur, acerrimeque concurritur: denique pugnatur, prælium nox dirimit inchoatum, noſtrique ſe geſſere fortius, niſi quod aquam occupatam ab hoſtibus perdiderunt. Diurno igitur conflictu, æſtuque ac ſiti, quia aquam non habent, laborant: mane hoſtes ſe præparant, nec dum noſtri ſe armaverant, cum eos viderent irrumpere ad congrediendum jam paratos. Noſtri ad arma concurrunt: principes & primi exercitus ad Regem convolant, & quid facto opus ſit, in commune decernunt. Rex autem quendam de numero equitum, Joannem nomine, qui cum Turcis ſæpius militaverat, & noverat univerſa, præcepit accerſiri, & ab eo requiri, quid inſtanti negotio ſit agendum. Joannes conſulit, ut in cuneum, ubi Saladini vexillum altius eminebat, totis viribus irrumpatur. Si enim cuneus ille confertiſſimus poſſet devinci, facile profecto & cæteros obtinerent. Placuit conſilium univerſis: Comes autem Tripolitanus improviſus advenit, qui militia & viribus potens, allegat contraria, & quod Joannes ſuaſerat, diſſuadet, & non eſſe ei credendum, qui quandoque noſtros abjuraſſet, & fidelitatem Turcis juraſſet, noſtrumque rupiſſet juramentum. Præoccupanda ergo ſuggerit eſſe montana, ut inde ſecurius noſtri pugnent, & hoſtes validius impetant. Conſilio igitur utili diſſipato, acquieſcitur proditori: noſtrique in hoſtes mox irruunt. Sed (proh dolor) tam æſtu, quam ſplendore Solis oppoſito, viſum eorum reverberante, gravati pilorum hoſtium imbribus obruuntur. Tripolitanus Comes factionis à ſe tractatæ ſignum dat evidens: nam ſtatim cum ſuis arma projecit: fugit è prælio, & ad caſtrum, quod dicitur Saphetum, ſecedit: ſitque noſtrorum interim miſerabilis ſtrages: qui usque ad internecionem cæduntur. Acconenſis præſul, dum crucem Domini ferret, lætaliter vulneratur: itaque tradit eam alteri & ille Regi. Bello autem undique vehementius perurgente, capitur Rex,

crux-

cruxque Domini aſportatur. Rarò unquam noſtris temporibus ullo in prælio tan-
tum ſanguinis fuſum eſt, totiusque terræ vires tunc temporis concidere: Tem- 177
plarii quippe & hoſpitalarii, proceres, & viri denique fortiores aut trucidati ſunt
aut retenti: & ſic meritis exigentibus, in manus gentium traditi ſunt noſtri & gen-
tibus ſubjugati. Nimis enim & clerus & populus in varios luxus effluxerat, tota que
terra illa flagitiis & facinoribus ſordeſcebat, ſed & qui religionis habitum præten-
debant, modi fines turpiter exceſſerant. Regularis rarus erat in monaſterio, ra-
riorque in ſeculo, quem non morbus vel luxuriæ, vel avaritiæ infeciſſet. Por-
rò Salaadinus celeri de noſtris obtento triumpho, ad pontem Tyberiadis redit,
ibique manubias dividi jubet, & meliora Damaſcum deferri. Quotquot autem
de templariis vel hoſpitalariis reperti ſunt vivi, præſentiæ victoris oblati, eo ju-
bente omnes pariter decollantur: Guido Rex in monumentum victoriæ reſerva-
tur, ſolo magiſtro ſuo ad ſuam petitionem ipſi conceſſo. Tunc princeps Raymun-
dus ante Salaadinum adducitur. Erat autem vir conſilii, patriæque & honeſtatis
amator, Turcorum impugnator acerrimus, & noſtrorum fideliſſimus propugna-
tor, florens quidem in ſeculo, ſed ſeculi ſuique contemptor. Id tamen in eo
à pluribus deſiderabatur, quod, cum induciæ ſtatuerentur inter Chriſtianos &
Turcas, ipſe nunquam eas ſervaret. Proinde hunc præ cæteris oderat Salaadi-
nus, à quo nimirum frequentes graveſque acceperat læſiones. Quanta itaque ab
eo ſuſtinuiſſet, recordans, cum aliquantulum cum eo diſceptaſſet, eum ſuo mu-
crone decollat. Is enim Raymundus princeps alia vice à Turcis captus erat, &
per XVI. annos retentus & redemptus multa pecunia. Tenebat verò nunc Ebron
& eam, quæ eſt trans mare mortuum, regionem, ubi eſt Mons Regalis, & urbs
Petracenſis, quæ nunc Crach dicitur. Quibus ita geſtis, Acchon, quæ & Pto-
lomays dicitur, adiit & obſidet Salaadinus: obſeſſam poſt biduum in deditio-
nem recipit, manentibus & recedentibus civibus datur conductio: quia Salaa-
dinus nullum gravari permittit volentem degere ſub tributo, nunquam infrin-
git proprium juramentum, vix negat alicui, quod petiſſet. Accone recepta,
Turci ad alias urbes & oppida capienda contendunt, & pauca quidem, imò ferè
nulla per vim capiunt: pleraque in deditionem recipiunt: tota quippe regio treme-
bat exterrita, utpote privata fortibus & ſuis tutoribus deſtituta. Comiti Tripolis
mandat Salaadinus, ut pacta, quæ juraverat, etiam à ſuis jurari faciat. Comes ci-
vibus imperat, ut jurent: ſed cives non acquieſcunt, niſi formam audiant jura-
menti. Inſtante igitur Comite, cives petunt inducias in alterum diem: mane Co-
mitem extinctum divinitus invenientes, vident ſtigma circumciſionis nuper ſuſce-
piſſe Comitem: ſiquidem Turci & Sarraceni ex paterna traditione ſuos circumci-
dunt, quod idem quorundam clientum ejus confeſſione detectum fuit, & quod
Turcis urbem tradere decreviſſet, habens vexillum Saladini, quod ſtatim fate-
tur, propalam & ſatis viliter ſepelitur. Joſtius, Tyrenſis Archiepiſcopus, transfre-
tat, ut orientalium cladem defectumque Chriſtianitatis principibus & populis nun-
ciet occidentis. (Hæc Bernardus.)

Ab iſto autem anno Dom. MCLXXXVII. quo crux Domini capta eſt, In-
fantes, qui poſtea nati ſunt, non niſi XX. vel XXII. dentes habent, cum antea
XXX. vel XXXII. habere ſoleant. (Hæc Vincentius in Speculo.) Interea Hiero-
ſolymitæ, & qui de vicinis locis undique hoſtium metu illuc confluxerant, omni
ſe ſupplicandi genere affligebant. Agebantur ab omnibus celeberrimæ Lætaniæ,
confeſſiones, jejunia: & quod admirandum eſt, ipſa quoque parvula ætas his
ſpiritualibus exercitiis inſiſtebat, cum vehemens Dei ira & flagellum inundans in
oculis eſſet, & Dominus populo ſuo dura oſtenderet, & partem ſortis ſuæ, quam
de manu tulerat Amorrei, rurſus traderet Amorreo.

Aſcalone in deditionem recepta atque munita, Salaadinus Iheruſalem pro-
perat, ut eam obſideat, arbitrans facile ceſſuros, qui videbant & alios jam ceſſiſ-
ſe, ſibique adeſſe pauciſſimos, qui deſcenderent, & innumeros, qui defendere

non valerent. Venientes itaque Turci, urbem ex parte occidentali oppugnant, decemque diebus continuis acerrimos & continuos dant inſultus: ſed civibus multipliciter obſiſtentibus, cum nec ſic proficerent, ab Aquilonari parte ſtatuunt aſſilire. Illic igitur machinis & tormentis ad ſaxa jaculanda compoſitis, inſtantiſſime oppugnare urbem & obſeſſos cœperunt, & ex tormentis lapides indeſinenter vibrare & concutere muros, adeo, ut vim ſuſtinere lapidum excuſſorum non poſſent. Conſiderantes igitur obſeſſi, obſeſſoribus non poſſe reſiſti, quid acturi ſint; in commune pertractant. Placuit demum, ut inſtanti cederent, ſe-
178 que redderent Saluadino. Res ad Saluadinum perfertur: placet ei, quod petunt, hac tamen conditione præfixa, ut certam redemptionem accipiat de capitibus ſingulorum, hoc eſt, ab his, qui decem annos & ſupra exceſſerant, decem bizantios; quinque verò à mulieribus & ab his, qui infra decennium tenebantur. Secundo igitur die Octobris, qui erat ab obſidione 14. feria ſexta, dedita Turcis urbs patet, ſtatimque Saluadini imperio baſilicarum campanæ malleis conteruntur: in ipſis verò baſilicis jumenta habuerunt ſtabula, projectis ſimul in eas omnis generis ſordibus. Cæterum Eccleſiam Sancti ſepulchri multo auro rediment Suriani, ne pateat gentibus, & ne ſordibus ſubjaceat immundorum. Templo autem Salomonis miram Turcæ venerationem exhibere contenderunt, quod etiam juxta ritus ſuos antiquitus conſueverant venerari: Patriarcha Heraclius, clerusque univerſus, & de monaſteriis diverſorum profeſſores ordinum turbaque cujuslibet ætatis & ſexus innumera de Jeruſalem receſſerunt. Qui ſupra muros in cellis reclusi, abſtinentiæ & orationi vacabant, juſſi ſunt abire, & univerſis pene Latinis urbem relinquentibus, Suriani & ſectarum homines diverſarum, utpote Georgiani, Jacobitæ, Græci, Armeni, remanſerunt ibidem ſub Turcorum dominio conſtituti. Audita autem deditione, multa loca, quæ vix ab homine capi poſſent, ſi defenſores haberent, in deditionem recipiuntur. (Hæc Bernardus.) Fuerunt autem quidam ante ſeptem iſtos annos aſtrologi tam in Francia, quam in Hiſpania, qui audaciſſime prophetare præſumerent, ventum vehementiſſimum menſe Septembri hujus anni ab Aquilone venturum, & omnia ædificia deleturum, cum immenſa hominum clade & animalium, quod ad literam falſum fuit: myſtice autem potuit intelligi de eventu hujus perſecutionis Saluadini, & de motu Chriſtianitatis. Eo enim tempore inſtante, quo ventus dicebatur venturus, Saluadinus, ut præmiſſum eſt, fere omnes Chriſtianos in Orientali Eccleſia delevit, crucem Dominicam aſportavit, civitatem ſanctam Iheruſalem infra Octavas Apoſtolorum Petri & Pauli cepit, ut & omnes alias civitates terræ promiſſionis præter Tyrum, & Tripolim & Antiochiam, & pauca caſtra munitiſſima, quæ nunquam habere potuerunt. (Hæc Albericus.) Item, poſt captam Iheruſalem, Saluadinus, antequam intraret templum Salomonis, lavari parietes aqua roſacea juſſit. Item pauperum multa millia Saluadinus liberat à dicto precio, & infirmis de fiſco proprio per aliquantum temporis jubet neceſſaria miniſtrari. Capta igitur eſt Iheruſalem poſt annos LXXXVIII. ex quo ex manibus Turcarum eruta fuit, & per tantundem fere temporis eſt poſſeſſa à noſtris, quantum prius à Turcis, tunc Urbano, & nunc rurſus Urbano præſulante. (Hæc ex Chronicis.)

Item anno ejuſdem Guidonis, Regis Hieroſolymorum, tertio, creſcebat ubique lamentabilis rumor de partibus transmarinis, & ingemiſcebat mundus, plurimique de correctione vitæ attentius cogitantes, ſigno crucis aſſumpto, ire Iheroſolymam proponebant. Philippus itaque Rex Franciæ, & Rex Angliæ Henricus, dum pro ſedando inter ſe diſſidio ad colloquium veniunt, Tyrenſi Archiepiſcopo exhortante, animum adjiciunt, ut Chriſti opprobrium vindicent, gentileſque debellent. Ad exemplum Regum permoti, idem faciunt & Barones, adjunguntur que eis multa militum millia, turbaque conditionis cujuslibet infinita. Fredericus quoque, Imperator hujus nominis primus, eodem ſe voto peregrinationis aſtringit, & per totum imperium ac fere ubique per orbem ter-

rarum eadem vota & ſtudia effervescunt. Poſt hoc, conſilio Regum & procerum agitur, ut ad auxiliandum peregre profecturis bona mobilia hominum ad Eccleſias pertinentium detinerentur, quod quidem in grandem perniciem verſum eſt: cum plures, qui decimationes hujusmodi exigebant, Eccleſias violentius prægravarent. Templarii autem & hoſpitalarii, virique fortes plurimi, cum maximo armorum, equorum ac victualium apparatu transfretant, ut ſtatim auxilium dent oppreſſis. Wilhelmus, Rex Siciliæ, per Margaritum, claſſis ſuæ ducem, iter marinum liberum à Pyratis & Turcis reddebat, & tam ſubventionibus navium, quam quarumlibet copia rerum, noſtris trans mare exeuntibus, ſatis munifice ſuccurrebat.

Item anno ſequenti, qui fuit annus ſalutis MCLXXXIX. ingens fit commotio, & de diverſis locis per mare & per terras partes adeunt transmarinas. Ra-
vennacenſis & Piſanus Archipræſules, cum magno de Italia agmine transfretantes, 179
appulſi Tyrum, fiunt Tyrenſibus non modicum adjumentum. Fridericus quoque Imperator cum uno de filiis ſuis, duce ſcilicet Sueviæ, in feſto Sancti Georgii, peregrinationis iter arripiens, imperii fines egreditur, comitatus ab infinita multitudine, rerum omnium apparatibus affluenter inſtructa. De Friſia & Dacia quinquaginta naves pariter fœderatæ eandem peregrinationem arripiunt: de Flandria quoque triginta ſeptem rates cum grandi apparatu ſunt ſecutæ, ut & de Francia & Campania plurimi viri illuſtres militiæ titulis glorioſi. Per hos igitur dies noſtri, qui congregati fuerant apud Tyrum, Achon urbem petunt & obſident: & ecce Saladinus cum multis occurrit millibus, ut obſeſſis ſuccurrat, & impetat obſeſſores: cumque hoſtium aſſultus aſſiduos & acerrimos ferre non poſſent, aggeres & valla in gyro extruunt circa caſtra, ſicque tutiores effecti, pugnam acerrimam cum hoſtibus conſerunt, multique noſtrorum occumbunt: & multis diebus in hac obſidione morantes, multas per incurſus hoſtium, aëris inclementiam & victualium indigentiam, calamitates & miſerias patiuntur. Sic enim & à facie & à tergo hoſtilis imminebat obſidio: & tanta fuit aëris intemperies ac inundatio pluviarum, ut propter humectationem nimiam corrupta victualia deperirent, & obirent innumeri ex morbo dyſenterico. Miranda proinde ac perpetuo memoranda virorum illorum conſtantia, quæ tot malis preſſa non defecit, ſed permanſit infracta. (Hæc Bernardus.) Iſtis autem diebus, ſcilicet anno Domini MCLXXXIX. Sibylla, prædicti Guidonis Regis uxor, quæ cum viro in obſidione Achonenſi erat, viam univerſæ carnis ingreſſa eſt: unde regnum ad ſororem ejus Iſabellam, uxorem viri nobilis Herfrandi de Torono, jure hæreditario devolutum eſt. Quod attendens Conradus, Montis Ferrati marchio, princeps Tyri, regnandi ambitione & regni cupiditate permotus, prædictam Iſabellam viro ſuo auferens, cum ea de facto matrimonium contraxit, & regnum tribus annis obtinuit. Licet autem peregrinis tantum ſcelus valde diſpliceret; tamen prædicto viro, nobili Herfrando conquerenti, ſatisfacere, diſtulerunt eô, quod non niſi per manus marchionis à Tyro victualia venalia haberent; & quidam etiam muneribus corrupti, Marchioni favorem præſtarent. Quo defuncto, eandem Reginam Henricus, Comes Campaniæ, accepit uxorem, & quinque annis regnavit: cui defuncto ſucceſſit in comitatu Campaniæ frater ejus Theobaldus. In regno autem Iheruſalem nullus ei ſucceſſit: & licet poſt mortem ejus aliqui titulo hujus legantur inſigniti, ut Joannes de Brenna, habens filiam Conradi, Marchionis Montis Ferrati, & Carolus, filius Ludovici Regis Franciæ, Rex Siciliæ & Iheruſalem; Regnum tamen Iheruſalem relinquitur filiæ Marchionis Montis Ferrati, quæ nupſit Almerico, Regi Cypri, per quam regnum Iheruſalem obtinuit, regnavitque undecim annis. Iſte Almericus, Rex Iheruſalem & Cypri, moritur, Anno Domini MCCIX. cui ſucceſſit Joannes de Brenna, habens filiam Almarici & Iſabellæ uxoris ejus. (Hæc ex Chronicis.) Abhinc regnum Iheruſalem per lineam aſcribere ſuperſedeo, quia hiſtorias majorum, quas ſequor, non habeo.

Fridericus Imp. Fridericus, hujus nominis primus Imperator, cognomento Magnus, filius Frederici Ducis Almanniæ, fratris Conradi Regis, hujus nominis tertii, ſummo favore cunctorum principum apud Franckenwert in Regem eligitur, & in medio quadrageſimæ, ab Arnoldo, Colonienſi Archiepiſcopo, unctus eſt Aquiſgrani in Regem. Cœpit autem Anno Domini MCLIII. Mundi verò MMMMMMCCCLI, imperavitque annis XXXVII. Iſte Fredericus Imperator, ſicut dicitur in Chronico Sycardi, habuit quinque filios, ſcilicet, Henricum primogenitum, quem Cæſarem fecit, Fredericum Suevorum Ducem, Ottonem Comitem, Conradum & Philippum Duces. (Hæc ille.) Imperator Fredericus præterito anno profectus. Sed hoc anno, ſcilicet tertio regni ſui, Romam pervenit, multis in itinere laboribus attritus, & diverſis hoſtiliter obſiſtentibus, quos omnes tam ſagaciter quam virtute ſuperavit, & ad deditionem ſubjectionemque compulit. Romanis principibus mandavit, ut ſe in pace ſuſciperent, & debitam ſubjectionem non negarent, quod illi, pecuniæ inhiantes, contumaciter renuerunt, dicentes, niſi, ad quas vellent, conditiones acquieſceret, ipſos non ſubjectos, ſed hoſtes futuros. Imperator verò, eorum inexpletam ſemper avaritiam reſpuens, Romam armata manu
180 ingreditur: & Papam Adrianum amicum ſibi & apertum inveniens, in Eccleſia Sancti Petri benedictione confirmatur & coronatur: ſed interim exercitus ejus, hoſtium non ignorans inſidias, totum procinctum Eccleſiæ S. Petri armatus circumdederat, donec omnibus expletis, cum Imperatore egrederetur. Romani igitur tam pudore, quam dolore animo concitato, quibuſdam reſiduis, quos incautos occupaverant, interfectis, cum Imperatore congrediuntur, ſed mox in fugam verſi, ad Tyberim alvum coguntur: ubi quot in congreſſione ceciderint, & quot in flumina ſubmerſi ſint, ſcriptis committere non audeo. Imperator victor regreditur, floret imperium & dominus rerum gloria ſublimis attollitur. (Hæc Chronographus.)

Eodem tempore Fridericus, Comes, de Altena quartus, genuit Adulphum, qui fuit quintus Comes de Altena, & primus Comes de Marcha. (Hæc Goblinus *(a)*.) Hic eſt notandum, duos comitatus illos de Marcha & de Monte ſub Henrico quinto Romanorum Imp. anno imperii ſui XVI, anno verò Dom. MCXXII. de quorundam ſententia in hunc, qui ſequitur, incæpiſſe modum. Duo namque fratres germani Adulphus & Everhardus, nobiles Romani de genere Urſinorum, per dictum Imp. ad partes Weſtphaliæ producuntur, cujus freti auxilio & favore, loca tuta pro conſtruenda habitatione inquirunt & inveniunt. Primus ex illis Adulphus fundat caſtrum in Volneshegge, ab incolis dicto, in terminis Comitis de Arnsberge ſito: qui Comes, percipiens caſtrum in præfato monte ædificari, hortatus eſt, ut ab incæpto opere deſiſteret, dicens, nimis prope eſſe terminis ſuis, & ob hoc ipſum caſtrum ab ædificantibus dictum eſt, Altena, (id eſt, nimis vicine:) cum verò Comes de Arnsberge niteretur etiam eos obſidione à loco repellere, præ loci fortitudine deſtitit; deinde fratres iſti alia bona ad idem caſtrum comparantes, victoriis divitiisque aucti, Comites de Altena, nunc verò Marcha dicti ſunt. Alter verò frater Everhardus ædificavit caſtrum dictum Aldeberge in terra Montenſi, & ſic ab iſtis duobus fratribus duo prædicti ſpectabiles comitatus Marchenſis & Montenſis originem cæperunt. (Hæc frater Henricus de Herfordia ordinis prædicatorum.)

Anno ſecundo, poſtquam Imperator receſſit ab Italia, orta eſt diſcordia inter Papam Adrianum & Imperatorem ex levi cauſa. Nam Innocentius Papa ſecundus quondam fecerat imaginem ſuam, quaſi in ſeda pontificali ſedentem, & imaginem Lotharii Imperatoris, flexis genibus ante ſe coronam imperii ſuſcipientem in muro depingi, quæ pictura Friderico Imp. omnino diſplicuit. Cum ergo anno regni ſui quinto Adrianus Papa miſiſſet ad eum in Galliam duos Cardinales legatos cum literis ſuis, in quibus inter cætera continebatur: (Beneficium coronæ

(a) æt. VI. c. LX.

coronæ tibi contulimus) verbum (Beneficium) quidam de conſiliariis Imperatoris ex communi uſu exponendo, in contumeliam Imperatoris cedere aſſeruerunt. Qua de cauſa Cardinalibus Imperator reſpondit: Quod à ſolo Deo habemus, non Romano Pontifici, ſed ſoli Deo attribuimus. Primam vocem regiæ electionis ab Archiepiſcopo Moguntino recognoſcimus, regalem conſecrationem Archiepiſcopo Colonienſi permittimus, imperialem conſecrationem Romano Pontifici aſſignamus: Coronam verò imperii ſoli Deo attribuimus. Picturæ deleantur & ſcripta corrigantur, alioquin inter regnum & ſacerdotium concordia & pax ſtare non poterunt. Sic igitur Cardinales cum indignatione rejecti ſunt. (Hæc Gobelinus *(a)*.) Item fames graviſſima in tantum prævaluit, ut modius tritici venderetur XXX. & eo amplius ſolidis Lovanienſis monetæ, multaque millia hominum fame periiſſent, niſi Dominus pauperis populi afflictionem reſpexiſſet. Ipſe enim, qui percutit & medetur, infundens ſpiritum bonum in cordibus fidelium ſuorum, cujus inſtinctu largam manum ad pauperes extenderunt, eorumque inopiam ſua abundantia ſuppleverunt, & largius, quam aliquando temporibus noſtris vidimus, ſua eos liberalitate ſuſtentaverunt. (Hæc Chronographus Affliginienſis.)

Item anno iſtius Friderici XIII. civitas Paderbornenſis à parte occidentali ultra forum, cum Eccleſia forenſi, & etiam Sanctorum Petri & Pauli miſerabiliter igne conſumpta eſt.

Anno dehinc ſequ. in Dominica Exurge, mare terminos ſuos egreſſum per tres continuos dies excreſcendo, duodecim pene milliaribus multa millia hominum ſubmerſit, & ſpecialiter id in Sicilia factum eſt, ſed & alia flumina excreverunt ultra ſolitum modum, & multa damna in jumentis & ædificiis hominibus 181
intulerunt. Eodem anno Reynaldus, Archiepiſcopus Colonienſis, Paderbornenſis, Mindenſis & Monaſterienſis Epiſcopi, & Henricus Dux Saxoniæ urbem Arnesberch obſident ex eo, quia Henricus, Comes de Arnesbergh, Henricum fratrem ſuum juvenem in vincula conjecerat, unde mortuus erat. Itaque Arnesbergh capitur & deſtruitur, & Henricus Comes exulare cogitur. Sed, poſtea, ipſo dedente ſe & omnia ſua Colonienſi Eccleſiæ, per Archiepiſcopum patriæ & ſuis eſt reſtitutus. Fredericus verò Imperator oſſa Caroli Magni Aquisgrani quarto Calend. Januarii cum frequentia pontificum ac principum magnoque tripudio cleri & populi extulit de ſarcophago. (Hæc Goblinus *(b)*.)

Item Anno Friderici XX. mulier quædam apud Xanctum peperiſſe dicebatur infantem cum duobus capitibus & tribus bracbiis & tribus pedibus.

Item Anno Domini MCLXXIV. apud Andernacum quidam fodientes terram, invenerunt corpus Valentiniani Imp. ſicut in ſuperſcriptione denarii, qui una repertus eſt, continebatur. Inventa ſunt ſimul ad caput ejus corona, ad pedes urna, ad latus ejus gladius, aureum babens capulum & lapidem victoriæ. (Collector.) Quis fuerit iſte Valentinianus, an primus, medius, an ultimus, Chronographus non exprimit, eòque ſtudioſo lectori non ſatisfacit. (Hæc iſte.)

Item anno Domini MCLXXXVII. Ieruſalem capta eſt à Sarracenis, quare Henricus Albanenſis Epiſcopus, à latere Papæ Urbani miſſus, expeditionem ultra mare prædicavit. Eodem anno eclipſis Solis facta eſt, & dein anno ſequenti Imperator & Fredericus Dux Sueviæ, filius eius, cum multis nobilibus in Moguntia curiam celebrantes, ab Herbipolenſi Epiſcopo cruce ſignati ſunt. Tandem Fredericus Imperator Anno Imperii ſui ultimo (Anno videlicet ſalutis MCLXXXIX) cum multis principibus Romani Imperii verſus terram ſanctam ſe contulit, & cum maximo exercitu regnum Ungariæ pertranſiens, à Rege & Regina multis donariis honoratus eſt. Deinde partes Bulgariæ pertranſiens venit in Græciam, & mi-
ſit

(a) c. l.
(b) c. l.

ſit Hermannum, Epiſcopum Monaſterienſem, Robertum, Comitem de Naſſowe, & alios pene ducentos ad Imperatorem Conſtantinopolitanum, pro pacifico tranſitu & convenienti rerum venalium foro, per terram ſuam: quos omnes ille cum Sarracenis conſpirans detinuit, & quendam de magnatibus ſuis ad Imperatorem Fredericum miſit, qui legationem detulit in hæc verba: Sacratiſſimus Imperator Conſtantinopolitanus mandat tibi, advocato Romanæ urbis, gratiam ſuam, ſi dignaris: Eam ſi dedigneris, ſcire tamen te oportet, Monarchiam Romanæ urbis penes eum eſſe, eum ſuperiorem tibi imperitare debere, quod nunc ut concedas oportet, quia te & exercitum tuum terminis ſuæ ditionis tanquam retibus concluſit. Ad hoc Imperator commotus reſpondit: Sciat ille tuus, quem ſacratiſſimum Imperatorem vocas, me electione principum & conſecratione univerſalis Papæ urbis Romæ nomen Imperatoris & Romani Imperii dignitatem ſuſcepiſſe, ab Imperatoribus (avis ſcilicet meis & proavis) ſanguine ducem, ſanctitatis nomen (ſicut ille arrogans canis) mihi non asſcribere, qui me peccatorem agnoſco. Pro peccatis verò meis ob defenſionem Chriſtianæ gentis iter hoc aggredior, & nulla prorſus apud eum, ſed penes nos, auctore Deo, hic & in omnibus terris Romani majeſtas imperii conſiſtit. Retia, quibus nos concluſos applaudit, ac ſi tela aranearum eſſent, facile rumpemus, eoque vilipendimus. Id cani tuo refer, è conſpectu noſtro celerrime recedens: quia ſi Romani offuſcaretur gloria imperii, ſignum forſitan tu referres, qualia vanitas Domini tui exigit. Sed poſtea per legatos hinc inde miſſos, Imperatores reconciliati ſunt, & captivi relaxati. Tum Imperator, movens exercitum, à filio Regis Turcorum plurimas inſidias expertus eſt. A legatis enim ſuis intellexit, ſi per terram ejus pacificum habere tranſitum vellet, neceſſe futurum, ut magna pondera auri & argenti ſolveret: quamvis Rex Turcorum (videlicet Soldanus de Yconio) per legatos ſuos, Imperatori, dum adhuc erat in Theutonia, nuntiaverat auxilia contra Sarracenos & rerum venalium copiam ſe exhibere velle. Unde Imperator indignum valde & Imperatoriæ Majeſtati contumelioſum judicans, auro à Turcis ſe redimere, Turcorum legatis ita reſpondit: Ego forum rerum venalium, quod promiſit, ante portas Iconiorum requiram:
1182 & ſic movet exercitum contra Iconium, unde Turci manu armata Imperatori fortiter occurrunt. Sed cum bellum inſtauratur, Turci fugiunt, & dum ſe in civitatem recipere feſtinant, Imperator cum Turcis intermixtus, per vim civitatem ingreditur, & exercitus ejus ſpoliis civitatis ditatur. Deinde facta pace inter Imperatorem & Regem Turcorum, Imperator ultra movet exercitum, & ſtatim occurrunt ei legati Saladini, Regis Sarracenorum, excuſantes dominum ſuum pro detentione terræ Hieroſolymitanæ, aſſerentesque, eum minime meruiſſe indignationem Romani Imperatoris, & velle ſtare ſententiæ Principum, an juſte vel injuſte terram ipſam detineret. Cum igitur ex his verbis totus lætificaretur exercitus, ſtatim lamentabile factum ſubſecutum eſt. Nam Imperator volens in equo flumen tranſire, ſubmerſus eſt: & inde luctus fit maximus, & corpus ejus recuperatum à Frederico filio, Duce Sueviæ Antiochiam delatum eſt, & ibidem tumulatum. (Hæc Gobelinus in ſuo Cosmidromio.) In quodam chronico ſic habetur: Igitur Imperator curiam celebrem Ratisbonæ habuit, occurrentibus illic omnibus cruce ſignatis, qui eum eo per terras ire diſpoſuerant: ibique ad peregrinandum Deo lumbos ſuos accinxit, relicta rerum ſumma filio ſuo Henrico Regi. Erat autem exercitus ejus triginta millia hominum, inter quos erant quindecim electorum militum millia. A prædicta ergo urbe, per decurſum Danubii iter ſuum moventes, tranſierunt per Ungariam & Bulgariam & Græciam, usque ad mare, quod dicitur brachium Sancti Georgii. Erat autem Fredericus, Dux Sueviæ, filius Imperatoris, ſemper in fronte exercitus, currus verò & alia vehicula retrò agebantur cum cuſtodiis. Cum autem mare, quod brachium S. Georgii dicitur, tranſituri eſſent, Fredericus, Dux Sueviæ, in Cœna Domini per ſeptem continuos dies cum omni multitudine tranſivit primus: ſed octavo die Imperator tranſiturus pro-

procedere noluit, niſi prius omnes pauperes peregrinos transvectos cognoviſſet: & tandem ipſe in navi regia transmittens, cum ad ſuos traductus eſſet, gaviſus in Chriſto, & confortans exercitum, ait: Fratres, confortamini & confidite; omnis terra in manu noſtra eſt. Tranſito ergo mari cum in Armeniam per magnos labores & penurias ad ripam cujusdam fluminis deveniſſent, Imperator die Dominica pene contra voluntatem omnium, cum diutino labore æſtuaret, in fluvium deſcendit refrigerandi gratia. Nec mora: jubente Deo; dum in eo lavaretur, clauſis vitæ meatibus ſuffocatur: quod eo magis eſt mirandum, quia idem fluvius non admodum altus erat, ut plerique teſtati ſunt, vado tranſiri potuiſſe: cujus corpus ejus filius Fredericus ſecum detulit usque ad Tyrum, ibique ſepulturæ tradidit. Erat ejus in judicando tanta ſeveritas, ut nullius preces in judicio admitteret, perſonam nec aliquam reſpiceret, ſciens nocere bonis, qui malis parcit, & facilitate veniæ occaſionem dare delinquendi.

Mortuo autem Frederico Imperatore, exercitus filium ejus Fridericum præfatum, virum miræ ſtrenuitatis & prudentiæ, ſibi præfecit; quo duce, usque ad Accoron proceſſum eſt: cumque cum Accoranitis triduo bello conflixiſſet, diem clauſit extremum. Quanta in bujus viri corde fuerit devotio, ex hoc conſtare poteſt omnibus, quod decumbenti, cum à medicis eum poſſe curari, ſi rebus Veneriis uti vellet, ſignificaretur, malle ſe mori, reſpondit, quam in peregrinatione divina corpus ſuum per libidinem maculare. (Hæc ille.)

Anno Imperii Frederici decimo, obiit Illuſtris Henricus, Comes Geldriæ & *Geldria.* Zutphaniæ, cui ſuccedit filius ejus Gerhardus, hujus nominis ſecundus, qui tenuit principatum annis XXIII. (in quadam Chronica dicitur Annis XVIII.) Iſte magnanimus Comes in feudum accepit ab Henrico, Duce Brabantiæ, hujus nominis primo, Veluam, quam idem Dux ab Epiſcopo Trajectenſi in feudum tenuit. Quare idem Comes contra Balduinum, XXIX. Epiſcopum Trajectenſem, de Hollandia natum diſſenſit, quia ſtatuto tempore Dux Brabantiæ Veluam ab Epiſcopo in feudum acceptare neglexit. Iſte potenter Daventriam obſedit, & Epiſcopatui Trajectenſi multa damna intulit, ſed tandem obiit, & Zutphaniæ ſepultus eſt, cui ſucceſſit Otto tertius frater ejus, qui tenuit comitatum annis XXXVII. & dedit locum fundandi monaſterium regularium prope Dortekun.

Dum Fredericus Imperator in Italia exiſtit, civitates & urbes ejus dominio ſubjiciuntur: Duces & Comites, & principes terræ ad eum partim timore, par- 183
tim amore conveniunt, debitam ei ſubjectionem & reverentiam exhibentes: exceptis Mediolanenſibus, qui ſicut prædeceſſoribus ejus, ita quoque ipſi rebelles extiterunt. Imperator igitur absque ulla dilatione, ſua uſus conſtantia, civitatem obſedit, & quamvis interius haberent, ut dicitur, ſexaginta millia armatorum, primo tamen & ſecundo congreſſu, multa ſtrage humiliatos ad deditionem compulit, ut ducentos de nobilioribus civitatis pacis obſides darent, & quamcunque conditionem ab eo impoſitam ſuſciperent: quibus acceptis, & conditionibus ſacramento confirmatis, quaſi ſecurus exercitus quosdam in propria, quosdam in hyberna dimiſit: Ipſe in Italia commoratus, pius & juſtus ab omnibus appellatus, & ſecundus poſt Carolum magnum juſtitia & pietate eſt habitus: interim tamen ſua otia piis Reipublicæ negotiis perornans. Landam civitatem, quam Mediolanenſes deſtruxerant, in tutiori loco translatam reparavit: Cumam quoque civitatem, quam iidem Dei & ſui hoſtes pene deſtruxerant, renovavit & munivit. (Hæc Chronographus.) In obſidione Mediolani, Dux Bohemiæ, primum per Imperatorem fuit, ſicut dicitur, ſublimatus in Regem, & Ducatus ejus erectus in regnum. Fridericus Imperator diviſit Marchiam Auſtriæ, à Ducatu Bavariæ, & fecit eam Ducatum ob amorem patrui ſui Henrici, Marchionis ejusdem.

Anno ejusdem Friderici ſeptimo, Mediolanenſes, violatis ſacramentis, caſtrum, in quo Imperator theſauros ſuos repoſuerat, invadunt, milites ejus, cuſtodes caſtelli, capiunt: theſauros diripiunt, uberiusque progredientes, amicos

ejus confœderatos impugnant; quo audito, ultra, quàm credi poteſt, admi-
rans & exhorrens Imperator, eorum perfidiam decrevit, Dei ſuamque injuriam
& crimen infidelitatis debita talione vindicandam. Obſedit itaque Criminum ca-
ſtrum ſatis munitum, in quo erat maxima fiducia eorum & fortitudo: obſeſſum
cepir, captum deſtruxit: milites, qui in ea inventi ſunt, vita donatos abire per-
miſit: ſed & quæcunque Mediolanenſium erant, circumquaque vaſtari præcepit.
Idem Imperator, cum videret, propter paucitatem exercitus Mediolanenſes con-
tra ſe inſolentius agere, miſit per omnes fines regni ſui, ut venirent in auxilium,
& juravit, non ſe receſſurum de civitate, donec eam caperet. Ur autem hoc
juramentum ratum maneret, deſignavit, ſi forte è vita decederet, duos Impe-
ratores, filium Conradi prædeceſſoris ſui, & poſt eum Henricum Ducem Saxoniæ.

Anno ejusdem Frederici nono, convenerat exercitus magnus ex omnibus
partibus regni, præterito anno ab Imperatore convocatus, quorum adventu op-
pidò lætatus, conſilio principum ſtatim obſedit ex omni parte Mediolanum, &
ita coarctavit, ut non haberent poteſtatem libere exeundi vel intrandi, emendi
vel vendendi. Timuit enim propter reverentiam Eccleſiarum, armata manu
congredi, & ut parceret militibus, qui in congreſſione, ut aſſolet fieri, occidi
poſſent, maluit fame cruciatos ad deditionem compelli, cum ipſe interim quoti-
die eleemoſynis pauperum inſiſteret, & decimam partem omnium redituum
ſuorum pauperibus erogaret: æſtimans melius ſe eleemoſynis pauperum, quam
armis militum poſſe vincere. Unde ita pius & dilectus ab omnibus habitus eſt,
ut Duces & Comites Wilhelmi, Regis Siciliæ, Dominum ſuum deſererent, & ad
ipſum ſe conferrent.

Anno ſequenti, qui fuit annus ſalutis MCLXII. Mediolanenſes, obſidio-
ne, fame, inopia, & quod eſt gravius, ſeditione coarctati, per internuncios
petunt ab Imperatore miſericordiam; tantum ut vita ſalva ſit: in reliquis con-
ditionem ab ipſo propoſitam promittunt libenter ſe ſubituros. Calendis igitur
Martii omnes per turmas ſuas exeunt, & primò principes, poſt eos, nobiles &
milites manibus gladios tenentes quaſi rei Majeſtatis & proditores: deinde pro-
miſcuum vulgus funibus colla innexi, in ciliciis, cinere capitibus aſperſo, ad pe-
des Imperatoris in modum crucis ſe proſternunt. Ar Imperator ut pius & mi-
ſericors, lacrymis perfuſus, qui propoſuerat, eos ad terrorem aliorum diverſis
ſuppliciis interimere, vita donatos, rebusque neceſſariis, quantum ſecum ferre
poterant, conceſſis, per regiones diſperſit, ut non haberent licentiam in civita-
tem amplius revertendi. Deinde juſſit ſuos civitatem ingredi, & muros, turres,
alta & ſuperba faſtigia & ædificia deſtrui: tribus tamen pepercit Eccleſiis S. Ma-
184 riæ, Sancti Mauritii, & Sancti Ambroſii, cum officinis clericorum officialibus,
ipſorum domibus & indemnitate rerum conceſſa, ærarium publicum ſibi reſervat.
Placentini, Bononienſes, Brixenſes, Mediolanenſibus contra Imperatorem con-
fœderati, exemplo eorum territi, eandem humilitatem & ſubjectionem, quaſi rei
Majeſtatis, ſubſtrati Imperatoris pedibus exhibuerunr, ipſiusque indulgentia ve-
niam obtinuerunt.

Romana. Adrianus Papa, hujus nominis quartus, natione Anglicus, cœpit anno
MCLV. (in quodam Chronico dicitur LIV.) ſedit annis quinque (alibi dicitur an-
nis quatuor) menſibus IX. diebus XIV. prius dictus Nicolaus, fuitque primo, ut
fertur, clericus, ſive clericulus pauperculus in Eccleſia Sancti Jacobi in Molgorio
Magolonenſis diœceſis, ubi eſt nutritus; ſed deinde fit frater, poſt Abbas cano-
nicorum Regularium Sancti Rufi apud Valentiam, inde de Abbate factus eſt Car-
dinalis Epiſcopus Albanenſis: & miſſus legatus in Norwegiam, pro prædicatione
verbi Dei, gentem illam barbaram in lege divina diligenter inſtruxit; poſt redi-
tum verò à legatione ſua, defuncto Anaſtaſio, in Papam eſt electus: qui propter
vulnerationem unius Cardinalis, totam urbem usque ad condignam ſatisfactio-
nem poſuit ſub interdicto: & Wilhelmum Regem Siciliæ, tanquam rebellem, ex-
commu-

communicavit: qui poſtmodum abſolutus, hominium Domino Papæ faciens, terram ab ipſo recepit. Primus ille Papa dicitur fuiſſe, qui in urbe veteri cum ſua curia habitarit. Iſte caſtrum & multas poſſeſſiones circa locum Sanctæ Chriſtinæ à Comitibus comparavit, & Fredericum primum, Romæ in Eccleſia S. Petri Imperiali, diademate coronavit. Tandem Adrianus Papa obiit pridie Calend. Septembris, & in Vaticano Sancti Petri, juxta ſepulchrum Eugenii Papæ, tumulatur Anno Domini MCLIX. quo mortuo facta eſt in Eccleſia magna tribulatio: cum Cardinales inter ſe diviſi, duos Pontifices eligerent, Rolandum cancellarium, qui Papa Alexander dictus eſt, & Octavianum, gravi ſchiſmate Dei Eccleſiam diſrumpentes: unde proceres regionum turbati, quidam uni, quidam verò alteri adhæſerunt: Imperator verò Romanorum Fredericus, cum ſuis Epiſcopis, Octaviano, qui à ſibi faventibus Papa victor acclamatus eſt, adhæſit, cum Reges Franciæ Ludovicus, & Angliæ Henricus cum ſuis, Alexandrum in Papam & Dominum ſuſciperent. (Hæc ex catalogo Pontificum.) Iſtud fuit ſchiſma principale decimum in Eccleſia militanti & viceſimum minus principale, quod per annos fere novemdecim duravit, & innumera hominum millia ad inferos tranſmiſit. (Hæc Collector.)

Item circa annum Domini MCL. claruit Thomas, Archidiaconus Canthuarienſis, qui per induſtriam Archiepiſcopi Theobaldi factus eſt Regis Anglorum Henrici Cancellarius, ad quem Joannes Salesbergenſis ſcripſit librum famoſum, Policraticon intitulatum, de nugis vel contra nugas Curialium. Item circa iſta tempora S. Thomas Canthuarienſis claruit, & martyriſatur in Eccleſia ſua, quarto Calend. Jan. tempore veſpertinali hora XI. à quatuor militibus quinque plagis occiſus, pro tuenda Eccleſiæ libertate Anno Dom. MCLXXI. &c.

Item venerabilis Arnoldus de Weda, hujus nominis ſecundus, prius præpoſitus S. Petri & Frederici hujus nominis primi, Imperatoris cancellarius, vir probitate conſpicuus, & Colonienſi Eccleſiæ ſatis utilis & idoneus, ſumpſit pontificatum Colon. Eccleſiæ, Pontificatus Adriani Papæ quinti anno primo, ſecundum præſentem ſupputationem: in quo ſedit annis tribus, (alibi habetur annis quinque.) Iſte cum Frederico Imp. Romam profectus, conſilio & prudentia plus quàm armis eſt operatus: violentis reſiſtebat: Eccleſiaſtica jura defendebat. Sepultus tandem eſt in Eccleſia S. Clementis in Rindorp, in territorio Bonnenſi, quam ipſe conſtruxit, & multis decentibus ornamentis decoravit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Colonienſium.) *Colonienſis.*

Item Anno Domini MCLVIII. beata virgo apparuit cuidam Sanctimoniali Eliſabeth nomine, in cœnobio Sconangienſi, & quærenti, an Apoſtoli affuiſſent ſepulturæ ejus, reſpondit, Ita, & cum magna quidem veneratione corpus meum terræ commendaverunt. Item cum feſtum annuntiationis eadem Eliſabeth celebraret, oſtendit ſe B. virgo Maria iterum, & ea quæſita, cujus ætatis fuiſſet, quando Verbum Dei in ſua virginali aula concepit, quindecim (reſpondit) annos habebam, & inſuper tantum temporis, quantum eſt à nativitate mea uſque ad annunciationem ipſius Verbi: quæ Sanctimonialis iſta vidit, ut & alia multa relatu digna.

Item poſt obitum Hermanni præſulis, Fredericus Imperator Trajectum 185
deſcendit, & diſcordem electionem capituli ſapienter intercepit, ob cujus inſtantiam, Godefridus de Renen, major præpoſitus, XXVIII. Trajectenſis electus eſt *Trajectenſis.* Epiſcopus, vir multum glorioſus & magnanimus. Cœpit autem anno Domini MCLVI. Pontificatus Adriani Papæ, hujus nominis quarti, Anno Secundo, comitatus verò Theoderici Comitis Hollandiæ, hujus nominis ſexti, anno ultimo: præfuit annis XXII.

Anno Pontificatus ſui quinto, Trentones tumultuari cœperunt adverſus eum, pro præfectura Groningiæ, conſociantes ſibi cives Trajectenſes, cum pleriſque vaſallis Eccleſiæ. Aſſeruit autem Epiſcopus, eandem præfecturam ſibi libere vacare, quia Liffridus, præfectus nuper defunctus, filium ſuperſtitem non habe-

haberet. Nepotes tamen ejusdem Liffridi, de filio ſuo primogenito præfecturam ipſam ambientes, feudales effecti ſunt Henrici, Comitis Geldriæ, ut eo ſuffragante, melius obſtare poſſent inſultibus Epiſcopi Trajectenſis: cujus demum auxilio, prædicti juvenes miniſteriales & cives, Epiſcopum cum ſuis militibus circumvallatum in quadam turri, procul dubio cepiſſent, niſi conſilio Theoderici de Clivis maturius evaſiſſet. Comes autem Geldriæ, cum civibus & miniſterialibus caſtellanarios adeò multis incurſionibus laceſſivit, ut tam hyemalem, quam æſtivalem domum exureret, & machinas ad turris everſionem erigeret. Epiſcopus itaque plurimum anxiatus, & à cunctis auxiliatoribus pene deſtitutus, ſupplici prece conſtanter admonuit hominium Florentii, Comitis Hollandiæ, ut oportunus auxiliator fieret in neceſſitate talis anguſtiæ. Nec mora, quin idem Comes collectis hinc inde bellatoribus, plus quam oportuit, Epiſcopo magnificus auxiliator eſſet. Civitatem verò tam Epiſcopus, quàm Comes exterius crebris infeſtaverunt aſſultibus, quam Comes Geldriæ, ſimul & Henricus de Batenborch, interius defenſarunt cum electis equitibus. Invaluit autem hæc diſcordia fere per annum, quæ tandem juſſu Frederici Cæſaris per Reynaldum, quadrageſimum tertium Archiepiſcopum Colonienſem, finita fuit, & Epiſcopus, acceptis trecentis marchis, præfecturam Groningiæ nepotibus Liffridi, cum novis privilegiis reddidit.

Anno præſulatus Godefridi decimo, contentio gravis exorta fuit inter Epiſcopum, & Florentium, Hollandiæ comitem hujus nominis tertium. Quidam enim Imperatorum & Regum, utpote Carolus & Lotharius, tradiderunt orientalem Friſiam usque ad rivulum Lunice, principibus Hollandiæ: quidam verò Regum & Imperatorum, videlicet Henricus & Conradus, contulerunt eandem partem pontificibus Trajectenſis Eccleſiæ. Quapropter idem Florentius, ipſam terram ex integro poſſidere volens, Godefridum Epiſcopum profugare decrevit, quem nuper ab inimicis ſuis potentiſſime liberaverat. Epiſcopus itaque nunc à cunctis auxiliatoribus deſtitutus, imploravit opem Frederici Cæſaris, ut ſe eriperet de perſecutione magnipotentis Comitis. Imperator autem magnam neceſſitatem Godefridi pontificis attendens, Trajectum extemplò deſcendit, ut per amicam compoſitionem inter diſcordes principes redivivam amicitiam reformaret, in hunc modum, ut Epiſcopus Trajectenſis & Comes Hollandiæ pro tempore æque participarent de commodo & fructu Orientalis Friſiæ, in cauſis civilibus & ſecularibus.

Item anno præſulatus Godefridi XV. validiſſima ventorum intemperies in autumno truculenter inhorruit, ita, ut inundatio maris usque ad muros urbis Trajectenſis impetuoſe deflueret, & marinus piſcis, qui vulgo Bollie dicitur, prope mœnia civitatis ſagenis caperetur.

Anno verò ſequenti, frondes & germina præ ſolito veris tempore germinaverunt, & volatilia circa purificationem virginis Mariæ ova cubantia in his partibus pullos produxerunt.

Anno ejusdem Godefridi XVII. vivificum corpus Domini de duabus Eccle-
ſiis in Trajecto, videlicet B. Mariæ Minoris, & S. Jacobi Majoris, furto ſublatum
fuerat, nec reus poſt multos labores repertus. Quinto dehinc Idus Maji orta re-
pente graviſſima fuit plaga diluvii, quæ totam ſuperficiem terræ vehementer
operiens, domos cum arboribus violenter ſecum abduxit in torrente profluvii, ut
plerique prudentes novum cataclysmum imminere putarent ad univerſum mun-
186 dum aquis inundantibus ſecundò perdendum: & certe, ſi tam diuturnum, quam
impetuoſum diluvium fuiſſet, procul dubio civitas Trajectenſis non ſubſtitiſſet ad
tempus modicum. Poſt triduum verò miſericordia Dei diminuit aquas, quæ
paulatim refluentes ad alveum ſuum reverſæ ſunt, & omnes circumjacentes villæ
de tam diræ calamitatis periculo liberatæ ſunt. Hildebrandus autem, venerabilis
abbas S. Pauli Trajectenſis, in aſcenſione Domini proxima ſermonem faciens ad po-
pulum inſtanter admonuit, ut tota civitas orationibus, eleemoſynis & jejuniis
ſuſcita-

ſuſcitatam ex negligentia Dominici corporis divinam indignationem placaret; alioquin paulo poſt civitati plagam graviorem ſecuturam. Nec prophetia tanti patris veritate caruit: Nam eodem die, circa veſperas, horrendum incendium accidit, quod B. Mariæ prædictam abſumpſit Eccleſiam, & ſimul partem civitatis maximam. Quamobrem Godefridus Epiſcopus, iram Dei pertimeſcens, convocata generali Synodo, cunctis fidelibus ſuæ diœceſis jejunium indixit: quinimo feria quinta poſt Pentecoſtes, nudis incedens pedibus, diverſa Sanctorum loca cum Letaniis devotiſſime viſitavit. Iſte inſuper Epiſcopus, pro ſempiterna laude vel memoria, ædificavit amplius B. Martino quatuor caſtra, videlicet Horſt, contra comitatum Geldriæ, Follenho contra Ducatum Hollandiæ, & Woerden, adverſus rebellionem civitatis, ut ex eis impetum inimicorum ab omni parte reſtringeret, & diverſis raptoribus facilem acceſſum Epiſcopatus interdiceret, qui poſt hoc, cum XXII. annis Trajectenſem digne rexiſſet Eccleſiam, VI. Calend. Junii creatori reddidit animam. Epiſcopus ille penes anteceſſores ſuos in Eccleſia majori decenter inhumatus eſt. Contulit etiam Eccleſiæ Trajectenſi oppidum de Renen & reliqua patrimonia ſua, quæ usque in hodiernum diem quiete poſſidet. (Hæc ex Chronicis Trajectenſibus.)

Item Anno comitatus Florentii Hollandiæ XXXII. decreto Alexandri Rom. pontificis, & edicto Frederici glorioſi Cæſaris, inæſtimabilis exercitus Chriſtianæ profeſſionis cruce ſignatus eſt apud Maguntiam, ab Henrico Cardinale, ſive legato ſedis Apoſtolicæ, pro recuperatione Sanctæ civitatis Iheruſalem, quæ traditione Comitis Hugonis de Tripoli, per Soldanum Babyloniæ expugnata, & pro reſtauratione benedictæ crucis, quæ per Agarenos ad barbaras regiones abducta erat, cujus innumerabilis exercitus capitanei principes erant Fredericus, Romanus Imperator, Philippus, Rex Franciæ, Richardus, Rex Angliæ, Fredericus, Sueviæ, & Conradus Auſtriæ Duces, Florentius, Hollandiæ, & Philippus Flandriæ Comites, cum aliis magnatibus multis & proceribus infinitis. Imperator autem conſilium expetiit à quodam incluſo, quo pacto exercitum Chriſtianum dirigeret: cui incluſus propbetando reſpondit, Imperatorem aquis ſuffocari debere, antequam de transmarinis partibus in patriam rediret, Quamobrem idem Auguſtus tranſitum mediterranei maris evitans, & trans Bulgariam viam obliquans, brachium Sancti Georgii tranſcendens, iter ad Sanctam civitatem arripuit, ſicut ſupra dictum eſt in titulo de Frederico Imp. primo.

Eodem etiam anno, non multo poſt dilapſo tempore, Florentius, Comes Hollandiæ, Calendis Auguſti menſis obiit in Antiochia, ſepultus ibidem apud tumbam Imperatoris in eadem Eccleſia. Wilhelmus autem de Hollandia, filius ejus junior natu, Frederico Duci Saxoniæ ſociatus, ad annos quinque poſt obitum patris in terra Sancta permanſit, qui in diverſis bellis campeſtribus contra Paganos victoriæ palmam multis vicibus acquiſivit, per cujus induſtriam, & præcipue Harlemenſium, Chriſtiani obtinuerunt Damiatam, urbem Ægypti prorſus inexpugnabilem, cæſis in ea cunctis Turcis, cum cæteris infidelibus Agarenis: cujus muri erant indelebiles, more antiquorum ex quadratis lapidibus bene politis cum firmiſſimis portis congitati, & ante porticum civitatis catena magna erat, quæ ingreſſum omnibus navibus, quantumcunque etiam firmis & magnis, prohibuit. Sed Harlemenſes cum cæteris Hollandiæ populis, navem magnam & fortem in inferiori parte ab extra ferratam coaptantes, extenſis velis per proſperum ventum, cum eadem navi, eandem catenam ſucceſſive confregerunt, & ſic nocturno tempore intrantes civitatem, unam portarum vi ceperunt, occiſis in ea excubias ſervantibus: quibus agnitis, à Chriſtianis forenſibus per eandem portam omnes 187
intromiſſi, civitatem expugnaverunt; quibus patratis, Harlemenſes encæniati, obtinuerunt ab Imperatore in gratiarum actionem ſua nova arma, nimirum ín ſanguineo ſive rubeo campo evaginatum gladium: quo legatus Apoſtolicæ ſedis crucem, patriarchæ quatuor ſtellas, duas ab una parte crucis, & reliquas duas

ab altera parte ejuſdem crucis contulerunt: & ſic regaliter remunerati, cum trophæo laudis in patriam reverterunt, &c.

Colonienſis. Quadrageſimo ſecundo loco ſucceſſit in regimine Pontificali Colonienſis Eccleſiæ, Anno Domini MCLVIII. Pontificatus Adriani Papæ, hujus nominis quarti, anno quarto, venerabilis pater Fredericus, hujus nominis ſecundus, filius fratris Brunonis, de quo ſupra dictum eſt, natus de Daſſele, prius Eccleſiæ Sancti Georgii Colonienſis præpoſitus, qui non canonica electione, ſed propinquorum factione, & juvenum clericorum electione & favore, Archiepiſcopatum eſt adeptus. Addunt quidam, quod per Simoniam conſtitutus ſit ab Imperatore: cum omnium piorum electio in Gerhardum, Bunnenſem præpoſitum, conſpiraret. Itaque utræque partes ad audientiam Imperialem apud Nurenborch conveniunt, ibique infecto negotio, rurſus Ratisbonæ Imperatorem adeunt: ubi caſſata priori canonica electione, favore principum, Fredericus ab Imperatore Archiepiſcopatum ſuſcepit, moxque cum ſuis fautoribus Romam veniens, ab Adriano Papa quarto conſecratur: & demum cum Imperatore in expeditionem Mediolanenſem profectus, apud Ticinum, quæ & Papia dicitur, obiit: vix duobus annis pontificali dignitate potitus, cujus oſſa inde tranſlata, in monaſterium Beatæ Mariæ Veteris Montis, quod patruus ejus fundaverat, Colonienſis diœceſis ſunt ſepulta. Iſte caſtrum Randenradt propter rebellionem deſtruxit, & ſolo coæquavit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Colonienſium.)

Quadrageſimo tertio loco aſcendit ad dignitatem cathedræ Colonienſis Eccleſiæ ſimiliter natione de Daſſele, venerabilis memoriæ Reynaldus, nulli omnium Epiſcoporum Colonienſium Eccleſiæ probitate poſtponendus, anno Domini MCLIX. Pontificatus Adriani quarti anno ultimo, in qua ſedit annis octo. Erat ante Epiſcopatum præpoſitus Hildeſimenſis, ubi ſatis utilis eſſe reputabatur. Nam ibi pontem laude dignum & valde neceſſarium in paluſtri tranſitu conſtruxit, & prætereа hoſpitale pro ſuſtentatione pauperum ibidem inſtituit. Iſte igitur Reynaldus, vir omni probitate conſpicuus, & ipſius Frederici Imperatoris cancellarius, eundem in Italiam comitatus eſt. Cum verò una cum præfato Imperatore Romani imperii Rempublicam per multas ſolicitudines, & infatigatis laboribus utiliter in Italia adminiſtraret, accidit, ut frater ipſius Imperatoris Conradus, videlicet, Palatinus, Ludowicus, Thuringiæ Landgravius, & Fredericus Dux Alemanniæ, Conradi olim tertii filius, Archiepiſcopatum Colonienſem, Archiepiſcopo abſente, hoſtiliter invaderent, & concepto inter ſe occultè conſilio, ut terras Archiepiſcopi pro libitu percurrere & prædari poſſent, montem illum, ubi nunc eſt caſtrum Reyneck poſitum, præoccupare & munitionem in eo facere conarentur: quod cum induſtriam Reynaldi, Archiepiſcopi in Italia cum Imperatore exiſtentis, non lateret, conceptum & factum hujuſmodi Philippo majori, Decano Colonienſi, qui ei in Epiſcopatu ſucceſſit, & fidelibus Eccleſiæ per nuncios intimavit, & montem prædictum per ipſos occupari mandavit; quod cum ita factum eſſet, & dicti principes in ſuo propoſito ſe præventos ſentirent, ipſi Colonienſes ad feriam ſecundam in Rogationibus, in campis Andernacenſibus bellum indixerunt: quo facto, ex induſtria dicti Philippi, Decani & prælatorum Colonienſium, tantus equeſtris pariter & pedeſtris exercitus occurrit, qualem ex tot præclaris nobilibus & fortibus Theutonicis in acie congregatis, nunquam conſtitiſſe, repertum eſt. Nam computati fuerunt plusquam centum & viginti quinque millia bellatorum, ut nullus dictorum principum venire auderet, cum tamen fuiſſent per Colonienſes diebus duodecim exſpectati. Dictus igitur Philippus Decanus, cum miniſterialibus & fidelibus Colonienſibus in dicto monte caſtrum poſuit ad munimen Eccleſiæ Colon. Allodium Reyneck appellatum. Interea Domi-
188 dus Reynaldus, Archiepiſcopus Colonienſis, cum Imperatore in Italia degens, ſuper omnes, qui aderant principes, fidelius ac devotius ſervivit, auditoque bujus lætitiæ ac victoriæ nuncio, impetrata ab Imperatore licentia, cum integritate gra-

tiæ

tiæ ejus rediit, acceptis ab ipſo in donum precioſiſſimis muneribus, trium ſcilicet Magorum corporibus, qui infantiam Domini Salvatoris myſticis muneribus venerati ſunt, nec non duorum martyrum, videlicet Felicis & Naboris, qui in eadem civitate paſſi fuerant pro Chriſto: quæ quidem Sanctorum reliquiæ in civitate Mediolanenſi, per Imperatorem tunc capta atque deſtructa, fuerant inventæ, illuc reconditæ, cum quibus venerandis reliquiis in vigilia B. Jacobi Apoſtoli ſub anno Domini MCLXIV. Pontificatus ſui anno VI. Imperii verò Frederici XII. cum gaudio & exultatione omnium glorioſe Coloniam advenit, dictas ibidem reliquias ad honorem & exaltationem ipſius civitatis Colonienſis, usque in hodiernum diem ibidem relinquendo. Ab illo tempore cœpit Colonia magis proficere in fama & gloria, ita ut usque hodie Sanctorum Regum odore attracti & illecti, ex inſulis maris & diverſis regionibus fideles illuc confluere non deſinant. Siquis autem voluerit ſcire, quomodo de partibus ſuis tranſlata ſint Conſtantinopolim, & de Conſtantinopoli Mediolanum, in Eccleſia S. Petri Colonienſi inveniet.

Itaque Reynaldus Epiſcopus, tertia jam expeditione in Italiam profectus, prona manu militum, maximas Romanorum copias apud Tuſculanum proſtravit, cepit, fugavit: ubi de Romanis, paſſim per agros fugientibus, novem millia ceciderunt, quinque millia capti fuerunt, nulli de parte Archiepiſcopi prædicti, præda tota ceſſit ſervientibus militibus: tantum triumphi gloria ſervabatur. Computatum igitur fuit poſtea per Romanos, quod de XLII. millibus vix duo millia in urbem ſint reverſa; cujus quidem Reynaldi Imperator exhilaratus victoria, eidem Archiepiſcopo & Eccleſiæ Colonienſi largam fecit poſſeſſionem, & privilegiorum donationes, inter alia conferens eidem Archiepiſcopo & Eccleſiæ Colonienſi curtes Imperiales in Andernaco & Eckenhoven, cum nonnullis aliis, quibus ipſa Colonienſis Eccleſia gaudens abundat uſque in præſens.

Anno Dom. MCLXVI. Reynaldus Archiepiſcopus & Gerhardus præpoſitus Bonnenſis, ex ipſorum propria annunciatione, beatiſſimos martyres, Caſſium & Florentium & Maluſium cum eorum ſociis VI. Non. Maji, cum inenarrabili cleri devotione ac multitudine populi tranſtulerunt, invento ſicco, ſed evidenti ſanguine ipſorum: cum antea DCCCCLXXIV. anni fluxiſſent à paſſione ipſorum. Obiit autem eodem anno ipſe Reynaldus in Italia, in vigilia Aſſumptionis B. Mariæ virginis, ſcientia & probitate mirabilis, lingua diſertus, animo & vultu imperterritus, imperio fidelis, Colonienſis Eccleſiæ provector, nam & palatium Coloniæ magnis ſumptibus conſtruxit, duas turres in templo B. Petri erexit, decem marchas ad agendum Epiphaniæ feſtum inſtituit, totidemque in Cœna Domini ad ſolatium pauperum addidit: octavam Aſſumptionis Beatæ Mariæ celebrari indixit. Oſſa ejus ab Italia Coloniam tranſlata ſunt, & in domo B. Petri reverentia condigna tanto viro recondita. (Hæc ex Chronicis Pontificum Colonienſium compendioſe ſatis collegimus.)

Alexander tertius, natione Tuſcus, patria Senenſis ex patre Ramuncio, cæpit *Romana.* anno Dom. MCLX. ſedit annis XXII. (Hæc Florentius.) In quodam chronico dicitur LIX. (Martinus.) ſedit annis XXI. menſe uno, dieb. XIX. Iſte vicit quatuor ſchiſmaticos, ſcil. Octavianum, Guidonem Cremonenſem, Joannem Fermenſem & Landonem Antipapas. Primus fecit ſe Victorem, ſecundus verò Paſchalem, tertius Calixtum, quartus Innocentium: quorum tres fuerunt presbyteri Cardinales, qui omnes viciſſim ſchiſma fecerunt, & per Papam excommunicati fuerunt, & omnes viciſſim mala morte perierunt. (Hæc Martinus, Albericus (*a*).) Ita Romæ Papa mortuo Adriano, eligitur à ſeniori parte Cardinalium Rolandus cancellarius, natione Senenſis, & vocatur Alexander tertius, qui cum ſe proteſtaretur indignum cauſa humilitatis, proſiliit in medium Octavia-

(*a*) *ad a.* 1159.

Octavianus, vir ambitioſus, & quibuſdam ſibi faventibus Cardinalibus, air, illum non eſſe cogendum: & mox ſe eligendum à ſuis fautoribus curavit, Victoremque ſe nominare, quamvis victoria careret, præſumpſit: & veniens ad imperatorem Fredericum, qui Mediolanum in Lombardia obſidebat, ſe cum illo conjunxit, & generale ſchisma in Sancta Eccleſia fabricavit, quod per annos fere XIX. innumera
189 hominum millia ad inferos transmiſit. Papa verò Alexander immobilis fide ſtetit, qui habuit in partem ſuam Regem Franciæ & Regem Angliæ, & multos alios. (Hæc ille.)

Anno Dom. MCLX. prodiit in Almannia, occaſione ſupradicti ſchiſmatis, hæreſis retro inaudita ſeculis, & creditum eſt, fuiſſe dæmones vel animas malorum hominum inter dæmones converſantium. Apparebat enim viſibiliter quidam exercitus quaſi multorum millium, habentium papiliones & caſtra, & ubique prædicatores ſuos dirigentium, qui nemini volebant loqui, niſi prius guſtaſſet de convivio eorum. Epiſcopi verò catholici permittebant nuncios, qui cavere omnes juberent. Princeps, in cujus terra reſederant, conſilium ab Epiſcopo loci requiſivit, qui dedit ei partem ligni Dominicæ crucis, ut ferret ſecum, & ait: Cum te ad prandium iſti invitaverint, cave ex omnibus, quæ tibi apponuntur, nequid contingas, donec videris antepoſita: & poſtea extracto ligno Dominico, dices: In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, faciens ſignaculum crucis, & quicquid poſtea inveneris, ſecurus comedere poteris. Fecit, quod audivit. Inferebantur verò diverſa fercula carnium & volatilium & piſcium & paſtillorum, & hujuſmodi, ſed cum ille feciſſet ſignaculum crucis, inventa ſunt omnia fuiſſe ſtercora diverſa, hominum, porcorum, aſinorum, & aliarum immundiciarum: & precioſa vina verſa ſunt in fœtentes urinas: & ſic fuit detecta prædicta dæmonum fraudulentia. Cum ergo princeps iſte catholicus cum ſuis omnes detruncaſſet, ita attriti ſunt, ut deinde latuerint. Sed ex eorum reliquiis creditur excreviſſe nova hæreſis, quæ noſtris temporibus Alemanniam graviter infecit. Omiſi autem dicere, quæ faciebant, quaſi miracula, & videbantur quidam ex eis ambulare ſuper aquam, tanquam ſupra aridam, & multa alia, ſed inventa ſunt omnia mendacia, & à patre mendacii procedentia. Qui autem ſemel deceptus guſtaſſet de eorum convivio, vix poſtea vel nunquam reverti poterat ad mentis integritatem & fidem. (Hæc idem Albericus *(a)*.

Anno Dom. MCLXIII. Alexander Papa in Gallias venit, & in octava Pentecoſtes Turonis concilium celebravit, illoque anno in feſto B. Hieronymi, cum multa caterva Epiſcoporum & Cardinalium Senonas venit, ubi recipitur honorifice ab Hugone Archiepiſcopo, & per annum & dimidium in ſede Archiepiſcopali ibi moratus, in Eccleſia S. Stephani, altare Sanctorum Petri & Pauli conſecravit, & Eccleſiam S. Columbæ tunc à fundamentis extructam, dedicavit.

Eodem anno Fredericus Imperator exercitum congregat, habens ſecum duos Reges; ſcil. Bohemiæ & Daciæ, veniensque in Burgundiam contra Regem Franciæ, conabatur ipſum premere vel delere, quia Alexandro Papæ favebat, ſed non prævaluit, imò confuſus receſſit.

Anno Dom. MCLXV. Alexander Papa in Italiam revertitur, & per mare applicat in Siciliam apud Meſſanam, ubi eidem occurrit Rex Wilhelmus, & regnum ab eo recognoſcit, juramento fidelitatis renovato: Dein Romam veniens, cum magna proceſſione ſuſcipitur à Romanis. (Hæc Bernardus.

Item Alexander Papa, anno Pontificatus ſui XIII. in capite jejunii, Sanctum Thomam Cantuarienſem canoniſavit. Item Petrus Comeſtor celebris habetur in Francia, vir facundiſſimus, & in Scripturis divinis excellenter inſtructus: hic hiſtorias utriusque Teſtamenti uno compingens volumine, opus utile & gratum edidit ex diverſis hiſtoriis compilatum. Florebat etiam eo tempore Mauritius Pari-ſienſis

(a) ad a. 1160.

ſienſis Epiſcopus, qui ob induſtriam & literaturam de infimo ſtatu magnæ paupertatis ad Pontificalem demum aſcendit dignitatem: qui cum puerulus eſſet, noluit eleemoſynam accipere tali pacto: ne ſcil. Pariſienſis fieret Epiſcopus. Iſte etiam inter præclara opera ſua Eccleſiam beatæ Mariæ Pariſienſis, cui præerat, à fundamentis conſtruxit. (Hæc Bernardus.)

Item anno Dom. MCLXXVII. Idibus Septembr. feria quarta, hora ſex. Luna 88. Sol paſſus eſt eclipſin fere per mediam horam.

Item anno Dom. MCLXXIX. idem Papa Alexander concilium celebravit magnum Romæ in baſilica Lateranenſi, quæ appellatur Conſtantiana, CCCXCVI. Epiſcoporum, exceptis Cardinalibus & Abbatibus, quorum præ multitudine titulos vel numerum colligere non potuimus, pontificatus ſui An. XX. menſe Martio.
indict. 12. quinto die menſis. Ibi de ſtatu Eccleſiæ ſanctæ multa tractata ſunt & 190
contra hæreticos & contra Coterellos ſive Ruptarios quædam facta capitula. In eodem concilio mitram paſtoralem quidam nigri abbates acquiſierunt, ex quibus fuerunt duo Pariſienſes, abbas Wilhelmus de Sancto Dionyſio in Francia, & abbas de Sancto Vincentio, id eſt de Sancto Germano de Pratis, &c. (Hæc Albericus (a).) Item fuit eo tempore in territorio Senonenſi villa Cudo, virgo celebri opinione vulgata, nomine Alpais, cui collatum eſt divinitus degere in corpore, & corporalis cibi ſubſidio non egere: quæ genere infima, officio bubulca, licet in corpore eſſet marcida & exilis, inteſtinis præ longa introrſus inedia vacuatis, ita tamen venuſta & corpulenta in vultu cernebatur, ac ſi deliciarum copiis perfrueretur. Frequenter autem rapitur in exceſſa. & Angelo duce freta, nunc pœnarum percurrit loca, nunc verò gaudia beatorum, & ad ſe rediens, quid & cui perferat, cautè perpendit, gubernante nimirum interius ſpiritu & docente, quid ſilere debeat, quid proferre. Tanta denique inerat puellæ ſapientia in conſiliis, circumſpectio in verbis, tamque prudenter eloquebatur, tam diſcrete conſulebat, tam ſalubriter hortabatur, ut luce clarius pateret, ipſum, qui docet hominem ſcientiam, in ea elegiſſe ſedem & manſionem feciſſe. (Hæc Bernardus.)

Item Anno ſequenti, ſummus Pontifex Alexander obiit, qui cum aliquando à quodam appellaretur bonus Papa, reſpondit: Ego bonus Papa eſſem, ſi ſcirem prædicare, judicare, & pœnitentiam dare. (Hæc Helinandus.) Epitaphium ejus fuit:

Hunc feſtis auxere ſuis Felix & Adauctus,
Cum quibus eſt felix factus adauctus eis.

In die enim Sanctorum Felicis & Adaucti moritur diſcretus & multa literatura præditus, & ſuccedit Humbaldus, Oſtienſis Epiſcopus, vir grandævus & mitiſſimus.

Eodem anno, apud Aurelianos, die Dominica, circa feſtum Laurentii, presbyter celebrans, duas hoſtias præparaverat ad ſumendum & ad reponendum, & proceſſerat uſque ad orationem Dominicam. Tum verò repente ipſam, quam tenebat in manibus hoſtiam, rubeo colore ſuffuſam vidit & ebullientem ex ea ſanguinem, jamque ſibi per digitos perfluentem; quam ſuper corporale deponens, per tria loca tranſponit, & in ſingulis, quantum loci occupavit, tantundem ſanguine purpuravit. Sacerdote tardante, miniſter propius accedit, qui videns rem mirabilem, populum convocat; omnes mirantur. Sacerdos alteram ſumit, quam præparaverat reponendam: confluit plebs tota: & ipſe Rex Philippus, qui non longe aberat, feſtinus accurrit; videtur hoſtia in forma carnis lividæ, & ſupra corporale ipſæ ſanguinis notæ, cum tranſponeretur hoſtia, ad modum hoſtiæ circulatæ videntur. Poſt modicum, apud caſtrum Carolum eadem hoſtia partim carnis, partim panis ſpeciem repræſentat, & in feſto omnium Sanctorum Priore celebrante, & volente eam in tres dividere partes, frangi non

(a) *ad a. 1179.*

poteſt, ſed manens integra, ſolummodo eſt per medium replicata, & mox cruentæ carnis ſpeciem una pats induit, pars reliqua in priſtina forma manet. Simile accidit apud Brennam, oppidum in Vindocinenſi territorio, prodigium ſuper eadem re. Apud Atrebatum quoque contigit res ſimilis. Hæc autem acciderunt propter hæreſin in Albegeſio & Vaſcovia pullulantes. (Hæc Vincentius.)

Item anno Dom. MCLXVIII. apud Conſtantinopolim, Manuele nobiliſſimo Græcorum Imperatore moriente, commiſit filium ſuum Alexium cognato ſuo, qui erat comes Palacii cum imperio, proditor autem ille nefandiſſimus, mortuo Imperatore, imperium ad ſe traxit, & juvenem ſuæ fidei commiſſum interfecit, occupatoque palatio cum theſauris, (proh ſcelus exitiale) ſolium Imperiale conſcendit, ſed cum metueret, ne propter hæc flagitia odioſus & abominabilis haberetur, & quaſi digito notaretur à cunctis, ideo ut per extraneos atrocius vindicaretur in ſuos, paganorum copiis in Regiam urbem repente trajectis, efferatus in cives, alios capit, alios jugulat, alios exitio tradit; illos exilio tradit, iſtos excidio: jacit ſortes, reperitur in ſortibus, quod quidam Iſaacus ipſum de Imperio amoturus, & perditioni traditurus eſſet. Quæritur in circuitu civitatis & per totam Græciam, quis vocetur Iſaacus: & inveniuntur tantum duo: Rex, qui tunc erat in Cypro, & unus miles juvenis, qui tunc erat ſcriba cancellarii vel Seneſcalli in curia Imperatoris.
191 De neutro tamen iſtorum habetur ſuſpicio. Sic iterum ſortes jecit: invenit, ſicut prius invenerat. Ad conſilium cancellarius mandat, ut adducatur Iſaacus ille Notarius, ut ejus effodiantur oculi: cum Iſaacus venire tardaret, & jam præmunitus ſederet in hoſpitio matris ſuæ, armatus ſub veſte, & gladium juxta ſe haberet, indignatus cancellarius ille, cujus conſilio cuncta agebat Andronicus, ad hoſpitium Iſaaci acceſſit, & ipſum per capillos arripuit, & cur ad ejus imperium non celeriter veniſſet, cum indignatione & impetu requiſivit. Iſaacus cum eſſet juvenis probiſſimus, gladium arripuit, & caput ejuſdem Cancellarii celeriter amputatum enſe ſuſpendit, & per civitatem clamando circumivit: Venite ad me, dicens, venite ad me, ego diabolum interfeci. Crediderunt omnes audientes hoc, interfectum eſſe Andronicum: & illico Iſaacum rapuerunt, & ad Sanctam Sophiam perduxerunt, & in Imperatorem cum acclamatione ſolemni coronaverunt. Andronicus, eo audito, in palatium munitum ſe recepit: ſed totius populi conſilio fultus & auxilio, adeſt Iſaacus, & palatium armatus irrumpit: Andronicus arcum ſemel, ſecundo & tertio tetendit, ſemper tamen cordam, non ſine admiratione, ruptam invenit: eoque victum ſe fatetur, & per naves aufugit. Mittuntur illico poſt eum, qui invitum reducunt, quem Iſaacus per publicum trahi jubet, qui dedecoroſe tractatus & tractus, ictibus maceratus & dilaceratus, ex plenis odiis tot & tantis, quamvis in multas partes ſectus, inſufficiens fuit, nec ſitim ſanguinis ſui, licet totus effunderetur, extinxit.

Leodienſia. Item Alexander, hujus nominis ſecundus, præpoſitus S. Lamberti XXXII. Epiſcopus Leodienſis & LXI. Tungrenſis, canonice electus eſt, & conſecratur anno Domini MCLXV. Pontificatus Alexandri Papæ tertii anno ſexto: Præfuit annis tribus.

Præſulatus hujus anno ſecundo, ſcil. anno Dom. MCLXVI. de voluntate & mandato Alexandri Papæ, & omnium Cardinalium IV. Cal. Januarii, præſente Frederico Imp. & multis prælatis Aquiſgrani, oſſa Caroli Magni, Imp. à loco, ubi quieverat annis CCCLII. cum magna reverentia ſunt elevata, & honorifice collocata in feretro argenteo per Reynaldum Archiepiſcopum Colonienſem, & Alexandrum Leodienſem Epiſcopum, in multis oblationibus, quas Imperator & Imperatrix & alii obtulerunt: ubi & canoniſatus Carolus, & S. Confeſſor dictus eſt (a): Tandem hic venerabilis Alexander Epiſcopus, in tertia expeditione Italica, ſub Frede-

(a) Diploma Friderici I. extat apud PETRUM a BECK *Aquiſgrano lib. III. n. 1.* & AUBERTUM MIRÆUM *Faſtis Belgicis ad d. 28. Januarii p. 51.*

Frederico Imp. primo, in vigilia Sancti Laurentii, morte repentina interiit: cujus corpus relatum Leodium, in Eccleſia Sancti Lamberti honorifice eſt ſepultum. (Hæc ex Chronicis Pontificum Leodienſium.) Ordinis Regularium reparatio per univerſam Latinitatem ſe dilatârat, quemadmodum ſupra, tempore Gregorii ſeptimi hujus nominis Papæ, habetur, incœpit anno ſalutis MLXXIV. Seculares verò canonici majori pro parte ad regularis vitæ tramitem, unde exciderunt, non ſunt reverſi, ex quibus canonici majoris Eccleſiæ Colonienſis, (Domini videlicet in ſummo) extiterunt: Nam antea ſub abbate Deo regulariter militaverunt, prout etiam Carolus Magnus, Rex & Imperator, in Aquiſgrano & in Hoyo, & aliis diverſis locis inſtituit. In recompenſam tamen, memorati Domini in ſummo monaſterium canonicorum regularium ſub præpoſito ſecundum regulam B. Auguſtini Deo militans in ſuburbio civitatis Nuſſienſis in Grangia ipſorum fundaverunt, anno Domini MCLXXXI. indictione XIV. ſub Alexandro Papa, regnante Frederico primo hujus nominis Imp. ſub Archiepiſcopo Colonienſi, Philippo de Hynsberch. Fundator verò fuit Sigiswinus. Iſti ergo monaſterio majoris Eccleſiæ Colonienſis canonici non exiguam partem reddituum ſuorum partiti ſunt; præſertim cum nonnulli eorum, converſionis gratia, ipſum monaſterium intrarent, quorum Deus tetigerat corda. Nam nobile illud domicilium in Eltzen, juxta Grevenbroech ipſis regularibus tradiderunt, & vineam magnam prope Reynſs, inſuper & octo plauſtra vini, prout exaratum habetur in lapide ſummi altaris ejuſdem monaſterii, uſque in hodiernum diem: Tradiderunt etiam eidem memorato monaſterio allodia diverſarum decimarum & curtium, ac eorum pro quotidiana ſuſtentatione de multis affluenter providerunt victualibus, quemadmodum adhuc in antiquis regiſtris eorundem dominorum in ſummo reperitur. Inſuper etiam in ſignum unionis ſtatuerunt, ut aliquoties præpoſitus monaſterii regularium prope Nuſſiam viſitaret chorum in ſummo in Colonia, & reciperet canonicam portionem ſeu præſentiam, quemadmodum unus ex ipſis canonicis. Adolphus etiam Archiepiſcopus Colonienſis, ſucceſſor Philippi, dedit monaſterio memorato regularium juxta Nuſſiam Anno Domini MCXCV. piſcariam in arnapha vel erpia rivo, qui monaſterium prædictum præterfluit, incipiens juxta villam Grimlichhuſen ſupra Nuſſiam, & terminatur in Rhenum fluvium, infra Nuſſiam, prout literæ teſtantur, quæ adhuc cum ſigillis in eodem monaſterio habentur: & in tantum inclitum regularium iſtud factum eſt monaſterium, ut caput omnium eſſet monaſteriorum ejuſdem ordinis circa clima noſtrum illo in tempore exiſtentium: in quo eodem generale ſervabatur capitulum, unde adhuc nomen retinuit & vocatur, Superius monaſterium, apud populares, unde etiam inſignior porta Nuſſienſis & platea ejuſdem traxerunt nomen uſque in hodiernum diem. 192

Item defuncto in Italia, ſicut ſupra dictum eſt, Reynaldo Archiepiſcopo Colonienſi, Fredericus Imp. Philippum, Decanum S. Petri, de caſtro Hemesberus oriundum, ſuum tunc Cancellarium, ad dignitatem Colonienſis Pontificii promovere deſiderans, ſcripſit epiſtolas Imperiales favorabiles ad miniſteriales ac vaſallos Colonienſis Eccleſiæ, pro prædicto Philippo ſuo cancellario in Colonienſem Archiepiſc. promovendo. Votis igitur Imperatoris in hac parte ad effectum productis, dictus Philippus, licet abſens, in Colonienſem Archiepiſcopum electus eſt Anno Dom. MCLXVII, pontificatus Alexandri Papæ tertii, anno octavo, præfuit annis XXIV. Electus deinde in vigilia Aſſumptionis anni ſequentis acceſſit Coloniam, & tandem anno rurſus elapſo (ſcilicet MCLXIX.) in vigilia Aſſumptionis, Henricum Sextum, filium Friderici primi, de voluntate patris Aquiſgrani unxit in Regem Rom. Erat vir prudens & diſcretus, corpore pulcherrimus, magnanimus & affabilis, & ſupra modum liberalis, & ideò Reynaldo anteceſſori ſuo non impar fama, prudentia & probitate. Cui ob probitatis & virtutum merita, & poſt eum, ſucceſſoribus Colonienſibus Archiepiſcopis omnibus Imperator Henricus memoratus contulit Ducatum Weſtphaliæ & Angariæ, & in ſolemni

Colonienſis.

lemni principum atque optimatum imperii curia apud * Seymhuſen *(a)* celebrata, de dictis ducalibus vexillo Imperiali & Banno ſolemniter inveſtivit. Cum enim tum Henricus, Dux Saxoniæ, vir multis divitiis & potentia pollens, contra Fredericum Imp. & contra Remp. cervicoſa tyrannide multa ageret inſolenter, Imperator de conſenſu principum & optimatum imperii, per ſententiam eorundem, Henricum illum depoſuit, & privavit honore & nomine Ducatus: Ducatum verò, quem illi abſtulit, ſecans per medium, unam partem contulit Bernardo, Duci Saxoniæ, nepoti ſuo, alteram verò partem conceſſit Philippo, Archiepiſcopo Colon. ſupradicto, & ita, ſicut ſupra dictum eſt, ſolemniter inveſtivit; unde Philippus, Colonienſis Archiepiſc. ut erat vir audax & ſtrenuus, conceſſionis iſtius Imperialis ſibi aſſumens executionem, cum exercitu trium millium militum electorum, exceptis armigeris, equitibus & pedeſtri exercitu, quorum non fuit numerus, intrans Saxoniam, Henricum Ducem ab Imperatore jam depoſitum tribus continuis annis inceſſanter impugnans expulit, & ad extremum exterminavit: ſimulatque potenti manu obtinuit, & ſibi atque Colonienſi Eccleſiæ acquiſivit poſſeſſionem Ducatus Weſtphaliæ & Angariæ, & ſucceſſoribus ſuis usque in præſens dereliquit. Poſt hæc Imp. Fredericus, ſicut plures opinati ſunt, gloriæ Archiepiſcopi occulte invidens, & potentiam pertimeſcens, adeptus occaſionem, graviter ei adverſari cœpit, propter quod Archiepiſcopus, cum eſſet animo imperterritus, civitatem Colonienſem novo vallo ampliari, & portis fortiſſimis muniri fecit ad reſiſtendum ſe præparans. Tertio autem anno, Moguntiæ in curia ſolemni, interventu principum, Imperatoris gratiam recuperavit. Idem quoque Philippus, vir memoria dignus, 40. millia & 700. marcas argenti expoſuit in emptionem poſſeſſionum Eccléſiæ Colonienſis & prædiorum: inſtituit monaſterium ad Maccabæos, & reliquias eorundem ſanctorum de ultramarinis partibus addictas eô honorifice collocavit. Tandem poſt mortem Frederici Imp. cum Henrico filio ejus, Imperatore hujus nominis ſexto, in Apuliam profectus, cum pene totam provinciam ſua prudentia ac magnanimitate
191 Romano ſubdidiſſet Imperio, in obſidione Neapolitana obiit Idib. Aug. cujus oſſa Coloniam ſunt relata, & cum magno honore in Eccleſia S. Petri, juxta ſepulchrum Archiep. Reynaldi, cui in probitate diſſimilis non erat, tumulata. Item iſtius præſulatus anno primo, in Egmondenſi villa natus eſt agnus, unum caput
193 habens & duas partes poſteriores, ſex pedes & duas caudas, qui viſus à multis, cunctis intuentibus ſpectaculum fuit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Colonienſium.)

Leodienſia.

Item apud Leodium electus eſt in XXXIII. Epiſcopum anno Dn. MCLXVIII. Pontificatus Alexandri Papæ tertii anno IX. Radulphus, frater Bertoldi Zaringiæ Ducis, & Conradi & Alberti, mediante avunculo ſuo Comite Namurcenſi Henrico, qui Radulphus Maguntiæ poſt Henricum & Arnulphum erat Archiepiſcopus, ſed quia Bennonem, id eſt, quandam ſtatuam auream in Eccleſia Maguntina ſic appellatam confregit, (quam Imperator fieri fecerat per Judæos, qui pincernam ſuum occiderant) & aurum expendit & conſanguineis ſuis diviſit, idcirco ab Archiepiſcopatu cedere debuit, præfuit autem Epiſcopatui annis XXIII. Radulphus ille præbendas & beneficia per Udelinum carnificem vendebat, ad quem propter hæc multi confluebant, contra quod homo quidam publice prædicavit, & quidem ſine malicia. Prælati verò indignati, per Epiſcopum capi illum faciunt, & ducentes per Eccleſiam, unguibus impingunt: ipſe verò prophetando dixit: heu, heu, dies

(a) Gelnhauſen intelligitur. Sic enim GODEFRIDUS MONACHUS *ad a. 1180. In Media Quadrageſima curiam apud Geylnhuſen habuit. Ibi ſententia ipſius Cæſaris & judicio cunctorum Principum Dux Saxoniæ Ducatu ſuo privatur, & aſſenſu cunctorum Epiſcopus Colonienſis in ſua diœceſi, & per omnem Weſtphaliam & Angriam eidem Ducatui præficitur.* Pro *Imperator Henricus*, hic etiam eſt ſubſtituendum: *Imperator Fridericus.*

dies venient, cum ſubtus altare B. Mariæ porci terram effodient, quod pòſt accidit. Vocabatur ille Lambertus Begghe, à cujus nomine adhuc Beghinæ vocantur, quia primus invenit ordinem Beghinarum, & eis primum caſtitatis normam verbo & exemplo prædicavit: poſt quem multi ſe à ſuis erroribus retrahebant. Iſte vir bonus plures libros edidit & fabulam, quæ S. Lamberti intitulatur: & in carcere poſitus, vitas Sanctorum & actus Apoſtolorum in Gallicum vertit; qui perſuadentibus clericis, per Epiſcopum Radulphum Romam mittitur, & dementiam ſuam compulſus recognoſcere cogitur. Papa verò intentionem ejus piam videns, & in carcerem conjectum eſſe per invidiam, eum in pace dimiſit, data licentia prædicandi: qui reverſus, Eccleſiam S. Chriſtophori conſtruxit, ubi & ſepulturam accepit, anno præſulatus Radulphi VII. anno ſcil. ſalutis MCLXXVII.

Anno præſulatus ejusdem Radulphi ſexto XVII. Cal. Julii, precibus canonicorum Hoyenſium corpus S. Domitiani Epiſc. & confeſſoris honorabiliter à dicto Domino Radulpho Epiſcopo Leodienſi, præſentibus quam plurimis perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus & religioſis, transfertur, atque in feretro argenteo deaurato decenter collocatur.

Item anno pontificatus ejusdem X. Gerardus Comes de Loſs manu armata Tungrim ingreſſus, domum Epiſcopi & Eccleſiam incendit, & homines ſpoliavit, cujus terram Epiſcopus poſt pene delevit, & caſtrum cepit, & Eccleſiam canonicorum incendit, Eccleſiamque ſanctimonialium in Biliſia, & quaſi totum comitatum vaſtavit.

Item Anno præſulatus ſui XIV. Radulphus Epiſcopus aulam rotundam in caſtro Hoyenſi conſtruxit.

Item Anno præſulatus ejusdem XVIII. Eccleſia S. Lamberti in die translationis S. Lamberti, annis elapſis à paſſione ejusdem Sancti quingentis quindecim minus, conflagravit, ab igne proſiliente à domo cujusdam, & comburente totum clauſtrum & omnes officinas ejus: Principale tamen altare, quod erat S. Mariæ, manſit intactum: Sed & palatium cum Eccleſia XI. millium virginum, ignis conſumpſit, & Eccleſiam S. Petri cum clauſtro & officinis cum parochiali Eccleſia, quæ omnia ignis vorax miſerabiliter perdidit, unde verſus:

Annis tranſactis à Chriſto mille ducentis,
Subtractis ter quinque, ruit locus ipſe per ignem,
Feſto Vitalis Domini fuit ultio talis.

Item Anno pontificatus ejusdem XXI. Henricus, Albanenſis Epiſcopus, legatus Apoſtolicus venit Leodium, prædicans contra Symoniam: Canonici verò conterriti, beneficia ſua reſignaverunt, quibus alibi providit. Epiſcopus verò Radulphus pœnitens & cruce ſignatus, cum Frederico Imperatore transfretavit, qui revertens de Antiochia obiit anno Dom. MCLXXXIX ſepultus in Viſeto, &c.

Item poſt dormitionem venerabilis patris Hillini, Arnoldus hujus nominis primus, Eccleſiæ Sancti Andreæ præpoſitus, Frederici Imperatoris ſuggeſtione à clero & populo Archiepiſcopus Treverenſis LXXXVI. eſt electus anno Dom. MCLXIX, Pontificatus Alexandri tertii decimo, Frederici verò Imperatoris hujus nominis primi XVII. & præfuit annis XIV. Fuit ditiſſimus, & maluit inſolentiam tyrannorum pacare, & populum de ſanguine redemptum liberare pecunia, quàm armis: quia potuiſſet prædonibus prædandi dare occaſionem. Sub iſto Henricus de Ulmona, urbe capta Conſtantinopolitana, reliquias (ſcilicet magnam partem crucis Dominicæ) deportavit, & partem unam ad Sanctum Matthiam, aliam in monaſterium ad Stupam, & tertiam in Coloniam, cum capite Sancti Panthaleonis donavit. Venerabilis iſte Archiepiſcopus, quando adiit Cardinales legatos pro aliquibus negotiis à Papa miſſos, extra ſuam diœceſim ipſis obviam venit, & denariis oneratos aliò proficiſci procuravit: & pro his ab Eccleſiis nihil exegit. Tandem infirmitate gravatus, octavo Calendarum Junii ad Chriſtum migravit. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Treviren-ſia. 194

Item anno Pontificatus ejusdem Arnoldi ſexto, in terra Regis Portugalenſi, in Hiſpania facta eſt per menſes duos nimia procellarum ſævitia & magna ſono terribili tonitrua, ita, ut dæmon juxta urbem in aëre diſcurrens, viſibiliter appareret domos evertens & villas. Duas quoque non modicas naves in proximo littore Oceani partis adverſæ ſublimius à terra levavit, & ſuſpenſas in aëre diutius inter ſe pugnare fecit, ita ut in fruſta ambæ comminuerentur, & tabulæ huc illucque à vento diſpergerentur. Deſierant agricolæ præ timore arare & ſeminare, & ſecuta eſt maxima fames, ita, ut per itinera aves & feræ comederent inſepulta cadavera, quorum carnibus lupi aſſueti, cœperunt deinde multo tempore viventes homines invadere, pecora faſtidientes & paſtores devorantes. (Hæc Albericus *(a)*.)

Traje-ctenſis. Poſt obitum Godofridi præſulis, Balduinus hujus nominis ſecundus, ad Sanctam Mariam Trajecti in Oldenzell, præpoſitus vigeſimus nonus Trajectenſis inthroniſatus eſt Epiſcopus Anno Domini MCLXXVIII. Pontificatus Alexandri Papæ tertii XIX. Comitatus verò Florentii, Comitis Hollandiæ hujus nominis tertii, Anno XXII. præfuit annis XVIII. Venerabilis ille Balduinus Epiſcopus vir fuit manſuetus & adeò caſtus, ut in fine vitæ ſuæ virgo credatur eſſe mortuus, cujus fratres erant Comes Hollandiæ Florentius, Theodoricus major in Trajecto præpoſitus, ac Otto Comes de Benthem ſive Caſtellanus; per quorum auxilium prædones ab Epiſcopatu fugavit, & totam terram aliquot annis gratioſe rexit. Omnes itaque Burgenſes ſuſceperunt ab eo jura civilia & ſimiliter miniſteriales bona. Solus autem Dux Brabantiæ Henricus ſtatuto tempore Veluam acceptare neglexit, quam Comes Gelriæ ab eodem Duce ſub feudo tenebat. Quapropter Epiſcopus Veluam occupavit cum injuſtis bellatoribus, effugato Gerhardo Comite, cum omnibus ſuis complicibus. Comes verò Gelrenſis Gerbardus, tantæ ditionis amiſſionem ægrè ferens, congregavit armigerorum magnam copiam, & per quatuor dies circumvallavit econtrà Daventriam. Sed Fredericus Imperator illuc adveniens, omnem belli tumultum ſuppreſſit, & longas inducias utrobique ſervari mandavit: quibus durantibus, Gerhardus Comes abſque liberis migravit à ſeculo; & Epiſcopus iterato Veluam intravit, armato ſatellitio, & de comitatu Zutphaniæ plures villas incendit, & abinde variarum rerum magnam prædam abegit. Theodericus verò Comes de Clivis, ſororius Epiſcopi, congregavit ingentes copias electæ militiæ, devaſtans ex magna parte comitatum Gelriæ: ut & Florentius, Comes Hollandiæ, comitatui gravia damna fecit. Nam omnia pecora totius Veluæ potenter in Daventriam abduxit. Otto igitur de Gelria, frater ſuccedens in comitatu, perpendens impetum ſuorum inimicorum violenter invaleſcere, nec vires ſui ſolius contra tot magnates poſſe ſufficere, de poteſtate pontificum, Colonienſis & monaſterienſis, Ducis Brabantiæ & Comitis de Monte, militum circa tria millia ſtipendiis conduxit, cum quibus octingentos equites Epiſcopi tribus ſeptimanis in Daventria obſedit: Balduinus autem anxiam neceſſitatem ſuæ civitatis audiens, auxilio fratris ſui Florentii & Tbeoderici ſororii ſui, prædictorum Comitum, contraxit robur tam Hollandiæ, quàm Cliviæ, ut Ottonem Comitem procul ab obſidione civitatis Daventriæ pelleret. Sed ecce Fredericus Imp. iteratò partes inferiores adiens, intercepit prælium, ſtatuens inter utramque partem amicum pacis interloquium, videlicet, ut Comes Otto dominationem Veluæ ſecundum jus ante babitum quiete poſſideret, quoadusque ſuper eo de principum ſuorum conſilio judicium vel arbitrium promulgaret.

195 Anno Dn. MCXCVI. cum Balduinus Epiſcopus, anno Pontificatus ſui ultimo, Trentam cum Tuenta cum imperio regeret, nec quiſpiam eum in aliquo moleſtaret vel moleſtare præſumeret, Otto Comes de Benthem, per Florentium Caſtellanum Covordenſem in curtibus ſuis quamplurimum exactionibus vexatus, Epiſco-

po

(a) ad a. 1174.

po fratri continuam fecit querimoniam, ita, ut pontifex demum contra Caſtellanum procederet ad excommunicationis ſententiam. Indurato verò Florentio, Dominus Epiſcopus cum expeditis bellatoribus præſidium Covordenſe vallavit, & cum terribilibus machinis adeo frequenter impetivit, ut Florentius cum privigno ſuo Fulkero deditionem expeteret, ac caſtrum cum ſuis attinentiis Epiſcopo libere traderet. Epiſcopus igitur expugnatum caſtrum commiſit militi de Hollandia, Gbiſelberto Poſtekin, ad tuendum, qui totum Trentoniæ dominium duxit prudentiſſime gubernandum. Sed Epiſcopus in perniciem ſuam, eodem amoto milite, fratrem ſuum Ottonem militem conſtituit eſſe Caſtellanum, & ſimul Trentonicæ plebis juſtitiarium, qui diu deſideratum Kovordiæ caſtrum in poteſtatem ſuſcepit, in quo cum univerſa clientela ſua manere decrevit. Interea Fulkerus de Kovordia captus adhuc in caſtro Horſt nobilem puellam duxit in conjugem, per cujus amicos obtinuit apud pontificem patrimonii ſui partem, ut tamen nunquam adverſus Epiſcopum rebellare præſumeret. Sed irrita ventoſæ rapuerunt verba procellæ. Is Fulkerus enim à carcere relaxatus, agnitos & notos ſibi clam adjunxit, totamque Trentam adverſus Comitem de Benthem citò ad rebellionem commovit, ita ut Groningenſes primò judicem ſuum interficientes, contra jusjurandum ipſum oppidum cingerent muro, & Trentones Epiſcopales redditus per Tuentam rapientes, villam Kovordiæ cum ſuburbio penitus exurerent. Epiſcopus igitur ex tali præſumptione plurimum indignatus, cum forti exercitu per Kovordiam Trentam ingrediens, condignam ultionem de hoſtibus ſuis accepit: ſed Otto, Comes Gelriæ hujus nominis tertius, cujus occulto conſilio Trentones animari dicebantur, Epiſcopo venit in auxilium, ſuggerens tandem Epiſcopo per amicum pacis interloquium, ut quatuor obſides de Groningia, & duodecim de Trentonia, Daventriæ perſeveranter reſiderent, donec Epiſcopo ſuper exceſſibus plenariè ſatisfactum eſſet, ac omne malum litis ad bonum pacis reconciliatum foret. Iſtis itaque geſtis, Comes Gelriæ cum eisdem obſidibus Daventriam intrans, placitare cœpit adverſus Epiſcopum, & Epiſcopus ipſos obſides extemplò vinculari juſſit in ipſius offendiculum, qua de cauſa jam dictus Comes aliquantulum confuſus fuit, & abinde cum indignatione maxima retroceſſit. Interea Fulkerus de Kovordia, perpendens, Ottonem Comitem de Benthem Epiſcopalibus cauſis eſſe præpeditum, ac ipſum caſtrum minus proinde præmunitum, contractis armigeris, ſæpe dictum caſtrum impetuoſe cepit, & Comitiſſam cum omni ſua ſuppellectili in vincula conjecit. Epiſcopus autem amiſſionem caſtri moleſtè ferens, captivam Comitiſſam per dictos redemit obſides, recollegitque pro novo bello recentes equites, cum quibus Trentam ex magna parte ſuccendit, & caſtrum Kovordiæ quotidianis aſſultibus infeſtavit. Dum verò hæc agerentur, Colonienſis & Moguntinenſis Archiepiſcopi, metuentes de conſpiratione Comitis Gelriæ & Caſtellani Kovordiæ, devenerunt in Daventriam, ordinaveruntque per hunc modum inter utramque partem indurabilem amicitiam, ut Rodolphus verus Caſtellanus Kovordiam cum Trenta, ſecundum tenorem antiqui privilegii, in poteſtatem ſuam reciperet ab Epiſcopo, & mille marchas pro illatis damnis in promptu perſolveret; ſed Comes de Benthem, abſcedentibus reverendis Pontificibus, hoc arbitrium obſervare renuens, recollegit ex parte fratris ſui roboratum exercitum, ut alterna die dimicaret adverſus Kovordenſem populum. Locatis itaque caſtris, quidam temerarii juvenes, adveſperante jam die, ejaculari baliſtas cœperunt cum adverſis Trentonibus: quos Trentones è contra ſauciaverunt ultra modum cum clavatis miſſilibus, ut tandem prædicti juvenes cum dedecore diffugerent, & totum Epiſcopalem exercitum, relictis papilionibus, in repentinam fugam ſecum attraherent. Epiſcopus autem, ut vir imperterritus, profugientem exercitum virili voce revocans, parvum coadunavit cuneum, & cum ipſis Trentonibus formidoloſum inivit prælium; ſed Trentonicis incolis indeſinenter accreſcentibus, ſuiſque bellatoribus paulatim deficientibus, idem Illuſtris 196

Ponti-

Pontifex demum à bello quievit, & ex locis paluſtribus cum cæteris fugientibus vix evaſit. Ceciderunt autem in conflictu triginta pugiles: capti verò fuerunt circa centum milites cum multis armigeris laude dignis & ſcutariis approbatis. Denique dictus Epiſcopus ad partes Italinas deveniens, recollecto militari robore, damnum illatum in Comitem Gelriæ, tanquam in fautorem, ferventer ulciſci decrevit. Nam & Veluam cum finitimis villis ejusdem comitatus, acceptis ſpoliis, omnino ſuccendit. Econtra verò Comes cum Trentonibus Homerſchem & quasdam curtes Epiſcopalis Cameræ deſtruxit, & Daventriam ad quadraginta dies machinis terribilibus infeſtavit. Sed Dux Brabantiæ Henricus, cujus negligentia principalis cauſa fuit hujus litis, culpam ſuam recognoſcens, venit in auxilium Epiſcopo, cum quibusdam equitibus, paciſcens inducias modici temporis ab utrisque partibus, quoadusque Cæſar Henricus ſextus ad partes inferiores deſcenderet, qui inter Epiſcopum & Comitem de Dominio Veluæ per auream Bullam finem liti impoſuit. Acta fuerunt hæc in Gelnhuſen. Anno præſcripto, ſecundo Nonas Martii. Trentones autem, diſcedente glorioſo Cæſare, inducias violarunt, & omnes Epiſcopales reditus in Trentonia Comiti Gelriæ pro ſtipendiis aſſignarunt. Quapropter Epiſcopus de prælatorum ſuorum conſenſu ſeceſſit ad Moguntiam, ut glorioſo Cæſari manifeſtaret novam illam violentiam. Cum autem idem Auguſtus, ex tali audacia valde commotus, Epiſcopo Balduino, tanquam cognato ſuo, præſens auxilium promiſiſſet: ecce præſul illuſtris, die dehinc quinta, quæ eſt XI. Calend. Maji, migravit ad cœleſtem patriam, poſtquam annis XVIII. Trajectenſem bellicoſe rexiſſet Eccleſiam: qui deinde navigio Trajectum ductus eſt, ac ibidem in Eccleſia majori cum exequiis congruentibus inhumatus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Gallica & Syriaca. Item Philippus Rex Franciæ, qui regnavit Anno Domini MCLXXX. cum à coæquævis & conſodalibus ſuis, dum ſæpe cum eis in Palatio luderet, audiviſſet, à Judæis ſingulis annis jugulari Chriſtianum, ex cujus corde inter ſe communicarent, concepto inde rancore contra eos, propoſuit omnes ejicere de regno ſuo.

In diebus illis Sanctus Richardus à Judæis crucifixus fuit, & martyrium paſſus, cujus corpus requieſcit in Eccleſia Sancti Innocentii, Pariſiis in loco, qui Campellus dicitur: & fiunt ibi per orationes ejus miracula usque in hodiernum diem.

Iſto tempore floruit magiſter Joannes Belech, in Eccleſia Ambianenſi, qui ſcripſit librum de Divinis officiis per annum. Item Philippus, prædictus Rex Franciæ, cognominatus Magnanimus, Deo & Chriſto in primitivis uxoribus ſuis placere quærens, prohibuit, ne quis ludendo, vel alio modo, per caput, ventrem, vel aliud membrum Dei jurare præſumeret blasphemando, & quia Judæos odio habebat, & multas de eis in nomine JEſu Chriſti blasphemias audiebat, omnes debitores eorum à debitis abſolvit, quinta parte ſummæ fiſco retenta, eoque modo omnes Judæos de regno ejecit, datis prius induciis eisdem Judæis, vendendi ſupellectiles ſuas, & parandi ea, quæ neceſſaria erant egreſſui, antequam eos omnino ejiceret. Domos autem & vineas & alias poſſeſſiones retinuit fiſco, & Eccleſias in nomine JEſu Chriſti & Sanctorum ejus extrui inde ubique per civitates & caſtella in terra ſua juſſit, in locis, in quibus erant Synagogæ Judæorum.

Item Anno Domini MCLXXXVI. Philippus, Rex Franciæ, pia & regali indignatione ſuper intolerantia luti vicorum Pariſienſis civitatis motus, fecit omnes vicos ejus quadratis lapidibus pavimentari, & tunc rectè primò amiſit civitas proprietatem antiqui vocabuli, quo Lutetia vocabatur, ad cujus exemplum aliæ civitates & caſtella vicos & plateas, pontes, introitus & exitus univerſos & plateas publicas ſtraverunt lapidibus diverſis & quadratis. Item Hector, filius Priami, genuit Francionem, Troylus frater ejus genuit Turcum. Iſte in Scythiam inferiorem verſus Septentrionem deſcendit, & ab eo Turci, nec non & Gothi, Oſtrogothi,

Oſtrogothi, Viſogothi, Wandali & Normanni deſcenderunt. Francio autem Sycambriam venit poſt CCXXX. annos, ubi receſſit ab eis Dux Ibor, & cum eo viginti tria millia, qui venientes in Gallias fundaverunt & ædificaverunt Pariſios ante incarnationem Chriſti Anno DCCCXXV. quam vocabant Lutetiam à lutoſitate loci, & ſe vocabant Pariſios à Paride filio Priami, & erant ibi, antequam Franci venirent, mille ducentis ſeptuaginta annis ſine Rege, ad modum Romanorum ſe habentes. Francio autem & ejus poſteri fuerunt in Sycambria annis mille quingentis & ſeptem usque ad mortem Regis Auſtriæ Priami, cujus filius fuit Dux Marchamyrus, pater Regis Pharamundi. (Hæc ex Hiſtoria Francorum.) 197 *Bona phantaſia.*

Item Regis Franciæ, Philippi, anno ſeptimo, plures vident formam ignis in modum domus per cœlum diſcurrere.

Item anno nono ejusdem Regis, in menſe Januario, octava Epiphaniæ, celebratum eſt colloquium apud Gyſorium, inter Philippum Magnanimum, Regem Franciæ, & Henricum Regem Angliæ, in quo colloquio uterque eorum (Domino inſpirante) crucem aſſumpſir, & fere omnes proceres & Prælati Eccleſiarum cruce ſignati ſunt: & paulo poſt celebratum eſt concilium generale Pariſiis, à Rege Philippo prædicto, in quo infinita hominum multitudo cruce ſignata fuit. Albanenſis Epiſcopus Henricus, à Papa Gregorio legatus conſtitutus, cum omnimoda diligentia officium ſibi injunctum peragebat, & primò quidem ſecundum mandatum ſibi datum inſtituit, ut à præſenti anno in quinquennium, per omnes ſextas ferias eſſet fidelium populus in cibo quadrageſimali, & ut quarta feria & ſabbatho abſtinerent à carnibus omnes illi, qui eſſent incolumes. Dominus verò Papa ſibi & fratribus ſuis Cardinalibus & famulis, etiam ſecunda feria, per eosdem annos uſum carnis interdixit. Venit autem idem legatus cum Archiepiſcopo de Tyro, id eſt de Sur, apud Yuadium, ad colloquium Regis & Imperatoris, qui Imperator contra Colonienſem Archiepiſcopum Philippum habebat diſcordiam, quibus apud Moguntiam, mediante legato, pacificatis, cruce ſignatus eſt idem Imperator cum LXVIII. magnis Principibus. (Hæc Albericus *(a)*.)

Item Anno Domini MCLXXXIX. eclipſis Lunæ fuit univerſalis quarto Nonas Februarii, feria quinta, hora noctis quarta, & duravit per tres horas. (Hæc Albericus *(b)*.)

Item Anno Domini milleſimo centeſimo nonageſimo, Philippus Rex Francorum, & Richardus Rex Anglorum, trans mare profecturi, iter arripiunt. Rex Francorum portum Januenſis civitatis expetiit, & Rex Anglorum Marſiliam perrexit. Cum verò rex Francorum ventum exſpectaret ad transfretandum aptum, quadam die fulgur de cælo decidit quinquies in eadem civitate, quod Regem valde perterruit. Tandem omnibus neceſſariis præparatis, relicto portu, in altum vela dedit: cumque multa maris ſpatia transvolaſſet, repente ventus ſurgens contrarius, Regem retrocedere coegit, multis navibus confractis, equis amiſſis, inſtrumentis ligneis ad capiendas munitiones perditis, militibus etiam multis ſubmerſis: ſicque Rex Francorum ſuo fruſtratus conatu, in Meſſana, Siciliæ civitate, cum Rege Anglorum tranſitum ſequentis anni exſpectans, reſedit. Item Philippus Comes, Flandriæ, menſe Auguſto profectus eſt, & in Italia hyemavit; deinde Philippus Rex ſubmonuit proceres per juramentum, & illis aſſentientibus intravit mare, & cum proſperitate venit Acram, ubi applicuit in vigilia Paſchæ. Rex autem Richardus poſtea navigans venit Cyprum, quam cum ejus Rege, qui ſe Imperatorem vocabat, obtinuit, & filiam ipſius Imperatoris & univerſos ejus theſauros aſportavit. Tandem Richardus venit Acram, & invenit muros civitatis jam fractos, & viriliter à Philippo Rege & Francis expugnatos. Cum Rege Richardo fuit Rex de Hybernia, & Rex de Wallia, & cum eis Comes Hollandiæ Florentius, qui ibi obiit. Cum

(a) ad a. 1188.
(b) ad a. 1189.

Cum Archiepiſcopo Theſſalonico fuit regulus de Græcia Lanfagius: & in ſumma fuerunt ibi XI. Reges, & quinquaginta quatuor Comites & Epiſcopi cum Archiepiſcopis viginti octo. Item totus exercitus æſtimatus eſt CCC millium hominum, & ſoli milites triginta millia, unde vix reverſi ſunt ſex millia. Eſt autem apud Acram cæmiterium Sancti Nicolai, in quo ſepeliuntur abſque numero homines & mulieres, parvi & magni: & poſt novem dies nibil niſi terra & pulvis invenitur.
198 Iſtis diebus fuit eclipſis Solis univerſalis in vigilia Sancti Joannis Baptiſtæ, Dominica die, ſeptimo gradu Cancri, Luna exiſtente in ſexto gradu Signi, & cauda Draconis in duodecimo circa meridiem, & duravit per quatuor horas, antequam civitas Acra caperetur. Interim virtus Francorum indefeſſa civitatem Acram cepit, quarto Idus Julii, illis, qui ibidem erant, Sarracenis vita ſola conceſſa, ſed eo pacto, ut omnes Chriſtianos, qui in vinculis Salaadini erant, & ſimul ſanctum lignum vivificæ crucis reſtituerent Chriſtianis, quod, quia poſtea Salaadinus aut noluit, aut non potuit facere: prædicti Sarraceni & omnes alii, qui tenebantur capti, exceptis paucis magnis viris, interfecti ſunt extra portas civitatis Aſconenſis ad ſeptem millia & eo amplius. Interea Richardus, Rex Angliæ, frequenter mittebat nuncios ad Salaadinum, & mutua dona recipiebat ab eo: ut Philippus Rex eundem Richardum Regem ſuſpectum haberet. Præterea idem Rex Philippus morbo graviſſimo detinebatur, & incautè, ut quidam dicunt, à proditoribus hauſto veneno, unde & tanta infirmitate gravatus fuit, ut & ungues manuum & pedum, capillos & fere omnem cutis ſuperficiem amitteret: unde de conſilio ſuorum fidelium, commiſſa captivorum cura & totius rei ſumma Duci Burgundiæ Hugoni, & aliis, quos ad hoc ſufficere putabat, quingentis militibus cum ſufficienti ſumptu trium annorum de fiſco eis miniſtrato, ad defenſionem terræ ſanctæ dimiſſis, in patriam redire diſponens, Romam venit. Mortuus fuit ante Acram Balduinus, Archiepiſcopus Canthuarienſis, & plures alii Epiſcopi & Archiepiſcopi. Mortuus fuit & Philippus, nobilis Comes Flandriæ, cujus oſſa ad Clarevallem relata ſunt. Nobilis etiam Dux Burgundiæ Hugo, ex parte Regis ibi dimiſſus, non multo poſt mortuus eſt, & apud Templarios ſepultus. Rex Pbilippus, viſitatis Romæ Apoſtolorum liminibus, à Clemente Papa, cognato ſuo, benedictione recepta, paucis diebus ante nativitatem Domini in Franciam eſt reverſus, ſanitati aliquantulum reſtitutus. Item anno ſequenti in Martio, Judæi Chriſtianum quendam, permittente Comitiſſa Campaniæ, apud caſtrum, quod Brayam ſuper Sequanam vocant, ſpinis coronatum & fuſtigatum per vicos crucifixerunt: quo audito, Philippus Rex Franciæ, Chriſtianitati compatiens, in propria perſona ad prænominatum caſtrum accedens; LXXX. Judæos & amplius fecit comburi. Poſtmodum creſcente iniquitate & malitia hominum, intimatum eſt Regi Philippo, quod ad ſuggeſtionem Richardi, Regis Angliæ, miſſi erant de populo Haſſatinorum quidam, qui eum occiderent, eodem modo, quo Conradum, Marchionem Montis Ferrati, apud Acram illis diebus occiderant: propter quod idem Rex Philippus ſui corporis appoſuit cuſtodes fideliſſimos, & ipſe fere ſemper clavam æream, vel ferream in manu geſtavit, quam conſuetudinem etiam cuſtodes ſecuti, clavas in manibus geſtant, usque in hodiernum diem, &c.

Item Anno Dom. MCXCIV. in pago Beluacenſi, inter Clarum Montem & Compendium, tantæ pluviæ cum tonitribus & fulminibus, & tempeſtatibus factæ ſunt, quantas nulla memorat hominum antiquitas. Lapides enim, ad quantitatem ovorum quadranguli mixtim cum pluvia de cœlo cadentes, arbores & fructiferas vineas & ſegetes penitus deſtruxerunt; villæ quoque in pluribus locis à fulminibus deſtructæ & combuſtæ ſunt. Corvi etiam quam plurimi cum hujusmodi tempeſtate viſi ſunt in aëre de loco ad locum volantes, & roſtris ſuis vivos carbones portantes ac domus incendentes: ſed & utriusque ſexus homines ictu fulminum interierunt, & alia multa horrenda facta ſunt. Ipſa die, in Epiſcopatu Laudunenſi caſtrum quoddam, ſcilicet Calvum Montem, audivimus à fulminibus deſtructum. (Hæc Vincentius.)

Item

Digitized by Google

Item Anno Dom. MCXCV. intolerabilis aëris intemperies ingruit pluviæ &
tempeſtatis: meſſis in folliculis germinat: fames valida inde exoritur: Sed Rex
Franciæ Philippus eleemoſynas facit largiores, & Prælatos, principes & omnes
divites ad hoc ipſum & ad ſuſtentationem pauperum excitat & inducit, ut in an-
no præcedenti fecerat. Item facta eſt ſubita aquarum & fluminum inuodatio, &
pontes in multis locis diruti, & villæ complures depreſſæ, ſed clero & populo ad
Deum clamantibus, & frequentes proceſſiones celebrantibus, ipſo Rege Philip-
po inter primos nudis plantis humiliter incedente, ceſſavit illa illuvies. Item
obiit Epiſcopus Pariſienſis, magiſter Mauritius, in Septemb. vir ſanctæ recordatio-
nis, plenus operibus bonis & eleemoſynis, in ſenectute bona, & ſepultus eſt in cœ-
nobio Sancti Victoris, qui inter cætera opera ſancta & laude digna quatuor ab- 199
batias fundavit, dotavit & ditavit. (Hæc Albericus *(a)*.) Et quia de reſurrectio-
ne corporis multi tempore ſuo dubitabant, quàm firmiſſime credidit, moriens
rotulam ſcribi mandavit, hujuſmodi ſcripturam continentem: Credo, quòd re-
demptor meus vivit, &c. Iſtam igitur in extremis agens, ſuper pectus ſuum præ-
cepit extenſam poni, ut ab omnibus ad ejus ſepulturam convenientibus poſſet
legi. (Hæc Vincentius.)

Item Anno Domini MCXCVII. miles quidam in territorio Viromanduo mortuus revixit, & per multos dies vita fruens, nec manducans, nec bibens, multa futura dicebat, incredibilia tamen. Apud Roſetum Briæ vicum, dum ſacerdos conficeret, vinum viſibiliter in ſanguinem, & panis in carnem viſibilem in ipſo calice verſa ſunt. In territorio Carnoteno hoſtia in manibus ſacerdotis verſa eſt in carnem. In villa, quæ Bailloillum dicitur, in territorio Pariſienſi, in caſtro, quod dicitur Marliacum, ſpiritus quidam hominibus in pauperis hominis ſpecie apparet, dicens, ſe eſſe animam cujusdam hominis de Sicilia, nomine Roberti. In multis locis ros mellitus pluit è cœlo, fames tamen adhuc durabat. (Hæc ex geſtis Regum Franciæ.) Item Anno Dom. MCC. Guido, Abbas Ciſtertienſis, cum quibusdam coabbatibus ſuis, Romam proficiſcitur, & non multo poſt Papa Ionocentius fecit eum Epiſcopum Cardinalem Præneſtinum, & miſit in partes Almanniæ legatum, qui Cardinalis, ut frater Cæſarius refert, veniens Coloniam, invenit in partibus illis clerum nomine Thare, Dæmoniacum, qui cum clericus erat religioſus, & in ſingulis Dominicis communicabat. Bene verò poterat diſcerni, quando idem clericus ex proprio motu loqueretur, & quando dæmon per os ejus loquebatur. Dicebat autem idem dæmon clerico: Thare fuiſti ad confeſſionem? Etiam: & quare non dixiſti illud & illud peccatum? revertere & meliusconfitere; & adhuc adjiciebat: Ego parco tibi, Thare, quia bene eſt mihi propter te. Cum ergo veniſſet clericus ad Cardinalem die Dominica, volens de manu ejus communicare, dubitabat Cardinalis, utrum deberet eum communicare: & reſpondit dæmon per os illius: Secure eum potes communicare, domine Cardinalis, quia tua communio cibus eſt animæ, non cibus corporis. At ego animam ejus non habeo, ſed tantummodo corpus: & cum adjuraſſet eum Cardinalis, ut recederet, dixit: propter te non recedo, quia poteſtas hæc non eſt tibi conceſſa. Tandem clericum communicavit, ubi dæmon per os ejusdem clerici ſermonem faciebat optimum ad populum, & Theutonicè & Latinè. Et cum Epiſcopus in præſentia ejus ſermonem alium feciſſet, permittebat, ut totum abſolveret. Tunc verò dicebat dæmon Epiſcopo: Non bene perſecutus es, ego melius perſequar, & ita faciebat ſermonem multo meliorem, quàm Epiſcopus feciſſet. Cum verò quæreretur, cur in clericum illum intraſſet? Cauſa prædicandi ſe intraſſe, reſpondit, ad confuſiooem populi, ne habere excuſationem poſſit in die judicii. Interrogatus, quod nomen eſt tibi? Belial, dixit, nuncupor, & ſemper usque in finem ſeculi corpus poſſidere debeo. Rurſus quæſitus, quid ſenti-

(a) *ad a. 1196.*

ſentiret de monachis, qui habent proprietatem? Reſpondit: Monachus, qui habet obulum, non valet obulum, &c. Item apud civitatem Trecas, Popelitani hæretici hoc anno inventi, traditi ſunt igni & cremati usque ad octo, videlicet quinque viri & tres fœminæ. Inter quas duæ turpiſſimæ erant vetulæ, quarum unam (prò dolor) vocabant S. Eccleſiam, & alteram S. Mariam, & ita decipiebant, quos decipere poterant, ſophiſticè dicentes: Ego credo, quicquid credit S. Eccleſia & S. Maria. Ab iſtis Popelitanis captis multi alii nominati fuerunt, ſed quidam eorum per confeſſionem judicium evaſerunt. Item in urbem Metenſem, pullulante ſecta, quæ dicitur Waldenſium, directi ſunt ad prædicandum nonnulli Abbates, qui quosdam libros de Latino in Romanum verſos combuſſerunt, & prædictam ſectam extirpaverunt. (Hæc Albericus *(a)*) Tempore Frederici Imp. hæreſis Waldenſium, ſive pauperum de Lugduno incæpit, cujus inventor fuit civis Lugdunenſis, qui cum dives eſſet, relictis omnibus, paupertatem Evangelicam ſervare voluit, & ſcribi fecit aliquos Bibliorum libros in vulgari, cum nonnullis auctoribus Sanctorum, quas minus ſanè intelligens, ſuo inflatus ſenſu, Apoſtolorum officium ſibi uſurpavit, prædicando ubique & ſuos ad prædicandum mittendo, ut errores plures ſeminaret. Moniti autem reſponderunt, Deo obediendum eſſe magis, quàm hominibus, Prælatos & Clerum ſpernendo. Tandem
200 contumaces excommunicari, & expulſi à patria; poſt in concilio hæretici denunciati ſunt, & factum eſt grande malum & laqueus magnus ſimplicibus, & immenſum devotis perſonis ſcandalum: & utinam hodie eſſet finis: fuerunt nihilominus quidam ſubtiliſſimi hæretici, qui iſtam hæreſim Waldenſium defendere conabantur, & plura regna & populos deceperunt, cum quibus tandem miſerabiliter exterminati, perierunt. (Hæc Wernerus, Collector faſciculi temporis.)

Item Anno Domini MCCII. apud Ciſtertium mortuus eſt hoc anno Magiſter Alanus de Inſulis, doctor ille famoſus, ſcriptor Anteclaudiani, qui in Theologia fecit artem quandam prædicandi, & contra Albigenſes, Waldenſes, Judæos & Sarracenos libellum edidit ſuccinctum, ad Wilhelmum Montiſpeſſulani dominum, & alia quædam habentur ipſius opuſcula.

Item Anno Domini MCCIII. Guido, cantor Sancti Stephani Catalaunenſis, ſcripſit librum unum Apologeticum, & usque ad mortem Regis Angliæ, Richardi, librum Hiſtoriarum à mundi principio breviter transcurrendo usque ad tempus ſuum; cujus dicta ſuis in locis in hoc opere annotavimus: ſcripſit præterea de mundi regionibus libellum in eodem volumine coarctatum, & præter hoc volumen aliud ſatis rhetoricum epiſtolarum diverſarum; unde, quia iſta ſcripſit, & quia hoc anno deceſſit, hæc de eo diximus, ut ſciatur quis fuerit. Item per Abbatem Arnoldum Ciſtertienſem, & per fratrem Petrum de Caſtro Novo, ex regulari canonico factum monachum, cœpit contra hæreticos Albigenſes fervens prædicatio, & hoc de ſummi Pontificis mandato.

Item Anno Domini MCCIV. Rex Francorum Philippus, in pignus Charitatis Eccleſiæ Beati Dionyſii, multas reliquias precioſiſſimas, quas Imperator Balduinus de Sancta Capella, quæ dicitur Os leonis, acceperat, easque Henrico Abbati manu propria tradidit, quas conventus cum proceſſione & laudibus nudis pedibus ſuſcepit. (Hæc Vincentius.)

Hæreſis Albigenſium. Item Anno Domini MCCVIII. fit prædicatio valida prælatorum Eccleſiaſticorum, & pugna acerrima militarium & nobilium armatorum contra hæreſim Albigenſium, cujus vires tam validæ erant, ut omne triticum fidei gentis illius verſum videretur in lolium erroris. Miſſi ſunt abbates ordinis Ciſtertienſis cum quibusdam Epiſcopis, qui zizania raſtro catholicæ prædicationis eradicarent: cujus origo à quodam hæreſiarcha eorum pullulavit, qui quædam ex dogmate Manichæi, quædam ex erroribus, quos in περὶ ἀρχῶν ſcripſiſſe fertur Origenes, plurima etiam, quæ de ſuo corde finxerat. Adjecerunt alii alia: communiter duo credunt

(a) ad a. 1200.

credunt cum Manichæis principia: Deum bonum, & Deum malum, id eſt Diabolum, quem dicunt omnia corpora, ſicut Deum bonum omnes animas, creaſſe: corporum reſurrectionem negant, & quicquid beneficii mortuis à vivis impenditur, irrident: ire ad Eccleſias vel in eis orare nihil prodeſſe dicunt: ut deteriores ſint Judæis & Paganis, qui illa credunt. Baptiſmum abjecerunt: ſacramentum corporis & ſanguinis Chriſti blaſphemant. In expeditione prædicantium contra iſtam hæreſin contigit, monachum cujusdam abbatis alloqui militem in terra Albigenſium in equo ſedentem, ac cum aratore agrorum ſuorum loquentem. Monachus igitur hæreticum illum æſtimans, ſicut fuit, & propius accedens, ait: Dicito mihi, probe vir, cujus eſt ager iſte? Reſpondente illo, meus eſt: ſubjecit monachus: & quid de fructu ejus facitis? Ego, inquit, & familia mea de eo vivimus, aliquid etiam erogo pauperibus. Quærenti verò monacho, quid boni de eleemoſyna illa ſperaret, reſpondit miles, ut ſpiritus meus glorioſe pergat poſt mortem. Tunc monachus: Quo perget? ait miles: ſecundum meritum ſuum: Si enim bene vixit, & hoc apud Deum meruit, exiens de corpore meo, intrabit corpus alicujus futuri principis, aut Regis, ſive alterius cujuslibet illuſtris perſonæ, in quo delicatè vivet. Sin autem male, corpus intrabit miſeri, pauperisque corpus, in quo tribuletur. Credidit enim ſtultus, ſicut & cæteri Albigenſes, animas ſecundum merita, per diverſa tranſire corpora etiam animalium atque ſerpentium. Sic autem Albigenſium error invaluit, ut brevi intervallo temporis infecerit usque ad mille civitates: & ſi non fuiſſet gladiis fidelium repreſſus, puto, quod totam Europam corrupiſſet. (Hæc Cæſarius.)

Item Anno Domini MCCVI. in vigilia Sancti Nicolai, audiuntur tonitrua: fulminibus ædificia plurima incenduntur: ſequitur aquarum inundatio damnoſa, de qua ſic loquitur Albericus *(a)*: Sequenti menſe Decembri nimia aquarum inundatio ex inſperato erupit, quæ molendinorum, pontium & domorum vicinarum ſtragem fecit: plurimos etiam viros præoccupatos necavit, & ſegetes circa ripas fluminum perdidit: ſed facta oratione & proceſſione à clero & populo, paulatim receſſerunt aquæ. 201

Anno ſequenti pridie Calend. Martii fuit eclipſis Solis particularis in 16. gradu Piſcium, hora diei quinta.

Item Anno Dom. MCCIX. Remis moritur Sancti Dionyſii Canonicus Regularis, Magiſter Petrus de Riga, cognominatus Bibliotheca, verſificator, apud ſcholares & ſtudioſos opinione celeberrimus.

Iſtis temporibus in terra Beluacenſi fuit Helinandus, Frigidi Montis monachus, vir religioſus & facundia diſertus, qui inter cætera chronicum diligenter ab initio mundi usque ad tempus ſuum in maximo quodam volumine digeſſit, & hoc quidem opus ita diſperſum eſt, ut nusquam totum reperiatur: cum idem Helinandus cuidam familiari ſuo, ſcilicet bonæ memoriæ, Domino Guarino Sylvanectenſi Epiſcopo, quosdam ejus operis quaterniones accommodaſſet, ſicque ſive per oblivionem, ſive per negligentiam, ſive alia de cauſa penitus amiſiſſet. (Hæc Vincentius.)

Item Anno Domini MCCXII. facta eſt inventio corporis Beatæ Mariæ Salome, id eſt, filiæ Salome, quæ fuit mater Beati Jacobi de Hiſpania, & Beati Joannis Evangeliſtæ (& fuit ſoror Dominæ noſtræ,) in civitate Verulana prope Abbatiam de Caſamarii, ultra Romam. Quære novam hiſtoriam inde factam, miraculis eximiam, & in ipſa novitate præclaram.

Lucius tertius natione Tuſcus, de civitate Luca genitus, cœpit Anno Domini MCLXXXII. ſedit Annis quatuor, menſibus duobus, diebus octodecim; prius dictus Herembardus, fuitque Epiſcopus Oſtienſis. Iſte Lucius Papa ex urbe perturbatur, & frequentibus injuriis laceſſitur: multi ex parte ejus excæcantur, & ſuper aſinos averſis vultibus ponuntur, & quia juraverunt, iſto ſe modo Papæ repræſen- *Romanus.*

(a) ad a. 1206.

præſentant in Eccleſiæ dedecus & jacturam. Papa venit Veronam, ſperans ab Imperatore auxilium, & obiit Veronæ, in cujus ſepulchro tale eſſe Epitaphium fertur:

Luca dedit lucem tibi, Luci, Pontificatum
Oſtia, papatum Roma, Verona mori.

Deinde ponuntur verſus contrarii, contrariæ ſententiæ quaſi quoddam Apologeticum:

Una Verona dedit Chriſtum tibi, vivere Roma,
Exilii curas Oſtia, Luca mori.

Trevirenſis. Item defuncto Arnoldo, Trevirenſi Archiepiſcopo, à capitulo Domini, Folmarus Archidiaconus & Radulphus præpoſitus in Archiepiſcopos erant nominati: ad quod ſchiſma ſopiendum, hora nona fuerat aſſignata: Sed Folmarus dictam horam præveniens, ab una parte electus fuit inthroniſatus. Radulphus igitur præfixa hora nona veniens, cum ſua parte electionem illam caſſandam acclamavit, unde à Frederico Imp. partibus Treverorum Confluentiam vocatis, per Barones fuit definitum, partibus ſic diſſentientibus poſſe Imperatorem perſonam idoneam ſubrogare. Ventum igitur eſt ad electionem, ubi Folmarus ſe oſtentavit, & Radulphus à paucis electus, ab Imp. inveſtitus, reverſus eſt in S. Petro, quanquam in S. Symeone fuerat inſtallatus. Iſtis Papa Lucius auditis, nihil determinavit: cui Urbanus tertius Mediolanenſis ſucceſſit, cujus progeniem Imp. Fredericus, qui Mediolanum oppugnavit, univerſam oppreſſit; qui licet Imperator Folmarum ſe non admiſſurum juraſſet, tamen eum Papa approbavit & conſecravit, Radulphum reprobando. Quid moror? Folmarus reverſus, excommunicavit Radulphum & ſuos: econtra Henricus Rex, juſſu patris, fautores Folmari ſpoliavit, & domos eorum publicavit. Folmarus, impetrato legationis officio, apud Moſanum Carram, ut Papæ legatus, convocato concilio & celebrato, Epiſcopum Tullenſem depoſuit, Petrum Virdunenſem excommunicavit. Tandem Clemens tertius, miſſo Sygfrido Cardinale (titulo S. Mariæ in via lata) ad regem mittit, ut ſecundum canones compoſitione facta, inter eos negotium Trevericum terminaret. Veniens verò prædictus legatus, omnes ab obedientia Folmari abſolvit, & Epiſcopum de adminiſtratione, non de ordine depoſuit, & ab eo dejectos reſtituit, & excommunicatos abſolvit, & amborum, ſcilicet Radulphi &
202 Folmari, electionem ſuſtulit Eccleſiæ, ut prius, eligendi Epiſcopum liberam tradens facultatem: & ſic diſcordia ſeptennio jam protracta fuit terminata. (Hæc ex Chronicis Pontificum.)

Brabantica. Item Henricus, cognomento ſenior, de progenie Caroli Magni, Imperatoris, Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, hujus nominis primus, filius præfati Godefridi, Ducis, hujus nominis tertii, cœpit anno Dom. MCLXXXV. Imperii Frederici, hujus nominis primi, anno XXXIII. qui Henricus anno ſuorum Ducatuum I. duxit in uxorem Mechtildem, filiam Matthæi, Comitis Bolonienſis, ex qua ſucceſſive genuit tres filios, ſcilicet Henricum, qui in Ducatibus ſucceſſit, Godefridum de Lovanio, & Henricum de Harſtollio, & quatuor filias, quarum unam Mariam Otto, Imp. hujus nominis quartus, duxit in uxorem: ſecundam, videlicet Sophiam, duxit Comes Gelriæ: tertiam verò filiam, nomine Aleydam, duxit Comes Alverniæ, (qui ex ea genuit Robertum Comitem Alverniæ & Boloniæ, & Guidonem Archiepiſcopum Viennenſem, ac Wilhelmum Epiſcopum Leodienſem, nec non Delphinam Comitiſſam Alverniæ ſuperioris, & Mariam uxorem Walteri Bertholt, Dom. Mechlinienſis, de quibus deſcendit Dux Gelriæ modernus Arnoldus, atque anteceſſores ſui, Wilhelmus & Reynaldus, Duces Gelriæ & Juliacenſis, prout infra ſuo loco luculentius patebit.) Quarta verò filia, nomine Mechtildis, nupſit primo Comiti Palatino Rheni & Duci Bavariæ, quo ſine ſobole defuncto, nupſit Florentio, Comiti Hollandiæ, qui ex ea genuit Wilhelmum, Comitem Hollandiæ, poſtea Regem Romanorum, quem Friſones occiderunt:

runt: genuit etiam ex eodem Comite filiam, quæ maritum habuit Comitem Hannoniæ, nomine Wilhelmum, in cujus hæredibus comitatus Hannoviæ, Hollandiæ & Zelandiæ ſunt conjuncti. Mortua verò Mechtilde Duciſſa, uxore prima Henrici Ducis prænotati, duxit Mariam, filiam Philippi, Francorum Regis, de qua genuit unam filiam, quam duxit Theodericus, primogenitus Comitis Clivenſis.

Ab iſto Henrico, Anno Domini Ducatus ſui primo, oppidum de Buſcoducis fundatum & inchoatum fuit, & portis ac muris validiſſimis cinctum, quod oppidum Dux in ſumma veneratione habuit, & clavem ſui Ducatus Brabantiæ eſſe deſignavit, & diverſis magnis privilegiis atque theloniis in Rheno & alibi præmunivit, & abſolvi fecit, perpetuoque ob ſignum excellentiæ, illud Buſcum, Buſcum Ducis appellari præcepit, & nomen perpetuo impoſuit.

Anno Ducatus ſui ſecundo, habuit bellum contra Gerhardum, Comitem Loſſenſem, caſtrum Duracium demolitus, & totam terram Loſſenſem incendio & rapina devaſtans. Oppugnavit etiam & expugnavit oppidum S. Trudonis propter advocatiam ejusdem villæ.

Anno Ducatus ſui XIII. Henricus, Dux & Archiepiſcopus Conradus, Moguntiæ cum multis aliis principibus profecti fuerunt trans mare, ut paganos debellarent. Ibi fuit electus capitaneus totius exercitus, & ſua induſtria & virtute ceperunt civitatem Baruch, quam ſpoliaverunt & igne combuſſerunt, ac totam illam circumquaque regionem incendio & rapina vaſtaverunt.

Anno Ducatus ſui XVIII. Comitem Holandiæ aggreditur in Bathua, ubi Florentius, Comes Holandiæ & Comes Gelriæ, capiuntur, inter quos tandem pax eo tenore firmatur: ut quilibet eorum unam de filiabus Henrici Ducis ducat uxorem.

Anno Ducatus ſui XXVIII. Anno verò Domini MCCXII. in Aſcenſione Domini, Henricus Dux, in multitudine gravi, hora diei fere tertia, Leodium expugnat, & infinitam tam in auro, quàm argento, & quicquid pretioſum eſt, aufert ſuppellectilem; clerici & ſacerdotes nudantur & illuduntur: Eccleſiaſtica quæque diripiuntur: Altare Sancti Lamberti ſanguine contaminatur: & in Eccleſia S. Petri tres viri interficiuntur: inter mulieres & parvulos captivorum & ſubmerſorum fuit non modica multitudo: quibus ita patratis, Hugo Leodienſis Epiſcopus Hoiæ, celebrata Synodo, Ducem excommunicavit.

Sequenti Anno, Dux Walemam & cæteras Epiſcopatus villas concremat: Tungrum etiam incendit, illæſa Eccleſia Beatæ Mariæ. Hugo verò, Epiſcopus Leodienſis, & Ludovicus, Comes Loſſenſis, Ducem inſequuntur, manu forti, ubi inita pugna, die Dominica ſecundo Idus Octobr. apud Steps, prope Montenaken, pauci de parte Epiſcopi & Comitis, plures de exercitu Ducis corruerunt, ut in- 203
terfectorum numerus circa duo millia ſit æſtimatus: vulneratorum verò, captivorum & fuga elapſorum non modica multitudo, Landen & Leenwis incendio ſubvertuntur. De iſto bello luculentius habetur infra in linea pontificum Leodienſium ſub Hugone Epiſcopo.

Eodem Anno Ferdinandus, Comes Flandriæ, & frater Regis Angliæ, & Comes Bolonienſis, & Comes Holandiæ, obſederunt oppidum Bruxellenſe, hac occaſione, ut ipſum Ducem Henricum reſtinguerent, ne amplius ſuccurreret Philippo, Regiæ Franciæ, contra Comitem Flandriæ, ſicuti hactenus fecerat, quia ipſe Rex auxilio Ducis Henrici totam terram Flandriæ devaſtaverat. Tandem pace inter ipſos reformata, Dux ſe fœdere cum Comite Flandriæ & aliis prædictis conjunxit, & ſic ab obſidione receſſerunt: & nihilominus Dux dedit Comiti duos filios ſuos obſides, ut ſibi contra prædictum Regem aſſiſteret.

Anno Ducatus ejusdem Henrici XXX. Anno videlicet Domini MCCXIIII. Otto Imperator quartus duxit in uxorem Mariam, filiam ejusdem Ducis Henrici; qui quidem Henricus Dux, cum eodem Imperatore Ottone, ivit in auxilium præ-libati Fernandi, Comitis Flandriæ, contra memoratum Philippum, Regem Franciæ.

Tandem

Tandem maximum & crudeliſſimum bellum inter ipſos exarſit, prope pootem Bovinum in terra Tornacenſi, in quo Rex Franciæ cepit quatuor Comites prædictos, ſcilicet, Comitem Flandriæ, Comitem Boloniæ, Comitem Holandiæ, ac fratrem Regis Angliæ. Otto verò Imperator & Dux Henricus in unum ſic conglobati fuerunt, ut acies Francorum ſeparare eos oon poſſent: & ſic evaſerunt.

Anno ejusdem XXXIV. Hugo Epiſcopus Leodienſis, & ipſe Dux Henricus Leodii in amicitiam redeunt: & tandem Henricus Dux, Anno Ducatus ſui quinquageſimo, in Colonia civitate obiit, cujus corpus reportatum Lovanium, in eccleſia Saocti Petri ſepelitur, ut & Mechtildis uxor ejus, & Maria Imperatrix, filia eorundem, tumulatæ ſuot: Maria verò, ſecunda uxor ejus, Affliginii quieſcit. (Hæc ex Chronicis & geſtis eorundem Ducum.) Præfatus Henricus, ſenior Coloniæ, fundavit in Eccleſia majori altare Sanctorum trium Regum, ob reverentiam & honorem eorundem, nec non & memoriam in dicta Eccleſia perpetuo faciendam, illudque dotavit XII. marcharum reditibus annis ſingulis, ob ſuæ ſuorumque prædeceſſorum & ſucceſſorum animarum ſalutem, cujus collarionem ſpectare voluit vacarionis tempore ad Decanum prædictæ Eccleſiæ, prout in literis deſuper confectis pleoius continetur. (Hæc Magiſter Emundus.)

Romana. Urbanus tertius, natione Mediolanenſis, cœpit anno Domini MCLXXXVI. ſedit annis duobus. (Martinus dicit uno) menſibus decem, diebus XXV. Ille prius nomioatus Humbertus, & ex Cardinali in Mediolanenſem præſulem nuper aſſumptus, in Papam eligitur, & Urbanus vocatur. Interea curia Romana venerat de Verona Ferrariam, quæ eſt civitas ad introitum Venetiarum, ſuper Adriaticum mare & ſuper litus maximi fluminis Padi, ubi in feſto Sancti Lucæ mortuus eſt Papa Urbanus, auditis rumoribus de captione Iheruſalem, tactus dolore cordis intrinſecus. (Hæc Albericus *(a)*.) Quo ibidem defuncto, ſanior pars Cardinalium voluit Henricum Albaneoſem, quondam Clarevallis Abbatem, in Papam eligere: quia timens & præcavens diſſenſionis periculũ proſiliit io medium, dicens, ſe crucis Chriſti ſervum ad prædicandum crucem per gentes & regna paratum, non poſſe eſſe Papam. Electus eſt itaque in Papam Magiſter Albertus Cancellarius, & vocatus eſt Gregorius Octavus, à quo dictus Henricus Albanenſis per Franciam & Alemanniam conſtitutus eſt legatus, &c.

Gregorius octavus, natiooe Boneventanus, cœpit Anno Dom. MCLXXXVII. ſedit menſe uno, diebus XXVI. Vacavit ſedes diebus XX. Dictus prius Albertus Cancellarius, vir literarum facundiæque laude clarus, ſed & puritate vitæ animæque integritate præclarior, ſuique vehemens caſtigator. In primis igitur ad ſubventionem Iheruſalem totis inhiat animis, & ad concitandos principes & populos per Occidentis provincias, tam legatos, quam literas deſtinat, qui & cladem Orientalem exponant, & pœnitentiarum relaxarionem Jeruſalem profecturis promittant.
204 Sed, prob dolor, mox in ſuo ortu flos decorus exaruit: Poſt duos ſiquidem menſes, cum Piſas veniſſet, & inter Piſaoos & Januenſes furioſe antea diſſidentes, ſopiſſet diſcordiam, & pacem firmaſſet, in inſtanti narivitate Domini rebus humanis eximitur, & in eadem urbe honorifice ſepelitur. (Hæc Bernardus.)

Clemens tertius, oatione Romanus, ex patre Joanne Scholari, cœpit anno Domini MCLXXXVIII. ſecundum Matthæum Palmerii, ſedit annis tribus, menſibus decem, diebus XVI. prius dictus Paulus, fuitque Epiſcopus Præneſtinus: clauſtrum apud S. Laurentium extra muros ordinavit, & palarium Lateranenſe fecit altius, & ante portam equum æreum erexit. Iſtius tempore factum eſt paſſagium magnum, contradicente abbate Joachimo, quia noodum veniſſet tempus.

Anno hujus primo, in profeſto S. Magdalenæ, urbs Antiſiodonenſis, & in craſtino ejusdem feſti, urbs Trecenſis miſerabiliter conflagrant. Iſto etiam anno Pruninum, Beluacus, Carnotum conflagrant. (Hæc ex Chronicis.)

Item

(a) ad a. 1187.

Trevirenſia.

Item poſt ſeptem annorum ſchiſma, Venerabilis Joannes Henrici, Regis Alemanniæ Cancellarius, conſilio ejusdem Regis, in octogeſimum ſeptimum Treverorum Archiepiſcopum concorditer fuit electus anno Domini MCXC. Pontificatus Clementis Papæ, hujus nominis tertii, anno tertio. Iſte, cum pallium à Clemente tertio ſuſciperet, Harmannus abbas S. Maximini exclamat, Benedictus Deus, nunc deletum eſt chirographum maledictionis noſtræ. Papa ſciſcitante, quid hoc eſſet? Reſpondit, quod B. Hildegardis prædixiſſet, Coronam Treveriæ dignitatis ſeptennio eſſe deprimendam, & jam ultimum diem prophetiæ iſtius ſe æſtimare, Deumque periſtum Joannem, qui gratia Dei interpretatur, gratiam redditurum. Sub iſto ordo Prædicatorum & fratrum Minorum incœpit. Iſte Joannes Treverorum Archiep. à Philippo Rege Aquisgranum vocatus, ubi uxor ſua coronanda fuerat, in itinere de equo cadens vel caſum ſimulans, apud monaſterium ſanguinem excreans, intraneè confractus: quem caſum Innocentius Apoſtolicus audiens, dixiſſe fertur: Felix ille caſus. Tandem vero Joannes, Treverorum Archiepiſcopus, Pontificatus ſui anno XXIII. obiit.

Imperialia.

Henricus, hujus nominis ſextus inter Reges, & quintus inter Imperatores, filius Friderici primi, ſucceſſit Patri: cœpit anno Dom. MCXC. Mundi verò MMMMMMCCCLXXXVIII. & imperavit annis VIII. ſecundum Chronicum Martini. (Vincentius dicit VII. Matth. Florentius ponit XI.) Iſte accepit Conſtantiam, filiam Rogerii, Regis Siciliæ, in uxorem, ſecundum Chronicum Martini, ſed in Chronico Richardi habetur, quod hæc Conſtantia fuerit filia Wilhelmi, Regis Siciliæ. Henricum illum Cœleſtinus Papa tertius unxit in Imperatorem in craſtino Paſchæ Anno Dom. MCXCI. eodemque anno Henricus cum Auguſta Conſtantia in Apuliam deſcendit, ut regnum, quod Conſtantiæ uxori ſuæ jure ſucceſſionis debebatur, & quidem Regulus, nomine Tancredus invaſerat, obtineret; ſed Auguſtam quidam pyrata, nomine Margaritus, apud Salernum capiens, ad urbem regalem Panormorum deduxit, & Imperator Neapolim obſedit. (Hæc ex Chronicis.)

Item Anno Domini MCXCIV. Henricus Imperator Calabriam, Apuliam & Siciliam ſibi bello ſubjugavit. Item mirabile quiddam contigit in Ungaria hoc anno, quia in Autumno, quodam die, fuit inter Dravum & Savum pluvia locuſtarum denſiſſima.

Item iſtis diebus in Livonia, quæ eſt inter Sueciam, Pruſſiam & Poloniam, quidam Abbas venerabilis, Bertholdus nomine, Ciſtertienſis ordinis, Chriſtum prædicabat Paganis, cum omni inſtantia, qui etiam ſecundus factus Epiſcopus poſt Maynhardum, (qui fuit ex regularibus, & primus prædicaverat in illa provincia) diu perſeveravit, & poſtmodum interfectus, martyrium promeruit. Interea Imperator Henricus Romanorum, cum Apuliam, Calabriam atque Siciliam provinciam ad uxorem ſuam, Regis Siciliæ Rogeri filiam, Wilhelmi ſororem, jure pertinentes hæreditario, ſubjugaſſet, ſubjugatur & ipſe mortis imperio, relinquens filium Fredericum nomine, cui regnum Siciliæ, ſed non imperium, reliquit: quia poſt mortem ipſius ſtatim diſſenſione varia imperium fuit ex bifaria diſciſſione diviſum in Philippum, qui erat Henrici Imperatoris frater & Suevorum Dux, & in Ottonem, Ducem Saxoniæ & Pictavorum Comitem, ex ſorore nepotem Richardi, Regis Anglorum. (Hæc Guido.) Sed cum quosdam Epiſcopos 205
& Archiepiſcopos Henricus Imperator trucidaſſet, & Eccleſiam Romanam, ſicut & anteceſſores ejus, oppreſſiſſet, ſummus Pontifex electioni Philippi fratris ejus obſtitit, & Comiti Pictaviæ Ottoni, filio Ducis Saxoniæ, favit. Item Albericus *(a)*: Itaque hoc anno, quarto videlicet Cal. Octob. moritur in Sicilia Imperator Henricus, ab uxore ſua Conſtantia, ut dicitur, toxicatus; tamen duos perpetuos ſacerdotes in Eccleſia B. Lamberti apud Leodium, & duo nova Altaria inſtituit pro

(a) ad a. 1197.

remedio illius peccati, quod procuraſſet mortem Epiſcopi, Alberti Lovanienſis. (Hæc ille.) Iſte Imperator Henricus videns, Regnum Almanniæ, & Imperium Romanorum, propter frequentes mutationes Imperatorum, multa mala perpeſſum, priusquam vota Principum in perſona Imperatoris poſſent convenire, ordinavit, ut amplius electio non fieret, ſed per ſolam ſanguinis ſucceſſionem Imperium conferretur, ita, ut qui propinquior Imperatori eſſet, hæreditarie fieret Imperator. Ut autem Henricus, à filio ſuo Frederico, quem de Conſtantia uxore ſua habuit, ſumeret exordium, Regnum Siciliæ & Calabriæ, & Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ, quæ filius ejus ab avis hæres acceperat, Romano Imperio univit, ut perpetuo terrarum iſtarum unus Dominus eſſet. Ordinavit etiam, ut mulieres, maſculis deficientibus, ſuccederent in hæreditatem, & ne Imperator mortuas manus Eccleſiaſticarum perſonarum ultra expoſtularet. Conſtitutioni igitur huic profuturæ conſentit curia Romana, & Principes LII. qui Imperatorem eligere conſueverunt, quorum ſigilla literis ſuper hoc confectis ſunt appenſa *(a)*. (Hæc Joannes Monachus.)

Colonienſis. Bruno hujus nominis tertius, inter Archiepiſcopos Colonienſes, major Præpoſitus Eccleſiæ Colonienſis, pene eodem modo, quo & Fredericus ſecundus, cujus & frater erat ſecundum carnem, Epiſcopatum adeptus eſt, Anno Domini MCXCI. Pontificatus Clementis tertii anno quarto. Nam cum Lotharius Bonnenſis Præpoſitus canonice fuiſſet electus, prodito conſilio, ſic propinquorum Brunonis virorum potentum minis territus eſt, ut electioni in ſe factæ in Capitulo renuntiaret: ſtatimque Bruno eligitur, ſub quo Albertus, Leodienſis Epiſcopus, apud Remos occiſus eſt; propter quod jam dictus Lotharius, qui authoritate Henrici Imperatoris Epiſcopatum Leodienſem occupaverat, omnibus beneficiis Eccleſiaſticis privatus, cum Romam peteret, obiit in via. Bruno vero, cum propter ſenectutem, & tam corporis quam ſenſus imbecillitatem, ad tantæ Eccleſiæ regimen minus ſufficeret, vix uno anno potitus Epiſcopio, qui convocatis omnibus Eccleſiæ ſuæ primoribus atque nobilibus, virga paſtorali ſuper Altare beati Petri poſita, Epiſcopatum reſignavit, ſicque ad domum Veteris Montis ſe transferens, in habitu monaſtico defunctus eſt, juxta fratrem ſuum Fridericum Epiſcopum ſepultus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Leodienſis. Anno prænotato, apud Leodium electus eſt in Epiſcopum Albertus, Archidiaconus, frater Henrici Ducis Lovanienſis, contra quem Comes Balduinus cum

(a) De eo adhuc disquiritur, an Henricus VI. Imp. hac Conſtitutione feuda Imperii mutaverit in allodia; an vero feuda fœminea eadem eſſe voluerir. *ETBENIUS notis ad Electa Feudalia cap. VI. §. 7.* poſterius adſerir, quem ſequitur *ITTERUS de feudis Imperii cap. II. p. 67.* Prius vero placer *MEIBOMIO Apologia pro Ottone IV. Opp. Tom. III. p. 215.* id quod nobis verius videtur. Docet hoc nos *GERVASIUS TILBERIENSIS*, qui *Otiis Imper. p. 943. ed. Leibnit.* de hoc negotio tali ratione loquitur: *Hic legem inſtituit apud Teutones, ut militiæ, more Gallorum & Anglorum, ſucceſſionis jure devolverentur ad proximiores cognationis gradus, cum antea magis penderent ex principis gratia.* Loquitur Gervaſius de jure ſuccedendi hæreditario, idemque paullo poſt vocat *permutationem beneficiorum.* Patet hoc tanto magis ex eo, quod Imperator hæreditarium planc Jus in Imperium quæſiverit, & ideo facile conjectandum, ſimile ipſum Principibus Imperii concedere voluiſſe. Totum vero hoc negotium, proteſtantibus deſuper Saxoniæ Ducibus, qui ſe hoc ipſo excludi plane a dignitate Imperiali verebantur, factum fuit irritum, de quo *GOBELINUS PERSONA æt. VI. c. LXI. hic Henricus Imperator concordavit cum Principibus Regni, quod liberi ſui, poſt eum, hæreditario jure regnum obtinerent; ſed contradictum eſt a Principibus Saxoniæ. Quare ipſe Imperator Principes illos a promiſſo abſolvit, & juramenta, ea occaſione præſtita, relaxavit.* Innocentium tamen III. Papam ad caſſandam illam conventionem plurimum contuliſſe, teſtatur *GERVASIUS TILBERIENSIS* atque Epiſtola Innocentii III. *XXIX.*

cum ſuis nominavit Albertum Præpoſitum, conſobrinum ſuum, fratrem Comitis Manaſſeri Reiteſtenſis; ſed Albertus Præpoſitus, cum eſſet illiteratus, ceſſit Alberto Lovanienſi, & venerunt ambo ad Henricum Imperatorem. Imperator vero noluit Lovanienſi Regalia dare, dicens: electionem deveniſſe ad manum ſuam, quia habuiſſent in electione diſcordiam *(a)*: & cum eſſet ibi Comes Theodoricus de Horſtal coram Imperatore, rogavit pro Præpoſito Bonnenſi, Lothario fratre ſuo; cui ſtatim Imperator annuit, & donum conceſſit, mediante pecunia trium millium marcharum. Interea Colonienſis Archiepiſcopus Philippus mortuus fuit in Apulia, & electus eſt in Archiepiſcopum frater Frederici ſecundi Archiepiſcopi & Comitis Engelberti de Monte veteri, Bruno, qui erat conſanguineus Alberti Lovanienſis, à quo tanquam à Metropolitano confirmationem ſuam idem Albertus contra votum Imperatoris obtinuit. Lotharius vero Leodium venit, & ſe inthroniſari fecit, & ea, quæ ſpectabant ad Regalia, continuo quæſivit: & Albertus timore Imperatoris, facta appellatione, cum ſuis domum revertit.

Anno ſequenti, Imperator Henricus Leodium venit, & domos illorum, qui repugnabant Lothario, quem præfecerat, juſſit everti; in cujus etiam præſentia, Dux Lovanii Henricum fratrem ſuum, Albertum Leodienſem electum, coactus abjuravit. Interim Albertus Romam in habitu peregrini latenter ingreſſus, & à Cœleſtino Romano Pontifice auditus, & in cauſa ſua confirmatus in reditu, cum non poſſet adire Coloniam, Archiepiſcopo Remenſi Wilhelmo tranſmittitur conſecrandus: qui eum conſecravit in Vigilia ſancti Matthæi Dominica die: quod cum divulgatum eſſet in curia Imperatoris, miſſi ſunt proditores, qui eum interfecerunt extra civitatem Remenſem, in profeſto beatæ Catharinæ virginis, ferè tertia hora veſperarum. Attulerat Roma mitram Abbati Bolonienſi, annulum ab antiquo jam habenti. Sepultus eſt ergo magno cum honore in medio principalis Eccleſiæ ejusdem civitatis ſub crucifixo, decoratus tali Epitaphio: 206

Legia me legit, electum Roma probavit,
Remis ſacravit, ſacratum martyriſavit.

Miraculis manifeſtis claruit poſt mortem. (Hæc ex geſtis eorundem Pontificum.) In hiſtoria Regum Franciæ ita dicitur: Remis, Metropoli Francorum occiditur ſanctiſſimus Leodienſis Epiſcopus Albertus, miſſis apparitoribus ab Imperatore, fingentibus ſe ejectos ab Imperatore, qui eundem ſanctum Epiſcopum, cum ab eo fuiſſent amanter recepti, & apud eum diu, tanquam amici fideles converſati, nacti ſpatiandi occaſionem, extra muros civitatis eductum occiderunt, octavo Calend. Decemb. Lotharius autem Bonnæ Præpoſitus, cujus occaſione hæc facta ſunt, nunquam poſtea Leodium intravit, ſed paulo poſt, judicio divino mortuus interiit. (Hæc ibi.)

Item defuncto penes Antiochiam Florentio Comite, Theodericus filius ejus, hujus nominis ſeptimus, undecimus Comes effectus eſt, Anno Domini MCXCI. Præſulatus Balduini ſecundi Epiſcopi Trajectenſis anno XIV. Iſte duxit in uxorem Adelheydam, filiam illuſtris viri, Theoderici Comitis de Clivis, de qua duas excellentis formæ ſuſcepit filias, videlicet Adelheydim & Adan. Adelheydis autem Henrico Domicello Geldriæ deſponſata fuit: Adan vero Ludovicus, Comes Loſſenſis, contra voluntatem totius Hollandiæ populi, conjugem ſibi deſponſavit.

Anno ejusdem Theodorici quinto, Wilhelmus de Hollandia de expeditione Jeroſolymitana reverſus eſt ad Hollandiam, quem frater ſuus Theodericus Comes primo gratioſe ſuſcepit, ſecundum debitam honorificentiam; denique vero *Hollandica.*

(a) Hauſit hæc ex *ALBERICO ad a. 1191.* Eadem habet *GODEFRIDUS MONACHUS ad a. 1192.* Videmus hic exercitium Juris Imperatorii in Epiſcopos, quod in pacto inter Henricum V. Imp. & Calixtum II. a. 1122. inito, fuerat reſervatum, ſi in diſcordia electi fuiſſent Epiſcopi, prout patet ex *OTTONE FRISINGENSI Chron. Lib. VII. C. XVI.*

verò ſuſurronum exoſa ſuggeſtio ſeminavir invidiæ zelum inter fratres; ut Wil-
helmus ad Drechterenſes Friſones extemplò tranſiret, & cum eis Hollandiæ fo-
renſes villas diurnatim impugnaret. Eodem fere tempore Balduinus, Flandriæ Co-
mes, ſubintravit armata manu Zelandiam, ut expugnaret vicinam terræ ſuæ Wa-
lacriam. Quapropter Theodericus, Comes utrohique perplexus, tum contra Fri-
ſones, tum contra Flandros populoſum eduxit exercitum, quem de primatum ſuo-
rum conſilio ſubdiviſit in bipartitum cuneum, quorum unum verſus Flandriam
ſecum aſſumpſit, & alterum Adelheydi Comitiſſæ, pro Friſonibus expugnandis,
in Egmunda reliquit: quibus ita geſtis, idem Comes ad Zelandiam remigans,
adverſus Balduinum Comitem grande bellum commiſir, quem potenter à Zelan-
diæ finibus cum victoria profugavit. Adelheydis autem Comitiſſa, tanquam mu-
lier imperterrita, cum vexillis fulgidis & tubis ſtridulis, ab Egmunda devenit in
Alcmariam, ut juxta præſcriptum Domini ſui rebellantem expugnaret Friſiam.
Econtra Wilhelmus, miles egregius, Friſingenſem eduxit exercitum, non formi-
dans adverſus Hollandienſem decertare populum: & ecce commiſſo prælio, Fri-
ſones de Winckel & Nyendorp pro pacta pecunia diffugerunt, delinquentes Wil-
helmum cum cæteris Friſonibus in mortis anguſtia; qui per Kinemaros in vado
propulſus, & fere circumventus fuit, ſed poſt aliquantulam reluctationem cum
ſuis Friſonibus vix aufugit. Iſtud autem infortunium Friſones non ipſi Wilhelmo,
ſed ignaviæ ſuæ reputarunr, cui de cætero ſine ſuſpicione qualibet fideliter adhæſe-
runt. Itaque cum Theodericus Comes, de Flandris victor rediſſet ad Hollandiam,
Balduinus Trajectenſis Epiſcopus, Theodericus major Præpoſitus, & Otto Caſtel-
lanus, fratres & patrui, tam Theodorici quam Wilhelmi, devenerunt ad Kinema-
riam, ut aliquam compoſitionem pacis invenirent, per quam diſcordes fratres
in amicitiam coire poſſent: quorum arbitrio denique diffinitum eſt, ut Theode-
207 ricus, tanquam major natu, quiete maneret Comes Hollandiæ, & Wilhelmus de ma-
nu fratris ſuſciperet in feudum Comitatum Orientalis Friſiæ: Inſuper idem Wilhel-
mus ex rhelonio de Geervleyt trecentas libras reciperet annuatim, & amplius fra-
trem ſuum non gravaret. Terminata itaque fuit fraternalis diſcordia, & ipſe Wil-
helmus benigne ſuſceptus eſt Comes in Orientali Friſia, qui penes Oeſterzee
caſtrum conſtruxit, & cum illis de Cuyure ſæpe conflixit; ex quibus plus quam
quingentos viros occidit, & exinde totam patriam ditioni ſuæ potentiſſime ſub-
jugavit. Tandem Theodericus, Comes apud Dordracum laborans, circiter ago-
nem ſuæ mortis, quam plurimum conqueri cœpit, propter abſentiam Wilhelmi,
Comitis Oeſtfriſiæ ſui fratris, præſertim, quia de proviſione Comitatus cum ipſo
nihil ante mortem egiſſet, aut certe, quia unicam filiam ſuam, Adan nomine, puel-
lam præclaram, & nubilem tutelæ ſuæ minime commendaſſet. Comitiſſa qui-
dem Adelheydis è contra perperam intendens, propoſuit ipſam puellam Ludovi-
co, Comiti Loſſenſi deſpondere, & ſic cum extraneo Principe Comitatum Hol-
landiæ pro ſuo beneplacito gubernare. Theodericus vero Comes interim pridie
Nonas Novemb. requievit in pace, Creatori reddens animam, poſtquam annis
tredecim bellicoſe rexiſſet Hollandiam. Defuncto Theoderico Comite, Ludwi-
Loſſ. cus de † Loen ab Hoſtena, Dordracum feſtinanter advenit, & ſecundum Adel-
heydis Comitiſſæ ordinationem, Adan puellam, de Regali ſtirpe progenitam, in
feſtivo gaudio ſponſam accepit: & erat miſerabile ſpectaculum intueri, tam cito
magnifici Comitis diſparuiſſe reverentiam: ut Adelheydis Comitiſſa, ſepoſitis fu-
neralibus exequiis, (prò pudor,) ſponſalem auderer celebrare lætitiam. Sed quid
plura? Comitis exanime corpus Egmundam devectum eſt, quod ibidem apud an-
teriores Comites, in capella ſancti Prothomartyris Stephani, honorifice tumula-
tum eſt. (Hæc ex Chronicis eorundem Comitum.)

Romana. Cœleſtinus hujus nominis tertius, natione Romanus, ex patre Petro, cœ-
pit Anno Domini, ſecundum Matthæum MCXCIII. ſedit annis ſex, menſibus
IX. (In quodam Chronico habetur Anno Dom. MCXCII. Sedit annis ſex, men-
ſibus

Digitized by Google

ſibus octo, diebus XI.) Iſte antea dictus eſt Hyacintus ſenex & emeritus, gratio-
ſus & generoſus, venerabilis Diacoous Cardinalis S. Mariæ io Coſmedium, ipſo die
Dominicæ reſurrectionis conſecratus fuit, & in craſtino Henricum, Friderici Im-
peratoris filium, Imperiali diademate inſignivit. Iſte fecit Palatium apud ſanctum
Petrum, anno Pontificatus ejusdem Cœleſtini tertio. Taocredus Rex Siciliæ,
ejusque filius Rogerius, jam in Regem promotus, inter paucos dies regni ac vitæ
exitum ſimul ſortiuntur, Imperatorque Henricus, qui ad pervadendum Apuliam
Siciliamque ſæpius aſpiraverat; audita morte eorum, terra marique exercitum
dirigens copioſum, à Priocipibus Regni ſuſcipitur, regnumque totum ſuæ ditioni
ſubjicit. (Hæc ex Chronicis.)

Venerabilis Adolphus, hujus nominis primus, filius fratris Brunonis, ante- *Colonien-*
ceſſoris ſui, prius Præpoſitus majoris Eccleſiæ Colonienſis, aſſumptus eſt in Pon- *ſis.*
tificem Colonienſis Eccleſiæ, Anno ſalutis MCXCII. qui fuit annus Pontificatus
Cœleſtini Papæ tertii primus, & ſedit annis XII. cum poſt obitum Henrici ſexti,
Romanorum Regis, ille ipſe Adolphus, Colonienſis, & Theodericus Treverenſis
Archiepiſcopi, in electione diſcordi, Ottonem quartum elegiſſent, aliis quidem
Principibus eligentibus Philippum ſecundum in Regem, de qua quidem electio-
ne facit mentionem Decretalis *[c. vener. extra de electione.]* Idem Adolphus,
Archiepiſcopus Colonienſis, dictum Ottonem electum ſuum Aquisgrani coro-
navit. Fuit autem Otto quartus filius illius Henrici, Ducis Saxoniæ, cui Frede-
ricus Imperator primus Ducatum Weſtphaliæ abſtulerat, & contulerat Eccleſiæ
Colonienſi: fuit quoque Comes Pictavienſis. Orta igitur looga & dira inter di-
ctos Dominos, ſcilicet Ottonem & Philippum, ad Regnum electos, bellorum diſ-
cordia, dum Philippus potentia & auxiliis majoribus, multo ſtipatus milite, al-
teri, ſcilicet Ottoni prævaleret, & propter Archiepiſcopum Adolfum, qui Otto-
nem elegerat, Epiſcopatum Colonienſem invadens, absque reſiſtentia longo tem-
pore devaſtaſſet, fama Archiepiſcopi Colonienſis, cœpit apud Ottonem ſuum ele-
ctum vacillare: quaſi Archiepiſcopus contra Philippum manum validam non
appoueret, cum tamen ſecundum veritatem ipſe ſolus & auxiliis Ottonis, ſui ele-
cti deſtitutus, potentiæ dicti Philippi, reſiſtere non valeret. Unde Adolphus, Ar-
chiepiſcopus, neceſſitate bellorum compulſus, vel ſicut quidam conjiciunt, promiſ- 208
ſis, & muneribus Philippi allectus, receptis ab ipſo Philippo jurejurando & obſidi-
bus, conjungens ſe cum Philippo, in vigilia Epiphaniæ, Aquisgrani ſimiliter eum
in Regem coronavit. Suborta igitur propter hoc inter Ottooem Regem &
Adolphum Archiepiſcopum ſuſpicionis & rancoris cauſa, Adolphus de hac re per
Ottonem Regem apud Ionocentium tertium Papam accuſatus, & per Papam pro-
pterea ad curiam Romanam perſonaliter citatus, ſed non comparens, per dictum
Papam Innocentium primo fuit excommunicatus, & cum ſententiam excommu-
nicationis ille parvipenderet, idem Innocentius Papa ſententiam depoſitionis in
ipſum tulit, quam quidem depoſitionis ſententiam Siffridus, Archiepiſcopus
Moguntinenſis, & Epiſcopus Cameracenſis, recepto legationis Apoſtolicæ officio, in
Colonia, præſente dicto Ottooe Rege, contra Adolphum executioni mandave-
runt. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Item apud Leodium Simoo, filius Ducis Henrici de Limborch, frater Wal- *Leodien-*
rami, conſobrinus Epiſcopi Alberti, nuper defuncti, eligitur in Epiſcopum, contra *ſis.*
quem ex alia parte, favente Balduino Comite, eligitur apud Namurcum qui-
dam Archidiacoous Albertus de Cuck, qui per quosdam ſibi adhærentes caſtrum
de Hoyo obtinuit, ſed Leodium non intravit, fere per biennium appellantibus
partibus ad Papam, & cauſas ventilantibus, qua de cauſa ambo Romam profe-
cti ſunt: Et Simon quidem Cardinalis efficitur, ſed cito poſt à quibusdam per-
fidis veneno accepto, Romæ moritur Calend. Auguſti, & in Eccleſia beati Lau-
rentii ſepelitur, mortuis etiam cum eo multis ſuæ Eccleſiæ canonicis, quo audito,
pars Canonicorum in Eccleſia beati Lamberti reſidentium voluit alium ſubſtituere,

 electum

electum per commune Capitulum, & deliberato conſilio, nominabant & eligebant Archidiaconum Ottonem, virum religioſum, fratrem Goſwini de monte Falconis, primo in Præpoſitum & poſt in Epiſcopum; cui præcipue adverſatur Archidiaconus Hugo, nepos Præpoſiti defuncti, frater Roberti de Petraponte Domini: qui Otto venerabilis non multo poſt mortuus eſt. Albertus autem diu Romæ perſeveravit, pecuniam multam mutuo à Romanis accepit, & cum non eſſet, qui ei reſiſteret, conſecrationem ſuam, antequam reverteretur, obtinuit. Fuit enim in ſecularibus ſatis prævalens & aſtutus. Iſte Albertus ſecundus, cognomento de Cuck, à Roma regreſſus, Epiphaniæ Domini in Eccleſia Colonienſi ab Adolpho, ejusdem civitatis Epiſcopo, in Epiſcopum Leodienſem ſolemniter conſecratur; quo facto, intravit Leodium, Anno Domini MCXCVI. Pontificatus Cœleſtini Papæ, hujus nominis tertii, anno quinto; & licet illius prima electio non fuerit canonica, tamen (vellent, nollent) qui ei contradicebant, modo eum receperunt febribus quartanis & aliis languoribus conquaſſatum; & ita qualicunque modo præfuit abhinc quadriennio. Impetravit Romæ à Cœleſtino Papa tertio, de carne recenti corporis beati Laurentii, quæ poſt deceſſum ejus eſt translata ad Eccleſiam beati Laurentii, ad preces Ottonis, duodecimi Abbatis ſancti Laurentii, & in majori altari aſſumpta.

Anno Domini Milleſimo ducenteſimo primo, præſulatus ejusdem Alberti
209 ſecundo, Hullæ circa Leodium primo inveniuntur in termino publici montis hoc modo: Quidam ſenex venerandus, alba veſte indutus, fertur tranſiiſſe per vicum, qui dicitur de Koko, & dixiſſe fabro conquerenti, quod nimis expendebat de carbonibus arborum, & ſic parum acquirebat. Amice (dixit) perge ad vicinum montem monachorum, & invenies nigras venas terræ patentes, quæ eſt terra utiliſſima ad hoc: Quo dicto diſparuit.

Anno ſequenti major Eccleſia Leodienſis rurſus ædificatur: quo eodem tempore fuerunt ordinatæ tres proceſſiones poſt feſtum ſancti Joannis Baptiſtæ, propter ſterilitatem & magnam famem, quæ huc usque in civitate Leodienſi magna cum reverentia celebrantur. Die natalis Domini, dum Epiſcopus curiam teneret Leodii, quidam ebrius ſurgens è menſa, imagini Chriſti ſculptæ obtulit in palatio carnes cum veru, percutiens faciem ejus, cum cachinno dicens: Aliis epulantibus, quid hic ſtas jejunus? Et ſtatim veru retro verſum, oculum illudentis eruit.

Anno quarto conſecrationis Alberti orta eſt ſeditio magna Leodii inter Clericos & laicos: Laici enim civitatem muris & aggere firmantes, à clericis & familia eorum exactiones & tributa exigebant, nobilitatem Clericorum infringere cupientes. Clerici ſilentium à Divinis civitati impoſuerunt, & quosdam cives, à nundinis Franciæ revertentes, ſpoliaverunt; Cives vero quendam Canonicum ceperunt, & alios verberaverunt: Epiſcopo laicis conſentiente, qui juraverant, nunquam ſe agere velle contra libertatem Eccleſiæ. Poſt reformata eſt pax, civibus jurantibus coram Alberto Epiſcopo, ſe nunquam de cætero facturos contra libertatem Eccleſiæ, & de injuriis ſatisfacturos. Sepultus eſt Epiſcopus in Eccleſia ſancti Lamberti ante chorum cum hoc Epitaphio:

Hoc in ſacrophago cunctorum dira vorago
Clauditur Albertus Gizi dum vixit apertus.

(Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Trajectenſia. Poſtquam ſepultus eſſet Balduinus, Epiſcopus Trajectenſis, Theodericus Hollandiæ, hujus nominis ſeptimus, ac Otto Geldriæ Comites, armipotenter venientes in Trajectum, ſeminaverunt exoſum invidiæ malum in electione novi paſtoris, ita, ut admodum diſturbarent vaſallos & canonicos Eccleſiæ Trajectenſis. Quidam enim concapitularium elegerunt Theodericum de Hollandia, fratrem Balduini Pontificis jam defuncti, majorem Præpoſitum, cui fideliter adhæſit Theodericus Hollandiæ Comes, & tota terra Trajectenſis. Cæteri vero Canonicorum elegerunt Arnoldum de Iſenborch, Præpoſitum Daventrienſem, cujus partem aſſumpſit

pſit

pſit Otto, Geldriæ Comes, & tota terra Tranſyſelenſis: & Henricus Imperator
Theoderico, cognato ſuo, per annulum & paſtorale baculum inveſtituram Epi-
ſcopatus dedit; quin imo temporalem jurisdictionem Theoderico, Comiti Hollan-
diæ, gubernandam commiſit, donec in Romanacuria definitum eſſet, quis eo-
rum, dictante juſtitia, Pontificium obtineret. Itaque Theodericus Comes, pro-
pugnator ſive tutor Epiſcopatus exiſtens, ac in caſtro, quod dicitur Horſt, cum
tota ſua curia manere diſponens, Epiſcopales redditus ex imperiali præcepto cu-
rioſe collegit, ſed obſtante conſilio Comitis Geldriæ, de partibus Tranſyſelinis
nihil omnino recepit. Quapropter idem Theodericus, Comes, adjunctis ſibi ro-
buſtis bellatoribus, tam ex Hollandia, quam ex Zelandia, univerſum pagum Ve-
luæ potenter incendit, magnamque prædam multimodæ facultatis ſecum glorio-
ſius aſportavit: nec mora, quin & Geldriæ Comes, contractis pugilum immen-
ſis copiis, Hollandiæ Comitem usque in montem Haymonis feſtinanter inſecu-
tus eſt, ut raptam prædam potenter excuteret, & pro illata ſibi contumelia cru-
dele bellum gereret: & ecce, concurrentibus invicem utriusque partibus, cruen-
tum bellum inhorruit, ex quo demum, poſt utriusque partis horrendum exci-
dium, Otto Comes Geldriæ, ſuis paulatim diffugientibus, in equo curſorio re-
troceſſit, & Hollandiæ Comes, fugitivos hoſtes curſu celeri ſubſecutus, copio-
ſum numerum plebis & militiæ cepit. Iſtis ita geſtis, Wilhelmus, Orientalis Fri-
ſiæ Comes, hac audita victoria, gaviſus pervenit ad Hollandiam: deinde ſeceſſit
in Horſt, ut fratris ſui viſitaret præſentiam, quem Theodericus Comes juſſit ex-
templò apprehendi, ac in carcere diſtrictiſſime illigari cathenis: modico tamen
dehinc elapſo tempore, jam dictus Wilhelmus Comes, disruptis clauſtris, à ca-
ptivitate clam exiens, ſpe protectionis devenit ad Ottonem, Comitem Geldriæ,
à quo per dies detentus fuit in contubernio magnæ lætitiæ. Novit enim idem Co-
mes Otto, eundem Comitem Wilhelmum in terra ſua virum ſtrenuum & il-
luſtrem fuiſſe. Quapropter dedit ei Adelheydem, filiam ſuam, in uxorem, ex qua *Hollandi-*
genuit Florentium, Comitem Hollandiæ, Ottonem Trajectenſem Pontificem, Wil- *ca.*
helmum Præſidem, Adan Abbatiſſam Ryuensburgenſem, & Richardam devotiſ-
ſimam monialem. Nuptiis vero magnifice in Stauria celebratis, ſæpedictus Wil-
helmus glorioſe receptus eſt in Orientali Friſia. Eodem anno, Theodericus Hol-
landiæ, & Otto Geldriæ Comites, ab omni controverſiæ diſcordia reconciliati
ſunt in hunc modum: ut Henricus filius Ottonis, Comitis Geldriæ, duceret in
uxorem Adelheydem, filiam Theoderici, Comitis Hollandiæ, ſed ambo poſt
modicum tempus defuncti ſunt, ac in Rynesburgenſi monaſterio luctuoſis fune-
ralibus inhumati. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum Trajectenſium.)

Philippus hujus nominis ſecundus, Dux Sueviæ, ſucceſſit fratri ſuo Henrico, *Imperia-*
Imperatori hujus nominis ſexto, in regno (in diſcordia tamen.) Nam poſt mor- *lia.*
tem prædicti Henrici Imperatoris, duo electi ſunt; videlicet Philippus prædi- 210
ctus, & Otto Comes, filius Henrici Ducis Saxoniæ. Veruntamen in Germania
Philippus regnum obtinuit. Cœpit autem Anno Domini MCXCVIII. Mundi vero
MMMMMCCCXCVI. & regnavit annis XI. (Hæc ex Chronicis.) Philippus ille
Moguntiæ coronatus eſt in Regem Alemanniæ, & Philippus rurſus coronavit Mo-
guntiæ Odoacrum in Regem Bohemiæ: qui Odoacrus fuit tertius Rex Bohemiæ.
Primus namque dictus eſt Primislaus, ſecundus Wratislaus, tertius frater ejus iſte
Odoacrus, ſive Ottogarus, & habuit fratrem virum potentiſſimum, Epiſco-
pum de Praga Henricum. (Hæc Albericus *(a)*.) (Item Vincentius, &c.) Phi-
lippus autem Dux Sueviæ, frater Henrici quondam Imperatoris, maximam
partem Imperii obtinuit, contra quem Otto, Dux Saxoniæ, ſtetit, habens coad-
jutorem Regem Angliæ Richardum, avunculum ſuum, comitemque Flandriæ,
& Archiepiſcopum Colonienſem. Rex autem Francorum Philippus, Regi Phi-
lippo

(a) ad a. 1197.

lippo Almanniæ, Ducique Sueviæ confœderatus eſt, ſperans per eum Comitem Flandriæ ſibi ſubjicere, ac Regi Angliæ facilius poſſe reſiſtere. (Hæc ille.) Iſtorum uterque coronatur in regem Germaniæ contentioſe, qui multa inter ſe deinde prælia commiſerunt. Otto Cæſar, Dux Saxoniæ, qui & Comes Pictavorum, Leodium venit in Quadrageſima hujus anni, manentibus adbuc reliquiis ſterilitatis & famis; In die vero Pentecoſtes ſublimatur & coronatur in Regem Aquiſgrani, faventibus ei Archiepiſcopo Colonienſi Adolpho, Duci Lovanii Henrico, & avunculo ejus Duce de Limborch ſene, Henrico & filio ejus Walramo, & quibusdam aliis Principibus.

Item anno Regni Philippi quarto obiit in Italia verſus Romam Joachim ſcriptor novus, Abbas quondam de Miracio Ciſtertienſis ordinis, qui ſuper Apocalypſin Joannis, & ſupra dicta Propbetarum concordias edidit, de temporibus præteritis, ad conjicienda tempora futura, qui multo aliter ſentire videtur de adventu Antichriſti, quam quidam noſtri temporis, qui de die in diem ſimplicium corda ſollicitare temere præſumpſerunt, quod nos loco competenti declarare proponimus. Scripſit idem Joachim libellum de Trinitate, in quo Magiſtrum Petrum Lombardum in ſententiis redarguere præſumpſit, pro qua præſumptione Papa Innocentius in magno Concilio, poſtmodum Romæ celebrato, eundem libellum damnavit, & ſententiam Magiſtri Petri, quæ obſcurior videbatur, explanavit. Tamen cætera Joachim opuſcula, & vitam ejus religioſam, & morum inſtitutionem & eruditionem, quam in Florentino monaſterio idem Joachim reliquerat, Papa Innocentius tertius non improbavit, ſed approbando commendavit.

Item anno ſequenti, qui fuit annus ſalutis MCCII. Tartari cum uxoribus & filiis ab Indis montibus egreſſi, per vicinas provincias prædas agunt; quibus aſſueti, Parthos deinde petunt, & pari terrore Mediam, Aſſyriam, Perſiam, Armeniamque & Sarmathas non longo tempore pervadentes, circa Meotidis paludis littora ſedes demum firmant. (Hæc Florentius.) Iſtud Regnum Tartarorum, quod circa hæc tempora incœpit, crevit valde, & usque hodie eſt maximum in orbe, cujus incolæ fecerunt in mundo plagam maximam: de quorum conditionibus & conſuetudi-
NB. nibus ac bellis ſi quis plene ſcire voluerit, videat libellum fratris Franciſci Pipini de Bononia, ordinis fratrum Prædicatorum, in quo prædicta luculento ſermone depinxit. (Hæc Collector.) Item civitas magna Conſtantinopolis acquiſita eſt à Francis, & Comes Balduinus Flandrenſis factus eſt Imperator, unde verſus:

Quatuor exemptis ſex annis mille ducentis,
Idibus Aprilis Roma ſecunda ruit.

Alibi ſic: *Bis ſexcentenis erat annus bis quoque binus,*
Quo Conſtantini dominantur in orbe Latini.

Item anno ejusdem Philippi octavo, Rex Ruſſiæ, Romanus nomine, à finibus ſuis egreſſus, & per Poloniam tranſire volens in Saxoniam, & Eccleſias deſtruere, ſicut falſus Chriſtianus, à duobus fratribus, Poloniæ Ducibus, Leſter & Conrado, ſuper Wiſelam fluvium, Dei judicio, percutitur & occiditur; & omnes, quos ſecum aggregaverat, aut diſperguntur aut interficiuntur. In partibus Aſiæ majoris, verſus Meſopotamiam & Armeniam, quidam Jonas vir venerabilis erat Pa-
211 triarcha in civitate Suſis; in cujus Jonæ manibus, dum Miſſam celebraret, more ſuæ gentis, (hoc eſt, ſecundum conſuetudinem Surianorum) tale fertur accidiſſe miraculum, ut panis ille magnus fermentatus, unde fiebat ſacrificium, in parvam & pulchram hoſtiam, ad morem ſacrificii Latinorum converteretur, & Calix ligneus deſtrueretur cum cochlearibus, reperto vero ſanguine in argenteo calice; & hoc accidit in feſto B. Joannis Baptiſtæ hujus anni; unde plures Surianorum Eccleſiæ, Armenii, Georgiani & Jacobitæ ad conſuetudinem ſanctæ Catholicæ & Romanæ Eccleſiæ de die in diem per hoc miraculum cœperunt converti. Et iſte Jonas Patriarcha magno Concilio Romano interfuit, & poſtmodum in Patriarcham Alexandrinum promotus eſt.

Item

Item anno ſequenti bellum fuit ſuper Rhenum inter Ottonem & Philippum
juxta Coloniam, & captus eſt Archiepiſcopus Bruno de Sena, & Otto devictus.
(Hæc Albericus *(a)*.)

In quodam Chronico ſic habetur: Otto, Imperatorem ſe facturus, contendit
cum Pbilippo, Duce Sueviæ, & deficientibus à ſe partibus inter Coloniam conſtitit,
quia ei Colonia ſola favit. Pbilippus igitur obſidet Coloniam, & cives egrediun-
rur, ſed repelluntur, & Ottone fugato, Colonia capitur à Philippo.

Item anno ſequenti Rex Almanniæ Philippus, qui contra Ottonem invaluerat,
legatis Apoſtolicæ Sedis honorifice ſuſceptis, Natale Domini Metis celebravit. (Hæc
Albericus *(b)*.) Iſte Philippus, licet ætate juvenis, potentia tamen clarus & pieta-
te præcellens, militia optimus, largitate ſerenus, & omnium virtutum inſignibus
præcipuus, à † Bertholpho Palatino de Wittelesbach crudeliter, & (prò dolor) ni- *ab Ottone.*
mium miſerabiliter occiditur; unde Rex Bobemiæ, cæterique amici & cognati
ejus, de morte talis & tanti Principis quamplurimum condolentes, tanquam inau-
ditum facinus, impunitum eſſe non patientes, urbes, caſtella & omnia, quæ præ-
dicti Palatini eſſe poterant, diripiendo & concremando devaſtare cœperunr, ipſum-
que unanimi conſpiratione inſequentes, de loco ad locum profugum ire compule-
runt; quem Henricus de Kalatin tandem pro morte ejusdem occidit. (Hæc ex
Chronicis.) De morte iſtius Albericus ita ſcribit: In illa parte Almanniæ, quæ
Franconia dicitur, quæ eſt inter Rhenum & Danubium, civitas habetur Bamber-
genſis, in qua Rex Philippus Imperator, ut credebatur, futurus, in aula ſua reſi-
dens, interficitur à Comite Ottone de Wichelebac, Palatino Ducis Bavariæ, prima
die ſuæ inunctionis, in vigilia ſancti Joannis Baptiſtæ: ante cujus mortem ſtella Co-
meta viſa eſſe ab aliquibus memoratur. Iſtud autem in eodem Philippo reprehen-
ditur, quia ipſum Herbipolenſem venerabilem Conradum, vel juſſerat, vel diſſi-
mulando permiſerat interfici. Epiſcopus autem Bambergenſis, Engelbertus, hujus
Regis mortem tractaſſe dicebatur, unde & Romam abiit, & à Papa Innocentio
tertio fuit depoſitus, eò, quod omnes accuſarent eum: & tamen non multo poſt
per eundem Papam fuit reſtitutus. Poſt mortem vero Regis Regina uxor ejus do-
lore nimio afflicta defungitur, menſe Septembri. (Hæc qui ſupra.) Iſtam Regi-
nam, ſcribit Vincentius, fuiſſe filiam Turſach, Imperatoris Græcorum, &c.

Innocentius rertius, natione Campanus de Caſtro Samam ex patre Transmun- *Romana.*
do, conſecratur in catbedra ſancti Petri, cœpit Anno Domini MCXCIX. (in mul-
tis Chronicis habetur XCVIII.) ſedit annis XVIII. menſibus IV. diebus XXIV. Va-
cavit Sedes die uno. Hic prius dicebatur Lotbarius Diaconus, Cardinalis ad titu-
lum ſanctorum Sergii & Baccbi: vir valde literatus, & in omnibus, quæ facere
voluit, porens & rigidus, ſicut ejus opera teſtimonium perhibent veritati: fecit
enim inter cætera boſpitale S. Spiritus, & renovavit Eccleſiam ſancti Sixti; compo-
ſuit Decretales ſermonesque, & librum de miſera conditione humani generis, ſeu
de miſeria bominis, & quædam alia glorioſa. Dedit univerſis Eccleſiis Romæ unam
libram argenti pro ſingulis Calicibus earum, non habenrium Calices argenteos,
tali pacto, ut vendere eos non poſſent. Coronavit Ottonem quartum, Ducem Sa-
xoniæ, in Imperatorem in Baſilica ſancti Petri, quem poſtea depoſuit, quia fidelita-
tem non ſervavit, ſed accepta Corona ſtatim pugnam habuir cum Romanis, &
contra voluntatem Papæ intravit Regnum Apuliæ, auferens illud Friderico, Regi
Siciliæ: unde Papa excommunicavit eundem.

Iſtius Anno primo ſurrexit novus ordo fratrum domus ſanctæ Trinitatis, per 212
quendam magiſtrum Joannem de Francia, cooperante ſibi Papa: & iſte Magiſter
apud Cerfroy juxta Wandelum, in poſſeſſionem cujusdam militis Rogerii, miracu-
loſe de Halapia liberati, primam domum ſuam inſtituit. Iſti itaque ſub obedientia

(a) ad a. 1206.
(b) ad a. 1208.

prælati domus ſuæ, qui Miniſter vocatur, in caſtitate & ſine proprio debent vivere: & omnes Eccleſiæ hujus ordinis intitulantur nomine ſanctæ Trinitatis, in quarum unaquaque tres erant. Primo clerici & tres laici, præter diſpenſatorem, qui, ut præmiſimus, Miniſter eſt appellatus. Parvas congregationes habent in Francia, Lombardia & Hiſpania, & etiam ultra mare fere ad DC. & ſunt aliquæ perſonis jam multis abundantes: generale Capitulum ſuum habent apud Cerfroy diœceſis Meldenſis, in octavo Pentecoſtes: Omnes res ſuas undecunque licite vænianr, debent in tres partes æquales dividere, de quarum duabus ipſi vivunt, & ſupervenientibus pauperibus diſtribuunt: tertiam vero partem ad redemptionem captivorum, qui ſunt incarcerati pro fide Chriſti, reſervant. Redimunt autem non ſolum Chriſtianum à Sarracenis, ſed & Sarracenum à Chriſtianis, nec tamen pro Chriſtiano captivo poſſunt Sarracenum commutare. Ordo quidem commendationis eſt, ſed multam habet materiam evagandi, quia aſinos & mulas equitant: quod primo fuit inſtitutum cauſa humilitatis & cauſa paupertatis. (Hæc Albericus *(a)*.) Innocentius hic Papa libellum Abbatis Joachim, quem contra Magiſtrum Petrum Lombardum compoſuit, damnavit, ſicut habetur in Decretali *(Damnamus (b).)* Damnavit etiam Amelricum quendam Carnotenſem, cum ſua doctrina, ſicut habetur in eodem Decretali *(Damnamus.)* Iſtius tempore capta eſt à Francis & Venetis Conſtantinopolis civitas, ubi Balduinum, Comitem Flandriæ, Imperatorem conſtituunt; cujus captionem etiam poſt plures dies civitatis incolæ non credebant, tum prnpter civitatis fortitudinem, tum etiam propter antiquam, quam habebant, prophetiam. Prophetatum quippe erat, debere capi per Angelum; & ita capi eam poſſe per hominem non credebant, ſed hoſtibus per murum, ubi Angelus pictus erat, civitatem intrantibus, deceptos ſe incolæ per æquivocationem Angeli eſſe cognoverunt. (Hæc Bernardus.) Item habebat illo tempore civitas Conſtantinopolis quatuor milliaria in longum, & tria circiter in latum, & erant infra muros quingentæ circiter Abbatiæ, vel Eccleſiæ conventuales. (Hæc Albericus.)

Iſtius etiam Innocentii tempore, ſcilicet An. Dom. MCCVII. occaſione prædicationis, quam fecerunt Abbates Ciſtertienſis ordinis, contra ſectam Albigenſium, cœpit novus ordo fratrum Prædicatorum per duos honeſtos viros, fratrem Dominicum Hiſpanum, & fratrem Raynaldum Aurelianenſem S. Aviani cantorem; qui primo apud Tholoſam domum habuerunt, ſed de illa pulſi, apud civitatem Bononiam in Italia coadunari cœperunt, & in quadam nova Eccleſia S. Nicolai, quæ data eſt eis, congregationem fecerunt. Similiter Pariſiis datum eſt eis hoſpitium S. Jacobi, à quo denominantur Jacobitæ: ubi fecerunt Eccleſiam & clauſtrum; exinde autem Romam abierunt, & per Regnum & Imperium diſperſi ſunt. Iſti legunt regulam B. Auguſtini, & habent ſuperiorem, qui vocatur Prior generalis. Vixit ab hinc frater Dominicus annis XIV. Item cœpit inſuper hoc eodem tempore alius ordo novus in Tuſcia, apud Aſſiſſium, per virum religioſum, nomine Franciſcum, & iſti fratres Minores, ob humilitatem & abjectionem corporis, appellantur: & habent propriam regulam approbatam à Papa Innocentio tertio, quam B. Franciſcus cooperantibus viris religioſis & peritis edidit. Sed & morem legendi & pſallendi ſecundum ritum Eccleſiæ Romanæ eis inſtituit: ſuperiorem habent, quem Miniſtrum generalem appellant. (Hæc idem.) Item eodem anno multæ mulieres, tam ſenes quam juvenes, contempto ſæculo cum ſuis delectationibus, ſponſo Chriſto, qui eſt in cœlis, ſervire deſiderantes, fecerunt ſibi congregationes, ſimul habitantes, & vocantur Beginæ: quantas vero tribulationes & contrarietates ſint perpeſſæ in principio, & quantæ extiterint ſanctitatis, in prologo vitæ Mariæ de Oegines plenius declaratur. (Hæc Petrus.)

Item Anno Domini MCCXII. novus ordo vallis Scholarium cœpit in diœceſi Lingo-

(a) ad a. 1198.
(b) c. L. X. de Summa Trinitate.

Lingonenſi, per Wilhelmum Anglicum, & per fratrem Richardum de Marcio, cooperante illis & totum diſponente Domino Wilhelmo, Lingonenſi Epiſcopo, Pontificatus ſui anno quarto, qui infra annos viginti Prioratus fecerunt decem & ſex.
Legunt illi regulam beati Auguſtini. Item alius ordo ejuſdem Regula cœpit in diœ- 213
ceſi Spirenſi, & vocatur Mons Dei in Alboiz, habens priorias XXVI. Cœpit autem Anno Domini MCCIII. per quendam ſanctum Alexandrum, quondam Archiepiſcopum de Maydeburg, poſtea eremitam: & ordo quidem confirmatus eſt à Papa Innocentio tertio; ſanctus vero canoniſatus à Papa Honorio. Item alius ordo novus in eadem diœceſi fratrum de Valle Caulium circa hæc tempora cœpit innoteſcere, ante XV. annos prius fundatus, ſed eſt vitæ diſtrictioris, unde & habent perſonas pauciores.

Item Anno Pontificatus ejuſdem Innocentii XVII. Anno ſcil. Salutis MCCXV. menſe Novemb. celebrata eſt ſancta & univerſalis Synodus Romæ in Eccleſia ſancti Salvatoris, quæ Conſtantiana vocatur, præſidente eodem Domino Innocentio, hujus nominis tertio Papa, in qua Synodo fuerunt Epiſcopi CCCCXII. Primates autem & Metropolitani fuerunt LXXI. cæterum Abbates & Priores cujuslibet ordinis affuerunt ultra DCCCC. Unde cum Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & aliis Eccleſiarum Prælatis, fuit numerus Prælatorum MCCXV. & cum Legatis Imperatoris, & multorum diverſorum Regum, Provinciarum & civitatum ingens fuit multitudo. (Hæc Albericus *(a)*.) Iſtius magni Concilii ſtatuta & decreta in quinque libris Decretalium ſub diſtinctis titulis continentur. Demum Innocentius Papa tertius, cum propter ſubventionem terræ ſanctæ inter Pyſanos & Januenſes & Lombardos pacem facere intenderet, in itinere conſtitutus, adhuc apud Peruſium eſt defunctus, ibique in Eccleſia S. Laurentii tumulatus, Menſe Julii, Anno Domini MCCXVI. vacavitque Sedes per unum tantummodo diem, cauſa electionis Peruſinis ad Papæ electionem ſtrictiſſime arctantibus Cardinales. (Hæc Bernhardus Guidonis.)

Item circa hæc tempora ordo Cruciferorum renovatus eſt per Innocentium tertium, Anno Pontificatus ſui XVIII. jam devicta hæreſi Albigenſium per cruce ſignatos. Ajunt, beatum Quiriacum, Jeroſolymorum Epiſcopum, olim hujus ordinis primum authorem extitiſſe, ſtatim poſteaquam S. Helena crucem Dominicam invenit, ſed Julianum Apoſtatam eundem Quiriacum cum fratribus occidiſſe: & ſic longo tempore rurſus abolitum fuiſſe ordinem. Tempore autem Innocentii quarti apud Lugdunum crevit, & privilegiis dotatus eſt ab eodem. (Hæc collector Faſciculi temporum.)

Ordo mendicantium Auguſtinenſium inſtituitur.

Item circa Annos ſalutis MCXCIX. tempore Innocentii tertii Papæ, Wilhelmus Pariſienſis inſtituit ordinem mendicantium Auguſtinenſium: ſed eſt dubium, an reformaverit fratres de Eremo, quos in principio converſionis ſuæ Auguſtinus inſtituit, vel an idem Wilhelmus novum ordinem fecerit.

Ordo Carmelitarum inſtituitur.

Item Anno Domini MCCIV. Albertus Patriarcha Jeroſolymitanus, ordinem Carmelitarum inſtituit in monte Carmeli, ſub regula B. Auguſtini. De habitu iſtorum fratrum Carmelitarum require infra. (Ex Faſciculo temporum.)

Item poſt ſchiſma trium annorum, hoc Anno ſcilicet MCXCIX. Theodericus *Trajectenſia.* & Arnoldus, electi Trajectenſes Epiſcopi, per diffinitivam Innocentii tertii ſententiam finem litis habuerunt. Arnoldus etenim primo Pontificium obtinens, triceſimus Epiſcopus conſecratus eſt, qui poſt exiguum tempus VIII. Idus Aprilis in urbe Romana mortuus eſt & ſepultus. Deinde dictus Apoſtolicus Theodericum XXXI. Trajectenſem conſecravit Epiſcopum, monens, ut continuo rediret ad commiſſum ſibi populum. Iſte ergo Theodericus, Trajectum venire diſponens,

(a) ad a. 1215.

Papiæ defunctus eſt, & ibidem Catholicis exequiis honorifice tumulatus. (Hæc ex Chronicis.)

Item poſt obitum duorum Pontificum Trajectenſium prædictorum, ſcilicet Arnoldi & Theodorici hujus nominis primi, Theodericus de Are Præpoſiti Trajecti ſuperioris, triceſimus ſecundus electus eſt Epiſcopus, vir illuſtris, & prudens conſiliarius; Cœpit autem An. Dom. quo & Hugo de Petriponte, Epiſcopus Leodienſis, & præfuit annis XII. Iſte è Sicilia, à negotiis Imperialibus ab Eccleſia vocatus, Trajectum feſtinanter advenit, totumque Pontificium expenſis innumeris aggravatum invenit. Quapropter & ipſe de Prælatorum ſuorum conſilio primò ſeceſſit ad Orientalem Friſiam, ut tam de Prætoria quam de Juſtitia Friſonicæ plebis aliquantulum poſſit colligere pecuniam. Sed Wilhelmus de Hollandia exiſtens il-
214 lis diebus ibidem Comes, exactionem ſuæ gentis indigne ferens, ipſum Epiſcopum in monaſterio Scauriæ poſt celebrationem Miſſarum armata manu cepit, nec non etiam captum ad præſidium ſuum penes Oeſterzee feſtinanter abducere decrevit: Quidam autem Monachorum & Friſonum viri timorati, metuentes, ne pro temeritate Comes æternæ maledictionis innodaretur ſententia, Dominum Epiſcopum à captivitate Comitis violenter eruerunt, cum quo Trajectum repentino navigio advolarunt: quibus ita geſtis, Theodericus Hollandiæ, & Otto Geldriæ Comites inierunt adverſus eundem Epiſcopum validam conſpirationem, quia nimirum Pontifex ille contra Wilhelmum Orientalis Comitem, pridem moviſſet hoſtilem contentionem. Nam & Comes Hollandiæ fuit ejuſdem Wilhelmi frater, & Comes Geldriæ ſocer: ubi Otto quidem, Geldriæ Comes, totam terram Tranſyſelinam, propulſis Officialibus Epiſcopi, ditioni ſuæ ſubjiciens, Daventriam ſuo ſatellitio communivit. Theodericus autem, Hollandiæ Comes, totam terram Ciſyſelinam depopulans, fixis papilionibus, Trajectum in gyrum vallavit: & ecce, præfatus Comes Geldriæ eo tempore doloſe captus eſt à Duce Brabantiæ, ſub Regis Ottonis conductu, & Adolphi Archicpiſcopi Colonienſis. Quamobrem Theodericus, Comes Hollandiæ, volens Ottonem Geldriæ ſuum complicem eruere ex Ducis Brabantiæ cuſtodia, diſſolvit obſidionem ab urbe Trajectenſi, ac oppidum Ducis, quod Buſcumducis dicitur, circumſedit in manu forti: quod tandem die VII. menſis Sept. armipotenter intravit, & ibi Wilhelmum fratrem Ducis, ac Henricum de Kuck cum pleriſque militibus cepit, & cum præda omnis ſupellectilis ad Hollandiam navigare decrevit: Dux vero Brabantiæ præcellentes principes interim ad auxilium ſuum invitaverat, utpote Colonienſem Archiepiſcopum, Leodienſem Epiſcopum, Ducem Lymburgiæ & Comitem Flandriæ, quorum auxilio Theoderico Comiti viam redeundi feſtinanter præcluſit. Theodericus igitur Comes ex magnanimitate ſua in caſtro ſive in villa, (quod Hueſden dicitur,) eisdem Principibus occurſare præſumpſit, ſed devictis extemplò Hollandinis, idem Comes ibidem captus fuit: interea Theodericus Epiſcopus, attendens tam Hollandiam quam Geldriam abſque defenſore deſolatam, coadunavit blandimentis & donis electam militiam, cum qua feſtinanter ingreſſus eſt Hollandiam; ubi prædam copioſam extemplò contraxit, quam inſtante noctis umbra ſecum infra muros urbis Trajectenſis potenter abduxit. Hollandienſes autem milites cum vulgo pro rapina reducenda perniciter inſecuti, quoſdam equites in itinere retardatos comprehenderunt, ac in reverſione plures villas Epiſcopatus ad favillam inflammaverunt. Craſtina dehinc exorta luce, idem Epiſcopus de procerum ſuorum conſilio pagum Velvæ cum expedita militia potenter excuſſit; Zutphaniam obſidione cingens cepit; & exinde Daventriam intrans, à fautoribus capti Comitis maximum theſaurum acquiſivit.

Eodem anno Theodericus, Comes Hollandiæ, liberè relaxatus eſt à captivitate Ducis Brabantiæ, cum Comes Duci duo millia marcharum pro illato damno ſolviſſet, cum quibus Dux ſuum oppidum reparavit. Eodem vero tempore Theodericus, Trajectenſis Epiſcopus, & Theodericus, Hollandiæ Comes, inter ſe ad unionem pacis ſunt perducti, qui deinde cunctis diebus vitæ ſuæ ſemper amici fideliſſimi fuerunt. Tandem Nonis Decembris Theodericus Epiſcopus apud Daventriam requie-

quievit in Domino, poſtquam annis duodecim Trajectenſi præfuit Epiſcopio, qui de partibus Tranſyſelinis Trajectum advectus, & in Eccleſia majori penes anteceſſores Pontifices honorifice tumulatus eſt. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Venerabilis Hugo, hujus nominis ſecundus, de Petroponte, nobilis & literatus, *Leodien.*
Præpoſitus major & Archidiaconus Leodienſis, fit Epiſcopus Leodienſis XXXVI. & *ſia.*
LXV. cum B. Materno, Anno Domini MCC. Pontificatus Innocentii tertii Papæ anno ſecundo, & præfuit annis XXIX. qui receptus ab omnibus, à Rege Ottone Regalia recipit, & à Guidone Cardinali Legato confirmatur & conſecratur. (Hæc ex Chronicis.) Et fuit filius Hugonis de Waſnadio, frater Roberti de Petroponte & Gwalteri de Waſnadio, quorum mater dicta eſt Clementia, filia Comitis Gnithæi (vel Ginthæi) Reiteſtenſis, de proſapia Namurcenſi: & licet iſte Hugo primo fuerit diſſolutus, tamen vitam ſuam correxit, & poſtea multa facta ſunt per eum in Epiſcopatu laude digna, & tandem conſummatus eſt fine laudabili. (Hæc Albericus *(a)*.)

Item anno ſecundo Pontificatus ſui reliquiæ S. Laurentii, ſcilicet de carne ejus 215
aſſata, & de ſanguine recenter reſperſo, transferuntur in monaſterium S. Laurentii, prope & extra muros civitatis Leodienſis. Item anno ejusdem tertio cœnobium vallis ſancti Lamberti fundatur ab eo, una cum Comite Clarimontis, quò multa bona contulit. Primus Abbas ibi fuit Gerhardus, monachus Siginacenſis. Tunc etiam à Conſtantinopoli in civitatem Ambianenſem facies S. Joannis Baptiſtæ, & Laudunum brachium S. Laurentii, & Hoyam portio ſatis groſſa coronæ ſpineæ Domini noſtri Jeſu Chriſti, & Trajectum in S. Mariam, de S. Cruce ad longitudinem unius cubiti, & Namurcum in S. Albanum quatuor tabulæ aureæ cum ſigno Crucis, & ibidem in Eccleſiam S. Petri caſtri, dens S. Petri, & caput S. Pauli Confeſſoris Chriſti, & Flòrefficam magna pars S. Crucis transferuntur. Item tunc Guido, quondam Abbas Ciſtercienſis, nunc Epiſcopus Legatus à Papa, Leodii novum hoſpitale benedicit in converſione S. Pauli, & in eo Capellam S. Matthæo conſecravit, & eundem locum viſitantibus ſingulis annis infra Octavam Dedicationis, ſeptimam partem pœnitentiæ indulſit. Quod hoſpitale ſitum ſuper Moſam, fundavit major Decanus Walterus de Caventin, in quo perſonas utriusque ſexus pauperes & impotentes congregavit, & eis priorem inſtituit, qui præeſſet in ſpiritualibus & temporalibus, ſub regula beati Auguſtini, & ibi ſepultus eſt. Item Legatus ſciens, Clericos & Canonicos dormire cum ſuis focariis, præcepit, ut in dormitorio dormirent, & Eccleſias nocte & die frequentarent, & ut Decani & Præpoſiti, qui curam eorum gerunt, delinquentes graviter punirent. Ordinavit, & maxime in majori Eccleſia, ut reſidentes ſimul in refectorio comedant, & in dormitorio jaceant, & nunquam extra, niſi de licentia Decani: Rebelles vero, ut ſuo ſtipendio priventur: & ut Clerici comam nutrientes, careant ſtipendiis, donec tonſuram congruam fecerint. Iſta & multa alia pro Clericorum reformatione idem Legatus ordinavit, quæ propter prolixitatem omiſi ſcribere.

Item eodem anno monaſterium Vallis Dei fundatur & conſtruitur: & ſimul monaſterium Vallis S. Mariæ per Comitem de * Muha fundatur: & Maria *Muhr vel*
de Oegigines claruit in diœceſi Leodienſi, & multæ aliæ virgines & viduæ & mari- *Moha.*
tatæ ſanctæ fuerunt ibidem, quarum converſationem & vitam Magiſter Jacobus de Vitriaco, qui illis temporibus floruit, luculento ſermone deſcripſit. Item anno iſtius Hugonis ſeptimo, monaſterium Agniacenſe fundatur: Item Eccleſia B. Mariæ de Junctis in oppido Trajectenſi, ubi habitant milites Theutonici ordinis, conſecratur. Item anno ejusdem Hugonis XXV. cum ſiccitas nimia eſſet, in feſto S. Chriſtophori ventus validus ariſtas concuſſit, pro quo tanta caritas ſecuta eſt, ut modius ſiliginis venderetur XXVII. ſolidis Leodienſibus: & lupi circa Rhenum irruerent in homines, & infantes aſportarent præ fame nimia. Item,

(a) *ad a. 1208.*

poſt vincula Petri, Aquiſgrani ignis vehemens combuſſit civitatem, Eccleſiam & triginta homines, & palatium. Item eodem anno in feſto Pentecoſtes univerſitas Hoyenſium, tam ſenes quam juvenes maſculini ſexus, antiquos ludos veſtibus mulierum induti, barbis raſis reducunt ad memoriam: habebant enim præcellentes perſonas ſecundum diverſitates locorum, Imperatorem videlicet, Regem, Ducem, Comitem, & Abbatem: Quidam eorum erant armati loricis & gladiis fulgentibus, gladioſque nudos portantes in manibus ſuis: pellifices habebant pellicea griſea & vulpina deforis pilos habentia: & omnes alii, prout poterant, ad modum mulierum erant adornati, qui quolibet die feſti Pentecoſtes, nullo domi remanente, ibant proceſſionaliter bini & bini ad plateas cantando, & ad diverſa loca extra oppidum choreas ducendo. Quibus etiam diebus Eccleſiæ ſancti Mengaldi, & ſancti Martini in foro renovabantur, & offerebantur primo die, videlicet ſancto Maniguldo viginti marchas, & ſancto Martino quindecim. Item ventus validus extitit ultra modum noxius in inventione ſancti Stephani, in diverſis terrarum partibus ſegetes ad medium excutiens. Item Dominus Cardinalis Conradus Roma regreſſus, & per Imperium Almanniæ conſtitutus Legatus, Leodium venit, ibique Vallem Benedictam, Ordinis Ciſtercienſis de novo fundatam, circa Pentecoſten conſecravit, prius ab Ottone Decano ſancti Pauli Leodienſi fundatum, in qua erant Canonici regulares, cujus Prior primus fuit Balinus de novo hoſpita-
216 li, &c. Item mortalitas maxima animalium veniens à partibus Orientis per Græciam eodem anno, tranſivit per Ungariam, & anno ſequenti fuit in Almannia, & conſequenter anno ſequenti in Francia. Item Archiepiſcopus Colonienſis Engelbertus, vir & genere & mente nobilis, & maxima Eccleſiæ columna, ſeptimo Idus Novembris interficitur à quodam cognato ſuo Frederico, Comite de Iſenberg, eò, quod eum amoviſſet ab Advocatia nobilis Abbatiæ quorundam monialium; quam, cum defendere debuiſſet, deſtruebat. Fridericus igitur fugiens, excommunicabatur ubique, authoritate Cardinalis Domini Conradi: Quærebatur etiam authoritate Regis, & propoſitum eſt maximum præmium ei, qui ſciret & indicaret, quomodo capi poſſet. Itaque circa annum fere completum, reverſus Roma, ſub habitu mercatoris, & à quibuſdam Leodii cognitus, & quia Hoyum tenderet, illico demandatum eſt Balduino militi de Geneſia, qui ſine mora veniens, eum in valle Ammanienſi cepit, & Colonienſibus pro magno precio apud Viſiacum tradidit: unde Coloniam ductus, & per vicos & plateas ut canis viliſſime tractus, tandem in rota eminentiſſima rotatus eſt, ſupplicium ſuum recipiens cum omni contritione & devotione: & cum exſpiraſſet, & Domini Colonienſes alta voce *[Te Deum laudamus,]* decantaſſent, eò quod vindicta de nece Archiepiſcopi eſſet conſummata: extunc abhinc Archiepiſcopus, qui huc uſque miracula faciebat, ea facere omiſit. Item anno ſequenti, in craſtino Purificationis Domini, & Legatus apud Leodium habuit Concilium, quò Monaſterienſem Epiſcopum & Iſenburgenſem electum (qui erant fratres Frederici interfectoris Archiepiſcopi,) vocavit; ubi probatum eſt contra eos, quod fratrem jam ubique excommunicatum de ſubſtantia ſua & de militibus juviſſent contra Eccleſiam & contra Imperium, & quod alter eorum fratri Frederico verbum dixerit, unde magis eum in necem Archiepiſcopi animaverit. Quid multa? ſuſpenſi ſunt ab officiis; Epiſcopus etiam à beneficiis, & Romam ire compulſi, depoſiti ſunt, & alii in locum eorum inſtituti. Item Cardinalis Dominus Conradus & ſublegatus ejus ab eo inſtitutus, Dominus Conradus, Abbas de Benbinhuſen, multa millia hominum nobilium & ignobilium pro via Jeroſolymitana Cruce ſignaverunt. Iſte Abbas Conradus multa tunc turpia fecit in Almannia, &c.

Tandem venerabilis Hugo, Leodienſis Epiſcopus præfatus, cum per Quadrageſimam magna detineretur infirmitate, in caſtro Hoyenſi, præſentibus quampluribus perſonis Eccleſiaſticis, & omnibus aliis rebus ſuis, tam exterioribus quam interioribus ad ſe & Epiſcopatum pertinentibus, ſatis laudabiliter & honeſte diſpoſitis, magiſtro

magiſtro Jacobo, quondam Aconenſi Epiſcopo, in Eccleſia novi monaſterii oleum conſecrante, tempore ſacrificii pridie Idus Aprilis, qui illo Anno, ſcilicet MCCXXIX. in cœna Domini evenit, moritur: Corpus ejus proceſſionaliter hora cœnæ cum luctu omnium in Eccleſia beatæ Mariæ & in craſtino, hoc eſt, in die Paraſceves delatum eſt Leodium, & in Eccleſia beati Lamberti collocatum, ibique convenientibus Abbatibus, nobilibus & cæteris perſonis, tam eccleſiaſticis quam ſecularibus, honeſtiſſime feria ſecunda in Paſcha in eodem loco, ubi beatus Lambertus occubuit, traditur ſepulturæ, tam parvis quam magnis lugentibus, conſtructaque eſt ſuper eum lamina ænea, hos verſus continens:

Francia me genuit, cathedravit Legia, morum
Me decoravit apex, ſenſus, gena, ſanguis avorum,
Hugo fui Petroponte ſatus, locus iſte relictum
Corpus habet, capiunt vermes è corpore victum:
Sic perit omnis honor, ſic deſinit omne decorum,
Poſce Deum lector, ut me locet arce Polorum.

Iſte ſiquidem Epiſcopus LXXII. marcas, ut dicunt, in diverſas eleemoſynas dividendas aſſignavit. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.) Item Anno Domini MCCXCVI. conſecrata eſt Eccleſia beatæ Mariæ de Junctis, ubi habitant milites Teutonici ordinis, ſed modo habitant in civitate Trajectenſi. Anno eodem Papa Innocentius tertius celebrat Concilium, ubi fuerunt CCCCXII. Epiſcopi & Nuntii quinque Regum, & alii quamplurimi Nuntii: ibi quatuor ordines ſunt conſtituti, ſcilicet Prædicatorum, Minorum, Trinitatis & Scholarium: ubi etiam fuerunt tres dies Synodi, & prima die Synodi Hugo, Leodienſis Epiſcopus, fertur ſediſſe inter Prælatos in habitu laicali, quaſi Comes in mantello, & tunica de ſcarlaco, capellum viride habens in capite: ſecunda vero die tanquam Dux in cappa manicata viridi: & tertia tandem die ſicut Epiſcopus: & hoc fecit, quia Papa convocaverat omnes Principes ſeculares & perſonas Eccleſiaſticas tribus annis ante. Papatum de hoc themate prædicavit: *[Deſiderio deſideravi, &c.]* Papa contulit Hugoni Epiſcopo lacunam Salvatoris, & juncturam beati Pauli. Ita circa annum Domini MCCXXXIV. fundatur Eccleſia, quæ dicitur Vallis benedicta, in qua erant Canonici regulares. Tunc defuncta ſine liberis Comitiſſa de Moha, Hugo Epiſcopus fidelitatem & homagium terræ accepit: & caſtra de Moba & de Walene ingreditur, quemadmodum Comes: & caſtrum de Moha obtulit ſancto Lamberto, pro quo Henricus, Dux Brabantiæ, citat Epiſcopum ad Regem Theutoniæ, ſed non prævalet. 217

Anno Domini MCCXIV. in Julio, in Nyvella ſanctæ Gertrudis, congregati tyranni, ſcilicet Otto Rex, Dux Brabantiæ, Henricus, Dux Ardennæ, Comites Flandriæ & Boloniæ, condicunt, reverſos ſe de Francia, contra quam dimicare ſtatuerant, clericos à Leodio expulſuros, & eorum bonis confiſcatis, ibi thronum ſuæ gloriæ Regem Ottonem defixurum. Otto etiam Rex caſtrum de Moha & Hoyum dedit Duci Brabantiæ, Dyonantum Comiti Boloniæ: aliis alia diſtribuens, & ſibi Leodium retinens, ſed ſuper his Epiſcopus præcavit: Cum vero Rex Franciæ fluvium cum ſuis tranſiſſet, & eos Boirnæ vinceret, fugit Otto ſex millibus captis, & aliis occiſis: victoriam vero Rex aſcripſit Patrono Legiæ, ſcilicet ſancto Lamberto: & in brevi Dux Brabantiæ miſit nuncios Regi Franciæ, congratulari ſe ſimulans pro victoria: cui Rex Franciæ miſit duas ſchedulas clauſas ſigillo Regis: quarum primam Dux aperiens, nihil in ea ſcriptum reperit. In ſecunda autem legit hæc verba: ſicut prior ſchedula ſcriptura fuit vacua, ita & Dux vacuus fide & juſtitia. (Hæc ex noſtris Chronicis Pontificum Leodienſium.)

Item quadrageſimo ſeptimo loco (depoſito, ſicut præmiſſum eſt, per ſedem Apoſtolicam Adolpho Colonienſi) ſucceſſit in Epiſcopatu venerabilis Præſul, Bruno quartus. Iſte Bonnenſis Præpoſitus poſt depoſitionem ſupradicti Adolphi ad Epiſcopatum Colonienſem electus, per Dominum Siffridum, Archiepiſcopum Mogun- *Colonienſia.*

Moguntinenſem, & duos alios Epiſcopos de Anglia, per Innocentium Papam tertium ad legationis officium deſtinatos, fuit in Colonienſem Archiepiſcopum conſecratus. Anno Domini MCCIV. (alias MCCVI.) Pontificatus ejusdem Innocentii Papæ anno ſexto. Sedit annis tribus, menſibus ſeptem. Iſtis igitur ita geſtis, dictus Adolphus depoſitus, in conventu Regio per Philippum Regem, Spiræ cum optimatibus Regni celebrato, comparens coram Rege, ſuæ depoſitionis miſerias patefecit; cui idem Rex Philippus compatiens, Archiepiſcopatum Colonienſem hoſtiliter ingreſſus, & omnia depopulans, inter multas munitiones captas cepit etiam oppidum Nuſſienſe, quod dicto Adolpho depoſito pro ſuæ depoſitionis ſolatio aſſignavit. In hac ſiquidem armorum expeditione occurrerunt cum exercitu Philippo Regi, præfatus Otto adverſarius in regno, & cum ipſo dictus Bruno: Commiſſo autem inter eos bello juxta Waſſenberch, dictus Rex Otto & Bruno Archiepiſcopus terga vertentes, caſtra dimittunt, & Bruno Archiepiſcopus per Regem capitur, & tentus per annum unum in vinculis tandem per duos Cardinales, miſſos in legatione in Almanniam, pro pace inter dictos Reges tractanda, Domino Papæ Romano reſtituitur: & poſtea Philippo Rege per ſuos interfecto, dictus Bruno reverſus ad Eccleſiam ſuam Colonienſem cum magna gloria, poſt paucos dies eſt defunctus, ſcilicet quarto Nonas Novembris: & ſepultus ibidem in Eccleſia ſancti Petri. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Item quadrageſimo octavo loco aſſumptus eſt ad Pontificatum Colonienſis Eccleſiæ Theodericus, hujus nominis primus, ſanctorum Apoſtolorum Præpoſitus, Anno Domini MCCVIII. Pontificatus Innocentii Papæ tertii, Anno decimo, & ſedit annis octo. Iſte Theodericus, Colonienſis Archiepiſcopus, cum Dominus Papa Ottonem, Imperatorem hujus nominis quartum, ob ſubortam inter ipſos turbationem excommunicaſſet, & per Prælatos Almanniæ ſententiam bu-
.218 jusmodi executioni mandari præcepiſſet, mandato Apoſtolico non parens, ſententiam illam executioni mandare non caruit. Imo dicto Ottoni excommunicato excommunicans, in omnibus bona Eccleſiarum, quarum Prælati & Rectores ſententiæ parebant, undique deprædatus fuit, ſuis ea conſanguineis & familiaribus largiendo; propter quod idem Theodericus per Siffridum, Archiepiſcopum Moguntinenſem, commiſſo per Papam legationis officio, una cum dicto Ottone Imperatore, excommunicatus publice nunciatur. Fertur autem, ipſum Theodericum ante ſuam promotionem ad Archiepiſcopatum Colonienſem, Deo & beatæ Mariæ virgini plurimum devotum fuiſſe; ſed poſtea malorum conſilio depravatum, adeo, ut modicam haberet inter perſonas Eccleſiaſticas & laicas differentiam, ruſticas & religioſas, & monachas æque pertractans, & ab his, ſicuti ab illis telonia & pedagia, nec non indebitas exactiones per vim extorquens; Unde contigit, ut pro his & aliis ſuis tyrannidis exceſſibus accuſatus, per Siffridum, Archiepiſcopum Moguntinenſem ſupradictum, autoritate Domini Papæ (ſicut Adolphus ejus anteceſſor, de quo in ſuperioribus præmiſſis agitur,) dignitate & officio Pontificali privaretur: quibus tamen depoſitis, utrique eorum ex redditibus Epiſcopalibus quadringentæ marcæ pro ſuſtentatione fuerunt aſſignatæ, remiſſa ad Eccleſiam libera electione ſecundum Canonum inſtituta. Porro Dominus Theodericus, Colonienſis Archiepiſcopus, ante ſuam depoſitionem conſtruxit caſtrum Godersberch in monte, ubi prius erat conſtructa Eccleſia in honorem beati Michaëlis Archangeli, & ubi nullus ante ipſum munitionem erigere præſumpſerat, quod quidem caſtrum ipſum fertur ædificaſſe de ſumptu uſurarii cujusdam Judæi per eundem captivati. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Imperialia. Apud Franckfordiam igitur curia celebris habita eſt quinquaginta Principum, à quibus omnibus, Philippo Rege occiſo, Rex iſte Otto, hujus nominis quartus, votiva concordia & unanimi inſpiratione in Regem eſt declaratus, & in Regno feliciter ſublimatus; ſicque Divina ſibi favente clementia, totius Regni monarchiam ſolus obtinuit: Ibi etiam Philippi Regis occiſi filiam ſibi deſponſatam duxit uxorem;

uxorem; qui mox collectis undique copiis, atque totius Germaniæ electis ſtipatus militibus mille quingentis, in menſe Auguſto in Italiam proficiſcitur, ubi ſimili modo, congregato non modico exercitu, cum innumera multitudine bellatorum Romam usque contendit, & à Papa Innocentio tertio, cum immenſæ exultationis tripudio glorioſiſſime ſuſceptus, pridie Calend. Octobris apud ſanctum Petrum cum diadematis & Auguſti nominis dignitate, in Imperatorem feliciter eſt coronatus, Anno Dom. MCCIX. Anno vero Regni ſui XII. Mundi MMMMMMCCCCVII. & imperavit annis tribus. (Hæc ex Chronicis.) Item Albericus *(a)* ita ſcribit: Otto in Imperatorem coronatur à Papa, contra voluntatem Regis Francorum Philippi, & contradicentibus pro maxima parte Romanis, imo & multis de magnatibus Imperii non aſſentientibus. Exegit tamen Papa ab eo in ipſa coronatione juſirandum, de patrimonio & jure beati Petri ſine damno, pro ſe & Eccleſia Romana in pace dimittendo, & contra quoslibet defendendo. Recepto igitur jurejurando, & inſtrumentis publicis ſuper hoc confectis, & Imperiali charactere confirmatis, eodem die, quo coronam ſuſcepit, contra juramentum temere veniens, ſignificat Papæ, ſe non poſſe ei dimittere caſtra, quæ ab anteceſſoribus ſuis aliquibus temporibus fuiſſent poſſeſſa. Hac igitur de cauſa, & propter quasdam expenſas, quas Romani ab Imperatore ex debito petebant, & propter quasdam injurias, quas Romanis Teutonici irrogabant, orta fuit inter eos diſcordia, & conflixerunt Romani cum eis, & multi de Teutonicis occiſi ſunt, & plurimi damnis affecti: ubi dictum eſt poſtea, in illo bello mille & centum equos amiſiſſe Imperatorem, præter homines occiſos, & alia damna. Imperator vero occupavit caſtra & mutitiones, quæ erant juris beati Petri, ſcilicet Radicoſonium, ſanctum Quiriacum, Montem Flaſconis & circa partes illas inde tranſiens in Apuliam, oppugnavit terram Frederici, Regis Apuliæ, & cepit civitates & caſtella in regno Apuliæ, quod totum eſt de patrimonio & de feudo beati Petri. Papa igitur, communicato cum fratribus conſilio, excommunicavit eum, & poſtea omnes ſubditos ab ipſius fidelitate ſub excommunicatione prohibuit: & ita receſſerunt ab eo Land-
gravius Turingiæ, Moguntinus & Trevirenſis Archiepiſcopi, Dux Zeringiæ, & 219
Dux Bavariæ, & Rex Bohemiæ, & multi alii, tam ſeculares, quam Eccleſiaſticæ perſonæ. (Hæc qui ſupra.) Item propter diſſenſionem deligendi Imperatoris, Itali neque præcedentem Philippum, neque proximum Ottonem ad Imperium admittunt, præter id tantum temporis, quod inter coronationem & depoſitionem Ottonis interſuit: per reliquum vero eorundem Imperatorum tempus vacaſſe Imperium ſcribunt. (Hæc Matthæus Florentinus. Item de fine hujus Ottonis, vide infra ſub Frederico ſecundo, anno regni ejus ſeptimo.)

Defuncto Theodorico, Pontifice venerando, Dominus Adolphus Colonienſis, Otto Monaſterienſis, & Gerhardus Oſſenburgenſis fratres & Pontifices, Wilhelmus Hollandiæ, & Otto Geldriæ Comites, convenerunt in Trajectum, ut ſupplicarent Eccleſiæ pro paſtore novo; quorum denique precibus Otto, Xantenſis Præpoſitus, triceſimus tertius electus eſt Epiſcopus, juvenis & ingenio clarus, aſpectu venuſtus & egregius, frater ejusdem Comitis Geldriæ & ſororius dicti Comitis Hollandiæ. Iſte Otto juvenis XVIII. annorum, pro majoris ætatis diſpenſatione, Romanam curiam Anno Domini MCCXV. viſitare propoſuit, qui ſtatim apud Noerthuſen febre pulſatus, ſeptimo Calendarum Aprilis occubuit. Rexit autem Epiſcopatum in abundantia pacis tribus annis cum dimidio, ſepultus infra Trajectenſem Eccleſiam ſub tecto Borealis partis, honore congruo. Cœpit autem idem venerabilis Otto Anno ſalutis MCCXII. Pontificatus Innocentii tertii anno XIV. & erat idem juvenis in cauſis judicialibus multum diſcretus, & cunctis negotiis Reip. valde cautus. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.) *Trajectenſia.*

Tom. III. Hh Frede-

(a) ad a. 1209.

Imperialia.

Fredericus hujus nominis ſecundus Imperator, Henrici quondam Imperatoris filius, & Rex Siciliæ, Ottone præfato ab Imperio jam depoſito, à Principibus Almanniæ, ex conſilio Philippi Regis Francorum, Imperator eſt electus, Anno Domini MCCXII. Mundi vero MMMMMMCCCCX. Ottone adhuc poſt annos aliquot Imperium in ſchismate detinente: Imperavit autem annis XXXIII. (Hæc ex Chronicis.) Fridericus igitur, de conſilio Regis Franciæ vocatus à Baronibus, venerat Romam navigio, & honorifice receptus eſt à ſummo Pontifice & à Romanis. Inde deſcendens per mare, venit Genuam, & ibidem cum maximo gaudio & honore receptus eſt, adjuvantibus Bonifacio, Marchione Montisferrati, & civibus Papienſibus, & Cremonenſibus, & præcipue Aſtenſi Marchione. Inde per Cumas tranſiit alpes, & intrans Alemanniam venit Conſtantiam. Digna res memoria, quia omnis, qui intendit Eccleſiam deprimere, in brevi dejicitur. Ea die venturus erat Otto in eandem civitatem, & jam præmiſerat famulos ſuos & coquos, qui cibum præparaverant; nec diſtabat à civitate per tres leucas, quando Fredericus cum LX. militibus intraverat, quem Otto cum ducentis militibus, ejus adventum ſciens, ſequebatur; ſed Frederico recepto, clauſa eſt Ottoni porta, & ipſe cum ſuis viriliter eſt repulſus: & dicunt, ſi Fredericus moram feciſſet per tres horas, nunquam ingreſſurum fuiſſe Almanniam. Otto itaque à Conſtantienſibus cum vituperio ſic expulſus, acceſſit Briſac, à quo etiam, quia milites cives illius oppidi contumeliis afficiebant, & eorum filias & uxores conſtuprabant, non minori dedecore, quam à Conſtantia fuit rejectus: Fredericus tam ab ipſis, quam ab aliis Imperii Baronibus cum gaudio & honorificentia receptus.

Eodem Anno, ſcilicet MCCXII. expeditio infantum, ſatis miraculoſe undique convenientium, facta eſt: qui primo venerunt à partibus caſtri Vindocini Pariſios, & cum eſſent circiter triginta millia, Maſſiliam, quaſi mare tranſituri pervenerunt: Ribaldi vero ipſis aſſociati, & mali homines ita totum exercitum infantum cruce ſignatorum infecerunt, ut quibusdam pereuntibus in mari, quibusdam venundatis, pauci de tanta multitudine ſint reverſi. De illis tamen, quicunque inde evaſerunt, dedit Papa præceptum, ut cum ad ætatem pervenerint, tanquam cruce ſemel ſignati, mare tranſirent. Itaque traditores infantum iſtorum dicuntur fuiſſe Hugo Ferreus, & Wilhelmus Porcus, mercatores Maſſilienſes, qui cum eſſent navium rectores, debebant, ſicuti promiſerant, cauſa Dei absque precio eos conducere ultra mare. Verum cum impleviſſent ex eis ſeptem naves magnas, & veniſſent ad duas diætas in mari, ad inſulam ſancti
220 Petri ad rupem, quæ dicitur Recluſi, orta tempeſtate, duæ naves perierunt, & omnes infantes de illis duabus navibus ſubmerſi ſunt, &, ut dicitur, poſt aliquot annos Papa Gregorius nonus Eccleſiam novorum infantum in eadem inſula fecit, & duodecim præbendarios inſtituit, in qua ſunt corpora infantum, quæ mare ibi projecit, & adhuc integra oſtenduntur peregrinis, traditores autem reliquas quinque naves usque Burgiam in Alexandriam perduxerunt, & ibi omnes infantes illos Principibus Sarracenorum & mercatoribus vendiderunt; de quibus Caliphas CCCC. in partem ſuam emit omnes clericos, quia ita eos ab aliis ſegregari voluit, inter quos erant LXXX. Presbyteri: & honeſte omnes more ſuo tractavit. Iſte Caliphas in habitu clerici Pariſiis ſtuduit, & ea, quæ noſtra ſunt, ad plenum didicit. Eodem itaque anno, quo infantes venundati ſunt, congregati Principes Sarracenorum apud Baldach, XVIII. infantes in eorum provincia diverſo martyrii genere interfecerunt, eo, quod fidem Chriſtianitatis relinquere nullo modo vellent, ſed in ſervitutem diligenter incumberent. Qui vidit & fuit unus de prædictis clericis, quos Caliphas in ſuam partem emit, fideliter retulit, quod nullum omnino de prædictis infantibus audiverit à Chriſtianitate apoſtatare. Duo quoque ſupradicti traditores, Hugo Ferreus & Wilhelmus Porcus, poſtea venerunt ad Principem Sarracenorum Siciliæ Mirabellum, & cum eo traditionem Imperatoris Friderici facere voluerunt, ſed Imperator de eis, Deo dante, triumphavit,

phavit, & Mirabellum cum duobus filiis, & iſtos duos traditores in uno patibulo ſuſpendit. Addit annos XVIII. hujus expeditionis, qui id retulit, quod Maſtemuth de Alexandria adhuc bene DC. non jam infantes, ſed fortioris ætatis homines de illis haberet. (Hæc Albericus *(a)*.) Item anno eodem expeditionis infantum Rex Sarracenorum in Hiſpania, qui dicebatur Mammelinus (quod lingua eorum ſonat Rex Regum) collecto infinito exercitu Paganorum, aggreſſus eſt fines Hiſpanienſium Chriſtianorum, & locutus eſt in magna ſuperbia contra Chriſticolas, & obtulit eis bellum; qui contra eum pugnaveruot in fide & in nomine Jeſu Chriſti, & vicerunt eum, & ferè omnes, qui cum eo erant, occiderunt; ipſe autem victus & confuſus, & ferè ſolus ad propria rediit. Huic bello interfuerunt multi boni & fortes viri de Regno Francorum ad petitionem Regis Alphonſi, qui in ſignum victoriæ lanceam & vexillum ipſius Mammelini Romam miſit, quæ adhuc in Eccleſia B. Petri, in loco emioenti poſita, favorem & miſericordiam Chriſti, quæ ſola licet paucos reſpectu hoſtium in prædicto bello victores fecit, in perpetuum repræſentat. (Hæc ex Chronicis.) Item contigit apud Papiam in Abbatia ſancti Auguſtini, ut pro nigris monachis, qui Abbatem ſuum interfecerant, poſiti ſint per Legatum Apoſtolicæ ſedis regulares Canonici, ita, ut Abbas illius Eccleſiæ deberet eſſe Præpoſitus Canonicorum de Mortaria. (Hæc Albericus *(b)*.) Item eodem Anno, in Paſcha, cives Colonienſes pacti ſunt pecuniam Ottoni reprobato, ut recederet ab eis: & abſolverunt eum ab omni debito, quod eis debebat: & dederunt ei inſuper DC. marchas argenti, quo recepto, poſt Paſcha clam receſſit, & poſt ejus receſſum Maria uxor ejus, filia Ducis Brabantiæ, ſub ſpecie viri peregrini ſimiliter Colonia abiit, ſecuta virum ſuum *(c)*. Interea Fredericus Rex obſedit caſtrum munitiſſimum Werdun, in quo propter loci munitionem Otto poſuerat captivos ſuos, videlicet duodecim obſides, quos habebat à civibus Aquiſgrani & Epiſcopum Monaſterienſem, quem ante biennium ceperat in quadam Eccleſia, & duos Comites, & alios multos, quos omnes Rex Fridericus, oppugnato per ſeptem hebdomadas oppido, & demum capto, liberavit, & liberatos ad propria remiſit. Inde obſedit Eſtunellam & cepit: & inde Aquiſgranum accedens, honorifice eſt receptus, & diademate totius Teutoniæ, in feſto B. Mariæ Magdalenæ coronatus, Anno Domini MCCXV. & conſumptis ibidem aliquot diebus cum gaudio tantæ ſolemnitati debito, equitavit Coloniam, & impoſuit ſibi ibidem iterum coronam, propter loci & civium reverentiam & amorem. Item à tempore, quo Franci vel Teutonici obtinuerunt Dynaſtiam Imperii, hæc ſemper apud eos conſuetudo, quaſi lex inviolabiliter obſervatur, ut electus Imperator ounquam coronetur vel conſecretur à Papa Romano, niſi prius fuerit Rex coronatus Aquiſgrani, & poſtquam ſemel ibidem tulerit coronam, nihil reſtat, niſi ut in Imperatorem Romanum à ſummo Pontifice coronetur & conſecretur: & hoc fit propter reverentiam & majeſtatem Caroli Magni, cujus corpus requieſcit ibidem. Eodem vero die ſive ſequenti, quo Rex Frede- 221
ricus coronatus fuit, ibidem ſtatim cum multis nobilibus Almanniæ crucem aſſumpſit, terram Jeroſolymitanam aditurus. Interea Magiſter Robertus de Terceto, Apoſtolicæ ſedis Legatus, & multi cum eo, ſub eo adhuc prædicabant publice per univerſum Regnum Galliæ: & multos cruce ſignabant indifferenter, parvulos, ſenes, mulieres, claudos, ſurdos, cæcos, leproſos; propter quod multi divites & potentes crucem ſuſcipere horrebant, quia hujuſmodi confuſio præſumebatur potius impedire negotium crucis, quam poſſe ſuccurrere terræ ſanctæ. (Hæc Albericus *(d)*.) Item congregatus eſt exercitus Domini in Acon cum Regibus

(a) ad a. 1212.
(b) ad a. 1213.
(c) ſequitur *ALBERICUM ad a. 1218.*
(d) ad a. 1215.

gibus Jeruſalem, Cypri, Ungariæ, & Ducibus Auſtriæ & Bavariæ, Germaniſque pluribus & Francis. Redeuntibus vero Ungaris, aliqui Ægyptum applicant; Damiatam capiunt, pereuntque tam fame, quam ferro octo millia Sarracenorum; denique tandem captis Cardinale & Templariis, & Hoſpitalariis, totoque exercitu cum Rege, qui à Cardinale diſcordans receſſerat Damiata; quæ per annum à Chriſtianis poſſeſſa fuit, pro redemptione eorum fuit reddita Paganis. Item anno ſequenti obiit Otto quondam Imperator in caſtro ſuo Bruynſwick, reſtitutis prius omnibus, quæ occupaverat de Eccleſiæ & Imperii rebus, & abſolutione nihilominus excommunicationis poſtulata cum contentione, qua per multos annos fuerat innodatus. (Hæc Albericus *(a)*.) Sequitur ex Chronicis, obiit XIV. Calend. Junii fluxu ſanguinis, poſtquam regnaverat cum Philippo annis XI. ſolus autem X. Fredericus itaque Rex Coronam & Lanceam, cæteraque Regalium ornatuum inſignia recepit ab Henrico Duce Saxoniæ, fratre Ottonis quondam Imperatoris, datis eidem Duci undecim marcharum millibus: qui Dux omnia, quæ fratris erant, vel quæ Otto, poſt amiſſum Imperium, undecunque congregaverat, poſt mortem fratris ſui, ſibi uſurpavit. Deinde Rex Fredericus curiam apud Franckfordiam XIV. diebus habuit, ubi pluribus adunatis Principibus, multa de ſtatu & utilitate Regni tractata ſunt: injuſta telonea, injuſtæ monetæ, bella civilia, niſi de conſenſu & conſilio Regis & Principum, & omnes injuſtitiæ ſub judicio & pœna vitæ, à Regibus & Principibus interdictæ ſunt. Ibique congregato exercitu, Italiam intrare Imperator diſpoſuit, ut benedictioni Imperiali ſublimaretur. (Hæc ubi ſupra.) Item anno ſequenti, ſcilicet Domini MCCXX. (vel ſecundum quoſdam XXI.) Honorius Papa tertius in Baſilica ſancti Petri menſe Octobri, coronavit in Imperatorem Fredericum ſecundum, Henrici quondam Imperatoris filium, Regemque Siciliæ, qui fuit ab Auguſto primo XCV. Imperator, ſecundum Chronicum Martini Poloni. Iſte Fredericus à principio viſus eſt bonus, fuitque ab infantia per Eccleſiam, tanquam per matrem educatus, & Ottone quarto damnato, ad Imperium promotus: ſed poſtmodum averſus, ex bono factus eſt Eccleſiæ adverſarius & tyrannus, Eccleſiamque Dei non fovit ut matrem, ſed tanquam novercam, quantum potuit, laniavit: propter quod Honorius Papa, qui ipſum coronaverat, rebellem ſibi & Eccleſiæ adverſarium comperiens, anathematiſavit, & omnes Barones ab ejus fidelitate abſolvit, illo non per fas, ſed per nefas, non jure, ſed injuria tyranniſante annis XXXIII. (Hæc Bernardus.) Eodem tempore obiit quædam religioſa & ſancta puella, Macbtildis de Lapion, Regis Scotiæ filia, quæ fugiens nuptias, occulte venit in Franciam, & admirabilem egit vitam in diœceſi Laudunenſi: Sepulta eſt apud ſanctum Vincentium Laudunenſem.

In Ungaria Magiſter Robertus Veſprimienſis, vir bonus & religioſus, in Leodienſi diœceſi natus, factus fuerat Archiepiſcopus Strigonienſis: cui cruce ſignato & in procinctu itineris conſtituto, occurrit filius principis de Comania, & ait: Domine, baptiſa me cum duodecim iſtis, & pater meus veniet ad te ultra ſylvas in tali loco, cum duobus millibus virorum, qui omnes deſiderant de manu tua baptiſari: quo facto, abiit Archiepiſcopus ultra ſylvas in occurſum patris illius; & ibi baptiſati ſunt, Deo dante, quindecim millia hominum. Item eodem tempore cuidam monacho, Jacobo nomine ſancti Galgani, viro religioſo & ſimplici, cum quodam die Miſſam celebraret, apparuit nebula, ſcilicet inter crucem & calicem; & cum ſublevaſſet caput ab oratione, quæ dicitur: [Supplices te rogamus,] proſpiciens & admirans, vidit lumen ardens in nebula, in modum lucis candelæ ardentis: & cum hoc intueretur, exivit manus de nebula & lumine, &
222 extendens ſe ſuper Corporale, quod poſitum erat ſuper Altare, ſcripſit multa ad correptionem generis humani depravati, & in quatuor apparuit Miſſis, diverſam in qualibet Prophetiam ſcribens. Item apud Dinantum, Leodienſis diœceſis oppidum,

(a) ad a. 1218.

pidum, heu noſtris temporibus diſſipatum, ſuper Eccleſiam, quæ in valle ſita erat, rupes maxima, quæ de monte diu dependerat, in craſtino ſancti Thomæ Apoſtoli cecidit, & XXXVI. viros Miſſam pro præſenti defuncto auſcultantes oppreſſit, & plures alios debilitavit. Presbyter tamen Miſſam celebrans, illæſus permanſit.

Item Anno Regni Friderici XVII. ipſe Imperator Fridericus literas miſit Archiepiſcopo Trevirenſi, & aliis Principibus Imperii, per quas ultra modum de ſummo Pontifice conqueritur: & è contrario Papa literas ſuas ad omnes dirigit, per quas præcepit, Imperatorem ubique excommunicari, ſiquidem hoc eodem anno Cardinalis Romanus à Roma regreſſus, pro facto Albigenſium, & pro diſcordia Principum Franciæ, miſit generali Capitulo Ciſtertienſi duo paria literarum, quas ei miſerat ſummus Pontifex: in quibus dicitur, Papam omnes, qui juramento fidelitatis Frederico Imperatori erant aſtricti, & ſpecialiter homines Regni à Sacramento abſolviſſe, & abſolutos denunciaſſe, ſecundo Calend. Auguſti; ubi multa mala publicata ſunt contra eum, quod ſit hoſtis Eccleſiæ, & diſcipulus Mahometi. Item in aſcenſione Domini, in Bituricenſi & Lemovicenſi diœceſi, inaudita cecidit tempeſtas, & apud Bunnentum maxima maſſa de ſevo ſubnigro, major quolibet magno bove; unde factæ candelæ ſunt, quæ lumen croceum reddebant cum maximo fœtore: quarum una ardens & allata coram Epiſcopo Lemovicenſi, cum contra eam ſignum crucis feciſſet, extincta eſt, &c.

Item tempore, quo Græci & Armenii Syriam tenuerunt, fuit quædam religioſa, & à ſeculo remota, Deo ſerviens ad ſex leucas Damaſci apud locum, qui dicitur Sardenay; cui ſanctimoniali monachus quidam dedit in tabula depicta imaginem beatæ Virginis pulcherrimam, quæ primo cœpit oleum ex facie ſudare, poſtea ex toto corpore; ad quod oleum veniunt infirmi & ſanantur; Monialis majorem Eccleſiam ſtatuit, & vicinum presbyterum & honeſtum advocavit ad ſuſtentationem dictæ imaginis, ſed de parva Eccleſia imago removeri non potuit, & die tertia presbyter obiit; & imago prætererea, poſtmodum creſcente fidelium devotione, cœpit inſpiſſari, & quaſi in carnem commutari. Dicitur etiam quidam Admiraldus Damaſci oculum perditum ibi recuperaſſe: qua de cauſa ipſe & ejus ſucceſſores quolibet anno eidem Eccleſiæ dabant ad luminaria & ad alias utilitates LX. menſuras olei, usque ad tempora Salaadini; qui terras invaſit. De oleo eodem virginis dicitur, quantumcunque dividatur, nunquam minui: Sarracenos eò convenire in Aſſumptione & in Septembri, & invocare B. Mariam ſecundum legem ſuam. Item tres ſunt Eccleſiæ in partibus ultramarinis, quæ ſe miraculoſe defendunt: Iſta de Sardena: Secunda de Bethlehem: Tertia ſanctæ Catharinæ in monte Synai. Item Anno Dom. MCCXXXV. ultra ſylvas juxta Kerce in Ungaria, apparuit quædam, ut dicitur, Dæmonum ludificatio, per quam apparuerunt rubri homines, qui de monte quodam exierunt in equis rubris minoris tamen ſtaturæ, quam ſunt noſtri homines, ferè ducenti; qui diſcurſus varios, ſpectante populo, faciebant, & irruentibus contra eos illis de oppido, caveam ſuam intraverunt, nec poſtea comparuerunt: unus tamen aliquantulum ab uno de oppido retentus, manum ejus fecit omnino rubeam, & ſic effugit. Manus vero, quamdiu ille vixit, rubea permanſit: & fere omnes, qui eos viderunt, aliquod infortunium eodem anno incurrerunt. (Hæc Albericus *(a)*.) Item in partibus Auſtriæ pluit ſanguine, in vigilia ſancti Joannis, videlicet in Carentana, & in diœceſi Patavienſi. Item anno ejusdem Frederici XXVII. ſcil. Dom. MCCXXXVIII. Aquisgrani declaratæ ſunt quædam pretioſiſſimæ reliquiæ per Decanum loci poſitum, in extremis videlicet panniculi, quibus involutus fuit puer Jeſus in præſepio, & illud linteamen, quo ſuccinctus fuit in cruce, reſperſum ejus ſanguine: & camiſia beatæ Mariæ: quæ omnia idem Decanus anno præterito in chartulis ſuis invenerat

(a) ad a. 1235.

nerat in exportatione ſupellectilis Eccleſiæ; quæ facta fuit occaſione ignis tunc graſſantis in villa & excreſcentis. Item in transmarinis partibus Tartaris terras depopulantibus, occurrerunt eis quidam nigri monachi Syriani vel Græci, cum cruce &
223 cæreis, & aqua benedicta, volentes eos ſibi facere propitios. Sed cum Rex ab eis de vita & moribus & de Deo, & de ſubſtantia eorum quæſiviſſet, tandem cum omni ſubſtantia incluſos fecit comburi, dicens: Ego facio eis magnam gratiam, qui cum omni ſubſtantia transmitto eos ad Deum ſuum. Item anno ſequenti decem & ſeptem ſunt caſus contra Imperatorem annotati, inter quos eſt quædam illius contra Chriſtianam legem blaſphemia; quam Dominus Papa commemorat in literis ad Archiepiſcopum Senonenſem. Tres, inquit, baratores ſive circulatores fuerunt in mundo: Moyſes, Chriſtus, Machometus: & ita tamen honorem tribuit Machometo, ut eum conſociet Moyſi & Chriſto: & cum nunquam Machometus Moyſen vel Chriſtum baratores appellarit, patet, in hoc deteriorem Machometo eſſe Imperatorem. Item die quadam fertur dixiſſe uni de ſuis, cum vidiſſet ſacerdotem corpus Dominicum ad infirmum deferentem: Heu me (inquit) quam diu durabit fraus iſta? Propter has igitur blaſphemias, & propter alios caſus enormes, Dominus Papa fecit eum per totum mundum excommunicari, & excommunicatum denunciari. (Hæc Albericus *(a)*.)

Item gens Tartarorum, occupatis Orientalibus partibus, & crudeliter ſubactis, in duo ſe dividentes agmina, Ungariam & Poloniam intraverunt, ubi campeſtri bello cum ipſis habito, frater Regis Ungariæ Colimannus in Pannonia; & in Polonia nobilis Dux Sileſiæ, Henricus, occiditur: reliquum vero vulgus tam in viris, quam in mulieribus, quos invenire potuerant, in ore gladii exterminantes, ſic terras illas (maxime Ungariam) redegerunt in ſolitudinem, ut fame prævalida matres puerorum ſuorum carnibus veſcerentur. (Hæc Martinus.) Item anno ſequenti, ſcilicet Domini MCCXL. Fredericus Imperator contra Dominum Papam innumera mala, tanquam deſperatus fecit, & cepit Viterbium, & quasdam alias civitates & munitiones, ita, ut in brevi totam Marchiam & totam Vallem Spoleti Papæ auferret. Item ſupra Rhenum apud Nuſſiam ſub Colonia fuit torneamentum poſt Pentecoſten; ubi miraculoſe, cum ad prædicationem cujusdam viri boni nollene torneamentum dimittere, inter milites & armigeros bene LX. mortui ſunt, & præ nimio impetu pulveris ſuffocati: & auditi ſunt Dæmones, & viſi in ſimilitudinem vulturum & corvorum crocitantes, qui eos terruerunt. Item Eclipſis Solis fuit in Dominica poſt feſtum ſancti Remigii, & in ſequenti quinta feria viſus eſſe dicitur volatus Draconis. (Huc usque Chronicum Alberici Monachi trium fontium protenditur & finitur.) In Burgundia per terram ſolutam à montibus circiter quinque millia hominum ſuffocantur; ubi maximus mons ſe dividens ab aliis montibus, & per plura milliaria cujusdam vallis tranſiens ad alios montes acceſſit, & in valle omnes villas terra & lapidibus oppreſſit. Item eodem etiam tempore in Toleto Hiſpaniæ quidam Judæus comminuens rupem pro vinea amplianda, in medio lapidis invenit concavitatem, quæ nullam penitus diviſionem neque ſciſſuram habebat: in qua concavitate reperit librum folia quaſi lignea habentem, & tribus linguis ſcriptum, videlicet Hebraice, Græce & Latine: ut tamen de littera haberet, quantum unum Pſalterium. Tractabat liber de triplici mundo, ab Adam usque ad Antichriſtum, proprietates hominum cujuslibet mundi exprimendo: principium vero tertii mundi poſuit in Chriſto ſic. In tertio mundo filius Dei naſcetur ex virgine Maria, & pro ſalute hominum patietur; quod audiens Judæus, ſtatim cum omni domo ſua baptiſatus eſt. Erat etiam in libro ſcriptum, tempore Ferdinandi Regis Caſtellæ inveniri librum debere, qui tunc regnabat. (Hæc Martinus.) Imperatoris Friderici temporibus obiit Otto, Comes Geldriæ, hujus nominis tertius, & in monaſterio Campenſi penes patrem ſuum ſepultus: ſed contoralis ipſius Richarda (quæ cum

(a) ad a. 1239.

cum filio Gerhardo monaſterium monialium ordinis Ciſtercienſis in Ruremunda fundavit) in eodem ſepulta jacet. Iſte Otto Epiſcopos, Colonienſem, Monaſterienſem, & Ducem Brabantiæ in auxilium habens, denuo potenter Daventriam obſedit, quouſque Henricus ſextus Imperator inter Epiſcopum & Comitem per Auream Bullam finem litis impoſuit, conditione tali, ut ſcilicet Comes Geldriæ perpetuo poſſideret Velvam.

Ottoni prædicto ſucceſſit Gerhardus filius ejus, hujus nominis tertius, Anno Domini MCCXXV. & tenuit Geldriæ Principatum annis XXVII. Iſte Comes Gerhardus obtinuit à Frederico Imperatore, ut teloneum, quod ipſe apud Arnhem in feudum tenebat, poſſet transferre in Lobeth, quod Henricus & Wilhelmus Reges Almanniæ poſtea confirmaverunt. (Hæc ex Chronicis.) Tandem Fredericus Imperator, cum diu Pontifices perſecutus eſſet, & maximis calamitatibus Romanam ſedem affeciſſet, ab Innocentio Papa quarto, anno Pontificatus ſui ſecundo, in Lugdunenſi Concilio damnatus eſt, & Imperatoria ac Regia poteſtate exutus, Anno Domini MCCXLIV. Regni vero ſui anno XXXIII. Imperii XXV. (Hæc Florentinus.) In prædicto Concilio fuit Rex Conſtantinopolitanus, & Patriarcha Jeroſolymitanus, cum centum Epiſcopis. Imperatore vero depoſito, Innocentius Papa procuravit per Principes Almanniæ Electores plures eligi in Imperium, videlicet Landgravium Thuringiæ & Comitem Hollandiæ, qui antequam ad Imperialem benedictionem perveniſſent, vitæ terminum expleverunt. Item poſt depoſitionem Frederici vacavit Imperium annis XXVIII. Item Anno Domini MCCL. anno vacationis Imperii ſexto, in feſto ſanctæ Luciæ obiit Fredericus, dudum depoſitus Imperator, in Apulia, apud oppidum Serentinum, anno ætatis ſuæ LVII. qui poſt ſuam ab Imperio depoſitionem, cum inter cæteras civitatem Lombardiæ Parmam, tanquam magis exoſam, forti manu obſideret, à Legato Domini Papæ, & à Parmenſibus turpiter eſt devictus, & amiſſis theſauris & aliis rebus, in Apuliam rediens, gravi infirmitate corripitur, quem Manfredus, filius ejus naturalis, non legitimus, Regni Siciliæ ambiens dominium & theſauros, uno Frederici Imperatoris ſecretario conſcio, timens ne convaleſceret infirmus, pulvino ſuper faciem ejus poſito ſuffocavit, qui Fredericus proprium filium, Henricum nomine, Regem tunc in Almannia, accuſat de rebellione, & captum in Apuliam deducens, ſqualore carceris ſuffocarat: ſicque Fredericus ſine Sacramentis & pœnitentia in anathematis vinculo & ſchiſmate eſt extinctus.

Geldrica. 224

Item Theodericus, hujus nominis ſecundus inter Archiepiſcopos Trevirorum, frater Comitis de Weyde, poſt deceſſum venerabilis patris Domini Joannis, concorditer electus eſt in Archiepiſcopum Trevirenſem, Anno Domini MCCXIII. Pontificatus Innocentii tertii anno decimo quinto, quem laudabiliter rexit annis triginta. Iſte caſtrum trans Rhenum contra inſolentiam Tyrannorum ædificavit, & montem Thabor appellavit: quo tempore Dominus Erneſtus, Canonicus Trevirenſis, domum ſuam Prædicatoribus inhabitandam donavit. Theodericus ille apud Imperatorem Fredericum magnus habitus eſt, & in omnibus curiis ſolemnibus locum ſeſſionis ſuæ inter Pontifices poſt Imperatorem propter primatum Trevericæ dignitatis, obtinuit. Tandem venerabilis Theodericus quinto Calendarum Aprilis migravit ad Dominum, in Eccleſia Trevirenſi ante Altare beati Martini ſepultus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Trevirenſia.

Item ſepulto juvenilis ætatis Ottone Pontifice Trajectenſi, prælibati Comites, ſcilicet Hollandiæ & Geldriæ, præſentes in ejuſdem exequiis, obtinuerunt à Capitulo ſupplicationibus aſſiduis, ut Otto ſecundus, natus de Lippia, major Præpoſitus, triceſimus quartus eligeretur Epiſcopus, qui de conſenſu Metropolitani ſui ſuſcepit Epiſcopalem benedictionem apud Franckfordiam, ubi conſimiliter à Frederico Cæſare temporalem acceptavit jurisdictionem. Cœpit autem Anno Domini milleſimo ducenteſimo decimo quinto, Pontificatus Innocentii tertii anno decimo ſeptimo, & ſedit annis duodecim. Iſte venerabilis Otto, diſ-

Trajectenſia.

poſitis

poſitis Epiſcopatus ſui cunctis utilitatibus, cum Imperatore cruce ſignatus mare tranſivit, totamque terram Hermanno fratri ſuo gubernandam fideliſſime commendavit. Poſt hæc Otto Epiſcopus, de Jeroſolymitana peregrinatione reverſus, terram ſuam bene pacatam invenit, quæ maximis deinde ſe diſcordiis involvit. Otto namque, Comes Geldriæ, plures quondam vaſallos habuit in terra Zelandiæ, qui per villicos Epiſcopi graviter exactionibus exhauſti ſunt, adeo, ut in bonis temporalibus admodum redderentur pauperes. Quapropter Comes Geldriæ homines Epiſcopatus apud teloneum Lobeth areſtari fecit, & cum incolis Zelandiæ contra dictum jam Pontificem conſpirat. Epiſcopus autem, auxilio Theoderici Monaſterienſis Epiſcopi & Hermanni fratris ſui, copioſam congregavit militiam & exercitum magnum, ut vicinas villas Comitatus Geldriæ potenter incenderet, & rebelle vulgus de terra Zelandiæ victorioſe compeſceret. Econtra vero jam
225 dictus populus, auxiliante Comite, penes Arkelo congregatus in aggere, decrevit omnibus modis Epiſcopo reſiſtere. Sed Epiſcopus hoſtes viriliter aggreſſus, quosdam occidit, plures cepit, ac omnes alios cum victoria fugavit. Nec mora, quin & idem Epiſcopus duo fortia caſtra, quæ Vorſt dicebantur, omnino deſtrueret, & tertium, quod Buchorſt appellatur, excepta majori turri, in favillam combureret: quia eorundem caſtrorum præfecti primitivam ſuſcitaverunt rebellionem, & univerſum Zelandiæ populum animabant ad illicitam conſpirationem. Comes quidem Geldriæ, pro victoria Pontificis indignatus, Walramum Ducem Limburgenſem, ac Henricum Comitem Seynenſem, cum duobus millibus militum in ipſius auxilium invitavit, & Florentium, juvenem Hollandiæ Comitem, nepotem ſuum, ſibi complicem acquiſivit, qui continuo Leckam aſcendit eum infinito quaſi navigio, & Epiſcopalem domum cum villa Gheyn hoſtili cremavit incendio. Econtra vero dictus Epiſcopus auxilio Gerhardi, Bremenſis Archiepiſcopi, fratris ſui, Theoderici Monaſterienſis Epiſcopi, propinqui ſui, ac Hermanni de Lippia germani ſui, mille equites aggregavit, & adverſus antedictos Principes intrepide bellum inſtaurare decrevit. Sed ecce Dominus Conradus, Parmenſis Epiſcopus, & Apoſtolicæ ſedis Legatus, inexſperato ſupervenit ad locum certaminis, ſuſpendens jam inchoatum prælium, & de conſenſu partis utriusque tale promens arbitrium, ut Comes Geldriæ Advocatiam de terra Zelandiæ beato Martino traderet, & Epiſcopus eidem allodium Cliſtenſe montisque ſanctæ Odiliæ (Præpoſituris & vaſallis exceptis) in feudum reſtitueret; Comes inſuper Hollandiæ pro miniſterialibus ſuis illic habitantibus octingentas libras haberet, ac eosdem Eccleſiæ Trajectenſi, manumiſſione facta, libere reſignaret. Item Anno Domini MCCXVI. commiſſum eſt civile prælium inter Egbertum Præfectum Groningiæ, & Rodolphum Caſtellanum Kovordiæ. Quapropter dictus Epiſcopus in manu forti Groningiam ivit, & pacificas inducias ſub judicio mortis ab utraque parte ſervari mandavit. Sed Rodolphus, abſcedente Pontifice caſtrum Egberti penes Homme deſtruens, potenter intravit Groningiam, & violatis induciis, Egbertus effugavit ad Friſiam. Econtra quidam Egbertus de Friſia copioſum duxit exercitum, ac oppidum Groningiæ gravi vallavit obſidione per circuitum, qui tandem per diverſos aſſultus ipſum oppidum in parte ſuccendit, & Rodolphum ex periculo mortis vix elapſum ad Kovordiam profugavit. Rodolphus autem illatam contumeliam modis omnibus ulciſci ſtatuens, confeſtim aggregavit expeditos armigeros, oppidum hoſtiliter infeſtavit per aſſultus creberrimos, ſed ecce Dominus Epiſcopus neceſſitatem oppidi ſui feſtina relatione percipiens, aggregatis electis bellatoribus, propoſuit Rodolphum ab obſidione propellere, vel caſtrum Kovordiæ cum tormentis potenter evertere, in cujus adjutorium Gerhardus, Comes Geldriæ, cum multis præliatoribus perſonaliter advenit, cui conſimiliter Florentius, Comes Hollandiæ, robuſtam militiam deſtinavit: cui Theodericus Clivenſis, & Balduinus de Benthem Comites præſtiterunt manuale ſubſidium, ut & Epiſcopi, Colonienſis & Monaſterienſis, ei tranſmiſerunt adoptatum auxilium;

ex

ex quibus omnibus perpulcher exercitus apud Auen congregatus eſt, ubi Dominus
Epiſcopus, fixis caſtris, per diem cum antedictis Principibus plerunque gaviſus eſt,
qui, dictante Principum ſententia, Rodolphum à bonis ſuis ibidem proſcripſit, ac
omnibus adjutoribus plenam indulgentiam prædicavit. Rodolphus vero, perpendens Epiſcopi magnipotentiam, diſſolvit obſidionem ab oppido Groningiæ, qui
continuo caſtra ſua fixit prope villam Kovordiæ, præmeditans latiſſimam in medio
interjectam eſſe paludem, quæ difficilem cunctis hoſtibus exhiberet aditum. Altera vero die, cum eminentibus radiis auroræ jubar accreſceret, Dominus de Chore, beati Martini vexillifer, cum electis anteceſſit armigeris, quem totus exercitus
ſubſecutus eſt cum diverſis armaturis bellicis, & ecce pugiles Epiſcopalis exercitus,
primam gubernantes aciem, armorum ſarcina prægravati, paulatim in ipſis paludinoſis locis (prò dolor) vivi ſubmerſi, & non ſolum à Trentonibus, verum etiam
à mulieribus miſero mortis genere crudeliter interempti, alii vero propter æſtuantis
ſolis ardorem intolerabili ſiti ſuffocati, cæteri plerunque ſauciati, per repentinam
fugam ab hoſtibus vix elapſi ſunt. Rodolphus autem cum quibusdam equitibus tota nocte fugitivos inſecutus hoſtes, victualium magnam copiam obtinuit, & cum 226
multis captivis glorioſe reverſus eſt ad Kovordiam, inter quos principales erant
Gerhardus Comes Geldriæ, Giſelbertus Dominus Aemſtelrelandiæ, & Theodericus frater Epiſcopi, Præpoſitus: Dominus etenim Epiſcopus in paluſtri loco captus,
& ibidem per diverſa tormentorum genera dire martyriſatus eſt. Nam crudeles
carnifices coronam ejus cum cruenta carne gladiis acutiſſimis abraſerunt, & demum
poſt multa opprobria ſub ipſo die Calend. Auguſti menſis in locis immundiſſimis
conculcarunt. Ceciderunt autem in ipſo conflictu cum Epiſcopo ſuffocati, ſubmerſi & trucidati nihilominus & occiſi CCCC. milites & armigeri, bellatores egregii.
Otto quidem à locis paluſtribus clam abſtractus, cum ingenti fletu tam cleri quam
populi tumulatus eſt in Eccleſia Trajectenſi, quam duodecim annis, menſibus ſeptem egregie rexit, & contra rapaces hoſtes usque ad mortem ſtrenuiſſime defenſavit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Depoſito, prout ſuperius dictum eſt, Theoderico primo, electus fuit ad *Colonienſis.*
Pontificalem Cathedram Colonienſis Eccleſiæ venerabilis Engelbertus, hujus nominis primus, Eccleſiæ ſancti Petri Præpoſitus, & filius Engelberti Comitis de Monte ex matre, filia Comitis Geldriæ, qui habuit patruos nobiles anteceſſores ſuos,
Colonienſes Archiepiſcopos, videlicet Fredericum ſecundum, & Brunonem quartum: ut & Adolphus, depoſitus Colonienſis Archiepiſcopus, patrui ipſius filius fuit.
Cœpit autem Anno Domini MCCXVI. Pontificatus Innocentii Papæ tertii anno ultimo; & præfuit annis decem. Erat autem aſpectu decorus, ſtatura corporis procerus, robuſtus viribus, & tantæ pulchritudinis, ut in clero & populo non inveniretur ſimilis. Erat etiam vir prudens & diſcretus, & magnanimus, magis animi
ſui virtutem factis, quam verbis manifeſtans. Nam inſolentias Comitum, Nobilium, Miniſterialium, atque Burgenſium diœceſis ſuæ ita repreſſit, ut nullus auderet
reſiſtere: qui & induſtria ſua nobile caſtrum Turim Eccleſiæ Colonienſi obtinuit:
& Eccleſiæ bona diu diſtracta, & ab anteceſſoribus ſuis neglecta recuperavit, & alia
plura, quæ prius non habebat, conquiſivit. Unde Fredericus Imperator ſecundus, in Regnum ſublimatus, audita Domini Engelberti Archiepiſcopi probitate &
fama, negotia Regni circa Alpes ei commiſit, & filii Henrici tutorem conſtituens,
totius Regni per univerſam Germaniam deputavit adminiſtratorem. Engelbertus
igitur, convocatis Regni Principibus, eundem Henricum Imperatoris filium,
quamvis adhuc puerum, de voluntate Imperatoris Aquisgrani unxit in Regem Almanniæ, quem quidem nutrivit ut filium, ſed tanquam Dominum honoravit.
Tanta autem fuit per univerſum Regnum pax in diebus ejus, ut antiqua Auguſti
tempora crederentur. Fredericus, Comes de Yſenborch, dicti Domini Engelberti Archiepiſcopi conſanguineus, advocatus tum erat Regalis Eccleſiæ Aſſendenſis,
quo officio dum tyrannica abuteretur crudelitate, Dominus Engelbertus, receptis

ea de re mandatis Apoſtolicis Domini Honorii Papæ, & Frederici Imperatoris, monuit Comitem, ut à ſua deſiſtens tyrannide, præfata Advocatia legitime uteretur: quibus monitionibus Comes exacerbatus, quodam tempore, dum Archiepiſcopus in via per villam dictam Swelme, ſequenti die ibidem Eccleſiam conſecraturus, incederet, Comes inſtinctu Diabolico eundem Archiepiſcopum, nihil tale ſuſpicantem, XXVIII. confoſſum vulneribus crudeliſſime interfecit. Poſt quod execrandum facinus dictus Comes, velut alter Cain, undique vagus & profugus diffugiens, nuſquam potuit eſſe tutus: caſtro quidem ejuſdem dicto Yſenborch, quod tum inexpugnabile videbatur, per ſucceſſorem Engelberti interfecti expugnato, & ſolotenus diruto ac confracto, nec unquam poſtmodum reparato: quod quidem uſque hodie ruinæ atteſtantur in ultionem ſanguinis venerandi Pontificis ſupradicti. Deus autem (cujus utique eſt vindicta, & ipſe retribuit,) aliter ordinavit, ut prædictus ſacrilegus, pii Pontificis interfector, eodem ferè die poſt annum elapſum, quo idem Pontifex mortuus, cum luctu omnium Coloniam invehebatur, dictus Comes jam captus cum gaudio multorum per portam alteram civitatis vinctus introduceretur, & poſt triduum ſententia mortis in eum lata, per portam civitatis, quæ dicitur ſancti Severini, in rus eductus, confractis tormentaliter cruribus & bra-
1227 chiis ſuis, & omnibus membris miſerabiliter diſtractis, ſuper rotam poſitus, in monticulo juxta viam Regiam, ad miſerum tranſeuntium ſpectaculum, eſt in altum elevatus. Plurimi quoque ex ejuſdem ſatellitio poſtea, in brevi, morte peſſima perierunt, & quod dignum relatu duximus, tota ejuſdem ſacrilegi Comitis poſteritas poſt dicti venerandi Pontificis interfectionem defecit in ſtatu & honore, nec unquam poſtea reſurrexit. Sepultus eſt autem venerabilis Præſul Engelbertus in Eccleſia ſancti Petri juxta Archiepiſcopum Philippum, contra portam Meridionalem. (Hæc ex Chronicis.)

Romanus. Honorius tertius, natione Romanus, cœpit Anno Domini MCCXVII. ſecundum Matthæum, (in multis Chronicis dicitur XVI.) Sedit annis X. menſibus duobus, (Magiſter dicit annis X. menſibus VIII. diebus XXVIII.) Dictus prius Euthicius, presbyter Cardinalis ſanctorum Joannis & Pauli, apud Peruſium in Eccleſia S. Petri conſecratur. Renovavit Eccleſiam S. Laurentii extra muros, & Baſilicam, quæ dicitur ſancta Sanctorum. Item compoſuit Decretales, & apud ſanctum Laurentium extra murum, Petrum Comitem Antiſiodorenſem in Imperatorem Conſtantinopolitanum coronavit. Confirmavit, anno Pontificatus ſui primo, ordinem fratrum Prædicatorum, beato Dominico Hiſpano inſtitutore ejuſdem ordinis, procurante Romæ, apud ſanctum Petrum, in craſtino S. Thomæ Apoſtoli undecimo Calendar. Januarii; ut & confirmavit ordinem fratrum Minorum à beato Franciſco inchoatum, Pontificatus ſui anno octavo, ſeptimo vero ſecundum præſentem ſupputationem. Item anno Pontificatus ſui ſecundo confirmavit duos ordines, videlicet ordinem Vallis ſcholarium Pariſiis & ordinem Carmelitarum. Item anno Pontificatus Honorii quinto, anno ſcilicet ſalutis MCCXXI. Octavo Idus Auguſti, beatus Dominicus ordinis Prædicatorum primus, vita & ſcientia per omnia clarus, complevit dies ſuos in bono, annos ſuos in gloria, plenus miraculis, plus quam annis. Item anno Pontificatus Honorii octavo JEſus Chriſtus, Dei filius, dilecto Franciſco ſuo, viro beato, apparens, in memoriam Paſſionis ſanctiſſimi ſui corporis ſtigmata in ſimilibus membris in beati Franciſci corpus impreſſit. Item anno ejuſdem Honorii decimo, Anno ſcilicet ſalutis milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſexto, Franciſcus ordinis Minorum Princeps, Chriſti ſtigmatibus ſignatus, & miraculis clarus, moritur quarto Nonas Octobris; cujus corpuſculum in Lombardia civitate Aſſiſii honorifice traditur ſepulturæ, & biennio poſt in Sanctorum numerum à Gregorio refertur. (Hæc Matthæus Florentinus.) Item anno ſequenti, quintodecimo Calend. Aprilis, Dominus Papa Honorius deceſſit, in Eccleſia beatæ Mariæ Majoris ſepultus: & factus eſt ſummus Pontifex Hugo Hoſtienſis Epiſcopus, Cardinalis, cognomine Hagelinus. (Hæc ex Chronicis.) Henri-

Henricus Rex, Frederici ſecundi filius, vivente patre & in gratia Eccleſiæ *Imperialia.*
exiſtente, fuit electus in Regem Romanorum, & coronatus Aquisgrani ab En-
gelberto hujus nominis primo, Archiepiſcopo Colonienſi, Anno Domini mille-
ſimo ducenteſimo vigeſimo ſecundo, Regni Frederici, patris ſui, undecimo, Im-
perii vero tertio anno, & regnavir annis undecim; quem quidem Engelbertus
prædictus nutriebat ut filium, & tanquam Dominum bonorabat. Prædictus ta-
men Henricus, Imperatoris Frederici ſecundi filius, inter Reges non computatur,
quia ad Regni adminiſtrationem non pervenit, ſed adbuc adoleſcens, accuſatus
apud patrem de rebellione, captus per patrem & in Apuliam ductus, ibidem de-
ceſſit ſqualore carceris ſuffocatus. (Hæc ex Chronicis.)

Poſt obitum Wilhelmi Principis, filius ejus Florentius, bujus nominis quartus, *Hollandica.*
Comes decimus tertius Hollandiæ efficitur. Cœpit autem An. Dom. MCCXXIII.
eodem ſcilicer anno, quo Ludovicus octavus regnare cœpit in Francia, & rexit Co-
mitatum annis XII. Duxit in uxorem Mechtildim, filiam Henrici Ducis Brabantiæ,
quæ erat matertera ſanctæ Eliſabeth viduæ, filiæ Andreæ Regis Ungariæ, de qua
genuit Wilhelmum, Romanorum Regem, ſuccedentem Comitem Hollandiæ, Flo-
rentium Præſidem, Adelheydem Hannoniæ, & Mecbtildem Hennenbergiæ Co-
mitiſſas. Item legitur in Cbronico, Mecbtildim banc Comitiſſam, filiam Flo-
rentii, cum quodam tempore pauperem & inopem mulierem, cujus maritus nu-
per defunctus erat, oſtiatim mendicantem, atque in ulnis ſuis duas proles, quas 228
uno partu ediderat, ratione quæſtus bajulantem vidiſſet, invectam graviter in il-
lam fuiſſe, tanquam ſi non eſſet poſſibile, mulierem ex viro, coitu uno, plures quam
unam concipere prolem: Pauperculam vero ſe excuſando de inhoneſtate, dixiſſe
Comitiſſæ: Domina Illuſtriſſima, non dubites à Deo poſſe fieri. Sed illa non cre-
dens, ignominioſe à conſpectu ſuo pauperculam rejecir. Quare paupercula de-
vota oculos ſuos elevans ad cœlum, lacrymando petiit à Domino, cui omnia poſ-
ſibilia ſunt, ur ipſa conciperet à Comite marito ſuo tot proles, quot ſunt dies in an-
no, quod & factum eſt. Comitiſſa igitur gravida deſcendir in Hollandiam, quæ
in tantum, adveniente partus tempore, intumeſcebat, ut nemo ſimilem unquam vi-
derit, vel audiverit: & quia filia Comitis Hollandiæ fuit, Otto Epiſcopus Traje-
ctenſis, ejus patruus, miſit ad eam Suffraganeum ſuum, ut dum pareret, ſtatim
cum bonore prolem baptiſaret. Peperit Comitiſſa tot proles juxta imprecationem
pauperculæ mulieris, quot ſunt in anno dies; quas omnes vivas, & in omnibus li-
neamentis corporum diſtincte & perfecte expreſſas baptiſavit Epiſcopus, cum admi-
ratione omnium in via Loſſonnenſi, quæ ſtatim poſt partum omnes defunctæ ſunt.
Quapropter Comitiſſa, mutato caſtro illo de Loſſonnen in Abbatiam, conſenſu
Comitis Hollandiæ, fratris ſui, ibidem prædictas proles ſub ſarcophago uno in perpe-
tuam rei memoriam recondi juſſir: & in ſe reverſa, gemens, bumiliavir ſe coram
omnipotente Deo, deprecans die ac nocte veniam de perpetrato ſcelere in paupe-
rem mulierem; quam poſtea cum prolibus ditavit benignè. Mecbrildis vero Co-
mitiſſa abbinc diu ſupervivens, obiit Anno Domini MCCLXXVII. ſepulta in Bo-
reali parte ejusdem Abbatiæ, penes prædictas proles ſuas, &c.

Florentius, Comes Hollandiæ, anno Comitatus ſui XII. Anno ſcilicet ſalutis
MCCXXXIV. cum Henrico Duce Brabanniæ, & Tbeoderico Comite Cliviæ, juſſu
Domini Gregorii Papæ Romani, terram Stadingiæ, Bremenſis diœceſis, cum viris &
mulieribus ac parvulis omnino depopulatus eſt, pro eo, quod idem populus, ex-
pulſis ſacerdotibus & clericis, ad propbanam ſectam Idololatriæ reverſus eſſet.

Eodem anno Florennius, Comes imperterritus, multa tyrocinia per diverſas
provincias edidit, ex quibus præconium laudis glorioſius acquiſivit. Comitiſſa ve-
ro Claremontenſis, celebrem probitatem ejusdem Principis frequenter audiens,
infra ſecreta cordis ſui aſſidue meditari cœpit, quo pacto talem Comitem coram
aſpiceret, de quo tot militares probitates frequenter audiret: quæ tandem arca-
num hoc conſilium adinvenit, ut maritum ſuum blandis ſuggeſtionibus inſtigaret,

quô ſolemnem curiam in Almannia evulgaret, in qua ipſe tanquam veteranus, militiæ cederet, ſciens pro certo, Hollandiæ illuc venturum Comitem cum proceribus Germaniæ, pro conquirenda laude militaris gloriæ. Sic igitur Comes Florentius, aſſociato ſibi Comite de Clivio, magnificis expenſis illic affuit, atque titulum ſui nominis dilatavit, qui & magiſter militum ibidem ab Almannis electus, & è contra Dominus de Nigello Gallicanæ militiæ Princeps inſtitutus eſt. Nec mora, quin ordinatis aciebus ab hiſtrionibus electi milites utriusque partis, concrepantibus buccinis, proſtrepentibus tympanis, coruſcantibus vexillis, ac emicantibus gladiis, promiſcue conglobati, pro inanis gloriæ laude contenderent. Sed Hollandiæ Comes, exercitatus in hujusmodi ludo præ cæteris, pro palma triumphalis victoriæ laboravit, & plures Gallicanos milites dejecit, adverſas cohortes disjunxit, ac Almannis hinc inde gravatis opportunum auxilium attulit. Comitiſſa vero Claremontenſis, probitatem præcipuam Florentii Comitis ab altitudine turris procul intuens, & gloriam ſuæ laudis ubique prædicari percipiens, ex magno dilectionis affectu ſæpius à viro ſuo expetivit, ut Hollandiæ Comitem inter equeſtres Cuneos ſibi oſtenderet; quod tandem Comes ingratum habuit, & uxori ſuæ nobili torvis aſpectibus ſic reſpondit: Scio, ex abundantia cordis os loqui, & Hollandiæ à te amari Comitem. Ecce tuus amaſius hic Princeps eſt egregius, qui vexillum fert aureum, leonem habens rubeum, quem ardenti deſiderio toties optaſti videre vivum: Sed vivit Dominus, quoniam & bunc in veſpere videbis extinctum. Quanquam igitur amabilis Comitiſſa, mariti ſui iratum agnoſcens animum, Hollandiæ 229 Comitem per ſecretum nuntium moneret: tamen maritus, Claremontenſis Comes, quamquam decrepitus, arma protinus induens, Gallicanos ſibi milites adjunxit, & cum Domino de Nigello Florentium Comitem fulmineis ictibus ex omni parte circumcinxit: quorum omnium Florentius inſcius, adverſus Gallicanam multitudinem ſolus, quantum potuit, egregie reſtitit, & plurimos eum hoſtiliter impugnantes virili probitate repulit, donec tandem Claremontenſis Comes in Florentium violenter irrueret, & eundem in Corbrata XIV. Calend. Auguſti crudeliter interimeret. Comes vero Clivenſis cum Teutonicis perniciter advolans, Comitem Claremontenſem, in vindictam cognati ſui recenter occiſi, rurſus occidit, & Dominum de Nigello ab eodem tyrocinio profugavit: ut jocoſum tyrocinium exiret in exoſum prælium. Comitiſſa vero Claremontenſis reminiſcens, Florentium Comitem innocenter occubuiſſe, & ſe principalem cauſam necis eſſe, præ nimia cordis amaritudine mentis alienationem ſubivit, & ſeipſam de cacumine turris præcipitare voluit; quæ debinc in incurabilem morbum, quem medici vocant hæmorrhoides, incurrit, & poſt modicum intervallum temporis ab hoc ſeculo transmigravit. Porro electiſſimi Comitis corpus per Almanniæ proceres ad Rynesburgenſe cœnobium devectum eſt, ibidemque lugubribus exequiis inhumatum. Iſte Florentius floridæ fuit ætatis, excellenter grarioſus inter omnes primates Almanniæ, qui XII. annis ſtrenua probitate Comitatum rexerat Hollandiæ; poſt cujus obitum Otto, Trajectenſis Epiſcopus, ſuſcepit Wilhelmum, Domicellum Hollandiæ, in tutelam ſuam, & Comitatum ejusdem in gubernationem; ſicque per ejus potentiam Trentones devicit, Kovordenſes ſubegit, & terram eorum, nemine reſiſtente, quando voluit, introivit, & ad ſuum arbitrium gubernavit. Dominus autem de Nigello per amicabiles interceſſores eidem Epiſcopo poſtmodum reconciliatus eſt, ut Collegiatam Eccleſiam ædificaret eodem in campo, ubi frater ejus dudum interemptus erat. Anno dehinc Domini MCCXLVII. 10. Calend. Januarii Mechtildis Comitiſſa deceſſit à peregrinatione præſentis ſæculi, quæ tumulata fuit apud puellas Ciſtertienſis ordinis, Loesdunenſis monaſterii, quod pro remedio peccatorum ſuorum & filiæ ſuæ conſtruxit, & adjectis prædiis honorifice conſummavit. (Hæc ex geſtis Comitum Hollandiæ.)

Colonienſia. Henricus, hujus nominis primus, quinquageſimo loco ſucceſſit in regimine Poutificalis cathedræ Colonienſis Eccleſiæ, Anno Domini MCCXXVI. Pontifica-

tus Honorii ultimo, & ſedit Annis XII. Natus in domo Nobilium de Mulverken: qui de morte Engelberti, ſui prædeceſſoris, condignam ſumpſit ultionem, & primo caſtrum dicti Comitis ſacrilegi homicidæ potenter obſedit, quod captum à fundamentis diruit, & ſolo coæquavit. Demum apud ſedem Apoſtolicam obtinuit, ut Cardinalem legatum in Coloniam Papa pro anathemate reorum mortis anteceſſoris celebrius exequendo mitterer. Et accedens Imperatorem apud Nurenborch, in curia ſolemni Principum ibi congregata, adductis ſecum & oſtenſis in publico ſpectaculo veſtibus anteceſſoris interfecti ſanguinolentis, omnes in morte ejusdem reos banno Imperiali damnari & ſubjici fecit. Tum vero Henricus Archiepiſcopus duos fratres dicti Comitis homicidæ, videlicet Theodericum Monaſterienſis, & Engelbertum Oſenburgenſis Eccleſiarum Epiſcopos, tanquam de favore fratris ſuſpectos, ab Epiſcopali dignitate & officio Pontificali abdicandos curavit. Ad ultimum autem dicto Comiti profugo inſidias undique ſtruens, ipſum in Leodio captum à quodam milite, pro duabus millibus marcharum redimens, Coloniam adduci atque rotali ſupplicio plecti demandavit, prout hæc ſupra in geſtis dicti Domini Engelberti Archiepiſcopi plenius continentur. Hæc & alia multa, ſæpedicto Archiepiſcopo præſidente, relatu digna fiebant, quæ tamen ob nimiam ejus ſimplicitatem probitati illius minime attribuuntur. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum Colonienſium.)

Occiſo, ſicut ſupra dictum eſt, Ottone Pontifice, Florentius, Hollandiæ Comes, hujus nominis quartus, cum cæteris principalibus Eccleſiæ vaſallis Trajectum advenit, pro ſuo ſanguineo Domino Willibrando, Paderbornenſi Pontifice, filio Comitis de Oldenborch, interceſſurus. *Trajectenſia.* Cum autem univerſale Capitulum ſuper his deliberaret, an devotas inſtantias ejusdem Comitis admitteret, ecce Comes Gel-
driæ Gerhardus ſimul & Dominus Aemeſterlandiæ læthaliter vulnerati, per breves 230
inducias ex carcere dimiſſi, recumbentes in culcitris delati ſunt in Capitulum, qui plangendo ab Eccleſia ſuæ redemptionis auxilium petebant: quibus viſis, univerſus clerus amare lacrymatus & dolor totius populi de nece Pontificis non immerito renovatus eſt. Quamobrem idem Dominus Willibrandus, Paderbornenſis Epiſcopus, tanquam idoneus vindex, triceſimus quintus Trajectenſis poſtulatus eſt Epiſcopus, anno primo Henrici, Archiepiſcopi Colonienſis, vir conſtans, audax & ingenuus, ſed quia Willibrandus in Italiæ partibus tum occupatus aſſidue negotiis Imperialibus fuit, miſſi ſunt viri diſcreti trans Alpes feſtinanter, ut Epiſcopo de novo Pontificio nuncium deferrent, & poſtulationem Eccleſiæ Trajectenſis in Curia Romana præſentarent, quod & ita factum eſt, & Dominus Papa Gregorius hujus nominis nonus, de conſilio fratrum ſuorum, notum & dilectum ſuum Willibrandum de Paderborno Trajectum deſtinavit, & Apoſtolica benedictione verſus patriam honeſte remiſit. Idem vero novus Pontifex in Trajecto pro tribunali ſedens, dictante ſententia Principalium Vaſallorum, Comitem Geldriæ cum cæteris captivis ex carcere Caſtellani Kovordenſis abſolutum eſſe judicavit, quoniam idem Caſtellanus, tanquam proſcriptus graſſator & exlex, ſuum verum Dominum indigna morte pridem occidiſſet. Itaque continuo tam de poteſtate propria, quam de Friſia per Papales indulgentias copioſum eduxit exercitum, quem adverſus Kovordenſes & Trentones in ſex turmas diviſim ordinavit ad prælium. Econtra vero prædicti populi ſex cuneos ſtatuerunt in gyrum, ad reſiſtendum Epiſcopo, ita, ut terram eorum nullus introire absque gravi diſpendio poſſet. Sed Epiſcopus, ut vir imperterritus, adverſos hoſtes ex omni parte circumvenit: plures reſiſtentes contrivit, quasdam villas incendit, & usque ad opacam noctis umbram diffugientes adverſarios profugavit. Mane dehinc facto, cum garritus volatilium enunciaſſet, adeſſe diluculum, Kovordenſes cum Trentonibus, metuentes magnam Epiſcopi potentiam, datis obſidibus, obtulerunt ſemetipſos ad gratiam; quos idem Epiſcopus in deditionem benigne ſuſcepit, & per ſequentes conditiones à ſententia maledictionis abſolvit, videlicet, ut Rodolphus caſtella Kovordiæ & Lare libere ſibi traderet:

deret: Juriſdictionem Trentoniæ beato Martino propitiatoriè redderet: tria millia
marcharum pro diverſis damnis exſolveret: centum armigeros Livoniam mitteret,
atque monaſterium puellarum ordinis ſancti Benedicti in Zwarte Water de XXV.
præbendis dotando conſtrueret. Iſtis ita peractis, Epiſcopus caſtrum Lare fundi-
tus deſtruens, & caſtrum Kovordiæ fideli cuſtodia muniens, poſtquam coadjuto-
ribus ſuis cum gratiarum actione valedixiſſet, ad feſtivitatem beati Martini Traje-
ctum honorifice properavit. Sed rurſus Rodolphus amarè dolens, caſtrum ſe Epi-
ſcopo reſignaſſe, & à villicatione Trentonicæ terræ omnino eſſe deſtitutum, cor-
rupit unum de caſtrenſibus pro ſumma pecuniæ, ut caſtrum ſibi traderet opportuno
tempore. Nec mora: cunctis quaſi caſtrenſibus cum traditore villam ingredien-
tibus, Rodolphus infra ſuburbium latens, pontem extemplò præoccupavit, par-
tem ulteriorem introivit, caſtrum doloſe cepit, & cuſtodes intrantes occidit, & ex-
inde totam munitionem ſuo ſatellicio communivit. Epiſcopus autem, ex amiſſione
caſtri nimium conturbatus, caſtellum Hardenbergbe præcepit è contra fulciri, &
generalem expeditionem adverſus Kovordenſes & Trentones proclamari. Anno
igitur Domini MCCXXVIII. cum jam tota palus ex gelido rigore ubique eſſet per-
via, Dominus Epiſcopus validum eduxit exercitum in Trentoniam, ſperans, alte-
ra die turres ſe & mœnia caſtri Kovordenſis diverſis ingeniis contriturum, & omnes
inimicos ſuos ſimul in eo comprehenſurum: ſed ſpes omnino eum fruſtrata fuit,
quoniam eadem nocte ventus validus cum imbre maximo de cœlo repente cadens
in tantum attenuavit nivem & glaciem, ut totus exercitus, dimiſſis ibidem ingeniis,
ad partes Iſelinas neceſſario retrocederet, & Epiſcopus iterum prædicando Papales
indulgentias ad Friſiam pro ſubſidio tenderet. Superveniente demum æſtate, Ro-
dolphus, obtentis ſaltem quindecim dierum induciis, promiſit trium Abbatum de
Friſia ſe ſtaturum judicio de omni controverſia, quæ hactenus inter ipſum & Epi-
ſcopum fuiſſet. Durantibus itaque induciis, Rodolphus caſtellum Hardenberch
231 adiit, & de compoſitione pacis cum Epiſcopo tractare cœpit, de cujus adventu Do-
minus Epiſcopus plurimum ſtupens, cum admiratione inquiſivit, cur ad tot capi-
tales inimicos, uno tantum ſervo ſuo comite, ſolus eſſet auſus accedere? Sed inte-
rim Caſtrenſes, obſtante Pontifice Willibrando, ſæpedictum Rodolphum tanquam
exlegem de conclavi violenter abſtraxerunt, & cum Henrico de Gravesdorp dire
rotatum in ſtipibus exaltarunt. Tum vero populus in terra Trajectenſi inter ſe tu-
multuari cœpit, ut de die in diem bellum vel incendium metueretur: pro quo Do-
minus Epiſcopus Trajectum profectus, excuſationem de nece Rodolphi coram
omnibus fecit, & per auxilium Florentii, Comitis Hollandiæ, inter miniſteriales diſ-
cordes pacis amicitiam reformavit.

Anno Domini MCCXXXI. profana gens Trentonica, recollectis iterum innu-
meris bellatoribus, obſedit Groningiam: & Egbertus Præſes econtra, portas arma-
ta manu aperiens, occidit adverſariorum magnam copiam, qui currus & victualia
cum ſexcentis equis ibidem invenit, & alterna die plures villas in Trentonia com-
buſſit. Epiſcopus autem ſuper his gaviſus plurimum, ſeceſſit ad Friſiam, & ibi-
dem per Papales indulgentias eduxit jam tertio gentem maximam, cum qua Tren-
toniam potenter introivit, & villam Kovordiæ cum ſuburbio caſtri prorſus incen-
dit, in quibus armigeri equos, arma, veſtes & victualia ceperunt, quinimo par-
vulos & mulieres apprehenſos crudeliſſime trucidarunt. Adveſperaſcente denique
die, totus Epiſcopalis exercitus trans paludem ad munitionem verſus Auen rever-
ſus, ibidem cum magna gloria, cum obtenta præda mirifice fuit hilaris. Matutina
dehinc exorta luce, Pontificalis exercitus paludem rurſus tranſiens, properavit ad
obſidionem caſtri Kovordiæ, minimè diffidens de trophæo futuræ victoriæ. Sed
ecce Trentonum innumerabiles copiæ præterita nocte clam intraverunt ejusdem ca-
ſtri præſidium, & ab altera parte Friſones Monaſterienſis diœceſis cum Trentonicis
cum magno compendio parati ſtabant ad prælium, Friſonibus etiam Trajectenſis
diœceſis Epiſcopi auxiliatoribus conſimiliter heſterna die devictis. Unde Trento-

nes

nes viriliter animati, in manu forti audacter Kovordiam accedunt, & adverſus Epi-
ſcopalem exercitum ſine mora pugnant: ſed Epiſcopus attenuatus expenſis, verſus
caſtellum Hardenberch retroceſſit, ſtipendia ſolvit, coadjutoribus ſuis valedixit,
& caſtra deſeruit.

Anno Domini MCCXXXIII. Calend. Auguſti, Willibrandus, Epiſcopus in
Zwoll, adimplevit vitæ terminum, poſtquam annis octo Trajectenſe rexit Epiſco-
pium; qui translatus in monaſterium ſancti Servatii Trajectenſis, ubi ad Eccleſiæ
fundamentum primum poſuerat lapidem, honorifice ſepelitur. Is cum adhuc Pa-
derbornenſis eſſet Epiſcopus, bis ad terram ſanctam profectus eſt, ob imperiale
negotium, ubi diebus illis frequenter ſpirituale prodigium ſenſit. A civitate enim
Tarſenſi ad duas diætas prope Tyalam mons amœnus ſitus eſt, qui ab incolis illius
terræ mons Fatorum dicitur: quia, quicunque ſex ſeptimanis jejunaverit, & exinde
pure confeſſus, ſacram Communionem acceperit, ſi poſtea ſolus prædictum mon-
tem aſcenderit, procul dubio fatum proſperum invenit. Prælibatus ergo Willi-
brandus Epiſcopus in verbo veritatis aſſeruit, vidiſſe ſe militem Antiochiæ, qui
prædictum montem ad inveniendam bonam gratiam aſcendens, in cacumine mon-
tis, menſam diverſis cibariis adimpletam inveniſſet, unde ſibi ſuæque familiæ ſine
defectu diurnatim larga victualia ſuppeterent. (Hæc ex geſtis eorundem Pontifi-
cum Trajectenſium.)

Gregorius nonus, natione Campanus, de Anagnia natus, electus eſt Romæ, *Romana.*
apud Septiſolium, nona die poſt feſtum ſancti Gregorii, in profeſto ſancti Benedi-
cti, decimo tertio Calend. Aprilis, Anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo
ſeptimo: ſedit annis XIV. menſibus tribus, (in pleriſque vero Chronicis dicitur an-
nis XIII. menſibus ſex, diebus tribus.) Dictus prius Gregorius Hugelinus, fuit
Cardinalis Epiſcopus Hoſtienſis: qui per fratrem Raymundum de Pennaforti, or-
dinis fratrum Prædicatorum, Pœnitentiarium & Capellanum ſuum, ex pluribus
voluminibus Decretalium volumen unum compilavit, mandans ubique Doctori-
bus & Judicibus Eccleſiaſticis, ut illo uterentur. Iſte Gregorius Papa ſententiam,
quam Honorius, prædeceſſor ſuus, contra Fredericum Imperatorem tulerat, inno- 232
vavit & amplius aggregavit. (Hæc Bernardus.) Cumque Fredericus Imperator
excommunicationis ſententiam in eum latam non curaret, Gregorius Papa Conci-
lium in urbe celebrare ſtatuit, & poſtquam multi Prælati de Regno Franciæ & mul-
tis mundi partibus ad civitatem Januenſem conveniſſent, Januenſes viginti quin-
que triremes armaverunt, quas iidem Prælati cum Legatis Papæ conſcendentes, ma-
ri ſe commiſerunt verſus Romam navigando. Piſani vero fideles Imperatoris, &
alii de Regno Siciliæ, cum multis triremibus occurrentes, claſſicum bellum contra
eos hoſtiliter inſtaurant, & ſubmerſis triremibus, cum hominibus ipſorum Ja-
nuenſium cæteræ captæ ſunt, quarum Piſani ſex obtinuerant, & alias regnicolæ Si-
ciliæ abduxerunt; & capti ſunt tres Legati ſedis Apoſtolicæ, cum multis Archiepi-
ſcopis & Epiſcopis & aliis Prælatis, & Januenſium civium quatuor millibus cum
eiſdem.

Eodem tempore Fredericus, ſubacta Faventia, ad obſidendam Bononiam ſe
præparat, ſed audita ſuorum victoria, obſidionis illius laborem tunc quidem inter-
miſit: Et Papienſes, Imperatoris fideles, contra Mediolanenſes procedentes ad bel-
lum, CCCL. ex eis captis, multos occiderunt. Item Rex Franciæ, prædicta Præ-
latorum Regni ſui captivitate cognita, Imperatori pro reſtitutione Prælatorum di-
rexit epiſtolam, tali fine concluſam: *[Ne velitis a potentia vel voluntate locum
trahere: nam Regnum Franciæ non eſt adeo debilitatum, ut ſe permittat veſtris
calcaribus perurgeri.]* Sed Imperator Prælatos reſtituere renuens, Regi Franciæ
reſcripſit, tali ſua verba fine concludens: *[Cum alia ſingula Leonis veſtigia perti-
meſcant, non miretur Regia Celſitudo, quod Prælatos Franciæ in anguſtia tenet
anguſtus, qui ad Cæſareas anguſtias conabantur.]* (Hæc Gobelinus *(a)*.) Iſte quo-
que

(a) ct. VI. c. LXIV.

gorius, cum à Frederico Imperatore, qui tunc ex magna parte patrimo-
cleſiæ occupaverat, in urbe obſideretur, videns etiam omnes pene Roma-
pecuniam corruptos eſſe, excipiens capita Apoſtolorum, & proceſſionem
nousque ad ſanctum Petrum faciens, animos Romanorum ſic revocavit, ut pene omnes contra Imperatorem Cruce ſignarentur; quod Imperator, qui jam credebat, ſe urbem intraturum, audiens, tremuit, & longe ab urbe receſſit. (Hæc Martinus.)

Anno Domini MCCXXVIII. in Tuſcia, apud Aſſiſium Peruſiæ proximum, facta eſt canoniſatio beati Franciſci Confeſſoris, Patris fratrum Minorum. Item Anno Domini MCCXXX. maxima fuit tempore hyemis aquarum inundatio, ita ut Romæ ex inundatione Tyberis ultra ſeptem millia hominum dicantur fuiſſe ſubmerſa. Item Anno ſequenti, ſcilicet Domini MCCXXXI. in civitate Padua tertio Idus Julii obiit ſanctus Antonius de ordine fratrum Minorum, quem Papa in anno ſequenti canoniſavit, propter miracula, quæ per eum maxima fiebant. Item Anno Pontificatus Gregorii ſexto, ſcilicet Domini MCCXXXII. decimo tertio Calend. Decembris, obiit in Almannia Eliſabeth, Domina ſancta quondam Lodowici, Thuringiæ Landgravii, qui in Brunduſco deceſſerat, relicta, Regis autem Andreæ de Ungaria filia de Regina, quæ fuerat occiſa. Iſta Eliſabeth tanta & talis fuiſſe dicitur, quia per eam Dominus multa facit miracula, &, ut dicitur, duodecim jam mortuos ſuſcitavit: ſepulta cum magna reverentia apud hoſpitale de Marborch, quod ipſa conſtruxit. Item frater Dominicus levatur, & in ſequentis anni Pentecoſte canoniſatur. (Hæc Albericus *(a)*.) Unde Bernhardus: Anno Domini MCCXXXIV. octavo Idus Julii, Dominus Gregorius Papa nonus, Pontificatus ſui anno octavo, Reatæ Tuſſiæ civitate canoniſavit beatum Dominicum, primum inſtitutorem & patrem ordinis Prædicatorum. Item anno ſequenti in die Pentecoſtes canoniſata eſt à Domino Papa ſolemniter ſancta Eliſabet, vidua Ludowici Thuringiæ, ut prædictum eſt. Anno ſequenti tertio Calend. Maji elevavit de terra propriis manibus Fridericus Imperator caput ſanctæ Eliſabet viduæ, & coronam auream gemmis pretioſiſſimis adornatam ſanctiſſimo capiti impoſuit, in præſentia Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Principum Almanniæ, & fit eò tanta peregrinatio provinciarum omnium per circuitum, quanta fere ad ſanctum Jacobum. (Hæc Albericus *(b)*.)

Item Anno Domini MCCXXXVI. Idibus Februarii, Magiſter Jordanus, totius ordinis Prædicatorum Paſtor & Rector, obiit in mari, dum in terram ſanctam
233 ad viſitandum loca & fratres iret, inundante maris ſævitia, ſuoque impetu triremem, in qua cum duobus fratribus & aliis XC. perſonis erat, ad littus propellente, ubi cum illis ab hoc ſæculo perit, neque beneficio mortis ereptus eſt. (Hæc Vincentius.) Tandem Gregorius Nonus, Papa Romanus, multis tribulationibus undique preſſus, propter tyrannidem Frederici Imperatoris & aliorum moriens, migravit ad Dominum.

Item Anno Dom. MCCXXXIII. in nocte Circumciſionis Domini, inhorruit tam valida hyems, tamque continua, ut pro majori parte ſata radicitus congelaverint, unde & fames magna ſecuta eſt, & in Francia maxime.

Item per Almanniam facta eſt tanta maleficorum combuſtio, ut non poſſet numerus comprehendi, & dictum eſt de quodam, qui non potuit comburi, donec allatum eſt ante ignem Corpus Dominicum. Ultra etiam Coloniam fuit tum ſynagoga hæreticorum, ubi reſponſa dabat imago Luciferi: ſed ubi catholicus Clericus advenit, & pixidem cum Corpore Domini de ſinu ſuo protulit, peſtifera imago corruit. Item ſpecialis quædam Luciferi amaſia ad ignem deducta, ſublata eſt à Dæmonibus, & non comparuit, in quem modum multa dicta & facta, multique nobiles accuſati ſunt, & multi, ut dicebatur, injuſte dedecorati, & hac de
cauſa

(a) ad a. 1235.
(b) ad a. 1236.

cauſa congregatum eſt Concilium Moguntinum pro fide, in præſentia Regis, Archiepiſcoporum Regni, & Epiſcoporum & Principum. Quæ vero ſit narratio de tam ſubita inundatione hujus hæreſis, breviter attende: Eſt villa, quæ dicta eſt Trajectum, inter Brabantiam & Coloniam, quo adveniens quidam Magiſter Toletanus nigromanticus, totus Diabolo deditus, dum ſederet ad menſam inter clericos, quos voluit, permiſit comedere, & quos voluit, fecit dormire, ut ſtatim adhærerent ei octo vani clerici, poſtulantes ab eo, ut juvaret eos in explendis deſideriis ſuis; qui reſpondit: ſine circulo talia non poſſe adimpleri. Fecit igitur maximum circulum cum characteribus, & omnes octo poſuit in circulo: tres autem ſedes præparavit in una parte circuli, & dixit clericis, ſeſſuros ibi tres Magos de Evangelio. Extra circulum vero præparavit & ornavit maximum ſedile, & floribus ornavit, ſeu decoravit ſatis accurate, & incipiens de media nocte operari, excoriavit cattum unum, & duas columbas ſcidit per medium: deinde tres illos dæmones advocavit, quos habebat pro Regibus, & noviſſime magnum illum Principem, quem Epanamon nominavit, dicens, ad parvulam cœnam ſe eos invitaſſe, ut clericos illos juvarent in petitionibus ſuis: & cattum quidem excoriatum tribus illis dæmonibus appoſuit, quem totum in momento devoraverunt; duas vero columbas magno Dæmoni appoſuit, & ſtatim devoratæ fuerunt. Tum igitur habens vaſculum vitreum, conjuravit magnum Dæmonem, ut ſe in tantum exinaniret, & in illud intraret; quo facto, vas cera ſignavit, A & Ω ſuperſcripſit: juſſitque deinde, ut clerici peterent, quicquid vellent. Petivit unus, ut poſſet habere conſenſum certæ nobilis mulieris, & conceſſum eſt. Alter petivit familiaritatem Ducis Brabantiæ, & obtinuit: & omnes alii, quicquid petierunt, habuerunt & obtinuerunt, præter unum, qui petiit conſenſum maſculi cujusdam nobilis adoleſcentis: quod Diabolus in poteſtate ſua eſſe negavit, nec ſibi eſſe licitum, in tam illicito deſiderio ei præbere auxilium, & ita ad aliud ſe convertit. Poſtea audientibus clericis, cœpit ille Magiſter multa contraria loqui de Chriſto cum Dæmonibus ſuis, & de omnibus Chriſtianis, & ipſos Clericos in magnam perverſitatem adduxit, nec ex circulo exire, usque ad Solis ortum, permiſit. In egreſſu vero juſſit, ut quilibet diceret: [Deus homo factus eſt, in hoc honore vivo.] Alioquin rapuiſſent eum Dæmones. Ita qui eos compellebat ad negandum myſterium Incarnationis, non potuit ſanos educere de circulo ſine confeſſione ejus Incarnationis. Qui hæc retulit, dixit, à duobus vel tribus ex illis clericis ſe accepiſſe. Per iſtos ergo accrevit & dilatata eſt infidelitas illa de cultu Luciferi: ſed tantæ perverſitatis Magiſter, volens tranſire in Angliam, ſubmerſus eſt in mari, & adjunctus eſt tali Domino, quali ſervivit. (Hæc Albericus (a).) Eodem tempore fuit fames magna in Francia, maximeque in Aquitania, unde homines herbas ſicut bruta animalia comedebant; fuitque tanta mortalitas ſubſecuta, ut centum pauperes aliquando in una die in eadem foſſa conderentur. Eodem Anno tertio Nonarum Auguſti eclipſis Solis facta eſt hora diei quaſi ſexta, Dominico die. Item Anno ſequenti, in die 234
nativitatis Domini, obiit Cancellarius Pariſienſis Philippus, approbatus Theologus & Philoſophus optimus, & apud fratres Minores eſt ſepultus, titulo iſtiusmodi ſuppoſito:

Senſus, divitiæ viventi quid valuere,
Si caream requie, nil poſſunt illa valere.
Me nunc terra tegit, teget & te, te precor, ora,
Ut mihi ſit requies, ſit & hæc tibi mortis in hora.
Qui me noviſti, nunc hic ſcis membra recondi,
Dicere quique potes, ſic tranſit gloria mundi.

Iſtius ſermones & homeliæ, & cætera, quæ fecit, habentur à pluribus.

Item Anno Domini MCCXXXIX. tertio Nonas Junii, feria ſexta, facta eſt eclipſis

(a) ad a. 1233.

pſis Solis, & adeo obſcuratus eſt Sol, ut ſtellæ viderentur in cœlo. Item eodem anno, in feſto ſancti Jacobi, facta eſt eclipſis iterato, & obſcuratus eſt Sol, ſed non ſicut in alia præcedenti. (Hæc Bernardus.) Item anno ſequenti pro ſpinea Domini corona, quæ ex parte Joannis, Imperatoris Conſtantinopolitani, ſervabatur Venetiis, dedit Rex Francorum Lodowicus decem millia librarum: & illi, qui requiſierunt & detulerunt, bene duo millia expenderunt, & quaſdam difficultates paſſi ſunt, ſed ſemper, Chriſto triumphante, evaſerunt. Quæ corona recepta eſt Pariſiis infra Octavam Aſſumptionis: Cui venerunt obviam proceſſiones omnium ordinum & congregationum de civitate ad locum, qui Specula dicitur, juxta Abbatiam ſancti Antonii monialium, præſente Archiepiſcopo Senonenſi & Suffraganeis, ubi dictum eſt in pleno ſermone, quod poſt omnia illa privilegia, quibus Regnum Franciæ à Domino JESU CHRISTO hucusque decoratur & ſublimatur, noviſſime hunc tantum talemque theſaurum eidem pius Dominus habere conceſſerit. Spinæ vero de eadem Corona, quæ ſunt ab antiquo in Senonenſi civitate, & quædam etiam particula ejusdem Coronæ, quæ eſt apud ſanctum Dionyſium, à Carolo Magno eò delatæ ſunt & honorifice repoſitæ. Item in exaltatione ſanctæ Crucis honorifice & ſolemniter recepit Rex Franciæ magnam portionem Dominicæ Crucis à Conſtantinopoli ſibi transmiſſam. (Hæc Albericus *(a)*.) Matthæus Florentinus ita dicit: Veneti à Joanne, Conſtantinopolitano Imperatore, pecunia partem maximam Dominicæ Crucis pignoris loco acceperunt, quam Lodowicus, Francorum Rex, redimens Pariſios transtulit.

Leodienſis. Venerabilis Joannes de Eppa, hujus nominis ſecundus poſt beatum Maternum, primus vero poſt beatum Hubertum, primum Epiſcopum Leodienſem, majoris Eccleſiæ Præpoſitus, filius ſororis Hugonis Epiſcopi prædicti, & frater germanus Hugonis, Domini de Florines, electus eſt in Epiſcopum Leodienſem de communi omnium aſſenſu, & conſecratus à Remenſi Archiepiſcopo, Anno Domini MCCXXIX. Pontificatus Gregorii Papæ noni anno tertio; ſedit annis novem, & in Valle ſancti Lamberti primam ſuam Miſſam celebravit. Iſtius tempore quaſi per totum orbem fuerunt prælia, inter magnates, mediocres & parvos. (Hæc ex Chronicis.) Intrante Majo, facta eſt elevatio ſanctorum Quintini, Victorici atque Caſſiani, quondam Aduenſis Epiſcopi apud Veromanduam. Item apud Coloniam ineunte Auguſto, ſunt XXIV. corpora inventa de ſocietate undecim millium virginum. Ubicunque autem corpora iſtarum virginum debent inveniri, candelæ videntur ardentes ſuper tumbas apparere, quas candelas non poſſunt niſi virgines videre, pueri vel puellæ. Item apud Fuſniscum mortuus eſt quidam converſus frater Alexander, de quo inventum eſt, filium fuiſſe Regis Scotiæ, & fratrem Mechtildis, quæ requieſcit in villa de Lapion.

Item Anno Domini MCCXXX. fundatum eſt Clauſtrum, quod dicitur Grande Pratum, à Margareta vel Maria Comitiſſa de Vienna, de bonis Philippi, Comitis Namurcenſis, fratris ſui, ſicut ipſe inſtituit, cujus primus Abbas fuit Joannes, qui primo laicus, die, quo miles factus eſt, cum multis expenſis fit monachus in Villari. Tunc moniales de Soliers prope Hoyum, ordinis ſancti Auguſtini, aſſumpſerunt ordinem Ciſtertienſem: & ſimul moniales Roberti Montis translatæ ſunt ad locum, qui dicitur Vallis Benedicta. Iſtis diebus fundatum eſt Clauſtrum, quod dicitur
235 Vinea noſtræ Dominæ à Raynero Priore Belli Faceti, ordinis ſancti Auguſtini, qui de conſilio Joannis Epiſcopi unam partem bonorum ſuorum Clero dedit, & alteram monialibus, quæ poſt ordinem Ciſtertienſem ſuſceperunt. (Hæc ex Chronicis.)

Item Anno Domini MCCXXXIII. die Martis poſt Dominicam Trinitatis, quædam mala per fulmen & tonitru facta ſunt: & ſequenti die, hoc eſt, feria quarta Calend. Junii apud Leodium, Joanne, ejusdem civitatis Epiſcopo, generalem Synodum

(a) ad a. 1239.

odum in Eccleſia ſancti Lamberti celebrante, præſentibus univerſis totius Epiſcopatus Eccleſiarum Prælatis, ceciderunt lapides glaciei, miræ magnitudinis, & maxime ſupra prædictam Eccleſiam: ubi fuerunt, qui dicerent, groſſitudinem iſtorum lapidum ad modum ovorum columbarum fuiſſe. (Hæc Albericus *(a)*.) Eodem anno, vel ſecundum aliquos, ſequenti, Epiſcopus Joannes ædificavit in Hoyo monaſterium Cruciferorum, quod eſt primum & initiale totius ordinis illius: de cujus ordinis renovatione & inſtitutione require ſupra in geſtis Tertii Innocentii Papæ. Eodem tempore in loco, qui dicitur Granaria, fundata eſt Eccleſia beatæ Mariæ, quæ Inſula beatæ Mariæ dicitur, ubi primo Canonici Regulares fuerunt, ſed poſt fratres de ordine Scholarium.

Item Anno ſequenti Joannes Epiſcopus monaſterium Bellireditus in inſula Leodienſi incœpit; in quo poſuit fratres Minores in honorem duodecim Apoſtolorum: ſed poſtmodum fuerunt tranſlati in locum, qui dicitur Richerſons. Monaſterium etiam Prædicatorum in eadem inſula, eodem tempore incœpit, monaſteria, inquam, cenſu & rebus egena, ſed virtutibus & ſenſu tunc locupletiſſima.

Item Anno ſequenti ædificantur monaſteria Prædicatorum & Minorum in Aquisgrano, Trajecto, Hoyo, Lovanio, ſancto Trudone, Nyvella, Namurco, Dyonanto & Mechlinia; & tunc Epiſcopus Joannes villam de Sittert pro duobus millibus marcharum acquiſivit, quam Waleramo ſuo Marſchalco in feudum dedit. Item circa Pentecoſten Aquisgrani palatium miſerabili incendio, & fere totum oppidum concremantur.

Item Anno Domini MCCXXXVIII. Joannes, Leodienſis Epiſcopus, ſecundo Calendarum Maji in caſtro Dyonanto moritur, & mors ejus, propter obſidionem caſtri cujusdam, omnes, præter fideles quosdam cælatur: & corpus per duos fideles ſervientes in vallem ſancti Lamberti transmittitur; ubi Abbas ejusdem loci à prædictis miniſtris ſub forma confeſſionis ſuſcipiens, honorifice de nocte ſepulturæ tradidit, præſentibus tamen duobus monachis & duobus converſis. (Hæc Albericus *(b)*.) Item Anno prænotato contra pluralitatem beneficiorum facta eſt ſolemnis illa diſputatio Pariſiis, in qua determinatum eſt per ſanctos Doctores, ut nemo ſine periculo peccati mortalis tenere poſſit duo beneficia, quorum alterum ſufficeret ad ejus ſuſtentationem. Sed quidam aliter opinati, fecerunt contrarium, quos Divina Juſtitia horribiliter damnavit, de quo ſunt plura ſcripta in diverſis locis. (Hæc Collector Faſciculi temporum.)

Imperialia.

Nota Lector, quod Conradus Rex, qui ſequitur, ut & frater ejus Henricus prænotatus, cum reliquis ſequentibus usque ad Rodolphum excluſive, ab antiquis & modernis Chronographis cum ſuis geſtis inter Imperatores non ponuntur, & ideo in præſenti Chronographia novum numerum non conſtituunt, ſed eos tamen hac de cauſa poſuimus, ut debita Imperatorum ac Regum Romanorum ſucceſſio ſervaretur.

Conradus igitur, filius Frederici ſecundi, vivente patre & in gratia Eccleſiæ Dei exiſtente, hæres Regni Jeruſalem poſt obitum fratris ſui Henrici *(c)* fuit electus in Regem Romanorum, ſed non coronatus, neque per Papam confirmatus. Cœpit autem Anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimo tertio, Regni Frederici patris ſui vigeſimo ſecundo, Imperii vero decimo quarto, & tenuit Regnum annis tredecim. Iſte poſt mortem patris è Germania profectus, ut Regnum Siciliæ

(a) *ad a. 1233.*

(b) *ad a. 1238.*

(c) Conradus IV. a. 1237. Viennæ in Regem Romanorum fuit electus, prout docet *GODEFRIDUS MONACHUS FRAGM. HISTOR. ad a. 1237. ACTA ELECTIONIS CONRADI* apud *BALUTZIUM Miſcell. Tom. I. p. 472. LEIBNITIUM Cod. Jur. Gent. diplom. n. XI.* Henricus vero a. 1236. fuerat defunctus.

ſuſciperet, per mare in Apuliam pervenit, & capta Neapoli civitate, muros illius funditus deſtruxit. Sed cum anno ſequenti introitus ſui in Apuliam infirmari cœpiſſet, ex cliſtere, qui à medicis ordinabatur ad ſalutem, veneno mixto,
236 incidit in morbum, & obiit Anno Domini MCCLII. (Hæc ex Chronicis.) Quo mortuo, Manfredus, Friderici quondam Imperatoris ex concubina matre filius, Siciliæ Regnum obtinuit; qui ædificavit civitatem in Apulia non longe à Siponte, quam à nomine ſuo Manfredoniam nominavit: unde cives Sipontini propter incommoditatem loci, & propter multitudinem ſerpentium à monte Gargano venientium, Siponte relicta, Manfredoniam incoluerunt; Sedes tamen Archiepiſcopalis à priore civitate adhuc Seponrina vocatur, &c.

Trajectenſia. Cum Trajectenſis Eccleſia, poſt obitum Willihrandi Præſulis, paſtorali regimine viduata, & generale Capitulum ad electionem novi Pontificis convocatum eſſet, Otto de Hollandia, hujus nominis tertius, per invocationem ſancti Spiritus XXXVI. Trajectenſis Eccleſiæ concorditer Epiſcopus eſt electus, Anno Domini MCCXXXIV. Pontificatus Gregorii Papæ noni anno octavo, Comitatus vero Florentii, hujus nominis quarti, anno ultimo: & ſedit annis XVI. Iſte Otto, vir illuſtris, de Regali ſtirpe progenitus, poſt obitum patris ſui Wilhelmi, Comitis Hollandiæ, aſſcriptus fuit ad ritulum miliriæ, ſuſcepitque de manu fratris ſui Dominationem Orientalis Friſiæ: militiæ cedens, & Pontificium acceptans, pauperrimum invenit Epiſcopatum, infinitis quaſi debitis involutum, tum propter aſſiduam Teutonicæ gentis rebellionem, tum propter fluctuoſam aggerum irruptionem: ſed Divina diſponente miſericordia, jam dictus Epiſcopus ex patrimonii ſui poſſeſſionibus, quas in Hollandia vendidit, debita ſolvit, caſtra repetiit, totumque Pontificium, ſicuti Dux temporalis longo tempore gubernavit, ad cujus etiam devotam ſupplicationem Florentius, Comes Hollandiæ, frater ejus, fortiſſimum aggerem ab Ameronghen usque Schoenhoviam ſumptuoſe conſtruxit, & ad perennem laudis ſuæ memoriam Epiſcopatui multa commoda ſæpe fecit. Tandem hic venerabilis pater, Dominus Otto, Trajectenſis Epiſcopus, obdormivit in Domino, tumulatus apud Eccleſiam majorem bonore congruo. Iſte Otto, ut prædictum eſt, XVI. annis egregie rexit Epiſcopatum, quem in introitu ſuo pauperrimum invenit, ſed ſuperabundantem in multis divitiis ſuis poſteris dereliquit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Brabantica. Mortuo Henrico ſeniori, bujus nominis primo, ſuccedit in Ducatu Brabantiæ atque Lotharingiæ, & Marchionatu ſacri Imperii, filius ejus Henricus, hujus nominis ſecundus, cognomento Magnanimus. Cœpit autem Anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimo ſexto, Regni Friderici Imperatoris, bujus nominis ſecundi, anno vigeſimo quinto, & rexit Ducatum annis duodecim. (Hæc ex Chronicis.) Erat ille vir illuſtriſſimus, & Magnanimus, ferus atque intolerabilis hoſtibus ſuis, ſed placabilis amicis & ſervantibus, quæ juſta ſunt & recta; qui ſuo vivente patre ad militiæ honores fuerat promotus, Satingos populos proſtravit, & quamplurimos actus bellicoſos atque militares ſtrenue exercuit: duxit autem conjugem nomine Mariam, filiam Sereniſſimi Domini Philippi, Romanorum Regis, hujus nominis ſecundi, quam habuit ex filia Imperatoris Conſtantinopolitani. Henricus ille Dux maximum geſſit bellum inter Moſam & Rhenum contra Dominum de Randenrade, cujus caſtrum & oppidum cepit, & usque ad ſolum deſtruxit. Bellum etiam habuit contra Archiepiſcopum & civitatem Colonienſem. quam obſedit & oppugnavit, ſed non vicit, neque expugnavit, ſed inde profectus cum exercitu ante oppidum Bonnenſe, circumcirca vineas evelli & exſtirpari fecit, & totam illam terram incendio, homicidio & rapina devaſtavit: & non erat, qui ei reſiſtere poterat vel auderet. Idem Dux Henricus victoria, ut præmittitur, undique potitus, in regreſſu ſuo verſus Brabantiam poſuit obſidionem ante caſtrum & oppidum de Daelhem, ea ſcilicet de cauſa, quia filii Comitis de Daelhem, ipſo Duce in obſidione ante Coloniam exiſtente, ſpoliaverant mercatores in via publica, qui piſces & alia

& alia victualia verſus exercitum ſuum deferebant: prout querulose à prædictis
mercatoribus vicibus diverſis intellexerat: quod quidem caſtrum & oppidum ex-
pugnavit, nec non cum terra, villis & aliis pertinentiis occupavit, quæ ejus ſucceſ-
ſores, Brabantiæ Duces, ab illo tempore citra tenuerunt & poſſederunt, & usque
ad tempus præſens tenent & poſſident. Item poſt depoſitionem Imperatoris Fre-
derici ſecundi, & obitum Landtgravii Thuringiæ, Innocentius Papa quartus, mi-
ſit ad prælibatum Henricum Ducem, pollicitus, ſi acceptare vellet Regnum Ro-
manorum, facturum ſe, ut in Regem eligeretur. Quod cum ille renueret, obti- 237
nuit nepos ejus, filius ſororis ſuæ, ſcilicet Wilhelmus, Comes Hollandiæ, qui in
Regem Romanorum electus, & in Aquisgrano coronatus fuit, prout infra habe-
tur. (Hæc Magiſter Emundus.) Tandem Henricus, invictiſſimus Dux, in civita-
te Lovanienſi moritur, & in Villari ſepelitur, cujus Epitaphium eſt:

Mundi terrorem marmor tegit hoc, & honorem,
Quando Brabantinus Dux fuit & Dominus,
Quem Deus huc miſit, ſub quo Brabantia riſit:
Quo vixit tuta ſua gens, plebs altera muta,
Submiſit magnum quemcunque, velut lupus agnum;
Hoc probat Angenſis, Daelenſis, Juliacenſis.
Corde Deum rogemus, eum cito glorificari,
Ut per eum caput æthereum valeat ſociari.
Summa potentia cœlica gaudia donet eidem,
Cui Brabantia, totaque patria ſubdita pridem.

(Hæc ex nova hiſtoria, ubi ſupra.)

Occiſo Florentio, sereniſſimo Principe, filius ejus Wilhelmus, hujus nomi- *Hollandica.*
nis ſecundus, Hollandiæ Comes decimus quartus hæreditarie ſublimatus eſt, du-
cens in uxorem Eliſabetham, filiam Ducis de Bruynſwich, præclaram virginem,
ex qua genuit Florentium, ſuccedentem Hollandiæ Comitem. Cœpit autem An-
no Domini MCCXXXV. Frederici Imperatoris, hujus nominis ſecundi, Anno
XXIV. & rexit Comitatum annis XXI. Iſte Wilhelmus à primævo juventutis ſuæ
tempore magis adamavit rigorem ferri, quam nitorem auri. (Hæc ex Chronicis.)
Reliqua geſta hujus Wilhelmi require infra in linea vacationis Imperii, ſub Anno
Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo.

Quinquageſimus primus aſcendit ad Pontificatum Colonienſis Eccleſiæ Con- *Colonienſia.*
radus, natione de Hoenſtaden, major Præpoſitus, vir tanto honore & nomine
digniſſimus, ſedens in cathedra Epiſcopali XXXIII. annis atque dimidio. Hic ſuo
tempore Colonienſem Eccleſiam amplis poſſeſſionibus & nobilibus prædiis pluri-
mum ſublimavit: fuit autem jurium ac libertatum Eccleſiæ pugil ſtrenuus & propu-
gnator, proſpera ſimul & adverſa ſecundum varietatem temporum æquo animo
ferre doctus: unde per Wilhelmum, Comitem Juliacenſem, Eccleſiæ Colonienſis
illo tempore infeſtiſſimum perſecutorem, in conflictu bellico captus, in caſtro
ipſius Comitis, ſcilicet Nydecke, per novem menſes jacuit in vinculis. Erat vero
in aggrediendis arduis intrepidus Conradus, & cum Fredericus ſecundus Impera-
tor per Innocentium quartum Papam ab Imperio fuiſſet depoſitus, tanquam filius
obediens & fideliſſimus, de mandato ipſius Domini Papæ ad excludendam ab Im-
periali ſucceſſione præfati Friderici iſtius Imperatoris poſteritatem, ſua induſtria,
ſagacitate atque potentia tres ſucceſſive Principes ad Regnum Romanorum elegit,
aſſociatis ſibi & allectis aliis ſuis conprincipibus Electoribus, prout tanti & ardui facti
opportunitas exigebat. Elegit namque primum Henricum ſeptimum, Landtgra-
vium Haſſiæ atque Thuringiæ, (qui cognomine † Toraſpe vocabatur,) & eundem *Raſpe.*
electum ſine mora in locum præfati Frederici ab Imperio depoſiti ſubrogavit, quod
tamen absque difficultate fieri non potuit. Nam cum Conradus, dicti Frederici Im-
peratoris filius, Regnum jam invaſiſſet, Conradus Archiepiſcopus, commiſſo
cum dicto Conrado, Frederici Imperatoris filio, apud Franckfordiam prælio, eun-

dem victum fugavit, & ſic tandem electionem hujuſmodi de dicto Henrico fieri procuravit. Eodem autem Henrico non multo tempore poſtea defuncto, Dominus Conradus, Colonienſis Archiepiſcopus, Wilhelmum, Comitem Hollandiæ, in Regem Romanorum conſtituit, cujus ipſe electionem juxta Wurinch Colonienſis territorii fieri procuravit: habens tunc ſecum in comitatu pro tanti ſolemnitate negotii, præter Principes & nobiles ſæculares, Archiepiſcopos & Epiſcopos, numero XIV. in quorum congregatione ipſe tunc temporis Eccleſiam novam S. Cuniberti in Colonia ſolemniter dedicavit, ſed eodem Wilhelmo ad Regnum electo, & in brevi poſtea per Friſonum gentem in bello interfecto, dictus Conradus Archiepi-
238 ſcopus tertium in Regnum ſubſtituit Richardum, videlicet Cornubiæ Ducem, fratrem Regis Anglorum. Veruntamen illi ſic electi ad Imperium, propter temporis brevitatem, nil dignum memoriæ facere potuerunt, & benedictione Imperiali caruerunt. Iſte venerabilis Præſul Conradus, vir in omnibus prudens atque ſtrenuus, pro Domo Dei, juxta Prophetam, contra adverſarios Eccleſiæ murum ex adverſo aſcendens, & intrepidus ſe opponens pro juribus ac libertatibus Eccleſiæ, cum civibus ac civitate Colonienſi, qui ſuis ſuperioribus ſemper æmuli & cervicoſi erant, multa & quaſi continua ſuo tempore bella geſſit, diſceptans ſorte varia, juxta varietatem temporum ſedulo cum eisdem. Ad extremum autem ſua prudentia & ſtrenuitate, & juſto Dei judicio diſponente, contra dictos cives & civitatem, diu diuturnis bellorum fatigationibus laceſſitos, votis potitus, totam civitatem & regimen ejusdem Dominus Conradus in ſuam redegit omnino poteſtatem, ita, ut cum ſuo ſatellitio haberet omnem cuſtodiam portarum & murorum, pro ſuo libitu faciens liberum introitum & exitum civitatis. Multos inſuper ex Scabinis & Rectoribus civitatis, propter injuſta judicia & perverſam juſtitiam, alios quidem exilio & banno perpetuò condemnavit, alios vero extra civitatem ad fortalitia & caſtra Eccleſiæ captivos ducens, vinculis & carceribus perpetuo mancipavit. Idem quoque Conradus Comitatum de †Hoyſtaden cum omni jure ſuo & attinentiis, nec non nobile caſtrum Are cum ſuo diſtrictu, una cum caſtro de Nurberch, cum pluribus allodiis, ad ipſum ex ſucceſſione paterna pertinentibus, Eccleſiæ Colonienſi contulit. Item caſtrum Waldenberch, & caſtrum Wede cum miniſterialibus & villis atque poſſeſſionibus, ſuis pecuniis comparavit, & Eccleſiæ Colonienſi usque in hodiernum diem nobiliter applicavit. Porro circa finem vitæ ſuæ fundamenta novæ ſtructuræ Eccleſiæ ſancti Petri in Colonia idem Conradus nobiliſſime inchoavit, & primum propriis manibus ſuppoſuit lapidem fundamento. Cum auxiliante Domino rebellionem Colonienſium perdomuiſſet, obiit in pace, in ipſa civitate Colonienſi, ſepultus ibidem in Eccleſia ſancti Petri veteri, poſtmodum ad novam translatus, una cum aliis ſuis anteceſſoribus, qui in antiqua Eccleſia ſepulturam habuerunt, &c.

Hoenſtaden.

Juliacenſis.

Wilhelmus, Comes Juliacenſis, de quo refertur in principio hujus hiſtoriæ de Conrado Archiepiſcopo, quem injuſte cepit, pro reproba ſua vita quale præmium ſuſceperit, patet ex ſequenti exemplo. In villa Entenich, quæ in territorio Bonnenſi ſita eſt, miles quidam nobilis, Walterus nomine, habitabat: qui cum tempore quodam graviter infirmaretur, ſolusque jaceret, Diabolus illi ad pedes lectuli viſibiliter apparuit. Erat autem, ſicut ipſe retulit, facies ejus inſtar ſimiæ diſpoſita, cornua habens caprina: ex cujus aſpectu cum primum terreretur, poſtea confortatus, ait: Quis vel quid es? unde venis? vel quid quæris? Reſpondit monſtrum, Diabolus ſum, & veni, ut animam tuam tollam. Cum vero miles diceret: Recede tentator, certe animam meam non tolles, Chriſto me commendo; Ille ſubjunxit: Waltere, ſi mihi conſenſeris, hominiumque feceris, non ſolum te incolumitati reſtituam, ſed etiam ſuper omnem progeniem tuam te ditabo. Sed contra miles: Non ego de divitiis tuis fallacibus ſollicitus ſum. Et unde tibi theſauri? Infra terminos (ait Dæmon) curiæ tuæ infiniti occultantur. Tum vero miles jam delectatus, inquit: Dic mihi, ubi eſt anima Domini mei Wilhelmi, Comitis Julia-

Juliacenſis nuper defuncti? Reſpondit Diabolus: Noſti caſtra vicina, Wolcken-
burcb & Drachenfels? Novi, inquit. Et ille, per fidem meam tibi dico, ſi fer-
rea eſſent tam caſtra, quam eorum montana, & in illum locum mitterentur, ubi
anima Wilhelmi eſt, antequam ſupercilium ſuperius inferiori jungi poſſet, lique-
fierent: quo dicto, mox cacbinnando ſubjunxit: Ardor iſte balneum jam lacteum
ei eſt, ſed in futuro, cum corpus animam ſuam reſumet, tunc primùm pœnam re-
cipiet debitam, &c. Memoratus ille Wilhelmus, Comes Juliacenſis, infirmatus
in caſtro ſuo Nydeken, pro quadam contumelia ſibi illata venit Coloniam: unde
cum rediret, in via defectum cordis incurrit, & ait: Ah, nunquam de cætero
videbo Coloniam. Sic in terram depoſitus, cum Medicus diceret, mortem eſſe
in januis, ſubjecit, conſulo tibi, ut uxorem tuam recipias. Reſpondente vero il-
lo, ſe non facturum, & ſupplicante pro quodam milite, quem diu in carcere te- 239
nuerat, negavit Comes, ſe vivente, exiturum ex carcere, ſed Medicus: ergo (in-
quit) ante diem craſtinum egredietur; quod & ita factum eſt. Moriturus vero,
cum in ſinu cujusdam matronæ, quam viro proprio ademerat, jaceret, & illa,
quid poſt Comitis mortem factura eſſet, quæreret: reſpondit nubere debere juve-
ni militi. Hæc ei verba ultima fuere. Eadem nocte ſanctimonialis quædam ſancti
Mauritii in Colonia in locum pœnarum transpoſita eſt, in quibus puteum magni
horroris, igneo tectum operculo, inter flammas vidit ſulpbureas, de quo cum du-
ctorem ſuum interrogaſſet, reſpondit ille: duæ tantæ animæ in illo ſunt. Anima
videlicet Maxentii Imperatoris, & anima Wilbelmi, Comitis Juliacenſis. Exper-
recta illa mane, viſum recitat: & cum eadem die rumor Coloniam de morte ejus-
dem Comitis afferretur, viſionem fuiſſe veram intellexit. Ideo vero duo illi pares
erant in pœna, quia conformes fuerunt in culpa; uterque tyrannus; uterque ſu-
pra modum luxurioſus. Nam ſicut legitur in Chronicis, nulla fuit in urbe Roma,
ſive extra urbem matrona, tam nobilis, tam pudica, dummodo placeret oculis
Maxentii, quin de domo mariti ſublatam corrumperet; quæ eadem faciebat cum
virginibus & viduis. Viderunt iſta viri & ingemuerunt, prætereuntes & tacuerunt;
Tanta porro erat calliditas Maxentii, ut cum nimio cordis dolore afficeretur, triſti-
tiam tamen diſſimularet. Tanta ejus erat tyrannis, ut paſſim ſenatores, cives, mi-
lites occideret, de quibus aliqua haberetur ſuſpicio: Nec Wilbelmus aliter ſolebat,
etſi non pari poteſtate, non tamen impari voluntate. Sicut enim audivi, ita dedi-
tus erat luxuriæ & inceſtui, ut vix haberet miniſterialem, cujus uxorem & filiam
non attentaret violare; nullam habens differentiam inter matrem & filiam, inter
ligatam & ſolutam. Quantæ vero fuerit circa ſubjectos ſive comprovinciales cru-
delitatis, totus novit Epiſcopatus Colonienſis. Maxentius uxorem propriam occi-
dit: Hic incluſit. Ille perſecutus eſt Eccleſiam, multos pro fide occidendo: Hic
tempore ſchiſmatis Imperii Romani perſecutus eſt ſedis Apoſtolicæ obedientes, ſa-
cerdotes de ſuis ſedibus ejiciendo; quosdam mutilando, & bona Eccleſiis diripien-
do. Retulit etiam Canonicus quidam Aquenſis viſionem ſatis terribilem: poſt
mortem (inquiens) cuidam incluſæ, cui benefecerat, viſibiliter apparens Comes,
vultu lurido ac macilento, ait: En ego ſum miſer ille Wilhelmus, quandoque Co-
mes Juliacenſis, quem dum illa interrogaſſet de ſtatu ſuo, reſpondit: totus ardeo,
& cum levaſſet veſtem viliſſimam, qua indutus videbatur, mox flamma erupit,
ſicque in ejulatu diſparuit, &c.

Poſt obitum venerabilis patris Domini Joannis de Eppa, ſucceſſit in Epiſcopa- *Leodienſis.*
tu Leodienſi Wilhelmus, frater Thomæ, Comitis Flandriæ & Hannoniæ, electus
Valentiæ, vir bonus, Anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimo octavo,
Pontificatus Gregorii Papæ noni anno duodecimo, Conradi vero electi Colonien-
ſis, anno primo, à prædicto ſummo Pontifice confirmatus & conſecratus, ſed ob-
ſtitit ei Præpoſitus Trajectenſis, quem Conradus, filius Frederici, Leodium veniens,
inthroniſavit, jubens, ut ei fidelitatem (ſicuti Epiſcopo) cives jurarent. Sed hi
reſpondent, illi ſe fidelitatem jurare, quem Eccleſia in Epiſcopum ſuſciperet.
Quam-

Quamvis autem ille ab aliquibus electus fuerit, tamen Papa Gregorius caſſando ele-
ctionem, eum repudiavit, & prædictum Wilhelmum, ut dictum eſt, confirma-
vit. Sed Wilhelmus in reditu à Curia eodem anno obiit, & in Zelandia ſepultus
eſt in monaſterio Cathacumbe Ciſtertienſis ordinis, in ſolo ſcilicet ſuæ nativitatis,
juxta ſuos parentes, qui prædictum fundaverunt monaſterium; vacavitque ſedes
Leodienſis quaſi per annum. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Iſto tempore claruerunt Albertus Magnus, Epiſcopus Ratisbonenſis, & Do-
ctor excellentiſſimus, Thomas de Aquino, Doctor ſanctus; Euſtachius, qui &
Bonaventura, Doctor devotus; Alexander de Hales, Doctor irrefragabilis; Ale-
xander de villa Dei, ordinis Minorum, qui Doctrinale compilavit, vir ſanctus,
Theologiæ ſanctæ Profeſſor; Vincentius Speculator, qui omnem materiam ſcibi-
lem collegit; Magiſter Ulricus, diſcipulus Alberti; Petrus de Tharentaſia, poſtea
Papa & plures alii viri ſancti & litterati hoc tempore floruerunt in diverſis mundi par-
tibus, quos Divina bonitas miſit pro fidei defenſione; ſine quibus tota pene fides
240 periiſſet propter hæreticorum multiplicitatem, ſubtilitatem ſimul & potentiam.
(Hæc Collector Faſciculi temporum.) Legatus Jacobus, Præneſtinus Epiſcopus,
quondam Abbas trium Fontium, qui erat in Francia, inhibuit Leodienſes ſub
pœna ſuſpenſionis & excommunicationis, ne Epiſcopum eligerent, niſi de ſuo
conſilio, & de ſua autoritate, & in hoc valde fatigavit Electores, qui ire in Fran-
ciam cogebantur. Tandem tamen coram ipſo conſenſerunt in tres perſonas, id eſt,
in Epiſcopum Lingonenſem, Robertum, in unum de fratribus electi, Valentiæ nu-
per defuncti, & in electum Cathalaunenſem Ganfredum, tali pacto, ut, ſi primus
recuſaret, ſecundus reciperet, & ſi ille nollet, tandem tertius haberet. Conſilio
ergo Legati, Rodolphus, ſede Lingonenſi reſignata, fit Epiſcopus Leodienſis XXXIX.
ab initio vero LXVIII. vir nobilis, cujus fratres erant Rodolphus, Virdunenſis Epi-
ſcopus, & Joannes Balivus Campaniæ. Iſte erat Præpoſitus Leodienſis, Doctor
ſacræ Theologiæ, & filius Comitis de Pontii; qui veniens, curialiter receptus eſt
ab Hoyenſibus, & poſtridie admiſſus in vigilia Natalis Domini; quo & altero die
magnam egit feſtivitatem, ubi præſentes fuerunt Thomas, Comes Flandriæ, Co-
mes S. Pauli, & quidam alii Comites & Nobiles, tam clerici, quam laici, nec non
& Militum & Burgenſium multitudo: & in die S. Stephani, anno ſcilicet Salutis
MCCXL. Pontificatus Gregorii noni ultimo, proceſſionaliter, ſicut mos eſt, à
Leodienſibus recipitur, & in Cathedra decenter locatur, præſentibus omnibus ſu-
pradictis Comitibus, nobilibus & ignobilibus; qui rexit Epiſcopatum annis ſeptem
in magna pace & tranquillitate, ut erat ſagax, bene moratus, & in ornamentis Ec-
cleſiæ curioſus; ſed fertur fuiſſe ſimul ambitioſus. Cum enim in electione Remen-
ſis Eccleſiæ unus è pluribus eſſet nominatus, ut haberet, unde abundantius partis
ſuæ cauſam foveret, ſedi propriæ multa fertur diſtraxiſſe, malorum conſilio. Item
Anno prænotato Magiſter Jacobus de Vitriaco, quondam Epiſcopus Acconenſis,
tunc Cardinalis Tuſculanenſis, Calend. Maji Romæ obiit, cujus oſſa poſt aliquan-
tum temporis translata apud Ognies Leodienſis diœceſis, & ibi honorifice tumulata
ſunt. (Hæc Albericus *(a)*.) Eodem tempore facta eſt apud Cremonam tempeſtas
magna, ceciditque lapis grandinis, in quo erat Crux & imago Salvatoris impreſſa,
& deſuper literis aureis ſcriptum *[Jeſus Nazarenus Rex Judæorum.]* Cecidit quo-
que in monaſterio ſancti Gabrielis, & de aqua, in quam liquefactus eſt, inunxerat
monachi cujusdam fratris oculos cæcutientis, ſtatimque clare vidit. (Hæc Vincen-
tius.) Iſte Robertus Epiſcopus Eccleſiam fratrum Prædicatorum Leodii in hono-
rem Beatæ Catharinæ cum Guidone Cameracenſi, & Balduino, quondam Epiſcopis,
Idibus Auguſti dedicavit, Anno Domini MCCXLII.

Item Anno Domini MCCXLIV. Hoyæ fratres Minores à Capella ſancti Jacobi
ad locum, ubi nunc morantur, transferuntur: fratres etiam Minores Leodii reli-
querunt

(a) ad a. 1240.

querunt Eccleſiam, quam fere per decem annos inhabitaverant & ædificaverant in loco, qui dicitur Richerifons ſuper rivum nominatum Mendacii: de qua Eccleſia multo tempore ante fuerat dictum à puero, Sebaſtiano nomine, poſtea facto Eremita; qui, dum in domo Patris ſui ſederet ad ignem, ſæpe proferebat. (Certe adhuc cantabuntur in iſto loco multæ Miſſæ devote.) Mutaverunt etiam iidem fratres fere per omnes civitates Almanniæ & Franciæ domos ſuas, qui etiam in Colonia emerunt Palatium Roberti, Epiſcopi Leodienſis, & ibi ædificaverunt.

Item Anno Domini MCCXLVI. Eccleſia ſancti Leonardi in Vicaria prope Hoyum conſtruitur: & tunc etiam reædificatum eſt clauſtrum Roberti Montis à Lamberto, Canonico Leodienſi, & cuſtode ſancti Dionyſii, ordinis Ciſtertienſis Item Robertus Epiſcopus, inſtinctu Joannis Decani S. Lamberti, obtinuit à Capitulo generali Ciſtertienſi, ut per ordinem univerſum ſingulis annis ſolemniter S. Lamberti feſtum celebraretur, de quo ante tamen fiebat memoria. Iſtius temporibus præ nimia ſiccitate indicitur triduanum jejunium, & triplex fit proceſſio ab omni Clero & populo, nudis pedibus, & in laneis, feria ſecunda, quarta & ſexta. Prima die in Eccleſia Apoſtolorum Miſſa celebrata. vidit ſacerdos quidam, Deo dignus, chorum Apoſtolorum, cum beato Theodardo, cujus corpus eò portatum erat, Deo pro congregatione illa preces fundentem, ſed beatam Mariam contradicentem: eò, quod in proceſſione de ipſa non fuerat facta memoria; ſed in ſecunda
proceſſione ad ſanctum Leonardum fit de ipſa memoria devote per Antiphonam 241
[*Salve Regina,*] & cum ſerenum tempus ante fuiſſet, tanta inundatio pluviæ facta eſt, ut fere omnes, qui in proceſſione aderant, hac illacque diſpergerentur. Tandem Robertus Epiſcopus apud caſtrum Foſſenſe in contritione magna & devotione laudabili, bono fine quievit XVII. Calend. Novembris, & apud Aluam, monaſterium Ciſtertienſis ordinis, eſt ſepultus: ſed poſtea Abbas Clarevallenſis, Stepbanus, ad Clarevallem corpus ejus transtulit, ubi prius elegerat ſepulturam, dum eſſet Lingonenſis Epiſcopus. (Hæc ex Leodienſibus.) Item Pontificatus bujus anno ultimo, obiit pia Chriſti virgo, Lutgardis de Tungris, Leodienſis diœceſis, cujus corpus jacet in cœnobio de Aquiria monialium Ciſtertienſis ordinis, prope Bruxellam in Brabantia, Cameracenſis diœceſis.

Romana. Cœleſtinus, natione Mediolanenſis, cœpit Anno Domini MCCXLI. vacavitque ſedes propter ambitiones & diſcordias menſibus XXII. diebus XIV. (Matthæus dicit, anno uno, menſibus novem.) Iſte prius vocabatur Ganfredus, Cardinalis, Epiſcopus Sabinenſis, vita & ſcientia laudabilis, ſenex & infirmus electus, citò moritur, & in Eccleſia ſancti Petri ſepelitur. (Hæc Bernardus, ubi ſupra.)

Trevirenſia. Venerabilis Arnoldus, hujus nominis ſecundus, Præpoſitus Trevirenſis, ex ſorore Domini Tbeodorici bonæ memoriæ, in Iſenborch genitus, Archiepiſcopus LXXXIX. à ſaniore parte Capituli eſt electus, Anno Domini MCCXLII. vacationis Romanæ ſedis anno ſecundo; cui Rodolpbus de Ponte natus, ſancti Paulini Præpoſitus, reſtitit, Ducis Lotharingiæ ſuperioris, & de Lutzenborch & Seyne Comitum potentia & auxiliis: ſed facta pacificatione, Rodolphus in caſtro Larborch ad Dominum migravit, & Innocentius Papa quartus electionem prædicti Domini Arnoldi de Iſenborcb approbavit, & Pallium, ſimulque ut omnia beneficia ſua, quæ babebat, retineret, ſub Bulla remiſit. Tandem hic venerabilis Arnoldus poſt multa virtutum inſignia, Eccleſia plurimum locupletata, Pontificatus ſui anno XXI. mortuus, in Montebercb ductus, & ad extrema Treverim eſt relatus, & ante altare ſanctæ Trinitatis glorioſe tumulatus. (Hæc ex geſtis eorundem Pontificum.)

Innocentius, hujus nominis quartus, natione Januenſis, de Comitibus Lavaniæ, qui prius Senebaldus dicebatur, Cardinalis, poſt biennem fere Romanæ ſedis vacationem, eligitur in Papam Anagniæ in craſtino ſancti Joannis Baptiſtæ, Anno Domini MCCXLIII. Sedit annis undecim, menſibus ſex, (in aliquibus Chronicis dicitur annis XII.) & ſedes Cardinalium à multo tempore vacuas, de perſonis ex diverſis mundi partibus electis reſtauravit, inter quos fuerunt Odo de

Caſtro Rodolphi, Cancellarius Pariſienſis, & frater Hugo de ſancto Theodero, Prior Provincialis fratrum Prædicatorum in Francia, Magiſter in Theologia.

Innocentius igitur Papa, poſt magnum tractatum de pace cum Imperatore Frederico, dum ipſius adverſus Eccleſiam contumaciam perpendiſſet, clam de Italia fugiens, Januenſium auxilio devenit in Gallias Lugdunum, quô intravit feria ſexta, in hebdomada prima Adventus Domini, Anno Salutis MCCXLIV. fuitque ibi continue per ſex annos & amplius, quantum eſt à prima hebdomada Adventus usque ad quartam feriam infra Octavas Paſchæ; quæ receſſit poſtmodum de Lugduno. (Hæc Bernardus.) Item usque in hunc annum Salutis producit Vincentius Burgundus, de ordine Prædicatorum, Speculum ſuum hiſtoriale, ut ipſe declarat in XXXII. libro & ultimo ejusdem ſpeculi, capite centeſimo quinto, qui eſt Annus Pontificatus Innocentii quarti ſecundus, Imperii Frederici XXXIII. Chriſtianiſſimi Regis Francorum Lodowici XVIII. à creatione autem Mundi, ſecundum minorem numerum, quem in toto ſpeculo idem Vincentius ſequitur, MMMMMCCVI. ſecundum majorem vero numerum annorum mundi, ex antiqua translatione mundi ſumptum, quem nos ſequimur in præſenti Chronographia, fuit annus à creatione mundi MMMMMMCCCCXLIV. (Hæc Collector.) Iſte Vincentius, natione Burgundus, ſcripſit quatuor Specula, ſcilicet: Speculum Naturale, Speculum Doctrinale, Speculum Morale, & Speculum Hiſtoriale; Item de laudibus beatæ Virginis, & librum gratiæ, librum conſolatorium de morte amici, quem ſcripſit ad Regem Franciæ, Lodowicum, librum de puerorum nobilium conditione, quem ſcripſit ad Reginam Franciæ. (Hæc ex libro de Illuſtribus viris ordinum Prædicatorum.)

242 Anno ſequenti, ſcilicet Salutis MCCXLV. in feſto ſancti Joannis Baptiſtæ, Innocentius Papa celebravit Concilium Lugduni cum Cardinalibus ſuis & Prælatis Ciſalpinis, & cæteris Regni Franciæ & Hiſpaniæ: & tandem ab Imperio depoſuit Fredericum per diffinitivam ſententiam XVI. Calend. Auguſti; cui interfuerunt Balduinus, Imperator Conſtantinopolitanus, & Tholoſanus, ac Provinciæ Comites. Innocentius Papa, poſtquam depoſuerat ab Imperio Fredericum, procuravit per Electores Regem Almanniæ & Romanorum eligi Landtgravium Thuringiæ contra depoſitum Fredericum, qui infra annum moritur. Dehinc eligitur Wilhelmus, Comes Hollandiæ, qui anno nono in bello poſt à Friſonibus eſt occiſus. Præfati igitur duo, antequam ad Benedictionem Imperialem perveniſſent, vitæ terminum exegerunt. Item anno Pontificatus ſui nono, anno ſcilicet Salutis MCCLI. feria quarta infra Octavam Paſchæ, Innocentius de Lugduno recedens, regreditur in Italiam, poſt annos ſex cum dimidio fere; quibus hæſerat Lugduni. Eodem anno inſtitutus eſt ordo fratrum de pœnitentia Domini noſtri Jeſu Chriſti apud Maſſiliam, de ſpeciali mandato Innocentii Papæ. Item anno ſequenti, octavo Idus Aprilis, Sabbatho in Albis, Pater Petrus de Verona, ordinis Prædicatorum, inquiſitor hæreticæ pravitatis per ſedem Apoſtolicam deputatus, propter inquiſitionis infatigabilem ſolicitudinem, & prædicationis fervorem, ab impiis hæreticorum ſociis pro fide in Mediolanenſi Territorio eſt occiſus, Symbolum fidei in ipſa occiſionis hora voce libera confitendo: virgo, doctor, & martyr, corona triplici laureatus: cujus crebra miracula & inſignia nova, ſigna ſequentia ſanctitatis ipſius odorem ubique diffuderunt, & gloriam declararunt. Fuit autem canoniſatus, & ſanctorum Martyrum aſcriptus Catalogo, infra annum per Innocentium Papam quartum Pariſiis in Quadrageſima ſequenti, nono Calend. Aprilis, Pontificatus ſui anno decimo. Canoniſavit etiam Innocentius Papa apud Aſſiſium ſanctum Stanislaum, Cracovienſem Epiſcopum in Polonia, ab iniquo Principe interemptum. Tandem Innocentius Papa obiit in Neapoli, in feſto ſanctæ Luciæ, ibique ſepultus fuit in Eccleſia majori. (Hæc Bernardus.)

Imperialia. Romanorum Imperium, ſive poſt mortem, ſive poſt depoſitionem Frederici Imperatoris ſecundi ab Imperio, vacare cœpit, & vacavit ſecundum Matthæum

Palme-

Digitized by Google

Palmerii, annis XXVIII. cujus vacationis tempore diverſi Principes per Imperii Ele-
ctores ad Imperium electi fuerunt, ſcilicer Landtgravius Thuringiæ, & Comes Hol-
landiæ, qui, antequam ad Imperialem Benedictionem perveniſſenr, vitæ termi-
num peregerunt. Poſt mortem vero Frederici, Electores ſe in duo dividentes,
quidam Regem Caſtellæ, Alfonſum, quidam Richardum, Comitem Cornubiæ,
fratrem Regis Angliæ, ad Imperium elegerunt, & hoc ſchiſma per annos XVII. per-
duravit, ita ut neuter eorum à Papa coronaretur. Poſt depoſitionem Frederici
ſecundi, in Concilio Lugdunenſi per Innocentium Papam quartum, ut præmittitur,
factam, Henricus, Landtgravius Thuringiæ, in odium Frederici, Anno Domini
milleſimo ducenteſimo quadrageſimo ſexto, vacationis Imperii ſecundo, per Ele-
ctores Imperii in Regem Romanorum fuit electus: qui Conradum, dicti Frederici
filium, in Regem Romanorum electum, eum ſuo exercitu apud Franckfordiam
ignominioſe fugavit. Sed Henricus Landtgravius de fluxu ventris infra annum
obiit, & in Iſenaco fuit ſepultus; duxerat uxorem, antequam in Regem Romano-
rum eligeretur, Beatricem, filiam Henrici, hujus nominis ſecundi, Ducis Lotha-
ringiæ & Brabantiæ, quæ poſtea nupſit Wilhelmo, Comiti Flandriæ. (Hæc Magi-
ſter Emundus.)

Henricus, hujus nominis tertius, ætate adoleſcens, forma egregius, genere *Leodienſia.*
nobiliſſimus & nimis corde elatus, frater Ottonis, Comitis Geldrienſis, prius Præ-
poſitus Xantenſis, & novi electi Almanniæ conſobrinus, fit quadrageſimus Epi-
ſcopus Leodienſis, & ſexageſimus nonus à beato Materno, per Petrum Caputii
Cardinalem, Sedis Apoſtolicæ Legatum, anno Domini MCCXLVII. Pontificatus
Innocentii Papæ quarti anno quinto: & duodecim annis tenuit Epiſcopatum, an-
tequam conſecratus vel in ſacerdotem eſſet promotus: Sed Wilhelmo, Rege Al-
manniæ, ejus conſanguineo, defuncto, monitione Capituli in ſacerdotem promo-
vetur, & in Epiſcopum ac Abbatem Stabulenſem conſecratur. Item Anno Domi-
ni MCCXLVIII. confirmatus eſt ordo Cruciferorum, quorum domus ſuperior eſt 243
in Hoyo, ab Innocentio Papa quarto, Pontificatus ſui anno octavo. Item Anno
Domini MCCL. Calend. Maji, majus Altare ſancti Lamberti conſecratur à Domi-
no Petro Caputii, Rhotomagenſi Archiepiſcopo, Legato ſedis Apoſtolicæ, in ho-
norem ſanctæ Mariæ & ſancti Lamberti, præſentibus Wilhelmo, Rege Almanniæ,
Moguntinenſi, Trevirenſi, & Colonienſi Archiepiſcopis, Metenſi & Cathalaunenſi
Epiſcopis, & noſtro Electo, & plurimis Prælatis. Item Anno Domini milleſimo
ducenteſimo quinquageſimo tertio, Leodii primò Magiſtri civium creati fuerunt.
Item Anno Domini MCCLVI. reliquiæ ſancti Bartholomæi Leodium à Roma ad-
ductæ, in ſua Eccleſia per Præpoſitum ejuſdem Eccleſiæ reponuntur. Item in die
ſanctæ Crucis Inventionis, pars ſanctæ Crucis exiſtens in Eccleſia Floreffienſi, de
Conſtantinopoli allata, ſtillavit non modicum ſanguinis, in præſentia totius Con-
ventus & Parochiæ ibidem. Item dum recluſæ cuidam, degenti in quodam reclu-
ſorio, contiguo Eccleſiæ ſancti Martini Leodienſis, in contemplatione quieſcenti,
myſterium corporis Chriſti Sacramenti revelatum fuiſſet, & affectus Henrici Epi-
ſcopi precibus, tantæ religioſæ prorſus inclinatus eſſet, idem Epiſcopus inſtinctu
ejuſdem ſanctæ Evæ, & Julianæ Beghutæ montis Cornelii, (cui etiam antea reve-
latum fuerat) Anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo ſecundo, impetra-
vit ab Urbano quarto, Apoſtolicæ ſedis Pontifice, ut feſtum Sacramenti in Leodien-
ſi diœceſi inſtitueretur & celebraretur. Item anno ſequenti Hoyæ magnum hoſpi-
tale ſub caſtro fundatur. Item Anno Domini MCCLXXXIV. cum Gregorius de-
cimus, Papa Romanus, anno Pontificatus ſui tertio generalem Synodum Jeroſoly-
mæ recuperandæ gratia, contra Sarracenos Lugduni celebraret, fuiſſetque noſter
Epiſcopus Henricus ad eam perſonaliter evocatus, cives Leodienſes, Dyonanten-
ſes, Hoyenſes & Tungrenſes coram Papa antedicto prædictum Epiſcopum ſuper de-
floratione virginum, ac aliis factis enormibus clam accuſaverunt; ſuper quibus ipſe
Apoſtolicus admirans, ad ejus privationem proceſſit, prout jus requirebat, eum-

 que

que Epiſcopio privavit, in dicto Concilio, anno Domini prænotato. Præfuit autem Henricus Eccleſiæ à prima inſtitutione usque ad ejus privationem XXVII. annis, & poſt depoſitionem ſuam eousque vixit, ut ſucceſſu temporis videret tres Epiſcopos præfici ſedi Leodienſi, quibus ſingulis ſemper bella & controverſias indixit. Tandem Anno Domini N. Theodericus de Prato, miles, eum interfecit cum ſuis juxta Franchimont, qui reductus eſt in Ruremundam, & in majori Eccleſia ſepultus in ſepulchro patrum ſuorum. Habebat vero eo tempore, quo obiit, LXV. filios naturales. (Hæc ex Chronicis Leodienſibus.) Item in alio quodam Chronico Leodienſi reperi, Henricum illum contra Principes ſecus Epiſcopatum, Jus patriæ, tanquam potentem, bene defendiſſe: ſed intra patriam ſuam aggravaſſe, & potiſſimum Clerum, cujus libertates tempore ejusdem Epiſcopi, intendentis magis militiæ, quàm Eccleſiæ, pro magna parte perierunt, quæ temporibus prædeceſſorum ſuorum bene ſervatæ erant. Item à Gregorio decimo ad informationem patriæ in Concilium Lugdunenſe evocatus, Epiſcopium per traditionem annuli ſui in manus Papæ reſignavit, ſperans inde Papæ gratiam, ſed quia tempore, quo dictus Papa Canonicus & Archidiaconus Eccleſiæ Leodienſis fuerat, Henricus Epiſcopus pedem levaverat in Capitulo Leodienſi, ut eum percuteret, vel forte percuſſerat inde, (vel potius culpis aliis exigentibus,) nullam gratiam Papæ reperiens, depoſitus fuit, & absque beneficio in ævum permanſit, ut ſupra, &c.

Imperialia. Mortuo Landrgravio, quia propter potentiam Imperatoris Frederici, qui adhuc vivebat, vix aliquis Principum Regnum aſſumere volebat, dictus Papa Innocentius miſit ad Henricum, Ducem Lotharingiæ & Brabantiæ, ut Regnum Romanorum, quo promovere volebat, acceptaret, ſed Dux ſe excuſans, recommendavit Papæ nepotem ſuum, ſororis filium, Wilhelmum, Comitem Hollandiæ. Quare Papa ad Electores Imperii Legatum à Latere, ſcilicet Petrum Capurium ſancti Georgii, ad Velum aureum Diaconum Cardinalem miſit: quo Cardinale procurante, & dicto Duce aſſiſtente & ad hoc operam dante, prædictus Wilhelmus, Comes Hollandiæ, fuit per ſupradictos Electores in Regem Romanorum concorditer
244 electus Anno Domini MCCXLVII. vacationis Imperii anno tertio. (Hæc Magiſter Emundus.) Sequitur ex Chronicis Hollandiæ: Et ecce, ſimulac publicata fuit electio, tota militia ſolemniter exultabat. Electus enim viceſimum agens annum, adhuc fuit imberbis, robore decorus, cute candidus, crine nigerrimus, ſtatura procerus ac in diſpoſitione corporis collaudandus: Sed quoniam idem adoleſcens electionis ſuæ tempore fuit armiger, cum feſtinatione præparata ſunt omnia, quæcunque fuerunt neceſſaria, ut ſecundum ritum Chriſticolarum Imperatorum miles fieret, antequam Aquisgrani diadema Regni ſuſciperet. Verum, quia plerique milites moderni temporis, patrimoniis intendentes, omiſſis ſumptuoſis ſolemnitatibus, ſaltem per infractum colaphum militarem conſequuntur dignitatem, ideoque multi regulam ejusdem ordinis ignorantes, debite militare neſciunt, viſum nobis fuit, in præſenti Chronographia paulo fuſius annotare, quem in modum hic Wilhelmus, ſecundum Chriſtianam inſtitutionem miles effectus, & regulam militaris ordinis cum ſumma feſtivitate profeſſus ſit, ut ex eo diſcant moderni milites, cujusmodi jugum in ordine ſuo ſuſceperint, aut certe quale votum in proceſſione ſuæ regulæ emiſerint. Itaque præparatis in Eccleſia Colonienſi omnibus, poſt Evangelium ſolemnis Miſſæ, prædictus Wilhelmus armiger coram Cardinale productus eſt per Regem Bohemiæ, dicentem in hunc modum: Veſtræ Reverentiæ, pater almiflue, præſentamus hunc electum armigerum, devotiſſime ſupplicantes, ut veſtra paternitas votivam ejus profeſſionem ſuſcipiat, quò militari noſtro collegio digne aſcribi poſſit: Dominus autem Cardinalis, in Pontificalibus aſſiſtens ornamentis, eidem armigero dixit, ſecundum etymologiam ejusdem nominis, quod eſt Miles: oportet, (ait) unumquemque militare volentem, eſſe magnanimum, ingenuum, largifluum, egregium & ſtrenuum: magnanimum quidem in adverſitate, ingenuum in conſanguinitate, largifluum in honeſtate, egregium in curialitate,

tate, & ſtrenuum in virili probitate: Sed antequam votum tuæ profeſſionis facias, cum matura deliberatione jugum regulæ prius audias. Iſta itaque regula eſt militaris ordinis, inprimis cum devota recordatione Dominicæ paſſionis Miſſam quotidie audire: pro fide catholica corpus audacter exponere: ſanctam Eccleſiam cum miniſtris ejus à quibuscunque graſſatoribus liberare: viduas, pupillos ac orphanos in eorum neceſſitate protegere: injuſta bella vitare: iniqua ſtipendia renuere: pro liberatione cujuslibet innocentis duellum inire: tyrocinia non niſi cauſa militaris exercitii frequentare: Imperatori Romanorum, ſeu ejus patricio reverenter in temporalibus obedire: Rempublicam illibatam in vigore ſuo permittere: bona feudalia Regni vel Imperii nequaquam alienare: ac irreprehenſibiliter apud Deum & homines in hoc mundo vivere. Hæc ſtatuta militaris regulæ, ſi devote cuſtodieris, & pro virili diligenter adimpleveris, ſcias, temporalem te honorem in terris, & poſt hanc vitam requiem æternam in cœlis mereri. Quibus expletis, Dominus Cardinalis conjunctas manus ejusdem tyronis clauſit in Miſſali, ſupra lectum Evangelium, ita dicens: Vis ergo militarem ordinem in nomine Domini devote ſuſcipere, & regulam tibi verbotenus explicatam, quantum potes, perficere? Cui reſpondit armiger: Volo. Et tum Dominus Cardinalis ſubſequentem profeſſionem armigero dedit, quam idem armiger palam omnibus in hunc modum legit: Ego Wilhelmus, Comes Hollandiæ, militiæ Princeps, ſacrique Imperii vaſallus liber, jurando profiteor regulæ militaris obſervantiam, in præſentia Domini mei Petri ad Velum Aureum Diaconi Cardinalis, & Apoſtolicæ Sedis Legati, per hoc ſacroſanctum Evangelium, quod manu tango. Cui Cardinalis: Hæc devota profeſſio peccatorum tuorum ſit vera remiſſio, Amen. Iſtis itaque dictis, Rex Bohemiæ ictum impegit in collum tyronis, ita dicens: Ad honorem Dei omnipotentis te militem ordino, ac in noſtrum collegium gratanter accipio: ſed memento, quoniam Salvator mundi coram Anna Pontifice pro te colaphiſatus & illuſus coram Pilato præſide, & flagellis cæſus, ac ſpinis coronatus: coram Herode Rege chlamide veſtitus & deriſus: & coram omni populo nudus & vulneratus in cruce ſuſpenſus eſt, cujus opprobria meminiſſe te ſuadeo; cujus crucem acceptare te conſulo; cujus etiam mortem ulciſci te moneo. Quibus ita ſolemniter adimpletis, novus tyro poſt dictam Miſſam cum ſtridentibus buccinis, proſtrepentibus tympanis 245
& tinnientibus cymbalis, contra filium Regis Bohemiæ tribus vicibus concurrit in haſtiludio, & exinde cum gladiis coitentibus dimicationis tyrocinium fecit: celebravitque magnificis expenſis triduanam curiam, ac donis largifluis cunctis magnatibus ſuam manifeſtavit honorificentiam. Erant autem in eadem ſua electione & curia, Petrus Caputii, Cardinalis Legatusque ſedis Apoſtolicæ, Rex Bohemiæ cum filiis ſuis, Arnoldus de Iſenborch, Archiepiſcopus Trevirenſis, Conradus de Hoyſtaden, Archiepiſcopus Colonienſis, Gerhardus, Archiepiſcopus Moguntinenſis, Henricus de Geldria, electus Leodienſis, Otto de Hollandia, Epiſcopus Trajectenſis, cum novem aliis Archiepiſcopis & Epiſcopis, Marchio Brandenburgenſis cum pluribus Ducibus & Marchionibus, & vaſallis Imperii. Interea cum adhuc electus Rex in exultatione reſideret apud Woringiam, atque triduanam jam expleviſſet curiam, quarta dehinc exorta luce, quum pruinale gelu germinoſam terræ ſuperficiem in aurora conſtringeret, tubarum ſono ſignum datum eſt ad caſtra tollenda, & ad civitatem Aquenſem obſidione cingendam. Cives autem Aquenſes econtra feſtinaverunt extempló portas claudere & valvas obſtruere. Nec mora, quin & idem Electus, cum invictis bellatoribus, papiliones in gyrum erigeret, & cum Principibus arcana conſilia tractaret, ecquid machinamenti excogitari ad Regiam civitatem absque tormentis obtinendam poſſet: ubi per quosdam ingenioſos opifices decretum fuit, ut populare vulgus vallum proceræ celſitudinis extrueret, ac urbem in modum aggeris undique cingeret. Inde igitur, quia civitas in convallibus montium ſita, plurimis aquis ſulphureis irrigatur, multisque fontibus limpidiſſimis abunde fluens, ſemper inundat aqua, nullibi habens exitum, breviter ſic incœpit

exuberare, ut nullus civium abſque navigio ex proprio domicilio commode exiret. Quo gravi diſpendio Burgenſes afflicti, promiſerunt electo Regi portas urbis abſque rebellione ſe aperturos, & pro vero Domino cum juramento eum ſuſcepturos: tantum, ut dirui circumſeptum vallum juberet, & exundantem aquam conſueto meatu defluere permitteret. Disjecto igitur vallo, Rex ultimo die menſis Octobris urbem ingreſſus, & ab univerſis civibus glorioſe receptus eſt; poſtera vero die, quæ eſt omnium Sanctorum feſtiva ſolemnitate, univerſa multitudo Prælatorum & Principum deduxit electum Regem ad Baſilicam perpetuæ virginis Mariæ, ut ſolemnem Benedictionem reciperet, ſecundum ritum antiquæ conſuetudinis; quem Monaſterienſis & Mindenſis Epiſcopi ſimul ornaverunt infra ſacrarium: ſed eundem Leodienſis & Trajectenſis Epiſcopi veſtitum ornamentis Leviticis in modum Diaconi produxerunt ante Regale ſolium: quem tunc Colonienſis Archiepiſcopus, Cancellarius Italiæ, collocavit in ſede Majeſtatis, ita dicens: Conſecrare te dignetur omnipotens Deus in Regem Romanorum, qui David per manum Samuelis Prophetæ Regem inungi juſſit ſuper populum Hebræorum. Archiepiſcopus vero Trevirenſis, Cancellarius Galliæ, manus illi ſuperimpoſuit, ita dicens: Deſcendat in te Spiritus ſapientiæ, intelligentiæ, ſcientiæ, pietatis, fortitudinis & conſilii, replearisque ſpiritu timoris Domini. Tum Marchio Brandenburgenſis, Regis Camerarius, annulum ei tradidit, ita dicens: Accipe ſignaculum Monarchiæ, & Romanum Regnum in ſuo vigore conſerva, & ab incurſione barbarorum invicta virtute defende. Dux ſimiliter Saxoniæ, Regis Juſtitiarius, donavit ei gladium, ita dicens: Accipe Sceptrum Regni, & rebelles ſevera correctione afflige, omneſque benevolos in tranquilla pace guberna. Tum Bavariæ Dux, Palatii Comes ſeu Dapifer, globum ei aureum dedit, ita dicens: Accipe globum ſphæricum, & omnes terræ nationes Romano Regno ſubjice, ut glorioſus Auguſtus appellari valeas. Tandem Rex Bohemiæ, Regis Pincerna, de aſſenſu Colonienſis Archiepiſcopi coronam argenteam capiti ſuo impreſſit, ita dicens: Accipe diadema ſplendidum, ut ſis in virtuoſis actibus adeo coruſcus in terris, ut coronam æternæ felicitatis habere merearis in cœlis. Poſt quæ omnia circumſtantes Principes, adorantes Majeſtatem Regiam acclamaverunt ipſi ſalutem, laudem & gloriam, accedenteſque ſingulatim Primates ad Regale ſolium, præſtiterunt eidem debitæ fidelitatis homagium. Tunc iſtis mira ſolemnitate peractis, Rex per plenam hebdomadam feſtivam explevit curiam,
246 cunctiſque Principibus ſuæ ditionis patefecit excellentiam. Demum octava die convenientes Officiales Imperii, ſtatuerunt arcanum colloquium, & de commoditate Regis tractarunt ſpeciale conſilium, ut magnifici viri, ſcilicet Otto Trajectenſis, ejus patruus, & Henricus, Brabantiæ Dux, ipſius avunculus, ejuſdem Regis conſiliarii, ſeu auxiliatores eſſent, & juvenilem animum ejus à belli ſtrepitu temperarent. Dominus vero Lubbertus Regalis, Abbas Egmundenſis, vir maturus & egregius, conſtitutus eſt ejus Vicecancellarius; quibus ita geſtis, Rex in magna gratitudine cunctis Principibus valedixit. (Hæc ubi ſupra.) Item refert Bonifacius, Epiſcopus Lauſannenſis, qui ſepultus eſt apud Cameram beatæ Mariæ prope Bruxellam, quod tempore, quo dictus Rex Wilhelmus obſidebat urbem Aquenſem, cum in oratione Epiſcopus eſſet, viderit in ſpiritu militem armatum, albis armis indutum, ſedentem ſuper equum album, habentem lanceam in manu ſua, quem alii milites ſequebantur, ſimilibus induti armis. Tunc cogitavit Epiſcopus in corde ſuo: Bone Deus, quis eſt iſte, & quo eſt iturus? Venit igitur Angelus Domini, & reſpondit cogitationibus ſuis. Iſte eſt ſanctus Georgius, quem Deus miſit in adjutorium Regis Wilhelmi, qui hodie obtinebit victoriam, & ipſe introducet Regem in urbem, & ita factum eſt. (Hæc Magiſter Emundus)

Anno ſequenti, appropinquante Epiphania Domini, Rex migravit Coloniam, ut ibidem in honorem trium Regum ſolemnem & Regalem immolaret hoſtiam. Fuit enim illis diebus regens & legens apud Coloniam Dominus Albertus, Ratiſponenſis Epiſcopus, de ordine Prædicatorum, magnus in Magia, major in Philoſophia,

loſophia, maximus in Theologia: qui Regem humillime precabatur, ut in die ſo-
lemni ſecum diſcumbere dignaretur. Rex autem ſperans, prodigiale aliquid ſe vi-
ſurum, noluit Reverendo patri ſupplices preces denegare. Celebratis itaque Epi-
phaniæ ſolemnibus, Epiſcopus à Muſæo ſuo progrediens, Regem cum familia gra-
tioſe ſuſcepit: quem extra cœnaculum in viridarium ſecum adduxit, ubi miniſtri
miræ pulchritudinis affuerunt, qui ad convivalem lætitiam quævis neceſſaria præ-
paraverunt: ſed cum hyems aſperrima, totaque ſuperficies terræ maxima nive coo-
perta eſſet, univerſa multitudo procerum murmurare cœpit adverſus Epiſcopum,
qui in tam horrido frigore convivas ſuos abſque foco prandere infra pomerium juſ-
ſiſſet. Nihilominus poſtquam Dominus Epiſcopus, futurorum omnium præſcius,
una cum Rege reſideret ad menſam, & quisque conviva ſecundum ſtatum dignita-
tis ſuæ locatus exſpectaret eſcam, ecce glaciei & nivis immenſa moles in momento
diſparuit, ac æſtivalis calor emicantibus Solis radiis ferventer invaluit: terra viride
germen & vernantes flores in mira venuſtate protulit: quæque arbor frondes ex-
templò virides & maturos fructus ad veſcendum cunctis exhibuit: vinea florens
odorem ſuavitatis reddidit, & recentes uvas in ubertate magna præbuit: garritus
volatilium, applaudentibus aliis, illic inſonuit, quorum grata modulatio cunctis
accumbentibus magnam exultationem intulit. Quid ergo longius moror? algor
frigiditatis hyemalis prorſus evanuit, & fervor æſtivalis caliditatis in tantum effer-
buit, ut quidam diſcumbentium propter aëris intemperiem, exutis duplicibus in-
dumentis, ſeminudos ſe facerent, & plerique ſub frondoſis arboris frondibus hinc
inde refrigerium appeterent. Miniſtri vero detulerunt ubique copioſam epularum
plenitudinem, ita ut ſuperabunde ſatiarent copioſam convivarum multitudinem;
& Rex cum ſimul diſcumbentibus in eadem curia, tot & tanta inaudita mirabilia
cernens, effuſe lætaretur. Expleto demum convivio, turba miniſterialium, quaſi
fantaſma, diſparuit: garritus avium omnino ſiluit, germen arborum confeſtim
evanuit: florida tellus marceſcens exaruit; copia nivis iterato rediit: & repentinum
gelu truculenter inhorruit, ut omnes, qui pridem exutis veſtibus deſudaverant in-
fra convivium, nunc trepidantes ad ignem infra cœnaculum properarent. Iſtis
autem mira jucunditate peractis, Albertus Epiſcopus inſtanter exoravit Regem, ut
fratribus ſuis Prædicatoribus clauſtralem aream in civitate Trajectenſi concederet, &
eisdem pro ſtabilitate Regni ſui munificas eleemoſynas largiretur. Quas ſupplica-
torias preces ejusdem Reverendi Patris clementer Rex exaudiens, promiſit, ſimulac
Trajectum veniret, facturum omnia. Diſpoſitis ergo utilitatibus Imperii, vale- 247
dictisque Archiepiſcopis, cæterisque Principibus, Trajectum deſcendit, quem Ot-
to Pontifex, ejus patruus, cum Prælatis & civibus amantiſſime ſuſcepit, qui de fide-
lium ſuorum conſilio Burgenſis effectus eſt, & ita ſpacioſam ſoli planiciem infra ci-
vitatem, nemine contradicente, mercatus eſt, quam ad ſtructuram clauſtri donavit
prædicatoribus fratribus in eleemoſynam, addita auri fulvi ſatis magna copia. De-
nique confirmatis ab eo libertatibus Civitatis & Eccleſiæ, idem Rex glorioſe rece-
ptus eſt infra Comitatum Hollandiæ, qui & in Hagha Regale palatium conſtruxit:
ubi de cauſis arduis Regni tribunale Conſiſtorium frequentavit: Civitatenſes autem
& Caſtrenſes Imperialis Cameræ reddiderunt eidem benevole cenſum Regium, ita,
ut indeficiente theſauro, exuberaret ejus gazophylacium. (Hæc ex Chronicis Hol-
landiæ.)

Item Anno Domini MCCL. Henricus, Rex Danorum inclytus, in Dacia ab
Abel, fratre ſuo minore, ut pro eo regnaret, in mari ſuffocatur: qui Abel parum
honoris & commodi inde fuit aſſecutus. Sequenti enim anno Regni ſui, cum Fri-
ſones ſubjugare voluiſſet, à Friſonibus eſt interemptus. (Hæc Martinus.)

Item Anno Dom. MCCLIV. cum Wilhelmus Rex apparatum & proviſionem
ad mandatum & requiſitionem ſupradicti Innocentii Papæ quarti adornaret, ut cum
valido Regalis expeditionis exercitu verſus Italiam, ad reſiſtendum inſolentiis adver-
ſariorum Eccleſiæ & Imperii, & ad eos in pacem & obedientiam coercendos, ſimul-

que

que ad Regalem Italiæ Regni Coronam in Mediolano, & deinde in urbe Romana Infulam Imperialem adipiſcendam, proficiſceretur, intellexit, Friſones ſecundum conſuetam rebellionem ſe abſente tumultuari, contrahentes aſſidue deprædationes ab Hollandia. Rex vero nolens contentionis materiam æmulis poſt ſe relinquere, propoſuit, rebellantem Friſiam prius ſubjicere, & hinc ſtatim pro Imperiali benedictione verſus Italiam tendere. Confeſtim igitur in manu robuſta Trajectum deſcendit, & Prælatos Eccleſiæ ſimul in atrio S. Mariæ congregavit, ut ibidem locum aptum exquireret, ubi Capellam in honore S. Georgii martyris devote conſtrueret. Dum autem Rex cum Prælatis reſideret in jucundo contubernio, & de curialibus cauſis optato frueretur alloquio: Ecce turbator aliquis ſanctæ pacis, ac inflammator novæ litis, è longinquo volatile ſaxum ſecretò projecerat, & Regis honorandum caput fere contriverat; unde circumſtantes Prælati nimium ſcandaliſati, & ex tanta præſumptione plerunque ſtupefacti ſunt. Rex autem eundem lapidem librans, ſuſcepit in manus, hujuſcemodi verba proferens coram aſtantibus: Reverendi patres, attendite, quam gratitudinem Trajectenſes nobis impendant, qui nos jactu tam grandis ſilicis nihil tale meritos neci dare quærunt, quorum fidelis Burgenſis hactenus fuimus, & quorum hoſtes externos expenſis propriis laborioſe ſubegimus: Sed vivit Dominus & martyr ejus Georgius, quoniam & hoc maleficium nequaquam tranſibit inultum, ſi Deus nos incolumes ad annum ſervabit. Sic igitur Rex curſorem equum aſcendens, civibus bellum indici juſſit, & ad expugnandam civitatem modis omnibus ſe præparavit. Trajectenſes autem, pro cauſa talis infortunii diſturbati, deſtinaverunt magiſtros civium ad Hollandiam, tentantes cum eodem Rege reformare pacis amicitiam. Sed quid plura? Rex immobilem ſententiam edidit, niſi civitas graſſatorem illum traderet, urbem ſe prorſus deſolaturum. Itaque Trajectenſes, obtenta pace modici temporis, redierunt ad judiciale Capitolium, inſtituentes pro malefactore ſciendo admodum arcanum ſcrutinium, ut Regis indignationem aliquo modo placarent, & Burgenſes, innocui tanti ſceleris, in pace quietiſſima permanerent.

Anno ſequenti Rex Friſiam potenter introivit: rebellantes ſibi Friſones egregie vicit, & caſtrum Thorenburch apud Alchmair ad eorum ſempiternum offendiculum fabricavit. Demum cum jam tota terra propter glaciem eſſet pervia, Rex iterum venit quinto Cal. Februarii, cum duobus exercitibus & armata manu ingreſſus Friſiam, ſperavit eandem ſicut prius, victoriam, ſed non eodem curſu reſpondent ultima primis. Nam Wilhelmus de Brederaed miles, capitaneus unius exercitus ordinatus fuit, qui contra Drechtenſes Friſones tropbæum laudis adeptus eſt. Rex autem in dextrario reſidens, ſecundum gubernavit exercitum, qui ad villam
248 Hoichtwonde concremandam trans paludes ſecurum quærens aditum, cum pedeſtrem exercitum Rex ſolus in magna diſtantia præceſſiſſet, viamque meabilem ad captandos adverſarios exploraſſet: ecce dextrarius ejus in paludoſo vado, circumfracta glacie paulatim emerſus, & ibidem ſine cujuſquam familiaris auxilio fere ſuffocatus eſt. Friſones vero de latibulis inſidiarum ex arundinetis ubique conſurgentes, (prò dolor) ipſum Regem, antequam ejus exercitus appropinquaret, occiderunt: quem propter pulchritudinem armorum, timore ſupervenientis exercitus, ad proximam villam feſtinanter aſportarunt. Morabantur tum fugitivi nonnulli per diverſas villas in Friſia: qui paulo ante propter eorum ſcelera proſcripti erant ab Hollandia. Iſti, Regis arma cognoſcentes ex auro fulvo ſplendido, in quibus atricolor coruſcabat aquila, dixerunt occultè Friſonibus, ſuum ſe Dominum, Regem & Comitem occidiſſe, ignorantes. Quapropter totius Friſiæ Principales, ſive Capitanei, timentes læſæ Majeſtatis injuriam, ſepelierunt occulte Regium corpus in domo cujuſdam Friſonis, ut per ſuccedentia tempora tam vindicta, quam memoria nominis Regis periret.

Item eodem Anno, Domicella Richardis, ob remedium animæ fratris ſui, prædicti Regis, monaſterium puellarum ordinis Præmonſtratenſis in allodio patrimonii

monii ſui, quod campus Regalis dicitur, ædificare cœpit, quod etiam ad felicis re-
cordationis ſuæ memoriam devotiſſime conſummavit. Item anno dehinc LXVI.
obiit venerabilis matrona Eliſabeth, Romanorum Regina, in Nidelborch monaſte-
rio honorifice tumulata. (Hæc ex Chronicis Comitum Hollandiæ.)

Henrico, Duci Brabantiæ & Lotharingiæ, hujus nominis ſecundo, ſucceſſit in Brabantica.
Ducatu filius ejus Henricus, hujus nominis tertius, cognomento Pacificus, qui cœ-
pit anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo octavo, vacationis Imperii
anno quarto: & rexit annos XIII. (Hæc ex Chronicis.) Iſte pacifice gubernabat,
velut alter Salomon: erat enim miro modo manſuetus, & facetus in moribus, &
avorum & proavorum nobiliſſimus: qui poſt interfectionem matruelis ſui, Wilhel-
mi, Comitis Hollandiæ, & Regis Alemanniæ, in Hollandiam ſe contulit ob tutelam
Florentii, nepotis ſui, filii dicti Wilhelmi, qui poſtea Friſones, interfectores patris ſui,
potenter devicit. Cum ergo eſſet ibidem, contigit quemdam de ſuis rixari cum
alio de indigenis terræ illius: ortaque eſt ab hoc ſeditio tam periculoſa ex utraque
parte, Brabantinorum videlicet & Hollandinorum, ut ſinguli quique ad arma con-
currerent. Advocatus verò Henricus, Dux pacificus, eos tanto facilius, quanto
modeſtius pacificavit. Primum ille ſe in ſuis literis ſcripſit Ducem Brabantiæ, cum
ipſe & prædeceſſores ejus deſcenderint à ſancto Pipino primo, Duce Brabantiæ, non
autem Lotharingiæ: quia terra nondum Lotharingiæ nomen acceperat. Patres
vero hujus Henrici à tritavo, videlicet Godefrido cum barba, & deorſum tantum
ſe Duces Lotharingiæ nominabant. Sic igitur ille & ſucceſſores ejus, utriusque Du-
catus poſſeſſores, digne & debite ſe Ducem Brabantiæ nominant, cum conſtet,
eos in Brabantia ab initio Dominationis potius frequentaſſe habitationem, quam in
Lotharingia. Nam Carolus, Dux primus Lotharingiæ, habitationem ſuam con-
ſtituit Bruxellæ inter duo bracbia Sennæ, apud ſanctum Gangericum, cujus Eccle-
ſiam ipſe pro ſua Capella conſtitui fecit, ad quam etiam corpus B. Gudulæ, Virginis
de Morſella, transtulit. Duxit Henricus ille tertius uxorem nobilem Aleydem, Du-
cis Burgundiæ Hugonis filiam, bonis moribus adornatam, quæ priusquam conve-
nireit, per Phyſicum patris, Ducis Burgundiæ, præcognovit, filium primo conce-
ptu vix natum & baptizatum protinus moriturum; ſecundum vero debilem man-
ſurum; ſed reliquos poſtmodum futuros vivaciores, quod quidem evidentiſſime
contigit. Nam præter primogenitum, qui ſtatim poſt partum emigravit, tres ge-
nuit filios & unam filiam, videlicet Henricum, Joannem, Godefridum & Mariam:
quorum Henricus, impotens tam ſenſu, quam viribus, Joanni fratri ſuo Ducatum
reſignavit, & ipſe vitam ſuam in quodam monaſterio Burgundiæ transegit. Nec
impoſſibile videatur, præſciviſſe iſta Phyſicum, quia hoc forte potuit prævidere,
cognita qualitate & debilitate matricis. (Hæc ex nova Hiſtoria, ubi ſupra.) Item Ma-
riam, filiam dicti Henrici Ducis, Philippus, Rex Franciæ, cognomento Cor Leo- 449
nis, qui in Arragonia deceſſit, poſt obitum primæ uxoris ſuæ duxit in conjugem,
de qua genuit unum filium, nomine Ludovicum, qui fuit Comes Ebroicenſis, qui
ex uxore ſua legitima genuit unam filiam, etiam Mariam nomine, quam duxit in
conjugem Joannes, hujus nominis Dux tertius Lotharingiæ, Brabantiæ & Lymbur-
giæ. Iſte Henricus Dux, unà cum Aleyde uxore, fundavit monaſterium fratrum
Prædicatorum in Lovanio, & ſororum ejusdem ordinis Ondergheem juxta Bru-
xellam. Tandem hic Henricus Dux tertius hujus nominis, cum tredecim annis
Ducatum digne & laudabiliter potitus fuiſſet, migravit ad Dominum Anno Domi-
ni milleſimo ducenteſimo ſexageſimo, ſepultusque eſt cum uxore, (quæ tamen
diu ſupervixit, videlicet usque ad annum Domini milleſimum ducenteſimum ſe-
ptuageſimum tertium incluſive) apud fratres prædicatores in Lovanio. Sub hoc
tempore viguit diſcretiſſimus ille prædicator & ferventiſſimus animarum Zelotes,
Frater Thomas de Cantiprato, ordinis Prædicatorum, Brabantinus natione, qui vi-
tam piæ Luitgardis luculento ſermone deſcripſit, & vitam mirabilis Chriſtinæ de S.
Trudone. Præterea collegit utiliſſimum librum de naturis rerum ex diverſis aucto-

ribus per annos quindecim elaboratum. Sed & librum de Prælatis & ſubditis, quem appellavit bonum univerſale, de apibus, in quo multa inſeruit, quæ ſuis temporibus in Brabantia contigerunt, memoria digna, & de perſonis illuſtribus, quos vidit, & ſcimus, verum eſſe teſtimonium ejus. (Hæc Collector.)

Trajectenſia.

Poſt obitum Reverendi Patris Ottonis, Goeſwinus, ſancti Joannis in Trajecto Præpoſitus, trigeſimus ſeptimus Epiſcopus eſt electus, Anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo, Pontificatus Innocentii Papæ quarti anno octavo. Iſte Goeſwinus ab Aemſtel oriundus, ſaltem ad annum, vel paulo plus regens Epiſcopatum, vir erat ſimplicitati deditus, & de rebus Eccleſiæ minus bene ſollicitus: unde totus Epiſcopatus in brevi tempore tantundem pene diſtractus fuit, quantum paulo pridem per Dominum Ottonem glorioſe ſublimatus erat. Proviſores autem Eccleſiæ, totius Epiſcopatus utilitati fideliter intendentes, congregarunt generale Capitulum, ut de bono ſtatu terræ tractarent univerſale colloquium. Convenerunt enim ad hanc Synodum Wilhelmus, Romanorum Rex egregius, Dominus Cardinalis, Petrus Capucius, & Conradus, Colonienſis Archiepiſcopus; in quorum præſentia Goeſwinus electus aſtans, honori ceſſit & oneri, ac in manus Regis & Cardinalis renuntiavit Epiſcopatui, Dominus autem Cardinalis propter Archiepiſcopi Colonienſis poſtulationem, Henricum de † Vigena in Epiſcopum promovit:

Xigena.

cui ſimiliter Rex per paſtoralem baculum & annulum temporalem jurisdictionem dedit: fuit enim Henricus ejusdem Archiepiſcopi conſanguineus, vir illuſtris, conſtans & magnanimus, & Eccleſiæ Colonienſis Archidiaconus, pro quo totus Epiſcopatus Trajectenſis admodum exultavit, & cum gratiarum actione Deo Cœli devotiſſime benedixit. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Poſt depoſitionem Goeſwini Henricus, ut dictum eſt, trigeſimus octavus Trajectenſis ordinatur Epiſcopus, anno ſcilicet ſalutis milleſimo ducenteſimo quinquageſimo primo, Pontificatus Innocentii quarti anno nono, & præfuit annis viginti ſex. Iſte ergo Henricus, ordinatus Epiſcopus, quævis Eccleſiaſtica miniſteria pia ſollicitudine ſublimare ſtuduit, nihilominus temporalia jura ſtrenua probitate gubernans: ſed livor & indignatio Dominorum de Aemſtel, & de Woerden vehementer exarſit adverſus eundem Epiſcopum pro eo, quod Goeſwinus, propinquus eorum, deſtitutus fuiſſet per generale Capitulum: qui Comiti Geldriæ per conſpirationem fœderati, totum Epiſcopatum aſſiduis perturbarunt incurſionibus, quibus Henricus viriliter ſe oppoſuit cum quibusdam miniſterialibus. Denique poſt multas incurſiones definitum eſt, ut utraque pars in planitie pratorum virentium ad bellum campeſtre convenirent, & ibidem ſub determinata die pro corona victoriæ decertarent. Sic igitur illi de Aemſtel & de Woerden, contractis undecunque multis præliatoribus, in magna ſuperbia devenerunt ad locum certaminis: Econtra vero jam dictus Epiſcopus Vaſallos ſuos cum Burgenſibus fideliter admonuit, & arro-
250 gantiam illorum Dominorum potenter edomare diſpoſuit. Itaque cum præliandi dies jam inſtaret, ut idem Epiſcopus cum ſuo exercitu locum certaminis adiret, Colonienſis Archiepiſcopus, diebus illis exiſtens Trajecti, pretioſum annulum dedit Henrico Pontifici, dicens hæc verba coram innumerabili turba circumſtantis populi: Fili, animoſus & ſecurus eſto: hodierno die per interceſſionem beati Martini Confeſſoris, & per virtutem præſentis annuli omnem rebellionem adverſariorum egregie coërcebis, & victorialem laudem de cunctis inimicis tuis ſine dubio reportabis. Ego namque civitatem hanc cum matronis & canonicis fideliſſime tibi cuſtodiam, & ſolennem orationem interim Domino Deo exercituum pro labore tuo devote faciam. Henricus igitur Epiſcopus, his auditis, in Domino confortatus, cum ſonitu tubarum concrepantium & exercitu bellatorum decentium urbem egrediens, campum belli decenter adivit, ac acies ſuas ad præliandum ſagaciter ordinavit. Interea dum hæc agerentur apud Trajectum, Wilhelmus, Romanorum Rex, feſtino referente nuntio, percepit, Epiſcopum & præfatos Dominos contraxiſſe populoſum exercitum, ut in pratis virentibus committerent exoſum bellum.

Quapro-

Digitized by Google

Quapropter & ipſe Rex feſtinanter collegit expeditos equites & elegantes pedites,
viam celerem verſus Trajectum inſtitueos, ut hujusmodi belli tumultum intercipe-
ret, & pacis amicitiam utrobique reformaret. Et ecce, regalis exercitus per Bo-
realem portam vix intraverat, cum Epiſcopalis exercitus per Occidentalem por-
tam civitatem jam exierat. Archiepiſcopus vero Colonienſis cum Canonicis & ma-
tronis circa civitatem curam agens, & angulos civitatis in gyrum undecunque per-
luſtrans, claviculariis indixit, ut valvas urbis firmiter obſervarent, & ſibi claves
portarum absque dilatiooe deferrent: ignorans, quod regalis exercitus urbem re-
center eſſet ingreſſus, ac infra muros ſub arcta clauſura circumſeptus. Rex ergo
feſtinanter Epiſcopalem volens inſequi exercitum, nullibi patentem adiovenit exi-
tum, & cum Rex aliquantulam moram traheret, nemoque valvas urbis cito pate-
faceret, ex animi ſui vehementia cœpit extemplò ſeras portarum evellere, & ve-
ctes ferreos atterere, ut ſubito Epiſcopalem poſſet inſequi exercitum, & inchoa-
tum dirimere prælium. Archiepiſcopus vero Colonienſis hæc intelligens, vehe-
menter angebatur, credens, civitatem à Rege captam, & exercitum per clavige-
rorum ignaviam intromiſſum eſſe. Quamobrem & ipſe cum Matronis & Canoni-
cis excubias urbis obſervans, Regis præſentiam confeſtim aggreſſus, ac eundem,
facto ſilentio, ſic allocutus eſt: Audiat veſtra Majeſtas quædam ſermonis mei brevi-
loquia. Regiæ Majeſtatis intereſt, ſubjectum ſibi populum in tranquilla pace rege-
re, æquitatem, judicium & juſtiriam in terra facere. Nunc ergo (ſalva veſtra re-
verentia) ſi fas eſt dicere, vereor, an forte hac de cauſa cum armatis bellatoribus
civitatem occupaſtis, ſerasque portarum infringi præcepiſtis, ut cives à propria
civitate excluderetis, ac eandem, intromiſſis novis inquilinis, veſtræ poteſtati ſub-
jiceretis. Si autem hoc, quod abſit, contra juſtiriam tentare præſumpſeritis, me
veſtrum Cancellarium confunditis, & honorem Majeſtatis veſtræ vehementer di-
minuitis. Quapropter veſtram benignitatem admoneo, ut hanc urbem mihi di-
gnemini reſtituere, & cives à violenta moleſtatione liberare. Rex autem, expletis
ſermonibus ejusdem Epiſcopi, tale reſponſum in audientia circumſtantis populi de-
dit: Venerande Paſtor & Epiſcope, ſicut tua novit induſtria, decet Regem ubique
bella ſupprimere, & graſſatores auſtera correctiooe potenter affligere. Diſcernas
ergo, quantum oobis dedecus eſſet & opprobrium, ſi in confinio Majeſtatis no-
ſtræ populare committeretur prælium, ideoque militibus nobis adjunctis, & armi-
geris, civitatem hanc poteoter introivimus, & Epiſcopum cum ſuis miniſterialibus
reconciliare decrevimus. Poſtquam autem intelleximus, Epiſcopum eſſe foris
cum civibus ad committendum campeſtre prælium, maturavimus iter, ut feſti-
nanter ejus inſequeremur exercitum. Nobis igitur aliquantiſper exſpectantibus,
cum nemo compareret, qui noſtratibus urbis patefaceret exitum, & ſic hactenus
noſtrum bonæ voluotatis propoſitum impediretur, coacti ſumus, ſecuribus &
malleis vectes & valvas infringere, & veſtigia præcedentis exercitus inſequi, ut
edictum bellum ioterciperemus authoritate Regia, & utraque pars ſine conflictu
cum pace rediret ad propria. Non eoim exiſtimare debes, quod adverſus Henri- 251
cum Pontificem aliquo modo iratum geramus animum, quem paulo pridem ex
bono favore, te rogaote, poſtulavimus io Epiſcopum, quinimo civitatem hanc
ſub ooſtram protectiooem beoigne ſuſcepimus, cujus jam diu promiſſa fidelitate,
Burgenſis effecti ſumus. Ut autem ſcias, nos ſine dolo tibi loqui, & Epiſcopo ſive
civitati ooo iraſci, ecce, urbem, quam ioopinate cepimus, & excluſis civibus poſ-
ſidere poſſemus, tibi benigne reſtituimus, & voce tubæ proclamari præcipimus,
ut commilitones noſtri ad hoſpitia tendant, arma depooant, & reſiduum diem in
lætitia deducant. Interea Dominus Epiſcopus adverſus inimicos ſuos crudele bel-
lum agens, plurimos fugavit, multos occidit, & Dominos de Aemſtel & de Waer-
den captivos comprehendit, quos extemplò funibus alligari præcepit, atque circa
dextrarium ſuum currentes, infra Trajectum deduxit, & quamprimum veſperti-
num iotonare cœpit cymbalum, urbem victorioſe ingreſſus, & tam à Rege,

 quam

quam ab Archiepiſcopo gratioſe ſuſceptus eſt, ad quorum devotam ſupplicationem idem Epiſcopus prælibatos captivos ſuſcepit ad gratiam: eorum relaxata captivitate. Altera vero die, cum auroræ jubar rutilantes cœpiſſet exaltare radios, Rex Epiſcopo valedixit, & pro quibusdam regni cauſis expediendis ad Hollandiam properavit. Sed quia Comes Geldriæ jam pridem cum præfatis Dominis de Aemſtel & Waerden adverſus Henricum Pontificem fœdus conſpirationis percuſſerat, totamque terram Trajectenſem aſſiduis perturbationibus infeſtaverat, ideo dictus Epiſcopus cum copioſa turba plebis & militiæ potenter intravit Veluam, concrematisque villis plurimis, prædam contraxit maximam. Milites autem & incolæ de terra Geldrienſi in unum conglobati, econtra raptam prædam violenter eripere, & adverſus Epiſcopalem exercitum crudele bellum gerere feſtinant. Sed Dominus Epiſcopus, ut vir imperterritus, cohortes horribiliter aggreſſus, & ipſis profugatis, cum captivis & ſpoliis Trajectum reverſus eſt: Ex quibus idem Epiſcopus adeo ditari cœpit, ut caſtrum Vredelant adverſus incurſionem Domini de Aemſtel expenſis magnificis ædificaret, & ita circum manentes ruſticos à conſueta rebellione conſimiliter abſterreret. Tandem hic venerabilis Epiſcopus Anno Domini MCCLXXVI. pridie Nonas Junii requievit in Domino. Iſte reverendus Pater Collegium duodecim Canonicorum in Steenwiic primus inſtituit, & ad fundamentum novæ fabricæ Trajectenſis Eccleſiæ lapidem primitivum impoſuit, qui ad eandem Eccleſiam tam à clero quam à populo devectus eſt, ubi penes anteriores Pontifices honorifice tumulatus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Geldrica. Item Anno Domini MCCLI. obiit Gerardus tertius Comes Geldriæ, cui ſuccedit Otto quartus filius ejus, qui tenuit Comitatum annis XXV. cujus frater erat Henricus tertius, quadrageſimus Epiſcopus Leodienſis, qui Monfort caſtrum juxta Ruremundam ædificavit. (Hæc ex Chronicis.) Item poſt mortem Innocentii quarti, Pontificalis ſedes vacavit annis duobus, ut vult Matthæus Florentinus, Martinus vero hanc vacationem non exprimit.

Romana. Alexander hujus nominis quartus, natione Campanus, de Anagnia civitate, cœpit Anno Domini MCCLVI. ſedit annis ſex, menſibus ſex. Hæc Matthæus. (Martinus ponit Anno Domini MCCLIV. ſedit annis ſeptem.) Vacavit Sedes menſibus tribus, diebus quatuor. Item anno Pontificatus Alexandri ſecundo, ſcilicet Salutis MCCLVII. Albertus Magnus Pariſiis inſignis doctor habetur. Item eodem anno mirabilis peregrinatio populorum, à Peruſinis incipiens, non ſolum Italiæ populos, verum etiam exteros adeo commovit, ut longis agminibus crucem ſequentes, ad convicinas civitates miſericordiam conclamantes & pacem, ſupplices commearent. Iſte Alexander reprobavit & damnavit duos peſtiferos libellos, quorum unus dicebat, Religioſos, verbum Dei prædicantes, ſalvari non poſſe, vivendo de eleemoſynis, quæ & alia multa impia & erronea contra ſtatum paupertatis dogmatiſabat, cujus author erat Wilhelmus de S. Amore, qui fuit pariter cum ſuo opere & falſo dogmate condemnatus. Alter vero aſſeruit inter cætera erronea, quod Evangelium Chriſti & doctrinam novi Teſtamenti ad perfectionem perduxerit, & evacuari illa poſt mille ducentos ſexaginta annos, & in
252 Anno MCCLX. inchoari doctrina Joachimi debeat, quam conditor illius libri Evangelium æternum nominavit, totam perfectionem hominum ſalvandorum illi attribuendo. Dicebatur etiam ibi, quod Sacramenta novæ legis in illo anno evacuarentur: quæ omnia & authoritas Apoſtolica & prædicti temporis experientia penitus exſufflavit. Iſtius libri confictor fuiſſe dicitur quidam Joannes de Peruia nomine & origine, fuitque combuſtus liber publice, Anno Domini MCCLX. Item iſte Alexander Papa obiit in Viterbio, & in Eccleſia S. Laurentii honorifice tumulatur. (Hæc Martinus.)

Imperialia. Alphonſus, Rex Caſtellæ & Legionis, & Richardus Comes Cornubiæ, frater Henrici, Regis Angliæ, fuerunt poſt mortem Friderici & Wilhelmi, Regis Comitis Hollandiæ, in diſcordia per Electores Imperii in Reges Romanorum electi, Anno Domini

Domini MCCLVI. vacationis Imperii Anno duodecimo; quod ſchiſma duravit
per XVII. annos: nec aliquis eorum benedictionem Imperialem obtinuit. Et
tandem filia dicti Friderici obtinuit apud illos duos electos de Imperio contenden-
tes, ut renunciarent juri ipſis acquiſito in favorem filii ſui, ſcilicet Rudolphi, Comi-
tis de Ansburg ſive Hambſpurg, ut ille eligeretur. (Hæc Emundus.) Tandem
mortuo Richardo, Alphonſus coram Gregorio decimo, intuitu pacis, volun-
tarie ceſſit omni juri, ſi quod haberet. Erat enim vir prudens & maximus Aſtro-
nomus, cujus tabulæ famoſæ ſunt, quas fecit, quia compendioſæ: Æra autem
Alphonſi famoſiſſima apud Aſtronomos eſt annus Chriſti MCCLI. quod nota dili-
genter, quia ad multa deſervit in Aſtronomia. (Hæc Collector Faſciculi temporum.)

Occiſo glorioſo Regi Wilhelmo Florentius, filius ejus, hujus nominis quin- *Hollandica.*
tus, anni dimidii, tener infantulus, quintusdecimus Hollandiæ Comes, ſucceſſit
Anno Domini MCCLVI. vacationis Imperii anno duodecimo, quem Florentius
præſes patruus ejus in tutelam accipiens, Comitatum ad tres annos in pace rexit:
qui læſus deinde in tyrocinio, defunctus eſt in Antverpia: ſed inde translatus re-
quieſcit in Walacria. Dux vero Brabantiæ poſtea curam ejusdem infantis accipiens,
Hollandiam ad tempus regere cœpit, qui pro malitia ſuorum miniſterialium indi-
gne expulſus fuit. Deinde primates Hollandiæ conſtanter elegerunt in tutorem ejus-
dem pueri, Ottonem Comitem Geldriæ, & è contra priticipaliores Zelandiæ con-
ſtituerunt tutricem ipſius Infantis Aleydim Comitiſſam Hannoniæ: Ex qua contro-
verſia demum in Varnot ſe magnum excrevit prælium, ubi plurimis ab utraque
parte interemptis, magnæ depopulationis invaleſcebat homicidium. Sed Hol-
landiæ populus victorioſe prævaluit, & Comes Geldriæ præfecturam terræ tan-
quam avunculus pueri potenter obtinuit. Item Anno Domini MCCLXXVII.
Florentius, Domicellus Hollandiæ, validam expeditionem duxit verſus Friſiam, ut
oſſa Patris ſui deportaret ad Hollandiam: ſed Friſones econtra cum acie ſua fortiſ-
ſime occurſarunt, & quingentos pugnantes bellatores cruentiſſime necaverunt.
Occiſis itaque tot electis bellatoribus, Hollandienſis exercitus usque ad planitiem
agrorum in Heylo fugam arripuit: ubi ſecundariò per recentes armigeros crudele
bellum inhorruit, in quo perempti ſunt plus quam octingenti Friſones, ita ut eo-
dem die ſufficiens ultio ſumpta ſit de prædictis militibus. Item Anno Domini
MCCLXXXII. conſtruxit Florentius Comes caſtellum Widenes, & inſuper ædifi-
cavit in Hagha in palatio pulcherrimam, altam & latam aulam cum Capella. Item-
que ædificavit in Kevemaria in cantu avium & in nemore de Haerlem pulchras man-
ſiones: & fuit miles ordinatus feria tertia poſt feſtum Epiphaniæ, à Duce Braban-
tiæ. Ædificato igitur caſtro de Widenes, Friſingenſem exercitum in Hoegwond
audacter aggreſſus, occiſisque ſexcentis Friſonibus, inopinatam victoriam ibidem
adeptus eſt: in quo bello quidam vetulus ad vitam reſervatus, ſepulchrum Re-
gis prodidit, & Florentius Comes, cum paternis oſſibus Trajectum adiit: ubi ce-
lebratis regalibus exequiis, ad Walacriam in expenſis magnificis deſcendit, & rega-
le corpus in Middelburgenſi monaſterio tumulandum magnifice & honorifice col-
locavit. Item Anno Dom. MCCLXXXVII. die nona menſis Decembris, ex ma-
gna ventorum intemperie factum eſt undoſum diluvium, quod ſubmerſis homi-
nibus & jumentis, lacrymoſum fecit excidium. Theodericus ergo Dominus de
Breedraed, jubente Florentio Comite, claſſem aptans, remigavit in Friſiam, &
acceptis ſingulatim obſidibus, totam illam ſine bello ſubegit patriam. Comes ve- 253
ro refluentibus aquis, quatuor fortia caſtra, ſcilicet Medenblieck, Emgeburg,
Middelburg & Nieburg ædificari juſſit, cum quibus effrænatæ plebis innatam re-
bellionem edomare poſſet. Item Anno Domini MCCLXXXVIII. quidam Ni-
gromanticus in Nuſſia comparuit, qui ſe Fridericum Imperatorem fuiſſe conſtan-
ter aſſeruit, & plerisque miniſtris quondam Friderici Cæſaris multa patefecit ar-
cana, ut quam plures Regni Principes per varia ſeduceret indicia. Friſones ve-
ro accedentes ad præſentiam ejusdem ficti Cæſaris, conqueſti ſunt de violenta mo-

leſtatione Florentii Comitis; Et ecce, ſeductor ille pro tribunali ſedens in ornamentis Imperialibus, Comitem Hollandiæ per Epiſcopum Trajectenſem citari fecit, cui per quoſdam legatos citatorium quoddam deſtinavit. Florentius itaque Comes eidem nigromantico reſcripſit hos verſiculos, non ignorans, Fridericum Imperatorem pridem fuiſſe ſuffocatum per ſuos domeſticos:

Non es magnificus quondam Cæſar Fridericus,
Non es Monarcha, ſed Nuſſiæ Patriarcha.

Iſte miſellus demum ab Archiepiſcopo Colonienſi captus, omnem nequitiam nigromanticæ falſitatis in aperto confeſſus, ac in villa Witteflot, *(a)* palàm coram omnibus non immerito concrematus eſt. Iſtis ita geſtis, Florentius Comes vocatus ad concilium Capituli Trajectenſis, cum cæteris nobilibus civitatem adiit, quia Joannes electus, ſed nondum adhuc confirmatus, ab Epiſcopatu deponendus fuit. Nam & idem Joannes Domino Aemſtel caſtrum Uredelant, & Domino de Waerden caſtrum Montforde pro quadam pecuniæ ſumma dedit in vadimonium, ex quo totum non immerito conqueri cœpit Epiſcopium. Florentius igitur Comes requiſitus ab Eccleſia, præmiſſa belli denunciatione, duo præfata caſtra bellica manu recuperavit, & ſuis propriis adimplevit militibus. Proceſſu vero temporis pax inter eoſdem Principes in hunc modum initur: ut Ghiſelbertus de Aemſtel, & Hartmannus de Waerden, ſub omnium bonorum ſuorum ſtipulata cautione fideliter promittant, adverſus Epiſcopum Trajectenſem, & Comitem Hollandiæ nunquam ſe futuros rebelles; & ut Comes pro ſumptuoſis laboribus ab eiſdem complicibus fidelitatis accipiat homagia, & deinde Epiſcopus ſua caſtra iterum habeat in poteſtate propria. Quod arbitrium patentibus inſtrumentis ab utraque parte ratum habitum: & ſic terminata eſt inter eoſdem Magnates hoſtilis diſcordia. Comes equidem, ex mera nobilitate, prorſus omnem animi rancorem ex corde remiſit: & Ghiſelbertum & Hartmannum Conſilii ſui præcipuos ſecretarios ordinavit, minime attendens ad dictum Sapientis, qui ait, inimico reconciliato non habendam fidem. Sed Hartmannus (prô nefas) invidiæ zelum oblivíſci neſciens, circumvenit Ghiſelbertum, virum ſimplicem, quem ſecum attraxit in conſpirationem adverſus Comitem: cujus etiam inſtinctu Dominus Gerhardus de Velſen, miles internuntius recollegit in Cameraco Duramenſem Epiſcopum ex parte Regis Angliæ, & Dominum de Kuyck ex parte Ducis Brabantiæ, & duos Conſiliarios Comitis Flandriæ, ubi definito Concilio, decretum eſt, ut Florentius Comes vivus captus, ad perpetuam captivitatem Regis Angliæ tranſmittatur, & Joannes ejus filius, gener Regis, in Hollandia dominetur. Interea Florentius illuſtris Comes, harum traditionum inſcius, Trajectum tendens ad ſedandam diſcordiam inter milites de Zulen, & prædictos ſuos Conſiliarios, intravit Eccleſiam, aſſumens ſecum quoſdam milites: & ecce muliercula divinitus inſpirata, chartam illi occulte porrexit, quam & idem Comes per Secretarium ſuum in hunc modum legi fecit: Regia proles, inclyte Princeps, animadverte, quod Pſalmiſta prophetavit: Homo pacis meæ, in quo ſperavi, qui edebat panes meos, magnificavit ſuper me ſupplantationem. Florentius tamen Comes, ex magnanimitate ſua parvipendens hunc verſiculum, celebravit cum prælatis & civibus ſolemne prandium, qui circa meridiem decrevit aliquantiſper obdormire, & reſiduum tempus diei in jucundo contubernio conſummare: quem dormientem Ghiſelbertus de Aemſtel à ſomno ſuſcitans, indeſinenter admonuit, ut cum Falconibus urbem exiret; quia inaudita copia avium in campeſtribus reſideret. Comes igitur aucupalis ludi cupidiſſimus, pulcherrimum Niſum ad manum ſumens, cum paucis militaribus urbem egreſſus, & per latentes inſidias

(a) Wetzlaria intelligitur, ubi hic Pſeudo-Fridericus combuſtus. Compara etiam *ALBERTUM ARGENTINENSEM ad a. 1289. CHRON. AUSTRALE ad a. 1284. JAC.* von *KOENIGSHOVEN Elſaſſ. Chronic. c. II. §. 181. p. 118. 119.*

dias ad diſtantiam medii milliaris fere perductus eſt: ubi Harmannus de Waerden cum infinitis armatis de latibulis inſidiarum erumpens, Comitem ab omni parte circumdare ſtuduit, & Gerhardus de Velſen, haud piger primus in Comitem irruit. Econtrà vero Comes, ut vir imperterritus, abjecto Niſo, gladium educens, ſeipſum nitebatur defendere, malens mori, quam tantis traditoribus ſe tradere: quod tamen minime profecit, quia prædicti graſſatores (prô pudor) adhuc ejusdem Comitis veſtimentis amicti, ac eodem die ſuis alimentis in Trajecto paſti, tantum Principem traditorie ceperunt, & ad Mudenſe præſidium ipſa nocte ſecretiſſime adduxerunt. Interea rumor tam odioſæ famæ plurimorum corda perterruit, & vulgus Kevemerlandiæ, Waterlandiæ, ſimul & Friſiæ pro liberando Comite feſtinum iter arripuit, quod graſſatores ſentientes, fugerunt extemplò cum captivo Comite per paludes & devia, è contra cives Nardenſes Comitem liberare meditantes, occurſarunt in magna copia. Fugitivi igitur nimis angebantur, tum ex populoſa multitudine Kevemarorum ſubſequentium, tum ex formidoloſa ſollicitudine villanorum contraeuntium. Interim Comitis equus exiguus, foſſarum latitudinem tranſilire nequiens, in vadum cecidit, quem Gerhardus de Velſen, cum ex timore ſupervenientis exercitus extrahere non poſſet, Comitem ex iracundia cum mucrone ſuo XXI. vulneribus occidit, & ad caſtrum Cronenburg in equo pernici citiſſime retro ceſſit. At Kevemari ſemivivum Comitem invenientes, & adhuc reſpirantem, &, ut quidam dicunt, pauca loquentem, apprehenderunt quosdam de prædictorum latronum clientibus, quos in conſpectu moribundi Comitis diverſis interfecere cruciatibus. Sed & ipſe Comes, erectis in cœlum oculis, quinto Calend. Julii, quievit in Domino, coronatus, ut ſperamus, in cœlo, pro tam crudeli martyrio, cujus exanime corpus ad Reysburgenſe monaſterium devectum eſt, quod ibidem penes Beatricem contoralem ſuam luctuoſis exequiis honorifice tumulatum fuit. Iſta enim Comitiſſa venerabilis eodem anno febricitare cœpit, & decimo Calend. Auguſti menſis, in Domino ſimiliter obdormivit. Quibus ita flebiliter actis, Comes Clivenſis, conſanguineus Florentii Comitis jam ſepulti, validam expeditionem eduxit ab Hollandia, circumvallavitque caſtellum Cronenburg obſidione graviſſima, quod idem Comes cum tormentis indeſinenter concuſſit: quoadusque Gerhardus cum ſuis complicibus, urgente penuria victualium, ſe captivum dedit, qui totam traditionem Comitis (ut præſcribitur) ſeriatim in aperto confeſſus eſt. Atque idem Gerhardus inter acerba ſupplicia poſitus, in magno dolio pleno longiſſimis clavis volutabatur, à cacumine montis in vallem: in qua dum reſpiraret adhuc aliquantisper, in valle dire & miſerabiliter extractus, rotatus eſt, & deinceps quotquot erant de ejus progenie, ſive viri, ſive fœminæ, virgines vel infantes, aut occidebantur, aut eliminabantur ab Hollandia perpetuis temporibus. (Hæc ex Chronicis Hollandiæ.) 254

Urbanus quartus, natione Gallus, ex civitate Trecenſi, cœpit Anno Domini MCCLXII. ſeditque annis tribus, menſe uno, diebus XIV. Vacavit Sedes menſe uno (Bernardus dicit: Cœpit Anno Domini MCCLXI. ſeditque annis tribus, menſe uno, dies quatuor, vacavit Sedes menſibus quatuor, diebus quinque.) Vocabatur antea Jacobus de Trecis, & fuit primò Archidiaconus Leodienſis, poſtea Epiſcopus Virdunenſis, dehinc aſſumptus eſt in Patriarcham Jeroſolymitanum, demum in ſummum Pontificem, & duas ordinationes Cardinalium fecit. Iſto tempore Bonaventura, inſignis Theologus & ordinis Minorum, ingeniique gratia, authoritate magna præditus, clarus habetur. *Romana.*

Item Anno Domini MCCLXIV. Cometes tam notabilis apparuit, qualem nullus tunc vivens ante vidit. Ab Oriente enim cum magno fulgore ſurgens, usque ad medium Hemiſphærii verſus Occidentem comam perlucidam protrahebat: in menſe Julio cœpit, fuitque curſus ejus usque in finem menſis Septembris. In quodam vero Chronico ſic deſcriptum leges: Erat ſimilitudo illius quaſi

ſtellæ

ſtellæ obſcuræ, & egrediebatur ab eo quaſi flamma diſpanſa: cujus magnitudo & forma erat quaſi velum navis: ſingulis vero noctibus paulo ſerius exurgebat, & flamma decreſcens in latitudine, creſcebat in longum: ita ut decimo Calend. Octobris ante auroram in Meridionali parte verſaretur, & flamma videretur cubitalis latitudinis: longitudo vero protendebatur fere in Occaſum, & ita paulatim attenuata ſtella evanuit.

255 Quamvis autem forſitan in diverſis partibus mundi multa ſignificaverit, hoc tamen unum compertum fuit, dicto Cometa primo apparente, Urbanum Papam infirmari cœpiſſe, & eadem nocte, qua Papa obiit, Cometam diſparuiſſe, ultima die Septembris in feſto B. Hieronymi apud Peruſium, prænotato anno. Unde de Cometa & anno, quo apparuit, ſunt verſus ſequentes:

MCC. LXIV. M, *bis* C, L & X, I *quater jam Chriſtus adeſt Rex*,
Noviter eſt nata, quæ fertur ſtella Cometa,
Per cujus ſigna monſtrantur multa maligna,
Nam morbi, peſtis, belli, famis, eſt ea teſtis.

Anno Domini prænotato feſtum Sacramenti inſtituitur per Urbanum quartum, cum ſuis indulgentiis, cujus inſtitutionis cauſam frater Petrus ſub hac proſequitur forma: Anno Domini MCCLXIV. Anno Urbani Papæ tertio, revelatio divina de feſto Sacramenti facta fuit cuidam recluſæ celebrando, quam ſignificavit Domino Papæ, ſupplicans, ut feſtum autoritate Apoſtolica inſtitueret celebrandum: quam ſupplicationem benigne audivit, ac dictæ recluſæ Epiſtolam affectuoſam reſcripſit, quam propter prolixitatem apponere diſſimulavi. Iſta recluſa fuit Leodii apud S. Martinum, ut ſupra.

Clemens quartus, natione Provincialis, de villa S. Egidii Cardinalis, Epiſcopus Sabinenſis, electus eſt in Papam Peruſii in feſto S. Agathæ, Anno Domini MCCLXV. (in quodam Chronico dicitur LXVI.) ſedit annis tribus, menſibus novem, diebus XXI. Iſte prius vocabatur Guido Fulcorii, miles, qui uxorem habens & liberos, primo fuit famoſus Advocatus, & S. Regis Ludovici Franciæ Conſiliarius: deinde mortua uxore, propter vitam bonam & ſcientiam laudabilem, primo Podienſis Epiſcopus, poſtea Narbonenſis Archiepiſcopus, tandem efficitur Cardinalis Sabinenſis Epiſcopus. Sed cum poſtea in Angliam, propter pacis reformationem, ab Urbano Papa quarto miſſus fuiſſet, interim Urbano Papa quarto defuncto, abſens à Cardinalibus in Papam eſt electus. Sic vero vigiliis, jejuniis & orationibus, ac aliis bonis intentus fuit operibus, ut multas, quas tunc Eccleſia ſuſtinebat, tribulationes Deus ipſius meritis crederetur extinxiſſe. Tandem Clemens Papa, vir totius prudentiæ caput, obiit Viterbii, ſepultus ibidem in Eccleſia Prædicatorum, & vacavit Sedes duobus annis, menſibus novem. (Hæc Bernhardus.) Iſte Clemens Papa ob petitionem S. Ludovici, Regis Franciæ, conceſſit omnibus legentibus toties quoties hanc orationem: *[Benedictum ſit dulce nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti, & glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, Matris ejus, in æternum & ultra, Amen. Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria, Amen.]* tres annos indulgentiarum. (Hæc Collector Faſciculi temporum.)

Brabantica. Defuncto egregiæ memoriæ Duce Brabantiæ, Henrico tertio, ſuccedit Anno Domini MCCLXI. vacationis Imperii anno XVII. filius ejus Henricus, hujus nominis quartus, qui non multo poſt Joanni fratri ſuo Ducatum reſignavit, de conſilio Aleydis Duciſſæ, & optimatum ſuorum: eo quod eſſet invalidus corpore, & animo inſufficiens ad Ducatum gubernandum. Iſte non multo poſt habitum religionis in Divionenſi monaſterio ſuſcepit, & terrenæ dignitatis honorem in cœleſtem commutavit, ideoque novum numerum inter Duces non facit.

Trevirenſia. Henricus, hujus nominis ſecundus, de Vniſtraga, Decanus Metenſis, Anno Domini MCCLXIII. Pontificatus Urbani quarti anno ſecundo, Trevirorum Archiepiſcopus nonageſimus eſt electus, & à Papa Urbano quarto, (ſublatis electionibus, à Capitulo in Dominum Arnoldum de Aleyda & Henricum de Nolanda factis)

ctis) in curia Romana à Cardinalibus ſublimatus, & Trevirim veniens, in poſſeſſionem immiſſus: qui ab obſidione Spirenſis civitatis, per avunculum ſuum, ibidem Epiſcopum, facta, reverſus, cum ejus exercitus in villa † Tricenacho S. Matthiæ *Crucenacho.* damna intuliſſet, Epiſcopus Abbatem cum aliquibus monachis ſe infeſtantem cepit, pro quo pallium obtinere longo tempore non potuit. Tandem per Papam reconciliatis partibus, Epiſcopus cum pallio reverſus eſt. Iſtius tempore ſepulchrum Machometi ignoto igne fuit concrematum. Venerabilis interim Henricus omnia totius diœceſis caſtra aut de novo fecit, aut emendavit, aut renovavit: Duas etiam Canonicorum Eccleſias, Culburch & monaſterium Metenſis diœceſis à fundo con- 256
ſtruxit, & eas largiter ditavit, & plurima homagia, ut in geſtis majoribus continetur, comparavit: Poſt hæc Paralyſi & Podagra laborans, in carruca ex corio facta, S. Jodoci viſitavit limina: Deinde Boloniam ad B. Virginem tendens, viam univerſæ carnis eſt ingreſſus, & Trevirim relatus, in Eccleſia B. Petri ante Altare B. Eraſmi, quod ipſe conſtruxit, & largiſſime ditavit, tumulatus. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Anno Domini MCCLXI. mortui Henrici, tertii hujus nominis inter Duces Brabantiæ, &c. filii, ſcilicet Henricus, Joannes & Godefridus, adhuc impuberes, & *Brabantica.* tam parvi erant, ut arma ferre nequirent: Unde Henricus, Epiſcopus Leodienſis, & frater ejus Otto, Comes Geldriæ, ac Henricus, Landtgravius Thuringiæ, tutelam ſive manburniam eorum affectabant. Cum quibus Domina Aleydis, Duciſſa, mater trium puerorum prædictorum, ita convenit, ut à petitis & inceptis deſiterint: ipſaque Domina Duciſſa, cum conſenſu & conſilio communis Patriæ Brabantiæ, prædictis tribus filiis ſuis ſub ejus cura & tutela permanentibus, per ſeptem annos vel circiter, cum Henrico filio ſuo, qui major natu erat, eandem patriam Brabantiæ feliciter & laudabiliter gubernarit. Deinde vero Henricus, major natu filius, de conſilio matris ſuæ, & avi materni Hugonis, Ducis Burgundiæ, & de conſenſu majoris partis Ducatus Brabantiæ, renunciavit omni juri, quod ad Ducatum habuit, & donavit eum donatione inter vivos prædicto Joanni, fratri ſuo ſecundo genito, qui in eodem fuit inſtitutus per Richardum, tanquam Regem Romanorum, facto ſibi prius de eodem homagio, & fidelitatis debito præſtito juramento: qua ratione Joannes Dux fuit, & pro Duce in Lovanio & aliis oppidis Brabantiæ, in Ducem inthroniſatus & receptus cum fidelitate & obedientia debita & conſueta, Anno Salutis MCCLXVIII. vacationis Imperii anno XXIV. memorato Henrico, fratre ſuo, Divionem in Burgundiam miſſo, ubi in quodam monaſterio monachus, & deinde Abbas factus. Joannes vero Dux, quantæ probitatis, quamque eximiæ ſtrenuitatis in ſuo tempore fuerit, teſtantur ejus geſta, pro ſui magnitudine per univerſa mundi Climata latiſſime divulgata, & in diverſis voluminibus ab Hiſtoriographis perpetuæ legentium memoriæ commendata. Item mortuo Walramo, (alias Henrico) Duce Lymburgenſi, Joannes ille Dux, primus nominis, emit legitime contra Adolphum, Comitem Montenſem, qui ipſius Lymburgiæ Ducis hæres proximior fuit, omne jus, quod ad Comitem in & ad eundem Ducatum Lymburgicum ſpectare & pertinere poterat quoquo modo: ſed dum Joannes Dux ad Ducatus poſſeſſionem adipiſcendam proficiſceretur, Reinaldus, Comes Geldriæ, ſe oppoſuit, allegans, non obſtante emptione Ducis, uſumfructum, ſive vitæductum dicti Ducatus ad ſe ſpectare & pertinere, quamdiu vitam duceret in humanis: ea ſcilicet de cauſa, quia prædicti quondam Walrami Ducis filiam unicam, Ermengardem nomine, habuerat in uxorem: quæ licet fruſtra diceret, & illa ante patrem mortua diu fuiſſet, nihilominus caſtra & oppida ipſius Ducatus, quæ jam occupata tenebat, Comes, licet ſufficienter ſubmonitus & requiſitus, Duci reſtituere recuſavit, quod ipſe Dux ægre ferens, ipſum Comitem bello poſtulavit, anno Ducatus ſui XXVI. Anno vero Salutis MCCLXXXVI. Orto igitur bello inter dictos Dominos, Reinaldus in auxilium & ſubſidium acquiſivit Sigfridum, Archiepiſcopum Colonienſem, Henricum, Comitem Lutzelburgenſem, & Dominum Walramum de

Rupe, & Dominum Walramum de Valckenburg: quod Dux ſentiens, incunctanter terras ipſorum boſtiliter invadens, incendiis, cædibus & rapinis cuncta depopulando devaſtavit. Comes vero Geldriæ viceverſa, cum ſuis confœderatis, confinia Ducis cum conſimilibus damnis invadere non formidavit, cumprimisque cepit oppidum Ducis, Thiele vocatum, & deſtruxit. Dux autem cepit ad manum ſuam duas inſulas Comitis, ſcilicet Boemelrewerde, & Thielrewerd: & in inſula Boemelrewerde caſtrum conſtruxit apud Thiele, ex quo Comiti bellum faciebat, quod diu duravit: donec conſilio amicorum partis utriusque datis binc inde induciis, ſub ſpe ineundæ pacis conſtiturum tandem fuit, ut de præmiſſis tractaturi, ad certum diem convenirent in oppidum Trajectenſe ſupra Moſam: quò Dux ſatisfaciendo tractatui, die condicta venit, ſed dum ibi partis adverſæ adventum exſpectat, ve-
257 nerunt certa, vera & indubitata nova, Comitem Geldriæ & confœderatos hærere in Valckenburg, nec ullum inituros tractatum: & ſuaſu Archiepiſcopi Comitem jus ſuum vendidiſſe Comiti Lutzenburgenſi prædicto. Quod Dux ægre ferens, & ſperans, Archiepiſcopum ſe in oppido Valckenburg inventurum, illuc die ſequenti cum nobilibus Baronibus, militibus, militaribus & aliis fidelibus, quos in ſuo Comitatu habebat, iter direxit, ut Archiepiſcopum in Valckenburg obſideret. Sed Archiepiſcopus, id per exploratores percipiens, fuga dilapſus, ad propria rediit, & ſimiliter alii ſine mora receſſerunt. Archiepiſcopum tamen Dux prædictus intrepide inſequitur, & per terras inimicorum usque ad Rheni flumen, ubi propria in perſona equum ſuum lavit, & ultra progrediens, terram ipſius Archiepiſcopi per complures dies cædibus, incendiis & rapinis devaſtat, & fructiferas arbores ante oppidum Bonnenſe, quod obſidione premebat, excidi & vites radicitus exſtirpari, canesque ſuos venaticos de Bontfoirt ex Brabantia adduci, cauſa venandi in ſylvis dicti Archiepiſcopi, jubet, ac ſi illuc non animo bellandi, ſed ſolatii & lætitiæ cauſa veniſſet. Quibus ſic peractis, Joannes Dux caſtrum Valckenburg obſidione cinxit. Et poſtquam illam tenuerat per novem ſeptimanas vel circa continuavit; nec tamen expugnavit, Guido, Comes Flandriæ, cujus filiam dictus Dux habuit in uxorem, tractavit hoc modo, ut Dominus Walramus Domino de Valckenburg inter cætera promitteret, amplius ſe contra Ducem, ſub pœna quatuor millium marcharum argenti, inſurgere non velle, pro quo Dominus Guido, Comes Flandriæ, fidejuſſor apud Ducem fuit. Inſuper idem Walramus juxta tenorem tractatus hujus, ſine mora dicto Duci tradidit omnes claves, quas babuit ad Lymburg pertinentes, & ſic dicto caſtro inexpugnato, Dux obſidionem ſolvit: ubi coci ex negligentia ollam æneam in campis dimiſerunt, quæ in dictum caſtrum portata fuit: quam nepos ejus Joannes, Dux tertius, poſtmodum recuperavit, dum dictum caſtrum deſtruxit, quæ quidem olla ſive lebes in caſtro trium Fontium eſſe dicitur. Quia vero dictus Walramus, Dominus de Valckenburg, Duci fidem & pactum non ſervavit, ſed contra eum ante caſtrum Worgne inſurrexit, ideo prædictam pœnam quatuor millium marcharum commiſit: quam dictus Dux poſtea à Comite Flandrenſi, tanquam ejus fidejuſſore, & qui dictum Walramum de dicta pœna indemnem facere promiſerat, recùperavit. Cum itaque Dux totam illam terram ferro & igne, ut præmittitur, pervagatus eſſet, & nemo compareret, qui ejus potentiæ atque violentiæ reſiſteret, eaque de cauſa cum ſua expeditione verſus terram Lymburgenſem ad eam ſuo dominatui ſubjugandam proficiſci Dux conſtituiſſet, Comites Montenſis & Juliacenſis, atque cives urbis Colonienſis Ducem deprecabantur, ut caſtrum Woronch Archiepiſcopi Colonienſis, in terra ipſius ſitum, (in quo nonnulli raptores latitarunt, & ex eo exilientes repentinis incurſibus mercatores, peregrinos & alios viatores in via publica ſpoliare & deprædari ſolebant,) obſideret, & viam tutam redderet; aſſerentes, ſecurum conductum per eandem viam (das Geleydt) ad eum tanquam Ducem Lymburgenſem ſpectare: Dux juſtæ ipſorum petitioni annuens, incunctanter caſtris in circuitu poſitis, caſtrum Woronch obſidione cinxit: qua durante obſidione, Sigfridus, Archiepiſcopus Colonienſis,

nienſis, collectis undique armatorum copiis, Rainaldus, Comes Geldriæ, cum totis ſuis viribus, Henricus, Comes Lutzenburgenſis, & Walramus, ejus frater, cum aliis duobus fratribus & multitudine armatorum copioſa, Adolphus, Comes de Naſſaw, poſtea Rex Romanorum, cum valido Teutonicorum exercitu, Walramus de Valckenburg, Dominus & Comes de Moerſe cum poteſtate magna in viciniam prope Woring, animo dictum Ducem Joannem debellandi, venerunt: certi, eum cum ſuis vel occidere, vel ad minimum capere; cum decem viros contra unum habere viderentur. Joannes vero intrepidus ex caſtris egrediens in campum, commilitones & fideles ſuos animoſe exhortatur, dicens, ſe juſtam cauſam bellandi habere, eoque nihil de victoria dubitantem, cum hoſtibus fortunæ vires velle experiri: cum non in multitudine, ſed potius à Deo veniat ſalus & victoria. Hujuſcemodi exhortationibus factis, & tribus ordinatis cohortibus, omnes unâ cum illo unanimi voluntate, tanquam ſi leones famelici, quos fames ſtimulat, ad ſtabula armentorum curſitant, ita in hoſtes irruunt: clamor in cœlum attollitur: pugna ſumma virtute conſeritur. Maxima multitudo Teutonicorum ab inſolentiis non 258 deſiſtentium, & plus prædæ, quam pugnæ intendentium, ad ſpoliandum caſtra Ducis ſe convertunt. Dux cum ſuis non curans de caſtris, confertiſſimam hoſtium aciem irrumpit: & velut uberrimæ ſegetes procella tempeſtatis deſæviente proſternuntur, ita ferro cædit, ſternitque aciem ſupradictam: ut nunquam vel raro ante illa tempora in regno Germaniæ in ullo prælio tantum ſanguinis nobilium virorum ſit effuſum. In eo enim bello interierunt Henricus, Comes Lutzelburgenſis, Dominus Walramus, ejus frater, & duo alii fratres, & plus quam mille, tam milites quam militares, excepta innumerabili equitum turma, qui bellicoſos Brabigenarum inſultus ferre non valentes, dum latibulum fugæ quærunt, lutoſam paludem loco conflictus contiguam intrant; & dum terram firmam eſſe paludem putant, cum equis & armis ſuffocantur. De parte vero Ducis ultra quadraginta homines non ceciderunt; & inter eos Dominus Walterus Berthout, & Dominus Arnoldus de Zeelem. Archiepiſcopus interim, & Comites Geldriæ, de Naſſaw & Moerſe, & Dominus de Valckenburg cum multis aliis nobilibus capti fuerunt, & Dux potitus victoria, triumphum reportavit. Duravit bellum, quod equeſtre fuit, ab hora tertia usque poſt horam nonam. Et fuit commiſſum die Bonifacii, Menſis Junii die quinta, Anno Domini MCCLXXXVIII. Anno Ducatus Joannis Ducis XXVIII. incluſis ſimul annis, quibus mater una cum fratre Henrico gubernaverat Ducatum. Finito bello, Dux caſtrum Woronch dirui, & captos in eodem decollari juſſit.

Anno quarto poſt bellum de Woronch, videlicet Anno Domini MCCXCII. Anno Ducatus ejuſdem Joannis XXXII. inter Henricum Lutzelburgenſem Comitem, filium Henrici in bello Woronch occiſi, & Ducem Joannem pax reformatur; Henricus enim Margaretam, filiam Joannis Ducis, ducit uxorem, diſpenſante cum eis Nicolao Papa quarto, ſuper matrimonio contrahendo: eô quod tertio conſanguinitatis gradu ſibi invicem jungerentur. (Hæc ex geſtis eorundem Ducum.) Iſte nobilis Joannes Dux erat vir fortis & prudens, largus, benignus & audax, qui omnes, quotquot ſe ei applicabant, divites faciebat: & audiens de imminenti bello aliquo, cui eum intereſſe decebat, lætabatur toto corde; & erat magnanimus tanquam Leo, unde in univerſo mundo propter ſuam probitatem nominatus erat, & ab omnibus timebatur. Erat namque ferus aſpectu, cum iraſcebatur: ſed in ejus animo non habebat locum diuturna turbatio: nec promiſit unquam quicquam, quod non ſervaret: ſummatim, geſtus & opera ejus ac mores prodebant, eſſe Caroli Magni inclytam prolem. Inter cætera ita liberam reddidit patriam, ut mercatores de longe venientes, eam libere intrarent, ac vice verſa ſui ſine alicujus contradictione alienas terras perambularent: qui quocumque locorum veniebant, ob reverentiam Ducis ſui honorem magnum recipiebant. Addidit ad titulum patrum ſuorum Lymburgenſis Ducatus titu-

titulum: Captus enim in bello Woronchico, Raynaldus Geldrenſium Comes, non prius à vinculis captivitatis liberari potuit, quam in manus Ducis id juris, quod eatenus in Lymburgenſem Ducatum ſibi vendicaverat, absque quacunque repetitione in poſterum facienda, promiſſoque ſuper hoc juramento, firmiſſimaque ſtipulatione præhabita, reſignavit: qua ſic concluſa pace libertati Comes reſtituitur.

Anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo quarto, Ducatus Joannis anno vigeſimo ſeptimo, vel connumeratis annis fratris ſui Henrici XXXIV. Comes Burri filiam primogenitam Eduardi, Regis Anglorum, accepit in conjugio, ſibi matrimonialiter copulatam: ubi cum pro jucundo tam nobilis Comitiſſæ adventu, in curia Comitis feſtum celeberrimum ageretur, Joannes Dux Brabantiæ, à præfato Comite rogatus, cum magno militum comitatu ibidem adfuit, qui totum feſtum ſpeciali prærogativa ſuæ probitatis & innovavit & corporali ſui præſentia mirifice cohoneſtavit. Sed nobiliſſimus Princeps, cum eo die, quæ fuit dies inventionis ſanctæ Crucis, ab omnibus optaretur, ut ſuæ militiæ probitatem armorum exercitio præſentibus oſtentaret, annuit votis optantium, & circa horam veſperarum armis accinctus, unum ex præſentibus præcipuæ probitatis militem ad ſingularem concurſum elegit, cui ſcilicet eques occurreret, & ambo ſe-
259 ſe lancearum incurſionibus per deputatas ad hoc vices exercerent: qui armorum non luſus, ſed abuſus, quam pernicioſus ſit, quamque noxius ibi fuerit, rei exitus comprobavit. Nam cum fortiſſimi ambo milites tertio cum haſtis acuminatis concurrerent, ad terram uterque proſternitur, & Dux in brachio læthali vulnere ſauciatur: unde cum ſuorum omnique tum aſtantium mœrore maximo, ad hoſpitium deportatur, qui paulo ante flos militiæ, decus orbis, & mundi lætitia dicebatur. Adveſperante vero die, cum ægritudinis languor invaleſceret, in confeſſione veræ fidei ſanctæque & individuæ Trinitatis vere pœnitens & confeſſus, circumſtantes alloquens, eisque virtute, quanta potuit, valedicens, in latus alterum ſuper vulneratum brachium ſe reclinavit, ſicque mortem ſubiit & ſpiritum Domino commendavit: cujus corpus fuit transportatum Bruxellam, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ traditum in Eccleſia fratrum Minorum ibidem. Iſte Dux Joannes fuerat in LXX. torneamentis in remotis partibus, puta in Francia, in Anglia, in Germania, &c. (Hæc ex hiſtoria nova.)

Item Clemente Papa Viterbii defuncto, propter diſcordiam Patrum, qui de ſucceſſore non conveniebant, biennio vacavit Sedes. (Hæc Florentinus.) Bernhardus dicit annis duobus, menſibus novem.

Romana. Gregorius hujus nominis decimus, natione Lombardus, de Placentia civitate fuit electus in Papam poſt vacationem Sedis duorum annorum, & novem menſium, prima die Septembris, Anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, (alii dicunt ſeptuageſimo tertio) ſed primum tenendum proculdubio tanquam verum: ſedit autem à die, qua Papatum accepit, annis quatuor, diebus decem: à die vero creationis ſuæ usque in diem ſui tranſitus de hoc mundo fuerunt anni quatuor: vacavit Sedes diebus undecim. Vocabatur prius Theobaldus, eratque Archidiaconus Leodienſis, qui cauſa devotionis ultra mare cum Domino Eduardo, Regis Angliæ primogenito, profectus, cum ibi eſſet, à Cardinalibus in Papam eſt electus in Palatio Viterbii prima die Septembris, in feſto ſancti Egidii, miſſisque ad eum nuntiis ultra mare recedens, inde menſe Novembri & Januario navigando applicuit Brunduſium, veniensque per Regnum Siciliæ, Rege Carolo comitante, per Capuam pervenit Viterbium: ubi quarto Idus Februarii accepto Papatu, Gregorius decimus eſt appellatus, & inde Romam vadens, ſexto Calendas Aprilis eſt coronatus, de quo ſequentes verſus compoſuit Dominus Joannes Parmenſis Epiſcopus:

Papatus munus tulit Archidiaconus unus,
Quem patrem patrum fecit diſcordia fratrum.

Iſte

Iſte Dominus Joannes Cardinalis, tempore, quo Cardinales incluſi pro Electio-
ne ſummi Pontificis tenebantur, dicebat ludendo cæteris Cardinalibus, (diſcoo-
periamus hanc domum, quia Spiritus ſanctus non poteſt ad nos per tot oper-
cula pertransire.) Fecit ordinationem quinque Epiſcoporum Cardinalium pluri-
mum laudabilem, quia honeſtas & valentes tantum perſonas aſſumpſit, inter quas
fuit frater Petrus Tarantaſia, de ordine Prædicatorum, Magiſter in Theologia,
tunc Archiepiſcopus Lugdunenſis; alter vero frater Bonaventura, miniſter ge-
neralis fratrum Minorum in Theologia.

Anno Domini MCCLXXIV. in menſe Majo, Gregorius, Papatus ſui anno
tertio, apud Lugdunum generale Concilium convocavit: in quo multa bona
conſtituit in ſubſidium terræ ſanctæ, quam ipſe intendebat perſonaliter viſitare,
& pro electione ſummi Pontificis, & pro totius Eccleſiæ univerſalis ſtatu: In quo
Concilio Græcorum & Tartarorum ſolennes nuntii interfuerunt, & Græci ad
unionem Eccleſiæ redire promiſerunt, in cujus ſignum Spiritum ſanctum con-
feſſi ſunt à Patre & Filio procedere, Symbolumque fidei in Concilio Græca lin-
gua ſolemniter decantarunt. Nuntii vero Tartarorum in Concilio baptiſati, ad
propria redierunt. Numerus Prælatorum, qui interfuerunt Concilio, erat, D
Epiſcopi, mitrati Abbates LXX. & Prælati alii circiter mille. Interfuit & Jacobus,
Rex Arragonum. Ad prædictum Concilium vocatus fuerat Fr. Thomas de Aqui-
no, ordinis Prædicatorum, Doctor inſignis & famoſus, qui cum veniſſet de Nea-
poli, apud Ortavum in Campania ægrotare cœpit, declinavitque in Foſſam no-
vam Ciſtercienſis Monaſterii ordinis, ubi conſanguinei ſui erant Patroni: ibi- 260
que cum multa devotione migravit ad Dominum, Nonis Martii, Anno Domi-
ni MCCLXXIII. ætatis ſuæ quinquageſimo tunc currente anno: qui cum morti
appropinquaret, primo Symbolum fidei eſt confeſſus, dehinc doctrinam ſuam
expoſuit in manum Eccleſiæ. Et in his verbis, ſuſceptis poſt ſuſcepta prius devo-
te Eccleſiaſtica Sacramenta, tranſiit ex hac luce: & fertur ibidem miraculis claruiſ-
ſe. Idem Gregorius Papa à Lugduno perrexit Belicadrum, ubi ad eum venit Al-
phonſus Rex Hiſpaniæ, qui ſicut cum Richardo Comite Cornubiæ, dum vixit,
contenderat, ſic & cum Rudolpho Habſpurgico de Imperio contendebat, ſed ad
inſtantiam Gregorii Papæ, omni juri, ſi quod ſibi competebat in Imperio, per
literas ſuas ceſſit *(a)*. Gregorius vero Papa Viennam rediens, magnam conſe-
crationem Prælatorum fecit, inde profectus Luſannam, ubi dictus Rex Rudol-
phus cum Regina uxore ſua filiiſque & filiabus ſuis veniens, juramentum ſolitum
eidem Papæ fecit, & Romaniolam, cum Exarchatu Ravennæ, Eccleſiæ Romanæ
reſtituit. Tempore hujus Gregorii Papæ, Rex Allemanniæ & Romanorum Ru-
dolphus, & Rex Franciæ Philippus, cum multis Baronibus cum cruce ſignati
ſunt, pro ſubſidio terræ ſanctæ, petente Papa, qui cum eisdem inviſere terram
ſanctam, & ibi vitam finire decreverat. Erat Papa ille vir magnæ experientiæ,
nec intendebat pecuniarum lucris, ſed pauperum eleemoſynis. Cum vero in
Italiam rediens, ad Aretium civitatem Tuſciæ perveniſſet, infirmatus, ibidem obiit
quarto Idus Januarii: ubi multis fertur miraculis claruiſſe. (Hæc Bernhardus.)
Volebat Gregorius noſter multitudines ordinum refrenare & conſtituere, ne
plures eſſent quam duo ordines, non mendicantium videlicet nigrorum mona-
chorum, & Ciſtercienſem: tamen ex Templariis & Hoſpitalariis tertium ordinem
additurus. Inſtituit, ut quoties pronuntiaretur nomen Domini noſtri Jeſu Chri-
ſti & beatæ Mariæ matris ejus, omnes fideles flecterent genua corpore & mente.
(Hæc ex Chronicis.)

Venerabilis Engelbertus, majoris Eccleſiæ Præpoſitus, de Domo nobilium *Colonienſis.*

(a) Idem fere dicit *WERNERUS ROLEWINCK* faſc. *temp.* Licet *JO. MARIANA de rebus Hiſt. lib. XIII. c. XXII.* Alphonſum, poſt Richardi mortem Imperium repetiiſſe, ſcribat.

de Valckenburg oriundus, in quinquageſimum ſecundum Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopum eſt electus, anno eodem, quo Gregorius decimus ad Pontificium Romanum fuit aſſumptus; vacationis vero Imperii anno ultimo, præfuit annis novem: qui poſt longam Imperii vacationem, Rudolphum ad Imperium per Principes electum Aquisgrani unxit in Regem & coronavit, anno Pontificatus ſui ſecundo. Erat vir bonus, ſed in actibus ſuis, ut contingere ſolet, minus proſperatus: cum ad reprimendas Eccleſiæ injurias, contra adverſarios ſæpius copioſas exercituum acies produxiſſet, ſed ſemper fortuna ſibi contraria, inferior abiret. Nam per Wilbelmum Comitem Juliacenſem in loco, qui ad ſylvam S. Mariæ dicitur, inter Tulpetum & Lechenich, commiſſo bello, cum multis de ſuis capitur, & in caſtro Nydecke per tres annos cum dimidio in cuſtodia detinetur, quod idem de Domino Conrado anteceſſore ſuo in præmiſſis notatum fuit. Reſtitutus ex captivitate Comitis, quodam tempore, cum in aula Epiſcopali ſua Coloniæ, cum miniſtris & vaſallis ſuis ad jura reddenda ex more pro tribunali ſediſſet, & cives Colonienſes ſuſcitato tumultu in eum irruerent, rurſus capitur, & in quadam domo occultatus per aliquot dies tenetur: propter quam in pium Pontificem injuriam, civitas Colonienſis per ſex annos & ultra, Eccleſiaſtico per Papam fuit ſuppoſita interdicto. Calamitas autem Epiſcopo inde contigit, quia contra conſilium ſupradicti Domini Conradi, anteceſſoris ſui, egerat inconſulte. Dum enim adhuc ſuperviveret idem Conradus Archiepiſcopus, & propter frequentes civium Colonienſium rebelliones, poſtquam eos ad deditionem coëgerat, complures ex ipſis civibus meliores & potentiores receperat obſides, & in caſtris ſuis extra civitatem in obſtagio perſonali tenebat: tandem circa finem vitæ cum mortem ſentiret, vocavit ad ſe dictum Dominum Engelbertum, tunc Præpoſitum Colonienſem, & prænuntians, futurum eum poſt ſe Archiepiſcopum, mandavit, ut omnino caveret, ne propter aliqua pacta vel pecunias, dictos obſides dimitteret. Verum Engelbertus conſilio illo ſano uſus non fuit. Poſt mortem enim Domini Conradi dictos obſides reſtituit, & inde miſeriam ejusmodi merito paſſus fuit. Domino vero Engelberto à captivitate Colonienſi liberato, conſanguinei ejus, propter injuriam civium exacerbati, videlicet frater Archie-
261 piſcopi, Dominus de Valckenburg, Dux quoque Lymburgicus, Comes de Clivis, & nobilis de Hynsberch, Anno Domini MCCLXVIII. forti armatorum manu contracta, civitatem Colonienſem per quandam domum, muro civitatis adhærentem, amplo aditu per murum civitatis per aliquos cives corruptos fraude ſive pecuniis, patefacto, in cujusdam noctis intempeſtæ ſilentio ſubintrarunt: Sed cives eo præcognito, ad arma conclamantes, dictos nobiles armata vi repulerunt: ubi dictus Dominus de Valckenburg, frater Archiepiſcopi, primo congreſſu occiditur: Dux Lymburgenſis capitur: plurimi alii occiduntur: alii fuga dilabuntur. Tandem igitur per multas clades perpeſſas, Dominus Engelbertus obdormivit in Domino, ſepultus in Eccleſia Bonnenſi, quia civitas Colonienſis, propter cauſas ſupradictas, Eccleſiaſtico ſubjacebat interdicto, &c.

Hiſpanios. Item Anno Domini MCCXCV. ſurrexerunt in Regno Hiſpaniæ duo Judæi, qui Prophetæ dicebantur, quorum unus erat in civitate Ambulenſi, & alter in villa, quæ dicitur Ayllon: qui quidem duo tanta magnalia loquebantur, & quoque futura prædicebant, & occulta revelabant, & ſecundum morem eorum honeſte vivebant, ut ab omnibus Judæis illius regionis reputarentur ſancti Prophetæ; eorumque fama in regna circumvicina perferretur. Dederunt vero ſecuritatem omnibus Judæis: & aſſignaverunt terminum eorum redemptionis in diem certam, quæ fuit ultima dies quarti menſis ſupradicti anni, in qua die prædixerunt, Judæos habituros miraculoſum ſignum à Deo ſuæ redemptionis: propter quam magnam famam magnus timor Judæos invaſit; quia major pars eorum credebat hæc ſine dubitatione: & ideo ſanctificaverunt ſe & præparaverunt, feceruntque pœnitentiam in jejuniis multis cum ſatisfactionibus & eleemo-

ſynis,

ſynis, quaſi ad Deum reverſi, & orantes, ut prædictum ſignum ſuæ ſalutis oſtenderet. Cum autem veniſſet annus ille, menſis & dies aſſignata, valde mane ſurrexerunt, venientes ad ſynagogas ſuas ad orandum, induti ſindone alba linea ſeu ſerica; prout moris eſt apud eos fieri in die expiationis, ſeu in die decima Menſis ſeptimi: & tunc altiſſimo Deo cooperante, qui nullum tempus ſine bonitatis ſuæ teſtimonio relinquit, in ſindonibus ſupradictis apparuerunt ſigna crucis in omnibus, & ubicunque erant, etiam in illis ſindonibus, quæ ſervabantur in eorum arcis. Quo ſigno viſo, multi eorum erant turbati, quorum quidam dicebant factum eſſe diabolica arte: alii vero dubitabant, non audentes loqui, nec aliquid indicare. Alii vero crediderunt, hoc ſignum fuiſſe veri Chriſti crucifixi. Sed hi fuerunt pauci. (Hæc Alphonſus libro tertio Fortalitii fidei.

Rudolpbus, Comes de Habſpurg, probus, in armis ſtrenuus & prudens, poſt longam Imperii vacationem circa partes Baſileæ fuit electus in Regem Allemanniæ & Romanorum, An. Dom. MCCLXXIII. (in multis Chronicis habetur LXXIV.) Mundi vero MMMMMMCCCCLXXI. quam electionem Gregorius Papa decimus approbavit in favorem terræ ſanctæ, ad quam plurimum anbelabat, & intendebat illuc perſonaliter proficiſci: ut & ad petitionem dicti Papæ Rudolphus crucem ſuſcepit transmarinam. Regnavit apud Teutones annis XVIII. (alibi babetur XIX.) benedictionem tamen ac coronationem non habuit. (Hæc ex Chronicis.) Item anno regni ſui quinto, Rudolphus Imperator Bohemiæ Regem atroci prælio ſuperatum capit: ſed in regnum reſtituit, & filiam ſuam filio in uxorem dedit. Tandem Rudolphus Imperator Romanorum obiit, & apud Spiram civitatem eſt ſepultus: quo defuncto, vacavit Imperium anno uno *(a)*, propter Electorum diſcordiam, quia quatuor Electores elegerunt Adolphum, Comitem de Naſſaw. Sed Sigfridus Colonienſis & Gerbardus Moguntinenſis procuraverunt, ut haberet adverſarium: quô elegerunt Albertum, Ducem Auſtriæ, filium dicti Rudolphi, Regis Romanorum. Sed Adolpbus obtinuit. (Hoc magiſter Emundus.) *Imperialia.*

Poſt privationem Henrici Geldrienſis, Joannes de Angyns vel Anginiis, hujus nominis ſecundus inter Epiſcopos Leodienſes, tertius vero ab initio, XLI. Epiſcopus Leodienſis ſubrogatur in Concilio Lugdunenſi, per Gregorium Papam decimum, Anno Domini MCCLXXIV. Pontificatus Gregorii anno III. præfuit annis VIII. Erat vero nepos Regis Franciæ, Doctor ſacræ Tbeologiæ, & olim Abbas Stabulenſis in Ardenna. Item eodem anno Griſellus, cantor S. Lamberti, in curte ſua de Matta in Avroto ædificavit prioratum Wilbelmitarum. *Leodienſia.*

Item anno ſequenti renovata & confirmata fuit à Rudolpbo, Rege Allemanniæ, libertas Cleri & Eccleſiarum Leodienſium, quæ prius eidem Clero ab Henrico, Romanorum Imperatore quinto, conceſſa erat. 262

Item anno ſequenti, ſcilicet MCCLXXVI. tres fratres caſtri Belli fortis multa mala Epiſcopatui Leodienſi pro ſola vacca, per Ballivum Condroſii ſpoliata, intulerunt: quorum primi duo Dominium ſuum à Comite Namurcenſi, & tertius à Duce Brabantiæ relevaverunt. Quapropter Comes Namurci & Flandriæ cum Duce Brabantiæ terram Epiſcopi Leodienſis intravit, & multas villas igne & ferro delevit. Similiter & Dux Lutzenburgenſis ex alia parte intrans, † Rennatum cepit, & oppidanos, qui in Eccleſiam B. Mariæ fugerant, ſimul cum Eccleſia & toto oppido igne combuſſit: quo eodem modo combuſta atque vaſtata eſt Meſſia à Brabantinis, qui in auxilium dicti Comitis Flandriæ venerant. Sed tres illi filii diffidentiæ, jura B. Lamberti uſurpare intendentes, omnino non evaſerunt impuniti. Nam Dux Lutzenburgenſis poſtea in curia Regis Allemanniæ decollatus; Dux Brabantiæ ictu lanceæ interfectus; Et Comes Flandriæ in captivitate Regis Franciæ detentus eſt. Anno *Cennatum vel Cennarum.*

(a) HENR. STERO equidem *ad a.* 1291. poſt Rudolphi mortem, intra tempus ſex menſium electum fuiſſe dicit Adolphum Naſſovium. Verum Interregnum illud decem menſibus & dimidio duravit, dum XV. Julii 1291. defunctus Rudolphus, VI. Maji 1292. electus Adolphus.

Anno Domini MCCLXXX. pons lapideus Trajecti extrui cœpit, & quarto anno poſt Hoy. Cum vero Henricus Geldrienſis, pridem Epiſcopus Leodienſis, nunc depoſitus, per Legatos à Joanne prædicto, Epiſcopo Leodienſi, magnam ſummam pecuniæ pro quibusdam damnis, quæ, ut dicebat, pro patria ſuſtinuerat, repetiſſet, & dies aſſignata fuiſſet ad tractandum apud Huardiam de præmiſſis, venit eò Epiſcopus Joannes, tanquam vir humilis & manſuetus, ac pius ſine felle, nil mali ſuſpicatus, inermis & cum exiguo Comitatu: Verum dormiens, à prædicto Henrico & Arnoldo Comite Loſſenſi capitur, & à quatuor militibus vinctus deducitur: qui cum male tractaretur & pinguis eſſet, quaſi mortuus & ſuffocatus in ſemitam projicitur ſecus abbatiam de † Heylaſmo, ubi diluculo ſequentis diei à quadam muliere dictus Epiſcopus adhuc palpitans, parva tunica ſtricta, & brevi reperitur indutus, in cujus gremio expiravit ibidem. Corpus igitur Leodium tranſlatum, in Capella B. Mariæ primitus ſepelitur: ſed poſtmodum cum Adolpho, Epiſcopo de Waldechen, in Eccleſiam Leodienſem deportatur: qui ſedit in Epiſcopatu ſeptem annis. Prob dolor, vir innocens, juſtus & pius ſine cauſa occiſus: nec tale nefas non ei, ſed verius Eccleſiæ & patriæ Leodienſi unquam fuit vindicatum, & adhuc remanſit inultum. (Hæc ex Chronicis.) Item in quodam alio Chronico ſic ſcribitur: Tandem iſtum venerabilem Joannem Epiſcopum, ad partes ſuas tendentem, anteceſſor ſuus, Epiſcopatu privatus, ut fertur, cepit, qui cum pugnis eſſet cæſus & duriter duceretur, ante portam Monaſterii è Helechines de equo cecidit, & ibi ſpiritum exhalavit. Sepultus ante Altare majoris Eccleſiæ Leodienſis.

Heylaſmi, vel Heylechines.

Romana.

Innocentius quintus, natione Burgundus, de Tharantaſia Sabaudiæ, fuit electus in Papam, apud Aretium, Tuſciæ civitatem, in feſto S. Agnetis, Anno Domini MCCLXXVI. ſeditque in Papatu menſibus quinque, diebus duobus, vacavitque Sedes diebus XVIII. Iſte prius vocabatur frater Petrus de Tharantaſia, qui à pueritia ſua in ordine fratrum Prædicatorum optime converſatus, Doctor & Magiſter Pariſiis in ſacra Theologia efficitur, & inde Prior Provincialis fratrum Prædicatorum Franciæ: Deinde in Archiepiſcopum Lugdunenſem aſſumitur, & de Archiepiſcopatu eodem anno in Cardinalem Epiſcopum Hoſtienſem: Tandem in ſummum Pontificem eſt levatus in Aretio civitate. Veniens autem inde Romam, coronam recepit in S. Petro, & inde receſſit in Lateranum. Præfecit Epiſcopum Eccleſiæ Albienſi venerabilem virum, Dominum Bernhardum de Caſtanneto, de monte Peſſulano, tunc ſacri Palatii auditorem, Nonis Martii, Pontificatus ſui anno primo. Iſte licet multa facere propoſuiſſet, tamen morte præventus non potuit adimplere, & (prò dolor) mox in ſuo ortu exaruit flos decorus: cito namque Deus ſuſtulit eum. Obiit autem Romæ, ſepultus in Eccleſia Lateranenſi XXII. die Menſis Junii. (Hæc Bernhardus Guidonis, ubi ſupra.)

Adrianus quintus, natione Januenſis, fuit electus in Papam Romæ, in palatio Lateranenſi, in menſe Junio, Anno Domini MCCLXXVI. Seditque à die creationis ſuæ usque ad diem obitus menſe uno, diebus novem: vacavitque ſedes
263 diebus viginti octo. Iſte primo dictus eſt Otto bonus, nepos Innocentii Papæ quarti, à quo fuerat promotus in Diaconum Cardinalem S. Adriani. Fuit à Domino Clemente Papa quarto miſſus Legatus in Angliam, pro ſedando bello, quod inter Regem & Barones fuerat exortum. Deinde Papa factus, conſtitutionem, quam Gregorius decimus in Concilio Lugdunenſi de reſtrictione Cardinalium propter Electionem ſummi Pontificis accelerandam ediderat, mox ſuſpendit, proponens eam aliter ordinare: Sed morte præventus, ſic ſuſpenſam reliquit. Tandem Roma Viterbium veniens, quadraginta diebus à ſua creatione nondum expletis, nondumque promotus in Sacerdotem, nec coronatus, nec conſecratus, Viterbii moritur XVIII. die Auguſti menſis, & in Eccleſia fratrum Minorum ſepelitur. (Hæc Bernardus, ubi ſupra.)

Joannes XXI. natione Hiſpanus, Portugalenſis, electus fuit in Papam, decima die introitus menſis Septembris, in Viterbio, Anno Domini MCCLXXVI. Seditque

que menſibus octo, diebus octo. (In quodam Chronico ſcribitur menſibus novem,) vacavitque Sedes menſibus circiter ſex. Vocabatur prius Magiſter Julianus, fuitque Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus. Miſit Papa factus legatos ad Michaelem Palæologum, Græcorum Imperatorem, quæſitum, an obedire mandatis Eccleſiæ Romanæ cum gente ſua velit: fueruntque miſſi duo Epiſcopi, & cum eis frater Salvus de Barga, qui optime ſunt recepti, & obtulit ſe Imperator ad omnia paratum, quæ nuntii ejus in Concilio Lugdunenſi promiſerunt obſervanda. Joannes ille Papa in diverſis ſcientiis famoſus, primo Tuſculanus Epiſcopus, deinde Romanus Pontifex, ſcientiarum florem, & Pontificalem dignitatem morum quadam ſtoliditate deformabat, adeo, ut carere naturali induſtria videretur: ſed tamen in eo plurimum laudabilis fuit, quod ſe tam pauperibus quàm divitibus comem exhibens, multos egentes, literarum ſtudium & ſcientiam amplectentes, fovit & beneficiis Eccleſiaſticis promovit. Sed cum ſibi ſpatium in plures annos extendi crederet, & hoc etiam coram aliis aſſereret, ſubitò cum Camera nova, quam pro ſe Viterbii fieri fecerat, ſolus corruit, & inter ligna & lapides colliſus, ſexto die poſt occaſum, Sacramentis omnibus Eccleſiaſticis perceptis, exſpiravit, menſe Majo, ſepultus eſt Viterbii in Eccleſia cathedrali S. Laurentii. (Hæc Bernardus.) Hucuſque Chronicon Martini Poloni de Romanis Pontificibus & Imperatoribus protenditur & finitur: qui Martinus Polonus, Epiſcopus & Pœnitentiarius Papæ, ſcripſit Chronicum de ſummis Pontificibus & Imperatoribus. Item fecit ſummam de jure. (Hæc ex tractatu de illuſtribus viris ordinis Prædicatorum.)

Nicolaus tertius, natione Romanus, de domo Urſinorum, electus fuit in Papam Viterbii, in feſto S. Catharinæ, fuitque Romæ in Baſilica S. Petri coronatus in die Dominica, Anno Domini MCCLXXVII. Sedit annis duobus, menſibus novem. Vacavit Sedes menſibus ſex. (Hæc Bernardus.) Martinus dicit cœpiſſe anno Salutis MCCLXXIIX. ſediſſe annis tribus, menſibus IX. diebus XV. Et deinde vacaſſe Sedem menſibus quinque. Iſte prius vocabatur Joannes Gaytanus, eratque Diaconus Cardinalis S. Nicolai in carcere Tulliano. Fecit primo anno Pontificatus ſui unam ordinationem novem Cardinalium: inter quos fuerunt frater Robertus Anglus, ordinis Prædicatorum, Magiſter in Theologia, Archiepiſcopus Cantuarienſis, quem eſſe voluit Epiſcopum Portuenſem: & frater Latinus ejuſdem ordinis, quem fecit Epiſcopum Hoſtienſem: ſed de ordine fratrum Minorum fuerunt frater Hieronymus miniſter generalis, & frater Betenenga, quia mortuus erat frater Bonaventura. Iſte Papa ex prudenti ſollicitudine novit obtinere potentes literas Rudolphi Regis Romanorum, ac omnium Principum Almanniæ ſuper reſtitutione & confirmatione factas Eccleſiæ Romanæ de Romaniola, & de Exarchatu Ravennæ. Regulam quoque fratrum Minorum declaravit. (Hæc Bernardus.) Sequitur Gobelinus: Iſte de ordine fratrum Minorum, ſtatuit, ut fratres Minores in bonis mobilibus & immobilibus, quibuſcunque ipſis collatis, ſeu per ipſos acquiſitis, haberent tantum uſumfructum, ſed ut dominium rerum illarum ad Eccleſiam Romanam ſpectaret, ſub quo fuco voluit ditare fratres ipſos, non obſtante ordinatione regulæ eorum, qua de cauſa voluit, ut procuratores fratrum hæc bona acquirentes, vendentes, commutantes, defendentes, ſeu de eis quomodolibet de licentia miniſtrorum provincialium diſpenſantes, hæc omnia agerent nomine Romanæ Eccleſiæ: ut tamen nullus inde fructus Romanæ Eccleſiæ, ſed ſolum ipſis 264
fratribus quoquo modo accreſceret, & Eccleſia Romana in ipſis bonis nomen ſine re haberet. Sed Joannes Papa XX. hæc omnia revocavit. (Hæc Gobelinus (a).)

Item Anno gratiæ Domini noſtri Jeſu Chriſti MCCLXXIX. menſe Decembri, Carolus Princeps, filius Caroli Regis Siciliæ, Comes provinciæ, poſtea vero Rex Siciliæ, corpus S. Mariæ Magdalenæ perquiſivit tam ſollicite quam devote in ſancto illo oratorio, in quo S. Maximinus, unus ex ſeptuaginta diſcipulis Domini Jeſu Chriſti, vene-

(a) *at. VI. c. LXVII.*

venerandus Protopræſul Aquenſis, olim tradiderat ſepulturæ, ſicut in antiquis & authenticis geſtis utriusque latius continetur, in villa, quæ ab ipſo denominata Pontifice, nunc ſanctus dicitur Maximinus, apertisque omnibus tumulis, qui erant in utroque latere hinc & inde, nec non effoſſa humo, quæ erat in medio ſolo in oratorio memorato, inventum eſt corpus ſanctiſſimæ Magdalenæ, non quidem in tumulo de Alabaſtro, in quo primo conditum fuerat, qui adhuc ibi cernitur cum hiſtoriis & ſculpturis, ſed in alio tumulo marmoreo, ibidem è regione ad dextram introëuntibus collocato, cum ingenti odoris fragrantia, tanquam ſi aperta fuiſſet ſuavium aromatum apotheca, ſequentibus ſignis & multis miraculis glorioſis. In eodem quoque tumulo juxta corpus ſacrum, ad aſſertionem & teſtimonium perſpicuæ veritatis, cartellus quidam vetuſtiſſimus concluſus in ligno quodam pro conſervatione à putrefactione repertus fuit, continens hanc ſcripturam: *[Anno nativitatis Domini DCCCXCVI. menſe Decembri, in nocte ſecretiſſima, regnante Ottone, piiſſimo Rege Francorum, tempore infeſtationis gentis perfidæ Sarracenorum, translatum fuit hoc corpus cariſſimæ ac venerandæ Mariæ Magdalenæ de ſepulchro ſuo Alabaſtrino, in hoc marmoreum, ex metu dictæ gentis perfidæ, & quia ſecurius eſt hoc, amoto corpore Sedemii.]* Iſtum cartellum vetuſtiſſimum legi ego, qui hæc ſcribo, & vidi ibidem in ſacrario reſervari in teſtimonium veritatis. Memoratus autem Princeps & Comes Carolus, poſtmodum Rex Siciliæ, præmiſſis omnibus, perſcrutatis diligentiùs & inventis, convocatisque poſtmodum & præſentibus Narbonenſi, Arelatenſi & Aquenſi Archiepiſcopis, & pluribus aliis Epiſcopis & Abbatibus religioſis ac nobilibus ſuis, cum clero ac populo congregatis, die ad hæc ſtatuta, videlicet tertio nonas Maji, anno Domini MCCLXXX. levavit inde ſacrum corpus B. Mariæ Magdalenæ, & in capſa pretioſa, & auro, & argento, & lapidibus pretioſis, primitus præparata, digno cum honore locavit. Caput vero ipſius poſtmodum in concha pretioſiſſima, ex auro puro & lapidibus pretioſis, miro ac decoro artificio fabrefacta, incluſit: ubi devote corpus & caput reſervatur, & miraculis evidentibus declaratur. Tunc & reperta fuit per eundem Carolum cum prælatis in tumulo memorato ſcriptura alia vetuſtiſſima in quodam cartello, cera exterius undique cooperta, quæ præ vetuſtate vix legi potuit, quæ talis erat: *[Hic requieſcit corpus Mariæ Magdalenæ.]* Liquet igitur ex præmiſſis, ſine contentione & æmulatione ac invidia judicando, quod id, quod ſcribitur in multis locis & Chronicis, corpus nimirum ſacrum B. Mariæ Magdalenæ, à Gerbardo Comite Burgundiæ aqud Vizeliacum à ſe conſtructum, fuiſſe translatum temporibus Conſtantini quinti Imperatoris filii, Leonis tertii ac Zachariæ Papæ ſub anno Domini DCCXLV. (ſi fides debita debeat præſcriptis adhiberi,) non poſſit veraciter accipi de corpore Magdalenæ, ſed de aliquo alio corpore, vel de aliqua forſitan ejus parte. Celebrata vero fuit prædicta revelatio, repertio & translatio ſacroſancti corporis Mariæ Magdalenæ in villa ſancti Maximini Aquenſis diœceſis, tertio Nonas Maji, anno prætaxato MCCLXXX. Pontificatus Nicolai Papæ tertii tertio & ultimo anno: eodemque die ibidem ſtatuto futuris temporibus celebranda: quo in loco poſtmodum, tempore ſuccedente, memoratus Carolus, Rex Siciliæ jam effectus, conventum fratrum prædicatorum poni & inſtitui procuravit, translatis inde monachis S. Victoris Maſſilienſis per Bonifacium Papam octavum, anno Domini MCCXCV. ubi Eccleſiam Mariæ Magdalenæ & multorum aliorum Sanctorum in dicto oratorio requieſcentium, ſcilicet S. Maximini & Sedemii, cæci nati & à Chriſto illuminati, & Marcellæ ancillæ S. Marthæ, quæ dixit Chriſto Domi-
265 no: [Beatus venter, qui te portavit, & ubera, quæ ſuxiſti.] idem Rex pulchram & magnam fieri juſſit ſumptibus regiis, locumque dotavit, tam in libris, quam in focalibus ac pretioſiſſimis ornamentis ad Dei cultum celebrandum, juxta magnificentiam regalem. Item An. Domini MCCLXXX. infra Octavas S. Martini, frater Albertus de ordine Prædicatorum Teutonicus, de Suevia oriundus, magnus Philoſo-

Philoſophus, in conventu Colonienſi in Camera ſua in cathedra reſidens, coram poſitis fratribus & orantibus in Domino obdormivit. Item eodem anno Nicolaus Papa tertius in caſtro Suriano prope Viterbium exiſtens, ſubito factus apoplecticus, ſine loquela moritur, in Octava aſſumptionis B. Mariæ virginis, cum tamen ſecundum habitudinem bonæ & temperatæ complexionis, ac modum vivendi, quem habebat, diutius vivere potuiſſe, merito crederetur. Fuit autem ſepultus in capella ſancti Nicolai, in Baſilica S. Petri, die Dominica tunc ſequenti. (Hæc Bernardus, ubi ſupra.)

Item anno Pontificatus Nicolai tertii primo, Rudolphi vero Regis Romano- *Geldrica.*
rum quinto, quarta die Januarii, obiit Otto, hujus nominis quartus, Comes Geldriæ, & primus Dominus Noviomagenſis inter Geldriæ Principes, ſepultus in Monaſterio Vallis Comitis per eum fundato, prope Goch, Anno Domini MCCLXX. cui fuerant ſucceſſive duæ contorales, ſcilicet Margaretha, filia Theodorici, Comitis Clivenſis, & Philippa, ſancti Pauli Comitis filia, in eodem monaſterio ſepultæ. Iſte Otto Comes accepit in feudum à Wilhelmo Hollandiæ, Romanorum Rege, ſuo conſanguineo, caſtrum & oppidum Noviomagenſe, cum omni dominio & attinentiis ſuis, pro XXI. millibus marcharum puri & legalis argenti: quod poſtmodum etiam Rudolphus Romanorum Rex confirmavit. Iſti Ottoni ſucceſſit Reynaldus filius ejus, hujus nominis primus, qui tenuit principatum annis XLIX. (Hæc ex Chronicis.)

Poſtquam mortuus & ſepultus eſſet Henricus, Epiſcopus Trajectenſis, Eccle- *Trajectenſia.*
ſia Joannem de Aſſouwen elegit Antiſtitem, virum quaſi ſecularem & ſimplicem. Cœpit Anno Domini MCCLXXVII. Pontificatus Nicolai tertii anno primo. Iſte Joannes, hujus nominis primus, Epiſcopalia caſtra referta cunctis neceſſariis invenit, quæ providentia prædeceſſoris ſui contra circumjacentes hoſtes ſagaciſſime præmunivit. Circa hæc tempora viſum eſt quoddam prodigiale ſignum in aëre. Pugiles enim apparuerunt dimicantes invicem, veluti bellatores in acie: quod prodigium ſubſecuta fuit immenſa calamitas. Nam adverſus nobiles inſurrexit ubique ſevera communitas. Tandem, poſtquam idem Joannes electus tanquam laicus annis XI. Trajectenſi præfuiſſet Epiſcopio, ac in magnis debitis diverſis fœneratoribus obligatus eſſet, rota ſimul Eccleſia miſerabilem ſtatum terræ Domino Papæ ſcripſit, & pro quodam Joanne, nato de Ziert, ſupplicationem devote fecit: ut auctoritate ſedis Apoſtolicæ Joannes de Aſſouwen à Pontificio fuerit degradatus, & idem Joannes de Ziert quadrageſimus Trajectenſis Epiſcopus factus. (Hæc ex Chronicis Trajectenſium.)

Martinus quartus, natione Gallus de Bria Campaniæ, Turonis præbendatus, *Romana.*
electus fuit in Viterbio ad Pontificalem cathedram, in die cathedræ S. Petri, Anno Domini MCCLXXXVI. (Matthæus dicit LXXII.) ſedit annis IV. diebus XXXIV. (Matthæus dicit, annis tribus, menſibus duobus.) Vacavit Sedes diebus quatuor. Vocabatur ille prius Simon, tituli S. Cæciliæ Presbyter Cardinalis, fuitque per Dominum Urbanum quartum promotus ad Cardinalatum: & per eundem primo, ſed ſecundo per Dominum Gregorium Papam decimum in Franciam miſſus: ubi per plures annos legatus extitit: qui paulo poſt ſuam promotionem à Viterbio diſcedens, noluit ibidem coronari, ſed ſe ad urbem veterem recepit, ubi coronatus fuit decimo Calendas Aprilis, & ibidem in proxima vigilia reſurrectionis Dominicæ poſt ſuam coronationem fecit ordinationem quinque Cardinalium, inſtituens quatuor Presbyteros Cardinales, videlicet tituli S. Laurentii in Luceria, tituli S. Martini in monte, tituli S. Suſannæ, tituli S. Cæciliæ, & unum diaconum Cardinalem, S. Nicolai in carcere Tulliano, qui fuit poſtmodum Bonifacius Papa octavus. Eodem etiam anno, Domino Papa in urbe veteri reſidente, piſcis marinus in effigie leonis captus fuit & portatus ad urbem veterem, quò multitudo curialium ad videndum hujuſmodi monſtrum accedebat: qui in ſua captione planctus horribiles emittebat, ſic, ut multi prognoſtica futurorum exinde conjicerent. Item Martinus

Digitized by Google

266 nus Papa obiit in Peruſio, ſepultus ibidem in Eccleſia cathedrali, ferturque à quibusdam poſt mortem miraculis claruiſſe. (Hæc frater Bernardus.)

Colonienſes. Quinquageſimo tertio loco fuit ordinatus in Archiepiſcopum Colonienſem Sigfridus, qui ſub Martino quarto Papa, & Rudolpho & Adolpho Romanorum Regibus, annis XVII. menſibus quinque ſedit, natus ex domo nobilium de Weſterburg, prius Eccleſiæ Moguntinenſis Præpoſitus, vir bonoris & famæ præconio non indignus: contra quem ſtatim poſt ſuam ad Eccleſiam promotionem multi potentes & nobiles, tam Epiſcopi Eccleſiarum quam laici Domini temporales, vehementer inſurgentes, totum Epiſcopatum igne & ferro undique invaſerunt: quibus idem Archiepiſcopus à ſua juventute in armis exercitatus, nec non aſperitatem algoris & inediæ atque vigiliarum expertus, nunc his, nunc illis vicem viriliter rependebat: ita ut eos tandem ad ſuam gratiam redire compelleret. Iſtius quoque venerabilis Præſulis tempore (ſcilicet Anno Domini MCCLXXXV.) circa feſtum ſanctorum Viti & Modeſti martyrum, inventum eſt corpus S. Ottiliæ virginis Coloniæ per revelationem, quæ fuit una de decem elegantiſſimis virginibus B. Urſulæ in ſolatium datis, una cum duabus ſororibus ſuis, ſcilicet Ema & Jutta, & quodam Epiſcopo: quod in monaſterium fratrum S. Crucis in Hoyo Leodienſis diœceſis (quod clarus locus dicitur, & caput ejusdem ordinis exiſtit,) eodem anno, tertia die Julii eſt translatum, ſicut publicum inſtrumentum oſtendit: ubi infinitis coruſcat miraculis, ut in ejus legenda clarius eluceſcit. Item poſtquam Rudolphus Romanorum Rex, convocata ſolenni apud Herbipolim Principum & Prælatorum curia, cum Domino Papa Martino quarto concordaſſet, ut ab omnibus terris cultis totius regni Germaniæ certam ipſi ſimul exigere pecuniæ quantitatem poſſet, præfatus Dominus Sigfridus, ſicut vir conſtantis fuit animi, huic inauditæ exactioni primus inter Prælatos Eccleſiaſticos mira conſtantia contradixit: ex qua Archiepiſcopi probitate res ipſa remanſit infecta, & patria fuit ab hujusmodi gravi exactione usque hodie liberata *(a)*. Iſte etiam venerabilis Sigfridus Archiepiſcopus, inter cæteros, quorum malitiæ vicem rependebat, nobilem Godefridum, Comitem Ahrnsberg, & filium ejus bello pulſos ad gratiam ſuam fugere compulit, præſidio illorum, quod Neybem dicitur, per bellum capto & deſtructo. Idem autem Sigfridus contra Comitem Juliacenſem, ſicut ejus anteceſſores, frequenter bella gerens, pro juribus Eccleſiæ conſervandis, cum Comes cum filiis ſuis & multis nobilibus atque militibus in civitate Aquenſi tunc temporis Archiepiſcopo confœderata fuiſſet, interfectus, opportunum tempus ratus, & ex caſu inimicorum ſumens audaciam, Comitatum Juliacenſem hoſtiliter invadens, & cuncta devaſtans, oppidum Juliacenſe valida cinxit obſidione: quo facto, nobiles plurimi de Comitis occiſi familia ſuperſtites, in unum collecti, in dictum oppidum ſe quodam die obſidionis receperunt, & portas erumpentes, hoſtili acie Archiepiſcopum bello petunt. Facta igitur congreſſione cruenta, Archiepiſcopus potitus victoria, cœpit munitionem, & forte infra ſepta oppidi poſitum caſtrum funditus deſtruxit: quod quidem ejusdem ruinæ usque in præſens atteſtantur. Cepit inſuper oppidum Duren, & quaſi omnia fortalitia & munitiones Comitatus Juliacenſis (paucis exceptis, utpote Nydeboi atque Haembach) & ſic in dicto comitatu ſibi ſubjugato omnia pro libitu ſuo diſponens, cepit caſtrum Bedber, & in circuitu circiter XXIV. fortalitia, quorum alia comminuit, alia ſibi ſubjugavit, in quo quidem proceſſu bellorum cives Colonienſes pro parte Archiepiſcopi feruntur fortiter conflixiſſe. Eadem tempeſtate Archiepiſcopus oppidum Tulpetenſe fortiter communivit, & ibidem caſtrum forte conſtruxit. Tandem Dux Limburgenſis cum aliis nobilibus de conſanguinitate Comitis Juliacenſis defuncti,

terras

(a) Tacent vero Scriptores hoc de negotio. Verum *LAUR. FRIESE Chron. Würtzburg. p. 589.* prolixe omnem rem exponit, & qua ratione Probus, Epiſcopus Tulenſis, maſcule ſe oppoſuerit, enarrat. Adde *SCHILTERUM de Libert. Eccl. Germ. lib. V. cap. X. §. VIII.*

terras Archiepiſcopatus hoſtiliter invadentes, dictum oppidum Tulpetum obſede-
runt: ſed propter reſiſtentiam dicti Domini Sigfridi, qui ſemper adverſariis virili-
ter ſe oppoſuit, ab obſidione dictæ munitionis in nocte receſſerunt. Poſt longam
itaque bellorum fatigationem, mediantibus amicis, pax inter dictas partes interve-
nit: munitionibus per Archiepiſcopum captis, ad Comitatum Juliacenſem, quæ
confractæ nondum fuerant, reſtitutis. Tandem dictus Sigfridus Archiepiſcopus,
in cunctis pro juribus Eccleſiæ gerens animum indefeſſum, obſedit caſtrum Kerpe-
ne potenter octo ſeptimanis, & obtentum incendio devaſtavit, in contemptum vi-
delicet Joannis, Ducis Brabantiæ, qui ſibi illud comparaverat ab hæredibus de Gym- 267
menich: quod tamen caſtrum per dictum Ducem poſtmodum fortius reparatum,
& ſeminarium fuit odii atque litis inter dictum Archiepiſcopum Colonienſem &
Ducem Brabantiæ, unde inter eos ſurrexit poſtea dira belli materia, prout inferius
apparebit. Idem quoque Sigfridus Archiepiſcopus continuo bellis vicinorum Ec-
cleſiæ pulſatus, duabus vicibus ducens exercitum adverſus Adolphum, Comitem
de Monte, tandem veniens cum ipſo ad concordiam, compulit Comitem demo-
liri duas turres, quas ad fortalitia contra Eccleſiam fortiter munierat, ſcilicet in
Moelenheym & in Munheym, cum pacto, ne rurſus ædificarentur unquam, ſed
ad perpetuam rei memoriam ita maneant. Iſtis autem temporibus lamentabilis diſ-
cordia inter Joannem, Ducem Brabantiæ, & Raynaldum, Comitem Geldriæ, ſuſci-
tata fuit, propter Ducatum Lymburgenſem, in quo dictus Comes ratione uxoris
ſuæ uſumfructum ſibi vendicabat, Duce Lymburgenſi abſque liberis tunc defun-
cto. Sed Dux Brabantiæ jus ſucceſſionis in Ducatu ab Adolpho, Comite de Monte,
proximo quidem de conſanguinitate Ducis defuncti, ſibi pecuniis præparaverat.
Dux igitur Brabantiæ memoratus prædictum Comitem de Monte, Walramum, Co-
mitem Juliacenſem, cum fratre ſuo Gerhardo, Domino de Caſtore, Eberhardum,
Comitem de Marcka, Henricum de Windecke, fratrem dicti Comitis de Monte,
& civitatem Colonienſem cum multis potentibus atque nobilibus ſibi fœdere junxit.
Ex adverſo vero dictus Comes Geldriæ, Dominum Sigfridum, Archiepiſcopum Co-
lonienſem, Henricum, Comitem de Lutzellenburg, & Walramum, fratrem ejusdem,
& Walramum, Dominum de Valckenburg, Joannem Dom. de Lymburg, & Henri-
cum Dom. de Weſterburg, cum multis aliis potentibus atque nobilibus, in auxilium
ſuum aſcivit. Dum autem varios bellorum eventus experirentur hinc inde, nunc
iſtis, nunc illis ſuperioribus exiſtentibus, ad ultimum Dux Brabantiæ cum ſuis con-
fœderatis Epiſcopatum Colonienſem potenter ingreſſus, cuncta in circuitu deva-
ſtans, caſtrum Wornick, quod dictus Archiepiſcopus ibidem ad munimen Eccle-
ſiæ Colonienſis, præſertim contra cives Colonienſes ſibi continue adverſantes con-
ſtruxerat, valida obſidione ſepſit. Dictus igitur Archiepiſcopus & ſibi confœdera-
ti eisdem Duci Brabantiæ & ſuis prompte cum valido exercitu occurrentes, in die
B. Bonifacii Epiſcopi, ſub Anno Domini MCCLXXXVIII. bellum inter ſe cruentiſſi-
mum commiſerunt: in quo Dux Brabantiæ victoriæ eſt potitus, mortuis ibidem
Comite de Lutzenburg & fratre ſuo. Item Henrico de Weſterburg, egregio milite,
fratre dicti Archiepiſcopi, & aliis multis notabilibus pluribus quam mille viris nobi-
libus interfectis ex parte Archiepiſcopi, & totidem captis. Comes quoque Geldriæ
per Ducem Brabantiæ captus abducitur, & ipſe Sigfridus per Comitem de Monte
ſimiliter captus carceri mancipatur: ex quo quidem lamentabili caſu Colonienſis
Eccleſia nimium fuit humiliata. Nam eodem turbine Comes Juliacenſis caſtrum
Tulpethenſe munitiſſimum cepit & deſtruxit: Comes vero de Marcka in Ducatu
Weſtphaliæ munitiones & caſtra Eccleſiæ plurimas vaſtavit. Tandem Dominus
Sigfridus Archiepiſcopus, à ſua captivitate reſtitutus, ſicut fortis Athleta, & pugil
Eccleſiæ invictus, licet proſtratus, poſt caſum tamen fortior reſurgens, caſtrum
illud nobile, in Brule videlicet, ad Eccleſiæ præſidium contra civitatem Colonien-
ſem, & ad ipſorum ſuperbiam reprimendam, maximo ſumptu, præſertim pro-
pter Colonienſem ſive vicinam impotentiam, cum non modico militaris potentiæ

apparatu, de novo conſtruxit, & forti munimine roboravit. Idem etiam in oppi-
Orckenſ. do † Berckenſi extra portam ſuper ripam Rheni fluminis turrim munitiſſimam ad
cuſtodiam Rheni conſtruxit: ſed morte præventus, imperfectam reliquit: quam
tamen ſucceſſor ejus Wickboldus Archiepiſcopus nobiliter conſummavit. Tandem
igitur Sigſridus Archiepiſcopus, boni certaminis curſu laudabiliter conſummato,
fortis Athleta quaſi ſervus fidelis, in gaudium ſui Domini introiturus, vocatus à Do-
mino, moritur, & in Eccleſia Bonnenſi ſepelitur, Colonienſi tum civitate propter
adverſitates ſupradictas Eccleſiaſtico ſubjecta interdicto. Sciendum præterea, quod
Henricus Imperator octavus ſeptimus fuit filius Comitis Lutzenburgenſis in dicto
bello de Wornick interfecti. Cujus Imperatoris Henrici filius egregius Joannes ille
Rex Bohemiæ fuit, cujus quidem Regis Bohemiæ fuit filius Carolus quartus, Ro-
manorum Imperator, &c.

Romana. Honorius quartus, natione Romanus, dictus prius Jacobus de Sabello, Diaco-
268 nus Cardinalis, electus fuit in Papam in Peruſio, quinto die à tranſitu prædeceſſo-
ris ſui, qui ſtatim inde Romam veniens, coronatus & conſecratus fuit Romæ,
Anno Domini MCCLXXXV. (Matthæus dicit LXXXVI.) ſedit annis duobus, men-
ſe uno: Et ceſſavit menſibus X. diebus XI. (Matthæus dicit, ſedit anno uno, diebus
duobus, & vacavit deinde Sedes menſibus decem.) Honorius iſte Papa nullam or-
dinationem Cardinalium fecit. Cujus Papæ tempore fratres Carmelitæ mantellos
variatos ex albo & nigro, ſeu griſeo, quos antea portaverant, in cappas albas com-
mutaverunt. Honorius vero Papa obiit Romæ in Cœna Domini, fuitque ſepul-
tus in die Paraſceves ſancta, juxta Nicolaum Papam tertium prædictum in Eccleſia S.
Petri, Anno Domini MCCLXXXVII. (Hæc ex Chronicis.)

De venerabili Sacramento nobile Exemplum.

Item Anno Domini MCCCVI. in feſto Mariæ Magdalenæ fuerunt capti omnes
Judæi in regno Franciæ, de mandato & ordinatione Regis Franciæ Philippi, pariter
una die, & confiſcata ſunt bona ipſorum omnia, quæcunque potuerunt inveniri,
fueruntque à regno expulſi, ulterius minime reverſuri, ſecundum quod refert
frater Bernhardus Guidonis in ſuo Chronicorum florario. Cauſam tamen hujus
expulſionis non ponit, quæ talis eſſe dignoſcitur ſecundum Magiſtrum Alphonſum
de Spina. Eo quippe tempore, quo ſordidus Judæorum populus in opprobrium
ſempiternum cunctis gentibus à Deo datus, ſua contagione Chriſtianiſſimum
Franciæ regnum fœdabat, quidam ipſorum, ut ſolent, publice uſuram exercebat.
Mulier igitur quædam Pariſienſis, neceſſitate compulſa, unam, quam ſolam tenue-
rat, pretioſam veſtem Judæo iſti fœneratori in pignus dedit. Die vero ſanctæ re-
ſurrectionis appropinquante, mulier non habens, unde veſtem ſuam redimere
poſſet, multis blanditiis circumvenire fœneratorem tentavit, jurans illi & promit-
tens, ut ſi ſuam illi in die Paſchatis ſancto uſui præſtaret veſtem, in craſtinum eam
ſuperaddito fœnore reſtitueret: unde proditor, afflictionem mulieris conſiderans,
lucri quanquam cupidus foret, mente tamen concipiens facinus, renuit aſſentiri
pollicitationi mulieris, ſed decipere illam cupiens, in hæc verba prorupit: Scio,
te tua in lege mulierem honeſtam & abundantem à tuis circumvicinis reputari, ſcio,
te multas habere æmulas, quæ, ſi in die feſto te tua veſte adornatam non viderint,
excipient te riſu, & cachinnationibus omnibus patebis. Si vero conſiliis meis ac-
quieſcas, veſtem tuam reddam, & pecunias duplicatas dabo. Tunc illa ore in-
flammato, Quid vis, (inquit) tibi ut faciam, nam ſummo opere tunicam meam
reportare cupio. At ille, ſi mihi jures, (ait) illum, quem adores pro Deo tuo, &
quem in Paſchate per manum ſacerdotis recipies, allaturum ad me, tuam tibi re-
ſtituam veſtem, & pecunias duplicabo. Exhorruit hoc audito verbo Chriſtiana
mulier. Avertat (inquit) Deus à me: Sed per illum ipſum Deum juro, ſi veſtem
mihi in die illo accommodabis, in craſtinum reſtituam. Abi (inquit Judæus) im-
portuna mulier, nunquam id faciam, ſed acquieſce conſilio meo, & tibi provi-
debis. Nunquam (ait mulier) ſcis Judæe, illud mihi degluriendum neceſſario
fore.

fore. Cave (inquit ille) ne deglutias, ſed in ore conſerva, & mihi apporta. Fœ-
mina tandem acquievit tam nefando crimini, & veſte recepta, revertit domum.
Die vero ſanctiſſimo reſurrectionis adveniente, vana & fatua mulier Judæo placitura
ex pecuniarum amore, ubi nefario animo ſacrum Domini noſtri Jeſu Chriſti cor-
pus ſuſcepit, feſtina ad Judæi domum perrexit. Ecce, ecce (inquit) Judæe, quod
tam importuno affectu inſtanter à me requiſiſti, ecce Deum meum, quem hodie
per manus ſacerdotis accepi. Ecce eum, quem adorant Chriſtiani. Tu pollici-
tam mihi pecuniam trade. Heu, heu, ad turpia ducit paupertas quam ava-
riſſimum genus mulieris. Fœnerator itaque lætus & gaudens, bene, (inquit) ve-
ni mulier, & pone eum ſuper telonarium, & pecunias recipe tuas. Tunc Judæus
ille inſano animo & furibundo totus protervia debacchatus & ira, ingentem flam-
mam in camino domus accendit, urnam magnam aqua & oleo plenam ſuperpo-
nens. Itaque Domini noſtri Jeſu Chriſti corpus manibus nefariis invaſit, dicens:
Es ne tu ille Chriſtianorum Deus? Es ne ille Jeſus Chriſtus, quem de Virgine na-
tum Chriſtianorum veſana crudelitas opinatur? & credit eſſe Deum? Si tu ille es,
quem colaphis cæciderunt patres mei, ego te bullientibus undis committam: ſi te
cruci affixerunt, ego te aſſandum dabo. Si vis, loquere: ſi Deus es, qualis eſt po-
tentia tua, oſtende: & ne igne conſumaris, teipſum defende. Hæc & alia ſcelera- 269
to ore evomens, corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti in medium bullientis aquæ ja-
ctavit: ubi confeſtim ſpecioſus forma præ filiis hominum puer apparuit, perambu-
lans ſuper aquas bullientes. Quem videns Judæus, non tanti ſigni & miraculi no-
vitate converſus ad Dominum, ſed Judaico more, ut populus ille, teſtificante S.
Moyſe, indurato animo ſemper extitit, dura cum cervice puerum inſtar Solis ruti-
lantem, cum eo inſtrumento ferreo, quod in manibus habebat, iteratis vicibus in
urnam bullientem demergere tentavit. Sed nec illum quovis modo tangere vale-
bat. Divina enim ſapientia puer Jeſus ſic ducebatur, ut, dum Judæus ille in medio
aquæ bullientis illum eſſe arbitrabatur, in dextera parte eum eſſe cerneret. Sicque
dum in dextera parte ferire volebat, in ſiniſtra bullientis aquæ cernebatur puer.
Colluctabatur igitur Judæus cum puerulo, nec in eum prævalere poterat. Interim
pueri Judæi illius aſſiſtentes, prodigii novitate perterriti, ad matrem concurrunt,
dicentes: En mater, pater noſter puerulum in aquam bullientem demergere niti-
tur. Mater illa ad Cameram viri ſui pergit. At pueri alta voce ejulantes, ad pu-
blicum percurrunt vicum, dicentes & proclamantes: Venite, venite, vere pater
noſter puerum unum præditum mirabili forma in aquam bullientem demergere
cupit. Fit concurſus populi: Judæi paſſim & Chriſtiani occurrerunt, multique
ex illis viderunt puerum D. N. Jeſum Chriſtum, & Judæum in profundum urnæ de-
mergere nitentem. Denuntiatum eſt Epiſcopo Pariſienſi inauditum miraculum:
Qui cum toto clero acceſſit ad Judæi domum, & in medio bullientis aquæ & olei vi-
dit hoſtiam mundiſſimam ſanam & integram: quam aſſumpſit propriis manibus
& omni cernenti populo in Eccleſiam S. Joannis de Gravia Pariſiis, ubi in eodem
die conſecrata fuerat, proceſſionaliter portavit. In qua Eccleſia, in memoriale tan-
ti miraculi, usque in hodiernum diem ſervatur, & ibi qualibet die in honorem ſan-
ctiſſimi Sacramenti Altaris Miſſa celebratur. Feria vero quinta, in qua Dominus
noſter Jeſus Chriſtus iſtud Sacramentum ſtatuere dignatus eſt, convenit populus,
& Miſſa ſolemniſſima peracta, captus & incarceratus fuit Judæus: & uxor Judæi &
pueri confeſſi ſunt, quæ viderunt: ut & Judæus ipſe omnia, quæ per ipſum facta
fuerant & dicta, confeſſus eſt. Mulier ad fidem converſa eſt, pueri baptizati ſunt,
ipſi etiam Chriſtiani, qui meruerunt videre ſignum magnum, confeſſi ſunt rei ve-
ritatem. Judæus vero à Deo reprobatus & derelictus, in ſua obſtinatione perma-
nens, ad judicium per præpoſitum Pariſienſem ductus eſt. Dumque iter ageret
Judæus, Præpoſito Pariſienſi voce perturbata dixit: Si librum, quem poſſideo,
Talmuth intitulatum, hic una mecum haberem, non eſſet in tua poteſtate, ut
morti me traderes. Quin liber ille (ut à parentibus meis accepi) talem virtutem

à Deo

à Deo recepit, ut hi, qui frequenter illum legunt & poſſident, à Deo immortales reddantur. Ubi (inquit Præpoſitus Pariſienſis) liber ille tantæ virtutis eſt? ut homines immortales reddat? deſigna locum, & ad illum deſtina pediſſequum. Quo facto, ubi pediſſequus librum Talmuth Judæo in quadriga ligato tradidit, ignis, qui ad tractum baliſtæ præparatus in combuſtionem. Judæi per lictorem erat, ad Judæum usque volavit, eumque una cum libro ſuo Talmuth in favillam & cinerem in momento & in ictu oculi redegit. Iſta fuit urgens cauſa ejectionis gentis Judaicæ à Chriſtianiſſimo regno Franciæ. Hæc qui ſupra Fortalitii libro tertio, qui tractat de bello Judæorum contra fidem catholicam, eorumque crudelitatibus & malitia.

De Templariis condemnatis.

Anno ſequenti, tertio Idus Octob. fuerunt capti Templarii in toto regno Franciæ, & inopinato ſane, mirantibus omnibus audientibus, & cauſam captionis ignorantibus, quæ poſtmodum extitit publice divulgata. (Hæc Bernardus.) Sic extirpatus fuit ordo Templariorum, quia in ſua profeſſione abnegabant Chriſtum, & expuebant ſuper crucem in opprobrium Crucifixi. Et adorabant Diabolum ſub ſpecie catti: quod plures de majoribus eorum confeſſi fuerunt. (Hæc Alphonſus.)

Leodienſis. Venerabilis Joannes, hujus nominis tertius inter Epiſcopos Leodienſes, filius Guidonis, Comitis Flandriæ & Namurcenſis, vir humilis & modeſtus, magiſter in Decretis, electus eſt in Epiſcopum Leodienſem XLII. Anno Domini MCCLXXXII. Pontificatus Martini Papæ quarti anno ſecundo: ſedit vero annis XI. Electus cum eo fuerat Bernhardus, Canonicus S. Lamberti, frater Comitis Hannoniæ. Quidam tamen ex electoribus obſtiterunt ejus electioni inſtinctu Comitis Flandriæ. Interim
270 Comes Flandriæ pro filio ſuo Joanne Epiſcopatum Leodienſem à Papa impetravit. Cum igitur acceſſiſſent Romam Joannes & Bernhardus, Joannes Epiſcopatum Metenſem in manu Papæ Martini quarti reſignavit, quem Papa ſtatim contulit Bernhardo, porrigens altera manu Joanni Leodienſem Epiſcopatum. Item anno ſequenti diſcordia inter clericos & laicos ſuſcitata eſt Leodii, pro eo, quod communitas irretita maximis debitis ex culpis gubernatorum levabant in præjudicium Canonicorum, in urbe exactionem ſeu aſſiſiam rerum venalium, propter quod Epiſcopo conſentiente, ceſſatum eſt à divinis, totaque civitas excommunicationi ſubjacuit, corporaque mortuorum Eccleſiaſtica caruerunt ſepultura. Exieruntque Canonici & Presbyteri de civitate, extraque remanſerunt menſibus XXII. videlicet quousque dicta exactio levabatur. Item Anno Domini MCCLXXXVIII. aula quadrata in caſtro Hoyenſi à prædicto Epiſcopo conſtruitur. Turris baſis ibidem ampliatur, in cujus fundo moneta Antonini Pii Imperatoris reperitur. Item eodem anno Epiſcopus, in ſylva Bullonii in venatione ſolus inventus, familia ſua ignorante captus, ſed tandem liberatus rediit Leodium. A quibus vero perſonis captus eſſet, non dixit, niſi forte privatis perſonis, revelaturum eſſe juraſſet. Sed dicebatur à multis, inſtinctu novercæ dicti Joannis, feciſſe Comitem Lutzelburgenſem. Tunc etiam Abbatia, ſita in Cornelii monte ordinis Præmonſtratenſis, tranſlata eſt in Inſulam Leodienſem, in eodem loco, ubi prius fratres Minores degebant, dicto Bellireditus: & ſimul in Cornelii monte factum eſt caſtrum, ubi nunc habitant Carthuſienſes. Tandem hic Joannes Epiſcopus obiit ſecundo Idus Octobr. apud Anzaus caſtrum. Et ſepultus eſt in Flandria in Abbatia de Felines cum patribus ſuis. (Hæc ex Chronicis Leodienſibus.) Iſte Dominus incorporavit primitus Decanatui & Cantoriæ Eccleſiæ S. Lamberti XL. modios ſiliginis de Eccleſia Sureth. (Hæc, ubi ſupra.)

Romana. Nicolaus, hujus nominis quartus, natione Lombardus, civitate Eſculo de Marchia Antoniana, electus ad Pontificalem cathedram, eandem aſcendit in feſto Cathedræ S. Petri, Anno Dom. MCCLXXXVIII. ſedit annis IV. menſe I. diebus VIII. Vacavit Sedes annis duobus, menſibus III. diebus XVIII. Iſte prius vocabatur Hieronymus de ordine fratrum Minorum, quorum Miniſter fuerat generalis, & exinde Presbyter Cardinalis. Item Pontificatus anno Nicolai ſecundo, circa

finem

finem menſis Aprilis, dum Litaniæ fierent S. Marci, Tripolis civitas capitur à Sol-
dano & Sarracenis, fueruntque capti ibidem & occiſi plures Chriſtiani, & Chriſtia-
nitatis nomen & cultus deleta eſt ex eadem. Item anno Pontificatus Nicolai IV. ſci-
licet Domini MCCXCI. in feſto S. Potentianæ Virginis, XIV. Cal. Jun. à captione
civitatis Tripolitanæ fere biennio jam elapſo, Achon civitas capitur à Sarracenis,
captis & occiſis ibidem plus quam triginta millibus perſonarum utriusque ſexus.
Cauſa autem perditionis ejusdem fuiſſe fertur multitudo Dominorum, & diverſi-
tas nationum, qui ibidem inter ſe diſſentiebant, unde provocatus Melechſayth,
Soldanus venit cum magno exercitu, & cepit violenter, & deſtruxit civitatem, &
extirpavit omnes Chriſtianos de terra. Tandem hic Nicolaus Papa obiit Romæ in
Paraſceve ſancta, ſepultusque fuit in Eccleſia S. Mariæ majoris. (Hæc Bernhardus.)
Item legitur in quodam Chronico, ſtatuiſſe Nicolaum illum, ut, quoties ſedes Apo-
ſtolica vacaret, Papa de ordine fratrum Minorum eligeretur. Unde poſtea qui-
dam ſchiſmatici fuerunt, & adhuc eſſe præſumuntur, qui dixerunt, nullum ve-
rum fuiſſe Papam à tempore ejusdem Nicolai, cum nullus de ordine Minorum poſt-
ea electus in Papam eſſet. (Hæc ibi.)

Venerabilis Boamundus, hujus nominis primus, in Trevirorum Archiepi- *Trevirenſia.*
ſcopum nonageſimum primum eſt electus, Anno Domini MCCLXXXVI. Quem
confirmavit Nicolaus Papa quartus, anno Pontificatus ſui primo, Anno ſcilicet Sa-
lutis MCCLXXXVIII. & Trevirenſibus deſtinavit. Qui tandem anno Pontificatus
ſui XXIV. diem clauſit extremum in Gymnereth ſepultus. (Hæc ex Chronicis eo-
rundem Pontificum.)

Joanne de Aſſauwen à Pontificio Trajectenſi deſtituto, Joannes de Ziert qua- *Trajectenſia.*
drageſimus Trajectenſis Epiſcopus electus eſt Anno Dom. MCCLXXXVIII. Pon-
tificatus Nicolai quarti anno primo. Cum igitur Joannes, hujus nominis ſecundus,
Trajectenſis Epiſcopus effectus eſſet, Ghiſelbertus de † Aemſtel, habens caſtrum *Nemſtel.*
Vredelant in vadimonium, incepit per quoddam novum telonium Trajectenſem 271
aggravare populum. Quapropter Epiſcopus, de conſilio civitatis & Eccleſiæ, Ghi-
ſelberto pecuniam exhibens, caſtrum repetiit. Sed cum Ghiſelbertus diverſas con-
ditiones in contrarium adduceret, & pecuniam recuſaret, congregatis expeditis ar-
migeris, Epiſcopus decrevit Dominum Aemſterlandiæ potenter ingredi, ac ipſum
caſtrum à Ghiſelberto minis & terroribus extorquere. Econtra vero Ghiſelbertus
Harmanno de † Worden auxiliante, contraxit ab Hollandia roboratum exer- *Wardus vel Wordus.*
citum, devenitque in Soſenrenghe, præliaturus adverſus Epiſcopum. Et ecce
concurrentibus invicem utrisque partibus, Epiſcopalis exercitus primo prævaluerat,
& Ghiſelbertum cum ſuis repulit. Nec mora, quin & Harmannus Hollandienſis
eduxit exercitum, & Epiſcopum cum ſuis infra munitionem Amersfordiæ fuga-
vit. Igitur Florentius Comes Hollandiæ requiſitus ab Eccleſia, &c. (Vide ſupra
in linea Comitum Hollandiæ, ſub Anno Domini MCCLVI. Tandem hic venera-
bilis Joannes Epiſcopus Apoſtolica authoritate tranſlatus, Tullenſis Epiſcopus ef-
fectus eſt, poſtquam octo annis rexiſſet Epiſcopium. (Hæc ex Chronicis.)

Item defuncto Joanne de Flandria Epiſcopo Leodienſi, vacavit Sedes annis *Leodienſia.*
tribus, gubernante tamen Guidone, dicto fratre Comitis Hannoniæ, quem tamen
poſtea Bonifacius Papa octavus repudiavit, & Hugonem de Cabilone, conſangui-
neum Ducis Burgundiæ, ad eundem Epiſcopatum promovit.

Adolphus, primus Comes de Naſſaw, cœpit Anno Domini MCCXCIII. Mun- *Imperialia.*
di vero MMMMMMCCCCXCI. regnavitque annis ſex. (Hæc Florentinus.) Iſte Adol-
phus Rex fuit homo magnanimus & magni conſilii, juvenis quidem ætate, ſed ſe-
nex moribus. Cum vero negligentius ſe ad Principes, qui eum in culmen tanti ho-
noris evexerant, gereret, conſilia eorum poſtponens, (*a*) & militaris ordinis homi-

 nes

(*a*) Sic etiam *CHRONICON COLMARIENSE* apud *URSTISIUM ad a. 1298.*
Quidam ex principibus electorum Regis, ſcilicet, Archiepiſcopus Moguntinus, Dux Sa-
xoniæ

nes eis præponens, in odium eorum incurrit. Unde Gerardus Moguntinus, & cæteri nobiles ſuperiorum partium indignatione commoti, Illuſtrem Ducem Auſtriæ, nomine Albertum, filium quondam Regis Rudolphi, evocaverunt, ut Regnum obtineret. Qui exercitu copioſo adunato, cum ipſis munitionem quandam, ad regnum attinentem, obſidione circumdedit. Sed Adolphus Rex his eventibus minime perterritus, cum multo armatorum comitatu eos invadit. Pugna vero inita, Adolphus Rex ibi cecidit, & multi captivi abducuntur. Iſte Adolphus Rex benedictionem Imperialem non habuit nec coronam Imperii. (Hæc ex Chronicis.) Item anno Regni Adolphi ſecundo Florentini Eccleſiam maximam ædificare cœperunt, quam ex quadrato marmore eximie & magnificentiſſime conſtruxerunt.

Item divus Mugellanus utriusque Juris peritiſſimus claret. Floruerunt circa hæc tempora Alanus Doctor univerſalis, Joannes Scotus, Doctor ſubtilis. Et Joannes Andreæ Juriſta maximus claret Bononiæ, qui plura ſcripſit ſolemniter. (Hæc Collector Faſciculi temporum.)

Romana. Cœleſtinus hujus nominis quintus, converſatione Eremita, ex terra Laboris oriundus, prope Fumonem, inopinato ſane eligitur ad Papatum, ſeptimo die menſis Julii, Anno Domini MCCXCIV. in Peruſio civitate, quò Cardinales de Roma poſt mortem Nicolai Papæ IV. ſeceſſerunt: feditque menſibus quinque: Vacavit Sedes diebus XI. Iſte Cœleſtinus Papa prius vocabatur frater Petrus de Marone, exiſtens de ordine, qui à plerisque dicitur S. Damiani, ſub regula B. Benedicti Abbatis, qui quaſi Eremita degebat in magna auſteritate victus, & vitæ, multos habens diſcipulos in illis circumvicinis partibus, quibus ipſe præerat tanquam Pater. Iſtius electio fuit tam miranda, quam inopinata: cum Cardinales duobus annis & amplius ſic fixi atque diviſi in voluntatibus & votis perſiſterent, ut in unum non convenire poſſent. Tandem in hunc fratrem Petrum de Marone, cujus famam ſanctitatis, & odorem bonæ opinionis aliqui ex ipſis audiverant, tanquam in lapidem Angularem ſuos oculos dirigentes, ex improviſo in ipſum pariter convenerunt, & communiter elegerunt in Peruſio. Miſeruntque ad ipſum electionis ſuæ decretum, qui tunc erat in partibus Apuliæ ſeu Abruſii in ſuo habitaculo, colens Deum: poſtmodumque venerunt ad ipſum, fuitque in civitate Aquilegia conſecratus. Deinde venit Neapolim, ubi cum Cardinalibus ſuis ſedit, fecitque ibidem ordi-
272 nationem Cardinalium ſatis magnam, inter quos de ſuo ordine fratres duos elegit & conſtituit Cardinales. Iſte homo Dei in rebus ſecularibus minus expertus, contemplationi & orationi deditus magis fuit. Elegitque ipſe abjectus eſſe in domo Dei, & habitare ſecum. Unde edita prius Conſtitutione, ut Papa Romanus Papatum reſignare poſſit, ipſe in conſpectu fratrum Cardinalium Neapoli ceſſit oneri & honori, deponens ibidem Papatus inſignia, & ſe exuens Papalibus ornamentis: Humilitatis & abjectionis voluntariæ relinquens exemplum poſteris, à nonnullis (ut reor) aut pauciſſimis imitandum. Iſte poſt ceſſionem ſuam fugere voluit & latere, ac redire ad Eremum, ſicut prius, ſed per miſſos à Bonifacio ſucceſſore ſuo comprehenſus in fuga, reducitur, & in cuſtodiam ponitur & tenetur, ne in ſcandalum Eccleſiæ poſtmodum forſan ab aliquibus Bonifacii prædicti æmulis pro Papa haberetur. Supervixit autem in cuſtodia anno uno, menſibus IV. diebus XXXVIII. Iſte itaque Cœleſtinus frater Petrus de Marone prius & poſterius nominatus, detentus in cuſtodia, non quidem libera, Fumonis moritur IV. Calend. Junii, & in quodam monaſterio ſui ordinis, quod dicitur S. Antonii, juxta Altare majus in Eccleſia ſepelitur, An. Dom. MCCXCVI. Iſte vir ſanctus fertur & creditur in vita ſua & poſt mortem miraculis claruiſſe. De cujus canoniſatione facienda poſtmodum apud

xoniæ, & Dux de Brandeburc, videntes, quod Adolphus, Rex Romanorum, nollet regnum ſecundum eorum regere voluntatem. Adde *ALBERTUM ARGENTORATENSEM p. II. p. 110. TRITHEMIUM Chron. Hirſaug. ad a. 1298. GUNDLING. Obſ. ſel. Tom. I. obſ. IV. IO. GEORG. SCHERTZ de depoſitione Adolphi.*

apud magnos viros in curia fuit ſermo habitus & tractatus, fuitque propoſitum aliquoties in conſiſtorio coram Papa publice & privatim, tempore Clementis Papæ quinti. Fueruntque conſcripta miracula & oblata exsmini ad hoc ipſum, unde poſtmodum canoniſatus, & ſub nomine S. Petri Confeſſoris Catalogo ſanctorum Confeſſorum inſcriptus fuit per Clementem Papam V. apud † Avionem, III. *Avenionem.* Nonas Maji, An. Dom. MCCCXIII. à tranſitu ſuo anno XVII. fuitque inſtituta ejus feſtivitas celebranda XIV. Cal. Junii, qua die tranſiverat de hoc mundo. (Hæc Bernhardus, ubi ſupra.) Item Ordo Cœleſtinorum inchoatur per ſanctum virum Cœleſtinum Papam, qui nunquam cecidit à propoſito ſancto uſque hodie. Iſti Cœleſtini habent regulam ſancti Benedicti.

Mortuo Joanni, trifario Duci, primo ſupraſcripto, ſucceſſit in Ducatu Lotharingiæ, Brabantiæ & Lymburgiæ, ſacrique Imperii Marchionatu, Joannes filius *Brabantica.* huius nominis ſecundus, Dux ſecundus. Cœpit autem Anno Dom. MCCXCIV. Pontificatus Cœleſtini Papæ V. primo, regni vero Adolphi Regis Romanorum anno ſecundo, rexit annis XVIII. (Hæc ex Chronicis.) Erat ille vir pulcher, gratioſus, & facundus, dulcis & mitis, qui terram Waſſenburgenſem præliando obtinuit, & licet pater famoſus eſſet, filius tamen famoſior fuit. Nam ad remotiora perrexit, & montem S. Gertrudis debellavit & obtinuit. Iſte invitus perrexit ad certamina, ſed in ipſo congreſſu, audacia ſua, & præſtanti virtute omnes intuentes in eum efficaciter animavit. Obſedit cum exercitu Brabantiæ Mechliniam rebellantem, & tandem ſubjugavit. Item iſtius tempore, ex diverſis partibus, regnis & civitatibus, moti ſunt aliqui nobiles & ignobiles in magno numero proprio motu, ſine Rege aut Duce ad peregrinandum in terram ſanctam, & recuperandum ſanctum ſepulchrum & civitatem Jeruſalem, zelum quidem Dei habentes, ſed non ſecundum ſcientiam. Omnes Judæos, quos in via invenerunt, occiderunt, quamvis nihil læſi ab ipſis, ſic ut aliqui Judæi in Brabantia, præſidio Joannis Ducis, ſe in Genepia caſtro defenderent. Venientes ergo peregrini illi, prædictum caſtrum obſederunt. Quos cum inſtantia rogari fecit Joannes Dux, ut abſcederent, ſed illis recuſantibus, venit & perſonaliter eos rogavit. Quos denuo non acquieſcentes debellavit, & pluribus eorum occiſis, reliquos effugavit. Iſti invento Papa apud Avionem, mandatum ac eo accipiunt, ut ab iſta temeritate reſipiſcant, & ad domos ſuas quantocius redeant. Et ſic pecuniis ſine fructu expenſis, ad propria confuſi redierunt. Duxerat hic nobilis Joannes filiam Eduardi Regis Angliæ, Margaretam nomine, ex qua genuit nominis & Principatus ſui hæredem. Iſte ædificari fecit Aulam in Fura, & ex calculo vitam ſyncopans, ac mortem anticipans, diem clauſit extremum in Aula ſua apud Furam, poſt XVIII. annos Ducatus ſui, ſepultusque eſt Bruxellæ in medio choro Eccleſiæ B. Gudulæ virginis. (Hæc ex nova hiſt. Brabantica.)

Bonifacius octavus, natione Campanus de † Angina civitate fuit electus in Pa- *Anagnia. Romana.*
pam in civitate Neapoli, in vigilia Natalis Domini, Anno Domini MCCXCIV. vivente prædeceſſore, ſeditque annis octo, menſibus novem: vacavitque Sedes diebus decem. Iſte prius nominatus eſt Benedictus Gaytani, qui fuerat primus titu- 273
lo S. Nicolai in † Carcere Tullono Diaconus, Cardinalis per Martinum Papam *Carcetullano.* quartum aſſumptus, & denique per Nicolaum quartum in Presbyterum Cardinalem S. Martini in montibus promotus. Fuitque Bonifacii nomine appellatus Papa. Incepit vero ſingulari via ſuam potentiam & Papalem magnificentiam dilatare: Cujus prædeceſſor Cœleſtinus miracula operatus eſt in vita ſua & poſt mortem. Ipſe vero Bonifacius fecit mirabilia multa in vita ſua, ſed ejus mirabilis in fine mirabiliter defecerunt. Anno primo Pontificatus, anno videl. Domini MCCXCV. ſtatuit, ut feſta Apoſtolorum, & quatuor Evangeliſtarum, & quatuor Doctorum, ſcilicet Gregorii, Auguſtini, Ambroſii, Hieronymi, ſub honore feſti duplicis ab omnibus univerſaliter celebrarentur. Item Anno ſequenti, ſcilicet MCCXCVI. circa principium Maji, dum Papa duodecim equos auro & argento oneratos, de Anagnia ad urbem deduci juberet, prope urbem ad duo milliaria,

Stephanus de Columna dictos ſummarios cepit, & ſecum ad civitatem Præneſtinam perduxit, ob quam cauſam Papa nimium perturbatus fuit. Et eodem die poſt comeſtionem conſiſtorium convocavit, ad quod Jacobus & Petrus de Columna Cardinales non venerunt. Dieque Sabbati & Dominico miſerunt excuſationes ſuas. Die Lunæ ipſi ambo venerunt ad conſiſtorium, bene aſſociati, & in ipſo conſiſtorio mandatum fuit per Papam, ut ſtatim de urbe recederent, nec domos ſuas intrarent, & uſque ad diem Jovis per totum diem theſaurum ablatum ſine diminutione remitterent. Qui dum de urbe receſſiſſent, Papa domum Petri de Columna dirui juſſit, ubi multi mortui in domo, qui reſpicientes domum non credebant ita cito collapſuram. Feria vero quarta, ſummarii redierunt cum cophinis, ſed quid intus fuerit, ignoratur. Sequenti die fuit conſiſtorium publicum, & ibidem Bonifacius Papa Jacobum & Petrum de Columna Cardinales depoſuit, & tam ipſos quam omnes de Columna, à Joanne patre Petri prædicti uſque ad tertiam generationem, omnibus beneficiis habitis privavit, & ad habendum inhabiles & indignos declaravit, & bona ipſorum confiſcavit. Habebat verò thema tale Pontifex: Exurgat Deus & diſſipentur inimici ejus. Dum igitur dicti Jacobus & Petrus reverterentur ad urbem, & ſe à Papa depoſitos intelligerent, redierunt Præneſtam, & fecerunt libellos diffamatorios, quos in portis urbis affixerunt, & in Eccleſiis parochialibus ſuper Altaria fecerunt apponi. Unde Bonifacius conſtitutionem ſuper hoc fecit de ſchiſmaticis & hæreticis, quæ incipit: [*Ad ſuccidendos(a)*] libro ſexto. Et idem Jacobus & Petrus toto tempore dicti Bonifacii à facie ipſius fugerunt, & ipſe perſecutus fuit eos ubique terrarum.

Item Anno Domini MCCXCVII. tertio Idus Auguſti in Dominica die, in urbe veteri, idem Bonifacius Papa, Pontificatus ſui anno tertio, canoniſavit ſanctum Ludovicum, Regem Francorum, & ſanctorum Confeſſorum Catalogo annumeravit. Item anno ſequenti, quinto Nonas Martii, idem Bonifacius fecit publicari ſextum librum Decretalium, quem per tres magnos & ſolemnes viros fecerat compilari, multis in eo novis conſtitutis, qui poſtea omnes fuerunt Cardinales. Eodem Anno, ſcilicet Domini MCCXCVIII. Bonifacio Papa cum curia ſua reſidente, Dominica prima adventus Domini, in feſto B. Andreæ Apoſtoli incepit Reatæ & in vicinis partibus vehemens terræmotus, qualem & quantum nullus tunc vivens viderat prius, diruitque multa ædificia in pleriſque locis, multosque peremit, multiſque diebus & noctibus duravit, non quidem continuo, ſed per plures vices in die pariter & nocte, qui timorem non modicum incuſſit Papæ & Cardinalibus & toti curiæ. Papa confugit ad clauſtrum fratrum Prædicatorum Reatæ, qui in altiori & ſolidiori loco poſiti erant, ubi in prato clauſtri facto tentorio, feſtinanter de ſubtilibus aſſeribus conquievit. Homines vero de nocte ibant, & fugiebant ad campos ſub dio manentes, ne ædificia ſuper ſe corruerent formidantes, & in timore magno expectantes. Cadebantque paſſim homines & jumenta, cum terra tremeret & motibus nutaret inſolitis.

Item anno Domini MCCC. Bonifacius Papa conceſſit plenam indulgentiam omnium peccatorum omnibus viſitantibus limina Apoſtolorum Petri & Pauli, & facientibus ibi quindenam infra annum ipſum, ſtatuitque eandem indulgentiam in poſterum in omni centenario ab omnibus viſitantibus eadem ſacra limina repeti. Factusque fuit concurſus maximus populorum Romam de toto orbe, de omni
274 conditione, ſexu & ordine ad indulgentiam ſupra dictam. Item anno ſequenti in Autumno, apparuit Cometa in Occidentali parte in ſigno Scorpionis, qui aliquando ad Orientem, aliquando vero ad Meridiem ſuos radios emittebat, per menſem durans. Eodem anno, in profeſto nativitatis Mariæ Virginis, dum Bonifacius Papa Anagniæ in patrimonio ſuo ac civitate propriæ originis cum ſua curia reſideret, ibique tutior futurus merito crederetur, in gente ſua & populo & natione ibidem, conſciis aliquibus domeſticis ſuis proditus, captusque & detentus

(a) *de ſchiſmaticis in 6to.*

tus fuit, direpto ſuo & Eccleſiæ & non ſine ignominia Eccleſiæ & magno dedecore avecto theſauro. Cardinales vero ſibi timentes, relicto eo, fugerunt, duobus exceptis, ſcilicet Domino Petro Hiſpano Sabinenſi, & Domino Nicolao Hoſtienſi Epiſcopis. Cujus captionis & ſceleris vexillifer fuit Wilhelmus de Rogareto de ſancto Felice, diœceſis Toloſanæ, complicibus & conſentaneis Columnenſibus, ex quibus olim duos privaverat Cardinalatu. Super ipſum itaque Bonifacium, qui Reges & Pontifices & religioſos clerumque ac populum horrende tremere & pavere fecerat, repente timor & tremor ac dolor una die pariter irruit, & ipſe aurum nimis ſitiens, aurum & theſaurum perdidit, ut ejus exemplo diſcant ſuperiores Prælati non ſuperbe dominari in clero & populo, ſed forma facti gregis ex animo curam gerere ſubditorum, pluſque amari appetant quam timeri. De Anagnia vero Romam perductus XXXV. die à captione ſua in loco doloris & amaritudinis poſitus inter anguſtias ſpiritus, cum eſſet magnanimus, obiit Romæ, quinto Idus Octobris. Sequenti vero die fuit in tumulo, quem ipſe vivens præparari fecerat, tumulatus in Eccleſia ſancti Petri. (Hæc ex geſtis Pontificalibus.) De captione hujus Bonifacii ſic refert Martinus Florentinus: Philippo Francorum Rege procurante, & pecunias conferente, † Scierra Columnenſis, præparato ſatis magno armatorum numero, Bonifacium Pontificem Anagniæ, conſentiente populo, capit, & cuſtodiri jubet. Quam Pontificis injuriam tertia die Anagnienſis populus, ad conſcientiam converſus, non tulit, ſed illum per tumultum liberavit. Qui Romam profectus, & nimio dolore gravatus, paulo poſt in morbum incidens, interiit. (Hæc ille.) Iſte Bonifacius, Benedictus vocatus, & Cardinalis exiſtens, Cœleſtinum ad reſignandum Papatum inſidioſe induxiſſe dicitur, facta fiſtula, quam de nocte per parietem uſque ad lectum Papæ porrexit. Et per illam in noctis ſilentio loquens, ſub ſpecie boni Angeli, Papæ ſuggeſſit, ut Papatum reſignaret, quia ad regimen univerſalis Eccleſiæ non ſufficeret. Unde Cœleſtinus motus, Papatum reſignavit, & factus eſt ſolitarius, Bonifacio ſuccedente, regnavit ut Leo. Admodum enim rigidus extitit, ut patet ex multis conſtitutionibus, quas fecit, quæ in ſexto libro Decretalium continentur. Tandem Bonifacius perſecutionem domus de Columna perferens ab eis, qui tunc Romæ potentes erant, preſſura colliſus decubuit, & paulò poſt defunctus eſt. Cum viveret, conceſſit in quatuor feſtivitatibus tempore interdicti apertis januis celebrari. Et poſt completionem ſexti libri Decretalium plures conſtitutiones fecit. Statuit etiam pro debito pecuniario interdictum non ferri, & ſi ſecus fieret, irritum decrevit & inane. Item volens ſedare diſcordiam inter rectores Eccleſiarum & fratres mendicantes ſuper ſepultura, confeſſionibus audiendis, prædicatione verbi Dei, & eorum acceſſoriis fecit conſtitutionem ſuper cathedram. Quæ ſolum fratres prædicatores & fratres minores inter religioſos comprehendit. Quare ipſe poſtea eam ad fratres ordinis Eremitarum extendit. (Hæc Goblinus (a).)

Sciarra.

Hugo tertius, cognomento de Cabilone, conſanguineus Ducis Burgundiæ, factus eſt, de manu Bonifacii Papæ octavi, XLIII. Epiſcopus Leodienſis, & LXXII. à B. Materno, Guidone fratre Comitis Hannoniæ, electo Leodienſi per præfatum Bonifacium repudiato. Cœpit autem An. Dom. MCCXCVI. Pontificatus ejuſdem Bonifacii octavi ſecundo. Sedit annis ſex. In illo tempore ingens fuit ſiccitas, & tantus defectus frumenti, ut à tempore Paſchali uſque ad Auguſtum ſequentem, modius ſiliginis XXV. ſolidis groſſorum, & ſpeltæ modius XIV. ſolidis venderetur. Circa hæc tempora inter Epiſcopum Leodienſem & Ducem Brabantiæ controverſia orta eſt de dominio villæ ſive oppidi Trajectenſis, unde per arbitros ſic dominium fuit judicatum, (ſicut Scholaſticus Leodienſis, magiſter Joannes de Hoxem, ſcribit in Chronicis ſuis.) ut locus antiquæ villæ juriſdictionis eſſet Epiſcopi, hoc excepto, ut omnes incolæ loci cenſum capitalem Beato Petro 275
Lovanienſi ſolverent cum ſua familia. Et cætera ultra villam veterem ampliata,

Leodienſ.

 ad

(a) *et. VI. c. LXVII.*

ad Ducis dominium pertinerent, unde Eccleſia Leodienſis multum doluit. Anno præſulatus ejusdem Hugonis tertio, Domini ſcil. MCCXCIIX. incepit origo bellorum inter progenioſos patriæ Leodienſis, videlicet de Awans & † Waicons, in quo quidem bello plurima ſunt hominum millia hincinde diverſis temporibus occiſa, multaque caſtra ſolotenus everſa. Tandem contra Hugonem Epiſcopum defertur in curia coram Papa Bonifacio querimonia per clerum & civitatem Leodienſem, de interfectione hominum Eccleſiæ, de falſa moneta, & de ſpoliatione patriæ, propter quod translatus eſt ad Archiepiſcopatum Biſuntinum in curia per Papam, qui eum diligebat. (Hæc ex Chronicis Leodienſibus.) Item in aliis Chronicis ſic habetur: Qui tandem falſo accuſatus coram Bonifacio ſupra dicto à Leodienſibus, cum eorum improbitatibus vi reſiſteret, perſonaliter citatus, privatur ac deponitur anno prædicto, Pontificatus ſui anno ſexto. Sed cum dictus Papa poſtea intellexiſſet, quod præfatus Hugo non ſua culpa, imo obſtare volens mori tyrannico patriæ Leodienſis ſic erraſſet; cum eſſet vir ſatis nobilis, bonique teſtimonii, & in curia Romana quamplurimis amicis fultus, contulit ei Epiſcopatum Biſuntinenſem, &c.

Waroux.

Trajectenſis.

Translato, Apoſtolica authoritate, ut ſupra dictum eſt, Joanne Epiſcopo ad Epiſcopatum Tullenſem, Wilhelmus de Mechlinia natus, auditor cauſarum in Romana curia, quadrageſimus primus Trajectenſis Epiſcopus, ordinatus eſt eodem anno ſalutis, quo & Hugo de Cabilone Leodienſis Epiſcopus. Iſte Wilhelmus Trajectum adveniens, totum Epiſcopatum diverſis involutum tumultibus reperit, quem ad bonum reparare ſtatum intente ſtuduit. Nam & idem Epiſcopus in primis caſtrum Mudenſe cum electis obſedit armigeris, quod adeo conquaſſavit cum diverſis tormentorum ingeniis, ut Theodericus de Haerlem, impetrata deditione, demum in captivitatem tranſiret, & ſalva vita caſtellum Epiſcopo libere reſignaret. Ex hac ergo proſperitate Wilhelmus Epiſcopus magnanimus effectus, receſſit ad Weſtfriſiam, & ibidem adverſus Hollandienſem populum Epiſcopalem prædicavit Indulgentiam. Friſones vero, ſecundum conſuetum morem ad rebellionem proni, ſuadente Wilhelmo Pontifice, oppugnarunt caſtrum Widenes per circuitum acriter infeſtantes, per aſſultum creberrimum, ita, ut Balduinus de † Naeldewick, tandem exhauſtis neceſſariis, idem caſtellum Friſonibus hac conditione traderet, ut ipſe ſalvis rebus ad Hollandiam cum bona pace diſcederet. Nec mora, quin Friſones hoc caſtro deſtructo, * Engheburch confringerent, Medenbliech obſidione cingerent, acipſum oppidum in favillam comburerent. Florentius autem de Egmunda, cæterique caſtrenſes cum Friſonibus ſæpe ſtrenue confligentes, adeo graviter obſeſſi ſunt, ut conſumptis victualibus, equinas carnes demum manducare cogerentur. Verum Joannes, Hannoniæ Comes, hæc audiens, cum expeditione magna remigravit ad Friſiam, occiſisque XXXV. ſaltem Friſonibus, apportavit obſeſſis caſtrenſibus magnam ciborum opulentiam. Domini vero de Arckel & † Pucce comburentes Enchuſen, prædam maximam abſtulerunt, qui ſalva claſſe, propriis littoribus laudabiliter applicuerunt. Anno Domini MCCC. Wilhelmus Trajectenſis Epiſcopus, adverſantibus ſibi Swedero de Montforde, Huberto de Vyanen & Joanne de Bunſcoten, militibus à Jacobo de Lichtenberg magiſtro civium apprehenſus Epiſcopus, infra civitatem propriam in domo ſua, quæ Lichtenberg dicitur, circiter annum in captivitate detentus eſt. Demum idem Epiſcopus ex cuſtodia laxatus, ſedem adivit Apoſtolicam, ut Trajectenſe Pontificium Domino Papæ reſignaret, & exinde ſopitis cunctis adverſitatibus, in tranquilla pace maneret. Sed ecce Dominus Apoſtolicus Epiſcopatum acceptare nolens, mandavit Epiſcopo Monaſterienſi, ut ipſi Wilhelmo confratri ſuo contra quoscunque graſſatores, qui impugnarent Trajectenſe Pontificium, ferret paratum auxilium. Sic Wilhelmus domum rediturus XVII. die menſis Auguſti prodigioſum ſignum apud Anagniam vidit, quod mortis ipſius inſtantis indicium fuit. Intuebatur enim Solem bicornem ad modum

Naeldewyt

Enigheburg.

Putte.

Lunæ

Lunæ mediæ, de quo fulgurantes radii coruſcabant ad inſtar lucis ſanguineæ. 276
Domum igitur reverſus, mox de partibus Tranſyſelinis elegantem aggregavit exercitum, tentans, ſi civitatis ſuæ patentem inveniret introitum. Sed ipſe Epiſcopus urbem intrare nequiens, declinavit ad loca campeſtria, & ibidem ad quietem capiendam exaltare tentoria decrevit. Interim dum hæc agerentur, quidam Hollandiæ nobiles cum multis armigeris, odientes Epiſcopum propter antiquam diſcordiam, & diligentes Jacobum de Lichtenberg propter confinem amicitiam, comprehenſis armis, devenerunt in campeſtrem planitiem, quæ Hoghewoert dicitur, ut Epiſcopum à civitate depellerent, & præfatum Jacobum ab imminenti periculo potenter eriperent. Econtra vero Dominus Epiſcopus, cujus exercitus in duplo major erat, acies ſuas ad bellum direxit, & adverſis boſtibus audacter occurrit, ut in prima congreſſione quoſdam villanos ab exercitu ſegregatos expelleret, & Hollandienſi populo cum virtute magna reſiſteret. Interea Swederus de Montforde cum indefeſſis advenit armigeris, pro Hollandiæ populis: Et ecce bellum crudele cœpit ingruere, ut præliantes ſe mutuo ſternerent, & pro corona victoriæ ſeverius contenderent. Epiſcopus vero levitate dextrarii ſui ſemel & iterum Hollandienſem transvolavit exercitum, quem cunctus populus primo trucidare pertimuit, tanquam ſpiritualem patrem & Dominum. Sed idem Antiſtes, boſtiles turmas jam tertio tranſilire præſumens, ab equo proſtratus, & ibi (proh dolor) à prophanis filiis occiſus eſt. Corruerunt autem ab utraque parte multi valentes armigeri; major vero pars ab exercitu morientis Epiſcopi. Cujus exanime corpus ab hoſpitalaribus delatum eſt ad Eccleſiam B. Catharinæ, donec exequiis congruentibus in Eccleſia Cathedrali traderetur Eccleſiaſticæ ſepulturæ. (Hæc ex Chronicis.)

Anno prænotato Salutis, interempto fatis commendabiliter Florentio Comite, ut ſupra ſuo in loco relatum eſt, Dominus Florentius, Abbas regalis Monaſterii Egmundenſis, Theodericus, Dominus de Brederode, Henricus, Caſtellanus Leydenſis, ac Wilhelmus de Egmunda milites, profunda Pelagi transfretantes, exoraverunt Regem Angliæ, ut cum eis tranſire Joannem, Domicellum Hollandiæ, Florentii, Comitis jam occiſi filium, lineret. Eduardus vero Rex, eoſdem legatos gratioſe ſuſcipiens, navim inæſtimabilis ornamenti inſtrui juſſit, cum qua Joannem Domicellum, & filiam ſuam Eliſabeth, ejus uxorem, ad Hollaudiam deſtinavit. Sed hic Domicellus vento carens proſpero, Zelandiæ finibus applicuit, quem extunc Wolfardus de Vere, deſtitutis cunctis Hollandinis in tutelam obtinuit. *Hollandica.*

Anno ſequenti, ſcilicet MCCXCVII. idem Hollandiæ Domicellus, volens ſibi rebellantem ſubjugare Friſiam, devenit armipotenter in Alcmariam. Econtra vero Friſones in manu forti viriliter occurſarunt, qui robur totius Friſiæ pro committendo gravi prælio contraxerunt. Et ecce concurrentibus utriſque partibus, fit magna ſtrages occiſorum. Nam Hollandiæ & Zelandiæ populi, bipartitas inimicorum acies disjuncti in impugnantes, quatuor millia Friſonum occiderunt, quinimo maximam multitudinem diffugientium ad interiora terræ latibula fugarunt. Contigit autem hæc cruenta ſtrages ſexto Calendas Aprilis, in ſpatioſo agro villæ Vronenſis. Wilhelmus autem, Epiſcopus Trajectenſis, attendens ſuccubuiſſe Weſtfriſones, transfretavit ad Orientalem Friſiam, & ibidem adverſus Hollandiæ populum jam ſecundo prædicare cœpit Papalem indulgentiam. Friſones igitur Epiſcopo manuale promittentes auxilium, devenerunt in Manikendam per feſtinum navigium. Oppidani vero Haerlemenſes una cum Waterlandiis econtra copioſum eduxerunt exercitum, & animoſe Friſenſem ſunt aggreſſi populum. Sed ecce Friſiæ vulgus confeſtim à bello declinans, feſtinavit introire navigium, & repentino remorum impulſu maturare fugam, quos extemplò Waterlandii viriliter inſecuti, occiſis infinitis Friſonibus, trophæum laudis potenter adepti ſunt. Wilhelmus Epiſcopus, hoc amiſſo jam prælio, modicam ſcapham ingreſſus, ad partes Iſſelinas feſtino remigio declinavit: Joannes vero, Domicellus Hollandiæ, perpendens, quod Wilhel-

Wilhelmus Epiſcopus duabus vicibus dura prælia ſuſcitaſſet, & adbuc ad partes Iſe-
linas novo pro ſubſidio transmiſiſſet, mandavit Gyſelberto de Iſelſteyn, urad tem-
pus caſtro ſuo cederet, & ad impugnandum Epiſcopum Hollandienſes armigeros
intromitteret. Verum, cum Gyſelbertus facere recuſaret, præſertim cum & ipſe
juſtitiarius in terra Trajectenſi conſtitutus eſſet, juſſit eum Hollandiæ Domicellus
apprebendi à ſuis hoſtibus, & ejus caſtrum impugnari quotidianis aſſultibus. Econ-
tra vero Domicella Bertrarda ipſum caſtrum circiter annum egregie defenſavit, quo-
usque deficientibus neceſſariis, ſub hac forma conditionis, in deditionem tranſivit,
277 ut ipſa per caſum ſortis medietatem caſtrenſium ſalva vita retineret, & Domicellus
Hollandiæ de reſidua parte pro arbitrio ſuo diſponeret: quanquam interim Domi-
cellus Hollandiæ jam adeptum caſtrum cum tota deditione de Worden dedit Wol-
fardo de Vere dehinc in homagium, ut in contumaciam Epiſcopi Trajectenſis diſſi-
paret pontificium. Sed idem Wolfardus totam Hollandiam per novam monetam
aggravans, abhinc in Delft occiſus eſt. Poſt cujus mortem à vulgari populo tu-
multus ingens exortus eſt. (Hæc ex Chronicis Hollandiæ.)

Item Anno Dom. MCCXCVIII. Otto de Buren, & Alardus ejus filius, caſtrum
ſuum apud Buren propter exceſſus factos contra Illuſtrem Principem Reynaldum,
Comitem Gelriæ, pro ejus gratia obtinenda, reſignavit in manus prædicti Comitis
Reynaldi. Sed idem Comes propter dicti Ottonis amicorum preces reddidit ei ca-
ſtrum præfatum in feudum ab ipſo & ſuis bæredibus tenendum, tali conditione, ut
Otto & ſui bæredes contra Dominum Gelriæ & ſuos ſucceſſores de dicto caſtro nihil
unquam tentent, ſed ſibi & ſuis ſucceſſoribus fideliter ſervirent. (Hæc ex chronicis
Gelrenſium.)

Anno ſequenti Joannes, Domicellus Hollandiæ, quarto Cal. Novemb. apud
Hserlem requievit in Domino, poſtquam Hollandiam rexiſſet annis tribus cum di-
midio. Iſte Joannes ſolus inter omnes principes Hollandiæ, ſine liberis & absque
militari nomine defunctus, & in Reynsburgenſi monaſterio penes patrem honori-
fice tumulatus eſt. Domicella quidem Eliſabeth, poſt mortem ſui conjugis, tranſi-
vit ad regnum Angliæ, quam exinde duxit in uxorem Comes Erfordiæ. Poſt ejuſ-
dem Domicelli mortem Gyſelbertus de Aemſtel oppidum ſuum ligneis pontibus &
turritis propugnaculis undecunque munivit. Sed vulgus Waterlandiæ cum oppi-
danis de Haerlem, profugato Gyſelberto, pontes & munitiones ad favillam com-
buſſit. (Hæc ex chronicis Hollandiæ.)

Colonienſia. Venerabilis Wickboldus primus, majoris Eccleſiæ Decanus & præpoſitus A-
quenſis, de natione nobilium de Holte in Weſtphalia oriundus, plus factione no-
bilium, quàm electione canonica gradum Epiſcopalem aſcendens, in Nuſſia ad re-
gimen pontificatus Eccleſiæ Colonienſis fuit electus anno Domini MCCXCVIII.
Pontificatus Bonifacii Papæ octavi anno quarto, & præfuit annis ſeptem, vir tam
humana quàm divina ſcientia ſufficienter eruditus. Iſte Albertum Aquisgrani un-
xit in Regem Romanorum, & tandem in ſolenni curia Principum atque nobilium,
per dictum Regem apud Nurenborch convocata, uxor dicti Regis per eundem
Dominum Wickboldum fuit in Reginam Romanorum ſolenniter coronata. Porrò
ipſe Dominus Wickboldus, utpote vir ſenex atque grandævus, plus quidem con-
ſilio aptus, quàm armis exercitatus, prudentia atque conſilio Eccleſiam regere ſat-
agebat. Unde in ſuo principio cives Colonienſes ab interdicto Eccleſiaſtico, quod
diu ſuſtinuerant, interventu ipſius fuerunt abſoluti. Præterea nobiles & potentes
patriæ ſibi vicinos donativis & amicitiis ſibi conciliavit. Sed quanto magis donavit,
tanto plus ſibi & Eccleſiæ ſenſit infeſtos. Ipſe verò, ubi hoc advertit, ſe ad reſi-
ſtendum velocius diſpoſuit. Comitem enim de Marca, inimicum Eccleſiæ tunc
temporis infeſtiſſimum, bellis petit, & propter boc cum armatorum militia in Su-
ſatum perſonaliter ſe recepit. Quo comperto, dictus Comes exercitum congre-
gans copioſum, Archiepiſcopum ad conflictum ſæpius provocavit. Archiepiſco-
po verò cautè, utpote in rebus periculoſis & fortunæ caſibus expoſitis, locum pu-

gnæ

gnæ non dante, ſed potius diſſimulante, dum ipſe Comes propter expenſarum penuriam exercitum, quem jam ſæpius adunaverat, diutius ſuſtinere non poſſet, & auxiliarii, qui ad ipſum confluxerunt, neceſſariis copiis exhauſti, ab ipſo Comite ad propria deflexiſſent, tum demum Archiepiſcopus, jam tempus aptum nactus, terram Comitis cum ſuo exercitu potenter invadens, igne & ferro cuncta per circuitum depopulat atque vaſtat, ipſo Comite ſibi reſiſtere non valente. Et ſicut fertur, ſi ipſe Archiepiſcopus morte præventus non fuiſſet, dictum Comitem ad deditionem ultimam compuliſſet. Tandem, ſicut Deo placuit in expeditione hujuſmodi bellica, languore correptus, compulſus eſt reverti in Suſatum, ubi decumbens, dum in infirmitate communionem ſæpius reciperet, & confeſſor non opus eſſe, ſacram communionem toties accipere, diceret, reſpondiſſe venerabilis præſul dicitur: Anima mea (inquit) optat & plurimum affectat hoc Sacramentum, 278
quia bonum eſt viaticum. Poſt hæc obdormiens in pace, ſepultus eſt in Eccleſia S. Patrocli in Suſato. Iſte etiam venerabilis præſul notabilia edidit ſtatuta Synodalia. (Hæc ex chronicis Colonienſibus.)

Item ex alio quodam chronico: Siquidem ante præfati venerabilis Pontificis obitum, Albertus, Romanorum Rex memoratus, adverſus eundem Archiepiſcopum, ſiniſtro depravatus odio, occaſiones ſibi ſumens, præſertim ad inſtigationem civium (ut fertur) Colonienſium, qui cum ſuo Archiepiſcopo alere quietem non conſueverunt, cum valido exercitu terram Epiſcopi Colonienſis ingreſſus, conſedit ſuper littora Rheni in terminis Burdewys & Rodenkirchen, in territorio Eccleſiæ Colonienſis fines terrarum Eccleſiæ miſerabiliter depopulando. Archiepiſcopus verò, cum dicti Regis potentiæ reſiſtere non valeret, cujus quidem exercitus abſque numero videbatur: tandem neceſſitate compulſus, per tractatum pacis venit in concordiam cum dicto Domino Rege, quamvis non ſine parvo Eccleſiæ detrimento. Nam in compoſitione dictæ pacis Archiepiſcopus reſignavit dicto Regi caſtrum regium Werde cum telonio, & oppidum Sintlich ſuper fluvium Aræ, quæ quidem allodia regia olim fuerunt, per anteceſſores dicti Regis Colonienſi Eccleſiæ pro triginta ſex millibus marcarum denariorum ſterlingorum obligata, & tandem per eundem Albertum Regem ipſi Domino Wickboldo confirmata. Alia quoque nonnulla pacta idem Rex ante ſuum receſſum à præfato Archiepiſcopo extorſit, Eccleſiæ Colonienſi non minus damnoſa, &c.

Albertus, Dux Auſtriæ, filius quondam Rodolphi Regis, cœpit anno Domini *Imperialia.*
MCCXCIX. Mundi verò MMMMMMCCCCXCVII. & regnavit annis decem. (Hæc Florentinus.) Iſte miſit ſolennes nuntios ad Bonifacium octavum in urbe Romana tunc exiſtentem, pro confirmatione electionis ſuæ obtinenda, quam Bonifacius multis juribus & facti rationibus ablegatis, repulit prima vice, & ipſam dixit penitus eſſe nullam, eò quòd Albertus in legem majeſtatis deliquit, interficiendo Dominum ſuum, ſcilicet Dominum Adolphum, Romanorum Regem. Tamen Bonifacius Papa, videns diſſenſionem ſuam cum Philippo Rege Franciæ, eò quòd regi mandaverat, ut regnum Franciæ à ſe in feudum reciperet, & ut nemo per Franciam ad curiam venire poſſet, in præjudicium Regis Franci electionem Domini Alberti, quam ante repulerat, anno Dom. MCCCIII. die aſſumptionis B. Mariæ confirmavit, qua die idem Bonifacius Papa Anagniæ reſidens, Regem Franciæ excommunicatum nuntiari & publicari mandavit, eidemque Alberto verbo, non opere, regnum Franciæ ſubjecit, ſicut & alia regna. Iſte Albertus ſtrenuus & potens fuit, & omnes timebant eum. Benedictionem tamen imperialem non habuit, nec coronam. (Hæc Egmundus.) Item Bonifacius Papa hæreſin eorum, qui ſe fratricellos appellabant, damnavit & ubique perſecutus eſt. Item anno ejuſdem Regis ſexto Franciſcus Petrarcha, egregius poëta futurus, naſcitur. Iſte Albertus Rex tandem à quodam nepote ſuo Joanne, Duce Suevorum, interficitur. Cujus cauſa talis fertur. Albertus enim Rex Joannem iſtum, filium fratris ſui, propter juvenilem ejus ætatem apud ſe honeſte detinuit, & quoad adoleſceret, provinciam il-

lam prudentioribus gubernandam commiſit. Quare Joannes irretitus, & malis conſiliatoribus uſus, regem Albertum patruum ſuum, nil mali ſuſpicantem, (proh dolor) interfecit. Qui profugus & exul in Italia degens, tandem ibidem captus, per Henricum Imperatorem, ſucceſſorem Alberti, in civitate Piſana carceri mancipatus, vitam finivit, cujus & omnes complices à filiis Alberti regis mala morte interempti ſunt, & omnia eis attinentia funditus everſa. (Hæc ex Chronicis.)

Hollandica. Defuncto Joanne Domicello, Joannes, Comes Hannonienſis, filius Adelheydis, ſororis Wilhelmi, Regis Hollandiæ, Comes effectus eſt anno Dn. MCCXCIX. Alberti regis Romanorum anno primo. Qui ſtatim dominia de Aemſtel & de Woerden Guidoni fratri ſuo largitus eſt, habens in uxorem Philippam, filiam Comitis Lucenburgici Henrici, Imperatoris Romanorum. Iſtis diebus contigit in Hollandia quoddam ſpeciale prodigium, quod venturæ calamitatis ſingulare fuit præſagium. Quidam enim eques apparuit, admonens univerſam plebem arma capere, & pro repellendis boſtibus litus maris feſtinanter aſcendere. Igitur omnis populus ad mare tendens, pro debellandis boſtibus aſpexit aquam impletam infi-
279 nitis quaſi navibus, ſed ipſa claſſis in momento diſparuit, & prælibatus eques quaſi phantaſma confeſtim evanuit. Quam viſionem interpretabatur quidam Sanctus vir, ſicut mare repletum viſum fuit navibus, quæ citò evanuerunt, ita Flamingos venturos cum infinito exercitu & triumphando ſubjugaturos Hollandiam, Zelandiam & Trajectum, ſed ſtatim inſtar fumi ante ventum expulſum iri. Et ita factum eſt. Prædixit autem hoc diu, antequam eveniret, &c.

Trevirenſis. Venerabilis Dytherus, Adolphi Regis germanus de Naſſow, nonageſimus ſecundus Trevirorum Archiepiſcopus, in odium Alberti Regis Romanorum, non electus, non poſtulatus, à Papa Bonifacio octavo eſt electus & conſecratus, & ad Treviros deſtinatus anno Domini MCCC. Pontificatus ejusdem anno VI. qui præfuit annis VII. Iſte Dytherus Confluentinos ſibi rebellantes circumvallans, obedire per omnia compulit, pro quo omnes Eccleſiæ reditus fere obligavit. Tandem totum clerum contra ſe provocavit, unde concors caterva Clericalis ipſum ad præſentiam Clementis Papæ V. in propria perſona vocari procuravit. Qui citationis imminentis termino infirmitatis detentus ergaſtulo, migravit ad Dominum. Et quia Eccleſia contra eum appellaverat, ideo ſibi nullum ſepulturæ obſequium miniſtravit. Sed prædicatores, de quorum ordine erat, ſumpto corpore, juxta ſuum ſummum altare occulte humarunt. (Hæc ex Chronicis Trevirorum.)

Leodienſis. Venerabilis Adolphus, filius Comitis de Waldecb, ex Helena, filia Marchionis de Brandenburg, tunc præſens in curia, circa feſtum Joannis Baptiſtæ, Hugone Epiſcopo privato, canonicus Leodienſis à præfato Bonifacio octavo XLIV. Epiſcopus inſtituitur, anno Domini MCCCI. Pontificatus ejusdem Bonifacii VII. anno: qui brevi tempore, poſtquam donum Epiſcopatus acceperat, circa nativitatem Domini, cum ingenti nobilitate Leodium intravit, ubi à clero & civibus honorabiliter eſt receptus. Iſte patriam in magna diſcordia inventam pacificavit, & caſtrum Myrwar anno Domini MCCCII. tempore Paſchali cum magno exercitu obſedit, & ſolo æquavit, totamque terram dicto caſtro ſubjectam ſuo dominio ſubjugavit. Idem etiam Epiſcopus Lombardos in ſuo Epiſcopatu fœnerare prohibuit, quos cum Leodienſes in ſua civitate ſuſtinere contra Epiſcopum vellent, Epiſcopus armatus armis Pontificalibus, cum familia ſua à palatio exiens, in oculis Leodienſium domos dictorum Lombardorum fregit, ac eos ab urbe expulit, nec fuit, qui huic facto contradiceret. Tandem hic Venerabilis Adolphus Epiſcopus dicitur veneno infectus à Lombardis, qui eum oderant propter prædicta: Erat enim vir ſatis juſtus, ſed admodum iracundus, & ſatis ſe ingurgitans eſcis. Decidit tandem in lacum ad S. Paulum Leodii, in domo Scholaſtici, & cum in extremis eſſet, clamavit, Domine, ſuſcipe me, ut cum fratribus meis ſim, &c. Quam antiphonam cum ad finem duxiſſet, mox exſpiravit, menſe Decembri, ſepultus ante altare majoris Eccleſiæ Leodienſis. Poſt cujus mortem Wilhelmus de Atrebato eligitur Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopus, ſed tempore deliberandi recepto, ſuæ renuntiavit electioni. (Hæc ex Chronicis Leodienſibus.)

Trajectenſia. Poſt occiſionem Wilhelmi Pontificis Joannes, Comes de Zelandia, citò veniens, ſupplicavit Eccleſiæ Trajectenſi pro Guidone fratre ſuo, theſaurario Leodienſi. Canonicorum ergo quidam elegerunt Guidonem eundem theſaurarium. Quidam verò Rodolphum de Waldech, majoris Eccleſiæ præpoſitum. Porro, quamprimum Guido gubernationem Epiſcopatus accepit, Rodolphus ad partes Transyſelinas ſeceſſit. Fuerunt ergo hi ejusdem Guidonis fratres Cardinales; Borardus Epiſcopus Metenſis, Joannes Epiſcopus Cameracenſis, Joannes Comes Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ, & Florentius princeps Moravenſis, quorum auxiliante potentia, dictus Guido Pontifex adverſantes hoſtes ſubegit, totumque Pontificium tranquilla pace gubernavit. Cœpit autem ſecundum Chronica eodem Anno ſalutis, quo & Adolphus, Epiſcopus Leodienſis.

Item Anno Domini MCCCXI. ad generale conſilium Viennenſe Epiſcopus
Guido vocatus, Viennam ivit, quem Apoſtolicus Clemens quintus cum omni ve-
neratione ſuſcepit, & mediante Rege Francorum, Cardinalatum ei per rubeum pi-
leum obtulit, ſed Guido Epiſcopus, Domino Papæ dignas grates agens, oblatum
honorem tantæ dignitatis abnuit, & Trajectenſis Epiſcopus ad vitæ ſuæ terminum
permanere maluit. Philippus ergo Rex, tanti patris humilitatem intuens, dedit ei-
dem reverendo Pontifici quingentas libras annuatim de cenſu regalis Cameræ, ut 280
ſibi de cætero foret aſtrictus in vinculo perennis amicitiæ. Tandem Guido, præcla-
rus Epiſcopus, quarto Calend. Junii menſis ægritudine ſubitanea debilitari cœpit, &
aſtantibus de ſuis familiaribus, vitæ ſpiritum exhalavit. Corpus autem reverendi
patris & pontificis confeſtim infra civitatem Trajectenſem devectum, & ibidem
apud majorem Eccleſiam lacrymoſis exequiis tumulatum eſt. Iſte electus pater de-
cem & ſex annis condigne regens Epiſcopatum, S. Martino tria caſtra, ſcilicet Gor-
ten, Dullenborch & Sautenborch, ad perennem ſuæ laudis honorem obtulit, & pro
debitis anteceſſoris ſui Romanæ curiæ mille quingentas libras exſolvit. Totum Epi-
ſcopatum ſine debitis ſucceſſori ſuo dimiſit, quem eo vivente contra circumma-
nentes principes potenter & pacifice gubernavit. Fuit etenim idem Epiſcopus aſpe-
ctu decorus, ſtatura venuſtus, ſermone facundus, ingenio clarus, conſilio cau-
tus, ac in multis gratioſis virtutibus colendus. Wilhelmus autem, Hollandiæ Co-
mes, defuncto patruo ſuo, dominia de Aemſtel & de Woerden ditioni ſuæ ſubegit,
in quibus ex parte ſua Balivum ſive villicum deputavit, aſſerens, eadem dominia
ſæpe dicto Pontifici pro patrimonio aſſignata, ſed propter transgreſſionem arbi-
trii ad comitatum Hollandiæ devoluta fuiſſe. (Hæc ex Chronicis Pontificum Traje-
ctenſium.)

Romana. Benedictus undecimus, natione Lombardus de Tarviſio civitate, fuit electus in Papam Romæ XI. Calend. Novemb. & coronatus, ex more, die Dominica ſequenti, quæ fuit in vigilia Apoſtolorum Simonis & Judæ, anno Domini MCCCIII. Sedit menſibus VIII. diebus XVII. vacavit ſedes menſibus X. diebus XXIX. Florentinus dicit, cœpiſſe anno Domini MCCCIV. ſediſſe menſibus IX. vacaſſe ſedem menſibus XI. Iſte prius vocabatur frater Nicolaus de ordine fratrum prædicatorum, in quo à primario juventutis ſuæ anno XIV. ſuæ ætatis religioſe enutritus & converſatus, lector extitit annis multis, & prior provincialis poſtmodum Lombardiæ, & inde magiſter ejusdem ordinis effectus eſt, ac de magiſterio ad Cardinalatum aſſumptus, exiſtensque Cardinalis Epiſcopus Hoſtienſis, aſſumitur ad Papatum. Iſte Benedictus Papa denuntiavit excommunicatos publice & in ſcriptis auctores ſcelerum & captionis prædeceſſoris ſui, Bonifacii ſui Papæ octavi, nominatim & expreſſe, videlicet Wilhelmum de * Nogareto, Sciarram de Columna, & quosdam alios nominatim, & generaliter omnes alios complices captionis ejusdem, quam ipſe Benedictus viderat fide oculata. Iſte Papa reconciliavit ad Eccleſiaſticam unitatem, non tamen ad Cardinalatum reſtituit, Jacobum &

Rogareto.

Petrum de Columba, reſtituens eis illa, quæ ipſorum fuerant, & Eccleſia tunc tenebat.

Anno Domini MCCCIV. poſt Paſcha Benedictus Papa recedit de Roma, & vadit Peruſium cum curia ſua. Iſte quoque Benedictus Papa ſimultatem & diſſidium, quæ ſuborta fuerant inter Regem Franciæ Philippum, & Bonifacium Papam, ſedavit, & privilegia & libertates, quibus Regem privaverat Bonifacius, prædeceſſor ſuus, eidem Regi reſtituit & conceſſit, ſicut antiquitus in hebdomada Pentecoſtes, præſentibus Regis nuntiis Peruſii in conſiſtorio, Anno Domini prætaxato. Idem ibidem edidit quandam conſtitutionem, quæ incipit *(Quod olim (a))* in qua reſtrinxit pœnam conſtitutionis Bonifacii prædeceſſoris ſui, quæ incipit *(Clericos Laicos (b))* libro ſexto, diſcernens, ut in ſolventibus, aut recipientibus, aut ſponte ſolventibus pœna dictæ conſtitutionis Bonifacii non vendicet ſibi locum. Iſte Benedictus obiit in Peruſio, Nonas Julii, Pontificatus ſui anno primo, ſepultus fuit in Eccleſia Fratrum prædicatorum Peruſii ante ſummum altare, Anno Domini MCCCIV. ubi divina virtus & bonitas ejusdem Benedicti merita cœpit evidentibus miraculis declarare, maximè in dæmonibus expellendis de corporibus obſeſſorum, & in multis curandis languoribus & infirmitatibus. Vacavit autem ſedes à prædicto die per illum annum ſequentem, usque ad quintum diem menſis Junii, Cardinalibus, qui in conclavi incluſi erant, non valentibus illo tempore concordare, quamvis à Peruſinis ſæpius reſtricti fuerint & arctati. (Hæc Bernhardus.)

Leodienſia. Venerabilis Theobaldus, Canonicus Leodienſis, frater Comitis Barrenſis, prudentiſſimus, rhetoricus & audax, cum eſſet in curia Romana, conſecratus eſt à
281 Papa Benedicto undecimo in XLV. Leodienſem Epiſcopum & LXXIX. ab initio: ſedit annis decem. Electus quippe fuerat, ut ſupra relatum eſt, Wilhelmus Atrebatenſis canonicus & Archidiaconus Leodienſis, vir ignobilis & ſenex, ſed reſignavit electionem ſuam, eoque modo deinde concorditer electus eſt hic Theobaldus. Sed quia magnis in curia Romana debitis obligatus recedere non poterat, niſi prius ſe à creditoribus liberaſſet, Dominum Joannem de Barro, ſtrenuum militem, & Petrum, fratres ſuos, præmiſit Leodium, & tunc idem Joannes præficitur in Manburnum.

Anno Domini MCCCIV. Theobaldus Epiſcopus circa feſtum omnium Sanctorum à curia Romana revertens, venit Leodium, magno ſtipatus nobilium comitatu.

Item Anno Dom. MCCCXII. nobiles Leodienſes, in turri S. Martini Leodii per populum communem coarctati, ibidem comburuntur. Iſtis temporibus, Bonifacius Papa octavus, prædeceſſor Benedicti, nimis animoſus, omnia facta ſua expediebat pro libitu, nec fratrum ſuorum conſilio utebatur. Et quia videbat, quod propter potentiam regni Franciæ ſuam non poterat exequi voluntatem, ad regis & regni humiliationem pro viribus nitebatur, ſed non poterat, conſiliariis regis ei reſiſtentibus. Item Epiſcopus Theobaldus, cum Henrico Imperatore Romam veniens, ut Imperiali diademate coronaretur, Romanis & aliis tyrannis hoc impedientibus, poſt multos conflictus, Epiſcopus, multis confoſſus vulneribus, reddidit ſe captivum, & intra triduum diem clâuſit extremum Anno Domini MCCCXII. quem frater regis in portu Eccleſiæ S. Petri capellæ Papæ fecit ſolenniter ſepeliri, &c. Item in quadam hiſtoria, Epiſcopum hunc Theobaldum fuiſſe à Bonifacio octavo, prædeceſſore iſtius Benedicti Papæ, confirmatum,

Hollandica. Wilhelmus, poſt obitum patris ſui XVIII. Comes Hollandiæ factus eſt anno ſalutis MCCCIV. regni Alberti Regis Romanorum ſexto anno, & tenuit principatum annis XXXIII. Iſte adeò apud omnes terrarum principes magnificatus eſt; ut ubique diceretur eſſe magiſter militum, & præfectus Principum, ducens in

(a) *Extrao. Comm. de Immun. Eccleſ.*
(b) *de Immun. Eccleſ. in 6to.*

in uxorem Joannam, Caroli Comitis Valeſii filiam, Philippi Regis Franciæ ſororem, de qua genuit Wilhelmum, ſuccedentem Hollandiæ Comitem, Ludovicum infantem, Margaretam Romanorum Imperatricem, Philippam Angliæ reginam, Eduardi tertii uxorem, Joannam Wilhelmo Comiti Juliacenſi nuptam, & Eliſabeth Domicellam, quam Robertus de Namurco duxit uxorem. (Hæc ex Chronicis.) Iſte Wilhelmus, primo dominationis ſuæ tempore, convocavit in Haerlem glorioſam curiam, quam decem Comites, centum Barones & mille milites cum infinitis proceribus per integram hebdomadam frequentarunt. Iſte Comes inclytus per officiales imperii vicarius regni deputatus in diebus ſuis multum glorioſus fuit, qui duo famoſa caſtra, videlicet Bruyl & Volmenſteyn in Epiſcopatu Colonienſi potenter oppugnavit: divini numinis cultum ampliare volens, coadunavit in Middelborch novam canonicorum Eccleſiam, quam anno Dom. MCCCXI. ſatis liberaliter ditavit, ad perennem ſuæ laudis memoriam. (Hæc ex chronicis Hollandiæ.)

Item eodem anno ſalutis prænotato, in oppido Aernemmenſi concordatum inter Guidonem Epiſcopum Trajectenſem, & Reynaldum Comitem Gelriæ, & declaratum fuit, Gelriæ Comitem terram Velue & omnia bona, quæ à Duce Brabantiæ in ſecundarium feudum obtinere conſuevit, de cætero ab Eccleſia Trajectenſi immediatè in feudum tenere & recipere, eò quod infra terminum competentem præfatus Dux Eccleſiæ Trajectenſi homagium fidelitatis non præſtiterit, nec requiſiverit, & propter bella & alia mala, quæ quondam inde devenerunt. (Hæc ex Chronicis.)

Item anno Dom. MCCCXV. radioſus cometes apparuit, mortifera peſtis inhorruit, & valida fames invaluit, adeò ut plerique pauperes cadavera pecudum, ſicuti canes, crudè, ut & gramina pratorum, ſicuti boves incocta comederent. Fuit enim hæc fames ſeu peſtilentia tam aſpera, ut mendicantes absque numero morerentur in campis, ſylvis ſeu nemoribus, & eorum corpora ſine catholicis exequiis ſepulturæ traderentur in locis agreſtibus. Quapropter hæc miſeranda calamitas à Threnis Jeremiæ Prophetæ in hoc ſolum diſcrepare videtur, quod hic manus matrum proprios filios non decoxerunt, & eorum carnes, urgente fame,
non manducaverunt. Poſt biennium verò divina miſericordia compatiens huma- 282
næ miſeriæ, largitatem munificentiæ ſuæ clementer oſtendit, & incrementa frugum ubique terrarum in tantum adauxit, ut modius ſiliginis pro quinque groſſis Turonenſibus emeretur, qui paulo pridem pro quinque ſolidis Turonenſibus emebatur.

Anno Domini MCCCXIX. Wilhelmus Comes, cognomento Bonus, miſit Wilhelmum filium cum electa militia verſus Pruſſiam contra infideles, in adjutorium ordinis Teutonicorum, ubi per longa tempora manens ſæpenumerò bellum contra gentiles habuit.

Anno ſequenti, in feſto Sanctorum Joannis & Pauli martyrum, poſitus primus lapis fundamentalis fuit turris Sancti Martini Trajectenſis. Et poſtea anno Domini MCCCXXII. in jejunio crux cum ventilabro deaurato ſuperlocata.

Item Anno Domini MCCCXXVI. ſeptimo Idus Octobris, obiit Reynaldus filius Ottonis, ultimus Comes Gelriæ & Zutphaniæ, ſepultus in monaſterio vallis Comitis, juxta patrem ſuum. Iſte duas habuit uxores ſucceſſive, Ermgardim Walrami Ducis Limburgiæ, & Margaretam Guidonis Comitis Flandriæ filiam, in eodem monaſterio ſepultas. Fundavit autem ipſa Margareta conventum ordinis fratrum prædicatorum in Zutphania. Iſte Reynaldus Comes combuſſit & devaſtavit Amersfordiam, & fundavit monaſterium Fratrum minorum in Ruremunda. Iſti ſucceſſit Reynaldus, hujus nominis ſecundus, filius ſuus primogenitus, Dux Gelriæ & Comes Zutphaniæ. Iſte Reynaldus dictus eſt Comes cum nigro capite, & duxit in uxorem Sophiam de Mechlinia, ex qua genuit Margaretam primogenitam, Mechtildim, Iſabellam & Mariam. Margareta primoge-

nita obiit Anno Domini MCCCXLIV. ipſo die Sancti Franciſci. Mechtildis primo fuit Comitiſſa Loſſenſis, ſecundò Comitiſſa Clivenſis, & tertiò Comitiſſa Bleſenſis. Quæ poſtea adhuc vidua & Duciſſa Gelriæ modico tempore obiit Anno Domini MCCCLXXIV. ipſo die Matthæi Apoſtoli. Iſabella fuit Abbatiſſa in valle Comitis prope Goeb, quæ obiit Anno Domini MCCCLXXVI. Maria verò fuit uxor Wilhelmi Ducis Juliacenſis, ex qua genuit Wilhelmum & Reynaldum, qui poſtea ambo ſucceſſive fuerunt Duces Gelriæ, & Mariam, uxorem Domini Joannis de Arckel, qui ex ea genuit filium, Wilhelmum nomine, qui poſtea in bello Gorinchenſi cum multis nobilibus & armigeris approbatis interfectus eſt, & Mariam, uxorem Domini Joannis, Domini de Egmunda, & Iſelſteyn, ex qua genuit duos filios, ſcilicet Arnoldum, qui nunc eſt Dux Gelriæ, ſed à filio Adolpho in caſtro de Buren captivitate ſtrictiſſima detinetur, & Dominum Wilhelmum, Dominum de Egmunda, Iſelſteyn & Mechlinia. Sophia verò de Mechlinia, prima uxor Reynaldi, obiit anno Domini MCCCXXIX. ſecundo Nonas Maji. Poſt cujus mortem Alienoram, filiam Regis Angliæ, ſororem Eduardi Regis, ex qua genuit Reynaldum, hujus nominis tertium inter Comites, ſecundum verò inter duces, qui natus fuit Anno Domini MCCCXXXIV. in die Sancti Servatii, & Eduardum, qui ambo poſtea ſucceſſive fuerunt Duces Gelriæ, ut patebit. Iſta Alienora fundavit conventum Fratrum minorum in Davantria & in Haerdewiek, ſepulta in choro conventus Davantrienſis. (Hæc ex chronicis.)

Item Anno Domini MCCCXXVIII. ipſo die Servatii Epiſcopi, Reynaldus, Comes Gelriæ, venit in adjutorium Adolphi de Marcha, Epiſcopi Leodienſis, & una cum ipſo habuit victoriam apud Haſſelt prope Tungrum, & occiſi fuerunt de Leodienſibus & Tungrenſibus fere 9000, exceptis captis. Itaque Anno Dom. MCCCXLIII. idem Reynaldus, ultimus Comes, & primus Dux Gelriæ, fundavit clauſtrum Carthuſienſium, dictum Monichuſen, apud Aernhem, quod dotavit & valde large bonis temporalibus providit, ad remedium animæ ſuæ, & ad expiandam horribilem ſtragem, quam dudum commiſit in Leodienſibus.

Item Anno Dom. MCCCXXXVI. Reynaldus, Comes Gelriæ, bellum indixit Friſonibus. Venit cum exercitu magno plebis & militiæ, conjunctus cum Trajectenſibus apud Vollenho, (ubi Trajectenſes primò venientes poſuerunt tentoria ſua animoſe in pratis virentibus, expectantes Comitem cum exercitu ſuo.) Intrantes verò Friſiam multa damna Friſonibus intulerunt, villas eorum comburendo, homines occidendo & capiendo: ubi Friſones invicem conglomerati, du-
283 riter occurrunt eidem Comiti: & tandem præliantes, à Comite Geldriæ in Barlefile victi ſunt; ubi multi (videlicet plus quàm duo millia Friſonum) corruerunt, multique capti ſunt, cum quibus idem Comes cum magno triumpho rediit ad comitatum ſuum. (Hæc ex Chronicis.)

Item anno ſequenti perlucidus quidam cometes apparuit, & eodem anno Wilhelmus Hollandiæ Comes, arthritico morbo debilitatus, ſeptimo Idus Junii feliciter occubuit. Iſte Wilhelmus, dictus propter probitatem ſuam Pius Comes, annis XXXIII. honorifice rexit Hollandiam, Princeps valde victorioſus in præliis, approbatus in tyrociniis, illuſtris in haſtiludiis, & valde ſocialis in contuberniis. Qui penes oppidum Valeſcenarum requievit in Domino, ſepultus ibidem honore congruo. Joanna verò, ſua conthoralis, exinde regnum mundi & omnem ornatum contemnens, in monaſterio Fontanellis, Ciſtertienſis ordinis, cum ancillis Chriſti Sanctimonialis effecta eſt, quæ dehinc Anno Domini MCCCXLII. obiit, ſepulta in eodem monaſterio. (Hæc ex chronicis Hollandiæ.)

Romana. Clemens quintus, natione Vaſco, Burdegalenſis diœceſis, oriundus ex patre Bernardo milite, fuit electus in Papam, in Peruſio, in vigilia Pentecoſtes, quæ fuit Nonas Junii Anno Dom. MCCCXV. Iſte prius vocabatur Bertrandus de Gotho, ſeditque annis octo, menſibus decem, diebus quindecim. Fuit primo Epiſcopus Convenarum per proviſionem Bonifacii Papæ octavi Anno Domini MCXCV.

MCCXCV. fuitque Epiſcopus Convenarum annis quinque, & exinde tranſtulit ipſum idem Bonifacius Papa in Burdegalenſem Archiepiſcopatum, paulo ante natale Domini MCCXCIX. ubi jam ſederat Archiepiſcopus annis quaſi VI. & tunc temporis ſuam provinciam viſitabat in Pictavia. Cumque Cardinales pro electione ſummi Pontificis in Peruſio incluſi manſiſſent menſibus XI. & arctati, diviſi inter partes æquales, non eſt inventus in eis lapis aliquis angularis, qui utrumque parietem conjungeret, unumque faceret ex eiſdem, donec tandem quidam verſus occidentem dirigentes animum in iſtum Burdegalenſem Archiepiſcopum oculos converterunt, & ſummum Pontificem elegerunt. Rediit autem de Pictavia Burdegalam, ubi decretum Cardinalium de electione ſua in Papam accepit, & venit Lugdunum, ubi, Cardinalibus eòdem venientibus, coronatus eſt in Papam XVIII. Calend. Decembr. præſente Rege Franciæ Philippo cum nobili comitatu. Cumque de loco coronationis, ut Pontifex procederet coronatus, cum comitatu Papali pariter & regali, concurrentibus & comprimentibus ſe turbis, ut viderent tanquam Regem Salomonem in ſuo diademate coronatum, maceria non parva muris corruit prope Papam, cecideitque corona de capite ejus, & in caſu avulſus fuit carbunculus precioſus, qui ad valorem ſex millium florenorum æſtimabatur. Et ipſe Papa depoſitus de equo, tamen non læſus fuit. De circumſtantibus verò usque ad duodecim ſic colliſi ſunt, ut intra paucos dies obierint, inter quos unus majorum fuit & præcipuus Dux Britanniæ Joannes, qui ſic colliſus, paucis diebus ſupervivens, diem clauſit extremum. Frater verò Regis Franciæ; Dominus Carolus, fuit graviter, ſed non letaliter quaſſatus: Quod factum mirati ſunt omnes, & more vulgi plurima præſagiebant. Iſte anno Pontificatus ſui primo, XVIII. Cal. Januarii in Lugduno fecit XII. Cardinales, inter quos Jacobum & Petrum de Columna (qui aliàs fuerunt Cardinales diſpoſiti per Bonifacium octavum) non reſtituit, ſed de novo creavit.

Eodem Anno, III. Calendas Februar. revocavit duas conſtitutiones Bonifacii quondam Papæ, unam, in qua ſcribebat, Regem Franciæ eſſe ſubjectum Eccleſiæ Romanæ in temporalibus & ſpiritualibus; aliam verò, quæ in ſexto libro decretalium eſt inſerta, quæ incipit *(Clericus laicus (a))* Revocavit etiam omnia, quæ ex ipſis fuerant conſecuta.

Item Anno Domini MCCCVI. Hoſpitalarii cum exercitu Chriſtianorum oppugnare cœperunt inſulam Rhodi cum circumjacentibus inſulis circiter quinque, quæ ab infidelibus Turcis inhabitabantur ſub dominio Imperatoris Conſtantinopolitani. Cæperunt autem ſtatim aliquas inſulas & caſtella, ſteteruntque in pugna & conflictu, obſidentes pariter & obſeſſi, annis quatuor contra Turcas, & obtinuerunt victoriam finaliter Chriſtiani. Nam anno Domini MCCCX. in feſto aſſumptionis Beatæ Mariæ, exercitus Chriſtianorum cum hoſpitalariis obtinuerunt civitatem Rhodi, quæ eſt caput & Metropolis totius regionis & inſularum vicinarum, & ex eo inſulæ Rhodi & aliæ inſulæ circumvicinæ redactæ ſunt ſub poteſtatem & dominium Chriſtianorum, Turcis penitus ſubjugatis. Sunt autem ibi multi portus, & 284
patet inde aptus tranſitus Chriſtianis in terram ſanctam in Accon & Cyprum.

Item Anno Domini MCCCVII. tertio Idus Octobris, feria ſexta, fuerunt capti ubique in regno Franciæ Templarii, ex ordinatione Regis, propter prophanam videlicet profeſſionem eorum, cum abnegatione Chriſti, & expuitione ſuper crucem in opprobrium crucifixi. Poſtea verò confeſſionibus eorum intellectis, conſequenter fuit mandatum, ut ubique Templarii caperentur, & veritas prodiret in lucem, cum ordo iſte ſtetiſſet annis CLXXXIV.

Eodem anno in quadrageſima ſubſequenti inquiſitiones hæreticæ pravitatis in partibus Lombardiæ ſuperioris, de ordine prædicatorum cum Epiſcopo Vercellenſi, cruce cum plena peccatorum indulgentia prædicata, congregaverunt exercitum

(a) c. l.

tum magnum contra Dulcinum, Novarienſem Hæreſiarcham, imitatorem non tam veterum quàm novorum errorum, & perverſorum dogmatum inventorem, qui multos infecerat multosque traxerat; & habebat plurimos diſcipulos & ſequaces. Aſcendentes autem fideles de exercitu, ceperunt ibidem Dulcinum, & cum eo centum quinquaginta perſonas, &c.

Item Anno ſequenti, ſcilicet Dom. MCCCVIII. in feſto S. Joannis ante portam Latinam combuſta eſt Eccleſia S. Joannis de Laterano Romæ, unde in urbe non immerito magna lamentatio fuit, &c.

Item Anno Dom. MCCCX. Joannes, filius Henrici, Regis Romanorum, accepit in uxorem Eliſabet, filiam Wenceslai, regis Bohemiæ, quæ erat hæres regni, unde & ipſe factus eſt rex Bohemiæ cum eadem.

Eodem Anno Clemens Papa Pontificatus ſui Anno ſexto, in Sabbatho quatuor temporum, in adventu ſcilicet, XIV. Calend. Januarii, in Avenione fecit ſecundam ordinationem quinque Cardinalium.

Item anno Domini MCCCXI. Cal. Octobris fuit per Clementem Papam V. apud Viennam ſupra Rhodanum generale prælatorum concilium convocatum, in quo annihilatus & condemnatus fuit ordo Templariorum. Poſt celebrationem verò concilii generalis, in quo plura fuerunt determinata, quæ ob prolixitatem omiſi ſcribere, Papa cum curia ſua verſus Avenionem revertitur de Vienna.

Item Anno Dom. MCCCXIII. quinto die Maji menſis, Papa cum ſua curia Avenione reſidens, canoniſavit Petrum de Marone, quondam Cæleſtinum quintum, Papam, & ſub nomine Sancti Petri catalogo Sanctorum confeſſorum ſociavit, & inſtituit ejus feſtum celebrari XIV. Cal. Junii.

Eodem anno Pariſiis fuit combuſtus magiſter ordinis quondam templi, cum quodam alio magiſtro, ejuſdem quondam ordinis præceptore, qui tamen prius fuerant cum peritorum & prælatorum conſilio judicati ad agendam aliam pœnitentiam. Erant autem tunc præſentes Pariſiis duo Romanæ curiæ Cardinales.

Eodem anno XII. Calend. Aprilis in caſtro Montilii, prope Carpentoracum civitatem, in qua tunc curia morabatur, Papa Clemens fecit coram ſe in conſiſtorio publicari conſtitutiones, quas prius fecerat in concilio Viennenſi, ex quibus decreverat fieri librum unum, quem volebat ſeptimum decretalium appellari, ſicut fecerat ſextum Bonifacius Papa, anteceſſor ſuus, ſed incidit in morbum, unde poſt obiit XXXI. die, ſcilicet XII. Calend. Maji. Et ſic liber ille non fuit miſſus ad ſtudia generalia, ut eſt moris, nec expoſitus conſequenter ad habendum, ſed remanſerunt conſtitutiones illæ ſic fere quadriennio in ſuſpenſo, donec poſtmodum per ejus ſucceſſorem fuerunt publicatæ, & ſub bulla ad ſtudia generalia deſtinatæ. Iſte Clemens Papa, cum in præfato conſiſtorio confirmari cœpiſſet, & ad partes Vaſconiæ proficiſci vellet, fecit ſuper Rhodanum Pontem navium, & tranſtulit ſe ad Rokomannam, caſtrum regis Franciæ, ubi ſtatim mane exſpiravit. Fuitque inde reportatum corpus ejus ultra Rhodanum, extra regnum Franciæ ad Carpentoracum civitatem, ubi Cardinales cum alia curia reſidebant. Sequenti verò menſe Auguſti de Carpentoraco transvectum fuit corpus ejus in Vaſconiam patriam ſuam, fuitque ſepultum, ſicut elegerat, in Eccleſia, quæ appellatur Beatæ Mariæ de Uſeta,
285 diœceſis Vaſconenſis, ubi paulo prius canonicos conſtituerat ſeculares, in villula minus inſigni, ſatis ſterili & exili. Vacavit autem ſedes annis duobus, menſibus tribus, diebus XVII. (Hæc ex geſtis Pontificalibus.)

Colonienſia. Poſt obitum prænotati Domini Wickboldi, tres pariter electi fuerunt ad Pontificatum Colonienſem in diſcordia, nimirum Henricus de Vernenborch, major præpoſitus, Meynardus de Weſterborch, Bonnenſis præpoſitus, & Wilhelmus de Juliaco, præpoſitus Sancti Servatii Trajectenſis. Cum autem confirmata per Papam Bonifacium octavum pro eodem Wilhelmo fuiſſet electio, ipſe ſtatim in bello Flandrenſium, contra Regem Franciæ ſuſcepto, cum fortiter egiſſet, interfectus fuit. Duo verò alii coëlecti, ambo ad curiam Romanam accedentes, pro ſua confirma-

confirmatione ſorte varia contendebant, donec tandem electio dicti Henrici de
Vernenborch, cum tribus ferme annis ſtetiſſet in Romana curia, confirmaretur
Anno Domini MCCCV. ſedit verò annis viginti ſex. Iſte venerabilis antiſtes, licet
grandævus, utpote ſuæ promotionis tempore ſexagenarius, animo tamen ac viri-
bus non deficiens, contra inimicos Eccleſiæ frequenter bella geſſit, præſertim con-
tra Ludovicum Imperatorem, civitatem Colonienſem, Joannem Regem Bohemiæ,
Wilhelmum Comitem Hollandiæ, Joannem de Hannonia, Gerardum Comitem
Juliacenſem, Adolphum Comitem de Monte, Joannem Comitem Seynenſem,
Engelbertum Comitem de Marcha, cum aliis multis, qui poſt multas bellorum
defatigationes eundem Archiepiſcopum Henricum continue laceſſitum, ad ulti-
mum in viſceribus aggrediendo, cum dictorum omnium confœderatorum Colo-
nienſis civitatis auxilio, caſtrum Brulæ valida obſidione cinxerunt. Sed cum ipſi
dictum caſtrum per quatuor fere menſes obſediſſent, propter loci verò muni-
tionem, & dicti Archiepiſcopi fortem reſiſtentiam, in captione caſtri proficere
non valuiſſent, intervenientibus tandem pacis interceſſoribus, ab obſidione dicti
caſtri, ſua fruſtrati intentione, vacui receſſerunt. Porrò in his adverſarum re-
rum anguſtiis, ſtatu dicti Archiepiſcopi continuo fluctuante, ipſe ſemper gereris
animum elevatum, quamvis propter adverſitates bellorum pecuniis & rebus ne-
ceſſariis fuiſſet exhauſtus, tamen nobilem poſſeſſionem, videlicet caſtrum & co-
mitatum Hulckenrade ad uſum & firmamentum Eccleſiæ magnis pecuniis com-
paravit: ſed dictam emptionis pecuniam dicti Allodii Eccleſiæ collegiatæ Colo-
nienſis & Abbatiæ & totus clerus Colonienſis de ſuo quaſi totaliter perſolverunt.
Nam maxima pars poſſeſſionum, decimarum, & victus dictarum Eccleſiarum Co-
lonienſium & cleri infra diſtrictum & fines dicti comitatus, in ipſius territorio po-
ſita eſt. Idem quoque Henricus Archiepiſcopus pro defenſione terrarum Eccle-
ſiæ oppidi in Urdingen, nec non & oppidum in Lyns de novo communivit: Ca-
ſtrum quoque in Rolanſcke conſtruxit, & ad fundamenta caſtri de Lechenycb tur-
rim fortem de novo erexit. Sane poſt receſſum adverſariorum ab obſidione caſtri
in Brule, (de qua ſupra præfati ſumus) Eccleſiæ perſecutores & confœderati com-
plices denuò adunati, caſtrum dictum Volmenſteyn in ducatu Weſtphaliæ longa
obſidione vallantes, tandem ceperunt, & captum funditus deſtruxerunt. Idem
quoque Henricus Archiepiſcopus, generali concilio Viennenſi per Dominum Pa-
pam Clementem quintum congregato, perſonaliter interfuit, ubi per dictum Do-
minum Papam & prælatos, qui eidem concilio præſentes interfuerunt, cum honore
fuit receptus & familiariter pertractatus. Iſte etiam ſtatuta Synodalia Engelberti ſe-
cundi, prædeceſſoris ſui, fecit provincialia & ſynodalia, nihilominus poſtmo-
dum ſtatuit in multitudine copioſa. Iſte fratres ſanctæ crucis in Colonia Anno
Domini MCCCVII. primitus ſuſcepit, & paulo poſt indulgentias Eccleſiæ illorum,
per diverſos Archiepiſcopos & Epiſcopos collatas, ſuas etiam adjiciens, per transfi-
xum ſolenniter confirmavit. Tandem, poſt multas bellorum & adverſitatum obitas
tribulationes, ſemper tamen ſtans imperterritus, & æmulis pro viribus vices re-
pendens, ad ultimum plenus dierum in pace defunctus eſt, & ſepultus Bonnæ in
capella Sanctæ Barbaræ, ad latus Eccleſiæ, quam ipſe in vita de novo conſtruxit,
& vacavit ſedes diebus XXI. (Hæc ex chronicis Pontificum Colonienſium.)

Venerabilis Balduinus, frater Henrici, poſtea Imperatoris Romanorum, *Trevirẽſis.*
Trevirorum Archiepiſcopus XCIII. electus eſt Anno Domini MCCCVII. Pontifi- 286
catus Clementis quinti anno tertio. Qui cum eodem Balduino Pictavis de mi-
noritate annorum diſpenſavit, & poſt ab eodem conſecratus & pallio decoratus,
anno Domini MCCCVIII. more Trevirico ſcribi conſueto, in die Pentecoſtes
Trevirim ingreſſus, pacem per totam terram ſuam diu violatam reformavit, ca-
ſtra fortia juxta prædonum fortalitia ædificans, quibus eos ad pacem ſervandam
violenter coarctavit: Judex ſtrictiſſimus extitit. Nam fratrem proprium, facto
homicidio uxoris propriæ, ſpe melioris habendæ uxoris, cepit & totali ſupplicio

 occidit.

occidit. Iſte etiam Balduinus cuncta Eccleſiæ ſuæ debita vel uſuris & damnis obligata redemit, & abſtracta ad jus & proprietatem Eccleſiæ utiliter revocavit. Tandem Anno Domini MCCCLIII. Carolus quartus, Imperator Romanorum, in natali Domini, Moguntiæ curiam, convocatis principibus, ſolennem celebravit. Ibi Dominus Balduinus in vigilia natalis Domini, in Eccleſia cathedrali, præſente Imperatore, veſperas & in camera Regis in nocte matutinas cantavit, ubi Imperator gladio evaginato legit Evangelium. *(Exiit edictum à Cæſare Auguſto.)* Et Dominus Balduinus primam miſſam, ut Primas & Archicancellarius Galliæ, decantavit, & Imperatorem Sacramento Euchariſtiæ communicavit: Dominus Gerlacus Moguntinus ſecundam, & Dominus Colonienſis Wilhelmus ſummam miſſam celebravit. Poſt hæc Dominus Balduinus multa privilegia pro Eccleſia Trevirenſi impetrat, & de curia celebrata XV. Calend. Februarii, Trevirim reverſus, infirmitatis moleſtia gravatus, receptis Sacramentis & abſolutione, XII. Calend. Februarii ſpiritum, qui dedit illum, reddit creatori anno Domini, quo ſupra, anno nativitatis ſuæ LXVIII. Sedit annis XLVII. Sepultus in Eccleſia majori. Rex verò Carolus, audita morte avunculi ſui, Trevirim venit ad ejus exequias, quas Capitulum XIV. Martij celebravit. (Hæc ex Chronicis Trevirenſium.)

Imperialia. Henricus hujus nominis ſeptimus; inter Imperatores verò VI. Comes Lutzenburgenſis, fuit electus in Regem Alemanniæ & Romanorum, in die B. Catharinæ virginis *(a)*, in quadam villa prope Confluentiam, quæ Reynſe nominatur Anno Domini MCCCVIII. Et dehinc Electores in Francofordiam procedentes, eum publice Regem nominaverunt. Qui in feſto Epiphaniæ Domini immediate ſequentis, apud Aquisgranum fuit coronatus, Anno ſalutis MCCCIX. ſecundum ſtylum curiæ Leodienſis, quem communiter in hac Chronographia ſequimur; Mundi verò MMMMMMDCCVII. & imperat annis quatuor, menſibus octo.

Eodem anno Rex Henricus miſit ad Papam Clementem quintum apud Avinionem ſolennes nuntios & Ambaſiatores, ſcilicet tres Comites & duos Epiſcopos, petens coronam imperij à Papa ſibi dari. Papa verò, menſe Julio, ejus electionem admiſit & confirmavit, volens ipſum nominari Regem Alemanniæ & Romanorum ulterius, & ut poſſit agere, quæ Regis officium requirit: Coronationem verò imperii promiſit ad tempus eidem tum aſſignatum, ſcilicet à feſto purificationis tunc proximo venturo, ad duos annos, quo tempore vel ipſe ad ipſum coronandum iret, vel Romam mitteret Cardinales, qui coronarent.

Anno ſequenti, ſcilicet MCCCX. in Autumno, idem Rex Henricus Rom. intravit Italiam, jura imperii ſui percepturus: Et primò venit Taurinum, deinde ad civitatem Aſtenſem, poſtea Vercellas & Mediolanum, ibique in Epiphania Domini ſequenti, ſcil. Anno ſalutis MCCCXI. in Eccleſia S. Ambroſii Mediolanenſis, per Archiepiſcopum Mediolanenſem corona ferrea *(b)* fuit coronatus. Quam tamen debuiſſet accepiſſe in Modicia, ex more antiquo, ſed ex certa cauſa fecit in Mediolano, creavitque in die coronationis ducentos milites, de diverſis nationibus. (Hæc ex chronicis.)

Notan-

(a) Mire in die electionis Henrici variant Scriptores. Eundem diem Catharinæ, ſ. XXV. Novembris ponit *HENRICUS STERO ad a. 1308. FRANC. GUILLIMANNUS Rer. Helvet. lib. II. c. XVI. §. 20. ALBERTUS ARGENT. p. 115.* in feſto omnium Sanctorum. *AVENTINUS lib. VII. c. XIV. a. 10.* Idibus Octobris. Verum electionis decretum apud *LEIBNITIUM Mant. Cod. Jur. Gent. p. 255.* & *GESTA BALDUINI lib. II. cap. I.* diem XXVII. Novembris definiunt, quæ tamen cum noſtro Chronico facile conciliantur. Prima enim electio Renſæ facta fuit die Catharinæ, altera Francoforti die XXVII. Novembris.

(b) Novam enim de calybe fabricari fecerat Henricus, dum antiqua aurea fuiſſet deperdita, prout *GESTA BALDUINI* docent *lib. II. c. X.* Adde Syntagma Juris Publici *diſſ. XXV. §. IX.*

Notandum, quod omnis Imperator Romanorum futurus coronatur quadruplici corona, primò ferrea, quam dare debet Archiepiſcopus Moguntinenſis, qua ſignificatur, ferro, vel per ferrum debere Imperatorem omnes rebelles & adverſarios devincere. Secunda corona eſſe debet ex diverſis, quæ inveniri poſſunt, metallis compoſita, ad innuendum, Dominum eſſe Imperatorem & eſſe debere, item incumbere illi, ut peritos totius mundi in temporalibus diverſarum linguarum ſecum ſemper habeat: quam coronam ab Archiepiſcopo Trevirenſi recipit. Tertiò debet coronari corona argentea, clara, munda, lucida & immaculata, ad ſignificandum, juſtum & fortem eſſe debere & potentem, & in juſtitia firmum, item largum, probum & generoſum in reddendo unicuique, quod ſuum eſt, quam coronam Archiepiſcopus Colonienſis confert. Quartò debet coronari corona de auro puriſſimo fabricata, ad figurandum, ſicut aurum precioſiſſimum aliorum metallorum eſt, ita Imperatorem eſſe debere de mundo meliorem cæteris, & obedire Eccleſiæ Dei, nec aliter, quàm ſi talis inventus fuerit, ad illam recipiendam coronam judicari dignum: quam ultimam coronam in urbe Romana recipit *(a)*: ubi Papa, ad quem id pertinet, coronam talem in capite Imperatoris imponit, & ipſum confirmat, quod fieri in Eccleſia S. Petri in urbe præfata, in præſentia fratrum Cardinalium; & in illa die ſeptem Electores Imperii Alemanniæ, quilibet uti officio ſuo eis commiſſo per totam illam diem debet: quæ tota dies eſt gratioſa quoad Imperatorem. (Hæc Collector.) Sequitur ex chronicis. Poſtea Henricus Rex requirit civitates Lombardiæ de homagio ſibi præſtando: ubi Cremonenſes & Laudunenſes verò in principio reſtiterunt, ſed paulo poſt obedierunt. Brixienſes verò, quantum potuerunt, reſtiterunt, qua de cauſa exercitum Rex parat, & Brixiam per magnum tempus obſeſſam tenet, interfecto ibi ante portam Brixienſem Domino Walramo, germano Regis. Dominus verò Theobaldus, qui per regem cum ſuis fuerat in civitate repoſitus, & ſtatim contra eum cum hoſtibus ſe conjunxit, per gentem ipſius Regis captus fuit, & in quatuor partes diviſus, & ſic finivit dies ſuos. Finaliter autem Brixienſes reſiſtere non valentes, ſe reddiderunt, & portis civitatis dirutis, Rex per muros civitatis intravit. 287

Anno Domini MCCCXII. Henricus, Romanorum Rex, ſextò die Maji menſis intravit urbem Romam, & cum per portam S. Petri intrare non poſſet, reſiſtentibus ſibi illis de Urſinis & Domino Joanne, fratre Regis Apuliæ Roberti, qui caput ſe pro ipſo rege faciebat, intravit per portam molarum, per Columnenſes uſque ad Lateranum perductus. Qui paucos dies ibi remanens, rediit ad caſtra, ibique ſtetit: ubi gentes ſuæ multa tunc habuerunt negotia cum Romanis, ut ex utraque parte multi caderent, inter quos in die Beati Urbani, ſcilicet XXV. die Maji, fuerunt mortui Abbas Wiſſenburgenſis, & Dominus Thomas de Sabaudia, ac piæ memoriæ Dominus Theobaldus de Barro, Epiſcopus Leodienſis, fuit captus, & poſt letaliter vulneratus, qui portatus in caſtrum Sancti Angeli, ſtatim exſpiravit. Tandem Rex Henricus ſatis citò pòſt, ſcilicet in die Dominica poſt feſtum Petri & Pauli, per fratrem Nicolaum, Epiſcopum Oſtienſem, & quosdam alios Cardinales, ad hoc per Papam miſſos, in Eccleſia Lateranenſi in Imperatorem fuit coronatus: quo facto, ad Sanctam Sabinam profectus, ibi cum ſua curia comedit. Deinde in caſtra ad milites rediit. Et poſt aliquot dies tranſtulit ſe Tiburtinum, ibique ſtetit uſque in finem Septembris: rediens deinde Romam, & inde reverſus Tuſciam, donec veniret Florentiam, ubi ſedit ad dimidium milliare ab urbe per ſex ſeptimanas & ultra: tum verò profectus Piſas, ubi ſtetit per totam hyemem, & ibi tres Reges condidit, & Regem Robertum Siciliæ capitali ſententia condemnavit, ut infra patebit.

(a) Hoc Italorum commentum jamdum ſatis confutavi in Syntagmate Juris Publici *cap. VIII. §. XXIV.*

Anno ſequenti Imperator Henricus, facta pace cum Romanis, menſe Junio de civitate Piſana receſſit, ut iret Romam: & communiter dicebatur iturus Neapolim, ſed veniens in villam, quæ Bonus conventus vulgariter appellatur, ibidem per aliquor dies emanſit, & in die Aſſumptionis Beatæ Mariæ dum Euchariſtiam ſumpſiſſet, eodem loco à confeſſario ſuo, fratre Bernhardo, ordinis prædicatorum, ad procurationem (ut ferebatur) ſupra dicti Regis Roberti & Principis Tarentini, venenum ſumpſiſſe dicitur, obiens mortem in die Sancti Bartholomæi Apoſtoli. Cujus corpus portatum fuit Piſas, ibique tantus luctus fertur ab hominibus in commune fuiſſe, quantus in ulla civitate auditus nunquam fuit. Imo, quod plus eſt, omnes ejus quaſi ſuam mortem propriam deflere videbantur. De iſta intoxicatione ſic habetur in alio Chronico. Relicta Roma, dirigit iter ſuum verſus Florentiam,
288 quam cum obſediſſet quinque menſibus, deceſſit ab ea ad quatuor milliaria, & in quodam loco juſſit figi tentoria, ubi cuidam Jacobitæ, confeſſario ſuo, quem religioſiſſimum putabat, peccata ſua devore confeſſus, quia communicare volebat audita miſſa, Euchariſtiam de manu ejuſdem recepit. Atqui Belial omni bellua cruenta crudelior, in calicem miſcens vino venenum, corruptus pecunia, mitiſſimum virum nefandiſſimo commercio toxicavit. Rex verò, diſſolutis membris, in lectum decidir, & prædicatorem clam juſſit abire: ſubitoque migravit ad Chriſtum Anno Domini MCCCXIII. Cujus corpus, aromatibus involutum, Papienſes incluſum æneæ aquilæ, deſuper inauratæ, in medio Eccleſiæ ſuſpendiſſe dicuntur. Poſtquam autem dictus Henricus coronam imperii aſſumpſerat, proceſſit contra Robertum Siciliæ Regem, cui impoſuit crimen læſæ majeſtatis, ut qui conſpiraſſet, ut certæ civitates imperii contra ipſum Imperatorem rebellarent, unde & de pluribus aliis declaravit eum privatum omni honore Eccleſiaſtico. Quam tamen ſententiam Dominus Clemens Papa quintus poſt mortem ipſius Henrici nullam fuiſſe judicavir, ut habetur in Clementinis. Dictus etiam Henricus Imperator per certos Cardinales, ſub fidelitatis Domino noſtro Papæ præſtito juramento requiſitus, de pace tractanda, negavit tale ſe unquam feciſſe juramentum, nec audiviſſe per prædeceſſores ſuos factum, nec ſe ad fidelitatis juramentum cuiquam obſtringi. Idcirco Clemens Papa quintus ordinavit, quemadmodum Imperator jurare teneatur, ut & olim fieri ſolebat, prout hoc habetur in Clementinis. (Hæc Emundus.) Inde factis contra eum proceſſibus, tandem idem Papa in eum excommunicationis ſententiam promulgavit: & Henricus Imperator nullo ab excommunicationis contra ſe lata & ſibi intimata ſententia abſolutionis, beneficio petiro vel obtento ab Apoſtolica ſede, obiit apud bonum conventum in Tuſcia, regni ſui anno quinto. (Hæc Petrus.) Iſte Imperator fuit in omnibus aliis actibus ſuis bonus & bonorum morum, ut communiter Henricus bonus Imperator vocaretur. (Hæc Emundus.) Poſt cujus obitum vacavit imperium anno uno. De Imperatore eligendo contentio facta eſt, in qua quidam Bavarum Ludovicum, alii Fridericum Auſtrium elegerunr, unde inter illos bellum exortum duravit annis octo, quo tandem anno Ludovicus obtinuit, & ſolus regnavit annis XXIV. (Hæc Florentius.)

Leodienſis. Eccleſia igitur Leodienſis, per mortem bonæ memoriæ Domini Theobaldi de Barro vacante, hic Adolphus, tunc præpoſitus Vormacienſis Eccleſiæ, ſtudiis Aureliæ operam dabat, aptumque tempus promotionis ſuæ conſiderans, quærit amicos, & procuratis per illos Regis Franciæ Philippi formoſi literis, Papam Clementem quintum viſitando, curiam ſalutavit, & demum Epiſcopatum Leodienſem
Julemont. obtinuit ab eodem, licet tunc quidam Wilhelmus de * Juleanotis, canonicus Leodienſis, vir valentiſſimus, pro illo ſpe maxima laboraſſet.

Anno Domini MCCCXII. feria quarta, Dominica in Ramis palmarum præcedente, in Epiſcopum confirmatur, & eadem Dominica per Papam ſubdiaconus; Sequenti verò ſabbatho Paſchæ diaconus per Epiſcopum Præneſtinum; & ſabbatho tandem poſt Pentecoſten presbyter per eundem ordinatur: & poſtea per Berengarium Tuſculanenſem Epiſcopus à B. Martino ſeptuageſimus quintus, & à B. Lamberto

berto

berto XLVII. conſecratur. Iſte multa cum Leodienſibus habuit bella quaſi per undecim annos, & poſt hinc inde multos ſæpe proſtratos, ceſſavit tandem impetus civitatis Leodienſis contra ipſum. Unde verſus: *Annis undenis rabie fit Legio lenis.* Iſtius tempore tanta fuit peſtilentia & caritas, ut modius ſiliginis menſuræ, cujus quinque modii quatuor tantum menſuræ Leodienſes adæquantur, decem florenis aureis venderetur. Et tamen horrea frumentis erant plena, quæ ad loca maritima, ubi major caritas erat, deportabantur.

Anno ſequenti minus quàm unius floreni precio modius vendebatur. Et contigit hæc caritas, quia à feſto Joannis usque ad Auguſtum pluere non ceſſavit, propter quod grana intrinſecus vacua manſerunt, & circa mare propter inundationem defecit annona.

Item Anno Domini MCCCVI. Rhenus congelavit, ut pertranſirent pedibus in die Agnetis, virginis Coloniæ. Item circa annum Domini MCCCXVIII. leproſi cremantur, quia puteos intoxicaverant conſilio Judæorum. Item anno Domini MCCCXX. caſtrum de Vrechen à civitate Colonienſi dirutum fuit.

Item Anno Domini MCCCXXXIII. emebatur in Colonia quarta vini pro 289
uno vuo, & melioris vini emebatur quarta pro duobus mauris.

Item Anno Domini MCCCLXXXVII. fuerunt Britones dicti Pye Berdunen in terra Juliacenſi.

Item Anno Domini MCCCLXXXVIII. fuit Rhenus tam ſiccus, ut equi medio in Rheno tranſeuntes, naves attraherent, & putei exſiccarentur, adeò, ut aqua de Rheno in civitate Colonienſi per plateas venderetur.

Item Anno Domini fundatus eſt conventus fratrum Sanctæ crucis nigræ paludis, in ſylva Dominorum de Merode. Et eodem anno incorporata eſt ei Eccleſia in Myrwilre per Dn. Wernerum de Merode Baronem, ad quem de jure pertinebat jus patronatus dictæ Eccleſiæ, qui fundavit eundem conventum: incorporationem confirmavit Dominus Apoſtolicus Clemens ſextus, & Valramus Epiſcopus Colonienſis, unde ſunt literæ.

Item Anno Domini MCCCXXXIV. conſiliarii Epiſc. Leodienſis cum capitulo S. Lamberti vendiderunt Comiti Flandriæ oppidum Mechilinienſe pro centum millibus regalium, tali conditione, ut Comes ipſum in feudum ab Eccleſia ſuſciperet, nec à comitatu ſuo in perpetuum alienatione quacunque ſepararet, quod & fecit de Grammot & de Borhem, antiqua Eccleſiæ feuda neglecta pariter relevando. Acta ſunt hæc tempore Adolphi, Epiſcopi de Marcha.

Anno Domini MCCCXLIV. tertia die Novembr. obiit Adolphus de Marcha, &c. (Hæc ex Chronico Leodienſi.)

Item ex magno chronico Anno Dom. MCCCXVII. feſtum Sacramenti, quod in ſola diœceſi Leodienſi celebrabatur, per Joannem Papam XXII. ubique celebrari præcipitur, & proceſſio ſolennis illo die inſtituitur.

Item Anno Dom. MCCCXXXII. commiſſum eſt bellum pro corona imperii inter duos electos, ſcil. Ludovicum Ducem Bavariæ, & Fridericum Ducem Auſtriæ, cujus pars victa eſt, ipſo etiam capto. Tandem pacificati ſunt, & Ludovicus coronam obtinuit, ſed Papa eum excommunicavit, & ne Rex appellaretur, prohibuit. Sequitur ex chronico Leodienſi. In tempore iſtius Epiſcopi Adolphi de Marcha, duo Reges Alemanniæ in diſcordia eliguntur, & in die præfixa, apud Aquas quælibet partium ad obtinendam coronam venturam, cum potentia jactabat. Et Ludovicus quidem, Bavariæ Dux, tunc electus cum rege Bohemiæ, Gelrenſi, Juliacenſi, Loſſenſi Comitibus, & aliis pluribus comitatus, cum magno exercitu Aquas venit, adverſarios præſtolando. At Fridericus, Auſtriæ Dux, ab illa parte in Regem electus, copias colligit armorum, cui Epiſcopus Adolphus fœderatus, in ejus adjutorium exercitum congregavit. Sed Fridericus Dux, majorem potentiam Ludovici ſentiens, lora retraxit. Quod Epiſcopus audiens, ad propria pedem retulit. Et Ludovicus Aquis in Regem per

Trevirenſem Epiſcopum coronatur: Sed Fridericus, Dux Auſtriæ, Bonnæ per Archiepiſcopum Colonienſem regale ſuſcepit diadema.

Sequitur ex magno Chronico, Anno Domini MCCCXXXIV. Conſtitutum eſt Leodii, ut incarnatio deinceps renovetur in nativitate Chriſti, cum ante in vigilia Paſchæ conſueverit ibi mutari. Item iſte Adolphus de Marcka præfuit Eccl. Leodienſi XXXII. annis, & obiit anno Domini MCCCXLIV. in die S. Huberti, ſepultus ante majus altare Eccleſiæ S. Lamberti. (Hæc ex Chronicis.)

Brabantica. Joanni, Duci Brabantiæ hujus nominis ſecundo, intempeſtivè defuncto, ſucceſſit in ducatu filius ejus unigenitus, Joannes hujus nominis tertius, annorum circiter XIII. Iſte Joannes, quamvis ætate juvenis, geſtu tamen erat magnanimus & maturus. Erat etiam ſimplex & benignus, ſed non minus juſtus. Nam maleficos ſine mora eliminabat & caſtigabat, fabulatores inſuper & detrectatores curioſos, & adulatores, quantum poterat, vitabat. Quodque ore vel literis firmabat, nullo modo infringi permittebat: Amicos ſuos licet pauperes diligebat, & eis benefaciebat, eosque erigebat. Porrò inimicos perſequebatur acerrime ac deprimebat, modeſtus erat, eloquio rarus ac conſideratus & frugalis, in diſtributione diſcretus, non ſuperbus actu, nec ſingularis habitu, ſed in omnibus modeſtiam & diſcretionem amabat. Iſte, poſt longam & precioſam repetitam obſidionem, debellavit civitatem & caſtrum de Valckenborch, ac deſtruxit & debel-
290 lavit civitatem Sittard, & oppoſuit ſe Regi Bohemiæ & Franciæ, ac pene omnibus principibus circa clima noſtrum, qui omnes adunati non poterant ipſum ſuperare, cujus ordinem & modum ob prolixitatem omiſi ſcribere, &c.

Anno ducatus ejuſdem Joannis tertio, qui fuit anno Domini MCCCXV. apparuit cometes, protendens radios ſuos inter Septentrionem & occidentem: & evenerunt tres plagæ permaximæ, quarum prima fuit pluvia, quæ incepit in menſe Majo, & continuo perduravit per unum annum vel circa. Secunda plaga fuit maxima caritas, non ſolum in pane & frumentis, ſed in omnibus victualibus, quibus homines ſuſtentari debent. Quæ quidem caritas adeò magna fuit, ut ſertellum ſiliginis venderetur in Antverpia pro ſexaginta groſſis veteribus Turonenſibus. Tertia verò plaga fuit mortalitas, ſive peſtilentia permaxima, in qua, ut fertur, plus quàm tertia pars hominum in hoc climate moriebatur. Tandem victorioſiſſimus Joannes Brabantiæ, hujus nominis tertius, obiit, & ſepultus eſt honorifice in Villari, anno vitæ ſuæ circiter quinquageſimo quarto; Ducatus autem ſui XLII. &c.

Romana. Defuncto Clemente Papa quinto, Cardinales numero XXIV. qui apud Carpentoracum civitatem cum alia curia reſidebant, intrantes conclave, in Epiſcopali palatio pro electione ſummi Pontificis facienda, cum ibidem aliquandiu perſtitiſſent, non valentes concordari, ſuborta gravi & grandi turbatione, exterius inter familias eorundem ex conclavi, circa feſtum B. Mariæ Magdalenæ concorditer exiverunt, ſtatuentes tempus, infra quod redire ad eundem locum, pro electione ſummi Pontificis celebranda, deberent. Sed, ſubortis variis quæſtionibus invicem, quæ ſilentio potius relinquendæ ſunt, quàm ſcribendæ, illuc minime redierunt, ſed in diverſis villis & civitatibus diſperſi ſteterunt, ſic diviſi loco & propoſito annis amplius quàm duobus, fueruntque tractatus plures habiti per perſonas medias inter eos, quorum finis tandem fuit, mediante Domino Philippo tunc Comite Pictavii, pòſt verò Rege Franciæ & Navarræ. Itaque congregati ſunt in Lugduno, pactis prævüs, ſcilicet, ne clauderentur, & ut de Lugduno libere recedere, quando vellent, poſſent: quæ tamen non fuerunt eisdem ſervata, pro majori bono Reipublicæ, quod præfertur privato, ut compellerentur Eccleſiæ providere. (Hæc Bernardus.)

Item Anno Domini MCCCXIV. tres ſimul Lunæ in cœlo apparuerunt, & fulgor, quem Cometem dicunt, tribus menſibus emicuit. (Hæc Florentius.)

Item anno ſequenti, circa natale, ſtella cometa apparuit, curſum ſuum per

noctem

noctem faciens circa polum, comamque ſuam longam ad ſcopæ modum formatam, nunc verſus occidentem, nunc verſus orientem, & aliquando ad partes alias protendebat, duravitque uſque ad finem menſis Februarii. Paulo poſt ſecunda apparuit ſtella alia, quæ Cometa dicitur, in parte orientali, ſed minor quàm altera videbatur. (Hæc Bernardus, ubi ſupra.)

Defuncto Henrico Imperatore, & vacante tunc ſede Papali, Electores Impe- *Imperatalia.*
rii convenientes in unum, pro electione Imperatoris, diviſi ſunt in duas partes.
Major pars Fridericum illuſtrem, Ducem Auſtriæ, filium Regis Alberti, elegit
in Imperatorem Alemanniæ: Minor Ludovicum, inſignem Ducem Bavariæ, nepotem quondam Regis Rodolphi ex filia: factaque eſt inter eos propter hoc gravis & longa concertatio uſque ad ſtrages hominum. Sed dum Dux Auſtriæ prædictus captus fuit, Ludovicus Bavariæ deinde jus imperii ſibi vendicans uſurpavit. Cœpit autem Anno Domini MCCCXV. Mundi verò MMMMMMDXIII. Et imperavit annis XXXII. (Hæc ex chronicis.) Aliqui Ludovicum concorditer electum ab omnibus Electoribus, dempto Archiepiſcopo Colon. Henrico tradunt, qui elegit Ducem Auſtriæ, & ipſum coronavit in Regem Rom. in Eccleſia oppidi Bonnenſis, quia idem Dux Auſtriæ impediebatur per Gerardum, Comitem Juliacenſem, ne in urbem Aquenſem venire poſſet, cum ejuſdem Comitis Juliacenſis auxilio, eo die Ludovicus ingreſſus Aquiſgranum, ibidem per Balduinum Epiſcopum Trevirenſem, quondam Henrici Imperatoris germanum, coronaretur. Quod præfatus Archiepiſcopus Colonienſis Henricus, & Reynaldus dominus de Valckenborch libenter impediviſſent, ſi potuiſſent. Iſte Ludovicus de Bavaria Papæ Joannis XXII. quod electionem ſuam confirmare noller, hoſtis factus eſt, & eum, ne Romam teneret ſeu mitteret, impedivit. Er propter hanc cauſam ſchiſma procuravit. Dixit verò palam, in duodecim articu- 291
lis fidei errare Papam Joannem illum, eôque hæreticum appellavit, fratremque Petrum de Corbara, ordinis Minorum, Papam conſtituit & diutiſſime defendit. Iſte Ludovicus habuit duos filios, ſcilicet, Ducem Wilhelmum & Albertum, qui ſucceſſive fuerunt Duces Bavariæ & Comites Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ. Iſte etiam Ludovicus, hujus nominis quartus, creavit Reynaldum hujus nominis ſecundum, Comitem Gelriæ, in Ducem primum Gelriæ, & Comitem Gerardum Juliacenſem in Marchionem. (Hæc magiſter Emundus.)

Anno Imperii Ludovici ſecundo, ſcilicet ſalutis MCCCXVI. in pago vallis ſuperioris Arni fluminis, nomine Terrais, monſtrum natum eſt, habens duos pueros uno umbilico inter ſe junctos, cui ab uno latere & genitalia eranr membra, & bina quoque pendebant invalida crura, & ab altero vero latere crus ſolum exibat imperfectum, vixitque diebus quadraginta.

Anno ejuſdem decimo, in die Clementis & nocte ſequenti, mare eouſque intumuit in Hollandia, ut ſubmerſerit plures villas, & plus quam quinque millia hominum. (Hæc Petrus.)

Item Anno Dom. MCCCXXVII. Anno regni Ludovici XIII. Rex Ludovicus Romæ, præter Pontificis voluntatem, à Sciarra Columnenſi, nulla ſolita ſolennitate ſervata, coronatus, per ſententiam Joannem Pontificem privat, & Petrum Corbarienſem, ordinis Minorum, Pontificem facit, à quo iterum ſibi coronam imponi jubet, ut quiſque falſæ dignitatis alteri auctor eſſet. (Hæc Florentinus.) Unde Petrus ait: Præfatus Ludovicus, ſpretis omnibus excommunicationis ſententiis & proceſſibus contra eum factis, & publice in conſiſtorio per Joannem Papam vigeſimum ſecundum promulgatis, Italiam eſt ingreſſus, cum favore partium, pervenitque ad civitatem Piſanam, & fuit receptus à Piſanis, ubi ſeipſum coronari in Imperatorem per quendam ſacrilegum Antipapam, & ſic coronatum oſtentari in urbe, legibus & ordine perverſis fecit, ubi etiam ad culmen veſaniæ, & etiam in vituperium dictæ urbis, & in ſcandalum fidei catholicæ fecit fieri & erigi in Antipapam

pam quendam Pſeudoreligioſum de ordine fratrum Minorum, anno prænotato, eundemque Antipapam fecit, non ſacris, ſed execratis orationibus execrari potius quàm conſecrari. Cui etiam Antipapæ idem Ludovicus reverentiam indebitam tanquam ſummo Pontifici exbibuit, & cervicem & genua inclinavit, ipſumque manu tenuit, & duxit tanquam idolum pro paſtore, & nefarium hominem pro vicario Jeſu Chriſti. Præfatus pſeudoantipapa vocabatur frater Petrus Rayvallacii de Corbaria, Reatinæ diœceſis, qui uxorem habuerat, & adhuc habebat Joannam, Matthæi de Corbaria filiam, ejuſdem diœceſis, cum qua habitaverat publicè jugaliter ut maritus, annis quinque, antequam aſſumeret habitum fratrum Minorum, quem aſſumpſit, ipſa Joanna uxore ſua in mundo remanente pariter & in vita. Præfatus etiam Ludovicus, in oſtentationem coronationis ſuæ, ſuggerentibus nefariis hominibus, mente & fide corruptis, contra Sanctiſſimum Papam Joannem, prædictum vicarium Jeſu Chriſti, multa propoſuit, dicens, Hæreticum eſſe & non Papam Romanum, nec à Catholicis illi obediendum, unde magnum illi intulit probrum. Nam cum ſuo Antipapa fratre Petro fecerunt imaginem Joannis Papæ antedicti in Piſis de ſtraminibus, induentes eum pontificalibus, & præſente populo, quantum in eis fuit, Joannem Papam prænominatum degradaverunt, & publicè ipſius imaginem cremaverunt. Poſt hoc Ludovicus reverſus de Italia ad Alemanniam, cum teneret curiam in Francfordia, ibi non coactè, ſed ſponte in præſentia Archiepiſcoporum aliorumque Prælatorum, nec non Principum, Comitum, nobilium, ac vulgi, verum ſe Chriſticolam eſſe per veræ fidei confeſſionem, recitans orationem Dominicam & ſalutationem Angelicam, nec non ſymbolum voce publica declaravit, eò quod Papa hæreſin ipſi imputaſſet.

Anno Domini milleſimo trecenteſimo octuageſimo octavo fuit pluvia ſanguinis in Erfordia regionis Turingiæ & Moguntinæ diœceſis. Eodem tempore in quibusdam regionibus ingens multitudo locuſtarum viſa eſt, quæ magna prata depaſcebat ad radices. (Hæc qui ſupra.)

292 Anno Ludovici XXIII. cometes per quatuor menſes apparuit, & antequam extinctus ſit, emicuit alter menſibus duobus.

Item Anno ejusdem Ludovici XXIV. Arnus continuis imbribus immensè auctus, tres Florentiæ pontes cum murorum urbis parte, ac proximis fluvio ædificiis, maximo civium terrore proſtravit.

Item Anno imperii ejus Ludovici XXV. Salutis ſcilicet MCCCXXXIX. cenſu Florentiæ agitato, inventa ſunt hominum intra urbem degentium nonaginta millia. (Hæc Florentius.)

Item Anno Ludovici XXVI. cometa in cœlo eſt viſus. Item peſtis Florentiæ ſedecim millia urbanæ multitudinis extinxit, & per agrum fœda ſtrage deſæviit. Tandem Ludovicus Bavarus, vir magnus & potens diebus ſuis, gerens ſe pro Imperatore, exiſtens in venatione de equo cecidit, & fracta cervice, exſpiravit excommunicatus. (Hæc ex Chronicis.) Iſtius Ludovici Regis tempore floruit Pariſiis Nicolaus de Lyra, Doctor Sacræ Theologiæ, Judæus natione, ſed converſus valde profecit in ordine Minorum, & ſcripſit ſuper tota Biblia & alia plura. Sunt, qui de Brabantia fuiſſe, de parentibus Chriſtianis, ſed ob paupertatem viſitaſſe ſcholas Judæorum, & ſic didiciſſe linguam illam, confirmant. Obiit autem Anno Pontificatus Clementis Papæ ſexti octavo, Caroli verò quarti Regis Romanorum tertio, Salutis ſcilicet MCCCXLIX. die XIV. menſis Octobris. Sepultus Pariſiis in conventu ſuo, in loco capitulari verſus feneſtras, & fuerat in ordine fratrum XLVIII. annis, quando mortem obiit. (Hæc ex chronicis.)

Romana. Joannes viceſimus ſecundus, de Caturco civitate oriundus, ex patre Arnoldo, fuit electus in ſummum Pontificem, ſeptimo Idus Auguſti Anno Dom. MCCCXVI. in conventu fratrum prædicatorum Lugduni, ubi Cardinales numero XXIII. poſtquam à Carpentoraco civitate, ob magnam commotionem à conclavi, quod prius intraverant, exeuntes diſceſſerant, & diſperſi civitatibus & villis, annis amplius quam

quam duobus ſteterant, tandem rurſus congregati pariter & incluſi erant, diligentia, arte & ingenio Domini Philippi, tunc Comitis Pictavienſis, fratris Regis Franciæ Ludovici, cui ſucceſſit in regno Franciæ; ipſis tamen, quod tunc includi deberent, penitus neſcientibus pariter & invitis. Sic igitur quadrageſimo die ab incluſione ipſorum, tractatu præhabito, in præfatum Dominum Joannem omnes pariter conſenſerunt. Erat autem Cardinalis Epiſcopus Portuenſis, & Jacobus vocabatur, ſed Joannes exinde vocatum eſt nomen ejus, fuitque coronatus more Pontificum Romanorum cum honore ſolenni, Nonis Septemb. Lugduni in Eccleſia cathedrali. Hic prius Epiſcopus erat Forijulienſis in provincia Aquenſi annis XI, & inde translatus, factus eſt Epiſcopus Avenionenſis per Clementem Papam quintum, Anno Dom. MCCCX. ac deinde aſſumptus in Cardinalem per eundem Clementem Anno Dom. MCCCXII. apud Avenionem, ubi tunc curia morabatur, & tandem hoc anno de Cardinalatu aſcendit ad Papatum. Iſte de Lugduno recedens, venit Avenionem, & ibi cum illo manſit curia. Fecit apud Avenionem ordinationem octo Cardinalium, quos aſſumpſit.

Anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCXVII. ſeptimo Idus Aprilis, Joannes Papa apud Avenionem canoniſavit, & Sanctorum confeſſorum catalogo inſcripſit S. Ludovicum, Epiſcopum Toloſanum, filium quondam Caroli ſecundi, Siciliæ Regis.

Item eodem anno, menſe Novemb. fecit publicari, & ſub bulla ad generalia ſtudia deſtinari conſtitutiones, quas Dominus Clemens, prædeceſſor ejus, fecerat tam in Viennenſi concilio, quàm ante, ſed quæ prius ad generalia ſtudia deſtinatæ non erant, ſed eouſque manſerant ſuſpenſæ.

Item Anno Pontificatus ſui quarto, de fratrum ſuorum conſilio, conſtituit novum ordinem militum de militia Jeſu Chriſti in regnis Portugalliæ & Algarbiæ, ad reſiſtendum illic Sarracenis, pro defenſione fidei Chriſtianorum. Cujus ordinis caput ſeu domum principalem conſtituit in caſtro marino Silvenſis diœceſis, conceſſitque & donavit eiſdem militibus bona omnia cum pleno jure, quæ fuerant ordinis quondam templi in prædictis regnis, accedente ad præmiſſa conſenſu Regis Algarbiæ, qui prædictum caſtrum eidem ordini munificentia regia contulit & conceſſit, ſede Apoſtolica confirmante. Ordo verò prædictus vivere & militare Deo pro defenſione fidei, & infidelium impugnatione, ſecundum re- 293
gulam & inſtituta ordinis Calatravenſis, & cum opus erit viſitari, corrigi & reformari tam in capite, quàm in membris debet per Abbatem de Alcobatia, Ciſtercienſis ordinis, diœceſis Vliſbonenſis. Eodem anno veterem Abbatiam Montis Caſſiani S. Benedicti Abbatis in novam Epiſcopalem ſedem erexit.

Anno ſequenti, XV. Cal. Maji (ſcilicet ſalutis MCCCXX.) apud Avenionem canoniſavit & in Sanctorum confeſſorum catalogo, cum ſolennitate in hujuſmodi conſueta, poſuit Sanctum Thomam, Epiſcopum Herfordienſem, à tranſitu ejus anno XXXVIII. Qui fuit vir nobilis, ſed nobilior moribus & vita, ſcientia & doctrina, doctor in decretis & magiſter in Theologia. Cujus præclara & ingentia merita ingens fama virtutum tam præcedentium, quàm ſequentium miraculorum longe lateque declarat, non ſolum in beneficiis & remediis ſanitatum, verum etiam in pluribus mortuis, per ejus merita ſuſcitatis, in quibus mirificavit Dominus Sanctum ſuum, & colendum exhibuit univerſis.

Anno ſequenti, Calend. Januarii, Joannes Papa fecit ordinationem alteram ſeptem Cardinalium, quibus poſtmodum ſingulis ſingulos titulos aſſignavit. Huc-uſque Chronicon fratris Bernhardi Guidonis, ordinis Prædicatorii, quondam inquiſitoris hæreticæ pravitatis in regno Franciæ, de Romanis Pontificibus & Imperatoribus & regibus Franciæ protenditur & finitur.

Anno Domini MCCCXXIII. Thomas Aquinas à Joanne Pontifice inter Sanctos relatus eſt. Joannes Pontifex Ludovicum, Bavariæ Ducem ad Imperium jamdudum electum, Eccleſiæ communioni interdixit, & variis cenſuris publice con-

demnavit. Iſte Joannes Papa plures conſtitutiones utiles & ſalubres fecit, quæ hodie tamen in corpore juris non continentur, dictæ extravagantes.

Item Aſtronomi hoc tempore maximi fuerunr Pariſiis, videlicet Joannes de Ligneus, Joannes de Saxonia, Joannes de Muris, & Buridanus, maximus Philoſophus, qui invenir viam modernorum. Item Ludolfus Carthuſienſis, prior Argentinenſis, qui vitam Jeſu Chriſti & multa alia ſcripſit. Joannes Mandevil, Doctor in Medicina & miles in armis, natione Anglicus, qui mirabilem peregrinationem quaſi totius mundi perfecit, & eam tribus linguis explicavit, Odericus vir Sanctus, de ordine Minorum, qui per Aſiam & Indiam evangeliſando, miraculis clarus percurrit, & quatuor Sanctorum Martyrum corpora ſui ordinis de civitate Hormas per mare ad ſuperiorem Indiam in civitatem Cartam, non ſine miraculis tranſtulit, & peregrinationem ſuam deſcripſit. Segardi multi combuſti ſunt Pariſiis, propter hæreſin pauperum de Lugduno, quia ſub ſpecie boni mala ſuſcitare conabantur, & Michael, generalis minorum. fuit cum ſibi adhærentibus declaratus hæreticus. Numerus combuſtorum tam de ordine eorum, quàm aliorum erat centum quatuordecim. Spiritus Guidonis multa revelat in civitate Alexii prope Romam, de quo pulcher libellus conſcriptus fuir. Schiſma viceſimum primum eccleſiæ exortum eſt hoc tempore inter Joannem XXII. & quendam Perrum de Corbario, de ordine Minorum. Cauſa fuit Cæſaris Ludovici tyrannis, qui unitatem Eccleſiæ diſcindere nitebatur, eò quod Joannes Papa eum excommunicaſſet. Qua de cauſa Petrum iſtum in Idolum erexir, & ut Papam veneratus eſt, ſed nihil profecit, ſtatim ſucciſo capite, & ad pedes Joannis veniam petente & obtinente Petro, ſed ut hoſte omnibus diebus vitæ ſuæ incluſo. De iſto ſchiſmate & Petro vide ſupra in geſtis Ludovici, Regis Romanorum. Tandem Joannes Pontifex anno Domini MCCCXXIV. Nonis Decemb. die Dominica, hora diei prima, anno pontificatus ſui XIX. currente, infirmitate correptus, cum ſe moriturum videret, ad exhortationem amicorum, ſubmiſit ſe & doctrinam ſuam judicio Eccleſiæ Romanæ in hæc verba: Credimus, quod animæ ſeparatæ â corporibus & purgatæ ſint in cœlo, cœlorum regno ſeu Paradiſo, & cum Chriſto in conſortio Angelorum congregatæ, videant Deum & divinam eſſentiam à facie ad faciem clare, quantum ſtatus & conditio animæ ſeparatæ patitur: qua explicatione facta, ſtatim die & hora ſupra dicta exſpiravit. (Hæc Petrus.) Item Florentinus de morte ejus ſic ait: Joannes Pontifex ætatis ſuæ anno XC. prid. Nonas Decemb. Avenione moritur, in theſauris ſuis ingentem auri atque argenti vim relinquens, & nominatim ſecundum juſtam ſupputationem, aurearum drachmarum
294 viginti quinque millia, hoc eſt, milleſies viginti quinque millia: quod vix credibile, ſed verum eſt. Nec aliis temporibus Eccleſia Romana legitur fuiſſe locupletior. (Hæc ille.)

Trajectenſia. Sepulto Guidone Pontifice, Fridericus, hujus nominis ſecundus, natus de Zierck, S. Petri Trajectenſis præpoſitus, ad inſtantiam Wilhelmi, Comitis hujus nominis tertii, quadrageſimus tertius eſt electus Trajectenſis Epiſcopus anno Domini MCCCXVII. Pontificatus Joannis Papæ XXII. anno ſecundo, & præfuit annis V. Iſte Fridericus in Romana curia conſecratus, ære alieno proprio obligatus maximo fuir, quanquam Epiſcopatum ſatis divitem, ut prædicitur, invenit. Ideoque brevi tempore pauper factus, tam à ſuis, quàm ab alienis non in magno honore habitus fuit. Caſtrenſes namque de Lyenden, homines ſui Epiſcopatus frequenter exactionantes, magna ex parte caſtrum Dullenborch incenderunt, & aliquoties Rheni gurgitem transfretantes, currus Epiſcopo neceſſaria ferentes interceperunr. Unde Epiſcopus opportunum auxilium Reynaldi Comitis Gelriæ imploravit, ut jure debitæ fidelitatis in vindictam talis injuriæ ſubveniret. Sed Reynaldus, illuſtris Comes, paulò poſt à proprio filio captus, & ſic Epiſcopus à deſiderato auxilio deſtitutus fuit. Sequitur ex Chronicis Gelriæ anno Domini MCCCXVIII. Reynaldus, Comes Gelriæ, hujus nominis primus, à proprio filio ſuo æquivoco captus,

& in

& in arcta cuſtodia incluſus eſt conſilio ſuorum, eo quod comitatum in bonis imminueret. Et licet multi Domino condolerent patri, tamen filius parum curavit. Quapropter Dominus de Buren & Dominus de Arckel, confœderati anno ſequenti, hoſtiliter cœperunt Boemel, & deſtruxerunt per incendium. Acta fuerunt hæc altera die aſſumptionis virginis Mariæ. Epiſcopus ergo Trajectenſis ſine auxilio relictus, Hollandiam adiit, fideique & conſanguinitatis Wilhelmum Comitem monuit, & ab eo debitæ ſubventionis auxilium expetivit. Nec mora, quin idem Comes expeditum exercitum colligeret, cui Joannem, Dominum de Arckel, virum egregium, præfecit capitaneum, qui Hollandos educens, Lyenden caſtrum & Boemele cum villulis adjacentibus omnino ſuccendit, ac omnes adverſantes hoſtes ita ſtrenue ſubjugavit, ut Epiſcopo non ſolum de cunctis offendiculis debitam ſatisfactionem exhiberent, verum etiam confractum caſtrum Dullenborch ſub expenſis propriis repararent.

Tandem Anno Domini MCCCXXII. XIII. Cal. Auguſti, Fridericus Epiſcopus arthritico morbo confectus, apud Horſt migravit à ſeculo, poſtquam quinque ſaltem annis Trajectenſi præfuiſſet Epiſcopio. Cujus corpus intra civitatem allatum, & ibidem in Eccleſia cathedrali cum exequiis competentibus humatum fuit. (Hæc ex Chronicis.)

Item Anno Domini MCCCXXI. (agente actore & amatore ſalutis humanæ) fuit detecta & deprehenſa nequitia leproſorum contra ſanos, in regno Franciæ facta, contra ſalutem populi. Diſpoſuerunt enim, ut aquas fluminum & fontium atque puteorum ubique inficerent, appoſitis venenoſis infectis, atque inficientibus rebus, & conjectis in eos pulveribus, ut homines ſani bibentes, aut utentes eiſdem aquis ſic infectis efficerentur leproſi aut morbidi, aut penitus necarentur, ſicque leproſorum numerus augeretur, & ſani deficerent. Et quod dictu incredibile videtur, ad villarum dominium & caſtrorum aſpirabant, jamque inter ſe diviſerant, diviſis locorum donationibus, nomina ſibi Principum, Comitum & Baronum in diverſis terris impoſuerant, ſi id, quod conceperant, eveniret. Fuerunt verò capti & deprehenſi in malitia & nequitia quamplurimi, & confeſſi de ſe aliis detexerunt conciliabula & conventicula, quæ prius in diverſis locis, annis quaſi duobus habuerant, & in eis præceptiones ſeu commendationes eorum, qui majores inter eos erant, fecerant & congregationes, quas ſua vocabant capitula ad tractandum. Sed miſertus eſt populi ſui Deus, & veritate comperta, combuſti in diverſis civitatibus atque villis & caſtris & territoriis fuerunt, quotquot reperti ſunt culpabiles, & complices nequiſſimæ factionis. In pleriſque locis, in deteſtationem horrendi facinoris, leproſi ipſi viri & mulieres in domibus ſuis concluſi, cum omnibus rebus ſuis fuerunt ignibus appoſitis à populo abſque alio judicio concremati. Tandem verò maturiori conſideratione & conſultatione inſtituta, reliqui omnes & ſinguli, qui ſuperſtites & innocentes inventi ſunt, provida circumſpectione in futurum incluſi in locis fuerunt, ex quibus nunquam egrederentur, ſed ibi degerent & tabeſcerent perpetuo, ne poſſent nocere nec multiplicari, viris à mulieribus penitus ſeparatis. (Hæc Bernardus.)

Defuncto Friderico Pontifice, Wilhelmus, Comes Hollandiæ, iterato Trajectum venit, & pro Jacobo, Zudenſi Epiſcopo, ſupplicari fecit. Sed ecce capitulum 295
in electione bipartite diviſum eſt. Major enim pars capitularium Jacobum de Antishoerna Decanum Eccleſiæ Trajectenſis elegit. Minor verò pars poſtulavit antedictum Jacobum Zudenſem Epiſcopum. De qua controverſia tumultus quidam infra civitatem exortus, & Wilhelmus Comes per ſtrepitum popularis vulgi ſubitò concurrentis in anguſtiam conjectus eſt. Quam ob rem & ipſe Comes in magnam fervens iracundiam, juſſit præclarum habitaculum præpoſiti Trajectenſis in Doerne comburi, & omnia ſua ibidem (proh nefas) annullari. Zudenſis autem Epiſcopus attendens, quod ipſe cunctis pene prælatis exoſus eſſet, & quod adverſus Jacobum de Antishoern electum aliquo jure prævalere non poſſet, electioni

ſeu poſtulationi cedens, deſiderio ſuo caruit, & Jacobus de Antishoern per confirmationem Henrici, Colonienſis Archiepiſcopi, Epiſcopus quadrageſimus quartus Trajectenſium effectus eſt.

Anno ſalutis MCCCXXII. Pontificatus Joannis Papæ viceſimi ſecundi anno VII. Præfuit menſibus duobus. Iſtis ita peractis, Zudenſis Epiſcopus, ut quidam tradunt, ad Trajectenſium Pontificium indeſinenter aſpirans, & Jacobum confirmatum incurabili morbo debilitari cernens, curavit extemplo, ut prima Trajectenſis ſedis vacatio cameræ Domini Papæ reſervaretur, ſperans, ſe adhuc ex promotione quorundam temporalium conſequi poſſe. Jacobus autem electus & confirmatus, vir honeſtæ conditionis, & amator eccleſiaſticæ religionis. Eodem anno prænotato, XII. Calend. Octobris obdormivit in Chriſto, tumulatus apud majorem Eccleſiam in Trajecto. (Hæc ex Chronicis Trajectenſibus.)

Poſt obitum Domini Jacobi capitulares electionem denuo celebrantes, elegerunt unanimi voto Joannem de Bronchorſt, præpoſitum Sancti Servatii Trajectenſis, eodem anno prænotato. Qui continuò totum Epiſcopatum gubernare diſpoſuit, ſed inopinato incidente infortunio, per modicum tempus Epiſcopatui præfuit. Vaſalli enim principales Eccleſiæ Trajectenſis, utpote Joannes, Dux Brabantiæ, Wilhelmus, Comes Hollandiæ, & Reynaldus, Comes Geldriæ, deſtinaverunt oratores ad Romanam curiam, devotiſſime ſupplicantes, ut Joanni præpoſito Cameracenſi provideretur de vacante pontificio: quod Dominus Apoſtolicus Joannes XXII. anno pontificatus ſui octavo (ſalutis ſcilicet MCCCXXIII.) ad preces antedictorum principum, quanquam collatio Pontifici jure ſervata tum non eſſet, fecit. Itaque Joannes de Deyſt in curia conſecratus, domum accelerans, plurimamque nobilitatem colligens, & civitatem decenter ingrediens, more ſolito Epiſcopatum poſſedit, & Joannes de Bronchorſt, vir amabilis, ab aliquandiu poſſeſſo pontificio dejectus eſt. Tandem Anno Domini MCCCXLI. Cal. Jun. Joannes Epiſcopus vicem univerſæ carnis ingreſſus eſt, apud Trajectum in Eccleſia exequiis competentibus humatus. Iſte Joannes XVIII. annis debiliter regens epiſcopatum, caſtrum Vredeland cum adjacentibus villis Comiti Hollandiæ dudum in vadimonium dedit, ut & Vollenтro caſtellum cum terra Tranſiſelina Geldriæ Comiti pridem impignoravit. Pauca relatu digna geſſit, niſi quod canonicales præbendas Amensfordiæ fecit, & comitatum cum caſtro de Diepenheim per auxilium Eccleſiæ comparavit. (Hæc ex Chronicis.)

Colonienſia. Quinquageſimo ſexto loco ſedit in pontificatu Colonienſis Eccleſiæ, ſub Ludowico quarto & Carolo quarto Imperatoribus, annis XVI. menſibus VI. diebus XIX. venerabilis Pontifex Walramus. Iſte frater Wilhelmi Comitis Juliacenſis fuit, præpoſitus antea Leodienſis & Colonienſis Eccleſiæ theſaurarius, juvenis ætate, utpote octo & viginti, & paulo plus ætatis habens. Cum autem, vacante Colonienſi Eccleſia, capitulum poſtulaſſet ad eandem Eccleſiam Adolphum, Epiſcopum Leodienſem, virum diuturnæ probitatis, & in regimine Leodienſis Eccleſiæ fama celebri converſatum, Dominus Papa Johannes vigeſimus ſecundus, dicta poſtulatione non admiſſa, providit dicto Domino Walramo de Colonienſi Eccleſia, quamvis abſenti: qui quamvis in mandatis negociis, ut tantæ dignitatis requirit ſollicitudo, non multum fuiſſet verſatus, (nam à pueritia in ſtudiis generalibus Pariſienſi & Aureliacenſi juventutem ſuam exercuit, ubi etiam gradum licentiati in decretis bacca-
296 laurei obtinuit) tamen ipſius laudabilis in ſtudio literarum converſatio, & alta generis nobilitas ad tantum honoris & dignitatis faſtigium eum extulerunt. In principio igitur cum ad regimen Colonienſis Eccleſiæ acceſſiſſet, ceſſantibus propter ſuæ parentelæ nobilem potentiam Eccleſiæ conſuetis iſtorum temporum bellis, ipſe rexit Eccleſiam in ſumma pace & temporum quiete per undecim circiter annos. Sub qua quidem pacis amœnitate tam clerus, quam populus, poſt præteritas longi temporis excuſſas fatigationes, tranquilla felicitate temporis gaudens, opulentiſſime reſpiravit: & in hujuſmodi quietis temporibus caſtra Eccleſiæ & fortalitia, propter præte-

præteritorum bellorum preſſuras, reperiens loca alia collapſa, alia deſtructa, non-
nulla incboata, ſed nondum perfecta, multis magnificis & decentibus ſtructuris
nobiliſſime rurſus communivit. Nam caſtrum Lechenich, quod quidem contra
impreſſiones Comitum Juliacenſium (ut in finibus poſitum) ſemper fuit & eſſe po-
teſt Eccleſiæ Colonienſis ſingulare præſidium, Dominus Walramus, carni quidem &
ſanguini minime acquieſcens, fratre ſuo Comite Juliacenſi plurimum invito atque
renitente, à fundamento erexit, & decentiſſimis ædificiis ad magnam perfectio-
nem usque perduxit, quod quidem ſucceſſor deinde plenius conſummavit. Ipſe
etiam plurima caſtra Eccleſiæ, videlicet Godensborch, Brule, turribus & mœnibus
fortiter communivit, multas etiam nobiles poſſeſſiones & caſtra ad Eccleſiam ma-
gnis pecuniis recuperavit, utpote oppidum & caſtrum Reimbach, caſtrum Oyde
cum advocatia in Kempene & Curte in Hunff, caſtrum Poppelſtorff, medietatem
caſtri in Seynsberch cum attinentiis, medietatem quoque caſtri Nordernaji, quod
à Comite de Waldeke pro Eccleſia obtinuit bellico apparatu. Deinde caſtrum Zel-
tanch ſuper Moſellam, longis temporibus alienatum, à Comite de Veldenze pro
magna quantitate pecuniæ redemit. Adhuc idem Walramus oppidum Mengdem
in terra Weſtphaliæ, quod ab antiquo dirutum & deſtructum fuerat, in finibus Co-
mitis de Marcha poſitum, cum valido exercitu illuc profectus, à fundamentis de-
nuo reparavit, & portis atque mœnibus fortiter cinxit: quod licet per Adolphum
Comitem de Marcha, & Godfridum, Comitem de Arnsberch, nocturno tempore,
durantibus induciis, deinde rurſus captum & deſtructum eſſet, tamen denuo ille
refecit, & ad munimen ejusdem oppidi caſtrum à latere ejus poſuit & munivit.
Primus etiam inſtituit & fundavit clauſtrum & conventum Carthuſienſium, infra
muros civitatis Colonienſis, de cujus fundatione ſic loquitur Wernerus, collector
faſciculi temporum, ejusdem monaſterii monachus: (Anno Domini milleſimo
trecenteſimo trigeſimo ſecundo fundata eſt domus Sanctæ Barbaræ, ordinis Car-
thuſienſis, in Colonia Agrippina, illo in loco, ubi pie creditur, quod olim Bea-
tus Severinus Sancti Martini animam in cœlum deferri angelico cum conventu con-
ſpexerit. (Hæc ille.) Præterea cum Ludovicus quartus, Romanorum Rex, per
Joannem Papam vigeſimum ſecundum, Benedictum duodecimum, & Clemen-
tem ſextum longo tempore excommunicatus, ſententias in ipſum latas non curaret,
ſed ſemper creſceret & fortior fieret, dictus Dominus Walramus Archiepiſcopus,
una cum aliis quibusdam principibus, in villa dicta Rens, ſuper Rhenum congrega-
tis, ad beneplacitum & votum dicti Clementis Papæ ſexti, elegit in Regem Roma-
norum Carolum quartum, filium quondam regis Bohemiæ, & eundem in Bonna
unxit, & Regem, vivente adhuc Ludovico quarto ſupradicto, cui tunc civitas A-
quenſis fidelitatis obſequio fortiter adhærebat, propter quod idem Ludovicus Im-
perator ipſum Walramum Archiepiſcopum fortiori odio proſecutus, multis mole-
ſtiis variè divexavit. Nec id ſolum, ſed poſt mediocrem felicitatem & quietem (ut
invida fata res in proſperitate diu conquieſcere non ſinunt,) cœperunt mutari tem-
pora, & dicto Domino Walramo adverſitates & bella ſuccreſcere, & accedere æmu-
lationes. Nam plures in finibus Epiſcopatus Colonienſis terrarum Domini poten-
tes, videlicet Comes de Marcha, Comes de Arnsberck, Comes de Waldeke, & Co-
mes Loſſen, quamvis ſinguli prædicto Domino Walramo vel conſanguinitatis aut
affinitatis fœdere conjuncti eſſent, tamen valida inter ſe contra Eccleſiam Colonien-
ſem facta conſpiratione, fines & terras Eccleſiæ undique perturbarunt. Itaque, 297
quia Comes de Marcha inter omnes vehementius Eccleſiam infeſtabat, Dominus
Walramus multos nobiles ſtipendiis conducens, exercitum militarem in Weſtpha-
liam ad tuendum fines Eccleſiæ contra inimicos miſit, ubi commiſſo inter gentes
Eccleſiæ & Comitis de Marcha campeſtri prælio, victoria Comiti de Marcha ceſſit,
& nonnullis de ſtipendiis Archiepiſcopi occiſis, & trecentis circiter captivis abdu-
ctis. Nec tamen propter hos caſus adverſos Archiepiſcopus à concepta defenſione
juris Eccleſiæ deſtitit, ſed cito poſt reſumptis viribus, validum armatorum mili-

tarem pariter atque pedeſtrem exercitum congregans, ad terminos comitatus de Marcba appulit, tranſiens Rhenum juxta Berckam: ubi cum conſediſſet in finibus Comitatus, Wilhelmus, Comes Hollandiæ, unà cum Comite Clivenſi tractantes de pace, certa concordiæ pacta inter partes propoſuerunt: ut expeditio ipſius Archiepiſcopi ab ulteriori progreſſu tunc licet cum damno Eccleſiæ intermitteretur. Nam exercitus Archiepiſcopi, & expenſarum ad dictam expeditionem ſuſceptus apparatus tantus erat, ut Comes, qui reſiſtere non potuiſſet, ſine dubio ad extremam anguſtiam & paupertatem deveniſſet. In dicto verò conflictu, qui prius anteceſſit, dictus Comes vulnera cum magna fatigatione virium corporis accepit, ex quibus non diu poſt defunctus eſt. Porrò Walramus Archiepiſcopus, talibus adverſitatibus & infortuniis preſſus, & expenſis ſumptibusque neceſſariis exhsuſtus, in his omnibus à fratre Comite Juliacenſi & aliis conſanguineis, qui inimicis ipſius & Eccleſiæ plus quàm ipſi Archiepiſcopo favebant, miſere derelictus, cœpit per sliquod tempus in Galliam peregrinari, ibique cum paucis familiaribus parcendarum expenſarum gratia converſari, gubernatione rerum Eccleſiæ & terræ externis quibusdam perſonis, etiam laicis commiſſa: quo quidem adverſarum rerum in turbine omnia, quæ Eccleſiæ caſtrorum & menſæ Epiſcopalis reditus erant, pro ſolvendis debitis in creditorum manus per oppignorationem pervenerunt, ſed dum iſto modo Archiepiſcopus à patria abſens, inter peregrinos exularet, obiit Pariſiis in vigilia Aſſumptionis Beatæ Mariæ virginis ſub Anno Domini milleſimo trecenteſimo qusdrageſimo nono: cujus corpus translatum Coloniam, & in Eccleſia Sancti Petri ſepultum fuit, videlicet in capella Sanctorum Angelorum in dexto latere chori, ſuper cujus tumulum ſucceſſor Epitaphium de marmore albo atque nigro, artificioſo ſumptu præparatum, extrui juſſit. Fuit autem dictus venerandus Pontifex Walramus ſtaturæ corporis mediocris, plurimum liberalis, humilem ſe omnibus atque modeſtum exhibens, ut à nullo exigeret vindictam, pius in pauperes, benignus in Eccleſism & clerum, & pecuniis ſubditorum & eorum exactionibus non avide intentus. Quapropter, licet moriens Eccleſiam debitis gravatam reliquerit, tamen provinciam, tam in clero, quàm in populo reliquit feliciter opulentam. Fuiſſet itaque multis nominibus commendandus, niſi conſilia ſua perſonis levibus credidiſſet. (Hæc ex Chronicis eorundem Pontificum.)

Romana. Benedictus duodecimus, ex patre Wilhelmo de caſtro Savardi, Rhemenſis diœceſis, Tholoſanæ provinciæ *(a)* oriundus, aſſumptus eſt ad ſummi pontificatus miniſterium, Anno Domini milleſimo trecenteſimo trigeſimo quarto, in vigilia Beati Thomæ Apoſtoli, menſe Decembri, in Epiſcopali palatio Avenionenſi: ubi tunc viginti quatuor Cardinalium conclave inſtructum erat. Vacavit itaque ſedes poſt felicis recordationis Dominum, Joannem Papam vigeſimum ſecundum, (qui obiit quarto die Decembri, anni ejusdem,) diebus ſedecim.

Recepit ſuæ coronationis honorem in loco fratrum prædicatorum Avenione, die octavo menſis Januarii, tunc immediate ſequentis Anno Domini milleſimo trecenteſimo trigeſimo quinto, cum magna ſolennitate ac ceremoniis conſuetis: Sedit annis ſeptem, menſibus tribus, diebus ſeptendecim. Vocatus primò Jacobus de Furno, monaſterii Bolienſis, Ciſtertienſis ordinis, quod juvenis ingreſſus & magiſter in Theologia factus erat, & ab ipſo in religionem ingreſſu fervidus cum ſeveritate fidei zelator, & in Tholoſanis partibus poſtea ferventer
298 officium inquiſitionis exercens, multas in illis hæreſes exſtirpavit. Tandem monaſterio Fontis frigidi Narbonenſis diœceſis in Abbatem præficitur, & ſpiritualiter ac temporaliter in illo proficit. Demum efficitur Appaneum, & deinde Mirapiſcenſis

ALBERTUS ARGENTORATENSIS de eo *p. 125. fuit enim ex Tholoſa Regis Franciæ, filius piſtoris, Theologicorum ſummus, ſed nullus in jure, quem inter omnes a longiſſimis temporibus juſtiſſimum æſtimabant.* Adde *NAUCLERUM vol. II. Gen. XLV. p. 999. MUTIUM lib. XXIV.*

ſcenſis Epiſcopus per Joannem Papam XXII. ac poſtmodum in titulo Sanctæ Priſcæ presbyterum Cardinalem anno Domini MCCCXXVII. per eundem Papam aſſumitur, & ſubſequenter in Papam eligitur, ut præfertur. Rectiſſime igitur Benedicti nomen aſſumpſit, qui tam in agro, quàm in civitate benedictus erat, & ſolidæ ſynceritatis conſtantiſque conſcientiæ benedictionem & tantum animi vigorem habuit, ut reges & principes orbis parum curaret, & æqualiter omnes pertractaret. Multa in principio pontificatus ordinavit & ſtatuit, inter quæ fuit, ut capellani ſui horas canonicas cum notis recitarent, & in uno dormitorio omnes dormirent, nec alios reditus, quam menſæ Papalis vitam & veſtitum haberent. Iſte primus regiſtrum ſupplicationum ſignatarum induxit, multas removens fraudes, quæ prius accidebant. Iſte Pontifex Benedictus anno Domini MCCCXXXVIII. menſe Decembri fecit ordinationem ſex Cardinalium. Conſiderans verò, à multis religioſis Sanctorum ſtatuta primum & ordinum regulas ex inſolentia vel deſidia negligi, humerisque ſuis ſentiens reformationis eorum onus incumbere, more galli, ſeipſum prius alis excutiens, antequam cantaret, à perfecta caritate non diſcrepans, Ciſtertienſis & Sancti Benedicti ordines, ex dicta jam negligentia, reformandos per quasdam conſtitutiones ſuſcepit, quas ad perpetuam rei memoriam ordinavit, & niſi mors eum (ut Domino placuit) præveniſſet, cæteros mendicantium ordines, velut iſta negligentia non parum deformes, juſta judicii lima ſimiliter reformaſſet. Eorundem tamen ordinum fratres, ſine ſpeciali & juſta cauſa limina curiæ Romanæ terentes, abire juſſit, non redituros absque ſedis Apoſtolicæ licentia, vel mandato. Cavit verò, ne ſanguis & caro in ſuos inſpirarent amorem. Vix namque nepotem ſuum Archiepiſcopum Arelatenſem effecit. Alios autem vel non habuit, vel non novit. Cuidam diviti mercatori, neptem ejus in uxorem habenti, ac ad ejusdem Pontificis gratiam cum uxore venienti, reſpondit, ſe ut Jacobum illos agnoſcere, non ut Papam, qui conſanguineos non habeat. Quia tamen ejus videndi cauſa ad curiam venerant, juſſit ſumptus eis pro adventu & reditu ſolvi: & ſic cum ſuæ duntaxat benedictionis gratia remiſit. Tandem hic paſtor bonus, ex antiquo tibiarum ulcere fluido cæpit plus ſolito infirmari, & cum medici infirmitatis fluxum reprimere vellent, ſupervenerunt alia, propter quæ in die Beati Marci Evangeliſtæ, menſis Aprilis vigeſimo ſecundo die, migravit ad Dominum in palatio, quod fundaverat. Sepultus in Eccleſia cathedrali Beatæ Mariæ Avenione, in ſepulchro pro eodem conſtructo, ubi nondum quisquam poſitus erat. De quo tale metrum per invidiam ſcriptum legitur:

Iſte fuit verè laicis mors, vipera clero,
Devius à vero, tuba repleta mero.

Poſt obitum Wilhelmi glorioſi principis, Wilhelmus filius ejus, hujus nominis quartus, XIX. Comes Hollandiæ effectus eſt Anno ſalutis MCCCXXXVII. Imperii Ludovici de Bavaria XXIII. & rexit annis IX. Eodem anno Reynaldus, Comes Geldriæ hujus nominis ſecundus, debellavit, cepit & deſtruxit caſtrum Vreda, cum oppido in partibus Weſtphaliæ. Eisdem temporibus contigit in oppido Delfft dignum relatione miraculum. Nam matrona quædam adeò ferventer æſtuabat ad Dominicæ paſſionis intuitum, ut ſtigmaticæ cicatrices in latere, manibus & pedibus ſuis viſibiliter apparerent, & univerſi fideles in hoc prodigio crucifixum Dominum non immeritò collaudarent. Item anno Domini MCCCXLII. die 11. menſis Januarii, terræmotus factus eſt in Hollandia, qui ad paucos annos ſubſequentes prognoſticavit horrenda flagitia. *Hollandica.*

Anno ſequenti XII. die Octobris, obiit Reynaldus, primus Dux Gelriæ, anno comitatus ſui XIII. Ducatus verò IV. ſepultus in Munichauſſen, ordinis Carthuſienſis prope Aernheym. Epitaphium Reynaldi, Ducis Geldriæ primi & Comitis ultimi:

Geldria

Geldria dic florem cecidiſſe tuumque decorem,
Juſtum rectorem, ſic militiæque valorem,
299 *Legis amatorem Reynaldum nobiliorem,*
Ac defenſorem patriæ, cunctis probiorem.

Cui ſucceſſit Reynaldus tertius, filius ejus, Dux ſecundus, habens in uxorem Mariam, filiam Joannis Ducis Brabantiæ hujus nominis tertii, quæ conſtruxit in comitatu Gelriæ de Oyen & de Beeſd. In Brabantia verò, quia Thornout cum cæteris villis circumjacentibus pro dote ſua habuit, fundavit collegium canonicorum ſecularium in honorem virginis Mariæ & Sancti Petri principis Apoſtolorum. Et rurſus monaſterium canonicorum regularium prope Thornout, quod dicitur Berſlendanck. Inſuper caſtrum in Thornout conſtruxit, & multa alia bona fecit. Tandem poſt mortem viri ſui, moram trahens cum ſorore ſua, Duciſſa Brabantiæ Johanna in oppido Bruxellenſi, in pace quievit anno Dom. MCCCXCVIII. (aliàs XCIX.) ſepulta Bruxellæ apud minores.

Iſte Comes Wilhelmus civitatem Trajectenſem per ſex hebdomadas cum centum quinquaginta millibus pugnatorum potentiſſime obſedit, & quod voluit, obtinuit. Deinde cum maxima potentia Friſiam intravit, à quibus ſecundum vaticinium Reynaldi Comitis Gelriæ, quando ipſum de Sancto fonte levavit, occiſus eſt. (Hæc ex chronicis Hollandiæ.)

Trajectenſis. Sepulto Johanne Pontifice, quidam canonicorum poſtulaverunt Johannem de Arckel canonicum Trajectenſem ad inſtantiam Wilhelmi quarti Comitis Hollandiæ. Cæteri verò capitulares elegerunt Joannem de Bronchorſt, præpoſitum S. Salvatoris, ad nutum Reynaldi, primi Ducis Gelriæ. Dominus autem Apoſtolicus Benedictus XII. his duobus amotis, donavit pontificium anno pontificatus ſui ſeptimo (ſcilicet ſalutis MCCCXLI.) auditori cauſarum nobili Romano Nicolao de Capuciis. Qui officialem Trajectum miſit, ut loco ſuo incathedraretur, & homagia, caſtra, & omnia, quæ jure ſpectant ad Epiſcopum, acciperet. Qui cum omnes fere reditus epiſcopales in caſtris & dominiis alienatos, ac in manus magnorum Principum oppignoratos, inveniſſet, & ſuprema jura in toto territorio, niſi Epiſcopus in propria perſona reſideat, exerceri non poſſe ſenſiſſet, reſcripſit ea omnia ſtatim præfato Nicolao. Qui cum id ex officialis literis cognoviſſet, revocavit eum ſtatim domum; quia Epiſcopatum in manus Papæ reſignare ſtatuerat, quod etiam eodem anno palam in publico conſiſtorio fecit, & à Papa Cardinalis effectus inſtitit, pro Joanne de Arckel dudum electo, eò quod de fama probitatis ipſius per ſuum officialem & alios præclara multa audiviſſet. Dominus igitur Clemens ſextus, de novo Papa creatus, diſcreto & nobili viro Joanni de Arckel prædicto vacantem Epiſcopatum Trajectenſem contulit, diſpenſans ſuper minorennitate annorum. Sub iſto Pontifice, ut nonnulli ſcriptores tradunt, contigit miraculum in oppido de Amſterdam circa Sacramentum altaris, unde quotidie miracula & peregrinationes ac vota hactenus fiunt, quod ob prolixitatem non perſequor. Iſte venerabilis Nicolaus Epiſcopus Trajectenſis fundavit, & dotavit collegium ſolenne ſtudentium in civitate Peruſia, ſub iſta conditione, ut Epiſcopus & capitulum Trajectenſe duos ſcholares, vita & moribus commendabiles, in Grammatica ſufficienter inſtructos, de Trajecto vel Daventria, vel alio loco vicino ad ſtudium prædictum rectoribus prædictæ domus præſentent, ubi ſex annis victum & neceſſaria habent. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.) Iſte Nicolaus à quibusdam ſcriptoribus inter Pontifices Trajectenſes non nominatur, & ideò in præſenti Chronographia novum numerum non facit. (Hæc Collector.)

Romana. Clemens ſextus Lemovicenſis, ordinis Sancti Benedicti, cœpit anno Domini MCCCXLII. ſeditque annis decem, (Matthæus dicit duodecim) in faſciculo temporum eſt annis decem, menſibus undecim, diebus XVI. Iſte Clemens fuit nomine & re totus virtuoſus, multaque per Benedictum rigoroſe facta mitigavit.

Lauda-

Laudabilis fuit rigor ſeveritatis Benedicti, ſed multo amabilior benignitas Clementis. Erat præterea concionator egregius, & ſermones multos collegit: nullumque ſine ſolatio à ſe abire permiſit. De iſto Clemente ſic refert Petrus in ſuo compendio Chronicorum: Clemens Sextus, qui prius Petrus Rogerii eſt nuncupatus, primo niger Monachus fuit, deinde factus Magiſter in Theologia, & poſtmodum Epiſcopus Rothomagen, & rurſus Cardinalis, & ultimo factus eſt Papa. 300 Qui cum eodem anno circa Pentecoſten gratias generales in Avenione proclamaret, tanta confluxit multitudo clericorum, qui, ut pauperes beneficia impetrare voluerunt, ut numerus tunc in examinationibus diœceſium per univerſum orbem computatus eſſet ad centum millia clericorum, ut ego perſonaliter ibidem conſtitutus, ex veridicorum relatione intellexi. Item ſumptuoſiſſimum tenuit ſtatum & admodum pompoſum ac ſecularem, ut audivi, & partim ipſe cognovi. Dicitur tunc aliquis exhibuiſſe dicto Clementi ſupplicationem, addens eidem verſus, qui, ſi ejus ſupplicatio admitteretur, ordine recto in dicti Papæ laudem; ſed ſi rejiceretur ordine retrogrado, in dicti Papæ vituperationem legi potuerunt. Et ſunt tales:

Laus tua, non tua fraus, virtus, non copia rerum
Scandere te fecit hoc decus eximium.
Pauperibus tua das nunquam, ſtat janua clauſa,
Fundere res quæris, nec tua multiplicas.
Conditio tua ſit ſtabilis, non tempore parvo,
Vivere te faciat hinc Deus Omnipotens.

Hæc ille. Iſtius tempore claruit fœmina quædam Brigida, à vulgo Brigitta nominata, quæ de regno Sueciæ, poſt mortem viri ſui, principis regni illius, cum filia Romam venerat peregrinationis cauſa, & ibidem vitam cælibem duxit. Iſta plurimas à Deo viſiones habuit, quæ Romæ, Neapoli ac in locis aliis, à multis tanquam propbetiæ in ſcriptis tenentur. Unde fuit vir quidam religioſus, nomine Alphonſus, confeſſarius, & ſecretarius ejusdem fœminæ, qui poſtea factus ſolitarius, ea defuncta, de bis viſionibus plurimas explicavit.

Item primo anno bujus Papæ Clementis ipſa Brigida revelatum ſibi per viſionem à Deo dixit, ut Papa Avenione Romam redeat, quo ſe & univerſalem Eccleſiam reformet, & annum Jubilæum indicet. Sed Papa Romam venire non maturavit: annum tamen jubilæum maxime ad inſtantiam Romanorum de centeſimo anno ad quinquageſimum reduxit. Et inter Eccleſias, pro conſequendis indulgentiis anni Jubilæi viſitandas, connumeravit Eccleſiam Lateranenſem, concedens, ut ii, qui poſt iter arreptum in ipſo anno Jubilæo legitime impedirentur, quo minus ad urbem Romanam pervenirent, ſeu etiam qui numero dierum in ipſis indulgentiis conſequendis à ſcripto nondum expleto decederent, dummodo verè pœniterent, indulgentias ipſas conſequerentur. (Hæc Goblinus *(a)*.)

Anno pontificatus ejusdem Clementis ſexto, igneus vapor magnitudine horribili in Boreali regione, magno aſpicientium terrore, per cœlum delabitur, quod à philoſophis vocatur Candela rotunda. Alii hoc eodem anno beſtiolas permultas in oriente de cœlo cecidiſſe ſcribunt, quarum corruptio & fœtor peſtilentiam intulerint.

Anno ſequenti lugubris & miſeranda peſtis pene per totum orbem, in Aſia apud Indos incipiens, paſſimque provincias perrepens, trium annorum ſpatio, ad Britannos usque ubique terrarum in omnes gentes deſævüt. Et quo eodem anno amplius quàm ſexaginta millia bominum Florentiæ intra urbem abſumpſit peſtis, & per agros cuncta pene deſerta reliquit. (Hæc Florentinus.)

Item Petrus de eadem: Circa boc tempus (videlicet Anno Domini MCCCXLVII. & XLVIII.) facta eſt peſtilentia, quaſi per totum orbem, qualis

(a) at. VI. c. LXXII.

lis antea per centum annos non eſt viſa, & pluribus vicibus ſucceſſivè in pluri-mis locis invaluit, ita ut homines infra triduum poſt infirmitatem morerentur, & valde prudenter, quia multi eorum ſe morituros prædicabant. Naſcebatur illa ſubitò ex ulcere exurgente ſub axilla vel inguine. Multæ exſtiterunt opiniones, unde evenerit illa infirmitas. Aliqui planetis aſcribebanr, qui venena ex diverſis viſceribus terræ extraherent, venenis aeri permiſtis, & aërem venenoſum attrahentibus hominibus. Alii ad intoxicationem pontium & puteorum referebant, & hoc Judæis maxime imputabant, propter quod in diverſis provinciis, & ſpecialiter in Brabantia inhumaniter ducebantur ad mortem. Ipſi ve-
301 rò Judæi mortem patienter ſuſcipientes, præcedebant ad locum, ubi debebant comburi, cum gaudio, & primò parvulos ſuos, & poſt eorum fœminas, & ultimò ſe-ipſos in incendium projecerunt. Sed eorum morti alia ſuberat cauſa, quia eorum divitiæ deſiderabantur. Ego magis credo, peſtem illam potiſſimum ex voluntate divina contigiſſe, ut mundus in maligno poſitus purgaretur à contagiis viciorum, & per maximam cauſam interfectionis Judæorum. (Hæc ille.)

Anno ſequenti Juliacum, Germaniæ urbs, terræmotu corruit, & per Pannoniam atque Italiam nonnullæ civitates nutaverunt, in quibus ædificia nonnulla funditus corruerunt. (Hæc Florentinus.)

Eodem anno, ſcilicet ſalutis MCCCXLIX. Flagellatores in diverſis Almanniæ partibus, verſus regnum Franciæ, ex ſingulis civitatibus, oppidis & villis per turmas & congregationes exeuntes, portari fecerunt ante ſe crucem, proceſſionaliter cantum de paſſione Domini in ſuo idiomate dictatum cantabant, & quibusdam flagellis nodoſis acubus inſutis, usque ad ſanguinis effuſionem in ſcapulis ſe percutiebant, euntes de villa in villam, credentes ſe per hujusmodi pœnitentiam ab omnibus ſuis peccatis abſolutos. Inter quos etiam Epiſcopi magni & clerici & laici ſic ibant, per quadraginta dies hujusmodi pœnitentiam agentes. Et hæc conſuetudo prædictæ ſectæ duravit per annum: quam Clemens Papa tandem auctoritate Apoſtolica compeſcuit & annullavit per conſtitutionem, quam edidit. De iſtis flagellantibus in alio Chronico ſic legitur:

Anno ſequenti, ſcilicet ſalutis milleſimo trecenteſimo quinquageſimo, fuit annus Jubilæus per dictum Papam Clementem ordinatus & conſtitutus in urbe Roma, tanquam in loco digniſſimo, in quo (ut ait Beatus Gregorius) ultra ſex millia corporum Sanctorum in quolibet die anni requieſcunt, prout in prologo dicti Jubilæi dictus Clemens aſſerit, qui ſic incipit *(Ad memoriam.)* Prædicto ergo anno Jubilæo, ut præfertur inſtituto & publicato per totam Chriſtianitatem, innumerabilis populus utriusque ſexus perrexit turmatim Romam, pro prædictis indulgentiis impetrandis. Cujus tanta fuit multitudo, ſicut quidam fide dignus ex peregrinantibus narravit, ut quotidie infra dictum annum ad quinque millia peregrinorum intrantes & exeuntes urbem, Romæ computarentur. (Hæc Petrus.)

Item eodem anno lector quidam, Paulus nomine, cum Beatam virginem conceptam fuiſſe ſine originali peccato negaret, coram toto clero & populo in Craconia cecidit, & expiravit, ſermone nondum finito, ut teſtatur Magiſter Henricus de Haſſia. Quod factum multos terruit in hac materia ſcribentes.

Sanctus Juo, Brito, Doctor Juris canoniſatur, qui advocatus pauperum & ſanctæ vitæ fuit, & ſolus inter omnes Juriſtas modernus Sanctus reputatur. (Hæc Wernerus, ubi ſupra.) Tandem Clemens Papa percuſſus apoſtemate in dorſo, cum familiares ſui iviſſent pranſum, ſolo cubiculario ſecum relicto, cum apoſtema erumperet, & cor illius ſubmergeret, ſubitò exſpiravit. (Hæc Petrus, qui ſuprà.)

Joannes hujus nominis tertius, filius Domini de Arkel, ex filia Comitis de Vernenborch, proviſus de Pontificio Trajectenſium, per Clementem Papam ſextum conſecrabatur ſolenniter in curia Romana, per Dominum Goncelinum Cardina-

Cardinalem & Epiſcopum Albanenſem, in octava Sancti Martini, pontificatus Clementis Papæ ſexti anno primo. Quo facto, valedicens Apoſtolico cunctisque proceribus curiæ Romanæ, acceleravit in patriam, & poſtea octava die Maji Trajectenſem urbem decenter ingreſſus, & antiquæ conſuetudinis ritu glorioſe cathedratus eſt, anno ſalutis MCCCXLIII. Pontificatus Clementis Papæ ſecundo. *Trajectenſis.* Præfuit annis XXII. Iſte Johannes Epiſcopus, juvenilis ætatis flore vernans, totum epiſcopatum diverſis penuriis implicatum reperit: ſed cunctis debitoribus curioſe ſatisfacere ſtuduit. Itaque Reynaldo, Domicello Gelriæ, impignorationem plene perſolvit, & terram Tranſiſelinam, ab anteceſſore ſuo dudum impignoratam, ſub poteſtatem ſuam recepit, & caſtrum de Vredeland, adjutorio civitatis Trajectenſis, de manibus Florentii de Brunchorſt militis caſtellani, ex parte Comitis Holandiæ redemit. Iſte Joannes Anno Domini milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſexto, in feſto S. Servatii, cœpit propriis expenſis muris & turribus atque propugnaculis circummunire oppidum de Renen, & laudabiliter & 302
egregiè, ut patet, perfecit. Caſtrum de Merckenborch juxta Goy, caſtrum de Wordenborch, & caſtrum Vorſt ultra Iſelam, juxta Zwollis obſedit, & funditus ſubvertit, ſimulque terram, quæ dicitur Maſtbroeck, ſuæ dominationi ſubjugavit, quod antea propter potentiam Domini de Vorſt, & ſuorum complicum non poterat.

Anno Domini MCCCLVIII. Johannes Epiſcopus, in feſto Sancti Vincentii martyris, oppidum de Hoerdenborch foſſatis magnis & excelſis propugnaculis per gyrum tabulatis mœnibus communivit, diminuendo montem oppido contiguum; & ut fertur, pridem in eodem loco caſtrum regale ſteterat conſtructum à paganis, ſed poſtmodum omnino eradicatum.

Anno Domini MCCCLX. Joannes Epiſcopus caſtrum de Aerckelſteyn, juxta Davantriam, propriis ſuis pecuniis conſtrui fecit. Et caſtrum de Ema, juxta Amersfordiam de manibus Zwederi Vterlæ, præpoſiti Sancti Petri tunc, & poſtea præpoſiti & Archidiaconi Trajectenſis, per amicabilem compoſitionem eripuit, quod idem præpoſitus ſumptuoſe ædificaverat, vicarius dicti Domini Epiſcopi.

Anno Domini MCCCLXII. in Januario, in feſto Marcelli Papæ, tanta erat tempeſtas ventorum & elatio maris, ut nulla ætas meminerit majorem, & violentia ventorum multæ Eccleſiæ, multarumque Eccleſiarum turres cum domibus & molendinis corruerent. Inſuper multi aggeres, circa littora maris ex vehementi conquaſſatione aquarum interrupti, magnam ſubmerſionem hominum utriusque ſexus intulerunt. Igitur Johannes de Arckel, Trajectenſis Epiſcopus, in pluribus bellis victor & admodum felix, poſtquam à Clemente Papa epiſcopatum ex toto per anteceſſorem Joannem de Deyſt, vel impignoratum, vel uſuris & damnis gravatum, recepiſſet, & egregie contra omnes inimicos potenter per multa peneque perpetua contra multos graſſatores & hoſtes bella defendiſſet, tandem tamen prudentia & ſtrenuitate ſua, juſtoque judicio Dei diſponente, cuncta Eccleſiæ ſuæ debita in uſuris vel damnis conſiſtentia perſolvit; omnia impignorata ab anteceſſoribus ſuis redemit: abſtracta vel violenter detenta, ad jus & proprietatem Eccleſiæ utiliter revocavit: incurſiones & inſolentias deprædantium edomuit: multa prædonum caſtra devicit: plurimosque dejectos, gratiam ſuam exoptantes, precibus amicorum in deditionem & gratiam recepit: caſtra & fortalicia Eccleſiæ vel fecit vel renovavit, atque rebus neceſſariis, ut eorum promptuaria ex hoc in illud eructarent, undique conferta reliquit: dirutas Eccleſias reſtauravit, reſtauratas optimis libris, calicibus, ornamentisque precioſis adornavit: in ſumma Eccleſia precioſiſſimam mitram cum baculo paſtorali argenteo deaurato, quibus verus Epiſcopus & Dominus Trajectenſis introductione ſua inveſtiretur & coronaretur, propriis expenſis magnifice fabricari juſſit. Monaſterium ſeu canonicorum bibliothecas precioſis libris adimplevit. Itaque, poſt multa alia virtutum inſignia ab ipſo patrata, cum Eccleſia Trajectenſis tali tam ſtabili

columna fulciretur, & aliquo jam modo læta & libera ex priſcis preſſuris & calamitatibus, ut ante patuit, reſpiraret, divitiisque plurimis abundaret, & epiſcopatum jam XXII. annis Joannes noſter ſtrenue rexiſſet; ecce Urbanus Papa quintus Engelbertum de Marcha Epiſcopum Leodienſem à Leodio Coloniam; & in hujus locum Leodium Joannem præfatum de Trajecto tranſtulit; & Florentio de Wevelicboven, ſubdecano Colonienſi, de epiſcopatu Monaſterienſi providit. Quibus ſic rite ordinatis, Joannes de Arckel Leodium intravit, cum magno comitatu principum, baronum ac militum, ubi ſecundum ritum & conſuetudinem cum ſolennitatibus conſuetis admiſſus fuit, & epiſcopatum in magna pacis abundantia per quindecim annos egregie rexit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Leodienſia. Anno Domini MCCCXLV. in vigilia Sancti Matthæi Apoſtoli, Engelbertus præpoſitus Leodienſis, nepos ex fratre Epiſcopi defuncti, per Papam in Epiſcopum eſt electus, qui XII. die April. Leodium veniens, tenuit feſtum ſolenne, & erat LXXVI. Epiſcopus à S. Materno, & XLVIII. à S. Lamberto. Iſte Engelbertus habuit bellum contra civitatem Leodienſem & Hoyenſem, quibus invi-
303 cem congreſſis, tandem exercitus Epiſcopi victus receſſit, de ſuis nobilibus multis interemptis: inter quos Dominus de Falcomonte cecidit, & alii plus quàm quadraginta milites, demptis vulgaribus: quamvis Epiſcopus habuiſſet ultra 6000. equitum, demptis pedeſtribus. Tunc etiam ſolo caſtrum Claremont æquarunt: ut ſimiliter caſtrum de Hamele prope Tungris diruerunt.

Anno Domini MCCCXLVI. ceperunt Leodienſes Arkentael infra Leodium & Trajectum ſupra Moſam, ſuffodientes murum ad longitudinem trium virgarum, & ſupplentes lignis, quibus igne appoſito combuſtis, murum ad ruinam compulerunt. Tunc caſtri cuſtodes turrim magnam caſtri aſcendunt, quam defendunt viriliter, & lapidibus jactis, nonnullos occidunt: ſed poſtridie cum plus non poſſent, dedito caſtro, ſe ſalvis membrisque ſuis Leodienſibus tradiderunt, qui erant circiter centum numero. Duobus diebus ſequentibus caſtrum funditus everſum fuit. Et ſic telonium, quod tribus annis ante dominus caſtri inſtituerat, ceſſavit.

Anno Domini MCCCXLVII. Leodienſes, cum per totum annum victores fuiſſent, vincuntur ab Epiſcopo, quia Canonicos ſpoliaverant, qui eos non offenderant, & cenſum impoſuerant clero, & vexillum ſacrum, quod ſervat Eccleſia, & ſub quo in pace plures triumpharunt, invaſerunt, & ſub illo contra proprium dominum dimicaverunt: unde vexillifer primo congreſſu captus eſt, ſicut Oza, arcam fœderis contra fas attingens, pœnam mortis exolvit.

Anno Domini MCCCLXII. Rhenus per quintam partem anni congelavit ante Coloniam, ut homines 30. meyl in Rheno inambularent. De iſto Leodienſium infelici bello ſic in alio ſcribitur chronico: Dolens igitur dictus Epiſcopus, adiit Joannem, Ducem Brabantiæ, & cum eo ita concordavit, ut dux cum tota communitate Brabantiæ Epiſcopo in auxilium anno ſequenti, ſcilicet Domini MCCCXLVII. veniret. Sic igitur Epiſcopus, habens etiam ſecum multos Comites & nobiles, iniit bellum contra communitatem dicti ſui Epiſcopatus, juxta villam, quæ vocatur Turnis, & obtinuit victoriam. In quo ceciderunt viginti millia hominum de communitate prædicta, & ſimul ceciderunt nobiles de militibus Ducis Geldriæ, qui auxilium dicto Epiſcopo tulerat.

Anno Domini MCCCLXI. mortuo Theoderico, Domino de Heynsberch, ac Comite Loſſenſi, absque liberis, Dominus Engelbertus, Leodienſis Epiſcopus, recepit dominium comitatus Loſſenſis ſecundum literas, quas capitulum Leodienſe ſuper illo habuit; & quanquam Dominus de Dayllenbroch cum Domino de Rummis & quibusdam aliis ſe oppoſuerunt Epiſcopo, tamen non prævaluerunt, quod propter prolixitatem fuſius non ſcribo.

Eodem anno Adolphus, nepos Archiepiſcopi ex ſorore, (imo ex fratre) primò Monaſterienſis, deinde Colonienſis electus, nunciavit Eccleſiæ, & Papa providit

Engel-

Engelberto, Epiſcopo Leodienſi, de Eccleſia Colonienſi, cui pedes dolenti in Feramo miſit bullas, quibus receptis, Epiſcopus eum lacrymis valedicens magiſtris & bonis villis, per Moſam tranſiens Trajectum, venit Coloniam, ubi læte fuit admiſſus, cui ſucceſſit in epiſcopatu Leodienſi D. Joannes de Arkel, Epiſcopus Trajectenſis, ut infra patebit.

Interea Ludovicus Imperator, audita Wilhelmi Comitis morte, pro tribunali *Hollandiæ.* in ornamentis imperialibus ſedens, exquiſivit à pleriſque Romani regni principibus, quid de comitatus Hollandiæ ſucceſſione æquum videretur. Decretum verò fuit, vacare eum imperio; quia Wilhelmus Comes abſque liberis deceſſiſſet. Principatum igitur Cæſar Margaretæ Imperatrici, conjugi ſuæ, donavit, quæ vera ſoror germana fuit Wilhelmi Comitis. Qua de cauſa Imperatrix apparatu pulcherrimo in Hollandiam deſcendit anno ſalutis MCCCXLVI. ubi benignè cum omni honore & ſolennitate ab omnibus recepta, homagium à vaſallis accepit, libertates & gratias omnibus ampliavit: & deinde Bavariam repetens, comitatum Hollandiæ Wilhelmo Duci Palatino, filio ſuo, commendavit *(a)*. Habuit enim ex Ludovico Imperatore marito quatuor filios & unam filiam, ſcilicet Ludovicum Romanum (qui Romæ natus erat) Regem Craconiæ *(b)*, Wilhelmum, Albertum & Ottonem Marchionem Brandenburgenſem, & Eliſabetham, Reginam Angliæ *(c)*. Tandem Wilhelmus tutor Hollandiæ, pro regimine dicti comitatus, contra Margaretam matrem ſuam tumultuari cœpit, volens matri ſuæ adhuc viventi in tribus ſuccedere co- 304
mitatibus, matris ſuæ patrimoniis, ſcilicet Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ, aſſerens filium ſe Imperatoris. Et hos comitatus ad Imperium devolutos eſſe. Econtra mater, quicquid juris filius in dictis comitatibus haberet, non ex rigore imperii eſſe, ſed ratione matris ſuæ, eorundem comitatuum hæredis. Ex iſtis itaque controverſiis partialitas maledicta in Hollandia naſci cœpit, anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo, ex qua multa incommoda contigerunt. Nam una pars adhæſit matri, ſcilicet Dominus Bredenrod & Dominus de Leck, cum eorum complicibus, qui ſe appellarunt Houx. Altera pars ſenſit cum filio, ſcilicet Dominus de Arckel & Dominus de Egmunda, cum eorum complicibus, qui dicebantur Cabeliaus. Eſt autem Houx uncus ferreus, quo capiuntur piſces: & Cabeliau piſcis marinus magni capitis, ſuo tempore ad edendum aptus. Nominatis verò partialitatibus tota illa terra contaminata eſt, & permanet, & non ſolum ipſa, ſed & omnis circumquaque vicinia. In Geldria verò Houx dicuntur Hekers, Cabeliaux Bronchorſt. In Friſia verò Scheminus ſunt Houx, & Vercopers ſunt Cabeliaux. Quo verò pacto in Geldria orta ſit præfata partialitas, infra dicetur. Tandem (pro dolor) decretum ab utraque parte fuit, ut Imperatrix contra filium, & filius contra matrem pro corona victoriæ pugna navali ſupra Moſam decertarent. Adveniente igitur determinata die, Imperatrix in ſubſidium omnes verè Hannonienſes habens, cum multis Francigenis, & præcipue Anglicis, venit ad conſtitutum locum. Econtra verò Wilhelmus Dux habens ſecum Dominum de Arckel, Dominum de Egmunda, totam Nouthollandiam, Kenomariam, & Weſtfriſiam cum multis militibus ducatus Geldriæ matri ſuæ cum crudeli impetu in variis ſignis & tubis ſtridulis occurrit. Commiſſo verò nefando prælio, dum ſe mutuò ſternerent, & ſeverè pro victoriæ corona contenderent, poſt ſtragem multorum Imperatrix laſſitudine fatigata, defecit à bello, & extendentes Anglici carbaſa, poſt

(a) Adde *HENR. REBDORFFIUM ad a. 1347. ALBERTUM ARGENTORATENSEM p. 135. AVENTINUM lib. VII. c. XIX. n. 12. JO. à LEIDIS rer. Belg. lib. XXIX. c. I. BURGUNDUM p. 177.*

(b) Cur Ludovicum Romanum regem vocet Craconiæ, non video, dum Elector fuerit Brandenburgicus. Secutus in eo fuit Chronicon Goudanum, quod ideo notavit *TOLNERUS Cod. dipl. Palat. p. 99.*

(c) Neque hæc Eliſabetha fuit Angliæ Regina, ſed priori matrimonio Joanni, inferioris Bavariæ Duci, ſecundo Ulrico Würtenbergiæ Comiti elocata.

ruinam innumeratorum ſubmerſorum & occiſorum, verſus Angliam navigaverunt. Dominus autem de Brederoden cum multis aliis captus tum fuit. Quod lamentabile bellum filii adverſus genitricem contigit Anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo, in die translationis Beati Martini. Poſt crudele tamen bellum pax firma inter matrem & filium elaborata tali pacto fuit, ut Imperatrix ad vitam obtineret Hannoniam & filius Wilhelmus poſſideret Hollandiam, Zelandiam & Friſiam. (Hæc ex Chronicis.)

Imperialia. Carolus, hujus nominis quartus, electus eſt in Regem Romanorum, mortuo Ludovico Bavaro ſupradicto, & confirmatus per Papam Clementem ſextum in Avenione. Qui Papa fuit magnus Theologus, & habuit in confirmatione Imperatoris prædicti pulcherrimum ſermonem, cujus thema fuit ex tertio Regum primo (*Domine mi, in te reſpiciunt oculi totius Iſrael, ut judices eos, quis ſedere debeat in ſolio tuo poſt te.*) Hæc Petrus. Cœpit autem regnare Anno Domini milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Mundi verò MMMMMMDXLV. & regnavit annis triginta duobus. (Hæc Florentinus.) Fuit autem filius Regis Joannis Bohemiæ & Poloniæ, nepos Domini Henrici de Lucemburgo, Imperatoris Romanorum. Qui Henricus duxerat in uxorem Margaretam, filiam Johannis primi Ducis Brabantiæ, ex qua genuit Johannem, Regem Bohemiæ & Poloniæ, patrem Caroli Imperatoris quarti, & Wenceslai, Ducis Lucemburgenſis & Brabantiæ, ac Henrici Marchionis, patris Jodoci, Marchionis Moraviæ, poſtea in Regem Romanorum electi. (Hæc Emundus.)

Anno ejusdem regni Caroli quarto, fuit annus Jubilæus per Clementem Papam ordinatus in Roma. Et eodem anno Carolus Imperator prædictus de Nurenburg in ſuam civitatem Pragenſem transtulit lanceam, qua latus Domini noſtri Jeſu Chriſti fuit apertum & transfixum, ſimul & brachium dextrum Sanctæ crucis cum clavo Domini, Menſa Chriſti, quam habuit in cœna, gladium Caroli Magni, quem recepit ab Angelo, nec non alias reliquias plurimas. Qui Carolus etiam à rege Franciæ obtinuit ſpinam unam de corona Domini. Unde promeruit à Papa Innocentio VI. (aliàs Gregorio XI.) feſtum fieri per totum regnum Almanniæ, de
305 corona & clavis Domini, quod celebratur feria ſexta poſt octavam Paſchæ, cum proprio cantu & officio divino. Iſte etiam ſtudium univerſale apud Pragam inſtituit, quod per Innocentium Papam ſextum magnis privilegiis ornandum curavit.

Item Anno Dom. MCCCLI. cometes ſub ipſo Septentrione menſe Decembri apparuit, quo extincto, graves ventorum æſtus ſubſecuti ſunt, & cœleſtis trabs priori ardente parte, per cœlum labi viſa fuit, & flamma cœleſtis poſt Solis occaſum inter Zephyrum atque Auſtrum latiſſime excreſcens, terribileque oſtentans incendium, tandem murmure magno per cœlum ruit.

Anno ejusdem Caroli ſeptimo, ſalutis ſcilicet MCCCLIII. cœleſtis rurſus flamma, longum poſt ſe trahens extinctum limitem, à Septentrione in Auſtrum repente fertur.

Anno ſequenti infinitus locuſtarum numerus in Africa Cyproque apparuit, quæ herbarum ſimul & arborum teneras frondes depaſcentes, magnam frugum ſterilitatem fecere. Solis facta eſt defectio. Item Carolus quartus coronam imperii aſſumpſit ab Innocentio Papa ſexto. Qui dum fuit in via verſus urbem, intraret civitatem Senenſem, & ibi per plura tempora ſubſiſteret, æmuli ſui diſpoſuerant, ut ibidem interficeretur, idque per legislatores: unde accidit, cum de militibus unus adamaret hoſpitam, cujus maritus legislator erat, ut hoſpita per militem moneret Dominum Imperatorem, quò ſibi caveret, quia perfide occidi deberet, quod audiverit à marito ſuo: quod ſic accidit. Cubabat dictus miles cum eadem domina hoſpita, & ipſa tunc ploravit, dicens: Ecce amodò non videbo te, quia cras de mane hora conſilii Dominus Imperator & omnes ſui in conſilio occidentur, & ſic tu ſimul peribis, in cujus facti ſignum videbis in prima porta loci conſilii ſtare duodecim armatos, ubi ſolum ſex ſtare ſolent ſine armis. Ita ſtabunt in ſecunda

porta

porta viginti quatuor, ubi aliàs ſolum ſtant duodecim, & camera conſilii cuſtodietur per quinquaginta viros armatos, & omnes conſiliarii erunt armati. Quæ miles audiens, accepit factum cordi, & revelavit ſtarim domino Imperatori: qui præhabito conſilio, altera die mane per duas horas ante horam conſilii intravit locum conſilii, & reperit viros ſtantes ſub numero prædicto ad portas. Imperator igitur ad quamlibet portam duplo plures viros appoſuit, ut reſiſteret, ſi opus eſſet. Hora autem conſilii Legislatores & conſiliarii manu armata venerunt ad conſilium, & jam eum invadere parabant, ſed ipſe evaſit, & per portas exivit: & niſi fuiſſet ita præmonitus, fuiſſet interfectus. Senenſes igitur, videntes evaſiſſe Imperatorem, captivaverunt Imperatricem uxorem, & poſuerunt in lupanari, in ſcandalum Imperatoris: ſed tamen illibatam exire permiſerunt.

Iſte Carolus, Romanorum & Bohemiæ Rex, in civitate Metenſi anno Domini milleſimo trecenteſimo quinquageſimo quarto, indictione ſeptima, tertio Idus Martii, regnorum ſuorum anno octavo, Illuſtrem Wenceslaum Comitem Lucemburgenſem illuſtravir, ſublimavit, decoravit & erexit in Ducem, & ipſum comitatum Lucemburgenſem in ducatum: & ut ducatus principatusque Lucemburgenſis ſolido fundamento magis firmaretur, & tanto ſe Romano Imperio obligatiorem conſpiceret, quô ampliori regiæ liberalitatis munere decoratus erat, Wenceslaum, hæredes & ſucceſſores Duces Lucemburgenſes perpetuo infraſcripto claro quidem officio clementius inſignivit, nimirum, quoties Rex Carolus aut ſucceſſores Romanorum Imperatores ſive Reges, ad reprimendam rebellium ſuorum ſuperbiam, ſeu imperii procurandos honores, armati procederent, ut tum Dux, hæredes & ſucceſſores, Duces Lucemburgenſes, qui quoque tempore fuerint, frenum imperialis ſeu regalis dextrarii à latere dextro gubernarent, & debitæ fidei diligentia cuſtodirent, item ut in accubitu menſæ ſuæ cibos regios, qui in ſolemnibus curiis adminiſtrantur, coram ipſo incederent, & in genere tanquam principes & fideles imperii belli & pacis tempore cuſtodiam & curam Imperatorum haberent, prout hæc & multa alia in literis Cæſareis bulla aurea communitis, deſuper confectis, plenius continentur. In Hiſpania, & præcipuè Sibiliæ & Cordubæ plurima ædificia terræmotu conciderunt. Hæc Florentinus. Unde Wernerus: Terræmotus maximi fuerunt per diverſa loca, & Baſilea tota cecidit cum multis caſtris in circuitu. 306
Tunc homines velut beſtiæ in ſylvis commorabantur, nec civitates intrare audebant. Bella etiam plura, & peſtilentiæ, & fames fuerunt, terraque in multis locis aquam albam & fœtorem evomuit, quæ caſtra & loca fortia in præceps dedit. Tempora portentuoſa propter plures ſectas & hæreſes fuerunt: ſuperbia & iniquitas nimis invaluit. Unde in libro Beatæ Brigittæ primo, cap. 42. dicitur, quòd ſecundum rigorem juſtitiæ mundus meritò deberet perire, quia pejor eſt, quàm tempore diluvii, ſed precibus Sanctorum parcit ei miſericordia. (Hæc qui ſupra.)

Anno prænotato Carolus, Romanorum Imperator & Bohemiæ rex, in ſolemni curia Nurenbergenſi, aſſidentibus principibus Electoribus Eccleſiaſticis & ſecularibus, & aliorum principum, Comitum, Baronum & procerum, & civium multitudine numeroſa, in ſolio majeſtatis Cæſareæ imperialibus infulis inſignitus, & diademate coronatus, matura deliberatione prævia, de imperialis poteſtatis plenitudine edidit, ſtatuit & ſancivit nonnullas leges, viginti tria capitula continentes.

Anno ſequenti, in die nativitatis Chriſti, idem Carolus in ſolemni curia Metenſi, aſſidentibus omnibus ſacri Romani imperii Electoribus, præſentibus Dominis, venerabili in Chriſto patre, Domino Theodorico, Albanenſi Epiſcopo, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali, ac illuſtri Carolo, Regis Franciæ primogenito, Normanniæ Duce Delphino Viennenſi, alias leges quatuor capitula continentes promulgavit. (Hæc Emundus.) Iſte etiam Carolus pro libertate Eccleſiaſtica contra Dominos temporales plura ſtatuta edidir, & Eccleſiaſtica perſonis privilegia libertatis amplificavit. Nam, poſtquam ſtatuta laicorum, contra Eccleſiaſticam libertatem edita, irrita pronuntiavit, adjecit, ut, quicunque laicus, cujuſcunque

ſtatus

ſtatus aut conditionis, auſu ſacrilego, & prope temeritatis audacia, ſacerdotem & clericum ſecularem aut religioſum diſſidaverit, proſcripſerit, captivaverit, ſpoliaverit, occiderit, mutilaverit, aut in carcere detinuerit, aut hujusmodi maleficia perpetrantes ſcienter receptaverit, vel favorem eis præſtiterit, eo ipſo ſit infamis, & omni honore privatus, nec ad placita aut conſilia nobilium admittatur quovis modo.

Iſte Carolus ad mandatum Urbani Papæ quinti Avenionem venit, & ibi multis diebus ſimul conſilium cum Papa, ſolus cum ſolo babuit. Poſt Urbanum, pergentem Romam, Imperator ſecutus, tanquam ſtrator Papæ equum freno ducens, ipſe pedeſter Papæ ſuper equum ſedenti talem reverentiam habuit, quam Imperator Papæ Romano juxta decretum & privilegium Sancti Conſtantini Imperatoris debet. Tum verò Urbanus prædictus coronavit Imperatricem, uxorem Caroli. (Hæc Petrus.)

Anno ſalutis MCCCLXX. pontificatus Urbani Papæ quinti octavo anno, Carolus Imperator jam ætate gravis, propriæ conſulens quieti, Wenceslaum, filium ſuum natu grandiorem, Cæſarem fecit, & ſucceſſorem ſibi in imperio elegit.

Item anno ejusdem Caroli XXVIII. ſcilicet ſalutis MCCCLXXIV. Franciſcus Petrarcha, egregii nominis poëta, in Patavini agri pago, qui Arquada dicitur, obiit. (Hæc Florentinus.) Eodem anno mira ſecta tam virorum quàm mulierum venit Aquisgranum, de partibus Alemanniæ, & aſcendit usque ad Hannoniam ſeu Franciam, cujus talis erat conditio: Utriusque ſexus homines illudebantur à dæmonio, ut tam in domibus, quàm in plateis & Eccleſia ſe invicem manu tenentes, choreas ducerent, & in altum ſaltarent, nomina quædam dæmoniorum nominantes, videlicet friſckes & ſimilia, nec ullam cognitionem in hujusmodi choreis nec verecundiam propter aſtantes populos habentes. In fine verò choriſationis ita circa pectoralia torquebantur, ut, niſi mappulis lineis à ſuis amicis circa medium ventris fortiter ſtringerentur, quaſi furioſe clamarent, ſe mori. Tandem Leodii per conjurationes ſumptas de illis, quæ ante baptiſmum in catechiſmo fiunt, à dæmonio liberabantur & ſanari dicebant, viſos ſe tempore ſaltationis immerſos in fluvio ſanguinis, & propterea ſic in altum ſaltaſſe. Vulgus autem Leodii dicebat, plagam illam populo contigiſſe, quia populus male baptiſatus erat, & maxime à presbyteris concubinariis. Qua de cauſa propoſuerat vulgus inſurgere in clerum, iisque trucidatis, bona eorum diripere, niſi Deus de remedio per conjurationes prædictas providiſſet.

307 Quo viſo, vulgus ita quievit, ut clerus multo deinde plus à populo honoraretur. (Hæc Petrus.) Tandem Carolus Imperator anno regni ſui XXXII. ſalutis verò MCCCLXXVIII. humana functus vita deceſſit, Wenceslao Bohemiæ, Sigismundo Ungariæ regibus, relictis hæredibus. Wenceslaus cum jam regnaſſet cum Carolo patre annis octo, deinde regnavit ſolus annis XXII. (Hæc Matthæus Florentinus.)

Colonienſia. Venerandæ memoriæ Wilhelmus, de domo nobilium de genere oriundus, canonicus Colonienſis & Suſacienſis præpoſitus, ceſſante electione capituli, propter Apoſtolicam de Eccleſiis cathedralibus illis temporibus uſitatam reſervationem, per Clementem Papam ſextum in Romana curia tunc præſens, in quinquageſimum ſeptimum Colonienſem Archiepiſcopum ordinatus fuit anno pontificatus ejusdem Clementis octavo, ſalutis verò MCCCXLIX. Sedit annis XII. menſibus XI. diebus XV. Venerabilis ille Wilhelmus, quamvis non admodum provectæ ætatis, præcipua tamen mundanarum rerum & agibilium experientia pollens, ab adoleſcentia fuit imbutus. Erat enim prædeceſſoris ſui Walrami longo tempore regiminis familiaris & conſiliarius, ut ſtatum Eccleſiæ Colonienſis, & negotia, res & perſonas haberet notiſſima. Poſt promotionem igitur ſuam cœpit, ut fidelis diſpenſator & prudens, manus ad aratrum ponere, nec retro reſpicere, donec Eccleſiam ſibi commiſſam, tunc multis & gravibus debitis prægravatam, optime reformaſſet, nec à multiplicatione talenti ſibi crediti defecit, quousque

uſque univerſa debita Eccleſiæ per anteceſſorem contracta, quamvis ipſe interim de honorificentia ſtatus ſui parum diminueret, absque damnis & fœnore perſolvit. Terras quoque, caſtra & poſſeſſiones obligatas infra paucos annos ad integritatem Eccleſiæ mirabili induſtria revocavit: graves & notabiles guerras vix habuit, quamvis levibus ſtimularetur injuriis & adverſis, prout in rebus proſperis non eſt rarum. Ipſe namque prudenter advertens, dubiis caſibus ſubjacere bellorum eventus, & ſumptuum, quos bella requirunt, non eſſe terminum neque finem, ſemina bellorum, quoties emergebant, multa patientia diſſimulabat. Aliquas diſſenſiones donativis ſive pecuniis redimebat, memor dicti Sapientis, Melius eſſe marſupiis accomodari dolores, quam mentem continuis curis anxiari. Curiam Imperatoris, propter conſilii induſtriam, frequenter vocatus ſæpius viſitabat, nec non apud Regem Francorum plurimum honoratus erat. Sed & tam celebre nomen non caruit reprehenſione, quia cupidus admodum videbatur, & cum teloneis & exactionibus exquiſitis nimium abuteretur, multorum contra ſe odia provocabat. Tandem, cum dolore pedum & tibiarum graviter ulceratorum diutius laboraſſet, accedente febre, die menſis Septembris XV. Coloniæ eſt defunctus, ſepultus in Eccleſia Sancti Petri, infra chorum Eccleſiæ in excelſa tumba, quam ipſe ſibi fabricari fecerat vivens, ex albo & nigro marmore artificioſe ſculpto, ut conſimilem tumbam in ſepulturam Domini Walrami, prædeceſſoris ſui, non minus precioſam fecerat. Fuit autem ſtatura procerus, corpore & aſpectu pulcher, in converſatione tractabilis, in negotiis conſiliarius expeditus, ſermone facundus, ingenio prudens & perſpicuus, in ſtatus magnificentia glorioſus, in hoſpitalitate dapſilis atque magnificus, in geſtu, habitu, inceſſu, & morum gravitate plurimum verecundus. Cum in lecto ægritudinis jaceret, de Eccleſiæ regimine ſollicitus, vocatis ad ſe conſiliariis & amicis, nominabat perſonam, quæ ſibi videbatur proficua, præpoſitum videlicet majoris Eccleſiæ, Wilhelmum de *Bleda, rogans, ut, ſe defuncto, ad curiam Romanam accederet, & pro conſequendo pontificatu Eccleſiæ apud ſummum Pontificem laboraret, quò quinque millia florenorum aureorum ad expenſas dedit, ſed is minime hujuſmodi pio ſatisfacere curavit propoſito, imò facta cum nonnullis ſuæ partis canonicis in perſonam minus idoneam, & ideò per ſummum pontificem caſſata electione, Eccleſiam in magnum induxit errorem. Iſte Wilhelmus conſtitutiones multas & varias tam per ſe, quàm per officialem ſuum (quemadmodum & ſucceſſores ejus) condidit. (Hæc ex Chronicis Pontificum Colonienſium.) *Weda.*

Pace reformata inter matrem & filium, (ut ſuprà relatum eſt) Wilhelmus filius, nominis quintus inter Comites Hollandiæ, in vigeſimum primum Comitem Hollandiæ receptus eſt anno Domini MCCCLII. regni Caroli quarti, Imperatoris Romanorum, anno ſexto, quem rexit mente ſana annis ſex. Habuit in uxorem Mathildem, (alii Johannam) Henrici primi Ducis Lanceſtriæ in regno Angliæ filiam, ex qua nullam prolem reliquit. *Hollandica.* 308

Anno Domini MCCCLVI. obiit Margareta, Imperatrix Romanorum & Comitiſſa Hannoniæ, mater præfati Wilhelmi Ducis de Bavaria, Comitis Hollandiæ, ſepulta apud Valencenas in Hannonia. Poſt cujus mortem comitatus Hannoniæ iterum additus eſt comitatui Hollandiæ. Fuit Wilhelmus iſte Dux Bavariæ, & Comes Hollandiæ, homo auſterus. Nam propriis manibus Dominum Gerardum de Weteringhen, militem ſtrenuum, ſine cauſa interfecit: caſtrum de Nyenvelt ſubvertit: magnam partem territorii Trajectenſis immeritò combuſſit & devaſtavit: matrem propriam, Romanorum Imperatricem, de paterna hæreditate ſecluſit & expulit, & terram de Huesden ſibi ipſi adjudicando, Duci Brabantiæ Wenceslao abjudicavit. Quapropter, ut timendum eſt, Deus in vindictam eum plaga amentiæ afflixit, ut in feſto S. Georgii anno ſalutis MCCCLVIII. furioſus & amens prorſus fieret, & à proprio fratre, & primatibus patriæ includi (tamen in amœno & ſpatioſo loco, in Hannonia dicto *Henoet) deberet, ubi ſupervivens XIX. annis, obiit Kenoet.

anno Domini MCCCLXXVII. Cujus exanime corpus ad urbem Valencenas devectum, & ibidem ſumptuoſis exequiis inhumatum eſt. (Hæc ex Chronicis Hollandiæ.)

Romana. Innocentius, hujus nominis ſextus, Lemovicenſis, prius dictus Stephanus, primò fuit Epiſcopus Claremontenſis, deinde Cardinalis, & ſummus pœnitentiarius, poſt Epiſcopus Hoſtienſis, poſtremò autem Papa, & cœpit (ſecundum Matthæum Florentinum) Anno Domini MCCCXXIII. (Petrus dicit XXII.) Sedit annis decem. Iſte Innocentius amator fuit religioſorum, & fecit fabricari in regno Franciæ prope S. Andream monaſterium ordinis Carthuſienſium, & multa privilegia eidem ſancto ordini conceſſit, ibique ſepelitur. Fuit Canoniſta maximus. (Hæc collector faſciculi temporum.)

Item primo anno iſtius Papæ quidam de ordine fratrum minorum incarceratus in Avenione, quia de hæreſi ſuſpectus habebatur, multa prophetiſabat de Antichriſto, & ſummis pontificibus futuris. Et incepit prophetiſare Anno Domini MCCCXLVII. tempore Clementis Papæ ſexti. Multa de ſuis prophetiis viſa ſunt eveniſſe. (Hæc Petrus.) Unde Wernerus: Iſte Johannes de Rupeſciſſa, de ordine minorum, multa prædixit, mox futura de duobus Antichriſtis, & deſolatione terrarum, & generali conculcatione cleri, & reductione totius orbis ad fidem Chriſti, pluraque alia ante annum Domini MCCCLX. quæ dixit ſibi revelata à Domino Jeſu: ſed non evenerunt, & diu in vinculis tentus, grandia ſcripſit de futuris, ſed nota, quod pene ab initio fidei hujusmodi prognoſticatores extiterunt: & quotquot tempus determinatum prædixerunt de hujusmodi arcanis, quæ pater in ſua poteſtate poſuit, decepti fuerunt: ut hujusmodi viris amplius fides adhibenda non ſit. Eclipſis fuit Solis in principio Martii, & duravit quaſi duabus horis. Item Catharina de Senis virgo incomparabilis ſanctitatis fuit, cujus vitam ſcripſit Magiſter Raymundus, ordinis prædicatorum, ejus confeſſarius. Obiit illa anno Domini MCCCLXXX. Fovit partem Urbani ſexti, quem eſſe verum Papam dixit, & de ſchiſmate prophetavit: habuit ſecum virginem Sanctam Catharinam, filiam Beatæ Brigittæ, & alias plures utriusque ſexus perſonas venerabiles. (Hæc qui ſupra.)

Trevirenſia. Boemundus ſecundus, ſuperioris Boemundi conſanguineus, de Saraponte oriundus, omnis laudis honoriſque excellentia dignus, Eccleſiæ Trevirenſis Archidiaconus, anno ſalutis MCCCXXXIV. Pontificatus Innocentii Papæ ſexti anno ſecundo, tertio die Februarii, ſuis exigentibus meritis, abſens in Domini Caroli Romanorum Regis legatione, ubi Metenſes Regi parere, eumque recipere, & generalem terræ pacem ordinare promeruit, in nonageſimum quartum Treverorum Archiepiſcopum concorditer fuit electus. Quem eodem anno, tertia die Maji, ſummus pontifex, Dominus Innocentius ſextus, in Archiepiſcopum conſecrari mandavit, & poſtea Archiepiſcopali pallio decoravit. Qui à curia reverſus die ultima Junii, jucunde à Trevirenſibus eſt receptus, ſuamque primam miſſam devote & ſolenniter celebravit. Audiens verò famam venerabilis Cunonis de Valkenſteyn, Canonici Moguntinenſis Eccleſiæ, eundem Cunonem virum ſtrenuum & provi-
309 dum, cum ipſe ſenio & morbis gravaretur, ad ſe vocatum fecit coadjutorem, & poſtea fide ipſius experta, reſignato Archiepiſcopatu, ipſum elegit, & electum ab Urbano quinto confirmari curavit: deinde in presbyterum, & poſtea in Epiſcopum ipſe conſecravit, & Archiepiſcopatus pallium à ſede Apoſtolica impetravit, ſicque de idoneo paſtore eccleſiæ Trevirenſium ante obitum ſuum providit. Qui tandem infirmitate confectus, Sacramentis Eccleſiæ munitus, in Domino obdormivit, anno pontificatus ſui decimo quarto. (Hæc ex Chronicis eorundem pontificum.)

Brabantica. Mortuo verò Duce Brabantiæ Joanne tertio, Duciſſa Johanna, ejus ſenior filia, tanquam vera hæres & domina; & Dux Wenceslaus, ejus legitimus maritus & mamburnus, primò Lovaniæ tertia die menſis Januarii, anno Dom. MCCCLXXVII. tempore regni Caroli, Romanorum regis, & deinde ſucceſſive certis aliis diebus in omni-

omnibus aliis oppidis, & locis conſuetis in ducatuum Brabantiæ & Limburgiæ Duces & dominos recepti fuerunt, & ſolenniter more ſolito introniſati, juramentis fidelitatis & obedientiæ receptis. Unde indignatus Ludovicus, Comes Flandriæ, qui ſororem memorstæ Johannæ Duciſſæ Brabantiæ duxerat, gravia & noxia bella movit. Viciſſim igitur, cum Ludovicus à bello & inſolentiis non deſiſteret, Domina Duciſſa Johanna, quæ Comiti & ejus uxori ſorori ſuæ tunc ſuccenſebat, inſtigante ſimul Sereniſſimo Domino Carolo quarto, Romanorum Imperatore, & hujus fratre, Duce Wenceslao marito, per literas patentes (dstas Bruxellæ anno MCCCLVI. feria ſecunda ante Dominicam Invocavit,) inter cætera conſtituit, ſi ipſa relictis hæredibus, prædicto Duce Wenceslao marito ſuperſtite, moreretur, ut tunc maritus ſuus in principatibus, ducatibus, terris & dominiis ſuis, tanquam naturalis princeps & dominus ſuccederet, & dicti principatus, ducatus & dominia libere ad ipſum volverentur: ſin ipſa marito præmortuo ſuperviveret, nec corporis ſui hæredes haberet, domina terrarum prædictarum, quousque viveret, maneret. Rurſus, ſi ex alio marito hæredes procrearet, ut illi in hujusmodi principatibus, ducatibus, terris & dominiis mortuæ ſuccederent: Si verò & ſe & maritum, nullis relictis hæredibus, mori contingeret, ut tum principatus, ducatus, terræ & dominia Brabantiæ & Limburgiæ ad dictum Dominum Imperatorem, tanquam ſucceſſorem legitimum, & illo mortuo, ad proximiorem domus ſuæ Lucemburgiæ hæredem, qui iſto tempore futurus eſſet, libere pervenirent: prout hæc in prædictis ipſius Duciſſæ Johannæ literis latius & plenius videntur contineri. Tamen notandum, ſupradicto Domino quarto primùm, & deinde Duce Wenceslao fratre ſuo, atque Duciſſa Joanna conſorte ſua, nulla prole relicta defunctis, Sereniſſimum principem Dominum Wenceslaum, Romanorum & Bohemiæ Regem, Imperatoris Caroli primogenitum, tanquam proximiorem Ducis Wenceslai ſui patrui, atque domus ſive proſapiæ Lucemburgenſis hæredem, ſucceſſiſſe in ducatu Lucemburgenſi: & quanquam verus, naturalis & directus Dux & Dominus Lucemburgenſis eſſet, & pro tali haberetur, tamen per certi tenoris literas (datas Pragæ anno Domini MCCCCXI. die XXII. Auguſti, regnorum ſuorum Bohemiæ XLIX. Romanorum verò XXXVII.) declaraſſe Antonium Ducem Brabantiæ, (de quo infra) in dominium ducatus Brabantiæ legitimum ſucceſſorem, & voluiſſe, ut iſto ducatu licite & bono titulo gauderet. Quo ſi opus eſſet, omne jus, quod ei tanquam Regi & Bohemiæ, ratione ducatus Lucemburgi, aut aliàs de ducatu Brabantiæ per modum devolutionis, ſeu alio modo quocunque competiverit, aut competere potuit, eidem Antonio & hæredibus & ſucceſſoribus ejus dedit & donavit, & in ipſos tranſtulit plenariè & in toto, prout in dictis literis inter cætera plenius declaratur. (Hæc Emundus.)

Anno ducatus Wenceslai XVI. ſalutis ſcilicet MCCCLXIX. in feſto Sancti Sym-
phoriani, XXII. die Auguſti, Wenceslaus, Dux Lucemburgi & Brabantiæ, cum
multis nobilibus bellum contra Wilhelmum, primum Ducem Juliacenſem, & Eduar-
dum, Ducem Geldriæ, geſſit, non longe à Juliaco in loco dicto Baeſwilre. In quo
bello Eduardus, Dux Geldriæ, primo aggreſſu in cerebrum ſagitta percuſſus, & ex-
tra bellum ductus, obüt anno ducatus ſui decimo, deinde victoria ceſſit Juliacenſi
Duci, qui Ducem Brabantiæ Wenceslaum, Dominum Robertum de Namurco,
ac Dominum Ludowicum fratrem ejus; ut & Dominum Wilhelmum, filium Co-
mitis Namurcenſis majorem natu, ſimulque tanquam omnes nobiles, qui cum 310
Duce Brabantiæ venerant ad bellum, cepit, Comite S. Pauli excepto, qui manſit
ibi mortuus cum multis nobilibus. Dux verò Brabantiæ, & Dominus Robertus,
prædicti in caſtro de Nydeke in carcere Ducis Juliacenſis per annum & amplius, do-
nec Carolus quartus, Romanorum Imperator, Ducis Brabantiæ frater, anno revo-
luto veniens Aquisgranum, eos per preces & minas liberavit. Milites verò ac no-
biles & ſcutiferi, qui ex parte Ducis Brabantiæ ad diverſa loca captivi per Alman-
niam ducti erant, redemerunt ſe magnis pecuniarum ſummis, quas à Duce Bra-

bantiæ repetiverunt: & ut ſolverentur patriæ Brabantiæ usque ad nongenta millia
florenorum, impoſita exactio fuit: de quibus religioſi, habentes hæreditates in-
fra Brabantiam, ſolverunt, cogente Duce, centum millia florenorum. (Hæc Pe-
trus.) In ſupradicto bello de Baeſwilre Dominus Henricus de Kuyck, pater Domi-
ni Joannis de Kuyck, Domini de Hoechſtraten, proſtravit Vexillum Gel-
driæ Ducis, & interfecit cum clava metallica, quam ferebat, homines ſexaginta
ſeptem armatos, ſed poſtremò in coxis ita vulneratus fuit, ut præ nimia ſanguinis
effuſione in loco belli ab hac luce migraret. Iſte fuit fortiſſimus hominum totius
exercitus Brabantiæ. (Hæc Emundus, ubi ſupra.) Tandem Illuſtris Dux Braban-
tiæ & Lucemburgiæ Wenceslaus, poſt multa præclare geſta, quæ cauſa compendii
huic opuſculo inſerere omiſimus, in terra Lucemburgenſi ab hac luce diſceſſit,
ipſo die conceptionis Beatæ virginis, anno ducatus ſui Brabantiæ XXVIII. Salutis
verò MCCCLXXXIV. Sepultus in Eccleſia Abbatiæ aureæ vallis, ordinis Sancti
Benedicti in ducatu Lucemburgenſi. In quodam Chronico ſcribitur, ita fuiſſe
Wenceslaum Ducem ante mortem oppreſſum vulneribus lepræ, ut in toto corpore
nihil ſani inveniri poſſet, nec celabat, ſed quoties à nobilibus inviſebatur, ipſe ſe
nudabat, & dicebat: Ecce, videte florem mundi, filium Regis, in quali ſtatu mo-
ritur. Fertur etiam juſſiſſe, ut cor ſuum Duciſſæ Joannæ mitteretur, quô illud ſe-
cum in ſuo ſepulchro juberet recondi. (Hæc ibi.)

Hollandica. Igitur dum Dux Bavariæ Wilhelmus, Comes Hollandiæ, ut ſupra relatum eſt,
mente exceſſiſſet, exorta magna fuit contentio & diſceptatio inter primates Hol-
landiæ. Quidam enim, veluti Cabelianenſes, optabant tutricem patriæ Duciſſam,
conjugem prælibati Ducis: quam Hoetzenſes, ſaniori conſilio uſi, repudiabant,
quòd prolem ex præfato Duce non haberet, quæ ei ſuccederet. Miſerunt igitur
ſolemnes legatos in Bavariam, ad Illuſtrem Albertum, Ducem Bavariæ, fratrem
mortui Wilhelmi Ducis, ut in Hollandiam veniret, ad regendum comitatus
Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ. Itaque Albertus Dux, cum ſolemni
Baronum & militum comitatu deſcendit in Hollandiam, ubi ſtatim ambæ partes
ſub ejus adventum benignè concordatæ, decreverunt, ut Dux Albertus eſſet tu-
tor & rector Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ, & daret annuatim Mech-
tildi Duciſſæ, conjugi fratris ſui, duodecim millia ſcutorum antiquorum ad vi-
tam. Quo facto, præſtabatur homagium magna cum lætitia, per annos dictos
comitatus Anno Domini MCCCLXXVIII. regno Caroli quarti, Regis Romano-
rum, Anno XII. Et rexit eosdem comitatus ſub nomine tutoris annis XX.

Geldrica. Anno Domini MCCCLXI. Eduardus Geldriæ juxta oppidum de Tyel, con-
tra Reynaldum fratrem primogenitum, verum Dominum & Ducem Geldriæ,
ob partialitatem quandam, ante hos annos in Geldria exortam, bellum commi-
ſit, & eundem Reynaldum cum multis aliis Baronibus & nobilibus ſui comitatus
cepit. Ex qua hora Eduardus ſe pro Duce Geldriæ geſſit, & dictum Reynal-
dum, fratrem ſuum, usque in finem vitæ ſuæ captum in bona cuſtodia retinuit.
(Hæc ex Chronicis.) De origine dictæ partialitatis ſic refert Magiſter Hugo: In
Geldria autem hoc modo orta eſt partialitas. Reynaldus ultimus Comes, & pri-
mus Dux, duas ſucceſſu temporis habuit uxores, quarum prima fuit Sophia,
Florentii Bertoldi, Mechliniæ Domini, unica filia, ex qua quatuor ſuſcepit filias,
Margaretam ſanctimonialem, Mechtildem tribus viris nuptam, Iſabellam vallis
comitis Abbatiſſam, & Mariam juniorem filiam, Wilhelmo ultimo Marchioni Ju-
liacenſi, & primo Duci nuptam. Porrò Reynaldus, mortua Sophia ejus prima
uxore, Eleonoram Eduardi, iſtius nominis ſecundi Anglorum Regis filiam, ac-
cepit uxorem, quæ peperit ei filios Reynaldum & Eduardum. Mortuo autem
311 Reynaldo, primo Duci Geldriæ, ſucceſſit Reynaldus primogenitus, qui habuit
in uxorem Mariam, Johannis Ducis Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgiæ ju-
niorem filiam. Et totus levis & mitis, totusque pacificus fuit, unde partialitas
ſurrexit. Nam una pars, quæ Bronchorſt dicta, juncta eſt Eduardo fratri ju-
niori,

niori, cujus vi & prudentia Reynaldus Dux, ut dictum eſt, capitur, & decem annis in carcere tenetur. Altera verò, quæ Heckers dicitur, Reynaldo adhæſit, ſed parum ei profuit: cum Eduardus non ſolum in Geldria fautores ſuos Bronchorſt, ſed etiam in Zelandia & Hollandia Gabeliaus haberet, ſcilicet Dominum de Arckel, etiam Albertum, Ducem Bavariæ, Comitem Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, qui Albertus dedit eidem Eduardo Catharinam ſeniorem filiam in uxorem. Tum verò Eduardus in Baeswilre, ut ſupra relatum eſt, fuit interfectus, & Reynaldus ex carcere liberatus, pinguiſſimus in eo factus, eodem anno, in die Sanctæ Barbaræ, diem clauſit extremum. (Hæc qui ſupra.)

Anno Domini MCCCLXXII. mortuis prædictis fratribus, Reynaldo & Eduardo, pro novo Duce habendo oritur quæſtio. Arnoldus de Hoerne, Trajectenſis Epiſcopus, cum Domina de Genepe matrimonium fecit inter Joannem Comitem Bleſenſem, Dominum de Schoenhoven, in Hollandia, & de Bellomonte in Hannonia, & inter Mechtildem, ſeniorem Reynaldi primi, Ducis Geldriæ ex Sophia prima uxore filiam, ut dictum eſt, cui Johanni Comiti & Mechtildi adhæſerunt Heckers. Fuit autem iſte Johannes Comes Bleſenſis tertius maritus dictæ Mechtildis: cum primus fuiſſet Godefridus, ultimus Comes Loſſenſis, & ſecundus fuit Johannes, ultimus Comes Clivenſis. (Poſt eum enim Clivia ad Comites de Marcka devenit.) Sic tertius maritus fuit iſte Johannes, ultimus Comes Bleſenſis moriens: quia Guido frater ejus deceptus, vendidit comitatum Bleſenſem Ludovico Duci Aurelianenſi, ut ita ipſa non moreretur Comes. Prædictis verò Johanni & Mechtildi oppoſuit ſe Wilhelmus primus, Dux Juliacenſis, (qui Mariam Mechtildis ſororem habuit uxorem, ex qua ſuſcepit filios, Wilhelmum & Reynaldum, & filiam Mariam,) cui adhæſerunt Bronchorſt & Cabeliaus in Hollandia. Nam & Albertus Dux, Comes Hollandiæ, Wilhelmo juniori filio Wilhelmi, Catharinam filiam ſuam, viduam Eduardi Ducis Geldriæ, qui junioris Wilhelmi avunculus erat, dedit uxorem. Et ſic expulſus Johannes, Comes Bleſenſis, fuit in marſupio evacuatus, & ad propria rediit inanis: Wilhelmus verò juvenis utrumque ducatum Geldriæ & Juliæ acquiſivit, vi & poteſtate eorum, qui dicuntur Bronchorſtii & Cabeliaus, Quo Wilhelmo absque prole defuncto, Reynaldus frater ejus ſucceſſit, qui Mariam de Harencuria habuit uxorem, ſed prolem nullam. Quo defuncto, ſola manſit hæres Maria, prædictorum fratrum ſoror, Ottoni Domino de Arckel nupta, quæ fuit clauda, & eo nomine ab Arckelenſibus deriſa, dixit: Si clauda non fuiſſem, ad Arckel non veniſſem. Hæc autem peperit Ottoni Wilhelmum in Gorkem interfectum, & Mariam, Joanni Domino de Egmunda nuptam, quæ ſuo peperit viro Arnoldum & Wilhelmum fratres, quorum Arnoldus primogenitus, ſucceſſione materna, in ducatu Geldriæ ſucceſſit, pro avunculo ſuo Reynaldo, ſui nominis quarto Geldriæ Duce, ſecundo Geldriæ & Juliæ Duce, ipſe ducatu Juliacenſi privatus. In Juliacenſi vero ducatu Eduardus Dux Montenſis ſucceſſit Heckers ferentibus, hac ſcilicet de cauſa: Marchio Juliacenſis Wilhelmus, qui ſecundo genitam filiam nomine Johannam, Wilhelmi Comitis Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ ſui nominis tertii, habuit in uxorem, ſuſcepit ex ea filios, Gerardum & Wilhelmum, & filiam Philippam, quam Dominus de Hynsberch habuit in uxorem. Porrò Gerardus, Wilhelmi Marchionis primogenitus, unicam habuit filiam, nomine Margaretam, uxorem Adolphi ſui nominis quinti, Comitis Montenſis, Domini de Ravensborg, ex qua genuit Wilhelmum & Margaretam, Adolpho primo Comiti Clivenſi & de Marka nuptam. Wilhelmus autem Gerardi frater, primus Dux Montenſis ex Comite factus, habuit filios tres, ſcilicet Adolphum, Conradum Gibboſum & Wilhelmum. Adolphus Dux Wilhelmo patri ſuo in ducatu Montenſi ſucceſſit, & moriens prolem nullam reliquit. Conradus Gibboſus fuit Epiſcopus. Wilhelmus electus Colonienſis abrenuncians Eccleſiæ, eſt factus Comes Ravensbergæ, neptim Theodorici Archiepiſcopi Colonienſis accepit uxorem, fle- 312

 xus,

xus, ut æſtimatur, muneribus, & genuit ex eadem Archiepiſcopi nepte Gerardum, qui Adolpho patruo ſuo in utroque ducatu, ſcilicet Montenſi & Juliacenſi, ſucceſſit adhuc vivens. Ex quibus patet, quomodo dominia de Arckel & de Egmunda ſunt conjuncta, per Mariam, quæ per proverbium dicebat: Si clauda non fuiſſem, ad Arckel non veniſſem; qui de Arckel & Egmunda fuerunt, principaliora Cabeliaus & Bronchorſt capita, cum eorum complicibus. (Hæc Hugo, ubi ſupra.)

Item anno Domini MCCCLXVI. induſtria & labore Magiſtri Philippi de Leydis, fuit fundatum & erectum collegium canonicorum ſecularium, in honore S. Pancratii in oppido Leydenſi, in quo XXIV. canonici decenter & abundanter ſunt præbendati.

Anno ſequenti, fundatum eſt collegium canonicorum ſecularium in Zierzee in Zelandia.

Item Anno ſequenti ſcilicet ſalutis MCCCLXVIII. Albertus Dux & tutor Hollandiæ ad perpetuam ſui memoriam, in Hagha Hollandiæ, in capella palatii fundavit, dotavit, & confirmari procuravit collegium XIII. canonicorum.

Item anno Domini MCCCLXXII. Dominus Johannes de Arckel, Epiſcopus Leodienſis, fundavit cum nepote ſuo, Domino Ottone, Domino de Arckel, in oppido de Goringhea collegium canonicorum ſecularium, in honore Sancti Vincentii, victorioſiſſimi martyris, in quo beneficiati & præbendati ſunt largiter XIV. canonici.

Item anno ſalutis MCCCLXXII. oppidum Schoenhoven cum clauſtro combuſtum totum fuit, ut patet in hoc metro. Schonhoven inſignis cum clauſtro devorat ignis. (Hæc ex chronicis Hollandiæ.)

Colonienſia. Poſt obitum igitur præfati Domini Wilhelmi, Colonienſis Archiepiſcopi, per decem circiter menſes vacante dicta ſede Colonienſi, & legitimo carente adminiſtratore, incepit Eccleſia ſua adverſitate temporum graviter concuti. Nam poſt obitum dicti Pontificis, paucis elapſis diebus, capitulum Colonienſis Eccleſiæ procedens ad electionem, quamvis ex veriſimilibus cauſis, propter reſervationem ſedis Apoſtolicæ, electionem liberam ſibi interdictam ſcirent, elegerunt tamen in Archiepiſcopum nobilem virum, Johannem de Vernenborch, majorem Decanum, ad electionem quidem ambitione manifeſta vehementer aſpirantem, & tumultuoſa magis laicorum acclamatione, quàm canonica ſervata moderatione, electum in ſede Apoſtolica ſolenniter collocarunt. Cum autem pro ſua confirmatione ad Romanam curiam perſonaliter veniſſet, electio tandem rejecta & repulſa fuit. Interim verò ipſe, pro electo Colonienſi ſe gerens, & ſtatum ſibi Archiepiſcopalis dignitatis pompoſe plus debito arrogans, cœpit bona Eccleſiæ, per ſupradictum Dominum Wilhelmum copioſe relicta, nec non omnia de menſa Archiepiſcopi, pro tempore vacationis obvenientia, pro libito expendere, & Eccleſiam novis debitis obligare. Iſte autem in numero pontificum Colonienſium non ponitur, quia epiſcopali caruit benedictione. (Hæc ex Chronicis Colonienſium Pontificum.)

Romana. Urbanus quintus, natione Gavalitanus, cœpit anno Domini (ſecundum Florentinum) MCCCLXIII. (In multis chronicis dicitur LXII.) Sedit annis octo, menſe uno, diebus XVII. Et vacavit ſedes XI. diebus. Vocabatur prius Wilhelmus Grimoaldi, & fuit primò Abbas ordinis Sancti Benedicti, in civitate Antiſiodorenſi: Deinde tranſlatus ad Abbatiam Sancti Victoris Marſilienſis: & cum in Lombardia in legatione eſſet, defuncto interim Innocentio ſexto, Cardinales inter ſe diu in conclavi apud Avenionem diſcordantes, tandem caſu mentione dicti Urbani injecta, ſubito in eum direxerunt vota, atque in ſummum Pontificem elegerunt. Fuit magnus Canoniſta, vir juſtus, zelans bonum commune, promovens literatos, diligens bonos, reformator ſtudiorum: cujus intentio tota fuit, Eccleſias ad ſtatum cleri reformare, beneficiorum pluralitatem

litatem reſtringere, dignioribus majora beneficia tribuere, juſtitiam zelare, ubi poterat. Ipſum in Avenione Rex Franciæ Johannes, Regina Siciliæ, & majores Domini viſitarunt: In urbe Roma, Carolus Imperator, ubi ſuam uxorem Imperatricem coronavit; Imperator Conſtantinopolitanus, qui profeſſionem ei fecit, & alii majores cum multa donatione viſitarunt, habebaturque, ſicut erat, ſemi-Deus in terris. (Hæc ex Chronicis.) De iſto Urbano Dominus Petrus ſic refert: 313
Iſte homo ſtrictus fuit, pompoſitates odio habens, & maxime ſumptuoſos ſtatus Cardinalium, quos invenit. Propoſuit ergo ire Romam, ſicut & fecit, ſed veniens Maſſiliam, dum Cardinales recuſarent eum ſequi, ſtatim ibidem duos Cardinales ordinavit, aſſerens, in capillo capucii ſui ſufficientes ſe habere Cardinales. Unde Cardinales, ejus conſtantiam videntes, audaciam priorem mutaverunt in timorem & ſecuti ſunt. Veniens itaque Romam, primò conſtituit reparare Eccleſias Romanas. Fertur autem Abbas Eccleſiæ Sancti Pauli Romæ dicto Papæ magnam ſummam florenorum obtuliſſe, ut ad Cardinalatum promoveret; accepiſſe verò Papam oblationem, & de eadem reparaſſe Eccleſiam Sancti Pauli, relicto Abbate in ſuo ſtatu ſine promotione. Sicque factum eſt, ut Papa de dicti Abbatis pecunia faceret, quod ipſe Abbas facere debuit. (Hæc qui ſupra.)

Anno pontificatus ſui primo quidam religioſus frater Petrus de Arragonia, ordinis Sancti Franciſci, viſionem à Chriſto habuit, ut Papam Avenione diſcedere, & Romam proficiſci, univerſalemque Eccleſiam in ſanctis moribus reformare juberet. Quam viſionem frater Papæ manifeſtavit, unde ad reditum Romam Papa ſe comparavit: & cum in portu Maſſiliæ mari ſe committere vellet, revelatum eſt eidem fratri, Papam, ſi ad locum illum, in quo electus in Papam erat, rediret, futurum Joſiam incipientem & non perficientem; & daturum locum ſchiſmati paulo poſt venturo, in quo mille millia animarum eſſent peritura: quod frater rurſus Papæ retulit. Deinde igitur Urbanus Papa Romam ſe contulit, & multa expedivit. Cum verò rurſus parentum affectu, & amicorum & Cardinalium conſilio allectus, Avenionem redire vellet, Domina Brigida, Romæ exiſtens, in viſione Beatam virginem Mariam audivit ſibi dicentem: Papa vult adire Avenionem contra Dei voluntatem, & derelinquere ſedem; ſed ſi fecerit, ſtatim morietur, rationem abitus Deo redditurus. Iſtam igitur revelationem Domina Brigida per manum fratris Alphonſi, confeſſarii ſui, Papæ Urbano in monte Flaſconis in vigilia aſſumptionis Beatæ Mariæ virginis aperuit: quam Dominus Urbanus nihili pendens ab Italia receſſit, & ſtatim mortuus eſt. (Hæc Gobelinus *(a)*.)

Iſte Papa fundavit collegium Sancti Germani & Vedaſti in monte Peſſulano. Fecit autem crucem prædicari contra Turcas, & paſſagium ordinavit. Ad ipſum Beata Brigida fuit miſſa à Chriſto, pro confirmatione regulæ ſuæ. Tandem hic Urbanus Papa intoxicatus obiit. Sepultus in Eccleſia Avenionenſi primò, ubi ſtatim multis cœpit coruſcare miraculis, deinde translatus Maſſiliam in monaſterium Sancti Victoris, ubi prius fuerat Abbas, & utroque locorum copioſa multitudo cereorum, & oblatio cæterorum teſtantur beneficia, quæ Deus meritis ipſius præſtat his, qui ſepulchrum viſitant. (Hæc ex chronicis.)

Quinquageſimus octavus numero acceſſit ad regimen Colonienſis Eccleſiæ *Colonienſis.*
Adolphus, hujus nominis ſecundus, frater Comitis de Marcka, prius Epiſcopus Monaſterienſis, quem Dominus Urbanus Papa quintus, ſtatim poſt electionem prædicti Joannis, Decani Colonienſis, antiquatam tranſtulit, præter ſuam & aliorum ſpem, de dicta Monaſterienſi Eccleſia ad Colonienſem: cum nec ipſe inſtaret, nec capitulum Colonienſis Eccleſiæ eum in Epiſcopum poſtulaſſet. Erat autem juvenis, nec aliqua gravitate morum pollens. Nam cum Monaſterienſi Eccleſiæ per quinquennium præfuiſſet, nondum ad ſacrum ordinem promotus erat. Translatus igitur inconſiderate, cum bona Eccleſiæ per venerabilem Dominum Wilhel-

(a) æt. VI. c. LXXIV.

Wilhelmum anteceſſorem relicta, per ſupra dictum Johannem electum magnam partem diſſipata, & aliqua Eccleſiæ caſtra in poteſtatem conſanguineorum ejuſdem Decani tradita fortiterque detenta reperiſſet, compulſus fuit, detentoribus non modicam pecuniæ vim perſolvere, pro reſtauratione bonorum Eccleſiæ detentorum.

Præterea idem Adolphus, de cujus indole meliora ſperabantur, contra ſpem, cœpit etiam ipſe bona Eccleſiæ, quæ reſtabant, licentiſſime diſſipare, caſtra & poſſeſſiones Eccleſiæ diſtrahere, & alia creditoribus obligare, alia laicis in beneficia conferre, & inſuper majora prioribus debita cumulare. Poſtremò, cum
314 Colonienſem Eccleſiam cum tanto ejuſdem diſcrimine per ſpacium decem menſium adminiſtraſſet, aſpirans ad laicatum, & ſententiam contra ſe depoſitionis metuens, Colonienſem Eccleſiam per procuratores in manus dicti Domini Papæ reſignavit, anno Domini MCCCLXIV. 15. Calendas Aprilis, aſportans ſecum pecunias & precioſa quæque, quæ de bonis Eccleſiæ promptioribus erant reſidua. Cujus tamen reſignatio & ceſſio pactionis ſuſpicione non caruit. (Hæc ex chronicis eorundem Colonienſium Pontificum.)

Venerabilis præſul Dominus Engelbertus, ex domo Comitum de Marcha ducens originem, patruus videlicet Adolphi reſignantis ſupra dicti, ac filius Adolphi Comitis, prius Epiſcopus Leodienſis, cum hoc anno ſalutis milleſimo treceenteſimo ſexageſimo quarto conſanguineus ejus, Dominus Adolphus, reſignaſſet, per Urbanum Papam quintum translatus eſt anno pontificatus ejuſdem ſecundo ad Eccleſiam Colonienſem, vir quidem maturæ ætatis, & fama ac probitate in regimine Leodienſis Eccleſiæ admodum glorioſus. Qui ob ſpem recuperandæ ſalutis Colonienſis Eccleſiæ, quæ à tempore Wilhelmi,quondam Archiepiſcopi, uſque ad hæc tempora multis preſſuris & incommodis fuit afflictata, cum gaudio tam cleri, quàm populi intimo fuit affectu ſuſceptus. Verùm, quia Dei occulto judicio Colonienſis Eccleſiæ opprobrium nondum erat completum, & ſupererat, ut de fece ejus biberent peccatores, ſui compos factus clerus & populus non fuit. Nam cum Engelbertus propter præterita mala, & nunc in nova ſua translatione propter magnas apud Romanam curiam factas expenſas inveniſſet Eccleſiam neceſſariis rebus prorſus exhauſtam, ſurgentibus quoque circa principium ſui regiminis pluribus bellis, coactus eſt de alieno ære neceſſitatibus Eccleſiæ ſubvenire: unde plura prioribus debitis accumulans, caſtra & fortalitia, poſſeſſioneſque Eccleſiæ, quæcunque ſuperfuerant libera, oppignorare creditoribus. Porro cum communitates villarum & oppidorum contra jura & ſuperioritatem Archiepiſcopi nimium ſuperbire ſimul cœpiſſent, erexit Archiepiſcopus caſtrum novum infra oppidum Lyns, & fortiter communivit, ut civium frangeret ſuperbiam, ne per tranſitum Rheni inter ſe libere convenire poſſent. Quod videntes dictæ communitates, cum ſe nihil proficere, nec Archiepiſcopi potentiæ poſſe reſiſtere viderent, renunciaverunt neceſſariò conſpirationibus & colligationibus, quas inter ſe fecerant, & literas de re illa confectas ad manus dicti Domini Archiepiſcopi pro arbitrio ſuo delendas tradiderunt.

Tandem Engelbertus jam ſenio confectus, vires ſuas deficere in regimine Eccleſiæ conſiderans, conſilio ſeniori capituli Colonienſis aſſumpſit coadjutorem prædictum Dominum Cunonem, Archiepiſcopum Trevirenſem, anno ſcilicet pontificatus ſui tertio, virum quidem ſtrenuum & induſtrium, & in rebus neceſſariis opulentum. Quo cum auctoritas ſedis Apoſtolicæ acceſſiſſet, duxit deinde Dominus Engelbertus vitam privatam, retentis ſibi dumtaxat duobus caſtris Eccleſiæ, & de menſa Archiepiſcopali pro ſuo ſtatu redituum congrua portione. Denique quinto anno ſui regiminis currente, poſt longas morborum fatigationes decumbens, in caſtro Brule rebus humanis feliciter eſt exemptus, die vigeſimo ſexto menſis Augusti. Præfuit annis quatuor, menſibus totidem, & diebus viginti. Cujus corpus translatum Coloniam, in Eccleſia Sancti Petri ante armarium in ſiniſtro latere

chori

chori in tumba nova, quam ipſe ſibi præparari adhuc vivens juſſerat, ſepultum fuit. (Hæc ex chronicis Colonienſium Epiſcoporum.)

Venerabilis Dominus, Johannes de Arckel, vir utrique doctus, ſcientiis tam ſpiritualibus, quàm ſecularibus, prius Epiſcopus Trajecti inferioris, Leodienſis quadrageſimus octavus Epiſcopus ordinatur à Domino Papa Urbano quinto, in curia Avenionis. Et intravit civitatem Leodium Anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo quarto, eodem anno ſcilicet, quo Engelbertus de Marcha acceptavit pontificium Colonienſe. Præfuit autem circiter quindecim annis in magna abundantia. Erat enim vir potens in opere & ſermone, timens Deum, & omnia ad pacem reformans & reducens. *Trajectenſia.*

Anno Domini MCCCLXVI. Dominus Johannes de Arckel, Epiſcopus Leodienſis, viriliter proceſſit cum toto exercitu ſuo, & obſedit caſtrum de Rumines: 315
& infra novem ſeptimanas cuſtodes caſtri dicto Epiſcopo & patriæ, ſalvis ſuis dumtaxat corporibus, caſtrum tradiderunt, quod populus funditus ſubvertit. Videns autem Dominus de Rumines ſuum caſtrum perditum, iniit cum Epiſcopo pacem. Et anno ſequenti venit in capitulum Leodienſe, ubi in præſentia Epiſcopi omnibus, quæ ſibi competebant, ſeu competere poterant de comitatu Loſſenſi, renunciavit cum fletu & gemitu, cunctis videntibus & audientibus, tradens etiam Epiſcopo literas certas dicti comitatus. Et ſic mediante una penſione, quam ipſi Epiſcopus ſolvere promiſerat, deinde quievit: quo modo comitatus Loſſenſis manſit libere ac pacifice annexus epiſcopatui Leodienſi. Tandem an. Dom. MCCCLXXVIII. prima die Julii obiit Leodii venerabilis Dominus Joannes de Arkel, Epiſcopus Leodienſis, & ſepulturam in majori Eccleſia Trajecti inferioris, ubi fuerat prius Epiſcopus, vivus elegit, quò corpus ejus translatum, & honore decentiſſimo ſepultum fuit: inteſtinis ejus reconditis in monaſterio Wilhelmitarum juxta Leodium. (Hæc ex Chronicis Leodienſibus.) Poſt cujus obitum vacavit Leodienſis Epiſcopatus anno uno. (Hæc ex Chronicis.)

Item anno Domini MCCCLXXIV. in Januario Moſa eouſque crevit, ut per Eccleſiam Sancti Pauli navicula duceretur. (Hæc ubi ſupra.)

Tranſlato Johanne de Arkel, ut prænotatum eſt, ad Leodienſem Eccleſiam, Urbanus Papa quintus Johannem de Vernenborch, Epiſcopum Monaſterienſem, transtulit ad ſedem Trajectenſem. Qui anno Domini MCCCLXIV. menſis Septembris die octava civitatem Trajectenſem decenter ingreſſus, ſolenniter & decenter, ut decrevit, incathedratus fuit, reperiens omnia caſtra & bona epiſcopatus libera & bene referta: ſed quia ſimplex, & in ſe juſtus erat; ideò multa bona alienavit, & impignoravit, videlicet caſtrum Vredelant, prius per Joannem de Arkel ex manibus Comitis Hollandiæ redemptum, & alia plura caſtra & fortalitia, ut & magnam partem de manſis in Maſtbroecb, ad menſam Epiſcopalem ſpectantibus, de novo ad culturam redactis, quibuſdam ſuis familiaribus ſub penſione conceſſit. Quapropter prælati & capitula Eccleſiarum Trajectenſium, in loco capitulari capitulo ad hoc indicto congregati, cum præmiſſa diſſimulare non poſſent, pro defenſione bonorum Epiſcopatus, in alium concorditer convenerunt, videlicet in Dominum Reynaldum de Rulenborch, Archiepiſcopum Bremenſem, filium ſororis Ducis Geldriæ, qui pro eodem multis precibus inſtabat, miſſis literis ſupplicatoriis cum narratione factis ad Urbanum Papam quintum, qui interim de medio ſublatus erat. Et eidem Petrus Regenſis, Cardinalis Beatæ Mariæ novæ, præpoſitus & Archidiaconus Sancti Salvatoris Trajectenſium, in Papatu ſucceſſit, videlicet, anno Domini milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo primo, menſis Decembris. Et eodem anno, menſis Octobris die XXVIII. nocturno tempore, idem Johannes de Vernenborch, exiſtens in oppido ſuo de Gore, ultra Iſelam ſuæ diœceſis furtim captus à latrunculis ejus inimicis, & poſtea per Dominum Giſelbertum de Vianen, Baronem, Stephanum de Nyenvelt, & eorum fautores, ab iſta captivitate redemptus fuit, pro ſedecim millibus ſcutorum antiquorum, prout ipſi aſſeruerunt. Literis igitur

igitur Eccleſiæ Trajectenſis, quas diximus, Gregorio Papæ undecimo præſentatis; & criminibus & exceſſibus coram eodem & toto Cardinalium collegio in publico conſiſtorio propoſitis, idem Papa cauſam commiſit Cardinali Neapolitano, ut ſimpliciter & de plano procederet & referret. Coram quo teſtibus nonnullis productis & examinatis, idem Cardinalis diem clauſit extremum. Itaque cauſam io eodem ſtatu Dominus Papa commiſit Cardinali Morinenſi, qui in ea procedens, teſtes examinari fecit, ſed interea, videlicet Aono Domini, quo ſuprà, vigeſimo tertio die menſis Juoïi, hora veſperarum, Johannes de Vernenborch, Epiſcopus Trajectenſis, ſubita morte diem clauſit extremum, cum antecedente die in palatio Trajecteoſi glorianter & lætanter inceſſiſſet. Sepultus verò fuit in Eccleſia Trajectenſi, in parte Auſtrali. (Hæc ex Chronicis Pontificum Trajectenſium.)

Trevirenſia.

316 Dominus Cono (aliàs Cuoo) de Falckenſteyn, prius coadjutor venerabilis Domini Boemundi, Archiepiſcopi Trevirenſis, ex libera reſignatione prædicti Boemundi in Archiepiſcopum electus, & anno Domini MCCCLXVIII. à Domino Urbano quiuto coofirmatus eſt, & Eccleſiæ ſuæ Trevirenſi præſentatus fuit, quem Dominus Boemundus & conſecravit, & dignitatem primatus ei reſignavit. Iſte Dominus Cuno providus Eccleſiam ſibi traditam ab omnibus inimicis defendit, Treviroſem civitatem rebellantem, coram Imperatore accuſatam de quibusdam abuſionibus & preſſuris Eccleſiæ Trevirenſis factis, convicit, & de graviſſimis oppreſſionibus convictam juri antiquo Eccleſiæ ſubjugavit, & ne ſimilis injuria Eccleſiæ à civibus poſſit oriri, munimenta io palatiolo antiquitus facta communivit foſſis & muro alto & turribus. Item cum hujus Domini Cunonis famam, divulgatam jam per totam Germaniam Galliamque, quod prudenter omnia faceret, & Eccleſiam ſuam egregie tutaretur, & in pace retineret, Dominus Colonienſis audiſſet, eum in coadjutorem elegit, quod Dominus Cuno (licet invitus) aſſenſit, & Eccleſiam Colonienſem magnis debitis gravatam & impignoratam liberavit, & redemptam cum magno honore gubernavit. Tandem Domino Colonienſi mortuo, Dominus Cuno in Colonienſem Archiepiſcopum electus fuit. Quod rurſus tamen venerabilis Dominus Cuno facere renuit, & à Treveris nullo modo amoveri voluit: eoque cognatum ſuum juvenem, ſtudentem in monte Peſſulano, Domino Urbaoo per libellum ſupplicem commendavit, quem Domious Apoſtolicus prius ſatis examinatum admiſit, eique de Eccleſia Colonienſi providit, & confirmavit, palliumque donavit, & ſic eum Colonienſi Eccleſiæ ſuſcipiendum tranſmiſit. Poſt hæc anno Domioi MCCCLXXXVIII. in Junio magoificus Archiepiſcopus Dominus Cuno, Treverorum præſul, obiit Cooſluentiæ, ad Sanctum Caſtorem decenter ſepultus. Rexit autem epiſcopatum ſtrenue annis XX. (Hæc ex Chronicis.) Poſt Cunonem præfuerunt Eccleſiæ Trevirenſi Wernerus, Otto Rabanus, Jacobus, & deinde Joaooes, quorum diſcernere tempora propter chronicorum inopiam non potuimus, & ideò deficiente hiſtoriarum relatione, ceſſat etiam relatio noſtra de Trevirenſium pontificatu. (Hæc collector.)

Itaque prædictus Dominus Cuno, Trevirenſis Archiepiſcopus, per Dominum Engelbertum, io coadjutorem ad regimen Colonieoſis Eccleſiæ, ut præmittitur, aſſumptus ſtatim, ur ad Eccleſiam Colonienſem acceſſir, cepit tandem Eccleſiam, quantum anguſtia temporis ferebat, ipſo Domino Engelberto adhuc ſupervivente, per prudentiam ſuam oportune reformare, debita Eccleſiæ ſolvere, & poſſeſſiones Eccleſiæ obligatas, magnam partem liberare, & ad iotegritatem Eccleſiæ revocare. Poſt obitum autem ſupradicti Domini Engelberti, Colonienſis Archiepiſcopi, vacavit Eccleſia Colonienſis, absque paſtore annis duobus, menſibus tribus. Interim verò, poſt dicti Domini Engelberti obitum, capitulum Colonienſe aſſumpſit denuò in adminiſtratorem Colonienſis Eccleſiæ, Dominum Cunonem, Trevirenſem Archiepiſcopum ſæpedictum, cujus adminiſtrationis officium ſedes Apoſtolica coofirmavit. Cum verò dictum capitulum Colonienſe, à Domino Papa Urbano quinto, perſonam ejusdem Domini Trevirenſis,

renſis, ad Colonienſem Eccleſiam Archiepiſcopum deinde poſtularet, aſſenſit Pa-
pa, ut à Trevirenſi ad Colonienſem Eccleſiam dictus Cuno, ſi tamen vellet, trans-
ferri poſſet. Verum, quia translationi ſuæ non coofenſit (maluit enim rema-
nere in Eccleſia ſua Trevirenſi) idem Dominus Papa, mutato titulo adminiſtra-
toris, Colonienſem Eccleſiam ipſi per certi temporis ſpatium dedit in commen-
dam: & rurſus poſtea mutato titulo commendæ, idem Dominus Papa, ad Came-
ræ Apoſtolicæ uſum ſibi dictam Eccleſiam Colonienſem reſervans, eundem Ar-
chiepiſcopum Trevirenſem in Colonienſi Eccleſia ſuum & Apoſtolicæ ſedis vi-
carium generalem conſtituit. Quo iterum titulo mutato, eundem de novo Co-
lonienſis Eccleſiæ adminiſtratorem decrevit. Inter hæc autem Domino Archie-
piſcopo Trevirenſi Colonienſem Eccleſiam iſto modo adminiſtrante, res ejus Ec-
cleſiæ ſatis proſpere ſucceſſerunt. (Hæc ex chronicis Colonienſium Pontificum.)
Item inter alia allodia Eccleſiæ alienata Dominus Cuno à Wilhelmo Duce Julia-
cenſi nobilem antiquam poſſeſſionem redemit, videlicet oppidum Tulpedenſe
cum ſuis juribus & diſtrictu, quod quidem allodium à longiſſimis temporibus, vi-
delicet à pontificatu olim Domini Wicboldi Archiepiſcopi in manibus Comitum
Juliacenſium jam obligatum fuit. Item Dominus Trevirenſis publicam vindictam 317
& fortem juſtitiam in ſeditioſos oppidi Andernacenſis, qui contra Dominum Wil-
helmum, quoodam Colonienſem Archiepiſcopum, inobedienter ſe erexerant, exer-
cuit, capitis ſupplicio affectis ſeditionis authoribus, & aliis perpetuo banno & exi-
lio relegatis, pontem caſtri Andernacenſis, dudum per dictos rebelles confractum,
fortius & melius reparavit.

Eisdem temporibus, videlicet Anno Domini MCCCLXIX. ſurrexit magna
commotio & turbatio inter rectores & univerſitatem civium Colonienſium ex una,
& eccleſias atque clerum ipſius civitatis communiter ex altera parte. Nam con-
ſules & majores civitatis clero ſemper infeſti, ſtatuta & edicta publica de talliis ſcili-
cet rerum venalium generaliter per omnes ſolvendis, de evectionibus rerum ne-
ceſſariarum, præſertim vinorum extra Rhenum, de vinis ad forum commune,
non niſi certis locis ſub certo precio & menſura vendendis, & hujusmodi ſimilia
decreverunt, per quæ ſub fucato prætextu utilitatis publicæ, perſonas eccleſiaſti-
cas & res ipſarum talliare & collectare, nec non libertates eccleſiaſticas & immuni-
tates ſupprimera occultè conabantur. Clerus igitur civitatis advertens perverſam
eorum malitiam, unanimi concordia, pro juſtitia & libertatibus ſuis conſervan-
dis, viriliter ſe oppoſuit, & minas, quas cives contra eos atrociter fulminabant,
non curantes, totam civitatem per ſpacium duorum fere annorum ſub eccleſia-
ſtico interdicto detinuerunt. Sed cum per hujusmodi interdictum convinci ma-
litia civium non poſſet, clerici in ſuo propoſito ſimiliter perſeverantes, & pro do-
mo Dei juxta propheticam ſententiam, murum ex adverſo conſcendentes, & ſe
hoſtilibus civium conatibus opponentes, tandem univerſi, relictis Eccleſiis & lo-
co, domibus & habitationibus, ſe & capitula ſua cum omni ſuppellectile extra
civitatem ad loca alia tranſtulerunt omnes. Cum igitur extra civitatem per an-
num & dimidium jam manſiſſet clerus, dicti rectores & populus civitatis ad cor
reverſi, cum abſentiam cleri propter multas tum honeſtates, tum etiam utilita-
tes atque commoditates, ſibi minime expedire viderent, facta concordia cum
clero, revocarunt eos in civitatem cum pace, ſtatutis, & adjectis, quatenus liber-
tates & immunitates Eccleſiarum tangebant; penitus abrogatis, & reſtitutis nihilo-
minus omnibus, quæ Eccleſiis & ſingularibus perſonis de clero, per talliatio-
nem dictorum ſtatutorum, indebitè abſtulerant. Item inter cætera Domino Ar-
chiepiſcopo Trevirenſi Colonienſem adhuc Eccleſiam gubernante, acceſſit Colo-
nienſi Eccleſiæ nobilis poſſeſſio, videlicet comitatus de Arnsberg, cum univer-
ſis caſtris, terris, dominiis, juribus ac pertinentiis ſuis, hoc modo. Godefri-
dus ſiquidem, ultimus Comes de Arnsberch, habens uxorem nobilem, de domo
Comitum Clivenſium, cum ambo ad ſenilem perveniſſent ætatem, & liberos

non haberent; & ſtatum Colonienſis Eccleſiæ in partibus ducatus Weſtphaliæ, quæ ad Colonienſem Eccleſiam pertinent, concuſſione bellorum ac injuriarum, incurſu Comes ſæpe multumque turbaſſet: tandem ſano mentis conſilio ſuæ conditionis tempora recenſens, & improvide geſta meliori commutatione corrigere ſatagens, conjuge ſua Comitiſſa ſimiliter annuente, donatione perpetua inter vivos, comitatum de Arnsberg Eccleſiæ Colonienſi cum caſtris, fortaliciis, terris, & dominiis, hominibus miniſterialibus & vaſallis, & cum omni patrimonio, & attinentiis dicti comitatus donavit, quorum tamen nonnulla de caſtris, oppidis & jurisdictionibus ejusdem comitatus, antea ad jus Colonienſis Eccleſiæ jure dominii pertinentia, ab eadem Eccleſia Comes poſſidebat. Et ut hujusmodi donatio comitatus firmius ſubſiſteret, ipſe Comes perſonaliter de dicto comitatu adhuc vivens ceſſit, dimittens realiter poſſeſſionem caſtrorum, terrarum & omnium bonorum ad comitatum pertinentium, Colonienſi Eccleſiæ ſupradictæ, & recipiens pro commentatione ceſſionis hujusmodi, certa alia bona Eccleſiæ ad æſtimationem redituum atque proventuum comitatus, videlicet nobile caſtrum Brule, cum ſuis pertinentiis & nonnullis aliis proventibus atque reditibus certis, ad tempus vitæ Comiti aſſignatis, & retentis ſimul, quousque viveret, Comitiſſæ quibusdam caſtellis & bonis, quæ in dicto comitatu pro dote habebat. Idem quoque Comes, paucis poſtea ſuperſtes annis, vita deceſſit, donationemque comitatus per obitum Eccleſiæ Colonienſi confirmavit.

318 Porrò cum Dominus Cuno, Archiepiſcopus Trevirenſis, adminiſtrationis ſuæ decurſum in Eccleſia Colonienſi, usque ad tempora Domini Friderici tertii conſanguinei ſui, (de quo infra) ſatis pacifice tranſegiſſet, obtinuit apud capitulum Colonienſe, & aliarum Eccleſiarum Colonienſium capitula, ut omnium eorum vota concorditer in jam dictum Fridericum, canonicum Colonienſem, licet juvenem ætate, morum tamen maturitate pollentem, conſpirarent, eumque ſibi paſtorem præfici à ſede Apoſtolica unanimiter poſtularent. Obſtabat verò Carolus quartus Imperator, quantum poterat, ne ſuccederet poſtulatio: cum Epiſcopum Argentinenſem, conſanguineum ſuum, ad Colonienſem Eccleſiam potius promotum cuperet. Sed miſericors Deus, omnium Ecclefiarum ſummus Pontifex, gubernator atque rector, Colonienſem Eccleſiam viduitatis ſuæ calamitates jam longo tempore deplorantem reſpiciens, quia venerat tempus miſerendi ejus, aliter ordinavit. Nam Dominus Papa Urbanus quintus, cum famam bonæ indolis, dicti Domini Friderici poſtulati, fide digno teſtimonio audiviſſet, & tandem ejusdem converſationem, quam in ſtudio Bononienſi oſtendit, familiarem quoque ipſius notitiam, & apud urbem Romam, ubi poſtulatus Domini Papæ & Dominorum Cardinalium collegio ſe perſonaliter ipſe præſentavit, aliquo tempore per experientiam cognoviſſet, anno pontificatus ſui ultimo, dictum poſtulatum XIII. die menſis Novembris ſub anno ſalutis MCCCLXX. deſideratis affectibus, Colonienſis Eccleſiæ in Archiepiſcopum & paſtorem ſexageſimum præfecit: Qui Dominus Fridericus, natus de comitatu nobilium de Zarwerden, receptus, & inſtallatus cum magno cleri & populi gaudio & tripudio, præfuit Epiſcopatui annis XLIV. poſt multarum virtutum exhibitam præſtantiam, obiit tandem anno Domini MCCCCXIV. die nono menſis Aprilis, ſepultus in Eccleſia Colonienſi, ante altare virginis Mariæ in tumba valde ſumptuoſa. (Hæc ex Chronicis.)

Romana. Gregorius undecimus, defuncto Urbano anteceſſore, electus eſt in Papam anno Domini MCCCLXXI. & ſedit annis ſeptem, menſibus quinque, (in alio chronico dicitur annis octo.) Dictus fuit Pius Petrus de bello forti, diœceſis Lemovicenſis, Diaconus Cardinalis Sanctæ Mariæ novæ, & præpoſitus & Archidiaconus Sancti Salvatoris Trajecti inferioris. (Hæc ex chronicis.) Iſte fuit vir ſimplicis vitæ, mitis ac benignus. Qui adeò à cognatis ſuis apud Avenionem in petitionibus & ſupplicationibus fatigabatur, ut exiens de terra & cognatione ſua, de Avenione proficiſceretur Romam: ubi non poſt multos annos obiit virgo mente &

te & corpore, ut quidam aſſerebant. (Hæc Petrus. Sequitur Gobelinus *(a)*.) Cum iſte Gregorius fuit electus de collegio Cardinalium, domina Brigida exiſtens Romæ, habuit viſionem. Audivit enim vocem, qua jubebatur ſignificare Papæ, velle Deum, ut Romam cum humilitate & paterna charitate, & non cum pompa veniret: quam revelationem Domino Gregorio, Papæ Romæ, ad Avenionem Dominus Latinus de Urſinis, miles nobilis Romanus, attulit. Sed Papa diſtulit, & iterum de iſta profectione & aliis rebus ſecretis nonnullis dominam Brigidam interrogari juſſit: quæ oravit ad Deum, & habuit reſponſum in hunc modum: Dic Alphonſo heremitæ, olim Epiſcopo, ut hanc revelationem ſcribat, & clauſam & ſigillatam ad Gerardum, Abbatem majoris monaſterii Turonenſis, (qui poſtea factus fuit Cardinalis, & tunc miſſus erat in Italiam, per Papam in theſaurarium & collectorem univerſalem terrarum Eccleſiæ) perferri jubeat, quam ipſe ſtatim mittat ad Papam. Scribat etiam ipſe Alphonſus dictæ revelationis copiam in papyro, & portet ſecum apertam, & oſtendat eam dicto Abbati, ut ipſe legat & videat, quid in ea contineatur. Poſtea verò in præſentia Abbatis dilaceret ipſam copiam in fruſta: ſicut tunc copia revelationis in fruſta dilacerabitur, ita, ſi Papa Romam tempore ſibi aſſignato non veniet, ſciat terras omnes Eccleſiæ, quæ modo ſub una Papæ obedientia ſunt, diſtrahi & dilacerari per manus tyrannorum & inimicorum Eccleſiæ debere. Nam in eadem revelatione determinatum tempus, infra quod Papa Romam veniret, continebatur: & iſtam revelationem apportavit Papæ Dominus Nicolaus, Comes de Nola. Interim Domina Brigida Hieruſalem perrexit cauſa peregrinationis, & Papa manſit in Avenione. Cum verò reverſa de peregrinatione Neapoli reſideret, prædictus Nicolaus Comes, nomine Domini Papæ rurſus, quid de Romana Pontificis profectione Deo placeret, 319
ex ea quæſivit. Atqui domina Brigida rurſus reſponſum per revelationem, ut prius, accepit, cum comminatione indignationis divinæ. Quod revelationis reſponſum Alphonſus memoratus Avenionem Papæ attulit anno Dom. MCCCLXXII. ut ipſe in tractatu ſuo, quem de electione Urbani ſexti poſtea conſcripſit, teſtatur. Sed Papa diſtulit venire Romam, & terras Eccleſiæ perdidit, quæ ob invicem dilaceratæ & perditæ ſunt, ut ei prædictum erat. Nam civitates & communitates terrarum Eccleſiæ unionem quandam, ſeu conſpirationem fecerant, & in ſignum rebellionis arma, (quantum ad illam conſpirationem inter omnes communia) ante valvas civitatum, oppidorum & caſtrorum depingebant, videlicet clypeum blaui coloris, cui literæ aureæ per obliquum declinantes inerant, hoc vocabulum (literas) exprimentes. Tandem Papa cum pompa magna Romam ſe tranſtulit, ſed terras rebelles Eccleſiæ non recuperavit, & cum Avenionem iterum redire vellet, defunctus, & ad S. Mariam novam in urbe ſepultus eſt. (Hæc qui ſupra.)

Traje-ctenſia. Sepulto Joanne Pontifice, cum prælati & canonici Eccleſiarum Trajectenſium in capitulo congregati, tam pro conſtitutione vicarii & mamburni, quam pro electione futuri Pontificis tractarent, quidam, quibus pro voto res non ſuccedebat, vitæ periculum prætenderunt; & à civitate Trajectenſi Amersfordiam, & ad alia diverſa loca diſceſſerunt, aliis tamen canonicis metum non prætendentibus, & in civitate non manentibus. Poſt hæc citatio valvis Eccleſiæ Trajectenſis affixa fuit, ſigillo ſignata Eccleſiæ Trajectenſis, quam dicti canonici ſecum aſportarunt, cum à civitate diſcederent, in qua quidem citatione prælati & canonici eccleſiarum vocati fuerunt Davantriam Trajectenſis diœceſis, ad diem nonam menſis Julii, ad electionem futuri Pontificis celebrandam. In qua quidem die Zuederus Archidiaconus cum dictis canonicis Trajectenſibus metum prætendentibus, & nonnullis aliis aliarum Eccleſiarum Trajectenſium comparuit: ubi Miſſam de Sancto Spiritu in eccleſia Sancti Lebuini Daventriæ celebrantes concorditer per viam Sancti Spiritus dictum Archidiaconum elegerunt, videlicet Zuederum Uterloe, nepotem Domini Giſelberti de Vianna, virum omnino ſecularem & inhabilem. Prælati verò & canonici Eccleſiarum Trajectenſium poſtulationem & electionem prius

 per

(a) at. VI. c. LXXIII.

per eos factas de nobili viro Arnoldo de Hoerne, canonico Colonienſi, eodem die, quinto nonas menſis Julii innovaverunt, ſcribentes ad ſummum Pontificem pro eodem Arnoldo in curia exiſtente & pro archidiaconatu Trajectenſi Zuederum antedictum litigante. Gregorius igitur Papa XI. audita vacatione ſedis Trajectenſis, in publico conſiſtorio providit dicto Arnoldo de Epiſcopatu Trajectenſi: Qui ibidem ordinatus & conſecratus, in patriam accelerans, civitatem Trajectenſem XXVIII. die menſis Septembris, ſub anno Domini MCCCLXXI. pontificatus ejusdem Gregorii Papæ primo, decenter ingreſſus eſt usque ad Eccleſiam Beatæ Mariæ minoris, ubi pontificalibus induto prælati & canonici Eccleſiarum Trajectenſium cum vexillis obviaverunt, & ductus per Abbatem Sancti Pauli, & Abbatem Sancti Laurentii, usque in medium Eccleſiæ Trajectenſis, & demum ad capitulum, juramentum præſtitit, & cum Pſalmo, Te Deum laudamus, cathedram ſuſcepit, & collecta pronunciata, domum habitationis Epiſcopalis ingreſſus, prandium prælatis, canonicis & choriſociis conſulibus, tam novi, quàm veteris conſilii & miniſterialibus ibidem præbuit. Item floruit his temporibus Magiſter Gerardus, cognomento Magnus, fons & origo modernæ devotionis. De quo quidam ſic refert. Fuit in inferioribus partibus Almanniæ, præcipue in diœceſi Trajectenſi, ante aliquot annos magnæ authoritatis vir & Magiſter, nomine Gerardus, vita atque doctrina conſpicuus, magnus zelator animarum & Chriſtianæ religionis ferventiſſimus æmulator, qui verbo ac ſcripto, & inſtantia prædicationis, qua maxime claruit, multis profuit ad ſalutem. Unde accidit, ut pro ſanctitate vitæ, & claritate doctrinæ ab omnibus vocaretur cum cognomento Magnus.

De choriſantibus.

Item Anno Dom. MCCCLXXIV. tempore pontificatus venerabilis Domini Joannis de Arckel, Epiſcopi Leodienſis, in menſe Julio, in craſtino diviſionis
320 Apoſtolorum viſi ſunt danſatores, ſcilicet choriſantes, qui poſtea venerunt Trajectum, Leodium, Tungrim & ad alia loca iſtarum partium in menſe Septembri. Et cœpit hæc dæmoniaca peſtis vexare in dictis locis & circumvicinis maſculos & fœminas maxime pauperes, & levis opinionis, ad magnum omnium terrorem, pauci clericorum vel divitum ſunt vexati. Serta in capitibus geſtabant, circa ventrem mappa cum baculo ſe ſtringebant circa umbilicum, ubi poſt ſaltationem cadentes, nimium torquebantur, & ne creparentur, pedibus conculcabantur, vel contra creporem cum baculo ad mappam duriter ſe ligabant, vel cum pugno ſe trudi faciebant, roſtra calceorum aliqui clamabant ſe abhorrere, unde in Leodio fieri tunc vetabantur. Eccleſias choriſando occupabant, & creſcebant numeroſe de menſe Septembri & Octobri; proceſſiones fiebant, ubique litaniæ & miſſæ ſpeciales. Leodii apud Sanctam crucem ſcholaris ſervitor in veſperis dedicationis cæpit ludere cum thuribulo, & poſt veſperas fortiter ſaltare, tentus à pluribus, ut diceret *Pater noſter*, noluit; & *Credo*, reſpondit: Credo, ait, in diabolum. Quod videns capellanus, allata ſtola, conjuravit eum per exorciſmum baptizandorum, & ſtatim dixit: Ecce, inquit, ſcholaris recedit cum parva toga & calceis roſtratis. Dic, tunc inquit, Pater noſter & Credo. At ille utrumque dixit perfectè, & curatus eſt. Apud Harſtallium, uno mane ante omnium Sanctorum, multi eorum ibi congregati conſilium habuerunt, ut pariter venientes, omnes canonicos, presbyteros & clericos Leodienſes occiderent. Canonicus quidam parvæ menſæ miniſter, Simon, in clauſtro Leodienſi apud capellam Beatæ virginis in Deo confortatus, ſcalam projecit in collum unius, dicens Evangelium: In principio erat verbum, ſuper caput ejus, & per hoc fuit liberatus, & pro miraculo ſtatim fuit pulſatum. Apud Sanctum Bartolomæum, Leodii, præſentibus multis, cuidam alio exorciſanti reſpondit dæmon, exibo libenter. Exſpecta, inquit presbyter, volo tibi loqui. Et poſtquam aliquos alios curaſſet, dixit illi, loquere tu perſonaliter & reſponde mihi. Nam ſolus reſpondit dæmon: Nos eramus duo, ſed ſocius meus nequior me ante me exivit, habui tot pati in

hoc

hoc corpore, ſi eſſem extra, nunquam intrarem corpus Chriſtianum. Cui presbyter: Quare intraſti corpora talium perſonarum? Reſpondit: Clerici & presbyteri dicunt tot pulchra verba, & tot orationes, ut non poſſemus intrare corpora ipſorum. Si adhuc fuiſſet expectatum per quindenam vel menſem, nos intraſſemus corpora divitum, & poſtea principum, & ſic per eos deſtruxiſſemus clerum. Et hæc fuerunt ibi à multis audita, & poſtea à multis narrata. Hæc peſtis infra annum ſatis invaluit, ſed poſtea per tres aut quatuor annos omnino ceſſavit.

Item Anno Domini MCCCLXXVIII. accidit monſtrum in civitate Trajectenſi, circa feſtum translationis Sancti Martini. Natus enim eſt puer maſculus in civitate prædicta, qui perfecte loquebatur ante ætatem quadraginta dierum, dicens una voce: Aperite januam, pater meus adeſt, & alia plura. Ex his parentes attoniti, rogaverunt Sacerdotem devotum, ut ſecrete veniret, & puerum conjuraret. Qui miſſam celebravit, & ea finita, in ſacris permanſit ornamentis, & tamen toga coopertus, ne ſacra viderentur ornamenta, ad puerum ingreſſus, multis eum conjurationibus & adjurationibus tentavit. Cui puer nihil reſpondit, ſed tandem proprio motu caput convertit, viſu horribili ſacerdotem inſpiciens, quo ipſum valde terruit. Sacerdos autem videns ſe nihil proficere, domum revertit.

Eodem anno, defuncto Domino Johanne de Arkel, Leodienſi Epiſcopo, Dominus Urbanus ſextus, ad poſtulationem Leodienſium, transtulit Dominum Arnoldum de Hoerna à Trajecto Leodium, & Dominum Florentium de Wevelichoven à monaſterio Trajectum. Sed quia Dominus Arnoldus de Hoerne loco utrique (licet minus juſte) libenter præfuiſſet, & Trajectenſem, niſi ad minimum unius prius anni perceptis fructibus, invitus reſignabat, epiſcopatum auxilio Domini de Alconde, Domini de Viana, & aliorum multorum militum & nobilium ſuorum fautorum, prædicto Domino Florentio ingreſſum diœceſis Trajectenſium prohibuit, & cum vi per annum ſurripuit. (Hæc ex Chronicis Trajectenſibus.)

Defuncto autem Gregorio XI. Papa in civitate Roma, Anno Domini
MCCCLXXVIII. die XXVII. menſis Martii, Cardinales, qui tunc erant in curia
Romana, poſt decimum diem à die obitus Papæ Gregorii prædicti, elegerunt Bar- 321
tholomæum, Archiepiſcopum Barenſem, in Papam concorditer, (qui ſibi Urbani
ſexti nomen conſtituit,) ipſumque electum publicaverunt, tam infra quàm extra
civitatem, & ejus coronationi & inthroniſationi interfuerunt, nec non in conſiſto-
riis tam publicis quàm privatis eidem tanquam Papæ reverentiam præſtiterunt. Sed
non longe poſt Cardinales prædicti Romam exierunt, & Anagniam primum reve-
nerunt, & deinde Fundos, ubi novam, videlicet ſecundam electionem Papæ poſt
ſeptem menſes à prima electione fecerunt, & elegerunt Robertum, Cardinalem
Genebenſem, in Papam, qui vocatus eſt Clemens ſeptimus: aſſerentes, primam
electionem eſſe nullam, quia per violentiam facta eſſet, & quod illa violentia, quam
Romani intuliſſent, tantum Cardinalibus incuſſerit timorem, ut ad evadendum
periculum mortis dictum Bartholomæum neceſſariò in Papam eligerent, & omnes
cæremonias prædictas, tam coronationis, quàm inthroniſationis præſtarent, &
præterea in feſto Paſchatis ab ipſo tanquam à Papa corpus Chriſti coram populo
Romano, & multitudine peregrinorum de univerſo orbe ibidem præſente ſume-
rent. Addiderunt, licet hæc omnia præſtiterint dicto Urbano, tamen timorem
prædictum ſemper continuò inhæſiſſe cordibus eorum, ut præ timore Romano-
rum fecerint, quicquid prædicto Urbano ſeu Bartholomæo impenderunt. Unde
ex duabus iſtis electionibus magna diſſenſio orta eſt in Sancta Chriſtianitate. Nam
in regno Franciæ prima electio de Urbano prædicto frivola, & ſecunda de Clemen-
te canonica reputabatur. Sed è contrario in regno Alemanniæ, à partibus Peru-
ſiæ usque Cameracum, electio Urbani pro canonica, & electio Clementis pro frivo-
la habebatur. Electione tamen prima de Urbano, ut præfertur, facta, Cardina-
les, qui fecerant, multis principibus & Cardinalibus, qui reſidebant in Avenione,

& qui

& qui dictæ electioni interfuerunt, proceſſum electionis ſcripſerunt, quem pro-
pter prolixitatem diſſimulavi ſcribere. Poſtquam verò dicti Cardinales, qui ad-
hærebant Urbano Papæ, deſtinaverunt literas Cardinalibus in Avenione exiſtenti-
bus, & Papa Romanus gratias pauperibus clericis, ut moris eſt, faceret generales,
& vellet ſtatum reſtringere, valde ſunt turbati, contra eum ſurgeotes, & allegan-
tes, ipſum Urbanum non Apoſtolicum eſſe, ſed Apoſtaticum. Propter quod ex-
euntes Romam, Anagniæ ſubſtiterunt, & deinde ad Fundanam civitatem pro-
greſſi, Cardinalem Genebenſem ibi in Papam elegerunt, qui Clemeotis ſeptimi
nomen ſumpſit. (Hæc Petrus.) Iſtud fuit ſchiſma Eccleſiæ XXII. omnium ſchi-
ſmatum, quæ ante fuerunt, peſſimum & ſubtiliſſimum. Adeò enim perplexum
erat, ut etiam doctiſſimi & conſcientioſi viri noo ſcirent, cui eſſet magis adhæren-
dum. Fuit verò continuatum per annos XL. cum gravi ſcandalo totius cleri, &
grandi jactura animarum, propter hæreſes & alia devia, quæ tuoc pullularunt, eò
quod non eſſet diſciplina in Eccleſia. Et ideò ab iſto Urbano ſexto usque ad Marti-
num quintum neſcio, quis fuerit Papa. (Hæc Wernerus.) Item Jobannes Ruys-
broech clarus habetur, vir admodum devotus & illuminatus, qui etiam multa ſcri-
pta in Theutonico reliquit. Item Henricus de Oyda, Sacræ Theologiæ profeſſor
famoſus, & Henricus de Haſſia, Doctor Theologiæ, fuerunt in Vienna duo lumina-
ria Eccleſiæ. Item hæreſis perverſa Joannis Wyckeleyff in Anglia, & Joannis Huſſi
in Bohemia, & Hieronymi de Praga pullulavit, & multos infecit, & ſub habitu
ovino lupinam crudelitatem oſtendentes, totum eccleſiaſticum ſtatum ſubvertere
nitebantur. Adjuvit eos tempus peſſimum propter ſcandaloſum ſchiſma. Item
Petrus de Aliaco, Theologus, & Jobannes Gerſon, diſcipulus ejus, etiam Doctor
Theologiæ, clarent Pariſiis. Item Viocentius de Valentia, vir ſanctus, ordinis
prædicatorum, claret miraculis multis, & canoniſatus eſt pòſt à Calixto tertio An-
no Domini MCCCCXXII. quod & ſpiritu prophetico ei prædixit Bernhardus, diſci-
pulus ejus. (Hæc collector faſciculi temporum.)

Item Anno Domini MCCCLXXXVII. quidam vir Januæ habitavit, qui licet
absque manibus natus erat, & cum hoc pedibus ambobus à nativitate caruit, la-
gunculas tamen novas, quæ bariola vulgo vocantur, opere mechanico tam bonas
fecit, acſi ambas manus baberet, quod cum ſæpe ab alio fieri vidiſſet, non ſolum
opus ejus admiratus fuit: verum etiam ipſe manibus, & cum boc magna parte bra-
322 chii inter cubitum & manum ex utroque latere carens, artem attentare præſumpſit.
Quem Dominus Urbanus Papa ad ſe vocatum, juſſit coram ſe exercere artem, &
commiſeratus, promiſit præbendam in boſpitali, ſi peteret. Ille verò habens uxo-
rem & filios, de laboribus manuum ſuarum, quàm de eleemoſynis vivere ſe mal-
le reſpondit.

Item pootificatus ſui anno XI. (ſalutis ſcilicet MCCCLXXXIX.) Urbanus Pa-
pa tertio Idus Aprilis tria memorabilia inſtituit. Primum, ut aoous Jubilæus per
Clementem ſextum de centeſimo anno ad quinquageſimum annum reductus, dein-
de in futurum de triceſimo tertio anno in triceſimum annum ſemper inſtitueretur:
& ut annus nativitatis Domini proxime venturus, videlicet MCCCXC. eſſet Jubi-
læus. Quo eum commovit tempus vitæ Domini noſtri Jeſu Chriſti in bumanitate,
quod totum, poſtquam natus eſt de virgine (per cujus mortem theſaurus Eccleſiæ,
uode indulgentiæ peccatorum omnes emanant, cumulatus) triginta trium anno-
rum curriculo completum fuit. Secundum, ut feſtum viſitationis Beatæ Mariæ
virginis, quod ſtatuit io craſtino octavæ Sancti Joanois Baptiſtæ, ſingulis annis in
Eccleſia celebraretur, quô Beata virgo ſuis precibus Eccleſiæ uoionem reformaret,
& reformatam conſervaret. Tertium, ut, oon obſtaote interdicto eccleſiaſtico,
io feſto corporis Chriſti, apertis januis, eo modo, quo conceſſum per Bonifacium
octavum fuit, in quatuor feſtivitatibus divina celebrari poſſent. Inſuper Dominus
Urbanus buic gratiæ adjecit, ut, quicunque corpus Dominicum ab eccleſia ad infir-
mum, & de infirmo ad eccleſiam delatum comitantur, ſi confoſſi & contriti ſint,
ceotum

centum dies indulgentiarum authoritate Apoſtolica conſequantur. Tandem Anno pontificatus ſui XII. currente, Urbanus Romæ obiit, & in capella S. Andreæ apud Sanctum Petrum, non mauſolæo, ſed communi ſepulchro primum reconditus, poſtea tamen corpus ejus in Eccleſiam S. Petri translatum, honorificentiori ſepulchro traditum eſt. (Hæc Gobelinus *(a)* ubi ſupra.)

Defuncto ſine liberis in vinculis Wilhelmo, Duce Bavariæ, phrenetico, hujus nominis inter Comites Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ quinto, Barones & proceres Hannoniæ, Hollandiæ, &c. ſuſceperunt Albertum, Ducem Bavariæ, rectorem Hollandiæ ſupra dictum, germanum præfati Wilhelmi Ducis, in principem terræ, anno rectoratus ſui Hollandiæ, Zelandiæ, &c. XX. (ſalutis ſcilicet MCCCLXXVIII.) regni Caroli quarti, Imperatoris Romanorum, ultimo. Et rexit principatum annis XXVI. Iſte ergo jam creatus XXII. Comes Hollandiæ, Zelandiæ, occidentalis Friſiæ, nec non & Hannoniæ fidelitatem cunctis incolis juravit, & homagium de ſuis vaſallis accepit. Habuit in uxorem Margaretam, Ludovici, Sileſiæ Ducis de Briga, filiam, ex qua genuit Wilhelmum, Comitem Oeſtervandiæ ſuccedentem, Comitem Albertum, Ducem in Bavaria, Joannem de Bavaria, electum Leodienſem, & Johannam, Reginam Bohemiæ, quæ obiit ſine liberis, & Catharinam, Duciſſam Gelriæ & Juliæ, quæ etiam obiit ſine liberis, & Margaretam, Duciſſam Burgundiæ, uxorem Joannis Ducis Burgundiæ, ex qua genuit Philippum, cognomento magnum, filium unigenitum, patrem moderni principis, Caroli Ducis Burgundiæ & Brabantiæ. Ultima filia Alberti fuit Yda, alias Johanna, Duciſſa Auſtriæ. *Hollandica.*

Item Anno Domini MCCCC. in vigilia Beati Martini obiit domina Catharina, filia Ducis Alberti, Comitis Hollandiæ, uxor Wilhelmi, Geldriæ & Juliæ Ducis, ſepulta in Munichauſen, quæ fuit virtutibus excellens mulier.

Anno ſequenti, in profeſto Severini, obiit Maria Duciſſa Juliacenſis, uxor Wilbelmi Ducis Juliacenſis, mater Wilhelmi & Reynaldi, Ducum Geldriæ. Et tunc ducatus Juliacenſis devolutus eſt ad Wilbelmum, Ducem Geldriæ.

Anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCCII. XIV. Cal. Martii, in feſto Julianæ virginis, obiit Illuſtris Princeps Wilhelmus, Dux Geldrienſis & Juliacenſis, ac Comes Zutphaniæ abſque liberis, ſepultus juxta Dominam Catharinam, conthoralem ſuam in Munichauſen, poſtquam rexerat ducatum Geldriæ XXIV. annis, qui tanquam triumphator â principibus circumſedentibus quantumcunque magnis timebatur, & omnibus diebus vitæ ſuæ omnes adverſarios mirifice triumphando devicit, & multos paganos gladio ſuo in Pruſſia ſæpenumero bellando, fidei ſubdidit catholicæ. Cui ſucceſſit in ducatu Geldriæ & Juliæ Reynaldus frater, hujus nominis quartus inter Principes Geldriæ, & Dux quintus. Tandem anno Dom. MCCCCIII. 323
obiit Illuſtriſſimus princeps Albertus, Comes Palatinus, Dux Bavariæ, Comes Hanoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ & Dominus Friſiæ, poſtquam Hollandiam valde egregie XLVI. annis rexiſſet. Qui ſepultus, requieſcit in Hagba, in palatio ſub umbra, in Boreali parte ſummi altaris. (Hæc ex Chronicis.)

Venerabilis Arnoldus de Hoerne, filius magni Baronis, videlicet Domini de Clivis & de Hoerne, (natus ex matre de ſanguine Comitum Loſſenſium ac Ducum Brabantiæ,) Epiſcopus Trajectenſis inferioris, & mamburnus Leodienſis, exbibuit bullas ſuas in capitulo Leodienſi, in quibus Urbanus Papa ſextus de epiſcopatu Leodienſi ipſi providerat, & in dicto capitulo epiſcopatum acceptavit, anno ſalutis MCCCLXXXIX. pontificatus Urbani ſexti primo. Et ſic per reſignationem Trajectenſis epiſcopatus ſubrogatus octuageſimus octavus Epiſcopus à Beato Materno, & quadrageſimus nonus à Beato Lamberto, incluſive: præfuit circiter decem annos. *Leodienſia.*

Inter Dominum de Arckel, Epiſcopum Leodienſem, & Arnoldum de Hoerne habetur in chronico noſtro Leodienſi: quod anno Domini MCCCLXXVIII. prædicto Joanne de Arckel mortuo, quinta die electus eſt Euſtachius, dictus Per- *Leodienſia.*

(a) ct. VI. c. LXXIV.

ſand de Rupeforti, canonicus Leodienſis. Electione autem ſua per Metropolitanum confirmata, receptus eſt in Dionanto, poſtea in Hojo & Leodio. Eodem Anno in Octobri, cum Tungrenſes quosdam prædones Transmoſanos usque ad caſtrum de Peterſem fugaſſent, & redeuntibus principalibus, tres Tungrorum, at Trajectenſibus per Dominum de Peterſem vocatis, diſſenſione ſuborta forent occiſi, patria Leodienſis, querela Tungrenſium mota, prædictum caſtrum ad aream deſtruxit, non obſtante, quod Dominus prædictus emendam magnam pro occiſis obtuliſſet menſe Novembri. Dux Brabantiæ doloſe intrans Trajectum, homines Epiſcopi ad ſe coëgit, & viginti quatuor principaliores ex eis proſcripti, pendente ſuper hoc facto tractatu, advenerunt in Ducis adjutorium cum gente magna Juliacenſis Dux & Archiepiſcopus Colonienſis. Cumque electus Leodienſis Euſtachius prædictus admonitus eſſet, ut exiret ad fines patriæ, ne hoſtes ſubintrarent: ipſa die Veneris, cum aliquibus militaribus & amicis, in quodam loco, ubi forſitan de pace debuit tractari, electus novo & inaudiro ſpiritu motus, diſſuadentibus omnibus, qui aderant, ab eis recedens, properando Trajectum ad Ducem venit, ubi tunc frater ejus Egidius præceſſerat, nobili ſede ſua Leodienſi ſe temeritate propria ſpoliando, in craſtinum Leodienſes à Duce Brabantiæ & ſuis diffidantur, vexillum electi in foro publico à Leodienſibus concrematur. Cuſtodia in patria & finibus ubique apponitur, & finitima loca probis militibus ſervanda à Leodienſibus decernuntur. Gentes Ducis exeuntes Trajectum, cum tribus millibus equitum combuſſerunt melius præter currum & aliqua loca circa Jecoram. Pars hoſtium prædando venit circa Tungrim, ubi prudenter exſpectati, à Tungrenſibus contriti ſunt, alii capti, alii mortui, cæteri fugerunt. Ex alia parte inſignes Leodienſes, cum Senaſcallus Brabantiæ aliqua incendiſſet manu potenti, intraverunt Hamitum, oppidum Ducis, illud vaſtantes & incendentes. Demum properant ad Lauden oppidum, ubi dictus Senaſcallus & quatuordecim milites cum multis lanceis ſe receperunt, & illos ac Sanctitrudonenſes adventare ſentientes, ad Teniſmontem fugerunt. Intrantes Sanctitrudonenſes totum oppidum igni tradiderunt. Quotidie creſcenre victoria, animus etiam crevit. Et cum duci mandarent, ut ceſſaret ab igne, patria ci bellum daret: reſpondebat dux, quod nollet contra ruſticos pugnare. Reſpondit Archiepiſcopus Colonienſis verè: Domine Dux, non ſunt ruſtici, ſed omnes milites valentes. Unde Epiſcopus, qui non venerat, ut dicebat, ad comburendum domos pauperum, & diripiendas vaccas, abiir, & Dux ſimiliter Juliacenſis. Plura intermedia de iſtis guerris compendii gratia tranſilivi. Tandem Dux Brabantiæ de Trajecto non ſine inſidiis per comitatum Loſſenſem tranſiit ad Bruxellam. In die Mariæ virginis fuerunt treugæ annales, quas Comes Flandriæ procuraverat inter Ducem Brabantiæ & patriam Leodienſem, &c.

Anno ſequenti, ſcilicet MCCCLXXX. in menſe Julio, Urbanus Papa, videns peſtilentiam mortalitatis in Roma invaleſcere, diſceſſit cum XIV. Cardinalibus ipſum ſequentibus, & nullam tunc prætendens cauſam, niſi peſtem, iter arripuit verſus
324 Neapolin, unde oriundus erat. Item Anno Domini MCCCLXXXII. die menſis Maji vigeſimo primo, circa meridiem, in civitate Leodienſi & in locis circumvicinis, videlicet in Hasbania, & in quibusdam aliis oppidis patriæ Leodienſis fuit terræmotus validus, aura tamen non exiſtente ventoſa, ſed prorſus tranquilla.

Anno Domini MCCCLXXXVI. omnes Scabini Leodienſes, uno dempto, propter munera ab cis contra juſtitiam accepta, per Epiſcopum depoſiti fuerunt, & novi creati in Auguſto.

Item Anno Domini MCCCLXXXVIII. populus S. Trudonis ejecit violenter Benedictinos de clauſtro, & armati exeuntes, combuſſerunt domum Abbatis, quæ dicitur nova curia, & domos Scabinorum ejus, Arnoldo Epiſcopo ignorante. Ob quod præfatus Abbas fecit cives S. Trudonis excommunicari, authoritate Archiepiſcopi Colonienſis. Et Leodii exequebantur mandata, ut, quoties aliquis dictorum civium Leodium veniſſet, per triduum poſt ejus receſſum ceſſaretur à divinis in tali parochia, intra cujus limites talis recubuit. Tandem

Tandem Anno Domini MCCCLXXXIX. octava die Maji, circa mediam noctem obiit Dominus Arnoldus de Hoerne, Epiſcopus Leodienſis, in ſuo palatio Leodienſi: & tranſlatum eſt corpus ejus verſus Hoern, in ſepulchrum parentum ſuorum ſepeliendum. Et vacavit ſedes per annum. (Hæc ex chronicis Leodienſibus.)

Itaque poſtquam per annum Dominus Florentius de Wevelichoven (ut ſuprà diximus) ab ingreſſu dictæ diœceſis excluſus fuiſſet, demum adjutus à Dominis in Arckel & Iſelſteyn, ex compaſſione civitatem Trajectenſem intravit, ubi cum magna ſolennitate Baronum, militum procerumque receptus, & ritu inolitæ conſuetudinis Anno Domini MCCCLXXIX. ipſo die Willebrordi Epiſcopi, pſalmodiis & canticis debitis quinquageſimus Epiſcopus Trajectenſis incathedratus fuit. Cum primò Trajectenſi præeſſet Epiſcopatui, erat homo inveteratæ ætatis, conſilio prudens, moribus compoſitus, juſtus & honorabilis, & in judiciis ſecularibus bene cautus, qui & diœceſin Trajectenſem permagnis prægravatam debitis, & diverſis oneratam oneribus invenerat ex bellis, quæ dictus Arnoldus de Hoerne, prædeceſſor in partibus Geldriæ geſſerat, imò etiam inde, quòd Dominus Arnoldus dictus reditus diœceſis ultra terminum debitum longe percepiſſet: tamen Florentius Epiſcopus cunctis, quantum potuit, creditoribus ſatisfaciens, caſtra, villas & officia per prædeceſſores alienata, & diverſis creditoribus pro certis pecuniarum ſummis impignorata, libere redemit, *Trajectenſia.*

Anno Domini MCCCLXXX. Domicellus Reynaldus, junior fratrum Dominorum de Vianen, Epiſcopatum Trajectenſem callide à Clemente VII. Antipapa impetravit, non obſtante illo, quod nobilis vir Florentius de Wevelichoven jam actu epiſcopatum poſſideret. Quo obtento, Reynaldus præfatus, fratribus affinibus & magnatibus & cunctis ſuis in prædicta diœceſi amicis circumcirca adjuvantibus, occupare epiſcopatum, & nobilem virum, Dominum Florentium, à poſſeſſione per vim dejicere minime dubitabat. Unde Dominus de Vianen, frater Reynaldi, dominum Florentium decimis, quas in caſtro de Goye & aliis hinc inde diverſiſque locis congruis collegerat, ſpoliavit, & Reynaldum fratrem ſuum in prædicti pontificii poſſeſſionem vi intrudere tentavit, Clementi Antipapæ adhærens, non obſtante, quod omnes vicini nefandum ſchiſma incurrere formidarent. Paulo poſt, exiguo elapſo tempore, cum Dominus Florentius Epiſcopus à partibus Tranſiſelinis Trajectum adveniret, determinata, & in Eccleſia Villæ de * Intfaes, præfixa die, Dominus de Vianen & ejus fratres, Domino Florentio Epiſcopo per conſules civitatis Trajectenſis in hunc modum reconciliati ſunt, ut nimirum Dominus de Vianen cum fratribus ſuis promitterent, adverſus Dominum Urbanum Papam & Dominum Florentium Epiſcopum nullo modo ſe futuros, nec Clementi Antipapæ obedituros, ſed Domino Urbano Papæ, & Florentio, Epiſcopo Trajectenſi, in catholicis omnibus mandatis firmiter geſturos morem, & ſine ulla ſiniſtra contra illos provocatione fideles diœceſanos diebus vitæ ſuæ permanſuros. (Hæc ex Chronicis Trajectenſibus.) *Nutfaes.*

Item Anno ejuſdem præſulatus Florentii quinto, (Anno ſcilicet gratiæ MCCCLXXXIV.) venerabilis vir, Deo & hominibus devotis valde dilectus, Magiſter Gerardus Magnus, peſtilentia correptus, felicem animam Deo reddidit, eccleſiaſticis prius ſacramentis munitam. Cujus exanime corpus in Eccleſia Beatæ Mariæ oppidi Daventrienſis ante gradum Sanctuarii condignæ traditur ſepulturæ; de cujus laude venerabilis Magiſter, Wilhelmus Doctor & cantor Pariſienſis, ſic ſcribit: Sacræ recordationis Magiſter Gerardus, dictus Magnus, feliciter migravit ad Dominum. Et vere magnus, quoniam in omnibus ſcientiis liberalibus, naturalibus, moralibus, civilibus, canonicis & Theologicis nulli erat in orbe ſecundus. 325

Item Anno Domini millesimo trecenteſimo octuageſimo ſexto, Domini Florentii Epiſcopi Trajectenſis ſeptimo, poſt obitum Magiſtri Gerardi Groet anno ſecundo, fundari cœpit monaſterium canonicorum regularium in villa Wyndeſim,

ſim, per fratrem Florentium, primum rectorem domus Magiſtri Gerardi Groet memorati in Davantria, quemadmodum Magiſter Gerardus Groet ordinaverat in vita.

Item Anno Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo ſecundo, ipſo die Hieronymi confeſſoris, fuit degradatus Magiſter Jacobus de Julia in Trajecto, frater ordinis minorum, qui jactabat verum ſe Epiſcopum eſſe, quamvis non eſſet. Fuerat enim ordinatus ſuffraganeus diœceſis Trajectenſis, per venerabilem Dominum, Florentium Epiſcopum Trajectenſem, & aliquibus conſecrationes & omnes fere ordines contulerat, & Eccleſias atque cæmiteria dedicaverat, & cætera omnia, quæ concernunt Epiſcopi adminiſtrationem, fecerat. Poſtea verò permiſſione divina compertum fuit, non eſſe Epiſcopum, & bullam, quam habebat, eſſe falſam. Quapropter multi presbyteri & clerici in ſacris ordinati, hoc percipientes, refutato & poſtpoſito ſacerdotio, duxerunt uxores, & permanſerunt ſeculares: Alii verò melius ſentientes, per alium verum catholicum Epiſcopum, conſenſu Domini Epiſcopi Trajectenſis, de novo ordinati fuerunt. Igitur authoritate & mandato Apoſtolico, idem Dominus Florentius, Epiſcopus Trajectenſis, convocatis aliis ſeptem Epiſcopis in civitate Trajectenſi, prædictum falſarium literarum Apoſtolicarum, captum in publico theatro, cunctis pontificalibus induit ornamentis, quibus paulatim rurſus privabatur, & primò baculo paſtorali, deinde mitra, deinde caſula, & ſic de ſingulis usque ad amictum incluſivè. Tum capitis crines abradebantur, & pellis circa digitos, quibus corpus Dominicum tractare conſueverat, cum vitro oſſetenus lacerabatur. Noviſſime veſtibus ſecularibus indutus, judici ſingulari, ſcilicet Sculteto & Scabinis civitatis Trajectenſis tradebatur, qui eum ad cacabum dijudicarunt. Sed conſideratis ſacris ordinibus, dudum ab eo habitis, & ob reverentiam ordinis fratrum minorum ſubitò à cacabo ſuſceperunt & decollari juſſerunt. Qui de licentia Domini Florentii Epiſcopi in cæmiterio prædicatorum Trajectenſium humatus eſt.

Item eodem anno MCCCXCII. in die B. Luciæ virginis, obiit Wilhelmus, primus Dux Juliacenſis, qui victoriam obtinuit in Baeſwilre, contra Wenceslaum Ducem Brabantiæ, pater Wilhelmi & Reynaldi Ducum Geldriæ, & etiam Mariæ uxoris Joan. Domini de Arckel, cujus proverbium fuit: Si clauda non fuiſſem, ad Arckel non veniſſem.

Poſt hoc anno Domini MCCCXCIII. ipſo die S. Ambroſii, in bona ſexta feria, cum divinum in Eccleſia celebraretur officium, Dn. Florentius de Wevelichoven, Epiſcopus Trajectenſis, vir nobili proſapia oriundus, qui & nobilioribus virtutum abundabat operibus, hora quaſi meridiei, qua Dominus noſter JEſus Chriſtus expiravit, debitum univerſæ carnis in villa Tranſiſelina, Herdenborch nuncupata, perſolvit, poſtquam XIII. annis, & quinque menſibus prudentiſſime & honeſtiſſime Trajectenſem Epiſcopatum gubernaſſet. Qui deinde Trajectum curru transvectus, in cathedrali eccleſia luctuoſis exequiis affinium & amicorum ſuorum, coram ſummo altari decentiſſime humatus fuit. Moriturus is nobilis vir Dn. Florentius, cum familiares & affines aſtantes pro ſervitiis impenſis remunerari cuperent in agone, reſpondit: Dedi quod ſaveo; innuens, unicuique multa ſe dona & emolumenta temporibus vitæ ſuæ exhibuiſſe. De pecuniis verò ſuis debita omnino ſolvere, & reſiduum B. Martino & ſuo ſucceſſori tradere præcepit. Qui etiam ſingula caſtra dictæ diœceſis tam Tranſiſelina, quam Citraiſelina in ſolida ſtabilitate renovavit, & ſingula caſtra dictæ diœceſis, quibusdam neceſſariis præmunita, cæteraque officia libera, & totam diœceſim in pace
326 tranquilla ſuo ſucceſſori dimiſit. (Hæc ex chronicis Trajectenſibus.) Item in quodam Chronico legitur, Dom. Florentium juſtum quotidie pro animabus fidelibus, quarum curam humeris ſuis portandam acceperat, vigilias novem lectionum legiſſe; & cum à ſuis interrogaretur, quare ſemetipſum tantum legendo fatigaret, reſpondiſſe: Nunquid poteſt bonus paſtor, qui multas accepit regendas oves,

de

de ovibus ſuis non gerere curam ? Si autem pro ſuis ovibus ſolicitus eſſe debet, quomodo injuſtum vobis videtur, ſi ovibus meis auxilium impendam?

Rex Bohemiæ Wenzelaus, primogenitus Sereniſſimi & invictiſſimi Domini Caroli quarti, Romanorum Imperatoris excellentiſſimi, anno Dom. MCCCLXXII. tempore Gregorii Papæ XI. ad ejusdem Imperatoris inſtantiam, fuit electus in Regem Romanorum, & per dictum Papam confirmatus. Et nihilominus idem Imperator, de ſua plenitudine Imperialis poteſtatis, præfatum Wenzelaum ſub ſe in Regem Romanorum inſtituit, & Aquisgrani coronari fecit: cujus coronationis tempore permaxima diſcordia ſive diſſenſio inter Illuſtrem Dominum Wenzelaum de Bohemia, Ducem Lucemburgenſem, Lotharingiæ, Brabantiæ & Lymburgiæ, fratrem dicti Domini Imperatoris ex una, & Illuſtrem Ducem Saxoniæ ex altera parte, utroque ſcilicet Lucemburgenſi, occaſione ducatus Lotharingiæ & Brabantiæ, ſed Saxoniæ Duce, ratione officii ſacri Mareſcallatus Imperii, arrogante ſibi jus deferendi enſem regalem ſive imperialem, coram rege, tam in ſua coronatione, quàm in aliis ſolemnibus actibus; & res eò devenit, ut uterque pro ſui juris conſervatione & manutentione ad arma ſe compararit. Quod Imperator percipiens, miſit ad prædictos contendentes, Illuſtrem Wilhelmum, Ducem Juliacenſem ac villicum Burgimagiſtrum, & rectores Imperialis ſedis urbis Aquenſis, ad pacificandas partes prædictas, jure cujuslibet ſemper ſalvo. Et interim tumultu durante, Imperator ſagax, tempore coronationis, in Eccleſia ſive Capella Imperiali Beatæ Mariæ ibidem, ut moris eſt, celebratæ, Illuſtrem Sigismundum, Marchionem Brandenburgicum, filium ſuum ſecundò genitum, tunc juvenem, & non niſi decem annos habentem, enſem imperialem ante ſe præferre juſſit, ut à prædicto Domino Sigismundo, tunc Romanorum ac Ungariæ, Dalmatiæ & Croatiæ, &c. rege, in ſacro generali Conſtantienſi concilio, anno Domini MCCCCXV. ex ore ejus proprio commemorari ſæpe audivi. Ad cujus celſitudinem ego una cum aliis legatis Illuſtris quondam Antonii, Ducis Lotharingiæ, Brabantiæ, & Lymburgiæ filius recordationis fueram deſtinatus. Hæc Emundus. Cœpit autem regnare poſt mortem patris anno ſalutis MCCCLXXIX. Mundi MMMMMDLXX. & regnavit annis XXII. Hæc Florentius. Rex Wencelaus nihil dignum memoria geſſit, ſed Neronianæ crudelitatis ſectator eſſe ſtuduit. Multos etiam viros ſolemnes ſine cauſa occidit: plures cruciatibus exquiſitis punivit, nonnullos propria manu ludibrii cauſa peremit. Contra ſubjectos in regno Bohemiæ nimia tyrannide uſus eſt. Quare anno vigeſimo regni ſui ſurrexit contra eum Marchio Moraviæ, patruelis ejus, cum multis nobilibus regni, & cepit eum. Sed Johannes, Marchio Brandenburgicus, frater, eo liberato, pacem fecit, nec tamen emendatus eſt. (Hæc Goblinus *(a)*.) Unde etiam Emundus: Rex Wencelaus diu vixit, & ſuo tempore nihil aut modicum boni fecit, neque laude ſeu narratione dignum. Quare prædictus Sigismundus, Rex Ungariæ, frater ejus, ipſum captivari procuravit, & in Vienna captivum detineri. Sed per nonnullos ſuos fideles fuit ſecretè à captivitate liberatus. Fuit etiam bina vice veneno (neſcitur per quem) intoxicatus, ſed gratia Dei & ope medicorum illico curatus. Nihilominus propter caloris & ſiccitatis ardorem, quem propter toxicum in corpore continuò ſentiebat, ſemper appetebat bibere, & bibit de facto aliquando ſobriè ad lætitiam, aliquando exceſſivè ad ebrietatem. Quando verò ad lætitiam & ſobriè bibit, tunc fuit optimæ converſationis, prudens & diſcretus, Principes, Comites, Barones & oratores, ſive nuncios Regum & Principum ad ipſum venientes, honorifice, ſicut regalem decet magnificentiam, acceptavit, benigne audivit, & gratioſe pertractavit, prout ego vidi in Illuſtri Erneſto, Duce Auſtriæ, genitore Sereniſſimi Domini Friderici, Romanorum Regis tertii & moderni, quem in caſtro ſuo Carleſteyn, ſolemniter ad prandium invitatum, Anno Domini MCCCCXIII. in menſe Octobri, cum Domina Regina, facto prandio, ſaltare & feſtivum *Imperialis.*

(a) æt. VI. c. LXX.

327 feſtivum eſſe voluit. Vidi etiam in caſtro ſuo Roetzinck prope mendicum, oratores Regis Poloniæ, & magni principis Witoldi, Ducis Lithuaniæ & Ruſſiæ, magiſtrique generalis ordinis Beatæ Mariæ Teutonicorum & Domini Pruſſiæ, & ſimiliter nuncios civitatis Wratislavienſis, & aliarum civitatum Moraviæ, in caſtro ſuo Newenhuſen, & pari modo nuncios prædicti quondam Ducis Antonii (cum quibus ego ad ſuam majeſtatem fui miſſus) in prædictis ſuis caſtris Karleſteyn, Roetzincke, & Newenhuſen benigne accipientem, & gratioſe audientem, & quomodo literas Sereniſſimi quondam Caroli Regis & aliorum principum Franciæ, Latine ſcriptas, per nos præſentatas ipſe aperuerit, legerit & ipſarum tenorem nobis expoſuerit, & de ſtatu eorundem affectuoſe per nos fieri certior deſideraverit: ubi ſimiliter de ſtatu Baronum, Ducatuum Brabantiæ & Lucemburgi, quorum notitiam aliqualem habuit, ut aſſeruit, percontabatur. Erat enim bene literatus, congruè loquens Latinè, meque poſtea per manum capiens, duxit in aulam, in qua precioſæ imagines omnium Ducum Brabantiæ, usque ad Ducem Johannem Brabantiæ hujus nominis tertium incluſive, ſunt depictæ. Quas prædictus Carolus Imperator, genitor ejus, inibi depingi fecerat, dixitque ad me, ſuam illam eſſe genealogiam, & ſe de progenie Trojanorum, & ſignanter Sancti Caroli Magni Imperatoris, & inclytæ domus Brabantiæ deſcendere, & Imperatorem Heinricum de Lucemburgo, proavum ſuum, duxiſſe filiam primi Joannis Brabantiæ Ducis, ex qua genuerit avum ſuum Johannem, Bohemiæ & Poloniæ Regem. Quando verò Rex Wenceslaus bibit exceſſive & ad ebrietatem, incurrebat in furiam, & fuit tunc multum perverſus & periculoſus, & dicitur quadam vice coquum ſuum, qui ad voluntatem ſuam, ſeu ſecundum appetitum ſuum, cibos non paraverat, ad veru ligatum aſſari juſſiſſe. Item quodam tempore ad experiendum, quid decapitandi ſub tempore executionis cogitarent, accerſiviſſe ſpiculatorem, cujus compater fuit, & flexis genibus, oculisque ſuis velatis, præcepiſſe, ut ſe decollaret, & quia ſpiculator enſe nudo diſſimulans, ipſe cum platto in collum percuſſiſſet, ſurrexiſſe Regem & dixiſſe ſpiculatori, ut poneret ſe ſuper genua, quem ſic velatis oculis tunc decollavit. Accidit etiam quodam tempore, dum Rex cauſa venationis ad nemus pergeret, & monachum in via reperiret, ut ſtatim à mangone ſuo baliſtam peteret, qua tenſa, & ex pharetra (quam ſemper ad latus ſuum ferebat) ſagitta extracta, monachum ſic ſagitta percuſſit, ut inde mortem obiret: dicens aſtantibus, ſe feram ſingularem ſagittaſſe. Quibus dicentibus, non feram, ſed monachum, reſpondit, monachum eſſe & manere debere in ſuo clauſtro, non in ſylva, ubi eſſet habitatio & converſatio ferarum. Audivi etiam dici de eo, cum quadam vice videret ad parietem ſcriptum (Wencelaus alter Nero) ſtatim accepta creta, manu propria adjunxiſſe hæc verba (Si non fui, adhuc ero.) Dicitur etiam præter magnos & majores canes, maximos maxime deſideraſſe, & pro illis habendis ad diverſas mundi regiones ſuos nuncios deſtinare conſueviſſe: quorum inter eosdem maximum in cubili ſuo & lecto proprio de nocte ad pedes ſuos ſecum dormire ſeu jacere voluerit: eoque modo factum, ut quadam nocte cum Regina (filia Alberti Ducis Bavariæ & Comitis Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ) urinæ cauſa de lecto regis ſurgere, ſeu vaſculum, in quod urinam reddere conſuevit, capere conaretur, maximus canis mox ipſam per guttur arripiens, ſuffocaret. Alii dicunt, prædictorum magnorum canum unum, qui furiam incurrebat, reginam momordiſſe, & inde illam mortuam. Iſte Wenzelaus Rex Dominum Galeacium, Comitem Papiæ & virtutum ac Dominum Mediolanenſem, in Ducem Mediolanenſem creavit, & civitatem Mediolanenſem ei, una cum tota Lombardia, in feudum conceſſit, & ſic dominium Imperii alienavit, irrequiſitis electoribus & ſine conſenſu & voluntate eorundem. (De iſto Galeacio, Duce Mediolanenſi, ſcribit Magiſter Johannes de Crinellis in ſuo Chronicorum compendio.) Iſte rerum proſperitate atque munificentia tanta claruit, ut ab Auguſto Cæſare citra parem Italia clementia, atque libera-

liberalitate, non habuerit, ſed tandem, quem cometa ſydus per menſem, coruſcantibus radiis, moriturum eſſe prædixerat, ferali peſte decedens, miſerabilem querimoniam atque perniciem viduæ reliquit Lombardiæ. (Nam poſt obitum hujus, per annos fere ſedecim, ferro, peſte, fame, rapinis, atque ſævientibus ubique diſcordiis, conſumpta remanſit.) Sequitur Emundus: Propter ma- 328
la merita & alia maleficia, regno Romanorum privatus, & ab eodem deſtitutus fuit à Bonifacio Papa nono Wenzelaus, data electoribus Imperii poteſtate, alium in regem Rom. eligendi, poſtea in Imperatorem promovendum: Qui elegerunt illuſtrem Dn. Rupertum, Ducem Bavariæ, in regem, anno Domini MCCCXCIX. qui ab eodem Papa Bonifacio fuit confirmatus, & poſtea Aquisgrani cum maxima difficultate propter potentiam principum, qui Wenzelao adhæſerunt, coronatus; Wenzelaus enim ſemper magnam partem principum & civitatum Almaniæ habuit pro ſe, qui pro Rege Rom. coluerunt. Quod verò prædictus Sigismundus rex Ungariæ, frater ejus, poſt diſceſſum Ruperti, contra Wenzelaum in Regem Rom. fuit electus; hoc contigit (ut in Karleſteyn ipſemet nobis retulit) de ſuo conſenſu, & cum proteſtatione, ut prædictus Rex Ungariæ frater ſuus Imperator fieret, & ipſe Rom. Rex maneret. Eſt etiam verum, in ſacro generali concilio Piſano, Ambaſciatores Wenzelai, quos ad concilium deſtinaverat, fuiſſe nomine ipſius admiſſos, & in ſeſſionibus & aliis publicis actibus, in locis debitis, tanquam Romanorum Regis nuncios collocatos, ut viciſſim oratores dicti Ruperti, qui contra ejusdem concilii decretum partem Gregorii Papæ XII. fovebat, tanquam ſchismatici, ex dicto concilio turpiter ejecti & refutati fuerunt. Sic omnes, qui in obedientia Papæ Clem. VII. & Benedicti Papæ XIII. erant, tenuerunt Wenzelaum pro Rege Rom. De cujus quidem regis Wenzelai privatione, & contumeliis illatis, dictus Rex Sigismundus, germanus ejus, per literas fuit conqueſtus Cardinalibus dicti Papæ Bonifacii, videlicet quod ipſe Wenzelaus non vocatus, non convictus, & ſine cauſæ cognitione fuerit privatus, quodque idem Bonifacius die noctuque nihil aliud cogitare videretur, niſi ut modum inveniret, quô ipſum Sigismundum ex regno Ungariæ ejicere poſſit. Qui etiam conaretur prælatos & barones ſuos pellicere, ut, rupto fœdere, ab ipſo diſcederent, ſibique rebellarent, & regi Ladislao Neapolitano adhærerent. Unde Sigismundus vehementer amabatur eò, quod ipſe & genitor ejus Imp. Carolus ab initio ſchiſmatis Urbano VI. & ipſi Bonifacio ſemper adhæſerint, licet per multos reges & principes ſæpe fuerint in contrarium requiſiti. Præterea prædictus rex Wenzelaus, ad inſtigationem univerſitatis generalis ſui ſtudii Pragenſis anno Dn. MCCCXCVIII. ex Bohemia ad civitatem Remenſem veniſſe, ubi Carolus VI. tunc Francorum Rex cum ſuo germano Ludovico Duce Aurelianenſi, ſuisque & dicti Wenzelai patruis, Joanne Biturienſi & Philippi Burgundiæ ducibus, certo prævio tractatu, convenerant ad conſultandum de extirpatione ſchiſmatis tunc inter Benedictum XIII. & Bonifacium tunc vigentis, ubi concluſum fuit inter cætera, ad id conſequendum ſecuriſſimam & breviſſimam eſſe viam, ut uterque de Papatu contendentes juri ſuo cedant ſive renuncient, & per utrumque collegium novus Papa eligatur. Sic igitur Wenzelaus Cæſar, de conſilio regis & principum Franciæ prædictorum, miſit legatos ſuos ad Bonifacium prædictum, & ſimul Avenionem ad Papam Benedictum, Reverendum patrem Dn. Petrum de Alico, Epiſc. Cameracenſem, qui ab eodem Wenzelao regalia receperat, & M. Nicolaum prothonotarium, ut nomine ſuo peterent, quò juri ſuo de papatu cederent: quemadmodum ſupradicti Rex & Duces Franciæ id idem per ſuos oratores vicibus diverſis ab eodem Papa requiſiverant, ubi quidem Benedictus Papa XIII. inter alia ejusdem regis Wenzelai oratoribus reſpondit, in præmiſſis & conſimilibus alias ſe regem Wenzelaum per ſuos oratores de intentione ſua feciſſe certiorem. Pro quo eſt ſciendum, Benedictum Papam in ſuæ aſſumptionis initio ad Wenzelaum regem miſiſſe dominos Bernardum Girberti juris utrius-

que

que, Bartholomæum Lupi legum Doctores, ſuos capitaneos, & ſacri palatii cauſarum Apoſtolicos auditores & magiſtrum Gerardum Petri de † Geſthaen, literarum Apoſtolicarum ſcriptorem, & Cameracenſem Laudanenſemque canonicum, ut Dominum regem inter alia de jure ſibi in papatu quæſito informarent, & ab errore & adhæſione Bonifacii deſiſtere & ſibi adhærere ſuaderent. (Hæc Emundus ubi ſupra.)

† Euſthaen.

Iſto tempore Witboldus, Dux Lythaviæ, quem vulgus Theutoniæ Regem vocare conſuevit, fidem Chriſti ſuſcepit, & ipſe baptizatus Alexander vocatus eſt, & multæ Eccleſiæ in Lytbavia fundatæ ſunt. Hæc Gobelinus *(a)*.)

Anno ejuſdem Wenzelai regis XVIII. (ſalutis ſcil. MCCCXCVI.) ſexto Cal. Octo-
329 bris factum eſt bellum inter Regem Ungariæ & Regem Turcarum apud urbem Salrowe, quæ apud Græcos Nicopolis vocatur, de qua Jordanus Epiſcopus ſic dicit: Trajanus Imperator, victis Sarmatis, condidit civitatem in Thracia, & vocavit eam Nicopolim, id eſt, civitatem victoriæ, & eſt de partibus Bulgariæ. Cum enim Turci Bulgaris per annos præcedentes plurimum fuiſſent infeſti, & nonnullas terras Ungariæ occupaſſent: Sigiſmundus rex Ungariæ literas ſuas regibus & principibus Chriſtianis hinc inde direxit, petens auxilium contra Turcos. Unde plurimi principes & nobiles, ac alii militares convenerunt ad eum. Cumque congregato exercitu tranſiret Danubium, Marochbackim rex Turcorum, & Bayzachbackim, filius ejus, ad bellum ex adverſo ſe pararit, & non ſolum viribus, ſed etiam fallaciis vincere ſatagunt. Nam palos acutos ligneos per campum inter rubos, quaſi per tria milliaria fixerunt in terram, & ubi non plene rubis occultabantur, ramos arborum præciſos eis præfixerunt. Cumque rex Ungariæ expertorum conſilio acies ordinare decreviſſet, & princeps Walachiæ, qui vicinius Turcis habitavit, & mores eorum in bellis, præcedentibus annis contra ſe geſtis, noverat, ut bellum primò attentare poſſet, petiiſſet, Franci cum ſuis, ſi hoc eis concederetur, æſtimantes ſe deſpectos, conſentire recuſabant, & abſque ordine opportuno, Rege ignorante, Turcos aggrediebantur. Prima igitur Turcorum acie proſtrata, alia pars exercitus Turcorum fugam ſimulat, & per loca inter palos prædictos ad hoc diſpoſita tranſiit: quos Chriſtiani per campum fugientes, ſtimulatis equis & incuſſis calcaribus perſequuntur. At dum ſe equorum impetu rubos tranſire putant, in palos in terram fixos incidunt, ubi nec procedendi, nec etiam propter impetum ſubſequentium retrocedendi facultas fuit. Hinc Turci (Chriſtianis ſic defixis) maxima copia erumpunt ex inſidiis, & Chriſtianos cæde miſerabili proſternunt. Rex igitur Sigiſmundus, nondum paratus ad prælium, & ſe adhuc ſecurum æſtimans, clade cognita, & Turcis contra ſe ex improviſo venientibus, conſilio fidelium ſuorum, licet invitus, fuga navigii ſibi conſuluit. Et Chriſtianis paucis reſpectu magnæ multitudinis evadentibus, cæteri capti vel occiſi, & captivorum alii truncati capite, alii membris genitalibus, alii oculis privati, alii venditi ſunt. Conceſſit tamen rex Turcorum filio Ducis Burgundiæ, tanquam captivorum inſigniori, ut ſe cum certo numero militum, quos duceret eligendos, redimeret. Hæc Goblinus *(b)*. Iſte ſic redemptus fuit Joannes, poſtea Dux Burgundiæ, pater Philippi, Ducis Burgundiæ & Brabantiæ, patris moderni Caroli, Ducis Burgundiæ & Brabantiæ. Cauſa liberationis ejus fuit præſagium Pagani aſtrologi, qui Domino ſuo regi propter eundem prædixit infinitum Chriſtianorum ſanguinem adhuc effundendum. Hæc collector. Iſtius etiam Wenzelai tempore incepit hæreſis Wyckleef in Bohemia & in Praga prædicari, ubi ipſe Rex cum regina foverunt primò M. Johannem Huſs hæreſiarcham, & deinde M. Hieronymum, qui tandem in concilio Conſtantienſi fuerunt combuſti. Hæc Emundus. De origine hujus ſectæ ſic ſcribit Magiſter Joannes Nyder, doctor ſacræ Theologiæ, ordinis prædicatorum, tertio dialogi ſui lib. de formica,

(a) ct. VI. c. LXX.
(b) c. l.

mica, cap. 9. Vivebat in Anglia infra LX. annos quidam ſecularis ſacerdos, etiam
profeſſor acer ingenio, & eloquentia lepidus, ſed errore, ſcriptis & vita, ne dum
hæreticus, ſed hæreſiarcha, Joannes Wyckeleef dictus, qui in ſuis libellulis in Angli-
co & Latino, doctrina nova Rempublicam ſecularium & eccleſiaſticorum ſubver-
tere molitus eſt. Iſtius articulos, quot pro tunc & poſtea, & modo occulti ſint,
& facti ſint hæretici in Anglia, norunt, qui ibi ſteterunt. Eorum venenum meo
tempore Bohemus quidam, (in Conſtantienſi concilio generali incineratus) magi-
ſter artium Hieronymus, videlicet in Anglia ſtudens, avidè hauſit, & libris & voce
propria in primaria civitate Bohemiæ, in univerſitate Pragenſi, poſtmodum copioſe
effudit. Dividebatur propterea univerſitas prædicta, & abinde multi ex valentio-
ribus receſſerunt Theologis. Deinde Bohemia fere tota rebellare cœpit Romanæ
Eccleſiæ, & errorum doctrinis replebatur fere ubique tota, ut tot ibi ſectæ hæreti-
corum eſſent, ut vix numerari poſſent. Tres tamen principales diu perſeverabant,
veterum videlicet Pragenſium, (qui tolerabiliores erant) Orphanorum & Thabori-
tarum, qui peſſimi erant. Incendebant Eccleſias & monaſteria, nullam ſanctimo-
nialem nec religioſum, non Carthuſienſes, non reformatos nec deformatos in re-
gno ſuo vivere ſinebant. Nihil de imaginibus Sanctorum, nec de ornamentis ec-
cleſiarum ſentiebant, ſed omnia iſta deſtruxerunt, & illicita eſſe dixerunt: & quod 330
his deterius eſt, ſacerdotes & religioſos plurimos gladio occidebant. Alios pollici-
bus amputatis ejecerunt, reſiduos cruciatibus excarnificarunt: cum chriſmate ſa-
cro, & ſancto oleo (quod nefas eſt facere, & audire horrendum) calceos ſuorum
pedum inunxerunt. Extra regnum & intra multo tempore nulli ſexui, nullive æta-
ti, non gradui nec ſtatui catholico pepercerunt. Et quanquam omnes eſſent hære-
tici & ſchiſmatici, tamen tam incredibili errore permiſſione divina ſunt obcæcati
pariter & mulctati, ut aliquoties una ſecta aliam invaderet, & victrix victam occi-
deret, hæreticus hæreticum, & ſchiſmaticus ſchiſmaticum. Unum tantummodo
fuit ſignum, in quo omnes concordabant, communicare videlicet ſub utraque
ſpecie ſacramento diviniſſimo Euchariſtiæ, quod multi indigniſſime poſt gravia fa-
cinora, ſine prævia ſacramentali confeſſione & ſemota debita reverentia, ſumebant.
Alii verò (Sacerdotes videlicet multi) miſſam celebrabant (execrabantur verius) ſi-
ne altari, & veſtimentis per manus Epiſcopi conſecratis. Et quamvis tam diverſi
inter ſe eſſent, ut præmittitur, tamen quando fideles eos invadere diſponebant,
ſicut Herodes & Pilatus, ſtatim amici facti ſunt. (Hæc qui ſuprà.) Johannes Cri-
nellis ita dicit: Iſte Wenzelaus hæreticam pernicioſamque, quam Huſſiſtas nuncu-
pant, ſectam in regno ſuo fovit, quorum demum tantum fuit incendium atque
præſumptio, ut poſt ejusdem Wenzelai obitum, creſcente multitudine & potentia,
cunctas Eccleſias atque demum regnum ipſum omne quaſi funditus everterint. (Hæc
ille.) Item regni Wenzelai regis XIX. Nicolaus, eximii nominis medicus, Florentiæ
habetur doctiſſimus.

Anno ſequenti Chryſoloras Bizancius diſciplinam Græcarum literarum in Italiam retulit, quæ per ſeptingentos jam annos apud noſtros homines in uſu non habebatur.

Anno ejusdem Wenzelai XXI. (ſalutis ſcilicet MCCCXCIX.) mirabilis dealbatorum peregrinatio fuit, quæ ex Alpibus in Ciſalpinam Galliam progrediens, usque ad extremas Galliæ oras univerſos ubique populos apprehendit, duravitque fere tres menſes. In quibus prælonga populorum agmina veſtibus induta albis, ſupplici devotionis fervore ad vicinas civitates procedebant, & univerſi miſericordiam proclamabant & pacem. Tantaque tenuit animos religio, ut, qui ſimili veſte non aſpiciebantur, Deo rebelles, & ab humana converſatione ſeparandi eſſe cenſerentur. (Hæc Florentinus.)

Anno ſequenti Florentiæ in vacua pene urbe, è qua cives magno effugerant numero, ſupra triginta millia hominum aſſumpſit lues. Item Wenzelaus, propter ſegnitiem atque laſciviam, ab Electoribus eſt ab imperio depoſitus. Unde quidam

hoc anno vacaſſe imperium ſcribunt: licet Robertus ſtatim fuerit ad imperium electus, ſed non pariter ab omnibus nec ubique receptus. (Hæc Florentinus.) Poſtremò Wenzelaus, nulla imperiali corona aut virtute redimitus, obiit, imperatorum numero nullatenus annumerandus. (Hæc Johannes, ubi ſuprà.)

Item anno Domini MCCCLXXXVIII. Carolus, Rex Franciæ, bello laceſſitus, per Wilhelmum, Ducem Geldriæ, circa feſtum Sancti Lamberti, venit cum maxima multitudine armatorum verſus Geldriam, & usque ad ducatum Juliacenſem in terram de Raodenrade. Quibus ibidem exiſtentibus, tanta pluvia per longum tempus fuit, ut rex cum ſuo exercitu nec procedere poſſet, nec retrocedere, ſi voluiſſet, viis tam lutoſis factis, ut currus & vehicula, quibus victus adducebatur, ex iis vix eluctari magno conatu poſſent. Tandem Wilhelmo, Duce Juliacenſi, patre Wilhelmi Ducis Geldriæ, intercedente, pax inter Regem & filium ſuum, Ducem Geldriæ, facta eſt. Et venit Dux Geldriæ in conſpectum Regis, excuſans ſe de objectis. Poſt quæ Rex cum toto exercitu rediit ad propria circa medium Octobris.

Anno Domini MCCCCVII. Ludowicus, Dux Aurelianenſis, frater Caroli ſexti, regis Franciæ, occiſus eſt Pariſiis doloſe, quæ fuit infinitorum malorum occaſio. Cauſa acta eſt in concilio Conſtantienſi.

Item Anno Domini MCCCCIX. in menſe Septembri, Johannes, Dux Burgundiæ, pater Philippi Magni, Ducis Burgundiæ & Brabantiæ, patris Caroli, Ducis Burgundiæ, qui obſedit Nuſſiam, traditorie occiditur in conſpectu Delphini, filii Re-
331 gis Caroli, Regis Franciæ præfati, ſtatim poſt initas inducias. Unde multa rurſus mala evenerunt longo tempore perdurantia: quia regnum Franciæ florentiſſimum hinc per Regem Angliæ Heinricum, inde per Philippum Magnum, Ducem Burgundiæ, filium præfati Joannis, miſerabiliter ſupra modum vaſtatur. Tandem Dominus Cardinalis Sanctæ crucis, ordinis Carthuſienſis, pacis modum inter eos reperit, quam Anglici noluerunt recipere, & tantum Burgundi receperunt. Duravit autem perniciosum hoc bellum ultra XVI. annos. Tandem glorioſus Rex Carolus obiit anno Domini MCCCCXXII. die XXI. Octobris. Et ſepultus eſt ad Sanctum Dionyſium, & juxta eum Elizabet, ejus uxor. (Hæc ex Chronicis.)

Brabantica. Poſt mortem Wenzeslai Ducis, mariti ſui, Johanna Duciſſa vidua permanens, rexit Brabantiam annis XXIII. Cœpit autem regere ſola anno Domini MCCCLXXXIV. regni Wenzeslai, Regis Romanorum, anno ſexto. Iſta requiſivit Dominum Arnoldum de Hoerne, quem de ſacro fonte levaverat, ut eſſet ejus mamburnus: quod quamvis ſine conſenſu patriæ non acceperat, fecit tamen, quantum potuit. Deinde Wilhelmus, Dux Geldriæ, movit maximum bellum eidem Duciſſæ Johannæ, ejusque patriæ & ſubditis Brabantiæ, in annis Domini MCCCLXXXVI., LXXXVII., & LXXXVIII. & occupavit de facto oppidum de Gravia, quod à dicta Duciſſa, tanquam ipſius oppidi domina directa, Wennarus Dominus Kuyck tenuit in feudum. Quapropter Domina Duciſſa, cum dicta patria Brabantiæ, infra dictos annos bina vice oppidum prædictum obſedit, ipſa Domina in Buſco Ducis permanente; ubi in prima obſidione Johannes Dominus Henerle (vel Heverle) qui tunc miles fuit factus, in uno inſultu ſive ſaltu interiit, ſagitta transfixus. Et tunc inexpugnato oppido, ad lares remearunt. In ſecunda verò obſidione magna pars exercitus Brabantiæ tranſivit ultra Moſam prope Raveſteyn, ad cujus oppoſitum vel circa villam de Nyfrick, Moſam præfatus Dux Wilhelmus ipſos impugnavit, & obtinuit victoriam, & ſic reliqui de obſidione receſſerunt: de qua victoria multus diu inter plebejos ſermo; veniſſe Illuſtriſſimum Ducem Wilhelmum ex improviſo, & cum modico exercitu irruiſſe in infinitam Brabantinorum multitudinem, & eos fugaſſe; & quia certamen juxta Moſam erat, majorem partem exercitus Brabantinorum fuiſſe ſubmerſam, cum unus impelleret alterum. Quæ quidem guerra fuit poſtea ſedata & pacificata, conſilio nobilium hominum & vaſallorum partis utriusque.

Anno Domini MCCCXC. quia Dominus Wenzelaus, Romanorum & Bohemiæ

miæ Rex & Dux Lucemburgenſis, præfatam dominam Johannam Duciſſam, & ejus patriam Brabantiæ, licet ſatis requiſitus, defendendam contra Ducem Geldriæ, qui in omnibus contra eam prævalebat, non ſuſciperet, domina Johanna Duciſſa in præſencia ſui conſilii prælatorum, nobilium & deputatorum bonorum oppidorum, repræſentantium tres ſtatus Brabantiæ; ſtatuit, ut Margaretha Duciſſa Burgundiæ neptis ſua, ſcilicet ſororis ſuæ Margarethæ, quondam Comitiſſæ Flandriæ filia, tanquam hæres proximior, & poſt eam filii hæredes & ſucceſſores ejusdem ſibi ſuccederent in ducatu & patria Brabantiæ, poſt ejus deceſſum. Imò, tum ſtatim ipſi terras omnes donatione inter vivos ipſi donavit, ſalvo ſibi uſufructu.

Anno Domini MCCCXCVII. Dominica poſt feſtum Johannis Baptiſtæ, Geldrenſes quidam civem in oppido Buſco Ducis occiderunt, unde communitas villæ omnes Geldrienſes ibi exiſtentes pro majori parte occiderunt, & eorum capitaneum, nomine Walterum de † Ouerkyn, redituarium Ducis Geldriæ, ceperunt, quem die ſequenti decollari fecerunt. Quare Wilhelmus, Dux Geldriæ, Duciſſam Johannam, & ejus patriam bello poſtulavit, unde nova guerra inter Ducem Wilhelmum & Duciſſam ac ejus patriam Brabantiæ. Ouenryn.

Eodem igitur anno plures villas in terra Brabantiæ Dux Wilhelmus cepit, ſcilicet Oeſterwyckh, ubi etiam ad certum tempus in dedecus Brabantinorum ipſos cum omnibus amicis ſuis exſpectavit: ſed nullus auſus eſt apparere; quæ audacia Ducis omnibus principibus & populis, ſitum loci ſcientibus, viſa mirabilis fuit usque in præſentem diem. Cepit verò illo tempore ſimul Beeke boextel, & oerſcoet. Econtrà domina Duciſſa cum magna expeditione proficiſcens, terram Juliacenſem intrando, bina vice invaſit circa annos Domini MCCCXCVII, XCVIII, XCIX. Et in prima expeditione oppidum, Nuenſtat vocatum, cepit & incendio delevit. In ſecunda verò expeditione dicta terra Juliacenſis iterum igne & gladio vaſtata, unà cum Leodienſibus obſedit oppidum Ruremundæ, oppidum (inquam) majus ducatus Geldriæ, ſed expugnare non potuit, & cum ſcandalo, vituperio a e damno receſſit. Quamdiu verò & quoties expeditio ſuſcepta fuit, domina Duciſſa ſemper in oppido ſuo Trajectenſi ſuper Moſam permanſit. Et quia Dominus Wenzelaus, Romanorum & Bohemiæ Rex, dicto Duci Wilhelmo in hoc bello favebat, conceſſa ſupra caſtra ſua & in campis vexillum ſuum ponendi & deferendi poteſtate. Ideò, ut fertur, Duciſſa Johanna, neceſſitate urgente, coacta fuit cum Domino Duce Burgundiæ, Philippo, inire fœdus, & filium ejus Antonium, ſecundò genitum, in præſentia ſui conſilii, prælatorum, nobilium & deputatorum conſtituere ſucceſſorem in ducatu Brabantiæ cum ſuis attinentiis anno Domini MCCCCI. 332

Anno Domini MCCCCIV. die XIX. menſis Maji, Margareta, Duciſſa Burgundiæ, vigore poteſtatis per Duciſſam Johannam, materteram ſuam, per literas patentes ſibi conceſſæ, ut alterum duorum filiorum ſuorum, ſeniorem in gubernatorem Brabantiæ & ejus locum tenentem conſtituere poſſet, attendens, in facta per quendam Ducem Philippum Burgundiæ, maritum ſuum, & ipſam inter eorum tres filios, Johannem videlicet & Antonium ac Philippum diviſione, & de conſenſu Duciſſæ Johannæ materteræ ſuæ ordinatum eſſe, ut filius Antonius ſuccederet in ducatu Brabantiæ, poſt ejus & dictæ materteræ ſuæ deceſſum, idcirco conſideratis rationibus præſcriptis, eundem Antonium filium ſuum ex parte ipſius gubernatorem dicti ducatus Brabantiæ, & ejus locumtenentem in eodem conſtituit: qui eodem anno, feria quinta menſis Junii, juramentum præſtitit patriæ Brabantiæ in receptionem gubernationis.

Anno ſequenti, XXVIII. die Martii, obiit nobiliſſima Margaretha, duciſſa Burgundiæ, mater Antonii, poſtea Ducis Brabantiæ.

Iſtius Duciſſæ Johannæ temporibus floruit venerabilis & ſanctus vir, Frater Johannes de Ruysbroeck, primus prior domus canonicorum regularium Viridisvallis juxta Bruxellam, qui origo & occaſio novorum regularium fuit, qui nunc mili-

tant ſub capitulo de Wyndechem, & feliciter obdormivit in Domino anno ſalutis MCCCLXXXI. ſacerdotii ſui anno LXIV.

Tandem Duciſſa Johanna, nulla prole ex maritis ſuis relicta, poſtquam præfuerat Ducatibus Lotharingiæ, Brabantiæ & Lymburgæ annis quinquaginta uno, videlicet XXVIII. vivente Wenzelao, & XXIII. poſt ejus mortem obiit Bruxellæ VI. die Decembris, & eſt ibidem ſepulta in Eccleſia fratrum Carmelitarum. Ejus ſoror junior, Maria nomine, Duciſſa Geldriæ, etiam nulla prole relicta, deceſſit anno Domini MCCCXCIX. menſis Martii die prima, dicta Duciſſa adhuc vivente. Margaretha verò, Comitiſſa Flandriæ, Duciſſa Burgundiæ prædicta, non diu ante obitum Duciſſæ Joannæ, ſuæ materteræ, etiam deceſſit, ipſa Duciſſa Joanna ſuperſtite, ut præmittitur, cui ſucceſſit in Ducatibus Lotharingiæ, Brabantiæ & Lymburgæ, ac Marchionatu ſacri imperii, Antonius ſupra dictus, vigore diviſionis & partitionis prædictæ. (Hæc ex geſtis Ducum Brabantiæ.)

Florenſienſis.

Item circa iſta tempora finitur compendium chronicorum fratris Petri de Herentals, canonici & Prioris quondam * Floreffienſis, de Imperatoribus & Pontificibus Romanorum, ſicut ſæpius allegatus in iſto collectorio fuit. Qui quidem Petrus etiam ob rogatum Domini Johannis de Arckel, Epiſcopi Leodienſis, quandam expoſitionem ſive gloſſam ſuper librum Pſalmorum edidit, quem collectorium appellari voluit. (Hæc collector.)

Leodienſia.

Poſt deceſſum Domini Arnoldi de Hoerne (de quo prius) ſtatuta fuit dies electionis per capitulum Leodienſe: ſed interim principes & barones ac prælati plurimi Leodium, ad intercedendum apud Dominos de capitulo pro promotione ſui, vel ſuorum filiorum aut cognatorum, venerunt. Sed die ſtatuta, videlicet XXVI. die Martii, Domini de capitulo facientes electionem, atque conſiderantes circumſtantias perſonarum, poſtulaverunt domicellum Theodoricum de Marcha, tanquam magis idoneum. Quo facto, ſtatim legatio verſus Romanam curiam ele-
333 ctionis jam dictæ à dicto Papa impetranda confirmatione ablegatur: qua obtenta, & his, qui miſſi fuerant, Leodium reverſis, circa feſtum Beati Jacobi, domicellus Theodericus, qui poſtulatus fuerat & confirmatus, deſtinabat fide dignos ad capitulum Leodienſe, unà cum literis credentiæ, qui nomine ſuo dicerent, ſe (Theodoricum domicellum) non exiſtimare conſultum, ut dignitatem Epiſcopatus hujusmodi acceptet, cum potius eidem modis omnibus renunciet, &c.

Romana.

Bonifacius, hujus nominis nonus, cœpit ſecundum Matthæum Florentinum, anno ſalutis MCCCXC. Sedit annis XIV. menſibus IX. Iſto anno in ſchiſmate eligitur Benedictus XIII. qui poſt Clementem Pontificatum tenuit annis XIX. (Wernerus ita dicit:) Iſte Bonifacius eligitur Romæ loco Urbani, dictus prius Petrus de Thomacellis, & continuat ſchiſma. Benedictus verò fuit electus in Avenione, in locum Clementis, & dicebatur Petrus de Luna, & duravit usque ad concilium Conſtantienſe, ſed nec tunc quidem obedire voluit, ſed ſemper pertinax permanſit. Moriens tandem in regno Aragoniæ, juſſit ſuis Cardinalibus, ut ſtatim alium loco ſuo eligerent: quod & fecerunt, & idolum elevantes, Clementem octavum vocaverunt, ſed nihil profecerunt. Sequitur Gobelinus *(a)*. Iſte Bonifacius Papa nonus, poſt obitum domini Urbani Papæ electus de collegio Cardinalium, ſedit fere annis XII. Prius communiter Cardinalis Neapolitanus nominatus, quamvis plures Cardinales de Neapoli per Dominum Urbanum creati fuiſſent. Nam Dominus Urbanus in caſtro Luceriæ, antequam obſidione vallaretur, XVII. Cardinales creavit, inter quos erant Trevirenſis, Moguntinus, & Colonienſis Archiepiſcopi, quamvis abſentes, ſed illi non acceptaverunt. Et plures erant de Neapoli: quanquam hic ab eodem Domino Urbano creatus & Neapoli natus, ante hoc tempus præcipue Cardinalis Neapolitanus fuit appellatus. Coronatus eſt Bonifacius quinto Idus Novemb. anno Domini MCCCLXXXIX. Et ſtatim confirmavit ea, quæ Dominus

(a) et. VI. c. LXXXIV.

nus Urbanus ſtatuit de reductione Jubilæi, de quinquageſimo anno ad annum triceſimum tertium, & de feſto viſitationis B. Mariæ virginis, ac de feſto corporis Chriſti, nec non de indulgentiis, quæ ſequentibus corpus Chriſti, quando defertur ad infirmum, conceſſit. Ipſe caſtrum S. Angeli magnifice reparavit, quod Romani magna ex parte deſtruxerant, ut qui ex illo maxima damna in principio ſchiſmatis ab illis accepiſſent, qui de parte Antipapæ fuerunt, & qui ultra annum in eodem à Romanis obſeſſi, ipſum fame coacti reddiderunt. Item Comitem fundorum, qui principium ſchiſmatis ſtabilivit, penitus exterminavit; & dominatus Romanis, non ſolum ut Papa, ſed tanquam rigidus Imperator fuit: quorum multos ſibi ſuſpectos de infidelitate, per juſtitiarios ſuos fecit occidi. Capitolium & palatium ſuum fortius munivit, nec fuit ante eum quisquam Romanorum Pontificum, qui tantam poteſtatem Romæ, & in patrimonio Sancti Petri exercuiſſe legatur. Inter hæc Robertus olim Cardinalis Baſilicæ XII. Apoſtolorum, tunc Antipapa Clemens moritur, & electus eſt in locum ejus quidam, qui Benedictum ſe nominabat.

Anno Pontificatus ipſius Bonifacii primo, cum juxta ordinationem Domini Urbani Papæ ſexti, & ex hujus approbatione plurimi, qui obedientiam Bonifacio præſtabant, pro indulgentiis anni Jubilæi conſequendis, de univerſis mundi partibus ad urbem Romanam confluxerunt. Illi verò, qui de regno Franciæ erant, & alii obedientiam ejus repudiantes, hoc anno pro hujusmodi indulgentiis Romam non venerunt, ſed juxta primam ordinationem Clementis ſexti, anno Domini MCCCC. in maxima multitudine, pro iisdem indulgentiis obtinendis Romam venientes limina Sanctorum viſitabant. Poſtquam igitur annus Jubilæus juxta conſtitutionem Urbani, & approbationem iſtius Bonifacii tranſiit, Dominus Bonifacius unum annum ſub anni Jubilæi urbis Romæ indulgentiarum forma, Colonienſi civitati conceſſit: ita ut venientes Coloniam, vel ibidem habitantes, illo anno durante viſitantes certas Eccleſias ad hoc directas, cum oblationibus ſuis poſſent conſequi indulgentias; quæ viſitantibus urbem Romanam in anno Jubilæo conceſſæ erant, videlicet pleniſſimam remiſſionem omnium peccatorum. Quo anno elapſo, ſimilis annus conceſſus eſt ab eodem Domino Bonifacio, ſub eadem forma civitati Magdenburgenſi. Et ad utramque harum civitatum miſſus eſt collector Papæ, qui certam partem recepit oblatorum. Deinde 334
indulgentias ſimiles conceſſit viſitantibus, alias nonnullas civitates Germaniæ ad certos menſes. Unde in Miſnia & Praga ex hujusmodi conceſſione concurſus magnus populorum fuit. Deinde idem conceſſit multis locis Almanniæ, ut viſitantes certas iſtorum locorum Eccleſias, conſequerentur indulgentias ſimiles, quæ erant quondam conceſſæ tali vel tali loco, ſeu tali vel tali Eccleſiæ, quæ in ipſo privilegio conceſſionis exprimebatur. De quibus locis vel Eccleſiis fama vulgaris erat, quod viſitantibus ea, vel eas, conceſſæ eſſent olim à ſede Apoſtolica indulgentiæ pleniſſimæ. Prædictæ verò indulgentiæ non ſolum concedebantur in locis inſignibus, ſed in villis etiam non muratis, & in monaſteriis vel eccleſiis ſitis in campis. Et in omnibus privilegiis conceſſionum prædictarum ponebatur clauſula (porrigentibus manus adjutrices) ita ut hujusmodi indulgentias, niſi qui ipſis locis vel eccleſiis manum porrigeret adjutricem, nemo conſequi poſſe videretur. Unde quidam conceſſiones hujusmodi magis non magni faciebant, ut quas pro lucro magis, quàm ex zelo, tum inſtitutas à Papa ſuſpicabantur. Interim verò Bonifacius Papa, calculi dolore, & tandem inde membro putreſcente virili, Anno XII. pontificatus Calend. Octobris moritur, vir multorum opinione pecuniæ cupidior, quàm æquum erat.

Anno Domini MCCCXC. fuit receptus ex proviſione Apoſtolica Illuſtris Dominus Johannes de Bavaria, junior filius Domini Alberti Ducis Bavariæ, Comitisque Hannoniæ, Holandiæ & Zelandiæ, & Domini Friſiæ in electum Leodienſem & paſtorem LI. poſt Sanctum Lambertum, & LXXXIX. à Beato Mater- *Leodienſia.*

no. Anno eodem, Dominus Johannes de Bavaria, ætatis XVII. annorum vel circiter, cum genitore & fratre ſuo Wilhelmo, tunc Comite de Oeſternande, ac pluribus aliis principibus & dominis Leodium venit: ut rumor tum eſſet, veniſſe cum mille equitibus. Et receptus eſt per capitulum & populum, ut moris eſt, reverenter.

Anno ſequenti, circa menſem Auguſtum, venit Leodium Epiſcopus Anconitanus, legatus à Domino Bonifacio Papa, qui fecit publicari per totam diœceſim Leodienſem, nec non Cameracenſem, quicunque ipſum accedere, & ei vel ſuis commiſſariis confiteri, & pœnitentiam agere ac ſatisfactionem vellet, per poteſtatem ſibi commiſſam poteſtate Apoſtolica, obtenturum plenam remiſſionem. Unde factus eſt magnus concurſus populorum, Leodium verſus, ad præfatum Epiſcopum, qui reſidebat in Eccleſia Sanctæ crucis Leodienſis, qualibet die bina vice impartiens abſolutionem. Et durabat hæc commiſſio ſibi facta usque ad feſtum nativitatis Chriſti, immediate poſt ſequens.

Anno Domini MCCCXCV. die XI. menſis Junii, in diluculo diei, fuit tantus terræ motus Leodii, & in locis circumvicinis, ut ollæ & patellæ ſeu cacabi, dependentes ad parietes, magnis ictibus ſeſe concuterent.

Eodem Anno menſis Octobris die prima, curia ſpiritualis & judicialis Leodienſis fuit translata Leodio ad Deyſt oppidum, per Dominum Electum Leodienſem, propter Leodienſium contra ejus jurisdictionem temporalem, occaſione banni de Seranio ſupra Moſam factas moleſtias. Tota enim cum civitas Leodienſis, tum omnia oppida, Leodienſis & Loſſenſis patriæ, tunc erant in rebellione, dempto ſolo oppido de Eycke, cum caſtro adjacente, quod ſubtiliter & clam acquiſivit domicellus Heinricus de Paruyſs, tunc fidelis adjutor electi, qui poſtea electo, ut infrà patebit, vehementer adverſabatur.

Sequenti anno, videlicet MCCCXCVI. fuit pax facta inter electum & patriam, & in menſe Januario, die decima, rediit curia Leodienſis in civitatem. In menſe Februarii ejusdem anni tanta fuit inundatio aquarum, ut de majoris tunc non eſſet memoria, quæ duravit quaſi per octo dies.

Item anno Domini MCCCXCVIII. menſe Februario in Deyſt, fuit facta liga inter patrias Epiſcopatus Leodienſis & ducatus Brabantiæ. Quo facto, ex parte utriusque patriæ fuit concordatum, ut unanimiter irent in expeditionem, contra ducatum Geldriæ. Poſtea verò in æſtate ejusdem anni, exercitus patriæ Leodienſis, cum Johanne de Bavaria electo ab una, & exercitus Brabantiæ ab alia parte cum domino Schoenvorſt, oppidum Ruremundam obſidione vallaverunt
335 tribus hebdomadibus. Et tandem pace cum Duce Geldriæ inita, Leodienſes ad propria remearunt, Brabantinis in terra Juliacenſi relictis.

Anno Domini MCCCCII. fuit viſus Leodii & locis circumvicinis cometa, quaſi per menſem continue, & tandem evanuit.

Anno MCCCXCIX. in Januario die XXIX. ceciderunt nives in tanta abundantia in diœceſi Leodienſi, in quanta nunquam à memoria hominum viſa fuit unica die cecidiſſe.

Anno Domini MCCCCIII. coeperunt certi cives Leodienſes, qui ſeipſos nominabant Heydeotos (quod interpretantur multi de Gallico in Latinum, oſores juſtitiæ) rebellare Domino Johanni de Bavaria, electo Leodienſi: & jam contra juſtitiam & rationem deſtruere jurisdictionem Eccleſiaſticam in pluribus punctis, dominumque electum & confirmatum removere, & alium imponere in Eccleſiam Leodienſem voluerunt; hoc ſolum pro excuſatione prætendentes, quod tot annis electus præſediſſet, & non promoveretur in Epiſcopum. Sed non recta via proceſſerunt, errantes ut cæci. Fregerunt etiam turrim officiales, & captivos clericos ex ea per vim eduxerunt: Canonicos majoris Eccleſiæ & aliarum Eccleſiarum banno obſtrinxerunt, & bannitos proclamarunt tam ex civitate, quàm ex cæteris patriæ oppidis. Reditus quoque epiſcopales uſurparunt, & in his plu-

ribus-

ribusque enormibus exceſſibus Dominum electum Leodienſem, & ſuam eccleſiam
ac juriſdictionem intolerabiliter læſerunt & oppreſſerunt, propter quod dominus
electus Leodienſis, ob juramentum præſtitum præmiſſa diſſimulare non volens nec
valens, curiam ſpiritualem ſuam Leodio ad oppidum Trajectenſe (quoad Teuto-
nicam terram,) ſed (quoad Gallicam terram) ad oppidum Hoyen in ſingulis offi-
ciis transtulit. Unde civitas Leodienſis graviter commota contra Dominum, pro-
curantibus Heydeotis, in palatio quarto die Februarii congregata, conſtituere mam-
burnum, & per populum eligere decrevit, qui eos contra prælibatum electum &
ſibi adhærentes defenderet. Heydeoti enim ſparſerant, velle electum cives & civi-
tatem ad maximam redigere ſervitutem, libertates eorum infringere, ipſosque ad
januas domorum ſuarum ſuſpendere, quæ & alia plura mendacia effinxerant.
Poſtea multis inter electum & civitatem inſtitutis conventibus, non potuerant con-
cordari, obſtantibus ſemper malevolorum Heydeotorum impedimentis, eous-
que, ut tandem eligerent Dominum Heinricum de Parwiſs, tanquam nativum
patriæ eorum, & dictæ patriæ mamburnum & protectorem, qui & juramentum
eis præſtitit: & nihilominus ad roborationem hujusmodi electionis, acceperunt
venerabile capitulum Leodienſe, petentes electionem per dominos capituli con-
firmari. Sed capitulum renuit, quia non invenerunt cauſam contra electum.
Tamen libenter interceſſuros ſe reſpondent, mittendo ad Dominum electum, &
de bona pace tractando, ſi Leodienſes acquieſcere rationi vellent, & civitas atque
populus uti dominum ſuis juriſdictionibus, prout ad ipſum ſpectarent, permitte-
ret. Tunc Leodienſes cum magiſtris ſuis armata manu horribiliter clamave-
runt, dicentes, traditos ſe eſſe & venditos. Itaque dominos capitulares in capi-
tulo clauſerunt, & clauſos per totam illam diem & noctem, usque in craſtinum
cuſtodierunt, volentes eos in craſtinum producere populo ad decollandos, &
fortalicium facientes de eccleſia. Mane verò, civitate cum omnibus infra mi-
liare bannale degentibus, civibus congregatis in palatio, tandem gratia Dei aſſi-
ſtente (quæ ſperantes in ſe non derelinquit) ad procurationem bonorum civium
ratione utentium, quibus hujusmodi facta deteſtabilia diſplicuerunt, rurſus ex
capitulo fuerunt relaxati, & ad palatium coram populo adducti, ubi auditis eo-
rum allegationibus juſtis, jurique & rationi conſonis; abſoluti ſunt cum hono-
re: contra tamen voluntatem magiſtrorum Heydeotorum, & eis adhærentium.
Ad extremum, pace reformata cum dicto electo, qui cum curia ſua Leodium
reverterat, deputati fuerunt ex parte totius patriæ & membrorum ipſius homi-
nes ſedecim, qui in unum locum ſe reciperent, inde non receſſuri, donec vi-
ſis & examinatis cauſis, propter quas hujusmodi diſcordiæ ortæ erant, bona me-
dia, & rationabilia reperirent, per quæ juriſdictio domini & etiam libertates ci-
vitatis ſalvarentur, & ut ſimul inquirerent in authores, qui diſcordiam hujus-
modi ſine cauſa contra dominum ſeminaſſent. Quibus XVI. viris data fuit de
præmiſſis plena poteſtas. Illi igitur hujusmodi onere ſuſcepto, ad oppidum Tun- 336
grenſe profecti, certos ibi articulos moderatos, rationabiles, & congruos in ſcri-
ptis comprehenſos, cum diligenti & matura deliberatione, ordinaverunt & con-
cluſerunt, quos dominus Leodienſis, clerus, eccleſia, nobiles, civitas & patria
libenter acceptarunt, & approbarunt: qui articuli & tunc & adhuc hodie
(Pax Tungrenſis) communiter nominantur. Facta verò inquiſitione ſuper præmiſ-
ſis, contra malefactores, reperti fuerunt, & publice coram Epiſcopo & tota ci-
vitate in palatio nominati, magiſtri civitatis & plures culpabiles cum eis usque ad
numerum XIX. qui ſtatim fugam arripuerunt, & clam de palatio receſſerunt, ſe
amplius in publico oſtendere non audentes. Quamobrem, amotis prædictis ma-
giſtris, mox duo alii loco ipſorum eliguntur per populum, qui illico jurave-
runt, obſervaturos ſe dictam concordiam. Præſcripti verò novendecim proſcri-
buntur centum annis & una die, ut proditores extra patriam. Quo medio man-
ſit patria Leodienſis in bona pace, usque ad ſpacium duorum annorum & amplius

continuo

continuo ſubſequentium. Deinde magiſtri civitatis una cum officiali, & fautores
Heydeotorum, bannitorum, & proſcriptorum, facientes pejora prioribus, do-
minum electum rurſus in ſua jurisdictione ſpirituali & temporali non parum tur-
bant, & alium intrudere conantur. Quapropter dominus electus, propter jura-
mentum ſuum, in adeptione eccleſiæ Leodienſis præſtitum, verſus Trajectum,
Leodio rurſus cum curia ſua abir, & actus judiciales Trajecti exerceri voluit & man-
davit. Sic eodem anno, patria rurſus Trajecti penes electum congregata, poſt
multas tractationes & diætas, & ad rogatum capituli & aliorum bonorum homi-
num, quibus hujusmodi diſſenſio diſplicuit, negotium ſemper manſit quoad pa-
cem nuper Tungris factam. Tandem ſexta die Octobris fuit concluſum, per ci-
vitatem & totam patriam (demptis Trajectenſibus, & Sanctitrudonenſibus) de
faciendo mamburnum: quô nominatus fuit domicellus Johannes de Rupeforti,
& de Agimont, qui tamen poſtea cum capitulo acceſſit dominum electum Tra-
jecti, ad pacem tractandam, ſed nihil dominus electus, niſi prius ſibi jurisdictio-
ne ſua integre reſtituta, aſſentiri volebat, ut idcirco vacui ab inceptis redirent do-
mum, & domicellus de Agimont ad terram ſuam reverteretur, mamburnia re-
cuſata. Tunc verò unus magiſtrorum civitatis, nomine Johannes, fingens ire
ſe ad S. Mariam de Hallis, cauſa peregrinationis, acceſſit Dominum de Parwyſa,
ejusque conthoralem, qui in villa Parwyſs tunc erant, quibus aſture proponit,
quo pacto, Dominus Johannes de Bavaria, cor malevolum verſus civitatem Leo-
dienſem gerens, curiam ſuam Trajectum traduxerit, & magnum bellum moliatur, ut
ad nutum ſuum Leodii diſponat omnia, ut nuper fecerit de bonis bannitis civibus.
Addidit, ducturum uxorem electum & dimiſſurum eccleſiam: quam optimam oc-
caſionem eſſe dixit, modò Dominus Henricus aſſenſum præbeat, ut ipſe (Do-
minus Henricus) recipiatur in mamburnum, & filius ejus Theodoricus primo-
genitus, tunc Archidiaconus Hasbaniæ, in Epiſcopum Leodienſem eligatur, tan-
quam nativus & nobilior totius patriæ. Manſit verò Burgimagiſter ille cum con-
ſpiratione ſua tribus diebus apud dictos authores, tractando & multa ſuggerendo,
ita, ut ex perſuaſione uxoris, inſtar primi hominis Adami ſimiliter deceptus
Dn. Henricus de Parwyſs in Burgomagiſtri ſententiam iret, quamvis ut homo
feudalis domino Johanni de Bavaria fidelitatem & homagium præſtitiſſet, &
Dn. Johannes de Bavaria majorem ſemper in Dn. Heinricum de Parwyſs, ut
unum de nobilioribus patriæ, fiduciam collocaſſet, quem & ſæpenumero fide-
lem & conſtantem in pluribus honeſtis & notabilibus factis palam expertus erat,
ut inde Senaſcallum ſuum totius patriæ, & comitatus Loſſenſis per XIII. annos
conſtituerit, nulla ratione vel computo exacto. Quid quòd in ſumptibus ſuis
cum ſex equis aluit: & quotiescunque electus ex diœceſi abiret, locum tenentem
in patria reliquit, & pro tam fideli conſiliario habuit, ut tum, cum locumte-
nens eſſet, ſalarium quotidie coronis novem aureis Francicis augeret. Filio
etiam Domicello Theodorico, præbendam & Archidiaconatum Hasbaniæ dede-
rat. Qua de cauſa merito cavere Dominus Henricus cum filio debuit, ne in-
gratorum crimen incurrerent. Sed ſerpentina uxoris & ſupra dicti magiſtri, &
cujusdam alterius, banniti calliditas bonum virum excæcavit, ut ſtatum & hono-
337 rem, famam & excellentiam ſuæ nobilitatis, qua antea præ cæteris in patria præ-
fulſerat, mirabiliter & miſerabiliter commacularet. Dominus Bavarus verò me-
ritò potuiſſet cum Pſalmiſta dicere: Præcipita Domine, & divide linguas eorum,
quorum vidi iniquitatem & contradictionem in civitate Leodienſi, &c.

Poſtea eodem anno, civitas Leodienſis & omnia oppida totius epiſcopatus
(demptis Trajectenſibus ſuper Moſam, & Sanctitrudonenſibus) die XXVIII. Sepr.
Leodii ſimul collecti, de facto elegerunt & ſigillando confirmarunt concorditer
in eorum mamburnum prælibatos Dominum Heinricum, dominum tem-
poralem de Parwyſs militem, & Theodoricum, ejus filium ſeniorem, minorem
tamen XX. annis in Epiſcopum intruſerunt: qui ambo eadem die cum magno
Heydro-

Heydrotorum comitatu, in urbem ingreſſi, juramentum ſolemne præſtiterunt, campana illis impulſa bannali, in deſpectum & præjudicium Domini Electi de Bavaria, qui cum curia ſua Trajecti reſidebat. Quo eodem die, Heydroti banniti & proſcripti, quorum mentio facta eſt, abſoluti omnes & recepti rurſus Leodium ſunt. Inſuper patria & civitas ſe ſubtraxerunt à Bonifacio IX. Papa, & adhæſerunt Petro de Luna Antipapæ, in Avenione reſidenti, qui ſe Benedictum nominavit, & ab eo confirmationem ſui intruſi impetraverunt, ſtatimque voluerunt, ut capitulum facta eorum, & potiſſimum electionem novi intruſi, confirmaret & obſignaret. Quod capitulares cum facerent, exierunt omnes ex civitate, uno ſolo excepto, qui partem eorum fovebat, propter quod omnes de capitulo fuerunt banniti extra civitatem centum annis, eorumque domus per communitatem dirutæ, ruptæ, & confractæ, & bona mobilia & utenſilia inibi reperta, aſportata & devaſtata. Receperunt verò dicti Heydroti cum ſuis mamburno & intruſo fructus & emolumenta Dominorum abſentium, & reditus & proventus beneficiorum in ſuam burſam collegerunt, beneficiis ſuis alios privantes, & aliis rurſus pro pecunia beneficia vendentes, & ut etiam nonnullos per vim in beneficia intruderent. Paulo verò poſt nobiles feudales, Scabini Leodienſes, & advocati, & cæteri prælati, & canonici ſecundarum Eccleſiarum, & boni omnes & timorati viri ratione utentes, cum præmiſſa cum bonore tolerari non poſſe ſcirent, & fidelitatem Domino Electo de Bavaria præſtitam violare, & intruſo fidelitatem præſtare non vellent, ſimiliter receſſerunt, uxoribus, prolibus, familia, bonis & rebus pro magna parte Leodii relictis: qua de cauſa privabantur bonis & dignitatibus, & Scabinatus uſurariis publicis, & aliis pecuniam magnam dantibus vendebantur: canonicis etiam & aliis viris eccleſiaſticis nihilominus beneficiis & dignitatibus de facto privatis, & aliis in locum eorum intruſis: omnibus etiam jocalibus, calicibus, cappis, pelvibus, thuribulis, & aliis aureis & argenteis & precioſis crucibus, monilibus, fibulis, & cæteris ornamentis eccleſiarum ubicunque repertis, raptis, fractis, aſportatis, venditis & impignoratis. Quibus & aliis pluribus violentiis Leodienſes non contenti, ſed ſemper ad pejora procedentes, fecerunt proclamari & banniri omnes prædictos ſeculares & ſpirituales, qui à civitate Leodienſi diſceſſerant, tanquam conſpiratores & patriæ proditores.

Anno Domini MCCCCVII. Domini Wilhelmus & Wilhelmus de Herion, pater & filius, milites, Nicolaus Burgimagiſter, Johannes de Coerweruna, Johannes de Sancto Martino, quia facta Leodienſium eis non placuerunt, nec approbare voluerunt, fuerunt decapitati, tanquam patriæ proditores, & ad iſtum finem, ut aliis bonis major timor incuteretur. Dominus igitur Joannes de Bavaria conſiderans, contra præmiſſa ſe non poſſe ſine adjutorio amicorum prævalere, arripuit iter cum familia primò verſus Franciam, deinde verſus Angliam & Alemaniam: ubi à Regibus & principibus, quibus propinqua linea conſanguinitatis, affinitatis adjunctus erat. Et ab aliis nobilibus, Ducibus, Comitibus & Baronibus conſilio, auxilio, favore & aſſiſtentia promiſſis & imperatis, cum ſpe magna verſus Hannoniam & Hollandiam ad fratrem ſuum rediit, & cum eo conſilium capit, quo modo commodius cum poteſtate ſibi addicta patriam Leodienſem invadere & recuperare poſſet. At hæc omnia per Leodienſes usque ad annum ſequentem, ſcilicet VIII. impedita ſunt. Leodienſes enim obſederunt Trajectum ſex ſeptimanas, ſed ſatis debiliter propter frigus ſeu gelu excellens, & tandem confuſi ad propria redierunt, pluribus eorum interfectis, & captivis ibi derelictis. Durante verò obſidione, Trajectenſes ſuſtinuerunt innumerabiles ictus lapidum ex machinis, ab omnibus exercitibus circumquaque emiſſorum in Eccleſiis, domibus & plateis cadentium: tamen parùm eis nocuerunt, potiſſimum quoad perſonas in dicto oppido exiſtentes; 338
quas omnipotens Deus, juſtus judex, Sanctorum Mariæ, Lamberti & Servatii precibus, tanquam pro juſtitia decertantes, miraculoſe protexit, & in ſua cuſtodia conſervavit in utraque obſidione, ut patet ex multis exemplis: ut, quamvis in utraque obſi-

obſidione lapides in magna abundantia projecti domos & muros Eccleſiarum dicti
oppidi devaſtaſſent, & in multis locis deformaſſent, tamen in perſonis ejusdem
oppidi extraneis & intraneis, cum parvulis & mulieribus usq; ad numerum XXXVI.
millium, ut dicitur, æſtimatis, exiguam, attenta quantitate & multitudine, læſio-
nem intulerint, gratia divina eosdem protegente. Quamvis in una nocte inter-
dum centum lapides horriſonos in oppidum jecerunt. Tandem ſecunda obſidio-
ne completa oppidi Trajectenſis, quæ duravit centum & tredecim diebus, ſabba-
tho XXII. Septembris Leodium intraverunt Leodienſes & Hoyenſes. Et nocte ſe-
quenti ante auroram pulſata campana bannali, exercitus Leodienſis & Hoyenſis ſub
pœna capitali convocati, extra portam Sanctæ Walpurgis, prope villam Othey com-
paruerunt. Quibus exploratores, quod Dux Wilhelmus Hollandiæ, Zelandiæ &
Hannoniæ cum ſuis militaribus, & Dux Burgundiæ cum ſuis in vicinia eſſent, per
internuncios intimatis & expoſitis, clamatum fuit undique ad arma. Referuntur
multi Comites, Barones & milites cum prædictis duobus ducibus adfuiſſe, quo-
rum nomina difficile fuit perſcrutari. Et quam plurimi de civitate & patria Leo-
dienſi, usque ad numerum centum militum vel circiter. Protendebatur igitur ex-
ercitus ſimul Ducum prædictorum, ut exiſtimabatur, ad ſummam plus quam tri-
ginta quinque millium armatorum: ubi à principio Ducibus & Baronibus, cum ſuis
exercitibus & aciebus adunatis & ordinatis, affuerunt juvenes nobiles usque ad nu-
merum ducentorum, qui illico per prædictos principes novi milites vel equites
creati fuerunt. Unde Leodienſes, viſis ex adverſo aciebus ordinatis, in certo &
altiori loco, penes Tumbas villæ de Othey, viriliter pro ſuo beneplacito ſe colloca-
runt, vehementerque contenderunt, ut radios ſolis & deſcenſum montis pro ſe
haberent. Sed Deus nubem miſit adverſariis, & multi ex noſtris, de mandato di-
ctorum dominorum Ducum, alba ſe cruce ſignarunt & muniverunt, ante & retrò,
quaſi contra perfidos hæreticos more peregrinorum pugnaturi. Inſuper prædicti
Duces Hollandiæ & Burgundiæ præmiſerunt cuneum circiter ſex millium equitum,
cum duobus capitaneis, Domino Johanne de Yvemont milite, & Roberto Roſs
armigero, ad explorandum & invadendum in campis diſperſos & fugitivos Leo-
dienſes. Principes autem prædicti, cum ſuis ab equis deſcendentes, ordinatis acie-
bus, baliſtariisque eorum lateraliter ad modum alarum diſpoſitis, verſus exercitum
Leodienſem pedeſtres ordinatim & compoſite proceſſerunt: ſignificantes tamen
prius per Heroldum Leodienſibus, ut ſi ab errore incepto deſiſtere, & Domino
Johanni de Bavaria, eorum Domino ſpirituali & temporali, prout tenebantur,
ſubdere ſe & obedire, ac eundem recipere vellent, futurum, ut Duces prædicti
eosdem Leodienſes cum tota patria adhuc ad veniam & concordiam reciperent, ex-
ceptis intruſo cum mamburno & bannitis Heydrotis. Verum cum indignatione
concordiam oblatam repudiabant Leodienſes, qui in ſua pertinaciter confidebant
audacia: cum pedeſtris exercitus eorum ad numerum viginti quinque millium;
equeſtrium verò ſeptingentos aſcenderet. Commiſſum igitur prælium fuit: cum
ſubitò agminibus congreſſis, Leodienſes undique per inimicos circumcluſi, po-
tiſſimum tamen à tergo per exercitum equeſtrem duorum capitaneorum prædicto-
rum, à lateribus verò per ſagittarios & baliſtarios, & à parte anteriori per domi-
nos Duces, principes & barones tanquam leones & apros fortiſſime impugnati,
usque ad internecionem anxie premerentur, & in illo die de Leodienſibus & Hoyen-
ſibus, ut rumor erat, usque ad numerum XXIII. millium virorum caderent, ante
exercitum in cono belli interemptis intruſo, & mamburno prædicti cum eorum
ſtandifero *(a)*, & pluribus aliis nobilibus: ut ex parte Ducum meritò dici poſſet: Ec-
ce nunc benedicite Domino. Accidit bellum illud in die S. Theclæ virginis, quæ
tunc Dominica erat: & fuerunt ibi quaſi monticuli ad altitudinem lanceæ, de cor-
339 poribus occiſorum tumulati. Victoria peracta, Dominus Johannes de Bavaria pul-
cherrimo

(a) idem ac ſignifer, qui Standarum ferebat.

cherrimo comitatu mille ducentarum lancearum ſtipatus, Trajecto recedens, apud villam de Wyhonia fratri & ſororio, dominis videlicet prædictis ducibus, ſociatur Deo, & ipſis non immeritò referens de perpetratis gratias, ubi mamburni à corpore abſciſſum, & ſupra lanceam poſitum caput, eidem Bavaro & ſuis in ſignum victoriæ præſentatum fuit. Rurſus igitur conſilio habito, civitatibus & omnibus bonis villis patriarum Leodienſium & Loſſenſium denuo mandatum fuit, ut ceſſante rebellione ad priſtinam obedientiam dicti Domini Johannis de Bavaria redirent: quod ſi facerent, dicti Domini eos ad veniam & miſericordiam adhuc reciperent. Quo intellecto, die Martis ſequenti reddiderunt ſe reſidui Leodienſes & Tungrenſes, & tandem tota patria cum omni humilitate, præſentatis in ſignum veræ ſubjectionis civitatum clavibus ferreis, arbitrio dictorum Ducum ſe pure & omnino ſubmiſerunt. Tunc Antilegatus per Antipapam Avenionenſem Leodium miſſus, nec non Antiſuffraganeus & Antiofficialis, usque ad numerum viginti ſeptem de ponte in Moſam præcipitati, & ſubmerſi ſunt. Item juſſu dictorum principum omnes literæ, privilegia, inſtrumenta, regiſtra eisdem Ducibus, ut de ipſis ad eorum libitum diſponerent, miſſa, & omnia miniſteriorum Leodienſium vexilla combuſta, & utraque Leodienſis & Loſſenſis provincia per Dominos Duces ad ſummam ducentorum & viginti millium coronatorum condemnatæ fuerunt, & eousque tributo vel tallia gravatæ, ut mitti Romam ad ſummum Pontificem, pro diſpenſatione obtinenda, ſuper firmitate impoſitæ aſſiſiæ in civitate oporteret. Quæ aſſiſia duravit Leodii, per diſpenſationem ſedis Apoſtolicæ, ſpatio viginti menſium & quinque dierum duntaxat, & non amplius.

Eodem anno, menſis Septembris die penultima, rebelles quidam reſidui intraverunt villam de Herck, quorum LXXII. ibidem capite truncati & rotati fuerunt, ſimulque cum illis XVIII. Leodienſes, & XXX. Hoyenſes decapitati & in Moſam projecti. Attendat igitur Lector, quàm terribiles vindictæ ſubſecutæ, qualibusque & quantis flagellis tota provincia epiſcopatus Leodienſis & comitatus Loſſenſis caſtigata & flagellata fuerit, propter inobedientiam & inſolentiam & rebellionem, quæ in principio per decem vel duodecim duntaxat malevolos incepta in civitate fuit, unde tot millia hominum perierunt, & tot mala ſupervenerunt, & accreverunt ſummo cum dolore recitanda. Et ideò bonum eſt obſtare principiis, ne deteriora contingant. Sed non ſatis illa vindicta fuit; acceſſit altera. Anno enim Domini MCCCCX. peſtilentia ibidem regnavit, qualis antea in memoria hominum nulla fuit. Et adhuc amplius naſcebantur & ſuperveniebant mures magni & rubei eodem anno, qui in agris tam adulta frumenta, quàm ſemina depaſcebant, & omnino devaſtaſſent, niſi hyemis glacies citò ſuperveniſſet.

Anno Domini MCCCCIX. menſe Februario, fuerunt inundationes aquarum in tanta copia in Leodienſi provincia, quales antea nunquam animadverſæ, ita, ut Moſa usque ad introitum Eccleſiæ Leodienſis aſcenderet, & pons arcarum lapideus, quem Reginarus Epiſcopus, fundator principalis cœnobii Sancti Laurentii, conſtruxerat, totus everteretur, quamplurimis deſtructis, & per aquas abductis & abſorptis ædificiis. Ita variis diverſisque modis epiſcopatus Leodienſis, & comitatus Loſſenſis, propter inſolentiam, rebellionem & inobedientiam ſæpe dictam affligebantur miſeria illa per octo annos continuos, de anno videlicet tertio usque ad decimum annum incluſive continuò durante.

Item anno Domini MCCCCXIV. die octava menſis Novemb. cum maxima ſolemnitate fuit coronatus Dominus Sigiſmundus, Rex Ungariæ, in Regem Romanorum cum Regina in Aquisgrano, Leodienſis diœceſis, ubi Dominus Theodoricus de Mors, Archiepiſcopus Colonienſis, primam miſſam celebravit, & cum aliis principibus Dominus Johannes de Bavaria, electus Leodienſis, cum magna & honeſta familia præſens fuit.

Anno ſequenti, ſeptima die Junii, hora ſexta mane fuit eclipſis Solis. Et fuerunt viſa plurima ſigna in aëre diverſorum colorum, ſcilicet viridis, rubei, glauci & ſangui-

ſanguinei. Et fuit eclipſis talis, ut aurora, quæ lucida & ſerena erat, facta ſit obſcura, quaſi nocte media.

340 Anno Domini MCCCCXVI. intravit Leodium Dominus Sigiſmundus, Rex Romanorum, cum pluribus principibus & nobilibus, & interfuit in die natali dictus Rex cum ſuis nobilibus de nocte officio matutinali & ſummæ miſſæ, & receptus expenſis Domini Johannis de Bavaria in palatio fuit, & Imperator civitati Leodienſi omnes libertates amiſſas & privilegia per literas reſtituit, magna recepta florenorum ſumma, ſalvo tamen ſemper Electi & Eccleſiæ jure.

Hollandica.

Anno ſequenti, in feſto Pentecoſtes, obiit Dux Wilhelmus de Bavaria, Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, frater Domini Johannis, Electi Leodienſis, relinquens ex ſe unicam filiam, Jacobam nomine, jam viduam & relictam Delphini primogeniti, Regis Franciæ, quæ poſtea per diſpenſationem Apoſtolicam juveni Duci Brabantiæ, filio Antonii Ducis, avunculi materni ipſius Jacobæ, & ſic in ſecundo ſanguinis gradu ſibi conjuncto, copulata nuptiis fuit.

Eodem anno, menſe Septembri, receſſit Dominus Johannes de Bavaria Leodio verſus Hollandiam, nec unquam Leodium rediit, intromiſſusque fuit & receptus per Dordracenſes in eorum dominum temporalem ſub debita fidelitate.

Anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCCXVIII. die XXVIII. Maji, cum Leodii ſparſum eſſet, Dominum Johannem de Bavaria, Electum Leodienſem, qui tum Dordraci erat, per procuratorem ſuum Conſtantiæ, ubi generale Sanctæ Eccleſiæ concilium reſidebat, Eccleſiam Leodienſem, quam ſpatio XXVIII. annorum poſſederat, in manus Papæ reſignaſſe, domini de capitulo majori ad ſtatum domicellum Everhardum de Marckha in mamburnum & protectorem eccleſiæ & provinciæ, quouſque tempore vacario duraret, receperunt, præſtito juramento, ut moris eſt. Subſequenter brevi temporis intervallo idem Johannes de Bavaria, ſubdiaconus, per diſpenſationem ſedis Apoſtolicæ, cum Ducilla Lucemburgenſi relicta, quondam Antonii Ducis Brabantiæ, ſua, ut dicebatur, commatre, matrimonium contraxit.

Item anno ſexto poſt ejus receſſum à Leodio, à milite ſuæ curiæ, ſcilicet Domino Johanne de Vliet, interfectus eſt veneno, & in die Epiphaniæ ante auroram obiit in Hollandia dictus electus Johannes de Bavaria, Anno Domini MCCCCXXIV. Et ſepultus eſt cum patribus ſuis in villa, quæ dicitur Hagha, in monaſterio fratrum prædicatorum, cum poſt ſe duos Leodienſes Epiſcopos vidiſſet. Hæc ex chronicis & geſtis pontificum Leodienſium.

Trajectenſia.

Octodecim fere diebus poſt inhumationem nobilis viri, Domini Florentii de Wovelichoven, Epiſcopi ſuprà dicti, elapſis, Dominus Albertus, Comes Hollandiæ, & Wilhelmus, Dux Geldriæ, cum ingenti ſolemnitate procerum & armigerorum in Trajectum venerunt, ſupplicantes capitulationibus Eccleſiarum, ut nobiles & diſcretos viros per eos præſentandos recommendatos habeant, & alterum eorum in novum eligant paſtorem. Et Dominus quidem Albertus, Comes Hollandiæ, nobilem virum, Dominum Rogerum de Bronchorſt. theſaurarium Eccleſiæ Colonienſis, optabat Epiſcopum; Wilhelmus verò, Dux Geldriæ, nobilem virum, Dominum Fridericum de Blanckenheim, Epiſcopum Argentinenſem. Capitulares igitur Eccleſiarum, propter prædictorum principum diſcordes ſupplicationes admodum perplexi, humiliter rogaverunt prædictos principes, ut unanimiter ad unum eligendum cum illis conſentirent, & ei, qui ſic electus eſſet, vacans pontificium conferri ſinerent. Sed cum prædicti principes nollent, magna diſcordia inter capitulares Eccleſiarum ſuborta fuit. Nam major pars capitularium circiter LV. nobilem virum Fridericum de Blanckenheym, per Ducem Geldriæ præſentatum, poſtulavit Epiſcopum: & junior pars circiter XXVII. fautores Comitis Hollandiæ, Rogerum de Bronchorſt, per civitatem Hollandiæ præſentatum, elegit in Epiſcopum. Et quivis Electorum nuncios ſuos ad Bonifacium Papam pro confirmatione acquirenda concitò tranſmiſit. Demum Fridericus de Blanckenheim, per majores voces electus, per Bonifacium Papam novam ejuſdem Epiſcopatus Trajectenſis confirmationem obtinuit

Iſte Fridericus de Blanckenheim electus eſt Ar. M CCCXCIII. ſecundum alios M CCCXCV. Fuit ante Epiſcopus Argentinenſis. Obiit MCCCC XXIII. cum præfuiſſet annis triginta.

tinuit. Qua obtenta, venit cum pulchro Baronum & militum comitatu Trajectum, ubi more ſolito incathedratus eſt Anno Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo tertio, pontificatus Bonifacii Papæ noni quarto. Hæc ex chronicis. Iſte vir valde doctus, animo magnificus, prudentia clarus, corpore procerus, annis XXX. Trajectenſem rexit Eccleſiam, & cum laude multa plurimaque victoria Epiſcoparum & provinciam potenter defendit. Ordo canonicorum regularium, 341 & devota multitudo presbyterorum, clericorum & ſororum latiſſime ſubito profecerunt, & in cunctis ditioni ejus ſubjectis locis, per fidelem ſuam aſſiſtentiam, & permiſſionem paternam, contra omnes adverſarios ſemper ſunt proſperati. Venerabile quoque generale noſtrum capitulum ſub eo inchoatum eſt, quod ſub ejus protectione, quàm diu vixit, & usque in hodiernum diem, non parva Sanctæ religionis ſuſcepit incrementa. Iſte etiam ratificavit & approbavit, & confirmavit omnia & ſingula ſtatuta ſive conſtitutiones capituli noſtri generalis, de verbo ad verbum ipſa exprimens, & illud adjiciens, ut omnia monaſteria generali capitulo incorporata, & incorporanda ſuæ diœceſis, iis uti & gaudere, & præſertim ut priores ad electionem novi prioris vocati, ſua authoritate, quam in capitulum transfudit, & quibus eam commiſerit, novum electum priorem legitime confirmare poſſint, ubi ſimul Decanus & venerabile capitulum Eccleſiæ Trajectenſis omnia & ſingula privilegia, per Dominum Trajectenſem capitulo noſtro conceſſa, per transfixam literarum & ſigillum conſentiendo approbarunt.

Capitulum generale in Wyndeſem incipit ſub iſto, & confirmatur ab eo.

Anno Domini MCCCXCVII. ipſa monaſteria, tunc generale capitulum in Wyndesheim celebrantia, honorabilem virum, Magiſtrum Gerardum de Bronchorſt, canonicum Trajectenſem, præpoſiti Daventrienſis in ſpiritualibus vicarium, ad curiam Romanam expenſis ſtrenui viri, Reynoldi Minnenbode, fundatoris monaſterii noſtri in † emſteyn, ad impetrandum authoritatem & licentiam Emſteyn. ſervandi capitulum generale ſingulis annis in Wyndesheim, juxta juris diſpoſitionem (tertio decretalium capitulo, in ſingulis,) & ad certa privilegia, pro ordinis conſervatione & regulari diſciplina ipſis neceſſaria, à ſummo pontifice cum bullis ſuis obtinenda, præſertim propter aliarum diœceſium monaſteria, generali eorum capitulo in futurum conjungenda, ad quæ eisdem perpetuanda locorum ordinarii ſufficientem non habebant authoritatem, miſerunt: qui reverſus de curia, plenam eis à Bonifacio Papa nono reportavit authoritatem, dictum capitulum generale ſingulis annis in Wyndeſem celebrandi, & plura alia, quæ Martinus Papa quintus in magna & ſolemni bulla poſtmodum capitulo generali dedit & confirmavit. Cujus bullæ tenorem ſingula capituli noſtri monaſteria jam habent in forma. Innocentius quoque Papa ſeptimus, relaxavit & abſolvit capitulum à decretis ſeu ſtatutis Benedicti Papæ duodecimi, videlicet, ut neminem in univerſalibus ſtudiis alere teneamur, ut in cellis privatis ſinguli dormire poſſint, ut omni die feriali non teneamur ſervare capitulum culparum, quæ ſunt ſimilia in duodecim capitulis ibi expreſſa. Iſtiusmodi igitur ſummorum Pontificum ac diœceſanorum fulti præſidio & authoritate, conſtitutiones ſuas, per fratres de Wyndeſem editas & conſcriptas, & à capitulo generali jam aſſumptas, absque omni ſcrupulo cum bona conſcientia, extunc in antea patres capituli noſtri de plano ſemper ſervarunt, & ſervari mandaverunt, non parum gaviſi, quod à conſtitutionibus Benedicti duodecimi, & aliis quàm plurimis abſoluti tunc erant & exonerati, ſicque tandem ad mentium ſuarum pacem & tranquillitatem, Deo authore, pervenerunt. Hæc Joannes Regularis.

Anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo octavo, Fridericus, Epiſcopus Trajectenſis, tranſtulit Sanctiſſimum corpus Sacroſanctæ virginis Agnetis, atque in precioſiſſimo deaurato feretro reverenter in ſumma Eccleſia Sancti Martini collocavit, ut patet per hæc metra:

 Agnes

Agnes tranſlata virgo fuit hicque locata,
Miſſam cantante ſuffraganeo celebrante,
Præſule præſente de Blanckhenheim generoſo.
Cum multa gente cum valde ſtatu ſpecioſo
Cleri, prælati fuerant ibi valde gregati.
Præjejunavit plebs huncque diem celebravit.
Hoc ſic mandavit præſul fierique rogavit.
Octodecim mille C. quater fuit annus & ille
Lux poſt Aegidii quæ fuit Helpidii.

Tandem venerabilis Dominus, Fridericus de Blanckenheim, Epiſc. Traje-
342 ctenſis, anno Domini MCCCCXXIII. in feſto Sancti Dionyſii Epiſcopi & mar-
tyris, in caſtro ſuo Horſt obiit, poſtquam triginta annis cum dimidio epiſcopio
præfuiſſet. Sepultus in cathedrali Eccleſia, ſub tumba valde ſumptuoſe elabo-
rata, cum ſubſequenti Epitaphio, in quo geſta ſua lucide patent:

Præſul magnificus de Blanckenheim, Fridericus,
Nobilis ex genere conditur hoc opere.
Kovort ablatum revocans Vidreet comitatum,
Reddidit Eccleſiæ, junxerat & patriæ.
Gronynghen pridem refugam conſtruxit, & idem
Halten, ſed Knynre duxit ad hæc emere,
Terram Stellingvverff domuitque cremando Scotervverff:
Sic nocuit nocuis, profuit innocuis.
Fregit Nuenſteyn pro demeritis & Everſteyn,
Annis ter decem rexit hic ante necem.
Xbis Cque quater, ſemel Mdum ſcribitur, & ter,
Octobris nono ceſſit agone bono. (Hæc ex chronicis Trajectenſibus.)

Poſt cujus mortem vacavit ſedes menſibus decem. Floruerunt etiam tunc Zallis & Davantriæ magna ſtudia literarum, ac de diverſis mundi partibus ingens caterva ſtudentium longe lateque eô confluebat. Iſte præſul venerabilis, prudens & literatus, mores ſciens civitatum, partialitates quorundam optimatum, eorumque inſolentias magna diſcretione & virtute ſæpe compeſcuit & ſubegit. Poſt mortem (inquit) meam, ſcient Trajectenſes, quam bonum dominum habuerint. Volunt enim omnes dominari, nec ferre ſupereſſe dominum: quod eis male ſuccedet. Et verum prædixit, quia poſt ejus tranſitum nimis enorme & longum ſchiſma tam in clero, quàm in populo vidimus exurrexiſſe. Hæc Johannes Regularis.

Imperialia. Cum igitur Wenzelaus Rex ſchiſma, quod in Eccleſia Dei ab exordio regni ſui per annos XX. duraverat, conniventibus oculis ferret, nec ad extirpandum animum intenderet, regnique negotia minus ſolerter curans, coronam imperii tanto tempore recipere negligeret, & alia decus regni denigrantia committeret, Electores Principes, poſt plurimos tractatus ſingulares, miſſis literis diverſis ad imperii principes, conventum publicum menſe Majo in oppido Franckfortenſi de Anno Domini MCCCC. pro regni negotiis indixerunt: quibus die ſtatuto convenientibus, tractatum eſt de electione novi regis, qui poſſet & vellet contra Wenzelaum regnum vindicare, defendere & reformare, quique coronam imperii reciperet, & Eccleſiam Dei reſarciret. Verum, cum Electionis negotium tum plenum non ſortiretur effectum, & in diem alium rejecta deliberatione, principes diſcederent, circa Rhenum deinde prope Bobardiam convenerunt, & ibi elegerunt in regem Rupertum (al. Robertum) Ducem Bavariæ de Heydelberg, virum armis ſtrenuum, conſiliis acutum & Deo devotum. Rupertus igitur electus in Regem, poſt electionem ſuam, in menſe Septemb. juxta oppidum Francofordiæ tentoriis fixis in campo, unà cum principibus per ſeptimanas & dies, prout electis ad regnum moris eſt, ſub dio moram traxit, & tandem oppidum feſtivis gaudiis intrat.

Deinde

Deinde anno Domini MCCCCI. Mundi verò MMMMMMDXCIX. in die Epiphaniæ, Rupertus à Friderico, Archiepiſcopo Colonienſi, Coloniæ coronatus eſt. Nam cives de Aquisgrano, ubi locus coronationis eſſe conſuevit, ab ipſo rege electo & à principibus requiſiti, Electum recipere recuſabant, aſſerentes eis id non licere, quamdiu ab obedientia Wenzelai abſoluti non eſſent. Quapropter cives Aquenſes, ab eodem novo rege in perſonis & bonis dsmnati, per civitates imperii tanquam rebelles, usque in præſens multa diſpendia ferunt. Regnavit autem annis decem. De religione & juſtitia iſtius Ruperti vide Johannem Nider in ſuo formicario, libro qusrto, cap. 3.

Item anno ſecundo Ruperti Regis, per quadrageſimam apparuit cometa, & jucundum tempus ſecutum eſt.

Eodem anno Rex Tartarorum terram Turcatum diſſipat, & commiſſo bello,
Rex Tartarorum triumphavit, & regnum Turcarum ſubegit: & deinde Sarrace- 343
nos invadens, multas civitates & terras eorum ſibi ſubjecit.

Anno ejusdem Ruperti tertio Bonifacius Pspa nonus tertio Calend. Octobris, Wenzelao rege Bohemiæ reprobato, Rupertum Regem approbavit.

Eodem anno Wenzelaus, Rex Bohemiæ, propter tyrannidem, quam exercuit in ſubditos, à Sigismundo, rege Ungariæ, fratre ſuo, captus eſt & cuſtodiæ mancipatus. Sed anno ſequenti à cuſtodia lapſus, regnum ſuum recuperavit.

Anno ejusdem Ruperti quarto Papa conceſſit Regi Ruperto, ut decimam accipere à clero Almanniæ poſſet, certis datis executoribus, qui compellerent ſolvere contradicentes: cui tamen Archiepiſcopi & Epiſcopi conſentire noluerunt, & licet à quibusdam jam colligi incepta eſſet, tamen exactio aliorum prætermiſſa fuit.

Item anno ſequenti Fridericus Archiepiſcopus, & cives Colonienſes, ex certis cauſis contra Adolphum, Ducem de Monte, bellum movent, & ducatus de Monte flammis & prædis devaſtatur. Sed anno ſequenti pacificati ſunt, & Dominus Adolphus Marſchalckus, (al. Mariſcallus) Domini Archiepiſcopi Colonienſis citra Rhenum factus eſt. (Hæc Goblinus *(a)*.) Iſte Rupertus, Rex Romanorum, ut ad coronam imperii veniret, plurimum laboravit, ſed Veneti eum impediverunt, & ita coronsm imperii non obtinuit. Fundavit ſtudium univerſale Heydelbergenſe, & dotavit, & privilegiis ornavit notabiliter, erigendo ibidem venerabilem Eccleſiam collegiatam, in qua ſemper tres Doctores Sacræ Theologiæ, tres Doctores in jure canonico, unus Doctor in medicinis, unus Doctor Theologiæ, qui ſit prædicator; tres magiſtri in artibus, & duodecimus eorum Decanus, (qui ſimul Doctor de facultate Theologica, aut juris canonici) & ut plebanus etiam Eccleſiæ illius ad minus baccalaureus formatus in Theologia eſſet. Iſtius etiam tempore fundatum fuit ſtudium univerſale Coloniæ, quod mirabiliter inſtar ſtudii Pariſienſis privilegiis cohoneſtavit. Obiit autem Heydelbergæ, & ibi cum regina in choro Eccleſiæ S. Spiritus eſt ſepultus. (Hæc Emundus.) Sequitur Florentinus. Iſte Robertus Imperator anno regni ſui primo à Flotentino populo amplam pecuniam accipiens, contra Geleacrum, Mediolanenſem Ducem, maximo cum exercitu in Italiam tranſiit, ſed nulla memorabili re geſta, ad Tranſalpes revertitur.

Anno ſequenti cometes in cœlo eſt viſus. Tamburlanus, incredibilis potentiæ Tartarorum Imperator, moritur: qui apud Tartaros humili loco natus, tantas vires adeptus fuit, ut ſupra duodecies centena millia hominum haberet in caſtris. Qua multitudine attritis bello Turcis, eorum Imperatorem, catenis vinctum aureis, currui, quo vehebatur, quaſi triumphans adjunxit. Armenos præterea proſtravit: ſubjecit Perſas: deſtruxit Ægyptios: Damaſcum pene delevit: plures civitates & caſtella apud Sarracenos vaſtavit. Et quocunque ejus devenit nomen, ſola fama (quaſi fuiſſet miſſus à Deo peccatorum ultor) terribilis omnibus erat.

Exequiis

(a) *æt. VI. c. LXX.*

Hollandia. Exequiis igitur illuſtris principis Alberti expletis, Wilhelmus, Comes Oſtervandiæ, filius ejus, inter Comites Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ hujus nominis ſextus, XXIII. Comes inthroniſatus eſt anno Domini MCCCCIV. & rexit annis XIII. Fuit totus belliger & magnanimus, Domini de Arckel mortalis & implacabilis inimicus: & magis adamavit rigorem ferri, quàm nitorem auri: qui tempore juventutis ſuæ habuit uxorem Mariam, Caroli quinti Regis Franciæ filiam, (qui eum militiæ cingulo ante Dam oppidum in Flandria ornaverat,) ſed præventa morte, junior annis ſecundò duxit in uxorem Margaretam, filiam Philippi Hardi, Ducis Burgundiæ, ſororem Johannis Ducis, ex qua unicam filiam, nomine Jacobam, genuit, poſtea Joannis Delphini Caroli ſexti, Regis Franciæ, filii uxorem. Qui obiit Anno Domini MCCCCXVII. Iſte Wilhelmus, Dux Bavariæ & Comes Hollandiæ, Zelandiæ & Hannoniæ, & dominus Friſiæ, multos particulares conflictus contra Dominum de Arkel habuit, quos huic chronographiæ inſerere cauſa compendii noluimus: ſed curioſum Lectorem ad originalem librum, unde iſta excerpſimus, remittimus. Tandem hic illuſtris Dux Wilhelmus, Comes Hollandiæ ſæpe dictus, anno Domini MCCCCXVII. feria quarta Pentecoſtes, ſcilicet in feſto Sanctæ Petronillæ virginis, obiit, ſepultus in Hannonia in Hevot, juxta progenitores ſuos. (Hæc ex
344 chronicis Hollandiæ.) Circa hæc tempora non longe à civitate Nurenburgenſi in diœceſi Bambergenſi, Malus arbor crevit in loco campeſtri, & communi, quæ multis annis, ut ſequitur, in vigore permanſit, & ſuper omnia, quæ noſtris audivimus temporibus mirabilis conditionis, exſtitit. Nam in æſtatis principio (in vere videlicet) floruit, fronduit, & verſus autumnum, more aliarum arborum, poma produxit. Porrò in hyeme ſemper (ſed tantum in nocte nativitatis Chriſti, cum virgo virginum Dei genuit filium) pomella virentia, in quantitate artus virilis digiti protulit. Stuporem tunc augebat prodigii, quod nec antea, nec poſtea, ſed duntaxat præfata nocte ſanctiſſima pomella germinarent: nec arbor, ſicut arbores hortenſes cæteræ, fimo nutriretur, nec circumfoderetur ſarculo, nec ſepimento circumdaretur. Item vidi prodigium aliud in ante dicta civitate Nurenburgenſi, in materia quadam naturali & lignea. Repertum eſt enim in ſylva lignum, quod vocatur vulgariter (Maſaren.) Ejus verò ligni arbor, poſtquam per ſerram in tabulas diviſa & polita, ac dolata æqualiter fuit, menſa inde formabatur quadrata, in qua claro aſpectu diſtincte valde apparuerunt variæ admodum imagines, quarum quædam perfectæ fuerunt, ut putaſſes à peritiſſimo pictore confectas: aliæ verò ſolum facies, vel partes alias animalium diverſorum monſtrabant diſtinctiſſime, utputa hominis, caniculi, virginum, & multarum rerum aliarum. Oſtenſa fuerat autem paulo ante hæc menſa Imperatori Sigiſmundo, viro oculatiſſimo. Erat, qui ligna ſuſpicabatur arte colorum aliquorum eſſe per pictoris induſtriam tincta. Verum cum ejuſdem ligni tabula nondum in menſam formata, ſed impolita & rudis, ei fuiſſet allata, extracto cultello eam ſculpere ad profundum cœpit, & tum primum didicit, à mirabili natura opus ſine humana arte productum eſſe.

In regno Granatæ inter Sarracenos ferunt quidam hoc tempore vidiſſe ſe arborem pomiferam, in cujus fructu, quomodocunque inciditur, ſemper in parte inciſa imago crucifixi claro relucet aſpectu. Item in terra Sarracenorum circa Septam civitatem, quam Rex Johannes Portugalliæ ceperat, paulo ante in fonte quodam narrant repertos eſſe lapides varios, quibus (ut videbatur) naturaliter inſita erant nomina noſtræ fidei & incarnationis Chriſti, licet ſparſim. Nam in quibuſdam Ave Maria, in aliis gratia plena, in quibuſdam Dominus tecum. Et ita de Chriſti & Dei incarnatione ſimilia plura clariſſime inſcripta legebantur. Item repertus fuit etiam circa hæc tempora in quodam agro à rurali viro precioſus lapis, & viſu pulcher, qui, quacunque parte aſpicitur, crucifixi imaginem diſtincte in ſe cuique oſtendit. Qui immundiriem mulieris menſtruatæ ita refugit, ut à tali viſus, ſtatim caligine tetra in parte obducatur, quæ tamen ſucceſſive & ſuccedentibus annis paulatim rurſus abſcedit: qui à Marchione Badenſi exigua pecunia redemptus eſt,

eſt, & adhuc hodie inter ſuprema Clinodia dicti Marchionis reputatur. (Hæc frater Johannes Nyder, ubi ſupra ſexto capitulo.)

Vacante igitur ſede, Cardinales infra ſcripti congregati, videlicet Angelus tituli Sancti Laurentii, Florentinus, Franciſcus rituli Sanctæ Suſannæ, Monopolitanus, Henricus Sanctæ Anaſtaſiæ, Neapolitanus, Coſmarus Sanctæ crucis in Hieruſalem, Bononienſis, Angelus Sanctæ Potentianæ, Laudenſis, presbyteri, nec non Reynaldus S. Viti in Macello de Branchaſiis, Sancti Nicolai in carcere Tulliano, Barenſis Diaconi conclave intraverunt, & coram pluribus notariis & teſtibus ſolemnibus compromiſerunt ſe ſervaturos, nec unquam ab illo juramento abſolutionem petituros, neque oblatam recepturos jurarunt, videlicet ipſos ſingulos & communiter, ſi quis eorum fortè in Papam eligeretur, omnem diligentiam, quam poſſent, adhibituros, ut unitas Eccleſiæ recuperetur, etiamſi opus eſſet, ad hoc renunciare papatui, vel reſignare illum, qui ex eis Papa fieret. Et ut Cardinales abſentes ad ſimile juramentum præſtandum coarctentur. Et ſi forte novos Cardinales creari contingeret, ut ante omnia ſimile juramentum præſtare compellantur. Sic proceſſum ad electionem, & electus eſt Dominus Coſmatus ſupra dictus, & vocatus eſt Innocentius ſeptimus. (Hæc Goblinus *(a)*.) Cœpit autem anno Domini MCCCCV. & ſedit annis duobus. Item Ladiſlaus, Apuliæ Rex, ſub amicitiæ prætextu Romam ingreſſus, ſuſcitavit Romanos, effecitque, ut ſumerent contra Pontificem arma. Quibus in contentionibus undecim de primariis civibus, per fautores Pontificis intercepti, necantur. Perterrefactus verò pontifex, cum omni curialium turba Viterbium commigravit, & commoratus eſt ibi per aliquot menſes, donec Romani, pluribus legationibus illum revocantes, dominationem quoque urbis eidem reddiderunt. (Hæc Matthæus Florentinus.) Gobelinus ita: Iſte ſtatim poſt electionem ſuam regimen urbis Romanis reddidit, unde elati in ſuperbiam, inſolentias eis conſuetas ultra modum exercere præſumpſerunt. Dominus verò Innocentius Papa Archiepiſcopis & prælatis, per diverſa regna conſtitutis, literas ſuas cum nunciis ſolemnibus direxit, quibus ſignificat, in Cal. Novembris proxime futuris concilium generale in urbe Roma ſe pro unione Eccleſiæ celebraturum, & exhortatur, ut ipſi cum prælatis ſibi ſubditis veniant, vel ſaltem viros idoneos ad concilium dirigant. Sed adventante menſe Septembri, Romæ inter amicos Papæ, & quoſdam Romanorum orto tumultu, Romani quidam æmuli Papæ à fidelibus ejus trucidati ſunt. Quare Papa quaſi fugiendo ab urbe receſſit, & Viterbium ſe tranſtulit, unde multi corteſani à Romanis capti, cuſtodiis deputati, rebusque ſuis ſpoliati ſunt. Sed Paulus de Urſinis, nobilis Romanus, cum exercitu magno Romam venit, & fugato Johanne de Columna, nobili Romano, Papæ adverſario, cum ſuis complicibus Romanum populum quodammodo pacificavit. Adveniente igitur die pro concilio celebrando, prædictis prælatis Teutoniæ tumultu ſupra dicto, ne venirent, permotis, Papa diem concilii ad diem Beati Martini primum, & deinde usque ad Calendas menſis Maji futuras prorogavit.

Anno pontificatus ejusdem ſecundo, ſcilicet ſalutis MCCCCVI. prima die menſis Junii, eclipſis Lunæ facta, & XVI. die ejusdem menſis Sol obſcuratus eſt, & factæ ſunt tenebræ hora quinta ante meridiem, ita ut unus alium juxta ſe ſtantem vix diſcerneret. Succeſſerunt deinde pluviæ & inundationes aquarum, quæ à medio Aprilis incboaverunt, & usque ad medium Septembris & parum ultra durarunt, ut paucis diebus interpolatis aura clara eſſet.

Eodem anno, VII. die menſis Novembris, obiit Dominus Papa, Innocentius ſeptimus. Et poſt hoc in die Clementis Papæ Domini Cardinales numero XXIV. convenerunt, juraverunt & compromiſerunt, ut, quicunque eligeretur ex eis in ſummum Pontificem, propter unionem eccleſiæ reparandam, renuntiaret Papatui & juri ſuo, ſi & quando Antipapa ſimiliter prætenſis juri ſuo & papatui renuntiaret,

Romana. 345

(a) at. VI. c. LXXXVIII.

ret, ſive morte decederet, dummodo Anticardinales cum eisdem Cardinalibus
revera ſic conveniant & concordent, ut ex eis omnibus ſimul collectis ſequatur ca-
nonica electio unici Summi Pontificis. Item ut infra tres menſes poſt inthroniſa-
tionem ſuam mitteret ſolemnes oratores ad concordandum de loco habili & decenti
pro prædictis: quæ & alia plura dicti Cardinales ordinaverunt circa hanc materiam
opportuna. Et tandem electus eſt ex eis Dominus Angelus, tituli Sancti Marci, pres-
byter Cardinalis, qui fuit Patriarcha Conſtantinopolitanus, & appellatus eſt Gre-
gorius XII. & coronatus XIV. Cal. Januarii. (Hæc Goblinus.)

Gregorius XII. cœpit anno Domini MCCCCVI. (in quodam chronico dici-
tur VII.) ſedit annis duobus, menſibus ſeptem, & vocabatur ante papatum Ange-
lus Corarius, tituli Sancti Marci, presbyter Cardinalis, Patriarcha Conſtantinopolita-
nus. (Hæc ex chronicis.) Iſte Gregorius pro unione Chriſtianorum electus, ob-
ligaverat ſe ad pontificatum deponendum, ſi Benedictus, qui pontificatum alterum
in Gallia obtinebat, ſe quoque abdicaret. Cobortantes igitur in principio ſeſe, &
abdicationem mutuam offerentes, Saonam, in qua urbe convenirent, elegerunt,
ſed in conveniendo ſibi mutuò illudentes, maxima Chriſtianorum querimonia,
majorem diviſionem concitarunt. (Hæc Florentinus.) Goblinus ita: Anno Do-
mini MCCCCVII. per totum annum habiti ſunt tractatus inter Gregorium Papam
XII. ex parte una, & Petrum de Luna, Antipapam, qui ſe Benedictum nominabat,
ex parte altera, per ſolemnes legatos ſuper unione Eccleſiæ, ſed non pervenerunt
ad effectum.

Anno ſequenti, quarta die menſis Maji, Dominus Gregorius Papa, exiſtens
in civitate Lucana, & præſumens, Antipapam ſecum doloſe agere, præcepit Car-
dinalibus ſuis, ne Lucam exirent ſine ſpeciali ſua licentia, & ne inter ſe ſine ejus ex-
preſſo mandato ſub pœna perjurii in aliquo loco congregarentur: & ſi Lucam exi-
rent, ut tum ipſo facto eſſent privati cardinalatu, & omnibus beneficiis, quæ ha-
346 bebant. Item mandavit eis, ne cum Anticardinalibus, vel cum oratoribus Galli-
cis, quos prædicti mitterent, ad deliberationem convenirent. Inde ſeptem Car-
dinales ab ipſo Domino Papa, tanquam male informato, ad eundem tanquam me-
lius informatum, & ad Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum judicem venturum, &
ad concilium generale & futurum Papam appellaverunt in civitate Piſana XIII. die
menſis ejusdem. Et deinde prædicti Cardinales epiſtolas Regibus, Principibus, Ar-
chiepiſcopis & Epiſcopis miſerunt, conqueſti de Papa. Viciſſim Papa miſit epi-
ſtolas contra Cardinales eisdem, & multiplicata ſunt mala in terra, hoc eſt, in homi-
nibus terrenis. Item epiſtola blaſphemia plena ſcripta fuit in pergameni pelle hirſu-
ta ab una parte, & affixa oſtio domus confeſſarii Papæ, tanquam miſſa per Satanam,
dæmonum principem, confeſſario Papæ, ut amico Satanæ, quod Papam à jura-
mento, quod in conclavi præſtitit, ut dicebatur, abſolviſſet. In qua quidem epi-
ſtola diabolus nominat ſibi dilectiſſimum, & perjurum, quæ ſic incipit: Satanas,
regnorum Acherontis Imperator, tenebrarum Rex, profundiſſimæ perditionis
dux, ſuperbiæ princeps, & omnium damnatorum æternus trucidator, fideliſſimo
dilecto noſtro Johanni, Dominici ordinis prædicatorum, perditionis filio.

Eodem anno, ſub data primæ diei menſis Junii, quidam de ſuprà dictis Car-
dinalibus ſcripſerunt principibus, quomodo receſſiſſent ab obedientia Gregorii,
non appellantes eum Papam. Et ſuaſerunt eis, ut ſimiliter facerent. Tertio verò
Nonas ejusdem menſis Papa indixit concilium generale celebrandum in feſto Pente-
coſtes tunc proxime futuro, in provincia Aquilegienſi vel Archiepiſcopatu Raven-
natenſi, & citavit prælatos Eccleſiaſticos ad hoc, ſimulque vocavit Dominum Ru-
pertum, Regem Romanorum, & alios principes ſeculares ad idem concilium, ut
tractari poſſet de unione Eccleſiæ canonica. Suprà dictis diſſenſionibus incipienti-
bus, Ladislaus, Rex Siciliæ, vel Rex Neapolitanus, filius Caroli, per abſentiam Pon-
tificis uſurpavit ſibi dominium urbis Romæ & multarum civitatum patrimonii San-
cti Petri, & anhelavit ad titulum imperii Romani, ut dicebatur. Item Petrus de
Luna,

Luna, gerens ſe pro Papa Benedicto, indixit concilium Parpignani, civitate Arragoniæ, ad feſtum omnium Sanctorum: Sed Cardinales ejus relinquentes eum, congregati ſunt cum Cardinalibus Domini Gregorii apud † Ligerinum, videlicet portum Piſanum, & ſimiliter concordaverunt, ut indicerent concilium generale celebrandum in civitate Piſana, in feſto Annunciationis Beatæ Mariæ virginis proxime venturo. Et hæc deliberatio utriusque collegii facta eſt XXIV. die menſis Junii, Anni ſalutis prænotati. Cumque iſta deliberatio ad notitiam Domini Gregorii & ipſius Petri de Luna perveniſſet, uterque eorum indixit concilium ſuum celebrandum, ut ſuprà diximus. Unde Dominus Gregorius miſit Archiepiſcopis & principibus literas, inſinuans eis tempus, ſed nullum certum locum concilii ſui. Et Cardinales ſimiliter direxerunt literas eiſdem, in quibus declarant puncta jurata per Papam in conclavi, inter quæ principale eſt, ceſſurum ſe papatu. Nec id ſolum, ſed ſimul conqueruntur, Dominum Gregorium viam ceſſionis, quam prius juraverat, nunc tanquam diabolicam poſt multas excuſationes expreſſe reprobare. Item quomodo Saonam civitatem pro loco conventionis utriusque partis approbaverit, & poſtea rurſus recuſaverit, allegans plures ſecuritates eſſe ſibi neceſſarias, quas tamen non expreſſerit. Item poſt illa conſenſiſſe in civitatem Piſanam, pro loco conventionis, ſed nunquam aſſignaſſe certum tempus. Item creare illum multos Cardinales contra formam juramenti. Hæc & plura alia in prædictis literis continebantur. Unde Epiſcopus Moguntinus literas ſuas cum tranſumptis literarum ſupra dictarum omnibus ſuffraganeis ſuis miſit, vocans eos ad civitatem Moguntinam, ad feriam tertiam proxime poſt feſtum Epiphaniæ Domini.

† Liperinum.

Anno Domini MCCCCIX. in octava Epiphaniæ Domini, factus eſt conventus regum & principum apud Francofortum, & venerunt duo illi Cardinales, unus ex parte Domini Gregorii, alter ex parte collegii Cardinalium: qui uterque inter ſe graviter altercabantur. Et tandem Cardinalis Papæ promiſit, Dominum Gregorium in locum & tempus, utut Rex pro celebrando concilio propter unionem Eccleſiæ exiſtimabit, dummodo collegium Cardinalium illuc veniat, omninò conſenſurum, cum Cardinales locum, quem Papa indixit, videlicet civitatem Utinenſem provinciæ Aquilegienſis, recuſent. Sed Cardinalis collegii contentus 347
non fuit. Unde tandem major pars Archiepiſcoporum & principum declinavit in partem Cardinalium. Sed Rex cum paucis, præcipue illis, qui erant conſanguinitate ſibi aſtricti, in partem Papæ declinavit, utentes prætextu, tanquam ſi relinquere Papam, cui fidelitatis juramento eſſent aſtricti, priusquam canonice depoſitus eſſet, non liceret, unde tandem Rex & principes diviſim miſerunt viros ſolemnes verſus Piſas. Et convenerunt ibi Cardinales utriuſque Papæ fere majori parte, ubi pronunciatum fuit, congregationem illam concilium eſſe generale, & tam Gregorium quàm Benedictum debere deponi, & concilium eos depoſuit. A qua pronunciatione pro parte Regis fuit appellatum. (Hæc Goblinus.) Et Alexander ibidem electus eſt, qui dicebatur Petrus de Candia. Et fuit additum ſchiſma ſchiſmati, quia tres gerebant ſe pro ſummis Pontificibus: nec valuit concilium iſtud, vel certe non prævaluit exequi bonum, quod decrevit. Hæc collector.

Cum ſuperius dictum ſit de reparatione ordinis regularium, tempore videlicet Gregorii ſeptimi hujus nominis Papæ, qui cœpit Anno Dom. MLXXIV. Et multa magnaque ubique terrarum fundata ſunt monaſteria, & maximis divitiis à principibus & prælatis ac divitibus ſolenniter dotata. Rurſus idem ordo regularium in diſſolutionem prolapſus eſt, cum monaſtica diſciplina diu cum temporalium affluentia perdurare non queat. Et quamvis ad ſecularem vitam non fuit devolutus, à primæva tamen inſtitutione & ejus regulari reparatione ubique pene terrarum defecit. Tunc igitur inclyta etiam regularium præpoſitura prope Nuſſiam regularis claudicavit à tramite, & tandem non exiguum poſt tempus à primo

miſerabiliter omnino deflexit fervore: ſimulque ex divitiarum apice ad profundum inopiæ lacum decidit, ut univerſa, quæ magnifice ipſis collata, & omnia undecunque aggregata divíſim vendiderint ac inutiliter paſſim dilapidaverint. Tunc etiam venditum fuit nobile ac precioſum dominium in Celzen (de quo ſuprà dictum in fundatione memoratæ præpoſituræ fuit) Dominis de ordine Theutonicorum pro quindecim millibus florenorum. Sed valuit, ut à prædeceſſoribus noſtris intelleximus, ultra viginti millia florenorum. Etiam vendita eſt vinea in Reyns canonicis ad Sanctum Andream in Colonia. Tunc etiam alienatæ ſunt Eccleſiæ cum decimis ſuis in Nivenum & in Creefrath, de quibus adhuc habentur documenta. Una tantum remanſit Eccleſia, videlicet in Noreff dicta, cum curti & decimis ſuis. Etiam de antiquis bonis monaſterium retinuit Curtim in Bevinchuſen, juxta caſtrum Dickt, nunc autem in ſervitutem Dominorum ex abuſione frivola redactum. Plura alia bona à præpoſitis & fratribus in illo diſſolutionis tempore fuerunt alienata; quæ ſpecietenus ignoramus, eo quod venditionis tempore bonis unà cum literis vel documentis fratrum renunciaverint. Tunc etiam ad fratrum reprobam vitam quotidiana victualia ex cellario Dominorum in ſummo Colonienſi templo ſunt ſubtracta & hucuſque abolita. Irreformationis iſtius tempore irreformato fratres etiam utebantur habitu. Nam ad carnem lineis utebantur indumentis, deinde brachatis caligis nigri coloris, more ſecularium, curioſe ligabantur. Deſuper tunica, ad ſecularem modum plicata, nigri coloris induebantur; & loco habitus utebantur lineo ſcapulari ſubtili, cum cappis & abnutiis, more canonicorum ſecularium, formatis nec non ſtannatis.

Cum igitur annum Domini MCCCC. divinæ placuiſſet voluntati, monaſterium canonicorum regularium extra muros civitatis Nuſſienſis ſuæ Sanctiſſimæ matris ſemper virginis Mariæ Colonienſis diœceſis ad regularem vitam, unde multis annis exciderat, ut dictum eſt, reducere, perſonas ad hoc aptas ex pluribus ſibi elegit. Nam idem monaſterium uſque ad ultimam deſolationem tunc temporis erat perductum, ut ruinæ lectorum monaſterii & alia ædificia ruinoſa ad oculum demonſtrarentur. Igitur tunc temporis erat ibidem præpoſitus à fratribus monaſterii electus, Petrus de domo Theutonica nominatus, de civitate Nuſſienſi oriundus: qui vidit viſionem in ſomnis, in hunc modum: Viſus eſt ante altare ſtare Sancti Joannis Evangeliſtæ (quod ſitum eſt in ſiniſtra parte Eccleſiæ monaſterii, quæ nunc in ſacriſtiam ordinata eſt, in quo collocata erat imago Beatæ & glorioſæ virginis Mariæ, ſub pedibus ſuis conculcans antiquum ſerpentem, quæ imago nunc Anno
348 Dom. MCCCCXCVIII. ſtat in altari virginum,) Ibi igitur præpoſitus Petrus viſus fuit flectere genua & eam ſalutatione Angelica (ſcilicet Ave Maria) ſalutare: cum ſalutationem eadem imago tanquam ab indigno ſibi oblatam reſpuens, extenſa manu prædictum præpoſitum ab altari cum indignatione removeret. Præpoſitus videns ſe deſpectum à tanta & tam ſibi dilecta patrona, in quam ſuam fiduciam poſt Deum ſemper ponere conſuevit, totus in lacrymas reſolutus eſt: ita ut lacrymæ illi non imaginariæ, ſed reales eſſent, & vere ambas maxillas ipſius humectarent. Tunc per imaginem illam virgo Beata prædictum præpoſitum ſic affatur: Si vis te emendare, juvabo te. Ad hanc vocem præpoſitus cum lacrymis reſpondit: Etiam, Domina chariſſima, volo me emendare. Cumque illa manum ſuam extendens ad eum diceret, ut id promitteret, præpoſitus prædictus miſit manum ſuam in manum imaginis, &, ut ſibi videbatur, mollitiem aliquam manu ſua ſenſit, & evigilavit. Cum autem rediiſſet ad ſe, invenit adhuc lacrymas per maxillas defluentes, & vehementer attonitus, quid iſta, quæ viderat, ſignificarent, tacita mente ſecum ſæpe revolvebat. Iſta ab ipſius præpoſiti ore ſemel & iterum à quodam fratre inter conferendum fuerunt audita. Et ut nota eſſent poſteris noſtri monaſterii, rogatus ab aliquibus fratribus idem, qui audivit, conſcripſit.

Rurſus de eadem reformatione alia viſio facta eſt in partibus inferioribus, &
æſtimo, quod eodem tempore quo prima. Erat in Almelo vir venerabilis bonæ
vitæ & famæ laudabilis Eberhardus, qui paſtor Eccleſiæ in Almelo fuit, arte me-
dicus non ſolum corporum exteriorum, ſed multo magis animarum. Iſte ve-
nerabilis paſtor ſcripſit præpoſito monaſterii regularium prope Nuſſiam, quem-
admodum ſcilicet B. virgo Maria in ſpecie cujusdam imaginis, quæ poſita fuerat
in Eccleſia monaſterii prædicti ſupra ſummum altare (nunc, autem ſcilicet anno
Domini MCCCCXCVIII. poſita eſt in altari S. Laurentii) ſibi apparuerit, præ-
cipiens ut fugeret, & iret ad monaſterium regularium juxta Nuſſiam prope
Rhenum, & juvaret præpoſitum ad reformandum prædictum monaſterium in
diſciplina regulari. Cui viſioni non incredulus prædictus paſtor miſit primo lite-
ras tenorem viſionis continentes, cum quodam fratre congregationis ſuæ, qui
poſtea in eodem monaſterio in habitu religionis regulariter diu ſupervixit. Li-
teras verò cum præpoſitus aperuiſſet, & tenorem perlegiſſet: præ nimia lætitia
vix ſe potuit continere. Et ſtatim cogitans de viſione, quam ipſe prius habuit,
cognovit viſionem, quæ per literas ſibi denunciata erat viſioni ſuæ, quam ante
paucos dies habuit, eſſe firmamentum & declarationem. Erat autem tunc Re-
verendus in Chriſto Dominus Fridericus de Zarwerden Archiepiſcopus Colo-
nienſis, in caſtro ſuo in Zoers (quod modò Vreedſtroem nuncupatur,) & præ-
poſitus audiens, Dominum Colonienſem tam eſſe vicinum, adiit eum, ut celer-
rime potuit, literas de viſione prædicta, à Domino Euerhardo ſibi miſſas, ſecum
portans; quas cum Domino Colonienſi præſentaſſet & coram eo legi feciſſet,
Reverendus Dominus ultra modum gaviſus, & præpoſito congaudens, dixit ad
circumſtantes milites ſuos: Videte chariſſimi, quid iſte ſcribit hic in literis. Scri-
bit enim, B. virginem Mariam apparuiſſe ſibi & juſſiſſe, ut iret ad præpoſitum
monaſterii regularium prope Nuſſiam, & juvaret eum in reformando monaſte-
rio. Erit illud præſagium alicujus magni boni in futurum. Ex eo tempore Re-
verendus Dominus Colonienſis inclinatus fuit præpoſito, & pie juvit reformatio-
nem prædictam; ita ut ſingulis annis, quamdiu vixit, daret monaſterio octo
omas vini. Et quicquid cauſæ apud Archiepiſcopum habuit, invenit eum ſemper
favorabilem & gratioſum. Cum autem venerabilis Dominus Everhardus paſtor
prædictus ad monaſterium prædictum veniſſet, cognovit ex viſione ſibi oſtenſa,
id ipſum eſſe monaſterium illud, quod in viſione oſtenſum erat. Nec enim un-
quam amplius viderat. Intrans igitur eccleſiam, cum veniſſet ad ſummum alta-
re reſpiciens, interrogavit, an ibi ſupra capſam non conſueverit ſtare imago B.
virginis Mariæ? Reſponſumque eſt ei, quod ſic. Ille verò, ubi eſt illa imago?
Quam cum oſtenderent ei poſitam ſupra altare S. Servatii, reſpondit: Hæc
eſt iſta imago, quæ apparuit mihi, date ei locum ſupra capſam ſummi al-
taris, ibi vidi eam. Ex illo tempore imago accepit locum, ubi eam paſtor
vidit: ſed tamen nunc anno MCCCCXCVIII. ſtat in altari S. Laurentii. Altera
die poſt hoc, ut prædictus venerabilis Dominus Everhardus ad Dominum
Colonienſem venit, & colloquium cum eo habuit, placuit Domino Co-
lonienſi, ut cum conſenſu præpoſiti; qui affuit, Domino Everhardo commiſ- 349
ſionem monaſterii prædicti in literis ad hoc ordinatis traderet: quas ſumens
ſecum ad partes in Wyndeſem deſcendit, & cum non longe poſt præpoſitus cum
clero, qui literam de viſione Domini Everhardi attulerat, ſecutus eſt. Veniens
verò ad monaſterium Wyndeſemenſe, conſilium cum Domino Everhardo à pa-
tribus illis petiit de reformatione monaſterii regularium juxta Nuſſiam, paratus ſub-
jicere illud capitulo eorum, ſi accipere vellent. Illi autem in litera Domini Colo-
nienſis Domino Everhardo de commiſſione monaſterii prædicti tradita, invenien-
tes clauſulam (usque ad revocationem noſtram) & audientes, monaſterium eſſe
gravatum debitis, ſcilicet octingentis florenis Rhenenſibus, non audebant illud acce-
ptare, quia capitulum eorum recenter inchoatum erat, & tale onus in ſe recipere

temerarium videbatur: qua de cauſa petitioni eorum conſenſum negaverunt. Valedicentes igitur patribus illis, venerunt Zwollis ad Priorem regularium, qui tunc monaſterium ſuum recenter etiam reformaverat: qui prædictos, præpoſitum & Dominum Everhardum,in omni charitate recepit, & audita cauſa adventus eorum, cum conventu ſuo cœpit deliberare, an fortè petitioni eorum aſſentire poſſit. Sed fratribus dicentibus, nonnulli difficiliores erant: Prior tamen, qui viam reformandi prædictum monaſterium occultè ſciebat, ita fratres reliquos informabat, ut tandem conſenſum ad ipſum aſſumendum præberent. Id autem multum obleĉtabat patres, quod, cum in adventu iſtorum venerabilium virorum, Domini præpoſiti ſcilicet & Domini Everhardi, ex quadam infirmitate lecto Prior decumberet, dato conſenſu eorum petitioni, ſanum ſe & incolumem ſentiret. Quare præcepit jungi currum & fratres ad hoc ordinatos, cum ſuis ſarcinulis & aliquibus victualibus deſuper locatis, cum curru usque ad Nuſſiam duci: quò, Deo duce, proſpere in monaſterium prædictum circa aſſumptionis feſtum virginis glorioſæ venerunt: ita, ut in vigilia feſti ipſius primas veſperas in eo cantarent. Sic divina miſeratione precibusque B. virginis (non dubium) intervenientibus, in prædicto monaſterio reformatio cum diſciplina regulari incepit, & eotidie de bono in melius crevit. Attamen fratres in principio miſſi, magnam paupertatem ſuſtinuerunt, & cum lectiſternia non haberent, ſaccos paleis & ſtraminibus compleverunt, ut ſuper illis nocturno tempore quieſcerent. Quod idem factum eſt de cibo & potu, quia ſatis tenuiter & frugaliter eis ſubminiſtrabatur. Et tunc fratres monaſterii Nuſſienſis iterum religioſum aſſumpſerunt habitum, linea ad carnem mutantes in lanea, & ligaturas cum caligis ſecularibus omittentes. Pro nigro etiam colore ſuperioris plicatæ tunicæ album colorem ſine plicis monaſterico more aſſumpſerunt, & pro ſcapulari lineo utentes ſubtili. In quo ſingulariter regularium extat habitus, quemadmodum monachalis habitus in cuculla. Et iſte habitus regularium adeò cæterorum religioſorum excellit habitum, ut Dominus Apoſtolicus eum univerſis Italiæ, Franciæ, & Angliæ, & aliarum regionum pontificibus, pro cotidiano habitu utantur ſubtili, quamvis Alemaniæ pontifices eo tantum in pontificalibus induuntur. Regulares tamen Nuſſienſes cappas ſecularium, canonicorum more formatas, retinuerunt, donec ſe Wyndeſemenſibus ſubdiderunt. Et ſtricta amiſerunt bereta, aſſumentes pannea, quibus usque in hodiernum utuntur diem. Eodem reformationis anno, poſt feſtum aſſumptionis, accidit, ut fratres miſſi eſſent ad meſſem, ut de ſuis agris colligerent frumenta, in profeſto videlicet nativitatis B. Mariæ, uno tantum tum in monaſterio manente laico, qui occupatus opere ſuo, quod præ manibus habebat, audivit ſonum magnum in aqua vel rivo Arnaphe, qui monaſterium præterfluit, & primò quidem non metuit, æſtimans beſtiam aliquam jactare ſe in flumine; ſed cum ſecundo audiſſet eundem ſonum, accedens ad littus, vidit piſcem magnum, ſcilicet Salmonem, quem apprehendens eum branchiis ſuis & trahens in terram, vidit eum palpitare, ſed laicus lætus in Domino, tantum attendens miraculum, levavit eum in brachia ſua, & ad culinam deferebat, & fratribus de campo venientibus, & fatigatis de labore, occurrit cum gaudio, dicens: Gaudete fratres in Domino, quia B. Maria miſit vobis magnum Salmonem, ut habeatis, unde Deo & ſibi gratias in hac ſolemnitate agatis.

Anno Domini MCCCCVI. Reverendus pater & Dominus Conradus, Epiſcopus Venecomponenſis, vicarius Archiepiſcopi Colonienſis, propter cautelam reconciliavit Eccleſiam regularium prope Nuſſiam cum ambitu clauſtri & cæmiterio à parte Auſtrali extra eccleſiam cum quatuor altaribus. Conſecravit idem Epiſco-
350 pus tria altaria in eadem eccleſia. Iterum idem venerabilis Epiſcopus anno Domini MCCCCXXI. tertio Calendas Martii conſecravit in eadem Eccleſia quatuor altaria. Et eodem tempore idem Epiſcopus quadrangulare conſecravit cæmiterium, infra ambitum in ſepulturam mortuorum, &c. Cumque reformatio memorati monaſterii ordinis canonicorum regularium juxta Nuſſiam inchoata fuiſſet, quemadmodum

dum ſuprà dictum eſt, antiqua nonnulla ejuſdem ordinis monaſteria recenter etiam reformata, & aliqua ooviter inchoata, præpoſituræ adhæſerunt Nuſſienſi, & rurſus ibidem capitulum ſuum generale collocaverunt: ex quibus monaſteria extiterunt in Bethleem prope † Duttecum, & ad S. Catharinam in civitate Novomagenſi, Dutrecum. ac in Greſdunck juxta Goch, omnes in terra Gelrenſi; etiam monaſterium in Bethleem in civitate Zwollenſi, & monaſterium in Remerſwaal in Zelandia, & monaſterium in * Bardick in Weſtphalia. Boedick. Nondum enim alia illo in tempore monaſteria ordinis regularium circa clima ooſtrum, excepto ad S. Ægidium juxta Leodium, quæ eſt Abbatia fundata circa annum Domini MCXXIII. & eſt abbatia in Hertzegenred, quæ ad reformaoonis normam usque io præſens noodum ſunt reverſæ.

Tandem anno Domini MCCCCXXXIII. capitulum Wyndeſemenſe monaſterio placuit acceptare noſtrum Nuſſienſe cum omnibus ſibi ſubjectis monaſteriis, tali pacto, ut prælaturas omitterent. In quo omnes cooſenſerunt, (monaſterio in Bethleem prope Duttecum excepto) qui præpoſitum ſecundum regulam & antiquam conſuetudinem ſervaverunt usque in hodiernum diem. Nuſſienſe monaſterium quanquam conſenſit, tamen nullo modo Archiep. Colonienſem inducere voluit, quamvis ultro Præpoſitus familiariter ei dilectus plurimum laboraſſet, ut cederet juri ſuo, & præpoſituram mutari in prioratum ſineret, ſed tantum conſenſit usque ad ſuam revocatiooem in hodiernum diem. Sic igitur rurſus fratres Nuſſienſis capituli aliquid mutaverunt in habitu. Nam ſecularium cappas canonicorum relinquentes, aſſumpſerunt cappas Wyodeſemenſium, quibus adhuc hodie utuntur: & viciſſim Wyndeſemenſes aliquid aſſumpſerunt de habitu Nuſſienſis capituli. Decreta tamen Wyndeſemenſium fratres Nuſſienſis monaſterii recuſaveruot usque in præſentem diem. Circa etiam annum Domini MCCCCLII. monaſterium Nuſſienſe ordinarium aſſumpſit Wyodeſemenſium, relinquens ordinarium canonicorum regularium. Nam quemadmodum univerſi ordioes in Eccleſia communiter proprium habent ordinarium, ſic etiam regulares canonici habuerunt ab anöquo. Et quamvis Wyndeſemenſes ejuſdem facti ſunt ordinis regularium, tamen ordinarium accipere omiſerunt: quod ſatis abſurdum in aliis eſſet ordinibus. Deinde, poſtquam ſubdidit ſe capitulum Nuſſienſe capitulo Wyndeſemenſi, conögit brevi, anoo videlicet Domini MCCCCXXXVIII. coocilium celebrari Baſilienſe, quò cum venerabilis pater in Chriſto, reverendiſſimus Dominus Theodericus de Moerſa, Archiepiſcopus Colonienſis, cum prælaös ſuis ad memoratum concilium ouncios mitteret, inter cæteros præpoſitum requiſivit à monaſterio regularium juxta Nuſſiam, quem nuper propter capitulum Wyndeſemenſe mutaverant in priorem: ſed prior illius temporis, qui prius fuerat præpoſitus, per amicorum interventum obtiouit, ut alium loco præpoſiti mitteret. Qui expertum & eruditum illuc direxit virum, uoum de fratribus monaſterii cum converſo. Nam eo tempore idem monaſterium, ut & per tempus aliquod in poſterum, nonnullos habebat licentiatos, vel etiam promotos diverſis in facultatibus, &c.

Antonius, ſecundò genitus Philippi, ducis Burgundiæ, Comitisque Flandriæ, *Brabantica.* poſt diſceſſum quondam Dominæ Duciſſæ Joannæ beatæ memoriæ, inthroniſatus eſt in ducatu Brabaotiæ die Sabbathi, die XIV. Dec. Anno MCCCCVI. Habuit uxorem Joannam, Walrami, Comitis Ligniaci & S. Pauli filiam, ex qua genuit Joannem & Philippum, & filiam unicam, quæ juvenis obiit. Mater verò Joanna, uxor Antonii, moritur anno Domini MCCCCVII. die Aug. XII. ſepulta apud Furam. Qua defuncta, duxit in uxorem oobilem Domioam Eliſabeth, Duciſſam Lucemburgenſem, anno Domini MCCCCIX. die Jul. VI. ex qua genuit unicum filium, nomioe Wilhelmum, qui juvenis obiit; ſepultus Bruxellæ apud Carmelitas. Anoo ducatus Antonii primo, ſcilicet ſalutis MCCCCVII. in feſto S. Severini, XXIII. die Octob. Reynaldus, dux Geldriæ, accepit in feudum apud Emple juxta oppidum Buſcumducis à præfato Antonio oppidum Graviæ. Iſte verò dux Antonius, pergens ad bellum quoddam Francorum cootra Anglos, duos filios ſuos, Joannem & Philippum,

Domi-

Domino Engelberto de Sore, fideliſſimo ac probatiſſimo militi, qui fuit de primo-
351 ribus ipſius ducis, tanquam precioſiorem ac dilectiorem theſaurum, quem habuit ſuper terram, commiſit: & poſt hæc abiit, & in ipſo congreſſu unà cum Philippo fratre ſuo ac pluribus nobilibus occubuit: hæc ex nova hiſtoria. Emundus ita dicit: Demum verò, poſtquam memoratus Dux Antonius ducatus Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgiæ laudabiliter rexerat per IX. annos vel circa, & ducatum Limburgiæ & comitatum de Thyemes per V. annos vel circa, interiit (proh dolor) in bello inter Francigenas & Anglicos conferto apud Azincourt, die Veneris XXV. Octob. anno Domini MCCCCXV. Et ſepultus eſt in Eccleſia S. Joannis apud Furam, inter Bruxellam & Lovanium, juxta primam ſuam uxorem, quæ ibi jacet inhumata. Hæc ille. Iſtius tempore obiit Henricus, hujus nominis tertius, XVI. Rex Hiſpaniæ, anno regni ſui XXVII. ſepultus in civitate Toleto. Iſte fuit devotiſſimus B. Franciſco, adeò ut arma regia chordis fratrum minorum circumdaret, & fuit nomine juſtitiæ laudatus.

Anno Domini MCCCCIX. Rex Joannes Portugalliæ, cum quinque filios haberet, & milites infantes tres juniores facere cogitaret; magnam verò feſtivitatem in Vliſbona ad ſuum deſiderium implendum pararet, conſilio cujuſdam mercatoris prædicti regni, mutavit ſententiam. Suaſerat enim mercator, ut cum illa pecunia, quam feſtivitatibus impendere volebat, alia addita, infantes milites alibi faceret cum magno Dei ſervitio & honore grandi regiæ dignitatis & filiorum ſuorum, id eſt, per captionem Ceptæ vel alterius villæ maritimæ in Africa. Placuit regi conſilium, & parata eſt magna claſſis, in qua fuerunt cum rege & filiis fere ſexaginta millia pugnatorum, qui per maxima bella & cum cautela cepit civitatem Ceptam cum attinentiis ſuis. Cujus proceſſum cauſa brevitatis omiſi ſcribere. Eadem die, qua prædicta civitas capta fuit, rex prædictus cum filiis ſuis in pane & aqua jejunabat, nec ipſe vel ſui aliquid manducabant, quouſque tota civitas fuit capta. Hæc Alphonſus bello centeſimo quinquageſimo ſecundo & tertio.

Romana. Poſtquam Cardinales, ut ſupra dictum eſt, Gregorium & Benedictum abdicaverant, elegerunt in Papam Petrum de Candia, natione Græcum, de ordine minorum Cardinalem, & appellatus eſt Alexander quintus: & ſic Eccleſia trifariam diviſa fuit. Coronatus Alexander fuit anno Domini MCCCCIX. in die Apoſtolorum Petri & Pauli: ſedit menſibus XI. Iſto anno in menſe Januario natum eſt monſtrum in civitate Paderbornenſi, cujus tanta fuit deformitas, ut mulieres, quæ illud viderant, exprimere ſatis non poſſent. Nam loco pedum plures caudas, & loco brachiorum plures involutiones & cancellationes, ac duas facies habuit, natum ex fornicario coitu à quadam muliere, quæ diu in fornicatione cum presbytero vixerat. Sed presbyter, verecundia ſuffuſus, partum hunc non ex ſe ſuſceptum dixit, quamvis alios pueros ab eadem muliere ſuſcepiſſet.

Eodem anno, in menſe Aprili, natum eſt monſtrum in eadem civitate, videlicet gemelli, qui in pectore & in ventre corpus unum habebant, brachiis ſe alterutrum amplectentes.

Tandem anno Domini MCCCCX. menſe Maji die III. Alexander nuper in Papam electus in civitate Bononienſi, ad quam ſe cum curia ſua receperat, deceſſit. Hæc Goblinus *(a)*.

Poſt obitum Alexandri Papæ, Dominus Balthaſar de Coxa, natione Neapolitanus, Cardinalis Bononienſis vulgariter nuncupatus, electus in Papam anno Domini MCCCCX. VIII. Cal. Junii coronatus, Joannes XXIII. eſt appellatus. In cujus electione multi ſcandaliſati, quia ut tyrannus rexiſſe Bononiam & vitæ mundanæ deditus dicebatur. Ipſe confirmarat ſeu confirmare mandavit hiſtoriam ſeu cantum, quam vel quem ego anno præcedenti de feſto viſitationis B. Mariæ virginis feceram, qui cantus incipit: *(Tecum principium.)* & hoc fecit poſt coronationem ſuam

(a) ꝗt. VI. c. XC.

ſuam infra ſex ſeptimanas, me in præſentia ejus perſonaliter conſtituto. Et poſt coronationem ejus ſtatim Dominus Rex Rupertus defunctus eſt. Joannes Papa Bononiæ reſidens, rigorem, quo Bononienſibus prius dominabatur, non relaxans, maximam pecuniarum ſummam ex gabellis civitatis etiam per eum augmentatis, recepit per ſingulos menſes, ut etiam meretrices de ſtatu ſuo circa florenos trecentos ſolvere juberentur in menſe. Tunc Gregorius, quem nonnulli partis adverſæ Errorium malebant appellare, ſub protectione Caroli de Malateſta Ariminam ſe contulit. At Benedictus à quibuſdam execrantibus eum maledictus appellatus, in regnum Arragoniæ ſe recepit. Deinde Joannes Papa cum rege Siciliæ poſt graviſſima damna ſub certis pactis oneroſis concordatus, ad urbem Romam ſe conferens, Bononienſes ſibi ſenſit eſſe rebelles. Gregorius autem ad protectionem regis prædicti confugiens ad civitatem Cajetanam, quaſi per centum milliaria ab urbe diſtantem ſe contulit, & plus anno reſidens, deinde Ariminam eſt reverſus. Interea 352 Joannes Papa concilium generale in urbe celebrare decrevit, quod Alexander, prædeceſſor ejus, in tertio anno poſt concilium Piſanum ſupra dictum decreverat celebrandum. Sed prælatis non venientibus in copia, quam rerum poſcebat gravitas, non ſortiebatur effectum concilium. Cumque iſtis temporibus nonnunquam literæ Apoſtolicæ, in quibus ſupra dictorum Urbani, Bonifacii, Innocentii, Gregorii, Clementis vel Benedicti, per tempora ſchiſmatis præterita ſuper Papatu contendentium, ſupra dictis mentio facienda erat, ſtatutum fuit, ut nullus eorum in dictis literis Papa ſimpliciter, ſed cum hac denominatione (in ſua obedientia) nominaretur.

Item anno Domini MCCCCXIII. Joannes Papa, & Rex Siciliæ Ladiſlaus, iteratis bellis mutuò ſe conturbant: & Rex magno conflato exercitu, verſus urbem contendit, & nocte quadam menſe Junio muro diruto urbem potenter intravit. Quod Papa præſentiens, cum nonnullis curtiſanis fugit ab urbe, & multi de curtiſanis rebus ſuis ſpoliati ſunt, quidam etiam interfecti. Et poſtea veniens Florentiam, ibidem reverenter ſuſceptus eſt. Tum verò in menſe Decembri concilium ad Cal. Novemb. deinde proxime venturas indixit: locum tamen concilii determinavit. Quapropter duos Cardinales ad regem Romanorum, tunc in partibus Italiæ moram trahentem, ad concordandum de loco deſtinavit, qui ſcilicet in civitatem Conſtantienſem conſenſerunt, quem locum Papa & rex in Laudenſi civitate convenientes, pro concilio generali celebrando rurſus approbarunt.

Anno Domini MCCCCXIV. Papa Joannes venit Conſtantiam in menſe Octob. pro concilio generali celebrando. Et licet in Calendis Novembris tunc immediate ſequentibus concilium inchoari debuit, tamen propter certas cauſas usque ad IV. diem hujus menſis prorogatum fuit. Rex autem Sigiſmundus Conſtantiam ſe tranſtulit, operam dans concilio. Poſt plurimos igitur tractatus, totum concilium in quatuor nationes eſt diviſum, quæ quatuor ex ſe prælatos, videlicet quilibet unum elegerunt, qui præſidentes concilii negotia decreta curarunt, quod Cardinalibus & Papæ omnino diſplicuit. Unde Dominus Joannes Papa plurimos à concilio, ut cederent, tentabat.

Anno igitur Domini MCCCCXV. ſecundo die menſis Martii, Joannes Papa vovit & juravit, cedere ſe velle, ſi reliqui ſecum contendentes de papatu cederent, juxta denunciationem concilii, & ſi per ceſſionem ſuam perveniri ad unionem Eccleſiæ poſſet. Sed poſt, viceſima die ejuſdem menſis tranſacta, clam in habitu transformato nocte receſſit, & in oppidum Schaffhauſen ſub protectionem Ducis Auſtriæ ſe recepit, & deinde cum eodem Duce ad diverſa loca perrexit, quibuſdam de Cardinalibus ſuis ſequentibus eum. Propter quod rex contra Fridericum, Ducem Auſtriæ, infinita ad ſe multitudine armatorum confluente, de civitatibus & cæteris imperii & principum circumjacentibus procedens, civitates, caſtra & fortalicia ejus potenter occupat, & Ducem, ut cum omnibus terris ſuis in gratiam ſe ſuam dedat, compellit, & ut Conſtantiæ in obſtagio maneat, donec Johannem

Papam ſiſtat, ſub pœna perditionis omnium terrarum, quas tenuit, cogit: quæ ſi ſecus ageret, eo ipſo ad imperium eſſent devolutæ. Vigeſima ſexta die Martii, quæ fuit tertia feria poſt palmas, pronunciatum fuit per concilium, Synodum illam legitime eſſe convocatam, inchoatam, & usque tunc celebratam: & per receſſum Papæ non fuiſſe ſolutam: nec diſſolvi debere, donec fieret perfecta ſchiſmatum extirpatio, & Eccleſia reformaretur in fide & in moribus, in capite & membris. Secunda die menſis Maji decreta fuit citatio per concilium contra Joannem Papam, & citabatur per edictum ad reſpondendum certis articulis in finem, ut deponeretur de papatu. Qui quidem articuli inter cætera in ſe continebant, per Simoniacas machinationes comparaſſe copioſum theſaurum, & per ſimoniam ad Cardinalatum fuiſſe promotum: & in vitam Alexandri Papæ, prædeceſſoris ſui, inſidias inſtruxiſſe, quomodo eum & medicum ejus veneno tolleret: Item pontificia, officia, dignitates & prælaturas plus offerentibus precio vendidiſſe: & præſertim ſex parochiales Eccleſias puris laicis pro pecunia contuliſſe, ut fructus illi perciperent, presbyteros verò pro regimine earum ad libitum ſuum conducerent: Item Datam coronationis multis vendidiſſe pro certa taxata pecunia, videlicet pro XXII. florenis de
553 Camera, & plures bullas ſuper beneficiis confeciſſe, quas mercatoribus vendendas pro certa pecuniæ quantitate tradiderit: plura beneficia finxiſſe, tanquam ſi in manibus ſuis fuiſſent reſignata, & bullas ſuper beneficiis, quæ jam vendidit, alteri per anticipationem datæ, rurſus vendidiſſe: In gratiis, expectativis, declarationibus, ſubrogationibus, & per impoſitionem ſilentiorum jus acquiſitum abſorbuiſſe: multos removiſſe invitos de eccleſiis ſuis, ut illas ſic vacantes carius venderet: Indulgentias & reliquias ſanctorum pro numerata pecuniæ ſumma habuiſſe venales. Caput S. Joannis Baptiſtæ, quod in monaſterio S. Sylveſtri digna veneratione Romæ conſervatur, Florentinis pro quinquaginta millibus ducatorum vendere voluiſſe, & illos, qui prodiderunt, carcere & tormentis tamdiu cruciaſſe, donec vitam magnis pecuniis redimerent; item cuidam laico poteſtatem dediſſe deputandi commiſſarios, habentes fulminatas cenſuras eccleſiaſticas contra non ſolventes ſibi certas pecunias, quas nomine cameræ Apoſtolicæ in partibus Brabantiæ & locis circumvicinis poſtulare deberent. Rurſus eidem laico dediſſe poteſtatem conſtituendi confeſſores pro certa pecuniæ quantitate, qui haberent poteſtatem confitentes abſolvendi à pœna & culpa: dona & poſſeſſiones multarum eccleſiarum & monaſteriorum de urbe vendidiſſe & alienaſſe. Item præcepturam hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymitani vendidiſſe baſtardo regis Cypri adhuc infanti quinque annorum, & diſpenſaſſe cum illo, ut in illa ætate profiteri poſſet; & ut illa profeſſio infantem obligaret: aliaque conceſſiſſe eidem inaudita, & contra ordinis illius privilegia: pro quibus magnam pecuniarum ſummam à Rege prædicto receperit. Et cum à magiſtro ordinis, ut iſta revocaret, rogaretur, noluiſſe conſentire, niſi ſolutis prius ſex millibus ducatorum, ut regi Cypri reſtituerentur pecuniæ, quas expoſuit pro prædictis: Item fratrem prædicti ordinis majorennem expreſſe profeſſum, à tota regula & habitu religionis abſolviſſe, & licentiam dediſſe matrimonium contrahendi, acceptis ab eo ſexcentis ducatis. Item pertinaciter aſſeruiſſe, non eſſe vitam poſt hanc vitam, nec eſſe futuram mortuorum reſurrectionem. Fuiſſe etiam graviter infamatum, quod cum uxore fratris ſui concubuerit, & cum Sanctis monialibus inceſtum, cum virginibus ſtuprum, & cum conjugatis adulterium, nec non alia flagitia perpetraverit, propter qualia ira Dei deſcendit in filios diffidentiæ. Item voviſſe, promiſiſſe & juraſſe, velle cedere Papatu, ſed requiſitum denegaſſe. Unus de articulis, qui fuit ſextus in ordine, plura vitia concluſit ſub hac forma. Item quod Dn. Joannes fuerit & ſit oppreſſor pauperum, juſtitiæ perſecutor, columna Simoniacorum, carnis cultor, vitiorum fex, virtutibus peregrinus, infamiæ ſpeculum, & omnium malitiarum profundus adinventor, & in tantum ſcandaliſaverit eccleſiam Chriſti, ut inter Chriſti fideles vitam & mores ejus cognoſcentes vulgariter diceretur

retur Diabolus incarnatus. Quia verò Joannes, præſentatis articulis prædictis ſibi
per duos Epiſcopos, & duos Abbates, eorum protonotariis duobus & notariis ac
teſtibus ex parte concilii in oppido Sellis, Conſtantienſis diœceſis, non audebat con-
tradicere, nec contra teſtes ſuper eisdem productos, puta Cardinales, Epiſcopos,
Abbates, protonotarios, auditores; magiſtros & doctores quicquam opponere,
denunciationi concilii ſe ſubmiſit. Concilium ergo præſente Rege in regalibus
inſigniis ſententiam depoſitionis tulit contra eum, & Papatu & ejus adminiſtra-
tione privavit, necnon omnes & ſingulos Chriſtianos ab obedientia ejus abſolvit,
die XXIX. Maji. Decretum quoque eſt per concilium, ut idem Joannes ſub Re-
gis cuſtodia ad ipſius concilii beneplacitum ſervaretur. Sic Regi præſentatus eſt,
quem rex tradidit Illuſtri Ludovico, Comiti Palatino Rheni, qui eum ad caſtrum
ſuum Mannheym duxit cuſtodiæ carcerali mancipandum. Eo tempore, quo
cauſa depoſitionis Joannis Papæ in concilio adhuc pendebat, Gregorius, qui An-
gelus de Cararia dicebatur, de ceſſione ſui juris, quod in Papatum ſe habere præ-
tendit, plurimum ſolicitabatur. Unde tandem miſſis procuratoribus, ipſe Con-
cilium Conſtantienſe approbavit, & IV. die menſis Julii, Rege cum regiis inſi-
gniis præſente, per illuſtrem domicellum de Malateſtis de Carimino, ad hoc ha-
bentem ſpeciale mandatum, papatui & omni juri ſibi in eo competenti, in pu-
blica ſeſſione coram concilio renunciavit. Quam renunciationem rex & totum
concilium gratanter acceptabant & approbabant, quamvis dudum per concilium
Piſanum jam depoſitus fuiſſe credebatur, cujus continuationem hoc concilium
per decretum concilii expreſſe agnitum & decretum fuit. Unitis igitur ſic iſtis 354
duabus obedientiis, decrevit concilium, ut Angelus de Cararia poſt ſummum Pon-
tificem eligendum, ſuper omnes Cardinales primum locum obtineret, & legatus
ſedis Apoſtolicæ in Marchia Anchonitana ad tempora vitæ ſuæ maneret; Cardina-
les etiam ejus inter cæteros Cardinales digno honore reciperentur. Poſtquam
verò Joannes olim Papa fuit depoſitus, & Gregorius ſimiliter in ſua obedientia
papatui renunciavit, ut dictum eſt, ordinati fuerunt per concilium certi prælati,
viri ſolemnes, ut cum Dom. Sigismundo Rege Rom. verſus Hiſpaniæ partes pro
tractatibus habendis cum Petro de Luna (Benedictus Papa) in ſua obedientia nomi-
nato, proficiſcerentur. Et profecti ſunt cum Rege de Conſtantia in menſe Julii
ſupradicto, & poſt graves iterum labores ad eum pervenerunt, & multis cum
eo tractatibus habitis, finaliter nihil profecerunt. Unde tandem ipſo Petro de
Luna ſe in quoddam caſtrum in mari ſitum munitiſſimum, cum theſauro & non-
nullis familiaribus ſuis recipiente, Rex Sigismundus, cum oratoribus concilii ge-
neralis parte ex una, & ambaſſatoribus Arragoniæ, Caſtellæ & Navarræ Regum &
* Arnigmari & Fuxi comitum parte ex altera, tertia die menſis Decembr. in Ec- Armi-
cleſia Narbonenſi convenerunt: & ipſo Petro de Luna in ſua pertinacia relicto, gmati.
ſuper unione mutua, (quantum ad reformationem univerſalis eccleſiæ) certis mo-
dis concordabatur literis, juramento & ſigillis eorum roboratis, ſub forma pu-
blicorum inſtrumentorum confectis ſuper eisdem. Quibus expeditis, Dominus
Sigismundus Rex verſus regnum Franciæ ſe contulit, & deinde ad regnum An-
gliæ, ut reges regnorum illorum pacificaret. Unde per æſtatem & autumnum
ſequentes, ſcil. anno Domini MCCCCXVI. in regnis illis moram traxit. Sed tan-
dem, quantum ad concordiam regnorum illorum, pax ſucceſſit. Et interim,
dum ipſe ibi perſeveravit, ambaſſatores regum & principum Hiſpaniæ prædicto-
rum Conſtantiam venerunt circa principium æſtatis, & multis tractatibus præ-
cedentibus, cum adhuc in Schaffhauſen moram traherent, tandem à concilio cum
magno recepti ſunt honore, ipſique cum regnis prædictis concilio ſunt juncti, &
ſic concilium in quinque nationes eſt diviſum. Rex igitur Sigismundus, circa fi-
nem autumni ad partes Alemaniæ reverſus, per plures dies Aquisgrani ſubſtitit,
& convocatis ad ſe ibidem Dominis, Theoderico Archiepiſcopo Colonienſi, &
Adolpho Duce Montenſi, cum fratribus & auxiliariis eorum, lites & bella inter

eos magno cum labore diremit, & non diu poſt ad concilium Conſtantiam eſt reverſus.

Pendentibus ſic cauſis ſuper Eccleſiæ unione ſupra dictis, cauſa fidei deducta fuit in concilium ſuper articulis Joannis Wicklef dudum defuncti: & licet ex libris dicti Joannis Wicklef extracti fuerint ducenti ſexaginta articuli erronei, & in concilio nuper in urbe celebrato damnati: tamen, quia quidam magiſter in artibus, dictus Joannes Huſs, articulos ex eis aſtruere & defendere nitebatur, quos ipſe & alter magiſter Pragenſis, dictus Hieronymus, publice prædicabant Pragæ, & fere totum regnum Bohemiæ hæreſi impleverant, ita, ut Wenzelaus Rex, frater Dom. Sigismundi Regis Romanorum ſupra dicti, eis conſentiens, ipſos & errores eorum tyrannice defenderet. Unde tandem ſtudium Pragenſe interverſum fuit: idcircò prædicti magiſtri, videlicet Johannes Huſs & Hieronymus, per Conſtantienſe Concilium citati ſunt ad reſpondendum ſuper certis articulis numero XLV. de quorum aſſertione, prædicatione, & defenſione publice infamati fuerunt. Unde ibidem Johannes Huſs igni adjudicatus eſt & combuſtus. Hieronymus verò magiſter Pragenſis, licet ſupra dictos articulos dudum tenuit & defendit, tamen in ſeſſione publica XXIII. die menſis Septemb. anni MCCCCXV. ſe correxit, pœnitentiamque ſuſcepit, necnon prædictos articulos publice abjuravit. Sed quia non perſeveravit, & quosdam ex eis iterum defendere non dubitavit, igni adjudicatus eſt & combuſtus: qui dum accederet ad ignem, cantavit alta voce: *Credo in unum Deum*, usque ad finem. Deinde cantabat reſponſorium: *Circumdederunt me viri mendaces.* Et poſt hoc cantavit reſponſorium: *Chriſti virgo dilectiſſima.* (Hæc Goblinus *(a)*.) Vacavit autem pontificum ſedes poſt depoſitionem Joannis XXIII. duobus annis, menſibus ſex. Hæc Matthæus Florentinus.

355 *Articuli, qui dicuntur dogmatiſati à Wiclepho.*

Subſtantia panis & vini materialis manet in Sacramento altaris poſt conſecrationem. Accidentia panis & vini non poſſunt eſſe ſine ſubjecto in prædicto Sacramento. Chriſtus non eſt in ipſo Sacramento identice & realiter in propria perſona corporali. In calice altaris, pro conficiendo Sacramento ſanguinis, aqua nullatenus eſt admiſcenda. Sacramentum confirmationis eſt inutile & ſupervacuum. Si homo fuerit de peccatis ſuis corde contritus, confeſſio oris exterior apud Sacerdotem eſt ſuperflua & inutilis. Sacramentum extremæ unctionis eſt inutile & ſupervacuum. Relatum eſt etiam ſacro concilio, quod nonnulli in Bohemia ſacrum chriſma & oleum ſanctum dehoneſtent, & ocreas hujusmodi chriſmate & oleo perungant. Sacro chriſmate nullatenus inungendi ſunt, qui baptiſantur. Nullus ritus ſeu obſervantia univerſalis Eccleſiæ ſervari debet circa Sacramenta, in veſtibus & paramentis hactenus per Eccleſiam obſervatis. Poſt hanc vitam non eſt purgatorium, ſed omnis anima corpore exuta, ſive ſatisfecerit in vita de peccatis ſuis, ſive non, ſine ulla mora vadit ad perpetuam gloriam Paradyſi, vel ad perpetuam pœnam inferni. Vanum eſt orare pro mortuis, &c. Non ſunt orandi Sancti Dei, nec eorum ſuffragia quidquam proſunt pro defunctis. Imagines Jeſu Chriſti, aut ſalutiferæ crucis ac B. virginis & Sanctorum Dei, non ſunt venerandæ, ſed confringendæ & comburendæ: ſimiliter & reliquiæ quorumque Sanctorum, etiam Beatorum Petri & Pauli. Jejunia quadrageſimalia, & alia ab eccleſia indicta non ſunt curanda nec ſervanda, & generaliter nulla præcepta Eccleſiæ, nec etiam celebratio feſtivitatum Sanctorum Dei introducta ab Eccleſia. Præcepta Eccleſiæ circa habitum & tonſuram clericorum & horas canonicas non ſunt ſervanda, niſi ea duntaxat, quæ continentur ſpecifice & verbotenus in lege Evangelica. Si Epiſcopus vel Sacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat, non baptiſat. Nullus eſt Dominus civilis, nullus eſt prælatus, dum eſt in peccato mortali. Populares & ſubditi poſſunt ad ſuum arbitrium

(a) æt. VI. c. XCV.

bitrium dominos delinquentes punire, corrigere & deponere. Omnes religioſi tam monachorum profeſſorum, quàm fratrum mendicantium ſunt reprobati & à Diabolo introducti. Et ſunt, qui inſtituerunt hujusmodi religionem, viri Diabolici, & omnes de ordine mendicantium ſunt hæretici, & qui dant eis eleemoſynas, peccant. Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt. Orationes præſcitorum nulli valent. Per præſcitos habens perfectam fidem & charitatem, non eſt tunc in gratia Dei gratum faciente: nec eſt pars Eccleſiæ, nec habet aliquam prælationem in Eccleſia. Econtrà prædeſtinatus, mortaliter peccans, non eſt membrum diaboli, nec extra Dei gratiam gratum facientem: univerſitates, ſtudia, collegia & graduationes & magiſteria in eisdem ſunt ex vana gentilitate introducta, & tantum proſunt Eccleſiæ, ſicut diabolus. Nulla excommunicatio Papæ vel alterius prælati timenda eſt. Fatuum eſt, credere indulgentias Papæ vel Epiſcoporum. Omnia juramenta illicita ſunt, quæ fiunt in judiciis, ſeu ad roborandum humanos contractus ſeu commercia civilia. Sancta univerſalis Eccleſia eſt tantum prædeſtinatorum univerſitas. Obedientia Eccleſiaſtica eſt ſecundum inventionem Sacerdotum Eccleſiæ, præter expreſſam autoritatem Scripturæ, &c.

Nota bene: Cupiebat ſacrum concilium certificari ab oratoribus Bohemorum, quibus verbis ſacerdotes eorum utuntur in conſecratione corporis & ſanguinis Domini. Item an ſervetur in Bohemia præceptum de matrimoniis non contrahendis usque ad quartum gradum conſanguinitatis & affinitatis incluſive: & ſi infra illum gradum contrahatur, an ſit verum matrimonium. Item quam poteſtatem putent ſacra concilia generalia legitime congregata habere in Eccleſia Dei. Item, an putent, quod Papa canonice electus ſit vicarius Chriſti in terris, & ſucceſſor Beati Petri Apoſtoli, & quam poteſtatem arbitrentur ipſum & Epiſcopos habere in Eccleſia Dei. Cupiebat etiam ſcire, an credant, Spiritum Sanctum procedere à Patre & Filio, & an putent eſſe hæreticum, qui hoc non crediderit. Item, an credant eſſe hæreticum, quicunque pertinaciter contradixerit quatuor Sanctis conciliis, Niceno, Conſtantinopolitano, Epheſino primo ac Chalcedonenſi, quæ univerſalis Eccleſia veneratur, ut Sancta quatuor Evangelia, &c.

Ad iſtos articulos præfati Bohemi reſponderunt: articulos illos non eſſe regni 356
Bohemiæ, &c.

Imperialia.

Jodocus, Marchio Moraviæ, poſt mortem Domini Ruperti, Romanorum regis, Anno Domini MCCCCX. XIX. die Septembris fuit electus in regem Romanorum, ſed non coronatus: & vixit electus ad quinque menſes, & ita obiit, nihil inſigne faciens. Quapropter inter Imperatores non eſt accenſendus, & in præſenti chronographia novum numerum non facit. Sed ſciendum, Jodocum iſtum per Joannem Moguntinenſem, Fridericum Colonienſem, Archiepiſcopos, & per procuratores Ducis Saxoniæ & Marchionis Brandeburgenſis fuiſſe electum. Hæc ex Chronicis. Unde Goblinus *(a)*: Electores venerunt apud Francofordiam pro rege eligendo. Et Archiepiſcopus Trevirenſis, Ludovicus, dux Heydelbergenſis, Palatinus Rheni, & Burggravius Nurenburgenſis, ut procurator Marchionis Brandeburgenſis *(b)* (quantum ad electionem pertinebat) elegerunt Dominum Sigismundum regem Ungariæ, fratrem regis Bohemiæ, ad quem ſpectabat Marcha Brandeburgenſis, in Regem Romanorum, Archiepiſcopis Colonienſi & Moguntinenſi adbuc in deliberatione perſiſtentibus. Sed Rex Bohemiæ & Dux Saxoniæ ad electionem non venerunt: & ſtatim Archiepiſcopus Moguntinus mandavit, ne oppidi Francofordiæ aperirentur eccleſiæ, ne illi, qui elegerant, electionis factæ publicationem & ſolemniſationem conſuetas perficiendi haberent facultatem. Unde illis venientibus ad fores Eccleſiæ, nec ingreſſum habere valentibus, Electionis

(a) *æt. VI. c. XC.*

(b) Ex hoc patet, non ipſum Sigismundum electioni interfuiſſe, ſibique ipſi votum dediſſe, ſed legatum ejus, Fridericum Burggravium, prout etiam demonſtravi in Syntagmate Hiſtoriæ Germanicæ *diſſ. XXIX. §. VI.*

illius publicatio retro chorum ipſius Eccleſiæ facta eſt per eosdem. Sed poſtea Mo-
guntinenſi & Colonienſi Archiepiſcopis iterum convenientibus, Jodocus, Mar-
chio Moraviæ, vir grandævus, per ipſos in Regem eſt electus: qui poſt eodem an-
no defunctus eſt, & deinde prædicti Archiepiſcopi, Moguntinenſis & Colonienſis,
in regem Ungariæ ſupradictum cum aliis conſenſerunt.

Sigismundus, Rex Ungariæ, Croaciæ in Regem Romanorum eligitur anno Do-
mini MCCCCXI. Iſte erat filius Caroli quarti Imperatoris, & fuit coronatus Aquis-
grani anno Domini MCCCCXIV. die octava Novembris, Regnorum ſuorum Un-
gariæ, Croaciæ, &c. Anno XXVIII. Romanorum verò electionis anno quarto. Et
demum coronam imperii aſſumpſit in die Pentecoſtes anno Dn. MCCCCXXXIII.
ab Eugenio quarto in urbe Romana. Imperavit verò in regno Romanorum per
XXVII. annos. (In aliquibus chronicis habetur XXVIII.) Sed illi computant à pri-
ma ejus electione, quæ facta fuit anno ſalutis MCCCCX. Mundi verò MMMMMM.
DCVIII. In regno Ungariæ regnavit per XLII. annos; in regno Bohemiæ per XVIII.
annos. Fuit homo bellicoſus & victorioſus, contra Turcas & Sarracenos geſſit
XIII. bella, in quibus habuit victoriam. Multos labores ſubivit pro extirpatione
hæreſis in Bohemia & Praga, & in Moravia. Scivit multas linguas, primò Latinam
& Theutonicam, Bohemicam, Slavicam, Italicam & Gallicam, quibus omnibus
loqui congrue poterat. Fuit in S. concilio Conſtantienſi, & venit eò in principio
concilii illius, ſcilicet in die nativitatis Domini, & legit Evsngelium) *Exiit edi-
ctum à Cæſare Auguſto.)* Adolphum Comitem in Ducem, & ejus Comitatum Cli-
venſem Conſtantiæ erexit in Ducatum. Similiter Dominum Amedæum Comitem
in Ducem, & ejus comitatum de Sabaudia in ducatum extulit. Et quanquam regis
Wencelai tempore dominium de Mediolano fuit erectum in ducatum, tamen Sigis-
mundus dedit Duci Mediolano moderno arma imperii, ſcilicet Aquilam cum capi-
te coronato deferendi eum ſuis armis, ſcilicet Vipera ſive Colubro; & plura mira-
bilia facta fuerunt in illo concilio per dictum Dominum Sigismundum. Laboravit
ſtrenue pro reparatione Eccleſiæ, in capite & in membris, & pro extirpatione hæ-
reſis in Bohemia, & pro pace in Francia invenienda, & ut ſacrum concilium Baſi-
leæ celebraretur, prout per Dominum Martinum Papam quintum erat conceſſum.
Unde anno Domini MCCCCXXX. Dominus Julianus Cæſarinus, Cardinalis S. An-
geli, fuit miſſus in Germaniam, pro extirpatione hæreſis Bohemicæ, & pro univer-
ſali in Baſilea celebrando concilio: pro cujus (concilii) defenſione, dictus Impera-
tor miſit Wilhelmum, Ducem Bavariæ, in protectorem, & durante hoc concilio,
Dominus Sigismundus anno Domini MCCCCXXXII. recepit ſe verſus Romam, ad
acceptandam coronam imperii, & ad inducendum Dominum Eugenium Papam
IV. ne concilium Baſilienſe diſſolveret, ſed ut ibi ſe ſiſteret, ut ſic fieret exſtirpatio
hæreſis in Bohemia, & pax in Francia. Fuerunt autem dicto Domino Sigismundo,
tranſeunti per Italiam, ad urbem multi habiti honores: ſubſtititque Senis per quin-
que menſes: unde cives Senenſes tum luere debuerunt, quod olim peccarunt,
357 cum Domino Carolo Imperatore quarto, Sigismundi patre, cum Papa Urbano
quinto ad urbem Romanam proficiſcente, & ad dictam civitatem Senenſem appel-
lente. Poſtquam iterum diſceſſiſſet, uxorem ejus, matrem Domini Sigismundi, &
tunc ex illo gravidam in lupanar duxerunt: quia pro iſto delicto Sigismundo Cæſari
ultrò expenſas jam dederunt ad trecenta millia ducatorum.

Item anno Domini MCCCCXXXIII. die XXI. menſis Maji, in feſto Aſcenſio-
nis Domini, intravit urbem Sigismundus, & in die Pentecoſtes recepit coronam
ſive infulam Imperialem per manus Domini Eugenii, Papæ prædicti: & quia Impe-
rator intellexit, Papam Eugenium velle concilium Baſilienſe diſſolvere, & ob hoc
illos de concilio contra Papam procedere, conatus fuit inducere Papam, ut plene
adhæreret concilio. & revocaret diſſolutionem: verùm, quia Dominus Papa in
aliquibus punctis ſe fecit gravem, ideò deliberavit Imperator, ut in propria perſo-
na deſcenderet ad concilium Baſilienſe, ipſumque concilium de mente Domini Pa-

pæ

pæ informaret. Venit igitur Imperator in ultima die termini Domino Papæ aſſi-
gnari, ſcilicet XI. die Octobris, ex improviſo circa horam meridiei Baſileam, &
ſtatim in majori Eccleſia fecit fieri congregationem, ubi petiit, terminum illum ad
octo dies prorogari: quo ac aliis obtentis, multa bona fecit in ſacro concilio, ne
ſchiſma fieret: & manſit in concilio ab iſta die usquead undecimam menſis Maji,
quo die receſſit ad partes Bohemiæ & Ungariæ, ibique anno Dn. MCCCCXXXVII.
die IX. Decembris in oppido Znoyma poſito in Moravia obiit, & fuit inde ductus
ad ſepeliendum verſus Ungariam ad Waradinum, ubi reges Ungariæ ſepeliri con-
ſueverunt. Hæc Emundus ubi ſupra, &c.

Item Joannes XXII. collegit de libris prædeceſſorum ſuorum ex ordine S. Bene-
dicti ſurſos Pontifices fuiſſe XXIV. Cardinales CLXXXIII. Archiepiſcopos MCCCC-
LXXXIV. Epiſcopos MDII. Abbates inſignes MMMMMMMMMMMMMMMLXX.
Et habuit ordo canoniſatos Sanctos quinque millia quingenta quinquaginta quinque.

Item tempore iſtius Imperatoris Sigismundi obiit Florentiæ Nicolaus medicus,
magnum relinquens opus, quod de omni medicina ex veterioribus autoribus ex-
quiſite condiderat. Item Leonhardus Brunus Ariſtotelis Ethicorum libros per hæc
tempora Latinos facit, & decem & octo annos poſt politicorum quoque libros
transtulit. Concilium Conſtantienſe celebrari cœptum, quod incredibili fere
principum prælatorumque frequentia tres annos duravit. Hæc Florentinus. In
hoc Sacroſancto concilio generali, in quo quinque nationes orbis Sacroſanctæ Ro-
manæ Eccleſiæ ſubjecti convenerunt, ventilata fuit quæſtio per quendam Abbatem
S. Benedicti ordinis, nationis Germanicæ, quot videlicet eſſent in univerſo Chri-
ſtianitatis orbe monaſteria monachorum ordinis S. Benedicti. Et facta inquiſitione
diligenti, per certos deputatos nationum prædictarum, repertum eſt, quod do-
mus clauſtrales ordinis prædicti (in quibus ſunt ſex monachi ad minus) ſunt quinde-
cim millia centum & ſeptem præciſe. Rurſum ad quæſtionem ejusdem abbatis re-
pertum fuit atque determinatum, eſſe triginta quinque millia quadringentos &
quadraginta novem prædicti ordinis ab Eccleſia canoniſatos & catalogo ſanctorum
aſcriptos monachos. Hæc frater Joannes de Stabulaus, monachus ejusdem ordinis,
in ſuo chronico, quod de Pontificibus Leodienſibus conſcripſit.

Anno ejusdem Sigismundi V. Joannes pontificatu ſe abdicavit. Anno ſe-
quenti Gregorius, qui ante Piſanum concilium fuerat Pontifex, Conſtantiam mi-
ſit, & legitime papatu ceſſit. Benedictus, quondam in Gallia Pontifex, ſe pontifi-
cem pertinaciter aſſeverans, autoritate concilii rurſus improbatus, damnatur. Hæc
Florentinus. Poſtquam Joannes depoſitus erat à papatu, Rex dedit gratias ad be-
neficia Eccleſiaſtica expectativas ſub illo colore, quod de conſuetudine antiqua ha-
beret primarias preces in qualibet collatione beneficiorum ad eccleſiaſticas perſonas
ſpectante: & licet conſuetudo illa in memoria hominum in inferiori Germania non
fuit, plures tamen clerici eo modo beneficia fuerunt aſſecuti. Hæc Goblinus (a).
Plura in diverſis mundi nationibus contigerunt, quæ compendii cauſa omiſi.

Anno Domini MCCCCXIV. octavo Idus menſis Aprilis, obiit Dominus Fri- *Colonien-*
dericus, Archiepiſcopus Colonienſis, & die ad præficiendum Eccleſiæ Colonienſis *ſia.*
paſtorem per capitulum ejusdem decreto adveniente, multi principes & nobiles in-
tercesſerunt pro Domino Wilhelmo de Monte, electo Paderbornenſi, ut poſtulare-
tur, & convenientibus paucis canonicis ad locum capitularem, alii de civitate ad
oppidum Bononienſe profecti ſunt. Et quia Dominus Theodericus de Moerſa, præ- 358
poſitus Bononienſis, nepos Domini Archiepiſcopi, theſaurum & clenodia per eum
relicta & caſtra quædam diœceſis Colonienſis jam apprehendit, multorum favo-
res ſibi conciliando, pro ſui electione fortiter inſtabat. Unde electio facta eſt bi-
partita: Illis quidem canonicis, qui Coloniæ remanſerant, Dominum Wilhel-
mum præfatum poſtulantibus; Aliis verò in præfato oppido Dn. Theodericum
prædictum quinta die poſt diem ad hoc primo decretum eligentibus. Iſto

(a) ct. VI. c. XCIV.

Iſto anno, in marchionatu Miſnienſi in oppido Sangerhuſem multi hæretici deprehenſi ſunt, qui articulos infra ſcriptos contra fidem catholicam tenuerunt & occulte docuerunt. Primus articulus erat, dici ſectam eorum fratres flagellatores ſeu crucis fratres, & originem ex quibusdam ſcripturis per angelos ſanctos ſuper altare S. Petri Romæ delatis circa annum nativitatis Chriſti MCCCXLVIII. habere. Unde ipſi primo illo tempore per mundum diſcurrentes, ſe flagellis cæciderunt, & dixerunt, Deum illo tempore Romanum pontificem cæterosque prælatos, ne deinceps populo Chriſtiano præeſſent, ſuſtuliſſe, eosque omni autoritate ligandi atque ſolvendi, aut quascunque res conſecrandi privaſſe: & ut in expulſione negotiorum de templo Chriſti propter malitiam ſacerdotum abjecit & repudiavit ſacerdotium Judaicum, ita in adventu crucis fratrum propter ſacerdotum nequitiam ſuſtuliſſe Deum & abjeciſſe ſacerdotium Evangelicum. Eoque modo ſex Sacramenta Eccleſiæ ceſſaviſſe. Secundus articulus erat, quod in tranſitu crucis fratrum, videlicet quando primò cum flagellis pet mundum, cruce eos præcedente, & ipſis ſe flagellantibus, tranſierunt, legem tum Baptiſini in aqua exſtinctam à Deo, & legem Baptiſmi in proprio ſanguine inſtitutam. Ajunt enim, quod Chriſtus in Cbana Gallileæ circa finem convivii nuptialis aquam mutavit in vinum rubeum, eo ſignificari, quod circa finem mundi baptiſmus aquæ in baptiſmum ſanguinis mutari deberet, & ſicut vinum rubeum pro omni vino priua poſito convivantibus magis placuit; ita novam legem baptiſmi ſanguinis Deo præ cunctis legibus placere dicunt, nec poſt prædictum tranſitum verum fuiſſe Chriſtianum, nec intrare quenquam potuiſſe in regnum cœlorum, niſi qui proprio ſanguine de corpore ſuo per flagellum, in memoriam paſſionis Cbriſti ſponte excuſſo fuerit baptiſatus. Tertius articulus erat, in ſacramento altaris nec verum corpus Chriſti, nec verum Deum eſſe, & ipſum Sacramentum eſſe kuckuc ſacerdotum. Quartus erat, ad remiſſionem peccatorum nibil prodeſſe confeſſionem factam ſacerdoti, nec factam per eundem abſolutionem, ſed quantumcunque enormia ſint peccata, ſufficere cum cordis contritione ſolam flagellationem proprii corporis. Unde omnes indulgentiæ, per quemcunque conceſſæ, nullæ ſint. Quintus erat, Eliam & Enoch jam diu apparuiſſe in mundo, & mortuos eſſe, & præſertim Eliam combuſtum ante XL. annos Erfordiæ. Et Enoch fuiſſe magiſtrum Conradum Schmidt, (ſive Fabrum Latinè) qui hujus ſectæ primus divulgatot in Turingia fuit. Sextus articulus erat, creaſſe Deum animas omnes ſimul in principio, & collocaſſe in Paradyſum cum primo homine: cum verò fœtus bumanus in utero matris debet animari, tunc animam per Angelum de Paradyſo ſumptam illi infundi, & eodem modo animas Enoch & Eliæ prædictis eorum hæreſiarchis infuſas fuiſſe. Articulus ſeptimus erat, magiſtrum illum Conradum, eorum bæreſiarcham, ſeſſurum ad judicium ut judicem in noviſſimo die, & non Chriſtum. Octavus articulus, poſt mortem nullum eſſe purgatorium, & exequias defunctorum nihil prodeſſe defunctis, ſed eſſe ſolatia vivorum, & replere marſupia clericorum. Nonus erat, nullius diei feſtum celebrandum, niſi diei Dominicæ & nativitatis Chriſti, & aſſumptionis B. Mariæ virginis. Decimus erat, nullum eſſe obſervandum jejunium, niſi feria ſexta & in vigilia nativitatis Chriſti, & in aſſumptione B. Mariæ virginis: Et cum dies nativitatis Chriſti incidit in feriam ſextam, ſuper jejunio illius diei diſpenſari non poſſe. Item confeſſi fuerunt, quod ipſi ſe in obſervatione feſtorum & jejuniorum, ac in veneratione ſanctarum imaginum (quarum venerationem aſſerebant idololatriam) aliis Chriſtianis conforment, hoc ideò facere, ne notentur ab hominibus. Sed agere poſtea pœnitentiam, cum flagellis ſe percutiendo. De præmiſſis articulis hæretici illi culpabiles inventi, per magiſtrum Henricum Schonevelt, Theologiæ magiſtrum & inquiſitorem bæreticæ pravitatis, igni adjudicati, in præfato oppido Sangerhuſem combuſti ſunt. Poſtquam poſtulatio de Domino Wilhelmo de Monte, & electio de Domino Theode-
359 rico de Moerſa prædicto fuerunt celebratæ, ad Dominum Joannem Papam pro confirmatio-

firmatione ſeu proviſione ſolemnes viri cum maximis mittuntur expenſis per partem utramque. Et major quidem pars capituli Domino Theoderico adhæſit, qui caſtrorum & terrarum pro majori parte ſibi vendicaverat poſſeſſionem. Cum enim Dominus Fridericus, avunculus ejus ſuprà dictus, moreretur, iſte theſaurum & clenodia ipſius primò, deinde plura caſtra Eccleſiæ nondum electus occupavit. Sicque canonicorum & multorum aliorum favoribus conquiſitis, plura de caſtris diſtraxit & oppignoravit, magnaſque pecuniarum ſummas collegit, qua de cauſa multa millia florenorum expenderet & promitteret. Papa præſertim ad importunam inſtantiam Sigiſmundi, Regis Romanorum & Ungariæ, & Joannis, Archiepiſcopi Moguntinenſis, eum duxit confirmandum: & verbo primo confirmavit, non obſtante, quod plures principes Teutonici pro Domino Wilhelmo ſupplicarent. Quapropter Dominus Wilhelmus ab hujuſmodi proviſione, tanquam de notoriè intruſo & progreſſu ſymoniaco procedente facta, ad unicum verum & indubitatum ſummum Pontificem, & ad ſedem Apoſtolicam, & ad concilium generale Conſtantiæ tunc celebrandum appellavit, & in appellatione ſua Dominum Joannem Papam, non ſimpliciter Papam, ſed Dominum Joannem, quem Bononienſem, & quidam alii Papam modernum appellant, nominavit, & hanc appellationem ſuam valvis eccleſiæ Colonienſis publice fecit affigi. Sed nihilominus Dominus Adolphus, Dux Montenſis, ad Gregorium pro confirmatione ſeu proviſione Domini Wilhelmi, videlicet fratris ſui legationem deſtinavit. Et quia multi principes & Domini cum Domino Wilhelmo confœderationem inierunt, bella graviſſima inter ipſas partes cœperunt, quibus capitulum & civitas Paderburnenſis cum ligæ ſuæ conſortibus immiſcere ſe cupientes, cum dicto Domino Theoderico & ſibi adhærentibus fœdus inierunt, poſtquam de decreto confirmationis ejus ſupra dicto facti certiores fuerunt.

Anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCCXV. die II. menſis Octobris, Theodericus, Archiepiſcopus Colonienſis, venit Paderbornam, & admiſſus eſt pro adminiſtratione ibidem, & cives præſtiterunt ei juramenta fidelitatis: & decima quinta die poſt Bernardus de Hoerde tradidit novum caſtrum in manus ejus. Videns igitur Dominus Wilhelmus, electus Paderbornenſis, æmulorum ſuorum fraudibus non poſſe ſe viribus reſiſtere, & diſpenſationis ſuper conſecrationis dilatione, ſibi ad Eccleſiam Paderbornenſem à ſede Apoſtolica conceſſa, tempus infra annum exſpirare, nec præſumens, poſſe ad Eccleſiam Colonienſem ſe pervenire, quamvis Adolphus, Dux Montenſis, frater ejus, bellis graviſſimis Archiepiſcopum Colonienſem continue fatigavit, tamen æmulorum prædictorum commenta & fallacias alia quadam via induſtrie diſſolvit. Nam cum dicto Archiepiſcopo amabiliter pacificatus, cum eo affinitate ſe conjunxit, filia ſororis ejus Adelheyda (videlicet filia Comitis de Teckennenburg) ducta uxore. Et celebratis nuptiis in caſtro Arnsberch, XIX. die menſis Februarii, eodem Domino Epiſcopo Theoderico præſente: ſicque prædicti æmuli illum, quem ſibi ad Wilhelmi exterminationem aſciverant, coacti ejus tolerare defenſorem. Hæc Goblinus *(a)*. Itaque pacifice Dominus Theodericus de Moerſa retinuit epiſcopatum. Iſte magnificus erat præſul, honor & decus totius Eccleſiæ ac præpotentum Dominorum temporalium gloria, & in perſona ſua ad honorem Dei magnum exercitum in Pruſſiam duxit ad debellandum Gentiles, quorum multa millia ibidem bellorum viribus contrivit, & poſt longum conflictum paucis ſuorum amiſſis, cum triumphi laude rediit. Item bis cum maximo exercitu debellavit perfidos hæreticos Pragenſes regni Bohemiæ, ubi adjuvantibus Chriſti fidelibus, charactere crucis inſignitis, multas perfidorum munitiones cum magno honoris præconio vicit, & glorioſe domum rediit. Tandem, cum inclytus iſte & reverendus pater, Dominus Theodericus de Moerſa, hujus nominis ſecundus inter Pontifices Colonienſes, vir glorioſus, bene literatus, & ab omnibus

(a) *æt. VI. c. XCIII.*

terræ circumvicinis principibus plurimum honoratus, & in condigna reverentia habitus, Dei omnipotentis adjutorio, epiſcopatum ſuum Colonienſem annis XLIV. honorifice ac ſtrenue gubernaſſet, multisque potitus victoriis, pacem Eccleſiæ & terræ ſuæ reddidiſſet, conſervaſſet & reliquiſſet, obiit anno Domini MCCCCLXIII. die decima quarta Februarii, ſepultus Coloniæ in Eccleſia S. Petri, in oppoſito trium Regum. Hæc ex Chronicis.

360 *Brabantica.* Joannes, hujus nominis quartus inter Duces Lotharingiæ & Brabantiæ, filius primogenitus Antonii Ducis prædicti, poſt deceſſum patris ſui fuit intronisatus, & receptus in Ducem Brabantiæ, Lotharingiæ & Lymburgiæ, Lovanii Anno Domini MCCCCXV. die Martis XIV. Januarii ſecundum ſtylum curiæ Cameracenſis, & conſequenter in aliis oppidis. Fuit homo modeſtus & affabilis ac tener, qui anno ducatus ſui tertio duxit uxorem Dominam Jacobam, filiam Wilhelmi, Ducis Bavariæ, & quondam Comitis Hollandiæ, &c. de conſilio proximorum ſuorum, quamvis in ſecundo gradu conſanguinitatis conjunctam, Martino Papa diſpenſante, unde multa mala provenerunt. De quorum geſtis atque bellis tempore ſuo habitis, in Hollandia contra Johannem, Ducem de Bavaria, quondam electum Leodienſem, captione montis Sanctæ Gertrudis, & obſidione Dordracenſi, atque hello geſto in Hannonia contra Hunifridum, Ducem Gloceſtriæ, quarto genitum filium Henrici quarti, Regis Angliæ, captione oppidi Graviæ Comitis, & obſidione Montium Hannoniæ, compendii cauſa nihil hic aſcribo.

Anno ducatus ejusdem Johannis quinto, ſcilicet ſalutis milleſimo quadringenteſimo vigeſimo, Pontificatus Domini Martini Papæ quinti tertio, ut & anno ſequenti, multi nobiles, qui Bruxellam venerant, ad Domini Johannis Ducis Brabantici mandatum, vigeſimo ſeptimo die Januarii, propter conceptam proditionem ejusdem oppidi, ibidem detenti, & multi nobiles milites: Scabini armigeri ubi decollati fuerunt, & quidam intoxicati per populum dicti oppidi. Eodem anno cruce ſignati iverunt contra Pragam Bohemiæ.

Item anno ducatus ejusdem Joannis XII. ſcilicet ſalutis MCCCCXXVI. Joannes Dux impetravit à Papa Martino quinto ſtudium univerſale Lovanii inſtituendum, ſed ſine profeſſione Theologiæ: quod tamen poſtea Eugenius Papa quintus conceſſit. Et incboaverunt Doctores & Magiſtri lecturas ſuas in qualibet facultate, ſecunda die menſis Decembris anno Domini prænotato. Tandem Dux Johannes Brabantiæ, anno ducatuum ſuorum duodecimo, comitatum Hannonicum Hollandiæ & Zelandiæ octavo, vel circa, obiit Bruxellæ, in curia ſua anno Domini MCCCCXXVI. die Jovis XII. Aprilis ante Paſcha. Et eſt ſepultus juxta patrem ſuum & matrem in Eccleſia Sancti Johannis Furenſis, nulla prole relicta. Cui ſucceſſit Philippus frater ejus, &c.

Concilium Conſtantienſe. Demum anno Domini MCCCCXVII. menſis Martii die XVI. concilium Conſtantienſe cum Regis Sigismundi conſenſu, contra Petrum de Luna citationem emiſit, & citavit eum ad primum diem menſis Aprilis, ſed terminus continuatus usque in menſem Julium fuit, ut interim mitterentur viri idonei, ad accelerandum præſentiam ejus, & ut ipſe ſufficiens haberet tempus præparandi ſe ad viam, & veniendi ad concilium. Sed permanens in pertinacia ſua, per concilium in pœnam contumaciæ Papatu privatus eſt, quamvis dudum per Piſanum concilium privatus videretur. Poſt hoc electi ſunt viri literatiſſimi ex omnibus illis nationibus, qui nomine totius Eccleſiæ reformationem ſtatus Eccleſiæ ordinarent & conſcriberent. Illis autem moram facientibus, orta eſt ſeditio inter Regem & nationem Germaniæ parte ex una, & cæteras nationes parte ex altera, Rege cum ſuis volente, ut priusquam ad electionem ſummi Pontificis procederetur, fieret reformatio Eccleſiæ tam in capite, quàm in membris, contendentibus ex adverſo reliquis, ut prius procederetur ad electionem Papæ, per quem reformatio Eccleſiæ eſſet deducenda ad effectum. Tandem reformatione concepta, nondum tamen publicata, proceſſum eſt ad electionem Summi Pontificis: quò ex qualibet natione electi ſunt viri literatiſſimi

tiſſimi & devoti ſex, ut eſſent numero triginta, qui una cum Cardinalibus omnibus eligerent Papam. Simul igitur ſunt ingreſſi conclave Cardinales quidam numero XXI. & cæteri triginta die Lunæ, octava menſis Novembris, poſtquam jam per tres annos integros continuatum concilium fuiſſet. Undecimo verò dicti menſis die concordes effecti, elegerunr Dominum Ottonem de Columna, nobilem Romanum Cardinalem, qui de obedientia Urbani ſexti deſcenderat, & appellatus eſt Martinus quintus. Eodem quippe die feſtum B. Martini Epiſcopi celebravit Eccleſia, & in octava S. Martini coronatus fuit Pontifex anno Domini prænotato,
& ſedit annis XIII. menſe uno, diebus XVIII. Poſtquam vero Dominus Martinus 361
Papa prædictus fuit coronatus, per nationes concilii urgebatur reformatio Eccleſiæ tam in capite, quam in membris, prout in reformatione per electos conceptum prius erat: ſed quia non omnes æque ardenter inſtabant, Cardinalibus etiam in boc torpentibus, parum profecerunt. Unde natio Gallicana regem adiit, petens ab eo, ut Papam ad reformandum Eccleſiam ſolicitaret. Qui reſpondit: Dum nos, ut reformatio fieret Eccleſiæ, priusquam ad Electionem ſummi Pontificis procederetur, inſtabamus, vos à nobis diſſenſiſtis, & Papam, priusquam fieret reformatio Eccleſiæ, habere voluiſtis. Ecce igitur Papam babetis, quem & nos habemus: illum pro expeditione hujus reformationis adite, cum nunc noſtra non ita interſit, ut intererat ſede Romana vacante. Huc usque Cbronica Goblini, quondam Decani in Bilenvelde, in Bœdeken ſepulti, in monaſterio Canonicorum regularium Wyndeſemenſium, quæ Coſmodromium, id eſt mundi curſum, inſcripſit.

Martinus iſte fuit Papa potentiſſimus, ſuper omnes dives, & juſticiarius magnus, plateas & ſtratas publicas ſecuras reddidit, hæreticos delevit, multa bona patravit, adjuvante inclyto Principe Sigismundo: ut & pro terra ſancta recuperanda multos theſauros congregavit, ſed morte præventus, res impedita fuit. Tamen etiam paulo ante mortem congregari juſſit concilium Baſileæ. Hæc Wernerus. Iſte etiam Martinus omnia pene privilegia capitulo noſtro de Wyndeſem à Romanis Pontificibus, legatis ſedis apoſtolicæ & ordinariis locorum prius indulta, rata habuit & approbavit, plurimaque ordini & Capitulo noſtro utilia & neceſſaria, in bulla ſua plumbea, ſponſa Cbriſti appellata, benigne conceſſit, ac de verbo ad verbum conjuncta, diligenter articulata, plenius expreſſit, prout ſingula noſtra monaſteria in regiſtris & inventariis ea nunc babent deſcripta in copiis. Similiter fecit Eugenius Papa quartus, & alii Apoſtolicæ ſedis à latere legati, qui bona & utilia privilegia capitulo generali prædicto jam contulerunt, quæ in bullis & membranis babemus. Iſte etiam Martinus Papa dedit gratiam jubilæi ſemel in vita, & ſemel in morte omnibus iis, qui concilio interfuerunt, dummodo feriam unam in hebdomada per annum jejunaverint. Item ſtatuit, ſicut & concilium, neminem in divinis vitandum, niſi nominatim excommunicatum, ut excommunicatio juris tantum noceat excommunicato; & ſola excommunicatio per bominem facta attingat participantem. (Hæc Joannes regularis.) Iſte etiam Martinus Papa quintus dedit crucem contra hæreticos Bobemos, & erat ibi peregrinatio generalis anno Domini MCCCCXXI. in Auguſto, anno Pontificatus ejusdem Martini quarto. Et in illa peregrinatione generali natio Germanica habuit ultra centum millia virorum armatorum, ſed cum exiguo fructu: quanquam ibi ſimul erant omnes Electores Imperii. Et Dominus Epiſcopus Joannes de Hensbrech Leodienſis, & plures alii duces & comites, & multi nobiles ex Brabantia. Inter omnes tamen præcipuus & quaſi capitaneus erat Archiepiſcopus Coloñienſis, Theodericus de Moerſa. Hæc Emundus.

Poſtquam autem ſepultus in Hannonia in † Kenot, prope progenitores ſuos, Kevet.
fuerat glorioſus & magnanimus Princeps Wilhelmus Palatinus Rheni, dux Bavariæ, Comes Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ, & Dominus Friſiæ, qui cun- *Hollan-*
ctis diebus vitæ ſuæ bella geſſit, ac Hollandiam annis XIII. cum dimidio poten- *dica.*
tiſſime gubernavit, Jacoba, illuſtriſſima Principiſſa, relicta vidua Delphini Franciæ,

ciæ, ac unica filia præfati Principis, apparatu regio anno Domini MCCCCXVII. ad paternos comitatus veniens, fidelitatem incolis juravit, & Homagium à Vaſallis accepit, privilegia, libertates, & gratias benevolas ampliavit, & prædictos comitatus in magna tribulatione XVI. annis rexit. Quæ tamen ex ſuſurratione
Houxenſibus. pravorum, Hoërzenſibus favens, Cabelianenſes depreſſit: ſicut Dominus Dux, Pater ejus, ſalva boneſtate fecerat. Quare Cabelianenſes divitiis & potentia abundantes, Jacoba ſpreta, Dominum Joannem de Bavaria electum Leodienſem vocant, & ei tanquam vero hæredi firmiſſimè adhærent, & potenti manu in Hollandiam, tanquam verum tutorem Dominæ Jacobæ & hæredem comitatus ejusdem, ducunt. Cum vero Joannes de Bavaria tutelam neptis ſuæ Jacobæ propter reſiſtentiam & conſpirationem Houxenſium (Hoerzenſium) non conſequeretur, conatus eſt omni modo adverſariis reſiſtere. Convocatis ergo Dordracum omni-
362 bus Cabelianenſibus, & potenter per Dominum de Egmunda oppido Gorinchen recuperato, demandavit confeſtim legatione fideli Domicellum Wilhelmum de Arckel, ut paternum oppidum recuperatum poſſideret. Qui, laceſſita bello Domina Jacoba, venit expeditione potentiſſima in oppidum Ghorinchen. Sed caſtrum Domina Jacoba adhuc ſibi reſervaverat, cum ſuis complicibus, quod Domicellus ille, vir ſtrenuus & omni probitate conſpicuus, multo ſtipatus milite, hoſtili acie quotidie bello appetivit, atque infeſtavit creberrimis aſſultibus. Sed Caſtrenſes impetum ſuorum adverſariorum potenter ſuſtinentes, viriliter eos abegerunt, ita, ut multos occiderent: multos vulnerarent: alios caperent, vel in fugam repentinam conjicerent; & vix pauci evaderent: & tandem prima die Decembris hora fere ſecunda poſt prandium, exercitus præfatæ Dominæ cum vexillis fulgidis & cornibus horriſonis & tubis perſtrepentibus decenter & animoſe oppidum introiret. Econtra vero Domicellus de Arckel ex magnanimitate ſua, cum vexillis fulgurantibus & buccinis frementibus, & ſonitu tympanorum eisdem occurrens, formidoloſum bellum intrepide contra eos inſtauravit, & concurrentibus utrisque partibus, cruentum bellum inchoavit, in quo ſtridor baliſtarum, clangor armorum, tinnitus gladiorum, fragor haſtarum terribiliter invaluit, & cum laborioſe pro corona victoriæ quisque depugnaret, cruenta ſtrages ex utraque parte crudeliſſime commiſſa fuit: donec poſt horrendum excidium exercitus Domicelli Wilhelmi de Arckel attritus eſt, & bellatoribus ejus à prælio paulatim per proditionem Domicelli Arnoldi de Drueten ſe ſubducentibus, ipſe confeſtim cum magna parte ſui exercitus occiſus eſt, & multi ex ipſius parte in captivitatem ducti. Finito bello, illuſtris Domicellus de Arckel aliquot horis in publica platea in proprio ſanguine & ſterquilinio volutatus permanſit, donec per inimicos & alios levatus, lamentabiliter prope progenitores ſuos in eodem oppido eſt ſepultus cum hoc Epitaphio.

Wilhelmus gratus Arckel Domicellus amatus,
Vir beneformatus, ſapiens, audax, placitatus,
Ghorcken proſtratus, bello jacet hic tumulatus,
Vita privatus, qui ſit ſanctis ſociatus.
Hoc pete virgo pia, mater Benedicta Maria.
M. C. Quater ſeptemque decem fuit annus & ille
Eligii feſto ſemper memor ipſius eſto,
Pro quo dignare tu, qui legis iſta, rogare.

Anno ſeq. poſt bellum in Gorinchen patratum, illuſtris Joannes Dux Bavatiæ, cum nondum obtinere neptis ſuæ Dom. Jacobæ tutelam, propter potentiam Hoexenſium (vel Houxenſium) poſſet, forti armatorum manu cum Dordracenſibus contracta, Hollandiam hoſtiliter invadens, ferro & igne adverſariorum præſidia depopulans, cum magna præda magnæ opulentiæ, ſæpe Dordracum redit. Interea Houxenſes, deliberato animo & conſilio Domini Henrici de Bergis & autoritate ſedis Apoſtolicæ, eandem Jacobam, Principiſſam Hollandiæ, illuſtri Joanni quinto Duci Brabantiæ dederunt uxorem. Itaque nuptiis regali-

regaliter celebratis, Joannes ille Dux Brabantiæ, collecto militari robore, & armigeris plurimis, ut adjutorio Hoexenſium illuſtrem Joannem Ducem Bavariæ filium Hollandiæ à paterna hæreditate expelleret, circumvallavit oppidum Dordracenſe obſidione ſtrictiſſima, ut quod partis adverſæ refugium eſſet, locans papiliones & tentoria ſua in villa dicta, (die mile) Hoexenſes vero in Padendrecht fortalitium firmiſſimum exſtruxerunt, & approbatis & robuſtis præliatoribus muniverunt: ex quo diurnatim terribiliter Dordracenſes impugnando infeſtaverunt, & hinc inde ex diverſis locis diviſas machinas ad oppidi interitum adaptarunt: & Dordracenſes multis incurſionibus, baliſtis, bombardis, fundibulis & aliis ingeniis nimis acriter laceſſiverunt. Econtra Dordracenſes omnibus neceſſariis abunde inſtructi, ex portis obſeſſi oppidi ſui erumpentes, hoſtili acie nunc Brabantigenas, nunc Houxenſes bello petunt, & victoria ſemper potiti, cum infinitis captivis & magna præda læti redeunt. Cum vero tot de Brabantigenis potenter cœpiſſent, non ſolum deinde armis & inſidiis plures capere conabantur, parvipendentes obſidionem, ſed etiam ad ludibrium emittebant abſque remigiis aliquot naves cum diverſa præda: quas Brabantigenæ videntes, cum prædam celeriter affectarent, per funes, quos ſub aqua Dordracenſes magna induſtria occultaverant, jocoſe in Dordracum cum eiſdem navibus advehebant. Tandem igitur, 363
cum per aliquod tempus adverſarii horribiliter Dordracum obſediſſent, parumque profeciſſent civitates Hollandiæ, tentoriis & papilionibus evulſis, ad propria reverterunt: dempto Adriano Baſtardo Hollandiæ, viro ſtrenuo & animoſo, qui cum multo ſatellitio armigerorum in munitione & præſidio de Padendrecht viriliter permanſit, quotidianis aſſultibus crudeliter & hoſtiliter Dordracenſes moleſtans. Itaque Dordracenſes in feſto S. Laurentii anni prædicti (ſalutis ſcilicet MCCCCXVIII.) præſidium illud impetuoſe aggreſſi, bellanti manu, poſt excidium aliquorum triumphando vicerunt, & interfectis omnibus in eo inventis, unà cum Adriano Baſtardo Hollandiæ, captum præſidium deſtruxerunt. Quod Brabantigenæ veridica relatione audientes, & per flammigerum rogum videntes, ſoluta obſidione, ſtatim rurſus reparare decreverunt. Sed Dordracenſes, re comperta, eos duriter inſequebantur, & quia refluxus fuerat, multis ſubmerſis, infinitos capiebant. Et ſic Dordracenſes ab obſidione graviſſima liberati, cum trophæo & ſpolio maximo oppidi ingreſſi, Deo gratias devotiſſimè de tanta victoria egerunt. Eodem anno Dordracenſes cum Cabellianenſibus, ſtipati multo milite, potenti manu oppidum Roterdam vicerunt, & triumphali gladio ditioni ducis Joannis Bavariæ ſubegerunt. Tandem, cum partes prædictæ per multa tempora ſorte varia inter ſe continuis & pernicioſis bellis diſceptaſſent, poſt longam depopulationem inſtituitur per bonos interceſſores & arbitros conventus utriusque partis in oppido Wendrichen, pax (ſed non futura diuturna) conciliatur & publicatur tali conditione, ut Joannes Dux Bavariæ permaneret per certum terminum tutor & rector Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ, & omnes præfecturæ, & omnium oppidorum ſcabinatus, ab utrisque, ſcilicet comitiſſa Jacoba & Joanne Duce Bavariæ concorditer ordinarentur, ut unicuique æque recta juſticia per prædictos principatus contingeret. Quibus expreſſis, idem principes ſeſe oſculantes, hoc modo reconciliati ſunt: Et Dux Joannes Brabantiæ, ſalutato conſobrino ſuo, Joanne Duce Bavariæ, cum Principiſſa Hollandiæ Domina Jacoba, conjuge ſua, ad Brabantiam rediit: Dux vero Bavariæ Joannes ad Hollandiam. Anno igitur Dom. MCCCCXIX. Illuſtris princeps Joannes, tutor Hollandiæ, collecto amicorum magno cœtu, & militum atque baronum apparatu in Hollandiam veniens, homagium concorditer recipiebat in omnibus Hollandiæ oppidis, tanquam verus hæres & tutor. Sed quia rurſus partem ſuam, id eſt, Cabellianenſes valde exaltabat, Houxenſes fidelitatis homagium recuſabant, & valida conſpiratione ſe conſtringentes, concorditer Trajectum civitatem intrarunt, tanquam partis ſuæ fautricem, & poſtquam inter miniſteriales diſcordes pacem ibi

feciſſent, milites territorii, & Vaſallos Eccleſiæ in complices & auxiliatores ſuæ partis aſſumpſerunt, ſimulque tribunitiæ dignitatis ſcabinos & rectores Civitatis Trajectenſis per amicitiam ſecum conjunxerunt, ſtatimque cum illis, & cum inferiori territorio Joannem Bavariæ ducem, cum tota Hollandia hoſtiliter adorti ſunt, Hollandiæ vicina parte cum villis incenſa, & magna variaque præda ſecum in Trajectum abacta. Econtra vero Cabellianenſes cum ingenti præpotentis exercitus copia territorium Trajectenſe ingreſſi, igne & ferro illud pene demoliti ſunt, atque cum diverſæ ſupellectilis ſpoliis glorioſe Hollandiam repetierunt, quæ periculoſa ſeditio per biennium cum dimidio duravit.

Eodem anno prænotato (ſcilicet ſalutis MCCCCXXI.) hoc eſt, anno ſequenti, poſtquam oppidum Leydenſe obſeſſum per Joannem de Bavaria, tutorem Hollandiæ, erat, ipſa nocte ſanctæ Eliſabeth viduæ, ex divinæ diſpenſationis arcano conſilio (cujus facta frequenter cernimus, cauſas vero factorum penitus ignoramus) inaudita multis ſeculis tempeſtas exoritur, quæ validiſſimis ventis undas maris non ſolum ingentibus procellis & fluctibus elevavit, verum etiam litoribus vicinis & aggeribus illiſit, quibus vi aquarum ruptis, multa excidia maximaque damna in Hollandia ſpecialiter, ut & in Friſia & Zelandia everſis villis, hominibus pecoribusque multis ſubmerſis, contigerunt. Eodemque tempore infra oppidum Sanctæ Gertrudis & Dordracum tota terra, quæ paſcualis hactenus & valde frugifera fuerat, cum ſeptuaginta duabus villis parochialibus aqua-
364 rum diluvio vaſtata eſt, quæ rupto aggere ſalſum mare, quod per Zelandiæ fauces progreditur, accepit. Tanta quippe vis tempeſtatis erat, ut nullus agger in prædictis partibus undarum molibus obſiſteret.

Item anno ſequenti perpendentes Houxenſes, partes & Conſiliarii Dominæ Jacobæ, quod Joannes Dux Brabantiæ, maritus Jacobæ, & Joannes Dux Bavariæ, ut decuit, pacem & concordiam invicem ſervantes, in tranquilla pace viverent, nec ipſos Dux Brabantiæ, ut opinati fuerant, ſuper Cabelianenſes exaltaret, commoti, (proh pudor) ſuaſerunt Dominæ Jacobæ, ut divortium cum Joanne Duce faceret, propter illicitum matrimonium: quod Apoſtolicus Dominus Martinus quintus, male & ſiniſtre informatus, approbaſſet quidem, ſed nunquam confirmaſſet.

Quibusdam duciſſa Jacoba fidem tribuit, abduxerunt eam primo ſecrete in Hannoniam, deinde in Angliam, ubi eam, vivente adhuc Joanne, Duce Brabantiæ, absque judicio Eccleſiæ duxit uxorem Humfridus, Dux Glonceſtriæ, frater Henrici quinti Regis Angliæ: qui nuptiis in Anglia regaliter celebratis, cum Jacoba apparatu regio venit in Hannoniam, ubi hortatu Dominæ Jacobæ ab omnibus, tanquam legitimus Comes & Dominus terræ, per homagium ſuſcipiebatur.

Quapropter Joannes Dux Brabantiæ, ex illata confuſione meritò turbatus, confeſtim conſilio ſuorum bello invaſit utrosque, & atrociter devaſtando Hannoniam injuriam vindicavit: dehinc terrore magnæ potentiæ profugatis hoſtibus, totam Hannoniam triumphali gladio ſuæ ſubegit ditioni. Dux verò Glonceſtriæ confuſus, infecto matrimonio illicito, triſtis cum ſuis rediit in Angliam.

Anno Domini MCCCCXXIII. obiit Reynaldus, Dux Gelriæ & Juliæ, ſine liberis, anno ducatus ſui XXII. Sepultus in Clauſtro Carthuſienſium dicto Monichuſen, prope Aernhem: qui ſatis pacificè ducatum rexerat. Cui ſucceſſit eodem anno Arnoldus, filius Domini Joannis de Egmunda, natus ex filia Domini Joannis de Arckel, tanquam verus hæres ducis Reynaldi.

Anno ſequenti in feſto Epiphaniæ, in aurora, obiit illuſtris Joannes, Dux Bavariæ, in Haga Comitis, poſtquam Hollandiam tutoris nomine annis ſeptem rexiſſet. Poſt cujus obitum Cabelianenſes introduxerunt Joannem Ducem Brabantiæ

bantiæ

banniæ in Hollandiam, quorum conſilio & auxilio in omnibus oppidis, tanquam verus Comes, & legitimus maritus Dominæ Jacobæ, cum homagio & fidelitatis juramento recipiebatur.

Econtra vero Domina Jacoba, in Hannonia tunc cum Houxenſibus commorans, & ſe ab Hollandia excludi dolens, habito ſuorum procerum maturo conſilio, miſit Florentium de Kyffhoeck, cum Houxenſibus, conſenſu Margaretæ Duciſſæ Burgundiæ, matris ſuæ, verſus Schoenhoviam, ut eam occuparent & ditioni ſuæ ſubjicerent, quod & factum eſt.

Deinde Dux Burgundiæ Philippus, mortuo Joanne Duce Bavariæ, & tutore Hollandiæ, per Cabelianenſes vocatus ex Flandria, tanquam proximior hæres, comitatuum Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ, venit anno Domini MCCCCXXV. cum magno apparatu plebis & militiæ in Hollandiam: qui ſtatim introductus & acceptus fuit per Dordracenſes, tanquam verus hæres Hollandiæ. Sed anno ſequenti venit ex Anglia, in Dominæ Jacobæ auxilium, Capitaneus quidam cum multis armigeris in Zelandiam, miſſus à Duce Gloniceſtriæ, qui ſe legitimum maritum Dominæ Jacobæ faciebat. Quod Philippus, Dux Burgundiæ, Comes Flandriæ, & tutor Hollandiæ, percipiens, collegit exercitum fortiſſimum: cum quo & cum omnibus Capitaneis oppidi Hollandiæ, occurrit prædictis apud villam dictam Brauwershaven in profeſto S. Pontiani martyris: ubi poſt atrociſſimum conflictum corona victoriæ ceſſit Philippo, Duci Burgundiæ, cum Hollandinis Cabelianenſibus. Corruerunt autem in prælio tria millia Anglorum.

Eodem anno Philippus, Dux Burgundiæ, cum innumeris bellatoribus potentiſſima obſidione circumvallavit in hyeme oppidum, cum caſtro de Sevenberghe, & poſt obſidionem XIV. hebdomadarum, illuſtris Philippus, Dux Burgundiæ, admiſſus & introductus in oppidum, receptus eſt tanquam verus Dominus ejusdem: ubi ſtatim ſuis armigeris caſtrum & oppidum ſuo milite munivit & complevit. 365

Sic Dominus de Sezeberghe cum amicis libere recedens, aliquo tempore ſuſtentatus per amicos, tandem exul & pauper obiit in territorio Colonienſi, in oppido dicto Keyſerswerde, poſito in Rheno, nihil terrenum poſt ſe relinquens.

Item anno ſcilicet Domini MCCCCXXVII. exſurrexit in Cathalonia tam vehemens & diu durans terræmotus, ut viginti civitates & unam Abbatiam ſubverteret: qui terræmotus proceſſit ulterius verſus Aquitaniam & Franciam, & devenit ad montem Peſſulanum. In qua eadem terra civitas magna (Terretona nomine) abſorpta eſt lacu, in loco, ubi civitas ſtetit, relicto tantæ profunditatis, ut à nautis & piſcatoribus profunditas ejus inveniri non poſſit. Inſuper in eadem terra de quadam ſilva exivit urſus, quem ſequebatur maxima multitudo ſerpentum, qui civitates & villas ingredientes, infinitam multitudinem populorum occiderunt.

Anno Domini MCCCCXXXIII. fuit hyems nimis dura & longa. Incepit enim congelario in feſto Sanctæ Eliſabeth viduæ, & duravit usque in craſtinum Scholaſticæ virginis, ut modicum vel nihil remitteret. Eodem anno, in menſe Julio, captus fuit in Haga Comitis per Philippum Burgundiæ in præſentia Dominæ Jacobæ, Comitiſſæ Hollandiæ, Dominus Franco, Dominus de Borſel, de Zuylen, & de aggere Sancti Martini, (qui illo tempore Rector fuit Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ) & ſecretè ductus per Delfft & Roterdam in Flandriam, ubi arctæ cuſtodiæ carceris deputabatur, in Caſtro dicto Repelmonda: eo quod clandeſtinè contraxiſſet cum Domina Jacoba, Comiſſa Hollandiæ: ſed venit tandem Comes de Moerſa, & liberavit Dominum Franconem, ea conditione, ut Domina Jacoba Philippo Duci reſignaret comitatus Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, & Dominium Friſiæ; & Dux conferret Domino Franconi comitatum Oeſtervandiæ, & Dominæ Jacobæ nepti ſuæ Dominium de † Vocon, & terram cum Dominio de Zuythentlantia, & dominium de Toll, cum omnibus reditibus Theloniorum Hollandiæ & Zelandiæ. † Vocor.

Quo

Oeſter-vandiæ. Quo facto, Dominus Franco, tum comes † Veſtervandiæ effectus, libere rediit, ducens publice uxorem illuſtriſſimam Dominam Jacobam, quondam comitiſſam Hollandiæ, &c. in oppido, dicta inſula Sancti Martini. Et Pbilippus, dux Burgundiæ, receptus eſt ab omnibus tanquam verus bæres dictorum Comitatuum omnium.

Dominus Joannes de Walrenrade, Doctor juris de partibus Franconiæ, Germanicæ nationis, ex Apoſtolica proviſione Conſtantiæ per Martinum Papam quintum ab Eccleſia Metropolitana ad Eccleſiam Leodienſem, ex reſignatione Domini Joannis de Bavaria, ut ſupra relatum eſt, vacante transfertur, factus Epiſcopus Eccleſiæ Leodienſis, quinquageſimus primus poſt beatum Hubertum, octogeſimus verò poſt beatum Martinum incluſive.

Leodienſia. Qui anno Domini MCCCCXVIII. quarto die menſis Auguſti, Leodium intravir, cum ſatis magno & pulcbro ſuorum nobilium comitatu, honorificè ab Eccleſia & populo receptus. Iſte reddidit Leodienſibus perditas tempore prædeceſſoris ſui libertates: & in die aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis ſubſequentis, in Pontificalibus ſummam miſſam celebravit ad altare majus Eccleſiæ Leodienſis, legitque in nocte nativitatis Chriſti nonam lectionem in matutinis; celebrans etiam ipſo die in majore Eccleſia ſummam miſſam.

Er ſic in boc & in aliis ſeipſum in ſpiritualibus & temporalibus tanquam Epiſcopum & Paſtorem ovium ſuarum, bonum, pium, prudenrem, circumſpectum, modeſtum, bene moratum exbibuit, tonſuras clericales conferendo, ſacramenta confirmationum & ſacrorum ordinum per ſeipſum benignè miniſtrando, quanquam ſuffraganeo non carebat. Timeo, diuturna vita ejus Eccleſiam Leodienſem non fuiſſe dignam.

Certè à multis retro temporibus non fuit talis illic antiſtes, qui quaſi unus ex veterum temporum Epiſcopis apparuit in diebus noſtris noviſſimis. Tubalem vocem babuit, & reverenda valde fuit perſona.

Anno ſequenti (ſcilicet ſalutis MCCCCXIX.) Dominus Joannes de Walenrade, Epiſcopus Leodienſis, fuit in villa ſua de Alben invitatus in cellerarii ſui do-
366 mum in profeſto aſcenſionis CHRISTI, ubi eo veſpere ibidem, & ipſo die aſcenſionis Domini in magna jucunditate manſit. Sed in craſtino de mane invaſit eum mortalis infirmitas, & die Dominica ſequenti, XXVIII. die Maji meridie vel circiter, diem vitæ ſuæ clauſit extremum: & quia tam ſubita & inopinata morte deceſſit, non defuerunr, qui veneno interfectum ſuſpicarentur. De cujus Paſtoris tranſitu clerus & populus provinciæ Leodienſis & Loſſenſis plurimum doluerunt. Præfuit Eccleſiæ menſibus decem. Corpus ipſius in Eccleſia Leodienſi ante ſummum altare fuit ſepultum, & exequiis funeralibus celebratis, vacante ſede Epiſcopali, iterum receptus fuit per Capitulum Leodienſe Domicellus Everbardus de Marcha, prænominatus in manburnum & protectorem Eccleſiæ & provinciæ, Campana bannali pulſata, cum ſolemnitatibus conſuetis. Iſtius Joannis de Walenrade temporibus Leodienſis populus de conſenſu ejus iterum recepit mores priores, ordinantes XXXII. miniſteria cum vexillis, tentoriis, ac aliis ceremoniis priſtinis, ut ante bellum habuerunt. (Hæc ex Chronicis.)

Anno Domini MCCCCXIX. Pontificatus Martini Papæ quinti anno ſecundo, menſis Junii die XVI. fuir nobilis Dominus Joannes de Loſs, filius Domini de Hynsberch, & de Lewenberch, archidiaconus Hasbaniæ, pulcher juvenis, ætatis XXIII. annorum, vel circiter, per Dominos de Capitulo Leodienſi in Epiſcopum concorditer poſtulatus, & miſſis Ambaſiatoribus Florentiam, ubi Papa Martinus cum curia reſidebat, confirmatus: & tum receptus Leodii in perſona propria, cum pulcro Ducis Clivenſis, & Domini de Hynsberch patris ſui, & plurium aliorum baronum ac nobilium comitatu. Et more ſolito admiſſus cum ſolennitatibus ad hoc conſuetis, decimo die menſis Decembris, anno ſupradicto, in ſuperabundanti copia nivium tum cadentium. Stetitque per triduum imago Syrenes juxta palatium in muro, ante Eccleſiam Leodii, quæ per unam mamillam rubeum, & per

aliam

aliam album vinum largifluè & gratioſè cunctis ſupervenientibus effudit. In vigilia vero nativitatis Chriſti proxime ſequenti, dictus Dominus Joannes in ſacerdotem, & deinde (ad lætare Hieruſalem) ſubſequente anno ſalutis MCCCCXX. in Epiſcopum in Eccleſia Leodienſi, publice per tres ſuffraganeos, ſcilicet Archiepiſcopi Colonienſis, & Epiſcoporum Leodienſis & Trajectenſis, & per abbates intra & circa Leodium mitratos & non mitratos, ſcilicet Sanctorum, Jacobi, Laurentii, Ægidii & Vallis S. Lamberti, ſolenniter fuit conſecratus. Eodem anno fundatum fuit monaſterium in † Duiro, juxta Endhoniam, ordinis Canonicorum regularium, ejuſdem diœceſis. † Duino.

Anno ſequenti, ſcilicet MCCCCXXI. menſis Junii die XXI. intravit Leodium cum magno honore à Domino Epiſcopo, & omnibus Eccleſiæ proceſſionaliter obviam procedentibus, usque ad portam Sancti Leonardi, receptus Dominus Branda, Cardinalis Placentinus à latere Papæ legatus, ad ſignum crucis prædicandum, contra perfidos hæreticos regni Bohemiæ: quo ipſo die miſſa ſpecialis in Eccleſia majori per univerſum clerum civitatis, coram dicto Cardinali ſolenniter, pro extirpatione hæreſis hujusmodi eſt celebrata. Poſtea die Veneris, prima Auguſti, iterum miſſa ſpeciali facta, in majori Eccleſia, Dominus Epiſcopus Leodienſis cum pluribus nobilibus ſatis magna, ut apparebat, devotione, recipit crucem ad pergendum contra perfidos ſupradictos: et eadem die poſt prandium, cum pulchro comitatu ſuorum, & aliorum cruce ſignatorum, Leodio receſſit verſus regnum Bohemiæ, in ſubſidium Archiepiſcopi Colonienſis, & aliorum Electorum imperii & principum Alemaniæ. Sed proh dolor congregatis omnibus, contra inimicos, (peccatis noſtris exigentibus) modicum vel nihil profecerunt. Et hæreticis in perfidia derelictis, & magis quam prius accenſis, ad propria reverterunt. Dominus vero Epiſcopus Leodienſis die prima menſis Novembris, ejusdem anni, cum ſuis Leodium rurſus intravit.

Eodem anno, IX. die Novembris, circa horam ſextam veſpere viſa fuit quaſi alba crux magna inſtar trabis extenſa, in aëre ſuper Eccleſiam ſanctæ crucis Leodienſis, tendens verſus Hasboniam, ſed non diu videri potuit: & deinde paucis diebus interpoſitis, curia officialis cum Capella ſuperpoſita, penes palatium Epiſcopale ignis incendio devaſtata fuit.

Anno Domini MCCCCXXIIII. Monaſterium regularium Tungris inceptum fuit. Et paulo poſt prioratus ejusdem ordinis honorum puerorum in Leodio reformari cœpit, quod jam eſt ad Sanctum Leonardum, ante portam ejusdem civitatis. 367

Anno Domini MCCCCXXIIII. in vigilia aſſumptionis Virginis glorioſæ, Leodii novus pons lapideus ſuper Moſam inchoatus fuit.

Anno Domini MCCCCXLVI. Dux Burgundiæ Philippus obtinuit provinciam Lucenburgenſem, bellando in Septembri.

Anno Domini MCCCCLII. ipſo die Cœciliæ Virginis, Joannes de Heynsberch, Epiſcopus Leodienſis, conſtituit procuratores irrevocabiles ad renunciandum Epiſcopatum in manum Kalixti, hujus nominis tertii, Papæ Romani: Sorore ejus valedicente ſeculo, in domo ſororis ordinis Canonicorum regularium, juxta Mechilineam, cum multo gaudio, & devotorum hominum applauſu recepta. Ad quam viſendam, cum idem Dominus Joannes, Epiſcopus Leodienſis, veniſſet, multum ædificatus, &, ut ſperatur, à DEO tactus, (qui hactenus, ut eſt notorium, incontinenter & ſeculariter vixerat) vitam in melius mutare diſpoſuit, ſed neſcio, quo caſu divinitus diſpoſito, paulo poſt navigio vectus, orta tempeſtate cum navis ad fluminis ripas vi fuiſſet ventorum impulſa, & manibus ille ſe fulcire vellet, ut ſemper agilis & animoſus erat, heu pars digiti ejus annularis

nularis abrumpitur; atque in tali membro mutilatur. In hiſtoria de cladibus Leodienſium ſic habetur.

Igitur dum annus Domini MCCCCLII. evolveretur, Dominus Joannes de Heynsberch, poſteaquam triginta annis & ultra Leodienſi Eccleſiæ præfuiſſet, videns populum ſuum nimis effrenem moribus, & ita inſolentem, ut jam non humiliter acquieſcere, ſed audacter repugnare conſueſceret, & nonnunquam tumultuaria vociferatione impetum in eum facere tentaret, mœrore nimium cœpit affici, & tædio contabeſcere, unde malens nullum habere dominium, quam ſuper generationem, tam pravam & perverſam, ac populum indomabilem, deinceps gerere principatum, Epiſcopatum ceſſit in favorem illuſtriſſimi Juvenis, Ludovici de Barbonia, ſalva ſibi certa, quoad viveret, penſione.

Erat enim Ludovicus, filius Ducis de Borbonia, præpoſitus Sancti Donatiani martyris, Lovanii reſidens, annorum viginti & quatuor, cujus erat avunculus Philippus, illuſtriſſimus Princeps. Cui in hoc facto Joannes de Heynsberch placere, & per eum populum nihilominus edomare volebat. Sic enim ſecum reputabat, & dicebat: Cum manus una ſit invalida, veniat manus Philippi Ducis ſuper populum iſtum.

Philippus vero erat Burgundiæ Brabantiæque Dux inclytus, non minus animo quam ſanguine clarus, terra marique potens, & maximis regibus non inferior. De iſta reſumptione Joannis de Heynsberch, Epiſcopi Leodienſis, in alio Chronico ſic habetur.

Idem Epiſcopus Joannes ceſſit Epiſcopatu, quæ ceſſio, ut dicitur, brevitatem vitæ ipſi attulit. Nam cum rexiſſet Eccleſiam Leodienſem circiter quadraginta annos laudabiliter, reſignavit Eccleſiam Ludovico de Borbon ſatis juveni per procurationem Philippi, Ducis Burgundiæ, ut haberet pro reſervato ſuo quindecim millia florenorum ad vitæ durationem. Sed Ludwicus, qui penſionem ægre ferebat, & potius ſublevaſſet ſummam prædictam, laboravit pro ſecreta nece (ut dicitur) prædeceſſoris ſui, & ſic intoxicatus ille in Deyſſt oppido paulo poſt obiit. Quia vero privavit ſeipſum honore, ideo, à Leodienſibus non dicitur Epiſcopus Leodienſis, ſed Johannes de Heynsberch, Epiſcopus Dei. Item anno Domini MCCCCXXVI. primo die Junii, hora circiter nona, & paulo poſt apparuerunt duo magni circa ſolem circuli, ſeſe mutuo interſecantes, quorum unus præferebat ferè Iridis colorem, quia aqueus videbatur verſus cœlum & ſubrubicundus verſus terram: alter vero circulus totus albus & lucidus per ſolare cor-
368 pus tractus, vergebat ad borealem regionem & occidentalem per auſtrum porrectus, ut dixi, ad ſolem usque pertranſiit. Eodem anno, nona Junii, Leodii cometa apparuit ſuper Eccleſiam fratrum minorum; dirigens radios ſuos verſus forum Leodienſe, quaſi minans civitati, & perduravit, quaſi per hebdomadam.

Die autem præcedente bulla promiſſionis Domini Ludovici de Borbon fuerat præſentata Capitulo Leodienſi. Unde tantus rumor fuit in civitate de faciendo Mamburno, ut vix poſſet ſedari. Hæc ex Chronicis.

Brabantica & Flandrica.

Philippus, Comes Cadraleſii, ſpecioſus & gracilis adoleſcens, occiſo illuſtriſſimo Principe, Joanne Duce Burgundiæ, Comiteque Flandriæ, patre ejus, ſucceſſit eidem anno Domini MCCCCXIX. & factus eſt XXIX. Comes Flandriæ, quam rexit annis XLIX. Natus anno Domini MCCCXCV. in feſto beatiſſimorum Petri & Pauli.

Fuit proceræ ſtaturæ, pulcher, audax, magnanimus, armis ſtrenuus, ſermone facundus, vultu placidus, in dando liberalis, æquè rectus juſticiarius, in bellis victorioſus, à dominabus dilectus, & in oculis omnium, qui eum aſpexerant, gratioſus. Iſte Philippus, adhuc vivente patre ſuo, duxit uxorem Michaelam, Caroli Regis Francorum hujus nominis ſexti filiam, ex qua nullam ſuſcepit prolem.

Quæ obiit anno Domini MCCCCXXII. octava die Julii, ſepulta Gandavi, in monaſterio ſancti Bavonis. Ea defuncta, accepit uxorem, ex diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ, Bonnam, relictam avunculi ſui, Philippi Comitis Nivernenſis, ex qua ſimiliter nullam ſuſcepit prolem, ſed & illa defuncta, accepit uxorem anno Domini, MCCCCXXIX. nobilem Virginem Iſabellam, Joannis Regis Portugaliæ, & Philippæ filiæ Joannis Lancaſtriæ, comitisque de Derby, filiam, ex qua genuit tres filios, quorum primus Antonius nomine, natus Bruxellæ, anno Domini MCCCCXXX. vixit tantum XIV. menſibus, ſepultus in eodem oppido, in Eccleſia Sanctæ Gudulæ.

Secundus Jodocus nomine, natus Gandavi, anno Domini MCCCCXXXII. qui & ipſe Juvenis obiit, Gandavi ſepultus. Tertius filius, & ultimus nomine Carolus, Princeps Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ & Lymburgiæ, lumen Galliæ & Almaniæ, natus fuit in Burgundia, civitate Divionenſi, anno Domini MCCCCXXXIII. in profeſto Sancti Martini, Archiepiſcopi Turonenſis. (Hæc ex Chronicis Flandriæ.)

Iſte Philippus, Dux Burgundiæ & Brabantiæ, adjumento regum Angliæ, Henrici quinti & ſexti, ad vindicandam genitoris ſui mortem, multa bella geſſit, quibus regni Francorum multas Civitates, oppida, caſtra, villas, & fortalitia plura depopulavit, & fere in ſolitudinem redegit, ociofis captis & fugatis incolis regni.

Duravit autem ita lamentabile bellum illud annis ſedecim, in quo ex utraque parte corruerunt multi Principes, ac potentes comites ac barones cum innumerabilibus militibus, & armigeris electis.

Tandem anno Domini MCCCCXXXV. poſt varios tractatus, & interlocutiones in civitate Atrebatenſi, Dominus Cardinalis, ſanctæ crucis, ordinis Carthuſienſis, pacis modum inter eos reperit, quem Anglici noluerunt recipere, ſed Burgundi tantum. (Hæc ex Chronicis.)

Eodem tempore fuit in Francia Virgo Joanna nomine, tam prophetico Spiritu, quam miraculorum poteſtate clarens. Hæc veſte virili ſemper utebatur, nec ullis doctorum quorumcunque perſuaſionibus perſuaderi potuit, ut eas deponeret veſtes, fœmineis contenta, præſertim cum ſe palam Virginem & fœminam eſſe proteſtaretur.

Sed illa, ſub hoc (inquit) habitu virili, in ſignum futuræ victoriæ, ut verbo prædicam & habitu, à Deo miſſa ſum; juvare verum Francorum Regem Carolum, & in ſuo firmare regno: à quo eum fugare nituntur Rex Angliæ, & Dux Burgundiæ, qui duo, ut relatum eſt, ſæpe tunc juncti, mutuis cædibus & armis Franciam graviſſime premebant.

Cum ſuo igitur Domino Joanna Virgo continue, velut miles, equitabat, futura & fauſta multa prædicebat, Victoriis bellicis quibusdam intererat, & alia mira talia perpetrabat, quæ nedum Francia, ſed omnia Chriſtianorum regna ſtupebant. 369

Ad tantam denique præſumptionem venit Joanna, ut nondum recepta Francia, Bohemis, ubi hæreticorum multitudo tunc fuit, minas intentaret per literas.

Dubitabant igitur ſeculares & Eccleſiaſtici, regulares & monaſtici, quo ſpiritu regeretur, diabolico an divino: quo Viri literatiſſimi quidam tractatus ſcripſerunt, in quibus non modo diverſa, ſed etiam adverſa de virgine ſenſerunt.

Poſtquam autem Regem Carolum in multis juviſſet & firmaſſet in regno annis quibusdam, demum nutu, ut creditur, divino, per Anglicorum armaturam capta eſt, & incarcerata: & accerſitis in magna multitudine magiſtris, tam divini, quam humani Juris, poſt longum examen tandem faſſa fuit, habere ſe familiarem DEI Angelum, qui judicio literatorum virorum judicatus eſt, malignus eſſe ſpiritus, ex multis conjecturis & probationibus, per quem ſpiritum velut magam

 effectam,

effectam, ignibus per publicam juſticiam conſumi permiſerunt, prout de hac hiſtoria Rex Angliæ noſtro Imperatori Sigismundo ſatis late in ſcripto hiſtoriam explicavit.

Hæc Joannes Nyder libro quinto formicarii capitulo octavo.

Trajectenſis. Sepulto Domino Friderico, Epiſcopo Trajectenſi, & exequiis ejusdem decenter celebratis, Domini Capitulares electionem de novo celebrantes, in partes duas ſunt diviſi.

Nam pars una capitularium ad inſtantiam Ducis Clivenſis elegit illuſtrem virum, Rodolphum Diepholt, Præpoſitum Oſnaburgenſem, Canonicum Colonienſem, virum quaſi ſecularem, cui adhæſit tota terra Tranſyſelina.

Altera pars poſtularunt Joannem de Buren, Præpoſitum Aquenſem, & beatæ Mariæ Trajectenſis.

Unde magna diſſenſio enata, eò quod capitulum non fuit integrum, propter majoris Eccleſiæ Decani abſentiam.

Sed Dominus Martinus Papa quintus, amotis duobus illis, contulit pontificium Zuedero de Kulenborch nato, majoris Eccleſiæ Trajectenſis præpoſito.

Zuederus igitur, obtenta confirmatione à ſede Apoſtolica, venit in profeſto Petri ad vincula cum præclaro comitatu plebis & militiæ Amersfordiam, & ibidem receptus eſt in Epiſcopum, recepta fidelitate.

Et in craſtino beati Bernardi abbatis decenter Trajectum venit, ubi more ſolito, anno Domini MCCCCXXIIII. Pontificatus Martini Papæ quinti ſeptimo anno, quinquageſimus ſecundus Epiſcopus Trajectenſis factus, & cathedræ impoſitus eſt: quo eodem die facta magna eſt diſſenſio in eadem civitate, propter proſcriptos, qui cum eo intraverunt: ut in conflictu, ad quem res devenit, aliqui de civibus Trajectenſibus ex adverſa parte proſcriptorum occiſi ſint, & præcipuè rector civitatis, dictus Prays. Hæc ex Chronicis.

In tractatu de origine modernæ devotionis ſic habetur. Anno Domini MCCCCXXIII. Clariſſimo præſide jam præfato humanis rebus exempto, Canonici quatuor Eccleſiarum Trajecti, ad Sanctum Martinum, ad Sanctum Salvatorem, ad Sanctam Mariam, & ad Sanctum Petrum, omnes in Electione Epiſcopi Trajectenſis vocem habentes, nobilem virum, Dominum Rodolphum de Diepbolt, in Epiſcopum poſtulaverunt. Quem Papa Martinus quintus illiteratum, & penè idiotam audiens, confirmare noluit, ſed Spirenſi Præſuli Epiſcopatum tradidit Trajectenſem.

Ad quem accedens Dominus Zuederus de Kulenborch, majoris Eccleſiæ Trajectenſis præpoſitus, dictum Epiſcopatum à Spirenſi antiſtite, via permutationis, & à Papa Martino confirmatione obtinuit. Sed civitates Tranſyſelinæ, Daventria, Campis, Zwell, cum militaribus & populis vicinis ejusdem diœceſis, ſuo Rodolpho poſtulato firmiſſimè adhæſerunt. Quem Papa Martinus primum, deinde
370 Eugenius quartus poſt eum cum omnibus complicibus, adhærentibus & fautoribus excommunicari, & ſtrictiſſimum interdictum per totam diœceſin obſervari mandarunt. Zuederus autem Epiſcopalia omnia caſtra cunctis neceſſariis plene referta invenit. Sed quia adhærentes ſui tribunitiæ dignitatis viros aliquos ſibi contrarios injuſte & lamentabiliter trucidabant in plateis & lectulis, idcirco anno ſequenti amici occiſorum, viri divites & potentes, validam conſpirationem cum Vaſallis nonnullis territorii inierunt, & ſimul fœdus amicitiæ perpetuæ cum Rudolpho de Diepholt poſtulato conjunxerunt, & ſeſe valide conſtrinxerunt, ut eum introducerent ad epiſcopatus poſſeſſionem.

Quapropter Dominus Joannes, ſtrenuus miles de Reneſſi, in vigilia Pentecoſtes ex parte Domini Rudolphi de Diepholt, paucis ſtipatus ſatellitibus, venit, & civitatem Trajectenſem occupavit, ſtatimque multos favore & pecuniis atque promiſſionibus corruptos, in auxilium ſuum pellexit, cum quibus, parte Domini Zuederi,

Zuederi, veri Epiſcopi, expulſa, introduxit præfatum Rodolphum de Diepholt, & taliter qualiter per vim in cathedram collocavit.

Quo facto, omnes fere canonici quinque Eccleſiarum, prædictæ intruſionis odio ex civitate egreſſi, ad Dominum Zuederum confugerunt, cui omnes juramento fidelitatis aſtricti erant.

Sed non multo poſt inſtituti ſunt atque intruſi alii canonici, loco eorum, qui Trajecto diſceſſerunt. Acta fuerunt hæc anno Domini MCCCCXXV. Ex quibus maxima bella & ſectæ oriri cœperunt, non ſolum in Territorio Trajectenſi, verum etiam in Hollandia, Gelria & omni diœceſi Trajectenſi, unde Dominus Zuederus, legitimus Epiſcopus, jurisdictionem habens per Hollandiam & Gelriam, autoritate Apoſtolica præfatum Rodolphum intruſum cum ſuis fautoribus excommunicavit, & excommunicationem per totam diœceſin publicæ executioni mandari juſſit, quod & factum eſt.

Rodolphus vero cum ſuis excommunicationem parvipendens, gravatur & reaggravatur, & tandem tanquam membrum putridum & abſciſſum per Apoſtolicum declaratur.

Ex quo lamentabili caſu & diſceptatione Eccleſia Travertenſis nimium humiliata fuit. Hæc ex Chronicis.

Anno Domini MCCCCXXIX. omnes civitates, oppida & caſtella, omnisque populus terræ, cum aliquibus de clero Trajectenſi, appellatione ad Papam melius informandum, & ad futurum Papam, ſeu ad concilium interpoſita, interdictum ſervare contempſerunt, ſolis religioſis, & Deum timentibus, quantum poterant, ſervantibus.

Vaſalli vero provinciæ, proconſules, Scabini & communitates civitatum, poſt longum ſervatum interdictum nimium exacerbati, & animo indurato compellebant monaſteria diœceſis Trajectenſis, aut appellationi Domini Rodolphi, proconſulum, & patriæ debere adhærere, aut de ſuis monaſteriis & de terra abire: qui in provincia de cætero eos ferre non vellent, niſi Eccleſiaſtica cantica reſumerent, & divina coram eis publice celebrarent.

Quibus auditis, Pater Wilhelmus, prior noſter, tunc temporis in Windeſem convocatis prioribus de Zwollis, & de more noſtri ordinis concordant, cum ipſis & ſuis conventibus, potius iratis contra ſe terrarum populis cedere, & pro juſticia certare vel exulare, quam contra Apoſtolicæ ſedis mandatum eorum præceptis aſſentiri in omnium devotorum Presbyterorum & clericorum diverſarum congregationum, & quorundam ſecularium Canonicorum & Vicariorum ſcandalum; qui jam à terra, propriis domibus & civitatibus derelictis, ex magna parte diſceſſerant: ſecularibus quibusdam Presbyteris & Canonicis interdictum violantibus, & coram ſic excommunicatis & interdictis in ſingulis villis & civitatibus divina celebrantibus, & Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrantibus.

Convenerunt itaque in unum Canonici quidam Trajectenſes, proconſules, Scabini & primates oppidorum præfatorum, & noſtra intrantes monaſteria, edictum poſt aliud fratribus in choro congregatis propoſuerunt, ut vel ſtatim canta- 371
rent, & divina intermiſſa rurſus inciperent, vel ex patria & monaſteriis abirent.

Sed una omnium tam fratrum, quam converſorum & laicorum conventuum prædictorum fuit ſententia, ut Apoſtolicæ ſedis ſervata obedientia, potius exularent, & peregrinarentur, quam contra conſcientiam propter temporalia conſervanda peccarent.

Cum igitur exire cogerentur, quidam eorum libenter exeuntes; alii per vim de choro & Eccleſia ducti & extracti, extra diœceſin Trajectenſem Domini temporalis eorum perrexerunt, paucis infirmis fratribus, & quibusdam laicis pro monaſteriorum cuſtodia in ſingulis domibus derelictis: & Prior quidem de Wyndeſem cum ſuo conventu perrexit ad monaſterium ordinis noſtri in comitatu de Benthem,

hem, Vrendesweel prope Northon, quia Prior dicti Monaſterii lætus valde fuit in charitate, & filius conventus de Wyndeſem.

Prior verò Zwollis, cum ſuo conventu, Tranſyſelam ad partes Gelriæ migravit: deinde ad Monaſterium regularium prope Nuſſiam, diœceſis Colonienſis, cum fratribus ſuis in hoſpitum camera manſit, quæ ex tempore uſque in hodiernum diem appellatur (Camera Patris) à fratribus Monaſterii.

Prior & conventus de monte Sanctæ Agnetis verſus Friſiam navigio perrexerunt ad Monaſterium Ludnikirka, noſtri ordinis, in quo olim abbates eſſe conſueverant, quod jam per patres de Wyndeſem, & de Monte inchoatum fuerat reformari.

In quo tribus annis, pro Chriſti nomine & Eccleſiæ Dei obedientia, non ſine notabili fructu patientiæ & profectu illius monaſterii, à patria ſua relegati permanſerunt.

Anno igitur Domini MCCCCXXXII. data eſt licentia patribus & fratribus religioſis, devotis Presbyteris & Canonicis, ad monaſteria & loca ſua redeundi, quas propter apoſtolicum interdictum ſervandum reliquerant, paucis exceptis, qui partialitatis cauſa ſuſpecti habebantur.

Miſſus enim erat Matiſconenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ ſedis legatus, doctor decretorum, ad componendum pacem, & tollendum interdictum, contra illuſtrem Dominum Rodolphum tunc poſtulatum, poſtea verum Trajectenſem Epiſcopum. Multi igitur prælati & religioſi congregati ſunt in oppidum Vianenſe, prope Trajectum, ad legatum ſupradictum, & poſt amicabilem cum eodem domino legato concordiam, Priores de Wyndeſem & de Monte, cum aliis multis devotis patribus, presbyteris & obedientiariis, Trajectum cum lætitia introierunt: deinde ſinguli cum ſuis conventibus reverſi ſunt ad propria monaſteria, manipulos tunc pacis pro longo exilio, quo extra diœceſin exulaverat, ſecum reportantes, & Deum in omnibus bonis ſuis collaudantes, qui percutit & medetur, vulnerat & ſanat, gaudentes in Domino, & gratias agentes, quod pro ejus nomine exultare, & ante feſtum Aſſumptionis Beatæ Mariæ redire meruerint. Hæc Joannes regularis in tractatu præallegato.

Anno ſequenti, menſe Aprili, obiit in Hollandia in oppido de Schredam (vel Schriedam.) Ludwidis, Virgo Deo devota, filia Petri dicta, quæ magnis vulneribus ſauciata, lecto decumbens, abſque alia humana refectione ſupernaturaliter ſuſtentata divinitus, multis annis vixit. Quæ poſt obitum ſana & integra, in præſentia multarum honeſtarum virginum & mulierum, effecta, & manus ejus angelico myſterio ſupra pectus ejus locatæ fuerunt.

Quæ infinitis claruit miraculis, tam in vita, quam in morte, & maxime poſt mortem: ſepulta fuit quarta die poſt ſuam migrationem, in Eccleſia præfati oppidi Schriedamenſis.

Ad cujus exequias fere tota confluebat vicina Hollandia, & multi ex Zelandia & Brabantia. Epiſcopus Matiſconenſis, ſacræ ſedis Apoſtolicæ legatus, à Domino Papa Eugenio quarto miſſus Trajectum, abſolvit omnes rebelles excommunicatos Trajectenſis diœceſis, & etiam interdictos & anathematiſatos à Domino Papa
37a Martino quinto, ex parte Domini Zuederi de Culenborcb, Epiſcopi Trajectenſis. Quare Dominus Zuederus prædictus, tanquam exul ab Epiſcopatu ſuo expulſus, perrexit Baſileam ad generale concilium pro jure ſuo exequendo, ubi eodem anno, in nocte beati Matthæi Apoſtoli & Evangeliſtæ, in magna contritione obiit, anno Epiſcopatus ſui nono. Sepultusque requieſcit in Monaſterio Carthuſienſi ejusdem civitatis.

In quodam Chronico ſic habetur: Anno Domini MCCCCXXXII. circa feſtum S. Lamberti, exploratione facta per totam Trajectenſem diœceſin, à Domino Joanne, Epiſcopo Matiſconenſi, de clenodiis & reliquiis Sanctorum ejusdem diœceſis, factaque relatione ad ſanctiſſimum Papam Eugenium de prædictis, abſolvitur

vitur Zuederus de Culenborch ab Epiſcopatu Trajectenſi, factus Epiſcopus Cæſarienſis. Quo depoſito, fautores ejusdem Zuederi fecerunt Walramum de Moerſa ſucceſſorem in juribus Zuederi præfati: qui Walramus, poſtquam pro Epiſcopatu Trajectenſi inſtitiſſet, etiam ab Epiſcopatu deſtituitur: & Rodolphus de Dyepholt, poſtulatus quinquageſimus tertius Epiſcopus Trajectenſis ordinatus eſt. Hæc ex Chronicis.

Brabantica & Burgundica.

Philippus, hujus nominis inter Duces Lotharingiæ, Brabantiæ & Lymburgiæ, ſecundo genitus quondam Ducis Antonii, & frater Joannis Ducis prædicti, fuit Lovanii in Ducem inthrnniſatus & receptus, in die Dominica XXII. Maji, anno Domini MCCCCXXVII. Regni Sigismundi Regis Rom. anno CLXXI. Et rexit annis tribus, menſibus tribus. (Hæc ex Chronicis.) Tandem Philippus Dux, nulla prole relicta, anno Ducatus ſui quarto currente, obiit in caſtro ſuo Lovanienſi, die quarta menſis Auguſti, anno Domini MCCCCXXX. Et eſt ſepultus in Eccleſia ſancti Joannis Furen, penes Patrem & matrem & fratrem ſuptadictos. Hæc Emundus.

Brabantica & Burgundica.

Philippus, hujus nominis ſecundus inter Duces Brabantiæ, filius quondam Joannis, Ducis Burgundiæ & Comitis Flandriæ, legitimus & proximior hæres, ſucceſſit dicto Philippo nepoti ſuo immediate, anno Domini MCCCCXXX. die vero quinta Octobris, Regni Sigismundi, Regis Romanorum, Caroli vero, Regis Francorum, octavo, Lovanii in ducem Lotharingiæ & Brabantiæ viceſimum nonum, excluſis alienigenis, inthroniſatus, & receptis cum ſolennitatibus conſuetis, & deinde in aliis oppidis ducatuum & Marchionatus prædictorum, diebus ad hoc ſtatutis & ordinatis. Et rexit ducatum Brabantiæ annis XXXVII. menſibus decem. Iſte enim dictus eſt magnus dux Burgundiæ, tum propter rerum geſtarum magnitudinem, tum propter principatuum ſuorum multitudinem, quia in ipſum concurrebant, & jure hæreditario devolvebantur ſucceſſu temporis, fere omnes principatus avorum ſuorum ex utroque parente. Nam pacifice fuit Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Lymburgiæ & Luzenburgiæ dux, Flandriæ, Artheſii, Burgundiæ, inferioris Palatinatus, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ & Boloniæ, Comes Friſiæ, Salinarii & Mechelniæ Dominus & Princeps, ſacri imperii Marchio. (Hæc ex chronicis.) Iſte illuſtriſſimus dux in tanta pace & tranquillitate conſervavit patriam Brabantiæ, ut per ſpatium XXXVI. annorum, quibus præfuit, non reperiret, qui perturbaret eam, præter Leodienſes. Nam hi illo tempore cum ſuo Electo Ludovico, præfati Philippi nepote, diſcordabant. Quapropter anno Dn. MCCCCLXV. majeſtatem Philippi ducis tentabant offendere. Cujus ordinem & proceſſum tam ob nimiam prolixitatem hiſtoriæ, quam ob partialitatem ſcriptoris, qui Brabantinus extitit, & à veritate communis famæ, quam ipſe tunc audivit, plurimum deviavit, nolui commemorare. Tandem anno Domini MCCCCLXVII. Menſis Junii die XV. Illuſtriſſimus Princeps Philippus, Burgundiæ & Brabantiæ dux, in oppido Flandriæ Brugis, jubente Deo, viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, cui ſucceſſit in univerſo principatu ejus Carolus, Comes de Charloes, filius ejus, &c.

Romana.

Eugenius quartus, natione Venetus, qui ante Papatum dictus eſt Gabriel de Venetiis, cœpit anno Domini MCCCCXXXI. ſedit annis ſedecim. (Hæc ex chronicis.) Iſte fuit electus pacificè in urbe, mortuo Martino quinto, & indubitatus Papa habitus, ſed paulo poſt expulſus ex Roma ita fuit, ut nudus fugeret. Item à concilio Baſilienſi citatus, etiam depoſitus fuit, ſed non curavit. Et hinc iterum ſchiſma ortum, quod manſit usque ad mortem ejus. Qui illi favebant, multa laude digna de eo dixerunt. Econtra qui adverſabantur, plura enormia impoſuerunt, ut moris eſt. Tamen quidquid eſt, ante ſuſceptam dignitatem fuit vir abſtractæ 373
vitæ (puta fratricella) & bonæ famæ. Quid poſtea feciſſe dicatur, divino judicio relinquo. Ipſe etiam Romam recuperavit, adjutus à Venetis, & majorem obedientiam habuit. Hæc Wernerus.

Anno

Anno Pontificatus Eugenii octavo, anno ſalutis ſcilicet MCCCCXXXVIII. Baſileæ congregatur concilium, tamen lente & parva admodum frequentia, in quo poſt diuturnam moram, privato demum Eugenio, Amedæus Sabaudiæ Dux ad Pontificatum eligitur, quem Felicem quintum vocarunt. Hæc Matthæus. In iſto concilio multa bona inſtituta fuerunt pro reformatione Eccleſiæ in capite, & in membris. Habuit principium glorioſum, ſed finem humilem & tribulatione plenum, propter Schiſma. Mirabilis rerum eventus: Prævaluit concilium Conſtantienſe contra tres Papas, eos dejiciendo, & quartum inſtituendo, cum tot haberet adverſitates, & à nullo confirmatum eſſet. Iſtud autem tanta autoritate collectum & confirmatum, nec unum potuit (& ne quidem parum) reducere ad normam ſui propoſiti.

Imo econtra proceſſus ejus impeditus fuit ab uno; Ibi debile principium & finis glorioſus. Hic econtra præciſe. Schiſma Eccleſiæ XXXIII. inter Eugenium & Felicem duravit annis XVI. Cauſa fuit ſatis vana, nec ante hæc tempora viſa: quia Baſilienſe concilium depoſuit Eugenium, unicum & indubitatum Papam, eo quod non ſervaverat decreta concilii Conſtantienſis, (ut dicebatur) nec obedire curavit concilio Baſilienſi, aſſerens magis, econtra debere fieri. Unde magna ſcribentium de hac materia altercatio, pro & contra, nec concordari in hunc diem poteſt: Una parte, concilium eſſe ſupra Papam, aſſerente; & altera: Deus ſuper omnia benedictus det pacem ſuam in Eccleſia ſancta, Sponſa CHRISTI. Hæc Wernerus.

Anno Pontificatus ſui nono Eugenius Pontifex Florentiæ concilium celebravit, in quo Græci, Imperatore eorum præſente, de proceſſione Spiritus Sancti in idem, quod Romana tenet Eccleſia, conſenſerunt. Nicolaus Euboicus, latinæ & græcæ linguæ, atque eloquentiæ Princeps laudatiſſimus habetur, qui frequenti conſilio medius aſſiſtens, multis & eruditis viris audientibus, (me quoque teſte viſente audienteque) diſputantium, verba atque ſententias tum græcè tum latinè prolatas mira celeritate ultro citroque in utraque lingua fideliſſime & ſummo ornatu reddebat. Ambroſius, ordinis Camaldulenſis generalis Abbas, latinè græceque accurate doctus, & bonis omnibus diſciplinis ornatus, in eo concilio clarus habetur. Armeni & Indi in Florentino concilio cum Romana Eccleſia unitatem redintegrant. Tandem Eugenius Romæ moritur Kalendis Martii. (Hæc Matthæus Florentinus.)

Felix fuit Dux Sabaudiæ, Princeps devotus & ſenex: vidit filios filiorum ſuorum. Iſte cum jam cælibem vitam duceret, electus eſt in Papam à concilio Baſilienſi, depoſito Eugenio, & fuit Schiſma longo tempore, ſed non babuit magnam obedientiam, quia ſequitur neutralitas. Tandem defuncto Eugenio, ceſſit Nicolao, propter favorem unionis, factus legatus Franciæ, & Cardinalis Sabinianus. Hæc Wernerus.

Trajectenſia. Sepulto denique Domino Zuedero, vero Epiſcopo Trajectenſi, Rodolphus à Diepholt, in verum quinquageſimum tertium Epiſcopum Trajectenſem eſt anno Domini MCCCCXXXIII. Pontificatus Eugenii Papæ quarti tertio; conſecratus: non ſine diſcordia mortem ipſius Domini Zuederi ſecuta: quia aliqui tum Canonici vagantes extra civitatem elegerunt nobilem Walramum de Moerſa in Epiſcopum, qui obtenta electione & confirmatione à ſede apoſtolica, aliquam diu retinuit ſibi particularem juriſdictionem, videlicet in Dordraco & alibi: ſed tandem per amicam compoſitionem ſapientium concluſum fuit, ut præfatus Walramus reſignaret Domino Rodolpho omnia jura, quæ habebat ad Epiſcopatum.

Quo rite facto, Rodolphus ubique introniſatus eſt in Epiſcopum Trajectenſem: qui Rodolphus licet fere fuit Laicus, tamen amator & defenſor totius Cleri fuit, & Eccleſiaſticarum perſonarum. Inſuper omnia caſtra diruta reſtauravit: Eccleſias pulchris vitris ubique illuminavit, ac in morum honeſtate valde compoſi-
374 tus, humilem ſe omnibus præbens, & ut multa paucis verbis concludam, cum

vicinis

vicinis ſuis principibus pacificatus permanſit. Et in brevi dives effectus, omnia ad debitum & laudabilem ſtatum reformavit. Circa idem tempus, ultra Poloniam captus fuit piſcis in quantitate, longitudine, & latitudine unius viri viventis, ornatus mitra, paſtorali baculo, caſula, alba ſtola, manipulo, ſandaliis, chirothecis & reliquis omnibus ad pontificalem dignitatem requiſitis ad Epiſcopi modum, qui ad divina peragenda ſolenniter eſt præparatus: cujus Caſula benè levabatur, ante & retro à pedibus uſque ad genua, ſed non altius: permiſitque ſe ſatis tractari & tangi à multis, ſed præcipuè ab illius patriæ Epiſcopis. Qui cum præſentatus fuiſſet regi, regni iſtius & diverſis aliis idiomatibus interrogatus, quis eſſet, & nihil reſpondiſſet, cum tamen os aperuiſſet, humiliter reverentiam & honorem Epiſcopis in præſentia regis exhibendo, iratus Rex, cum decreviſſet ipſum carceri mancipari, aut in turrim fortem includi, triſtis piſcis clauſit oculos ſuos, nullo modo aperuit, quouſque Epiſcopi illius regni flexis genibus in præſentia piſcis à Rege magnis precibus impetraſſent, ut vivus remitteretur ad littus maris, ubi fuerat captus, ut Deus, cujus opera ſunt imcomprehenſibilia, oſtenderet naturam & actus ipſius, ne plaga regi & populo ſibi ſubjecto inde obveniret.

Quod cum annuiſſet Rex, ſtatim prædictum monſtrum aperuit oculos ſuos, Regi, & præcipuè illis Epiſcopis, magnas gratiarum actiones exhibendo. Præparatum ergo currum in præſentia infinitæ multitudinis utriusque ſexus, decenter cum præfatis Epiſcopis aſcendens ſedebat inter eos, tanquam domeſticum animal & ratione urens: qui cum adhuc longe abeſſent à mari, deſcenderunt Epiſcopi de curru. Piſcis vero ſimiliter per ſe de curru deſcendens, ſtetit ſuper ſuos pedes, & cœpit ambulare inter duos Epiſcopos, ponens unam manum ſuper humerum unius Epiſcopi, & alterum ſuper humerum alterius, ac ſi fuiſſet rationalis creatura: nec propter tumultum populi undique confluentis mirabatur aut movebatur, ſed modeſtè incedebat. Cum autem veniſſet ad ripam maris, benigne Epiſcopos & turbam populi inſpexit, & licentia cum omni humilitate ab Epiſcopis geſtu corporis petita & obtenta, intravit aquam maris. Cum ergo in aquam maris uſque ad umbilicum ſuper pedes intraſſet, & nimia profunditas maris ſtatim adeſſet, convertens ſe verſus Epiſcopos & turbam, finem rei expectantem, caput ſuum humilime inclinavit, impertiens eis manu dextra benedictionem ad modum crucis; & ſtatim deſcendit in profundum maris, nec deinceps viſus eſt ab aliquo.

Anno Domini MCCCCXXXIIII. in feſto Sancti Dionyſii, tanta tempeſtas ventorum intonuit ſuper Civitatem Colonienſem, ut radicitus diſiectis craſſiſſimis arboribus, in Cæmiterio Sancti Pantaleonis, multæ turres Eccleſiarum hincinde corruerent: & lapides diſiecti ab Eccleſia Sancti Petri Colonienſis ſuper ſanctorum trium magorum capſulam inciderent, & omnia comminuiſſent, niſi gratia divina diſpenſante eadem capſula cum pretioſiſſimis reliquiis retro ceſſiſſet, ita ut omnino intacta miraculoſe manſerit.

Anno Domini MCCCCXXXVIII. fuit tanta abundantia aquarum, ut diſruptis aggeribus in Hollandiæ & Batuæ partibus, fruges agrorum & ſata omnia deperirent, & magna damna inde ſequerentur.

Eodem anno ſecuta eſt tanta caritas & fames inter pauperes, ut lamentando ad plenum ſcribi non poſſit. Emebatur enim unum fertellum tritici pro nobili Anglicano, & iſto eodem modo ſingula alia frumenta in conſimili valore vendebantur: & duravit ultra annum.

Anno ſequenti ſequuta eſt magna peſtilentia hominum per totam Europam, & præcipuè in Hollandia, Zelandia, Gelria, Brabantia, & per totum Rhenum.

Anno Domini MCCCCXLI. circa feſtum omnium ſanctorum, de præcepto Philippi, Ducis Burgundiæ, civitates & oppida Hollandiæ, Zelandiæ ſubmiſerunt ſe obedientiæ Rudolphi de Diepholt, Epiſcopi Trajectenſis.

Quo ab anno Domini MCCCCXXVI. per occaſionem Zuederi, Trajectenſis Epiſcopi expulſi, diſtraxerant ſe, & ſeparaverant à Trajectenſis ſedis obedientia uſque ad præſens tempus.

375 Anno Domini MCCCCXLIX. præfatus Dominus Rodolphus, Epiſcopus excluſus, propter partialitatem à propria civitate Trajectenſi, cum Domino de Montforde, cum Zuedero, Domicello de Culenborch, & cum oppido Amersfordenſi, noctu clam per quoddam muri Civitatis foramen præfatam Civitatem intravit, & obtinuit eam. Ceciderunt autem in conflictu aliqui cives, & aliqui capti fuerunt: Epiſcopus in capite & tibüs vulneratus, viriliter reſtitit, & victoriam obtinuit. Sed quia nobilis Domicellus, Jacobus de Guesbeeck, parti Epiſcopo contrariæ favebat, cum illo tempore in civitate eſſet, fere inhoneſte capiebatur & claudebatur ſub fide in cameta domus ſuæ, quousque locum tenens comitis Hollandiæ, videlicet Dominus de Zanoy, Trajectum veniret, qui ipſum tali conditione liberavit, ut nimirum idem Domicellus Jacobus, Dominus de Guesbeeck, Sancto Mattino reſignaret libere oppidum Wyck, cum caſtro Duerſtaden, & diſtrictu ipſius: ut & caſtrum & dominium de Aptanda poſt mortem ſuam: ipſe vero reciperet tredecim millia florenorum Rhenenſium. Quo modo Epiſcopus ſubjugavit ſibi propriam civitatem rebellem, ordinando in ea cuncta ad arbitrium ſuum. Tandem Dominus Rodolphus, Epiſcopus Trajectenſis, anno Domini MCCCCLV. die XXIIII. Menſis Martii obiit, poſtquam Trajectenſi Epiſcopio præfuiſſet annis XXIII. in Eccleſia majori penes anteceſſores ſuos decenter inhumatus. (Hæc ex Cbronicis.)

Hollandica. Poſtquam Domina Jacoba, Comitiſſa Hollandiæ, reſignaſſet libere, ut ſupra relatum eſt, Pbilippo, Duci Burgundiæ & comiti Flandriæ, omne jus, quod in præfatis comitatibus habebat, vel habere poterat: idem deinde dux Philippus poſtea receptus & inthroniſatus fuit, ubique in præſentia Duciſſæ Jacobæ in omnibus civitatibus Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ, in verum Dominum & comitem legitimum, anno Domini MCCCCXXXIII. regni Sigismundi, regis Romanorum XXIII. anno. Et rexit pacificè annis XXXIIII. Poſt hæc glorioſa principiſſa, Duciſſa Jacoba, multum humiliata & depreſſa, quondam futura regina Franciæ, poſtea duciſſa Lotharingiæ, Brabantiæ, Lymburgiæ. Comitiſſa Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Marchioniſſa ſacri Imperii, & Palatina Rheni, Dominaque Friſiæ, ſub extremum facta Domina de Borſalia, (ptoh dolor) præ triſtitia pbtbiſi obüt in Hollandia in caſtro de Teylinghe, ſine ptole, anno Domini MCCCCXXXVI. in feſto S. Dionyſii, ſepulta in Haga comitis, in Eccleſia collegiata Palatii ejusdem penes avum ſuum Albertum, ducem Bavariæ, comitem Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ & Friſiæ. Poſt cujus obitum omnia Dominia ducis Wilhelmi Bavatiæ, Patris Duciſſæ Jacobæ, devoluta ſunt jure bæreditario ad dictum Pbilippum, Ducem Burgundiæ. Sed ego ſentio, quod potius ſeipſum per clandeſtinam, & minus boneſtam captionem Domini Franconis de Borſila, ultimi mariti Dominæ Jacobæ præfatæ, intruſerit, quem comes de Moerſa à captivitate liberavit, ut ſupra relatum eſt. Iſte Philippus Dux obtulit in Colonia ſanctis tribus regibus lampadem auream perpetuis temporibus arſuram. Et idem, ſicut quidam tradunt, providit fratribus minoribus Hieroſolymis, Sepulcbrum Domini cuſtodientibus, omni anno mittens eis alimoniam, & cætera alia neceſſatia victus quotidiani.

Anno Domini MCCCCLVII. medio Decembris, tantus terræmotus fuit in Neapoli & Sicilia, ut per ipſum corruerint XL. oppida, & ſexaginta hominum millia perierint: quorum oppidorum unum ita ſubverſum eſt, ut nullum veſtigium ejus appareat.

Anno ſequenti contigit res miranda, & tanto magis, quia in ſeculo inaudita. Nam ex omni Teutonia & Gallia, nullo bortante aut prædicante, neſcio quo ſpiritu acta multa centenaria Juvenum, utriusque ſexus, ab octo annis & ſupra usque ad perfectam ætatem, invitis parentibus & cognatis, & amicis retrahentibus, quidam aratra & currus, quos ducebant, alii pecora, quæ paſcebant, vel ſi quæ alia

habebant

habebant, præ manibus relinquentes, ſubito unus poſt alium currentes, peregrinari cœperunt cum magno fervore ad S. Michaelem, in mari Britannico: & timebant multi, ne ſpiritus nequam agitaret eos. Incedebant autem vigeni aut quinquageni, vel centeni, erectis vexillis euntes proceſſionaliter de civitate in civitatem, de oppido in oppidum, de villa in villam, cantantes quendam cantum de Sancto Michaele, ſemper præcedente vexillo cum imagine Sancti Michaelis: quos 376
ego tunc Trajecti ſupra Moſam exeuntes, proceſſionaliter iſto modo incedere vidi. Separatim tamen incedebant, hoc eſt, maſculi cum turmis ſuis & fœminæ cum ſuis, quos tamen poſtea rurſus ſine tali diſtinctione incedere vidi: & non ſolum ignobiles & pauperes ſic ibant, ſed etiam multi nobiles & divites adjungebant ſe illis. Statim tamen illa peregrinatio ceſſavit propter tædium itineris, & famem, quam patiebantur.

Anno Domini MCCCCLXIII. in feſto Sancti Antonii de Padua, ordinis minorum, fuit incendium Buſcoducis, quo tertia pars oppidi conflagraſſe refertur. Et iſtud incendium, quod ſecundum appellatur reſpectu primi, (de quo ſupra) accidit annis quadraginta quinque poſt primum.

Anno ſequenti, die XX. menſis Aprilis, nix inſolita cum grandine cecidit in tanta quantitate, ut ſpiſſitudinem trium pedum excederet. Eodem anno, ipſo die Matthæi Apoſtoli & Evangeliſtæ, tam validus ventus extitit, ut ex eo multæ arbores, tam parvæ quam magnæ radicitus ſint evulſæ, & multæ naves onerariæ in portu Antwerpienſi deſtructæ & ſubmerſæ.

Item anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCCLXV. quarta die poſt Epiphaniæ, ſcilicet in feſto Juliani martyris, in caſtro oppidi de Gravia, illuſtris Dominus Arnoldus, Dux Gelriæ, ab Adolpho filio ſuo captus fuit, & in caſtro de Buren filialiter, quaſi per quinquennium detentus: cujus cauſa infra ponetur.

Anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCCLXX. idem Dux illuſtriſſimus Gelriæ, Adolphus, à ſereniſſimo Carolo, duce Burgundiæ, ſub ſalvo conductu, quem quatuor principaliores civitates Brabantiæ ſuis literis & ſigillis roboraverunt, accerſitur: & tamen poſtea inhoneſte detinetur, ac usque ad mortem ſuam incluſive arctæ cuſtodiæ ſine reſpectu ad fidem & ad civitatum ac optimatum ſuorum ſigilla mancipatur.

Albertus, hujus nominis ſecundus, Dux Auſtriæ, fuit Francofordiæ electus concorditer in Regem Romanorum, anno Domini MCCCCXXXVIII. Mundi vero MMMMMMCCCCCCXXXVI. die XVIII. menſis Martii: & ſolum per annum regnavit, non tamen coronatus, ſed tantum per Eugenium quartum confirmatus. Iſte per ſucceſſionem nomine uxoris habuit regnum Ungariæ, Bohemiæ, & alia regna & dominia, quæ habuit Imperator Sigismundus: & fuit homo prudens, & victorioſus, & admodum dives, quoad paratas pecunias & theſauros.

Genuit vero ex prædicta uxore unicam filiam, quam in uxorem duxit illuſtris Wilhelmus, Dux Saxoniæ, Landtgravius Thuringiæ & Marchio Miſnenſis. Hæc Emundus.

Unde etiam Wernerus: Iſte Albertus fuit Dux Auſtriæ, & gener Sigismundi, & ideo aſſumptus fuit in Regem Bohemiæ & Ungariæ, propter filiam ſcilicet ejus, quia alium hæredem non reliquit. Iſte electus fuit in regem Almaniæ, ſed ſtatim intoxicatus obiit, Vir utique prorſus virtuoſus, & adeo pius, ut tota plebs mundum ejus gubernatione non fuiſſe dignum conteſtaretur. Reliquit vero filium unum parvulum, & duas filias. Hæc ille. Iſtius tempore tres ſoles viſi ſunt in cœlo. Et ſequitur ſtatim triplex regimen in Eccleſia, ſcilicet Eugenii, concilii & neutralitatis. Tandem Albertus anno Domini MCCCCXXXIX. menſis Octobris die XXVII. obiit, & dicitur fuiſſe intoxicatus. Hæc Emundus, ubi ſupra.

Fridericus, hujus nominis tertius, fuit poſt deceſſum prædicti Alberti per omnes Electores Imperii concorditer electus anno ſalutis MCCCCXL. Menſis Februarii die

 ſecunda,

ſecunda, inter octavam & nonam horas: cujus electio fuit publicata circa decimam horam ejuſdem diei.

Iſte Fridericus tertius, poſtquam fuit per Eugenium Papam quartum confirmatus, fuit per Theodoricum, hujus nominis ſecundum, archiepiſcopum Colonienſem, Aquiſgrani more ſolito in Regem Romanorum coronatus die XVII. Menſis Junii, anno Domini MCCCCXLII. Mundi vero MMMMMMCCCCCCXL. Hucusque magni Emundi de Dynter, inclytæ memoriæ, Antonii primi, Joannis quarti, Philippi primi ac Philippi ſecundi, Ducis Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Secretarii, Chronica protenditur & finitur.

De iſto Friderico ſic habetur in faſciculo temporum: Iſte Fridericus, dux Au-
377 ſtriæ, electus fuit in regem Almaniæ, & diu diſtulit coronationem Papæ propter Schiſma, ſed tandem facta unione, à Nicolao quinto, cum magna gloria, Imperiali diademate fuit in urbe coronatus, vir utique pacificus & quietus, & patientiæ ſingularis, necoſor cleri: & filiam regis Portugaliæ duxit in uxorem.

Item Ludovicus, Arelatenſis Epiſcopus, Cardinalis moritur, vir ſanctæ vitæ ac miræ patientiæ, miraculis coruſcans, ſingularis columna Concilii Baſilienſis, cui diu præſedit. Item Bernardinus, frater minorum, qui novam reformationem inchoavit, moritur, miraculis fulgens, cujus feſtum agitur XX. Maji. Joannes de Capiſtrano, frater minor, diſcipulus Bernardini, ſtatim poſt obitum ejus, præfuit reformationi novæ: claret miraculis: moritur Anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſexto. Reformatio tum magna & nova fundata diverſorum Monaſteriorum, in diverſis mundi partibus fuit. Et nota, quod hujus reformationes crebro leguntur factæ, ſed pene nulla remanſit, quin ſolito more per ſucceſſum temporis ad priſtinum languorem poſt memorabilium patrum mortem relaberetur. Hæc ubi ſupra.

Item anno ejuſdem Friderici quinto, triginta ferme Turcarum millia intra Adrianopolin Danubiumque à Chriſtianis ſunt cæſa: In qua pugna Uladislaus, Pannoniæ Rex, & Julianus Cæſarinus, Diaconus Cardinalis, & in bello Pontificis legatus, pro CHRISTI nomine interierunt.

Item anno Friderici nono (ſcilicet ſalutis MCCCCXLVIII.) quarto Kalen. Septembris diei hora ſexta, ſolis eſt facta defectio. Huc usque Matthæi Palmerii Florentini liber de temporibus.

Item anno ejuſdem Friderici XIII. Imperator Turcarum, adoleſcens ferociſſimus, & in pactis perfidus, Chriſtiani nominis perſecutor acerrimus, & machometicæ pravitatis zeloſiſſimus ampliator, qui & ipſe Machometæ nomen haber, & à ſuis magnus Amira dicitur, cum exercitu maximo Conſtantinopolim obſedit, & omnibus caſtris & munitionibus, quæ in circuitu erant, expugnatis & captis, in eisque plurimis ſuorum amiſſis, Menſe Auguſto ad patriam ſuam rediit: & poſt ſeptem menſes (Anno ſalutis MCCCCLIII.) ejuſdem Friderici Anno XIIII. rediit cum trecentis armatorum millibus, inter equites & pedites habens præparatas triremes, inter parvas & magnas ducentas viginti, & Bombardas plures quam mille adduxit, inter quas erant tres grandes, quarum prima projiciebat lapidem undecim palmatarum in circuitu, qui 1400. libras appendebat; ſecunda lapidem decem palmatarum 1200. librarum; tertia novem palmatarum & 1000. librarum, habuit & alias magnas & colubrinas infinitas. Per has autem Bombardas tres majores, quinquaginta una diebus, ſine intermiſſione Conſtantinopolim oppugnavit: ſimiliter & per alias infinitas ac infinita ingenia. Per illas autem tres majores, quibus bene ſeptingentos lapides contra diverſas partes muri urbis projecit, in diverſis locis muros rupit & diſiecit. Inſuper alia agit, quæ incredibilia, & vix humano ingenio poſſibilia videntur. Fuit enim tempeſtivè proviſum, ut Portus Conſtantinopolitanus catena fortiſſima clauderetur, ne Turcarum naves introirent, & ad cuſtodiam catenæ ordinatæ fuerunt illic quinque triremes Venetorum, & duodecim magnæ naves cum inſtrumentis, armis, & cu-

& cuſtodibus neceſſariis. Quod videns Imperator Turcarum, fecit de navibus ſuis LXX. extrahi de mari, & eas ſuper ligna rotunda (quæ ad id fieri & ſubſterni juſſerat) per montes & colles, circumeundo urbem, plusquam per tria milliaria mirabili artificio perduxit, erectis etiam velis & vexillis, ac ſi per mare duceretur. Et ita eas traduxit ad portum maris, circa Conſtantinopolim, ut non opus eſſet tranſire catenam. Iſtud facilius intelligunt, qui viderunt ſitum portus. Deinde conſtruxit pontem ligneum ſuper mare, qui adhuc manet, fecitque trecentas turres ligneas, quarum aliquæ magno ingenio ab armatis intus exiſtentibus movebantur, quas ad muros urbis (quos in altitudine excedebant) applicabat. In aliquibus autem partibus, foſſis repletis turres terræ infixit, & ita undique urbem ipſam quinquaginta uno diebus ſine intermiſſione impugnavit. Scalas etiam habuit innumerabiles, quæ hamos habebant ita factas, ut, quando adhibebantur muro, ſi unum defenſorem haberent, ad inferiora dejici non poſſent: & erant ſcalæ iſtæ velatæ tabulis à ſurſum usque deorſum, ut aſcenderentur ſine vulnere & 378
læſione usque ſupra murum. Per has autem ſcalas, & his turribus, quas applicari fecit ad partes muri diſruptas, quinquageſimo ſecundo die, qui fuit XXIX. dies Maji, anni prænotati, cum tota die ac nocte præcedenti inſultus factus fuiſſet aſperrimus, & utrique per laborem defatigati fuiſſent, Turcarumque exercitus & augeretur & innovaretur momentis ſingulis, Turcæ violenta manu per murorum rupturas urbem victores intraverunt, & poſt innumerabilem Chriſtiani ſanguinis effuſionem, reliqui omnes, qui ſuperfuerunt, capti ſunt, inter quos eos, qui nobiles erant, (quorum erat magna multitudo) tametſi vitam promiſiſſet, tamen in conſpectu ſuo, una cum filiis & uxoribus, juſſit occidi crudeliſſimè. Nam primo uxores & filios in præſentia parentum & maritorum; & poſtea viros ipſos, ſe vidente fecit in fruſta minutatim concidi; fœminasque virgines & moniales violari & inhoneſtiſſime tractari, ſicut nec pecudes tractarentur. Plurimos autem de parvulis ac puellis popularibus vendidit, & totam urbem infra paucos dies omni habitatione vacuavit: Mechanicos tamen, & præſertim fabros & conſtructores navium, vivos reſervavit, & eos ſuis operis addixit. Dum igitur coram eo ſanguis Chriſtianus ita funderetur, adportata ſunt in conſpectu ejus in tribus lanceis per tres Turcas tria capita, quorum unum erat Imperatoris Conſtantinopolitani: aliud cujusdam militis Turcici, qui contra Turcas urbem cum Chriſtianis viriliter defenderat: & tertium erat cujusdam ſenis barbati Monachi de ordine Sancti Baſilii, quod illi dicebatur eſſe caput Cardinalis Rutheni, licet in veritate non fuerit. Nam quomodo ex illo excidio evaſerit, poſtea dicam. Quæ autem nefanda commiſerit in ſanctas Eccleſias, reliquias & ſanctorum imagines, horribile eſt dicere. Nam omnia templa urbis Turcæ ſpoliaverunt, & imaginem quandam beatæ Virginis, manu beati Lucæ pictam, quæ in maxima veneratione habebatur, detractis gemmis, argento & auro, quæ erant in circuitu, per civitatem ignominioſe traxerunt, eamque ſordidis pedibus conculcantes, tandem in fruſta confregerunt: Corpusque Beatæ Theodoſiæ Virginis, quod illic maximis miraculis crebro claruit, omnesque alias ſanctorum reliquias, quæ penè innumerabiles erant, laniando in fruſta, canibus tradiderunt, & in lutum projecerunt: Eccleſiamque illam inſignem Sanctæ Sophiæ, cui parem non habet noſtra Religio Chriſtiana, Imperator ſibi in Moſcheam, ut ſuo utar vocabulo, delegit. Pavimenta altarium, ſtolas & tapetas, in quibus depicta erant miracula CHRISTI vel CHRISTUS, Sancti aut Beata Virgo, pedibus conculcabant & permingebant, & alias fœdiſſimè pertractabant, deridentes noſtram fidem: Crucemque, quæ erat in ſublimitate templi, dejicientes, confregerunt: flamines etiam eorum in ſacra altaria aſcendentes & ſaltantes, clamabant jubilantes & Machometum glorificabant, & ut maximum prophetarum ac Chriſtianæ fidei deſtructorem prædicabant.

Quæ etiam infanda egerint in monaſteriis monachorum, monialium, in hoſpitalibus & piis locis, eſt incredibile. Venetos etiam, Genuenſes & Artagonen-

ſes, quorum illic plurimi erant, fere omnes cum filiis & uxoribus trucidavit: paucos paſſus redimi. Deinde poſt in fine Junii, Peram civitatem fortiſſimam, prope Conſtantinopolim ſitam, quæ Genuenſium erat, ſimiliter expugnavit, & muros ejus ſolo æquavit: Turrimque magnam, in cujus vertice crux erat, funditus dejecir, & Chriſtianos ibi ſuperſtites in ſummam ſervitutem coanguſtavit: ut pulſare campanam in elevatione corporis CHRISTI non poſſint, cogitque nonnullos Chriſtianos, quos videt robuſtos, negare fidem, & contra Chriſtianos ſecum ad bella proficiſci. Gabellas autem & tributa omnibus civitatibus tam græcis quam latinis totius maris magni (quod vocatur Archipelagus) imponit graviſſima: jactar ſe æſtate futura venturum Romam, & ſubjugaturum Italiam, & exterminaturum fidem Chriſtianam, quod quaſi jam certum putat, & quo jam paratas trecentas triremes & viginti groſſas naves, bombardas & ingenia infinita haber.

Reſtauravit exercitum trecentorum millium armatorum, nec putat poſſe orbem terrarum ſibi reſiſtere, habetque iſte ſæviſſimus Tyrannus tantum odium contra Chriſtianos, ur, cum videt Chriſtianum, ſtatim oculos abluat, quaſi ex hoc fœda-
379 retur. Cardinalis autem Rurhenus, natione Græcus, qui per Papam Nicolaum anno jam elapſo, Conſtantinopolim, ad inducendum Græcos, ut primatum Eccleſiæ Romanæ etiam quoad jurisdictionem in omnes Eccleſias orbis recognoſcerenr, (quod & fecit,) miſſus fuit, evaſir per hunc modum. Capta quidem urbe, prope Eccleſiam Sanctæ Sophiæ acceſſit, putans ibi eſſe armatos aliquos, qui Turcis obſiſterent: cum verò nullos inveniret paratos ad reſiſtendum, & omnes fugerent, bonus pater voluit Turcis obviam procedere, & pro CHRISTI fide ſanguinem effundere. Verum per aliquem ſervorum ſuorum coactus, fugit in Eccleſiam, ubi captus à Turcis, & tanquam incognitus manſit tribus diebus in magno exercitu Turcarum: qua in re multum ei proderat, quod ex communi pro more ab Imperarore Turcarum crederetur occiſus. Tandem igitur Cardinalis iſte redemptus quinquaginta ducatis, & vectus eſt in Peram, manſitque ibi abſconditus octo diebus, fugiendo de domo in domum occultè. Sed poſtquam percepit, Turcas etiam petere Peram, judicavit non eſſe tutum ibi ſubſiſtere: & cum non poſſet per loca Chriſtianorum fugere, intravit triremes Turcarum, in quibus manſit tribus diebus incognitus. Obvolutus enim erat in facie pannis, eo quod in facie ſagitta vulneratus eſſet. Petiit ergo Perſas cum triremibus Turcarum, quibus in partibus finxit ſe pauperem captivum & redemptum eſſe, & quærere, ut filios ſuos redimat captos Conſtantinopoli. Quo modo paulatim cuidam Turcæ ſemper aſſociatus, usque ad quendam, dictum Tigis, pervenit. Deinde pertranſeuntem Cardinalem quidam Genuenſes agnoverunt, & clam illo manifeſtare cœperunt. Unde metu, quia ad Turcas locus attinebat, in parvam navim ingreſſus, devenit Chium & inde Cretam; deinde Romam. Hæc ex ſcriptis magni Henrici Zomerer collegimus, eximii ſacræ Theologiæ profeſſoris. Eſt verò diligenter advertendum ad ſingularia tria, quæ deſolationem prædictæ Civitatis præceſſerunt, quorum duo prædixit antiquus Philoſophus Græcus, qui Leo dicebatur. Unde & in Eccleſia Sancti Laurentii prædictæ Civitatis, (ut mihi Græcus, qui propriis oculis ſæpe vidit, narravit) erat columna tota marmorea, cooperta ad modum ſcacorum ſic ordinata, ut incipiendo à principio in uno ſcaco poneretur nomen Imperatoris, & in ſequenti nomen Patriarchæ, qui præſidebat. Prædixit verò Philoſophus ille, columnæ ſcacis omnibus expletis, perditum iri civitatem Conſtantinopolitanam, & ſic defacto accidit: quia præſidentibus Conſtantino Imperatore & Patriarcha Gregorio (quorum tempore capta fuit civitas, facta fuit impletio ultimorum ſcacorum columnæ. Secundum, quod prædixit Philoſophus Leo, fuit, quod tempore Conſtantini debebat perdi civitas, cujus verba in prædicta columna erant hæc: Conſtantinus me fecit & Conſtantinus me diſſolvet, quod eodem modo impletum fuit. Mirum verò, quomodo iſta prævideri t Philoſophus: nec enim quisquam poteſt niſi ex Spiritu DEI.

Primus

Primus enim eorum, qui imperavit & oobilitavit prædictam urbem, fuit vocatus Conſtantinus, qui dedit patrimonium Eccleſiæ, cujus mater fuit Helena vocata: & primus Patriarcha fuit Gregorius. Ultimus autem, qui ibidem imperavit, & perdidit civitatem, & mortuus in bello fuit, ſimiliter vocatus Conſtantinus, & mater ſua Helena: & Patriarcha etiam Gregorius vocabatur. Tertium verò mirabile, quod præceſſit captiooem civitatis, fuit viſum per Turcas, Chriſtianis nihil videntibus.

Cum enim quadam oocte vigilaotes Turcæ in obſidiooe reſpicerent verſus civitatem, viderunt ſubito multitudinem luminum ad modum candelarum undique ſuper turres & muros civitatis: quod reſpicientes & admirantes valde ómuerunt, arbitrantes ex hoc miraculo civitatem eſſe ſub divina protectione. Et cum retuliſſent, quæ viderant, Imperatori Turcarum: ipſe etiam tunc diſſimulavit. Altera verò nocte apparentes rurſus prædictæ candelæ ſuper turres & muros viſæ ſunt elevari in cœlum. Tunc igitur Turca ioterpretatus viſionem, dixiſſe fertur: Candelas, quæ apparuerunt deſcendentes, ſignificaſſe, quod Deus temporibus præteritis hanc civitatem protexiſſet; ſed candelas, quæ apparuerunt elevatæ in cœlum, contra ſignificare, quod Deus ab ea & ab ejus cuſtodia diſceſſerit. Nunc 380
ergo (ait) eſt tempus bellandi contra eam. Et ſic ardenti rabie irruerunt in nobiliſſimam civitatem, & ceperunt eam, ut dictum eſt. Hæc Alfonſus bello centeſimo quinquageſimo ſexto.

Nicolaus hujus nominus quintus, natiooe Genuenſis, Doctor ſacræ Theologiæ, qui infra XV. menſes, DEO ordinaote, aſcendit gradatim à ſacerdotio ad Epiſcopatum, ab Epiſcopatu ad Cardinalatum, & tandem Papa electus eſt, anno Domini MCCCCXLVII. ſedit annis octo, diebus ſex. Hæc ex Chronicis. *Romana.*

Weroerus ita dicit: Nicolaus iſte electus in urbe, loco Eugenii, adhuc pendente Schiſmate, paulatim ubique obóouit obedientiam, mirantibus omoibus, quod vir humilimæ originis ſic prævaleret contra Ducem Sabaudiæ, qui fuit quaſi affinis cunctis Priocipibus Chriſtianitatis, & tamen deſertus ab omnibus. Sed ſtatim ſequenti anno unio rediit, cedente Felice, quia placuit Domino per abjecta muodi glorificare oomeo ſuum. Fuit Nicolaus magiſter in Theologia, totus activus, & in cooceptibus locuples: multa diruta reædificavit, & grandem murum Romæ in circuitu Palatii conſtruxit, & totum murum Romanum redintegravit, propter rimorem Turcarum. Conſtantinopolis eoim, civitas Imperialis, tum capitur ab infidelibus Turcis, tradita per quendam Januenſem, qui per triduum à Turca factus Rex juxta promiſſum: die quarto decollatur: unde planctus in tota Chriſtianitate & magnus rimor. Mulri Chriſtiani trucidati ſunt: innumerabiles venditi: Imperatoris corpus jam mortuum decapitatum fuit ex livore Turcico: & periit penè tota fides in Græcia.

Anno Domini MCCCCL. fuit anous Jubilæus Romæ, & magnus populus ex omni narione perrexit Romam, pro indulgenriis: ut & mulri nobiles eodem anno & ſequenti transmiſerunt mare ad terram ſanctam viſitandam. Inter quos præcipui fuerunt Domious Arnoldus, illuſtris Dux Gelriæ, Dominus Joanoes Dux Clivenſis, Dominus Jacobus de Hoeren. Eodem anno quinquageſimo Dominus Papa Nicolaus canoniſavit Romæ S. Beroardioum cooſeſſorem de ordine Minorum.

Anno ſequenti Domious Nicolaus Papa, ad ioſtantiam illuſtris Philippi Ducis Burgundiæ, unum aooum ſub aoni Jubilæi urbis Romæ indulgentiarum forma, Mechlinienſi oppido conceſſit: ita ut venientes Mechliniam vel ibidem habitantes, ſi illo anoo durante, certas Eccleſias ad hoc decretas cum oblationibus ſuis viſitareot, cooſequi indulgentias omnium peccatorum poſſent. (Hæc Collector.) Eodem anno reverendiſſimus in CHRISTO Pater, Dominus Nicolaus de Cuſa, tituli Sancti Petri ad vincula presbyter Cardinalis, per Almaniam legatus, ad ſuæ legationis terminos ab urbe deſcendens, ab omnibus terræ

illius

illius principibus, prælatis & magiſtratibus cum copioſa Equitum multitudine, & ab univerſo clero & populo religioſis & ſecularibus cum vexillis & crucibus catervatim obviam ei occurrentibus, & cum magna gloria pſallentiumque tripudio, (*Adveniſti deſiderabilis, quem expectabamus in tenebris*) inter ſe concinentium, ipſe ſuper mulum ſuum cum exiguo Romano comitatu humiliter inſidens, cum multis aliis de vicinis civitatibus, per quas tranſierat, & ad quas ibat, cruce argentea à Domino Apoſtolico ſibi data, cum ſuo ſtipite deargentato ſemper præcedente, ad Eccleſiam proceſſionaliter deductus, ibidem cum hymno (Te DEUM laudamus) devotè fuit ſuſceptus.

Omnibus ergò, qui in terminis ſuæ legationis habitabant, poſtquam ad ipſos pervenerat, verè contritis & confeſſis, & qui ad ciſtas in diverſis Almaniæ Eccleſiis de conſilio ſuo & loci Epiſcoporum & Prælatorum ordinatis, certam pecuniæ ſummam juxta bonorum ſuorum facultatem, voluntariè in pios patriæ illius uſus mox convertendam contribuerunt, conceſſit jubilæum, id eſt, plenam omnium peccatorum remiſſionem, non autem à pœna & à culpa abſolutionem: quia, ut ipſe in Synodo provinciali, nobis audientibus Magdeburgi, per ipſum celebrata dicebat, ſedes Apoſtolica ſub bis verbis (à pœna & à culpa) indulgentias nunquam dare conſuevit, ſed benè omnium peccatorum remiſſionem. Et adjecit, ſi quis pro uno ſimplici peccato mortali ſeptennem ageret pœnitentiam juxta canonum decreta, in
381 forma per Bartholomæum deſcripta, & pro duplici peccato mortali, ut eſt adulterium & ſimilia, quatuordecim annis juxta præmiſſa pœniteret, nullam & tunc poſt hanc vitam ſubiturum pœnam.

Si autem prædictam non ageret pœnitentiam, quod tunc in præſenti vita non perficeret, id poſtmodum in purgatorio usque ad ultimum quadrantem debere perſolvi. Quia vero multis obnoxius criminibus, talem pro peccatis mortalibus agere pœnitentiam vix poſſit, idcirco dicebat dari indulgentias, ut vel ſic de theſauro Eccleſiæ ſuppleat, quod pro digna ſatisfactione ſibi ſentit deeſſe. Valde ergo eſt utile homini Chriſtiano, tales indulgentias promereri libenter, quibus purgata anima poſt vitam hanc mortalem poſſit ſine macula vultui divinæ gloriæ in cœlo præſentari. Ut autem omnem clerum & devotum populum ſuæ legationis aptum redderet ad hujusmodi indulgentias promerendas, certos confeſſores in civitatibus conſtituit, qui ſine omni pecunia, autoritate ſedis Apoſtolicæ, etiam in caſibus reſervatis, confitentes abſolverent: dicens, non eſſe abſolutos, nec Jubilæi gratiam promereri, qui ſuis confeſſoribus contra mandatum quicquam dare præſumerent: quibus tamen in ſuo diſceſſu plenam laboris mercedem ex præmiſſis ciſtis dari mandavit.

Ipſe etiam ab omni munere manus ſuas puras ſervavit, quod tamen terræ magnates & alii divites copioſe offerebant, eſculentis & poculentis (ſine quibus vita præſens tranſigi non poteſt) duntaxat exceptis: quod idem ab aliis, quia juſtitiarius erat) fieri deſideravit. Pater iſte reverendiſſimus plures abuſus diverſarum Eccleſiarum, & etiam Chriſti fidelium in diverſis locis repertos, novis mandatis exſtirpans & eradicans, ad antiqua ſanctæ Eccleſiæ jura eas renovari & obſervari in ſcriptis mandavit. Monaſteria quoque diverſorum ordinum utriusque ſexus à regulari tramite miſerabiliter ſatis prolapſa, ad primarias ſuas inſtitutiones & regulæ obſervantiam, per ſe & ſuos commiſſarios revocari ſtuduit & reformavit. Superioribus igitur Auſtriæ, Thuringiæ, Saxoniæ & Weſtphaliæ partibus peragratis, cum ordinem noſtrum, & patres Capituli noſtri generalis de Wyndeſem, ex odore bonæ famæ olim ſibi notos, intimè diligeret, & eos videre deſideraret, monaſterium ordinis & capituli noſtri prope Nordtbem primum viſitavit, & cum paucis illuc ingrediens, miſſam celebravit, & in conventu prædicavit, omnibusque affabilem, humilem & benignum ſe verbo & opere demonſtravit.

Deinde Daventriam cum maxima multitudine adveniens, glorioſe fuit ſuſceptus: ubi ad prioris de Wyndeſem preces, ad ordinis noſtri Sanctimoniales in Dyepen-

Dyepennen libenter acceſſit: videnſque ibidem ſupra centum velatas moniales, converſarumque devotarum & familiarium non parvum numerum in ſancta converſatione & optima diſciplina regulariter viventes, valde fuit in Domino gaviſus, & collationem fecit, & contulit indulgentias. Poſt hoc venit in Wyndeſem, tribus milliaribus diſtans à Daventria, cum magno comitatu, ubi una nocte præter ſuam familiam centum fere hoſpites hoſpitio noſtri receperunt. Mane autem facto, in octava aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, in domo capitulari, poſt primas diei, Epiſcopus quidam, comes itineris ejus, pulchrum habuit ſermonem: cui ipſe conſequenter pulcherrimum ſuum adjecit. Quibus finitis, ipſe ſummam miſſam, pluribus miniſtris aſtantibus, & fratribus noſtris convenientibus, cum magna ſolennitate, ut decuit, decantavit.

Tunc etiam in refectorio, una cum fratribus ſub ſilentio lectionem audiendo, honore condigno à miniſtris ei præſtito, juxta clauſtralem diſciplinam prandendo comedit. In omnibus his, mira verborum & operum ſuavitate, quantum monaſterium noſtrum, & omnes inhabitantes, omneſque patres & fratres, ac ſanctimoniales capituli noſtri generalis diligeret, cunctis videntibus, demonſtravit: quod etiam de ſummo pontifice, Domino Apoſtolico, publicè referebat.

Omnibus ergò & ſingulis utriusque ſexus perſonis, capitulo generali de Wyndeſem ſubjectis, gratiam deſiderans præſtare ſingularem, indulgentias dedit anni Jubilæi ſine pecunia promerendas, ſub certa tamen forma à ſingulis diligenter obſervanda, Venerabili priori de Wyndeſem, & quibus ipſe committeret, ple- 382
nam conferens autoritatem, ſibi vel ſuis commiſſariis confitentes à criminibus cunctis abſolvendi: qui dictam ſibi commiſſam autoritatem per ſcripta ſua tranſtulit in omnes priores & rectores noſtri generalis capituli, ſed duntaxat in eos, qui illis commiſſi ſunt.

Declaravit autem idem Dominus Cardinalis, non eſſe neceſſarium, in Confeſſione repetere, quæ quisque, in bono exiſtens propoſito, ſemel ritè fuit confeſſus. Interrogatus, an liceat religioſo ſine licentia Romam pergere pro Jubilæo impetrando, juxta tenorem & mandatum bullarum Apoſtolicarum, reſpondit, Dominum Apoſtolicum Papam Nicolaum, quantum vivæ vocis oraculo dixiſſe: Melior eſt obedientia, quam indulgentia. Iſtis ita peractis, reverendiſſimus Dominus Cardinalis ad Zwollis in Bethleem, ordinis & capituli noſtri monaſterium, & conſequenter in campis diœceſis Trajectenſis oppidum per priorem de Wyndeſem, cum magno comitatu ſolenniter fuit deductus, literiſque privilegiorum ſuorum, quas Capitulo conceſſit, gratioſe expeditis, & à cœpta benedictione venerabilis prior de Wyndeshem, Wilhelmus, ad propria cum gaudio eſt reverſus. Eodem tempore idem venerabilis pater, Dominus Cardinalis Nicolaus de Cuſa, diverſis Almaniæ partibus & civitatibus peragratis, tandem devenit ad Ducatum Gelrenſem in civitatem Ruremundenſem, unam de principalioribus ejusdem ducatus, ubi memoratus Dominus Cardinalis moram traxit, inſtituens ibidem Jubilæum per tempus præſentiæ ſuæ, pro certis locis in civitatibus ejusdem ducatus.

Anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCCLII. frater ordinis minorum, Joannes de Capiſtrano, Doctor decretorum, diſcipulus Sancti Bernardi, à Domino Apoſtolico miſſus ad prædicandum & convertendum Bohemos, deſcendens per Turingiam, Saxoniam, Miſniam & Moraviam, cum gloria ſimili à terræ principibus, ab omni clero & populo, cum crucibus & vexillis proceſſionaliter ei obviantibus, & *(Juſtum deduxit)* concinentibus, devotè ſuſceptus, & in Eccleſiam ſibi competentem fuit introductus.

Iſte communiter ante prandium, in foro facta domuncula in altum elevata, primo celebravit, deinde duabus aut tribus horis ibidem latine omni populo prædicavit, manibusque & pedibus more Italico prædicata demonſtravit. Ajunt, Erfordiæ ſexaginta millia populi, juxta ejus æſtimationem, in ſermone ejus tunc fuiſſe, ubi omnes viri in uno latere, & mulieres in altero latere diviſim ſubſtiterunt.

Quem alius ejuſdem ordinis Doctor continuo ſubſequutus, Teutonice de verbo ad verbum expreſſit, quod ipſe prius in latino prædicavit: quod inde potuit, quia in membrana feriem ſermonis audiendo conſcripſit. Prandio autem facto, omnes civitatis & patriæ illius infirmi in forum convenientes, in Circulum conſederunt, & ille ſuperveniens, cum fratribus ſui ordinis bene reformatis, reliquiis, quas ſecum detulit, ſingulorum capita tangens, plurimos infirmorum ſanavit: quacunque infirmitate quisque detineretur, modo bonam fidem recipiendæ ſanitatis haberet, quæ omnia Erfordiæ, Wymariæ, in Nuenboreh & Hall, ipſum proſecuti, fieri conſpeximus, & mirati ſumus, quia nusquam talia in libris ſanctis unquam legimus. Lipſiæ ſexaginta ſuppoſita univerſitatis illius per caput mortui in ambone fori populo demonſtratum, dicitur convertiſſe, & eos ordinis ſui habitu ibidem in foro induiſſe, ac poſtmodum Chriſtianis contra Turcas pugnantibus, orationis & benedictionis ſuæ præſidio, victoriam magnam à Deo impetraſſe, & nunc etiam poſt mortem miraculis dicitur coruſcare. (Hæc Joannes regularis.) Poſt hæc Nicolaus Papa Romæ moritur, & in Ecclefia Sancti Petri ſepelitur. Cujus ſepulchro tale Epitaphium fertur inſcriptum, editum à Pio Papa ſecundo, ejus ſucceſſore, cum adhuc eſſet in minoribus, & Epiſcopus Senenſis.

Hic ſita ſunt quinti Nicolai antiſtitis oſſa,
Aurea qui dederat ſecula, Roma, tibi.
Conſilio illuſtris, Virtute illuſtrior omni,
Excoluit doctos doctior ipſe viros.
Abſtulit errorem, quo ſchiſma infecerat orbem,
Reſtituit mores, mœnia, templa, domus.
383 *Tum Bernardino ſtatuit ſua ſacra Senenſi,*
Sancta Jubilæi tempora dum celebrat.
Cinxit honore caput Friderici & Conjugis aureo,
Res Italas icto fœdere compoſuit.
Attica Romanæ complura volumina linguæ
Reddidit: Heu tumulo fundite thura ſacro.

Romana. Calixtus, hujus nominis tertius, natione Cathalanus, fuit electus anno Domini MCCCCLV. & ſedit annis tribus, menſibus quinque. Fuit vir valde ſenex & continuò infirmus, nec potuit perficere Zelum, quem contra Turcam ſuſcepit, impediente ſenio morteque præveniente.

Anno Domini MCCCCLVI. quinto die Maji, Calixtus Papa canoniſavit Sanctum Vincentium de Valencia, ordinis prædicatorum. Eodem anno idem Calixtus Papa ordinavit & conceſſit in oppido Mechlinienſi in ſubſidium cruciatæ contra Turcam indulgentias anni Jubilæi, per decem annos continuò duraturas: quarum primus annus cœpit in vigilia pentecoſtes ejuſdem anni, durans usque ad feſtum omnium ſanctorum, tunc proximè futurum incluſive.

Alii ſequentes anni inceperunt à die Veneris ſancta cujuslibet anni, & ſimiliter per alios quadraginta dies tunc ſecuturos. Victoria miraculoſa cœlitus datur Chriſtianis in Ungaria trans Danubium contra Turcam, qui perdidit multos, & fugit turpiter, timore hoſtium perculſus, dum nemo eum perſequitur. Sola manus Domini terruit eum in die Sancti Sixti, anno CHRISTI prænotato, ubi Sanctus Joannes de Capeſtrano præſens fuit ibi, & provocavit populum trepidantem ad perſequendum infideles fugientes: & facta eſt ultio magna. Dixerunt ipſi Turcæ, tam immenſum numerum armigerorum perſequentium à ſe viſum, ut vix auderent poſt tergum reſpicere: & ideo relictis omnibus fugiſſe. Fuerunt verò Sancti Angeli. Quapropter pro gratiarum actione illius victoriæ miraculoſe factæ, à Domino Calixto inſtitutum eſt anno ſequenti feſtum transfigurationis Domini. (Hæc ex Chronicis.) Alfonſus ita dicit: Calixtus Papa in memoriam illius belli inſtituit feſtum duplex transfigurationis Domini noſtri JESU CHRISTI, cum gratiis & indulgentiis ſolennitatis corporis CHRISTI: ex cujus bulla plumbea, quam meis

meis oculis vidi, de ordine iſtius belli & victoria divina plura habebantur in exemplari, quæ propter prolixitatem diſſimulavi ſcribere. Nam, ut à fide dignis accepimus, in ea pugna quadraginta millia ceciderunt, toridemque ſuperſtites io turpem fugam verſi, ſeſe mutuo trucidantes defecerunt. Caſtra incenſa, macbinæ & inſtrumenta bellica omnia direpta ſunt: & confuſus abiens Tyrannus, præ timore multis menſibus noo apparens, intra latebras, ſeu munita oppida, ſe recepiſſe dicitur, & divinam ultionem in ſuam perdirionem rimentem, incluſiſſe inter Conſtanrinopolim Peramque civitates, illasque muris admirabilibus muniviſſe. Sed non attendir, quod, niſi Domious cuſtodierit civitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam. (Hæc ex fine Bullæ Calixti Papæ de feſto transfigurationis.)

Anno Domini MCCCCLVIII. Calixtus Papa obiit in die Saocti Sixti, in quo feſtum transfigurationis Domioi inſtituit, anno uno elapſo, & Romæ in Eccleſia S. Petri ſepelitur.

Leodienſis.

Præmiſſa Epiſcopatus reſignatiooe per Joannem de Heynsberch, ut ſupra dictum eſt, Ludovicus, filius Caroli, Ducis Borbooii, electus & confirmatus venit Leodium anno Domini MCCCCLVI. ipſo die Margaretæ Virginis, ponrificatus Calixti Papæ tertii aono ſecundo: ubi incatbedratus & receptus fuit cum ſolennitate, ut moris eſt. (Hæc ex Chronicis.) Sed enim ex mutatiooe paſtoris oon eſt facta mutatio moris. Cerneres adbuc in populo paſſim fieri ſtrepitum & tumultum, turbari ordinem, confundi fasque oefasque, cuncta agi violentia, voluntatem pro
ratione regnare, perire leges, juſtitiam exulare. Sed beu, qui legem Dei nove- 384
rat clerus, ipſe legi contraria faciebat. Huic autem moris erat, per abrupta vitiorum gradi; corrupta vita per vias incedere, luxui atque ventri magis quam ſpiritui deſervire: & licet abuodaret iniquitas, & charitas refrigeſceret, duplex tamen peſtis bujus (quod vidimus) ſeminarium exririt, & totius patriæ perdiooem induxit. In clero avaritiæ inſatiata rapacitas, & in vulgo immoderata dominandi cupiditas.

Quam inique egerint, quantas fraudes exercuerint in illo territotio procuratores fiſcales, & rurales ſyndici, quorum prægrandis numerus erat; quanta eorum fuerit inhumanitas in cootinuando dolos, quanta crudelitas in magoificando ſuper innoxios ſupplantaoionem, quanta incivilitas in evacuando marſupio, incredibile dictu eſt, proh nefas.

Arguebantur ſcelerum immunes à ſcelere, & innoxios prævaricationis accuſabant ipſi prævaricatores legis. Cumque ne verbo quidem dignum eſſet, quod aſtutia verſipellium objeciſſet, tamen enormiter peccaſſe proclamabantur, qui præ ſimplicitate nimia nec ſe defendere, nec objectis articulis reſpondere poſſent. Nec apparebat, quo modo inſontes oves luporum rapacium morſus evaderent, oiſi, exhauſtis marſupiis, illorum imperiis obedirent: alioqui Eccleſiæ gladium cootra ſe procul dubio evaginandum ſciebant. Et beu, beu, qui mala bæc vice Domini corrigere debebant, puta, Advocaö & Domini curiæ, tanquam canes muti, oon valeotes latrare, magis curabant ea blandiendo palpare, & participando fovere, quam emendando corrigere. Nam pariter iisdem ditabantur rapinis: iisdem dapibus veſcebantur fabricatores mendacii, artifices doli, tantum babentes verecundiæ, quantum buſo caudæ, ad quæ omnia tacebat Epiſcopus.

Anno igitur Domini MCCCCLX. videns tantam malitiam indies ſuccreſcere, manus laica accenſa fuit ad faciendam vindictam in nationibus, & increpationes in populis clericorum. Quorum irrumpens babitacula, ita gravem inſultum fecit, ut ſpoliatis domibus, direptis bonis, ſcriptis in fruſta conciſis, ſi pellem ſuam illæſam conſervare clerici velleot, celeri fuga conſulere ſibi & clandeſtine abſcedere cogerentur. Multi autem eorum fuſtibus, & nonoulli ad mortem usque cæſi, & plerique, qui manus bominum potuiſſent evadere, per borridam & improviſam mortem inciderunt in manus Dei viventis. Hæc quam maximè in comitatu Loſſenſi, ubi procuratorum malitia plus exarſerat, agebaotur. Conqueritur ergo Dominus, à Laicis ſibi in jurisdictione ſua præjudicatum eſſe: & arguens eos prævaricationis,

 dicit

dicit non eſſe populi, ut in cleri negotiis ſe interponant, vel clerum corrigant: cor-
ruptionem curiæ non illorum curæ, ſed ſuæ ſubjici diſciplinæ. Sed certe, quia
Dominus in clero iſta corrigere negligebat, Laicis magnam occaſionem ſcandali
& rebellionis miniſtrabat. Fuit tamen & alia non minus gravis ratio contra eos.
Nam habebant Leodienſes conſuetudines multas, quas nominabant privilegia,
(abuſiones rectius appellandas) quæ contra rationem, contra jura, contra legem
Dei, contra juſticiam & æquitatem militabant. Illarum occaſione volebant ad nu-
tum regere mundum, & contra Eccleſiam ſeſe de religione interponere. Per has
omnibus recuſabant ſubjici, ſed omnes quærebant etiam Domino dominari. Unum
tangam de pluribus, exempli cauſa. Si fur aut facinoroſus, ſi homicida, ſi mo-
nachus apoſtata in ſodalitium ſortemque mechanicorum fuiſſet admiſſus, & illo-
rum manus impleſſet, non timebat corrigi, nec poterat captivari: quibus conſue-
tudinibus (imò verò abuſionibus) ita innixus erat populus ille, ut nunquam unum
jota pateretur abradi, & potius totam terram ſubjici excidio, & capita ſua periculo
ſineret. Hinc igitur inter Dominum & territorium ſuum jurgiorum ſumpſit exor-
dium. Cumque poſt multa colloquia una pars alteri cedere nollet, complacuit
utrique, accedere regem Franciæ, Ludovicum, ſpe pacis & concordiæ, in quem
regem pars utraque fiduciam collocabat. Nam Leodienſium amicus erat, & nihilo-
minus patronus (patruus) Domini & conſanguineus propinquus. Verum in
ipſo itinere commenta fraudium contra Leodienſes fabricantur per fictum (non fa-
ctum) crimen læſæ majeſtatis. Sed luceſcente veritate, hæc ita redigebantur in ni-
hilum, ut, quod diſponebatur ad luctum, converteretur in gaudium. Nam
385 commiſſarii Domini à facie Regis revertebantur inglorii, aliis reportantibus gra-
tiam Regis, ſed non finem litis. Iſta autem ſubreptio (imò mendacii confictio)
Domini cauſam non parum deturpabat, partemque contrariam ad pacem redde-
bat invitam, ut poſtea rei probavit eventus. Statim enim Leodienſes quoſdam
fautores Domini, qui hujus confictionis iniquæ & auctores & conſcii erant, pro-
ſcriptione damnare & bannire cœperunt. Quamobrem exaſperatus Dominus, ju-
ſtitiarium eis abſtulit, & quæ ſui juris erant, officia inſtituere renuit: & diſcedens
ab illis, Trajectum ſe recepit. Et facta eſt terra Leodienſis quaſi abſque lege, & Do-
mino, plurimo tempore. Ordinantur præterea & ſervantur colloquia & conven-
tus pro bono pacis: nunc quidem apud Trajectum ſuperius; nunc apud Bruxellam
coram Duce Philippo. Mittit ille à latere ſuo Dominum Tornacenſem Epiſcopum,
doctum & prudentem virum: qui veniens Trajectum, & deinde Leodium petens,
propoſuit articulos rationi conſonos, & monitiones optimas, & pro bono partis
utriusque, ut convenirent in unum. Sed heu, omnis conatus ejus redibat inanis,
& affectui effectus minime reſpondebat. Quanquam enim aures ſuas libenter illi
Dominus Leodienſis accommodaret, & ad obſervandum promptiſſimus redde-
retur: durum tamen fuit in auribus Leodienſium, aliquid dare pro exceſſibus, &
conſuetudines deponere abuſivas. Dominus quidem Leodienſis natura vir bonus
fuit, animo lenis, converſatione placidus, ſermone ſuavis, qui ſemper optaret
bene agere, paratior miſereri, quàm ulciſci, parcere, quàm ferire. Si jam cor-
ruptus ſit, ſi à priſtinis moribus degeneraverit, non juveni bonæ indolis, ſed do-
meſticis pravæ converſationis potius imputandum eſt. Itaque cum Leodienſes ad
reformationem morum inflecti non poſſent, Epiſcopus gladio Eccleſiæ ſe cœpit
accingere, terram ſuam eccleſiaſtico ſubjiciens interdicto. Oppidum Hoyenſe
non involverat interdictum: quia fidelitatem Eccleſiæ ſervans, communicare no-
lebat cum actibus & conſiliis iniquorum. Verum interdictum Leodienſes tanquam
injuſte latum cavillantur, & pro diſcutienda veritate & juſtitia conventus indicitur
Trajecti: ad quem Leodienſes non adducunt Juriſperitos & Doctores ſuos, in qui-
bus non habebant fiduciam, quia partiales eos judicabant, ſed prece precioque
conducunt majores magiſtros in jure ſtudii Colonienſis, qui per argumenta ſua in-
juſtum eſſe interdictum probare moliuntur, & ob id nullius roboris vel momenti.

Sed

Sed is, quem Dominus Leodienſis pro ſe miſerat ad diætam, Magiſter Raymundus de Marliano, Doctor Juris utriusque, ſolutis argumentis, interdictum eſſe juſtum juſteque poſitum, clariſſima aſſertione perdocuit, & ita aliorum ora concluſit, ut ultra, quod dicerent, non haberent. Magiſter ille erat Doctor ordinarius in decretis univerſitatis Lovanienſis, accitus à Domino Leodienſi, pro conſilio tribuendo habens de literatura multum, de æquitate parum. Nam omnia jura in ſcrinio pectoris ſui cenſebatur habere recluſa. Sed ritum gentis & morem patriæ, ut Italus, ignorabat. Cum autem tractatus omnis caſſo labore deficeret, resque protracta indies argumenta mali ſumeret, patribus nimium induratis, ad notitiam Pii Papæ cauſa delata eſt, qui ad requiſitionem partium Petrum quendam legatum ad territorium Leodienſe miſit, in utroque jure Doctorem. Petit ille pro diverticulo Aquisgranum, in domo canonicorum regularium faciens reſidentiam, ubi ad ſe accitis partibus, earumque cauſis mature digeſtis, confugit tandem Treverim, procul à finibus Leodii, veritus obſtrepentis populi barbaricam feritatem: qui, proſequentibus eum partium commiſſariis, ſedens in loco judicii, tanquam judex, Leodienſes tanquam prophanos, rebelles & incorrigibiles, excommunicationis vinculo innodavit: à qua tandem, tanquam indebita & injuſta ſententia, illorum commiſſarii ad ſedem Apoſtolicam rurſus appellarunt. Eliguntur itaque ſolennes legati à Domino terræ, & ab Eccleſiis, & à nobilibus, & à communitatibus, & ad Romanam curiam diriguntur, facta prius unanimi promiſſione in Dominum Apoſtolicum, tanquam arbitrum & judicem ſummum, ut, quicquid ille definierit de tota cauſa, ab omnibus inviolabiliter obſervaretur: quam compromiſſionem pro majori robore ſcripto firmant, vallant jurejurando, & ſigillorum ſuorum appenſione communiunt.

Anno igitur Domini MCCCCLXIV. Dominus Papa Paulus ſecundus, Pio defuncto, cum audiſſet ordinem rei geſtæ, ſententiam latam per legatum Petrum approbavit, tanquam juſtam. Nihilominus ſatis pius & propitius factus Leodienſibus, decrevit, ut ad ſpatium quatuor menſium hujuscemodi ſententia ſuſpenſa maneret, ac debito careret effectu, an interim mature ſuper male cœptis reſipiſcerent, & cum Domino ſuo pacifice convenirent; alioqui ſententia ipſa ſe noverint eſſe feriendos. Anno ſequenti Leodienſes peſſimum iniere conſilium. Nam Raſo de Heer & Bary Surleh, ac alii nonnulli ex parte Leodienſium, pergebant ad nobilem virum, Marcum de Baden, germanum fratrem Comitis & Marchionis de Baden, quem promiſſis illectum, Leodium introduxerunt. Erant tunc feſta paſchalia. At verò civitas tota ruit illi obviam, & de jucundo adventu novi domini, non pro reſurrectione Jeſu Chriſti, dies feſtos agunt. Contigit autem eodem tempore, legatos à curia redire Leodium, qui, ut à Papa habebant in mandatis, relationes de mente Papæ, & de his, quæ cauſam concernebant, volebant quidem proponere, ſed ſub pœna capitis prohibebantur. Itaque homagium Raſo & complices Marchioni Marco faciunt: fidelitatem promittunt, eumque in tutorem ac defenſorem patriæ ſuſcipiunt. Ludovicum verò de Borbonia, electum & confirmatum, verumque dominum terræ, ſic abnegant, ut inſignia armorum ejus ubique locorum dejici jubeant, & ſub pœna capitis, ne quisquam de cætero etiam Dominum Leodienſem nominet, interdicant. Quid plura? mittunt præterea veredarios ad Rectores oppidorum, ad nobiles & vaſallos patriæ, & Leodium celerrime properare præcipiunt. Quibus in præſentiarum poſitis, dicebant: Facite, quod & nos feciſſe videtis, aut cum perditione bonorum in continenti gladio feriemini. Nonnulli igitur arcta neceſſitate conſtricti, reclamante conſcientia, faciebant, quod facere cogebantur: quia ſcilicet extra patriam, unde viverent, non habebant, quamplurimi pluris exiſtimantes conſcientiam, quàm ſubſtantiam, verentesque potius periclitari animam quàm famam, dato loco fugæ, præſidia quæſiere: quos continuo tanquam traditores ac ſchiſmaticos proſcriptione damnabant, eorumque bona per filios perditionis, qui de viridi tentorio dicebantur, diripiebant, comburebant & abaliena- 386

abalienabant. Eheu, non fuit eis cordi, quid promiſerint, quid ſignaverint, quid juraverint, non vulgari homini, ſed vicario Chriſti, ſed ſucceſſori Petri; barbaris in hac parte deteriores, apud quos violare fidem & juramenta frangere, eſt caput amittere. Unde populo deinde accidit, ut quocunque ſe vertiſſet de cætero, haberet infortunium, diſcrimen incurreret, opprobria ſuſtineret. Sed & Papa Paulus ſecundus, qui nunc præſidet Eccleſiæ Dei, ſententiam excommunicationis fulminavit contra eum; non quidem contra papatum univerſum, ſed contra Raſonem & complices ejus, qui Eccleſiam ſpreverant, pacta ſolverant, & tantorum malorum fuerant inventores. Sed Leodienſes non dubitarunt, ipſum Philippum, Ducem Burgundiæ, & Carolum, ejus filium, laceſſere bello, & terram ejus fraudulenter invadere, anno Domini MCCCCLXV. Itaque ad ipſum tunc Bruxellæ morantem mittunt nuntium, publicæ diffidationis literas præferentem: neque hoc contenti, filium ejus unicum Carolum, Comitem de Charloes, & omnes coadjutores ejus ſimul per fecialem provocabant. Iſte Carolus eo tempore ducebat exercitum, bellumque movebat in regione Franciæ contra Ludovicum, Regem Franciæ, volens vindictam ſumere de Rege, & quidem ſatis juſte. Rex enim quæſierat mala & patri ſuo & ſibi, & inſidias poſuerat eis non ſemel, ſed iterum atque iterum, conatus pro bono reddere malum. Et certe Comes Carolus, ſicut in nulla re regi fuerat obnoxius, unde vel minimam querelam Rex adverſus eum haberet, ita quoque Leodienſibus nunquam vel verbo nocuerat, quin potius bene favens, pro bono mutuæ pacis ſemper, uti poterat, laborabat. Nolebant tamen illi credere, pleni malis ſuſpicionibus, & ad inſipientiam ſibi, confidebant non in Domino Deo, quem offenſum habebant, quia vicarium ejus contempſerant, ſed in colliſione armorum, quibus abundabant, ut etiam in virtute propria, & ad reſiſtendum omni populo & nationi vires ſibi ſufficere, temerarie jactitarent. Sane levabant ipſi oculos in Regem Franciæ, & in eo maximam ſpem ponebant. Sed non venit eis auxilium ab illo, qui factus eſt eis baculus arundineus, cui innixi ſtare non potuerunt, ſed colliſi ceciderunt in terram: cum Rex ipſe promiſſione dives, exhibitione pauperrimus, ſibi ipſi auxiliari, & ante faciem Caroli Comitis ſtare non poſſet, etiam in medio regionis ſuæ; ſed ab eo fugatus, victus & humiliatus eſt. Mox ergo Leodienſes, poſt miſſas belli literas, terram Brabantiæ ultra Moſam ingreſſi,
387 hoſtiliter rapina, ferro, incendio cuncta depopulati ſunt. Oppidum Lymburgiæ in eminentiſſima rupe ſitum impugnant quidem, ſed non expugnant: Domino Theoderico milite, oppidi capitaneo, fortiter reſiſtente & abigente eos. Terra de Daelhem plus aliis perditioni ſubjacuit. Perierunt à facie ignis caſtella nobiliumque domicilia permagnifica, & villæ non paucæ, quæ & pulchritudine, pluralitate plebium oppidum adæquare potuiſſent. Progrediuntur inſuper, & apud oppidulum de Valkenborch, fortiſſimo caſtro præditum, tentoria figunt: ubi dum moram facerent, & obſtacula invenirent, ecce Marchio Marcus de Baden, tutor eorum, conſiderans execranda opera propbanorum, relicto theſauro ſuo, clam cum ſuis aufugit. Quo cognito, illi nimium attoniti & confuſi, vix, quid agerent, & quò ſe verterent, diſcernebant. Sane præ turbatione nimia moræ impatientes, cum ſcandalo, non ſine damno, (reliquerunt enim partem magnam armorum ante locum obſeſſum) Leodium mox repetunt. Id verò maxime diſplicuit Marcbioni de Baden, quod non eſſet timor Dei ante oculos eorum: quod cenſuras Eccleſiaſticas tanquam nihil & inane ducerent: quod in vano animas ſuas acciperent: quod non lædentes ſe læderent: quod ex amicis inimicos redderent: quod non ratione, ſed impetu cuncta agerent: quod eorum malitia indies creſceret: quod mala initia peſſimos eventus & infauſtos exitus habitura prævideret. Sic igitur, ut diximus, pœnitudine ductus, & dolore nimio ſtimulatus, relicto theſauro ſuo, clam cum ſuis aufugit. Malebat nimirum ſolum natale repetere, quàm in capitis ſui periculum & ſalutis diſpendium populo prophano præeſſe. (Hæc ex hiſtoria de cladibus Leodienſium,)

Item

Item anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſexto, ipſo die Margaretæ virginis, Dominus Ludovicus electus conſecratus fuit in Epiſcopum Leodienſium in Eccleſia Hoyenſi, propter interdictum Leodienſe: inde in hiſtoria prællegata ſic habetur. Præterea hactenus diſtulerat ſacerdotium per diſpenſationem ſedis Apoſtolicæ ſpecialem, Ludovicus de Borbonia, Dominus Leodienſis, mirantibus & indignantibus univerſis. Accitus igitur eſt ab eo reverendus valde pater Lexovienſis Epiſcopus, qui injuſte fugatus à Rege Franciæ, eo in tempore Lovanii morabatur. A quo cum bonore debito conſecratus fuit in Epiſcopum Leodienſem, & conſecutus infulam paſtoralem. Quo rite peracto, adbortatur Lexovienſis eundem ad frugem vitæ melioris, dicens: Ex quo, Domine reverende, regni cœlorum, Deo auctore, tibi traditas claves ſuſcepiſti, ac juxta ritum fortis illius mulieris, manum mittere cœpiſti ad fortia, in virum te neceſſe eſt alium transformari, ut oblitus eorum, quæ retrò ſunt, in anteriora te extendas, & bonas de cætero facias vias tuas & ſtudia tua. Quod ut competentibus fiat, habeas in concilio tuo Theologos, viros ſcientificos atque probos, qui & doctrina te inſtruant & vita præcedant, quorum utendo conſiliis, bonam tibi ſervabis & famam & conſcientiam. Timendum enim eſt, ne ex defectu ſani conſilii tantæ calamitatis ipſe fomitem ſubminiſtraveris. Cæterum habitum tuum ut mutes, neceſſe eſt. Hic enim, quo uteris, ſecularem potius Dominum decet, quàm Epiſcopum. Nam curtarum veſtium in Eccleſiæ prælato eſt inboneſtus uſus: Ecce (ait) habitum meum, cujus ſchema commune eſt in Epiſcopis per omnem Franciæ regionem. Et detecto capite, vide (ait) tonſuram capitis mei, reſpectu coronæ tuæ, quæ utique exigua nimis eſt, & præ denſitate pilorum vix videri poteſt. At ille: Quid faciam? Incedo, & facio, ut prædeceſſores mei facere conſueverunt. Cur igitur de uſu veſtium arguor, illorum ſequendo exempla? Cui Lexovienſis: Si Sanctorum Lamberti, Huberti & ſimilium exempla imitari diſponis, utique approbo, commendo, conſulo. Hoc tibi cedet in laudem; pariet & ſalutem: Abſit, abſit Joannis de Heynsberch, taliumque anteceſſorum tuorum veſtigia te, quomodo liber, æmulari. Cùm verò illos in habitu ſequeris, quorum actus vitamque execrandam eſſe ipſe quoque non ambigis? Cum autem objiceret Dominus Leodienſis, & diceret, ſe non tantum eſſe Eccleſiaſticum prælatum, quem protenſus ad talos usque habitus ornat, verum etiam mundanum principem, cujus moris eſt, curtam gerere veſtem; reſpondit ille: Oportet, dictante ratione, id, quod Dei eſt, præponere ei, quod mundi eſt. Non enim ſpiritualia propter temporalia ſunt, ſed contra. Hæc admonitio ſaluberrima an in conſecrato profecerit, fidem oculi facere poſſunt. Sanè primæ miſſæ tanta cum devotione & lacrymarum ubertate ſolennia celebravit, ut pleroſque ad compunctionem excitaverit ſalutarem. Curioſitatem devitavit, pompam abborruit, humilem ſimplicitatem potius æmulatus eſt, & pro ſuo baculo paſtorali, qui & materia & opere precioſus erat, uſus eſt in monaſterio Altaris baculo Sancti Lamberti, vili ſchemate fabrefacto, proque calceamentis, margaritis auroque decoratis, uſus eſt ejusdem Sancti Lamberti ſandaliis groſſis, ſimplicibus ac nimia vetuſtate pene conſumptis. 388

Item anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCCLXVII. Leodienſes, coadunatis Loſſenſibus, multitudine magna obſederunt territorii ſui fortiſſimum oppidum de Hoyo, & obſeſſum ceperunt, quia ægerrime ferebant, Hoyenſes non communicare ſecum in cauſa Epiſcopi, & in prophana contaminatione. Morabatur præterea in Hoyo Epiſcopus ipſe, curiales & amici ejus non pauci numero, cum ſarcinulis & theſauris ſuis, de firmitate loci confiſi contra Leodienſes. Proponebant ergo iſti capere locum & occidere plurimos, ſicque ulciſci ſe de omnibus. Quod ea de cauſa poſſibile fuit, quia multi ex plebe, qui per vices vigilias obibant, favebant Leodienſibus hoſtibus, & ſuis civibus occulte perditionis materiam fabricabant. Ea tempeſtate virum virtutis ſeſe exhibebat nobilis vir, Everhardus de

Digitized by Google

de Aerborch, repugnans fortiter uſque ad oppidi captionem, cadentibus tergaque vertentibus, qui à Duce in auxilium Epiſcopi miſſi fuerunt, Hannonienſibus. Itaque ſub intempeſtæ noctis ſilentio, cum ingenti ſtrepitu Leodienſes intraverunt Hoyum, ipſo die Sancti Lamberti, Epiſcopi & martyris, unde Sanctum Lambertum, propinum eis factum, victoriam conceſſiſſe jactabant. Tum verò relictis omnibus, quæ habebant, cœperunt verſus Namurcum (quod proximis refugium eſſet) & per Moſam & per terram fugere, quotquot fugere potuerunt. Fugit & Epiſcopus flens & ejulans, omni cum celeritate. Alios pro temporis brevitate fugere non volentes ceperunt hoſtiliter, & captos indigne tractaverunt, & diræ morti tradiderunt, juſtos ab injuſtis minime ſecernentes. Secretarium quendam oppidi in latebris ſe occultantem, comprehenſum per ſolarii feneſtras demiſerunt, quem in lanceis & gladiis exceptum, mille mortibus dedit inferius ſubſiſtens furentis populi multitudo. Sic ſpoliato tandem oppido omni genere opum, pluribusque trucidatis, Leodienſes, quaſi victores, capta præda, lætantes de ſcelere perpetrato, redierunt ad propria.

Anno Domini MCCCCLXVIII. Carolo, Duce Burgundiæ, exiſtente in Francia, venit Leodium Dn. Onofrius, Tricarienſis Epiſcopus, habens plenariam poteſtatem legati à latere. Is per traditam ſibi auctoritatem cujuslibet criminis reos abſolvit, ſuſpenſos & excommunicatos intra gremium Eccleſiæ ſuſcepit, & irregulares rurſus habiles fecit, data cera & accepta pecunia. Eodem tempore, in profeſto nativitatis virginis glorioſæ, virorum Belial cuneus ingens, magno cum ſtrepitu, & nonnullis capitaneis Leodium intravit: ad quorum introitum erant amici Epiſcopi nimium conſternati, volentes quidem, ſed non valentes reſiſtere & impedire rei ſubitam novitatem. Applaudebant alii, & per taciturnitatem atque diſſimulationem quandam, quod fiebat, approbare videbantur. Vulgare enim proverbium eſt: Qui tacet, conſentire videtur. Sed, heu, heu, res hæc civitati cauſa excidii fuit, populoque interitum attulit. Illi itaque ingreſſi, mox fortunam regis Franciæ publica vociferatione conclamant: Vivat Rex, vivat Rex in vilipendium Ducis: Primoque impetu in militem quendam irruunt, quem vicarium pro ſe reliquerat Dominus de Hymberti curia, cum ſequeretur Ducem euntem ad Regem, illumque trucidant. Alios aufugere tentantes, alios arma capientes interimunt, ut nec exire nec intrare cuiquam liberum fuit. Demum legem novam inſtituunt, pacta ſolvunt, domos irrumpunt, ſpolia ducunt, mulctam ad opus Ducis terræ impoſitam interdicunt. Ex parte Epiſcopi, plures cum periculo vitæ clam aufugientes, Trajectum tendunt, quorum multi in ipſo itinere mortem, quam quærebant evadere, invenerunt. Inter quos & magiſter Joannes Bau, vir militaris, Licentiatus in Jure utroque, presbyter & Canonicus ad Sanctum Lambertum erat, qui ea ſola de cauſa, quod clam diffugeret, juxta villam Domini de Naſſau, dictam Heerſtal, à viris Belial crudeliter interemptus eſt. Fuerat Leodii paucos ante dies, quàm venirent viri Belial, Epiſcopus ipſe cum
389 ſuis, magis intentus in dies feſtos, quàm ſollicitus pro civitatis provida cuſtodia. Sed Trajectum ſe deinde recepit, & ſolatium omne ſubtrahens amicis, qui Leodii erant, magno in diſcrimine eos dereliquit. Quamobrem Epiſcopus nunc amicos convocat: vires inſtaurat, colligit cuneum armatorum. Triſtis triſtes mittit Duci literas in Francia conſtituto, neceſſitatem exponit, præſidia petit, quo civitatem ſuam recuperare, & ſe de transgreſſoribus vindicare queat. At ille negligentiam & incuriam culpat: tamen aſſiſtentiam offert, transmittendo in adjutorium à latere ſuo nobiles, potenteſque barones de Hymberti curia, de Bergis, de Hamalia, viroſque generoſos cum illis non paucos, ſeque in brevi venturum perſonaliter cum univerſo exercitu pollicetur. Convenerunt igitur hinc & hinc in Tungrenſe oppidum, & quaſi jam habita victoria de hoſtibus eſſet, & ad vota cuncta ceſſiſſent, minus ſolliciti & nimis ſecuri dies ibi feſtos agunt, homines inermes aggredi pro nihilo arbitrati. Celebrantur ludi: choreæ ducuntur: vox

lætitiæ

lætitiæ ubique reſonat: tanguntur ſigna turrium cum modulamine, ut in feſtis ſo-
lennibus fieri ſolet: ſedent in vino exploratores: non ordinantur nocturnæ vigi-
liæ pro cuſtodia oppidi, quod portis caruit, propugnacula non babuit, muros
amiſit. Non invocatur Deus, ut veniat in adjutorium: quanquam cauſa ipſa ad
honorem ejus ſpectet. Tanta in propriis viribus fiducia erat, ut à Deo proſperi-
tatem exſpectare & ſalutem, non neceſſarium, immo ſuperfluum videretur. Nul-
lus timor de habenda victoria: timor omnis erat de celeri hoſtium fuga. Itaque
jocis, ludis, conviviis, ſpectaculis fatigati omnes, intempeſtæ noctis ſilentio cubilia
petierunt, verbi Sapientis male memores, qui quemque noſtrum ſolerter monet,
dicens: Ante periculum cogita de periculo. Sed ecce, ingrediuntur Tungrenſe
oppidum viri Belial per turmas ſuas, hoſpitia & Epiſcopi & ſuorum mox quærunt,
& invenerunt. Jam ubi heri plauſus, ibi planctus: ubi riſus, ibi metus: ubi gau-
dium, ibi dolor: ubi tripudium, ibi mœror. Sane nonnulli, cognita hoſtium
præſentia, ſeminudi celeriter aufugerunt, relinquentes equos, ſervos, & ſarcinu-
las direptioni atque prædæ. Capti ſunt alii, & nibilominus abire permiſſi, de rede-
undo ad certum diem juramento facto, quod implere non cogitabant. Fuerunt &
plerique interfecti, in quos invidiæ dentes magis exacuerant, utpute, Dominus
Johannes Tſereyn miles, & nonnulli alii. Sed invento magiſtro Roberto, ecce,
(inquiunt) ecce veterator iſte omnium cauſa malorum eſt, quem unus eorum per-
cuſſit fundibula, unde vita ei amarior morte facta eſt. Epiſcopus autem cum au-
diſſet, quod fiebat, exiliens de lecto, mœrens & ejulans, quò ſe verteret, & quid
ageret, ignorabat: uſus tamen conſilio eorum, qui apud ſe erant, aperta cameræ
feneſtra, præ foribus in platea ſtantes filios Belial gravi voce interrogabat: Qui-
nam eſtis vos? Quid quæritis? At illi, Subditi (inquiunt) tui ſumus, exules & pro-
ſcripti, Illuſtriſſime Domine, quicquid aliàs deliquerimus, emendare parati: ob-
ſecramus clementiam tuam, converte judicium in miſericordiam, & permit-
te nos, de cætero bene victuros, reddi facultatibus noſtris, uxoribus & amicis. Sed
ironicè loquebantur, & aliud dicebant ore, aliud mente occultabant. De corre-
ctione morum nihil cogitabant: ſed omne ſtudium applicabant ad vindictam, de
adverſariis capiendam. Rogamus (inquiunt amplius) ut tua metuenda dominatio
unà nobiſcum Leodium usque tendat: quod & nobis proderit, & te minime pœ-
nitebit. Nam erunt, te præſente, prava in directa, & aſpera in vias planas. Quid
ageret Epiſcopus in hoc rerum cardine conſtitutus, anxius erat in eo ſpiritus ejus, &
quocunque ſe verteret, dolorem inveniebat. Non erat ei locus aufugiendi, non
ſpatium deliberandi, non potentia reſiſtendi: unde neceſſitate compulſus, deſcen-
dit, & nil mali paſſus, cum illis Leodium expetiit. Quò dum veniſſet, homo
captivus, gratioſe quidem à capitaneis virorum Belial tractatus eſt, ſed habere li-
bertatem ſtandi, ambulandi, & faciendi, quæ vellet, permiſſum non fuit. Cum
autem legatus, increſcente rumore, viros Belial ante fores hoſpitii ſui ad capien-
dum eum aſtare didiciſſet, excutiens ſe citò de lecto, apertis cameræ feneſtris,
convertit ſe ad illos: ubi vidiſſes hominem pavidum & trementem ſcalpere pedi-
bus, ſupplices attollere palmas, motu inſtabili corpus agitare, alta voce clamare,
& ſine ceſſatione dicere: Legatus ego ſum, Legatus ego ſum. Nihilominus ca-
ptus, & unà cum ipſo Leodium usque perductus eſt. Inventus eſt etiam Tungris 390
Dominus Guido de Humberti curia, vir ſævus, qui præ crudelitate nimia po-
pulo ita odioſus erat, ut dentibus fremerent in eum. Volebant bunc viri Belial
vinctum perducere Leodium: at ille renitens, dicebat, ſe potius caput ſuum ob-
jecturum gladio, quàm ut vinctus traderetur Leodienſi populo. Sciebat enim, ſe
indubitanter, ſi Leodii eſſet, non ſimplici morte obiturum, ſed varia expertu-
rum genera mortis. Dimiſſus autem eſt ab eis, præſtito juramento, ut conſti-
tuto die, quaſi homo rediret, & bonam pacem communi populo terræ apud
Ducem efficaciter procuraret. Præterea, petente Epiſcopo, miſerunt Tungros,
pro magiſtro Roberto graviter vulnerato, quia volebat eum videre vivum: quem

impoſitum vehiculo in itinere trucidarunt, ante conſpectum Epiſcopi mortuum offerentes, & affiicto affiictionem addentes: ſiquidem requieverant viſcera Epiſcopi ſuper illum, apud cujus celſitudinem magiſter Robertus ſummum locum gratiæ obtinebat, adeò ut ſecundus in auctoritate poſt Epiſcopum baberetur. Malus tamen rumor volabat de eo, & vitæ non commendabilis eſſe cenſebatur. Cum verò de eo, quod factum eſt, oppidi Tungrenſis incolæ proditionis ſuſpecti haberentur, ideò per ſatellites Ducis quadam die fori, dum grandis populus confluxiſſet, variam ſupellectilem venalem afferens, totum oppidum omnibus bonis in eo repertis funditus ſpoliatum eſt, divitum & pauperum, innoxiorum & ſimplicium, nulla habita diſcretione: & quidem oppidum ea de cauſa propoſuerunt voracibus flammis abſumere, ſed deſiſtebant tamen. Non multo poſt habita victoria, pace facta, rebusque cum Rege diſpoſitis juxta vota, Carolus Comes de Charloes redire cœpit à Francia. Neque tamen mox, ut reverſus eſt, terram inimicorum (vindictam ſumpturus) adire curavit, ſed preces Comitis Sancti Pauli diſtulit, & in Theriſmonte, oppido Brabantiæ, aliquandiu demoratus eſt: ſiquidem Comitem Sancti Pauli, ut fautorem & mediatorem, Leodienſes ſuis precibus prævenerunt, poſtulantes per eum pacis antidota ſibi dari. Interim dum habetur ſermo, fitque tractatus inter partes de pace componenda, robur exercitus per terras Brabantiæ, Hannoniæ & Namurci, (quæ ſunt finitimæ terræ Leodienſi) circumquaque diffunditur, quas aperiebat & offerebat Carolus Comes populis ſuis, non ad illicitum abuſum, ſed ad neceſſarium alimentum. Illi autem licentiæ datæ limites excedebant, & temperantia derelicta, rejectaque modeſtia, amicis non ut amicos, ſed hoſtes, ſeſe præbebant: & ad tanta facinora ferventius rapiebantur, quia debita illis ſtipendia non ſolvebantur: cum à feſto Paſchæ ad adventum usque Domini (quo hæc fiebant) paſſi labores. & innumeris expoſiti calamitatibus in Francia, trium tantummodo menſium ſtipendia accepiſſent.

Oppida igitur vitabant illi, quod ſcilicet illic arcerentur ab inſolentiis, & ſumptus ſolvere cogerentur. Quamobrem & grangiis locisque religioſis totum onus incumbebat. Verum in ipſo tractatu pacis inventa eſt difficultas utique non exigua ob magnitudinem petitorum.

I. Volebat enim Carolus Comes,. ut pro damno & injuria illata, Brabantiæ perpetuis temporibus ſuum Dominatorem ſeu præceptorem recognoſcerent, & ejus absque licentia, officia in civitate nullatenus ordinarent, gloriam pro ignominia refundendo.

II. Volebat, ut ſibi pro offenſa læſæ majeſtatis, proque damno terris paternis illato, trecenta millia, & Domino Ludovico de Burbon, ſuo Domino, quem contempſerant & repudiaverant, centum millia coronatorum ad certos annos darent, & absque terrore vivere permitterent.

III. Volebat, ut amicos Domini ſui, qui cum eo pariter aufugerant, ad diverticula ſua ſecure reverti paterentur, ablata reſtituerent, & nullam de cætero perſecutionem inferrent: & ut bæc omnia & alia plura facera atque obſervare ſe velle promitterent, promiſſaque ſigillorum ſuotum apertione munirent.

Ad quæ dum obſtupeſceret & mutaret plebeja communitas, & ad conſentiendum invitiſſimam ſe præberet, dicens impoſſibilia petere, eſſe incongruum,
391 & quod vires excederet, promittere, eſſe ſtultum. Tranſactis igitur quatuor hebdomadibus, ſtatuit Carolus, coadunato univerſo exercitu, depopulari terram univerſam, & via rigoris de hoſtibus capere ultionem. Sic tendens ad civitatem, offendit in via villam terræ Loſſenſis, dictam Vellis, foſſatis, aquis, paludibus, glebaque tenaci undique ſeptam. Ubi dum nonnulli de exercitu ejus incaute procederent, & villanos ad palæſtram allicerent, contigit hinc inde de utraque parte ruere multos. Videntes autem Leodienſes multitudinem maximam contra ſe venientem, cui reſiſtere non valerent, formidinem mentis incurrunt. Cumque in arcto poſiti eſſent, & reſiſtere ſe non poſſe, nec oneri importabili humeros

meros ſubmittere tutum eſſe cernerent, Bary Surlet miles, quaſi confortans eos, dixiſſe fertur: Ut quid trepidatis? Atramentum modici valoris eſt, materia ipſa vili emitur precio, & cera non deficit. Spondeamus, ſcribamus, ſigilla appendamus, ne timuerimus, placentur literis noſtris & abeant. Oportune ſatis ſolutioni inſtabimus promiſſorum. Et quid? Si dictis facta minime compenſemus? Satius eſt perdere famam, quàm vitam aut ſubſtantiam: unde animi æquioris ſimus. Arridebit forſitan quacunque occaſione fortuna ſecurior. Quam ob rem neceſſitate conſtricti illi, hac informatione roborati, ad ſervandum propoſitos pacis articulos ſeſe ſpontaneos obtulerunt: & Carolus, dum acies ſuas decenter ordinaſſet, ad oſtendendam magnitudinem virtutis ſuæ, nobiliores quosque Leodienſes, in largo numero in lineis ad ſe venientes humique proſtratos, ad veniam ſuſcipit, & de præteritis omne, quod patraverant, crimen ignoſcit. Menſam parari & eſcas apponi præcipit, & ipſe unà cum eis cibum capit: refectisque gratioſam exhortationem de ſervando fœdere pacis facit: ſicque valedicens eis, Brabantiam repetiit. Hæc contigerunt Anno Domini MCCCCLXVI. circa Epiphaniam Domini.

Eodem tempore laboratum eſt pro reconciliatione Dynantenſium, ſed non elaboratum. Poſt diſceſſum Comitis Caroli, diſponebant ſe totis viribus ad opere complendum ea, quæ Carolo promiſerant: quem plus ſuo Domino diligebant. Siquidem hujus rei gratia in præjudicium libertatis ſui ordinant aſſiſias, vectigalia inſtituunt, & mulctam gravem nimis ad perſolvendam ei promiſſam pecuniam univerſæ terræ imponunt. In qua angaria magis magisque taxabantur, agente Raſone, & opprimebantur enormius fautores Domini, majorque in taxis fiebat ſchismaticis gratia: qui nec miſericordiam invenire valebant, cum malorum omnium eos auctores eſſe & patriæ deſtructores dicerent. Tunc igitur enituit evidenter, non voluntate, ſed fictione atque neceſſitate eos cum Carolo iniviſſe amicitiæ pacta, & junxiſſe fœdera pacis. Non ſolum enim non admittunt redeuntem Dominum ſuum, ſed nec quisquam eum Dominum Leodienſem nominet, æquanimiter patiuntur. In periculo capitis erat, quisquis id tentaſſet.

Erat in medio ſociorum vir aliquis ex mechanicis, qui, data occaſione, in hæc verba prorupit: Mirum eſt, Dominum Leodienſem redire non permitti: Veriſimimile eſt, ſine noſtra gratia aliquando reductum iri. Delatus eſt homo apud Raſonem & Bary capitaneos, & propter hæc verba, non propter alia facta, quaſi ſchiſmaticus capite plexus eſt. Pro culpa forte non majori, majorem alter quidam ex urbanis civibus ſuſcepit ſententiam mortis. Habebat is animum propter ſcelus prophanæ contaminationis in Theniſmonte Brabantiæ oppido exulantem, cui, (ut moris eſt,) ex cordis ſolatio, piæ affectionis literas clam direxit, ſcribens inter alia: Raſo cum ſuis adhuc pro libitu rexit: Speramus tamen, per Dei gratiam finem bonum ſortitura negotia. Quarum literarum bajulus infidelis non, cui debebat, literas tradidit, ſed cuidam de prophanis in via reperto dedit. Quid plura? Deferuntur literæ ad manus capitaneorum, & in cœtu plurimorum perleguntur. Capitur homo, proditionis arguitur, excuſatio nulla ſuſcipitur, & in partes quatuor corpus innocenter demembrari jubetur.

Itaque repudiato vero Domino, Dominum Marchionem Marcum de Baden magnifica laude attollunt, illum reverti cupiunt, & ad illum votis ſe ſuis convertunt: qui propter eorum deteſtandam malitiam ab eis ſe averterat. Exurgit præterea virorum collectio iniquorum, qui ſocii de viridi tentorio dicebantur, miniſtri ſcelerum & viri Belial rectius appellandi: quorum ſtudium omne erat, eos perſequi, qui, ne contaminarentur, & ut in pace degerent, loca expetierant aliena: quorum etiam potiſſimum inſidiabantur & vitæ & ſubſtantiæ. Non parcebant bonis, non malis, non divitibus, non egenis, non ſecularibus, non religioſis. Igitur, collecta multitudine armatorum in menſe Auguſto, Carolus Illuſtriſſimus Comes Charloes propoſuit primo quidem rigoris ſui diſciplinam 392

oſtendere in Dynantum, & inde procedere & devaſtare Leodium. Fuit autem Dynantum oppidum munitiſſimum, acceſſu difficile, aſpectu inexpugnabile, vaſtiſſimis mœnibus in gyro circumdatum, & binc Moſa fluvio, illinc verò excelſis rupibus forti obſidione vallatum. Unde de firmitate loci confiſi incolæ, rem nephariam, ut prædiximus, faciebant & ſermones inciviles jactabant. Expugnatum tamen oppidum fuit, vel potius traditum per certos proditores intus exiſtentes anno ſupradicto, videlicet milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſexto, altera die Bartholomæi; & deſtructum & deletum, & ita redactum ad nihilum, ut jam vix appareant veſtigia ruinarum. Spolia in auro & argento ac multiſaria ſupellectili, quibus oppidum affluebat (erat enim domicilium inſtitorum) ceſſere in ſortes prædantium, multique de ſpoliis locupletati eſſe dicuntur. Antequam oppidum caperetur, quamplurimi videntes, quid futurum eſſet, malebant tempeſtive per fugam evadere, quàm per moram periculo ſubjacere. Multi ex bis, qui remanſerunt, vitam ſuam, dato magno auri pondere, redemerunt: alii, quorum non ſufficiebat manus, vel vendebantur in ſervos, vel ſuſpendio necabantur, vel dire trucidabantur, vel immiſſo in guttur pugione neci dabantur, vel mittebantur in Moſam. Cumque ablata fuiſſent, quæ & animum allicerent, & oculis blandirentur: univerſum oppidum cum his, qui in eo erant, igni accenſum eſt, & evanuit in favillas, ignisque damna nec templa Dei, nec pia loca potuerunt evadere; itemque Sanctimonialium incluſarum ordinis Ciſtertienſis. Religioſis concedebatur vita: ſubſtantia tollebatur, & pro Dynantenſium, ſicut prius pro Leodienſium pace, Comes Sancti Pauli ſollicite laborabat. Sed conatus ejus redibat inanis: quia Philippus Dux, qui tunc Bovinis erat in oppoſito, ſcilicet Dynantenſibus oppido, reſiſtebat, locum funditus everti præcipiens. Fama interim veri nuntia cum Leodii percrebuiſſet, nimio furore accenſus populus, primo impetu Wilhelmum dictum de Viola comprehenſum per plateas diſtrahunt, & innumeris vulneribus confodientes, ad mortem usque cædunt: cujus mors eô crudelior, quô diuturnior. Nam propter denſitatem armorum ictus lento gradu & protracta mora ad vitalia procedebant, proditionis eum arguebant, ut vir ſceleſtiſſimus erat, & tam peſtiferæ converſationis & deſperatæ correctionis, ut turpe fuiſſet illum evaſiſſe. Ad ſimilem interitum quæſiti erant Raſo & Bary capitanei, propter ſimilem proditionis reatum: ſed tam diu latuerunt in abditis locis, donec vehemens ſtrepitus quieſceret, & ceſſaret hujuscemodi tempeſtatis conquaſſatio.

Quo facto, convertebat Carolus Comes faciem ad Leodium expugnandum, & nemine reſiſtente, imò verò cunctis à facie ejus diffugientibus, & aperientibus viam, caſtra metatus eſt non procul ab urbe. Quo cognito, Leodienſes & ipſi egreſſi bene armati, cum populo terræ Loſſenſis, properabant in occurſum ejus, & hinc inde acies ordinantur: non tamen conſerta pugna, nec bellum initum eſt. Illos enim horror invaſit, ut cum Carolo congredi pertimeſcerent, videntes multitudinem armatorum, & virtutem animi eorum, qui cum illo erant, quibus reſiſtere non valebant.

Confuſi itaque ac perterriti per Comitem Sancti Pauli, qui eos ad pacem, ut poterat, adjuvabat, ſupplicant pacem dari. Ad quam cum quaſi inexorabilis Comes Carolus appareret, ac fractores fidei pactique transgreſſores eos argueret, dicens, ultra non eſſe ſtandum verbis eorum, factum eſt, ut pro majori robore promiſſorum obſides ei darent, quos ille elegiſſet. Elegit verò nonnullos ex urbanis
393 civibus, plerosque ex ignobili vulgo, qui latrantes contra bonum pacis, clamore nautico ſeditiones in civitate faciebant, & populum commovebant. Inter eos vir nobilis erat Dominus Temporalis de Buren, habens duos filios majoris Eccleſiæ canonicos. Continuo igitur transmittunt illi Lovanium, Bruxellam, & ad alia tutiora principis loca, ut in poteſtate ſua baberet, ſi denuo Leodienſes promiſſa non ſolverent, vel pacta violarent. Itaque eis altera vice pace reddita, Carolus abiit. Mox autem

autem Carolo abſente, ad ſolita revertebantur, malis veteribus nova cumulantes, & non obſtantibus promiſſis & pactis, contemnebant Dominum ſuum: nec eum pacifice redire ſinebant: & per viros Belial amicos ejus omnesque rectos corde odio perſequebantur iniquo. Inter alia autem exceſſum facere auſi ſunt filii Belial, unde & oculos Majeſtatis Principis non mediocriter oſtenderunt, & nihilominus obſides in gravi periculo poſuerunt. Dynanti villicus, Joannes carpentarius, pro bono pacis ſollicite ſatis agens, & non proficiens, tum pro pace, tum pro ſalute ſua confugit ad terram Namurcenſium, ubi filii perditionis inventum eum ceperunt, captum Leodium adduxerunt: exultante civitate in hac re peſſima. De quo princeps nimis exaſperatus ſcripſit Leodienſibus, ut eum à captivitate abſolutum illæſum abire permitterent: minas adjiciens, ſi non parerent. Illi autem juſſa implere non curantes, carcerali anguſtia diu cruciatum hominem in quatuor partes horribiliter diſcerpſerunt: quem mortis filium eſſe oportebat, quod amicus eſſet Domini, & operibus eorum malignis non communicans, ex terra exiſſet.

Anno igitur ſalutis milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo, cum Leodienſes unà cum Loſſenſibus Hoy oppidum, ut ſupra relatum eſt, cepiſſent, Carolus Dux, nimirum exinde exacerbatus, cœpit accingere gladio ſuo femur ſuum potentiſſime, congregans exercitum fortem nimis ad debellandos Leodienſes. Armabat enim ac præparabat ſe, tanquam cum duobus hoſtibus conflicturus, Rege videlicet Franciæ, & Leodienſibus. Venit autem ad eum Bruxellæ conſtitutum Comes Sancti Pauli, à Rege miſſus, componendæ pacis obtentu: cui vix audientiam Dux dedit, quippiam de pace audire recuſans. Non multo poſt acceſſit ad eum eandem ob cauſam miſſus ab eodem Rege Epiſcopus Mediolanenſis, legatus Apoſtolicus, in Franciæ regionem, diligenter inſinuans & regis gratiam, ſi exaudiretur, & offenſam, ſi contemptui haberetur. Supplicabat verò Rex, ut amici ejus Leodienſes ſuæ majeſtatis reſpectu ad gratiam ſuſcipi mererentur: promittens Duci fidelem aſſiſtentiam in depopulando eos, ſi denuò pacta pacis ſolverent; adjiciens quoque minas, cauſam illorum ſuam ſe facturum, & defenſurum Leodienſes, quos ſub protectionem ſuam ſuſcepiſſet, ſi pactionis ſuæ optatum non conſequeretur effectum. At Dux non precibus flexus, nec minis territus, nec promiſſis illectus, conſtanti voce reſpondit: Nolle ſe amplius cum Leodienſibus tractare de pace, qui perjuri facti, ſemel & iterum fidem fregiſſent, pacta ſolviſſent, fœdera violaſſent. Tum ille: Rex, inquam, Franciæ, inter omnes terrarum reges inclytus, extendit palmites gloriæ ſuæ usque ad mare, & usque ad flumen propagines potentiæ ſuæ, neque tutum ulli terræ principi, majeſtatis ejus oculos quomodolibet offendere. Reſpondit rurſus Dux: Etſi potens ſit Rex atque magnificus, ut dicis, ego quoque magnificum me & virum virtutis oſtendam. Timeo, (legatus ait) timeo Regem, cum ſe contemptum viderit, venturum in perſona, & Leodienſibus amicis ſuis præſidium præſtiturum. At Dux rurſus: Veniat, & utinam venire velit, & experiendo diſcat, quid poſſim. Si jam adeſſe certum eſſet, tempus prævenirem, & Regi me præſentem intra biduum ſiſterem. Itaque in medio Octobris menſis procedens Dux à Lovanio, cum infinita equitum peditumque multitudine, ac armorum cujuslibet generis copioſiſſimo apparatu, primo impetu appulit ad Sanctum Trudonem, & vaſtavit oppidum: quod antequam in deditionem acciperet, multi de exercitu in circuitu mala exercebant innumera, agendo prædas, incendendo domos, homicidia perpetrando. Non parcebant ſpoliando ſecularibus, non religioſis. Eſt juxta muros oppidi monaſterium fœminarum incluſarum canonicarum regularium Sancti Auguſtini in commune viventium, ubi quantas abominationes fecerint, non eſt volubilis ſtyli miniſterio facile explicare: & per ea, quæ illic facta ſunt, prudens Lector, quid aliis locis piis factum ſit, facile intelliget. Veniebat venerabilis Prioriſſa ad portam usque monaſterii hoſtibus obviam, quia rector cum ſociis præ nimio timore aufugerant, & humi proſtrata miſericordiam poſtulabat, exhibens ſalvum conductum Ducis, quo ſub ejus prote- 394

ctionem recepta erat domus. Quam terribilibus oculis intuentes, & ſermonibus inconditis aſpernantes, nec movebantur reverentia loci, nec ſalvo conductu terrebantur, nec flectebantur ſuſpirioſis precibus devotæ multitudinis, tetram in facie pallidæ mortis imaginem præferentis. Quinimo more leonum rugientium, cum in venatione beluina crudelitate hominem perſequuntur, omnia perluſtrant, omnia pervagantur, ſingulas reviſunt officinas, diſplicita comminuentes, placita rapientes. Aggrediuntur primo oratorium, non orandi gratia, ſed ſpoliandi: & imaginibus, tabulis, libris, ornamentis, omnique ſuo decore evacuant, & abjecto omni timore Dei, diſtractas reliquiarum capſulas mittebant in lutum, & pedibus, ut paleas, conculcabant. Dehinc ad dormitorium aſcendebant, & ita omni ſororum ſupellectili ſpoliabant, ut ne imaginem quidem papyream reliquerint: quæ conſideraos ſoror quædam booæ ſimplicitatis, tulit ſecum devotionis ſuæ imaginem. Cogitabat enim apud ſe, dicens: Etſi omnibus ſpolier rebus in uſum conceſſis, reſervabo ſaltem mihi Jeſum meum. Habebat enim iconem eburneam infantuli Salvatoris, quam arctius conſtringens ulnis ſuis, cum latrones eam tollere vellent, fletu ſingultuoſo & anxio ejulatu reſpondebat: Nolite mihi tollere Jeſum meum, unicum ſolatium cordis mei. Omnia mihi abſtuliſtis præter eum: parcite mihi, quia conglutinatus eſt mihi Jeſus meus, ut nullo modo inter nos divortium fieri queat. Multos biſce verbis & flebili apparatu ad compaſſionem ſui commovebat, ut à male cœptis abſtinerent. Tandem vir Belial compaſſionis expers, neſcius miſereri, de ulnis ſororis lacrymabiliter vociferantis, imaginem violenter abripuit, & ait: Si tibi placet Jeſus tuus, & mihi non diſplicet. Hactenus eo tu uſa es: patere, ut jam utar ego. Cuncta denique in cellario reperta vitæ neceſſaria, inque officinis reliquis utenſilia ad curam rei familiaris pertinentia, tollunt, confringunt, diſpergunt, nihil eorum, quæ ad victum & veſtitum pertinent, deſolatis ſororibus relinquentes. Cæterum tantus erat rapiendi fervor, immò furor, ut plumbum de tectis eruerent, & ferrum de muris auferrent; tanta denique ſecuritas, ut rejecta naturali verecundia, abuterentur dormitorio pro latrina; tam procax inſoleotia, ut ancillas Chriſti ad exuendum veſtimenta religioſe compellerent. Habebat aotea præmonitas filias ſuas mater, ut de veſtibus ſuis tantum tollerent, quantum ferre potuiſſeot, cootra iojurias byemis imminentis. Dicebant ergo pro imperio ad illas ſcurræ: Exuite vos ſine mora. At illæ inexorabiles hoſtes aſpicieotes coram facie eorum exuebant veſtimeota ſua ad camiſiam usque. Illi autem, relinquentes in manibus ſororum, quicquid vile fuerat ac reprobum, meliora tollebant. Sed quis noo obſtupeſcat, magno Dei munere factum eſſe, ut cum bona mobilia perdere cogerentur, theſaurum caſtitatis incomparabilem integerrime conſervarent? Nec illarum ulla, quantumlibet ſpecioſa, reperta eſt pati violentiam aut corruptionis vitio violari. Etenim ad imperium Prioriſſæ manebant indiviſæ ſorores: nec ſeſe uoa ab altera ſeparabat. Inſtar igitur muri illæſæ, & impenetrabiles permanebant. Sane audiens hæc Dominus Adolphus de Clivis, Dominus Temporalis de Ravenſteyn, compaſſus tantæ deſolationi ancillarum Chriſti, fecit eas adduci ad ſe. Noo eoim procul aberat: & viri cohortis ſuæ tantum flagitium perpetraverant. Verum earum aliquæ nimis mœrore confectæ, præ teneritate, luti profunditatem tranſilire oon valentes, virorum manibus ferebantur: quas io diverticulo ſuo ſuſceptas humane tractavit, benigne fovit, curam earum egit, magnamque partem ablatorum duntaxat in lectiſterniis reſtitui eis fecit.

Oppido S. Trudonis deditione accepto, rebus corporibusque ſalvis, convertebat faciem ſuam Dux ad Leodium devaſtandum. Sed antequam à loco moveret exercitum, ſupervenerunt Leodienſes inopinate ſanè, (oeque enim tempus neque locum congrediendi deſignaverant) in multitudine gravi turmarum trium & ingenti ſtrepitu in profeſto Apoſtolorum Simonis & Judæ, hora quarta diei, cum jam
395 Sol vergeret ad occaſum, & effuderunt ſe in campi magni planitiem, non procul a villagio dicto Bruyſteo. At phalanx Domini de Ravenſteyo, quæ vicinior erat, ſentiens

ſentiens hoſtes ex improviſo venientes, fortiter obequitabat, & ad prælium ſe præparabat. Ortum igitur eſt bellum ſatis durum in die illa: quo inito, clangor buccinarum vehementius perſtrepebat: volitabat per æthera telorum denſiſſimus imber: reſonabat terra à colliſione armorum: aërque replebatur à bellicarum ſonitu machinarum: & factum eſt quaſi miraculum grande in die illa, ut ſeptuaginta & amplius lapidibus bombardarum per Leodienſes uno impetu in populum Ducis effuſis, pauciſſimi læderentur, quò palam fieret omnibus, non eſſe cum eis manum Domini. Qua de re Dux ipſe non virtuti ſuæ, ſed nomini divino dans gloriam, mox miſit & Eccleſiæ Lovanienſis univerſo clero attente commiſit, Omnipotenti Deo ſuæque ſanctiſſimæ genitrici ſolenne afferre ſuo nomine ſacrificium, laudisque ac gratiarum referre uberrimas actiones. Sane primam turmam Leodienſium per callidam inventionem ac emiſſam ſerpentinam penetrabant & ſcindebant, qui erant de parte contraria, & ita diviſam proſternebant. Illi autem videntes, quod res pro anima ageretur, pedibus ſtantes, & in genibus ad mortem usque pugnabant acerrime. Percuſſa eſt autem & ita extincta eorum prima acies, ut admodum pauci evaderent. In qua & interemptus eſt Bary Surlet, miles, cujus ſupra fecimus mentionem, & duo ex majoris Eccleſiæ canonicis. De populo Ducis cecidiſſe feruntur ferme viri centum. Reliqua autem Leodienſium multitudo id percipiens, nimis terrore concuſſa, & ablata omni ſpe, celeriter aufugiens, terga vertit: dignam infelicitatem præſumptionis ſuæ conſecuta. Cum qua fugit & Raſo, dominus de Heer, vir magniloquus, ſed puſillanimis, qui nunquam appropinquare auderet, ubi magnanimorum bellicoſa contentio haberetur. Cædebantur nihilominus fugientes hinc & hinc, ſed eò pauciores, quia noctis obſcuritas longum tranſitum perſequentibus hoſtibus denegabat. Itaque Leodienſibus partim cæſis, partim in fugam converſis, Dominus de Ravenſteyn cum phalange ſua poſtera die anteibat exercitum univerſum, ſpoliatoque oppido de Borthloon, recto itinere pervenit ad Tungrorum oppidum, fortium mœnium circuitu communitum: quibus à facie Ducis tantus metus incubuerat, ut nullus incolarum ad principem auderet accedere, pacemque petere. Tandem procuratori monaſterii regularium (quod eſt Tungris) onus legationis imponitur: per quem plurimis effuſis precibus, & promiſſis infinitis, vix à principe impetrabat, ut eos ſub graviſſimis oneribus in deditionem acciperet. Poſt hæc Leodium mittit legatos ad Ducem: ſe peccaſſe clamitat, ſpondet correctionem, plurima offert, maxima promittit, veniam petit, pacem exquirit. Veruntamen in concedendo veniam, & dando pacem, oborta eſt difficultas non exigua, tum propter transgreſſionis multitudinem, tum propter duplicis animi celeberrimam inſtabilitatem. Demum, poſt longa colloquia, diſcordiæ nebulis diſſipatis, apparuit pulchra ſerenitas, ſub certis tamen & graviſſimis conditionibus: quibus ſi cum effectu præberent aſſenſum, optata pace gauderent, & corpora ſalva haberent ſimul & bona. Quarum quidem conditionum erat una, ut jura ſua ſive plebiſcita vel privilegia, quibus abuſi erant, in manum principis reſignarent: deinde, ut omne genus armorum abjicerent, & Principi traderent. Erat enim in civitate & in terra illa omnis armatura fortium, omne genus machinæ bellicæ, ſive ad invadendum, ſive ad defendendum, ſive ad expugnandum. Itaque rejecerunt bombardas ſeu fundibularios ſuos, ſerpentinas, baliſtas, gladios, loricas, haſtas, pugiones, ſolis ex omnibus armis relictis univerſo populo terræ cultellis, ſed ſine acumine, aptis ad eſcam, ſed ineptis ad pugnam. Conditio præterea fuit tertia, ut ſumptibus propriis portas muroſque civitatis & oppidorum ſingulorum diruerent, ſoloque æquarent: quod & factum eſt. Solum oppidum de Hoyo ab his conditionibus (immo pœnis) remanſit immune, & meritò. Qua enim ratione particeps deberet eſſe pœnæ, quod volebat expers eſſe culpæ? Quod oppidum, diverticulum Epiſcopi & ſuorum, Leodienſes injuſte ſpoliaverant bonis & theſauris, quibus non mediocriter affluebat. Conditio quarta fuit, ut ingentem argenti maſſam ſolverent, præter priorum annorum mulctam,

mulctam, cui nihil decedebat. Iſtis ita rite peractis, intravit Leodium Dux Caro-
396 lus, Princeps potentiſſimus, cum ingenti equitum multitudine, qui bini per tur-
mas ſuas incedebant, & à primis usque ad ultimos quinque horarum, ut ajunt,
explebant intrando ſpatium: cogebantur manere extra civitatem pedites, quorum
ferebatur major eſſe copia, ne multitudine nimia confuſio, imò violentia gignere-
tur. Sic igitur humiliata eſt civitas illa grandis, ſed rebellis, urbs ampla, ſed tu-
multuoſa, alumna ſcandali, mater litium, ſeditionis conſcia, tranquillitatis ignara,
fomes diſcordiæ, concordiæ ſuffocatrix, plus habens de præſumptione quàm forti-
tudine, minusque de potentia quàm arrogantia. Sic devicta gens cervicoſiſſima,
inſueta pacis, aſſueta bello, cedere neſcia, niſi cum reſiſtere non valeret: cui ſecun-
dum magnitudinem præſumptionis & gloriæ data eſt magnitudo confuſionis &
ignominiæ. In inani gloria modum non habuit: ergo in retributione vindictæ de-
bita menſura defecit. Sic facti ſunt ſervi, qui prius erant liberi: ſic coacti ſunt ob-
ſequi, qui volebant omnibus dominari: Inque ſignum victoriæ glorioſæ, abſtulit
Dux fornicem triumphalem, quem pyronem ipſi nuncupabant, in medio fori
pro decore ſtantem miro lapideo tabulatum erectum, quem Brugas deportari
juſſit, & ejus loco patibulum erigi. Quam rem licet moleſtiſſime ferrent, ta-
men contradicere non audebant. Sublatæ erant ipſis vires omnes, cum quibus
perierat ſimul & animus. Non ſic arctantur ſcholares ſub præceptore, ſicut con-
ſtringebantur à facie principis Leodienſes. Reliquit autem Dux Leodii loco ſuo
Guidonem, virum nobilem ex Picardia, Dn. Temporalem de Gymberti curia, ad
regendam provinciam univerſam: qui ſævitiæ plenus, compaſſionis inops, in
virga ferrea regere cœpit, non parcens divitibus, non egenis, judicans in rigore
incolas terræ. Itaque redeunt, qui proſcripti fuerant, amici Epiſcopi, unusquiſ-
que ad poſſeſſionem ſuam, & in quiete vivere permittuntur. Jam inſignia armo-
rum Epiſcopi in vicis & compitis ubique ponuntur: jam vox illa tumultuoſa *(vi-
vat Rex)* ſilentio datur. Abſit, ut aliquis deinceps Marchionis Marci de Baden
auſus ſit facere mentionem. Dominus verò Ludovicus de Borbonia, pace fretus,
& quaque verſum ſe dirigens, verus terræ Dominus agnoſcitur, & Leodienſis epi-
ſcopus honoratur. Sancitur inſuper nova lex, & veteribus tranſeuntibus, jura no-
va conduntur. Plerique ex civibus, quibus ſcrupuloſa, imò meticuloſa conſcientia
& lividus animus fuit, cum hæc ita geri conſpicerent, dentibus fremuerunt, &
nolentes ita conſtringi, ſponte aufugerunt: quorum numerus, ut audivi à quo-
dam, qui unus erat ex illis, ultra triginta millia virorum excrevit, qui à civitate &
territorio Leodienſi cum receſſerunt. Proſcribuntur & multi auctores ſchiſmatis,
hoſtes pacis, inter quos & Dominus Raſo de Heer erat, qui poſtea in terra non
comparuit, nec, quò devenerit, hodie ſcitur.

Anno ſequenti, menſe Auguſto, Carolus, Dux inclytus, altera vice Franciam
petit, bellum regi illaturus. Non utique propter ſe, cui in re nulla male feciſſe re-
pertus eſt Rex, ſed propter Duces Britanniæ & Bituricenſem, regis germanum, qui-
bus rupto fœdere injuriam fecerat. Et quia Carolus Dux cum his duobus fœdus pe-
pigerat, ut alter alteri contra Regem, neceſſitate cogente, manus porrigeret ad-
jutrices: injuriam illorum in ſe recepit, eosque in Rege vindicare propoſuit. Sed
Duce Carolo derelicto, duo iſti clandeſtine paciſcuntur cum rege. Sic cum Ca-
rolus in adjutorium illis non ſine ſua ſuorumque multa incommoditate veniſſet, illi
eum ſolum in periculo relinquunt. Verum, Deo diſponente, id, quod malam fa-
ciem habere videbatur, converſum eſt Duci in augmentum boni. Non enim mo-
vit arma rex contra eum, ſed magis ſpretis aliis, intra ſinum gratiæ ſpecialis recepit.
Quid enim, ſi vidiſſes & Regem & Ducem amicabiliter convenire in unum, &
certaſſe, ut alterum & officio ſalutandi, & obſequio blandiendi & precandi inſtan-
tia præveniret, murmurantibus atque indignantibus Francigenis univerſis? Pu-
taſſes certe, nil odii & nil rancoris unquam inter eos interceſſiſſe, ſed univerſa ju-
ra dilectionis & gratiæ. Quo autem modo eodem tempore viri Belial capere Leo-
dium

dium ad nutum illic omne diſponentes. Et quo pacto Epiſcopus cum ſuis, ab eisdem
captus in oppido Tungrenſi, Leodium ſit ductus, require ſuprà. Igitur expedi-
tis negotiis in Francia, Dux ex his, quæ per Leodienſes fieri videbat, accenſus ani-
mo, redire cogitat, & ad Leodium convertere faciem ſuam, ſtatuens firmiter,
illud funditus evertere, & ponere in acervum lapidum. Et Rex, relicto ſuo exerci-
tu, non rogatus à Duce, ſed ſponte ſemet ingerens, veniebat cum eo, eadem
mentè, nec diſſimili voluntate. Præmiſit autem Dux Dominum de Ravenſteyn, 397
qui cum phalange ſua juxta diruta mœnia civitatis caſtra metatus eſt. Cumque ſi-
lentium tenerent omnia, quæ in civitate erant, & ne campanæ quidem ſonitus
audiretur, ſuſpicati ſunt, qui cum Domino de Ravenſteyn erant, Leodienſes
omnes præ timore hoſtium imminentium ceſſiſſe loco ſuo, & deſperatione victos
iniſſe fugam: unde plurimi, armis depoſitis, ſarmenta colligere cœperunt, & ro-
gos præ nimio algore accendere. Pergebant & alii pro pabulis jumentorum, vitæ-
que neceſſariis, & longius ſeſe ab exercitu abjungebant. Quod ubi per explorato-
res in civitate compertum eſt, convocatis optimatibus & magiſtratibus civitatis,
Epiſcopus ſuaſit pro bono communitatis, primo, ut ipſe laxatus à captivitate li-
ber abire permitteretur: & promittendo juravit, pro pace apud Ducem nepotem
ſuum fideliſſimè ſe laboraturum: ſecundò, ut in Ducis populum nequaquam ar-
ma ſumentes exirent; ſcientes, ſi in civitate quietè manerent, miſericordiam eos
invenire facile poſſe, alioquin intolerabilem ſubituros vindictam. Qui quidem
ſermo in oculis plurimorum, quibus erat mens ſanior, bonus viſus eſt: at viri Be-
lial cum ignobili vulgo, nolentes cedere & Epiſcopo credere, malebant inſidioſè
hoſtes impetere, & ex incautis oppreſſis victoriam reportare. Itaque qui putaban-
tur fugiſſe, ecce coram ſunt, & in incautos repente irruunt in multitudine magna,
& graviſſimus conflictus exoritur. Reſiſtere viriliter de populo Ducis nonnulli ma-
lebant, quam turpiter fugere, & quia inermes cadebant in ore gladii, nedum ple-
beji & vulgares, quin etiam militares & nobiles, ad tempus tam diu dorſa præbue-
rant, donec armis protecti, ad pugnam idonei redderentur. Factumque eſt poſt
longam decertationem, ut Dominus de Ravenſteyn cruenta victoria potiretur, &
adverſarii non ſine magna ſtrage ſuorum fugere cogerentur. Iſti ergo reverſi, &
jam aliter, quam ante affecti, ipſi id fieri cupiebant, quod paulo ante recuſaverant.
Sicque contigit, Epiſcopum cum legato Apoſtolico de csptivitate laxatum, educi
ad Dominum de Ravenſteyn, per militem egregium, Joannem de Wylde: qui ubi
eminus hoſtes vidit, pergente Epiſcopo, in civitatem ad ſuos redire feſtinavit. Sa-
ne in hoc evidenter apparet, Epiſcopum, ut promiſerat, quæſiſſe bona genti ſuæ,
quia poſt biduum receſſus ſui conſilium ei bonum in literis dedit, ut civitatem ſolli-
cita cuſtodia protegeret, & in Ducis populum denuo non exiret, ne deterius ali-
quid contingeret. Subſequebatur è veſtigio Dux, veniensque obſedit Leodium,
& Rex cum eo. Supplicantibus vero Duci Leodienſibus, per Epiſcopum ſuum pro
pace dands, renuntiavit dicens: Filios mortis conſtituiſtis vos: ſed nihilominus in
hoc fsciam vobiſcum pactum, & non aliter, ſi nimirum vos ipſos & uxores ve-
ſtras, & filios, & bona veſtra & civitatem dederitis mihi. Multorum habet opi-
nio, non obſtantibus his minis Ducis, Leodienſes majorem in conſpectu ejus mi-
ſericordiam fuiſſe inventuros, & judicium mitius ſenſuros, ſi juxta conſilium Epi-
ſcopi continuiſſent ſe à malè faciendo. At illi deſperatione fracti, & conſiliis bo-
nis increduli, reputabant glorioſius eſſe, ſtare pro civibus, patrias leges defenſare
viriliter, & pro patriæ libertate pugnare fortiter usque ad internecionem, quàm ti-
midè cedere & enerviter expugnari. Videntes itaque prioris nequitiæ adinventio-
nem ſibi non prodeſſe aliud, quod nequius erat, fallendi genus inveniunt. Aſſu-
munt enim ſibi, & in tunicarum ſuarum ſuperficies inſuunt S. Andreæ crucem: &
in ſilentio noctis Ducis caſtra intentè perluſtrant. Quis enim prohiberet eos, qui
ob tale ſignum non hoſtes, ſed ſatellites videbantur? Nonnullis igitur nobilibus
parvulis, qui erant in comitatu Ducis, latenter occiſis, progredientes perveniunt

ad tentorium Ducis, cum quo Rex erat, ut eum perimerent. Sed antequam, quod
cogitaverant, explerent, detecti ſunt, & cogniti & in aſtutia ſua deprehenſi ſunt:
eo quod voce patria loquerentur, quæ aliorum Gallorum ſermoni plurimum diſſi-
milis eſt, deinde, quod ſymbolum nocturnum, quod in caſtris per ſingulas no-
ctes novum & ſecretum habetur myſterium, *(die loſung)* ignorarent. Mox pars
maxima hominum ſimulatæ amicitiæ trucidata eſt, & felices ſeſe arbitrabantur, qui
mortem, quam meruerant, quacunque via potuiſſent evadere. Unde furore ni-
mio ſtimulatus Dux, juravit per Deum & S. Andream, de loco non ſe abiturum,
donec funditus illum evertiſſet: juſſitque accelerari negotium, & per aſcenſum ag-
398 gerum & vallorum capi civitatem. Et factum eſt ita Leodienſibus in finem usque
fortiſſimè repugnantibus. Inter eos autem, qui corruerant gladio, dum poſtea
ventum eſt ad cæſorum ſpolia detrahenda, inventi ſunt religioſi de ordine S. Fran-
ciſci ac mulieres interiiſſe: & quia fortior Dux fuit & invaluit, jure prælii Leodium
cepit, ſpoliavit, delevit anno ſalutis prænotato, ſcilicet MCCCCLXVIII. in vigilia
omnium ſanctorum. Cumque Leodium debellaturus intraret, tantus ſubito cla-
mor excrevit, tantus ejulatus inſonuit, ut vix continuata in lacrymis vox poſſe finiri
videretur. At hoſtes ipſi beluina crudelitate hominem inſectantes, nil prorſus aliud
ſitiebant, quam ſanguinem humanum & aurum. A quorum facie fugit populus
hinc inde, ſicut oves à facie luporum amiſſo paſtore fugere ſolent. Plurima au-
tem multitudo ſub omni celeritate civitatem egreſſa, Arduennæ ſylvam expetiit,
ubi præ frigore, fame, inedia & mœrore tabeſcentes, innumeri perierunt: nonnul-
los proſequens hoſtilis gladius interemit. Fugerunt & alii in copia magna in exteras
regiones, ubi manentes adhuc natale ſolum repetere non permittuntur. Fugerunt
& alii in baſilicas, ſperantes ſe illic à facie gladii futuros tutos: ſed (proh dolor)
locus refugii factus eſt aſylum periculi: domus orationis mutata eſt in macellum oc-
ciſionis: & ubi vita conſervari debuit, mors inventa eſt. Non coërcuit hoſtes à
ſcelere timor Dei, non ſanctitudo templi, non ſacrorum reverentia, non deſola-
torum lugubris inſtantia: quin impetuoſè irruerent in eos, & ſceleſtis manibus ob-
truncarent. Ubi enim illi aris proximi precibus inſiſtebant, accedebant & ita vali-
dis ictibus perimebant, ut ſanguis occiſorum & rubricaret pavimentum, & in or-
namenta celebrantium reſultaret: plurimi verò, qui hoſtes evadere nequiverunt,
ut puta debiles & infirmi, juvenes ac virgines, ſenes cum junioribus, ſimul in
unum dives & pauper, reperti in plateis, abſconditi in domibus & latibulis, diver-
ſo ſuppliciorum genere crudeliter interfecti ſunt: & in mares cruentus mucro, uxo-
ribus filiisque aſpicientibus, ſæviebat. Alii autem, data aut promiſſa pecunia, (ul-
tra quam poſſet) domibusque ad corrigiam usque calceamenti ſpoliatis, ſeſe redi-
mentes, abire ſinebantur. Si tamen virorum legalium fortuna fœcundior arriſiſſet:
ſecus de ignobili ſcurrarum genere, quibus moris erat, extorquere pecuniam &
animam non ſalvare. Cumque prioribus aſcendentibus ſupervenisſſent alii ad ho-
mines miſerandos rebus omnibus denudatos, ut avaritiæ famem explerent, non
invenientes pecuniam, tollebant vitam. Omne ſtudium illorum erat rapere, furari,
inferre violentiam, mactare, perdere. De ſecularibus taceo, quibus præſidium
defuit omne: tentabant etiam Eccleſiaſticos atque religioſos capere, & captivos
abducere, ſpe pecuniæ extorquendæ: verum Principis mandatis exterriti, deſi-
ſtebant à cœptis. Inſuper ſexum fœmineum deturpabant: lactentes in cunabulis
aut ſuſpendebant in fumario, (hanc illis miſericordiam præſtantes, ut non peri-
rent ore gladii, ſed vapore fumi animulas exhalarent) aut certè matribus colligatos
pariter mittebant in Moſam. Cogebant veteranos reſpicere ſurſum, moxque pu-
gione guttura transfigebant. Neque omnino tuta fuit à ſpurciciis ribaldorum reli-
gio ſacra, ſexusque fœmineus. Sanctimoniales violentiam paſſæ ſunt, defloratæ
virgines, corruptæ fœminæ: & poſt earum uſum tractæ & præcipitatæ in Moſam.
Nulla ibi diſcretio amici & inimici, inter bonum malumque diſtantia nulla. Captus
quisque nec redemptus neceſſe erat, ut vibrantem exciperet gladium, aut graviora
expe-

experiretur ſupplicia mortis, aut in profundo Moſæ gurgites mitteretur. Neque enim ſacrilegis ſufficere potuit, habitacula ſecularium omni privare ſubſtantia, ſed (heu quod nequius eſt) temerarie irruunt in divina. Nam templa DEI ingreſſi, contaminant, violant ſpoliantque: ſacerdotalem ordinem habentes opprobrio, cultum DEI ludibrio. Mittebant ergo ſceleratas manus (particulatim incidi digitos) fractis armariis ad ſanctos calices, & ad ciboria, ad ſacri olei vaſcula, diripientes ea, & hoſtias ſacramentales ac oleum in altare vel in terram viliter effundentes. Intravit vice quadam Eccleſiam hoſtium aliquis, dum miſſa fieret, cumque ablutionem celebrans ſuſcepiſſet, acceſſit ille propius, calicemque de altaris medio, nihil veritus, tulit & abiit. Erat præterea illorum unus lætus pro ciborio rapto, quod ferens ſub aſcella, interrogatur à ſocio, quidnam ferret? Rem (inquit ille) optimam. Et tum productum ciborium cognoverunt non argenteum, ſed cupreum eſſe, auro tamen tectum: unde indignabundus ille, quaſi rem contemptibilem prò labore nactus, projecit in lutum, & receſſit. Factum eſt autem non 399
procul à domo fratrum prædicatorum. Quibus dum immane ſacrilegium innotuiſſet, venit unus illorum, & reverenter acceptum ciborium, quod ſacras in ſe hoſtias conſervabat, reportavit ad Eccleſiam ſuam, debito in loco reponens. Rapiebant & libros & ornamenta, monſtrantias pretioſiſſimas, vaſa diverſi operis ærea, cuprea, ſtannea, argentea, aurea, imagines, capſas reliquiarum, & quicquid ornatum Eccleſiæ concerneret, & ad altaris miniſterium pertineret: quæ omnia ignominioſè tractantes, in prophanos uſus convertebant. Atque ad explendum avaritiæ ſaccum, plumbum de tectis, ubicunque poterant, auferebant. Campanas quoque fractas dividebant in minutias, & tollebant: utque ſub compendio plura perſtringam, quicquid placeret oculis, & animo blandiretur, ſecum ſumebant: quicquid vile videbatur, & reprobum, comminuebant. Denique nihil relinquentes intactum, ſed omnia perluſtrantes, aperiebant ſarcophaga marmorea, exiſtimantes ſe poſſe invenire aurum, ubi recondiò ſunt cineres defunctorum. Vix Dux ipſe per ſemetipſum Baſilicam S. Lamberò ab impetu ſacrilegæ manus tueri valebat. Pari modo paria ſacrilegia in monaſteriis virorum & fœminarum, eorumque Baſilicis, miniſtri ſcelerum operati ſunt: Eccleſia tamen Sancti Petri, & nonnullæ aliæ, piaque loca illorum (præoccupantes inſaniam) ſeſe data auri & argenti ampla ſumma, redemerunt. Singulari gratia tunc fruebantur monaſteria Canonicorum regularium & fratrum prædicatorum: quæ protecta & ab inſultu nebulonum libera manſerunt. Cum igitur ſpoliata eſſet civitas illa magna omni genere opum, quibus non mediocriter affluebat; nilque ſupereſſet, quod ſacrilegum alliceret appetitum: igni tradita, abiit in favillas. Quam vim graſſantis incendii experiri coactæ ſunt nonnullæ Eccleſiæ atque Capellæ, quæ domibus contiguè jungebantur. Collegiatas tamen Eccleſias cum clauſtris ſuis, & monaſteria ob cuſtodiæ ſollicitudinem, quam Dux adhiberi mandaverat, vorax flamma non conſumpſit. Itaque ad nihilum civitate redacta, civibusque & perditis & fugatis, populus terræ hinc inde commorans, ita gravatur in dies: ſic opprimitur exactionibus, & graviſſimo tributo ſubjicitur, ut jam contra vicinos ſuperbè mutire deſiſcat, & vix vitam tranſigere, vel vix ſubſiſtere queat. Siquidem hinc angitur per extorſiones intolerabiles à Vaſallis Epiſcopi. Illinc verò violentius inſtant, nec diripere ceſſant Dominus Guido de Hymberò curia, & qui cum eo ſunt. Præter illos autem ſpoliant devorantque viri Belial, ut lupi longa fame cruciati, inopinatè de latebris erumpentes. Ita ut pulchre apteque propheticum illud facto huic alludere videatur: *Reſiduum locuſtæ comedit bruchus, & reſiduum bruchi comedit ærugo* &c.

Paulus ſecundus, natione Venetus, electus eſt Anno Domini MCCCCLXIV. *Romana.*
ſedit annis ſeptem: qui prius dictus fuit Petrus Barba, filius ſororis quondam Eugenii Papæ quarti, presbyter Cardinalis ſancti Marci. Iſte ſtatim approbavit celebrationem Feſti præſentationis beatæ Mariæ virginis glorioſæ, ſicut prius. Anno prænotato, fuit in partibus Weſtphaliæ, in oppido, quod Hanno dicitur, Vir-

go quædam noviter converſa, nomine Chriſtina, quæ poſt ſpatium quindecim hebdomadarum, circa feſtum ſacramenti, habuit in manibus & pedibus ac latere ſtigmata dominicæ paſſionis, & coram duodecim teſtibus oſtendit ea; & prædixit poſt duas horas: Si redirent homines, non inventuros amplius: & ſic factum fuit, quia loca illa ſanata erant. Item Leodium multis tribulationibus atteritur. Et poſt anno Domini MCCCCLXVIII. totaliter deſtruitur per Carolum, Ducem Burgundiæ. (Hucusque Chronicon Domini Werneri Carthuſienſis faſciculus temporum inſcriptum protenditur & finitur.) Iſte Paulus ſecundus, anno Pontificatus ſui ſexto, ſtatuit & ordinavit, ut de cætero perpetuis futuris temporibus annus Jubilæus (plenariæ videlicet remiſſionis & gratiæ ac reconciliationis humani generis à noſtro piiſſimo redemptore) cum omnibus & ſingulis indulgentiis, & peccatorum remiſſionibus de viginti quinque annis in viginti quinque annos cum gratiarum actione & mentis jucunditate, ab omnibus Chriſti fidelibus frequentaretur & celebraretur. Ratio vero ad hoc eundem ſanctiſſimum noſtrum Pontificem movens, exprimitur in bulla, quam ob nimiam prolixitatem omiſi ſcribere. Iſte Paulus ſecundus, anno ſalutis prænotato, Sereniſſimo Domi-
400 no Adolpho, Duci Gelriæ, illuſtris viri Arnoldi Ducis Gelriæ unigenito, dirigit ſubſequentem Epiſtolam, ſuper captione patris ſui, cujus tenor ſequitur.

Dilecte fili, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Etſi ſæpius nobis renuntiatum fuit, nobilitatem tuam (dilectum filium) nobilem virum Arnoldum, Gelriæ Ducem, genitorem tuum, captivum detinere, non potuimus tamen illorum relationi fidem adhibere: cum illud nobis alieniſſimum à mentibus hominum, Catholicorum præcipuè, videretur, patrem à filio dominandi gratia expulſum atque captivum detineri. Res pernitiociſſima & abominabilis, contraria tam divinæ & humanæ, quam naturali legi, abhorrendaque non modo Chriſtianis, verum etiam feris infidelibus. Sed poſtquam tamen à fide dignis accepimus, rem in veritate ſic habere, ſupra modum admirati fuimus tantam filii in parentem crudelitatem: quam non potuimus ſine onere conſcientiæ noſtræ ulterius perferre, nec conniventibus oculis præterire, ut ex Paſtoralis officii noſtri debito ſilentio pertranſire & ferre debemus; ſed potius huic deterrimo malo providere & occurrere. Quid enim magis animam necat? Quid magis famam, honorem & dignitatem minuere poteſt, quam in parentes ſævire & crudelem eſſe, quos honorare ex præcepto DEI tenemur? Crede nobis, fili, niſi veniam à DEO inprimis & à patre tuo de hujusmodi reatu petieris, & te in tempore emendaveris, & pœnitentiam egeris, antequam DEI ira ſuperveniat, in periculo maximo verſaris. Nec te moveat iræ & ultionis tarditas, quæ tibi tarda eſſe non poteſt, & quæ lento gradu procedit, ſed tarditatem ſupplicii & ultionis gravitate recompenſat.

Hortamur igitur nobilitatem tuam, quam paternè ac pie monemus, ut hæc altius animo repetas, & ad cor redeas, parentemque liberes, & veniam petas, ac pœnitentiam agas, nec ejus mortem dominandi libidine deſideres: permittasque ipſum, quousque DEUS voluerit, in libertate vivere, ac ipſum in honore, ſicut teneris, habeas & ex corde diligas.

Quod ſi feceris, & monitis noſtris (imò ipſius DEI noſtri JESU CHRISTI, cujus vices licet immeriti in terris gerimus) acquieveris, ut te facturum confidimus ac ſperamus, proſperaberis & omnia ſecunda tibi ſuccedent. Et omnipotentis DEI gratiam ac benedictionem promereberis, & à nobis & Apoſtolica ſede commendationem, & à populo & ab hominibus laudem. Secus ſi feceris, & in abhorrendo tuo propoſito perſeveraveris, quod abſit, maledictionem æternam & perpetuam ultionem conſequeris. DEUS enim miſericordiſſimus eſt, in tempore ſi rogatur, ac veniam largitur veniam petenti & pœnitentiam agenti. Nos præterea, ſi te in cæcitate confiſum & immerſum, quod abſit, cerneremus, DEI judicium & flagellum contemnentem, licet atrociſſimum ſit futurum, quod nequaquam etiam ſperamus, cogeremur alia remedia in tui ruborem, & pro honore

nore bujus Sanctæ ſedis Apoſtolicæ, quæ non deerunt, ex officio paſtorali adhibere.

Datum apud Sanctum Petrum, nono Septemb. Pontificatus noſtri anno ſexto, Incarnationis anno Domini MCCCCLXX. Iſtam Epiſtolam cum cuidam intelligenti in rebus Ducis Adolphi experto oſtendiſſem, dixit, oon fuiſſe ſedis Apoſtolicæ, ſed à quodam Clivenſi ad vituperium Ducis Adolphi confictam. Nec etiam uoquam rumorem de ipſa audivimus aliquando tempore vitæ & regiminis memorati ſereniſſimi Ducis Adolphi.

Anoo ſequenti menſis Julii die XXVI. Paulus Papa ſecundus obiit Romæ, ſepultus in Baſilica Sancti Petri, principis Apoſtolorum: cui ſucceſſit eodem anoo Sixtus quartus, electus in profeſto Sancti Laurentii, glorioſi martyris. Ante Papatum Sixtus vocabatur Fraociſcus de ordine Minorum, Doctor ſacræ Theologiæ eximius, & Presbyter Cardinalis Sancti Petri ad vincula.

Carolus hujus nominis ſextus, inter Duces Lotharingiæ & Brabantiæ, & *Brabantica.*
ſecundus inter Comites Flandriæ, primus verò inter Comites Hollandiæ & Zelandiæ, Philippi Ducis Burguodiæ & Brabantiæ, cognomento magni, filius, & verus hæres omnium ſuorum principatuum & dominiorum, cœpit anno Dom. MCCCCLXVII. Imperii Friderici, hujus nominis tertii, anno XXVIII. & rexit annis novem, meoſibus ſex. Iſte Carolus, poſt expedioones in Francia contra 401
Regem Franciæ, depopulatus eſt terram Leodienſem cum dejectione turrium, murorum atque portarum omnium civitatum: & atrociter jugulavit innumerabilem populum utriusque ſexus & alios ſubmerſit; præcipue civitatis Dyonantenſis, quam ex toto ſubvertit ac ſolo æquavit cum Eccleſiis ac monaſteriis. Poſtea obtinuit civitatem Leodienſem populoſam, in ore gladii, juſſo truculeoter interfici utriusque ſexus innumerabili populo. De oppreſſionibus & ſacrilegiis in locis ſacris commiſſis require ſupra in geſtis Ludovici de Borbonia, Epiſcopi Leodieoſis.

Dehine ad quorundam ſuggeſtionem, quos Adolphus Dux Gelriæ in bello humiliaverat. Item Dux Carolus oepotem ſuum Adolphum, Ducem Gelriæ, ſub fide & ſalvo cooductu per literas & ſigilla civitatum Brabantiæ roboratum, accerſivit: quem etiam grataoter ſuſcepit; ſed tandem poſt aliquot dies, ipſum nepotem ſuum aggreſſus, quaſi pro zelo patris Ducis Adolphi liberandi, quem idem Adolphus tenebat captivum, re autem vera pro Ducatu Gelrenſi obtinendo, cogitabat Dux Carolus infringere ſalvum conductum nepoti promiſſum, & ipſum detinere vel capóvare: ſed ſalvo honore non potuit.

Tandem fraudulento uſus cooſilio, fieri juſſit ſigillum adioſtar ſigilli oepotis ſui, & epiſtolam falſam excogitavit, io qua continebatur confœderaoo Ducis Adolphi cum Rege Franciæ contra Carolum, Ducem Burgundiæ: & ipſam epiſtolam ſigillavit nepotis ſui ſigillo. Deinde objecit nepoti confœderationem illam cum Rege Franciæ. Unde Adolphus Dux obſtupuit, dicens, nunquam ſe hoc cogitaſſe: & ſi poſſet probari, captivum ſe libenter futurum Ducis Caroli. Quod ipſe acceptavit, & epiſtolam cum ſigillo nepoti oſtendit: quam cum legiſſet, proteſtatus eſt Adolphus ſub pœna æternæ damnationis, nunquam ſe hoc cogitaſſe: ſed tamen detentus eſt ibidem in arcta cuſtodia captivus usque ad diem mortis ſuæ.

Sequenti tempore memoratus Dux Carolus expeditionem inſtituit magno cum exercitu, & ipſum Ducatum Gelriæ aggreſſus eſt, poſtquam valido ipſum privavit capite: & ſine magna vi, tanquam orbatum adjutorio, obtinuit. Iſtis proſperè peractis, Carolus Dux elatus in ſuperbiam, ad regium aſpiravit diadema. Uode ſereniſſimum invitavit Imperatorem Fridericum tertium ad civitatem Trevirenſem: & in cootinenti ex Ducatu Gelriæ ibidem occurrit in tanta magnificentia & gloria, ut nullus Almanorum Principum ſimilia poſſet.

Iii 3 Anno

Anno igitur ſalutis MCCCCLXXIII. die quinta poſt Franciſci Confeſſoris, habuit in convivio Dux Carolus de Burgundia ſereniſſimum Dominum Fridericum, Romanorum Imperatorem; Maximilianum ejus filium, cum omnibus ducibus & comitibus & baronibus, qui Treviris erant cum Imperatore; & ſimul omnium aliorum principum ambaſiatores & legatos. Imperator circa horam nonam ante meridiem, cum prænominato populo viſitabat Clauſtrum Sancti Maximini. Præceſſores ejus erant bene armati & induti, quoad ludum militarem, Comes Eberhardus de Wirtenberg, Vitus de Rechberg, Dominus Joannes Speth, & Wilhelmus de Wernave. Poſtea venerunt duo Auſtriaci pariformiter induti, nudis brachiis, cum ſolis clypeis ad haſta ludendum: Imperator verò indutus tunica pretioſa deaurata, fuſca, gerens ante pectus crucem auream maximam pretioſam, &c. Obviabatque ei Carolus, Dux Burgundiæ, ante portam Maximini, tunica indutus aurea, lapidibus pretioſis & perlis intexta, valore centum millium Ducatorum. In medio verò prænominati ſex in armis militaribus coram principibus ſe oſtendebant, & eo facto, deſcendebant de equis, & conjunctis brachiis intraverunt Eccleſiam, ubi altare ornatum pretioſum erat. In prænominata Eccleſia Sancti Maximini primò erant quatuor ſcabella, & ſuper unoquoque ſcabello ſex imagines, & quodque longitudinem habuit alterius dimidii brachii: ſecundò erat ſcabellum duodecim Apoſtolorum deauratorum & argenteorum: tunc verò in ſexto ſcamno decem imagines aureæ, in lateribus verò argenteæ & deauratæ, & iterum quatuor imagines argenteæ & deauratæ: item decem cruces cum imaginibus penes imagines ſtantes, quarum ſex erant aureæ cum lapidibus pretioſis, & quatuor deauratæ: item ſex candelabra, duo
402 deaurata, duo vero argentea. Quatuor Angeli in longitudine unius brachii aurei, & una capſa aurea, in qua erant reliquiæ Sancti Pauli & Antonii: præterea unum tabernaculum cum paribus imaginibus aureum, & ornatum lapidibus pretioſis: Lilium verò unum aureum cum lapidibus pretioſis, in quo Liliò erat unus ex tribus clavis CHRISTI, & de ligno ſanctæ Crucis. Et ſuper hoc Adamas in longitudine duorum digitorum. Pretium vero Lilii erat ducentorum millium florenorum, & tantum de altari, &c.

Poſt miſſam verò prænominati principes intraverunt refectorium Sancti Maximini, quod ſic erat ornatum: primo triſorium decem ſcabellorum per modum graduum, & unumquodque ſcabellum in latitudine decem & octo palmarum; ita ut à parte pedis ſe extenderent usque ad teſtudinem. Deſuper vero erant ſubſequentia clenodia. Primo triginta tria vaſcula, quorum major pars aurea, reſidua argentea: deinde ſeptuaginta Cancri parvi & magni; centum crateres ornati lapidibus pretioſis & margaritis. In altero erat dimidium tantum Pythgiri argentei, ſex naves. Item duodecim urcei ad lavandum manus, aurei & argentei: ſex unicornua, quorum duo extenderunt ſe in longitudine trium brachiorum: item ſporta fragmentorum argentea: ſex amphoræ duodecim quartarum. In præſenti vero refectorio erant tres tabulæ ornatæ & omnia inſtrumenta deſuper argentea, ita, ut quivis ſuum haberet craterem argenteum. Et duo unum habebant cancrum deauratum. Item refectorium circumdatum erat pannis pretioſis & perlinis, &c.

Refectio pompoſa Imperatoris cum Duce Burgundiæ.

ITEM in prima menſa, ſuperiori parte, ſedebat Sereniſſimus Imperator Fridericus in medio, latere vero dextro Epiſcopus Moguntinus, Epiſcopus Trevirenſis, Epiſcopus Leodienſis, Epiſcopus Trajectenſis; latere vero ſiniſtro Carolus Dux Burgundiæ, Maximilianus Dux Auſtriæ, Stephanus Dux Bavariæ, Albertus de München Dux Bavariæ, Ludovicus Dux Bavariæ. In ſecunda vero menſa, parte dextera, ſedebat Epiſcopus Eychſtatenſis, Carolus Margravius de Baden, Chriſtophorus Margravius de Baden, orator & conſiliarius Alberti Ducis de Brandenburg, Hugo Comes de Montphort, Jodocus Comes de Hohenzollern, Udalricus

ricus Comes de Montphort, Crafft Comes de Hohenloch, Adolphus Comes de Naſſau, Philippus Comes de Naſſau, Dominus de Ylen, Magiſter curiæ Ducis Maximiliani. In altera vero tabula latere ſiniſtro, ſedebat Epiſcopus Metenſis, Everhardus Comes de Schottenberg, Albertus Margravius de Baden, Jacob Crafft miles & legatus Ducis Sigismundi de Auſtria, Udalricus Comes de Sulz, Otto Comes de Hennenberg, Alwick Comes de Sulz, Schafridus Comes de Leiningen, Fridericus Comes de Luſſt, Præpoſitus Trevirenſis natus de Syrck, Georgius Comes de Leiningen, Everhardus Comes natus de Hennenberg, &c.

Cibaria vero principum erant in primo tranſitu tredecim: & præceſſerunt decem tubicines, quatuor fiſtulatores, & duo buccinatores: quos præceſſerunt duodecim Comites, induti aureis veſtibus, Heroldi duodecim. Ad ſecundum vero tranſitum duodecim dapes vel fercula, & ad tertium tranſitum decem fercula. Peracto tandem prandio, apportabantur triginta ſcyphi cum confectis: quorum primus ſcyphus eſt exiſtimatus valore ſexaginta millium florenorum. Prænominatorum boſpes ſexcentos homines in curia ſua, qui omnes fuerunt induti aureis & argenteis veſtibus, juxta ſuum ſtatum maximè pretioſis, habuit, (a) &c. Iſtis peractis, Sereniſſimus Imperator Fridericus Ducem Burgundiæ Carolum ſolenniter inveſtivit de Ducatu Gelriæ per vexillum cum cæteris conſuetis ceremoniis. Poſt hoc deſiderabat Carolus, Dux Burgundiæ, coronari in regem, in quem finem præſcriptam ambitioſam & pretioſam illam oſtentationem inſtituerat: ſed Imperator reſpondit, certum illi deeſſe numerum Epiſcopatuum regiæ Majeſtati debitum. Cum igitur rurſus Carolus, Dux Burgundiæ, inveſtituram de certis Epiſcopatibus ſibi vicinis peteret, & per vim illos ſe velle obtinere minaretur: reſpondit rurſus Sereniſſimus Imperator, non eſſe intentionis ſuæ, Romano Imperio ſubtrahere velle Dominia qualiacunque & ipſi conferre. Itaque & ſic fruſtratus eſt Dux Carolus à deſiderio ſuo: ſed Imperator clanculum diſceſſit, & Dux non ſine magno diſpendio honoris & facultatum revertit domum: unde irriſiones & ſubſannationes maxime in Francia fuerunt. Ex iſta confuſione Dux Carolus offenſus, in Imperatorem conſilia cogitabat prava, & anno ſalutis MCCCCLXXIIII. cum maximo apparatu & exercitibus quatuor idiomatum Colonienſem aggreſſus eſt Epiſcopatum ſive diœceſim, & Nuſſienſem civitatem per hebdomadas obſedit XLVI. ut Romanum occuparet imperium, quemadmodum inclamaverunt milites ejus ad obſeſſos Nuſſienſes, non laborare principem ſuum pro iſta villa, ſed Romano pro Imperio: ut ipſe Carolus in fine obſidionis, congreſſionis tempore cum populo ſuo, proteſtatus eſt, dicens: Hora nona Imperator ero vel mortuus: quod & factum fuiſſet, niſi Ducis proditionem divina ordinatio detexiſſet: ut patet infra in hiſtoria obſidionis Nuſſienſis; & tandem tamen potenter Imperator ſolvit obſidionem Nuſſienſem, & expulit Carolum. Recedens igitur inglorius ab obſidione Nuſſienſi, continuò quietis impatiens, redintegratis exercitibus & apparatu, in continenti ad Lotharingiam aſcendit, & adverſariorum apparatum reperit robuſtum, ſicut Dux Lotharingiæ, in auxilio habens Suitenſes, diverſis in congreſſibus & præliis Ducem Carolum Burgundiæ non ſine magno populorum & rerum diſpendio frequenter ſuperavit, & ad tantam calamitatem perduxit, ut, qui inclytus & glorioſus fuit in terra, ſive in patria ſua, proprio literas ſcriberet ſanguine ad Dominia & ſuos, ut inde violenter educerent eum, ſed fruſtra: quia juſtum judicium DEI ſuper ipſum venerat pro ſacrilegiis in locis ſacris, pro effuſione ſanguinis innumerabilium Chriſtianorum, pro prædationibus & oppreſſionibus ac exactionibus pauperum, pro fraudulenta & proditoria captione nepotis ſui, Ducis Gelriæ, Adolphi. In obſidione tandem civitatis Nanceji aggreſſus eſt eum Dux Lotharingiæ, & per cruentum atrociſſimum bellum glorioſiſſimè

403

(a) Facit huc *OLIVARII* de la *MARCHE Rationarium Aulæ & Imperii Caroli Audacis*, Ducis Burgundiæ, quod Analectis Veteris ævi inſeruit Antonius Matthæus.

ſimè de eo triumphavit. Ibi Clenodia Ducis Burgundiæ cum diverſarum diſpoſitionum multitudine bombardarum manſerunt, & poſt nobilium ac illuſtrium virorum vincula & interfectionem, Dux ipſe fugiens, miſerabiliter interiit, & poſt pretioſorum indumentorum & clenodiorum deſpoliationem, nudus in campo derelictus, ſequenti die non comparuit, ut usque in hodiernum diem, ubi manſerit, ignoretur. Et ſic magnus ille Dux occiditur.

Sepulto Domino Rodolpho Dyepholt, Epiſcopo Trajectenſi, Electores ſive capitulares Eccleſiarum Trajectenſium de novo electionem celebrantes, elegerunt unanimi voce Domicellum Gusbertum de Brederode, virum egregium & illuſtrem, præpoſitum in ſummo, & apud ſanctum Salvatorem, verum etiam archidiaconum in Trajecto exiſtentem. Iſte autem Gusbertus fuit à canonicis & vulgari populo multum dilectus, & fuit frater Reynaldi, generoſi baronis de Brederoden, qui inſuper fuit Burgravius Trajectenſis, & Dominus de Vyanen. Electione autem, ſicut præmittitur, more conſueto celebrata, idem Gusbertus electus miſit legatos, & ambaſſiatores ſuos de beneplacito civitatis & totius terræ Trajectenſis, exceptis paucis oppidis, ad Dominum Calixtum, Papam tertium, pro confirmatione habenda: ſed poſtquam illi ad præſentiam domini Papæ ſæpius fuiſſent pro confirmatione admiſſi, & ille ſemper animos eorum ſuſpenderet, tandem perceperunt ab aliquibus, quod pro nihilo laborarent, eo quod proviſio ejusdem Epiſcopatus reſervata eſſet Domino David, Epiſcopo Morinſi. Quapropter præfati ambaſſiatores poſt innumeras expenſas inefficaces ad propria redierunt, & eidem David de Burgundia, naturali filio Philippi Ducis Burgundiæ, ab eodem Papa legitimato, de eodem pontificatu eſt proviſum: quem ſtatim receperunt in eorum Dominum, & Epiſcopum Amerſfordenſem & Rynenſem, ei præſtito fidelitatis homagio: & dum Trajectenſes eum recipere recuſarent, propter præſentiam electi Domicelli, Gusberti de Brederoden, ſupervenit magnificus dux Philippus de Burgundia cum magno exercitu armatorum, volens circumvallare civitatem Trajectenſem per gyrum. Quod perpendentes Trajectenſes, per amicabiles internuntios cum duce Burgundiæ ſunt pacificati, tali conditione annexa, ut ipſum ducem, & ejus filium cum pace & ſine ſtrepitu belli in civitatem reciperent, quod & ita factum eſt: quin ipſe Dux cum maxima honorificentia à ſæpe dicto Gusberto electo, & Reynaldo, fratre ejus, ac civibus omnibus ſuſceptus eſt. Dehinc compoſitio pacis intra ducem Burgundiæ, & Gusbertum de Brederoden in publico promulgata eſt, quatenus Gusbertus jam dictus maneret deinceps archidiaconus & præpoſitus in ſummo, & apud S. Sal-
404 vatorem, quemadmodum prius: & pro ſua reſignatione haberet præpoſituram Sancti Donatiani in Brugis. Inſuper declaratum eſt, quod eidem Gusberto pro ſuis expenſis tribueretur ſumma quinquaginta millium Leonum. Iſtis ita geſtis, David, filius Philippi, Ducis Burgundiæ, Trajectenſem urbem decenter ingreſſus eſt, anno Domini MCCCCLVI. ubi ſecundum ritum antiquæ conſuetudinis quinquageſimus quartus Epiſcopus glorioſè cathedratus eſt. Quibus ſic in maxima gloria & jucunditate peractis, Philippus, Dux Burgundiæ, cum toto exercitu ſuo præparavit ſe ad obſidionem oppidi Davantrienſis, pro eo, quod recuſarent filium ſuum David acceptare pro Domino. Cum ergo hic ſermo ipſis innotuiſſet, præparaverunt ſeipſos è converſo ad bellum, claudentes portas oppidi cum ſuis valvis. Quod cum percepiſſet præfatus Dux Burgundiæ, duxit ſecum filium ſuum David, Epiſcopum Trajectenſem, ac exercitum copioſum valdè, cum quo oppidum Davantrienſe obſedit, ut expugnaret illud in virtute magna: quod per octo hebdomadas ſine intermiſſione ducis impegit aſſultibus, & bombardis, ut quam plures intus elideret fundibulis & miſſilibus. Econtra verò Burgenſes cum nobilibus circumvallatum oppidum egregiè defenſarunt, & forenſes hoſtes à munitione præſidii ſagittis abegerunt. Demum pacificatum eſt inter Ducem & oppidum præfatum, & ipſe Dux diſſolvens obſidionem, ad Brabantiam eſt reverſus, & David Epiſcopus ab oppidanis in pace recipitur. Quo facto, David, Epiſcopus Trajectenſis, commiſit Gusberto

Gusberto, Præpoſito antedicto, regimen Epiſcopatus Trajectenſis: quod etiam Gusbertus ſatis honorifice adimplevit. Cum autem Amersfordenſes nollent contribuere pro ſupplemento ſummæ pecuniarum præfatæ, quæ debebatur Gusberto jam dicto, allegantes, quod de merito non darent contributionem pro eo, quod primo receperunt David Epiſcopum: ipſe Gusbertus præpoſitus, cum electis præliatoribus, præfatum oppidum tribus vicibus hac de cauſa hoſtiliter impugnavit, & in tertia vice illud in parte ſuccendit, ſic ut tandem oppidani compulſi ſint, pacem expetere & contribuere, ſicut & alia oppida Epiſcopatus Trajectenſis.

Pius ſecundus, natus de Senis, & ejusdem urbis Epiſcopus, electus eſt in Papam anno Domini MCCCCLVIII. & vocabatur Æneas, vir eloquens & orator magnus, poetaque laureatus, & Imperatoris Friderici Ambaſiator ante fuit; & in conſilio Baſilienſi notabilem tractatum ſcripſit pro autoritate ejusdem. Iſte Pius Papa confirmavit, & ratificavit indulgentias, quas prædeceſſor ſuus, Calixtus Papa tertius, conceſſit oppido Mechlinienſi. Iſte anno Pontificatus ſui quarto canoniſavit, & Sanctorum Catalogo aſſociavit ſanctam Catharinam de Senis, incomparabilis ſanctitatis Virginem, à die tranſitus ſui ex hoc mundo, anno LXXXI. Item anno ſequenti, ſcilicet ſalutis MCCCCLXII. Caput ſanctiſſimi Apoſtoli Andreæ, fratris beatiſſimi Petri Apoſtoli, propter timorem Turcarum de Græcia translatum eſt Romam: in cujus occurſu in pratis apud Pontem Milvium, die XII. Aprilis, in ſuggeſto ad id præparato, Pius Papa pulcherrimam retexuit orationem, aſtante Senatu Cardinalium, & magna populi corona, quam propter prolixitatem omiſi ſcribere. In fine tamen hoc modo clauſit orationem: *Quantum verò ad nos attinet, quia noſtrum quoque eſt facta mentio, qui locum germani tui tenemus indigni, ne multis moremur, tibi, Andrea, digniſſime CHRISTI Apoſtole, quem ab ineunte ætate usque in hoc ævo venerati ſumus, & inter cœli cultores cum plerisque aliis nobis advocatum & protectorem elegimus, omnes ſuppetias, quæ ſunt in poteſtate noſtra, ad recuperandas tuas oves, tuamque domum hic in terra volenti & cupido animo pollicemur. Nihil eſt enim, quod nobis magis cordi ſit, quam Chriſtianæ religionis & orthodoxæ fidei defenſio, quam tui noſtrique hoſtes Turcæ conculcare nituntur. Quod ſi Chriſtiani principes ac populi audire voluerint, & ſuum paſtorem ſequi: videbit & lætabitur omnis Eccleſia, nec nos, quæ ſunt officii noſtri, neglexiſſe, nec te fruſtra huc impetratum fratris auxilia veniſſe.* *Romana.*

Iſte paſſagium ordinare cupiens, cum plures ex Almania veniſſent Romam, ipſos cum benedictione remiſit ad propria, eò quod non ſuffeciſſet. Et ſtatim ipſe in expeditione, quam fecerat contra Turcam, apud Anchonam obiit anno Pontificatus ſui ſexto: & inde translatus, ſepultus eſt Romæ in Baſilica S. Petri, &c.

Iſte etiam Papa ad Regem Francorum Ludovicum, hujus nominis decimum, 405
glorioſam & affectuoſam ſcribit Epiſtolam, in qua hortatur eum ad paſſagium contra Turcam; & ut dignaretur honorificè recipere & ſuſtentare reginam Cypri, quæ per Ægyptium Soldanum expulſa erat à regno, & quædam alia utilia. Et Rex vice verſa per egregiam Epiſtolam oſtendit ſe in omnibus filium obedientiæ, quas Epiſtolas propter nimiam prolixitatem omiſi ſcribere.

Anno regni ejusdem Ludovici Regis decimo, Pauli vero Pontificis Romanorum ſexto, anno videlicet ſalutis MCCCCLXX. die undecima menſis Julii, Turcarum immaniſſimus & infideliſſimus Tyrannus, monſtrum quoddam feritatis, urbem Nigropontum terra & mari per continuum menſem potentiſſime obſidebat, & aliquoties oppugnaverat in prima luce ſtructis copiis, & tormentis adhibitis expugnare cœpit tanta vi atque conatu, quanto unquam urbs ulla expugnata fuit. Quadraginta bombardas ingentes atque horrendas, quarum aliquæ bo-

minem rectum præ amplitudine admittebant, oppoſuerat mœnibus urbis, ſucceſſive ſine intermiſſione excutiens petras ſuas in turres & muros. Item per inſtrumenta, quæ Turbaccha nuncupantur, cadavera, & omne genus tabidum & fœculentum intra urbem indeſinenter immittebat, & ſimul ſaxa & moles ingentes, ad conſternandas domus, & quicquid ibi erat habitabile. Erant centum quinquaginta millia Turcarum in hoc exercitu terreſtri; navigiis autem circiter quadraginta millia aut ſupra. Sed diviſæ acies ac turmæ, oppleta foſſa, ſcalis adjectis, murum tumultuosè conſcendebant & crudeliſſimè præliabantur, adnitentes ſuperare murum, & urbem capere. Stabant & ſagittarii innumeri, continuò tot ſagittas emittentes in quemcunque urbanum repugnantem in muro, ut aërem obnubilare viderentur. Iſta expugnatio tam vehemens, tam dira ſucceſſione gentium ſemper fortior, robuſtior atque acrior facta eſt. Verum urbs ipſa, munitiſſima tam ſitu, quàm opera Venetorum, qui pridem ſuſpicati ſunt horum crudeliſſimorum furias & potentiam formidandam, mirum in modum reſiſtebat. Certabant enim urbani bellatores, qui numero quinque millia excedebant, pro ſalute, pro vita, pro liberis, pro religione, ſumma virtute & fortitudine, concordes nunquam cedere, niſi in extremo ſpiritu. Ita usque in noctem utrimque decertatum eſt. In ſequenti autem die, hora quarta ante lucem, acrius quam antea Turcæ omnibus modis prælium repetunt, certatumque usque ad horam tertiam diei. Cum autem bombardæ tam turres quam muros ſeptuaginta duorum cubitorum latitudine abrupiſſent, domus & habitacula machinis perfregiſſent, ac urbani, nec ubi perſiſterent, haberent, & viciſſim ſuppletis hoſtibus innumeris, ipſi diutius ſtare nulla quiete habita, & pene exanimes præ feſſitudine non poſſent: demum Turcæ ingreſſi ſunt urbem: quæ eum muratim multiplici impedimento colligata eſſet, non prius, quam ſeptem horarum ſpatio poſt ingreſſum exactum, domatim tota expugnari potuit. O inaudita ſævities in prælio, ſtrages maxima in theatro! Intra urbem jam victores Turcæ trucidarunt utriusque ſexus homines à decennio ſupra, ut, inundante cruore, quaſi flumen humani ſanguinis ibi eſſet. Defloraruntvirgines, templa polluerunt, puellas ſuperſtites miſerunt in alias ſuas regiones. Deleverunt urbem totam & ſolo æquaverunt. At verò mirabile dictu eſt, quam ſtrenuè ſeſe Chriſtiani ipſi, quam conſtanter, quam fideliter habuerint. Interfecerunt hi ultra quadraginta millia Turcarum, combuſſerunt ex eorum triremibus circiter quadraginta: etiam quadraginta bis ſigna vel vexilla hoſtium è manibus ejecerunt. Cum demum deeſſet virtus repugnandi, quæcunque bona habuerant, in medium publicæ plateæ comportarunt, & in ſtruem aptata pice & adipe igni injectis, ne in poteſtatem ſeu utilitatem infernalis hujus hoſtis ullo pacto devenirent, penitus flammis conſumpſerunt.

Et certè hi urbani ut verè Chriſtiani, ſic & veri Chriſti martyres non immeritò appellandi eſſe videntur, qui extremo certamine ſpiritum exhalarunt. Hoc & tale fuit excidium tam claræ urbis Nigropontis, tunc orientalium Chriſtianorum ornamenti, nunc exempli miſerandæ ſolitudinis. Sed ô miſeram conditionem noſtram! Non his Draco ille & inferni aſpis contentus eſt. Minatur ſimilem luem cruentiſſimam omnibus Chriſtianis reſiſtentibus, & jam inſulæ complures
406 ad eum confluunt, Rhodus deſeritur, Cyprus tributum offerre dicitur, Creta vero & cæteræ finitimæ inſulæ contremiſcunt, urbes autem in litore & reliquæ, quæcunque in Orientalibus plagis ſunt Chriſtianorum, vel cedunt ſponte, vel deſolentur neceſſe eſt. Ex quo palam cernitur, inſanum hunc Draconem, qui nulla re magis lætari videretur quam cruore, & extrema interruptione Chriſtianorum, facile Italiam ſuperaturum brevi, niſi principes Catholici potentatusque adverſum aſſurgant. Etenim cum occupaverit, quod avertat DEUS, Italiam rabidiſſimus iſte canis, quis eſt, qui poſſit jure non credere, illum reliquam Europam, profitentem nomen CHRISTI, ſtatim de levi debellaturum, &c.

Poſt

Poſt obitum reverendi Patris Domini Theodorici de Morſa, Robertus de Bavaria, frater Domini Friderici, Comitis Palatini Rheni, LXII. Colonienſis Eccleſiæ electus eſt Epiſcopus anno Domini MCCCCLXIII. Pontificatus Pii Papæ ſecundi ſexto, ſeditque in Pontificatu annis ferè XII. deinde ſupervixit in captivitate circa annos . . . Iſte Robertus, Dux de Bavaria, minus diſcretè, ut poſtea in propatulo claruit, extitit electus, præſertim cum illo tempore capitulum majoris Eccleſiæ, Colonienſis magis idoneis pro tanto præſulatu, ſpectabilibus & illuſtribus & perſonali elegantia venerandis, morum probitate conſpicuis & eloquio nitidis viris abundabat, qui experientia valerent, & ſententioſos noſſent proferre ſermones & authenticos: Ut Dux extitit Stephanus de Bavaria, & Præpoſitus majoris Eccleſiæ, Dominus de Naſſawen, & Dominus de Wirtenberg, cum illuſtri Domino Mauritio de Spiegelburg, qui magnus erat orator & Poëta, quem etiam ſanctiſſimus Dominus Apoſtolicus dignum adjudicavit Præſulatu, cum audiſſet ac vidiſſet eum, &c. Iſte autem Dom. Robertus de Bavaria, Dux prædictus electus, extitit exilis perſonæ, levis mente, venationi & aucupio plurimum deditus. Tamen, ut tunc populares opinabantur, electus extitit, vel quia timebant quorundam prædictorum Dominorum rigorem, aut quia unus non favit alteri, ſive ut potius à capitularibus regeretur, quam illos regeret. Quod tamen aliter evenit. Nam à conſiliariis ſuis, maximè Laicis minus idoneis, potius idem Robertus electus poſtea regebatur: propter quod, ſtatim poſt electionem oriri inter ipſum capitulumque ſuum cœperunt ſimultates, ut memoratum Dominum Robertum vilipendentes ac deteſtantes, nonnulli, qui promotionis ipſius auctores fuerunt, ſollicitarent, quo præſulatum reſignaret. Sed Sereniſſimus Dominus, Dux Fridericus de Bavaria, & Comes Palatinus, frater prædicti Domini Roberti, Archiepiſcopi Colonienſis, vir perſpicacis ingenii, magnus triumphator in armis, repetitis vicibus ipſum Archiepiſcopum fratrem ſuum notabili cum comitiva ſumptuosè viſitavit, & controverſiæ cauſas inter fratrem ſuum Archiepiſcopum, & capitulum majoris Eccleſiæ Colonienſis perſcrutatus eſt. Cauſis tandem intellectis, indignans Canonicis & cæteris optimatibus dixit, ut, quemadmodum ſine ipſius ſollicitatione fratrem ſuum elegiſſent; ita etiam (vellent, nollent) in præſulatu retinerent. Sed cum etiam Dominus Dux Fridericus prædictus animadverteret, per minus idoneos conſiliarios memoratum fratrem ſuum Archiepiſcopum in regimine deſtitui, aptiores de terra ſua miſit conſiliarios, quos ſi Archiepiſcopus ſemper audiviſſet, ad tanta honoris rerumque diſpendia ſuo cum præſulatu minime perveniſſet, ut infra magis eluceſcet. Cumque iſti conſiliarii ſuis in ſuggeſtionibus & conſiliis minus ſe audiri conſiderarent, ad Dominum ſuum, Ducem Fridericum memoratum, remearunt, Archiepiſcopum in manibus Conſiliariorum ſuorum derelinquentes: unde ad extremam calamitatem in fine perductus eſt, ut infra patebit. Cum ergo memoratus Dominus, Dux Rubertus de Bavaria, Colonienſem acceptaſſet Archipræſulatum, maximis reperit debitis deſtitutum. Nam omnia fere caſtra & telonea, cum cæteris proventibus & reditibus, optimatibus diverſis erant impignorata. Sed & id modicum, quod prædeceſſori ſuo remanſit. Canonici majoris Eccleſiæ ante Electionem (qua occaſione ignoro,) aliis tradiderunt, ſicut caſtrum in Kempen ſuis cum attinentiis, & civitatem ac Dominium in Urdingen præfecto tradiderunt de Bell, & mediam partem redituum caſtri & territorii de Loyn, ac civitatem Bergenſem ſuis cum attinentiis, ac etiam cum diverſis aliis allodiis diverſis tradiderunt, ita, ut memorato Archiepiſcopo Roberto vix duo millia florenorum annuatim reſtarent, & vix aut nunquam recuperandi reditus & proventus Eccleſiæ 407
Colonienſis, quæ ditiſſima inter Almaniæ Eccleſias reputatur, ſpes relinqueretur. Nam quemadmodum Trevirenſis Archipræſulatus alias præcedit Eccleſias antiquitate circa clima noſtrum, & Moguntinenſis Eccleſia latiori Dominio; ita Colonienſis alias præcedit divitiis. Si tamen Domini memorati majoris Eccleſiæ Colonienſis proventus Eccleſiæ, ut ſupra dictum eſt, rationabili abſque cauſa diverſis

Colonienſia.

ante Electionem diſtribuerunt, non mirum, ſi ſimultatis cauſas inter ipſos Archiepiſcopumque miniſtrabant. Ad oſtendendum tamen excellentiam Archipræſulatus Eccleſiæ Colonienſis, & majeſtatem, ſciendum, quod, ex quam alto divitiarum faſtigio in profundum proruerit inopiæ, iſtius venerabilis Domini Roberti tempore, jam dictum eſt ſupra. Nam idem memoratus Dominus, Dux Robertus de Bavaria, multo plus in ſpiritualibus præbendis ante ſuam Electionem babuit, & majoris erat reputationis propter decentem comitivæ frequentiam, quam poſt electionem. Nam prædeceſſor iſtius, venerabilis pater in Chriſto, Dominus Theodoricus de Moirſa, Archipræſul egregius, inter omnes Almaniæ præſules & principes excellentiſſimus erat, ut per inſcriptionis ipſius titulum poteſt probari. Archiepiſcopus enim primò intitulatur: quare per curiæ ipſius comitem, qui illuſtri ex proſapia hæreditario ſemper ſuccedit jure, paſtoralis ei præfertur baculus. Iſtum comitem alius ſequitur comes, Marſcbalcus Archiepiſcopi, qui etiam illuſtri ex proſapia hæreditario ſemper ſuccedens jure, evaginatum fulgentem fert gladium, pro eo, quod Dux exiſtit, & intitulatur Weſtphaliæ. Inſuper ſanctiſſimi Imperii Electionis Princeps ac Italiæ Cancellarius, ſimul & Apoſtolicæ ſedis legatus eſt, & intitulatur: quare ei etiam per illuſtrem curiæ ſuæ granorum flagellum antefertur.

Cum ergo prædictus venerabilis in Chriſto Pater, Dominus Theodoricus de Moirſa, ſceptra Eccleſiæ Archipræſulatus Colonienſis acceptaſſet, maximos reperit theſauros prædeceſſoris ſui, ſereniſſimi Domini & reverendi Friderici de Sarwerden, avunculi ſui, & omnia caſtra omnibus neceſſariis & victualibus abundantiſſimè referta. De quo theſauro memoratus Archiepiſcopus, Theodoricus de Moirſa, brevi in tempore, propter ingruentia bella (prout quidam ipſius olim reditnarius aſſeruit) expendit ultra viginti quinque vicibus centena millia florenorum. Nam primum contra Wilhelmum de Ravenſperg, coëlectum ſuum, exercuit bellum, & ſimul contra Adolphum, Ducem Montenſem, avunculum ejusdem memorati Wilhelmi de Ravenſperg. Deinde quemadmodum plures prædeceſſorum ſuorum, graves habuit altercationes cum civitate Colonienſi: unde etiam maxima per diſpendia theſauri ab utraque parte effuſi ſunt. Poſtquam vero maximam memoratam ſummam Archiepiſcopus Theodericus à prædeceſſore ſibi derelictam expendit, gravioribus diſpendiis etiam Eccleſiam Colonienſem gravavit: cum repetitis vicibus, pro ſancta matre Eccleſia, propriis expenſis regio more expeditionem contra Bohemos tempore Schiſmatis fecerit: & frequenti in conſilio principum electorum imperii præ cæteris & ſupra cæteros glorioſior apparuerit, & maximè in Electione Friderici, quondam Ducis Auſtriæ, qui per procurationem illius poſtea Imperator eſt effectus. Unde una vice in collegio Principum Electorum Francofordiæ cum viginti quinque Doctoribus extitit, quos omnes pretioſis, ut decuit, indumentis unius coloris veſtivit, exceptis Comitibus, Baronibus, & militibus, ac aliis Vaſallis pluribus, quos omnes ejusdem coloris veſtibus, ſecundum uniuscujusque ſtatus decentiam, veſtivit: & refectionis tempore, in argenteis vaſis potum & cibaria miniſtravit, non ſine admiratione omnium Principum Electorum.

Inſuper ſumptuoſa contra primum Ducem Clivenſem Adolphum exercuit bella, maximè in obſidione civitatis Suſatienſis, quæ ſe non ſine perjurii nævo ad ducem Alphonſum Clivenſem transtulit: ubi tam de conductitio, quam etiam proprio exercitu, Archiepiſcopus Colonienſis fertur habuiſſe centum millia pugnatorum. Idem deinde Archiepiſcopus Colonienſis, Theodericus prædictus, Ducatum emit Montenſem à Domino duce Gerardo Juliacenſi & Montenſi, pro maxima ſumma pecuniæ. Inſuper in frequentia plurimorum magnatum, Prælatorum, Do-
408 ctorum & optimatum diverſorum graduum & facultatum, nec non in frequentia plurimorum Comitum, baronum, ac militum & Vaſallorum in numeroſa multitudine ſuam tanquam regiam habuit curiam. Et quia ex ingenita ſibi curialitate exceſſivè

ceſſivè liberalis erat, circa finem vitæ ad inopiam pervenit, ad quam tamen regalis iſta Curialis frequentia ipſum non tantum perduxit, quantum maxima per ipſum magnificè patrata, ut ex ſuperioribus patet. Nam cum Archipræſulatus Colonienſis in plenaria eſt majeſtate, ſingulis diebus in proventibus & reditibus ac pluribus teloneis, præ cæteris Rheni Principibus habet circa mille aureos florenos electorum. Et hæc de excellentia & magnificentia Colonienſis Archipræſulatus breviter ſufficiunt.

Nunc denuo ad enarrationem proceſſus venerabilis in Chriſto patris ac Domini, Roberti de Bavaria, Archipræſulis Colonienſis, redeamus. Miſit interea sereniſſimus Dominus Dux Fridericus, comes Palatinus præfatus, fratri ſuo Archiepiſcopo in auxilium ſtrenuum quendam militem, Dominum videlicet Martinum Ruyſſenbach, & quendam cum ipſo plebejæ originis armigerum, qui ob animoſitatem & ſtrenuitatem in armis nobilioribus genere præferebatur, & in multorum frequentia ſatellitum equitatus illius fuit, qui vulgariter Buck cognominabatur. Unde univerſi Vaſalli & armigeri, quos memoratus comes Palatinus fratri ſuo Archiepiſcopo direxit, ob capitaneum eorum in territorio Colonienſi, & vicinis in locis Buck ſunt appellati. Ut igitur memoratus Dominus Robertus Archiepiſcopus proventus, reditus & allodia cum teloneis ſenſit eſſe diverſis impignorata, circumſpexit, quemadmodum illa recuperaret. Primò verò caſtrorum detentores cum proventibus diœceſis aggreſſus, reperit impignorationis computum ita capitalem excedere ſummam, & quotidie Lombardico, vel Judaico more augeri, ut ubi deficerent, non inveniret, adeò ut omnis ſpes redimendi evaneſceret. Fretus ergo memoratus frater ſuus, comes Palatinus, ipſi in ſubſidium miſit, caute caſtra fortiſſima cum oppidis certis obtinuit, & invaſit detentoribus captis, quos ad rationabilem compoſitionem iſto modo compulit. Cœpit interea in temporalibus proficere, & in fama creſcere, ac civitatum & optimatum diœceſis favorem & abſiſtentiam acquirere, qui Colonienſis Eccleſiæ deteſtabantur bona tam indecenter ab uſurariis poſſideri. Civitas tamen Colonienſis ipſis impignorationibus favit, quia & ipſa cum eis in eadem damnatione erat, per pignorationem Epiſcopalium proventuum in civitate Colonienſi. Interea (occaſione qua neſcio) oriri ſimultates inter Archiepiſcopum Robertum & conſules civitatis Nuſſienſis cœperunt, qui ſingulares ipſius fuerant fautores in invaſione caſtrorum, ut ſupra dictum eſt. Quod quidem animadvertentes, quem ante illa tempora pro maleficio Archiepiſcopus Robertus mulctaverat Nuſſienſi conſulatu, de probitate Joannis, Ducis Clivenſis, mirabiliter perſuaſit, in cujus curia perſuaſorius iſte copulator educatus ab infantia, & idcirco ſemper familiaris ac favorabilis ipſi Duci Clivenſi fuit: unde duos de proconſulibus civitatis Nuſſienſis non ſine conſulatus conſenſu ad memoratum Ducem Clivenſem idem copulator nefarius perduxit. Qui eos, tanquam perſpicacis ingenii vir, urbaniter ac curialiter tractavit, & aliquod, ut rumor erat, & poſtea in propatulo claruit, pactum cum eis iniit. Quod tamen Archiepiſcopum minimè latuit, & bellorum tempore patuit, quæ bella erant inter Dominum Ducem Adolphum Gelriæ, & Joannem, Ducem Clivenſem, præſertim cum Dominus Archiepiſcopus Colonienſis Robertus confœderationem cum Domino Duce Adolpho Gelriæ iniit. Interea iſti duo præcellentes Principes, Archiepiſcopus Colonienſis & Adolphus Dux Gelriæ, Civitatem & caſtrum Wachtendunck potenter obſederunt, quod Dux Clivenſis à Gelrenſibus ante tempora impugnaverat, & non exigua damna eiſdem Gelrenſibus bellorum tempore intulerat. Tandem, non exigua poſt temporum ſpatia, Dux Clivenſis obſeſſos cibare diſponens, aut certè obſidionem diſſolvere, excepto univerſo exercitu territorii ſui, longinquis de partibus Weſtphaliæ magnum & fortem adunavit exercitum, qualem progenitores ipſius non reperiuntur unquam habuiſſe. Nam numerus equeſtris exercitus, ut famabatur, tunc erat trium millium, & pedeſtris exercitus quindecim millium. Gel-

renſium verò adverſariorum tam equeſtrium, quam pedeſtrium, vix trium mil-
409 lium, &c. Dux ergo Clivenſis, obſeſſis cibatis, nec obſidionem ſolvere valens, redire per iter voluit: quod tamen memoratus Dux Gelriæ Adolphus præoccupare anticipavit cum vaſallis & armigeris ſuis conſuetis, & quibusdam civibus ac agrariis territorii ſui. Sed & venerabilis Archiepiſcopus Colonienſis cum armigeris & exercitu territorii ſui erat in confinio, è quibus armigerum ſuum, Buck appellatum, cum ducentis equitibus Duci Gelriæ miſit in ſubſidium. Cumque cum reliquo exercitu Geltenſibus vellet ſuccurrere, reſtiterunt aliqui ex conſulibus Nuſſienſibus, terminos territorii ſui nitentes tranſcendere: & tunc apparuit effectus clandeſtini colloquii, quod Nuſſienſes cum Duce Clivenſi habuerunt, de quo ſuperius habetur. Ob quod Archiepiſcopus grave contra conſulatum concepit odium, & moliebatur multipliciter ſpeciem vertiginis miſcere inter conſules & Nuſſienſes oppidanos, nonnullos de communitate ſeorſim ad ſe evocatos, quos incitare contra conſules conabatur, ſed minime valuit, eò quod conſules hoc conſiderantes, non ſolum ſibi cives agglutinaverunt, ſed & callide contra Archiepiſcopum incitaverunt, ut infra magis clareſcet. Unde Archiepiſcopus contra civitatem amaricatur, vel etiam ab aliquibus incitatus, civitatis moliebatur excidium, quendam per exploratorem fraude & dolo repletum, qui etiam Archiepiſcopum ad extremam perduxit calamitatem. Nam poſtquam Archiepiſcopi intellexerat intentum, Nuſſienſibus detexit, recipiens etiam ab ipſis proditionis pecuniam. Tunc conſules Nuſſienſes aliqui, inter quos & Archiepiſcopum odii & livoris uberius flagrabat incendium, ut tunc famabatur, occulte tamen ob partialitatis notam declinandam, incitatorias communitatis contra Archiepiſcopum ediderunt literas, quas idem exploratorum explorator nefarius per Archiepiſcopum ad ſuggeſtionem memoratorum conſulum procuravit ſigillari, quod tamen idem Archiepiſcopus invite exequebatur. Et has proditionis literas idem proditor procuravit per duos potiores Archiepiſcopi armigeros ſibi in Nuſſia præſentari. Cumque adventum ipſorum cum literis idem proditor ſciret, curavit id conſulibus memoratis intimare. Nam ipſe proditor literas in Nuſſia expectabat. Ex his duobus armigeris unus erat magiſter militiæ Archiepiſcopi, quem ei direxit frater ſuus, Comes Palatinus, cognomento Buck, de quo ſupra dictum eſt. Quorum adventum conſules aliqui, præſertim qui explorationis conſcii & auctores erant, reliquis conſulibus id manifeſtarunt, quos etiam doloſis ſermonibus contra Archiepiſcopum concitaverunt, & conſpirationem inire fecerunt, quanquam nonnulli conſules in hoc ſe difficultaverint.

Decreverunt interea in Archiepiſcopi confuſionem, prædictos armigeros capere, & ſcandaloſe interficere. In itinere ergo ad Nuſſiam, memoratus magiſter militiæ cum collega ſuo intravit navim, circa oppidum Zoenſis appellatum, inter Coloniam & Nuſſiam ſituatum, præmittens ſatellites ſuos, cum equis, ut ſalvum conductum ab optimatibus continerent, & hoſpitium præpararent. Nuſſienſes iſta præſcientes, certos ad portas deputaverunt cuſtodes, qui omnibus introitum concederent, & exitum denegarent. Satellites autem venientes, liberum habuerunt ingreſſum, ſed ſalvum conductum cum obtinere pro Domino ſuo non valerent, redire in occurſum Domini ſui conati, & id ad ſingulas portas pertentantes, nec valentes propter cuſtodiss præordinatas, ut ſupra dictum eſt, in magna perſtiterunt anguſtia. Navigio interea appropinquanti, magiſtro militiæ prædicto, cum ſuo collega certum ad ſpatium occurrunt Nuſſienſes per terram & aquam, ut omnis tolleretur facultas fugiendi. Navi autem ad terram deducta, magno cum impetu & clamore irruentes, & violenta auſteritate invadentes, ipſum magiſtrum militiæ Archiepiſcopi extra navim traxerunt, collegam ejus extra navim divertere conantem deprehenderunt, & ſine excuſationis aut rationis obtentu, de facto vinculis & tormentis ſubjecerunt, & literas proditori præſentandas, de quibus ſu-

pra

pra dictum eſt, perquirentes reperiunt. Quibus communitati oſtenſis, ipſam pe-
ne in furiam contra Archiepiſcopum & vaſallos jam captos incitaverunt. Prodi-
tor deinde proditorum, de quo ſupra dictum eſt, à Nuſſienſibus recepto præ-
mio, in locum receſſit ſuum, quem tamen poſtea ob alia ipſius facta Dux Cli-
venſis mala morte peremit. Arcbiepiſcopus interea factum percipiens, conſter-
natus eſt animo, & triſti corde Sereniſſimum miſit Dominum, Ducem Stephanum 410
de Bavaria, & illuſtrem Comitem de Nuennar, cum aliis nobilibus prælaris ad Nuſ-
ſiam, obſecrans per ipſos & plura promittens, ſeipſumque civitati ſubjecturum, ac
omnem ipſorum voluntatem cunctis diebus impleturum, ſi civitas nunc ſolerti uſa
foret conſilio, cum jam Archiepiſcopum in captivis captum tenebant, maxima
in poſterum, quæ eis evenerunt, diſpendia præcaviſſent, ut in ſequentibus pa-
tebit. Quod nonnulli conſules animadvertentes, ſed ob ſuſpicionis notam decli-
nandam, ne videlicet partis Archiepiſcopi judicarentur, aliquid dicere aut conſule-
re diſſimulabant, præſertim propter eos, qui induſtrioſe communitatem concitave-
rant. Cum igitur Sereniſſimus Dux Stephanus, illuſtri cum Domino de Nuennar,
ac cæteris probis viris, Archiepiſcopi propalaſſent inſtantiam, nulla erat audientia
ob nimium furorem communitatis concitatæ, quin potius Nuſſienſes Illuſtrem Co-
mitem de Moirſa, tanquam ſpecialem civitatis fautorem, advocantes, cum diverſis &
pluribus nobilibus ac vaſallis circumvicinis, proditorias oſtendentes literas, ſed &
relationem nefariam in Archiepiſcopi confuſionem facientes, per quendam civitatis
proconſulem ſingularem iſtius mali facti actorem. Quod illuſtris Comes de Murſa
audiens diſſuaſit, ſed perſuadere non valuit præcipitare negotium. Tandem præ-
dictos armigeros in conſpectu civium & advoçatorum nobilium prædictorum, in
civitatis foro, non ſine diſplicentia extraneorum præſentium, crudeliter fecerunt
occidi, & in quatuor deinde partes cadavera ſecari, quas diverſa per loca, & circa
civitatis portas, in Archiepiſcopi confuſionem fecerunt ſtipitibus appendi. Ob
quod Dominus Arcbiepiſcopus turbatus, & vehementer confuſus, in civitatis exitia-
le excidium, & in ſpiritu furoris iter arripuit ad invictiſſimum principem, magnum
Ducem Burgundiæ, tunc temporis Zutpbaniæ in ducatu Gelrenſi moram trahen-
tem, qui etiam tunc temporis ipſum ducatum invaſit, & abſque magna vi obti-
nuit. Illi ergo principi Arcbiepiſcopus ſuam conqueſtus extremam calamitatem
ſimul & Nuſſienſium rebellionem, ac ſe ſuaque in manu ipſius tradens. Princeps
& Arcbidux, per ſuos opulentiſſimum Arcbipræſulatum intelligens, Colonienſem
avaritia, aut ambitione, ut opinabatur, cui nulla approximabat linea conſanguini-
tatis, aut priſtinæ familiaritatis addicit aſſiſtentiam. Unde Arcbiepiſcopus non mo-
dice gaviſus, & conſolatus reverſus eſt in terram ſuam. Et iſtud Nuſſienſes mini-
me latuit, & ſuam cauſam inter ipſos, ac Archiepiſcopum, per quorundam aſſi-
ſtentiam potentium, in manus practicaverunt poni Domini Apoſtolici, & Impe-
ratoris, apud quos etiam ſuum accuſaverunt Arcbiepiſcopum. In cujus rei teſti-
monium, ſingulis portis civitatis inſignia Domini Apoſtolici & Imperatoris fece-
runt affigi. Et in iſtis non exiguam habebant aſſiſtentiam civitatis Colonienſis;
quemadmodum & capituli majoris Eccleſiæ Colonienſis, &c.

Intentum ſuum Princeps Burgundiæ in ducatu Gelrenſi poſtquam adeptus
eſt, regia in magnificentia & gloria ad Trevirenſe aſcendit oppidum, tali ac tan-
ta in majeſtate, quod Almanorum ſimilem nullus potuiſſet perfeciſſe principum.
Ubi ipſi glorioſiſſimus occurrit Fridericus Imperator, & ipſi Principi Burgundiæ
ducatum feudavit Gelriæ. Conabatur deinde idem Princeps Imperatorem indu-
cere, ut regium ſibi jus concederetur, ac regali diademate coronaretur. Quod
tamen Imperator perficere diſſimulans, clanculum diſceſſit, & Princeps Burgun-
diæ poſtea ad propria remeavit. Interea Dominus Martinus Ruyſſenbach, miles
droſſatus, Lynnenſis territorii, de quo ſupra babetur, quod à Comite Palatino
in ſubſidium fratri ſuo ſit miſſus, Nuſſienſes frequenter infeſtavit, cum vaſallis
ſuis

ſuis provocatorios cum equeſtribus circa civitatem facieos diſcurſus, ſi quo mo-
do damna in pecoribus vel bominibus civitaris inferret. Cum ergo in proximo
Principis Burgundiæ adveotum idem prædictus Dominus Martinus miles intelle-
xiſſet, adunatis ſibi duobus adbuc miliobus, aliquibus etiam cum Domicellis &
vaſallis ac agrariis, numeroſa multitudine Kempenſi & Lynnenſi ex territoriis ob-
ſidionem civitatis Nuſſienſis nitebatur anticipare, collocans ſe cum ſuis ad diſtao-
tiam medii milliaris à Nuſſia, exitum & introitum ab illa parte civitati interdicens.
Quod Nuſſienſes moleſte non diu pertulerunt. Nam circa feſtum decem millium
411 martyrum, noctis in conticinio civitatem cum trecentis expeditis veroaculis exeun-
tes, quos in futuræ obſidioois ſubſidium conduxerunt, & circa auroram ſopore
hoſtibus magna pro parte depreſſis, valido cum clamore, & terrifico cum ſoni-
tu plurimarum bombardarum, impetuoſe domiſtadio, & cæteris ædificiis, in
quibus boſtes quieverunt, fortiter ac ferociter irruentes, oonnullis interemptis,
pene omnes ceperunt, exceptis quibusdam fuga elapſis. Deinde militum &
vaſallorum invaſerunt equos, & Sancto Quirino patrocinante, magnam perfece-
runt victoriam: quam ſi non babuiſſent, principis obſidionem tanto minime
tempore pertuliſſent: nam plura obſidionis in ſubſidium in lignis ſecandis, &
vicinorum pecoribus deprædandis ad civitatem deduxerunt. Iſtos etiam milites
cum vaſallis & agrariis cum equitibus & curribus in magno & gaudioſo triumpho
ad civitatem perduxerunt. Ad quorum introitum, pro gratiarum actione omni-
bus pulſatis campanis, Te Deum laudamus, cecinerunt. Ob vulnerum enormi-
tatem, Dominus Martinus Ruyſſenbach, principalis capitaneus iſtius conflictus, &
Dominus Fridericus de Hulß milites, cum quibusdam vaſallis non diu ſupervixe-
runt. Tertius tamen miles, Dominus Theodoricus de Horſt, cum aliis domicel-
lis captivi permanſerunt. Miſit interea clanculum Princeps magnificus, Arcbidux
Burgundiæ, antequam moreretur, ex terra ſua Illuſtrem Dominum, Robertum
de Arburch, ad optimates civitatis Nuſſienſis, qui inter duas civitatis portas illi
ſolenniter occurrerunt. Pronuntians itaque memoratus Dominus, Robertus de
Arburch, aſſeruit, ſe clanculo ab invictiſſimo Principe Burgundiæ directum, ad per-
ſuadendum civitati, ut in Principis ſe redderet manus, & nunquam in Archiepi-
ſcopi traderetur poteſtatem, ſed ipſe Princeps eam incolumem conſervaret, ac
privilegia & libertates ipſis ampliaret, cum quibusdam aliis lenitaos verbis, quan-
tum valuit, pie perſuaſit. Cui conſules, & proconſules civitatis placabile & ratio-
nabile dedere reſpooſum, dicentes, cauſam inter Archiepiſcopum Colonienſem, &
civitatem Nuſſieoſem poſitam eſſe in Sanctiſſimi Domini Apoſtolici, & præcellen-
tiſſimi Imperatoris poteſtate, quod ſi non feciſſent, ſecure ſe audere prioeipis fide-
litati committere. Hoc tamen magis ad principem placandum, quam ad perficien-
dum aſſeruerunt. Præſertim cum idem Princeps in Ducatu Gelrenſi fraudulenter
ſervavit fidem. Cumque præfatus Illuſtris Dominus, Robertus de Arburch, aliud
nequiret obtinere reſponſum, privata conſulum optavit colloquia, aut unius aut
duorum, vel trium, ſed ob præhabitam optimatum conſtantem præſcientiam,
impetrare non valuit, ne fraudulenta Gallicana bombarda læderentur, ex qua, ſe-
cundum multorum opinionem, aureos conſuevit emittere globos, in excidium
diverſarum inexpugnabilium urbium. His peractis, memoratus Dominus, Ro-
bertus de Arburch, cum comitiva ſua remeavit ad Principem. Nuſſienſes verò
quosdam ex optimatibus direxerunt ad Coloniam & capitulum majoris Eccleſiæ,
ac ad civitatis conſules certificari cupientes, ipſorum de aſſiſtentia intentum, qui
diu hæſitando propter mercaturas oegotiatorum ſuorum difficultaverunt nego-
tium. In aſſiſtentiam tandem conſentientes, ſereniſſimum miſerunt Dominum
Harmannum, Landgravium Haſſiæ, canonicum majoris Eccleſiæ, cum ootabili
numero nobilium vaſallorum, & numeroſa multitudioe equitum, pro majori par-
te ex Haſſia cum nonnullis pedeſtribus vernaculis. Interim Nuſſienſes munitioni
perficiendæ operam dabant, fortalitiis magnis ex arboribus civitatis portas ob-
ſtruentes,

ſtruentes, quarum numeroſam multitudinem, circa monaſterium regularium juxta civitatem ſituatam, non ſine magno fratrum dolore & diſplicentia deſecaverunt, quæ pro monaſterii munimento per anteceſſores fratres, per gyrum plantari ipſis erant impreciabiles, unde & plura alia civitati neceſſaria Nuſſienſes inde abſtulerunt. Damnificatum eſt etiam memoratum regularium monaſterium, obſidionis occaſione, in valore ultra octo millia florenorum electorum, ut computatum eſt poſtea coram Principe, ut infra patebit. Cæterum in neceſſariis Nuſſienſes ad obſidionem ſe diſponebant. Deprecantes non jure prælii, ſed neceſſitatis cauſa, pecora vicinorum amicorum agrariorum. In quibus & aliis obſeſſis neceſſariis perficiendis, Sereniſſimus eis aſtitit Dominus Harmannus, Landgravius ſuis cum ſolertioribus viris.

Interea anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto, circa feſtum diviſionis Apoſtolorum, Carolus Archidux, Princeps, & in bellis victorioſiſſimus triumphator, ducatuum & comitatuum ac dominiorum plurimorum poſſeſſor. Nam Archidux extitit Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Gelriæ, Lymburgiæ & Lutzenburgi. Similiter extitit Comes Flandriæ, Hollandiæ, Artheſii, Hannoniæ, Zelandiæ, Zutphaniæ, & Boloniæ. Fuit inſuper Palatinus Burgundiæ inferioris, etiam Dominus extitit Friſiæ, Salinaris, Picardiæ, & Mechliniæ. Et princeps erat Sacri Imperii Marchio. Et tantus ac talis in quotidiana extitit ſumptuoſa & magnifica curiali frequentia, ut nullus Almannorum Regum, vel Principum, imo nec Rex Regum Romanorum Imperator ipſi valuit comparari. Qui etiam maximum poſt triumphum in Francia, contra ipſum præcelſum Franciæ Regem in ipſius Regis patratum territorio, & Leodienſium poſt depopulationem, ac civitatum deſtructionem, & murorum dejectionem, in qua expeditione centum fertur habuiſſe millia pugnatorum, pro majori parte equeſtrium, & poſt ducatus Gelriæ invaſionem, Colonienſem devaſtare aggreſſus eſt præſulatum, exercitum in Trajecto ſuper Moſam adunans in terra Leodienſi. Ibi quatuor exercitus, & totidem linguarum ad ipſum ſtipendii gratia confluxerunt. 412

Primus exercitus extitit Gallicanus, potentiſſimos ac opulentiſſimos habens principes, qui non tam ſtipendii gratia ipſum principem ſequebantur, quàm obedientia compulſi. Secundus exercitus erat Anglicus. Tertius Almanicus, qui etiam magna proparte, non tam ſtipendii gratia, quàm neceſſitatis rigore compulſi, quemadmodum extiterunt Leodienſes & Gelrenſes. Quartus deinde exercitus erat Lombardicus. Qui omnes tanti ob Principis excellentiam de longinquis partibus ſtipendii gratia confluxerunt, præſertim Anglicus, quem ex inſulis contraxit maris: & Lombardicus, quem tanti principis fama tranſalpinare fecit. Inſuper in præliorum expeditionem, & urbium oppugnationem, maximum machinarum præparavit apparatum, qualem nec Græcorum Imperator Palamedes in expugnatione Trojæ habuit.; aut Nabuchodonoſor, ac Titus cum Veſpaſiano, in Hieroſolymæ expugnatione & debellatione inveniuntur habuiſſe, præcipue in numeroſa multitudine diverſarum ſpecierum, ac diſpoſitionum terribilium bombardarum. De iſtius Principis adventu, ante multa annorum luſtra, Jeremias vaticinatus eſt in libro ſuo, capitulo quarto in hunc modum: *Aſcendet Leo de cubili. Prædo gentium ſe levabit.* Quæ quidem prophetia, quemadmodum de Nabuchodonoſor literaliter reperitur ſcripta. Ita iſti Principi Burgundiæ convenit literaliter & temporaliter in eo, quod annorum numerus Domini in ea continetur, quod idem Princeps præcipue in devaſtationem Colonienſis præſulatus diſponitur, & non exiguam inducit admirationem, quod nulla alia verba iſtius Principis adventum denotantia in ſacro reperiuntur eloquio, niſi ea, ubi & tempus annorum reperitur. Rurſus admirationem inducit, quod poſt numeroſam multitudinem invictiſſi-

victiſſimorum Principum & Regum, qui hunc præceſſerunt Principem, otulus iſte
annorum præſcriptus huic reſervatus ſit Principi, denotans effective ipſius tro-
phæa cum determinato tempore. Sed & altiſſimus omnium enóum fabricator,
ante Ducatus Gelriæ invaſionem magnifici iſtius Principis cæleſte per portentum,
prægnoſticam ſcilicet radioſum cometam, ſignificavit adventum. Agminibus
igitur exercituum ſuorum excellens Princeps ſtipatus, nec non præliorum machi-
namentis aptatis, cum in Trajecto ſuper Moſam, tanquam evaginata Colonienſi
diœceſi, immineret rumphea, præcipue tribus ejusdem territorii civitatibus, quæ
præcipue contrariabantur Archiepiſcopo, magnum incuſſit timorem, ita, ut Co-
lonienſis Metropolis duo ſolennia juxta civitatem confregit monaſteria, cum lepro-
ſorio: Nuſſienſes tamen ſingularem ob Archiepiſcopi offenſam magis babeban-
tur ſuſpecti, & idcirco munimenós perficiendis abundanóus operam dabaot. Su-
ſpicionem tandem timoroſæ expectationis regularibus ante oppidum morantibus,
Prior ejusdem ordinis, civitatis Ruremundenſis ademit, iter feſtinanter arripiens
verſus Nuſſiam, principis certiſſimum Priori & fratribus intimavit adventum,
quod niſi feciſſet, peculiaria monaſterii utenſilia, cum quibusdam aliis precioſis,
diſpendioſe in monaſterio remanſiſſent, quamvis civitatis ob inſtantiam, ante per
413 modicum tempus 300. in ipſam devecta ſint maldra ſiliginis, cum quibusdam
aliis clenodiis. Poſt hanc Ruremundenſis Prioris regularium denuntiationem, de
adventu Principis certificati, monaſterium utenſilibus, & aliis, ut ſupra dictum eſt,
soto evacuavimus conamine, & feſtinantia. Nonnulla ad terram Mootenſem ci-
tra Rhenum direximus pretioſa. Deinde Prior monaſterii per diverſa religioſo-
rum loca diſpoſuit ordinare fratres. E quibus ſuppriorem cum tribus fratribus
ſacerdotibus & duobus cooverſis ac oonnullis laicis io Monaſterio reliquit. Ad
civitatem Nuſſienſem ſex deputavit fratres ſacerdotes, cum quatuor oovitiis &
uno converſo, ac quinque laicis, cum quibusdam familiaribus. Ad monaſte-
rium reguliſſarum Berckenſis oppidi duo deputati ſunt fratres ſacerdotes cum
uno converſo. Ad reguliſſarum monaſterium in Dnislacken in Ducatu Clivenſi
duo deputati ſunt fratres ſacerdotes cum uno diacono. Poſtremo Prior ſe trans-
tulit ad terram Montenſem, quoddam ad monaſterium ſororum ordinis S. Fran-
ciſci de tertia regula, cum uno fratre ſacerdote, & uno diacooo ac uoo conver-
ſo, & laico uno. Cæteri laici hinc iode diſperſi ſunt.

Iſta antequam fieret diviſio, fratres lamentabili corde & voce in choro
Salve regina cecinere, Beatæ Virgini monaſterium commendantes, deiode in
hoſpitum camera pariter refectis, ſe mutuo fratres valedicentes cum ejulatu, &
fletu quorundam ad loca ſingulis deputata, ab invicem receſſerunt. Sed & Sere-
niſſimus Dominus Harmannus Landgravius, cernens civitatem nos illuc deputatos
intrare, ex compaſſione lacrymabatur, ut nobis poſtea retulit. Omnia etiam vi-
ctualia monaſterii in vino & bladis, in carnibus & butyro ac caſeis, & animalibus
tantam introduximus copiam, ut nobis ad triennium abundanter ſuffeciſſet.
Sed procurator tunc pro tempore intraneus exiſtens civitatis, & nimium partia-
lis, magnam victualium partem diſtribuit pro ſtipendiariis alendis: ita, ut cum
cæteris poſtea neceſſe manducare habuerimus carnes caballinas. Inſuper pon-
dus innumerabile plumbi de tectis monaſterii, ad globos bombardarum fuoden-
dos, civitati tradidit, magna cum oumeroſa multitudioe aſſerum, ex monaſte-
rio ad civitatis munimenta perficienda devexit. Subinde die ſequenti tumultus
exortus eſt, pluribus civibus & ſtipendiariis monaſterium funditus deſtruere volen-
tibus. Sed beata virgo per quosdam de optimaóbus habitaculum defendit ſuum.
Iocenderuot tamen Curtim in Hannone, in oppoſito monaſterii, citra rivum Er-
piæ, & Curóm in Monaſterio. Ex quo incendio oonnullæ officinæ incenſæ, &
periſſent cum monaſterio, niſi fratres in monaſterio derelicti, cum aliquibus fra-
tribus ex civitate adjutorio etiam aliquorum aliorum, incendium non ſine magno la-
bore extinxiſſent.

Ad

Ad Nuſſienſis obſidionis hiſtoriam antequam procedam, urbis cum adjacenti-
bus inſulis manifeſtare convenit diſpoſitionem, ut obſidionis ſeries ignorantibus cla-
rius eluceſcat. Civitatis itaque diſpoſitio magis in longum protenditur, quam in
latum. Per cujus longitudinem ad Orientalem plagam amnis præterfluit, appel-
latus Erpia, ibidem Rhenum intrans fluvium. Unde etiam civitas ab hac firma-
tur parte, nec alia ibidem habet foſſata. Diſtat tamen rivus iſte per ſpatium iti-
neris fere mediæ horæ à Rheno fluvio, & per plures gradus ab iſto rivo, aut
torrente fit aſcenſus ad civitatem, quæ in alto poſita eſt. Sed ex Rheno brachium
procedit, in quod intrat Erpia torrens, juxta civitatem. Et iſtud brachium pari-
ter cum Erpia faciunt fluvium, ita, ut magnæ naves ex Rheno per ipſum veniant
ad civitatem. Etiam duas circumvallant inſulas una major, & altera minor. De-
inde à tota ſeptentrionali plaga in latum, & pro media parte occidentalis plagæ
in longum, ipſa civitas duplici cingitur muro, & in utroque muro plures turres
firmæ, & forinſecus repletus eſt murus terra, quaſi usque ad ſummum : ita ut
ſecure poſſit in eo ſine periculo præliari. Alia deinde media pars occidentalis in
longum, & meridionalis plaga in latum ſimplicem tantum habet murum, extra quem
latum & altum habet aggerem terræ inter duo foſſata.

Nunc ad obſidionis hiſtoriam retexendam procedatur. Invictiſſimus tan-
dem princeps Burgundiæ exercituum acies univerſo cum apparatu de Trajecto
Leodienſis diœceſis dirigit verſus Nuſſiam, & tanti ſpatii itineris diſtantiam mi-
rabili celeritate tanquam aquila pervolat ad eſcam. Ab armorum colliſione, ex- 414
ercitus & machinarum vectura, ac hominum equorumque vocum multitudine
trium per horarum ſpatia, ante exercitus adventum aër reboabat, ubicunque ap-
propinquabat.

Interea Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto,
ſexta feria poſt feſtum Sancti Jacobi Apoſtoli, bellicoſiſſimus Princeps civitati
Nuſſienſi appropinquavit, hora veſperarum poſt prandium, juxta villam Holtam
appellatam, per quartale milliaris diſtans à civitate eminentiori, in loco figens pa-
piliones, in magna ac numeroſa multitudine, tanquam civitas magna ad terrorem
incutiendum. Iſto à loco Hyraldus direxit ſuum ad portas usque civitatis, qui
Nuſſienſibus, Principis ex ore, ante ipſum intromittere, aut ſubſiſtere vellent,
finale ac feſtivum deſiderans reſponſum. Cui civitatis optimates idem dederunt
reſponſum, quod ante per illuſtrem Dominum, Robertum de Arhurch, ipſi Prin-
cipi remandaverunt, de quo ſupra habetur, dicentes, cauſam inter Archiepiſco-
pum & civitatem, ex quo in manibus conſiſtit Domini Apoſtolici & Imperatoris
ſe nullo modo poſſe, aut velle aliunde declinare. Tanti interea nonnulli Nuſſien-
ſes extiterunt furoris contra principem, quod ipſum Hyraldum contumelioſis
exprobrarent verbis, invaſiſſent, occidiſſent, ac ſpoliaſſent, niſi diſcreta optima-
tum maturitas obſtitiſſet. Princeps igitur reſponſo accepto, adunari ex equeſtri
exercitu præcepit ſex millia, ut civitatem vallarent. Qui tribus ex papilionum
locis prorumpentes, ita, ut unaquæque caterva duo haberet equitum millia, quo-
rum plures erant tam equorum ſeſſores, quàm etiam equi armati, præſertim
Lombardico ex exercitu. Nonnulli etiam equi opertoria habebant de taurinis,
aut bovinis pellibus forinſecus deauratis, alii opertoriis ſericis ad terram depen-
dentibus, concrepantibus pluribus buccinis, extenſis vexillis, ac lanceis erectis,
in magna ambitione civitati appropinquabant. Quos à longe Nuſſienſes proxime
cernentes, obviam cum ſtipendiariis, & armigeris in numeroſa hombarda-
rum multitudine ſteterunt in terminis, & ſeptis hortorum, qui circa civitatem
erant, quod Principi & ſuis inſolitum erat videre, præſertim qui tot ſibi ſubju-
gaverant nationum civitates, ut vix aliqua, excepta Leodienſi civitate, id attem-
ptaſſet, quod etiam præſagium futuri civitatis triumphi erat.

Armigeri ergo principis ſuas adunare phalangas, ex tribus unam perficientes, & animoſe verſus Nuſſienſes acies ſuas dirigentes, ibi electa juventus nationum, & linguarum diverſarum militari in agilitate mutuo ſeſe nitebantur ſuperponere, & aquilarum more ad eſcas pervolantes, vibratis haſtis in Nuſſienſes nitebantur impingere. Sed & ipſi Nuſſienſes ex adverſo leonino animo adventantium fortiter præſtolantur impetum. Cum autem adverſarii Picardi cum cæteris infra terminos proximaſſent: emiſſis bombardis pluribus, non tantum manualibus, ſed etiam uncinis & ſerpentinis plures interierunt equites, alii vulnerati in diverſis membris vix evaſerunt. Deinde armigeri equeſtres Nuſſienſes, quorum exiguus erat numerus, non tam ad bellandum adducti, quàm ad adverſarios ſuis attractivis anfractibus provocandos, & infra ſagittarum terminos alliciendos, ac de poſt à latere declinantes, adverſariorum non exiguus numerus diverſis vicibus interiit, aut vulnerati diſceſſerunt.

Iſto certamine per certum horarum ſpatium patrato, principis exercitus non ſine ſuorum diſpendio diſceſſit, quod ipſe Princeps conſiderans, fellea ex cordis amaritudine facies ejus expalluit, & civitatis in animo definitive concepit interitum ipſius temeraria guſtata præſumptuoſa audacia, ab aliis civitatibus per ipſum obtenta inſolita: Nuſſienſes etiam poſt adverſariorum diſceſſum intra murorum ſepta ſe receperunt. Regulares interea, qui in monaſterio civitati proximo remanſerunt, magno in timore principis præſtolabantur exercitum, maxime cum ſuperiorem cum quodam converſo, Gallicanum idioma intelligentem, præmiſerant, qui à Picardis exercitum præcedentibus captivi detenti erant.

Sequenti igitur die, mane ad Principis imperium caſtrorum papiliones ad trans-
415 poſitionem diſponebantur, & magno cum ſuo apparatu verſus civitatem in manu potenti ipſe princeps ſe transtulit, regularium juxta civitatem intrans monaſterium. Quidam tamen Brabantiæ officialis cum cæteris pluribus præceſſit exercitum conſulens, & aviſans pariter, & juvans fratrum victualia, quæ tamen modica erant, ad Sacriſtiam, tanquam ad tutiorem locum deportari. In qua etiam Princeps ipſe fratres die noctuque permanere præcepit, niſi celebrationis tempore, vel funeris cauſa tumulandi, exercitui deſervirent, proditionem forſan timens. In introitu ergo exercitus in præfatum regularium monaſterium, ad celebrandum ſe fratres diſponebant.

Miſſis tandem omni cum quiete auditis, diſperſi ſunt univerſi per monaſterii officinas & fratrum cellas, nec non per reliqua abdita & publica loca, tollentes inde januas, & feneſtras refectorii Stupbæ, ac cameræ, hoſpitum menſas cum lectiſterniis fratrum & hoſpitum, & quicquid aſſeris reperire poterant, in temporis momento abſtulerunt, ac extra monaſterium ad campum deportaverunt, foſſoribusque contra civitatis jacula munimenta ex ipſis aptaverunt. Principis interea in pomœrio retro Eccleſiam fixerunt tentoria, è quibus ultimum lignum erat artificioſe fabrefactum, duas habens cameras cum ſuis caminis, & potuit ad libitum diſſolvi, ac de loco ad locum transferri, & iterum componi, quod etiam ſpectabile habuit opertorium precioſe depictum, nec alio uſus fuit habitaculo per quadraginta ſex hebdomadas, quibus Nuſſienſe obſedit oppidum. In quo etiam tentorio ſine lecto in ſede nocturno tempore quievit armatus.

Ante iſtam etiam domunculam duæ erectæ erant papiliones, in quarum una in conſpectu omnium ſolus reficiebatur, aſſiſtentibus poſt Principis tergum duobus expertis Phyſicis, & ante ipſum diverſis pincernis, & miniſtris. In iſtis etiam papilionibus quotidie ardue expediebantur adventantes cauſæ, & tractabantur myſteria conſiliorum. Etiam nocturno tempore ibidem excubabant quadraginta fortiſſimi

tiſſimi

tiſſimi armati, ac ferro accincti, propter timores nocturnas excubias obſervabant, precioſis utentes poculis & luſibus vacantes, ut ſomnum excuterent ab oculis. In gyro iſtorum tentoriorum, Princeps, duodecim potentes ac bellicoſi milites pro Principis munimento, ſua fixere tentoria.

Deinde per campos & agros numeroſa tentoriorum & ædificiorum magna erecta eſt multitudo. Ibi nonnulli domicilia ſua de aſſeribus habebant compacta: alii domos aliunde, id eſt, in terra Colonienſi aut Ducatu Juliacenſi confringentes, & ibidem cum ſuis vitreis feneſtris erigentes, tanquam per longa tempora permanſuri, in platea ſecus monaſterium & pomœrium tranſiens, qua ad Coloniam pergitur, habebant domicilia longum per ſpatium Apothemii, mercatores, armorum fabri, ac tabernarii, qui diverſis precioſis abundabant poculis, è quibus vinum minus precioſum fuit. Ibidem etiam venundabantur panni lanei, & ſcbarlatici diverſorum colorum ac preciorum: ſed & ibidem etiam venundabantur ſerici panni precioſi diverſarum ſpecierum, ut Fluetini, Damaſceni, Carboſini, Samelotini diverſorum colorum. Et tanta taliaque precioſa quotidie in mercatu exponebantur in argento & auro, ac lapidibus precioſis, ut vix aliqua civitas climatis noſtri id faciat. Iſti tamen in ambitu monaſterii ſua precioſa exponebant mercimonia. Extra iſtas quotidianas nundinas, aliis in exercitibus, qui in gyro vallabant civitatem, ut infra patebit, unusquisque exercitus proprias habebat nundinas, & tabernas. Iſte inſuper magnificus regius Princeps certum dominorum babebat determinatum numerum, qui ſingularibus precioſis decorabantur torquibus, quos peculiarem in favorem ab ipſo recipiebant, & ipſum Principem ad Eccleſiam euntem, aut redeuntem, ac in majeſtate procedentem, proceſſionaliter bini & bini conſertis invicem brachiis ſequebantur.

In magna etiam idem Princeps armatorum multitudine & frequentia divina in Eccleſia audiebat, cui etiam ante ſummum altare in loco presbyterii, vel ſacrario ex cortinis tendebatur tabernaculum, quod non exivit, niſi oblationis tempore & benedictionis, quæ in medio altaris ſuper ipſum legebatur, principe in genibus reſidente, & Pontificis facies verſa erat ad populum, qui etiam aſſidue coram ipſo Principe celebrabat, quam Miſſam cantores Principis ſolenniter cum 416
diſcantu pſallebant. Refectionis tempore à phyſicis regebatur, ut ſupra habetur, ſed & diverſarum facultatum plures in exercitu habebat Doctores, & excellentes Theologos, qui etiam coram eo ipſo ſæpius ſermocinabantur, &c. Iſtius principis peculiaris exercitus, in quo ipſe perſonaliter reſidebat, meridionalem plagam obſedit civitatis, in qua ſitum eſt monaſterium regularium: in oppoſito civitas pulcberrimam & fortiſſimam habet portam caſtri more turribus firmiſſimis munitam, & iſto in exercitu Princeps cum ſuis linguagio utebatur, ut communiter gallicano. Opulentiſſimi etiam in iſto exercitu erant Domini, qui in tentoriis ſuis utenſilibus utebantur argenteis & aureis, qui ſuis de facultatibus in iſta Nuſſienſi obſidione nonnulli ultra triginta vel viginti, majus vel minus, millia florenorum expenderunt, eo quod ipſis ſtipendia non dabantur, ſed Lombardis & Anglicis, ac aliis in fine iſtius obſidionis. Princeps tamen omnibus ſatisfecit, ut infra patebit. Iſti etiam Sereniſſimi & opulentiſſimi Domini non ſtipendii gratia, ſed tanquam obedientes, & Principi ſubjecti, ipſum ſequi compellebantur. Princeps etiam cum iſtis Dominis & conſiliariis ſuis, unusquisque ſuo cum capellano, quotidie boras perſolvebat canonicas, ſecundum ordinarium fratrum prædicatorum. Et omnes devotiſſime aſſidue miſſas audiebant, & celebrantibus largiter de præſentia providebant, propter quod non exigua ſacerdotum multitudo exercitum ſequebantur fratrum mendicantium, ac aliorum ordinum, quemadmodum etiam meretricum multitudo, quarum numerus ad duo millia ſe extendebant, ut famabatur. Sicut jam ex prædictis patet, princeps cum ſuis meridionalem civitatis plagam potenter

obſidione arctavit: ita ipſius ex ordinatione, Anglicus exercitus ab orientali parte ipſam obſedit, tentoriis trans rivum Erpiam, civitatem præterfluentem, metatis, occidentali à plaga infra ſuperiorem portam, quæ regularium reſpicit monaſterium, ad portam uſque teloneam principis, peculiaris exercitus vallabat civitatem: portam verò teloneam obſederunt Leodienſes, qui tamen magis neceſſitate, quàm voluntate, tanquam à principe devicti, ibidem detinebantur, nec multum civitatem infeſtabant, præſertim cum nonnulli ex patriotis ipſorum erant in civitate ſtipendii gratia, qui etiam in foſſura civitati plurimum profuerunt. Infra iſtam portam teloneam, & portam Hammonis, tentoria diverſarum fixere nationum: portam autem Hammonis Gelrenſium obſedit exercitus, ad hoc per principem arctati, tanquam ab ipſo obtenti, favorabiles tamen magis erant civitati, tam propter Gelrenſes urbem inhabitantes, quam etiam propter eos, qui ſtipendii gratia advenerant ex terra Gelrenſi, ipſam defendendam. Infra hanc Hammonis portam & inferiorem portam, Flandrenſes cum quibuſdam aliis gentibus fixere papiliones. Inferior autem porta in grandi nationum multitudine obſidebatur, & plurimum bombardis majoribus infeſtabatur, donec dejecta conculcabatur, ut infra patebit. Et infra iſtam inferiorem portam, & portam Rheni, caſtra metati ſunt Bruxellenſes, & Mechlinienſes cum quibuſdam aliis gentibus. Portam autem Rheni Lombardi amicis & inimicis deteſtandi vallabant & plurimum infeſtabant, ac cum quinque turribus, per maximam & diutinam violentiam, cum majoribus bombardis ſolo coæquabant. Iſta tamen civitatis vallatio in primis admodum procul erat à civitate, ita, ut extra forinſecum murum & ejus foſſata aliquod per tempus ſecure Nuſſienſes ambulabant, eo quod propius adverſarii ſua timebant figere tentoria, non abſque plurimorum ſuorum interitu. Lugubri ad hoc arctati experimento, ob manualium & uncinarum bombardarum abundantiam, ex quibus innumerabiles aſſidue plumbei emittebantur globuli. Unde adverſariorum, ut ſupra dictum eſt, numeroſa quotidie interiit multitudo.

Cum iſta civitatis vallatio in gyrum fieret ab adverſariis, non dormitabant Nuſſienſes, quin & ipſi ad defendendum vallarent urbem, quemadmodum hoſtes ad deſtruendum, optimatibus & potioribus viris ac domicellis per ſingulas portas & loca oportuna diſtributis, ſingulis exercitibus & ſtipendiariis adjunctis auxiliis. Ordinati ſunt inſuper per ſingulas turres, in exteriori muro propugnatores ex diverſis tam civibus, quam ſtipendiariis, qui ibidem die noctuque cuſtodias armata manu obſervarent.

417 In illa autem civitatis plaga, ubi ſimplex erat murus, ibi in aggere, qui erat extra foſſata muri intrinſeci, tuguria conſtruxerunt, & ex civibus, & ſtipendiariis propugnatores ibidem conſtituerunt. Iſti ſic per gyrum civitatis diſtributi, nocturno tempore, omnes ſuis in locis ſibi deputatis præſentes erant; in die autem vices mutabant, ut cum aliqui viſitarent Eccleſias, aut tabernas, alii in cuſtodiis remanebant. Civitate igitur in gyrum ad defendendum vallata, bombardas majores, & colubrinas, ac uncinas, opportuna per loca, ubi magis neceſſarium fuit, collocarunt. Tanta etiam in oppido erat lætitia, præſertim in foro & circa, ut civitas ignoraretur obſeſſa. Nam in tabernis tibicines & diverſarum melodiarum fiſtulæ ac cantus lætitiæ aſſidue reſonabant, & tanta in lætitia præliabantur, ut tranquillitatis vix tempore ſimilis potuerit videri, & encæniorum tanquam feſta obſidio notabile per tempus celebrabatur, ſed & civitatis fiſtularii, ſingulis diebus ab obſidionis initio ad finem uſque, ſupra turrim Sancti Quirini, in aurora & veſperarum tempore, carmina reſonabant ad Deum precatoria. Inſuper, ut frequenter tibicines Illuſtriſſimi Domini Landgravii Harmanni, ſuavi melodia contra adverſarios, ſupra civitatis portum, diſcantum concrepabant. Inchoata eſt etiam iſta Nuſſienſis civitatis obſidio, eo tempore, quo reges & principes ad

ad bella ſolent procedere, cum jumentorum videlicet pabula reperiuntur in agris,
& obſeſſorum evacuata ſunt horrea, & exinanita vaſa Autumnali tempore, car-
nibus ſalſis replenda: propter quod ex tempore Princeps habuit ſubſidium, &
civitas detrimentum, Dei tamen cum auxilio, equeſtribus & pedeſtribus armigeris,
quorum numerus ad mille octingentos pene ſe extendebat, civitas tanquam magnus
aliquis aut territorium aliquod integrum, non absque plurimorum admiratio-
ne, quotidiano in victu communes fecit expenſas. Quæ tanto civitati erant
oneroſiores, quanto per ſingula dividebantur tentoria. Nam ſi in menſis per
quinquagenos & centenos pariter comediſſent, minus fuiſſet diſpendioſum. Sed
quemadmodum ſuperius dictum eſt, civitatis defenſores neceſſe erat locis ſibi
extra intrinſecum murum deputatis, ob adverſariorum inſidias, jugiter inhære-
re, & ideo neceſſe erat, ſingulis tentoriis alimenta diſtribuere. Et quamvis ob-
ſidio in incongruenti incboabatur tempore, divina tamen ex ordinatione, inci-
dentaliter competens in civitate reperta eſt proviſio. Nam ſeptingenta ibidem
reperta ſunt plauſtra optimi vini, quale bominum in memoria nec ante aut poſt
obſidionem crevit, & venundabatur quarta ab obſidionis initio pro uno albo
Colonienſi. Inſuper pro armigeris & ſtipendiariis diſpenſata ſunt decem millia
cereviſiæ vaſa, & pro panibus duodecim millia maldra ſiliginis. Quis etiam ex-
plicare valeat pecorum multitudinem pro ſtipendiariorum ſuſtentatione macta-
tam, quibus præ cæteris civitas abundabat Nuſſienſis, ob paſcuorum adjacen-
tium ubertatem, præſertim in inſulis Rheni & in Hammone, qui eſt locus ad
orientem civitatis multum ſpatioſus in longum & latum, ubi Anglicanus exerci-
tus metatus erat caſtra, ut ſupra dictum eſt. Abſtulerunt etiam Nuſſienſes ob-
ſidione inſtante à villagiis vicinis magnam pecorum multitudinem, non jure
prælii, ſed neceſſitatis cauſa, qua omnia ſunt communia. Pecoribus tandem
ob temporis diuturnitatem deficientibus, per certos ab optimatibus deputatos
ſcrutinium fiebat per domos & pecora, ac carnes inde tollebantur, pro ſtipen-
diariorum communi ſuſtentatione. Quibus etiam tandem deficientibus, de mel-
le fiebat ſuſtentatio, cujus etiam divina ex ordinatione ibidem reperta eſt abun-
dantia: nam quingenta mellis diſpenſata ſunt vaſa, eò quod plures oppidani
quæſtum de Tortis conficiendis quærunt. Omnibus tandem ob temporis diu-
turnitatem Imperatoris adventum præſtolantibus, & deficientibus circa carniſpri-
vium aliqui, & poſt Paſcba, tam cives quàm armigeri extranei equinis ſuſten-
tati ſunt carnibus, & numerus extraneorum equorum devoratorum extitit tre-
centorum quinquaginta, civium equis exceptis, quorum etiam non exiguus
erat numerus, eo quod oppidani ut plurimum pacis tempore agriculturæ inſi-
ſtunt, quorum omnium equorum mira erat babitudo corporum propter otium,
& abundantiam frumenti. Et hæc de civitatis diſpoſitione intus & extra dicta
ſufficiunt. Nunc ad civitatis oppugnationis hiſtoriam redeamus. Obſidione
arcta civitate ab adverſariis undique pene vallata, ut ſupra dictum eſt, Princeps 418
tamen conſiderans, quod, niſi inſulas invaderet Rheni juxta civitatem, & ſubſi-
dia ſupervenientium civitatis in adminiculum interciperet, in cæteris in vacuum
laboraret. Interea nonnulli Picardorum & Lombardorum, Rheni brachium in-
ſulas circumvallans pervium putantes, equitibus ſuis vecti, inſulas obtinere
conati ſunt, ſed in profundum ſuis cum armis ferebantur & ſubmergebantur.
Parvula tandem procurata navicula, navigio paulatim tribus cum vexillis inſu-
lam intravere: quod Nuſſienſes animadvertentes, confeſtim ipſos debellare quant-
otius diſponebant, ne multiplicati aut munimentis circumſepti non valerent;
inſuper conſiderantes, quod nullus exercituum principis aquarum ob impedi-
mentum ipſis ſubvenire valuit.

In die interea Sancti Sixti martyris ſubito Judaica aperta eſt porta, qua de
foro ad aquas deſcenditur, & circiter centum ſeptuaginta ex civibus & ſtipen-
diariis

diariis armati navigio, ad minorem pervenerunt inſulam, & antequam majorem pertingerent, ubi adverſarii erant, aquarum parvulum rivulum, ipſas inſulas dividentem, neceſſe habebant pertranſire aquas, fere usque ad genua. Quo viſo, adverſarii ad reſiſtendum conglomerabantur. Et ſpectante Principe cum exercitibus ſuis, ſimiliter & Nuſſienſes à muris & civitatis propugnaculis & turribus iſtud ſpectaculum conſiderabant, & nullus utriusque partis ſuis propter aquas valuit ſubvenire. Conſiſtentibus ergo duobus contra ſe cuneis, ſagittis aliquantulum temporis mutuò ſe vulneraverunt & proſtraverunt. Nuſſienſes tandem moram non ferentes, cum impetu in adverſarios irruerunt, & gladiorum ac pugionum ictibus plures proſtraverunt & interfecerunt. Interea Lombardus quidam, qui rubeum & longum tenebat vexillum, in quo aureis literis erat exaratum: His maximum eſt periculum, qui maxime timent. Cum quidam Nuſſienſis illi detruncaſſet manus, ulnis ſuis idem Lombardus, amplexatus, ſtipitem vexilli, ipſum conabatur retinere, ſed fruſtra, cum ſubito ab eodem Nuſſienſi interfectus ſit miſerabiliter. Cumque pro obtinenda victoria cruentum ingraveſceret bellum, & Nuſſienſes ferociter Lombardos Picardosque letiferis ictibus interimerent: nonnulli adverſariorum metu mortis compulſi, in aquis ſe ſubmerſerunt, alii ad civitatem non ſine vulneribus captivi perducuntur. Quorum omnium tam interfectorum, quàm ſubmerſorum & captivorum extitit numerus ducentorum. Cernens itaque Princeps, ſuos cum vexillis propriis ignominioſe ad navim perducere, in ſpiritu furoris colubrinis, terribilibus bombardis ex utroque juſſit exercitu, Lombardico videlicet & Anglico, in quorum medio iſtud contigit ſpectaculum, victores cum victis interire, ex prædictis bombardis tam terribiliter ferrens & metallinos emittens globos, ut aer horriſonis concreparet tonitruis, & viciniora loca, ac civitas ex bombardarum vehementia & pluralitate quaterentur. Et tamen DEO propitio, & beata virgine Maria cum Sancto Quirino intercedente, tantum tres Nuſſienſes ex eadem bombardarum tempeſtate interierunt. Cum iſto ergo inſigni triumpho victores civitatem intrantes, captivos cum vexillis ante inſignis & Sereniſſimi Domini Harmanni Landgravii conſpectum in foro reſidentis, ac victorum adventum præſtolantis, præſentaverunt. In primis tria vexilla, quorum unum rubei coloris, quod fuerat Lombardorum, & erat longius, præſtantius, & elegantius omnium vexillorum, in poſterum truculentis præliis ac cruentis manibus diverſis temporibus, ut infra patebit, ipſis adverſariis per Nuſſienſes ablatorum. Deinde inter capitaneos captos, unum elegantem præſentaverunt Æthiopem, quem cum cæteris capitaneis ſeorſum in humaniorem turrim poſuere captivum. Sed Lombardos cum Picardis in quandam magnam perduxerunt turrim, funibus in inferius ergaſtulum ſubmittentes, Picardis reclamantibus, ne cum deteſtandis Lombardis ponerentur, pro eo, quod Sodomitico nævo apud univerſos infamabantur. In cujus indicium cadavera eorum poſt expirationem in continenti aërem intolerabiliter infecerunt, prout à fratribus noſtris ſecularibus in monaſterio derelictis poſtea intelleximus, qui ſepulturæ eorum, ut frequenter interfuerunt. Iſto ergo ex inſigni triumpho in civitate magnum factum eſt gaudium: & quemadmodum ex ipſo Nuſſienſes vehementer confortati; ita adverſarii exacerbati, pro gratiarum etiam actione campanis omnibus pulſatis, Te Deum
419 laudamus in Eccleſia clerus ſolenniter decantat. Iſtum etiam triumphum civitati Colonienſi de facto intimaverunt, & ſtipendiariorum numerum augmentari deſideraverunt, antequam majorem inſulam adverſarii obtinerent, quam Nuſſienſes, per quindenam, non ſine mortis magno diſcrimine fere ſervaverunt, adverſariis ob calamitatem ibidem perpeſſam, intrare pavitantibus. Ipſam tamen medio tempore colubrinis bombardis die noctuque infeſtabant in tantum, ut Nuſſienſes in ipſa inſula exiſtentes, ſe manifeſtare non audebant. Utinam tunc Colonienſis civitas ipſam inſulam ſuo præoccupaſſet ſatellitio, maximis

mis peperciſſet expenſis, nec Imperatoris, ac aliorum magnificorum Principum in Nuſſienſium ſubventione indiguiſſent, ac diſpendioſis ſumptibus pepercifſent. Quingentos tamen in continenti civitas Colonienſis expeditos miſit vernaculos, inſuper & civitas Bonnenſis certum numerum miſerunt civium ſuorum, cum eisdem præ cæteris diœceſis civitatibus, eo quod inter ipſos & Archiepiſcopum Robertum etiam extiterunt odia & livores: quos univerſos pariter ut princeps intuitus eſt, per ipſam prædictam inſulam intrare civitatem, fellco torquebatur livore, ac amplius inflammatus, inſulam intercipere, ne de cætero civitati ſubſidia advenirent. In iſtorum tamen adventu plurimum lætificati ſunt Nuſſienſes, gratias Colonienſibus ac civitati Bonnenſi magnificas referebant: & ex ipſis in turribus, & aggeribus, ac muris civitatis numerus augmentatus eſt propugnatorum ſingulis in locis. Interea Princeps, ne ſimilia amplius Nuſſienſibus advenirent præſidia, copiam ab inferioribus partibus procuravit navium, cum quibus ipſam in armatorum multitudine invaſit inſulam, ipſo die Tiburtii martyris. Inſuper pontem de Lombardorum exercitu in ipſam inſulam de vacuis magnis vini vaſis juſſit fieri, & ferreis concatenari catenis aſſeribus, ſuperficiem coæquans, & pervium ad ambulandum faciens. Deinde aliud per brachium Rheni ex alia inſulæ parte fecit iter, Anglicano ex exercitú, ad ipſam inſulam numeroſa populorum multitudine laboribus ex lignis compactum, ac terra repletum, &c. Inſula tandem obtenta, & pontibus conſtructis, magnum illic nationum diverſarum locavit exercitum, ad quorum munimentum, ne ab adverſariis ab alia parte Rheni invaderentur, ex maritimis partibus grandes adduxit naves, è quibus una in veſtigio mali cupam habebat defenſoriam, ad inſtar navium maritimarum. Iſtas naves ad latus inſulis à parte Rheni in longum anchoravit ac concatenavit, & ita arctiſſime jam per circuitum obſeſſa eſt civitas, tam ab oriente, quàm occidente, à meridie & ſeptentrione. Unde adverſarii animati, & tanquam brevi in tempore urbem invaſuti, nefarios contra Nuſſienſes in hunc vel ſimilem modum jactabant ſermones: Ecce jam noſtris in manibus concluſi, à nullo amplius defenſionis obtinebitis præſidia. Si ergo ultra diſtuleritis nobis tradere urbem, poſt triduum violenter obtinebimus eam, & mares omnes ſuſpendemus, vel alia iniqua mulctabimus morte, fœminas autem cum præda nobis reſervabimus. Inſuper ſæpius per totum obſidionis tempus diverſis ſubſannationibus ac opprobrioſis verbis Nuſſienſes laceſſebant pſallentes, ſaltantes, ac in civitatis contemptum fiſtulantes. Econtrà Nuſſienſes intrepide reſponderunt minis, ac inanibus verbis: Nos non obtinebitis, nec terrere ventoſis veſtris loquacitatibus; ſed urbem in veſtrum opprobrium & contemptum defendemus, & ignominioſe fugabimus ſimul, & evaginatos gladios oſtendentes pariter & clamantes: Accedite, & adverſariorum more vos expediemus, &c.

Interea præteritis, ut ſupra habetur, ex triumphalibus conflictibus Nuſſienſes animati, iterum infeſtare adverſarios tentabant ex fortalitio, quod erat ante Teloneam portam, quemadmodum etiam ante ſingulas portas: & erant eadem fortalitia ex magnis & pretioſis lignis in magna ſpiſſitudine compacta, ne ab adverſariorum bombardis penetrarentur, & erant pro majori parte ex arboribus, quas in monaſterio regularium deſecaverunt, ex abdito aditu prorumpentes, & feroci animo ad adverſariorum caſtra accurrentes. Nam, ut ſupra dictum eſt, adverſarii lugubri experimento edocti, in propinquo ſua timebant figere tentoria. Impetuoſe igitur irruentes in adverſarios quosdam, deſecto gutture interficiebant, alios letiferis vulneribus mactabant, aut diverſis detrimentis, aut mutilatis membris morti tradiderunt, plurimos etiam bombardarum proſtraverunt ſagittis. Cum hæc letifera ſtrages fieret, magnis vocibus ad arma adverſarii 420
longe lateque clamabant, donec ipſorum maxima multitudo conglobata, ſuis

venit in auxilium, quibus Nuſſienſes leonino reſtiterunt animo, ac ex ipſis plurimam multitudinem gladiorum ictibus & bombardarum ſagittis proſtraverunt. Tandem adverſariorum nimia multitudine Nuſſienſes obruebantur, ad juſſionem ſuorum capitaneorum intra urbem ſe receperunt, quos propriis oculis, tanquam carnifices ex macello, cruentis manibus in adverſariorum ſanguine intrare conſpexi, nec aliquem captivum viventem ſecum introduxerunt, quia aſſidue clamabant, neminem Nuſſienſium ſe velle capere, ſed omnes mares univerſaliter diverſis mortibus interimere. Comportaverunt etiam inter cætera ſpolia inimicis ablata, duas magnas colubrinas bombardas. Ex Nuſſienſibus etiam remanſerunt duo vel tres ab adverſariis interempti. Adverſarii igitur, guſtata Nuſſienſium crudeli audacia, tentabant cum intrantibus urbem ſimul intrare: quod & feciſſent, niſi magna multitudo bombardarum, à turribus & muris ac à fortalitio contra ipſos emiſſarum, non ſine magna ſtrage eos refrenaſſet. Et tanto bombardarum fragore aër pertonuit, quod vix etiam obturatis auribus tolerare potui.

FINIS PRIMI LIBRI.

BENE-

BENEVOLO LECTORI
SALUTEM!

HAut infimus Imperatorum Germanicorum Imperator fuit Conradus II. qui Hungariam Burgundiamque Germanico adquiſivit Imperio. Hujus Imp. Hiſtoriam non ſine laude perſecutus fuit *WIPPO*, illorum temporum presbyter, eandemque Henrico III. Imp. Conradi filio dicavit. Breve quidem ſcriptum eſt, verum accuratum, fideque dignum, dum ea ſaltim, ut ipſe in præfatione teſtatur, ſcripſerit, quæ ipſe viderit & ab aliis acceperit. Neque tamen omnem Conradi Hiſtoriam exponit, ſed ab illius ſaltim electione in Imperium incoat, nihil de nativitate, educatione, geſtisque anterioribus tradens. In hoc tamen lucem adfert Hiſtoriæ, quod Imp. eiusdemque Conjugis, Giſelæ, parentes & ortum, modum electionis Imperialis, quem ſane nullus ſcriptorum alias tam accurate deſcripſit, & geſta Conradi, fide admodum digna, expoſuit. Godfridi etiam Viterbienſis, aliorumque, qui eum ſe-

quuntur, commentum, qui Henricum III. Comitis à Calwe ex Conradi filia dicunt fuiſſe prognatum, ex eo facile poterit confutari, dum ipſum difertis verbis Conradi II. filium fuiſſe dicat. Addi tamen merentur, quantum ad Conradi Imperatoris ortum, *FRANCISCI GUILLIMANNI* Tractatus *de vera Origine & Stemmate Conradi*, & potiſſimum celeberrimi Viri, *SIMONIS FRIDERICI HAHNII*, Oratio *de genuino & Salico Conradi II. Ortu*, qui Stemma Imperatoris ex genuinis Scriptoribus illuſtravit. Adjecit Auctor noſter verſus, pro obitu Conradi Imp. quos etiam *JO. GEORGIUS ECCARDUS* Veterum Monumentorum Quaternioni (a) inſeruit, eosdemque ex Manuſcripto, in quibusdam vocibus à noſtro Auctore diſcrepantes. Scripſit idem Wippo Tetralogum ſ. Panegyricum, ligato ſermone, in honorem Henrici III. Imp. ad quem ipſe in hoc ſcripto provocat, quem ex Codice Auguſtano primus in hanc lucem protraxit Henricus Caniſius. (b)

(a) p. 56.
(b) Tom. II. Lect. Ant. p. 190.

WIPPO DE VITA CHUNRADI SALICI IMPERATORIS. 421

EPISTOLA AD REGEM HENRICUM CHUNRADI IMPERATORIS FILIUM.

GLorioſiſſimo Imperatori, Henrico tertio Regi, ad pacem & bellum idoneo, Wippo Dei gratia presbyter, ſervus regalium ſervorum, hujus orbis Domino dominantium: Vitam illuſtrem, & inclyta geſta Conradi Imperatoris patris tui, Domine Imperator, ſcribere oportunum exiſtimavi, ne lucerna lateat ſub modio, ne ſolis radius ſit in nubilo, ne virtus memorialis obducatur oblivionis rubigine. Geſta enim illius, niſi præclara & valde lucida præcederent, à ſequenti nimio ſplendore tuarum virtutum viderentur aliquatenus obſcurari. Mihi autem ſervulo tuo is animus eſt, ſi Deus annuerit, utriusque acta referre, quæ acciderunt me ſuperſtite, ita inter nos diſtinguendo, ut in alterum Remp. utpote Romanum Imperium ſalubriter incidiſſe, alterum eandem rationabiliter ſanaviſſe veraciter dicam. Quod ſi hinc plus vel minus, vel aliter, quam ſe integritas rerum habet, ſcribo vel dixero, non erit culpa ſcribentis, ſed narrantis, quoniam cum plurimum tempus infirmavi, non potui in Capella ſenioris mei Conradi frequenter adeſſe. De his autem, quæ ipſe vidi, & ab aliis accepi, fructum à vobis colligere volentibus ſtylo veritatis innixus propalabo. Et quoniam ſunt quædam, quæ vivente patre laudabiliter egiſti, eadem inter acta patris ponenda cenſueram. Quæ vero poſt obitum illius glorioſe feceras, per ſe ordinanda decrevi. Si vero aliqui calumniantes objiciunt mihi, hoc opus ſupervacaneum eſſe, cum & alii de eadem re ſcripſerint, licet inde nondum aliquid ſcriptum vidiſſem: Reſpondebo, in ore duorum vel trium ſtabit omne teſtimonium: Et verba CHRISTI in Evangelio, non per unum ſolum, ſed per quatuor teſtes idoneos in Eccleſia dilatari. Tibi, ſumme Imperator, hoc opus devoveo, tibi geſta patris repræſento, ut, quoties ipſe res clariſſimas agere meditaris, prius paternas virtutes velut in ſpeculo imagineris, & illud in te floreat abundantius, quod hæreditaſti à patriis radicibus, qui, ut cunctos anteceſſores tuos in quibusdam divinis & mundanis rebus ſuperaſti, ita regnum & imperium tuum diuturnius omnibus illis, favente Deo omnipotente, merearis obtinere. Vale.

INCIPIT PROLOGUS.

RErum labentium fugitivam memoriam literarum vinculis con-
nectere, & præſertim Chriſtiani Imperii laudes inerti ſilentio
224 non tranſire, cum & his, qui hoc in hac vita bene admini-
ſtrabant, inde quædam perpetuitatis perduret gloria, tum
poſteris, ſi æmulari parentes velint, bene vivendi appoſita
ſit forma, aptum & conveniens eſſe putavi, quia utile exem-
plum imitantis animum promptiorem atque firmiorem in
rebus agendis reddere ſolet. Item fit plerumque, ut de laude majorum facile na-
ſcatur verecundia & confuſio poſterorum: ſi ſe his ſaltem non æquaverint, cum
geſta eorum fama docente laudaverint. Ut enim virtus pleroſque vulgares no-
bilitat, ſic nobilitas ſine virtutibus multos nobiles degenerat. Præterea videtur
non licere de victoriis Catholicorum Principum tacere, & Tyrannorum infide-
lium triumphos largis vocibus publicare. Satis inconſultum eſt, Superbum Tar-
422 quinium, Tullum & Ancum, patrem Æneam, ferocem Rutulum, & hujusmo-
di quoslibet & ſcribere & legere: noſtros autem Carolos atque tres Ottones, Im-
peratorem Henricum ſecundum, Chuonradum Imperatorem, patrem glorioſiſ-
ſimi Regis Henrici III. & eundem Heinricum, Regem in CHRISTO triumphan-
tem, omnino negligere. Verendum eſt modernis ſcriptoribus vitio torporis apud
DEUM vileſcere: cum primitiva autoritas veteris teſtamenti, quæ hiſtorias pa-
trum fructifero labore diligenter exarat, novarum rerum frugem in memoriæ
cellario recondi debere præfiguret & doceat. Sic Abraham Loth, fratruelem
ſuum, in bello liberaſſe commemoramus: ſic filios Iſrael hoſtes diverſos ſuperaſſe
comperimus. Sic David regis prælia, Salomonis conſilia, Gedeonis ingenia,
Machabæorum pugnas, propter ſcriptorum copiam præ oculis habemus. Ve-
teres enim Philoſophi diverſo modo Reipub. conſuluerunt. Referebant plerunque
ſomnia probabilia, quibus animos auditorum inducerent in id, quod affirmare
inſtituerunt. Interdum ad idem officium fabuloſas narrationes, honeſtis rebus
& nominibus velatas, cum hujusmodi figmenta nil Philoſophiæ refragentur, ad-
invenerunt: ſæpe apertis diſputationibus rationis fidem faciebant Reipub. recto-
ribus animos humanos æternos eſſe: & ut refert Macrobius, Socratem dixiſſe,
animam poſt animal non perire; atque omnes penè Philoſophi humani ſtudii
fructum non cum vita ipſius terminari, ſed omnes, qui patriam adjuverint &
legem conſervaverint, ſempiterno ævo feliciter perfrui, juſtitiæ vero contem-
ptoribus, juſti creatoris judicio, pœnam reſervari indubitanter docuerunt. Ani-
mam verò humanam immortalem eſſe, id ex multis rationibus probarunt, tum
inde, quod, dum corporeis nexibus incluſa, ea libertate utitur, ut modo ſyde-
reos receſſus, modo terreſtres, interdum marina abdita, quæ nunquam corpo-
raliter videbat, vivaci motu cogitationis percurrat: aliquando vigilante, inter-
dum quieſcente corpore, plurima futura ſuo, non alieno viſu colligat, eaque
memoria retineat: nebuloſo velamine carnis exuta, multo liberius eadem viva-
citate perfruatur. Idque credere, quin potius ſcire, maximo uſui fore Principibus,
ajebant, qui ſæpe per inſolentiam torpeſcentes, ſequentis vitæ commoda minus
attendunt. Quamobrem Victoribus ſtatuas & monumenta quam ampliſſima fe-
cerunt antiqui, eorumque acta inſcribi debere cenſuerant, ut illis mortuis ho-
nor

nor extaret, ad perpetuam memoriam poſteritatis, quorum animas vivere cre-
debant in perpetuum. Licet ipſi humana tantum ſapientia inveſtigarent immor-
talitatem animæ, quæ illis nec dum à CHRISTO aut promiſſa vel oſtenſa fuerat:
hinc tamen adducti, & juſtitiam ipſi colebant, & hanc rectoribus patriæ ſcriptis
ſuis diligenter inculcabant. Acta verò Reipub. mori ſimul cum ejus rectoribus
arbitrati ſunt, niſi quod accidit, notaretur; & propter deſidiam ſilendi maximam
perniciem fieri, ſi ex ſcriptis remanentibus non pateret, illud unum quodcun-
que ſequi defunctum, cui vivus adbibuit ſtudium. Nos autem, à quibus ſermo
veritatis eliminavit torporem taciturnitatis, dicens: Quod dico vobis in tene-
bris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta. Cur prin-
cipibus Chriſtianis & Evangelicæ fidei aſſertoribus ſuſtinemus negari, quod ſuis
ultro offerunt pagani? Si enim noſtri Catholici reges, veræ fidei defenſores, le-
gem, ac pacem Chriſti, quam nobis per Evangelium ſuum tradidit, ſine pericu-
lo erroris, gubernant, qui eorum benefacta ſcriptls ſuis manifeſtabunt, quid
aliud quam Evangelium Chriſti prædicabunt? Quamvis animus ſcribentis vacil-
let aggredi arduas res maturo conſilio, morali gravitate, ſummaque conſtan-
tia peractas, etſi inepto luxu, vel ficta audacia aut cupiditate flagitioſa fiant, res,
in quibus cunctis ſcriptorem oportet verſari, & in actis eorum, quos notat, vul-
ganda ſunt tam geſta, quam omiſſa, prout facultas ingenii dederit, ex qua re
boni ad virtutem incitantur, mali autem honeſta invectione corriguntur. Illa
igitur eſt cauſa ſcribendi, quod nulla vetat religio, & commendat intentio, &
proderit patriæ, & benedictio conducit poſteritati. Quod præterit, in prom-
ptu eſt: quicquid autem futurum eſt, non eſt in prænotione. Qua de re atque
ſpe adductus, hæc ſcribere volui ad communem utilitatem legentium, quod au-
dientibus eſſet jucundum. Nam ſi quid in his, quod inhoneſtum, afferatur in po-
teſtate lectoris ad imitandum erit in propatulo: quod etiam facio meo provectu,
ut qui multis prementibus vitiis corpus, excitante DEO, ocioſitatem, velut ani-
mæ inimicam, his occupatus negotiis, vitare valeam. Siquidem cum de publi-
cis geſtis paratus ſum dicere, præcipuè duorum acta regum complectar, ſcilicet
Conradi Imperatoris, atque filii ejus Regis Henrici tertii, quem Heinricum lſneam 423
juſtitiæ cuncti penè prudentiores cognominant. Patris vero geſta, quæ meis tem-
poribus acciderant, prout ipſe vidi, aut relatu aliorum didici, calamis pingenti-
bus, ignaris ſucceſſoribus effigiabo. Acta autem clariſſima filii, quoniam ad-
huc DEI gratia ſuperſtes regnat, quam diu vixero, congregare non deſinam.
Quod ſi hoc acciderit, ut ſicut ante regem hanc vitam mihi contigit introire,
ſic mihi accidat exire, & eo modo opus meum imperfectum deſeram, obſecro
poſt me ſcribentem, ne pudeat illum meis fundamentis parietes ſuos ſuperpone-
re: ne ſpernat ſtylum cadentem erigere: ne invideat meis cœptis, ſicut nollet
aliquem invidere ſuis non finitis. Si enim qui incœpit, medium habet, non opor-
tet eſſe aliquem in hujus operis calce ingratum, qui principium inveniet præpa-
ratum. Hæc de procemii compendio propoſui: nunc ad geſta Imperatoris ve-
niam: ſed prius de electione ejus, quam idonea fuerit, pauca edilleram: ut in-
de probabilius ſcribere valeam, ſi prius, qui pontifices vel cæteri principes tunc
temporis regni præſidio fuerint, commemorabo.

DE CONVENTU PRINCIPUM.

ANNO ab incarnatione Domini milleſimo XXIIII. Imperator Heinricus ſe-
cundus, benè compoſitis imperii rebus, cum jam poſt longum laborem
maturum fructum pacis metere cœpiſſet, imperio incolumi, mente ſana, cor-
poris correptus eſt infirmitate: qua invaleſcente, III. Idus Julii hanc vitam exceſ-
ſit: cujus corpus de Saxonia ad ſepeliendum ducitur ad locum, qui dicitur Pa-
benberg, ubi ipſe bono zelo ac ſtudio fundavit Epiſcopatum, omni Eccleſiaſtico

apparatu inſignem. Ad cujus dedicationem, Dominum Apoſtolicum, nomi-
ne Benedictum, aſcivit, cujus authoritate, ad tutandum locum, privilegia publica
ſtipulatione confirmavit. Poſt Imperatoris obitum, Reſpublica amiſſo patre,
tanquam deſolata, in brevi vacillare cœpit. Unde cuique optimo metus & ſoli-
citudo: peſſimis autem in voto imperium periclitari erat. Verum divina provi-
dentia anchoras Eccleſiæ commiſit viris Pontificalibus, & his gubernatoribus,
quales ad ducendam patriam ſine jactura in portum quietis eo tempore ſuper-
eſſe oportebat. Nam cum Imperator ſine filiis obiiſſet, quilibet potentiſſimus ſe-
cularium Principum vi magis, quam ingenio nitebatur, aut fieri primus, aut
quacunque pactione à primo ſecundus: ex qua te diſcordia penè totum regnum
invaſit; adeo ut in pleriſque locis cædes, incendia, rapinæ fierent, ſi non is
impetus illuſtrium virorum ſufflamine impediretur. Imperatrix vero Chunigun-
da, quanquam maritali vigore deſtituta foret, tamen conſilio fratrum ſuorum,
Theoderici Metenſis Epiſcopi, & Hetzelonis Ducis Bavariæ, pro viribus Reipub.
ſuccurrebat, & ad reſtaurandum imperium aciem ingenii mentisque ſolicita
conſideratione direxit. Res petit, ut dicam ſummotum nomina quædam, ſeu
Pontificum ſive ſecularium Principum, qui tunc in regnis vigebant, quorum con-
ſiliis conſuevit Francia Reges eligere, ne ea, quæ dicturus ſum, quaſi fortuitu
videantut fieri, ſed ut, quod prudentiſſimorum virorum conſulto cernitur actum,
utile & honeſtum atque optimum factum credatur. Eo tempore Archiepiſco-
patum Moguntienſem rexit Aribo, natione Noricus, nobilis & ſapiens, aptus
regalibus conſiliis: Colonienſem vero Archiepiſcopatum Pelegrinus tenuit, con-
ſanguineus Aribonis providus, & ad id officium idoneus: Treverenſem quoque
Archiepiſcopatum gubernavit Poppo, frater Erneſti Ducis, vir pius & humilis,
qui eodem tempore filium fratris ſui, Ducem Erneſtum, cum Ducatu Alemanico
ſub tutela habuit: Metenſem Epiſcopatum Theodoricus nobilis, & in virtute ſtre-
nuus poſſedit: Argentinæ civitati Werinharius Epiſcopus præfuit, generoſus in di-
vinis, & ſecularibus officiis ſtudioſus: Wurceburgenſi Eccleſiæ inſedit (Macelinus)
Marcelinus ſapiens, & in Eccleſiaſticis dignitatibus fidelis: Pabenbergenſem Epiſco-
patum Eberhardus rexit, primus Epiſcopus illius Eccleſiæ, vir ingenio & moribus Rei-
pub. valde neceſſarius: Conſtantienſis Eccleſiæ præſul erat Heimo, vir ſapiens in
DEO, modeſtus, & providus ad ſeculum: Auguſtam Vindelicam regebat Epi-
ſcopus Bruno, frater Henrici Imperatoris, utilis & clarus ingenio, ſi fraterno
odio, quo Imperatori oberat, non obſcuraretur: Juvavenſem Eccleſiam, quam
vulgari ſermone Saltzburc dicunt, rexit bonæ memoriæ Guntherus Archiepiſco-
424 pus, frater Eberhardi (alias Eccardi) & Hermanni comitum, mitis & bonus, apud
DEUM & homines: Radesbonenſis Eccleſiæ Epiſcopus erat Burckardus (al. Ke-
behardus) benevolentiæ gratia conſpicuus: Friſingenſem Eccleſiam regebat Al-
bertus (Agilbertus) Epiſcopus, providus gubernator cleri & populi ſui. Cum iſtis
multi alii pontifices & Abbates ex iisdem regionibus aderant, quos ſingulos no-
minare, operis faſtidium generat. Saxoniæ præſules, quoniam me latuit, quid
de vita eorum nominibus addicere conveniret, memorare vitavi, quanquam &
eos ſummis rebus adeſſe, conſulere, ſuccurrere procul dubio perceperim. Ita-
liam tranſeo, cujus Principes in brevi convenire ad regiam electionem nequive-
runt, qui poſtmodum in urbe Conſtantienſi cum Archiepiſcopo Mediolanenſi,
& reliquis Principibus occurrentes regi, ſui effecti ſunt, & ei fidelitatem liben-
ti animo juraverunt. Duces autem ſupradictis viris contemporanei hi fuerant:
Benno Dux Saxoniæ: Adelbero Dux Hiſtriæ: Hetzilo Dux Bojoariæ: Erneſtus
Dux Alemanniæ: Lutaringorum Dux Fridericus: Ribuariorum Dux Gozelo:
Cuno Wormatienſis, Dux Francorum: Udalricus Dux Boemiæ; Burgundia
enim nondum Romano Imperio, ita ut nunc acclivis fuerat. Quod autem ſub-
jecta eſt modo, trium regum gloriæ aſſcribitur. Secundus Heinricus Impera-
tor primum eam ſubjicere intendit, (tentavit) & bene in hoc ſtudio perſeveravit.

Deinde

Deinde Conradus Imperator animoſo impetu Francos hoſtiliter ex ea ejecit, belloque eam ſubjugavit. Ad extremum Rex Heinricus tertius, pius, pacificus, linea juſtitiæ, bello & pace eandem Burgundiam temperavit cum magnificentia: ubi, quæ divina providentia tam pacis quam belli conſiliis, conciliis & conventibus, quibus interdum ipſe interfui, peregit, alias commemorabo. Nunc ad propoſitum redeo. Ungaria autem, quam idem Rex Heinricus tertius nobili atque admirabili victoria domuit, & poſt victoriam ſapientiſſimo conſilio ſibi & ſucceſſoribus ſuis ſtabilivit, prædicto tempore nec audire nos ſuſtinuit.

Supra memorati Epiſcopi & Duces, cæterique potentes, haud aliter periculum minitans melius aut citius evadere nati, ſumma ope & induſtria memorabili utebantur, ne Respubl. diutius ſine regente nutaret. Privata conſilia & animos ſingulorum, cui quisquam conſentiret, cui diſſentiret, aut quem ſibi Dominum optaret, epiſtolarum & legatorum commoditas conferebat, neque id in vacuum. Nam providentiæ eſt, interius præparare, quo foris indiges, & conſilium ante opus, ſemen eſt ſequentis fructus. Fruſtra enim ab altero auxilium expectas, ſi ignoras, quid deſideres. In rebus arduis ſecreto conſulere, paulatim deliberare, velociter facere, bonum exitum habebit. Tandem condicta eſt dies, notatusque locus, ſit publicus conventus, qualem me vidiſſe antea non memini. In quo conventu quid actum ſit dignum memoria, ſcribere non differam.

DE ELECTIONE REGIS.

Inter Moguntiæ confinia & Wormatiæ locus eſt amplitudine planiciei cauſſa, multitudinis maximæ receptibilis: ex inſularum receſſu ad ſecretas res tractandas tutus & babilis, ſed de vocabulo & ſitu loci *(a)* plenius dicere Topographis relinquo: ego autem ad inceptum redeo. Ibi dum conveniſſent cuncti primates, & ut ita dicam vires & viſcera regni, cis & circa Rhenum caſtra locabant. Qui, dum Galliam à Germania dirimat, ex parte Germaniæ, Saxones cum ſibi adjacentibus Sclavis; Franci Orientales, Norici, Alemanni convenere.

De Gallia vero Franci, qui ſupra Rbenum babitant, Ribuarii, Lutharingi, coadunati ſuot. Quæritur de re ſumma, dubitatur de electione incerta: inter ſpem & metum ſuſpenſi, alterna deſideria cum invicem cognati, tum inter ſe familiares diutiſſime explorabant. Neque enim de mediocri re conſulendum fuerat, ſed de ea, quæ niſi ferventi pectore maximo ſtudio coqueretur, ad perniciem totum corpus regni terminaretur. Et ut proverbiis communibus utar, expedit ori, bene coquere cibum, qui crudus ſumptus generat periculum, & ut ajunt, medicamen in oculis ponendum cautè eſt providendum. Eodem modo, cum diu certaretur, quis regnare deberet, cumque alium ætas vel nimis immatura vel ultra modum provecta; alium virtus inexplorata; quosdam inſolentiæ cauſa manifeſta recuſaret: inter multos electi pauci ſunt, & de paucis admodum, duo ſequeſtrati ſunt, in quibus examen extremum, ſummorum virorum ſumma diligentia diu deliberatum, in unitatis puncto tandem quievit. Erant duo Chunones, 425
quorum unus, quod majoris ætatis eſſet, major Chuno vocabatur: alter autem junior Chuno dicebatur, ambo in Francia Teutonica nobiliſſimi, ex duobus fratribus nati: quorum alter Hetzel, & alter Chuno dictus eſt: ipſos verò ab Ottone Duce Francorum natos accepimus, cum duobus aliis Brunone & Wilbelmo; ex quibus Brunó, Apoſtolicæ ſedis Romanæ Eccleſiæ Papa effectus, mutato nomine, Gregorius appellatus eſt: Wilhelmus, factus Argentinenſis Eccleſiæ Epiſcopus, miro modo eam ſublimavit. Prædicti duo Cbunones, cum eſſent, ut dictum eſt, ex parte genitorum nobiliſſimi, haud ſecus ex materno genere claruerant. Junioris Chunonis mater Machilda, de filia Conradi, Regis Burgundiæ,

 (alias

(a) HERMANNUS CONTRACTUS *ad a. 1024. habito Conventu, apud villam Kambam, Cuonradus Senior, filius Henrici, Rex promotus.*

(alias Longobardiæ) nata fuit. Majoris Chunonis mater Adelberta (vel Adelbera, vel Adelheyda) ex nobiliſſima (glorioſiſſima) gente Lotharingorum oriunda fuerat. Quæ Adelhayta, ſoror erat Comitum Gerhardi & Adelberti, qui ſemper cum Regibus & Ducibus confligentes ad extremum, cauſa propinqui ſui, Conradi Regis, vix acquieſcebant; quorum parentes (ut fertur) de antiquo genere Trojanorum Regum venerant, qui ſub Beato Remigio confeſſore, jugo fidei colla ſupponebant. In his duobus, id eſt, in majore Chunone & Juniore (minore) diu pendebat reliqua nobilitas: & quanquam majorem Chunonem ſecretiori conſilio & avido deſiderio, propter virtutem & probitatem illius, pene omnes eligerent, tamen propter junioris potentiam, ne pro honoris ambitione diffiderent, animum ſuum ingenioſe quiſque diſſimulabat. Ad extremum vero divina providentia contigit, ut ipſi inter ſe convenirent quodam pacto, in tam dubia re ſatis convenienti, ut, ſi quem illorum major pars populi laudaret, alter eidem ſine mora cederet. Æſtimo, quod dignum ſit dicere, qua ratione major Chuno ſuum prodidit ingenium, non quod ipſe deſperaret Rex fieri, unde jam nutum DEI principum cordibus inſpirari (inſpiratum) percepit, ſed ut cognati animum, quo minus in novis rebus perturbaretur, confirmaret. Hac igitur præſtantiſſima oratione illum alloquitur. Rebus proſperis condignum gaudium, nec gravitatis modum excedit, nec quenquam ingratum eſſe pro acceptis beneficiis ſinit, & ſicut in adverſis damnoſa puſillanimitas ad deteriora trahit, ſic in ſecundis honeſta jucunditas hominem ad meliora ducit, & parum valet fructus partæ felicitatis, qui moderata alacritate non paſcit animum laborantis. Hoc modo animi mei vigorem magnis gaudiis augeri ſentio, quod ex tanta concione conſenſus parilis omnium nos duos ſolummodo prævidebat, quorum alterum regali faſtigio locaret. Neque enim æſtimare debemus, vel nobilitate, vel divitiis propinquos noſtros antecedere; aut aliquid nos promeruiſſe tanta veneratione dignum, verbis, manibus non oportet extollere. Majores noſtri gloriam ſuam factis, quam dictis prodere maluerunt: communi vita contentos eſſe decebit quoslibet inter æquales. Quicquid autem id eſt, quod ad aliquid habiliores reliquis putamur, inde grates auctori DEO reddamus. Nobis ergo cogitandum eſt, ne, qui aliena conſenſione digni tanto honore æſtimari ſumus, proprio & familiari diſſidio indigni hac gratia videamur. Stultum eſt enim aliena poteſtate pro ſua nimium abuti. In omni electione nemini licet de ſeipſo judicare: licet autem de alio.

Quod ſi alicui de ſe liceret, quot regulos, ne reges dicam, videremus? Non erat noſtræ poteſtatis hanc dignitatem ex multis inter binos coarctare. Vota, ſtudia, conſenſus Francorum, Lotharingorum, Saxonum, Noricorum, Alemannorum, *(a)* qui optimam voluntatem habebant, ad nos conferebant, tanquam ad unius ſtirpis propaginem; veluti ad unam domum; ſicut ad indiſſolubilem familiaritatem, quos ex tam multis cauſis connexos diſſolvi poſſe inimicitiis, nemo ſuſpicabitur. Concordare decet, quotquot natura ligavit, quæ ſibi cognatam jungit amicitiam. Quod ſi ultro oblata ab aliis, aliqua re impediente, rejicimus, hoc eſt, ſi invicem diſcordamus, certum eſt, quod populus tunc ve-
426 lit nos deſerere, ac tertium quemlibet ſibi quærere: & nos non tantum ſummo honore privabimur, ſed quod omnibus bonis morte deteſtabilius eſt, infamiam ignaviæ & invidiæ incidemus: quaſi & tanti regiminis virtutem non poſſimus ſuſtinere, & alter alterius, quod inter conſanguineos magnum nefas eſſe puto, cedere nollet honori. Maximus igitur honor; ſumma poteſtas circa nos adhuc verſabitur,

(a) Quinque iſtos Germaniæ populos, Juris Germanici, Comitiorum atque Electionis participes, diſertis hic verbis Wippo recenſet. Nihil igitur de Slavis & Vandalis, prout Coccejus aliique, qui eum ſequuntur, hoc addunt, dum iſti juris Germanici nunquam facti fuerint participes, potius Germanis ſemper fuerint ſubjecti. Adde Syntagma Juris Publici *cap. III. §. II.*

ſabitur, & ita ad nos pervenit, ut ſi velimus, in altero noſtrum remaneret. Quo-
circa mihi videtur, ſi in uno de nobis hic honor coadunatus remanſerit, ut alter
ejusdem honoris participatione ulterius quodammodo non careat. Sicut enim
in regum parentes, quamvis cuncti reges non ſint, honoris quædam derivatio
transfunditur: ſic & hi, qui conſcripti & prænominati ad poteſtatem fuerint, li-
cet ad hanc non perveniant, tamen honore quodam inde nato penitus non ca-
rebunt; nam ad ſuam dignitatem immeriti non exigerentur. Præterea, ſi regum
cognati propter Reges honorantur, cumque omnes erga nos tales eſſe velint, qua-
les invicem conſentanea mente fuerimus, & eo modo provectus alterius ex altero
pendeat: qui feliciores nobis eſſe poterunt, ſi alter regnabit; alter regnanti pu-
blicam rem per benevolentiam ſuam quaſi præſtabit? Quare cauti ſimus: alie-
num propinquo, incertum certo non præferamus: ne hodierna dies, huc usque
pro tali arbitrio ſatis læta & jucunda, longi temporis infortunium nobis pariat:
ſic conceptam tanti populi benignitatem malè inter nos tractabimus. Quod ne
fiat, ex mea parte, omnium cognatorum meorum dilectiſſime, quid de te ſen-
tiam, dicere volo. Si animum populi cognovero, te velle te deſiderare in Do-
minum & Regem: nullo pravo ingenio hanc benevolentiam à te revocabo, quin
potius te eligam tantò avidius cæteris, quantò me ſperabo tibi gratiorem illis. Si
autem DEUS ad me reſpexerit; debitam vicem mihi à te rependi non dubito. Ad
hæc minor Chuno reſpondit, totam hanc ſententiam ſibi acceptam fore, ſeque
illi, ſicuti cognato chariſſimo, ſi eum res ſumma vocaret, omnem regiam fideli-
tatem facturum, certiſſimè promiſit. Inter hæc verba Major Chuno, pluribus
videntibus paululum ſe acclinans, cognatum oſculatus eſt: quo oſculo primum
deprehenſum eſt, utrumque illorum alteri acquieviſſe. Hinc ſumpto indicio con-
cordiæ, conſedere principes: populus frequentiſſimus aſtabat:

Tunc quod quisque diu velatum corde tegebat,
Ferre palam licitum gaudebat tempus adeſſe.

Archiepiſcopus Moguntinenſis, cujus ſententia ante alios accipienda fuit, ro-
gatus à populo, quid ſibi videretur, abundanti corde, hilari voce laudavit & ele-
git majoris ætatis Chunonem ſuum in Dominum & Regem, atque rectorem & de-
fenſorem patriæ. Hanc ſententiam cæteri Archiepiſcopi & reliqui ſacrorum ordi-
num viri indubitanter ſequebantur. Junior Chuno, paululum cum Lotharingis
placitans, ſtatim reverſus, maximo favore illum ad Dominum & Regem elegit:
quem rex manu apprehendens, fecit illum conſedere ſibi. Tunc ſinguli de ſingu-
lis regnis eadem verba electionis ſæpiſſimè repetebant: fit clamor populi: omnes
unanimiter in Regis electione principibus conſentiebant: omnes majorem Chuno-
nem deſiderabant: in illo perſiſtebant: ipſum cunctis dominantibus, nihil hæſitan-
do, præpoſuerunt; eundemque regali potentiâ digniſſimum judicabant: & ut nul-
la mora conſecrationis illius fieret, poſtulabant. Supradicta Imperatrix Chunegun-
da regalia inſignia, quæ ſibi Imperator Heinricus reliquerat, (non gravate) gra-
tanter obtulit, & ad regnandum, quantum hujus ſexus authoritatis eſt, illum cor-
roboravit. Credo quidem, huic electioni cœleſtium virtutum favorem non deeſſe,
cum inter ſingularis potentiæ viros tot Duces & Marchiones absque invidia, ſine
controverſia is eligeretur, qui licet genere & virtute atque in propriis bonis nemine
eſſet inferior, tamen de Republica, ad comparationem talium virorum, parum
beneficii & poteſtatis habuit. Quanquam Archiepiſcopus Colonienſis, & dux Fri-
dericus cum aliis quibusdam Lutheringis, cauſa junioris Chunonis, ut fama fuit,
imò hoſte pacis, Diabolo inſtigante, impacati diſcederent: qui tamen cito reverſi,
ad gratiam regis; propter eos, quos communis conditio mortis præoccupavit,
quicquid ipſe præceperat, gratanter accipere, & Archiepiſcopus Pilegrinus, quaſi 427
pro emendatione prioris culpæ, impetrabat à rege, ut ſibi liceret in Eccleſia Colo-
nienſi reginam conſecrare. De qua in ſequentibus dicturus, nunc ad regem re-
vertar. Verè Dei nutu electus eſt, in quo ipſe providit teſtimonium, quod poſteà

Rex accepit ab hominibus. Erat enim vir magnæ humilitatis, providus conſilio,
verax in dictis, ſtrenuus in factis, minimum avarus, omnium regum in dando li-
tamen. beraliſſimus, de cujus moribus poſtmodum plenius dixero. Illud † tantum hic di-
cendum eſt, quæ nequaquam potuit remanere, ut ille non fieret Princeps, & ma-
ximus, cui maximarum virtutum vigor inerat. Cum enim ſcriptum ſit, gloriam
præcedit humilitas: merito præceſſit hujus mundi glorioſos, cui regina virtutum
adhærebat. Igitur non erat fas alicui in terra militare, quem DEUS omnipotens
prædeſtinavit omnibus imperare.

DE CONSECRATIONE REGIS.

PEracta electione, Regem ſequi Maguntiam, ut ibi ſacratiſſimam unctionem ac-
ciperet, cum claritate maxima omnes properabant. Ibant gaudentes, cleri-
ci pſallebant, Laici canebant, utrique ſuo modo: tantas laudes DEUM accepiſſe
ab hominibus, una die in loco nondum comperiebam. Si Carolus magnus cum
ſceptro vivus adeſſet: non alacrior populus fuiſſet, nec plus gaudere valeret de tan-
ti viri reditu, quam de iſtius Regis primo acceſſu. Rex pervenit Moguntiam: ibi
honore debito receptus, conſecrationem ſuam omnibus deſiderabilem devotus
præſtolabatur. Ad quem benedicendum, in die nativitatis ſanctæ Mariæ, cum
Archiepiſcopus Moguntinenſis & omnis clerus ſolenniter ſe præpararent, inter ſa-
cra officia regiæ unctionis Archiepiſcopus hoc ad Regem uſus eſt ſermone: Omnis
poteſtas fluitantis ſeculi de uno fonte puriſſime derivatur. Solet autem accidere,
ut, cum plures rivuli de eodem principio procedant, alio tempore ſint turbidi, alio
lucidi, fonte capitali in puritate ſua permanente. Eodem modo, quantum huma-
na conditio creatorem & creaturam inter ſe conferre audet, de DEO Rege immor-
tali & terrenis regibus conjicere valemus. Scriptum eſt enim, omnis poteſtas à
DEO eſt. Is omnipotens Rex regum, totius honoris auctor & principium, quan-
do in Principes terræ alicujus dignitatis gratiam transfundit, quantum ad naturam
principii, pura & munda. Cum autem pervenerit ad eos, qui hanc dignitatem
indignè tractaverint, & eam cum ſuperbia, invidia, libidine, avaritia, ira, impa-
tientia, crudelitate polluerint, ſibi & omnibus ſubjectis, niſi pœnitendo ſe purga-
verint, periculoſum potum iniquitatis propinabunt. Oret & intercedat ad Domi-
num omnis Eccleſia ſanctorum, ut dignitas, quæ hodie pura Domino & regi no-
ſtro Conrado præſenti à DEO præſtatur, inviolata, quantum hominis eſt, ab eo ſer-
vetur. Tecum & propter te nobis eſt ſermo, Domine Rex, Dominus, qui te
elegit, ut eſſes rex ſuper populum ſuum, ipſe te prius voluit probare, & poſtmo-
dum regnare: flagellat enim omnem, quem recipit: dignabatur corripere, quem
voluerat recipere; placuit ei humiliare, quem propoſuit exaltare. Sic DEUS Abra-
ham ſervum ſuum tentavit, & tentatum glorificavit. Sic David famulum ſuum
Saul regis iram, perſecutionem, injurias, & latibula deſerti, fugam, exilium pati per-
miſit, quem poſtea Regem glorioſiſſimum in Iſrahel fecit. Beatus, qui ſuffert ten-
tationem, quoniam hic accipit coronam. Non ſine cauſa te DEUS exercuit;
fructum ſequentem in te dulcificavit: permiſit te anteceſſoris tui Imperatoris Hen-
rici gratiam perdere, & eandem iterum recipere; ut ſcias modo his miſereri, qui
perdunt gratiam tuam: paſſus es injurias, ut nunc ſcias miſereri ſuſtinentibus inju-
rias: pietas divina voluit te eſſe ſine diſciplina, ut poſt cœleſte magiſterium Chri-
ſtianum caperes imperium. Ad ſummam dignitatem perveniſti, vicarius es
CHRISTI. Nemo niſi illius imitator verus eſt dominator: oportet, ut in hoc ſo-
lio regni cogites de honore perenni. Magna felicitas eſt in mundo regnare, maxi-
ma autem, in cœlis triumphare. Cum vero Deus à te multa requirat, hoc po-
tiſſimum deſiderat, ut facias judicium & juſtitiam ac pacem patriæ, quæ ſemper
428 reſpicit ad te: ut ſis defenſor Eccleſiarum & clericorum, Tutor viduarum & or-
phanorum: cum his & aliis bonis firmabitur thronus tuus hic & in perpetuum. Et
aunc,

nunc, Domine Rex, omnis ſancta Eccleſia nobiſcum rogat gratiam tuam, pro his, qui contra te hactenus deliquerunt, & offenſione aliqua gratiam tuam perdiderunt. Ex quibus eſt unus, Otto nomine, vir nobilis, qui te offendebat: pro illo & reliquis omnibus clementiam tuam oramus, ut illis dimittas pro charitate DEI, quæ te hodie in virum alterum mutavit, & numinis ſui participem fecit; quatenus ipſe tibi eandem vicem pro univerſis delictis tuis dignetur rependere. In hoc ſermone Rex, miſericordia motus, ingemuit, & ultra, quam credi poſſit, effluebat in lachrymis. Deinde, ſicut Epiſcopi & Duces cum univerſo populo flagitabant, omnibus, quod adverſus illum deliquerant, dimiſit. Hoc omnis populus gratanter ſuſcipiebat. Omnes manifeſta pietate Regis præ gaudio plorabant:

Ferreus eſſet homo, qui plangere non potuiſſet,
Quod tantas culpas ignovit tanta poteſtas.

Et quanquam vindicare poſſet ſuas injurias, ſi nunquam Rex fieret, tamen pro nulla tantæ poteſtatis fiducia ad ulciſcendum aliquid reſervabat. Peractis decentiſſimè divinis officiis, & regali conſecratione, Rex proceſſit, & ſicut de Saul rege legitur, quaſi ab humero ſurſum cunctis altior ibat, & veluti in quandam habitudinem antea non viſam in illo transformatus, cum ſacro comitatu alacri vultu, honeſto inceſſu ad cubiculum rediit. Inde ad menſam regali apparatu receptus, eam diem regiæ ſpeciei primitivam officioſiſſimè conſumpſit.

DE DISPOSITIONE CURIALI
ET DE REGINA.

De fidelitate facta Regi minus neceſſarium dicere puto, frequenti uſu teſte, quod omnes Epiſcopi, Duces & reliqui Principes, milites primi, milites gregarii, quia ingenui omnes, ſi alicujus momenti ſint, regibus fidem faciant. Huic tamen ſincerius & libentius jurando omnes ſubjiciebantur, ſimiliter in diſpoſitione curiali, quem Rex majorem domus ſtatueret, quos cubiculariorum magiſtros, quos infertores & pincernas & reliquos officiarios ordinaret, diu non eſt ſuperſedendum, cum illud breviter dicere poſſim, quod nullius anteceſſoris ſui miniſteria aptius & honorificentius proviſa memini vel legi. Ad quam rem plurimum valuit ingenium Auguſtenſis Epiſcopi Brunonis, & Wernberi Argentinenſis Epiſcopi conſilium; ſic etiam Werniharii militis, quem Rex longe antè cautum conſiliis, audacem bellis, frequenter ſecum experiebatur. Super hos omnes dilecta Regis conjunx Giſela prudentia & conſilio viguit, cui pater erat Herimanus, Dux Alemanniæ. Mater ejus Kerbirga, filia Conradi, Regis de Burgundia fuit, cujus parentes de Caroli magni ſtirpe proceſſerant: unde quidam de noſtris in libello, quem tetralogum nominavit (a), & poſtea regi Henrico tertio, cum natalem Domini in Argentina civitate celebraret, præſentavit, inter alios, duos verſus edidit hoc modo:

Quando poſt decimam numeratur linea quarta,
De Carolo Magno procedit Giſela prudens.

Cum tantæ nobilitatis eſſet & formæ decentiſſimæ, minimæ extollentiæ fuit; in DEI ſervitio timorata: in orationibus & eleemoſynis aſſidua: & hoc ut ſecretius potuit, attendens illud Evangelicum; ne juſtitiam ſuam faceret coram hominibus. Erat enim liberalis ingenii, illuſtris ſolertiæ, avida gloriæ, non laudis, pudoris amans, fœminei laboris patiens, in caſſum minimè profuſa, in rebus honeſtis & utilibus abunde larga, dives in prædiis, ſummos honores bene tractare perita. Hæc quorundam hominum invidia, quæ ſæpe ab inferioribus fumigat ad ſuperiores, per aliquos

(a) Auctor potius hujus Tetralogi ipſe eſt Wippo, quem ex Codice Auguſtano primus in lucem protraxit HENRICUS CANISIUS, eundemque Tomo ſecundo Lectionum Antiquarum inſeruit; in quo etiam bini verſus allegati reperiuntur.

aliquot dies à conſecratione ſua impediebatur. Cæterum, ſi illud odium juſte an injuſte pertulerit, adhuc in quæſtione moratur: tamen virilis probitas in fœmina vicit, & ex conſenſu & petitione principum conſecrata, neceſſaria comes regem ſequebatur. Hæc de regina interim breviavi, intermiſſis regalibus geſtis: nunc ad eadem revertar.

DE PRIMIS GESTIS CHVONRADI REGIS.

429 AD geſta inclyti regis Chonradi ſtylo revoluto, quædam ſunt dicenda, quæ in ipſa die conſecrationis ſuæ fecerat; quæ licet parva videantur, myſterio tamen quodam magnifice pollent. Sed quoniam hiſtoria publica ſcribitur, quæ animum lectoris ad novitatem rerum, quàm ad figuras verborum attentiorem facit: magis videtur congruere, ipſam rem integram perſequi, quàm myſticis rationibus aliquid promiſcuè commentari. In ipſa proceſſione Regis tres venerunt ante illum, cum ſingulis querimoniis: unus erat colonus Eccleſiæ Moguntinenſis; alter pupillus fuit; & quædam vidua. Dum rex eorum cauſas audire cœpiſſet, quidam de Principibus ſuis avertebant eum, dicentes, ne conſecrationis ſuæ aliquam moram faceret, & mature divina officia audiret; reſpiciens ad Epiſcopos, ut vicarius CHRISTI, Chriſtianiſſime reſpondebat: Si meum eſt regimini inſiſtere, & id viri conſtantis eſt, nequaquam differre, quod apte fieri valet; rectius videtur mihi, facere, quod debeo, quam quid faciendum ſit, audire ab alio. Memini vos ſæpe dixiſſe, non auditores legis, ſed factores juſtificari. Si autem ad conſecrationem, ut dicitis, feſtinandum eſt: tantò cautius in opere DEI greſſus meos convenit mihi firmare; quantò me arduæ dignitati cognoſco propinquare. Hæc dicens, in eadem ſtatione moratus, ubi primum occurrerant illi calamitoſi, paſſibus immotis legem præfecerat illis. Hinc paululum procedens, venit ante illum quidam, dicens, ſe expulſum eſſe patria omnino ſine culpa: quem Rex per brachium apprehendens, ſuper omnes circumſtantes attraxit usque ad ſolium ſuum, ibique cauſam miſeri cuidam principum ſuorum diligenter commendavit. Felix initium regnandi cernitur eſſe, ubi plus feſtinatur ad faciendam legem, quàm ad benedicendum Regem. Abundantius erat in Rege ſtudium miſerationis, quàm deſiderium conſecrationis: per ſemitam juſtitiæ incedebat, quando regium honorem petebat. Poterat dicere cum Pſalmiſta: pes meus ſtetit in via recta. Firmavit ſe per gratiæ bonum, priusquam conſcenderet judicialem thronum. Timebat præcipitari, ſi non eſſet æquus in altitudine regali. Satis erat laudabile, inter nova gaudia, inter delicioſa regis miniſteria, tot pauperum clamores audire, & eorum cauſas finire.

Noluit negligere, quod citò potuit regere. Renuit juſtitiam dilatare, quoniam illud erat regnare. Diſtulit ſuam benedictionem propter regium honorem; ſcriptum eſt enim: Honor regis judicium diligit.

In cunctis rebus nil ſic prodeſſe valebit,
Sicut judicium Regis ad officium.

Ita Rex in talibus cauſis, pro quibus maxime regia authoritas interpellari ſolet, hoc eſt, pro Eccleſiarum, viduarum, orphanorum defenſione, ad reliqua regimina ſibi ea die viam præparavit.

DE ITINERE REGIS PER REGNA.

OMnia regis itinera, & in quibus locis ſummas feſtivitates Natalis Domini & Paſchæ annuatim celebraret, non nimis neceſſarium narrare putavi, excepto, quod id dicendum eſt, ſicubi fuerat, ſiquid inſigne & clarum acciderat. Si enim omnia obſervare vellem, ante me deſererent vires, quam materies. Ad geſta illius clariſſima, quanto ocyus potero, veniam, in quibus tantum gloriæ eminet, ut

de

de minoribus ſilere, nemini fiat ingratum. Collecto regali comitatu, Rex Chonradus, primum per regionem Ribuariorum, usque ad locum, qui dicitur Aquisgrani palatium, pervenit, ubi publicus thronus regalis ab antiquis Regibus, & à Carolo præcipue locatus, totius regni archiſolium habetur. Quo ſedens excellentiſſimè, Rempublicam ordinavit, ibique publice placito & generali concilio habito, divina & humana jura utiliter diſtribuebat: fama ejus vires de virtutibus ſumpſit: hodie quam heri pro tenore pacis præſtantior; pro benevolentiæ gratia
charior; pro regali comitatu honoratior habitus eſt omnibus. Quanquam enim 430
literas ignoraret, tamen omnem clerum, cum amabiliter & liberaliter palam, tum conveniente diſciplina ſecreto prudenter inſtituit. 'Militum vero animos in hoc multum attraxit, quod antiqua beneficia parentum nemini poſterorum auferri ſuſtinuit. Præterea in donariis frequentibus, quibus eos fortia audere coëgit, ſui ſimilem in toto mundo non poſſe reperiri æſtimaverunt. Suſpicioſum eſt relatu, quam munificus fuit, quam jucundus, quam conſtantis animi, quantum imperterriti, bonis omnibus blandus, malis ſeverus, in cives benignus, in hoſtes acerbus, in rebus agendis efficax, quam maximo uſui foret regno, infatigabilis erar: in brevi tantum proficiens, ur nemo dubitaret, poſt Caroli magni tempora aliquem regali ſede digniorem non vixiſſe, unde extat proverbium, ſella Chuonradi habet aſcenſoria Caroli. De hoc proverbio quidam de noſtris in libello, quem gallinarium vocavit, ſatyra quarta protulit hunc verſum:

Chuonradus Caroli premit aſcenſoria Regis
Talibus indiciis nomen ſeu gloria Regis.

Gentium regiones tranſcendir, marinos fluctus transnatavit: paſſim divulgabatur virtus, quæ inexhauſto vigore ſemper emanabat. Reverſus Rex de Ribuariis ad Saxoniam venit, ibi legem crudeliſſimam Saxonum *(a)*, ſecundum voluntatem eorum, conſtanti autoritate roboravit. Deinde à Barbaris, qui Saxoniam attingunt, tributa exigens, omne debitum fiſcale recepit. Inde Bajoariam & Orientalem Franciam pertranſiens, ad Alemanniam pervenit. Quo tranſitu regna pacis fœdere & regia tuitione firmiſſimè cingebat.

QUALITER REX CUM ITALIS PLACITAVIT.

ANNO primi regni ſui, Chuonradus Rex diem ſanctum pentecoſtes in Conſtantia civitate celebravit. Ibi Archiepiſcopus Mediolanenſis, Heribertus, cum cæteris optimatibus Italicis Regi occurrebat, & effectus eſt ſuus, fidemque ſibi fecit per ſacramentorum & obſidum pignus, ut, quando veniret cum exercitu ad ſubjiciendum Italiam, ipſe eum reciperet, & cum omnibus ſuis ad Dominum & Regem publicè laudaret, ſtatimque coronaret. Similiter reliqui Longobardi fecerant, propter Ticinenſes, qui & alio nomine Papienſes vocantur, quorum legati aderant cum muneribus & amicis, molientes, ut regem pro offenſione civium placarent, quanquam id adipiſci à Rege, juxta votum ſuum, nullo modo valerent. In qua autem re offenderint, breviter abſolvam. Erat in civitate Papienſi Palatium, à Theoderico rege quondam miro opere conditum, ac poſtea ab Imperatore Ottone tertio nimis adornatum. Cognito autem obitu Imperatoris Heinrici, anteceſſoris Chuonradi regis, ut mos eſt hominum, ſemper in novis rebus intemperanter ſe habere, ſtatim Papienſes inconſulto ad imbellem aulam ruentes,

Auſibus inlicitis fregerunt mœnia Regis.

Totumque Palatium usque ad imum fundamenti lapidem eruebant, ne quisquam regum ulterius infra civitatem illam Palatium ponere decreviſſet. Ex qua audacia

(a) Qualis iſta Lex Saxonum fuerit crudeliſſima, explicavi in Hiſtoria Juris *cap. VI. §. VII.*

audacia diu magna controverſia inter Regem & Papienſes babita eſt. Dicebant Papienſes: Quem offendimus? Imperatori noſtro fidem & bonorem usque ad terminum vitæ ſuæ ſervavimus: quo defuncto, cum nullum Regem baberemus, Regis noſtri domum deſtruxiſſe non jure accuſabimur. Econtrario Rex, ſcio, inquit, quod domum Regis veſtri non deſtruxiſtis, cum eo tempore nullum haberetis: ſed domum regalem ſcidiſſe, non valetis inficiari. Si Rex periit, regnum remanſit: ſicut navis remanet, cujus gubernator cadit: ædes publicæ fuerant, non privatæ, juris erant alieni, non veſtri.

Alienarum autem rerum invaſores regi ſunt obnoxii. Ergo vos alienæ rei in-
vaſores fuiſtis, igitur Regi obnoxii eſtis. Hujuscemodi verbis pluribus inſtanter
431 objectis, legati fruſtra tentatam pacem relinquentes, abierunt. Reliqui verò Ita-
lici ampliſſimis donis à Rege honorati, in pace dimiſſi ſunt. Rex verò, benè ordinato regno Sueviæ, ad caſtrum Turcicum perrexit, ibique quosdam Italicos, qui ad Conſtantiam non venerant, ad dominium ſuum recepit. Inde poſt paucos dies ad Baſileam civitatem pervenit.

QUOD REX CHVONRADUS BASILEÆ EPISCOPUM CONSTITUIT.

BAſilea civitas ſita eſt in quodam triviali confinio, id eſt, Burgundiæ, Alemanniæ & Franciæ: ipſa verò civitas ad Burgundiam pertinet. Hanc civitatem invenit Rex vacuatam Epiſcopo, cujus proviſor Adelbero ante tres menſes, quam Rex veniret, migravit à ſeculo. Ibi ſimoniaca hæreſis ſubito apparuit, & cito evanuit. Nam dum Rex & Regina à quodam clerico, nobili viro, nomine Udalrico, qui ibi tunc Epiſcopus effectus eſt, immenſam pecuniam pro Epiſcopatu ſuſciperent: poſtea Rex in pœnitentia motus, voto ſe obligavit, pro aliquo Epiſcopatu vel Abbatia nullam pecuniam amplius accipere, in quo voto penè benè permanſit: ſed filius ejus tertius Henricus, qui poſtea Rex & Auguſtus effectus eſt, optime & ſine omni ſcrupulo patrium votum expiavit, quia in omni vita ſua pro omnibus dignitatibus Eccleſiaſticis unius oboli precium non dicitur adhuc accepiſſe. Rex verò Cbuonradus, colloquio regali habito Baſileæ, & terminis Burgundiæ ultra voluntatem Rudolpbi, ejusdem Burgundiæ Regis, diligenter præoccupatis, per Rbenum usque Saxoniam pervenit. Quare autem Rudolpbi regis meminerim, breviter dicam. Iſte Rudolpbus, Rex Burgundiæ, dum in ſenectute ſua regnum molliter tractaret, maximam invidiam apud Principes regni ſui comparans, ſecundum Heinricum Imperatorem, filium ſororis ſuæ, in regnum invitavit, eumque poſt vitam ſuam regem Burgundiæ deſignavit, & Principes regni jurare ſibi fecit. Ad quam rem commendandam, Imperator Henricus infinitam pecuniam ſæpe & ſæpiſſimè conſumpſit, ſed defuncto Imperatore Heinrico, Rudolphus Rex promiſſa ſua irrita fieri voluit. Chonradus autem Rex, magis augere quàm minuere regnum intentus, anteceſſoris ſui labores metere volens, Baſileam ſibi ſubjugavit; ut animadverteret, an Rex Rudolpbus promiſſa attenderet. Quos poſtea Giſela Regina, filia ſororis ipſius regis Rudolphi, bene pacificavit.

DE BOLISLAO DUCE SCLAVORUM.

EOdem anno, quem ſupra notavimus, Bolislaus Sclavigena, Dux Bolanorum, inſignia regalia & regium nomen in injuriam Regis Chuonradi ſibi aptavit, cujus temeritatem cita mors exinanivit. Filius autem ejus Miſico, ſimiliter rebellis, fratrem ſuum Ottonem, quoniam Regis partibus favebat, in Rubhiam provinciam pepulit. Qualiter verò ejusdem Miſiconis protervitatem, & cujusdam Udalrici Ducis Boëmiæ perfidiam Rex Chuonradus poſtea compeſceret, in loco ſuo dicam.

DE INIMICITIA INTER REGEM ET ERNESTUM DUCEM.

EOdem tempore, hoſte pacis Diabolo ſuadente, Erneſtus, Dux Alemanniæ, Chuno, Dux Franciæ, Fridericus, Dux Lotharingorum, cum aliis pleriſque contra Regem Chuonradum conſenſerunt, & multa molientes, multas munitiones incaſſum præparantes, nihil niſi calamitatem futuram aſſecuti ſunt: quos omnes Rex Chuonradus parvi pendens, iter ſuum in Italiam cum copiis deſtinavit: ſed Dux Erneſtus humiliter iter ejus proſequutus usque Auguſtam Vindelicam, interventu matris ſuæ Reginæ, & fratris ſui Heinrici adhuc parvuli, aliorumque principum; multum renuente Rege, vix in gratiam ejus receptus eſt.

QUOD REX CUM EXERCITU ITALIAM REDIIT. 432

ANno incarnationis CHRISTI MXXVI. Chunradus Rex, conſilio & petitione principum Regni, filium ſuum Heinricum puerum Regem poſt ſe deſignavit, illumque Brunoni, Auguſtenſis Eccleſiæ Epiſcopo, in tutelam commendavit: & ſupradictis hoſtibus ſuis inſidias per filium, & cæteros fideles ſuos diligenter opponens, ipſe cum exercitu copioſo Italiam petere cœpit, in qua expeditione ſupradictus Erneſtus, Dux Alemanniæ, aliquaotulum Regi militans, Campidonenſem Abbatiam, licet contra fas & jus eſſet, liberam rem niſi liberaliter ſervire, in beneficium accepit à Rege, & ad tutandam patriam honorificè remiſſus eſt.

QUOD REX PAPIENSES AFFLIXERIT.

REx ingreſſus Italiam, per Veronam inter Mediolanum & Papiam, Vercellas venit, ibique ſanctum Paſcha celebravit. In ipſis diebus paſchalibus Leo, ejusdem civitatis Antiſtes, vir multum ſapiens, mundum cum pace reliquit, cui Hardericus, Mediolaoenſis Canonicus, ſucceſſit. Rex vero jam totam pene Italiam planam ſuæ ditioni ſubjugavit: Papienſem urbem, quoniam valde populoſa fuit, ſubito capere non potuit: ipſos Papienſes in gratiam recipere noluit, quia Palatium, quod deſtruxerant in loco, ubi prius fuerat, reædificare adhuc renuebant: ſed defenſores eorum, Adelbertum Marchionem, & Wilhelmum & cæteros principes in iisdem terminis mirabiliter opprimere cœpit; caſtrum eorum, nomine Urbam, deſolavit; & plura alia caſtella & munitiones firmiſſimas diſſipavit. Ea tempeſtate grande malum factum eſt in Italia, propter contentiones Papienſium: multæ eorum Eccleſiæ in circuitu cum ipſis caſtellis incenſæ ſunt: & populus, qui illuc confugerat, igne & gladio periit: agri vaſtati ſunt: vineæ truncabantur: exitum & introitum Rex prohibebat: navigium abſtulit: mercimonia vetuit: & ita per biennium omnes Ticioenſes afflixit, donec omnia, quæ præcepit, omni dilatione poſtpoſita, compleverant.

DE SEDITIONE, QUÆ RAVENNÆ FACTA EST.

EOdem tempore Rex Chuonradus Ravennam intravit, & cum magna poteſtate ibi regnavit. Quadam die miſeri Ravennates litem cum exercitu Regis commovebant, & in multitudine ſua confiſi, exercitum de civitate expellere conati ſunt: & per cujusdam portæ anguſtias eos, qui foris erant, prohibebant interioribus ſuccurrere: excitato tumultu, bellum undique cœpit ingraveſcere. Quidam in domibus hoſpites ſuos aggreſſi ſunt: alii in plateis pugnabant: alii portas obſidebant; plures de muris; multi de turribus altis ignavum prælium cum ſaxis & ſudibus commiſerunt. Econtra Teutonici, armis & ingenio reluctantes, factis agminibus ante & retro, Ravennates circumdabant: & ſævientibus gladiis viam ad invi-

cem facientes, eos, qui fuerant medii, mortuos aut ſauciatos vel fugientes reliquerunt. Quidam comes, nomine Eppo, optimus miles de Bajoaria, cum Panonê civitatem exiens, eos, qui pontem ſuperſtabant, ſubjugavit: & plurimi eorum per illum ſolum de ponte præcipitati, in aqua necati ſunt. Rex vero Chuonradus, ſicut erat in cubiculo, hanc ſeditionem intelligens, arma corripit, equum poſcit, & egreſſus atrium, ubi vidit Ravennates bello victos ad Eccleſias confugere, & undique latibula quærere, miſertus eorum, quoniam ex utraque parte ſui erant, exercitum de perſequutione civium revocavit, & ipſe in palatium ſe recepit. Mane autem facto, Ravennates, qui remanſerant, in cilicio & nudis pedibus atque exertis gladiis, ut lex eorum præcipit, victis civibus, ante Regem venientes, ſicut ipſe præcepit, omnibus modis ſatisfaciebant. Ibi Rex Chuonradus maximam munificentiam in quendam ſauciatum Teutonicum more ſolito oſtendit, cui pes cum magna parte ſupra talum in pugna penitus abſcindebatur, cujus ocreas de corio factas rex afferri præcipiens, utramque nummis juſſit impleri, & ſuper grabatum ſauciati militis juxta illum poni.

433 REX PROPTER CALOREM IN MONTANA SECESSIT.

EO tempore maximus calor Italiam vexabat, ita ut animalia multa & hominum multitudo inde periclitarentur. Rex verò Chuonradus nemini cedens, niſi ſoli Deo, & caloribus æſtivis, ultra Atim fluvium propter opaca loca & aëris temperiem in montana ſeceſſit, ibique ab Archiepiſcopo Mediolanenſi per duos menſes & amplius regalem victum ſumptuoſe habuit. Hinc decedens tempore autumnali, Italiam planam iterum peragrans, habitis conſiliis, & regalibus colloquiis in oportunis locis, atque rebelles in vincula mittens, regnum pacificavit, & ſic pertranſiens usque ad confinium Italiæ & Burgundiæ pervenit.

QUOD LEGATI RUDOLPHI REGIS AD CHUONRADUM REGEM IN ITALIAM VENERUNT.

INchoante anno nativitatis Chriſti MXXVII. Rex Chuonradus in Ipo, regia civitate, natalem Domini celebravit: illuc Rudolphi, regis Burgundiæ, legati venerant, promittentes illum Romam venturum ad electionem & conſecrationem Imperatoriam regis Chuonradi: quod rex gratanter accepit, & remiſſis legatis cum muneribus, ipſe Padum tranſiens, ad Romam tendere cœpit. Veniens autem ad Lucam civitatem, invenit eam ſibi adverſam, cum Reginhero Marchione: ibi rex paululum moratus, poſt paucos dies civitatem & Marchionem in deditionem acceperat, omnemque Tuſciam ſibi breviter ſubjugavit, ſicque triumphando Romanam viſitat arcem.

QUOD REX CHUNRADUS ROMÆ IMPERATOR EST EFFECTUS.

IGitur Rex Chuonradus, Romam ingreſſus eodem anno, ut ſuprà, id eſt, à nativitate Salvatoris MXXVII. indictione decima, à Papa Joanne & univerſis Romanis, regio honore mirifice receptus eſt: & in die Sancto Paſchæ, qui eo anno VII. Cal. Apriles terminabatur, à Romanis ad Imperatorem electus, imperialem benedictionem à Papa ſuſcepit,

Cæſar & Auguſtus Romano nomine dictus.

Quin etiam Regina Giſela Imperatricis conſecrationem & nomen ibidem accepit. His ita peractis, in duorum regum præſentia, Rudolphi regis Burgundiæ, & Cnutonis regis Anglorum, divino officio finito, Imperator, duorum regum medius, ad cubiculum ſuum honorifice ductus eſt. In ipſis diebus Paſchalibus, inter

inter Romanos & Teutonicos pro vili cauſa orta eſt ſeditio magna. Contendebant duo pro corio bovis, cumque ſe invicem pugnis cædere cœpiſſent, totus exercitus Imperatoris commotus eſt: & armati equites & pedites ex utraque parte convenerunt. Ibi interfectus eſt ex noſtra parte quidam juvenis, nomine Berrengarius, filius Luroldi Comitis de Alemannia, multum nobilis & bellicoſus nimis. Romani diu reſiſtentes, ad extremum victi fugerunt, & innumerabiles ex illis perierunt. Imperator verò prædictum juvenem, quoniam ſibi dilectus & familiaris fuerat, juxta tumulum Cæſaris Ottonis ſepeliri præcepit. Poſtera die Romani, qui ſeditionem commoverant, ante Imperatorem venientes, nudatis pedibus, liberi cum nudis gladiis, ſervi cum torquibus vimineis circa collum, quaſi ad ſuſpenſionem præparati, ut Imperator juſſit, ſatisfaciebant.

QUOD IMPERATOR IN APULIAM VENIT.

FActa igitur pace inter Romanos & Teutonicos, Imperator in Apuliam proceſſit: & Beneventanum & Capuam, ac reliquas civitates illius regionis ſeu vi, ſive voluntaria deditione ſibi ſubjugavit, & Nortmannis, qui de patria ſua, neſcio qua neceſſitate compulſi, in Apuliam confluxerant, ibi habitare licentiam dedit, & ad defendendos terminos regni adverſus Græcorum verſutias, eos principibus ſuis coadunavit. Cunctis rebus rite & proſpere ſibi cedentibus, Imperator reverſus, præteriens Romam, iterum Italiam pertranſiit. 434

DE TYRANNO THASSELGARO.

EO tempore erat in Italia quidam tyrannus, Thaſſelgart dictus, qui ſub tempore Heinrici Imperatoris multa facinora commiſit in regno: ſed per marinos receſſus & alias munitiones, quas habuit ultra modum tutas, Cæſaris Heinrici perſecutionem evaſerat. Erat enim nobilis genere, deſpicabilis in perſona, turpis in moribus, magnus prædator Eccleſiarum & viduarum. Hunc imperator Chuonradus diligentiſſime inſequebatur, & inſidias ſibi ante & retro omnibus modis appoſuit. Qui dum à quodam ſuo caſtro fugere vellet in aliud, à militibus Cæſaris captus eſt. Quod dum audiret Imperator, cum magna feſtinantia properabat, ita ut fere centum milliaria Latina intra diem & noctem pertranſiret: cogitabat enim, ut more ſolito iterum evaderet. Veniente verò Imperatore, præſentatus eſt illi ipſe Tyrannus. Quem cum videret, fertur dixiſſe Imperator: Nonne eſt hic ille leo, qui devoravit beſtias Italiæ? per S. crucem Domini, talis leo non comedet amplius de pane meo: & hoc dicens, ſtatim cunctis principibus regni adjudicantibus, præcepit illum in patibulum ſuſpendi. Quo ſuſpenſo, per omnem illam provinciam pax & ſecuritas, diu latentes, ſimul emerſerant.

DE CONJURATIONE QUORUNDAM TEUTONICORUM.

INterea morante in Italia Imperatore apud Teutonicos, magna invidia, multa conſilia, multæ factiones adverſus Imperatorem incaſſum eruperant. Ut enim à minoribus incipiam, & ad majores perveniam, quidam Comes in Suevia, Welff nominatus, dives in prædiis, potens in armis, & Bruno, Epiſcopus Auguſtenſis, invicem confligentes, multa mala in prædis & incendiis fecerunt in regno. Ad extremum prædictus Comes ipſam Auguſtam irrumpens, ærarium Epiſcopi deſpoliavit, & totam civitatem vaſtavit: quod poſtea, cogente Imperatore, totum reſtituit, & Epiſcopo emendavit. Chuno Dux Wormatienſis, patruelis Imperatoris, nec fidus Imperatori, nec tamen multum noxius illi, interim quietus manebat. Fridericus Dux Lotharingorum, vitricus prædicti Chunonis, Imperatori inimicando morte propria præventus eſt. Erneſtus Dux Alemanniæ,

privigous Imperatoris Chuooradi, nuper ab eo beneficiis & muneribus ſublimatus, diſcedens iterum, inſtigante diabolo, rebellioοem moliebatur: & conſilio quorundam militum ſuorum Alſatiam provinciam vaſtavit, & caſtella Hugonis Comitis, qui erat conſanguineus Imperatoris, deſolavit. Deinde magno exercitu juvenum collecto, Burgundiam invaſit: & ultra caſtrum Solodurum, quandam inſulam aggere & vallo firmare cœpit: ſed Rudolphus Rex Burgundionum veritus hoſtem Imperatoris recipere, ab incepto illum prohibuit. Inde reverſus ſupra Turicum, quoddam caſtrum munivit, & Aogieoſem Eccleſiam nec non abbatiam S. Galli nimium diſtrahendo, non mediocre damoum patriæ intulit: ſic poſthabita lege & juſtitia, usque ad Imperatoris reditum iniquis conatibus inſiſtebat.

UBI DUX ERNESTUS SE DENUO REDDIDIT.

PAce per totam Italiam confirmata, Imperator Chuonradus proſpero reditu in Alemanoiam venit: & in Auguſta Vindelica colloquium familiare cum ſuis fidelibus tenens, de proditoribus patriæ tractare cœpit, inde ad oppidum, quod
435 Ulma vocatur, veniens, colloquium publice condictum illic habuit. Huc Dux Erneſtus non voto ſupplice venit, confiſus in multitudine militum, quos optimos habuit, ut vel ſecundum libitum cum Cæſare ſe pacaret, vel inde per poteſtatem rediret: & habito colloquio cum ſuis, primùm monuit eos fidei ſacramentaliter promiſſæ: dehinc hortabatur eos, ne illum deſererent, ne bonorem ſuum perderent, non decere eos immemores fore, in hiſtoriis patrum ſemper Alemannos bonæ fidei & ſtabilitatis in dominos teſtimonium habere: & ſi ſibi fidi forent, illis præmia, poſteris eorum gloriam & booorem eſſe futurum. Talia dicenti duo Comites, Fridericus & Anſelmus, pro cæteris reſpondebant, hoc modo: Nolumus inficiari, quin vobis fidem firmiter promitteremus contra omnes, præter eum, qui nos vobis dedit: ſi ſervi eſſemus Regis & Imperatoris noſtri, & ab eo juri veſtro mancipati, non nobis liceret à vobis ſeparari. Nunc verò, cum liberi ſimus, & libertatis noſtræ ſummum defenſorem, interea Regem & Imperatorem noſtrum habeamus, ubi illum deſerimus, libertatem amittimus, quam nemo bonus, ut ait quidam, niſi cum vita, ſimul amittit. Quod cum ita ſit, quicquid honeſti & juſti à nobis exquiritis, in hoc parere volumus vobis: ſi autem contra hoc vultis, illuc revertemur liberaliter, unde ad vos venimus conditionaliter. His auditis, Dux, cum ſe intellexiſſet à ſuis dimitti, ſine omni pactione Imperatori ſe reddidit: quem Cæſar in Saxoniam exulari fecit ſuper quandam rupem, quæ Gibichenſtein dicitur, ut ibi caſtigatus à rebellione ulterius deſineret.

QUOD REX BURGUNDIÆ IMPERATORI OCCURREBAT BASILEÆ.

IMperator pertranſiens Alemanniam, cunctos, qui ſibi rebelles fuerant, in deditionem recepit, & munitiones eorum dejecit: & perveniens usque ad Baſileam, Rudolphum, Regem Burgundiæ, alloquitur: qui illic ſibi occurrebat, extra urbem juxta vicum, qui Mittenha dicitur: & habito familiari colloquio, Imperator regem ſecum duxit in urbem. Confirmata inter eos pace, Giſela Imperatrice hæc omnia meditante, regnoque Burguodiæ Imperatori tradito, eodem pacto, quemadmodum prius anteceſſori ſuo Heinrico Imperatori datum fuerat; Rex iterum donis ampliatus, cum ſuis reverſus eſt in Burgundiam. Imperator verò deſcendens per Rhenum, in Franciam venit, ibique Dux Chuono, patruelis ejus, prius rebellis, ſe reddidit: quem Imperator in liberis cuſtodiis aliquantulum caſtigavit, deſtructisque muoitionibus ſuis, quas optimas habuit, in gratiam illum recepit: totumque in honorem ſuum ſibi reſtituit. Paulo poſt Adelbero, Dux Hiſtrianorum ſive Carintanorum, reus majeſtatis, victus ab Imperatore, cum filiis ſuis exulatus

latus eſt: & ducatum ejus iſte Chuono ab Imperatore ſuſcepit: quem ducatum pater ejusdem Chuononis dudum habuiſſe perhibetur. Ita Dux Chuno fidus & bene militans Imperatori & filio ſuo Heinrico Regi, quousque vixerat, permanſit.

DE LEGATIONE EPISCOPI ARGENTINENSIS.

EOdem tempore Werinharius, Argentinæ civitatis Epiſcopus, ab Imperatore legatus Conſtantinopolim mittitur. Qui dum cauſa orationis Hieroſolymam pergere ſe fingeret; ut putavimus, judicio Domini, quem fallere nemo valebit, mirabiliter prohibitus eſt. Nam dum magnum comitatum hominum, majorem quoque mutorum animalium, equorum, boum, ovium, porcorum, multasque delicias ſeculares ultra modum ſecum educeret, perveniens in Ungariam, à rege Stephano contradicta eſt ſibi via, quod eo tempore nulli oratorum accidit. Inde reverſus per Bajoariam, cum omni comitatu ſuo pergens Italiam intravit: & multum circa fines Veronæ moratus, tandem cum maximo labore per Venetiam mare Adriaticum ingreſſus, navigio calamitoſo Conſtantinopolim pervenit. Cumque ab Imperatore Græcorum honorifice ſuſceptus eſſet, ſecumque ſatis familiari- 436
ter converſaretur, deſiderare cœpit, ut Imperatoris auxilio Hieroſolymam adiret: quo deſiderio, ſemper aliqua re intercedente, nunquam potiri valuit. Sequenti verò tempore obiit, & ſepultus eſt in eadem urbe, & epiſcopatum ejus Wilhelmus, Argentinenſis canonicus, ſuſcepit. Legationis tamen cauſam poſtea Imperator Græcorum aureis literis Imperatori Chuonrado reſcripſit.

QUOD IMPERATOR FILIUM SUUM HEINRICUM REGEM CONSECRARI FECIT.

ANno Domini MXXVIII. indictione XI. Imperator Chuonradus filium ſuum Heinricum, magni ingenii & bonæ indolis puerum, ætate XI. annorum, principibus regni cum tota multitudine populi id probantibus, à Peligrino, Archiepiſcopo Colonienſi, in regalem apicem apud Aquisgrani palatium ſublimari fecerat. Tunc in principali Dominica Paſchæ conſecratus & coronatus, Paſchalem lætitiam triplicavit. Nam dum in ſuperioribus annis duas coronas, id eſt, patris & matris ſuæ mundus veneraretur, nunc tertia addita,

Spes pacis crevit, quam Rex cum Cæſare fecit:

præſertim cum is coronatus eſſet, cujus ætas vita diuturna ſatis digna fuerat. Deinde diverſa regna peragrantes, Cæſar per ſe, Rex ſub tutore & actore Auguſtenſi Epiſcopo Brunone, cunctos rebelles domabant, & fœdera pacis ubique feliciter firmabant.

DE OBITU EPISCOPI AUGUSTENSIS.

ANno ſequenti Imperator in Bajoaria Ratiſponæ Paſcha celebravit: ibi Bruno, Epiſcopus Auguſtenſis, defunctus eſt, cujus corpus Imperatrix proſequuta, cum filio Heinrico rege ad Auguſtam ſedem ſuam honorifice ſepeliri fecerunt: nobilis enim valde fuit ipſe Epiſcopus Bruno. Nam dum eſſet frater Heinrici Imperatoris, filius erat materteræ Giſelæ Imperatricis, ſoror verò ejusdem Epiſcopi nupta Stephano, regi Ungarorum, cauſa fuit Chriſtianitatis, primum in gente Pannonica. Epiſcopatum verò Auguſtenſem Eberhardus ſuſcepit.

QUALITER DUX ERNESTUS DUCATUM ACCEPIT ET STATIM AMISIT.

ANno Domini MXXX. Imperator Chuonradus apud Ingelnheym Paſcha celebravit. Ibi Erneſtus ſuprà memoratus, Dux Alemanniæ, à cuſtodia ſolutus, ducatum recepit, eo tenore, ut Wehelonem militem ſuum, qui multis factioni-

bus regnum turbaverat, quaſi hoſtem Reipublicæ cum omnibus ſuis perſequeretur, idque ſe facturum cum ſacramento confirmaret. Quod cum rex facere nollet, hoſtis publicus Imperatoris dijudicatus eſt, & penitus ducatu amiſſo, cum paucis inde receſſit. Imperator verò ducatum Alemanniæ Hermanno juniori, fratri ejusdem Erneſti, dedit, eumque Warmanno, Conſtantienſi Epiſcopo, commendavit. Imperator verò communi conſilio omnium Principum regni, eundem Erneſtum & cunctos juſtitiæ & paci reluctantes ab Epiſcopis excommunicari fecit, eorumque res publicari juſſit. Ipſa Imperatrix Giſela, (quod dictu eſt mirabile) ſed actu laudabile, filium inconſultum ſapienti marito poſtponens, publicam fidem dedit omnibus, quicquid illi accidiſſet, nullam ultionem, neque malum animum pro hac re ſe reddituram fore.

QUOD IMPERATOR SUPER UNGAROS CUM EXERCITU VENIT.

EOdem tempore multæ diſſenſiones inter gentem Pannonicam & Bajoarios, culpa tamen Bajoariorum factæ ſunt: ita ut Stephanus, rex Ungarorum, multas incurſiones & prædas in regno Noricorum, id eſt, Bajoariorum faceret: unde commotus Imperator Chuonradus, cum grandi exercitu ſuper Ungaros venit. Rex autem Stephanus, minime ſufficiens adverſus Imperatorem, orationibus & jejuniis in
437 univerſo regno ſuo indictis, præſidium Domini tantummodo flagitabat. Imperator tam munitum regnum fluviis & ſylvis intrare non valens, multis tamen prædationibus, incendiis circa terminos regni injuriam ſuam ſatis ulciſcens, reverſus eſt: volens tempore opportuniori cœpta ſua peragere. Sed filius ſuus, Rex Heinricus adhuc puerulus, Eigelberto Friſingenſi Epiſcopo creditus, legatione Stephani regis pacem rogantis accepta, unico conſilio principum regni, patre neſciente, gratiam reconciliationis annuit: juſte & ſapienter agens, qui regem injuſte injuriatum, ultro petentem gratiam, recepit in amicitiam.

QUOD DUX ERNESTUS AUXILIUM PETIIT AB ODONE COMITE.

INterea dum hæc agerentur, præfatus Erneſtus, ducatus dignitate privatus, multa cogitans, multa moliens, qualiter Imperatori reſiſteret, magnos labores in vanum conſumpſit. Qui, aſſumpto Vuechelone milite ſuo, cum aliis paucis perrexit in Franciam Latinam ad Odonem Comitem, propinquum ſuum. Nam mater Odonis, & mater Giſelæ Imperatricis fuerant ſorores. A quo dum conſilium & auxilium peteret, ſive nollet, ſive non auderet, nihil ſolatii contra Imperatorem ſibi dedit.

QUALITER DUX ERNESTUS PERIIT.

DUx verò Erneſtus reverſus, iterum in Alemanniam venit, ibique in quadam eremo, quæ Nigra ſylva dicitur, in locis tutiſſimis moratus, præda miſerabili per aliquod tempus vivebat. Ad extremum, dum à militia Cæſaris undique coarctaretur, quidam, qui Imperatori favebant, equos, quos Dux, & omnes ſui optimos habebant, per inſidias in paſcuis exceperunt. Dux verò, perditis equis, in quibus confidebat, nihil penſi plus habens in tanta perturbatione, quid ageret, dubitabat: collectis tamen undique qualibuscunque equis, quos habere poterat, cum omnibus, quos tunc habuit, egreſſus eſt ſylva, ſecum deliberans, melius eſſe honeſte mori, quàm turpiter vivere. Cumque perveniſſent in ſaltus ſylvarum ad illam regionem Alemanniæ, quæ Bara dicitur: viderunt caſtra deſerta, quæ priori nocte hoſtes occupaverant; confeſtim perceperunt, ſibi inſidias parari. Nam Manegoldus Comes, miles Imperatoris, de Augenſi Abba-

tia

tia magnum beneficium habens ab Imperatore, & Vuarmanno, Conſtantienſi Epiſcopo, qui tunc vice Ducis Heremanni Alemanniam gubernabat, præſidio locatus fuerat, ne Dux Erneſtus prædas aut incendia faceret in regione. Statim Dux Erneſtus & aſſecutores ſui nimium alacres effecti ſunt, exiſtimantes injurias ſuas citò ulturos fore in hoſtibus: arreptoque itinere, ſuos inſecutores inſequi cœperunt. Eadem intentione Manegoldus Comes, & qui cum illo fuerant, huc & illuc progredientes, itinera Ducis diligenter obſervabant. Hac occaſione utrinque collata, ita conjuncti ſunt, ut ſe invicem videre & affari poſſent. Erant autem ex parte Manegoldi multò plures milites, quàm de parte Ducis.

Nec mora, congreſſi pugnabant acriter omnes.

Ex parte Ducis, ira, ferocitate, audacia incitati, ex altera parte pro gloria, pro remuneratione adducti. Hi, qui cum Duce fuerant, cum nihil de vita cogitarent, omnes ad interitum properabant. Dux verò, cum nemini parceret in hoc prælio, neminem ſibi parcentem invenit, & à plurimis vulneratus, poſtremo interfectus, occubuit. Ibi cecidit † Wecilo Comes, miles Ducis, cujus cauſa hæc omnia ac- al. Wehelo.
ciderant: Adelbertus & Iwerin, nobiles viri, & alii multi interfecti ſunt ibi. Ex altera parte ipſe Manegoldus Comes, author hujus congreſſionis, cecidit, & plures alii ſecum. Corpus Erneſti Ducis in Conſtantiam delatum, prius accepta indulgentia à poteſtate Epiſcopali, pro excommunicatione, in Eccleſia S. Mariæ ſepultum eſt. Corpus Manegoldi in Augia ſubterratum eſt.

Accidit hoc bellum ſemper miſerabile multum,

XV. Cal. Septemb. Hoc cum nunciatum eſſet Imperatori, fertur dixiſſe:

Raro canes rabidi fœturam multiplicabunt.

RUDOLPHUS REX BURGUNDIÆ OBIIT, ET ODO † REGNUM EJUS INVASIT. 438

al. Udo.

ANNO Dom. MXXXII. Rudolphus rex Burgundiæ, avunculus Giſelæ Imperatricis, obiit in pace, cujus regnum Comes † Odo Francigena, filius ſororis al. Udo.
ſuæ, invaſit, & quædam caſtra munitiſſima ſive civitates, ſeu dolo, ſeu bello ceperat: nec ſe Regem auſus eſt facere, nec tamen regnum voluit dimittere. Referebat quidam, illum dixiſſe ſæpe, quod nunquam rex fieri, ſed tamen ſemper Magiſter eſſe regis vellet. Eo modo magnam partem Burgundiæ diſtraxit, licet regnum Burgundiæ Cunrado Imperatori, & filio ejus Henrico regi, à Rudolpho rege, poſtquam ipſe ſuperſtes non eſſet, per juſiurandum jamdudum confirmatum eſſet. Sed dum Odo Comes hæc in Burgundia faceret, Cunradus Imperator in Sclavonia cum armis fuerat. Quid ibi ageret, vel qualiter poſtea Odonem repuliſſet de Burgundia, conſequenter dicam. Supra dictus Bolislaus, Dux Bolanorum, mortuus, reliquit duos filios, Miſiconem, & Ottonem. Miſico, dum fratrem ſuum Ottonem perſequeretur, expulerat eum in Ruſſiam. Dum ibi aliquantum tempus miſerabiliter viveret, cœpit rogare gratiam Imperatoris Cunradi, ut, ipſo imperante & juvante, reſtitueretur patriæ ſuæ. Quod dum Imperator facere vellet, decrevit, ut ipſe cum copiis ex una parte, ex altera frater Otto Miſiconem aggrederentur. Hunc impetum Miſico ferre non valens, fugit in Boemiam ad Udalricum Ducem, cui tunc temporis Imperator iratus fuerat. Sed ille, ut ſic placaret Imperatorem, voluit ſibi reddere Miſiconem: quod pactum ſceleratum renuit Cæſar, dicens, ſe nolle inimicum emere ab inimico. Otto reſtitutus patriæ, & Dux factus à Cæſare, dum poſt aliquod tempus minus caute ageret, à quodam familiari ſuo clam interfectus eſt. Tunc Miſico omnibus modis quærebat gratiam Imperatricis Giſelæ, & reliquorum Principum, ut mereretur redire ad gratiam Imperatoris. Cæſar miſericordia motus, dedit ſibi veniam, & diviſa provincia Bolanorum in tres partes, Miſiconem fecit Tetrarcham: reliquas duas duobus aliis commendavit: ſic imminuta poteſtate, minor facta eſt temeritas. Defuncto Miſicone, Caſimirus, filius ejus, fideliter ſerviebat huc usque Imperatoribus noſtris.

QUOD

QUOD IMPERATOR CUM FILIO SUO HEINRICO REGE BURGUNDIAM ADIIT.

ANNO Domini MXXXIII. Imperator Cunradus, cum filio ſuo, rege Henrico, natalem Domini in Argentina civitate celebravit. Inde collecto exercitu, per Solodorum Burgundiam intravit, & veniens ad Paterniacum monaſterium in purificatione Sanctæ Mariæ, à majoribus & minoribus regni, ad regendam Burgundiam electus eſt: & in ipſa die pro rege coronatus eſt. Deinde quædam caſtella, quæ Odo invaſerat, obſedit, ſed propter nimiam aſperitatem hyemis, quæ tunc fuerat, valde impediebatur. De qua nimietate frigoris quidam de noſtris centenos verſus fecit, quos Imperatori præſentavit; in quibus tam mirandæ res dicuntur, quod equi in caſtris circa caſtellum Murat, ſi pedes infixiſſent terræ, per teporem diei aliquid moliti, per noctem ita gelati conſtringerentur, ut nequaquam, niſi ſecuribus & ſudibus de terra in circuitu gelata evelli potuiſſent. Quidam verò, qui non habuit adjutorium, equum proprium ita hærentem interfecit, & corium de cruribus ſurſum abſtulit: reliquum terræ gelatæ infixum dimiſit. Homines quoque multum confundebantur hoc algore: erat enim una facies juvenum & ſenum: omnes erant die & nocte cani & barbati propter horridum rigorem glaciei: licet plures juvenes & imberbes fuiſſent ibi: & tamen

Vix hæc cauſa fuit, quod Cæſar bella reliquit.

Imperator reverſus ad Turcicum caſtrum pervenit: ibi plures Burgundionum, regina Burgundiæ, jam vidua, & Comes Hupertus, & alii, qui propter inſidias Odonis in Burgundia ad Imperatorem venire nequiverunt, per Italiam pergentes, occurrebant ſibi: & effecti ſui, fide promiſſa per Sacramentum ſibi & filio ſuo Henrico regi, mirifice donati redierunt.

439 QUOD IMPERATOR SUPER ODONEM CUM EXERCITU VENIT.

EJusdem anni æſtate, Imperator cum exercitu ſuo ſuper Odonem Comitem in Gallias Francorum venit, dicens: Si Odo in Burgundia res alienas injuſte quæreret, de ſuo proprio, juvante Deo, aliquid perdere deberet. Tunc in regno Henrici, regis Francorum, in prædiis tamen & beneficiis Odonis tantas devaſtationes & incendia fecit Imperator, ut ipſe Odo neceſſitate compulſus humiliter veniens, quæreret veniam, promittens, Burgundiam dimittere, & ſecundum juſſionem illius, ſibi ſatisfacere. Sic Imperator cum ſuo honore, & Odonis damno reverſus eſt.

QUALITER IMPERATOR ODONEM EXPULIT DE BURGUNDIA.

ANno Domini MXXXIV. Imperator in Bajoaria Ratisbonæ Sanctum Paſcha celebravit. Hujus anni æſtate, dum Odo præfatus promiſſa non attenderet, ſed adhuc quandam partem Burgundiæ, quam injuſte invaſerat, obtineret: Imperator Cunradus, expeditis Teutonicis & Italis, Burgundiam acute adiit: Teutones ex una parte, ex altera Archiepiſcopus Mediolanenſis, Heribertus, & cæteri Italici, ductu Huperti, Comitis de Burgundia, usque Rhodanum fluvium convenerunt. Auguſtus veniens ad Genevenſem civitatem, Geroldum, principem regionis illius, & Archiepiſcopum Lugdunenſem, atque alios quàm plures ſubegit: & reverſus caſtrum Murat cum fortiſſimis militibus Odonis munitum obſidens, vi cepit, & quos intus invenerat, captivos duxit. Cæteri fautores Odonis hoc audientes, ſolo timore Cæſaris fugerunt: quos perſecutus Cæſar, omnino exterminavit de regno, & acceptis de principibus Burgundiæ multis obſidibus, rediit per Alſatiam ad Imperatricem. Nam dum ille in Burgundiam pergeret, Imperatrix ſecuta

cuta

cuta eſt eum usque Baſileam. Inde reverſa ad Argentinam civitatem, expectavit
reditum Imperatoris. Eo tempore filia Imperatoris Cunradi & Giſelæ Imperatricis, Mathilda filia Saliqui Cæſaris.
Mathilda, nimiæ formoſitatis puella, Heinrico regi Francorum deſponſata, obiit
Wormatiæ, ibique ſepulta eſt.

QUOD REX HEINRICUS SCLAVOS SUBJUGAVIT.

INterea dum hæc, quæ ſuperius dicta ſunt, Imperator in Burgundia faceret, fi-
lius ſuus, Heinricus Rex, licet in puerilibus annis, non ſegnius Reipublicæ con-
ſuluit in Bohemia, & in cæteris regionibus Sclavorum: ubi & Udalricum, Ducem
Bohemiæ, & reliquos quàm plures Cæſari adverſantes, ſtrenue ſubjugavit, & re-
deunti patri occurrens, de duplici victoria duplex gaudium populis effecerat. De-
inde collectis copiis de Saxonia ſuper eos, qui Luttizi (al. Lintizi) vocantur, qui-
que olim Semichriſtiani, nunc per apoſtaticam nequitiam omnino ſunt Pagani,
Imperator venit: ibique conflictum implacabilem mirabiliter diremit. Inter Sa-
xones enim & Paganos fiebant ea tempeſtate multæ diſſenſiones & incurſiones:
Cumque Cæſar veniret, cœpit quærere, ex qua parte pax, quæ diu inviolata inter
eos fuerat, prius corrumperetur. Dicebant Pagani, à Saxonibus pacem primitus
confundi, id per duellum, ſi Cæſar præciperet, probari. Econtrà Saxones, ad
refellendos Paganos ſimiliter ſingulare certamen, quamvis injuſte contenderent,
Imperatori ſpondebant. Imperator, conſulentibus principibus ſuis, licet non ſa-
tis caute ageret, hanc rem duello dijudicari inter eos permiſit. Statim duo pugi-
les congreſſi ſunt, uterque à ſuis electus. Chriſtianus in ſola fide, quæ ſine ope-
ribus juſtitiæ mortua eſt, confidens, & non diligenter attendens, quod Deus, qui
veritas eſt, omnia in vero judicio diſponit, qui Solem ſuum oriri ſuper bonos &
malos facit, qui pluit ſuper juſtos & injuſtos, audacter pugnare cœpit. Paganus
autem ſolam conſcientiam veritatis, pro qua dimicabat, præ oculis habens, acri-
ter reſiſtebat. Poſtremò Chriſtianus à Pagano vulneratus cecidit. Ex qua re Pa-
gani in tantam elationem & audaciam venerunt, ut, niſi Imperator adeſſet, conti- 440
nuo irruerent ſuper Chriſtianos: ſed Imperator, ad compeſcendas incurſiones eo-
rum, conſtruxit caſtrum Wirbinam, in quo præſidia militum locabat, & Prin-
cipes Saxoniæ, ut unanimiter reſiſterent Paganis, Sacramento & Imperiali juſſio-
ne conſtringebat, deinde reverſus eſt in Franciam. Sequenti verò anno idem
caſtrum à Paganis dolo raptum eſt, & plures noſtrorum, qui in eo erant, ab eis
occiſi ſunt. Hinc commotus Imperator, iterum cum copiis usque Albim flu-
vium venit. Sed cum Pagani tranſitum prohiberent, Imperator per aliud va-
dum fluvii partem exercitus latenter transmiſit: & ita fugatis hoſtibus, ipſe per
ripam liberam regionem ingrediens, immenſis devaſtationibus & incendiis, ubi-
que niſi in locis inexpugnabilibus ſic humiliavit eos, ut cenſum ab antiquis Im-
peratoribus propoſitum, & jam auctum Cunrado Imperatori poſtea perſolverent.
Multum enim laboravit Cunradus Imperator prius, & tum in gente Sclavorum;
unde quidam de noſtris quoddam breviarium verſifice fecit, quod poſtea Impera-
tori præſentavit. Ibi legitur, qualiter Imperator interdum in paludibus usque fe-
mora ſtabat, pugnans ipſe, & exhortans milites, ut pugnarent; & victis Paganis,
nimis acriter trucidabat eos, pro quadam ſuperſtitione illorum nefandiſſima. Nam
fertur, ut quodam tempore effigiem ligneam crucifixi Domini noſtri Jeſu Chriſti
ſcelerato ludibrio habuiſſent Pagani, & in eam ſpuerent, atque colapbis cæderent:
ad extremum oculos eruebant, manus & pedes truncabant. Hæc ulciſcens Impe-
rator, de captis Paganis maximam multitudinem pro una effigie Chriſti ſimili mo-
do truncavit, & varia morte delevit. Idcirco in eisdem verſibus Cæſar ultor fidei
vocatur, & Romanis principibus Tito & Veſpaſiano comparatur, qui in ultionem
Domini triginta Judæos pro uno nummo commutaverant, cum Judæi Chriſtum

pro totidem denariis vendiderint. Reverſus Imperator, quicquid obſtaculi in regno invenit, imperioſe disjecit. Eodem anno Adelbero, Dux Carantanorum, Imperatoris gratiam perdens, ducatum amiſit, & in exilium miſſus eſt.

DE CONJURATIONE ITALORUM.

ITem eodem tempore magna & modernis tempnribus inaudita confuſio facta eſt Italiæ, propter conjurationes, quas fecerat populus contra Principes. Conjuraverant enim omnes valvaſores Italiæ, & gregarii milites adverſus dominos ſuos, & omnes minores contra majores, ut non paterentur aliquid inultum ſibi accidere à dominis ſuis, ſupra voluntatem ipſorum, dicentes: Si Imperator eorum nollet venire, ipſi per ſe legem ſibimet facerent. Hoc cum nunciatum eſſet Imperatori, fertur dixiſſe: Si Italia modò eſurit legem,

Concedente Deo bene legibus hanc ſatiabo.

Et præparans ſe anno ſequenti, Italiam cum copiis intravit. Interea principes Italici, male conceptam conjurationem periculum generare poſſe ſcientes, convenerunt ſimul cum minoribus, & prius exhortationibus & conſiliis hoc recens malum deſtruere conabantur: cum hoc non prncederet, tentabant bello ſuperare; ſed inito prælio minorum incredibilis multitudn ſola impreſſione catervarum vicit. Ibi Epiſcopus Aſtenſis indigna ſtatinne periit, cæteri fugerunt, & nimium confuſi adventum Imperatoris ægre expectabant.

QUOD REX HEINRICUS FILIAM † CUNITTONIS REGIS IN CONJUGIUM DUXERIT.

† al. Chunonis.

ANNO Domini MXXXVI. Heinricus Rex, filius Imperatoris, Cnittonis Regis Anglorum filiam, nomine Chunelindem, pro regina conſecratam, regalibus nuptiis in conjugium duxit. Eodem anno, ut dictum eſt, Imperator Cunradus cum filio Henrico rege Italiam intravit cum exercitu, & celebravit natalem Domini Veronæ, anno Dominicæ incarnationis MXXXVII. Inde ad Mediolanum veniens, ab Heriberto Archiepiſcopo magnifice receptus eſt in Eccleſia Sancti Ambroſii. In ipſa die (neſcimus cujus conſilio) pene gravis tumultus factus eſt pnpuli Mediolanenſis, quærentis ab Imperatore, ſi vellet favere conjurationi eo-
441 rum. Unde commotus Imperator, præcepit, ut omnes in urbem Papienſem ad generale colloquium venirent. Quod dum factum eſſet, cunctis reclamantibus, legem fecit Imperator. In ipſo placito quidam Hugo Comes, & alii quàm plures Italici appellabant Archiepiſcopum Mediolanenſem pro multis cauſis, quibus eos offenderat. Imperator verò, vocato Archiepiſcopo, præcepit, ut ſatisfaceret omnibus. Quod dum Archiepiſcopus renueret, ſenſit Imperator, omnem illam conjurationem Italiæ ipſius conſilio factam eſſe. Et mox, comprehenſo illn, retinuit in ſua poteſtate. Deinde commendavit eum in cuſtodiam Poponi, Patriarchæ Aquilegienſi, & Chunoni, Duci Carentanorum, qui ab eis ductus eſt cum Imperatorio usque Placentinam civitatem. Quadam nocte, quidam de familiaribus Archiepiſcopi collocavit ſe, vice ipſius, in lecto, quo ipſe jacere ſolebat, & ſuperducto coopertorio latuit, ut ita falleret cuſtodes. Archiepiſcopus, adducto ſibi equo à quodam, fugit, & veniens Mediolanum, à ſuis cum magno gaudio ſuſceptus eſt. Deinde, quicquid poterat moliri contra Imperatorem, non prætermiſit. Imperator quæque caſtella ſibi adverſa deſtruxit, & iniquas conjurationes Italiæ, juſta lege reducta, exinanivit; & veniens Ravennam, Sanctum Paſcha ibi celebravit. Eodem anno, in Italia tres Epiſcopi, Vercellenſis, Cremonenſis, Placentinus, apud Imperatorem accuſati ſunt: quos Imperator comprehenſos exulari fecit. Quæ res diſplicuit multis, ſacerdotes Chriſti, ſine judicio damnari;

Refere-

Referebant nobis quidam, piiſſimum noſtrum Henricum Regem, filium Imperatoris, ſalva reverentia patris, clam deteſtari præſumptionem Cæſaris in Archiepiſcopum Mediolanenſem, atque in iſtos tres: & meritò, quia, ſicut poſt judicialem ſententiam depoſitionis nullus honor exhibendus eſt, ſic ante judicium magna reverentia ſacerdotibus debetur. Eodem anno præfatus Comes, Odo de Francia, in regno Imperatoris quædam loca invadens, à Gozelone, Duce Lotharingorum, & filio ſuo Godefrido, & Gerhardo Comite atque à militia Epiſcopi Metenſis, pugna commiſſa cum illo, fugiendo interfectus eſt, & vexillum ejus, Cæſari in Italiam allatum, hoſtem interemptum teſtabatur. Eo tempore Imperator Mediolanenſes nimium afflixit: & quoniam urbem, antiquo opere & maxima multitudine munitam, capere non poterat, quod in circuitu fuerat, igne & gladio conſumpſit.

DE MIRACULO, QUOD ACCIDIT IN DIE PENTECOSTES.

EOdem tempore, dum Imperator quoddam caſtrum Sancti Ambroſii, quod Curbitum dicitur, juxta Mediolanum obſideret: accidit ibi, quod plures pro miraculo habuerunt. In Dominica Sancta Pentecoſtes, ante horam tertiam, de magna ſerenitate cœli ſubitò fulmina cum tonitruis eruperunt tantæ fortitudinis, ut multa pars hominum & equorum periret in caſtris. Quidam præ tanto terrore in exceſſum mentis venerunt, ita, ut poſt aliquos menſes vix illis ſenſus redierit. Venientes autem, qui extra caſtra fuerant, nec vidiſſe nec audiſſe aliquid tale dicebant. Eo tempore Imperator archiepiſcopatum Mediolanenſem Ambroſio, Mediolanenſi canonico, dedit, licet illi iſta donatio parum profuiſſet. Nam cives Mediolanenſes, quicquid habuit idem Ambroſius in illorum territorio, demoliebantur, & ſuum archiepiſcopum Heribertum usque obitum ejus cum honore retinuerunt, ſed tamen cum gratia Henrici regis, filii Imperatoris, quod plenius in geſtis regis, ſi Deus voluerit, exequar. Eodem tempore Papa Cremonæ occurrebat Imperatori, & honorificè receptus & dimiſſus, Romam reverſus eſt. Imperator diſperſo exercitu per regiones, ipſe ad montuoſa loca ſeceſſit, propter refrigerium, quoniam ea æſtate magnus calor imminebat.

DE SEDITIONE, QUÆ FACTA EST IN PARMA.

EOdem anno, hyberno tempore collecto exercitu, Imperator tranſcendens Padum ad Parmam civitatem venit, ibi natalem Domini celebravit, inchoante anno Dominicæ incarnationis MXXXVIII. In ipſa die nativitatis Domini inter 443
Teutonicos & cives Parmenſes magna ſeditio orta eſt, & quidam bene valens vir Cunradus, infertor ciborum Imperatoris, cum aliis interfectus eſt. Unde commotus exercitus, gladiis & igne cives aggreditur, & Imperator poſt incendium magnam partem murorum deſtrui præcepit, ut eorum præſumptionem non fuiſſe inultam hæc ruina aliis civitatibus indicaret. Deinde Imperator tranſcendens Apenninum montem, in Apuliam tendebat. Imperatrix verò Romam, orandi gratia, venit, inde ad Imperatorem revertitur. Imperator autem ad terminos imperii ſui perveniens, Trojam, Beneventanum & Capuam, aliasque civitates Apuliæ lege & juſtitia ſtabilivit: diſſenſiones, quæ erant inter Nortmannos extraneos & indigenas, ſola juſſione ſedavit: & cunctis offenſionibus de regno ſublatis, feliciter reverſus, Viennam venit. Ibi diſpoſitis obſidionibus, & inſidiis adverſus Mediolanenſes, qui adhuc ſibi rebelles fuerant, cæteriſque rebus ad voluntatem ſuam per regnum compoſitis, patriam reviſere decrevit. Eo tempore propter nimium calorem nimia contagio peſtilentiæ exercitum invaſit: neque ætatibus, neque perſonis pepercit. Ibi regina Chunelindis, conjux Henrici regis, XV. Calendas Augusti

Filia Henrici regis. guſti quaſi in limine vitæ, ingreſſu mortis, occubuit, relinquens tantummodo ſolam filiolam de rege, quam poſtea pater Chriſto deſponſans, in Abbatiſſam conſecrari fecit. Filius Imperatricis Hermannus, dux Alemannorum, juvenis bonæ indolis, & in rebus bellicis ſtrenuus, eadem peſte gravatus, inter manus peritiſſimorum medicorum V. Calendas Auguſti non ſine magno imperii detrimento obiit. Eodem menſe atque ſequenti maxima multitudo exercitus, morbo contacta, periit. Corpus reginæ tenerum & delicatum, aromatibus conditum, cum Rege & Imperatrice ductum ad Germaniam, in præpoſitura Lutburg ſepultum eſt. De Duce ſtatutum fuerat, ut in Conſtantiam, civitatem Alemanniæ, duceretur: ſed calore nimio obſtante, in Tridento ſepelitur.

QUOD IMPERATOR FILIO SUO REGI BURGUNDIAM TRADIDIT.

EOdem anno Stephanus, Rex Ungarorum, obiit, relinquens regnum Petro, filio ſororis ſuæ. Reverſus Imperator in Bajoariam, ægrotantem exercitum medicinis & conſilio reficiebat: & dum omne regnum ſerenitate pacis inveniſſet illuſtratum, ejuſdem anni autumno Burgundiam adiit, & convocatis cunctis Principibus regni, generale colloquium habuit cum eis: & diu deſuetam atque pene deletam legem tunc primum Burgundiam prælibare fecerat. Transactis tribus diebus generalis colloquii, quarta die, primatibus regni cum univerſo populo laudantibus, atque rogantibus, Imperator filio ſuo Heinrico regi regnum Burgundiæ tradidit, eique fidelitatem denuo jurare fecit. Quem Epiſcopi cum cæteris principibus in Eccleſiam Sancti Stephani, quæ pro capella Regis Soloduri habetur, deducentes, hymnis & canticis Deum laudabant, populo clamante, & dicente, quod pax pacem generaret, ſi rex cum Cæſare regnaret. Reverſus Imperator per Baſileam deſcendens, Franciam orientalem & Saxoniam, atque Friſiam,

Pacem firmando, legem faciendo reviſit.

DE OBITU IMPERATORIS.

ANno Dominicæ incarnationis MXXXIX. dum Imperator Cunradus jam in filio ſuo rege Heinrico regni rem, imperii autem ſpem bene locatam conſideret; cumque pene omnia per regnum ad libitum ſuum inclinata videret: ipſo anno diem ſanctum Pentecoſtes apud Trajectum, civitatem Friſiæ, celebravit; ubi cum ſacratiſſimam ſolennitatem venerando, magnificè cum filio & Imperatrice coronatus procederet ad menſam, mediocri dolore correptus eſt, tamen ne tantæ diei lætitiam perturbaret, dolorem diſſimulavit. Sequenti die, cum morbus letalis vehementer inſiſteret, Imperatricem cum filio rege ad prandium exire jubet de cubiculo. Interea Imperator finem ſibi imminere ſentiens, ſicut in vita ſanus, in actu ſemper conſtans & ſtrenuus fuit, ita in extremis nihil ſegnioris fidei permanſit: & vocatis Epiſ-
443 copis, corpus & ſanguinem Domini, & crucem ſanctam cum reliquiis Sanctorum apportari fecerat: & erigens ſe cum lacrymis valde affectuoſis, in confeſſione pura & oratione intenta, Sanctorum communionem ad peccatorum remiſſionem devotiſſime accipiens, Imperatrici & filio regi Henrico per fida monita valedicens, ex hac vita migravit XI. Nonas Junii, feria II. indictione VII. Viſcera Imperatoris apud Trajectum condita ſunt, & rex locum ſepulturæ donis & prædiis ampliavit. Reliquum corpus ab Imperatrice & filio rege, ut optime excogitari poterat, involutum & reconditum, usque Agrippinam Coloniam vectum, per cuncta cœnobia illius civitatis atque Moguntiæ ſeu Wormatiæ, ſive illorum, quæ in medio fuerant, omni populo ſequente & orante deportatum, incredibili oratione & † magnis eleemoſynis pro redemptione animæ factis, triceſima octava, qua obdormivit, die, in Spira civitate, quam ipſe Imperator, ſicut & poſtea filius, multum ſublimavit, honorifice ſepultum eſt. Nam gratiam Cunrado Imperato-

al. multis.

peratori Deus addidit, quod non vidimus, neque audivimus tantas lamentationes univerſorum, tot orationes, tales eleemoſynas alicui Imperatorum corpore inſepulto factas, & ſicut percepimus, referente Epiſcopo Henrico Lauſanenſi, cum cæteris Burgundionibus, qui illum de obitu usque ſepulturam proſecuti ſunt, filius Cæſaris, Heinricus rex ad omnes introitus Eccleſiarum, & ad extremum, ad ſepulturam humeros ſuos corpori patris ultra modum humili devotione, ſuppoſuit: & non ſolum, quod filius patri in charitate perfecta, ſed quod ſervus Domino in timore ſancto debet, hoc totum rex patri defuncto ſtudioſiſſime exhibuit. Hæc de Imperatoris Cunradi geſtis breviter ſcripſimus, de quibus, ſi quicquam intactum omnino dimiſimus, hoc inauditum eſſe à nobis credatur. Si autem aliquid ſtrictius, quàm rerum magnitudo ſe extenderet, dictum eſt, illud propter commoditatem legentis factum eſſe, veraciter atteſtabimur. Pro quo quidam de noſtris cantilenam lamentationum fecerat, quam poſtea filio ſuo, Henrico Regi, in Conſtantia civitate præſentavit, quas lamentationes hic, quoniam ejusdem operis ſunt, inſerere non incongruum putavimus.

VERSUS PRO OBITU CUNRADI IMPERATORIS.

I.

QUI vocem habet ſerenam, hanc proferat cantilenam;
De anno lamentabili & damno ineffabili
Luget (a) omnis homo, forinſecus & in domo,
Suſpirat populus Dominum, vigilando per ſomnum;
Rex Deus, vivos tuere, & defunctis miſerere.

II.

Anno quoque milleſimo nono & (b) trigeſimo
A Chriſti nativitate nobilitas ruit late
Et (c) Cæſar caput mundi, & cum illo plures ſummi,
Occubuit Imperator Cunradus legis (d) amator,
Rex Deus, vivos tuere, & defunctis miſerere.

III.

Eodem † fere (e) tempore occaſus fuit gloriæ, al. verò.
Ruit ſtella matutina Chunelinda regina,
Heu quantum (f) crudelis annus, corruerat Herimannus,
Filius Imperatricis, Dux † timidus (g) inimicis; al. timendus.
Ruit Chuno (h) Dux Francorum, & pars magna ſeniorum (i),
Rex Deus, vivos tuere, defunctis miſerere.

 Impera-

(a) Ecc. *luget.*
(b) Ecc. *atque.*
(c) Ecc. *ruit.*
(d) Ecc. *legum.*
(e) Ecc. *vero.*
(f) Ecc. *quam.*
(g) Ecc. *timendus.*
(h) Ecc. *Kuono.*
(i) Ecc. *ingenuorum.*

IV.

Imperatoris gloria ſit nobis in memoria,
Et recenti (a) mentione, vivat vir indolis bonæ.
Fiat (b) dominator probus (c), frequenti carmine novus,
(d) Præclara fama poſt mortem, vitæ præſtet hunc conſortem.
Rex Deus, vivos tuere, defunctis miſerere.

V.

Regum ſanguine genitus, omnes præcellit penitus,
al. fuit ſub. *Glorioſus in perſona, pulcher † ſub ſua corona,*
Sceptrum, regnum, imperium, nulli erat plus congruum:
444 *Rempublicam honeſtavit, hujus cauſa laboravit.*
Rex Deus, vivos tuere, defunctis miſerere.

VI.

Poſtquam replevit Franciam, per pacis abundantiam,
Mitigavit Alemannos & omnes regni tyrannos,
Saxonibus & Noricis impoſuit fræna legis,
Vidit ſua magnalia probabilis Italia.
Rex Deus, vivos tuere, defunctis miſerere.

VII.

Roma ſubjecit ſeprimum à ſummo uſque ad imum,
Experti ſunt Ravennates in bello ſuo primates,
Sentiebant Veronenſes invicti Cæſaris enſes,
Heſperia ſe proſtravit, imperanti ſupplicavit.
Rex Deus, vivos tuere, defunctis miſerere.

VIII.

Reverſus Alemanniam invenerat calumniam,
Quam hic diſſipavit Cæſar, ut ventus pulveris inſtar,
Omnes ſimul perierunt, qui prædatores fuerunt,
al. ſunt exulati. *Et cives præſtantiſſimi idcirco † facti exulari.*
Rex Deus, vivos tuere, defunctis miſerere.

IX.

Nil moratus Imperator, pacis ubicunque dator,
Bellum intulit Paganis, ne noceret Chriſtianis,
Non defendit eos palus, nulla fuit aquis ſalus,
Bene coercebat Sclavos, Barbaros, & omnes pravos.
Rex Deus, vivos tuere, defunctis miſerere.

FINIS WIPPONIS.

(a) Ecc. *frequentiore.*
(b) Ecc. *Vivat.*
(c) Ecc. *&.*
(d) Ecc. *Et.*

BENE-

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

FUldenſe Monaſterium Ordinis Benedicti, à S. Bonifacio in ſylva Buchonia fundatum, à primis ſtatim temporibus fuit illuſtre, atque ob venerationem ſuam magna ſenſim adquiſivit incrementa. Has igitur Donationes, Traditionesque Fuldenſi Eccleſiæ factas, ex ipſis membranis antiquis conjunctim hic exhibet Jo. Piſtorius. Licet autem ſingularia hæc eſſe videantur, quæ ſaltim Eccleſiæ Fuldenſis bona concernunt: multa tamen in iisdem reperiuntur, quæ etiam lucem adferre poſſunt Germanicæ Hiſtoriæ univerſæ. In his enim multa reperimus, quæ Geographiam Germaniæ mediam plurimum illuſtrant. Multam in iisdem reperimus diverſorum pagorum factam fuiſſe mentionem, utpote Pagi Weringewe, Aſefeld, Salagewe, Grabfeld, Weringau, Rinagou, Gotzfeld, Waldſachſe, Folcfeld, Tulliſeld, Egeu, Alſecinſe, Paringe, Haſageu, Wettareiba, diverſorum etiam Comitatuum, utpote Wigboldes, Adalbrahti, Heſſi, Utonis in Wetareiba, Gebhardi, Hahho, Kriſtani, Hennebergici: diverſarum etiam Marcarum, Stegheimer, Suinfurter, Folcfelder, Winido, Satesdorff, Wetarunga, Hettilebaru, Undrungeuvono, Sezzilahano, Wadaburina, Gimundener, Wancaheimera, Sylvæ Buchoniæ, diverſarum villarum, vicorum, fluviorum, & ſimilium, quibus non ſolum ſitus atque terræ dictæ Abbatiæ, ſed etiam Comitatus Hennebergici vicini limites plurimum poterunt illuſtrari, prout etiam ex iisdem Traditionibus Pagi Grabfeldenſis terram explicavit Junckerus.* Licet autem hæ Traditiones ex Chriſtophori Broweri Antiquitatibus Fuldenſibus ſubinde potuisſent adaugeri: otium tamen nobis fecit Vir doctiſſimus, Jo. Fridericus Schannat, qui in Præfatione ſua, Vindemiis Litterariis præ-

* *Geogr. medii ævi p. 228.*

præmiſſa, haſce Traditiones locis infinitis reſtitutas & emendatas, triplo auctiores in lucem emittere promiſit, idque ex ipſis vetuſtis membranis chartisque, additis ſigillis æri inciſis, & obſervationibus, atque Eberhardi Monachi Fuldenſis veterum Traditionum Summariis, quod Opus haut ita pridem, ſub titulo: *Corpus Traditionum Fuldenſium*, lucem adſpexit publicam. Dum igitur vir iſte induſtrius autographa & chartaria contuliſſet, plurimis in locis has chartas ex iisdem dedit auctiores emendatioresque: ut itaque ex ipſius induſtria Piſtorianam hanc editionem reſtituere, emendare & ſupplere licuerit, maxime illis in chartis, quæ cum chartariis & autographis contulit Schannatus. In reliquis Piſtorianum ſæpe reliqui textum, in notis adnotans variantem Schannati lectionem. Licet autem plenius longe ſit hoc Schannati Corpus: variæ tamen chartæ Piſtorianæ in eodem haut reperiuntur, atque omnes iſtæ, ubi non ſubiectum, quod apud Schannat reperiantur, immo quædam ſubinde verba apud Schannat non extant, quæ uncis fuerunt incluſa. Plurimum vero in Schannati corpore æſtimanda ſunt ſigilla, eademque antiquiſſima, quæ æri fecit incidi, & quod adjicitur Patrimonium Sancti Bonifacii, ſive Buchonia vetus, una cum ſuis confiniis, ex Traditionibus Fuldenſibus eruta, aliisque monumentis aucta & illuſtrata, à temporibus Pipini Regis, ad initium ſeculi XIV. quod ad illuſtrationem Geographiæ mediæ plurimum conducit. Hoc ſaltim addo, quod in præfatione monet Schannatus: *Unum monere reſtat, paſſim in Traditionibus noſtris, ſub Regni nomine, deſignari in confuſo Annos Regni & Imperii; alius enim numerandi calculus apud Scriptores Fuldenſes olim non obtinebat. Quod autem Baronio ex Iſone Monacho initium Regni Pipini referendum ſit ad Annum Chriſti DCCLIV. quo à Stephano Papa coronatus & inunctus eſt, id aperte confirmant eædem noſtræ Traditiones, ubi jam Regis hujus Anno II. & III. Bonifacius & Martyr & Sanctus appellatur, ut qui Anno DCCLV. pro Chriſti nomine ſanguinem ſuum profuderat: id quod certe cum diverſis aliorum in hoc Epochis convenire minime poteſt, notanter, cum illa DCCLI. quam dum operoſe ſatis ſtatuit & tuetur Mabillonius Lib. II. de Re Dipl. cap. XXVI. alibi tamen, nimirum Tom. II. Annal Bened. pag. 205. facile convenit, occaſione tam donationis Sigifridi, Alſacenſis Comitis, quam & aliorum Annos Pipini Regis diverſimode ſubinde numeratos fuiſſe.*

❧ (o) ❧

GERMA-

GERMANICARUM ANTIQUITATUM 445

THESAURUS:

VEL

TRADITIONUM FULDENSIUM

LIBRI TRES.

IN QUIBUS PRÆTER TEMPORUM ET FAMILIARUM EXPLICATIONEM EXACTISSIMA FULDENSIS VETERIS PROVINCIÆ CHOROGRAPHIA, ET PARTIUM OMNIUM DESCRIPTIO CONTINETUR.

QUORUM LIBRORUM SIMILES SI MULTI, ET CUJUSQUE PROVINCIÆ PROPRII SUPERESSENT, DESIDERARI AD PERFECTAM ANTIQUÆ GERMANIÆ ILLUSTRATIONEM NIHIL POSSET.

PRIMUS LIBER

POSSESSIONUM ET TRADITIONUM ECCLESIÆ FULDENSIS.

I. Traditio bonorum in Hiruzfeld vel Beogo & Hnutilingen & Wintgraben. (a)

DOMINUS ac redemptor noſter DEI filius admonet, dicens: Date elimoſinam, & ecce, omnia munda fiunt vobis. Idcirco ego in Dei nomine, Burgarad presbyter, dono pro animæ meæ remedio, ut veniam in futuro conſequi merear, dono per hanc epiſtolam ad monaſterium S. Bonifacii, quod eſt in pago Grapfeld conſtructum in loco nuncupante, qui dicitur Fulda, ubi ſtyrmi Abbas cum turbâ plurima monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, in locis nuncupantibus: Hiruzfeld (ſeu beogo, in marca *(b)*) & Niſartano, & in hnutilinga, unam Huobam, & in alio loco, nuncupante Wintgraba, in pago Salageuui, quicquid ibi-

(a) Reperitur iſta in *SCHANNAT* Corpore Traditionum Fuldenſium *n. XXXIV.* ex quo eandem emendavi.

(b) Hæc verba uncis incluſa apud Schannat haut reperiuntur.

dem ad me noſcitur perveniſſe, tam terris, domibus, ædificiis, ſylvis, campis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus: quicquid in hæreditatem mihi convenit, ad præfatum monaſterium in elimoſynis, & ſubſtantia monachorum ibidem habitantium, Chriſto protegente, volo eſſe donatum atque firmatum. Ea ſcilicet ratione, ut dum ad vivo, ipſa hæreditate ſub uſu fructuario tantummodo, abſque ullo præjudicio & deminuoone aliqua ipſius monaſterii, per veſtram precariam excolere debeam, & poſt meum diſceſſum, quando vobis placuerit, vos & ſucceſſores veſtri in Dei nomine perpetualiter recipiſtis poſſidendum, habendi, donandi, & quicquid elegeritis, faciendi, liberam ac firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem. Si quis vero (quod futurum eſſe oon credo) ſi aliquis de hæredibus meis, aut ulla oppoſita perſona, ullo uoquam tempore contra hanc epiſtolam donationis meæ fieri decreverit, aut eam infringere conatus fuerit, juxta pœnam ſeculi inferat partibus ipſius mooaſterii, cum cogente fiſco, auri libras centum, argenti pondo centum, & quod repetit, evindicare non valeat, ſed præſens epiſtola donationis & devotionis meæ firma & inviolata permaneat, ſtipulatione ſubnixa: actum ſub die XVI. Calend. Februarii anno IIII. regnante Carlo, Francorum rege.

II. Traditio mancipiorum & bonorum Hadaburgi & ſororis. (a)

AMmooente ac dicente filio Dei, date elimoſynam, & ecce omnia munda fiunt vobis. Idcirco ego, in Dei nomine, Hadabirg, atque Huoca, & ſoro-
446 res meæ & Blithrude, tradimus pro animæ noſtræ remedio, vel pro abluendis peccatis noſtris, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi venerabilis vir, abbas ſtyrmi, cum plurima turba monachorum præeſſe videtur, quicquid proprium habere & poſſidere videamur, totum & integrum tradimus, atque transfundimus ad ſupradictum mooaſterium: ita tamen, ut uſque ab obitum noſtrum, per veſtram precariam poſſidere & excolere nobis poteſtatem tradatis. Poſtquam vero de hoc ſeculo migravimus, Vos, & ſucceſſores veſtri, quicquid nos proprium poſſidere videmur, cum omoi parte meliorata, in veſtram poteſtatem accipiatis. Hæc ſunt nomina maocipiorum, quæ tradimus, Libolf, Hruadrih, Egino, Hruadhart, Engilmunt, Anamuot, Adalbart, Theotmar, Liutfrid; Hadufrid, Mierolt, Gundlind, Erpgant, Theotgart, Tetta, Theotſuuind, Eggihilt, Giſauhilt, Hruldgart, Regilind, Williſuuind. Siquis vero, quod futurum eſſe noo credimus, ſi aliquis de noſtris amicis hanc traditionem infringere voluerit, iram trinæ Majeſtatis incurrat. Inſuper inferat partibus ipſius monaſterii, cum cogente fiſco, auri libras centum, argenti pondera centum, ſignum Geruuig, ſignum Weringoz, ſignum Gaſtolf, ſignum Sigiperaht, ſignum Weringozi, ſigoum Waning, ſignum Svvidmuota. *(b)*

III. Traditio bonorum & mancipiorum in Lurungum, & in Sulzidorfer Marca. (c)

EGo itaque Landrat, trado in elimoſinam meam S. Bonifacio ad Fuldam totum, quicquid proprietatis habeo in Lurungum, & in Sulzidorpero Marcu, niſi tamen io Luruogum XX. motales, id eſt, Jugeres & unam arialem, hoc foras demitto in illa ſilua, quæ eſt in Luruogum. Cæterum in ſupradictis locis totum trado cum terris, ſiluis, campis, pratis, paſcuis, ædificiis, omnibus adiacentiis Et

(a) Hanc chartam ex *SCHANNAT n. LXII.* emendavi.

(b) *SCHANNAT: Hæc traditio incertum, quo anno facta tandem ex integro effectum ſortita eſt, poſt obitum ſcilicet trium illarum ſororum, & conſtat ex traditione Werinberes facta ad annum 813. menſe Majo.*

(c) Hanc chartam emendavi ex *SCHANNAT n. CIV.* ubi extat ſub rubrica: *Traditio Landrati.*

Et mancipia IV. quorum nomina hæc ſunt: Albuuart, Hramuolf, Vuldarih, Bilidrud, cum omnibus rebus & ædificiis, niſi tamen per veſtram precariam illud habeam, uſque obitum vitæ meæ, poſt obitum meum hanc rem, vos & ſequaces veſtri ulterius habere firmiſſimam habeatis poteſtatem. Actum in monaſterio Fulda, die VII. menſis Aprilis anno XXVI. Regnante Domino noſtro Karolo, Glorioſiſſimo Rege. Ego Aſger ſcripſi ſignum Haluc † ſignum Regino, † ſignum Sigifrid, † Baldun, † Wigrih, † Bruni, † Nordman, † Madalheim, † Griſo, † Bernger.

IV. Traditio mancipiorum in Tulba. (a)

EGo itaque Mima, ancilla Chriſti, trado in elimoſynam meam S. Bonifacio, Chriſti martyri, in pago Salageuui, in villa, quæ vocatur Tulba, hæc mancipia, cum omnibus rebus ſuis, Adalof, Anthad, Ata, Faſtun, Theotlind, Alatun, Chunirat, Erlolf, Hiltiburg, & filia ejus junior: hæc mancipia ſic trado ad ſupra dictum ſanctum, ea ratione, ut per veſtrum beneficium illa habeam mihi ad fruendum uſque obitum meum. Poſtea vos & ſequaces veſtri illa habere incontradicta perenniter firmiſſimam habeatis poteſtatem. Actum in monaſterio Fulda die IV. menſis Octobris Anno XXVII. Regnante Domno Karlo, Glorioſiſſimo Rege. Ego Aſger ſcripſi & teſtibus firmavi.

Signum mimun, quæ hoc fieri voluit & rogavit, † hruodperathes, † Thancrates, † Walafrides, † Neriperahtes, † Oten, († Hungeres,) † Waren, † Mouten, († Anulen,) *(b)* † Meginoltes, † Waltolfes, † Ratfrides.

V. Traditio bonorum juxta Scammunfuldam fluvium, (c)

EGo Freiberaht trado ad monaſterium ſancti Bonifacii martyris terram, ſylvam & illam marcam, ſicut eſt mea, juxta fluvium Scammunfulda in elimoſynam meam, & conjugis meæ vuonroht, & filii mei Adelheres; ita, ut poſt obitum noſtrum trium, illi ſervi Dei, qui in ſupradicto monaſterio ſunt, habere perenniter firmiſſimam habeatis poteſtatem, culmo ſubnixam. Actum in monaſterio Fulda, die 1. menſis Maji. Ego Aſger ſcripſi. *(d)*

VI. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Hnutilingen. 447

EGo Nanduuig, in pago Salageuue, & in villa Hnutilingi, quicquid proprietatis habeo, & quatuor mancipia, Starcolf, Vuillihelm, Ratila, Nandrih, cum omni ſumptu eorum, trado ad S. Bonifacium, & traditum ſit poſt obitum meum vobis in uſum. Actum ad Fuldam die nona menſis Aprilis. Aſger fecit.

VII. De eadem villa.

EGo Leidrat in ſupradicto pago vel villa totum trado, quicquid proprietatis habeo, & tria mancipia, hartperaht, helmſuuind, hruadflat, & traditum ſit poſt obitum meum ad S. Bonifacium in elimoſinam meam.

VIII. Traditio bonorum in Muotuuinesheym.

EGo Robing in pago Vueringeuue, & in villa Muotuuinesheim, & in ſilva bochoma, juxta alveum fluminis Sinna, totum quicquid proprietatis habeo, trado ad S. Bonifacium, & hæc mancipia: Perahtſuuind, Meginhart, cum omnibus rebus ſuis, traditumque ſit poſt obitum in elimoſinam meam. *Pagus Weringoes.*

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CVIII.*
(b) Quæ uncis incluſa, apud Sehannat non extant.
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CVII.* ſub rubrica: *Traditio Freiberathes.*
(d) Schannat, qui cum Codicibus MStis contulit, ſic habet in fine: *Actum in monaſterio Fulda die IIII. menſis Octobris, anno XXVII. regnante Domino Carlo Glorioſo Rege. Ego Asger feci.* Extat apud illum c. *CVII.*

IX. Traditio quinque mancipiorum.

EGo itaque Engilbertus, & uxor mea Roſmuot, non immemores facinorum noſtrorum, tradimus ad S. Bonifacium in elimoſinam noſtram mancipia quinque, ut aliquam delictorum noſtrorum veniam conſequi mereamur. Et hæc nomina mancipiorum: Friduhart, Otgart, Alblaug, Willigart, Regingart. Hæc traditio facta eſt in villula Wilaresfelde intra baſilica; hi ſunt teſtes tradirionis. Signum Engilberti, qui hæc tradidit, ſignum Mattoni clerici, ſignum Ereanberti clerici, ſignum Sigiboti, ſignum Leidrati, ſignum Hruadberi, ſignum * Aitthuringi, ſignum Tolemari, ſignum Irpſingi.

*Aitthurhingi.

X. Traditio bonorum in Oſtheim & Munirichestat.

EGo itaque vuldarniu in elimoſinam meam trado ad S. Bonifacium, quicquid proprietatis babeam in pago Salagauue, in villa Oſtheim, & in villa in alio loco, qui vocatur Municheſtat, totum & integrum, id eſt, areolis, domibus, ædificiis, terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, omnibusque adjacentiis: & hæc mancipia cum cunctis ſupellectilibus eorum, & omnibus rebus, quicquid habent, quorum nomina hæc ſunt: Snellung, Oadalmar, Vzzo, Ratſuuind, Wigheri, Meginberi, Oadalniuui, Helpfolf, Ima, Tuoto, Albniuui, Rihuuini, Willibraht, Reginniuui, Nandheri, Ruadmar, Ratheid, hæc omnia cum illorum ſumptu, & quicquid ex illis augmentatum & laboratum fuerit. Ea ratione, ut poſt obitum meum ſupra dictam rem melioratam & incontradictam absque ullo homine, vos & ſequaces veſtri exinde ulterius perenniter poſſideatis. Et hæc tradirio coram teſtibus inferius ſcriptis peracta eſt, & culmo ſubnixa. Actum in monaſterio Fulda die VII. menſis Junii. Et ego Aſger ſcripſi.

Signum Vnuuanes comitis, † Suuidperahtes, † Sigipotes † Theoleiches, † werinoltes † leidrates † amalperahtes † eggeoltes, † hahperathes † adalmanes.

XI. Traditio bonorum in Marca, ad fluvium Slidinam (a).

IN Chriſti nomine, ego Helpraht, quicquid proprietatis habeo in illa Marca, quæ
eſt ſuper fluvio fliedina, ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi
venerabilis Paugolf abbas præeſſe videtur, trado in elimoſinam meam & conjugis
meæ Anshilte, & filiæ meæ Hiltun, totum & inregrum, id eſt, ſilvam, campum,
prata, paſcua, ædificia, [alia confinia, *(b)*] quicquid ſit mobile & immobile [quadrupediarum,] ſeptem mancipia cum omnibus rebus ſuis, poſt obitum noſtrum, id eſt,
meum Helprabtes, & conjugis meæ Anshilte, & filiæ meæ Hiltun, ut quisquis ex
448 nobis longius vivat, per precationem *(c)* ſupradicti venerabilis Baugolfes abbatis, &
cunctæ familiæ S. Bonifacii, habeat illud usque ad exitum vitæ ſuæ, poſt obitum
noſtrum vos, poſterique veſtri ſupradicta re frui ulterius, ſicut placet, liberam firmiſſimamque babeatis poteſtatem, ſtipulatione ſubnixa. Actum in monaſterio
Fulda die 27. menſis Auguſti.

XII. Traditio bonorum in Baldmunteshus (d).

DOminus ac Redemptor noſter, Dei filius, admonet, dicens: Date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis. Idcirco ego in Dei nomine Gunderus, trado ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi venerabilis vir paugolf Abbas præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado partem meam, & quæ ad me pertinere videntur, in loco nuncupato Baldmunteshuſun, ea ſcilicet ratione, ut ego & filius

(a) Hæc charta extat apud Schannat n. CLXV. ſub rubrica: *Traditio Helprabtes & Anshiltæ conjugis ſuæ.*
(b) Verba uncis incluſa apud Schannat non extant.
(c) Schannat *per preſtariam.*
(d) Extat apud *SCHANNAT n. CLXXVI.* ſub rubrica: *traditio Gunderi.*

& filius meus Batto illud, dum ad vivimus, habeamus, & qui alium ſupervixerit, ſimiliter utatur illo cenſu diſpoſito, ut ſemper poſt tres annos amphoram mellis demus. Poſt obitum vero noſtrum amborum, vobis vel ſucceſſoribus veſtris illa cauſa, ut libet, incontradicta in omnibus ſit poteſtas. Actum in monaſterio Fulda, ſub die III. Calendas Martii. Ego Einbart ſcripſi, ſignum gundheres, qui hanc chartam fieri rogavit, † ſignum Batten, filii ejus, † ſignum Fertinges.

XIII. Traditio Einhartes & Engilfridæ Conjugis (a).

IN Chriſti nomine ego Einbart, & conjux mea Engilfrit, donamus atque tradimus ad S. Bonifacium, ubi vir venerabilis Paugolf abbas cum turba plurima monachorum monaſterio præeſſe videtur, hoc eſt, quod donamus, quicquid in vrithorpe proprietatis babemus, exceptis vero baſtunnis, & uno mancipio, quidquid aliud eſt, quod habeo, boc trado, ea ratione, ut dum ego ad vivo, habeam illud, ſimiliter & conjux mea, ſi illa me ſupervixerit, utatur illico. Poſt obitum vero noſtrum amborum, vos & ſucceſſores veſtri res memoratas ulterius perenniter poſſideatis, ſtipulatione ſubnixa. Actum die VIII. Idus Junii. Ego Einhart ſcripſi.

XIV. Liberalis traditio in multis Pagis & villis (b).

DOminus ac redemptor noſter, Dei filius, admonet nos, dicens: Date elimoſi-
nam, & ecce omnia munda fiunt vobis. Idcirco ego in Dei nomine Manto
Comes, & frater meus Megingoz, donamus pro remedio animarum noſtrarum,
& pro abluendis peccatis noſtris, ut veniam in futuro conſequi mereamur, dona-
tumque in perpetuum eſſe volumus per hanc cartam traditionis, ad monaſterium
S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, conſtructum in pago Grapfeld, ubi venerabilis
vir Paugolf abbas cum turba plurima monachorum præeſſe videtur, (ſicut enim
ſuperius dictum eſt *(c)*,) donamus atque tradimus ad præfatum monaſterium por-
tionem hæreditatis noſtræ, & quicquid proprium habere videbamur in locis, quo-
rum hæc ſunt nomina. Einfirſt, hæc eſt cella noſtra juxta fluvium ſala: Et in pago
Aſefeld, in quinque villis, in pago ſalageuue, in villa, quæ dicitur Iſanhuſon: In pa- *Pagus Aſefeld.*
go Grapfeld, in villa, quæ dicitur Wangheim. In pago Weringeuue, in villa, quæ *Pagus Salagevv.*
dicitur Heſinlar. Iterum in ipſo pago, in villa, quæ dicitur tungidi. Similiter in vil- *Pagus*
la, quæ dicitur Binizfeld: ſimiliter in villa, quæ dicitur Hoboltesheim: ſimiliter in *Grapfeld.*
villa, quæ dicitur Steti: ſimiliter in villa, quæ Bubhulidi. Et in pago Rinabgeuue, *Pagus Weringavv.*
in villa vocata Giſenbeim. In pago Grapfeld, in villa nuncupata Stocbeim: Simi- *Pagus Rinagavv.*
liter in villa Suzefeld, & in villa, quæ dicitur Heripbe, & in villa dicta ſuuollunga, & *Pagus Gozfeld.*
in villa nuncupata Tbeodorp, & in villa nominata hrannunga, & in pago Gozfeld,
in villa, quæ vocatur Suuanafeld: ſimiliter in villa Iſanesheim, & in villa Pleibfeld,
marcam in ſilvis, juxta ripam fluminis Moins, in villa nuncupata heide, & in villa
vocata Botolfeſtat, in pago Waldſaze, in villa Pircbanefeld, in iſtis locis omnibus *Pagus Waldſaze.*
duas partes, quicquid Manto pater noſter proprium habuit, totum & integrum
donatum eſſe volumus atque firmatum. Ea ſcilicet ratione, ut dum ad vivimus,
ipſam portionem ſub uſu beneficiario tantummodo, ſine deminutione aliqua ipſius
monaſterii, per veſtram precariam excolere debeamus.

Poſt noſtrum vero amborum deceſſum, absque ullius Judicis interpellatio- 449
ne, vel contradictione ullius bæredis, Vos & ſucceſſores veſtri cum omni re eme-
liorata, & inexquiſita in quibuslibet rebus, quicquid poſtea inventum fuerit, ad
ſupra dictum monaſterium, in Dei nomine babendi, tenendi & quicquid ex in-
de elegeritis faciendi, liberam ad firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CLXXVII.*
(b) Hanc chartam ex *SCHANNAT n. LXXXIII.* emendavi, ubi extat ſub rubrica: *Charta Mantonis Comitis, qua plurima prædia largitur.*
(c) Hæc verba uncis incluſa apud Schannat non extant.

Si quis vero, quod futurum eſſe non credimus, ſi aliquis de ooſtris bæredibus vel pro hæredibus, ullo unquam tempore, contra hanc epiſtolam donationis noſtræ venire tentaverit aut eam infrangere conatus fuerit, iram trinæ majeſtaris incurrat, & divinam ultionem ſuper ſe recipiat. Inſuper & juxta pœnam ſeculi, inferat partibus ipſius monaſterii, cum cogente fiſco auri libram, argenti pondo & quod repetit quisquam, evindicare non valeat: ſed præſens epiſtola donatioois & devorionis noſtræ omni rempore firma & inviolata permaneat, ſtipularione ſubnixa. Actum in monaſterio Fulda, die XIII. Calendas Maji, aooo XX. regnante Carlo, rege Francorum & Loogobardorum, & Patricio Romanorum. Ego Einbart rogarus ſcripſi. Signum maoronis & megingozi, qui hanc traditionem fecerunt, ſignum vnuannes comitis, ſignum Sigiboti † Vuotilo † ſuuidprahr † gerbrabt † balabing, † adalbraht † rbeotleib † terbuuin † Perenolt † Iaring † Penteo † araheo † vvolabfrid † meginpraht † Wighart, † hrutolf. Item veſtitionis teſtes lidem ipſi, qui & ſupra nominati ſunt cuocti.

XV. Traditio bonorum & mancipiorum in Perahtleibeshuſen & Wintgraben. (a)

DUm unusquisque in hac fragili & caduca mortalis habitet vita, opus babet pro tranſactis, cum terreſtribus ſubſtaotiis æternam ſibi cœleſtemque vitam mereri, & corporalia lucra in animæ verrere uſum. Idcirco Ego Suoliſta, dono atque trado in elimoſinam meam & frarris mei, perahtleibes, per manum avunculi mei Engilbrahtes, tradirumque in perpetuum eſſe volo, quicquid in pago ſalegeuue, id eſt, in perathleibes huſon juxta flumen ſcuntra, & in villa Wintgrabon, ipſe ſupra dictus germanus meus perahtleib, manu poteſtativa mihi tradiderat. Et nobis ambobus noſtri bæreditaveruot parentes, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina bæc ſunt, ſigismunt, gundachar, ſnallung, albung, ſigimar, meginolt, aldoltuto, Eſacar, vvalafrid, rarmar, fridurar, folcrat, Baldung, adalger, meginharth, Vnare, gozilo, folcuuin, nordbilr, alphilr, thiotbig, thiotilt, baldhilt, mangin, Sindhilt, vueriniu, Lanrvviz, artuuin, meginuuart, neoſta: cum omni eorum ſuppellectili & ſumptu. Ea ſcilicet ratione trado hæc omnia, ut per veſtram precariam totum illud poſſideam ad vitam meam, ut habeam, unde hoc mortale nurriam corpus, & meam vetulam ſuffulciam ſenectutem. Poſt obitum verò meum & exitum de hac præſenri vita, Vos & ſucceſſores veſtri tenendi, babendi, frueodi, poſſidendi firmam & incontradictam ad utilitarem veſtram & io elimoſinam meam, in omnibus babeatis poteſtatem. Scripta hæc chartula traditionis in monaſtetio fulda, anno XXVIII. regnanre domino Carlò, glorioſiſſimo rege Francorum, die 2. nonis Iunii. Signat Engilperath, ſig. ſigibor, ſig. ſuuidperaht, ſig. ſuuidbot, ſig. bradperaht, ſig. adalman, ſig. leidrato, ſig. gerbrhat, ſig. Eggiolt, ſig. amalperath, ſig. liutheri, ſig. Irminperath, ſig. theoleih, ſig. folemar, ſig. gotabelm, ſig. Iring, ſig. ſandarat, ſig. rihperaht, ſig. friduuuin; ſig. heotbald, ſig. adalhart.

XVI. Traditio bonorum & mancipiorum in Wintgraber & Hrannunger marca. (b)

EGo in Dei nomine vvalahfrid, dono atque trado in elimoſinam meam ad S. Booifacium, quicquid proprietatis habeo in. vvintgrabono marcu, & in Hranoungero marcu, & quicquid mihi pater meus, & mater & fratres hæreditave-

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXV.* ſub titulo: *Charta Suoleſte de Salegevve, qua res a ſe donatas, in precariam recipit.* Vide etiam inſra *n. XX.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CXLV.* ſub rubrica: *Charta Walabfrides, qua res omnes ſuas cum mancipiis donat.*

ditaverunt, & proprio elaboratu acquiſivi, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, 450
aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: Vualdger, hruodmunt, vvalgoz, bruadroh, hruoduuart, aſolf, otilo, freholf, vvizolf, vvanning, nuono, ratger, giſalheri, balduuig, helding, hiltung, adalrun, vvoflind, liuta, gozhilt, rathilt, alhuuiz, ratolf, onſuuind, reginburg, theotburg, Vuota, vvillibilt, hruadhilt, alphilt, alpſuuind, Egimuot, Elimuot cum omni eorum ſuppellectili & ſumptu: Ea ſcilicet ratione trado hæc omnia, ut per veſtram precariam illa omnia poſſideam ad vitam meam: Et poſt obitum meum, uxor mea vvilliquema, & poſt noſtrum amborum diſceſſum, filii & filiæ noſtræ ad vitam illorum, ſuas ſinguli poſſideant partes. Poſt omnium vero noſtrum de hac præſenti vita diſceſſum, Vos & ſucceſſores veſtri, ad utilitatem veſtram & in elimoſinam noſtram cuncta, quæ tradidi, tenendi, habendi, poſſidendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Scripta hæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Auguſto, die VI. calendas ſeptembris. Signum vvalahfridi & uxoris ejus vvilliquemun, qui hanc chartam traditionis fieri rogaverunt, † hruodprahti † thedleichi † amalperabti † ſuuidperahti † ſiginandi † leidrahti, gerbrahti † alauuih † ſuuidpoti † eggiholti † ercampoti † Rohingi † ercamprahti † ſandrati † friduuini † eginoni † vverinharti.

XVII. Traditio bonorum & mancipiorum in marca & villa Chizzige. (a)

EGo in Dei nomine Hunger, dono atque trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, quidquid in pago ſalageuue & in villa Kizziche, & in marcu ejus proprietatis habeo, abſque XXII. jugeribus inter prata & terram araturiam, & ſex oves & duas vaccas cum totidem vitulis. Cæterum totum atque integrum dono atque trado, id eſt, in terris, ſilvis, campia, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: Prunolf, fridurat, blidrat, cum omni eorum ſuppellectili & ſumptu: Ea ſcilicet ratione trado hæc, ut per veſtram precariam illud poſſideam ad vitam meam. Poſt obitum vero meum de hac præſente luce, Vos & ſucceſſores veſtri, tenendi, habendi, fruendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Scripta hæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXIII. regni domni Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Junii, die XI. Calend. Julii † ſignum ſuuidperaht † ſignum Irminperabt † ſignum altcarli, † ſignum alauuiches † ſignum erchanpot, † erchanpraht, † ſignum ſigidegun † ſignum dinguuin † ſignum beribrabt † ſignum ruadhart, † ſignum erpfung † & vvighraht † heriuuig, † ſignum ratheri † ſignum ginoz, † ſignum ſpiligern.

XVIII. Donatio bonorum & mancipiorum in Adalfrideshuſen. (b)

EGo Lantfrid, pro ſalute animæ meæ dedi in Eccleſiam beati Bonifacii martyris, omne patrimonium, & omnem hæreditatem meam, quicquid mihi Jure dimiſit pater meus, & quicquid ego acquiſivi poſt obitum ejus, id eſt mancipia XIIII. quorum nomina ſunt hæc, vverdberi, & uxor ejus, nomine adalbirin & filii eorum, his nominibus, Waltheri, Baldheri, leobbirin, hruadbirin, vvilliperabt & uxor ejus vvingdeo, & filii eorum regindeo, arndeo, Oſtarhilt, liuto, & reginelf, & uxor ejus liubila, & domus meas, & omnia, quæcunque habere potui in mobilibus & immobilibus, & terram, quam habui in vico nuncu-

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXLIX.* ſub rubrica: *Traditio Hunger de rebus ſuis in villa Kizzicha.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXLVIII.* ſub rubrica: *Traditio Landfrides.*

nuncupato ad adalfrideshuſum cum campo & ſilva, & prato & paſcuis, & in alio vico, qui ſitus eſt juxta tulbam cum campo & ſilva, & prato & paſcuis, & omnia in omnibus, quæcunque habere potui in Salageuue, firma permaneant ad Eccleſiam S. Bonifacii ſupra ſcripti martyris.

451 *XIX. Donatio bonorum in Hnutilinger marca.*

IN Dei nomine, Ego itaque Buto, quicquid mater patris mei Ichenilli in hnutilingero marcu hæreditavit, dimidiam partem de illo trado in elimoſinam patris mei, ad monaſterium S. ſalvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius in corpore quieſcit.

† ſignum huten, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † hurguuarti, † ſignum vvaltolfi † ſignum duoto † ſignum altuom † ſignum rihmunt † ſignum Ebarolf, † ſignum meginolt, † ſignum gabo, † heio, † ſignum reginuuart, † ſignum reginheri † ſignum Eburhart, † ſignum hunolt, ſignum vvortuuin † ſignat rathad rogatus.

XX. Traditiones ſingulares, numero duodecim.

TRadit ſuoliſta, quicquid proprietatis habuit in pago ſalageuue, id eſt, in herahtleibeshuſum & in vvintgrabon, nomina mancipiorum hæc ſunt: Sigimunt, gundacar, ſnallung, alhung, ſigimar, meginolt, altolf, vvito, Eracar, vvalahfrid, ratmar, fridurat, folcrat, haldung, adalger, meginhart, vvarg, gozilo, folcuuir, nordhilt, albhilt, theothirg, theothilt, magin, ſindhilt, vverinniuui, Lantuuiz, meginuuart, neoſta, hæc traditio fuit anno XXVIII. Caroli: ſignant engilbraht, ſigibot, ſuuidbot, hruodbraht, adalman, leidrat, gerhraht, amalbrhat, liutheri, Irminhraht, Theotleih, folemar, gotahelm, Iring, ſandrat, rihpraht, friduuuin, theotbald, adalhart. *(a)*

II. Altpraht presbyter, traold & fratrueles ejus, id eſt, alhuuin, presbyter & heimbraht, quicquid habuerunt in heimmengeshuſum, & in aſcfeldon, nec non & in Niuuiheim. Nomina mancipiorum, Alhraht, heliduuar, ferting, engiltrud, Vodildrut, ratgoz, folcleih, friduuulz, folrat, zeiztomo, alhhart, alhgart, hruodila, hruodolf: egifrid, enſtila, heriolf, leiholf, adaluuich, folcmar, anno XXII. Caroli † ſignum vvaldhraht, presbyteri, alhuuin presbyteri, Heymhraht, hruodpraht, heribraht, gerhart, ſuuidpraht, hahpraht, meginpraht, alauuich, theothleih, ercanboto, berahtoloh. *(b)*

III. Matto tradit & megingoz, id eſt, in einirſte, & in Iſanhus, & pinuzfeld, ſimiliter in haholtesheim, & in ſtetim, & huchilidi. & in rinahgeuue, in giſanheim, & in ſtecheim, in grapfeld, & in lulzifeld, & in herphe, & in villa ſuollunga & theottorf, & ſannunga. & in gozfeldum. In ſunanafeld & Iſanesheim, & pleihfeld, & in heidia, & in botolfesſtat, in pago vvoldſaze, prinnafeld anno XX. Caroli. Signum vneuuani, comitis, mattoni, ſigibot, Votilo, ſuuidbraht, gerhraht, halahing, adalpraht, theoleih, terbuuin, hernolt, phenteo, araheo, vvalahfrid, meginbraht, vvighart.

IV. Cunirat tradit ad ſmalabah, & Aſcfeldum, & in Carogeldasbah, XL. & IX. agros, & duas areolas, & unum pratum.

V. Wuldarniuui tradit in ſalageuue, id eſt, in Hoeſteim, quicquid habuit. Nomina mancipiorum, holpholf, tuoto, Mandheri, Irminburg, reginburg, ratburd, ratſuuind, meriſuuind, rattrud, Wigheri, huſuuart, Ribniuui, vviilihraht, munigis, gerhald, Snellung, liohhilt, vveringoz, adàlung, alhuuar, Vodalniuui, gamanolf, uzzo, Sigimar, vvldarni trado in grapfeld, & in munirihaſtatt. Nomina mancipiorum reccheleri, alhung, ratgis, ratolf, vvolfmar, hruodmar, † ſignum

(a) Vide ſupra n. XV.
(b) Hanc traditionem Altprahtes vide apud *SCHANNAT n. XCIV.*

gnum vuldarniuui, hludumar, reginheri, munirih, ſigirih, reginbraht, folerih, baturih, folegeri, albharti, reginhart, ortleih, ſigifrid.

VI. Nidger tradit & filius ejus Theotbald, in villa vvintgraba, & hæc mancipia, hruodolf, theolind, batufrid, vvilliburg, rihbraht, vvihlaug, anno XXXVIII. Caroli † ſignum nidger, theotbald, vvrmheri, vverinolt, Etgiluuart, arnhart, hugibraht.

VII. Bernuuas tradit in ſalageuue in villa Oſtheim, duas huobas & mancipia hæc, adalbald, reginſuuind, anno X. hludouuici † ſignum arno, hruodbraht, ertmar, ortuuin, manno, vvolfboto, ſigiuuart, albuuin, aſuuin, Herirat, heuadolf, hadumar.

VIII. Irminolf tradit, quod Erming illi ad S. Bonifacium tradendum in vvintgrahun, duas areas & unam piſcatoriam. In ſeuntru X. jugera, † ſignum irminotſes, erminger, engilbrahtes, ernuſtes, buſgolfes, oten, anno III. Ludouici. 452

IX. Tradit vvanlahfrid, quicquid bahuit in vvintgraben, & in Ranugum. Nomina mancipiorum vvaltger, hruodmunt, vvaltgoz, hruoduuart, aſolf, Votilo, vvaning, ratger, gitalheri, balduuig, belding, hiltrum, adalrun, vvolflind, liuta, gozbilt, hruadhilt, anno XXXII. Caroli, † ſignant hruodbrahti, theoleih, amalbraht, ſuuidbrahr, ſiginand leidrat, gerbraht, alauuih, ſuuidbot, ercanbot, hroinig, ercanpraht. *Hroing.*

X. Landfrid tradit XIV. mancipia his nominibus, vverdheri, vvaltheri, baldheri, hruod, bruodbirin, vvillibraht, regintheo, oſtarhilt, liuto, reginolf, liubila, in villa adalfrideshuſom, in alia villa, juxta tulbam.

XI. Veginfrid, tradit in ſceibach, & in ſinnahgeuue id eſt unam capturam, & hæc mancipia, heriuuig, alterat, berahtlind, herimot, berahtniuui cum duobus filius anno XLIV. Caroli † ſig. meticho, Reginbraht, manolt, liutheri, Eggiolt, oto, amabraht, Irminbrahr.

XII. Tradit bern, quicquid habuir in villa ſcuntra, & in wintgrabun, Bern. ſuuidbot, hruodbrabt, amalbraht, gerbraht, Eggolt, heuorhing, liutheri, walahfrid, Sanelrat, theotbraht, Egilolf.

XXI. Traditio bonorum in Lutteru (a).

HElmolt & gozboto ſimul & Walthbraht tradiderunt ad S. Bonifacium, quicquid proprietatis habuerunt in ſuperiore Luttara, ſeu inferiore, (in weſtheimono marcu *(b)*,) in ædificiis & ſepibus, in campis, areis, pratis, ſilvis, aquis, aquarumque decurſibus, paſcuis, cultis & incultis, vel quidquid in captura ſupradictorum locorum habere viſi ſunt, & econtra acceperunt concambium in ſcunturu æqualem traditionis partem in latitudine & longitudine, per manum Alaſici (vel Alarici) advocati, qui hanc traditionem accepit, & ſtipulatione ſubnixa firmavit. Signum domini Hadamari Abbatis, Askirih Præpoſiti, moricho, Haicho, adalges, eggihart, alaſich † helmolt, gozhoto, Waltbrahr, qui hanc traditionem fecerunt. Ruoduuin, Reginhart, Waltbraht, friduuuin, ſeuuolf. Item Friduuin, Ellinbraht, gebehart, Eggirich, Ecko, Eburhart, Arindeo, Gozboto, Mendicho, Engilhart, Reginbold.

XXII. Traditio bonorum in Wintgraba & mancipiorum (c).

IN nomine domini Dei noſtri. Ego Nidger, & filius meus Theotbaldus, donamus atque tradimus ad monaſterium ſancti Salvatoris, quod conſtructum in

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLXXXII.* ſub rubrica: *Traditio Helmolti & ſociorum.*

(b) Hæc verba uncis incluſa, apud Schannar non extant.

(c) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCIV.* ſub rubrica: *Traditio Nidgeri de Salageuve.*

pago grapfeld conſtat, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore quieſcit, ubi & vir venerabilis,Ratgarius Abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, duas huobas in pago ſalageuui, in villa longa, quæ dicitur vvintgraba, in marca ipſius villæ, & mancipia ſex, his nominibus, hruadolf, theotlind, batufrid, vvillιburg, rihperaht, vviglauh. Ea ſcilicet ratione, ut, dum filia mea giſalhilt vixerit, per veſtrum beneficium ſeu præſtationem habere poſſit, ſi ipſa in ſancto propoſito permanſerit. Poſt ejus vero obitum, Vos & ſucceſſores veſtri, hanc rem percipiatis & deinceps poſſideatis, ſine ulla contradictione. Siquis vero hanc traditionem frangere voluerit, iram Dei incurrat, & tamen eam frangere non poſſit. Sed hæc traditio firma & inviolata omni tempore permaneat. Et qui eam frangere conatus fuerit, inferat fiſco auri libras tres, & argenti pondera quinque. Acta traditio anno XXXVIII. regnante Carolo, Imperatore piiſſimo, menſe Junio, die ejusdem menſis nono, ſtipulatione ſubnixa: coram his teſtibus & manumiſſoribus, quorum nomina & ſigna infra ſcripta ſunt.

† Signum Nidgeri, & filii ejus Theotbaldi, qui hanc traditionem fecerunt. † ſignum Theotleiches, † ſignum vvrmheres, † ſignum vvihingi, † ſignum vverinolti, † ſignum Egiluuarti † ſignum arnharti † ſignum hucprahti.

453 *XXIII. Traditio bonorum in Fliedinu.*

EGo in Dei nomine Heio, & conjux mea N. donamus atque tradimus in elimoſinam noſtram ad S. Bonifacium, in villa fliedinu unam arialem cum ſua ſtructura, & ad illam pertinentem hobam, ea ſcilicet ratione, ut per veſtram præſtationem illa poſſideamus ad vitam noſtram. Poſt obitum vero noſtrum Vos, vel ſucceſſores veſtri, firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, nullo, quod abſit, contradicente.

XXIV. Traditio bonorum in Svvabriot.

IN nomine Domini, licet ſint parva, quæ pro tantis offero delictis, tamen æquiſſimus Judex non quantitatem muneris, ſed devotionem penſat mentis. Idcirco ego Ratpraht, pro me & conjuge mea, & pro univerſis liberis meis, dono atque trado in elimoſinam noſtram, quicquid in loco, qui dicitur ſuuabriot, ſuper ripam fluminis fliedina proprietatis habeo, ad S. Bonifacium, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, ea ſcilicet ratione, ut ego illud per veſtram precariam ad vitam meam poſſideam, & ſiquis de liberis meis illud vult poſt obitum meum, tantum unus in hoc ſervitium poſſidere, quo Ego illius per veſtram præſtariam ad vitam meam poſſideam & utar. Poſt noſtrum vero amborum de hac vita diſceſſum, Vos & ſucceſſores veſtri, tenendi, poſſidendi, fruendi firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem. † ſignum ratprahti, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † ſignum heio, † ſignum hugirat, † ſignum helpfrat, † ſignum heito, † ſignum Ernuſt, † ſignum herirat, † ſignum Ripheraht, † ſignum nandger, † ſignum ſiodperaht, & ſignum reginperat, & ſignum neriſtein.

XXV. Traditio bonorum in eadem villa Svvabirot (a).

EGo in Dei nomine Sindperaht, & conjux mea waſahilt, donamus atque tradimus in elimoſinam noſtram, quidquid proprietatis habemus, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi Sanctus martyr Bonifacius corpore ſacro requieſcit. Et vir venerabilis Ratgarius abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, in fliedierno marcu, & in villa ſuuabirot, & in pago ſalageuue, id eſt, terris, ſilvis, campis,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCIX.* ſub rubrica: *Sindperahti & Waſahiltæ Conjugum traditio quarundam rerum & mancipiorum in villa Suabirot.*

campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, pecuniis, mobilibus & immobilibus, & quidquid nominari poteſt, & hæc nomina mancipiorum, porano, adalperaht, belidgart, Alazeiz, hunſuuind, cum omni ſumptu & ſupellectili eorum. Ea vero ratione iſta omnia tradimus, ut per veſtram precariam ad vitam noſtram nos & filii noſtri & filii eorum hoc poſſideamus. Poſt obitum vero noſtrum, & filiorum noſtrorum, & filiorum illorum, Vos vel ſecutores veſtri firmam & incontradictam poſſidendi & fruendi, nullo, quod abſit, contradicente, habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis in villa ſuuabirot, menſe Novembris die IX. Calend. Decembris, Anno XXXIX. regni Domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, & iſti ſunt teſtes hujus traditionis, † ſignum ſuuidperabti & conjugis ſuæ Waſahiltun, qui banc chartam traditionis fieri rogaverunt, † Rathbrabti, † ſignum reginprabti, † ſignum perngeri, ſignum hunrolfi, † ſignum regingeri, † ſignum gerharti, ſignum Baldrichi, † ſignum bughrati, † ſignum hungeri, † ſignum hartuuini, † ſignum managolti, † ſignum perenharti, † ſignum werinharti, † ſignum mattoni, † ſignum ſalumani, † ſignum gebuuini, † ſignum Rami, † ſignum habubaldi, † ſignum Iringi, † ſignum hindangi, † ſignum waſageri, † ſignum Ribprahti, † ſignum ſuuabperahti.

XXVI. Traditio bonorum in villa Vrthorpe (a). 454

IN Dei nomine, ego Engilperath, cogitans pro remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado ad S. Bonifacium, qui requieſcit in monaſterio, quod dicitur Fulda, & ubi Ratgarius abbas turbæ monachorum præeſſe videtur, in pago Salageuue, in villa Vrtorpbe, & in terminis ejusdem villæ duas buobas, & tres ariales, & res ad easdem pertinentes, boc eſt, mancipia, cum omni eorum ſumptu, terris, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, totum & integrum ex mea propria bæreditate trado, ut ſupra dixi, traditumque in perpetuum eſſe volo, ut à die præſente hæc omnia, quæ trado, nullo, quod abſit, contradicente, veſtræ ſubjaceant poteſtati. Et hæc nomina mancipiorum, Sigimar, & conjux ejus Gerhilt, Hruading, Altperath, & conjux ejus Sitima, Egilbern, Freiburg, Ellinhart, Ellinburg, Werinhart, Helinlind, Theotprahc. Facta charta traditionis anno XLV. regni Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, quinto Idus Junii XI. die menſis ejusdem † ſignum Engilprabtes, qui banc chartam traditionis fieri rogavit, † ratpraht † lantpraht † altrih, belpfrih † ſalucbo, † & theotfrid † eiiat, † warmunt, † ginand: bizun ſcripſi. *Biterun.*

XXVII. Traditio bonorum in villa Langentorpf (b).

EGo in Dei nomine Mettihbo, & frater meus Reginprabt, donamus atque tradimus in elimoſinam noſtram & patris, & matris noſtri, ad monaſterium ſancti Salvatoris, ubi S. Bonifacius requieſcit, & vir venerabilis Ratgarius Abbas præeſſe videtur, hoc eſt, quod tradimus, in villa Langenthorpfe, & in pago Salageuue, id eſt, XX. jugera: Ea vero ratione, ut a die præſente Vos vel ſecutores veſtri firmam & incontradictam habeatis poteſtatem. Facta cbarta traditionis in monaſterio Fulda, anno XLIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum. Iſti ſunt teſtes, mettiho, & reginpraht, qui banc traditionem fecerunt, † Gerberaht, † Manolt, † Liutheri † Eggiolt, † Thiotuuig, † Voto † Amalpraht, † Irminpraht.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLI.* ſub rubrica: *Traditio Engilprahtes de Salegeuve.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXXI.* ſub rubrica: *Traditio Mettichoni & Reginprahti fratris ſui.*

XXVIII. Traditio bonorum in Sceipach &; Sinnageuue. (a)

EGo in Dei nomine Reginfrid, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium ſancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius requieſcit in corpore, & vir honorabilis, Ratgarius Abbas, pius paſtor præeſſe videtur, hoceſt, in loco Sceipah, juxta ripam fluminis Sinna, & in pago eodem, nomine Sinnahgeuue, id eſt, unam capturam cum terris, pratis, campis, ſilvis, aquis, aquarumue decurſibus, mancipiis, & hæc nomina illorum, heruuig, altrat, herimuot, perahtniu, cum duobus filiis, perahtlind, cum omni ſumptu eorum: ea ratione iſta trado, ut à die præſente redeant in veſtrum dominium. Facta charta traditionis in monaſterio Fulda, menſe Junii, die 8. Cal. Julii Anno XLIIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, & iſti ſunt teſtes † ſignum reginfridi, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit.

XXIX. Traditio bonorum in villa Wintgraben. (b)

EGo in Dei nomine Liba, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius requieſcit, & vir venerabilis, Ratgarius abbas, pius paſtor præeſſe videtur, hoc eſt, in villa vvintgrabun & in pago Salageuue, id eſt, unam arialem unam & pratum, ea ratione, ut firmam à die præſente habeamus poteſtatem, & iſti ſunt teſtes † Libun, quæ hanc traditionem fieri rogavit. Iſti ſunt teſtes. † Ratperahti † Hugirati † Sindprahti, † Reginperahti † David † Herirati † Mahtingi † Haholfi † Matinghi † Hinadanches † Rames † Hartuuini † Waſungi † Nantgiſi † hadabaldi. Acta carta menſe Decembri anno XLV. Regni Sereniſſimi Imperatoris Karoli.

455 *XXX. Traditio bonorum in Lihtolfesbach. (c)*

EGo in Dei nomine vveringer, dono & trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, hoc eſt, in loco lihtolfesbah, & in pago Salageuue, id eſt, unius capturæ tertiam partem: ea vero ratione, ut Vos firmam & incontradictam habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis in monaſterio Fulda, anno XLIV. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum: & iſti ſunt teſtes, ſignum vveringeres, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit, † ſuuidboti, † Otocari, † ermingi, † germen, † purgen.

XXXI. Traditio bonorum in villa Urtorphe. (d)

EGo in Dei nomine Engilperaht, dono atque trado per manum Rohinges, traditumque in perpetuum eſſe volo, in elimoſinam meam ad S. Bonifacium in pago Salageuue, in villa urthorphe, duas hobas, & unam arialem abſque his, quas nuper tradideram, & cuncta ibidem, quæ jure proprietatis meæ portioni contingunt, dono atque trado per manum Rohinges, ut ſupra diximus, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, & partem ſtructuræ, quæ mihi & meo communis eſt patri: & mancipiorum, quæ ſubter nominabimus, tertiam, quæ me contingat, partem, id eſt, adalhurg, otperaht, vvolfa, reginhurg, ſalaram, reginhilt, Betto, cum tertia parte elaboratus illorum, ſicque trado hæc omnia, ut à die præſente ad longævam veſtram utilitatem vobis ſubjecta ſint, & mea per hoc coram domino maneat merces æterna. Scripta hæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno XLIV. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Julio pridie Idus menſis ejuſdem. Et iſti ſunt teſtes

ſtes

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCXXXIV.* ſub rubrica: *Traditio Reginfrides.*
(b) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCLXI.* ſub rubrica: *Traditio Libe de Salageuve.*
(c) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCXL.* ſub rubrica: *Traditio Weringeres.*
(d) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCXXXIV.* ſub rubrica: *Traditio Engilprathes.*

ſtes hujus traditionis: ſignum rohinges, † ſignum gotatheo, † ſignum theotmanni, † ſignum adolfi, † ſignum adalhelmi, † ſignum liutmari, † ſignum albgeri, † ſignum rohgiſi, † eggihartes, † gunzonis, † fricken, † altrichi.

XXXII. Traditio bonorum in Kizzehero marca. (a)

EGo, in Dei nomine Ercamperaht, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius requieſcit, & vir venerabilis, Ratgarius Abbas videtur, hoc eſt, quod trado in Kizzehero marcu unius capturæ partem meam, quæ mihi ibidem contingit, & unam partem unius loci, quem nominamus fahſtat, & hoc traditum ſit nullo contradicente. Iſti ſunt teſtes: ercanperaht, reginot, amalperaht, liutheri, Irminperaht, Eggiolt, gerperaht, nahhad, * ſandarat. *Sandlanar.*

XXXIII. Traditio bonorum & mancipiorum in Chizzichi. (b)

IN Dei nomine, ego Bunzo, dono atque trado pro remedio animæ meæ, & conjugis meæ Helispun, ad monaſterium S. Salvatoris, ubi S. Bonifacius corpore ſacro quieſcit, & Vir venerabilis, Ratgarius abbas, præeſſe multitudini monachorum videtur, hoc eſt, quicquid proprietatis habeo in villa chizichi, & in marca ejusdem villæ, cum terris, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, & omnia, ut diximus, præter unam arialem, & unam huobam, & unum ambitum, quem nos bifang appellamus, hoc eſt, in loco, qui dicitur Mazzaltrinaberg, & hæc nomina mancipiorum: Adalbald, franco, villimar, vvitmar, vvaltheri, luitmar, tutta, vvillirath, gotalind, mahaldrud, reginniuu: Ea ſcilicet ratione, ut Vos & ſequaces veſtri ſupradictam rem habere, poſſidere firmam & inexquiſitam & incontradictam habeant poteſtatem in omnibus. Acta chartula traditionis in monaſterio Fulda, menſe Septembri, die VI. Calend. Octobris anno XXXVI. regnante domino Carolo, glorioſiſſimo rege Francorum, & tertio, quo Cæſar ordinatus eſt, † ſignum bunzen, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit.

XXXIV. Traditio dimidiæ capturæ in Fliedinu.

EGo in Dei nomine hiltibold, dono atque trado ad S. Bonifacium, martyrem 456
Chriſti, dimidiam partem unius capturæ in ſilva bochonia, ab occidentali parte fliedinu. *Sylva bochonia.* Ea videlicet ratione, ut à die præſente Vos & ſucceſſores veſtri firmam habeatis poteſtatem † ſignum hiltboldi, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, & gerbaldi filii ejus † hiltiboldi † ſindgeri, † purgolfi † maſſo, † foleperahti, † geruuini † helidperahti † Ernuſti.

XXXV. Traditio mancipiorum quorundam. (c)

EGo itaque in Dei nomine vvernheri, dono atque trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi glorioſus martyr Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & ubi Ratgarius, venerabilis Abbas, pius videtur multitudini monachorum præeſſe pater, in elimoſinam huocbun, & blithruda, quicquid proprietatis habuerunt in illa participatione mancipiorum, quæ hadaburg ad S. Bonifacium tradidit. Ea ſcilicet ratione, ut à die præſente, & deinceps, Vos & ſucceſſores veſtri firmiſſimam & incontradictam poſſidendi, fruendi, vendendi & quidquid exinde elegeritis facere, in omnibus habeatis poteſtatem. Scripta chartula traditionis in monaſterio Fulda,

 menſe

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCXCVII.* ſub rubrica: *Traditio Ercamperahtes.*
(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCLXXXVII.* ſub rubrica: *Traditio Bunzonis & conjugis ſuæ.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCXLIX.* ſub rubrica: *Traditio Wernheres.*

menſe Majo, VI. nonas ejuſdem menſis, anno regni ſereniſſimi ac glorioſiſſimi Im-
peratoris Caroli XLV. Et iſti ſunt teſtes traditionis: ſignum vvernheres, qui
hanc traditionis chartam fieri rogavit † Reginfrides, † Hilrigeri, † Willibarti †
Welltrichi, † Hitungi † Erlolf † Suuidger, Herimar, † Otgrim, † Hugibold, † Sun-
zen, † Ernuſti † Witrichi.

XXXVI. Traditio bonorum & mancipiorum, non nominato loco. (a)

EGo in Dei nomine gerboto, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris,
quod dicitur fulda, ubi beatus ac precioſus Chriſti martyr ſacro requieſcit
corpore, & ubi Vir venerabilis, Ratgarius Abbas, multitudini monachorum præeſſe
videtur: hoc eſt, quod trado: X. Jugera in campis, & friderat, & filiam ejus &
unam aream: Ea duntaxat ratione, ut Vos & ſucceſſores veſtri à præſente die in
omnibus habeatis poteſtatem, facta traditionis charta, pridie calendas Aprilis, †
Gerboten, qui hanc traditionem fecit, Germon, † Egilharti, † Botonis † Hugibal-
di † Gerbranti † Engilperahti, † Suuidgeri † Helpfrichi, † haidungi.

XXXVII. Traditio bonorum in Hnutilingon. (b)

EGo in Dei nomine Altman, & ſoror mea Reginhilt, divino admoniti inſpira-
culo, profuturum noſtris animabus cogitare remedium, ideo ſano conſilio,
ſummaque mentis devotione, decrevimus de noſtra propria hæreditate in pago Sala-
geuue, in villa Hnutlingon, donare atque tradere in elimoſinam noſtram ad mo-
naſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. martyr Bonifacius ſacro requi-
eſcit corpore, & vir venerabilis, Ratgarius Abbas, turbæ monachorum pius præeſt
pater, quicquid ibidem proprietatis habemus, abſque una hoba, id eſt, in terris,
ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis,
mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: albbilt, albſuuind, bilihild, ruadmar, fricceo,
ruodgelt, vvallod, libheri, cum omni eorum ſuppellectili & ſumptu, ſicque tradimus,
traditumque in perpetuum eſſe volumus in elimoſinam noſtram, ad ſupra dictum
locum, ea ſcilicet ratione: ut per veſtram præcariam, cuncta illa pòſſideamus ad
vitam noſtram, ut habeamus, unde ſuſtentare poſſimuſ fragilitatem humanita-
tis noſtræ, quam diu in hac præſenti vita vivamus, poſtque amborum exitum
atque de hac luce diſceſſum, illa cuncta aucta atque meliorata Vos & ſucceſſo-
res veſtri in elimoſinam noſtram, & ad utilitatem veſtram, tenendi, habendi, poſ-
ſidendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Scripta
hæc charta traditionis in monaſterio Fulda, jubente Ratgario abbate, anno
457 XXXV. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, imperii ejus tertio,
menſe Septembri, VIII. Calend. Octobris, † ſignum Altmannes, & ſororis ejus Re-
ginhilte, qui hanc chartam traditionis fieri rogaverunt, † wigboto † rihperaht
† boto, † willicomo, † ercanbald, † emazrat, † ginoz † werolbrat † meginhart,
† bicco † williperaht † wielperaht † nidgern, † winid † ſigiperaht.

XXXVIII. Traditio bonorum in ſcuntra. (c)

EGo itaque in Dei nomine Hruadmunt, pro remedio animæ hruodperahti dono
atque trado in elimoſinam illius dimidiam partem terræ araturiæ, & prata &
unam arialem, & unam domum, in qua manſit Lilpi, ſervus illius, in villa, quæ
dicitur Scuntra, trado ad S. Bonifacium, ad monaſterium S. Salvatoris, quod di-
citur

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCXCI.* ſub rubrica: *Traditio Gerbotonis de Salegevve.*

(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCLXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Altmanni & Reginhiltæ ſororis ſuæ.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCLVI.* ſub rubrica: *Traditio Hruodmuntes.*

citur Fulda, ubi venerabilis Ratgarius, abbas multitudini monachorum pius præeſt paſtor, ad veſtram utilitatem & illius elimoſinam, ea ratione, ut à die præſente vos & ſucceſſores veſtri, habendi, poſſidendi, colendique firmiſſimam in omnibus teneatis poteſtatem. Acta charta traditionis menſe Novembris die 3. ejusdem menſis, regnante domino ſereniſſimo ac glorioſiſſimo Imperatore Carolo, anno XLV. Et ego Hruodolf, cancellarius, ſcripſi, & coram teſtibus ſubſcriptis confirmavi, † helmperaht † witrih † euadmunt † beriperaht † otuuin † egilolt † tiurbald † weringer † erminolf † meginberi & Dahhol † ſtarcheri † adalhelm.

XXXIX. *Traditio bonorum in marca tulbu. (a)*

IN Dei nomine, ego Tantolt, pro remedio animæ meæ, dono atque trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, ubi Ratgarius abbas monachis præeſt pater, quicquid proprietatis habere viſus ſum in terris & in ſilvis, hoc eſt, in pago Salageuue & in marcu tulbu, ea ratione, ut à die præſente Vos & ſucceſſores veſtri in meam elimoſinam, & ad utilitatem veſtram tenendi, habendi, poſſidendi, firmam & inviolatam in omnibus habeatis poteſtatem. Acta charta anno XLV. regni ſereniſſimi ac glorioſiſſimi Caroli, regis Francorum, menſe Junii octavo Calendas ejusdem menſis, ſcripta in monaſterio Fulda, ego Hruodolf Cancellarius à Tantolter rogatus ſcripſi, † ſignum Tantolti, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit, † ſignum Aſes, † ſignum nordalahi, † otrichi, † wegelenzen, † Egilharti, † wolfboten, † heitungi, † eginen, † amalgeri, † weltrichi, † ſtarcfridi, † gerhelmi, † engilperahti.

XL. *Traditio bonorum in Egihelmeshus.*

EGo in Dei nomine Hruadalob, dono atque trado, traditumque in perpetuum eſſe volo ad S. Bonifacium, in elimoſinam meam & patris mei, & matris, quidquid mihi hæreditaverunt parentes, prope tranſitum fluvii Chinzicha, in loco, qui dicitur Egihelmeshus, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: Maghelm, theotheri, willrih, vodilfrit, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ſicque trado, ut hæc traditio firma & incontradicta ab ulla humana perſona maneat perenniter, ut nullus eam valeat per vim aut per fraudem aliquando irrumpere. Iſti ſunt teſtes, Aarfrid, reginger, managrat, Wanbernhelm, hludbart, hrenuing, ercanfrid, epco, Giſalfrid, winirate, altrat, hruadbero, amalger, arnhelm, ſtarefrid, Heido, Otram, reginfrid, hagund.

XLI. *Traditio bonorum in Elmaſa. (b)*

EGo in Dei nomine Gerbraht, & Manolt, divino admoniti amore, donamus atque tradimus traditumque in perpetuum eſſe volumus, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis Ratgarius abbas turbæ monachorum pius præeſt paſtor, hoc eſt, quod donamus, id eſt, quidquid proprietatis habemus in illa captura, in loco, qui dicitur elmaba, ſicque tradimua hanc rem, ut firmiter atque fideliter à die præſente in veſtro maneat dominio, nullo, quod abſit, contradicente. Scripta 458
hæc charta traditionis in monaſterio Fulda, anno XLIV. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Junio, die nonas ejusdem menſis, & hi ſunt teſtes, † ſignum Gerberathi & Manolti, qui hanc chartam traditionis fieri rogaverunt, † Amalberahti, † Eggiolti, † Gerberathi, † Theotwigi, † Ercanperathi, † Sandrathi, † Liutheres.

XLII.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLIII.* ſub rubrica: *Traditio Tantolti.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXXIII.* ſub rubrica: *Traditio Gerbrahtes & Manolti.*

XLII. Traditio bonorum in Fliedener marca. (a)

EGo in Dei nomine Hruadun, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore requieſcit, & vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe videtur, hoc eſt, in flidinero marcu & in pago Salageuue, id eſt, terris, ſilvis, pratis, campis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, ea ratione, ut poſt obitum meum vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in illa terra habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXIX. regni domini Caroli, Regis Francorum, & iſti ſunt teſtes, † ſignum hruadunne, quæ hanc chartam traditionis fieri rogavit, † ratperahti, † hugirati, † ſindperahti, † reginperahti, † David, † berirati, † mahtingi, † haholfi, † hinadano, † rames, † hartuuini, † waſugeri, † nantgiſi, † badabaldi.

XLIII. Traditio bonorum in villa Fliedinu. (b)

IN Dei nomine ego Rihperaht, & Reginperaht, una cum matre noſtra Abarhiltu, donamus atque tradimus in elimoſinam noſtram, quicquid proprietatis habemus in villa Fliedinu, in loco, qui dicitur ſuuabareod, juxta ripam fluminis ejusdem Fliedinu, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: franco, frumirat, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, totum & integrum ſic tradimus, absque eo, quod ego Reginperaht extra traditionem unam hobam, & ad eam pertinentem arialem cum integra ædificii ſtructura, omittam, & meam partem de pecoribus. Cæterum totum & integrum ſimul cum fratre & cum matre mea trado, traditumque in perpetuum eſſe volo: Ea ſcilicet ratione, ut per veſtram precariam totum, quod tradidimus, ego poſſideam ad vitam meam, & poſt obitum meum tantum partem meam poſſideat filius meus ad vitam ſuam, poſt omnium vero noſtrum exitum de hac præſenti luce, vos & ſucceſſores veſtri, tenendi, habendi, fruendi firmam & incontradictam in omnibus babeatis poteſtatem, † ſignum reginperabt, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † Heio, † waldger, † eborolf, † bugirat, † belpfrad, † herirat, † dauid.

XLIV. Traditio bonorum. (c)

EGo in Dei nomine Ribhart, dono atque trado, traditumque in elimoſinam meam in perpetuum eſſe volo, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi pretioſo corpore S. martyr Bonifacius requieſcit, hoc eſt, quod trado, in loco, qui dicitur cbinziba, de terra araturia XL. jugera, ita ut à die & tempore præſenti in veſtro firmiter permaneant dominio, nullo, quod abſit, contradicente. Scripta hæc cbarta traditionis anno XXXVIII. regni domini Caroli,glorioſiſſimi Regis Francorum, menſe Junio, die VI. Idus ejusdem menſis: & iſti ſunt teſtes, † rihharti, qui banc chartam traditionis fieri rogavit, † werheri. † werinharti, † Eginonis, † remuingi, † meginperahti, † wolfheren, † bruadalaches, † wonatheres, † ſignum brahti.

XLV. Traditio bonorum in villa tulba. (d)

IN Dei nomine, ego Hruodperaht, trado ad S. Bonifacium, de mea propria hæreditate, unam arialem in pago Salageuue, in villa, nuncupata tulba, pro remedio

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCXIII.* ſub rubrica: *Traditio Hruadunnæ.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCXI.* ſub rubrica: *Traditio Rihperahti & Reginperahti.*
(c) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCIII.* ſub rubrica: *Traditio Ribharti.*
(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXIX.* ſub rubrica: *Traditio Hruodperathes de Sallageuve.*

dio animæ meæ, meorumque propinquorum, XXX. in longitudine virgas, & duos pedes à parte ſeptentrionali eccleſiæ, in occaſum habentem à media ecclеſia, quæ 459
ibi conſtruitur, parte occidentali XXVI. virgas, in occaſum XVI. virgas, de petra, quæ eſt contra mediam partem fluminis de fonte, unde illud procedit XXVII. In latitudine ſurſum & deorſum XXX. & duas virgas, atque in perpetuum traditum eſſe volo ex hac die & deinceps. Si quis vero de hæredibus & prohæredibus meis, ſeu aliqua potens perſona hanc chartam traditionis infringere tentaverit, quod futurum non credo, iram Dei non effugiat, quia contra Juſtitiam contendit. Facta charta traditionis anno XLIII. regni Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, tertio Calend. Julii, † ſignum hruodperahti, qui hanc chartulam fieri rogavit, † rihart, † wenilo, † manolt, † amalperaht, † eggiolt, † gerbraht, † ratheri, † Sandarat, † ſuuarzman, † wolfboto, † germo, † Megalenzo & lantrat.

XLVI. Traditio mancipiorum. (a)

EGo itaque in Dei nomine Luſtrat, cogitans pro redemptione animæ meæ, ut & in futurum delictorum meorum veniam conſequi merear, dono atque trado ad S. Bonifacium, venerabilem Chriſti martyrem, Fuldanenſi monaſterio quieſcentem, ubi venerabilis Vir Ratgarius abbas Deo, gubernante, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe videtur, tria mancipia, jure hæreditario, paternâque donatione accepta & materna, ſicut jam dictum eſt, in elimoſinam meam, ad ſupradictam Eccleſiam trado, ea quidem diſpoſitione, ut & ego illis, usque dum hujus vitæ curricula patior, ad ſuſtentationem per veſtram præcariam fruar. Hæc nomina eorum, thancolf, folrat, Atta. Poſt obitum ergo meum ſupradicti martyris cuſtos illa ſupradicta mancipia habendi incontradictam, vel poſſidendi in omnibus habeat poteſtatem. Sed ut traditio hæc firmior habeatur, fidelium teſtimonio eam firmare vel manumiſſoribus ſtudui, † ſignum luſtrate, qui hanc traditionem manu poteſtativa fecit, † amalperato, † eggiolt, † liutheri, † theotuuig, † werinhart, † Egino † vvrmheri, † neribraht, † theolcib, † burgeo.

XLVII. Traditio bonorum in Obſteym & Muniribeſtate. (b).

LIcet parva & exigua ſint, quæ pro immenſis delictis meis offero: tamen ſcio, æquiſſimum Judicem plus devotionem mentis offerentis aſpicere, quam quantitatem muneris. Idcirco ego in Dei nomine vvuldarib, ſimul cum Ricante, cogitans pro remedio animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi precioſus Chriſti martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, quidquid propriæ hæreditatis viſus ſum habere in pago ſalageuue, in villa, quæ dicitur Oſtheim, tam terris quam ſilvis, domibus, ædificiis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, helpwolf, tuoto, nandheri, irminburg, reginburg, ratburg, albuuin, ratſuuind, meriſuuind, toomila, ratrut, vvigheri, huſuuart, hrihniu, vvilliprahe, munigis, geruuald, ſhellung, Liophilt, vveringoz, Adalung, Albuuar, Vodalniu, gamanolf, vzzo, ſigimar. Inſuper hæc ego vvldarniu iterum dono atque trado ad S. Bonifacium, quicquid proprietatis viſus ſum habere in pago grapfelde, in villa, quæ dicitur muniricheſtate, tam terris, ſilvis, domibus, ædificiis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: Reheri cum omni elaboratu ſuo, albuuin. Similiter ratgis, Ratolf, leobuin, vvaldniun, vvolfmar, hruotmar, unamque eccleſiam cum ſumptibus, qui infra ſcripti ſunt, id eſt, duæ capſæ deauratæ, & una cum margaritis parata, & IX. veſtimenta

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCXVII. ſub rubrica: *Traditio Luſtrati de Salageuue.*

(b) Extat hæc charta apud SCHANNAT n. CXXXVIII. ſub rubrica: *Traditio altera Vuldaribi de Salageuue.*

ſtimenta altaris, unum vas argenteum & patena una, & ſex velamina, caſula cum alba, III. pixides cum tribus capitalibus, duo vaſa ad miniſtrandum, duo tintinnabula, una glogga, duo ſcrinia. Ea ſcilicet ratione, ut per veſtram præcariam, ad ſuſtentaculum vitæ meæ poſſim habere, & poſt obitum meum meliorata, non minorata in veſtrum dominium tranſeant, † vuldarih, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † Hludumari, † Egilolfi, † reginheri, † Munirichi, † Sigirichi, † reginbrahti, † (folcrihi, † hludolfi, † maioni, *(a)*) † paturichi, † folgeri, † alpharti, † reginharti, † ortleibi, † ſigifridi, † Gerbrahti.

460 *XLVIII. Traditio in Hnutilinger marca.(b)*

EGo in Dei nomine Hruodolf, dono atque trado in elimoſinam meam, quicquid proprietatis habeo cum mancipiis in Hnutilingero marcu, donatum traditumque in perpetuum eſſe volo: ea ratione, ut vos ſequaceſque veſtri firmam & incontradictam habeatis poteſtatem: hoc trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore ſacro requieſcit. Facta charta in monaſterio Fulda, menſe Septembri, die vero XVIII. Calend. Octobris, anno XXXIX. regni Domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum: & iſti ſunt teſtes Nanduuig, Boto, Aſmund, Haginung, Willicomo, Swidger, Blidger, Bernung, Meginhart, Othelm, Regibraht, Wigberaht, Willibraht, Hruadperaht, Hraban, Sindung, Radolt, Arndeo, Emezzo, Ratboto, Theodoloh, Mahdalberaht, Helmfrid.

XLIX. Traditio.(c)

DOminus ac redemptor noſter, Dei filius, admonet dicens, date elimoſinam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Idcirco ego Ratfrid, & uxor mea Rosmot, in Dei nomine damus, pro animæ noſtræ remedio, donatumque in perpetuum eſſe volumus, per hanc chartam traditionis noſtræ, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, quicquid ibidem in villa, marca Cunticha, & Ohemesſtat, ad præſens, de alode parentum, & qualibet ex cauſa, ad me noſcitur perveniſſe, tam terris, domibus, ædificiis, & duo mancipia hæc, Herimot, Helpfrih, & ariales cum domibus & ædificiis: de terris hobas tres, de pratis Karradas quinque *(d)*, paſcuis, campis, ſilvis, aquis, aquarumve decurſibus, quicquid dici aut nominari poteſt, totum & ad integrum ad præfatum monaſterium Fulda, in elimoſinam noſtram volo eſſe ad S. Bonifacium donatum, atque firmatum, † ſignum Ratfridi, & uxoris ejus Roſmote, qui hanc chartam traditionis fieri rogaverunt, † Hruodheri, † Bernhart, † Ato, † Heidenrih, † Hoto, † Herifrid, † Thuring, † Einhart, † Helmfrid, † Rihbald, † Ehinolf, † Notger, † Mahtwini, † Nending, † Heriuuart, † Walger.

L. Traditio bonorum in villa Haholfesbach.

IN Dei nomine ego Witmar, mediam partem hæreditatis meæ in villa Haholfesbach, trado ad S. Bonifacium, in elimoſinam meam & conjugis meæ, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis. Ea videlicet cauſa, ut per veſtram precariam illud filius meus Liutmar poſſideat usque ad obitum vitæ ſuæ. Poſt obitum vero ejus vos & ſucceſſores veſtri in elimoſinam veſtram, & ad utilitatem veſtram firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem.

LI. Tra-

(a) Hæc verba uncis incluſa apud Schannat non extant.

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCVII.* ſub rubrica: *Hruodolfi traditio Rerum proprietatis ſuæ in Nutilingero-marca.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXV.* ſub rubrica: *Traditio Ratfridi & Rosmotæ.*

(d) Carrada, onus carri, quod nos adpellamus *ein Fuder.* Charta Alemanica LXXXIII. apud *GOLDASTUM: & de pratis ad unam carradam.*

LI. Traditio bonorum in villa Scuntru. (a)

IN Chriſti nomine, ego Bern, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore requieſcit, & vir venerabilis Ratgarius abbas turbæ monachorum pius paſtor videtur, in villa Scuntra, & in marcu Wintgrabono, quidquid proprietatis habeo, in ea vero ratione, ut à die præſente vos ſucceſſoresque veſtri liberam ac firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem, † ſignum Bernes, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † Svuithot, † Hruodperaht, † Amalbraht, † Gerberaht, † Eggiolt, † Robing, † Liutheri, † Wenilo, † Walafrid, † Reginfrid, † Sandrat, † Theotperaht, † Egilolf.

LII. Traditio bonorum in villa Fliedinu. (b)

EGo in Dei nómine Sinperaht, dono atque trado in villa Fliedinu, in loco, qui dicitur Suuaherod, juxta ripam ejuſdem fluminis Fliedena, quicquid proprietatis habeo, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, domibus, ædificiis, & unum mancipium Hunſuuind: ea ſcilicet ratione, ut per veſtram precariam illud poſſideam ad vitam meam: & poſt me filius meus, 462
usque ad finem vitæ ſuæ. Poſt obitum vero noſtrum atque diſceſſum de hac præſente luce, vos & ſucceſſores veſtri, tenendi, habendi, fruendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, † ſignum ſuuidperaht, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit, † beio, † hugirat, † belgfrat, † vvaldger, † ehurolf, † herirat. Dauuid.

LIII. Traditio bonorum in villa Hnutilinga. (c)

IN Dei nomine, ego Leitrat, dono atque trado ad S. Bonifacium & ad reliquias ejus, traditumque in perpetuum eſſe volo, quidquid ex propria hæreditate mihi contingit in hnutlingheimero marcu, & in villa nuncupata bnutilinga, hoc eſt, domibus, ædificiis, ſilvis, terris, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus. Facta charta traditionis anno XLIII. regni Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, menſe Julii VII. calendas Auguſti, præſente domino abbate & teſtibus ſubter notatis, † ſignum leidrates, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit, † ſuuidbores † gerbrahtes, † gotabelm, † Irminbraht, † Egino, † vvinid, † adaluuatt, † ercanbald, † gunduuig, † aſmunt.

LIV. Traditio bonorum in Hnutlinger marca. (d)

IN Dei nomine, ego Wahſunte & Erbeo (e), filius meus, donamus atque tradimus in elimoſinam noſtram, quidquid proprietatis habeamus in hnutlingero marcu, donatum, traditumque in perpetuum eſſe volumus, ea ratione, ut vos ſequacesque veſtri, firmam & incontradictam habeatis poteſtatem, hoc tradimus ad S. Bonifacium, qui in monaſterio, quod dicitur Fulda, corpore ſacro requieſcit. Facta charta traditionis in monaſterio Fulda, menſe Septembris, die vero ſecundo Idus Septembris anno XXXIX. regni domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, & iſti ſunt teſtes, nanduuig, fruming, helpfrid, ercanbald, aſinunt, hagining, biheo, ſahing, vvielpraht, ſuuidger, thurinbraht.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCXCIV.* ſub rubrica: *Traditio Bernes de Salegevve.*
(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCVIII.* ſub rubrica: *Traditio Sinprahti.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXX.* ſub rubrica: *Traditio Leitrati de Salegevve.*
(d) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCVI.* ſub rubrica: *Traditio Vuahmuten.*
(e) Schannat legit: *Vuahmut & Eribo.*

LV. Traditio capturæ in fluvio Scuntru. (a)

EGo itaque in Dei nomine, Folcolt, pro remedio animæ meæ, fratriſque mei hartuuini, dono atque trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius Chriſti martyr requieſcit corpore ſacro, & Ratgarius abbas multitudinem regis monachorum, eam partem, quam mihi & fratribus meis pater noſter, illius biſanges *(b)*, qui eſt juxta flumen ſcuntru, in hæreditatem dimiſit, in elimoſinam meam, fratrumque meorum trado, traditumque in perpetuum eſſe volo, ea ratione, ut à die præſente, vos & ſucceſſores veſtri hanc præſcriptam rem tenendi, habendi, poſſidendi, colendique firmam & incontradictam in omnibus teneatis poteſtatem. Acta charta menſe Octobri, ſecundo nonas ejusdem menſis, anno regni ſereniſſimi ac glorioſiſſimi Imperatoris Caroli XLV. ego hruodolf Cancellarius ſcripſi, & coram teſtibus confirmavi, † ſignum folcolti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † eginen, † hruodpoten, † arnhelmi, † amalgeri, † geboldi, † egilharti, † uttoni, † Irmingeri, † hoten, † germen, † adalldthi, † vvattoni.

462 ## *LVI. Traditio bonorum in blutahu.* (c)

IN Dei nomine, ego Mahtolf, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. martyr Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & vir venerabilis Ratgarius, abbas monachorum turbæ, pius paſtor videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, hoc eſt in loco blutahu, & in pago ſalageuue, id eſt dimidiam partem hæreditatis meæ in ſilvis, & terris, ea ratione, ut vos firmam habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis in monaſterio Fulda, † ſignum mahtolfi, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † rathades, † anuloni, † glauperahti, † mahtrati, meginharti, † hartperahti, † aſgeri.

LVII. Traditio unius jugeri.

IN Dei nomine, ego Werinhart, & Waltrat tradimus ad S. Bonifacium unum jugerum, ſex virgarum latum, XXX. longum, ita ut ex hac die veſtræ ſubjaceant poteſtati, † Berichoni † Leidrati, † Hattoni, † Berngeri, † Hruadmoti, & Angandeo, † Vnarg, † Winigeri, † Hruadperahti.

LVIII. Traditio bonorum in villa Suaberot cum mancipiis. (d)

EGo in Dei nomine Reginperaht, & conjux mea Perahtilt, donamus atque tradimus in elimoſinam noſtram, quicquid proprietatis habemus, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. martyr Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & vir venerabilis Ratgarius abbas, multitudini monachorum pius paſtor videtur, traditumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, in Fliedinero marcu, & villa Suuabriod, & in pago Salageuue, Id eſt, terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, pecuniis, mobilibus & immobilibus, & quicquid nominari poteſt, & hæc nomina mancipiorum: Adalolf, Germar, Otbilt, Ribfrid, Franco, cum omni ſumptu & ſupellectili eorum, ea vero ratione iſta omnia tradimus, ut per veſtram precariam ad vitam

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLIV.* ſub rubrica: *Traditio Folcolti.*

(b) *Biſanu*, vox rarius occurrit, nec apud Gloſſatores reperitur, niſi quod apud du *FRESNE* occurrat: *Bivangium, ſpatium, intervallum, ex Teutonico Bevangk. Charta Ottonis Imp. an. 983. apud Baldricum in Chron. Camerac. lib. I. cap. 108. Ea videlicet ratione, ut nulla majorum minorumque perſona in bivangio dicti foraſti, niſi cum licentia præfati Epiſcopi, venari liceat.* Mihi videtur, intelligi *ein Gebege.* Occurrit etiam infra. *Lib. II. n. CLXIII. CLXXXI.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCXCV.* ſub rubrica: *Traditio Mahtolfi de Salegevve.*

(d) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCX.* ſub rubrica: *Traditio Reginperahti & Perahtildæ conjugis ſuæ.*

vitam noſtram, nos & filii noſtri, & filii eorum hæc poſſideamus. Poſt obitum vero noſtrum & filiorum noſtrorum, & filiorum illorum, vos & ſecutores veſtri firmam & incontradictam poſſidendi, fruendi, nullo, quod abſit, contradicente, habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis in villa Suuabirod, menſe Novembri, die vero nono Cal. Decembris, anno XXXIX. regni domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, & iſti ſunt teſtes hujus traditionis, † Reginperahti, & conjugis ejus Perahthiltu, qui hanc chartam traditionis fieri rogaverunt † Ratperahti † Reginperahti † Berngeri † Regingeri † Gerharti † Huntolfi † Walrihi † Hugirati † Hungeri † Hartuuini † Managolti † Perinharti † Werinharti † Maſſoni † Salumanni † Gebauuini † Rami † Hadubaldi † Iringi † Hinadangi † Waſugheri † Ridperahti † Suuabperahti.

LIX. *Traditio bonorum in Chinzicha.* (a)

EGo in Dei nomine Folmot, dono atque trado, traditumque in perpetuum in elimoſinam meam eſſe volo, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi precioſo corpore S martyr Bonifacius requieſcit, & ubi vir venerabilis Ratgarius abbas, turbæ monachorum pius præeſt paſtor, hoc eſt, quod trado, in loco, qui dicitur Chinzicha, XXX. jugera de terra aruturia, ita ut à die præſente, absque ulla contradictione in veſtro jugiter permaneant dominio: ſcripta hæc charta traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXVIII. regni Domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, menſe Junio, die tertio Idus ejusdem menſis, & iſti ſunt teſtes, † Folmoti, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † Reginfridi † Wolfperen † Wigperahti † Adalhelmi † Giltinges † Gerharti † Rihharti † Wonadheri.

L X. *Traditio bonorum in marca Hamalunburg in villa Thioſbach.* (b)

IN Dei nomine ego Hadapurg, ancilla Dei, cogitans pro remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado ad reliquias S. Salvatoris, & S. Bonifacii martyris ipſius, quieſcentis in monaſterio Fulda, quicquid habeo ex propria hæreditate, in pago Salagauue, & in ipſa marca & immunitate Hamalunburg, & in villa, nuncupata Thioſbach, hoc eſt, domibus, ædificiis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, arialis, nec non & totum elaboratum meum, & hæc nomina mancipiorum, Orgis, otbirg, thiotbirg, ratbirg, ratburg, rihburg, thiotſuuind, vvillimar, rihmout, reginperaht, egipraht, perahthrud, oticha, cunibraht, rihbraht, ottbrud, altvvin, theobvvin, meginliub, thiotmunt, beiſthilt, eburhart, vuillithrud, & iſti ſunt teſtes, † ſignum hadaburge, quæ hanc chartam traditionis fieri rogavit, † theotvvig † rihhart † vvenilo † vverinhart † vuernheri † vvolfboto † Egilhart † nendicho † vualtrih † vvigbelm, † Altman, † Gebauuin, † Gerbraht, † Hato, † 463
Leibing, † Hraaduuin. Brun, monachus & cancellarius, hanc chartulam ſcripſit & ſuperſcripſit.

LXI. *Traditio capturæ in fluvio Fliedina.* (c)

IN Chriſti nomine, licet ſint parva & exigua, quæ pro noſtris immenſis offerimus delictis, tamen novimus, æquiſſimum judicem plus devotionem mentis, quam quantitatem perpendere muneris: Idcirco ego Atto, & frater meus Haguno, ſana mente, ſanoque conſilio donamus atque tradimus in elimoſinam noſtram, traditumque in perpetuum eſſe volumus ad S. Bonifacium, de illa captura, quam habemus in ſilva bochonia, circa flumen, quod dicitur Fliedina, duas partes, id eſt, meridianam partem ejusdem fluminis, & occidentalem, cum omni integri-

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCV.* ſub rubrica: *Traditio Folmoti.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Hadaburgæ.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Attoni & Haguno fratrum.*

tate, ita ut à die præſente in proprium uſum, illam rem colatis atque augeatis in noſtram futuram elimoſinam, & in veſtram profuturam utilitatem. Scripta hæc charta traditionis in monaſterio Fulda, anno XLIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Majo, die VIII. Idus ejusdem menſis, hi ſunt teſtes, † Atto, † Haguno, † Waſmuot, † Pernolt, † Engliger, † Erlabald, † Rihbald, † Otrih, † Madalih † Padanolf, † Nidolf, † Folcmar.

LXII. Traditio bonorum in Fliedener marca. (a)

EGo in Dei nomine Ratperaht, & conjux mea Willicoma, donamus atque tràdimus in elimoſinam noſtram, quicquid proprietatis habemus, ad monaſterium S Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. martyr Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum pius paſtor videtur, traditumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, in fliedinero marcu & in villa Suuabirod, & in pago Salagewe, id eſt, terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, domibus, ædificiis, ea vero ratione iſta omnia tradimus, ut per veſtram præſtariam ad vitam noſtram nos & filii noſtri, & filii eorum hoc poſſideamus. Poſt obitum vero noſtrum & filiorum noſtrorum, & filiorum illorum, vos & ſecutores veſtri firmam & incontradictam poſſidendi & fruendi, nullo (quod abſit) contradicente, habcatis poteſtatem. Facta charta traditionis in villa Swabirod, menſe Novembri, die vero nono Cal. Decembris, anno XXXIX. regni Domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum: & iſti ſunt teſtes hujus traditionis, † ſignum Ratperahti & conjugis ejus Willicomum, qui hanc traditionis chartam fieri rogaverunt, † Ratperahti & Reginperahti, † Petingeri, † Regingeri, † Gerharti, † Huntolfi, † Waltrichi, † Hugirati, † Hungeri, † Hartuuini, † Managolti, † Pernharti, † Werinharti, † Maſſoni, † Rami, † Salumanni, † Gebauuini, † Hadubaldi, † Iringi, † Hinadane, † Waſugeri, † Rihprahti, † Suuabprahti.

LXIII. Traditio bonorum in villa Chizzicha. (b)

EGo itaque in Dei nomine Hruoding, pro remedio animæ meæ, trado unum jugerum, id eſt, in pago Salageuue, in villa Chizziche, ad monaſterium Fulda, ubi beatus Bonifacius corpore requieſcit, & Vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini præeſt monacborum, ea ratione, ut à die præſente Vos & ſucceſſores veſtri prædictæ rei habendi, fruendi, colendi, firmam in omnibus habeatis poteſtatem. Acta charta traditionis menſe Martio, quinto Nonas ejusdem menſis, anno 2. Imperii Hludouuichi, glorioſiſſimi Regis Francorum, † ſignum hruodingi, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit, † Egilharti, † Steinolfi, † Brunichen, † Fricchen, † Friduharti, † Ernuſti, † Sindrati, ſignum Hruodolfi cancellarii, qui hanc chartam traditionis rogatus ſcripſit.

LXIV. Traditio bonorum in villa Wintgraben. (c)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Irminolt dono atque trado ad S. Bo-
nifacium, quicquid mihi Erming manu poteſtativa tradidit tradendum ad S.
Bonifacium his locis, hoc eſt, in pago Salageuue, & in villa, vocata Wintgraba,
duas areas & unam piſcatoriam, in ipſa villa, inter duas areas, juxra flumen, quod
464 dicitur ſala, & in alio loco, qui dicitur ſcuntra, X. jugera, in ambitu Erminges, id
eſt, in bolz marcu, ea videlicet ratione, ut à die præſente vos & ſucceſſores ve-
ſtri firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, † ſignum Irminol-
tes, qui hanc traditionis cbartam fieri rogavit, † erminges, † arnuuiges, † engil-
prahtes,

(d) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCXII.* ſub rubrica: *Traditio Ratperabtes & Willicomæ Conjugis ſuæ.*

(b) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCLXXIII.* ſub rubrica: *Traditio Hruodingi.*

(c) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCLXXXII.* ſub rubrica: *Traditio Irminolti.*

prahtes, † waſmotes, † ernuſtes, † burgolfes, † oten. Facta hæc traditio quarto Idus Februarii, regnante domino noſtro Hludouuico, glorioſiſſimo rege Francorum anno III. Ego Libberius ſcripſi.

LXV. *Traditio bonorum in Arivebrunnen & Langendorf.* (a)

EGo in Dei nomine Walafrid, pro remedio & ſalute animæ meæ, & Voten, quicquid mihi tradidit Gerbraht, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus ac precioſus Chriſti martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi Rargarius abbas præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, in pago Salageuue ad arnebrunnen, quartam partem unius capturæ, & in villa, quæ dicitur langendorpf, de pratis menſuram quartæ dimidiæ Jurnalis, ea duntaxat ratione, ut à præſenti die vos & ſucceſſores veſtri firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem, anno II. regnante domino noſtro Hludouico, XVIII. Calendas Auguſti. Ego Hemmo rogatus ſcripſi, & hi ſunt teſtes, † walahfridi, † engilgeri, † ſindacari, † otrammi, † blidolfi, † hruadleiches, † ſigimanni, † theothelmi.

LXVI. *Traditio bonorum in Anrefrideshuſon.* (b)

EGo in Dei nomine Otram, trado ad reliquias S. Bonifacii, quicquid proprietatis habeo in domibus, in agris, mobilibus, & immobilibus, pro remedio animæ meæ, hoc eſt, in pago Salageuue, in marcu chirizichheimero ad ſtarcfrideshuſon. Facta eſt hæc chartula Idus Martias, anno II. regnante domino noſtro Hludouico. Ego Hemmo rogatus ſcripſi, † otram, † reitgeri, † boten, † germen, † hagunen, † hruadberen, † amalgeri, † ſtarcfridi, † helpfrichi, † nidharti, † fricchen, † brunichen, † ernuſti.

LXVII. *Traditio bonorum in Scuntra.* (c)

EGo itaque in Dei nomine Meginperaht, pro remedio animarum Burguiza, & Suuidburga, dono ac trado ad monaſterium Fulda, ubi beatus ac precioſus Chriſti martyr, Bonifacius, ſacro requieſcit corpore, ubi etiam vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur. Quæ vero trado, in pago Salageuue, eſſe noſcuntur in loco, qui dicitur ſcuntra. In illo ſepto duas hobas, unam in ſylva, & alteram in terra, & unam arialem, in elimoſinam ſupradictarum animarum, & ad veſtram utilitatem; ea ratione, ut à die præſente vos & ſucceſſores veſtri hujus rei ſuperius nominatæ, habendi, poſſidendi, colendique firmam & incontradictam in omnibus teneatis poteſtatem. Facta charta menſe Martio, ſub die quinto Cal. Aprilis, anno I. Imperii Ludouuici, glorioſiſſimi Regis Francorum. Ego Hruodolf rogatus ſcripſi, † meginperathi, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † werinharti, † ſigimunti, † wichingi, † Irminfridi, † aſcrichi, † helpfrichi, † ernuſti, † friccheo, † babo, † gunzo.

LXVIII. *Traditio bonorum.*

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Waldperaht, dono atque trado partem hæreditatis meæ filio meo Iſanpraht, id eſt, unam Hoveſtat, cum omnibus jacentiis tam in ſilvis, quam in campis: poſt obitum meum tamen ſuæ hæreditatis partem haberet, ea videlicet ratione habendi, fruendi in omnibus habeat poteſtatem, † ſignum waldperahti, qui hanc traditionem fecit, † mahtperahti, † Irpfingi, † fricchen, † hruadperahti, † ſigiboldi, † otorahti, † grundprahti, † erharti, † gundheres,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXIX.* ſub rubrica: *Traditio Walahfrides.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXIV.* ſub rubrica: *Traditio Otrami de Salageuve.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXVI.* ſub rubrica: *Traditio Meginbrahti.*

res, † herimari, † Irminolfi, † Adalolti, † witugonuen. Hæc traditio facta eſt anno, regnante domino Hludouico, ſecundo, ſub die XVIII. Calend. Decembris.

465 *LXIX. Traditio pecorum & veſtium.(a)*

IN Dei nomine, ego Liba, trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, quicquid proprietatis in elaboratu meo viſa ſum habere, præter duos boves, totum & integrum. Id ſunt oves quinque, porci XX. boves & vaccæ XXXVIII. duo caballi, omniaque veſtimenta mea, ea ratione, ut quam diu vivam, illa per beneficium habeam, poſtque obitum meum absque ulla contradictione redeant ad S. Bonifacium. Facta traditionis charta in monaſterio Fulda Calendis Aprilis, anno II. regnante domino Hludouuico, glorioſo Rege Francorum, & iſti ſunt teſtes bujus traditionis. Eggiolt, reginfrid, Adalhelm, geilo, Meginperaht, Folco, Aſerich, Betto, Nuoring, Nidhart, Bernhart. Ego Inguis rogatus ſcripſi.

LXX. Traditio bonorum in Lihtolfesbach, Aſcfeld & Bonland. (b)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Engilperaht, dono atque trado in elimoſinam Adalperahti ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi precioſus Chriſti martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, hoc eſt, quod trado, quicquid propriæ hæreditatis viſus ſum habere de uno ambitu, in loco, qui dicitur lihtolfesbah, & in alio loco, qui dicitur Aſcfeld, unam hiobam in villa bonlant: Ea videlicet ratione, ut nullus bæredum & probæredum meorum hanc traditionis chartam infringere poſſit. Vosque & veſtri ſucceſſores firmam & incontradictam habeatis poteſtatem, † ſignum engilperahti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † wibingi, † vaſmoti, † brunicben, † meginrati, † thiotolfi, † lantheres, † waldmoti, † hruaduuini, † buochingi. Facta bæc traditio anno III. regnante domino noſtro Hludouico, glorioſiſſimo Rege Francorum, ſub die nona Calend. Aprilis.

LXXI. Traditio bonorum in villa Tulba. (c)

EGo in Dei nomine Hruadmunt, dono atque trado ad S. Bonifacium, quicquid Witrib mihi manu poteſtativa tradidit ad S. Bonifacium, tradendum in elimoſinam ſuam, hoc eſt, in pago Salageuue, in villa, quæ dicitur tulba, unam arialem, ea videlicet ratione, ut à die præſente vos & ſecutores veſtri firmam & incontradictam habeatis poteſtatem, † Ruadmotes, qui hanc traditionem fecit, † Wolfharti, † Brunicben, † Helpfrichi, † Hruodolfi, † Aſolfi, † Hruadolfi, † Wagheres, † Thruanti, † Eginen, † Folcgeri, † Irmingeri, † Reginperahti.

LXXII. Traditio capturæ in Salageuuono Marcu. (d)

EGo in Dei nomine Ferting, pro remedio animæ meæ, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius requieſcit corpore ſacro, ubi & vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini præeſt monachorum, in pago Salageuue, & in marcu Salageuuono, partem capturæ meæ, de illis arboribus, quæ nuncupantur Labbouma, duas virgas usque ad locum, ubi illud diſtinctum habeo, ea ratione, ut à die præſente vos & ſucceſſores veſtri babendi, poſſidendi firmam & incontradictam in omnibus teneatis poteſtatem. Acta traditionis charta menſe Februario, ſub die XIII. Calendas Martii, anno primo imperii Ludouici, glorioſiſſimi regis Francorum. Scripta à Rudolfo Clerico, † ſignum fertinges, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † Batten,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXV.* ſub rubrica: *Traditio Libæ altera.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXXIV.* ſub rubrica: *Traditio Engilprahtes.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXLIII.* ſub rubrica: *Traditio Hruodmunti.*
(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCXLIII.* ſub rubrica: *Traditio Fertinges.*

† Batten, † Baldmunti, † Madalgeri, † Vnruoh, † Wrmheres, † Gunzen, † Fricchen, † Engilperahti, † Bernolti, † Sinduuines, † Hartperahti, † Maſſoni, † Creſtingi, † Aſperahti, † Wolphrati, † Otmunti, † Teorolfes, † Hruadolti, † Williheres, † Hruadheres, † Helperathi, † Bernmari, † Hartgeri, † Gundheres, † Helingeri, † Harperahti.

LXXIII. *Traditio bonorum in villa Hohheim.* (a)

EGo in Dei nomine Meginperaht, pro remedio animæ meæ, dono atque trado ad
monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore quieſcit, & ubi
dominus Ratgarius abbas præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado in campis & in ſil-
vis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, & quicquid mihi parentes mei re- 466
liquerunt, ſicut ſupra nominatum eſt, extra unam ariolam & tria jugera, hoc eſt,
in pago Salageuue, & in villa hohheim; totum & integrum in veſtrum transfundo dominium, ea duntaxat ratione, ut à die præſente vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem præfatæ rei. Acta traditionis charta anno II. regnante domino noſtro Ludouico, ſub VIII. Idus Junii. Ego Hemmo rogatus ſcripſi, † meginperahti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † theotleiches, † vnnides, † folcmari, † hunolti, † beldingi, † eltingi, † werinolti, † erlungi, † regingeri, † ratheres, † purgolfi, † meginperahti.

LXXIV. *Traditio bonorum in villa Vrdorpf.* (b)

EGo in Dei nomine Sibigelt, dono atque trado in elimoſinam hæredum meorum, atque mei ipſius, ut dominus nobis vitam æternam tribuat, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi Chriſti martyr Bonifacius requieſcit in corpore, hoc eſt, quicquid propriæ terræ viſus ſum habere in pago Salageuue, in villa, vocata Vrdorpf. Ea videlicet ratione, ut à præſente die vos firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Acta hæc traditio, regnante domino noſtro Ludouico, rege glorioſo Francorum, anno ſecundo. Signum ſibigeltes, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † ſignum theotleiches, † ſignum huochinges, † ſignum liutmares, † ſignum egiluuartes, † ſignum folmotes, † ſignum eiioni, † ſignum ſuuidgeres.

LXXV. *Traditio bonorum & mancipiorum in Wighartesheym.* (c)

EGo in Dei nomine Anshelm, dono atque trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi S. & piiſſimus Bonifacius ſacro corpore requieſcit, & vir venerabilis, Rabanus abbas, pius paſtor præeſſe multitudini monachorum videtur, quicquid mihi Ruotboto & conjunx ejus Ratſind, manu poteſtativa communibus manibus tradiderunt, ad prædictum martyrem tradendum, hoc eſt, quicquid in winghartesheim proprietatis habere videbantur, & in finibus ejus, tam terris, quam ſilvis, campis, pratis, domibus, ædificiis, mancipiis, pecoribus, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus; & mancipiis VI. quorum nomina ſunt hæc: Ruodolf, Vto, ſeliub, herihold, thiotolf, ſuaberaht, ea videlicet ratione, ut per beneficium prædicti abbatis atque ſucceſſorum ejus res prædictas ad vitam noſtram poſſimus habere, poſt obitum vero noſtrum rectores memorati monaſterii, nulla perſona, quod abſit, contradicente, liberam in omnibus accipiendi, tenendi, poſſidendi habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio in prædicto monaſterio, anno XXIII. regni Ludoui-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Meginperahti altera.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXXI.* ſub rubrica: *Traditio Sibigeltes de Salegevve.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCVIII.* ſub rubrica: *Traditio Ruotbotonis & Ratlinde conjugum, de Bonis ſitis in Weingartesheim, per manus Anshelmi.*

donici Imperatoris menſe Maji, quarto Idus menſis ejusdem, præſentibus his teſtibus, † ſignum Anshelmi, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum hunnonis, † Altrati, † ercanfridi, Irminfridi, † ruodberonis, † Vogonis, † hunolti, † otacari, † wighberti, † megingozi, † eggirici, † ellonis, † hruodmunti, † liibherius juſſus ſcripſi.

LXXVI. *Traditio bonorum & mancipiorum, in loco non nominato.* (a)

EGo in Dei nomine, Benedicta, pro remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado sd monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Eigil abbas, præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, L. jugera, ariolam unam, domum unam, aream unam, & quicquid in pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, atque mancipiis habere viſa ſum, & hæc nomina mancipiorum: rihger, albuuin, himiltrud, thanguuil, fridugart, rihbilc, Vodilburg, theotgoz, Otberi, ea duntaxat ratione, ut ad tempus, & ad uſum vitæ meæ, ſupra dictam rem, id eſt, ſola illa mancipia veſtro præſtario habeam, & poſt diſceſſum vitæ meæ ſupra dicta res absque ulla contradictione perpetuo jure in veſtram redeat poteſtatem, atque ſucceſſorum veſtrorum. Acta chartula traditionis anno IV. regnante Hludovico, glorioſiſſimo Imperatore Francorum, quarto Calendas Junii, † Ermenfridi comitis, † ruodperathi comitis, † Haponis, † ratuuigi, † ruotonis, † wolfharti, † regiboti, † wignandi, † Vgonis, † hruodolfi, † Vtonis, † ruodolfi, ego Hemmo rogatus ſcripſi.

467 LXXVII. *Traditio bonorum in villa Urdorf, & Chinziga, & Adelfridesbuſen.* (b)

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri JEſu Chriſti, ego Reinfriht, & conjux mea Vodilind, donamus atque tradimus pro remedio & ſalute animæ noſtræ, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, & ad reliquias S. Bonifacii ibidem requieſcentis, hoc eſt, quod trado, in pago Salageuue, in villa Urtoph, & Chinzicha, & Adalfridesbuſon, & in marca illarum villarum, quicquid proprietatis viſi ſumus habere, terris, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, areolis, ædificiis, mobilibus & immobilibus. Et hæc nomina mancipiorum, Otperaht, Adalbald, Irmingoz, Betto, Reginburg, Sigiburg, Willirat, & hæc omnia cum filiis & pecoribus, domibus, & cum omnibus utenſilibus, ea duntaxat ratione, ut ego Vodilind ad vitam meam teneam, & poſt obitum meum vos, vel ſucceſſores veſtri firmam in omnibus habeatis poteſtatem † ſignum reinfrihtes, qui hanc cum conjuge ſua chartulam traditionis fieri rogavit, † ſignum amalperahti † ſignum Iringi, † ſignum folcmari, † ſignum vverinharti, † ſignum leobſuuines, † ſignum eginonis, † ſignum vvahhilen, † ſignum Witrichi, † ſignum Eginonis, † ſignum engilharti, † ſignum burgo. Acta traditio hæc ſexto Idus Octobris, in loco, qui dicitur tulba, anno VII. regnante domino Ludovico, glorioſiſſimo rege Francorum. Elgili abbate jubente, ego Hemmo hanc traditionis chartam ſcripſi.

LXXVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Tulba.* (c)

DOminus ac redemptor noſter ammonet nos, dicens, date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis, ideo ego Albrih, pro remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, & ad ipſum martyrem Chriſti S. Bonifacium, qui ibidem ſacro requieſcit corpore, & ubi

vir

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. CCCXI. ſub rubrica: *Traditio Benedictæ.*
(b) Extat apud *SCHANNAT* n. CCCXV. ſub rubrica: *Traditio Reinfrihti.* Ex quo emendavi.
(c) Extat apud *SCHANNAT* n. CCCVII. ſub rubrica: *Traditio Albrihes de rebus & poſſeſſionibus ſuis in villa Tulba in pago Salageuue.*

vir venerabilis, Fuldanenſis abbas Eigil, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, in pago ſalageuue, & in villa, quæ dicitur tulba, & in ipſa marca XXVI. jugera & aream domus, porcos octo, equos 2. mancipia quatuor, quorum nomina ſunt hæc, gerhart, ſigiheri, auuileib, anſtrat, ea ſcilicet ratione, ut poſt obitum meum vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus poteſtatem habeatis. Facta hæc traditio anno VI. regnante Ludovico domino Imperatore, ſub die 3. Non. Maji, facta in loco roſmulti, [ego bernhob *(a)*] ſcripſi, † ſignum albricbes, qui hanc chartam fieri rogavit, † ſignum amalperabti, † ſignum Egilharti, † ſignum germun, † ſignum vveltinges, † ſignum folcuuines, † arnhelmes, † ſignum haduperabti, † ſignum ruodgerabti, † ſignum ruadboten.

LXXIX. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Wintgraben. (b)

EGo in Dei nomine, Iring, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & vir venerabilis, Hrabanus abbas, præeſſe multitudini monachorum pius paſtor videtur, hoc eſt, quod trado, traditumque in perpetuum eſſe volo, in villa vvintgrabon & in pago Salageuue, quicquid ibidem proprietatis viſus ſum habere, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, & nomina mancipiorum hæc ſunt, hruodolf, & uxor ejus, gerburg,, hiltberi, & uxor ejus hruadlaug, abarhilt, & filii ejus, ruadbilt, grimuuart, hruaduuart, cum omni eorum ſuppellectili & ſumptu. Ea vero ratione iſta omnia de Jure meo in veſtrum dominium trado atque transfundo, ut per veſtram precariam, ad vitam meam hoc poſſideam, nullo contradicente. Poſt obitum vero meum, vos & veſtri ſucceſſores, firmam & incontradictam, nullo, quod abſit, contradicente, in omnibus habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis in villa Caragoltesbah, menſe Januario, die VII. Idus Februar. anno X. regni domini Ludovici, glorioſiſſimi regis Francorum. Et iſti ſunt teſtes, qui hanc traditionem viderunt ſignis prænotatis † Iringi, qui hanc traditionem fieri rogavit, & ita voluit, † egino comitis, † gerhart, † Hartman, † albuuin, † bucprabt, † ercamperaht, † theoleib, † amalpraht, † deuit, † rohing, † ſindicbo, † ratboto, † friduuin, † folcmar, † egino, † engilperaht, † nabhad, † hruodperaht, † nand- 468
heri, † wolfgoz, † ſamuel, † glauperabt, † ſandrat, † werinhart, † folcheri, † ſelimuot, † othelm, Aladran, presbiter hanc traditionem ſcripſit.

LXXX. Traditio bonorum in Kiziccher Marca. (c)

EGo in Dei nomine Ratroch, & Devit, donamus atque tradimus in elimoſinam noſtram, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & vir venerabilis Hrabanus abbas multitudini monachorum pius paſtor videtur, hoc eſt, quod tradimus in Kizzicbero marcu, quicquid ibidem proprietatis habemus, id eſt, terris, pratis, paſcuis, ſilvis, aquis, aquarumue decurſibus, ea ratione, ut à die præſente Vos in omnibus habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis in villa Juzenheim, anno X. regni domini Hludovici, glorioſiſſimi regis Francorum, & iſti ſunt teſtes, † ratroches, & devites, qui hanc chartam traditionis in perpetuum firmam eſſe voluerunt, † ſtarcmanni, † Iringi, † othelmi, † folcheri, † folcmari, † emichen, † Irminbaldi, † heriolti, † freiperabti, † eburolfi, † liutmari, † othelmi, † Sigiwardi.

(a) Hæc verba, uncis incluſa, apud Schannat non extant.
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXXII.* ſub rubrica: *Traditio Iringi.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLI.* ſub rubrica: *Donatio Ratrochi & Davites Fratrum in Kizzichero-Marca.*

LXXXI. *Traditio bonorum in Hengiſttorf.* (a)

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, Ego Amalperaht, cognomento fugal, trado in villa hengiſthorpf, quæ eſt in pago ſalageuue, unam aream, habentem in latitudine virgas XXIV. in longitudine XXXV. cum omni ædificio, & unam bizumam *(b)* cujus longitudo XXX. virgarum eſt, latitudo vero XV. & duo loca molendinaria, & jugera V. in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, ea ratione, ut quam diu vixero, mihi liceat per præſtationem prædicti abbatis, ad ſuſtentaculum vitæ meæ poſſidere. Poſt obitum vero meum, atque de hac luce diſceſſum, rectores memorati monaſterii habeant, teneant, atque poſſideant & firmiſſima poteſtate perfruantur. Actum in monaſterio Fulda, anno X. regnante Ludovico Imperatore, menſe Junio, die VI. menſis ejusdem, coram ſubſcriptis teſtibus, † ſignum raginbarii, † ſignum brunicben, † ſignum Gunnen, † ſignum ſundarharii, † albuuarti, † Rihbrahti, † tuorim, † brabbrahti, buſuuarti, † theotbaldi, † gundhartii, † anen, † bartonis, † geruuini. Ruodolfus indignus ſubſcripſi.

LXXXII. *Traditio bonorum in villa nutalinga.* (c)

IN Dei nomine, ego vvigboto, trado in terminis villæ hnutilinga, quæ eſt in pago ſalageuue, jugera LX. in elimoſinam meam, & pro remedio animæ Rihberti fratis mei, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda corpore requieſcit ſacro, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum. Ea ratiooe, ut à die præſente, prædictus abbas, ejusque ſucceſſores, firmam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Actum in monaſterio Fulda, anno X. regnante Hludovico Imperatore, menſe Junio, die nono ejusdem menſis: coram ſubſcriptis teſtibus † ſignum vvigboten, † qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum ratolti, † ſignum Hruodmunti, † ſignum Hradboten, † ſignum burgen, † ſignum vvolfolti, † ſignum Jungrati. Ruodolfus indignus ſubſcripſi ſubdiaconus.

LXXXIII. *Traditio bonorum in villa Tulba.* (d)

IN Dei nomine, Ego Hruodmunt, trado in villa tulba, quæ eſt in pago ſalageuue, ad occidentem Eccleſiæ, agrum L. virgarum longum, & XIII. latum, in elimoſinam meam ad S Bonifacium, qui in monaſterio Fulda corpore requieſcit, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, præeſſe videtur: Ea ratione, ut à die præſente rectores ejusdem monaſterii firmam obtineant poteſtatem, quicquid exinde elegerint, faciendi. Actum in monaſterio Fulda, anno X. regnante Hludouico Imperatore, menſe Junio, die nona ejusdem menſis, coram iſtis teſtibus, † ſignum ruodmunt, † ſignum vvolfolt, † ſignum Jungrat, † ſignum vvigbot, ſignum ratolt, † ſignum ratboto, † ſignum burgeo. Ruodolfus ſubdiaconus ſcripſi.

LXXXIV. *Traditio bonorum in villa Oſtheim.* (e)

469 IN nomine Domini DEI & Salvatoris noſtri JESU CHRISTI, Ego Lantuuin, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir vene-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXL.* ſub rubrica: *Traditio Amalprahti.*
(b) *Bizuma* ſepimentum notat, *einen Zaun*, vide etiam du Fresne.
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXLI.* ſub rubrica: *Traditio Wigbotonis de proprietatibus ſuis in villa Nutilinga.*
(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXLIV.* ſub rubrica: *Traditio Hruodmunti altera.*
(e) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXXV.* ſub rubrica: *Traditio Lantuuini de Salagevve.*

venerabilis, Hrabanus abbas, monachis præeſſe videtur, quicquid terræ arabilis & in ſilvis, in terminis villæ Oſtheim proprietatis viſus ſum habere, & unam areolam in longitudine XXIIII. virgas, in latitudine VII. virgas habentem, in villa, quæ nuncupatur Tulba, in pago Salageuue, ea ſcilicet ratione, ut à die præſente prædictus abbas ejusque ſucceſſores firmam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno X. Imperii Ludovici, menſe Martio, die quarto Calend. Aprilis. Theotmar, indignus ſubdiaconus, juſſus ſcripſit. † Signum Lantuuini, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Popponis comitis.

LXXXV. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Oſtheim. (a)

EGo itaque in DEI nomine Bernuuart, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, monachorum turbæ pius præeſt paſtor, duas hobas terræ arabilis, in pago Salageuue, in villa Oſtheim, in marca ipſius Villæ, & mancipia duo, his nominibus: Adalbold, & Reginſuuind, ea ſcilicet ratione, ut per beneficium ſupradicti abbatis, Hrabani, mihi & conjugi meæ Geruuisun eandem rem ad vitam noſtram poſſidere liceat; & poſt obitum noſtrum in illius, & ſucceſſorum ejus, absque ulla contradictione redeat poteſtatem. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno X. regni Ludovici, glorioſiſſimi Imperatoris, menſe Martio. In Idibus ejusdem menſis, die dominico, in media quadrageſima, Theotmar, indignus ſubdiaconus, juſſus ſcripſit, † Amo, † Ruodperaht, † Expimar, † Ortuuin, † Wolfboto, † ſigiuuart, † albuuin, † manno, † aſſuuin, † herirat, † eggi, † euodolf, † heriolt, † hadumar.

LXXXVI. Traditio ſuperioris Saltzbronnen prope Chizzicha in pago Salageuue. (b)

EGo in DEI nomine Gotahelm, trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda corpore requieſcit, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, meam partem in illo ſuperiore ſalſo fonte, qui ebullire videtur in terminis villæ, quæ dicitur Chizzicha, in pago Salageuue, juxta ripam fluminis Sala, ſimiliter & unius capturæ meam partem trado, quæ in litore meridiano ipſius ſupra dicti fluminis conſtat, & in fine ſuperius nominatæ villæ, ea ſcilicet ratione, ut ab hac die præſente in dominio atque in poteſtate ſit ſupra dicti martyris Chriſti, Bonifacii, & in ipſius ſuperius nominati abbatis, ut, quicquid exinde facere elegerit, faciat absque ullius perſonæ contradictione. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, quinto Idus Maji, anno X. regni domini Ludovici, glorioſiſſimi Imperatoris. Ego Aſcrih, indignus monachus, hanc traditionis chartulam ſcripſi, iſti ſunt teſtes hujus traditionis, † ſignum Gotahelmes, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit.

LXXXVII. Traditio mancipiorum in villa Eſchinabach. (c)

EGo itaque in Dei nomine ancilla CHRISTI Luſtrat, & ſoror mea Sahſinna, pro remiſſione peccatorum noſtrorum, donamus, traditumque in perpetuum eſſe volumus ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi requieſcit S. Bonifacius, Chriſti martyr, precioſo corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, præeſſe videtur, quicquid proprietatis babemus in villa Eſchinabach, id ſunt mancipia cum ſupellectili eorum, quorum nomina hæc ſunt, thancolf, ata, perahtuuih, adaluuih, Ellenrat, eburrat, atta, Atta reginburg, rahhilt, perahthilt. Ea ſcilicet ratione,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXXIV.* ſub rubrica: *Traditio Bernuvarti.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXXIX.* ſub rubrica: *Traditio Gotahelmi.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Luſtratæ & Sabſinæ ſororum.*

tione, ut per veſtram præſtariam poſſimus habere usque ad obitum vitæ noſtræ:
poſt obitum verò amborum Vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam ac-
cipiendi, habendi, fruendi, in omnibus habeatis poteſtatem. Facta hæc traditio in
470 villa hamalunburg, anno X. Ludovici, ſereniſſimi Imperatoris, menſe Aprili, die
XIIII. ejusdem menſis coram bis teſtibus, † ſignum luſtrata & ſabſinna, quæ hanc
traditionis chartam fieri rogaverunt, † ſignum Hrabani abbatis, † gerbeloti mona-
chi & præpoſiu, † Hemmoni Diaconi, † adalmanni, aſſoni, † Herimoti, † hildil-
borati, † hunrichi, † gramanni, † reginolti, † hartalabi: hemmo diaconus ſcripſit.

LXXXVIII. Traditio partis de Saltzbronna prope Chizziga. (a)

EGo itaque in Dei nomine Wigbrabt, in eleemoſynam meam dono atque trado ad monaſterium Sancti Bonifacii, martyris CHRISTI, ubi Hrabanus abbas præeſſe videtur, talem partem in illo fonte, ubi naſcetur Sal, qualis mihi contingit in eodem fonte, qui eſt in terminis Chizzihheimero in pago Salageuue, ea ſcilicet ratione, ut à die præſente vos & ſucceſſores veſtri accipiendi, habendi, fruendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta hæc traditio in monaſteriolo Brachauu, anno X. Ludovici Imperatoris, menſe Aprili, die XIIII. ejusdem menſis, † ſignum vuigbrahti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum folrati, † ſignum albharti, † ſignum altmanni † ſignum eginonis, † ſignum baturichi, † ſignum harimoti, † ſignum erconricbi, † ſignum batucbonis, † ſignum ortlcibi.

LXXXIX. Traditio mancipiorum in pago Salageu. (b)

IN Dei nomine ego Ruodunb, trado ad Sanctum Bonifacium VII. mancipia in pago Salageuue, quorum nomina hæc ſunt, Sigibold, Meginhilt, Reginbold, Cunimuot, Rodoman, Macbolf, Adalfrid, cum omni ſupellectili eorum, ea ratione, ut ea, quam diu vivam, per beneficium Hrabani, abbatis monaſterii Sancti Bonifacii, babeam. Poſt obitum quoque meum cuncta absque ulla contradictione redeant ad Sanctum Bonifacium. Facta eſt hæc traditio in monaſteriolo, quod dicitur Mattencella, anno XI. regni Hludovici, piiſſimi Regis Francórum, decimo quarto Calendas Julii, coram his teſtibus, † ercanberabti, † amalperahti, † fridiuuini. † eginnnis, † iringi, † vuerinharti, † adalbarti. † folcmari, † nandharii, † folcuuini. † vuiſanti, † eltingi † althelmi, † deuit, † Theotmar, indignus ſubdiaconus, ſcripſi hanc chartam traditionis.

XC. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Mahtolfeshus. (c)

IN DEI nomine, ego Eggiſuuind, trado ad Sanctum Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi Hrabanus abbas, vir venerabilis, multitudinem regit monachorum, quicquid proprietatis haben in villa, quæ dicitur Matolfeshuſen, quæ ſita eſt in pago Salagewe, id eſt, domibus, ædificiia, curtis, ariolis, terris, pomeriis, agris, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, & mancipia V. his nominibus; thancolt, batahilt, herimar, willigis, adalolf, & unius pueri communis, nomine Ruadhelm, duas partes, cum omni ſupellectili eorum, ea tamen ratione, ut illa mancipia & LX. jugera, cum una ariola, uſu fructuario tantum per beneficium ſupra dicti abbatis babeam ad vitam meam. Cætera vero, quæ tradidi, exceptis his, ab hodierno die redeant cuncta & integra in poteſtatem Sancti Bonifacii, martyris CHRISTI, & jam ſupranominati abbatis, necnon & illa, quæ ad vitam meam per ſuum beneficium habeam, poſt obitum meum redeant in ſuum dominium. Facta eſt hæc traditio in monaſteriolo, quod dicitur.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXXVII.* ſub rubrica: *Traditio Wigbrahtes.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXIX.* ſub rubrica: *Traditio Ruodunb.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXI.* ſub rubrica: *Traditio Eggiſuuindæ.*

dicitur Mattencella, anno XI. regni Hludovici, piiſſimi regis Francorum, XIIII. Calendas Julii, coram his teſtibus, † ercanperahti, † amalperahti, † friduwitil, † egginonis: † iringi, † werinharti, † adalharti, † folcmari, † nandbarii, † folcuini, † wiſanti, † elringi, † althelmi, † deuit. Theotmar, indignus ſubdiaconus, hanc traditionis chartulam rogatus ſcripſit.

XCI. *Traditio bonorum in Karagoltesbach villa. (a)* 471

EGo, in DEI nomine, Werinhart, & patruelis meus Rihuuart, donamus atque tradimus in eleemoſynam noſtram, & pro debito quinque librarum; fratris mei & patris ejus Richartes, ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi Sanctus martyr Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & vir venerabilis, Hrabanus abbas, turbæ Mooachorum pius paſtor videtur, hoc eſt, quod tradimus, & in perpetuum eſſe volumus, in villa Karagoltesbach, in pago Aſteldon X. jugera, ea tradimus ratione, ut à die præſente, vos firmam & liberam habeatis in illa re poteſtatem. Facta charta traditionis & debiti in villa Karagoltesbach, menſe Junio, die vero XIIII. Calend. Julii in octava pentecoſtes, anno XI. regnante domino Ludovico Imperatore, glorioſiſſimo Rege Francorum. Iſti ſunt teſtes traditionis, † Werinharti & ribwarti, qui hanc chartulam traditionis fieri rogaverunt, † ercanperaht, † friduuuio, † folemar, † nandberi, † amalperaht, † deuit, † elting, † egino, † item Egino, † folcuuin, † Irinc, † ercanbot, nendilo. Item teſtes, qui veſtitionem viderunt, † Werinharti, † Rihuuarti, qui in hanc veſtitiooem *(b)* conſenſerunt & voluerunt, † vualtun, † folcpraht, † othelm, perahtrat, † ſigiperaht, † ſtanding. Aladran presbyter ſcripſit.

XCII. *Traditio vineæ in villa Mahtolfeshus.*

IN DEI nomine Baldrich, Eggirih, & Batto, donamus atque tradimus ad Sanctum Bonifacium portionem unius vineæ, in longitudine virgæ XX. in latitudine virgæ IX. traditumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, in villa Mahtolfeshus, in pago Salageuue, ea vero ratione tradimus, ut à die præſente vos & poſteri veſtri firmam habeatis poteſtatem. Et iſti ſunt teſtes, qui hoc audierunt & viderunt, giuueridam, id eſt, amalperaht, ſignand, pernuuig presbyter, Immo, baldrih, batto, eggirih, fugal, liutmar, noedpraht, Werinperaht, Wielant, oendicho, erbeo. Aladran presbyter ſcripſit.

XCIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Karagoltesbach & in pago Aſefeld (c)*

IN DEI nomine, Ego Warmunt, & mater mea Ellenſuuind, donamus & tradimus in Eleemoſynam noſtram, & patris mei Liutheres, ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi Sanctus martyr Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & vir venerabilis Hrabanus abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe videtur, hoc eſt, quod tradimus, & in perpetuum eſſe volumus, in villa Karagoltesbach, & in pago Aſefeldom, quicquid ibidem proprietatis habere viſi ſumus, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mancipiis & arialis. Et nomina mancipiorum hæc ſunt, Wenilo, Liobuuinf. Ea verò ratione ita tradimus, ut à die præſente, vos firmam & incontradictam in omnibus, nullo contradicente, habeatis poteſtatem. Facta chartula traditionis in mona-

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCLXX. ſub rubrica: *Traditio Werinbarti.*

(b) Idem ac traditio. *Veſtitura* ipſa poſſeſſio & poſſeſſionis traditio. *Veſtita manus*, cum quis plenam rei poſſeſſionem obtinet. Hinc occurrunt *lib. II. n. CIV. manſi veſtiti*, ſive in poſſeſſionem traditi.

(c) Extat apud SCHANNAT n. CCCXLIX. ſub rubrica: *Traditio Warmuntes & Ellinſuuinda matris ſuæ.*

monaſterio, Sala, menſe Junio, decimo quarto Calend. Julii in octava pentecoſtes anno XI. regni Domini Ludovici, glorioſiſſimi Regis Francorum. Iſti ſunt teſtes traditionis, ſignum Warmunti, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † friduuuin, † ercanperaht, † nandheri, † adaluuig, † folcmari, † Egino, † folenandt, † othelm, † folcuuin, † althelm, † theotfrid, † ruadfrid, † gotsfrid. Item teſtes, qui veſtitionem viderunt, † Warmunti, qui in hanc veſtitionem conſenſit, Sindicho, † ebarolt, † folcheri, † frumming, † reginhart, † vuerinhart, † vuigulo, † nordalah, † ruadiperaht, † anthad, † manolt, † othelm. Aladran presbyter rogatus ſcripſit.

XCIV. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Langendorf. (a)

EGo, in DEI nomine, Giſalhilt, Sanctimonialis, trado ad Sanctum Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hraha-
472 nus abbas, multitudini Monachorum præeſſe videtur, atque in eleemoſynam meam transfundo, quicquid proprietatis viſa ſum habere, in villa, quæ dicitur Langendorf, quæ constructa eſt in pago Salagewe, in terris, arialis, ædificiis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus rebus, & quatuor mancipia, quorum hæc ſunt nomina, Ratger, Othelm, Albolt, Hruodni, cum omni ſupellectili eorum. Ea tamen ratione, ut hæc omnia ad vitam meam per beneficium ſupradicti abbatis, uſufructuariò habeam, poſtque obitum meum, in illius iterum & ſucceſſorum ejus redeant poteſtatem, nullo contradicente. Facta eſt hæc traditio in Hamalunburg, anno imperii Ludovici, glorioſi regis Francorum XVII. menſe Martio, VII. Idus, ejusdem menſis, coram teſtibus infra ſcriptis, † ſignum Giſalhiltæ, quæ hanc fecit traditionem, † ſignum Sigimanni, † ſignum Reginolti, † ſignum Eginonis, † ſignum Iringi, † ſignum Eggiharti, † Eginonis, Ruodhohi, † ſignum Eluuini, † ſignum Ercanberti, ſignum Neridichonis, † ſignum Junzonis, † ſignum Ellingeri, † Theotfridi, † ſignum Leidrati. Theodrat indignus Diaconus juſſus ſcripſit.

XCV. Traditio pecorum & ſupellectilis.

NOTITIA traditionis Muotanæ, qualiter illa pro æterna retributione elaboratum ſuum tradidit, quicquid habuit, hoc eſt, inter vaccas & hoves, XXIIII. porcos LXV. oves XXXIII. betiu III. pulvilli V. ſedalare III. mappæ II. manutergia I. bechin I. peluis I. lilahan I. coopertorium I. præſentibus his teſtibus, Eggihart, Engilhart, Meginolt, Herodhoh, Rathoh, Haguno, Waltman, Burgio, Zuadhart.

XCVI. Traditio pecorum & mancipiorum.

NOTITIA traditionis Hruodboten, qualiter ille pro æterna retributione elaboratum ſuum omne tradidit, hoc eſt, porcos LX. vaccas VI. oves XII. Epiaſtros XL. Harimuot, Fridahelm, Altthuring, Arnhelm, Altrat, Otacar, Graman, Irminolf, Rihhart, Ercanger, Thiotrih, Nending.

XCVII. Traditio capturæ in fluvio Elmaha. (b)

DOMINUS ac Redemptor noſter DEI filius, per Evangelium ſuum admonet nos, dicens, date elimoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Idcirco ego in DEI nomine Folco, dono, trado, atque transfundo ad Sanctum Bonifacium martyrem CHRISTI, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venera-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCI.* ſub rubrica: *Traditio Giſalhiltæ.*

(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXIX.* cum hac rubrica: *Folconis donatio Capturæ ſuper fluvium Elmaha ſitæ.*

venerabilis, Baugolfus abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, in elimoſinam meam & patris mei Suidmoti, quicquid ille mihi hæreditario jure proprietatis reliquit, in illa captura, quæ circa fluvium Elmaha jacet, in loco eodem vocabulo nuncupato, qui infra terminum villæ, quæ dicitur Kinzicha, ſitus eſſe non ignoratur, totum & integrum cum omnibus adjacentiis ſuis, id eſt, arealis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, & quicquid in eadem captura ad meam proprietatem & paternam hæreditatem pertinere dignoſcitur. Ea tamen ratione, ut quam diu præſencialiter vivam, per beneficium præfati abbatis, & ſucceſſorum ejus, uſufructuariò hoc, quod tradidi, habeam, poſtque obitum meum, ipſe ſtatim iterum & ſucceſſores ejus firmiſſimam habeant poteſtatem, quicquid inde facere voluerint. Actum in villa Eritale, anno XXVIII. regni Caroli, invictiſſimi regis Francorum, die XIIII. menſis Julii, in præſentia teſtium, quorum ſigna & nomina ſubſcripta videntur, † ſignum Folconis, qui hanc traditionem fecit, † Amalbrahti, † Eggcolti, † Leihrati, † Adalmanni, † Ercanbrahti, † Egihelmi, † Jungarati, † Witrati, † Werilanti, † Herirati, † Eggiharti, † Herimoti, † Wentiles, † Ruadharii, † Winimanni, † Bettonis, † Marcriti, † Arfridi, † Irminfridi, † Weilheres, † Arahen, † Giltingi, † Wighelmi, † Ruadhelmi, † Adalharti, † Immonis, † Frethanti, † Reginharti, † Wanolfi, † Bettonis, † Attonis, † Eggiharti, † Ginozes, † Jungcrati, † Theotleichi, † Fogati, *(a)* † Wolfberen, vaſalli Baugolfi abbatis, qui hujus traditionis veſtituram pariter acceperunt. Ego Aſger, indignus presbyter, hanc traditionis chartam, juſſu Baugolfi abbatis ſcripſi, notavique diem, locum, & tempus ſupra ſcriptum. 473

XCVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Elmaha. (b)*

DOMINUS ac Redemptor noſter, DEI filius, per Evangelium ſuum admonet nos, dicens, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Idcirco ego in DEI nomine Araho, dono, trado, atque transfundo ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Baugolfus abbas, multitudini Monachorum pius paſtor præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, in eleemoſynam meam, quicquid proprietatis viſus ſum habere in villa Elmaha, quæ ſita eſt juxta fluvium, eodem vocabulo nuncupatum, totum & integrum cum omnibus adjacentiis ſuis, ut prædiximus, ad meam proprietatem in terminis villæ præfatæ pertinentibus, id eſt, areolis, ædificiis, campis, paſcuis, ſylvis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus, mancipiis, mobilibus & immobilibus, quicquid dici & nominari poteſt. Ea ſcilicet ratione, ut ab hodierna die, ac deinceps rectores prædicti monaſterii, quicquid inde facere voluerint, firmiſſimam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Actum in præfata villa anno XXVII. regni Caroli, invictiſſimi Regis Francorum, die VIII. menſis Junii, in præſentia teſtium, quorum nomina & ſigna ſubſcripta ſunt, ſignum Arahen, qui hanc traditionem fecit, † ſignum adalhelmi, † reginfridi, † vuolfboten, † vuigbrahti, † reginheri, † rahtingi, † arfridi, † cgilhelmi, † meginbrahti, † Jagud, † vuinharii, † huohingi, † haichonis, † vuigharii, † giltingi, † folmoti, † vuanes, Eggi presbyter & monachus, & Theotleich, advocatus Sancti Bonifacii, hanc traditionem atque veſtitionem acceperunt. Ego Aſger, indignus Presbyter, hanc traditionis chartulam juſſu Baugolfi abbatis ſcripſi, notavique diem, locum & tempus.

(a) Infra n. XCIX. iidem occurrunt teſtes, ubi Schannat pro *Fogati*, habet *advocati*: hic æque legit *Fogati.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CVI.*

XCIX. *Traditio capturæ in fluvio Elmaba.* (a)

DOMINUS ac Redemptor noſter, DEI filius, per Evangelium ſuum admonet nos, dicens, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Idcirco ego in DEI nomine Burgeo, dono, trado atque transfundo ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Baugolfus abbas, multitudini monachorum pius Paſtor præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, in eleemoſynam meam & patris mei, Suuidmoti, quicquid ille mihi hæreditario jure proprietatis reliquit in illa captura, quæ ſuper fluvium Elmaba jacet, in loco, eodem vocabulo nuncupato, qui infra terminum villæ, quæ dicitur Kinzicha, ſitus eſſe non ignoratur, totum & integrum cum omnibus adjacentiis ſuis, id eſt, arealis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, & quicquid in eadem captura ad meam proprietatem ex paterna hæreditate pertinere dignoſcitur, ea tamen ratione, ut quam diu præſentialiter vivam, per beneficium præfati abbatis, & ſucceſſorum ejus, uſufructuatiò hoc, quod tradidi, habeam, poſtque obitum meum ipſe ſtatim iterum & ſucceſſores ejus firmiſſimam habeant poteſtatem, quicquid exinde facere voluerint. Actum in villa Eritale, anno Domini XXVIII. regni Caroli, invictiſſimi Regis Francorum, die XIIII. menſis Julii, in præſentia teſtium, quorum ſigna & nomina ſubſcripta videntur, † ſignum Burgeonis, qui hanc traditionem fecit, † amalbrahti, † eggiolti, † leidrati, † adalmanni, † gerbrahti, † eggihelmi, † jungarati, † vuitrati, † vuerinanti, † herirati, † eggiharti † herimoti, † vuentiles, † ruodharii, † uuilmanni, † bettonis, † marcriti, † arfridi, † irminfridi, † vuetiberes, † arahen, † giltingi, † vuighelmi, † ruodhelmi, † adalharti, † immonis, † fretharti, † reginharti, † Wanolfi, † attonis, ginozes, theoleiches advocati, qui hanc veſtituram ſuſcepit. Ego Aſger indignus presbiter & monachus ſcripſi.

474 ## C. *Recuperatio capturæ Monaſterio ablatæ.* (b)

ANno dominicæ incarnationis DCCCXXXVIII. indictione prima, menſe Junio, XVIII. Calend. Julii, facta eſt contentio Gozberti & Hrabani, abbatis, coram Imperatore Ludovico, & filiis ejus, Ludovico & Carolo, nec non & principibus ejus, in Palatio apud Niomagum oppidum conſtituto, de captura, quam Folco, & fratres ejus, Burge & Hraho, tradiderunt ad S. Bonifacium, ubi & Gotzbertus convictus charta traditionis & teſtibus idoneis, hoc eſt, Eggiharto, Burgone, Engilharto, Mechone, Liutgario, Hilinfrido, Ruodhoo, Meginolto, Ercanfrido, Hartrato reddidit, juſſu Imperatoris coactus, quod injuſtè per fraudem de eadem traditione abſtulit coram his teſtibus, Trugone archiepiſcopo, Otgario archiepiſcopo, Radolto epiſcopo, Helmgaudo epiſcopo, Getfredo epiſcopo, Theotgrimo epiſcopo, & Baturato epiſcopo, Adalberto comite, Helphrico comite, Albrico comite, item alio Albrico comite, Poppone comite, Gebawino comite palatii, Ruadharto ſimiliter comite palatii, Hattone comite, Madalgero comite, Gebaharto comite, Adalgario comite, &c. innumerabilibus Vaſallis dominicis.

Reſtitutio ejuſdem capturæ. Item eodem anno, menſe Julio, ſexto Idus ejusdem menſis, coram Heſſe comite, in conventu publico, in pago Salagewe, in villa, quæ vocatur Karagokesbah, Freibraht, advocatus Gozbaldi, cum vadio reſtituit Leidrato, advocato domini Rabani, præcipiente comite, & Scabinis judicantibus, hoc ita juſtum fieri, & hujus cauſæ Otacar fidejuſſor extitit, totum & integrum, quicquid præfatus Gotzbaldus, & fratres ejus de poteſtate Sancti Bonifacii injuſtè abſtulerunt in Chinzichero mar-

(a) Hanc chartam ex *SCHANNAT* emendavi, ubi *n. CXVII.* extat ſub hac rubrica: *Charta Burgeonis, qua capturam in villa Elmaba hereditarie acquiſitam donat.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXXIV.* ſub rubrica: *Placitum, quo captura in Elmaba revindicatur, adverſus Gozbertum.*

marcu, de captura, quam Folco & fratres ejus Burgeo & Hraho tradiderunt ad S. Bonifacium, præſentibus his teſtibus: Heſſe comite, Ercanbraht, Friduwin, Althuring, Nandheri, Ratboto, Samuel, Sinlicho, Marcolt, Samanolt, Otacar, Hruodbraht, Engilbraht, Othelm, Adalwig, Folcheri, Thotrih, Nandhad, Sigibraht, Eggiolt, Stinding, Adalman, Thingbraht, Otbraht, Buobo, Eggihart, Hruodbraht, Folcolt, Arindeo, Grindeo, Folcmar, Wenilo, Baturih, Adalger. Item teſtes veſtitionis, † ſignum Freibrahti, & Otacari, qui hanc veſtitionem fecerunt, Friduuin, Althuring, Folcheri, Adalman, Leidrat, Hruodhelm, Sigimunt, Hanno, Remming, Reginfrid, Hruodhoh, Burgeo, Werinhart, Irminbraht, Hruodbart, Gerhart, Hatto, Gerbuuuin, Arnhelm, Suuahbraht, Hartuuin, Anshelm, Starcfrid, Hruodbero, Elting, Sihicho, Engilbart, Altraht, Ercanfrid, Folcrat.

CI. Traditio capturæ in Elmaha, infra terminum Kinziga. (a)

DOMINUS ac Redemptor noſter, DEI filius, per Evangelium ſuum admonet nos, dicens, date elimoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Idcirco ego in DEI nomine Hraho, dono, trado, atque transfundo ad Sanctum Bonifacium, martyrem CHRISTI, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Baugolfus abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe videtur, traditumq; e in perpetuum eſſe volo, in elimoſynam meam & patris mei Suuidmoti, quicquid ille mihi hæreditario jure proprietatis reliquit, in illa captura, quæ circa fluvium Elmaha jacet, in loco eodem vocabulo nuncupato, qui infra terminum villæ, quæ dicitur Kinzicha, ſitus eſſe non ignoratur, totum & integrum cum omnibus adjacentiis ſuis, id eſt, arealis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, & quicquid in eadem captura ad meam proprietatem ex paterna hæreditate pertinere dignoſcitur, ea tamen ratione, ut quam diu præſentialiter vivam, per beneficium præfati abbatis & ſucceſſorum ejus, uſufructuariò hoc, quod tradidi, habeam, poſtque obitum meum ipſe ſtatim iterum & ſucceſſores ejus firmiſſimam habeant poteſtatem, quicquid inde facere voluerint. Acta in villa Eritale, anno XXVIII. regni Caroli, invictiſſimi Regis Francorum, die XIIII. menſe Julii. In præſentia teſtium: quorum ſigna & nomina ſubſcripta videntur, † ſignum Hraben, qui hanc traditionem fecit, † ſignum Amalprahti, † Eggiolti, † Leidrati, † Adalmanni, † Gerhrahti, † Eggihelmi, † Jungarati, † Witrati, † Werinanti, † Herirati. † Eggiharti, † Herimoti, † Wentiles, † Hruodharii, † Willimanni, † Bettonis, † Marcriti, † Artfridi, † Irminfridi, † Wertheres, † Arahen, † Giltingi, † Wighelmi, † Adalharti, † Hruadhelmi, † Immonis, † Fretharti, † Reginharti, † Wanolfi, † Akonis, † Ginozes, † Theiotechi advocati & Wolfheres, Vaſalli Baugolfi abbatis, qui hujus traditionis veſtituram pariter receperunt. Ego Aſger, indignus presbyter, hanc traditionis chartulam juſſu Baugolfi abbatis ſcripſi, notavique diem, locum & tempus ſupra ſcriptum. 475

CII. Traditio bonorum in pago Salageuu.

IN DEI nomine, Mahtger & Rihol, donamus atque tradimus ad Sanctum Bonifacium, in eleemoſynam Arnolti, in pago Salagewe, in terminis villæ, quæ dicitur N. V. jugera, ea verò ratione tradimus, ut à die præſente Vos & ſucceſſores veſtri firmam habeatis poteſtatem. Et iſti ſunt teſtes, qui hoc audierunt & viderunt, ſignum † Friduwin, Altduring, Eginot, Othrahti, Eggolt, Buricho, Eliwin, Theotfrid, Hruodfrid, Arnhelm, Eburmunt, Nendicho.

CIII. Traditio bonorum in villa Bolanten. (b)

EGo, in DEI nomine, Grimbolt, dono atque trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi martyr CHRISTI Bonifacius ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabi-

(a) Hanc chartam ex *SCHANNAT n. CXVIII.* emendavi, ubi extat ſub rubrica: *Traditio Hrabonis.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXLII.* ſub rubrica: *Traditio Grimbolti.*

nerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, totum, quod propriæ hæreditatis viſus ſum habere in villa, quæ dicitur Bonlanta, excepta una areola, & una Huoba, id eſt, areolis, terris, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, ea ratione, ut à die præſente veſtro fiant dominio ſubjecta tam firmiter, ut nullus contradicere valeat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XXV. regni Ludovici Imperatoris, quinto Calend. Novembris, † ſignum Grimbolti, qui hanc traditionem fecit, † Heſſi, † Hruodheri, † Althoh, † Hahgrim, † Hatto, † Vingboto, † Stephan, † Helmwolf.

CIV. Traditio cenſus de bonis in Scunterun.

NOtum ſit tam futuris quàm præſentibus, Lidum quendam noſtrum, nomine Herolt, in villicationem noſtram Hamelenburc pertinentem, villam Scunderun inhabitaſſe, & uxorem de Nuhihermes, nomine Oſterlint, in Gingium duxiſſe, & eam prædio, quod jure proprietatis poſſideat, ibidem dotaſſe: hæc pertinuit ad curiam cellarii noſtrorum Fuldenſium fratrum. Genuit autem eodem Oſterlint marito ſuo duos filios & duas filias, quorum nomina hæc ſunt, Helewic, Wolbbero, Folcrat, Adelgund. Volentes ergo præfati tam prole ſua, quàm nepotibus in futurum proſpicere, ipſa prædia, quæ in denominata villa poſſederant, ad curiam cellarii noſtri hac conditione delegaverunt, ut ſingulis annis in feſto Sancti Martini tàm ipſi, quàm hæredes ſui, cellario noſtro duos ſolidos de eodem prædio perſolvant, nec violentia alicujus ad poſſidenda alia beneficia noſtræ Eccleſiæ cogantur. Acta ſunt hæc anno incarnationis dominicæ MCLVI. Indictione VI. imperante glorioſo Romanorum Imperatore Friderico, Marewardo abbate, Godefrido advocato majoris domus, Dudone cellario, & hi ſunt teſtes, qui viderunt & audierunt, Willihart, Rudipraht, Adalun, Ripraht, Lordan, Meginfrit, Wigger: hæc qui irrita fecerit, anathema ſit.

CV. Traditio bonorum in Weſtheim, Aſefelden & Aſcahu. (a)

EGo in DEI nomine Adala, in eleemoſynam meam trado ad S. Bonifacium, quicquid proprietatis habeo in (Weſtheim, *(b)*) in Aſefeldun, & in Aſcahu,
476 totum & integrum, id eſt, terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, domibus, ædificiis, omnibusque adjacentiis, & VIII. mancipia cum omni ſupellectili eorum, & quicquid ex eis augmentatum fuerit: & hæc nomina mancipiorum, Starcolf, Adalolt, Witgauo, Williperaht, Adalwig, Folchuwind, Paturih, Folſcuuind, Mahtlind, ea ſcilicet ratione, ut poſt obitum meum prædictam rem melioratam & incontradictam ab ulla perſona in perpetuum habere vel poſſidere firmiſſimam habeatis poteſtatem Vos & ſucceſſores veſtri, ut mercedem habere merear in futuro apud Dominum, & hoc ſit actum coram teſtibus ſubter poſitis, culmo ſubnixum. *(c)* Actum in monaſterio Fulda, die ſeptimo menſis Junii, regnante Carolo Rege. Ego Asger indignus presbiter ſcripſi. Signum Baugolfi abbatis, ſignum Ercanprahtes Epiſcopi, † Sigibotes, † Leidrates, † (Filudanches, *(d)*) † Eggioltes, † Thiotleiches, † Meninges, † Eginen, † Biturichen, † Wolfheres.

CVI. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Aſefelde. (e)

DOMINUS ac Redemptor noſter ſalubriter & ſancte nos in Evangelio admonet, dicens, date eelemoſynam, & ecce omnia munda ſunt nobis. Idcirco ego Werinburg, dono atque trado in eelemoſynam meam, & pro abſolutione peccatorum

(a) Extat hæc charta apud SCHANNAT n. CLXXIV. ſub rubrica: *Traditio Adele.*
(b) Non extat apud Schannat.
(c) Apud Schannat legitur: *Facta hæc traditio coram teſtibus ſubter notatis culmo ſubnixa.*
(d) Non extat apud Schannat.
(e) Extat hæc charta apud SCHANNAT n. CX. ſub rubrica: *Traditio Werinburge.*

torum meorum, in pago Aſefelde, & in villa, eodem nomine Aſefelde, quicquid jure proprietatis habeo, id eſt, in campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, Elting, Gerwart, Altperaht, Wielant, Suomolf, Egirih, Werinhilt, Leobſwind, Otſwind, Albheih, Regindrud, Liobwart, Liutſwind, Nordman, Wolfsuuind, cum omni eorum ſupellectili, totum & integrum, quicquid proprietatis habeo, absque una areola, trado ad Sanctum Bonifacium, uti ego conſequi merear peccatorum meorum, per ipſius interceſſionem apud Dominum, veniam. Ea ratione, ut ego ipſa, quam diu vivam, hoc incontradictum poſſideam, poſt exitum meum de hac vita Vos & ſucceſſores veſtri tenendi, poſſidendi, fruendi, & quicquid volueritis, faciendi liberam firmiſſimamque æterna ſtipulatione ſubnexam in omnibus habeatis poteſtatem. Acta hæc charta traditionis in tertia Calend. Februarii, anno XXVIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, † ſignum Werinburgæ, quæ hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † Sigiboti, † Engilperahti, † Liutheres, † Manolti, † Eggiolti, † Weniloni, † Friduuini, † Riotuuini, † Theotprahti, † Egilonj, † Werinharti, † Folcmari, † Theotleiches, † Engilheres.

CVII. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Aſefeld & Bonlanten. (a)

NOn eſt incognitum cunctis fidelibus, quod Leobtaga tradidit ad Sanctum Bonifacium, in eleemoſynam ſuam, partem hæreditatis ſuæ, id eſt, Ecclesiæ ſuæ, quod ad eam pertinet, terris, pratis, paſcuis, mancipiis, ædificiis, in villa nuncupante Aſefeld, & illam Houeſtat, in qua ædificatum habet & ſedet, & hæc nomina mancipiorum, Hadarih, Liutrat, Ernanrih, Immina, cum tali ſupellectili, quam Hadarih habet in villa Bonlantum, & omnia ad ſe pertinentia. Ideo ego Paugolfus abbas, cum conſenſu & voluntate fratrum noſtrorum, præſtabo tibi Leobatagun, ad vitam tuam, has ſupra dictas res, quæ manu poteſtativa tradidiſti ad Sanctum Bonifacium, inſuper & de noſtro ſumptu, tria mancipia, id eſt, Adalrat, Theotwih, Hruotrad, cum ſupellectili eorum, has res ſupra ſcriptas habendi, fruendi, non minuendi, ſed meliorandi, firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem, per noſtram præſtariam, & poſt obitum tuum poſſideamus nos hoc ipſum, & ſucceſſores noſtri, † Paugolfi abbatis, † Hramuolti presbyteri, † Amales presbyteri, † Gerberti diaconi, † Wolfboten presbyteri, † Megingozi monachi, † Theganheri monachi. Item hi teſtes, Engilperaht, Adalman, Freibraht, Siginand, Eggiolt, Manolt, Amalpraht, Gerperaht, Leidrat, Liutheri, Sandrat, Theotbald, Theoleih, 477
& annis ſingulis, tibi ad vitam meam, de noſtris cauſis donetur una ſitula mellis plena, & porcus unus, qui aſſumitur pro pretio anni.

CVIII. Traditio bonorum & mancipiorum in Hemmingeshus & Niuuheim. (b)

LIcet ſint parva & exigua, quæ pro immenſis noſtris offerimus ſceleribus, tamen ſcimus, æquiſſimum judicem plus devotionem mentis quam quantitatem perpendere muneris. Idcirco ego Walpraht presbyter, iſtique duo mei fratrueles, Albuuin presbyter & Heimberaht, ſana mente, devotaque voluntate donamus atque tradimus in eleemoſynam noſtram ad Sanctum Bonifacium, quicquid in loco, qui dicitur Hemmingeshuſun, in ſylva Bochonia juxta ripam fluminis, quod dicitur Sinna, proprietatis habemus, ſimiliter quicquid habemus in Aſefeldono marcu, nec non & hoc, quod ego Waltpraht acquiſivi pretio in villa Niuuiheim, id eſt, in terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decur-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CLXXV.* ſub rubrica: *Precaria Leobtagæ.*
(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXLI.* ſub rubrica: *Traditio Waltprahti.*

ſibus, domibus, ædificiis, mancipiis XXX. quorum nomina hæc ſunt, Albraht, Leobgis, Gozperaht, Hélihwar, Ferting, Engiltrud, Farolf, Adalthrud, Vadiltbrud, Ratgoz, Folcleich, Friduwiz, Folcrat, Zeizicoma, Alpharr, Alpger, Hruodolf, Egifrid, Enſtila, Heriolf, Benno, Hunbald, Rantwin, Perahtrat, Heimirih, Leobolf, Adalwid, Folcmar, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ſicque tradimus integrum & totum, quicquid de mobilibus & immobilibus dici & nominari poteſt, quod in noſtra ſit hæreditaria poteſtate.

Ea ſcilicet ratione, ut per veſtram præſtariam, cuncta, quæ tradimus, poſſideamus ad vitam noſtram, uti illud ritu uſuario valeamus colere atque augere, & exinde acquirere nutrimentum fragilitati noſtræ, donec in hac præſenti vita vivamus: Poſt obitum verò noſtrum, atque de hac præſenti vita exitum, Vos & ſucceſſores veſtri illa omnia aucta atque meliorata in eleemoſynam noſtram, & ad utilitatem veſtram tenendi, habendi, poſſidendi, fruendi, firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem.

Scripta hæc chartula traditionis in monaſterio Fulda anno XXXII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Martio, die XI. Calend. Aprilis, † ſignum Waltperahti presbyteri, † Albwini presbyteri, † Heimbrahti Clerici, qui hanc traditionis chartulam fieri rogaverunt, † Huodperahti, † Gerbrahti, † Suuidprahtu, † Suuidpoten, Hahperahti, † Meginprahti, † Halauuites, Gotahelmes, † Theolcches, † Ercamboltes, † Perahtoltes.

CVIIII. Traditio bonorum in Obaſesfeld, & in pago Aſefelden.

EGo in DEI nomine Nabhand, trado ad Sanctum Bonifacium III. jugera in villa Obaſesfeld, & in pago Aſefeldun, ea ratione trado, ut à die præſenti redeat in veſtrum dominium, facta traditio in monaſterio Fulda anno XLIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum. Iſti ſunt teſtes, Nahhad, Reginroc, Amalperaht, Liutheri, Sandrati, Ercamperaht, Irminbraht, Getbraht, Eggiolt, Wenito, Theotrih.

CX. Traditio mancipiorum in Hunzcesfeld. (a)

IN CHRISTI nomine, ego Muotheri, dono atque trado in eleemoſynam meam, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda corpore quieſcit, ubi Ratgarius abbas turbæ monachorum pius paſtor videtur in villa Huntisfeld, & in Aſefeldonomarcu, duo mancipia, Leoban, Leobmuor, cum prole & ſupellectili eorum: Ea vero ratione, ut ab bac die præſente, vos & ſucceſſores veſtri liberam ac firmiſſi-
478 mam in omnibus habeatis poteſtatem. Et iſti ſunt teſtes, Muotheri, qui hanc traditionem fecit, ſuuitbot, bruodperabt, amalperaht, gerbraht, eggolt, rohing, liutheri, vuenilo, vuenito, vueringer, vuighelm, reginfrid, ſandrat, theotroh, eggilolf, friduvuin, ribhart, ribhelm, ſelimuot, reginboto, nandheri, hartrat.

CXI. Traditio mancipiorum & bonorum in villa Aſefeld. (b)

EGo in DEI nomine Sindroh, Friduwin & Folcmar, pro remedio & ſalute animarum noſtrarum, donamus atque tradimus ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis Hratgarius abbas præeſſe videtur, boc eſt, quod tradimus, quatuor mancipia, Egilolf cum ſua huoba, extra aream, & cum toto elaboratu ejus, & gere-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCXCII.* ſub rubrica: *Traditio Muotheri.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCXCIII.* ſub rubrica: *Traditio Sindrobi & Sociorum.*

gereloh, & ata cum filio, & cum elaboratu ſuo, & dimidiam partem, quicquid proprietatis Lindroh habuit, extra unam aream, & extra duorum ſervorum huobas, in pago Aſefeld, & in ipſa villa, & in ipſa marca, ea duntaxat ratione, ut à præſente die vos & ſucceſſores veſtri firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem, † ſignum Sindrohi, friduvuini & folcmari, qui hanc traditionem fecerunt, † gerbraht, † egino, † conduperaht, † vuocſboto, † egino, † germo, † utto, † meginbrat, † ermanolt, heriboto, hruodgeri.

CXII. *Traditio prati in vico Aſefelden.*

EGo in DEI nomine Ratolf, dono atque trado, traditumque in perpetuum eſſe volo ad Sanctum Bonifacium, in eleemoſynam Ilinun, quondam conjugis meæ, in pago Aſefeldom, & in uno ejusdem nominis, unum pratum, quod à die præſente veſtro fiat dominio ſubjectum tam firmiter, ut nullus contradicere valeat. Er iſti ſunt teſtes bujus traditionis Ratolfi, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit, † amalberthi, † eggiolti, † ſuuartmanni, † amanolti, † ſigibrahti, † bruadprahti, † theotribi, † Warolfi, † ermanolti, † otvuini.

CXIII. *Traditio bonorum in Aſefeldermarca.*

EGo in DEI nomine Engilperaht, dono atque trado ad Sanctum Bonifacium, quinque jugera de aratura terra, hoc eſt, quod trado in Aſefeldom marca, ea ratione, ut à die præſente vos & ſucceſſores veſtri firmam accipiendi, habendi, habeatis poteſtatem, † engilperahti, qui hanc traditionis chartulam fieri rógavit, † ſignum ernuſti, † ſignum vuaſmoti, † ſignum theotolfi, † ſignum hludumari, † ſignum aſiloni, † ſignum libuuini.

CXIV. *Traditio bonorum in Bonlanten.* (a)

IN DEI nomine, ego Warmuot, ancilla DEI, trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi Sanctus Bonifacius corpore quieſcit, in pago Aſefeld, in villa, quæ dicitur Bonlant, quicquid ibidem proprietatis habere videor, hoc eſt, in domibus, ædificiis, terris, pratis, paſcuis, quicquid dici, vel nominari poteſt. Ea ſcilicet ratione, ut dum ego vixero, per veſtrum beneficium habere poſſim, poſt obitum vero meum, vos & ſucceſſores veſtri rem ſupra ſcriptam accipere, habere, & quicquid exinde facere elegeritis, habeatis poteſtatem. Facta charta in villa Hamalunburg, anno XLV. regni Domini Caroli Imperat. ſecundo Calend. Novembris. Ego Inguis rogatus ſcripſi, † vuarmuote, quæ hanc traditionem fecit, † reginroc, † eggiolt, † criſpo, † theotleih, † rihhart, † ſindacar, † vuagpraht, † hruadbero, † amalger, † vuighelm, † gebolf, † geruuig, † Irminger, † couſman, † amalpraht, † othelm. mancipia, quæ tradidit, ita nominantur, ſtarcheri, theotolf, vuakheri, gerbirg, theota.

CXV. *Traditio bonorum in villa Aſefeld.* (b) 479

EGo in DEI nomine Friduberaht, dono atque trado pro remedio animæ meæ, & in elimoſynam patris mei Fricken, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi pretioſus CHRISTI martyr Bonifacius corpore requieſcit, & ubi vir venerabilis, Hrotgarius abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, unam ariolam, & tres hobas, cum ſylvis & campis, id eſt, in pago Aſcfelde, & in antiqua villa Aſcfelde, ea videlicet ratione, ut à die præſente Vos firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, † friduberahti, † qui hanc chartam fieri rogavit, † ſchwarzzmannes, † ercanfrides, † warmuntes, † hruodinges,

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. CCLV. ſub rubrica: *Traditio Warmuote.*
(b) Extat apud *SCHANNAT* n. CCLXX. ſub rubrica: *Traditio Friduberathi.*

dinges, † volmotes, † heien, hrudleiches. Facta eſt hæc traditio, regnante domino noſtro Ludovico, glorioſo Rege Francorum, anno II. ſub die II. Idus menſis Novembris. Ego Libheri clericus hanc traditionis chartam rogatus ſcripſi.

CXVI. *Traditio bonorum & mancipii unius, in villa Juzenheim.* (a)

Pagus Weringau. Comitatus Wigbaldes.

IN DEI nomine, ego Folcher, dono atque trado pro remedio & ſalute animæ meæ, quiequid proprietatis habeo in villa, nuncupata Juzzelenheim, in comitatu Wigbaldi, & in pago Weringewe, ad Sanctum Bonifatium, traditumque in perpetuum eſſe volo, & unum mancipium, eujus nomen Suuabahilt, cum omni ſupellectili & cognitione ſua, in eodem loco. Ita igitur hæc omnia trado, ut ex hoc die, & deinceps, in Sancti Bonifacii & familiæ ejus perſeverent dominio, nullo, quod abſit, contradicente. Facta charta traditionis in monaſterio Fulda ſexta Calendas Aprilis, die palmarum, anno XLIII. regni Domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, † Brun cancellarii, qui hanc chartulam traditionis rogatus ſcripſit, & teſtibus ſubter firmavit, Folcheres, qui hanc chartam fieri ſuæ traditionis rogavit, † wago, † biltiuuig, † albuuin, † eburhart, eggiolt, † theotleih, † Reccheo, ſuuidger, † egiluuart, † reginheri, † framming, † vurmheri, vuolfboto, † vualting.

CXVII. *Traditio bonorum in villa Graſetelli.*

IN nomine Domini noſtri JESU CHRISTI, ego Reginperaht, dono atque trado ad Sanctum Bonifacium martyrem CHRISTI XXX. jugera in eleemoſinam Proſſen & Hruadua, quæ ab illis mihi tradita fuerunt, hoc eſt, in pago Werangeuue in villa Graſetelli. Ea videlicet ratione, ut à die præſente, Vos & ſucceſſores veſtri incontradictam ab omni perſona habeatis poteſtatem, Reginbraht, qui hanc traditionem fecit, † berichen, † Werdantes, † vodalriches, † botes, brunuuartes, † germen, † eginen, † buoben, † amalgeras, † matichen, † vualthriches. Libheri ſcripſit.

CXVIII. *Traditio bonorum in villa Muotinesheim.* (b)

IN DEI nomine, Ego Sigimunt, pro remedio & ſalute animæ filii mei defuncti Rantuuiges, X. jugera ex mea propria hæreditate dono atque trado ad Sanctum Bonifacium, in villa Muotinesheim in Werangeuuono marcu, ita ut ex hac die, & deinceps firmiter & incontradicte veſtræ ſubjaceant poteſtati. Drauonis monachi, qui hanc chartam traditionis rogatus ſcripſi, & teſtibus ſubter firmavi, † ſignum Sigmunti, qui hanc chartulam traditionis rogavit, † voto, † tuoto, † hugibold, † heitung, † otgrim, † ernuſt, † egino, † vuitrih, † herimar, † hiltiger.

CXIX. *Traditio bonorum in villa Arcahu in pago Vueringauu.* (c)

EGo itaque in DEI nomine Liutperaht, pro remedio animæ meæ trado ad Monaſterium Fulda, ubi beatus CHRISTI martyr Bonifacius corpore re-
480 quieſcit, & Ratgarius Abbas multitudini præeſt monachorum, hoc eſt in pago Weringewe, in villa arcaha, XXX. jugera & unam areolam in longitudine XVII. & in latitudine IIII. virgarum, ea ratione, ut per veſtram præſtationis chartam, ad vitam meam illud habere poſſim, poſt meum quoque de hac luce diſceſſum,

Vos

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXIV.* ſub rubrica: *Folcheri Donatio Rerum quarundam in villa Zuzzelenheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. LXXX.* ſub rubrica: *Sigimunti Traditio.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXIX.* ſub rubrica: *Traditio Liutprahti.*

Vos & ſecutores veſtri, prædictæ rei habendi, poſſidendi, colendique firmam in omnibus haheatis poteſtatem. Acta hæc traditio in menſe Novembri, ſub die XIIII. Calend. Decemb. anno primo imperii Ludovici, glorioſiſſimi regis Francorum, & ego Hruodolf juſſus ſcripſi † ſignum liutperahti, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † ſigiperahti, † Irmingeri, pricken, † wigribi, † eburrati, † hugirat, † huachingi, † perahtgozi, † madalgeri.

CXX. Traditio bonorum in Tungide villa.

EGo itaque in DEI nomine, Hruadgoz, tibi fratri meo Megingoze, manu poteſtativa dono tradoque, quidquid paterna hæreditate atque jure proprietatis mihi contingit in villa, & in compitis, nuncupata Tungide, hoc eſt, tam terris, quam ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, arialibusque quicquid dici, ſicut jam dictum eſt, & nominari poteſt: quam enim traditionem fidelibus conabor teſtibus confirmare, ne iterum ſit neceſſe, tandem traditionem novis renovare ſubſcriptionibus, † hruadgozi, qui hanc traditionem fecit, † rihperaht, † burguuart, † hraban, † bozo, † nanduuin, † ortwin, † geoperaht, † theotperaht, † witger, † utto, † eburharti, † reginwart, † Sigifrid, † brozo, † altman, † vueris, † graman, † catto, † liuto, † reginperaht, † meginheri, † otgis, † ſuuidgero, † bernger, † egibraht, † megingoz, † beongoz, † otperaht, † tatperaht, † watto, † ecco, † menniſco, † elphilt cum filiis ſuis.

CXXI. Traditio bonorum in villa Heſinlar. (a)

IN DEI nomine, ego Ercanger, pto remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis Eigil abbas præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado in pago Weringewe, & in villa Heſilare, & in ipſa marca, aream unam, & unam Huobam: Ea duntaxat ratione, ut à præſente die vos vel ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta hæc traditio anno VI. regnante Ludovico, glotioſiſſimo Rege Francorum, ſub die V. Idus Aprilis. Acta & ſcripta in loco, qui dicitur Fulda. Ego Hemmo rogatus ſcripſi, † Ercanger, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † huoti, † ingelt, † hramuolf, † perahteri, † hruodolf, † hugibraht, † werinolt, † waltheri, † hartelah.

CXXII. Traditio bonorum in Waldſaze & Himmineſtat.

EGo, in DEI nomine Hramuolf, pro remedio animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerahilis, Eigil abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado: in pago Waldſaze, & in pago Weringeuue, duas capturas, pertinentes ad vallem Hrithuntal, & integram hæreditatem, quam videor habere in villa Himmineſtat, & ad ipſam marcam pertinentem, hoc eſt, in terris, areolis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, ea duntaxat ratione, ut à die præſente totum & integrum in veſtrum redeat dominium, & vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, † ſignum Hramuolfi, qui hanc chartam fieri rogavit, † Hulis, † theodhad, † hunolt, † Hunperaht, † theotrih, † haholf, † Warolf, † meginhart, † folcolt, † Wanbold, † geneſus, † liutram, † theoto, † ercanbald, † hariger, † heribraht, † Wagao. Facta eſt traditionis chartula anno VII. regnante Ludovico, glorioſiſſimo rege Francorum, ſub die IX. Cal. Octobris, in loco Holzchyricha, ego Bernhoh, in vice Hemmonis ſcripſi, rogatus & iuſſus.

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCIV.* ſub rubrica: *Traditio Ercangeri.*

CXXIII. Traditio bonorum in villa Chizzichi. (a)

481 SI aliquid de facultatibus noſtris, benevola deliberatione, ad loca Sanctorum, pro remedio animæ noſtræ, conferimus, æternæ beatitudinis remunerationem nos procul dubio inde accepturos eſſe ſperamus. Idcirco ego, in Dei nomine, Benedicta, dono atque trado in eleemoſynam meam, ad S. Bonifacium martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis abbas multitudini præeſt monachorum, quicquid proprietatis hodierna die in terminis villæ, quæ dicitur Chizzichi, viſa ſum habere, quæ eſt in pago Salagewe, præter unam areolam, & jugerum unum, & duas virgas de pratis, hoc eſt, quod trado, in areolis, ædificiis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, pecoribus, jumentis, mobilibus rebus & immobilibus, & mancipiis XX. quorum nomina hæc ſunt, Wonat, Madir, Gerlind, Himminuilla, Theotbald, Utto, Intaniwi, Gozbald, Wenilo, Blidhilt, Vodalrat, Alabuuar, Hruoduuar, Perabtun, Hruadgis, Otburg, Hirminolf, Sigibald, Theotuuib, Theotgund, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea tamen ratione præſcriptas poſſeſſiones in eleemoſynam meam, ad præfatum Chriſti martyrem trado atque transfundo, ut liceat mihi eas, per beneficium prædicti venerabilis abbatis, ad vitam meam uſufructuariò habere, augere, emeliorare, poſtque obitum meum, atque de hac luce diſceſſum, tam iſte præfatus abbas, quàm ſucceſſores ejus, in omnibus habeant poteſtatem, ſuisque poſteris perpetuo poſſidendas relinquant, absque ullius contradictione. Facta eſt hæc traditio in eadem villa, id eſt, in Chizziche, anno primo, regnante juniore Ludovico rege, in orientali Francia, octavo Calend. Martii coram his teſtibus, quorum nomina & ſigna infra annotata ſunt, † ſignum Benedictæ, quæ hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Ercanberti, † ſignum Utonis, † ſignum Adeluuarti, † ſignum Eginonis, † ſignum Meginuuarti, † ſignum Hruadharti, † ſignum Otprahti, † ſignum Wardeonis, † ſignum Antgeri, † Suuabprahti, † Adalhelmi, † Waningi, † Hunpraliti, † Ratingi, † Witgeri, † Gunduuigi, † Alauuihi, † Williprahti, † Hungeri, † Albuuini, † Ercanolfi, † Egilwarti. Theotmarus, indignus diaconus, hanc traditionis chartam rogatus & juſſus ſcripſit.

CXXIV. Traditio bonorum in villa Metichenfeld. (b)

EGo, in DEI nomine, Iſanbart, dono atque trado in eleemoſynam meam, atque matris meæ Ratfridæ, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi pretioſo corpore requieſcit S. Bonifacius, Chriſti martyr, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, in villa, quæ dicitur Merichenfeld, id eſt, domibus, cæterisque ædificiis, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, & mancipia, quorum hæc ſunt nomina, Rihbald, Willihilt, Wigbald, Madalhilt, Reginolt, Meginrih, Tuota, Buoto, Thancrat, Mutila, Willimunt, Wolfbirin. Ea ſcilicet ratione, ut per veſtram præſtariam, illud totum atque integrum poſſideam ad vitam meam, & mater mea mecum uſufructuariò: poſt obitum verò noſtrum atque diſceſſum de hac luce, vos & ſucceſſores veſtri tenendi atque fruendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poſſeſſionem. Facta eſt hæc traditionis chartula in monaſterio Fulda, menſe Majo, 11. Calend. Junii anno XXIV. Ludovici, Sereniſſimi Imp. coram his teſtibus, † ſignum Iſanharti, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † Liutbald, † Meginheri, † Heriman, † Irminolf, † Griuzing, † Halabing, † Engilhoh, † Bernger, † Thiotleich, † Waltolf, † Ebuthart, † Sigiman, † Wigbraht, † Waltrid. Gerolfus juſſus ſcripſit.

CXXV.

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCCXLIX.* ſub rubrica: *Traditio Benedictæ.*
(b) Extat apud *SCHANNAT* a. *CCCCXIV.* ſub rubrica: *Traditio Iſanharti.*

CXXV. Traditio capturæ in fluviis Fleidinæ & Dulbæ. (a)

IN nomine Domini & Salvatoris noſtri JEſu Chriſti, ego Albrat, dono atque
trado in eleemoſynam meam, & Werinhiltæ uxoris meæ, ad monaſterium
S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi B. Bonifacius ſacro requieſcit corpore; &
ubi venerabilis Hrabanus abbas præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, in pago Sa-
lagewe: unam capturam in Buochonia, infra terminos duorum fluminum, id eſt,
Fleidina & Dulba, in Cbizzicbero marcu, nec non & illam partem, quæ mihi ju- 482
re conſtat illius ſylvæ ad Hurdorpf, totum & integrum trado, traditumque in per-
petuum eſſe volo, ita, ut à die præſente, in proprium uſum, res ſupra nomina-
tas colatis atque augeatis in noſtram futuram eleemoſynam, & in veſtram profu-
turam utilitatem. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XXIV. regni
Hludovici, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Junio, XXIV. die ejusdem men-
ſis, † ſignum Albrati, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † Ezzilo, † Vo-
dalrih, † Sigibart, † Elbirib, † Bruni, † Erpfrat, † Lantolt, † Widarolt, † Nen-
ding. Gerolfus indignus diaconus juſſus ſcripſit.

CXXVI. Traditio bonorum in villa Hramnuinga vel Hramnumga. (b)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Otwin, dono atque trado in eleemo-
ſynam meam, & filii mei Madalwini, ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chri-
ſti, XV. jugera, in villa, quæ appellatur Hramnumga, hoc eſt, in pago Salagewe,
ea videlicet ratione, ut à die præſente vos & ſucceſſores veſtri incontradictam ab
omni perſona habeatis poteſtatem. Actum in monaſterio Fulda anno XXIV. regni
Hludouici, piiſſimi regis, menſe Junio, XXIV. die ejusdem menſis, † ſignum Otwi-
ni, qui hanc traditionem fecit. Ego Gerolfus rogatus ſcripſi.

CXXVII. Traditio bonorum & mancipiorum ſine nomine loci. (c)

DUm unusquisque in hac peregrinationis miſeria neceſſe habet tractandum,
qualiter ad vitam perennem pervenire poſſit, quamobrem ego in Dei no-
mine Benedicta, non coacta, ſed ſpontanea voluntate, propter ſpem vitæ æternæ,
dono atque trado ad monaſterium Fulda, ubi precioſus Chriſti martyr, Bonifacius,
ſacro quieſcit corpore, & vir honorabilis, Hrabanus abbas, multitudini monacho-
rum pius paſtor eſſe dignoſcitur, quicquid hodierna die proprietatis viſa ſum habe-
re, tam in mancipiis, pecoribus, quàm in cæteris rebus neceſſariis. Et mancipio-
rum nomina hæc ſunt: Dalger & uxor ejus, Williburg, Friduburg, Adalburg, Rih-
burg, Geila, Winifrid, Elilant, Wonatheri, Emmezrat, Eggihilt, Mandhilt, Frumi-
hilt, Hruodloug, Nandberi, Werinheri, Suuidbrahti, Meginheri, Sindhilt, Hada-
burg, Ellinburg, Otburg, Leobhilt, Meriſuind, Salucho, Haduger, Liobſuind, Hil-
timuot, Lantrih, Diuſia, Thiothilt, Gerburg, Tuothil, Eggiolf, Holzman, Gotani-
wi, Thiotfrid, Bernfrid, Willihart, Waldburg, Mahtfrid, Hruodloug, Meonat, Ein-
wig, Rantwig, Brunicho, Ratgund, Patniwi, Gerniui, Hruodung, Hadaburg, Liut-
hart, Friduart, Wolfbirg, Amalheri. De elaboratu meo ſunt hæc: boves XXXIX.
porci LXXII. oves XX. mappae IV. manutergia duo, plumacia VI. opertoria II. pal-
lia linea VI. pulvilli XIV. lectiſternia VI. pallia ſedilia II. crux una, caldarii VI. ea vide-
licet diſpoſitione, ut ea per beneficium prædicti abbatis ad ſuſtentandam humanam
fragilitatem, quamdiu vixero in hoc carceris tabernaculo, poſſim habere; & poſt
diſceſſum meum emendata atque emeliorata rectores prædicti monaſterii in omni-
bus, accipiendi, fruendi habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio anno XXIV.
Ludovici Imperatoris, † ſignum Benedictæ, quæ hanc chartulam traditionis fieri

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXV.* ſub rubrica: *Traditio Albrati.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXVI.* ſub rubrica: *Traditio Otuuini.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Benedictæ.*

poſtulavit, † ſignum Heſſi Comitis, † Scindingi, † Friduuuini, † Folcmanni, † Leidratii, † Abtduoni, † Gundeonis, † Hruodmunti, † Geruuigi, † Waltrici, † Arnbelmi, † Emicbonis, † Hruodfridi, † Theotfridi, † Ercamberti, † Hruodharti, † Eliwini, † Nendichonis, † Irminolti, † Eburmuntii. Lubharius juſſus ſcripſit.

CXXVIII. Traditio bonorum in Aſefelder marca. (a)

EGo in Dei nomine Adalwig, dono atque trado, traditumque in perpetuum eſſe volo, ad S. Bonifacium, martyrem Cbriſti, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monacborum, in eleemoſynam Gundbiltæ, quondam conjugis meæ, in Aſcfeldono marcu, XX. jugera, ea ratione, ut à die præſente veſtro fiant dominio ſubjecta tam firmiter, ut nullus contradicere valeat. Facta eſt bæc traditio in monaſterio Fulda, anno XXIV. regni Hludovici Imperatoris, tertio Cal. Sept. † ſignum Adaluuigi, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit.

CXXIX. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Scuntra. (b)

483 IN Dei nomine, ego Liutbald, pro remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi Beatus Bonifacius, Chriſti martyr, ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, præeſſe videtur, boc eſt, quod trado, in pago Salageuue, & in villa, quæ dicitur Scuntra, III. bobas & quinque mancipia, quorum hæc ſunt nomina, Corgolt, Vuolfbald, Vualger, Adalrath, Otila, ea videlicet diſpoſitione, ut ea per beneficium prædicti abbatis ad vitam meam licitum ſit poſſidere, poſt meum quoque de hac luce diſceſſum vos & ſucceſſores veſtri prædictam rem habendi, poſſidendi, colendique firmam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta eſt bæc traditio in villa jam ſupra nominata, anno XXV. Ludouici, ſereniſſimi Imperatoris, quinto Cal. Februarii, † ſignum Liutbaldi, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Heriman, † Meginberi, † Irminolfi, † Bernolt, † Sigeo, † Nendicho, † Rumvolt, † Altolfi, † Thabolfi, † Meginfrid, † Irinhart, † Halabinus, † Atalo, † Engilhob, († Jungrat, † Egilolt, (c)) † Waltolf, † Ercanbald, † Eburhart, † Walafrid, † Tbeotleih. Gerolfus indignus diaconus ſcripſit.

CXXX. Traditio bonorum & mancipiorum in Scuntra marca. (d)

EGo, in Dei nomine, Ratfrid, dono atque trado in eleemoſynam meam, ad Sanctum Bonifacium, martyrem Cbriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monacborum, traditumque in perpetuum eſſe volo, in pago Salagewe, in Scuntra marcu, quicquid bodierna die proprietatis viſa ſum habere, id eſt, areis, domibus, ædificiisque cæteris, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici, & nominari poteſt, cum omni elaboratu meo. Et mancipia, quorum hæc ſunt nomina, Willibilt, Madalbilt, Wigbald, Ribbald, Reginolt, Meginrih, Meginfrid, Tuota, Tbanerat, Miſtila, Willimunt, Sigibirn, Hiltiloug, Otrib, Irminſuind. Ea duntaxat ratione bæc omnia jam memorata trado, ut à præſente die vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus babeatis poteſtatem. Facta eſt hæc traditionis chartula in monaſterio Fulda, anno XXVI. Hludovici, glorioſiſſimi Imperatoris, ſub die XVI. Calend. Auguſti coram his teſtibus, † ſignum Ratfridæ, quæ hanc traditionis cbartam fieri rogavit, † ſignum Meginberi, † Heriman, † Rutagoz, † Remuuing, † Sigeo, † Walah, † Beringer, † Halabing. Gerolfus indignus presbyter juſſus ſcripſit.

CXXXI.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXV.* ſub rubrica: *Traditio Adalvvigi.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXX.* ſub rubrica: *Traditio Liutboldi.*
(c) Hæc verba uncis incluſa apud Schannat non extant.
(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXLV.* ſub rubrica: *Traditio Ratfride.*

CXXXI. *Traditio bonorum in villa Nittalinga.* (*a*)

SI aliquid de æternis facultatibus noſtris benevola deliberatione ad loca conferimus Sanctorum, procul dubio inde nos in æterna beatitudine remunerandos fore confidimus. Idcirco ego Rantpraht, & conjunx mea Scafhilt, tradimus in eleemoſynam noſtram ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini cœnobitarum pius præeſt paſtor, hoc eſt, in pago Salagewe, in villa, quæ dicitur Nittalinga, & in illa marca, quæ ad illam villam pertinet, quicquid proprietatis habemus, communibus manibus tradimus, id eſt, in areis & ædificiis, campis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus, & decem capturas, cum omnibus adjacentiis, ad noſtram proprietatem pertinentibus, & mancipium unum, nomine Irminbirg, & quicquid dici, & nominari poteſt, ex mobilibus & immobilibus, ea videlicet ratione, ut à die præſente in poteſtatem ſupra dicti martyris Chriſti, ipſiusque monaſterii abbatis redeat, ac deinceps perenniter in ejus dominio permaneat. Acta eſt hæc traditio in ſupra jam dicto vico Nittalinga, quarto nonas Aprilis, anno II. Ludharii, piiſſimi Imperatoris Francorum, coram teſtibus inferius nominatis. † ſignum Rantprahti & conjugis ejus Scafiltæ, qui hanc traditionem fecerunt, † Wichingi, † Erindingi, † Frumolti, † Witolti, † Marcolti, † Ratolti, † Ratfridi, † Rumolti, † Berolti, † Altcarli, † Onatonti, † Aſcrihi, † Arahoni, † Adalharti, † Willibrahti, † Walhoni, † Wardeoni, † Erpfrungi, † Nandprahti, † Suapprahti, † Hahprahti, † Theotharti, † Otmunti, † Herimannes, † Ribmunti, † Watmunti, † Hruodruigi, † Bernwigi, † Baldwigi, † Erpharii, † Rimigozi, † Gerolf indignus presbyter ſcripſit. 484

CXXXII. *Traditio bonorum in villa Nittilinga.* (*b*)

EGo, in Dei nomine, Engilhart, trado atque dono in eleemoſynam meam, ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod trado in pago Salagewe, infra terminos villæ, quæ dicitur Nittilinga, quicquid ibidem moderno tempore viſus ſum habere, hoc eſt, areis, ædificiis, pratis, campis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus. Ea ſcilicet ratione, ut ab hodierna die rector ſupra dicti monaſterii in omnibus firmiſſimam teneat poteſtatem, quicquid inde facere voluerit, nullo contradicente. Facta eſt hæc traditio anno ſecundo Ludharii, glorioſiſſimi regis Francorum, quarto nonas Aprilis, coram his teſtibus, † ſignum Engilharti traditoris, † Wichingi, † Stindingi, † Frumolti, † Witolti, † Ratolti, † Marcolti, † Rumolti, † Berolti † Altcarti, † Mantoni, † Aſcrih, † Arahoni, † Adalharti, † Theotharti, † Willibrahti, † Nandrahti, † Suapprahti, † Hadprahti, † Otmunti. Gerolfus indignus presbyter rogatus ſcripſit & ſubſcripſit.

CXXXIII. *Traditio bonorum in villa Nutilinga.* (*c*)

EGo, in Dei nomine, Eggibraht, & conjux mea Niwirat, donamus atque tradimus in eleemoſynam noſtram, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, præeſſe videtur, hoc eſt, quod tradimus, in pago Salagewe, in villa, quæ vocatur Nutilinga, quicquid proprietatis viſi ſumus habere, id eſt, areis, domibus, ædificiisque cæteris, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, & mancipia duo, quorum nomina hæc ſunt, Altmout & Ota; ea ſcili-

(*a*) Extat apud *SCHANNAT n.* CCCCL. ſub rubrica: *Traditio Rantprahti.*
(*b*) Extat apud *SCHANNAT n.* CCCCLI. ſub rubrica: *Traditio Engilharti.*
(*c*) Extat apud *SCHANNAT n.* CCCCLXV. ſub rubrica: *Traditio Eggibrahti & Nuuiratæ conjugum.*

ſcilicet ratione, ut per veſtram præſtariam hoc, quod tradimus, poſſideamus ad vitam noſtram, ut inde habeamus nutrimentum, quanto tempore in hac præſenti vita vivamus. Poſt obitum verò noſtrum atque diſceſſum de hac vita, vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Scripta eſt hæc traditioois charta in monaſterio Fulda, anno tertio Imperatoris Ludovici, regis orientalium Francorum, ſecundo Cal. Decemb. † Eggibrahti ſignum, & uxoris ejus Niwirat (aliàs Wirat) qui hanc traditionem fecerunt, iſti ſunt teſtes veſtitionis, † ſignum Adalwarti, † ſignum Meginwarti, † ſignum Egilwarti, † ſignum Geburti, † ſignum Alawich, † ſignum Berolri, † ſignum Regiobrahti, † ſignum Frumolti, † ſignum Ratolti, † ſignum Witolti, † ſignum Marcolti, † ſignum Ratfridi, † ſignum Attearli, † ſignum Buggoni, † ſignum Wihingi, † ſignum Snaringi, † ſignum Manolti, † ſignum Wartheoni, † ſignum Lutbrahti, † ſignum Waltmunni, † ſignum Ruomolti, † ſignum Rantbrahti. Gerolf ſcripſit.

CXXXIV. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Vridorf & Nutilinga. (a)

DOminus ac Redemptor noſter admonet nos clementer, dicens, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Idcirco ego Wigbald, & conjux mea Perahtlip, cogitantes pro remedio animarum noſtrarum, damus atque tradimus ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi precioſus martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini monachorum pius præeſſe pater dignoſcitur, hoc eſt, quod tradimus, in pago Salagewe, in villa, quæ vocatur Vridorf, & in altera villa, quæ nominatur Nutilinga, & in terminis earum, totum & integrum, quod proprietatis viſi ſumus habere, abſque auro & argento, id eſt, in areis, domibus, ædificiisque cæteris, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, ac mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, Reginfrid, Muotfrid, Liobſwind, Folcſwind, Altrih, Gundwin, Aba, Fridurat, Vulfniu, Juneman, Diltifrid, Brunhart, Liobſwind, Baldheri,
485 Ruodheid, Meginwart, Frahoiu, Wolfbero, Reginwih, Otwin, Fridumunt, Otger, Muotlieb, Vuolfbirg, Ruodolah, Albniu, Regindrud, Meginolt, cum omoi ſupellectili eorum & ſumptu, ea videlicet ratione, ut cuncta ſuperius comprehenſa per beneficium præfati abbatis & ſucceſſorum ejus habere nobis liceat, ad ſuſtentaculum humanæ vitæ, quamdiu in hac præſenti vita vivamus: poſt obitum quoque amborum, atque de hac luce diſceſſum, abbas & ſucceſſores ejus firmam & incontradictam in omnibus babeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditionis charta in monaſterio Fulda, menſe Octobri, tertio Idus ejusdem menſis, anno III. imperii Ludovici, regis orientalium Francorum, † ſignum Vuigbaldi & Perahtlipæ uxoris ejus, qui hanc traditionem fecerunt coram his teſtibus.

Deſunt teſtes.

CXXXV. Traditio bonorum in Vridorf & Adalfrideshuſun. (b)

EGo, in Dei nomine, Vuanbald, & uxor mea Burgunt, tradimus atque dooamus in eleemoſynam noſtram, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, monachis præeſſe videtur, in pago Salagewe, & in vicis duobus, qui iſtis nuncupantur nominibus, Vridorf, & in illa marca, quicquid proprietatis habemus, & in Adalfrideshuſun, in Salagewono marcu, in ædificiis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, & mancipiis, quorum hæc ſunt nomina, Reginbald, Vuolfuind, Thiotuuart, Rat-

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCCLXII. ſub rubrica: *Traditio Wigbaldi & Perahtlip conjugum.*

(b) Extat apud SCHANNAT n. CCCCLXXV. ſub rubrica: *Traditio Wanbolti & Burguntæ conjugum.*

Ratgoz, Frenkin, Hadaburg, Sigileib, Berethniuui. Ea videlicet ratione, ut, quamdiu vixerimus, totum illud per præſtariam ſupra dicti abbatis poſſideamus, poſt obitum verò noſtrum, auctum & melioratum ad rectores memorati monaſterii revertatur. Acta traditionis chartula menſe Aprili, die ſexto ejusdem menſis, anno XII. regnante Ludovico, glorioſiſſimo rege Francorum, & hoc totum factum eſt coram his teſtibus, Bathari, Egino, Hruodhart, Habpo, Nanduuig, Vuigbald, Toto, Berethger, Juzo, Sigiman, Vualtbraht, Einuig, Lantolt, Nerbing, Gozbraht, Thuotmar, Ingumar, Adalbraht, Eigiluuart, Recheri.

CXXXVI. *Traditio bonorum in Matolfeshus.* (a)

IN nomine Domini, ego Eggiſuuind, dono ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini cœnobitarum præeſſe videtur, atque in eleemoſynam meam trado, quicquid proprietatis habeo in villa, quæ dicitur Matolfeshus, quæ ſita eſt in pago Salageuue, cuncta, quæ ibidem, & in villa ſupra nominata jure proprietatis viſus ſum poſſidere, in areolis, ædificiis, agris, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mancipiis, mobilibus & immobilibus, quicquid dici & nominari poteſt, mancipiorum autem nomina hæc ſunt, Batahilt, Vuilligis, Meginfrid, Oſtuuind, Hiltiſuuind, Frideuuart, Wolfhart, Adalleih, Ratheri, Hruodhelm, Vuiela, Amalthrud. Ea quoque ratione, ut cuncta, quæ ſupra memorata ſunt, per beneficium præfati abbatis & ſucceſſorum ejus, quamdiu vixero, liceat mihi habere, & uſibus meis deſervire: poſt obitum verò meum rectores Fuldenſis cœnobii cum integritate & augmentatione habeant atque poſſideant, ſuisque poſteris perpetualiter poſſidenda relinquant. Facta eſt hæc traditionis charta in monaſterio Fulda, anno III. Ludovici, regis orientalium Francorum, menſe Majo, die autem II. Idus ejusdem menſis, † Eggiſwindæ, quæ hanc traditionem ad S. Bonifacium fecit, † Thiotbrahti, † Hruodfridi, † Thiodfridi, † Altuomi, † Arnhelmi, † Phentioni, † Vuerinanti, † Gramanni, † Haridoni, † Vualtrihi. Vuolfleoz, indignus diaconus, ad vicem Gerolfi presbyteri ſcripſit.

CXXXVII. *Traditio vineæ in Tulba villa.* (b)

EGo, in Dei nomine, Hagano, trado in elimoſynam meam, ad monaſterium Sancti Bonifacii, quod eſt conſtructum in pago Grapfeld, ſuper fluvium Fulda, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, turbæ monachorum regulariter degentium præeſſe videtur pater, hoc eſt, quod trado, in pago Salagewe, in villa, quæ vocatur Tulba, vineam unam, ea videlicet ratione, ut à die præſente ex mea poteſtate in ſupra dicti abbatis & ſucceſſorum ejus redeat dominium, & quicquid exinde facere voluerint, liberam ac firmiſſimam in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt hæc 486
traditionis charta in monaſterio Fulda, anno III. Ludovici, regis orientalium Francorum, menſe Majo, die autem II. Idus ejusdem menſis, † ſignum Haganoni, qui hanc traditionem ad S. Bonifacium fecit, † Thiotbrahti, † Hruodfridi, † Thiotfridi, † Altuomi, † Arnhelmi, † Phentioni, † Werinanti, † Gramanni, † Haridoni, † Waltrihi. Wolfleoz, indignus diaconus, ad vicem Gerolfi presbyteri ſcripſit.

CXXXVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Altendorf.* (c)

EGo, in Dei nomine, Benzo, trado, traditumque in perpetuum eſſe volo, de jure meo, in poteſtatem & dominationem S. Bonifacii, martyris Chriſti, qui in monaſterio, quod vocatur Fulda, ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCCLXI. ſub rubrica: *Traditio Eggiſuuindæ.*
(b) Extat apud SCHANNAT n. CCCCLX. ſub rubrica: *Traditio Haganoni.*
(c) Extat apud SCHANNAT n. CCCCLXXI. ſub rubrica: *Traditio Benzonis.*

Hatto abbas, multitudinem regit monachorum, totum & integrum, quicquid moderno tempore juſte & legaliter proprietatis teneo, in pago Weringeuve, & in villa Altendorf, quæ ſita eſt in marcu Gruonbecbero, cum domibus, ædificiis, campis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus & mancipiis, quorum bæc ſunt nomina, Muotheri, Hruothero, Hartwin, Folcrih, Gozheri, Ermunt, Bruning, Otrib, Wimbald, Reginfrid, Hruadniu, Tordel, Hrothniu, Reginniu, Werinburg, Herimuot, Ota, Berahtheid, Meginling, Alblind, Willicoma, Ratburg, Willheid, Zeiziniui, Ellinrat, Liobſuind, Adalbilt, Willihilt, Gliſmont, ea ſcilicet conditione, ut ego, quamdiu vixero, per beneficium præfati abbatis, vel ſucceſſorum ejus, ad ſuſtentaculum humanæ vitæ, easdem res uſufructuariò poſſideam: poſt obitum verò meum rectores præfati cœnobii cum integritate & augmentatione babeant atque poſſideant, ſuisque poſteris perpetualiter poſſidenda relinquant, & ut nulli clericorum & laicorum aliquando res ipſæ, quas tradidi, in beneficium præſtentur, ſed ad locum, quo præfatus martyr corpore quieſcit, perpetuò deſerviant, & fratribus ibidem manentibus, ac Deo ſervientibus, ad neceſſaria humanæ vitæ procuranda proficiant in augmentis. Actum publice in villa Altentorf, anno IX. regnante Hludovico, glorioſiſſimo rege Francorum, VI. Cal. Aprilis, coram his teſtibus, ſignum Benzonis, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Leidrati advocati noſtri, † Altuom, Liudo, Ratbald, Runing, Tbancolf, Altbob, Voto, Bernicho, Waltger, Reginwart, Wivrih, Engilrat, Egino, Brunicho, Altag. Meginbart, indignus acolutbus, ſcripſit.

CXXXIX. *Traditio bonorum in Heſſorum provinciæ ſex villis.* (*a*)

EGo, in Dei nomine, Gozmar, trado & dono S. Bonifacio, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe dignoſcitur, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid proprietatis habeo in provincia, quam Heſſi inhabitant, in locis & villis, quæ vocantur Affeltra, Gilihha, Buohloba, Frormenni, Scroufihageni (aliàs Scroufi, Hagini,) Mebilina, & quicquid proprietatis habeo in ſupra dictis villis, & in cunctis terminis earum, totum & integrum trado ad ſupra dictum Sanctum Dei, in terris, domibus, ædificiis, mancipiis, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, rebus exquiſitis & exquirendis, in totum & integrum, ſicut à me moderno tempore poſſeſſum eſt, ita à rectoribus præfati monaſterii liberaliter in perpetuum poſſideatur. Nomina quoque mancipiorum inſerere placuit, cum omni eorum elaboratu & ſupellectili. Iſta ſunt nomina, Walto & uxor ejus Heliggund cum filiis ſuis, Tbeotbart & uxor ejus Rihbirg cum filiis ſuis, Adheri cum filiis ſuis, Waltbur, Tbanbald, Hunbald & uxor ejus Wizzirat, cum filiis ſuis, Hahger & uxor ejus Perabta, Meginleib & uxor ejus Fagalind, cum filiis ſuis, Adalgelt, & uxor ejus Hruoduuar, cum filiis ſuis; Willirih & uxor ejus Nihburg, cum filiis ſuis, Starcrat & uxor ejus Adalſwind, Hruodheri & uxor ejus Goza, cum filiis ſuis, Milo & uxor ejus Suuind, cum filiis ſuis, Ratſuuind cum filiis ſuis, Megilo: Ea conditione nimirum, ut cuncta, quæ ſupra memorata ſunt, per beneficium præfati abbatis & ſucceſſorum ejus, quamdiu vixero, liceat mihi easdem res habere, & uſibus meis deſervire: poſt obitum verò meum rectores Fuldenſis cœnobii cum integritate & augmentatione habeant atque poſſideant, ſuisque poſteris perpetualiter
487 poſſidenda relinquant. Facta eſt hæc traditio in loco, qui dicitur Affaltra, anno Dominicæ incarnationis DCCCL. indictione XIII. regni verò Hludovici, glorioſiſſimi regis orientalium Francorum, anno X, coram his teſtibus, Gozmar, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, Tettich, Wonamar, Warmuot, Marcwart, Heriger, Adalolf, Liutheri, Buobo, Theotger, Herirat, Hadabald, Vuerinbraht, Gerrat, Hunratheri, Eruuin, Nendrih, Gerbraht, Thiotbraht, Hahgrim, Amaluuin, Betto,

(*a*) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXII.* ſub rubrica: *Traditio Gozmari.*

Betto, Anolf, Ritant, Vuarmunt, Eigilbraht, Altuuin, Gerleib, Eigilgoz, Adalolf, Albtag, Hruodo, Berngoz, Betabtram, Helinger, Albuuin, Hiltuuart, Batagelt, Hiltiu, Eggimunt, Sigiuuart, Gundbart, Hruodleib, Vuolfgrim, Thancrat. Volfleoz, indignus diaconus, juſſus ſcripſit.

CXL. *Traditio bonorum in villa Urthorpf.* (*a*)

Divina inſtigante clementia, ego Recco, cogitans pro remedio & ſalute animæ meæ, trado in eleemoſynam meam, & matris meæ Babæ, omniumque amicorum meorum, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio, quod dicitur Fulda, ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini monachorum, ſub regula S. Patris Benedicti militantium, pius pater præeſſe cernitur, id eſt, in provincia Salagevenſium, in villa, quæ dicitur Vrthorpf, duas partes unius areæ, quæ juſte & legaliter ad me pertinent, cum villa mei nominis, Recbendorp, & quicquid in finibus illis proprietatis viſus ſum habere in campis, pratis, ſylvis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, ita videlicet, ut à die præſente ſupra dictus abbas, vel ſucceſſores ejus, libero perfruantur arbitrio, & quicquid inde agere eligunt, libera poteſtate faciant, nullo contradicente. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno regni Domini Ludovici, orientalium Francorum regis, XVI. menſe Junio, die XVI. ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, † ſignum Recconis, qui hanc traditionis chartam ſcribere rogavit, † Heriuuarti presbyteri & monachi, † ſignum Voroni clerici, ſignum Meginharti diaconi, qui hanc traditionem juſſus ſcripſit.

CXLI. *Traditio bonorum & mancipiorum in Hohheim, Weſthuſen, Geruuinesbuſen.* (*b*)

Licet parva & exigua ſint, quæ pro immenſis peccatorum ponderibus ad conſequendam gratiam divinæ miſericordiæ effecerimus, tamen æquiſſimum judicem ſcimus, non quantitatem munerum, ſed devotionem offerentium intueri. Idcirco ego Seſſa, & mater mea Hruodbilt, tradimus Deo & S. martyri ejus Bonifacio, qui in monaſterio Fulda precioſo corpore quieſcit, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, monachorum in cænobio pie converſantium venerandus rector & moderator eſſe videtur, id eſt, in provincia Grapfelde, in villis hoc modo nominatis, Hohheim, Vueſthuſem, Geruuineshuſun, quicquid proprietatis moderno tempore viſæ ſumus habere, in areis, domibus, ædificiis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus & mancipiis, quorum hæc ſunt nomina, Vuigfrid, Vuolfrid, Engilbraht, Ebutmunt, Reginboto, Altmunt, Villihilt, Filuliub, Suomtar, Reginhilt, Villihilt, Thuringer, Vuilla, Ruotfrid, Ruodhilt, Madalhilt, Vuillimuot, Ruodgart, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu. Ea ſcilicet ratione, ut à die præſente in poteſtatem & dominationem S. Dei martyris, ac memorati abbatis vel ſucceſſorum ejus integre cedat. Actum publice in villa Hohheim, anno VI. domini Hludovici, ſereniſſimi regis orientalium Francorum, II. Calendas Martii, coram teſtibus iſtis, ſignum Siſſæ & matris ejus Reginbiltæ, quæ hanc chartam traditionis fieri rogaverunt, ſignum Afolti, ſignum Erlonis, ſignum Herimuoti, ſignum Luitboten, ſignum Friduradi, † Vuidarolti, † Guntbrahti, ſignum Meginharti diaconi, qui chartam traditionis juſſus ſcripſit.

(*a*) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXIX.* ſub rubrica: *Charta Recbonis, qua villam a nomine ſuo Recbendorp dictam donat.*

(*b*) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXVII.* ſub rubrica: *Traditio Seſſæ & Hruodbiltæ matris ſuæ.*

CXLII. Traditio bonorum in Helmribeſſon. (a)

EGo, in DEI oomine, Altbraht, & mater mea Vualtdrud, cogitantes pro ſalu-
te & remedio animarum noſtrarum, tradimus DEO & S. Bonif. martyri ejus,
qui in mooaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir veoerabilis, Hatto abbas,
multitudini monachorum præeſſe videtur, io provincia Grapfeld, in villa Helm-
488 richeshuſun, quicquid proprietatis habemus in areis, campis, pratis, paſcuis, ſyl-
vis, aquis, aquarumque decurſibus, ea ſcilicet ratione, ut à die præſente in domi-
oationem S. martyris & prædicti abbatis, & ſucceſſorum ejus redear, nulla con-
tradicente perſona. Actum publice in villa Helmricbeshuſun, coram teſtibus iſtis,
ſignum Alcprahti & matris ejus, qui banc traditiooem fecerunt, † Egilmari, † He-
rimuoti, † Gerhohi, † Warmunti, † Wageo, † Warbgeri, † Werdolfi, † Voles, †
Liutheri, † Waltger, † Ruodbobi, nerben, † Manolti, † Adalolfi, † Nordgeni, †
Nangeri, † Abbuini, † Adalungi, Guntprahti, ſignum Meginharti diaconi, qui
hanc chartam juſſus ſcripſit.

CXLIII. Traditio bonorum in villa Urtorph. (b)

EGo, in Dei nomine, Bruning, trado ad S. Bonifacium martyrem Chriſti,
qui in mooaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thio-
Thioto abbas. to abbas, multitudinem mooachorum regere videtur, hoc eſt, quicquid Lelia
manu poteſtativa in provincia Salagewe, in villa Urdorp, & io terminis ejus, meæ
fidei commendavit, Deo & Saocto Bonifacio ad tradendum, in areis, agris, cultis
atque incultis, & omnibus legiòme adjacentiis, ea videlicet ratiooe, ut à die præ-
ſeote in dominio & poteſtate martyris prædicti, & memorati abbatis vel ſucceſ-
ſorum ejus, ſine ulla controverſia conſiſtat. Actum in monaſterio Fulda, anno
incaroationis Domin. DCCCLXIII. menſe Majo, ſexto Calendas Junii, coram te-
ſtibus iſtis, ſigoum Bruninges, qui hanc traditionem fecit, † Thiotrih, † Hun-
ger, Eburhart, Billing, Uowan, Ruoding, Othart, Altger, Harid.

CXLIV. Traditio mancipiorum quatuor. (c)

IN nomine Domini, ego Wolfboto, trado ad S. Bonifacium martyrem Chri-
ſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thio-
to abbas, multitudinem regit mooachorum, mancipia quatuor, quæ mihi Lop-
po manu poteſtaoiva tradendo commendavit, ſupra dicto martyri ad tradendum,
Siuerobinne videlicet, & ejus filiam, cum duobus liberis, ea ſcilicet ratione, ut
à die præſente ad S. Bonifacium & memoratum abbatem, ſioe ullius perſonæ
contradictiooe cedant & ſerviant. Facta eſt bæc tradioo io monaſterio Fulda, an-
no ab incarnatiooe Dominica DCCCLXIII. regni verò Domini Ludovici, piiſſimi
regis XXIII, menſe Decembr. in Idibus ejusdem menſis, coram teſtibus his, †
ſignum Wolfboten, qui hanc traditionem fecit, † ſignum Domini Tbiotoni ab-
batis, † Adalfridi presbyteri, Wolfharti presbyteri, meginbarti presbyteri, Regin-
brahti monachi, Arfridi, Leipuuarti, Starefridi, Aroolti, Liubiſi, Miloni, Bada-
nolfi presbyteri.

CXLV. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Scuntra. (d)

IN Dei oomine, ego Halabing, & uxor mea Leobgunt, tradimus Deo & S. Bo-
nifacio martyrI ejus, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi vir
venera-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXXIII.* ſub rubrica: *Traditio Altbrabti & matris ſuæ Waldtdrudæ.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCI.* ſub rubrica: *Traditio Bruninges.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCV.* ſub rubrica: *Traditio Wolfboten.*
(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCIV.* ſub rubrica: *Traditio Halabingi & Conjugis.*

venerabilis, Thioto abbas, piorum congregationem regit monachorum, hoc eſt, quod tradimus in provincia Salagewe, in villa, quæ dicitur Scuntra, duas quidem areas, unam cum ædificiis, & alteram ædificio privatam. Inſuper etiam de terra culta XXX. jugera, cum pratis, ad nos in eadem villa pertinentibus, & mancipia quinque integra, quorum nomina hæc ſunt, Sigileich, Kriſtana, Ashilt, Wolfbrin, Gernand, ſextum verò dimidium, quod nominatur Adalbur, ea videlicet lege, quàm diu vivamus, uſufructuariò hoc, quod tradimus, poſſideamus: poſt obitum verò noſtrum, ad prædictum martyrem, & rectores memorati monaſterii, cum omni integritate auctum & melioratum cedat & ſerviat. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Dominica DCCCLXIII. regni verò Dom. Hludovici regis XXIII. menſe Decemb. IV. nonas ejusdem menſis, coram teſtibus † ſignum Halabinges, & Leobguntæ, qui hanc traditionem fecerunt, † ſignum domini Thiotonis abbatis, † ſignum Adalfridi presbyteri, † Reginbrahti monachi, † Egilwarti monachi, † Meginharti presbyteri & monachi, Thiotolf, Atulo, Eburhart, Hunger, Bernung, Heio, Winileih, Werinbraht, 489
Starcher, Folcbraht, Halabing, Waltolf, Adalhelmi, Willibraht, Ebracar, Eribo, Meginfrid, Walarih, Richolt, Cunibraht, Wertbraht, Hruodolt, Wagberi, Hruodant, Reginolt, Lagoz.

CXLVI. Traditio in villa Suinfurt. (a)

EGo, in Dei nomine, Reginhart, trado pro fratribus meis Rihbaldo & Engilgero, ad Sanctum Bonifacium martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioto abbas, multitudini monachorum præeſſe dignoſcitur, hoc eſt, quod trado in provincia Grapfeld, in finibus Gerteresheimono, in villa Suinfurt, de terra culta atque arabili LIV. agros, ea videlicet ratione, ut à die præſente, ad prædictum martyrem & memoratum abbatem vel ſucceſſores, cum omni integritate pertineat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXV. regni verò Domini Hludovici, regis orientalium Francorum, XXVI. menſe Decemb. XX. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, † ſignum Reginhartes, qui hanc traditionem fecit, Fridurih, Friduuuin, Wiheo, Helidmuot, Buobo, Wago, Ruodger, Meginharti presbyteri, qui hæc ſcripſit.

CXLVII. Traditio capturæ, prope cellam Lihtolfes. (b)

IN nomine Domini Dei æterni, ego Siginaod, trado in eleemoſynam meam, meorumque parentum atque propinquorum, ad S. Bonifacium martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi largus vir, Thioto abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſt, hoc eſt, quod trado, in finibus Salagewono marcu unam capturam, quæ contigua eſt villa illa, quæ vocatur Lihtolfesbah, cum Dominicali, aliisque ædificiis, areis, campis, atque omnibus legitime illuc pertinentibus. Ea ſcilicet ratione, ut ab hac die, ad præfatum martyrem, & jam dictum abbatem, & ſucceſſores ejus pertineat. Acta eſt traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Dominica DCCCLXVII. menſe Majo, XV. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Siginandi, qui hanc traditionem fecit † Lantpraht, † Gundicho, † Vuagbrat, † Thiotman, Meginhart peccator ſcripſit.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Suuinfurt.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. DVII.* ſub rubrica: *Traditio Siginandi.*

CXLVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in Bonlanten.* (a)

EGo, in DEI nomine, Engilbraht, & conjux mea N. tradimus ad S. Bonifacium martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi Theoto abbas multitudinem regit monachorum, hoc eſt, in regione Salagewona, in villa Bonlanten, quicquid ibidem viſi ſumus habere in areis, ædificiis, pomeriis, aquis, aquarumque decurſibus, & omnibus legitime accidentibus, & mancipiis XII. quorum hæc ſunt nomina, Sundatheri, Hugimunt, Ortpraht, Hartpraht, Woſago, Bahtun, Freibirg, Reginger, Waltger, Adalbart, Hehith, Hiltimar, ea videlicet ratione, ut quàm diu vivamus, uſufructuariò poſſideamus: poſt obitum verò noſtrum, ad prædictum martyrem & memoratum abbatem vel ſucceſſores ejus, cum omni integritate revertantur, Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno incarnationis Dom. DCCCLIX. menſe Junio, coram teſtibus iſtis, ſignum Engilbrabti, & uxoris ejus, qui hanc traditionem fecerunt, † Grinder, † Alttuom, † Ratolf, † Reginhart, † Sigibraht, † Wenilo, † Wighelm, † Othelm, † Ratuuin, † Sigibrahr, † Heriger, † Hartrat, † Folcrat, † Murtuuin, † Hartuuin, † Wolfgis, † Luithelm, † Wenilo, † Wagheri, † Luithelm, † Hahpraht, † Vadilbrabr, † Sigibrabt, † Liobſuuin, † Ercanbraht, † Huochimg, † Boto, † Adalger, † Wagolf, † Fruming.

CXLIX. *Traditio bonorum in villa Kizzicha.* (b)

EGo, in Dei nomine, Engilhart, trado ad Sanctum Bonifacium, ubi vir venerabilis Sigihart abbas eſſe videtur, quicquid habeo proprietatis in pago Salageuue in villa Kizzicha, boc eſt, duas areas, & inter campum & ſylvas, huobas V. pro remedio animæ meæ, ea videlicet ratione, quatenus mihi & ſorori meæ ad vitam noſtram nobis conceſſum ſit, & præterea abſque ullius contradi-
490 ctione, firmum maneat ad ſervitium præfati Sancti. Iſti ſunt, qui ibi præſentes fuerunt, ſignum Egilharti, Roodung, Albhart, Hunger, Vrolf, Wuotan, Hiberin, Ratolf, Wigger, Ruodberi.

CL. *Traditio bonorum & mancipiorum in Brunnoſtetin, Wigreshuſin, Speozesheim, & Grezzesſtat.* (c)

DIvinæ ſanctionis penitus fidem gerens, qua dictum eſt, date eleemoſynam, & omnia munda erunt ſicut aqua, qua propter ego Adalolr, indignus presbyter, dono atque trado in eleemoſynam meam, parentumque meorum, ad S. Bonifacium martyrem Chriſti, qui in loco, qui dicitur Fulda, ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Sigihart mulritudini præeſſe dignoſcitur monachorum, quicquid jure proprietatis viſus ſum habere in locis nuncuparis, in pago Folcfelde, in villa, quæ dicitur Brunnonſterin, & in locis nuncuparis Lintaha, Lindenloh, Lindelbab, Wigribesbuſun, Speozesbeim, & in Grezzesſtat, quicquid in prædictis locis poſſideo, in quibuscunque rebus mobilibus & immobilibus, ædificiis, ſeptis, locis cultis & incultis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarum decurſibus, mancipiis, equis domitis & indomitis, & omni ſupellectili intrinſecus & extrinſecus. Ea ſcilicet ratione, ut ad dies vitæ meæ, cum rebus à prænominato monaſterio in beneficium mihi conceſſis frui licitum ſit, & poſt dies vitæ meæ, nullo contradicente cobæredum meorum, in prædicti martyris propria ſervitute permaneat, & ſi quis hujus traditionis contradictor, quod minime reor, exiſtat, ejus malitia in ſeipſum retorqueatur, & quod velit perficere, nequeat. Facta hæc tradirio anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXX.

Pagus Folcfeld.

CLI. Tra-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Engilbrabti & Conjugis.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. DXXXV.* ſub rubrica: *Traditio Engilharti.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. DXXI.* ſub rubrica: *Traditio Adalotbi Presbyteri.*

CLI. *Traditio bonorum in villis Celling, Roſtorf, Dueſta, & Ruomfeld.* (a)

DOminus ac Redemptor noſter, Dei Filius, ſalubriter admonet nos, dicens, Date eleemoſynam, & ecce, omnia munda ſunt vobis. Quapropter Ego quidem Eggihart Comes, illius Dominicæ ſententiæ memor, cogitans pro remedio animæ meæ, atque progenitorum meorum, & ideo placuit mihi, quicquid habere viſus ſum in villis nuncupatis, hoc eſt, in Roſthorp, in Weſterenfeld, totum id dono, atque trado in eleemoſynam meam, ad cœnobium Sancti Bonifacii martyris, quod dicitur Fulda, in ſylva Boconiæ, in pago Grapfeld conſitum, & ubi vir venerabilis, Sigihart abbas, pio moderamine multitudini monachorum præeſſe videtur, quicquid numeratis villulis poſſedi, atque habui, tam in terris, quàm domibus, mancipiis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, cæteriſque rebus, quæ dici & nominari poſſunt, ea ſcilicet ratione, ut deinceps pro æterna requie animæ meæ, ad ſervitium monachorum inibi degentium, abſque ullius contradictione perſonæ, vel propinquorum meorum, Dei miſericordia, cum ſtipulatione ſubnixa, in perpetuum remaneat, coram teſtibus inferius nominatis, ſignum Eggiharti Comitis, qui hanc traditionem manu poteſtativa fecit, † Erolf, Zotan, Ruadolr, Hiltiger, Truogo, Liutheri, † Laitheri, † Liobſun, † Ratuuin, † Sandrat, † Irminhart, † Sindicho, † Ratbraht, † Albrih, † Huozzi, † Leitbraht, † Waldrih, † Berahtrih, † Geltraht, † Hartbraht, † Hartbald, Folcnand, & Helpfrih, Wignand, Friduuuin, Vagao, Brunicho, † Wenibraht, † Gerhart, † Ratheri, † Erlebraht.

CLII. *Traditio bonorum infra terminos villæ Cellingæ.* (b)

EGo in DEI nomine, Graman, trado Deo, & S. Bonifacio, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi venerabilis abbas Sigihart multitudinem regit monachorum, quicquid ego & frater meus Saluman proprietatis habemus, infra terminos illius villæ, quæ dicitur Cellinga, præter IV. jugera, terris, ſylvis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici & nominari poteſt, totum & integrum transfundo, ad præfatum locum perpetualiter poſſidendum, & in monachorum ibidem DEO famulantium uſus vertendum. Acta hæc traditio anno Domin. incarnationis DCCCLXXXIX. menſe Januario, coram his teſtibus, Sigihart abbas, presbyter & monachus, Huogi presbyter & monachus, Thiotmar diaconus & monachus, Fridurih presbyter & monachus, Vuanger presbyter & monachus, Thioto presbyter & monachus, Lietolf presbyter & monachus. 491

CLIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in pago Salageuue.* (c)

EGo, in Dei nomine, Sigimunt, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, quod ſitum eſt in pago Grapfeldon, ubi vir venerabilis, Sigihart, monachorum pius pater præeſſe dignoſcitur, quatuor huobas, in pago Salageuue, & areolas quinque, & quicquid ad eaſdem huobas pertinet in ædificiis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mancipiis XII. quorum hæc ſunt nomina, Sigibraht, Hruoding, Gerhelm, Altprahr, Berahtdilt, cum filiis quinque, Libhilt cum filia, Orbalt, Liuthart, Meriſuuint, Freuehilt cum duobus filiis, Albhilt, Batucho. Ea videlicet ratione, ut quamdiu

Yyy 3 ego

(a) Extat apud SCHANNAT n. DXXXIX. ſub rubrica: *Traditio Eggiharti Comitis.*

(b) Extat apud SCHANNAT n. DXXVII. ſub rubrica: *Traditio Gramanni & Salmanni Fratrum.*

(c) Extat apud SCHANNAT n. DXXIX. ſub rubrica: *Traditio Sigimunti.*

ego & conjunx mea vixerimus, uſufructuariò poſſideamus omnia prædicta, poſt obitum verò meum & conjugis meæ totum & integrum absque ullius contradictione à procuratoribus monaſterii S. Bonifacii poſſideatur. Hæc traditionis chartula facta eſt anno DCCCLXXXIX. menſe Majo, juſſu domini Sigihardi abbatis, à Vuangario presbytero.

CLIV. *Traditio bonorum in villa Binuzfeld.* (a)

SI aliquid de terrenis facultatibus noſtris benevola deliberatione ad loca conferimus Sanctorum, procul dubio inde nos in æterna beatitudine remunerandos fore confidimus. Idcirco ego Iſanbraht, trado in eleemoſynam meam ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerandus, abbas Sigihard, pius eſt paſtor Dominici gregis, quicquid proprietatis habeo in pago
Pagus Vueringevv. Weringewe, in villa, quæ dicitur Binuzfeld, & in illa marca, quæ ad præfatam pertinet villam, in ædificiis & areis, campis, pratis, ſylvis, vineis, excepta una parvula, quam filio meo tradidi, paſcuis quoque & aquis, aquarumque decurſibus, & omnibus adjacentibus jure pertinentibus ad meam proprietatem, tam mancipiis, quàm etiam omnibus, quæ dici vel nominari poſſunt, ea videlicet ratione, ut id ipſum ob beneficium præfati abbatis, & aliud inde acceptum cum annoſa pecunia, quam condiximus, ad meam poſſideam vitam, & poſtea ad prædicti monaſterii dominium redeat firma & incontradicta alicujus poteſtate. Acta eſt chartula hæc traditionis anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIX. indictione III. regnante Carolo, piiſſimo Imperatore. Traditio autem iſta eodem anno acta
Comitatus Gozfeld. eſt in comitatu, qui dicitur Gozfelda, coram his teſtibus, Herman, Vuiderolt, Gundheri, Ratolf, Karcholf, Gerwie, Beretrih, Meginrih, Vuillolf, Fruming, Aldrad, Brnnicho, Reginuuart, Sigiman, Erkenbald, Sindicho, Engilbraht, Meribald, Eltibraht, Vualtheri, Merling, Stur, Icho, Ruodhoh, Garrat, Brunhart, Sigibart, Thanguuart, Iſinhart, Egilolf, Anulo, Ruodlant, Bald, Folcwart, Ruodung, Vuarolf, Adalolt, Herimuot, Rabboto, Hartroh, Adalman, Ruodheri, Folcger, Kunimunt, Berolt, Gerhelm, Alberih, Irminhart, Ratger, Ratwin, Vuolfwin, Erphung, mancipiisque ſic nominatis, Bliding, Helmerih, Hugifrid, Egizo, Gezo, Vuillihilt, Vuillibold, Facco, Liutfrid, Ruotfrid, Libdrud, Ercanbold.

CLV. *Traditio capturæ in Beinereſtat & Droſſeſtat.* (b)

NOverit cunctorum ſagacitas fidelium, quod quidam vir, nomine Meginfrid, proprietatem ſibi traditam à Ludovico rege, in loco, qui dicitur Beinereſtat, & ab his locis legitimis captam capturam in Droſſeſtat, quam etiam injuſte præpeditam ſibi, poſtea coram Imperatore Carolo in ſuam requiſivit poteſtatem, volens tradere ad Sanctum Bonifacium, Chriſti martyrem almificum, ut econtra aliquid ſuæ proprietatis acciperet, ſed venerandus abbas, Sigihartus, ſua fruens prudentia, recuſavit cum eo concambire, niſi in præſentia ſereniſſimi regis Arnolphi contigerit. Interea regali juſſu venerunt omnes principes regni ejus ad palatium Francofurt, ad regales tractandum cauſas, & iſte jam dictus vir petens præſentiam regis, poſtulavit, ut cum ipſi liceret ſuo juſſu & conſenſu jam dictam proprietatem cum tota captura in jus tradere Sancti Bonifacii. Iſte autem rex, ſuum proferens
492 conſilium, juſſit iſtum iſtam proprietatem tradere in ſua præſentia Gebeharto Comiti, ut ipſa concambitio, quam inire voluit, firmior eſſet. Fecit ergo, ut juſſus eſt, & Gebebartus Comes, regale adimplens conſilium & conſenſum, imò juſſum, tradidit ſtatim ad Sanctum Bonifacium, quicquid Ludovicus rex proprietatis habuit, & Meginfrido ceſſit in Beinreſtetono marcu in pago Grapfelde, in Comitatu

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DXXXII.* ſub rubrica: *Traditio Iſanbrahti.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. DXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio & Concambium Meginfridi.*

mitatu Adilbrahtes, jam dicto in loco Beinreſtat, & in captura Droſſeſtat, totum & integrum in areis & ædificiis, campis, ſylvis, paſcuis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus, viis & inviis, reditibus & exitibus, terminis & capturis, in jus & dominium transfudit præfati Chriſti martyris. Abbas verò contra dedit Meginfrido, quicquid Chriſti martyr, Bonifacius, proprietatis habuit in Gunniſſiu, in pago Lagenahe. Veſtitura quoque totius concambii coram rege acta eſt anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIX. indictione VII. menſe Majo, die XX. coram iſtis teſtibus, Hattho epiſcopus, Adalbertus epiſcopus, Duato epiſcopus, & cæteri, Walah comes, Cuonrat comes, Liutfrid comes, Eberhard comes, Ruoccheri comes, Burcchart comes, Erholf comes, & cæteri, Heimo, Winidheri, Hartman, Wignand, Ratbald, Gerhart, Werdant, & Rehholf, Hadaleih, Warmunt, Altuuin, Vnan, Ruotbraht, Gerlah, Alarih, Adalolf, Adalung, Germunt, Albarih, Folcnand, Gunzo, Hartrat, Engilrih, Embricho, Walto, Leggi, Bald, Cunibraht, Suuarzalah, Sigfrid, Erlabraht, Wargaſt, Liutbraht, Volmund, Fricco, Cunibraht, Aſuuin, Adalman, Hadabraht, Zazo, qui hanc traditionem & veſtituram cum abbate accepit, & cum ſuo nuncio Thangmaro monacho, in jus Sancti Bonifacii conſedendo quæſivit. Comitatus Adalbrahti.

CLVI. Traditio Meginolti. (a)

ISti ſunt teſtes, qui viderunt & audiverunt, quod Meginolt tradidit Sancto Bonifacio, quicquid proprietatis habuit in pago Salageuue, in loco, qui dicitur Dulba, & in ipſis terminis, in areis, ædificiis, ſepibus, terris, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, pratis, paſcuis, & in omnibus, quæ ipſo die ibidem habere viſus eſt, totum & integrum in eleemoſynam patris ſui & ſororis, in jus præfati martyris Chriſti transfudit, Huoggi abbas, Otto diaconus & monachus, Himilger diaconus & monachus, Liutbraht diaconus & monachus, Aſcholf ſubdiaconus & monachus, Meginolt, Gerhoh.

CLVII. Traditio Heſſi Comitis in loco Ziuncilesbach. (b)

HEſſi Comes tradidit ad Sanctum Bonifacium, in loco Zuncilesbah, juxta fluvium Sinnam, in pago Salagewe, in comitatu ipſius, quod illi Ludovicus rex ibidem in proprietatem dedit, quando ſibi & alia loca cum immunitatis autoritate dedit, hoc eſt, quicquid rex ſibi in eodem loco donavit, in areis, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, viis & inviis, aquis, aquarumque decurſibus, totum & integrum in jus præfati martyris Chriſti coram iſtis transfudit teſtibus, Huogge abbate, presbytero & monacho, Thangmaro presbytero & monacho, Norde presbytero & monacho, Ottone diacono & monacho, Liutberte diacono & monacho, Vualten diacono & monacho, Sigifrido diacono & monacho, Hartuchen presbytero, Ruotbrahte, Ratolfe, Fridewine, Managolte, Gerbrahte, Sigifride. Comitatus Heſſi.

CLVIII. Traditiones diverſæ.

I. GIbraht dedit ad Sanctum Bonifacium quindecim jugera ad Marchereshuſen.

II. Tbietrih tradidit ad Sanctum Bonifacium huobas X. areas IV. & pomerium in pago Grapfelde, in captura Sulzahu, & in termino Nordheim wizzideg halb, & in termino Aſtheim ſuæ proprietatis wizzidiges dimidietatem, coram iſtis teſtibus, Vuolfmunte, Herimuote, Vualten, Suuarzalahe, Vuigen, Ramuolte, Thiotbalde, Aten, Egilharte, Herolde, Vualmunte, Juzen, Hegilen, Vualddante, Thiotbalde, Liobſune, Einhatte, Recchen, Reginbrachte, Vadilramme, Otuuine, Ruotgere, Ezilen, Altmanne, Gozbrahte, Altmanne, Dagafride, Meginbalde, Adalotte, Friderihhe, Vuargaſte, Brungere, Inten, Erlbrahte, Meginen, Embrichen, Tuſamanne, Elle, Salramme. III. Tra.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLVI.* ſub eadem rubrica.
(b) Extat apud *SCHANNAT n. DLV.* ſub rubrica: *Traditio Heſſi Comitis.*

III. Traditio Alberiches & Cunimuntes, ad Brunnunſtat areas & XX. huobas,
493 ad gruenbah, in weringouue, quicquid ibidem babuerunt ad Rezziſtat, vineas, quas ibidem patruus eorum habuit Alberich, ſeparatim tradidit ad barahtorf, areas & buobas X. cunimunt vero ad gebolfeshuſon, quidquid ibidem proprietatis habuit.

CLIX. *Traditio comitis Heſſi in Otekaresdorf.* (a)

IV. TRaditio Heſſes comitis, ad Otekaresdorf, in pago Salageuue, in comitatu ipſius, & in Kinzichero marcu, hoc eſt, quicquid ibidem babuit in huobis, mancipiis, ædificiis, areis, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, viis & inviis, aquis, aquarumque decurſibus, totum & integrum in jus S. Bonifacii martyris Chriſti donavit. Iſti ſunt teſtes, qui hoc viderunt & audierunt, Ruodolf, filius ipſius præfati heſſes, qui banc traditionem fieri juſſit, Vuolmunt, walah, ato, helperih, aſcrih, albart. Hæc traditio facta eſt anno dominicæ incarnationis DCCCCXXIII. indictione XI. menſe Octobri, regni vero domni Heinrici Regis quinto, Hilöberto venerando abbate præſente, multisque ſibi monachis ſubjectis aſiſtentibus, qui ad Fuldam coram tumulo S. Bonifacii Chriſti teſtis.

CLX. *Traditio Starcmanni.* (b)

TRaditio hæc acta eſt, & eodem die uno eodemque momento traditit ſtarcman, & ſoror ejus Gotahilt, ad S. Bonifacium, quicquid proprietatis habuerunt in loco, qui dicitur Fuſſesſtat, in pago Salageuue, hoc eſt, in buobis, mancipiis, & quicquid dici & nominari poteſt, quod illis jure pertinebat. Hi ſunt teſtes, waltrih, qui hanc traditionem fecit, vualah, thiomman, Reidolf.

CLXI. *Traditio bonorum in Cella & aliis locis.* (c)

IN nomine S. & individuæ trinitatis, ego Einbilt, ad S. Bonifacium martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro pauſat corpore, ubi vir venerabilis, largus atque laudabilis Haicbo abbas, cum ſumma caſtitate atque ſuavitate, multitudinem monaeborum, ad Dei militiam regere videtur, boc eſt, quod trado, in provincia grapfeld, in finibus baginowa, quicquid ſum viſus proprietatis babere, in loco, qui dicitur Cella, in areis, ædificiis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & im̃obilibus, & in omnibus bis locis, quæ dicuntur ſelterod, & in finibus Maresfeldun, in wightigesbuſon, & in Egilereshuſon, & in Luhbeſen, legitime adjacentiis, & mancipiis, ea ſeil. ratione hæc omnia trado, ut, quam diu vivam, uſufructuario poſſideam, poſt obitum vero meum, omnia, quæ ſupra memorata ſunt, meliorata non minorata, Deo donante, ad prædictum Chriſti martyrem, & memoratum abbatem vel ſucceſſorem ejus cum omni integritate revertantur. Iſti ſunt teſtes, Egilbraht presbyter, Ratbrabt diaconus, Ruoduuin presbyter, Altbolt diaconus, Wolmunt, [Walah, Odalah, Zazo, Wigo, Buobo, Herimuot, Thiomman, Wolmunt, *(d)*] Adalfrid, Helibbraht, Raban, Vuidarolt, Heribraht, Thiotbart, Orleib, Item orleib, Vodilbrabt, Reginmer, Nidhart, Gerolt, Ratolf, Ruodicbo, Betto, Marobolt, Haicho, Belding, Otuuin, Milo, Wacbo, Ruotfrid, belting, Renifing, Ezelfrid, Berebtuuin, Vuolfbero, pro illa ratione iſta traditio firma ſit, ut nulli laico ab ullo abbate in beneficium donetur, ſed omnino ad ſingulare abbatis firmumque ſervitium omnia iſta pertineant.

Ruodolf

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLXV.* ſub rubrica: *Traditio Heſſi Comitis.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. DLXVI.* ſub rubrica: *Traditio Starcmanni.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. DLXI.* ſub rubrica: *Traditio Einbiltæ.*
(d) Verba uncis incluſa apud Schannat non extant.

Ruodolf Comes tradidit ſuum ſervum Willibrahtan ad S. Bonifacium, iſtis præſentibus Ruoduuin, Albrih, Erih, Fridehelm, Adalm, Hatto, Egilberbern.

Reginuuald & Otuuin feceruot veſtituram in præſentia heſſes, & ego wigger accepi.

CLXII. Traditio Ebonis. (a)

EBo advocatus S. Mariæ, vaſallus Cuonrati comitis, tradidit ad S. Bonifacium mancipia XXX. bis oominibus, Biliniu, Vunnigart, Vuignaod, Thiotmar, Ruodekar, Eggiun, Vvilliger, mahtroud, Otuuar, Vuinlcih, germunt, adalmuot, hadabraht, Ruoduuar, Ruotbald, Vuillimann, Richolf, Fridihilt, Otger, Lantfrid, Liobetaga, Nanzo, Vualmar, Dietmar, Geruuin, Folchrih, Albrih, Hilderat, Uto, Geldunc. Iſti ſunt teſtes, hadamar abbas, adalhart presbyter & mooachus, Egilolf ſubdiaconus, Ribhelm, ſubdiacoous, eggihart, ſigerat, Heſſi, Ratgeil, Hietbarht, Berehtolt, Vuigger.

CLXIII. Traditio Hamphonis.

Hampho tradidit ad S. Bonifacium in Kalbaharus marcu, quinquaginta jugera, cum una menſa cum domo & horreo, Tbiothart, etiam totidem jugera cum area, domo & horreo. Sigihelmi XXX. jugera, Reginbrahi, tantun- 494
dem jugerum oumerum implevit in eodem termino cum area, omma & ædificiis, horum omnium veſtituram cum ſtipulatione ſubnixa perfecit.

CLXIV. Traditio Walafridi. (b)

VUalahfrid tradidit ad S. Bonifacium, pro redemptione animæ ſuæ, & parentum ſuorum, quicquid propriæ hæreditatis habuit in ſcuntarahu marcu, in pago Salageuue, in campis, ſilvis, cultis & incultis, aquis aquarumque decurſibus, & unum mancipium, nomine Giſelbraht, præſente domino Hadamaro abbate, hattone presbytero, Haichone presbytero, wiggarico presbytero, eggihardo diacono, ſignum Fridahelmi laici, ſigoum ipſius walahfridi.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLXXVII.* ſub eadem rubrica.
(b) Extat apud *SCHANNAT n. DLXXXI.* ſub hac rubrica.

SECUNDUS LIBER

TRADITIONUM ECCLESIÆ FULDENSIS.

Eccleſia in Huna dedicatio.

ANNO Dominicæ incarnationis milleſimo XCIII. indictione XI. Calendis Octobris, dedicata eſt eccleſia in huna, ab Emebardo, wirziburgenſis ſedis præſule, rogatu venerabilis abbatis Ruothardi, in honorem domini noſtri & S. Mariæ matris ejus, & S. Margaretæ virginis. Iſtæ ſunt reliquiæ de ſepulcbro Domini, & de loco aſcenſionis ejus: reliquiæ S. Bonifacii martyris, Sixti papæ, Alexandri papæ, Hypoliti martyris, Sebaſtiaoi martyris, Cyriaci martyris, Proti & Hiacintbi martyrum, Hermetis martyris, Antonii monachi, Anaſtaſiæ Virginis.

Ejuſdem Eccleſiæ limites.

Hæc eſt terminatio ejuſdem Eccleſiæ, de eccleſia uſque in Herbach, ab eo ſurſum, uſque in Wolfesbouhil: deinde uſque in Ruodolfeſteyna, deinde ad fontem juxta Nuwenſteti, ab eo fonte uſque in genſibacb, de illo in Zigerbach, & ſic ſurſum uſque in foreſtem, maſcur, ab eo rurſus in ſemitam aotiquam, ab ea in Kindibrunoeo, deinde uſque in villam ſerudolfes: & ſic uſque in Santberg: Deinde ſuperius uſque in torrentem Santbabæ, & ſic uſque in Brunbach: à Brunbach uſque in martbacb: deorſum in flumen hunam: ab ea, ſurſum uſque in *abberis.* Roffeberg, deinde uſque in fontem * abbis: ab eo uſque in footem, qui eſt juxta Bagemaresbacb, & ſic in villam dagemaresbach: deinde uſque in Smalunbusdi, & ſic per ſilvam uſque in Beggeres boug, ab eo uſque Deychenſtein, & ſic in directum uſque in Kedelenberg: deinde in habelenberg, ab eo uſque in mundiberg, & ſic uſque in flumen ulſtram: ab ulſtra ſurſum in locum, ubi vraha intrat io ulſtram, ab ea rurſus uſque io flumen, quod dicitur Dyue laha, deinde uſque in villam Eydes, & ſic indirectum uſque in ſteynunwaot: ab ea in ſantbach: à Santbach uſque in ſnegilesberg: deinde in Eggihardesberg, ab eo uſque in freſenaha, in Wezdeſrot: Deinde in Kuffihoug, à Kuffihoug in flumen uſque Hunam, de huoa io herbach, de herhach rurſus io eccleſiam Hunam.

Fines Eccleſiæ in Cella.

Hæc eſt terminatio eccleſiæ in cella conſtructæ, de liederbach aſcendendo uſque ad holobach: de holobach aſcendendo uſque ad middelesdanberk: de middelesdanberge uſque ad gecelines ſtruad, de Gecelinesſtruode deſcendendo uſque ad Udelgeresbrunnun: de Udelgeresbrunneo in Sualmana aſcendendo uſque ad durrenaha, de durrenaha circumeundo prædium albuuioi & Adelingi, uſque ad risgehdenbere: inde ad bockendunbiſcun uſque ad widenanſe, inde ad Cheiſteriche uſque ad oucbenbach: de ouhenbach uſque ad anatreſa: de anatreſa uſque ad liederbach.

Fines ſalichenmunſter.

Hine incipit termioatio, quæ pertinet ad ſalechen monſter, ubi aqua alesbach influit io Kinciham, & ſic ſurſum ad locum beldinckesberg: inde ad frigesomannovelt uſque rerbach, & ſic ad ellenſtein uſque in jazaha, & ſic ſurſum, in herlihenbrunnen ad domum wilderouuibo, uſque delebrunno: inde in heideneſſot uſque ad viam Renoiuueg, & ſic deorſum uſque ad ſcalcobrunnon, & ſic deorſum, inter duos vicos in Kinciham, huuenouua & herigiſesfelt, & ſic ſurſum juxta ripam uſque in brahdaha, & ſic ſurſum uſque in Sotdesbach, & ſic ſurſum

ſurſum in Arezbach: inde ſurſum in Sunderebach, & ſic deorſum usque in Salzaha, inde ſurſum in Flaſcunbach, inde uſternaha usque in creſſunbach, & ſic de- 495
orſum in ſteinacha, inde deorſum ad luoderihesnol, & ſuper ipſum collem usque in crebezbach, & ſic deorſum in Kinciham.

I. Traditio bonorum in Luchiſono & in Kazrhono. (a)

EGo in Dei nomine Rihhart, trado ad S. Bonifacium martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid in Lucbiſono & in Kazahano marcu proprietatis viſus ſum habere in terris, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus, & immobilibus, cum una dimidia captura circa flumen Elmaha, & tribus mancipiis: quorum hæc ſunt nomina, Gozolt, Berta, Liobſuuindi, ea ſcilicet tatione, ut, quam diu vixero, prædicta omnia ad uſum humanum per beneficium præfati abbatis poſſideam, & poſt diſceſſum meum de bac luce ad rectorem prædicti monaſterii cuncta revertantur. Facta eſt hæc traditionis chartula anno dominicæ incarnationis DCCCLII. regnante Ludovico, glorioſiſſimo rege orientalium Francorum, coram bis teſtibus, ſignum Rihbarti, qui banc traditionis cbartulam fieri rogavit, ſignum thiotdolti, † widarolti, † adalolti, † herimuot, † hartuuig, † adaltag, † adalman, † faſtman, † folcgeri, † ato, † freibraht, † fridubraht, † Warmunt, † Neirolf, † gouuolf, † nandrat, † helmgoz, † einrat, † altgaſt, † ecco, † reitger, † haruit, † arndio, † adalbraht.

II. Traditio villæ Mareesfeld. (b)

IN Chriſti nomine, ego Getmunt, dono atque trado 'omnem proprietatem meam ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Rabanus abbas, multitudinem regit monachorum, in pago Grapfelde, in villa, quæ dicitur mareesfeld, & in ipſa marca, id eſt, in ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, pecoribus & mancipiis, quorum nomina hæc ſunr, Berefrid, ormunt, ruotbald, hunolt, walahheri, hunrat, hiltimuot, leobmuot, bolomot, roſmot, theotulf, adalniu, rihhelm, herimar, friduuin, goteuuin, heriſuuid, cum omni ſupellectili eorum: Ea tamen ratione, ut ad vitam meam, ipſas res uſufructuario poſſideam; poſt obitum veto meum cuncta, quæ tradidi, absque ulla contradictione in poteſtatem ſupra dicti abbaris redeant, aucta & meliotata, non minorata. Actum anno dominicæ incarnationis DCCCXXV. indictionis tertiæ, XIII. Calendas Martii, anno XII. regni Ludovici piiſſimi regis, & ſignum germunti, qui hanc traditionem fecit, ſignum Betaharti † vvaltolfi, † herimoti, † wahoni, † reginharti, † folcgeri, † ratgaſti, † Iſanbarti, † lantfridi, † heitoni, † berimari, † adalbarti, † aſſonis, † reginheri, † ellingeri, † ebucharti, † altmanni, † theotmar ſcripſit, Attamat, gundolf, ſtillimuot, theotuuin, ſigiman.

III. Traditio bonorum in Luchiſono. (c)

IN nomine S. & individuæ Trinitatis, ego Egilhart, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro pauſat corpore, ubi vir venerabilis, Largus atque laudabilis Thioto abbas, cum ſumma charitate atque ſuavitate mul-

 titudi-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXIV.* ſub rubrica: *Traditio Ribharti de proprietatibus ſuis in Luchiſono & Kiczahano Marcis.* Vide etiam infra *n. VI.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXVIII.* ſub rubrica: *Germunti Traditio omnium, quæ in villa Naresfeld in pago Grapfelt poſſidet.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. DVIII.* ſub rubrica: *Egilbarti Donatio quarundam Rerum ſuarum in Pago Grapfeld, in finibus Lucheſono.*

titudinem monachorum regere videtur, hoc eſt, quod trado, in provincia grapfeldono, in finibus luchiſono, quicquid ibi proprietatis viſus ſum habere, in areis, ædificiis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, aquis, aquarumque decurſibus, & omnibus legitime adjacentiis, & mancipiis, quorum hæc ſunt nomina, gotauuin, ſalucho, vnuuan, nending, vvniſuind, ea ſcilicet ratione hæc omnia trado, ut, quamdiu vivam, uſufructuario poſſideam: poſt obitum vero meum omnia, quæ ſupra memorata ſunt & meliorata, Deo donante, ad prædictum martyrem & memoratum abbatem & ſucceſſores ejus cum omni integritate revertantur. Acta eſt hæc traditio in monaſterio rore, ab incarnatione dominica DCCCLXVII. anno, regni vero Ludovici piiſſimi regis XXVII. coram teſtibus iſtis, † Adololt † ſuitboto † zazo † herimuot † ruodung † alamar † truogo † wiching † adalman † nerolf † werinolf † fridurih † folcbraht † regihart † cadolt.

IV. Traditio bonorum in Luchiſerana Marca & in villa Niunbrunn. (a)

496 IN Dei nomine, ego Reginhart, & Albuuin conjux mea, tradimus ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, pio præeſt gregi monachorum, ſub regula S. Benedicti Deo militantium, quicquid proprietatis habuimus in Luchiſerano marcu, & in villa Niunbrunni, in areis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus, & immobilibus, mancipiis, nec non & omni elaboratu, excepto auro & argento, veſtimentoque, ea videlicet ratione, ut uterque noſtrum, quam diu vivat, jam memoratam traditionem, & illud, quod nobis prædictus abbas in ſupra memoratis villis præſtitit, per beneficium illius, ſine ulla contradictione poſſideat: poſt obitum vero noſtrum rectores præfati monaſterii utraque beneficia aucta atque meliorata, ſine ullius perſonæ contradictione ſuſcipiant, & quicquid inde agere voluerint, liberam in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio coram teſtibus ſubterſignatis, † Widarolt † Nerolf † Gauolf † Adaldag † Folcger † Adalman † Ratgaſt † Faſtman † Thiotbraht † Freibraht † Rihibraht † Altgaſt † Ecco † Ato † Thiothart † Reitget † Hilting † Hagano, indignus juſſus ſcripſit.

V. Traditio bonorum in villa Fribus. (b)

IN Dei nomine, ego Minna, & filius meus Geborolt, tradimus ad S. Bonifacium, quicquid propriæ hæreditatis in villa, quæ vocatur friehus, habemus, in comitatu Kriſtani, id eſt, domibus, ædificiis, pratis, agris, aquis, paſcuis, mobilibus & immobilibus, ſylvis, campis, & hæc mancipia tradebamus, nuncupata his nominibus, Bereleih & uxor ejus cum filiis, Reginolf, Abuuar, Otuuar, Bereleih, Albloug, Librar, cum omni eorum ſupellectili, ita tamen, ut ea cuncta ad vitam meam uſufructuario poſſideam, & ut mihi per ſingulos annos, aut unum ſagum, aut Friſgung (c), vel aliquid conſolationis à magiſtro, qui ſcolaſticos procurat, abſque dila-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXXI.* ſub rubrica: *Traditio Reginbarti & Albuvin Conjugum.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. DXV.* ſub rubrica: *Traditio Minnæ.*

(c) Sub ſago hic non veſtimenti genus, prout hæc vox uſurpari ſolet, intelligitur, partim, quod cum Friſgung hic conjungitur, partim, quod conſolationis cauſa conceſſum eſſe dicitur. Potius igitur cum *VADIANO* facio, qui *de Monaſteriis Germaniæ lib. II. p. 45.* ſic ſcribit, *Seigam autem & item Saigam aliis itidem in chartis legimus; qua tamen voce quid illa ætas ſignificarit, non omnium una eſt opinio. Audivi quidem, qui ſcrofam ſignificare conjicerent: illo moti, quod pluſculis in chartis friſcinga Seiga legitur, interim ſeorſim etiam friſcinga, quæ in cenſum data ſit. Friſcingam autem dici putant ſcrofam adultam, quæ ad pariendum lactandumque idonea eſſe queat: a lactando enim Saigam quaſi Seugam dictam: Friſcingam autem ab ætate adulta. Nam & noſtri venatores porcum ſylveſtrem anniculum* aut

dilatione ulla detur. Signum truogo, † Thiothart, Halmuot, Huoz, Otuuin, Helmrib, Reginbald, Nanzo, Reitger, Ratger, Rathelm, Gerhelm, Lantuuart, Rotolt, Fridahelm.

VI. Traditio Ribharti de Proprietatibus ſuis in Luchiſono & Kazahano Marcis. (a)

EGo, in Dei nomine, Ribhart, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid in Lucheſono & in Kazahono marcu proprietatis viſus ſum habere in terris, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, cum una dimidia captura circa flumen elimaba, & tribus mancipiis, quorum hæc ſunt nomina, Gozolt, bettu, liobſuuind, ea ſcilicet ratione, ut, quam diu vixero, prædicta omnia ad uſum humanum per beneficium præfati abbatis poſſideam, & poſt diſceſſum meum de hac luce ad rectores prædicti monaſterii cuncta revertantur. Facta eſt hæc traditionis chartula anno dominicæ incarnationis DCCCLII. regnante Ludovico, glorioſiſſimo Rege orientalium Francorum, coram his teſtibus, ſignum Ribharti, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, ſignum thiotdolti † widarolti † adololt † berimuot † hartuuig † adaltag † adalman † faſtman † Ato † folcger † freibraht † fridubraht † warmunt † neirolf † Gunolf † nandrat † helmgoz † einrat † altgaſt † Ecco † reitger † harit † arndeo † adalbraht.

Litteræ repetita. *Vichi.*

VII. Traditio bonorum in Juchiſono Marcu. (b)

EGo, in Dei nomine, Hilting, dono atque trado in elimoſinam meam, in cœnobium S. Bonifacii martyris, quod dicitur Fulda, ubi Sigihart abbas multitudini monachorum præeſſe videtur, quicquid proprietatis habeo in Juchiſino marcu, hoc eſt, jugera XC, & unum hominem marcolt, coram his teſtibus, qui hic infra annotati ſunt, ſigiharto Abbate, milone presbytero, † otuuino presbytero, † adalger diacono, † adalraban presbytero † ortrih adaldag † neriolf † babucho, † berolf † Iſanhart † fridubraht † Gumbraht † embricho † tugolf.

VIII. Concambium Domini Hadamari Abbatis & Ruodolfi Comitis. 497

Deeſt.

IX. Traditio bonorum in Marca Lutturu. (c)

EGo Albuuin, & duo filii mei, Tacholf & Altmann, tradimus ad S. Bonifacium, quicquid proprietatis habere viſi ſumus in Liutturu marcu, in campis, ſilvis, pratis, areis, ædificiis, aquis, aquarumve decurſibus, & mancipia III. quorum hæc ſunt nomina, Waltrat, Herimuot, Ratburc, coram iſtis teſtibus, quorum nomi-

aut adultum Friſchling vocant. Sunt alii, qui menſuræ frumentariæ genus eſſe putant. Nos in codice noſtro pervetuſto legis Ripuariæ invenimus, Seigam vel Saigam quartam partem tremiſſis fuiſſe. Friſcinga vero in Legibus Germanicis ſæpius occurrit, prout etiam Gloſſaria docent, & potiſſimum *JO. GEORGIUS ECCARDUS ad Formulas veteres n. XXI.* ut ideo talis hic ſenſus eſſe videatur, Minnam ad ſingulos annos vel ſuem vel porcum ſylveſtrem adultum ad conſolationem expectare.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXIV.* ſub eadem rubrica: Vide ſupra *n. I.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. DXXXVII.* ſub rubrica: *Traditio Hiltingi.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXXII.* ſub rubrica: *Traditio Albuuini & filiorum.*

na hæc ſunt, † D. Hatto abbas, Einhart presbyter, Wernher, Witger, Gerbraht, Starcman, Sigibelt, item Gerbraht, † Otuuin, Meginfrid, Engilheri, Engilbart, Friduuin, Seuuolf, Snello, Gundacar, item Friduuin, Goteram.

Limites Ecclesiæ in Crynfeld.

Hæc eſt terminatio Eccleſiæ in Creynfeld, à muores Brink, ſurſum uſus ad Berhdoldes ſneida, inde ad fontem S. Bonifacii, item Haſanbach deorſum usque in Haſalaha, & inde in Slerepha deorſum usque ad Nortenhoug, inde ad Huoceſrode, ſupra Steigira ad holoa. inde mura ſurſum usque ad muresbrine.

Limites Ecclesiæ in Sliersfa.

Hæc eſt terminatio Eccleſiæ in Slierefa, de Habubesbahe usque ad Hadamundes, ad Sdiedenuueg: inde ad ulteriorem Slierefam, inde ad ſweberfeld, inde ad Stentenbrunnen, inde ad Landeſtrazum, intra medium lyobolſes, & Sterrenrodes, inde ad Wignandesfanck: inde ad birchenenſe, inde ad Slierefam, ubi Eccleſia conſtructa eſt.

Limites Ecclesiæ in vvinegereshuſa.

Hæc eſt terminatio matris Eccleſiæ in Winegereshuſum, ubi nitigis fluvius defluit deorſum in hamerſtein, & ſurſum in montem usque lindum, & deorſum in Holzbah, inde ad Pfaffenhelm, inde in Magesbab, inde ſurſum ad montem Bermberg, inde ad Aſcberg, inde ad Salechenrod, inde in nitigis, & ſic ſurſum usque ad Steinbah, & ſic ſurſum in caput ipſius Steinbah, inde ad Houuiſtrazun,; & ſic ſurſum ad fontem S. Bonifacii, ſuper Suueberfeld, inde per berdoltes ſneida usque in Brahdaha, & ſic deorſum in fuldere Strazun, & per illam in Heiſtolves eigan, inde in nitorn & ſic deorſum in Windebrunnua, inde ſurſum ad caput ipſius fontis, inde deorſum in Eggihardebab, & ſic deorſum in nitigis, & ſic ſurſum ad Hamerſtein.

Limites Ecclesiæ Lutturæ.

Hæc eſt terminatio, quæ pertinet ad Eccleſiam Lutera, ubi Scanuulta defluit usque in Renniphar, inde in Hellendemberg, inde Rodenbach, inde in mura, inde Lutera, inde in Huozemannesbrunnun, inde in Steckendenſtein, inde ſuper Aſcgeren in Marckbacb, inde in Sliteſa, inde in Steinberg, inde in Mellenberg, inde ſuper Sinderesberg, inde in Cilbah, inde in Bircananſe, inde in Aſchzgruobun, inde ſuper Smerberg usque in Fuldam.

Slitſhuſis Ecclesiæ limites.

Hæc eſt terminatio Eccleſiæ Slitiſe, in qua jacet capella, quæ vocatur Luderenbach: Eſt quidam lapideus pons inter Landeshuſon & Zangenesbach, ibi incipit de illo ponte usque ad fontem, qui eſt in villa, quæ vocatur Vngefuores: de Vngefuores ad Sterrenrode, de Sterrenrode ad Libolfes: deinde usque in ſylvam, quæ vocatur Musles: de Musles usque ad Linberg: de Linberge usque ad Vuighardes: inde ad ſuperiorem Luderenbach: de ſuperiore Luderenbach usque in rivum, qui eſt ad Heuenceldes: de illo rivo ſurſum usque ad illum locum, qui vocatur Vuarta, de Vuarta usque ad caput Holenbahes: inde deorſum usque in Sualmana, & per illam deorſum usque ad tumulum, qui eſt infra molendinum, qui eſt Ruobnahdes: de illo tumulo usque ad publicam ſtratam: de illa ſurſum usque ad arborem, quæ vocatur Linda: inde recte in Antrefa: de Antrefa usque ad Fronerot: de Fronerot usque ad ſtratam: inde deorſum usque in Breidenbacb: de Breidenbach usque ad Elbuuinesrode: de Elbuuinesrode inferius usque in Vehenbach: de Vehenbach deorſum usque ad Antrefa: de Antrefa in Luzzelaha, de Luzzelaha usque ad Hegenerdenberg: inde ad Liderbah: de Liderbah usque ad Glihenbucholon: de Glibenbucholon usque ad Vuolfnelmesbrunnen: de illo deorſum
498 usque in Sualmana: de Sualmana ſurſum usque ad Breidenbach, de Breidenbach
ſurſum usque ad Stratam: de illa Strata usque ad Segenboldeſrode: de Segenboldeſrode usque ad Engizenhoge, inde usque ad Eſginebach.

Reginhart, Otto, Hunger, Othelm, Moio, Gerloh, Thiotrib, Ratbot, Brunhart, Othelm, Woheri, Meginheri, Hadabrant, Arolf, Otgrim, Lantolt, Tbiotrih, Hrocolf, Adalhram, Egolf, Waltbraht, Folcrit, Liuto, Rihbraht, Terminar, Adalman.

X. Tra-

X. *Traditio mancipii.* (a)

EGo, in Dei nomine, Gerlah, trado in elimoſinam Irmingeri, unam ancillam, nomine Rihburg, cum filiis ſuis, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, ea ſcilicet ratione, ut aliud ſervitium non faciat, niſi ut per ſingulos annos quinque denarios, ſive pretium eorum in cera perſolvat ad Eccleſiam S. Bonifacii. Facta eſt autem hæc traditionis chartula in monaſterio Fulda, anno IV. Hludovici, Regis orientalium Francorum, ſub die 2. Non. Martii, ſignum Gerlahi, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit, † ſignum Egiolt † ſignum Swidger † ſignum Biotuit † ſignum Riheri † ſignum Tbeotheri † ſignum Gundfrid † ſignum Tbeottag † ſignum Hunhart. VI. Cal. Julii.

XI. *Traditio bonorum in Vuolfeshard.*

GErbraht & uxor ejus Engilſuind, quicquid proprietatis habuerunt in Wolfeshard, ad S. Bonifacium tradiderunt, III. Cal. Novemb. *Stoghemener Marca.*

Waltrih tradidit ad S. Bonifacium in Grapfelde, in Stoghemeno marcu XII. jugera.

XII. *Traditio bonorum in villa Gobhuſa, ſub Abbate Styrmio.* (b)

IN nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, licet ſint parva & exigua, quæ pro immenſis peccatis meis & vitiis offero, tamen pius dominus noſter Jeſus Chriſtus non quantitatem muneris, ſed devotionem animi perſpicit offerentis, ideoque ego Manoltus, ſana mente, ſanoque conſilio, pro malis peccatis meis, ut in futurum veniam aliquam promereri merear, dono ad monaſterium S. Salvatoris, quod eſt conſtructum ſuper fluvium Fulda, ubi ſanctus Bonifacius requieſcit in corpore, hoc eſt, quod dono, in pago Grapfelde, in villa, cujus vocabulum eſt Gohbuſa, hæreditatem meam, quam pater meus mihi moriens dereliquit, in areis, terris, araturiis, campis, pratis, ſilvis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, inculta ſeu culta, mobilia & immobilia, ſicut ſuperius diximus, totum & integrum à die præſente ad jam dictum monaſterium S. Salvatoris, jam dictam rem habeatis, teneatis, poſſideatis, vel quicquid inde facere volueritis, liberam ac firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem. Si quis vero, quod futurum eſſe non credo, ſi ego ipſe aut aliquis de hæredibus meis, aut prohæredibus, & quælibet ulla oppoſita perſona extranea, quæ contra donationem iſtam venire tentaverit, aut eam infringere voluerit, inprimitus ipſam Dei omnipotentis pœnam incurrat, & ab omni loco ſanctorum excommunicatus appareat, & inſuper ſolvat ad jam dictum monaſterium S. Salvatoris auri uncias V. argenti pondera X. multa componat: & quod repetit, evindicare non valeat: ſed præſens donatio iſta omni tempore firma permaneat, ſtipulatione ſubnixa. Facta donatio ſub die 5. Calendas Auguſti, Anno VII. regnante domino noſtro Pippino Rege. Ego Woframmus emanuenſis rogatus ſcripſi, & notavi diem, tempus quo ſupra. Signum Manolti, qui hanc donationem fieri rogavit.

XIII. *Charta ſuper bonis in Geltresheim & Hengiſtorf.* (c)

DUm nobis fuit pietas & Dei voluntas, pro animæ noſtræ remedio, nos bini, Habbertus & conjux mea, nomine Hruada, à die præſente portionem noſtram tradimus in manum Styrmes abbatis, & in manum Hruadlauge abbatiſſæ in noſtram elimoſinam carradas II. In ſumma ſunt mancipia XII. Manſos II. in Geltresheim,

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCCLXVI. ſub rubrica: *Charta Gerlahi, qua Ancillam cum filiis ſuis tradit.*

(b) Extat apud SCHANNAT n. XVIII. ſub rubrica: *Traditio Manolti, de bonis ſuis, in villa Gohbuſa, in pago Grapfelt.*

(c) Extat apud SCHANNAT n. XX. ſub rubrica: *Habberti & Hruadæ Conjugum donatio bipartita prædiorum ſuorum in Geltereshaim & Hengiſtorf.*

treſheim, cum terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, & in Hengiſtorp terram, quantum nobis contigit à die præſente, pro mercede
499 animæ noſtræ donamus atque tradimus per manus illorum medietatem ad caſam S. Bonifacii martyris, & medietatem ad caſam S. Mariæ, quantum nobis genitores noſtri dimiſerunt, & nos ipſi conlaborati habemus, donamus atque transſcribimus, & poſt noſtrum amborum diſceſſum, quantum conlaboravimus, totum & integrum habemus donatum atque transſcriptum, ad ipſa loca ſancta ſuperius denominata. Si quis vero, quod futurum eſſe non credo, quod ſi nos ipſi, aut ullus de hæredibus ac prohæredibus noſtris, aut quælibet oppoſita & immiſſa perſona, quæ contra hanc donationem & traditionem iſtam venire, aut irrumpere voluerit, imprimitus iram Dei incurrat, & à manibus ſacerdotum, & liminibus Eccleſiarum excommunicatus appareat, & inſuper intulerit fiſco ſociante, ſolidos CC. mulcta componat, & quod repetit, evindicare non valeat, ſed hæc traditio firma & ſtabilis permaneat, ſtipulatione ſubnixa. Actum eſt ad Geltresheim, in villa publica anno XII. regnante domino noſtro Pippino, Rege Francorum. Signum Hahberti & Hruadæ, qui hanc tradiriònis chartam fieri rogarunt: † ſignum Althuringi † ſignum Adalolti † ſignum Megingozi epiſcopi, † ſignum Hrabaningi † ſignum Gerhaldi † ſignum Hruadharti † ſignum Theotuuigi † ſignum Rihberti † ſignum Shrangolfi † ſignum Stabalolfi † ſignum Althelmi † ſignum Hramaolti † Leibolfi † Nendingi † Wiganti. Ego enim Sadrebaldus ſcripſi & ſubſcripſi.

XIV. Traditio bonorum in Alitilesdorpf. (a)

IN nomine Domini Jeſu Chriſti, anno XI. regnaute Carolo, Rege Francorum, ego in Dei nomine Arndeo, pro intuitu, vel pro redemptione animæ meæ, ut veniam delictorum conſequi merear in futuro, dono atque trado ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi Styrmi abbas præeſſe videtur, poſt obitum meum, quicquid inibi ex jure patris mei in hæreditatem convenit, id eſt, in pago Tulliſeldon, & in villa nuncupante Mitilesdorf, totum & integrum in elimoſinam meam, & in pago Grapfelde, in villa nuncupante Stocheim, quæ eſt juxta ripam fluminis, quod dicitur Streuue, una arialis, & una hoba, quod eſt, XXX. jugera terræ araturiæ: & mancipia, quorum nomina hic recenſemus, Sigimunt, Suanabilt, Wigpraht, Otuuin, Theothilt, Vodalpraht, Reginuuih, Geilrat, Zeger, hæc omnia cum ſupellectili eorum, ſicut ſupra dictum eſt, trado poſt obitum meum, ut vos ſeu ſequaces veſtri babendi, perenniter fruendi in omnibus habeatis poteſtatem, ſtipulatione ſubnixa. Actum in monaſterio Fulda, die I. menſis Decembris: Ego Aſger rogatus chartulam feci.

XV. Traditio bonorum in Nordtheym. (b)

DOminus ac redemptor noſter, Dei filius, admonet, dicens, Date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis, idcirco ego in Dei nomine Heriprabt, & conjux mea Ratburg, per hanc chartulam donationis, ſive teſtamentum, dono ad S. Bonifacium martyrem, qui in corpore quieſcit, in pago Grapfelde, ſive in monaſterio, quod dicitur Fulda, & ubi Styrmi abbas præeſſe videtur, donatumque in perpetuum eſſe volumus, & promptiſſima voluntate confirmamus, hoc eſt, in pago Grapfeld, & in loco nuncupante Nordheim, poſt obitum noſtrum, quicquid in hæreditatem nobis convenit, omnia tradidimus ad S. Bonifacium, cum terris, domibus, ædificiis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, cum mancipiis, & hæc nomina eorum, Hruadaloh,

(a) Hæc charta extat apud *SCHANNAT n. LXI.* ſub rubrica: *Arndeonis donatio eorum, quæ poſſidet in Pagis Tulliſeld & Grapfeld.*

(b) Hæc charta reperitur apud *SCHANNAT n. XLI.* ſub rubrica: *Heriprahti & Ratburgis Conjugum donatio quarumdam rerum in villa Nordheim.* Ex quo illam emendavi.

loh, Perahthilt, Waltthrud, Gozfrid, Adalwart: ſicut ſuperius diximus, poſt obitum noſtrum bæc omnia tradimus atque transfundimus, ita ut habeatis poteſtatem habendi, tenendi, commutandi, vel quicquid exinde elegeritis, liberum arbitrium habeatis, ſtipulariooe ſubnixa. Actum ſub die pridiarum Martii nonarum, anno VI. regnante Carolo, Rege Francorum, ſignum Heriperahti, & conjugis ejus, qui hanc tradioonis cbartulam fieri rogaverunt, † Ratburge † Maraholt † Ribperaht † Pirnicho † Reginperaht † Hramperaht † Wolfmunt † Otrih † Helmerih † Eogilrib † Hegilo † Cunirih † Hitiperaht † Albarat † Rimis † Buobo † Hruadwig † Milo † Germar.

XVI. Traditio bonorum in Muneriherſtad & Haboltesheym. (a) 500

DOminus ac redemptor noſter admonet dicens, date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis, idcirco ego in Dei nomine Egi, & conjux mea Sigihilt, donamus pro animæ noſtræ remedio, donatumque in perpetuum eſſe volumus ad monaſterium Fulda, in pago Grapfeld conſtructum, ubi venerabilis vir, Styrmi abbas, cum turba plurima monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, in loco nuncupante muniriheſtat, ſitum in pago Grapfeld, & in Haboltesheim, ſitum in pago Werangeuue, quicquid ibidem ad nos noſcitur perveniſſe tam terris, domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis. quorum nomina hæc ſunt, wenilo, Egilolf, reginolf, otuuin, leobolf, megina, perahthilt, ezzilo, cujus ad nos tertia pars pertinet, ſimiliter Ruadbirge, ratbirg, Vuonatheri, waho, adalger, abbo, managolt, ratuuar, hildrud, egina, Liba, cum vioeis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici aut nominari poteſt, totum & ad integrum ad præfatum monaſterium in elimoſinis monachorum ibidem habitantium, & liberam ac firmiſſimam tenendi, babendi, & quicquid elegeriós, faciendi, in omnibus habeatis poteſtatem. Si quis vero, quod futurum eſſe non credimus, ſi aliquis de hæredibus noſtris & prohæredibus cootra hanc epiſtolam donationis noſtræ venire tentaverit, aut eam infringere conatus fuerit, iram trinæ majeſtatis incurrat, & inſuper juxta pœnam ſeculi inferat partibus ipſius monaſterii, cum cogente fiſco auri libras duas, poodera argenti quinque, & quod repetit, evindicare non valeat, ſed dooatio noſtra firma & ioviolata permaneat, ſtipulatione ſuboixa. Actum ſub die quinto Calend. Januarii, aono tertio regnante Carolo, glorioſiſſimo Rege Francorum. Sigoum Eges, qui hanc cbartulam fieri rogavit, † ſigoum ſtyrmi abbatis, † ſignum tbeotperaht, † ſignum habperaht, † ſigoum rumpraht.

XVII. Traditio bonorum in Weſthus. (b)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, anno octavo, regnante Carolo, rege Francorum, ego Ruduch. trado ad monaſterium S. Bonifacii, in villa, quæ dicitur weſthuſen, in pago grapfeld, pecuniam meam, quicquid fuerit in domibus, ædificiis & omnem laborem meum, totum & integrum, & unum puerum, nomine otger, cum omni labore ſuo, quicquid habet, ſicut ſuperius dictum eſt, totum & integrum omnem laborem meum poſt obitum meum vos & ſucceſſores veſtri perpetualiter poſſidendi in omoibus habeatis poteſtatem, ſtipulatione ſuboixa. Actum in monaſterio Fulda, in die VIII. menſis Junii: ego Aſger recognovi.

(a) Reperitur apud *SCHANNAT n. XXXIII.* ſub hac rubrica: *Traditio Eges & Sigibiltæ conjugum, de poſſeſſionibus ſuis in Pago Grapfeld & Weringevve.*

(b) Reperitur apud *SCHANNAT n. XLVI.* ſub rubrica: *Traditio Rudigeri.*

XVIII. Traditio bonorum in pago Baringe, & in villis Sandheym, Northeym & Pladungen. (a)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Fricheo, & conjux mea Itmuot, ob metum gehennæ æternæ, & præmium vitæ æternæ, ſeu pro remedio animæ noſtræ, aut remiſſione peccatorum noſtrorum, ut veniam delictorum atque ſcelerum noſtrorum conſequi mereamur in futuro, Dei gratia nos admonente, donamus atque tradimus, traditumque in perpetuum eſſe volumus, ad S. Bonifacium martyrem Chriſti, ad monaſterium, quod vocatur Fulda, ubi venerabilis & præclarus abbas cum multa turba monachorum Deo ſervire videtur, quicquid proprietatis habemus ex jure parentum, & alio quocunque modo acquiſitum, in pago Baringe & in villis iſtis, Sundheim, & Northeim, & in Pladungen, ſimiliter & hoc,
Bochonia. quod in iſta bochonia juxta ripam fluvii, quæ vocatur huna, totum & integrum cum terris, ſilvis, ædificiis, campis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus & omnibus adjacentiis, & mancipiis XIIII. quorum nomina hæc ſunt: Ruodolf, anno, manno, haguſtal, truogo, waldman, oton, willicoma, Irmingart, adalgart, peiarin, warrat, wiglind, otgart, cum omni ſupellectili eorum & ſumptu ſic in elimoſinam noſtram tradimus, ſicut ſupra ſcriptum eſt, ita, ut per precariam noſtram, & per
501 veſtrum beneficium nos illam rem uſuario modo excolendam tenere permittatis usque obitum vitæ noſtræ, & poſt obitum noſtrum amborum, ſupradictam rem vos & poſteri veſtri perenniter habere firmiſſimam habeatis poteſtatem, culmo ſub-
Beim baimen. nixam. Actum in monaſterio Fulda, anno XXI. regnante Carolo, glorioſo Rege Francorum, die XXVII. menſis Februarii, & ego Aſger indignus presbyter juſſus ſcripſi.

XIX. Cambium areæ in villa Heriſa. (b)

EGo itaque in Dei nomine Paugolf abbas: omnibus fidelibus noſtris non habetur incognitum, quod ego ab ipſis unam arialem, id eſt, houaſtat cambiaui, id eſt, mutavi, in villa, quæ dicitur heriſa, id eſt, ſtarcfrid, & wigfrid, & thancrat, tradiderunt mihi ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, illam arialem, quæ ad proprietatem eorum fuerat, id eſt, ex his unusquisque ſuam partem ad poſſidendum, ad excolendum à die præſente, ita, ut nos nunc & poſteri noſtri ulterius illam habere, frui, liberam, firmiſſimamque in omnibus habeamus poteſtatem, ſtipulatione ſubnixam.

XX. Traditio bonorum in Sala.

EGo itaque Poto, in elimoſinam meam S. Bonifacio, in villa, quæ vocatur Sala, per manum Gludes, & Hruadheres, quicquid ibi proprietatis habeo in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, ædificiis, domibus, aquis, aquarumve decurſibus, totum & integrum, & hæc mancipia, Habric, Hahok, Otmunt, Willa, Ashilt, cum omni ſupellectili eorum, ea ratione, ut poſt obitum meum hanc rem in elimoſinam meam, inexquiſitam & incontradictam vos & poſteri veſtri habere perenniter firmiſſimam habeatis poteſtatem, ſtipulatione connexam. Actum in monaſterio Fulda, die 20. menſis Auguſti. Ego Aſger rogatus ſcripſi, & Hludes, & Hruadheres.

XXI. Traditio bonorum in Bochonia. (c)

IN nomine domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Hruadhart, & frater meus Leobhart, pro remiſſione peccatorum noſtrorum, in elimoſinam noſtram, ſeu conjugis meæ

(a) Hanc chartam emendavi ex *SCHANNAT n. LXXXVIII.* ubi reperitur ſub rubrica: *Charta Fricheonis & Itmuotæ Conjugis ſuæ, qua donant prædia.*

(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CLXXIII.* ſub rubrica: *Traditio Starcfridi & ſociorum.*

(c) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CLXXI.* ſub rubrica: *Traditio Hruadharti & Leobharti Fratrum.*

meæ Hruadhartes lihruge, tradimus ad monaſterium S. Bonifacii martyris, quod dicitur Fulda, ubi Paugolf, venerabilis abbas præeſſe videtur, quicquid in iſta Bochonia, in ripa fluminis, quod dicitur Fulda, proprium habemus, id eſt, terris, ſilvis, campis, paſcuis, ædificiis, pecuniis, quadrupediis, & quicquid ſit, ea ratione, ut ego & frater meus Hruadhart & Leobhart, usque ad obitum noſtrum, ſupradictam rem nobis ad nutrimentum per beneficium veſtrum habere poſſimus, poſt mortem noſtram vos & ſecutores veſtri habere perenniter ſupra dictam rem, firmiſſimam habeatis poteſtatem. Actum in monaſterio Fulda, die XIX. menſis Januarii.

XXII. Traditio mancipiorum, agrorum & pratorum in villa Roſtorphe. (a)

EGo in Dei nomine, famula Dei Folmuot, & ſoror mea Frahunt, donamus in elimoſinam noſtram ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi Paugolf abbas præeſſe videtur, quicquid proprietatis habemus, in pago tollivel-dum, in villa, nuncupata Roſthorphe, duo mancipia, id eſt, hruadheri, baldhilt, & XL. jugera terræ aratæ, & prata inter ambos, ſed & aliter ſicut jam ſupra dictum eſt, totum & integrum, id eſt, pecuniæ, quadrupedis utriusque ſexus, quidquid ſit extra unam arialem, id eſt, houaſtat, poſt obitum noſtrum amborum, ea videlicet ratione, ut poſt exitum vitæ noſtræ ſupra dictam rem in contradictam vos & poſteri veſtri habendi perenniter liberam ac firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem. Actum in monaſterio Fulda, die VI. menſis Auguſti. Ego Aſger, indignus presbyter, rogatus ſcripſi, † Folmuote & ſororis ejus Frahunte, quæ hanc chartulam fieri rogabant, † Herirates † Leibuuartes presbyterei † Rimoltes † Nortgeres † Genozees † Ratolfes † Helmperahtes † Sandolkes † Franchen † Gernandes † Gozmuntes.

XXIII. Traditio bonorum & mancipiorum in Stocheim & Wancheim. (b) 502

IN Chriſti nomine, ob deſiderium vitæ æternæ, & pro remiſſione peccatorum, ut veniam conſequi merear in futuro, ego itaque Helpholf trado S. Bonifacio, Chriſti martyri, talem traditionem, qualem mihi pater meus Egilolf, & frater meus Huſuuart tradiderunt, ſic trado ego Helpholf, quod eſt in pago Grapfeldum, in villa ſtocheim, id eſt, tertiam partem patrimonii ſui, ſicut reliquerat ei, id eſt, Egilolfo patri meo ejus pater huntolf: ſimiliter in Wancheim, ex jure proprietatis ſuæ, quod mihi in proprietatem pertinet, id eſt, tertiam partem trado ad S. Bonifacium in elimoſinam meam, id eſt, in ſupra dictis locis de tali portione, ſicut ſupra dictum eſt, tam in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, & hæc mancipia, Ratperaht & conjux ejus, Werinburg, filia eorum Vueltila, & filius ipſius Vueltilun, Liutperaht, & illum Ratprahten, cum omni ſupellectili ſua, quæ ad eum pertinet, Otheri, Vualdger, Freido, Hemmo, Inga, Adalrih, Icha, Adalburg, Vualumaran, cum tali portione, ſicut Helpfoluan pertinet, & Vuitſind. Hæc, ſicut hic continetur ſcriptum, ſic traditum eſſe volo in perpetuum in elimoſinam meam S. Bonifacio à die præſente huic familiæ, quæ nunc hic Deo ſervire videtur, & ſecutoribus, habere perenniter ad fruendum in contradictam firmiſſimamque habeatis poteſtatem culmo connexam, vobis ad roborandum, & vos ad induendum. Actum in monaſterio Fulda, die 6. menſis Februarii, Anno XXVIII. Regni Domni Caroli invictiſſimi Regis. Ego Asger ſcripſi, teſtes traditionis hujus Sigifrid, heripersht, adalram, adalfrid, hruading, hruadmar, einhart, erolt, friduhelm, albarat, erhart, ſigimunt, ebur, arn, helmuuatt, heimo, albthonar, heriuuart, parinc, adalrih.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CLXII.* ſub rubrica: *Traditio Folmuotæ & ſororis.*
(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXI.* ſub rubrica: *Traditio Helpholfi.*

XXIV. Traditio bonorum in Nordheim, Hoitine, Heriſatorf, Sulzi-feld, Svvallungen, Chunitorpen, Pargdorf, & multis aliis locis. (a)

Tollefeld, pagus. Grapfeld, pagus. Gozfeld, pagus. Egeun, pagus. Rinahgouu, pagus.

EGo, in Dei nomine Egilolf, in elimoſinam meam & filü mei Helpholfes, trado S. martyri Bonifacio, qui in Monaſterio Fulda ſacro requieſcit in corpore, hanc partem ex jure proprietatis meæ, ſicut mihi pater meus Huntolf in hæreditatem reliquit, id eſt, in iſtis locis, in pago Tullifeldun, in villa nordheim tertiam partem, ſimiliter in hoitine tertiam partem, & in pago grapfeldon, in villa herifatorp tertiam partem, & in ſulzifelde & in ſuuallungom tertiam partem, in Chunitorp, & in pargthor, in potolues ſtet & in weterungen, ſimiliter tertiam partem in ſclavis, in heidu, & in truſtneſteti tertiam partem, in villa Paringe Mancipia III. quorum hæc ſunt nomina, Lihheri, Faſtolf. Zeita. In pago Gozfeld, in villa Suuanafeldon tertiam, in pago Egenui in villa ſcegifeldon tertiam partem, [in pago rinahgeuue, in villa giſenheim tertiam partem: *(b)*] In his ſupra dictis locis, ſicut hic ſcripum eſt, ſic volo eſſe traditum, ad ſupra dictum ſanctum tertiam partem, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſihus, domihus, ædificiis, [vohis, & poſteris veſtris, absque ullius perſonæ contradictione,] ea ſcilicet ratione, ut per præſtariam Veſtram ego & filius meus Helpholf illud poſſideamus ad vitam noſtram, poſt obitum noſtrum vos & ſucceſſores veſtri ad poſſidendum & fruendum in elimoſinam meam ulterius perenniter firmiſſimam habeatis poteſtatem, ſtipula confixum vobis ad roborandum & ad tuendum. Actum in monaſterio Fulda, die VI. menſis Fehruarii. Ego Aſger ſcripſi: [ecce] hi teſtes illius veſtitionis [qualiter egilolf tradiderat S. Bonifacio in ſuuanafeldum] † ato, † liulo, † ato, † alatolf, † weringer, † erolt, † thilo, † ferting, † rihelm, † bahger, † einbart.

Ecce iſti teſtes ſunt ſupra in wangheim, † othelm, † germo, † ludumar, † Raban, † pero † Erpf, † gundmar, † ortleib, † bunpetaht, † wolfleih, † fridumar, † orentil, † lud.

Ecce teſtes in heriffu, † ſtarcfrid, † thancrat, † vvigfrid, † tenihart, † adalrih, † beripraht, † vodalhari, † thruadland, † flamprahc. (c)

XXV. Traditio bonorum in marcis hengiſthorf & brannungen. (d)

503 EGo in Dei nomine Prendo, trado ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi Paugolf ahbas præeſſe videtur, quicquid proprietatis haheam, quod eſt in pago Grapfeld, in marcu Hengiſtorp, & in brannungen, poſt obitum meum, quicquid ſit, in elimoſinam meam, id eſt, terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mancipiis, Gerolf, Irmingund, wolfbirin, Hruadheri, Rihthrud, meno, Puozzolf, Sinda, Moruh, althilt, cum omnibus rebus eorum, ea ſcilicet ratione, ut poſt obitum vitæ meæ prædictus abbas, & cuncta congregatio illa totum, & quicquid exquiſitum & laboratum ſit in die mortis meæ, vos & ſecutores veſtri habendi, perpetualiter poſſidendi, in omnibus poteſtatem babeatis, ſtipulatione ſubnixa. Actum in monaſterio Fulda, anno XIII. regnante Carolo, Rege Francorum, die XXX. menſis Novemhris. Ego Aſger chartulam feci. Teſtes traditionis hujus † gundhram, † rihperaht, † eginlf,

(a) Hanc chartam ex *SCHANNAT n. CV.* ubi extat ſub rubrica: *Traditio Egilolſi*, hinc inde emendavi.

(b) Hæc & reliqua verba, uncis incluſa, apud Schannat non extant.

(c) *SCHANNAT* ſaltim habet: *Ego Asger ſcripſi. Hi ſunt teſtes illius veſtitionis † Ato † Liulo † Thilo † Erolt † Othelm † Germo † Gundmar † Rihelm † Starcfrid † Thuncrat † Wigfrid † Adalrih † Heriprabt † Vodalheri † Flamprat.*

(d) Hanc chartam emendavi ex *SCHANNAT n. LXVI.*

egiolf, † Hruodun, † reginbald, † nidger, † theotholt, † waldger, † hruozolf, † engilperaht, † friduperaht, † tabaris, † ſigiboto.

XXVI. Traditio bonorum in Suuinfurter Marca & aliis Marcis. (a)

DOminus ac redemptor noſter Dei filius admonet, dicens, date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis, idcirco ego in Dei nomine Hiltrih, pro me *Suuinfurter marca.*
& conjuge mea Hruadunne, dono atque trado, quicquid in pago Grapfeld, in *Folcfelder marca.*
Suuinfurtero marcu ego Hildrih, proprietatis habui, excepta una huoba, & *Winido marca.*
quicquid conjux mea Hruadun, in Uringoſteti & in coldleibesheim, id eſt, in Folcfeldeno marcu proprium habuit, & in ſpiozesheim, & quicquid in winido hoheimono marcu nos ſimul habuimus, & quicquid in Aſcahu absque tribus hobonnis, id eſt, in weringenuero marcu, & iſta mancipia, wolfgelt, Rihhilt, widargelt, nordman, herigart, leobwini, hæriggo, frenehin, ſuuabin, nending, ſuuanahilt, glaumunt, gotaluind, gotesgis, adalburg, Imma, houauuib, guotuuiz, gerbald, altthrud, wolfbero, altbero, adalbero, huohmunt, mahtfrid, totum & integrum, quicquid prænominavi, trado ad S. Bonifacium, pro me & conjuge mea, ea ſcilicet ratione, ut, dum ego vivo, habeam illud, & utar ſub veſtra precaria, poſt obitum vero meum, vos veſtrique ſucceſſores ulterius ſine ulla contradictione poſſideatis, hæcque donationis charta firma & inviolabilis permaneat, ſtipulatione ſubnixa. Actum in monaſterio Fulda, pridie iduum Septembrium anno XXIII. regnante Carolo, rege Francorum. Ego Einhart ſcripſi.

XXVII. Traditio Vuillibaldi Epiſcopi in terris & mancipiis. (b)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Willibald, concedente gratia divinæ majeſtatis, epiſcopus, imo & catholicæ Chriſti vernaculus eccleſiæ, juxta quod teſtantur divina oracula, date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis, idcirco cogitans, quomodo aqua ignem extinguit, ita elimoſinarum largitio reſiſtere queat peccatis, in elimoſinam meam, & remiſſionem peccatorum meorum, trado ad monaſterium S. Bonifacii, quod eſt conſtructum ſuper ripam amnis, qui dicitur Fuldanenſis, ubi religioſus & præclarus Paugolf abbas, cum magna monachorum multitudine Deo ſervire cognitum eſt, poſt obitum meum, id eſt, in ſupra dicto loco, novem trado colonias (hoc ſunt Hobunnæ) integras, cum omnibus adjacentiis & finibus ſuis, in arialis, in terris araturiis, in ſilvis, in campis, in pratis, in paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, ædificiis, molinariis, mancipia cum omni ſupellectili eorum, & hæc nomina ſeu numerus eorum. Egiluuart cum conjuge ejus, & cum uno infante. Adaluuih, & duo infantes cum ea, & una fœmina Tagalind nomine, Irminfrid, & conjux ejus, cum duobus infantulis, adalhart & uxor ejus, & quatuor infantes cum eis, meginhilt cum duobus parvulis, Ruodolf, cum uxore ſua, & tribus infantulis, gozleih, ferahpald,
omniumque viginti octo, & in villa nuncupata Ibiſtat, unam coloniam, ſicut 504
ſupra dictum eſt, in elimoſinam meam trado ad jam dictum monaſterium, totum & integrum, ſcilicet, ut poſt exitum vitæ meæ, ſupra dictam rem, domino volente, melioratam & inminutam & incontradictam in omnibus rebus vos & ſecutores veſtri habere ulterius, frui perenniter; ſicut hæc præſens traditionis continet chartula, cum teſtium manibus ſuppoſitis & ſignis adhibitis, liberam ac firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem, cum ſtipulatione ſubnixa. Actum in monaſterio Fuldanenſi, anno XVIII. regnante Carlo, glorioſiſſimo Rege Fran-

corum

(a) Hanc emendavi ex *SCHANNAT n. XCVIII.* ubi extat ſub hac rubrica: *Traditio Hiltribi & Hruaddunnæ, Conjugum, de Bonis ſuis in Folcfeldono marca ſitis.*

(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. LXXVIII.* ſub rubrica: *Willibaldi Epiſcopi donatio quorundam manſorum cum mancipiis utriusque ſexus & prole.*

corum & Langobardorum, atque patricio Romanorum, die 8. menſis Octobris, & ego Aſger indignus presbyter, rogatus ſcripſi, † ſignum Eburacares comitis, † Eggi, † Erpes, † Ihro, † Siczger, † Wahho, † Wlfmar, † Hurum, † Friccheo, † Waldmunt, † Hogo.

XXVIII. Traditio bonorum in Landfrideshus. (a)

IN Dei nomine, licet ſint parva & exigua, quæ pro meis immenſis offero ſceleribus, tamen ſcio, æquiſſimum judicem plus devotionem mentis, quam quantitatem perpendere muneris. Idcirco ego, Theotricus, inſpirante Dei gratia, ſana mente, devotaque voluntate, dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, qui corpore requieſcit in pago Grapfelde, in ſilva bochonia, prope ripam fluminis Fuldæ, ubi vir venerabilis, Paugolfus abbas, turbæ monachorum pius præeſt pater, dimidiam meam paternalem hæreditatem, & duas partes de meo elaboratu, in loco, qui dicitur Lantfrideshuſun, prope ripam fluminis Fuldæ, id eſt, terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: Nandger, Theotuuig, Prunhilt, cum omni elaboratu eorum, ſupellectili & ſumptu. Ita, ut à die præſente omnia illa in meam elimoſinam, in veſtrum tranſeant dominium, ut firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem facere de illa re, quicquid vobis placuerit, nullo, quod abſit, contradicente. Actum in monaſterio Fulda die VII. Februarii. Ego Aſger feci.

Sylva Bochonia.

XXIX. Traditio bonorum in pago Alſecinx in quibusdam villis. (b)

OPortunum eſt unicuique, dum in hoc mortali corpore vivit, de futura vita, ubi immortaliter perpetuoque vivere ſperat, dum licet, cogitare, ideoque ego Huchus, dono pro remedio animæ meæ, ſeu pro anima filii mei Habichone, ac pro æterna indulgentia peccatorum noſtrorum, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, quod eſt in honore. S. Bonifacii & Salvatoris, in pago, qui dicitur Grapfeld, [& cæterorum ſanctorum, (c)] ubi in Dei nomine Paugolfus abbas una cum monachis ſuis ibidem conſiſtentibus, regulariter degere videtur, donatumque in perpetuum eſſe volo, hoc eſt, in pago alſacinſe, in villa & in marca denominata Oſtheim, & in Chonaesheim [& in terminis earum,] id eſt, cum terris, domibus, ædificiis, acolabus, mancipiis, vineis, ſilvis, arealis, [caſis, caſalis,] campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, quantumcunque in ipſis terminis (d) homine meo Baturico, condonavi in beneficium [meo,] cum omni adjacentia ad beneficium ipſum pertinentibus, totum & integrum in ipſa marca, Onchiiſasheim, vinea una, quam ipſe in beneficium habuit, in loco, qui dicitur Rigolesberg, [quantum ibidem vineas in beneficio meo ipſe badaricus tenuit, ad integrum à die præſente ad ipſum locum ſanctum trado atque transfundo,] ea ratione, ut, [ab hac die ipſas res ſuperius denominatas,] ipſa caſa Dei vel congregatio (e) ejus teneant atque poſſideant & eorum ſucceſſoribus, Chriſto propitio derelin-

Pagus Alſecinſe. Alſus. Oſtheim. Choanesheim.

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CLXIX.* ſub rubrica: *Traditio Theotrici.*
(b) Hæc charta extat apud *SCHANNAT n. LXXVI.* ſub hac rubrica: *Traditio Huchi de Pago Alſatia, qua poſſeſſiones ſuas in Oſtheim, Chonesheim & Rigoltesberg, largitur.*
(c) Verba uncis incluſa apud Schannat non habentur.
(d) Pro *in ipſis terminis*, Schannat legit: *in ipſa marca.*
(e) Verba finalia apud Schannat ſic habent: *Ut ipſa caſa Dei & Succeſſores ejus hæc habeant, teneant, & quicquid exinde facere voluerint, liberam habeant poteſtatem; ſi quis vero, quod fieri non credo, ſi Ego ipſe, vel hæredes mei, vel ulla oppoſita Perſona extranea, qui contra hanc Donationem a me factam venire temptaverint aut inrumpere voluerint, tunc inferant vobis, & veſtris ſucceſſoribus, cogente Fiſco, auri Libras X. argenti pondera X. coactus exſolvat, & quod repetit, evindicare non valeat, ſed præſens Donatio, omni tempore firma ſit cum ſtipulatione ſubnixa. Actum ad Phadrebrunnen XIII. Kal. Julii Anno XVII. Regni Domini noſtri KAROLI Regis.*

relinquant, & faciendi, quod voluerint, liberam habeant in Dei nomine poteſtatem. Si quis vero, quod futurum eſſe non credo, ipſe aut hæredes mei, vel ulla oppoſita extranea perſona, quæ contra hanc donationem à me factam venire teotaverit, aut irrumpere voluerit, tunc inferat vobis & veſtris ſucceſſoribus dupla repetitione, ſociante fiſco auri libras X. argenti pondera X. quæ actus exſolvat, & quod repetit, evindicare non valeat, ſed præſens donatio omoi tempore firma ſit cum ſtipulatione ſubnixa. Actum ad Patrebrunneo XIII. Idus Julii, anno XVII. regni domini noſtri Caroli. Regis Francorum, † ſignum Hugone, qui hanc donationem ſeu teſtamentum fieri rogavit, † Widerici, † Winihardi, † Wilooi, † Herigerni, † Hamerici, † Oarichone, † Wolrbert, † Hrofrid, † Adalberti.

XXX. *Traditio in Tagamar, Peinheriſteti, Troſſeſteti, Marcabesfeldum.* (a)

EGo, in Dei nomine, ancilla Chriſti Seſſa, & ſoror mea walrun, tradimus ad S. Bonifacium, quicquid proprietaris habemus in iſtis villis, id eſt, in Tagamari, & in Perinhereſteri, & in troſeſteti, & in duobus marahesfeldun, torum & integrum, terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, molinariis, ædificiis, apium alueariis, mancipia, quorum hæc ſunt nomina, Ercanfrid, Woltolf, Appo, Adalger, Norto, Reginbart, Fraoco, Heimo, Altolf, Eburhart, Nandgoz, Sindilo, Oto, Zircoma, Geruuih, Gozmar, Fridulind, Adalgart, Willigart, Hruadûuar, helidniu, Adalniu, Willimuor, Stillimuot, Rihmuot, Otila, Aoshilr, Elibilt, Paldhilt, meginſuind: hæc omnia cum omni ſupellectili eorum, ſicut ſupra dictum eſt, tradimus ad S. Bonifacium, in elimoſinam noſtram, ea ratione, ut per beneficium veſtrum, qui ibi ad illum S. martyrem habitant, ego Seſſa & ſoror mea walrun, iſtam rem ad fruendum habeamus poteſtatem usque ad obitum vitæ ooſtræ, poſt exirum vero vitæ noſtræ ambarum, vos & poſteri veſtri ſupra dictam rem perenniter poſſidere firmiſſimam habeatis poteſtatem, culmo ſubnixam. Actum in monaſterio Fulda, die XXIX. menſis Martii. Ego Aſger indigous presbyter ſcripſi. 505

XXXI. *Traditio bonorum in pagis Grapfelden & Gozfelden.* (b)

NOn eſt incognitum multis fidelibus, quod Reginbilt, & ſoror ejus Gundhilt, tradiderunt in elimoſinam ſuam ad S. Bonifacium, quicquid proprium habere viderentur, in pago Grapfeldum & in pago Gozfeldum: ideo ego Paugolfus abbas, cum conſenſu fratrum noſtrorum omnium, præſto tibi reginhiltu, & gundhiltu ad vitam ſuam, quicquid manu poreſtativa tradiderunt ad S. Bonifacium, extra illa loca tria, quæ oobis in præſenti modo ad ſerviendum dimiſiſtis in tungide, & in Pleichenfeldun & in Buchilideo, & contra iſta loca tria, præſtamus tibi Reginhiltu, & io Gundbiltu, de noſtris propriis, io loco, qui appellatur brachouua, ut habeant ad vitam ſuam, cum cæteris locis tibi conceſſis, habendi, fruendi, non minuendi ſed meliorandi, firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem, in noſtram præſtariam, & poſt obirum veſtrum poſſideamus nos & ſucceſſores ooſtri, ſignum Paugolfi abbatis, qui haoc præſtariam fieri juſſit, † Prezzolti presbyteri † ſignum Hrudharti presbyteri, † ſignum Hruadfridi presbyteri, † ſignum Ortrohi mooachi, † ſignum Gerbrabti diaconi † Nandharii diaconi † ſignum Hramuolri presbyteri, facta præſtaria tertio Calend. Julii.

XXXII.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Mancipiorum in Troſtet.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CXXXII.* ſub rubrica: *Charta Baugolfi Abbatis, qua Reginbiltæ & Gundbiltæ ſororibus, prædicta quæ tradiderant in Pagis Grapfeld & Gozfeld, concedit in præſtariam, aliis ſuperadditis.*

XXXII. Traditio bonorum & mancipiorum in Adreodum. (a)

IN Dei nomine ego Oto, pro remedio animæ meæ, & conjugis meæ Rathildæ defunctæ, trado ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi ipſe corpore requieſcit ſacro, & ubi venerabilis Paugolf abbas præeſſe videtur, in villa, quæ nuncupatur Reodun, in pago Tullifeld, in confinio ſundheim, hoc eſt, in ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, & mancipiis, quorum nomina ſunt hæc, azzo & uxor ejus wolfrit, & filii ejus Trenuolf, & eburuuin, & tota. Engilperaht, & uxor ejus williburg, & filii Folcperaht, adelgoza, & filius ejus hartrat, & egguilo, & niuuirat, & pueros nomine thancmar, & thiholf, & folcuuar, & puellam Sundhilt. Liuting, Suuabin, Heriman, Starcpraht, Gozpraht, Ortruch, Grimpraht, Gerting, Liutbrun, Hemma, Liuuiſo, Leobolf, Guololf, & quicquid proprium poſſidere videntur & partes duas meginheres, & tertiam partem dimidiam, ſimiliter & ancillæ tettun duas partes, & tertiam partem dimidiam, [& filiæ ejus tertiam partem dimidiam,] & freholf, & duo perahtrahti, & unius uxor, nomine wuldargoza, [& quicquid proprium videntur habere, & eam in villa nuncupata wiſuntaha, *(b)*] & quicquid proprium mihi videtur de ſupellectili habere, & de grano ſive ſegete, ſive alicubi ſit ſervatum, & ſex examina apium, & ſeptimi duas partes, & duos caballos, & boves, & vaccas XII. & novem capras cum hircis, & porcos XXIX. ſicut ſupra dictum eſt, trado ad monaſterium S. Bonifacii. Si quis vero, quod futurum eſſe non credimus, ſi aliquis de hæredibus hanc donationis meæ chartam infringere conatus fuerit, iram trinæ majeſtatis incurrat, & divinam ultio-
506 nem, & quot vult, evindicare non poſſit, ſed præſens traditio inviolata permaneat, ſtipulatione ſubnixa. Actum in Monaſterio Fulda die X. Cal. Januar. Regnante Carolo Rege Francorum Anno XXVIII. † ſignum Otonis, † ſignum Adalrami, † Vodalheri, † Thiotribi, † Ratgaſt, † Fruming, † Utto, † Freido, † Reginolt.

XXXIII. Traditio bonorum in Marchereshuſen villa. (c)

IN nomine Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti, licet parva & exigua ſint, quæ pro immenſis peccatis meis & debitis offero, tamen pius inſpector, Dominus noſter Jeſus Chriſtus, non quantitatem muneris, ſed devotionem penſat mentis, & non quantum, ſed ex quanto in illius conferatur ſacrificium, idcirco ego griuzing, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi S. martyr Bonifacius corpore requieſcit, & ubi vir benignus Paugolf, turbæ monachorum præeſſe videtur abbas, in pago Grapfelde, & in villa marchereshuſom, quicquid proprietatis habere videor, h. e. quatuor hobas in ſilvis, in campis, in pratis, in paſcuis, in aquis, in aquarum decurſibus, in molinariis, in ædificiis, in mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, Ruadmunt, & ſervus ejus, Theotbirg, Ecca, Hruadalah, Hitta, Hruadolf, Hruadgoz, Tunta, Cunimunt, cum omni ſupellectili eorum, & ſicut ſuperius dictum eſt, totum & integrum per hanc chartulam traditionis, quicquid in ſupra dicta villa proprietatis habeo, trado ad S. Bonifacium, ut per illius patrocinium, apud piiſſimum judicem veniam conſequi meorum merear delictorum, ea ſcilicet ratione, ut ego illud incontradictum ab omni homine habeam ad vitam meam. Poſt obitum vero meum, vos & ſucceſſores veſtri, eorum, quæ in ſupra dicta villa tradidi, ſive in mobilibus ſive in immobilibus, quicquid dici & nominari poteſt, nullo

(a) Hanc chartam ex *SCHANNAT n. CXXIV.* emendavi, ubi extat ſub rubrica: *Otonis donatio eorum, quæ in Pago Tullifelt poſſidet.*

(b) Verba uncis incluſa, utroque loco, apud Schannat non extant.

(c) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXX.* ſub rubrica: *Gruzingi traditio rerum ſuarum cum Mancipiis in villa Mergereshuſen, in Pago Grapfelt.*

nullo contradicente, firmiſſimam in omnibus habeatis poteſtatem, nec non & ego in aliis duabus villulis duas tradidi hobas in Guogeleibu, & in Eigesleibu, illas à tempore traditionis in veſtra firmiter ſtare volo poteſtate. Acta hæc traditionis chartula ſub die tertia Calend. Septembris anno XXVIII. regnante Carolo, glorioſiſſimo rege Francorum.

XXXIV. Traditio bonorum in Geltersheym, Hengiſtorph, Roumſeld, Machesbach, Gobbesheym.

EGo in Dei nomine Hahbraht, trado ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, quicquid proprium habeam in Geltresheim, & in Hengiſtorphe, & in roumfeldum, in Machesbah, in Gohhesheim, extra duas hobunnas, totum poſt obitum meum, & hæc mancipia Willimar, Adalmar, Vuolfinar, Vuonatmar, Vuerinfrid, Vuoldmanat, Tomanaht, Hiltigund, Houalind, Sandheri, cum omnibus rebus ſuis, ut vos, ſucceſſoresque veſtri poſt exitum meum habendi ulterius habeatis poteſtatem, ſtipulatione ſubnixa. Actum in monaſterio Fulda, ego aſger feci.

XXXV. Traditio bonorum in Tornheim. (a)

LIcet ſint parva & exigua, quæ pro immenſis meis offero ſceleribus, tamen ſcio, æquiſſimum judicem plus devotionem perſpicere mentis, quam quantitatem muneris; idcirco ego Vuituram, devota ſanaque mente pro remedio animæ meæ, & uxoris meæ Utæ, dono atque trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, qui corpore requieſcit in monaſterio Fulda, quod conſtructum eſt in pago Grapfelde, in ſylva bochonia, ubi vir venerabilis, Paugolf abbas, turbæ monachorum eum ſumma moderatione præeſſe videtur, quicquid in hac die præſente, in villa Thorneheim proprietatis habeo, id eſt, in terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, domibus, ædificiis atque pecoribus & jumentis, quæ ibidem habeo, & hæc mancipia trado, Grauuolf, Gomoſuuind, Vuolfhart, Hiltidrud, Hecka, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu. Ea ſcilicet ratione trado hæc omnia, ut per veſtram precariam illud poſſideam ad vitam meam, ut habeam, unde alam & nutriam fragilitatem humanitatis meæ, quam diu in hac præſenti vita vivam. Poſt obitum vero meum atque diſceſſum de hac præſenti luce, vos & ſucceſſores veſtri in elimoſinam meam, & utilitatem veſtram, tenendi, habendi, fruendi, firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Scripta hæc charta traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXIII, regni domini Caroli, glorioſi Regis Francorum, menſe Aprilis, die XI. Calend. Maji † ſignum Wituramni † Hruadberti comitis † Zezzonis † Waluram † Moring † Hiltuuig † Warmam † Reginheri † 507
Gerolt † Batugis † Hruading.

XXXVI. Traditio bonorum in Munerichesſtet, Hengiſthorf & Rannungen & Salu. (b)

LIcet ſint parva & exigua, quæ pro meis immenſis offero peccatis: tamen ſcio, æquiſſimum judicem plus devotionem perpendere mentis, quam quantitatem muneris, idcirco ego Heiiat, cum ſumma mentis devotione, dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifac. qui corpore requieſcit in monaſterio Fulda, quod eſt conſtructum in pago Grapfelde, in ſilva bochonia, ubi vir venerabilis

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CXLVIII.* ſub rubrica: *Wituramni donatio proprietatum ſuarum, in villa Thornheim.*

(b) Hæc charta extat apud *SCHANNAT n. CXVI.* ſub rubrica: *Heiiati Traditio quorundam Bonorum cum Mancipiis, in villis Munerichesſtat, Hengeſtorf, Rannungen & in Pago Grapfelt.*

rabilis atque inluſter, Paugolfus abbas, turbæ monachorum pius præeſſe videtur pater, quicquid proprietatis habeo in pago Grapfelde, in iſtis ſub nominatis locis, id eſt, in villa munirichefteri, & in villa hengiſtorphe, & in villa ramnungen, & in villa ſalu, id eſt, in terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, heimarih, Hruadgart, meginolt, meriuuih, Icha, ratan, Iring, ebur, otulf, encheo, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ſicut ſupra dixi, totum & integrum, quicquid de mobilibus & immobilibus dici & nominari poteſt, trado ad S. Bonifacium in elimoſinam meam, uti per illius patrocinium infernalia vitare valeam tormenta, & æterna cælorum adipiſci gaudia: Ea ſcilicet ratione, ut, quod trado, per veſtram præſtariam, ad vitam meam poſſideam & habeam, quam diu in ſeculo hoc vivam, unde poſſim humanæ fragilitatis ſuſtentare miſeriam. Poſt exitum vero meum de hac præſenti luce, vos & ſucceſſores veſtri, tenendi, habendi, poſſidendi, fruendi firmiſſimam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Scripta hæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, die Nonis menſis Junii anno XXVIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, & hi ſunt teſtes, ſignum Eiiates, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † ſignum thruhtleibes † alcar † albuuin † wolfhart † pappo † helpfrih † ercanpald † wolfheo † baldheri † azzo † ſundrolf † adalman † altmar † Hruadman, † ſigiman, † hiltibald.

XXXVII. Traditio bonorum in Salu. (a)

IN Dei nomine, licet ſint parva & exigua, quæ pro noſtris immenſis offerimus facinoribus, tamen ſcimus, æquiſſimum judicem plus devotionem mentis, quam quantitatem perpendere muneris. Idcirco ego Reginfrid, & duæ ſorores meæ, id eſt, gunza, & leobuina, ſana mente devotaque voluntate donamus atque tradimus, donatumque in perpetuum eſſe volumus ad S. Bonifacium, qui corpore requieſcit in monaſterio Fulda, ubi Paugolfus abbas turbæ monachorum pius præeſſe videtur, quicquid in pago Grapfelde, & in villa Sala, & in marcu ejus de poſſeſſione & agricultura proprietatis habemus, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quæ ſunt ex mea parte & ſororis meæ Gunzon, quorum nomina hæc ſunt, wolfpraht, hiltigart, amalgart, ribhilind, liobbot, herileih, tagapraht, adolpern, adala, cum uno filio nandgat, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu; ea ſcilicet ratione tradimus hæc omnia in veſtram poteſtatem, ut per veſtram præſtariam ego, & gunza, & leobuina ſorores meæ, illa poſſideamus ad vitam noſtram, ut habeamus, unde poſſimus in iſtius vitæ via ſuſtentare & alere infirmitatem imbecillitatis noſtræ, poſt obitum vero noſtrum, vos & ſucceſſores veſtri, in elimoſinam & ad utilitatem veſtram, tenendi, habendi, fruendi, firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, nullo, quod abſit, contradicente. Scripta hæc charta traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, menſe Martio, die XIIII. Cal. Aprilis.

XXXVIII. Traditio bonorum in Baldmunteshuſen. (b)

DOminus ac redemptor noſter Dei filius admonet, dicens: date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis, idcirco ego in Dei nomine Hartger & filius meus Hruodmunt, tradimus atque donamus, quicquid in baldmunteshu-
ſun

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXLVII.* ſub rubrica: *Charta Reginfridi & ſororum, qua Res ſuas & mancipia X. in villa Sala in Pago Grapfelt, elargiuntur.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CLXX.* ſub rubrica: *Traditio Hartgeri in Baldmunteshuſen.*

ſun terræ babuimus, excepta una ariale, ad monaſterium S. Bonifacii, quod di- 508
citur Fulda, ubi vir venerabilis, Paugolf abbas, cum multa turba monachorum præeſſe videtur, ea ſcilicet ratione, ut, quoad vivimus, illo nobis uti liceat, & ſi alius alterum ſupervixerit è nobis duobus, ſimiliter illud ſub veſtra habeat præſtaria, poſt exitum vero amborum, firmam & incontradictam habeatis poteſtatem in omnibus, quæ tradidimus. Actum in monaſterio Fulda, ſexto idus Martias. Ego Einhart ſcripſi, † ſignum Hartgeres, & Hruodmuntes filii ejus, qui communibus manibus hanc traditionem fecerunt.

XXXIX. Traditio bonorum in villa Marchereshuſen. (a)

IN Dei nomine, licet ſint parva & exigua, quæ pro meis immenſis offero ſceleribus, tamen ſcio, æquiſſimum judicem plus devotionem mentis, quam quantitatem perpendere muneris. Idcirco ego Gundacar, nutu Dei dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, qui corpore in monaſterio Fulda requieſcit, quicquid in villa Marchheresbuſen, quæ ſita eſt in pago Grapfelde, in ædificiis, domibus, terris, ſilvis, campis, pratis, & unum pomerium habeam proprietatis, ſicut ſuperius dixi, totum & integrum, ſupra nominatas res trado ad S. Bonifacium, uti per illius patrocinium meorum conſequi merear delictorum veniam, ea ſcilicet ratione, ut, quod tradideram, abſque contradictione omnes dies vitæ meæ poſſideam: poſt finem vero dierum meorum, vos & ſucceſſores veſtri tenendi, habendi, fruendique in omnibus firmiſſimam habeatis poteſtatem. Scripta hæc charta traditionis in monaſterio Fulda, die 2. Calend. Decembris, anno XXVIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, † ſignum Gundacares, qui banc chartulam traditionis fieri rogavit: † ſignum Liuuicboni comitis, † ſignum Sigifridi, ſignum Nebi, ſignum Adalrammi, [ſignum Sigifridi (b),] ſignum Giſal, ſignum Ruadiperahti, ſignum Ratfridi, ſignum Tagafridi, ſignum Roffolti, ſignum Gerbrabti, ſignum Huſuuarti.

XL. Donatio facta Monaſterio Milize.

IN nomine Dei ſummi, ego Emhilt Abbatiſſa, memor humanæ conditionis, *Embilt.*
quia brevis vita hominis ſuper terram, totam me in futuram extendens, & ad ſuperna erigens, ubi noſtra abſcondita cum Chriſto vita in Deo eſt, atque ut amplior mihi portio in terra viventium reddatur: Quocirca propriæ hæreditatis meæ terram in diverſis videlicet locis, tam paterno, quam & de materno jure ad me pertinentem, dono, trado, atque concedo, pro animæ meæ remedio, omnipotenti Salvatori noſtro Deo, & S. Dei genitrici Mariæ, atque ancillis Dei, quæ in monaſterio meo ad Milize, die noctuque Domino Deo ſub regula S. Benedicti deſerviunt, & ſtabilitatem ibi habent promiſſam, & in antea promittunt, his etiam iſta donatio & traditio firma permaneat & ſtabilis, i. e. in loco, qui priſcorum vocabulo dicitur Milize, & in Hendingen, & in tribus Hoheimis, in Sulzdorfe, & in tribus Geochuſis, & in tribus Percuhis, in conquiſito & paterno, & in Wielantesheim, & in Helidongom, & in aliis locis quamplurimis, quæ paterni & materni juris mei, & mei proprii conquiſitus ſunt, una cum domibus, ædificiis, mancipiis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, cum pecuniis omnis generis, cum mobilibus & immobilibus, cum omni adjacentia eorum, & cum monaſterio ſuper poſito, quæ ego ipſa proprio labore conſtruxi & ædificavi, omnia ad integrum ſine ullius hominis præjudicio: ſana mente ſanoque conſilio, ut ſupra dixi, dono, trado, atque transfundo omnipotenti Salvatori noſtro Deo, & S. Dei genitrici Mariæ, & ancillis Dei, quæ in

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXXI.* ſub rubrica: *Gundacari traditio proprietatis ſuæ cum pomerio uno, in villa Mergeresbuſen, in Pago Grapfelt.*

(b) Hæc uncis incluſa non extant apud Schannat.

iſto monaſterio recte & regulariter, ſecundum regulam monachorum Dei fideliter ſine ulla falſitate deſerviunt, & nullam unquam volunt vagandi habere poteſtatem, de iſto monaſterio, ſed ſemper ſtabiles hic & firmæ permanent. In ea tamen ratione, ut, dum ad vivo, monaſterium hoc habeam ſemper ſine ullius contradictione hominis, & poſt obitum itaque meum atque de hac luce diſceſſum, tum congregatio ipſa hanc donationem habeat, teneat, atque poſſideat, quam ego nunc teſtibus coram aſtantibus trado Domino Deo, & S. Mariæ, ad illas S. Mariæ reliquias, quæ propriæ meæ ſunt, quæ ego ipſa conquiſivi, & quæ in ipſa capſa mea propria ſunt, & Chriſmale, ad quas ancillæ Dei, quæ in hoc eodem monaſterio Dom. deſerviunt, votum primitus ſanctitatis & monaſti-
509 cæ converſationis & religionis ordinem permiſerunt, & quicquid proprium & terris & mancipiis & aliis rebus habuerunt, donarunt, hæc vero congregatio præfata, ut dixi, poſt obitum meum habeat poteſtatem cum conſilio ſacerdotum, id eſt, ſpiritualium magiſtrorum, de ipſa familia talem ſibi abbatiſſam eligere, quæ ſecundum Deum ipſam congregationem firmiter regat & cuſtodiat, quæ non diſſipet ſed plantet, ædificet & corrigat, & ad poteſtatem æternæ beatitudinis ipſam congregationem adducat, incitet atque erudiat. Utenſilia vero monaſterii mei ex parte ad ipſum monaſterium dono, ex parte vero pro animæ meæ remedio, epiſcopis, presbyteris, monaſteriis, pauperibusque erogentur. Hæc vero omnia ſubtus à me denominata, ad ipſas JEſu Chriſti & S. Mariæ reliquias, quæ proprie ſine communione alterius hominis meæ ſunt, ut dixi, veraciter pertineant, in quibus non eſt communio cum reliquiis illis, quæ in altari ſunt: quomodo, quæ in illa capſa ſunt, ſingulariter meæ ſunt, & omnes donationes, quæ nobis in commune traditæ fuerunt, ad ipſas omnimodis ſunt donatæ, & ad illas nunc ſpontanee tradidi, quæ ſupra ſcripta ſunt & trado, quæ ſubſequuntur, id eſt, patinas argenteas, & calices offertorios, & thuribula, capſas, & cruces, fabricaturam altaris, & omnia indumenta altarium, & miſſarum veſtimenta, cortinas & aquæ manilia, urciolos, nec non & conchas, & diverſorum patrum ſanctorum veteris & novi teſtamenti libros quamplurimos, culcitras & cervicalia: omnia vero alia, quæ remaneant, ita dividentur, ut prædixi, id eſt, lectaria, ſive villoſi, ſive manutergia, ſive caniſelli, ſive ejuscunque ſint veſtimenta, linea vel lanea. Hanc vero donationem ita firmare & roborare curavi, ut ab omni ſecularium hominum poteſtate ſit ſeparata, & in ſororum poteſtate in commune Deo, ſub regula S. Benedicti Patris ſervientium, poſt obitum meum permaneant. Si quis vero, quod fieri non credo, ſi ego ipſa aut aliquis de hæredibus aut pro hæredibus meis, aut alia ulla oppoſita perſona, quæ contra hanc donationem meam venire conata fuerit, aut eam infringere voluerit, iram Dei omnipotentis incurrat, & S. Dei genitricis Mariæ offenſam: inſuper inferat juxta pœnam ſeculi, cum cogente fiſco partibus ipſius Eccleſiæ, aut agentium ſuorum, auri libras duas, argenti pondera quinque eſſe multandos, & quod repetunt, evindicare non valeant, ſed præſens donatio iſta omni tempore firma & perennis maneat, teſtium & manumiſſorum ſub ſtipulatione ſubnixa. Actum in vico publico, & villa, quæ dicitur milize, anno incarnationis Chriſti DCCLXXXIII. & anno regni domini noſtri Caroli, Regis Francorum, XVI. die, quo fecit, menſis Martii, die XXV. Iſti ſunt teſtimoniales, qui viderunt iſtam donationem, roggo, comes, gundacar, nereolf, friccheo, nordberahr, nordiu, egeold, bemming, liutfrid, ercanheri, bartger, otperaht, freſco, hrogger, wigperaht, hoz.

Notitia, qualiter, poſtquam iſta donatio facta fuerat, Eboracar ille comes, & Heuodbarto, & Job, & Roggo ille comes, portiones illorum, quas habuerunt in villa baſilica, ad milizes una cum reliquiis, quæ ſunt in illo altari, & terris, ac mancipiis, quantum partes eorum illis hæreditarunt, & quantum ad illos pertinebat, totum & ad integrum tradiderunt coram teſtibus & regenburgis ad ipſas reliquias, quas Einhildis abbatiſſa donavit & tradidit illis nonnanis ad milize, quorum nomi-

na

na ſubter ſcripta ſunt, qui omnia bæc viderunt, & veraciter videndo cognoverunt. Ego Einhildis abbatiſſa hanc donationem à me factam ſubſcripſi, † ſignum willibaldi epiſcopi, qui hanc donationem Einhildæ abbatiſſæ ſubſcripſit, † ſignum Ehurscar comitis † ſignum Job † ſignum Hrodharti † ſignum ortolt † ſignum ercanheri † ſignum frumolt † ſignum frehholf † ſignum reginbart † ſignum welpf † ſignum ribperaht † ſignum vnetuuint † ſignum gegihart † ſignum nordiu † ſignum Elis † ſignum erpfeld † ſignum ſigifrid † ſignum wolfmunt † ſignum ſino † ſignum werinolt † ſignum ermanolt † ſignum Arnolt † ſignum nerolf, † ſignum Erlo † ſignum nordperaht † ſignum guntfrid † ſignum matto † ſignum ecgi † ſignum Iſanperaht † ſignum dencolt † ſignum frieco † ſuidger † ſignum hartnagal † ſignum embrieo presbyter † ſignum walperaht. Ego theotolfus presbyter rogatus ſcripſi ab einhilde abbatiſſa.

XLI. Traditio Abbatiſſæ Embildæ, quam fecit Monaſterio Fuldenſi. (a) 510

DOminus ac redemptor noſter, Dei filius, admonet, dicens, date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis, idcirco ego Embilt, ancilla Chriſti, memor humanæ conditionis, quia brevis eſt vita hominis ſuper terram, de ſupernis cogitans, atque ad æternam me erigens, & ut amplior mihi portio detur in terra viventium, bujus terræ, in qua temporaliter vivimus, partem & portionem ad me pertinentem, diverſis videlicet locis, tam de paterno, quam de materno & aliunde exquiſito, dono, trado atque concedo pariter cum cæteris ſororibus, pro remedio animarum noſtrarum ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi S. & precioſus Bonifacius, Chriſti martyr, in corpore quieſcit, quod ſitum ſuper ripam fluminis ipſius Fuldæ, in pago Grapfeld conſtructum eſt, ubi & venerabilis vir, Paugolfus abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, in locis nuncupatis, milize, Hentingi, & in tribus Hohbeimis in Sulzidorpe, & in tribus Geohhuſis, & in tribus Bercbohis, & in Wilantesheim, & in Helidunga, & in Baringe, & Rotemulti, Hintifeld, Duriſtodla, Widano, Geltesſtat, Tagamari, Beinheresſtat, Troſeſtat, Tingesleia, Strufidorf, Norddorf & Siduchesſtat, Greifesdorf, & duo Eichesfeld, & Hisheresbus, Heriolfesſtat, Othelmesbus, Irminoteshuſon, Geruuineshuſon, Wigfrideshus, Vuullinaſtat, Grimdenſtat, in iſtis locis ſuperius comprehenſis, una cum domibus, ædificiis, accolabus, mancipiis, pratis, paſcuis, ſilvis, campis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici & nominari poteſt, totum & integrum cum ipſo monaſterio, quod ego ipſa proprio labore conſtruxi & ædificavi, omnia ad integrum ſana mente ſanoque conſilio, ut ſupra diximus, donamus, tradimus, atque communibus manibus transfundimus, ego videlicet Embilt, & cæteræ ſorores, quarum nomina bæc ſunt, Leohuuina, Gliſmot, Trudhilt, Maſa, Vuerinburg, Turnuuiz, Immina, Villiſuuind, Vualtrat, Gotaſuuind, Leohbilt, Foleſuuind, Blidrat, Mahthilt, Deotrat, Eouuig, Bilihilt, Deotburg, Engiluuiz, Tota, Heilaguuih, Reginuuih, Ælena. Hæc ſunt ornamenta Eccleſiæ hujus monaſterii, id eſt, altare primum auro paratum, cruces tres auro paratæ, capſæ auratæ XI. calices argentei IIII. totidem patenæ, tres ampullæ argenteæ, calices cuprini, cum patenis tribus, imagines auratæ IX. corona una aurea, caſulæ purpureæ duæ, cæteræ diverſi coloris XII. Dalmaricæ II. cæteræ albæ ſex, glockæ IIII. & unum tintinnabulum, altarium veſtimenta purpurea IX. Gallinla IIII. reliqua veſtimenta altarium IX. manicæ VI. auro paratæ, oraria purpurea IV. fanones (fahnen) auro argentoque parati VII. cætera purpurata III. manicæ purpureæ X. Ea duntaxat ratione, ut, dum nos vivimus, per veſtrum beneficium uſualiter ad nutrimentum & ad utilitatem neceſſariorum noſtrorum, omni tempore iſtius vitæ habeamus. Poſt obitum vero noſtrum, & diſceſſum de bac luce, monaſterium iſtud

Bhhb 3 ſeu

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXL.* ſub rubrica: *Traditio Abbatiſſæ Embildæ.*

ſeu congregatio loci iſtius, ſub veſtro dominio veſtroque auxilio & defenſione ſeu Mundeburde omni tempore ſecura conſiſtat. Si quis vero, quod futurum eſſe non credimus, ſi ego ipſa aut aliquæ de iſtis ſororibus, aut aliquis de hæredibus & prohæredibus noſtris, aut ulla oppnſita perſona, quæ contra hanc donationem noſtram venire tentaverit, aut eam infringere voluerit, iram trinæ majeſtatis incurrat, & offenſam S. Bonifacii martyris Chriſti mereatur: inſuper inferat juxta pœnam ſeculi, cogente fiſco, partibus ipſius monaſterii, aut agentium eorum, auri libras duas, argenti pondera LX. & quod repetit, evindicare non valeat, ſed hæc traditio firma & inviolata omni tempore permaneat, ſtipulatione ſubnixa. Actum vico publico, qui dicitur miliza, anno dominicæ incarnationis DCCC. & anno regni domini noſtri Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, XXXI. ſub die tertia menſis Februarii, præſentibus bis teſtibus, quorum nomina ſubter annotavimus, † ſignum Embiltæ abbatiſſæ, & cæterarum ſororum, quæ cum ea pariter communibus manibus traditionem fecerunt, quarum nomina ſuperius comprehendimus, † ſignum Erpſeoli † Alarichi † Gerberhti † Sigifridi † Vuachoni † Huſuuarti † Sinoni † Adalgeri † Fricconi † Frobhelfi † Hunrichi † Heioni † Gerolti † Gerbrahti † Brungeri † Vuolfbelmi † Riſes † Erlnni † Mahtrati † Arnolti
511 † Luitperahtt † Galamanni † Vuerinolti † Euuibii † Eigiſes (vel Etgiſes) † Megingozi † Tbeotricbi † Sigimari † Widarolti † ſignum Reccheoni, Fuldanenſis eccleſiæ diaconi, qui hanc traditionis chartulam rogatu Embiltæ abbatiſſæ ſcripſit & ſubſcripſit, ſed & iſte breviarius ad ornamentum Eccleſiæ pertinet, id eſt, turibula deaurata II. cortinæ XII. orciarii IIII. manile unum, conchæ IIII. bechin II.

XLII. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Strevv. (a)

Licet ſint parva & exigua, quæ pro immenſis meis offero ſceleribus, tamen ſcio, æquiſſimum judicem plus devotionem perpendere mentis, quam quantitatem muneris, idcirco ego Ernuſt, & cnnjux mea Waltrud, donamus atque tradimus in elimoſinam nnſtram, ad S. Bonifacium, quicquld in pago Grapfeld, in villa ſtrevv nobis ex parentali jure hæreditaverunt patres noſtri, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, Wolfhilt, Erpferi, Wielrat, Vuerant, Vuirunt, Biricho, Ercanrat, Ota, Imma, Richolf, Theotuuih, Jungolf, Otger, Ratſuuind, Theotſuuind, Vunnifrid, Hruadperaht, Vuolfgis, Vuolfbirg, Mathuuin, Brunbart, cum omni ſuppellectili eorum & ſumptu, & omne, quicquid dici & nominari poteſt, de mobilibus & immnbilibus, de jumentis & animalibus, & omnem elaboratum noſtrum, quicquid deinceps elaboravimus, totum & integrum tradimus ad S. Bonifacium, præter unum ſervum caſatum, quem cum omni domo ſua extra traditionem omittimus: ea ſcilicet cauſa, ut, quod tradimus, per veſtram preſtariam poſſideamus ad vitam noſtram, & ſi alius ex nobis alium ſupervixerit, illud habeat ad vitam ſuam. Poſt noſtrum vero amborum obitum, vos vel ſucceſſores veſtri tenendi, habendi, fruendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, & hi ſunt teſtes, † ſignum Ernuſtes & conjugis ejus, Vualtrudun, qui hanc traditionem fecerunt, † ſignum Liuuichen comitis † ſignum Gundheres † ſignum Regingercs † ſignum Burgoltes † Huomen † Hruadinges † Hahmuntes † Marcuuines † Folcgotes † Haholtes † Heuuinoltes † Lantprahtes † erpſgeres.

XLIII. Traditio mancipiorum in pago Tollifeld & Grapfeld.

Dominus ac redemptor noſter, Dei filius, admonet, dicens, date elimoſinam, & ecce omnia munda fiunt vobis, idcirco ego in Dei nomine Voto, pro remedio

(a) Hæc charta extat apud *SCHANNAT* n. *CXXII.* ſub rubrica: *Ernuſti & Conjugis ſuæ traditio bonorum & mancipiorum quorundam in villa Streux.*

medio animæ meæ & coojugis meæ Rathiltæ dono atque trado, donatumque fir-
miter ac perpetualiter eſſe volo ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda,
ubi ipſe corpore requieſcit, & veoerabilis abbas Paugolf præeſſe videtur, hoc eſt,
in locis ſubter nuncupatis, in pago Tollifeld & Gropfeld, quicquid terris, domi-
bus, ædificiis, aquis, aquarumve decurſibus, mancipiis ad reodum in coofinio
Sundheim, & nomina mancipiorum: Azzo, Gozila, Perahtrat, Vuangund, Hilti-
bald, Vuolfrit, Treuuolf, Eburuuin, Tota, Egilperaht, Vuilliburg, Folcperaht,
Adalgoza, Hartrat, Eggilp, Niuuirat, Thaocmar, Thiholf, Foleuuart, Sundhilt,
Liuting, Suuabin, Heriman, Suuab, Starcprabt, Gozpraht, Ottrub, Grimpraht,
Herting, Liutbrun, Hemma, Liuiſo, Leobolf, Guololf, & quicquid proprium poſ-
ſidere videntur, & duas partes Meginheres, & tertiam partem dimidiam, ſimiliter
& Tettæ & filiæ ejus tertiam partem, dimidiam Frehholf, Perahtrat, iterum Perah-
trat, Vuldargoza, & in confinio Vueſtheim in villa antiqua, quicquid in campis,
ſilvis, aquis, aquarumve decurſibus, & quartam partem thesbifanges ad Vueitabu,
quicquid in Sundheim, in campis & agris habere proprium videbatur, & in Nord-
heim, quod acquiſivit, Agerhohe & mancipia, quæ ſupra memorata ſunt, &
caſa in villa, nuncupata Vuiſuntaha, & quicquid ibi proprium videtur habere, &
de grano ſive ſegete, ſive alicubi ſit ſervatum, & ſex examina apium, & IV. & V.
duas partes, caballos duos, & XII. boves cum vaccis IX. porcos XXIX. ſicut ſupra ſcri-
ptum eſt, omnia iſta trado ad monaſterium S. Bonifacii. Siquis vero, quod futu-
rum non credo, de ooſtris hæredibus, aut ulla oppoſita perſona, contra hanc epi-
ſtolam donationis meæ venire tentaverit, aut infringere conatus fuerit, iram trinæ
majeſtatis incurrat, & quod vult, evindicare noo valeat, & inſuper juxta pœnam
ſeculi, inferat partibus ipſius monaſterii cum eogente fiſco auri libras tantum argen- 512
ti poodus, & præſeos epiſtola donationis meæ firma & inviolata permaneat, ſtipu-
latione ſubnixa. Actum ſub die X. Calend. Jaouarii, anno XXVII. regnante Caro-
lo, Rege Francrum, † ſignum Adalram, ſignum Geroh, ſignum Vodalberi, ſi-
gnum Thiotrib, ſignum Ratgaſt, † Fruming † Vtto † Freido † Reginolt.

XLIV. Traditio bonorum in Wangheimer marca. (a)

IN Chriſti nomine, ego itaque ultimus exiguusque Dei ſervorum famulus, Manto, ſed & ego, nuncius fidelis Othelm, diligenter devotus, in elimoſinam Julianæ Dei famulæ & abbatiſſæ, pro remedio animæ ſuæ, ſicut ipſa mihi manu poteſtativa ex jure proprietatis ſuæ in Vuangheimero marcu tradiderat, ſimiliter & ego Manto, io ſupra dicto loco, ubi ſupra dicta Juliana ſoror mea totum & iotegrum S. Booifacio per manum Othelmes tradiderat, ita & ego in illa eadem portione, & ex illa quantitate, quantum mihi ibidem adjacet proprietatis, ſicut aliis teſtibus perpluribus cognitum eſt, ita ut ego Manto ſupra dicto loco in elimoſinam meam & fratris mei Megiogozes, & eorum, quibus debitor ſum, ſicut & illa ſupradicta Juliana ſoror mea, per manum ſupradicti Othelmes ſic trado, quicquid ad meam pertinet proprietatem, totum & integrum, ſic & ille Othelm, nos ſimul trademus, ſicut ſupra dictum eſt, in Wangheimero marcu, id eſt, illam eccleſiam & monaſteriolum conſtructum cum illis Sanctorum reliquiis, & cum omni proprietate, id eſt, tam terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, ædificiis, domibus, arialis, coloniis, qualiter & quomodo hæreditatum à parenttibus, & à oobis elaboratum aut exquiſitum ſit, mancipiis utriusque ſexus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici aut nominari queat, & hæc mancipia, quorum hæc ſunt nomina, Welato, Wahho, Liobgund, Buobila, Helidgund, Liutman, Frahamuot, Theotniu, Hruodperaht, Fruoma, Ruholf, Prahtuuar, Theotmuot, Altger, Snelburg, Meginhilt, Irmioburg, Hiltigund, Theotmar, Trebo, Wintar-

(a) Hanc chartam ex *SCHANNAT n. LXXXII.* emendavi, ubi exhibetur ſub rubrica: *Traditio Julianæ abbatiſſæ, Mantonis & Megingozis fratrum Comitum,*

Wintarhilt, Aſo, Oto, Wolfgund, Hruodbilt, Adalolt, Adalolf, Appo, Lubariz, Safiu, Manno, Mabtgund, Horscolf, Nefauuin, Liutgart, Hiltigart, Otbilt, Aſolf, Lantger, Reginbilt, Willithrud, Perabtſuuind, Tbiba, Willihilt, Helidulf, Ribgund, Ellengund, Wigolf, Alabuuin, Pilimuot, Werdolf, Snello, Snelhart, Eggeolt, Aba, Ludiup, Hradulpb, Gotzperaht, Thibolf, Adalger, Wiglind, Eburbart, Helmolf, hæc mancipia cum omnibus adjacentiis & ſupellectilibus ſuis, totum & integrum à die præſente ſic volumus eſſe traditum, atque firmatum in elimoſinam illorum ſupra ſcriptorum, ea ſcilicet ratione, ut banc rem ab ulla perſona noſtrorum cohæredum incontradictam & inexquiſitam, vos & poſteri veſtri habere, frui, perenniter firmiſſimam babeatis poteſtatem, culmo connexam vobis ad veſtiendum, & ad inducendum & ad roborandum. Actum in monaſterio Fulda, die X. menſis Martii. Ego Asger rogatus ſcripſi, & teſtibus firmavi, † ſignum Mattan, ſignum etiam Othelmes, qui banc traditionis cbartulam fieri rogaverunt, † ſignum Frehholfes † ſignum Hludumares † ſignum Germen † ſignum Ratgeiles † ſignum Erben † ſignum Purghartes † ſignum Reginheres † ſignum Widaroltes † ſignum Reginperahtes † ſignum Gerbartes † Ratheres † Wolfleibes † Witmares † ſignum Erpbes.

XLV. Traditio bonorum in villa Madibach. (a)

IN Chriſti nomine, ego Altfrid, & conjux mea Folcrat, in elimoſinam noſtram, ob deſiderium vitæ æternæ, & pro remiſſione peccatorum noſtrorum, & matris & ſororum, & filiorum, filiarumque, & omnium parentum, & fratrum atque cognatorum, quorum cobæredes ſumus in aliqua parte, tradimus ad monaſterium S. Salvatoris, ubi S. Bonifacius præclariſſimus martyr requieſcit, & ubi vir venerandus, Paugolf abbas, cum multa turba monacborum Deo ſervire videtur, ſic tradimus; quicquid in Geltresbeimero marcu & in bengiſtborpſero marcu proprietatis habemus, ad villam, quæ vocatur madibab, ſicut ibidem ad nos jus proprietatis pertinet, extra illum ſeptum (id eſt biuang,) qui eſt in giuſungom, ſeptum
513 illum foras dimitto. Cæterum, ſicut dictum eſt, totum & integrum tradimus, cum terris, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, molinariis, ædificiis, domibus, cum omnibus adjacentiis, pecunia, utriusque ſexus mancipia, quorum bæc ſunt nomina, Liuthram, Williger, Sigihart, Adalboto, Wolfthane, Waning, Adalman, Gebauuar, Heriman, Starcman, Wini, Thiotrib, Pilibilt, Ratulp, Vuolfbald, Vuillibald, Perahtuuar, Theotniu, ſic tradimus cum omni ſupellectili eorum: Ea ſcilicet ratione, ut per noſtram petitionem, & veſtrum beneficium nobis conceſſum ſit à vobis, frui usque ad diem ultimum vitæ noſtræ amborum, imo & filii noſtri Altthuringes, ut ſi quis ex nobis longius vivat, illud babeat usque ad finem vitæ ſuæ, poſtea ſupradictam rem inexquiſitam & incontradictam absque ullo bomine, vos & ſucceſſores veſtri babere, perenniter poſſidere, firmiſſimam habeatis poteſtatem, culmo connexam. Actum in villa ſupra dicta madibab, anno XXIII. regnante Carolo, rege Francorum, die VI. Calend. Auguſti, & ego Aſger rogatus ſcripſi, & cum teſtibus firmavi, † ſignum Altfrides & Folratu conjugis meæ, qui hanc cbartam fieri rogavimus, † ſignum Irmintheo, Hildibald, † Ermperabt † Atto † Heriperabt † Adalman † Geruuines † Paldman † Otacar † Sigiuuart † Rihheri † Geruuintil † Lantfrides † Sundarolfes † Gerhelm † Glauphrabtes † Ratuuiges † Theotmannes † Otpold † Werinperabtes † Ruadoltes † Patufeides † Eburacar † Hagunen † Tbiotheres † Grimperahtes † Althuringes † Hegilen † Altmares † ſignum Sigolaches.

XLVI.

(a) Extat iſta apud *SCHANNAT n. XCVII.* ſub rubrica: *Altfridi & Folratæ Conjugum traditio bonorum.*

XLVI. *Traditio bonorum in Ramnunger & Mahbesbacher & Hengiſtorfer marca, ad villam Giuſungen.* (a)

IN Chriſti nomine, ego Altfrid & conjux mea Folrat, in elimoſinam noſtram ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, S. Bonifacio, præclariſſimo martyri, ubi venerandus Paugolf abbas præeſſe videtur, tradimus in pago Grapfeldono mareu, id eſt, in Ramnungero marcu, & in Mahdesbachero marcu tertiam partem; ſicut ibi nobis congruit, & item in Hengiſtorpfero marcu, ad illam villam, quæ vocatur Giuſunga, totum & integrum, quod mihi Altfride pater meus Althuring, ex jure proprietatis ſuæ, in hæreditatem reliquerat, & omne, quod poſtea ibidem exquiſitum & elaboratum habemus, ſic tradimus ad ſupra dictum ſanctum, id eſt, tam terris, ſilvis, arialis, campis, pratis, paſcuis, aquis, ædificiis, omnibus adjacentiis, totum & integrum, quod ad meam Altfrides, & conjugis meæ Folratu proprietatem pertinet, & hæc mancipia, Sinding, & conjux ejus Gerburg, Willifrid, uxor ejus Hohburg, Otheri, Vuiela uxor ejus, Gozbold, conjux ejus Gerflah, Thiothelm, & uxor ejus Otun, Eleolph, Sigimar, Heilahthrud, Hiltilang, Gerhilt, Pilimar, Genze, Vusitum & filia ejus, quam comparavi Liobmar, Vuillirih; Reginhelm, Thiotuuin, Emita, Imma, Reginbald, Gunza, Adalind, Ruodbald, Meginbirg, Sigimunt, Truhtila, Vuilliheri, Hiltirat, Vuanperaht, Guli, Liutgoz, Thiothelm, Alaburg, Pejari, Heriman, Bilihilt, Friduburg, Frahamot, Nandolt, Vuolfhart, Hunolt, Hruadolt, Vuitta: hæc omnia cum cunctis ſupellectilibus ſuis, à die præſente, & deinceps, ſicut habent, ea ratione tradimus hanc rem, ut hoc habere, & frui poſſimus, usque ad obitum vitæ noſtræ amborum, poſt exitum vitæ noſtræ, hanc rem vos & poſteri veſtri habere, perenniter poſſidere, ulterius inexquiſitam, & incontradictam firmiſſimam habeatis poteſtatem culmo connexam. Actum in villa, quæ vocatur Gyuſunga, coram teſtibus inferius conſcriptis, anno XXIV. regnante Carolo, Rege Francorum, die V. menſis Julii, ego Oſger ſcripſi, & teſtibus fixi, † ſignum Prezzoltes presbyteri & monachi, † ſignum cunibrahtes presbyteri, fratris altfrides, qui hoc perficiebat, † ſignum ipſius altfrides, & conjugis ejus folratu, † ſignum adalmannes, † ſigimannes, † ſignum Irminteoſes [† ſignum adalmannes (b)] † ſignum eimperahtes † ſignum hruadmannes † ſignum theotmannes † ſigiuuartes † ſignum waldmannes † ſignum nanduuiges † leidrates † ſignum zecchen † ſignum nidprahtes † ſignum ſigolahes † ſignum theotprahtes, † ſignum nidgotes † adalhartes.

XLVII. *Traditio bonorum in Hoitono marcu.*

WIlliperaht & uxor ejus Hiltiburg, tradiderunt ad S. Bonifacium partem hæreditatis ſuæ, tunc contigit, quod williperaht obiit & de hac luce migravit, & tunc gener ejus Wolfhart, qui ſuam habuit filiam, injuſte conſedit illam traditionem, quam tradidit Williperaht, & uxor ejus Hiltuberg, tunc centurio Sigifrid, qui advocatus noſter fuit, & una fratres noſtri cum eo placitum conſtituerunt ad ſundheim, & ille Wolfhart ſupra dictam rem injuſte conſeſſam, coram centurione illo, & otrohe & Hungere, & coram hominibus multis reddidit, cum ſuo jure, & emendavit, quod injuſte conſedit illam traditionem, cum tali parte, qualem williperaht ſuæ tradidit filiæ, & nunc iterum, quod ante reddidit, poſſidet & fruitur in hoitono marcu, in illa captura noſtra unam ſtirpem factam habet. 514

(a) Extat hæc charta apud SCHANNAT n. C. ſub hac rubrica: *Altfridi & Folratæ conjugum Traditio altera, Bonorum & Mancipiorum in villa Giuſunga, in Pago Grapfelt.*

(b) Hæc uncis incluſa apud Schannat non extant.

XLVIII. Traditio bonorum & mancipiorum in loco Brahtaphu. (a)

IN nomine Domini noſtri Judicis & Regis, Jeſu Chriſti, ego Hartman, donq atque trado ad S. Bonifacium, quidquid in Brahtaphu habere viſus ſum, in mancipiis, ædificiis, terris, cultis & incultis, pratis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, & quicquid dici aut nominari poteſt, pro remedio animæ meæ parentumque meorum. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, digniſſimo hadomaro abbate aſtante, cunctisque fratribus, iſti ſunt teſtes, qui viſu & auditu iſtius traditionis affuerunt, meginberi, Anzo, gunduuin, thietrih, Hruodacar, Bruobbraht, Ingilbold, regnante Henrico rege, anno vero ejus regni XI.

XLIX. De Satesdorf Marca & Soresdorf.

Satesdorf. DE illa marca, quæ ad * Satesdorf pertinet, & de terminis ejus, ſicut ab antiquis accepimus, literis expreſſimus, ne aliquis error per oblivionem, negligentiamve poſteris noſtris naſceretur, inprimis in Haſalachaſtein, & ſic per illam Haſalacha usque ad alteram Haſalacham, inde, ſurſum ad Onheresfontem, ab inde usque ad etrata Gispringum, deinde in bogenbroh, deinde ad introitum Rataha in Soraha, inde etiam ab ora fluminum in Gugenberg, inde in orientem Griuzinebach, inde in Fyrſt, quæ lapidea dicitur, inde ebureſſol, exinde in al-
Laba (Lach) bum fontem, & ſic per noſtra ſigna (id eſt, Laba) in Widinonſeo, inde in ſeoniunberg, inde iterum in Haſalahaſtein. Hanc igitur marcam Rateſthorf, videlicet, cum terminis ſuperius comprehenſis, tradiderunt ad S. Bonifacium Roggo comes, Hatto comes, Nordiu frater illorum, Brunicho comes & moricho frater ejus, Eggibart & Job frater, Emtilr abbatiſſa, hucusque ſupra dictæ villæ termini, nunc ad eam, quæ Soresdorf vocatur, villam vertamus calamum, inprimis in eitraha, inde in Huulpegimundi, deinde in vittal, ab inde in Tubuntreis, inde in grazberg, aquilonem, inde igitur in antiqua ſepulchra, obinde in Husfeld, ſupremum inde in Gugunberg, abinde in bogenbroch, deinde in Hunaberg, inde vero in eitraha gispring: Marcam vero Soreſtorpes cum terminis ſuis præſcriptis, tradiderunt ad S. Bonifacium, Brunicho comes, Hadubraht, Ingelt, Degan Ælis, Erlolf comes, Ruadpraht pater Cancures.

L. Traditio bonorum & mancipiorum in Geltresheim. (b)

EGo in Dei nomine Hruadburg, dono atque trado in elimoſinam meam, ad
monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi precioſo corpore S.
martyr Bonifacius requieſcit, & ubi vir venerabilis, Hratgarius abbas, turbæ mo-
nachorum pius præeſt paſtor, traditumque in perpetuum eſſe volo, hoc eſt, quod
trado, quicquid propriæ hæreditatis habui, in loco, qui dicitur geltresheim, &
in pago Grapfeld, id eſt, terris, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus,
domibus, ædificiis, mancipiis, & hæc ſunt nomina illorum, Sigiperaht, & filius
ejus cum omni ſumptu ejus, ita ut à die præſente, absque ulla contradictione,
515 in veſtra jugiter permaneant poteſtate. Facta hæc charta traditionis in monaſte-
rio Fulda, menſe Majo, die vero Cal. Junii anno XXXVIII. regni Caroli, glorio-
ſiſſimi Regis Francorum, & iſti ſunt teſtes, † ſignum Ruadburgæ, quæ hanc
traditionis chartam fieri rogavit † ſignum hagunoni, ſignum attoni, ſignum ſun-
darolti, ſignum baldmanni, ſignum Theotmanni, ſignum meginprahti, ſignum
heri-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. LXVIII.* ſub rubrica: *Hartmanni Donatio in Brataba.*

(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCI.* ſub rubrica: *Donatio Hruadburgis de proprietatibus ſuis in villa Geltersheim,*

herimanni, ſignum orentil, ſignum babo, ſignum belaz, ſignum hegilo, ſignum warmout, ſignum robinges, ſignum haduprahtes.

LI. Traditio bonorum in Theotricheshus in pago Grapfeld. (a)

IN Chriſti nomine, ego Theothart, & frater meus Alphart, donamus atque tradimus in elimoſinam patris noſtri Theotriches, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius martyr corpore requieſcit, & vir venerabilis Hratgarius abbas, pius paſtor monachorum videtur, traditumque in perpetuum eſſe volumus, hoc eſt, in loco, qui ſuo nomine nuncupatur Theotricheshus, & in pago Grapfelde ſitus eſt, ſuper ripam fluminis huna, id eſt, unam arialem & tres hobas, cum terris, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus: Ea vero ratione, ut à die præſente, vos & ſucceſſores veſtri habendi, fruendi, poſſidendi & quicquid exinde faciendi, firmam & incontradictam habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis in monaſterio Fulda, menſis Auguſti, tertio nonas ejusdem menſis, anno XLII. regni domini Caroli, Regis Francorum, & iſti ſunt teſtes illius traditionis, † ſignum Theothardi & Apharti, qui hanc chartulam traditionis fieri rogaverunt, † ſignum Wolfolti † Erpſmari, † Wolfgeri † Lantperahti † Richolti † Einharti † Meginharti † Comanni † Voten, † Engilharti † Heien † Comano.

LII. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Salu, in pago Grapfeld. (b)

IN Dei nomine ego Gundacar, & conjux mea Regingund, donamus atque tradimus ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi pretioſo corpore S. martyr Bonifacius requieſcit, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, turbæ monachorum piùs præeſt paſtor, quicquid proprietatis habemus in pago Grapfeld, in villa Salu absque tribus jugeris, id eſt, in terris, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, ribheri & conjux ejus freuuihilt, gundheri, & conjux ejus theotbirg, Liutheri & conjux ejus eburmuind, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ita tradimus, ut in perpetuum hæc traditio, in noſtram elimoſinam, firma atque ſtabilis fiat, nullo, quod abſit, contradicente, & hi ſunt teſtes: ſignum gundacares & conjugis ejus regingundæ, qui hanc chartam traditionis fieri rogaverunt, † ſignum francolti † ſignum tagafridi † ſignum gotafridi † ſignum hahheri † ſignum ſigifridi † ſignum ſigiharti † widarolti † ſignum hiltiperahti † ſignum prungeri † ſignum hiltuuini † ſignum bernungi. Acta traditio in monaſterio Salvatoris, quod dicitur Fulda, ſub die XVI. Calend. Februarii, anno XXXVIII. regnante Carolo rege.

LIII. Traditio bonorum & mancipiorum, in Orthereshus. (c)

EGo in Dei nomine, Gundo, dono atque trado in elimoſinam meam perpetuam, ad S. Bonifacium, in pago Grapfelde, in loco, qui dicitur Orthereshuſa, omnem meam poſſeſſionem, in jumentis & pecoribus, & hæc mancipia, Hugimunt, Duamhilt, Warmunt, Willicoma, Zitcoma, Herilind, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ſicque trado hæc omnia, ut à die præſente, cuncta illa in veſtrum longævum tranſeant dominium, nullo, quod abſit, contradicente. Scripta hæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno XLIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum, menſe Majo, die XIV. Ca-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCXVI.* ſub rubrica: *Theotharti & Alpharti fratrum traditio.*

(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CXCVIII.* ſub rubrica: *Donatio Gundacari & Regingundæ Conjugum, in villa Sala, in Pago Grapfeld.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXVII.* ſub rubrica: *Traditio Gundonis.*

by Google

lendas ejusdem menſis † ſignum gunden, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † ſignum vvegalenzen † hugilbaldi † frichen.

LIV. Traditio capturæ in villa Berghohe. (a)

516 IN Dei nomine ego Walto, & ſocii mei, quorum nomina hæc ſunt, id eſt, Theotung, Altolf, Otrih, adalrih, Perabtger, Matto, Farolf, Meginbald, Otto, Amanolf, Herimuot, megis, lantolt, Jungan, damus atque tradimus in elimoſinam noſtram ad S. Bonifacium, capturam hanc, quæ de villa berghohe capta eſt, & hæc ſunt nomina locorum, quibus illa per gyrum determinatur, à Tunibach ſurſum, vel ſurſum tunibach usque ad treniches eichi, deinde ſurſum in bramfirſt, deinde in caltenbahhes haubit, deinde in ruhunbah, deinde in des Kunigſuueg, per ambashagon, inde in ſuuarzahafurt, deinde in daz ſmaleibaht, deinde after dero firſti in Rinachahaubit, deinde iterum in Tunibach, ſicque tradimus illam, ut à tempore inſtanti, & à die præſenti, in noſtram elimoſinam, in veſtrum tranſeat dominium, ut illum colatis, illiusque utilitatem habeatis ſemper, vos & ſucceſſores veſtri, nullo, quod abſit, contradicente. Facta hæc traditio anno XXXIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi, Regis Francorum, menſis Martii, die V. Idus ejusdem menſis, † ſignum egino presbyter † ſuuanuprahi † ſignum nordman † haduperaht, Voto, † giſalſrid † ſignum helmrih. Ego Racholfus cancellarius ſcripſi.

LV. Traditio duorum mancipiorum. (b)

EGo in Dei nomine Gozperaht, & filius meus Baldro, donamus atque tradimus ad monaſterium S. Salvatoris, ubi S. Bonifacius corpore in ſepulchro quieſcit, & vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, id eſt, duo mancipia, werinthrud & arolf, ea ratione, ut in illis habeatis poteſtatem. Iſti ſunt teſtes, † Gozperaht † baldrob, ſuuidger † ſturmi † beringer † hruadolf † ermanolt. Facta charta anno III. Regnante Domino noſtro Hludouuico, Rege Francorum, menſe Octobri.

LVI. Traditio bonorum in Geltresheim.

IN Dei nomine ego Adalman, dono atque trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, in marcu Geltresheim XXX. jugera XV. jam ſtirpata, & ad arandum in planitiemque campi parata, & alia XV. adhuc ſilvis occupata, ita ſcilicet, ut per veſtram præſtariam, illa, quæ ſunt ad arandum parata, poſſideam ad vitam meam, alia vero nemoribus adhuc ſita, à die præſenti in veſtrum tranſeant dominium, poſtque obitum meum cum omni integritate omnium ſimul liberam in omnibus habeatis poteſtatem.

LVII. Traditio XIII. mancipiorum. (c)

EGo in Dei nomine Adalperaht, dono atque trado per manum Prungeres, in elimoſinam Marcuuizu, & patris mei Geroltes, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore requieſcit, & vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum pius paſtor videtur, hoc eſt, quod trado XIII, mancipia, traditumque in perpetuum eſſe volo, & hæc nomina mancipiorum: Hruaduuart, heriuuart, astolf, geruuin, ſigur, muotlaug, thangburg, nerihilt, villicoma, willihilt, meginhilt, theotlind & filius ejus, cum omni

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CXLVI.* ſub rubrica: *Waltonis & Sociorum donatio capturæ in villa Berghohe.*

(b) Hanc chartam ſupplevi ex *SCHANNAT n. CCLXXXV.* ubi extat ſub rubrica: *Traditio Gozperahti altera.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCXCVIII.* ſub rubrica: *Adalperahti donatio mancipiorum XIII.*

omni ſumptu eorum, ea ſcilicet ratione hæc mancipia trado, ut poſt obitum marcuuizu, in veſtrum redeant dominium, & ita ſerviant, ſicut præſtationis chartula contioet. Facta chartula in monaſterio Fulda, anno XXI. regni domini Caroli, Regis Francorum.

LVIII. Traditio bonorum in villa Beinſeggeſuuang Graſatell. (a)

EGo in Dei nomine Gerhart, ut & frater meus Ippio, ut æternam mereatur accipere requiem, in elimoſinam ejus dono atque trado in villis ſubter nominatis, donatumqoe in perpetuum eſſe volo ad S. Bonifacium, venerabilem Chriſti martyrem, honorifice in monaſterio Fulda ſepultum, in pago grapfelde, ſupra ripam fluminis ejusdem nominis Fuldæ, hoc eſt, in Geltresheimono marcu, & Brinſeggeſuuang, in antiqua villa, quicquid nos utrosque jure hæreditatis coovenit, ſed & in Graſatelle, & in Eibingono marcu, id eſt, in Bunahu, & in Taſu, & in ebilihfeldono marcu, id eſt, in Bratingum, in Hengesfelde, & in Sentinabach, & in Wazerloſum, quicquid ſolum Ippinem conſtat, totum & integrum, 517
ſicut jam ſupra dictum eſt, tam terris, quam ſylvis, pratis, arialibus, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, ad ſupradictum monaſterium trado, ubi vir honorabilis Ratger, abbas, maximæ multitudini Monachorum pius paſtor præeſſe dignoſcitur, ſed ut hæc traditio firmior habeatur, teſtibus eam volo præſcotibus confirmare, † ſignum Gerharti, qui hanc traditionem fecit, ſignum Aſger, ſignum Otrih, ſignum Albgar, ſignum Habolt, ſignum Sigiman, ſignum Altfrid, ſignum Sundrolf, ſigoum Werinolt, ſigoum Atto, ſignum Haguno, ſigoum Lantger, ſignum Atolf, ſignum Wagpraht, ſignum Heidanrih, ſignum Hatto, ſignum Althuring, ſignum Lantwart, ſignum Belaz, ſignum Baldhart, ſignum Bernfrid. Acta hæc traditio in villa publica Geltesheim, anno ab incarnatione Domini DCCCII. regnante domino Carolo, pio Imperatore XXXVI. quarto oonas Julii, [feria ſecunda IIII. die menſis Julii, & ego notavi diem, tempus & annum. *(b)*]

LIX. Traditio bonorum in Svvinfurtin, Eitrungesbach, Geltheresheim, Graſatellin & Ebalibbechin. (c)

NOtum ſit omnibus fidelibus noſtris, quod ego Gerhart, quicquid de propria mea hæreditate in ſubter nominatis villulis habeam, id eſt, in Swinfurtin & in Eitrungesbach, & in Geltheresheim, & in Graſatelln, & in Ebalihbechin, totum atque integrum illud trado coram teſtibus in manum amici mei Rhamuolfi, ut ille hoc cum omni integritate pro ſalute & remedio animæ meæ tradat ad Sanctum Booifacium, ut ibi in illa congregatione ſancta mea æterna mereatur eſſe memoria, & iſti ſunt teſtes ipſius traditionis, Albuuin, Wolfgrim, Wolfhetan, Heriger, Ratuuin, Engilbald, Nidger, Reginheri, Hatto, Theotbald, Ercanhart, Sanauuart, Suuarzaloh, Folcger, Engilſcalc.

LX. Traditio bonorum in iisdem villis. (d)

EGo in DEI nomine Hramuolf, dono atque trado, traditumque in perpetuum eſſe volo ad S. Bonifacium, quicquid mihi Gerhart de ſua propria hæreditate in iſtis ſubter nominatis villulis tradiderat, id eſt, in Suuinfurtin, & in Eitrungesbah,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CLXXXIV.* ſub rubrica: *Traditio Gerharti de bonis & proprietatibus ſuis in Geltresheim.*

(b) Hæc verba uncis incluſa apud Schannat non extant.

(c) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CLXXXV.* ſub rubrica: *Gerharti donatio bonorum in Suuinfurtin, Eitrungesbah, Gelteresheim &c.*

(d) Extat apud *SCHANNAT n. CLXXXVI.* ſub rubrica: *Traditio eorundem bonorum facta per manus Ramvvolfi.*

bah, & in Geltheresbeim, & in Graſatellin, & in Ebalibbecbin, cum omni integritate trado, ſicut ipſe mihi tradiderat, id eſt, in terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, & de omnibus rebus, quicquid dici & nominari poteſt, ita, ut à die præſente cuncta tranſeant in veſtrum dominium, nullo, quod abſit, contradicente, & iſti ſunt teſtes illius traditionis, Albuuin, Wolfgrim, Wolfhetan, Heriger, Ratuuin, Engilbald, Nidger, Reginherti, Hatto, Theobald, Ercanhart, Sarauuart, Suuarzaloh, Folcger, Engilſcalc.

LXI. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Paringen.

IN DEI nomine, ego Egilolf, dono atque trado in eleemoſynam meam, ad Sanctum Bonifacium, dimidiam partem hæreditatis meæ, in pago Grapfelde, & in villa Paringe, id eſt, in terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, Faſtolf, Zeiza, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea ſcilicet ratione trado hæc, ut per veſtram præſtariam illud poſſideam ad vitam meam, poſt obitum meum Vos & ſucceſſores veſtri tenendi, habendi, fruendi in eleemoſynam meam, & ad utilitatem veſtram, firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem.

LXII. Traditio bonorum in villa Oppahu. (a)

IN DEI nomine, ego Atto, pro ſalute & redemptione animæ meæ, trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius requieſcit corpore, & ubi Ratgarius abbas monachis probatur præeſſe paſtor, quicquid in illa
518 menſura proprietatis habeo in villa Oppahu, in Geltaresheimero marcu, in pago Grapfelde trado, traditumque in perpetuum eſſe volo in eleemoſynam meam, & ad utilitatem veſtram, & de meo jure in veſtrum jus & dominationem, ea ratione, ut à die præſente & deinceps iſta charta traditionis ſtabilis, & firma & inviolabilis permaneat. Acta charta anno regni ſereniſſimi Imperatoris, Caroli, XLV. menſe Maji, ſeptimo Idus ejusdem menſis, † ſignum Atten, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † ſignum Hagunen, † ſignum Rihbold, † Rihperahti, † ſignum Engilger, † ſignum Erlabold, † ſignum Inicho, † ſignum Sigimar, † ſignum Hunolti, † ſignum Eginen, † ſignum Sunzen, † ſignum Hiltiger, † ſignum Heitunges.

LXIII. Traditio clerici unius & capſæ. (b)

EGo itaque in DEI nomine Brunger, pro remedio animarum, Vuihmota & Burginwa, dono atque trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius, CHRISTI martyr, requieſcit corpore ſacro, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini Monachorum pius præeſt paſtor, unum clericum, nomine Regimunt, quem ipſa Wihmot mihi coram teſtibus ſubter nominatis manu poteſtanva tradidit, & unam capſam, ea ratione, ut per veſtrum beneficium, quam diu in hac præſenti vita vixero, illum clericum, & illam capſam habere poſſim, poſt meum quoque de hac luce diſceſſum, Vos & ſucceſſores veſtri habendi, poſſidendi, firmam & incontradictam in omnibus teneatis poteſtatem. Acta traditio menſe Decembri, Idibus ejusdem menſis, regni quoque ſereniſſimi ac glorioſiſſimi Imperatoris Caroli, anno XLV. & ego Hruodolf cancellarius ſcripſi & ſubſcripſi, † ſignum Brungeris, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, & eorum, qui præſentes fuerant, ubi illi prædicta fœmina tradidit, † ſignum Galamanni, † ſignum Offen, † ſignum Theotmari, † ſignum Werinperahti, † ſignum

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCL.* ſub rubrica: *Atten donatio bonorum in villa Oppahu.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCLVII.* ſub rubrica: *Brungeri traditio Clerici unius & capſæ.*

† ſignum Zizen, † ſignum Herimuoti, † ſignum Wolfmunti, † ſignum Reginfridi, † ſignum Sigimundi, † ſignum Reginheres, † ſignum Ermprabti, † ſignum Buoblini, † ſignum Friduhelmi.

LXIV. Traditio octo mancipiorum. (a)

IN DEI nomine ego Luitbirg, tradidi per manum Adalhelmi ad Sanctum Bonifacium iſta mancipia, quorum nomina hæc ſunt, Hertgund, Hruodicoma, Heilaggart, Tuomolf, Thraſamuar, Gerlind, Alagundi, Rohgund, ita, ut dun ex bis habeam per veſtram præſtariam ad vitam meam, ut mens infirmos & vacillantes artus, quanto tempore hic vivam, ſuis ſuſtentent miniſteriis. Iſta alia mancipia deinceps à die præſente in veſtrum tranſeant dominium, nec non & illa duo poſt obitum meum ſimiliter faciant. Scripta bæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum.

LXV. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Atthuſen. (b)

EGo in DEI nomine Purghart, & conjux mea Frewirat, donamus atque tradimus in eleemoſynam noſtram ad Sanctum Bonifacium, in pago Grapfelde, in Muniribſtetono marcu, in villa Atihuſom, quicquid proprietatis habemus, id eſt, in terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum nomina bæc ſunt, Thrudolf, Wahbo, Vuolfwar, Einhilt, Vuigribaſa, cum duobus filiis, Vto, Heimolf, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea ſcilicet ratione, ut per veſtram præſtariam illa omnia ambo poſſideamus ad vitam noſtram, ut ſit nobis, unde poſſimus ſuſtentare fragilitatem noſtram, quam diu in hac præſenti vita vivamus, poſtque obitum noſtrum, atque amborum de hac umbratili vita diſceſſum, vos & ſucceſſores veſtri tenendi, habendi, poſſidendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, nullo, quod abſit, contradicente. Scripta bæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXV. regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Junio, die 519
nonis ejusdem menſis, † ſignum Purgharti & conjugis ejus Frewirata, † ſignum Eraperaht, † ſignum Sigiman, † ſignum Hiltibald, † ſignum Prunger, † ſignum Erdpraht, † ſignum Werinolt, † ſignum Swarzman, † ſignum Ruadmunt, † ſignum Theuleib, † ſignum Altfrid, † ſignum Ruadperaht, † ſignum Toto, † ſignum Amalperabt, † ſignum Herman, † ſignum Sturmi, † ſignum Theotrih, † ſignum Erpheol, † ſignum Eggeolt, † ſignum Liutheri.

LXVI. Traditio bonorum in villis Oſtheim, Sundheim, Weſtheim, Elſpiu & Mittilesdorf. (c)

EGo in DEI nomine Engilrih, dono atque trado in eleemoſynam meam ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi Sanctus martyr Bonifacius corpore ſacro requieſcit, & vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum pius paſtor videtur, hoc eſt, quod trado, in ſubter nominatis pagis & villulis, id eſt, in pago Paringe, & in villa Oſtheim, Sundheim, Weſtheim, & Eſpin, *Pagus Paringen.*
& quicquid proprietatis habeo in illa captura, quæ eſt juxta fluvium, qui vocatur Huna, & juxta Hlutra, & ipſam capturam nominamus Theotricheshus, & Engilriches, ſimiliter in pago Tullifeldono, trado, id eſt, in villa Weſtheim & Sundheim, Mitilesdorf, traditumque in perpetuum eſſe volo; ſicque in ſupradictis villulis totum

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT* n. CLIII. ſub rubrica: *Liutbirgis traditio Mancipiorum.*

(b) Extat apud *SCHANNAT* n. CLXI. ſub rubrica: *Burgharti traditio bonorum & & mancipiorum in villa Attinhuſen.*

(c) Extat apud *SCHANNAT* n. CCXXXVII. ſub rubrica: *Egilribi traditio bonorum in Oſtheim, Sundheim, Weſtheim, & Mittelesdorp.*

tum & integrum trado, cum terris, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, & hæc nomina illorum, Lantheri, Alawih, Liutfrid, Samwih, Gerolf, Theotperaht, Nerolf, Libthrud, Zitolf, Albolf, Leobwar, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea ſcilicet ratione iſta trado, ut à die præſente, nullo, quod abſit, contradicente, redeat in veſtrum dominium, poſtque obitum meum Vos & ſucceſſores veſtri firmam, & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta chartula traditionis in monaſterio Fulda, menſe Auguſto, die vero pridie Idus diei ejusdem menſis, anno XXXXIIII. regni domini Caroli, glorioſiſſimi Regis Francorum. Iſti ſunt teſtes de illa traditione, † ſignum Engilrichi, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † Liutprahti, † Wahhoni, † Fridurichi, † Frieſoni, † Sigwarti, † Walcheres, † Gerprahti, † Erpſmari, † Helmdioni, [† Altmundi, † Heliperahti, † Folcwarti, † Ratrochi, † Sigitagi, † Auilanti, † Helmprahti, *(a)*] † Gerwigi, † Hruadgaſti, † Bichoni, † Theotharti. Item teſtes de villa Weſtheim, † Liutpraht, † Wahhoni, † Wattoni, † Theotharti, † Helidperahti, † Liubichoni, † Thuringes, † Bodololti. Item teſtes de villa Sundheim, † Sulboni, † Gundacares, † Folcgeri, † Prunes, † Heriperahti, † Wiſparahti, † Theotharti, [† Heioni, † Willihadi. Item de Sundheim, † Theotharti,] † Aben, † Gundperahti, † Heriwarti, † Nerben, † Nandgeri, † Teiten, † Heien, † Vuerinperahr, † Heriuuarti. Item teſtes de villa Mitilesheim, † Hartrati, † Otanes, † Gundperahti, † Neiben, † Nandgeri, † Vuertinperahti, † Geitoni, † Heioni, † Theotharti, item, † Thiotharti, † Frieſoni, † Heioni, † Bodotolti, † Liobharti, † Helmprahti, † Herimari, † Wolfharti, † Liutperahti, † Aſeriches, † Heuodolti.

LXVII. Traditio mancipiorum. (b)

OMnibus non habetur incognitum, qualiter ego Hahho, pro remedio animæ venerandæ matronæ, Vuihmota, Matris meæ, trado VII. mancipia ad Sanctum Bonifacium, id eſt, ſervum, nomine Villiram, & uxorem ejus Rattrud, cum filiis eorum, cum ſumptu & cum omni ſupellectili eorum, traditumque in perpetuum eſſe volo, ea videlicet ratione, ut dum ipſa ſupra dicta fœmina vixerit, per veſtrum beneficium ea mancipia habere permittatur, poſt obitum vero illius, Vos, & ſucceſſores veſtri ea habere, poſſidere, vendere, vel quicquid ex eis elegeritis facere, firmiſſimam in omnibus poteſtatem habeatis. Acta traditionis chartula anno XLV. regnante ſereniſſimo ac glorioſiſſimo Carolo, Rege Francorum, menſe Aprilis ſexto Calend. Maji.

LXVIII. Gozperahti Traditio bonorum in villa Hlurunga. (c)

520 IN nomine Domini, ego Gozperaht, in eleemoſynam meam dono atque trado, ad Sanctum Bonifacium X. jugera, ex mea propria hæreditate, in ſuperiore villa, quæ nuncupatur Hlurunga, in Grapfeldono marcu, ut ex hoc & deinceps poſſidendi, fruendi, firmam & incontradictam habeatis poteſtatem. Facta charta traditionis anno XLIII. Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, ſeptimo Idus Aprilis, die X menſis ejusdem, ſignum Gozperahtes, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † Arnwis, † Brunicho, † Hugibald, † Ernuſt.

LXIX. Traditio bonorum in Muniricheſteti. (d)

IN nomine Domini, ego Irminperaht, trado ad Sanctum Bonifacium, unam arialem in Muniricheſteti, in pago Grapfelde, & iſti ſunt teſtes, qui ſubter notantur.

(a) Utraque uncis incluſa, apud Schannat non reperiuntur.
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCXLVIII.* ſub rubrica: *Habbonis traditio mancipiorum VII.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXV.* ſub eadem rubrica.
(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCXXVIII.* ſub eadem rubrica.

tantur. Facta chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno XLIII. regni Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, nonis Junii, V. die ejusdem menſis, † ſignum Irminperabtes, qui hanc traditionem fecit, † Reginroc, † Liutheri, † Landarat, † Gerperaht, † Eggiolt, † Nahhad, Wenito, † Theotrih.

LXX. Traditio ancillæ. (a)

IN DEI nomine, ego Tbeotgero, trado Ratgario abbati, ob acceptionem ab eo unius Caballi, & unius ſcuti, addita lancea, propriam ancillam meam, nomine Wanburg, & iterum pro remedio & ſalute animæ meæ, & conjugis meæ, liberorumque meorum trado ad Sanctum Bonifacium totum elaboratum ſupra dictæ ancillæ, id eſt, Vuanburg, ita ut nihil eorum, quæ poſſidet, omnino exceptum relinquo, † ſignum Brunoni monachi cancellarii, qui hanc chartulam traditionis rogatus ſcripſi, & teſtibus ſubter firmavi, † ſignum Theotgeres, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † Friduhelm, † Reginhart, † Deuid, † Hugibald, † Ernuſt, † Herimar, † Suuidger, † Reginolt.

LXXI. Traditio bonorum in Zuuiſgenfaccho, in Fahhoner marca.

IN DEI nomine ego Gerleib, dono atque trado ad Sanctum Bonifacium, quicquid mibi Saxo, pater meus, tradendum ob ſalutem ipſius animæ & patris ejus Gerleibes, in Zuisgenfaccho, hoc eſt, arialis, terris, ſylvis, aquis, pratis, & totum, quod pertinet ad illa loca, in illis ſupradictis villis in Zuisgenfacchon, in Fahhonoro marcu poſitis, † ſignum Gerleibes, qui hoc tradidit, † Otrih, † Herolt, † Reginuuart, † Erliebo, † Sigibald, † Haguno, † Hiltrih, † Tbeoto.

LXXII. Traditio bonorum in villa Oſtheim, & Wolfolteſtreuua. (b)

LIcet ſint parva & exigua, quæ pro gravibus peccatis noſtris offerimus, tamen ſcimus, æquiſſimum judicem plus devotionem mentis, quam quantitatem perpendere muneris. Idcirco ego Waldman, & conjux mea Wihmunt, ſano conſilio, devotaque mente donamus atque tradimus in eleemoſynam noſtram, ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi ſacroſanctus martyr Bonifacius requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, ſumma cum moderatione agmini monachorum pius præeſt paſtor, quicquid Wolfmunt filiæ ſuæ Wichmuntu, conjugi meæ, in pago Paringe, in villa Oſtheim hæreditaverat, & *Pagus Paringe.*
quicquid mibi pater meus Eizo, & mater mea Theotlind, de agricultura terra in alia villa, quæ antiquo vocabulo appellatur Puotriheſtreuua, nunc vero dicitur Wolfolteſtreuua, hæreditaverunt, & unum caſatum ſervum (c) ibidem, qui dicitur Thineperaht, cum omni ſupellectili ſua, & ſumptu, & in alia ſupra dicta villa hæc mancipia, Iſanhart, Ruſto, & conjux ejus Adalrat, cum filiis ſuis, & eum omni eorum poſſeſſione, ſicque tradimus bæc omnia, traditaque in perpetuum eſſe volumus, ut per veſtram præſtariam illa cuncta poſſideamus ad vitam noſtram, ut habeamus, unde poſſimus ſuſtentare, & alere infirmitatem fragilitatis noſtræ, donec moramur in incolatu hujus mundi, poſtque ambarum obitum, atque de hac 521
præſenti vita exitum, cuncta illa aucta atque meliorata in eleemoſynam noſtram, & ad utilitatem veſtram, Vos & ſucceſſores veſtri tenendi, habendi, poſſidendi, fruendi, firmam & incontradictam in omnibus babeatis poteſtatem, nullo, quod abſit,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCXIX.* ſub rubrica: *Traditio ancillæ.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CLXXXII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in villa Oſtheim & Wolfolteſtreuua.*

(c) Caſati ſervi erant, quibus certæ caſæ, una cum certis agris erant adſignatæ. De his agit uberius *JOACH. POTGIESER de cond. & ſtatu ſervili apud Germanos lib. I. cap. III. §. XV.*

contradicente. Scripta hæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno XXXVI. regni Domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Majo, die II. nonis ejusdem menſis.

LXXIII. Traditio bonorum in Weſthus cum mancipiis. (a)

IN DEI nomine, ego Sigihart, & filius meus Gotesthanc, donamus atque tradimus ad Sanctum Bonifacium, ex noſtra propria hæreditate, in pago Grapfelde, in Weſtheimero marcu, & in villa, nuncupata Weſthus, duo Huobas ſervi, & mancipia hæc, quorum iſta ſunt nomina, Ratger, & conjux ejus Irminhilt, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, absque ædificiis, Vadalhilt, Oſtuuind, Reginfrid, Reginwar, ita, ut ſupra dixi, totum & integrum trado, absque illius ſervi ædificio, traditumque in perpetuum eſſe volo, ut à die præſente hæc omnia, quæ tradidi, nullo, quod abſit, contradicente, in veſtram redeant poteſtatem. Facta chartula traditionis anno XLV. regni Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, quarto Calend. Julii, ego Brun ſcripſi, & teſtibus ſubter firmavi, † ſignum Sigihartes, & Gotethances, qui haoc chartam traditionis fieri rogaverunt, † Amalger, † Germo, † Brunicho, † Hugibald, Helpfrid, Ernuſt, Weltrih.

LXXIV. Traditio bonorum in Muniricheſſtat. (b)

EGo itaque in DEI nomine Azzo, pro remedio animæ Gamalperahti dono atque trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus, ac precioſus CHRISTI martyr ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, in pago Grapfelde, in villa Municheſſtat, tria jugera terræ araturiæ, ſimiliter & ego Egilhart, in eleemoſynam Eginen, ad prædictum monaſterium, & in pago ſuperius comprehenſo, in eadem quoque villa trado X. jugera Saltus. Ea ſcilicet ratione, ut à die præſente Vos & ſucceſſores veſtri pro ſalute animarum, in quarum eleemoſynam illud tradimus, habendi, poſſidendi, colendique firmam & incontradictam in omnibus teneatis poteſtatem. Acta traditionis chartula menſe Februario, undecimo Calend. Martias, Anno primo Imperii Hludovici, ſereniſſimi ac glorioſiſſimi Regis Francorum, ſcripta à Hruodolfo clerico, † ſignum Azzen & Egilhartes, qui hanc traditionis chartulam fieri rogabant, † ſigoum Baben, † ſignum Burgolfes, † ſignum Fricchen, † ſignum Witrichi, † ſignum Wahlafrides, † ſignum Gunzen, † ſignum Friachen, † ſignum Rohinges.

LXXV. Traditio bonorum in marca Muniricheſſteti. (c)

EGo itaque in DEI nomioe Sigiram, pro remedio animæ Adalrammi, trado ad monaſterium Fuldæ, ubi beatus Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, in pago Grapfelde, in marcu Municheſſteti, partem unam pratorum, & tria jugera terræ araturiæ, & mancipia XI. cum omni ſumtu & prole, ea ratione, ut à die præſente Vos & ſucceſſores veſtri prædictæ rei habendi, poſſidendi, colendique firmam in omnibus habeatis poteſtatem. Acta traditionis chartula menſe Novemb. ſub die 9. Calend. Decemb. anno primo imperii Hludovici, glorioſiſſimi regis Francorum, † ſignum Sigirammi, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † ſignum Werinolti, † ſignum Irmiogeri, † ſignum Waſmati, † ſigoum Suuidgeri, † ſignum Fricchen, † Sindacares, † ſignum Huachinges, † ſigoum Reginolti, † ſignum

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLIII.* ſub rubrica: *Traditio Tantolti.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXIV.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Muniricheſtat.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Marca Muniricheſſteti.*

† ſignum Eburrat, † ſignum Lentriches, † Sigiharti, † ſignum Eburacares, † ſignum Winimannes, ego Hruodolf juſſus ſcripſi.

LXXVI. *Traditio bonorum in pago Paringen.* (a) 522

EGo in DEI nomine Gotedeo, dono, trado, quicquid mihi Gotehelmo tradiderat ad Sanctum Bonifacium, hoc eſt, quod trado in Vueſtheimero marcu, & in pago Paringe, id eſt, arialem unam, & IX. jugera, ea ratione iſta trado, ut à die præſente redeant in veſtrum dominium. Iſti ſunt teſtes, † Gotedeo, qui hanc traditionem fecit, † Theothart, † Rohing, † Hruodperaht, † Slaugart, † Bernharto, † Throant, † Amanolt, † Haholt, Eburhart, † Gerfrid. Anno XLV. regnante ſereniſſimo Carolo, Rege Francorum. 523

LXXVII. *Traditio bonorum in Munirichesſtat.* (b)

EGo in DEI nomine Sigiram, dono atque trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi precioſus Chriſti martyr, Bonifacius, ſacro requieſcit corpore, quicquid pater meus Saluram, atque mater mea Vmina, propriæ hæreditatis viſi ſunt habere, excepto uno prato, in pago Grapfelde, in loco, qui dicitur Munirichesſtat, in orientali parte Grapfeldonoburgi, ea videlicet ratione, ut à die præſente Vos vel ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam habeatis poteſtatem, facta Charta in Monaſterio Fulda XVIII. Kal. Januar. Regni Sereniſſimi Imperatoris Karoli Anno XLV. ſignum Sigirammes, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † Rhuodharti presbyteri, † ſignum Haduriches, † ſignum Grimoltes, † ſignum Cancures, † ſignum Ernuſtes, † ſignum Hagunen, † ſignum Luoten, † ſignum Heriboten, † ſignum Arnhelmes.

LXXVIII. *Traditio bonorum in Grimaha.*

EGo in DEI nomine Hremuolt, dono atque trado ad S. Bonifacium quinque jugera in eleemoſynam Swarzolohes in pago Grapfelde, in loco, qui dicitur Grimaha, præſentibus his teſtibus, † Baben, † Ernuſtes, † Brunichen, † Burgolfes, † Hagunen, † Magolfes, † Vuasmotes.

LXXIX. *Traditio bonorum in villa Hunperatheshuſen.*

EGo itaque, in DEI nomine, Vuerinolt & Halbthuring, donamus atque tradimus in eleemoſynam noſtram ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi beatus ac precioſus Chriſti martyr ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, in pago Haſagewe, in marcu Eugiheimono, in villa Hunperateshuſum, duas hobas ſerviles, & in Bunahu talem ſeptum, qualem ibi habuimus, & mancipia, quorum nomina hæc ſunt, Ratmunt, Ruodwar, Hohwin, Vulfila, Winibald, cum omni eorum ſupellectili atque elaboratu, ea ſcilicet ratione, ut à die præſente Vos & ſucceſſores veſtri hujus rei ſuperius comprehenſæ firmam habendi, poſſidendi, colendique in omnibus teneatis poteſtatem. Acta traditionis charta menſe Februario, ſub die VI. Calend. Martii, anno primo Imperii Hludovici, glorioſiſſimi regis Francorum, ſcripta à Hruodolfo clerico, † ſignum Werinolti, † Halbthuringi, qui hanc chartulam traditionis fieri rogabant, † ſignum Hruodolfi, † Seggi, † ſignum Otacares, † ſignum Ercanbaldi, † ſignum Nidmari, † Burgolfi, † ſignum Wigfridi, † ſignum Mannen, † ſignum Gerriches, † ſignum Lantwartes, † ſignum Alfinger.

(a) Extat charta apud *SCHANNAT n. CCLIX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Pago Paringen.*

(b) Extat charta apud *SCHANNAT n. CCLX.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Munirichesſtat,*

LXXX. Traditio bonorum in Heriſatborpf, Hoitine, Izzentheim & Wagenbuſen.

522 Dreirothe. IN DEI nomine, ego Vodalberi, in Heriſatborpſe, extra vetera prata, & extra tres laboraturas ſylvæ; quod nos diximus Thriurothe, trado in eleemoſynam meam Sancti Bonifacii, tres virgas Hovaſteri, in latum & dimidiam partem, quicquid ibidem mihi contingit, & in Hoitine, Izzentheim, Wagenbuſum, quicquid Gerratu in partem evenit in Boreali plaga ſupra dictæ villulæ ſic trado, traditumque in perpetuum eſſe volo, mihi & matri meæ ad retributionem æternam. Actum in monaſterio Fulda, die XXVI. menſis Martii.

523 *LXXXI. Traditio bonorum in Geltresheim, cum mancipiis.*

EGo in Dei nomine Parahtolf, una cum ſocio meo, nomine Otleih, & cum uxore ejus nomine Abathilt, donamus omnia, quæ habemus, ad Eccleſiam beati Bonifacii martyris, pro ſalute animæ noſtræ, & quicquid deinceps elaborare poterimus, ſeu in agris ſeu alia pecunia, & nunc hodie tradimus terram, quam habemus in vico, nuncupato Geltheresheim, cum campis & ſylvis, pratis, aquis, & in omnibus finibus ejusdem vici, ſimiliter inter ſervos & ancillas XII. & porcos XL. & inter boves & vaccas capita XXVII. & caballos duos, & domus noſtras, & quod in domibus habemus in immobilibus, & mobilibus, omnia in omnibus damus ad Eccleſiam ſupra ſcripti beati Bonifacii.

LXXXII. Traditio Comitis Erpholdes in Sonesdorf. (a)

HÆc eſt traditio Comitis Erphonis in Ronesdorf, in Herſiu, in Berchohe, in Erpfolesſtetin, in Zwirge Maresfeldun, in Luhbiſunterun, in Rore, in Hentinge, in Fiſelesdorp, in Arifelde, in Vualabure, in Helidungon, in Altunſteti, in Botolfeſtat, in Greifesdorf, in Zwirgenlichesfeldun, in Sulzitorph, in Marcberesbuſon, in Othelmesbuſun, in Birchinafelden, ad Sanctum Kilianum vero tradidit idem Comes Erpho proprietates ſuas, quas habuit in Quirnabu, & in Bleichfeldun, in Tungide, in Suuabohuſun, in Zibebron, in Getorne, in Scebacb, in Thurnilohun, in Vuanen, in Reodun, in Bruſtlohun, in Saxabu, in Tonnahu, & quicquid in Thuringia habuit & in Grapfeldun, totum dedit Deo & Sancto Bonifacio & Sancto Kiliano pro animæ ſuæ Remedio, & vitæ æternæ Compendio: & hi ſunt teſtes, Ruodhart, Eggibart, Sigifrid, Vuahho, Gundacar, Otacer, Tagolf, Iſanpraht, Vuerinolt, Galuman, Nahho, Rihpraht, Gerrib, Nordpraht, Erdpraht, Heio, Arnolt, Tenolt, Friducho, Theotrih, Geroit, Vuerinolt, Herman, Vuiderolt, Ratpraht, Vualtolf, Hagger, Nithater, Ato.

LXXXIII. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Rannungu. (b)

EGo, in Dei nomine Adolf dono, atque trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus ac precioſus CHRISTI martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, V. mancipia, & duas hobas, unam in campis, & alteram in ſylvis, & hæc ſunt nomina mancipiorum, Gundolf,

Tangolf,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXXIX.* ſub rubrica: *Traditio Comitis Erphonis in Ronesdorf.* Addit Schannat notationem: *Præpotentis hujus Comitis Nomen reperitur ad ſcriptum Necrologio, hoc modo: Erpho Comes: ad annum 860. quo forſitan moriens univerſa Bona ſua inter Fuldenſem & Herbipolenſem Eccleſias diviſit.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXVI.* ſub rubrica: *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Rannungu.*

Tangolf, Reginger, Vodilburg, Adalwih, & hoc in pago Grapfelde, in villa Rannungen, & in ipſa marca, ea duntaxat ratione, ut poſt obitum meum, & de hac luce diſceſſum, & conjugis meæ, in veſtrum transfundo dominium, firmam & incontradictam præfatæ rei in omnibus habeatis poteſtatem, Vos, & ſucceſſores veſtri. Acta traditionis chartula anno ſecundo, regnante domino noſtro Hludouico, glorioſiſſimo rege Francorum, nonis Maji. Ego Hemmo, monachus ſcripſi, † ſignum Aſolfi, qui hanc traditionis chartulam ſcribere rogavit, † ſignum Ercanbaldi, ſignum Reginbaldi, † ſignum Meginharti, † ſignum Brunnarti, † ſignum Geroldi, † ſignum Harites, † ſignum Hitibrandi, † ſignum Otwini, † ſignum Hattonis, † ſignum Wiganti, † ſignum Walabfridi, † ſignum Blidmanni, † ſignum Hadumari, † ſignum Vuielanti.

LXXXIV. Traditio bonorum in Rannunger marca. (a)

EGo in DEI nomine Bernhart, & conjux mea Emhilt, donamus tradimusque ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus ac precioſus CHRISTI martyr, Sanctus Bonifacius, ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum pio moderamine præeſſe videtur. Trado in pago Grapfelde, in marcu Rannungero, hoc eſt, quod trado, decem jugera, & unum caballum, & boves tres, domum unam, & aream unam, [& pus unum, *(b)*] XX. porcos, ea duntaxat ratione, ut poſt obitum noſtrum, Vos & ſucceſſores veſtri, in omnibus habeatis poteſtatem, tota & 524
integra poſſeſſio noſtra in veſtrum transfundetur dominium. Acta traditionis charta anno II. regnante glorioſiſſimo Imperatore Hludouico, octavo Calend. Martii. Ego Hemmo hanc traditionis chartulam rogatus ſcripſi, † ſignum Bernharti & conjugis ejus Emhiltæ, qui hanc traditionis chartam fieri rogaverunt, † Bernharti, † ſignum Theotleiches, † ſignum Walafrides, † ſignum Eburharti, † ſignum Aholfi, † ſignum Siggen, † ſignum Meginbaldi, † ſignum Wiganti, † ſignum Mattonis, † ſignum Folcperahtis, † ſignum Blidmanni, † Walamunti.

LXXXV. Traditio bonorum in villa Theodorf & Sundheym. (c)

EGo, in Dei nomine Arndegon, pro ſalute & remedio animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus ac precioſus CHRISTI martyr, Bonifacius, ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini præeſt monachorum, in pago Tollifelde, & in villa Theodorfe, ſed & in pago Baringe, & in villa Sundheim, quicquid proprietatis habeo, hoc eſt, terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, & unum ſervum, nomine Leibolf, cum omnibus, quæ habet, ea videlicet ratione, ut à die præſente, Vos & ſucceſſores veſtri præfatæ rei formam habendi, poſſidendi, colendique, abſque ulla contradictione in omnibus teneatis poteſtatem. Acta traditionis chartula menſe Novemb. ſub die V. Idus, ejusdem menſis, anno primo imperii Hludovici, glorioſiſſimi regis Francorum, & ego Hruodolf cancellarius, coram teſtibus ſcripſi & ſubſcripſi, † ſignum Arndegoen, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Brungeri comitis, † ſignum Altperahti, † ſignum Ortberes, † ſignum Friduriches, † ſignum Otrichi, † ſignum Eintrati, † ſignum Perahtgozi, † ſignum Sigiperahti, † ſignum Wigrichi, † ſignum Suuidgeri, † ſignum Engilperahti, † ſignum Reginolti, † Huochingi.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Rannunger marca.*

(b) Verba uncis incluſa apud Schannat non extant.

(c) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCLXVIII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in villa Theodorf & Sundheym.*

Digitized by Google

LXXXVI. *Traditio bonorum in Birchafeldona marca.* (a)

EGo itaque, in Dei nomine, Reginolt, pro remedio animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus ac precioſus Chriſti martyr, Bonifacius, ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, quicquid mihi parentes mei, Vurecheo & Walthrat, jure hæreditario reliquerunt in pago Grapfeld, in marcu Birchinafeldono, in ipſis geminis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, totum & integrum in veſtrum transfundo dominium. Ea duntaxat ratione, ut à die præſente, Vos & ſucceſſores veſtri, præfatæ rei habendi, poſſidendi, colendique absque ulla contradictione, firmam in omnibus habeatis poteſtatem. Acta traditionis chartula menſe Octob. ſub die ſeptimo ejusdem menſis, anno primo imperii Hludouici, glorioſiſſimi regis Francorum, ſcripta à Hruodolfo ſcholaſtico, & coram teſtibus firmata, † ſignum Reginolti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Bruninges, † ſignum Gundperahti, † ſignum Amalgeri, † ſignum Egilhalti, † ſignum Starkfridi, † ſignum Eginen, † ſignum Gerwigi, † ſignum Engilperahti, † Folmoti, † Swidgeri, † ſignum Reginolti, † ſignum Reginperahti, † ſignum Heriboten,

LXXXVII. *Traditio capturæ in villa Grazzesſtat.* (b)

IN Dei nomine Erluuin, pro remedio animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus ac precioſus Chriſti martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, præeſſe videtur, in pago Grapfelde, in villa Grazzesſtat, & in ipſa marca in Chene-
525 zegewe & in Pereſtat & Berndorp, hoc eſt, quod trado, & unam capturam juxta fluvium Scamunfulda, ea duntaxat ratione, ut à præſente die, Vos, vel ſucceſſores veſtri, præfatæ rei firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem, † ſignum Erlwines, qui hanc traditionem fecit, † ſignum Theotleiches, † ſignum Ruodolfes, † ſignum Wolfhartes, † ſignum Werinoltes, † ſignum Ludheres, † ſignum Ruadperen, † ſignum Otgrimes, † Engilperahtes, † ſignum Irmingeres, † ſignum Wigriches, † ſignum Gerwiges, anno II. regnante domino noſtro Hludouico, glorioſiſſimo rege Francorum, ſub die II. nonas Junias. Ego Hemmo rogatus hanc traditionis chartam ſcripſi.

LXXXVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Munrichſteten.* (c)

EGo in DEI nomine Arthraban, trado ad Sanctum Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Ratgarius abbas, multitudinem regit monachorum, in pago Grapfelde, in villa Munirichesſteti, dimidiam partem totius proprietatis meæ in areolis, in campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, Herimunt, Balduuin, Altmunt, Liutmunt, Adolrar, Adalburg cum omni ſupellectili eorum, ea ſcilicet ratione, ut per beneficium ſupra dicti abbatis, ea, quæ tradidi, tantum ad vitam meam poſſideam. Et poſt obitum meum, iterum absque ulla contradictione in ſuam, ſucceſſorumque ejus, univerſa aucta, & meliorata redeant poteſtatem. Acta chartula anno XL. regni

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXVII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Birchafeldono Marca.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXVII.* ſub rubrica: *Traditio Erluuini in Pago Grapfelt.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCXV.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in villa Munrichſteten.*

regni domini Caroli, glorioſiſſimi regis Francorum, his teſtibus, † ſignum Arthrabanes, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Gerolti, † ſignum Hagunonis, † ſignum Suuarzalohes, † ſignum Attonis, † ſignum Azonis, † ſignum Baldheres, † ſignum Hludumari, † ſignum Gereperahti, † ſignum Theotperahti, † Altcarli, † ſignum Gundfridi, † ſignum Truthleibi, † ſignum Waldmunti, † ſignum Egilolfi, † ſignum Edilingi, † ſignum Lolen, † ſignum Altrichi, † ſignum Perahtheres, † Hahwarti, † ſignum Drahuuines, † ſignum Nidharti.

LXXXIX. *Traditio tredecim mancipiorum.*

MAruuiz tradidit Prungero mancipia XIII. quorum nomina hæc ſunt, Ruaduuart, Heriuuart, Altof, Sigurgeruuin, Thaneburg, Williquema, Willihilt, Meginhilt, Muotlaug, Nerihild, Theotlind, Eburuuin, ea ratione, ut ille rurſum ea ad Sanctum Bonifacium in eleemoſynam illius traderet. Et hæc traditio coram teſtibus infra nominatis facta eſt Liuuicho comite, ·Huſuuart, Adalfrid, Erpſperaht, Ruadi, Liutperaht, Folcmar, Sturmi, Waltheri, Herman, Megingoz, Werinperaht, Wolfolt, Lantperaht, Theothart, Slenelmuot, Herolt, Waſgo, Alphart, Fumo, Gundperaht, Haduperaht, Engilperaht, Vuilliboto, Theothart, Burghart, Sullo.

XC. *Traditio mancipiorum & bonorum in Oſtheim, Sundheim, Weſtheim & Elſpa.*

HÆc mancipia tradidit Harpfa, Wolfmunt, Suuidperaht, Ruadger, Helmrih, Engilrih, Theotrih, Ercantheo, Ruadperaht, Vuan, Theoleih, Vuigger, Helidmar, Leobſun, Friduniu, Leohman, Horſcolf, Vuillolf, Vodalhilt, Paldsuuind, Bero, Tata, Vuillifrid, Reginhart. Similiter in iſtis villulis ſubter nominatis, Oſtheim, Sundheim, Vueſtheim, Elſpa extra unam arialem.

XCI. *Cambium Abbatis Hadamari cum Werino.*

COncambium iſtud actum eſt in Fulda à pio patre, videlicet Hadamaro abbate, cum Vuerine, hic ipſe tradidit ad Sanctum Bonifacium, quicquid in Buochun habere viſus eſt proprietatis, in campis, ſylvis, pratis, aquis, aquarumve decurſibus ſeu manſis: & datum eſt in manum prædicti patris, eſtque jacens in Wetareihu, in comitatu Vtonis comitis, ea ratione, &c. 526 *Comitatus Vtonis in Wetareibu.*

XCII. *Conſecratio templi in Slierета.*

ANno dominicæ incarnationis DCCCLXXXV. indictione III. quinto Calendas Septembris, dedicatum eſt hoc templum à Liutberdo, Moguntinæ Eccleſiæ archiepiſcopo, rogatu Sigibardi, Fuldenſis abbatis, in honorem domini noſtri JESU CHRISTI, & S. Mariæ virginis, ſanctique Viti martyris. Continetur hic de ligno Domini, de ſepulchro Domini, reliquiæ S. Mammetis martyris, ſanctorumque confeſſorum, Antonii monachi, Benedicti abbatis, Columbani abbatis, hæc eſt terminatio à præfato archipræſule eidem loco delegata, de Abechesbach, usque ad Hadamundes, deinde ad Scliedinuueke, inde ad veteriorem Schlyereſam, inde ad Sueberuelt, inde ad ſtantem pontem, inde ad Landestrazam, inter medium Lyebolfes, & Sterrenrodes, inde ad Wignandesfane, inde ad Birchenenſe, de Birchenenſe usque ad Sliereſam, ubi conſtructa eſt Eccleſia.

XCIII. *Cambium Brunonis, fratris Othonis Imperatoris, & Abbatis Hadamari. (a)*

COncambium, quod dedit Brun, frater Regis Ottonis, domino abbati Hadamaro, de talbaha jurnales mille & DCCC. XXX. de Bruninges & Sanderates & Vuig-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLXXXIII.* ſub rubrica: *Commutatio quorundam Bonorum inter Hadamarum Abbatem & Brunonem, Othonis Imp. Fratrem.*

& Vuigbrahtes, jurnales CCC. & LXX. familiæ Otuuin, Thietida cum duobus filiis, Thiotolf, Vmmuot cum duobus filiis, Traſemunt, Wighilt, Vuolrat, Hiltiburg cum quatuor filiis, Sanderat, Ruotſwind cum tribus filiis, Willifrid, Adalrat cum una filia, Baldheri, Mahttrud & unum filium, item Vuolrat, Adalbirg cum filio uno Thioto, Giſalmu, cum duobus filiis, item Mahtrud & una filia, Anelo, & Liobhilt, item Vuillifrid, Werinfrid, Irminheid, cum duobus filiis, Haberhilt, cum filio uno, Suaneloug, Alhrun, cum quatuor filiis, Liutrat cum quatuor filiis, Hiltrud cum tribus filiis, Himildrud cum duobus filiis, Arindo, Vnlaz, Ruothirg cum duobus filiis, Engilhelm, Vuillimuot, cum filio uno de Elmaha & Steinaha, jurnales, duæ millæ & CC. familiæ.

De Steinahu jurnales, Adalhelm, Liobhilt cum quatuor filiis, Giſilbraht, Rihheid, Nending, Focca cum duobus filiis, Thiotbald, Mila cum duobus filiis, Liutheri, Imma cum duobus filiis, Ratant, Vualtburg cum ſex filiis, Herrat, Vuericho Rahraht, Vuigolt, Eggilind cum tribus filiis, Meginhilt cum quatuor filiis, Vueldrud cum quatuor filiis, Adalniu, Folſcuind, Germuot cum duobus filiis, Albges, Heitunar cum duobus filiis, Baldger, Suoshilt cum tribus pueris, Thiothart & uxor ejus cum uno filio, Altolf & uxor ejus cum duobus filiis, item Altolf, & uxor ejus cum uno filio, Albloug cum V. filiis.

XCIV. Traditio prædii & mancipiorum in Wolfesharoder marca.

LIunnand tradidit ad Sanctum Bonifacium prædium ſuum in loco, qui dicitur ad Liunnandes, in Vuolfes Harodi marcu, id eſt, duas manſas cum ædificiis ſuis, & capturam ſuam in campis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, & arabilis terræ jugera C. VI. † Adalger presbyter, Vuigger presbyter, Egilolf diaconus, Gerbraht presbyter, † Reginbald, Liunnandi, Otuuin, Reginhart, Meginfrid, Meginhart, Orger, Dietger, Gerbraht, Ruotbern, Diothart.

XCV. Terminatio & dotatio Eccleſiæ in Eſtigenfeld.

HÆc eſt Dos & terminatio, cum qua dotatur & ſanctificatur Eccleſia Eſtigenfeld ab Erhenbaldo archiepiſcopo, quando ſimul abbas, & Epiſcopus exti-
527 tit Branthoho præpoſito, & Bernhardo advocato in Burchardesrode. I. manſam, in Swigershuſum, X. m. de Curte, terminum Muſosbrine ſurſum uſque ad Bertholdeſſneida, & inde ad fontem S. Bonifacii, item Haſenbach deorſum usque in Baſalaha, & inde in Sleiripha deorſum usque ad Noſtenhuc, inde ad Huocesrode, ſuper Steigira, ad Holoſtum autem muſa ſurſum, hanc autem terminationem ſiquis deſtituere, vel in aliquo defraudare cupiat, anathema à Chriſto perſiſtat.

XCVI. Traditio bonorum & mancipiorum in Sigifrides, Scambach Weſtheim & Mitilesdorf. (a)

IN nomine Sanctæ Trinitatis, quia procul dubio nobis profuturum credimus, quicquid pro remedio animarum, DEO & ſanctis ejus, ex noſtris devote offerimus, ego Duidecha, pro anima filii mei Reginhardi, trado ad Fuldenſe Cœnobium, pro amore CHRISTI & Sancti Bonifacii, quicquid habeo in locis ſubter nominatis in Sigifrides, & Scambach, & Weſtheim, duas etiam hobas in Mitilesdorf, trado præterea, ſervos, quorum hæc ſunt nomina, Reginhordo, Hertwin, Benno, Duodo, Reginwart, & Hertuuin, cum uxoribus & filiis, & omni cognatione, & omnigena poſſeſſione. Et quia ſpem generandæ prolis non habeo, ſancto martyri Chriſti Bonifacio, vitam & animam voveo, ut ſit mihi Sponſus & auxiliator in conſpectu Domini, pro cujus amore, quicquid hæreditario jure poſſideo,

(a) Extat hæc charta plenior ex Autographo apud *SCHANNAT n. DCVIII.* ſub rubrica: *Traditio Duidechæ Matronæ Nobilis.*

ſideo, ad Fuldenſium fratrum ſervitutem devotiſſimè dono, & concedo pro anima mea, & dilecti filii mei Reginhardi. Acta ſunt hæc Beheraha, coram Egiberto abbate, anno dominicæ incarnationis milleſimo LVII. indictione IX. teſtes ſunt traditionis Gerhardus advocatus, qui hanc veſtituram ſuſcepit, Sigebodo comes, Dammo comes, Gozuuin comes, Bobbo, & Godeholt, Adelbraht de Dunedorf, Adelbrath de Bilirieth, Riemunt, Berengoz, Lyuf, Manegolt, Hildibnlr, Burchart, Izo, Ruobrath, Berengoz, Diomo, Benno, Berenhart, & alii multi.

XCVII. *Cambium Abbatis Hadamari cum Vaſallis ſuis.*

COncambium domini Hadamari abbatis, & Vaſalli ejus Bernes & Arnes, Arn tradidit DEO & Sancto Bonifacio, & abbati Hadamaro, quicquid in Kaſabach habuit proprietatis, in ædificiis & ſepibus, areis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, in Molendina, aquis, aquarumve decurſibus, exitibus, & reditibus, & in Duotiruod quatuor huobas, & quicquid illic habere viſus eſt in Buotiruoduno marcu, campis & ſylvis & VI. mancipia circa tria alia mancipia, & hæc nomina eorum ſex, Degaumar, Wolffrith, Ribheri, Meginberi, item Meginheri & ſoror ejus, & Bern tradidit in Cellingun Deo & Sancto Bonifacio, Molendinam unam, & aream molarem unam & duas manſas, & jugera duo vinearum erga decem mancipia, & idem Bern tradidit in Cellingoro marcu quatuor Huobas in Concambium, ut acciperet ſupra memoratum prædium in Buotiruod, erga prædium, quod eſt in Ruodihchesheim, & addidit XXV. jugera plus, ut illi peccati ratio non adjiceretur.

XCVIII. *Traditio bonorum & mancipiorum.* (a)

EGo, in Dei nomine, Trudhilt, Deo ſacrata, trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi Sanctus Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi Eigil abbas multitudini Monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, propter remedium animæ meæ, & ſororis meæ, nomine Suuidmot, id eſt, mancipia VII. his nominibus Vuitbern, Iſingrim, Vuida, Vuerinela, Vuicuuas, Ratmar, Leobuuini cum omni ſupellectili eorum, & quicquid ego viſa ſum habere, vel in antea acquirere poſſum, ab omni integritate ad ſupra dictum Monaſterium trado. Ea videlicet ratione, ut, dum ego vivo in hoc ſeculo, uſufructuariò per veſtrum beneficium habeam, poſt obitum verò meum, Vos & ſuc- 528
ceſſores veſtri firmam & incontradictam in omoibus habeatis poteſtatem. Facta chartula traditionis ſexto nonas Auguſti, anno IX. regnante domino noſtro Hludovico, piiſſimo Imperatore, † ſignum Trudhilt, quæ hanc chartulam fieri rogavit, † ſignum Brunger, † ſignum Waltheri, † ſignum Embrico, † ſignum Heridegan, † Egilmar, † ſignum Regisperaht, † ſignum Engilharr, † ſignum Elli.

XCIX. *Traditio bonorum in villa Nordheym.* (b)

DOMINUS ac Redemptor noſter non quantitatem muneris, ſed devotionem aſpicit offerentis, ideo ego, in DEI nomine Engilſuuind, pro remedin & ſalute animæ meæ, dono ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Fuldanenſis Eigil abbas, præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado in pago Grapfelde, & in villa Nordheim, & in ipſa marca, duas partes, quicquid pro-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum.*

(b) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CVI.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in villa Nordheim.*

prietatis viſa ſum habere in terris, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, & aream unam, ea duntaxat ratione, ut poſt obitum meum Vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta hæc traditio anno VI, regnante domino noſtro Hludovico, glorioſiſſimo rege Francorum, ſub die quarta nonas Maji, ego Berinhoh ſcripſi, in vice Hemmonis. Facta & ſcripta in loco, qui dicitur Nordheim, † ſignum Styrmi, † Engilhad, † Egilolf, † Hiltiger, † Aſi, † Reginhart, † Averhelm, † Auaruuan, † Magolf, † Waltheri, † Ermanolt, † Ercanrih, † Benno.

C. *Traditio bonorum in terminis Gohhesheim.* (a)

EGo, in DEI nomine, Hebo, trado in eleemoſynam meam ad Sanctum Bonifacium, in pago Grapfelde, & in terminis Gohhesheimono, Terræ araturiæ jugera VI. & mancipia X. cum prole & ſupellectili eorum, ea ratione, ut à die præſente poſſeſſores ipſius, & ſucceſſores eorum, firmam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Facta traditionis chartula anno VI. Hludovici, regis Francorum, menſe Majo, die XXIII. ejuſdem menſis, † ſignum Hebonis, qui hanc traditionis chartulam fieri voluit & rogavit.

CI. *Traditio bonorum in terminis villarum Weſtheim & Eliſpa.* (b)

IN nomine Domini noſtri JEſu Chriſti, ego Albhart, trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod vocatur Fulda, ubi electus Chriſti martyr, Bonifacius, ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Eigil abbas, multitudini monachorum præeſſe cognoſcitur, in pago Grapfelde, & in terminis villarum Weſtheim, & Eliſpa XIII. Hobas, & curtum cum pomerio ac domo, & cunctis ædificiis in eleemoſynam Theotharti fratris mei, & Wolcanthrude, ea ratione, ut à die præſente Vos, vel ſucceſſores veſtri, præfatæ rei firmam & incontradictam habendi, poſſidendi, colendique in omnibus habeatis poteſtatem. Facta traditionis charta anno VI. imperii Hludouici, glorioſiſſimi regis Francorum, menſe Novembris, die verò XXIII. ejuſdem menſis, † ſignum Albharti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Popponi comitis, † ſignum Wotani, † ſignum Theodolti, † ſignum Matonis, † ſignum Suuarzolohi, † ſignum Friccheonis, † Reginolti, † ſignum Iſanharti, † ſignum Einuuigi.

CII. *Traditio 12. jugerum in terminis Oſtheimen.* (c)

EGo, in Dei nomine, Albrat, trado in eleemoſynam meam Altmunti, ad S. Bonifacium XII. jugera in pago Grapfelde & in terminis Oſtheimono, ea ratione, ut à die præſente poſſeſſores ipſius monaſterii vel ſucceſſores eorum firmam in omnibus habeant poteſtatem. Facta traditionis chartula anno VI. Hludovici, piiſſimi regis Francorum, menſe Majo, die XXIII. ejuſdem menſis, † ſignum Albrati, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit.

CIII. *Tra-*

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in terminis Gohhesheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Terminis villarum Weſtheim & Eliſpa.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCIX.* ſub rubrica: *Traditio XII. Jugerum in Terminis Oſtheimen.*

CIII. *Traditio XI. mancipiorum in pago Grapfeld. (a)*

EGo itaque in Dei nomine, Wolfmunt, trado in eleemoſynam Ruadrata, ad S. Bonifacium, Chriſti martyrem, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Eigil abbas, multitudini præeſt monachorum, XI. mancipia in pago Grapfeld, quorum nomina hæc ſunt, Gozperaht, & uxor ejus Liobwiz, cum filiis ſuis, Swabolf, Willa, cum filius ſuis. Ea ratione, ut, quamdiu præfata Ruadrata vixerit, eadem mancipia per beneficium ante dicti abbatis habeat atque poſſideat, poſt obitum quoque ejus, abſque ulla contradictione, ad rectores ſupra dicti monaſterii revertantur. Facta charta traditionis anno octavo regni Hludovici Imp. menſe Junio, die verò XI. Cal. Julii, iſti ſunt teſtes, Biricho, Herimot, Ercanrih, Theotmar, Benno. 529

CIV. *Traditio bonorum in villa Gruonbah. (b)*

IN Dei nomine, Engiltbrud, & Oſtbirg, donamus atque tradimus in eleemoſynam noſtram, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Eigil abbas, monachorum pius paſtor præeſſe videtur, hoc eſt, quod tradimus, in villa Gruonbah, in pago Weringewe, id eſt, in terris, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, numero XII. cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea verò ratione, ut poſt obitum noſtrum vos & ſecutores veſtri firmam & incontradictam in omnibus his rebus habeatis poteſtatem. Facta chartula traditionis in monaſterio Fulda, & iſti ſunt teſtes, † ſignum Engilthrudæ & Oſtbirc, quæ hanc chartulam traditionis fieri rogaverunt, † ſignum Emichonis, † ſignum Ibonis, † ſignum Gerhobi, † ſignum Rodolfi, † ſignum Werin, † ſignum Folcgeri, † ſignum Parturici, † ſignum Morahti, † ſignum Iſanperahti, † ſignum Walahes.

CV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Roſdorf, & in Turingia in villa Teitelebu. (c)*

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Gerthrud, cogitans pro remedio animæ meæ, dono atque trado in elimoſynam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, conſtructum in pago Grapfeld, ſuper ripam fluminis ipſius Fuldæ, ubi precioſus Chriſti martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Eigil abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, quicquid proprietatis viſa ſum habere in villa Roſdorf, quæ ſita eſt in pago Grapfeld, abſque una dimidia areola legali, terris, domibus, ædificiis, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: Warolf, Williſwind, Gundilt, Megina, Theotniu, Engilburg, Helmlind, Reginger, Willicoma, Nandheri, Adalrih, Wolfung, Madalbild, Erpfolf, Leobniu, Williniu, Helpfung, Mahtbilt, Tancolf, Hiltifrid, Helidgund, Rantolf, Perahtgis, Theotburg, Scerpfolf, Helmolt, Ratgea, Gundheri, Alphilt, Wolfart, Runhilt, Orſuuind, Wolago, Theganolf, Hadolf, Grabolf, Ratuuin, Ferahuuin, Nandharti, Gundloug, cum omni ſupellectili eorum, & in Thuringia, in villa Teitilebu, dimidiam terræ partem, & totum ædificium meum, & illas ariolas, quæ ad ipſa ædificia, & ad

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCXIX. ſub rubrica: *Traditio XI. mancipiorum in Pago Grapfeld.*

(b) Extat apud SCHANNAT n. CCCXXII. ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Gruonbah.*

(c) Extat hæc charta apud SCHANNAT n. CCII. ſub rubrica: *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Rosdorf & Pago Grapfeld, & in villa Teitelebu in Turingia.*

ad illam curtem pertinent, & duos manſos veſtitos *(a)*, cum omnibus ſuis ſubſtantiis, bæc omnia trado atque transfundo de jure meo, in jus Domini atque S. Bonifacii, martyris Chriſti, traditaque in perpetuum eſſe volo. Ea duntaxat ratione, ut illis Sanctis monialibus fœminis ibidem habitare ac Deo ſervire liceat, & ut ego, quamdiu in boc ſeculo vivam, uſufructuariò habeam per veſtrum beneficium, poſt obitum quoque meum, ſi aliqua digna fuerit boc honore, hoc fiat, ſin autem ille abbas monaſterii Fuldæ prævideat hoc, & ſicut illi videatur, ſic faciat. Acta traditionis cbartula in monaſterio magno Fulda, duodecimo Calend. Martii, indictione III. ſub die XVIII. Febr. anno VI. regnante Domino noſtro Hludovico, glorioſiſſimo Imperatore, coram his teſtibus, † ſignum Gertbrudæ, quæ banc traditionis cbartulam facere rogavit, † Hiltiger, † Fridubelm, Wotan, † Sturmi, † Eggihart, † Eggiperabt, † Abraham, † Helmolt,
330 † Ribmar; † Tbeotmar, † Otto, † Nordinan, † Folcmar, † Amalrib, † Engilolf, † Ratmar, † Nordiu, † Hunrih, † Ercanrib, † Biricho, † Gundhart, † Hartalah, † Magolf, † Frchholf, † Albuuin, † Starcfrid; † Otpcraht, † Arnhelm, † Arndeo, † Blidger, † Heriman, † Perahtrih, † Stinding.

CVI. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Greuuiſunga. (b)

NOtum ſit omnibus fidelibus noſtris, tam præſentibus, quàm & futuris, quod ego Akfrid, divino admonitus inſtinctu, trado ad S. Bonifacium, Cbriſti martyrem, res proprietatis meæ, qui in monaſterio S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Eigil abbas, multitudini præeſt monacborum, hoc eſt, in pago Grapfeld, & in villa, vocabulo Grewiſunga, quæ ſita eſt in finibus Hramnungero & Mabesbabero, quicquid moderno tempore proprietatis habeo in terris, domibus, ædificiis, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, ſeu incurſibus, cum omni integritate trado ad prædictum martyrem Chriſti, ſed & mancipia XXXII. quorum bæc ſunt nomina, Willifrid, Waltun, Hunolt, Ruadolt, Theotmuot, Rundger, Wolfger, Gerburg, Wolfhart, Gozbold, Adallind, Thrudila, Wolfbold, Otbold, Emita, Albhart, Gundrat, Willa, Reginger, Adalgrim, Tbiotwin, Friduſwind, Folcſwind, Gunza, Gerflat, Thiotrud, Helidwar, Reginbold, Ruodbold, Meginbirg, Liobmar. Hæc igitur cuncta, quæ ſupra notavi, trado, ut jam dixi, ad præfatum Sanctum Bonifacium, Cbriſti martyrem, ea quidem ratione, ut à die præſente prædictus abbas & ſucceſſores ejus firmam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt igitur hæc traditionis cbarta anno Dominicæ incarnationis DCCCXXI. indictione XV. regni verò Domini Hludouici, glorioſiſſimi regis Francorum, anno octavo, menſe Majo, die XXIV. menſis ejusdem, ſcripta in monaſterio Fulda, à Hruodolfo indigno ſubdiacono, in vice Altburingi, presbyteri, nomina quoque teſtium hæc ſunt. Hatto, Blionung, Heidanrih, Ercanperaht, Gerenil, Wahho, Ermperaht, Oſtorolt, Liuthart, Lantperabt, Ruodolf, Adalhart.

CVII. Traditio bonorum in Vualgereshus. (c)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Rihhart, & conjux mea Ventilmuot, cogitantes pro ſalute & remedio animæ noſtræ, ut in futuro veniam peccatorum noſtrorum adipiſci mereamur, donamus atque tradimus ad monaſterium, quod vocatur Fulda, ubi Beatus Bonifacius, Chriſti martyr, ſacro requieſcit corpore, & vir

(a) Vide ſupra *lib. I. n. XCI.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXVI.* ſub rubrica: *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Grevviſunga.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCIII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Walgeresbus.*

vir venerabilis, Eigil abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, res proprietaris noſtræ in pago Tullifelde, & in villa, quæ nuncupatur Waltgereshus, quæ ſita eſt ſuper ripam fluminis Vlſtra, quicquid in prædicta villa proprietatis habemus, totum & integrum ad præfatum locum manu poteſtativa concedimus, hoc eſt, in terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, quorum hæc ſunt nomina, Burgwart, Adalmuot, ea ratione, ut per veſtram præſtationis chartulam ea, quæ tradimus, ad vitam noſtram habere liceat, poſt obitum vero noſtrum Vos & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta eſt hæc traditionis chartu!a menſe Martio, pridie Calendas Aprilis, anno ſexto imperii Hludovici, generoſiſſimi regis Francorum, † ſignum Rihharti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Hruodolfi, qui hanc chartam ſcripſit, † ſignum Recco, † ſignum Reginperaht, † ſignum Wolfger, † Sigipraht, † Elting, † Auaran, † Wentilger, † Reginwart, † Egilmunt, † Theoto, † Helingoz, † Ercantheo, † Ruadperaht † Erpfolah, † Adalwart, † Adalger, † Haduprahr, † Nidger, † Adalhart, † Ratheri.

CVIII. Traditio bonorum in Nordheim, Lengifeld, Stocheim, Sultzfeld, Eppe, Iſanesheim, & Bleichfeld. (a) 531

Licet ſint parva & exigua, quæ pro immenſis peccatis meis offero, tamen ſcio, Omnipotentem plus devotionem mentis inſpicere, quàm quantitatem muneris offerentis, idcirco ego in Dei nomine Reginolt, dono atque trado pro æterna remuneratione, & ut in futuro vitam æternam conſequi merear, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Chriſti martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Eigil abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, & quod ſitum eſt in pago Grapfeld, juxta ripam ejusdem fluminis Fuldæ, hoc eſt, quod trado, & in perpetuum traditum eſſe volo, quicquid proprietatis viſus ſum habere, tam terris, quàm ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, pecoribus, in pago Grapfeld, in villa Nordheim, & Lengisfeld, & Stocheim, & Sulzifeld & Erpfe. In pago Folcfeld, in villa Iſanesheim. In pago Gozfeld, in villa Bleihfeld, in pago Weringewe, juxta flumen, quod dicitur Sinna, & hæc mancipia cum omni poſſeſſione eorum, Gunzo, Babo, Liutburg, Adalniu, Vodalniu, Alochilt, Wineo, Hadugrim, duo Sigihere, Liobrat, Reonhilt, Theothrud, Gundarat, Recheri, Lantwig, Theotrat, Hundwig, Ratling, Fareman, Taragun, Ruadunnæ duæ, Tuota, Waltun, Herimuot, Fritun, Adalwig, Otwih, Batucho, Ratfrid, Vurtun, Ecca, Mahtfrid, Reginhilt, Frahamuot, Thiotgart, Morbraht, Werinhart, Bernhart, Heriperaht, & duo pueri Himilthrud, Stillihere duæ, Amalthrud, Mohtſwind. Facta hæc traditio in conventu publico, in villa Sundheim, coram Comite, & judicibus ſuis, Popo Comes, Adalfrid, Galaman, Liutperaht, Friduhelm, Offo, Helmrih, Theotmar, Einrat, Ortheri, Alphart, Werinmunt, Gundperaht, Vadalheri, Wotan, Sturmi, Fridurih, Gozperaht, Grimolt, Brunman, Engilger, Hiltiger, Vadalheri, Altung, Irminger, Herimuot, Elliotrih, hujusque traditionis, nunc veſtitionis, Liutperaht, Galaman, Offo, Ortheri, Fridurih, Hiltiger, Vodalheri, Hudiger, Wotan, Brun, Friduhelm, Sturmi, Reginperaht, anno Domini noſtri Jeſu Chriſti DCCCXIX. indictione XII. regni verò ſereniſſimi Imperatoris, Hludovici VI. menſe Novembri, feria quarta ejusdem menſis. Reccheo presbyter ſcripſit hanc traditionis chartam.

Pagus Grapfeld. Pagus Folcfeld. Pagus Gozfeld. Pagus Weringeua.

 CIX. Tra-

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCXIII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Nordheim, Lengifeld, Stochheim, Sulzfeld, Erpfe, Iſanesheim, & Bleichfeld.*

CIX. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Madibach. (a)

NOtum ſit omnibus fidelibus noſtris, quod ego Altfrid, divina admooente gratia, pro remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi B. requieſcit corpore Chriſti martyr Bonifacius, & ubi venerabilis Eigil abbas multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, in pago Grapfeld, & in villa Madibah, in Geltresheimero marcu, & in Hengiſtesdorfero marcu, quicquid proprietatis viſus ſum habere, in terris, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, ædificiis, mancipiis, & hæc nomina mancipiorum, Heriman, Ratfrid, Willihelm, Heriman, Adalbald, Liuthram, Thiothelm, Anthelm, Guotheri, Ratulpwini & uxor ejus Bilihilt, Hiltibirg, Zitleich, uxor ejus Tama, Rihſwind, Fridubirg, Adalſwind, Altberi, Ratſwind, Guli, uxor ejus Geihilt, Otenzer, Perahilt, Williheri, Brunman, Sigimar, Willirih, Heiatbrud, Ruadan, Otan, Willihelm, Bilimes. Ea ſcilicet ratione, ut à præſente die vns & ſucceſſores veſtri firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta autem hæc traditio anno VI. Hludovici, regis Francorum glorioſiſſimi, ſub die IX. Calend. Junii, in monaſterio Fulda, ego Hemmo, in vice Altthuringes, juſſus ſcripſi. † Signum Altfrid, qui hanc chartulam traditionis fieri rogavit, † Ato presbyter, Haguno, Orentil, Theotleih, Altman, Remming, Gerbold, Nordman, Nandung, Ercanperaht, Wagperaht, Rahhart, Aſaloh, Widuh, Sundarmuot, Stahalolf, Heriperaht, Ermanolt, Gernand, Madalrib, Perabtger, Wolfboto.

CX. Traditio bonorum. (b)

532 EGo, in Dei nomine, Helmrih, dono atque trado in eleemoſynam fratris mei Engilriches & Engilhades, ſicut ipſi mihi tradiderunt ad S. Bonifacium tradendum, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Eigil abbas, multitudinem regit monachorum, hoc eſt, quod trado, quartam partem Treisbaches, ea ratione ſcilicet, ut à die præſente firmam & incontradictam hujus traditionis abbas ſupra dicti monaſterii habeat poteſtatem, ſuisque poſteris poſſidendum perpetualiter relinquat. Facta traditio anno octavo domini noſtri Hludovici, glorioſiſſimi ac piiſſimi regis Francorum, ſub die nono Calend. Junii, coram his teſtibus, Poppo Comes, Adalfrid, Galaman, Liutperaht, Friduhelm, Offo, Helmrih, Theotmar, Einrat, Ortheri, Alphart, Werinmunt, Gundperaht, Grimolt, Brunman, Engilger, Hiltiger, Alkung, Irminger, Herimuot, Elli, Otrih.

CXI. Traditio prædii Barabæ. (c)

IN nomine Salvatoris, Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Ernuſt, & conjux mea, Godeſtiu oomine, prædium ooſtrum, Baraha dictum, in pago Grapfeld ſitum, in Comitatus Gebharti. comitatu Gebebarti comitis, cum omnibus ad id pertinentibus, ad S. Bonifacium, Fuldæ corpore quieſcentem, ubi piiſſimus paſtor Bobbo gregi inibi Deo militanti præeſt, tradimus, & econtra in loco, qui dicitur Sewa, hobas XXXIII. ad utriusque noſtræ vitæ finem, ea ratione recepimus, ut dum ambo vivamus, pariter teneamus. Siquando autem, Deo jubente, ſeparati fuerimus, ſuperſtes ad ſuæ vitæ exitum recepto fruatur: poſt amborum verò terminum in prædicti martyris Chriſti redeat dominium, ut de eo, quod dedimus, ſimiliter & quod recepimus, prænominati abbatis, ſucceſſorumque ejus quodlibet faciendi ſubjaceat poteſtati.

Et

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & mancipiorum in villa Madibach.*

(b) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Treisbab.*

(c) Extat apud *SCHANNAT* n. *DXCVII.* ſub rubrica: *Traditio prædii Baraha.*

Et ut nulla occaſio hanc traditionem deſtruendi hæredibus noſtris contingeret, quod donavimus, nihil inde retinentes, ſed omnino nobis alienantes, ſtatim in manus prædicti paſtoris conceſſimus, & quod nobis dedit, ingreſſi ſumus. Iſti ſunt teſtes, qui hæc audierunt & viderunt, Cunimunt, Eneger, Gozmar, Bobbo, Reginbodo, Engilhart, Beddo, Cadeloch, Razo, Reginhart.

CXII. Traditio bonorum & mancipiorum in Baringheimer marca. (a)

EGo, in Dei nomine, Regingund, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi Beatus Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hrabanus eſt, quod trado: in Baringheimero marcu, quicquid proprietatis viſus ſum habere, id eſt, unam hobam cum omnibus ad eam pertinentibus, & quinque mancipia, quorum hæc ſunt nomina, Wolfheri, Liutſuind, Ruadgart, Theotger, Wolfger, ea ſcilicet ratione, ut à præſente die prædictus abbas vel ſucceſſores ejus firmam in omnibus habeant poteſtatem, † ſignum Regingundæ, quæ hanc traditionis chartulam ſcribere rogavit, † ſignum Ramwolti, † ſignum Widarolt, † ſignum Sigimunt, † ſignum Alarih, † ſignum Mot, † ſignum Frumolt, † ſignum Altger, † ſignum Friderar, † ſignum Seggi, † ſignum Herimuot, † ſignum Altman, † ſignum Ribfrid, † ſignum Ruadgart, † ſignum Nandger, † ſignum Ratperaht, † ſignum Nandgoz. Facta hæc traditionis chartula anno IX. regnante glorioſiſſimo rege Francorum, Hludovico, ſub die VII. Calend. Januarii, ego Hemmo juſſus ſcripſi.

CXIII. Traditio bonorum in terminis Haholfesbahbono. (b)

IN nomine Domini Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ego Ermperaht, pro re-
tributione vitæ æternæ, dono ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi B. Bonifa-
cius, Chriſti martyr, ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Hrabanus abbas, mul-
titudini præeſt monachorum, imo etiam promptiſſima devotione trado in pago
Grapfeld, in terminis Haholfesbahbono, quicquid ego & ſoror mea Waltrat juſte &
legaliter à parentibus dimiſſum, moderno tempore proprietatis babemus. Ea ſcil. ra-
tione, ut à die præſente prædictus abbas, ejusque ſucceſſores, perpetualiter haben- 533
di, fruendi, quicquid exinde elegerint, faciendi, liberam ac firmam in omnibus
habeant poteſtatem. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno Dominicæ in-
carnationis DCCCXXII. indictione XV. regni verò domini Hludouici Imp. anno
IX. menſe Octobri, die V. Calend. Nouembris, coram bis ſubſcriptis teſtibus, Pa-
to, Teino, Williperaht, Tbeotboh, Gozmar, Magolf, Eggibart. Hruodolfus,
indignus ſubdiaconus, juſſu domini Hrabani abbatis, & rogatu Ermperahti,
ſcripſit.

CXIV. Traditio in villa & marca Chizzinga & Lullubach (c)

EGo in Dei nomine Iring, pro remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi B. Chriſti martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, in pago Grapfeld, in villa Chizzinge, & in ipſa marca, & in villa Lullubach, & in ipſa marca, quicquid proprietatis viſus ſum habere, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXV.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in Baringheimer-Marca.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Terminis Haholfesbahbono.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXIV.* ſub rubrica: *Traditio in villa & marca Chizzinga & Lullubach.*

curſibus, mobilibus & immobilibus, ædificiis, maocipiis, quorum hæc ſunt nomina, Hiltrih, Cuoihilt, Giooz, Merihrun, Thancmar, Werinthrud, Amalung, Svvidleih, Sigimar, Adalfrid, Altrih, Scohilt, ea ſcilicet ratione, ut poſt obitum meum prædictus abbas, vel ſucceſſores ejus, firmam & iocontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Facta bæc traditionis chartula anoo IX. regnanteglorioſiſſimo Francorum rege, Hludouico, ſub die octauo Cal. Ian. io loco, qui dicitur Fulda † ſigoum Iringes, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † Ercanperaht, † Liutheri, † Amalperaht, † Ruadfrid, Theotfrid, † Svvabberaht, † Welting, † Svvabger, † Reginheri, † Hunrih, † Regioolt, † Aſſo, † Biricho, † Wonat, † Gerperaht, † Ruadmout. Iſti ſunt teſtes veſtitionis, Hunghraht, Sigibot, Ercaobot, Thurphing, Egino, Ortleib, Theotrih, Helpfrid, Hunolt, Eggipraht, Aſmunt, Wardeo, Antger, Svvabperaht, Birnicho, Ruodheri, Ercanperaht, Amalperaht, Winid, Fruming, Egilperaht, Thuringbraht, Ludperaht, Adalvvart, Meginvvart, Medalperaht, Alhuug, Otmurt, Folcvvart, Gotahelm, Alavvih, Waning, Hiltiger, Buotrit.

CXV. Traditio mancipiorum. (a)

EGo, in Dei oomioe, Wuldarih, dooo atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi B. Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volo, omnem elaboratum meum, & inſuper memetipſum, ut, quicquid deinceps laboravero, vel acquiſiero, ad eum pertineat, cujus me mancipavi ſervitio, & mancipia ſex, quorum nomioa bæc ſunt, Nortmunt, Neoſta, Albthrud, Luſtrat, Libihrud, Amalthrud, & omnia, quæ in præſeoti die propria habere videor, trado ad ſupra dictum Sanctum Dei, ea ratione, ut nepti meæ, quæ vocatur Wuldarniu, liceat unum ex mancipiis, Libthrud nomine, quamdiu vixerit, in beneficio poſſidere, & ſimiliter alterum mancipium vocabulo Amalthrud, Ruadſvvindu nepti meæ, eadem conventiooe, ad vitam ſuam liceat poſſidere. Cætera autem ego ad ſuſtentaculum vitæ meæ per præſtationis chartulam ad dies meos permittar habere, poſt obitum verò meum & illarum, quas prædixi, neptium mearum, abſque ulla contradictione vel diminutiooe, ad rectores præfati monaſterii revertantur. Actum in villa Munirichesſtat, aono X. regni Hludovici Imp. menſe Auguſto die IV. coram ſubſcriptis teſtibus † ſignum Hludolfi, ſignum Hludumari, † ſignum Dingruini, † ſignum Folcrichi, † ſignum Ottonis, † ſignum Hemmonis, † ſignum Watmari, † ſignum Otgeri, † ſignum Wolf, † ſignum Hrodolfi, † ſignum Cummunti, † ſignum Leobgeri, † ſignum Haicho, † ſignum Sigiharri, † ſignum Regingeri, † ſigoum Baturich. Hruodolfus iodignus ſubdiaconus ſcripſi.

CXVI. Traditio duorum mancipiorum. (b)

EGo in Dei nomine Engillind, dono atque trado pro remedio animæ meæ, ad S. Bonifacium, martyrem Cbriſti, cuncta, quæ poſſideo in Craſſa juxta Fuldam, & mancipia duo, quorum nomina bæc ſuot, Perahtlind, Ouhthilt, ea videl. ra-
534 tione, ut per beneficium veſtrum ea poſſim habere uſque ad obitum vitæ meæ, & poſt obitum meum, in veſtram tranſeat poteſtatem, præſentibus his teſtibus, † ſignum Ginozes, † ſignum Brunichonis, † ſignum Getperahti, † ſignum Ellingeri, † ſignum Reginolti, † ſignum Herirati, † Regioharti, † ſigoum Gundalahi, † ſignum Herimoti, † ſignum Nebi, † ſignum Herigelti, † ſignum Nordprahti.

Acta

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXLVII.* ſub rubrica: *Traditio Mancipiorum in pago Grapfeld.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLVIII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum & mancipiorum.*

Acta hæc traditio in monaſterio, quod dicitur Ratesdorf, anno ab incarnatione Domini DCCCXXV. regni verò ſereniſſimi Imperatoris, Hludouici, anno XI. menſis Aprilis, ſub die XVII. Calend. Maji.

CXVII. Traditio bonorum in villa Sala. (a)

EGo, in Dei nomine Gotehram, trado ad S. Bonifacium, quidquid ego & Sigirham, filius patrui mei, in villa, quæ dicitur Salaha, in pago Grapfeld, proprietatis habemus, id ſunt, terræ araturiæ jugera XV. exceptis duabus legitimis areis, ea videlicet ratione, ut à die præſente cuncta, quæ in noſtram trado eleemoſynam, ad ſupra dictum pertineant Sanctum. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda anno XII. Hludouici regni, piiſſimi Imperatoris Francorum, quarto nonas Auguſti.

CXVIII. Traditio capturæ in Biberahu. (b)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego itaque Egilmar & Meginolt, tradimus in eleemoſynam noſtram, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi S. Bonifacius corpore requieſcit, & vir venerabilis, Hrabanus abbas, præeſſe videtur, in villa Biberaha, quicquid proprietatis habemus in illa captura, quæ capturæ cohæret S. Bonifacii, ea ratione, ut à die præſente ad præfatum pertineat locum, quicquid nos in illa tradimus captura. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XII. regni Hludovici, piiſſimi regis Francorum, quarto Idus Septembr. coram teſtibus ſubſcriptis, † ſignum Hagunonis, † ſignum Waſgonis, † ſignum Leitingi, † ſignum Ellingeri, † ſignum Theotrichi, † ſignum Heriperanti, † ſignum Rantwigi, † ſignum Hartwigi, † ſignum Nandharii, † ſignum Hruadharti. Theotmar, indignus ſubdiaconus, hanc traditionis chartam ſcripſit.

CXIX. Traditio bonorum in terminis villæ Oſtheim, cum quatuor mancipiis. (c)

IN Dei nomine, ego Ingulhilt, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, monachorum turbæ pius præeſt paſtor, duas hobas terræ arabilis in pago Grapfeld, in terminis villæ Oſtheym, & mancipia quatuor his nominibus, Eburhilt, Truhilt, Liutrih, Adalheri, ea conditione, ut à die præſente prædictus abbas ejusque ſucceſſores firmam & incontradictam eorum, quæ tradidi, in omnibus habeant poteſtatem. Facta traditio in villa Nordheim, anno X. regni Hludovici Imp. menſe Januario, die octavo ejusdem menſis. Hruodolfus, indignus ſubdiaconus, ſcripſit, † ſignum Gozperahti, † ſignum Sturmi, † ſignum Werinolti, † ſignum Friduhelmi, † ſignum Herimoti, † ſignum Sigiperahti, † ſignum Abraham, † ſignum Ellenharti, † ſignum Magolfi, † ſignum Gundharti, † ſignum Theotmari, † ſignum Ruodmari, † ſignum Eggibrahti, † Weltingi.

CXX. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Sala. (d)

IN Dei nomine, ego Hruadun, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda requieſcit, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, monachorum paſtor eſſe dignoſci-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXXII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Salaha.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXXIII.* ſub rubrica: *Traditio capturæ in Biberaha.*

(c). Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXIX.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Terminis Oſtheim, cum quatuor mancipiis.*

(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXLVI.* ſub rubrica: *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Sala.*

gnoſcitur, traditumque in perpetuum eſſe volo, in villa Sala, quæ eſt in pago Grapfeld, unam hobam, & mancipia VII. his nominibus, Albhart, Luithilt, Theotbirg, Erpfuuar, Sigiwar, Sigilind, Werdbilt, ea ratione, ut per beneficium prædicti abbatis eadem mihi liceat poſſidere, quamdiu præſentialiter vixero, & poſt meum diſceſſum ipſe & ſucceſſores ejus babeant, teneant, & perpetualiter poſſideant, in eleemoſynam meam, & utilitatem monachorum, ibidem Deo ſervientium. Actum in villa Munirichesſtat, anno X. regni Hludovici Imperatoris, menſe Auguſto, die quarta, coram ſubſcriptis teſtibus, + ſignum Hludolfi, † ſignum
135 Hludomari, † ſignum Dinguuini, † ſignum Folcricbi, † ſignum Ottonis, † ſignum Hemmonis, † ſignum Hludolfi, † ſignum Watmari, † ſignum Cunimunti, † ſignum Otgeri, † ſignum Leobgeri, † ſignum Wolfi, † ſignum Hahicho, † ſignum Sigiharti, † ſignum Reginheri, † ſignum Baturicbi. Hruodolf, indignus ſubdiaconus, ſcripſit.

CXXI. *Traditio ancillæ.* (a)

IN Dei nomine, ego Blidbilt, trado ad S. Bonifacium, ancillam meam, nomine Frenchin, in pago Grapfelde, ea ratione, ut per beneficium Hrabani abbatis mihi liceat eandem ad vitam meam poſſidere, poſt obitum verò meum, in illius vel ſucceſſorum ejus, cum omni acquiſitione ſua, tranſeat dominium. Actum in villa Nordheim, anno X. regni Hludovici Imperatoris, menſe Januario, die VIII. ejusdem menſis. Hruodolfus, indignus ſubdiaconus, ſcripſit, † ſignum Gozperabt, † ſignum Sturmi, † ſignum Werinolr, † ſignum Friduhelm, † ſignum Herimout, † ſignum Sigiprabt, † ſignum Abraham, † ſignum Ellenhart, † ſignum Magolf, † ſignum Gundhart, † ſignum Tbeotmar, † ſignum Hruadmar.

CXXII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villis Roſdorf & Vulfricheshuſen.* (b)

NOn habetur incognitum, qualiter ego, indigna ancilla Dei Sigiloug, pro remedio animæ meæ, & parentum meorum, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, particulam quandam in eleemoſynam meam tradidi, hoc eſt in pago Grapfelde, in villis nominatis Roſdorf & Vulfricheshus, VII. hobas cum his mancipiis, Theotprabt, & uxor ejus Wonathilt, Theothilt, Lancrat, Otheri, Albuuin, Tbeotmuot, Reginmot, Ruadmot, Rarwar, Adalwar, Eliſo, Ratgund, Ratgart, Altheri, Otwin, Nidgoz, Ratmot, Liubilo, Albolf, Liobwar, Buozolt, ea ſcilicet ratione, ut poſt obitum meum, vos vel ſucceſſores veſtri, firmam & incontradictam ab omni perſona accipiendi, fruendi, in omnibus habeatis poteſtatem, † Sigilaugæ, quæ hanc traditionis chartam fieri rogavit, † Ginoz, † Brunicho, † Gerbrabt, † Ellinger, † Reginolt, Herirat, † Reginhart, † Gundalah, † Herimot, † Nebl, † Herigelt, † Nordprabt. Acta hæc traditio ad monaſterium, quod dicitur Ratesdorf, anno ab incarnatione Domini DCCCXXIV. regni verò ſereniſſimi Imper. Hludouici, anno XI. menſe Aprili, ſub die XVII. Cal. Maji.

CXXIII. *Traditio ſervi in pago Grapfeld.* (c)

IN Dei nomine, ego Thrudhilt, trado ad S. Bonifacium, unum ſervum, nomine Ercambald, in pago Gozfelde manentem, ea ratione, ut per beneficium Hrabani abbatis, mibi liceat eundem ſervum ad vitam meam poſſidere, & poſt obitum meum, in illius & ſucceſſorum ejus cum omni elaboratu ſuo tranſeat poteſtatem. Facta traditio in villa Nordheim, anno X. regni Hludovici Imp. menſe

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio ancillæ.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXCIV.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in villis Roſdorf & Vulfricheshuſen.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXVII.* ſub rubrica: *Traditio ſervi in Pago Grapfeld.*

menſe Jan. die octavo ejuſdem menſis. Hruodolfus, indignus ſubdiaconus, ſcripſit, † ſignum Gozpetahti, † ſignum Werinolti, † ſignum Sturmi, † ſignum Friduhelmi, † ſignum Herimoti, † ſignum Sigibrahti, † ſignum Abraham, † ſignum Ellenharti, † ſignum Magolfi, † ſignum Gundharti, † ſignum Theotmari, † ſignum Hruodmari, † ſignum Eggiptahti.

CXXIV. Traditio trium jugerum in villa Friſenhus. (a)

EGo, in Dei nomine, Frieſo, trado ad S. Bonifacium, in eleemoſynam meam & Cunibtahti, fratris mei, tria jugera, in villa, quæ dicitur Friſenhus, quæ eſt conſtructa in pago Grapfeld, & mancipia IIII. cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea ratione, ut à die præſente ejus dominationi perpetualiter ſubjaceant. Actum in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici Imp. XV. Cal. Aug. coram his teſtibus, † ſignum Frieſonis, qui hanc chartam fieri fecit, † ſignum Walahes, † Eginonis, † ſignum Nendingi, † ſignum Herioldi, † ſignum Reginheri, † ſignum Ellingeri, † Suuallehatti. Theotmar ſcripſit.

CXXV. Traditio unius prati in villa Sundheim. (b)

IN Dei nomine, ego Wigget, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda corpore requieſcit, & ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, eſſe videtur, in pago Tullifelde, in villa Sundheim unum pratum, ea ratione, ut à die præſente ipſe & ejus ſucceſſores firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. 536 Actum in villa Sundheim, anno X. regni Hludouici Imp. menſe Januario, die IX. ejuſdem menſis. Hruodolphus, indignus ſubdiaconus, ſcripſit, † ſignum Wiggeri, qui hanc traditionem fecit, † ſignum Einrati, † ſignum Sturmi, † Werinolti, † Friduelmi, † ſignum Herimoti, † Abraham, † ſignum Magolfi, † Gundharti, Theotmari.

CXXVI. Traditio bonorum in villa Thurpſilin. (c)

EGo, in Dei nomine Nidgoz, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volo, ob remedium animæ Huſwarti, quicquid proprietatis habeo in villa, quæ vocatur Thurpſilun, juxta ripam fluminis Moin, in regione Sclavorum *(d)*, ea conditione, ut à die præſente tam prædictus abbas, quàm ſucceſſores ejus, in eleemoſynam Huſwartes, & in ipſorum utilitatem, habeant, teneant, atque poſſideant, ſuisque poſteris

Flumen Moin. Regio Sclavorum.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXV.* ſub rubrica: *Traditio trium Jugerum in Villa Friſenhus.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXXX*, ſub rubrica: *Traditio prati unius in villa Sundheim.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLIII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in villa Thurpſilun.*

(d) Ex hoc loco patet, etiam Slavos ad Mœnum conſcdiſſe. Illuſtrari hoc poterit ex diplomate Caroli M. Imp. quod Fuldenſi monaſterio conceſſit, atque exhibet *CHRIST. BROWERUS Ant. Fuld. lib. XVI. c. XVI.* in quo: *cunctaque prædia ſua, quæ numero LV. eidem loco, in id opus attitulaſſet, ab incurſu Paganorum, Sclavorum videlicet, qui e regione Boëmiæ ſæpius eruptionem facere, & homines abducere ſolebant præpedita.* Fuerunt autem Slavi Sorabi, qui ſedem ſuam habuerunt Salfeldi, cujus rudera adhuc ſuperſunt, & vocari ſolet, *der hohe Schvvarm.* Iſti ſe extenderunt usque ad Græfenthal, Bambergam verſus, prout in Antiquitatibus Græfenthalenſibus demonſtravi. Comparati meretur *SAGITTARIUS Antiquit. Duc. Thuring. lib. IV. c. XX. §. V. ſqq.* Hæc autem villa *Turpblin* hodie vocatur *Dörffles* ad Mœnum, prope Bambergam. Adde *ALBERTI MENONIS VERPOORTENS* doctam præfationem *JO. CHRISTIAN. THOMÆ Coburgo Evangelico* præmiſſam *§. XV.*

poſteris perpetuo poſſidendum relinquant, absque ulla contradictione vel impedimento aliorum. Actum in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludouici Imp. menſe Februario, die XVI. ejusdem menſis, coram iſtis teſtibus, † ſignum Nidgozi, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, ſignum Albolti, † ſignum Bernolfi, † Ermingi, † ſignum Maſſonis, † Herirati, † ſignum Nandgiſi, † Gerprahti, † ſignum Nordprahti, † Gadumari. Hruodolf, indignus ſubdiaconus, juſſus ſcripſit.

CXXVII. Traditio bonorum in villa Geltheresheim. (a)

SI aliquid facultatibus noſtris, â Deo nobis conceſſis, locis Sanctorum concedimus, pro hoc nos procul dubio in æterna beatitudine mercedem recepturos eſſe confidimus, idcirco nos, Aſger ſcilicet & Haduger, tradimus ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volumus, in villa Geltheresheim, quæ eſt in pago Grapfelde, ædificium noſtrum, & jugera XL. & cuncta, quæ in ipſa, & in omnibus finibus ejus juſte & legaliter ad nos pertinere videntur, tradimus in eleemoſynam noſtram, ad ſupra dictum S. Dei, ea ratione, ut per beneficium præfati abbatis, non uterque noſtrum, ſed Haduger easdem res ad tempus vitæ ſuæ poſſideat. Poſt obitum verò ejus, rectores ſupra dicti monaſterii, firmam & incontradictam perpetualiter in omnibus earundem rerum obtineant poteſtatem. Actum in villa Geltheresheim anno X. regni domini Hludouici Imp. menſe Novembr. die XXVI. Hruodolfus, indignus ſubdiaconus, juſſus ſcripſit, † ſignum Aſgeri & Hadugeri, qui hanc traditionis chartam fieri rogaverunt, † ſignum Hagunonis, † ſignum Rahhanti, † ſignum Gerbaldi, † ſignum Perahtgeri, † ſignum Belaz, † ſignum Engilgrahti, † ſignum Adalwigi, † ſignum Reginmunti, † ſignum Bernharti, † ſignum Engilgeri.

CXXVIII. Traditio partis capturæ in Baringe, in terminis villæ Sundheim.

IN Dei nomine, ego Folchram, trado in terminis villæ Sundheim, quæ eſt in Baringe, partem capturæ illius talem, qualem mihi pater meus jure hæreditavit, in eleemoſynam meam, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda requieſcit, cui vir venerabilis, Hrabanus abbas, præeſſe videtur. Ea ratione, ut à die præſente, rectores memorati monaſterii, firmam in omnibus obtineant poteſtatem. Actum in monaſterio Fulda, anno decimo, regnante Hludouico Imperatore, Junio, die IX. ejusdem menſis, coram iſtis teſtibus, † ſignum Folchrammi, † ſignum Wotani, † ſignum Ginozes, † ſignum Waltharii, † ſignum Ellengeri. Hrudolfus, indignus ſubdiaconus ſcripſit & ſubſcripſit.

CXXIX. Traditio duarum ſalinarum in terminis villæ Kizziche, cum pratis & agris. (b)

537 IN nomine Domini, & Salvatoris noſtri JEſu Chriſti, ego Ercanperaht, ob deſiderium vitæ æternæ, & ut in futuro veniam peccatorum meorum conſequi merear, dono ad reliquias Sancti Bonifacii, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus, turbæ monachorum præeſſe videtur, immò promptiſſima devotione trado res proprietatis meæ, in pago Salagewe, in

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. CCCL. ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Gelteresheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT* n. CCCXXXI. ſub rubrica: *Traditio duarum Salinarum in terminis villæ Kizziche cum agris & pratis.*

in terminis villæ Kizziche, duarum ſalinarum, ſuperioris ſcilicet & inferioris, partem, quæ ad me juſte & legaliter pertinet, & juxta inferiorem pontem, ubi vicinius habeo quadraginta virgas de pratis in latitudine, & longitudine, quanta ipſa conſtat latitudo, & juxta ſepem Williharii, ſervi S. Bonifacii, agrorum arabilium XIII. virgas in latitudine, in longitudine XX. inſuper mancipia XL. cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea ratione, ut à die præſente, prædictus abbas, ejusque ſucceſſores, rerum ſupra dictarum firmam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt igitur hæc traditio in monaſterio Fulda, anno X. regni Hludouici Imperatoris, menſe Februario, die IV. menſis ejusdem, coram ſubſcriptis teſtibus, † ſignum Ercanperahti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Gunnonis, † ſignum Azonis, † ſignum Gerprahti, † Eggi, † Gerperahti, † Gundacari, † Hruodolfi, † Theodmari, † Hadumari, † ſignum Allingeri. Hruodolfus, indignus ſubdiaconus, juſſus ſcripſit.

CXXX. *Traditio bonorum in villa Wolfeshard.* (a)

EGo, in Dei nomine, Hruoding, trado ad Sanctum Bonifacium, qui in monaſterio Fulda corpore requieſcit, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, monachis præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid proprietatis habeo in villa Wolfeshart, quæ eſt in pago Grapfeld, cum mancipiis XX. ea ſcilicet ratione, ut prædictus abbas, & ſucceſſores illius, ab hac die, & deinceps, habendi ac poſſidendi firmam & incontradictam in omnibus obtineant poteſtatem. Actum in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludouici Imp. menſe Majo, die VIII. coram infra nominatis teſtibus, † ſignum Hruodingi traditoris, † ſignum Nordperahti teſtis, † ſignum Eggi teſtis, † ſignum Heriolti teſtis, † Herirati teſtis. Hruodolfus, indignus ſubdiaconus, ſcripſit.

CXXXI. *Traditio bonorum in Heilingo & in Lurungo marcis.* (b)

IN DEI nomine, ego Hruodhelm, trado in eleemoſynam meam, ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, turbæ monachorum pius præeſſe videtur paſtor, in pago Haſagewe, in Heilingero marcu, jugera X. & in Pago Grapfeld, in Luringero marcu quinquaginta jugera, ſimiliter. Ea videlicet ratione, ut à die præſente in poteſtatem ſupra dicti martyris Chriſti, ipſiusque monaſterii abbatis, redeant, ac deinceps perenniter in ejus dominio permaneant. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno Pagus Haſagewe.
XI. regni Hludouici, piiſſimi Imperatoris, nonis Junii, coram his teſtibus, † ſignum Hruadhelmi, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Antolfi, † Rathelmi, † ſignum Gozfridi, † Leibolfi, † ſignum Adalboldi, † Ratroc. Ego Aſchrih, indignus oſtiarius, ſcripſi, & teſtibus confirmavi.

CXXXII. *Traditio unius jugeri in villa Vueithaha.* (c)

EGo, in Dei nomine, Theotger, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda requieſcit corpore ſacro, ubi Hrabanus abbas præeſſe cognoſcitur, hoc eſt, quod trado, unum jugerum in pago Tulliſeld, in villa Weithaha. Jugera Centum, & Mancipia XXX. ea ratione, ut à die præſente in veſtrum redeat dominium. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludouici Imp. menſe Februar. idibus ejusdem menſis, coram his teſtibus † ſignum Theotgeri, qui

Ffff 3

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLVI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Wolfeshart.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Heilingo & in Lurungu marcis.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLII.* ſub rubrica: *Traditio unius jugeri in villa Weitaha.*

qui hoc tradidit, † Hugprahti, † ſignum Blidgeri, † Theotrichi, † ſignum Nandheri, † Buobonis, † Adolphi, † Edolti, † Herirati, † Hadumari, † Nordprahti, † Gerprahti. Aſger juſſus ſcripſit.

CXXXIII. Traditio duorum ſervorum. (a)

538 EGo in Dei nomine, Reonolf, trado ad Sanctum Bonifacium, in pago Grapfeldun, in villa Attinhuſun, ſervum unum cum ſua hoba, cujus nomen eſt Wahltrud, & alium, nomine Hruadolt, ea videlicet ratione, ut hos habeam ad meam vitam, poſt obitum quoque meum, eccleſiæ rectores S. Fonifacii tenendo, fruendo, firmam in omnibus habeant poteſtatem. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno XL regni Hludovici Imperatoris, menſe Auguſto, coram his teſtibus, † ſignum Reonolfi, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Gunduuini, † Wibingi, ſignum Rimiſteini, † ſignum Ercanrichi, † ſignum Burgolfi. Ego Aſchrichus juſſus ſcripſi.

CXXXIV. Traditio duorum jugerum in Heilingo marcu. (b)

EGo in Dei nomine Zituuart, trado ad S. Bonifacium, ubi Hrabanus abbas præeſſe videtur, in pago Haſagewe, in Heilingero marcu, duo jugera, ea ratione, ut à die præſente redeat in prædicti abbatis poteſtatem. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici Imperatoris, nonis Junii, coram his teſtibus, † ſignum Zituuarti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Antolfi, † Rathelmi, † ſignum Gotafridi, † Leibolfi, † ſignum Adalboldi, † Ratroc. Ego Aſcrih juſſus ſcripſi.

CXXXV. Traditio capturæ in fluvio Haſelaha, & in Marchbahbes, in marca Mareesfeldes. (c)

IN Chriſti nomine, nos itaque, ego Bernhart, & conjux mea Hadaburg, communibus manibus tradimus unam capturam, in eleemoſynam noſtram ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, in pago Grapfelde, in marcu Mareesfeldes, in meridiano littore fluminis, quod dicitur Haſalaha, & in utroque littore Marcbahbes, qui mediam interfluit villam; traditumque in perpetuum eſſe volumus. Ea ſcilicet ratione, ut à die præſente dominatui ſubjaceat ſupra dicti abbatis, in utilitatem illius, ſucceſſorumque ejus, & in noſtram perpetuam eleemoſynam. Actum in monaſterio, quod nuncupatur Rora, menſe Octobri, XI. Calend. Novemb. anno XI. regni Hludovici, piiſſimi Imperatoris, coram his teſtibus, † ſignum Bernhartes & conjugis ejus Hadaburgæ, qui hanc traditionem fecerunt, † ſignum Widarolt, † Herimoti, † ſignum Aſſen, † Gerbohes, † ſignum Epſem, † Ruadfrides, † ſignum Theotfrides, † Reginheres, † Adalharti, & ipſi ſunt teſtes veſtitionis hujus traditionis, quæ ſupra dicto abbati in eodem die ab ipſis traditoribus facta eſt. Theotmar, indignus ſubdiaconus, hanc traditionis chartam juſſus ſcripſit.

CXXXVI.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXIII.* ſub rubrica: *Traditio duorum ſervorum.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXVIII.* ſub rubrica: *Traditio duorum Jugerum in Helingero marcu.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Capturæ in fluvio Haſelaha, & in Marchbahbes, in marca Mareesfeldes.*

CXXXVI. Traditio capturæ & bonorum ad fluvium Hlutraha, in ſylva Bochonia, cum mancipiis. (a)

SI aliquid de terreno benevola deliberatione ad loca Sanctorum conferimus elaboratum, pro hac iterum remuneratione aliquam æternæ hæreditatis partem nobis donari non diffidimus, qua ſpe exhortatus, ego Poppo Comes, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in cœnobio Fulda, ubi venerabilis vir, Hrabanus abbas, eſſe dignoſcitur, ſacro pauſat in corpore, atque in eleemoſynam meam dono capturam unam, in ſylva Bochonia comprehenſam, juxta fluvium, qui dicitur Lutraha, quod eſt in pago Grapfeld, totum & integrum, quicquid in ambitu illius capturæ proprietatis viſus ſum habere, in campis, & ſylvis, ariolis, ædificiis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, pecoribus ac mancipiis, quorum hæc ſunt nomina, Wolfmunt, Citger, Berolf, Ruadmunt, Bernger, Muſgo, Sito, Thragabold, Wottizo, Lanrburg, Thiurhilt, Sconea, Waldger, cum omni ſupellectili eorum, ea ſcilicet ratione, ut ex hac die præſente in poteſtatem redear S. Bonifacii, & ſupra dicti abbatis, ſucceſſorumque ejus, ac perpetualiter in illo permaneat dominio, nemine contradicente. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, 539
anno XIII. Hludovici regni, Imperatoris Francorum, Cal. Febr. coram his teſtibus, † ſignum Popponis Comitis, qui hanc fecit traditionem, † ſignum Adalfridi, † ſignum Arnes, † ſignum Galamanni, † ſignum Friccheonii, † ſignum Wotani, † ſignum Theotheri, † ſignum Albharti, † ſignum Vagaſti, † ſignum Juzonis, † ſignum Romanni, † ſignum Erpf, † ſignum Hiltuuigi, † ſignum Wargeri, † ſignum Hahgrimi, † ſignum Gerhohi, † ſignum Aſſonis, † ſignum Morichonis, † ſignum Hruadfridi, † ſignum Theorfridi. Theotman, indignus ſubdiaconus, hanc traditionis chartulam ſcripſit, item teſtes veſtitionis, Adalfrid, Friccheo, Theotheri, Albhart, Erpf, Hiltwig, Hruadfrid, Theotfrid.

CXXXVII. Traditio duorum jugerum in Gerinesheima marca. (b)

EGo, in Dei nomine, Engilhart, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit in corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, pius præeſſe videtur paſtor, jugera duo, in pago Grapfeld, in marcu Gerinesheimo, ea videlicet ratione, ut à die præſente in poteſtatem ſupra dicti martyris Chriſti, ipſiusque monaſterii abbatis redeat, ac deinceps perenniter in ejus dominio permaneat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici, piiſſimi Imperatoris, nonis Juniis, coram his teſtibus, † ſignum Engilharti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Herimoti, † ſignum Engilharti, † ſignum Woatani, † ſignum Hruadfridi, † ſignum Friduuarti, † Reginharti, † ſignum Abraham, † ſignum Wonarii, † ſignum Frehholfi, † Hruadmari. Ego Aſcrih, indignus oſtiarius, hanc traditionis chartulam juſſus ſcripſi, & teſtibus firmavi.

CXXXVIII. Traditio quinque jugerum in Heilingo marcu. (c)

EGo, in Dei nomine, Folcrat, trado in eleemoſynam meam, ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, turbæ monachorum pius præeſſe videtur pater, in pago Haſagewe, in Heilingero marcu, jugera LV. ea ſcilicet ratione, ut à die præſente in poteſtatem ſupra dicti martyris Chriſti, ipſiusque monaſterii abbatis redeat, ac deinceps perenniter in ejus dominio

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Capturæ & Bonorum ad fluvium Hlutaraha in ſylva Bochoniæ cum mancipiis.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXVI.* ſub rubrica: *Traditio duorum Jugerum, in Gerinesheimo - marca.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXVII.* ſub rubrica: *Traditio quinquaginta quinque Jugerum in Heilingo-marcu.*

Digitized by Google

nio permaneat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici, piiſſimi Imperatoris, nonis Juniis, coram his teſtibus, † ſignum Antolfi, † ſignum Rathelmi, † Gotafridi, † ſignum Leibolfi, † Adalboldi, † ſignum Ratroc, † Folcrati, qui hanc traditionis chartam ſcribere rogavit. Ego Aſcrichus, indignus oſtiarius, hanc chartulam traditionis juſſus ſcripſi, & teſtibus confirmavi.

CXXXIX. *Traditio bonorum in pago Paringe, cum mancipiis.* (a)

Hahho Comes. EGo, in Dei nomine, Hahho comes, & Adalpraht, tradimus in eleemoſynam Hiltiburgæ, quicquid illa nobis manu poteſtativa tradidit, tradendum ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi ipſe S. Dei ac glorioſus martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini monachorum regulariter degentium pius præeſſe videtur pater, hoc eſt, quod tradimus in Sundheimero marcu, & in Nordheim, quicquid ſupra dicta Hiltiburga illic hæreditavit in pago Paringe, manſas quinquaginta tres cum XVI. mancipiis, & unam domum cum congrua ſtructura, & hæc ſunt nomina mancipiorum: Hruadleib, Leobhilt, Leobwih, Leobnod, Meiol, Irmingart, Theotgart, Werinburg, Tagawart, Rumhilt, Liutburg, Werdpraht, Adalhart, Waltolf, Theotburg. Ea ſcilicet ratione, ut hæc omnia Hiltiburg habeat ad ſuam vitam, & poſt obitum illius ſupra dictus abbas, vel ſucceſſores illius, perpetualiter poſſidendi firmam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici Imperatoris, menſe Auguſto, ſecundo Calend. Septemb. coram his teſtibus, † ſignum Hahhonis & Adalprahti, qui hanc traditionem fecerunt, † Meginbaldi, † Wolfolti, † Ercanrichi, † Reginharti, † Ermanolti, † Germoni, † Williprahti, † Hadumari, ego Aſcrichus juſſus ſcripſi.

CXL. *Traditio bonorum & capturæ mancipiorum in villa Wihtungen & Embrichenhuſen.* (b)

540 EGo in Dei nomine Orentil, pro remedio animæ meæ, & conjugis meæ Francſuuindæ, dono atque trado ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi Beatus Bonifacius ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, in pago Grapfeld, in villa Wihtungun, & in ipſa marca aream unam LXX. virgis longam & unius virgæ latam, cum adjacentibus ſibi duabus hobis, & locis paſcualibus, & utenſilibus, & in illa captura, quæ eſt ad Embrichenhuſun, talem partem ad prædictum locum trado, qualis mihi jure hæreditario contigit, & etiam XXX. caballos indomitos trado, & tria mancipia, quorum hæc ſunt nomina, Wigimar cum uxore ſua Aralinda, & filia eorum Baldſuuind, ea ſcilicet ratione, ut poſt obitum meum, & uxoris meæ Francſuuindæ, ex integro prædicta res in ſtipendium prædicti redeat loci. Facta eſt hæc traditio anno XII. regnante glorioſiſſimo Francorum Imp. Hludovico, X. Calend. Octobris, in loco, qui dicitur Fulda, coram his teſtibus, † ſignum Orentil, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † ſignum Belſonis, † ſignum Rahbanti, † ſignum Salamani, † Hungeri, † ſignum Germonis, Ellingeri, † ſignum Theotmanni, † Erpſonis, † ſignum Wolfbrahtis. Iſti ſunt teſtes veſtitionis, † Orentil, † Belſo, † Otgrim, † Berahtolt, † Berrih, † Erlolf, † Gerimunt, † Sigimar, † Wolfmar, † Hruadman, † Albrih, † Mahtwin, † Hartuuin, † Liuto, † Eburacar, † Egilhart, † Hunrat, † Wolfrat, † Eggibold, † Vnlaz, † Sigiman, † Werin, † Sindheri, † Folcpraht.

CXLI.

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCLXXIV. ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Pago Paringe cum mancipiis.*

(b) Extat apud SCHANNAT n. CCCLXXXIV. ſub rubrica: *Traditio bonorum & Capturæ in villa Wihtungen & Embrichenhuſen.*

CXLI. *Traditio bonorum & mancipiorum in villis Sundheim, Nordheim & Streuuia.* (a)

EGo, in Dei nomine, Hiltiburg, ut æternam ſalutem conſequi merear, trado ad reliquias S. Bonifacii martyris, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, conventui cœnobitarum præeſſe videtur, quicquid in tribus villis, Sundheim ſcilicet, Nordheim & Strewia, quæ ſunt in pago Tullifeld, proprietatis juſte & legaliter moderno tempore poſſidere videor, unà cum domibus, terris, ædificiis, mancipiis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, & quicquid de mobilibus ſive immobilibus dici aut nominari poteſt. Mancipiorum autem hæc ſunt nomina, Suuabperaht, Liobſwind, Atta, Reginwiz, Franco, Adalwiz, Theotger, Geroh, Gerrih, Tetta, Burgwib, Engilperaht, Bernwart, Sindperaht, Hiltrat, Gerrat, Otfrid, Sigiburg, Rumhilt, Meginburg. Hæc quidem omnia, quæ præmiſi, de jure meo in jus Domini & Sancti Bonifacii in eleemoſynam meam trado atque transfundo, ea ratione, ut, quamdiu vixero in hac præſenti vita, per beneficium rectoris ſupra dicti monaſterii ſub cenſu illa poſſideam, & poſt obitum meum cum omni integritate & augmento idem ipſe, & ſucceſſores ejus habeant, teneant atque poſſideant, ſuisque poſteris perpetualiter poſſidenda relinquant. Actum publice in villa Nordheim, anno XI. regnante Domino Hludovico, rege Francorum, menſe Decembr. die IX. coram ſubſcriptis teſtibus, † ſignum Hiltiburga, quæ hanc traditionem fecit, † ſignum Gozperahti, † Adalprahti, † ſignum Morboldi, † Aitbrahti, † ſignum Egilold, † Haholti, † ſignum Reginolt, † Helmolti, † ſignum Gundbrahti, † Lantolti, † ſignum Nizo, † Albolfi. Hruodolfus ſcripſit.

CXLII. *Traditio centum quinquaginta duorum jugerum in Juſicho marca.* (b)

IN Dei nomine, ego Hruadfrid, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit in corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, in pago Grapfeld, in Juſicho-marcu CLII. jugera, ea videlicet ratione, ut à die præſente in poteſtatem ſupra dicti martyris Chriſti, ipſiusque monaſterii abbatis redeat, ac deinceps perenniter in ejus dominio permaneat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici, piiſſimi Imperatoris, nonis Juniis, coram his teſtibus, † ſignum Hruadfridi, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum frebbolfi † ſignum ramuolfi † perahtgeri † ſignum liutfridi † erpfrohi † ſignum ercanfridi. Ego Aſcriehus, indignus oſtiarius, hanc traditionis chartulam juſſus ſcripſi, & teſtibus confirmavi. 541

CXLIII. *Traditio villæ Mareesfeld, cum tribus puellis:* (c)

ANno dominicæ incarnationis DCCCXXVI. indictione IIII. XIII. Calend. Martii tradidit Germunt in villa, quæ dicitur Mareesfeld, omnem poſſeſſionem ſuam, 542
& tres ancillas ſuas, quarum nomina hæc ſunt, reginniu, rihniu, ſigirat, ea conditione, ut cenſum perſolverent ad Eccleſiam S. Bonifacii per ſingulos annos, & ab alia ſervitute excuſabiles fierent. Idcirco ego, Hrabanus abbas, cum conſilio & conſenſu fratrum noſtrorum, prædictam rem confirmo, decernens, ut lege tabularia (d) per- *Lex tabularia.*

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXCVII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in villis Sundheim, Nordheim & Streuua.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXIV.* ſub rubrica: *Traditio CLII. Jugerum in Juſicho-marcu.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXCI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Mareesfeld.*

(d) Tabularii ſervi erant eccleſiæ per tabulas manumiſſi, ita tamen ut certum cenſum præſtarent eccleſiæ. Quo ritu hæc manumiſſio fuerit facta, docet Lex Ripuariorum *Tit. LVIII. §. 1.* Quod ſi talis absque liberis deceſſerit, nullum alium, niſi Eccleſiam relinquebat hæredem *§. 4.*

per ſingulos annos unaquæque de vobis duos denarios argenti in miſſa S. Bonifacii ad tantum de cera valentem cenſum reddatis ad Eccleſiam S. Michaelis, quæ eſt in loco, qui dicitur Rore, conſtructa ſub regimine monaſterii S. Bonifacii, & ab alia ſervitute liberæ ſitis omni tempore vitæ veſtræ, res vero, quascunque acquiſieritis, vel elaboraveritis, in toto ſpacio vitæ veſtræ ad prædictum monaſterium poſt obitum veſtrum redeant in elimoſinam ejus, qui vos ſub hujus cenſus perſolutione S. Bonifacio tradidit, † ſignum Hrabani abbatis, qui hanc chartam ſcribere juſſit, † Abraham presbyteri † ſignum helmhaldi presbyteri † ſignum folcgeri presbyteri † artheri presbyteri † ſignum Hattonis diaconi † ſignum bartrati diaconi † ſignum berahartì † waltolfi † ſignum berimuoti † ſignum waccbonis † ſignum reginharti † ratgarti † Iſanbarti † lautfridi. Actum in monaſterio Fulda anno XIII. Regni Hludowici, piiſſimi Regis. Theotmar, indignus monachus, juſſus ſcripſi.

CXLIV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villis Altenſtein & Grezziſtat.* (a)

IN nomine domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Otfrid, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid proprietatis habeo in duabus villis, hoc eſt, in Altenſtein & in Grezziſtat, quæ ſunt in pago Grapfeld, una cum terris, domibus, ædificiis, mancipiis, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, vel quicquid dici aut nominari poteſt, trado ad S. Bonifacium, nomina autem mancipiorum hæc ſunt, Thancrih, Ribthrud, Ilina, & filii ejus III. Hruodmar, & uxor ejus Erilind, Witmar, Wolfbart, Meginlind, Brunihilt, cum filio uno, Liubucba cum filiis tribus, Liutmar, Hartmar, Mirliub, Wuldarrih, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu. Hæc igitur omnia, ut prædixi, quæ juſte & legaliter infra terminos memoratarum villarum ad meam poſſeſſionem pertinent, cum omni integritate trado coram teſtibus ad ſupra dictum S. Dei, ea ratione, ut per beneficium prædicti abbatis mihi liceat easdem res poſſidere, quam diu vixero, & ad uſus meos non minuendo, ſed augendo excolere, poſt obitum vero meum tam ipſe, quam ſucceſſores ejus in elimoſinam meam, & ad ſervitium ſervorum Dei, habendi, tenendi, ac poſſidendi firmam & inviolatam in omnibus obtineant poteſtatem. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno X. regniglorioſiſſimi Hludovici Imperatoris, menſe Septembri, die ſeptimo Calend. Octobris, coram ſubſcriptis teſtibus, † ſignum Otfrides, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Sturmi † Werinolti, † ſignum Friduhelmi † Hruodmari † ſignum Ercanrichi † Herimoti † ſignum Birichonis † Reginolti † ſignum Abraham † Theotfridi † ſignum Hruadfridi † Hruadmunti, † ſignum Megingozi † Gerprabti † ſignum Eggi † Heri-
rati † ſignum Hruadolfi † Nordperahti † ſignum Bebozs † ſignum Albarichi. Hrua-
542 dolf, indignus ſubdiaconus, juſſus ſcripſit. Iſti veſtitionem viderunt, † Rohing † Gerolt † Hruadmar † Gundacar † Suidger † Giſalhart † Leidrat † Hiltigrim † Folcolt † Gernand † Williperaht † Helpfant † Partuh † Gerhoh † Egilhart.

CXLV. *Traditio alia villæ Mareesfeld.* (b)

IN Chriſti nomine, ego Germunt, dono atque trado omnem proprietatem meam ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, in pago Grapfeld, in villa, quæ dicitur Maresfeld, & in ipſa marca, id eſt, in ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXLVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in villis Altenſtetti & Grezziſtat.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXVIII.* ſub rubrica: *Germunti Traditio omnium, quæ in villa Maresfeld in Pago Grapfeld poſſidet.*

aquis, aquarumve decurſibus, pecoribus & mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, Berefrid, Otmuot, Ruotbald, Hunolt, Walaheri, Hunrat, Hiltimuot, Leobmuot, Holomot, Roſmot, Theotulf, Adalniu, Rihhelm, Herimar, Friduuin, Gotevuin, Heriſuvind, cum omni ſupellectili eorum, ea tamen ratione, ut ad vitam meam ipſas res uſu fructuario poſſideam, poſt obitum vero meum cuncta, quæ tradidi, absque ulla contradictione in poteſtatem ſupra dicti abbatis redeant, aucta & meliorata, non minorata. Actum anno dominicæ incarnationis DCCCXXV. indictione III. XIII. Calend. Martii, anno XII. regni Ludovici, piiſſimi regis, † ſignum Germunti, qui hanc traditionem fecit, † ſignum Berahartí † ſignum Walcolfi † ſignum Herimoti † Wahhoni † Reginbarti † Folcgeri † ſignum Hratgaſti † Iſanbarti † Lantfridi † Heitoni † ſignum Herimari † Adalharti † ſignum Aſſonis † Reginheri † ſignum Ellingeri † Eburharti, ſignum Altmanni. Theotmar ſcripſit. Atamat, Gundolf, Stillimuot, Theotuuin, Sigiman.

CXLVI. *Traditio bonorum in villa Vueſtheim.* (a)

IN Chriſti nomine, ego Hahger, trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi Hrabanus abbas pius præeſſe videtur paſtor, hoc eſt, quod trado, in pago Tullifeld, in villa Weſtheim, in ipſa marca, quicquid proprietatis habeo, id eſt, terris, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, quicquid dici & nominari poteſt, ea videlicet ratione, ut à die præſente in poteſtatem ſupra dicti martyris Chriſti, ipſiusque monaſterii abbatis redeat, ac deinceps perenniter in ejus dominio permaneat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici, piiſſimi Imperatoris, nonis Junii, coram his teſtibus, † ſignum Hahgeri, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Herimuoti † Engilharti † ſignum Vuoatani † Frehholfi † ſignum Hruadfridi † Vuonati † ſignum Friduharti † Reginharti † ſignum Abraham † Hruodmari. Ego Aſcribus, indignus oſtiarius, hanc traditionis chartulam juſſus ſcripſi, & teſtibus confirmavi.

CXLVII. *Traditio LXXV. jugerum in villa Vueſtheim.* (b)

EGo, in Dei nomine Ehurolf, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, in pago Tullifeld, in villa Vueſtheim, jugera LXXV. ea ſcilicet ratione, ut à præſente die ex noſtra poteſtate in ſupra dicti abbatis, & ſucceſſorum ejus redeat dominium. Facta hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici, ſereniſſimi Imp. nonis Juniis, coram his teſtibus, † ſignum Eburolfi, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum Frehbolfi † ſignum Perahigeri † Liutfridi † Ramuuolfi † erpfrohi † ſignum Ercanfridi. Ego Aſcrichus, indignus oſtiarius, hanc chartam traditionis ſcripſi, & teſtibus confirmavi.

CXLVIII. *Traditio ſervi.*

ISti ſunt teſtes, qui viderunt, quod Brunger tradidit unum ſervum ad S. Bonifacium, nomine Libolf, † ſignum Theotleihi † Ercanperahti † ſignum Sigibotonis † Amalperahti † ſignum Hruadfridi † Theotfridi † ſignum Leobſunes † Hunolti † ſignum Rachanti † Nendichonis † ſignum Hruadhelmi † Reginbotonis. Aſcricus ſcripſit.

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCLXI. ſub rubrica: *Traditio bonorum in villa Weſtheim.*

(b) Extat apud SCHANNAT n. CCCLXVII. ſub rubrica: *Traditio LXXV. jugerum in villa Weſtheim.*

543 *CXLIX. Traditio pratorum & unius jugeri in villa Sundheim. (a)*

IN nomine Domini noſtri JEſu Chriſti, ego Vuitger, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, omnem proprietatem meam in pratis, & unum jugerum curtiferum *(b)*, & partem pratorum ad me pertinentem in Terminis villæ Sundheim, quæ ſita eſt in pago Tullifelde, ea ratione, ut à die præſente prædictus abbas, ejusque ſucceſſores, rerum prædictarum firmam & incontradictam in omnibus obtineant poteſtatem. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno X. regni Hludovici Imper. menſe Majo, ſecunda die menſis, coram his teſtibus † ſignum Vuitgeri tradentis † Friduhelmi † ſignum Grimolti † Lantolti † ſignum Reginolti † Herirati † ſignum Vuaningi † Heriolti. Hruodolfus, indignus ſubdiaconus, ſcripſit & ſubſcripſit.

CL. Traditio jugeri & pratorum ibidem.

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ego Vuitger, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro corpore requieſcit, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, unum jugerum curriferum, & partem pratorum ad me pertinentem, in terminis villæ Sundheim, quæ ſita eſt in pago Tullifelde, ea ratione, ut prædictus abbas, ejusque ſucceſſores, à die præſente firmam & incontradictám rerum memoratarum in omnibus habeant poteſtatem. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno X. imperante Hludovico, Rege Francorum, menſe Majo, die ſecundo, coram his teſtibus † ſignum Vuitbarii traditoris, † ſignum Friduhelmi † Grimolti † ſignum Landolti † Reginolti, † ſignum Herirati, † Vuaningi. Hruodolfus, indignus ſubdiaconus, ſcripſit & ſubſcripſit.

CLI. Traditio bonorum in villa & marca Marahasfelde. (c)

SI aliquid de terrenis facultatibus noſtris benevola deliberatione ad loca conferimus ſanctorum, procul dubio inde nos in æterna beatitudine remunerandos fore confidimus, idcirco ego Bernhart, & conjux mea Hadaburg, tradimus in elimoſinam noſtram, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini cœnobitarum pius præeſt paſtor, hoc eſt, in pago Grapfelde, in villa Marahesfelde, & in illa marca, quæ ad illam pertinet villam, quicquid proprietatis habemus, communibus manibus tradimus, id eſt, in areis & ædificiis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, ſilvis, cum omnibus adjacentiis, ad noſtram proprietatem pertinentibus, ea tamen ratione, ut ea, quæ tradimus, per beneficium ſupra nominati abbatis, ad vitam noſtram meliorando, & augendo, uſufructuario babeamus, poſt noſtrum quoque de hac luce diſceſſum, ipſe in omnibus, abſque ulla contradictione, babeat poteſtatem, ſuisque poſteris ad poſſidendum perpetualiter relinquat. Acta vero traditio jam dicto in vico Marahesfelde, XV. Calend. Aprilis, Anno XII. regni Hludovici, piiſſimi Regis Francorum, coram teſtibus inferius nominatis, † ſignum Bernharti, & conjugis ejus Hadaburge, qui hanc traditionem fecerunt † ſignum Widarolti † Attonis † ſignum Eburharti † Iſanharti † ſignum Theotharti † Albuuini † ſignum Heitonis † Fulcgeri † ſignum Ratga-

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCXXXVIII. ſub rubrica: *Traditio Jugeri & pratorum in villa Sundheim.*

(b) Per jugerum curtiferum intelligi videtur *ein Aſtacker.*

(c) Extat apud SCHANNAT n. CCCLXXIX. ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa & marca Marahesfelde.*

Ratgaſti † Arnolti † ſignum Altmanni † Adalharti † ſignum Reginolfi † Starcolfi † ſignum Germunti † Gerhohi.

Iſtique ſunt teſtes veſtiuonis, quæ, illis præſeotibus, in eodem die facta eſt. Theormar, indignus ſubdiaconus, juſſus ſcripſit.

CLII. Reſtitutio quorundam bonorum, ad monaſterium ſub comite Poppone. 544

ANNO ab incarnatione Domini noſtri JESU Chriſti DCCCXXV. Regni autem ſereniſſimi Imperatoris Hludovici, XII. menſe Februario, decimo Calend. Martii, factus eſt publicus conventus Popponis comitis, & totius comitatus ejus, in terminis villæ, quæ dicitur Geiſmari, factaque eſt exquiſitio magna in eodem conventu, de terminis monaſterii, quod nuncupatur Hunnafeld, & quisquis io illo placito repertus fuerar, aliquid ſibi infra terminos ejusdem monaſterii, aur ad proprietatem vindicare, aut injuſte retinere, hoc ſecundum legem ipſorum, coram ſupra nominatn comite, & omni conventu reſtituir, atque legatis Hrabani, monaſterii S. Bonifacii abbaris, reddidit, & confeſſi ſunt ibi, qui in eisdem finibus hæreditates habere voluerunr, quia per beneficium præviſorum mnnaſterii S. Bonifacii, usque ad hanc diem, ea, quæ habere videbantur, poſſiderent, ac deinceps habere debuiſſent, atque voluiſſent, ut ſine damno reſtituerent, quod injuſte tenuerunt. Iſti ſunt, qui dimiſerunt atque reſtituerunr, quicquid in finibus illis habuerunt, Otto videlicer, excepto N. Helmgoz, prætcr N..... engilrih excepto, gerung excepto. N....... gozrih præter. N..... coram his teſtibus, Poppo comes, Galaman, offo, Liutpraht, nidhart, fridurih, friduhelm, ortheri, hiltiger, waltger, arndeo, hugideo, grimolt, einrat, werinmunti, wenilo, bahho, wan, helmot, reginolt, voto, prun, prunman, artheri, woatan, geboroh, nordalah, vogo, hruadgart. Alii teſtes, qui illam reveſtitionem viderunt factam, coram miſſis Popponis comitis, liutprante videlicet & gerborobe, beranuuin, goteram, erpſuuin, alrolf, amanolf, otacar, jungman, arnolt, ramolf, wulfrih, herimuot, attaman, gerbald, hlungan. Theotmar, indignus ſubdiaconus, juſſus ſcripſit.

CLIII. Traditio bonorum in Hruadhelmeshuſen & Calbaha, Chinzibucruogu & Vzzunaha. (a)

EGo itaque in Dei nomine, Germunr, presbyter, dono atque trado pro remedio animæ meæ, in pago Grapfeld, in loco, qui dicitur Hruadhelmeshuſun, qui ſitus eſt in terminis villæ, quæ nuncupatur ſtreuua, unam arialem & XI. jugera terræ arabilis, ſimiliter in loco, qui nominatur calbaha, trado tertiam partem unius capturæ, necnon & in pago Salageuue, in locis ſubter nominatis, id eſt, chinzigerogewe, nonam partem capturæ unius, & in vzzunaha, tertiæ capturæ ſextam partem, ita quoque in locis his, & in illis tribus capturis, tales partes, quales ſuperius enumeravi, & quales contra partes ſororum mearum, batahiltæ videlicet ac walahionæ, habeo tollendas, dono, trado, atque transfundo, de jure meo, in jus Domini & S. Bonifacii martyris Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, monachorum turbæ præeſſe cognoſcitur, in terris, ſylvis, agris extirparis, campis, pratis, paſcuis, domibus, ædificiis, arialis, maocipiis, quorum nomina hæc ſunt, wolfbald, Snellacar, & frater ejus gundacar, hruadacar, herimar, eogilmar, theotheri, weniprahr, werolf, egiuuolf, & mater ejus theota, megina, & filia ejus, leobhilr, meginſuuind, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea tamen

 ratione,

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCLXXXVII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Hruadhelmesbuſen & Calbaba, Chinzigerogevve & Vzzunaba.*

ratione, ut ego eandem cauſam, per beneficium ſupra nominati abbatis, ad vitam meam uſufructuario habeam, poſtque obitum meum cuncta, quæ tradidi, in poteſtatem ejuſdem abbatis, vel ſucceſſorum ejus, abſque ulla contradictione redeant, & in meam elimoſinam in illorum permaneant dominio. Actum in monaſterio Fulda, undecimo Calend. Aprilis, menſe Martio, Anno XIII. regnante Hludouuico, glorioſo Imperatore, coram bis teſtibus † ſignum germunti presbyteri, qui hanc fecit traditionem † ſignum jungerati † ſignum altrati † ſignum bremſtingi † ernuſti † ſignum heriprabti † perahrarti † ſignum albarichi † Heriolti, † Theotmar, indignus ſubdiaconus, hanc traditionis chartam juſſus ſcripſit.

CLIV. Traditio bonorum in terminis Volfheimera. (a)

IN Chriſti nomine, ego Perinhart, trado in elimoſynam meam ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis,
545 Hrabanus abbas, multitudini præeſt cœnobitarum, quicquid habeo proprietatis, in terminis, Wolfheimero, in pago Grapfelde, in arialis, ædificiis, terris, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, paſcuis, pratis, cum omnibus adjacentiis ſuis, quæ ad meam pertineant proprietatem, ea ſcilicet ratione, ut mihi liceat, eandem cauſam ad vitam meam, per beneficium prædicti abbatis, habere, poſt meum quoque de hac luce diſceſſum, iterum ad utilitatem ſupra nominati abbatis, & ſucceſſorum ejus, abſque ulla contradictione redeat, perpetuoque in illorum permaneat dominio. Actum in monaſterio Fulda, anno XIII. regni Hludouici, glorioſi Imp. XI. Calend. Aprilis, menſe Martio, coram his teſtibus † Perinharti, qui hanc fecit traditionem, germunti presbyteri † Jungarati † Altrati & Hremſingi † Ernuſti † heriprahti † Albarichi † Herioldi. Theotmar, indignus ſubdiaconus, ſcripſit.

CLV. Traditio bonorum in Salu.

EGo in Dei nomine Goteram, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabamus abbas, præeſſe videtur monachis regulariter degentibus, hoc eſt, quod trado in villa Salu, quicquid proprietatis habeam, & Sigiram, filius patrui mei, exceptis legitimis areis, ea tamen ratione, ut à die præſente in dominium redeant S. Bonifacii. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XII. Regni Hludouici, piiſſimi Imp. menſe Auguſto, quarto nonas ejuſdem menſis. Deſunt teſtes.

CLVI. Traditio capturæ ad Bibarahu.

IN Dei nomine, ego Egilmar & Meginolt, tradimus ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabamus abbas, monachis regulariter degentibus pius præeſſe cognoſcitur paſtor, hoc eſt, quod trado in pago Grapfeld, quicquid proprietatis habeamus in captura cohærente capturæ S. Bonifacii ad bibarahu, ea tamen ratione, ut à die præſente in dominium redeant S. Bonifacii. Facta eſt hæc traditio XII. anno Regni Hludouici, quarto Idus Septembris † Engilmari & Meginoldi, qui hanc traditionem fece-
Leiting. runt † Haguno † Wasgo, * † Leiſting † Ellinger † Theotrih † Heribrant † Rantbuuig † Hartuuig † Nandhe- † Ruodhart, & ego Aſcricus juſſus ſcripſi.

CLVII.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in terminis.*

CLVII. *Traditio dimidiæ capturæ in Werinesbrunnen, & unius hubæ duorumque Puerorum inter Oſtheim & Sundheim.* (a)

IN Dei nomine, ego Helmuuart, trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi Hrabanus abbas, turbam pie regit monachorum, in pago, qui dicitur Grapfeld, in villa Oſtheim, dimidiam partem unius capturæ, quæ eſt in loco, qui dicitur Werinesbrunno, & inter Oſtheim & Sundheim, unam ſervilem huobam & duo pueri, id eſt, badupraht & hugolf, ea vero ratione hæc trado, ut; à die præſente, in poteſtatem redeant S. Bonifacii, abſque uilius contradictione. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno XIIII. Regni Hludouuici, menſe Januario, quarto nonas ejusdem menſis coram his teſtibus † Helmuuart, qui hanc traditionem fecit † Wasgo † Walah † Embrico † Helmtheot Libger † Sullo. Ego Aſcricus juſſus ſcripſi.

CLVIII. *Adjudicatio ſuperioris capturæ.*

ANNO ab incarnatione Domini octingenteſimo XXXXVII. & regni Hludouici Imp. XIV. factus eſt conventus publicus, in loco, qui dicitur Suuarzesmuos, & Hrabanus abbas fuit in eo, & Poppo comes, & majores natu de comitatu ejus, quorum nomina ſunt † Liutpraht † Widarolt † Wotan † Gundacar † Herimot † Friduhelm † Nidhart † Ortheri † Offo † Alspraht † Einrat † Helmolt † Ratger, coram quibus Herimot & Berahart dixerunt, ſe in illa captura aliquam habere portiunculam, ſed tamen eorum aequiſitio ita diffinita eſt, & pacata, ut dominus Hrabanus abbas illis duos boves & duo pallia; lanea & linea, duos gladios daret, & illi negaverunt, & abdicaverunt coram ſupra ſcriptis nobilibus viris, quod ul- 546
terius in illa captura nullam communionem habeant.

Coram his vero teſtibus datum fuit, quod dominus Hrabanus abbas promiſit, & negatum, & traditum ab Heritmote, & Beraharte & Munihelme & Attamanne, & Nidgere & Lungane, id eſt, Gatto monachus † Altolf monachus † Wotan, † Æmanolf, † Iungman † Otto † Vnarg † Hiltiman † Bernuuin † Hahmunt † Albuuart † Erpuuin † Gozrih † Meginhart † Engilrih † Farolf † Goteram † Otaear † Friduger † Gerbald, Ramuolf, Wirunt † Oti. Iſti tradiderunt illam capturam ad Suuarzesmuoſe, Vualto & accepit IIII. inaures & unum Gladium, Farolf ſibi & fratribus ſuis unum Gladium & unum pallium, Laneum, Adalrihe unum Gladium & pallium Laneum, Matto unum gladium, Hlerimuot unum Bovem, qui illam capturam nunc acquirit, Erphung unum Gladium, Altolf unam vaccam, Othrih, qui hanc capturam circumduxit, accepit unum Caballum & unum Pallium & unum Gladium & unum Baconem; iſti tradiderunt & nihil acceperunt Tagapraht, Reginpraht, Teoro, Perahter, Vuolfart; Iſti cœperunt illam capturam inprimitus in Suvarzesmuoſe noſtri ſervi Hruodger Eigolt Dejazahu.

CLIX. *Traditio bonorum in Lengifeld.* (b)

EGo, in Dei nomine, Starchelm, trado ad S. Bonifacium, in elimoſinam meam, in villa Lengifeld XIII. Jugera, cum ambitu, ea ratione, ut deinceps in poteſtatem redeat S. Bonifacii. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno XIII. Regni Hludouici, piiſſimi Imp. decimo octavo Calend. Maji coram his teſtibus † Stralhelmi tradentis † Wotani † Altonis † vs. Ego Aſcrichus ſcripſi.

CLX. Tra-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXCII.* ſub rubrica: *Traditio dimidiæ Capturæ in Werinesbrunnen & unius Hobæ duorumque puerorum, inter Oſtheim & Sundheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXXIX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Lengifeld.*

CLX. Traditio capturæ in Sulzaba in terminis villæ Sundheim. (a)

EGo, in Dei nomine, Einrat, & conjux mea Benedicta, donamus in elimoſynam noſtram ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore; ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, atque tradimus unam capturam, in terminis villæ Sundheim comprehenſam, & quicquid in eadem captura, vel loco, qui dicitur Sulzaha, viſi ſumus babere, id eſt, in ariolis, ædificiis, domibus campis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt, Theganbald, Vuolfmar, Altmar, Ratlind, cum omni eorum ſupellectili & ſumptu, ea tamen ratione, ut liceat nobis eandem rem, per beneficium ſupra dicti abbatis, ad vitam noſtram habere, poſt obitum vero amborum, in omnibus babeat poteſtatem, ſuisque poſteris perpetualiter poſſidendum derelinquat. Acta traditio in monaſterio Fulda, anno XIV. regni Hludouici, Imp. piiſſimi. Septimo idus Aprilis, feria tertia, coram his teſtibus † ſignum Einrati & conjugis ejus benedictæ, qui hanc traditionem fecerunt, † Friduhelmi.

CLXI. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Vueitahu. (b)

EGo, in Dei nomine Hribhart, & conjux mea Altburg, communi manu tradimus ad S. Bonifacium, in monaſterio Fulda ſacro requieſcentem corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod tradimus in pago Tullifeld, in Vueſtheimero marcu, & in villa Vueitahu CXXXIV. jugera terræ araturiæ, & areolam unam, cum domo in ea ædificata, & mancipia duo, quorum nomina ſunt, Sabſin, & Hruodolt, porcos X. de bubus ſex capita, unum caballum. Ea vero ratione iſta tradimus, ut per beneficium ſupra dicti abbatis liceat nobis ad vitam noſtram hæc habere, poſt obitum quoque noſtrum amborum, aucta & meliorata hæc omnia redeant in poteſtatem S. Bonifacii, absque ullius contradictione. Facta traditionis chartula, anno XIV. regni Hludouici, piiſſimi Imp. in villa Sundheim, menſe Majo, quinto nonas ejusdem menſis, coram his teſtibus † Ribharti, & conjugis ejus Altburgæ, qui hanc traditionem fecerunt, † Vuotan † Ginoz † Einhart † Voto † Herimuot † Vuago † Nordpraht † Eburmunt, † Theorolf † Erlmunt † Vuarmunt. Ego Aſcrichus, indignus ſubdiaconus, hanc traditionis chartam juſſus ſcripſi.

CLXII. Traditio bonorum in Iuchiſa. (c)

IN nomine Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ego Vuidarolt, dono atque trado in elimoſinam meam, & conjugis meæ, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, hoc eſt, in pago Grapfeldum, in villa antiqua, quæ dicitur Iuchiſa CXXX. jugera, & partem meam illius capturæ, in qua tradidit germunt ſuam partem, ea ratione iſta trado, ut à die præſente ſupra dicta de
547 jure meo, in jus & dominationem redeant S. Bonifacii, absque ulla contradicente perſona. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno XIV. regnante Hludovico, rege piiſſimo Francorum, ſexto Calend. Junii, menſe Majo † vvidarolti traditoris † reginuuarti † maginharii † hrihuuarti. Ego Aſcrichus juſſus ſcripſi.

CLXIII.

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. CCCXCV.* ſub rubrica: *Traditio capturæ in Sulzaba in terminis villæ Sundheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXCVI.* ſub rubrica: *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Weithahu.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXCVII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Iuchiſa.*

CLXIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in pago Grapfeld.* (a)

EGo, in Dei nomine, Eiat, trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid in pago Grapfelde moderno tempore proprietatis habeo, in agris, & ſilvis, areis, domibus, ædificiis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, totum & integrum, exceptis mancipiis duobus: reliquorum autem, quæ trado, hæc ſunt nomina, Icha, bilihilt, othilt, bernhilt, otolf, theothilt, ratun, ernuſt, raitant, heririh, Leobpraht, hruodpraht, nuoring, tetta, & tres filios meos, gundultum, hruodoltum, vvidaroltum, & filiam meam gundhiltam, ea ratione, ut filii prædicti, & filia mea, quandiu vixerint, nulla vi ſervitutis conſtringantur, niſi quod ſinguli annis ſingulis V. denarios, aut ex lino, vel cera, quantitatem ejusdem pretii ad S. Bonifacium reddant, reliquorum autem omnium, quæ tradidi, tam prædictus abbas, quam ſucceſſores poſt obitum meum firmam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem. Actum publice in villa munirichestat, anno XIIII. regnante Hludovico, glorioſiſſimo Imperatore, menſe Auguſto, die XI. coram ſubſcriptis teſtibus, † ſignum Eiati, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † hludomari † albuuini † eggileibi † folchrichi † hludolfi † gundharii † regingeri † vvigbrahti † albharti † ſibicho † helpfrih † ratheri † gozbrahti † reginhart † fridurih † vvolfitheo. Hruodolfus juſſus ſcripſit.

CLXIV. *Traditio unius capti & unius mancipii in marca Grapfeld.* (b)

IN nomine Domini, ego Sinperaht, dono atque trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, in marcu grapfeldono, bifang unum (c), qui contingit juxta fluvium, qui dicitur Hlutaha, in utroque littore ejusdem fluminis, traditumque in perpetuum eſſe volo, & unum mancipium, nomine Snelmot, ea ratione, ut à die præſente, quæ tradidi, redeant in dominium S. Bonifacii, & ſupra dicti abbatis, & in perpetuum in illa poteſtate permaneant, nullo contradicente. Actum in monaſterio Fulda, anno XII. regni Hludovici, Imperatoris glorioſi, pridie nonas Julii, coram teſtibus ſubſcriptis, † ſignum ſindperahti, qui hanc traditionem fecit, † hagunonis † engilgeri † ellingeri † gerauiges † aſlonis † vvonati † reginheri † gundalahi † gerbrahti † heriolti. Theotmar, indignus ſubdiaconus, hanc traditionis chartam rogatus ſcripſit.

CLXV. *Traditio quatuor mancipiorum.* (d)

IN Dei nomine, ego Theothart, trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium mancipia IV. id eſt, uxorem Altrati, cum tribus filiis, & cum omni ſubſtantia ſua, id eſt, alachilt, albuuart, ea ratione, ut à die præſente de mea poteſtate in veſtrum redeat dominium, absque ullius perſonæ contradictione, in hunc modum, ut mihi Hrabanus abbas donet duas libras de argento, & tertiam dimidiam, quod & ita jam fecit. Facta traditio in monaſterio Fulda, anno XI. regni Hludovici Imperatoris, menſe Julio, XVIII. Calend. Auguſti, † ſignum theotharti, qui hanc traditionem fecit, † ſignum friccheonis, † ſignum liutharti † ſignum prehzolfi † ſignum harta-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCXCVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in Pago Grapfeld.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXXI.* ſub rubrica: *Traditio unius ſepti & unius Mancipii in marca Grapfeld.*

(c) Vide ſupra *lib. I. n. LV.* & infra *n. CLXXXI.*

(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLXXII.* ſub rubrica: *Traditio quatuor mancipiorum.*

hartalobi † ſignum albharti † ſignum baholfi † ſignum vvonati † ſignum regingeri † ſignum helpfrichi † tagolfi † ſignum gerprahti † vvallheri † ſignum theothehi. Ego Aſcricus juſſus ſcripſi.

548 *CLXVI. Traditio quadraginta jugerum in Marca Sundheym. (a)*

EGo in Dei nomine, Otmar, trado ad monaſterium S. Bonifacii, quod eſt conſtructum in pago Grapfeld, ſuper fluvium Fulda, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, pius præeſſe videtur paſtor; hoc eſt, in pago Tullifeld, quod trado in Marcu Sundheim, jugera XL. ea ratione, ut ab hac die rectores Fuldenſis Eccleſiæ habeant, teneant, poſſideant, & quicquid exinde facere voluerint, liberam ac firmiſſimam in omnibus habeant poteſtatem. Facta traditio XV. Calend. Maji, anno XI. regni Hludovici Imp. coram his teſtibus, † ſignum Otmari, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † Ezzilonis † Galamanni † ſignum Herimanni † Vurmheri † ſignum Geperabti † Wolfmunti † ſignum Waſgonis † Albharti, ſignum Heriolti † Ellingeri † ſignum Aſalahi † Frumolti. Ego Aſcricus juſſus ſcripſi.

CLXVII. Traditio quatuor mancipiorum in Roſdorf, & unius comprehenſionis in baringenſium Marca. (b)

IN nomine Domini, ego Bern, trado ad S. Bonifacium in villa Roſdorf, quæ eſt in pago Tullifelde, quatuor mancipia, quorum nomina hæc ſunt, bliduuar, blidilo, vvenilo, vvillicumo, ea ratione, ut à die præſente & deinceps poteſtati prædicti martyris perpetualiter ſubjiciantur: ſimiliter autem & nos, Nidhart videlicet & Frumolt, tradimus in elimoſinam noſtram, in marcu baringenſium unius compræbenſionis, uterque partem ſuam, ita, ut ab hac die juri ac dominationi memorati martyris firmiter ac perpetualiter ſubjaceat. Actum in Eccleſia Fuldenſi, anno XVI. regnante Hludovico, glorioſiſſimo Imperatore, menſe Junio, die IV. coram ſubſcriptis teſtibus, † ſignum Berni tradentis † ſignum nidhardi tradentis † ſignum frumolti tradentis † friccheonis teſtis † ſignum Vuotonis teſtis † ſignum Engilprabti teſtis † ſignum moris teſtis † Enmanno teſtis † vvindhelmi teſtis † friduhelmi teſtis.

CLXVIII. Traditio quatuor mancipiorum in villa Sulzifeld. (c)

EGo, in Dei nomine, Thrudhilt, ſanctimonialis, trado ad S. Bonifacium in elimoſinam meam, in villa Sulzifeld, quatuor mancipia, quorum hæc ſunt nomina, ruodhilt, beruuas, bernuuiog, vverinheri, cum omni ſupellectili eorum, ea ratione, ut poſt obitum meum in dominium redeant S. Bonifacii, perpetuoque in ejus permaneant poteſtate, nullo contradicente. Acta traditio in tullifelde, anno XVII. imperii Hludovici cæſaris, XI. Cal. Auguſti, feria ſexta, præſente Hrabano abbate, & his teſtibus, † ſignum thrudhiltæ ſanctimonialis, quæ hanc fecit traditionem, † berimoti teſtis † vnwan teſtis † friduhelm teſtis † Engilharti teſtis † eburmunti teſtis † nandharii teſtis † albarichi teſtis † meginbaldi teſtis † adaluuini teſtis. Theotmar ſcripſit.

CLXIX.

(*a*) Extat apud *SCHANNAT n. CCCLVII.* ſub rubrica: *Traditio XL. jugerum in Marca Sundheim.*

(*b*) Extat apud *SCHANNAT n. CCCC.* ſub rubrica: *Traditio IV. Mancipiorum in Rosdorf.*

(*c*) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCIII.* ſub rubrica: *Traditio IIII. Mancipiorum in villa Sulzifeld.*

CLXIX. Traditio bonorum in villa Sundheym. (a)

IN nomine Domini, ego Wan, trado ad reliquias S. Bonifacii, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, hoc eſt, quod trado, in pago tullifelde, in villa ſuodheim pomerium unum, & de terra arabili jugera VIII. in terminis ejusdem villæ, ea tameo ratione, ut ab hodierno die in elimoſinam meam ad S. Bonifacium redeat, & absque ulla contradictione in ſuo permaneat dominio. Acta traditio anno XVII. regni Hludovici, glorioſiſſimi Regis Francorum, XI. Calend. Auguſti, feria ſexta, coram his teſtibus, † ſignum vvanes, qui hanc fecit tradirionem, † vvotani teſtis † ginozes teſtis † engilmar teſtis † vvanes teſtis † ratolti teſtis † goterammi teſtis † altbrahti teſtis † zazanis teſtis † ratgarii teſtis † votonis teſtis † ſtyrmi teſtis † abraham teſtis † Wolfharii teſtis † lantheri teſtis † egilmari teſtis † remuingi teſtis † ſigifridi teſtis † baldungi teſtis † einrati teſtis † Erharti teſtis † engilharti teſtis. Theotmarus, indignus diacoous, juſſus ſcripſit.

CLXX. Traditio bonorum in villa Hlutru. (b) 549

IN Dei nomine, ego Asbraht, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, quicquid proprietatis habeo in villa Hlutru, in agris, ſilvis, areis, domibus, ædificiis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, ea ſcilicet ratione, ut & rector monaſterii, quo præfatus martyr ſacro requieſcit corpore, venerabilis vir Hrabanus, tam ipſe quam ſucceſſores ejus, firmiſſimam poſt obitum meum in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio anno XX. imperii Hludovici, piiſſimi Regis Francorum, menſe Septembri, octava die menſis ejusdem, coram his teſtibus, † asbrahti traditoris, † vvituberni, † beringeri † albarichi † hruadharti † vvaningi † adaluuini † bebonis † gerrati † vvolarati: Item teſtes veſtitionis, aſcrih, hruoduuin, hruodhart, megino, vvitubern, liuthart, vvilliheri, erluuin. Theotmarus, indignus diaconus, hæc juſſus ſcripſit.

CLXXI. Traditio Eccleſiæ, hubæ & quatuor mancipiorum. (c)

EGo, in Dei nomine, Vodilhilt, dooo atque trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabaous abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod trado, in pago Grapfeld, tria mancipia, quorum hæc ſuot nomina, meginbraht, albſuuind, vvolfolt, & unam Eccleſiam cum loco ſuo, & unam hobam in nordheimero marcu, ea ratione, ut, quam diu vixero, eandem rem ex beneficio prædicti abbatis poſſideam, poſt obitum vero meum cum omni integritate ad rectores memorati monaſterii revertatur. Facta eſt hæc traditio anno XXIII. imperii glorioſiſſimi Regis Fraocorum, XIII. Cal. Septembris, coram his teſtibus, † Vodilbilte traditoris, Engilmar, Altprahti, Wolfolti, Herimo, † Adalbrahti † Einharti † Styrmi † Hahho † Wago † Abram † Antoni † Regioolti † Riharti † Rohingi. Theotmarus, indignus diaconus, juſſus ſcripſit.

CLXXII. Traditio bonorum in Mahesfeld. (d)

EGo, in Dei nomine, Fruochanger, & uxor mea Ruoda, tradimus in elimoſinam noſtram, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Sundheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCVI.* ſub rubrica: *Traditio donorum in villa Hlutra.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXIII.* ſub rubrica: *Traditio Eccleſiæ, Hubæ & III. Mancipiorum.*

(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXXV.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Mahresfelt,*

ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod tradimus in pago Grapfelde, infra terminos villæ, quæ dicitur Mareſfeld, quicquid ibidem proprietatis viſi ſumus habere, in areis, ædificiis, agris, pratis, ſilvis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, ea ſcilicet ratione, ut ab hodierno die rector & abbas monaſterii S. Bonifacii in omnibus firmiſſimam teneat poteſtatem, quicquid inde facere voluerit, nullo contradicente. Facta eſt hæc traditio anno XXIV. imperii glorioſiſſimi Regis Francorum, XVIII. Calend. Septembris, coram his teſtibus, † ſignum fruochangeri & conjugis ejus hruadun, qui hanc traditionem fecerunt, † ſignum vvidarolti † eburharti † altmanni † ratgaſti † ſuol † albirichi † epphonis † hruodbrahti † eggiolfi † folcbrahti † ſignum tantuuigi † hruodolfi † riharti † gerrati † eburmunti † rohingi † amalbrahti † ercangeri.

CLXXIII. *Traditio bonorum infra terminos villæ Munrichesſtet.* (a)

EGo, in Dei nomine, Ercanbraht, trado atque dono in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod trado, in pago grapfelde, infra terminos villæ, quæ dicitur Munirichesſtat, quicquid ibidem moderno tempore propriæ terræ viſus ſum habere, ea ſcilicet ratione, ut ab hodierna die rector & abbas monaſterii S. Bonifacii in omnibus firmiſſimam teneat poteſtatem, quicquid inde facere voluerit, nullo contradicente. Facta eſt hæc traditio anno XXIV. imperii Hludouici, glorioſiſſimi Regis Francorum, ſecundo Idus Auguſti, coram his teſtibus, † ſignum Ercanbrahti traditoris † ſignum Hruodolfi † Hruodingi † ſignum Billungi † Folcrihi † ſignum Thiotrichi † Otbrathi † Engilbrahti † Werinanti † Eggileihi † Ehoni † Hruodbrathi † Folchrathi † Herimuoti † Eginoni † Gerrati † Eburmunti. Theotmarus, indignus diaconus, juſſus ſcripſit.

550 ## CLXXIV. *Traditio bonorum in villa Altheim.* (b)

EGo, in Dei nomine, Rihbald, dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod trado, in pago Grapfelde, infra terminos villæ, quæ dicitur Altheim, quicquid ibidem moderno tempore propriæ terræ viſus ſum habere, ea ſcilicet ratione, ut ab hodierno die rector & abbas monaſterii S. Bonifacii in omnibus firmiſſimam teneat poteſtatem, quicquid inde facere voluerit, nullo contradicente. Facta eſt hæc traditio XXIIII. imperii glorioſiſſimi Regis Francorum, ſecundo Idus Auguſti, coram his teſtibus, † ſignum Rihbaldi traditoris † Ercanbrahti † Hruodolfi † Hruodingi † Billungi † Folcrichi † Thiotrichi † Otbrahti † Engilbrahti † Werianti † Eggibeibi † Eboni † Hruodbrahti † Folchrati † Herimuoti † Eginoni † Gerrati † Eburmunti.

CLXXV. *Traditio bonorum in pago Grapfeld.* (c)

EGo in Dei nomine Eliſba, dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod trado, in pago Grapfelde, totum elaboratum meum, quem hodierno die viſa ſum habere, ea ratione, ut, quamdiu vixero, eandem rem ex beneficio abbatis poſſideam,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum infra terminos villæ Munirichestat.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Altheim.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXIX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in pago Grapfeld.*

deam, poſt obitum vero meum cum omni integritate ad rectores memorati monaſterii revertatur. Facta eſt hæc traditio anno XXIV. imperii glorioſiſſimi Regis Francorum, ſecundo Idus Auguſti *(a)*, coram his teſtibus, † ſignum elisban tradentis † hruodolfi † ercanbrahti † hruodingi † bilungi † folcrichi † theotrichi † otbrahti † engilbrahti † vverinanti † eggeleibi † abani † hruodbrahti † folcbrahti † herimoti † eginoni † gerrati † eburmunti. Theotmarus, indignus diaconus, juſſus ſcripſit.

CLXXVI. Traditio quinque mancipiorum infra terminos villæ Sala. (b)

EGo, in Dei nomine, Burgrat Comes, dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod trado, in pago grapfeld, in ſilva Bocbonia villam, quæ dicitur Motten, cum omnibus ſuis attinentiis & infra terminos villæ, quæ dicitur Sala, quindecim mancipia, quorum hæc ſunt nomina, vvolfbald, reginuuar, villicoma, heribirgi, ermenlind, Hertuuin, Baldheri, Liutrad cum duobus filiis, Godebold & Liuf, Otuuin, Meginger, Tiota, Liobſuuind, Amaltruhd, ea ſcilicet ratione, ut, quamdiu vixero, eandem rem ex beneficio prædicti abbatis poſſideam. Poſt obitum vero meum cum omni integritate ad rectores memorati monaſterii revertatur. Facta eſt hæc traditio anno XXIV. imperii glorioſiſſimi Regis Francorum, Idibus Auguſti, coram his teſtibus, † ſignum burgrati Comitis tradentis † zazoni † herimoti † apphoni † eggibrahti † eggiolfi † hruodbrahti † folcbrahti † eburmunti † gerrati † amalbrahti † reginolti † hroingi † ribharti † albuuini † ercangeri. Theotmarus, indignus Diaconus, juſſus ſcripſit.

CLXXVII. Traditio bonorum infra terminos villæ Ibiſtat. (c)

EGo, in Dei nomine, Arn, dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, quod trado, in pago grapfelde, infra terminos villæ, quæ dicitur Ibiſtati, huobas novem de terra arabili, & unum ambitum in Juchiſero marcu, ea ſcilicet ratione, ut ab hodierna die rector & abbas monaſterii S. Bonifacii in omnibus firmiſſimam teneat poteſtatem, quicquid inde facere voluerit, nullo contradicente, ſignum Arn tradentis † adalfridi † vvidærolti † mor † vvachoni † Irminbrahti † herimoti † egiolfi † beboni † epphoni † eggibrahti † hruodbrahti † germoni. Theotmarus ſcripſit.

CLXXVIII. Traditio bonorum & mancipiorum in villis Atibuſen & Salu. (d)

IN nomine Domini Jeſu Chriſti, ego Hiltiburg, cogitans pro remedio animæ
meæ, dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, martyrem
Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hra-
banus abbas, multitudini præeſt cœnobitarum, traditumque in perpetuum eſſe vo- 551
lo, quicquid proprietatis viſa ſum habere in duabus villis, hoc eſt, in Atibuſon &
in Salu, quod ſunt, XX. hobæ, domus una cum reliquo ædificio, cum pratis, ſil-
vis, arealis, farinariis, aquis, aquarumque decurſibus, mancipiis, quorum hæc ſunt
nomi-

(a) Schannat legit: *Idibus Auguſti.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXI.* ſub rubrica: *Traditio Burgrati Comitis*, ex quo chartam ſupplevi.

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLVI.* ſub rubrica: *Traditio bonorum infra terminos villæ Ibiſtat.*

(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in villis Atinbuſen & Sala.*

na, Sigirih, Hiltigund, Hæbinolt, Adaluuart, Willirat, Habicho, Warrat, Otpraht, Sigihart, Ratliub, Reginolt, Tagabraht, Walo, Willa, Huno, Randrud, Leobmar, Heillind, Rigipraht, Witmar, Geruiuui, Citolf, Rihmuot, Hruadolt, Harit, Geilrat, Perahtlind, Frumolt, Rihmuot, Irminhilt, Sindpraht, Eiotolf, cum omni ſupellectili eorum, & ſumptu, ea tamen ratione hæc dono atque trado, quatenus liceat mihi iterum per beneficium præfati abbatis uſufructuario illa poſſidere, & non minorare, ſed meliorare. Poſt obitum quoque meum, ipſe, ſucceſſoresque ejus in cunctis firmiſſimam obtineant poteſtatem, nullo contradicente. Facta eſt traditio in villa, anno XXIV. regni Hludouici, piiſſimi Regis Francorum, duodecimo Calend. Septembris coram his teſtibus † ſignum Hikiburgæ, quæ hanc traditionem fecit † Sindolti † Alotis † Altmari † Reginharti † Folcrammi † Franconis † Madalprahti † Amalrichi † Egilgozi † Hramuolti † Buohozo † ſignum Hruodharti, † Erpfalahi. Theotmarus, indignus diaconus, hanc traditionis chartam juſſus ac rogatus ſcripſit.

CLXXIX. Traditio bonorum & mancipiorum in terminis villæ Oſtheim. (a)

EGo, in Dei nomine, Wielrat, trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabamus abbas, multitudini præeſt cœnobitarum, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid proprietatis viſus ſum habere, in terminis villæ, quæ dicitur Oſtheim, quæ ſita eſt in pago Grapfelde, hoc eſt, terris, ſilvis, areis, ædificiis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus: & mancipia duo, quorum nomina hæc ſunt .... Ea ſcilicet ratione, ut hoc, quod tradidi, per beneficium præfati abbatis, uſu fructuario ad vitam meam meliorando poſſideam, poſtque obitum meum, absque ulla contradictione, ipſe prædictus abbas, & ſucceſſores ejus, in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio in loco ſupra dicto, anno XXIII. regni Hludouici, piiſſimi regis Francorum, quarto Calend. Julii ooram his teſtibus † ſignum Vuielratæ, quæ tradidit hæc, & Friduhelmi † Styrmi † Engilmari † Gerungi † Adalgeri † Gotahelmi, Gunduuini † Helmdo † Frehelmi † Vuitterp † Vualahi † Liutpranti. Theotmarus, indignus presbyter, hæc juſſus ſcripſit.

CLXXX. Traditio bonorum & mancipiorum in villa & terminis Sundheim. (b)

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri JEſu Chriſti, nos itaque duæ ſorores, Gerlind videlicet, & Irmindrud, tradimus ad S. Bonifacium, in elimoſinam noſtram, qui in monaſterio Fulda pretioſus Chriſti martyr ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volumus, quicquid proprietatis viſæ ſumus habere, in villa Sundheim, & in terminis ejusdem villæ, hoc eſt, in areis, ædificiis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, & unam capellam, cum duabus capſis, & reliquo ornatu, & mancipia IX. cum omni elaboratu eorum, & ſumptu, quorum nomina hæc ſunt. .... Ea tamen ratione, ut nobis liceat hoc, quod tradimus, ad vitam ambarum, uſu fructuario tenere, per beneficium præfati abbatis, poſtque obitum ambarum, ipſe iterum, vel ſucceſſores ejus firmam & incontradictam in omnibus habeant poteſtatem † ſignum Gerlinde & Irmindrude, quæ hanc traditionem fecerunt † Friduhelmi † Styrmi † Vualahi

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & mancipiorum in terminis villæ Oſtheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in villa & terminis Sundheim.*

Vualahi † Ritanti † Erbeonis † Vuillihardes † Vogaſti † Vuisbrahti † Luof † Eburrati † Arthrammi † Bernharti † Bermari † Gundbrahti † Heriprahti. Theotmarus, indignus presbyter, hæc iuſſus ſcripſit, notavitque tempus ſupra dictum. Actum in loco ſupra dicto, anno XXIII. regni Hludouici, piiſſimi Regis Francorum, quarto Calend. Julii coram his teſtibus.

CLXXXI. *Traditio capturæ in Suuarzemuore.*

ISti tradiderunt illam capturam ad Suuarzesmuore, Walto, & accepit quatuor inaures, & unum gladium, Farolf ſibi & fratribus ſuis, unum gladium & unum pallium laneum, Adalriche unum gladium & pallium laneum, Matto unum gladium, Hlerimout unum bovem, qui illam capturam nunc acquiris, Erphung unum gladium, Altolf unam vaccam, Otrih, qui hanc capturam circumduxit, accepit unum caballum, & unum pallium, & unum gladium, & unum baconem. Iſti tradiderunt & nihil acceperunt, Tagapraht, Reginpraht, Teoro, Erpwart, Perahtger, Wolfacar. Iſti cœperunt illam capturam inprimitus ad Swarzeſmuore noſtri ſervi Hruodger, Eigolt, Deiazabu.

552

553

CLXXXII. *Traditio unius biſangi in Grapfeldono marcu, juxta Vuentilgeresbuſen.* (a)

IN nomine Domini, ego Habho, dono atque trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, in marcu Grapfeldono. bifang unum *(b)*, qui contingit juxta Wentilgereshuſum, traditumque in perpetuum eſſe volo, ea ratione, ut à die præſente redeat in dominium S. Bonifacii, & ſupra dicti abbatis, & in perpetuum in illa poteſtate permaneat, nullo contradicente. Actum in monaſterio Fulda, Anno XXIV. Hludouici, glorioſi Imperatoris, pridie nonas Julii, coram teſtibus ſubſcriptis, ſignum † Habhoni, qui hanc traditionem fecit, † Friduhelm † Geberoh † Sturmi † Altbrahti † Eggi † Witger † Vuago † Lantfrid † Nebi.

CLXXXIII. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Muniricheſtat.* (c)

EGo in Dei nomine, Vuldarnhiu, cogitans pro ſalute & remedio animæ meæ, ut in futuro veniam peccatorum meorum adipiſci merear, dono atque trado ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi precioſo corpore S. Bonifacius martyr requieſcit, & vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini monachorum præeſt, res & proprietates meas, in pago Grapfelde, & in villa Muniricheſtat, quicquid viſa ſum habere in prædicta villa, totum & integrum ad præfatum locum manu poteſtativa concedo, hoc eſt, in terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, & duo mancipia, quorum nomina hæc ſunt; Adalger, Otheri, ea ratione, ut per veſtrum beneficium hoc, quod tradidi, uſu fructuario ad vitam meam habere liceat. Poſt obitum vero meum vos & ſucceſſores veſtri firmam, & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta eſt hæc traditionis chartula menſe Julio, pridie nonas ejusdem menſis, Anno XXIV. Imperii glorioſiſſimi Hludouici, Regis Francorum, coram his teſtibus, † ſignum Vuldarniuui, quæ hanc traditionis chartulam fieri rogavit, † Herimuot † Megin-

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCCXVII. ſub rubrica: *Traditio unius Biſangi in Grapfeldono-Marcu.*

(b) Vide ſupra n. CLXIII.

(c) Extat apud SCHANNAT n. CCCCXVIII. ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in villa Muniricheſtat.*

† Meginbrahti † Adalpraht † Eggibraht † Vuerinolt † Ritant † Gerolfi indigni diaconi, qui hanc chartulam ſcripſit.

CLXXXIV. Cambium inter Abbatem & laicos in agris, & ſylva in Orentilesbuſen villa.

NOtum ſit omnibus, quomodo convenit inter Hrabanum abbatem, & Hrudolfum, & Albrichum, laicos, ut concambirent proprietates inter ſe, id eſt, dedit prædictus abbas illis in pago Grapfelde, in Hroſdorpfero marcu, in villa Orentilesbus, quicquid ibi habuit terræ araturiæ, & illi laici econtra dederunt prædicto abbati, in terminis ſupradictis, totam ſylvam ad illos pertinentem, ſcilicet ea conventione commutationis, ut utriusque poſſeſſores omni tempore fruerentur. Facta concambitio in monaſterio Fulda, Anno XXIV. regnante Hludouico, glorioſiſſimo Rege Francorum, menſe Septembri, quarto Calend. Octobris, coram his te-
553 ſtibus, † ſignum Hrabani abbatis, qui hanc commutationis chartam fieri juſſit, † ſignum ruodolfi & albrichi, qui hanc commutationis chartam fieri rogaverunt, † Hattoni Præpoſiti † Salumari presbyteri † Eginheri presbyteri † Theotmari presbyteri † Aſcrichi presbyteri † Ercanbrahti diaconi † Vnleiti diaconi † ginoz † Bernhelm † Hruoding † Nordslad † Liobalah † Tital † Germunt † Egino † Suoanzaloh † heriger † Helmbraht † Gatto † Reginheri † Orbraht † Bernhart † Frumolt † Nandger † Herinand † Ercanhart. Gerolf, indignus diaconus, ſcripſit.

CLXXXV. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Gimund, Sezalaba, Vntrangeuus, Walabur, Helidberg, Wancheim, Helidunga, Aſiſesbus, & Herigolteshus. (a)

EGo, in Dei nomine, Sigibald, trado in elimoſinam Aſis, quondam comitis, quod ille mihi manu poteſtativa tradidit tradendum ad monaſterium, quod eſt conſtructum in pago Grapfeld, ſuper fluvium Fulda, ubi ipſe S. martyr Bonifacius ſacro requieſcit corpore; & vir venerabilis, Hrabanus abbas, turbæ monachorum regulariter degentium pius præeſſe videtur paſtor, hoc eſt, quod trado, in villis ſic nominatis, Germundes, Sezalacha, Vunderangeuu, Walaburi, helidberga, Wancheim, Lancheim, Helidunga, Ariſeshuſon, Herigokeshus, Gunzenhuſen, quicquid in illis locis proprietatis viſus ſum habere, id eſt, domibus, ædificiisque cæteris, terris, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici & nominari poteſt, & mancipia, quorum hæc ſunt nomina.

CLXXXVI. Deſunt mancipiorum nomina.

EA ſcilicet ratione, ut mater ejus, nomine Theotrat, cuncta ſuperius comprehenſa ad vitam ſuam uſu fructuario poſſideat, quam diu in hac vita præſenti vivat. Poſt obitum vero ejus, & de hujus umbratilis vitæ diſceſſu, vos & ſucceſſores veſtri tenendi, habendi, poſſidendi firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta eſt hæc traditionis chartula in villa, quæ dicitur Zimbra, anno XXIV. domini Ludovici, glorioſiſſimi regis Francorum, ſub die XVI. Calend. Novembris, coram his teſtibus, † ſignum Thaholfi, † Langbarti † Liutbrandi † Wolfhadi † Mahahoki † Altmunti † Egilmunti † Iſangrim † Buticho † Nidgozi † Waningi † Amalungi. Gerolfus, diaconus, juſſus ſcripſit.

CLXXXVII.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXVII.* ſub rubrica: *Aſſei Comitis Traditio Bonorum & Mancipiorum.*

CLXXXVII. *Traditio bonorum in Meginheribus, ubi Weitahu in Vlſtram inſtuit.* (a)

LEgimus in Evangelio, Dominum diceotem, date elimoſinam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Idcirco ego, io Dei nomine, Theotmar, cogitans pro remedio parentum meorum, dooo atque trado in elimoſinam Recheonis, fratris mei, cæterorumque parentum meorum, ad monaſterium, quod dicitur Fulda, conſtructum in pago Grapfelda, juxta fluvium Fulda, ubi S. ac precioſus Chriſti martyr, Bonifacius, ſacro corpore requieſcit, & vir religioſus, Hrabanus abbas, ſacræ multitudini monachorum pius paſtor moderno tempore præeſſe dinoſcitur, hoc eſt, quod trado, in loco, qui dicitur meginhereshus, ubi Weitaba in vlſtram emanat, quicquid ibi proprietatis viſus ſum habere, tam terris, quam ſilvis, domibus, ædificiis, & cum omnibus adjacentiis illuc pertinentibus, ea videlicet diſpoſitione, ut à præſeote die prædictus abbas miniſtrique ejus accipiendi, tenendi liberam ac firmam, nulla perſona, quod abſit, contradicente, in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt autem traditio in præfato monaſterio anno XXIII Hludovici, piiſſimi Imperatoris, qui annus Domioicæ incarnationis eſt DCCCXXXVI. indictione XIIII. menſe Majo, Idibus ejusdem menſis, præſente abbate, & omni cœtu monachorum, nec noo & his liberis teſtibus, † ſignum Thiotmari, qui hanc traditioois chartulam fieri rogavit, † ſignum Waltrichi † Botonis † Iſi † ſignum Irphingi † Herigeri † ſignum Hartrati † Witrati † Liutrati † Adalheri † Nidgeri † Weotilgeri † † Heiſtolfi † Meginheri † ſignum Eltingi † Ruodberti † Suabgaſti † Nendiogi † Egilmunti † Adalgeri † Folcolti † Rihhardi, qui hujus traditionis veſtitionem, rogante 554
Thiotmaro, fecit, præſentibus ſupra ſcriptis teſtibus. Lubherus, juſſu domini Hrabani abbatis, ſcripſit.

CLXXXVIII. *Traditio bonorum in Steinah, in Vuetarunga marca.* (b)

VIrorum quamplurium notum eſſe conſtat induſtriæ, quomodo Aladram nobis tradidit hæreditatem ſuam, altmaro ſcilicet, [perolfo (c)] & reginharto, ut eam in elimoſinam ejus, ad S. Bonifacium traderemus; idcirco oos, qui communibus manibus eandem traditionem ſuſcepimus, tradimus eam ad S. Booifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio, quod dicitur Fulda, ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, turbæ monachorum regulariter degentium pius præeſſe videtur pater, hoc eſt, quod tradimus, in Grapfelde, in Wetarungo marcu, in villa, quæ dicitur Steinaha, quicquid ibidem proprietatis tenebat atque poſſidebat, nobisque tradiderat, totum & integrum, quod juſte & legaliter ad eum pertinebar, hoc eſt, domibus, ædificiis, mancipiis, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici, aut nominari poteſt, cum omni integritate tradimus ad prædictum locum. *Vuetarunga marca. Steinab.*
Nomina vero mancipiorum hæc ſunt, Sigiheri, Amanolf, Vuerdheri, Laotfrid, Oſtag. Cuniburg, Hiltiburg, Perahtdrud, ea ſcilicet ratione cuncta ſuperius comprehenſa tradimus ad prædictum martyrem, ut à die præſente rectores ſupradicti monaſterii hæc omoia teoeant, poſſideant, & quicquid exinde facere voluerint, liberam ac firmiſſimam in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, quarto Idus Februarii, anno XXV. regni domini Hludovici, ſereniſſimi Imperatoris, † ſigoum altmari † berolfi † reginharti, qui haoc traditionem fecerunt, & chartam fieri rogabant, † meginbraht † geruuart † fraoco † goz-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCIX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Meginhereshus, ubi Weitaba in Vlſtram influit.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXXI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Steinaha, in Wetarunga-Marca.*

(c) apud Schannat non extat.

brahc † broi † vvergaſt † juogman † rihbald † altman † eggihart † madalbrahc † gundfrid † ſarahailo † vvalcbraht † alcrat † helpfrib † hruodhart † bebo † bruodhart † folcbrat † ercanger † albuuin † adaluuin † marcolt. Gerolfus, indignus diaconus, hæc juſſus ſcripſit.

CLXXXIX. *Traditio areolæ & partis ſilvæ in Hengiſgera marca.* (a)

EGo, in Dei nomine, Thiotmar, trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium areolam unam, & unam partem ſilvæ, ad illam pertioentem, in Hengiſgero marcu. Facta traditio anno XXV. regni Hludovici, oonis Aprilis, ſignum Thiotmari traditoris † Herimuot † Friduhelm † Althuring † Arnhelm † Altrat † Otacar † Gramao † Irminolf † Rihbart † Ercanger † Nending † Thiotrih.

CXC. *Traditio duarum hubarum in Nordheimer & Theodorpher marca.* (b)

IN nomine Domini, ego Otpraht, dono atque trado in elimoſinam Ercamberti, patris mei, ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudinem regit monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volo, in pago Grapfelde, in Northeimero marcu, & in Theodorphero marcu, duas huobas, ea ratione, ut à die præſente redcant in dominium S. Bonifacii & præfati abbatis, atque in perpetuum in illa poteſtate permaneant, oullo contradicente. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XXV. Hludovici Imperatoris, menſe Novembri, ſecundo oonas ejusdem menſis, coram his teſtibus, † ſignum Otprahti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit, † Elis † Engilmar † Gerung † Megiofrid † Sigifrid † Staogolf † Egioo. Gerolfus ſcripſit.

CXCI. *Traditio bonorum & mancipiorum in Marahesfeldono & Dabhador.* (c)

EGo, in Dei nomine, Widerolt, dono atque trado in elimoſinam Arnolti, filii mei, ad S. Bonifacium, qui io monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt mooachorum, hoc eſt, quod trado, in pago Grapfelde, in villis ſubter nominatis, quicquid præfatus filius meus
555 *Marabeſ-feldono.* propriæ hæreditatis viſus fuit habere atque poſſidere in * marethesfeldooo marcu, & in Dabhadorphero marcu, id eſt, domibus, ædificiisque cæteris, terris, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, capturis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, mancipiis, nec non & tales agros, quales ei Lubicho in villa Iubhiſon dereliquit. Mancipiorum autem nomina hæc ſunt, ſtrinzo, otmar, adalhelm, leobarat, bagano, vvilimunt, gunduuig, faſtolf, adalman, meginhart, iuogmao, vvielrat, danglind, adalburg, ratheid, niuuirat, ratſuuind, vvilligart, ea videlicet ratione, ut à die præſeote prædictus abbas ejusque ſucceſſores firmam & incontradictam in omnibus obtineant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XXV. regni domini Hludovici Imperatoris, menſe Julio, tertio Calend. Auguſti, coram fratribus ooſtris & teſtibus ſubſcriptis, † ſignum Widerolti, qui hanc chartam traditionis fieri rogavit, † thancmari † altmunt † vviggo † otuuin † asbraht † marcolt † rihuuart † vvaggo. Gerolf, indignus diaconus, ſcripſit.

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCCXXXII.* ſub rubrica: *Traditio Thiotmari.*
(b) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCCXLI.* ſub rubrica: *Traditio duarum hubarum.*
(c) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCCXXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in Marubesfeldono & Dabadorp.*

CXCII. *Traditio duorum mancipiorum.* (a)

EGo, in Dei nomine, Hrabanus abbas, concedo vobis ancillis S. Bonifacii, leoberatu & filiæ ſuæ wiebratu, ſicut Widaroltus nos rogavit, qui vos ad S. Bonifacium in elimoſinam ſuam tradidit, ut aliud ſervitium non faciatis, ſicut unum denarium utraque ad centum per ſingulos annos donetis ad Rore, in miſſa S. Bonifacii, ea tamen ratione hunc vobis concedimus cenſum, ut poſteritas veſtra absque omni contradictione ſervile opus faciat, & ſervilem conditionem nullo modo contradicant, † ſignum Hrabani abbatis, qui hæc conceſſit & ſcribere juſſit, † ſignum recbeonis presbyteri † ſignum bartrati presbyteri † ſignum engilbrahti presbyteri † gerolfi presbyteri † bruadbrahti presbyteri † Saluchonis diaconi † fridurichi monachi † ortuuin monacbi † theotmari presbyteri, qui hæc juſſus à præfato abbate ſcripſit.

CXCIII. *Traditio in villa Wetarunga.* (b)

LIcet parva & exigua ſint, quæ pro immenſis peccatis meis offero, tamen ſcio, æquiſſimum judicem plus devotionem mentis donantis, quam quantitatem muneris inſpicere, quam ob rem ego, in Dei nomine, hiltiburg, cogitans pro ſalute animæ meæ, ac parentum meorum, ut in futuro merear vitam æternam, dono atque trado ad monaſterium Fulda, quod conſtructum eſt in pago Grapfelde, in ſilva bochonia, juxta ripam fluminis Fuldæ, ubi S. ac pretioſus martyr, Bonifacius, ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini monachorum pius paſtor eſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid in pago jam nominato moderno tempore proprietatis habeo in villa, quæ dicitur Wetarunga, in agris, ſilvis, areis, domibus, ædificiis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici & nominari poteſt de omni elaboratu meo, totum & integrum trado, cum mancipiis, quorum nomina hæc ſunt. *Villa Wetarunga.*

Non erant adſcripta nomina.

EA ſcilicet ratione, ut quam diu in hac peregrinationis miſeria, Deo volente, detinear, per beneficium prædicti abbatis atque ſucceſſorum ejus, ad uſum vitæ meæ licitum ſit babere, poſt diſceſſum vero meum rectores memorati monaſterii, nulla contradicente perſona, accipiendi, fruendi, in omnibus babeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio anno XXV. regni Hludovici Imperatoris, menſe Julio, quarto Calend. Auguſti, coram his teſtibus, † ſignum hiltiburgæ, quæ hanc traditionis chartam fieri rogavit, † ſignum fridubelmi † ſturmi † reggi † theotmar † hruodbraht † albrih † helindeo † ſumo † ſoul † rihuuuart † ratger † bartfrid. Gerolf, indignus presbyter, juſſus ſcripſit.

CXCIV. *Traditio bonorum & mancipiorum in villa Iubhuſen.* (c)

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, nos, videlicet Widarolt & Altman, res, quas nobis reginbart manu poteſtativa tradidit, ut eas in elimoſinam illius, ad S. Bonifacium traderemus, communi manu, juxta fidem ſponſio- 556
nis noſtræ, pro remedio animæ ipſius, & conjugis ejus albuuiza, tradimus ad prædictum martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, hoc eſt, totum,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLVII.* ſub rubrica: *Precaria Leoberatu & filiæ ſuæ.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXXV.* ſub rubrica: *Traditio in villa Wetarunga.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & mancipiorum in villa Iuccbuſen.*

quicquid proprietatis habuit in terminis villæ, quæ vocatur Juhhuſen, in pago Grapfelde, in areis, domibus, cæterisque ædificiis, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, pecoribus, mobilibus & immobilibus, mancipiis, quorum hæc ſunt nomina, leobgis, gozolt, lobahilt, hiltigund, adalgund, vvolfni-vvi, adalmunt, vvarrat, cum omni elaboratu eorum, ea ſcilicet ratione hæc omnia ſupra memorata tradimus, ut albuuiz, quam diu præſentialiter vivat, uſufructuario per beneficium prædicti abbatis memoratas res poſſideat, cenſumque inde reddat, poſt obitum vero ejus, abſque omni diminutione, & ſine ulla contradicente perſona, in poteſtatem S. Bonifacii iterum cuncta redeant, perpetuoque permaneant. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XXV. domini Hludovici, ſereniſſimi Imperatoris, menſe Auguſto, tertio Cal. Septembris, & ſignum vvidarolti † altmanni, qui hanc traditionem fecerunt.

Iſti ſunt teſtes veſtitionis, vvolfhelm, Elis, Eburhart, Albolt, Vnno, Didolt, marcuuin, Altgaſt, Berehart, Erlefred, Freibraht, Irminbraht, Nerolf, Ratgaſt, Hartnagal, Adaltag, Adalrih, Theotbraht, Geginbart, Folcger, Liuthart, Humbraht, Ato, Helidbraht, Marcuuart, Eggihart, Nanduuig, Reginhart, Heriman, Anno, Hruodicho, Warmunt, Hruoding, Frieſo, Gundbold, Hreitger, Ettig, Faſtman, Ecco, Fridubraht, Thiothart, Albuuin, Hahmunt, Iſandfrid.

CXCV. Traditio bonorum in villa Marahesfeld. (a)

EGo, in Dei nomine, Widarolt, trado in elimoſinam Perahtgarta, quicquid illa mihi manu poteſtativa tradidit tradendum, ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi ipſe S. Dei ac glorioſus martyr, Bonifacius, ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini monachorum regulariter degentium pius præeſſe videtur pater, hoc eſt, totum, quod illa propriæ hæreditatis viſa fuit habere, in villa Marahesfeld, in pago Grapfelde, campis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, ex integro trado, ea ſcilicet ratione, ut hæc omnia Perahtgart habeat ad ſuam vitam, & poſt obitum illius ſupra dictus abbas & ſucceſſores ejus perpetualiter poſſidendi firmam & incontradictam habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno XXV. domini Hludovici Imperatoris, menſe Auguſto, tertio Calend. Septembris, † ſignum Widarolti, qui hanc traditionis chartam fieri rogavit. Iſti ſunt teſtes veſtitionis, Wolfhelm, Elis, Eburhart, Albolt, Vnno, Didolt. Marcuuin, Altgaſt, Berehart, Erlefrid, Freibraht, Irminbraht, Nerolf, Ratgaſt, Harmagal, Adaltag, Adalrih, Thiotbraht, Geginhart, Folcger, Liuthart, Humbraht, Ato, Helidbraht, Marcuuart, Eggihart, Nanduuig, Reginhart, Heriman, Anno, Hruadicho, Warmunt, Hruoding, Frieſo, Gundbold, Hreitger, Ettig, Faſtman, Ecco, Fridubraht, Theothart, Albuuin, Hahmunt, Iſanfrid.

CXCVI. Traditio bonorum aliorum in Marahesfeld. (b)

EGo, in Dei nomine, Fruohanger, & conjux mea Hruada, communi manu tradimus ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, turbæ monachorum pius præeſſe videtur pater, hoc eſt, quod tradimus, in pago Grapfelde, in villa Marahesfeld, dimidiam partem totius proprietatis noſtræ, in ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus rebus & immobilibus, ea ſcilicet ratione iſta omnia tradimus, ut per beneficium ſupra dicti abbatis liceat nobis uſufructuario tradita habere ad vitam noſtram, poſt obitum quoque noſtrum amborum ſupra

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Marahesfeld.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXXIX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Marahesfeld.*

ſupra dicta cuncta redeant in poteſtatem S. Bonifacii, absque ullius contradictione. Facta traditio anno XXV. regni domini Hludovici Imperatoris in monaſterio Fulda, menſe Auguſto, tertio Calend. Septembris, coram his teſtibus, † ſignum Fruohangeri & conjugis ejus Hruadun, qui hanc traditionem fecerunt.

Iſti ſunt teſtes veſtitionis, Wolfhelm, Elis, Eburhart, Albolt, Anno, Didolt, 557
Marcuuin, Altgaſt, Berehart, Erlefrid, Freibraht, Irminbraht, Nerolf, Ratgaſt, Hartnagal, Adaltag, Adalrih, Thiotbraht, Geginhart, Folcger, Liuthart, Humbraht, Ate, Helidbraht, Marcuuart, Eggihart, Nanduuig, Reginhart, Heriman, Anno, Hruodicho, Vuarmunt, Hruoding, Frieſo, Gundbold, Hreitger, Ettig, Faſtman, Ecco, Fridubraht, Theothart, Albuuin, Halmunt, Iſanfrid.

CXCVII. *Traditio bonorum in villulis Elidburg, Hettilebars & multis aliis, (a)*

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ego Theotrat & Euuih, & Witderpf, divino admoniti inſtinctu donamus atque tradimus communibus manibus, in elimoſinam Aſiſes, ad S. Bonifacium, Chriſti martyrem, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hrabanus abbas, multitudini præeſt monachorum, totum & integrum, quod proprietatis habe-
re viſus fuit in pago Grapfelde, & in pago Gozfelde, & in villulis ſubter nomina- *pagus*
tis in Elidburg, aream unam, & huobam unam, & totius ſylvæ ad ipſam marcam *Grapfeld. pagus Goz-*
pertinentis partem unam, id eſt, quartæ partis tertiam partem, [& in hettileba- *feld.*
ro marcu unam aream, & huobas duas, *(b)*,] & in helidingero marcu, areas duas, *Elidburga villa.*
& ſilvæ ſimiliter quartæ partis tertiam partem, & in undrungeuueno marcu, illius *Hettilebaro*
ſylvæ quartæ partis tertiam partem, [& in Sezzilabano marcu areas duas, huobas *marcu.*
quatuor, & de ſylva quartæ partis tertiam partem,] & in vvalaburino marcu, *Vndrun- geuuono*
areas duas, & in gunbrabteſſtat aream unam, ad herigolteshuſon, huobas tres, *marca.*
& in Walaburino-Marcu, areas duas, & in eburiſeshuſon, medietatem totius ca- *Sezzilaba- no marcu.*
pturæ, in gimundinero marcu, quartam partem illius capturæ, in wangheim *Vualaburi-*
aream unam, ad aſeshuſon, totum, quod ibi juſte & legaliter poſſidebat, id eſt, *na marca. Gunbrabteſ-*
terris, domibus, ædificiiſque cæteris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aqua- *ſtat.*
rumve decurſibus, mobilibus & immobilibus, mancipiis, cum omni ſupellectili *Herigeltas- huſon.*
eorum, quorum nomina hæc ſunt: wolfgoz, & uxor ejus, cum filiis duobus, lei- *Eburiſes-*
drat & uxor ejus, cum filiis tribus, liutger, & uxor ejus, cum filiis quatuor, fru- *buſon. Gimunde-*
molt & uxor ejus, cum filiis duobus, hruodolf & uxor ejus, cum filiis duobus, *ner marca.*
huoggo vel huozgo, & uxor ejus cum filiis tribus, [gelo & uxor ejus, cum filiis *Vuangbe-*
tribus, thiotolf & uxor ejus, cum filiis tribus,] ſtrago & uxor ejus, cum filio uno, *mus. Aſeſouſon.*
framan, Huoz, maraholt, gerhart, liobniu, thancolf, erecas, ratgelt, ſigiuuin, truogo, giſalfrid, vvillirat, franco, neoſta, boves VIII. vaccæ, XVII. porci LXXVII. Ea ſcilicet ratione hæc omnia ſupra comprehenſa tradimus, ut ego Theotrat, quam diu vixero in hac præſenti vita, per beneficium rectoris præfati monaſterii, illa poſſideam, & poſt obitum meum, cum omni integritate & augmento idem ipſe, & ſucceſſores ejus habeant, atque poſſideant, ſuiſque poſteris perpetualiter poſſidenda relinquant. Facta hæc traditionis chartula in monaſterio Fulda, anno XXV. regni domini Hludouici, glorioſiſſimi Regis Francorum, ſexto nonas Octobris, ſubſcriptis teſtibus † ſignum theotrata, euuiches, Witderbes, qui hanc chartam traditionis fieri rogaverunt † ſignum vuidarolti † theotbaldi † alauuitu † herimot † gebaroh † abraham † erluuin † liutbraht † reginhart † alter reginhart † meginfrid † zital † giſalmar † waltolf † waſolf, regingoz.

Teſtes iterum veſtitionis ejusdem traditionis, quam Theotrat & Euuich & Witderpf

(a) Extat apud SCHANNAT n. CCCCXL. ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villulis Elidburg, Elidbero-Marcu, & multis aliis.*

(b) Hæc & reliqua uncis incluſa apud Schannat non extant.

Witderpf fecerunt, quam ſuſcepit ab eis Heiſtolf presbyter, & monachus, & cum eo, Widarolt & Herimot, nuncii videlicet S. Bonifacii atque Hrabani abbatis, Thiotbald, Voto, Berengoz, Erluuin, Iring, Gundacar, Thrutbraht, Adalrih, Malolt, Reginbart, Otuuin, Meginfrid, Zital, Vualolf, Erlman, Meginolf, Otacar, Vuigbald, Giſalmar, Vualtolf, Herimuot, Marcuuart, Vualtger, Irmbraht, Ratbraht, Vuolfmunt.

CXCVIII. Traditio bonorum in villa Stetihaba. (a)

IN Dei nomine, ego Vualtpraht, pro remedio & ſalute animæ meæ, dono atque trado ad S. Bonifacium, qui in monaſterio Fulda precioſo requieſcit corpore, ubi Hrabanus abbas, vir venerabilis vitæ, multitudinem regit monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volo, in pago Grapfeld, in villa, quæ vocatur Ste-
558 tihaha, huobam unam, ea ſcilicet ratione, ut ab hodierna die, ac deinceps, in dominium redeat rectorum monaſterii S. Bonifacii, ut, quicquid inde facere eligant, firmiſſimam habeant poteſtatem, nullo contradicente. Facta eſt hæc traditionis chartula in monaſterio Fulda, anno XXV. Imperii Hludovici, piiſſimi Regis Francorum, menſe Majo, die XV. ejusdem menſis, coram his teſtibus, † ſignum Waltprahti, qui hanc traditionis chartulam fieri rogavit † ſignum Ratolfi comitis, † Hrabani filii ejus † Hadageri † Hilti † Frumolti † Wolfungi. Gerolf presbyter ſcripſit.

CXCIX. Traditio bonorum in villa Vueitaha. (b)

IN Dei nomine, ego Unlaz, pro remedio animæ meæ & parentum meorum, trado ad monaſterium S. Bonifacii, quod dicitur Fulda, ubi ipſe precioſus martyr corpore requieſcit, & venerabilis Hatto abbas præeſſe videtur, in villa, quæ nuncupatur Weitaha, in pago Tullifeld, totum & integrum, quod proprietaris habere viſus ſum, hoc eſt, areis, domibus, ædificiisque cæteris, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, ea ſcilicet ratione, ut à die præſente redeat in dominium S. Bonifacii & præfati abbatis, nec non & ſucceſſorum ejus, atque in perpetuum in illa poteſtate permaneat, nullo contradicente. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno tertio Hludouici, Regis orientalium Francorum, menſe Aprili, quarto nonas ejusdem menſis, † ſignum Unlazi, qui hanc traditionem fecit, † ſignum Gebarohi † ſignum nebi † ſignum Wanolfi. Gerolfus, indignus presbyter, juſſus ſcripſit.

CC. Traditio bonorum in villa Machasbach. (c)

IN Dei nomine, ego Richolf, dono atque trado in elimoſinam meam, ad monaſterium S. Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi beatus Bonifacius, Chriſti martyr, ſacro requieſcit corpore, & ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini monachorum pius præeſt paſtor, hoc eſt, qund trado, in pago Grapfelde, in villa macbasbab, traditumque in perpetuum eſſe volo, id eſt, domibus, ædificiisque cæteris, terris, ſylvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mancipiis, quorum nomina hæc ſunt: Franco, Waltrat, Erpfuuar, Winimar, Erpfuuar, Hruodlind, ea ſcilicet ratione trado hæc, ut per veſtrum beneficium, quam diu in hac præſenti vita vixero, illa poſſideam, poſt obitum vero meum, vos & ſucceſſores veſtri, tenendi, habendi, fruendi, in

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXXXIII.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in Stetihaba.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLIX.* ſub rubrica: *Traditio bonorum in villa Weitaha.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Machasbab.*

in elimoſinam meam, & utilitatem veſtram firmam & incontradictam in omnibus habeatis poteſtatem. Facta eſt hæc chartula traditionis in monaſterio Fulda, anno III. Hludouici, Regis orientalium Francorum, menſe Aprili, ſeptimo Idus ejuſdem menſis, † ſignum Rocholfi, qui hanc traditionem fecit † ſignum Mattoni † Friduhelmi † ſignum Thiotrichi † Rihbarti † ſignum Waningi. Gerolf, indignus presbyter, ſcripſit.

CCI. Traditio bonorum in villa Fridirihot. (a)

EGo itaque in Dei nomine, Erluuin, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini præeſt monachorum, traditumque in perpetuum eſſe volo, ob remedium animæ Theotrata, quicquid illa proprietatis viſa eſt habere, in villa, quæ vocatur Fridirichesrot, & in Wancanheimero marcu, in pago Grapfeld, id eſt, areis, terris, domibus, ædificiisque cæteris, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus, & immobilibus, ea videlicet ratione, cuncta ſuperius comprehenſa trado ad prædictum martyrem, ut à die præſente Rectores præfati monaſterii hæc omnia teneant, poſſideant, & quicquid exinde facere voluerint, liberam ac firmiſſimam in omnibus habeant poteſtatem. Facta eſt hæc traditionis chartula in monaſterio Fulda, anno dominicæ incarnationis DCCCXLII. anno III. Hludouici, Regis Orientalium Francorum, menſe Novembri, decimo quinto Calend. Decembris, coram his teſtibus † ſignum Erluuini, qui hanc traditionis chartam fecit † thruanti † erolti † marcuuarti † albolti † nidgeri † landfridi † womari † wigrammi † eggiolti † heimotz † herimanni, † willigozi † nerbingi. Gerolfus, indignus presbyter, ſcripſit.

CCII. Traditio bonorum & mancipiorum. (b) 559

EGo, in Dei nomine, Haguno, trado in elimoſinam meam, terram proprietatis meæ, id eſt, XL. jugera, & quatuor mancipia, ad S. Bonifacium, cujus ſacratiſſimum corpus in monaſterio Fulda requieſcit, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, inter Horobachorum marcum & Lembirbachorum marcum, in pago Grapfelde, mancipiorum nomina hæc ſunt. *Deſunt nomina.*

Ea ſcilicet ratione, quæ ſupra memorata ſunt, trado, ut, quam diu præſentialiter in hoc ſeculo vivam, per beneficium præfati abbatis, uſufructuario illa poſſideam, poſtque obitum meum, atque de hac luce diſceſſum, ipſe atque ſucceſſores ejus, firmam & incontradictam in omnibus obtineant poteſtatem. Facta eſt hæc traditionis charta in monaſterio Fulda, anno dominicæ incarnationis DCCCXLII. anno tertio Hludouici, Regis orientalium Francorum, menſe Novembri, decimoquinto Calend. Decembris, coram his teſtibus † ſignum haguonis, qui hanc traditionem fecit † albuuini † grundprahti † unchadi † wergoni † hartuuigi † ſharingi † beratharii † regingeri † hiltigeri † heririchi † nerbingi † willigozi. Gerolfus, indignus presbyter, ſcripſit.

CCIII.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Friturichesrode.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXIV.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum.*

CCIII. Traditio bonorum & mancipiorum in vico Rodahuſun, & in Oſtheim. (a)

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ego Appo, & uxor mea, nomine Fruohna, tradimus ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Hatto abbas, multitudinem monachorum regere videtur, in pago Grapfeld, & in vico Rodahuſun, & in Oſtheim, quicquid proprietatis habere viſi ſumus, in elimoſinam noſtram, & in omnibus finibus ejus, in campis, ſilvis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus, ædificiis & mancipiis, his nominibus nuncupatis, Gundbarr & uxor ejus Liutſuind, Horſtuuin, Waltrat, Adalgis, Willihilt, Bernfrid, Ratfrid, Hadubrabr, Citburg, Thiorila, Suabprabt, Adalburg, Aſcheri, Lantuuin, Hruodloug, Ruotfrit, Hamunt, ea videlicet ratione, ut, quam diu vixerimus, totum illud per præſtariam ſupra dicti abbatis poſſideamus, poſt obitum vero noſtrum, auctum & melioratum ad rectores memorati monaſterii revertatur. Acta traditionis chartula ſexto Calendas Martii, anno XVI. regnante Hludouico, glorioſiſſimo Rege Francorum, coram his teſtibus † ſignum Widaroltі † Herimoti † ſignum Altprahti † Fridurati † ſignum Willibotem † Rekoni † ſignum Theotuuigi † Elli, † ſignum Suidgeri † Hungeri † ſignum Wigfridi † Lantfridi † ſignum Hruodgeri † Adalfridi † ſignum Albuuini † Nidharti † ſignum Suuarzalohi. Hermannus, indignus diaconus, juſſus ſcripſit.

CCIV. Traditio capturæ in Sundheimero marcu. (b)

IN nomine Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ego Suuarzalah, trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio, quod vocatur Fulda, ſacro requieſcit corpore, & vir venerabilis, Hatto abbas, multitudinem regit monachorum, hoc eſt, quod trado, unam capturam in pago Grapfelde, & in marcu Sundheimero, traditumque in perpetuum eſſe volo, ita, ut à die præſente rectores præfati monaſterii, nulla contradicente perſona, tenendi, fruendi, poſſidendi, in omnibus habeant poteſtatem. Actum publice in monaſterio Fuldaha, coram his teſtibus † ſignum Mattoni † ſignum Thiothari † ſignum Habchoni † ſignum Meginfridi † ſignum Thiotrichi † ſignum Rechoni † ſignum Aſalachi † ſignum Tenoni † ſignum Theothrahti † ſignum Geralachi † ſignum Teneheili, † ſignum Gundbari, † ſignum Hruodolti † ſignum Hruoduuini † ſignum Engilbaldi. Wolfleoz, indignus diaconus, ſcripſit.

CCV. Reſtitutio ablatæ ſylvæ. (c)

ANNO dominicæ incarnationis DCCCL. factus eſt conventus in villa Lutaraha, Mattone præſidente, in quo Hruodolt comprehenſionem ſilvæ, quam in-
560 juſte comprehendit, fricconi advocato Hattonis abbatis reddidit, in præſentia teſtium, quorum hæc ſunt nomina: Matto, fricco, ſeggi, althraht, adalbraht, walaah, nending, hruoding, emmo, ragabraht, gundheri, liobman.

CCVI.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in vico Rodahuſun & in Oſtheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXX.* ſub rubrica: *Traditio Capturæ in Sundheimero-Marcu.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXIII.* ſub rubrica: *Reſtitutio ablatæ ſylvæ.*

CCVI. Traditio bonorum in villa Vuolſmunteshus. (a)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Zazo, trado in elimoſinam meam ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi vir nobilis & laudabilis, Theoto abbas, multitudinem pie & juſte degentium regit monachorum, hoc eſt, in provincia Tullifeld, in * hoitino marcu, in villa, quæ dicitur wolfmunteshuſun, aream unam & duas huobas, ea videlicet ratione, ut quam diu vivam, per beneficium memorati abbatis & ſucceſſorum ejus, uſu fructuario poſſideam, poſt obitum vero meum, in dominationem S. martyris & præfati abbatis, & ſucceſſorum ejus redeat, nulla contradicente perſona. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Dom. DCCCLVII. regni vero Domini Hludouici Regis XVII. quarto Idus Aprilis, coram teſtibus in præſenti notaris † ſignum zazen, qui hanc traditionem fecit † herimuot † erlo † heimo † deno, † egino † hunger † elli † aſito † albrih † adalrham † williboto † liutolf † Nordloh † ſignum Meginharti diaconi, qui hæc juſſus ſcripſit.

Hoitino (vel hocano vel hocdino.)

CCVII. Traditio bonorum in villa Vurazahu. (b)

EGo, in Dei nomine, Wigbot, trado in elimoſinam meam, ad S. Bonifacium, in pago Tullifeldun, in villa Vurazahu, jugerum unum, ea ratione, ut à die præſente in poteſtatem redeat S. Bonifacii, abſque ullius contradictione. Facta tradirio anno XIII. Regni Hludouici Imp. menſe Auguſto, II. nonas ejusdem menſis, coram his teſtibus † ſignum Wigbori traditoris † Joſeph † Batto † Parger † Rihhart † juzo † ſwindhart, Adolf. Ego Aſcrichus ſcripſi.

CCVIII. Cambium inter Adalbertum, ſtrenuiſſimum Comitem, & Fuldenſem Abbatem Huoggerum. (c)

COncambium Adalberti, Comitis ſtrenuiſſimi, & venerabilis Fuldenſis Cœnobii abhatis huoggeri. Conventione itaque inter ſe de concambio facta, rogatu ante dicti comitis, cum ſcientia & licentia glorioſi Francorum Regis, Ludouuici juniöris, anno regni ejus VII. Tradidit vero præfatus venerabilis abbas, quod in Stocheim habuit, in dominium regis. Hanc traditionem accepit ipſe comes, & ipſius vaſallus fricco, ejusdem loci exactor. Comes autem Adalbertus, quicquid in villa N. in regis poteſtate habuir, in termino miliziacenſis (vel milizicenſis) totum ex integro tradidit ad ſanctum Bonifacium. Hanc traditionem accepit Wolfmunt, advocatus abbatis, albuuin monachus & N. vilicus & conſederunt in dominium ſancti Bonifacii. Factæ ſunt ergo hæ traditiones in * villa Adalberti comitis, Ruotſuuinduhuſen, IV. Cal. Maji, firma ſtipularione, iſtis ſub teſtibus: Heriman presbyter; Eggiwin presbyter, Otfrid, Fricco, Emieho, Sigiloh, Bonadolf, Gerwin, Eliſ, Ruart, Egilhart, Bebo, Richeri, Ruotger, Druont, Ebur, Ridant, Ranuolt, Zazo, Wanno, Swarzaloh, Otger, Regino, Gauuolf, Winigo, Herimot, Zazo, Rimis, Sigifrid, Matto, Gundbraht, Wicfrid, Dradolf, Einrat, Ruoding, Ercan, Heri, Reginbraht, Liutfrid.

Non poterant legi in Manuſcripto. Nos ſubſtituimus (villa)

(a) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCCLXXXV.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Wolfmunteshuſun.*

(b) Extat apud *SCHANNAT* n. *CCCXC.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Vurzabu.*

(c) Extat apud *SCHANNAT* n. *DXLVIII.* ſub rubrica: *Cambium inter Adalbertum, ſtrenuiſſimum Comitem, & Fuldenſem Abbatem Huoggerum.*

CCIX. Traditio bonorum in Dungdorf, & Thietirih Chaſhuſen. (a)

NOverit ſagacitas omnium benevola mente inveſtigantium, quomodo ſuua-
naburg, cum conſenſu filiorum ſuorum, loca jure hæreditario ad ſe in pago
Grapfeld pertinentia, hoc eſt, [in Dungdorph &] in Thietirihchesbuſun, quic-
quid habere illic viſa eſt in locis curtilibus, areis, ædificiis, campis, cultis & in-
561 cultis, pratis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, mobilibus atque immobilibus,
vel quicquid nominari poteſt in mancipiis, ſeu aliis quibusque rebus, tota integri-
tate tradidit in manus virorum fidelium, Reginboldi ſcilicet, ſeu etiam Liumnan-
di, nec non & Walpberti & Engilhardi, ea ratione, ut poſt obitum ſuum ipſi tra-
derent hoc ipſum prædium ad ſanctum Bonifacium, ſine ullius contradictione per-
ſonæ, quod & perfecerunt, præſidente Domino admodum reverendo, Stada-
maro Abbate, cæteris venerabilibus viris coram adſtantibus, Einhardo præpoſito,
Geroldo decano, Stattone Archicapellano, Adalgario presbytero & monacho, Al-
boldo presbytero & monacho, nec non & iſti ſecundi ordinis præſentes erant,
Thiommar diaconus & monachus, Rihbraht ſubdiaconus & monachus, Vuer-
tuum ſcolaſticus, Werinberi ſcol. Hatto ſcol. Agoz ſcol. Adalhart ſcol. † Iſti
ſunt, qui traditionem fecerunt, & ſtatim veſtituram perpetrarunt, Reginbold,
Vualpbraht, Liumnanth.

Teſtes, Meginbrid, Reginbold, Otuuin, Ruodutuin, Engilhart, Helmolt, Icho, Friduuin, Meginbold, Amalbraht, Adalhelm, Reginhart, Seolf, Vuernifrith, item Friduuin, item Engilhart.

CCX. Concordia inter Epiſcopum Vuurzburgenſem & Abbatem Fuldenſem.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, notum ſit omnibus Deo fidelibus, qualiter Vuolfgerus Epiſcopus, & Ratgarius Fuldenſis abbas, cum ſuis clericis conventum fecerint in loco, qui dicitur Rezzibach, ſub die VI. Cal. Aprilis, anno II. Domini Ludouuici, glorioſiſſimi Imperatoris, ut priſtinam diſcordiam, quæ ſuadente inimico, membrisque ejus, inter eos verſabatur, ad veram concordiam & ad felicem caritatem converterent, quod ita Deo propitio & fecerunt. Dedit igitur Vuolfgerus Epiſcopus, cum conſilio fratrum ſuorum, ſupra ſcripto Abbati, ſicut ei viſum fuerat, decimationem ſuam, & ſicut ipſe abbas, cum fratribus ſuis, ab eo poſtulaverat, in primis ad Eccleſiam, quæ eſt conſtructa in villa, vocata Mechitamunil, ipſam villam & alias duas, quarum vocabula ſunt Ruohheim & Vargeſauwa, ad Erlabach, eandem villam, ubi Eccleſia ordinata eſt, ad Monaſterium, quod vocatur Holzkyricha villas V. cum ipſo monaſterio, & hæc nomina earum, Nunishus, Nuiwenbronno, Halabingeſtat, Gundichenbuus, & Malbdrudcheim, ipſius ſervi abbatis. Similiter ad Steein, ipſius ſervi in villa, quæ dicitur Nuneriheheſtat, quod conſtat ex ſuis propriis aratris, exceptis ſervorum ſuorum. Similimodo, in villa vocata Rootmulti, ad Bunabu, ubi Eccleſia ædificata eſt. Similiter ad Tulbu, ubi nova Eccleſia ordinata eſt. Ad monaſterium, quod dicitur Ratesdorf, cum ipſo monaſterio VII. villas, & hæc vocabula earum, duæ Taſtaha, Tresfeld, Gruzzilabach, Geriſmari, Berſeo, vel Berſco, in octava villa, quæ vocatur Soresdorph, ipſius abbatis ſervi. Ad cellam, quæ vocatur Hunifeld, cum eadem cella VI. villas, & hæc vocabula earum, Rosbach, Tria Haſalaha, Huniohan. Ad Sundheim, ubi Eccleſia conſtituta eſt. Ad Fledinui, ſui ſervi. Similiter ad Boinzihiu ipſius ſervi, Luttera, Armabrunno, Brettembach. Ad Rore ipſius ſervi Thietrichbeshuus, Fribeſenhuus, Hemmingeshuus, Treisbach, & hoc decreverunt inter ſe, ut nullus clericus vel laicus ſupra ſcripti Epiſcopi vel abbatis, temera-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Sauanaburgæ Nobilis Matronæ.*

temerario auſu præſumpſiſſet ſupraſcriptos terminos transgredi, vel violare & contaminare eorum concordiam, caritate confirmatam, quia nullus tam odihilis eſt Deo, ſcriptura teſtante, quam, qui ſeminat inter fratres diſcordiam. Inſuper & invicem ſtatueruot, ut advocari eorum in publico placito inter ſe contentionem non haberenr, ſed inter ſe cum benivolentibus hominibus reconciliarent, de qualicunque cauſſa eſſet exortum.

CCXI. *Traditio mancipiorum.* (*a*)

EGo, in Dei nomine, Vodilrichus, dono atque trado in elimoſinam ſororis meæ Attun, ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod dicitur Fulda, ubi ſanctus martyr Bonifacius corpore præclaro requieſcit, & vir venerabilis, Ratgarius abbas, 562 præeſſe monachorum pius paſtor videtur, hoc eſt, quod trado, tantum mancipia & hæc nomina illorum, Gerfrit, Willihilt, Muothelm, Leobgart, Helubrant, Engildrut, Albuvin, Hruodhilt, Bangarat, Leobhilt, Hiltirun, Wolfheri, Gerlang, Eburwin, Hiltiſuuiod, Wanburg, Hiltiburg, Gundhram, Suabolf, Macho, Theotolf, Theoting, Thrudmund, Heriſwind, Rathilt, Wihdiu, Hruodfrid, Reginolf, Dancharat, Theodiod, Boti: ea vero ratione, ut per veſtram præſtariam illa ad vitam meam poſſideam; poſt obitum, Deo volente, meum, vos vel veſtri ſecutores illa meliorata atque multiplicata habendi, fruendi habeatis, nullo contradicente, poteſtatem. Acta charta traditioois in monaſterio Fulda, Anno IV. regni domini Hluduuichi, glorioſiſſimi Regis Francorum, † ſignum Ezzilo † ſignum Vuihing † ſignum Vualtgoz † ſignum Merboto † ſignum Amalrih † ſignum Freholf † ſignum Marcolt † ſignum Altroh † ſignum Arnwis † ſignum Gebo † ſignum Liuuiho † ſignum Vuerdanr † ſignum Adalhoh † ſignum Hitto † ſignum Gerhraht † ſignum Erchanbraht † ſignum Hunrih.

CCXII. *Traditio bonorum in villa Eliſba, Rubenhus & Clingiſon.* (*b*)

UNusquisque hominum, dum in hac peregrinatione degit, prævidere debet, quomodo per bona opera & ſtudia, elimoſinarumque largitatem peccatorum ſuorum veniam à Deo accipere mereatur, & regnum cœleſte, quod primus parens per inobedientiam perdidit, obediendo, crucem Chriſti portando, ſuaque omnia relinquendo, acquirere poſſit: idcirco ego Albrih & Siguuart, hoc pertractantes, tradimus in elimoſinam noſtram, noſtrorumque parentum, Deo & S. Bonifacio, martyri ejus, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi vir nobilis, laudabilis & largus, Thioto abbas, cœnobio Fuldenſium monachorum rectiſſima norma piæ vitæ antecedit, quicquid proprietatis habemus in regiooe Grapfeldorum, in finibus Vueſthomono, in villa, quæ dicitur Eliſha, id eſt, in campo & ſilva, & omnibus rebus, jure ad nos pertinentibus. Inſuper etiam ego Siguuuart, trado io provincia Tulliſeldono, in eadem marca, in villa, quæ vocatur Rubenhus, unam aream dimidiam, & in captura, quæ dicitur Clingiſon, de inculta terra hobam unam. Ea itaque condiione, ut à die præſente in poteſtatem S. Booifacii martyris, & prædicti abbatis iotegre cedat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, menſe Decembri, idibus ejusdem: coram teſtibus coram ſcriptis, ſignum Alberiches & Signunart, qui hanc traditionem fecerunt, [ſignum Vuicfrides & Mildeo presbyteri, (*c*)] Adalfrid diaconus, Egirih diaconus, Megiobald presbyter, Catan ſubdiacoous, Beroolt ſubdiaconus.

(*a*) Extat apud *SCHANNAT n. CCLXXXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Mancipiorum.*
(*b*) Extat apud *SCHANNAT n. DXIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Eliſbæ, Rubenhuſen & Clingiſon.*
(*c*) Verba uncis incluſa apud Schannat non extant.

CCXIII. Traditio bonorum in villa Iuchiſa. (a)

QVicunque hominum pro amico ſuo aliquid ſpoponderit, & in ſuam fidem acceperit, in quacunque ſit re, juſtum & congruum reor fore, hoc perficiendo explere, ſi apud homines infamiam, & coram Deo vult periculum declinare, quam ergo infamiam apud homines, & hoc periculum coram ſummo Deo ego Chriſtan cupiens devitare, trado Deo & S. Bonifacio, martyri ejus, qui in monaſterio ſuper ripam fluminis, quod dicitur Fulda, fundato, precioſo corpore quieſcit, ubi venerabilis Theoto abbas multitudini Fuldenſium monachorum, pie ibi Domino noſtro Jeſu Chriſto militantium, rectiſſima norma ſpiritalis vitæ præeſt, de illa etiam hæreditate, quam Vuaho meæ fidei tradendo commendavit, ut duorum electionem habere potuiſſem, ut aut inde loca ſanctorum honorem, ſeu etiam id propria pecunia redimerem, hoc eſt, quod trado, in provincia Grapfeldorum, in villa, quæ Iuchiſa vocatur, & in terminis ejus, quicquid ibi de proprio jure in jus & dominationem meam tradidit, in domibus, ædificiis, areis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici vel nominari poteſt, ea videlicet ratione, ut à die præſente in jus & dominatio-
563 nem Sancti martyris Bonifacii, & memorati abbatis, vel ſucceſſorum ejus, perpetualiter pertineat. Facta eſt hæc traditio publice in villa Iuchiſa, anno ab incarnatione domini DCCCLVII. regni vero domini Hludovici, glorioſiſſimi regis orientalium Francorum XVIII. menſe Junio, quinto Calendas Julii, coram teſtibus iſtis, ſignum Chriſtani comitis, qui hanc traditionem perpetravit, † ſignum thiotonis abbatis † heſſes comitis † burgharti comitis † oruuini † friconis † adalolti † vvargaſti † beimen † vvahes † altmahres † reginen † & nidbartes † otrahmmes † thiotoltes † altprahtes † egoltes † albriches † matten † eben † vvaltmannes † ruodbelmes † folrates † vvaltprahtes † erlen † regges † hagunen, ſignum meginharti presbyteri, qui hanc chartam juſſus ſcripſit.

CCXIV. Traditio bonorum & mancipiorum in Weſtheim, & ejus finibus. (b)

IN nomine S. & individuæ Trinitatis, ego Altmunt, trado in elimoſinam Einharti, quicquid mihi manu poteſtativa commendavit, & tradidit Deo & S. Bonifacio, qui in monaſterio Fulda ſacro corpore ſancte & venerande quieſcit, ubi vir venerabilis, Theoto abbas, ſanctiſſimis & boneſtiſſimis monachis præeſſe dinoſcitur, hoc eſt, in provincia tullifelde, in villa vveſtbeim, & in finibus ejusdem villæ, aream unam & de culta terra X. agros & mancipia, quorum quædam mea, quædam vero meorum propinquorum, & mea communia, quorum hæc ſunt nomina, otgis, otger, libolf, villifrid, theotburg, cum omni eorum ſupellectili, quantum ad me pertinent: Ea videlicet conditione, ut à die præſente in jus & dominationem pertineant, nulla contradicente perſona. Actum publice in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLVIII. menſe Junio, XVII. die ejusdem menſis, anno regni Domini piiſſimi regis Hludouuici XVIII. coram teſtibus iſtis, † ſignum altmuntes, qui hanc traditionem rogatus perfecit, † ephen † herileibes † Eccen † ſiguuuartes † vvarmuntes † nordes † berimuotes † zazen † hruodoltes † ſiggen † nebes † vvigfrides, ſignum meginharti presbyteri, qui hanc chartam juſſus ſcripſit.

CCXV.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Juchiſa.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCLXXXVII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in Weſtheim & in ejus finibus.*

CCXV. Traditiones duæ.

VVerinbraht tradidit tria jugera terræ arabilis, in Vntargevveno marcu ad S. Bonifacium.

Sigivvin, & mater ejus N. communibus manibus tradiderunt duo jugera in eadem marca, cujus rei teſtes ſunt Gundakar, Nebi, Eberis, Meginfrid, Hadafrid, Hartvvin, Wigfrid, Arnolf, Ercanbot.

CCXVI. Traditio bonorum & mancipiorum in Starefriedeshuſen. (a)

EGo in Dei nomine, Brunicbo, & conjux mea Werinburg, communi tradimus manu ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Theoto abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe dinoſcitur, hoc eſt, quod tradimus, quicquid in herphesdorfero marcu, & in ſtarcfrideshuſen proprietatis babemus, in mancipiis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, & hæc ſunt nomina mancipiorum, ellinhart, altbraht, brunhart, otger, richuuin, marcolf, riheholr, rihhart, albolr, otfrid, ratfrid, berahthelm, ottuuih, leobuuiz, hugiſuuint, ſindrah, reginſuind, adelſuind, ercanloug, attuuih, adaluuih & filius ejus, ea videlicet ratione, ut quam diu vivimus, per beneficium ſupra dicti abbatis uſu fructuario poſſideamus: Poſt obitum quoque amborum noſtrorum, ſupra dicta cuncta redeant in poteſtatem S. Bonifacii, absque ullius contradictione. Facta eſt hæc tradirio anno XXIII. domini Hludovici, orientalium Francorum Regis, menſe Septembri, ſexto die ejusdem menſis. Iſti ſunt teſtes, engilmar, gerboh, eggi, oſtrolt, geboroh, remuing, vvan, adodram, gotaram, ſalaram, vvigfrid, hiltiboto, gertag, vvolsbraht, gerhart, offo, folcbraht, altbraht, vverinmunt, meginrat.

CCXVII. Traditio bonorum in Marchereshuſen.

EGo in Dei nomine Gerrih, trado Deo & S. Bonifacio, martyri ejus, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioto abbas, multitudinem regit monachorum, hoc eſt, in pago Grapfeld, in villa Marchereshuſun, & in terminis ejus, quicquid proprietatis viſus ſum habere, ea videlicet ratione, ut à die præſente in poteſtate & dominatione memorati S. Martyris & præfari abbatis, vel ſucceſſorum ejus, ſine ullius perſonæ contradictione conſiſtat. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, Anno ab incarnatione Dom. DCCCLXIII. regni vero domini Ludovici, piiſſimi Regis orientalium Francorum XXIII. menſe Majo, XVI. die ejusdem menſis, indictione XIV. coram teſtibus iſtis, ſignum Gerrichhes, qui hanc traditionem fecit, † Waldman † Reginger † Gerhob † Vodalger † Baldman † Waldman † Othold, Crel Othok † Egizo † Thiotrih † Ribheri † Albwart † Albolt † Ruoding † Ratbald † Ruoding † Adalbald † Albhart † Gozbreht, † Eburheri.

CCXVIII. Traditio capturæ in Steinah. (b)

IN nomine Domini & Salvatoris noſtri, Jeſu Chriſti, ego Vnwan, & Billung, una 564
cum Baldunge, tradimus ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioro abbas, multitudinem regit monachorum, boc eſt, in regione Grapfelde, in finibus Weterungono & Rugiheimono, in captura, quæ dicitur Steinaha, quicquid nobis Rihhilt jure bæreditario dereliquit, ea videlicet ratione, ut à die præſente in dominio & poteſtate S. Boni-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCVI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in Starcfrideshuſen.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCII.* ſub rubrica: *Traditio capturæ in Steinah.*

S. Bonifacii martyris, & præfari abbatis, vel ſucceſſorum ejus, conſiſtat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, Anno ab incarnatione domini DCCCLXIII. regni vero Domini Ludovici, püſſimi Regis XXIII. menſe Junio, XV. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Vnwanes, Billunges, & Baldunges, qui hanc traditionem fecerunt, † Thiotrih † Hunger † Eburhart † Hruoding † Otbart † Altger † Harit.

CCXIX. Traditio capturæ in Thiodorf. (a)

EGo, in Dei nomine, Swarzaloh, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Tbioto abbas, multitudinem regit monachorum, hoc, quod trado, in provincia Grapfelde, in finibus Thiodorſono, medietatem unius capturæ, quæ ad me jure pertinere videtur, ea ſcilicet ratione, ut à die præſente ad prædictum martyrem & præfatum abbatem, vel ſucceſſores ejus, integrè cedat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, menſe Maji, die XV. ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Swarzlohes, qui hanc traditionem fecit, † Sundarolri presbyteri, ſignum Hartrari presbyteri † Meginharti presbyteri † Gozmar † Reginbrahtes monachi † Emicben Scholaſtici † Gerbraht Scolaſtici, Sigibraht Scbolaſtici, Helmpraht Scholaſtici.

CCXX. Traditio bonorum in Hobbeym. (b)

Ego, in Dei nomine, Altcarl, trado ad S. Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi venerabilis Thioto abbas multitudinem regit monacborum, hoc eſt, quod trado, in provincia Grapfelde, in
Hocbbeym. finibus Hohheimono, in eadem villa Hoheim, quicquid proprietatis viſus ſum habere in areis, agris, pratis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, & mancipüs, quorum hæc ſunt nomina, Welung, Willibirg, Meginhart, Baldolf, Otheri, cum omni eorum ſupellectili, ea videlicet ratione, ut à die præſente ad prædictum martyrem & memoratum abbatem, vel ſucceſſores ejus, cum omni integritate revertatur. Acta eſt hæc traditio in villa, quæ dicitur Kizzicha, anno ab incarnatione domini DCCCLXIV. regni vero domini Ludovici, piiſſimi
Altcari. Regis orientalium Francorum, coram teſtibus iſtis, ſignum Altcarli, qui banc traditionem fecit, nomina teſtium, Othelm, Frohing, Eburhart, Bern, Bernheim, Erkenger, Heriſtalt, Giſalram, Gozheri, Ruoding, Ratfrid, Haholr, Ebeno, Hraban, Huohhing, Hadumar.

565 *CCXXI. Traditio bonorum in Hisbereshuſen, Herolfeſſteti & Adololfesleibi. (c)*

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, ego Nordman, trado DEO & Sancto Bonifacio, martyri ejus, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Tbioto abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, in provincia Grapfeldono, in villa Hishereshuſun, Herolfesſteti, & Adololfesleiba, in finibus earundem villarum, quicquid mibi quondam dominus meus, Heſſi comes, manu poteſtativa meæ fidei tradendo commendavit, ad tradendum S. martyri, id eſt, quicquid proprietatis in prædictis locis habuit atque poſſedit, totum & integrum, quicquid nominari poteſt, in areis, ædificiis, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, & mancipiis, quorum hæc ſunt nomina: Nandwig, & uxor ejus, Iring & uxor ejus, cum filiis duobus, Heimo & uxor ejus cum filio, Wolfwin & uxor ejus, Wagolf & uxor ejus, cum duobus

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DXIV.* ſub rubrica: *Traditio capturæ in Thiodorf.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCVII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Hobbeim.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCIX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Isheresbuſen, Herolfeſſteti & Adalolfesleibi.*

bus filiis, Wielant & filius ejus, Werinleih & uxor ejus, cum duobus filiis, Warolf & uxor ejus cum filia, Wolfrat & uxor ejus cum IIII. filiis, Sinxbraht & uxor ejus, Adalmunt & uxor ejus, Vualtger, Hruohing, Heidanrih, Sigiuwin, Irmina, Marenhrud cum filiis duobus, Thiotlind cum filiis tribus, Skierhilt cum filiis tribus, Gotahelm & uxor ejus, Otniu cum filiis duobus, Frohilt, Frenekin, Hadumar, cum omni eorum ſumptu & ſupellectili. Ea videlicet ratione, ut omnia, quæ ſupra ſcripta ſunt, à tempore præſenti ad prædictum martyrem, & memoratum abbatem, & ſucceſſores ejus, omni integritate revertantur. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXVI. regni vero domini Ludovici, piiſſimi regis orientalium Francorum XXVI. menſe Februario, quinto Calend. Martii, coram teſtibus, ſignum Nordmanni, qui hanc traditionem fecit, ſignum Burgharti comitis, † Chriſtan, † Bernger, † Ercanbald, † Sigibraht, † Egilwart, † Cunibraht, † Ruadmunt, † Nandheri, † Sibicho, † Ercanbraht, † Haholt, † Vuinfrid, † Adolt, † Sigifrid, † Vuerinfrid, † Adalo. Iſti ſunt, qui veſtitionem viderunt & audierunt, † Lantheri, † Vuargaſt, † Vuigbald, † Hahgrim, † Hatto, † Thiorger, † Vualto, † Heimolf, † Gozhelm, † Hemming, † Hemmot, † Gerbraht, † Mahtger, † Ernicho, † Haholt. De Hishereshuſen teſtes veſtitionis, Vuartgaſt, Hahgrim, Vuock, † Ercanbrat, † Eburolf, † Burgolf, † Hemininet, Brunger, Jungman, Frigucho, Meginbraht, Egino, Baldrih, Albolt, Amalger, Albolf, Einhart, Rihheri, Gerfrid, Rabanolt, Madalrih, Riholf, Inkrih, Sigibraht, Norman, Folcrih, Folcger, Sandolf, Albrih, Thiotbraht. Teſtes de Adalolfesleibu, Ruholt, Ruotger, Regino, Brunhart, Hahbraht, Marcolt, Vuolgrim, Bernhelm, Engilbraht, Ratheri, ſignum Meginrati presbyteri, qui hanc chartam traditionis juſſus ſcripſit.

CCXXII. *Traditio bonorum in villa Iuchiſa. (a)*

EGo, in Dei nomine, Reginbald, trado in eleemoſynam meam, meorumque propinquorum, DEO & S. Bonifacio, martyri ejus, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioto abbas, multitudinem regit monachorum, hoc eſt, quod trado in provincia Grapfelde, in villa Iuchiſa, & in terminis ejus, quicquid proprietatis viſus ſum habere, in areis, campis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus. Ea videlicet ratione, ut à die præſente ad prædictum martyrem & memoratum abbatem, ſucceſſoreſque ejus, cum omni integritate pertineat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXII. menſe Majo, ſecundo nonas ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Reginbaldi, qui hanc traditionem fecit, † Adalolt, † Vuargaſt, † Vuolfhelm, † Helmgoz, † Ruodger, † Meginhart.

CCXXIII. *Traditio Capturæ Rotibah. (b)*

EGo, in DEI nomine, Rihbald & Engilger, tradimus ad S. Bonifacium, martyrem CHRISTI, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioto abbas, multitudinem regit monachorum, hoc eſt, quod tradimus in illa captura, quæ dicitur Rotibah, quæ jacet in confinibus Grapfeldono, & Salagæuono, quicquid proprietatis viſi ſumus habere in areis, campis, pratis, pa- 566
ſcuis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, totum & integrum. Ea ſcilicet ratione, ut à die præſente ad prædictum martyrem & memoratum abbatem, vel ſucceſſores ejus, cum omni integritate conſiſtat. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXIII. menſe Septembri XIIII. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Rihbaldes & Engilgeres, qui hanc traditionem fecerunt, † Ellinger, † Haguno, † Liobger, † Nantgozt, † Suinderaht, † Vuago, † Heriman, † Hahmunt, † Benno.

CCXXIV.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXC.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Iuchiſa.*

(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCIV.*. ſub eadem rubrica.

CCXXIV. Traditio bonorum in Suuinfurt. (a)

EGo, in DEI nomine, Reginhart, trado pro fratribus meis, Rihbaldo & Engilgero, ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Theoto abbas, multitudini monachorum præeſt, hoc eſt, quod trado, in provincia Grapfeld, in finibus Gelteresheimono, in villa Suuinuurt, de terra culta atque arabili agros LIIII. Ea videlicet ratione, ut à die præſente ad prædictum martyrem, & memoratum abbatem, vel ſucceſſores ejus, cum omni integritate pertineat. Facta eſt hæc traditio in prædicto monaſterio, anno ab incarnatione Domini DCCCLXV. regni verò domini Ludovici, regis Orientalium Francorum XXVI. menſe Decemb. XX. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Reginhartes, qui hanc traditionem fecit, † Fridurih, Friduuuin, † Vuihdeo, Helidmunt, † Buobo, † Vuago, † Ruodger, ſignum Meginharti presbyteri, qui hæc ſcripſit.

CCXXV. Traditio bonorum in villa Kizzige. (b)

EGo, in DEI nomine, Fridurih, trado pro Folcgero ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioto abbas, multitudinem regit monachorum, hoc eſt, quod trado, in provincia Salagewe, in villa Kizziche, & in finibus ejus XXXV. jugera, ea videlicet ratione, ut à die præſente ad ſupra dictum martyrem, & memoratum abbatem, vel ſucceſſores ejus, ſine ullius perſonæ contradictione, integre cedat. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXVII. regni verò domini Ludovici regis XXVII. menſe Januario, tertio die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Friduriches, qui hanc traditionem fecit, † Friduuuini, † Gerlah, † Vuago, † Helidmunt, † Buobo, † Ruodger, ſignum Meginbrahti presbyteri, qui hæc ſcripſit.

CCXXVI. Traditio bonorum in Rahingeshuſen. (c)

EGo, in DEI nomine, Hahing, trado ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioto abbas, multitudinem regit monachorum, quicquid proprietatis viſus ſum habere in villa Rohingeshus, quæ ſita eſt in ſylva Bochonia, in areis, domibus, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus. Ea ſcilicet ratione, ut ego & uxor mea, quam diu vivam, uſufructuariò poſſideam. Poſt obitum verò noſtrum, ad prædictum martyrem, & memoratum abbatem, vel ſucceſſores ejus revertatur. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXVI. menſe Octob. XXIII. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis: ſignum Hahinges, qui hanc traditionem fecit, † Engilmar, † Galaman, † Sigibraht, † Hinimi, † Helmrih, † Gerhart, † Aſcrih, † Hiltiboto, † Gethoh, † Vuerim, † Cadolt, † Beredtman, † Arnrih, † Ortolt, † Amanolt, † Habbraht, † Engilger, † Remuing.

Sylva Bochonia.

CCXXVII. Traditio bonorum in captura Aten. (d)

EGo, in Dei nomine, Mennisgo & Adalhart, cogitantes pro remedio & ſalute animæ noſtræ, quomodo in hac peregrinatione acquirere poſſimus, hanc hæredi-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCXCVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Suuinfurt.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCCII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Kizzige.*

(c) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCCI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Rohingeshuſen.*

(d) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCCIII.* ſub eadem rubrica.

hæreditatem perpetuam, quam dominus ſibi ſervientibus per Apoſtolum ſuum promiſit, dicens, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus his, qui diligunt eum: & iterum ipſe dicit, date eleemoſynam, & ecce omnia munda fiunt vobis. 567

Idcirco tradimus ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi venerabilis Thioto abbas multitudini Monachorum præeſſe videtur, hoc eſt, quod tradimus, in provincia Grapfeld, in captura, quæ quondam dicitur Aten fuiſſe, & ſita eſt in finibus Sundhemono, quicquid ibi proprietatis viſi ſumus habere in campis & ſylvia, omnibusque legitimè adjacentibus. Ea ſcilicet ratione, ut â die præſente ad prædictum martyrem & memoratum abbatem, vel ſucceſſores ejus, ſine ullius perſonæ contradictione integre pertineat. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXVII. regni vero Domini Ludovici, regis orientalium Francorum XXVII. menſe Majo, XX. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Mennisben & Adalhartes, qui hanc traditionem fecerunt, † Bernecar, † Sigwart, † Thiotpraht, Brunger.

CCXXVIII. Traditio bonorum in Sundheym. (a)

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Folcbraht, trado Deo & Sancto Bonifacio, martyri ejus, in eleemoſynam meam, meorumque propinquorum, maximèque pro ſalute Domini mei Theotonis, quicquid in Tulliſeld, in finibus Sundheimono, proprietatis viſus ſum habere in areis, campis & ſylvis. Ea videlicet conditione, ut à die præſente ad ſervitium prædicti martyris integrè pertineat. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione domini DCCCLXVI. menſe Julio XV. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Folcbrahtes, qui hanc traditionem fecit, † Hartrohes, † Ruodunges, † Hungeres, † Orthartes, † Brunger, † Abrih, † Vuago.

CCXXIX. Traditio bonorum in villa Aſcbaha. (b)

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, ego Betilo, cogitans pro remedio & ſalute animæ meæ, trado in eleemoſynam meam, ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerandus, Thioto, abbas & Magiſter monachorum eſſe dignoſcitur, hoc eſt, quod trado, in provincia Grapfelde, in finibus, Vuetarungono, in villa namque, quæ dicitur Aſcbaha. LXXX. agros propriæ hæreditatis. Ea verò ratione, ut à die præſente ad præſcriptum martyrem & prædictum abbatem, vel ſucceſſores ejus integrè cedat. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXVII. regni verò Ludovici, piiſſimi regis, XXVII. menſe Majo, XX. die ejusdem menſis, coram teſtibus iſtis, ſignum Betilen, qui hanc traditionem fecit, † Siginandes, † Lantprat, † Gundicho, † Vuagbrant. † Thiotman, † Meginhart, presbyter ſcripſit.

CCXXX. Traditio partis capturæ in Rotmulti. (c)

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, ego Adalolt, cogitans pro remedio & ſalute animæ meæ, trado in eleemoſynam meam, ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi veneran-

 dus

(a) Extat apud *SCHANNAT n. D.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Sundheim.*
(b) Extat apud *SCHANNAT n. DIV.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Aſcbaha.*
(c) Extat apud *SCHANNAT n. DV.* ſub rubrica: *Traditio partis capturæ in Rotmulti.*

dus Thioto abbas multitudini monachorum ibidem Deo famulantium rectiſſima norma regularis diſciplinæ præeſſe videtur, hoc eſt, quod trado, in provincia Grapfelde, in finibus villæ, quæ vocatur Rotmulti, unius capturæ partem, jacentem inter montes, qui à quibusdam Similes, à quibusdam verò Steinberg & Bernberg vocantur, illam ſcilicet partem, quæ juſte & legaliter ad me pertinere videbatur. Ea ſcilicet ratione, ut à die præſente ad prædictum martyrem & memoratum abbatem, vel ſucceſſores ejus, ſine ullius perſonæ contradictione, pertineat. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini
568 DCCCLXVII. regni vero domini Ludovici, piiſſimi Regis orientalium Francorum, XXVII. menſe Julio, decimo Calend. Auguſti, coram teſtibus iſtis, ſignum Adololti, qui hanc traditionem fecit, ſignum Wargaſti, † Thiodolti, † Ruodin, † Ruotger, † Hatto, † Arindio, † Otger, † Nilo, † Rihbraht, † Hahger, † Harit, † Menniſgo, † Adalbraht, † Vuilligoz, ſignum Meginharti, qui hæc juſſus ſcripſit.

CCXXXI. Traditio bonorum in villa Hoherot, vel Vualtratæhus. (a)

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, ego Cunihilt, trado Deo, & Sancto Bonifacio, martyri ejus, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioto abbas, multitudini monachorum præeſſe videtur: Hoc eſt, quod trado, in provincia Grapfelde, in finibus Vuolfriheheshuſano, in villa nuncupata Hohireod, quicquid mater mea Vualtrat manu poteſtativa mihi tradidit, in areis, domibus, ædificiis, campis, pratis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, & omnibus legitimè adjacentiis, & mancipiis ad eundem locum pertinentibus, cum omni eorum elaboratu & ſupellectili. Ea ſcilicet ratione, ut à die præſente, prædicto martyri & memorato abbati, vel ſucceſſoribus ejus, fratribusque illic Deo famulantibus, perpetualiter ſerviat, nulla contradicente perſona. Acta eſt hæc traditio in villa Hohireod, quæ à quibusdam Vualtratehus dicitur, anno ab incarnatione Domini DCCCLXVII. regni vero domini Ludovici Regis, orientalium Francorum XXVII. menſe Auguſto, tertio Calend. Septembr. coram teſtibus inferius ſcriptis, ſignum Chunihiltæ, quæ hanc traditionem fecit, Eggihart, Vuargaſt, Adololt, Thiotolt, Suitbot, Erlo, Sigimar, Albrib, Ortleib, Erdberaht, Ruodbraht, Vuigfrid, Ratbraht, Albhart, Hadumar, Euuih, Tagolf, Egilolf, Vogo, Remming, Salaman, Fredant. Iſti ſunt teſtes, qui viderunt & audierunt, quod Cunihilt poteſtativa manu Thiottonem abbatem veſtivit totius hæreditatis, quam in Hohreode poſſidebat, & hæc mancipia, in quibus veſtivit Ruodbraht, & Ingilhilt filia ejus.

ISti ſunt teſtes traditionis prioris, quam Cunihilt ad Sanctum Bonifacium ad Waltratrushuſun fecit, quam veſtitionem advocatus noſter, & frater noſter Thiotbraht poſſederunt: Signat Engilhelm presbyter, Eling presbyter, Eggihart Comes, Wargaſt, Adololt, Gerboblud, Huomo, Lantrih, Landfrid, Thiotheri, Thiodolt, Altman, Huozi, Birniebo, Reginolt, Folcperaht, Hiltuwin, Engilhart, Albhart, Erbo, Hatto, Gauwolf, Thiotger, Gerhoh, Arndeo, Brunman, Heimbraht, Ortheri, Ortleib, Ruodolt, Hruotgaſt, Sigilob, Thiothart, Adalhoh, Erhart, Frethant, Herimuot, Walahram, Hiltwin, Adalwart, Waltbraht, Burchart.

CCXXXII.

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DVI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in villa Hoberot vel Waltratæhus.*

CCXXXII. Traditio Capturæ in Weſtheymer marca. (a)

EGo, in Dei nomine, Wargaſt, trado ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Thioto abbas, monachorum turbam non modicam regit. Hoc eſt, quod trado in provincia Tullifelde, in Weſtheimono marcu, in una captura, quicquid proprietatis habui, ea videlicet ratione, ut à die præſente ad Sanctum Bonifacium pertineat. Acta eſt bæc traditionis charta in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti, DCCCLXVIII. menſe Auguſto, octavo Idus Septemb. coram iſtis teſtibus, ſignum Wargaſti, qui hanc traditionem fecit, † Albrih, † Sunedarolt, Adalfrid.

CCXXXIII. Traditio bonorum in villa Waldbarig.

NOtum ſit omnibus fidelibus noſtris, quod nos quatuor germani, Recco, vi-
del. Werinfrid, Habolt & Huomo, æquo animo parique conſilio, manu
communi tradimus tibi, Ruotgere, in fidei tuæ manum, quicquid proprietatis viſi 569
ſumus babere in pago Grapfelde, in villa, quæ dicitur Waldbarigi, (Waldberingen)
ita, ut ſi Adalfridum germanum noſtrum ſupervixeris, ante trigeſimum diem
obitus ſui, prædictum locum, ad Sanctum Bonifacium, martyrem Cbriſti, tradas
in eleemoſynam noſtram, noſtrorumque propinquorum, tàm viventium quàm
& defunctorum, ea videlicet ratione, ut ab eo die ratum & ſtabile permaneat ad
privatum ſervitium prædicti martyris, & fratrum illic Deo ſervientium, & ut nul-
lius Clerici aut Laici, vel alicujus perſonæ beneficium unquam fiat, & ſi unquam
factum ſit, nos jure hæreditario accipiamus prædictum locum, vel ſucceſſores no-
ſtri accipiant.

Acta eſt hæc traditio in prædicta villa, anno ab incarnatione Dom. DCCCLXIX. regni verò domini Ludovici, regis XXIX. menſe Martio coram teſtibus iſtis, Seggi, Elli, Erlo, Vodilbraht, Gotahelm, Ratwin, Waltheri, Altuom, Eberco, Altmunt, Rebcheo, Emmo, Werin, Erphune, Werin, Eggirih, Thiotbraht, Eppho, Sigimun, Erbo, Roman, Burghart, Engilhart.

CCXXXIV. Traditio bonorum in Reodon & Grimeſrod. (b)

EGo, in Dei nomine, Adalhun trado ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi Thioto abbas piis monacbis præeſſe videtur, boc eſt, in duobus locis, Reodin videlicet & Grimesrode LX. agros. Ea videlicet ratione, ut ad vitam meam poſſideam. Poſt obitum verò meum, ad prædictum martyrem, & præfatum abbatem, vel ſucceſſores ejus, cum omni integritate revertantur. Actum publicè in monaſterio Fulda, anno ab incarnatione Domini DCCCLXVIII. regni verò domini Ludovici piiſſimi regis XXVIII. menſe Aprili XII. Calend. Maji coram teſtibus iſtis, ſignum Adalhunes, qui hanc traditionem fecit.

CCXXXV. Traditio bonorum in Munricheſſtadt.

EGo in Dei nomine Erlwin, trado ad Sanctum Bonifacium, qui in monaſterio Fuldenſi ſacro quieſcit corpore, ubi vir venerabilis, abbas Sigihart, monachis præeſſe videtur, traditumque in perpetuum eſſe volo, in eleemoſynam meam & uxoris meæ, quicquid proprietatis habeo in villa, quæ dicitur Munricheſtat, hoc eſt, areas duas, & manſas duas, Molendinum unum cum cæteris

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DVIIII.* ſub rubrica: *Traditio Capturæ in Weſtheimero-Marcu.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. DX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Reodon & Grimesrod.*

adjacentiis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis: earatione, ut. quam diu vixero, & uxor mea, totum illud per præſtariam ſupradicti abbatis, poſſideamus, ſingulisque annis detur mihi veſtimentum lineum unum, poſt duos annos laneum, poſt annos III. pallium: Sicque poſt obitum noſtri, auctum & melioratum, ad Rectores monaſterii memoratæ res revertantur. Acta traditio anno XXXVI. regnante Ludovico, glorioſiſſimo rege orientalium Francorum, coram his teſtibus, ſignum Erlwini traditoris, †Sigiharti abbatis, † Engilheri presbyteri, †Haichoni presbyteri, Willoni presbyteri, Ratolfi presbyteri, † Adalfridi presbyteri, † Geroh, † Wignanel, Sandrat, † Reginhart, † Amalung, † Adalfrid. Heinrich, indignus ſubdiaconus, ſcripſit.

CCXXXVI. *Traditio jurium & bonorum in multis villis Comitatus Kriſtani. (a)*

Sequitur paulo poſt eadem traditio.

SI facultates noſtras propter amorem DEI, & remiſſionem peccatorum, ad loca ſanctorum benevola mente deferimus, procul dubio in æterna beatitudine remunerationem accipere credimus. Idcirco ego Cunihilt, ſana mente, ſalubrique conſilio cogitans pro remedio animæ meæ, & parentum meorum, dono atque trado ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Sigihart abbas, multitudini monacho-
570 rum pius paſtor præeſſe dignoſcitur, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid proprietatis habere viſa ſum in pago Grapfelde, in comitatu Kriſtsni Comitis, in villis, videlicet, & terminis earum, his nominibus nuncupatis, Grinſtat, Suallunga, Smalacalta, Waſunga, Kazaha, Heripha, Gerratehus, Waltratehus, Hibinſtat, Sala, Helidunga, Gliſmuoteshuſum, Tanbah, Batolueſtat, Giſanheim, [Chriſtan, Comes illius loci juſſor,] *(b)* cum manſis & mancipiis LX. quorum nomina hæc ſunt, Albung, & uxor ejus Hadagaſt, & filii eorum, Albrat, Waltrat, Herifrid, Ellinſwind, Ata, Lantſwind, Werinheri, Benno, & uxor ejus Rihchilt, & filii eorum, Thiorgelt, Egillind, Albwin, Berhart, & filii ejus, Ruodolt, Haholt, Berhart, Heribrant, Ratolt, Serot, & uxor ejus Brunbilt, & filii eorum Thiotman, Ludimunt, Guilliger, & uxor ejus Wielſwind, & filii eorum Wiliger, Reginfrid, Francrih, & uxor ejus Willibug, & filii eorum Engilger, Albun, Reginſwind, Engilger, & uxor ejus Alblind, & filii eorum Hahger, Hiltiburg, Meginſwind, Ruodger, & ſorores ejus, Heriwih, Hiltun, Thuotburg, Engila, Seliuuib, & filii ejus Thiotger, Thiothed, Irminſwind, Megingoz, Gernand, & uxor ejus Helida, & filii eorum Sindgoz, Gernand, Rata, Nendilo, Hiltibirg, Adalbraht, Fridaburg, Adalhart, Adalbraht, Adalo, Liutger, Bilibilt & filii ejus Gerolf, Adala, Reginheri, Baugolf, Ashilt, Gozmunt, Werindrud, Wolualt, Mahtſuuind, Hitta, Totta, Werindrud, Gozmunz, Liobuuiz, Adaluuiz, Lintuuar, Adaluuiz, Wihmuot, Etta, Folcolt, Lioman. Ea tamen ratione, ut quam diu ego vixero, ad uſus humanos, tam iſtam traditionem, quàm etiam beneficium à rectoribus monaſterii Sancti Bonifacii mihi præſtitum poſſideam. Poſt obitum vero meum, cuncta aucta atque meliorata ad prædictum martyrem CHRISTI, & ad Rectores ejusdem monaſterii revertantur. Præterea rogo atque obſecro, ut traditio hæc, quam ego DEO & Sancto Bonifacio tradidi, poſt diſceſſum meum de hoc ſeculo, intemerata permaneat, ita ut nulli hominum in beneficium præſtetur, ſed ad generales uſus fratrum, in eodem loco, ſub reguls & abbate diu noctuque militantium, perpetualiter deſerviat. Huoggi, presbyter & monachus, ſcripſit.

Facta eſt hæc traditionis chartula anno dominicæ incarnationis DCCCLXXIV. indictione VII. regni autem Ludouici, glorioſiſſimi regis, anno XXXIIII. coram his teſtibus, ſignum Kriſtani Comitis, Ruodger, Vualdman, Vuerinfrid, Haholt, Maraholt,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DXVII.* ſub rubrica: *Traditio Jurium & Bonorum in multis villis, in Comitatu Kriſtani.* Reperitur iſta iterum infra *n. CCXLV.*

(b) Hæc verba uncis incluſa apud Schannat non extant.

ʀabolt, Albril, Erlebraht, Galaman, Ruodolt, Helphirih, Ruotger, Truogo, Geberoh, Zazo, Herimuot, Gerolt, Oſtrolf, Vualdman, Meginolt, Baldrih, Vuarto, Milo, Arndio, Orger, Etib, Otmar, Hiltwin, Haicho, Orleib, Goteram, Thiotbraht, Embrico, Engilbraht, Seggi, Bern, Erluuin, Vuenibraht.

CCXXXVII. Traditio bonorum & mancipiorum in villa Hoſtheim. (a)

IN nomine Domini noſtri JESU CHRISTI, ego Elli, Ermanolt, & Bald, tradimus poteſtativa manu, ad monaſterium Fuldam, ubi egregius martyr CHRISTI Bonifacius ſacro corpore requieſcit, & vir honorabilis, Sigihart abbas, turbæ monachorum pius probatur præeſſe paſtor, quicquid vobis Haholt tradidit in ſuam eleemoſynam, & parentum ſuorum, ad ſupra dictum martyrem tradendum, id eſt, in villa, quæ vocatur Hoſtheim in pago Grapfelde, in comitatu Kriſtani Comitis, quidquid ibi jure hæreditario proprietatis moderno tempore habuit in terris cultis, & incultis, domibus, ædificiis, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, pecoribus (id eſt oves XL. Aucæ XVIII. puluilli 11. Capones 11.) mobilibus & immobilibus, & ea cuncta, quæ in præfato loco proprio elaboratu, & in his terminis poſſedit, & XXVI. mancipia, quorum nomina inferius ſunt ſcripta, Helmtag & filii ejus duo, Liutran, Vualdbart, Albger & uxor ejus Burguuih, & filius ejus Vualtheri, Albrih, Libbrabt, Reginheri, & uxor ejus Liobhilt, & filii ejus duo, Ruodwin, Starcman, Cuniſuuind, quæ habet filios quatuor, Berehtgis, Thraſamuat, & uxor ejus Vuillirat, quæ habet unum filium, Reginlind, cum omni ſupellectili eorum & ſumptu. Ea videlicet ratione, ut à die preſente præfatus abbas, ejusque ſucceſſores
firmam & incontradictam in omnibus babeant poteſtatem, ae deinceps ſuis poſte- 571
ris ad poſſidendum perpetuo relinquant. Acta eſt bæc cbartula traditionis in monaſterio Fulda, anno dominicæ incarnationis DCCCLXXVI. indictione IX. anno
†XXXV. Hludovici Imperatoris, menſe Februario, die XIIII. menſis ejusdem, his XXXVI.
teſtibus, ſubſcriptis, Elli, Ermanolt, Bald, Amalberi presbyter, Meginbraht presbyter, Albrih, Zazo, Adalolt, Marahbald, Seggi, Folcram, Reginhart, Albwin, Wahho, Selomuot, Vogo, Muoto.

CCXXXVIII. Traditio bonorum in Waldberingen. (b)

NOn incognitum fieri omnibus fidelibus noſtris deſideramus, quod nos quatuor germani, Recco videlicet, Vuerinfrid, Haholt, & Huomo, æquo animo, parique conſilio, communi manu tradimus tibi, Ruotgere, in fidei tuæ manum, quicquid proprietatis viſi ſumus babere in pago Grapfelde, in villa, quæ dicitur Waldbaringi, ut ad monaſterium Sancti Salvatoris, in quo egregius martyr CHRISTI Bonifacius ſacro pauſat corpore, in eleemoſynam noſtram, noſtrorumque propinquorum, quàm viventium, quàm defunctorum tradas, ubi eximius vir, Sigihart abbas, multorum gregem monachorum pius paſtor, ſub norma regularis vitæ, regendo præeſſe videtur, tam terris, quam ſylvis, pratis, paſcuis, ædificiis, ſepibus, aquis, molendinis, aquarum curſibus, quicquid dici vel nominari poteſt. Ea videlicet ratione, ut à die præſente ratum & ſtabile permaneat ad privatum prædicti martyris ſervitium, & fratrum illic DEO ſervientium, & ut nullius Clerici vel Laici, aut alicujus perſonæ beneficium unquam fiat, & ſi unquam factum fiat, nos jure hæreditario prædictum locum accipiamus, vel ſucceſſores noſtri accipiant. Facta eſt hæc traditionis chartula in monaſterio Fulda, anno dominicæ incarnationis DCCCLXXVI. indictione octava, anno XXXVI. Ludouici Imperatoris, menſe Julio,

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DXIX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum & Mancipiorum in villa Hoſtheim.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. CCCCCXVIII.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Waldberingen.*

die XXIII. ejusdem menſis, his teſtibus præſenti aſtantibus, ſignum Ruotgeres, qui hanc traditionem poteſtativa manu, quatuor ſupra memoratorum germanorum rogatu, fecit, †Huomen, † Albrih, † Enbriechen, † Grimoltes, † Liuthartes, † Setges, †. Meginhartes, † Erphrates, † Helpfwines, † Engilbraht, † Baben, † Gerhartes, † Wenibrahtes, † Swanagen, Gozmar, diaconus ſcripſit.

CCXXXIX. *Traditio bonorum in Marahesfelder marca.* (a)

EGo, in DEI nomine, Altmar & Liobwiz, mea mater, tradimus in Dahbehbu, in Marahesfeldono marcu, quicquid ibi proprietatis habemus, ad Sanctum Bonifacium, martyrem CHRISTI, ubi Sigihart abbas multitudini præeſt monachorum, in eleemoſynam noſtram, iſti ſunt teſtes Gerolt, Adolung, Vnno, Vuaning, Freuuibraht, Liutbraht, Ratbraht, Vuinibald, Folcger.

CCXXXX. *Traditio bonorum in Haſegouu* (b)

QUicquid à venerabilibus viris ad ſacra traditum fuerit loca, credimus ſine dubio æternæ renumerationis præmio retribui. Idcirco ego Boſſo, pro remedio meæ animæ, trado ad monaſterium Sancti Salvatoris, quod ſitum eſt in pago Grapfeld, in Vuetareibono marcu, ſuper ripam fluminis Fuldæ, ubi S. martyr Bonifac. ſacro quieſcit corpore, & vir venerabilis, Huoggi abbas, multitudini regulariter degentium præeſt Monachorum, quicquid mihi glorioſus Rex donavit Arnolfus, in pago Haſageuue, & in Vueterungu marcu, id eſt, mancipiis, ædificiis, agris, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, quicquid dici & nominari poteſt, totum & integrum trado ad præfatum Chriſti martyrem. Ea ſcilicet ratione, ut poſt meæ & conjugis vitæ terminum, perpetua illue ſervitute ſine alicujus contradictione famuletur. Iſti ſunt teſtes, qui hanc ipſam traditionem viderunt & audierunt, † Aſcrih, † Ochart, † Berolt, † Hunger, † Erphung, † Gerhelm, † Vuihing, † Meginhart, † Blitger, † Vuerinbraht, † Thietleih, † Adalrih, † Gozwin, † Ato, † Reginhart, † Bernhart, † Meginolt. Iſta manci-
572 piorum nomina in Wetarungu, Alberih, & uxor ejus, Rihlind, cum filiis ſeptem, Baldman, & uxor ejus Reginhilt, cum filiis quatuor, Hamarolf, & uxor ejus Rihheit, cum filiis quatuor, Amalbraht & uxor ejus, Albwih cum filiis duobus, Waltman, & uxor ejus Hiltimuot, cum filio uno, Denihilt, cum filiis quinque, Alawar cum filiis duobus, Alahart, Thiotolf, Luto. Acta eſt autem hæc traditionis
895 chartula anno ab incarnatione Domini † DCCCXCII. regnante ſereniſſimo ac piiſſimo rege Arnolfo, anno regni ejus octavo. Ego Rihhart, indignus diaconus, juſſus ſcripſi.

CCXLI. *Terminatio aquarum & ſylvarum Monaſterii Salechen.*

IN nomine Sanctæ Trinitatis & Sancti Petri Apoſtoli, & Sancti Stephani Protomartyris, incipit terminatio aquarum, ſylvarumque, quæ pertinent ad Salechen monaſterium, ubi aqua, quæ vocatur Althesbach, influit in Kinzicham, & ſic ſurſum ad locum, qui vocatur Beldinchesberch; deinde ad Frigeromannofeld, hinc usque Rorbach, & ſic usque ad Ellenſtein, deinde hinc in Azaha, & ſic ripam usque in Herelihenbrunnon, deinde ad domum Wilderowibo, & ſic usque Delebrunno, dehinc in Hedeneſſol, & ſic ſurſum ad viam, quæ vocatur Renniuuech, & ſic deorſum circa ipſum locum usque ad Scalcobrunnon, & ſic deorſum inter duos vicos in Kincihuuenuuua, & Berigiſesfeld, & ſic ſurſum circa ripam ipſius aquæ, usque in Brachaha, illam aquam ſurſum usque in Scotdesbach,

ſurſum

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DXXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Marahesfelder marca.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. DXL.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Haſagevve.*

ſurſum illam in Arezbach, iterum illam ſurſum in Scunderesbacb, & ſic deorſum
usque in Salzaha, & ſic ſurſum usque in Flaſchenbach, deinde Vrcelnacba, & ſic
usque in Creſunbrach, & ſic deorſum, in Steinaba, ſicque deorſum, ad Luoderi
Cbeſnol, ſuper collem iſtum; usque in Crebesbach, & ſic deorſum in Kincicham,
ſi quis, diabolo inſtigante, hanc terminationem confringere conatus fuerit, procul
dubio Deum ſibi offenſum faciet.

CCXLII. Cambium inter Comitem Stephanum & abbatem Huogge.

COndecetinter familiares, cum propriarum commutationem facere voluerint
rerum, viciſſim tradendo alterutrum committere, ut ſub præſentibus teſti-
bus ſibi idoneam faciant confirmationem, ne ea, quæ utrique tradita fuerint, ir-
rita videantur, ſed firma ſtabilitate perpetualiter perſeverent. Igitur notum ſit
omnium ſagacitati fidelium, tam præſentium quàm futurorum, qualiter ego
† Stephan, humilis Comes, cum venerabili abbate Fuldenſis Cœnobii, videlicet *Stevan.*
Huogge, nobis placitum inivi Concambium, quod etiam cum conſenſu & licen-
tia germani mei, Walahes, facere non omiſi, qui ſeipſum in regio palatio, quod
dicitur † Thribure, de ſubnotatis locis, ſi in eis aliquid proprietatis haberet vel ba- *Tribure.*
bere debuiſſet, fecit extraneum adverſus me, quatenus ego legitimam in eis habe-
rem poteſtatem, in meam eleemoſynam tradendi vel commutandi, ſeu, quicquid
mihi de his placuiſſet, faciendi.

Quare tradidi ad Sanctum Bonifacium, Chriſti martyrem digniſſimum, qui
in monaſterio Fulda ſacro requieſcit corpore, ubi ſupra notatus abbas pio regimine
paſtor eſſe dignoſcitur, locum, qui conſiſtit in regione Wetareibu, nomine Sal- *Salza*
zaha, omniaque ad illum pertinentia, locis quæſitis & inquæſitis, in domibus, *Vuettereibu regio.*
ædificiis, areis, agris, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſi-
bus, exitibus, & reditibus, & omnibus legitimè adjacentibus, idem ubi Brabtaha
defluit in Kinzicha, & inde ſurſum juxta Brabtaba, usque in Richenbab, inde us-
que in Volenbah, & deinde in Greſſenbah, inde quoque in Steinaha, & de Stei-
naba usque in Kinzicha, ob mei eleemoſynam, & ut inde reciperem locum, qui
dicitur Crichesfeld, cum omnibus jure ad eum pertinentibus, illum quoque acce-
pi à jam dicto abbate, cum conſenſu fratrum ſub ipſo degentium. Ea ratione, ut
utrumque concambium ſine ullius hominis contradictione atque mutabilitate fir- 573
mum atque munitum perpetuo perſiſtat. Acta eſt hæc conſcriptionis chartula anno
Dominicæ incarnationis DCCCC. indictione tertia, anno autem primo Ludovici,
ſereniſſimi Regis, in loco, qui dicitur Thribure, ſcientibus iſtis ſubnotatis teſtibus,
Hartman, Brunicho, Gilting, Thacholf, Wenilo, Arnolf, Marcwart, Sigolf, Ruo-
dolf, Engilſcalc, Gunzo, Hadeger, Gerhart, Gundeçar, Berehtbelm, Wenito, Ba-
bo, Gerhart, Albirib, Ratolf, Arnhelm, Werdant, Berenger, Wonat, Folcnand,
Hartrat, Hartroh, Berolt, Otacar, item Otacar.

CCXLIII. Cambium aliquorum Locorum cum Viſcbach.

NOverit omnium veritatis amatorum provida ſagacitas, qualiter Adalhune
concambium inire complacuit cum venerabili abbate, videlicet Huogge. tra-
didit itaque jam dictus Adalhun ad Sanctum Bonifacium, in Gerratubuſon IX. fami-
lias, & in Ibiſteti duas familias cum filiis ſuis, & omni ſupellectili eorum, & quic-
quid ipſe, vel uxor ejus Gunelbilt, ſociusque ejus Adalliub, in præfatis locis, ſubno-
tatisque terminis, proprietatis habuerunt, quorum unus in Sundheinono marcu,
& in Hoitinheimono marcu ſitus eſt: alter verò in Ibiſtetino marcu, in pago Grap-
felde & Tullifelde, in comitatu Adalbrabtes, in areis, ædificiis, familiis, mancipiis, *Comitatus*
pratis, campis, ſylvis, aquis, molinis, aquarumque decurſibus, paſcuis, viis & in- *Adalbrabti.*
viis, exitibus & reditibus, & quicquid dici vel nominari poteſt, totum & integrum
in jus ac dominium almi Bonifacii, famulantiumque ſibi, transfuſum eſt, & veſti-
tione

tione firmatum à prænotato Adalhune, quia ipſe econtra accepit à præfato abbate, cum conſenſu fratrum & conſiliarii, juſſu ſereniſſimi regis Ludovici, quicquid Sanctus Bonifacius proprietatis habuit in Viſcbach, excepta dimidia ſylva, & una familia, cum filiis ac huoba & omni ſupellectili ſua, ea videlicet ratione, ut utrumque concambium ſine ullius perſonæ contradictione amplius firmiter maneat, ſicut invicem complacuit.

Actum eſt hoc concambium in regio palatio Dribure, anno dominicæ incarnationis DCCCCI. indictione IIII. octavo Idus Maji, regnante, & illud conſentiente Ludovico, præclaro rege, iſtis teſtibus videntibus & audientibus. Teſtes Embricho, Zazzo, Wolfmund, Ruodolt, Walto, Swarzaloh, Sigifrid, Zazzo, Erlebraht, Critbraht, Rekko, Wigo, Alberih, Engilbold, Wonatheri, Alberih, Fridurih, Gerbraht, Albirih, Eggi, Egilbrahr, Albirih, Abbo, Lantfrid, Engilmar, Glis, Othart, Leggi, Bald, Anthad, Ruotger, Aſco, Vneluuin, Ruotfrid, Walman, Folcrih, Aſcrib, Willibelm, Brunger, Hiltibrahr, Brunger, Reginung, Salram, Haholt, Ratolt, Engilrih, Meginrat, Adalman, Albolt, Gerhoh, Fricco, Galaman.

CCXLIV. Traditio vel Cambium bonorum in Weitaha & Fiſcbach, cum Captura in Sigmaresbuſen & Hiltiriches. (a)

REginberi de Weitahu, tradidit Sancto Bonifacio, Chriſti martyri almifico, in eleemoſynam Ratoltes, XX. jugera in campo præfatæ villæ, ibidem etiam XXX. jugera & unam aream dedit in comparationem equi, quem emerat, ad fratrem noſtrum Offonem. Idem Reginheri & Meginolt, volentes concambium facere cum venerabili abbate Huogge, ad Sanctum tradiderunt Bonifacium, quicquid proprietatis habuerunt in pago Tullifelde, in comitatu Adalbraht, in Weſthenono marcu, in duabus villis, Weitaha nuncupatis, & in villa Fiſcbach, in capturis, areis, pomeriis, campis, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, totum & integrum in jus prædicti Chriſti martyris transfuderunt. Ea ſcilicet ratione, ut ipſi contra acciperent in captura Sigimareshuſon duas areas, & duos campos, quicquid jam dictus S. Dei ibidem proprietatis habuit, & capturam Hiltiriches, & ſicut Vraha defluit in Vlſtram, & ſurſum ad Rotunbah, ubi ipſe emanat,
574 & inde per medium oppoſiti montis Vſgo in Vlſtram. Iſti ſunt teſtes, in quorum præſentia hoc Concambium factum eſt. Huoggi abbas, Friderih presbyter & monachus, Offo presbyter & monachus, Eburmunt presbyter & monachus, Hinolgero diaconus & monachus, Liutbreht diaconus & monachus, Aſcolf ſubdiaconus & monachus, Egilmunt, Egino, Immo, Reginbald, Albgoz, Waltbraht, Brun, Alhwin, Rehhart, Spitbraht, Leibolf, Adalolt, Thiotbrahr, Meginbald, Ruotwig, Wigger, Engilhart, Egilolf, Meginger, Rathelm, Otwart, Rudelthang, Otheri, Ratheri, Alaman, Roho.

CCXLV. Traditio bonorum in Vezzarun, Heſilinu & Liopgario.

ADalbraht tradidit in pago Grapfeld, quicquid ei in partem cedebat, in Vezzerun, ubi ferrum conflatur, & in Heſilinu etiam illam, quæ ad illum pertinebat partem, & ſervum unum, nomine N. & in præſenti veſtituram cum fratre tradidit quoque in Liopgario partem, quæ illi jure debetur.

CCXLVI. Traditio bonorum in comitatu Kriſtani Comitis.

SI facultates noſtras propter amorem Dei & remiſſionem peccatorum, ad loca ſanctorum benevola mente deferimus, procul dubio in æterna beatitudine remunerationem accipere credimus. Idcirco ego, in Dei nomine Cunihilt, ſana mente

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLIV.* ſub rubrica: *Traditio vel Cambium Bonorum in Weitaba & Fiſcbab.*

mente ſalubrique conſilio, cogitans pro remedio animæ meæ, & parentum meorum, dono atque trado ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio Fulda ſacro quieſcit corpore, ubi vir venerabilis, Sigihart abbas, multitudini monachorum pius paſtor præeſſe dignoſcitur, traditumque in perpetuum eſſe volo, quicquid proprietatis habere viſa ſum, in pago Grapfelde, in comitatu Kriſtani Comitis, in villis videlicet, & terminis earum, his nominibus nuncupatis, Grinſtat, Suallunga, Smalacalta, Waſunga, Kazaha, Heripha, Gerratehus, Waltratehus, Hibiſtat, Sala, Helidunga, Gliſmuotehuſan, Tanbah, Botolueſtat, Giſahheim, Chriſtan Comes, illius loci juſſor cum manſis & mancipiis. *Comitatus Kriſtani.*

Nomina eorum hæc ſunt, Albung, & uxor ejus Hadagart, & filii eorum, Albrat, Waldrat, Herifrid, Ellinſquuint, Ata, Lantſwint, Werinheri, Benno & uxor ejus, Richhilt, & filii eorum, Thiotgelt, Egillind, Albwin, Berhaſt, & filii ejus, Ruodolt, Haholt, Berhart, Heribrant, Ratolt, Scrot, & uxor ejus Brunhilt, & filii eorum, Tbuorman, Ludimunt, Vuilliger, & uxor ejus Vuielſuuinr, & filii eorum, Engilger, Reginfrit, Franerih, & uxor ejus Vuillibug, & filii eorum Engilger, Albun, Reginſuuint, Engilger, & uxor ejus Alblind, & filii eorum, Habger, Hiltiburg, Meginſuuind, Ruodger, & ſorores ejus, Heriuuih, Hiltun, Thiotburg, Engila, Seliuuib, & filii ejus Thiotger, Thiothed, Irminſuuind, Megingoz, Gernand, & uxor ejus Helida, & filii eorum Sintgoz, Gernand, Rata, Nenelilo, Hiltibirg, Adalbraht, Fridaburg, Adalhart, Adalbrabt, Adalo, Luitger, Bilihilr, & filii ejus, Gerolf, Adala, Reginheri, Baugolf, Ashilr, Gozmunt, Werintrud, Woluolt, Mathsquint, Hetta, Totta, Werintrud, Gozmundi, Liobuuiz, Adaluuiz, Lintuuar, Wihimuot, Etta, Foleolt, Lioman. Ea tamen ratione, ut quam diu ad vixero ego, ad uſus humanos tamiſtam traditionem, quam etiam beneficium, à Rectoribus monaſterii Sancti Bonifacii mihi præſtitum poſſideam: poſt obitum verò meum, cuncta aucta atque meliorata ad prædictum martyrem Chriſti, & ad Rectores ejusdem monaſterii, revertantur. Præterea rogo atque obſecro, ut traditio hæc, quam ego Deo & Sancto Bonifacio tradidi, poſt diſceſſum meum de hoc ſeculo, intemerata permaneat, ita, ut nulli hominum in beneficium præſtetur, ſed omni tempore ad generales uſus fratrum, DEO pretioſiſſimo Chriſti martyri Bonifacio in eodem loco ſub regula & abbate diu noctuque militantium, perpetualiter deſervlat, nulla contradicente perſona. Facta eſt hæc traditionis cbartula anno Domini DCCCLXXIIII. indictione VII. Regni 575
autem Hludovici, glorioſiſſimi Regis anno XXXIIII. coram his teſtibus, ſignum Kriſtani Comitis, Ruodgeri, Waldmanni, Werinfridi, Haholti, Maraholti, Albrilli, Erlebrahti, Galamanni, Ruodolti, Helphirik, Ruotgeri, Trugonis, Geberoht, Zazonis, Herimuoti, Gerioldi, Oſtrolfi, Waltmanni, Meginolfi, Baldrici, Wartonis, Milonis, Arnelii, Otgeri, Etihi, Otmari, Hiltwini, Aichonis, Orleibi, Goterami, Thiotbraht, Embriconis, Engilbrahti, Seggi, Bernis, Eriwini, Wenibrahti, † Hſoggi, presbyter & monachus primiſcriniusque, relegit. *Huoggi.*

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ego Elli, & Manolt, & Bald, tradimus poteſtativa manu ad monaſterium, quod dicitur Fulda, ubi egregius Chriſti martyr Bonifacius ſacro corpore.

CCXLVII. Traditio bonorum in Wetteravia, in Lintheym, Treiſe, Muggiſtadt & Ruommotuhuſen vel Quetbrunne. (a)

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, ego Hartman, pro remedio animæ meæ, parentumque meorum, dono atque trado ad Sanctum Bonifacium, quicquid in Treiſe habere dignoſcor, in pago Wetereiba, in terris, campis, pratis, *Treiſe. Pagus Wetareiba, vel Vuetaraug.*
ſylvis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus, domibus, ædificiis, mancipiis, ea

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLXIX.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Wetteravia, in Lintheim, Treiſe, Muggiſtad.*

ratione, ut firmiter & incontradicte in noſtra permaneat poteſtate. Quod autem in Lintheim trado, hoc eſt, Liten unam, ſervos duos, cum huobis, cum uxoribus, & liberis, hac ratione conſtat, ut ego & conjux mea Berahtheid, ad noſtram utamur vitam, hoc autem, quod in inferiore Muggunſtat, & in ea marca, quæ Rotunbah nuncupatur, viſus ſum habere, & in Ruommothuſon, ſeu in Quetbrunn, ut ego & prædicta mea conjux, neptiſque mea Egina, habeamus, usque dum vivamus, ea videlicet ratione, ut ego, & conjux mea Berantheid, & neptis mea Egina, ſi conjuncta maneat, monaſterium in Rotunbah ad noſtram poſſideamus vitam. Facta eſt hæc traditio in monaſterio Rotunbah, anno Domini DCCCCXXX. indictione tertia, menſe Martio, die XX. feria VII. anno X. regni piiſſimi regis Heinrici, ſubnotatis teſtibus præſentibus. Iſti ſunt teſtes traditionis, quam tradidit Hartman in Treiſe, & Muggiſtat, & in Ruommuothuſun, ſeu in Quetbrunn. Anſelm, Adalhelm, Wiebern, Ruotbraht, Eggihart, item Eggihart, item Adalhelm, item Eggihart, Berahtolt, Alatih, wonat, Ruodung, Wigboto, Waldman, Egilbraht, Witger, Folcbraht, Hartrat, Ruodolf, Heimerat. Uto, item Ruodung, Helpherat, Engilbold, Thietrih, Gundwin, Amalrih, item Folcbraht, Hatto, item Eggihart, Brunuwart, Vogo, Vuolfheri, Diotgoz, Antger.

Under Muggenſtat. Rotenbachermarck. Ruommutuhuſen.

Quetbrunne vel forte Gutbrunne.

EGo Geberoh, trado ſervum meum ad Sanctum Bonifacium, nomine Liobſunt, coram iſtis teſtibus.

CCXLVIII. Traditio bonorum in Wanolfshuſen, & Nithari marcis, in Wetterauga. (a)

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, ego Bereuuelf, pro remedio animæ meæ parentumque meorum, trado ad S. Bonifacium, ubi ipſe ſacro corpore requieſcit, & ubi venerabilis abbas, Hadamar, multitudinem regit monachorum, quicquid viſus ſum habere in Vuanolfeshuſono marcu, & in Nitabari marcu, quod eſt in villa Bonlanton, & in pago Vuetareiba ſitum, hoc eſt in areolis, ædificiis, terris, ſylvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, & quicquid nominari vel dici poteſt, absque ullius contradictione perpetualiter traditum eſſe volo. Facta eſt hæc traditio coram iſtis teſtibus, Hadamar dominus abbas, Hatto presbyter & monachus, Otbraht presbyter & monachus, Thioto diaconus & monachus, Meginuuart ſubdiaconus & monachus.

Nidermarck Villa Bonlanten. Vuetereiba pagus.

CCXLIX. Traditio bonorum in villa Dingesleia & Heigesdorf.

576 IN nomine S. & individuæ Trinitatis, ego Fricco, trado ad Sanctum Bonifacium in pago Grapfeld, in villa Dingesleia, duas huobas cum areis, in Heigesdorf duas huobas cum areis, quatuor ſervos, quorum hæc ſunt nomina, Milo, Birnicho, Adalheri, Ruotbraht, & quatuor ancillas, Ratunt, Liomburg, Thioterat & Frumihilt.

CCL. Traditio bonorum in provincia Tulliſeld, in comitatu Bobonis in Rosdorfer marca. (b)

IN nomine S. individuæ Trinitatis, ego Richelm, & conjux mea Irminrat, tradimus ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, ubi venerabilis Hadumar abbas multitudinem regit monachorum, hoc eſt, quod trado, in provincia Tulliſeld, in comitatu Bobonis, quicquid habuimus in Rosdorfero marcu, aream unam, jugera LX. & quicquid ibi habuimus in campis, ſylvis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus. Iſti ſunt teſtes, Megino, Buobo, Sigiwart, Arindeo, Antger, Cunimunt, Bernger.

Hanc veſtituram traditionis Sigiwart accepit anno.

LIBER

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DLXXXV.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Wanolfeshuſun.*

(b) Extat apud *SCHANNAT n. DLXXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Bonorum in Provincia Tulliſeld.*

LIBER TERTIUS.

I. Traditio Villæ Sandes, & beneficiorum quorundam in Wiggeres. (a)

NOvetint cuncti fideles, tam futuri quam præſentes, qualiter Warmundus de Sigmundes, vir liberæ conditionis, villam Sandes nuncupatam, cum omni utilitate ſua, & quædam beneficia ſua in Wiggeres cum his mancipiis, Alexandro, Ingrammo, Altmundo, Wolframmo, Warmundo, Ruodgero, Kuniza, Kunigunda, quæ poſſedit hæreditario jure, in manus Godeboldi, comitis de Hennenbere, ea lege allegavit, ut eadem beneficia & mancipia ad altare S. Bonifacii in Fulda, pro remedio animæ ſuæ, fratribus ejusdem Eccleſiæ in recordationem anniverſarii ipſius delegaret. Porro Alexandrum & Ingrammum ad Cameram abbatis pertinere decrevit, reliqui vero fideles fratribus in omni obſequio ſe exhiberent, nec ultra vel illi, vel iſti aliquem cenſum annualem perſolverent, excepto, ſi alienæ poteſtati per nuptias ſubderentur vel morerentur, tunc jura aliorum cenſualium ſequerentur, nec ulli advocatiæ vel ipſa beneficia vel mancipia ſubderentur. Super hæc, ſiquis illorum ullo modo ſe in aliud jus, unde alienus fratribus efficeretur, traderet, quicquid hæreditarii beneficii poſſideret, in uſum fratrum cederet. Hæc ut idem Warmundus in manum prædicti Godeboldi comitis allegavit, ita & ille, fidem ipſi ſervans, in Altare patroni noſtri delegavit. Idem Godebold comes, tam propriæ quàm fratrum utilitati conſulendo, expetivit à fratribus, eo quod præfata poſſeſſio in Sandes ſuæ conjuncta eſſet poſſeſſioni, ut ſibi commendaretur ad colendum, & cenſum annualem ex ea redimi, qui fratribus complaceret ad perſolvendum, cujus petitioni gratantes fratres aſſenſum præbuerunt, eique bona petita ſub tali conditione commendaverunt, ut inculta, ſicut promiſerat, excoleret, & annuatim exinde quinque ſolidos uſui fratrum perſolveret cenſus, in Wuiggeres VII. Solidos, in Sandes V. Solidos.

II. Traditio prædii in Heitenefeld. (b) 577

EGgihart, venerabilis parrochianus in Holzkirchen, præpoſitura S. Syxti, memoriam ſuam nobiſcum in gratiarum actionem apud Deum ſtatuere volens, prædium quoddam in Heitenefeld, à ſe precio comparatum, ab his, quibus hæreditate contigerat, fratribus hujus eccleſiæ devoto affectu in recordationem ſui allegavit, ut animam ejus Deo commendemus, & in quotidianis orationibus noſtris partem habere mereatur.

(a) Extat hæc charta apud *SCHANNAT n. DCXXVII.* ſub rubrica: *Traditio Warmundi de Sigimundes*, collata cum chartario, paullo aliter.

(b) Extat integra charta apud *SCHANNAT n. DCXXX.* ſub rubrica: *Traditio Eggihardi Parrochi.*

III. Traditio prædii in Huten, vel Hoten.

O Quam felix commercium, quo brevi cenſu mereatur longum gaudium, dum temporalia ideo in uſum fidelium offeruntur, ut in commemoratione eorum perpetuo lætentur. Hæc Gerlah de Tulbo, miniſterialis hujus eccleſiæ, ex animo perpendens, prædium quoddam in Huten, quod ab his, quibus hæreditate evenerat, precio redemit, & redemptum, in uſum fratrum hujus eccleſiæ, ob memoriam ſui delegavit, ut & fraternitatem eorum in Domino participaret, & fidelis ablatio ipſius recordationem ſui ad interpellandum ſupremum judicem ſæpius nos incitaret. Cenſus iſte decem ſolidis perſolvitur in feſto S. Michaelis.

IV. Traditio villulæ in Snepferot.

FUldenſis quidam civis, nomine Bernhart, inductus aſſidua commemoratione eorum, quorum recordatio à nobis Fuldenſibus fratribus agitur, & participare huic deſiderans, villulam quandam in Snepfenroth, ad rememorandum anniverſarium ſuum, nobis contulit, ut tanto diligentius pro anima ipſius Deo ſupplicaremur, quo beneficio ipſius in benedictionem Domini frueremur. Cenſus iſte X. ſolidis perſolvitur in feſto S. Jacobi.

V. Traditio bonorum in Bonlanden, Hundesfeld, & Hamelenburc.

QUanta ſpe obtinendæ æternæ gratiæ, per orationes fratrum hujus eccleſiæ, multi religioſi viri & in ſeculo poſiti, ſe quandoque commiſerint fraternitati congregationis noſtræ, moderni citò cognoſcent, ſi præteritis animum adhibent. En quidam Herbipolenſis canonicus, nomine Ruodolfus, ibidem de domo præpoſitus, & noſtræ eccleſiæ filius, ampliori commendatione noſtræ fraternitatis participari cupiens, prædia, quæ ei hæreditario jure in Bonenlanden & Hundesfeld, & vineam quandam in Hamelenburc ceſſerant, in commemorationem ſui nobis Fuldenſibus delegavit, humili devotione id petens, ut loco fratris in plena fraternitate nobiſcum participaret, & in anniverſario ipſius ſpecialem apud nos inde benedictionem Domini haberet. Cenſus iſte XXX. ſolidis perſolvitur in natali S. Mariæ, & in palmis.

VI. Traditio prædii in Blocheym.

GOdeboldus, venerabilis canonicus S. Kiliani in Wirciburg, cum rebus mundanis abundaret, commemorationem ſuam in gratiarum actionem poſt mortem ipſius nobiſcum agere decrevit, & prædium in Blobheym, quod ſibi proprietatis ratione evenerat, devota voluntate in altari S. Bonifacii, patroni noſtri, poſſidendum fratribus hujus eccleſiæ delegavit, orans in omni bono opere noſtro, & oratione communicari, & anniverſarium ejus non ſolum libro vitæ aſſcribi, ſed quod his abundantius eſt, firma memoria ſingulis annis Domino commendari. Cenſus iſte ad duas uncias perſolvitur.

VII. Traditio prædii in Hennenrot. (a)

MAritum memoriam ſtatuere defunctæ ſibi uxoris, eſt exhibitio perſeverantis dilectionis. Tactus ergo Erminolt de Selniſi hoc dolore, in Gerbirga amiſſa ſibi conjuge, prædium quoddam in Hennenroth, pro remedio animæ illius, prima
578 voluntate fratribus hujus eccleſiæ delegavit, ut memoriam ejusdem annuatim agamus, & in communi oratione recordationem illius habeamus. Cenſus iſte quinque ſolidis ſolvitur.

VIII. Tra-

(a) Integra hæc charta reperitur apud *SCHANNAT n. DCXXII.* ſub rubrica: *Traditio Ermenoldi, militis de Sliteſe.*

VIII. Traditio prædii in Sualmana. (a)

UT memoria patris in benedictione Domini ſit, apud filium eſt naturæ bonum, obſervans circa illum pietatis ſtudium, hujus rei gratia, Gerlah de † Schlitiſi memoriam patris ſui, Erminoldi, fratribus hujus eccleſiæ devote commiſit, cum prædium quoddam in Sualmana, à ſe comparatum, ob recordationem animæ illius, delegavit ad orandum pro peccatis ſuis, non ſolum præſentes fratres ſuſcitans, ſed & futuros hac oblatione memoriam ejusdem commendans. Cenſus iſte VI. ſolidis perſolvitur.

† Selniſi vel Selviſi.

IX. Traditio villæ Schreckesbach. (b)

GOlmari, hujus loci advocati, memoriam annuatim agimus, quem viventem loco patris coluimus, utpote defenſorem Fuldenſis familiæ, & amatorem congregationis noſtræ, commendat etiam nobis memoriam ejus, diligentia uxoris ſuæ Clementæ ſcilicet Comitiſſæ, quæ Screckesbach, villam illam, quam jure proprietatis ipſa & filia ejus poſſederant, nobis Fuldenſibus fratribus pro remedio animæ ſuæ delegavit, ut anniverſarius ipſius eò majori devotione à nobis agatur, pro utilitate ejusdem villæ conſolamur, amanti ſtudio, & nobilitate ingenii, perpetuum memoriale hoc uxor cum filia prædicta Comiti providit, & aliis nobilibus egregium exemplum reliquit, in anniverſario ipſius ad decem ſolidos.

X. Traditio bonorum in Abecchenlingen & Hunheilingen.

QUidam miniſterialis hujus eccleſiæ, Wernt nomine, miles opere de Abbechenlingen, temporalibus æterna lucrari volens, beneficia in Abbechenlingen, & Hunheilingen, quæ ei jure proprietatis ceſſerant, fratribus hujus eccleſiæ ad poſſidendum vice & jure ipſius delegavit, ut memoria ipſius à nobis apud Deum commendetur, cum bonis ejus ſpeciali utilitate in commune utimur. Tandem de hoc mundo evaſit, & ad nos tranſiens, monachum ſe fecit, ſicque multis annis nobiſcum vivens, extrema ætate defecit. Cenſus iſte XXVIII. ſolidis perſolvitur, in feſto S. Michaelis & Walburgis.

XI. Traditio prædiorum in Burchartes & Bellemunt.

EBho, presbyter & monachus Fuldenſis, congregationis & hujus domus præpoſitus, licentia & aſſenſu majorum ſuorum, quædam prædia in Burchartes & in Bellemunt, à ſe comparata, nobis fratribus ſuis ea lege delegavit, ut feſtum S. Willibaldi, Epiſcopi & Confeſſoris, patroni illius, pleno officio à nobis in memoriam ſui agatur, & quod exinde ſervitia fratribus adminiſtrari poſſint, ipſa die agatur, ſed poſt mortem anniverſarius illius celebretur à nobis, vice priori de eodem habeatur. Præpoſitus hujus domus, Folcmarus nomine, presbyter & monachus, quoddam prædium in Kellenercella, per licentiam & aſſenſum majorum ſuorum, precio redemit, & fratribus hujus eccleſiæ in memoriam ſui dedit, in Domini miſericordia confidens, aſſidua deprecatione eorum apud Deum peccata ſua alleviari, & eorum inſtantia relaxari. Cenſus iſte V. ſolidis perſolvitur in feſto S. Andreæ.

XII. Traditio prædii in Kolbendorf.

DEfuncto Diemaro de Luithfrideshuſun, miniſterialis hujus eccleſiæ, hæredes ſui, pro terra cœlum illum hæreditare cupientes, prædium quoddam, quod proprietatis jure in Kolbendorf per ipſum poſſederant, in recordationem ſui nobis

 tradi-

(a) Extat charta ex chartario reſtituta, plenior apud *SCHANNAT n. DCXXVI.* ſub rubrica: *Traditio Gerlahi, militis de Sliteſe.*

(b) Extat integra charta apud *SCHANNAT n. DCXXXV.* ſub rubrica: *Traditio Clementiæ, Nobilis Matronæ.*

tradiderunt, hac oblatione memoriam ejus nobis commendantes, & ejus animam Deo à nobis commendari, arctius nos incitantes. Cenſus iſte ſex ſolidis perſolvitur.

579 *XIII. Traditio prædii in Bidolfeſrot.*

HÆredes Wigandi de Quechaha, miniſterialis hujus eccleſiæ, poſt mortem ipſius, ſperantes, eum apud Deum à peccatis ſuis oratione noſtra allevari prædium quoddam, quod in Biedolfeſroth jure proprietatis per ipſum poſſederant, nobis hujus eccleſiæ fratribus pro remedio animæ ipſius delegaverunt, ut, quod exinde adminiſtrari poſſit, ſingulari utilitati noſtræ cedat, & ob devotionem offendentium idem Wigandus communionem noſtræ orationis habeat: cenſus iſte III. ſolidis.

XIV. Traditio bonorum in Vtelesbach.

LVitgard, filia Bergolli de Spanelo, in conjugium cedens Henrico, filio Willehardi de Biberaha, hæreditatem ſuam, quæ ei parentali proprietate in Vtelesbah evenit, marito ſuo, prædicto Henrico, jure matrimonii dedit, at defuncta eadem, cum filio per illum concepto, non multo poſt, & idem moritur. Convenientes utroruṁque conſanginei, idem prædium dimiſerunt, & partem, quæ uxori ceſſit, in Biſcofesbere, ubi ipſa tumulata eſt, pro remedio animæ ſuæ delegaverunt, partem verò mariti ſui nobis Fuldenſibus, apud quos & idem ſepultus eſt, in memoriam ejus tradiderunt.

XV. Traditio prædii in Sigiwvantes.

WIllehart, miniſterialis hujus eccleſiæ, & Fuldenſis civis, pro remedio animæ filii ſui Helekindi, prædium quoddam, quod jure proprietatis in Sigiwantes poſſederat, nobis hujus eccleſiæ fratribus, in memoriam ipſius, delegavit, ut oratio noſtra devote illum Deo commendet, & gratiæ ipſius, pro poſſe noſtro, ſecundum miſericordiam ejus animam prædicti reconciliet.

XVI. Traditio prædii in Sterrenrot. (a)

HEnricus de Landenhuſun, pro ſpe vitæ æternæ, & pro dilectione filii ſui Heroldi, fratris noſtræ congregationis, prædium quoddam, quod jure proprietatis in Sterrenroth poſſederat, fratribus hujus eccleſiæ, in memoriam tam ſui, quam filii delegavit, ut anniverſarius utrorumque à nobis agatur, & in orationibus noſtris eorum recordatio habeatur. Ad hæc Fridericus de Angeresbach beneficium, quod in eadem villa ei lege hæreditatis ceſſit, cum quodam Eggihardo ad ſe pertinente, nobis Fuldenſibus fratribus tradidit, orationibus noſtris benigne hujusmodi affectu ſe commendans, & à pia memoria nobiſcum participans. Porrò idem Eggihart à nobis poſtmodum poſtulavit, ut beneficium illud in Metlesroth, quod Berngolus in recordationem ſui nobis tradidit, eidem permitteremus vendere de prædio, quod illi proprietatis ratione in Sterenroth evenerat, promittens, ſe mutua viciſſitudine nobis tantum reddere: Ergo quod petivit, promiſimus, ſed his, quæ promiſit, ſe ſolvere, caremus.

XVII. Traditio prædii in Vwiſendah.

PRo remedio animæ Bobbonis de Sunnebrunnen, miniſterialis Fuldenſis eccleſiæ, hæredes ſui prædium in Wiſendaha, ad recordationem ſui delegaverunt, quod proprietatis lege, dum idem vixit, poſſedit, & moriens nobis in memoriam ſui allegari petiit. Ut hic affectus ei proſit, DEus faciat, & dum bonis ejus utimur, à memoria noſtri non recedat.

XVIII.

(a) Chartam ipſam ex chartario pleniorem exhibuit *SCHANNAT n. DCXIX.* ſub rubrica: *Donationes variæ ſub Erlolfo Abbate.*

XVIII. Traditio villæ Elbevvines.

BOnæ memoriæ Vdalricus, Fuldenſis abbas, ſempiternam memoriam ſibi in benedictione Domini apud nos ſtatuere volens, à duobus germanis fratribus, Kunone ſcilic. & Dicterico, viris liberæ conditionis, Elbewines villam acquiſivit, Dicterico precium quinque talentorum pro portione ſuæ hæreditatis impendens, alteri manſum in Hennichen accommodans, ea interpoſita ratione, ut quamdiu ipſe, vel Ruothilt uxor ejus viveret, ſine cenſu eundem manſum poſſiderent: ſed his è medio factis, hæredes ipſorum, hac lege, quieta poſſeſſione, per ſucceſſiones ſuas prædictum manſum hæreditando obtinerent, ut omnem cenſum cum ſervitio, quod annuatim inde perſolvendum eſſet, debito loco & tempore perſolverent. Ergo hujuſmodi pactione prædicti fratres conducti, eam villam Elbewines, ut prædictus abbas expoſtulavit, in altare S. Bonifacii patroni noſtri delegaverunt, & fratres hujus Eccleſiæ, ab eodem in commemorandum anniverſarium ipſius, ibidem in poſſeſſionem ſuſceperunt. Similiter idem abbas Udalricus, Sigifrides villam illam à nepote ſuo Godefrido de Kemenatun, miniſteriali S. Babenbergenſis eccleſiæ, quæ prædicto hæreditatis jure ceſſerat, precio comparavit, & redemptum miniſterialibus hujus eccleſiæ Fuldenſis eundem allegare fecit, à quibus, ut ipſe petit, fratribus hujus eccleſiæ eſt delegatum, ut memoriale ſuum nobiſcum ſit in benedictione Domini in perpetuum. 550

XIX. Traditio prædii in Asberg.

CUm Bertoldus de Iſanacha, in Bohemia gladio occubuiſſet, hæredes ſui bene memores defuncti, corpus ejus Fuldam translatum ſepeliverunt, & data oblatione, nobis fratribus hujus eccleſiæ, prædio ſcilicet, quod prædictus, dum vixit, jure proprietatis, in † Albeche poſſedit, animam illius maxime nobis commendaverunt, & ut communiter & privatim apud Deum pro eo interveniremus, devotiſſime rogaverunt. Asbeche vel Asberg.

XX. Traditio prædiorum in Salungen. (a)

FElices, qui terram viventium terra temporali comparaverunt, qui de ſuis rebus eccleſias Dei ditaverunt, ut centuplum illis in futura vita reſtitueretur. Cujus ſpei gratia Bobbo, Comes de Hennenberc, intime admonitus, prædia, quæ proprietatis cenſura ab his, quibus hæreditate eadem, in Salungen, vel agris, vel hortis eidem evenerant, in commemorationem ſui, fratribus Fuldenſis eccleſiæ benigna mente tradidit, ut & præſentes domini miſericordiam pro eo interpellarent, & futuri, à commemoratione ſui, in benedictione Domini non deſiſterent.

XXI. Traditio bonorum in Suntheim, Northeim & Mietdeleſdorf.

IN Chriſto fidelibus notum eſſe volumus, Heribœdonem de Suntheim, miniſterialem hujus Sanctæ Fuldenſis Eccleſiæ, cum eſſet ſine liberis, nos fratres in Domino feciſſe ſibi adoptivos, ut memoria illius per nos Deo commendetur, & futuris ejus voluntas in benedictione habeatur. Iſte, inquam, cum ob ſpem vitæ æternæ ad ſepulchrum Domini iter dirigeret, beneficia, quæ ei proprietatis jure ceſſerant in Suntheim, Northeim, Mietdleſdorff, in manum Cuonradi de Nithartes-huſun, Bern de Northeim, Sigilohi de Weſtheim, multis præſentibus, ea ratione allegavit, ut ſi ab jam incepto itinere non rediret, eadem beneficia in altare Domini ſui patroni, ſcilicet noſtri S. Bonifacii, cum XII. mancipiis ejuſdem, ſi quis prior de

(a) Ipſam Chartam ex autographo exhibuit SCHANNAT n. DCXX. ſub rubrica: *Traditio Bobbonis, Comitis de Henneberg.*

de his tribus, de morte illius certus efficeretur, ad manus delegaret, & aliis teſtibus nulla vis hæc mutandi eſſet, imo pro rato, quod fuiſſet factum, duceretur. Decrevit autem prædictus vir, ut ipſa beneficia utilitati fratrum in memoriam ſui cederent, mancipia verò ad opus altaris pertinerent. Igitur, ut finem vitæ in aſſumpto itinere accepit, Sigilobus, quod fide promiſit & manu ſuſcepit in altare eccleſiæ, & fratribus delegavit, quod & poſtmodum Cuonradus ſimiliter fecit. Porro, cum ipſa beneficia noſtra, beneficiis, quæ ab eccleſia poſſederat, immixta eſſent, dominus Henricus, abbas Herveldenſis, ſimulque hujus eccleſiæ beneficium, quod miniſteriali jure poſſederat, nobis Fuldenſibus fratribus in recordationem tradidit, ſicque bonum effectum ſuum circa nos oſtendit.

XXII. Traditio prædii in Aſinareshuſen.

58 Præmium vitæ æternæ parvo & magno conſtare, Scripturæ S. docemur auctoritate, regnum, inquiens, cœlorum tanti valet, quantum habes. Hæc Godeboldus, venerabilis parrochianus in Ermeneſwerde, attendens, & ſæpius perpendens parvitate ſua, quoddam prædium in Aſinareshuſen comparavit, & nobis Fuldenſibus fratribus in recordationem animæ ipſius tradidit, ipſe verò non multo poſt ad nos venit, & monachus factus, in Sancta converſatione conſenuit, & vitam finivit.

XXIII. Traditio prædii in Huten.

Helckindus, hujus S. Fuldenſis eccleſiæ miniſterialis, & hujus loci civis, pro remedio animæ ſuæ, quoddam prædium, quod jure proprietatis in Huthen poſſederat, fratribus hujus eccleſiæ in memoriam ſui tradidit, hacque pia voluntate participem ſe noſtræ orationis fecit.

XXIV. Traditio prædii in Kamercella.

Ea memoria amplius commendatur, quæ in benedictione poſt mortem firmatur. Nam fides poſt mortem ea demum declarat fidei integritatem. Hoc proverbio * Ebhe, uxor Gundilahi, Fuldenſis civis, commota tam ipſa, quàm filii ſui, pro remedio prædicti Gundilahi, poſſeſſionem, quam jure proprietatis in Kamercella poſſederant, ad altare Sancti Bonifacii, patroni noſtri, in memoriam ipſius, ea lege delegaverunt, ut fratribus quidem inde adminiſtratio in anniverſario illius impendatur, & memoria illius libro vitæ inſcribatur.

* Ebberleil.

XXV. Traditio prædii in Rodenkirchen. (a)

Gumbrabt de Bleichenbacb, nobilis genere, prædium quoddam in Rodenkirchen, de ſuo comparavit, & fratribus bujus eccleſiæ pia voluntate in memoriam ſui tradidit, ut oratione ipſorum Deo devotè commendetur, & in recordationem tam futurorum quàm præſentium habeatur.

XXVI. Traditio villulæ Waden.

Gulielmus, presbyter & monachus hujus congregationis, & vir magnæ diſcretionis, cum per gratiam abbatis ſui, bonæ memoriæ Ruotbardi, multis abundaret, & memoriam ſui aliqua certa conſolatione præſentibus commendari vellet, Waden villulam, licentia prædicti abbatis ſui, precio ab hæredibus redemit, & pro recordatione ſui, fratribus hujus eccleſiæ delegavit, ut non ſolum fraterna

(a) Extat charta integra apud *SCHANNAT n. DCXLII.* ſub rubrica: *Traditio Gumberti de Bleichenbach.*

na memoria à nobis illi debeatur, ſed & ſpecialis memoratio in anniverſario illius eidem exhibeatur.

XXVII. *Traditio II. Hubarum in Nuhenſtete.*

NOn ignotum aut dubium eſſe volumus præſentis & futuri temporis fidelibus, quemadmodum quædam matrona, Eberla nomine, tam pro ſuæ, quàm viri ſui animæ remedio, duas huobas, in loco Nuhenſtete, cum duobus mancipiis easdem poſſidentibus, omnique utilitatis genere, vel quæ nunc vel deinceps poſſet addere, per manus Willehardi, Ruoberti, Gundhahi, Henlekindi fratribus tradidit, illud ſummopere petens & ſtabiliens, ut anniverſario reditu viri; deinde poſt mortem ſuam, memoria etiam ageretur ſui. Excepit autem in his bonis omnem cujuslibet perſonæ poteſtatem, niſi qui communem fratrum provideret utilitatem.

XXVIII. *Traditio bonorum in Roſdorf & vicinia.* (a)

Onis bona agere, quia veraciter ſcimus, & credimus animabus noſtris in futurum proficere, In nomine S. & individuæ Trinitatis, ego quidem Reginbodo, ad locum, qui dicitur Fulda, trado S. martyri Bonifacio, & fratribus in eodem monaſterio ſub regula Sancti Benedicti Deo militantibus, præſente venerabili Widerado, ejusdem loci XXV. abbate, omne, quod habere poſſum in Roſdorf, pro remedio animæ fratris mei Sigebodonis, & ob memoriam meimetipſius, id eſt, decem huobas in eadem ſcilicet villa ſex, cum manſionariis, & omni poſteritate eorum, unam in Weldricheshuſun, unam in Buocho, unam in Oweheim, & vineam, centum quinquaginta jugera terræ Salicæ, & eccleſiam cum omni decimatione ad eam pertinentem. Inſuper trado quatuor huobas, quibus ipſa eccleſia dotata eſt, tres in ipſa villa, unam in Romundeshuoſun, quas frater meus Sigibodo adhuc vivens, & tertiam partem æſtimationis, populo dante, clerico, qui illic Deo & Sanctis ejus miniſtret, in uſum conceſſit, & ut hæc ita firmiter permaneant, rogamus. Cætera autem, ſi abbas, vel quis alius, diabolo inſtigante, ab uſu fratrum quærat abſtrahere, Deo redditurus ſit rationem, & hæres proximus mei poteſtatem habeat, data in patrimonium recipere. 582

XXIX. *De Hagenbach Traditio.*

TEmporibus Alcholfi abbatis, Dudo cellerarius, fratrum licentia ejusdem, novale quoddam in Hagebach novavit, quod XXII. ſolidos perſolvit. Hoc, quia adjacens villis, quæ cellerario pertinent, fuit, & in eadem obedientia poſitus, idem occupavit votiva concordia fratrum, curæ cellerarii, quiſcunque eſſet, eodem petente & concedente, hac ratione ceſſit, ut de ipſo cenſu decem ſolidos in rememorationem anniverſarii ejusdem, fratribus perſolvat: cætera ad ſupplementum præbendæ fratrum pertineant. Idem occupavit & aliam villulam, quam appellavit Dudenhagen, eodem conſentiente abbate, cui adjacens quoddam beneficium fuit, nomine † Eltleenhou, quod ſuo hortatu, cognatus ſuus Gerlahus de Branjurſt, fratribus Fuldenſibus in memoriam ſui delegavit, fratrumque votiva concordia hoſpitali, in uſus pauperum ceſſit, hoc inquam, ut meliori incremento cederet, prædictæ villæ conjunxit, unde vectigal VII. ſolidorum annuatim provenit, quorum tres conſenſu eccleſiæ, ad honorem S. Nicolai, ad propinandum vinum, in feſto ejusdem, annuatim fratribus ex Ekkebovv.

(a) Hoc apud SCHANNAT n. DCXIV. ſub rubrica: *Traditio Reginbodonis Comitis*, plenius longe extat, ex Autographo.

ex eodem dari inſtituit, reliqua in uſus pauperum obedientiario hoſpitalis dereliquit.

XXX. *Traditio villæ Elench.* (*a*)

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Nos Fuldenſes fratres, tam futuris quàm præſentibus innoteſcimus, qua ratione Bertheradam, viduam Chriſtiani de Goltrecbe, & miniſterialem eccleſiæ noſtræ, in conſortium fraternitatis noſtræ ſuſceperimus, quæ transactis paucis annis, poſt mortem mariti ſui, cum liberæ voluntati relinqueretur, ſpe æternæ vitæ, ad Chriſtum, relicto mundo, tendere deliberavit, & hoc propoſitum iſto modo ad effectum produxit, adhuc

Elench vel Elenth. vivente prædicto viro ſuo, prædium quoddam, villam ſcilicet †Elendi, à Ratgunda de Cruciburc, æque miniſteriali eccleſiæ noſtræ, ut ipſa, quod eidem lege hæreditatis à parentibus ſuis evenerat, condigno precio redemit, & idem prædium, cum aliis, quæ ſibi, vel proprietatis jure, vel beneficiali lege undecunque contigerant, filiæ ſuæ, à Wiggeto de Wartberg in matrimoniom ductæ, cederent, excepit, ut, ubi Deus illam converti diſponeret, illic Deo ſervientibus in memoriam ſui, & ad commemorandum anniverſarium ejus, ſpecialiter offerret, ſic ad nos venit, & per manum Hartungi de Scarfenberc, germani ſui, & Rabenoldi de Leimbach, miniſterialium hujus Fuldenſis eccleſiæ, in altare S. Bonifacii Martyris, Patroni noſtri, ad ſpecialem uſum fratrum noſtrorum pro commemoratione anniverſarii ipſius, delegavit. Hic ordo ſuæ oblationis, hæc adeptio noſtræ plenæ firmitatis, conceſſa utrobique præbenda, ut petivit, dato loco ad habitandum in monte Dei genitricis, ubi voluit, aſſignata nobis ipſa poſ-

583 ſeſſione ad manus, quam obtulit, & in præſens omne ſibi ab eodem debitum ſervitium abdicavit. Condeſcendentes igitur ejus petitioni, unam præbendam in majori eccleſia, per manum piæ memoriæ Domini Conradi abbatis, aliam in monte Sanctæ Mariæ conceſſimus, quo ſe locari & commendari petivit, ubi & habitum religionis, poſtpoſita cura mundi, ſuſcepit. Aderat eodem tempore dominus Theorwinus, Cardinalis, Epiſcopus, & ſedis Apoſtolicæ legatus, qui ipſam traditionem authoritate B. Petri Apoſtoli, & domini Apoſtolici Innocentii confirmavit, & ſiquis eam infringeret, in verbo Domioi, & poteſtate principis Apoſtolorum, ac Domini Papæ diſpenſatione ſibi credita, ſub ipſis miſſarum ſolemniis, ubi verbum vitæ ad populum habuit, anathemariſavit, nec cuiquam liceret eum abſolvere, vel etiam ipſi Epiſcopo, in cujus diœceſi eſſet, niſi rebus noſtris nobis reconſignatis, per condignam ſatisfactionem, in virtute ſpiritus Sancti decretum dedit. Acta ſunt hæc anno incarnationis Domini MCXXXVII. indictione XV. regnante Conrado, glorioſo Romanorum rege, tertio anno Conradi, Fuldenſis abbatis, Gozmaro advocato altaris ejusdem eccleſiæ præſente, & eodem abbate, ſimulque tota congregatione: & hi ſunt Teſtes, qui viderunt & audierunt. Gerlach de Haſelſtein, Bobbo de Boimeneburcb, Hertuwicb de Geyſaha, Hertvuint de Hunnenfelt, Dudo de Sconetſteti, Gerbart de Vatgelaba, Gerlach de Slideſe, Heribart & Cuonrat de Bienbach, Almunt & Gotefrit de Lutero, Tragebodo de Willehart, Rupracht, Gerlacb, Wigant, Bertocb, Wigger, Jordan, Wigger, Arnold, Sigefrit, Gezo, Godefrit, Sigebold, Wignant, Adelun & alii multi. Confirmamus ipſam Traditionem nos Fuldenſes Fratres auctoritate Sigilli noſtri Patroni, quam qui violaverit, juxta verbum Apoſtolici Legati, Anathema ſit.

XXXI.

(*a*) Extat apud *SCHANNAT n. DCXXXII.* ſub rubrica: *Traditio Bertherathæ viduæ*, ex quo ſupplevi.

XXXI. Traditio bonorum in Tulba & Cunihagen.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, notum ſit omnibus tam præſentis, quàm futuri temporis Chriſti fidelibus, Gerlahum, & conjugem illius Regilindam, pro remedio animarum ſuarum, & parentum ſuorum, in loco, qui dicitur Fulda, S. Bonifacio & fratribus in eodem monaſterio, ſub regula S. Benedicti Deo militantibus, omnia, quæ hæreditario jure poſſidere videbantur, tam in prædiis & mancipiis, quàm beneficiis tradidiſſe, ea videlicet ratione, ut, quamdiu utrique viverent, vel alter eorum, uſufructuariò traditas poſſeſſiones ſibi reſervarent. Poſt finem verò vitæ utrorumque in uſus cederent eccleſiæ. Hanc autem traditionem tali fecerunt conditione, ut in poſſeſſione Tulba monaſterium proprio ſumptu, cum adjutorio abbatis piæ memoriæ, Henrico conſtrueretur, fratresque Deo inibi ſerviturì aggregarentur, in quorum uſus, permiſſu præfati abbatis, reditus tam beneficiorum, quàm propriæ hæreditatis, quam tradiderant, delegarentur. Sed quoniam res humanæ dubiæ & caducæ ſunt, tale pactum interpoſuerunt, ut, ſi contra propoſitum voluntatis eorum contigiſſet, præfatam ſtructuram aut non perfici, aut perfectam poſtea deſtitui, omnis præſcriptæ traditionis reditus in uſus fratrum Fuldenſis cœnobii abſque ulla contradictione reverteretur. Ad confirmandam verò & univerſis hanc traditionem declarandam, ipſa die traditionis, decem huobas in Tulba & † Cunihagen, necnon & X. mancipia propriæ dominationi abdicantes, juri & uſui eccleſiæ, cum reditibus & omni utilitate ex integro conceſſerunt, quorum mancipiorum nomina ſunt hæc, Dietlint, Hildegund, Huc, Giſilbraht, Hartmnot, Liuggart, Frowin, Iſendrut, Luoda, Heribort, & ne caſſari aut infirmari ullo modo poſſet hæc traditio, vel filiorum negligentia, ſi ab eis generarentur, aut cognatorum, ſi ſine filiis morerentur, idoneos teſtes, ſex numero coæqualium ſuorum delegerunt, quibus hæreditariæ traditionis jus delegaretur, illis hoc jus delegationis invicem ſibi manu ad manum tradentibus. Idcirco, ut ſi forte præfati primi traditores, vel alter eorum poſt mortem alterius, pauperem pro domino vitam in caſtimonia ducere delegiſſet, & ab eis traditionis hujus teſtimonium requiſiſſet, vel poſt diſceſſum utriusque, Abbas ſeu fratres Fuldenſis cœnobii traditionem hanc ab eis atteſtari juſſiſſent & confirmari, ſi tunc temporis teſtes hi non omnes ſupereſſent, aut adeſſe non omnes poſſent, quotquot ex his haberentur, traditionem primam ſecundaria traditione hæredum vice renovarent. Præter hanc communem utrorumque traditionem, & præſcriptam traditionis conditionem, præfata Regilint privatim per ſe ſuisque omnibus tam vivis, quàm defunctis tradidit S. Bonifacio, ſpecialiter in uſus fratrum Fuldenſium, ex hæreditariis bonis VIII. huobas in Hegeſtete, cum dimidia parte eccleſiæ, & XX. mancipiis, anno Dominicæ incarnationis MCXXVII. facta eſt hæc traditio in Fulda, ad portam S. Petri, menſe Junio, proxima die poſt feſtum S. Bonifacii.

† Gimhagen, vel Cumbagen.

XXXII. Traditio bonorum in Bolanden, Hundesfeld, &c.

FUldenſis conventus ancillis Chriſti, ſororibus noſtris in Tulbo, oleum cum lampadibus in diſpenſationem veri ſponſi, ipſius adjutorio ſibi aſſumere, Integritas famæ veſtræ in divina lege cordi nobis eſt, & ut incremento ſui ad meliora ſemper procedat, conſortium noſtrum precatur & optat. Licet enim, quod noſtrum eſt, facere omnes ad bona tendentes, eo affectu charitatis, quo poſſumus, amplectimur, tamen de veſtro profectu amplius ſolicitamur, quas pro nobis, & ſtatu loci noſtri, Dominum exorare, tum gratia fraternitatis, tum debito juſtitiæ non dubitamus. Volentes igitur pro tempore circa vos affectum debitæ dilectionis oſtendere, quod ſæpius à nobis humilitatis ſpecie exegiſtis, tradimus ad augmentum præbendæ veſtræ, ex compaſſione paupertatis, quam in quotidiano vi- 584

ctu habetis, pro conſilio & aſſenſu patris noſtri, Marcwardi abbatis, beneficia ſcilicet noſtræ recordationis, quæ poſſidemus in Bonlanden, Hundesfeld, Hohheim, hac interpoſita ratione, ut vineas noſtras in Hamelenburc & Heidingesfeld, & prædicta Hohheim exinde colatis, & duas partes vineæ in Hamelenburc, & Heidingesfeld, & medietatem de Hohheim nobis perſolvendo dirigatis: reliqua in uſus noſtros cedant, & ſi forte habitus illic immutetur, vel aliò transferatur, & hoc fine conſilio & aſſenſu, aut decreto noſtræ eccleſiæ, ut conceſſa beneficia ad nos redeant, eisque perpetuò careatis. Hoc ne à quovis pervertatur, ſigillo patroni noſtri confirmamus. Acta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis MCL. indictione XIII. regnante domino Conrado, glorioſo Romanorum rege, primo anno abbatis noſtri, & tota congregatione id concedente, & votiva concordia confirmante, in honorem Dei & memoriam ſui. Hæc qui irrita fecerit, anathema ſit.

XXXIII. Traditio agrorum, domorum & molendini in Northeym. (a)

IN Nomine Domini. Notum ſit omnibus Chriſti fidelibus, tam futuris quam præſentibus, qualiter ego Adalhardus, cum uxore mea Hucela, & VI. filiis meis, quorum hæc ſunt nomina, Adalhart, Ortwin, Bernger, Herbuuic, Rihger, Folmar, & filia Mathilda, ad S. Bonifacium in Fulda delegavi huobam unam in Northeim, & areas tres cum totidem domibus & Curtilibus ſuis, & unum molendinum, cum aquæ ductu & prato & Curtili ſuo, ea conditione interpoſita, ut ipſi & poſteri eorum ipſa, quæ obtulerunt, hæreditario jure poſſideant, & annis ſingulis de ipſo prædio quatuor ſolidos in feſtivitate S. Bonifacii perſolvant, quem cenſum uſui fratrum ſpecialiter delegavi, ut nec poſteritas mea, nec oblatio ulli poſtmodum in beneficium detur, & à Fuldenſi advocato ab omnibus defendatur, quam traditionem junior Golmar advocatus ſuſcepit, ſub Erlolfo abbate, præſenti omni Fuldenſi congregatione, teſtibus etiam idoneis aſtantibus.

XXXIV. Donatio decem manſorum in Pfaffenhuſen.

QUia voce Domini cœleſtia pro terrenis, & manſura pro caducis promiſſa ſunt, hac ſpe Gerhardus prætor ibidem, & uxor ejus Berta incitati, X. manſos ad S. Bonifacium in Fulda ſpecialiter ad uſum fratrum delegaverunt, in villa, quæ Pfaffenhuſen dicitur, videlicet pro remedio animarum ſuarum, & filiæ ſuæ, totiusque poſteritatis ſuæ, ea interpoſita conditione, ut ipſe Gerhardus, poſterique ejus ſuper his fruantur advocatione Bertolt de Sconerſtete, miniſterialis Fuldenſis Eccleſiæ, poſt mortem patris ſui Dudonis, memoriam illius tam nobis Fuldenſibus fratribus, qui præſentes ſumus, quàm futuris in benedictione Domini commendavit, offerens ad agendum anniverſarium ipſius, nobis manſum unum in eadem villa Sconerſtete, ut tanto attentius animam ejus Deo commendemus, qui oblatione ſua ſæpius fruimur.

XXXV. Novale abbatis in ſylva Braniurſt.

ANno Dominicæ incarnationis MCXXVI. regnante Lothario ſecundo, advocato Golmaro, Henricus, Fuldenſis abbas, per manus quorundam Sigibodonis
585 & Sigifridi, in ſylva Branuirſt cœpit novare novale, ut in eccleſia ſua Fuldenſi ſuo labore acquireret ſibi nomen & ſempiternum memoriale, quod opus, Deo proſperante, dum bene cœpit, meliusque de die in diem perfecit, maximæ jucunditatia

(a) Extat hæc charta collata cum Authentico, plenior adhuc apud *SCHANNAT n. DCXXIII.* ſub rubrica: *Traditio Adalhardi & Conjugis ſuæ.*

ratia gaudium ſibi & fratribus dedit: cum locus, qui erat cubile ferarum, & latibulum latronum, factus eſt habitatio hominum, de labore manuum ſuarum viventium. Conventione publica facta, dominus abbas, cum conſilio ſeniorum & fidelium ſuorum, legem dedit, ut coloni ſylvæ illius XII. annis eſſent abſque tributo: Excepto, quod ſi aliquis eorum mortuus fuiſſet, jumentum, quod vulgo dicitur caput optimum, ſive veſtimentum, quod melius haberet, in uſus fratrum ad infirmariam cederet, & ſi hæredem ibi non haberet, omnia bona ejus per annum in publico ſervarentur, ut ſi interim veniſſet, qui inde haberet querimoniam, juſtitiam conſequeretur & miſericordiam, nec aliquis villicum loco illi præfeciſſet, niſi unum ex ſemetipſis, quæcunque petiſſent, nec unquam contingat, eos advocatum habere, præter principalem advocatum de domo Fuldenſis Eccleſiæ. Sed expletis duodecim annis, talenta viginti annuatim perſolvant, & hæc omnia in uſus fratrum cedant, ſcilicet quinque talenta ad præfati domini abbatis anniverſarium: cætera ſingulariter ad habendam curam infirmorum fratrum. Erat temporibus illis Fuldæ camerarius, nomine Cunradus, præfatis hominibus benevolus & gratus, pro cujus admirabili dilectione, ex domini abbatia & fratrum permiſſione, præter ſolutum cenſum, etiam ante præfinitum tempus, generalia cenſua in feſto S. Waltburgæ decrevere perſolvere talentum, ex quo ipſe, quoad vivat, ſecundo nonas Maji caritatem fratribus in refectorio præbeat: poſt mortem verò in anniverſario ejus, fratres ex hoc benedictionem, & ipſe ſempiternum memoriale habeat. Hoc autem, ut firmum poſſit eſſe ratumque, domini Innocentii Papæ privilegio eſt confirmatum, & obligatus eſt vinculo perpetui anathematis, ſive abbas, ſive alius quisquam, qui hæc violare tentaverit.

XXXVI. *Traditio quatuor talentorum.* (a)

IN nomine S. & individuæ Trinitatis, notum ſit omnibus Chriſti fidelibus, tam futuris quam præſentibus, qualiter ego Gerhardus de Vargalaba, indignus licet Dei miſericordia, cum Cunigunda, Chriſtianiſſima conjuge mea, dominis & fratribus meis hujus S. Fuldenſis congregationis, conjuncti ſumus omnibus beneficiis tam præbendæ, quam eleemoſynarum, cum integritate fraternæ orationis. Videntes enim labilis hujus manſionis inſtabilitatem, ſpei bonæ fiduciæ inhiantes, & ad ſupernæ beatitudinis immortalitatem tendentes, ad quatuor talenta in villa, quæ dicitur Tunnaba, de beneficio meo, quod ab anteceſſoribus meis jure hæreditario usque modo ſine querela poſſedi & poſſideo, pro remedio animæ meæ, uxoris & filiæ, omniumque anteceſſorum meorum, Domino Omnipotenti Sanctoque Bonifacio dimittimus & offerimus, ac tradimus dominis ac fratribus noſtris in oblationem, hac videlicet conditione, ut ſic ad loca ſacra dividatur. In urbe ergo fratribus majoris eccleſiæ, in jus caritatis animarum, quod vulgo Selegeret dicitur, duo talenta ordinamus: fratribus de monte S. Mariæ unum talentum: fratribus de S. Michaele dimidium talentum, in jus præfatæ caritatis, ad anniverſarium meum & uxoris meæ annuatim celebrandum determinamus. Porrò, ad hoſpitale prædicti montis, quinque ſolidos: ad illuminandam S. Michaelis cryptam, quinque ſolidos ſtatuimus dari, & in præfatis locis nomina parentum, patrum & matrum, fratrumque noſtrorum in libro fraternitatis volumus annotari. Hæc quidem poſt deceſſum noſtrum ita dividenda tradimus: Quamdiu autem ambo ſuperſtites ſumus, XII. denarii in urbe, ſex in monte, quinque ad S. Michaelem interim dabuntur à nobis ſingulis annis, ad

 memo-

(a) Extat apud *SCHANNAT n. DCXXXIII.* ſub rubrica: *Traditio Gerardi de Vergalaba*, ex quo hanc chartam pluribus in locis emendavi atque ſupplevi.

memoriam initæ fraternæ conditionis. Imminente verò exitus noſtri tempore, duo vel tres fratres nobis mittantur, qui corpora noſtra condiant, animas Deo commendent, faciantque, ut corpora noſtra cum honore Fuldam ſepelienda deferantur. Quod ſi ego vel uxor mea mundum relinquere voluerimus, clauſtrum domini mei S. Bonifacii in urbe mihi pateat ſine contradictione: Uxor verò mea de urbe præbendam accipiat, & in præfato monte Sanctæ Mariæ aliam habeat, & in eodem loco condigna habitatione recipiatur. Si autem altero defuncto vel converſo, alter vel altera mundum diutius inhabitabit, qui ſuperſtes fuerit, quod definitum eſt, ad præfata loca dimidiabit, poſt cujus finem poſſeſſio tota, ſicut diviſum eſt, in ſervitium Dei ſecundabit. Hæc traditio facta eſt Anno Milleſimo CXXXIX. ab Incarnatione Domini, præſente Conrado Abbate & omni Congregatione; hujus rei Teſtes ſunt Wernherus Decanus, Ditmarus Præpoſitus, Wiggerus Camerarius, Johannes Scholaſticus, Bertoldus, Hartaldus, Ruggerus, Ditmarus, & omnis Congregatio.

586 *XXXVII. Traditio curtis Diudenhuſen & aliorum.*

IN nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti, noverint fideles tam præſentes quàm futuri, quod ego Erdag, S. Chriſti martyri Bonifacio, curtem meam Diudenhuſen, cum omnibus pertinentiis ejus trado, & in Fladecheim manſus VII. & jugera LXXII. & has villas, Wigbranderoth, Richwarderoth, Nuinroth (vel Niuenroth) cum omni utilitate ad has pertinente: duos etiam miniſtros meos, quorum nomina ſunt, Helil & Tcelin, cum omni poſſeſſione trado ſub tali pactione, ut in curte eorum optimo jure ſerviant, abſque contradictione: inſuper ancillam meam, nomine Weinlu, cujusdam Gocilonis uxorem, cum prædio in Hewinehuoſum, ea trado conditione, ut ſi liberos habeat, ſicut prædixi, in curte fratrum inter miniſtros ſerviant, ſin autem ipſum prædium poſſidentes, ſicut alii ad Duodenhuſun pertinentes cenſum perſolvant. Hanc traditionem certiſſima pactione facio, ut ſemper in anniverſario depoſitionis meæ fratribus inde ſervitium caritatis impendatur, & coram altaribus ſingulis candelæ accendantur, & vigiliæ atque miſſæ pro remedio animæ meæ à fratribus perſolvantur. Acta ſunt hæc anno incarnationis Dominicæ DCCCCXC. Cal. Maji, regnante Ottone Rufo Imperatore, coram Werinhario, Fuldenſi abbate. Hanc traditionem ſi quis infringere, aut arte aliqua, diabolo inſtigante, à gremio S. Bonifacii conetur avellere, à cœtu Sanctorum extorris, gehennæ cruciatibus à juſto judice condemnetur in ultimo judicii examine. Amen.

XXXVIII. Traditio cenſus XV. ſolidorum. (a)

QUia generatio præterit & generatio advenit, tam futuris quàm præſentibus notum ſit, qualiter Albbardus, ſerviens S. Bonifacio, abrenuncians ſeculo, duas huobas in Warlaha pro anima ſua & uxoris ejus, filiorumque ejus, tradidit B. Bonifacio, ut libere ab omni poteſtate ſecularium ſingulis annis cenſum perſolvant XV. ſolidorum. Has autem huobas ad eundem cenſum quidam Berwigus ſuſcepit, & ut ſibi poſteriſque ſuis confirmaretur, aream in ipſa villa cum ædificiis inſtantibus, Sancto Bonifacio dedit, hac conditione, ut quamdiu ipſe aut poſteri ejus cenſum prædictum dare voluerint, huobas habeant: ſi autem non, fratres, cui voluerint, aream cum cæteris ſibi commiſſis committant.

XXXIX.

(a) Plenior charta extat apud *SCHANNAT n. DCXXI.* ſub rubrica: *Traditio Albhardi converſi.*

XXXIX. *Traditio bonorum in Ovva, & villæ Sigenrot.* (a)

IN Chriſti nomine notum ſit omnibus fidelibus, rationis hujus veritatem ſcire volentibus, quod ego Bertohus, dic, qua filius meus Hermannus, puerilibus conſtitutus adhuc in annis, Deo & S. Bonifacio obtulit ſemetipſum in Fuldenſi cœnobio regulariter ad vivendum, tradidi ad præfatum cœnobium in uſus fratrum, monaſtica inibi profeſſione viventium, tam pro memetipſo, quàm pro filio prænotato, nec non & omnibus charis meis, viventibus ſeu defunctis, quicquid hæreditario jure poſſederam in Owa: quinque videlicet huobas, cum omni utilitate ad ipſam poſſeſſionem pertinente, & ne poſſeſſio propriis careret cultoribus, tria quoque tradidi mancipia ad eandem poſſeſſionem pertinentia, quorum nomina ſunt, Liutheri, Adelburc, Dietmar; eo pacto, ut eandem poſſeſſionem jure legitimo ad incolendum poſſideant, & ex ea talentum in uſus fratrum annuatim perſolvant. Porrò prædictus Bertohus, jam confectus ætate, cum extremam diem mortis videret appropinquare, tactus infirmitate, ad Fuldam ſe transferre poſtulavit, oblatisque prædiis ſuis, villa ſcilicet in Siegenroth, & ſex beneficiis, in Opoldesroth, in id hæredibus ſuis conſentientibus, habitum religionis ſuſcepit, ſicque migrans ad Dominum, ante fores monaſterii intra clauſtrum ſepultus, tum fratrum compaſſione, tum recordatione ſuæ hæreditatis illius in memoriam ejusdem oblatæ, quieſcit.

XL. *Tractatio de Vviſefeld & Seveld.*

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, hæc traditio corroboratur, & tam futuris quàm præſentibus in memoriam revocatur, villicatio noſtra in Hottenhuſen (vel Hovenhuſen) multorum circumſedentium violentia pro ſui à nobis remotione cum devaſtaretur, ipſam Duci Saxoniæ Henrico, nos Fuldenſes fratres in tutelam commiſimus, cujus defenſione nos tueri ibidem ſperavimus. Illo verò in negotiis regni occupato, recentiora mala nobis illic emerſerunt, quibus occurrere ex conſilio utile duximus. Fuit, inquam, hæc cauſa, Wiſefeld & Seveld, hæ duæ noſtræ villæ ſuper ripam Wiſara, altrinſecus ſunt diſpoſitæ: & tam cultura agrorum, quàm fundo ejusdem fluminis antiqua conceſſione; oblatione priſcorum principum Saxoniæ nobis attributæ, utilitate piſcium, quam maximè de maceria, quæ ibidem per medium fluminis quandoque diſpoſita fuit, & nunc ſoli eccleſiæ noſtræ cedentes. Hæc autem maceria apud eos vulgo Vahe dicitur. Porro Liudolfo de Caſtelo medium ejusdem maceriæ ſibi vendicante proforeſte fulgo adjacente beneficiali jure à Duce ſibi cedente, tandem per fratrem ſuum Reginoldum, cancellarium Teutonici regni, à prædicto Liudolfo illud in integrum recepimus, ſicque hac moleſtia liberati ſumus. Videns ergò idem cancellarius, eandem villicationem parum noſtræ utilitati cedere: ſibi autem de copia piſcium, pro ipſa vicinitate utile fore ſibi, hac interpoſita ratione, concedi poſtulavit, ut quamdiu majori dignitate illius temporis ſuffultus non eſſet, loco villicationis, eandem idem procuraret, & annuum reditum tam in cenſu, quàm in piſcibus, ſtatuto tempore nobis perſolveret: diſperſa congregaret, ſubtracta requireret, devaſtata repararet, & in his nihil detrimenti nobis aſcriberet: Adjiciens & hoc, ut ſi uno anno propoſita negligeret, vel divina diſpoſitione ad altiora conſcenderet, ipſa villicatio ab eo libera & abſoluta, nobis ſine ullo impedimento vacaret, nec vel tunc, vel nunc ſæpe dictus germanus ipſius Liudolfi, aliquid de ea ſe intromitteret, vel permiſſione ipſius, quovis modo ſibi attraheret: vel recenſignata repeteret, ſed noſtra nobis liberrime ab omni diſpoſitione ipſius redirent. Conſu-

587

(a) Extat charta ex Authentico reſtituta, plenior apud SCHANNAT n. DCXXV, ſub rubrica: *Traditio Bertboi Miniſterialis.*

Conſulentes ergo nobis, ex qualitate temporis, & ex eo, quod idem cancellarius ſpiritalis frater noſter eſſet: Attendentes etiam hoc, in curia Imperatoris Friderici Rom. Auguſti, in multis nobis ſpecialius poſſe prodeſſe, annuente Domino noſtro Marcwardo, abbate noſtræ Fuldenſis eccleſiæ, ſecundum præſcriptum modum, & ab eo petitum, eandem villicationem, ad nos ſingulariter pertinentem, illi commiſimus; nec tamen à commodatione, qua prædicto Duci Henrico eam commiſimus, defecimus. Acta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis MCLVII. indictione quinta, imperante glorioſo Romanorum Imp. Friderico: abbate Fuldenſis eccleſiæ Marcwardo, præſente & concedente Ludewigo decano, cum omni congregatione.

XLI. Traditio bonorum in villa Wivveres.

EGo Ortwinus, Fuldenſis frater, tradidi fratribus Fuldenſibus in commune pro anima mea, in anniverſarii mei memoriam, quædam bona, quæ habui in villa, quæ dicitur Wiweres, videlicet triginta nummos in epiphania Domini, & quatuor gallinas & anſerem unum, in feſto S. Michaëlis perſolventes.

XLII. Traditio bonorum in finibus Iuchiſono.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, ego Egilhart, trado ad Sanctum Bonifacium, martyrem Chriſti, qui in monaſterio, quod dicitur Fulda, ſacro pauſat corpore, ubi vir venerabilis, largus atque laudabilis Theoto, cum ſumma caritate atque ſuavitate, multitudinem monachorum ad Dei militiam regere videtur, hoc eſt, quod trado, in provincia Grapfeldono, in finibus Iuchiſono, quicquid ibi proprietatis viſus ſum habere in areis, ædificiis, campis, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, & omnibus legitime adjacentiis & mancipiis, quorum hæc ſunt nomina, Goacwin, Salucho, Unuuan, Nending, Vunniſuind. Ea ſcilicet ratione hæc omnia trado, ut, quamdiu vivam, uſufructuariò poſſideam: poſt obitum verò meum omnia, quæ ſupra memorata ſunt, acta & meliorata, Deo dante, ad prædictum martyrem & memoratum abbatem vel ſucceſſores ejus, cum omni integritate revertantur. Acta eſt hæc traditio in monaſterio Rotæ, anno ab incarnatione Dom. DCCCLXVII. Regni verò Domini Luduwici, piiſ-
588 ſimi regis XXVII. coram teſtibus iſtis, † Adalolt, † Surtboto, † Zazo, † Herimuor, † Ruodung, † Alamar, † Truogo, † Wiching, † Adalman, † Nerolf, † Wernolt, † Fridurih, † Folcbraht, † Reginhart, † Adalolt, Ortrich, Ato, Arindeo, Abbo, Iſanbraht, Theotbald, Starcolf, Wighart, Faſtman, Vodilger, Nerolf, Adalman, Iſanhart, Reginhart, Adaltag, Albigaſt, Freihraht, Fridibraht, Witago, Wihing, Walah, Wagbraht, Wolrat.

XLIII. Cambium inter Popponem Epiſcopum & Dominum venerabilem Abbatem Hadamarum.

AD Utenhuſen areæ XXV. huob. XIII. IV. jugera pratorum.
Ad Walpbaringun jugera LXX.
Ad Rohingeshuſon area I. agri LX.
Ad Hentinge jugera LXXX.
Ad Roſdorf areæ X. huob. III. agri XXXIV. jugera, pratorum LX. jugera.
Ad Wertaho, quicquid Sanctus Kylianus illic habuit abſque area, in qua Eccleſia ſtat.
In Affeldrahe, regales huob. XV. XXV. jugera arearum.
Quercini nemoris XIV. huob. & XL. jugera.
In Hiltiboldesdorf huob. III. & XX. jugera, arearum X. jugera, pratorum verò X. & IX. jugera.

TRIUM LIBRORUM TRADITIONUM FULDENSIUM FINIS.

BENE-

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

INter primas Germaniæ Civitates merito numeranda eſt Auguſta Vindelicorum, quæ etiam plures nacta fuit Hiſtoricos. Auctor præſentis Chronici Piſtorio ſaltim dicitur Sigismundus Religioſus. Verum Voſſius, (a) Conradum Geſnerum ſecutus, qui Viennæ in Bibliotheca Wolfgangi Lazii extitiſſe dicit, Chronicon Auguſtanum, quod operas ſuas jungentes, compoſuiſſent duo iſti, Udalricus Monachus S. Afræ, & Sigismundus Goſſenprot, ſive Groſſenprot, hunc Groſſenprot vocat auctorem. Hujus familiæ alias fit mentio, dum in fine hujus Chronici dicatur: *Anno MCCCC. XXV. nocte natalis Chriſti, occiditur Plebanus Sancti Stephani, & magna domus, juxta Sanctum Leonhardum, dicti Goſſenbrot, exuſta eſt, ceciditque murus ſuper viginti duos viros.* De Alberto Goſſenbrot ſic loquitur Martinus Cruſius: (b) *Albertus Goſſenbrotus, ſepultus eſt 1316. Auguſtæ in ambitu Eccleſiæ cathedralis: vulgo auf der finſtern Gret. In hujus familiæ inſignibus, truncus corporis humani, ſuperior erat, rubro colore, pileo acuminato tectus.* De Udalrico vero dubium adhuc ſupereſt, an idem fuerit cum Ulrico Wellingo, qui cum fratre ſuo, Conrado Wellingo, Henrici Steronis Chronico appendicem addidit ab anno 1300. ad annum 1334. usque. Voſſius equidem autumat, utrosque plane fuiſſe diverſos, ea ex ratione, quod ſi Steronis Continuator idem fuerit cum noſtro, iſte potius appendicem usque ad annum 1483. perduxiſſet, quousque hoc Chronicon perductum videmus. Verum Sigismundus Goſſenprot hucusque Chronicon ſuum deſcripſit, idemque Joanni de Giltlingen, Abbati dicavit. Cura igitur Udalrici eo non pertingit, ut ideo Voſſiana hæc objectio plane nos

(a) *de Hiſtor. Lat. lib. III. p. 571.*
(b) *Ann. Suev. lib. IV. p. III. cap. IV. p. 208.*

haut moveat. Quidquid tamen ſit, potius Sigismundus Maiſterlein, vulgo dictus Magiſter, qui eruditus fuit Monachus Udalricianus, hoc Chronicon ſcripſit, qui etiam Opus hoc ſuum, rogatu Sigismundi Goſſenprot, civis Auguſtani, præceptoris ſui, a. 1457. Germanice vertit, quæ verſio in Bibliotheca Udalriciana in Codice reperitur chartaceo. Mentionem ejusdem fecit Reverendus Pater, Germanicarum Rerum Indagator ſolertiſſimus, *BERNHARDUS PETZIUS*, qui hunc Codicem ipſe inſpexit, in diſſertatione ſua Iſagogica, Theſauro Anecdotorum præmiſſa. (a) Qui etiam alium ejusdem Sigismundi Commentarium commemorat, quem Indicem Monaſterii SS. Udalrici & Afræ in Auguſta Vindelicorum nuncupat, idemque Chronicon eſt dicti Cœnobii in tres partes diviſum, quarum quælibet in duodecim capita iterum diſpeſcitur. Ipſum autem hoc Chronicon vere eſt Eccleſiaſticum, dum non niſi Chriſtianæ Religionis originem, Sanctos potiſſimum, Udalricum & Afram, & qui ejusdem fuerunt congregationis, horumque Martyria, demum libro ſecundo Abbatum S. Udalrici atque Afræ, ad ſua usque tempora, ſucceſſionem exponit, adjiciens demum Reliquiarum, in hoc Monaſterio repertarum, deſcriptionem. Comparari meretur *CAROLI STENGELII*, Abbatis Anhuſani, Rerum Auguſtæ Vindelicorum Commentarius, quo partim Sanctorum Hiſtoriam, partim etiam Epiſcoporum ſucceſſionem exponit.

(a) *f. 33.*

AUGU-

AUGUSTANUM CHRONICON ECCLESIASTICUM, 589

AUTHORE SIGISMUNDO, RELIGIOSO.

Ad Lectorem.

PRobus veritatiſque ſtudioſus, Sigiſmundus ille, qui ſequentem librum congeſſit, ſed interdum priſcarum rerum, ex infelicitate ſeculi, in quo vixit, non ita peritus ſuiſſe videtur. Nos tamen nihil correximus: tum ut integer cum erroribus ſuis eſſet author: tum ut ex Magnifici ampliſſimique D. Marci Welſeri, de eadem re publicatis libris, vitia, quæ influxerunt, quisque ſine nobis tolleret. Interim cum in reliquis dignum publico conſpectu duceremus, exprimi typis juſſimus. Nominat majus Auguſtani Chronici volumen, quo Lectorem ſæpenumero remittit. Id ſi supereſt, optaremus ſimul editum: Nec tamen ideo differendam hujus libri editionem exiſtimavimus: cum multa alioquin non ſatis apud alios explicata contineret. Vale.

Incipit Præfatio Authoris in opus ſequens, ad Reverendum Dominum Joannem Abbatem.

GRandi quidem affectu, ſed impari facultate, tuis, Reverende Pater, Joannes de Giltlingen, Abba humaniſſime, mandatis parere ſtatui. Chronicon videlicet Auguſtenſium olim dictatum per me, deinde etiam quædam de inſigni loco aggregata in unum contexendo. Quo tuæ induſtrioſæ dominationi facultas fiat petentibus, mox oſtendendi, ut, quibus non vacat omnia videre, hic vel parum percipiant. Speret denique tua circumſpecta paternitas, & poſteris majorem notitiæ fructum, dum & locorum deſcriptio & cæterarum rerum declaratio, & omiſſorum ſuppletio adjiciuntur. Accipe itaque, Reverende Pater, quæ tuus humilis frater Sigismundus offert, & pro meis reatibus, quos contraxi, per multos annos, communem Deum exora. Capitulorum autem ſeriem præmitto, quam ita ordinavi, non ut geſta ſunt interdum, ſed ut volenti rem videre, contextus ſit rei ordo. Fratribus etiam tuis, tanquam harum rerum notitia refertis, ea quærenda dimitto, quæ ſparſim ſuis in thecis habent. Vale, optime & feliciſſime Pater, hic utere in Chriſto perpetim. Anno gratiæ MCCCCLXXXIII.

590 # INCIPIUNT CAPITULA PRIMÆ PARTIS.

CAP. I.

De ſitu antiquæ Eccleſiæ, & ſtructura, altaribusque ante deſtructionem.

CAP. II.

De capellis circa hinc inde monaſterium, & de nova Bibliotheca & libris.

CAP. III.

De initio fidei Auguſtæ, & S. Lucio, & ſitu Sueviæ.

CAP. IV.

De origine Sanctæ Afræ, Venere ejus, mora Romæ, & de ejus adventu ad Auguſtam, & iſtius loci electione.

CAP. V.

De origine civitatis Auguſtæ Vindelicæ, de Druſo & Pyramide, & hujus civitatis dignitate.

CAP. VI.

De adventu Sancti Narciſſi, & converſione Sanctæ Afræ & vita & fundamento, & familia, &c. Et iſto loco.

CAP. VII.

De paſſione Sanctæ Afræ & aliorum, ac ſepultura. Et iſto Sancto.

CAP. VIII.

De eo, qui ſedes Epiſcopalis ad Sanctam Afram fuit, & de Epiſcopis usque ad Sanctum Simpertum.

CAP. IX.

De origine & vita ſancti Simperti, & ejus canonizatione, miraculis & ejus ſucceſſoribus, Adelberone, &c. Wuperto, Nidgario.

CAP. X.

De ſancto Udalrico & certis factis, declaratio quoque legendæ ac opinionum.

CAP. XI.

De ſancti Udalrici canonizatione, & de Brunone Epiſcopo, ac ſancto Heinrico Imperatore, & inventione ſanctæ Afræ dignæ & aliorum, & Epiſcoporum geſtis erga locum.

CAP. XII.

De ſancti Udalrici translatione & aliis Epiſcopis Auguſtenſibus.

De

CAP. I.

De ſitu antiquæ Eccleſiæ & ſtructura, altaribusque ante deſtructionem ejus.

OPtimum ac proficuum fore reor, in primis tradere ſitum Eccleſiæ hujus antiquum, ob id præſertim, ut poſteri, legentes Sanctorum hic quieſcentium geſta, poſſint intelligere locorum differentias. Nam ut tu, Venerande Pater, ſæpius aſſeris, omnia per locorum mutationem poſteris fiunt ignota. Sciendum ergo, quod Eccleſia Sanctorum Afræ & Udalrici conſtructa fuit olim per Abbatem Heinricum, Anno MCLXXXIV. ſimplici ſchemate. Nam ad orientem duos choros habuit, quorum quilibet tantum unam ſemicircularem teſtudinem de lapidibus ædificatam, ſimplici, ut moris fuit antiquis, ornatu ac pictura. In Sanctæ quidem Afræ choro imaginem venturi judicis, in choro Sancti Udalrici imaginem Salvatoris habebat cum certis Epigrammatibus. Prior tamen Sanctæ Afræ aliqualiter poſt renovata eſt, altera manſit hactenus continens hæc: Sum pater & deus, hoc eſt, in amore ferendus. In circulo, En ego ſuſpiro pro vobis ordine miro. Qui pro peccatis ſum propitiatio gratis. Sub his teſtudinibus ſtabant altaria principalia, ſcilicet Sancti Narciſſi, cui annexa eſt tumba Sanctæ Dignæ: ſub alia Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & deinde murus ex obliquo parum altior homine, propter tranſitum 591
fratrum, ex choro Sanctæ Aphræ: deinde Sancti Udalrici ſarcophagus cum teſtudine. Stabat verò turris in angulo, quam præfatæ teſtudines faciebant campanarum. Ex poſt chori ab invicem tantum ſedilibus utriusque tergotenus diſtincti, & per medium ordo columnarum, ſicut & per totam Eccleſiam, quæ columnæ quadrangulares ſuſtentabant molem tecti, unà cum muris totius Eccleſiæ: & columnæ ſicut & murus venuſtate abſumebantur. Porrò ſuperius pavimentum ſeu chororum tectura, ſimiliter & eccleſiæ erant trabes incredibilis ac inconſuetæ groſſitudinis & longitudinis, ita, ut advenæ multi artificesque à longe venientes aſpicerent, mirarenturque, quo modo vel adductæ vel levatæ fuiſſent, vel quo loco creviſſent. His tam chori, quàm totum corpus eccleſiæ conſimiliter omnino tegebantur, inferius pro ornatu tabellulis quercinis affixis. Superius verò mirabilis, in modum retis, hinc inde contexta fabrica, ſuſtentans amplum & ingentis latitudinis tectum, quo unico tota machina tegebatur, & quidem lateribus prægravibus onerata. Cancelli verò vulgo dicti, ſeu teſtudines parvæ ductæ erant, inter choros & eccleſiam, ſequeſtrantes clerum à populo, & in eorum cacumen duæ cruces, in quibus permaximæ reliquiæ: ſub eis altaria, & primo inter duas januas chori, Sanctæ Aphræ altare plebani, continens Euchariſtiam pro populo. Nam ſacrum oleum ſemper conventus retinuit in ſignum, quod eis jus in parochiam competeret, & illud conſecratum erat in honore Sancti Johannis Evangeliſtæ: deinde ſub alio fornice, altare Sanctæ Catharinæ, & rurſus inter januas alterius chori Sanctæ Thomæ, in angulo verò verſus clauſtrum Sanctæ Urſulæ. Corpus verò totius eccleſiæ tantum quatuor alia altaria habuit, primum quidem Sancti Dionyſii, ſeu Sanctæ Hilariæ, verſus occidentem, in parte ſeptentrionali, non juxta murum, ſed quaſi in medio, in quo & ſub quo tot

reliquiæ ſunt inventæ, & habuit ſarcopbagum annexum: Aliud conſimile in parte meridionali, in honore Sancti Nicolai, habens ſimiliter tumbam: Tertium Beatæ virginis, circa fornices Sanctorum Epiſcoporum, de quibus poſt dicetur: quartum verò ſupra teſtudinem erectam in angulo eccleſiæ poſteriori, in parre meridionali, in honore Joannis Baptiſtæ, quod & capella Abbatis dicebatur. Habebat verò eccleſia ad occidentem murum ampliſſimum & altum: Omnium murorum ſtructura ex lapidibus cavernoſis quadratis, quos vulgo Daphos (duffſteyn) appellant, quibus fundamenta in aquis tutantur, moderni, Mirum cunctis unde allatis: ex quibus poſt, pro novo ædificio faciliter calx conflabatur. Habetis ex his antiquæ eccleſiæ deſcriptionem, cujus porrigebatur longitudo usque ad eum locum, quo jam ſexta columna ſita eſt. In fine turris quædam trium teſtudinum, & alia unius. Nunc ad alia tranſeamus.

CAP. II.

De capellis circa hinc inde monaſterium, & de nova Bibliotheca & libris.

His ſic de principali Eccleſiæ ſitu expeditis, ſciendum, quod altare à latere chori Sanctæ Aphræ, verſus civitatem erat capella, in cujus parte orientali ſanctiſſimè ſervabantur reliquiæ hujus loci, habens altare in honore eorundem patronorum. In parte anteriori altare Sancti Pauli, cui incluſa eſt una pars reliquiarum Sanctæ Eutropiæ. Nam altera monialibus Sancti Stephani, quæ olim de regula Sancti Benedicti, & ſub hujus loci abbate, erant, tradita eſt, in qua etiam parte fratres habebant ſe præparare divina officia celebraturi. A parte verò poſteriori, ad occidentem, capella erat Sanctæ Agnetis, quæ diruta non fuit, ſed conceſſa ad Plebani & ejus altaris uſum, ex mera benevolentia Abbatis, ad tempus, ſine tamen præſcriptione. Aliæ quoque duæ capellæ, in cæmiterio loci, verſus civitatem, Una in honore S. Euſtacbü & omnium Sanctorum, alia in bonore Sancti Jacobi & Blaſü, ad cujus latus, moderno tempore duæ virgines ſe incluſerunt, & per humanitatem moderni Domini Abbatis, ſuſtentantur non ex aliquo jure: eſt & una capella ſupra portam curiæ, verſus meridiem, in curia Sancti Michaë-
592 lis, noviſſima in capitulari loco, ubi per gradus montis naturalis deſcenditur, in Sanctæ Dei genitricis ac Sancti Gothardi ſacellum, ubi & altare Legislatoris noſtri Sancti Benedicti cernitur, & ſuper quam, laudabili ſtructura, modo theca & reſervatorium ingens librorum ornatiſſime conſtructa eſt. Deſuper, quod cellæ fratrum, pro amplitudine dormitorii: & quia bujus rei, librorum videlicet, mentio incidit, parum altius repetamus de ipſis ſeriem. Labente, ut ſupra diximus, religione, quilibet fratrum, (prob) quærebat ſibi placita, nec libri curabantur; imò, quod pejus erat, petentibus non negabantur, & ſine cbirographo aliquo alienabantur: quo fiebat, ut ad fratrum prædicatorum conventum etiam aliqui ablati ſint, titulo accommodati: licet ipſi velint per modum redemptionis, quibus hodie caremus. Maxime fiebat ex ignorantia, quæ peſſima noverca eſt & tinea codicum: & cum ibi originalium antiquorum, doctorum & oratorum poëtarumque eſſet admodum bona copia, parvi pendebantur à noſtris prædeceſſoribus, ſed ab alienis appreciabantur. Habes denique eorum ex ordine nomina, in foliis primis & ultimis libri Beati Hieronymi ſuper Ezechielem.

Tandem circa annum Domini milleſimum quadringenteſimum & viceſimum, floruit in illo loco egregius Sacræ Theologiæ Doctor, Narciſſus Pfiſcer, ex ordine prædicatorum ad nos declinans: hic ubique in libris veſtigia ſuæ ſcientiæ ac laboris reliquit: deinde ſub venerabili Abbate, Domino Melchiore de Stamheim, cum locus Bibliothecæ, qui tunc inter dormitorium fratrum & eccleſiam erat, ubi nunc conſtructa eſt capella Sancti Gregorii, (de qua nondum fecimus mentionem)

tionem) eſſet nimis ad tot libros anguſtus, tempeſtatibus etiam ſtillicidioque expoſitus, idemque Dominus abbas impreſſoriæ arti per ſe & fratres operam daret, quæ ars nuper inventa erat, contigit locum maximo numero librorum augeri, ita, ut valde ampliori loco opus eſſet, prout etiam moderno valde humaniſſimo ſub Abbate quotidie augmentantur. Quare, ut ab igne tuti eſſent, & facilis ſine inquietatione pateret fratrum acceſſus, ſupra præfatam capellam ſtructura ipſa facta eſt. Potes hic advertere, ô Lector, quantum ſub tribus iſtis Abbatibus, videlicet Domino Melchiore, ac Domino Henrico, nec non iſto venerabili Domino Joanne de Giltiingen, locus iſte in ſpiritualibus ac temporalibus ſtructuris ac libris auctus ſit, & quotidie ſperatur augeri. His ſic incidenter dictis, redeamus ad propoſitum. Ultima capella eſt iſta, de qua jam diximus, inter fratrum dormitorium & chorum Sancti Udalrici, quam bonæ memoriæ dominus, Heinricus Abbas, conſtruere fecit, ac conſecrari in honorem Sanctiſſimi ac feliciſſimi Gregorii, usque ad cancellos ante capellam. Hæc à nobis, juſſione circumſpectaque ratione Domini Abbatis, de loco idcirco inſeruimus, ut poſteris notitia rerum & intellectus earum, quæ de loco leguntur, pateat; etiam poſt omnimodam ſtructurarum mutationem. Ad reliqua properemus, & totius rei ſpiritualis ſtatum à principio fidei incipiamus.

CAP. III.

De initio fidei Auguſtæ, & Sancto Lucio, & ſitu Sueviæ.

NOtus olim tantum in Judæa Deus, cujus nomen ſuo tempore dilatandum erat
in omnes, etiam in barbaras nationes. Ergo Apoſtolos ſuos cum turba Evan-
gelica, ut in omnem terram ſonitus perſonaret, Chriſtus miſit, & cum impoſitio-
ne officii, authoritatem dedit alios mittendi. Unde factum eſt, ut ex injuſta obe-
dientia, principes ipſius Apoſtolici ſenatus, Petrus & Paulus, ex Roma unum mitte-
rent, qui Lucium, Regem Britanniæ, convertens, faceret regalem ſacerdotem,
à quo, ſecundo luminare, videlicet Regiæ poteſtatis honore poſthabito, crucis
Chriſti gerulus factus, & Regalis ſacerdos, officium denique amplectens prædi-
candi in paupertate Evangelium, quod ad evangelizandum pauperibus miſſum eſt,
extendere ſtuduit: qui Lucius, ſpretis pompis Regalibus, ut diximus, nudus,
ſævam gentem Suevorum, quam nunquam armis attentare auſus fuiſſet, ſpiri-
tuali militia expugnare aggreſſus eſt. Et quidem Beatus Lucius, Rex Britanniæ,
in principio arcem ipſorum Suevorum, Coloniam olim Romanorum, Vindelicam 593
Auguſtam, Metropolim Rhetiarum, invaſit, inermis homo, non veritus crudelis
gentis ſævitiam. Rebellium corda autem partim fidei jugo ſubjecit, partim in
cæcitate injuriis prius & verberibus perículoſe affectus reliquit. Recienſem cu-
riam adiit, jugoſis alpibus, gentique naturali ſtoliditate, climatumque natura ob-
tuſæ, ſapientiæ pietatisque ſtudium elargitus eſt, ubi & palmam cum ſuia decoris
adeptus, ſacerdos, Rex & martyr veneratur. Olim Retia noſtra, Cereris deæ,
juxta vaticinia gentilium, † aream habebat, videlicet frumenti. Quod vero genti arcam.
in alimentis ſupererat, alpibus inferebatur, ut licet nunc etiam cernere, & in vico
Retiaco vendebatur, qui vicus cum adjacente campo, à Pipino, rege Francorum,
Sancto Magno Theodoroque datus, Campidonum vocitatur, & curiæ Retienſis
incolæ eadem frumenta ad diſtribuendum deferebant monticolis. Hæc latius, in
deſcriptionibus Sanctorum hic nominatorum, videre fas eſt, cui fidem mihi ad-
hibere perſuaſum non fuerit. Rhetia verò noſtra ipſa eſt regio, ab oriente Ba-
joariam ac Noricorum fines, (olim juxta Suetonium, regnum) habens, ad oc-
caſum Rhenum, quo & olim ex ea Retia deducti coloni, juxtaque Rhenum po-
ſiti, in oppido Nemetum, quod Spyra, & Wangionum, quod Wormatia ſunt.
Nam & hodie idiomate Vindelicis concordant. Ad ſeptentrionem hos, qui nulli
provinciæ

provinciæ ſe jungunt, nec tamen provinciæ ſuæ nomen norunt, Francis tamen orientalibus (Sandhofen) contigui, Suevorum gens ſæva, & hoſpitum impatiens, alienis ſe ingerit, prout latius in deſcriptione iſtius Vindelicæ Auguſtæ patet olim digeſtum. Hæc dicta ſint, ut tempore quaſi Apoſtolorum fides hic ſulcis injecta conſideretur, quæ tamen ſuffocata paulatim decem perſecutionibus, in ultima ſub Afra, per Narciſſum exculta refloruit. Quis verò dubitare permittitur, quin & martyres plurimi cum Chriſticolis ſub preſſura fuerint, & ut pie opinandum reor, huic Sancto loco traditi poſt fata, ſubſequentibus Sanctis, occaſionem eum eligendi tradiderint. Ad eos itaque ſtylum vertamus.

CAP. IV.

De origine Sanctæ Afræ, Venere ejus, mora Romæ, de ejus adventu ad Auguſtam, & iſtius loci electione.

SUb Diocletiano, & ultima perſecutione ſaltem generali, anno gratiæ ducenteſimo nonageſimo, Græciæ quinquepartitæ provinciæ, juſto Dei judicio, Cæſaribus, Deo & hominibus, jam ob ſuas tyrannides odibilibus factis, inter ſe diſſidebant, quo factum eſt, ut Atticæ partis Rex contra Cypri regem mari claſſem mitteret, eumque portibus expugnatis, regno paulatim & vita ſpoliaret. Habuit is rex Cypri uxorem, Africo ſemine procreatam, Hilariam, venuſto aſpectu, & vultu, ex qua filiam Afram procrearat, ſimul cum ea, & domi & in regno detinens Zozimam, fratrem ipſius reginæ, virum pium & induſtrioſum: Qui Zozimas interfecto rege, advocatis cunctis de familia, conſilio habito, declinare ſtatuit, cum viduata ſorore, nepteque Afra, aliiſque inſolentiam veritus ſuſpecti victoris, regali pro tempore theſauro ablato, navibus impoſito, Romam usque ſe conferens. Nam ibi ſe tutum patrocinium habituros ſperabant, ubi orbis principes commeatum ſoliti erant habere. Factum eſt Sacræ tamen, imo propbanæ Veneri, mulieres Cypriæ nationis deditæ erant, cujus obſcænis ſacrificiis in Papho centum aris thura dabantur, juxta Vergilii figmenta, Filia Jovis, adverſa Junoni novercæ, obſcæna mulier Venus, licentia regali in æſtus defluxit, & quo turpiſſimo auſu, cum Adonide & Marte, reticulis mariti Vulcano denudata, quod geſſerat, divino titulo obumbrabat. Quid enim de ſe non præſumit laudata poteſtas? Cerere Bacchoque abundante, ſpumabat venter, & ea, quæ ſub ipſo erant. Sed quid? O mira potentia Dei, qui fortem armatum ſuis vaſis ſpoliavit, qui ubi abundavit iniquitas, Græciam ſuperjecit, quæ vaſa iræ, apta ad interitum, in vaſa tandem emundavit miſericordiæ. Mater etiam Hilaria, filiam Afram fuſcam,
594 ſed ſpecioſam facie, tamen Afram, id eſt, rotundam, his ſacris turpiſſimis dudum initiaverat, eamque ſacerdotem ipſorum effecerat. Habebat miſera Afra in regione illa diſſimilitudinis alumnas Græcas (Nam & Cypris Græcorum eſt inſula) Eunomiam bonam & acceptam forma, Eutropiam bene facetam & elegantem, quas inter familiares, ut regis filia, pediſſequas, & turpium morum & ſecretorum tenebat familiarius aſſeclas. Romæ accepta fuit, cum ob quæſitum refugium & aſylum, tum propter ſacra pronatæ ſacerdotis Veneris, generis ipſorum altricis, Æneæque matrem, ſi fabulis creditur. Itaque eam, familiamque regalem auxilio fovent, & hoſpitio: Aruſpicum tamen vaticinio certificata Aphra, reginam ſe futuram præſumebat, unde & ibidem Romæ, pro ſuo poſſe, cum matre & Aphro patruo, Zozima, poſſeſſiones comparare cœpit: neſciens, quod verus fatorum præſcitor ac diſpoſitor eam perpetua corona aptandam præparabat. Per ſomnium denique repetitis vicibus admonetur, ut ſe regali ſtemmate ortam, futuram reginam non dubitaret. Si calpibus tranſcenſis, Germanorum provinciam, parteſque Sueviæ & eorum Metropolim, inter duos rapidos amnes, Vindam & Lycum, fragroſa ac montoſa poſt cacumina, in planitie ſitam, non

tardaret

tardaret adire cum familia, inclytamque petere Bajoariorum Suevorumque civitatem, frequentia celebratam, Coloniam Auguſtam. Oraculum tandem patefecit matri ac amicis, conſultatione in communi facta, empta diſtribuunt, æreque in loculis congeſto, quo juſſæ fuerant mulieres, cum familia pergunt. Illuc cum attigiſſent, juxta ipſam civitatem, Aphra poſſeſſionem amœnam fructiferamque comparat, extraque mœnia, prope tamen, habitare cœpit, ſuisque (proh cœcitas) ſacris inſiſtere, ut olim Veneris. Matre intra mœnia urbis conſidente, una tamen hinc inde communi habitatione, niſi quod hortus, habitatione Aphræ contiguus, & olim à Deo prædeſtinatus memoriæ, & ſepulturæ deputatur omnibus. Area hæc eligitur, ut roſea maſſa martyrem illuc condatur, viola ſacerdotum, liliumque caſtitatis Deo ibidem famulantium ibidem deponatur, ut ſit ſalus præſentium, ſpes futurorum, à Deo electus, à Chriſti martyre emptus, à ſanctiſſimis præſulibus poſſeſſus, à frequentia populi honoratus. Meritò extra portam, ubi crux illius erecta, qui, ut per ſuum ſanguinem ſanctificaret populum, extra portam paſſus eſt, ur ibi illi habitarent, qui non habent hic manentem civitatem, & exeant extra caſtra, improperium Chriſti portantes, ne tamen & ipſius civitatis totaliter expers ſit iſta narratio, ut, quibus non vacat ea legere, quæ diffuſius à mea parvitate olim dictata ſunt, dum juvenilis ætas ſecularium ſectaretur codices, pauca in unico capitulo diſſeramus incidenter. Deinde mox ad propoſitum redeamus.

CAP. V.

De origine civitatis Auguſtæ Vindelicæ, de Druſo & Pyramide, & hujus civitatis dignitate.

AUguſti nomen primum Octaviano datum, conſtat, ad cujus honorem diverſi oppida condidere Auguſtana, inter quos etiam Druſus, frater Tyberii, qui ambo privilegii ipſius Octaviani, nati ex Livia, quam Tyberius pater coactus fuit repudiare. Is Druſus miſſus ab Octaviano, domuit Suevos, deinde Turingos, coercuit Dacos, ultra Rhenum Barbaros, & objectu fluminis, inclytis oppidis circa Rhenum conditis, Suevisque pro Colonia transductis, quod hodie quoque idioma, ut diximus, reſtatur, ibidem firmiſſimam tutelam in ipſis Barbaris fecit. Teſtantur hæc Suetonius, Herodotus, Valerius, aliique omnes hiſtorias texentes. Inter illa idem Druſus Nero, (ſic enim cognominabatur) ut & frater, poſt Druſillati fundationem, Moguntiam à Mogano flumine, quod ibidem Rheno influit, dictam condidit: Auguſtam prius Vindelicam à Vinda & Lyco dictam, olim Genawinam ac Cerariam inſtauravit, Suevorum Metropolim eſſe volens. Ab eo etiam Nerolingen, Retiæ oppidum, Nerombergque dictam volunt, & à fratre Tyberio Tyberiadem, quam modo Ratiſponam dicimus. Obiit idem Druſus Moguntiæ peſte, unde & vulgo dicitur à Romanis, Moguntia ab initio nequam. Meminit hujus Seneca ad Marciam in libro de tranquillitate ita, Diva Lucia amiſerat filium 595
Druſum, magnum futurum principem, & jam magnum Ducem, intraverat ipſe jam Germaniam, & ibi ſignum Romani fixerunt, ubi vix eſſe Romanos notum erat. Vita functo Druſo, Tyberius Claudius Nero ei Moguntiæ pyramidem *(a)* ſtatuit, mirifici cementi, quod ſæpius oculis vidimus noſtris. Cineres delati Romam: decretum illi in luctum. Auguſtenſes dum ſui conditoris memoriam habere vellent, pyramidis Moguntiæ formam in armorum ſigna ſumpſerunt, pictorum tamen authoritate poſt, dum quilibet politus magis videri vellet, adjectus eſt color viridis uvæ. Tam deformis eſt enim diabolus, quam acuta artificis manus pingit, cum

(a) Monumentum Druſi intelligitur, quod ſingulari libello deſcripſit CHRISTIAN GOTTHILF BLUMBERG. Adde Syntagma Hiſt. Germanicæ *diſſ. IV.* §. XVIII.

pictoribus atque poetis æqua ſemper ſit poteſtas. Iſta inclyta Auguſta, ante Trojanum excidium, mox poſt Treverim fundata, ab Amazonibus obſeſſa, multis inclytis titulis prædita, Sevorum, qui & Suevi, ſemper fortiſſimum propugnaculum fuit. Extant deſuper à nobis exili ſtylo in pueritia exarata, majorum tamen authoritatibus fulcita, ad quæ diligentem lectorem transmittimus. Teſtantur & hæc epigrammata, tota civitate hinc inde disjecta, noſtraque ætate producta, quorum ſeriem alium in locum ſervamus, dum hujus humaniſſimi patris, Johannis abbatis diligentia, fuerint congeſta. Unum adjicimus, Coloniam fuiſſe Auguſtam, in quam deducti Romani emeriti milites, tutamen Germaniæ præſtiterunt, & in qua pro legione Sevica, quæ ſemper tuebatur Cæſaris Romæ corpus, tyrones conſcribebantur, cui legioni fides erat, primusque Cæſar, qui eandem exauthoriſavit legionem, interfectus à Romanis fuit, teſte Suetonio Tranquillo. Colonia, ut certi æſtimant, proprium non eſt nomen, ſed locus munitus, in quem ſenes & emeriti milites, vel mutilati, pro republica, agris ſibi datis pro refugio, ſi quid in provincia novi oriretur, locabantur, ut eo refugio tenacibus fidei & ad compeſcendum ſeditioſos locus eſſet. Illuc denique proconſul mittebatur, cujus curia hodie cernitur, in alta ſtrata, prout teſtatur antiquum ibidem epigramma. Nam eadem curia â Romanis Comitibus, de Hohenloh dictis, feudum eſt, auff dem Hobenries, ab Aurelio Maximiniano, collega Diocletiani, inſtaurata: ſed ſatis eſt aliqualiter hoc in capitulo à cœpto transgreſſum: Nos ad cœptæ rei ſeriem redeamus. Aphræ videlicet almæ patronæ geſta.

CAP. VI.

De adventu Sancti Narciſſi, & converſione Sanctæ Afræ & fideiq; & fundamento, & familia, &c. Et iſto loco.

APhra illa, heu morbida ovis, Africo ſanguine ex matre procreata, vanis ſpebus ſeducebatur, vatis licet gentilis, divino nutu tamen verum dicentis, qui eam futuram Reginam auguratus erat: Romæ exitum exſpectaverat fatorum, regni terreni ambiens faſtigia: Auguſtæ poſt morabatur, ut diximus, ſed omnium eventuum præſcius, diſpoſitor & rector, ejus ſimplicem errorem miſeratus, evocavit ab occidente Hiſpaniarumque finibus lumen fidei, præclarum florem Narciſſum, ut ingerat Auguſtæ agnitionem Solis, qui neſcit occaſum, eidem pollicendo, in viſione, quod & gregis ipſius Chriſtus curam Gerundenſem ageret, & iter ejus in proſperitatem duceret, nec non itineris comitem ſe ſpondet, effectumque laboris oſtendit: quibus illectus, licet jam coronam martyris ſua in Eccleſia avide præſtolaretur, tamen aſſumpto miniſtro, videlicet diacono Felice, Auguſtam Vindelicam properat, ubi jam nulla ſcintilla fidei remanſerat, extinctis omnibus ſæva illa & crudeliſſima perſecutione Diocletiana, de qua multorum canunt martyrum certamina. More verò antiquorum, in memoriam ſtigmatum ſui redemtoris, ſacris refertam xeniis manibus geſtabat cruciculam: ignoranſque ratione naturali, ſed Deo diſponente, Afræ extra vallum civitatis intravit ædem, notatus tamen ab his, qui ſævis tyrannis & eorum edictorum apparitores, & proconſulis Gay pro tempore erant. Afra dudum fama Chriſtianorum imbuta Romæ, de caſtitate & rectitudine fidei, quod ſæpe mente revolverat, virorum advertens gravita-
596 tem, modeſtiam, continentiam, dum non ad conſueta lubrica, ſed ad cœleſtium inſtar militum, hieratica cantica promptos cerneret, hoſpitii turpitudinem ſuam, indignitatem, eorumque ſanctitatem fatetur. Perſuaſa tamen de Jeſu benignitate & miſericordia, viſibili etiam cœlitus emiſſa ea nocte luce illuſtrata, cum pediſſequis duabus è Cypro adductis, & tertia, videlicet Digna, Romæ ad ſe attracta, convertitur, exin matrem participem facit ſalutis, & juxta Johannis in Apocalypſi dictum, (cortina cortinam trahit, & quæ audivit, dixit, &c.) tota ſtirps familiaque advenarum,

rum, unà cum cæteris incolis Chriſto aggregatur, Zozimas, frater Hilariæ, patruusque Aphræ, uti vir gravis, Epiſcopus ordinatur, Dionyſiusque appellatur. Credo eum hoc nomen & in Græcia percepiſſe, de illo magno Macario Dionyſio Areopagita. Fit nova ſpectandæ amplitudiois Auguſtæ ecclesia: Novum fidei Jeſus ponitur fundamentum. Tandem mutatis vaſis iræ in vaſa miſericordiæ, cum fidei fractor ſervus actionem ſpolii contra Chriſti famulum proponeret, Diabolus Sophiſta, præclaris Narciſſus eum perholizavit, ut ſuum amicum, diſtortum animal draconem, in faucibus, hoc eſt, in ipſo introitu alpium perimeret. Ad ſua revertendi tamen præſul jure uſus, palma decoratur ibidem, cum miniſtro martyrii. Durat ſub modio Auguſtæ lucerna fidei per triennium, in quo ſpatio & prædia & clinodia & totum peculium, per Aphram in manus pauperum diſperſum, transmittitur in tutum æterni regni portum. Nudi efficiuntur cum nudo luctaturi, ſpoliati à Chriſto omnibus: qui dixerat, niſi quis renunciarit omnibus, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Nil præter illam nobilem divinitus præordinatam retinent, aream Aphræ jam candidiſſimæ hortum, verè poſſeſſionem bonorum virorum, ubi ſibi eadem memoriam, hoc eſt, ſepulturam conſtruxerat, & ſuis inclytum cœleſtibus mauſoleum, nec minus quàm Abrahæ duplex ſpelunca, patriarcharum præclariſſimorumque continens martyrum hinc inde corpora læva, & dextra hinc inde pontificum Udalrici, & aliorum, Aphræ & aliarum corpora. Non curo, optime pater, hic Ottonis præclariſſimi Friſingenſis Epiſcopi, regali progenie orti, ponere teſtimonia: Maximè cum ejus hic expreſſa ſit intentio, tum quia & in veſtris thecis contineantur ejus chronica: Et ego ſatis longo proferrem ſpatio omnia, ſi à me dictis ſubrogem ſemper auctores, ut in majori hiſtoria feci.

CAP. VII.

De paſſione Sanctæ Afræ & aliorum ac ſepultura. Et iſto ſancto loco.

Voluiſtis me omnia breviter intexere, quæ etiam in legendis noſtris diffuſius continentur, ut ſuccinctus ſermo laborem quærendi volentibus ſcire auferat. Reſtat ea de cauſa, ut quæ ille Prior Albertus loci, & Sanctorum amator, eorumdemque auctor pro ſua virili ſcripſit, & ego, tanquam additis paucis, quæ experientia rerum magiſtra dedit, in ea, qua ſemper laboravi, indagationis diligentia, in his præſertim, quæ ad patronum locique ſpectant inſignia. Aphra lota baptiſmate, fundata fide, ornata eleemoſyna, ex medio producitur, proponenda his, qui in domo Auguſtenſi ſunt: Caji igitur judicis tribunalibus ſiſtitur, tentatur promiſſionibus, terroribus oppugnatur; non tamen terretur nec flectitur, ſed conſtans animo ultricibus flammis addicitur, prius virgis publice cæſa. Non erubuit, quod pateretur foris, ſed cupiens purgari ab his, quæ animam accuſare poſſent. Extra urbem longe ducitur miliarium, videlicet in ſecundum, cum in prope ſarmenta congeſta non eſſent, tum, ne incolæ ejus fidem admirantes imitarentur, tum, ut amicis notitia finis & corporis ſubtraheretur: Ibi denique in inſula fluminis, ſtipite arboris alligata, vepribusque circumdata, quos inundans inconſtansque fluvius congeſſerat, qui hinc inde in morem torrentis impetuoſi è montibus lapſus Alpicis, nactus apertum campum (cui etiam nomen dat) hinc inde effrenatus diſcurrit varius: Ipſa Deum benedicens, extinguitur fumo & flammis, adustumque corpus relinquitur, quod à fidelibus pediſſequis Digna, Eunomia, Eutropia reductum, à Dionyſio Epiſcopo fidelium in præſentia mauſoleo infertur: ubi 597
tum ſtructura liguorum cooperitur, ob perſecutorum metum, laudes potius pro ejus victoria, quam gemitus emittentes. Denique ibidem devotæ pediſſequæ, infra paucos dies & ipſæ extinctæ, flammisque traditæ: Et ſimul paucis in diebus ingens graſſatur furor. Epiſcopus cum aliis ferro abſumuntur: Incolæ exemplo & doctrina quam multi converſi: paulatim tota, ut ipſi tyrannorum, Cæſarum ac

Nota miliaria more Italico computari.

Lechfeld.

proconſulis paritores æſtimabant, fides extincta fuerat. Nec ſolum furor gentilis Cyprios advenas hac tempeſtate abſumpſit, ſed etiam plebis Auguſtanæ magnam multitudinem. Quibus etiam iſte ſacer locus locum quieſcendi dedit, nam eum, quem Deus ei prædeſtinavit, alii quoque ſubſequendo venerandum cenſuerunt. Electa Auguſtenſis plebs, felicior vicinis cunctis oppidis, inclyta tu Auguſta, gaude jucunditate magna, quam Deus tot obſidibus datis, tam martyrum quàm confeſſorum, munitioremque orationibus Sanctorum, quàm mœnibus fecit, inſigniorem etiam titulis martyrum, quàm exteris triumphis. Tui cives prudentia haud ſua & induſtria ſuffragiis Sanctorum æquari valent. Quare monumenta, relictasque tibi reliquias loci tam inſignis honorato, ædem eis juxta vires ampliando, in quo laus ejus in Eccleſia (videlicet Sanctorum) jugiter decantetur. Majora his, quæ diximus, relinquimus conſideranda Lectori, ſpeculandique occaſionem devoto incolæ cœnobii ſufficiat datam. *(a)*

CAP. VIII.

De eo, quod ſedes Epiſcopalis ad Sanctam Afram fuit, & de Epiſcopis usque ad Sanctum Simpertum.

PAce Eccleſiæ ſub Conſtantino reddita, cum & idem Conſtantinus ante adeptum imperium, Cæſaris tantum nomen habens, necdum Auguſti, civitatem hanc tunc cæteris inſigniorem ſuo comitatu faceret, prout quoddam epigramma nuper erutum teſtatur, cœperunt fideles, novæ rei geſtæ memoriam habentes, Sanctis martyribus honorem deferre, eccleſiamque ſuper ſacra oſſa conſtruere, peſte ac diſſortunio adinſtar fumi gentilibus aſſumptis. Ibidem denique clerici inſtituti, ſub Apoſtolica regula in communi viventes, ac Deo juge ſacrificium laudum ſtatutis horis perſolventes, qui proceſſu temporis Canonici regulares nuncupati ſunt. Zozimæ quoque, Dionyſio martyri & Epiſcopo ſuccedit Suevus natione, Perwelff Epiſcopus, quindecim annis regens in Eccleſia Sanctæ Aphræ diœceſim: Dein Taginbertus, qui ſedecim: Exin Manno, qui decem & novem: poſtea Wicho, qui decem & octo: poſtea Bricho, qui viginti: Zeyſo, qui vigeſimum primum attigit. His ſucceſſit Martmannus, qui ultra alios vixit, usque videlicet ad viceſimum nonum, una cum præfatis omnibus, vita pura, lucida doctrina in regimine circumſpecti eccleſiam Auguſtenſem rexerunt: cujus tunc ſedes erat ad Sanctam Aphram, licet paulatim ſub his præſulibus eccleſia Thommæ, ſeu cathedralis, ſub titulo almæ genitricis cum canonicis inſtitueretur, & traditiones principum ſemper fierent, primò ad Sanctam Aphram, deinde proceſſu temporis ad Beatam virginem & Sanctam Aphram, prout vidimus. Sepulturam tamen omnes pene ad Sanctam Aphram elegerunt, in parte meridionali martyribus relinquentes contra omne malum, quod pandetur ab aquilonari eandem partem. An autem ſic ſibi ſucceſſerint, ut poſuimus, vel interpolatim, incertum eſt: plures tamen his fuiſſe conſtat, ut Fortunatum, de quo Sancto Udalrico legimus revelatum, aliosque. Notabilis tamen & in eccleſia Dei inclytus pontifex Witterpus his ſucceſſit, cui Pipinus rex ſenior ſaltum quendam tradidit, ſub titulo Sanctæ Mariæ & Sanctæ Aphræ, circa annos Domini ſeptingentos & triginta, ſicut & ante eum Dagobertus fecerat: qui Dagobertus multa monaſteria circa Rhenum conſtruxit, utque diximus, donationes iſtæ ad S. Mariam ac ad Sanctam Aphram ſonant. Patent hæc in legenda S. Magni. Sepultus eſt & ipſe in ſancto iſto loco, miraculis denique coruſcare perpenditur & hodie. Poſt ejus diſceſſum, Herluca quædam incluſa ſuper
598 ſua ſanctitate revelationes habuit, ejusque vita ſtilo tradita eſt, quæ tamen ad notitiam

---

(a) Facit huc potiſſimum *Converſio & Paſſio SS. Martyrum Afræ, Hilariæ, Dignæ, Eunomiæ, Eutropiæ, quæ Auguſtæ Vindelicorum paſſæ ſunt*, cum *Marci Velſeri Commentario*, quæ inter ejusdem Opera reperiuntur.

titiam noſtram non pervenerunt. Sub eo quidam ſacerdos divina revelatione monitus, de obituque S. Galli informatus, juſſusque accendere candelam ceream, eam ſic accenſam uſque ad monaſterium præfati Sancti Galli detulit, abindeque Sanctum Magnum uſque in fauces Alpium cum Theodoro transduxit, quorum prior Fauceſe, alter Campidonenſe monaſterium inſtituit, Thozzo huic ſacerdoti nomen erat, quem poſt S. Magnus ad Epiſcopatum Auguſtenſem promovit, quem & laudabiliter rexit. Sepultus & ipſe in iſto Sancto loco. Nunc ad Simperti tempora tranſeamus.

CAP. IX.

De origine & vita ſancti Simperti, & ejus canonizatione, miraculis & ejus ſucceſſoribus, Adelberone, Nidgario, Witperto.

SImperti (a) merita inclyta dicturi, eo magis obruimur materia, quo ipſe continuatis in dies miraculis, tuo jam tempore, piiſſime patrum Joannes, ſe ipſum prædicat. Neceſſe eſt enim cum ſummis virtutibus fulſiſſe in vita, qui tam ſtupendis claret miraculis poſt fata. Teſtantur ea & revelationes ſuper ſacris ejus oſſibus almo patri Udalrico factæ. Auctor denique legendæ ejus ſe de ſua pueritia eſſe fatetur incertum, quod mea nuper parvitas produxit in lucem, quodque deinde tui anteceſſores & ſanguinis propinqui abbatis perſcrutata eſt ſagacitas. Quapropter fido ſtilo ad ea accedamus. Is Sanctus Simpertus ſimplex, peritus, ut columbina ſerpens, ex regali ſtemmate Francorum, Csroli aliorumque procreatua, prima ætate ſe eremiticæ vitæ in loco, qui Morbatum dicitur, in partibus Suntgayæ, circa ſuperiores partes Lantgraviatus Alſatiæ, inter montana ſaxoſaque loca tradidit, cui poſtmodum eremitorio ſubrogatus, ut Abba præfuit, cumque ſpecialibus, magniſque privilegiis auxit, quæ ego, pater optime, oculis his vidi, à Carolo Magno datis. Creſcentibus ejus meritis famsque, cum idem Carolus Bajoariæ principes perfidiæ pœna mulctatos domuiſſet, uti fidum & ſanguine junctum, & ſtrenuum pugilem objecit perfidis, in Epiſcopumque Auguſtenſem, ſub modio latitantem erexit, deconſenſuque Papæ Leonis, eidem partes Bavariæ, ut nunc cernitur, jure diœceſano tradidit, moxque per eum eccleſia Sanctæ Aphræ extra muros tunc ſita reſtauratur, commiſſione ſibi facta à Carolo illo, ſuper hoc Chriſtianiſſimo Imperatore, qui hunc locum omni honore dignum judicavit. Sancti Simperti denique bonam voluntatem, ad id faciendum, præceſſit divina revelatio, concomitatum eſt adjutorium, ſubſecutum cœlitus beneficium. Athila, rex Hunnorum, tunc civitatea cunctas Germaniæ vaſtaverat, inter quas Auguſtæ eccleſiam etiam Sanctæ Aphræ igne abſumpſerat, Noricorum Alamannorumque duces etiam inter ſe diſſidentes, ut erucæ, reſiduum conſumpſerant. Rexit autem laudabiliter eccleſiam annis triginta, & ſuam ſepulturam etiam ad Sanctam Aphram elegit, prout hæc & alia in ejus legenda cernere licet. Revelatum de ejus ſepulchro Udalrico fuit, ut debito illud tegeret tecto. Noſtris etiam temporibus hæc, quæ ſubjungimus, acta fuere, prout tu, pater optime, oculis tuis vidiſti, quæ idcirco hic annectimus, ut volenti ſcire ſeparatim dicenda hic occurrant. Circa igitur reformationem loci, & fratrum in ſacra obſervantia debita inſtitutione, de qua poſt dicturi ſumus, cœperunt circa tumbam hujus Sancti coruſcare miranda miracula, de quibus olim aliqua pauca memoriæ tradidimus. Præerat tunc eccleſiæ Auguſtenſi præſul inſignis, Petrus, notabile membrum Romanæ eccleſiæ, nam & ad Cardinalatum vocatus fuit, ſub eo legenda ac hiſtoria metrica cum certis proſis à patribus trsnſcripta, Romam ad Apoſtolicum Felicem miſſa

Murbach.

(a) Rev. Pater *BERNARDUS PETZIUS* Theſauro ſuo Anecdotorum noviſſimo *Tom. II. §. III.* inſeruit Monumenta vetera, Res S. Simperti, Epiſcopi Auguſtani Ord. S. Benedicti, illuſtrantia, quibus Vita, Miracula, & Translatio ipſius pertractantur.

Declaratio Pontificis. miſſa eſt, qui ea perſpecta, Apoſtolico oraculo pronuntiavit. Nos, dum in minoribus eſſemus, locum & fratres ipſius vidimus, judicamusque eſſe viros bonos, nec ſuſpicamur deceptionem aliquam. Quare, ut ejusdem B. Simperti obitum ſolemni cum officio peragant, volumus, donec legatus has ad partes transmiſſus fuerit à ſede: tunc fiant facienda. Elapſis verò paucis annis, idem Reverendiſſimus Pater Petrus, miſſus legatus à latere per Germaniam, contra ſævitiam Turcorum, patres monaſterii eidem ſuggerentes de S. Simperti meritis, & quod
599 tunc maxime miraculis coruſcaret, ab eodem præfati facti ac Sancti Simperti impetrarunt confirmationem, prout decretum ejus videre licet. Paucis poſt diebus, cum fundamenta eccleſiæ effoderentur, murique verſus clauſtrum, ſpacio adjecto, erigere ſtructores vellent, inventum fuit ſepulchrum Sanctiſſimi Simperti. Erat autem ſarcophagus lapideus fortis, moxque è converſo terra adjecta, deſuper tabulato facto ad latus ibidem altare erectum fuit ad tempus ligneum, capellaque incepta, ad quam & ſubſidia mox porrecta fuerunt. Sanctus quoque Simpertus crebris miraculis laboratoribus aſſiſtebat, de quibus duos libellos edidimus: hæc paſſim poſita hic in unum compegimus. Eidem ſucceſſit Hantto, poſt quem Nittackar, deinde Udelman, deinde Nidgarius, qui prope Sancti Simperti, in lapideo etiam ſarcophago, repertus eſt nuper cum tali epigrammate, antiquiſſimis apicibus: Beatiſſimæ memoriæ hic requieſcit Nidgarius Epiſcopus, omnes legentes pro ipſo orate, ut pius Deus miſereatur illi, amen. Obiit ille Beatus de hac luce, tempore XVII. Calend. Maji. Hæc in præfato ſarcophago. Rexit eccleſiam Auguſtæ anno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo ſeptimo; fuitque Epiſcopus quartus decimus, & ante Sanctum Udalricum ſextus. Inventum eſt corpus ejus MCCCCLXXX. tertiadecima nonas Maji. Poſt eum Adelbero, vir totius Sanctitatis, muſice peritus, Imperatoribus gratus, pro eccleſia Dei, multis ſe laboribus expoſuit, in conciliis provincialibus laborans, nutritor etiam Sancti Udalrici, quem præclaris moribus inſtituit, cui etiam Martinus Papa mortem Adelberonis indicavit, eumque, ut in epiſcopatu ſuccederet, hortatus eſt. Hiſtoriam verò & ſeriem vitæ ejus vir præclarus Udalſcaltus ſcripſit, ad Epiſcopum Waltherum ejusque largitatem, qualiterque in eccleſia Sanctæ Aphræ miraculis claruerit: alia poſt in S. Udalrici dictis reperies, Hyltinæ ſucceſſit per annos quindecim, & ipſe hic ſepultus.

CAP. X.

De ſancto Udalrico & certis factis, declaratio quoque legendæ ac opinionum.

Vitam Sanctiſſimi Udalrici, in Suevorum decus maximum, tres ſtilo tradiderunt ante nos. Primus quidam ſibi familiaris ſacerdos. Poſt præpoſitus Sanctæ Mariæ ſimplici diffuſoque ſtilo, quod Cunradus Epiſcopus ſucceſſor, poſt tempora ejus cernens, vir literaturæ magnæ, orſus eſt eam alio, ſed nimis acuto ſtilo, nec tamen finem operi impoſuit: Tandem monachus de Augia majori eam, qua nunc utimur, contexuit *(a)*. Vidimus & auſtralium traditiones ab hujus (qui & Ungari) acceptas, de ejus gladio, piſce mutato, aliisque percepimusque ea, quæ in Atheſi de ejus obitu traduntur. Quia verò ex his aliqua veræ hiſtoriæ contrariantur, & de paucis magna tradunt, contemnimus, non tamen ignoramus. De origine ejus aliter nullus tradit, niſi quod paternam lineam de Comitibus illuſtribus de Kiburg & Dillingen, Wittislingenque traxit: maternam verò de ſtirpe Weringariorum, qui erant nobiliſſimi principes Sweviæ, matrimoniis Carolo magno, ejusque ſucceſſoribus, usque ad ſpacium ducentorum annorum

(a) Haſce tres Udalrici vitas inter *MARCI VELSERI* Opera videmus.

annorum ſemper juncti. Pater caſtitate inſignis & armis: Mater eleemoſynis ho-
ſpitalitatique intenta. Reliqua ejus geſta legenda clarius tradit; Nos tamen ea,quæ
poſtmodum perſcrutati ſumus oportuna, pro ejus intellectu adjicimus. Ad San-
cti Galli monaſterium traditus, eo quod ibidem à temporibus Caroli Magni Sa-
cræ Theologiæ ſtudium pro Sancti Benedicti monachis eſſet, & quilibet Abbas
dabat pro ſuo monacho certam ſummam Abbati monaſterii. Claruerunt ibi-
dem venerabilis Beda & Alcuinus, & alii præclariſſimi Doctores: denique ibidem
pene omnes proſæ, quas ſequentias dicimus, quas Alleluja ſequuntur, tropique
compoſiti ſunt. Oſtenduntur ibidem multa per Sanctum Udalricum geſta, extat-
que nomen fluminis, ubi tres fluvii concurrunt, ab eo poſitum Syntter, quaſi
ſint tria. De Beata etiam Wibratta, incluſa, hodie ſuperſunt acta de ejus & San- *Sintre, quaſi Seindrei.*
cti ſimul colloquiis, quæ vidimus, dum ad alterum amnem ibidem novitiorum
curis occuparemur. De Adelberone ſupra diximus. Sed hic unum adjiciendum
omnino reor, Habes in legenda longiori de Raberto Sancto viro, &c. quod vidit
in viſu Adelberonem, epiſcopaliter indutum, & paratum ad miſſam, ſeque vo-
cantem in Aquilonari parte cryptæ, dicentem, dic Epiſcopo, videlicet Udalrico, &c. 600
Ego & Fortunatus Epiſcopus &c. Ubi duo valde digna nota: Primum, quod Adel-
bero eſt ſepultus in parte aquilonari cryptæ, quæ crypta erat in eo loco, quo in-
tratur nunc in chorum Sancti Udalrici, ubi Pontifices Sancti, videlicet Nidgarius,
Simpertus, & ille Adelbero, domunculam parvam ſub tecto majori poſitam, in
Eccleſia habebant. Nec te moveat, quod Adelbero, nepos Sancti Udalrici, legi-
tur etiam ad Sanctam Afram ſepultus, quæ & in præfata longiore legenda in capi-
tulo XXIV. habes: quia juſſu Sancti Udalrici eidem ſepulchrum juxta ſuum ſepul-
chrum conſtructum fuit, & ſic factum eſſe ille auctor familiaris Sancti teſtatur,
nec unquam legis contrarium, quam quod in Sancti Simperti legenda inemen-
date reperitur. Unde piè credendum meo judicio, illa eſſe ejus ſacra oſſa, quæ
nuper juxta fornicem congeſta ſimul reperta ſunt, ut & Sancti Simperti & Nidga-
rii. Adelbertus etiam Comes quidam, occiſus in obſidione pro liberatione Sancti
Udalrici, in caſtro † Swabmechingen ad Sanctam Mariam legitur ſepultus. Aliud *Sanabiugen.*
conſiderandum eſt, quod Fortunatus etiam eſt in catalogo Auguſtenſium Epiſco-
porum, de quo tamen nil legimus. Nec miteris, conſtantiſſime Pater Johannes,
quod tuo tempore lamentabilis hæc ruina contigit, cum idem Sanctiſſimo Udal-
rico contigerit in conſtructione iſtius Eccleſiæ. Sanctus etiam Udalricus in Epi-
ſcopatu Conſtantienſi, quæ civitas olim villa regia dicebatur, ubique tanti æſti-
mabatur, ut vacanti ſedi Sanctum Conradum præfecerit, ſicut & Sanctum Wolf-
gangum presbyterum ordinavit. Quod verò de Hainrico rege, & Ottone Im-
peratore mentio fit, noveris, quod deficiente omnino ſtirpe Carolorum, Roma-
num imperium devolutum fuit ad Duces Saxoniæ, primò ad Hainricum, qui tan-
tum rex poſt ad Ottonem, qui coronatus: poſt ad ejus filium Ottonem, & ſic ad
nepotem Ottonem, ſub quo & Electores & Archiprincipes creati, Hunni illi, qui
Pannoniam nunc occupant, & Ungari dicti, omnia usque ad Alſatiam vaſtarunt,
quo tempore traditur Sancto Udalrico cœlitùs crucicula transmiſſa, Hungari ta-
men & Sancti ſtolam & enſem ejus oſtendunt, licet falsè: tamen eis Sanctus Udal-
ricus hodie quoque terrori eſt. Nota etiam de crypta non fienda, & hortulano,
ea, quæ vidiſtis oculis, de ſpecu ſubterraneo ſub S. Afræ choro. Quod verò
mentio fit de cella S. Meginradi, ipſe eſt locus nunc Eremitarum, vulgariter ad
B. Virginem Ainſiedell dictus. Omni conſideratione advertendum, quod ſacræ
reliquiæ, videlicet Mauricii & Thebæorum, nec non & caput S. Habundi, cathe-
drali Eccleſiæ almæ virginis illata, partim hodie neſciuntur, forſitan incluſæ ſacris
ædificiis. Notandum etiam, quod moniales Eccleſiæ S. Stephani olim extra mu-
ros à B. Udalrico, ſub regula S. Benedicti, & ſub Abbate S. Afræ fuerunt, prout
hodie eorum tenor in horis canonicis teſtatur: Abjecto tamen jugo diſciplinæ,
canoniſſæ dici volunt. Deceſſit ab hac vita, anno nongenteſimo ſeptuageſimo
tertio,

tertio, ſub Ottone ſecundo, â S. Wolfgango terræ nudæ ſuperpoſitus, indutus paramentis pontificalibus: circumvolutus tamen panno, cera tincta cooperto, funere tabulato ligneo: Et noveris, quod ſpelunca illa, quæ hodie cernitur, ſic clauſa fuit, ut quaſi æquaretur pavimento, & quâ ubique nunc per gradus deſcenditur, clauſa erat lapidibus, ſanctæque reliquiæ cœleſti odore mox perfuſæ, ſic in ſpecu fuere reconditæ. Ei ſucceſſit Hainricus Epiſcopus, qui matricem Eccleſiarum tecto munivit, certisque reliquiis ordinavit. Reliqua diffuſe digeſta, & placita, brevitate ſuccincta in præfatis legendis videre licet. Nos tantum pro majore declaratione & translatione breviter dicemus, ut iterum facilior intellectus fiat ſubſequenti capitulo.

CAP. XI.

De S. Udalrici canonizatione, & de Brunone Epiſcopo, ac S. Hainrico Imperatore, & inventione S. Afræ, Dignæ & aliorum, & Epiſcoporum geſtis erga locum.

CRebris ac ſtupendis Sanctus Udalricus clareſcens miraculis, ita, ut quaſi nundinarum quotidie eſſet dies, Auguſtam fecerat populoſam: exteras etiam â remotis attraxit gentes. Digeſta ſunt talia partim in ſcriptis. Movebant hæc Luitolfum, Epiſcopum Auguſtenſem, ut Romam adiret, Summum Pontificem ſuper ea re conſultaturus, â quo publica audientia, prius tamen libro geſtorum Sancti
601 recitato, patronus iſte noſter Udalricus ſanctorum catalogo aſcriptus eſt: quo honore Eccleſia nil majus habet in terris: reverriturque Epiſcopus, ferens ſuper ea re Apoſtolicum decretum. Ita cœperunt fideles ſolenniter natalem celebrare ſancti, licet nec dum corpus ejus de loco primo motum eſſet. Acta ſunt hæc circa annum domini nongenteſimum nonageſimum tertium, poſt S. Udalrici obitum viceſimo. Eodem tempore templum beatæ virginis hic corruit, & auxilio Imperatricis Adelhaidis de novo erigitur, quæ hæc in Spiritu cognoverat in monaſterio Selza, ubi & ſepulta eſt. Cum autem tribus Ottonibus ſuccederet ſanctus Hainricus, dux Bavariæ, cœpit ſanctum Udalricum miro affectu colere, & ei ſuum circa Auguſtam patrimonium tradere: injunxitque fratri ſuo Brunoni, qui Sigifrido ſucceſſerat in Epiſcopatu Auguſtenſi, ut intra mœnia Eccleſiam conſtrueret inclytam, ac regiæ munificentiæ congruam, in quam Sancti corpus vellet transferre, ſed Epiſcopus eam conſtruxit, quæ hodie cernitur, in honore ſancti Mauricii conſecrata, quæ tamen imperatori diſplicuit, affirmabatque ſuæ animæ ſalutem de cætero fratri non commiſſurum. Dedit tamen certos fundos ad altare ſancti Udalrici. Bruno ille Epiſcopus, per omnia fratri diſſimilis, nitebatur donationes fratris irritas facere, ſed ab eo in viſu territus quievit. Ei ſucceſſit Eberhardus, poſt quem Hainricus. Quo tempore Bruno, Tullenſium Epiſcopus, ad apicem Apoſtolicæ dignitatis vocatus, dum pedibus iter ad Romam per Auguſtam faceret, in iſto ſancto loco audivit angelos cantantes: *Ego cogito cogitationes pacis* &c. Quo certificatus, dedicavit Eccleſiam ſancti Galli: poſt quod lætior iter acceleravit, dictusque eſt deo nonus. Iſte multas Eccleſias per Germaniam dedicavit: ſanctum Wolfgangum canonizavit, Hainricus iſte Epiſcopus in ordine viceſimus ſeptimus, vir magnæ induſtriæ, Imperatori Hainrico, tertio iſtius nominis, percarus, gubernacula regni diſponebat Auguſtæ, dum Imperator in Italia eſſet. Sub eo, dum Eccleſia ſanctæ Afræ ampliori ſpacio extenderetur, inventum eſt corpus ſanctæ Afræ, membris integrum, in Sarcophago lapideo miræ magnitudinis, habens adhuc veſtigia aduſtionis, & ſic integrum incluſum ponitur in eum locum, quo nunc colitur, & ubi fuerat inventum: ob quam cauſam maxima multitudo confluebat Auguſtam, ſanctus etiam Udalricus magnis coruſcabat miraculis. Cum autem oblationes fierent notabiles â populo, idem Hainrichus Epiſcopus nitebatur ſibi appropriare, ſed compulſus fuit per Apoſtolicum Alexandrum â cœptis deſiſtere, ablataque reſti-

tuere,

tuere, vindicta etiam non caruit. Nam dum Imperatoris ſororem ſub fide commiſſam ſuſpecta familiaritate tractaſſet, re prodita, poſtquam obſidione in caſtro Walckenſtain vexatus fuiſſet, tandem proditione à ſuis inductus, Imperatori ſe tradidit, à quo & accepto prius ſigno & teſtibus, crudeli morte compulſus decedere è vita. Reliquit ad locum iſtum pro ſatisfactione certam ſummam ſucceſſori ſuo Embriconi, qui prius fuerat præpoſitus Moguntinenſis. Sub quo de ſanctæ Afræ corpuſculo integro unus pollex pedis Colonienſi Epiſcopo, & alter Hainrico Imperatori ad Spiram deferendus datur, cum maxima tum cura ac tutela, nam cives congregati Eccleſiam militibus circumdederunt, minasque adjicientes, priva ſe expoſituros morti, quam alienationem ſanctarum reliquiarum admitterent, affirmabant. Invenitur etiam corpus ſanctæ Dignæ, in optimo ſerico, ac lignea arca, cum lamina plumbea, quam & nos vidimus, in qua ſculptum eſt corpus ſanctæ Dignæ, poſitumque eſt poſt altare majus Chori ſanctæ Afræ, quod Altare ſancti Narciſſi dicitur, tuoque, venerande pater, tempore ejus ſepulcbrum innovatum, caputque incluſum precioſe. Digna illa Romana fuit, & ſanctæ Afræ pediſſequa, competentis ſtaturæ: inventum eſt etiam corpus ſanctæ Eunomiæ, cujus lapis dum à latomis cæderetur, miram emiſit fragrantiam. Sanctæ vero Eutropiæ corpus, in plumbeo ſarcophago repertum, cujus una pars ad monaſterium Sancti Stephani traditur, reliqua includitur in altare ſancti Pauli in ſacriſtia. Habes hic præclara indicia ſanctiſſimi hujus loci, dum roſas rubeas paradiſi vides è terra illa pullulare in odorem ſuavitatis profuturas. Sed jam pauca de ſancti Udalrici translatione dicamus.

CAP. XII.

De ſancti Udalrici translatione & aliis Epiſcopis Auguſtenſibus.

CUm temporibus Epiſcopi Auguſtenſis Hartuuigi, & Abbatis Hainrici, anno Chriſti milleſimo octogeſimo, propter infelicium hominum deſidiam, & infandam negligentiam, ignis infauſtus abſumpſiſſet vicum, verſus eum locum, quo 602
nunc ſanctæ Margarethæ monaſterium eſt, girandoque tandem materiam & materiarum ariditatem nactus, maxime cum ardor etiam ſolis intenſus eſſet, monaſterium totum cum officinis fratrum & dormitorium quoque abſumpſiſſet, Eccleſiam etiam invaſit, in pulveremque redegit. Diſperſi miſeri fratres, lamentabiliterque uti proſcripti, exſules facti ſunt, ſed recuperatis tandem viribus, cœperunt paulatim locum purgare, & fundamenta altius effodere. Quæſitum etiam & inventum eſt ſepulchrum S. Udalrici in tertio ſpecu, ſub eo loco, quo nunc quoque ſitum eſt cum certis magnis reliquiis, in qua inventione & dicti Epiſcopi temeritas apparuit, quæ tamen morte expiata eſt, & præpoſiti ſancti Georgii pia devotio, nec non & miraculi glorioſa perpetratio in ſauciato adoleſcente. Proceſſu vero temporis, anno incarnationis MCLXXXVII. ſub divo Imperatore, Friderico primo, qui à Longobardis ob ſua inclyta geſta invidioſe Barbaroſſa appellatur, cum pax in Germania floreret, præſentibus Electoribus & principibus imperii, ac Metropolitano Moguntinenſi, aliisque Epiſcopis, videlicet Perchtoldo, Archiepiſcopo Trevirenſi, Udalſcalco Auguſtenſi, Hermanno Monaſterienſi, Ottone Areatenſi, quæ modo Eyſtet dicitur, qui diverſa altaria conſecrarunt, & Ottone Friſingenſi, qui capellam S. Bartholomæi conſecravit: poſitum eſt corpus S. viri in eo loco, quo nunc colitur.(a) Nam idem Archiepiſcopus ea die, quæ erat ſecunda feria poſt paſchalem hebdomadam, & tunc octavo Idus Aprilis, ordinata proceſſione totius cleri, cum ſuis ſequebatur ſuffraganeis in pontificalibus induviis, & ſonoroſa turba cleri, Eccleſiam cum clauſtro circumeundo benedixit: Imperialis vero Celſitudo, cum felici ſua prole, & Archiprincipibus, geſtabat corpus ſanctiſſimi Udalrici in ſarcophago

(a) Inter dicta M. Velſeri opera, p. 618. inſeritur ſcriptum *de inventione & translatione Corporis S. Udalrici.*

cupreo firmo, usque in eum locum, quo condecens huic præparata erat tumba.
Agebat jam almus Udalricus triumphum ſuum, ſubjectis ſibi principatibus & po-
teſtatibus: Includuntur denique ſacra oſſa, cum pyxide argentea, & ſerico ſaccu-
lo referta reliquiis, ac olim ſimul inventa, firmisque repagulis muniuntur, co-
ruſcantibus interim miraculis, quæ apud vos digeſta ſunt, nec poſtea circa illud
ſepulchrum aliquid inventum legitur. Nunc ad reliquos Epiſcopos breviter trans-
eamus. Sub Emicrone Epiſcopo multæ inſignes perſonæ fuerunt hic, ex quibus
aliquæ ad Patriarchas, Archiepiſcoposque, & alias dignitates ſunt vocatæ, & ſub
eo Eccleſia Beatorum Udalrici & Afræ in vigilia nativitatis Mariæ conſecratur à tri-
bus Epiſcopis, ſed poſt mox crematur, ut diximus. Sigifridus ei in Schiſmate
ſubrogatur: ſuburbana Auguſta binis vicibus crematur, deinde etiam Eccleſia ſan-
cti Mauricii. Anno denique milleſimo octogeſimo civitas, per proditiones invaſa,
ſpoliatur, & Eccleſiæ prophanantur in eum modum, ut in Macbabeorum primo
libro legitur. Cum autem Imperator ſuperveniret, non potuit ſua potentia ho-
ſtes expugnare, donec in vigilia ſanctæ Martyris Afræ, meritis ipſius, perculſi he-
betudine, nudi, ſparſim, nocte, nemine inſequente aufugerunt, quæ Afra ſanctam
curam hujus civitatis gerit. Invaſores poſt, tam Epiſcopatus quam civitatis, mor-
te ſubitanea quatuor mox inſignes moriuntur, ſchiſma tunc ingens inter regnum &
ſacerdotium, quo tempore omnis diſciplina Eccleſiaſtica dilapſa eſt in Germania.
Sigifrido Hermannus ſucceſſit, qui grandes injurias primo Canonicis, deinde Ec-
cleſiæ Romanæ, ex poſt Abbati hujus loci, Eginoni intulit, ſciſmaticus enim &
monoculus ſymoniace per excommunicatum Hainricum Imperatorem intruſus, &
ipſe excommunicatus, Eccleſiam turbavit, & bona dilapidavit: ſparſim ſuper factis
ejus in veſtris codicibus inveniuntur epiſtolæ. Reliqua geſta ejus tractabimus, cum
de præfato Abbate mentio erit. Ei ſuccedit Waltherus: poſt quem Cunradus, re-
ligioſus devotusque antiſtes, qui, ad illud monaſterium declinans, religionis habi-
tum aſſumſit, anno MC. quinquageſimo ſexto, tempore Adriani Papæ. Multa
603 huic loco bona fecit, ſepultus in capitolio noſtro. Subſtituitur pro eo Hartwigus,
vir inſignis: cui ſuccedit Udalſcalcus, de quo dicemus in capitulo de translatione
ſancti Udalrici: poſt illum Sigefridus: dein Syboto, qui in Paſſagio cum Ludowi-
co Lantgravio, marito ſanctæ Elizabeth mortuus, reliquit ſedem Hartmanno, cui
ſuccedit Sifridus: dehinc Wolfhardus: & poſt hunc Degenhardus: exhinc Fride-
ricus: poſt eum Marquardus de Hobenſclutz, quo defuncto, Burckhardus de
Elerbach, qui contra civitates imperiales in conjuratione fuit, unde ſpoliatio cleri
ſubſecuta eſt, & aulæ Epiſcopalis aliorumque deſtructio. Sic ſuccedit Eberhardus
de Kircbberg Comes, qui in monaſterio Wiblingen ſepultus, reliquit ſedem Ans-
helmo de Nenningen, ſed ſpretus ab Auguſtenſibus. Itaque Imperator Sigis-
mundus nititur intrudere Fridericum Graffenegger, ob quam cauſam excommu-
nicatio in conſules, & interdictum in Auguſtam fulminantur, quæ diſſenſio tan-
dem per legatum Apoſtolicum ſedata fuit, ut Wilhelmus obtineret ſedem, qui Au-
guſtam tamen non intravit. Cum vero ad ordinem ſacerdotalem, in termino à ju-
re præfixo, non promoveri vellet, Apoſtolica ſedes eum omni honore privatum
depoſuit, diſcordantibusque in electione canonicis, Petrus de Schaumberg per Pa-
pam dirigitur, qui vir ſcientia & practica præclarus, tantum in Eccleſia Dei pro unio-
ne laboravit, & ſedatione ſchiſmatis, quod tunc occurrebat, ut in Cardinalem vo-
catus à Papa eligeretur, & poſtea legatus à latere per Germaniam dirigeretur, ſub
quo Auguſtenſis Eccleſia mirifice rebus & perſonis aucta eſt: in ultimaque ætate de-
mum Johannem de Werdenberg, virum moribus & vita inſignem, in temporali-
bus dudum etiam expertum, in partem curæ aſſumpſit, qui poſt electus, hodie
Eccleſiam laudabiliter regit. Hæc in unum de Epiſcopis congeſta ſufficiant, alio in
loco diffuſius per me tractata.

Numerus Epiſcoporum usque ad modernum Præſulem, qui repertus eſt cla-
rè, nominatim aſcendit ad quadraginta octo, qui præfuerunt per annos mille du-
centos

centos & triginta, vel circa, quamvis utique plures fuiſſe conſtet. Nam tribuendo cuilibet viginti quinque annos, ſtaret catalogus; non tamen hinc inde æquiparando tantum rexiſſe leguntur. Poſt ſanctum Udalricum fuerunt viginti octo, qui rexerunt per annos quingentos decem.

Explicit Pars Prima.

INCIPIUNT CAPITULA SECUNDÆ PARTIS.

CAP. I.

De Abbatibus hujus monaſterii, & eorum geſtis, usq; ad Udalſcalcum.

CAP. II.

De doctiſſimo Abbate Udalſcalco, & ejus ſucceſſoribus, & ſtatu monaſterii ſub eis, usque ad pene noſtra tempora.

CAP. III.

De modernis quaſi Abbatibus, usq; ad loci reformationem excluſive.

CAP. IV.

Quare tanta diſſolutio cleri facta ſit per Germaniam, & de hujus loci tunc miſera conditione, & tandem ejus reformatione, & ſanctæ Dignæ translatione, & Abbatibus.

CAP. V.

De Abbate Melchiore, & monaſterii reſtauratione, ejusque ſucceſſore Hainrico, & de geſtis eorundem.

CAP. VI.

De inchoatione novæ Eccleſiæ & inventione reliquiarum.

CAP. VII.

De locatione primi lapidis, & miraculis ibidem & turri.

CAP. VIII. 604

De lamentabili caſu Eccleſiæ & ruina.

CONCLUSIO OPERIS.

SEQUITUR

Summarium de reliquiis iſtius ſanctiſſimi monaſterii.

INCIPIT PARS SECUNDA.

CAP. I.

De Abbatibus hujus monaſterii & eorum geſtis usq; ad Udalſcalcum.

ABſolutis his, quæ ſanctorum Martyrum & præclariſſimorum Præſulum geſta & tempora concernunt, nunc ad monaſterii ac prædeceſſorum tuorum, optime patrum, geſta ſtilum vertamus. Diximus ſuperius, quod olim locus iſte non adeo temporalibus rebus fultus erat, & quod clerici religioſi illum occupabant, ſed tandem aut religione abjecta, vel numero defecerunt. Quare religio illa, quam cæteris tunc præeminuiſſe conſtat, eo tempore, quam etiam ſanctus Udalricus circa finem vitæ aſſumpſiſſe traditur, in legenda ſancti Benedicti videlicet huc introducta eſt, licet quaſi nulla ſubſidia locus haberet, præter ſanctorum patrocinia. Primus itaque Abbas Reginbaldus, vir ſanctæ admodum vitæ, cum certis fratribus accerſitur, ſed in brevi ſpacio in Epiſcopum Spirenſis Eccleſiæ, quæ tunc etiam à monachis regebatur, aſſumptus eſt, ubi & pro beato colitur ſancto.

Acta ſunt hæc ſub Imperatore ſancto Heinrico Bambergenſi, & ejus fratre, Brunone Epiſcopo, circa annum Domini milleſimum. Reliquerant præfati clerici tantum in Winterhaim prædia, à Tagoberto Rege data, & Hedern & Hauſſtetten, & vinum in Apozaco, & decimas prædiorum auff der Straß / & certas hubas juxta eum locum, quo olim ſancta Afra erat extincta, & duo molendina in ſuburbio Auguſtæ, oblationes quoque in Eccleſia, quæ ſemper incolarum fuerant. Secundus Abbas Dego, tertius Gottſtegen, quartus Frideboldus, quintus Hainricus, ſextus Dicto, ſeptimus Adalbero. Hi omnes præter Frideboldum ad altiora vocati diſceſſerunt. Adelbero, vir peritus, capellam ſanctæ Agnetis conſtruxit, & clauſtrum muro cinxit, dum autem ſucceſſu temporis locus muniretur, veriti cives, ne fortalicium hoſtibus fieret, foſſato cinxerunt clauſtrum, & civitate extenſa, paulatim muro quoque munierunt, ſicque civitati adjectus eſt. Tradunt, duas turres, quæ ſtabant in eo loco, quo nunc Eccleſia ad occidentem terminatur, tunc inceptas, ſed ob præfata intermiſſam ſtructuram, quamvis, dum nuper ob Eccleſiæ ampliationem eruerentur fundamenta, una ex his nulla arte poſſit frangi, ob cæmenti piceam materiam, ſitque dimiſſa ita in terra. Nam reor, eam in modum Trevericæ turris factam. Hic Adelbero in via obiit, rediens de curia Romana. Octavus nec clericus nec monachus, unde nec memoria dignus. Nonus Segehardus, Fidelis dictus, providus & bonus, ſub quo fratres deſiderio tacti, deſiderabant ea ſcire, quæ de ſancto Narciſſo legebant clarius, unde anno videlicet MLXVI. miſſus eſt nuntius, quos converſos dicimus ad Gerundam, qui illuc veniens, Epiſcopo Beringario literas dedit, à quo & reſcriptum habuit, ac theſaurum reliquiarum, quas Auguſtæ in hunc locum venerabiliter apportavit, narrans, quod ſanctus Narciſſus nuper integer corpore inventus ſit, tribus vulneribus ſauciatus. Vidi ego certas chartas pergameni antiqui, cantum & legendam ac reſcriptum continentes ex ordine, quas tamen perditas vereor. Decimus Abbas Hartmannus, qui prius Gotuuigenſis Abbas, diſceſſit, vitans ſchiſmaticum Epiſcopum, & poſt Campidonenſe monaſterium rexit, ſed Danubio periit, inſtituit præbendas fratrum, & ut vinum canonicis detur in feſtis patronorum: præfuit quindecim annis XI. & XII.

XII. quorum primus Fuldenſis monachus, alter Weſſelprun Abbas, invaſores fuerunt, unde ſpreti à fratribus receſſerunt. Tandem tertius decimus Egino, loci ab infantia incola, deinde ſciſmaticum Epiſcopum & excommunicatum declinans, in monaſterio S. Blaſii, in nigra ſylva ad tempus, poſt cum Epiſcopo Conſtantienſi moram faciens, vir clarus effectus & doctus, ſanctæ etiam vitæ fuit, reſtititque Epiſcopo præfato, & S. Eccleſiæ Romanæ adhæſit, ob quod ſæpius expulſus, & revocatus, miraculoſa multa patravit, cujus inclita facta ſi ſcire deſideras, legen- 605
dam ab Udalſcalco ſocio paſſionum & fugæ, habes in antiqua ſcriptura dulciſſimam, in qua & plura miracula ſuo tempore geſta. Cum autem & diſciplinæ regulari diligentius cum fratribus inſiſteret, aſſurgunt ſancti. Nam corpus ſancti Dionyſii martyris & Epiſcopi invenitur, ſimiliter Quiriaci, cum viginti quatuor martyribus: caput quoque ſanctæ Hilariæ. Inſtituit diem inventionis ſanctæ Afræ, & feſtum ſanctæ Hylariæ, aliarumque, nec non prædictorum martyrum ſimul, ea die, qua cathedralis Eccleſiæ dedicatio agitur, ſolemniter celebrari. Acquiſivit etiam reliquias undecim millium virginum, Albini martyris, & ſanctorum Maurorum, & in civitate Piſis obiit, rediens à Papa, functus devotiſſimo fine, ſepultus in monaſterio Camaldulenſium, mauſeolo Archiepiſcoporum decoratus; perraro Epitaphio ſculpto. Quæſo te, lector, inſpicito præfatas chartas, & legendam de geſtis ſuis clarius, poſteriſque ſervato. Sub eo docti ac notabiles fratres fuerunt, ita, ut perplures in Abbates eligerentur ad diverſa loca, etiam remota. Succeſſit Wolemarus, deinde Udalſcalcus, præfati Eginonis individuus comes & ſocius, de quo in ſequenti capitulo dicturi ſumus.

CAP. II.

De doctiſſimo Abbate Udalſcalco, & ejus ſucceſſoribus, & ſtatu monaſterii ſub eis, usque ad pene noſtra tempora.

UDalſcalcus, abbas eximius, & ſpeciale decus ordinis, inter doctiſſimos & egregios doctores merito numerandus, Auguſtæ natus, à pueritia in ſancta religione inſtitutus, maximam peritiam habuit muſicæ, prout ejus opuſcula teſtantur, unde in ea arte inter præcipuos laudem obtinet. Hiſtoriæ hoc etiam ejus teſtantur, dum & diapente & diateſſaron magna cum licentia utitur. Nam & ſanctæ Afræ totam legendam ex ordine comprehendit, tam converſionis quam paſſionis, incipiens (cum ſub Dyocletiano) ſimiliter almi Confeſſoris Udalrici: incipiens (inclyta devotis colimus) alligans tamen metro, ad petitionem Epiſcopi Conſtantienſis, qui tamen cantus à legato Apoſtolicæ ſedis confirmatus eſt. Compoſuit & ſingularem cantum de Beata Maria Magdalena ſuper verba ſancti Gregorii, quam venerabatur ſingulari affectu, unde & in choro ſancti Udalrici ei altare inſtituit, ingenii vero ſui veſtigia reliquit per totum clauſtrum, tam metro quam dulci rytbmo, uſus aliquando heroico, aſt lepido carmine: in quibus perpenditur ſæcularibus literis eruditiſſimus fuiſſe. Super angelica ſalutatione figuris ad hoc aptis ornavit locum capituli; tragico carmine ſepulturas Abbatum, Elegiaco fratrum, circa introitum dormitorii, imitatus Prudentium, dorſalia thori figuris, metris Leoninis additis. Ex reliquis in arte punctandi mihi videtur, quod in trivio & quadrivio peritiſſimus fuerit. Utinam eo tempore natus eſſem, quo vel prætacta hæc legere valuiſſem, heu parum hinc inde ſparſim ſcripta ſunt de his, reliqua vetuſtate abolita, licet hodie partim videantur, ſi vita forsque favent, per me in alio loco latius ponenda, ſub eo Herimannus, cuſtos matricis Eccleſiæ, ad hunc locum divertit, indutus habitu monachali, cujus memoria in benedictione ſit, multa bona dedit huic loco & fecit. Udalſcalco ſuccedit Hæzilo, qui etiam bene præfuit, poſt quem Dominus Udalricus de * Aberbach, deinde Hainricus, qui vela ſuperiora *Biberbach.*
ordinavit, nec non & Salomonis, Conſtantienſis Epiſcopi, dictionarium magnum,

quem Papiam appellant, ſcribi fecit, is erat ſextus decimus. Iſtis temporibus officiales
habebant ſuas habitationes binc inde circa monaſterium, ſuosque reditus ſpeciales,
ut officium cuſtodis, Præpoſiti Sueviæ, præpoſiti Bavariæ, Camerarii, Eleemoſina-
rii, Cellarii, domus hoſpitum, quod tamen fuit occaſio diſpergendi bona, dum
quilibet quæreret, quæ ſua erant. Succedit præfato Domino Hainrico Manegol-
dus ſenio confectus, qui per quinquaginta annos in prioratu fuerat, & multa bona
fecerat, cujus noviſſimis temporibus exuſtio Eccleſiæ facta eſt. Succedit Hainricus,
vir bonus, ſub quo monaſterium conſtruitur, & ſanctorum reliquiæ inveniuntur,
606 ut ſupra diximus. Idem Dominus Hainricus funditus evertit muros clauſtri, no-
vosque fecit: officinas ampliavit, Eccleſiam maximis lignis & trabibus cooperuit
Murus. & tecto. Opus illud * mirum videbatur cernentibus. Deinde ſub eo translatio
ſancti Udalrici facta eſt, de qua ſupra diximus. Ei ſubrogatur Erckinpoldus, vir
elegantis formæ, hic opere tornatili fieri fecit columnulas clauſtri ſeu ambitus. Illius
tempore Stetunno camerarius habitationem ſibi aſſignatam reſtauravit, & hortum
magnum ibidem muro circumdedit, cæterasque picturas Eccleſiæ. Deinde Ab-
batiam Hainricus quartus illius nominis rexit. Poſt hunc Dieto, monachus Faucen-
ſis, eligitur, vir bonus, ex hinc Helprandus, dein Geuuinus, in religione devo-
tus, ſed vexatus à fratribus, & in paupertatem redactus, reſignavit Dietrico, qui
fuit frater Epiſcopi Wolthardi, dicti Rott, viro bono & ſimplici, fuitque profeſ-
ſus in loco eremitarum, in ordine viceſimus ſeptimus. Anno gratiæ milleſimo
duceteſimo nonageſimo ſecundo eligitur Syboto, Stoltzhirs dictus, civitatenſis,
cui tamen ſe præfatus Epiſcopus oppoſuit, ſed vi amicorum, qui tunc potentes
erant, in dignitate permanſit, eo defuncto, ſubrogatur cuſtos Eccleſiæ Hainricus
quartus, pater conventus pius, dimiſitque Abbatiam beu Domino Marquardo
de Hagel, conſanguineo Epiſcopi, de ordine prædicatorum, ſub quo notabilis
alienatio librorum per eum facta eſt, licet ſub modernis Abbatibus damnum ſit ali-
qualiter reſarcitum, unde loci qualitas jam hinc inde nutabat, nec minus religio te-
pebat. Hic præſentis capituli finem facimus, videlicet in Abbate triceſimo.

CAP. III.

De modernis Abbatibus, usque ad loci reformationem excluſive.

MEliori fortuna, Deo propitio, tandem ſuſcepit Abbatiam Dominus Cunra-
dus Winckler civitatenſis, in temporalibus providus, redemit locata, emit
utilia, ædificavit neceſſaria, in primis teſtudinem chori ſanctæ Afræ, deinde ſe-
dilia utriusque chori, omnes officinas aut de novo conſtruxit aut reparavit, arcu-
bus loca monaſterii à civitate diſtinxit, prout hodie hinc inde patet: Imperatori
Ludowico carus & ejus confeſſor, beneficiisque fovebatur. Cum ſubito ignis in-
vaſiſſet monaſterium, extincto eo, ſtatuit, ut omni anno locus circumiretur cum
reliquiis, dominica ante rogationem, merito pater monaſterii dictus. Nam
optime ſe in regimine habuit, quo defuncto, & in capella ſanctæ Agnetis ſepul-
to, ſuccedit dominus Jobannes de Viſchach, qui neutralis in regimine, ſicut
ſtatum loci invenerat, ita dimiſit, ſed heu, ſucceſſor ejus, ſanguine non mori-
bus nnbilis, dominus Fridericus de Gumeringen, qui ſummam contentionem
cum fratribus babuit: nitebantur enim eum in ſuis laſciviis impedire, ſed ipſe do-
nis placavit ſuperos, cum detrimento loci, ſepultus in ſacriſtia. Dimiſit Abbatiam
Hainrico ſeptimo, de Gabelbach, viro quieto & aliqualiter deſidioſo, nec curabat
Lauzanger. cauſas, unde & privatus adminiſtratione, & ſubrogatur dominus Jobannes † Lau-
tinger de Wert, prius Abbas ſancti Magni in Faucibus, qui illud monaſterium de-
pauperatum recuperando, alienata prius erexerat. Ob hoc ad noſtrum transla-
tus, idem fecit, congregatis fratribus, qui erant diſperſi, & præbendam inſtituit.
Fuit tamen vehementioris iræ, unde & aliqua ſibi adverſa evenerunt incommoda.
Electus

Electus eſt poſt eum unanimiter profeſſus loci, & civitatenſis, Joannes Kiſſinger, qui tamen fuit tunc Abbas in Ottenbewern, & quia eadem ejus Abbatia infula fuit dotata, compellebatur eandem à ſede Apoſtolica impetrare, ne dignitati ſuæ derogaretur, quam tamen poſtea ejus ſucceſſor confirmari fecit, cum antea non in uſu fuiſſet. Idem dominus Joannes notabiliter reduxit bona, & auxit ac utiliter præfuit, exceſſusque fratrum correxit, reducens eos ad habitum regularem, nec nobilium advertebat faſtum, ſepultus etiam in capella ſanctæ Agnetis, ſed in inſtabilitate ſua fixa manente fortuna. Eligitur Hainricus, octavus illius nominis, Herwarter, & ipſe è civitate natus, vir per omnia prodigus, cui Crœſi divitiæ non ſufceciſſent, turſusque omnia, quibus & quomodo potuit, obligata fecit. Tandem dominus Joannes Hochenſteiner, olim conventualis in Ebersberg, ſed hic incorporatus, eligitur, & cum eſſet vir pietatis, ac famulus ſervorum ſuorum, à quibus regebatur in temporalibus, laudabiliter ſe habuit: multa emit, præſertim villam 607
& advocatiam in Finningen, certasque piſcinas, nec in aliquo damnificavit monaſterium, quam in diſſimulatione circa familiam: reliqua ſub eo geſta ſequenti capitulo ſequentur. *Sinningen.*

CAP. IV.

Quare tanta diſſolutio cleri facta ſit per Germaniam: & hujus loci tunc miſera conditione: & tandem ejus reformatione: & ſanctæ Dignæ translatione & Abbatibus.

De facili advertere poteſt quilibet hiſtoriarum peritus, quæ cauſa fuerit, ut adeo ſacra religio ac diſciplina clericalis per totam Germaniam obfuſcaretur. Nam inveſtitura, quam tenebant pertinaciter imperatores, venale fecerat ſacerdotium, & omnia ſacra: mox enim ut aliquis Prælatorum deceſſit, annulus & paſtoralis virga imperatori deſtinabantur, qui aut munus à manu aut obſequio, aut ab falſa adulatione accepit. Tradebantur enim non fugienti Gregorio, vel renitenti Ambroſio, vel Eccleſiam viſitanti Nicolao, ſed ſe ſimoniace ingerenti, uti noſtro Hermanno, curioſo alicui principis filio, cum tamen nulla ſit fides, nec pietas viris, qui caſtra ſequuntur. Frequentabant ſub ea ſpe comitatum cæſaris filii principum, qui ex armis ad ſacra, ex curia ad Eccleſiam intrudebantur, non regendam ſed dilacerandam, non intrantes per oſtium, ſed poſticum, nec fiebat examen de literis, ſed quantum daret de loculis. Ita ſequebatur diſſolutio cleri, dum fieret ſolutio principi: non curabatur charta, dum quærerent ſplendida arma. Incipit igitur graviſſima diſſenſio inter regnum & ſacerdotium, dum Papa cenſura Eccleſiaſtica pugnat pro Eccleſia, & Imperator reſiſtit excommunicatus, recalcitrans ſtimulo. Qui juſtitiæ favebant, prædæ expoſiti erant, qui conſentiebant, ut ædificaretur Syon in ſanguinibus, fulminabantur cum eorum patrono cenſuris. In tantum inolevit denique craſſa ignorantia, ut vix prælatus inveniretur, qui vel ſciret vel ſolveret debitum cenſum orationis, aut divini cultus. Dimittamus hanc miſerabilem tragœdiam, depopulationemque Eccleſiæ, veniamus ad noſtrum, de quo loquimur, monaſterium, & quod oculis vidimus, memoriæ poſteris tradamus, ut fiat cautio de futuris. Dilapſa, imo abolita ac oblivioni tradita erat ſacræ hic religionis obſervantia, & prob dolor, pro caſtitate incontinentia, pro modeſtia diſſolutio, pro lectione diſcurſio, pro gravitate levitas, pro paupertate ſpiritus veſtium arrogantia, pro cuculla toga erant: non curabatur regula, ſed ſectabatur gula, officinæ complebantur ſpurcitia: quo factum eſt, ut locus contemptui eſſet, & jura antiqua monaſterii deperirent, cùm pro eis nemo ſe opponeret. Quisque officialium quæſivit, quæ ſua erant: infecti omnes lepra proprietatis, ut à planta pedis usque ad verticem non eſſet ſanitas, ſed juxta ſacros canones, ſanitas orbis terrarum eſt frequens convocatio conciliorum. Celebrato igitur concilio Conſtantienſi, ac dein inchoato Baſilienſi, S. Eccle-

Eccleſia maxime in religioſis cœpit reformari. Sane dudum Illuſtriſſimus Dux Auſtriæ Albertus, poſt rex Romanorum, ex Sublacen. monaſterio patres impetraverat, qui monaſterium Mellicenſe, Patavienſis diœceſis reformârunt, ex quibus poſt per Bavariam, Auſtriam & Sueviam multa ſunt reformata. Nam & ceremoniarum cultus aptior & ex fonte primo, ubi S. Benedictus plantavit, religio purior hauriebatur. Præerat tunc huic loco mitis animi vir, Dn. Joannes, de quo diximus, qui diſſimulando, in regularibus diſſolutionem in ſubditis generare ſinebat: ob quæ primo ab inclyto Eccleſiæ membro, Dn. Petro Epiſcopo Auguſtenſi, poſt Cardinali & legato Apoſtolico, ſæpius correptus, deinde à patribus ordinis coactus, aſſumere fratres de præfato monaſterio & ſacram obſervantiam inducere fuit. Aſſumpti ſunt in primis inter alios duos gemelli fratres, qui aliis coadunatis, pro tempore, ſacris actibus inſiſtebant. Erat odor ille aliis ad vitam, qui perſeverabant in loco, aliis in mortem, qui exierunt, fugientes ſalutem. Reducitur divini cultus frequentia, ſilentium in clauſtrum, devotio in Eccleſiam, caſtitas in dormitorium, parſimonia in refectorium: proſcribuntur à conventu fratrum vitia, præſertim proprietatis: intercluditur aditus ſæcularium, nec S. id diſplicuit noſtris, qui mox ſuam oſtendunt miraculis acceptationem, præſertim ſan-
608 cti Simperti tumba & etiam aliorum, ut declarabimus, nova prodigia. Sub iſto tempore, dum poſt ſummum altare putreſcerent tabulæ, ſuperpoſitæ tumbæ ſanctæ Dignæ, ſcaturirentque pulverulentis furfuribus, Abbas ex rogatu fratrum, eis ſublatis, ſanctas reliquias Martyris in plumbeo locello cum lamina, de qua ſupra diximus, extulit, poſtque lapſum temporis, facto ſarcophago, & imagine apta ex tranſverſo, poſt ipſum altare recluſit modo debito. Indicabant oſſa, ſanctum Martyrem fuiſſe non admodum magnæ ſtaturæ: ſuperſcribitur epigramma tale.

Sarcophagus poſitus hic multo tempore lapſo
Eſt, quo conduntur venerandæ Martyris oſſa
Dignæ, quæ fuit ex Afræ ſocialibus una,
Exemplo cujus regnum cœleſte petivit,
Mille quadringentis & ſexaginta reductis
Annis completis ſibi quinis aſſociatis
Præſens ſarcophagus iterum fuerat renovatus.

Mox mater ſancta Dei in viſione clare apparuit in oppido Fridberg, tumido pede, alteri quoque pleuretico, præcipiens, ut ſacra oſſa noviter producta in lucem, viſitarent cum voto: quibus obedientibus, ulceribus pulſis, fluentibus cavernoſis artubus, obice poſito, rivus ſiſtitur, lateralique apoſtemate, ſanie intrinſecus arefacta, ſanitas ſubſequitur in altero. Multa tunc alia per eam fiunt miracula. Sub Joanne Hochenſtainer hæc ſunt facta, qui, poſtquam comparavit villam Finingen, ac cæteras alias curias, & fecit piſcinam prope Schonebach, cæteraſque, & aliquas ſtructuras melioravit, ceſſit abbatiæ, primo quidem proviſione competenti accepta, deinde cedens eidem, ac rurſus in conventuali loco reſidens vir ſimplex, cui utique in temporalibus non detrimentum fecit.

CAP. V.

De Abbate Melchiore, & monaſterii reſtauratione, ejuſque ſucceſſore Hainrico & de geſtis eorundem.

Subrogatur eidem dominus Melchior, natus de partibus ſuperioribus Sueviæ,
Stainheim. nobili ac militari proſapia de * Stamheim ex patre, matre vero de Gildingen natus, Wiennæ ad literarum ſtudia traditus, ſed eis poſtergatis, præfato monaſterio Mellicenſi ſe obtulit, ubi in ſacra religione proficiens, poſt adeptum ſacerdotium, dum parentibus orbatus patriam viſitaret, in monaſterioque Wiblingenſi moram faceret, vocatus ad Abbatiam, eo quod ſub præfato Abbate nec dum plene

plene inſtituta eſſet religio in ceremonialibus, ordinatur. Mox circa initium ſui regiminis perſonaliter pro fratribus Mellicum ſe contulit, per eosque conſuetudines veras ac laudabiles induxit, renovatis omnibus libris chori, cum maximis expenſis: annonam largam, ſacræ regulæ conſonam, fratribus dedit. Proceſſu temporis, ex diœceſani manibus bonis mediis Abbatiam in Fultenbach rurſus acquiſivit, fratrem illuc de ſuis in Abbatem dans, qui eandem ex fundo pene renovavit. Alium fratrem in abbatia Thierhaupten locavit: Dormitorium fratrum & cellas conſtruxit & ampliavit, adjecta ea parte, quæ ſuper Beatæ Virginis capella & crypta eſt, in cujus medio ſub cellis locum inclytum bibliothecæ aſſignavit, multis codicibus inſigYnioremque fecit. Poſt officinas omnes ſub dormitorio pro infirmis & hoſpitibus conſtruxit, inque abbatiali domo quædam utiliter inſtauravit. Eccleſia quoque hinc inde decorata fuit, diligentiaque tam ipſius, quam fratrum, ornamenta ſacriſtiæ multipliciter aucta, ita, ut pene nil prius ibi fuiſſe judicaretur, habito reſpectu ad nova. Comparavit etiam monaſterio primo villam cum ſua jurisdictione, Wengen dictam, ubi & piſcinam fecit; ſicut & in Finingen de novo fecerat: nam ante eum anteceſſor ſuus duas fecit, operamque per ſe ac ſuos dedit arti, pro tunc noviter inventæ, videlicet impreſſoriæ librorum, quod fuit occaſio multiplicandi libros iſtius loci: tractavit vero cauſas monaſterii per fratres de conventu, non per laicos. Sub eo incepta fuit illa graviſſima ſtructura Eccleſiæ, de qua poſt ſingulariter ſeorſim tractabimus. Vir gravis corpore, parum vehemens, fratrum tamen amator: deceſſit bono & devoto 609
fine, dimittens ob ſua præfata geſta, parva tamen aliqua debita, quæ tamen mox per ſucceſſorem abſoluta ſunt. Subſtituitur ei vir innocens & bonus, ætatis competentis, ab infantia in monaſterio enutritus, ſemper fama integerrimus, divini cultus ac diſciplinæ amator, hujus civitatis natus, qui & laudabiliter in temporalibus & ſpiritualibus ſe habuit, Hainricus, nonus illius nominis, qui in primis magis incumbentia debita abſolvit, deinde ſtructuræ Eccleſiæ operam dedit, porrigens de bonis monaſterii notabilem ſummam, & incepta à ſuo anteceſſore conventualia loca ornando perfecit, ſanctique Gregorii capellam inter Eccleſiam & fratrum dormitorium conſtruere fecit. Illo tempore, cum dominus abbas, ut ſui anteceſſores, monialès juxta capellam monaſterii noſtri ſancti Nicolai, compeſcere vellet, & ne muliebri audacia ſe involuerent, hæ non veritæ diſcrimen futurum, non advertentes, quod fratres gravarentur ſine omni ſubſidio humano, in confeſſionibus audiendis & ſacramentis porrigendis, ad ſedem Apoſtolicam miſerunt, ſeque exemptas fecerunt; aliam volentes conſtruere Eccleſiam. Rebellioni earundem mitis pater non duxit ſe opponere, maxime cum nil ex hoc commodi ſperaret, ſed dimiſit eas ſub ſæculari cura, contra ſacros canones, & contentus jurisdictione ſua in capellam & capellaniam, ſtatuit tacendum: Cives vero prohibuerunt ſtructuram fieri. Emit quoque curiam in Haterhawſen & decimam in Bobingen pro parte, datis ad vitam dicti Hangenor precariis, & uſufructu domus olim camerarii, ſcripſit certos libros in fratrum conventu conſtitutus, certos poſtea comparavit, virgineus homo, longæ ſtaturæ, & minime ambitioni deditus, quem fratres & cives non ceſſarent lugere, ni optimus ejus quoque ſucceſſor modernus, dominus Joannes de Gildingen, tam ſtrenuum ac devotum humanumque ſe oſtenderet, in arduis cauſis monaſterii & regulari diſciplina, fratrumque neceſſitatibus. Is Joannes natus æque de ſuperiori Suevia, & fratre matris domini Melchioris, ab eo in iſto monaſterio inſtitutus, poſt practicæ regularis debitam eruditionem, ac officiorum experientiam, dignitatem hanc adeptus, veſtigiis duorum ſuorum prædeceſſorum inhærendo, cœpit monaſterio huic laudabiliter præeſſe, ac mox poſt electionem ſuam, refectorium fratrum, quod inceptum fuerat circa extrema tempora anteceſſoris ſui, laudabiliter, ut cernitur, conſtruxit, expenſasque majores in ſtructuram Eccleſiæ fecit. Reliquas ejus virtutes ſpectandas reor tacendas, ſupplicans omnipotenti Deo, ut, quæ cœpit, perficiat,

ficiat, in ſuam laudem & hujus ſanctiſſimi loci ſpecimen, fratrumque conſolationem, quorum numerus & meritum ſub his tribus abbatibus notabiliter auctus eſt. Hujus venerandi domini abbatis juſſu, ſeries rerum à mea parvitate utcunque digeſta eſt, non ſub ſpe, ſed re, quia retribuit ſuo alumno majora, quam locavit, emolumenta. Nunc his abſolutis, ad ſacræ Eccleſiæ noſtræ caſus veniamus.

CAP. VI.

De inchoatione novæ Eccleſiæ, & inventione reliquiarum.

DEſcripſimus ſupra Eccleſiæ antiquæ ſitum, ideo, ut volentes ea intelligere, quæ de ſitu reliquiarum leguntur ſparſim, id valeant: tandem ad novam ſtructuram, utinam felici fine conſummandam, veniendum eſt. Temporibus itaque Reverendiſſimi Epiſcopi Petri, ac Cardinalis, cum etiam legatione fungeretur, circa annum gratiæ milleſimum quadringenteſimum ſexageſimum ſextum, commovit dominus cor Melchioris abbatis, fratrumque, ut nutanti abſumptæque machinæ ingentis ponderis ſuccurrerent. Idque fratres populo in ambone prædicando inculcabant. Tandem deliberaverunt effodere fundamenta, & ampliora recipere ſpatia. Quod dum fieret, & primo dum ante chorum ſanctæ Aphræ pro baſide fieret foſſatum, eo in loco, quo Plebani altare ſteterat, fuerunt hinc inde reperta monumenta, ſine tamen aliquo indicio, & ſpecus quædam ſubterranea verſus tumbam ſanctæ Aphræ, non tamen tantæ altitudinis, ut
610 homo poſſet intrare: nec non alia certa indicia vetuſtatis: oſſa quoque diverſa, quæ tamen omnia in murum rurſus abſcondita ſunt. Inveniebatur etiam triplex per totam Eccleſiam pavimentum, unum altero ſemper altius: lapis quoque pergrandis quadrangularis, epigramma gentilium continens, ſed is longe remotior erat circa medium Eccleſiæ, dum quoque altare, ſancti Dionyſii ſeu Hylariæ dictum, removendum eſſet. In eo quoque reperitur plumbeus ſarcophagus, refertus reliquiis ſanctorum, qui per dominum abbatem & conventum proceſſione facta, infertur ſacrario, aperientesque cum tremore, chartam talem inveniunt. A Chriſti incarnatione MCCLVIII. conſecratum eſt illud altare à venerabili Hartmanno, Epiſcopo Auguſtenſi, in honorem ſancti Martyris & Epiſcopi Dionyſii, fratris ſanctæ Hylariæ & ſancti Quiriaci Martyris, de ſocietate ſanctæ Aphræ, quorum corpora ſimul ſunt reperta. Repoſitæ ſunt vero in præfato altari reliquiæ iſtorum ſanctorum &c. N. & ſic ſchedula ſpecificabat triginta duas particulas. Item in tumba poſt altare inveniuntur ſeptem corpora ſanctorum Martyrum, qui ſimul pro Chriſto martyrium ſubierunt. Hæc fratres legentes, & ſimul duo ſigilla Epiſcopi præfati cernentes, mirati ſunt, & conſilio habito, præfixa die prius populo ac Clero, cum ingens multitudo conveniſſet, proceſſione ordinata, induviis ornati fratres ad tumbam accedunt, licentiaque data cementariis aperitur, & invenitur tabulatum ligneum quaſi nuper locatum, interius albo lineo panno circumductum, deſuper ſigillum Epiſcopi & præfata ſanctorum corpora. Quali tripudio populi prius deoſculata, poſt ſacrario illata ſint, incredibile eſt. Nos illa ſub brevitate contexímus, lectori alia committendo. Sequentibus diebus altius fodiendo, invenerunt ligna jam putredine abſumpta, ligamentaque ferrea, quibus connexa fuerant integra, circaque illa oſſa aſcendentia pene ad triginta corpora. Hi fuerunt iſti martyres tempore Eginonis Abbatis revelati, de quibus ſuperius mentio facta eſt. Tranſlationem denique ſancti Dionyſii, aliorumque legi ab Alexandro Papa confirmatam, licet quilibet martyr ſit per ſe in cathalogo ſanctorum proprio ſanguine aſcriptus. Et de ſancto Simperto & aliis, qualiter inventi ſint, ſupra ſuis in locis retulimus, ingens vero tunc fiebat copia miraculorum.

CAP.

CAP. VII.

De locatione primi lapidis, & miraculis ibidem & turri.

HIs divulgatis, fit ingens concurſus populi, ſanctique coruſcant ſtupendis miraculis: fervet opus. Sed cum primus lapis, ut moris eſt, locandus eſſet, conſilio omnium mittitur à domino Abbate & conventu ſupplicatio ad præfatum reverendiſſimum Epiſcopum & à latere, pro tunc per Germaniam legatum, ut pius pater & loci ſemper fautor velit eam dignationem oſtendere, & ſubire hunc laborem, qui benigne annuens, in die aſſumptionis glorioſæ Virginis, in præſentia infinitæ multitudinis Prælatorum, cleri ac populi, peractis divinis, pontificalibus indutus, benedicto prius lapide, in angulo verſus clauſtrum, qua exitur ad abbatialem curiam, facto profundo foſſato, dimiſſus lapis ab eodem ponitur. Ferunt adfuiſſe circa viginti millia hominum, qui datis poſt indulgentiis ac benedictione dimittuntur. Nec defuere eodem momento miracula: Nam adoleſcens, geſtans ulnis puerulum, cadit in foſſatum, quod erat quindecim pedum: illæſus extrahitur cum puero, nil niſi ſui patrisfamilias iras metuens. Securis prævalida cadit ex manu ſuperioris ad caput magiſtri fabricæ, qui ſtabat in foſſato, nec læditur: Geſtans gravem lapidem, fracto pariete uno, mox altero, lapis in transverſum mirabiliter ſe ponens, quaſi nolens ſuum geſtatorem ſepelire, quod tamen, ſi ſecutus fuiſſet, actum foret. Tot & talia fiunt, ut temeritatem laborantium neceſſe fieret compeſcere, ne ſanctos tentarent. Stabat circa finem Eccleſiæ turris una in altum porrecta, ex his duabus, de quibus ſupra diximus, extra Eccleſiam geſtans majorem campanam, quam neceſſe erat amovere, ut ad occidentem Eccleſia circa ſexaginta pedes prolongaretur: dolebant cuncti de expenſis in tali opere fiendis: centum tamen aureos polliciti ſunt magiſtro fabricæ, ut eam deponeret. Sero de- 611
liberando ſtabat prior loci cum eodem juxta turrim, & ecce, fiſſura quædam ab imo ſurſum ſe aperuit, fugam capiebant omnes, timentes grave damnum facturam. Sed mira dicturus ſum. Turris, non, ut natura dictabat, ab alto, ſed ab imo paulatim in ſe reſedit, ac ſi inferius cerea foret ac liquefacta. Noviſſime campana illæſa deſuper incubuit, ſine omni damno, quæ tamen poſt per abbatem conflata eſt in majorem. Quæ res, dum lateres & cementum rurſus in uſum venirent, maximum commodum (retento etiam auro) fabricæ attulit. Hæc cum acta eſſent, Dominus Abbas & conventus fidem in magiſtris ponentes, dum bi famam aucupantur, nimis in altum ædificium ſubrigunt, & jam tecto debili muro & alto ſuperpoſito, videbatur opus mirifice ſurgere, ſed nil intentatum in humanis, cunctaque caſibus ſubjacent, quod ſequens capitulum declarabit.

CAP. VIII.

De lamentabili caſu Eccleſiæ & ruina.

PElagus judiciorum Dei imperſcrutabile à nobis admirari, cum ſit altum, timeri, cum ſit terribile, debet. Dei nempe opera ex ſecretiſſimo arbitratu procedunt, cum ſibi ſuppetat, poſſe, quod vult, & tamen omnia juſte vult, nobis tamen in ſuis cauſis manent occulta. Unum terrificum proferamus tandem, in quo mens titubat; calamus nutat, verborum vis vacillat. Diximus in ſuperioribus, quo niſu ædificantes novam Eccleſiam inſtaurare cœperunt: & ecce ille, qui per Prophetam dixit, ipſi ædificabunt & ego deſtruam; & qui per quendam ſapientem ait, qui exaltat domum ſuam, quærit ruinam, in momento, In ictu oculi omnes conatus noſtros ſubvertit. Nam cum anno gratiæ MCCCCLXXIV. Legatus Apoſtolicæ ſedis Cardinalis, nec non & metropolitanus Moguntinus, una cum Friderico Imperatore, & Electoribus Imperii, aliisque regni Principibus, Auguſtæ eſſent, die ſanctorum Petri & Pauli, hora quaſi veſperarum, ſub prima ſynaxi, ante tamen introitum fratrum in Eccleſiam, cum fabrica Eccleſiæ ante choros jam

erecta in altum, tecto quoque non tamen firmo, nec tabulato cooperta eſſet, patentibus proh feneſtris, obductis ſubito cœli nubibus, terra tremore concutitur, volat mobilis ignis, aer pulveribus miſcetur, elementa in ſe ruunt, Zephyrus contra vulturnum, Aquilo adverſus Africum, corus contra Eurum; Subſolanus cum Auſtro adverſus Circium & Nothum, quaſi agmine facto, ſubito acie tenus ſupra ipſam ſtructuram congrediuntur: fit ingens conflictus, turbine ex impetu facto. Fractis viribus, dum procelloſis turbinibus in ſe impingunt, hi, qui cedunt divina permiſſione, ædificium novum totum à muris in altum ſubrigunt, rurſus dimittunt, totamque congeriem murorum minutim in pulverem mole diruunt, involvunt homines ultra triginta, orationis cauſa ibidem inventos, inter quos & mandritam populi, Plebanum cum ſocio, & aurifabros, Nathan dictos, ob vigilias ſuorum prædeceſſorum congregatos. Caſus maxima tragœdia dignus. O noverca felicitatis fortuna, amarum ſemper interſerens humanis negotiis: Ergaſtulum enim miſeriarum fit inclytum templum, licuit inſpicere limina: non tamen frui. Dehiſcens pavor fratres profligaverat, qui paſſim corpora pavida ſpecubus abſcondere: alii à longo ſtantes, turbulenti aere paulatim Phœbi ſplendore poſt nubila illuceſcente, videre anscephalam non Eccleſism, ſed congeriem lapidum cœperunt poſt tempeſtatem, nondum tamen mentis formidine terſa, terrorem enim pro ſui memoria hæredem calamitas illa reliquerat, quæ hodie ineſt radice fixa mentibus noſtris. Dum & hæc replicamus, & ob hæc defectum voluntas hic patitur, ad latiora properandum eſt, animusque reſumendus: utar tali calamo, qui non, ut præſens capitulum, tragœdicum finem, ſed comicum habeat. Quo tu, inclyte pater Joannes, erecta mente in meliorem eventum lapſam erigas Aphræ & Udalrici ædem.

612 CONCLUSIO OPERIS.

ECce, alme pater, usque ad tua tempora qualicunque ſtylo tibi commiſſi monaſterii breviter hiſtoriam continuando ſcripſi, non forſitan, ut ſperaſti, ſed ut valui. Situm vero modernæ & rurſus in melius reſtauratæ Eccleſiæ, poſteaquam aliqualiter conſummata fuerit, ab eo tradetur, qui vita tunc fruetur. Non enim dolendum eſt, cecidiſſe priorem, cum utique nunc erigatur & decentius & firmius, licet tamen gravioribus expenſis & oneribus: non enim tua paternitas curat pecuniarum quæſtum (quem utique haberes, ſi loca cæteris aſſignare velles, in quibus ſua arma depingerent) ſed uti ab anteceſſoribus accepiſti, ita liberam, & quidem non aliorum, ſed tuam Eccleſiam eſſe cupis. Et ſi loca diſtribuenda ſunt, tuis ſanctiſſimis reliquiis aſſignato, quod erit inclytum decus Eccleſiæ, & maximum incitamentum devotionis. In Chriſto itaque ad ſolamen fratrum feliciſſime vale, & tui deditiſſimi Sigismundi memor eſto. Finita año gratiæ MCCCCLXXXIII. viceſima Julii.

Explicit deſcriptio monaſterii Sanctorum Udalrici & Aphræ, ad Dominum Joannem de Giltlingen, modernum abbatem.

CUpis, optime pater, & ſummarie habere reliquiarum deſcriptionem, ut volentibus ſcire in tua quoque tabula ingeratur devotio, & provocetur ad eosdem affectus, maxime cum, etſi olim deſcriptæ ſint, nunc auctus ſit triplicatusque cumulus, & in primis de Salvatoris noſtri armis incipiendo. Crucis Domini notabilis particula, & ut antiqui mihi retulerunt, ſemel igne probata, quod tamen caſu factum reor. De crypta quoque ac de baſide, ſuper quam ſterit Chriſtus, flagellandus in columna, ſpineæ quoque coronæ aculeo & ſudario: menſaque & panno ultimæ cœnæ, de diverſisque ſanctis locis innumero particulæ quindecim. Sacræ vero Virginis Mariæ crinibus ac lacte, cingulo ac veſtibus, palma ac ſepul-

ſepulchro, Baptiſtæque indice, cum quo Chriſtum oſtendit, ejus patre Zacharia,
Virga Moyſis ac Aaron, Danielisque oſſibus, omnium quoque & ſingulorum Apo-
ſtolorum, Innocentumque notabiles particulæ. Martyrum denique diverſorum cir-
ca nonaginta, notabiles magnæque ac inſignes partes. Confeſſorum etiam circa quin-
quaginta. Virginum circa quadraginta, præſertim Mariæ Magdalenæ & undecim
millium Virginum. His ſic in genere præmiſſis, ad patronos noſtros veniendum eſt;
incipiendo de ſancta Martyre Aphra, cujus integrum corpus aduſtum, non concre-
matum, in tumba integra, ac lapidibus circumdata, habetur in choro fratrum, de quo
tantum duæ pedicæ ſeu majores digiti de pedibus ſunt ablati, ut ſupra diximus. De
ſtipite etiam, ad quem ligata fuit in martyrio, cingulum quoque ejus ſalutiferum im-
prægnatis. Humerum integrum ſanctæ Hilariæ. Oſſa corporis integri, quaſi ſanctæ
Dignæ martyris, famulæ Sanctæ Aphræ in ſarcophago. Similiter oſſa Eunomiæ ac
Eutropiæ, Agapæ, Leonidæ, quæ fuerunt de ejus familia. Et teſtæ diverſæ de capitibus
familiarum utriusque ſexus, cum ea martyrizatorum, præſertim caput ſancti Dionyſii,
primi Epiſcopi martyris, & avunculi ſanctæ Aphræ, & ejus oſſa. Similiter caput ſancti
Quiriaci martyris ex eadem familia, & oſſa. Et etiam ſancti Largionis Aphri, quorum
ultimus, pridie ante extinctionem ſanctæ Aphræ, capite plexus eſt in terrorem aliis:
Item ſeptem martyrum oſſa, in tumba ſancti Dionyſii reperta, ac dein pene, ut æſti-
matur, ad triginta martyrum, quæ ſimul ſub eadem tumba nuper reperta ſunt. Aſcen-
dit numerus quaſi ad quadraginta octo illorum, qui martyrium hic ſubierunt, & hoc
duntaxat nominatiſſimorum. Nunc ad confeſſorum tranſeamus. Et primo conti-
nentur in iſto ſacro loco Pontificum corpora, qui ſuam hic elegerunt ſepulturam,
propter ſanctorum martyrum merita, & hi omnes in plaga meridionali relinquentes
aliam partem martyribus, & quamvis omnes ante ſanctum Udalricum, tamen hi ſpe-
cialiter nominatiſſimi ac beati præſules, Wicterpus videlicet, Tozzo, ac mirificus ſan-
ctus Simpertus, cujus reliquiæ hodie intactæ perſeverant, clareſcentes quotidie mira- 613
culis. Niccarius etiam almus Præſul, de quibus ſupra diximus. Adelbero quoque Epi-
ſcopus, ſancti Udalrici nutritor. His præeminet ſanctiſſimus Udalricus, qui in eadem
parte Eccleſiæ cum decenti tumba chorum obtinet, & ſepulchro adornato incluſus;
meritis & miraculis coruſcat. Retenta ſunt de eo in ſacrario ejus ſacerdotales induviæ,
ſudarium, ſub quo diſceſſit, calix juxta eum inventus, certi dentes, præſertim unus,
qui calici intingitur, pro caritate ſancti potandus, valde ad præcavenda pericula ſalu-
tifer. Lignea quoque utenſilia, ejus parſimoniam indicantia, pecten quoque anti-
quum, morem & aliud ſancti Cunradi indicantia. Crucem quoque divinitus ſibi in
Hunnorum perſecutione miſſam. Cineres etiam veri reperti ejus in tumba, poſt car-
nium in eosdem reſolutionem, quæ animalia domeſtica, ſed nociva incolis domo-
rum, glires expellunt. Nec ubi ſanctus eleemoſinis, vel orationibus, vel veneratione
ipſius ſanctitate adjunctis honoratur, moram facere permittunt. Quod & Auguſtæ
probatum, ubi nulli ſicut, & delati ad extera loca quotidie experientiam faciunt.
Fertur etiam, quod corpus ſancti Urſi martyris, diaconi ſancti Albani Epiſcopi & mar-
tyris, in iſto loco ſit, qui Urſus miſſus à ſancto Ambroſio contra Arrianam hæreſin,
quæ hic invaluerat, martyrio ab Auguſtenſibus coronatus eſt.

Hæc de reliquiis notabilioribus, prætermittentes maximam partem, hic po-
ſuimus, cæterum ad oculum licet intueri majora.

Notabilia.

ANno MCCCXXXXVIII. combuſtio Judæorum hic facta eſt, & Ilſung inſtituit ſtipem quater in anno, & caſtrum Mundelburg fuit per Epiſcopum & cives deſtructum, eſt poſt LVI. anno chorus Beatæ Virginis inceptus. Et Anno LXVIII. incepit communitas contra conſules ſævire, & ſcabinatus inſtituerunt.

Anno MCCCLXX. Butrich Gwerras habuerunt, & Auguſtenſes caſtrum ſwabeg incenderunt, & oppidum Fridberg, & Carolus rex exegit ab Auguſtenſibus tri-

ginta ſex millia florenorum, & à Judæis decem millia pro Stewrra: ob quod diverſæ angariæ & Potagiæ exactionesque inſtitutæ.

Anno MCCCLXXV. Wilhelmus Waler fuit nocturno tempore decollatus, & foſſatum circa ſuburbium ſancti Jacobi factum, & oppidum Ulm ab Imperatore Carolo obſeſſum, & bellum Civitatenſium juxta Reitlingen factum, & infauſta Gwerra contra comites de Wirtenberg incepta, & poſt biennium homines multi hic in phreneſin inciderunt, ingensque peſtilentia ſubſequitur.

Anno MCCCLXXXVI. Dux inclitus Auſtriæ, Lwitolfus, à ſuis in ſuo, cum ſuis, propter ſua à Suitenſibus, ſeu de magna liga dictis, fuit in bello interfectus, ſequenti tempore maxima conjuratio Principum, & è contra civitatum imperialium & Guerra prævalida. Epiſcopus etiam Burchardus, cum famæ ſuæ detrimento, contra Auguſtenſes fecit conjurationem, tandem viribus hinc inde contractis, manu prævalida congreſſi, Comes Udalricus de Wirtenberg in bello cecidit, civitatenſes tamen è campo profligati ſunt, Aula Epiſcopalis cum certis curiis deſtructa, Macellum ædificatur juxta forum.

Anno MCCCC. Hæretici hic manifeſtantur multi, & crucibus croceis inſigniti, publicam pœnitentiam recipiunt, & theatrum juxta Eccleſiam ſancti Mauritii conſtruitur. Seditio etiam Auguſtæ à textoribus & aliis, qui ære alieno gravabantur, excitatur, propter exactiones. Diſſenſio inter Butrich & Onſorg magna, Caſtrum Wellenburg deſtruitur. Erckinger Marſchalck de Biberbach compeſcitur, capto filio ſuo.

Anno MCCCC. octavo quatuor heu ſacerdotes nomine, ſodomitica pollud macula, in caveis ligneis ad turrim Berlach fame necandi ſuſpenduntur de voluntate Epiſcopi. Occiditur Marquardus de Schellenberg miles, dum ad nuptias celebrandas dictæ Rechlingerin Auguſtam tenderet juxta villam Urſpach.

614 Anno MCCCCVIIII. Fuit duellum hic inter Marſchalcum & Hachſenaker. Marſchalcus dum proſtratus eſſet, & à ſuo adverſario interrogatus, ſi Fortuna ſibi faviſſet, quid agere vellet, dixit ſe interſecturum hoſtem ſuum, quod & mox Hachſenacker in eum fecit, ſeque portari fecit vivum in feretro ſuo, quod illic ſtabat ex more, quod etiam Libitinam dicunt, ad Eccleſiam ſancti Udalrici agens grates.

Anno ſequenti aqua artificioſe inducitur in canalibus per civitatem. Et Laurentius Egen hoſpitale ſancti Antonii inſtituit.

Anno MCCCCXV. Concilium Conſtantienſe incepit. Et Auguſtenſes exercitum verſus Schaffhauſen mittunt contra Fridericum, ducem Auſtriæ, qui antipapam conſilio ſubtraxerat, & doctor Narciſſus Pfiſter hic in iſto monaſterio theologus magnus habetur.

Anno MCCCCXXV. nocte natalis Chriſti, occiditur Plebanus ſancti Stephani, & magna domus, juxta ſanctum Leonhardum, dicti Goſſenbrot, exuſta eſt, ceciditque murus ſuper viginti duos viros: occiditur etiam Sebaſtianus Ilſung à Petro Rechlinger, juxta villam Bergen.

Anno MCCCCLXVI. incepta fuit fabrica Eccleſiæ ſancti Udalrici & Aphræ.

Anno MCCCCLXXIIII. die Petri & Pauli proh cecidit Eccleſia.

Anno Domini MCCCCLXXXI. defuncto venerabili Abbate Hainrico, eligitur reverendus Dominus, Joannes de Gibtlingen, die ſancti Servatii.

QUARTI LIBRI FINIS.

BENE-

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

ANtiqua non ſolum, ſed in hiſtoriis etiam celebratiſſima urbs eſt Conſtantia, Epiſcopatu etiam clariſſima. Hujus urbis, potiſſimum vero Epiſcopatus, hiſtoriam ſcribere ſuſcepit *JACOBUS MANLIUS*, ſive, prout Voſſio *(a)* dicitur, Manilius. Brigantinus hic D. dicitur, licet idem fuiſſe videatur cum Jacobo Manlio, Friburgenſi ex Briſgovia, Juris Doctore, qui Maximiliani I. Imp. Conſiliarius fuit & Hiſtoricus, idemque juſſu Maximiliani I. Imp. perluſtrata omni Germania, perquiſitisque litterarum documentis, ipſi decem libros exhibuit, magna voluptate ab ipſo exceptos, & circa eadem tempora vixit *(b)*. Hic autem Chronicon Epiſcopatus Conſtantienſis ab A. C. 68. usque ad a. 1607. incoavit, quod ab alio bono viro, cujus tamen nomen haud memoratur, fuit adauctum. Hunc tamen continuatorem *MERCKIUM* vocat Jo. Jacobus Hottingerus *(c)*. In fine ejusdem dicitur: *Finis libri, quem Author Brigantiæ abſolvit Anno 1519. 17. die Auguſti.* An vero hæc de Manlio, vel ejusdem continuatore ſint intelligenda, ambigo. Trinis hoc Chronicon abſolvitur Capitibus. Primum agit de origine Epiſcopatus Conſtantienſis, & qua ratione ille Vindoniſſa Conſtantiam ſit translatus, ubi inſimul de antiquitatibus Vindoniſſæ & Conſtantienſis urbis, S. Audomaro, & B. Triulpho, S. Bertino, Numolino & Ebortramio agitur. Secundum caput duas Bullas Friderici I. & Caroli IV. Impp. exhibet, quibus Epiſcopatus Conſtantienſis limites deſcribuntur. Tertium Caput omnes Epiſcopos a Beato, primo, ut dicitur, Vindoniſſæ Epiſcopo, recenſet

(a) *De Hiſtor. latinis lib. III. p. 651.*

(b) De hoc egit *FUGGER Spiegel der Ehren lib. I. c. II. n. I.* & ipſe, in præfatione *MANLII Hiſtoriæ collatæ Cardinalitiæ dignitatis in Albertum Moguntinum*, in *FREHERI Tomo II. p. 707.*

(c) *Helvet. Kirchen-Geſchichte in præfatione.*

cenſet, horumque hiſtoriam & circa Epiſcopatum merita exponit, ubi varia intermiſcet de S. Othmaro, vitam S. Conradi Epiſcopi tradit prolixius. Interſeruntur de vita S. Gebhardi, Conſtantienſis Epiſcopi, Monaſterio, quod Petri domus, ſeu Petershauſen, appellatur, Libri duo, anno 1511. conſcripti per Felicem Manilium, qui Jacobi erat filius, & patris juſſu hiſtoriam hanc ſcripſit. Sic enim in fine ejusdem: *Ecce pater, ut potui, tua juſſa libens peregi, nec manibus conſcripſi, niſi quod auribus audivi, a viris veraciſſimis, probatis etiam ſenioribus, nec me culpare poteſt lector, quod mea conſcientia veritatum ſim in aliquo transgreſſor: Si quid tamen mea imperitia culpatur, tua pater authoritate defendatur, erroremque benigne corrigat; ſi quis lector eum in hoc deprehendat.* Inde progreſſus fit ad reliquos Epiſcopos, inter quos quinquageſimus primus, Henricus Ingenuus a Klingenberg, Hiſtoriographus & Chronographus, cujus Chronicon de Principibus Habsburgenſibus plurimum commendat. Inſeruit Jo. Piſtorius diverſas illuſtrium Genealogias, utpote Comitum Altorfenſium, familiam S. Gebhardi, Kyburgenſium & Dillingenſium Comitum, Ducum Zeringenſium, Comitum Habsburgicorum, Montfortiorum, Baronum a Brandis, Baronum ab Höwen, Familiæ Nellenburgicæ, quam integram a prædicante Scaphuſiano, optimo Hiſtorico, expectari ſcribit; Dominorum a Randegk, Marchionum Hohburgenſium & Rötelanorum, ex Badenſibus, Hohenzolleranorum, Truchſeſſiorum in Waldburg, Comitum Lupfenſium, Comitum Embſiorum ab Hohenembs, Familiæ Auſtriacæ, Familiæ Fuggerorum. Subjiciuntur demum Appendices quatuor, quarum prima Catalogum Decanatuum & Parochiarum omnium comprehendit. Secunda Religioſas domus Conſtantienſis Epiſcopatus, Præpoſituras & Collegia. Tertia Catalogum Principum, Comitum atque Baronum, qui in Epiſcopatus diœceſi continentur. Quarta enumerationem Sanctorum, qui in Epiſcopatu habentur in pretio, & vel in eo vixerunt, vel poſt mortem illati, coluntur. Huic autem Chronico illuſtrando inſeruire plurimum poterit *GABRIELIS BUCELINI Conſtantiæ ſacræ & profanæ deſcriptio*, quæ *Francofurti 1667. 4.* fuit excuſa, & *JACOBUS RAFFLERUS de Epiſcopatu Conſtantienſi*, ad quem provocat Hottingerus.

CHRO-

CHRONICON EPISCOPATUS CONSTANTIENSIS: 615

INCHOATUM

A

JACOBO MANLIO
BRIGANTINO DOCTORE:

POSTEA

RELICTUM VETERI SIMPLICITATI, SED AUCTUM
AB ALIO BONO VIRO:

ADJECTIS

DE NOVO ILLUSTRISSIMORUM ET ILLUSTRIUM
EPISCOPORUM FAMILIIS:
UT HABERI EX LITERIS POTUERUNT.

AB ANNO CHRISTI SEXAGESIMO OCTAVO CIRCITER
USQUE AD ANNUM MDCVII.

616

CATALOGUS IN LIBRUM.

PRIMUM CAPUT.

De Epiſcopatu & Civitate Vindonenſi & Conſtantienſi.

SECUNDUM CAPUT.

Duæ Bullæ duorum Imper. Friderici I. Barbaroſſæ & Caroli IIII. Bohem. de limitibus Epiſcopatus.

TERTIUM CAPUT.

Epiſcopi omnes ordine ab initio usq; ad annum MDCVII.

APPENDIX I.

Catalogus decanatuum & parochiarum omnium.

APPENDIX II.

Religioſæ domus Epiſcopatus.

APPENDIX III.

Principum, comitum & baronum, qui in Epiſcopatus ambitu continentur, & in ſpiritualibus Epiſcopum dominum, tum olim, cum familiæ adhuc ſupereſſent (exſtinctæ enim multæ ſunt) agnoverunt, tum quotquot ſuperſunt, adhuc hodie agnoſcunt, brevis commemoratio: cum totius Epiſcopatus in longum & latum dimenſione: unde conſtat, Epiſcopatum nullum in Germania eſſe amplius.

APPENDIX IIII.

Enumeratio Sanctorum, qui in Epiſcopatu in pretio habentur, & vel in eo vixerunt, vel poſt mortem illati, coluntur.

DESCRI-

DESCRIPTIO 617
TOTIUS
EPISCOPATUS CONSTANTIENSIS.
CLARISSIMO DOCTORE JACOBO MANLIO BRIGANTINO AUTORE, &c.

PARS PRIMA.

CAPITULUM PRIMUM.

INprimis igitur hoc capitulo, quo diœceſis Cooſtantieoſis tractatus de origine conſiderando, quod (Philoſopho teſte) locus locatum præcedit, ego, antequam de ipſius origine ſcriberem, prius de origioe & fuodatione ſedis ejusdem, videlicet civitatis Cooſtaotienſis, tractandum eſt putavi. Veruotamen Originalium literarum & ſigillorum teſtimoniis, quæ per varia rerum & temporum pericula multipliciter hucusque alienata ſunt, deficientibus, ad præſumptiones recurro. Nam & hoc jure cautum eſt extra de proba: per totum, ubi deficientibus teſtibus & inſtrumeotis, tam in cauſa civili, quam criminali, ad præſumptiones & iodicia recurritur. Et in. *c. vene: extra de elect:* cum ſimilibus oo: ubi aliæ probationes abſunt, & contrarium nullibi conſtat, antiquis cronicis & hiſtoriis credendum eſſe dignoſcitur.

Cum igitur in Cronicis antiquis (licet ſine autore) habeatur, qualiter Conſtantius Imperator à Romanis in Germaniam contra rebellem Adalgerum, Suevorum ducem, cum quibusdam regibus ſibi ſociatis, in loco, ubi nunc Conſtantia civitas ſita eſt, miſſus, Ducem proſtraverit, & quod ob loci felicitatem,glorioſamque victoriam, io perpetuam rei memoriam, civitatem illic, ſuo (ut apud priſcos mos erat) nomine, Conſtantiam conſtruxit. De ſtrage enim, quam idem Conſtantius contra Alemannos geſſit, Gotfridus Viterbienſis *(a)* ſcribit, quomodo ab Alemanois prius victus, ſecundo vero prælio tam acriter vicerit, ut ſeptuaginta

(a) Sub finem partis XV.

millia hoſtium cæſorum annumerarentur. Concordat Beda in Cronico ſuo (ſalvo jure) ſic dicens, Anno quindecimo Diocletiani, Conſtantius ſexaginta milia Alemannorum occidit. Et inſuper in alio Cronico (etiam ſine autore) habetur, quomodo ad Lacum Bodamicum (ſic à caſtro Bodmaticum) in dicti Conſtantii honorem, civitas quædam Conſtantia ædificata ſit. Et alibi, quod locus hujus-
Nõ eſt Vitodura in ſaxo, ſed Amtodura vel ſimile. modi ante talem fundationem vocatus ſit Vitudura, quò alludit antiquiſſima marmoreæ tabulæ ſcriptura, quam vetuſtis temporibus, in capella S. Blaſii, Conſtantiæ, prope S. Mauricii altare, muro infixa eſt, quæ quidem ſcriptura, quanquam propter longiſſimi temporis abolitionem, & piorum hominum contactum, vehementer diſrupta, multum illegibilis ſit, claram tamen Conſtantii & Vitiduræ mentionem facit, quo fit, ut prædictarum cronicarum vera vero clare conſonent, eſtque ſcripturæ hujusmodi, quantum capi potuit tenor, ut ſequitur, talis: unde conſtat, authorem urbis fuiſſe Conſtantium.

Tenor ſcripturæ marmoreæ tabulæ.

618 IMP. CÆS. AVREL. VAL. DIOCLETIAM.
SARM. PER MAX. X. TRIB. POT. ET L.
IMP. CÆS. M. AVRE. VAL. MAX. ET IMP.
[illegible] MAX. PERS. MAX. TRIB. POT. X.
IMP. VIII. COS. [illegible] VAL. CONSTANTIVS.
ET CAL. VAL. CÆS. MVRV. [illegible]
AMTVDVRENSEM AE. AVRE. [illegible]
N[illegible] DO PROCVLO VI. PER.

SEd hic oritur dubium, cum in Catalogis Imperatorum duo hoc nomine Conſtantius, videlicet Conſtantius primus & ſecundus, vocati reperiantur, quis eorum fundator extiterit, & dicendum, prout ex dictis Cronicis, & præfata ſcriptura colligi poterit, ut fuerit Conſtantius hujus nominis primus. Tradit enim Eutropius, antiquus Hiſtoriographus, de geſtis Romanorum Libro ſuo XII. quam etiam alii hiſtorici allegant, hoc modo: his igitur abeuntibus, adminiſtrationem Reipub. Conſtantius & Galerius ſuſcipientes, Auguſti creati ſunt Anno Domini 289. & alibi Anno Domini 309. diviſusque eſt inter eos ita Romanus orbis, ut Conſtantius Italiam, Galliam & Aphricam, Galerius Illiricum, Aſiam & Orientem obtineret: & rurſus, fuit enim Conſtantius iſte Galerius Comes hujus nominis primus, cujus uxor Helena tunc temporis futura Inventrix S. Crucis, cum igitur, prout multis claret autoribus, Conſtantius ille primus una cum Galerio Diocletianum in Imperio ſecutus fuit, & quod ille uxorem habuit Helenam nomine, & non Conſtantius ſecundus. Facile ergo concluditur, fundatorum Civitatis hujusmodi fuiſſe Conſtantium primum, (qui ſane vir egregius & præſtantiſſimus fuit) obiitque in Britannia Eboraci, principatus anno 13. atque ob ſingularem ejus manſuetudinem & clementiam ſummo omnium conſenſu inter divos relatus eſt. Fuit enim Claudii ſecundi ex filia nepos, & Pater Conſtantini Magni.

Cum itaque dictus Conſtantinus Magnus ſingularis cleri amator extiterit, maximusque Eccleſiæ fautor defenſorque: Et ideo in ejusdem cleri laudem hanc Doctiſſimi devotique Fratris Iheronymi de vitis villa regularium Canonicorum ordinis, ſynceram orationem de ipſo inſerere libuit, ut ſequitur.

Oratio de S. Conſtantino Magno Conſtantii fundatoris Civitatis Conſtant. filio.

HIc eſt Conſtantinus ille, quem Orientalis Eccleſia celebri honore proſequitur, & ad pugnam exituro Crux aurea in cœlo apparuit, cum qua vox divina

vina inſonuit, Conſtantine, in hoc ſigno vinces. Matrem demum ſuam Helenam pro ſancta cruce requirenda Hieroſolymam miſit, & multas libertates, in ſpiritualibus bonis multum ſe exercuit, & inter alia, doctrinalia verba intulit. Si viderem clericum male agentem, clamide mea tegerem, ut laicorum tollerem ſcandalum. Hunc igitur natio Latinorum Orientalis Eccleſiæ extinctæ ordinem aſſumat, & Imperatorem hunc pia devotione attollens, dicat, laus, honor, virtus & gloria ſit tibi, ò Conſtantine, nobiliſſime Imperator. Gaude, quod Catholicam fidem plurimum roboraſti, & gentem infidelem conſtanter expugnaſti, dignare nunc vitam noſtram tutam facere, & cunctos hoſtes noſtros pro nobis dirimere, potentiam tuæ majeſtatis nobis oſtende, & omnia nociva à nobis repelle.

Regreſſio ad propoſitum.

NUnc ad propoſitum. De diœceſis Conſtantienſis (tanquam locati) origine tractaturo mihi duæ opiniones occurrunt, quarum prima, quod diœceſis hujusmodi, cujus ſedes nunc Conſtantiæ eſt, circa tempora Caroli magni primitus fuerit in civitate Pfin prope fluvium Thurem, & deinde poſt dominii Pfin devaſtationem, ad Vindonam (ubi nunc monaſterium Campus regalis dictus) translata fuerit. Et inſuper de Vindona ad Arbonam, & tandem ad Conſtantiam, ubi nunc ſit, &c. 619

Secunda vero opinio, ut diœceſis Conſtantienſis nequaquam de Arbona, ſed de inſigni quondam civitate Vindona ſeu Vindoniſſa, quæ nunc disrupta eſt, translata ſit, de qua denique civitate Venerabilis Beda in Cronica ſua mentionem faciens, dicit, Epiſcopatum Conſtantienſem aliquando Vindonæ fuiſſe &c. Prima opinio eſt vulgi penitus, nullam præ ſe habens rationem neque auctoritatem, imo manifeſtum continet errorem in eo, quod dicit, diœceſin hujusmodi circa Caroli Magni tempora primitus in Pfin, & à Pfin ad Vindonam translatam fuiſſe. Nam ex ſubſcriptis patebit, diœceſis hujusmodi ferè ducentis annis ante Caroli Magni Imperium, Conſtantiæ fuiſſe: quare talis opinio non eſt tenenda. Ideo ſequitur ſecunda opinio, quæ tanquam vera ſic probatur, nam in Cronica monaſterii S. Galli (ubi aliàs multæ antiquitates conſcriptæ ſunt) ita habetur, ut Dagobertus, qui in approbatis hiſtoriis magnus Francorum rex nuncupatur, Epiſcopum à Vindoniſſa in Conſtantiam tranſtulerit, & in Cronico antiquiſſimi monaſterii S. Martini in Mury, non multum à Vindona diſtantis (ubi ex dicti Bedæ Cronica vidi) ita ſcribitur: Sub hoc Dagoberto, rege Franciæ, translatus eſt Epiſcopatus noſter de Vindoniſſa, id eſt, Windiſch, ad Conſtantiam, ſub Maximino, vel, ut aliis placet, ſub Maximo ibidem Epiſcopo (qui ultimus Vindoniſſæ & primus Conſtantiæ Epiſcopus fuit). Alludit nobilis Domini Mathæi Marſchalckh Canonici Auguſtani Cronica, quæ ſic habet: Epiſcopum Conſtantienſem juxta lacum Bodamicum admodum vetuſtum & inſigne quondam apud Windoniſſam &c. quod Epiſcopium in Conſtantiam translatum extitit, unde legitur, quod S. Audomarus ex ea valle, quæ tunc temporis aurea vallis, Teutſch Goltaal dicebatur, nobilibus & clariſſimis parentibus, Patre Friulfo ſancto viro, natus ſit, de quo Vincentius Gallus in ſpeculo. Ex hac etiam valle ſanctus Bertinus, vir inſignis, Abbas monaſterii Luxovienſis, una cum ſanctis Numolino & Ebertranno, ſuis comitibus nati ſunt, &, ut in Catalogo Sanctorum habetur, illi ad præfatum ſanctum Audomarum, Epiſcopum Morinenſem, in Galliam, compatriotam ſuum, venirent, benigne ab eo ſuſcepti ſunt &c.

Penſemus nunc tempora, & clarebit, Dagoberthum hujusmodi ante & circa annos à Nativitate Domini VI. C. Imperatorum Phoce & Eracly tempora, Carolum vero Magnum anno Domini VIII. C. viguiſſe, quibus facile patebit, primam opinionem refutandam, & ſecundam tanquam veram eſſe tenendam. Et in hoc finitur primum capitulum: ſed priusquam ſecundum capitulum aggrediar, placuit in vetuſtiſſimæ Vindonenſis diœceſis memoriam, pro Dei honore, qui in ſanctis ſuis

laudari vult, prædictorum Sanctorum in eadem diœceſi genitorum hiſtorias inſerere, & primo de ſancto Audomaro & Patre ſuo.

Sancti Audomari & Beati Friulfi genitoris ſui hiſtoria.

AUdomarus Epiſcopus, ex aurea valle, non longe à Conſtantia civitate, patre Friulfo, religioſo & nobili viro, ortus eſt, & una cum eodem patre ſuo, omnibus pro Chriſto relictis, ad cœnobium Luxovienſe, quod à ſancto Columbano Abbate in Burgundia conſtructum fuerat, pergentes, ambo ſub Abbate Euſtaſio monachi facti ſunt: ubi Friulfus in ſanctitate perſpicua usque ad finem vitæ
620 perſeveravit. Audomarus verò, in Epiſcopum Cannanenſem electus, per annos plusquam triginta Eccleſiam ſuam feliciter gubernavir, Cives quoque ſuos, qui poſt doctrinam, quam à ſanctis Fuſtiano & Victorio perceperant, ad Idolorum cultaram reverſi, ad Chriſtum redire fecit. Cum autem ſemel gravi tentatione carnis ureretur: exemplo Beati Benedicti inter vepres & urticas ſe nudum volutans, ignem illum libidinis extinxit, dum apud villam Corniacum ſub arbore quieviſſet, crucem domini de lignis factam arbori affixit, & ſequenti nocte lux deſuper cœlica radiavit, multorumque ex ipſa cruce ægritudines curabantur: per annos plurimos ante obitum ſuum lumen oculorum amiſit, ad ejus lumen ſanctitatis augendum: nec tamen unquam inde turbari viſus fuit. Sed cum tranſlationi corporis ſancti Vedaſti Epiſcopi, apud Atrabatenſium urbem factæ, ab Auſpecto Epiſcopo intereſſet, lumen ſibi oculorum redditum eſt. Finita vero corporis tranſlatione, oravit ad Dominum, & iterum, ut petiit, ad votum ſuum excæcatus eſt. Quievit in pace, quinto Idus Septembris. In cujus tranſitu mira fragrantia in domo ejus reſperſa eſt: Lampades quoque ad ejus tumulum dependentes oleum diſtillarunt, quo ægri perunĉti à languoribus ſanabantur. Cujus corpus à ſancto Bertino abbate tranſlatum, ſepultum eſt in monaſterio ſancti Lythini.

De Sanctis Bertino, Numolino & Ebortramio.

BErtinus, Abbas Luxovienſis, ex valle aureâ prope Conſtantiam, cum Rumolino & Ebortramio propriam patriam relinquentes, ad ſanctum Audomarum, Epiſcopum Morinenſem, venerunt, à quo ad prædicandum miſſi, officium legationis fideliter impleverunt. Cum autem Adoaldus prædives filium non haberet, de conſilio Audumari, Chriſto placere cupiens, maximam partem facultatum ſuarum prædictis tribus ſanctis contulit ad monaſterium, in honorem Beati Petri Apoſtoli conſtruendum: quod & factum eſt. Dum autem S. Bertinus cum prædictis in ipſa adhuc civitate reſideret, decedente Acatio, ejusdem urbis Epiſcopo, monaſterio S. Quintini præficitur. Sanctus vero Bertinus, aptiorem ſibi Deo ſerviendi locum requirens, Dei ſe diſpoſitioni committens, navem aſcendit, & angelico ductu ſine remo vel regimine contra ictum fluminis usque ad locum à Deo præviſum devenit, ubi de bonis ſibi collatis ab Adoaldo monaſterium, nomine Schythini, in honorem Apoſtolorum Principis conſtruxit: ibique monachorum multitudinem congregavit, quibus & Deo ſerviens laudabiliter præfuit, & in Chriſto quieſcens, miraculorum gloria clarens, ibidem ſepulturam accepit, cujus feſtum colitur nonis Septembris.

Additio & correctio ex D. Franciſci Guillemanni antiquitatibus Helveticis de Vindoniſſa.

Scribit igitur ille (ut diligentiſſimus & doctiſſimus eſt) libro primo, capite tertio, ut ſequitur.

Ejus antiquitas. VIndoniſſæ ætatem, præterquam quod etiam à Tacito in hiſtoria memoratur, & Antonino in itinere, multa teſtantur, quæ paſſim eruuntur, monumenta

Digitized by Google

ta & inſcriptiones, urnæ ſepulcrales, oummi aurei, argentei, æréi. Sed Argentei Aureliani præcipue Imperatoris, per totam Helvetiam plurimi. Cur ita percrebuerint, cauſam videtur inſinuaſſe Zoſimus, his de eo Imperatore verbis: *Novam monetam publice diſtribuit, cum plebem, quicquid haberet adulterinæ monetæ, tradere juſſiſſet, commerciis hoc modo ab omni confuſione vindicatis.* Vindoniſſæ eſt etiam ſtatua Mercurii prope integra. Præſidiis poſtea Romanis legionis XXI. hac in urbe ſedes ordioaria, ut alibi dicetur, unde quoque ejus magnitudo clara. Oportet enim noo parvam fuiſſe, in qua legio uoa pro præſidio conſiſteret, loco ubere & oportuoo, angulum utriusque confluentis, Urſæ & Arulæ complebat, ponte uno, hinc in Sequanos, & Rauracos (cujus quidem commoditate remanſit opidum Bruck ab eo nominatum. Vindoniſſæ Suburbium altero in Germaniam, recto 621
verſum Badam itinere, (in cujus loco navicula nunc trajiciendi cauſa utuntur) mittebat. In eam omnis generis mercimonia, ex tribus Helvetiæ præcipuis fluminibus, Arula, Urſa, Limago, qui etiam paulo infra Urſam in eundem Arulam deſcendit, partibusque devehi poterant Tigurino, Urbigeno & Aventico. Nec à Rheoo magna diſtantia, à Confluentia nempe, adverſo Arulæ, paſſuum millia vix ſeptem, ut mirum mihi omnino videatur, cum totius Helvetiæ commodiſſima fuerit, antiquum decus recipere, ne forma, aut frequentia aliqua potuiſſe. Hodierno enim die vix pauculæ, quæ vicum efficiuot ædes, nomen antiquum Vindiſch. Mœniorum, ruderum, ruinarum nullæ omnino ſolo ſuper reliquiæ, quæ urbem fuiſſe demonſtrent, excepto Altenburgo & Habſpurgo. Si vero ruas, adhuc mœniorum rudera & fundamenta longe lateque reperias, ſola concamerata, fornices; Oſſium vero humanorum compages, per campos & tota vicinia paſſim, credo, ex illo, quod Conſtantius Cæſar prope eam urbem contra Allemanos prælium habuit. Et forte hujus cladis memoria ita barbarorum animos efferavit, ut adeo in urbem ſævirent, nec ejus ſupereſſe monimentum vellent. Nam prima ejus vaſtatio Allemaonis etiam, ut opinio, debita, cum non ſolum ipſam, ſed fines, Vitodurum, Aventicum, & quicquid præterea in Helvetia, Sequaniſque firmitudinis ad Lingones usque everterunt. Conſtantius Cæſar ſupra memoratus, cum in Vindooiſſæ campis eam gentem felici prælio deviciſſet, & ultra Rhenum pulſaſſet, reparaſſe creditur, ſicuti de Vitoduro certum ex ioſcriptione, quæ ad illud opidum refertur. Sed ab hac vaſtatione noo jam urbs, licet reparata, ſed caſtrum appellatur in lib. Prov. Caſtrum Vindonenſe, cum populi vicini Vindones, & Epiſcopi Vindonum, aut Vindoniſſenſium ab antiquo opido dicerentur, ſicuti in libro Conciliorum videre licet. Sigismundus, Burgundiæ Rex, concilium Epaoni celebravit tempore Symmachi Papæ & Aviti, qui poſtea Archiepiſcopus Viennenſis, quò in coocilio interfuit Bubulcus, Epiſcopus civitatis, & caſtri Vindoniſſenſis. Hildebertus vero, Francorum Rex, & Regina Huldrada conjux, V. Arelianum peregerunt XXVIII. Octobris, cui Grammatius, Epiſcopus Vindoniſſenſis, ſubſcripſit. C. Hildebertus, demum Auſtraſiæ & Allemanniæ Rex, cum mortuo patruo Guntramo, ut ante quoque notavimus, Burgundiæ regnum occupaſſet, ſedem Epiſcopalem tranſtulit Vindooiſſa Conſtantiam, eam maximè ob cauſam, ut Epiſcopi præſentia, zelo & virtutibus Allemaoni, qui utroque Rheni latere Ulmam usque adhuc infideles plerique, & idolis dediti, ſicuti ex vita S. Columbani, & S. Galli alibi oſtendemus, convertereotur citius, frequentatiooe præterea, exemplis, monitis. Sed ut hæc tranſlatio fuerit facta, tamen receptum Urbigenis, ne cogerentur juris ergo Conſtantiam proficiſci, ſed Epiſcopus teneretur potius Vindoniſſam venire, aut Vicarium cum poteſtate mittere, qui jus apud eos in Eccleſiaſticis redderet. Uode acta Mureoſia, cum Abbas Murenſis benedicitur, notam faciat Epiſcopo Conſtitutiooem hujus loci.

Lib. 1. hiſt. — Cauſa, cur tot Aureliani Imp. ubique nummi. — Præſidium in ea R. — Ejusdem ſitus & commoditas. — Vindoniſſa ab Allemannis vaſtata. — A. D. N. CC.XCIV. Conſtantinus Cæſar reparavit. — Vindoniſſa ex urbe in Caſtrum. — Sut, qui credunt, primũ in Hel. hunc fuiſſe Epiſcopatum, jam inde à S. Beato, Apoſtoli Petri diſcipulo, quem præcipue in hoc pago Chriſtum nunciaſſe traditum in ejus vita, in quo vita defunctus eſt: A. D. N. I) XV. — A. D. N. I) XCVI. Epiſcopalis cathedra Vindoniſſa Conſtantiã tranſlata & quare. — Urbigenum ſive Vindoniſſenſium privilegia. — Vindoniſſa dignitas & quidquid ejus fuit ad Habſpurgios Comites delata Altenburg,

Populus enim iſte vadit ad condictum Epiſcopi, quo & cæteri ejus pagi convicanei vaduot, ſcilicet ad Vindoniſſam, ibique jus Eccleſiaſticum audiet, & judicium ſuſtinebit, ſicuti conſtitutum eſt omni Sanctæ Eccleſiæ &c. Denique ſenſim, quidquid

ubi Vindoniſſa, Altenburgenſium Comit. origo, qui poſtea Habspurgii, ex nova arce A. D. N. Iↄ CCC. XCV.

quidquid antiquæ dignitatis & auctoritatis Vindoniſſæ fuit, Comites Altenburgenſes occupavere, cum caſtri Vindoniſſenſis dominium ad ſe tranſtuliſſent: ædificataque eo in loco nova arce, ſub antiquo Caſtri tituln, quod Altenburg ideo nominarunt, Altenburgenſes ſeſe Comites, & Vindoniſſæ dominos nuncupavere. Ipſi ex antiqua Helvetiorum ſtirpe, mox ſub Burgundis, abolito Romanorum Imperio clari, cum vero ob virtutem Francis, qui Burgundiæ Reges exſciderunt, in pretio habiti, maximas opes ſibi compararunt. &c.

621

CAP. I.

Et in Habſpurgicis Lib. II.

(a) Lib. 1. antiq. Helvet. cap. 4. & 11. De Vindoniſſæ ſitu. Commoditatibus.

DE Vindoniſſa primo pauca ex antiquis. (a) Clara ejus, & celebris priſcis, & Romanis ſcriptoribus memoria, urbium Helvetiarum, ſicut Aventicum, caput, & Epiſcopalis, ut illa, ſedes. Latere ſiniſtro Urſam; dextero Arulam attinebat, utriusque confluentis angulum complebat. Ponte Arulæ, cujus adhuc monumentum, & reliquiæ ex commoditate opidum Bruck remanſit, hinc in Rauracos, & Auguſtam Rauracorum, Sequanos, Mediomatrices, & Germaniæ inferiora: alio ad Urſam in Germaniam ſuperiorem, Rhetiam ſcilicet, Noricum & Pannoniam, verſus Aquas, Vitodurum, finesque & arborem felicem, itinere recto dimittebat, pro quo nunc navigii ad trajiciendum uſus, locum (b) TRAJECTUM VINDONISSENSEM nominant, clarum per hæc tempora quoque frequentiâ & portoriis. Paulo infra etiam Lindemagus, ex lacu Tigurino Arulam inlabitur.

(b) Trajectus Vindoniſſenſis.

(c) Fluminum ad eam concurſus.

(c) Ita trium totius Helvetiæ maximorum fluminum ad illam, & in ea confluxus, Arulæ, Urſæ, Lindemagi. Et inde ex omni regione concurſus, mercimonia, frequentia, opulentia. Nec Rhenus ipſe procul, in quem junctim eadem tria flumina infunduntur. (d) Vix paſſuum millia ſeptem, adeo, ut nulla Helvetiarum, neſcio an & Germaniæ totius, urbs, commoditate loci; ſed & ubertate ſoli, vini, granique feracis ad illam certare potuerit, non immerito admiratio ſæpius ſubierit, cum reliquarum urbium & opidorum, quæ perdidere barbari, aliqua reparatio pene omnium exſtiterit, hujus ne rudera quidem, niſi ſolo tenus, & præter nomen, paucasque caſas, omnino nihil ſupereſſe. (e) Numi omnis generis totis campis frequentiſſime eruuntur. Et paulo poſt, hinc ejus amplitudo & fama: ſed præcipuam dignitatem attulit, invaleſcente per orbem Romanum Chriſtianiſmo Epiſcopalis, in ea collocata ſedes. (f) Primus enim Vindoniſſæ Helvetiorum Epiſcopatus: primum ibi BEATUS ſacerdos Anglus ab Apoſtolorum principe PETRO, cum ex Britannia Romam rediret, conſtitutus Epiſcopus.

(d) Apud Vicum Confluentiam è regione Valdshuotti opidi.

(e) Numi Vindoniſſa reperti.

(f) Vindoniſſa ſedes Epiſcopalis. Epiſcopi Vindoniſſenſes.

Antiquo in conciliorum libro, Epiſcoporum Vindoniſſenſium adhuc nonnullorum memoria. Sigismundus, Rex Burgundiæ, concilium Epaoni agitavit, (g) in quo Bubulcus, Epiſcopus civitatis & Caſtri Vindoniſſenſis: interfuit. A. D. N. Iↄ. IX. Childebertus quoque Francorum Rex, Clodovei M. filius, & Huldrada Regina Aurelianum V. celebraverunt XXVIII. Octobris A. D. Iↄ. LII. cui Grammatius, Epiſcopus Vindoniſſenſis, ſubſcripſit. Reperiuntur etiam ante utrumque Paternus, & Laudo Epiſcopi Vindoniſſæ, ſub primis Burgundiæ regibus. Reliquorum à Beato nomina, & ſucceſſionem fœdæ & cruentæ Chriſtiani nominis perſecutiones aboleverunt, igne extinctis, imperio Diocletiani & Maximiani, denique omnibus pene Chriſtianæ pietatis monimentis. Childebertus II. Auſtraſiæ & Allemanniæ Rex, cum morte Guntrami patrui, & ejus adoptione, regnum quoque Burgundiæ ſuſcepiſſet, multique per Allemanniam, Tigurino pago, circaque Brigantinum lacum, & Vindelicos, Ulmam usque Chriſto nomen darent, neque Epiſcopum haberent, Cathedralem ſedem Vindoniſſa Conſtantiam tranſtulit, locum totius illius tractus pene medium: A. D. N. Iↄ. XCVII. regni ſui Auſtraſiæ XIII. Burgundiæ I. Neque tamen Vindoniſſæ ſic quoque authoritas penitus antiquavit.

(g) Beſme comitatus Burg. opid.

(a) Nam

(*a*) Nam ea etiam translatione, receptum nihilominus Vindonibus, ne jura & judicia Conſtantiæ peterent, ſed Epiſcopus potius Conſtantia Vindoniſſam veniret, aut Vicarium eò cum poteſtate mitteret, qui judicium daret. Acta Murenſis monaſterii. Cum Abbas Murenſis benedicitur, notam faciat Epiſcopo conſtitutionem hujus loci. Populus enim iſte vadit ad condictum Epiſcopi, quo & cæteri ejus pagi convicanei vadunt, ſcilicet ad Vindoniſſam, ibique jus Eccleſiaſticum audiet, & judicium ſuſtinebit, ſicuti conſtitutum eſt omni Sanctæ Eccleſiæ. Duravit is mos etiam A. D. N. cIↃ. XXXVI. ex eodem libello. Vindoniſſæ enim erat adhuc Decanus, ſub Friderico Ahenobarbo, Norgerus. Controverſiam enim ortam inter Schœniſii Rhetiæ Antiſtitiam, & parochum Volenſem Vindoniſſenſium ob decumas quaſdam cum Hermanus Epiſcopus Conſtantienſis compoſuiſſet. Numerantur inter ejus res teſtes, Conradus de Tegerfelde, Canonicus Conſtantienſis, Anſelmus Abbas de Mure, Norgerus Decanus de Vindoniſſa &c. Facta ſunt anno Domini 1181. Ind. 3. præſidente ſedi Apoſtolicæ Papa Lucio 3. Advocato clauſtri Schœniſii, Friderico Imperatore Auguſto. Atque hactenus quidem de Vindoniſſæ antiquitatibus, & claritudine vetuſta.

(a) Ejus ſedis Conſtantiam translatio.
Vindoniſſenſium privilegia.
623

SECUNDUM CAPITULUM.

IN ſecundo capitulo, de Limitibus Conſtan. diœceſis dicturus, ſeptem Epiſcopatus, videlicet Auguſtenſem, Herbipolenſem, Spirenſem, Argentinenſem, Baſilienſem, Loſanenſem & Curienſem conterminos reperio, quos Francorum rex magnus Dagopertus, circa Reverendiſſimi quondam Martiani Epiſcopi Conſtan. tempora diſtinxit, prout in Illuſtriſſimi Clementiſſimique Romanorum Imperatoris hujus nominis, Friderici primi, aurea bulla continetur, cujus tenor de verbo ad verbum ſequitur, eſtque talis.

Bulla Friderici Imperatoris I. de limitibus diœceſis Conſtant. (a)

*IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Fridericus divina favente clementia, Romanorum Imperator Auguſtus, deſiderium, quod ad ſublimacionem Eccleſiarum, & honorem Eccleſiaſticarum perſonarum pertinere cognoſcitur, Imperialem benevolentiam noſtra gratuita pietate decet annuere, & fidelium noſtrorum petitionibus congruum impartiri ſuffragium. Ea propter notum ſit omnibus Chriſti Imperiique noſtri fidelibus, qualiter nos, dilectiſſimi noſtri Hermanni, Conſtantienſis Epiſcopi, indefeſſum fidelitatis obſequium clementer animadvertentes, Eccleſiam Beatæ ſemper Virginis Mariæ, cui, Deo autore, præſidet, tanto præ cæteris ſpecialius diligere, & amplioribus honoribus ſublimare intendimus, quanto ſtudioſius, quantove efficacius in Republ. noſtra gubernanda hactenus nobis cognoſcitur aſſuiſſe. Decernimus ergo, non ſolum ea noſtris beneficiis decorare, verum etiam omnia, quæ à ſanctiſſimis & glorioſiſſimis anteceſſoribus noſtris, divæ memoriæ, regibus & Imperatoribus, ab omnibus retro temporibus, usque ad nos, in poſſeſſionibus, in terminis, in immunitatibus, in * mercatu & moneta, in portu, thelonio, ſeu in cæteris Juſtitiis, eidem Eccleſiæ collata ſunt, nos præſentis ſcripti privilegio communimus & Imperiali autoritate corroboramus, inprimis diſtinguentes terminos Parochiæ inter Conſtantienſem Epiſcopatum & cæteros adjacentes, ſicut ab anteceſſore noſtro, felicis memoriæ Dagoberto Rege, tempore Marciani, Conſtantienſis Epiſcopi, diſtinctos invenimus, videlicet verſus Orientem, inter Conſtantienſem & Auguſtenſem Epiſcopatus, ſicut Hilera fluvius cadit in Danubium, ac deinde usque Ulmam villam noſtram: verſus Aquilonem vero, inter Epiſcopatum Wirtzburgenſem & Spirenſem, usque ad marcam Francorum & Alemanno-*

** Mercatu.*

(a) Hanc etiam Bullam Conſtantiæ Sacræ & Profanæ p. 50. inſeruit GABRIEL BUCELINUS.

rum: ad Occidentem vero per ſylvam Schvvartzvvaldt, in pago Briſgovve, inter Argentinenſem Epiſcopatum usque ad fluvium Blechacha, qui dirimit Mortnavv & Briſgovv, inde per decurſum ejusdem aquæ, usque ad Rhenum fluvium: inter Baſilienſem vero Epiſcopatum, ubi fluvius prædictus Bleichacha cadit in Rhenum, & ſic per ripam Rheni, inter præmemoratam ſylvam Svvartzvvaldenſem usquè ad fluvium Ara, ac deinde, inter Loſanenſem Epiſcopatum, per ripam Aræ usque ad lacum Tunſeh, inde ad Alpes, & per Alpes ad fines Rhetiæ Curienſis, ad villam Montigel. Termini autem pagelli, qui dicitur Biſchoffsborn, aliorumque circum-
624 *quaque commorantium populorum, hi ſunt à Rheno fluvio, inter Legenvveiler & Tribeltingen, in Gravvenſtein, ac deinde in medium Falckmoſs, inde in ſuperius Falckmoſs, inde in ſuperiorem partem Luthenrieth, ac deinde in Sarmos, inde in Buttenrieth, inde in Forrenbach, & per Forrebach, in Comum, & ſurſum per Comum, usque ad Tutemuli, inde ad caſam Regenfridi, inde ad domum Rothardi, inde ad Heimenbach, inde Waggerſclach, ac deinde in Gravvenſtain, & inde in Mittenbrunnen, inde in Graben, inde per plateam, in occidentali parte, ad caſam Wolfvveini, inde ad Annentobel, inde in Gravvenſtain, inde in lacum inter Nubeym & Monaſteriolum. Et quia hæc terra, his terminis incluſa, cenſualis eſt Eccleſiæ Conſtant. nulli hominum in prædicto pagello liceat terram emere, vel ullo modo ſibi vendicare, ſine permiſſione Epiſcopi, exceptis tributariis hominibus ex eodem pagello natis. Præterea ſunt termini foreſti Arbon. ad flumen Salmaſa, inde per decurſum ejusdem aquæ, ad flumen Steinaba, inde ad locum Mula, inde ad fluvium Sydronam, inde ad alpem Sydronam, inde ad albam Sydronam, inde per decurſum ipſius aquæ, usque ad montem Himmelberg, inde ad alpem Sambatinam, inde per Tirſtum usque ad Rhenum, ubi in vertice rupis ſimilitudo Lunæ, juſſu Dagoberti regis, ipſo præſente, ſculpta cernitur, ad diſcernendos terminos Burgundiæ & Curienſis Rhetiæ, inde per medium Rhenum usque in lacum, inde ad Gemundas, ad prædictum fluvium Salmaſa. Poſſeſſiones vero ſupradictæ eccleſiæ propriis duximus vocabulis exprimendas, videlicet, Abbatia Peterbuſenſis, Abbatia S. Udalrici, Abbatia Sanctæ Mariæ in Avva, Abbatia Wagenhauſen, Cœnobium in Monaſteriolo, Præpoſitura in Biſcoffes Zella, Præpoſitura S. Stephani, itemque præpoſituræ cenſuales Bolla & Sindelſingen, quarum cenſus ad uſus Canonicos ſpectant, Præpoſitura Oningen, quam nos hæreditario jure ad nos transmiſſam, Eccleſiæ Conſtan. tradidimus, cujus advocatiam denuo de manu Epiſcopi recipientes, ſpopondimus, quod nullius ſub advocati diſtricta, deinceps ſubjaceat curtis in Horna, curtis in Arbona, cum Eccleſia parochiali, curtis in Biſchoffzella, curtis villa Berga, cum capella, curtis in Tegervvila cum Eccleſia, curtis in Wiſſendanga cum Eccleſia, curtis in Winterthuna cum Eccleſia, curtis in Stadelhoven, curtis in Horna cum Eccleſia, curtis in Bollinga cum Eccleſia, curtis in Stuffelingen cum Eccleſia, curtis in Louffſen cum Eccleſia, curtis in Nunkirchen cum Eccleſia, Eccleſia in Sippling, curtis in Sernntingen, cum capella, curtis in Podama cum Eccleſia, curtis Lutzelchaim cum Eccleſia, curtis in Muren cum Eccleſia. Has prædictas poſſeſſiones, ad dominicalia Epiſcopi adhuc liberè pertinentes, aliasque complures in beneficiatas, quas præſens pagina capere non poteſt, privilegiis anteceſſorum noſtrorum innotatas, ſæpedictæ Eccleſiæ & Epiſcopo confirmamus. Specialiter autem poſſeſſiones, ad uſus canonicorum pertinentes, ſubnotari fecimus. Curtim in Pſina cum Eccleſia, curtim in Wigoltingen cum Eccleſia, curtim in Marſteten cum Eccleſia, curtim in Altenovva cum Eccleſia, Eccleſiam in Richenbach minori, curtim in Egena, curtim in Mictelo, videlicet totum, quod Eberhardus illic viſus eſt habere, in Eccleſia Wartbuhell, præter caſtrum, curtim in Gutting cum Eccleſia, curtim in Richaſala cum Eccleſia, Capellam in Walvvys, Eccleſiam in Goldpach, cum vinea ad usque luminariorum, curtim in Stetten cum Eccleſia, curtim in Tagedarsdorff cum capella, curtim in Thuring cum medietate Eccleſiæ & decimarum, curtim in Sittingen cum Eccleſia, curtim in Balan cum capella,*

la, curtim in Huſen, Eccleſiam cum Decimis & curte in Sachſpach, curtim in Bugging cum Eccleſia, curtim in Ouchaym, curtim in Uringen, curtim Dominicalem cum hoſpitali, in Columbaria, in Rhetia Curien. curtim in Flumenes, curtim in Amedes, curtim in Montanis Burch cum Eccleſia. Has & alias fratrum poſſeſſiones, tam privatas, quam communes, nulli perſonæ jure beneficii poſſidere, præter ipſos concedimus, adjicientes, ut curtes clauſtrales eorundem canonicorum nullus temere ingredi, vel homines per aliquam juſtitiam diſtringendi, præter Epiſcopum poteſtatem habeat. Quod qui præſumpſerit, eidem pœnæ, quam invaſores palatii noſtri promeruerunt, ſubjaceat. Præterea omne jus foreſti, in Hori, à proavo noſtro imperatore Henrico, tempore Romaldi Conſtantienſis Epiſcopi, ex conſenſu Ulrici Augienſ. abbatis, aliorumque prædia vel beneficia illic habentium, ſupradictæ Eccleſiæ collatum eſt, jure perpetuo confirmamus, ut nullus illic venandi habeat poteſtatem ſine permiſſione Epiſcopi. Hi autem ſunt termini Foreſti, à villa Egoltingen, usque ad ortum fluminis Murge, & flumen deorſum usque ad vadum, quod eſt in villa Rulaſſingen, & ſiniſtrorſum per plateam usque Rameſheym, in fluvium Bibara, & per illam deorſum usque in Rhenum, & per Rhenum ſurſum usque in lacum Augenſem, & in circuitu Laci ad villam Oningen, & inde ad Kattenhorn, inde ad Wangen, inde Hemmenhofen, inde Geyenhofen, inde Horne, ac deinde per circuitum Laci usque Vero, fluvius ſecus Ratolſeſcellam influit Lacum, & deinde per eundem fluvium ſurſum usque ad lacum Egelſee, ac deinde ad pontem Wallenbrugg, & per fluvium ſurſum usque ad villam Stalringen, & inde ſiniſtrorſum per plateam, quæ ducit Walevviis, in fluvium Simelſee, & ſurſum per fluvium usque ad ſupradictam villam Eggoltingen. Decernimus itaque & ſub obtentu Imperialis gratiæ noſtræ præcipimus, ne aliquis hominum in poſſeſſiones ſupra memoratæ Eccleſiæ Conſtant. tam in beneficiatas quam liberas, nec non ad eas, quæ ad uſus monaſteriorum ſeu eccleſiarum ad Epiſcopatum pertinentium, vel in homines eorum, judicandi aut diſtinguendi, præter Epiſcopum, & ipſius advocatum, aliquam poteſtatem habeat. Removentes omnino jam ſæpius abjudicatam ſubadvocatorum omnium deteſtandam exactionem. Adhæc ſtatuimus, ut nec nos, nec aliquis ſucceſſorum noſtrorum regum ſeu imperatorum, locum Conſtan. adeat, vel ſtatuta ſervitia exigat, niſi vocatus ab Epiſc. vel orationis cauſa vel itineris neceſſitate, veniat, quod à prædeceſſoribus noſtris eidem loco collatum eſſe conſtat. Cæterum, ſi qua perſona contra hujusmodi noſtrum confirmationis præceptum temere venire, vel aliquo ingenio infringere præſumpſerit, Banno imperiali noſtro ſubjaceat, & mille libras auri puriſſimi componat, medietatem Cameræ noſtræ, & medietatem prædictæ Eccleſiæ & Epiſcopo perſolvat. Et ut hoc ratum & inconvulſum omni ævo permaneat, præſentem inde paginam conſcribi juſſimus, & ſigillo noſtro aureo inſignivimus, adhibitis idoneis teſtibus, quorum hæc ſunt nomina. Conradus Auguſtenſis Epiſcopus, Conradus Wormatienſis Epiſcopus, Frideloch Augienſis abbas, Wernherus abbas S. Galli, Adalbertus Campidonenſ. Welfo dux, Berchtoldus dux Burgundiæ, Conradus dux, Fr. Imperatoris, Hermannus Marchio de Baden, Ruodolphus Comes de Ramesberg, Humbertus Comes de Lentzenburg, & frater ejus Comes Ulricus, Eberhardus Comes de Nellenburg, Marquardus Comes de Geringen & filii ejus, Hartmannus Comes de Kugenburg (Kyburg) & frater ejus, Adelbrechtus Comes de Dilingen, & alii complures. Signum domini Friderici, Romanorum Imperatoris Auguſti, ego Arnoldus, Maguntinæ ſedis Archiepiſcopus & Archicancellarius recognovi. Data Conſtantiæ, anno dominicæ incarnationis, milleſimo, centeſimo, quinquageſimo quinto, indictione quarta, V. Calend. Septem. regnante domino Friderico, Romanorum Imperatore Auguſto, anno regiminis ejus quarto, imperii vero primo, actum in Chriſto feliciter, Amen.

NOTA.

QUia prædicta Bulla, præter ſupratactam limitum diſtinctionem, etiam ad alia ſeſe extendit, ideo tria in eadem ſunt ponderanda, primo termini Foreſti, ſecundo poſſeſſiones Epiſcopi & Canonicorum, & tertio nullum Imperatorum vel Regum civitatem Conſtantienſem adire, vel ſtatuta ſervitia exigere poſſe, niſi ex cauſis in bulla expreſſis.

Addere verò viſum fuit aliam ſimilem à Carolo IIII. impetratam bullam, quæ tum eadem confirmat, tum alia addit ad iſtius antiquiſſimæ Eccleſiæ magis illuſtrandum ſplendorem.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis fœliciter, Amen. Carolus quartus, divina favente Clementia Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, & Boemiæ Rex: Ad perpetuam rei memoriam; Si de innata imperialis manſuetudinis benigna clementia in ſingulis ſubjectorum nobis commodis noſtra delectatur Serenitas, Sanctarum tamen Eccleſiarum commodis & quieti, & ipſarum procurandis honoribus, ad laudem DEI & noſtræ ſalutis augmentum, ſicut ex aſſumpto imperialis dignitatis tenemur officio, ſinceriori ſemper affectu dignamur intendere, ut hi, quos divina providentia ſuo deputare curavit myſterio, ſub felici noſtro regimine omni tranquillitate eo ſincerius famuletur, quanto gratioribus ſe viderent noſtræ protectionis præſidiis communitos. Sane venerabilis Heinricus Conſtan. Eccleſiæ Epiſcopus, Princeps conſiliarius & devotus noſter dilectus, ad noſtram accedens præſentiam, nobis humiliter ſupplicavit: Quatenus ſibi omnia ſua, & dictæ Eccleſiæ ſuæ regalia, ſeu feuda & univerſa, & ſingula privilegia, libertates, gratias, jura & indulta, quæ & quas à recolendæ memoriæ divis Romanorum imperatoribus & regibus anteceſſoribus noſtris, ab aliis principibus & perſonis quibuscunque ſuper quibuscunque rebus, bonis, poſſeſſionibus, juribus & honoribus obtinuiſſe noſcuntur, nec non omnia & ſingula eorum judicia, alta & baſſa, ac jurisdictiones, conſuetudines & uſus eorundem, & quidquid dicta Eccleſia licite poſſidet, vel quaſi jura & bona infra ſcripta approbare, ratificare, auctorare, innovare, concedere & confirmare, ipſumque & eccleſiam ſuam Conſtantienſem, cum omnibus eorum bonis & rebus, in noſtram & imperii ſacri protectionem recipere, auctoritate Cæſarea dignaremur generoſe. Jura autem, quæ dictus Epiſcopus in præfata civitate habere dignoſcitur, ſunt hæc imprimis, ut quilibet Epiſcopus Conſtantienſis pro tempore exiſtens in ſua diœceſi ſeu caſtris fabricare monetam argenteam, denarios Conſtantienſes vel Hallenſes uſuales & dativos. Itemque dictus Epiſcopus Conſtantienſis in præfata civitate habeat miniſtrum, & omnes officiales ſeculares conſtituere & ponere, & quæ omnia judicia ſecularia ab eo, & ad eum tanquam à vero Domino immediate dignoſcuntur dependere & pertinere. Itemque curiæ Epiſcopi Canonicorum & Clericorum civitatis Conſtantienſis: Nec non Abbatum monaſteriorum Petersbauſen, Creuzlingen, & Prælatorum ſubſcriptorum, & eorum familiarium debent eſſe liberæ, immunes & exemptæ ab omni Steura, Ungelto, impoſitione & vexatione quacunque Magiſtrorum, & Conſulum dictæ civitatis Conſtantienſis, & emunitate Eccleſiaſtica gaudere debeant. Itemque Magiſtri, Conſules, Cives & inhabitatores dictæ civitatis, qui ad annos diſcretionis pervenerunt, Epiſcopos pro tempore exiſtentes, ritè, legitimè & canonicè confirmatos, tanquam eorum veros dominos in temporalibus & ſpiritualibus abſque omni contradictione in dicta civitate Conſtantienſi teneantur reverenter recipere, ac eis fidelitatis & ſubjectionis juramenta præſtare. Itemque dictus Epiſcopus & Conſtantienſis Eccleſia, nec non monaſteriorum abbates in Petershauſen, in Creuzling, & Prælati ſubſcripti: Nec non omnes & ſinguli Comites, Barones, Milites & Nobiles, cujuscunque dignitatis vel præeminentiæ exiſtant, qui à nobis & ſacro imperio, nec non ab eccleſia Conſtantienſe, ſeu monaſteriis ſubſcriptis feudati fuerint, homines utriusque ſexus ipſis jure ſervienti pertinentes, in civitate Conſtantienſi vel

in

in aliis civitatibus ſub imperio conſtitutis, etiam ſi hujusmodi homines in dictis civitatibus in cives reciperentur, in hæreditate ſuorum hominum ſuccedere, legata & jura recipere poſſint, & debeant ſine quacunque magiſtrorum & conſulum dictæ civitatis Conſtantienſis contradictione. Volumus etiam, quod præfati Magiſtri, Conſules, & cives civitatis Conſtantienſis nullum Ungeltum, nova thelonia imponere vel recipere debeant, nec non conſiliarios conſtituere, absque Epiſcopi ſuæque Conſtantienſis Eccleſiæ conſenſu & voluntate, ſed ipſum & Conſtantienſem Eccleſiam in Moneta, Ungelto, Thelonio, emendis ſine hominibus jure ſervienti pertinentibus, liberè & absque omni contradictione & impedimento gaudere permittant. Item poſſeſſiones & jura Eccleſiæ ſupradictæ propriis vocabulis duximus exprimendam, videlicet Abbatiam Petershauſen, Abbatiam S. Udalrici, Abbatiam S. Mariæ Avva, Abbatiam Wagenhauſen, Cœnobium in monaſteriolo, præpoſituram in Biſchofcella, præpoſiturani S. Stephani, itemque præpoſituræ cenſuales Bolla & Syndelſingen, quarum cenſus ad uſus canonicorum ſpectat, præpoſituram Oeningen: curtim in Horna: curtim in Arbona cum Eccleſia Parochiali: curtim in Biſchofcella: curtim in villa Berga cum capella: curtim in Tegenvveiler cum Eccleſia: curtim in Wiſendanga cum Eccleſia: curtim in Wintertbura cum Eccleſia: curtim in Stadelhoven: curtim in Horna cum Eccleſia: curtim in Bollinga cum Eccleſia: curtim in Stuſslingen cum Eccleſia: curtim in Loſſen cum Eccleſia: curtim in Nunkirchen cum Eccleſia: Eccleſiam in Supplingen: curtim in Sernatingen cum capella: curtim in Bodma cum Eccleſia: curtim in Luzelnheim cum Eccleſia: curtim in Murea cum Eccleſia, hæ prædictæ poſſeſſiones ac Dominicalia Epiſcopi adbuc libere pertinentes, aliæque quam plures inbeneficiatæ, quas præſens pagina capere non poteſt, ſpecialiter autem poſſeſſiones ad uſus canonicorum pertinentes, ſubtus notari fecimus: curtim in Pheyna cum Eccleſia: curtim in Wigoltingen cum Eccleſia: curtim in Marſteten cum Eccleſia: curtim in Altnovva cum Eccleſia. Eccleſiam in Rukhembach longo: curtim in Rukhembach minori: curtim in Egena: curtim in Mittilo, cum Eccleſia Wartbuhel, præter Caſtrum: curtim in Guttingen cum Eccleſia: curtim in Riethaſſa cum Eccleſia. Capellam in Walevveiis. Eccleſiam in Goldbach cum vinea, ad uſus luminariorum: curtim in Stotten cum Eccleſia: curtim in Dagerdaſtorff cum Capella: curtim in Thuringen cum medietate Eccleſiæ & decimarum: curtim in Suttingen cum Eccleſia: curtim in Bollen cum Capella: curtim in Hauſen, Eccleſiam cum decimis: curtim in Sachsbach: curtim in Bubingen cum Eccleſia: curtim in Egheim: curtim in Uringen: curtim dominicalem cum hoſpitali in Columbaria, in Recia curenſe: curtim in Flummenes: curtim in Amedes: curtim in Montanis, & Burg cum Eccleſia. Nos igitur præfati Epiſcopi Conſtantienſes, varia devotionis & alia multiplicia probitatis & virtutum merita, quibus ipſe & ſui anteceſſores Conſtantienſes Epiſcopi, noſtram celſitudinem, & ſacrum Romanum imperium ſtuduerunt hactenus attenta diligentia ſpecialiter benemereri, clarè noſtræ mentis oculis intuentes, ipſius ſupplicationibus ob omnipotentis DEI, & glorioſæ Mariæ intemeratæ virginis genitricis ejus, cujus precioſo vocabulo decoratur titulus Eccleſiæ ſupradictæ, reverentiam, nec non ſinceræ devotionis affectum, quem ad dictam Eccleſiam ſemper geſſimus, & præ cæteris habere dignoſcimur, inclinati benignius, præſertim cum ſupplicatione prædicta, de fonte rationis emanet, & juſte petentibus non ſit denegandus aſſenſus præfato Epiſcopo, ſuisque ſucceſſoribus Epiſcopis, & Eccleſiæ Conſtantienſis inperpetuum, omnia ſua & dictæ ſuæ Eccleſiæ regalia ſeu feuda, nec non omnia univerſa & ſingula privilegia, literas, libertates, gratias, immunitates atque indulta, quæ, ſeu quas à recolendæ memoriæ divis Romanis Imperatoribus ſeu Regibus, anteceſſoribus noſtris, ab aliis principibus aut perſonis, quibuscunque rite obtinuerunt, in omnibus ſuis Articulis, continentiis, ſententiis, tenoribus, titulis & punctis, de verbo ad verbum, prout ſcripta ſeu ſcriptæ ſunt, ac ſi tenores omnium præſentibus ſpecificè forent inſerti ſeu inſertæ, & etiam de ſe his

627

 jure

jure vel conſuetudine debere fieri mentio ſpecialis. Nec non omnia jura, Monetam, Theloneam, Ungelt, emere dictas, judicia ſecularia, curtes & poſſeſſiones ſupra ſcriptas. Et etiam omnia & ſingula alia bona ejusdem Conſtantienſis Eccleſiæ, cum villis, hominibus, dominiis, bonis, agris, cultis & incultis, vineis, prædiis, ruſticanis, urbanis, & judiciis, jurisdictionibus, bannis, monetis, theloneis, ungeltis, emendis, foreſtariis, inhabitationibus, ferinarum redditibus, cenſibus, utilitatibus, pœnis, ſylvis, rubbetis, venationibus, aucupationibus, pratis, paſcuis, aquis, molendinis, aquarum vel decurſibus, militibus, clientibus, vaſallis, vaſallagiis, feudis, feudatariis, advocatiis, monaſteriorum prædictorum, juribus patronatus, Eccleſiarum collationibus, beneficiorum, ſervitoribus, proprietariis, pignoribus, etiamſi ab imperio tenerentur, conſuetudinibus, uſibus, honoribus, nec non univerſis & ſingulis aliis attinentiis & pertinentiis, quibuscunque etiam ſpecialibus vocabulis valeant deſignari, ad præmiſſa ſpectantibus, & quicquid eadem Conſtan. Eccleſia in præſentiarum licite poſſidet, vel quaſi & in futurum, juſtis & rationabilibus modis & veris titulis, præſtante domino poterit adipiſcari. Animo deliberato, non per errorem aut improvidè, ſed ex certa noſtra ſcientia, ſano principum, Comitum, & Baronum & aliorum noſtrorum & imperii ſacri fidelium accedentibus conſiliis, auctoritate Cæſarea, & de plenitudine imperialis poteſtatis, prout dignè geſſimus, approbamus, ratificamus, innovamus, concedimus & confirmamus gratioſe omnem defectum, ſi quis obſcuritate vel dubia interpretatione verborum, obmiſſione ſollennitatis vel ceremoniarum, aut alia ex cauſa quacunque reperiretur in præmiſſis eadem auctoritate Cæſarea penitus abolentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ approbationis, ratificationis, auctoriſationis, innovationis, conceſſionis, & confirmationis, paginam infringere, vel & auſu quovis temerario, quomodolibet contraire, ſi quis autem ſecus attentare præſumpſerit, pœnam centum librarum Auri puri, totiens, quotiens contrafactum fuerit. Quarum medietatem imperiali noſtro & Erario ſive Fiſco, reſiduam vero medietatem paſſis injuriam applicari decernimus, ſe noverit irremiſſibiliter incurſurum. Signum ſereniſſimi Principis & domini, domini Caroli Quarti, Romanorum Imperatoris invictiſſimi & glorioſiſſimi Boëmiæ Regis. Teſtes hujus rei ſunt venerabiles, Arnoldus Sanctæ Pragenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, Johannes Olomucenſis, Johannes Lenthomiſchlenſis, ſacræ imperialis aulæ Cancellarius, & Theodoricus Mindenſis, Eccleſiarum Epiſcopi, Illuſtres Rudolfus Dux Saxoniæ, ſacri Romani imperii Archimarſcallus, Fridericus Marchio Miſnenſis, Bolko Falkenbergenſis, Heinricus Saganenſis, & Pzemislaus Theſchinenſis Duces, ſpectabiles, Burkhardus Burggravius Magdeburgenſis (a), nec non Albertus de Anhalt, Comites & Nobiles Rudolfus de Warta, Jodocus & Johannes fratres de Roſenberg, & Sdencko de Sternberg, judex regalis curiæ Boëmiæ, & alii quam plures noſtri & imperii ſacri Principes, Nobiles & fideles, præſentium ſub Bulla aurea Typario noſtræ Majeſtatis impreſſa teſtimonio literarum.

Datum Pragæ, Anno Domini milleſimo, trecenteſimo, quinquageſimo ſeptimo, indictione decima, ultimo Id. Octob. Regnorum noſtrorum Anno duodecimo, Imperii vero tertio.

Per Dominum Imperatorem.

Rudolfus de Fridenberg.

TERTIUM

(a) Ex hoc loco ſatis patet, Burggravios Magdeburgenſes inter Imperii Principes olim non fuiſſe relatos, cum in hoc Diplomate Principibus non ſolum poſtponantur, ſed etiam ab iisdem diſtinguantur, atque inter ſpectabiles referantur.

TERTIUM CAPITULUM.

IN hoc tertio capitulo mens erat omnium tam Vindonenſium, quàm Conſtantienſium Epiſcoporum Catalogum, cum armorum & hiſtoriarum inſertione conſcribere, ſed quia poſt longam exactamque mei & prædeceſſorum meorum, in diverſis monaſteriorum, aliorumque locorum literis, tabulis ac libris, inquirendi diligentiam, non omnium hiſtorias reperire quivimus, ideo, ubi ejuſmodi in præſenti Catalogo abeſſe cernuntur, non meæ, ſed priſcorum duntaxat negligentiæ imputandum venit. Quia ea, quæ reperi, accuratiſſima quidem opera, hoc, ut ſequitur, ſtylo, conſcribere curavi. Antiquiſſimum vero in Germania eſſe Conſtantienſem Epiſcopatum facilè liquet. Magnæ enim conjecturæ, quæ docent, Beatum ſacerdotem ex Anglia reverſum, à Sancto Petro Apoſtolorum principe conſtitutum Vindoniſſæ primum Epiſcopum: Sed à Clodovæo, Rege Chriſtiano facto, celebrior memoria: tamen pauci (& vix ſex) per quingentos & amplius annos vix ad Dagobertum Regem notati in libris Epiſcopi.

Catalogus Epiſcoporum Diœceſis Vindonenſis, quæ origo fuit diœceſis Conſtantienſis.

(1.) BEATUS, primus à Sancto Petro Apoſtolo conſtitutus Vindoniſſæ Epiſcopus.

(2.) SANCTUS PATERNUS, alias PATENIUS, Epiſcopus Vindonenſis.

(3.) SANCTUS LAUDO, Epiſcopus Vindonenſis, cujus feſtum apud S. Petrum de Natalibus in Catalogo ſanctorum X. Calend. Octobris agitur.

(4.) BUBULCUS vel BOULCUS vel BOUICUS, Epiſcopus civitatis & caſtri Vindoniſſæ, interfuit concilio Epaonenſi, ſub Sigiſmundo, Burgundiæ rege, Anno 509.

(5.) GRAMMATIUS concilio quinto Aurelianenſi interfuit Anno 1552. ſub Childeberto, Rege Francorum.

(6.) MAXIMUS ſeu MAXIMINUS, ſub quo tempore Clotharii, hujus nominis ſecundi regis Francorum, Patris Dagoberthi Magni, circa annos à Nativitate Domini, VI. CXL. ſedes diœceſis hujuſmodi tranſlata eſt Conſtantiam, ubi nunc eſt, quo fit, ut Maximus ille ultimus Vindonenſis, & primus Conſtantienſis diœceſis extitit. Horum igitur ſex per quingentos & ſeptuaginta annos, (tot enim ab obitu Sancti Petri ad initium Dagoberthi Regis numerantur) relicti ad memoriam noſtram ſunt, reliquis inter perpetuas perſecutiones traditis oblivioni. 619

Sequuntur Conſtantienſes poſt primæ ſedis mutationem.

PRimo obſervandum eſt, multos in conciliis & aliis libris commemorari Conſtantienſes Epiſcopos, cum noſtri adhuc Vindonenſes eſſent: ut & poſtea. Sed erant illi Conſtantiorum Caſtrorum in Normania Epiſcopi. Locus tamen ibi celebris eſt, quem Ammianus Marcellinus lib. 15. Caſtra Conſtantia vocat, ubi Epiſcopatus eſt, & in eo hactenus 73. Epiſcopi uſque ad Artum de Coſſe, filium Marſchalci de Briſac. qui adhuc anno 1574. Eccleſiam iſtam rexit. Illi vero plerunque Conſtantienſes vel Conſtantinæ civitatis vel Conſtantini Epiſcopi dicuntur: quod ad vitandam confuſionem ſcire neceſſe eſt: eoque breviter attigimus. Jam ad noſtros pergimus.

(1.) MAXIMUS igitur ſeu MAXIMINUS, prout annales docent, primus fuit Conſtantienſis noſter ad lacum Podamicum Epiſcopus, ſub quo tranſlatio, ut ſupra patuit, facta eſt.

(2.) RUDELO, ſeu ut aliis placet, Rudolphus ſecundus Epiſcopus.

(3.) URSINUS.

(4.) MAR-

(4.) MARTIANUS, ſive Martinus aut Marianus, licet à quam plurimis ille Martianus non quidem quartus, ſed quintus Epiſcopus fuiſſe ponitur, hiſtoriam tamen S. Galli intuendo, facile convincitur, eum fuiſſe quartum. Nam poſt eum ſecutus eſt Gaudentius, quo mortuo, unanimi voce S. Gallus in Epiſcopum eligitur: Sed eo renuente, quidam ex diſcipulis ſuis, Johannes nomine, creatur, ſed multum invitus acceptavit, ſub iſto Martiano circa annum Domini VI. C. XXXV. epiſcopatus Conſtan. per Dagobertum magnum, Regem Francorum, fuit limitatus, prout in aurea Friderici primi bulla continetur, ut ſupra.

(5.) GAUDENTIUS, quintus Epiſcopus.

SANCTUS GALLUS electus, ſed eo renuente, non confirmatus, quare non potuit numerari, nihil tamen minus eum ob diœceſis laudem præterire nolui, fuit enim hic S. vir ex Scotigenarum gentium ſanguine nobiliore procreatus, à Columbano Deo initiatus, dumque is patriis Laribus ſe tutum non crederet, prædiis, temporalibusque pompis relictis: Hunc incolam horrendæ & vaſtæ ſolitudinis tranſtulit: poſteris excoluit, ipſum fore Dei ſervitiis aptum, bonus iisdem architectus cum Apoſtolo primo fundamentum poſuit. Et pertranſiens benefaciendo, crevit fama virtutum ejus in omnem regionem: Ita, ut infirmis maleque habentibus oportunis ſubveniret remediis. Quia ecce ſpretis Conſtantienſ. Epiſcopio Abbatiatusque honore, hunc ex regiis donationibus poſſedit ortum. Tandem anno ſuæ ſanctiſſimæ vitæ 95. emigravit à ſæculo, ſepultus in Arbona.

(6.) JOANNES ſextus, hujus nominis primus diſcipulus S. Galli, vir multæ probitatis mediocribusque parentibus de ſuperioris Rhetiæ partibus natus, S. Galli conſilio, licet invitus, Epiſcopus ſublimatur, nam legitur de eo, ut cum ſe jam electum intellexerit, ipſe ad S. Stephani eccleſiam (quæ tunc extra muros extitit) fugam dederit, nihil tamen ominus dicti S. Galli perſuaſu, tandem acceptavit, quod Guntzoni, Duci Suevorum, tunc temporis in Uberlingen commoranti, & ſingulis electioni hujusmodi præſentibus maximè gratum fuit, circa annos Domini VI. C. L. dictus eſt etiam dux ille Cuntzo, monetam *Guntzenpfenning*, qui adhuc habentur, cudi fecit.

(7.) BOSSO, alias OBIHARDUS, ſeptimus.

630 (8.) PICTAVIUS octavus.

(9.) SEVERUS, alias SEVERINUS 9.

(10.) ASTROPIUS, alias ASTROBIUS 10.

(11.) JOANNES hujus nominis ſecundus 11. nonnullis HANNO.

(12.) BUSO, alias BUFFO 12. vir multa laude dignus, nam cum quadraginta annis poſt S. Galli obitum audiſſet, ſepulchrum ejus per quosdam inſolentes homines eſſe deſtructum, ipſe ſincero zelo motus, una cum certis ſuis presbyteris ad S. Zellam properans, & dictum ſepulchrum deſtructum, venerabileque corpus ſuum de ſepulchro ejectum, altaria denudata, duosque diſcipulos Sancti, ſcilicet Magnoaldum & Theodoricum in Eccleſia jacentes, ſpoliatos & flentes reperiens, eos juxta Evangelicum dictum cordintimè conſolabatur, & infra altare verſus parietem altiorem ſepulturam fecit, dictosque fratres, ſuis expenſis, novis veſtivit veſtimentis, prout ſecundo libro S. Galli legenda latius patet.

Meminit hujus omnium primi Hermanus Contractus ad Ann. 736.

(13.) ERENFRIDUS, alias ANASTEDIUS. 13. 9. hic, ut in martyrologio monaſterii S. Galli liquet, abbas fuit monaſterii Augienſis, & ſcripſit Chronicam monaſterii S. Blaſii, præfuit eccleſiæ Conſtan. Anno VII. C. XXXV. rexitque abbatiam & diœceſim Conſtan. X. annis, quam laudabiliter. Sub hoc Vertrada, Caroli M. mater, Conſtantienſem Eccleſiam locupletavit, B. Rhenano teſte lib. 3. Regum Germ.

(14.) SIDONIUS decimus quartus, iſte prout in Chronica monaſterii Zwyfalten habetur, Augiæ monachus, eidem loco, ac etiam monaſterii S. Galli abbas,

abbas, Conſtantiæque Epiſcopus factus, præfuit annis XIII. qui maligni ſpiritus inſtinctu, cellam ſeu abbatiam Sancti Galli ambiens, iniquis principibus in depoſitionem Sancti Othmari abbatis conſenſit, propter quem ambitum & manſionem idem Sidonius ante altare Sancti Galli profluvio ventris obiit, circa annum Domini, VII. C. LIX. † In libro caſuum monaſterii Sancti Galli hæc res hujus Sidonii ita traditur, ut Sidonius Conſtan. præſul, qui & monaſterium, quod Owa nominatur, in ſua poteſtate habebat, inſtigantibus Comitibus Warino & Rudhardo, cœpit inquirere monaſterium S. Galli, & in poteſtatem Epiſcopatus redigere, quibus, ut illi ſolatio eſſent beneficia, promiſit atque donavit, Warino videlicet villa Turinga & Engen, Rudhardo vero Antolninga & Uzinhaha, Miloni autem ipſius monaſterii S. Galli ſextam villam, quæ Haimbach nuncupatur, contradidit, quamobrem præfatus Sidonius, quod nequiter cœpit, auxiliantibus iniquis principibus, peſſimè ad ſui (ut eventus poſtea docuit) damnationem perfecit, monaſteriumque ipſum in jus epiſcopatus redegit, quo fit, ut ipſe, fratres in monaſterio Sancti Galli multis ſemper afficiens injuriis, quadam die monaſterium turbulentus ingreditur, & cum ante altare Sancti Galli, quaſi oraturus conſtitiſſet, quid in mente habuerit, pœna corporis & illuvies ventris, prout in vita S. Galli ſcriptum eſt, manifeſtavit. Quo redundante ſepulcbro, ad Owam perlatus, de cloaca corporis vitam exalavit miſeriis plenam. Hermannus autem Contractus ſcribit, eum ante altare S. Galli vitam finiviſſe, qui ſecundum Chronicam S. Blaſii monaſterii, Anno VII. C. XLVI. in epiſcopum electus fuit. In loco autem monaſterii S. Galli capitulari, de iſto Sidonio, ſub ipſa imagine ſua, ita ſcriptum comperi. Hic, quoniam more latronis & furis, Sancto Othmaro mortuo, Divi Galli cœnobium occuparat, noſtris minimè invenitur eſſe abbatibus inſertus, is namque functus honore Pontificis Conſtanrienſis, inſtigantibus iniquis Principibus, Warino & Ruthardo, Sanctum Othmarum depoſuit, deinde donatis iisdem quibusdam bonis, (uti quos ſuæ rapacitatis inſtituerat lupos) non ſine ſuo periculo hujus aſſumit cœnobialis monaſterii tyrannidem, magisque honorem, & quidem nequiter incboaverat, peſſimè perfecit. Monaſteriumque in jus Epiſcopatus redegit, itaque die quadam adveniens, calumniis affecturus, qui ſuis nequitiis obſtiterant, ab inſtanti ſæva ultio Galli ipſum, apprehenſum per cloacam, vitam repente finire coëgit.

Vide Hermannum Contractum ad eundem Annum.

Hæc de illo Maligno Sidonio.

Digreſſio ad Sanctum Othmarum.

Quia de hoc Sancto Othmaro, optimi conterranei noſtri, hic facta eſt mentio, libuit in ejus piam memoriam id, quod brevibus de eo verbis in monaſterio 631
ſuo de eo ſcriptum eſt, ſubjungere. Nam ipſe ex Alemannorum proſapia ortum trahens, Scotigenæ Cellæ verendi patris Galli, primus infulatus extitit antiſtes & abbas. Qui dum ex clerico Rethiæ Curienſis factus fuiſſet monachus, Waltrami cujusdam Comitis poſtulatione, à Pipino Rege Francorum hoc monaſterium ſuſcepit regendum, hic officinas regularis diſciplinæ congruas conſtruxit, atque congregata inibi multitudine monachorum, ad inſtar optimi Archimandritæ, ſtrenuè 40. annos rexit, non ſine laude magni decoris, quod præter virtutes, quibus ſe aliis ſpeculum oſtentabat clarum, patet pauperum, Pappasque egenorum ab omnibus vocabatur, demum falſo infamatus crimine, miſerè in Inſula Stain diem clauſit extremum, cujus Epitaphium eſt tale:

Vincula perpeſſus, ſibi vixit carcere preſſus,
Exilium tulerat, fame, frigore fractus obibat.
Quis queat OTHMARI certaminis abdita fari,
Equipar hæc cunctis roſa vernat ſanguine mota.

(15.) JOHANNES, decimus quintus, hujus nominis tertius, qui juxta librum caſuum monaſterii S. Galli, Monachus fuit Augienſis, & temporibus Caroli Magni tunc Regis Francorum, ac Adriani Papæ, circa annos Domini VII. C. LXXIII. Epiſcopus Conſtantienſis ordinatus eſt, quibus temporibus, prout ex bulla quadam monaſterii patet, monaſterium hujusmodi, eo tunc Andegario primo abbate conſtituto, fundatum eſt: ſed ſecundum Chronicon monaſterii Sancti Blaſii dictus Johannes Epiſcopus factus eſt.

Ita quoque Contractus. Anno Domini VII. C. LIX. † & præfuit annis XXII. obiitque anno Domini VII. C. LXXXI. Sepultus in capella Sancti Kyliani monaſterii Augienſis, hic quidem Epiſcopus duorum cœnobiorum, videlicet Augienſis & Sancti Galli regimen ſuſcepit, qui & tres nepotes ſuos educavit, quibus in tribus illis locis poſt ſuum diſceſſum honorem diſtribuere cogitavit. Quo comperto, utriusque cœnobii fratres Epiſcopum pariter adierunt, rogantes, ut privilegia ejus apud Principem ac poteſtatem eligendi impetraret, ſe vero, ſi hoc fieret, nepotes ipſius ſibi Abbates electuros polliciti ſunt: Quod ille conſentiens, ſe facturum promiſit. Tempore vero tranſacto, Carolus Magnus rex Francorum, cum Beata Hildengarda conjuge ſua, Romam profecturus, Conſtantiam advenit, ejusque clementiam interpellat, Rex vero Epiſcopum, quid de hoc ipſi placeret, interrogavit: Epiſcopus vero æternæ beatitudinis gaudia illum exinde percepturum, ſi talem tantamque animi ſecuritatem in famulitio Chriſti acquireret. Quod audiens rex, gavisus eſt, & protinus utriusque monaſterii fratribus, videlicet S. Galli & Augienſis, firmiſſima autoritate privilegium optatum contulit, atque immunitatis ſcripta ad hæc eadem retinenda fieri præcepit, quæ ſuæ auctoritatis ſignaculo firmavit, conſtituens atque præcipiens, ut poſt Epiſcopi mortem prædictorum monaſteriorum monachi poteſtatem haberent ſibi eligendi abbates. Et ut de æterno nulli absque regibus ſubjecti eſſent, &c. Fratres igitur læti redierunt in ſua, Epiſcopus autem chartas utrorumque, quas rex fieri præcepit, ſecum retinuit. Cum igitur præſul præſentis vitæ finem ſibi imminere agnoſceret, aſſumpta Augenſium fratrum charta, ad monaſterium venit, chartam autem fratrum monaſterii S. Galli in ſcriniis Conſtantienſis Eccleſiæ dereliquit, eo quod voluiſſent nepotem eligere.

Quia ſenſerant chartam à rege datam multum eſſe depravatam, multoque aliter quam Rex juberet, ſeu res eorum indigeret, eſſe conſcriptam, idcirco nepotem ſibi abbatem eligere neglexerant. Similiter etiam fratres alterius monaſterii fecerunt, Poſtquam ergo præfatus Epiſcopus vita exceſſit, Fratres Augienſes Hil-
632 degardis reginæ conſilio ſenem quendam presbyterum monachum, Petrum nomine, elegerunt, cujus etiam adminiculo res apud illos ita perſtitit. Quia à Comite Geroldo, prædictæ reginæ germano, locus ipſe maximè augebatur. Monachi autem S. Galli Walconem concœnobitam, virum ſapientem, ſibi abbatem, rege permittente, conſtituerunt, res autem in finem non ita perſtitit, ut infra, circa Eginonis geſta patebit, ante tamen Eginonem nonnulli tres ſolent ponere Epiſcopos, videlicet Gundolfum, Fidelem & Dyopaldum, verum quia in eo non omnes concordant, ideo prætereo.

(16.) EGINO, decimus ſextus, de quo præfato libro caſuum traditur, ut mox, quando Eccleſia jura ſuſcepit, ſicut Sydonius Othmarum, ita & ipſe præfatum Walconem abbatem perſequi cœpit in finem, ut anteceſſoris more monaſterium ſibi ſubjicere poſſet, hujus ergo rei gratia optimatibus regis prædia & pecunias contulit, per hujusmodi dona ad conſenſum ſuum provocando, quorum etiam adminiculo monaſterium hujusmodi iterum epiſcopio ſubjici fecit, Carolus vero Serenus Auguſtus prædictum abbatem, quando cum Epiſcopo pacificare vellet, eo videlicet pacto, ut Epiſcopi præcepto obediens, abbatis locum in monaſterio ponant. Præfatus Walco, tantam ſuorum dejectionem diutius ſufferre nequiens, tale fertur Regi dediſſe reſponſum. Cum ſemel dominationis veſtræ manus ingreſſus eſſem, & tantæ celſitudinis domino ſublimari merui, nequaquam poſt hæc,

dum

dum horum trium digitorum vigorem integrum teneo, (nam ſcriptor erat eximius,) vilioris perſonæ manibus me ſubdere decrevi. Itaque cum imperatoris conſenſu ad vicinum monaſterium, quod Owa nominatur, ibidem moraturus devenir, ubi poſtea abbas electus atque ordinatus eſt. Ad ultimum monaſterium Sancti Dionyſii ſuſcepit regendum. Tunc prædictus Epiſcopus, aſſumens quendam presbyterum Forenſem, nomine Werdonem, quem ad monaſterium, ut abbatem illum conſtituiſſet, obtulit. Sed monachi in tali habitu commanentem minimè ſuſceperunt. Hoc cum Werdo perſenſiſſet, cum converſatione habitum mutavit, & tum demum monachicis indutus veſtibus, ſuſceptus, atque, ut decreverat Epiſcopus, abbas eſt ordinatus. Tunc iſte, quodam perverſæ fidei pacto inter Epiſcopum & abbatem contra monachorum neceſſitates effecto, res monaſterii magis ac magis in deſolationem vergere cœperunt: cum hos, qui tutores eſſe debuerunt, afflixiſſet, & nullus ex monaſterio eſſet, qui eos prohibere potuiſſet. Habuerunt autem fratres adhuc apud ſe firmiſſimum monaſterii ſui emunitatis præceptum, quod bonæ memoriæ Pipinus Rex ille conſcribi, propriaque manu firmatum dari juſſerat, in quo & multum confiſi ſunt: quod idem Epiſcopus ſæpenumero maximo ſtudio inveſtigabat, invenire tamen non poterat, ipſumque præceptum, quod ſuperius à Carolo Magno ſub Johanne Epiſcopo factum monſtrarunt, adhuc in Conſtantienſis Eccleſiæ ſcriniis detentum, à monachis non recipiebatur, eo quod, ut ſuperius dictum eſt, depravatum, atque contra imperatoris præceptum, illorumque neceſſitatem fuiſſet conſcriptum. Contigit autem quodam tempore, Wolfharium, Epiſcopum Rinenſem, legatione à Domino Carolo ſibi injuncta, ad juſtitias in Rhetia Curienſi faciendas, ad ipſum pagum, indeque reverſum ad Sanctum Galli monaſterium deveniſſe, ibique, prout fatus erat, benignè ſuſceptus, devoto ſervitio ſuſtentatus eſt, qui de calumnia & injuſtitia, quas patiebantur incolæ monaſterii, inſtructus, prædictum emunitatis præceptum ſibi oſtendi rogavit. Quod cum videndo perlegiſſet, hortatus eſt fratres, ut per aliquem fidum hominem eandem firmitatis chartam domino Carolo dirigerent, ſe vero res eorum ſibi notas facturum, atque auxilium eis præbiturum, promiſit. Cujus aſſentientes conſilio, cuidam Vaſallo Imperatoris, Engelramno nomine, in cujus fide multum præſumebant, chartam ipſam atque totius ſecuritatis ſpem commendarunt, qui etiam altari S. Galli ſe chartam ipſam regi perlaturum juravit, atque monachis ipſis cautiſſimè redditurum eſſe. Quod, diabolo ſuadente, aliter effecit. Diſcedente enim eo de monaſterio, atque chartam ſecum portante, Epiſcopo res innotuit, qui protinus directis illi muneribus, præfatam chartam, prout diu cupivit, accepit, in ſuique poteſtatem redegit, ſtatimque omnem ſecuritatis ſpem monachis auferre cupiens, ad monaſterium venit, cautiſſimaque inveſtigatione perquiſivit, ſi alicubi exemplar aliquod ipſius chartæ inveniri potuiſſet. Qui cum nequaquam inveniſſet, quia omnino non erat, delatum eſt ei, quod 633
Amalgarius, monachus & diaconus, eam exemplari tradere voluiſſet, cujus facti licet ſecurus eſſet, nequaquam tamen ſe aliter apud Epiſcopum potuit excuſare, niſi in altario S. Galli juramento firmaret, nec ſe ullo modo habere ſcriptam, neque in alio quolibet ſcire conſcriptam. Tunc demum Epiſcopus, ſecurus ſuæ voluntatis effectus, rediit in ſua, atque monachis, qui ſecum ſoliti erant commorari, quaſi ob aliam cauſam à ſe foris tranſmiſſis, ſæpe memoratam chartam ignibus tradidit, atque in favillam redegit, ut poſt res innotuit. Temporibus autem tranſactis, idem Epiſcopus præſentis vitæ finem accepit anno ab incarnatione CHRISTI VIII. C. XIII. Anno autem imperii Caroli Magni XLVI. Tradidit autem præfatus Epiſcopus Eccleſiæ Conſtantienſi & matronæ ejus, beatiſſimæ virgini Mariæ, Crucem argenteam cum crucifixo, XXXVII. marcarum argenti, & quinque lotonum, atque marcæ auri, cum pluribus lapidibus precioſis, in qua fabrili arte ſculpta erant hæc metra:

Hoc trophæum Chriſti Egino pro luce perenni
Virgo Maria tuo ſacro dicavit honori,
Cui prece alma tua tribuantur regna polorum.

Anno Domini MCCCCLXVII. ita ordinante Carolo, ejusdem Eccleſiæ Crux illa, cum quadam alia cruce aurea, per quendam dominum Salomonem, tertium Epiſcopum Conſtantienſem hujus nominis, glorioſiſſimæ Virgini Mariæ donata rupta eſt, & utraque Crux renovata: Et in modico aliam formam dignoſcitur immutata: Tempore Hermanoi de Landeoberg, hujus oominis tertii Epiſcopi Conſtantienſis, his verſibus inſculptis:

Hæc Crux, argento tribuit quam Præſul Egino,
Auro commutata datur nunc ſic renovata.

(17.) WOLFLEON, alias WOLFLOS vel WOLFLEOS, decimus ſeptimus fuit, qui juxta ſupradictum caſuum monaſterii S. Galli libellum, ejusdem monaſterii fuit cœnobita, & anteceſſorum ſuorum more, cauſas monaſterii prædicti ſuæ curabat ſubjicere ditioni, licet incolæ monaſterii quaſi in fratre & cooſervo conſolationem ſtatuiſſent. Ille vero neque in aliqua parte eis, de quibus venit, pepercit, ſcilicet quantum potuit, digitum ſuum dorſo, more Roboam, anteceſſorum ſuorum erga ſibi ſubjectos, groſſiorem exhibere tentavit, monachosque, de quibus exivit, affligere non deſtitit, quæ omoia, quanta & qualia fuerint, non decet memoriæ tradere, neceſſaria tamen inſerere non illicet. Idem namque Epiſcopus, çum omnes monaſterii cauſas ſibi ubicuoque vellet afferri, juſſiſſetque, nihilominus ad libitus ſuos ſæpius idem monaſterium inviſens, omnes ibidem monaſteriorum conſuetudines ad ſuas detorſerat voluptates, denique cellario, cunctisque ſimilibus monaſterü officinis Laicales præfecit perſonss, ſibi forinſecus miniſtrare ſolitas, nullusque eorum, qui ad hæc eadem monaſteria conſtituti fuerant monachorum, vel intrare, aur de bis aliquatenus babuit poteſtatem tractare vel habere. Quare contigit non ſolum alia neceſſaria, ſed etiam victum ſupremum, videlicet corporis ſuſtentaculum, omnino fratribus defeciſſe. Tantæ ergo neceſſitatis cauſa fratres compulſi, Caroli Magni filium Ludovicum, püſſimum imperatorem, adeunt, ejusque clementiam ſuæ miſeriæ ſolamen eſſe poſcebant. Epiſcopus quoque eodem tempore præſens, corporum confiſus ſolatio, aliorumque familiarium Regis, quos omnes partis ſuæ ſciebat eſſe adminiculatores, monachorumque adverſarios, maximam tum ſuæ pertinaciæ fiduciam habuit. In charta quadam, quæ diabolicis macbinationibus à quodam diaboli miniſtro conſcripta, non ſolum idem monaſterium, ſed & alia loca non pauca, ad Epiſcopi partes hæreditario quaſi jure pertinere cavebat. Monachi vero econtra nullam ſecuritatis ſuæ tunc chartam ſecum babebant, una, ut prædiximus, concremata, alia vero, ſicut etiam præfati ſumus, quam ob aliquam cauſam monachi ſuſcipere noluerunt, ab Epiſcopo detenta. Cum autem inter Epiſcopum & monacbos magna coram principe
634 oriretur altercatio, petiit Epiſcopus, ut tamen charta ſua legeretur, & ſecundum eam res dijudicarentur, ipſam autem, quam ſuprà commemoravimus, mendis pleniſſimam præferre cogitavit. Sed S. Galli pro fratribus ad Deum interceſſione, res ita ſe dedit, ut cum Epiſcopus ſuæ voluntatis ſe putaret exhibuiſſe chartam, non eam, quam voluit, ſed proficuo monachis errore, chartam aliam Imperatori, cunctisque Principibus, cauſæ penitus ignarus, coram deſignavit. Quam ab Imperatore Carolo ſub Johanne Epiſcopo fratribus factam, ſed à monachorum anteceſſoribus non receptam, ſupra memoravimus, &c. Eam igitur cbartam cum piiſſimus Imperator ſuſcepiſſet, ſuique patris ſigillum iotuitus eſſet, reverenter deoſculatus eſt, circumque ſtantibus ſimiliter honoris cauſa deoſculaodum obtulit, & deinde traditur legenda. Cum vero audiſſet Epiſcopus, contra ſuam mentem chartæ procedere textum, iſtam protinus recuſavit, aliam cupiens afferre ſcripturam. Quod benigniſſimus clementiſſimusque Imperator non conſenſit, ſed tantæ auctoritatis firmitatem monachis reſtituendo, contradidit, ut liberi ad

ſua

ſua redeuntes, poteſtatem deinceps eligendi ſibi abbates haberent, nullamque poteſtatem Epiſcopi abſque magiſterii cauſa ſpirital. ſuper eos deinceps haberent, quiſdam cenſu excepto, quem de monaſterio ad epiſcopatum, perſolvi debere ſingulis annis, hoc eſt equum unum & auri unciam unam. Supra memorata adulterata Johannis Epiſcopi charta continebat, inſuper etiam Princeps præfatus, ad augmentum ſecuritatis eorum, chartam emunitatis ſua autoritate illis contradidit. Quibus peractis, monachi cum abbate Gosberto, ad monaſterium rediere lætantes, Epiſcopo nihilominus ad ſua cum triſtitia redeunte. Fuit enim beatus Gosbertus, prout in dicto capitulari loco ſcribitur, vir ſtatura procerus.

Incidens.

HIc Gosbertus, noſtræ congregationis monachus, à fratribus eſt abba electus & ordinatus, vir ſtatura procerus, ſapientia quoque morumque dignitate præcipuus, is ab Epiſcopo Wolfleos ſuper abbatia impeditur, coram Imperatore, Dei nutu, potitus eſt, mirificè, triumpho. Inſuper & de novo monachis eligendi ſibi abbates firmitatem ſuæ autoritatis contradidit, hic veteri deſtructa Eccleſia, ſeptem annorum curricula ad plenum, novam Sancti Galli conſtruxit Baſilicam, anno noſtræ ſalutis octingenteſimo trigeſimo, librorum quoque quam maximam partem cœnobio conquiſivit, ut etiam locus iſte ex eorum multiplicatione non parum excreſceret. Senio tandem confectus, impetravit à Ludovico, ut Bernuicus ejus ſucceſſor exiſteret, quod ſtatim effectum eſt, præſedit annis 27.

(18.) SALOMON hujus nominis primus, decimus octavus, hic juxta monaſterii S. Blaſii chronicam, floruit anno 800. † & obiit ſecunda die Aprilis circiter annum 873. Chronica autem Hermanni Contracti dicit 71. ſeditque circiter 6. annos, & ex quodam antiquo Conſtantienſis Eccleſiæ Calendario liquet, hunc Salomonem Collegium Epiſcopalis Cellæ fundaſſe.

Salomonis epiſc. Conſt. meminit Contractus ad An. 847.

(19.) PATECHO, alias Pateon vel Batego, decimus nonus, anno 874. † electus, de quo nihil ſingulare ſcribitur, niſi quod circa hæc tempora graviſſima erat hyems, propter quod multi homines, ac etiam alia animalia interierunt, & eodem anno vehementiſſime Kariſtiæ erant in Germania & Gallia, duraruntque per tres annos, quo fit, ut quam plures homines eſurie obierint, & ſedit annis tribus, alias 4. obiit anno 877.

Contract. An. 871. & triennium præfuiſſe.

(20.) GEBHARDUS, hujus nominis primus, viceſimus, qui ſecundum antiquum Epiſcoporum Conſtantienſem catalogum præſedit annis 16. viguitque circa annos domini 885. & occubuit contra Normannos anno domini 885. alii verò ſcribunt, eum præſediſſe annis 10.

(21.) SALOMON, hujus nominis ſecundus, viceſimus primus, electus fuit anno Domini 885. & iſte Sarcophagum Sancti Pelagii martyris fieri fecit precioſis gemmis adornando, ad hunc epiſcopum Nicolaus Papa ſcripſit, *c. Sciſcitatur XXX. q. quarta*, & prout ex Chronica monaſterii S. Blaſii conſtat, obiit hic Salomon anno 891. & ita præſedit annis quinque vel ſex.

(22.) SALOMON, hujus nominis tertius, viceſimus ſecundus, qui fama referente, Baro fuit de Ramſchuuaag, pro cujus judicio adhuc hodiernis diebus veſtigia caſtri, non multum à monaſterio S. Galli diſtantia, apparent; cujus etenim arma hic cernuntur. Fuit denique Epiſcopus iſte nominatiſſimus, per quem multa egregia facinora (quæ apud monaſterium S. Galli, cui præerat, habentur) facta ſunt, unde, dum parentes ipſius clari eſſent & illuſtres, ipſum Yſoni, Sancti Galli monacho Doctori, tunc temporis famatiſſimo, tradunt erudiendum. Quem etiam tantundem erudierat, ut ipſe Nocbherum, Tutilonem, Ratpertum, Hartmotum, commonachos ſuos præcelleret, quo fit, ut inter ſummæ indolis condiſcipulos clandeſtinæ invidiæ creverint, & cum corrivales eſſent genere & ingenio, 635

Uuuu 3 (ut

(ut ea ſolet ætas) æquiter non ferebant, alienum ſibi, qui confratres eſſent, præferri. Et qui naturalibus quidem eſſent pares, doctrinarum profectibus ab illo præiri. Deſunguntur Salomonis adhuc pueri parentes, tandem autem & frater, ipſeque rerum hæres effectus, ad res magnas animum tenderat ſuum, ſcholisque ablatus, à Rumoldo, abbate S. Galli, Archicapellano eum juvante, Capellanus fit Ludodovici regis, filii Caroli Magni; cujus ſingulari gratia in brevi potitus, Ellwangeo, ubi Canonicus præficitur, & de poſt Campidonenſibus præponitur, proceſſu vero temporis, propter magnam ſui ingenii eminentiam, Hattone Archiepiſcopo Maguntino opitulante, plurimis locis præficitur, ac tandem monaſterio Sancti Galli, & poſtremo Conſtantienſis Epiſcopus efficitur & paſtor. Sed ut ad priora revertamur, Salomon adhuc adoleſcens benè educatus petiit, ut præfati monaſterii frater conſcriptus fieri mereretur. Quod Gruualdo jubente, & Hartmanno abbate, quaſi Vicario juvante, à patribus eſt conſecutus. Tradidit autem de prædiis, quibus abundaverat, Sancto Gallo locum, qui Golda, alias Golga dicitur. Eo pacto, ut annonam monachi, & locum hoſpitis in refectorio haberet, dum viveret, & cellam quandam & prope, quæ amœnior ſibi videbatur, cum pratis & agellis adjacentibus ſibi poſſideret, ita tamen, ut abbati non eſſet oneroſus. Claruerat autem Salomon ſub quinque Regibus, æquè ſibi amicis, Ludovico, Carolo, Arnolpho, Iterum Ludovico & Conrado. Sub iſto Salomone in monaſterio Sancti Galli ſimul tempore fuerunt presbyteri XLII. diaconi XXIIII. Subdiaconi XV. Et præſedit annis XXIX. alias XIII. Obiiſſe notat Contractus anno 919. Interfuit concilio Tribuarienſi ſub Arnulfo, Rheginone (a) teſte. Doctiſſimum fuiſſe, oſtendit ab eo compoſitum, quod extat, dictionarium.

(23.) NOTINGUS vigeſimus tertius fuit, anno Domini 920. de quo nil relatione dignum reperitur, niſi quod Sanctum Conradum ſucceſſorem accepit educandum, & juxta S. Galli monaſterii annales mortuus fit anno 933. ſecundum Contractum anno 934. ſecundum monaſterii S. Blaſii chronicon anno 930. & præfuit X. annis, cujus ſepulturæ venerabilis & S. pater Udalricus, Auguſtenſis Eccleſiæ Epiſcopus, operam dedit.

(24.) SANCTUS CONRADUS, vigeſimus quartus Epiſcopus Conſtantienſis, hic ex Comitibus de Altdorff natus eſt, patre videlicet Henrico, Avo Etichone, matre autem beata Comitiſſa de Hohenwart, ducatus Bavariæ, hi Ludovici, filii Arnolphi Romanorum Regis, tempore fuerunt. Requieſcunt autem prædicti, pater, mater, & tres fratres Sancti Conradi in monaſterio Weingarte, cujus & fundatores extiterunt. Fuit autem hic Sanctus Conradus à Notingo Epiſcopo, prædeceſſore ſuo, in puerilibus annis ad educandum ſuſceptus, dumque adhuc apud Notingum eſſet, à Canonicis Eccleſiæ Conſtantienſis in præpoſitum ejuſdem Eccleſiæ receptus, poſt obitum autem præfati Notingi clero & populo Conſtantienſi acclamantibus, in Epiſcopum Conſtantienſem extitit electus, Anno Domini † 934.

Multa bona quæ Sanctus Conradus contulit Epiſcopatui.

Donavit autem idem Epiſcopus de ſuo patrimonio fratribus Eccleſiæ Conſtantienſis ad uſus communes ſubſcriptas poſſeſſiones. Item apud Curwalhenburg cum jure patronatus, & decimas in Uberſachſeo, & 13. manſus feuda attinentia. Item Curiam in Burg, & officium Villicationis cum aliis pertinentiis in nemoribus, &c. Item Curiam in fluvio, cum quatuor manſibus, ibidem piſtrinam in ripa & alpes duas, dedit & Ilatz, & Malantz, & Vineas adjacentes. Item apud Emptum curiam cum tribus manſibus, & tres manſus apud Ininplatz. Valuerunt autem hæc bona annis ſingulis novem marcas, conſtruxit autem Epiſcopus ille Conradus Baſi-
636 licas tres, ſcilicet, Sancti Mauricii, S. Johannis, & S. Pauli, quæ tunc fuit extra muros Conſtantienſes. Sanctus quoque ille Conradus tempore, quo Eccleſiæ præfuit, pro dominici ſepulchri Viſitatione ter mare transfretavit, præſedit autem annis 42. & vitam finivit Anno Domini 974. Ottone ſecundo Imperatore regnante, ſexto Calend.

S. Mauriz, S. Johans. S. Paul.

(a) *a. 895.*

lend. Decemb. Theſaurus autem ſanctiſſimi corporis ejus, prout & vivens diſpoſuerat, apud Eccleſiam Sancti Mauritii, extra juxta parietem reconditus fuit, ubi & Deus ipſe glorioſus, in ſervi ſui exaltationem, ad infirmos diverſarum ægritudinum curationes effecit. Poſtea autem aliquo tempore lapſo, Ulricus de Richenthaal, Canonicus Conſtan. juxta ſepulchrum ipſam Capellam conſtrui, & altare fundari diſpoſuit, ad honorem Sancti præfati: Multa autem per præfatum Conradum, tam in vita, quam in morte, ac etiam poſt mortem virtuosè ac miraculosè acta ſunt, ſed cum de his in geſtis ejus, quæ pro lectionibus in Eccleſia leguntur, copioſe ſcriptum reperiatur, ſuperſedeo: Unum tamen frater Hermannus in floribus temporum refert, circa tempora Martini tertii Papæ, ubi dicit, quod illius Papæ tempore floruit Conradus Conſtan. qui ſuper lacum Bodamicum ſiccis pedibus ambulavit. Poſt mortem igitur ejus Ulricus, primus Epiſcopus Conſtan. videns miracula plurima, quæ altiſſimus ad honorem præfati Confeſſoris ſui indies operabatur, dolens, tantam lucernam ſub modio latere, ad Papam Calixtum ſecundum literas ſuas dedit, hoc ſub tenore.

Domino venerabili Calixto Papæ, ſanctiſſimo Conſtantien. Eccleſiæ famulus, cum univerſo gregis dominici ſibi commiſſi ovili, debita obedientiæ vota cum orationis inſtantia, divinæ clementiæ reſpectus, ſub veſtræ gubernaculo paternitatis, multis conſolantem bonis, propenſiori gratiarum actione magnificamus, cum de tranquillo rerum ſtatu, & nova ſanctorum claritate, qua diverſæ illuſtrantur Eccleſiæ, gaudeamus. Sicut enim ſplendor veri ſolis alias mundi plagas electorum ſuorum meritis, quaſi totidem radiis penetravit, ita, ad noſtrum quoque vergens occidentem, per felicis memoriæ Conradi, Conſtantienſis Epiſcopi, miraculorum inſignia, non impari luce, totam temporibus noſtris Alemanniam perfudit, pro cujus gloria, ut moris eſt, canoniſanda, cum apoſtolicæ ſedis præſentiam crebris jam dudum interpellaſſem litteris, hoc immutabilis ſententiæ reſponſum accepi, vitam ejus in concilio recitandam & comprobandam fore generali. Teſtes inſuper idoneos ſignorum, quæ per eum fiunt, ſeu facta ſunt, ibidem adhibendos, ut tantis cœleſtium donorum beneficiis reverentia fidelium aſſurgat univerſalis, ut per hoc invidia, quæ nec mortuo parcit, obſtruatur particularis, cum digito Dei malefici ſuperentur Pharaones.

Quapropter operam dedi ex Patris cedulis, hujus viri digniſſimam Deo converſationem, potius, quam miracula, quæ nonnunquam reprobis cum Sanctis communia ſunt, ſequens opuſculum colligere, veſtræque ſublimitati examinandum dirigere, malens ſtylum ſimpliciorem Verecundiæ patere, quam civitatem, ſupra montem ponendam, in valle torporis & oblivionis diutius latere. Adjeci tamen ex innumeris, quibus plures lætificantur ejus nationes, ſub probabili teſtimonio, pauca duntaxat ſigna, ne ſicut videntibus gaudium, ita audientibus nimietate ſui generarent faſtidium. Itaque beatus Conradus, ad dicti Udalrici Epiſcopi, & univerſorum Cleri & populi Eccleſiæ civitatis Conſtan. petitionem, per apoſtolicam ſedem canoniſatus fuit, cujus canoniſationis bulla eſt, ut ſequitur.

Calixtus Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, Venerabili fratri, Udalrico Epiſcopo, clero & populo Conſtan. ſalutem & apoſtolicam benedictionem; Fratres veſtri, quos ad apoſtolicam ſedem direxiſtis, multa nobis ac fratribus noſtris, de illius ſancti viri defuncti, Conradi veſtri Epiſcopi, actibus retulerunt miracula, & quæ per eum dominus omnipotens fecerat certificare ſcriptis, & verborum atteſtationibus ſtuduerunt. Noſtris itaque fratribus Epiſcopis & Cardinalibus & aliis Archiepiſcopis, Epiſcopis & abbatibus ac religioſis, qui aderant, viris viſum eſt, eundem ſanctum, apud Deum honorabilem meritis, nos apud homines, quantum nobis fas eſt, honorabilem memoriam facere deberemus, unde in generali, quod celebramus, concilio ejus venerationem fratribus omnibus nunciamus. Ad honorem igitur Dei, atque ipſius S. Conradi reverentiam, largiente domino, conſtituimus, ut ipſius inter ſanctos recordatio futuris temporibus habeatur, & miracula, quæ 637

per

per eum à Deo facta dicuntur; ſi vera ſunt, ſcripturis & lectionibus memoriter deinceps teneantur. Vos vero, fratres & filii dilectiſſimi, apparentium in terra veſtra florum odore refecti; Ita in poſterum converſari, atque ita piè vivere, cooperante domino ſatagatis, ut & ipſi aliis odorem Virtutum reddere, per ſancti Spiritus gratiam valeatis. Omnipotens dominus, beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli precibus, & prædicti ſancti Viri orationibus, ſua nos miſeratione cuſtodiat, & ad vitam perducat æternam. Datum Lateran. V. Kal. Aprilis, & juxta ticulum plumbi fuit *Calixtus II.* qui fuit Burgundus electus, anno Domini MCXX. & rexit Eccleſiam V. annis, X. menſibus, XIII. diebus. Et ſic poſt mortem S. Conradi ultra CXLIV. annos fuit canoniſatus, dicti autem S. Conradi Epiſcopi tam vitæ quam miraculorum ſeries in Conſtant. Eccleſiæ lectionario, & alias inquam pluribus locis copioſè deſcribitur, illic me refero.

FAMILIA S. CHUNRADI EPISCOPI CONSTANTIENSIS EX ALTORFII COMITIBUS.

Iſenbertus Warinus, *princeps Altorfii Anno 780.*

Welfo *ſuccedit patri Anno 820.* = Irmentruda *inchoat primo fundationem Monaſterii Altorfenſis.*

Juditha *uxor Ludvvici I. pii Imp. filii Caroli Magni.* — Eticho, *ex familia ſuperioris Welfonis, neſcio an filius, an nepos, fundator cœnobii Amergovienſis, ubi ſepelitur.* =

Ludgarda. — Henricus, *fundator monaſterii Sanctimonialium Altorfis, & alterius Altenmunſter in Bavaria.* = Beata *de Hohevvart in Bavaria prope Ingolſtadium. Aliis Comitiſſa Bogenſis.* — Barbo *à Danis in mari ſuffocatus Anno 880.*

S. Chunradus *Anno 935. Epiſcopus Conſtantienſis: partem patrimonii cum fratre Ethicone commutat, & inde Eccleſia ſua donat. Morit. 976.* — Concubina. = Ethico *moritur ſine uxore, ſepultus Conſtantia.* = Rudolfus *princeps Altorfii & in Bavaria. Moritur Anno 940.* = Ida, *filia Cunonis Comitis de Oeningen, ex matre Richlinda, filia Othonis Magni Imperatoris.*

Filia *uxor nobilis Rheti, unde familia dominorum de Heriſcella, Uſtera, & Rapelſvveil.*

Henricus *obiit adoleſcens, in venatione, ex ſaxo.* — Welfo, *magnus miles, rebellat Imperatori Conrado Salico, transfert moniales Altorfenſes in Altenmunſter, & inde monachos Wingardam.* = Irmengarda, *Giſelberti comitis Lucelburgenſis filia, ſoror Henrici ducis Bavariæ.* — Richlinda, *uxor Adalberonis, poſtremi Comitis in Serapta & Eberſpergk, qui obiit Anno 1045.*

Guelfo, *dux Carinthiæ & Marchio Veronenſis, fundat monaſterium Weingarden, translatis monachis ex Altorf in montem, & converſo palatio illo ſuo in monaſterium Anno 1094. Obiit in Caſtro Podamo ſine liberis.* — Cunza *filia & hæres, quæ ad maritum patrimonium totū attulit.* = Azo *Marchio Aſtenſis, ex uxore hæres ſoceri.*

Welfo, *primus dux Bavariæ, author Welfonum & Leonum, veterum Bavariæ & Saxoniæ ducum & in iis Brunſvvicenſium, qui hodie ſuperſunt: de quibus alibi.*

FINIS PRIMÆ FAMILIÆ.

VITA

VITA
SANCTI CONRADI EPISCOPI 638
CONSTANTIENSIS.

PROLOGUS.

*DOmino & Venerabili Calixto, Papæ Sanctiſſimo, Udalricus, Conſtantienſis Eccleſiæ famulus, cum univerſo gregis dominici ſibi commiſſo ovili, debita obedientiæ vota, cum orationum inſtantia. Divina clementia reſpectus ſub veſtræ gubernaculo paternitatis dies noſtros multis conſolandum bonis, propenſiori gratiarum actione magnificemus. Cum de tranquillo rerum ſtatu, & nova ſanctorum claritate, qua diverſæ illuſtrantur Eccleſiæ, gaudeamus. Sicut enim ſplendor veri ſolis alias mundi plagas Electorum ſuorum meritis, quaſi totidem radiis penetravit: ita ad noſtrum quoque vergens occidentem, per fœlicis memoriæ Conradi, Conſtant. Epiſcopi, miraculorum inſignia, non impari luce, totam temporibus noſtris Alemanniam perfudit, pro cujus gloria, ut moris eſt Eccleſiarum, canonizanda, cum Sedis Apoſtolicæ præſentiam crebris jam dudum interpellaſſem literis, hoc immutabilis ſententiæ reſponſum accepi: Vitam ejus in concilio recitandam, & comprobandam fore generali: Teſtes inſuper idoneos ſignorum, quæ per eum fiunt, ſeu facta ſunt, ibidem adhibendos, ut tantis cœleſtium donorum beneficiis, reverentia fidelium aſſurgat univerſalis, ac per hoc invidia, quæ nec mortuis parcit, obſervetur particularis, cum digito Dei moleſtia ſuperetur Pharaonis: Quapropter operam dedi, ex patrum ſchedulis, hujus viri digniſſimam Deo converſationem, potius quàm miracula, quæ nonnunquam reprobis cum ſanctis communia ſunt, continentibus, ſequens opuſculum colligere, veſtræq; ſublimitati examinandum dirigere: malens ſtylum ſimpliciorem verecundiæ patere, quàm civitatem ſupra montem ponendam, in valle torporis & oblivionis diutius latere. Adjeci * tandem* al. tamen. *ex innumeris, quibus plurimæ ad memoriam ejus lætificantur nationes, ſub probabili teſtimonio pauca duntaxat ſigna, ne ſicut videntibus gaudium, ita audientibus nimietate ſui generarent faſtidium.*

VITA
S. CONRADI EPISCOPI.

IGitur Beatus Conradus, nobili Alemannorum ſtirpe exortus, in
paradiſi, ut germen uberius, erumpens florem, Illuſtrem nobi-
lium exornat propaginem. Quem enim clarum altior carnis
edidit nativitas, hunc clariorem atque excellentiorem ſpiritus
reddidit generoſitas: Ita in hanc ab ipſis tenerioribus annis totus
transfertur. Gratia quippe ſuperna virtutum initiis primordia ejus
comitabatur, & quantus eſſet futurus, jam pro ætatis modulo non mediocriter
in eo formabatur. Denique traditur à parentibus Conſtantienſis Eccleſiæ fratribus,
literarum ſcientia imbuendus. In quorum contubernium, illius ſorte, cujus eſt
aſſumptio noſtra, receptus, ad excubias tabernaculi, quod fixit Deus, miniſter
initiatur Leviticus. Nec defuit unctio ſpiritus alumni ſui præcordiis, quæ fru-
639 ſtrari non ſinebant labores hominis extrinſecus docentis, dum quælibet liberalis
diſciplina docibilis, Dei ardentius reconderet ſemina, multiplici quandoque fru-
ctu proferenda. His ſtudiis, lubrico ætatis illius gradu transcurſo, ſolidioris in-
tellectus, & habitus animum roborat progreſſu, in tantum, ut corruptibilis æſtum
naturæ divino temperaret timore: ac per hoc in ejus pectore ſedes fundaretur
ſapientiæ. Jam tanquam mediocri gravitatis morum ſolio reſidens, mirabatur,
ſi retro reſpiceret præcipitium adoleſcentiæ, immuni ſe paſſu evaſiſſe: nec tamen
de hucusque ſervata præſumens innocentia, Vitam arctiori parſimonia modera-
tur obſervantia. Per idem tempus Eccleſiæ Conſtan. Pontifex reverendus præ-
ſidebat Notingus, qui ubi viri hujus converſationem probabilem & honeſtam com-
perit, in opus miniſterii ſui eum aſſumpſit, ut inſtar Joſuæ, populo Dei præfe-
rendus inſtrueretur, qualiter ipſi præſul tanquam Moyſi ſucceſſurus, ducatu ſpi-
rituali quandoque potiretur. Publicis igitur & privatis Eccleſiaſticæ curæ inſtans
negotiis, ut major conſilio, ut expeditior verbo, illius gratia, de cujus plenitudi-
ne omnes accepimus, non ſine admiratione vigilantius auditur ab omnibus, cum
in ſingulis cauſis ac perſonis, idem ſibi, diverſus pro rationis qualitate videretur
aliis. Super egenum & pauperem intelligens eorum inopiam, quam divitiæ pa-
forte fecerant. rentum alienum à ſe †. fuerant, compaſſione experiri deſiderat, ſe miſeriorem,
ſe inferiorem reputans, ſi cuique pro viribus non ſubveniat. Cunctis oppreſſis,
pro ſui relevatione tum temporis Epiſcopum adeuntibus, hic facilis acceſſus, hic
non emptus cauſidicus, hic poſtremò adjutor in oportunitatibus, verum, quia
tantæ virtutis homo digniori probandus erat exercitio, in præpoſitum à fratribus
eligitur, ac per hoc communi rerum utilitati proſpicitur. Nam juxta adepti cul-
minis honorem, quod hactenus voluntate, deinceps operatur bonum ad omnes,
facultatis liberalitate: præſertim cum ambitionis, quam nimirum generat avari-
forte major. tia, ignoret cæcitates: ſed quanto † magnus ſit, tanto magis ſectetur humilita-
tem, eò largius charitatis amplectatur benignitatem. Non minus & ipſe hono-
rabilis atque amabilis, tum pro reverentia dignitatis, tùm pro affectu paternitatis,
habetur universis: Qui felix revera illud ævum arbitrantur, quo tanti vir exem-
pli divinitus orbi donatur. Interea præfatus Antiſtes humanæ debitum perſol-
vens naturæ, defungitur, cujus corpus à S. & venerabili Udalrico, Auguſtenſi
Pontifice, ſepelitur. Hic admirabilis vitæ pater, cum erga viduatam Eccleſiam in
eligendo Epiſcopo, pro cœleſti duceretur oraculo, triduanum jejunium toti clero
indixit

indixit & populo: dignum aſſerens majora quæque divinarum rerum conſilia,
majori devotione, à Spiritu conſilii fore petenda. Tum die ſtatuta, frequens
utriusque ſexus & ætatum concurſus, grandis fit omnium expectatio, quem Deo
plenus pater Udalricus idoneum gregi dominico paſtorem exprimat primus.
Ille Spiritu inſtructus, Conradum non modo irrepræhenſibilem, ſed & omni,
qua Apoſtolus Epiſcopum deſcribit, forma perfectum, in hoc opus bonum horta-
tur aſſumendum. Nec mora, hæc vox in ore univerſorum, iuxta generale Vo-
tum, Deus dedit nobis Epiſcopum. Renitentem ergo & indignum ſe vociferan-
tem, Cathedra pontificali Conſtantia ſuum exaltat Conradum: Ad cœlum us-
que laudibus ſuum attollit electum. Gaudet clerus, ſe promeruiſſe talem præſu-
lem, qui ſibi & ſapientia præeſſe valeat & providentia. Cum alterum eorum hunc
præcipuè ordinem reſpiciat, altero ſpecialius indigeat. Quamvis enim filii ſæculi
prudentiores filiis lucis in generatione ſua ſint, ab illa tamen ſapientia, quæ de-
ſurſum eſt, oculus eorum quam plurimum caligat, cujus radii Deo dicatos tan-
quam proprios filios clarius illuſtrant. Quorum etiam purior obtutus vigilanti
præſidentis ſervandus eſt cura, ne aliqua tenebroſi ſæculi turbetur nebula. Impa-
tiens enim pluviarum eſt purpura, qua altare aureum tabernaculi fœderis invol-
vitur: ſagis vero cilicinis, turbinis & imbrium tempeſtas impune excipitur. Sed
ut ſtylus, ad novi Antiſtitis obſequium, veluti parvulus ad maternum recurrat
ſinum. Lætatur populus de tam eximio paſtore, cujus voce indeſinenter ad
uberrima vitæ invitatur paſcua, cujus opera à ſalubri nullatenus diſcrepant doctri-
na. Cum enim ſic ſe imperitum genus hominum habeat, ut ſi ſecus, quam do-
cet, prædicator agat, nec vera quidem ſuſpicetur, quæ dicat: Hic doctor verax,
hic orator juſtitiæ, operum commendatione, vulgari laude ferebatur: ac per
hoc non paucas Deo lucrabatur animas, pauperes vero patrem in eo ſe acce-
piſſe fatentur, quorum miſeriæ caminus ſuis refrigeſcit diebus: Quorum nuditas
vel inedia hoſpitalis viri largitate ſolatur continua. Quibus & domum in ipſa Ci- 640
vitate ædificavit, in qua ſacrato principum Eccleſiæ numero, duodecim paupe-
res extra ſupervenientes jugiter paſcendos diſpoſuit. Poſtremo ipſi nobiles ac po-
tentes mundi, exemplis ejus ſub potenti manu Dei, addiſcunt humiliari: Nec
eſt ulla jam utriusque ſexus mortalium conditio, quæ ſuo non inſtruatur docu-
mento, ſeu reficiatur beneficio. Principalem præterea Genitricis Dei Eccleſiam
duplici cumulavit theſauro. Copioſis videlicet undique collectis ſanctorum reli-
quiis, & Metallorum ex auro & gemmis fulgoribus precioſis, tres inſuper Baſilicas,
unam foris murum civitatis, duas infra conſtruxit, easque dote habundanti de-
dicavit. Ex quibus in illa, quæ ad honorem Beati Mauritii fundatur, Sepulchrum
Domini in ſimilitudinem illius Hieroſolymitani factum, mirabili aurificis opere
gyrum decoravit: ubi & duodecim Clericos datis ſtipendiis ordinavit. Auget
quoque fratrum majoris Eccleſiæ numerum, ſpecioſum ex propriis ac memoriale
tradens eis allodium, ne, ſi militantes Deo gravius paterentur victus aut veſtitus
diſpendium, illud, tanquam in deſerto murmurantibus, virus irreperet ſerpenti-
num, quod non, niſi per dominicæ paſſionis fugatur intuitum. Quanquam
enim noſſet, timentibus Deum nihil deeſſe: cum autem rebus, aut ſola, qua pe-
nuriam ſuperent, patientia exuberent, nobis tamen omnibus præcavere conatur,
ne ſcandalo vel puſilli Iheſu offendatur. Plenus ante & retro oculis, præſentibus
proſpicit atque futuris: Nec eſt ſtudium Eccleſiaſticæ traditionis aut religionis,
unde fervente in Deo illius animum enormitas exterreat laboris, pericula maris
tertio tentat, ut totiens Hieruſalem, etſi terreſtrem videant, non pro nihilo du-
cens, ſi terram promiſſionis & oculis intueretur carnis, ubi patriarcharum figu-
ris & prophetarum tranſcenſis oraculis, ipſum Deum & hominem, quem præ-
cinebant ſeptem humanitatis ſuæ reſerantem ſignacula, fidei contempletur ocu-
lis. Supra memorati patris Udalrici, ut David Samuelis, perfruitur amicitia: ex-
ercitatur mutuæ viſitationis frequentia. Nec immeritò: in ipſo quippe ſpiritu,

Deſcriptio cataractarum majorum Rheni.

Epiſcopus hic per Antiſtitem eligitur, quo rex illic per prophetam ungitur. Eſt autem in territorio Conſtantienſi caſtrum, ex ſitus proprietate, Lauffen denominatum, in quo, dum ſimul commorantes, die quadam Rheni, maximum velut in abyſſum proruentis, indeque viſu horribili ebullientis, mirarentur impetum, duas vident volucres, circa rupes, è medio fluminis prominentes, inceſſantiquè volatu gyrantes. Quæ ingruente interdum rotatus defectu, aquarum voragine præcipitari incipiebant, rurſumque emergentes, miſerabile ſpectaculum intuentibus præbebant. Non diu re inſolita Sancti fruſtrantur: qui in avium ſpecie, animas nec dum ad plenum purgatas, illo tormenti genere cruciari, per Spiritum docentur. Feſtinatur ergò ad celeberrima menſæ cœleſtis præſidia: Et prior ut hoſpes accedere cogitur Senior Udalricus, hoſtiam vitæ immolaturus. Qua diuinitus accepta, non niſi una comparet avicula. Altera quoque per dominum domus Conradum affertur ſalutis victima, & altera ſimili translationis modo liberatur anima. Præterea Spiritum prophetiæ beatiſſimo Conrado non defuiſſe, ex his, quæ ſequuntur, poſſumus colligere. Cauſa extitit, pro qua terminanda domum, in qua tunc morabatur fortè, egreditur, cum paucis conſilium habiturus, ſuper cujus ſedile in medio relictum, dum optimæ indolis Gebehardus, tertius poſt eum Epiſcopus, non ſerii gratiæ ſediſſet, repertus in eo, talia a ſupervenien-te patre non ſine rubore verba audivit: † Præmotura, inquit, Gebharde, ſedem meam arripuiſti, ante tempus locum Pontificis invaſiſti: Mihi ſuccedet, qui prior te in hac Cathedra ſedebit. Quod quam verum fecerit, exitus rerum probavit. Viro namque Dei à præſentibus ſublato, Gamenoldus quidam vacanti excipitur ſolio. Hoc item ante Luſtri unius expletionem defuncto, dictum Gebhardum Conſtantienſem promeruit paſtorem, ſanitatis revera & morum prædeceſſoris ſui Conradi in omnibus hæredem. De cujus virtutibus retexere aliqua, epiſtolaris minimè permittit anguſtia, maximè, cum tantæ credantur, quam ad laudem ipſius materia brevitatis impatiens eſſe videatur. Tandem ad tranſitum patris Conradi, calamo feſtinanti, de multis, quæ ad honorem Dei, in ſui Pontificis dici poterant factis, unum ponatur, quod tam imitatione quàm admiratione relatu non indignum cenſeatur. Paſchalis ſiquidem lætitia dies advenit, in qua vir iſte Agnum, cujus ſanguine tum intentionis noſtræ ſuperliminare, tum poſtes Corporis purgantur & animæ, inter Miſſarum arctiorem Deo patri obtu-

† Forte Prœmaturè.

641 lit. Accepto ergo Corporis dominici ſacramento, venitur ad ſanguinis ejuſdem participationem. Calix ex more diſco operitur: aranea vitæ liquori illapſa cernitur. Animal mortis exitium homini exteriori minatur, ſed interim poculo immortali animatur. Quod fecit miniſter cœleſtis convivii: Summa accinctus fide, nihil in hac re mortale, nihil ducit exitiale, avidius conſumit, & quod Sacramenti & quod exterminii fuit, non immemor antiqui ſerpentis venenum, Antidoto paſſionis dominicæ evacuatum. Cerneres miniſterii hujus cooperatores palleſcere, imminens Antiſtiti, ut ſuſpicantur necis periculum circumſtantibus innuere. Ab omnibus in commune triſtatur ac timetur, dies gaudii in mœrorem vertitur. Tamen peracta Communionis diſtributione, ultra omnium ſpem, ad menſam artus jejuniis attenuatos refecturus, accedit, ſed non guſtando cibum, aliquamdiu ſedit. Percontatur ſecretius, quid eſſet acturus: Expecto, inquit, hoſpitem in proximo venientem. Et reclinato ſuper menſam capite, exitum araneæ, aperto præbet ore, quæ nec mori in homine Dei, nec mortem potuit inferre. Tum quanta convivarum exultatio, quanta de viri conſtantia ſuboritur admiratio. Lector potius animo concipiat, quam exprimendum verbis exigat. Cæterum plenus dierum, curſum conſummavit, fidem ſervavit, ſibique repoſitam juſtitiæ coronam à Deo juſto judice recepit. Tranſiit autem de hujus exilii tenebris, VI. Cal. Decemb. Anno dominicæ incarnationis nongenteſimo ſeptuageſimo ſexto, Epiſcopatus ſui quadrageſimo ſecundo, mundi ſcilicet hæremo vaſtiſſima, virtutum progreſſibus, tanquam ſub hoc Caſtrorum numero fœliciter excurſa, cujus

cujus ſigna vel miracula, quibus eum numeroſius in hac credimus fulſiſſe vita, ex
ſcriptorum incuria temporibus noſtris pauca ſunt cognita, ac per hoc, quæ mi-
nus probabili didicimus relatione, poſteris ſtylo noluimus commendare, præſer-
tim cum antiquis merita non indigeant teſtimoniis, quæ ſemper nova ad ſepul-
chrum ejus gratia totius declarantur ſanitatis. Ut enim quædam ex his dicamus,
duos à nativitate Cæcos ibidem diverſis temporibus illuminatos vidimus. Et veri-
tatis promiſſa ſunt impleta. Qui, inquit, in me credit, opera, quæ ego facio, &
ipſe faciet, Chriſtus enim cæco à nativitate viſum reddidit, quod Phariſæi calu-
mniantes, ſub Moyſe facere nequeunt. Conradus per Chriſtum poteſt & poterit.

Sequuntur Miracula.

FErtur, quendam utriusque pedis officio quatuor annis privatum, ſex menſibus
circa viri hujus memoriam baculorum ſuſtentaculis giraſſe, crebrisque preci-
bus pro adipiſcenda ſanitate noctès diesque continuaſſe, ubi cum die quadam li-
gneis ſolito innixus greſſibus, orationi inſtaret attentius, ſubita caligine hebet viſus,
obrigeſcunt manus, vires amittuntur, baculis elapſis, labitur homo: circumſtan-
tes occurrunt, erigere lapſum geſtiunt: Sed absque voce & motu durantem, mor-
tuum credunt: exequias tamen facturi, cadaver levant: Et ecce oculos ſenſim
aperire ſeminecem aſpiciunt, extendere crura, hucusque curva, lætiores cernunt.
Totus ergo in momento reſtitutus homo, & Deo laudem, & mortalibus adauxit
fidem. Quanquam enim ſigna non fidelibus, ſed infidelibus tribuantur: Non-
nunquam tamen credentes, ut in fide creſcant, ut in ſpe æternitatis ac fervore cha-
ritatis proficiant, gratia quoque ſanitatum provocantur.

Puer quidam, longa corporis moleſtia debilis effectus, extra hominis inceſ-
ſum manibus reptabat & pedibus. Hic fama beati viri attractus beneficiorum, pa-
tri ſuo, quatenus Conſtantiam deferretur, ſupplicat enixius. Qui filii congau-
dens fidei, annuit petitioni. Navicula ergò ad optatum devectus locum, vaſculi
cavea excipitur, & tanquam immobile quid ante præſulis tumbam deponitur, un-
de oblatione facta, excutitur, ut miſeræ conditioni aſtantes compatiantur. Viden-
tes, quadrupedis more hominem reptare, & quia luminis vel graduum crepidine
ſanctuarium ingreſſurus offendebatur, diſtendere genua retorta cogebat. Tali
ſcandens conamine, ad genitricis Dei pervenit altare, in quo munuſculum oblatu-
rus, primo hærere, deinde altiora petere manibus cœpit, quousque vota peregit.
Hoc igitur modo animal pronum remanſit erectum, & ex informi hominem inte-
grum, pater recepit filium. Crederes matrem Domini hoc retuliſſe, ſi fides ſim-
plicior ſanati concordaret: Sed per eam, & cum ea Conradum id potuiſſe, nulli 642
dubium, ac per hoc non incongruè utrique aſcribitur, quod hinc ſpe, hinc re
egens conſequitur.

Vidimus mulierem quandam, plantis ſulcantibus nates contractam, circa ſæ-
pe dicendi patris volutaſſe Mauſolæum, ejusque omni anniſu diebus aliquot flagi-
taſſe ſuffragium. Quæ priſtino greſſuum ſtatu redintegrato, multis inibi annis cu-
rationis adeptæ fuit teſtimonio.

Altera quoque decennali ægritudine confecta, ad usque ulcerum ſaniem, tam
ex ſiniſtro latere, quam ex collo periculoſius erumpentem devenit, tandem ali-
quantulum fluor ille ſiccatur execrabilis, ſed tabefactum remanet brachium cum
. . . . ejusdem lateris. Denique ſæpius in ſomniis videt, ſe memoriæ beati viri
aſſiſtere, indeque curatam incedere. Evigilans de imaginaria quidem ſalute triſta-
batur, ſed occultiori quadam ſpe conſolabatur. In qua etiam cum aliis, quos il-
lius temporis feſtivitas attraxerat, civitatem ingreſſa, ſociisque ad eccleſiam pro-
perantibus, nuditatis verecundia, hoſpitio retinetur ſola. O mira, O ſtupenda con-
ditoris judicia. Multi eum neſciunt, & ſaniſſimi divitiis affluunt: Nudi ſunt juſti-
tia, & incedunt ornati gemmis & purpura, hæc vero paupercula, ditiſſimis affli-

ćta cruciatibus, cum nudo Adam latitat verecundius, niſi quod ille pro Paradyſi ejectione, iſta pro Eccleſiæ merebat ſequeſtratione. Uterque tamen obnoxius morti, ac pax † hoc pudoris confuſioni. Hanc igitur mulierculam à publicis arcente
fortè malo. gemino miſera, cum fruſtratæ ſpei, tum mendicitatis torquebatur dolore, rivisque lachrymarum uberrimis nonnullos, qui eam noverant, ad pietatem flectit compaſſionis. Veſtibus ergo populari vehementia collatis induitur, ad eum, cum hactenus in viſu præſentabatur, frequenti turba deducitur. Super cujus Sarcophagum, aridam dextra fulciente offerens manum, miſeriæ ſuæ plena fide fecie ſacrificium. Nec diu ſupplicans tardatur, cum manus, cum brachio redivivo donata, mota retrahitur.

Item puella confluentem in hunc locum innumeram multitudinem comitabatur, quæ digitis in volam contortis, ex utero matris cruciabatur, hæc dum protinus curaretur, laſcivior aut ſimplicior, rem celans egreditur. Incommodi ſtatim priori occupatur: manca nimio hæſitans ſtupore, periclitatur. Ocior tamen redit, confitetur, quod celavit, mirantibus cunctis, ſanitatem, quam amiſit, denuo recepit. GALLUS quidam Pictavienſis, duodecim annis claudus, Conſtantia longævus viator venit. Hic, ut ſolitum eſt, vice pedis alteriusque baſe lignea nequa-
fortè arefacta. quam ſuſtentatur. Tibia quippe cum pede † occefacta, & ferè in fiſtulæ ſubtilitatem redacta, totus in poplite humor nocuus concrevit, ac per hoc genu in maximum tumorem excrevit. Sex ergo menſibus in urbe moratur, & viſis tantis curationum beneficiis, ad ſpem recuperandæ ſalutis animatur, Eccleſiam frequentat, ut ſui, jam tempus multum habentis, ut è longinquo venientis pater ſanctus miſereatur, ſupplex poſtulat. Interea nox ſanctiſſima Pentecoſtes ſupervenit, in qua excubias circa ſepulcbrum ejus devotus egit. Ventum eſt ad matutinorum Vigilias, & novo cruciatu dicta membra jam dudum emortua incipiunt torqueri, ita, ut jam derepentino dolore magis, quam de greſſus afficeretur privatione. Senſus in brevi amittitur: ipſa quoque vox adimitur, hora dicendi cantici, Te DEUM laudamus, inſtabat, & homo vires cum inceſſu naturali recuperabat. Duplici ergo laude jubilatur, dum ſpiritus paracletus & propria feſtivitate & hominis liberatione univerſos conſolatur.

Puerum quondam in claro conſtitutum, ſed in natura paralyſi debilitatum, parentes ad hunc deferunt patronum, & quia non de infimis natalibus erant procreati, plures condolentes, tam ſuæ quàm geniti inveniunt oppreſſioni. Non minimâ ergo plebe ſtipati, debilem ſuam ante viri DEI memoriam exponunt, ſeque in terram pro eo ſupplicaturi mittunt. Quid amplius morer? Fides eorum ex alto reſpicitur, æger Conradi meritis attollitur, Pontifex ſanctus in miniſterio tabernaculi perfectioris honoratur, mirabilis DEUS in ſanctis ſuis prædicatur.

In Cœnobio quodam ſanctimonialium, dum Virgines diverſis laborabant ægritudinum moleſtiis, una ſiquidem ex vomitus inſtantia, menſibus octo non retinens alimenta, deſperatur: Altera paralyſi graviſſima reſoluta, periclitatur. Compertis hujus patris virtutum præconiis, ab ipſis clauſtri ſeris pia ſpe trabuntur: Sed tam morbi, quàm infirmæ ætatis pudore à publico repelluntur. Nox igitur
643 huic fluctuationi ſatis factura præſtolatur. In qua navi impoſitæ, prima Vigilia (non enim longe diſtabant) ad urbem perveniunt: intromiſſ.., præſidis velut coram poſiti veſtigiis fide pleniſſima proſternuntur, pro diu ſperata ſalute preces cum lachrymis à pernoctantibus funduntur. Eſt autem in eodem loco memorati viri poculum ligneum, non indebita veneratione hactenus ſervatum: Unde, cum ſumma aviditate modicum aquæ guſtaſſent, vis quædam cœleſtis undam ſubſequitur, quæ perfectam in eis medicinam operatur. Ad cœlum hinc inde laudum voces tolluntur, ipſæ enim qua à clero civitatis & populo lætitia proſequuntur virgines, à ſororibus incolumes excipiuntur.

Aliam vidimus ab infantia paralyticam, ibique jam adulta ætate ſanatam, hæc potitæ immemor gratiæ, petulantior vagatur, amiſſaque virginitate, per quendam,

dam,

dam, ſe clericum profitentem, gravida efficitur. Conceepit ergo iniquitatem, & peperit dolorem, quia priſtinæ ſtatim debilitatis induit confuſionem. Cogitur miſera ad pœnitentiam: Reviſit patris Conradi Clementiam, obtinet denuo per eum curata veniam. Ex integro tamen poſtea minimè convaleſcit, utattus imbecilliores violatæ mentis deplorent integritatem. Jam vir egregius, fama trahente, non modo ubi requieſcit, à malè babentibus frequentatur, ſed etiam ubivis terrarum auxilium ejus in cunctis anguſtiis imploratur & impetratur.

Siquidem adoleſcens quidam, dum Thuriæ fluvium veſpertino tempore per incultum vadum aliquando tranſire vellet, fundo repente limoſo, & arborum radicibus unda congeſtis, hæret irretitus. Validiori impellitur torrenti, & quia obſiſtendi, ſeu quoquam divertendi, locus non occurrit hærenti, ad natandum divaricatur. † Martibus flumen ſulcatur, ſed pedibus immotis aquæ impetu ac frutice caput obruitur. *Manibus.* A ſervantibus in ripa, quss nudus depoſuerat veſtes, nimio attoniti elamore, juvenis advocantur parentes. Res flebilis à ſororibus duabus (hæ enim fratrem ſubmerſum comitabantur) confuſa ſingultibus voce refertur, locus periculi monſtratur, diſcurritur, quæritur, nec invenitur. Tota vociferantium ejulatu perculſa accurrit villa: Et quia quæſitus non comparet, retibus pro ſaltem tumulando cadavere laboratur. Noctis jam tenebræ inſtabant, quæ finem quærendi dabant, ſpem inveniendi negabant. Communi ergo omnium voto, ſpecialibus beati Conradi patrociniis, ſive in corpore, ſive extra corpus commendatur homo, & ſic ad triſtes lares reditur. Tertia parte primæ noctis Vigiliæ tranſacta: Ecce gravior unda, quaſi de obice indignata, in quandam ſe voraginem circa appoſitum animal collegit, & hoc impetu ſinuoſo prorumpente, ad littus è regione aquarum transvexit. Ex terra factus, aridam, ut à ſe alienam miratur, nullatenus contrariam naturæ aquam, utpote quæ eam extinguere non potuit, ſuſpicatur, dum creatori ſive ad mortem, ſive ad vitam ab utroque elemento indifferenter ſerviatur, inſuper de rerum permutatione, & has unde patiatur tenebras, qui elara die ſubierit undas, ſecum hæſitans, longam ordine tranſpoſito pernicionis moram æſtimat breviſſimam: dum è converſo breve omne delicioſum, & longum ducatur omne periculoſum. In ſe tandem aliquantulum reverſus, domum regreditur, nuditatis ſuæ nec dum memor: ut genitus tamen recognitus, genitorum ſtupentibus excipitur amplexibus: Craſtina illuxit dies, & velut reverſus ab inferis, irruenti turba vallatur, ut alterius ſeculi nuncius, quid ſecum ageretur, qualiter evaſerit, diligentius percontatur. Alter igitur ſalvationis modus non minima inquiſitione facta ignoratur, niſi qui fide omnium exundanti veriſſimus probatur, quod nimirum illius meritis ſit liberatus, cujus fuerit, mortalium deſtitutus auxiliis, ſingulariter commendatus.

Laudandus Deus in Sanctis ſuis.

25. GAMENOLDUS, XXV. Epiſcopus Conſtantienſis, de quo non aliud, quam ut in S. Conradi legenda reperitur, ipſe tantum quatuor annis præſedit, & *Rectius Gaminolfus.* ſecundum monaſterii S. Blaſii chronicon obiit anno Domini DCCCCLXXXVIII. ſed revera Anno ejusdem DCCCCLXXIX. ſeptimo Othonis ſecundi Imperatoris anno.

(26.) S. GEBHARDUS, XXVI. Epiſcopus Conſtantienſis, hic generoſus & venerabilis antiſtes meretur, ut nobiliſſimam generis ſui propaginem edicamus, eam enim ex annalibus monaſterii Petridomus, quod ipſe (ut ſubjicietur) fundavit & dotavit, excerpere & colligere potui, illam quoque ita ſcire convenit. In Gallia 644
Togata vir ſiquidem erat nobiliſſimus, cui Francorum Rex (qui & Romanorum Imperator extitit) ſororem matrimonio copulavit. Ex qua duos genuit filios, qui ambo, ut genere, ita & animi virtute facti ſunt clariſſimi, hique cum adoleviſſent, & rebus opulenti, viribus atque armis eſſent acerrimi, contigit, ut inimicitiæ venenum

nenum inter Regem provinciæ ipſius, & ipſos irreperet, eorumque præcordia in *forte donec.* tantum inficeret, ut nullatenus antea cohiberi potuerit, † neque Regem manus gladii vita privaret. Rege igitur interempto, timentes hi duo comprovincialium ſuorum conſpirationem, ad avunculum ſuum, Imperatorem Auguſtum, ſe contulerunt, atque ab eodem gratanter accepti, in Alemannia habitationes acceperunt, loca quam plurima, & ſicut multa, ita & optima dedit, quippe eis Potamum & Brigantium, Uberlingen & Buechorn, Achihuſen, Turingen atque Haiſteragew, Winterthur, quæ cum omnibus appendiciis eorum, & in Curienſi Retia, Meſauch & alia multa, quæ temporis vetuſtate memoria deleta ſunt. Talibus ergò ab Imperatore donis ditati, cum ea adiiſſent, & ſuo juri mancipaſſent, viris ſuis nobilibus, qui ſecum venerant, ex eis dona largiti ſunt. Et alii quidem dederunt Turingen, alteri Uburlingen, alii vero Buechorn, qui & poſtea cum eis affinitate conjuncti ſunt, poſteaquam igitur Gallorum furor, qui contra hos duos Germanos ob Regis ſui necem exarſerat, ſopitus eſſet, propinqui & amici eorum mittentes, ut ad patriam ſuam redirent, rogaverunt. Quorum unus magnis devictus precibus, in patriam rediit. Alter vero, Udalricus nomine, in Alemannia remanſit. Et omnia, quæ ab Imperatore data erant, retinuit per ſe & poſteris ejus: Ex hujus itaque ſemine genitus eſt Utzo, pius & venerabilis Comes, qui apud Brigantium habitabat, loco habitabat, qui adhuc ruinas oſtendit habitationis antiquæ. Hic Utzo (ut incidens non omittamus) tantæ factus fuit pietatis & meriti, ut & aves ejus ſanctitatem ſentirent, ac de ejus manu cibum caperent, & cum ſatietate abirent, aliæ denuò ſaturandæ venirent. Item uno die, diluculo ad hoſtium ejus cubilis cerva è ſylva veniens pede pulſavit; cumque hoſtiarius aperiret, & videret beſtiam aſtare, oſtiumque pulſaſſe renunciaret: Eya, inquit ad ſervum, ſequere eam, & vide, ſi quid forte velit. Ille nil moratus, ſecutus eſt præcedentem. Quæ in ſylvam eum duxit, & ei partum ſuum oſtendit, in compede hærentem pede, & ſtans capite demiſſo aurium motu, quaſi rogare cœpit. Ille confeſtim, dum pedem hinnulo de compede ſolvit, illa cum catulo læta in ſylvam abiit, ſervusque ad Dominum rediit, atque ei, quæ geſta ſunt, nunciavit. Talibus & his ſimilibus cum hoc venerabili viro Deus quaſi joculabatur. Quia Jocundus homo, qui miſeretur in Domino, non commovebitur in æternum. Hic ergo Utzo Comes quatuor genuit filios, unum Ulricum nomine, alterum Marquardum, Lutfridum tertium, quartum vero totius generis decus GEBEHARDUM, defunctis deinde parentibus, cum fratres quatuor inter ſe hæreditatem dividere vellent, unus eorum, Lutfridus nomine, cum deſes eſſet & imbellis, cæterisque deſpicabilior, verens, ne fortè propter ignaviam ſuam à fratribus in diviſione contemneretur, ſecum tractare cœpit, qua arte eos circumveniret, ut ſibi hæreditatis partem non negarent, multa igitur ſecum volvens, & ad ultimum ſibi ſuisque poſteris conſilium experiens, ſic unum è fratribus ſuis, aliis ignorantibus, affatus eſt: Scis, inquiens, frater, ſcis, quod ego fratribus meis impar, nequaquam ſæculi negociis idoneus appareo, ſed ſi meis conſenſum præbueris conſiliis, non modicum commodum tibi tuisque poſteris præſtabis: Te nempe præ fratribus cæteris diligo meis, tecumque habitare deſidero; Et ideo, cum ad diviſiones bonorum deventum fuerit, omni niſu ſatage, ut in meam partem cadat Winterthura cum appendiciis ſuis, ſciasque procul dubio, quin, ſi hæc in meam devenerit proprietatem, quod tibi eam ſum traditurus, & ipſe tecum deinceps, quemadmodum juſſeris, ero permanſurus. In hoc ergò tuæ conſule utilitati, obtemperari ſtude voluntati, pariterque fratri ſecundo. Sic clam locutus eſt & tertio, ſingulis credentibus, quod hæc ſui amore loqueretur, omnesque hac ſpe promptos ad ſuæ voluntatis reddidit effectum. Itaque cum ad diviſionem ventum eſſet, unicuique ſua ſors caderet, feſtinabant ſinguli Lutfridi adimplere petitionem, ignorantes ſinguli, quod unicuique eorum æqualia promiſiſſet, & quia omnium par erat voluntas, facile eſt ad effectum perductum, quod omnes uno animo voluerunt. Et Lutfrido Winterthura cum omnibus ſuis confirmaverunt,

runt, at ille merito lætabundus ſibi tradita adiens, egregia prædia juri ſuo mancipavit univerſa, talique fratres fefellit aſtutia, atque agriculturæ operam dedit, & multa peculia congregavit, acceptaque uxore, ex ea filium genuit, Adelbertum nomine, qui cum Beato Leone Papa, in Apuliam tranſiit, ibique pro cauſa S. Petri contra Nortmannos, qui Apuliam invaſerant, pugnans occubuit, ejusque filia erat Adelhaidis, quam Comes Hartmannus Senior de Dilinga in matrimonium accepit, quæ ei Hartmannum peperit juniorem, & Adelbertum, & Udalricum, qui apud Conſtan. Epiſcopus factus eſt, filiasque tres, quarum una in ſanctimoniali habitu commorata eſt, alia vero Udalricum, Comitem in Gamertingen, genuit, & Adelbertum, Comitem in Achalm. Itaque ſupra memoratorum fratrum, ſcil. ornamentum eorum Gebhardus, ex defunctæ matris ejus Diepurge utero exciſus, & fomentis quibusdam obvolutus, usque ad tempus maturitatis, Deo vitam ejus ad multorum ſalutem præſervante (de talibus tamen exciſis literæ teſtantur, quod ſi vita Comes fuit, felices in mundo habeantur.) Itaque nutritus, & litteris traditus, apud Conſtan. eruditus, ibique Canonicus factus eſt. Cum autem fratres ejus, ut ſupra ſcriptum eſt, ſortes hæreditatis paternæ inter ſe diſtribuere vellent, hunc Clericum eſſe, nec hæreditatis eorum indignum, ſed ex facultatibus Eccleſiæ ſatis opulentum eſſe dixerunt. Ille hoc audiens, gravi indignatione portionem ſuam exquirebat. Et quoniam eloquentiſſimus erat, & efficax, comminabatur eis ultimum, quod ſcilicet, ſi ſponte ſibi jus hæreditatis dare nollent, ſe arma ſumpturum, & gladio defenſurum. Igitur hoc fratres percipientes, inviti fecerunt, quod ſponte noluerunt, eique partem ſuam ex integro tradiderunt, at ille, quæ lex Dei ejus, erat in corde ipſius, terrenis divitiis non ſupplantari ſunt greſſus ejus, ſed Eccleſiæ S. Mariæ Conſtan. partem prædiorum ſuorum, temporibus beatæ memoriæ Conradi præſulis, tradidit, talesque literas dedit.

Noverint omnes tam præſentes quam futuri, quod ego Gebhart S. Conſtan. eccleſiæ frater indignus, cogitans pro remedio animæ meæ, nec non Evangelica & Apoſtolica ſecutus præcepta, cum conſenſu fratrum meorum & advocati mei Udalrici, juris mei proprietatem, quam parentum ſucceſſione, in locis Oberndorff, Hutzlinbach, Philophinga, Lutheresdorff cum omnibus appendiciis, ad eadem loca pertinentibus, ædificiis, mancipiis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, mobilibus & immobilibus, & cunctis ad eadem loca pertinentibus, dignoſcor habere, trado ad S. prædictæ Conſtan. Eccleſiæ cœnobium, fratribus Deo ibidem aſſiduè famulantibus, cui vir ſummæ religionis & doctrinæ, Conradus Epiſcopus, regimine ſpeciali præfectus eſſe videtur, ea tamen conditione, ut ego eandem ad me recipiens proprietatem, vel alius ejusdem fraternitatis, quemcunque voluêre, cenſum inde perſolvat, ſingulis quibusque adhuc in poſterum annis, feſtivitate S. Patris noſtri ac venerabilis Papæ Gregorii, prædictis fratribus, ſicut Canonica monſtrabit regula, ſumat. Acta Conſtantiæ quarto Idus Martii, præſente & conſovente prædicto advocato meo Udalrico, nec non & aliis teſtibus, quorum ſubſcripta ſunt nomina, Eberhart, Lutfrid, Eleibolt, Compret, Adelbert, Merebot, Lutpret, Sigipret, Hadepret, Dietger, Wern, Adilgon. Sed nota, quod licet S. Gebhardus, antequam fieret Epiſcopus, hanc donationem Eccleſiæ Conſtan. fecerit, ipſa præfata loca in beneficium recepit, ea conditione, ut ipſe jam dictæ Eccleſiæ fratribus in feſtivitate Sancti Gregorii miniſtraret, poſtea tamen, dum Epiſcopus factus eſſet, & monaſterium in †Petridomo fundavit, jam dicta prædia præfata conditione illuc conceſſit, & verſa vice, eisdem fratribus Conſtantien. Eccleſiæ conſtituit, ut ter in anno cum ſolenni proceſſione ipſum monaſterium adeant, ſingulisque vicibus, pro ejus anima miſſam cantent: Et inſuper in feſto S. Gregorii publicam de eo feſto miſſam decantent, monachique chorum regant, & altare miniſtrent, atque à Clericis ea die de ſupradictis prædiis duo talenta & quinque ſolidi ad ſervitium dentur. Is autem venerandus Pontifex, divino

† Petershauſen.

ſuccenſus amore, cupiens ſub regularis obſervantiæ inſtitutione animas Deo lucrifacere, erectionem & dotationem monaſticæ domus conſtruere deliberavit de monaſterio, quod S. Gregorii ad ripam fluminis Rheni, ordinando conſtituit. Itaque Anno Domini IX. C. LXXXIII. Baſilicæ jecit fundamenta, obtulitque aureos 4. quos ſub ſingulis Eccleſiæ IIII. angulis poſuit: Et Cryptam fecit ab occidentali parte, in qua aquæ puteum fodit, & altare S. Martini in ea collocavit, quod poſtea Gebh. III. de-
646 ſtruxit. Super cryptam ſanctuarium fecit, ubi altare principale in S. Gregorii honore conſtituit, ſuper quod ciborium nimis ſpecioſum fabricavit. Cum igitur columnas quatuor de ligno ilicis feciſſet, & figuram vitis in eis fabricari diſpoſuiſſet, urbanos Conſtan. in unum congregavit, eosque ſic affatus, ait, habeo quatuor filias, quas me nuptui tradere oportet, at ſine adjutorio veſtro eas nequeo ornare, ea de cauſa vos convenio, & ut aliquid ſolatium pro acquirendis ornamentis, pro poſſe & velle veſtris habeatis, peto, cumque omnes ſe id quam libenter facturos reſpondiſſent, Columnas perferri juſſit, dixitque ſe has argento veſtiri velle, & ut ſibi ad hoc auxilium ferrent, cœpit precari, quod & omnes animo prompto fecerunt, nam eorum ſolatio columnas argento veſtivit, easque ſuper baſes lapideas decentiſſimè ſculptas conſtituit, ſuper ipſasque columnas arcus quatuor poſuit, quas à parte una, ex aurato argento, ex altera autem, deaurato cupro veſtivit: Super arcus autem & columnas tabulam poſuit, magnitudinis tantæ, ut totum operiret ciborium, in medio feneſtram habens rotundam, & ipſam in circuitu intrinſecus aurato cupro opertam, inferius autem marginem habebat prominentem, quam argento veſtivit, ipſa autem tabula erat per totum ex inferiori parte aurato cupro decenter operta, habens quatuor Evangeliſtarum imagines, elato opere in transverſum, quod ejus per quatuor partes erant laminæ affixæ argenteæ, & in unoquoque latere conſcriptus erat verſus, unus aureis deſcriptus, qui ſequitur.

Hoc opus exiguum diverſis artibus actum,
Fert tibi, Gregori, ſupplex devotio ſervi,
Præſulis indigni, quem tu cum plebe fideli,
Conjungas turmis, precibus Pater alme ſupernis.

Ædificia quoque plurima fecit hic venerandus antiſtes, admodum pretioſa, tam in choro, quam in Eccleſia, & circa altare, quæ per quosdam Abbates poſtea immutata ſunt: quædam etiam vetuſtas auferebat, præſertim enim muri Baſilicæ erant ex omni parte pulcherrime depicti, ex ſiniſtra veteris teſtamenti materias habentes. Venetiarum namque Epiſcopus modium plenum graici coloris, qui Lazurius dicitur, quam picturam Conradus abbas ex toto deleverat, quoniam antiquitas ei jam abſtulerat decorem; Anno autem IX. C. XCII. Ipſe Beatus Gebhardus Eccleſiam in honore S. Gregorii Papæ in magna gloria dedicavit. Affectione quoque, qua eidem loco ſingulariter devinctus erat, mens ei fuit, monaſterio ipſi immunitatis privilegium ab Apoſtolica ſede conquirere, atque idcirco proprio corpore urbem petiit Romanam, Romamque veniens, à Papa Johanne hujus nominis ſexto, pro ſui veneratione adeò eſt honoratus, ut non tantum privilegium, quod ipſe petebat, ei concederet, verum ex gratia Pontificis ei permiſſum eſt, ut manum mitteret ad corpus Beati Gregorii Papæ, hac conditione, ut, quicquid uno tactu de ſacris oſſibus manu levaret, hoc ſecum deferat. Itaque Dei gratia caput ejus, cum aliis magnificis de corpore ejus reliquiis, ſuſtulit, omnibusque ad ejus libitum impetratis, quæ volebat, lætus impetravit, hoc ſiquidem ſanctum caput, pluribus poſtea temporibus lapſis, inventum eſt in capſa, firmiter olim ſolidata, ſcilicet præ antiquitate & in cautela prorſus reſoluta, quæ priſtinis temporibus, ut dicebatur, in altari S. Petri in plaga meridiana recondita erat. Aperta autem capſa, in ipſa altera capſa rubricata inventa fuit, ſanctorum reliquiis plena, inter quos dilectiſſimus theſaurus capitis ſanctiſſimi Papæ Gregorii comminuti repertus fuit, aliæque plures reliquiæ in eadem capſa repertæ fuerunt. Obiit S. Gebhardus VI. Cal. Sept. Anno 996. ſepultus in Baſilica S. Gregorii à ſe conſtructa, cum regnaſſet annis 16. Epiſcopus Anno 979. vel 980.

FAMI-

647

FAMILIA S. GEBHARDI: UTCUNQUE COLLECTA: SED NON OMNIBUS LOCIS CERTA.

MAGNUS *dominus, vir nobiliſſimus.* = Filia *Regis Francorum.*

Ulricus: *cui, & fratri, Rex Galliæ donat Potamum, Brigantiam, Uberlingam, Lintzgoiam, Buchorn, Eychuſum, Turingen, Heyſtergavv, & Winterthur.* — N. *alter frater.*

Utzo *ſuccedit patri Brigantii.* = Dithburga. — Hugo *Comes Rhetorum.*

S. Gebhardus *exſectus ex utero matris, Epiſcopus Conſtantienſis Anno 980. mortuus Anno 996.* — Udalricus *Comes Brigantii ſenior.* = N. *uxor.* — Lipfridus *dominus in Winterthur potens Comes.* = — Marquardus.

Berchta *filia Rodulfi Regis Rom. ducis Sueviæ, ex matre matertera Henrici Imp.* = Ulricus *junior, fundator Monaſterii Brigantini, Anno 1098. videtur ex annis Udalrici ſenioris non filius, ſed nepos.* — S. Adalbertus *pugnans contra Normannos occubuit.* =

Wulfhild = *Welfonis VI. filia.* = Rudolfus, *Palatinus Comes Rhetiæ & Brigantiæ, incertum rurſus, an Ulrici junioris filius, an nepos.* — Ulricus *Anno 1100.* — Ludovicus. — Hartmannus *ſenior, Comes in Dillingen.* = Adelheyda *hæres patris.*

Rudolfus *Comes de Pfullendorf.* = — Adalbertus, — Hartmannus *junior comes in Dillingen.* — Bertha *filia Hartmanni Comitis in Dillingen.* = Ulricus *Comes de Gamentingen.* — Benigna *& ſororis moniales.*

Ida, *uxor Adalberti III. Habſpurgici.* — Eliſabeta *ultima hæres Brigantiæ.* = Hugo *Palatinus à Tubingen Hugonis filius.* — Adalbertus *Comes in Achalm.* — Ulricus *junior Comes in Gamentingen.*

Vide alibi.

648

DE VITA SANCTI GEBHARDI, CONSTANTIENSIS EPISCOPI, MONASTERII, QUOD PETRIDOMUS SEU PETERSHUSEN APPELLATUR, FUNDATORIS. LIBRI DUO.

EX ANTIQUORUM RELATIONE ET TRADITIONE ANNO DOMINI MDXI. CONSCRIPTI.

PER

FELICEM MANILIUM

EX CHARTIS MANUSCRIPTIS.

Hermannus Contractus in Chronico.

Anno DCCCCLXXIX. Conſtantiæ Gamenolſus Epiſcopus obiit: eique Gebehardus, nobilis & venerabilis Præſul ſuccedens, XVI. annis Eccleſiam rexit, qui Baſilicam S. Gregorii in ripa Rheni Abbatiamque ſuis ex prædiis conſtruxit: jam dicitur *Petridomus.*

INCIPIT PRÆFATIO IN VITAM B. GEBHARDI, SECUNDI CONSTANTIENSIS EPISCOPI ET CONFESSORIS CHRISTI, PETRISHUSENSISQUE COENOBII CONSTRUCTORIS.

CUm rerum conditor protoplaſtum in paradiſo mandatis inſtitueret ſalutaribus, eidemque eum præficeret loco, ut ſpiritalem ibidem gigneret prolem, donec prædeſtinatorum numero completo, ſine ullo mortis interventu, ſimul cum corpore & anima ad illum ſcanderet locum, de quo malignus cum ſuis ſequacibus ceciderat ſpiritus: livore invidiæ ſtimulatus diabolus, quod caro poſſeſſura eſſet gloriam, quam ipſe ſpiritus perdiderat, fallaci perſuaſione ſeduxit hominem, & promittendo divinitatem, quam non habuerat, etiam immortalitate ſimul cum gloria, quam jam habebat, nudavit: Deus autem plus malitiam hoſtis, quàm caſum hominis deteſtatus, hominem quidem ad pœnitentiam revocavit, deceptorem verò æterna pœna mulctavit, dedit verò homini rectores atq; magiſtros, quibus per ſpiritum inſpiravit ſuum, ſive quid faciendum, quidve vitandum foret; ut cæteros regerent atque docerent per ſemitas juſtitiæ incedere, pravaque itinera devitare. Ad hoc promiſit eis ſuum adventum in mundum, ut ſua carne noſtram liberaret carnem, & ſua luce noſtram illuſtraret cæcitatem, qui ſedebamus in tenebris, & in regione umbræ mortis; hoc autem primò per Patriarchas,

*triarchas, deinde per legem, poſtremò verò per multiformia Propheta-
rum prædixit oracula; hi enim omnes emiſſi ſunt, prænunciare adven-
tum ſalvatoris in carne, parareque Domino plebem perfectam. Ubi ve-
rò venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum ex muliere,
factum ſub lege, ut eos, qui ſub lege erant, redimeret, ut adoptionem
filiorum reciperemus, non ſolum autem eos, qui ſine jugo erant, voca-
vit, dicens eis: Tollite jugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia
mitis ſum & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris. Ex-
pleta igitur diſpenſatione, pro qua carnem aſſumpſerat, cum reverte-
retur ad patrem, à quo nunquam per Divinæ majeſtatis unitatem receſſe-
rat, non reliquit ſuos ſervos orphanos, ſed conſolatione ſui ſpiritus eos* 649
*confirmavit atque ſolidavit, & juſſit eos prædicare & teſtificari per omnes
gentes pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum accipere per lavacrum
regenerationis, & fidem Chriſti Domini, introitumque regni cœleſtis, &
gloriam permanſuram. Hujus autem primi ſeminatores verbi fuerunt
Apoſtoli, deinde eorum ſucceſſores, videlicet ſacerdotes Domini, quo-
rum plurimi etiam usque ad ſanguinem pro eodem verbo certaverunt, &
mortem libenter pro Domino pertulerunt, ut vitæ æternæ participes fieri
mererentur. Alii vero jejuniis, vigiliis & orationibus ſemetipſos in ara
cordis, Domino hoſtiam vivam immolantes, & aliis verbum vitæ an-
nuntiantes, talentum ſibi creditum cum lucro reportaverunt. Inter
quos beatiſſimus Gebhardus, velut ſplendidiſſimum ſydus, Alamanicis
rutilabat in partibus, qui omni virtutum jubare ornatus, morum probi-
tate, & teſtimonio vitæ pollebat, adeo, ut Deus omnipotens per ejus
merita crebro faceret mirabilia, cujus nos omnia geſta non didicimus,
ſed pauca ſeniorum relatione ad noſtras pervenerunt aures, quæ etiam,
prout poſſumus, ad poſteros transmittere curamus. Neminem ergo le-
vitas remordeat verborum, nulli incultus ſermo faſtidium injiciat legen-
di, nec attendat auditor, quis, quomodo, ſed quid, vel de quo loqua-
tur, nec hoc quenquam movere debet, quod non viſa ſed audita ſcribe-
re præſumimus, cum etiam Lucas & Marcus Evangelium ſuum, &
plerique ſanctorum Patrum conſcripſerint, quæ utique non viſu, ſed ſolo
auditu veraciter perceperunt. Quanquam & hi, quorum relatu nos
hæc percepimus, tales ac tanti extiterint, ut eorum verbis melius, quam
propriis poſſemus credere oculorum obtutibus. Sed in hoc anteriores vi-
delicet non mediocriter culpandi ſunt, qui viderunt & interfuerunt his,
quæ per illam Deus operatus eſt, quod hæc litteris tradere ad laudem
Chriſti minime curavere, ſed his intermiſſis, nos, Deo adjuvan-
te, ad narrandi ordinem veniamus.*

INCIPIUNT CAPITULA.

CAP. I.
De eo, quod de ventre matris exciſus eſt.
CAP. II.
De pueritia ejus.
CAP. III.
Quod jam juvenis cum beato Conrado converſabatur.
CAP. IV.
Quomodo ab eodem futurus prædictus eſt Epiſcopus.
CAP. V.
De electione ejus.
CAP. VI.
Quomodo imago ſanctæ Dei genitricis ei in ſomniis apparuit.
CAP. VII.
De Ottone Imperatore.
CAP. VIII.
De unctione vitæque ejus ſanctimonia.
CAP. IX.
Quomodo fratrem ſuum paternam hæreditatem ſecum dividere coegit.
CAP. X.
Quod de ſua parte prædiorum monaſterium conſtruxit.
CAP. XI.
Quando hoc incepit.
CAP. XII.
De reſuſcitatione ejus, qui cum veſtibulo cecidit.
CAP. XIII.
De ſitu ejusdem templi, ejusque dedicatione, & de reliquiis ſanctorum ibidem collocatis.
CAP. XIV.
Quod privilegium Romæ acquiſivit.
CAP. XV.
Privilegium ejusdem monaſterii.
650 CAP. XVI.
Quod tunc etiam caput S. Gregorii acquiſivit.
CAP. XVII.
Quomodo Padum fluvium ſiccis pedibus pertranſivit.
CAP. XVIII.
Quos duodenos ad locum deputavit fratres.
CAP. XIX.
Quod de ſervis ſuis artifices delegit, & quæ jura ipſis conſtituit.
CAP. XX.
De militibus, quos monaſterio deputavit.
CAP. XXI.
Quomodo claudum erexit.
CAP. XXII.
De obitu ejus.
CAP. XXIII.
De ſepulturæ ejus, & miraculis ad funus ipſius oſtenſis.
CAP. XXIV.
Epitaphium ſuper ſepulchrum ejus ſcriptum.
CAP. XXV.
Quomodo poſt obitum Periggero Abbati apparuit.
CAP. XXVI.
De habitu ipſius ſancti.
CAP. XXVII.
Quamdiu in Epiſcopatu fuit, & quo tempore obiit.

INCI-

INCIPIT VITA BEATI GEBHARDI, EPISCOPI CONSTANTIENSIS.

CAP. I.

De eo, quod de ventre matris exciſus eſt.

BEatus Gebhartus, nobiliſſima Alamannorum ſtirpe, patre videlicet Uzone vel Huozone nomine, Rhetianorum comite, extitit oriundus. Quem mater dum geſtaret in utero, morte debitum exigente, languore correpta eſt, in extremis vero poſita, ſuis indicavit hominibus, vivum ſcilicet in utero geſtare infantem, rogatque, ut anima exantlata, ventrem ſibi incidant, infantulum tollant, calido arvinæ globo involvant, Deique providentiæ cautiſſime cuſtodiant. Quæ omnia, ut ipſa rogaverat, completa ſunt. Hora autem adveniente, qua infans naſci debuiſſet, ſi materno utero foveri licuiſſet, vocem emiſit infantulus, indeque cognitum eſt, revolvendum lucique reddendum fore. O mira omnipotentis Dei opera, qui, ut ait beatus Joannes, præcurſor Domini, potens de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ; pene ſine fotu muliebris uteri columnam ſuæ procreavit Eccleſiæ. Huic certe accommodari poteſt illud, quod Dominus ad Hieremiam Prophetam dixit: priusquam te formarem in utero, novi te, & antequam exires de vulva, ſanctificavi te.

CAP. II.

De pueritia ejus.

TUlerunt ergo infantulum, & nutrici commendaverunt, adultumque literis tradiderunt. Tunc puer cœpit bonæ indolis eſſe, & ceu prudentiſſima apis per multigenos flores mella, ita ille per diverſas ſacræ ſcripturæ paginas in alveario cordis dulciſonas congerebat ſententias, quibus poſtmodum populorum dulcificaret fauces.

CAP. III.

Quod jam juvenis cum beato Conrado converſabatur.

CUm autem puerilia tranſcendiſſet jura, & juvenilem vitam attigiſſet, Dei cœ-
pit frequentare contubernia, & præcipue beati ac Deo digni ſacerdotis Con-
radi, Conſtantienſis Epiſcopi, cujus etiam familiariſſimus pediſſequus extitit, ut 651
videlicet in ejus probitate diſceret, quicquid adhuc in ejus moribus emendandum
foret. Sciebat enim ſcriptum eſſe, cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocen-
te innocens eris, & cum perverſo perverſus eris: ideo & pravorum fugiebat con-
ſortia, dicens cum Propheta: Oculi mei ad fideles terræ, ut ſedeam cum eis, &
ambulanti in via immaculata, huic miniſtrabam.

CAP. IV.

Quomodo à S. Conrado prædictus eſt futurus Epiſcopus.

UNde & Spiritus Sanctus dignatus eſt ſuis de eo prænuntiare fidelibus, quod jugum portaturus Domini, & paterfamilias in domo Domini futurus eſſet. Denique cum beatæ memoriæ Conradus, cujus ſuperius mentionem fecimus, die quadam cum ſuis reſideret, & cauſa exiſtente, domum ad horam fuiſſet egreſſus, vir Domini Gebehardus, jocandi gratia, ut fieri ſolet, venit & ſedit in loco, de

quo

quo Epiſcopus fuerat digreſſus. Ingrediens autem inopinate Epiſcopus, & videns Gebehardum ſuum occupantem locum, ſubridendo, ut fertur, ad eum locutus eſt. Eja, inquit, Gebebarde, quam cito meum anticipare voluiſti locum? ſed non ita erit: non enim tibi poſt me, ſed alteri debetur. Illo vero aſſumpto, te dominus ſuarum ovium rectorem prædeſtinavit atque paſtorem. Hanc autem Prophetiam veracem eſſe, rei exitus approbavit.

CAP. V.

De electione S. Gebehardi in Epiſcopum Conſtantienſem.

NAm beatiſſimo Conrado ad Dominum translato, Gaminolphus ei in Epiſcopatum ſucceſſit, qui plus minus quatuor præfuit annis, quo defuncto, Clerus, Senatus, populusque Conſtantienſis Gebehardum ſibi paſtorem unanimiter delegerunt, ipſam vero electionem ſummo paſtori acceptabilem, atque ſuis ovibus paſtorem hunc etiam ab ipſo Domino prædeſtinatum fuiſſe, evidenti ſigno monſtratum eſt.

CAP. VI.

Imago Dei genitricis ei in ſomno apparet.

ERat namque in eadem Eccleſia imago ſanctæ Dei genitricis Mariæ, ligneæ inſculpta tabulæ, quæ beato viro in ſomnis viſa eſt virgam præbuiſſe paſtoralem, eique præcepiſſe, ut Dominicum gregem paſceret, eique paſcua vitæ monſtraret æternæ.

CAP. VII.

De Ottone Imperatore.

OTto etiam ejusdem nominis ſecundus Imperator, audiens obitum Conſtantienſis Epiſcopi, conſenſumque populi in electione venerandi viri Gebehardi, gratulabundus ei baculum cum Pontificali annulo direxit, præcipiens, ut cum omnium ſubjectione Gebehardo omnes obedirent, eumque ſibi datum à Domino pontificem gauderent: Erat enim idem vir Domino Imperatori familiariſſimus, eo quod compater ejus eſſet, ideoque gaudebat, quod occaſionem inveniſſet ad hoc eum promovendi, quod jam dudum concupierat, & ad quod eum digniſſimum omni vitæ ſanctimonia decernebat.

CAP. VIII.

De unctione vitæque ejus ſanctimonia.

CAnonica electione peracta, unctusque unguento ſanctificationis, quod de capite deſcendit in barbam Aaron, cœpit vir Domini boni paſtoris imitari exemplum, mercenarii devitare perfidiam: talentum ſibi creditum cum lucro reportare, omni mentis anniſu ſatagere, omni virtuti operam dare, ſicuti decebat Domini diſpenſatorem: bonus, pius, pudicus, ſobrius, caſtus, & ut breviter dicam, omni bonitate conſpicuus, univerſo morum decore ornatus. Ibat enim de virtute in virtutem, ut videret Domini decorem in Sion. Omni cuſtodia ſervabat cor ſuum, illud attendens, quod Dominus in Evangelio ait: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt: omnibus omnia factus eſt, ut omnes ſalvos faceret, omnia autem faciebat propter Deum, ut hæres ejus fieret, cohæres autem Chriſti.

652 ## CAP. IX.

Quomodo fratrem ſuum hæreditatem paternam ſecum dividere coegerit.

SEd quia de nobiliſſimis & ditiſſimis fuerat parentibus, qui ſibi fratribusque ſuis multitudinem copioſam prædiorum reliquerant, (ſicut eſt humana avaritia, quæ

quæ divitiis non impletur) fratres ejus vendicabant ſibi univerſa, nec fratri quicquam dederant de ſibi relicta ſubſtantia, vir autem Dei non cupiditate prædiorum, ſed Dei, cui ea tradere cupiebat, amore ſuccenſus, ſuam partem poſſeſſionum à fratribus ſibi dari poſtulabat: illis autem negantibus, vi extorſit ab eis, ut omnia æqua lance dividerent, nec quicquam eorum, quod ſuæ contigerat ſorti, permiſit habere. Hæc vero non malitia, ſed divino zelo, animo inardeſcente peragebat; ne forte fratres periculum ſuæ incurrerent animæ, ſi aliquid ſibi injuſte uſurpatum poſſiderent.

CAP. X.

De parte ſuorum prædiorum monaſterium conſtruit.

PEracta autem hac hæreditaria diviſione, vir Domini Gebehardus, animo revolvens iſtam ſententiam, qua Salvator in Evangelio ait: vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo: &, niſi quis renunciaverit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus: ſuis ex prædiis monaſterium S. Gregorii Papæ in ripa Rheni fluminis, juxta Conſtanciam civitatem conſtruxit, deputatis illic duodenis fratribus, qui diu noctuque divinis ibidem inſiſterent officiis, quibus ſufficienter victum veſtitumque ſuis ex facultatibus miniſtrari conſtituit: de terrena ergo ſubſtantia nihil ſibi reſervavit, ſed cuncta Chriſti pauperibus fideliter erogavit, ſicut ſcriptum eſt: diſperſit, dedit pauperibus, juſtitia ejus manet in æternum, theſaurizare ſibi noluit in terra, ubi neſciret, cui congregaret, ſed theſaurizabat ſibi theſauros in cœlo, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, ubi fures non effodiunt, nec furantur.

CAP. XI.

Quando cœperit ædificare monaſterium.

ANno autem Dominicæ incarnationis nongenteſimo octogeſimo tertio, Epiſcopatus autem ſui quarto, undecimo vero imperii Ottonis ſecundi, hanc eandem manufactam domum ex materialibus lapidibus domino conſtruere cœpit, ipſe vivus lapis ponendus, in non manufacta domo æterna in cœleſtibus, dicens cum Apoſtolo: Non enim habemus hic manentem civitatem, ſed futuram inquirimus, theſaurizabat ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehenderet veram vitam, quæ eſt in Chriſto Jeſu.

CAP. XII.

Architectus in terram caſu prolapſus & extinctus, ab eo in vitam revocatur.

CUm autem, Deo proſperante, jeciſſet fundamenta Eccleſiæ, toto niſu cœpto operi cœpit cottidie inſiſtere, & Deo incrementum dante, ventum eſt ad hoc, ut parietibus in altum excreſcentibus, neceſſario etiam lignorum inſtrumenta ſubrigerentur, per quæ onera portantes aſcenderent & deſcenderent, ſuper quæ etiam opera facientes conſtare poſſent. Et ecce, quadam die, ſubito ex improviſo accidit, quod omnes aſſiſtentes valde contriſtavit. Nam cum omnes certatim operi inſtarent, contigit, ut fractis ſuſtentaculis, in quibus ſtabant operarii, caderent in terram; ita ut opifex, qui præerat operi, toto conquaſſato corpore, quaſi exanimis inveniretur. Cumque ex eo, quod acciderat, magna afficerentur triſtitia, vir Domini Gebehardus confiſus in eo, qui dixit: Quæcunque petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: juſſit eum levari, & in oratorium ſancti Michaelis, quod ibi erat, deportare, & ejectis omnibus, ipſe clauſit oſtium, ſeſeque in orationem dedit, quo orante, eliſus ſanus ſurrexit, eumque ad opus redire juſſit atque ait: Vere nullus deinceps ex hoc cadendo, ſuæ periculum 653

patietur animæ: juſſitque omnes parietes certo tramite ſurſum ſine veſtibulis, ſicut hactenus cernuntur, conſtrui, ita, ut laquearia ejusdem templi in modum crucis ſuſpenſa eſſe videantur. Quæ laquearia deauratis baculis in modum ſtellati coeli undique decoravit: muros vero per circuitum, varia pictura perornavit, non tali, qualem Propheta Ezechiel perfoſſo pariete conſpexit, ſed tali, quæ opera ſalvatoris, quæ vel in veteri vel in novo Teſtamento operatus eſt, ad ædificationem intuentium repræſentaret.

CAP. XIII.

De ſitu & dedicatione templi & reliquiis in eo reſervatis.

Situs autem ejusdem templi ad Occidentalem plagam verſus eſt, ſecundum formam Baſilicæ principis Apoſtolorum Romæ conſtructam, formatum eſt, propter quod eundem locum Petri domum appellavit: per circuitum vero congrua Monachis conſtruxit habitacula, perfectisque omnibus, decimo anno, Eccleſiam in honore S. Gregorii Papæ dedicavit, eamque multiplicibus & magnificis Sanctorum reliquiis cumulavit, inter quas etiam brachium ſancti Philippi Apoſtoli, ab Ottone tertio Imperatore ſibi cum aliis plurimis condonatum, ſummo ſtudio ibidem collocavit.

CAP. XIV.

De privilegio Romæ acquiſito.

Cumque ſummo ſtudio Sanctorum reliquias, & cætera quæque ad divinum cultum pertinentia, undique ex diverſis locis congregaret, ejusdem rei gratia etiam Romam properavit, ut & de Apoſtolorum liminibus Sanctorum exuvias, privilegiumque libertatis perciperet, quod & magnifice impetravit. Nam cum jam ſæpe dictum locum principi Apoſtolorum proprietatis jure contradidiſſet, ab ejus vicario Joanne tale privilegium accipere meruit.

CAP. XV.

Privilegium ſummi Pontificis.

Joannes Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, in nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris videlicet & Filii & Spiritus ſancti. Notum eſſe volumus omnibus Chriſti fidelibus, qualiter Gebehardus ſecundus, amabilis Epiſcopus ſanctæ Conſtantienſis Eccleſiæ, dilectiſſimus confrater noſter, orationis causſa Romam veniens ad limina Apoſtolorum principum Petri & Pauli, & ante noſtram præſentiam, retulitque nobis, quatenus ipſe Dei nutu compulſus, Eccleſiam cœnobitarum conſtruxiſſet ſuper ripam fluminis, quod dicitur Rhenus, ad honorem beati Gregorii, Confeſſoris Chriſti, in quo loco regulam ſancti Benedicti Abbatis, & Monachorum fratrum luculentiſſime ordinaret: ubi devotiſſime de ſuis propriis prædiis, quæ à ſuis parentibus illi evenerunt, & partem de rebus S. ſuæ Eccleſiæ devotiſſime obtulit, ad ſuſtentationem & ſtipendium illorum, videlicet Monachorum, qui in ipſo ſancto monaſterio ſedulo Chriſti laudes perſolvere die noctuque non ceſſant: de quibus noſtræ humilitatis ſupplicans Clementiam, ut prædictus locus ipſe ſub tuitione & defenſione ſancti Petri, noſtra noſtrorumque ſucceſſorum pontificum in perpetuum maneat: Ita tamen, ut nullus Rex aut Dux neque Marchio, nec etiam Epiſcopus, qui per tempora in ipſo Epiſcopio fuerit, aut ulla perſona audeant de omnibus, quæ ibidem ab ipſo jam dicto Gebehardo Epiſcopo conceſſa ſunt, alienare, aut quoquo modo de ipſo ſancto monaſterio extrahere, ſed tuta & ſtabilita atque firma, usque in futura tempora concedimus permanenda, ſed & hoc Apoſtolica præceptione, rogante ſupradicto confratre noſtro, interdicimus, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ne aliquis eidem monaſterio præficiatur, niſi

quem

*quem communi conſenſu fratres ibidem Chriſto ſedulo ſervientes elegerint, ele-
ctumque Epiſcopus benedictionis titulo confirmare procuret. Et hoc ipſum de ad-
vocati electione decerni placuit: ſi vero, quod abſit, aliquando contigerit, ut
Epiſcopus ejusdem ſanctæ Eccleſiæ hæreticus vel ſchiſmaticus exiſtat, fratres ſupra- 654
dicti Monaſterii, ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ habeant poteſtatem Eccleſiaſticos
ordines requirendi, ubicumque Catholicum noverint eſſe Epiſcopum, nec ille ini-
quus, de hoc aliquam eis injuriam inferre præſumat; nam ſi quis aliquis homo, cu-
juscunque ſit ordinis vel poteſtatis, quod non credimus, in aliquo diſrumpere ten-
taverit ea, quæ ab ipſo jam dicto confratre noſtro in prædicto monaſterio conceſſa
ſunt, & à jure & ditione ipſius monaſterii auferre voluerit, niſi reſipiſcat, ex-
communicatus à corpore & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti conſiſtat, & Ana-
thematizatus à ſanctis patribus omnibus & à nobis, nec in exitu vitæ communicet,
ſed etiam mortuo nomen ejus inter Miſſarum ſolemnia nullo modo recitetur. Qui
vero pio intuitu cuſtos & procurator hujus noſtri præcepti extiterit, benedictionis
gratiam, vitamque ab ipſo Domino Deo & Salvatore Jeſu Chriſto mereatur in ſæ-
cula ſæculorum, Amen. Scriptum per manus Joannis Notarii & Regionarii &
Scrinarii ſacri Lateranenſis Palatii, in menſe Aprili & indictione ſecunda, datum
vero ſeptimo Kalendas Majas, per manus Gregorii Epiſcopi ſacræ Portuenſis Ec-
cleſiæ, & Bibliothecarii ſedis Apoſtolicæ. Anno Pontificatus Domini noſtri
Joannis ſanctiſſimi Papæ quarto.*

CAP. XVI.

Caput S. Gregorii Magni acquirit.

INter cæteras vero, quas idem Pontifex Beato viro ſanctorum dederat, reliquias, caput quoque ſanctiſſimi Papæ ſibi condonavit Gregorii: ſed hoc paucis & ſibi familiariſſimis cognoſcentibus; vir autem Dei tanto munere accepto, maximo delibutus gaudio, feſtinus urbem egreditur, verens hoc, quod etiam contigiſſet, niſi divina miniſtratione profectus fuiſſet. Romani enim cognoſcentes, ſe tanto pignore privatos, ſe quaſi orbatos, gementes civitatem egreſſi, virum Dei unanimiter proſequuntur.

CAP. XVII.

Padum ſiccis pedibus pertranſit.

QUod ille ſentiens, fugam inivit, fugiendoque Placentiæ ad Padum fluvium usque pervenit, quem immenſum excreviſſe invenit, navemque altera in parte fluminis conſiſtere doluit; cumque nullum adeſſe conſpiceret, qui navim advehere potuiſſet, jam jamque inſequentes ſe advenire formidaret, quod tunc ſolum ſubſidii noverat, ad arma orationum confugit, ſeſeque in ripa fluminis Deo ſupplicem dedit, quem mox ſe invocantem, Chriſtus in tribulatione dilatavit: quia oculi Domini ſuper juſtos, & aures ejus in preces eorum, & adhuc eo clamante, dixit: Ecce adſum; illo namque orante, & omnipotentis Dei miſericordiam implorante, ut ſi voluntatis ipſius eſſet, quatenus iſtæ ſanctorum exuviæ ad locum deſtinatum pervenirent, ſibi in hoc neceſſitatis articulo ſubveniret. Mirum dictu, Padus ſe ſubmiſit, & per medium ſuimet, ſanctiſſimo viro modum optimum patefecit, & ſicut de Iſraelitico populo pſalmiſta canit: Mare vidit & fugit, Jordanis converſus eſt retrorſum: & iterum: deduxiſti ſicut oves, populum tuum in manu Moyſi & Aaron, ita & nos de iſto proclamare poſſumus: quia Padus illum vidit & fugit, & decurſu ſuo converſus eſt retrorſum, & fideles ſuos deduxit Dominus per aquas multas, in manu ſervi ſui Gebhardi; Ipſe autem vir Dei, ſtatim ut ſibi à Domino viam proſpexit patefactam, cum ſuis omnibus ingreſſus, omni cum alacritate pertranſivit; unus autem nequam, ex obſequio ipſius

ſancti, poſtremus pertranſeuntium factus, cunctis aliis egreſſis, in alveo flumi-
nis ſolus inventus, concurrentibusque aquis præventus atque ſuffocatus eſt; ſe-
cundum illud, quod ſcriptum eſt, væ ſoli, quia ſi ceciderit, non habet, qui eum
adjuvet, ut ſurgat. Quod cum viro Dei nuntiatum fuiſſet, ait: Ex hoc nolite
contriſtari, naulum enim hoc in loco dare debueramus, pro quo iſtum à Domi-
no ſublatum credamus, & cum lætitia Chriſto gratias agentes, iter noſtrum pera-
gamus; Illi vero, qui virum Dei illô perſequuti fuerant, videntes, quæ facta
ſunt, ad propria revertuntur. Quis vero hæc audiens non obſtupeſcat, quisve ob-
655 ſtupeſcens credat de ſterili Alemannorum terra, tantum emicuiſſe virum, per
quem Deus his temporibus antiqua renovare dignatus eſt mirabilia? Sicut enim
Moyſes cum Iſraelitico populo per mare rubrum: & Joſue, Helias, & Heliſeus, per
Jordanica fluenta, ſicco pertranſierunt veſtigio: ita iſte Domini dilectus, Padi
alveo fidei concludens, per ſemitam humanis pedibus hactenus inconceſſam, ſe-
curis greſſibus commeavit.

CAP. XVIII.

Duodenos Monaſterio deputat fratres.

DOmum autem cum perveniſſet, collocatis cum omni diligentia reliquiis, ordinatisque duodenis, ut ſupra dictum eſt, ad locum fratribus, Periggerum tertium decimum vicem Chriſti inter eos agere conſtituit.

CAP. XIX.

De ſervis ſuis artifices deligit, & jura ipſis conſtituit.

POſt hæc, convocatis ſervis ſuis, eligit ex eis optimos quosque, & conſtituit ex eis cocos & piſtores, caupones & fullones, ſutores & hortulanos, carpentarios & ſingularum artium magiſtros, & conſtituit eis, ut eo die, quo fratribus deſervirent, de cibo & pane fratrum cibarentur, quia dignus eſt operarius cibo ſuo. Ut autem bono animo ſuis miniſtrarent Dominis, hujusmodi donario cumulavit ipſos, ſcilicet, ut cum quis præſentium, vel eorum ſucceſſorum, qui de progenie illorum eſſet, moreretur, exuviæ de eis non ſumerentur, ſed hæredes relictam hæreditatem indiviſam poſſiderent: ſi vero de alia progenie aliquis ſucceſſiſſet, ab hoc donativo alienus extitiſſet.

CAP. XX.

De militibus, quos Monaſterio deputavit.

COnſtituit etiam alios clientes, qui equitando deſervirent, ſcilicet ut ſemper parati eſſent ad equitandum, quocunque neceſſitas exegiſſet, & ad commodandum fratribus caballos ſuos quocunque popoſciſſent. Hæc autem vir Domini, quaſi pennatum animal, plenum oculis ante & retro paravit, ut videlicet fratres ibidem Chriſto famulantes, ſpiritalibus atque carnalibus neceſſariis ſufficienter inſtructi, expediti, contemplativæ cum Maria ad pedes Domini vacarent vitæ, nec eos ſollicitudo Marthæ in activa aliquoties perturbaret, & eſſet, ſicut ſcriptum eſt: Nihil deeſt timentibus eum: ſciebat enim ſcriptum: propter inopiam deliquerunt multi, & ideo providebat illis interius exteriusque: quæque erant neceſſaria, ne inopia urgente, cum periculo animæ ſubſidium quærerent hujus vitæ, & ipſe pro hoc non beneficium, ſed à diſtricto judice Deo gehennæ tuliſſet ſupplicium.

CAP.

CAP. XXI.

Claudum ſanat.

CUm ergo quodam die in ſæpe dicto ambularet loco, obvium habuit quendam
claudum, ejuſdem loci incolam, qui curvatis ad terram genibus & ſcabellu-
lis, quæ manibus geſtabat, caput à terra ſuſtentabat, in modumque quadru-
pedis omni corpore curvus deambulabat. Is autem peritiſſimus erat in omni ſcul-
ptura lignorum, ſicuti etiam ejuſdem Baſilicæ valvis melius addiſci poterit. Hunc
ergo cum venerabilis vidiſſet Pontifex, ait ad eum: homo, cur manibus pedibus-
que tellurem premis, nec rectis graderis plantis? ſcitis, ait, ſcitis dudum, domine,
quod Dei debilitatus judicio, erectus quoquam greſſum movere nequeo. At ille
baculum, quem manu geſtabat, claudo porrexit: ſume, inquit, & in hoc te ſu-
ſtenta, rectoque curſu deinceps ambula: ille autem ſumens baculum, ſuper eo ſe
erexit, novisque gaudendo, dominumque laudando, greſſibus currere cœpit:
ô virum ineffabilem, & principibus Apoſtolorum, Petro videlicet atque Paulo, 656
comparandum, quorum unus claudum, ad ſpecioſam portam templi jacentem,
& mendicantem erexit, alter vero dormitantem Eutychum, & de tertio cœnaculo
in inferiora cadentem, vivum reddidit atque ſalvum: ſic iſte Domini dilectus clau-
dum non jacentem, ſed manibus genibusque repentem, propriis gradi fecit plan-
tis, hominemque de altitudine murorum cadentem, vivum reddidit & incolu-
mem: qua in re conſiderandum eſt, quam ſanctus, quantique apud Deum meri-
ti fuerit, per quem Chriſtus non minora, quam etiam per ſuos Apoſtolos mon-
ſtrare dignatus eſt. In modernis enim adhuc temporibus, refrigeſcente etiam cha-
ritate multorum, in ſuo fideli veritas complere dignata eſt, quod ſuis promiſit di-
ſcipulis, dicens: Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.

CAP. XXII.

De obitu Sancti viri.

CUm autem bonorum Remunerator operum famulum ſuum de turbulento hujus mundi ſalo ad portum perpetuæ quietis educere decreviſſet, moleſtia corporali pulſatus, dormitans non eſt inventus, ſed ſuccenſa lampade, venienti Domino, atque pulſanti obvians ovando ei aperuit, dicens cum Apoſtolo: cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Cumque languor corporis ingraveſceret, & ſe de hoc ſæculo citius migraturum præſenſiſſet, rogavit, ſe in templo, quod ipſe fabricarat, ſepeliri. Nam tunc temporis in Conſtantienſi moriebatur civitate, in qua etiam hæc eadem eum infirmitas occupaverat. Languore autem ad vitalia veniente, ſexto decimo Epiſcopatus ſui anno, ſexto Calendas Septembris, viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, Angelicisque, ut vere credendum eſt, manibus evectus, talentum ſibi creditum Domino duplicatum repræſentavit, & ab ipſo auctore audire promeruit: Euge ſerve bone & fidelis, quia in modico fidelis fuiſti, ſuper multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui. Cum ergo lotus, ac ſacerdotalibus, ut moris eſt, veſtibus indutus, & feretro impoſitus, ad Eccleſiam fuiſſet deportatus; diſſenſio exorta eſt, utrum in ipſa Eccleſia, ſponſa videlicet ſua, an, uti ipſe rogaverat, in ea, quæ ab ipſo conſtructa fuerat, debuiſſet tumulari. Illis vero ita inter ſe altercantibus, aliis quidem ejus petitionem implere cupientibus, aliis vero tanti paſtoris exuviis carere dolentibus: tandem major minorem vicit partem, quæ ſe ſui patris reliquiis exorbitare nolle clamabat, & decreverunt, eum in eodem loco ſepeliri.

CAP. XXIII.

De ſepultura ejus & miraculis in funere curando factis.

ACcedentes autem hi, qui ad portandum feretrum deputati fuerunt, loculum levare atque ad præparatum ſepulchrum deferre conabantur, cumque brachia tenderent ad feretrum, cœperunt toto corpore tremere, ac immenſo pavore concuti, ita, ut etiam pene humano amiſſo ſenſu, amentes efficerentur, tantoque pondere ipſum depreſſum eſt feretrum, ut humanis viribus moveri nequiviſſet: tunc omnes, qui aderant, hoc miraculo perterriti, cœperunt dicere, illum ſepulchri locum à Deo ſibi prædeſtinatum non fuiſſe, tandemque divino correcti judicio, decreverunt, eum, ubi ipſe rogaverat, ſepeliendum fore. Portitores autem iterum accedentes, cum omni velocitate loculum levaverunt, atque omnis illa priſtina gravitudo ita ex toto immutata eſt, ut pene nil ponderis ſe portare præſenſiſſent.

Cum autem januam ejuſdem egrederentur Eccleſiæ, aliud non minus miraculum divina monſtrare dignata eſt miſericordia. Nam illis, ut dictum eſt, Eccleſiæ limen egredientibus, columba, cunctis cernentibus, advolavit, & ſuper jam ſæpe dictum beati viri, nullo ambigente, conſedit feretrum, indeque non receſſit, donec transnavigato flumine, Eccleſiam S. Gregorii ingreſſi fuiſſent. Quam mox, ut intraverunt, columba, quæ videbatur, diſparuit, eamque nullus deinceps videre prævaluit, tantique odoris fragrantia eos illic excepit, ut omnes ſe quaſi renovatos crederent, nullosque ſe unquam aliquid, quod tanti eſſet odoris, præſenſiſſe memorarent. Quæ etiam fragrantia tamdiu ſuper ſanctum corpus permanſit, quouſque eum maximo in honore meridiana parte ejuſdem templi ſepulturæ tradidiſ-
657 ſent: quia enim columbinæ fuerat ſimplicitatis, rectè in ejus funere columba apparuit; per quam mentis illius ſinceritas vitæque monſtraretur innocentia: recte in exequiis pii paſtoris nova odoris fragrantia bonorum refectæ ſunt nares ovium, quæ videlicet prius in anima ejus prædicatione ſemper reficiebantur ſimul & oratione. Utrum autem in ipſa columba ſancta ejus anima, ſicut & de aliis ſanctis legitur, quorum animæ ſæpius in columbæ ſpecie cœlum viſæ ſunt penetrare: an quis alius apparuerit ſpiritus, nobis quidem incognitum, Deo autem, cui omnia nuda & aperta ſunt, eſt cognitum: qui etiam hoc ipſo miraculo ſuum in cœlis dignatus eſt famulum hominibus monſtrare clarificatum. Igitur beati pontificis anima cœlo recepta, carne vero terræ honorifice commendata; tale Epitaphium ejus tumbæ aureis ſubſcripſerunt characteribus.

CAP. XXIV.

EPITAPHIUM.

Debita pars terra fallentia tempora ſperne
Et memorare via, quam teſtatur cinis iſte:
Gentis honor noſtra jacet hic, gentis dolor atque
Præfuit huic urbi, cuncto ſed profuit orbi
Hancque Deo ſedem Templi fundavit & ædem.
Parti terrena Deus ignoſcens miſerere,
Redde vicem juſte, quia te dilexerat iſte.

CAP. XXV.

Quomodo poſt obitum Periggero Abbati apparuit.

POſt hæc, quadam nocte, ejuſdem Monaſterii abbas, Periggerus nomine, cujus ſuperius mentionem fecimus, oratorium cauſâ orandi ingreſſus eſt, cumque attentius in ipſo noctis ſilentio orationi incumberet, ei beatus apparuit Gebehardus,

hardus, & hilari vultu ad eum loquutus eſt: ſcias pro certo, apud omnipotentem me impetraviſſe Deum, ut nullus fratrum modo in hoc monaſterio Chriſto deſervientium à morte lædatur ſecunda; ſed omnes mortem ſubeuntes, temporalem vitam cum Chriſto poſſidebunt ſempiternam, hoc dicto, ab oculis ejus evanuit, nec eum ulterius cernere quivit. Ipſe enim beatus jam de hoc ſæculo victoriam nactus, ſuorum adhuc in mundo laborantium ærumnas non eſt oblitus; ſed, ut quidam ait: verus amor Chriſti vera eſt cuſtodia legis: Et mandata Dei complet amans homines, prioris recordatus amoris, ſibi famulantibus, & adhuc in via laborantibus, apud Deum eſt auxiliatus, eosque de proſperitate conſummandi itineris eſt conſolatus, ut videlicet eo ardentiores viam rectitudinis properarent, quo ſe ad patriam perventuros minus dubitarent. Quapropter & nos aſſiduè ejus implorare condecet auxilium, ut ejus meritis adjuti, de periculis hujus evadamus exilii, & patriam mereamur paradiſi.

CAP. XXVI.

De habitu ipſius Sancti.

ERat etiam idem venerabilis heros capite calvus omnino, ſermonem autem ſuum hoc juramento ſolebat firmare, quaſi diceret: per meum caput non natum; quia videlicet non natus, ſed de utero matris exciſus; calido arvinæ globo eſt involutus, propter quod & dicebant, eum latum habere calvitium.

CAP. XXVII.

Quamdiu in Epiſcopatu fuit, & quo tempore obiit.

SEdit autem in Epiſcopatu annis ſedecim: ſexto decimo defunctus eſt, die ſexto Calendarum Septembrium; Anno àb incarnatione Domini nongenteſimo nonageſimo ſexto; tertio decimo vero Anno Ottonis Auguſti, ejusdem nominis tertii, regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, cui una cum Patre & Spiritu Sancto unus eſt honor & gloria per infinita ſæcula ſæculorum, Amen.

INCIPIUNT
CAPITULA SECUNDI LIBRI. 658

CAP. I.

De nebula, qua ſuper tumbam ejus viſa eſt, & quomodo ipſe cuidam clarificatus apparuit.

CAP. II.

De caco illuminato.

CAP. III.

Quod multi Dæmoniaci per eum ſint liberati.

CAP. IV.

De ſanatione paralytici à dæmonio vexati.

CAP. V.

De muliere vexata.

CAP. VI.

Quomodo cuidam fratri apparuit.

CAP. VII.

De cuſtode Eccleſia.

CAP. VIII.

De ſcabioſo fratre.

CAP. IX.

De curatione Paralytici pueri.

INCIPIT

INCIPIT SECUNDUS LIBER DE MIRACULIS SANCTI GEBHARDI.

IGitur, poſtquam Redemptor humani generis famulum ſuum Gebhardum de voragine hujus ſeculi ad ſupernam patriam transduxit, referuntur multæ virtutes, quas per eum nobis Dominus oſtendere dignatus eſt, dum ſancta ejus anima abſolvebatur à vinculis carnis, & rediit ad Dominum, qui dedit illam; & quantam potentiam ejus miſericordia cunctis, auxilium & gratiam ad ejus tumbam devote precantibus, Dominus fecerit, non eſt noſtræ ſcientiæ, ut dignum eſt, vobis intimare: quædam tamen ad notitiam poſterorum, prout Dominus donare dignatus fuerit, literis commendare; quædam vero ſilentio præterire curamus; ne tædioſo lectori faſtidium incutiamus, & tantum ſtudioſo ſatisfacere valeamus. Nomina vero eorum, à quibus nobis tradita ſunt, ſupprimimus, ſicut fecimus, ne ipſa barbaries vocabulorum offendat, & latinus ſermo ſuum decorem non amittat.

Vir itaque, Angelicæ in carne vitæ, Deo devotione contriti cordis militavit, dum vixit, & penitus ſe in hac carne crucifixit, ideo & Dominus, quia ſocius fuit paſſionum, conſortem fecit eum & conſolationum, non tantum in ſupernis ſedibus remunerando, verum etiam in terris, coram humanis obtutibus, ſignis & virtutibus illuſtrando, ſicut in ſequentibus luce clarius patebit relationibus.

CAP. I.

Nebula ſuper tumbam ejus videtur, & ipſe glorioſus cuidam apparet.

FRater quidam jam ſæpe dicti Monaſterii ad tumbam ſancti viri Gebehardi ſe orationi accommodavit, dumque ſe attentius Deo precibus commendaret, vidit nebulam totum ſepulchri ambitum contegentem, & ſuaviſſimum odorem ex ipſa nebula naribus præſenſit redolentem, quæ aliquantiſper morata, ab oculis cernentis atque ſtupentis paulatim ſubtracta eſt, qua in re conſiderandum, quanta claritate quantoque odore ſancta ejus anima in ſuperna civitate perfruatur, cujus etiam corporea putredo in terris tanta odoris fragrantia illuſtrata eſt. Quia enim de illis fuerat, quos Eſaias propheta prævidens admiratur, dicens: qui ſunt iſti, qui ut nubes volant? Recte ab odorifera nube ejus uſitatum eſt mauſoleum, cujus converſatio ſemper in cœlis fuerat, & qui die noctuque ſuas ad Cœlum cum odoramentis bonorum operum direxerat orationes, quaſi incenſum ſacrificii veſpertini; &
659 ut per hæc apertius monſtraretur, æternæ lucis hanc inhabitare valde glorioſam manſionem. Sic enim iſtis etiam temporibus, rudibus fratribus ejus merita ignorantibus, ejusque ſanctitati detrahentibus, cuidam eorum in viſione apparuit, in lucidiſſima ſedens manſione, ſacerdotalibus indutus veſtimentis, mitra capiti ſuperpoſita, cum ineffabili claritate excelſo ſedens in throno, dicens ad eum: Ecce frater oculis approbare poteris tuis, quod conſpectui omnipotentis Dei non ita deſpicabilis aſſiſto, quomodo quorundam fratrum tuorum exiſtimationi appareo. In omnibus enim utilitati ſuorum conſulens, ne fortaſſe ſibi detrahendo peccarent, ſuam, Deo opitulante, dignatus eſt eis præmonſtrare claritatem, ut videlicet ſcirent, quanto honore dignus, qualive reverentia ab hominibus in terris eſſet excolendus. Sed quia frater ille, cui viſus eſt, præ humilitate ipſam viſionem pene nulli innoteſcere voluerat hominum, divina clementia aliud apud ſepulchrum illius, cunctis aſtantibus & cernentibus, in dæmoniaco homine oſtendere dignata eſt miraculum, ſicut poſtea plenius ſcriptum invenitur. Ex quo omnes correcti, ſanctum Dei digna deinceps cum veneratione excoluerunt, eique ſe ſuis in orationibus ſtudioſiſſime commendaverunt.

CAP.

CAP. II.

Cæcus illuminatur.

ALio quoque tempore cæcus quidam de pago Turgan advenit, & apud ſepulchrum ſancti confeſſoris ad orationem conſtitit. Quem Deus, ſecundum quod per Prophetam ſuum pollicitus eſt, dicens: Invoca me in die tribulationis, & eruam te, & honorificabis me: ſua miſeratione ſe invocantem reſpexit, eumque per merita ſui famuli Gebehardi de tenebris cæcitatis erutum, lumen Solis videre donavit. Ille autem admirans, quis eſſet, quis fuerit, orbes oculorum circumducere cœpit, explorare cupiens, ubi eſſet, vel qualiter circa ſe actum fuiſſet, tandem ſe ſoli redditum recognoſcens, magno cum clamore Chriſto ejusque confeſſori gratias egit, cunctisque ſe oculorum officia recepiſſe, ingenti cum gaudio intimavit. At hi, qui eum cæcum adveniſſe viderant, videntem tardius credere poterant: ſed poſtquam veritatem experti ſunt, maximo eum tripudio miſericordi Deo gratias retulerunt, qui in ſuis ſanctis ſemper eſt mirabilis, & quoniam in ſæculum miſericordia ejus, ſuper omnes, qui ex toto corde quærunt illum.

CAP. III.

Plures energumeni per eum liberantur.

PRæterea Dæmoniaci multi per eum ſunt liberati, quorum quidam, dum ad ſpelæum ducerentur, dixerunt, ſe ibidem eſſe exituros, ſed apud ſanctum Conradum ſe ejiciendos eſſe proclamabant. Cumque illo adducti fuiſſent, ſimilia fatebantur, & reducendi plerumque in medio fluminis liberabantur, ut per hæc manifeſte daretur intelligi, utrorumque interventu eos à calumniatore eſſe liberatos.

CAP. IV.

De ſanatione paralytici à Dæmone vexati.

QUidam autem colonus ejusdem loci, paralyſi diſſolutus, per multa tempora lecto decubabat languidus, qui die quadam ſolus cum ſola conjuge domi remanens, ſubito arreptus à dæmonio, de lecto proſilivit, fuſtem arripuit, mulierem petiit, fuſtemque ad percutiendum eam libravit. Illa autem exiliens in manſiunculam aufugit, magnisque clamoribus cives advenire fecit. Audientes enim clamorem mulieris, accurrerunt, hominemque, quem jam dudum paralyticum noverant, inſaniſſimum repererunt, quem vix maximo cum labore tenuerunt, nec ulla ratione ejus rabiem domare potuerunt, donec multorum viribus hominum collectis, ſellæ illigatum ad Eccleſiam deportarunt, & tumbæ ſancti confeſſoris ſuperpoſuerunt, qui ſtatim ſecundum illud Apoſtolicum: fidelis Deus, qui non patietur vos tentari ſuper quam poteſtis portare, ſed faciet cum tentatione etiam proventum, ut poſſitis ſuſtinere, meritis beati pontificis Gebehardi liberatus, nec multo poſt etiam ex hac vita ſubtractus eſt.

CAP. V. 660

De muliere obſeſſa à Dæmone.

MUliercula de villa Schwindorf dicta, de infeſtiſſimo dæmonio per multorum temporum curricula crudeliſſime vexata, per plurima ſanctorum loca eſt deducta, nec mundata. Tandem ad beatum Gebchardum amici ejus illam ſe perducere velle dixerunt. Hoc audiens Dæmon, contriſtatus eſt valde, & dixit: Et quid prodeſt, ſi me ad illum perduxeritis virum, in quo nil ſanctitatis conſtat haberi? Ego enim nulla ratione per eum de hoc vaſe expelli potero. Nam in vita ſua

ſimulator atque ſeductor extitit, & bic talis quomodo in me aliquam exercere poterir virtutem? Hæc & his pejora illo memorante: Inventori falſitatis nequaquam fidem accommodantes invadunt iter, quod ducit ad locum, Petri domum dictum. Quod cum dæmon præſenſiſſet, cœpit perturbari & contriſtari, & diras voces ad cœlum dare, & multo plus ſolito hominem diſcerpere atque vexare. Ad locum autem cum perveniſſenr, magno cum labore ad Eccleſiam pertracta eſt: Statim dæmon per os mulieris ſanctum Dei maledicere cœpit, vociferando ſæpius, quam replicando atque dicendo: Væ tibi, male Gebebarde, ut quid me incendis? tunc ad ſepulchrum ducta, ibique miſerabiliter ab boſte diſcerpta eſt, poſt paululum reducta eſt. Item poſt miſſas, ſanctorum allatis reliquiis, multorum hominum viribus, aliis trabentibus, aliis vero compellentibus adducta, magnis clamoribus vociferando, ſanctumque Dei per nomen maledicendo, & quod ſe incenderet, importunis vocibus conquerendo, tandemque, quamvis laborioſe, tumbæ ſancti confeſſoris ſuperpoſita, atque à presbytero exorciſmus, cunctis fratribus cum aliis multis aſtantibus, ſuper eam recitatus eſt. Quæ ſtatim à maligno ſpiritu liberata, conticuit, nec ultra vocem clamoris emiſit. Antiquo ergo boſte recedente, mulier, cui paulo ante pene nemo appropinquare auſus fuit, jam quaſi exanimis jacuit, nec ullum corporis membrum movere quivit. Tandem reſumptis viribus ſurrexit, diſco opertumque pectus velavit, & lachrymabiliter Deum ac ſalvatorem, ejusque confeſſorem Gebehardum, quantis potuit verbis, magnificavit. Quanta illic gaudia lachrymarum plena, quis memorare, quisve eſfari poterit? Ibi enim reſonabant voces diverſæ, Monachorum, populorum, diverſi ſexus & ætatis, cum ſono campanarum omnes hymnum Deo concrepantes, qui per ſuum ſervum facturam manuum ſuarum de manu ſuperbi calumniatoris eripuit, & vas ſacro fonte baptiſmatis ablutum, ab immundiſſimo autem invaſore coinquinatum, emundavit, ad laudem & gloriam nominis ſui ſancti; & Confeſſoris atque Pontificis ſui Gebehardi, deinde vero cum vexillo S. Crucis & populorum favore transmiſſa, venit Conſtantiam, ut mater Eccleſia mortuæ filiæ & reſuſcitatæ congauderet, congaudensque ſpirituale convivium præpararet, ad quod amicos atque vicinos convocaret, dicens eis: Congratulamini mibi, quia inveni ovem meam, quæ perierat, & iterum: Epulari & gaudere oportet, quia hæc filia mea mortua fuerat, & revixir, perierat, & inventa eſt. Nocte autem ſubſecuta, malignus irerum advenit babitator, & mulierem jam pridie dimiſſam ſuſcitavit, ejusque auribus talia infudit venena, dicens: O dilectum vas, quare tam nequiter contra me feciſti, quod me tui antiquum inhabitatorem reſpuiſti, & fidelitatem mecum jam dudum conſervatam abnegaſti, propter ſeductorem illum Gebehardum, qui me expulit à te? Nam bunc ipſum ſcias tibi nullo modo profuturum fore. Sed redi, quæſo, redi ad me, non enim dignum eſt, ut alterum pro me tuum in vas recipias, ſed rogo, mihi non deneges jam tamdiu multum amabilem mei recum cobabitationem. His & hujuſcemodi ſermonibus antiquo ſerpente auribus mulieris inſibilante, illa religioſas fœminas, inter quas illa nocte manebar, excitavir, eisque, quas paterentur ab adverſario moleſtias, aperuit, & ut Domino pro ſe ſupplicarent, poſtulavir. Quo facto, & die craſtino imagine Crucifixi & Evangelio, quod beatus Joannes de Verbo, quod in principio erat apud Deum, conſcripſerat, donata atque conſignata: omnis illa infeſtatio immundi ſpiritus ita ex toto diſceſſit, ut ulterius nunquam eam moleſtaverit, ſed ſaniſſima cum omni gaudio ad propria commeavit, laudans & glorificans eum, qui fecit miſericordiam cum illa, cujus glorioſum nomen erit benedictum ex hoc nunc & usque in ſæculum, Amen.

661

CAP. VI.

Cuidam ex fratribus ſe aſpectabilem præbet.

IN eodem monaſterio erat quidam Monacbus, Pſalmodiæ nimium deditus, cui per ſomnum viſum eſt, quaſi coram tumba ſanctiſſimi confeſſoris, Epiſcopi Ge-

pi Gebehardi, conſtitiſſet: cui ſic ſtanti, ſanctus Pontifex, quaſi de tumulo progrediens, apparuit, & ſalutationis verba ad eum protulit, eique pavitanti ſic ait: Noli timere frater. Ego enim ſum Gebehardus ille, qui hanc ædem Chriſto, ejusque confeſſori Gregorio fabricavi; vade ergo, & dic fratribus meis, ut bono animo ſint, & voluntariè Chriſto ſanctoque Papæ Gregorio in hoc meo monaſterio deſerviant, atque his addidit: Sciatis pro certo, quod omnes, quicunque in hoc monaſterio voluntariè cum bono propoſito deſerviens inventus fuerit, in omni tentatione atque tribulatione me, ſanctumque Gregorium fortes auxiliatores apud Deum habebit, & in extremo judicii examine, ante thronum juſti judicis, æterna vita coronandum ipſum perducturi ſumus. His dictis, ab oculis cernentis clapſus eſt.

CAP. VII.

De cuſtode Eccleſiæ.

NEque hoc prætereundum puto, quod quidam è cuſtodibus ejuſdem Eccleſiæ, dum lumen lucernæ, ad ſepulchrum ejus ardens, ante lucem diei extinguere ſolitus eſſet, quadam nocte, ei ſanctus in ſomno apparuit Gebehardus, eique digito oculum tetigit. Quem ſtatim morbus invaſit, & in brevi luſcum reddidit, & meritò, ut qui ſanctum Dei, æterna luce in cœlis clarificatum, in terris materiali lumine ex parte privavit, ipſe quoque lumine, quo ſemitam regeret, ex parte privaretur.

CAP. VIII.

De fratre ſcabie infecto.

ALius etiam in eodem jam ſæpè dicto cœnobio juvenis fuit, cujus brachia tibiasque tumor & ſcabies valdè gravis invaſerat, nec ullis medicaminibus illi ſubveniri poterat; Cumque jam de humano deſperaret auxilio, ad illius ſe contulit præſidium, qui dixit: Ego occidam, & vivere faciam, percutiam & ego ſanabo: ſed quia ſemet nequaquam idoneum conſpexit, ad ejus adjutorium implorandum, fidejuſſorem quæſivit, per cujus auxilium etiam, quod voluerat, impetravit. Nam cum ad miſſas, quæ apud ſepulchrum ſanctiſſimi Pontificis celebrantur Gebehardi, ſubdiaconi ſæpius fungeretur officio, devoti cordis ſupplicatione flagitabat, ut quoniam humano ſibi non potuiſſet ſubveniri medicamento, Divino per interceſſionem ipſius ſancti ſanaretur juvamento: adhæc ſe in eadem congregatione, ſi ſibi ſanitas concederetur, voluntariè usque ad finem vitæ ſuæ permanſurum, Deo & ſanctis ejus devotiſſimè ſpopondit.

Quadam verò die, poſt gemitus & ſuſpiria orationum, caput ſuper tumulum feſſus reclinavit: Cumque ſurripiente ſomno, obdormiſſet, vidit beatum Gebehardum, quaſi de crypta, quæ juxta eſt, Pontificalibus amictum ornamentis procedentem, & ferula, quam manu geſtabat, ſe tangentem, ſibique audivit dicentem: Sanus ſis in brachiis & tibiis. Hæc dixit & exparuit, & videns evigilavit, & illa hora levius habere ſe ſenſit, juxta illud, quod Pſalmiſta de Domino loquitur dicens: Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & ſalvos faciet eos. Ergo ex illa hora, ſicut ille poſteà referebat, brachia cruraque ipſius ſanitate temperari cœperunt, donec in brevi, ad inſtar pueri nuper nati, omne corpus ejus integerrimæ ſanitati reſtitueretur.

CAP. IX.

Curat Paralyticum puerum.

QUia verò Regis ſecretum bonum ſcimus eſſe celatum, Dei autem mirabilia, quæ ſunt nimis inenarrabilia, optimum eſſe palam narrare, Chriſticolisque

662 que ſtudioſius prædicare, nos quoque nequaquam ſilebimus, quod Divina pietas nuper apud ſepulchrum jam ſæpe dicti Confeſſoris Chriſti operari dignata eſt. In Conſtantia namque civitate erat muliercula divitiis valde paupercula, ſed fide Chriſti, ut poſt patuit, plena, habens parvulum filium, ab ineunte ætate paralyticum. Hic namque nunquam erectus ſederat, nunquam pedibus ambulaverat, ſed ſemper æger lateri incubabat, & jam fere per quinquennium matrem ſic debilis vexabat, quem mater ipſa miſerabilis ſecum detulit in ulnis, cum plebs undique conflueret, ut feſtivitatem concelebraret beati Papæ Gregorii, in loco piiſſimi præſulis Gebehardi, ergo jam dicta matercula flebilis venit ad tumbam beati Antiſtitis, parvulum juxta antrum Sancti projecit, & ipſa ſecus illum orans, conſtitit: cum ſubito ſe puerulus erexit, & per ſemetipſum tunc primum aſſedit; quod cernens muliercula, lætabunda nimis eſt facta, de ſibi præſtita omnipotentis gratia, feſtinaque accurrit, filium in brachia ſuſtulit, ad altare Sancti Gregorii ipſum deportavit, & lætiſſimis vocibus Domini miſericordiam collaudavit, & ſic ad propria gaudens repedavit. Ex hoc cœpit puer in dies viribus confortari, & poſt paucos dies à matre duos baculos poſtulare: quos cum accepiſſet, ſe ſuper hos utraque manu ſuſtentavit, & aliquantis diebus huc atque illuc per ſemetipſum in laribus deambulavit, poſt hæc calceamenta ſibi comparari, & ad Medicum iterum ſe reduci cœpit poſtulare. Mater vero libens nuntia peregit, quæ parvulus ejus poſtulans exegit. Porrò calceamentis datis, mulier filium tulit ad Sanctum, perrexit, & coram lecto ſe in oratione proſtravit; tunc poſt paululum puer baculos projecit, & per ſemetipſum firmis greſſibus domum lætus cum matre remeavit. Ecce, pater, ut potui, tua juſſa libens peregi, nec manibus conſcripſi, niſi quod auribus audivi, à viris veraciſſimis, probatis etiam ſenioribus. Nec me culpare poteſt lector, quod mea conſcientia veritatum ſim in aliquo transgreſſor: ſi quid tamen mea imperitia culpatur, tua pater authoritate defendatur, erroremque benigne corrigat, ſi quis lector eum in hoc deprehendat. Ad extremum vero pie ſupplicamus Chriſto, ut intercedente beato Gebehardo, veniam delictis tribuat, cœleſteque Regnum nos intrare faciat, ubi ipſe cum parte & Spiritu Sancto vivit & regnat in ſæcula ſæculorum,

Amen.

Finit vita Sancti Gebehardi, feliciter.

663 (27.) LAMBERTUS XXVII. Epiſcopus Conſtantienſ. quem Hermannus Contractus in ſuo Chronico quamplurimum commendat, dicens, cum voto & habitu monachum fuiſſe, ac ſi diceret, religionem, quam animo concepit, eam etiam corporalibus geſtibus oſtendiſſe, nec quid verius, quam dum exteriora interioribus correſpondent, integritas etiam ſua ex eo patet, cum ſtatim poſt S. Gebhardi obitum, ſucceſſor fit, cujus autem genealogiæ aut monaſterii fuerit, planè non conſtat, traditur tamen eum de Petridomo religioſum extitiſſe, qui profecto antiſtes fuit non immeritus, qui etiam majorem B. Mariæ matris Domini ſemper Virginis Eccleſiam Conſtantienſ. quæ ruinam minabatur, fideliter reſtauravit ampliavitque. Tempore vero ſuo magna erat in Eccleſiis pax & tranquillitas, eoque tempore S. Imperator Henricus, videlicet anno MVI. Epiſcopatum

Contractus ad An. 995. ſcribit habitu & profeſſione monachum.

cum Bambergenſem fundavit, & omnia, quæ bona per ſucceſſionem hæreditariam, à Burchardo Duce Sueviæ de Twiel ac domina Haydwige uxore ſua, eum contigerunt, eidem Epiſcopatui donavit, & inſuper monaſterium, quod dictus dux Burckhardus in caſtro ſuo Twiel (ubi ſucceſſivè ſeptem præſederunt Abbates, primus videlicet S. Welfridus Comes de Norgeltz, cujus corpus in Stain requieſcens, multis claret miraculis, ſecundus Rehwing, tertius Dietricus, quartus Starcolphinus, quintus Regingerus, ſextus Meningoſus, ſeptimus Trudewing) habuit. Circa ſeptimum hunc Abbatem ad Stain, oppidum Rheni tranſtulit, & in S. Gregorii honorem, dedicari fecit, cui etiam de ſufficientibus vitæ neceſſariis providit atque proſpexit. Dictus Lampertus Epiſcopus circa tempora à Nativitate Domini ıxCxcv. electus, cum annis XXIII. præſediſſet anno MXIIX. obiit, ut ſcribitur, morte appropinquante, tanta pediculorum ſuperfluitate per omnia membra confuſus eſt, ut familiares ſui nec frigida nec calida aqua eum à pediculis mundare poſſent, quinimò hujuſmodi pediculorum cumulum, ad inſtar apum hincinde ambulantium, ſufferre eum oportuit, usque in mortem. Cauſa hujus aſſignatur, quia quamplurima precioſa clenodia, quæ S. Gebhardus monaſterio ſuo Petershauſen contulit, ipſe ad S. Henrici Cæſaris inſtantiam, propria ſua auctoritate eidem Cæſari, alias cum eisdem Eccleſias decorandi gratia, donavit. Me autem judice, hanc hujus ægritudinis cauſſam fuiſſe non credo, quia, ut ſupra patuit, Lampertus iſte vir fuit commendabilis, Henricus verò Imperator ſanctus, ubi quilibet facere, Lampertus quicquid donare, & alius recipere potuit, fecit. *Contractus ad eundem annum.*

(28.) RODHARDUS ſive Richardus XXIIX. Hic ſincera cordialitate unanimique omnium electorum voto, Epiſcopus eligitur circa annos Domini MXIIX. eo etenim tempore diœceſis cum ſuo antiſtite magno in honore maximaque reputatione habita eſt, præſedit annis ferè quinque, eo tempore, quo S. Imperator Henricus coronam Imperii atque benedictionem à Benedicto hujus nominis Papa VIII. obtinuit, ac illico dehinc armata vi in Capuam contra Saracenos prodiret, eos vincendo & in fugam convertendo, dictus Epiſcopus, & Burckhardus Abbas S. Galli præſentes fuere, ſed tanta ejus invaluit peſtilentia, ſic quod ambo illic peſte morerentur circa annos Domini MXXXIIX. *Contractus mſ. Ruothardus.* *Contractus Ann. 1022.*

(29.) HEYMO XXIX. Epiſcopus, vir ſiquidem tam in eccleſiaſticis quam ſæcularibus rebus peritus, in quibus etiam præ cæteris ſpeciali ſapientiæ & prudentiæ munere pollebat, quare, cum poſt S. Henrici Imperatoris obitum maxima in Imperio oriretur diſcordia, ipſe una cum nonnullis aliis principibus, pro hujuſmodi ſedanda vocatus, nequaquam minimus erat, ad hoc Epiſcopii munus legitima electus fuit electione, circa annos à nativitate Domini MXXIII. præſedit annis IV. & in * paralyſi quaſi ſubitaneè obiit Anno Domini MXXVII. ** Contractus pleureſi.*

(30.) WARMANNUS, Comes de Dillingen & Kyburg, circa tempora poſt natalem diem Chriſti MXXVII. trigeſimus Epiſcopus Conventualis fuit Heremitarum vulgo Einſidler / vir tanto præconio dignus, ut cum Romanorum Imperator Conradus hujus nominis II. Arneſtum, ducem Sueviæ, eodem ducatu privaret, & de ejusmodi ducatu Hermannum Arneſti fratrem inveſtiret, ipſe eundem Hermannum (qui adhuc juvenis erat) dicto Wermanno, ut eum in ducalibus principalibusque moribus informaret, commendaret. Præfuit Anno Domini * MXXIIX. præſedit annis ferè † VI. & obiit Anno Dom. MXXXIV. ** Contractus A. 1026. † Herman. Contr. 8.*

664 PARS VETERIS KYBURGENSIUM ET DILLINGENSIUM FAMILIÆ: IN QUA NATI CONSTANTIENSES EPISCOPI TRES, WARMANNUS, EBERHARDUS ET ULRICUS.

Sequens tabula multis locis correctionem poſtulat. Certa tamen illa ſunt, quæ adſcriptam A literam habent.

A Hartmannus *Comes de Kyburg (Kugeburg) vixit A. 861.*

A Hugobaldus *Comes de Winslingen, factus Comes de Dillingen.* = A Dithburga *filia Burcardi ducis Sueviæ ex Veringia Comitibus.*

Children:
- A S. Ulricus *Epiſcopus Auguſtanus Anno 923. moritur Anno 973.*
- Hartmannus II. *Comes Kyburgi dictus ſenior Anno 950.* = Adelheyda *filia Adalberti neptis Lipfridi vel Luthfridi.*
- Mangoldus *Comes de Kyburg dominus in Werden.* =

Children of Hartmannus II.:
- Benigna *&* *ſorores moniales.*
- Berta *uxor Ulrici, Comitis de Gamentingen.*
- Adalbertus.
- Hartmannus III. *junior.*
- Manegoldus *moritur A. 994.* =

Children of Mangoldus:
- Hugbaldus *moritur ſine hærede.*

Children of Manegoldus:
- Manegoldus *Comes in Kyburg.* =
- A Warmannus *Monachus in Einſidlen, & inde Epiſcopus* Conſtantienſis, *in magna Chunradi Salici Imp. gratia. Anno 1027. moritur Anno 1034.*
- A Eberhardus *ſuccedit fratri, factus Epiſcopus* Conſtantienſis *A. 1034. moritur 1051.*

Hugvvaldus *Comes in Dillingen Anno 1170.* =

- A Ulricus *Epiſcopus* Conſtantienſis *Anno 1110. moritur Anno 1127.*

Child of Manegoldus Comes in Kyburg:
- Ulricus. =

- A Hartmannus *cingit muro Diſſenhofam Comes Kyburgi.* =

- A Ulricus *Comes in Kyburg.* = A Anna *Berchtoldi Zaringenſis poſtremi ducis ſoror, Berchtoldi quinti filia.*

Children:
- A Heylvviga *mater Rudolphi Habſpurgici Cæſaris uxor Alberti prudentis.*
- A Hartmannus *ſenior Comes in Kyburg, moritur Anno 1164. IIX. Cal. Decemb. poſt fratris filium, ultimus Kyburgicæ antiquiſſimæ gentis Comes.*
- A Wernerus *Comes in Kyburg.* =

Finis Familiæ Kyburgicæ.

A Hartmannus *junior obiit ante patruum poſt patrem Anno 1263.*
- = A Uxor *prima.* — child: o
- = A Uxor *ſecunda filia comitis à Werdenberg.* — child: Anna *unica filia, uxor Eberhardi Habſpurgici, ad quem attulit, quicquid à Zaringanis Kyburgici poſſederunt.*

Vide in tabula familiæ Habſpurgicæ.

Reliqua, quæ de Dillingenſibus & ſimul quæ de Kyburgenſibus, Lazius, Henningius & alii nugatores habent, puduit aſcribere, tum ut apertè falſa, tum ut nullis litterarum vel monumentorum probationibus teſtata eoque incerta.

EBER-

(31.) EBERHARDUS, Comes de Dillingen & Kyburg, dicti Warmanni frater carnalis, qui circa annos Domini M.XXXIV. tricesimus primus Epiſcopus eligitur, vir quidem probus, ſed (ut ajunt) ſatis pompoſus; hic pro papali ſchiſmate ſedando, una cum Henrico, hujus nominis tertio Imperatore, Romam venit, & per dictum Imperatorem ibidem tribus ſchiſmaticis rejectis, verus papa inſtituitur, videlicet Schwigerus, epiſcopus Babenbergen. Sed dicto Henrico Imperatore atque aliis in nativitatis Chriſti vigilia magna cum pompa urbem ingredientibus, idem Epiſcopus Eberhardus, poſtquam annis XII. præſediſſet, eadem nocte vita functus eſt, & eo, quo decuit, honore ſepultus, ante fores monaſterii S. Petri illic. Anno Domini MXLVI. 665 *Contr. in porticu S. Petri.*

(32.) THEODORICUS XXXII. circa annos Domini MXLVII. antiſtes fit, qui poſtquam dictus Henricus Cæſar ſchiſma ſedando & Schwigerum papam inſtitueret, ac una cum Agnete conthorali ſua, ab eo, qui deinceps Clemens, hujus nominis ſecundus, papa, vocatus fuit, Imperialem benedictionem acceperat, ſucceſſu temporis, ad feſtum S. Marci in Augiam majorem devotionis cauſa declinaverit, diem ejusdem Sancti feſtive celebrando, ad præfati Cæſaris inſtantiam, eoque præſente, monaſterium S. Marci & Bernaw dedicavit. Et inſuper eccleſiæ S. Stephani plura bona, quibus eam ditavit, donare placuit, præſedit circiter quatuor vel ſecundum alios quinque annos, & poſt longam corporis infirmitatem in feſto Sanctorum millium martyrum vita functus eſt, Anno Domini MLI.

(33.) RUMOLDUS, vel ſecundum alios RUMALDUS, triceſimus tertius, Anno Domini MLII. Antiſtes factus, cujus tempore Beatæ Mariæ Virginis monaſterium funditus corruit, id præſens Rumoldus incepit reſtaurare, ſed anno MLVIII. inter dictum epiſcopum ex una, & Nortbertum Abbatem S. Galli partibus ex alia, ardua tam ſuborta ſunt bella, ut non niſi quam pluribus incendiis & homicidiis præcedentibus, tandem pacificaretur. Exinde ipſe Udalricum in Augia majore Abbatem electum confirmavit, certasque Eccleſias & altaria conſecravit. Præterea inter dictum abbatem Udalricum prætextu privilegiorum magna ſuborta eſt diſcordia, quæ etſi pro concordia fienda ad ſupradicti Cæſaris Henrici aures ventilata fuerit; & auditis hinc inde partibus, nihil tamen efficaciter concluſum eſt, ſicut & multis temporibus multa inchoata, pauca debitum ſortiuntur finem; Et ſic tranſit gloria mundi, præſedit annos XVII. & obiit anno MLXIX. in magna gratia Henrici IV. Cæſaris.

(34.) CAROLUS, alias Carolomannus XXXIV. Anno Domini MLXIX. Henrici Cæſaris auxilio Epiſcopus intruſus, & Symoniacus ſatis indignus, quia (ut ſcribitur) ipſe quam ſtatim poſſeſſionem adeptus, collegium & Eccleſiam ornamentis atque bonis ſuis ſpoliando defraudavit, quo fit, ut Canonici tandem in papali ſynodo Moguntina contra dictum Symoniacum Epiſcopum actionem inſtituerent, & poſt multa etiam Henrico præfato repugnante, ipſi in tertio ſuæ præſidentiæ anno eum obtinuerunt deponi, cujus obitus de meritis forte ſuis exigentibus non ponitur.

(35.) OTTO de Gotzlar, civitate Saxoniæ, XXXV. Anno Domini MLXXI. Antiſtes fit, ad quod præfatus Henricus, hujus nominis quartus, dum id percepérit, dixit: Noluit Collegium Conſtantienſe præſulem idoneum (ſupradictum Carolum denotando) habere, capiant igitur hunc ſtultum Ottonem in epiſcopum: hic denique epiſcopus contra ſummi Pontificis Gregorii mandatum dicti Henrici partes fovet, quapropter excommunicatus in exilium miſſus, & Anno Domini MLXXIV, propter excommunicationem Henrici epiſcopali honore deſtitutus, & inde poſt duos annos in excommunicatione mortuus, Baſileæ ſepultus eſt, & præſedit annis forte tribus, reliquos autem in exilio contrivit.

NOTA.

Circa dicti Epiſcopi Ottonis tempora magnum in Imperio ſchiſma erat. Nam Henrici de meritis exigentibus, certi principes Imperii dicti Gregorii, ſummi pontificis

tificis conſenſu, contra Henricum præfatum, Ruodolphum de nobiliſſimo Principum Habſpurgicorum genere, Ducem Suéviæ, Romanorum regem elegerunt, ob cujus teſtimonium dictus papa ipſi Ruodolpho auream transmiſit coronam admodum precioſam, in qua hæc deſculpta erant verba: *Petra dedit Petro, Petrus diade-*
666 *ma Ruodolpho.* Ex hoc itaque Imperii ſchiſmate maxima ſuborta ſunt bella. Attamen Ruodolphus, licet Jure mediante Imperium obtinuerit, in bello autem, pro dolor, occubuit, Vir ſiquidem omni præconio dignus, Henricus autem Impius in carceribus obiit miſere.

Nota Secundo.

Erat etiam ſchiſma in Eccleſia, quia dictus Henricus contra præfatum Gregorium, alium videlicet Gwibertum, maledictionis & excommunicationis ſententia condemnavit. Et pro hujusmodi ſententiæ executione duo Legati, videlicet Udalricus, Epiſcopus Albanenſis, & Otto, Epiſcopus Hoſtienſis, qui undique ſummam hanc publicarunt, miſſi ſunt; & circa illa tempora duo etiam Conſtantienſes Epiſcopi eliguntur, primus nomine Rupertus, ſecundus Berchtoldus Canonicus in Buochaw, quorum neuter permanſit, quare vera & legitima electio Gebhardum ducem de Zæringen monachum in Hirſaw attigit, ut ſequitur.

(36.) GEBHARDUS, Dux de Zæringen, conventualis Hirſaw triceſimus ſextus, Anno Domini MLXXXV. epiſcopus creatur. Nam cum antedictus Otto, Epiſcopus Albanenſis, Conſtantiam veniens, intelligeret, diœceſim hujusmodi propter Ottonis ejusdem quondam demerita viduatam, & maximo in mœrore conſtitutam eſſe, ipſe cum nonnullis maturis, veris atque patribus conſilio inito, de alio eccleſiæ ſponſo tractare cœpit, aderat & tunc religioſus pater, Wilhelmus Abbas in Hirſaw, vir ſiquidem doctrina, moribus & religione præſtans, & cum eo dictus Gebhardus, vir multum devotus. Itaque dum inter eligendum reverendi patres, quilibet juxta ſuæ conſcientiæ exigentiam, de utili paſtore ſeu eccleſiæ ſponſo eligendo conſuleret, tandem Sancti Spiritus inſtinctu dictus Gebhardus unanimi eſt electus voto. Quod cum ſibi apud altare Beatæ Mariæ Virginis oranti inſinuaretur, ipſe in tantum ſtupefactus eſt, ut in terram cadens, tanquam mortuus, amplius penitus neſciret loqui, ſed divina aſſiſtente gratis reſuſcitatus, XIII. menſis Decembris ſacerdos, & immediatè ſubſequenti die Epiſcopus ordinatur, &
alia Chronica 27. præſedit annis *XVII. hic quoque Epiſcopus ſingulis, quæ præſulem decorant, plenus, Beatiſſimæ Virginis Mariæ monaſterium, quod anteceſſor ſuus Rumoldus erexerat, dedicavit Anno MLXXXIX. Obiit Anno MCX. 12. Novembris.

In hunc locum pertinet Tabula Familiæ Zaringenſis.

DI EPISCOPI CON-

Mo-

. Bebizo.

s- Uxor *filia Humberti , primi Comitis Sabaudiæ.*

O

annus *Marchio ſimpliciter dictus , quam digni-*
n Cæſar Henricus III. dederat : deſerto mundo,
Cluniacenſi Monaſterio occultè paſtor pecorum :
itur (teſte Berchtoldo Conſtantienſi) Año 1074,
Maji.

Juditha , *ditiſſima & potentiſſima , fundatrix novi Monaſterii Hirſchaugienſis poſt primam fundationem.*

Agnes *filia R*
& Reinfel.

Rudolfus. Ludgarda.

Hermannus *ſecundus nominis , primus inter Marchiones Badenſes , author omnium Badenſium , Hobergenſium & Rotelanorum Marchionum. Vide alibi. Moritur 1130.*

N. Uxor *Co*
Calvva Gotf *pueri.*
Sophia *ſoro*
bi Guelfi, D *di Namurcen-*
Bavariæ, n *Anno 1159.*
poldo Styri
mater eſt
Marchioni

Adelbertus *rem*
reditate r
cum , fal
Dux Tecce

3.
Rudolfus *Epiſcopus Moguntinus. Sed rejectus, fit Epiſcopus Leodienſis : profectus cum Barbaroſſa Cæſare in Syriam, & moritur Herderæ prope Friburgum Anno 1190.*

5.
Hugo *Dominus multorum prædiorum & feudorum in Briſgoia: relinquit in feudis fratrem , in reliquis alios hæredes.*

itis ab Urach , vel à Fur-
in Briſgoia. Inde eſt fa-
rgk: & ſimul Comitum

Inde eſt fan
1432. in
Marchio
filia fuit.

Digitized by Google

(37.) ARNOLPHUS, comes de ſancto monte, conventualis S. Galli, XXXVII. Epiſcopus intruſus. Erat enim circa illa tempora Abbas S. Galli Udalricus nomine, maximus Henrici Imperatoris excommunicati fautor, qui eidem Henrico ſuggerendo perſuaſit, ut Gebhardum profligando, alium loco ſui ſurrogaret epiſcopum, quod cum Henricus annueret, ipſe monaſterii ſui conventualem, Arnolphum comitem de ſancto monte, nominavit, quem etiam Henrici aſſenſu armata vi in epiſcopii poſſeſſionem mittere curavit. Quo autem per Conſtantienſes cives comperto, qui tunc temporis cum Epiſcopo ſteterunt in tranquillitate; portas civitatis claudendo, dicto Abbati variis armis muniti obviantes, omnes ſuos belligeros in fugam converterunt. In ea tamen fuga Gallenſes multa Conſtantienſium foris civitatem ædificia incendio devaſtarunt, ex quo magna inter partes ſuborta ſunt bella, multa, pro dolor, homicidia, prædæ & incendia ſequuntur. Eandem dictus Arnolphus, Imperatoris Henrici præſidio, ab Archiepiſcopo Maguntino ſacerdotalis dignitatis eminentiam, & ejusdem Archiepiſcopi interceſſione, à Clemente, bujus nominis Papa tertio, benedictionis beneficium obtinuit. Itaque idem Arnolphus nedum ſuorum, verum etiam Gebhardi conſanguineorum favorem conſecutus eſt, pariterque & aſſiſtentium. Quare bonus paſtor Gebhardus, gregem ſuum dimittendo, penitus diſcedere compulſus eſt; A viris tamen probatæ vitæ, quorſum venerat, nihilominus magno eſt habitus in honore. Tandem utriusque conſanguinei cum cæteris ſibi adhærentibus præfatum Arnolphum non mediocri pompa Conſtantiam ingreſſi. In Beatæ Mariæ purificationis feſto poſſeſſionem miſerunt violentam, Anno M. C. III. Hæc quidem controverſia inter electum & intruſum ipſos XII. duravit annos. Erat tamen vir quidem admodum religioſus, abbas monaſterii Petershauſen, Theodoricus nomine, qui dictum Gebhardum magna veneratione habebat; quapropter etiam ab adverſariis, præſertim ab Henrico, Comite de ſancto monte, præfati Arnolphi fratre, quam plures paſſus eſt injurias, nil tamen ominus, donec res ipſa debitum potiretur effectum, ſemper pro Gebhardi parte fortis conſtabat animo, demum, creditur, divina diſpoſitione accidit, ut præmemorati Imperatoris Henrici filius, videlicet Henricus, hujus nominis quintus, cum certorum principum conſenſu, de Romano Imperio ſeſe intromittens, patrem ſuum carceribus mancipavit, ibique eum mori ſiniit, & mox Arnolpho ſupradicto depoſito, Gebbardum maximo decore & honore priſtino reſtituit ſtatui epiſcopum, de quo Theodoricus Abbas ineffabili afficiebatur gaudio. Quare Gebbardus eum in confeſſorem ſuum eligendo, eidem triginta marcas argenti, ut per eas damna per adverſarios paſſa in monaſterio reſarciret, donavit quidem, & factum eſt, prout aliàs latius claret, & poſt multas tam tribulationes, quam anguſtias, per quas regnum oportet introire cœlorum, plenus dierum & virtutum, quando nunc XXVII. annis præſediſſet, obiit Anno Domini MCX. 667

(38.) UDALRICUS, de S. Udalrici Epiſcopi Auguſtenſis & S. Gebhardi ſanguine, Hugewaldi, Dillingenſis comitis filius, circa ea tempora, dum in ſupramemorati Henrici Cæſaris curia foret, & mox Gebhardo mortuo, epiſcopalis baculus una cum annulo eidem Cæſari transmitterentur: Ipſe talia epiſcopalis bonoris inſignia huic Udalrico contulit, & ita Cæſaris nutu XXXVIII. antiſtes creatus eſt, quo fit, ut cum ipſe Theodoricum Abbatem in Petershauſen bina vice ad ſummum pontificem Paſchalem, his temporibus de Cæſaris carceribus emancipatum, pro conſecratione obtinenda tranſmitteret; Paſchalis (eo quod Udalricus à Cæſare confirmationem acceperat) tanto furore motus, penitus noluit conſecrare; Itaque Udalricus ſic ſine conſecratione VIII. annis præſidens, tandem poſt Paſcbalis obitum, Gelaſii conſenſu, per Mediolanenſis diœceſis epiſcopum conſecrationem obtinuit, hic denique Udalricus, vir prudens & ſtrenuus, Deoque multum devotus extitit, & cum varia, quæ Deus per S. Conradum anteceſſorem ſuum miracula operatus eſt, percepiſſet, nullis expenſis parcendo, cum à ſancta ſede Apoſtolica

fecit canonizari, prout in hiſtoriis ſuis latius patet, præterea de ſuis atque aliis, quæ
Hoſpitale Conſt. in S. Conradi honorem donata fuerunt, pauperum hoſpitale in Conſtantia à S. Conrado fundatum, jam deſolatum reſtauravit, ac etiam ordinis S. Auguſtini mo-
Creutzlingē fortè Rhenanorum. naſterium * Creutzlingen fundavit, & ordinis S. Benedicti monaſterium Briganti- num, à nobiliſſimo Recenorum & Brigantiæ comite Ruodolpho, conſanguineo ſuo, fundatum, juxta vetuſtiſſimæ ejusdem monaſterii chartæ tenorem dedicavit,
668 conſecravitque, & poſt multa laudabilia ipſius geſta morbus, quem quidam regium morbum, aliqui vero yčteritiam, & alii S. Valentini plagam nominant, tanto fervore invaſit, ut oculos excluderet; & tandem anno præſidentiæ ſuæ decimo, ſecundum aliquos Briſgaudii, verius tamen in Beatæ Mariæ dicti ordinis S. Auguſtini zella nigræ ſylvæ, feliciter in Domino obdormivit, & dehinc ad Conſtantiam vectus, in choro majoris Eccleſiæ cum ea, qua decuit, reverentia ſepultus eſt, Anno Domini MCXXVII.

(39.) UDALRICUS, Baro de Caſtell, dicti Udalrici I. ſucceſſor, XXXIX. Epiſcopus Conſtantienſis, hujus nominis II. Circa illius epiſcopi annos, à Nativitate Domini MCXXIIX. Henricus, dux Bavariæ, magno cum exercitu Conſtantiam obſedit, cui epiſcopus una cum civibus armata vi reſiſtentiam fecit, in craſtinum, certis datis pecuniis, bellum finitum fuit, & dux ſine cujuslibet damno diſceſſit. Veruntamen Henricus, Comes de monte Sancto, civitatis hujusmodi præfectus, à quodam inimicorum ſuorum interficitur. Erat tunc temporis duriſſima hyems, corruitque campanarum turris Conſtantiæ, quo caſu omnes ipſius campanæ eliduntur. Suborta eſt etiam hac ætate inter Generoſum dominum Rudolfum, comitem de Bregantia, ex una; & præſentem Udalricum epiſcopum ex altera partibus, prætextu (ut ajunt) certorum bonorum, quæ S. Gebhardus quondam monaſterio Petershauſen donavit, diſcordia. Quare Epiſcopus, metu potentiæ adverſarii, caſtrum, quod Gebhardus epiſcopus, dux de Zæringen, ſchiſmatis ſui tempore ædificaverat, penitus deſtruxit, canonici Conſtantienſes adverſus ſuum epiſcopum conſpirantes, apud ſummum pontificem, ac etiam Cæſarem & alios gravi querela eum accuſarunt, quæ autem hujusmodi querela fuerit, non comperi. Veruntamen devotus ille epiſcopus, rixas & injurias tales amplius ſufferre non valens, ſummi Pontificis conſenſu epiſcopatum reſignando, S. Blaſii monaſterium ingrediens, religioſus ordinis S. Benedicti monachus fit admodum devotus. Sed quia Deus, ſicut nullum bonum irremuneratum, ita nullum etiam malum impunitum dimittit, quare brevi transacto tempore, ſinguli canonicorum inter ſeſe conſpiratorum certis plagis vitæ ſuæ finem accepere, quot vero annis præſederit, aut quomodo vita functus ſit, non conſtat: quanquam ſint, qui Anno MCXL. obiiſſe confirment.

(40.) HERMANNUS, nobilis de Arbona, XL. Epiſcopus electus, contra quem Conradus de Hohenſtoffen, dux Sueviæ, Rex Romanorum, una cum certis Brunnigundum eligunt. Veruntamen Innocentius, papa hujus nominis II. dictum Hermannum confirmans, auctoritate papali ſub cenſuris eccleſiaſticis diſtrictius mandando, quatenus omnes & ſinguli, quorum intereſt, cum pro vero, certo & legitimo Epiſcopo Conſtantienſi teneant & habeant, ſibique debitam reverentiam & obedientiam exhibeant, &c. Et ita Hermannus iſte maximis expenſis jus ſuum epiſcopale obtinuit & victoriam, Anno Domini MCXLI. His temporibus præfatus Conradus congregationem Imperii Conſtantiæ celebravit, & illic videlicet Imperii pacem concluſit. Ille denique Hermannus tanto diœceſim ſuam perſequebatur amore, ut illi trecentas marcas argenti proprietatis jure condonaret,
Ad Scotos monaſterii. & quamvis apud nonnullos dubium ſit, an ipſe monaſterium ad Scotos Conſtantiæ fundaverit, vel ne; non eſt tamen dubium, quinimo religioſos ex Scotia pro divinis officiis continuandis illic deputando, largas, quoad vixerit, adjutrices manus eisdem præbuit. Ipſe etiam nonnullas columnas ſupra cancellam majoris Eccleſiæ Conſtantienſis de tenui ſubtilique argento obduxit, ornavit &c. Chorum cum

tapetis & aliis precioſis ornamentis reparavit. Inſuper reparavit ædes epiſcopales combuſtas amœniſſimis ædificiis. Vir enim fuit admodum prudens & facundus, erat etiam facie valde formoſus. Suo etiam tempore epiſcopatui donavit Rupertus Ach, Eberbardus Mittolow, Mylhauſen, & alius Eberhardus Volſingen. Demum *Ach, Milhauſen, Volſingen.* poſtquam bonus iſte paſtor 26. annis præſederat, in Domino obdormivit Anno 1165. al. 1166.

(41.) OTTO, comes de Habſpurg, canonicus eccleſiæ Auguſtenſis, & præpoſitus Eccleſiæ S. Mauricii ibidem, circa Annum Domini MCLXV. bujus nominis I. Epiſcopus, vir denique multis virtutibus pollens, præſedit annis 4. & vita functus eſt Anno Domini MCLXIX.

Familiæ tabulam appoſuimus ad 49. Epiſcopum ejusdem gentis Rudolfum.

(42.) BERCHTOLDUS, circa hunc Berchtoldum, cujus generis extiterit, magnam reperi diſcrepantiam, quidam enim volunt, eum de antiquo Baronum ſanguine de Kuſsnach in Argoia, prope Lucernam; alii vero de generoſa baronum familia Buſsnang in Turgoia, & ultimi de nobiliſſima principum de Zæringen domo in Briſgoia prope Fryburgum extitiſſe. Veruntamen ſit, quiequid ſit, hic Berchtoldus circa Annum à Nativitate Domini MCLXIX. XLII. Epiſcopus creatur. Vir quidem laudabilis, præſedit annis X. humanæque naturæ ſuæ debitum ſolvit 22. die menſis Maji, Anno Domini MCLXXIX.

(43.) HERMANNUS, hujus nominis Secundus, nobilis de Fridingen in Hegoia, dicti Berchtoldi ſucceſſor, quadrageſimus tertius Epiſcopus Conſtantienſis, præſedit annis XII. & ultimum hujus vitæ clauſit diem Anno Domini MCLXXXXI. 669

(44.) DIETHELMUS, nobilis de Cleggoia (*aliis* baro à Weiſſenburg, dominus in Krenckingen) Abbas monaſterii Augiæ majoris, ſucceſſor Hermanni, quadrageſimus quartus Epiſcopus fit, hoc modo: Cum circa ea tempora Fridolo, aliâs Fridolus, Baro de Haydegg, Abbas dictæ Augiæ, propter graviſſimam corporis ſui infirmitatem, eandem prælaturam XIV. ſui regiminis anno, liberè reſignaverit, magnam ob futuri Abbatis eligendi cauſam, inter religioſos, Albertum Baronem de Ramſtain, Decanum & Hermannum de Spaichingen, præpoſitum Augiæ ſuboritur diſcordia, quarum occaſione ipſi coram Friderico bujus nominis I. Romanorum Cæſare tunc temporis, Imperialem congregationem Spiræ celebrante, comparuerunt, ſed cum, auditis hincinde partibus, Cæſar eaſdem concordare nequiret, Principes decreverunt, Cæſarem pro libitu ſuo poſſe dare & eligere Abbatem Augiæ, quem vellet. Itaque, Principum conſilio, huic Diethelmo Domino capitulum monaſterii, eo tunc præſenti, Cæſar prælaturam talem contulit. Unde etſi juvenili adbuc conſiſteret in ætate, tantæ tamen maturitatis, probitatis atque honeſtatis extitit, ut omnes religioſi monaſterii, & alii in eum conſentirent, quare in propria perſona Romam petens, ab Adriano, ſummo Pontifice, conſecrationis beneficium largiter obtinuit. Fuit enim bic Abbas tali titulo uſus, divina pietate Diethelmus Augienſ. eccleſiæ humilis ſervus. Siquidem poſt ſupramemorati Hermanni obitum Epiſcopus fit, qui irreprehenſibiliter, ut decet, præſedit annis XV. & felici fine vitam terminavit, Anno Domini MCCVI. pridie Idus Aprilis.

(45.) WERNHERUS, Baro de Stauffen (non tamen ponitur, an de Stauffen antiquo vel Briſgoieo) vicinitatis tamen cauſa ſuſtineri poterit, Stauffen Briſgoicum, utcunque tamen, ipſe dicti Dietbelmi ſucceſſor XLV. Epiſcopus electus eſt, circa annos Domini MCCVI. & poſtquam non niſi IV. annis præſedit, vita functus eſt, Anno Domini MCCX. probatæ quidem vitæ vir extitit.

(46.) CONRADUS hujus nominis II. natione de Tegerfeld (*al.* Comes Andechſii, dominus in Tegerfeld) Wernheri ſucceſſor XLVI. Epiſcopus, Honorii hujus nominis III. Papæ, & Friderici II. Romanorum Cæſaris temporibus electus, præſedit annis XXIV. & obiit anno MCCXXXIV. (*al.* MCCXXXIII. 6. Sept.) Sub

iſto facta eſt concordia inter capitula eccleſiarum, Spirenſis & Conſtantienſ. ratione eccleſiæ parochialis in Eſslingen, propter primos fructus.

(47.) HENRICUS, nobilis de Tann aut Thannegkh, vel ſecundum alios Tanne, XLVII. Epiſcopus, vir admodum commendabilis, qui nemini, quod ſuum erat, auferre cupivit. Unde, cum Henricus & Gottfridus, barones de Neyffen, ſine (ut ajunt) cauſa ſaltem rationabili, diœceſi damnum inferre attentaverunt, ipſe vaſallis & armigeris ſuis evocatis, præfatis baronibus, (qui tamen auxiliantibus illis, duce de Teckh, Marchionibus de Burgaw, Comitibus de Aichelberg, Hohenloch, & nobilibus de Hailfingen, Waldenſtain, Turr, & ſtrenuo milite Ebeneck &c. valde fortes fuerunt) in valle Schwigkerthaal, armata vi obviam venit. congrediuntur à meridie usque in ſero, & animoſe certârunt. Sed tandem B. Mariæ Virginis patronæ ſuæ, (quam magna ſemper in veneratione habuit) auxilio, tanquam ſtrenuus miles, inter potiores inimicos ſuos circiter XL. quorum unus Marchio de Burgaw, comites de Aichelberg & Achalm, nobiles de Hailfingen & Waldenſtain, & magnus ille miles Chenebl ſeu Ehenegk, cum autore litis, videlicet Henrico de Nypfen mancipando, & reliquos in fugam convertens glorioſo triumpho, jura & res eccleſiæ ab inimicis ſuis præſervavit, de quo Epiſcopus ille non mediocres B. Mariæ Virgini, cujus interceſſione apud Filium ſuum hac potitus eſt victoria, laudes perſolvere curavit. Actum in valle Schwiggerthaal, ipſo S. Albâni die, anno à nativitate Domini MCCXXXV. & poſtquam XVI. annis præſederat, XXV. die menſis Auguſti, feliciter in Domino obdormivit Anno MCCLIIX. XXIV. Auguſti. Iſte Henricus, ut inveni in alio an-
Tanneck & Kuſſenberg. tiquo Chronico, ædificavit Tanneck & Kuſſenberg caſtra.

(48.) EBERHARDUS, natione de Waldpurg, cujus majores ducum Sueviæ
670 (qui Romanum Imperium CXXII. annis rexerunt) dapiferi fuêre, XLIIX. Epiſcopus. Et hi dapiferi, Conradino, ultimo illius proſapiæ Romanorum rege mortuo, arma Suevica, videlicet tres nigros cattos marinos in campo aureo obtinuerunt, hic quoque Epiſcopus diœceſin quamplurimis propriis ſuis bonis ditaſſe dignoſci-
Gottlieben. tur. Nam caſtrum Gottlieben de novo fundavit & erexit, fecitque illic pontem
Wegding. trans Rhenum fieri admodum precioſum. Emit & inſuper Wegding, & oppido-
Clingenaw. lum Clingenaw, ab Walthero de Klingen, ac etiam villam Tegerfeld, advocatiam
Tegerfeld. vero in Nunkirch & officium rurale, Das Mayerampt ibidem, à domino quon-
Nunkirch. dam de Kreichingen, & curiam iſtic à Friderico de Randenberg, curiam etiam in
Bodman. Newkirch, à Jacobo de Schafhauſen: Caſtrum autem Bodman, cum omnibus ſuis pertinentiis, à milite Udalrico de Bodman, bona in Eckbenberg à Burckhardo
Caſtrum de Rafenſpurg milite, caſtrum Ravenſpurg ab illis de Kurnegg, cum omnibus
Rafenſpurg attinentiis, advocatiam ab his de Lönegg, curiam in Hagnow à Johannitis, cu-
Hagnow. Battenhau- riam in Talenberg ab his de Eberſperg, caſtrum Battenhauſen cum pertinentiis
ſen. ab Hilpoldo de Steckboren, advocatiam in Stain de Conrado Comite Sancti mon-
Stain. Bomgarten. tis. Caſtrum apud Bomgarten, cum omnibus pertinentiis, ab Udalrico de Bod-
Sumeraw. man, caſtrum in Sumeraw, advocatiam in Langnow comparavit. Redemit
Langnow. Egna. etiam bona circa Egna, & advocatiam in Epiſcopali Cella ab his de Klingen, duas
Epiſcopalis Cella. vero Curias à Pincernis de Jandeckh, decimas in Wintherthur, ab Hartmanno Comite de Kyburg, decimas in Yberlingen à Pincernis de Winterſtetten, & hanc decimam cuidam ſacerdoti altaris S. Joannis Evangeliſtæ, ut primiſſarius eſſet, do-
Reuthaim. navit. Et ex hinc advocatiam cum bonis in Reuthaim ab Eberhardo de Lupfen,
Frickingen. pontemque ibi fabricavit, advocatiam autem in Frickhingen à Wernhero Gunſtume, milite de Radera, curiam in Frickhingen cum pertinentiis ab Anshelmo de Wildenſtain. Item ſummum B. Mariæ Virginis altare, quod juxta antiquorum mores, nimis breve atque ſtrictum erat, fecit ampliari; & eo ampliato, plurimis ſanctorum reliquiis adornando, conſecravit. Altare quoque ſiniſtri lateris, ſecus altare S. Conradi fundando & dotando, conſecravit etiam S. Joannis Evangeliſtæ, & S. Catharinæ altaria &c. Quæ autem per alios bona Eccleſiæ fieri pro-

procu-

curavit, & ſubordinavit, nimis prolixum foret enumerare. In ſumma tamen pro his ſupradictis atque aliis brevitatis gratia prætermiſſis, pro diœceſis ſuo commodo & utilitate, ſeptem M. & XXXVI. Conſtan. monetæ marcas expoſuit. Et poſtquam epiſcopatui hujuſmodi laudabiliter annis XXVI. XI. Kalend. Martii, felicem ſumpſit finem, & cum ea, qua decuit, reverentia, in medio lapidis chori Conſtant. ſepultus eſt, Anno Domini MCCLXXIV.

Ejus familiam ſubjunximus poſt Othonem, dapiferum de Waldpurg, comitem à Sonnenberg, Epiſcopum LXX. principem. Ibi utrumque in communi tabula reperies.

(49.) RUODOLPHUS, Comes de Habſpurg, Ruodolphi hujus nominis I. Romanorum regis, conſanguineus, XLIX. Epiſcopus, cujus arma his clarent verſibus:

Tu Comes in Clipeo tuleras inſigne Leonis,
Quem, velut ad prædam, diſtento corpore ponis,
Sed, Rex, fers aquilam, quæ tranſuolat omnia, claris
Signas indiciis, quod tu in cunctis dominaris.

In Alemannia, duorum fratrum filii uno nomine,
In ſpacio unius anni exaltati ſunt, unus in regem
Romanorum, alter in Epiſcopum Conſtantienſem,
Sunt duo Ruodolphi patrueles conſignati,
Ad regimen diſpar mirabilis ordine fati,
Roma Ruodolphus Rex, te Conſtantia munit,
Præſul Ruodolphus, amboſque ſibi Deus unit,
Rex Roma, Præſulque tibi Conſtantia, tali
Omen nunc primùm datur eventu ſpeciali,
Iſta duo mira ſpacium facit unius anni.

Hic quoque præſul, perdignus Paſtor, Eberhardi anteceſſoris ſui veſtigia imitari cupiens, pro diœceſis ſuæ commodo, patrimonialibus ex bonis, Arbo- *Arbona oppidum.*
nam cum omnibus ſuis pertinentiis, ac etiam caſtrum Radera, & alios redditus *Radera castrum.*
atque cenſus circa Zurzach, Arbonam, inquam, oppidum & Radera caſtrum, quatuor millibus marcis argenti vendicavit, &c. Deinde *graves magnaſque 671
contra Albertum Auſtriæ ducem, Ruodolphi regis filium, lites ſuſtulit, in quibus Epiſcopus ineffabiles paſſus eſt expenſas, plura hincinde caſtra fuerunt obtenta; In his itaque litium ambagibus, Conſtantienſes, in Epiſcopi auxilium, oppidum Buochorn obſidentes devaſtarunt, damnaque usque ad octo millia marcarum argenti intulerunt eisdem, atque magnum frumentorum tritici & vini ac etiam inventorum theſaurorum reperientes, abſtulerunt. Ipſo die S. Martini Anno Domini MCCXCI. Ex adverſo vero, dux caſtrum Nellenburg & oppidum Wyl diſrupit, & poſtquam novendecim ſeu viginti annis præfedit, tertia Aprilis ex hac lachrymarum valle ad æthera vocatus obiit Anno MCCXCIII. & ut bonus Chriſti fidelis, ſecus ſuum chori ſiniſtri lateris altare, reverenter ſepultus eſt, Anno Domini MCCXCIII. multa poſt ſe relinquens debita, quæ propter arduas, quas tulit, lites conſecutus eſt. Cauſa autem litium hujuſmodi non ponitur.

FAMILIA HABSPURGICA, NON A PRIMIS INITIIS
671 DUCTA, (EST ENIM MULTO ANTIQUIOR) SED A GUNTRAMO, (A QUO CERTÆ LITERÆ) INCHOATA: IN QUA RUDOLFUS CONSTANTIENSIS EPISCOPUS. Collegit ex literis D. GUILLIMANNUS.

Ex antiquiſſimis Vindoniſſæ comitibus, ex quibus & Zaringani.

Landolus, *Darnienſis Archiepiſcopus.*

Guntramus, *comes Vindoniſſa & Alteburgi, Lantgravius Alſatia, moritur 946.* = Uxor.

Cuntzlin *Stumphio.*

Landolus *ſive Lancelins, moritur 991.* = Luitgarda *Eberhardi filia.*

4. Landolus *junior obiit 1036. primus Habſpurgo condito, à Wernero fratre Epiſcopo, uſus titulo Habſpurgici, jubente Epiſcopo fratre.* = Anna, *comitiſſa de la Roche Burgunda.*

3. Rudolfus *Landgravius Alſatia, vixit in Alſatia, fundator Othmarshemii monaſterii, ſepultus in Othmarsheym, moritur 1013.* = Gertruda *filia Adalberonis, comitis Froburgi.*

O

1. Ratboto *Vindoniſſa & Atëburgi dominꝰ Landgravius Alſatia, moritur 1027. 9. Cal. Aprilis, fundator Muri monaſterii, conditor arcis Habſpurgi.* = Ita *Lotharingica, Friderici ad Moſellam ducis filia, ſoror Adalberonis Epiſcopi Metenſis, & Theodorici ducis; moritur 1026. 23. Jul. ſepult. Muri.*

2. Wernérus *Epiſc. Argentinenſ. conditor Muri monaſterii, obiit 1027.*

Richenza, *uxor Ulrici comitis Lenzburgi. Illa obiit 1084.*

1. Otho *interfectus in Alſatia, A. 1049. juvenis admodum, à nobili Ernlib, ſepultus Argentina in Eccleſia, ante altare S. Laurentii ſine uxore.*

2. Albertus *primus Habſpurgicus (intermiſſo Altenburgenſi titulo) obiit Honinga & ſepultus Muri A. 1056. ſine liberis.*

3. Wernerus *ſecundus dominus Vindoniſſa & Altenburgi, ſed titulo tantum Habſpurgicus, moritur 1096. ætatis 79.* = Regulinda *Landgrav. Nellenburgenſis Burcardi filia.*

Judenta. = Adalbertus *poſt fratrem Othonem advocatus Muri.*

Itha *uxor Rudolfi à Tirſteyn.*

Otho II. *Habſpurgicus, Landgravius Alſatia, moritur 1109. interfectus ab Heſſone nobili viro de Uſenberg, in Alſatia, in arce Butenheym, quæ arx erat Heſſonis.* Vide ſeq. pag. ſignum ♃.

672

24

Hilla *Comitis à Pfirdt filia.* = Otho II. *Habſpurgicus Landgravius Alſatiæ, &c.*

Ita *ab Homberg Verneri filia.* = Wernerus III. *Lantgravius Alſatiæ Comes ab Habſpurg. moritur 1143.*

Rudolfus *moritur ſine liberis.*

Adelheyda *uxor Emichonis, Comitis ab Huneburg.*

Wernerus IV, *moritur 1163. Landgravius Alſatiæ, Comes Habſpurgicus.* = Gertruda *Baroniſſa à Starckenberg.*

Rudolfus, *qui brevi poſt patrem mortuus.*

Otho *Epiſcopus Conſtantienſis, obiit Anno 1169.*

Gertruda, *quæ fuit uxor Theodorici, Comitis Montis Beligardi.*

Richenza, *uxor Joannis Comitis Ferretani.*

Adelbertus, *unicus filius, Comes Habſpurgicus, Lantgravius Alſatiæ, moritur 1199. nominis tertius.* = Ita, *Comitis ultimi Brigantini & Pfullendorfi vel Pfullenduri, Rudolfi filia & hæres unica, Neptis ex ſorore Welfonis, Ducis Bavariæ.*

NB. Hic confirmat monaſterio S. Trutperti ſua privilegia. Literæ extant.

Rudolfus *Comes Habſpurgicus, Landgrafius Alſatiæ dictus ſenior, moritur 1233.* = Agnes *ab Hohenſtaufen, Gotfridi filia, qui comitatum habebat Hohenſtaufen inter Spiram & Wormatiam.*

Itha *aliâs Berchta, Henrici Comitis à Leiningen uxor.*

Albertus *ănuu̧ſ.*

Heylwiga, *Ulrici Comit. Kyburgi & Annæ Zaringenſis filia.* = Albertus IV. *dictus prudens, comes Habſpurgicus, Landgravius Alſatiæ, moritur A. 1240.*

Rudolfus *taciturnus, Habſpurgicus comes, dominus in Lauffenberg.* Quære in ſeq. pag. ✗

Wernerus *mortuus adoleſcens.*

Heylwiga, *uxor Hermanni Comitis de Frohburg, Landgravii in Buſgavv.*

Gertruda, *uxor Ludovvici comitis de Frohburg, qui Hermanni frater fuit.*

Duo fratres, cum duabus ſororibus conjuncti.

Berchta *uxor primum Imeri Comitis à Strasberg, ſecundò Othonis ab Ochſenſteyn.*

Albertus V. *Canonicus Baſil. interfectus in Italia miles in carcere.*

Rudolfus *Habſpurgicus Cæſar: Author domus Auſtriacæ: cujus poſteros vide ſuo loco.*

Carolus *Canonicus Baſilienſis.*

Hartmannus I. *Canonicus Baſilienſis.*

Martha *monialis in Adelhauſen.*

Eliſabetha *uxor Comitis ab Hohenzolren Fridrici.*

✗ Rudol-

673

DOMINI HABSPURGICI IN LAUFENBERG ET KYBURG.

X

Rudolfus *taciturnus Habſpurgicus, dominus in Laufenburg. Moritur Anno 1247.* = Gertruda *Lutoldi Baronis à Regenſperg filia.*

Hermannus. Otho, Wernerus. *Mortui ſine liberis.*

Rudolfus *præpoſitus Baſilienſis, & Epiſcopus* Conſtantienſis. *Moritur Anno 1293.*

Gotfridus *ſuccedit patri, dominus in Laufenburg, ex Habſpurgicis, moritur Ann. 1271. tertio Cal. Octob. ſepultus Wettingæ.* = Eliſabetha *baroniſſa ab Ochſenſteyn.*

Eberhardus *factus ex uxore comes Kyburgicus, dominus in Burgdorf. Moritur 1284. ſepultus Burgkdorfii.* = Anna *Kyburgica, comitis ultimi Hartmanni junioris filia unica & hæres.*

Gotfridus *moritur paulo poſt patrem Anno 1272.*

Rudolfus *comes moritur Montiſpeſſuli 1314. corpus Wettingam relatum.* = Eliſabeta *Rudolfi à Raperſvveil comitis poſtremi filia & hæres, vidua Ludvvici comitis Hombergenſis.*

Agnes *Joannis Alſatiæ Landgravii, Comitis Otinga (Werdæ.)* = Joannes I. *comes Laufenburgi & Rapperſvvila, occubuit in bello contra Tigurinos & Togkenburgium 1337. XI. Cal. Octobr.*

Rudolfus *dominus in Raperſvveil, occubuit in pugna ad Moregard Anno 1315. XVI. Cal. Dec.*

Eliſabeta *comitiſſa à Nidovv.* = Joannes II. *ſuccedit patri in Huſenbergk & Raperſvveil. Moritur 17. Cal. Jun. An. 1387. ſepultus Wettingæ.*

Rudolfus *præfectus Abbatis S. Galli & Auſtriæ principum, moritur 1378. ſepultus Wettingæ.*

Gotfridus *vendidit fratri Rudolfo ſuo Landgraviatum Clecgoviæ mille aureis. Moritur 1375. VI. Idus Julii, Wettingæ ſepultus.*

Joannes III. = Agnes *à Hohen Landenberg nobilis.*

Adelheyda, *uxor Henrici comitis à Monteforti.*

Urſula, *uxor Alvvici comitis à Sultz.*

Eliſabeta *monialis S. Claræ.*

Catharina *uxor Alberti comitis à Werdenberg.*

Margarita *uxor.* = Hartmannus *occiſus An. 1322. per Eberhardi fratris ſicarios.*

O

Eberhardus II. *comes Kyburgicus, nunquam uſus titulo Habſpurgici comitis. Moritur An. 1361. Burgdorfii ſepultus: ex canonico Baſilienſi maritus, cæſo fratre.* = Berchta, *filia Henrici comitis à Boicâ, vulgò Bucheck, hæres unica.*

Anna, *Rudolfi comitis Nidovii ſoror, & ſoror ſimul uxoris comitis à Falckenſteyn.* = Rudolfus *comes Kyburgicus, obiit Baſileæ 1383.*

Hartmannus *dominus Duni.* Berchtoldus. *Equites Hieroſolymitani.*

Eberhardus *canonicus Baſilienſis.*

Joannes *præpoſitus Eccleſiæ Cathedralis Argentinenſis.*

Egon *ultimus hujus ſtirpis.* = Anna *à Bechburgo & Falckenſteyn.*

O

Berchtoldus.

Verena, *uxor Fridrici comitis Hohenzollerani, cognomento Mulle.*

Finis Familiæ Habſpurgicæ dominorum Laufenbergæ & Kyburg.

(50.) FRI-

(50.) FRIDERICUS, Comes de Zollern, majoris eccleſiæ Auguſtenſis præpoſitus, ſaniori capituli Conſtan. parte L. epiſcopus electus, ab alia vero parte Henricus de Klingenberg eligitur. Verumtamen hac diſcordia non niſi per menſem durante, Fridericus ceſſit Henrico, & obiit Anno MCCC. *Familiæ Zolleranæ explicatio ſequetur poſt alterum ejusdem familiæ Fridericum.* 674

(51.) HENRICUS Ingenuus, Udalrici de Klingenberg militis, & Dominæ Erentrudis, Baroniſſæ de Caſtel, filius, artium & ſacrorum canonum Doctor, famatus etiam erat hiſtoriographus & chronographus, cujus chronicam de principibus Habſpurgenſibus magno apud me habeo in pretio *(a)*, dicti Friderici ſucceſſor, LI. epiſcopus ab Archiepiſcopo Maguntino confirmatus, ab utriusque ſexus bominibus amatus, etiam perplura Conſt. Eccleſiæ bona feciſſe conſtat; Fuit enim Rudolphi, Romanorum regis, Cancellarius benemeritus, & dehinc Alberti, ducis Auſtriæ, Roman. regis, Cancellarius Conſiliarius, atq; ſchiſmatico bello inter dictum Albertum & Adolphum Comitem de Naſſaw moto, trecentis optime armatis equis, cum forti militum & nobilium armatura domino ſuo Alberto occurrit, ubi omnes (tribus tamen exceptis) equi trucidantur, quo comperto, inquit, ſe ccc. marcas daturum, ut & bi tres cum aliis manſiſſent. Itaq; Albertus, obtenta Imperiali corona, congregationem Imperii deſcripſit ad Nurnberg, ubi Comitum, Baronum, militum & nobilium (dempus plebeis) quinq; millia & quingenti viri comparuere. Aderant & illic VII. principes electores, & alias LII. principes, inter quos XXIV. Epiſcopi, illic etiam Eliſabeth, Menradi, ducis Carinthiæ & Comitis Tyrolis, filia, uxor regis, in reginam ungitur & creatur: Et Dominica poſt Martini grande habebatur convivium, in quo Rex & Regina precioſis ſuis coronis, dum menſæ conſiderent, Wentzeſlaus, Rex Bohemiæ, corona ſua regali ornatus, eisdem miniſtravit, inter cætera pocula ſcyphum auro, Jaſpide, & aliis margaritis ornatum appoſuit, Romanorum enim Rege Alberto ad ſiniſtrum, & Eliſabetha regina ad dextrum latera ſedentibus, hic Epiſcopus Conſt. ad regis, & Archiepiſcopus Maguntinus ad Reginæ latera ſederunt. Cum autem Archiepiſcopus Colonienſis hoc perciperet, noluit aſſidere, nec etiam miniſtrare, quia ſeſe multo plus, quam epiſcopum Conſtant. honoris hujusmodi dignum eſſe reputavit. Hic denique Epiſcopus, fidelis ſuæ Diœceſis Paſtor, omnis honoris & laudis dignus, ipſe enim pro diœceſis commodo Kayſerſtul, Cuntzenberg, Bomgarten, Sumeraw & Waltburg aliaque caſtra, & poſſeſſiones aliis impignorata redemit. Erat etiam hic Epiſcopus gubernator Augiæ majoris, quare titulus ipſius tunc temporis erat, Henricus, Dei gratia, Epiſcopus Conſtantienſis & gubernator Augiæ majoris, & poſtquam annis XII. vel XIII. præſedit, beate in Domino obdormivit, Anno Domini MCCCVI. XII. Septembris.

Kayſerſtuell Cuntzenberg, Bomgarten, Sumeravv, Waldtburg.

Nota. Titulus Epiſcopus gubernatoris Augiæ majoris.

(52.) GERHARDUS, natione Italus, ſeu, ut aliis placet, Gallus, de Avione per ſumum pontificem, vel ſecundum alios, de conſilio Avionenſi LII. circa años à nativitate Dom. MCCCVI. Epiſcopus Conſt. deputatus, licet bonæ extiterit literaturæ, in negotiis tamen & moribus Suevorum penitus ignoraverat, quo fit, ut multa immobilia Diœceſis bona alienarentur. Veruntamen pro diœceſis comodo & utilitate, Kayſerſtul, Cuntzenberg & Bomgarten pulchre exornavit. Et poſtquam XII. annis præſedit, obiit XIV. Cal. Octob. An. Dom. MCCCXVIII.

Kayſerſtul, Cuntzenberg, Bomgarten.

(53.) RUODOLPHUS, Comes de Montfort, Epiſcopatus Curienſis & monaſterii S. Galli gubernator, LIII. Epiſc. Conſt. Hugonis Bregantini, & Hugonis Montfortii comitum agnatus, vir ſiquidem per omnia celebris, qui etiam quam plurima per anteceſſores ſuos bona hypotecata redemit, Arbonam deniq; caſtrum ruinoſum reſtaurando, pulcherrime reædificavit. Circa illius enim tempora periculoſum erat ſchiſma in Imperio; Nam Ludovicus Junior Dux Bavariæ, à Balduino Archiepiſcopo Treviren. Petro Archiepiſcopo Moguntino, & Marchione de Brandenburg, Fridericus vero Dux Auſtriæ ab Archiepiſcopo Colon. Ruodolpho Duce Bavariæ, & Duce Saxoniæ, in Romanorum reges eliguntur, ex quo propter nimiam partium potentiam, graves, de quibus aliis in biſtoriis ſcribitur, ſuſcitatæ ſunt lites. Sed, cum hic Ruodol-

(a) De hoc etiam *VOSSIUS de Hiſt. lat. lib. II. p. 499.*

phus Ludovico excomunicato, ob id, quod regalia ab eo acceperat, contra Fridericum adhæſit, decem annis in maxima ſum̃i pontificis ingratitudine perſtitit: Quare,
675 dum jam ſenio & corporis imbecillitate moleſtaretur, ipſe mirum in modum de eo doluit. Nec ab re, quia ob eam cauſam, quando nunc XIII. annis præſediſſet, & vita functus eſſet, in terram inconſecratam ſepultus eſt An. Dom. MCCCXXXIII. Tandem autem, cum jam circiter viginti an̄os illic quieviſſet, ſuorum conſanguineorum & aliorum benefactorum coram ſancta ſede Apoſtolica interceſſione, abſolutione obtenta, exhumatur & Catholicæ traditur ſepulturæ, An. Dom. MCCCXLIX. vel quaſi.

FAMILIA ANTIQUISSIMA MONTFORTIA EX LITERIS A TRECENTIS ET AMPLIUS RETRO ANNIS EXPLICATA: IN QUA RUDOLFUS CONSTANTIENSIS EPISCOPUS.

Rudolfus, *Comes Montfortius in Taſters & Veldkirch Anno 1294.* ═ Ulricus, *Comes Montfortius, dominus Pregantii Anno 1280.* ═

N *Comes Montfortius in Veldkirch.* ═ | Rudolfus *Epiſc. Conſtantienſis An. 1318 Abbas S. Galli An. 1323. magna cum laude rexit, mortuus An. 1333. Arbona.* | Hugo, *Montfortius in Pregenz. An. 1333. (1321.)* ═

Hugo, *comes Montfortius in Taſters 1351.* | Rudolfus *Montfortius in Veldkirch 1351.* ═ | Henricus. | Wilhelmus *ſenior Montfortius, in Pregenz. miles Ludvvici Imp. Moritur Anno 1354.* ═ Urſula *comitiſſa à Pfirdt.*

4. Berchtoldus 1351 | 3. Hugo 1351. | 2. Rudolfus 1351. | 1. Ulricus *canonicus Curienſis 1351* | Ulricus 1351. | Hugo 1351. *moritur.* | Wilhelmus *Montfortius in Pregenz, partitus cum fratre provinciam. Moritur An. 1374* ═ Urſula *comitis ab Hohenberg filia.* | Henricus *Montfortius, ex diviſione dominus in Tetnang.* Vide ſig. ♄ in ſeq. pag.

Uxor *prima filia & heres comitis à Pfannenberg.* ═ Hugo II. *Montfortius comes in Pregentz & ex uxore comes in Pfannenberg. Magiſter aulæ Leopoldi Auſtriæ ducis. Moritur An. 1423.* ═ *Uxor ſecunda* Anna N. *à Nevvenhaus.* | Conradus *Montfortius vivit Anno 1380.* ═

Ulricus *Hugonis II. filius, Montfortius in Pregenz, ex uxore dominus in Reytenvvard, Moritur ante patrem.* ═ Uxor *filia Joannis baronis in Stadegk in Reytenvvard.* | Stephanus I. *obit ſine liberis.* | Wilhelmus III. *comes in Pregenz ex quadrante, vivit An. 1414* ═ Kunigunda *filia Donati à Togkeburg comitis & ejus hæres An. 1402* | Hugo *Magiſter ordinis Joannitici per Germaniam Anno 1411.*

N. *Uxor Fridrici comitis in Helfenſtein.* | Hermannus *Montfortius, comes in Pregentz. Moritur An. 1434.* ═ | Stephanus *moritur adoleſcens* | Eliſabeta *primo Conradi a Nellenburgk comitis: ſecundo Wilhelmi Marchionis Habbergici in Roteln uxor.*

Georgius *moritur adoleſcens.* | Appolonia *filia Philippi ultimi Kirchbergii comitis.* ═ Joannes *Montfortius comes in Pregentz. Moritur ante fratrem. Anno 1477.* ⊙ | Hermannus *Montfortius in Pregenz. Moritur ante annum 1483.* ═

Hugo *Montfortius comes, vendit Ferdinando Archiduci Brigantium: unde ad Auſtriacos urbs illa venit.* | Georg. *Montfortius comes dominus in Styria in Becbach & Mansberg.* ═ | Hermannus.

Vide in ſequent. ſignum ⊙ pag. 754.

Henricus

ħ

676

Henricus *Montfortius dominus in Tetnang, Brettegavv &c. Miles. Moritur 1409. ſepultus in condito a ſe Langenavv cœnobio.* = Adelheyda *Habſpurgica Ioannis filia, & Ioannis ſoror, comitum in Laufenberg.* = Clara *comitiſſa ab* Ellerbach.

Henricus *obiit ante patrem.*

Rudolfus *Montfortius, dominus in Schær, provincialis præfectus ducis Auſtriæ.*

Wilhelmus *comes Montfortius in Tetnang & Langenargen. Moritur Anno 1439. ſepultus cum patre.* = Kunigunda, *filia comitis ab Heyligenberg, Alberti ex matre comitiſſa à Schonburg.*

Kunigunda *uxor Everhardi Truchſeſii, comitis in Sonnenberg.*

Ulricus *cum fratre Henrico, dominus in Tetnang, Brettegavv, &c. Poſtea mortuo fratre ſolus. Moritur Anno 1494.* = Urſula *Wilhelmi Marchionis Hochbergici in Roteln filia, vidua Iac. Truchſeſii.*

Rudolfus *cum fratre Hugone, comes Montfortius in Rotenfels & Langenargen. Moritur Anno 1445.* = Beatrix *Helfenſteynia.*

Clara *uxor Conradi Schenckii, liberi baronis in Limburg.*

Hugo II. *comes Montfortius, in Rotefels & Langenargen: Rudolfi fratris hæres moritur Anno 1491. ſepultus cum patre.* = *Uxor prima* Eliſabeta, *filia Ioannis comitis à Werdenberg, nata Anno 1443. ex matre Wirtebergica. Moritur Anno 1481.* *Duxit ſecundam circa annum 1462.* = *Uxor ſecunda* Eliſabeta *ab Hohenloh, vidua Ludvvici domini à Lichtenberg, ducta poſt annum 1488. vetula.*

Henricus *dominus in Tettenang ex ſemiſſe.* = Filia *comitis à Werdenberg, Sargans.*

Ulricus *comes Montfortius in Tetnang. Moritur An. 1520.* = Magdalena, *comitis Ottingenſis filia, ex matre Gurzenſi.*

Eva *uxor Chriſtophori Baronis in Schvvartzenberg.*

Wilhelmus *obit ante patrem calebs.*

Ulricus *commendator provincialis in Hennendorf & Vabingen.*

Kunigunda, *Uxor Gangolfi ab Hohengeroldsegk, ex matre Eliſabeta Werdebergica.*

Hugo III. *comes Montfortius in Tetnang & Rotenfels. Moritur Anno 1505.* = Anna *filia Simonis Weſberi, Comitis in Zvveybruck, Baronis in Buſch.*

Joañes *ſenior moritur ſine liberis Anno 1529.*

Wilhelmus *Montfortius, comes in Rotenfels, diviſa cum fratribus provincia.* = Clementia *Baroniſſa ab Hovven, Friderici filia.*

Henricus *canonicus Auguſtæ, Conſtantiæ Argentinæ obiit 1505.*

Adelheyda, *uxor Erhardi Nellenburgici Comitis, Baronis in Tengen.*

Hugo IV. *comes Montfortius, hæres patris & patruorum & fratrum. Moritur Anno 1564.* = Magdalena *Chriſtophori Baronis à Schvvartzenberg filia, ex matre Eva Montfortia, Ulrici filia.*

Ioannes, *judex Imperialis Cameræ Spirenſis. Moritur ſine liberis Anno 1547.*

Wolfgangus *proprinceps Ferdinandi Cæſaris, Oeniponti. Moritur ſine liberis Anno 1540.*

Henricus V. *moritur ante patrem Anno 1561. pridie Cal. Septembr.* = Barbara *filia Friderici comit. Furſtenbergici, ex matre Werdenburgica.*

Barbara *uxor Chriſtophori Comitis in Furſtenberg, mater Alberti.*

Eliſabeta *uxor Ioannis Iacobi a Kunigseck.*

Ulricus IV. &c. Vide in ſeq. pag. ſignum ☿

677 ☿

Ulricus IV. *Montfortiorum in Tetnang poſtremus. Moritur Anno 1474. XVI. Aprilis.* = Urſula *filia Reynhardi comitis in Solms, Lich.*

Filia *deſponſata Georgio Montfortio, obiit ante nuptias Anno 1578.*

Barbara *unica filia, uxor Antonii Fuggari, qui Marci filius eſt.*

Finis Montfortiorum in Tetnang & Rotenfels. Succedunt Montfortii in Pregentz propinqui.

⊙

Georgius Montfortius *in Pregentz. Hermanni filius ut prius.* =

Jacobus *comes Montfortius.* = Catharina *Fuggara Antonii filia.*

Hermannus *Montfortius dominus in Becbach.* = ::::::::

Filia *unica.*

1\. Georgius *comes Montfortius in Pregentz & Tetnang.* = N. Poppelia *ex Illuſtriſſ. Poppeliorum Bohemorum familia: nupſit ſecundò domino comiti Trautſomio, Marſchallo aulæ Cæſaris.* — O

5\. Wolfgangus *valetudinarius, ſine uxore vivit An. 1607.*

2\. Joannes *ſolus poſſeſſor totius comitatus Anno 1607.* = Sibylla *domini Jacobi Fuggari filia.*

3\. Sigismundus *ſine uxore & liberis mortuus.*

Antonius *præpoſitus ad S. Mauritium, Auguſtæ mortuus.*

Hugo, Hermannus. *Student Friburgi An. 1607. magnæ ſpei juvenes.*

4\. Joannes.

Catharina *virgo 15. annorum.*

NOTA, diligenter ex literis deſcriptam eſſe familiam: ſuſpicionem unicam hærere in Hugone II. Dubitatur enim, an inter Wilhelmum, Kunegundæ maritum, & inter Hugonem ſecundum, interponi Hugo alter debeat. Id quod anni poſtulare videntur, cum Wilhelmus pater mortem obeat Anno 1439. Hugo ille ſecundus noſter Anno 1491. intervallo 52. annorum, nimis, ut videtur, magno. Fortaſſis igitur Wilhelmus pater Hugonis & Rudolphi fuit: Hugo rurſus pater Hugonis noſtri ſecundi, & fratrum reliquorum: cujus tantum monere volui, ut qui poſſunt, diligentius inquirant, cùm præſertim ſit & altera cauſa, cur ita ſuſpicemur. Sed inſpiciemus diligentius literas: & alio loco tollemus dubitationem.

678 (54.) NICOLAUS, Nobilis de Kenzingen, alias de Frawenfeld, dictus Hofmeiſter, Alberti & Othonis Auſtriæ ducum Capitaneus in Suevia & Alſatia, (quo titulo utitur A. 1336.) quinquageſimus quartus electus in diſcordia hoc modo. Nam omnibus, quorum poſt Ruodolphi obitum intererat, alium eligere epiſcopum, deſcriptis, quidam Canonici, Comites & alii, ſicut Furſtenberg, Fryburg, Straſſberg, Winterſtetten & Bierenburg, Dominum Albertum, Comitem de Hohenburg, cæteri autem omnes concorditer Dominum Nicolaum de Frawenfeld elegerunt, quibus peractis, Nicolaus iſte celeriter ad iter Romam verſus ſeſe accinxerat, ubi decima quinta menſis Aprilis à Johanne, hujus nominis XXII. Papa, beneficium conſecrationis & confirmationis obtinuit, quo per Ruodolphum patrem Alberti intellecto, maximo contra Nicolaum motus erat furore. Albertus autem vir magnæ honeſtatis, & in Jure canonico admodum doctus fuit, quare hujuſmodi epiſcopii honore bene dignus exſtitit. Sed timore genitoris ſui, ne in canonicos & homines collegii propter conſuetam impetuoſitatem ſuam quandoque inſæviret, electio iſta fuit rejecta, & Nicolai approbata. Ruodolphus plenus iracundia, cauſam hanc Ludovico, hujus nominis IV. Romanorum Imperatori, gravi cum querela proponens, petivit, Albertum filium ſuum penes ſuam electionem manutenere. Quod aſſenſit,

aſſenſit, & ideo magno convocato exercitu, oppidum Mörſpurg obſederunt, ubi ſatis magna intulerunt damna. Nicolaus autem hoc intelligens, cum vaſallis & armigeris ſuis, & contra tam Imperatorem, quam Ruodolphum oppidum Mörſpurg ſunt tutati. Ruodolphus dehinc ad partes Auſtrales veniens, illic moritur: & per hoc epiſcopium hujuſmodi ipſius & aliorum vexatione liberatur, prout aliis in hiſtoriis latius claret. Circa hujus tempora, Anno Domini MCCCXLIII. tanta frumentorum caritas in Sueviæ partibus accidit, ut homines Algoiæ putrida ligna, & ſuccos arborum, quibus panes & pulmenta coquuntur, in ſylvis quærerent. Ipſe epiſcopus ſyncera motus miſericordia & pietate, oppidis & villis non habentibus, unde viverent, aut emerent frumenta, ſine ſpe lucri gratis conceſſit pauperibus ſui Epiſcopatus, quorum hominum tria millia erant, ſimul tribus annis ante obitum ſuum, largam propter Deum eleemoſynam conferri ordinavit. Et tandem, cum Eleemoſynarii Epiſcopo, qualiter nulla farina, qua amplius panes pinſere poſſent, adeſſet, intimarent, & conſulerent, tantam eleemoſynæ diſtributionem recuſare, Epiſcopus cum jam præ ſenio, quo fret, baculo violenter in caput ſervi ſui, nomine Jäger/ percutiens, dixit: Tu maledicte, opinaris ne, me Epiſcopum Conſtantienſem non tantas habere pecunias, ut frumenta & alia vitæ neceſſaria comparare queam? Et in ſumma fuit maximus pauperum pater, noluit etiam aliter humari, quam per pauperes. In feſto S. Mariæ Magdalenæ maximam incidit infirmitatem, obiitque in ipſo D. Jacobi ſacro circa nonam in caſtro Caſtell feliciter in Domino, Anno Domini MCCCXLIV. Funus maxima pauperum multitudo inſequitur, cum maximo luctu & mœrore.

(55). UDALRICUS Pfefferhart, antiquæ genealogiæ patris Conſtantienſis, & matris Schaffhuſienſis, majoris Eccleſiæ Conſtantienſis Decanus, concorditer quinquageſimus quintus epiſcopus electus eſt, Vir profecto probus & ſimplex, atque magnus domeſticus, & ut fertur, propria in perſona ſæpe forum piſcium accedens, emit, quicquid ſibi placuit. Magnus etiam auri & argenti amator & collector fuit. Sed cum ab aliis, quidnam tanta ipſius pecuniarum ſeu æris collectio præ ſe haberet, interrogaretur, inquit, ſe cum eisdem facilius inimicitias compeſcere poſſe, quam (ut ſolet) litium eventibus easdem extirpare. Hic præterea epiſcopus, poſtquam ſex vel ſeptem annis præſedit, viceſima ſexta die menſis Novembris vita functus eſt Anno Domini MCCCLI.

(56.) JOANNES, nobilis de Windlaw, alias Windleck vel Windegk, patre ex Conſtantia, & matre de Schaffhauſen natus, quinquageſimus ſextus epiſcopus, ab Innocentio, hujus nominis Papa ſexto, conſecratus, Vir certe admodum doctus, & in rebus, negotiisque humanis & mundanis expertiſſimus. Erat enim his temporibus Alherti ducis Auſtriæ Cancellarius, & magnum theſaurum ibidem collegit, qui tum poſt ejus obitum omnino diœceſi ceſſit, fecit etiam, ut debuit, Domino ſuo Alberto magnam contra Tuicenſes aſſiſtentiam, de quo ſpecialis hiſtoria, habuit præterea grandes contra Conradum de Honburg militem, & adhærentes ſuos, Marckdorff intuitu lites, ſed tandem accidit, ut dum ſanctæ Agnetis feſto, una 679 cum magiſtro Ottone de Ryneck Canonico Vicario, Friderico Sigilifero, & Conrado de Stockhen, cœnandi cauſa, menſa conſiderent, Waltherus de Stofflen, Berchtoldus frater ejus, nominatus Singer, D. Udalricus Schwartz miles, Johannes frater ſuus, Ulricus Goldaſt Wulmatinger, Ulricus avunculus ſuus, Strubli vocatus, Ulricus Roggweyler civis Conſtantienſis, & Bohæmus de Steckboren cum adhærentibus temerario auſu Curiam ejus ingredientes, eum in menſa trucidarunt, quo mortuo, interdicti cauſa extra cœmiterium angulo quidem prope S. Margarethæ capellam ſepultus eſt, verum poſt annum exhumatus, eccleſiaſticæ traditur ſepulturæ, fertur etiam, quod dominus Deus circa primam ipſius ſepulturam erga infirmos miraculis claruerit, ex quibus plane integritas, & mortis hujus innocentia apparet. Trucidatus eſt enim quinto ſuæ præſidentiæ anno: Anno vero Domini MCCCLXV. & hæc circa tempora initii Aprilis per D. Conradum de Honburg mi-

Nota, iſte Epiſcopus in palatio ſub Cœna transfoſſus ſeu trucidatus.

 litem,

litem, Caſtrum Gottlieben propter Marckdorff, quod epiſcopus contra eum obtinuit, igne crematum eſt.

(57.) UDALRICUS de Fridingen, canonice & legitime atque unanimiter electus, quinquageſimus ſeptimus epiſcopus, qui ob hoc, quod Cardinalibus, aliisque Officialibus Romæ nihil dare voluit, amotus, & in locum ejus ſurrogatus eſt Henricus de Brandis. Quare autem nihil dare voluerit, ratio forte fuit, quia ob hoc Epiſcopatus ſtatu maluit eſſe ſupportatus, vel ſaltem ob eccleſiaſticæ dignitatis libertatem gratis habere, quam pecunias exponere, aut libertatem transgredi.

(58.) HENRICUS, Baro de Brandis, Abbas monaſterii Beatæ Mariæ Virginis Eremitarum, Cardinalibus & aliis innumeram pro epiſcopio obtinendo pecuniarum ſummam pollicitus eſt. Quare quinquageſimus octavus fit epiſcopus: conſiliarius Caroli IV. Imperatoris, à quo privilegium impetrat, quod ante tertium hujus libri Caput appoſitum fuit. Is contra cives Conſtantienſes ſeptem annis lites tulit ſatis arduas, in quibus profecto ex utraque parte in caſtris, villis & vineis multa fuerunt damna illata. Quare multa ad Epiſcopatum ſpectantia alienavit & oppignoravit, habuit etiam multos amicos ſatis pauperes, vel ſaltem non divites, quare non in modicam jacturam Epiſcopatus & eccleſiæ illis multo adjumento fuit. Hoc præterea Gregorio, hujus nominis undecimo Papa mortuo, periculoſum in Catholica eccleſia viceſimum ſecundum ſchiſma. Nam Romanorum civium contemplatione, qui Italum repetierunt, aliqui Cardinales Bartholomæum Neapolitanum, (quem poſt Urbanum, hujus nominis ſextum Papam vocant, virum ſiquidem ruſticum, groſſum & ingratum) & alii octo Cardinales Ruberthum de Gebenna, quem poſt hoc Clementem hujus nominis ſeptimum Papam vocant, elegerunt, & ſub hoc ſchiſmate, poſtquam Henricus iſte annos 20. præſedit, moritur Anno Domini MCCCLXXXIII.

FRAGMENTUM FAMILIÆ BARONUM A BRANDIS: UNDE HENRICUS ET MANIGOLDUS EPISCOPI CONSTANTIENSES.

Plura reperta non ſunt: alioquin communicaſſemus. Dabimus verò pleniorem familiam, cum accipiemus.

Wolfgangus à *Brandis.* = Comitiſſa à *Montfort.*

Wolfhardus *Baro à Brandis.* = Comitiſſa à *Tirſteyn*

Henricus *Epiſc. Conſtantienſ. An. 1356. cum Abbas eſſet Eremitanus. Moritur 1383.*

Manigoldus *ex Abbate majoris Augiæ ſuccedit patruo in Epiſcopatu Conſtantienſi Anno 1384. Moritur 1385. XX. Febr.*

Wolfhardus *Baro à Brandis.* = Verena *comitiſſa S. montis, filia Alberti, ex Urſula comitiſſa à Schamburg.*

Ulricus *Baro à Brandis.* = Praxeda *comitiſſa ab Helfenſteyn.*

Joannes *canonicus Argent. Anno 1468.*

680 (59.) MANEGOLDUS, Baro de Brandis, Abbas Augiæ majoris, ſucceſſor Henrici, LIX. fit Epiſcopus, hoc modo, quia mortuo Henrico, inter Canonicos (ſchiſmatis intuitu) magna ſuborta eſt diſcrepantia. Quidam enim, ut dominus Bernhardus de Hewen Præpoſitus, Ulricus Güttinger Decanus, Joannes de Landenberg cuſtos, Henricus Goldaſt vicarius, Eberhardus Sigler cantor, Nicolaus Sättelin, Nicolaus Schnell, Johannes Berger, Johannes de Saſpach, Franciſcus Maurer & Eberhardus Laſt Urbano: & econtra Johannes Samnegkh, Johannes

nes de Randeckh, Hartmannus de Buobenberg, & Ruodolphus de Dettikhofer, Clementi adhæſerunt. Sed quia uno inconvenienti dato, ſequuntur plura, & ideo in novi Epiſcopi electione canonici per decem menſes etiam diſcordant, quare ſingulis diebus capitulum celebrantes, tandem videlicet Baro Burckhardus de Höwen præpoſitus, Johannes de Landenberg, Udalricus Guttinger, Johannes de Staynegg, Johannes de Randegg, Hartmannus de Buohenberg, Ruodolphus Dettikofer, Magiſter Nicolaus Schnell & Eberhardus Laſt, Mangoldum hunc de Brandis elegerunt. Alii vero Canonici ob Urbani Papæ mandatum nolentes eligere. Quare Manegoldus ille ab Archiepiſcopo, Clementis fautore, confirmationem obtinuit. Urbanus autem Papa dictis electioni & confirmationi non obſtantibus, contra Manegoldum Epiſcopum creavit Nicolaum de Ryſenburg, (forte ſupra memoratis ſex electorihus conſentientibus) quo facto, dum idem Nicolaus Uberlingam verſus equitaverat, Conſtantienſes ea ex parte navigia pararunt; & eidem ſolenni cum proceſſione obviando, maximis honore & reverentia, in Sanctorum Viti & Modeſti feſto ad Creutzlingen, depoſt ſingularibus gaudio & jubilo ad ſummam Beatæ Mariæ Virginis eccleſiam conduxerunt, ubi ſuper altare poſitus, tam à ſpiritualibus quam ſæcularibus, etiam utriusque ſexus perſonis honorificentiſſimè, & ut verus antiſtes exceptus eſt. Tandem conductus ad palatium, & eodem die clerum, ſenatum & alias commendabiles perſonas hoſpites vocavit, quos lautiſſimo refecit prandio. Manegoldus autem ſingula hæc non curans, cum antedictis electione & confirmatione ſuis intrepidus perſtitit, & deinceps multa Nicolao intulit incommoda, præſertim in Cleggoia, & dominiis duci Leopoldo attinentibus, ſed cum adhuc eidem majora damna inferre præſumeret, Manegoldus in feſto S. Elizabethæ, dum in Kayſerſtuel, vel ſecundum alias in Steckboren, equum ſuum aſcenderet, poſtquam anno uno, menſibus novem & diebus 24. præſedit, ſubitanea morte moritur, & cum ea, qua decuit, ſolennitate (quandoquidem fuerit electus epiſcopus, licet non legitimè confirmatus) ſepultus in Augia majore, cujus præclariſſimi cœnobii Abbas etiam extitit, obiit hic Manegoldus de Brandis Anno Salutis MCCCLXXXIV. 8. Calend. Novembris.

(60.) NICOLAUS Ingenuus de Riſſenburg *(al. Riſenburg* vel *Zyſenburg)* caſtro Marchionatus Burgaw, mortuo Manegoldo, quietus fit LX. Epiſcopus, qui in prælaturæ ſuæ principio ab utriusque ſexus hominibus magno habitus eſt favore & honore. Veruntamen, cum ipſe vixiſſet iracundus, doloſus & mendax, ita; ut quicquid hodie polliceretur, cras negaret, imò etiam quandoque contra proprium ſigillum &c. affectus hujusmodi cito evanuit. Et, ut paucis multa concludantur, nullis virtutibus claruiſſe famatur, quam ea forſan, quod largam ſolitus fuerit tenere menſam, ita, inquam, largam, ut in quatuor annis viginti quatuor millia florenorum epiſcopio ceſſerint ſolvendi, fuit etiam magna cum jactura bonorum eccleſiæ hypothecator. Et cum dominis de capitulo hujusmodi Epiſcopi ineptiæ intantum diſplicerent, & tales de cætero nollent ſuſtinere, ipſe coram ſupradicto Urbano ſummo Pontifice pro pinguiori eccleſia impetranda inſtitit. Papa petitionem ejus audiens, ſibi de epiſcopio Olmatano providit. Nicolaus exhilaratus, in multo ſe melius proviſum eſſe credens, quarta die menſis Maji coram Capitulo Conſtantienſi comparens, epiſcopatum ſuum Conſtantienſem, cui quatuor annis præſedit, Anno à nativitate Domini MCCCLXXXVII. liberè reſignavit, & ſic receſſit, ſed poſtquam ad Olmatenſes veniret, Marchionem Moraviæ, quem Wenceslaus Romanorum rex illic deputavit diœceſis epiſcopum, poſſeſſorem reperit ibidem, quare certum pro incerto dimittens, penitus diluſus nihil effecit.

(61.) BUR-

(61.) BURCHARDUS, à genitore Baro de Howen, genitrice vero Comes
681 de Furſtenberg majoris Conſtan. Eccleſiæ præpoſitus, poſt dictam Nicolai reſignationem, unanimi omnium canonicorum voto, ſexageſimus primus epiſcopus eligitur, verum quando pro confirmatione obtinenda, ſedem apoſtolicam acceſſerat, Urbanus tunc Papa recuſans, Nicolaum in priſtinum reſtituit ſtatum, Epiſcopium hujusmodi denuo ſibi conferendo. Sed propter litis expenſas evitandas, tranſactum fuit inter partes hoc modo, ut Burckhardus epiſcopus & Nicolaus præpoſitus eſſet &c. hæc tamen tranſactio ad Urbani aures veniens, in tantum placuit, ut eam gratioſe confirmaret. Et de hinc Burckhardo de conſecrationis beneficio providit, quo obtento, ab omnibus tam clericis, quam laicis Epiſcopus habetur, quare eum ea, qua decuit, ſolennitate, in Beatæ Mariæ Virginis eccleſiam, Conſt. conductus, & ad ſummum ejusdem Eccleſiæ, ut moris eſt, altare poſitus, veram & legitimam ipſius poſſeſſionem nactus eſt, decima nona die menſis Aug. Ann. Dom. MCCCLXXXVIII. & in feſto Hieronymi X. ſuæ præſidentiæ anno, vita functus, ſecus altare, quod in B. Mariæ virginis ambitu eccleſiæ, ubi præbendam egregiam fundavit, honorifice ſepultus eſt, à nativitate Dom. MCCCXCVIII. cujus exequiæ cum quamplurimis incolis, & advenis ac XL. perſonis, quas ſenatus Conſt. propriis expenſis illinc deputavit, peractæ ſunt, X. die poſt obitum, quibus peractis, omnes præſentes ad palatium vocati, precioſa ſunt refectione recreati.

NB. *Præbenda SS. Petri & Pauli in ambitu prope Capellam D. Mauritii ſepulturam S. Conradi & Conſiſtorium.*

PARTICULA FAMILIÆ BARONUM AB HOEWEN, DOMINORUM IN ENGEN: UNDE BURCARDUS ET HENRICUS EPISCOPI CONSTANTIENSES.

Ex probationibus.

Joannes (*aliis Burcardus*) *Baro liber ab Hovven.* = Uta *comitiſſa Furſtenbergica.*

Burcardus *Epiſc. Conſtantienſis Anno 1388. Moritur Anno 1389. Incertum an Joannis filius.*

Rudolfus *liber baro in Hovven, prope Nelleburgam.* = Berchta *filia comitis à Togkenburg Craftonis, ex matre Berchta Vadutia.*

Henricus *Baro in Hovven Anno 1387. Incertum an Joannis filius.* = Clementia *filia Dithelmi comitis in Togkenburg 1387.*

Petrus *liber Baro in Hovven.* = Anna *filia Hugonis, comitis in Heyligenberg.*

Joannes.

Adelheyda *comitis in Eberſteyn Bernhardi, ducta 1445. vivit Anno 1471.* = Fridricus *liber Baro in Hovven, pater Henrici Epiſcopi.*

Wilhelmus *cuſtos Argentinenſis Eccleſia 1520.* — Georgius 1520. — Petermannus. — Clementia *uxor Wilhelmi comitis Montfortii.* — Henricus *Epiſc. Curienſis 1491. Moritur An. 1503.*

ALIA PROBATIO.

Ex manu Henrici Conſtantienſis & Curienſis Epiſcopi, quæ ad manum eſt.

N. *ab Hovven.* = Baroniſſa *à Griſſenberg ex matre à Spigelberg.*

Henricus *ab Hovven liber Baro.* = Baroniſſa *à Klingen ex matre Baroniſſa ab Arburg: & ex avia Baroniſſa à Wiſenberg.*

Filia *Baronis à Krenchingen.* = Petrus *liber Baro ab Hovven.*

Henricus *Epiſcopus Conſtantienſis Ann. 1436. Curienſis 1444. moritur Anno 1472. Sic manu ipſe ſua, qua ad manum eſt, teſtatur.*

Reliqua incerta non aſcripſimus, dum rectius cognoſcantur. Nec enim Lazii vel Henningii ſumus, ut aliena incerta fide vel noſtro cæco judicio, familias fabricemus.

(62.) FRI-

(62.) FRIDERICUS, Comes de Nellenburg, canonicus Argentinenſ. con- 688.
corditer poſtulatus in feſto S. Galli, Anno MCCCXCVIII. LXII. fit epiſcopus, & eodem die cum his, quibus decet, ſolennitatibus in Conradi patris ac alias plurimarum perſonarum præſentia, in poſſeſſionem miſſus eſt, de quo utriusque ſexus homines civitatis ac alii admodum gaviſi ſunt. Magnam enim de ipſius & patris perſona complacentiam habuere. Sed decimo poſt hoc, Sanctorum Criſpini & Criſpiniani die, coram capitulo comparens, Epiſcopatum libere reſignavit, quia, ut ajunt, plus quam antea ſciverat, debitis Epiſcopatum implicatum, reperit.

FAMILIÆ NELLENBURGICÆ PAUCÆ IN LITERIS RELICTÆ RELIQUIÆ: ETSI INTEGRA A PRÆDICANTE SCAPHUSIANO, OPTIMO HISTORICO, EXSPECTATUR.

Burcardus *dux Sueviæ, dominus in Nellenburg.* = Comitiſſa *Burgundiæ.*

Eppo *Comes Nellenburgicus, Landgravius in Hegoia & Madach, ex uxore dominus aliquot locorum in Alſatia.* = Hedwiga *filia ſororis Henrici Claudi Imp. fundat monaſterium Schvvabenheym in Epiſcopatu Moguntiaco.*

Dithburga *uxor Hugobaldi comitis in Dillingen, mater S. Ulrici.*

Eberhardus *fundat Scaphuſamonaſterium An. 1052.* = Ita, *Ulrici comitis Tybingenſis filia.*

Uto *Archiepiſcopus Trevirenſis.*

Adalbertus *moritur juvenis: & in mortis aditu loquitur latinè, quod nunquam didicerat.*

Ecardus *Abbas Augia majoris. Moritur An. 1089.*

Burcardus *ſuccedit patri in Landgraviatu, comes Nellenburgicus, Landgravius Hegoia & in Madach Anno 1070.* = Helwiga *principis Saxoniæ filia.* = Mangoldus.

Albinus. Cunradus. *Cadunt in bello Saxonico An. 1075.*

Reliqua incerta non aſcribimus.

Eberhardus 1185. Wolfradus.

Manegoldus *comes Nellenb. Landgravius Hegoia & Madachii An. 1275.*

Manegoldus *Landgravius in Hegoia & Madach, comes Nellenburgicus, 1343. 1358. fit clericus.*

Eberhardus *Nellenburgicus (ut prius) 1348. 1351.* = Ermengarda *ducis à Tegk filia.*

Wolframus *Nellenburgicus, ordinis Teutonici per Germaniam Magiſter 1348.*

Henricus.

Eberhardus *ſenior comes Nellenburgicus, Landgravius Hegoia & in Madach 1367. 1370.* = Urſula *Burggravii Noribergenſis Friderici filia.*

Manegoldus.

Margreta 1381. *hæres omnium fratrum, transfert ad maritum baronem à Tengen, Landgraviatum cum titulo Nellenburgici comitis.* Vide Barones à Tengen.

Conradus 1381. 1388. = Eliſabeta *Montfortia Wilhelmi filia.*

Wolframus *Anno 1371. 1381. 1388*

Fridricus 1381. 1388.

Eberhardus *junior 1381. 1388.*

Fridericus *Epiſcopus Conſtantienſis Anno 1398. cedit poſt decem dies.*

Kunigunda *uxor Joannis domini à Schvvartzenberg. Moritur Anno 1461.*

683 (63.) MARQUARDUS, natione de Randeckh LXIII. Epiſcopus creatus, Anno Domini MCCCXCIIX. & in octavo, ſeu ut aliis placet, decimo ſuo præſidentiæ,
* *al. 1408.* An. à natali Domini * MCCCC. carnis ſolvit debitum.

FAMILIA DOMINORUM A RANDEGK, QUÆ EX SE MARQUARDUM ET BURCARDUM EPISCOPOS CONSTANTIENSES EDIDIT.

Collegit nobiliſſimus & illuſtris dominus Joannes à Schellenburg, hæres familiæ Randecciæ, doctiſſimus heros.

N. ═ N.

1. Rudolfus *An. 1275. eques auratus.* — Martinus *An. 1275. emerunt à Mangoldo Nellenburgenſi arce Erbſenſteyn & advocatiam Ebringen.* — Henricus *1275. notus Rudolfo Cæſari & Alberto filio (ex literis) 1292.*

2. Rudolfus *dominus in Randegk eques auratus An. 1310. (ex literis.)* — Ulricus *à Randegk eques auratus 1310. (ex literis.)* — Henricus *ſenior eques auratus 1310.* ═ Anna *à Grifſenſteyn.* — Henricus *junior eques auratus 1310.* ═ Eliſabeta *Truchſeſin à Diſſenhofen filia Ulrici equitis* ○ *An. 1339.*

3. Eliſabeta *uxor Joannis à Wildenfels 1369.* — Joannes 1367. *(ex literis.)* — Henticus *1367.* — Henricus *ſenior 1367. emit pagum Rideſchingen 1382. ducit uxorem Claram.* ═ Clara *ab Honburgk.* — Burcardus *dictus Puppeli 1367.*

4. Anaſtaſia *à Randegk 1477. uxor N. nobilis à Blumenberg ſine liberis.* — Eliſabeta. — Rudolfus 1384. — Henricus *Anno 1384.* ═ N. *filia equitis à Rechburg.* — Henricus 1384. — Marquardus *Epiſcopus Conſtantienſis. Moritur Anno 1408.*

5. Henticus *eques auratus* 1432. Vide in ſequenti pag. ſignum — Eliſabeta *uxor Rudolfi à Blumenberg, in veteri Blumenbergk 1411.* — Gertruda *uxor Conradi à Landovv equitis, mater quatuer liberorum.*

Henricus

- Henricus *eques auratus 1423.* ═ Margreta *1437. ex literis 1466. filia domini ab Ellerbach.*
  - Joannes *à Randegk in Heylsbergk eques auratus.* ═ *Uxor* Dorothea *à Blumbergk, Henrici filia.*
    - Martinus *eques auratus.* ═ Barbara *à Lindenberg Melchioris filia ducta 1501. Moritur 1517.*
      - O
    - Anna *Abbatiſſa in Genndenthal prope Baſileam 1478.*
    - Balthaſar. ═ Veronica *à Lanſen, uxor ſecundo Emrici à Nevvenburgk 1495.*
      - O
    - Caſparus *à Randegk eques.* ═ Anna *Burgin à Grub, Conradi & Annæ Felixin filia ducta 1489.*
      - Clara *uxor Joannis à Schellenburgk in Huſingen ducta 1515.*
      - Georgius *familiæ poſtremus. Moritur 1520. Cedit ſorori in arce Heylſpurg.*
  - Burcardus *cuſtos & deinde Epiſc.* Conſtantienſis 1463. *ex literis.*
  - Henricus *à Randegk in Stauffen eques auratus 1423.* ═ Urſula *à Grunenberg Wilhelmi filia ducta 1458.*
    - Henricus, *ex literis Anno 1476.*
    - Margreta *uxor Joannis Ulrici à Stoffel.*
  - Anna *uxor Bernhardi à Rotburg ducta 1441.*
  - Henricus *eques auratus 1423.*
  - Urſula *uxor primum N. à Grunenberg, ſecundo Ulrici à Schellenburg in Kiſſelegk.*
  - Rudolfus *à Randegk vivit 1423. & 1467. moritur ante 1469.* ═
    - Henricus. Joannes. *Canonici Conſtantienſes.*
    - Burcardus *à Randegk eques, Maximiliani I. magiſter peditum contra Helvetios, cadit in Schvvaderloch: ſepultus Conſtantiæ in Cathedrali Eccleſia Anno 1499.* ═ Fides *Mumpratin, ex literis 1512.*
      - Mauritius *à Randegk, moritur cælebs 1517.*
      - Dorothea *uxor Joannis Fabers à Ravenſpurgk.*
      - Agnes *uxor Joannis* am Stads *in Möringen.*
      - Anna *uxor Bernhardi Segeſſers in Mollingen, præfecti in Keyſerſtuel.*

685 (64.) ALBERTUS Blarer, ex antiquæ genealogiæ civitatis Conſtantienſis progenitoribus natus, majoris eccleſiæ Conſtantienſis Præpoſitus, LXIV. Epiſcopus electus, ſcilicet, quia Appenzellenſium litibus ſe nuper involverat, nec confirmatus nec conſecratus eſt, quare in tertio ſuæ præſidentiæ anno Epiſcopium Ottoni, Marchioni de Röttel vel Hochberg *(al. Hachberg)* cum annuæ penſionia ad vitam neceſſariæ reſervatione, modis & formis, quibus melius potuit, reſignavit; & ex eo tempore nonniſi Presbyter Albertus nominatus, vulgò, Pfaff Albrecht.

(65.) OTTO, Marchio de Röttel vel Hohenberg, ſive Hachberg, LXV. Epiſcopus, vir quandoque multùm laudabilis, doctus, prudens & pius atque ſingularis ordinis S. Franciſci cultor extitit, quare in fratres ejusdem familiæ multa miſericordiæ opera exercuit, eos hoſpitando & pias ipſis adjutrices manus porrigendo, cum quibus etiam de ſpiritualibus rebus converſando, maximè ſacras res tractari curavit, ſpeciali etiam devotione B. Virginem Mariam venerari ſtuduit, unde orationalia de laude ipſius, & in ſumma, quicquid in ejus honorem colligere & præſtare potuit,
NB. collegit & præſtitit, & inter cætera Pſalterium Davidis in ejus laudem incorporavit, eundemque librum Pſalmorum Pſalterium Mariæ nominando (quorum librorum unus in monaſterii Augiæ majoris bibliotheca auro & argento ornatus remanet.) Et circa ejus tempora gravis inter Conſtantienſes de antiqua genealogia cives ex una; & ejusdem civitatis cives plebæos ex altera partibus diſcordia ſuborta eſt, pro qua ſedanda atque pacificanda Epiſcopus unà cum Abbate Augiæ majoris ſumma fidelitate ſeſe fatigabant, ita ut res benè fuerit compoſita & transacta. Hic igitur Epiſcopus Deo & hominibus gratus, XXIV. vel V. præſidentiæ anno, Natalis vero
al. 1434. Domini Año MCCCC. *XXXIII. propter incurabilem (ut ajunt) S. Valentini morbum, aliqua penſione ad vitam reſervata, Friderico Comiti de Zollern reſignavit, XV. menſis Novembris anni præſcripti.

FAMILIA MARCHIONUM HAHBURGICORUM ET ROTELANORUM EX BADENSIBUS.

Ex Pirthilonis Familia, per Zaringenſes & Badenſes.

Collegit ex literis diligentiſſimè Piſtorius.

Hermannus IV. *nominis inter Marchiones Badenſes tertius.*

Henricus *diviſa cum fratribus provincia, intermiſſo Badenſis Marchionis titulo, primus Habbergenſis Marchio: Landgravius Briſgoia, ex Cæſaris beneficio, poſt Zaringenſes duces An. 1218. Moritur Anno 1231.* = Vidua, *vivit poſt maritum.*

Fridricus *Marchio Badenſis.*

Hermannus V. *Marchio Badenſis quartus, pater omnium Badenſium Marchionum, qui in hunc diem vixerunt & vivunt.*

Rudolfus *primus nominis inter Habburgenſes Marchio, Dominus in Habberg, Landgravius Briſgoia. Vivit 1239. & 1248.*

Hermannus *nominis primus inter Habburgenſes Landgravius Briſgoia. An. 1248.*

Henricus *nominis ſecundus Marchio, dominus in Habberg, Landgravius Briſgoia, dictus antiquus. Vivit 1261. 1276. 1285.* = Anna

Fridricus.

Rudolfus *Marchio in Habberg Anno 1290. 1296. nominis inter Habburgenſes ſecundus.*

Henricus *tertius nominis, Marchio in Habberg &c.* Vide in ſeq. pag. ſignum ♂

Henri-

686

♂

Anna *uxor de Alzena* = Henricus *tertius nominis, Marchio in Habberg, dominus provincialis vel Landgravius Briſgoia & Suſenberga (dicitur à Rudolfo Caſare* Landherr in Breyßgaw) *Anno 1288. dux exercitus in militia Caſaris Rudolfi contra Ottocarum Bohemum, vivit An. 1284. Emit Maltertingam An. 1296.*

Agnes *filia VI. quondam comitis de Habberg 1350* = Henricus IV. *diviſa An. 1305 cum Rudolfo fratre provincia, retinet Habbergam arcem cum vicinis pagis, tutor filiorum fratris An. 1314. vivit adhuc An. 1324.*

Rudolfus *Marchio in Habberg, Landgravius Briſgoia & Suſenbarda, vivit Anno 1290. 1301. Moritur poſt annum 1313. quo anno adhuc vivit, nominis inter Habburgenſes tertius.* = ...

Agnes *uxor Waltheri à Richenberg (al. à Reiſenberg) Anno 1309.*

Hermannus *prior ordinis Melitenſis, per Alemaniam A. 1318. moritur A. 1321. 2. id. April. ſepultus Friburgi: ſecundus nominis inter Habburgenſes.*

Kunigunda. Eliſabeta. *Sanctimoniales in Adelhauſen.*

Anna *uxor Friderici comitis, domini de Friburg, ducta an. 1318. moritur anno 1331. prid. Cal. Mart. ſepulta Friburgi ad Dominicanos.* = Henricus V. *nominis Marchio in Habberg, Landgravius Briſgoia & Suſenbarda: dominus Rotelanus ex donatione inter vivos Leopoldi, poſtremi Rotelani domini, An. 1315. Landgraviatum Briſgoia oppignerat Fridrico Friburgi comiti in dotem Anna ſororis pro 800. marcis argenti An. 1318. de conſenſu Imperatoris Ludvvici. Moritur circa annum 1334.*

Rudolfus *Ioannitici ordinis in Hohenreyn commendater, An. 1325. moritur an. 1343. XVII. Cal. Iun. ſepultus Friburgi: nominis quartus inter Habburgenſes.*

Eliſabeta *filia Imerici, comitis de Straſberg, moritur circa an. 1351* = Otho *Marchio Habbergicus, Landgravius Suſenbardæ, dominus in Roteln, donat omnia Rudolfi fratris filio Rudolfo.* o

Rudolfus *Marchio Habbergicus, Landgravius Suſenbarda, dominus in Roteln &c. Moritur ante fratrem circa annum 1356. nominis inter Habburgenſes quintus.* = Catharina *filia comitis à Tirſteyn, ſoror Walrami, vivit adhuc An. 1381. vidua.*

Hermannus *Sacerdos locum tenens Magiſtri & conventus in Rhodis per Alemaniam 1347. moritur An. 1356. VII. Cal. Maji, ſepultus Friburgi: tertius nominis inter Habburgenſes.*

Henricus VI. *nominis, Marchio in Habberg, dominus in Kentzingen, aliquandiu ex beneficio Baronis ab Uſenberg affinis, vivit adhuc Anno 1355.* = Anna *filia Burcardi, liberi domini de Uſenberg.*

Otho *Marchio in Habberg, primus nominis, militat Leopoldo Auſtrio, occiſus cum eo in bello Sempachico An. 1386. VII. Id Iul. ſepultus in Tennebach.* = Soror *Maltreri, opulenti baronis.*

Emilia, *uxor Ioannis Ruchen equitis, unica patris filia. Moritur ſine liberis.*

Kunegunda *uxor Baronis à Glirt.*

Heſſo *minimus natu, Marchio in Habberg, emit Hohinga baronatum. Moritur Anno 1409. (Aliis 1405.) XII. Maji.*

Ioannes *Marchio, præfectus Auſtriæ Archiducis in Endingen 1361. Moritur circa an. 1411. ſine uxore.*

= Margarita, *filia Conradi Palatini, comitis in Tubingen ducta An. 1381. cum dote arcis Herrenberg.*

Margareta, *filia Martini Maltreri, ex matre Anna, comitiſſa à Tirſtein, nubit ſecundo Caſparo à Klingenberg.* = Henricus VII. *nominis Marchio in Habberg: Margreta uxoris ſponſus, an ſimul maritus, incertum. Moritur juvenis.* o

Heſſo, *ſecundus Marchio in Habberg, moritur An. 1406. XIII. Maji.*

Otho, *Marchio in Habberg ſecundus nominis, poſtremus ex Habbergenſibus incola Habberga. Vendit enim Marchionatum cum Hohinga, Bernardo Badenſi Marchioni, propinquo ſuo. Moritur ſine uxore & liberis An. 1418. præfectus Auſtriacus in Endingen.*

Margareta, *uxor Fridrici comitis à Leiningen, ducta 1405. mater inde Fridrici & Heſſonis, & Fridrici minoris à Leiningen & filia Margareta.*

Agnes *uxor Fridrici comitis Ortenburgici.*

FINIS HUJUS RAMI.

687

Rudolfus *nominis inter Hahbergenſes ſextus, Marchio Hahbergicus, Landgravius Sauſenbergæ & Rotelæ dominus, primum cum patruo, deinde ſolus. Moritur Anno 1428, die Dominica poſt purification. S. Virginis inter 3. & 4. P. M.*

Uxor *ſecunda Anna, filia Egenonis Comitis Friburgici, ducta A. 1387. ante Bachanalia.*

Uxor *prima Adelheyda, Simondi domini à Lichtenberg filia, ducta Anno 1379. Moritur circa annum 1386.* — O

Liberi ex uxore ſecunda:

- Filia *mortua puella.*
- Verena *nata Anno 1392. in die S. Luciæ, nubit Henrico Comiti Furſtenbergico, Henrici filio An. 1419.*
- Rudolfus *nominis ſeptimus, Marchio Hahbergicus, dominus in Roteln & Suſenhard. Moritur ante patrem Anno 1420. Natus Anno 1339. dictus flos pietatis & juſtitiæ, ſine liberis.*
- Quatuor *alii filii, mortui impuberes.*
- Otho, *Epiſcopus Conſtantienſis An. 1411. doctiſſimus princeps, natus An. 1388. Dominica Lætare. Moritur Anno 1493.*
- Wilhelmus *Marchio Hahbergicus, dominus in Roteln & Landgravius Suſenbergæ. Natus 1406. die Dominica ante Margaretæ. Moritur Anno 1444.* = Eliſabeta, *filia Wilhelmi Comitis Montfortii, vidua Conradi comitis Nellenburgici. Moritur Anno 1458.*
- Agnes. Catharina. Annula. Margareta. *Sanctimoniales Baſileæ ad D. Claram Anno 1410. Tres mortuæ, uno anno, Anno 1420. Quarta vixit diutius.*

Liberi Wilhelmi et Eliſabetæ:

- Urſula, *uxor Jacobi Truchſeſii Anno 1450. nubit ſecundo Ulrico comiti Montfortio. Moritur Anno 1467.*
- Rudolphus *inter Hahbergenſes nominis octavus, Marchio Hahbergicus, Landgravius in Sauſenberg, dominus in Rotelu: & ex Joanne Friburgi ultimo comite, Landgravius Briſgoiæ, & dominus in Badenvveiler Anno 1458. euntem Romam Cæſarem Fridricum comitatus. Moritur Anno 1487. die Jovis ante Paſcha: ætate paulo ſupra LX. annos.* = Margareta *Galla, Comitiſſa de Vianna.*
- Hugo *Marchio Hahbergicus, Landgravius in Sauſenhard, dominus in Rotelu, ſine uxore.*

Filius Rudolphi et Margaretæ:

Philippus *Marchio Hahbergicus, (ex familia) dominus in Roteln & Badenvveiler, Landgravius in Sauſenberg: Comes Nevvenburgenſis in Burgundia, regis Galliæ conſiliarius & gubernator Maſſiliæ. Moritur Anno 1503. VII. Septembris.* = Maria, *filia Amedei IIX. Ducis Sabaudiæ, ducta Anno 1480.*

Filia:

Joanna, *unica filia & hæres, uxor Ludvvici Aureliani, ducis Longavillæ in Gallia, ex regia familia, ducta Anno 1504.*

FINIS HAHBERGICÆ A BADENSI DIVISÆ FAMILIÆ.

(66.) FRI-

(66.) FRIDERICUS, Comes de Zollern, majoris Eccleſiæ Argentinen. Canonicus, ad præfati Ottonis reſignationem, ſexageſimus ſextus Epiſcopus Conſtanc. fit. Et hic eſt caſus, quo ſimul tempore tres vigebant Epiſcopi Conſtanc. nempe, Albertus Blarer, Otto Marchio, & Fridericus Epiſcopus, qui Curiam in domo prope Minorum tenebat, præſedit annis tribus, & obiit Anno Domini 1436. 688

PARS FAMILIÆ HOHENZOLLERANÆ, IN QUA NATI FRIDRICI DUO SUNT CONSTANTIENSES EPISCOPI (ex chartis & literis Piſtorii.)

Initium familia Zollerana ſub Carolo Magno cepit, non à Petro Columna, ut inepte Reyneccius putat: ſed diu ante à Thaſſilone: propagata per 470. annos usque ad Eitel-Fridricum, quem nos primum hic ponimus,

Eitelfridricus, *Comes in Hohenzolren. Vixit Anno 1273.* = Filia *Alberti, ſoror Rudolſi Habſpurgici Cæſaris.*

Eitelfridricus *nominis II. primus hujus familiæ Burgravius Noribergenſis beneficio affinis Rudolſi Cæſaris: author Marchionum & Electorum Brandeburgicorũ omnium, qui hodie ſunt: de quibus alibi.*

Othilia *uxor Alvvici comitis à Sulix.*

Rudolfus *occiſus in bello.* = Dorothea *filia comitis à Reinegk.* O

Joannes *canonicus Moguntinus, Colonienſis & Argentinenſis.*

Fridricus *comes in Hohenzolren.* = Hildegarda *à Schluſſelberg filia & hæres.*

Euphemia. Albrechtus. *Mortui in pueritia.*

Anna *religioſa in Zimern prope Hohenzolren.*

Eitelfridricus *Comes in Hohenzolren, tertius nominis.* = Margretha *Wurtembergica, comitis Eberhardi filia, ex matre Sigmaringana.*

Fridricus *Epiſc. Conſtanienſis cedit ſtatim anno 1304.*

Suſanna.

Margretha *moritur puella.*

Margareta *filia comitis ab Helfenſteyn.* = Albertus *moritur in Syria.*

Filia *unica Margreta, uxor Erneſti comitis à Montſaxen.*

Joannes *moritur puer.*

Fridricus *comes in Hohenzolren.* = Agnes *Landgravia in Nellenburgk, filia Eberhardi ex Dorothea Habſpurgica.*

Catharina *uxor Othonis comitis ab Eberſteyn.*

Clara, *uxor Caſpari domini à Fronhofen.*

Margreta, *uxor primum Baronis ab Abenſpergk, ſecundo Wilhelmi à Buchberg, equitis aurati junioris.*

Fridricus *Abbas Augiæ majoris.*

Fridricus *comes in Hohenzolren.* = Adelheyda, *comitiſſa in Furſtenbergk, Gotfridi filia, ex matre Margreta à Krenchingen.*

Urſula, *filia & hæres baronis in Ratzins.* = Eitelfridricus *cognominatus Oſingenſis, comes in Hohenzolren, quartus nominis.*

Fridricus II. *dictus niger, comes Zolleranus, occiſus in bello.*

Margreta *moritur cælebs.*

Fridricus *Epiſc. Conſtanienſis Anno 1438. canonicus Argentinenſis.*

Agnes, *uxor Henrici à Furſtenbergk, qui filius fuit Henrici & Aña Montfortia.*

Henricus *dictus Viniger, canonicus Argentinenſis Anno 1438.*

Jodocus *Nicolaus, magnus miles &c.* Vide in ſeq. pag. ſignum [1]

689

[1]

Jodocus Nicolaus, *magnus miles, reſtaurat arcem Hohenzolren. Moritur Anno 1488. IX. Febr. ſepultus in Steten.* = Agnes, *filia Ioannis comitis Werdenbergici, ex Eliſabeta Wirtembergica. Moritur Anno 1467. XIII. Decembr.*

Helena, *uxor Ioannis Truchſeſi à Waldburgk.*

Fridricus *Albrechtus moritur 16. Iulii Anno 1483. occiſus in Bello Maximilian. I.*

Eitelfridricus V. *Maximil. I. conſiliarius ſecretus, & aulæ Magiſter ſupremus: eques aurei velleris, & magiſter militum: primus in hac familia camerarius hæreditarius Imp. permutat Ratzins baronatum cum comitatu Heygerloch ab Auſtriis. Moritur 1512. 17. Iunii.* = Magdalena, *filia Fridrici pinguis Brandenburgici. Moritur XVII. Iunii Anno 1496.*

Fridricus *Epiſc. Auguſtanus, obiit 8. Martii 1505. ætatis 55. regnat annis 19.*

Fridrich Eitelfridrich, *Amiralius Maximil. Caſaris in mari Belgico (certum ex ſigno & literis.) Moritur 27. Iunii 1490. occiſus in bello Maxmil. I.*

Fridricus Ioannes *occiſus in bellis Belgicis Max. I.*

Frantz Wolfgangus, *comes in Hohenzolren. Moritur 1517. XVI. Iunii.* = Roſina, *filia Chriſtophori marchionis Badenſis.*

Filia N.

Salome *nata 1497. Cal. Maji, uxor Ludvvici comitis ab Ottingen. Moritur 1548. pridie Cal. Augnſt. ſepulta Calbæ.*

Eitel-Joachimus. = Anaſtaſia *Baronis à Stöffel filia Henrici.*

Joachimus *comes in Hohenzolren, moritur 1538. in Februario.*

Wandelba *ra uxor Alberti ab Hohenloh comitis.*

Eitelfridricus VI. *nominis apud Carolum Caſarem V. in aula educatus: egregius miles, occiſus veneno ab Hiſpano, ex invidia gloria militaris Anno 1525. XV. Januaril.* = Ioanna *baroniſſa Belgica à Berſellenet Peterſon, nubit ſecundo Chriſtophoro comiti de Werdenberg & Heyligenbergk. Moritur 1536. hinc Philippi filia ex matre Helvvina.*

Anna *monialis in Steten, prope Hechingen.*

Joachimus *filius obiit puer.*

Filia N. *mortua puella.*

Filius *puer mortuus.*

Fridricus *mortuus celebs.*

Eliſabeta *mortua virgo in gyneceo Oth. Henrici Palatini.*

Juſtus Nicolaus *ſecundus nominis, ſuccedit patri. Moritur 10. Junii Anno 1558.* = Anna, *filia Godfridi Werneri baronis à Zimbern.*

o

Chriſtophorus-Fridricus *trajectus globo ante Maſiliam, in Provincia Anno 1536. 1. Sept.*

Helena, *uxor ſecunda Chriſtophori à Tengen, comitis à Nelenburgk.*

Anna, *uxor Ulrici Philippi domini ab Hohenſaxen.*

Eliſabeta, *uxor Ioannis Chriſtophori domini Scala & Dietrichsborni.*

Roſina, *monialis Pforzemii & deinde in Steten.*

Othilia *puella mortua.*

Cathatina *mortua puella.*

Ferfridus *obiit puer.*

Anna *canoniſſa in Buchavv.*

Eitelfridricus VII. *in bello Caroli V. ante Sandeper occiſus in expugnatione 15. Jul. Anno 1544.*

Carolus I. *hujus nominis in hac familia, ſuſceptus ex baptiſmo à Carolo V. Imp. educatus in Hiſpania: donatus comitatu Sigmarienſi à Carolo Imperatore, eques auratus: conſiliarius Caroli, Ferdinandi & Maximiliani I. Moritur 1576.* = Aña, *Marchionis Badenſis Erneſti filia.*

Margreta *moritur puella.*

Felix-Fridricus *moritur, reverſus ex bello Bohemico & Saxonico 30. Iannar. Anno 1550.*

Joanna, *uxor Iacobi Truchſeſii in Waldpurg. Moritur 13. Iunii.*

Vide in ſeq. pag. ſignum [2]

[2]

Carolus *Comes ab Hohenzolren, ut prius.* = Anna *Marchioniſſa Badenſis, ut prius.*

- Maria *Jacoba, uxor Reynhardi ab Harach, Baronis à Roravv, natu 25. Jul. hor. 5. A. M. Anno 1549.*
- Joachimus *Zolleranus comes eccleſiæ addictus, ducit uxorem.* = Filia *comitis ab Honſteyn.*
  - Filius *unicus* Joannes Georgius, *miles Cæſaris in Hungaria.*
- Eleonora *uxor Caroli Truchſeſii à Waldpurg, nata xv. Februarii Anno 1551.*
- Duo *filii mortui in utero matris Anno 1540. & 1542.*
- Maria *uxor Schvveikardi comitis in Helfenſteyn, nata 28. Augusti hora X. A. M. 1544. Sigmaringæ.*
- Chriſtophorus *Zolleranus, filius Caroli I. dominus in Heygerloch, natus Anno 1552. Moritur Anno 1601.* = Catharina *baroniſſa in Welſpurg, vivit Anno 1607. vidua.*
  - Joannes Chriſtophorus *comes Zolleranus in Heygerloch, ſponſus Anno 1606.* = Maria Eliſabetha, *filia Caroli Zollerani comitis in Sigmaringen, ſponſa.*
  - Dorothea. Salome. *Sanctimoniales in Intzkofen.*
  - Carolus *ſtudet in Gallia.*
  - Sydonia *religioſa in Seſlingen.*
  - Filia *nubilis vivit cum matre.*
  - Filia *mortua.*
- Chriſtiana *nata Anno 1555. 28. Octobris.*
- Ferfridus *natus 1538. in die S. Wilhelmi. Moritur Friburgi in ſchola anno 1556.*
- Magdalena *monialis* zum Holtz, *nata XVII. April. hora 3. poſt meridiem Anno 1553. Sigmaringæ.*
- Kunigunda *monialis in Intzkofen, natu X. Septembr. inter X. & XI. Anno 1538. Sigmaringæ.*
- Eitelfridericus *octavus nominis comes Zolleranus in Hechingen, natus ſeptimo Septembris Anno 1545. Moritur Anno 1604.*
  - = *Prima uxor* Veronica, *filia Caroli comitis ab Ortenburg.*
    - Erneſtus *moritur puer.*
    - Filia *mortua in prima ætate.*
  - = *Uxor tertia comitiſſa ab Eberſteyn, Othonis filia. Vivit vidua.* O
  - = *Uxor ſecunda Sibylla, comitiſſa Zimmeranu, Gulielmi poſtremi ſoror.*
    - Maximiliana *calebs.*
    - Joannes Georgius *Zolleranus comes in Hechingen, eruditus comes.* = Filia *Philippi Reingravii.*
      - Liberi *aliquot.*
    - Joanna *uxor Joannis Zollerani comitis in Sigmaringen, patruelis ſui.*
    - Filia *altera calebs.*
- Erneſtus *moritur infans, natus anno 1539. III. Maji inter 6. & 7. Sigmaringæ.*
- Jacobus *moritur infans, natus & mortuus Anno 1543.*
- Amalia *præpoſita in monaſterio Intzkofen, nata Anno 1557. XVIII. Januar. Sigmaringæ.*
- Carolus *comes in Sigmaringen. Videſequent. pagina ſignum*)(3)(
- Joanna *uxor Wilhelmi comitis Otingenſis, nata 23 Jun. inter 5. & 6. à mane An. 1548. Sigmaringæ.*

)(3)(

Carolus, *comes in Hohenzolren, dominus in Sigmaringen, Comes laudatiſſimus, natus Anno 1549. XXII. Januarii hora V. A. M. Sigmaringæ. Moritur Anno 1606.*

Uxor *prima Euphroſyna comitiſſa ab Otingen. Moritur Anno 1590. V. Octobr.*

Uxor *ſecunda Eliſabeta, filia Floriſii comitis Kulenbergici, vidua Jacobi Marchionis Badenſis Catholici magni Principis, ducta Anno 1591.*

Children of the second marriage:

1. Maria Eliſabeta *nata Sigmaringæ 1592. X. Ianuarii inter 5. & 6. P. M.*
2. Georgius Fridricus *nat. 1593. XVI. Martii inter 8. & 9. P. M. Moritur 9. Maji eodem anno.*
3. Maria Salome *nata 1595. 11. Febr. hora 1. XV. A. M. Moritur 1596. X. Novembris.*
4. Maria Juliana *nata 1596. IIII. Febr. inter 4. & 5. A. M.*
5. Philippus Euſebius *natus 1597. XXX Ian. hora 3. LIV. A. M. Moritur 1601. III. Nov.*
6. Chriſtianus *natus 1598 III. Feb. circa 8. P. M. ſtatim mortuus.*
7. Maria Cleophe *nata 1599. XI. Iun. hora 7. XV. A. M.*
8. Maria Chriſtiana *nata 1600. XXII. Maj. inter 9. & 10. P. M.*
9. Maria Catharina *nata 1601. XXIV. Novembr. inter 7. & 8. vivit 8. ſeptimanis.*

Children of the first marriage:

1. Ferdinandus *natus 1571. XXIV. Aug. Oenipontii inter 8. & 9. Moritur 1571. XXI. Novembris.*
2. Anna Maria *nata Enſishemii 1573. XVI. Ian. hora 3. A. M. Moritur Anno 1598. 1. Iunii in puerperio.*
3. Maria Magdalena *nata Enſishemii 9. Ianuarii A. 1574. inter 6. & 7. A. M. Moritur A. 1582. 2. Ianuarii.*
4. Maria Barbara *nata 1545. II. Iunii circa 6. P. M. Iſnæ in Alſatia. Moritur 1577 XV. Maji.*
5. Maria Jacoba *nata 1577. III. Ian. inter 3. & 4. A. M. uxor Henrici Truchſeſii.*
6. Joannes *natus 1578. XVII. Auguſti inter 4. & 5. P. M. Sigmaringæ.*
7. Carolus *natus 1579. XXIV. Septembr. inter 4. & 5. P. M. Moritur 1585. XXIII. Martii.* = Joanna *patruelis, Eitelfridrici patrui filia, ducta 1562. in feſto S. Mariæ Magdalenæ.* — Filia.
8. Euphroſyna *nata 1580. VI. Novembris inter 2. & 3. A. M. Sigmaringæ Moritur 1582. IV. Februarii.*
9. Eitelfridricus *natus 1582. XXVI. Sept. inter 1. & 2. P. M. Sigmaringæ, magnæ ſpei adoleſcens, Canonicus Colonienſis & Argentinenſis &c.*
10. Maria Maximiliana *nata 1583. III. Octobris circa 7. A. M. uxor Ulrici in Nevvhauſen Bohemi.*
11. Erneſtus Georgius *natus 1585. VII. Maji inter 1. & 2. A. M. Sigmaringæ.*
12. Maria Eleonora *nata 1586. XXIX. Octobris inter 8. & 9. P. M.*
13. Maria Sabina *nata 1587. XII Nov. inter 5. & 6. P. M. moritur tertio anno.*
14. Jacobus *natus 1589. 9. Aug. inter 5. & 6. P. M. Moritur 25. Auguſt. eodem anno.*
15. Maria *nata 1590 XV. Sept. circa 3. A. M.*

(67.) HEN-

(67.) HENRICUS de Hövven, Cathedralis Eccleſiæ Argentinenſis decanus, & 692 Conſtant. eccleſiæ majoris Præpoſitus, & adminiſtrator Epiſcopii Curienſis, ſexageſimus ſeptimus epiſcopus Conſtant. electus, Anno Domini 1436. quo fit, ut denuo tres Epiſcopi Conſtant. videlicet Albertus Blaret, Otto de Röttell, & Henricus ſimul viverent. Hic quoque epiſcopus Henricus ex eo, quia præpoſituram ſuam Conſtant. cum Epiſcopio Curienſi permutavit, factus eſt adminiſtrator Curienſis, ſed per ſervos Eccleſiæ ejusdem Dioeceſis privatus & profligatus, poſtquam fere 26. annis Conſtant. præſedit, vita functus eſt prima die Octobris, à nativitate Domini 1462. *al. 1463.*

(68.) BURCKHARDUS, antiqua nobilium de Randeck Hegoiæ familia, ſexageſimus octavus epiſcopus electus Anno Domini 1462. & in quarto præſidentiæ ſuæ anno à nativitate Domini 1466. humanæ naturæ ſolvit debitum.

(69.) HERMANNUS de Landenberg, Cathedralis Conſtant. Eccleſiæ decanus, ſexageſimus nonus epiſcopus, Vir quidem Deo & hominibus gratus, pius & admodum devotus, ita etiam, ut ſæpiſſime de oculis ejus lacrymæ profundi viderentur. Sed cum jam ſenio & non mediocri crurum ſuorum infirmitate moleſtatus eſſet, Ludovicum de Freyberg coadjutorem aſſumpſiſſe dicitur, unde, etſi idem Ludovicus à ſummo pontifice deſuper confirmationem jam impetraſſet, Hermannus moriturus in lecto jacens, eum de rei veritate rogavit, iſte conſtanter negavit, dixitque ſe id minime feciſſe. Et brevi dehinc Hermannus feliciter in Domino obdormivit. Annos autem præſidentiæ & obitus non reperii. *Notant quædam Chr. obiiſſe An. 1472.*

(70.) LUDOVICUS de Freyberg, cum ſtellis, utriusque Juris doctor, ſeptuageſimus epiſcopus electus in diſcordia, nam contra eum Otto, comes de Sonnenberg, eligitur. Obiit Romæ Anno 1480. & ita pacificum Ottoni epiſcopatum reliquit.

(71.) Otto, Comes de Sonnenberg, ſeptuageſimus primus epiſcopus, contra dictum Ludovicum electus prævaluit, & decimo ſexto præſidentiæ ſuæ Anno, à nativitate Domini 1491. carnis ſolvit debitum.

FAMILIA TRUCHSESIORUM IN WALDBURG, COMITUM IN SONNENBERG, TRUCHBURG ET FRIDBERG &c. EX QUA OTHO EPISCOPUS CONSTANTIENSIS.

Eberhardus *dapifer Fridrici I. Imp.* — Ex PISTORII chartis & literis.

Heoricus *dapifer à Waldpurg* = — Joaones.

Eberhardus *dapifer Cæſaris.* = — Cooradus *Pincerna in Tann.* = Hildegarda.

Henricus. = — Eberhardus *pincerna à Tann.* = Hedwiga.

Joaones *dapifer S. R. Imperii, baro in Waldburg &c. Provincialis judex Suevia, nomine Imperii.* = Filia *baronis à Neifon.* — Eberhardus *Epiſc. Conſtantienſis.* — Wernerus *pincerna de Tann.*

Otho — Eberhardus *ſuccedit patri in omnibus. Vivit Anno* 1343. = Agnes *filia ducis Teccenſis.* — N. *filia Marquardi equitis à Schellenburg.*

Otho *ſecutus aulam Alberti Auſtrii, in duello victor.* — Joannes *liber baro à Waldpurg, dapifer & Provincialis judex Suevia. Moritur An.* 1403. *tertio Iunii: comparat quinque civitates ab Auſtriis: ſepultus Iſna: in magna domus Auſtriaca gratia.* — Fridricus.

Uxor *prima Eliſabeta Habſpurgica Joannis filia.* = Joannes

Uxor *ſecunda Catharina filia comitis à Cilia, cum magna dote.* = Joannes (o)

Uxor *tertia filia comitis à Monsfortio, Magdalena.* = Joannes (o)

Uxor *quarta Urſula, Ulrici unica filia, ducta An.* 1395. = Joannes

Filia, *uxor Stephani baronis in Gundelfingen.*

Jacobus. *Vide in ſeq. pag. ſign.* *	Joannes *puer mortuus.*	Eberhardus. *Vide in ſeq. pag. 771. ſignum* †	Georgius. *Vide in ſeq. pag. 772. ſign.* **	Ulricus *mortuus puer.*	Waldpurga *uxor D. Ioannis à Klingenberg.*	Verena *uxor Ioannis D. in Zimbern: 2do D. à Rechberg.*	Anna *uxor D. ab Hejdegk 2do Alrami IV. comitis ab Ortenburg.*	N. *uxor comitis à Monteforti.*	N. *monialis in Seflingen.*

693

Jacobus *Truchſeſius, Joannis filius, dictus eques auratus, ex itinere Syriaco. Moritur Anno 1460. V. Junii ſepultus Iſnæ.* = Uxor *ſecunda Urſula, Wilhelmi Marchionis Habbergenſis in Rotela filia, nubit ſecundo Ulrico ſeniori, comiti Monfortiæ.* — o

Jacobus = Uxor *prima Magdalena (Agnes) filia comitis ab Hohenburg.*

- N. *uxor Georgii Marſchalci Pappenhemii.*
- Joannes *vendit Suevicam præfecturam Sigismundo Auſtriaco. Moritur annò 1505. ſepultus Iſnæ.* = Anna *filia Wilhelmi comitis Otingenſis, ex matre Beatrice de la Scala.*

Children of Joannes and Anna:

- Jacobus *Truchſeſius à Waldpurg. Moritur reverſus ex bello Medíolanenſi Anno 1505.* = Walpurga *filia comitis à Kirchburg.* — o
- Wilhelmus *ſenior Truchſeſius, Baro in Waldpurg.* = Sibylla *filia Andr. Truchſeſii, comitis à Sonneberg, propinqui.*
- N. *monialis in Kunigsfelden.*
- Fridricus *eques ordinis Teutonici.*
- N. *uxor Thomæ domini à Freundſperg.*
- N. *uxor domini Nothafii in Bavaria.*
- N. N. *Canoniſſæ in Kunigsfelden.*

Children of Wilhelmus senior and Sibylla:

- Jacobus
- Wilhelmus *junior, liber Baro in Waldburg, dapifer Imperii.* = Joanna *filia Fridrici comitis Furſtenbergici. Moritur Anno 1589. 3. Septembr.*
- OTHO *Cardinalis, Epiſcopus Auguſtanus.*
- Chriſtophorus *capitaneus Caroli V. in Africa, obiit Mediolani in reditu, anno ætatis 26. ſepultus Papiæ.*
- Catharina *uxor Joannis Chriſtophori Baronis à Falckenſteyn ſine liberis moritur circa annum 1542.*

Children of Wilhelmus junior and Joanna:

- 1. Gebhardus *Archiepiſcopus Colonienſis.*
- 4. Chriſtophorus *Truchſeſius in Waldpurg, Cæſaris conſiliarius & cubicularius. Vivit adhuc 1607.* = Anna Maria *filia Henrici comitis Furſtenbergici.*
  - Wilhelmus Henricus *præſes Cameræ Spirenſis.*
  - Frobenius.
- 3. Carolus *Truchſeſius moritur ſine liberis.* = Eleonora *Caroli comitis Zollerani filia. Vivit vidua 1607.* — o
- 5. Ferdinandus *Truchſeſius cadit in bello Belgico miles Holandicus 1585.*
- 2. Fridricus *magnæ ſpei baro.* = Uxor. — o
- Anna *uxor Henrici poſtremi comitis à Lupfen ſine liberis.*
- Margareta *uxor Georgii Leonis poſtremi baronis in Stoufen: unde duas ſuſcepit filias.*

† Eber-

694

†

Eberhardus *filius Joannis ex matre Abenſpergica, emit comitatum Sonnebergenſem & Fridbergenſem, factus comes Sonnebergicus, ex patre dapifer & Baro in Waldburg. Moritur Anno 1479. ſepultus Sebera: quod oppidum emerat.* = Kunigunda *filia Ulrici comitis à Montfort.*

Andreas *comes Soñabergicus, dux in Belgio Maximil. I. Cæſar. & in Hungaria occiſus à Felice comite Werdenbergico Anno 1511.* = Margareta *filia baronis à Starenberg.*

N. *uxor Georgii comitis à Werdenberg, Sargans.*

Kunigunda *uxor Jacobi Comitis Morſii in Sarvverden.*

Eberhardus *comes in Sonnenberg, dapifer S. Rom. Imperii in Waldpurg. Moritur An. 1483. ſepultus Oeniponti.* = Anna *filia Chunradi Comitis in Furſtenberg.*

Otho *Epiſc. Conſtantienſis. Moritur 1491. doctus princeps.*

Joannes *fundator prapoſiturа in Wolfegk. Moritur anno 1510. ſepultus in Wolfegk.* = Joanna *filia comitis à Salm.*

Children of Eberhardus and Anna:

Kunigunda *uxor Bernhardi Comitis ab Eberſteyn.*

Margreta *uxor Rudolfi Comitis a Sultz.*

Children of Andreas and Margareta:

Adrianus. Adrianus *alter.* — *Moriuntur pueri.*

Sibylla *uxor propinqui ſui, Wilhelmi Truchſeſii in Waldpurg, qui filius erat Joannis.* Vide pag. ſeq.

Children of Joannes and Joanna:

Apollonia *uxor Georgii Truchſeſii, propinqui ſui.* Vide pag. ſeq.

Catharina *uxor Ulrici Comitis ab Helfenſteyn.*

Maria *Abbatiſſa in Bopparden.*

Felicitas *monialis in Bopparden.*

* *

695 Georgius *Truchſeſius*, *Joannis filius*, *liber Baro à Waldburg, egregius miles. Moritur 1467. ſepultus in Wurtzach.* = Eva *à Bickenbach.*

Georgius, *dictus Longus Georgius, à corporis proceritate. Moritur Anno 1482.* = Anna *filia comitis à Kirchberg.*

Urſula *uxor Beri à Rechberg, in Babenhauſen.*

Anna *uxor Wolfgangi comitis ab Otingen.*

Joannes *miles Maximiliani I. Imp. in Hungaria & Helvetia: ſignifer Ulrici Wurtembergici in bello Bavarico. Moritur Anno 1511. die ſolis poſt S. Galli, ſepultus in Waldſeh.* = Helena *filia Joſ-Nicolai comitis à Zolren.*

Dorothea *uxor Joannis domini à Kunigsegk, baronis in Aulendorf.*

Ermentruda *monialis in Intzkhofen.*

Georgius *vicarius Ferdinandi Cæſaris in provincia Wirtembergica. Moritur Anno 1531. Studgardia: ſepultus in Waldſeh.* = Uxor *prima Apollonia Joannis Truchſeſii comitis in Sonnenberg.* (o) = Uxor *ſecunda Maria, filia Joachimi comitis Otingenſis.*

Chriſtophorus. *Moritur Friburgi in ſtudiis Anno 1494. ſepultus in Waldſeh.*

Joannes *obiit puer.*

Eliſabeta *moritur puella.*

Ludwicus *obiit puer.*

Jacobus *miles Caroli V. in provincia. Moritur Savona in reditu, & ibi ſepultus Anno 1536.*

Henricus.

Georgius *Truchſeſius in Waldpurg.* = Joanna *filia Ulrici domini in Rapoldſteyn, ex matre Anna Alexandria Furſtenbergica.*

Helena *uxor Georgii comitis ab Hohenloh.*

Ulricus.

Dorothes *moritur infant.*

Catharina *obiit virgo.*

Gemellæ.

N. *uxor Theoderici à Landavv, baronis Auſtrii.*

Catharina *uxor primo Aſmi domini à Starenberg: ſecundo uxor Ulrici Ortenburgici comitis.*

3. Philippus *canonicus Argent. & Conſtantienſ. vivit Anno 1607.*

4. Georgius *canonicus Auguſt.*

1. Jacobus *Truchſeſius in Waldpurg. Cæſ. Majeſt. conſiliarius, dominus in Wolfegk.* = Joanna *filia Frobenii Chriſtophori domini à Zimbern filia, ſoror Kunigunda.*

2. Joannes *Truchſeſius baro occiſus à ruſticis.* = Kunigunda *baronis à Zimbern filia: nubit ſecundo Berchtoldo Konigseck.*

Joannes *mortuus puer ante patrem.*

N. Kunigunda *uxor Georgii Baronis à Kunigseck.*

Sabina.

Joanna.

Frobenius *ſuccedit patri in Cilia, & poſtea in Wolfegk. Vivit A. 1607.* = Baroniſſa *à Turringen prima uxor.* (o) = N. *uxor ſecunda.*

Liberi *aliquot.*

Georgius *moritur in Hungaria an. 1594.*

Jacobus *obiit puer.*

1. Henricus *ſuccedit patri in Waldſeh. Vivit 1607.* = Jacoba *filia Caroli, Comitis Zollerani, domini in Sigmaringen.*

Filii *&* filiæ.

Gebhardus *obiit poſt patrem juvenis.*

Joannes *canonicus obiit 17. an. ætat. An. 1591.*

(72.) THOMAS Ferlovver de Cilia, utriusque Juris Doctor, Friderici, hujus nominis tertii Imperatoris, Orator, Cathedralis Eccleſiæ Conſtantienſis Præpoſitus, unanimi electorum conſenſu viceſima ſecunda menſis Martii ſeptuageſimus ſecundus Epiſcopus, Anno Domini MCCCCXCI. electus, quatuor ſeptimanarum & trium dierum deliberandi terminum accipiens, ſed poſt electionem octava die deliberatus conſenſit, vir quoque erat competenti ſenio gravatus, laborioſus tamen, parcus & domeſticus, & proinde bona induſtria & regalia ſua & conſecrationem gratis obtinuit, & poſteaquam quinque annis præſedit, viceſima quinta die menſis Aprilis obiit, Anno Domini MCCCCXCVI. 696

(73.) HUGO de Hohen Landenberg, pridem Cathedralis Eccleſiæ Conſtantienſis Decanus inſignis, concordi omnium voto ſeptuageſimus tertius epiſcopus electus eſt, Anno Domini MCCCCCVI. vir ſane egregius & omnibus laudibus dignus fuit, & utinam Eccleſia noſtra Conſtantienſis ſimilem ſemper haberet. Tandem naturæ debitum taliter, prout & vixit, nimirum optime perſolvit in caſtro Mariſpurgenſi ſuo, Anno Domini MDXXXII. ſed nota, quod epiſcopatum reſignaverit Anno MCCCCCXXX. & poſtea adhuc biennio præfuerit: Reſervavit ſibi pro penſione oppidum Marckdorff cum adjacentibus.

(74.) BALTHASAR Merckle electus in epiſcopum poſt liberam reſignationem D. Hugonis prædicti, duobus tantum præfuit annis, obiit extra diœceſim Anno MCCCCCXXXII. quo anno Hugo de Landenberg denuo ad preces canonicorum electus eſt in Epiſcopum, duobus præfuit annis ab anno MCCCCCXXX. usque ad MDXXXII.

(75.) HUGO de Landenberg altero anno MCCCCCXXX. denuo eligitur in epiſcopum, præeſt laudabiliter adhuc duobus annis, moritur feliciſſime Mariſpurgi, ubi & ſepultus, ut ſupra commemoratum fuit.

(76.) JOANNES, Comes de Lupfen, poſt Hugonem eligitur in Epiſcopum, Anno MCCCCCXXXII. præeſt annis IV. & libere reſignat hunc epiſcopatum Anno MDXXXVI.

Huc pertinet Familia Comitum Lupfenſium.

FAMI-

PARS FAMILIÆ ANTIQUISSIMÆ BARONUM ET POSTEA COMITUM A LUPFEN, LANGRAVIORUM IN STULINGEN, EX MONTFERRATENSIUM ORIGINE: ita certa, ut jam ex literis & probationibus haberi potuit.

697

Ampliſſima familia moltorum liberorum, quorum nomina nota ſunt omnia: intermiſſa tamen plurima, quia, quorum patrum eſſent filii, non fuit perſpicuum.

Eberhardus *Baro à Lupfen, vivit Anno 1302.* = Adelheyda *Baroniſſa à Zimbern.*

Reynhardus *Baro à Lupfen, vivit 1346.* = Baroniſſa *à Roſneck.*

Henricus *Baro à Lupfen. 1374.* = Beatrix *Comitiſſa ab Hohenbergk.*

Joannes *Baro à Lupfen, Landgravius in Stulingen, primus Comes in Lupfen.* = Catharina (*vel* Eliſabeta) *filia Henrici, Baronis in Rotenburgk & Caltern Tyrolenſis.*

Eliſabeta *uxor tertia Henrici Comitis à Fürſtenbergk, moritur 1437.*

Magdalena *uxor Wilhelmi Baronis à Gundelfingen.*

Sigismundus *Comes à Lupfen,* = Catharina *filia Comitis à Metſch.*

Henricus *Canonicus Colonienſis Anno 1434.*

Agnes.

Henricus *Comes à Lupfen, vivit 1482.* = Helena *filia Wilhelmi Domini à Rapelſteyn.*

Wolfgangus *in Galliam profectus, duxit uxorem.* = Uxor *Galla.*

Agnes *uxor Leonis, Baron. in Staufen, in Briſgoia.*

Catharina *uxor Wilhelmi Baronis à Zimbern.*

Georgius *Comes à Lupfen.* = Anna *Baroniſſa ab Erpach.*

Barbara *uxor Baron. à Loſaña.* Franciſca *uxor Baronis à Ferney.* *vivunt 1582.*

Wilhelmus *Comes à Lupfen.* =

Eitelfridricus *Comes moritur 1567. ſine liberis maſculis.*

Joachimus *Comes à Lupfen.* = Anna - Magdalena *filia Gangolfi, Domini in Geroldseck & Sultz.*

Joannes *Epiſcopus Conſtantienſis Anno 1532. reſignat 1537. moritur in arce patris Anno 1551. incertum, an Georgii filius.*

Henricus *poſtremus familiæ, moritur 1582. in die S. Stephani, natus Anno 1543. VI. Octobris.* = Anna *filia Wilhelmi Truchſeſii à Waldburg, ſoror Chriſtophori: Nubit ſecundo Petro domino à Mersburgk, vivit vidua ab utroque 1607.*

O

Margaretha *uxor Petri Baronis in Mersburgk, mater Joachimi Chriſtophori.*

(77.) JOANNES, hujus nominis ſextus, de Weza, Archiepiſcopus Lundenſis, Sacræ Cæſareæ Majeſtati à conſiliis intimis, ejuſdemque Orator & Commiſſarius ad aliquot S. Imperii Comitia, eligitur in Epiſcopum Anno Domini MDXXIII. Hic celeberrimum monaſterium, Augiam nimirum majorem, vulgo die Reichenow, Epiſcopatui incorporari obtinuit: Bona ſua non capitulo Conſtantienſi, ſed Abbati Salemitano teſtamento legavit, ſed ob bonam vicinitatem & amicitiam conſervandam, idem D. Abbas pro tempore tunc exiſtens, capitulo libere omnia reſtituit, in cujus rei gratiam capitulum D. Abbati ſcyphum argenteum magnum obtulit. Moritur deinde Auguſtæ Vindelicorum in comitiis, cadaver ducitur in Augiam majorem, ubi adhuc manet. Regnavit 10. annos. Moritur anno MDXLVII. 698

(78.) CHRISTOPHORUS Metzlerus, utriusque Juris Doctor, vicarius & Officialis Conſtantienſis & Curienſis, electus anno 1547. poſt hunc fit Epiſcopus, præſidet optime per tredecim annos, Mariſpurgi ſepultus.

(79.) MARCUS Sitticus, Comes de Altembs, S. R. E. Cardinalis Anno MDLXI. promovetur per Pium Papam IV. in Epiſcopum Conſtantienſem, cujus ipſe nepos ex ſorore extitit: Reſignat Cardinali Auſtriaco Andreæ Anno MDLXXXIX. Moritur Romæ.

FAMILIÆ NOBILISSIMÆ ET ANTIQUISSIMÆ EMBSIANÆ AB HOHENEMBS.

Primum baronum, poſtea equitum, tertio rurſus comitum interrupta explicatio, quæ Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Marcum Sitticum Cardinalem, Epiſcopum Conſtantienſem procreavit.

BARO *ab Embs.* =

Wilhelmus *ab Embs baro Anno 1295. ex literis.* — Ulricus *ab Embs.*

Ulricus *ab Embs eques auratus, obiit ante An. 1357.* =

Marquardus *ab Embs eques auratus 1357.* — Egilolphus *ab Embs Anno 1357.*

Ulricus *ab Embs eques auratus.* =

Goſwinus, *moritur ante annum 1417.* — Ulricus *ab Embs vivit An. 1417.* — Marquardus *eques auratus, moritur ante annum 1417.* =

1. 2.

Michael. — Marcus. — Margreta. — Barbara. — Anna.

Wolfgangus-Theodericus, *primus in familia comes.* = Clara *Medicæa, Pii IV. Pontificis ſoror, filia Bernhardini ex familia Medicæa Mediolanenſi.*

Marcus *Sitticus Cardinalis* Epiſc. *Conſtantienſis. Moritur Romæ Anno 1585.* — Hannibal *Altempſius comes, militiæ Eccleſiaſticæ Magiſter ſub Pio V.* = Filia *Gilberti Borromæi, comitis Aronæ.* — Gabriel *cælebs.* — Margareta, *uxor Fortunati baronis in Madrutz.*

Baroniſſa *à Welſpurgk.* = Caſpar *Altempſius comes. Vivit adhuc Anno 1607.* — Marcus *Sitticus, præpoſitus Conſtantienſis, Pontificis cubicularius, vir multis virtutibus clariſſimus & ad res magnas exſpectatus.*

Filius *unicus, ſpes totius familiæ.*

699 Sic ſuccedit Andreas, Ferdinandi Archiducis filius, Cardinalis princeps optimus: qui ex Belgio, cujus gubernator in Alberti Archiducis abſentis locum fuit, reverſus domum, & inde profectus Romam, moritur ibi, accepta ſummi Pontificis benedictione XII. Novembris Anno MDC. cum ſimul & Brixienſis Epiſcopus & Abbas Murbachicus fuiſſet.

PARS FAMILIÆ SERENISSIMÆ AUSTRIACÆ, QUÆ ANDREAM CARDINALEM EPISCOPUM CONSTANTIENSEM GENUIT.

Fridricus *Imperator, Archidux Auſtriæ, cujus majores & reliquos poſteros alio loco damus. Moritur 1493. XIV. Cal. Sept.* = Eleonora, *Eduardi regis Luſitaniæ filia.*

Maxmilianus *Imp. Archidux Auſtriæ, dux Burgundiæ. Moritur Anno 1519. XII. Januarii.* = Maria *Burgunda, Caroli poſtremi ducis filia & hæres.*

Philippus *Rex Hiſpaniæ. Moritur ante patrem Anno 1506.* = Joanna, *hæres & filia Ferdinandi Catholici Hiſpaniæ regis.*

Carolus V. *Imperator.* = Iſabella *Luſitana.*

Ferdinandus *Cæſar, Rex Hungariæ & Bohemiæ, Archidux Auſtriæ &c. Moritur Anno 1564. XXV. Julii.* = Anna, *Ladislai regis Hungariæ & Bohemiæ filia & hæres.*

Philippus II. *Rex Hiſpaniæ.* = Anna, *Maximiliani Cæſaris filia.*

Philippus III. *Rex Hiſpaniæ.*

Maximilianus II. *Cæſar.* = Maria *Caroli V. Imp. filia.*

Ferdinandus *Archidux.* = *Uxor ſecunda* Anna Catharina, *ducis Mantuani filia.* = Uxor *prima, ſecundum legem honeſtè ducta,* Philippina, *ex nobili Welſerana Auguſtana familia antiquiſſima: ſoror Barconis.*

Filia. Filia.

Rudolfus II. *Imperator Auguſtiſſimus.* — Albertus *dux Burgundiæ, Archidux.* — Matthias. — Maxmilianus.

Andreas *Cardinalis, Epiſcopus Conſtantienſis & Brixienſis 1589. Moritur Romæ Anno 1600. XII. Novemb.*

Carolus *Marchio Burgoiæ, Landgravius Nellenburgicus &c. Vivit Anno 1607.* = Sibylla, *Wilhelmi ducis Juliaci & Cliviæ & montium filia.*

SUBSTI-

SUBSTITUITUR Joannes Georgius ab Halvveil, nobilis Argoius, litera- 700 A
tus & religioſus Anno MDCL in Feb. longiori vita dignus, moritur Anno MDCIII. in Decemb.

Eo mortuo eligitur Jacobus, ex Illuſtriſſima Fuggarorum familia, Joannis Magnifici filius, Marci & Chriſtophori, magnorum baronum frater: florenti vir ætate & magnæ expectationis: quem in Eccleſiæ uſum diu ſervet Deus.

PARS FAMILIÆ FUGGERANÆ, POSTQUAM AD BARONATUS EVECTA DIGNITATEM FUIT, IN QUA NATUS EST REVERENDISS. ET ILLUSTRISS. PRINCEPS ET DOMINUS, DOMINUS JACOBUS, EPISCOPUS CONSTANTIENSIS ET ABBAS AUGIÆ MAJORIS.

JACOBUS Fuggarus *ſecundus nominis. Moritur 1469.* = Barbara *Biſſingera.*

Georgius *Fuggarus.* = Regina im Hoff.	Marcus I. *Romæ mortuus.*	Walpurga *uxor Guilielmi Rami.*	Jacob⁹ II. *ſine liberis.*	Ulricus XIX. *Fuggarus.* = Veronica *Langingera.*	Urſula *infans obiit.*	Anna *uxor Hectoris Milichii.*	Andreas.	Joannes III.	Petrus II.	Barbara *uxor Conradi Mentingi.*
							Moriuntur juvenes.			

Children of Ulricus XIX. and Veronica Langingera:

Suſaña, *uxor Georgii à Steten, patritii Auguſtani.*	Felicitas *monialis Auguſtæ.*	Anna, *uxor Georgii Turſonis, baronis Hungari.*	Hieronymus *obiit calebs anno ætatis XXXIX.*	Joannes *moritur juvenis nominis quartus.*	Sibylla *moritur infans.*	Urſula, *uxor Philippi à Steyn, nobilis Suevi.*	Veronica, *uxor Waltheri Ehingeri. Ulmenſis nobilis.*	Ulricus XIX. *cum uxore Veronica Gaſnerin ſine liberis.*	Sibylla *uxor Marci à Bubenhofen, nobilis Suevi.*

Children of Georgius Fuggarus and Regina im Hoff:

Joannes *quintus.*	Marcus *ſecundus præpoſitus Auguſtæ ad S. Petrum moritur Romæ.*	Regina *uxor Joannis à Paumgarten.*	Raymundus *Fuggarus &c.* Vide ſequent. pag. ſignum ***	Petrus *tertius infans obiit.*	Antonius *Fuggarus cum fratre &c.* Vide in ſeq. ſignum ††

700 b

***

Raymundus *Fuggarus, Philippo ultimo Kirchbergæ Comite Anno 1510. mortuo, factus cum fratre Antonio primus Liber Baro in Kirchberg & Weiſſenhorn.* = Catharina, *filia Joannis Turſonis à Bethlehem, fatua, Ungari Baronis filia.*

1. Regina *infans obiit.*
2. Jacobus *tertius moritur infans.*
3. Joannes Jacobus *Fuggarus, liber Baro in Kirchberg & Weiſſenhorn, magnificus heros.* = Uxor *prima Urſula Leõhardi II. Baron. ab Harrach filia.* = Sidonia à *Colaus.*
5. Regina, *uxor Joãnis Jacobi Baronis à Mersburg.*
6. Chriſtophorus *calebs obiit annorum 59.*
7. Sibylla *uxor primo Wilh. Kunringii Baronis, ſecundo Wilhelmi Baronis in Buecheym.*
8. Veronica *uxor Danielis Felicis, Baronis à Spaur.*
9. Suſanna *ſex annorum mortua.*
4. Georgius II. *Fuggarus, Liber Baro in Kirchbergk &c.* vide in ſeq. pag. ſig. o o o
10. Ulricus *tertius calebs obiit ætatis 18.*
11. Barbara *uxor Ferdinandi Baronis à Fels.*
12. Raymundus *calebs moritur. an. ætatis 41.*
13. Urſula *uxor Joachimi, Comitis Ortenburgici, obiit Anno 1570.*

Ex Urſula ab Harrach (Joannis Jacobi filii):

1. Adelberta, *uxor Baronis à Welſpurg.*
2. Alexius *Fuggarus, Liber Baro in Kirchberg & Weiſſenhorn.* = Anna Maria *Baroniſſa à Gũpenberg.*
3. Joachim. *Fuggarus Lib. Baro in Kirchberg.* = Magdalena *Comitiſſa in Helfenſteyn.* — o
4. Æmilia *uxor Alexandri à Sprintzenſtein Baronis.*
6. Alfonſus *infans.*
10. Matthias *cum uxore Anna Jacobaa, morit. ſine liberis.*
5. Albertus *uxorem habet uxoris fratris Alexii ſororẽ, Baroniſſam à Gumpenberg.*
7. Conſtantia *uxor ab Herberſteyn Baronis.*
8. Conſtantinus *Fuggarus Liber Baro in Kirchberg.* = Anna *vidua à Pentzenavv.*
9. Trajanus *Fuggarus Liber Baro in Kirchberg.* = Regina *à Freiberg.*

Ex Alexio et Anna Maria:

1. Wilhelmus *infans moritur.*
2. Maria Sidonia *obiit 7. ætatis anno.*
3. Joannes Albertus.
4. Joannes Sigiſmũdus.
5. Ferdinandus *infans moritur.*
6. Maria Eliſabetha *morit. anno 4. ætatis.*
7. Alexander.

Ex Conſtantino et Anna:

1. Clemens *moritur infans.*
2. Franciſcus Benno.
3. Conſtantinus.

Ex Trajano et Regina:

Maria Sabina *infans moritur.* Maria Jacobe *infans moritur.* Carolus. Juliana.

Ex Joanne Jacobo et Sidonia:

1. Leonora Sigunda, *uxor Sigismundi Bar. à Lamberg*
2. Sigiſmundus Fridericus *Epiſcopus Freiſingenſis.*
3. Carolus *tribunus militum ſub Albano.*
4. Alexander Auguſtus *infans moritur.*
5. Alexander *ſecundus prapoſitus Freiſingenſis, vivit Anno 1607.*
6. Victor Auguſtus *prapoſitus Ratisb. & Canon. Paſſavienſis.*
7. Juſtina Benigna *ux. Friderici ab Holnegk equitis aurati.*
8. Maxmilianus *ordinis Teutonici Commendator in Sterzingen.*
10. Ferdinandus *miles S. Stephani Florent.*
9. Severinus *Fuggarus Baro in Kirchberg & Weiſſenhorn.* = Catharina *Comitiſſa ab Helfenſteyn*
11. Joanna Jacoba *infans mortua.*

Ex Severino et Catharina:

1. Guilielmus.
2. Seuerinus.
3. Catharina *nupta Anno 1606. Joanni Adamo Vohlino Baroni à Frickenhauſen.*
4. Urſula.
5. Rudolfus.
6. Maria Magdalena.
7. Joannes Jacobus.
8. Chriſtophorus *obiit puer.*
9. Carolus.

†† Anto-

† †

Antonius Fuggarus *Georgii filius, Liber Baro in Kirchberg & Weiſſenhorn.* = Anna *Reblingera.*

1. Marcus *tertius Fuggarus, Liber B. in Kirchberg & Weiſſenhorn, doctus & prudens heros.* = Sibylla, *Wilhelmi Comitis ab Eberſteyn filia.*
2. Anna *uxor Joannis à Reckberg Baronis.*
4. Catharina *uxor Jacobi Comitis in Monfort & Tetnang.*
5. Hierony. mus *cælebs obiit 40. annorum.*
3. Joannes *magnificus Liber Baro in Kirchberg & Weiſſenhorn.* = Eliſabetha *Nothaftin à Dodenſteyn, Sebaſtiani filia, moritur 1584.*
6. Regina *uxor Wolfgangi Theodorici Comitis ab Hardegk.*
7. Suſanna *ux. Balthaſ. à Trauſon.*
8. Jacobus *Fuggarus Liber Baro in Kirchberg.* vide in ſeq. pagin. ſign. ✕
9. Maria Eleonora *ux. Michaelis Baronis ab Eitzing.*
10. Veronica *ux. Gaudentii Baronis à Spaur.*
11. Petrus *obiit puer.*

Liberi Joannis et Eliſabethæ:

1. 2. Gemelli *ſtatim moriuntur.*
3. Maria Jacoba *uxor Octaviani Fuggari Baronis.*
5. Marcus *Fuggar. Lib. Baro in Kirchberg &c. magnus heros.* = Uxor *ſecunda Maria Salome Baronis Joannis Jacobi a Konigsegk filia.*
   - Maria Eliſabetha.
6. Joannes *moritur.* = Uxor *prima Anna Maria Caroli Zolerani Comitis filia, moritur 1598.*
4. Anna Maria *uxor primo Philippi Baron. à Rechberg, ſecundo Conrad. Bar. à Bemelberg.*
8. JACOBUS *Epiſc. Conſtantienſis Año 1604. magnæ expectationis princeps.*
7. Chriſtophorus *Fuggarus Liber Baro in Kirchberg.* = Maria *Ott. Henrici Comitis à Schvvartzenberg filia.*

Liberi Joannis (6.): Jacobus Carolus *moritur.* Joannes *ſupereſt.* Carolus. Maria Euphroſyna. Chriſtophorus. Maria Eliſabetha. (Carolus … Maria Eliſabetha: *mortui.*)

Liberi Chriſtophori (7.): 1. Joannes Erneſtus. 2. Otto Henricus. Maria. Conradus *moritur puer.*

Liberi Marci et Sibyllæ:

1. Joaña *uxor Caroli Baron. à Wolckenſteyn.*
2. Anna *infans moritur.*
3. Georgius *Fuggarus Lib. Baro in Kirchberg.* = Helena Fortunati *Madrucii Baronis filia, ex matre Altemps.*
   - 1. Chriſtiana. 2. Fortunatus. *moriuntur pueri.* 3. Sibylla *uxor Maxmiliani Comitis à Lodron.* 4. Marcus. 5. Ludwicus. 6. Margretha.
4. Regina *moritur puella.*
5. Antonius *Fuggarus liber Baro in Kirchberg.* = Barbara *Ulrici Comitis Montfortii filia: uxor prima moritur.* = Uxor *ſecunda Eliſabetha Octaviani Fuggari filia.*
   - 1. Maria Eliſabetha. 2. Maria Magdalena.
6. Catharina *moritur puella.*
7. Vilhelmus *gemellus, cum Maria moritur infans.*
8. Maria *gemella, ux. Nicolai Baſſi Baronis Ungari in Ordet.*
9. Philippus *gemellus cũ Suſaña Lib. Baro in Kirchberg, obiit ante uxorem.* = Barbara *filia Philipp. Edoard. Fuggari: Nubit ſecundo Ulrico Comiti ab Otingen.*
   - 1. Marquardus. 2. Marcus Philippus.
10. Suſanna *gemella moritur infans.*
11. Anna Sibylla *ux. Wolfg. Jac. Comitis à Schvvartzenberg.*
12. Eliſabetha *Wilhelmi ux. Comitis ab Otingen.*
13. Helena *monialis in Lutzkofen.*
Albertus *Fuggarus Lib. Baro in Kirchberg.* = Veronica *Jacobi Fuggari filia.*
   - Franciſcus. Leonhardus. *moritur.* Filius *ſuperſtes* Anno 1607.

700 d

Georgius Fuggarus *Raymundi I. filius Joannis Jacobi frater, liber baro in Kirchberg & Weiſſenhorn.* = Urſula *à Lichtenſteyn.*

Children:

- 1. Sidonia Iſabella *uxor Jacobi Villingeri baronis.*
- 2. Julius Octavianus *moritur infans.*
- 3. Philippus Edoardus *Fuggarus, liber baro in Kirchberg, doctus heros, qui hanc ad me genealogiam miſit.* = Maria Magdalena *filia Joannis Jacobi baronis à Konigsegk.*
  - 1. Chriſtiana *infans moritur.*
  - 2. Barbara *uxor primo Philippi Fuggari, qui Marci filius: ſecundo Ulrici comitis ab Otingen.*
  - 3. Carolus.
  - 4. Anna Sophia.
  - 5. Fridericus.
  - 6. Juſtina.
  - 7. Hugo.
- 4. Anna Jacobe.
- 9. Maria *Virginia infans moritur.*
- 10. Albertus *puer obiit 8. annorum.*
- 11. Mechtilda *obiit octavo ætatis anno.*
- 5. Octavianus *ſecundus, baro liber in Kirchberg, prudentiſſimus heros.* = Maria Jacobe *filia Joannis Fuggari, qui filius Antonii.*
  - 1. Ludwicus *infans moritur.*
  - 3. Maria *monialis in Knebach.*
  - 4. Eliſabetha *uxor ſecunda Antonii Fuggari, qui Marci filius.*
  - 5. Franciſcus.
  - 6. Ferdinandus.
  - 2. Chriſtophorus *ſponſus Anno 1607. ducta Anna Catharina Fuggara, Raymundi patrui filia.*
- 6. Julius Maximilianus *moritur 13. annorum.*
- 7. Antonius Fuggarus *doctus baro in Kirchberg.* = Uxor *prima Barbara Ulrica comitis Helffenſteynici filia.* — O
- 8. Raymundus Fuggarus *liber baro in Kirchberg & Brandenburg.* = Uxor *ſecunda ducta 1606. Urſula Dorothea Truchſeſia nobilis ab Hoſingen.*
- 12. Maria *infans moritur.* = Johanna *nobilis ab Hevvdorf.*
  - Unica *filia* Anna Catharina *ſponſa jam Anno 1607. Chriſtophori Fuggari patruelis, qui Octaviani ſecundi filius.*
- 13. Urſula *primo uxor Joañis Caſpari baronis à Mechavv: ſecundo Joannis Jacobi Lobel baronis in Gremburg.*
- Joannes Georgius *moritur Compluti in Schola juvenis 19. annorum.*

X Jaco-

X

700 e

Jacobus *Fuggarus, Antonii filius, Marci & Joannis frater, liber baro in Kirchberg & Weiſſenborn.* = Anna *Georgii Ilſung in Tratzberg equitis aurati filia.*

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Sibylla *uxor Joannis comitis in Montfort.*	Hieronymus *moritur puer.*	Catharina *uxor Ladislai baronis à Torringen.*	Georgius *provincialis præfectus Sueviæ cælebs An. 1607.*	Veronica *uxor Alberti Fuggari, qui filius Marci tertii.*	Regina *nupta Danieli Felici à Spaur baroni vidua.*	Anna *uxor Georgii Conradi baronis à Törringen.*	Joañes *Fuggarus liber baro in Kirchberg.* = Maria Eleonora *Caroli Zolerani comitis filia.*	Hieronymus *canonicus Conſtantienſis.*	Maxmilianus.	Jacobus.

Children of Joañes and Maria Eleonora: Jacobus. — Maria Eleonora.

APPEN-

701

APPENDIX PRIMA AD LIBRUM.(*a*)

SEquuntur omnes Eccleſiæ tam Parochiales, quam filiales, Decanatus rurales cum ſuis ſibi ſubjectis Eccleſiis, religioſis domibus, & aliis quibuſdam infra limites Diœceſis Conſtantienſis contentis.

1. Decanatus Stain.

Hiltzlingen.
Tayngen.
Meriſshauſen.
Jan ſive Furſtenberg.
Kirchſtetten.
Ramſshaim.
Singen.
Bollingen.
Horn.
Schinen.
Wangen.
Hemenhofen.
Gaylingen.
Randegk filialis.
Omnigen.
Schaffhauſſen.
Stain.
Ringenuueyler.
18. Ruleſſingen.

2. Decanatus Steckboren.

STeckboren.
Stainhaim.
Dieſſenhofen.
Neuffren.
Huſen.
Baſadingen.
Rynow.
Lauffen.
Aſthentz.
Wagenhauſen.
Burg.
Mameren.
Honberg.
Herderen.
Vſslingen.
Huttuuyl.
Mulhaim.
Sclutingen.
Schwartzach.
Paradiſus.
Winfelden.
Bernang.
Luppertſchuuill.
28. Merſtetten.

3. Decanatus Neuukirch.

NEwkirch.
Baltershuuyl.
Schuuortzen.
Grieſshaim.
Kayſerſtuell.
Wyl.
Lottſtetten.
Rinhaim.
Tegernouu.
Eberſingen.
Bule.
Artzingen.
Loningen.
Beringen.
Kuſſenberg.
Egliſſouu.
Glattfeld.
Buochberg.
19. Oboreggingen.

4. Decanatus Stuelingen.

STuelingen.
Euuentingen.
Slaichaim.
Linbach.
Boll.
Lentzkirch.
Gundeluuangen.
Cappel.
Mottingen.
Inſthaim.
Witzhaim.
Schwainingen.
Birckendorff.
Tillendorff.
Grafenhauſen.
Wangen.
Bondorff.
Munchaim.
Muchen.
Redern.
Bettmaringen.
22. Seckh.

5. Decanatus Waldshuett.

Waldshuet { ſuperior. / inferior. }
Tungen.
Wylhaim cum filia Bommen.
Teggern.
Aichen.
Geruuyl.
Nideruuyl.
Birckdorff.
Walıkirch.
Alapha.
Hochſell.
Luttingen.
Haner.
Naggenſchuuiil.
16. Berouu.

6. Decanatus Engen.

ENgen.
Rechishingen.
Watteringen.
Bluomenfeld.
Steuſslingen.
Eningen.
Volckartzhauſen.
Houſtetten.
Aach.
Buningen.
Fridingen.
Mylhauſen.
Tengen.
Aigeltingen.
Burren.
Buſslingen.
Weleſchingen.
Schlatt.
Schenkenberg.
20. Vualgerſchuuyl.

7. Deca-

(*a*) Hunc Catalogum deſcriptioni ſuæ Conſtantiæ *p. 29.* inſeruit *GABRIEL BUCELINUS*, qui tamen in quibuſdam à noſtro differt.

702

7. Decanatus Stockach.

STockach.
Bodma, cujus filia eſt
Sernatingen.
Langenrain.
Meckhingen.
Hindeluuangen.
Luptingen.
Gattmanſchuueyler.
Mamuuangen.
Mylingen.
Zell in Madach.
Minnerſtorff.
Tuduuangen.
Leuckerſtorff.
Vvinſpeuren.
Bondorff.
Luggeringen.
Raithaslach.
Heuudorff.
Frickenuueyler.
Malſpeuren.
Neſſelluuange.
Sipplingen.
23. Vvalſperſchuueiler.

8. Decanatus Vberlingen ſive Lintzgeuu.

VBerlingen.
Morspurg.
Marckdorff.
Alchaim.
Pfullendorff.
Frickingen.
Pfaffenhofen.
Limpach.
Bermatinge, cujus filiæ Vttendorff, Fiſchbach.
Ahusben.
Tegenhauſen.
Lutkirch.
Vvyldorff.
Luprotzintin.
Heduuangen.
Lintz.
Siggingen.
Imenſtaad.
Hagnouu.
Seefelden.
Kornbach.
Andelſouu.
Bettenbrunnen.

Vvitenhofen.
Klufftern.
Kyppenhauſen.
27. Reggenbeuren.

9. Decanatus Moskirch.

Meſkirsh.
Rordorf.
Meuuenhauſen cujus filia.
Meningen.
Boll.
Krumbach.
Tulhaim.
Sigmaringen.
Laitz.
Geckingen.
Diettershouen.
Raſt.
Waltenſuueyler.
Capell.
Sentenhart.
Sauldorff.
Buttingen.
Heuudorff.
Buochaim.
19. Vvarendorff.

10. Decanatus Lindouu.

LIndouu.
Bregentz.
Siſſmunſgall.
Stofen.
Vvangen.
Ruti.
Sygbrechtſuueyler.
Subriſſuueyler.
Eſſeruueyler.
Tann.
Lignouu.
Heggerſuueyler.
Raitnouu { ſuperior. / inferior. }
Krumbach.
Argen.
Torrenbeuren.
Andelspuoch.
Egga.
Betznovv.
Haslach.
Yſenbach.
Roggenzell.
Sultzberg.
Neuukirch.

Wilbaltzuueyler.
Brumiſſuueyler.
Gopperſchuueyler.
Offembach.
Waſſerburg.
Elenbogen.
Zaghauſen.
Laymnouu.
Wangen inferior.
Bortzſchuuartzreuti.
Schuartzenbach.
Hiltenſchueiler.
Landgnouu.
Wabrechts.
Alberſchuuendi.
Jagbach.
Tannouu.
Gattnouu.
Lutrach.
Winſtusberg.
Hohenuueyler.
Schuuartzenberg.
47. Schneppfenouu.

11. Decanatus Turingen.

TUringen.
Berckaim.
Aſnhauſen cujus filia.
Turingen.
Flinſchuuangen.
Hirshlatt.
Yttenhauſen.
Vrnauu.
Haſenuueyler.
Ylmenſee.
Danckerſchuueyl.
Buochorn.
Honberg.
Taldorff.
Aſthouu.
Ringgenuueyler.
Winterbach.
Berg.
Alberskirch.
Pferibach.
Capell.
Limbach.
Eriskirch.
Wechſelſchuueyler.
Logenuueyler.
Walthauſen.
Wilhelmskirch.
Eggartskirg.
Pfrungen.

703 Zell ſuperior.
Riethauſen.
Aylin, cujus filia Ettenkirch.
Werenſreuti.
Daldorff.
Brochenzell.
Horgenzell.
Zuſſdorff.
38. Manzel.

12. Decanatus S. Galli.

SAnctus Laurentius.
Sanctus Magnus.
Arbona.
Roſchach.
Stainach.
Heriſouu.
Appenzell.
Bernang.
Sumeri.
Guttingen.
Beuren { ſuperior. inferior.
Glar { ſuperior. inferior.
Magnouu.
Verena.
Jonſchuuyl.
Luſtnouu.
Waldkirch.
Muntigell.
Soldach.
Vrneſthen.
Goſſauu.
Marpach.
Gayſſ.
Berg.
Höchſt Johannis.
Höchſt Margaretæ.
Rumiſchorn.
Hennouu.
Huntuuyl.
Zytterndorff.
Hagenuueyler.
Salmaſa.
Altſtetten.
Biruuingkhen.
Till.
Tuffen.
41. Biſchoffzell.

13. Decanatus Vuyl Turgoiæ.

Wyl.
Sanctus Joannes.
Neſſlau.
Vuattuuyl.
Liechtenſtaig.
Helfenſchweyler { ſuperior. inferior.
Magelſperg.
Peterſzell.
Ganderſchuueyl.
Meſtnang.
Butzenſchuuyl.
Kirchberg.
Syrnach.
Tuſſuuangen.
Affoltrangen.
Comaſſ.
Buſſnang.
Rickenbach.
Vuppinouu.
Vuyl villa.
Lurmercka.
Tobel.
Muruuyl.
Amptenzell.
Lutiſsburg.
Viſchingen.
Immolin.
Tumbrunnen.
Valferſperg.
Vuerbuhell.
32. Kromnouu.

14. Decanatus Ellgouu.

ELlgouu.
Vuengs.
Turbenthaal.
Luftorff.
Cella villa.
Tundorff.
Vuiſendungen.
Andorff.
Gachnang.
Kromnauu.
Buhelſee.
Frouuenfeld.
Onuuangen.
Ellſouu.
Wyla.
16. Tennikd.

15. Decanatus Vuinterthur.

Winterthur.
Oberuuinterthur.
Velthaim.
Sotzbach.
Vuulflingen.
Pfunningen.
Nefftenbach.
Tottlikan.
Brutten.
Korbos.
Buch.
Flach { ſuperior. inferior.
Berg.
Andelfingen.
Rickembach.
Henckart.
19. Emerach.

16. Decanatus Thuricenſis.

THurrego S. Petri.
Rapperſchuuyl.
Bollingen.
Baden.
Rordorff.
Birmenſdorff.
Talluuyl.
Lachen veteris villæ.
Staſt.
Rushnach.
Horgen.
Diettikenn.
Bottſchuuanden.
Richtiſhuuyl.
Glarana.
Frygenbach.
Vffnouu.
Oberkirch.
Vtznach.
Tugen.
Rychenburg.
Galgana.
Meylon.
Melliſſ.
Wege.
Veteris villa.
Mamſtoph.
Gabiſſdorff.
Kirchberg.
Lintall.
Buchskirch.
Wadiſſuuyl.
Jonnen.
Serneſtaal.

Viſch-

Viſchliſpach.
Schwanden.
Wangen.
38. Hundpracktica.

17. Decanatus Vuetziken.

WEtziken.
Wangen.
Stamnis.
Vſtra.
Alttdorff.
Turton.
Riſlikon.
Ylnow.
Wilperg, capella S. Galli.
Bubiskhen.
Hinwyl.
Wald.
Eſchenbach.
Pfaffickon.
Wangen.
Viſchenthaal.
Egg.
Goſſaw.
Muri.
Beroltzwyl.
Cappell.
Schuuertzenbach.
Wiſlnang.
22. Seegreben.

18. Decanatus Regenſperg.

WInigen.
Wangen.
Stamnis.
Klotten.
Kiſchdorff.
Klingnow.
Ottnanſang.
Lengnow.
Regenſtorff.
Rimlang.
Hongg.
Buchs.
Würckenloos.
Baldingen.
Bullach.
Tellikon.
Wettingen.
Diebsdorff.
Regenſperg.
Wiſsliken.
22. Haſslee.

19. Decanatus Bremgartten.

BRemgartten.
Affoltran.
Muhaim.
Birmenſdorff.
Mettmenſtetten.
Maſtwanden.
Kain.
Boinwyl.
Stellicken.
Bare.
Biffenſchwyl.
Kinnow.
Egre.
Zugmentzingen.
Lunghofen.
Ottenbach.
Hazdingen.
Fgeuueyl.
Zufflikon.
Oberuuyl.
20. Bonſtetten.

20. Decanatus Mellingen.

MEllingen.
Stoffen Eccleſia, oppidum vero Lentzburg.
Mereſtſchuuand.
Brugg.
Sarmendorff.
Mure.
Boſsuuyl.
Bintzen.
Haglingen.
Hedmenshuyl.
Halderuuansk.
Vilmeringen.
Woleſchuuyl.
Wyl inferior.
Bulberg capella.
Wimdiſch.
Goſslickhen.
Wolen.
19. Omerſchuuyl.

21. Decanatus Hochdorff.

HOchdorff.
Beroua.
Sins.
Inuuyl.
Eſchibach.
Hourun.
Wangen.
Hohenriedt.
Pfeffiken.
Hiltzkirch.
Numidorff.
Schuuartzenbach.
Tuttuuyl.
Eſth.
Biruuyl.
Ruti.
Rumerſchuueyl.
Ruggeringen.
Gundelſchuueyl.
Rotemburg.
21. Balluuyl.

22. Decanatus Villisgouu.

ZOfingen.
Williſouu.
Richenthaal.
Lutran.
Pfaffnach.
Reden.
Ettiſshuuyl.
Altiſshofen.
Metznouu.
Vffikon.
Brittnauu.
Zell.
Vſlhuſen.
Haſslee eſt filia.
15. Vffikan.

23. Decanatus Lucernenſis.

LUcerna.
Kuſſnach.
Geſſouu.
Kriemſs.
Meggern.
Horuu.
Emnen.
Rott.
Muttentaal.
Sarmen.
Buochrain.
Art.
Stanis.
Hergentzuuyl.
Malters.
Sylmen.
Burglen.
Altdorff.
Schuuytz.

705 Alpnach.
Giſſwyl.
Lungern.
Stein.
Kerns.
Morſach.
Kiſth.
Spiringen.
Wägis.
Buchs.
Goliſperg.
Sachſen.
Adelgeſchwyl.
Biſilikon.
Waſſen filialis.
Sattell.
36. Wolfenſchieſen.

24. Decanatus Arovv.

ARow.
Kirchberg.
Sur.
Kollikon.
Grenthon.
Rud.
Vrcken.
Enfeld.
Schoffoslon.
Tryengen.
Berow.
Reitnow.
Winickhen.
Kulin.
Lutwyle.
Seon.
Songen.
Werd.
Tullicken.
20. Lerow.

25. Decanatus Surſee.

SUrſee.
Kilchbühel.
Burren.
Eich.
Kuntwyl.
Schuffhaim.
Schuppfhen.
Emulihuoch.
Nowenkirch.
Ramos.
Buttenſultz.
Tobelſchwand.
Sempach.
Ruſſwyl.
Wengen.
Rickhenbach.
Oherkirch.
18. Geyſs.

26. Decanatus Burgdorff.

BUrgdorff.
Egiſſdorff.
Limpach.
Winingen.
Trub.
Botrachingen.
Kirchberg.
Kriegſtetten.
Meſſen.
Eſththoltzmat.
Byberg.
Granffenriedc.
Oberburg.
Seeberg.
Haſslee.
Cappell.
Hindelwang.
Yegenſtorff.
Köppingen.
Simonſchwald.
Agelſtorff.
Koppingen.
Loprechtſchwyl.
Lützelflü.
Krochtaal.
Rugſpach.
Rugſow.
Hamiſſchwyl.
Ruti.
Vtziſſdorff.
Rudiſſwyl.
Trachſenwald.
Tiettingen.
Wantzen.
35. Affaltran.

27. Decanatus Wynovv.

WInow.
Melchnew.
Rorbach.
Vrſebach.
Blaichenbach.
Tuttwyl.
Letzwyl.
Huttwyl.
Tuchſtetten.
Buchſeu.
Rott.
Eyſchwyl.
14. Langatten.

28. Decanatus Burren ſive Arberg.

BUrren.
Arberg.
Lins ſuperior.
Lins inferior.
Raſcherſchwyl.
Schupffen.
Linslingen.
Oherwyl.
Kilchen.
Affoltran.
Tetzingen.
Attingen.
Ratolſingen.
Arch.
Ruti.
Dieshach.
Balmon.
Lindach.
Wolen.
Wengen.
22. Kilchlindach.

29. Decanatus Münſingen.

MUre.
Munſingen.
Haſslee.
Föchingen.
Goltzwyl.
Beatus.
Sigriſwyl.
Hilterfingen.
Thun.
Steffiburg.
Dieshach,
Briens.
Byglon.
Wyl.
Worew.
Stetten.
Bremgarten.
Buchs.
Honſtetten.
Bollingen.
Langnow.

Signow.

Signow.
Waltkeringen.
Seedorff.
Wichtrach.
Rörenbach.
Habſtetten.
Honſtetten.
29. Hoſpitale Bernenſe.

30. Decanatus Baſilienſis ſeu Wiſenthaal.

BAſilæa minor.
Birchen.
Wyl.
Warenbach.
Egringen.
Viſchingen.
Minſelden.
Schwärſtar.
Eychſell.
Monoſt.
Howingen.
Toſſenbach.
Geriſpach.
Haſell.
Mülberg.
Nollingen.
Holſtain.
Wylen.
Stain.
Holtzhaim.
Blauſingen.
Tulhon.
Effringen.
Muttbach.
Brenbach.
Kemps.
Riechen.
Werre.
Welpach.
Matra.
Tegernow.
Wittnow.
Lauffenberg.
Murg.
Cella.
Tottnow.
Hertten.
Richenbach.
Lorrach.
Wittlikon.
Bintzen.
Oberkirch.
Emettingen.
Enſenburg.
Röteln.
Krenzach.
Humingen.
Schopfan.
Ottlikon.
Stetten.
Haltingen.
Yeſtain.
Nova via.
Warnow.
Seckingen.
Yntzlingen.
Scönow.
60. Beückhen.

31. Decanatus Nevvenburg.

NEwenberg.
Bannach.
Eggenhaim { inferior. / ſuperior.
Ogbam.
Baldrechten.
Badenweyler.
Mülhaim.
Furbach.
Tannenkirch.
Kandern.
Gryßbaim.
Kaltenbach.
Belliken.
Entersbaim.
Schlingen.
Birtzigshen.
Hugelhaim.
Eſchbach.
Hertiken minor.
Hertiken major.
Bettburg.
Buggingen.
Lauffen.
Wettenbrunnen.
Sultzberg.
Cella Martini.
Stainſtat capella.
Gallenweyler.
Liela.
Rudlikon.
Zinniken.

32. Decanatus Bryſach.

BRyſach.
Gundlingen.
Tunſel.
Vnkirch.
Mordingen.
Wipretzkirch.
Tungen.
Muntzingen.
Grumingen.
Kirckzarten.
Vringen.
Hochdorff.
Pfaffenweyler.
Waſenweyler.
Runſingen ſuperior.
Mengen.
Veltkirch.
Sanctus Rupertus.
Beltzwyler.
Ebringen.
Sancta Perpetua prope Fryburg.
Bremgarten.
Stauffen.
Braitnow.
Bergbauſen.
Krotzingen.
Kirchofen.
Merißhauſen.
Berchberg.
Petrus prope Fryburg.
Capel.
Walſenweyler.
Witnaw.
Schlatt.
Cella Mariæ.
Hartkirch.
Haslach.
Birchtelkilch.
Selden.
Huſen.
Vffhuſen.
Biengen.
Gattenheim.
Münſter.

33. Decanatus Endingen.

ENdingen Petri.
Endingen Martini.
Burgbaim.
Balingen.
Baldingen ſuperior.
Baldingen inferior.
Betzingen.
Rinhuſen vel Huſen.

707 Riegel.
Wollingen.
Lüſenhaim.
Sachsbach.
Oberbergen.
Biſchoffingen.
Ottingen.
Wiſſweyler.
Schaffhuſen.
Ammoltron.
Bickhenſol.
Achkarn.
Vogtſperg.
Huſern.
Rotwyl.
Wile.
Schallingen.
Ruleſperg.
Eyſtatt.
Furchen.
Bernberg.
30. Obern cujus filia aliud Rotwyl.

34. Decanatus Fryburg.

FRyburg.
Petrus in Waldkirch.
Nunburg.
Siglow.
Sigmerſwald.
Ruti inferior.
Herdern.
Glottern.
Holtzhauſen.
Elzach oppidum.
Ematingen.
Heowyler.
Wöbliſperg.
Haimbach.
Buchaim.
Gundelfingen.
Tentzlingen.
Sexow.
Winden ſuperior.
Schlybach.
Suckentaal.
Moſsbach.
Malertingen.
Newerſshauſen.
Blaichbach.
Kentzingen.
Cella Petri.
Hocklingen.

Waltburg.
Lechen.
Tatingen ſuperior.
Tatingen inferior.
Ottenſchwand.
Kungringen.
Zeringen.
Bruiten.
Vorſtetten.
Bombach.
Sebrecht.
Cella Mariæ.
41. Waltkirch.

35. Decanatus Fillingen.

FIllingen.
Fürſtenberg.
Nova civitas.
Munchweyler.
Munelfingen.
Kirchdorff.
Hauſen.
Gruningen.
Achdorff.
Durnhaim.
Pfaffenweyler.
Fridenweyler.
Ferenbach.
Haidenhofen.
Neidingen.
Pforren.
Vrach.
Hyfingen.
Brinlingen.
Toneſchingen.
Teckingen.
Aſelfingen.
Schwainingen {ſuperior. / inferior.
Leffingen.
Sanctus Georgius.
Wulterringen.
Beringen.
29. Furturangen.

36. Decanatus Wurmbingen.

TRoſſingen.
Aichſan.
Meringen.
Malſtetten.
Tuttlingen.
Ymadingen.

Kilchen.
Lüttfridingen.
Effingen.
Sunthauſen.
Mylhauſen.
Denckingen.
Tuningen.
Aldingen.
Diebhaim.
Wurmlingen.
Eningen.
Gottmadingen.
Gmungen.
Hattingen.
Fridingen.
Mylhaim.
Nendingen.
Efurgen.
Talhaim.
Spaichingen.
Balghaim.
Sitingen.
Riethaim.
Olapſan.
Zimmern.
Wyghaim.
Vffhuſen.
Regenwyſshauſen.

37. Decanatus Rottvvyl.

ROttuuyl.
Oberndorff.
Diettingen.
Tuſſingen.
Walmeſſingen.
Aiſtaig.
Aſtach ſuperior.
Aſtach inferior.
Nackenburg.
Cella Petri.
Dornhaim.
Epfendorff.
Meſſingen.
Huſō im Küntzeggerthaal.
Krumbach.
Tumingen.
Seedorff.
Hornberg.
Schemberg.
Truchtingen.
Göſslingen.
Sulgen.
Steten.

New-

 708

Nevvhauſen.
Tochingen.
Capell.
Schonberg.
Hohmeſſingen.
Herrenzimmern.
Böslingen.
Sunthan.
Viſchbach.
Tenbrunnen.
Alperſpach.
Falckenſtain.
Romanus.
Schönvvald.
Rottenberg.
Brendi.
Wolfach ſuperior.
Wolfach inferior.
Bochingen.
Nevvkirch.
Rottvvyl villa.
Wilerſpach.
Brithaim.
Vilingen villa.
Roſsberg.
Rainhartzovv.
Altoberdorff.
Cella Mariæ.
Sunthaim.
Guttach.
Schlappach.
Lidringen.
Lutterbach.
Schenckenzell.
Glatt.
Buchiberg.
Wittershauſen.
Tryberg.
Schönach.
Schiltach.
Furtvvangen.
Zimbern.
Schabenhuſen.
67. Tlurn.

38. Decanatus Ebingen.

EBingen.
Aſſmadingen.
Burgnels.
Nuſplingen.
Harthaim.
Oberhaim.
Wähingen.
Eggiſshaim.
Burgkfeld.
Endingen.
Duttmedingen.
Schwauingen.
Tunvvangen.
Tygiſshaim.
Meſstetten.
Schertzingen.
Huſen Margrethæ.
Vrdorff.
Burren.
Lubtingen.
Trochtelfingen.
Guottenſtain.
Stetten zum Kaltenmarckt.
Fronſtetten.
Taningen.
Burg.
Tyeringen.
Tattershuſen.
Schönberg.
Huſsmartingen.
Türvvangen.
Tullingen.
Fromben.
Harthuſen.
Bentzingen.
Tallfingen.
Huſen Nicolai.
Tumadingen.
Lüttlingen.
Boſſvvangen.
Winterlingen.
Böttingen.

39. Decanatus Horb ſeu Dornſtetten.

HOrb.
Dornſtetten.
Baychbron.
Waldach.
Hopphovv.
Tunlingen.
Wittendorff.
Schmaytt.
Krachſpach.
Loſsburg.
Tattingen.
Salſtetten.
Vffingen.
Dieſshaim.
Glathaim.
Dietterſvvyle filialis.
Guntrichingen.
Althaim.
Raxingen.
Pfaltzgravenweyler.
Gravenweyler.
Weyler, Dyrwyler.
Banbrunnen.
Gruenenmütſtetten.
26. Richenbach.

40. Decanatus Haigerloch.

HAigerloch ſuperior.
Haigerloch inferior.
Empfingen.
Binsdorff.
Artzingen.
Engſtatt.
Stetten.
Owingen.
Hailgen Zimmern.
Balingen.
Roſenfeld.
Wildorff.
Oſtorff.
Sultz.
Gruorn.
Vſingen.
Truchtelfingen.
Truhelfingen.
Butingen.
Sitichauſen.
Norſtetten, cujus eſt
Tattenſee filialis.
Sirmingen.
Bergfeld.
Wachendorff.
Veringen.
Bieringen.
Buobenhofen.
Geſslingen.
30. Oſtorff.

41. Decanatus Herenberg.

HErrenberg.
Bondorff.
Vttingen inferior.
Vttingen ſuperior.
Hochdorff.
Sultz.
Wiltberg.
Altenſtaig.
Affringen.
Yrmagolt.
Gyſsſtain.
Vollmaringen.

Talfin-

709 Tallfingen.
Gronbach.
Haiterbach.
Altingen.
Nagolt.
Zvverchenberg.
Braittenburg.
Kay.
Gildingen.
Ebhuſen.
Bulach.
Metzingen.
Waltdorff.
Egenhuſen.
Bilcechingen.
Tengerpfruend.
Rattfeld.
Nuffran.
Kuppingen.
Berneckh.
Eſthelbrunnen.
Wittingen.
Vttingen.
Müln.
Tachtell.
Argetzingen.
39. Spilberg.

42. Decanatus Lagershaim.

Tagershaim.
Foggingen.
Sindelfingen.
Altdorff.
Böblingen.
Eningen.
Tarmshaim.
Ottlingen.
Töffingen.
Wyl im Schombach.
Waltenbach.
Nevvhauſen.
Gertringen.
Schönach.
Stainbrunnen.
16. Holtzgerlingen.

43. Decanatus Tubingen ſeu Rottenburg.

Tubingen.
Wolffhuſen.
Rottenburg.
Silchen
Entringen.
Luſtnaw.
Pfuffingen.
Yeſingen.
Hurtlingen.
Ramshaim.
Boltringen.
Ehingen Collegium.
Wurmlingen.
Kirchberg.
Hemendorff.
Bühell.
Hanelſingen.
Wylhaim.
Seebrunn.
Obernow.
21. Deredingen.

44. Decanatus Hechingen.

Hechingen.
Eſchingen.
Tuſslingen.
Kuſertingen.
Huchlingen.
Möringen.
Bodoltzhauſen.
Meſſingen.
Talhaim.
Stain.
Offertingen.
Brunvveyler.
Biſſingen.
Boll.
Zell.
Gerueringen.
Schlatt.
Wilhaim.
Rangendingen.
Gyningen.
Tanhaim.
23. Groſſelfingen.

45. Decanatus Reuttlingen.

Reuttlingen.
Pfullingen.
Blidetzhuſen.
Holtzerfingen.
Huſen.
Waldorff.
Sindelfingen.
Hannovv.
Eningen.
Mittelſtatt.
Oftertingen.
Betzingen.
Wannvvyl.
Engſtingen.
15. Kirchen in Tollisfurt.

45. Decanatus Vrach.

Vrach.
Tettingen.
Wittlingen.
Metzingen.
Bempflingen.
Gretzlingen.
Ee.
Dalfingen.
Wirtingen.
Kolſtetten.
Tuntzingen.
Berg.
Betlingen.
14. Grafenberg.

46. Decanatus Trochtelfingen.

Trochtelfingen.
Jungingen.
Hermbtingen.
Vmlingen.
Stetten.
Hauſen.
Melchingen.
Erpfingen.
Kettenackor.
Magrichingen.
Genckingen.
Oberſtetten.
Gamertingen.
Nuffra.
Goſſelfingen.
Buladingen.
Kirchvvyler aliàs Keller.
Wilmadingen.
Salmadingen.
Ringingen.
Hättingen.
22. Berenloch.

47. Decanatus Eſslingen.

Eſslingen.
Moringen.
Deckendorff.
Bergkhaim.
Achtertingen.
Schalmingen.

Banlan-

710

Banlanden.
Bernhuſen.
Blattenhart.
Rilti.
Nallingen.
Kennaten.
Aichſchies.
Schonbach.
Blieningen.
Cella.
Nevvhauſen.
Eſlingen ſuperior.
Hedelfingen.
Wolffſchlug.
21. Sirnovv.

48. Decanatus Schmidhaim ſive Waiblingen.

SChmidhaim.
Mülhauſen.
Münſter.
Weſten.
Buch.
Oppfelhaim.
Gerlingen.
Schorndorff.
Winterbach.
Wyl Villa.
Möglingen.
Dürcken ſuperior.
Dürcken inferior.
Boppenvvyler.
Hohemberg.
Opfingen.
Butelſpach.
Stetten.
Fuorbach.
Bottnang.
Necker Gröningen.
Altenburg.
Canſtat.
Stuotgarten.
Siglershauſen.
Biettenfeld.
Gerenſtetten.
Alldingen.
Gyſinang Capella.
Zuffenhuſen.
Waiblingen.
Stainheim.
Fenhuſen.
Strumpfelbach.
Waiblingen.
Gerhartſtetten.

Hofen.
Mülhauſen.
Münchingen.
Ditzingen.
Oſwyl.
Hochdorff.
Winiden.
Schvvaigkhaim.
Wangen.
Yffkirch.
Roms.
Kronbach.
Willer zum Stain.
Reinholtzhauſen.
Felbach.
Rainſtain.
Nevvenſtatt.
Pflingfeldt.
Hagnach filialis.
Endelſpach.
Korb filia Waiblingen.
Honacker.
Berg.
61. Hogkbach { Major. / Minor.

49. Decanatus Kirchaim.

KIrchen.
Ovven.
Wendlingen.
Nydlingen.
Grabenſtetten.
Schlierbach.
Beringen.
Gruorn.
Wylhaim.
Nyffen.
Albershuſen.
Wolden.
Guttenberg.
Tettingen.
Richembach.
Vnderenſingen.
Stainbach.
Lendingen { ſuperior. / inferior.
Kungen.
Hongenloch.
Hegkſloch.
Ditizow.
Holtzmaden.
Frickenhauſen.
Linſenhofen.

Nurtingen.
Burren.
Cella.
Calixtus.
Hochenengem.
Enſingen.
Bodoltzhofen.
Hochdorff.
Nabern.
Hurinboltz.
Schoppflech.
Pfawenhauſen.
Vſingen.
Blochingen.
Sulbach.
Buſlingen.
Heginloch.
Dunſtetten.
47. Balbershuueyler.

50. Decanatus Geppingen.

GEppingen.
Turndow.
Ygingen.
Durnovv.
Lottemberg.
Eberſpach.
Bertnanck.
Humingen.
Stauffen.
Rechlerghauſen.
Weldi ſuperior.
Krum Weldi.
Boll.
14. Vſingen.

51. Decanatus Geyſslingen.

GEyſslingen.
Altenſtaig.
Troffelhuſen.
Schalckſtetten.
Wyler.
Durnken.
Wintzingen.
Wyſſgoltingen.
Stainenkirch.
Vberichingen.
Ottembach.
Wiſenſtaig.
Ybach.
Singen.
Suſſim.
Staberhaim.

711 Waldſtetten.
Schlatt.
Drackenſtain.
Inſtetten.
Namingen.
Teggingen.
Kuchen.
Beringen.
Sallach.
Stetten.
Tegenfeld.
Bomkirch.
Hoffſtetten.
Richenbach.
Mylhauſen filia ad Wiſenſtaig.
Duntzdorff.
33. Grubingen.

52. Decanatus Blaubeuren.

Blaubeuren.
Burlafingen.
Nallingen.
Ringinger.
Leichingen.
Aſth.
Suſſen.
Machteshaim.
Harthuſen.
Diettingen.
Randelſtetten.
Bappenloch.
Mercklingen.
Elerbach.
Tunaſtetten.
Tumertingen.
Barckuln.
Bermeringen.
Schorenſtetten.
Feldſtetten.
Ludelshauſen.
Ernſtain.
Enonbunen,
Hornlingen.
Tiſchingen.
Bollingen.
Weſterhaim.
Lutran.
29. Tumertingen.

53. Decanatus Ehingen.

Ehingen.
Schmiechaim.
Epfingen.
Grieſingen.
Gundeltzhoven.
Naſſgenſtatt.
Juſtingen.
Almendingen { major. minor.
Franckenhofen.
Huſen.
Gretzingen.
Schelcklingen.
Schuartzkirch.
Stuſslingen.
Altheim.
17. Burlingen.

54. Decanatus Mynſingen.

Mynſingen.
Butenhuſen.
Murpach.
Hunderfingen.
Stainbrunnen.
Eſſenhuſen.
Dapfhaim.
Gamertingen.
Gachingen.
Seeburg.
Waldſtetten.
Mageltzhaim.
Honaſtetten.
Merſtetten.
Eglingen.
18. Tralfingen.

55. Decanatus Munderkingen.

Munderkingen.
Hangen.
Gruntzheim.
Stadion.
Stenuueylor.
Hunderſinger.
Granheim.
Wachingen.
Marchtaal clauſtrum.
Mundingen.
Krechorn.
Bichishuſen.
Sulkart.
Zoll.
Vgendorff.
Huſen.
Emeringen.
Tugendorff.
Zuyfalten clauſtrum.
Zuyfalten villa.
Merſingen.
Aichenloch.
Dietterskirch.
Neuuenburg.
Rotenackher.
Egelſpeuren.
Vnlengen.
Ruttlingen.
Vttenuueyler.
Erbſtetten.
Achloch.
31. Tigerfelden.

56. Decanatus Riedlingen.

Riedlingen.
Langenenslingen.
Waldſtetten.
Veringen oppidum.
Hermendingen.
Emerfeld.
Wilflingen { ſuperior. inferior.
Heuudorff.
Bentzuuangen.
Altheim.
Anslingen.
Grueningen.
Tiſtetten.
Andelfingen.
Inneringen.
Hunderfingen.
Fridingen capella apud alpes.
19. Pfluomem.

58. Decanatus Biberach.

Biberach.
Staflingen.
Mittelbibrach.
Seekirich.
Albenuueyler.
Warthuſen.
Mittelbuoch.
Ingoltingen.
Aſſmuſshart.
Stainhauſen.
Muotenſchuueyler.
Schemerberg.
Egoltzhauſen.
Mettemberg.
Ritgſchnat.

Simon-

Simondingen.
17. Vmendorff.

59. Decanatus Laubhaim.
L Aubhaim.
Rieden.
Tullmeſſingen.
Ramſtetten.
Hiltiſsbaim.
Submingen.
Muotingen.
Guſſin aliàs Kiltiſſin.
Schvvendin.
Berg.
Brimmen.
Walprechſthofen.
Dorndorff.
Holtzhaim.
Ratt.
Schimpflingen.
Schonburg.
Stetten.
Kirchberg.
Staig.
Buſſmanshauſen.
Goglingen.
Labenhauſen.
Maſelhaim.
Buchſtetten.
Vuietzeſsbofen.
Bumaſshauſen.
Vuald.
Suſſen.
Burren.
Ochſenhauſen.
Achſtetten.
33. Burckenried.

60. Decanatus Diettenhaim.
D Iettenhaim.
Eroltzhaim.
Kirchdorff.
Vaind.
Opfingen.
Tettingen { ſuperior. inferior.
Tanhaim.
Bergkbaim.
Hauſen.
Kirchberg.
Regliſſchvveyler.
Balſthaim.
14. Rolh Monachorum.

61. Decanatus Vurzach.
W Urzach.
Zell.
Haiterskirch.
Reuti.
Waldſee.
Winden.
Bellemont.
Hocbdorff.
Bergartzreuti.
Diettmans.
Hugwartz.
Winterſtetten.
Eſſendorff.
Aindurnen, cujus filia Rotembach.
Wolfegg.
Ziegelbach.
Tann.
Schuartzach.
Ellwangen.
Fyrimos.
23. Eggmanſreitt.

62. Decanatus Sulgen.
S Ulgen.
Feſumskirch.
Honcbemberg.
Masbaim.
Herbentingen.
Boſſ.
Ramoltzwyl.
Ebenwyler.
Bolſteren.
Cappell in Buochavv.
Bombs.
Offterſcbvvang.
Breunenuueyler.
Kantzach.
Neuffra.
Betzenuueyler.
Ertingen.
Durnen.
Suſſen.
Aulendorff.
Fulgenſtatt.
Buſſen.
Dirmadingen.
Althauſen.
Eberſpach.
Haltingen, cujus filia eſt Houudorff.
Richembacb.

Mutrichingen.
Alberſcbuueiler.
Oggerſcbueyler.
Buocbauu.
Heroltzkirch.
Scbuuartzach.
35. Soreth.

63. Decanatus Mengen.
M Engen oppidum.
Mengen Martini.
Roſſnouu.
Binningen.
Habſtaal.
Diengenhofen.
Inhrat.
Fridberg.
Huſen.
Burckuueyler.
Schura.
Wald.
Lauerſchuueyler.
Magenbuoch.
Sigmaringen villa.
Bachoppten.
Hoſskirch.
Kraucbevuuys.
Zell.
Oſtrach.
21. Daferſchuueyler.

64. Decanatus Yſni.
Y Sſni.
Lenkirch.
Frieſenhofen.
Chriſtenhofen.
Engeltzhartzbofen.
Menoltzbofen.
Einkenhofen.
Heroltzbofen.
Altmansbofen.
Diepoltshofen.
Waltenbofen.
Gebbartshofen.
Muotwiſshofen.
Aytracb.
Nudingzell.
Fego.
Burren.
Kislegkh.
Wengen.
Altmuſſried.
Megoltz.

713 Zyl.
Wiggisbach.
Kruogzell.
Siggen.
Ratzenriedt.
Asnang.
Arnach.
Karſee.
Runs.
Buochberg.
Stainbach.
Zum Leuuboltz.
Menholtz.
Vrlau.
Rechtens.
Bolſterlang.
Aichſtetten.
Cella Martini.
Mergartzhofen.
Yſenhartz.
Kruggerszell.
46. Lupoltz.

65. Decanatus Stifenhoſen.

STifenhofen.
Vulter.
Landenberg.
Ymenſtatt.
Meggars.
Stain.
Hellengerſt.
Rotembach.
Knottenriedt.
Sunthofen inferior.
Haimenkirch.
Mulſen.
Grienenbach.
Sigfridsberg.
Diepoltz.
Kirchdorff.
Stauffer, Zell, Tall.
Blaichach.
Schaiteg, Weyler.
Eckhartz.
Wyttnauu.
Ebrechshofen.
Viſchen.
Seeſtraas.
Moſelſtain.
Elnhofen.
Ofterſchuuang.
Mittelberg.
Tuffembach.
21. Vishen.

66. Decanatus Ravenſpurg.

RAvenſpurg.
Altdorff.
Bodnegg.
Wolbrechtſchvvendi.
Berg.
Gruenkraut.
Eſchach.
Gaylnhofen.
Chriſtina.
Amptzell, cujus filia Pfe-rich.
Baind.
Waltburg.
Jodocus.
Tettnang.
Fronhofen.
16. Wingarten.

APPEN-

APPENDIX SECUNDA AD LIBRUM.

SUnt & inſuper præter dictas Eccleſias parnchiales, una cum monachorum alinrumque religinſorum domibus, capellis & Eccleſiis, tam incorporatis, quam exemptis, adhuc fere infinitæ Eccleſiæ, non habentes curam animarum: quas autem recenſere, quia nimis longum fuit, prætermiſimus, nunc ad religinſorum dnmus, monaſteria ac præpoſituras & collegia procedemus.

RELIGIOSÆ DOMUS EPISCOPATUS CONSTANTIENSIS, QUÆ POST HÆRETICORUM DEFECTIONEM CATHOLICÆ SUPERSUNT.

DOmus militaris ordinis S. Joannis Baptiſtæ in Fryburgo Briſgoiæ.

Dnmus militaris ordinis Theutonici Beatæ Mariæ Virginis in Maynnw.

Domus militaris ordinis S. Joannis Baptiſtæ in Tobel.

Domus militaris ordinis Beatæ Mariæ Virginis Theutonicorum Friburgi Briſſgniæ.

Domus militaris ordinis S. Johan. Bapt. in Uberlingen.

Domus Beatæ Mariæ Virginis Theutonicorum Beukhen.

Domus S. Jnannis Bapt. in Haiterhaim, qui comendatnr eſt Princeps Imperii.

Dnmus S. Jnan. Bapt. in Villingen.

Domus S. Joan. Bapt. in Rottwyl.

Dnmus Altshauſen D. Mariæ Virginis Theutnnicnrum.

Lucern Johannitarum.

Rordorff Jnhannitarum.

Dnmus S. Joan. Bapt. in Hemendorff.

Domus ejusdem in Rexingen.

Domus ejusdem in Kuſſnach.

Domus ejusdem in Bulickhen.

Dnmus ejusdem Wediſſwyl.

Domus ejusdem in Newenburg Briſſgniæ.

Dnmus ejusdem Kentzingen.

Dnmus dnminici ſepulchri in Dekhendnrff.

Domus S. Anthonii Friburgi Briſſgniæ.

Domus ejusdem in Newenburgn Briſſgoiæ.

Vtznach S. Anthonii.

Villingen S. Anthonii.

ABBATIÆ.

MOnaſterium Salem, vulgo Salmonſſchueyler ordinis Ciſtertien. prnpe Uberlingen.

Petri domus, alias Petershauſen, ord. S. Benedicti in Conſtantia.

Dominarum Cannniſſarum in Buochauu, ſub decanatu rurali Sulgen.

Dnminarum Canoniſſarum in Sekingen, ſub decanatu Baſel ſeu Wiſenthaal.

Dominarum Canoniſſarum in Wald, Decanatus Möſskirch.

Macktenaw mnnialium ordinis Ciſtertienſis, Decanatus S. Galli.

Augiæ majoris (vulgn Reichenow) in inferiori lacu ordinis S. Benedicti, alias exemptum, nunc vero Epiſcopatui Conſtantienſi incnrpnratum.

Soreth ordinis præmonſtratep. Decanatus Sulgen.

Marchtaal ordinis præmonſtrat. Decanatus Munderkingen.

Zuuyfalten ordinis S. Benedicti, Decan. ejusdem.

S. Genrgii in nigra ſylva, ord. D. Benedicti Decan. Villingen.

Alberſpach S. Benedicti, Decanatus Rottuueyl.

Adelberg ordinis præmonſtrat. Decanat. Göppingen.

Blauubeuren S. Benedicti, Decan. Blauubeuren.

Ochſenhauſen S. Benedicti, Decanatus Laubhaim.

Wiblingen S. Benedicti, Decan. ejusdem.

Rott ord. præmnnſtrat. Decan. Dietten-
haim. 714

Portæ Cœli, alias Tennenbach. ord. Ciſtertien. prnpe Fryburgæ Briſſgoiæ.

Weingartten ordin. S. Benedicti, Decanatus Ravenſpurg.
Augiæ minoris, ord. præmonſtrat. prope Ravenſpurg, Decan. Türingen.
Viſchingen in Decanatu Viſchingen, ord. S. Bern.
Capell ord. Ciſtert. in Decanatu Wetziken.
Hailig Creutzſtaal, monialium ordinis Ciſtert.
Rottenmünſter monialium ord. Ciſtert. Dec. Rottuueyl.
Gunterſtaal monialium ordin. Ciſtertien. prope Fryburgum Briſgoiæ Decanatus.
Baind prope Weingarten, ord. Ciſtert.
Engelberg monaſterium tam monachorum, quam monialium ord. S. Benedicti, in capite Lucernen.
Dominarum Canoniſſarum in Lindouu, Decan. Lindouu.
Augia Brigantina ord. S. Benedicti, ſub Decanatu Lindonn.
Yſni ord. S. Benedicti, Decan. Yſni.
Cellæ Mariæ ord. S. Bened. Decan. Bryſach.
Sancti Truperti, in nigra ſylva prope Friburgum, ord. S. Bened. Decanat. ejusdem.
Sancti Petri in nigra ſylva, ord. D. Benedicti Decan. Fryburg.
Rynouu S. Benedicti, Decan. Steckboren.
S. Joannis in Turtaal, ord. S. Ben. Decan. Fiſchingen.
S. Galli, ord. S. Ben. Decan. S. Galli.
Creutzlingen, ord. D. Auguſtini Canon. reg. extra Conſtan.
Ruti Præmonſtrat. ord. Decan. Wetzighaim.
Muri S. Benedicti Decan. Lucern.
Truob S. Bened. Decan. Burgdorff.
S. Urbani ord. Ciſtert. in capitulo Lucern.
Wettingen, ord. Ciſtert. in capitulo Regenſperg.
Bebenhuſen, ord. Ciſtert. in capitulo.
Veldbach monialium ord. Ciſtert. Decan. Steckboren.
S. Georgii in Stain, ord. S. Benedicti, Decanatus Stain.
Thuregi monialium S. Ben. Decan. Thuricen.
Einſidlen Heremittarum ord. S. Benedicti, Decan. Lucernenſis.
Sancti Blaſii ord. S. Benedicti, cum ſuis annexis Shönouu, Tottnouu, Totmas & Berouu Decan. Waldshuott.
Omnium ſanctorum ord. S. Ben. in Schafhuſen Decan. Stain.

715 Sunt adhuc alia quam plurima utriusque ſexus monaſteria hujus diœceſis, videlicet Carthuſien. Cappucinorum, S. Franciſci minorum obſervantium & gaudentium, S. Leonardi, S. Dominici, prædicatorum, S. Auguſtini, S. Wilhelmi, S. Pauli, S. Bernardi, S. Margarethæ, S. Mariæ Magdalenæ, S. Claræ, S. Agnetis, S. Catharinæ, S. Petri, S. Adelhaidis, S. Crucis &c. Patrum Jeſuitarum, Carmelitarum &c. Capacinorum &c. Sed nimis tædioſum foret, ſingula per ordinem enarrare, proinde huic negotio ſuperſedendum duximus, pergentes ad Collegiorum & præpoſiturarum nomina.

Præpoſituræ & Collegia diœceſis hujus.

Collegium S. Stephani in Conſtantia.
Collegium SS. Joannis Bapt. & Evangeliſtæ in Conſtantia.
Collegium in Cella Ratholdi.
Collegium in Marckdorff.
Collegium in Hechingen.
Collegium in Herrenberg.
Collegium in Bettenbrunnen Decanatus Uberlingen.
Sindelfingen, Decan. Tubingen.
Tubingen, Decan. ejusdem.
Stuotgarten, Decan. Canſtat.
Furindouu, Decan. Geppingen.
Epiſcopalis Zellæ, Decan. S. Galli.
Beronen, Decan. Hochdorff.
Zofingen, Decan. Williſouu.
Embrach, Decan. Winterthur.
Zurzach, Decan. Regenſperg.
Sanctorum Felicis & Regulæ Dec. Thuricen.
Waltkirch, prope Freyburg Decan.
Wiſenſtaig, S. Cyriaci Decan. Gyslingen.
Stauffen Algoiæ, Dec. Stifenhofen.
Surcen, Decanatus Lucernen.
Ehingen cis Nicrum.
Horb Decan. Demſter.

Præ-

Præpoſitura Hofen ord. S. Benedicti immediate ſubeſt Wingarten.

Decanatus Turingen.

Præpoſitura Oningen, Decan. Stuelingen, Ord. S. Auguſt. canon. reg. habens ſub ſe moniales ejusdem ordinis.

Præpoſitura Waldſee, ord. ejusdem Decan. Wurzach.

Præpoſitura Yntzkofen, ord. S. Auguſtini canoniſt. regularium, Decan. Mæskirch.

Præpoſitura omnium ſanctorum Friburgi, ord. S. Aug. canon. regularium.

Præpoſitura monialium in Munſterlinge.

Præpoſitura Riederen ord. S. Auguſtini Can. regularium.

Præpoſitura Beuren ord. ejusdem, Decan. Ebingen.

SUPERSUNT VERO MULTO PLURES.

Tempore certe Friderici ſecundi Zollerani, Epiſcopi, Anno 1435. in ſynodo diœceſana notatum in publicis tabulis, quæ exſtant, fuiſſe in ſynodo Abbates 26. præpoſitos 60. ſacerdotes 360. numerata vero per Epiſcopatum univerſum ſupra ſeptendecim millia ſacerdotum, monaſterium 350. parochialia templa 1760. quod obſervandum. At nunc bone Deus, quantum deceſſit!

APPENDIX TERTIA

ad librum nuper addita.

Brevis principum, comitum, baronum, & liberarum urbium, quotquot vel olim Epiſcopatum incoluerunt, extinctis rurſus familiis, vel adhuc hodie incolunt, commemoratio, ſimulque brevis Epiſcopatus in longum & latum dimenſio: unde facile conſtat, ampliorem longiusque profuſum nullum eſſe per Germaniam Epiſcopatum.

Ut Conſtantienſis Epiſcopatus dignitas in majori lumine conſtitueretur, viſum fuit, quousque retro colligere principum, comitum, baronum & urbium liberarum nomina potuimus, ſub unum hic ſimul ſubjicere conſpectum, ut nobis tacentibus ipſe ſe epiſcopatus laudaret, commemoratis illis, à quibus vel hodie incolitur vel habitatus olim fuit, unde quanta & quam longe lateque patens provincia ſit, in qua omnes unum paſtorem Epiſcopum Conſtantienſem agnoſcunt.

Principes, qui ad Epiſcopatum Conſtantienſem attinent.

1. Regia domus Auſtriæ.
2. Abbas Campidonenſis.
3. Abbas S. Galli.
4. Abbas Eremitanus, Einſidel.
5. Principes ordinis Melitenſis per Germaniam, qui Heytersheymii habitant.
6. Buchaw } Abbatiſſæ Imperii & principiſſæ.
7. Lindaw }
8. Veteres duces Sueviæ. }
9. Veteres Zaringenſes duces. } de quorum familia, præter marchiones Badenſes, nihil reſtat. 716
10. Veteres Teccenſes duces. }
11. Dux Vrslingenſis. }
12. Wirtembergicus dux.
13. Marchio Badenſis.
14. Marchio in Hahberg.
15. Marchio in Roteln.

Comites & barones.

A.

1. Alſchhauſen jam ordinis Teutonici.
2. Achalm comites.
3. Albegk comites, fundatores monaſterii Vvengern in Vlm.
4. Altdorf comites.
5. Altenſteyg barones.
6. Aychelberg comites.
7. Arburg barones.

B.

1. Buſſen comites.
2. Buchegk comites.
3. Buchhorn comites.
4. Baden comites.
5. Baumgarden barones.

6. Barr

6. Barr Landgravii: qui hodie Furſtenbergenſes ſunt.
7. Brandis barones.
8. Brandenburg barones.
9. Bregentz comites.
10. Burnang barones.
11. Bönſteten barones.
12. Berg comites.
13. Buren barones.

C.

1. Caſtel barones.
717 2. Cramburg barones.

D.

1. Dogkenburg comites.

E.

1. Eſchenbach barones.
2. End barones.
3. Eyſtet barones.
4. Eppenſteyn barones.

F.

1. Frawenfeld comites.
2. Falckenſteyn barones.
3. Freiburg comites.
4. Furſtenberg comites: quorum hodie familiæ duæ: & fortaſſis brevi tres.
5. Fuggeri barones.
6. Fridberg comites.
7. Frohburg comites.

G.

1. Gvttenberg barones.
2. Gamentingen comites.
3. Gruningen comites.
4. Gutingen barones.
5. Gundelfingen barones.
6. Gryſpach barones.
7. Grafenegk barones.
8. Griſſenberg barones.

H.

1. Hohenzolren, vel Zolren comites: quorum hodie familiæ tres.
2. Habſpurgk comites.
3. Hohnigen barones.
4. Heyligenberg: qui hodie Furſtenbergici comites.
5. Heygerloch comites: hodie zolerani poſſident.
6. Helfenſteyn comites: quorum ſuperſunt familiæ duæ.
7. Herrenberg comites.
8. Havvenſteyn comites.
9. Hornburgk barones.
10. Hohenberg comites.
11. Haslach barones.
12. Hevven barones.
13. Hohenſaxen barones.
14. Homburg comites.
15. Haſele barones.

I.

1. Vngingen barones.
2. Iuſtingen barones.

K.

1. Kyburg comites.
2. Kirchberg comites.
3. Keſſelburg comites.
4. Kuſſenberg comites.
5. Kempren barones.
6. Keyſerſtuhl barones.
7. Kronigsegk barones, trium familiarum unius originis.
8. Kienberg barones.
9. Krenchingen barones.
10. Kaltenbach barones.
11. Klingenberg barones.
12. Klingen barones.
13. Kiſſlegk barones.
14. Kirnberg barones.

L.

1. Lichtenberg barones.
2. Lentzburg comites.
3. Lintzgavv comites.
4. Lupfen comites.
5. Landovv comites.
6. Lavvenbergk barones.

M.

1. Metſch comites.
2. Montfort comites.
3. Moglis barones.
4. Mergſteten barones.
5. Matznigen barones.
6. Morsburg barones.

N.

1. Nevvenburg comites.
2. Nellenburg Landgravii.
3. Neiffen barones.

1. Onin-

O.

1. ONingen comites.
2. Ochſenſteyn comites.

P.

1. PFullendorf comites.
2. Pregentz comites.
3. Pappenheim barones.

R.

1. RAvenſpurgk comites.
2. Regenſperg barones.
3. Ratzius barones.
4. Reinegk comites.
5. Rappeſvveil comites.
6. Roſenegk barones.
7. Reifelden comites.
8. Rordorf comites.
9. Rotenburgk comites.
10. Ruſſegk barones.
11. Ringkenberg barones.

S.

1. STrasberg comites.
2. Sultz comites.
3. Sigmaringen comites.
4. Schelcklingen comites.
5. Sauhenbergk comites Landgravii.
6. Sonnenbergk comites.
7. Sulgen vel Saulgavv comites.
8. Schluſſelbergk comites.
9. Schuſſenrid barones.
10. Sargans comites.
11. Schnabelberg barones.
12. Stockborn barones.
13. Schwartzenberg barones.
14. Sennauo barones.
15. Seldenbeurn barones.
16. Signauo barones.
17. Staufen barones.
18. Schwanden barones.
19. Stoffeln barones.
20. Straitlingen barones.
21. Schwendi barones.
22. Spigelberg barones.
23. Saxen barones.

T.

1. TRuchſeſii è Waldburg in tres familias diſtincti, barones.
2. Tubingen palatinati comites.
3. Tann barones.
4. Tanneck barones.
5. Truchburg comites.
6. Truteburg barones.
7. Truhadingen barones.
8. Tengen barones.
9. Trochtelfingen barones.
10. Tuffen barones.
11. Tegerfeld barones.
12. Thun barones.

V.

1. VAdutz barones.
2. Veringen comites.
3. Vrah comites: qui hodie Furſtenbergici.
4. Vſenburg potentiſſimi barones, in duas diviſi familias. 718
5. Veblin à Frickenbach, barones.
6. Vfbauſen barones.

W.

1. WAldburgi barones.
2. Wartenberg barones.
3. Wolfach comites.
4. Waldegk barones.
5. Wurtemberg olim comites: jam duces.
6. Wolfhauſen. } barones.
7. Wartenſteyn.
8. Wunnenberg.
9. Wardt.
10. Wadtſchweil.
11. Winterthur comites.
12. Wiſſenburg barones.
13. Wartenberg barones.
14. Wildenwerg barones, fundatores monaſterii Rodt.
15. Wullenſteten comites.
16. Wangen comites.
17. Wer comites.

Z.

1. ZOlren, qui & Hohenzolren, comites.
2. Zimbern comites.

Multi illi ſunt, ſed non omnes. Superſunt enim plurimi, quos ſuo loco addemus. Jam in hunc locum ſatis iſti ſint, unius Epiſcopatus comites & barones ſupra centum & ſexaginta.

SEQUUNTUR URBES IMPERII ET RESP. LIBERÆ.

1. VLma.
2. Ravenſpurgum.
3. Vberlinga.
4. Biberacum.
5. Campidunum.
6. Lindovia.
7. Iſna.
8. Eslingen.
9. Vuanga.
10. Rutlinga.
11. Leutkirch.
12. Rotvvilla.
13. Pfullendorfum.
14. Buchhorn.
15. Briſacum, jam Auſtriacæ ditionis.
16. Endinga: paret nunc Auſtriacis.

1. Baſileæ urbs minor.
2. Lucerna.
3. Tigurum.
4. Tugium.
5. Vnder Walda vel Sylvania utraque.
6. Scaphuſia.
7. Svvitzium.
8. Altorf vel Vry.
9. Solodori pars cis Arulam.
10. Clarona.
11. Abbatia cella.
12. Oppidum S. Galli.
13. Bona pars provinciæ Bernenſis per totam Aergoiam.

QUis vero credat, tot ducatus, Landgraviatus, comitatus, baronatus, urbes & reſpublicas in uno contineri Conſtantienſi epiſcopatu? Sed id ita mirum non eſt, cum amplitudo ejus conſideratur. Incipit enim verſus meridiem Epiſcopatus in alpibus S. Gothardi ſupra Vranium vel Altorfium, & porrigitur verſus Septentrionem, ſupra medium agrum Virtenbergicum, in Nicrum usque prope Marbach: quæ longitudo eſt miliarium Germanicorum communium triginta. Eodem modo ab oriente Campodium incipit, progreſſus verſus occidenrem Briſacum, ſpatio rurſus viginti quatuor communium ſimilium miliarium: Qui quantus eſt ambitus? Sunt igitur in illo, quicquid fere Auſtriaca domus in Suevia & Rhetia poſſidet: dimidia & amplius provincia, quæ Vuirtembergico paret: Hachbergenſis & Rotelanus marchionatus: pars etiam aliqua Badenſis: Brisgoia tota: Baſileæ, Solidori, & Bernæ aliquid: Scaphuſia tota: Titurum totum: Suirzia, Vranium, Sylvania utraque, Tugium, Clarona, Abbatis cella, oppidum S. Galli in univerſum; comites & barones, quotquot ſuperſunt, plerique cum omnibus, quæ poſſident: Abbas S. Galli & Eremitanus, Abbatiſſa Buchawenſis, & Lindovica ex aſſe: Campidonenſis Abbas, & Melitenſis ordinis princeps, ex majori parte: urbes & Respublicæ liberæ integræ: præter abbates alios, & infinitos equeſtris ordinis nobiles: de qua re loquentur decanatuum & parochiarum & monaſteriorum nomina, ut inter ſe omnia congruant: quod hoc loco in ſpecimen magni Epiſcoparus appoſuimus;
719 explicaturi aliquando omnia multo fuſius in noſtro ſingulari libro. Nec enim in alieno opere nimis ſapere voluimus.

APPENDIX QUARTA AD LIBRUM.

CATALOGUS SANCTORUM INDIGENARUM ET ADVENARUM DIOECESIS VINDONENSIS ET CONSTANTIENSIS.

SAncta Maria, Virgo Virginum majoris Eccleſiæ Conſtantienſis Patrona, quæ, etſi univerſo orbe infinitis clareat miraculis, tamen potiſſimum in cœnobio Heremitarum Einſidlen tantis micat, ut omnia ea miracula recenſeri hic nequeant.

Similiter eadem Beatiſſima Virgo mater claret clariſſimis miraculis in Capella Birnouu, prope Vberlingen.

Item in templo Engelſchuuiis, prope oppidum Mæskirch.

Item in templo Weckentaal, prope oppidum Rottenburg ad Nicrum.

Item

Item in templo Trotzburg, prope Wiſenſtig.
Item in templo pagi Eriskirch, prope clauſtrum monialium Lewenthaal, nit weit von Buochorn.
Item in parochia vera Mengen, in Jenendach.
Item in Capella prope Ravenſpurg, verſus monaſterium Præmonſtratenſe, videlicet Augiam minorem, vulgo Weiſſenaw, quod dicitur zur Mülbrugg.
Item in pago Rorigenuuiis, c. Stockach.
Item in ſodalitio Mariani Roſarii in Altdorff, alias Weingartem, i. Ravenſpurg.
Sanctus Friulfus, nobilis de valle aurea, vulgo Goltdaal, diœceſis Vindonen. Pater S. Audomari.
S. Audomarus, Epiſcopus Morinen. dicti Friulfi filius, ex eadem valle.
S. Bertinus, vir inſignis ordinis S. Benedicti, Abbas Luxovienſis, ex eadem valle.
S. Ebertramius, monaſterii S. Quintini præfectus, ex eadem valle.
S. Paternus, Epiſcopus Vindonenſis ejusdem vallis.
S. Lando, Epiſcopus Vindonenſis vallis ejusdem.
S. Gallus, Conſtan. electus Epiſcopus, qui eam dignitatem fugiens nolensque acceptare, Joannem diſcipulum ſuum aſſignavit.
S. Conradus, Comes de Altdorff, Epiſcopus Conſtan. cujus pater Henricus, & avus Ethico, Guelfonum genere, ducum Bavariæ.
S. Gebhardus, dicti Udalrici filius, fundator monaſterii Petershuſen, Epiſcopus Conſtan.
S. Menradus, Comes de Sulgen, diœceſis Conſtan. Heremita cum multis ſanctis ſociis ſuis, Abbatibus & Heremitis loci Einſidlen.
S. Udalricus, filius prædictorum Hugobaldi & Dietburgæ, Epiſcopus Conſtan. ſtuduit quondam in monaſterio S. Galli.
S. Wolffgangus, Comes de Pfullingen, cujus mater fuit Comitiſſa de Veringen, Epiſcopus Ratisponenſis.

S. Leo Papa, hujus nominis nonus, cujus pater Hugo, comes de Habspurg, Dabisburg & Egniſhen.
S. Pelagius Emons natus, paſſus martyrium in civitate, quæ poſtea cognominari Conſtantia cœpit ad Rhenum: quo propter perſecutionem ſeceſſerat, tempore Numeriani Imperatoris, cujus pater Peloſius & mater Claria, nobiles ac ditiſſimi Chriſtiani: cujus corpus integrum per Salomonem, hujus nominis tertium, ad majorem Eccleſiam Conſtantienſem tranſlatum.
S. Cyprianus, Epiſcopus & martyr, qui Claudii Imperatoris tempore in Nicomedia martyrio coronatus eſt, cujus corpus in Cathedrali Eccleſia Conſtan. requieſcit. 720
S. Gregorius, cujus caput per S. Gebhardum ad monaſterium Petershuſen tranſlatum eſt, ubi in Domino requieſcit.
S. Marcus Evangeliſta, cujus corpus in Augia majore habetur, eò advectum Venetiis ante annos 600. cujus rei teſtis integer liber, miracula & perpetua per ſexcentos annos fides.
S. Lambertus, Epiſcopus Leodienſis, cujus caput per Ruodolphum, Comitem de Zaringen, Epiſcopum Leodienſem, in Fryburg Briſsgoiæ translatum eſt, teſtibus graviſſimis literis, quas Rudolfus ſub ſigno & manu dedit: ut fruſtra Leodienſes negent.
S. Gervaſius & Prothaſius, (quorum parentes S. Vitalis & S. Valeria martyres) in bello Friderici I. Barbaroſſæ, poſt captum Mediolanum ab Electore Colonienſi Reynoldo beneficio Cæſaris exportati, & Briſacenſibus poſt magnum miraculum in tranſitu conceſſi: ubi ſummo honore coluntur.
S. Columbanus Scotigena, Abbas Luxovienſis, qui una cum ſociis ſuis perſonali viſitatione ſeu peregrinatione diœceſim iſtam illuſtrarunt, quorum aliqui ſubnotantur.
S. Gallus, Scotorum Regis Calhernsch filius, Pater monachorum, Arbonæ mortuus & ſepultus.
S. Deicolus, frater S. Galli.
S. Magnoaldus, alias Magnus, Cellæ mo-

nachorum gubernator & S. Patris, Galli ſucceſſor, atque dehinc in Fuoſach requieſcit.

S. Wunibaldi, ex Franconia Schæram, (quæ illuſtriſſimi Chriſtopbori Truchſeſus in Waldpurg oppidum eſt) importatæ ab eodem barone reliquiæ (id eſt, totum corpus) ubi jam miraculis inclareſcunt.

S. Theodorus, Confrater prædictorum, in monaſterio Campidonenſi.

S. Euſtaſius, Abbas Luxovienſis.

S. Athalus, Abbas Bobienſis.

S. Walbertus.

S. Walaricus.

S. Bobo.

S. Wandolemus.

S. Kilianus & alii, qui cum his de Hybernia & aliis Scotorum regni inſulis, diœceſin iſtam viſitàrunt.

S. Othmarus de nobili Suevorum genere, primus monaſterii S. Galli Ab-

721 bas, cujus quamplures Abbates & conventuales veſtigia ſequuti ſunt, quorum aliqui ſunt, ut ſequitur.

S. Walto Abbas illic requieſcens.

S. Gosbertus Abbas, qui ſua fundatione Cellam propriam mutavit in monaſterium, ubi requieſcit.

S. Beruwicus, Abbas S. Galli, ubi requieſcit.

S. Gruwaldus Abbas.

S. Harmotus Abbas.

S. Yſon Conventualis.

S. Notgerus Conventualis.

S. Tutilo conventualis.

S. Almagerus conventualis.

S. Henricus conventualis.

S. Hartgerus conventualis.

S. Ratpertus conventualis. Hi omnes in monaſterio S. Galli, ubi in vita ſua Deo ſervierunt, requieſcunt.

S. Witpertus, conventualis monaſterii ejusdem.

S. Marcellus Scotigena, conventualis monaſterii S. Galli, ubi & requieſcit.

S. Euſebius, conventualis & Heremita ejusdem, in monte Victoris, i. Vogelberg requieſcens.

S. Landeolus, ſtudioſus monaſterii S. Galli, Archiepiſcopus Trevirenſis, de nobili Suevorum genere ortus, Vindoniſſa ejusdem fuit hæreditas, in capella S. Petri ad S. Gallum requieſcit.

S. Hermannus Conventualis.

S. Waldbertus conventualis, qui ambo ad S. Gallum, ubi viventes Deo ſervierunt, ſepulti ſunt.

S. Chinibertus Conventualis, ſepultus in Althuſen.

S. Gerhardus, Decanus monaſterii S. Galli, ubi dormit.

S. Victor martyr, conventualis S. Galli, cujus reliquiæ in monte Victoris, vulgo Vogelberg, habentur.

S. Walafredus, ſtudioſus monaſterii S. Galli, ubi & requieſcit.

S. Theodorus, confrater S. Magni, requieſcit Campidonæ.

S. Engelbertus, Abbas S. Galli.

S. Ratgerus, aliâs Katgerus, Conventualis S. Galli, ubi requieſcit.

S. Hermannus, monachus & converſus martyr, requieſcit ibidem.

S. Eckerhardus, Decanus monaſterii S. Galli, ubi dormit.

S. Burckhardus, Abbas S. Galli, ante ejusdem altare ſepultus.

S. Notgerus, Abbas S. Galli.

S. Notgerus, Monachus.

S. Ymon, Abbas.

S. Winhardus Conventualis.

S. Yſenrichus, monacbus ejusdem.

S. Burckhardus Abbas.

S. Heſpericus conventualis, Doctor eximius.

S. Thiebaldus Abbas.

S. Norbertus Abbas.

S. Ulricus, Patriarcha Aquilegenſis, & Abbas S. Galli.

S. Waltramus, conventualis ejusdem.

S. Werenbertus, conventualis ejusdem.

S. Henricus, Abbas ejusdem.

S. Conſtantius martyr, Epiſcopus Peruſienſis.

S. Remaclus, Archiepiſcopus Tongrenſis.

S. Wolo, Comes de Kyburg, monachus S. Galli, ubi omnes hi in Domino requieſcunt. Sunt præterea adhuc quam plures, ſed nomina ſingula non reperi, nam (ut fertur) olim

olim in hoc monaſterio Sancti Galli IIII. C. religioſi omnes, uno (videlicet Ebroino, qui S. Leodegario vim intulit) dempto, ſancti fuere.

S. Wyborada, incluſa virgo martyr, de Suevorum natione orta, ad Eccleſiam S. Magni in oppido S. Galli requieſcens, multis claret miraculis.

S. Perthrata, incluſa virgo in Eccleſia S. Georgii, ad monaſterium S. Galli pertinente, ſepulta.

S. Kebinina, virgo incluſa, cum Perthrata ſocia ſepulta.

S. Rachilda, incluſa virgo, S. Wiboradæ diſcipula.

S. Adriani martyris integrum brachium habetur Friburgi.

Venerabilis Beda, divini verbi ſeminaror, ad S. Gallum presbyter, monaſterii ordinis S. Benedicti in Italia.

S. Pirminius, Abbas Augiæ majoris, ubi requieſcit.

S. Carolus Magnus Imperator, qui circa Joannis, hujus nominis tertii, Epiſcopi Conſtantienſis, peregrinationis cauſa Conſtantiam venit, cujus pater Pipinus Parvus, Dux Brabantiæ & Lotharingiæ, Rex Franciæ, mater vero Bertha cum magno pede, Michaelis, Imperatoris Conſtantinopolitani, ſoror: Eſtque Carolus indigena Germaniæ, in Ingelheim prope Rhenum natus.

S. Hildegardis, dicti Caroli Magni Conthoralis, Duciſſa Sueviæ & Bavariæ, quæ una cum marito ſuo Conſtantiæ fuit, in Campidonenſi fundationis ſuæ monaſterio requieſcens, multis claret miraculis.

S. Gordianus & Epimachus martyres, quorum corpora per dictam Hildegardim illuc tranſlata ſunt, ubi in Domino requieſcunt.

SS. Felix & Regula martyres, quorum integra Thunegi habentur corpora, fuit etiam illic Exuperantius.

S. Beatus, diſcipulus Sancti Petri Apoſtoli, ſacerdos & Heremita, cujus venerabile corpus in Vnderſewen prope lacum Thun requieſcit.

S. Achatius ſocius ejus, ibidem.

S. Januarius cum duobus ſociis ſuis, in Schaffhuſen.

S. Guta virgo & Heremita, cujus corpus in Eccleſia Niderſtofen.

S. Lutgardis, fundatrix monaſterii Wyckhen.

S. Trutperthus Heremita martyr, de partibus Scotorum in monaſterio Numaga, quod nunc monaſterium ſuo nomine S. Trutperthi nominatur, in Briſgoia.

S. Verena, Romanorum Imperatorum filia, cujus venerabile corpus in Zurzach requieſcit.

S. Tridolinus de Regali Scotorum ſanguine, cujus corpus in canoniſſarum monaſterio Seckingen.

S. Vindanus Scotigena, Abbas monaſterii Rynow prope Schaffhuſen.

S. Welfridus, Comes de Nagelts, ordinis S. Benedicti, Abbas quondam in Tuuiel, tranſlati ad Stain prope Conſtantiam, ubi corpus in Domino requieſcit.

S. Ratolphus de Cella, ad inferiorem lacum, vulgò Rattolphzell, ubi requieſcit.

S. Adelhaidis virgo, nobili parentela procreata in Villagio Vttweyl.

S. Theodorus martyr, in Zella Epiſcopali.

S. Vtta in Vttenweyler prope montem Buſſen. 722

S. Remigius, Epiſcopus Remenſis, cujus caput integrum in monaſterio Minſterlingen, prope Conſtantiam, conſervatur.

S. Haberilla Virgo, Heremita, à S. Gallo ordinis S. Benedicti Cellæ Brigantinæ: Unde ſucceſſu temporis modernum monaſterium Brigantinum pullulavit, &c. Abbatiſſa ordinata, cujus quam plures ſanctimoniales erant.

S. Marbetto, alias Merbott, presbyter conventualis monaſterii Brigantini, cujus corpus in Alberſchwendi ſylvæ Brigantinæ, ubi miraculis claret, ſummo habetur in bonore.

S. Dietus, prædicti Marbettonis frater carnalis, in majori Eccleſia Andelspuoch, dictæ ſylvæ corpore cubat.

S. Hilta, Heremita, dictorum fratrum ſoror, in parochiali Eccleſia Swartzenberg præfatæ ſylvæ.

S. Ita, Heinrici Comitis de Dockenburg Uxor, de generoſa comitum de Kirchberg parentela, in Fiſchingen, terra Helvetiorum.

S. Candida & Florida, Virgines & martyres, de ſocietate S. Urſulæ, quorum corpora Friburgi Briſſgoiæ quieſcunt.

S. Kunegundis, Mechtundis, Wybrandis & Chriſtina, Virgines & martyres, de eadem ſocietate, in monte Eccleſiæ Aichſell prope Baſileam, quarum corpora quieſcentia inventa ſunt.

Ex quibus omnibus in Canonem relati nonnulli non ſunt: tamen, quia pro ſanctis habentur, adjuncti cæteris: quo in numero etiam Nicolaus, incredibili religione & abſtinentia Eremita, ex familia Fluo, quem tota Helvetia pro ſancto habet.

Finis Libri, quem author Brigantiæ abſolvit
Anno 1519. 17. die Auguſti.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO SALUTEM!

CHronicon hoc Mindenſe incertum habet Auctorem. Breve illud eſt, atque ſucceſſionem Epiſcoporum Mindenſium a prima Epiſcopatus fundatione a. 780. a Carolo M. facta, usque ad Chriſtianum Brunſuicenſem a. 1599. electum, perducit. Hæc equidem Epiſcoporum geſta per tranſennam ſaltim refert, & in rebus antiquioribus ſubinde aberrat. Potiſſimum uſum adhuc habent Triginta & unum ab Ottone M. ejusdemque ſucceſſoribus, Romanorum Imperatoribus, huic Epiſcopatui conceſſa Privilegia, quibus diverſa Epiſcopatus jura confirmantur, potiſſimum, quod ſub ſpeciali mundiburdio, & Protectione Imperii debeant ſubſiſtere jus monetæ, telonii, macelli, argentifodinarum, venandi, conſtituendi duo oppida, exemtionis a poteſtate judiciaria, jurisdictio in ſubditos conceſſa, una cum jurisdictione Criminali, *Vehmgeding*. In fine ſingulorum adjecta ſunt Impp. Monogrammata.

Ex privilegio decimoſexto ſatis aperte patet, argentifodinas olim Germaniæ ad Jura pertinuiſſe Imperii, per decimum ſeptimum, bonorum temporalium adminiſtratio Epiſcopo conceditur. Decimum octavum Epiſcopo facultatem concedit conſtituendi duo oppida, ex quo patet jus dandi Civitatem adhuc dum Impp. competiiſſe. Epiſcopis jus alienandi bona Epiſcopatus vigeſimo denegatur, ſtatuta Civitatis Mindenſis in præjudicium perſonarum eccleſiaſticarum vigeſimo tertio prohibentur, ut exinde varia momenta, Epiſcopatus potiſſimum concernentia, hauriantur. Hæc autem Privilegia ſingula ſpicilegio ſuo Eccleſiaſtico inſeruit vir ſolertiſſimus, Jo. Chriſtianus Lünigius *(a)*.

(a) Anhang von denen Hoch-Stifftern.

SUCCES-

SUCCESSIO EPISCOPORUM MINDENSIUM 723

PER ANNOS OCTINGENTOS,

CUM ECCLESIÆ ILLIUS PRIVILEGIIS TRIGINTA CÆSAREIS.

CHRONICON EPISCOPORUM MINDENSIUM INCIPIT FELICITER.

Incerto Collectore:

Additis ejuſdem Eccleſiæ triginta per Imperatores & Cæſares Romanos conceſſis privilegiis.

ANnis CHRISTI Octingentis, ſed bis decem ex iis demptis:
Templum primum conditur
Petri Cephæ ad honorem, error gentis in decorem
Fidei convertitur.
Et locum Minden nominatum, per Gentilem incaſtratum,
Wedekindum nomine.
Hic per Carolum captivatur: per Leonem baptizatur
Sacro fontis flumine:
Carolus fundans hunc effecit contra gentes, quas ejecit,
Nominatos Saxones:
Et Leo ſacrans, tutum fecit Erkanbertum & præfecit
Contra nequam Dæmones.
Fac ò Deus, ut ſalventur, gens & locus, nec parentur
Hoſtium inſidiæ.
Permanſurus in æternum, nec trahant illum in infernum
Dæmonum malitiæ.

Anno Chriſti 780. fundata eſt per Carolum Magnum Eccleſia Mindenſis, in honorem Divi Petri Apoſtoli.

Invocatio divini auxilii.

Urbs à loco denominata.

Ex verſibus prædictis habetur, quod, antequam civitas Mindenſis fundaretur, Minden fuit quidam locus ſic dictus; & in eo fuerunt quidam homines gentiles & Idololatræ, vocati Saxones. Princeps autem illorum Saxonum fuit quidam Rex, nomine Wedekindus, genere Saxo, ac ejusdem ritus & conditionis. Hic habuit Caſtrum in Minden, ut adhuc apparet, quod dicitur Præpoſitura, quia in ea morabatur quondam Simon Nobilis de Monte, Præpoſitus Mindenſis. Superveniens autem pius Rex & Imperator Carolus, filius Pipini Comitis Palatini *(a)*, hic conſtruxit quoddam in Brulone, ut adhuc videtur in foſſis, quod nominatur ad S. Ægidium, quia in eo S. pater Ægidius impetravit ac obtinuit veniam, & remiſſionem cujusdam maximi delicti, quod Carolus perpetravit.

Scribunt Hiſtoriographi, Pipinum fuiſſe Regem Francorum, non Comitem Palatinum.

Prædictus autem Rex Wedekindus, & Imperator Carolus multa bella moverunt inter ſe. Tandem Carolus captivavit prædictum Regem, ipſumque fidem
724 Catholicam edocuit, ac plenius edoctum, Leo Papa *(b)* baptizavit una cum aliis Saxonibus. Prædictus autem Carolus fundavit eccleſiam pulchram & ornatam, quæ jam major eſt eccleſia Mindenſis, quam S. Leo Papa conſecravit, & ordinavit eis quendam virum S. in Paſtorem, & primum Epiſcopum Mindenſem, nomine Erkanbertum: hic erat vir devotus, & ratione vitæ incedens in omnibus mandatis Dei: fecit enim Deus per eum multa miracula, quæ inſcripta ſunt libro vitæ. Prædictus autem Erkanbertus, multis clarens virtutibus, quievit in pace, in Vigilia S. Medardi Epiſcopi. Obiit autem Carolus anno Dom. 814. Anno ætatis ſuæ 72. Regni ejus 46. Imperii 14. Poſt devictam Italiam anno 43. menſis Februarii die 28.

Saxones fiunt Chriſtiani.

Erkanbertus primus Epiſcopus Mindenſis.

Obitus Caroli Magni.

II.

Hatwardus, ſecundus Epiſcopus Mindenſis. Tempore iſtius corpus S. Viti martyris egregii de civitate Pariſienſi in Corbeiam: Anno autem ſequenti hoc eſt 827. Corpus S. Liberii, Epiſcopi Cenomanenſis, in civitatem Paderbornenſem eſt translatum. De illo autem Epiſcopo Hatwardo è quam pluribus aliis nihil dignum memoria inveni, & quanto tempore rexerit eccleſiam Mindenſem, quod diu ab hominum memoria tranſivit. Obiit autem dictus Epiſcopus in die Sanctæ Euphemiæ Virginis & Martyris.

III.

Theodoricus nominis primus, tertius Epiſcopus Mindenſis: Hic fundavit Monaſterium in Wunſterpe, in honorem Coſmæ & Damiani Martyrum. Iſte Epiſcopus Theodoricus, Dudo Epiſcopus Paderbornenſis, Drago Epiſcopus Oſnaburgenſis, Anfridus Trajectenſis, Albertus Hanenbergenſis, Erlulfus Verdenſis Epiſcopi, cum tribus ducibus, tredecimque comitibus, ac multis aliis fidelibus, juxta Ebekeſtorp, in acie pro fidei & patriæ defenſione ſtantes imperterriti, Domino permittente, occubuerunt, cœlosque petierunt ſanguine Laureati. Facta eſt autem hæc ſtrages prædicta in die Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.

Monaſterium Vunſterpianum quando conditum. 6. Epiſcopi, 3. Duces, 13. Comites pro Religione & patriæ defenſione, occumbunt.

IV.

Wulfarius, quartus Epiſcopus Mindenſis. Tempore iſtius S. Cyrillus, omnium Sclavorum Apoſtolus, corpus S. Clementis, Papæ & Martyris à Terſona, ubi in mare projectum fuerat, mari expiſcato auferens, Romam deportavit. Item anno Domini 847. Comitatus Flandriæ ſumpſit exordium. Et anno ſequenti Comitatus Hollandiæ cœpit circa tempora iſtius Epiſcopi. Obiit autem prædictus Wulfarius in die S. Nicomedis, martyris glorioſi. V. Dro-

Qui tempore Comitatus Flandriæ & Hollandiæ primum cœperint.

(a) ſ. potius Majoris Domus, quod eum Comitis Palatini officio in plerisque conveniebat.

(b) Nec Wittikindus Rex Saxonum fuit, neque a Leone Papa baptizatus. Adde Syntagma Hiſt. Germanicæ *Diſſ. VII. §. XX.*

V.

Drogo, quintus Epiſcopus Mindenſis, tempore ſcilicet anno Dom. 896. Monaſterium Monislium in Molenbeke, in honorem S. Dionyſii ſociorumque ejus, fundatum eſt hoc modo: Fuit enim quædam mulier devota, nomine Hiltiborch, uxor cujusdam, nomine Uffo. Hic vir duo caſtra optima in Parocbia Acriſte, nunc Eckerſten dicta, habuit, unum juxta villam Bredenbeke, quod Incolæ mihi nominarunt Uffenborch, & alterum juxta villam Stenborch: Iſtius uxor cum liberos maſculos non haberet, ad inſtinctum cujusdam devoti ſacerdotis, nomine Folchardi, in abſentia mariti ſui Uffonis, qui dudum fuit in peregrinatione terræ Sanctæ, novem Eccleſias, videlicet Melenbeke, Segelbort, Dekber, Stenborch, Oſtereyſenberge, Weſtereyſenberge, Honroden, Volthem & Silingen fundavit: Unde in reditu mariti ſui gloriata eſt, ſe novem filias nondum in Chriſto regeneratas, peperiſſe, quod devotus Uffo de fundatione novem eccleſiarum intelligens, eas de bonis paternis competenter dotavit, quas Epiſcopus Drogo conſecravit: Obitus autem prædicti Epiſcopi ignoratur.

Quando & quomodo Monaſterium in Molenbeke fundatum ſit.

Fundantur novem Parochialia templa.

VI.

Adelbertus, Sextus Epiſcopus Mindenſis. Circa tempora iſtius, Anno Domini, 908. Ungari Saxoniam & Turingiam devaſtaverunt. Hic obiit in die Sanctorum Vedaſti & Amandi Epiſcoporum.

VII.

Bernhardus vel Bernharius, ſeptimus Epiſcopus Mindenſis. Tempore iſtius Ungari denuo Alemanniam, Franciam, Alſatiam & Saxoniam depopulaverunt, 723. quos Henricus primus, Imperator, Filius Lutgardis, quæ fuit filia Arnulfi Imperatoris, juxta urbem Merſburch totaliter delevit. Hic obiit in die Sancti Magni Confeſſoris.

VIII.

Ludarius vel Luitharius, octavus Epiſcopus Mindenſis. Tempore iſtius, anno Domini 926. Tempore Henrici Aucupis Magni, in die Sanctorum Felicis & Adaucti Martyrum, Sanctimoniales in Onerenkerken, cum Clericis & ſua familia numero 128. ab Ungaris occiſi ſunt. Iſtæ autem Moniales prius albo utebantur habitu, ſed poſtea tempore Werneri Epiſcopi, qui prædictam Eccleſiam reconciliavit, & eas licentiavit ad habitum nigrum: Et illa Eccleſia primo fuit inter Alram & Leynam. Obiit autem prædictus Epiſcopus in Vigilia Pantaleonis Martyris Beati.

Ungari 128. Sanctimoniales & clericos in Onernkerken trucidant.

Anno Domini DCCCCXXXXIIII. Tempore Heinrici Aucupis, Monaſterium Canonicorum Regularium in Visbeke, à nobili Domina Hilleburgi, in honorem Beati Joannis Baptiſtæ fundatum eſt: Poſt lapſum verò temporis, ſcilicet Anno MCCXXXIIII. per incendium deſtruitur, & poſt annos XX. Septimo Calendas Julii à duobus Epiſcopis reconciliatur. In qua conſecrationis die, duæ ſtellæ lucidæ circa meridiem, multis videntibus & admirantibus, ſuper dictum Monaſterium ceciderunt.

Fundatio Monaſterii in Visbeke.

Prodigium. Duæ ſtellæ cadunt ſuper Monaſterium Visbeke.

IX.

Ebergiſus, nonus Epiſcopus Mindenſis. Hujus tempore Bruno, Archiepiſcopus Colonienſis, frater Ottonis primi, corpora Sanctorum Eſicii & Patrocli, Privati & Gregorii, cum baculo S. Apoſtoli Petri, tranſtulit de Roma in Coloniam. Quinto vero Anno ſequenti Beatiſſimus Martyr Patroclus, miles Crecaſimus, per eundem Epiſcopum Brunonem tranſlatus fuit in oppidum Angarorum Suſatum: Obiit autem dictus Ebergiſus in die Sancti Lucæ Evangeliſtæ.

X.

Helmwerdus, decimus Epiſcopus Mindenſis. Hic cum duobus aliis Epiſcopis, ſcilicet Dudone Paderbornenſi, & Dragone Oſnabrugenſi, Anno Domini 952. Majorem Eccleſiam Mindenſem ſub honore Sanctorum, Gorgonii, Lauren-

tii, & Alexandri Martyrum, conſecravit. Hic obiit Anno Domini 958. in die Sancti Valentini Martyris.

XI.

Lubbeke donatur Mindenſi Eccleſiæ.

Lantwardus, undecimus Epiſcopus Mindenſis, ſub Othone Magno. Tempore iſtius, Anno Domini 974. quidam Sacerdos, nomine Vandradus Lubekegowe, nunc Lubbecke dictum, cum omnibus attinentiis ſuis, Eccleſiæ Mindenſi confirmante Othone II. Imp. contulit. Obiit autem in die Sanctorum Coſmæ & Damiani Martyrum, eodem anno. Impetrat privilegium ab Othone Magno Anno 961. & ab Ottone II. Anno 974.

XII.

Fundatio præbendarum Sanctæ Crucis in Eccleſia Minden.

Milo, duodecimus Epiſcopus Mindenſis. Hic anno Domini 993. fundavit Monaſterium Monialium in Monte Wedegonis, ſub Domina Regulari, ordinis Sancti Benedicti, ubi prius Sancta Thetwioff incluſa, ſolitariam vitam ducebat, & regulam Sancti Benedicti piè obſervabat. Prædictus etiam Milo fundavit præbendas Sanctæ Crucis. Obiit Anno Domini 996. in die Sancti Eleutherii Epiſcopi. Impetrat ab Othone tertio privilegium Anno 991. & ab Othone ſecundo Anno 976. & 974.

XIII.

Monaſterium de Monte transfertur Mindam.

Ramwerdus, decimus tertius Epiſcopus Mindenſis. Iſte Epiſcopus Monaſterium prædictum in Monte Wedegonis, à ſuo prædeceſſore conſtructum, propter aëris, nebulæ & venti intemperiem, ad civitatem Mindenſem, in magnum religionis decrementum, pia tamen & ſincera intentione ſub anno Domini 1004. in honorem Beatæ Mariæ Virginis & S. Blaſii Epiſcopi, transtulit & fundavit. Hic Ramwerdus obiit in Vigilia Beati Dionyſii, Epiſcopi & Martyris.

XIIII.

726 Theodoricus, nominis ſecundus, decimus quartus Epiſcopus Mindenſis, vixit ſub Henrico ſancto Imperatore, à quo in anno 1009. donatur privilegio. Rexit Mindenſem eccleſiam 18. annos, menſes quatuor & duos dies. Obiit autem Anno Domini 1022. 19. die Menſis Februarii, in die S. Juliani Martyris.

XV.

An. à Chriſto nato MXXXVI. fundatur templum D. Martino dicatum, in Minda.

Sigibertus, decimus quintus Epiſcopus Mindenſis. Tempore iſtius Conradus Secundus, Salicus Imperator, à quo Sigibertus privilegia Anno 1025. & 1029. & 1031. & 1033. obtinuit, duobus annis in platea, quæ Camp dicitur, in civitate Mindenſi curiam ſolennem tenuit. Prædictus autem Epiſcopus Sigibertus, ad decorem Eccleſiæ Mindenſis, reliquit calices & thuribula pulchra, & novem plenaria valde pretioſa, cum diverſis materiis intus depicta, & exterius auro, argento, & lapidibus pretioſis adornata, comparavit. Item fundavit eccleſiam S. Martini Epiſcopi, anno Domini 1036. in qua feliciter anno eodem, in die Beati Gereonis Martyris, requievit & ſepelitur. Circa idem tempus, Anno Domini 1030. Comitatus Schomburgenſis habuit originem.

XVI.

Anno MXXX. cœpit Comitatus Schomburgenſis clarere.

Fundatio Monaſterii S. Mauritio dedicati.

Bruno, decimus ſextus Epiſcopus Mindenſis, prius Canonicus Magdeburgenſis. Hic monaſterium S. Mauritii extra muros Mindenſes, dictum in Inſula, ubi in Domino feliciter requieſcit, Anno Domini 1042. fundavit, ac monachos ejuſdem ordinis de civitate Magdeburgenſi eo acceſſivit. Hic paralyſi per quinque annos laboravit, ita ut omnium membrorum officio deſtitutus eſſet, ut, quo neceſſe habuit ire, à Confratribus portari deberet. Obiit autem anno Domini Milleſimo quinquageſimo quinto, in die Scholaſticæ Virginis: charus Henrico Nigro Salici filio, à quo privilegium anno 1039. accepit: & alterum anno 1048.

XVII.

Anno Domini 1062. templum ſummum

Egilbertus vel Engelbertus, decimus ſeptimus Epiſcopus Mindenſis & Canonicus Bambergenſis. Tempore iſtius major Eccleſia Mindenſis anno Domini MLXII. in die S. Vincentii Martyris per incendium deſtructa eſt, & Armarium combuſtum,

buſtum, ita, ut, quicquid prius Imperator Carolus & Wedekindus Rex Mindenſium & Angarorum ex magnificentia regia in ornamentis & donariis plurimis reliquerant, ad honorem & decorem ſæpe dictæ eccleſiæ, per flammam ignis conſumptum & deletum ſit. Anno autem Domini MLXXI. prædicta Eccleſia ſic deſtructa à dicto Epiſcopo Egilberto, ac honorabili Domino Rudolpho, Epiſcopo Schleſwicenſi, in honorem S. Trinitatis, S. Crucis, Virginis glorioſæ, & omnium Sanctorum reconciliata & denuo dedicata eſt.

Mindenſe igni concrematum eſt, una cum precioſis ſupellectilibus, quæ munificentia Imperatoria & regia contulerat.

Item dictus Epiſcopus Capellam S. Joannis Baptiſtæ, quæ eccleſia fori nuncupatur, per ignem deſtructam, de bonis unius civis Mindenſis reſtauravit. Hic rexit Mindenſem eccleſiam Annos XXV, menſes VIII. & dies XIX. Obiit autem anno Domini MLXXX. in craſtino S. Andreæ Apoſtoli, & ſepultus eſt in Eccleſia S. Martini in choro, cum anteceſſore ſuo Sigiberto: accepit privilegium ab Henrico IV. Anno 1059. & 1063. qui Epiſcopo Anno 1058. prædium Loſa donat: ut eſt in viceſimo privilegio.

Reſtauratur templum Mindenſe, ſumptibus ac impenſis duorum Epiſcoporum, Mindenſis videlicet & Sleſvvicenſis: Capella S. Joannis Baptiſtæ per ignem abſumpta, bonis ac impenſis unius civis reparatur.

XVIII.

Raymundus vel Reinhardus, decimus octavus Epiſcopus Mindenſis. Sub iſto Epiſcopo vel antiſtite Folmarus, Succeſſor iſtius, ſedem Epiſcopalem frivolè invaſit. Obiit hic anno Domini MLXXXIX. in tertio Cathedræ S. Petri.

XIX.

Folmarus vel Vollemarus, decimus nonus Epiſcopus Mindenſis. Iſte Epiſcopus, propter frivolam invaſionem Epiſcopalis ſedis, ut veraciter aſſeritur, à S. Gorgonio, martyre & Patrono hujus Eccleſiæ, eſt occiſus, circa annum Domini MXCIIII. Et ideo memoria iſtius fieri non conſuevit. Accidit enim, ut eadem, qua dictus Folmarus occiſus eſt, nocte Beatus Gorgonius cuſtodibus Majoris Eccleſiæ appareret, imperans, ut ſignum pro mortuo Epiſcopo facerent. Illis autem credere nolentibus, oſtendit eis pro interſignio pallam Altaris cruentatam & ſanguinolentam, in qua gladium occiſionis abſterſerat; quæ multis annis poſtea pro miraculo ſervabatur. Qui ſtatim ſurgentes, omnia eis imperata obedienter, & 727
cum timore perfecerunt. Obiit autem in die Decollationis Joannis Baptiſtæ, Anno, quo ſupra, Indictione ſecunda.

Ultionis divinæ exemplum. Pæna luenda ubi eſt, adfert injuria clades.

XX.

Odalricus vel Olricus, viceſimus Epiſcopus Mindenſis. Iſte, ſcriptura teſtante, Anno Domini MXCVI. præfuiſſe eccleſiæ Mindenſi invenitur. Obiit autem VI. Idus Decembris, Indictione IIII. in die S. Eutychiani Martyris.

XXI.

Gotſcalcus, XXI. Epiſcopus Mindenſis. Hic anno Domini MCXII. rexit eccleſiam Mindenſem. Obiit autem XVIII. Calendas Martii, Indictione V. in die S. Valeriani martyris, anno Domini MCXII.

XXII.

Widelo, XXII. Epiſcopus Mindenſis. Iſte anno Domini MCXX. Indictione XIIII. in die Sanctorum innocentium Martyrum migravit ex hoc ſeculo.

XXIII.

Sigewardus XXIII. Epiſcopus Mindenſis, habens matrem Eveſam nomine. Hic anno Domini MCXXIIII. Indictione 2. in die Palmarum, præſente Papa Calixto & jubente, Calendis Aprilis in Epiſcopum conſecratus eſt. Hic dedit Eccleſiæ Mindenſi inter alia bona centum Manſos. Tempore iſtius Epiſcopi Henricus, Dux Brunſwicenſis, contulit eccleſiæ Brachium S. Gorgonii precioſè adornatum.

Item tempore iſtius Moniales ordinis S. Auguſtini locum, qui dicitur Werder, prope oppidum Hannover intraverunt. Antequam enim prædictæ Moniales locum prædictum adierunt, inhabitabant quidam Canonici Regulares, qui propter vitam & commemorationem eorum nimis ſingularem ejecti fuerunt, & Moniales monaſterio Overenkerken per Comites de Wunſtorpe & Leuwenrode, ipſo die Sanctæ Catharinæ, Anno Domini MCXIIII. prædictum monaſterium intraverunt.

Vuerder.

 Item

Fundatur Monaſterium Leneren.

Item circa tempora iſtius Epiſcopi, quidam Sacerdos, divitiis abundans, monaſterium Lencren fundavit. Fuit enim Leneren prius Eccleſia parochialis, & prædictus Sacerdos fuit ibi plebanus. Adiit ergo Dominum Apoſtolicum, & impetravit, ut inibi poſſet Monaſterium Monialium erigere, quo annuente, prædictus Presbyter N. & ſic monaſterium prædictum fundavit: Et poſthæc factus eſt ibi præpoſitus. Sedit autem Epiſcopus Sigewardus Annos 20. menſem unum, & dies XVI. Et obiit anno Domini MCXL. in die Beati Victoris Papæ & Martyris.

XXIIII.

Henricus XXIIII. Epiſcopus Mindenſis. Hic prius fuit Abbas in Inſula S. Mauritii, ordinis S. Benedicti, prius Monachus in Bursfeldia, unde electus in Abbatem in Inſula, & eſt in Bursfeldia ſepultus, uti in Chronicis invenitur.

Anno Dom. 1148. Comites de Halremunt condunt Cœnobium Sebynna.

Tempore iſtius Cœnobium in Scbynna, ordinis S. Benedicti, per Comites de Halremunt anno Domini MCXLVIII. in honorem S. Viti Martyris ſociorumque ejus fundatum eſt. Et primus Abbas hujus Cœnobii fuit aſſumptus de Monaſterio Sancti Michaelis in Hyldesheim.

Anno Dominicæ Incarnationis MCLIII. Comites de Oldenborg & Halremunt Monaſterium Luccani in honorem S. Georgii fundant conduntque.

Item circa tempora ejusdem Epiſcopi Monaſterium in Lucca, ordinis Ciſtertienſis, per Comites de Halremunt & Oldenborcht anno Domini MCLIII. conditum eſt & fundatum, ſub honore Sancti Georgii. Hic Epiſcopus Henricus ſedit Annos XII. Menſes XI. & dies tres. Obiit autem Anno Domini MCLVI. in craſtino Sanctæ Potentianæ Virginis.

XXV.

Wernerus XXV. Epiſcopus Mindenſis, quondam majoris Eccleſiæ præpoſitus, & Domini Imperatoris Wilhelmi conſanguineus. Sub iſto præſule vixit quidam famoſus & DEO devotus miles, nomine Mirabilis, ab iſto milite Capella & Curia, quam Monachi de Inſula Mindenſi, ordinis S. Benedicti, poſſident, ſita prope Indaginem, Mirabilisbroek dicta & cognominata eſt. Quæ Capella prius fuit Ca-
728 ſtrum iſtius militis. Poſthæc ille miles ſub anno Domini MCLXVII. ante Altare Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis in majori Eccleſia Mindenſi verſus Aquilonem ſepultus eſt.

Monaſterii in Schynna dedicatio.

Iſte Epiſcopus Wernerus Monaſterium in Schynna Anno Domini 1150. Imperii Friderici Cæſaris, ſecundo Calendas Novembris, Anno ordinationis ejus primo, dedicavit. Sedit autem annis XVII. menſibus 4. Et obiit Anno Domini in Vigilia Beati Martini Epiſcopi.

XXVI.

Hanno XXVI. Epiſcopus Mindenſis. Iſte Sanctus Epiſcopus, videns majorem Eccleſiam Mindenſem miſerabiliter Sanctorum reliquiis orbatam per incendium, collegit de locis diverſis corpora & reliquias Sanctorum, & ad prædictam Eccleſiam transvexit. Tempore autem incendii, reliquiæ Beatæ Mariæ Magdalenæ, inter alias reliquias igne attactas, intactæ permanſerunt; Unde Canonici Mindenſes, devotione congrua permoti, in quodam capite Argenteo prædictas reliquias locaverunt. Videns autem hoc Bruningus de Eugelingborſtell, tunc temporis Decanus, prorupit in verba contumeliæ, dicens: propter tantillum oſſis tam magnas expenſas fieri non debere, in inſtanti tangens tales reliquias irreverenter & indigne, ſtatimque puſtula admodum magnæ nucis in manu ſua cum tanto dolore, cunctis videnribus, apparuit, ſic, quod manum credebat ex reliquiarum oſſe perforatam attactu. Fuit enim indignus ad tangendum tales reliquias, qui eadem nocte condormierat uni mulieri, quod ſtatim fatebatur.

Quæ ſint reliquiæ in Mindenſi Eccleſia.

Sunt autem hæ reliquiæ in majori Eccleſia Mindenſi, videlicet corpora Sanctorum Feliciani Epiſcopi, Carpophori, & Habundi, Martyrum, Theodorici Epiſcopi & Sanctæ Sophiæ viduæ.

Item de iſtis Sanctis maxima pars corporum habetur, ſcilicet Timothei Apoſtoli, Gorgonii martyris, Audentii martyris, Hilarii Epiſcopi, Juſtini Epiſcopi, Felicis Epiſcopi, Alexandri martyris, Pamphili martyris, Felicitatis Virginis, Vigilii Confeſſoris, Speciosæ Virginis, capita duorum Maurorum martyrum, quatuor anſæ de catena Beati Petri Apoſtoli, Catena Sancti Feliciani Epiſcopi, cum qua duceba-

ducebatur, Brachium Sanctæ Annæ, matris Mariæ, & brachium S. Gregorii martyris, item adhuc XII. membra alia integra de diverſis Sanctis.

Item tempore hujus Epiſcopi Hannonis Oda, Comitiſſa de Blanckenborch, dedit Eccleſiæ Mindenſi duo dorſalia paſſionis S. Petri Apoſtoli, Sanctorum Gorgonii & Dorothei continentia. Item dedit pannum ſericum rubei coloris, ſub quo Chriſma benedicendum deferri conſuevit, item dedit imaginem argenteam & deauratam Beatæ Mariæ virginis. Sedit autem Sanctus Hanno Epiſcopus annos XIV. ſub Friderico Barbaroſſa Imperatore, & obiit Anno Domini MCLXXXV. in craſtino Beati Valentini Martyris.

XXVII.

Dethmarus, viceſimus ſeptimus Epiſcopus Mindenſis. Iſte Epiſcopus cum in die Paraſceves, divino officio peracto, panem & aquam ob reverentiam Dominicæ paſſionis comederet: contigit, ut aqua per miniſtros allata bina vice in vinum converteretur. Tandem Epiſcopus tertia vice vadens, ut aquam hauriret, & vinum inveniens, intellexit hoc factum eſſe à Domino, unde id, quod ſibi datum fuerat à Domino, in Domino bibit, & Dominum in donis ſuis benedixit. Sub hoc Epiſcopo inventæ ſunt in Epiſcopatu argentifodinæ, cujus duas partes Henricus VI. Imperator donat Eccleſiæ Anno 1189.

Miraculum Aqua vertitur in vinum.

Tempore iſtius Epiſcopi Monaſterium in Neudorpe, ordinis S. Benedicti, à Præpoſito Simone, conſanguineo prædicti Pontificis, ſcilicet avunculo, in honorem S. Martini fundatum eſt.

Fundatio Monaſterii in Neudorpe.

Item tempore iſtius Epiſcopi Dethmari, Eccleſia Sancti Joannis Evangeliſtæ in Minda Anno Domini MCCVI. à Domino Ramwardo, Canonico majoris Eccleſiæ Mindenſis, fundata eſt.

Item Comitatus de Hoya circa idem tempus originem habuit. Item circa idem tempus Dominus Iko, majoris Eccleſiæ Decanus, fundavit Eccleſiam S. Simeonis monachi in Minda, quæ poſtea à Conrado, Epiſcopo Mindenſi, Anno Domini MCCXIIII. conſecrata eſt. Circa idem tempus, ſcilicet Anno Domini MCCIII. 729
Ordo fratrum Prædicatorum ſub Beato Dominico initium habuit. Prædictus autem Epiſcopus Dethmarus rexit eccleſiam Mindenſem XXI. Annis, IIII. menſibus & 4. diebus: Et obiit Anno Domini MCCVI. in Vigilia Beati Thomæ de Aquino, & ſepultus eſt, ut exiſtimo, retro altare Beati Petri, in majori eccleſia Mindenſi.

OrigoComitatus Hoyenſis.

Prædicatorum ordo quando initium ſumpſerit.

XXVIII.

Henricus ſecundus, XXVIII. Epiſcopus Mindenſis. Iſte circa annum Domini MCCIX. præfuit eccleſiæ Mindenſi, circa idem tempus clauſtrum lacus Sanctæ Mariæ, hoc eſt Marien-Seh, Anno Domini MCCXV. de villa Todenhuſen translatum eſt ad inſtantiam Bernardi, Comitis de Welpe. In monte enim Wedegonis primo apud Beatam Margaretham fuit fundatum. Sed poſtea ad villam prædictam, ubi non planè duobus annis morabantur, translatæ ſunt. Tandem propter ineptitudinem loci ad locum, ubi nunc degunt, translatæ ſunt. Item iſto tempore Capella & majus altare in Caſtro Schomborg Anno Dom. MCCXXI. in honorem Sancti martyris Pancratii à Domino Bernhardo, Archiepiſcopo Senonenſi, conſecrata ſunt. Sedit autem Epiſcopus Henricus annis 3. Et obiit ipſo die Sanctæ Praxidis Virginis.

Monaſterii Marien-Seh tranſlatio.

XXIX.

Conradus Epiſcopus XXIX. Mindenſis. Iſte caſtrum Reinberg Anno Domini MCCXIII. ædificavit.

Caſtrum Reineberg quando extructum.

Tempore iſtius Epiſcopi Monaſterium monialium in Rintelen circa annum Domini MCCXXX. paulo ante, vel poſt, per Adolphum, Comitem de Schomborg, translatum eſt de Olden Rintelen, & in honorem Sancti Jacobi Apoſtoli, à fundamento eſt conſtructum. Degebant enim antea in loco, qui dicitur Biſcoppenhagen.

Hic etiam Adolphus dudum tria monaſteria conſtruxerat, duo in civitate Hamburgenſi, unum de ordine Prædicatorum, aliud de ordine Minorum, tertium in op-

Adolphus Comes de Schomborch extruit tria Cænobia.

in oppido Kylen, ſub regula Sancti Confeſſoris Franciſci. Iſtæ autem Moniales in Rintelen prius nigro utebantur babitu, ſed poſt hæc propter quandam viſionem, quam dictus Epiſcopus Conradus, & Comes Adolphus viderunt in ædificatione monaſterii, habitu albo ſub regula Beati Benedicti utuntur, cum prius fuerint ſub Regula S. Auguſtini Epiſcopi. Circa eadem tempora fratres Prædicatores ſub anno Domini MCCXXXVI. in die Converſionis S. Pauli in civitatem Mindenſem à Conrado, tunc exiſtente Epiſcopo, revocati ſunt. Et primo vixerunt apud S. Joannem Evangeliſtam, deinde in plateam Vitæ Bollinſtrates ſe tranſtulerunt. Poſt hæc ad Aream, ubi nunc degunt, à quodam milite, dicto de Belderſen, recepti ſunt. Iſte autem Epiſcopus Mindenſis Conradus præfedit Eccleſiæ XXVII. annis, & obiit anno Domini MCCXXXVI. in die Sanctorum Joannis & Pauli martyrum.

Nota: Anno 1234. vel circiter, nominatur in 17. privilegio Joan. Epiſcopus Mindenſis: qui hic præteritur: niſi forte librarius ibi erraverit.

XXX.

Nienbus ædificatur.

Wilhelmus XXX. Epiſcopus Mindenſis. Iſte caſtrum Nienbus nunc deſolatum, Anno Domini MCCXLII. ædificavit. Sedit autem annis quinque, menſibus undecim. Sed obiit anno Domini MCCXLIIII. in die S. Pancratii martyris.

XXXI.

Joannes XXXI. Epiſcopus Mindenſis. Iſte tres turres in novo caſtro, & Reinenberg conſtruxit, hic rexit Mindenſem Eccleſiam annos X. menſes 7. ſeptimanas 2. & dies 2. Obiit autem anno Domini MCCLII. in octava Epiphaniæ Domini, Idibus Januarii, & ſepultus eſt in eccleſia S. Martini Mindenſis, retro altare Sanctorum Simonis & Judæ Apoſtolorum.

Hamelen emitur pecunia.

XXXII.

Liberalitas Fortitudo. Dux Luneburgenſis & Comes de Vunſtorpe à Vuedekindo Epiſc. acie vincuntur.

Wedekindus de Hoya, triceſimus ſecundus Epiſcopus Mindenſis. Hic oppidum Hamelen pro quingentis marcis argenti, in Colonia perſolvendi, ſub certis pœnis & quitatione ducentarum marcarum, à monachis de Fulda anno Domini MCCLIX. comparavit. Fundatio enim eccleſiæ Hamelen præceſſit fundationem eccleſiæ Mindenſis XXX. annos, ab illo tempore, quo Beatus Bonifacius Epiſcopus eam primo conſecravit. Item iſte Epiſcopus Wedekindus ducem de Luneburg,

730 & comitem de Wunſtorpe cum maximo eorum exercitu, DEO & omnibus de Minda cooperantibus, in bello devicit, unde in illius victoriæ memoriam IIII. Banneria, ſive vexilla, in majoris Eccleſiæ columnis pendentia, in præſentem diem videntur, & ob gratitudinem dictus Epiſcopus civibus Mindenſibus ſylvam, dictam Minderwalt, cum omni ſuo jure in perpetuæ gratitudinis oſtenſionem, libere donavit.

Beneficẽtia ob rem bene geſtam datur Civibus Mindenſib. der Minderuualt, gratitudinis ergo.

Iſte Epiſcopus Eccleſiam Prædicatorum in Minden, ab iiſdem fratribus conſtructam, una cum fratre ſuo Gerhardo Werdenſi, & Henrico Oſilienſi Epiſcopis, ordinis antedicti, cum magna ſolennitate conſecravit, anno Domini MCCLX. Rexit autem Eccleſiam Mindenſem annos VIII. menſes 4. ſeptimanas 3. & dies quinque. Obiit anno Domini MCCLXI. in Vigilia Beati Matthæi Apoſtoli. Fuit in Wilhelmi Cæſaris magna gratia, qui eum conſanguineum & capellanum ſuum vocat, Anno 1253. & Eccleſiæ Mindenſi in ejus gratiam donat Comitiam liberorum in Steynwed, Haddenhouſen & Bershere Anno 1254. mortuis Baronibus familiæ iſtius omnibus.

Pietatis amor & ſtudium in iſto Epiſcopo.

XXXIII.

Cono XXXIII. Epiſcopus Mindenſis. Iſte Eccleſiam Mindenſem gubernavit annis IIII. menſibus quinque & tot diebus. Obiit anno Domini MCCLXV. in feſto Cathedræ S. Petri Apoſtoli.

XXXIIII.

Otto XXXIIII. Epiſcopus Mindenſis. Iſte caſtrum Reinenberg, quod Dominus de Diepholte violenter occupaverat, ſua diligentia & prudentia recuperavit. Temporibus ſuis pons trans Weſeram non erat, ſed omnia navigio traducebantur. Sic pons conſilio & auxilio illius factus eſt. Circa tempora iſtius anno Domini 1271. celebratum eſt primum capitulum à fratribus Prædicatoribus in Minda, in die ſancto

Viſurgis ponte comprehenditur.

cto

cto Nativitatis Mariæ Virginis glorioſæ. Sedit autem dictus Epiſcopus annis 6. menſes undecim, ſeptimanam 1. & duos dies, & obiit circa annos Domini MCCLXXV. in octava Sancti Martini Epiſcopi.

XXXV.

Volquinus, triceſimus quintus Epiſcopus Mindenſis. Iſte de villa Lubbeke fecit oppidum, & Canonici ibidem de villa Alden ſive Alen, circa eadem tempora ſunt tranſlati. *Lubbeke pagus fit oppidum.*

Tempore iſtius Epiſcopi floruit quidam frater de ordine Prædicatorum, dictus Burchardus Hyddingk, vir Domino devotus & ſanctus, auditor confeſſionis prædicti Epiſcopi. Hic inter alia miracula prædictum Epiſcopum Volquinum excæcatum illuminavit, & juſſit, ut prædictus Epiſcopus faceret unam imaginem Beatæ Mariæ Virginis, & lampadem perpetuo arſuram juxta eam ad ſepulchrum ejus poni, quod & factum eſt, & adhuc claret. Obiit autem in die S. Godehardi Epiſcopi, & ſepultus eſt juxta ſummum altare in choro fratrum Prædicatorum.

XXXVI.

Conradus ſecundus, XXXVI. Epiſcopus Mindenſis. Tempore iſtius Caſtrum Comitis de Hoya Anno Domini 1295. conſtructum eſt. Obiit autem 4. Cal. Junii, Anno Domini MCCLXXXXV. in die Sanctorum Marcellini & Petri martyrum. *Caſtrum Hoya ædificatur.*

XXXVII.

Rudolphus de Roſtorpe, XXXVII. Epiſcopus Mindenſis. Iſte caſtrum Steigerberg anno Domini 1304. ædificavit, ſub eo etiam Capitulum ſecundum fratrum Prædicatorum in Minda anno Domini 1307. celebratum eſt, in die Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis. *Caſtrum Steigerberg ædificatur.*

Item tempore iſtius Epiſcopi ſuburbium S. Simeonis in die S. Hippolyti martyris per ignem ex integro deletum eſt. Item conſecravit etiam imaginem crucifixi in Eccleſia fratrum Prædicatorum. Et obiit anno Domini 1314. in die S. Albani Epiſcopi.

XXXVIII.

Gotfridus de Waltegge, XXXVIII. Epiſcopus Mindenſis. Iſte Caſtrum Petershagen, ſecundo anno ſui Epiſcopatus, hoc eſt, anno Dom. 1335. in die S. Walburgis Virginis, erexit & conſummavit. Eodem anno platea piſtorum totaliter per ignem deſtructa eſt. Ita circa tempora ſcilicet anno Domini 1318. celebratum eſt tertium capitulum fratrum Prædicatorum in Minda, in die Sanctæ Nativitatis Mariæ virginis. Obiit autem iſte Epiſcopus Anno Domini 1324. in craſtino S. Servaſii Epiſcopi, & ſepultus eſt retro altare S. Petri Apoſtoli, in majori Eccleſia Mindenſi. *Caſtrum Petershagen primum ædificatur, Anno Domini 1335.* 731

XXXIX.

Ludovicus, filius Ottonis, Ducis de Luneburg, XXXIX. Epiſcopus Mindenſis. Tempore iſtius Caſtrum Nyenhues anno Domini 1346. in die Beati Sixti Papæ & martyris, à Comitibus de Hoya captum & deletum eſt. *Nyenhues à Comitibus de Hoya deletur.*

Eodem anno, in feſto decollationis Joannis Baptiſtæ, caſtrum Slotelborg ædificatum eſt. *Slotelberg ædificatur anno Domini 1346.*

Item tempore iſtius Epiſcopi inundatio magna aquarum Weſeræ facta eſt, ita, quod aquæ excreverunt, & civitatem Mindam intrantes, trans majorem Eccleſiam uſque ad forum pervenerunt, & oſtium portæ civitatis, quatuor vel quinque pedibus totum repleverunt. Factum autem eſt hoc anno Domini 1342. in die S. Beatæ Mariæ Magdalenæ. Sedit autem Epiſcopus Ludovicus anno 22. menſe 1. & diebus 4. & ſepultus eſt anno Domini 1345. in monaſterio monialium in Walſrode.

XL.

Gerhardus de Schomborg, quadrageſimus Epiſcopus Mindenſis. Iſte caſtrum Roden Anno Domini 1353. comparavit. Sedit autem annis 6. menſibus 3. & 3. diebus. Et obiit anno Domini 1353. in die ſancto Circumciſionis Domini, *Caſtrum Roden comparatur von den Becken.*

mini, & ſepultus eſt in majori Eccleſia Mindenſi, juxta altare Beatæ Mariæ Magdalenæ ante aſcenſum chori.

XLI.

Theodoricus tertius, XLI. Epiſcopus Mindenſis. Hic fuit prius frater ordinis Ciſtertienſis Sancti Bernhardi, poſt hoc, de ordine aſſumptus, eligitur in Epiſcopum Ebranenſem, poſtea fit Epiſcopus Sleswicenſis. Deinde anno Domini 1343. Calend. Martii promovetur in Epiſcopum Mindenſem. Ultimo anno Dom. 1362. aſſumptus eſt in Archiepiſcopum Magdeburgenſem.

XLII.

Oppidum Petershagen extruitur.

Gerhardus ſecundus de Schomborch, Quadrageſimus ſecundus Epiſcopus Mindenſis, hic oppidum Petershagen conſtruxit. Iſte Epiſcopus, cum fratre ſuo Adolpho, Comite de Schomborch, anno Domini 1366. ad terram ſanctam vadens, in Eccleſiæ ſuæ magnam deſolationem, jam in mari exiſtens, diem clauſit extremum, in Vigilia S. Michaelis Archangeli. Adolphus autem, frater ſuus, obiit eodem anno in Cypro, in Vigilia S. Eduardi confeſſoris.

XLIII.

Otto ſecundus de Wettin, Quadrageſimus tertius Epiſcopus Mindenſis, quondam Cantor Wormatienſis, & Decanus Moguntinenſis. Iſte Epiſcopus, poſtquam in Vigilia corporis CHRISTI Minden introductus fuit, modico tempore, ſcilicet usque ad feſtum S. Alexii Confeſſoris ſuperveniens, hora quaſi decima poſt occaſum Solis, viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, & ſepultus eſt ante ſummum altare, in choro fratrum prædicatorum in Minda. Poſt obitum autem dicti Epiſcopi cives Mindenſes duo caſtra, ſcilicet Vlotow, & Varenholte, per vim armorum ceperunt, & pro parte igni tradiderunt. Item anno Domini 1388. Simon de Lippia Domicellus, in die S. Magni Martyris, oppidum Lubbeke ſpoliavit, & incendit.

Expugnantur à Mindenſibus Vlotouu & Varenholt Caſtra.

XLIV.

Wedekindus Secundus de Monte, Quadrageſimus quartus Epiſcopus Mindenſis. Iſte Anno Domini 1369. ſeptimo die menſis Octobris, Mindam fuit introductus, & in Epiſcopum receptus.

Tempore iſtius Epiſcopi, anno Domini 1373. circa aſcenſionem Dn. platea
732 piſtorum à porta Weſeræ usque ad vicum Hellingſtrate cum omnibus ædificiis circa Eccleſiam S. Joannis per flammam ignis deſtructa eſt.

Item anno eodem S. Felicianus Epiſcopus miraculis coruſcare cœpit, & ideo prædictus Epiſcopus Wedekindus feſtum ejus per totam diœceſim Mindenſem celebrari inſtituit.

Inundatio aquarum inuſitata.

Item anno Domini 1376. in die Beatæ Scholaſticæ virginis, fuit magna inundatio Weſeræ, ita, quod aquæ excreſcentes ad medium fori pervenerint. Et ob hanc cauſam monachi de Inſula, ordinis S. Benedicti, annuatim dant unam ſtipem.

In die Beatæ virginis Scholaſticæ, temporibus iſtius Epiſcopi, ſc. anno Domini 1353. quartum capitulum fratrum Prædicatorum in Minda, & rurſus quintum capitulum Prædicatorum in Minda, circa tempora ejusdem Epiſcopi celebratum eſt.

Anno Domini 1377. die 15. menſis Novembris, tempore iſtius Epiſcopi, Wedekindi, Carolus quartus Mindam pervenit, & moratus fuit ibi in conventu fratrum Prædicatorum usque in diem tertium, & eodem anno imperatrix eum ſecuta, hora eadem, qua Imperator intravit, Mindam pervenit.

Magna vis grandinum corrupit ſata.

Deinde anno Domini 1379. in craſtino S. Urbani Papæ & martyris, tanta tempeſtas grandinum (ad quantitatem ovorum magnorum) item tonitru & pluviarum eſt exorta, quæ ſegetes, vineas, arbores, plantas, & alia terræ naſcentia multa deſtruxit, & tam horribilis, quod nullus viventium recordatur ſe talia vidiſſe. Videbatur etiam peregrinis de Aquisgrano venientibus, & in monte Wedegonis

gonis exiſtentibus, quod quidam globus, ſive nubes ignea ſuper civitatem Mindam penderet, ita ut prædictæ civitatis periclitationem & totalem deletionem imminere putarent. Obiit autem anno Domini 1383. in feſto inventionis S. Stephani, & ſepultus eſt in majori Eccleſia Mindenſi, juxta altare decem millium martyrum.

XLV.

Otto tertius, de Moote, XLV. Epiſcopus Mindenſis, frater prædicti Wi-dekindi. Iſte totum dominium caſtri montis Mindenſi Eccleſiæ perpetuò poſſidendum reſignavit in ſui memoriam. Obiit autem anno Domini in nocte Circumciſionis Dom. ſepultus eſt autem in choro ante ſummum altare majoris Eccleſiæ Mindenſis.

Comes de Monte dono confert Caſtrum ſuum Eccleſiæ Mindenſi.

XLVI.

Wilckinus vel Wilhelmus Burſche, XLVI. Epiſcopus Mindenſis. Iſte fuit quondam majoris Eccleſiæ præpoſitus. Sedit hic tempus, tempora & dimidium temporis, hoc eſt, tres annos & dimidium, & ſepultus eſt in Eccleſia Mindenſi, ante altare S. Petri Apoſtoli in medio Eccleſiæ ejusdem.

Inuſitatæ locutionis exemplum.

XLVII.

Marqwardus de Randegge XLVII. Epiſcopus Mindenſis. Hic miſſus à Domino Papa, contra voluntatem Canonicorum Mindenſium & in Epiſcopum promotus eſt, poſt hæc autem modico tempore, cum indignatione nimia, eſt tempore noctis expulſus. Et fit Epiſcopus Conſtantienſis.

Ambitione ſeſe ingeſſit hic.

XLVIII.

Otto quartus de Retberge XLVIII. Epiſcopus Mindenſis noo poſtulatus, ex Curiæ promiſſione præficitur, & ideo veneno intoxicatus, interiit. Sedit autem annis tribus. Et ſepultus eſt in majori Eccleſia Mindenſi ante altare Sancti Petri Apoſtoli.

XLIX.

Wulbrandus de Halrmunt, XLIX. Epiſcopus Mindenſis. Iſte prius fuit abbas monaſterii Corbeiæ. Hic deinde Epiſcopus. Caſtra tria Eccleſiæ Mindenſi recuperavit, ſc. Caſtrum Wedegenſteen de manibus nobilis Bernhardi de Lippia, & caſtrum Reinenberch de manibus Nicolai Comitis de Tekenborg, & Caſtrum Roden, de manibus Joannis Bock armigeri. Illa tria caſtra obſedit viriliter & expugnavit, & ad Eccleſiam Mindenſem reduxit.

Vuedegenſteyn. Reinĕberch. Roden.

Item anno Do. MCCCCXXVI. in feſto Sancti Michaelis Archangeli, celebratum eſt ſextum capitulum fratrum Prædicatorum in Minda. Sedit autem di- 733
ctus Epiſcopus annis 30. & menſibus 2. ſed obiit anno Domini 1437. in Vigilia nativitatis Domini, & ſepultus eſt in majorem Eccleſiam Mindenſem ante altare S. Apoſtoli Petri, ſub imagine Beatæ Mariæ Virginis, quam Dominus Joannes de Northum Archidiaconus in Pattenſem comparavit.

Item circa tempora iſtius Epiſcopi, Wulbrandi, Anno Domini 1434. ſequenti die Beati Marci Evangeliſtæ, Minda cecidit in CCC. & duobus vigenis captivatorum ab hoſtibus ſuis, ſcilicet Oſnaburgen, Lemegen, Varoholt & Lippa: in campo dicto, in der Veltheimer Marſch.

Item Anno Domini 1435. in jejunio, in Dominica, qua cantatur Lætare, Monachi de Inſula ordinis S. Benedicti extra muros Mindenſ. intraverunt civitatem Mindenſem, propter hoſtium rabiem & maxime nimiam, ut in præſentiarum cernitur, inundantiam aquarum: Ornamenta enim, & libros prædicti monaſterii adhuc hodie oſtendunt, quanta ibidem ſuſtinuerint damna, & tranſlati ſunt ad Eccleſiam S. Simeonis. Anno autem Domini 1451. prædicti monachi per Cardinalem Nicolaum de Cuſa reformati fuerunt, mediante abbate Burſfeldenſi, qui de ſuis fratribus poſuit ibidem abbatem reformatum, & tam abbas Burſfeldenſis, quam ille, quem pro reformatione poſuit, ambo in prædi-

ſto monaſterio S. Mauritii obierunt & ſepulti ſunt, ibidem ſub lapide uno in Choro, prout ſcripta teſtantur deſuper exarata.

L. Epiſcopus.

Albertus Comes de Hoya. Ingens peſtis.

Albertus de Hoya, L. Epiſcopus Mindenſis. Tempore iſtius, Anno Domini 1439. à feſto Joannis ante portam latinam, usque ad nativitatem Domini incluſivè, viguit peſtilentia tam fortiter, ut uno die duodecim, viginti vel triginta homines ponerentur in unum ſepulchrum.

LI.

Hunc deinde ex ordine ſecutus eſt Henricus, comes à Schomborch.

LII.

Quem Franciſcus, Dux Brunſwicenſis, ſequitur.

LIII.

Illum vero Franciſcus, comes à Waldeck, omnes Epiſcopi Mindenſes, & Franciſcus, de quo loquimur, adminiſtrator ſimul Monaſterienſis & Oſnaburgenſis.

LIV.

Franciſcum ſecutus eſt Georgius, Dux Brunſwicenſis, Henrici ſenioris filius, qui obiit Anno 1566.

LV.

Hunc Hermannus, Comes Schomburgenſis, filius Othonis.

LVI.

Illum Henricus Julius, Dux Braunſwici & Lunæburgi.

LVII.

Quem Antonius, Comes Schomburgenſis, excepit, frater Hermanni anteceſſoris.

LVIII.

Antonio mortuo, Chriſtianus, Wilhelmi filius, Dux Braunſwici & Lunæburgi, electus in Epiſcopum fuit, Anno 1599.

SEQUUN-

SEQUUNTUR TRIGINTA EJUSDEM ECCLESIÆ AB IMPERATORIBUS ET CÆSARIBUS IMPETRATA PRIVILEGIA. 734

Quibus tum antecedens Hiſtoria confirmatur, tum res multæ aliæ explicantur.

I. Privilegium primum Othonis Magni Imp.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Otto divina propitiante Clementia Rex, omnium fidelium noſtrorum tam præſentium, quam futurorum cognoſcat induſtria, qualiter vir venerabilis, nomine Landwardus, Epiſcopus ſcilicet Eccleſiæ conſtructæ in honorem S. Petri principis Apoſtolorum, in loco, qui dicitur Mindim, attulit in noſtram præſentiam piiſſimi genitoris noſtri, cæterorumque anteceſſorum noſtrorum Regum conſcripta, in quibus continebantur, qualiter ipſi præfatæ Eccleſiæ res, cum omnibus in ipſis rebus conſiſtentibus, ſub illorum receperunt Mundeburdo, precatusque eſt manſuetudinem noſtram, ut hoc ipſum à noſtræ Imperialis poteſtatis conſenſu fieri non recuſaremus. Nos autem ob amorem Dei, & remedium animæ noſtræ, ac pii genitoris noſtri, cæterorumque anteceſſorum noſtrorum Regum, nec non & pro noſtræ mercedis augmento, paternos mores ſequentes, & benignitati ejus conſentientes, ita fieri decrevimus, præcipientes ergo jubemus, ut nullus judex publicus, vel quislibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca, vel agros ſeu reliquas poſſeſſiones jam dictæ Eccleſiæ, (quas nunc infra ditionem regni noſtri, legibus poſſideat, vel quæ deinceps in jura ejus divina pietas voluerit augeri;) ad cauſas judiciario more audiendas, vel freda exigenda, manſiones vel paradas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ contra rationem diſtringendos nec ullas redibitiones, vel inuſitatas occaſiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea, quæ ſupra memorata ſunt, penitus exigere præſumat, hominibus quoque famulatum ejusdem Monaſterii facientibus, qui Saxonice malman dicuntur, prædictum Mundeburdum & tuitionem noſtram conſtituimus, *ut etiam coram nulla judiciaria poteſtate examinentur, niſi coram Epiſcopo, aut advocato, quem ejusdem loci Epiſcopus elegerit: notatu hoc dignum; quicquid vero fiſcus exinde ſperare potuerit, pro æterna remuneratione dictæ Eccleſiæ, ad ſtipendia pauperum, & luminaria continuanda conceſſimus*, & ipſe Epiſcopus, cum omnibus rebus ſuis, noſtro fideliter pareat Imperio, & ſub noſtra conſiſtat defenſione, quatenus ipſum, fratresque ejusdem loci, pro nobis, conjuge, proleque noſtra dominum melius jugiterque exorare delectet. Fratribus autem ejusdem loci præfati dedimus licentiam eligendi paſtorem inter ſe, qualemcunque voluerint, ita tamen, ſi talis inter eos inveniatur, qui vita & moribus probatus habeatur, & ut hoc noſtræ conceſſionis auctoritas pleniorem in Dei nomine obtineat firmitatem, juſſimus prælibati loci Epiſcopo hoc præſens præceptum conſcribi, manus noſtræ inſcriptione confirmatum ſubtus, & annuli noſtri impreſſione corroborari, pro Dei amore, & ſtabilitate Imp. noſtri, & incolumitate noſtra, & æterno præmio præcipimus.

Bannum. Moneta. Telonium. Macellum.

Signum

Dn. Ottonis invictiſſimi Regis, Lintulfus Cancellarius, ad vicem Brunonis Archicapellani recognovit. Data VII. Idus, An. Dominicæ incarnationis DCCCCLXI. Indictione IV. Anno regni ſereniſſimi Regis Ottonis XXII. Actum Burchem in Chriſti nomine feliciter, Amen.

II. Privilegium ſecundum, Henrici ſancti Imp.

735

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Henricus divina favente clementia Rex, omnium fidelium noſtrorum tam præſentium, quam & futurorum cognoſcat induſtria, qualiter Theodoricus Epiſcopus S. Minden. Eccleſiæ, in honore ſancti Petri Apoſtolorum principis conſtructæ, in noſtram attulit præſentiam piiſſimorum anteceſſorum noſtrorum, Regum vel Imperatorum ſcripta, in quibus continebantur, qualiter ipſius præfatæ Eccleſiæ res, cum omnibus in ipſis rebus conſiſtentibus, ſub illorum receperint Mundiburdio ac defenſione, precatusque eſt ſerenitatem noſtram, ut hoc ipſum à noſtræ regalis poteſtatis conſenſu fieri non recuſaremus. Nos autem ob amorem Dei, noſtræque animæ remedium, nec non pro regnorum ſtabilitate, prodeceſſorum noſtrorum mores ſequentes, & ejus benignitati aſſentientes, ita fieri decrevimus, præcipientes ergo, ut nullus Judex publicus, vel quislibet ex judiciaria poteſtate, in eccleſias aut loca vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones jam dictæ Eccleſiæ, quas nunc infra ditionem Regni noſtri legibus poſſidet, vel quæ deinceps in jura ejus divina pietas voluerit augeri, ad cauſas audiendas, vel freda exigenda, manſiones vel paradas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius eccleſiæ francos, liberos & eccleſiaſticos litones, maalman, vel ſervos cujuslibet conditionis, ſeu colonos, contra rationem diſtringendos, nec ullas redibitiones vel illicitas evaſiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat, aut bannum, ſive herbannum, ſeu ea, quæ ſupra memorata ſunt, ab illis penitus exigere præſumat, hominibus quoque famulatum ejusdem Eccleſiæ facientibus, prædictum Mundiburdium conſtituimus, ut etiam coram nulla judiciaria poteſtate examinentur, niſi coram Epiſcopo & advocato ejus, quos ejusdem loci Epiſcopus elegerit: inſuper etiam bannum noſtrum & monetam, teloneumque, ſive macellum publicum ibi conſtrui licere, & quicquid ad noſtram poteſtatem pertinere videbatur, eidem eccleſiæ donavimus. Quicquid vero fiſcus exinde ſperare potuerit, pro æterna remuneratione prædictæ Eccleſiæ, ad ſtipendia pauperum & luminaria continuanda, conceſſimus, & per ſe Epiſcopus in omnibus rebus ſuis, noſtro fideliter pareat imperio, & ſub noſtra conſtet defenſione, uti ceteræ Regnorum noſtrorum eccleſiæ & Epiſcopi, quatenus ipſos fratresque ejusdem loci, pro vobis Dominum melius & jugiter orare delectet. Conceſſimus quoque eisdem fratribus, licentiam eligendi inter ſe paſtorem dignum & idoneum, ſalvo tamen Regis, ſive Imperatoris conſenſu, & ut hoc noſtri Mundiburdii & conceſſionis præceptum firmius, magisque inconvulſum cunctis credatur, hanc cartam inſcribi juſſimus, Sigilloque noſtro ſignatam, manu propria ſubtus firmavimus. Signum Domini Henrici Regis invictiſſimi, Guntherus Cancellarius, vice Willigiſi Archicappellani recognovit. Datum IIII. idus Martii indictione VII. Anno Dominicæ incarnationis MVIIII. Anno vero Domini Henrici ſecundi regnantis VII. Actum Drutmaniæ feliciter, Amen.

Conradus concedit Epiſcopo foreſtum & jus venandi.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Chonradus divina favente clementia Romanorum Imperator, Auguſtus, omnibus Chriſti noſtrique fidelibus, notum eſſe volumus: Qualiter Sigibertus, Mindenſis Eccleſiæ Epiſcopus, noſtram adiit Celſitudinem, hoc ſupplicans, quatenus nos quoddam foreſtium, ſui ſcilicet juris, per imperiale noſtri præceptum, foreſtrari faceremus, hoc ipſum foreſtrum incipit, ubi linderinus flumen Weſera influit, & ſurſum contra ejusdem rivi decurſum, usque ad villam Liuſa dictam, ad illum locum, ubi Luzilurſone rivus influit rivum lume, & ſurſum, contra illius rivi decurſum, usque ad villam, halle dictam, ad illum locum, ubi publica ſtrata iter ſuper ipſum præbet rivum, & in ipſa publica ſtrada, usque ad locum puregriffe dictum, ubi terminus eſt Barrochiarum Mindenſis eccleſiæ, & hildeneshemenſis, & inde per directum, usque ad Wabeche fluvium, qui prædicta diſcernit Epiſcopia, & ſurſum, contra illius riui decurſum, usque ad cacumen montis, Vogilari dicti, & per totum ejusdem montis occidentale

cidentale cacumen, contra villam Rena dictam; & inde in fluvium Wyſera, & per ejus deſcenſum, medium usque ad illum locum, ubi prænominatus Linnerinus idipſum influit flumen, hujus Venerabilis Epiſcopi deſiderium, ob interventum ac petitionem caræ contoralis noſtræ; Giſale, Imperatricis videlicet Auguſtæ, nec non & amantiſſimæ noſtræ prolis Henrici Regis, perduximus ad effectum. Proinde Imperiali præcipimus auctoritate: ut nullus in eodem foreſtro venationis exercitium, præter prædictæ eccleſiæ Epiſcopi çonſenſum, agere præſumat. Et ut hoc noſtræ Donationis præceptum ſtabilius ac firmius omni permaneat ævo, hanc paginam inde conſcriptam propriaque manu corroboratam, ſi- 736

gilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri. Signum Domini Chonradi Romanorum Imperatoris invictiſſimi, Burchatdus Cancellarius, vice Pardonis Archicappellani, recognovit. Data VI. Idus Julii, Anno Dominicæ incarnationis MXXXIII. indictione prima, Anno autem Domini Conradi ſecundi regnantis IX. Imperii vero VII. Actum Metſiburg feliciter, Amen.

III. Privilegium tertium Othonis tertii Imp.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Otto divina favente clementia Rex: Si pias petitiones ſacerdotum, quas noſtris auribus infuderint, pro utilitatibus Eccleſiarum ſuarum, ob divinum amorem efficaciæ, damus ad præſentem vitæ & Regni noſtri ſtatum, & æterna beatitudinis præmia capienda, id nobis liquido profuturum eſſe credimus. Quapropter omnium fidelium noſtrorum præſentium & futurorum noverit induſtria, quomodo nos fideli noſtro Miloni, venerabili Epiſcopo & Eccleſiæ Mindenſi, cui ipſe præſidet, ob devotum ſervitium, quod pio animo nobis ſæpius exhibuit, in proprium dedimus Foreſtros noſtros, Huculinhago & Stioringewald, nominatos. Et inſuper ob interventum & comprobationem fidelium noſtrorum, Bernardi videlicet Ducis, & fratris ſui Luitgeri, atque Ailhardi Comitis, aliorumque comprovincialium ſuorum, ſupradicto Epiſcopo & ejus Eccleſiæ, dedimus ſylvam, Suntel vocatam, quantum ex occidentali parte fluminis, quod Weſera nuncupatur, ſui Epiſcopatus ſpatium comprehendit, ea videlicet ratione, ut nulla deinceps perſona, magna vel parva, in prædictis foreſtris, aut ſylva ſuperius jam nominata, venari ſeu capere præſumat, aliquam feram vel beſtiam, ſine licentia & conſenſu ipſius jam dicti Milonis, honorandi præſulis, & ejus ſucceſſorum, ſed prædicti foreſti, & ſupraſcripta ſylva, ſub perpetuo jure, vinculis Epiſcopi, & ejus ſucceſſorum futurorum conſiſtat, & ut hæc noſtræ donationis autoritas dehinc firma permaneat, hoc præceptum inde conſcriptum, ſigilli noſtri impreſſione ſignari juſſimus, manuque noſtra, ut infra videtur, corroboravimus. Signum

domini Ottonis Regis. Hildebaldus Epiſcopus & Cancellarius, vice Willigiſi Archiepiſcopi, recognovit. Data V. Idus Septembris Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXCI. indictione V. Anno autem tertii Ottonis regnantis VIII. Actum Brandenburg feliciter, Amen.

IV. Privilegium quartum Conradi Salici Imp.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Chonradus, clementia divina favente, Romanorum Imperatot Auguſtus: Noverit omnium ſanctæ Eccleſiæ Dei fidelium, noſtrotumque præſentium ac futurorum induſtria, qualiter nos ob interventum & petitionem dilectæ conjugis noſtræ, Giſile Imperatricis Auguſtæ, & amantiſſimæ noſtræ prolis Heinrici Regis, nec non Brunonis, Auguſtenſis venerabilis Epiſcopi, fideli noſtro Sigiberto, Mindenſi Epiſcopo & Eccleſiæ, cui ipſe Deo dante præſidet, in honore ſancti Petri principis Apoſtolorum, & ſancti Gorgonii martyris Chriſti conſtructæ, quandam ſylvam, ſitam ſingulariter in proprietate prædiorum ejuſdem Mindenſis Eccleſiæ, & in pago Entergowi, in comitatu vero Bernardi Ducis, cum conſenſu & collaudatione præfati Ducis Bernardi, & ſui fratris

tris Dietmari, cæterorumque civium in eadem ſylva, usque modo communionem venandi habentium in ſylvis, campis, & paludibus inter flumina Oſſenbeke & Alerbeke, usque in medium flumen Wermonen, & inde usque ad Northſulere campen, ad curtem pertinens, Sulegon nominatam, foreſtrari conceſſimus, & banni noſtri diſtrictu circumvallavimus, ea videlicet ratione, ut nemo ulterius in eodem foreſto absque prælibati Epiſcopi ſuorumque ſucceſſorum licentia, poteſtatem habeat venandi, ſagittandi, retia aut laqueos ponendi, aut ullo ingenio feras decipiendi, quæ merito ſub jure banni continentur. Si quis autem hujus no-
737 ſtri Imperialis præcepti temerarius violator extiterit, ſciat ſe Epiſcopo & ſuo advocato banni noſtri ſummam compoſiturum. Et ut hoc verius credatur, diligentiusque per futura annorum curricula obſervetur, hanc cartam inde conſcriptam ſubtusque manu propria roboratam, ſigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri.

Signum domini Chonradi, invictiſſimi Romanorum Imperatoris Auguſti, Oudalricus Cancellarius, vice Aribonis Archicapellani, recognovit. Data III. Calendas Aprilis, Indictione XII. Anno Dominicæ incarnationis M.XXIX. Anno autem Domini Conradi ſecundi regnantis V. Imperii vero ſecundo. Actum Ratiſpone.

V. Privilegium quintum Heinrici tertii vel nigri Cæſaris.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Heinricus divina favente clementia Rex, omnium fidelium noſtrorum tam præſentium quam futurorum cognoſcat induſtria, qualiter Bruno, Epiſcopus Sanctæ Mindenſis Eccleſiæ, in honore Sancti Petri principis Apoſtolorum, & Sancti Gorgonii conſtructæ, in noſtram attulit præſentiam piiſſimorum anteceſſorum noſtrorum Regum vel Imperatorum ſcripta, in quibus continebantur, qualiter ipſius præfatæ Eccleſiæ res, cum omnibus in ipſis rebus conſiſtentibus, ſub illorum receperunt Mundiburdio ac defenſione, precatusque eſt Serenitatem noſtram, ut hoc ipſum à noſtræ regalis poteſtatis conſenſu fieri non recuſaremus. Nos autem ob amorem Dei, noſtræque animæ remedium, nec non pro Regnorum ſtabilitate, prædeceſſorum noſtrorum mores ſequentes, & ejus benignitati aſſentientes, ita fieri decrevimus, præcipientes ergo, ut nullus Judex publicus, vel quislibet, & ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias aut loca, vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones jam dictæ Eccleſiæ, quas nunc infra ditionem Regni noſtri legibus poſſidet, vel quæ deinceps in jura ejus divina pietas voluerit augeri, ad cauſas audiendas, vel freda exigenda, manſiones vel paradas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ francos liberos & Eccleſiaſticos, litones, maalman vel ſervos, cujuslibet conditionis, ſeu colonos, contra rationem diſtringendos, nec ullas redibitiones vel illicitas occaſiones requirendas, nllo unquam tempore ingredi audeat, aut bannum, ſive heribannum, ſeu ea, quæ ſupra memorata ſunt, ab illis penitus exigere præſumat, hominibus quoque famulatum ejusdem Eccleſiæ facientibus, prædictum Mundiburdium conſtituimus, ut etiam coram nulla judiciaria poteſtate examinentur, niſi coram Epiſcopo & advocatis ejus, quos ejusdem loci Epiſcopus elegerit: inſuper etiam bannum noſtrum & monetam, teloneumque ſive macellum publicum ibi conſtrui licere, & quicquid ad noſtram poteſtatem pertinere videbatur, eidem Eccleſiæ donavimus, quicquid vero fuſius exinde ſperare potuerit, pro æterna remuneratione dictæ Eccleſiæ ad ſtipendia pauperum & luminaria continuanda conceſſimus, & per ſe Epiſcopus cum omnibus rebus ſuis noſtro fideliter pareat Imperio, & ſub noſtra conſtet defenſione, uti cæteræ regnorum noſtrorum Eccleſiæ & Epiſcopi, quatenus ipſum fratresque ejusdem loci pro nobis Dominum melius & jugiter orare delectet. Conceſſimus quoque eisdem fratribus licentiam, eligendi inter ſe paſtorem dignum & idoneum, ſalvo tamen Regis, ſive Imperatoris conſenſu. Et ut hoc noſtri Mundiburdii & conceſſionis præceptum firmius magisque

que inconvulſum cunctis credatur, hanc chartam inſcribi juſſimus, ſigilloque noſtro ſignatam, manu propria ſubtus firmavimus. Signum domini Henrici tertii Regis invictiſſimi, Theodoricus Cancellarius, vice Bardonis, archicappellani, recognovit. Data X. Calendas Julii, Anno Dominicæ incarnationis M. XXXIX. indictione VII. Anni autem domini Heinrici tertii ordinationis XI. regnantis autem I. Actum Anternacho feliciter. Amen.

738 *VI. Privilegium ſextum Othonis ſecundi Imp.*

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Otto divina favente Clementia Imperator Auguſtus: Notum ſit omnium induſtriæ, fidelium noſtrorum, tam præſentium quam & futurorum, quia noſter fidelis Milo, Mindenſis Eccleſiæ Epiſcopus, noſtram humiliter adiit Clementiam, quatenus eidem Eccleſiæ, quæ eſt in honorem Beati Petri, principis Apoſtolorum, & ſancti Gorgonii martyris constructa, & noſtræ Imperiali providentiæ commiſſa, quicquid ibidem noſtræ Regiæ poteſtati legaliter ſubjaceret, hoc eſt, bannum noſtrum, & ut monetam, macellumque publicum ibi conſtrui liceret, concederemus. Nos itaque piis ejus ſupplicationibus aſſenſum præbentes, præfati fidelis noſtri Præſulis continuæ devotionis fidelitatem attendentes, & ob reverentiam Sanctorum, mercedisque futuræ gratiam conſiderantes, bannum noſtrum, teloneumque & quicquid hactenus ad noſtram poteſtatem pertinere videbatur, Mindenſi Eccleſiæ donavimus, & de noſtro jure & dominio, & ejus jus & Dominium ea ratione transfundimus, ut perenniter pro noſtræ animæ remedio unus presbyter talem præbendam, ut quisque fratrum in eodem Monaſterio Deo famulantium ordinatus accipiat, & tam prædictus Epiſcopus, quam ſui ſucceſſores in poſterum habeant, teneant, firmiterque per futura ſecula poſſideant, & ut nullus judex publicus, vel alicujus poteſtas perſonæ, quicquam diſtrictionis vel commutationis huic largitioni ingerere liceat, ſed ſub ipſius Epiſcopi, & ejus ſucceſſorum munitione vel tuitione, & advocatorum, quibus committere voluit, conſiſtat. Et ut hoc noſtræ largitionis præceptum inconvulſum permaneat, manu propria ſubſcribendo firmavimus, & ſigilli noſtri impreſſione ſigniri juſſimus. Signum Domini Ottonis Imperatoris Auguſti, Egbertus Cancellarius ad vicem Willigiſi Archicapellani notavi. Datum XIIII. Kalendas Aprilis, Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXXVI. indictione tertia, Anno vero Regni Domini Ottonis XVI. Imperii X. Actum Threke.

VII. Privilegium ſeptimum Othonis ſecundi Imp.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Otto divina præordinante diſpoſitione Imperator Auguſtus. Cum celſitudinis noſtræ dominatui condignum videatur, honeſtis ac piis benigniter obſequi monitionibus ac petitionibus, & maxime, quando ob divinæ augmentum culturæ noſtram ſupplicatur aliquis ac monet Serenitatem, omnium cupimus patefieri induſtriæ fidelium noſtrorum, tam præſentium quam & futurorum, qualiter nos commonente ac ſuppliciter rogante fideli noſtro Mandrado presbytero, talem proprietatem, qualem ipſe in pago Lidbetegone, & in Comitatu Bernardi Comitis ſitum, quoquo modo ſibi in proprium acquiſivit, quod lege in noſtrum Jus ac ditionem Imperatoriam redit, noſtræ potentia auctoritatis, ad Eccleſiam Mindenſem, ſancti Petri principis Apoſtolorum honori dicatam, in proprium ac perpetuum uſum pro animæ noſtræ remedio, ac Imperii ſtabilitate tradidimus, firmiterque donavimus, cum utriusque ſexus mancipiis, ædificiis, terris, cultis & incultis, pratis, paſcuis, ſilvis, aquis, aquarumve decurſibus, rebus etiam eccleſiaſticis, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, & cum omnibus jure legaliterque ad idem prædium pertinentibus,

bus, tali rationis tenore, ut hæc omnia ad eandem Eccleſiam ſancti Petri Apoſtoli, eodem modo, uti cæteræ res, ad Eccleſias Dei à Regibus & Imperatoribus datæ, perpetuo deſerviant. Et ut hoc noſtræ traditionis præceptum firmius ſtabiliusque

cunctis perpetuo credatur, hanc chartam inſcribi juſſimus, & annuli noſtri impreſſione ſignatam, manu propria ſubtus eam corroboravimus. Signum Domini Ottonis magni, Imperatoris Auguſti, Folgmarus Cancellarius, vice Willigiſi Archicapellani, notavi. Datum XIIII. Kal. Martii, Anno Dominicæ incarnationis nongenteſimo ſeptuageſimo quarto, indictione II. Anno II. Regni Domini Ottonis XIIII. Imperii VII. Actum Noviomago.

VIII. Privilegium octavum Henrici III. Imp.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Heinricus divina favente clementia Romanorum Imperator Auguſtus: Omnium fidelium noſtrorum tam præſentium quam & futurorum cognoſcat induſtria, qualiter Bruno, Epiſcopus ſanctæ Mindenſis Eccleſiæ, in bonore ſancti Petri Apoſtolorum principis conſtructæ, in
739 noſtram attulit præſentiam piiſſimi noſtri genitoris, Chonradi Imperatoris Auguſti, cæterorumque anteceſſorum noſtrorum Regum vel Imperatorum ſcripta, in quibus continebantur, qualiter ipſius præfatæ Eccleſiæ res, cum omnibus in ipſis rebus conſiſtentibus, ſub illorum receperunt Mundiburdio ac defenſione, precatusque eſt Serenitatem noſtram, ut hoc ipſum à noſtræ Imperialis poteſtatis conſenſu fieri non recuſaremus: Nos autem ob amorem Dei, noſtræque animæ remedium, necnon pro regnorum ſtabilitate, prædeceſſorum noſtrorum & paternos mores ſequentes, & ejus benignitati aſſentientes, ita fieri decrevimus, præcipientes ergo, ut nullus judex publicus, vel quilibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca, vel agros ſeu reliquas poſſeſſiones jam dictæ Eccleſiæ, quas nunc infra ditionem Regni noſtri legibus poſſidet, vel quæ deinceps in jura ejus divina pietas voluerit augeri, ad cauſſas audiendas, vel freda exigenda, manſiones vel paradas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ, francos, liberos & Eccleſiaſticos, litones, maalman vel ſervos cujuslibet conditionis, ſeu colonos contra rationem diſtringendos, nec non ullas redibitiones, vel illicitas occaſiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat, aut bannum ſive heribannum, ſeu ea, quæ ſupra memorata ſunt, ab illis penitus exigere præſumat, hominibus quoque famulatum ejusdem Eccleſiæ facientibus, prædictum Mundiburdium conſtituimus, ut etiam coram nulla judiciaria poteſtate examinentur, niſi coram Epiſcopo & advocatis ejus, quos ejusdem loci Epiſcopus elegerit, inſuper & bannum noſtrum & monetam, teloneumque, ſive macellum publicum ibi conſtrui licere, & quicquid ad noſtram poteſtatem pertinere videbatur, eidem Eccleſiæ donavimus, quicquid vero Fiſcus exinde ſperare potuerit, pro æterna remuneratione dictæ Eccleſiæ, ad Stipendia pauperum & luminaria continuanda, conceſſimus. Et per ſe Epiſcopus cum omnibus rebus ſuis noſtro fideliter pateat Imperio, & ſub noſtra conſtet defenſione, ut cæteræ Regnorum noſtrorum Eccleſiæ & Epiſcopi, quatenus ipſum fratresque ejusdem loci pro nobis Dominum melius & jugiter orare delectet. Conceſſimus quoque eisdem fratribus licentiam eligendi inter ſe paſtorem dignum & idoneum, ſalvo tamen Regis ſive Imperatoris conſenſu: Et ut hoc noſtri Mundiburdii & conceſſionis præceptum firmius magisque inconvulſum cunctis credatur, hanc cartam inſcribi juſſimus, ſigilloque noſtro ſignatam manu propria ſubtus firmavimus. Signum Domini Heinrici

Regis invictiſſimi, ſecundi Romanorum Imperatoris Auguſti, Wintherius Cancellarius, vice Bardonis Archicancellarii, recognovi. Data XIII Calend. Auguſti, Anno dominicæ incarnationis M.XLIX. indictione I. Anno autem domini Heinrici tertii Regis, ſecundi Imperatoris, ordinationis ejus XX. Regnantis quidem X. Imperantis autem II. in nomine Domini. Actum Mindo feliciter. Amen. In

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Otto divina favente clementia Imperator Auguſtus: Omnium fidelium noſtrorum tam præſentium quam futurorum cogooſcat induſtria, qualiter vir venerabilis, nomine Milo, Epiſcopus ſcilicet Eccleſiæ, conſtructæ in honore ſancti Petri, principis apoſtolorum, in loco, qui dicitur Mindim, attulit in noſtram præſentiam piiſſimi genitoris noſtri, Imperatoris Auguſti, cæterorumque anteceſſorum noſtrorum, Regum vel Imperatorum conſcripta, in quibus continebantur, qualiter ipſius præfstæ Eccleſiæ res cum omnibus ipſis rebus conſiſteotibus ſub illorum receperunt Mundiburdio, precatusque eſt Serenitatem noſtram, ut hoc ipſum à noſtræ Imperialis poteſtatis conſenſu fieri non recuſaremus: Nos autem ob amorem Dei, & remedium snimæ noſtræ, necnon & pro regnorum ſtabilitate, paternos mores ſequentes, & ejus benigoitati aſſentientes, ita fieri decrevimus: Præcipientes ergo, ut nullus Judex publicus vel quislibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca vel sgros ſeu re- 740
liquas poſſeſſiones jam dictæ Eccleſiæ, quas nunc infra ditionem regni noſtri legibus poſſidet, vel quæ deinceps in jura ejus divina pietas voluerit augeri, ad cauſas audiendas vel freda exigenda, manſiones vel paradas fsciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius eccleſiæ, litos, vel cujuslibet conditionis ſervos, contra rationem diſtringendos, nec ullas redibitiones vel illicitas occaſiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea, quæ ſupra memorata ſunt, penitus exigere præſumat, hominibus quoque famulatum ejusdem monaſterii facientibus, prædictum Mundiburdum noſtrum conſtituimus, ut etiam coram nulla judiciaria poteſtate examinentur: niſi coram Epiſcopo & advocsto, quem ejusdem loci Epiſcopus elegerit, quicquid vero fiſcus exinde ſperare potuerit, pro æterna remuneratione prædictæ Eccleſiæ ad ſtipendia pauperum & luminsria continuanda conceſſimus. Et per ſe Epiſcopus nunc omnibus rebus ſuis noſtro fideliter pareat Imperio, & ſub noſtra conſtet defenſione, uti cæteræ Regnorum noſtrorum Eccleſiæ & Epiſcopi, quatenus ipſum fratresque ejusdem loci pro nobis Dominum melius jugiterque exorare delectet. Conceſſimus etiam eisdem fratribus licentiam eligendi paſtorem inter ſe, qualemcunque voluerint, ita tamen, ſi talis inter eos inveniatur, qui vita & moribus probatus habeatur. Et, ut hoc noſtri Mundiburdii & conceſſionis præceptum firmius msgisque inconvulſum cunctis credatur, hanc chsrtam inſcribi juſſimus, annuloque noſtro ſignatum, manu propria ſubtus firmavimus. Signum

domini Ottonis, magni & invictiſſimi Imperatoris Auguſti, Willigiſus Cancellarius, vice Rodberti Archicappellani, ſubſcripſit. Data XII. Kalendas Aug. Anno incarnationis Dominicæ DLXXIIII. indictione 1. Anno regni Domini Ottonis XIII. Imperii VI. Actum Aquisgrani.

IX. Privilegium nonum Othonis III. Imp.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Chonradus divina favente clementia Romanorum Imperator Auguſtus, omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium & futurorum cognoſcat induſtria, qualiter Sigibertus, Epiſcopus ſanctæ Mindenſis Eccleſiæ, in honore ſancti Petri Apoſtolorum principis conſtructæ, in noſtram sttulit præſentiam, püſſimorum anteceſſorum Regum vel Imperatorum ſcripta, in quibus continebantur, qualiter ipſius Eccleſiæ res, nunc omnibus in ipſis rebus conſiſtentibus, ſub illorum receperunt Mundiburdio ac defeoſione, precatusque eſt Sereoitatem noſtram, ut hoc ipſum à noſtræ Regalis poteſtatis conſenſu fieri non recuſaremus. Nos autem ob amorem Dei, noſtræque snimæ remedium, nec non pro regnorum ſtabilitate, prædeceſſorum noſtrorum mores ſequentes, & ejus benignitati aſſentientes, ita fieri decrevimus, præcipientes ergo, ut nullus judex publicus, vel quislibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca, vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones jam dictæ Eccleſiæ, quas nunc infra ditionem Regni noſtri legibus poſſidet, vel quæ deinceps in jura ejus divina pietas voluerit

X. Privilegium decimum Conradi Salici Imp.

luerit augeri, ad cauſas audiendas, vel freda exigenda, manſiones vel paradas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ francos, liberos & Eccleſiaſticos litones, maalman vel ſervos, cujuslibet conditionis, ſeu colonos contra rationem diſtringendos, nec ullas redibitiones, vel illicitas occaſiones requirendas, nllo unquam tempore ingredi audeat, aut bannum ſive heribannum, ſeu ea, quæ ſupra memorata ſunt, ab illis penitus exigere præſumat, hominibus quoque famulatum ejusdem Eccleſiæ facientibus, prædictum Mundiburdium conſtituimus, ut etiam coram nulla jndiciaria poteſtate examinentur, niſi coram Epiſcopo & advocatis ejus, quos ejusdem loci Epiſcopus elegerit.

Inſuper etiam bannum noſtrum, & monetam, teloneumque, ſive macellum publicum ibi conſtrui licere, & quicquid ad noſtram poteſtatem pertinere videbatur, eidem Eccleſiæ donavimus, quicquid verò fiſcus exinde ſperare poterit, pro æterna remuneratione prædictæ Eccleſiæ ad ſtipendia pauperum & luminaria continuanda conceſſimus.

Et per ſe Epiſcopus nunc omnibus rebus ſuis noſtro fideliter pareat imperio,
741 & ſub noſtra deſiſtat defenſione, ut cæteræ Regnaorum noſtrorum Eccleſiæ & Epiſcopi, quatenus ipſum fratresque ejusdem loci pro nobis Dominum melius & jugiter orare delectet. Conceſſimus quoque eisdem fratribus licentiam, eligendi inter ſe paſtorem dignum & idoneum, ſalvo tamen Regis ſive Imperatoris conſenſu. Er ut hoc noſtri Mundiburdii & conceſſionis præceptum firmius magisque inconvulſum cunctis credatur, hanc chartam inſcribi juſſimus, ſigilloqne noſtro ſignatam, manu propria ſubtus firmavimus. Signum Domini Chonradi,

invictiſſimi Romanorum Imperatoris Auguſti, Odolricus Cancellarius, ad vicem Aribonis Archicapellani recognovit. Data XII. Kalendas Maji, indictione XIII. Anno Dominicæ Incarnationis M. XXXI. Anno autem Domini Conradi ſecundi Regnantis VII. Imperio vero V. Actum Noviomago.

XI. Privilegium II. Henrici quarti Imp.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Henricus divina favente Clementia Rex, omnibus Chriſti noſtrique fidelibus tam futuris quam præſentibus notum eſſe volumus, qualiter Egelbertus, Epiſcopus ſanctæ Mindonenſis Eccleſiæ, in honore ſancti Petri Apoſtolorum principis conſtructæ, in noſtram attulit præſentiam piiſſimi noſtri genitoris, Henrici Imperatoris Auguſti, cæterorumque anteceſſorum noſtrorum, Regum vel Imperatorum ſcripta, in quibus continebatur, qualiter ipſius præfatæ Eccleſiæ res, cum omnibus in ipſius rebus conſiſtentibus, in illorum receperunt Mundiburdium ac defenſionem, precatusque eſt Serenitatem noſtram, ut hoc ipſum à noſtræ poteſtatis conſenſu fieri non recuſaremus.

Nos autem, ob amorem Dei, noſtræque animæ remedium, nec non pro regnorum noſtrorum ſtabilitate, prædeceſſorum noſtrorum & paternos mores ſequentes, & ejus benignitati aſſentientes, ita fieri decrevimus, præcipientes, ut nullus Judex publicus, vel quilibet ex judiciaria poteſtate, in Eccleſias, aut loca vel agros, ſeu reliquas poſſeſſiones jam dictæ Eccleſiæ, quas nunc infra ditionem Regni noſtri legibus poſſidet, vel quæ deinceps in jura ejus divina pietas voluerit augeri, ad cauſas audiendas, vel freda exigenda, manſiones vel paradas faciendas, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ, francos, liberos & Eccleſiaſticos, litones, maalman, vel ſervos cujuslibet conditionis, ſeu colonos, contra rationem diſtringendos, nec ullas redibitiones, vel illicitas occaſiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat, aut bannum ſive heribannum, ſeu ea, quæ ſupra memorata ſunt, ab illis penitus exigere præſumat.

Hominibus quoque eidem Eccleſiæ famulantibus, prædictum Mundiburdium conſtituimus, ut etiam coram nulla judiciaria poteſtate examinentur, niſi coram Epiſcopo & advocatis ejus, quos ejusdem Eccleſiæ Epiſcopus elegerit, inſuper & ban-

& bsnnum noſtrum, & monetam, teloneumque, ſive macellum publicum ibi conſtrui licere, & quicquid ad noſtram poteſtatem pertinere videbatur, eidem Eccleſiæ donavimus: quicquid vero fiſcus exinde ſperare potuerit, pro æterna remuneratiooe prædictæ Eccleſiæ ad ſtipendia pauperum & luminaria continuanda conceſſimus. Et per ſe Epiſcopus nunc omnibus rebus ſuis noſtro fideliter pareat imperio, & ſub noſtra conſtet defenſione, uti cæteræ regnorum noſtrorum Eccleſiæ & Epiſcopi, quatenus ipſum fratresque ejusdem loci pro nobis Dominum melius & jugiter orare delectet.

Conceſſimus quoque eisdem fratribus licentiam, eligendi inter ſe paſtorem dignum & idoocum, ſalvo tamen Regis, ſive Imperatoris conſenſu. Et ut hæc noſtra Regalis confirmatio ſtabilis & inconvulſa omni permaneat ævo, hanc cartam inde conſcribi, manuque propria corroborantes, ſigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri. Signum

Domini Henrici quarti Regis, Gebehardus Cancellarius, vice Lintpaldi Archicancellarii, 74ª
recognovi. Data eſt VI. Calendas Auguſti, Anno dominicæ incarnatioois M. LIX. Indictione XII. Anno autem ordinantis Domini Heinrici Regis IV. VI. Regni II. III. Actum Polide, in Dei nomine feliciter. Amen.

Fredericus, Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, Sanctæ Mindenſi Eccleſiæ, honeſto & venerabili clero univerſo, & ejusdem Eccleſiæ fidelibus, tam nobilibus, quam liberis & miniſtralibus omnibus, gratiam ſuam & omne bonum. Cum juſtum & honeſtum ſit, quod omnis, qui principatum adminiſtrat, principatus officia non negligat: Ideo nos, quantum longa & gravis occupatio noſtra & importuna bellorum tempeſtas patitur, & in quantum illa benigniſſima autoris omnium pietas cooperari dignabitur, paci omnium Eccleſiarum provideri cupimus & intendimus. Eas vero, quas nobis devotiores, & imperio ad ſerviendum promptiores cognoſcimus, plus cæteris honorare debemus & volumus. Inde igitur eſt, quod Mindenſi Eccleſiæ, quæ devotum obſequium cum ſyncera & devota hactenus nobis fidelitate exhibuit, favorabili & ſereno gratiæ amplexamur affectu, pro rogatu & voluntate fidelis & dilecti noſtri Annoois Epiſcopi noſtri, maxime cogente oos rigore juſtitiæ, quæ nulli neganda eſt, nobis & omnibus comprovincialibus noſtris hanc Majeſtatis noſtræ dirigimus paginam Imperatoriæ.

XII. Privilegium duodecimum Friderici I. Imp.

Itaque Majeſtatis noſtræ auctoritate diſtricte præcipimus, & obſervari omnino volumus, ne ullus Comes vel advocatus, nobilis vel miniſtralis, ſervus aut liber, Canonicis in domibus, & areis clauſtralibus & ſacerdotslibus, in domibus & areis dotalibus, aliquas omnino injurias irrogare præſumat, & ne aliquis ex his, quos prætaxavimus, in prædictis domibus & areis aliquid ſibi juris addicat. Si quis autem hujus tam diſtrictæ, quam juſtæ præceptionis noſtræ violator extiterit, præſumptuoſum ipſum Majeſtatis Imperatoriæ reum conſtituimus. Ne autem quis putet, quod in hac tam rationabili quam neceſſaria pacis eccleſiaſticorum roboratione, ſteterit pro ratione voluntas, & magis præſentia & inſtantia Domini Epiſcopi, quam juſtitia voluerit, hoc nobis conteſtando ſcribimus, quod prædictam ſententiam Endericus Marchio de Luſiz, in Palatio noſtro apud Cremonam, approbantibus Imperii noſtri principibus, edidit.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Heinricus divina favente clementia Rex, quicquid ad utilitatem Sanctarum Dei eccleſiarum, ſacerdotes Chriſti venerando & eorum petitionibus aſſenſum præbendo, conferimus ad quietum temporalis regni ſtatum, & ad perpetuæ beatitudinis augmentum, tam nobis quam pareotibus noſtris profuturum ſine dubio credimus. Quapropter noſſe

XIII. Privilegium decimum tertium Henrici IV. Imp.

Mmmmm 3 volumus,

volumus, induſtriam omnium Dei noſtrique fidelium, tam futurorum quam præſentium, qualiter nos ob interventum ac petitionem fidelium noſtrorum, ſcilicet Annonis Colonien. Archiepiſcopi, Adelbarti Hammaburgenſis Archiepiſcopi, Engelhardi Magadeburgen. Archiepiſcopi, Burchardi Halvirſteden. Epiſcopi, & maxime ob juge & fidele ſervitium Egilberti Mindenen. Epiſcopi, eidem Eccleſiæ curtem veſtram, quæ vocatur Lasbuggeri, in pago augeri dicto, in Comitatu Ottonis Ducis, ad reſtituendum damnum, quod præfatæ Eccleſiæ peccatis exigentibus, in noſtra præſentia, per incendium contigit, cum omnibus ſuis appendentiis, id eſt utriusque ſexus mancipiis, areis, ædificiis, agris, pratis, paſcuis, terris, cultis & incultis, aquis, aquarumque decurſibus, molendinis, molis, piſcationibus, ſilvis, venationibus, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, cum omni utilitate, quæ ullo modo inde provenire poterit, in proprium tradidimus, ea videlicet ratione, ut prænominata Eccleſia hoc Regiæ noſtræ munificentiæ donum, omnium mortalium contradictione remota, perpetualiter poſſideat, & æternæ beatitudinis præmia, tam nobis, quam parentibus noſtris fidelibus, vivis ſive defunctis, obtineat. Et ut hæc noſtra regalis traditio ſtabilis & inconvulſa per ſuccedentium momenta temporum permaneat, hanc cartam inde conſcriptam, manu propria, ut infra videtur, corroborantes, ſigilli noſtri impreſſione
743 juſſimus inſigniri. Signum Domini Henrici IIII. Regis Fredericus Cancellarius, vice Sigefridi Archicancellarii recognovi. Data XVI. Calend. Auguſti, Anno Dominicæ incarnationis MLXIII. Indictione prima, Anno autem Domini Henrici quarti Regis ordinatione III. Regni vero VI. Actum Goslarie in Dei nomine feliciter, Amen.

XIV. Privilegium decimumquartum Conradi Salici Imp.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Conradus divina favente Clementia Rex. Omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium quam & futurorum, perpendat univerſitas, qualiter Sigebertus, ſanctæ Minden. Eccleſiæ Præſul venerandus, noſtram regalem ſupereminentiam humiliter adiit, atque interventu noſtrorum fidelium, inprimis dilectiſſimæ conlectalis noſtræ Giſile, Dei gratia Reginæ, nec non Aribonis Megentiacenſis Archiepiſcopi, Pelegrini Colonienſis Archipræſulis, Hunfridi Pardenopolitanæ ſedis Archiepiſcopi, Unwani Bremenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi, Brunonis Auguſtenſis Epiſcopi, Wiggeri Fardenſis Epiſcopi, Bernardi ducis Sifridi, & Hermanni Comitum, Prædium quoddam, Kemnium nuncupatum, donari ſibi atque mancipari rogavit, quorum in commune jam coadjuvante voce, petitioni ob amorem Dei, noſtræque remedium animæ, ac ſtatum Regni, libenti animo aſſenſum præbentes, prædium jamdictum in Kemnium, in pago Valim collocatum, & in Comitatu Dancinari Comitis, cum omnibus ſuis pertinentiis, mancipiis, agris, pratis, paſcuis, ſylvis, molendinis, aquis, aquarumve decurſibus, exitibus & reditibus, cultis & incultis, acquiſitis & acquirendis, ſæpe jamdictæ Sanctæ Mindenſis Eccleſiæ, ſuisque per ſucceſſus temporum proviſoribus, per in temporis inibi commorantes, ante altare Sancti Petri, Apoſtolorum principis, ſanctique Gorgonii martyris, manu ad manum donavimus ac perpetuo poſſidendo, in proprium tradidimus. Quapropter ſæpe jamdictum prædium, cum omnibus illuc rite pertinentibus, ſub noſtrum Mundiburdium ac defenſionem accipimus, ut etiam coram nulla judiciaria poteſtate examinentur, niſi coram Mindenſium Epiſcopo, & advocatis ejus, quos ipſe elegerit. Et ut hoc noſtræ donationis

donationis ac Mundiburdii præceptum firmius magisque inconvulſum cunctis credatur, hanc cartam inſcribi juſſimus, ſigilloque noſtro ſignatam, manu propria ſubtus firmavimus. Signum Domini Conradi glorioſiſſimi Regis, Odalricus Cancellarius, vice Arebonis Archicapellani, recognovi. Data IV. Non. Maji, indictione octava, Anno Dominicæ incarnationis MXXV. Anno vero Domini Conradi II. Regis I. Actum Ratiſponæ.

XV. Privilegium decimum-quintum Henrici VI. Imp.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Henricus ſextus, divina favente Clementia Romanorum Rex Auguſtus, innata nobis pietatis clementia, noſtram regalem inducit & exhortatur Celſitudinem, Eccleſiæ promotioni & utilitati intendere, & tam eas quam earum prælatos honorare, partemque juris Imperii in eos transfundere.

Donatio argentifodinæ ab Henrico VI. Imperatore Epiſcopo & Eccleſiæ Mindenſi facta.

Cum igitur Argentifodina, quæ eſt in Epiſcopatu Mindenſi conſtituta, ad jura pertineat Imperii, & inter Regalia noſtra ſit computata: Notum fieri volumus uviverſis Imperii fidelibus, præſentibus & futuris, quia nos fideli noſtro Epiſcopo Mindenſi & Eccleſiæ ſuæ, nec non & omnibus ſucceſſoribus ſuis, in perpetuum conceſſimus & regali auctoritate confirmamus, *duas partes ejusdem Argentifodinæ, cum omni fructu*, & jure exinde rationabiliter proveniente, *tertiam vero partem totius Argentifodinæ, & totius fructus ſive juris exinde provenientis, ſive ex divina, quæ in aliis locis*, recipi ſolet, ſive ex jurisdictione, vel judicio, vel alio quocunque modo proveniat, nobis totaliter & integre ſalvam eſſe volumus, & quietam conſervari.

Ut autem noſtræ ſublimitatis conceſſio & confirmatin rata & inconvulſa per- 744
petuo permaneat, præſentem inde cartam conſcribi juſſimus & Majeſtatis noſtræ ſigillo communiri ſtatuentes, & auctoritate Regia firmiter præcipientes, ut nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, nullus Dux, nullus Marchio, nullus Comes, nullus Nobilis, nulla denique perſona humilis vel alta, ſecularis vel eccleſiaſtica, hujus noſtræ conceſſionis & confirmationis paginam audeat violare. Si quis autem hoc temerario auſu attentaverit, in ultionem temeritatis ſuæ centum libras auri puri componat, medietatem cameræ noſtræ, reliquam vero prædicto Epiſcopo & Eccleſiæ. Teſtes hujus rei ſunt, Henricus de Nerneſen, Arnoldus de Hornebert, Hunifredus de Valckenſteine, Heinricus de Litt, Camerarius Waltberus, Comes de ſano, Godeboldus Comes Senegalienſis, & alii plures. Datum apud Nannenſteine, Anno Domini MCLXXXIX. Indictione VIII. XII. Calend. Aprilis.

XVI. Privilegium decimum ſextum Vuilhelmi Cæſaris.

Wilhelmus, Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, honorabilibus viris, decano & capitulo, miniſtrialibus, infeudatis Vaſallis, & hominibus Eccleſiæ Minden, dilectis fidelibus ſuis, gratiam ſuam & omne bonum. Dignum eſt & conſentaneum rationi, ac regiam condecet Majeſtatem, ut illorum commodis & promotionibus quadam regalis munificentiæ gratia & favere benignius intendamus, qua per ſe & ſuos erga promotionem & exaltationem noſtram vigilantius elaborant. Cum itaque ſicut audimus, venerabilis vir Wedekindus, Eccleſiæ Minden. Præpoſitus, dilectus conſanguineus & capellanus noſter, cui nobilitas generis, morum honeſtas, & alia laudabilia merita ſuffragantur, à decano & capitulo ejusdem Eccleſiæ, Spiritus ſancti gratia invocata, in Epiſcopum & Paſtorem ejusdem Eccleſiæ unanimiter ſit electus, ne bona ejusdem Eccleſiæ, quam in noſtram & Imperii protectionem recepimus ſpecialem, hoſtili lacerentur incurſu & improborum inſultibus diſſipentur, *regalia & adminiſtrationem bonorum temporalium ipſius Eccleſiæ ſibi concedimus de benignitate Regiæ Majeſtatis, ut de cetero tamquam princeps Imperii, bona ipſius Eccleſiæ adminiſtret, ordinet & diſpenſet*, prout melius ad utilitatem ipſius Eccleſiæ videbitur expedire: vobis univerſis & ſingulis auctoritate Regia firmiter injungentes, ut ſibi tamquam noſtro Epiſcopo

in

in omnibus, quæ ad ipſum pertinent, plenius intendatis, nos vero tenore præſentium diſtrictius inhibemus, ne quis ipſum in adminiſtratione hujusmodi ſuper bonis ipſis impedire audeat vel etiam moleſtare, quod qui facere præſumſerit, gravem Celſitudinis noſtræ offenſam ſe noverit incurſurum, & in reatus ſui pœnam centum marcas auri fiſco noſtro componat. Datum Brunſwig VI. Idus Septembris Indictione XI. Anno Domini MCCLIII.

XVII. Privilegium decimum ſeptimum Conradi Suevi Cæſaris, qui Friderici II. filius fuit.

Conradus, divi Auguſti Imperatoris Friderici II. filius, Dei gratia Romanorum in Regem electus ſemper Auguſtus, & hæres regni Hieruſalem, univerſis paginam præſentem inſpecturis dilectis fidelibus ſuis, gratiam ſuam & omne bonum. Conſtitutus in præſentia noſtræ Celſitudinis Joannes, venerabilis Minden. Epiſcopus, dilectus princeps noſter, per ſententiam inquiſitam, obtinuit coram nobis, quod omnia ſibi jure vacarent officia, ad Epiſcopatum pertinentia, præter illa quatuor principalia, quæ ſecundum conſtitutionem generalem & communem juſtitiam ſunt excepta. *Præterea eidem conceſſimus poteſtatem conſtituendi duo oppida, quod vulgo Wichbelede appellatur, ubicunque eadem in ſua diœceſi duxerit conſtruenda.* Nihilominus etiam concedimus & donamus eidem libertatem in altero illorum oppidorum gravem monetam cudendi, ſine gravi præjudicio juris alieni. Ad quarum donationum omnium evidentiam, præſentem literam ſibi dari fecimus, ſigilli noſtri munimine roboratam. Datum apud Hagen tertio Julii, quinta decima indictione.

Privilegium monetæ, cudendi pecuniam.

XVIII. Privilegium decimum octavum Vuilhelmi Cæſaris.

Wilhelmus, Dei gratia, Romanorum Rex ſemper Auguſtus, univerſis ſacri Imperii fidelibus, præſentes literas inſpecturis, gratiam ſuam & omne bonum. Cum in proceſſæ dignitatis honore nos protulerit exaltator humilium, & ſceptrum Romani Regni, palmamque victoriæ nobis divina diſpoſitione commiſerit, Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas, ad imitationem noſtrorum prædeceſſorum Imperatorum & Regum, tanto libentius tantoque liberalius debemus proſequi favore gratiæ ſpecialis, quanto clariori præſagio dignitatem hujusmodi de cœleſti ſuſcepimus
745 voluntate. *Cum itaque illuſtris vir, Albertus Dux Saxoniæ, cariſſimus Princeps & affinis noſter, comitiam liberorum in Steinvvede, Haddenhuſen & Borchere, quam à nobis & Imperio tenebat in feudo,* ad petitionem Venerabilis W. Mindenſis Epiſcopi, dilecti principis noſtri, per ſuas patentes literas noſtro culmini duxerit reſignandum, Nos ejusdem Epiſcopi piis ſupplicationibus inclinati, reſignationem ipſam ratam habentes, & gratam *prædictam comitiam eidem Epiſcopo & Eccleſiæ Mindenſi ſibi commiſſæ, liberalitate Regalis culminis præſumere concedimus, à nobis & imperio feudi titulo poſſidendam,* tenore præſentium diſtrictius inhibentes, ne quis eundem Epiſcopum, & ejus legitimos ſucceſſores, ac eandem Eccleſiam moleſtare audeat ſuper his, vel etiam impedire. Si quis autem contra hanc paginam noſtræ conceſſionis, ſive inhibitionis & reſignationis prædicti ducis venire præſumpſerit, gravem Celſitudinis noſtræ offenſam ſe noverit incurſurum. Hujus rei teſtes ſunt Veylis H. Spirenſis princeps & Cancellarius. Wernerus de Bollandia dapifer, & magiſter Arnoldus, protonotarius Regalis Aulæ, A. Comes de Waldek, Henricus comes de Selmeſze, & alii quam plures: in cujus rei evidentiam plenioremque præſentes literas exinde conſcribi, & ſigillo Majeſtatis noſtræ juſſimus communiri. Datum in caſtris, in depopulatione Weſtfriſiæ, decimo quinto Kalendas Junii, indictione duodecima, Anno Domini M. CCLIV.

XIX. Privilegium decimum nonum Conradi Sancti Imp.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Conradus, divina favente Clementia Romanorum Imperator Auguſtus: Si bona, quæ ad Eccleſias Dei ab anteceſſoribus noſtris Regibus, Imperatoribus, & ab Epiſcopis, abbatibus vel aliquibus beatæ memoriæ viris data invenimus, ea ibidem Imperialis noſtri præcepti diſtrictu ſtabiliri ſtuduerimus, pro hoc ſtudio noſtrum regnum ſtabilius fieri, & nos æternam

nam requiem promereri minime ambigimus, unde Dei noſtrique fidelium, præſentium ſcilicet ac futurorum, univerſitati notum eſſe cupimus, qualiter dilectus noſter Sigibertus, Mindenſis Epiſcopus, nunc fideli noſtro Brunone Auguſtenſi venerabili Epiſcopo, Serenitatis noſtræ clementiam adiit, humiliter obſecrans, ut talia bona, qualia ipſe in prædiis, in mancipiis utriusque ſexus, in dominationibus, nec non in cæteris *utilitatibus habet quæſita ad monaſterium Minda & in uſum fratrum ſub canonica regula inibi Deo ſervientium noviter ab illo* in honore ſancti Martini confeſſoris conſtructum, per Imperiale noſtrum præceptum ſtabiliremus atque conſervaremus, quorum petitioni pium ac juſtum erat aſſenſum præbentes ob interventum ac petitionem dilectæ conjugis noſtræ Giſilæ, Imperatricis Auguſtæ & amantiſſimæ noſtræ prolis Henrici Regis, nec non fidelium noſtrorum Arabonis Moguntiæ ſedis piligrini, Colonienſis Eccleſiæ Venerabilium archiepiſcoporum hæc prædia Egisberon, Komimin, Nigenburg, Swenorden, Hiltiwardingahuſen, in villis vero, Bracha & Folchardesdorfa II. manſos cum omni ſilvatica utilitate, & Eccleſiam unam in vico Grecini, & quinque manſos vngilibach, manſum unum & Ratherisdorfa omnem decimationem vini, duos manſos in Vbhuſen, in Wolnatingahuſen, V. manſos in Dribura, I. manſum in Stochein, duos manſos in leni, I. manſum à præfato fideli noſtro Sigeberto Epiſcopo quæſita, vel quæ poſtmodum divina adjuvante clementia acquiſierit, exceptis his prædiis, quibus antea Eccleſias Dei locupletavit ad monaſterium, quod ipſe Minde in honore ſancti prælibati Martini à fundamento locavit, & in uſum fratrum ſub canonica vita inibi Deo famulantium per hujus noſtri Imperialis ſcripti tenorem ſtabilivimus & confirmavimus, ea videlicet ratione, ut nec ipſe nec ullus ſuorum ſucceſſorum poteſtatem habeat, hæc eadem bona data vel in poſterum danda à prætitulato Monaſterio alienare, vel milites ſuos inde beneficiare, vel in aliquid aliud in commune fratrum commodum commutare. Si quis aut Epiſcopus abſque eorum conſenſu & collaudatione eadem bona abalienare, vel militibus ſuis in beneficium dare, vel in proprium uſum transferre voluerit, ipſi fratres ad nos noſtrosque ſucceſſores refugium habeant. Et ut hæc noſtræ confirmationis auctoritas verius credatur, diligentiusque per futura annorum curricula obſervetur, hanc cartam inde conſcriptam manu propria confirmantes & corroborantes, Sigillo noſtro juſſimus inſigniri. *Epiſcopus non habet poteſtatem alienandi bona Eccleſiæ abſque conſenſu capituli.*

Signum Domini Conradi, invictiſſimi Romanorum Imperatoris Auguſti, Odalricus Cancellarius vice Aribonis Archicapellani recognovit. Datum Idus Aprilis Indictione XII. Anno Dominicæ Incarnationis M. XXVIIII. Anno autem Domini Conradi Secundi regnantis V. Imperii vero tertio. Actum Regenſpurg feliciter, Amen. 746

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Henricus Divina favente clementia Rex: Noverint omnes fideles CHRISTI, tam futuri quam præſentes, qualiter nos pro remedio animæ patris noſtri, Sereniſſimi Romanorum Imperatoris Auguſti Henrici, & ſtabilitate Regni, conſiliante & precante Dilectiſſima matre noſtra Agnete, Imperatrice Auguſta, ob petitionem & fidele ſervitium amiciſſimi noſtri Colonienſis Archiepiſcopi Annonis, *quoddam prædium*, *quod dicitur Loſa*, *ſitum in Pagoloſa in Comitatu Bernardi*, quicquid in ſupradicto loco regio jure contrahente habuimus, cum utriusque ſexus mancipiis, cum ædificiis, cum terris, & cultis & incultis, pratis, paſcuis, ſylvis, venationibus, aquis, aquarumve decurſibus, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, & cum omnibus ad idem prædium pertinentibus, ad Monaſterium Mindenſium, in honore Sancti Petri & Sancti Gorgonii conſtructum, in uſum fratrum Deo inibi ſub canonica regula ſervientium tradidimus. Et ut hæc noſtræ regiæ traditionis auctoritas ſtabilis & inconvulſa omni tempore permaneat, hanc chartam inde conſcriptam ma- *XX. Privilegium viceſimum Henrici IIII. Imp.*

nu propria confirmantes & corroborantes, Sigilli noſtri impreſſione juſſimus inſi-

gniri. Signum Domini Henrici quarti Regis invictiſſimi, Wuntherius Cancellarius, vice Leopoldi Archicapellani, recognovi. Datum V. Menſis Martii anno dominicæ Incarnationis MLVIII. Indictione XI. Anno autem Domini Henrici quarti Regis ordinantis IIII. Regni II. Actum Mindæ feliciter, Amen.

XXI. Privilegium viceſimum primum Henrici VI. Imp.

Tempore Henrici Imperatoris argentifodina in diœceſi Mindenſi inventa eſt.

Henricus, Dei Gratia, Romanorum Rex & ſemper Auguſtus, fidelibus ſuis Epiſcopis, Mindenſi, Padeburnenſi, Oſnaburgenſi, Comitibus quoque & Nobilibus, & univerſis hominibus in eisdem Epiſcopatibus conſtitutis, gratiam ſuam & omne bonum. *Cum omnis argentifodina ad jura pertineat imperii, & inter regalia noſtra ſit computata*, nulli venit in dubium, quin ea, quæ nuper in epiſcopatu Mindenſi dicitur inventa, ad noſtram totaliter ſpectet diſtributionem, unde in ea nulli hominum quicquam juris recognoſcimus, niſi hoc à noſtra liberalitate valeat ſpecialiter impetrare. Mandamus igitur omnibus vobis & ſingulis, ſub obtentu gratiæ noſtræ præcipientes, ut nullus veſtrum ſe de prædicta argentifodina intromittat, nec aliquid juris ſine noſtra licentia ſibi in ea uſurpet. Quod ſi quis temerario auſu fortè attemptaverit, indignationem noſtram ſe noverit incurſurum. Puntium autem latorem fidelem, nuntium noſtrum, ad partes illas transmiſimus, ut de eadem argentifodina ordinet & diſponat, prout nobis videtur expedire. Mandamus itaque dilectioni veſtræ, attente rogantes, ut ei conſilio & auxilio fideliter aſſiſtatis, grates affectuoſas à Serenitate noſtra recepturi. Datum apud Nonnenſteine XII. Cal. Aprilis.

XXII. Privilegium Caroli quarti viceſimum ſecundum.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis feliciter amen, Carolus quartus, Divina favente clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Etſi imperialis benignitatis clementia, quorumlibet devotorum fidelium, quos ſacrum Romanum ambit Imperium; ex officio debito teneatur neceſſitatibus & injuſtis oppreſſionibus conſulere, & de opportunis remediis providere. Ad illos tamen permaxime dirigitur noſtræ mentis affectio, quos indebite pati cognoſcimus, quorumque oppreſſionibus ſtatus Eccleſiaſticæ libertatis, quem ſemper noſtris temporibus augeri voluimus, enormiter enervatur, & quaſi ad nihilum redigitur, minus juſte ſane ad noſtræ Sereni-
747 tatis audientiam, pro parte honorabilium Prælatorum, Canonicorum & Clericorum Minden. civitatis & diœceſis, inſinuatione querelosa, ſuppliciter eſt deductum. *Quod ſeculares quidam in poteſtatibus & officiis publicis conſtituti, videlicet Duces, Comites, Barones, Milites & Sculteti, & alii domini temporales: Nec non Conſules civitatum, oppidorum, villarum & locorum Rectores, diœceſis prædictæ, Dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia*, iniquas ordinationes, motu proprio, ac temeritate præſumtuoſa, de facto contra perſonas Eccleſiaſticas, Eccleſiarum & locorum Religioſorum libertates, & privilegia condiderunt & condunt, eisdemque publice & de facto inſiſtere præſumpſerunt, & præſumunt auſu temerario, & nephando, quotidie contra legitimas, civiles & Canonicas ſanctiones, utputa, quod nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferantur, neve clerici in ſacris conſtituti, ad agendum ſeu teſtificandum in civilibus, & maxime in piis cauſis aliquatenus admittantur, quodque excommunicati laici & publice denuntiati, in civili foro minime repellantur, nec in eorum conſulatus officio, aliis actibus ſecularibus evitentur: Item prædicti domini temporales, Conſules & rectores, per ſecularem poteſtatem, Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas capiunt & capi procurant, Res & bona clericorum occupant & arreſtant, oblationes fidelium diminuunt & reſtringunt, exactiones & tallias indebitas de bonis & reddi-

redditibus Eccleſiarum exigunt & extorquent, ſtationes immoderatas cum multitudine nobilium in bonis Eccleſiarum, & piorum locorum faciunt, vecturas curruum & evectiones multiplices bonis ipſius imponunt, contra Eccleſiaſticam libertatem, poſſeſſiones Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum devaſtant incendiis & rapinis, contractus inter clericos & laicos legitime factos, ad libros civitatum, villarum & locorum recuſant inſcribere ac ſigillare, donata & legata ad fabricas, & eccleſiarum ſtructuras contra voluntatem prælatorum, & aliorum, quorum intereſt, præſumunt uſurpare contra juſtitiam, in fraudem & odium clericorum, confugientes ad Eccleſias, Cimiteria & ad loca libertatis Eccleſiarum, inde extrahere contra Imperiales ſanctiones præſumunt. Cum igitur hæc omnia & ſingula, & quævis alia ſimilia, necnon quæcunque ſequuta ſunt, & ſequi poſſunt, ex eisdem ſint & fuerint, ſolum de facto, ac temere attentata, & per ſacras, civiles & canonicas ſanctiones, reprobata expreſſe: Nos ea omnia & ſingula, de principum, dominorum, Comitum, Baronum fideliumque noſtrorum conſilio, ex certa ſcientia, tenore præſentium & auctoritate Imperiali caſſamus, irritamus, adnullamus, caſſaque irrita & nullius eſſe momenti penitus declaramus, dicimus & nuntiamus expreſſe præſenti edicto perpetuo valituro, ſerioſius inhibentes, ne bujusmodi aut eorum ſimilia, de cætero dicti domini temporales attemptare præſumant, præcipientes nihilominus, ſub indignatione Imperialis banni, univerſis & ſingulis dominis, militibus, conſulibus, poteſtatibus, officiariis & in officiis publicis conſtitutis, quatenus mox viſis aut intellectis præſentibus, dicta eorum ſtatuta & ordinationes, ſicuti in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis ædita ſunt, omnino revocent & de luce tollant, quodque ſecundum ea non judicent amplius, nec ſententias dictent, aut eisdem in judicio vel extra, quomodolibet per ſe, & contra Eccleſiaſticam libertatem potiantur. Item pronuntiamus & declaramus imperiali auctoritate, quod, quicunque cujuscunque ſtatus vel conditionis extiterit, auſo ſacrilego, & propriæ temeritatis audacia, ſacerdotem vel clericum, ſecularem vel religioſum diffidaverit, proſcripſerit, captivaverit, ſpoliaverit, occiderit, mutilaverit, aut in carcere detinuerit, aut bujusmodi malitiam perpetrantes, ſcienter receptaverit, ſeu conſilium, auxilium vel favorem in his eis præſtiterit, vel pro cauſa criminali vel civili quæſtionum, in judicium ſeculare & ſpecialiter ad judicium, quod dicitur Fryding, quod nulla temporis præſcriptione, vel regali ſeu Imperiali ædicto, ſeu judicii confirmatione, contra perſonas Eccleſiaſticas, ſeu clericos per quamcunque conſuetudinem introduci volumus, trabere præſumpſerit, vel ratione dictæ conſuetudinis ſeu potius corruptelæ, extra præfatum judicium, contra clericos, in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, aliquid attemptaverit, præter pœnas à ſacris Imperialibus & Canonicis ſanctionibus eis inflictas, decernimus, bos imperiali ædicto ipſo facto infames, & omni bonore privatos, nec ad placita vel conſilia. nobilium aliquatenus admittendos, & actorem vel actores tales; à jure ſuo cadere, ac judicatum non tenere, Judicemque judicandi poteſtate privatum, & bannum Imperiale incidiſſe pronuntiamus. Verum, quia parum 748
eſſet, jura condere, niſi eſſent, quæ tenerentur eadem auctoritate Imperiali prædicta, univerſis principibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus; Baronibus & ſpecialiter Colonienſi, Moguntinenſi, Magdeburgenſi, & Bremenſi, Archiepiſcopis, Monaſterienſi, Oſnaburgenſi, Hildenſemenſi, Paderburnenſi, Mindenſi, Lubnenſi, Verdenſi, & Swerinenſi, Epiſcopis; Nec non omnibus Saxoniæ, Luneburgenſi, & Brunſwicenſi Ducibus, Lantgravio Haſſiæ, necnon de Marcka, de Monte, de Hoia, de Teckoneburg, de Schobenburg, Wernengerode, Holtzatie, & Regenſtein Comitibus, quibus, & eorum cuilibet, vices noſtras committimus in præmiſſis, per præſentes, & eis ſub obtentu Imperialis gratiæ præcipimus, & mandamus, quatenus toties, quoties pro parte dicto-

dictorum Prælatorum, Canonicorum & clericorum, vel alicujus ipſorum fuerint requiſiti, eisdem pro toto ſuo poſſe aſſiſtant & faciant, quod præmiſſa committentes, quicunque fuerint, pœnis prædictis puniantur realiter, & cum effectu, quatenus cæteri eorum exemplo perterriti, ſimilia de facile non attemptent, præterea omnes & ſingulos Eccleſiarum ſeu Eccleſiaſticarum perſonarum prædictarum vaſallos, & feudatarios, cujuscunque ordinis, gradus vel conditionis exiſtant, qui contra Eccleſiam, vel perſonas Eccleſiaſticas, ipſius Mindenſis Eccleſiæ, Civitatis & diœceſis, à quibus feuda eorum tenent, aliquid fecerint de præmiſſis, ſeu ea facientibus, ſi propter hoc excommunicati denuntiantur, vel alias aſtiterint quovis modo, dummodo de hoc ſervato juris ordine conjuncti fuerint, denuntiamus & decernimus, eo ipſo ſuis feudis ſive beneficiis eſſe privatos, eosque præſentis conſtitutionis ædicto privamus perpetuo, dantes Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticis perſonis antedictis, dicta feuda concedendi, aliis perſonis laicis fidelibus & utilibus liberam facultatem, volumus etiam, hortamur & requirimus Epiſcopos & prælatos Eccleſiaſticos, ut hanc noſtram legem & conſtitutionem, in Synodis & Eccclefiis publicari procurent, ne in præmiſſis, per ſimulatam ignorantiam, ſuss malitias valeant excuſare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtram caſſationis, irritationis, annullationis, inhibitionis, necnon pronuntiationis & declarationis paginam infringere, aut ei auſu temerário quomodolibet contraire, ſub pœna Imperislis noſtræ indignationis graviſſima, necnon quinquaginta marchsrum auri puriſſimi, quas ab eo, qui contrafecerit, totiens quotiens fuerit contrsfactum, irremiſſibiliter exigi, & earum medietatem Imperialis noſtri ærarii ſive fiſci, reſiduam vero partem injuriam paſſorum uſibus volumus applicari. Signum

ſereniſſimi principis & Domini, Domini Caroli quarti, Romanorum Imperatoris invictiſſimi, & glorioſiſſimi Bohemenſium Regis. Teſtes hujus rei ſunt, venerabilis Borherdus Hildemtemenſis, Heinricus Werdenſis & Heinricus Paterbrunnenſis Eccleſiarum Epiſcopi, Illuſtres Albertus Saxoniæ & Luneburgenſium & Wentzelaus Opaviæ duces, ſpectabiles Borchurdus de Hardeck, Borchardus de Hoia, Buſo & Heinricus de Schrapelow Comi:es, Nobilis Otto advocatus de Monte, Petrus de Wartenberg, dictus dechoſt, Imperialis curiæ noſtræ Magiſter, Thuno de Colditz, Cameræ noſtræ Magiſter, Hintzo de Lipa, Albertus de Storenburg, Symon de Lywen, Busko de Azuzan, Buſſcto de Biſtritz, Altzardus de Puſche. Dapifer in Rsvensberge, Heinricus de Ezigelhen, & alii qusm plures noſtri & Imperii ſacri principes, Comites, Nobiles & fideles præſentium ſub Imperialis Majeſtatis noſtræ ſigillo teſtimonio literarum. Datum Minde, Anno Domini Milleſimo tricenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, indictione quintadecima XV. Calend. Decembris, Regnorum noſtrorum Anno triceſimo ſecundo, Imperii vero viceſimo tertio. De mandato domini Imperatoris Nicolaus Cameracenſis Præpoſitus.

749 *XXIII. Privilegium viceſimum tertium Caroli Imp.*

WJR Carl von Gotts Gnaden Römiſcher Keyſer / zu allen Zeiten mehrer deß Reichs / vnd Könninck zu Behm / bekennen vnd deen kund offentlig mit dieſem Breue / allen die jhn ſehen oder hören leſen / dat wir durch annemer vnd trewer Dienſte willen / die vns vnnd dem Reich de Ehrwerdige Wedekind Biſchoff zu Minden / vnſer Fürſte vnd lieber andächtige gethan hat / vnd vorbas de tho willicher ton mach / in künfftigen Zeiten / mit wolbedachten Muthe / vnnd rechten Wiſſen / demſelben Wedekinde erlaubt / gegunt / vnnd dieſe beſonder Gnad gethan haben / erlauben / gunnen / vnd thun ehm die mit Keyſerlicher Mechte / in Krafft dieſes Brieffs /

Carolus IV. Romanorum Imperator beſt den tollen tho Petershagen bi dat Stift geuen.

Brieffs/ Dat er in ſyner Statt zu Petershagen einen Zoll / das iſt von jedem Pferde das Kauffmanſchafft träget vnnd führet / vnd darvan man Zoll pfleget zu geben / zwene ſware Pfenninge / der ſex ainen alten Tornes gelten / vffheuen vnnd nemen moge / als lange vnnd wir oder vnſer Nakomen an dem Reich Römiſche Keyſere oder Köninge/das nicht wedder ruffen : Vnnd darumb gebeten wir allen Fürſten / geiſtlichen vnnd wertlichen / Graven / fryen / Denſtleden/ Rittern/ Knechten/ Stetten/ vnnd allen andern/ vnſern vnnd deß Reichs getrewen ernſtlichen vnnd veſtligen / dat ſe den vpgenandten vnſen Fürſten · ſolchen Zoll vpheuen vnnd nemen laten / vnnd ehn daran nicht hinderen oder jrren / in dem wiß als lieb jhn ſy / vnſer vnnd deß Reichs Gunſt zu behalten. Mit Vrkund dieſes Breves verſigilt / mit vnſer Keyſerlichen Majeſtät Inſigel / der geben iſt zu Herfurde / nach Chriſti Geburt dreitzehenhundert Jahr. Darnach in dem ſiben vnnd ſibentzigſten Jahr an Sanct Elizabet Tag / vnſer Reiche / in dem zwey vnnd dreyſſigſten / vnnd deß Keyſerthumbs / in den drey vnd zwintzigſten Jahren / de mandato Domini Imperatoris, Nicolaus Cameracenſ. præpoſitus.

XXIV. Privilegium viceſimum quartum Henrici ſancti Imp.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Henricus, divina favente Clementia Romanorum Imperator Auguſtus, ſi venerabilia Eccleſiarum Dei loca alicujus doni commodo ditare ſtuduerimus, nobis id regnique noſtri ſtatui profuturum eſſe, minime dubitamus, quapropter noverit omnium fidelium Chriſti noſtrorumque univerſitas, qualiter nos pro remedio animæ noſtræ, parentumque noſtrorum, necnon per interventum dilectiſſimæ conlectalis noſtræ Cunigundæ, videlicet Imperatricis Auguſtæ, atque Aribonis Mogentinenſis Eccleſiæ venerabilis Archiepiſcopi, cuidam noſtro monaſterio in Biunbure, ad honorem ſancti Michaelis Archangeli conſtructo atque dedicato, prædium quoddam in Latheburum, hoc eſt, quicquid Ammoko ibi poſſedit, & in regale noſtrum jus, legali judicum judicio devenit, ſitum in pago Hartega, in comitatu vero Lindigeri Comitis, cum omnibus appendentiis ſuis, terris videlicet cultis & incultis, mancipiis utriusque ſexus, areis, ædificiis, agris, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarumve decurſibus, piſcationibus, Molendinis, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, cæterisque omnibus, quæ quomodocunque dici ſive ſcribi, aut nominari poſſunt utilitatibus, ad ipſum prædium pertinentibus, per hanc noſtram Imperialem paginam concedimus atque largimur, & de noſtro jure ac dominio, in ejus jus & dominium omne transfundimus, ea videlicet ratione, ut Ribedagus ejusdem Eccleſiæ venerabilis abbas, ſibique poſt hinc decedentes libere habeant, de eadem proprietate ejusque pertinentiis, facultatem, quicquid eis placuerit, ad uſum Eccleſiæ faciendi, omnium hominum regni noſtri contradictione remota, & ut hoc noſtra ingenuitatis auctoritas ſtabilis & inconvulſa omni permaneat tempore, hoc præceptum inde conſcriptum manu propria confirmantes, ſigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri. Signum Domini Henrici Romanorum invictiſſimi Imperatoris Auguſti, Guntherus Cancellarius, vice Aribonis Archicapellani recognovit. Datum N. Decembris, indictione quinta, Anno Dominicæ incarnationis MXXII. Imperii autem VIII. Actum Gronnachn.

750 *XXV. Privilegium viceſimum quintum Caroli IV. Imp.*

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis feliciter, amen. Csrolus quartus, divios favente clementia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam: Etſi Cæſareæ benignitatis clementia ſe conſuevit gratioſam cunctis fidelibus, quos ſacrum ambit Imperium, exhibere, viros tamen Eccleſisſticos, & Dei miniſtros præcipuis non indigne proſequitur favoribus, eos præſertim, quos divi Romanorum Imperatores & Reges prædeceſſores noſtri, devotione promoti, ſpeclalibus gratiarum privilegiis dotaverunt, ſane pro psrte venerabilis Wedekindi, Mindenſis Epiſcopi, principis & devoti noſtri dilecti nuper nobis exhibita petirio continebat, quatenus jura, privilegia, literas, gratias, libertates & donationes à divis Romanorum Imperatoribus & regibus, ſupradictis in Eccleſiis, locis, agris & poſſeſſionibus ſuis, ipſis familiaribus & ſervitoribus eorundem conceſſa & conceſſas confirmare, & etiam innovare, & de innata nobis benignitatis clementia gratioſius dignaremur. Nos vero dictæ ſupplicationi tamquam juſtæ favorabiliter inclinari, non improvide, oeque per errorem, ſed animo deliberato, univerſa & ſingula jura, privilegia, libertstes, literas, gratias & indulta, à divis Romanorum Imperatoribus & Regibus, prædeceſſoribus noſtris, in Eccleſiis, locis, agris, & poſſeſſionibus ſuis dictis, Epiſcopo, clero, familiaribus & ſervitoribus eorundem conceſſas & conceſſa, in omnibus & ſingulis eorum ſententiis, clauſulis, articulis, verborum expreſſionibus, atque punctis, cujuscunque continentiæ ſeu tenoris exiſtant, ac ſi præſentibus de verbo ad verbum nominatim forent expreſſa, nec non uſus, obſervantias, ceremonias, conſuetudioes laudabiles, & ſtatuta dictæ Mindenſis Eccleſiæ antiquitus obſervatas & obſervata, & ſignanter privilegia per Ottonem primum, Ottonem ſecundum, Conradum ſecundum, Heinricum ſecundum, Heioricum tertium, necnon Fredericum, Romanorum Imperatores & Reges, prædeceſſores noſtros, eis conceſſa & donata, *De Banno Regio, Moneta, Theolonio, Macello publico in civitate Mindenſi, & quicquid ibidem ad regiam pertinet poteſtatem, & de* aliis quibuscuoque, prout in eorum privilegiis & literis latinis continetur, ac ſi omnia & ſingula de verbo ad verbum præſentibus forent ioſerta, ſano principum, Comitum, Baronum & procerum noſtrorum, & Imperii ſacri fidelium conſilio accedeote, de Imperialis plenitudine poteſtatis, & de certa ooſtra ſcientis approbavimus, ratificavimus & innovavimus, approbamus, ratificamus, & tenore præſentium innovamus, ſupplentes omnem defectum, ſi quis in præmiſſis aut eorum quemlibet obſcuritate verborum, ſententiarum aut ſolemnitatum obmiſſæ compertus fuerit quovis modo, non obſtantibus quibuscunque legibus, conſtitutionibus, ſeu ſtatutis generalibus vel ſpecialibus in contrarium æditis ſeu cooceſſis, perſonis aliis, atque locis, vel aliis quomodolibet introductis, quibus univerſis & ſingulis etiam ſi de illis & eorum tenore deberet fieri præſentibus mentio ſpecialis, de dicta Cæſareæ plenitudine poteſtatis, & certa noſtra ſcientia derogamus, & eſſe volumus præſentibus penitus derogatum. *Et nihilominus prædictos Epiſcopum, clerum, familiares & ſervitores eorum, ad inſtar dictorum prædeceſſorum noſtrorum, in Mundiburdium, protectionem, tuitionem & defenſionem noſtram & Imperii ſacri aſſumipſimus, & aſſumimus præſentibus ſpecialem.* Nulli ergo penitus homioi liceat banc noſtræ approbationis, ratificationis, innovationis & confirmationis, defectus ſuppletionis, derogationis & tutelæ aſſumptionis paginam infringere, ſeu ei quovis auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem ooſtram graviſſimam *& pœnam centum Marcharum auri puriſſimi, totiens quotiens contrafactum fuerit, exigendam, cujus medietatem* Imperialis ærarii, reſiduam vero partem paſſorum injuriam uſibus applicandam decernimus, ſe noverit

verit irremiſſibiliter incurſurum. Signum ſereniſſimi principis & Domini, Domini Caroli quarti, Romanorum Imperatoris invictiſſimi & glorioſiſſimi Bohemiæ Regis. Teſtes hujus rei ſunt, venerabiles Gerhardus Hilderſemen. Heinricus Warmen. & Heinricus Paderburnen. Eccleſiarum Epiſcopi, Illuſtres Albertus Saxoniæ & Luneburgenſis, & Wentzeslaus, Opaviæ duces, 75
ſpectabiles Burghardus de Hardeck, Gerhardus de Hoia, Boſzo & Henricus de Schrapelaw Comites, Nobiles Otto advocatus de Mente, Petrus de Wartenberg, dictus de Choſt, Imperialis curiæ noſtræ Magiſter, Thuno de eolditz, cameræ noſtræ magiſter, Hintzo de lipa, Albertus de Sterneberg, Simon de lippen, Busko de Pritzan, Buſſiro de Bisken, Albardus de Puſſche Dapifer in Ravenſperg, Henricus de Ezigelbelm, & alii quam plures noſtri & imperii ſacri Principes, Comites, Nobiles & fideles, præſentium ſub imperialis Majeſtatis noſtræ ſigillo, teſtimonio literarum. Datum Minde Anno Domini milleſimo tricenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, indictione quinta decima XV. Kal. Decembris, Regnorum noſtrorum Anno triceſimo ſecundo, Imperii vero viceſimo tertio. De mandato Domini Imperatoris Nicolaus, Cameracenſis Præpoſitus.

XXVI. Privilegiū viceſimum ſextum Caroli IIII. Imp.

Carolus quartus, divina favente clementia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Bohemiæ rex: notum facimus univerſis, quod conſtitutus in noſtræ Majeſtatis præſentia venerabilis Otto de Wittin, Epiſcopus Mindenſis, Princeps, conſiliarius & devotus noſter dilectus, nobis humiliter cum inſtancia ſupplicavit, quatenus ſibi & Eccleſiæ Mindenſi univerſa & ſingula privilegia, literas, libertates, emunitates, gratias, jura & indulta, necnon laudabiles & approbatas conſuetudines, quæ & quas à celebratis memoriæ divis Romanorum Imperatoribus & Regibus, anteceſſoribus noſtris, obtinuiſſe noſcuntur, auctoritate Cæſarea approbare, ratificare, auctorizare & confirmare gratioſius dignaremur. Nos igitur præfati Ottonis ſupplicationibus favorabiliter inclinati, præſertim cum dicta ſupplicatio de fonte rationis emanet, & juſte petentibus non ſit denegandus aſſenſus, præfato Epiſcopo & Eccleſiæ Mindenſi univerſa & ſingula privilegia, literas, libertates, emunitates, gratias, jura & indulta, nec non laudabiles & approbatas conſuetudines, quæ & quas à divis Romanorum Imperatoribus ſeu Regibus, prædeceſſoribus noſtris, rite obtinuerunt, in omnibus ſuis articulis, continentiis, tenoribus, ſententiis, punctis & clauſulis, de verbo ad verbum, prout ſcripta ſeu ſcriptæ, obſervata ſeu obſervatæ ſunt, & utentium uſu approbata, animo deliberato, & de certa ſcientia approbamus, ratificamus, & auctoritate Cæſarea, ac de Imperialis poteſtatis plenitudine autorizamus & confirmamus gratioſe, noſtris imperii ſacri & aliorum juribus ſemper ſalvis, præſentium ſub Imperialis noſtræ majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum Wyenne, Anno Domini Milleſimo tricenteſimo ſexageſimo octavo, indictione ſexta, tertio Idus Aprilis, Regnorum noſtrorum Anno viceſimo ſecundo, Imperii vero quarto decimo. Ad mandatum Cæſaris, Cancellarius.

XXVII. Privilegiū viceſimum ſeptimum Caroli IIII. Imp.

Carolus, Dei gratia, Romanorum Rex ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Speciali quadam inter tot & tanta negotiorum genera, quibus pectori noſtro continuo cogitationis materia infunditur, ſollicita meditatione penſamus, qualiter noſtris & ſacri imperii fidelibus & devotis, pro quibus nedum devotionis & fidei puritas, verum etiam obſequiorum ſedula gratitudo erga nos multipliciter intercedunt, valeamus noſtri favoris & gratiæ ac liberalitatis munificentiam impartiri. Nos itaque, venerabilis Theodrici Epiſcopi

pi Mindenſis, principis & devoti noſtri dilecti, ſynceræ devotionis & fidei puritatem, quam ſemper ad nos & ſacrum Romanum geſſit ac gerit imperium, noſtræ Regiæ majeſtatis oculis intuentes, penſantes quoque multiplicia & grata ſervitia, aſſiduosque labores, quos nobis & ipſi Imperio fructuoſe & fideliter exhibuit, ſollicitudine indefeſſa. Ipſius itaque & ſuæ Eccleſiæ commoditatibus cu-
1 pientes ſalubriter providere, ſibi & dictæ Eccleſiæ ſuæ Mindenſi univerſa privilegia, literas, jura, laudabiles & approbatas conſuetudines, libertates, emunitates & gratias eis à claræ memoriæ divis Romanorum Imperatoribus & regibus, prædeceſſoribus noſtris, data & datas, conceſſa & conceſſas, indulta & indultas, de verbo ad verbum, prout & eadem privilegia & literæ in ſuis tenoribus comprehenduntur, in ſuis omnibus ſententiis & clauſulis, acſi ſupradicta jura, approbatæ & laudabiles conſuetudines, libertates, emunitates, & gratiæ, in præſentibus literis diſtinctæ, & ſeriatim forent expreſſa & expreſſæ, etiamſi de
752 his jure vel conſuetudine deberet in ſerie præſentium diſtincte fieri mentio ſpecialis, de Regiæ poteſtatis plenitudine, ac de certa noſtra ſcientia approbamus, ratificamus, & ſolita pietatis Clementia confirmamus. Nulli ergo homini liceat hanc noſtrarum approbationis, ratificationis & confirmationis paginam infringere, aut ei auſu temerario contraire, ſub pœna banni Regii, & centum Marcharum auri puri, quam eum, qui contra fecerit, poſt gravis noſtræ indignationis aculeos decernimus incurriſſe, quarum medietatem Regiæ Cameræ ſive fiſco, reſiduam vero Epiſcoporum dictæ Mindenſis Eccleſiæ, qui pro tempore fuerint, utilitati & uſibus volumus applicari, præſentium ſub noſtræ Majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum Moguntiæ, Anno Domini milleſimo tricenteſimo quinquageſimo quarto, Indictione VII. II. Idus Januarii, Regnorum noſtrorum anno octavo, per Dominum Epiſcopum Luthoni P. de luna.

XXVIII. Privilegiũ viceſimum octavum Caroli IIII. Imp.

Carolus quartus, divina favente Clementia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, Magiſtris Conſulum, Conſulibus juratis, operariis, & toti univerſitati civium Civitatis Mindenſis, fidelibus ſuis, & imperii ſacro dilectis gratiam ſuam & omne bonum. Gravem querelam Venerabilis Wedekind Mindenſis Epiſcopi, Principis & devoti noſtri dilecti, accepimus, continentem, qualiter contra privilegia Mindenſis Eccleſiæ, per prædeceſſores noſtros, Duces Romanorum Imperatores & Reges, antiquitus Eccleſiæ ipſi conceſſa, quadraginta viros de univerſitate dictæ civitatis ad Regimen ejus aſſumitis, pro libito voluntatis eosdem electos conſules apponitis & deponitis, Epiſcopo inconſulto, qui quidem Conſules, dum electi ſic fuerint, Collegium Conſulum intrant, nullo Epiſcopo & Eccleſiæ præſtito penitus juramento, etiam pictores, ſutores, & omnes alii officia Mechanica exercentes, intra ſe de officiis ſuis pro arbitrio ſuo magiſtros eligunt, coram quibus, tanquam Epiſcopi Advocatis & Judicibus, actus Judiciales exercent, in dictorum privilegiorum & libertatis Eccleſiaſticæ detrimentum: præterea vos portas Civitatis quadris lapidibus concluſiſtis, ſtratam perfodiſtis, regiam aquæductam Molendinorum obſtruentes, novas piſcinas & lacus feciſtis, inſuper vias & acceſſus neceſſarios & antiquos procuraſtis concludi, nova erigi ædificia in emunitate Eccleſiæ, & demoliri conſtructa, etiam res & bona clericorum & perſonarum eccleſiaſticarum occupatis, oblationes fidelium diminuitis, exactiones & tallias indebitas ab Eccleſiæ Camerariis & ſervitoribus exigitis, per præcones & nuntios veſtros in emunitate, nec non extra, impignorantes, eosdem indies inſuper per novas conventiones exactionatis, non permittentes eos privilegio ſuo gaudere, novas etiam exactiones & tallias imponitis in ſtratis publicis, liberis & plateis, quas in præjudicium Theolonii *Stratengelt*, *Wechgelt* & *Brugengelt* nominatis, vinum propinare in aliis locis, quam cellario deputato, per vos civibus & intra vos ſub pœna pecuniaria inhi-

inhibetis, nec permittitis abſque pecunia vendi, & propinari cereviſiam alienam, facitis quoque indies per vos ipſos, quos Burmeſter & civitatis judices appellatis, diverſas conſtitutiones & ordinationes in libris civitatis conſcriptas ſine approbatione, & ſcientia Epiſcopi ſtatuentes: de novo etiam inhibuiſtis civibus, ſub pœna præſtiti juramenti, ne quis eorum annonam, Braſin *(a)*, aut hinnulum *(b)* à clericorum & Eccleſiaſticarum perſonarum ſervitoribus præſumat emere, ſeu eis vendere quovis modo, verum cum præmiſſa omnia, ſi ſic ſunt, in diſpendium libertatis Eccleſiæ vergere videantur; vobis mandamus præſentibus ſerioſe, quatenus prædicta, quæ tendunt in manifeſtam ejusdem Eccleſiæ læſionem, procuretis deponi, caſſari & penitus aboleri, nec amodo ſimilia attemptetis, nec neceſſe ſit, nos ſuper his dictis Epiſcopo & Eccleſiæ, dum requiſiti fuerimus, de juris & juſtitiæ remedio providere, ſuper præmiſſis nos per patentes literas veſtras reſponſionibus informetis. Datum Belfeldie die XIX. Novembris, Regnorum noſtrorum anno triceſimo ſecundo, imperii vero viceſimo tertio, de mandato Domini imperatoris Nicolaus, Cameracenſis præpoſitus.

XXIX. Privilegiũ viceſimum nonum Caroli IIII. Imp.

Carolus, Dei gratia, Romanorum Rex ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam: Etſi Regiæ dignitatis circumſpecta benignitas univerſos & ſingulos fideles ſuos, quos Romanum ambit imperium, pio favore proſequitur, ad illorum tamen ſtatum & commoda promovenda, ſpecialius & ferventius aſpirare tenetur, quos pro exaltandis ſacri imperii honoribus fide &
opere receperit continua ſollicitudine, aſſiduisque laboribus indefeſſos, atten- 753
dentes itaque multa grata ſervitia & accepta, quæ venerabilis Theodericus Minden. Eccleſiæ Epiſcopus, Princeps, conſiliarius & devotus noſter dilectus, nobis & ſacro Imperio fructuoſe & fideliter hactenus exhibuit, exhibet in præſenti & exhibiturum ſperamus fructuoſius in futurum, volentesque ſibi intuitu promiſſorum gratiam facere ſpecialem ei, & in perſona, ſucceſſoribus ſuis, ac ipſi Eccleſiæ Mindenſi, duas liberas ſedes, quæ propriæ & vulgariter vemeding nuncupantur, unam videlicet ante villam haleri, prope Lubbek, & aliam ante villam Walnen, prope Mindam, de liberalitate Regia, & certa noſtra ſcientia, damus, concedimus & donamus, ſtatuentes, decernentes, auctoritate præſentium, & volentes, ut dictus Epiſcopus ſucceſſoresque ſui, ac ipſa Minden. Eccleſia, dictas duas ſedes, cum univerſis & ſingulis Jurisdictionibus, honoribus, prærogativis, juribus, gratiis, utilitatibus, commodis & libertatibus tenere, habere ac ipſis gaudere debeant, quibus cæteri conſimiles ſedes habentes, ſicuti ducatus Aſcaniæ & Weſtfaliæ gaudent jure vel conſuetudine, ſeu quomodolibet potiuntur. Mandamus igitur univerſis & ſingulis principibus, tam ſpiritualibus quam ſecularibus, Baronibus, Nobilibus, univerſitatibus, cæteriſque noſtris & ſacri Imperii fidelibus, cujuscunque dignitatis, eminentiæ, conditionis, vel ſtatus exiſtant, præſentibus & futuris, firmiter & diſtricte, quatenus prædictum Theodoricum Epiſcopum, ſucceſſores ſuos, & ipſam Eccleſiam Minden. in hac noſtræ donationis & collationis gratia non impediant, nec ab aliis impediri permittant, verum eos in ea manu teneant, protegant, favorabiliter & conſervent, contrarium facientes pœnam banni Regii, & centum Marcharum auri puri, ſe noverint irremiſſibiliter incurſuros, quarum medietatem Regiæ Cameræ, ſive fiſco, reſiduam vero venerabilium Epiſcoporum dictæ Minden. Eccleſiæ, qui pro tempore fuerint, utilitati & uſibus volumus applicari, præſentium ſub noſtræ Majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum Franckfordie Anno Domini milleſimo tricenteſimo quin-

(a) Occurrit apud *EGINHARDUM ep. XXV. & XXXVII.* & ſignificabat hordeum ad cereviſiam coquendam, præparatum *Maltz.*

(b) Hinnulus alias cervum anniculum notat, cui non ſunt cornua, teſte Voſſio, in Etymologico. Hic mihi notare videtur vitulum.

quageſimo quarto, Indictione ſeptima, decimo octavo Kal. Februarii, Regnorum noſtrorum Anno octavo. (a)

XXX. Privilegium triceſimum Ludvvic. Bavari Imp.

WJr Ludwich von der Gnade Gotz / Römiſcher Keyſer / vmmer mehrer deß Reichs / Bekennen vnd don kund allen Lüten / die ſehen vnd hören dieſen Breff / dat wy mit Rade vnſer getrewen / geuen hauen / vnd geben an dieſen Breue vnſerm erbaren Verſten vnd lieben Ohemen / Biſchop / Ladewich von Minden vnnd ſynen Nakomen / Biſchopen to Minden / ein fry Hertzogdom in dem Stifft to Minden / vnnd fry Gerichte darinne to ſittende / vnd Kenniges banne nach veme Rechte / alſo in den Lande Weſtfalen recht is / an wertligen Richte / van vnſer vnd vnſer Nakomen wegen / Römiſcher Keyſer oder Köninge / vnnd fryſtele in dem Hertzogdom to Hauene / einen to Berndeſſen by der Lynden / den andern to Berckercken / den dritten by Blaſne / vnd drey ander fry ſtele to leggende / wer ſechme oder ſynen Nakomen beuellich ſyn in dem Stifft to Minden / aber went vns Vorfarn Römiſche Keyſer vnnd Köninge den Biſchopen van Cölne / van Münſter / vnnd van Palborn de Gnade han tan / daß ſe fry Gerichte vnd Frey Geſtele han / in ehrem Stiffte nach veme rechte / alſo in dem Lande to Weſtfalen recht is / ſo geue wir vnſerm Ohme / vnnd ſynen Nakomen verbenet / deſeluen Gnade in dem Stiffte to Minden mit gelicken rechte / alſo de drey Biſchope frygerichte vnd ſtele von den Römiſchen Riche hauen / Wir frygen ock Burcherde Cruſſen der ein Denſtmann was / deß Stifftz van Minden / vnnd fryget is / van dem Biſchope van Minden to einem frygen Graven / das Richte to ſitzende / van deß Biſchops wegen / vnnd beligen ehm darmit / wer och / daß derſeluige Burchart an libe oder an tote deß nicht ſitzen en mechte / ſo mach de Biſchop to Minden wer der is / einen andern frygen Graven ſetzen / alſo lange das richte to ſitzende / went der fryg Grave der geſatz wirdt an vns oder vnſe Nakomen moge komen / vnnd ſyn Lehn entpfan / vnnd darvber tzo einer Vrkunde geben wir jhme deſen Bref verſigelt / mit vnſerm Keyſerlichem Inſigel / der geben iſt zu Nürmberg an dem weſeme Sontage / de man zalt von Gotts Gebort drittzehenhundert Jahr / darnach in dem zwey vnd dreyſſigſten Jahr / in dem achtzehenden Jahr vnſers Reichs / vnd in dem fünfften deß Keyſerthumbs.

Triginta Privilegiorum, quæ antecedunt, facta à Carolo V. Imp. confirmatio.

754 CAROLUS V. divina favente clementia, Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Rex Germaniæ, Caſtellæ, Aragoniæ, Legionis, utriusque Siciliæ, Hieruſalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Navarræ, Granatæ, Sardiniæ, Corſicæ, Murtiæ, Giennis, Algerbii, Algeziræ, Gibraltaris ac Inſularum Canariæ & Indiarum, ac terræ firmæ maris Oceani, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Lymburgiæ, Lucemburgiæ, Geldriæ, Calabriæ, Athenarum, Neopatriæ, &c. Comes Flandriæ, Habſpurgi, Tyrolis, Barchinonæ, Arthois, & Burgundiæ, Comes palatinus Hannoniæ, Holandiæ, Seelandiæ, Ferretis, Kyburgi, Namurci, Peſſilionis, Ceritaniæ & Zutphaniæ, Lantgravius Alſatiæ, Marchio Burgoviæ, Oriſtani, Getziani & ſacri Romani Imperii, princeps Sueviæ, Cathaloniæ, Aſturiæ, &c. Dn.

(a) Hoc, atque ultimum Privilegium docent, qua ratione Mindenſibus Epiſcopis Criminalis conceſſa fuerit Jurisdictio, de quo *MARQUARDUS FREHERUS de Judiciis Weſtphaliæ ſecretis p. 8.*

Dn. Phriſiæ, Marchiæ Sclavonicæ, portus Naonis, Biſcaye, Melinæ, Salinarum, Tripolis & Mechliniæ, &c. Notum facimus univerſis, quod nobis pro parte honorabilium devotorum nobis dilectorum, Decani & Capituli Eccleſiæ Mindenſis, certa privilegia dictæ Eccleſiæ, à quondam prædeceſſoribus noſtris, Divis Romanorum Imperatoribus & Regibus, præclariſſimæ memoriæ, conceſſa, exhibita fuerint. Quorum quidem privilegiorum tenores ſequuntur in hunc modum *(hic inſerta ſunt privilegia triginta omnia ordine)* & iidem Decanus & capitulum, nobis deſuper humiliter ſupplicarunt, ut præinſerta privilegia & omnia in eis contenta approbare, confirmare, & ratificare, ac etiam de novo, in quantum opus fuerit, concedere dignaremur: quod nos ſupplicationi ipſorum tanquam juſtæ annuentes, attendentesque, puræ & ſynceræ devotionis affectum, quo ipſi eorumque prædeceſſores Nos & Romanum Imperium hactenus ſunt proſecuti, poteruntque & debebunt ferventius in futurum, animo deliberato, non per errorem, aut improvide, ſed ſano principum, procerum, nobilium fidelium noſtrorum accedente conſilio, & certa noſtra ſcientia, præinſerta privilegia omnia cum omnibus ſuis extenſionibus, clauſulis, articulis, ſententiis & expreſſionibus, prout ſcriptæ & ſcripta ſunt, de conſueta noſtra Clementia, præſentium per tenorem approbamus, confirmamus & ratificamus, ac etiam de novo, in quantum opus fuerit, concedimus, Imperialique auctoritate noſtra decernentes ac volentes, ut perpetuis futuris temporibus, inviolabiliter obtineant roboris firmitatem, harum teſtimonio litterarum, manu noſtra ſubſcriptarum & ſigilli noſtri appenſione munitarum. Datum Bononiæ, die viceſima quinta Menſis Februarii, Anno Domini MDXXX. Imperii decimo, ac aliorum Regnorum noſtrorum decimo quinto.

CAROLUS.

Ad mandatum Cæſareæ & Catholicæ Majeſtat. propr.

ALEXANDER SCHWEYS.

CORRIGENDA,

In Magno Chronico Belgico correctos quosdam annos mundi ſic reſtitue :

Pagina 49. pro MMMMDCCXXV. pone: MMMMMDCCCCLXXV.
p. 53. pro MMMMDCCXCVII. pon. MMMMMDCCCCXCVII.
p. 54. pro MMMMMXIII. pon. MMMMMMXIII.
p. 61. pro MMMMDCCXC. pon. MMMMMMXXXIX.
p. 66. pro MMMMDCCCV. pon. MMMMMMXLIV.
p. 71. pro MMMMDCCCXXV. pon. MMMMMMLXXV.
p. 73. pro MMMMDCCCXXVII. pon. MMMMMMLXXVII.
p. 77. pro MMMMDCCCLII. pon. MMMMMMCI.
p. 80. pro MMMMDCCCLXII. pon. MMMMMMCXI.
Ibid. pro MMMMDCCCLXIX. pon. MMMMMMCXVIII.
p. 83. pro MMMMDCCCLXXXVII. pon. MMMMMMCXXXVI.
p. 92. pro MMMMDCCCCXXII. pon. MMMMMMCLXXII.
p. 94. pro MMMMDCCCCXXXII. pon. MMMMMMCLXXXII.
p. 101. pro MMMMDCCCCLII. pon. MMMMMMCCI.
p. 110. pro MMMMDCCCCLXXIV. pon. MMMMMMCCXXIII.
p. 115. pro MMMMDCCCCLXXXVIIII. pon. MMMMMMCCXXXVIII.
p. 125. pro MMMMMVI. pon. MMMMMMCCLV.
p. 156. pro MMMMMLVI. pon. MMMMMMCCCV.
p. 169. pro MMMMMLXXVI. pon. MMMMMMCCCXXV.

INDEX UNIVERSALIS RERUM ET PERSONARUM.

A.

AARON, *frater Moyſis* I. 486. 487. II. 87. 92. 95. 413. 415.
— — *Rex Perſarum* I. 51. 223. 224.
Abecuc, *martyr* II. 486.
S. Abacuc, *locus* I. 969.
Abælardus, *Petrus*, hujus dogmata I. 877. II. 547. III. 182.
Abarhilt, *Bidchaugienſis Abbas* I. 273.
Abarhilte III. 502.
Abbas *Acephala* qualis I. 69.
— — fit Dux I. 61. 62. 69. 86.
— — hujus electio Cæſari tributa III. 745.
— — infimul Dux Hugo III. 66. 68.
— — miles I. 94.
Abbates e Regibus olim depoſiti, remoti I. 271.
— — Germ. ob malam adminiſtrationem ab Impp. depoſiti I. 265.
— — Germ. contemptim habiti, minorenni Henrico IV. I. 330. 331.
— — Germ. militarium expeditionum olim focii I. 386.
— — horum rigor nimius improbatur I. 1156. 1257.
— — mitrati infulati I. 1233.
— — quidam nigri mitram paſtoralem accipiunt III. 307.
— — quidam Jus portandi mitram paſtoralem habent III. 225.
— — quidam mitra pontificiali ex privilegio utuntur I. 1263.
— — Seculares quales? III. 80.
Abbatiæ Germ. tempore Henrici IV. veneles I. 347.
— — variæ Belgicarum provinciarum indicatæ III. 82.
Abbatiſſa fit uxor Comitis Flandriæ I. 895.
Abbechenlingen III. 643.
Abbo (Albo) *Floriacenſis Abb.* I. 824. 826. II. 537.
Abbreviatores Romani ex parte ſublati I. 1250.
Abechesbach III. 581.
Abdella, *Princeps Sarracenus* I. 48.
Abdo, *martyr* I. 140. II. 485.
Abdon, *Jud. Iſraël* I. 122. 493. II. 100.
Abel I. 451. II. 56. 400. 401.
— — *Princeps Daniæ* III. 84. 669.
de Abenberg, *Comites* I. 1318.
— — Comes Fridericus I. 430. 1040.
Abeſſan, *Jud. Iſraël.* II. 301. 420.
Abgarus, *Rex Edeſſæ* I. 574. 1060. II. 484.
— — Toparcha I. 1061.
Abia, *Rex Judæor.* I. 123. 500. II. 424.
Abigail, *uxor Davidis* II. 114.
Abimelech, *Judæorum Judex* I. 122. 307. 492. II. 101. 418.
Abraham, *Patriarcha* I. 120. 306. 307. 476. 477. 478. 479. 480. II. 31. 52. 64. 67. 68. 70. 71. 72. 409. 410 411.
— — *Presbyter* III. 600.
Abſalon, *fil. David.* II. 118.
Abſternatum, *Monaſterium* I. 74.
Abundus, *martyr* I. 6.
Academiæ in Europa & Germania olim raræ I. 1159.
— — quinque celebratiores III. 49.
— — de his ſententia Wicleſi III. 387.
— — Colonienſis III. 373.
— — Erfurtenſis origines I. 440. 1023.
— — Francofurtana ad Viedrum I. 1270.
— — Friburgenſis I. 1248.
— — Heidelbergenſis I. 1179. 1216.
— — hujus origines III. 373.
— — Ingolſtadtina I. 1252.
— — Lipſienſis I. 1179. 1227.
— — Lovenienſis III. 392.
— — Pariſienſis, hujus origines II. 513. III. 49.
— — Pragenſis I. 1114. 1517.
— — hujus origines III. 332.
— — in eadem motus Huſſitici III. 359.
— — Roſtochienſis I. 1031.
— — Wittenbergenſis I. 1060. 1070.
Acca, *Anglorum Epiſcopus* I. 231.
Acephala, *Abbas*, qualis? I. 69.
Acephalorum hæreſis I. 597. 598. 618. 616. 623. 723. 732. 1074. II. 500.
Achab, *Rex Iſraël* I. 123. 500. II. 125. 126. 425.
Achalm, *Comes* III. 789. 746.
S. Achetius III. 803.
Acbatius, *Patriarcha Conſtantinopolitanus* I. 165. II. 502.
Achaz, *Rex Judæor.* I. 124. 505. II. 128. 406.
Achialon, *Hebræor. Judex* I. 122. 493.
Achilles I. 144.
Achilleus, *martyr* I. 5. 565. 3081.
Achihuſen III. 718.
Acoluthus I. 1068.
— — Meginhert III. 534.
Acon urbs cepta I. 999. 1000. 1004.
Actmon I. 490.
Ada, *Abbatiſſa Ryvensburgenſ.* III. 229.
Adala, *pagus & villa* III. 522.
Adalbero, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. I. 671. 872. 883. III. 101.
— — *Auguſtan. Epiſc.* I. 87. 255. 265. 266.
— — *Bamberg. Epiſc.* I. 597. 321.
— — *Metenſis Epiſcop.* I. 102. 109. 111. 289. 818.
— — *Wirtzburgenſ. Epiſc.* I. 286. 318. 359. 404. 405. 412. 426. 1144.
— — *Carentani & Hiſtriæ Dux* I. 672. 673. 278. 679. 280. 281. III. 462. 474. 480.
S. Adalbertus, *Pruſſorum Apoſtolus* I. 647. 821. 828. 1033. 1088. 1127. II. 328. 536. III. 92. 102.
B. Adalbertus III. 30.
— — *Confeſſor* III. 69.
Adalbertus, *Moguntinus Archi-Epiſc.* I. 427. 428. 668. 670. 673. 674. 675. 1124. 1310. II. 345.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 673. 675.
Adalbertus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 315. 1123. 1124. 1126. 1127. 1129. 1130. 2133.
— — *Bremenſis Archi-Epiſc.* I. 318. 330. 336. 350. 351. 1141. 1143.
— — *Gneſnenſis Archi-Epiſc.* martyr I. 316.
— — *Bambergenſ. Epiſcop.* I. 651.
— — *Hamburgenſis Archi-Epiſcopus* III. 828.
— — *Leodienſis Epiſcopus* I. 671.
— — *Mudenſis Epiſcopus* III. 809.
— — *Wormatienſ. Epiſc.* I. 343. 412.
— — *Epiſcopus* III. 541.
Adalbertus, *Berengaris II. Italiæ Regis filius*, fit Vaſallus Germaniæ I. 106. 109. 111. 112. 262. 264. 816. 817. II. 225.
— — *Lotharingiæ Dux* I. 289. 290. 318.
— — *Auſtriæ Marchio* I. 292. 293. 650. III. 471.
— — *Brigantinus Comes* III. 719.
— — *Saxoniæ Comes* I. 356.
— — *Thuringiæ Comes* I. 396.
— — *Babenbergenſis Comes* I. 98.
— — ipſius variæ Controverſiæ I. 99.
— — capite plectitur I. 100.
— — hujus controverſiæ, fata I. 255. 313. 644. 807.
— — *Comes* I. 367. 428. III. 477. 520. 623. 669.
Adalbreht III. 638.
Adalbrahtes Comitatus III. 637. 638.
Adalfrid, *Diaconus* III. 605. 633.
— — *Presbyter* III. 536. 537. 634.
Adelfrideshuium III. 493. 495.
Adalgaſus, Deſiderii, Longobard. Regis fil. I. 37. 635. 780. 783. III. 41.
— — *Beneventanus Dux* I. 74. 75. 239. 798. II. 313.
— — *Francorum poteus* I. 41.
Adalgarius, *Comes* III. 520.
— — *Presbyter* III. 624.
Adalger, *Presbyter* III. 582.
Adalgiſus, vide *Adalgaſus*.
Adalhardus III. 640.
Adalhart, *Scholaſticus* III. 624. 630.
Adalhun III. 633. 637.
Adalman III. 570.
Adaloaldus, *Longobardorum Rex* I. 190. 195.
Adalolt, *presbyter* III. 538. 631.
Adalongus, *Comes* I. 25.
Adalperaht III. 570. 598.
Adalulphus, *Epiſc. Carleol.* I. 888.
Adelbraht, *Comitatus* III. 541.
— — de *Bilirieth* III. 583.
— — de *Dunedorf* III. 583.
Adalriche III. 613.
Adalvvig III. 530.
Adam I. 117. 518. 306.
— — pater generis humani, hujus hiſtoria I. 449. 460. 470. II. 50. ſeqq.
— — de ipſius lapſu errores Pelagii I. 703.

Adam Protoplaſtes II. 31. 52. lapſus 55. 400. 402.
— — Monachor. griſeor. auctor I. 664.
— — *litteratus hæreticus* I. 991.
— — *Abbas Gemblacenſis* I. 1013.
S. Adamarus, *Abbas Cluniacenſis* I. 812. II. 533.
Adamitarum hæreſis II. 568.
Adarna, *fluvius* I. 39.
Adauctus, *martyr* I. 145.
Adela, *Dedi Marchionis uxor* I. 356.
Adelbertus, vide *Adalbertus.*
Adelboldus, *Trajectenſis Epiſc.* I. 316. 824. 826. 830. II. 537. III. 97. 105.
Adelgas, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcop.* I. 671.
Adelgerus, *Suevorum D.* a Conſtantio Imp. proſtratus III. 689.
— — *Wormatienſis Epiſc.* I. 118.
Adelgotus, *Magdeburgicus Archi-Ep.* I. 1038. 1148. 1149. 1151. 1153.
S. Adelharius I. 428. 676.
S. Adelheida, ſ. Adilinda, *Ottonis M. uxor* altera I. 105. 106. 260. 313. 314. 316. 1033. 1088. 1182. II. 325. 534. 728. III. 93. 803.
Adelheida, *Henrici IV. uxor* I. 661. 662.
Adelheyta, *Conradi majoris mater* III. 464.
Adelheidis, *Ludovici Saltatoris uxor* I. 426. 1142. 1307. 1368.
— — *Alberti, Landgrav. Thuringiæ uxor* I. 1336. 1337.
— — *Friderici Admorſi uxor* ibid.
Adelhero, *Wormatienſis Epiſc.* I. 335.
S. Adelinus III. 26.
Adelingi, quinam? II. 306.
Adelphonſus, vide *Alphonſus.*
S. Adeltrudis III. 83.
Adeodatus, *P. R.* I. 203. ſeqq. 624. 625. 1082. II. 515.
Adelulphus, *Anglorum Rex* III. 64.
Adinga, *villa* I. 256.
Adinventiones inauditæ tempore Henrici IV. I. 358.
Adirsleybin, *caſtrum* I. 1338.
Admiralis Siciliæ I. 888.
Ado, *Monachus Cluniacenſis* Congregationis auctor II. 531.
— — *Francus nobilis* I. 753.
Adoloaldus, *Longobard. Rex* I. 193.
Adolphus *Naſſovius*, *ſ. de Anaxone*, *Germ. Rex* I. 435. 436. 1050. 1105. 1191. ſeqq. 1335. depoſitus I. 1051. II. 285. 295. 437. 561. 839. 840. III. 281.
— — *Moguntinus Archi-Epiſcop.* I. 1112. 1352. 1355. II. 950. 951.
— — *Colonienſis Archi-Epiſc.* II. 802. ſeqq. III. 227. 230. 234. 238. 341. 342.
Adolphus, *Leodienſis Epiſc.* III. 322.
— — *Clivenſis Dux* I. 1229. III. 428.
Adolphus, *Geldriæ Dux*, patrem cuſtodiæ mancipat III. 409. 434. 435. 443. 444.
Adolphus, *Montenſis Dux* III. 385. 391.
Adolphus, *Seneſcalcus* Caroli M. I. 782.
Adolf III. 578.
Adolphus, *Diaconus* I. 55. 56.
Adololfesleiba III. 628.
Adoptio, hujus illuſtre exempl. Sæc. IX. I. 248.
Adoratio Imp. I. 50.
Adrianus, *Imp.* I. 137. 565. II. 258. 478.
S. Adrianus I. 145. 822. 1081. II. 538.
Adrianus I. *P. R.* I. 36. 40. 47. 219. 310. 634. 635. 779. ſeqq. 1084. II. 303. 523. III. 48.
— — Carulum M. in Italiam contra Longobardos vocat I. 36. 634.
— — II. *P. R.* I. 70. 74. 837. 838. 640. 641. 796. 1087. II. 529. 657.
— — III. *P. R.* I. 246. 642. 802. 1087. II. 530.
— — Anti-Papa I. 1088.
— — IV. *P. R.* I. 635. 676. 677. 885. ſeqq. 973. 1095. II. 353. 550. 775. ſeqq. III. 200.
— — V. *P. R.* I. 1105. II. 559. III. 286.
— — *Angliæ Abbas* I. 20. 204. 211. 624. 759. 767.
Adriaticum mare unde dicatur? I. 1065.
Adventius, *Metenſis Epiſcopus* I. 72. III. 70.
Advocati de *Gliſberg* I. 1161.
— — *Monaſtici*, horum auctoritas contra Abbates Simoniacos I. 347.
— — de *Wida* I. 1160. 1161. 1162.
Advocatia *Romanæ* Eccleſiæ Francis delata III. 34.
— — Romanæ Eccleſiæ Regibus Franciæ delata & geſta III. 38. 39.
— — Rom. Eccleſiæ Carolo M. delata I. 784.
— — Romanæ Sedi Imperatoris addicta III. 183.
Advocatia *Boſavienſis* Monaſterii a quibus geſta? I. 1151. 1159. 1169. 1170.
— — in *Cella Epiſcopali* III. 746.
— — in *Frickbingen, Langnovv, Nunkirch, Reutbaim, Stain &c.* III. 746.
— — *S. Trudonis Monaſterii* cui competierit? III. 170.
Advocatiæ terra I. 1161. 1163. 1350.
Advocatiæ ad Regalia Germaniæ pertinent I. 862.
Advocatorum Conſtantienſium exactiones prohibentur III. 697.
Advocatus *Fuldenſis* Sigfrid III. 567.
— — *Fuldenſis* Thiotbraht III. 632. 643.
— — *Schœniſii clauſtri* III. 695.
— — *Gebbardi* Udalricus III. 719.
— — Golmar III. 650.
— — Freibraht Gozbaldi III. 520.
— — Gozmar III. 648.
— — Fricco Hattonis Abbatis III. 622.
— — Godefridus majoris domus III. 528.
— — Leidrat Raban. III. 520.
— — S. Juo, pauperum III. 318.
Ædiles & Tribuni plebis Romæ ordinantur I. 519.
Ægialeus, *Sicyoniorum Rex* I. 120. 476. II. 408.
— — *Achaiæ Rex* I. 481.
S. Ægidius I. 768. III. 46.
S. Ægidii *Comites* I. 911.
— — *Comes* II. 338.
— — *Monaſterium* Brunſuici I. 1056. 1154.
— — Provincia, quæ? I. 867.
Ægidius, *Abbas* I. 1083. 1085. II. 519.
— — *Dux belli Romanorum* I. 719. 721. 723. 724. II. 296.
— — *de Roma*, Theologus I. 1180. 1188.
Ægypti plagæ ſub Pharaone II. 88. 89.
Ægyptii, horum Regnum quando ortum? I. 120. 306. 476. II. 404.
Ægyptiorum Reges vetuſti I. 128. ſeqq. 478. 480. — 496. 499. — 504. 506. — 514. 522. — 526. — 538. II. 73. 74. 77. 79. 84. 85. 88. 90. 91. 98. 169. ſeqq. 378. 407. 412. 414. 447. ſeqq.
Ægyrus, *Sicyoniorum Rex* I. 479.
Ælbricus, *Trajectenſis Epiſc.* III. 50.
de Æmſtel, *Gyſelbertus* III. 302. 304. 305.
Æmſtelrelandiæ Dominus III. 247.
Æmylianus, *martyr* II. 501.
Æmylianus, *Imp. R.* I. 582. II. 263. 486. 631.
Æneas *Trojanus*, *Rex Italiæ* I. 122. 307. 494. II. 78. 102. 119. 120. 157. 420.
Aër, hujus natura, utilitas II. 34.
Æra Dionyſiana, vid. *Dionyſius Romanus.*
— — temporis quid? II. 401.
— — Græcorum II. 420. 432.
— — Latinorum II. 432.
Ærckelſteyn, *Caſtrum* III. 839.
Aeriani, *hæretici* I. 1074.
de Ærnsberch, *Comites* III. 166. 345.
Æſchylus I. 504. 518. II. 443.
Æſopus, *Philoſophus* I. 523.
Ætas Epiſcopi legitima I. 337.
Ætates Mundi Sex I. 117. — 121. ſeqq. 306. 449. 450. ſeq. 468. ſeq. 478. ſeq. II. 402.
Aëtius, *Patricius & Dux Rom. fortiſſ.* I. 157. 158. 261. 262. 605. 606. 607. 609. 610. 698. 708. 710. 711. 716. 718. II. 279. 280. 642. 644. 645. III. 16.
Æthiopes, horum origines I. 483. II. 404.
Ætna mons ignem evomit I. 522. II. 192. 314. 458.
Affeld, *campi* I. 784.
Affeltra III. 834.
Affligemienſe *Monaſterium* I. 688. 845. 846. 847. 850. 967. 975.
S. Afra, *martyr* I. 145. III. 662.
— — Veneris Sacris dedita III. 662.
— — fit Chriſtiana 665.
— — Martyrio coronatur, ibid.
— — Ejus corpus invenitur 670.
Afræ & Udalrici Eccleſiæ Auguſtæ ſitus & ſtructura III. 659.
— — Capellæ III. 660.
— — Altaria ibid.
— — Bibliotheca ibid.
— — Fundatores III. 662.
— — Templum conditur III. 666.
— — Reſtauratur 667.
— — Igne concrematur & reſtauratur 671.
— — Ejus Reditus 674.
— — Ejus Abbates 674. ſeqq.
— — Egino Abbas 672.
— — Templum reſtauratur 680.
— — Collabitur 682.
— — Reliquiæ ibid.
Africa a Vandalis occupata I. 157 — 160.
— — a Juſtiniano recepta I. 175. 176. 617. 626.
Agabus, Propheta I. 551.
S. Agalolphus III. 124.
Agapetus, *martyr* I. 6. 142. 143. 580. 581. 585. II. 478. 486. 487.

Agapetus I. *P. R.* I. 13. 174. 175. 617. 642. 646. 733. 1077. II. 285. 292. 388. 505.
— — II. *P. R.* I. 260. 646. 801. 814. 824. 1088. 1122. II. 534. III. 85.
S. Agatha, *martyr* I. 7. 581. 621. 1155. II. 485.
Agatho, *martyr* I. 7. 142.
— — *P. R.* I. 204. 205. 309. 556. 625. 760. 1082. II. 516.
Agathobulus, *Philoſophus* I. 566.
Agauno, *martyr* I. 145.
Agathocles, *Syracuſanor. tyrannus* I. 526.
Agaunenſe *Monaſterium* conditum I. 730.
Agelmundus, *Longobardorum Rex* III. 13.
Agelmund, *Vinulor.* Princeps II. 306.
Agennum, *caſtrum* I. 897.
Agericus, *Virdunenſis Epiſcopus* II. 507.
Agidora, *fluvius* I. 58.
Agilfridus, *Leodienſis Epiſcopus* I. 777. 780. III. 41.
S. Agilus I. 753.
Agilolfus, *Longobardor. Rex* I. 188. 189. 190. 193. 744. 745. 747.
S. Agilolphus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 33.
B. Agnes, *martyr* I. 1069. 1072. II. 19. 489. III. 31.
— — hujus reliquiæ III. 171. 172.
Agnes, *Henrici III. uxor* I. 283. 288. 289. 290. 292. 295. 299. 318. 319. 326. 327. 351. 399. 650. 651. 838. 842. 1093. 1140. III. 126. 336. 340. 831.
Agnes, *Friderici I. Imp. uxor* I. 677. 970.
— — *Miſniæ Marchioniſſa* I. 433.
Agnus DEI, *hymnus*, in Euchariſtiæ celebratione introductus? I. 626. 763.
Agos, *Scholaſticus* III. 624.
S. Agricius, *Tungrenſis & Trevirenſis Epiſcopus* III. 7. 8.
Agricola, *hæreticus* I. 157.
— — *martyr* II. 489.
— — *Rudolphus* I. 1268.
S. Agricolaus, *Tungrenſis Epiſcopus* III. 24. 19.
Agrippa, *Judæorum Rex* I. 4. 132. 549. 550.
Ahab. Vide *Achab.*
Ahasverus, *Perſarum Monarcha* I. 523. II. 152. 155. 446.
de Aichelberg, *Comites* III. 746.
Aichſtettenſes, *Epiſcopi* I. 112. 323.
S. Aidam, (ſ. Aidanus) *Epiſcopus* I. 200. 752.
Aidfridus, *Normannorum Rex* I. 210.
Ailhardus, *Comes* III. 821.
Aiſtulphus, *Longobardorum Rex*, ipſius geſta cum Pipino I. 33. 216. 217. 310. 633. 774. 775. 1030. II. 299. 300. 301. III. 38. 39. 40.
Aken, *civitas Saxoniæ* I. 1321.
Aladran, *presbyter* III. 513. 517. 518.
Alachis, *Tridentinus Dux* I. 205. 208.
Alamindarus, *Francorum Rex* I. 218.
Alani, horum origines III. 10.
— — horum migrationes, geſta, fata I. 154. 155. 156. 159. 602. 611. 694. 705. 707. 719. II. 295.
Alani, a Theodoſio Imp. victi I. 150.
Alanus, *Britann. Min. Princeps* I. 78. 91.
— — *de Inſulis*, Magiſter celebris I. 1204. III. 218.
Alara, *fluvius* I. 41. 57.
Alaricus, *Gothor. Rex* I. 153. 154. 169. 602. 603. 701. 702. 705. 728. 729. 1072. II. 277. 281. 296.
— — *Advocatus* III. 495.
Alavvicus, *Augienſis Abbas* I. 258. 263. 269. 270.
de Alba, *Abbatia* III. 177.
Alba III. 504.
de Albano, *Jacobus* I. 1269.
S. Albanus, *martyr* I. 145. 708. II. 489. III. 119.
Albanorum Reges I. 496. 497. II. 122. 125. 126. 127. 131. 132. 157.
Alberiches III. 542.
Albericus, *Bituricenſis Archi-Epiſcopus* I. 877.
Albero, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 106.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 166. 167. 175. 176.
— — *Würtzburgenſis Epiſcopus* I. 846.
S. Albertus, Pruſſorum Apoſtolus. Vide *Adalbertus.*
— — *Eremita* II. 551.
Albertus I. *Rudolphi Habsb.* F. D. Auſtriæ & Imp. I. 437. 1021. 1049——1055. 1105. 1192. 1194. 1197. 1198. 1200. 1336. 1337. 1338. II. 561. 562. 840—852. III. 285. 302. 303. 304. 306.
— — Comitia Noribergæ celebrat III. 751.
Albertus II. *Germ. Rex* I. 1110. 1240. II. 572. 933. ſeq. III. 409.
Albertus, *Dux Saxoniæ, Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1259. III. 162. Vid. Adalbertus.
Albertus, *Brandenb. Moguntinus & Magdeb. Archi-Epiſcopus* I. 1120. 2148. 1169. 1219. 1221. 1243. 1265.
— — Eccleſiis & Monaſteriis ſibi ſubjectis multa eripit I. 1285. 1286.
Albertus I. *Saxoniæ Elector* I. 1173. III. 830.
— — III. *Saxoniæ Elector* I. 1231. 1232. 1364.
Albertus *Achilles*, *Brandenburgenſis Marchio* I. 1241. 1242. 1246. 1247.
Albertus, *Friſingenſis Epiſcopus* III. 462.
Albertus, *Halberſtadtienſis Epiſcopus* I. 1108. 1218.
Albertus II. *de Cuck*, *Leodienſis Epiſcopus* III. 228.
Albertus, *Leodienſis Epiſcopus* III. 224. 225.
Albertus *de Hoya*, *Mindenſis Epiſcopus* III. 818.
Albertus *Magnus*, *Ratisbonenſis Epiſcopus* I. 1005. 1180. 1184. II. 556. III. 262. 268. 269. 274.
Albertus, *Bavariæ Dux* I. 1262. 1266. 1273. 1275. III. 338. 339. 340. 351. 356. 436.
Albertus, *Lud. Bav. Imp. F.* III. 331.
Albertus, *Urſus Brandenb.* I. 1148. 1154. 1173.
— — fit Dux Saxoniæ I. 675.
Albertus, Marchio, *Comes in Saxonia* I. 972.
Albertus, *Brunſuic. Dux* I. 432. 433. 435. 1046. 1104. 1105. 1107. 1173. 1179. 1330. 1331. 1332.
Albertus Junior, *Brunſuicenſ. Dux* I. 1180.
Albertus II. *Brunſuic. Dux* I. 1349.
Albertus, *Miſniæ Marchio* I. 1160. 1171.
— — *Badenſis Marchio* III. 437.
Albertus Animoſus, *Saxoniæ Dux* I. 1245. 1259. 1261. 1263. 1269.
Albertus, *Saxoniæ & Luneburgenſis Dux* III. 834. 837.
Albertus *Degener*, *Thuringiæ Landgravius* I. 432—437. 1043. 1045. 1046. 1047. 1104. 1105. 1186. 1191. 1199. 1216. 1329. 1331—1337. 1341. 1366.
Albertus, *Babenbergenſis Comes* I. 1038. 1087. II. 321. 322.
Albertus, *Brixianus* I. 1190.
— — *Comes in Cöthen* I. 1340.
Albertus *de Glichenſtein*, *Comes* I. 434.
Albertus & Otto, *de Orlamünde Comites* I. 434.
Albhart III. 584. 652.
Albia. Vid. *Albis.*
de Albicher, *Alphonſus* I. 1282.
Albigenſes, *hæretici* habiti I. 922. 942. 1015. III. 176. 177. 218. 219. 233.
S. Albinus. Vide *Alcuinus.*
Albinus, *tyrannus* I. 577.
Albinus, *Judææ Procurator* I. 4. 132. 135. 553.
Albion, *Saxonum Dux* I. 43. 782.
Albis, Albia, *fluvius* I. 40. 41. 42. 45. 47. 54. 55. 221. 225. 782.
Alboldus, *presbyter* III. 624.
Albrat III. 529. 584.
Albricus, *Comes* I. 96. III. 520.
Albrich III. 512. 614. 625.
Albuinus, *Longobard. Rex* I. 178. 619. 736. 737. 739. 740. II. 306—309. III. 20. 21.
Albuinus, *Merſeburg. Epiſc.* I. 1038.
S. Albus, *martyr* apud Saxones I. 208. II. 518.
Albutius, *Valienſis Rhetor* I. 544.
Albuuin, *presbyter* III. 494. 528. 524. 547. 623.
Albuuitza III. 617.
Alcæus, *poëta* I. 511.
Alcholfus, *Abbas* III. 647.
Alcibiades I. 522. 523.
de Alconde, *Domini* III. 349.
Alcoranus, Liber quando & a quibus compoſitus? II. 512. 519.
— — hujus translatio a Petro Cluniacenſi facta III. 177.
Alcuinus, Caroli M. præceptor I. 221. 783. 1030. 1080. 1129. 1130. 1290. 1291. II. 522. 677. III. 43. 44. 49.
Aldeberge, *caſtrum* III. 196.
Aldefonſus. Vide *Alphonſus.*
S. Aldegundis III. 23.
de Alden, Canonici Lubecam transferuntur III. 815.
Aldenberg, *mons* I. 1306.
Aldenburgenſe, *Monaſterium* in Flandria I. 844. 846.

Aldenburg

Aldenburg, *oppidum Miſnæ*. Vide *Altenburg*.
Aldendorff, *caſtrum* I. 1331.
Aldesleve, *caſtrum* I. 1217.
Aldevvinus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 27.
Aldhelmus, *Epiſcopus* I. 280.
Aldroenus, *Britanniæ minor. Rex* I. 705.
Alemanni I. 599. 601. 630. 1068. II. 263. 265. 270. 271. 274.
— — horum nomen II. 142. 535.
— — fidi III. 474.
— — horum varia geſta & fata I. 10. 143. 212. 587. 595. 632.
— — a Rom. cæſi I. 148. 149. 587.
— — a Conſtantino cæſi I. 145.
— — Franciam vaſtant I. 192.
— — horum bella cum Francis I. 632.
— — a Franzis & Saxonibus victi I. 285. 724. II. 381.
— — a Clodovæo & aliis Regibus victi I. 168. 170. 212. 296. 309. 728. 770. III. 19. 29. 36.
— — Imp. eligunt. III. 463.
Alemannia, hujus nomen, fines I. 1301.
— — quæ olim I. 1296.
— — Caroli Craſſi portio hereditaria I. 79. 641.
— — ab Hungaris vaſtata I. 101. 255. 256. 257. 258. 645. 646. 808.
— — ejus pars pro ſacra lancea ceditur I. 810.
Alemanniæ Duces aliquot I. 101. 102. 107. 213. 216. 255. 257. 260. 285. 298. 632. 770. III. 26. Vide & Sueviæ.
Alemon, *fluv.* I. 46.
Alenceium, *caſtrum* I. 902.
de Ales, *Alexander* I. 1174. II. 556. III. 262.
Alesbach, *aqua* III. 544.
Aleshauſen, *prædium* I. 114. 294. 197.
Aleſtria. Vid. *Elſter*, *fluvius*.
Alexander, *martyr*. I. 5. 6. 139. 142. 145. 351. 571. 581. 702. 840. II. 480. 488.
Alexander M. I. 288. 307. 525. 1058. II. 155. 162. 163. 165. ſeq. 369. 377. 448. 449.
Alexander, *Aurel. Imp. R.* I. 6. 141. 575. 1066. II. 261. 484.
Alexander, *Orientis Imp.* I. 806.
Alexander, *Herodis Judæor. Regis* fil. I. 3. 131. II. 459. 460.
Alexander, *Judæorum Princeps* II. 196. 197.
Alexander I. *Papa R. martyr* I. 5. 137. 564. 565. 1065. II. 258. 368. 383. 478.
— — II. *P. R.* I. 332. 354. 651. 653. 838. 1093. II. 340. 374. 391. 542. III. 131.
— — III. *Orlandus* ſ. Rolandus, *P. R.* I. 677. 678. 894. 898. 899. 900. 909. 915. 919. 922. 928. 930. 934. 973. 975. 976. 977. 979. 980. 983. 984. 989. 987. 989. 1039. 1095. II. 354. 375. 392. 551. 780. ſeqq. III. 201. 205. 206. 207.
— — IV. *P. R.* I. 432. 1044. 1045. 1103. 1177. 1178. 1181. 1183. II. 557. III. 274.
— — V. *P. R.* I. 1109. 1227. II. 569. 829. III. 382.
Alexander, VI. *P. R.* I. 1264. 1270. 1271. 1281. II. 580. 600. 964.
Alexander, *Leodienſis Epiſcopus* III. 159. 169. 208.
de Alexandria, *Alexander* I. 1204.
Alexander *de Villa DEI* I. 1186. II. 557. III. 262.
Alexandra, *Hieroſolymitana Regina* I. 537. II. 460.
Alexandria, *urbs* I. 526. 565. II. 250.
— — hujus origines I. 525. II. 354.
— — hujus fata I. 587.
Alexandriæ Epiſcopi varii I. 136—147. 149. 553. 554. 561. 563. 564. 566. 568. 569. 571. 572. 575. 582. 583. 586. 588. 590. 591. 592. 594. 596. 597. 700. 747. 1071. II. 258. 259. 269.
Alexis, *Sanctus* mirabilis I. 703.
Alexius, *Orient. Imp.* I. 927. 931. 934. 991. 993. 1008. II. 338. 344. 749.
de Aleyda, *Arnoldus* III. 278.
Alfricus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 65.
Alfridus, *Anglor. Rex* I. 207.
Aligerius, *Dantes* I. 1204.
de Alliaco, *Petrus* I. 1229. III. 350. 357.
Allicius, *Wilhelmus*, Hiſtoricus III. 2. Præf.
Allobroges, *populus* II. 145.
Allode parentum III. 504.
Allodia, Bona dotalia Eccleſiæ olim dicta III. 104.
Allodia Imperii facere conatur Henricus VI. omnia Imperii Feuda III. 224.
Allodium, celebetrimum III. 124.
S. Almacherus III. 802.
Almaricus, (ſ. Ammaricus) *Hieroſolym. Rex* I. 902. 916. III. 195.
Almaricus, *Gothorum Rex* I. 169. 170. 171.
Almunt & Gotfrid *de Lutero* III. 643.
Almus, *mons* I. 585.
Alna, *Abbatia*, fundata III. 189.
Alpais, virgo fanatica III. 207.
Alpais, Pipini concubina I. 765. 768. III. 28.
Alpes Cocciæ, Romanæ Eccleſiæ donatæ I. 554. 628.
— — harum difficilis tranſitus I. 418.
— — Appenninæ I. 69. 88.
Alphart III. 569.
Alphonſus VIII. *Caſtiliæ Rex* I. 932.
Alphonſus X. *Caſtiliæ Rex* a German. R. eligitur I. 1179. II. 558. 828. III. 274. 275.
— — Electioni ſuæ renunciat III. 283.
Alphonſus, Galliciæ & Aſturiæ Rex I. 48. 49. 784.
S. Alpiadis II. 552.
Alrunæ, Getarum magicæ mulieres III. 12.
Alſacince, *Pagus* III. 556.
Alſatia a Ludovico Ultramarino Gall. R. tentata I. 103. 259. II. 572.
— — hanc uſurpare vult Carolus ſimplex G. R. I. 102.
— — de ea inter Theodebertum & Theodoricum, Francor. Reges, concertatio I. 592.
Alſatia à Gallis tentata I. 645. II. 224.
— — ab Erneſto, Alemanniæ D. devaſtatur III. 474.
— — ab Hunnis vaſtatur I. 802. 256. ſeqq. 645. 808. II. 711.
— — ejus Duces I. 951.
— — ejus Comites I. 1319.
de Alſatia, *Gerbardus* I. 835.
Alſtede, *urbs* I. 1333.
Altaha, *Monaſterium* I. 314. 310. 331. 1035. 1137.
— — *Abbates* I. 316. 317.
Altaria, Sanctis dedicata I. 1153.
— — horum emtiones & venditiones prohibitæ I. 291.
— — horum conſecratio I. 1069.
— — veſtimenta III. 504.
— — S. Narciſſi III. 671.
Altbolt, diaconus III. 542.
Altbrandus, *Bremenſis Archi-Epiſcopus* I. 318.
Altbraht III. 536.
Altburg III. 606.
Altcarli III. 493.
Altdorff, *Comitum* Genealogia III. 708. 710.
Altena. Vid. Altona.
de Altena, *Comites* III. 196.
Altenberg, *villa* I. 1304. 1305. 1367.
de Altenberg, *Burggravii* I. 1196.
Altenburg, *Civitas Imperialis* I. 1169. 1170.
— — qua ratione ad Miſnenſes venerit I. 1186. 1192. 1193. 1197. 1199. 1200. 1201. 1233. 1243. 1245. 1260. 1261. 1335. 1338. 1340. 1364.
Altenburgenſes, *Epiſcopi* I. 367.
de Altenburgo, *Comites* III. 80. 694.
Altendorf, *villa* III. 534.
Altenſtein, *villa* III. 600.
Altesbach, *aqua* III. 636.
Altfridus, *de Saxonia Epiſcopus* I. 73. III. 566. 567. 586. 588.
Altheim, *villa* III. 610.
S. Althelmus, I. 210.
Althuringus, *presbyter* III. 586.
Altmannus, *Pataviensis Epiſcopus* I. 299. 335. 414. III. 500. 617.
Altmar III. 636.
Altmuhl, *fluvius* I. 46.
Altmunti III. 584. 626.
Altolf III. 613.
Altona, *Civitas* I. 672. III. 196.
Altorf, *Monaſterium* I. 279. 296. 298. II. 733.
Altpraht, *presbyter* III. 494.
Altunſteti III. 578.
Alva, *Ciſtercienſe Monaſterium* III. 263.
Alvarus, *Doctor Scholaſticus* I. 1210.
Alvelde, *Civitas* I. 1107.
Alverniæ, *Comites* III. 220.
de Alvierna, *Stephanus*, Magiſter III. 185.
Aluiſus, *Attrebatenſis Epiſcopus* I. 877. 881.
Alyattes, *R. Lydorum* I. 505.
Amadeus, *Sabaudiæ Comes* I. 417.
— — fit Dux III. 388.
— — fit Pontifex III. 406.
Amalarius, hujus Liber de officiis I. 790.

Amalaſuinda,

Amalaſuinda, *Princeps Gothor.* I. 614. 617. 737.
Amales *presbyter* III. 523.
Amalharius, *Trevirenſis Archi-Epiſc.* I. 225.
Amalperaht III. 514.
Amalricus, *Rex Hieroſolymitanus* I. 899. 900. 902. 975. 976. 983. 995. III. 189. 190. 191.
Amaneburg *caſtellum* I. 429.
Amandivilla I. 896.
S. Amandus I. 739. 748. 749. 752. 753. 755. 757. 788. 800. 831. III. 25. 26.
Amandus, *Argentinenſis Epiſcopus* III. 8.
S. Amantius I. 822.
Amaſias, *Rex Judæorum* I. 124. 502.
S. Amator I. 908. 927. III. 9.
S. Amatus I. 764.
Amatus, *Senonenſis Epiſcopus* I. 759.
Amazones I. 89. 493. 496. II. 145. 162. 407.
— — harum origo II. 93.
Ambarhagem III. 570.
de Ambaſia *Hugo* I. 895. 896.
Amberlacus, *Fiſcus* III. 54.
Ambra *fluvius* I. 42.
Ambragau, *pagus* I. 42.
S. Ambroſius I. 149. 150. 151. 152. 598. 600. 696. 698. 699. 700. 702. 833. 1036. 1071. 1072. 1079. 1181. II. 274. 275. 492. 495. III. 111.
— — fit Epiſc. Mediolan. III. 481.
Ambroſius Aurelianus, *Britanor. Rex* I. 714. 715.
Ambroſius, *Camaldulenſis Abbas* I. 1242. III. 406.
Ambroſius *Chorialanus* I. 1182.
Amedæus Comes III. 388. Vide *Amadeus.*
S. Amelberga virgo I. 797. III. 23.
Amelburg *caſtrum* I. 1314.
Amelius, *Comes Alvernenſis* martyr II. 524.
Amelricus *Carnotenſis*, damnatus III. 231.
Amen, reſpondit infans 40. dierum I. 752.
S. Amichadus I. 442.
Amiens, *civitas Galliæ*, hujus origines I. 696.
Amilcar, *Carthaginienſium* Dux I. 529.
Amlenbach *Eccleſia* a S. Bonifacio candita I. 1027.
de Amlungesdorff *Henricus* I. 1204.
Amon, *Rex Judæorum* I. 124. 509.
Amoroz, *Præfectus Cæſar-auguſtæ* I. 56.
Amos, *Propheta* II. 430.
Amphitryon, *Rex Athenarum* I. 485. 486.
Ampleve, *caſtrum* I. 1109.
Ampulla Remenſis I. 1075. II. 502.
Amram, pater Moſis I. 484.
Anacletus *Papa* I. 5. 561. 562. 672. 1064. II. 383. 477.
Anacletus II. *P. R.* I. 835. 874. 876. 877. 955. 959. 1094. II. 170. 348. 547. 548. III. 171. 172.
Anacreon, *poëta* I. 514.
Anaſtaſia, *martyr* I. 145. II. 489.
Anaſtaſius, *martyr* I. 143. 193. 194. 351. 585. 749. II. 290.
Anaſtaſius I. *Imp.* I. 167. 171. 172. 613. 614. 615. 628. 727. 730. 1022. II. 283. 294. 502.
Anaſtaſius II. *Imp.* I. 211. 212. 1083.
Anaſtaſius *P. R.* I. 152. 168. 602. 613. 645. 701. II. 273. 387. 495.
Anaſtaſius II. *P. R.* I. 255. 256. 726. II. 501. 532. 1076.
Anaſtaſius III. *P. R.* I. 808. III. 190.
Anaſtaſius IV. *P. R.* I. 885. 968. 969. 1095. II. 549.
Anaſtaſius, *Trevirenſis Archi-Epiſc.* III. 4.
Anaſtaſius, *Bibliothecarius* III. 70.
Anaſtaſius, *Monachus* I. 622. 623.
Anatreſa III. 544.
Anatolia, *martyr* I. 142.
Anaxagoras, *Philoſophus* II. 443.
Anaximenes, *Philoſophus* I. 525.
de Anchorano *Petrus* I. 1229.
Ancifer, *ſtella* I. 630.
Ancus Martius, *Rex Rom.* I. 509. II. 151. 437.
Andagium *monaſterium* III. 54.
Andalhardus, *Comes* I. 82.
Andechs, *Monaſterium* I. 1159.
de Andechs *Comites* I. 1159. III. 745.
Andegavenſis urbs a Carolo Calvo obſidetur I. 76.
Andegavenſes *Comites* I. 876. III. 174.
— — *Seneſcalci* Angliæ, a quo tempore I. 905.
Andegavenſis *Comitatus* I. 905.
Andeliacium *burgus* I. 902.
Andernacum *oppidum* I. 85. 377. 641. II. 319. 324. III. 345. 823.
— — curtis imperialis III. 205.
de Andernacho *Henricus* I. 1230.
Andlau *Monaſterii* origines I. 248.
Andochius *martyr* I. 143. 585. III. 6.
S. Andreas *Apoſtolus* I. 148. 555. 595. 937. II. 227. 240. 474. III. 241.
— — hujus reliquiæ Treviꝛim tranſlatæ III 8. 9.
Andreas, *Hungariæ* Rex I. 287. 289. 293. 294. 295. 297. 298. 299. 318. 325. 838. 1142. 1159. 1371. II. 337.
Andreas, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 4.
Andronicus *martyr* I. 146.
Andronicus *Imp.* I. 934. 993. II. 350.
Analinus *martyr* II. 484.
Anfridus, *Comes Hoyens.* III. 92.
— — *Trajectenſis Epiſcop.* III. 96. 97.
Angaria regio II. 358.
— — Archi-Epiſcopo Colonienſi tributa III. 209.
Angelfredus, *Patriarcha Aquilejenſis* I. 110.
Angeli
— — pro iis habentur Phænomena naturalia I. 663.
— — horum ordines II. 18. 19. 21. 22. 23. 24.
— — horum natura II. 35. 36.
S. Angeli caſtrum III. 363.
S. Angelus *Carmelita* II. 556.
Angelomus Scriptor I. 790.
Angern *caſtrum* I. 1221.
Angiltruda, uxor Guidonis Italiæ tyranni I. 291.
Angiarii, Saxonum pars I. 37.
Angiriacum *Palatium* I. 776.
Angli Saxones, Britanniam ſui juris faciunt I. 161. 609. 610. 691. 692. 714. 726.
Angli ad Chriſtianam fidem perducti I. 188.
— — horum Reges in Britann. I. 738. 745. 746. 748. 749. 750. 751. 753. 754. 758. 759. 762. 769. 770. 771. 818. 1026. II. 358. 359. 360. 361. ſeq. 421. 428.
— — horum migrationes, geſta II. 357.
Anglia fit Chriſtiana I. 193. 194. 195. 196. 197. 201. 203.
— — a Normannis occupata I. 652.
— — Sedes prima Saxonum I. 1298.
Angliæ Regnum
— — hujus Bona Coronæ revocat Henricus II. Rex. I. 886. 889. 890.
— — Romanæ Sedi fit tributarium III. 64.
Anglia Sacra II. 482. 513.
de Angyns vel Anginiis *Job.* III. 285.
de Anhalt, *Comites* I. 432. 435. 1340. 1196. 1154. 1273. 1317. 1331. 1370.
— — Principes I. 1265. 1232. 1261. 1228. 1287. 1319.
de Anhalt, *Albertus* III. 700.
de Anhalt, Comes *Henricus* I. 1046. 1104.
Anicetus *P. R.* I. 5. 138. 568. 569. 570. 1063. II. 259. 260. 481.
Anilo, *Princeps Danor.* I. 58.
de Anima humana ſententia Priſcilliani I. 698.
— — de ejus origine concertationes I. 707.
— — de hujus ſtatu poſt mortem errores Johannis XXII. I. 1207. 1210. 1211. III. 320.
— — de ea ſententia nonnullorum II. 32. 38. 39. 40. ſeqq. 41. ſeqq.
Animæ Sanctorum, de his, harumque natura cogitationes II. 20. 21.
S. Anna, Mater Mariæ II. 464.
Anna Britannica, hujus raptus improbatus, defenſus II. 396.
Annatæ a quo Pontifice primum exactæ I. 1225.
— — harum perpetua exactio notata I. 1279.
— — prohibitæ I. 1237.
Anni Militares I. 356.
Anni regni & imperii ſæpe confunduntur III. 486.
Anniverſarium abbatum III. 651.
Anno, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 321. 326. 327. 330. 331. 398. 399. 400. 401. 425. 650. 654. 655. 837. 838. 839. 841. 1093. 1143. II. 340. III. 33. 123. 126. 131. 135. 138. 828. 831.
Anno, *Wormatienſis Epiſcopus* I. 105.
Anno, *Abbas S. Galli* I. 263.
per Annulum & Baculum temporalis juriſdictio Epiſcopo tradita III. 271.
Annulus Imperatorius per Camerarium Imp. Brandenburgicum neo electo traditus III. 268.
Anrefridesbuſon III. 509.
Ansbaldus, *Abbas Prumienſis* I. 86.
S. Ansbertus I. 759. 764.
S. Anſcharius *Epiſcopus* I. 1126.
— — Danorum Apoſtolus II. 514. III. 56.
Anſegiſus, filius S. Arnulphi I. 755. 762.

Anſegiſus, Major domus Franciæ I. 200. II. 893. III. 28.
Anſegiſus, collector Capitularium I. 528. 790.
Anſelmus, *Cantuarienſis Archi-Epiſc.* I. 662. 848. 858. 861. 1130. 1140. II. 541. III. 130.
Anſelmus, *Beccenſis* I. 844.
Anſelmus *Gemblacenſis*, quis fuerit I. 685. 686. 687. III. 161.
Anſelmus, *Abbas de Mure* III. 695.
Anſelmus, Laudunenſis I. 854. 866. III. 156. 157.
Anſelmus *Lucenſis* I. 846.
Anſelmus, Comes Alemannicus III. 474.
Anſelmus, vir illuſtris I. 785. III. 512.
Anſfridus, *Epiſcopus Trajectenſis* I. 316. 824.
Anshilt III. 490.
Anterus I. 40. 492. 493.
Antenor, Francorum Rex II. 295.
Anthemius, *Imp.* I. 164. 611. 720. 721.
Anthemius, *Patriarcha Conſtantinopolitanus* I. 175.
Antherus P. R. I. 6. 148. 576. 1067. II. 261. 384 483.
Anthap, *provincia* II. 306.
Anthie, *martyr* I. 5.
Anthimus, *martyr* I. 145.
Anthropomorphitæ, Hæretici I. 596. 812. III. 84.
Anti-Chriſtus, de hujus adventu prædictio Arnoldi de villa nove I. 1204.
— — de hujus edventu ſententia Joachimi Abbatis III. 230.
— — de eo Prophetæ male habiti III. 336.
Antidius, *martyr* I. 704.
Antigonus, *Aſiæ Rex* I. 526.
Antiochiæ Epiſcopi verii I. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 147. 551. 564. 566. 568. 569. 570. 571. 572. 574—578. 581.—588. 591. 596. 602. 1061. 1065. II. 260. 273.
Antiochia a Gothofredo Bullionæo capta I. 664. 665. 851. 937. II. 338. 339. III. 148. 143.
— — divinitùs ſubverſa I. 748.
— — ejus Principes I. 985. 986.
— — ejus Patriarchæ I. 625.
Antiochus Epiphanes, *Rex Syriæ* I. 129. II. 182. 184.
Antiochus, *Aſiæ Rex* I. 530. 531. 532.
Antiochi, Syriæ Reges II. 450. 451. 454. 455. 456.
Antipater, *Princeps Judæor.* I. 3.
— — Tetrarcha Judæor. I. 546.
Antiphonæ, quando in Eccleſiam Latinam introductæ & cur? I. 699. 708. 763.
— — in Hymnis Eccleſ., harum origo I. 1063.
Antiphonarium Eccleſiæ Rom. Gregorii M. I. 744.
Antiſſiodorum I. 39.
Antonius M. *Triumvir* I. 539. 540. 541.
— — hujus geſta maximè cum Auguſto II. 249.
Antonius Eremita I. 595. 598. 616. 1099. 1100.
S. Antonius de ordine Minorum III. 254.
Antonius, *martyr* I. 5. 570.
S. Antonius Monachus I. 111. 147. 148. 177. 738. 581.
Antonius *Abbas* II 490.
Antonius *Rhetor* Rom. I. 552.
Antonius, *Brabantiæ & Lotharingiæ* Dux III. 355. 356. 361. 362. 381.
Antoninus *Alexandrinus* I. 585.
Antoninus *martyr* I. 138.
Antoninus Pius, Imp. I. 5. 138. 567. 568. 1065. II. 259. 260. 479. 480.
Antoninus Florentinus I. 1242. 1243.
Antreſa III. 548.
Antvveſpia civitas I. 829. 404. 798. 837.
Antvverpienſis Marchionatus I. 405.
Aod, Judæor. Judex I. 121. 489. 494.
Apanagiale Jus in Flandriæ Comitatu I. 344.
Apanagium naturalibus Principis liberis conceſſum I. 81.
Apelles, hæreticus I. 1074.
Apis, *Argivorum Rex* I. 481. II. 81. 412.
— — *Sicyonior. Rex* I. 478.
Apitius, Alberti Degeneris filius naturalis I. 1191. 1199. 1334. 1336.
S. Apollinaris, *Martyr* I. 5. 135. 560. 570. II. 474.
Apollinaris, *Laodicenus Epiſcopus* I. 597.
— — *hæreticus* I. 149. 697.
— — Eccleſiæ Doctor I. 139. 1060.
Apollo I. 491.
— — Delius I. 486.
— — Delphicus II. 413.
Apollodorus, Orator I. 537.
Apollonius Tyanæus Philoſophus I. 138. 561.
Apollonius, *Tyri & Sydon. Rex* I. 568. II. 174. 177.
Aponoculus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 22. 83.
Apoſtoli, gentium paganiſmo infectarum Monachi I. 1326.
— — horum diviſio, geſta II. 254.
Appellatio a Pontifice male informato ad melius informandum, tandemque ad Chriſtum III. 376.
— — ed Rom. Sed. Sæc. XI. in Germ. prohibita I. 354. 1079.
— — Erffurtenſis &c. Thuringici Cleri ad Rom. Sedem I. 435.
— — Pariſienſis Univerſitatis ad Concilium generale I. 1280.
Appo III. 622.
Appolda, oppidum I. 1104.
de Appono, *Petrus* I. 1205.
S. Apricius III. 16.
Apronianus *martyr* I. 145.
de Aptanda caſtrum & dominium III. 408.
Apulejus *Martyr* I. 139. 557.
Apulia Imperio ſubeſt I. 267. 888. 822. II. 348.
— — Imperio vindicata I. 1055.
— — Sedis Romanæ Feudum habetur II. 547. III. 167.
— — a Normannis infeſſa I. 831. 832.
— — Ducatus I. 932.
— — Duces II. 544. III. 140.
Aqua II. 26. 27.
— — Benedicta dæmones fugat II. 528.
Aqua in vinum convertitur III. 813.
— — vino in Euchariſtia Eccleſ. Rom. cur admiſceatur I. 763.
— — benedictæ adſperſio quando cœperit I. 765.
Aquæductus vini a Treviri usque Coloniam III. 1.
Aquicinctenſe Monaſterium III. 126.
— — Moneſterium I. 688. 843.
Aquila, Interpres S. Scripturæ I. 137. 567. II. 478.
— — dormientem S. Servatium protegit III. 7.
— — atricolor in armis Wilhelmi Regis III. 270.
Aquileje ab Attila capta I. 161. 610. III. 17.
— — ab Hunnis obſeſſa II. 880.
Aquilejæ Petriarchæ eliquot I. 110. 279. 283. 290. 338. 414.
Aquilejenſis Marce I. 106.
Aquiria, Ciſtercienſe Monaſterium III. 263.
Aquisgranum I. 35. 47. 48. 49. 50. 245. 428. 637. 960. II. 312.
— — Carolus M. exornat III. 44. 45.
— — hujus Civitatis Privilegia III. 51.
— — Germanicæ Coronationis locus III. 50.
— — Regni Archi-ſolium III. 469.
— — hujus Palatium exuſtum III. 73.
— — hujus Baſilica a Carolo M. extructa I. 784.
Aquisvilla I. 34.
Aquitania a Francis occupata I. 815. 817. 310. 774.
— — Regnum III. 57.
— — Decatus I. 877. 883. 905 918. 919. 959. 966. 969. 970. 971.
Doces & Merchiones I. 69. 217. 629. 632. 633. 634 667. 769. 770. 771. 772. 776. 779. 796. II. 531. 549. III. 27. 40. 78. 87.
— — Duces Carolingis Regibus rebelles I. 83. 34. 35.
Arabici hæratici I. 1075.
Arabundus imperium fruſtra tentat I. 164.
Araha III. 519.
Arareth mons I. 468.
Aretos Poeta I. 877.
Arbaces, Medorum Rex I. 503.
Arbo, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* III. 110.
Arbogaſtes I. 158.
Arbona III. 691.
— — ad Conſtantienſem Epiſcopum venit III. 747. 751.
de Arbona nobilis III. 744.
Arbor prodigioſa III. 374.
de Arborch, *Everhardus* III. 482.
— — *Robertus* III. 445. 449.
Arce Foederis Romæ repoſite I. 1070.
— — Noæ deſcripta II. 403.
— — quando condita I. 466. 468. II. 60.
Arcadius, martyr I. 606.
Arcadius Imp. I. 851. 152. 154. 600. 601. 602. 703. 704. 1073. II. 875. 876. 877. 495. 496.
Arcata, villa III. 536.
Archengeli quinam? II. 22.
Archelaus, *Judæorum Rex* I. 3. 831. 545. 546. II. 235.

Archi[illegible]

Archiſtos, Meſopotamiæ Epiſcopus I. 585. 586.
Archi-Cancellarius, Arnoldus, III. 697.
Archi-Capellanus, *Aribo* III. 819. 831.
— — *Bardo* III. 831.
— — *Leopoldus* III. 832.
— — *Willigiſus* III. 820. 823. 824.
Archi-Diaconi, horum origo I. 1063.
Archi-Ducatus Lotharingicus III. 103.
Archi-Dux Lotharingiæ appellatur Bruno I. 816. III. 85.
Archi-Mareſchallatus Imperii Jura in Coronatione Imp. III. 355.
Architas Tarentinus II. 444.
Archivum Romanæ Eccleſiæ I. 592.
de Arckel Domini III. 300. 308. 321. 327. 328. 329. 330. 331. 339. 340. 343. 349. 351. 353. 354. 374. 394. 395.
Ardennæ Comites III. 54. 103. 817.
Arduenna Sylva I. 51. 52.
Aregitius, *Trevirenſis Epiſcopus* I. 588.
Arelatum Civitas I. 704. 722.
de Arena, *Jacobus* I. 1204.
Areta, *Indorum Rex* II. 286.
Aretinus, *Leonardus* I. 1229.
Arezbach III. 545. 637.
Argentifodinæ ad Jura Imperii ſpectant III. 813. 829. 852.
— — partim conceduntur Mindenſi Eccleſiæ, ibid.
— — Goslarienſes quando repertæ? II. 326.
Argentina, *vide Argentoratum.*
de Argentino Thomas I. 1218.
Argentoilum Monaſterium I. 888.
Argentomagum I. 891.
Argentoratum I. 370.
— — Controverſiæ ibidem inter Epiſcopum & plebem ſopitæ 3. 100. 831. 290. 599.
— — ibi natalem Domini celebrat Conradus III. 478.
Argentoratenſis Epiſcopatus I. 1034. 1090.
— — Epiſcopi I. 100. 201. 104. 105. 111. 273. 275. 288. 315. 332. 416. 430. 666. 672. 673. 675. 1128. 1137. III. 8. 346. 370.
— — Epiſcopus Werinharius Conſtantinopolin mittitur III. 475.
— — fit Wilhelmus ibid.
Argentonium caſtrum I. 34.
Argivorum Reges I. 480. 481. 482. 483. 484. 486.—491. 495. II. 72. 83. 84. 85. 89. 91. 96. 99. 379. 411. 412. 413.
Argonautæ, horum navigatio I. 491.
Argus, Argivorum Rex I. 484. II. 413.
Ariani hæretici, horum multitudo I. 147.
Arianus divino judicio combuſtus I. 614.
Arianiſmus, hujus incrementa I. 596.
— — in Africa I. 606. 723. 724. 725.
— — in Gallia I. 716. 717.
— — in Hiſpania, ab eo Gothi liberati I. 186. 620. 709. 744.
Aribo, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 273. 274. 276. 317. 648. 1137. 1138. III. 462. 818. 835.
Aribo, *Archi-Capellanus* III. 812. 826. 835.
Aritelda III. 578.
de Arimino, *Gregorius* I. 1218.
Arion, Methymnæus I. 510.
Ariſeshuſon III. 614.
Ariſtarchus, Grammaticus I. 518. 533.
Ariſtides *martyr* I. 5.
— — *Chriſtianus* I. 137.
— — *Philoſophus* I. 566. 567. II. 478.
Ariſtobulus, *Judæorum Rex* I. 3. II. 195. 198. 459. 135.
— — *Philoſophus* I. 129. 531. 537. 543.
Ariſtophanes I. 582.
Ariſtoteles Philoſophus I. 514.
— — hujus ſimia Albertus M. dictus I. 1180.
— — regnat in Theologia Scholaſtica I. 1207. 1208. 1209. 1210.
— — hæreſiarcha habitus I. 1230. 1231. 1270. II. 152. 445. 446. 447.
Arius hæreticus I. 146. 590. 591. 592. 625.
— — condemnatus I. 1069. 1074. II. 269. 490.
Arma Ludovico Pio Imp. ablata III. 57.
— — ferre prohibitum ab Epiſcopis I. 832.
— — pœnitenti ſublata I. 791.
— — iis quandoque Ducum nomina inſcripta 3. 49.
Armamitres, Aſſyriorum Rex I. 480.
Armeni fiunt Chriſtiani I. 739.
Armenia a Romanis capta I. 542.
Arn, *Herbipolenſis Epiſcopus* I. 313. III. 611.
Arndegen III. 579.
Arndeo III. 550.
Arnebrunnen III. 509.
Arnes III. 583.
Arnesberch, urbs III. 197.
Arno, *Wurtzburgenſis Epiſcopus* I. 94.
Arnobius, rhetor I. 591.
Arnoldus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 428. 676. 677.
Arnoldus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 179.
Arnoldus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 211.
Arnoldus II. *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 263. 267.
Arnoldus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 672.
Arnoldus, *Merſeburgenſis Epiſcopus* I. 8153.
Arnoldus, *Spirenſis Epiſcopus* I. 298. 322. 671. 672.
Arnoldus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 233.
Arnoldus, *Wormatienſis Epiſcopus* I. 318.
Arnoldus, *Herveldenſis Abbas* I. 316. 317.
Arnoldus, *Geldriæ Dux* III. 409. 413.
— — a filio capitur III. 434. 435.
Arnoldus de *Brixia*, hæreticus habitus I. 970.
Arnoldus, Regalis aulæ Protonotarius III. 830.
Arnoldus, *de villa nova* I. 1204.
Arnoldus *de Hornebert* III. 829.
Arnsberg, Comitatus ad Colonienſem Eccleſiam devolvitur III. 345.
— — caſtrum III. 391.
de Arnsberg Comites III. 196. 197. 290. 327. 1336.
Arnſtadt, Civitas 3. 107. 646. 1047. 1302. 1320. 1327. 1344. 1345. 1348.
S. Arnulphus, *Lugdunenſis Archi-Epiſcopus* III. 543.
S. Arnulphus, *Metenſis Epiſcopus*, Carolingorum Progenitor I. 85. 394. 195. 196. 730. 750. 753. 844. II. 291. III. 24.
Arnulphus, German. Rex eligitur I. 87.
— — hujus geſta cum Normannis & Slavis I. 92. 93.
— — Italiæ Regnum occupat I. 95. 246. 247.
— — ipſius Res bello paceque geſtæ 3. 249. 250. 251. 252. 253. 312. 313. 642. 643. 799. 802. 803.
— — fit Imperator I. 96. 804.
— — moritur I. 98. 805. 1087. 1031. 1032. II. 319. 320. 321. 531.
— — German. Rex eligitur III. 74.
— — moritur III. 77. 636.
Arnulphus, filius naturalis Carolomanni Bav. Reg. I. 81.
Arnulphus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 960.
Arnulphus malus, *Bavariæ Dux* I. 101. 103. 258. 645. 807. 808. 811. II. 323. III. 78.
Arnulphus, Arnulphi mali Bav. D. filius I. 261.
Arnulphus, *Wormatienſis Epiſcopus* I. 335. 401.
Arnulphus, *Colonienſis Epiſcopus* III. 743.
Arnulphus, *Sueviæ Dux* II. 331.
Arnulphus, *Fuldenſis Abbas* I. 868. 947.
Arnulphus, *Hollandiæ Comes* I. 92. III. 95. 96.
Arnus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 835.
de Aroldishuſen Henricus I. 1344.
Arrow, Conſtantienſis Parochiæ Decanatus III. 786.
Arphaxad I. 404. 405. 468. 469. 471. 485. II. 64.
Arragoniæ Reges I. 898.
Arrem caſtrum III. 175.
Arianus *Nicomedienſis* I. 568.
Arſacidæ *Reges* I. 529. 534.
Arſames, *Perſarum Rex* I. 525.
de Arſchot Comes I. 676.
S. Arſenius *martyr* I. 143. 602.
Arſenius, Nuncius Pontificis in Germ. Sæc. IX. I. 837.
Arſenius, Monachus illuſtris I. 701.
de Arthloch *Arnulphus* III. 157.
Arſſot, *Arnulphus* I. 944.
Artabanus *Perſarum Rex* I. 127. 518.
Artaxerxes *Longimanus*, Perſarum Rex I. 127. 506. 518. II. 152.
Artaxerxes *Mnemon*, Perſarum Rex I. 128. 522. II. 446.
Artaxerxes *Ochus*, Perſarum Rex I. 128. 524. II. 155. 447.
Artaxerxes, Ochi filius, Perſarum Rex I. 128.
Artemiſius, *martyr* I. 142. 845.
Arther Presbyter III. 690.
Arthimus Mileſius, poëta I. 504.

Arthraban

Arthraban III. 580.
Arthurus, *Britanniæ Rex*, bujus geſta I. 719. 722. 723. 725. 736. II. 500. III. 17. 18.
Arvernenſes Comites I. 901.
de Arundine *Johannes* I. 1247.
Aſa fluvius I. 41.
Aſa, Judæor. Rex I. 500.
Aſarias, *Judæorum Rex* 501. 503.
Asbeeh III. 645.
Asbrahr III. 609.
Aſeaha III. 512. 555.
Aſealoha, Normannorum munitio I. 245.
Aſealon urbs capta I. 968.
Aſcania locus I. 1162.
Aſcaniæ Comites I. 1154.
Aſcberg III. 548.
Aſcfeldum III. 494.
Aſcfeldon pagus III. 517.
— — marca III. 530.
Aſcgern III. 548.
Aſchaha III. 631.
Aſchersleben civitas I. 1317.
Aſchrib, *Oſtiarius* III. 595. 598. 599. 601.
Aſchagruobun III. 548.
Aſclepiades, *martyr* I. 142.
Aſclepiotatus, *martyr* I. 819.
Aſclof *Subdiaconus* III. 638.
Aſcriebus, *Subdiaconus* III. 606. 608.
Aſgricus, *Presbyter* III. 614.
Aſdrobal, *Poenorum Dux* II. 172. 174.
Aſefeld, pagus III. 491. 510. 522. 523. 524. 525.
Aſenolf III. 541.
Aſenberg caſtellum I. 361. 366. 397.
Aſeshuſon III. 619.
Aſger, *Presbyter* III. 519. 520. 521. 528. 550. 557. 594.
Aſiæ Reges varii I. 526. 527. 528. 529. 530.—536.
Aſinius Pollio, orator I. 545.
Aſinius Gallus, orator I. 546.
Aſinis vehi debent Pontifex & Cardinalis I. 8190.
Aſis Comes III. 614.
Askefels villa I. 1368.
Askirih, *Fuldenſis Præpoſitus* III. 495.
Aſmareshuſen III. 646.
Aſpar, imperium Conſtant. affectans occiditur I. 164.
Aſulfus, *Trevirenſis Abbas* I. 112.
Aſſa, *Judæorum Rex* I. 323.
Aſſaſſini trucidant Montferratenſem Marchionem I. 1001.
de Aſſeburg Nobiles I. 1171.
Aſſendenſis Eccleſia, hujus Advocatia cui competierit III. 247.
de Aſſouvven *Johannes* III. 289.
Aſſur II. 405.
Aſſyriorum Regnum quando ortum I. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 499. 500. 501. 502. 503. 504. II. 72. 73. 74. 77. 84. 85. 91. 96. 99. 107. 122. 123. 134. 135. 376. 405. 407. 411. 412. 413. 414. 416. 417. 418. 421. 429. 430. 431. 436. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491.
Aſtenſes Marchiones III. 240.
Aſteſanus de Aſt I. 1207.
Aſtheim III. 548.
Aſti civitas deſtructa II. 352.
Aſtorius *martyr* II. 484.
Aſtra, quotuplicia, horum natura II. 25.
Aſtrologia a Chaldæis culta I. 478.
— — qualis ſit I. 1204. 1205.
Aſtronomi celebres Sæc. XIII. & XIV. III. 520.
Aſtronomiæ origines II. 405.
Aſtyages, *Aſſyriorum Rex* II. 114. 438. 440.
Ataulfus, Gothor. Rex I. 154. 155.
S. Atdanus I. 200.
Atdericus Hibernus Barboſus I. 650.
Aten III. 631.
Athalaricus, *Gothor. Rex* I. 173. 616. 617. 693.
Athalia, *Judæorum Regina* I. 124.
Athanagildus, *Wiſi-Gothor. Rex* I. 739.
Athanaricus, *Gothor. Rex* I. 149. 150. 592. 697.
S. Athanaſius I. 147. 148. 149. 593. 594. 596. 598. II. 269. 270. 273.
— — hujus exilium Treviris III. 8.
Athaulphus, *Gothor. Rex* II. 377. 604.
Athenæ, harum origo II. 413.
Athenienſium Reges vetuſti I. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 507. 508. II. 104. 414. 481. 545.
Athuſom III. 573. 611.
Atlas, Argivorum Rex I. 483. 484. II. 85. 412. 411.
Ato, Germaniæ Comes I. 254.
Arrahatis caſtrum I. 99.
Atrahenus, Gall. Comes I. 263.
Atramius Orator I. 548.
Atrebatum urbs, de ea controverſiæ III. 76.
B. Attalia I. 194.
Attalus *martyr* II. 481.
Attalus, *Rom. Imp.* I. 154. 155. 603. 604. 606.
S. Attila II. 510.
Attila, *Hunnor. Rex* I. 160. 161. 607. 609. 610. 715. 716. 717. 718. 1073. II. 279. 280. 281. 284. 287. 497. 499. 509. 667. III. 12. 13. 14. 16. 17.
— — hujus gladius I. 348.
Attinhuſun III. 596.
Arriniacum villa I. 41.
Ato, *presbyter* III. 588.
Atto III. 507. 572.

B.

Babanberg. Vide *Bamberg.*
Babillus, alias Babylas, *martyr* I. 142. 581. II. 488.
S. Babolenus I. 797.
Babylon, urbs condita I. 478.
— — hujus origines & incrementa II. 410.
— — hujus excidium, reſtauratio II. 439. 441.
Babyloniæ Reges I. 510. 511. 513. II. 114. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 148. 380. 434. 436. 437. 438.
Bacchanalia, Archi-Epiſcopo infauſta I. 1220. 1221.
Bacchus, *martyr* I. 145. II. 415.
Bacchylides, *poëta* I. 522.
Bactrianorum Regnum II. 408.
Baculus S. Petri Coloniam translatus I. 815. II. 515. III. 2. 3. 809.
— — diſſecatus Coloniæ & Treviri adſervatus III. 93.
— — Epiſcopalis cum annulo III. 743.
Baculus Paſtoralis, cur eo non utatur P. R. I. 1063. III. 2.
— — a depoſitis Epiſcopis reddendus I. 349.
— — Abbatis I. 1274.
— — a depoſito Abbate reddendus I. 353.
— — ſuper altare poſitus ad electionem Canonicam promovendam III. 6. 7.
— — B. Domitiani miraculoſus III. 21.
Badalikki Caſtellum I. 103.
de Baden Marchiones I. 1186. 1239. 1247. III. 374. 419. 420. 425. 430. 436. 437.
— — *Fridericus* I. 1046.
— — *Hermannus* Marchio III. 697.
Baduradus, *Paderbornenſis Epiſcopus* III. 45.
Bagemarcsbach III. 544.
Bajazeth, *Turcarum Imp.* I. 1255.
Balaam II. 96.
Balbina *martyr* I. 565.
Balbinus R. I. invaſor I. 141.
Bald III. 635.
de Baldau, *Johannes* I. 1365.
Baldmunteshuſen III. 490. 560.
Baldricus, *Leodienſis Epiſcopus* I. 316. 815. 817. 818. 829. III. 86. 104. 105.
Baldricus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 82.
Baldro III. 570.
Balduinus VIII. *Flandriæ Comes Imp. Conſtantinop.* I. 868. 948. 1000. 1012. 1014. 1167. II. 554. III. 230. 264.
Balduinus, Fordenſis Abbas I. 926.
Balduinus I. *Hieroſolymitanus Rex* I. 663. 666. 853. 865. 871. 872. 874. 1148. II. 340. 344. 541. 546. III. 152. 153. 154. 155. 168.
Balduinus II. *Hieroſolymitanus Rex* I. 867. 879. 883. 884. 889. 890. 892. 899. 925. 927. 936. 941. 945. 1153. III. 164.
Balduinus III. *Hieroſolymit. Rex.* I. 867. 899. 945. 948. 949. 975. 990. 995. III. 164. 165. 185. 186. 187. 188. 189. 190.
Balduinus IV. *Hieroſolymit. Rex.* I. 995. III. 191.
Balduinus V. *Hieroſolymit. Rex* III. 191. 192.
Balduinus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 1206. 1342. 1343. III. 311.
Balduinus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 96. 199. 126.
Balduinus II. *Trajectenſis Epiſcopus* III. 112.
Balduinus, *Calvus Flandriæ Comes* III. 75.
Balduinus, *Ferreus Flandriæ Comes* I. 289. 291. 344. 345. 346. 1001. III. 68.
Baldunge III. 627.
Baldus JCtus I. 1219.
Baleares Inſulæ I. 49. 222.
Baleus, *Aſſyriorum Rex* I. 480. 481.
Balgenſtet, *caſtrum* I. 1358.
Ballenſtet, *Monaſterium* I. 1154.
de Balleſtet, *Otto Comes* I. 1148. 1154.
Balnea Aquiſgranenſia III. 45.

Balthaſar

Balthaſar, Thuringiæ Landgravius L. 1216. 1342. 1347. 1350. 1351. 1353. 1354. 1355. 1356. 1358. 1360. 1361.
Balthaſar Merckle, *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 773.
Baltranus, *Argentoratenſis Epiſcopus* L. 100.
Bamberg *Caſtrum* I. 98. 100. 271. 351. 372. 376. 646. 1032.
de Bamberg *Comites* L. 255. 313. II. 322.
— — Comes Adalbertus L. 98. 255.
— — ipſius variæ controverſiæ I. 99.
— — capite plectitur L. 100.
— — hujus fata L. 255. 313. 644. 807.
Bambergenſis Epiſcopatus origines L. 271. 273. 380. 381. 383. 648. 660. 826. 1034. 1036. 1089. 1090. 1092. 1136. 1137. II. 330. 537. III. 101.
— — Epiſcopi L. 127. 281. 287. 289. 297. 299. 316. 317. 319. 321. 332. 335. 340. 359. 377. 380. 381. 397. 408. 416. 419. 410. 428. 435. 649. 650. 651. 653. 666. 670. 671. 674. 675. 676. 961. 1038. 1039. 1049. 1159. 1323. 1327. 1352. II. 340. 539. III. 112. 120. 231.
— — Pallium Archi-Epiſcopale accipiunt I. 340. 353.
Bansleve, *Caſtrum* L. 1107.
Banneria IV. in Templo Mindenſi III. 814.
Banni Pontificii vis Sec. IX. in Francia I. 65. 66.
Bannum regium Mindenſibus conceditur III. 820. 822. 823. 824. 826. 836.
Baptiſmus, a Pſeudo-Papa adminiſtratus, validus L. 634.
— — ab Ariano adminiſtratus, in eo miraculum I. 614.
— — Infantum, de eo errores Pelagii I. 703.
— — Judæi ſæpius baptizati impeditus I. 706.
— — de eo varia miracula L. 728.
— — hujus vis & virtus II. 215.
— — de eodem ſententia Flagellantium III. 390.
— — Ordinatorum ad Clerum L. 1093.
— — Clodovei M. Francor. Regis II. 296. III. 19.
— — Conſtantini M. II. 266.
— — Rabbodi, al. Radbodi, Friſiæ Ducis L. 769. III. 29. 30.
— — hunc accipere recuſat Rathbodus, Friſ. D. III. 30.
Bara, Alemanniæ regio III. 476.
Barac, *Judæorum Dux*, L. 494.
Barahtorf III. 542.
Barba, Clericis prohibita L. 1064 II. 477.
Barbach, *Sarmatar. Rex* I. 720.
S. Barbara *martyr* L. 146. 1262. II. 484.
Barbarus, *Hermolaus* L. 1267.
Barbatorum Fratrum ordo III. 155.
Barcino, Hiſpaniæ Civitas, Francis ſubdita I. 48. 222. 784. 789.
Barcinonenſes Comites L. 894. 898.
— — Comes Raymundus I. 892.
Bardengau pagus L. 40. 49.
Bardenguni locus I. 43.
Bardevicum civitas L. 40.
Bardo, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* L. 276. 277. 292. 295. 401. 648. 649. 650. 831. 835. 1139. 1140. 1303. 1305. II. 540.
Bardo, *Hirſchfeldenſis Abbas* L. 117.
Bardo, *Archi-Capellanus* III. 823. 824.
Bardogauenſes Saxones L. 781.
Bareit, *oppidum* L. 1235.
Barfleur, *portus* L. 898.
Baringheimer *marca* III. 589.
Baringe pagus III. 552. 563. 594.
Baringer marca III. 608.
Barnabas *Apoſtolus* L. 4. 551. II. 229. 241. 474.
— — hujus Reliquiæ inventæ L. 165. 726.
Barnulphus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 112. 123.
de Barro, *Johannes* III. 306.
Barrum Italiæ III. 127.
Barum Imperii caſtrum L. 832.
de Bar Comites L. 939. III. 170. 175. 176.
S. Bartholomæus *Apoſtolus* I. 555. 791. 887. II. 228. 241. 328. 474.
— — hujus translatio III. 46.
— — hujus Reliquiæ III. 56. 93.
Bartholomæus Brixianus, *Canoniſta* L. 1183.
Baſalaha III. 582.
de Baſevilla, *Robertus* Comes L. 787. 897. 898.
Baſilæus *martyr* L. 590.
Baſilia civitas L. 256. 645. III. 33.
— — in ea Rudolphus, Burgundiæ R. Conrado II. Imp. ſe ſubjicit III. 474.
— — ibi Epiſcopum conſtituit Conradus II. III. 470.
Baſileenſis Epiſcopatus L. 1118.
Baſileenſes Epiſcopi L. 57. 224. 225. 350. 416. 423. 1141. 1187.
Baſilienſis ſeu Wiſenthaal, Conſtantienſis Parochiæ Decanatus III. 787.
Baſilides *martyr* L. 142. 585.
Baſilides, *Hæreticus* L. 137.
— — *Philoſophus* I. 138.
— — *Scythopolitanus* L. 568.
Baſilla, *martyr* L. 143.
Baſiliscus, *martyr* L. 145.
Baſiliſſa, *martyr* L. 145.
Baſilius P. R. I. 202.
Baſilius & Baſilia martyres L. 142. 583. II. 488.
Baſilius, *Cæſarienſis* L. 574. 697. II. 271.
Baſilius *Magnus* II. 492.
Baſilius, *Orient. Imp.* L. 240. 797.
Baſinus, *Hoyenſis Comes* III. 51.
Baſinus, *Thuringor. Rex* L. 719. 1299.
S. Baſinus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 28.
S. Baſolus, *Abbas* L. 739.
de Batenborch, *Henricus* III. 202.
Bathaias, *Bulgarorum Rex* L. 761.
Bathaib terra II. 306.
Bathericus, *Nuenburgenſis Epiſcopus* L. 1187.
Batolveſtat III. 634.
Battenhauſen Caſtrum III. 746.
Batto III. 491.
Batua, vox quid notet L. 53.
Batua terra quæ L. 85.
Baturatus Epiſcopus III. 520.
Bavari ab Hungaris cæſi L. 101.
— — Hungaros vincunt L. 262.
Bavari, horum prælia cum Hunnis ſeu Avaris L. 782.
Bavaria ab Hungaris vaſtata L. 253. 254. 255. 646.
— — hujus fines vaſtat Ovo, Hungarorum Rex L. 282.
— — hujus pars hæreditaria Carolomanni L. 79.
— — Ottoni M. ſe opponit L. 258. 259.
— — huic Præfectus Geroldus L. 49. 222.
Bavariæ Rex, Garibaldus L. 187. 743.
— — Thaſſilo I. 744.
— — Ducatus mutatio, exauctorato Thaſſilone L. 221.
— — ſtatus ſub Carolo M. L. 44. 45.
— — ſub Thaſſilone L. 43. 44.
— — Ducatus, huic Marcæ Veronenſis, & Aquilejenſis jungitur L. 106.
— — ab hoc Auſtria ſeparatur III. 199.
— — Ducatus L. 369. 371. 1301. II. 290. 319.
— — hujus Statuum Jus in adſciſcendo Duce L. 343.
— — hujus ſucceſſio Arnolphi Ducis filiis denegatur L. 103.
— — eum tenet Agnes, mater Henr. IV. L. 651.
— — Ducatus Leopoldo Auſtrio conceſſus III. 182.
— — Chriſto lucrifacta L. 1300. II. 520.
— — Leges Hungaris petentibus dictæ L. 285.
Bavariæ Duces aliquot L. 105. 209. 216. 258. 260. 262. 266. 267. 268. 269. 272. 289. 290. 292. 295. 296. 297. 313. 315. 322. 326. 327. 340. 341. 342. 343. 344. 368. 384. 387. 388. 392. 396. 405. 435. 632. 634. 644. 645. 652. 653. 654. 655. 674. 675. 744. 773. 775. 777. 781. 785. 807. 808. 811. 813. 814. 816. 820. 821. 825. 1027. 1034. 1038. 1054. 1134. 1137. 1143. 1144. 1148. 1246. 1247. 1253. 1262. 1266. 1271. 1272. 1275. 1288. 1311. 1319. 1324. 1333. 1338. 1341. II. 302. 323. 330. 525. 537. III. 78. 80. 95. 120. 239. 242. 268. 314. 317. 319. 331. 355. 338. 351. 363. 374. 388. 392. 393. 436. 441. 445.
— — Dux, *Arnulphus malus*, al. Arnoldus L. 102. 103. 258. 645. 807. 808. 811. II. 323. III. 78.
— — Henricus III. 744.
— — *Marchiones* L. 388.
Baugolfus, *Fuldenſis Abbas* L. 220. 223. 311. 635. III. 519. 520. 521. 522. 523. 634. 639.
S. Bavo L. 748. 751. 831. III. 24.
Bauſia, Conſtantini M. uxor L. 147.
Beatrix, *martyr* L. 145.
Beatrix, *Italiæ Comitiſſa* L. 293. 297. 298.
— — Bonifacii & Godofredi Lotharingi uxor L. 321. 418. II. 328.
Beatus, primus *Vindoniſſæ Epiſcopus* III. 694. 701.
Beatus, *Venetiæ Dux* L. 53. 55.
Beberaha III. 583.
de Bebinhuſen Abbas III. 236.

(c)

Beccenſe

Beccenſe *Monaſterium* I. 838. 893. 925.
Beda, *venerabilis presbyter*, Anglus I. 209. 213. 309. 626. 765. 771. 1083. 1084. 1130. II. 294. 518.
Bedbar, *caſtrum* III. 290.
Bees, *Johannes* I. 1247.
Begardi I. 1206.
Begga, *uxor Anſegiſi* I. 200. 762. 765. III. 23. 26. 27. 28. 32.
Beggelenheim caſtellum I. 285.
Beggeresboug III. 544.
Begghe, *Lambertus*, auctor Beguinarum III. 211.
Beguinæ I. 1206.
— — harum ordo III. 211.
— — harum origo III. 232.
Beheimenſes Slavi I. 79.
Beichelingen, *Thuringiæ Caſtellum* I. 339. 1310.
de Beichelingen *Comites* I. 437. 1240. 1312. 1321. 1336. 1343. 1348. 1365.
Beinereſtat III. 540. 541. 562.
Bela, *Hungariæ Rex* I. 326. 330. 433. 1046. 1142.
Belamber, *Hunnor. Rex* I. 699.
Beldinchesberg, III. 544. 636.
Beleth, *Johann*, vir doctus I. 1159.
Beliſarius, *Magnus Dux* I. 173. 174. 175. 176. 616. 617. 618. 732. 733. 734. 739. II. 284. 285. 505. 506.
Bellemunt III. 643.
Belliredicus, *monaſterium* III. 257. 294.
Bellum Trojanum I. 493. II. 419. 420.
— — *Longobardicum* Caroli M. I. 634. 635.
— — Punica tria II. 171. 172. 174.
— — *Saxonicum*, Caroli M. I. 219. 635. ſeq. 779.
— — *Fraternum* Filiorum Ludovici Pii I. 231.
— — inter Ottonem II. & Lotharium, Galliæ Regem I. 266.
— — inter Leonem IX. P. R. & Normannos I. 296.
— — inter Henr. IV. & Saxones atque Thuringos I. 384. 385. 386. ſeq.
Belochus, *Aſſyriorum Rex* I. 481. 488. II. 73. 412.
Belshonſius villa I. 96.
Beluacenſis Comitatus I. 828.
Beluacenſis Eccleſiæ Bonorum Incrementa I. 830.
Belus, *Aſſyriorum Rex* I. 476. II. 65. 75. 407. 409.
Belyn oppidum I. 1231.
de Bendeleiben *Egeloiffus* I. 1371.
Benedicta III. 512. 528. 529. 606.
Benedictio *Epiſcopalis* & Sacerdotalis I. 1076.
— — quando inſtituta II. 477. 481.
S. Benedictus Abbas I. 173. 174. 177. 616. 618. 621. 729. 731. 732. 734. 736.
— — ubi requieſcat I. 756. 1035. 1077. 1078. 1090. 1209. III. 581.
S. Benedictus Junior I. 735.
— — hujus oſſa I. 775.
S. Benedictus, hujus regulam recipiunt Ciſtertienſes I. 859. 860. II. 285. 306. 504.
— — hujus Ordinis laudes II. 504.
— — hujus Translatio II. 515.
— — hujus varia geſta III. 20.
— — hujus oſſa ubi requieſcant III. 39.
— — Henricum S. miraculoſe a calculo liberat III. 102.
Benedictinor. Monachor. Ordo I. 621. 1152. 1251. 1252.
— — horum Provincialium Capitulor. Conſtitutio I. 1211. 1253. 1271.
— — horum Capitulum per Saxoniam & Thuringiam celebratum I. 432.
— — horum Capitulum generale in Thuringia prohibetur I. 439.
— — horum Capitula varia I. 1273.
— — horum nova congregatio S. Juſtinæ I. 1232.
— — horum merita in rem Chriſtianam I. 1125. 1126. 1127. 1128.
— — horum Monaſteriorum Liturgia I. 1258.
— — horum multa Monaſteria in alior. manus deveniunt I. 1162.
— — horum Reformatio, Privilegia I. 1235. 1237. 1240. 1249.
Benedictini Monachi frequenter ad Pontificatum, Archi-Epiſcopatum & Epiſcopatus promoti I. 1124. 1125. 1128. 1131. 1132.
— — illuſtres Eccleſiæ Doctores ex illis I. 1130. 1202. III. 389.
Benedictini Monachi Caſſinenſes Codicem Regulæ S. Benedicti ſervant I. 745.
— — hujus Ordinis defenſor Langius I. 1267.
S. Benedicti Curſus Fuldæ introductus I. 311.
— — in Francia introductus I. 637.
Benedictus I. P. R. ab Ottone M. deponitur I. 110. 181. 619. 620. 740. 1078. II. 287. 388. 508.
Benedictus II. P. R. I. 205. 626. 761. 1082. II. 293. 516.
Benedictus III. P. R. I. 235. 639. 794. 1086. II. 528. III. 68.
Benedictus IV. P. R. I. 253. 254. 644. 806. II. 531.
Benedictus V. P. R. I. 263. 264. 267. 646. 817. 1033. 1088. 1123. 1133. II. 326. 534. III. 89.
Benedictus VI. P. R. I. 266. 268. 646. 820. 1088. II. 535.
Benedictus VII. P. R. I. 268. 647. 821. 1089. II. 536. III. 93.
Benedictus VIII. P. R. I. 272. 648. 827. 829. 1036. 1090. 1136. II. 538. III. 105. 106.
Benedictus IX. P. R. I. 277. 285. 1091. II. 336. 337. 539. III. 112.
Benedictus X. P. R. I. 837. 1093. II. 543. III. 128.
Benedictus XI. P. R. I. 1195. III. 305.
Benedictus XII. P. R. I. 439. 1106. 1211. 1212. III. 324. 325. 371.
Benedictus XIII. Schiſmaticus P. R. I. 1222. 1227. 1229. III. 357.
Benedictus *Cajetanus*, Cardinalis I. 1190.
Beneficium, vox an pro Feudo ſemper ſumta III. 197.
Beneficia Eccleſiaſtica, horum pluralitas prohibita I. 1097. 1202. 1279. II. 557. III. 257.
— — olim ipſis Pontificibus exoſa I. 1134. 1186. II. 540.
— — horum expectationes & reſervationes prohibitæ I. 1237.
— — circa eadem abuſus Curiæ Romanæ III. 384.
Beneficia Feudalia facit hæreditaria III. 469.
ne in Beneficium tradatur donatio, prohibetur III. 634.
Beneventum, urbs I. 296. 311. 319. 320. 811. 828. 1102. II. 318. 328. III. 56. 93. 122.
— — ſubeſt Carolo M. I. 43. 50. 51. 221.
— — Carolo M. tributum pendit I. 59. 225.
— — a Saracenis occupatum I. 69.
— — Ludovico II. Imp. ſubjectum I. 74.
— — hujus Duces aliquot Longobardi I. 202. 209.
— — a Mauris occupatum I. 232.
— — Imp. R. G. ſubjectum I. 274.
— — hujus rebellio contra Imp. I. 292.
— — hujus varii Domini I. 796.
— — Imperio ſubjectum I. 819.
— — hujus varia fata II. 338.
— — Conrado II. Imp. ſe ſubjicit III. 473.
— — hujus Duces I. 74. 627. 782. 798.
Benhadad, *Syriæ Rex* I. 500.
Benjamin, filius Jacobi II. 81.
S. Benignus, *martyr* I. 143. 399. 585. III. 6. 31.
Benno, *Metenſis Epiſcopus* I. 102.
Benno I. & II. *Oſnabrugenſes Epiſcopi* I. 337. 353. 357. 358. 359. 423. 1144.
Benno, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 337. 356. 357. 1231. 1143. 1148.
Benno, *Saxoniæ Dux* III. 462.
Benno, *nobilis Sorabus* I. 1150.
de Bentheim, Comitatus III. 401.
de Benthem, Comites III. 166. 180. 181.
— — Comes Otto III. 212. 213.
— — Balduinus Comes III. 246.
Benzo III. 533.
in Beokoroth Monaſterium S. Dionyſii III. 160.
Beorgor, Rex Alanorum I. 364.
Berahtheid III. 640.
Bercharius *martyr* I. 758.
Berchohe III. 578.
der Bere, Tributi ſpecies in Thuringia I. 1361.
S. Beregiſus III. 54.
B. de Beren, *Hardebertus* III. 179.
Berengarius I. al. Beringerus, Italiæ Rex I. 88. 97. 99. 251. 254. 643. 644. 802. 803. 807. II. 320. 321. 373. 390. 532.
Berengarius II. Junior, Italiæ Rex I. 105. 106. 108. 109. 111.
— — fit Vaſallus Ottonis M. I. 260. 261. 262. 314. 646. 807. 809. 812. 814. 815. 816. 1033. 1122. II. 325. 326. 373. 390. 533.

Berengarius

Berengarius capitur I. 110.
— — moritur I. 112.
Berengarius III. II. 373. 390. 534.
Berengarius IV. II. 535.
Berengarius, *Foro-Julienſis Dux* I. 247. 248.
Berengarius, Luroldi, Comitis Alemanniæ, filius III. 473.
Berengarius, *Turonenſis Epiſcopus*, hæreticus II. 541. III. 113. 129.
— — hujus de S. Euchariſtia opinio. I. 835. III. 113.
Berenger, Comes I. 396.
Berevvelf III. 640.
Bergen, Monaſterium prope Magdeburgum, I. 1121. 1154. 1169. 1250. 1251. 1251.
— — hujus Abbates I. 1249. 1251. 1253. 1254. 1264.
Berghohe III. 570.
de Bergia, Domini III. 422.
Berigileafeld III. 636.
Beringen, villa I. 387.
Beringerus, Dominus de Sangerhauſen, I. 1107. 1108. 1109.
Beringeriana hæreſis I. 292.
de Berka, Comites I. 1308.
Bermberg, mons III. 548.
Bern, Saxoniæ Comes, I. 396. III. 505. 608.
Berna urbs, Prædicatorii ordinis ibi factæ impoſturæ. I. 1277.
— — hujus origines, II. 553.
Bernardinus, Frater minorum, III. 410.
Bernberg III. 632.
Berndorp III. 580.
Bernes III. 581.
Berngolus III. 644.
Bernhardus, Caroli M. nepos, Rex Italiæ I. 59. 225. 226. 788. 789. II. 316. III. 55.
Bernhardus, filius naturalis Caroli Craſſi, I. 87.
— — *Halberſtadtenſis Epiſcopus* I. 1121.
— — *Hildesheimenſis Epiſcopus* I. 316. 317.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 809.
— — *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1192.
— — *Paderbornenſis Epiſcopus* I. 672.
— — *Würzburgenſis Epiſcopus*, I. 647.
— — *Abbas Augienſis*, I. 271. 277. 290.
— — *Abbas de Maſſilia*, legatus Gregorii VII. I. 424.
S. Bernhardus, *Clarevallenſis Abbas*, I. 848. 865. 884. 944. 956. 968. 969. 981. 986. 1039. 1095. 1152. 1157. 1180. 1225. II. 546. 547. III. 157. 168. 170. 171. 172. 177. 178. 182. 186. 189.
— — omnium Regum ac Principum animos in manu ſua habet, I. 876. 877. 879. II. 547. 548. 549. 550.
— — Expeditionum cruciatarum ſuaſor & promotor, I. 879. 880. 882. 964.
— — Canonizatur II. 551.
Bernhardus, *Abbas S. Galli*, I. 246.
Bernhardus, *Dux Saxoniæ*, I. 1160. III. 210.
— — *Comes de Anhalt* I. 1173. 1317.
Bernhardus, *Dux Brunſvvicenſis* I. 1107. 1109. 1110.
— — *Septimaniæ Dux*, Barcinonenſis Comes, I. 228. 232. 638.
Bernhardus Dux III. 828.
— — hujus comitatus III. 821. 823. 831.
Bernhardus, *Advocatus* in Burchardesroda III. 582.
Bernhardus III. 579. 596. 602. 642.
Bernhard *de Hevven*, Præpoſitus Conſtantienſis III. 756.
Bernhardus *de Monte Peluciano*, veneficii reus, III. 314.
Barnardus *Guidonis* III. 2. præf.
Bernharius, *Hirsfeldenſis Abbas* I. 315. 316.
Berno, *Augienſis Abbas* I. 831.
Berno, *Dux Aquitaniæ* II. 531.
Berno, *Comes Abbas*, fundator cœnobii Cluniacenſis, I. 803.
Bernolt, Subdiaconus III. 625.
Bernus Parentinus I. 1212.
Bernvvart III. 515.
Baroaldus *Philippus* I. 1222. 1267.
Beroſus, Hiſtoricus II. 31. 52. 61.
Berſſendanck *Monaſterium* III. 326.
Bertaldus *Saxon. Dux*, I. 19. 751.
— — *Bavar. Dux* I. 105. 811.
Bertensleve I. 1114.
S. Bertha, *martyr*, I. 754. 758.
Bertha, Mater Caroli M. I. 220. 310.
— — uxor Caroli M. I. 41. 635.
— — uxor Henrici IV. Imp. I. 337. 656. 657. 1148. II. 341.
Bertharichus, *Rex Longobardorum* I. 202. 204. 205. 207.
Bertharius, *Major domus Franciæ* I. 764.
Bertherada III. 648.
S. Berthildis I. 826.
Berthoaldus I. 19. 751.
Bertholdeſsneida III. 548. 582.
Bertholdus, *Apoſtolus Suecorum & Boruſſorum* III. 223.
S. Bertholdus, *Eremita* II. 552.
Bertholdus, *Bambergenſis Epiſc.* I. 440.
Bertholdus, *Conſtantienſis Epiſc.* III. 745.
Bertholdus, *Hildesheimenſis Epiſc.* I. 672.
Bertholdus I. & II. *Epiſcopi Numburgenſes* I. 1158. 1159. 1160. 1166. 1167.
Bertholdus, *Carentinorum Dux* I. 299. 352. 358. 359. 363. 364. 372. 385. 394. 405. 412. 417. 423. 1144.
Bertholdus, *Zaringiæ Dux* II. 552. 553. III. 230.
Bertholdus, *Cambræ Nuncius* in Allemannia I. 101. 256.
Berthuldus *de Seonerſtadt* III. 650.
Bertholdus *de Iſanacha* III. 645.
Berthorii *Petrus* I. 1218.
S. Berthinus I. 831.
Bertohus III. 653.
Bertolfus, *Trevirenſis Archi-Epiſc.* I. 72. 83. 642. 797. III. 66. 70.
Bertolfus, *Bavariæ Dux* I. 258. 260.
Bertrada, Francorum Regina I. 35. 635. III. 39. 702.
S. Bervvardus, al. Bernvvardus, *Epiſc. Hildesheimenſis* I. 1091. 1137.
de Beſſingen, *Ludvvig* I. 1306.
Bethlehem, locus natalis Servatoris II. 204. 233.
Betilo III. 631.
Bettericus, *Gothor. Rex* I. 191.
Bibarahu III. 604.
Biberach, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ*, III. 792.
Biberaha III. 591.
Biblia.
— — hor. verſio tentata, medio ævo I. 930.
— — à quo primum poſtillata, I. 1176.
Bibliotheca *Adriani Imp.* I. 966.
— — *Monaſterii S. Afræ & Udalrici Auguſtæ*, III. 660.
— — *Alexandrina* I. 527.
— — hujus fatum II. 461.
— — *Capitolina* concremata I. 140. 571. II. 259.
— — *Caroli M.* I. 637.
— — *Pigavienſis* Monaſterii I. 1258. 1274.
— — in tribus Voluminibus I. 1157.
de Bide Otto, Comes III. 180.
Bidchaugienſis Abbatia I. 273.
Biedolfesroth III. 644.
Biel *Gabriel* I. 1268.
Biertana, locus I. 103.
Bifang, ambitus vel ſeptum III. 499. 506. 565. 566. 607. 613.
Bigamia quando cœperit II. 402.
Bigele, lucus I. 1151.
Bileam, *Propheta* II. 415.
Bilfeld III. 839.
de Bilrieth *Adelbrath* III. 583.
Billung III. 627.
Bingen, caſtellum I. 429. 856. 1314. II. 143.
— — Cœnobium I. 988.
Binisfeld, villa III. 491. 540.
Binvvald, ſaltus III. 37.
Bircananſc III. 548.
Birchenenſe III. 548. 581.
Birchinafelden III. 578.
Birchinafeldono marca III. 578. 580.
Biſchofsbere III. 644.
Biſchoffsborn III. 696.
Biſchoffszella III. 696.
Biſina II. 296.
Biſinus, Thuringorum Rex II. 296.
de Biſtritz *Buſſeto* III. 834. 837.
Bithyniæ Rex Bruſias II. 183.
Biunburc III. 815.
Bizuma, ein Zaun III. 524.
de Blanckenberg, Burchardus I. 1193. 1196.
— — Comitiſſa Oda III. 813.
de Blanckenhayn Burggravius I. 1194.
de Blanckenhayn Henricus I. 1343.
— — Fridericus III. 370. 372.
Blandina *martyr* I. 6. 139. 571. II. 481.
Blarer *Albert*, fit Epiſcopus Conſtantienſis III. 762.
S. Blaſios, *Cæſarienſis Epiſcopus* I. 1071.
Blaſius *martyr* II. 489.
S. Blaſii monaſterium III. 675.
Blaubeuren, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 792.
Blavita, fluvius I. 95.
Blechacha, fluvius dirimit Mortnau & Brizgau III. 696.
Bleda al. Bledla, *Hunnorum Rex* I. 160. 715. III. 17.
Bleichfeldun III. 578. 587.
Bleſenſes Comitas I. 891.

Bleſenſis Comitatus III. 339.
— — hujus origines II. 532.
Bleſiacus pagus I. 99.
Blithrude III. 488.
Blitildis, uxor Childerici, R. Fr. I. 760.
Blithilt III. 592.
Blohheim III. 642.
Boamundus, *Trevirenſis Archi-Epiſc.* III. 295. 336.
— — Dux Apuliæ III. 140. 141.
Bobbo, *P. R.* I. 319. 650.
— — *Fuldenſis Abbas* III. 588.
— — de *Boimenebnrcb* III. 648.
— — Comes de *Henneberg* III. 645.
— — de *Sunnebrunnen* III. 644.
Bobbonis *Comitatus* III. 640.
Bobienſe *Monaſterium* I. 748.
— — hujus origines I. 620.
— — Abbates aliquot I. 194.
Bobium, mons ignivomus I. 207.
Bocatius *Johannes* I. 1218.
Bocchorus, Aegyptiorum legislator I. 504.
Bockendunbiscum III. 544.
Bochonia *ſylva* III. 552. 556. 597. 611. 630.
Bockel, locus I. 37. n. b.
Bodevvil villa I. 1196.
Bodiken, villa & Monaſterium III. 46.
Bodmann caſtrum III. 746.
de Bodmann Uldaricus III. 746.
Bodo, Goslariæ præfectus I. 366.
Boduchaim, villa Francica I. 707.
Boecke locus, bujus antiquitates I. 37. n. b.
Boemundus, vide *Boamundus*.
Boethius Philoſophus I. 162. 168. 170. 173. 610. 728. 730. 731. 1077. II. 280. 502.
Bogenhrob III. 568.
Boggis, Dux Aquitanorum III. 27.
Bohemi, horum variæ res I. 252.
— — Slavi a Carolo M. victi I. 53. 786.
— — Ludovico Germ. ſubjecti I. 241.
— — ab Henrico ſuperati I. 102.
— — ab Ottone M. ſuperati I. 315.
— — ab Ottone III. ſuperati I. 316.
— — ab Henrico III. ſuperati I. 317.
— — Francos vincunt I. 793.
— — a Francis ſuperati I. 636.
— — a Germanis ſuperati I. 233. 234. 235. 240.
— — Germanicas Provincias Sæc. IX. vaſtant I. 238.
Bohemia fit Chriſtiana I. 233. 793. 809. II. 528. 533. III. 61. 81.
— — a Francis ſubjugata I. 224.
— — Germaniæ fit ſubjecta I. 810. 1090. II. 336.
— — Germaniæ vindicata I. 814. 873. 1035.
— — ab Henr. II. Germaniæ vindicata I. 270. 271.
— — ad Imp. ab Henr. III. reducta I. 649.
Bohemiæ Ducatus Zundeboldo Slavo cedit I. 90. 802.
— — Duces I. 105. 315. 671. 809. 810. 812. 814. 833. 972. 1132. 1146. 1147. II. 331. 533. III. 83. 199. 470. 477.
Bohemiæ Regnum I. 1146. 1147. II. 331.
— — Regni Inſignia, hor. origo I. 1147.
Bohemiæ auſpicia II. 550.
— — Reges I. 435. 972. 1146. 1147. 1342. III. 199.
— — Rex Wenceslaus ſub Corona Imperii adminiſtrat III. 751.
Boinzibiu III. 624.
Boji a Francis victi I. 212. 770.
Bolizlaus, *Bohemorum Princeps* I. 105. 315. 1132.
Bolizlaus, *Polonorum Dux* I. 270. 271. II. 331.
— — regium nomen adfectat III. 470.
— — moritur III. 477.
Boleslaus, *Poloniæ Rex* I. 981.
Bolleſteteo, villa I. 432.
Boloniæ Comites I. 867. 905. 913. 939. 940. 977. 981. 1014. III. 119. 165. 220. 221. 222. 337.
Boltſtede villa, I. 1330.
Bombarda Gallicana, Caroli Audacis, Burgundiæ Ducis, quæ III. 446.
Bomgarten, caſtrum III. 746. 751.
Bona dotalia Eccleſiarum, olim allodia dicta III. 104.
Bona Eccleſiæ, horum invaſoribus qualis pœna parata II. 519.
— — erepta in Francia reſtituta III. 40.
Bona Epiſcopatuum trifariam diviſa III. 92.
Bona Menſæ Abbatialis I. 1206.
Bona opera, horum efficacia in mortis hora ex mente Turpini III. 47.
— — horum virtus & efficacia olim a Clericis illuſtribus perſuaſa III. 103.
S. Bonaventura I. 1180. 1204. 1252. III. 262. 277. 283.
Bonivallenſe Monaſterium II. 546.
S. Bonifacius, Archi-Epiſcopus Moguot. & *martyr* I. 145. 215. 216. 219. 309. 310. 440. 629. 630. 631. 632. 633. 635. 774. 775. 780. 1018. 1030. 1080. 1083. 1084. 1126. 1290. II. 294. III. 40. 42. 488.
— — Garmanor. Apoſtolus I. 212. 628. 668. 774. 775. 1027. 1300. II. 299. 300. 301. 520. 521. III. 35. 36. 37.
— — Hamelenſem Eccleſiam fundavit III. 814.
S. Bonifacii clauſtrum III. 652.
— — fons III. 548. 582.
Bonifacius I. *P. R.* I. 156. 604. 707. 1073. II. 278. 387. 497.
Bonifacius II. *P. R.* I. 174. 616. 732. II. 284. 388. 505.
Bonifacius III. *P. R.* I. 190. 621. 746. 1080. II. 288. 289. 388. 511.
Bonifacius IV. *P. R.* I. 191. 622. 747. 1080. II. 388. 511. 512.
Bonifacius V. *P. R.* I. 194. 622. 749. 1081. II. 512.
Bonifacius VI. *P. R.* I. 251. 643. 805. 1087. II. 390. 515. 531.
Bonifacius VII. *P. R.* I. 266. 268. 647. 820. 1089. II. 391. 535.
Bonifacius VIII. *P. R.* I. 1051. 1052. 1053. 1054. 1106. 1191. 1193. 1195. II. 561. 562. III. 295. 297. 299. 303.
Bonifacius IX. *P. R.* I. 1108. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. II. 568. III. 357. 362. 367. 371.
Bonifacius, *Roman. bellidux* I. 156. 157. 158. 605. 606. 692. 708. 709. 710.
Bonifacius, *Italiæ Marchio* I. 293. 294. 418. 836. 944. II. 338.
Bonifacius, *Montisferrati Marchio* III. 240.
Bonifacius, *Africæ Comes* II. 278.
Bonlaota, villa III. 510. 522. 523. 525. 538. 640. 642. 650.
Bonna, Civitas I. 82. 93. 245. 642. 800. II. 265.
Bononia, quando Pontifici R. conceſſa I. 1186.
de Bononia, *Michael* I. 1230.
Bonoſus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 9.
Bontzig, *caſtrum* I. 1307.
Boppo, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 315. 316.
Boppo, *Brixienſis Epiſcopus* I. 319.
Borchere, *Comitia* III. 810.
Borgalle, *Caſtrum* I. 1109.
Borna, Oppidum I. 1192. 1199.
Boruſſia fit Chriſtiana II. 328.
Boſau, Monaſterium I. 1116. 1128. 1130. 1149. 1150. 1152. 1159. 1160. 1169. 1172. 1174. 1175. 1178. 1179. 1183. 1189. 1193. 1194. 1195. 1196. 1198. 1200. 1201. 1203. 1204. 1206. 1216. 1223. 1234. 1238. 1241. 1248. 1250. 1251. 1253. 1256. 1257. 1258. 1260. 1262. 1273. 1274. 1288. 1289.
— — hujus Monaſterii Advocatia a quibus geſta I. 1151. 1159. 1169. 1170.
Bos loquens I. 539. 563.
Boſo, *Rex Provinciæ* I. 79. 80. 243. 244. 641. 799. 800. 801. II. 319. 324. III. 72.
Boſo, *Merſeburgenſis Epiſcopus* I. 1120. 1123. 1124. 1128. 1133. 1150.
Boſſo III. 636.
Boſſo, *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 702.
Boſſus, *Matthæus* I. 1268.
Bothfeld, *villa* I. 298. 322. 667. 1194. 1195.
Botho, *Comes* I. 393.
Botilſtæde, Buttilſtadt, villa I. 1345.
Botolfeſtadt Villa III. 491. 494. 578. 639.
de Botua, *Robertus* I. 885.
Bovillus *Carolus* I. 1267.
Brabanciones, medio ævo quid I. 913. 914.
Brabantiæ Ducatus I. 1301.
Brabantiæ Duces I. 1043. 1044. 1045. 1178. 1323. 1329. 1359. III. 26. 28. 29. 32. 33. 88. 89. 96. 103. 170. 199. 214. 220. 234. 237. 243. 245. 249. 258. 266. 268. 271. 275. 276. 278. 279. 280. 281. 285. 291. 297. 299. 316. 322. 330. 332. 335. 336. 337. 351. 352. 356. 360. 361. 370. 381. 392. 394. 395. 405. 435.
— — Duciſſa, Sophia I. 432. 1329.
Bracbatenſis Provincia I. 826.
Bracha, villa III. 831.
Brachaha, aqua III. 636.
Brachauu, monaſteriolum III. 516.
Brachmani, horum commercium cum Alexandro M. II. 166. 168.
Brachovva III. 557.

Brataha,

Brataha, aqua III. 544. 548. 637.
Brahtapha III. 568.
Bramburg caſtrum L. 1317.
Bramfirſt III. 570.
S. Brandanus II. 508.
Brandeberg, caſtrum L. 1334.
Brandiburg caſtrum L. 1335. III. 821.
— — urbs L. 1127. capta L. 316. 972.
Brandenburgenſis *Marchia* L. 1301.
— — *Electores* L. 1228. 1229.
— — *Marchiones* L. 433. 435. 438. 1053. 1105. 1106. 1158. 1160. 1166. 1186. 1187. 1241. 1242. 1247. 1288. 1332. 1340. 1342. III. 114. 267. 268. 296. 304. 331. 355. 387. 436.
— — *Epiſcopatus* L. 1120. 1121. 1127.
— — *Epiſcopi* L. 675.
Brandenfels, caſtrum L. 1328. 1334. 1342. 1354.
de Brandis, Genealogia III. 756.
— — Henricus III. 756.
— — Manegoldus, *Epiſc. Conſtantienſ.* III. 756.
— — Brant, *Sebaſtianus* L. 1244. 1268. 1276. 1277.
Brantho, *Halberſtadtenſis Epiſcopus* L. 317.
Brantho, *Faldenſis Abbas* L. 316.
Branthoho, Præpoſitus III. 582.
Branuirſt, ſylva III. 650.
Braſis, *Mallz* III. 839.
Bratingum III. 571.
de Brantovve, Nobiles L. 1333.
Bratuſpantium Comes L. 828.
— — Comitatus III. 96.
Bravonius, *Florentius* Præf. III. 2.
Bravvershaven, villa III. 397.
Brazluvo, *Pannoniæ Dux* L. 247. 250.
Brecesburg, *Ungariæ Civitas* L. 288.
Brecislaus, *Bohemiæ Dux* L. 281. 290. 291.
de Bredau, nobiles L. 1228.
de Brederode *Domini* III. 301. 331. 332.
— — *Gabertus* III. 418.
Bredingen, villa L. 360. 384. 385. 386. 387.
Breitenbach, *Caſtrum* L. 438. 1334. 1340. III. 548.
Breitingen, locus L. 1145.
Brema, urbs, hujus origines III. 56.
Bremenſis *Archi-Epiſcopatus* L. 1120. 1128. III. 44.
— — *Archi-Epiſcopi* L. 357. 371. 395. 423. 431. 666. 1045. 1109. 1126. 1326. III. 343.
— — *Archi-Epiſcopus* Adelbertus L. 318. 330. 336. 350. 351. 1141. 1143.
Bremgarten, Conſtantienſis Parochiæ Decanatus III. 785.
de Bren, Comes L. 435.
S. Brendanus, *Scotus* L. 738.
de Brene, Comites L. 1134.
Brennus, *Gallorum Dux* II. 145. 146. 147.
Breſen, villa L. 1178.
Breslavienſis *Epiſcopatus* L. 433.
Breviarius Eccleſiæ III. 564.
Breytenherde, locus L. 1344.
Brezisburg, caſtrum L. 294.
Brezizlaus, Bohemiæ Dux L. 281. 290. 293.
Brianus, *Hyberniæ Rex* martyr L. 648.
S. Briccius L. 160.
Briduis, *Pictorum Rex* L. 180.
Brigantium III. 718.
Brigantinorum Comitum Genealogia III. 721.
— — Comes Hugo III. 751.
Brigantinorum Comes, Rudolphus III. 744.
Brigantinum Monaſterium S. Benedicti III. 744.
Brigenſes, de Sileſia Duces III. 351.
S. Brigitta Scota L. 615. 730. 1217. 1218. II. 501. III. 327. 333. 341. 347.
Brinſſenberg, Caſtrum L. 1336.
Brinſeggesvvang III. 578.
Briſacum Caſtellum L. 104. 107. 259. 645. 813. III. 240.
— — Conſtantienſis Parochiæ Decanatus III. 787.
von Briſe, Apel. L. 136[illegible]
Briſeniz villa L. 1189. 1190. 1216.
Briſgau, pagus III. 696.
Britanni, horum origines, Reges III. 10.
— — Franciam vaſtant & Francos cædunt L. 62.
— — a Scotis vexari L. 160. 161.
— — a Scotis & Pictis victi L. 609.
— — ab Anglo-Saxonibus ſubjugantur L. 161.
— — a Carolo M. ſuperati L. 221. 635.
— — a Ludovico Pio domiti L. 226.
— — cum iis bella Caroli Calvi L. 233.
Britannia, de hujus Regni Originibus & Statu, relatio Sigiberti Gemblac. L. 690. ſeqq.
— — a Carolo M. vaſtata L. 49.
— — fit Chriſtiana L. 188. 194. 195. 570. 621. 623. 629. 711. 745. 746. 749. III. 29.
— — fit Juris Anglici L. 726.
— — de hujus fatis Prophetia L. 714.
— — Sacra II. 512.
Britanniæ Reges aliquot vetuſti L. 691. 709. ſeq. 711. 737. 718. 719. 747. 748. 756. 759. 760. 762. 763. 764. 765. 769. 771. 772. 787.
Britanniæ Eccleſiæ, Pelagianiſmo corruptæ L. 605. 711.
Britannia Minor, Ducatus L. 905. 939.
— — a Francis variè oppugnata L. 1311.
— — hujus origines L. 698.
— — hujus fata L. 637. 638.
— — a Francis oppugnata L. 788. 789.
— — hujus ſtatus turbulentus ſub Ludovico Pio L. 60.
— — Duces aliquot L. 91. 888. 891. 909. III. 309.
— — Reguli aliquot L. 69. 78. 795. 796. 799.
Britolium, caſtellum L. 905. 933.
Britonius, *Trevirenſis Archi-Epiſcop.* III. 9.
Britous, *Fuldenſis Abbas* L. 433.
Brixionus *Albertus* L. 1212.
Brixia urbs fundata II. 146. obſeſſa III. 313.
Brixienſes Epiſcopi L. 319.
B. Brixius III. 87. 88.
de Bronhorſt, milites III. 329.
— — *Johannes* III. 322.
— — Gerardus III. 371.
— — *Rogerus* III. 370.
Bromienſe Monaſterium L. 807. 816. III. 79.
Brüel ſ. Brule, Caſtrum III. 291. 307. 311. 323. 346.
Bruletum L. 440.
de Brumberg, miles, L. 1335.
Brun, Monaſterium L. 1231.
Brun, Monachus & Cancellarius III. 507. 526.
de Brun, *Johannes* L. 1128.
Brunbach III. 544.
Brunechildis, *Francor. Regina* L. 181. 183. 188. 189. 190. 191. 193. 195. 620. 740. 741. 746. 747. 749. II. 287. 288.
Brungerus, Comes III. 572. 579. 581. 601.
Brunicho Comes III. 568. 627.
Bruning III. 536.
Bruninges III. 581.
Brunisberg, locus L. 37.
Brunigundus, *Conſtantienſis Epiſcopus* eligitur III. 744.
Brunnunſtar III. 542.
Brunnus, *Pruſſorum Apoſtolus* L. 648.
Brunnus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* L. 671.
Brunnus, *Wirzburgenſis Epiſcopus* L. 318.
Bruno, *Epiſcopus & Martyr* L. 827. 1127.
Bruno, *Colonienſis Archi-Epiſcopus*, L. 107. 264. 314. 815. 816. 818. II. 514. 515. III. 2. 24. 80. 85. 87.
Bruno, Ottonis M. frater L. 112. 815. ſeq. III. 581.
Bruno II. *Colonienſis Archi-Epiſcopus* L. 956. 959. III. 172. 175.
Bruno III. *Colonienſis Archi-Epiſcopus* L. 121. 112. III. 14. 224. 237. 238.
Bruno, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* L. 666. III. 152. 167.
Bruno, *Argentoratenſis Epiſcopus* L. 671. 672. 673.
Bruno, *Auguſtanus Epiſcopus* L. 275. 276. 317. III. 461. 467. 471. 473. 475. 670. 821. 828. 831.
Bruno, *Merſeburgenſis Epiſcopus* L. 1117. 1138.
Bruno, *Mindenſis Epiſcopus* III. 810. 822. 824.
Bruno, *Numburgenſis Epiſcopus* L. 1054. 1187. 1189. 1193. 1194. 1195. 1196.
Bruno, *Spirenſis Epiſcopus* L. 671. 869. 947.
Bruno, *Tullenſium Epiſcopus*, fit Papa III. 670.
Bruno, Wirzburgenſis Epiſcopus L. 277. 278. 286. 1092.
Bruno, *Saxonum Dux* L. 37.
S. Bruno, *Carthuſienſis Ordinis auctor* L. 845. 854. 1153.
— — cauſſa hujus receſſus in eremum II. 542. 543. III. 135. 162.
Bruno, Pliſnenſis terræ Comes L. 858. 1157.
Bruno fit Papa L. 1092. III. 463.
Bruno Monachus, Cancellarius III. 575.
Bruno, *Archi-Capellanus* III. 819.
Brunonſteten III. 538.
Brunſtede locus L. 1166.
Brunſuicenſis Ducatus L. 1173. 1315.
Brunſuicenſ. Duces L. 432. 433. 435. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1113. 1166. 1173. 1179. 1181. 1217. 1219. 1287. 1330. 1149. 1351. 1352. 1354. 1357. III. 255.

Brunſuicum Civitas I. 989. 1107. 1108. 1112. 1113. 1115. III. 83n.
Brunus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 673.
Brunvvartsrode, locus I. 1305.
Bruodhild, uxor Clodovæi R. Franc. I. 167. 168.
Brutslohun III. 578.
Brutus *Junius*, primus Romanus Conſul, I. 516. II. 169. 442. 443.
D. Brutus, Conſul Rom I. 533.
Brutus, *Britannorum Rex* I. 690.
Brux, oppid. I. 1231.
de Bruxellis *Johannes* I. 1247.
Bruxellenſis *Comitatus* III. 103. 104. 107.
— — hujus *Comites* III. 143. 144. 151.
Bubulcus, *Vindonenſis Epiſcopus* III. 693. 701.
Bucco, *Halberſtadtenſis Epiſc.* I. 325. 327. 356. 357. 384. 392. 396. 401. 408. 409. 655. 1143.
Buchaugiæ Abbatia & Cœnobium I. 254. 273. 276. 277. 293.
von Buchenis *Ludovicus* I. 1365.
de Buchenovve, *Wezlo* I. 1341.
Buchenſe Monaſterium I. 1216. 1251.
Buchilidi III. 494. 557.
Bucholz, locus I. 39.
Buchonia ſolitudo I. 632.
Buchonia ſylva III. 499. 507. 523. 529. 539. 552. 556. 559.
Buchorn III. 718.
— — a Conſtantienſibus devaſtatur III. 747.
Buchorſt, caſtrum III. 246.
Buckenburg, arx Schauenburgica I. 37. n. b.
Bucki, pagus Saxoniæ I. 37.
Buda, frater Attilæ II. R. I. 607.
Budiſſa, Luſatiæ urbs I. 315.
Budovvil, villa I. 1189.
Bugenbrocb III. 568.
Bulbonenſe caſtrum III. 170.
Bulgaria ſit chriſtiana I. 71. 237. 796. II. 529.
Bulgari I. 694. 735.
— — ab Oſtro-Gothis victi I. 169.
— — Ungariam vaſtant I. 228.
— — hor. Regnum & Reges I. 725. 735. 761. 766. 771. 776. 777-779. 781. 783. 787. 788. 806. 1026. II. 293. 527.
— — horum Principes I. 781. 783. 810. 819.
— — hurum geſta I. 763. 766. 767. 807. II. 306. 312.
Bullionenſe caſtrum III. 175.
Bulliunenſes Duces III. 87.
Bullonium, caſtrum Leodienſi Epiſcop. cedit I. 878. 961. III. 145.
Bumage, caſtellum III. 168.
Bunaha III. 571. 577. 624.
de Bunſcoten Johannes III. 300.
Bunto III. 499.
Buocho III. 647.
Buochun III. 581.
Buoloha III. 534.
Buotirnad III. 583.
Burchardus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 161.
Burchardus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 438. 1196. 1206. 1341.
S. Burchardus, *Wirzburgenſis Epiſcopus* I. 215. 310. 313. 632. 633. 774. 1027. 1084. 1291. II. 299. 529.
Burchardus, *Baſileenſis Epiſcopus* I. 350. 423. 1141.
Burchardus, *Cameracenſis Epiſcopus* I. 673.
Burchardus de *Havven* ſit Epiſcopus Conſtantienſis III. 758.
Burchardus de *Rodeck* ſit Conſtantienſis Epiſcopus III. 769.
Burchardus, *Halberſtadtenſis Epiſcopus* I. 324. 325. 1110. 1111. 1141. 1143. III. 828.
Burchardus, *Hildeſienſis Epiſcopus* III. 834.
Burchardus, *Lauſannenſis Epiſcopus* I. 404. 423. 426. 658.
Burchardus, *Lugdunenſis Archi-Epiſcopus* I. 27[?]-279.
Burchardus, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1120. 1123. 1124. 1130. 1145.
Burchardus, *Ratisbonenſis Epiſcopus* III. 462.
Burchardus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 148.
Burchardus, *Wormatienſis Epiſcopus* I. 827.
Burchardus, *S. Galli Abbas* I. 263. 270. 274.
Burchardus, *Alemanniæ Dux* I. 102. 111.
Burcbardus, *Sueviæ Dux* I. 107. 255. 257. 262. 263. 264. 265. 807. 808. III. 739.
Burchardus, *Thuringiæ Dux* I. 94. 313. 644. 1032. 1133. 1302.
— — Magdeburgenſis Burggravius III. 700.
Burchardus, *Cancellarius* III. 821.
Burchardus, *Comes* III. 541. 626. 629. 837.
— — de Wartberg I. 1040.
Burchartes II. 643.
Burcheim III. 819.
Burdinus, Anti-Papa I. 868.
de Buren, Otto III. 302.
Burganda Provincia II. 306.
Burgarad, Presbyter III. 487.
de Burgau, Marchiones III. 746.
Burgdorff, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 786.
de Burgsdorff, Theodoricus I. 1249.
Burgelenſes Abbates I. 1160. 1198.
Burgeo III. 520.
Burggraviatus de *Altinberge* I. 1196.
— — de *Blanckenbeim* I. 1194.
— — de *Fridberg* I. 1219.
— — *Magdeburgicus* I. 1152.
— — Burggravius Burchardus III. 700.
— — *Noribergenſis*. Vide *Noribergenſis*.
Burgkorn I. 1196.
Burgrat Comes III. 611.
Burgviza III. 509.
Burgundia II. 299. 319.
— — a Francis occupata I. 731.
— — cum Francis reconciliata II. 571.
— — a Normannis vaſtata I. 89.
— — veteris Reges I. 168. 728. 729. 730. 731. 732.
— — Novi Regni origines I. 88. 248. 802. III. 72.
— — ejus pars Carolo Calvo cedit I. 635.
— — eam Boſo occupat I. 80. 244.
— — ab Ottone M. Germaniæ vindicata I. 814.
Burgundia ab Henrico II. Germaniæ vindicata I. 1090.
— — Germaniæ accedit I. 277. 648. 832. II. 332. III. 462.
— — a Conrado II. Imp. vindicata III. 478.
— — Ei idem Legem præſcribit III. 482.
— — Henrico III. Imp. conceſſa ibid.
— — Eam invadit Erneſtus Alemanniæ Dux III. 474.
— — Sabaudiæ pars cedit I. 417.
— — Reges aliquot I. 258. 269. II. 319. 324. 332. III. 75. 111.
Burgundiæ Duces I. 672. 852. 888. 892. 909. 990. 995. 1002. 1004. 1223. 1251. 1253. II. 521. 531. 571. III. 41. 86. 142. 216. 295. 351. 358. 381. 397. 400. 405. 420. 435. 697.
Burgundiæ Comites I. 417. 773. 970. II. 546. III. 288.
Burgundi ſiunt Chriſtiani II. 493.
Burgundio, *Piſanus* Interpres S. Scripturæ I. 930.
Burgundiones I. 722. 728. II. 296.
— — horum origines II. 464.
— — horum geſta & fata I. 603. 606. 713. II. 279.
— — a Romanis victi I. 158.
— — a Clodovæo & Francis ſuperati I. 168. 171.
— — a Valentiniano II. 492.
— — ad Rhenum ſæpe pergunt I. 149. 155. 603.
— — ſiunt Chriſtiani I. 710.
— — horum Reges aliquot I. 158. 168. 171. 606. 728.
— — ad Rhodanum proprios reges eligunt II. 296.
Buriaburg caſtrum I. 36.
Burren, ſive Arberg, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 786.
Burſche, Epiſcopus Mindenſis III. 817.
Burſfeldenſis Benedictinorum Congregatio I. 1154. 1175. 1197. 1237. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. III. 812.
Barlchini *Arnoldus* I. 1269.
de Buſeck, *comites* I. 1205.
Buſenroth, villa I. 1304.
Buſiris I. 488.
de Busnang, *Barones* III. 745.
Buſo, *Comes* I. 65.
Buſo, al. Buſſo, Conſtantienſ. Epiſcopus III. 702.
de Buſti *Bernhardinus* I. 1247.
Buter *Hugo*, Teutonicorum fortiſſimus, III. 180.
Buhulidi, villa III. 498.
Butto, *Halberſtad. Archi-Epiſc.* I. 655.
de Butrio, Antonius I. 1229.
Buxidis Caſtellum I. 821.
Buzzovv. Vide Boſau.
Byzantium, urbs I. 147. 1070. II. 155. 268.
— — condita I. 509. 516.
— — Sedes Imp. Orientis I. 785.
— — hujus origines II. 436.
Byzantini Imp. Perſis ſiunt tributarii I. 786.
— — Nummi ſingulariter abſconditi III. 153.

Cadelus

C.

Cadalus, *Citicenſis Epiſcopus* 1139.
Cadmus, Ægypriorum Dux L. 488. 490. 491.
— — Græcarum Litterarum inventor II. 99. 417.
S. Cæcilia, *Martyr*, I. 6. 141. 576. 789. 1066. III. 58.
Cæcilia, de *Sangerhauſen* domina L. 1307.
Cæculius, *Georgius*, Dux Cruciatorum in Hungaria L. 1286.
Cæmiteria, vide *Cœmeteria*.
Cæremoniæ in excipiendo Pontifice a Ludovico Pio Imp. adhibitæ III. 58.
Cæſarius, *martyr* II. 486. 488. III. 124.
Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopi L. 571.
Cæſarisburgum, locus L. 898.
Caganus, *Avarorum Princeps* L. 47. 52. 180. 222. 224.
Cajetanus, *Thomas* L. 1280.
Cain L. 118. 451. 467. 470. II. 56. 57. 400. 401. 402. 403.
Cainan I. 118. 452. 453. 470. 472. II. 31. 63. 67. 401.
Cajus, *P. R.* L. 144. 145. 585. 586. 589. 1068. II. 325.
de Cala, *Comites* L. 1139.
Calabria Imperio ſubjecta L. 267. 822.
Calbaha III. 603.
Calbe, locus L. 1107. 1285.
Calduni, *Johannes* JCtus L. 1207.
Calendarium Regiomontani L. 1254.
Calenſe Monaſterium L. 630. 758.
de Calentino, *Marſcalcus* L. 1168.
Calepodius, *martyr* L. 6. 141.
C. Caligula *Imp. Rom.* L. 132. 134. 550. 1060. II. 253. 254.
Calliſtus, P. R. *martyr* L. 141. II. 483.
Calvus mons, *caſtrum* L. 895. 896. 902.
de Calvve, *Comites* II. 524.
— — Comes *Adelbertus* L. 419.
Calix Henr. II. Sancti, Merſeburgenſis L. 1091. III. 103.
Calixtus L. *P. R.* L. 6. 574. 575. 576. 1066. II. 261. 384.
— — II. *P. R.* L. 671. 868. 870. 946. 947. 1094. 1153. II. 345. 392. 546. III. 161.
— — III. *P. R.* L. 1111. 1244. 1246. 1279. III. 399. 416. 438.
Callinicus, *martyr* L. 142. 581.
Callinicus, inventor ignis Græci L. 760. II. 516.
Callipodius, *martyr* L. 576. II. 484.
Callocerus, *martyr* II. 479.
Calnberg, *mons* L. 1328.
— — *caſtrum* L. 1330.
Calor maximus in Italia III. 472.
Caltenbahheshautit III. 570.
Camanni *populus* L. 1163. 1199. 1200.
Camb fluvius L. 45. n. d.
Cambyſes, *Perſarum Monarcha* ſ. Rex L. 127. 524. II. 148. 152. 154. 155. 440. 441.
Cameracenſes Epiſcopi L. 673. 848. III. 121.
Camerarius Fuldæ, Conradus III. 651.
Cameracum civitas L. 160. 245. 723. 854. 884. 976.
Camerinus, Ducatus ab Ottone M. ordinatus L. 110.
Campana Erffurtenſis magna, quando fuſa L. 1175.
Campanæ ſonitus, ſub hoc recepti olim Reges G. I. 1318.
Campania a Conrado Salico vaſtata L. 277.
— — Ludovico II. ſubjecta L. 74.
— — Imperio R. G. ſubjecta L. 274.
— — ajus Comites L. 988. 990. II. 332. III. 160. 195. 216.
Campanus, doctor inſignis & Mathematicus II. 538.
Campenſe Monaſterium III. 148.
Campidonenſis Abbatiæ origines L. 216. III. 667.
— — Eam accipit Erneſtus, Alemanniæ Dux III. 471.
— — Sueviæ Duci conceſſa L. 275. 331.
— — Epiſcopo Ratisbonenſi ceſſa L. 291.
— — Abbas, *Adalbertus* III. 697.
Campidonum III. 661.
Campus Regalis, Monaſterium III. 271.
Camunti villa L. 235.
Cancellarii varii Regum Germaniæ L. 288. 338. 340. III. 821.
— — Italiæ L. 288.
— — olim Monachi L. 1126.
— — Bruno, monachus III. 575.
— — Reginoldus III. 653.
— — aulæ Cæſareæ Lentomiſchlenſis Epiſc. Johannes III. 700.
— — Friderici I. Imp. Philippus promotus in Archi - Epiſc. Colon. III. 209.
— — Rudolphi Imp. Henricus, Conſtantienſis Epiſcopus III. 751.
— — Conradi II. Imp. Burchardus III. 821.
— — Alberti Auſtriæ D. Johann. de Windeck III. 755.
Cantor, Comes, conditor Monaſterii Laurishamenſis L. 777.
Candaules L. 507.
S. Candidus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 14.
Canis faciens miracula I. 618. 1078.
Canizanci, *Princeps Avarorum* I. 58.
Canon, *Martyr* I. 585.
Canon P. R. I. 205.
Canon Miſſæ L. 1076. 1078. 1080.
Canones, horum vis & praxis in Germania L. 265.
— — horum interpretes Henrico IV. & Archi - Epiſcopo Moguntino adulatores L. 353.
Canonicorum origines L. 843.
— — ordo ubi coeperit II. 542.
— — hos inter & Monachos ſingularis comparatio L. 380. 387.
— — S. Auguſtini L. 1125.
— — Regulares, horum congregatio Arraoſiæ quando primum inſtituta L. 865.
— — horum aliquot doctores illuſtres L. 1268.
— — illuſtres Epiſcopatus Leodienſis III. 170.
— — Eccleſiæ Colonienſis, horum ſtatus Sæc. XII. 209.
— — Bambergenſes, horum controverſiæ cum Epiſcopo Herimanno L. 380. 381. 382.
Canonizatio Sanctor. a quo fieri debeat I. 1095. 1098.
Cantella L. 34.
Cantica canticorum recitat Diabolus L. 869.
Cantuarienſis Archi - Epiſcapatus L. 714.
Canum portatio, poena violatorum pacis publicæ L. 676.
Canuſium, caſtellum L. 419. 423.
Canutus, *Danorum & Anglorum Rex* L. 278. 847.
Capella, villa L. 359.
Capella Regis Soloduri III. 482.
Capellanus Ludovici Regis III. 708.
Capellendorff, *Monaſterium* L. 1165.
Capetingi Regnum Galliæ uſurpant III. 25.
Capiſtranus, *Johannes* hujus acta, inſignis prædicator. L. 1242. 1245. III. 410. 415. 416.
Capitaneus in Suevia & Alſatia III. 754.
Capitolium Romæ incenſum L. 560.
Capitularia Regum Francorum, a quo collecta L. 228. 790.
Capnio, vid. *Reuchlinus*.
Cappa Salvatoris reperta L. 888.
Cappadoces, hor. origines II. 405.
Capræ caput, idolum Longobardorum L. 618.
Caprimons, *Caſtrum* L. 103. 104. 259. 812. III. 91.
Captivitas Babylonica L. 125. 126. 505. 511. 512. 513.
Capua, Conrado II. Imperatori ſe ſubjicit III. 473.
Caracalla, *Imperat.* L. 6. 140. 574. 1066. II. 261. 481.
Caranus, primus Rex Macedonum L. 503.
Carboniacum, *villa* L. 35.
Caragoldesbach, *villa* III. 513.
Cardinales E. R. hor. origo L. 1068. 1077. II. 489.
— — hor. Collegium auctum I. 935.
— — de his conſtitutiones aliquot III. 286. 287. 289.
— — depoſiti, horum exempla III. 298. 299.
— — hanc dignitatem recuſant Archi-Epiſc. priores Germaniæ II. 906.
— — his & officialibus Romæ olim pro Epiſcopatu quid datum III. 756.
Cardolff, *Northumbrorum Rex* L. 224.
Carentanum, regio & terra Slavorum L. 52. 203. 247. 254.
S. Cariſephus II. 503.
Carinthiæ *Ducatus*, hujus vices L. 278. 279. 289. 323. 324. 1186. II. 319.
Carinthiæ *Duces* varii L. 79. 81. 272. 273. 278. 279. 293. 299. 324. 352. 358. 363. 368. 372. 394. 405. 418. 435. 650. 1049. 1051. 1055. 1144.
Carinthiæ *Marchiones* L. 326. 340.
Carinus, *Imp. Rom.* L. 144. 586. 1068. II. 265. 325. 488.
Carelinga II. 298. 323.
Carlſtadt, urbs Franconiæ L. 1301.
Carlſtein, *Caſtrum* III. 355. 356.
Carmelitarum ordo, hujus origines L. 1288. II. 554. III. 233.
— — hujus viri aliquot illuſtres L. 1269.
Carmina veterum Germanorum a Carolo M. reſtituta L. 784. III. 44.
Carnium eſus a Priſciliano vetitus L. 698.

Carnium eſus olim in Eccl. Rom. non prohibitus I. 1066.
Carolingica familia & Genealogia I. 1367. II. 293. 297.
Carpocrates, *Hæreticus* I. 137.
Carpovorus, *martyr* II. 488.
Carpus, *martyr* I. 5. 139. 578.
Carogeldusbach III. 494.
Carolomannus, *frater Pipini*, Major Domus I. 216. 310. 628. 632. 633. 773. 774. 775. II. 298.
— — fit Monachus I. 29. 215. 632. 1084. II. 521. III. 33. 36. 38. 39.
Carolomannus, *Pipini filius* I. 216. 218. 310. 633. 634. 773. 774. 778. 779. II. 302. III. 33. 42.
Carolomannus, *Caroli M. fil.* I. 310. 635.
Carolomannus, *filius Ludovici Germanici* I. 78. 81. 236. 237. 238. 241. 242. 243. 244. 339. 641. 642. 799. 800. 1031. 1301. II. 318. 319. III. 73.
Carolomannus, *Caroli Calvi filius* I. 73. 74. 240. 797.
Carolomannus, *Ludovici Balbi fil.* I. 80. 83. 84. 243. 246. 642. 800. 801. II. 319. III. 74.
Carolomannus, *Caroli ſimplicis F.* I. 243. 244. 246.
Caroloſtadius, *Andreas* I. 1270.
Carolus *Martellus*, major domus Franciæ, hujus geſta varia I. 211. 212. 213. 214. 309. 628. 629. 630. 631. 668. 769. 770. 771. 772. 1029. II. 294. 297. 298. 519. 520. III. 28. 30. 32. 33. 36.
Carolus M. Francorum Rex & Imper. hujus Genealogia I. 1029. III. 42.
— — hujus animi & corporis dona & forma II. 313. 525. III. 43. 44.
— — hujus Eruditio & inſtituta litteraria I. 784. III. 44.
— — fit Francorum Rex I. 35. 634.
— — fit Patritius Romanor. III. 556.
— — Longobardorum Regnum Franciæ jungit I. 36. 634. 635.
— — Saxones poſt grava bellum ſuperat I. 35. 36. 37. 41. 46. 47. 48. 635. ſeqq.
— — Britanniam occupat, Slavos vincit, Avaros ſuperat I. 43. 45.
— — fit Imperator Occidentis I. 50. 223. 636. 785. 1030. 1085. II. 310. 311. 312. III. 45. 52. 53.
— — cum Imperatoribus Orientis paciſcitur I. 57. 58. 59. II. 311. 312. 313. 786. III. 53.
— — eſt judex Pontificis I. 636.
— — hujus munificentia in Eccleſias I. 784.
— — quot Epiſcopatus condiderit I. 1120.
— — hujus geſta varia belli & pacis I. 35. 39. 217. 218. 219. 220. 224. 225. 310. 636. 774. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 1084. 1085. 1300. II. 297. 302. 303. 304. 313. 381. 522. 524. 525. III. 40. 41.
— — teſtamentum I. 787.
— — hujus mors & ſepultura I. 59. 225. 1085. II. 525.
— — fabulæ de eadem III. 47.
— — hujus oſſa reperta & de tumulo levata I. 316. 976. 1034. III. 897.
Carolus in numerum Sanctorum refertur III. 48. 208.
Carolus, *Caroli M. filius* I. 49. 52. 58. 224. 225. 636. 786. 787.
Carolus, *Pipini F. Caroli M. Nepos* I. 234. 794. II. 302.
Carolus, *Ludovici Balbi filius* I. 80.
Carolus, *Lotharii I. filius*, Rex Provinciæ I. 61. 639. 1031. II. 317. III. 62.
Carolus *Calvus*, Imp. & Rex Franciæ Occidentalis, hujus mores I. 242. 799. III. 72.
— — hujus controverſiæ & bella cum fratribus I. 60. 231. ſeqq. 238.
— — diſcordiæ cum regni proceribus I. 38. 68.
— — Thietbergam, uxorem Lotharii II. recipit I. 65.
— — regnum Lotharingicum occupat I. 72.
— — fit Imperator I. 78. 241. 242. 243. 640. 641. 799. III. 72. 73.
— — hujus geſta varia belli & pacis I. 227. 230. 312. 638. 639. 792. 793. 795. 797. 798. 799. 1031. 1087. 1301. II. 527. 529. III. 54. 57. 63. 71.
Carolus, *Car. Calvi filius* I. 73. III. 63.
Carolus *Craſſus*, Imp. & Germaniæ Rex, hujus character I. 87.
— — a Dæmone affligitur I. 240. 798.
— — fit Imperator I. 81. 245. 801.
— — fit Rex Franciæ Occid. I. 82. 84. 246. 247. 800. 801. III. 74.
— — a Germanis deponitur I. 87. 247. 248. 642. 802. II. 320. III. 74. 75.
— — hujus geſta varia belli & pacis I. 78. 238. 242. 312. 641. 642. 798. 799. 1031. 1301. 1302. II. 318. 319. 320. 528. 530. III. 70. 72. 73.
Carolus ſimplex, Galliæ Rex, hujus geſta belli & pacis ac fata I. 94. 95. 97. 102. 243. 642. 800. 802. 803. 804. 808. 809. 810. 1301. III. 75. 76.
— — hujus fœdus cum Henrico Aucupe III. 76.
Carolus IV. Imperator, ejus geſta varia I. 1106. 1214. 1220. 1346. 1347. 1350. 1352. 1353. 1354. III. 312. 332. 333. 334. 337. 341. 346.
— — hujus exigua auctoritas in Italia III. 333.
Carolus V. *Imp.* I. 1254.
Carolus VI. *Galliæ Rex* III. 360.
Carolus VIII. *Galliæ Rex* I. 1270. II. 2.
Carolus, *Lotharii I. filius*, Rex Provinciæ I. 61. 639. 1031. II. 317. III. 62.
Carolus *Andegavenſis*, Siciliæ Rex I. 1046. 1049. 1184. 1186. 1187. III. 287. 288.
Carolus, *Delphinus* Viennenſis III. 333.
Carolus V. *Brabantiæ & Lotharingiæ Dux* III. 89.
Carolus *Audax*, Burgundiæ Dux, hujus potentia III. 447. 450. ſeqq.
— — ad regalem dignitatem adſpirat III. 435. 437. 445.
— — Fridericum III. Imperat. Treviris magnifice excipit III. 436. 437. 445.
Carolus *Audax*, bellum Nuſſienſe ſuſcipit III. 445. 446. 447. 450.
— — hujus geſta varia I. 1113. 1115. 1251. 1253. 1254. III. 358. 368. 420. 422. 424. 426. 429. 430. 431. 435.
— — perimitur III. 437. 438.
Carolus, *Flandriæ Comes* martyr I. 672. 872. 873. 950.
Carolus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 235. 237. 312. 639. 640.
Carolus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 340. 347. 348. 652. III. 741.
Carracus, *martyr* I. 146.
Carrandæ III. 547.
Carthaginienſes, horum bella cum Rom. I. 528. II. 172. ſeqq.
Carthago, quando condita I. 492. 498. 502. II. 171. 419. 422.
— — deleta I. 533. II. 186. 457. 458.
— — a Vandalis occupatus I. 859. 607. 714.
— — à Perſis capta I. 749.
— — à Juſtiniano Imp. recepta I. 275. 617. 733.
Carthuſienſis ordinis origo I. 845. 875. 1125. 1153.
— — viri aliquot illuſtres I. 1268.
— — ordo confirmatus II. 543. 544. 551. III. 135. 162. 172.
— — veſtitus I. 1187.
Carus, *Rom. Imp.* I. 144. 586. 1068. II. 265. 488.
Caſimirus I. *Pol. Rex* III. 477.
Caſimirus II. *Poloniæ Rex* I. 981.
Caſimirus IV. I. 1242.
Caſimirus, *Brandenburgicus Marchio* I. 1242. 1288.
Caſinogilum, *villa* I. 35.
Caſpar de Schonberg, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1248.
Caſſella I. 105.
de Caſſia, *Simon* I. 1212.
S. Caſſianus I. 250. 709. 1290. II. 278.
Caſſianus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 5.
Caſſinenſe Monaſterium I. 311. 320. 632. 668. 732. 744. 773. 775. 1035. 1077. 1078. 1129. 1172. 1184. 1202. 1203. II. 299. 306. 515. 520. III. 33. 36. 39. 71. 108. 119.
— — a Longobardis deſtructum I. 189.
Caſſiodorus, Senator & Monachus I. 618. 732. II. 278. 503.
— — hujus ſcripta I. 171.
de Caſtel, Baro *Udalricus* III. 744.
de Caſtel, Baroniſſa *Erentrud* III. 251.
Caſtella, Germanis Saxonibusque liberis exoſa I. 358. 404.
— — Saxoniæ & Thuringiæ ab Henr. IV. condita deſtructa I. 361. 365. 366. 367. 369. 370. 371.
— — ab Henrico IV. reſtituta I. 404. 406.
— — in Thuringia, latronum receptacula diruta I. 435. 1335.
Caſtellio, caſtrum I. 896.
de Caſtellione, *Rainaldus* I. 898.
Caſtitas, hujus cuſtodia Clericis gravis III. 168.
Caſtor & Pollux I. 491.
de Caſtore, *Domus* III. 291.

Caſtorei, *hæretici* I. 1074.
Caſtorius, *martyr* I. 145. II. 488.
Caſtrilocus, mons I. 821. 827.
Caſtulus *martyr* I. 145. II. 488.
Caſula III. 504.
Calabria Ottoni Imperat. tributaria I. 819.
Catacumbe, *Monaſterium* Ciſtercienſis Ordinis III. 252.
Catanea, *Siciliæ urbs* I. 488.
— — condita I. 505.
Catena S. Petri miraculoſa I. 819. 1033.
— — S. Petri Romam adducta I. 1073.
— — aliæ repertæ I. 712.
— — ejus pars Metenſi Epiſcopo cedit I. 829.
Cataphrygarum hæreſis I. 139. 570. 1074. II. 481.
Cathari, *hæretici* I. 1075.
Catharina, *martyr* II. 489.
S. Catharina *de Senis* III. 336. 439.
Catharina *Hennebergica*, uxor Friderici ſtrenui I. 1345. n. d. 1347.
Cathelo, *Citicenſis Epiſcopus* I. 318.
Catilina I. 537. 538. II. 193.
— — hujus conjuratio II. 461.
Cato, *Marcus Portius* I. 537.
Cato, *Uticenſis* I. 537. II. 462.
Catullus, *C. Valer.* I. 536.
Carrus, ſpiritibus ad aomadendum adpoſitus III. 255.
Catan, *Sub-Diaconus* III. 625.
de Caventoa *Waltherus* III. 235.
Cantia, provincia I. 711.
de Cazenelnbogen *Comes* I. 435.
Ceaddrogo, *Abotritarum Princeps* I. 226. 227.
Ceadvvalda, *Britannor. Rex* I. 196. 197.
Ceadvvall, *Saxonum Occidentalium Rex* I. 207.
Cecrops, *Athen. Rex* I. 484. 485. 490. II. 84.
Celerinus, *martyr* I. 578.
Celeſtius, *Pelagianus hæreticus* I. 703.
Cella, *locus* III. 542.
Cella, *Monaſterium* vetus I. 1049.
Cella B. Mariæ, Ordinis Auguſtini, nigræ ſylvæ III. 744.
Cellarius Fuldenſium fratrum, Dudo III. 521.
Cellinga, *villa* III. 539.
Cellingaro Marca III. 583.
Celſitudo, Titulus bic Archi-Epiſcopo tributus I. 2.
S. Celſus, *martyr* I. 5. 135. 557. II. 471. III. 490.
Calſus, hoſtis Evangelii I. 577.
Celtes, *Conradus*, primus ex Germanis Poeta laureatus I. 1262.
Cenſus Auguſti I. 545.
Cenſus in feſto Waldburgæ III. 651.
Cenſualium Jura III. 641.
Centulum, vicus I. 50. n. a.
Centurionum Jura ad Germaniæ Regalia pertinent I. 862.
Ceraria, nomen antiquum Auguſtæ Vindelicor. III. 663.
Cerberus I. 489.
S. Cerbonius, Populonii Epiſcopus I. 619.
Cerdon, *hæreticus* I. 138. 568.
Cerealis, *martyr* I. 578.
Cerei, de horum Conſecratione Conſtitutio I. 706.
Cereus *Altrebatenſis*, bujus mirabiles effectus I. 954.
— — *Bethunienſis* mirabilis I. 997.
Cerinthus, *hæreſiarcha* II. 475.
Certamen ſingulare. *Vide Duellum.*
Chalcedon condita I. 508.
Chaldæi Aſtrologiam excolunt I. 478.
Cham, f. Noe I. 467. 474. II. 63. 64. 66. 403. 404. 405. 406. 408.
Charibertus, *Rex Francorum* I. 180. 196.
Chariſiacus, *caſtrum* I. 864.
Charitas, *martyr* II. 479.
Cheiſteriche III. 544.
Chelles *Abbatia*, hujus origines I. 630.
Chemiſſem, *Monaſterium* I. 95.
Chemniz, *urbs* I. 1338.
Cheneaegevve III. 580.
Childebertus I. *Rex Francorum* I. 170. 171. 179. 180. 735. 736. III. 21.
Childebertus II. *Auſtraſiorum Rex* I. 185. 186. 187. 188. 191.
Childebertus III. *Rex Franc.* I. 208. 211. 628. 765. 768.
Childericus I. *Rex Francorum* I. 162. 165. 168. 719. 721. 724. II. 284. 296.
Childericus II. *Rex Franc.* I. 203.
Childericus III. *Rex Franc.* depoſitus I. 216. 710. 633. 772. 774. 1084. II. 298. 299. 300. 301. 521. III. 35. 36. 37.
Chilo, *Sapiens* I. 513.
Chilpericus I. *Rex Francorum* I. 180. 182. 183. 184. 188. II. 287.
Chilpericus II. *Rex Francorum* I. 211. 212. 628. 629. 769. 770.
Chilpericus, *mathematicus*, hujus Liber da computo III. 99.
Chinheym, locus I. 84.
Chintaſindus, *Rex Gothorum* I. 199.
Chinzicba, ſ. *Chizzicha* villa III. 499. 507. 508. 512. 515. 528. 589.
Chinzichar Marca III. 509. 520. 529.
Chinzigerogevve III. 603.
Chlodomerig, *Rex Francorum* I. 170. 171.
Chlodoveus, F. Dagob. *Rex Francorum* I. 170. 198. 199.
Chlotarius, *Francorum Rex* I. 171. 179. 180. 183. 735. 736. 738. 739.
Chlotarius II. *Francor. Rex* I. 188. 191. 193. 194. 195. 196. 743. 746. 749. 750. 751.
Chlotarius III. *Franc. Rex* I. 204. 205. 758.
Chlotarius IV. *Franc. Rex* I. 629. 769.
Chonaesheim III. 556.
de Chore, Dominus III. 247.
Chorea terribilis Nobilium mortuor. I. 1114.
Chorepiſcopi, da iis Conſtitutio Damaſi I. 697.
Chor-Epiſcopus S. Pirminius I. 213.
Choriolanus, *Ambroſius* I. 1247.
Choſroes, *Perſarum Rex* I. 193. 194.
Chrymmiczs, Carthuſia I. 1255.
Chriſma a Pſeudo-Papa confectum, quale I. 634.
— — hujus conſecratio II. 485.
Chriſmala III. 562.
Chriſtiani primi, de horum Sacris teſtimonium Plinii & Hadriani I. 564. 566.
— — Tiberio imperante, Roma ejecti I. 549.
— — doctores liberalium artium eſſe prohibentur I. 596.
Chriſtianus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 429. 678. 924. 934. 978. 979. 980. 984. 987. 988. 1044.
Chriſtianus, *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1221.
Chriſtina, *martyr* II. 488.
Chriſtianiſmus, en cauſſa malorum in orbe I. 703.
Chriſtianiſſimus, Rex dicitur Ludov. Germ. I. 71. 78.
Chriſtianus, Brunſuicenſis Dux, Mindenſis Epiſcopus III. 818.
Chriſtophorus, *martyr* II. 489.
Chriſtophorus P. R. I. 254. 644. 806. II. 390.
Chriſtophorus, *Bavariæ Dux, Rex Daniæ* I. 1240. 1252.
Chriſtian, *Comes* III. 626. 634. 639.
Chriſtus a Carolo M. hæres ſcriptus III. 46.
Chrodagangus, *Metenſis Epiſcopus* I. 776. 777. III. 38.
Chromatius, *martyr* II. 488.
Chronologiæ utilitas II. 397.
— — Biblica, buj. auctoritas II. 398.
Chryſanthus, *martyr* I. 143. II. 488.
Chryſippus, *Philoſophus* II. 450.
Chryſogonus, *martyr* I. 145. II. 488.
Chryſolaras, *Græcus* I. 1222. III. 359.
Chumbertus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 196.
Chunibertus, *Rex Longobard.* I. 205. 207. 208. 209.
Chunimundus, *Rex Gepidarum* I. 178. 737.
Chunitorp III. 554.
Chunelinda, Henrici III. uxor III. 480. 481.
Churerus, (*Caſpar*) quis fuerit I. 302.
Cicero M. T. I. 130. 535. 536. 537. 538. 539. 540. II. 457. 460.
Cilbach III. 548.
de Cilia, *Thomas*, Ferlovver, Conſtantienſis Epiſcopus III. 773.
Cimbri I. 535. 1163. 1164. II. 683.
— — horum geſta & fata II. 460.
Cinna *L. Corn.* I. 536.
Cinus, *Piſtorienſis* JCtus I. 1207.
Cinyburg, *Caſtrum* I. 275.
Circe II. 112.
Circuli Quadratura, de aa liber Franconis I. 834.
Cirola, Arianus Epiſcopus I. 166.
Ciſtellenſis Ordo, hujus Origines II. 545.
Ciſtercienſis Ordinis Origines I. 851. 852. 859.
— — hujus inſtituta, regulæ & incrementa I. 860. 865. 875. 883. 1037. 1094. 1125. 1136. 1147. 1152. II. 544. III. 141. 172.
— — hujus Abbates I. 859. 1187. III. 142.
Citicenſis Epiſcopatus, Epiſcopi, vide *Numburgenſis.*
Citicenſes Epiſcopi I. 318. 326. 353. 357. 358. 359. 371. 416. 421. 422. 423. 428.
Citza, urbs I. 1116. 1117. 1191.
Civis, Civois *lacus* I. 417.

Civitates a quo primum conditæ II. 401.
— — Germaniæ, harum incrementa a tempore Henrici Aucupis L. 809.
— — Imperiales, harum Liga adverſus Principes L. 268. 1355.
Clades Hunnorum ad Lichum de anno 955. I. 107.
S. Clara, virgo L. 1097. 1103. II. 554. 557.
de Clara, Comites I. 913.
Clarevallenſis Abbatia L. 866. 875. 973. III. 157.
de Clarimonte, Comites I. 989. III. 145.
Claremont, Caſtrum L. 34. III. 330.
Claſſis Caroli M. L. 50. 58.
— — Ludovici pii contra Normannos L. 230.
Claudia, martyr II. 486.
Claudianus, martyr II. 488.
Claudianus, Poëta L. 700. II. 495.
Claudius martyr L. 143. 145. 580. II. 488.
Claudii Imperatores Rom. L. 132. 134. 135. 143. 551. 552. 584. 1061. 1062. II. 254. 260. 264. 472. 487.
Claudius, Biſontinus Epiſcopus II. 515.
Claves urbis Romæ & Hieroſolymitarum Carolo IV. oblatæ L. 49.
— — aurea Leodienſibus Epiſcopis a Petro tradita III. 32.
de Clegguia, Nobiles III. 745.
S. Clemens L. P. R. L. 136. 554. 555. 556. 557. 561. 562. 563. 848. 1063. 1064. II. 258. 368. 383. 476. 543. III. 3.
Clemens II. al. Snidegerus P. R. L. 287. 288. 289. 319. 650. 656. 834. 1037. 1092. 1140. 1148. II. 337. 374. 391. 539. III. 112. 130.
Clemens III. Anti-Papa L. 656.
Clemens III. P. R. L. 136. 996. 999. 1096. 1158. 1160. II. 553. III. 134. 220. 222. 223. 224.
Clemens IV. P. R. L. 433. 1046. 1105. 1185. II. 558. III. 278. 282.
Clemens V. P. R. L. 1021. 1054. 1197. 1201. II. 562. III. 297. 304. 305. 308. 310. 311. 312.
Clemens VI. P. R. L. 1106. 1213. 1214. II. 564. III. 323. 327. 328. 329. 332.
Clemens VII. P. R. L. 1107. 1219. 1220. II. 567. III. 349. 350. 353.
Clemens VIII. P. R. I. 954.
Clemens Alexandrinus L. 6. 573.
Clemens, Trevirenſis Archi-Epiſcopus III. 4.
Clementa, Comitiſſa III. 643.
Clementinæ Conſtitutiones L. 1197. 1202. II. 562. 563.
Cleopatra, Regina Ægypti L. 130. 538. 539. 541. II. 249. 453. 454.
Clep, Longobardor. Rex L. 183.
Clerici, quinam fieri non poſſint L. 1082.
— — horum veſtes quales eſſe debeant III. 421.
— — horum exemtio a jurisdictione ſæculari L. 368. 1068. II. 488.
— — horum conjugia ab Hildebrando prohibita L. 378.
Clerici mores depravati, & varia vitia I. 1128. 1129. III. 168. 176. 417.
— — a ſæcularibus ſancte tractandi L. 962. 963.
— — his bellum exitiale II. 511.
— — cur non fiant obſeſſi III. 349.
— — retro oſtium quinam III. 118.
— — horum ingens numerus in Curia Clementis VI. III. 327.
— — horum ordines a quo conſtituti L. 1068.
— — horum varia privilegia & immunitates II. 488.
— — de his varia Conſtitutiones L. 1072. 1073. 1076. 1077. 1095. 1096. II. 500. 505.
Clericus donatur Fuldenſi Eccleſiæ III. 572.
Cletus P. R. L. 554. 556. 561. 562. 1063. II. 383. 475.
Clichthovæus Jodocus L. 1281.
Clingenau III. 746.
Clingſon III. 625.
Clivenſis Ducatus, hujus origines L. 1229.
Clivenſes Duces L. 1114. 1229. III. 398. 442. 443. 444.
Clivenſes Comites L. 1000. III. 82. 159. 189. 212. 221. 225. 249. 277. 284. 289. 308. 339. 345. 388.
de Clivis, Theodoricus III. 212.
Cloamir, Rex Abroditarum L. 788. 789.
Clodio, Francor. Rex L. 607. 709. 713.
Clodovæus M. Francor. Rex, fit Chriſtianus L. 168. 170. 728. 1075.
— — hujus varia geſta L. 165. 167. 168. 169. 170. 173. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 1299. II. 283. 290. 296. 381. 502. 503. III. 19.
Clodovæus II. Franc. Rex L. 203. 205. 754. 755. 757. II. 515.
Clodovæus III. Francor. Rex L. 628. 768. 769.
Cloſtadt, locus L. 870.
Clotharius, Franc. Rex II. 308.
Clothildis, uxor Clodovæi M. I. 725. 728. 730. 735. 738. II. 502. III. 19.
Cluniacenſe Monaſterium, hujus origines & fata L. 352. 400. 803. 807. 824. 868. 889. 1129. II. 531. III. 78.
— — Abbates L. 291. 352. 419. 421. 889. 1129.
— — Ordo L. 807. III. 172.
Cluſa, Monaſterium L. 1235. 1237.
Cluſæ Alpium Henrico IV. occluſæ L. 417. 419.
Clyterius (Glycerius) Imper. L. 165.
Cobares, Philoſophus II. 446.
de Cobenſtedt, Nobiles L. 1328.
— — Locus L. 1344.
Coburgenſis ditio L. 1356.
— — ad Saxones pervenit L. 1216. 1345.
Cochovv, villa L. 1159.
Cocones, naves L. 433.
Codex Theodoſianus, quando editus II. 499.
— — Juſtinianeus quando compilatus L. 617. 733. 1077. II. 504.
Codices Manuſcripti Auguſtini & Hieronymi I. 1233.
— — Monaſterii Boſavienſis I. 1356.
Codrus, Athenienſium Rex L. 496. 498.
Cœleſtinenſium ordo L. 1220. II. 560. III. 297.
Cœleſtinus I. P. R. L. 156. 157. 158. 604. 605. 606. 708. 710. 1073. II. 274. 278. 370. 387. 497. II. 15.
Cœleſtinus II. P. R. L. 675. 879. 962. 1095. II. 349. 375. 392. 548. III. 182.
Cœleſtinus III. P. R. I. 998. 999. 1001. 1002. 1003. 1005. 1007. 1096. 1160. II. 553. III. 225. 226.
Cœleſtinus IV. P. R. L. 1044. 1100. 1172. II. 556. III. 263.
Cœleſtinus V. P. R. L. 1190. 1192. 1193. II. 560. III. 296. 297. 310.
Cœlum, hujus Creatio, Natura II. 25. 26.
Cœmeteria, horum origines L. 1066.
— — Romana L. 173. II. 483. 487.
— — Martyrum inſtaurata II. 508.
Coenredus, Merciorum Rex L. 210.
Cœreruna, miles III. 367.
Cognatio Spiritualis L. 1077. 1084. 1096. 1099. II. 479.
per Colaphum milites creati III. 267.
Colditium, urbs L. 1194. 1199.
de Colditz, Albertus L. 1231.
— — Thuno, Cameræ Magiſter III. 834. 837.
Coldleibesheim III. 555.
Colloquium Danicum I. 56.
— — Fuldenſe de anno 1120. L. 427.
— — in Oppenheim L. 365.
Colonia Agrippina L. 40. 46. 193. 344. 668. 723. 800. II. 258. 296. III. 102.
— — hujus Origines II. 464. 476.
— — a Normannis vaſtata I. 32.
— — hujus Controverſiæ cum Archi-Epiſcopis L. 372. 373. 374. 377. 402. III. 284. 303. 345. 442. 443.
— — huc advecta Corpora Trium Regum L. 678. 975.
— — Brunonis L. 818.
— — Eliſii, Patrocli, Privati, Gregorii cum baculo S. Petri L. 815. II. 535.
Coloniæ pro Hubis III. 555.
Colonienſis Archi-Epiſcopatus Origines & Antiquitates III. 1. 2. 3. 4. 47.
— — Suffraganei III. 34.
— — Archi-Epiſcopi L. 72. 85. 91. 92. 102. 107. 196. 197. 216. 236. 239. 264. 278. 279. 292. 298. 314. 317. 319. 320. 321. 326. 327. 330. 331. 340. 346. 349. 350. 351. 352. 362. 363. 366. 367. 368. 369. 372. 373. 377. 386. 398. 408. 416. 425. 428. 430. 431. 640. 647. 648. 649. 650. 654. 655. 664. 671. 673. 678. 750. 796. 797. 815. 816. 818. 824. 825. 829. 837. 838. 839. 842. 852. 861. 900. 943. 956. 959. 975. 978. 993. 1000. 1003. 1038. 1040. 1042. 1049. 1052. 1053. 1054. 1078. 1091. 1092. 1093. 1095. 1098. 1130. 1135. 1137. 1141. 1143. 1146. 1224. 1239. 1240. 1275. 1303. 1309. 1310. 1320. 1321. II. 275. 290. 292. 340. 345. 512. 519. 525. 534. 535. 537. 543.

Colonienſes

Digitized by Google

Colonienſes Archi-Epiſcopi III. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 14. 23. 24. 33. 34. 37. 53. 54. 60. 65. 66. 67. 69. 71. 75. 80. 81. 85. 86. 87. 89. 90. 93. 95. 97. 102. 104. 105. 108. 113. 123. 126. 127. 128. 135. 136. 138. 143. 144. 148. 152. 157. 164. 169. 172. 175. 179. 189. 197. 201. 202. 204. 208. 209. 224. 225. 227. 230. 234. 236. 238. 247. 250. 259. 260. 265. 267. 268. 273. 274. 279. 280. 283. 285. 290. 291. 302. 303. 310. 322. 323. 330. 334. 340. 344. 346. 369. 373. 379. 385. 387. 389. 391. 399. 410. 441. 442.
— — horum Jus circa Conſecrationem Regis Romanorum I. 321. III. 465. 475.
Coloſſus *Rhodius* ruit I. 529. 535. II. 172. 453.
— — *Rhodius* ſublatus I. 756.
— — *Romæ* erigitur I. 133. 135. 560.
Columba, *martyr* II. 487.
S. Columbanus, *Britannorum & Scotorum Apoſtolus* I. 181. 188. 192. 193. 195. 620. 621. 739. 745. 748. 750. 797. 1290. II. 287. 507. 510.
Columbanus, *Abbas* III. 581.
Columnæ Seth I. 467.
Coma longior Clericis prohibita I. 569. 1064. 1065.
Comachum, *urbs* II. 667.
Comacium, *inſula* I. 55.
Comagena, Norici Caſtrum I. 45.
Comes, Liber Liturgicus Eccleſiæ Rom. I. 763.
Comes, hujus Veſtis ſolennis III. 237.
Cometa, Judicium de eo Caroli M. II. 526.
Cometes, Athen. Rex I. 490.
Comitatus *Bobonis* III. 640.
Comitatus *Dancinari* III. 828.
Comitatus *Gotzfeldt* III. 540.
Comitatus *Heſſi* III. 542.
Comitatus *Kryſtani* III. 546.
Comitatus *Ottonis Ducis* III. 828.
Comitatus *Wigbaldi* III. 526.
Comitatus *Wirtemb.* II. 960.
Comites *Palatini* aliquot I. 426. 428.
— — varii Francici ſub Carolo M. indicati I. 58.
Comites *Palatini Rheni* I. 1183. 1186. 1187. 1227. 1239.
Comites *Palatini Saxoniæ* I. 1307. 1370.
Comites *Franciæ* occidentalis varii indicati I. 83.
Comitia. Vide Conventus.
Comitia in *Steinwede*, *Haddenhuſen* & *Borchere* III. 830.
Commercia Miſniæ, Thuringiæ, Franconiæ I. 1239.
Commodus, Imp. I. 5. 6. 572. 572. 1066. II. 259. 260. 480. 481.
Compendium *Villa* I. 39. II. 302.
— — poſt dicta Carlopolis II. 705.
Compoſtella, ſedes Patriarchalis eccleſiæ II. 525.
Comum ædificatur II. 619.
Concambium locorum Fuldenſium III. 540.
— — inter Stephanum Comitem & Hugonem Abbatem III. 637.
Concambium locorum in Viſchbach III. 637.
Concilia univerſalia ſ. Oecumenica quot I. 625. II. 516.
— — horum acta Romæ picturis in Porticu S. Petri expreſſa ex Conſtantinopoli I. 628. 629.
— — de horum auctoritate II. 571. 925. III. 387.
— — a Carolo M. celebrata III. 47.
— — a Carolo M. habita anno 813. I. 788.
Conciliorum volumina ſeculi IX. I. 63.
Concilium generale, ad illud Univerſitas Pariſienſis appellat I. 1280.
— — hujus determinatio in controverſia Lutheri expectanda II. 974.
— — an ſit ſupra Papam I. 66. 1229. 1240.
— — circa illa auctoritas Pontificis Romani II. 489. 571.
— — hujus in Germania habendi poteſtatem an Legati Pontificii habeant I. 377.
— — Alexandrinum II. 482.
— — *Altheimenſe* de anno 916. I. 256.
— — *Antiochenum* I. 584. 597. II. 488.
— — *Aquilejenſe* circa annum 630. I. 23.
— — de anno 699. I. 209. 627.
— — de anno 698. I. 765. II. 293.
— — *Aquisgranenſe* de anno 819. I. 226. II. 692.
— — de anno 830. II. 697.
— — de anno 864. I. 63. 64.
— — de anno 992. I. 269.
— — de anno 816. 817. I. 311.
— — de anno 801. I. 1030.
— — *Arelatenſe* de anno 813. I. 59. 788.
— — apud *Ariminum* & Seleuciam Iſauriæ de anno 357. I. 148. 595.
— — damnatum ab Hilario I. 596.
— — *Auguſtanum* de anno 332. I. 10.
— — de anno 382. I. 600.
— — *Aurelianenſe* de anno 512. I. 729. II. 503.
— — de anno 512. III. 14.
— — de anno 512. III. 19.
— — *Baſilienſe* de anno 1432. I. 1109. 1236. 1237. 1240. II. 572. 929. 930. III. 388. 389. 393.
— — hujus acta I. 1237. 1240. III. 406.
— — *Beluacenſe* de anno 1114. I. 865.
— — *Pituricenſe* de anno 767. I. 35.
— — *Bonnenſe* de anno 943. I. 313.
— — *Brixienſe* de anno 1080. I. 655. II. 746.
— — *Cabilonenſe* de anno 605. I. 190.
— — de anno 813. I. 59. 788.
— — *Carthaginenſe* de anno 403. I. 152. 153.
— — d. anno 418. I. 155. 604.
— — d. anno 423. II. 497.
— — *Chalcedonenſe* S. Oecumen. IVtum de anno 452. I. 161. 308. 610. 716.
— — d. anno. 458. I. 1074. II. 499.
— — *Claramontanum* II. 544.
— — *Colonienſe* d. a. 870. I. 239.
Concilium *Conſtantienſe* d. anno 1044. I. 650.
— — d. anno 1414. I. 1109. 1228. 1229. 1231. 1363. II. 570. 920. 921. III. 383. 385. 388. 389. 684.
— — hujus acta III. 392.
— — Conſtantinopolitanum Imum, quod eſt Oecumenicum IIdum I. 150. 698. 1071. II. 276. 493.
IIdum ſ. Oecumen. Vtum I. 177. 737. II. 506.
hujus imago inſtauratur I. 29.
IIItium ſ. Oecumen. VItum I. 204. 309. 625. 761. 2082. II. 516.
— — alia *Conſtantinopolitana* I. 775. II. 523. 529. 642.
— — *Durienſe* I. 34. 37. 39.
— — *Epaonenſe* III. 693.
— — *Epheſinum* ſ. Oecumenicum IIItium I. 158. 308. 606. 609. 719. 1073. II. 498. 643.
— — *Erffordenſe* de anno 935. I. 313.
— — Sæc. XI. I. 353.
— — de anno 1075. de conjugio Clericorum I. 379. II. 744.
— — *Ferrarienſe* I. 1236. II. 934.
— — *Florentinum* d. anno 1054. I. 1141.
— — d. anno 1432. I. 1236.
— — I. 1237. III. 406.
— — *Francofurtenſe* d. anno 794. I. 46. 221. 311. 635. II. 682.
— — per totam Galliam I. 59. 788. II. 663.
— — Genuenſe I. 36.
— — *Ingelheimenſe* de anno 787. I. 44.
— — de anno 948. I. 260. 314. II. 325.
— — d. anno 972. I. 265.
— — *Lateranenſe* d. a. 767. I. 634.
— — d. anno 1179. III. 207.
— — d. anno 1214. I. 1098. 1170. II. 555.
— — d. anno 1229. I. 1172.
— — *Lipſpringenſe* I. 39.
— — *Lugdunenſe* de anno 1242. I. 1173.
— — d. anno 1244. I. 1175. III. 245. 264.
— — d. anno 1245. I. 1101. II. 558. 829.
— — d. anno 1274. I. 1105. III. 283.
— — *Mantuanum* d. a. 1064. I. 299.
— — *Metenſe* de anno 864. I. 63. 64.
— — d. anno 862. I. 236. 237.
— — *Moguntinum* d. anno 813. I. 59.
— — d. anno 847. & 852. I. 233. 234.
— — d. anno 848. I. 312.
— — *Moguntinum* de anno 857. I. 235. 312.
— — de anno 1023. I. 274.
— — de anno 1049. I. 291.
— — de anno 1050. I. 319. 1092. II. 739.
— — de anno 1068. I. 338. 339.
— — d. anno 1071. 3. 348.
— — de anno 1074. II. 745.
— — de anno 1085. I. 657. II. 747.
— — de anno 1131. I. 673.
— — de anno 1145. II. 768.
— — de anno 1261. I. 1045.
— — *Nicenum*

Concilium *Nicænum* Oecumenicum Imum de anno 318. I. 9. 146. 308. 590. 1069. II. 491.
IIdum de anno 788. I. 782. II. 665.
— — hujus acta Romæ aſſervantur I. 592. 593.
— — *Northuſanum*, apud villam II. 340. in urbe II. 754.
— — *Papienſe* d. a. 1046. I. 287.
— — de anno 1049. I. 291.
— — de anno 1160. I. 677.
— — *Piſanum* de a. 1408. I. 1227. II. 570. 915.
— — *Ratisbonenſe* de anno 792. I. 221.
— — *Ravennenſe* de anno 967. I. 112.
— — *Remenſe* de anno 813. I. 59.
— — de anno 984 II. 536.
— — de anno 1050. I. 291.
— — de a. 1119. I. 868. 946.
— — de anno 1131. I 673. 956.
— — de anno 1146. I. 1015.
— — de anno 1148. I. 881. 965.
— — *Romanum* de anno 504. I. 169.
— — de anno 595. I. 188. 621.
— — de anno 650. I. 200. 624.
— — de anno 652. I. 756.
— — de anno 679. I. 206.
— — de anno 733. I. 772.
— — de anno 766. I. 778.
— — de anno 768. I. 778.
— — de anno 773. I. 780.
— — de anno 777. I. 34.
— — de anno 863. I. 236. 237.
— — de anno 963. I. 314. 817.
— — de anno 1046. I. 287.
— — de anno 1049. I. 291.
— — de anno 1050. I. 291. 292.
— — de anno 1052. I. 295. II. 548.
— — de anno 1081. I. 656. II. 743.
— — de anno 1110. I. 668.
— — de anno 1123. I. 869.
— — de anno 1179. I. 986. II. 551.
— — de anno 1124. III. 163.
— — de anno 1139. III. 173.
— — de anno 1180. I. 924. 930.
— — de anno 1215. I. 1170. III. 233.
— — *Senonenſe* de anno 1140. I. 877.
— — *Toletanum* de anno 485. I. 1076.
— — de anno 572. I. 19.
— — *Tretanenſe* II. 706.
— — *Triburienſe* de anno 895. I. 95. 251. 643.
— — de anno 899. I. 804.
— — de anno 1030. I. 831.
— — *Turonenſe* de anno 813. I. 59. 788. II. 544.
— — de anno 1164. I. 899. II. 551.
— — de anno 1181. I. 930.
— — ad *Valentinianas* de anno 771. I. 35.
— — *Vercellenſe* de anno 1050. I. 292.
— — *Viennenſe* ad Rhodanum de a. 1311. I. 1197. 1201. II. 562. 861. III. 305. 310.
— — *Wormatienſe* d. anno 772. I. 35.
— — de anno 776. I. 38.
— — de anno 787. I. 44.
— — de anno 868. I. 238.
— — de anno 1060. I. 325.
— — de anno 1076. I. 403.

Concilium *Wormatienſe* de anno 1077. I. 654. 842.
— — de anno 1084. II. 543.
Vide etiam *Synodus* & *Judicium Synodale*.
Concordia, *martyr* I. 6. 142. II. 486.
Concordius, *martyr* I. 5. 138. 571. II. 481.
Concubinæ Caroli M. III. 42.
— — Presbyterorum, Palatii Lateranenſis ancillæ I. 391.
— — Sæculi XI. I. 357.
Concuſſus Statuum Imperii circa negotia publica I. 357. 414.
Confeſſio fidei Ludovici Bavari I. 439.
Confeſſio *auricularis*, huj. ſigillum I. 1079. 1097.
Confeſſio *peccatorum*, propter hanc controverſiæ inter ordines religioſos III. 298. 299.
Confirmatio baptizatorum I. 1066.
Confluentia, Urbs I. 856.
— — occupata à Duce Sabaudiæ II. 942.
Conjugia inceſtuoſa, contra ea canones I. 63.
Conjugium, hujus contrahendi tempora prohibita I. 269.
— — *Apoſtolorum* II. 259.
— — *Clericorum* a Germanis defenſum I. 379.
— — ab Hildebrando ſ. Gregorio VII. & aliis prohibitum I. 378. 391. 414. 653. 655. 841. 1082. 1036. 1093. 1096. II. 341. 514. 542. 543. 747. III. 133.
— — hujus prohibitionis fructus III. 133. 266.
— — ab eo abſtinendum ex hæreſi Tatiani II. 259.
— — *Suſceptorum* cum ſuſceptis de baptiſmo prohibitum I. 748.
— — *Vaſallorum* invito domino directo invaſum I. 298.
— — inſcio & invito domino directo factum, defenſum I. 321.
— — cum exteris periculoſum I. 822.
Conjuratio *Auſtraſiorum* contra Carolum M. I. 782. 783.
Conjuratores illuſtres in cauſſa Henrici IV. Imp I. 421.
— — in cauſſa matrimonii I. 237.
Conon P. R. & martyr I. 22. 143. 207. 626. 762. 774. 1126.
Conon Dux imperium affectat I. 830.
Cono, *Trevirenſis Archi-Epiſc.* II. 543. III. 131. 132.
— — *Mindenſis Epiſc.* III. 814.
— — *Ratisbonenſis Epiſc.* I. 672. 673.
— — Abbas S. Dyſibodii I. 673. 676.
— — Eremita & autor Arroaſiani ordinis I. 865.
Conradinus, fil. Conradi IV. I. 1046. 1186.
Conradsburg, *Monaſterium* I. 1162.
Conradus puer, *martyr* I. 1053.
Conradus I. *German. Rex* I. 101.
— — Succeſſorem deſignat I. 101.
— — hujus pace belloque geſta I. 255. 256. 257. 313. 644. 645. 807. 808. 1032. 1087. II. 322. 532. III. 79. 80.

Conradus II. *Salicus* I. 273. 317. 648. 830. 833. 1036. 1037. 1091. 1138. 1272. 1303. 1366. 1367. II. 331. 332. 333. 335. 539. III. 110. 111. 112. 463.
— — hujus Electio III. 465.
— — hujus Coronatio III. 466.
— — hujus Diſpoſitio aulæ III. 467.
— — juſtitiæ amor III. 468.
— — itinera III. 469.
— — laudes III. 469.
— — hujus res belli & pacis I. 274—280.
— — Confirmatio Saxonum legis III. 469.
— — ei principes Italiæ ſe ſubjiciunt, ibid.
— — bellum cum Polonis III. 470.
— — ipſi principes quidam rebellant III. 471. 473.
— — ejus in Italiam profectio III. 471.
— — Papienſes affligit III. 471.
— — Seditionem Ravennatenſium ſedat III. 471.
— — Italiam pacificat III. 472.
— — fit Imperator ibid.
— — Legatos Burgundiæ R. audit III. 472.
— — Tuſciam & Luſcam ſubjugat ibid.
— — venit in Apuliam III. 473.
— — Thraſſelgarum Tyrannum ſupprimit III. 473.
— — Burgundiæ Regnum ipſi donat Rudolphus III. 471—474.
— — ipſi Erneſtus, Alemanniæ Dux, ſe ſubmittit III. 474.
— — Adelberonem, Hiſtriæ Ducem, vincit, ibid.
— — filium Henricum Regem facit conſecrari III. 475.
— — Erneſtum Ducem Alemanniæ domat, ibid.
— — in Slavonia bellum gerit III. 477.
— — Burgundiam acquirit III. 478.
— — Luſatos vincit III. 479.
— — Italiæ conjurationes ſopit III. 480.
— — Ottonem Comitem vincit, ibid.
— — Archi-Epiſcopo Mediolanenſi gravis III. 480.
— — Parmenſem ſeditionem ſedat III. 481.
— — Italis juſtitiam ſtabilit, ibid.
— — Burgundis legem præſcribit, & filium Henricum Regem dat III. 482.
— — moritur I. 280. 317. 649. 833. 1139. III. 482.
— — Spiræ ſepelitur I. 1037. III. 482.
Conradus III. *Rex Germ.* I. 428. 674. 877. 883. 959—967. 1015. 1039. 1094. 1095. 1146. 1155. 1313. 1314. 1370. II. 347—349. 548. III. 168. 170. 173. 174. 179.
— — hujus geſta varia I. 675. 676. III. 181. 186. 187.
— — hujus expeditio cruciata I. 880. 881. 882. II. 548.
Conradus IV. *Germ. Rex* I. 431. 1044. 1102. 1169. 1177. 1328. III. 265.
— — hujus geſta III. 257. 259.
Conradus, Hanrici IV. filius I. 367. 666.

Conradus Patri rebellis I. 661. 662. 848. 854. II. 340. III. 327.
Conradus, *Britanniæ Rex* I. 309.
Conradus, *Burgundiæ Rex* I. 258. 269.
Conradus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 430. 1008. 1040. 1041. 1166. 1114. 1317.
— — *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 1047. 1186. 1187.
— — *Colonienſis Archi-Epiſc.* I. 838. III. 259. 260. 271. 272.
Conrados, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 258. 266. 1088. III. 709.
— — hujus Vita III. 711. ſeqq.
— — nativitas & educatio 712.
— — fit Epiſcopus 713.
— — Eccleſias condit 714.
— — ejus dona, ibid.
— — miracula 715.
— — II. *Conſtantienſ. Epiſcopus* III. 745.
— — *Eichſtedtenſis Epiſc.* I. 664.
— — *Hildesbemenſis Epiſcopus* I. 1166. 1371.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 811.
— — *Spirenſis Epiſcopus* I. 298. 322. 325.
— — *Trajectenſis Epiſcopus* I. 405. 664. III. 130. 136. 137. 148.
— — *Wirtzburgenſis Epiſcopus* I. 1167.
— — *Fuldenſis Abbas* III. 648. 652.
— — *Auſtriæ Dux* III. 203.
— — *Bavariæ Dux* I. 290. 291. 292. 295. 296. 297. 322.
— — *Carentani Dux* I. 272. 275. 279. 280. 281. 299.
— — *Franciæ Dux* I. 104. 105. 106. 107. 262. 314. II. 325. 347.
— — Henrici IV. fil. fit *Lotharingiæ Dux* I. 405. 813. 815. 816.
— — Palatinus Comes Rheni I. 428. 677. 678.
— — *Sueviæ Dux* I. 269. 429. 430. 646. 999. 1160.
— — *Thuringiæ Dux* I. 94. 1302. n. b.
— — *Thuringiæ Landgravius* I. 1041. 1042. 1325. 1326.
— — fit ſocius ordinis Teutonici. ibid.
— — Ordinis Teutonici Magiſter I. 1370. 1372.
— — *Miſniæ Marchio* I. 1134.
— — de *Montferrat* Marchiſus occiſus I. 1001. 1002. 1004.
— — Comes de *Everſtein* I. 1171.
— — *Saxoniæ Comes* I. 356.
— — de *Wetteravia* Comes, Pater Conradi, Regis Germ. I. 99. 100. 101. 255. 313. 644. 805. 1032.
— — *Comes* III. 543.
Conradus de *Nitbartesbuſen* III. 645.
Conradus *Major* III. 463.
— — contra Conradum II. Imp. rebellis III. 471. 473.
— — ſe ſubmittit III. 474.
Conradus de *Marpurg*, Hæreticæ pravitatis inquiſitor I. 430. 431. 1041. 1100.
Conſanguineus Wilhelmi Cæſaris dicitur Epiſcop. Mindenſis III. 814.
Conſecrandi Regem Germaniæ jus inter Moguntinum & Colonienſem controverſum I. 321. 365.
Conſecratio Epiſcoporum Germaniæ a quibus fieri debeat I. 862. 863.
— — Pſeudo-Papæ irrita I. 634.
Conſobrinus *Johannes* I. 1247.
Conſtabulus, *officialis aulicus* I. 54.
Conſtans, *martyr* I. 351.
Conſtans I. Conſtantini M. filius Imp. Or. I. 9. 147. 593. 1070. II. 269.
Conſtans II. al. Conſtantinus Heraclii Nep. Vid. Conſtantinus.
Conſtans, Maximiani Imp. F. II. 357.
Conſtantia, *martyr* I. 557.
Conſtantia, *filia Conſtantini M.* II. 490.
— — Soror ejusd. I. 147.
Conſtantia, *Friderici I. Imp. uxor* I. 677.
Conſtantia, *Henrici VI. Imp. uxor* I. 1159. II. 356. 553. III. 223.
Conſtantia, *Hugonis Regis Francor.* uxor III. 99.
— — *urbs* olim dicta Vitadura III. 690.
— — a Conſtantio conditur ibid.
— — Privilegia Friderici II. Imp. III. 695.
— — Caroli IV. III. 698.
— — cum S. Galli Abbate bellum gerit III. 743.
— — Buchorn caſtrum devaſtat III. 747.
— — ibidem Pentecoſtem celebrat Conradus II. III. 469.
— — ejus Hiſtoria III. 685.
Conſtantienſis *Epiſcopatus* I. 660. 1128.
— — Vindona Conſtantiam transfertur III. 690. 693.
Conſtantienſis *Eccleſiæ* Decanatus & Parochiæ III. 782. ſeqq.
— — Diœceſis III. 695.
— — Religioſæ domus III. 795.
— — Abbatiæ ibid.
— — Præpoſituræ & Collegia III. 796.
— — Principes qui ad eam ſpectant III. 797.
— — Comites & Barones ibid.
— — Urbes Imperiales III. 800.
— — Limites 693. 80.
— — Sancti ibid.
— — a Carolo M. jus eligendi Abbatem adipiſcitur III. 704.
Conſtantienſes *Epiſcopi* I. 91. 92. 214. 215. 217. 220. 225. 240. 249. 256. 257. 258. 266. 267. 269. 271. 273. 274. 275. 277. 278. 288. 290. 293. 295. 319. 340. 347. 348. 349. 404. 435. 652. 666. 672. 701. ſeqq. 887. 1088.
— — horum electio diffidioſa III. 742.
Conſtantinopolis *urbs* I. 147.
— — hujus origines I. 1070.
— — Sedes Imperii Orient. II. 268.
— — a Saracenis obſeſſa I. 629.
— — a Ruſſis tentata I. 811.
— — a Turcis capta I. 1111. 1243. 1266. III. 410. 411. 413.
Conſtantinopolitana Legatio Conradi II. Imp. III. 475.
Conſtantinus I. *P. R.* I. 210. 627. 628. 766. 767. 1083. II. 189. 518.
Conſtantinus II. *P. R.* II. 522.
Conſtantinus *Pſeudo-Papa* I. 634. 778. 1084.
Conſtantinus M. *Imper.* varia memorabilia, & ejus res I. 9. 146. 147. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 1069. 1070. II. 266. 489. III. 690.
Conſtantinus II. fil. *Conſtantini M.* I. 147. 201. 202. 204. 222. 590. 591. 592. 593. 753. II. 269.
Conſtantinus III. F. Heraclii Imp. I. 19. 198. 623. 1025. 1081. II. 291. 188.
Conſtantinus, al. Conſtans II. Heraclii Nep. I. 19. 198. 624. 1026. 1081. II. 292. 514.
Conſtantinus IV. al. V. Conſtantis filius, I. 204. 624. 1026.
Conſtantinus V. Copronymus I. 33. 217. 769. 771. 771. 775. 778—781. 1029.
Conſtantinus VI. *Imperat. Orient.* I. 1030.
Conſtantinus *Palæologus*, ultimus Orientis Imperator I. 1243. 1244.
Conſtantinus, *tyrannus* I. 154.
Conſtantinus, *Britanniæ Rex* I. 705. 708.
Conſtantinus *martyr* I. 351.
Conſtantii *Auguſti* I. 144. 146. 147. 156. 587. 588. 591. 595. 1069. 1070. II. 265. 269. 270. III. 689.
Conſtantiorum Caſtrorum in Normannia, Epiſcopi III. 701.
Conſuetudines Normanniæ inveſtigatæ I. 899. 901.
Conſules Roman. I. 516. 522. 524. 530. ſeqq. 540. ſeqq. 550.
Contentio Sacerdotii & Imperii III. 677.
Conventus Aquisgrani II. 802.
— — Auguſtæ I. 106. 261. II. 806. 830. 833. 968. 974.
— — Bambergæ I. 674. II. 761. 766. 801.
— — Budæ procerum Ungariæ II. 936.
— — in Colonia I. 40. 108. II. 966.
— — apud Confluentiam I. 674. II. 766.
— — in Conſtantia II. 967.
— — Erffordiæ I. 428. 430. 434. 435. 1096. 1307. 1370. II. 833.
— — in Eſslingen II. 839.
— — in Forchheim I. 423. 424. 425.
— — Francofordiæ I. 439. 675. II. 814. 832. 878. 882. 941. 957. 965. 976. III. 238.
Fritzlarienſis de anno 1074. I. 367.
— — Gerſtungenſis Saxunum I. 363. 371.
— — in Hagenau II. 807.
— — Herbipoli II. 760. 767. 813.
— — Iglariæ II. 931.
— — Leodii I. 673.
— — in Lutharaha III. 622.
— — Moguntiæ I. 297. 365. 429. 430. ſeqq. 671. 678. II. 789. 810. 812. 840.
— — in Noriberga II. 791. 808. 829. 873.
contra Huſſitas ſub Sigismundo Imp. II. 928. 941.
ob expeditionem Turcicam II. 958. 965.
propter Turcam & Lutherum II. 971. 974.

Conventus in Northuſen II. 805.
— — Olſchofenburgi II. 942.
— — in Papia II. 787.
— — in Bononia II. 975.
— — Ratisbonæ I. 675. II. 573. 766. 931. 974.
— — in Smalkaldia II. 975.
— — Spiræ II. 802. 854. 874. 886. 973.
— — Schvvinfordiæ II. 974.
— — apud Trajectum II. 801.
— — in Treveris II. 736. 969.
— — apud Triburias I. 87. 100. 278. 296.
— — Venetiis II. 788.
— — Viennæ I. 1297. II. 970.
— — in Ungaria II. 975.
— — Wormatiæ I. 35. 38. 94. 95. 109. 112. 338. 677. II. 302. 761. 892. 959. 960. 971.
Conventus publicus Popponis Comitis III. 603. 605.
Convivæ Imperatoris Epiſcopi in convivio Regali III. 751.
Convivium *Salefeldenſe* memorabile I. 106.
— — *Sanguinarium* Roman. Ottonis III. II. præfatione 328.
— — Splendidum Caroli Audacis, quo Fridericum III. Treviris excepit III. 436. 437.
— — *magicum* Alberti M. III. 269.
— — *Regale* Alberti Imp. III. 751.
Conus P. R. vid. Donus.
Coquorum aulæ Franciciæ Principes I. 43.
Corban, ſacer theſauros Judæorum I. 549.
de Corbara, *Petrus* III. 317.
Corbejæ novæ, Monaſterii origines I. 311. III. 57.
Corbejenſe Monaſterium I. 362. 366. 367. 758. 791. 800. 1031. 1085. 1129.
— — hujus fata I. 331.
— — Abbates I. 318. 344.
Corcyra *Inſula* I. 881. 882.
Corineus, *dux*, I. 690. 691.
Corinthus condita I. 485. 488.
Cornificius, Conſul Rom. ibid.
— — Poeta I. 540.
— — capta I. 1246. II. 192.
— — direpta I. 881.
— — hujus excidium II. 458.
— — Epiſcopi I. 571.
Corinthiorum Reges I. 497. 499. 500. 504. 512. II. 420.
Cornbergk, *mons* I. 1306.
— — *villa* I. 1367.
S. Cornelii Munſter I. 331. 793.
Cornelius, *Antiochiæ Epiſcopus* I. 137.
Cornelius P. R. *martyr* I. 6. 143. 577. 578. 581. 1067. II. 262. 263. 276. 384. 486. 487.
Cornelius Nepos, *Hiſtoricus* I. 540. II. 462.
Cornelius Gallus, poeta I. 542.
Corneus, *Andreas* I. 1167.
Cornubia, Britanniæ provincia, unde nomen habeat I. 691.
Corona, martyr I. 139. 571.
Corona ſpinea Domini Pariſios delata II. 524.
— — ubi olim aſſervata III. 72.
— — in Galliam delata III. 256.
— — *aurea* Conſularis Clodovæo, Franciæ Regi, dono miſſa I. 729.
Corona *Imperialis* Germanica deſcripta II. 367.
— — *argentea* Wilhelmo Holando Aquisgrani impoſita III. 268.
— — *chalybia* Longobardica III. 312.
— — *Carolo M.* mortuo impoſita III. 48.
— — *Eccleſiæ* Conſtantinopolitanæ, Leoni Imper. exitioſa I. 781.
— — Clericalis I. 1065.
— — foeminis & puerulis tonſa I. 650.
Coronatio *Imperatoris Romano-Germanici* quotuplex III. 313.
— — *Longobardica*, ubi fieri debeat III. 312.
— — *Romana Caroli M.* I. 5n.
— — Ludovici Pii, per ſe ipſum facta I. 637.
— — ejuſdem altera ibid.
— — *Ludovici IV. Imper. Rom. III.* 317.
— — *Henrici VII. Romana* III. 313.
— — *Ruperti*, Rom. Regis III. 373.
— — *Wilhelmi*, Regis Germ. Aquenſis, hujus Ceremoniæ III. 268.
— — *Friderici III.* Imp. Aquisgranenſis & Romana II. 553. III. 317. 410.
— — *Lud.* Bavar. Aquisgranenſis II. 862. 870. III. 317.
— — *Caroli IV.* Imp. Romana III. 332.
— — *Sigismundi* Imp. III. 388.
— — *Germanica* Aquisgranenſis, hujus neceſſitas III. 241.
de ea controverſia tempore Ottonis M. III. 83.
— — ejus locus Aquisgranum III. 50.
Coronatus incedit Imperator III. 482.
Corporis Chriſti feſtum, quando cœperit I. 1183.
Corpus Juris Juſtinianei compilatum I. 733.
Corſica Inſula I. 798.
— — Mauris erepta I. 53. 54.
— — a Saracenis tentata I. 56.
— — a Mauris liberata I. 224.
— — ab Adalberto, Berengarii II. F. occupata I. 109.
Corteſius *Alexander* I. 1267.
Corybantes, Sicyoniorum Rex I. 484.
Coſa, *Saxonum Princeps* I. 719. 721.
Coſroes, *Perſarum Rex* I. 18. 194. 195. 616. 622. 748. 749. 750. 1025. II. 288. 289. 290. 291. 510. 511.
de Cosheim, *Udalricus* I. 364. 365. 367. 416. 420. 423.
Coſmas, *martyr* I. 145. 589. II. 489.
Cracovia regnum I. 1049. 1051.
— — Metropolis Poloniæ I. 1262.
— — Civitas in Ducatu Mecklenb. I. 1218.
de Cracovia *Matthæus* I. 1218.
Craffa III. 590.
Craft, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 337.
Crallo, *Lotharingiæ Dux* III. 23.
Crallo, Abbas cœnobii S. Galli I. 108.
Cranaus, Rex Atheníenſium I. 486.
Cranichfeld, *urbs* I. 1343.
Craſſus, P. Licinius I. 535.
— — Præſes Syriæ, auro in os fuſo enecatur II. 461.
Crates, Rex Herulorum II. 284.
Crates, *Philoſophus* I. 528. II. 451.
Cratinus, *Comicus* I. 519. II. 444.
Creationis Hiſtoria I. 117. 118. 306. 448. II. 24. 400.
— — de ea variæ cogitationes II. 36. 37.
Crebesbach III. 545. 637.
Crema, *urbs* II. 352. 857. 968.
Cremenſe Monaſterium I. 1036.
S. Cremelinda III. 23.
Cremona I. 535. 677. 747. 857. 968.
— — Paletium III. 827.
— — ibi Papa occurrit Conrado II. III. 481.
de Cremona, Simon I. 1212.
Cremonenſis *Epiſcopus* III. 480.
Cres, unus Curetarum I. 478. 480. II. 64. 65.
S. Creſcens, *Gallorum Apoſtolus* I. 555. II. 473.
Creſcens, *Philoſophus* Cynicus I. 138. 568.
Creſcentia, *martyr* I. 145. II. 489.
Creſcentius, *martyr* I. 351. 580. 840. III. 132.
Creſcentius, *tyrannus* Romæ I. 266. 268. 316. 825. 1034. 1089. II. 536. 729. 730. III. 95.
Creſſunbach III. 545. 637.
Cretæ Inſulæ Reges I. 478. 479. 480. 484. 488. II. 71.
Cretenſes rapiunt Europam I. 490.
Cretes, *Comicus* I. 519.
Creutzlingen, Monaſterium S. Auguſtini III. 698. 744.
in Creynfeld, Eccleſia III. 548.
Crichesfeld III. 637.
Crimen *læſæ Majeſtatis*, imputatum Judicium ſuper eodem I. 341.
Criminalia Judicia in illuſtres Perſonas I. 62.
de Crinellis *Johannes* III. 2. Præf.
Criniti Reges Francorum I. 709. III. 15.
Criſpina, *martyr* I. 146.
Criſpinianus, *martyr* ibid.
Criſpinus, *martyr* ibid.
Criſpus, *martyr* I. 145.
Criſpus *Cæſar* I. 146. 590.
Crisvvitz locus I. 1170.
Croacia II. 959.
Crodogandus, Metenſis Epiſcopus I. 776.
Crœſus, *Lydor. Rex* I. 513.
— — Macedonum Rex I. 522.
Cronei Romanis ſubjiciuntur I. 564.
Cronenburg, *caſtrum* III. 277.
Cronſpitz, I. Cronsvvita, *Monaſterium* I. 1162. 1189.
Croſcus, Dux Wandalorum I. 704.
Croton, *urbs* I. 508. 527.
Cromiz, *vicus* I. 1151.
Crotopus, Argivorum Rex I. 486.
Cruceburg, *Civitas* I. 431.
— — caſtrum Thuringiæ I. 436. 1322. 1330. 1336. 1371.
Cruce ſignati XX. millia puerorum I. 1371. II. 555.
cum cruce Frid. I. Imp. ad ſanctam expeditionem qui I. 430.
Cruces in veſtibus apparentes I. 220. 221. 263. 311. 314. 635. 646. 816. 1270. 1271. III 43.
Crucis prædicatio a Diabolo facta II. 555.
S. Crucis præbenda III. 810.

Cruciatæ Expeditiones, harum origines I. 850. 851. 858. 1286.
de Cruciburg Rotgunda III. 648.
Cruciferi, horum ordo quando cœperit II. 555. III. 233.
Crucifigeri & Cruciflagellatores I. 1106. 1108. II. 565. Vid. Flagellantium Secta.
de Cruſſa, Burcher Fiegrat III. 848.
Cruſtumini I. 505.
Crux Domini, de ea varia miracula I. 751. 920. 930. 1059. II. 522. 523. 554. III. 21. 186. 265. 481.
— — hujus ſignum fidelibus ſalutare II. 216.
— — hujus lignum an natum in Paradiſo II. 242. 243.
— — Domini inventa I. 9. 147. 588. 591. II. 269. 490. III. 7. 8.
— — hujus in honorem feſtus dies I. 751. 1049. 1081.
— — hujus Titulu. ubi adſervatus I. 1089.
— — Conſtantinopolim transfertur I. 751. 752.
— — Hieroſolymam reportatur I. 18.
— — de ejus laudibus Liber Rabani Mauri I. 232. 790. 1031. III. 56.
— — hujus pars Romæ reperta I. 23. 209. 626. 762.
— — hujus partem dono accipit Ludovicus Germanicus I. 240. 798.
— — hujus ſignum apparuit Conſtantino M. I. 1069. II. 266.
— — a paganis capta I. 937. 996.
— — a Perſis ablata I. 191. 622. 749. 1025. II. 510.
— — recuperata I. 194. 195. 751. 1000. 1025. 1081. II. 288. 289.
— — hujus portiones diverſis locis I. 626. 762. 1082. III. 235. 256.
— — inter Inſignia Imperialia II. 365. 367.
— — in hujus locum Jovis ſimulacrum collocatum I. 567.
— — hujus imago cruorem emittit I. 738.
Crux aurea a Beliſario Rom. Eccleſiæ donata I. 618.
— — Moguntina, hujus fata ſingularia I. 677. 678.
Crux, vexilli loco in Expeditionibus cruciatis I. 948.
— — a Jurantibus in manu lata I. 737.
— — in tondendo caput, a Turcis adhibita I. 777.
— — per eam indicantur Tiberio Imp. Theſauri I. 1079. II. 287. 508.
— — hujus ſignum in veſtimentis Judæorum apparet I. 596. 1088. III. 285.
— — hujus ſignum in Luna apparet III. 46. 178.
— — a S. Bernhardo prædicatur III. 177.
Crypta S. Michaelis III. 651.
Cteſiphon Urbs I. 564. 586.
Cteſiphontes, martyr I. 142. 581.
Cubeciorchomenon urbs I. 485.
de Cuck Albertus III. 227.
Cucufas, martyr I. 145.
S. Cudbertus I. 206. 209. 627.
Cuffinſtein, villa I. 47.
Cuffze, Caſtrum Thuringiæ I. 1297.
de Cujura III. 226.
Culcitra quando & à quo excogitata II. 144.
de Culenborch, Zuederus III. 404. 405. 408.
Culmbach oppidum I. 1215.
Culmo ſubnixa traditio III. 490. 522. 566. 567.
Cumaculam Inſula I. 55.
Cumæ al. Mycenæ I. 498. 517. 564. II. 277. 279.
S. Cunibertus, Colonienſis Archi-Epiſcopus I. 197. 750. 751. II. 290. 292. 512. III. 23. 24. 124.
Cunibraht presbyter III. 541.
S. Cunigunda, uxor Henrici II. Imp. I. 280. 1034. 1035. 1041. 1089. 1090. 1091. 1098. 1136. 1118. III. 465.
— — de hujus virginitate controverſia I. 1091. II. 537. 538. III. 101. 102. 111. 462. 835.
Cunigunda, F. Frid. Imp. uxor Alberti Duc. Bav. I. 1262.
Cunigunda de Iſenberg, Concubina Alberti degeneris I. 1047. 1191. 1332. 1336.
Cunibagan III. 649.
Cuoibalt III. 632. 634. 638.
Cunimundus, Gepidarum Rex II. 307. 308.
Cunimuntes III. 542.
Canirar III. 494.
Cunirarum hæreſis III. 176.
Cuno, Trevirenſis Archi-Epiſcopus I. 336. 337. 651. III. 342. 344.
— — Argentoratenſis Epiſcopus I. 671.
— — Carentinorum Dux I. 323. 324. III. 480.
— — Francorum Dux III. 463. 483.
— — Wormatienſis Dux III. 462. vide Conradus.
Cunradus, Burgundiæ Rex I. 269.
Cunradus, Spirenſis Epiſcopus I. 322.
Cunradus, Bavariæ Dux ibid.
Cuonrat, Comes III. 541.
Cuntichu marca III. 504.
Cuntzenberg III. 751.
Cuntzenpfenning III. 702.
Cuppen, Caſtrum I. 1334.
Curbitum Mediol. caſtrum III. 481.
Curciboldus, Comes I. 105.
Curetes, Sicyoniorum Rex I. 484.
Curfolium, Inſula Corfou, I. 881. 882.
Curia in Civitate Mindenſi celebratur à Conrado II. Imp. III. 810.
Curienſes Epiſcopi aliquot I. 105. 261. 191.
Curio, Orator Romanus I. 538.
Curtes Dominicales Abbatiarum Fuldenſis & Hirſchfeldenſis I. 354.
Curtilia III. 650.
M. Curtius, Eques Rom. I. 524. II. 155.
Cuſanus Nicolaus I. 1246. III. 817.
Coſtos Eccleſiæ III. 737.
S. Cuthbertus Anglus I. 762.
Cyaxares, R. Medorum I. 509. 510.
Cyclopeus, Wolffgangus I. 1363. 1164.
Cyclus Paſchalis Dionyſii Abbatis I. 174. II. 541. III. 129.
Cydon, Argivor. R. I. 484.
Cygnea urbs I. 1161. 1192.
Cymbri, I. 515.
Cynathon, Lacedæm. R. I. 505.
S. Cyprianus, Martyr I. 143. 145. 578. 583. 785. 1068. II. 263. 485. 524.
— — hujus reliquiæ ubi adſervatæ III. 72.
Cyprus Inſula a Richardo, Angliæ Rege, capta I. 938. III. 215.
— — hujus Reges aliquot I. 1002.
Cyrene, urbs I. 122. 129. 490. 505. 509.
Cyriacus, martyr I. 145. 589. II. 484. 488.
Cyriacus P. R. I. 1067. III. 16.
Cyrilla, martyr I. 142. 584. II. 486.
S. Cyrillus, Alexandrinus Epiſcopus I. 157. 605. 606. II. 497.
S. Cyrillus, Hieroſolymitanus I. 574.
Cyrillus, Slavorum Apoſtolus II. 529. III. 68.
Cyrillus, Trevirenſis Archi-Epiſcopus III. 17.
Cyrillus, Montis Carmeli Prior I. 1177. II. 556.
Cyrus, Perſarum monarcha I. 126. 513. 514. II. 124. 143. 145. 148. 377. 440.
Cyrus, frater Darii Nothi, vir bellicoſiſſimus II. 445.
Cyrus, Alexandriæ Epiſcopus I. 19. 197. 198. 200. 623. 756. II. 592.
Cyrus, Abbas Ponti, poſtea Epiſc. Conſtantinop. I. 24. 628.
Cyſamenus, Athenienſium R. I. 490.
Czaza arx I. 1234.

D.

DAbern, villa I. 1110.
de Daburg Comites III. 103.
de Dachsburg III. 122.
Dacia, Romanis ſubacta I. 564.
S. Dado, Nobilis Francus I. 752.
Dædalus, Artifex I. 491.
— — novos in Anglia III. 126.
Dæmon vaſculo vitreo inclaſus III. 255.
Dæmoniacorum Secta III. 334. 348.
de Daalhem, Comites III. 258.
Dageno, Archi-Epiſcopus I. 1136.
Dagemaresbach III. 544.
Dagobertus, Rex Francorum I. 196. 197. 198. 201. 205. 309. 618. 750. 751. 752. 753. 754. 1026. 1082. 1300. II. 290. 294. 513. III. 23. 24. 25. 26.
— — Vindonæ Epiſcopatum Conſtantiam transfert III. 691.
— — Conditor Erffurt. Monaſt. I. 440.
— — multa condit Monaſteria III. 666.
Dagobertus II. I. 208. 211. 756.
Dagon, Idolum Philiſtæorum II. 105. 106.
Dahbehho III. 636.
Dahhadorpher marca III. 616.
Dalem, caſtrum I. 1107.
de Dalhem Terra III. 420.
Dalmatæ a Francis victi I. 235.
— — a Romanis victi I. 545.
— — horum legati ad Carolum M. I. 51.
Dalmatius, Cæſar I. 147. 593.
Damaſus P. R. I. 149. 150. 597. 600. 696. 697. 698. 699. 1071. 1079. 1092. II. 276. 370. 387. 493.
Damaſus II. P. R. I. 290. 319. 834. II. 337. 540. III. 421.

Damianus, *martyr* I. 145. II. 489.
Damiata, *urbs* I. 1170.
— — a Chriſtianis expugnata III. 203.
Dammo, *Comes* III. 583.
Danaus, *Rex Græcorum* II. 90. 98.
Dando *P. R.* I. 808.
Danevverck quid? I. 55.
Dani Galliam vaſtant I. 730.
— — horum ſtatus turbulentus tempore Caroli M. I. 58.
— — fiunt Chriſtiani I. 228. 811. 819. 1121. 1155. 1156. II. 534.
Daniel Propheta I. 510. 511. 512. 513. II. 136. 138. 143. 144. 224. 437. 438. 440. 444. 448.
Daniel, *Moguntinus Archi-Epiſcop.* I. 445.
Dapifer Normanniæ, Robertus de Novo Burgo I. 893.
Daria, *martyr* I. 143. II. 488.
Darius, *Perſarum Rex* I. 127. 506. II. 141. 143. 440.
— — *Hyſtaſpis filius* I. 158. 515. II. 149. 150. 448.
— — *Nothus* I. 158. 506. 522. 525.
— — *Codomannus* II. 156. 165. 448.
de Daſſele, *Domini* III. 183.
— — *Dominus* III. 204.
Dathan II. 95.
David, *Rex Iſrael* I. 123. 306. 497. 498. II. 110. 112. 113. 115. 117. 119. 222. 422.
David, *filius naturalis Philippi, Burgundiæ Ducis* III. 438. 439.
de Dayllenbroch *Dominus* III. 350.
Dealbatorum peregrinatio III. 359.
Debora I. 122. 490. II. 100. 418.
Decalogus, hujus promulgatio I. 486.
Decibalus, *Daciæ Rex* I. 564.
Decimæ, his contenti eſſe debent Epiſcopi Germaniæ I. 668. 862.
— — harum quarta pars Metropolitano aſſignata I. 353.
— — S. Petro in Britannia minore promiſſæ I. 91.
— — Laicis tributæ III. 36.
— — Laicis ereptæ III. 162.
— — militibus conceſſæ III. 32.
— — in Thuringia Moguntino Archi-Epiſc. denegatæ I. 326. 337. 338. 339. 353. 354. 379.
— — Thuringis exoſæ I. 366. 427.
— — cereviſiariæ in Saxonia exoſæ I. 1260. 1261.
— — Saxonicæ, Herveldenſi Abbati debitæ I. 324.
— — Porcorum & frugum ex terra Thuringorum I. 381.
Decius, *Imp. R.* I. 142. 580. 581. 1067. II. 262. 263. 485.
Decretales epiſtolæ *Anacleti* I. 561.
— — *Bonifacii VIII.* I. 156. 1193. III. 298. 299.
— — *Clementis* I. I. 556. 557.
— — *Cæleſtini* I. 256.
— — *Gelaſii* I. 167.
— — *Gregorii IX.* I. 1171. 1172. 1176. 1177. III. 253.
— — *Honorii III.* III. 248.
— — *Innocentii III.* I. 153. II. 554. III. 831.
— — *Leonis II.* I. 206.
— — *Siricii* I. 151.
— — *Zoſimi* I. 155.
Decretales, harum compilatio juſſu Gregorii IX. P. R. facta I. 1100. II. 556.
— — harum liber ſeptimus III. 320.
Decretum *Gratiani* I. 1039. 1095.
de Dedenleibe, *Udalricus & Theodoricus* I. 1308. in not.
Dedi, *Marchio Saxoniæ* I. 338. 339. 348. 356. 380. 394. 418.
— — Miſniæ Marchio I. 652. 1132. 1159.
— — Palatinus Comes I. 382.
de Deyſt *Job.* III. 282. 329.
Delebrunn III. 544. 636.
Delfft oppidum, hujus origines III. 238.
Degradatio Pontificis R. poſt mortem I. 558.
— — ejus ritus III. 354.
Delila II. 103.
Demetrius, *Macedoniæ Rex* I. 527. 529.
— — Phaleræus I. 526.
— — *Ruzenorum Rex* I. 380.
Democritus, *Philoſophus* II. 448.
Demoſthenes, *Rhetor* I. 524. II. 446.
Demue *P. R.* vide Donus.
Denarii Conſtantienſes & Hallenſes III. 638.
Deodatus *P. R.* II. 292. 371.
Deorum gentilium cauſſæ II. 498.
Depoſitio *Ludovici Pii* a filiis facta I. 638.
— — *Caroli Craſſi* Imp. I. 247. 248. 642. III. 74.
— — *Henrici IV.* Imp. ex quibus cauſſis facta I. 364. 365. 414. 415. 416. 667. 856. 857. 1148. II. 344.
— — *Ottonis IV.* Imp. I. 1381.
— — *Adolphi Naſſovii* Imp. I. 1051. III. 295. 296.
— — *Wenceslai* Imp. I. 1224. 1359. III. 357. 359. 372.
— — *Abbatis Germaniæ*, auctoritate *P. R.* facta I. 353.
Deſcidde, *locus* I. 1110.
Deſenberg, *caſtrum* I. 38. 709.
Deſiderius, *martyr* I. 145.
— — *Lingonenſis martyr* I. 704.
— — *Vienenſis Archi-Epiſcopus martyr* I. 190. 191. 747.
Deſiderius, *Longobard. Rex* I. 217. 218. 219. 310. 775. 779. II. 302. III. 42.
— — a Carolo Magno oppugnatur I. 37. III. 40. 41.
— — capitur I. 780.
S. Deſignatus, *Tungrenſis Epiſc.* III. 20.
de Deſtenberg *Domini* I. 1107.
— — *Conradus* I. 1108.
Dethmarus, *Mindenſis Epiſcopus* III. 813.
Detmold, olim Thietmalli *locus* I. 41.
Deucalion I. 484.
Devit III. 513.
Deus, de ipſius eſſentia controverſia I. 703. II. 14. 15. 16.
Deus te adjuvet, votum ſternutantibus dictum, unde trahat originem I. 1024.
Deusdedit *P. R.* I. 193. 201. 203. 622. 748. 1081. II. 289. 292. 388. 512.
Deychenſtein III. 544.
Diabolus, huius lapſus II. 22.
— — per ſerpentem hominem decepit II. 54.
Diabolus, hujus apparitio ſub perſona Moſis I. 607.
— — prædicator III. 217.
— — hujus & militis in Entenich Dialogus III. 260.
— — hujus Epiſtola ad Pontificem Gregorium XII. III. 376.
— — incarnatus dicitur Johannes XXIII. *P. R.* III. 385.
Diaconi VII. Eccleſiæ Romanæ I. 1065. 1068. II. 477.
Diadumenus, *Cæſar* I. 141.
Diagoras, *Philoſophus* I. 517. 518.
Dicemanus, *Miſniæ Marchio* I. 435. 1050. 1055. 1191. 1332. 1334. 1336. 1337. 1338.
Dictionarium magnum Salomonis, Conſtantienſis Epiſcopi III. 675.
Dictatus Hildebrandini, horum effectus in Eccleſia I. 841.
Didymus *Alexandrinus* I. 598. 696. II. 492.
Diodericus, *Moſellæ Dux* I. 394.
— — *Saxoniæ Marchio* I. 381. 356.
Diedericus, *Comes de Cadalenburg* I. 396.
Diedo, *Wirtzburgenſis Epiſcopus* I. 313.
Dieggerus, *Metenſis Epiſcopus* I. 671.
de Diepholt, *Rudolphus Trajectenſis Epiſcopus* III. 401. 403. 405. 407. 438. 814.
Dieſtheimum, olim Diſpargum *caſtrum* I. 709.
Dietericus III. 645.
Diethars, *Herveldenſis Abbas* I. 313.
Diethelmus, *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 745.
Dietherus de *Yſenburg Archi-Epiſcopus Moguntinus* I. 1112. 1146.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 304.
Dietmarus I. 319. III. 822.
Dietricus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 319.
Dietenhaim, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 793.
Dietuinus, *Leodienſis Epiſcopus* I. 190. 390.
de Dietz, olim Didiſſen, Comites I. 676.
S. Digna *martyr* III. 665.
— — hujus ſepulcrum invenitur III. 671.
Dilinga, *caſtrum* I. 565.
de Dillingen, *Comites* III. 662. 697. 719. 743.
Dilspargum, *caſtrum* I. 709.
Diluvium univerſale I. 468. II. 403. 414.
Dina, filia Jacob II. 77.
de Dinan, *Oliverus* I. 904.
Dinant, *Civitas* I. 833. 1113. III. 21. 22. 257.
— — hujus excidium III. 426.
Dinarchus, *Poëta non Rhetor* I. 491.
Dinus Mugellanus JCtus I. 1204. III. 296.
Diocletianus *Imp. R.* I. 144. 145. 586. 587. 1068. 1069. II. 261. 262. 265. 488.
Diodorus, *martyr* II. 488.
Diodorus Siculus II. 462.

Diœceſarum

Diœceſanum Jus Colonienſium Archi-Epiſcoporum I. 321.
Diogenes Cynicus II. 155. 444.
Diomedes II. 112.
Dionyſia II. 178. 181.
S. Dionyſius I. 596. 787.
S. Dionyſii Monaſterium, hujusque aliquot Abbates I. 94. 228. 311. 315. 790.
Dionyſius I. P. R. I. 143. 583. 1067. II. 163. 292. 385. 487.
Dionyſius II. P. R. I. 1068. II. 292.
Dionyſius, *Corinthiorum Epiſcopus* I. 139. 570.
Dionyſius, tyrannus Siculus I. 522. 523. II. 445.
Dionyſius junior, *Siciliæ Rex* I. 524.
Dionyſius, *Ægypti Rex* I. 536.
Dionyſius Alexandrinus I. 142. II. 263.
Dionyſius, *Auguſtæ Epiſcopus* III. 665.
S. Dionyſius *Areopagita* I. 5. 555. 567. 570. 790. 1063. II. 25. 476.
Dionyſius, Argivorum R. I. 486.
Dionyſius Romanus, computator Paſchalis circuli magni I. 174. 443. 616. 733. II. 500.
Dionyſius, *Theologus Germanus* I. 1247.
Dionyſius, Liber pater, filius Semeles I. 486. 488. 489. II. 415.
Dioſcorus, *martyr* I. 142. II. 488.
Dioſcorus *P. R.* I. 174.
Dioſcorus, fautor hæreſeos Neſtorianæ I. 609. 611. 716. II. 499.
Diothardus, Senior & Junior, *Hirſchfeldenſes Abbates* I. 313.
Diphyes, *Atticæ Rex* I. 484.
Diplomata in principiis Librorum Manuſcriptorum adſervata I. 922.
Dipoldisdorf vicus I. 1151.
— — *villa* I. 1188.
Dirimachus *martyr* II. 276.
S. Diſibodinus. Vide *Dyſibodius.*
Diſpargum, *Thuringorum caſtrum* I. 709. 733.
Diſpenſationes Pontificum oppugnatæ I. 1225.
Ditmarus, *Merſeburgenſis Epiſcopus* I. 1123. 1137. 1150.
Ditmarus, *Hildesheimenſis Epiſcopus* I. 317.
Ditmarus, *Wormatienſis Epiſcopus* I. 857.
Ditmarus, Præpoſitus III. 652.
Ditmarus, *Comes* I. 319.
Divinitas Chriſti miraculo probatur I. 219.
Diviſio Imperii Carolini inter filios Ludovici Pii, Conſultationes de ead. I. 53. 60. 231. 232. 639. 786. 1031. II. 316.
— — Imperii Francici a Ludovico Pio facta I. 789. 792.
— — Regni Germanici inter Ludovici Germ. filios I. 78. 241. 242. 641. II. 319.
— — Lotharingici Imperii inter filios Lotharii I. I. 61. 639. II. 317.
— — Regnorum, auctoritate Ordinum olim facta I. 634.
— — Terrarum Principum Germaniæ Sæc. XIII. quo modo inſtituta I. 1331.
Divortium, hujus impediendi auctoritatem ſibi ſumit P. R. I. 338. 339.
— — Lotharii II. & Thietbergæ memorabile I. 63. 64. 640. 796.
— — Johannis, Angliæ Regis I. 940.
— — Friderici I. Imp. I. 971. 972.
— — hujus inter illuſtres exempla I. 343.
— — Radulphi Viromandorum Comitis, a Pontifice R. improbatum I. 878.
Diusburch, *oppidum* I. 84.
Dobeln, *oppidum* I. 1243.
Doctores locum habent inter illuſtres Canonicos III. 170.
Dodechinus, *quis fuerit* I. 446. 657.
de Dol, *Johannes* I. 899.
Doleia *Abbatia* I. 300.
Dominium Angliæ Regni inſtauratum I. 886.
— — Imperii, ad illud pertinent Bona Proſcriptorum I. 671.
— — Imperii in Terra Miſnenſi I. 1169. 1170.
Domfront, *Normanniæ oppidum* I. 897.
Domicilla, *martyr* I. 5. 565. II. 477.
Domini Terræ vocantur *die Land-Stende* I. 1334.
Dominicani Leoni X. P. R. pergrati I. 1280.
Dominicanus Ordo I. 1170.
Dominici *Johannes* I. 1229.
S. Dominicus, Ordinis Prædicatorum auctor I. 980. 1011. 1042. 1098. 1171. II. 554. 555. III. 232. 248. 254.
Dominium rerum an habuerint Chriſtus & Apoſtoli I. 1206.
Domitianus *Imp. R.* I. 5. 133. 136. 560. 561. 562. 563. 1064. II. 257. 475. 629.
Domitianus, *Cabilonenſis Archi-Epiſc.* III. 8.
S. Domitianus, *Tungrenſis Epiſcopus* I. 732. II. 505. III. 22. 211.
Domitius, Conſul Romanus II. 450.
Domitius, *Orator R.* I. 551.
Domicellus III. 394. 816.
Domnus, vid. Donus.
Donaldus, *Scotiæ Rex* I. 648. 649.
Donatianus, *martyr* II. 489.
Donatilla, *martyr* I. 142.
Donatio Conſtantini M. Imp. I. 1069. 1070. II. 268.
— — Hereberti, Longobard. Regis, ſedi Pontificiæ facta I. 627. 628.
Donationes Imperatorum Romanorum Pontificibus R. factæ I. 1186. 1187.
— — Pontificibus factæ, a Leone VIII. reſignatæ III. 89.
Donatiſtæ hæretici damnati I. 153. 1074. II. 491. III. 123.
S. Donatus, *martyr* I. 596. 1130. II. 492.
Donatus, *Epyri Epiſcopus* I. 601. 701. II. 277.
Donatus, Comes de Tockenburg II. 895.
Donatus *Grammaticus* I. 148. 593. 595. II. 270. 492. III. 9.
Donatus hæreticus I. 147. 591. 595.
Donatus *Hieronymus* I. 1267.
Donchad, vid. Donaldus.
Donengium *Caſtrum* I. 842.
Donus, al. Donnus, Domnus, Demus, Conus, P. R. I. 21. 204. 205. 625. 760. 1082. 1089. II. 371. 515. 535.
Donus ſ. Bonus II. P. R. I. 647. 820. II. 373. 535.
Dorbellus, *Nicolaus* I. 1243. 1247.
Dordracum *urbs*, hujus fata III. 394. 395.
Doreſtatum *locus* I. 229. 233. 792. III. 65.
Dorhdonia flumen I. 55.
Dorla, major Eccleſia ibi Collegiata I. 647.
Dormientes ſeptem expergefacti I. 160. 1067. 1073. II. 304. III. 129.
Dornburg, *caſtrum*, templum ibi Jovis I. 314. 1216. 1333. 1344. 1348.
Dorothea, *martyr* II. 488.
Dorotheus *martyr* I. 145. II. 488.
Dorſalia I. 651.
Dorſten *Job.* I. 1269.
Dortmund, *Civitas* I. 107.
Dotalitium Johannæ, Wilhelmi, Regis Siciliæ, uxoris I. 921.
Dovvina, *caſtrum* I. 237.
Drachenfels, *caſtrum* III. 261.
Draco, *Athenienſium* Legiſlator I. 509.
Draco, a Donato Epiſcopo necatus I. 601. 701. II. 277.
— — magnus comparuit I. 743. 1025.
Draco, numen Babyloniorum, à Daniele necatur II. 143.
Dragim *locus* I. 42.
Drago, Campaniæ Princeps III. 28.
— — Oſnabrugenſis Epiſcopus III. 809.
Drano, *monachus* III. 526.
Draſco, Abrotidorum Dux I. 54.
Dresden, *Civitas* I. 439. 1054.
Drevenick, *locus* I. 42.
Dribura III. 831.
De Drivordia, *Nobiles* I. 1342.
Drogo, *Pipini filius* I. 765. 767.
Drogo, *Metenſis Epiſcopus* I. 789. III. 42. 57. 62.
Drogo, *Tullenſis Epiſcopus* I. 101.
Drogo, *Mindenſis Epiſcopus* III. 809.
Droomanni, locus I. 107.
Droſſeſtadt III. 540. 541.
de Drueten, *Arnoldus* III. 394.
Drugo, f. Caroli M. ex concubina Regina II. 673.
Drugo, *Herveldenſis Abbas* I. 318.
De Druſſitz, *Henricus* I. 1206.
Druſus domuit Suevos II. 627. III. 663.
— — Collega Tiberii I. 134. 547.
— — Moguntiæ obit I. 134. 547. III. 663.
— — Ejus Monumentum in Germania I. 547. 551. III. 663.
— — Sacrat Cæſari templum apud Lingones I. 542.
Druthelinus, Fanaticus & Monachus I. 209.
Drutmarus, *Corbejenſis Abbas* I. 318.
Duato, *Epiſcopus* III. 541.
Ducatus *Germaniæ*, horum Origo ſingularis I. 1301.
— — Franciæ Orientalis Epiſcopo Herbipolenſi eripitur II. 760.
— — Hæreditarii facti Sæc. IX. I. 69.
— — Succeſſionis fœmineæ in iiſdem exemplum III. 26.

Ducatus Abbati commiſſus I. 86.
— — inter Jurum & montem Jovis Abbati commiſſus I. 61. II. 317.
— — inter Ligerim & Sequanam I. 62.
— — Thuringiæ I. 94.
— — Lotharingiæ ſegregatur a Duce Brabantiæ III. 103.
Duciatum I. 39.
Dudenhagen III. 647.
Dudo, *Cellarius* III. 522. 647.
— — de *Sconerſteti* III. 648.
Duellum, medium veritatis inter Saxones & Luſatos III. 479.
— — Pro liberatione innocentium inire debent milites III. 267.
— — purgationis ſpecies in controverſiis matrimonialibus I. 87.
— — Principum, hujus inſigne exemplum I. 321.
— — Per illud Controverſiæ Gentium olim determinatæ II. 305.
— — inter Mareſchalcum & Hachſacker III. 684.
Duerſtadum, Caſtrum III. 408.
— — Epiſcopatui Trajectenſi cedit III. 53.
Duidecha III. 582.
Duisburgum, *Civitas* I. 709.
Duiza, *Caſtrum* I. 72.
Dulba III. 529. 541.
Dulcinus *Novarienſis*, Hæreſiarcha habitus III. 310.
Dullenborch, Caſtrum III. 305. 320.
de Dune, Conradus I. 1232. 1238.
— — Johannes I. 1241.
da Dunedorff, Adelbraht III. 583.
Dungdorph III. 624.
Duodo, *Palatii Capellani* I. 111.
— — Servus III. 582.
S. Dunſtanus, *Cantuarienſis Epiſcopus* II. 533.
Durandus, *Leodienſis Epiſcopus* I. 273. III. 108.
— — vir Doctus I. 1194.
Duranellus, vir doctus I. 1194.
Durbii, *locus* I. 97.
Duran, *oppidum* III. 290.
Durfos, *locus* I. 97.
Duria, *villa Regia* I. 34. 35. 39.
Duriſtola III. 563.
Durrenaha III. 544.
Dux & Abbas I. 801.
— — Hugibertus II. 317.
— — temporalis vocatur Epiſcopus III. 258.
de Dynter *Emundus*, quis fuerit III. 1. Præf.
Dyvelaha fl. III. 544.
S. Dyſibodus I. 625.
— — Ejus Monaſterium I. 446. 647. 667. 670. 671. 673. 674. 675. 676. III. 173.
Dyvorte, *locus* munitus I. 1344.

E.

EArdulf, *Nordhumbrorum* Rex I. 55. 56.
Eatbaldus, *Cantuariorum* Rex I. 198.
Ebalibechin III. 571. 572.
Ebbo, *Auguſtanus Epiſcopus* I. 317.
Ebbo, *presbyter* III. 643.
Ebdo, *Remorum Archi-Epiſc.* I. 791.
Ebergerus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 647.
Ebergiſus, *Mindenſis Epiſcopus* III. 809.
Eberhardus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 289. 300. 336. 401.
Eberhardus, *Auguſtanus Epiſcopus* I. 276.
Eberhardus, primus *Bambergenſis Epiſcopus* I. 271. 281. 316. 317. 648. 649. 676. 1137. III. 462.
Eberhardus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 277. 278. 288. III. 741.
Eberhardus, *Fuldenſis Abbas* I. 298.
Eberhardus, *Merſeburgenſis Epiſcopus* I. 1160.
— — Dux 3. 97.
Eberhardus, *Francor. Dux* I. 103. 104. 259. 313. 807.
Eberhardus, *Comes Palatii* I. 812. 813.
Eberhardus *Barbatus*, Dux Wurtenberg. I. 1269. 1270.
Eberhardus II. *Dux Wurtenbergicus* I. 1270.
Eberhardus, *Comes* I. 86. 354. III. 541.
— — Henrico IV. familiaris I. 404.
Eberhardus, *Comes de Ellenburg* I. 344.
Eberhardus *Saxo* I. 81.
Eberla III. 647.
de Eberſberg III. 746.
de Eberſtein, *Comites* I. 432. 1104. 1173. 1330. 1331. 1333.
Ebhe III. 646.
Ebilihfeldon marca III. 571.
Ebingen, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 789.
Ebio, ſ. Hebion, *hereticus* II. 475.
Ebionitæ, *heretici* I. 1074.
Ebo, *Advocatus S. Mariæ* III. 543.
Eboracar, *Comes* III. 562. 563.
Eboycus, *Nicolaus* I. 1242.
Ebribgius, alias Ebrigiſus, *Tungrenſis Epiſc.* III. 24.
Ebroicenſes Comites I. 894.
Ebroinus, *Major Domus* I. 758. 760. 761. 762. 763. III. 27.
Ebulo, *Abbas S. Dionyſii* I. 94.
Eburiſeshuſen III. 619.
Ebureſſol, III. 568.
Eburmunt, presbyter III. 638.
Eburolf III. 601.
S. Echbertus, alias Theberth I. 771.
Ecbertus, *Miſniæ Marchio* I. 337. 356. 412. 426. 1146. 1147.
Ecbertus, *Comes Saxoniæ* I. 327. 328. 845. 848.
Ecbertus, *Fuldenſis Abbas* I. 319.
Eccardus, *Marchio & Thuringiæ Landgravius* I. 1134. 1138.
Eccleſia an temporales poſſeſſiones habere debeat II. 490.
— — Libertatem publicam accipit II. 267.
— — harum vaſtatores, & earum pœnæ I. 1068.
— — *Armena* P. Rom. ſe ſubjicit I. 739. III. 184.
— — *Græca*, hujus dogmata oppugnat Anſhelmus Cantuarienſis I. 662.
— — ejus & Latinæ diſſenſus 3. 625. 836. 1092. III. 123.
— — Conſenſus fruſtra tentatus I. 934. 1236. 1247.
— — *Romana*, hujus divitiæ I. 1211.
— — hujus miſer ſtatus deploratur I. 1225. 1226. 1227.
Eccleſia, hujus laudes II. Præf.
— — huic Primatus tribuitur I. 289.
— — Decimales in Thuringia I. 354.
Eccleſiaſticæ libertatis Aſſertor Carolus IV. Imp. III. 333.
Eckersberg, *caſtrum* I. 1138. 1216. 1310. 1341.
Eckebertus, *Monaſterienſis Epiſcopus* III. 171.
Eckenbertus, *Babenbergenſis Epiſcopus* I. 1159.
Eckenhoven, *Curtis Imperialis* III. 205.
Eclipſes Solis & Lunæ I. 53. 56. 967.
Edanus, *Scotorum Rex* 3. 190.
Edeſſa, *Meſopotamiæ Civitas* I. 879.
— — capta I. 963.
Edgid, Ottonis M. uxor I. 102. 105.
Edilbertus, *Anglorum Rex* I. 180. 188. 193. 621. 745. 748.
S. Ediltruda I. 626. 761. II. 587.
Edilfridus, *Anglorum Rex* I. 188. 190. 193. 205.
Ediltredus, *Anglorum Rex* I. 210.
Editha, alias Etheit Auguſta, Ottonis M. uxor I. 313.
Edivvinus, *Anglorum Rex* I. 193. 194. 195. 196. 197.
S. Edmundus Rex ſ. Adoardus II. 540.
S. Eduardus II. 541.
— — III. *Angliæ Rex* I. 1213.
— — *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1137.
Ega, *Major Domus* Franciæ I. 199.
Egbertus I. 211. 309.
— — Rex *Canthuariorum* I. 203. 205.
— — Rex Angliæ I. 758. 759.
— — *Scotorum Apoſtolus* I. 628.
S. Egbertus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 3. 78. 93. 96.
Egbertus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 90.
S. Egbertus *Abbas* I. 213.
Egbertus, *Fuldenſis Abbas* I. 651.
Egbertus *Cancellarius* III. 823.
Egbertus, Vide etiam *Ecbertus*.
Egelbertus, *Trevirenſis Arch-Epiſcopus* III. 137. 152.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 826.
Egenſtet, *villa* I. 1344.
Egenui, *pagus* III. 554.
Egeſippus, *hiſtoricus* I. 839. II. 258. 259. 359.
Egfridus, *Angliæ Rex* I. 204. 205. 206.
Eggebertus, *Bambergenſis Epiſcopus* I. 676. 1159.
Eggehardus, *Augienſis Abbas* I. 263. 265.
— — *Magiſter S. Galli* I. 269.
— — *Marchio* ditiſſimus I. 286.
Eggi, *Presbyter* III. 589.
Eggibraht III. 531.
Eggihardebah III. 548.
Eggihart, *Diaconus* III. 543.
Eggihardus III. 644.
Eggihart, *Comes* III. 539. 568.
— — Parochianus III. 641.
Eggihardus, *Marchio* I. 318.
Eggiſuuind III. 516. 533.
Egi, III. 551.
Egilbraht, *presbyter* III. 542.
Egidora, *fluvius* I. 55. 58.

Egihelmeshus III. 501.
Egil, *Prumienſis Abbas* I. 61. 62.
Egilbertus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 666.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 810.
Egilboldus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 75. 76.
Egilereshuſon III. 542.
Egilhart III. 545. 576. 654.
Egilmar III. 591. 604.
Egilolf III. 554. 572. 582.
— — *Herveldenſis Abbas* I. 314.
Egilvvart, *Monachus* III. 537.
Eginhardus, ſ. Eynhardus, Emhardus Vitæ Caroli M. Scriptor I. 631. 788. III. 56.
— — *Philoſophus* III. 60.
Eginher, *Presbyter* III. 614.
Egino, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 100. 220. 225. III. 704.
— — *Veronenſis Epiſcopus* I. 223. 224.
— — *Thuringiæ Comes* I. 1302.
— — *Comes* III. 513.
— — *Presbyter* III. 570.
Egirih, *Diaconus* III. 625.
Egisberon, *prædium* III. 831.
Egloffstein, *Johannes* I. 1228.
Eglon, *Moabitarum Rex* I. 494.
de Egmunda, *Domini* III. 331. 339. 394.
Egmundenſis Eccleſia III. 69.
— — *Monaſterium* III. 78. 79.
— — hujus Abbates III. 268. 301.
Egoa III. 746.
Egobertus, *Comes* I. 56.
Egra, *Civitas* I. 433.
Egroii Comes *Raymundus* I. 892. 893.
Ehenſck, *ſtrenuus miles* III. 746.
Ehericus, *Foro-Julienſis Dux* I. 222.
Ehingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 792.
Ejat III. 607.
Eibingoner marca III. 571.
Eichesfeld regio, olim Tuterſtetin I. 427. III. 563.
Eichſtettenſis *Epiſcopatus* origines I. 215. 1128. 1300. III. 31.
— — Epiſcopi I. 297. 318. 320. 435. 632. 664. 673. 837. 1084. III. 123. 436.
Eido, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1134. 1137.
Eigesleiba III. 559.
Eigelbertus, *Friſingenſis Epiſcopus* III. 476.
Eigil, *Fuldenſis Abbas* I. 226. 227. 637. III. 512. 513. 527.
Eiham, *Caſtrum* I. 836. 832.
— — *Cœnobium* I. 838. 960.
Eilbertus, *Mindenſis Epiſcopus* I. 356.
— — *Paſſavienſis Epiſcopus* I. 335.
Eimbeck *Civitas* I. 1115.
Einrat III. 606.
Einfirſt, Cella III. 471.
Einbardus, *Spirenſis Epiſcopus* I. 299. 325. 337.
Einhardus, *Præpoſitus* III. 624.
Einhart III. 491.
— — *Presbyter* III. 548.
Einhildis, *Abbatiſſa* III. 562.
Einhilt III. 563.
Einſiedel, Cella S. Meginradi III. 669.
Eisleben, Civitas I. 435. 1349.
Eitraha III. 568.
Eitruncheshach III. 571.
Elaboratun III. 529.
Elbevvines III. 645.
S. Elborga II. 541.
Elbvvinesrode III. 548.
Electio Regum & Imperator. quando apud Germanos invaluerit I. 274. 802. III. 74.
— — an ab Ottonis III. tempor. repetenda I. 1135.
— — circa eam Jus Moguntini I. 365.
— — Rudolphi Suevi contra Henricum IV. I. 414. 416.
— — eam tollere conatur Henricus VI. Imp. III. 224.
Electio *P. R.* quæ legitima I. 1095.
— — libera eſſe debet I. 1088.
— — circa eam Jus Impp. I. 205.
— — Archi-Epiſcoporum Sæc. IX. qua rationa compatata I. 72. 73.
— — Epiſcoporum, debet eſſe libera I. 1031.
— — in ea Jus Impp. III. 225.
— — Canonica, de ea Conſtitutiones I. 1099.
— — diſſidioſa in Epiſcopatu Conſtantienſi III. 756.
— — liberæ Jus quibusdam Abbatiis ab Ottone M. donatum I. 108.
— — Abbatum Germ. ſubitaneæ I. 397.
Electores S. R. Imp. horum origo I. 836. 837. III. 95.
— — an ſub Ottone III. orti? I. 1135. III. 669.
— — his Jura Electionis confirmata I. 1097.
— — quinam tempore Conradi II. III. 462.
Eleemoſynæ, harum vis III. 24.
— — de his participantes religioſi, an ſalvari poſſint? III. 274.
— — Caroli M. *Imp.* I. 781.
— — Menſæ Papalis I. 1211.
— — eas denegantium pœna I. 746.
Eleemoſynarius, dictus Johannes, Alexandriæ Epiſcopus I. 747.
Elementa quatuor deſcripta II. 26. 27.
Eleneh villa III. 648.
Elenen villa I. 387.
Eleonora, *uxor Friderici III. Imp.* I. 1243.
— — *Aquitaniæ heres*, uxor Ludovici VII. G. R. I. 876. 877. 886. 892. 893. 895. 897. 898. 900. 903. 904. 911. 912. 959. 966. 969.
Elephas Carolo M. dono miſſus I. 52. 223. 224. 311. 785.
Eleuſine, Civitas I. 481.
Eleutherius, *martyr* I. 5. 145. 567.
Eleutherius, P. R. I. 139. 570. 571. 572. 1066. II. 482.
S. Eleuterius, *Tornacenſis Epiſc.* I. 732. 960. II. 505.
Elgersburg, *caſtrum* I. 1306.
Eli, ſ. Heli Sacerdos I. 122. 496. II. 105.
Elias *Propheta* I. 500. 501. II. 58. 60. 125. 126. 222. 426.
Elidburg III. 619.
S. Eligius I. 755. 758. 818. 997. II. 513. III. 26.
Eliſæus Propheta I. 501. 502. II. 126. 127. 128. 222. 427.
Ejus reliquiæ repertæ I. 720.
Eliſabeth, *mater Johannis Baptiſtæ* II. 226.
S. Eliſabeth, *Thuringiæ Landgravia* I. 431. 432. 433. 1041. 1042. 1099. 1100. 1159. 1171. 1172. 1173. 1175. 1185. 1215. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1370. 1371. 1372. II. 556. III. 254.
Eliſabath, *Carinthiæ Duciſſilia, Alberti Imp. uxor* III. 751.
Elisba, III. 620. villa 625.
S. Eliſis I. 815.
Eliſpa III. 584.
da Ellenhurg, *Comites* I. 361. 388.
— — Comes Eberhardus I. 344.
Ellenſtein III. 544. 636.
Eligouu, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 784.
Elli III. 635.
Elmaha III. 501. 518. 520. 545.
— — villa III. 519.
S. Elpidius I. 819.
Elipa III. 581.
Elſt, locus III. 30.
Elſter fluv. I. 1127. 1178. 1309.
S. Ema III. 290.
Ema, *Caſtrum* III. 329.
Emanuel, ſ. Manuel *Orientis Imp.* I. 881. 882. 887. 899. 902. 922. 923. 924. 927. 965. 991. II. 350.
Emanuel, *Portugaliæ R.* I. 1283. 1284.
Emarchus, *Monachus* I. 798.
Embrichenhuſun III. 598.
Embrico, *Ratisbonenſis Epiſcopus* I. 240. 249.
— — *Wirzburgenſis Epiſcopus* I. 427. 672.
Embricus, *Presbyter* III. 567.
Emebardus, *Wirzburgenſis Epiſcopus* I. 661. 667. III. 544.
Emercho, *Wirzburgenſis Epiſcopus* I. 676.
Emerita urbs Hiſp. I. 163.
Emgeburg, *caſtrum* III. 175.
Emhilt, *Abbatiſſa* III. 561. 563. 568. 579.
Emichon, *Scholaſticus* III. 628.
Emma, *filia Caroli M.* III. 56.
— — ſ. Hemma, *uxor Ludovici Germ.* I. 78. 241. 242. 641.
Emmer, ſ. Ambra *fluvius* I. 42.
S. Emmeramus I. 253. 1128. III. 75.
— — hujus Monaſterium I. 250. 1150.
— — hujus Abbates aliquot I. 276.
Emſer *Hieronymus* I. 1131.
Emſteyn, *monaſterium* III. 371.
Encratitarum hæreſis I. 139. 570.
Endingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 787.
S. Enesbertus, *Cameracenſis Epiſcopus* III. 23.
Engelbertus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus*, trucidatur I. 1048. 1098. III. 236. 247. 248. 249. 251.
Engelbertus, *Bambergenſis Epiſcopus* I. 428. III. 831.
— — *Augienſis Abbas* I. 46. 47. 257.
Engalhardus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 299. 320. III. 828.
— — *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1167. 1168. 1172.

Engen,

Engen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 782.
Engern, villa I. 1181.
Engilbertus, Comes I. 388. III. 490.
Engilbraht, presbyter III. 538. 617.
Engilfrit III. 491.
Engilhart III. 531. 538. 548. 597.
Engilher, presbyter III. 634.
Engillind III. 590.
Engilperath III. 497. 498. 510.
Engilrih III. 573.
Engilſtalcus, Pannoniæ Marchio I. 250.
Engiltrud, uxor Buſonis Comitis, excommunicatur I. 65. III. 585.
— — hujus Juramentum I. 65.
Engizenhoye III. 548.
Engilger III. 629. 630.
Engolimenſes Comites I. 903. 906.
Enigheburg Caſtrum III. 300.
Ennius, Poëta I. 532.
Enoch I. 451. 452. 455. 457. 461. 470. II. 31. 52. 57. 58. 401. 402.
Ensheim, oppidum I. 1264.
Enſis Imperialis præferendi Jus inter Saxoniæ & Luzenburgenſes Duces controverſum III. 355.
— — benedictus, donum Pontificis I. 1137.
Entsnich, villa III. 260.
Entergovvi, Pagus III. 821.
Eobanus, Friſiæ Epiſcopus I. 1028.
Eoricus, Wiſi-Gothorum Rex I. 728.
Epanamon, Spirituum à Mago conjuratorum Princeps III. 255.
Epheſus, hujus Epiſcopi I. 571.
Ephraim, filius Jacobi II. 411.
Ephrem Syrus I. 697.
Epicurus, Philoſophus I. 525. II. 444.
Epidaurus, Argivorum Civitas I. 484.
S. Epimachus I. 280. 2
Epiphaniæ feſtum, hujus origines I. 1024.
Epipodius martyr I. 139. 571.
Epiſcopalis auctoritas in Triburienſi Synodo ſtabilita I. 95.
in Epiſcopali Cella Advocatia III. 746.
Epiſcopatus Germaniæ, varii, horum origines I. 1120.
— — à Carolo M. conditi III. 44.
— — horum Collatio olim penes Imperatores I. 265.
— — horum temporalia bona, elections controverſia durante, ab Imp. adminiſtrata III. 229.
Epiſcopatus reſignatur III. 762.
— — Conſtantienſem per baculum Gebhardo confert Otto II. Imperat. III. 726.
Epiſcopus Conſtantienſis bona ſua capitulo non legat III. 775.
Epiſcopi, de his variæ Conſtitutiones Pontificiæ I. 1077. II. 478. 479. 481. 486.
— — horum Ordinatio qua ratione facienda I. 1064.
— — voluptuarii, in hos invectiva I. 1215.
— — Germaniæ, circa horum Electiones Jura Frid. I. Imp. I. 677. 862. 863. III. 225.
— — horum auctoritas in rebus Imperii, minorenni Henrico IV. I. 328. 329. 330.
Epiſcopi horum auctoritas in cauſis & controverſiis matrimonialibus Sæc. IX. I. 63. 64.
— — horum privilegia II. 477. 489.
— — quando Secularem poteſtatem acceperint III. 32. 33. 86.
— — his Bona & Jura Secularia auferre vult Paſchalis II. I. 668. 669.
— — Bona & Regalia Imp. reddere à Pontifice fruſtra coacti I. 862. III. 148.
— — ſæpe regimen Germaniæ tenuerunt I. 350.
— — aliquot iter Hieroſolymitanum ſuſcipiunt I. 651.
— — depoſiti propter crimina, exemplum I. 187. 348 349.
— — exactiones Pontificum Rom. ægre ferunt I. 1049. not. e.
— — à P. R. depoſiti I. 64. 236. 237. 240.
— — horum Pœnitentia ignominioſa, ipſis à Gregorio VII. impoſita I. 419.
— — Galliæ & Germaniæ Pacis Publicæ promotores I. 831. 832.
— — Synodo Rom. interſunt I. 130.
— — horum quorundam mores, tempore Reformationis I. 1265.
— — horum ſplendidior vita defenſa III. 428.
— — cujusdam diverſa pro Status qualitate veſtis III. 236.
— — Expeditionum militarium olim ſocii I. 386.
— — ex Monaſteriis olim deſumpti I. 1125.
— — trucidati I. 91.
— — milites I. 82. 92. 94. III. 266.
— — horum inveſtitura, vide Inveſtitura.
— — Würtzburgenſes aliquot I. 94.
— — pauci ſapientes in Regno Lotharii ſecundi Sec. IX. I. 64.
— — Angliæ tempore Henrici II. Regis I. 885. 888. 907. 922.
— — Franciæ dominum ſuum Ludovicum condemnant I. 798.
— — Neapolitani à Pontifice Romano dependent I. 887.
Epiſcopus non niſi per gradus eccleſiaſticos promovendus I. 586. 587.
— — adulter damnatus I. 292. 295.
— — minorennis I. 337.
— — falſus depoſitus III. 354.
— — fit iterum præpoſitus III. 758.
— — Germaniæ 65. filios naturales habet III. 266.
— — ignarus omnium literarum I. 382.
— — monſtroſæ figuræ I. 335.
— — per Dæmonem tuto Romam transvectus I. 704.
— — ſaltans moritur I. 1215. 1216.
Epitaphium memorabile hominis Chriſtiani I. 636. 781. 782.
de Eppa, Johannes Leodienſis Epiſcopus III. 25. 256.
de Eppenſtein, Comites 3. 439. 1189.
— — Gerhardus I. 1105.
Eppo, Citicenſis Epiſcopus I. 318. 326. 353. 357. 358. 411. 421. 422. 423. 1140. 1141. 1142. 1144. 1145.
— — Fuldenſis Abbas I. 324.
— — miles Bavariæ III. 472.
Epta, fluvius I. 895.
Ephternach Monaſterium I. 299. 326. III. 3n.
Epuſum olim Civois, caſtrum I. 321.
Equi, tributi loco dati I. 810. 653. III. 40.
Eraſiſtratus, Medicus I. 528.
Eraſmus, martyr II. 488.
Eraſmus Roterodamus I. 1176. 1177. 1185. 1209. 1210. 1281.
Erbeo III. 505.
Erbo, Moguntinus Archi-Epiſcopus I. 1303.
Erecambertus, Clericus III. 490.
Ercanbraht III. 610.
Ercanbert III. 616.
Ercanfrid III. 599.
Ercanger III. 527.
Ercanperaht III 499. 594. 614.
Ercanprahtes Epiſc. III. 522.
Erchanbaldus, Moguntinus Archi-Epiſcopus I. 272. 273. 317.
Erchanbertus, Rex Cantuariorum I. 198.
Erchanger, Cameræ nuntius Alemanniæ I. 103. 256.
— — Invaſor Ducatus Sueviæ I. 255.
Erchanoaldus, ſ. Erchanoldus, Major domus Franciæ I. 754. 758.
Erckenbaldus, Moguntinus Archi-Epiſcopus I. 648. 1303.
Erckinger, Marſchall de Biberbach III. 684.
Erdag III. 652.
Erenfridus, Conſtantienſis Epiſcopus III. 702.
Erenfridus, Chronicon S. Blaſii ſcripſit III. 702.
Eremitæ, de iis conſtitutiones Pontificiæ I. 1176.
— — S. Auguſtini, horum origo & de iis Conſtitut. Pontific. I. 1181. 1182. 1188.
Eresburg, (Heresburg) caſtrum Saxonum I. 43. 218. 310. 779. 781. III. 42.
ab Erffa, Nobiles I. 1328. in not.
Erffurtenſis Epiſcopatus I. 1027. 1300.
Erffurtum, Metropolis Thuringiæ, hujus origines & varia fata I. 313. 425. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 657. 670. 1038. 1040. 1112. 1115. 1145. 1146. 1166. 1167. 1189. 1195. 1199. 1202. 1203. 1206. 1253. 1271. 1276. 1299. 1300. 1314. 1316. 1317. 1320. 1322. 1324. 1325. 1334. 1335. 1336. 1338. 1339. 1340. 1342. 1343. 1344. 1345. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1355. 1357. 1358. 1360. 1371.
— — Domino ſuo, Landgravio Thuringiæ, rebellat I. 429.
— — Monaſterii S. Petri ibid. origines I. 1026. 1300.
Erhelf, Comes III. 541.
Erichsberg, caſtrum I. 1345. not.
Ericus, Danorum Rex I. 979.
Ericus, Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus I. 1193. 1333.
Ericus, Marchio Brandenburgicus I. 1187.
Erinfridus, Rex Thuringorum I. 1023.
Eritale, villa III. 519. 520. 521.
Erkanbertus, primus Mindenſis Epiſcopus III. 808.
Erkanboldus, Argentoratenſis Epiſcopus I. 311.
Erlabach III. 624.

Erlebachius

Erlebachius, *Fridericus* I. 1369.
Erlolf, *Comes* III. 568.
Erlolfus, *Fuldenſis Abbas* III. 650.
Erluvvin III. 580. 621. 633.
Ermanoldt III. 635.
Ermehardus, *Wurzburgenſis Epiſcopus* I. 667.
Ermenesvverde III. 646.
Ermenegildus, *Gothor. Princeps martyr* I. 620.
Ermenfridus, *Thuringorum Rex* I. 172. 731.
Ermenfridus, *Comes* III. 512.
Ermenricus, *Suevorum Rex* I. 156. 157. 159.
S. Erminus I. 767. 772.
Ermberaht III. 589.
Erneſtus, *Dux Saxoniæ, Archi-Epiſcopus Magdeburgenſis* I. 1259. 1264. 1284.
Erneſtus, *Saxoniæ Elector* I. 1145. 1255. 1259. 1261.
Erneſtus, *Sueviæ Dux* I. 272. 273. 275. 276. 648.
— — accipit Campidonenſem Abbatiam III. 471.
— — contra Conradum II. Imp. fit rebellis III. 462. 471.
— — fit captivus Giebigenſteini III. 474.
— — Ducatu privatur III. 739.
— — eundem recipit III. 475.
— — excommunicatur III. 476.
— — qua ratione perierit, ibid.
Erneſtus, Auſtriæ Dux III. 355.
Erneſtus, *Marchio Brandenburgenſis* I. 388. 654.
Erneſt, III. 564. 588.
Ernfridus, *Abbas Augienſis* I. 214.
de Erpach, *Schenck* I. 1246.
Erpfe III. 587.
Erphesfurt. Vide *Erffurtum.*
Erphung III. 613.
Erpfolesſtetin III. 578.
Erphisrot, *Villa* I. 1305. 1306.
Erpho, *Comes* III. 578.
Erſtein, *Villa* I. 427.
Erſtein ſ. Erenſtein, Abbatia I. 206.
von Erſtete, *Ludevvig* I. 1365.
Ervvinus, *Comes Thuringiæ* I. 429.
Eſaias Propheta I. 307. 503. 504. 505. II. 129. 131. 140. 143. 223. 431. 435.
Eſau, *F. Iſaac* I. 480. II. 72. 73. 74. 76. 412.
Esbinenob gigas occiditur à Davide II. 119.
Eſchinabach III. 515.
Eſchvvege, *Villa & Caſtrum* I. 342. 359. 390. 1331. 1354.
Eſdras, *Sacerdos Judæorum* I. 127. 307. 518. II. 224. 439. 441. 443.
— — Reſtitutor librorum Hebræorum II. 150. 151.
Esginebah III. 548.
Eslingen, urbs imperialis II. 839. 863. 897.
Eſpin III. 573.
Eſtigenfeld Eccleſiæ dotatio III. 582.
Eſſæi, hor. Secta II. 460.
Eſſelfeldt, *Civitas* a Carolo M. condita I. 56.
Eſslingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 790.
Eſtamina veſtis I. 859.
Eſther, *Perſarum Regina* I. 158. 506. 518. 523. II. 152. 235. 446.
Eſtius, *hiſtoricus* II. 31. 52. 61.
Etgarus, *R. Angliæ* II. 535. 541.
Etheſo, *Princeps Lotharingiæ* I. 828.
Etich, *Auguſtanus Epiſcopus* I. 267.
Etinheim, *Cænobium*, hujus origines I. 214.
Eto, *Augienſis Abbas* I. 213. 214.
— — poſtea *Argentinæ Epiſc.* I. 214.
Etta, *Fluvius* I. 891.
Etto I. 756.
Eva, omnium mater I. 449. 460. II. 51. 54. 400.
Evagrius I. 584.
Evaldos, Albus & Evaldus Niger martyres I. 764.
Evangelia Dominicana, hor. origines I. 786.
— — Ornata B. Petro Romæ oblata I. 624. II. 292. III. 46.
Evangelium æternum liber combuſtus III. 274.
— — Matthæi Hebraicum repertum I. 134. 612. 726. 1061.
— — hujus ſub lectione in Eccleſia Ceremoniæ I. 602. 762. 1071.
— — evaginato gladio legit Imper. Carolus IV. III. 312.
— — legit publice Imper. Sigismundus III. 388.
— — capiti impoſitum, per illud juratur I. 179. 636.
— — ſuper illud a Pontificibus Romanis factæ purgationes I. 1085. III. 52.
— — alia juramenta I. 737.
Evangeliſtarum quatuor feſtivitates I. 1193. II. 561.
Evariſtus, P. R. I. 136. 562. 564. 1065. II. 358. 381. 477.
Euboicus, *Nicolaus*, græce & latine doctiſſimus III. 406.
Euchariſtia, de ea variæ ſententiæ II. 217.
— — de ea opiniones Berengarii I. 835. III. 129.
— — de eadem ſententia flagellantium III. 390.
— — de eadem dogmata Joh. Wiclef III. 386.
— — de eadem variæ Conſtitutiones Pontificiæ I. 556. II. 483.
— — de ea varia miracula III. 292. 293.
— — in confirmatione pactorum adhibita I. 863. III. 150.
— — per eandem Purgationum illuſtria exempla I. 71. 104. 107. 238. 159. 421. 422. 640. III. 66.
— — intoxicrata, hujus exempla I. 320. 1092. III. 138. 314.
— — a Judæis male habita I. 1051.
S. Eucharius, *Trevirenſis & Tungrenſis Epiſcopus* I. 559. II. 240. 473. III. 2. 3. 4. 8. 10.
Eucherius, *Aurelianenſis Epiſcopus* I. 770. II. 519.
— — *Lugdunenſis Epiſcopus* I. 711. II. 498.
S. Eucherius III. 12. 36.
Eudo, *Dux Aquitaniæ* I. 25. 212. 213. 769. 771. 772.
Eudoxia, *uxor Theodoſii jun.* I. 606. 712. 713. 718. II. 280. 281. 645.
Eventius, *martyr* I. 565. II. 478.
S. Evergiſlus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 14.
Everhardus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 120. 122. 131. 167.
— — *Merſeburgenſis Epiſcopus* I. 1167.
— — *Spirenſis Epiſcopus* I. 101.
— — *Senonenſis Epiſcopus* I. 89.
Everhardus, *Dux Forojulienſium* I. 88.
Eveverardus, *Magiſter Pincernarum* I. 40.
S. Evermarus III. 88. 181.
Eugenia, *martyr* I. 142. II. 486.
B. Eugenius I. 807. III. 79.
Eugenius I. P. R. I. 201. 684. 757. 1082. II. 391. 388. 514.
Eugenius II. P. R. I. 227. 637. 790. 1086. II. 390. 526. 696.
Eugenius III. R. P. I. 675. 676. 879. 880. 882. 881. 961. 965. 968. 1035. 1019. 1095. II. 149. 192. 548. III. 179. 184. 185.
Eugenius IV. P. R. I. 1109. 1110. 1132. 1216. 1217. 1240. 1241. 1244. II. 571. 572. 929. 934. 917. III. 388. 391. 404. 405. 406. 410.
S. Eugenius, Carthaginenſis Epiſcopus I. 166. 723. 725. II. 501. 648.
Eugenius *Imperator*, tyrannus I. 152. 601. 602. 701. II. 275. 276.
Eugiheimono Marca III. 577.
Evilaſius *martyr* I. 145.
Evilmerodach, *R. Babyl.* I. 125. 126. 513. II. 119. 419.
Eulalia *martyr* I. 145. 146.
Eulalius, *Antipapa* I. 156.
Eulogius, *martyr* I. 142. 583.
Eumelus, *Corinthius* Verſificator I. 504. 505.
Eunitarum hæreſis I. 963.
Eunuchi a Domitiano prohibiti I. 561.
— — talem ſe ipſum facit Origenes II. 260. 261.
Eunomia, *martyr* III. 662. 665. 671.
Eunomius, *hæreticus* I. 149. 598. II. 45. 492.
Evodius, *martyr* II. 474.
— — *Antiochiæ Epiſcopus* I. 134. 551. 563. 1061. II. 258.
— — *Titubenſis Epiſc.* II. 503.
Euphemia, *martyr* I. 145. II. 488.
Euphrates, *fluvius* I. 474. II. 142.
Euphrates, *Colonienſis hæreticus* III. 8.
Euphrates, *Philoſophus* I. 562. 566.
Euphroſina, *martyr* II. 477.
Euplus, *martyr* I. 145. 199. 589.
Euripides I. 518. 521. II. 443.
Europa I. 490. 491.
Europs, *Sicyoniorum Rex* I. 477. II. 408.
Europus, *R. Maced.* I. 519.
S. Euſebia I. 754.
S. Euſebius, *martyr* I. 5. 138. 570. 584. 796. II. 486. III. 63.
Euſebius, P. R. *martyr* I. 145. 588. 1069. II. 265. 386. 489.
Euſebius, *Cæſarienſis Epiſc.* I. 147. 588. II. 490.
Euſebius, *Nicomedienſis* I. 147. II. 269. 270.
Euſebius, *Vercellenſis Epiſc.* II. 270.
Euſtachius, *martyr* II. 478. 510.

Digitized by Google

Euſtachius, *Leudienſis Epiſc.* III. 351. 352.
— — Dux Lotharingiæ L. 850. II. 544.
Euſtachius, *Comes* L. 405.
S. Euſtochius L. 160.
S. Euſtaſius L. 192. 195.
Euto, *Abbas Augienſis* L. 214.
Eutropia, *martyr* III. 662. 665. 671.
Eutropius, *martyr* II. 476.
Eutropius, *presbyter* II. 498.
Eutropius, *eunuchus* II. 276.
Eutyches, *P. R.* & martyr L. 5. 136. 563. 819. II. 476.
Eutyches, *hæreticus* L. 160. 161. 172. 609. 610. 625. 716. 1074. II. 499.
Eutychiana hæreſis condemnata L. 159. 163. 728. 1074. 1082. II. 283. 290.
Eutychianus, *P. R.* & martyr L. 142. 584. 1068. II. 264. 385. 487.
Eutychius, *martyr* L. 606.
Eutychius, *Patriarcha Conſtantinopolitanus* L. 35. 184. 619. 741. II. 286.
Euuib III. 619.
Exaltatio crucis, feſtivitas II. 290.
Exarchatus Ravennæ a Rudolpho Habsburgico Pontifici confirmatus III. 283. 287.
Exarchi Italiæ aliquot L. 201. 756.
Excellentiæ titulus, Regibus a Pontifice tributus L. 66.
Excommunicatio Pontificia & Eccleſiaſtica, de ea conſtitutiones L. 1067. III. 393.
— — hujus vis inprimis Sæc. IX. & XI. in Germania L. 65. 66. 419. 1079.
— — per annum durans L. 416. 418. 420.
— — de Pontificia ſententia Johan. Wiclef III. 387.
— — Pontificia ab Italis parvi penditur L. 422.
— — an in Imperatores poſſit vibrari II. 508.
— — de ea judicium Sigeberti Gemblacenſis L. 847.
Excommunicatio Maximi Tyranni ab Ambroſio facta L. 700.
— — Theodoſii Imp. ab eodem Ambroſio facta L. 1072.
— — Arcadii Imp. ab Innocentio P. R. ſuſcepta L. 154.
— — Michaelis, Imper. Orient. I. 1086.
— — Invaſoris Imperii Orientis a P. R. facta L. 211.
— — Lotharii Regis & Waldradæ concubinæ L. 237. 238. 640. 796. 1086.
— — Henrici IV. Imper. & Epiſcoporum German. hujus vis L. 404. 408. 414. 417. 420. 422. 556. 654. 655. 660. 662. 664. 842. 1143. 1145. II. 348. III. 134.
— — Henrici V. L. 868. 946. III. 162.
— — Ottonis IV. Imper. L. 1098. III. 238.
— — Friderici I. Imp. L. 972.
— — Friderici II. Imper. L. 1102. 1171. 1173. 1127. III. 244. 252. 264.
— — Henrici VII. Imp. III. 314.
— — Ludovici IV. Bavari Imp. L. 1202. III. 315.
— — Archi-Epiſcoporum & Epiſcopor. Germ. L. 381. 382. 796.
— — Philippi Auguſti, Galliæ Regis L. 1012. III. 139.
— — Principum Saxoniæ & Thuringiæ, parum Canonica L. 389.
— — Epiſcoporum in militari cauſſa fruſtra petita L. 97. 98.
— — ob interfectum Archi-Epiſcopum L. 427. 429.
— — pœna injuſte excommunicantium L. 1100.
Excommunicati pœnitentes, quomodo poſt mortem tractandi L. 1097.
Exemtiones Eccleſiæ Romanæ parum utiles L. 1025.
Exlebaldus, *Abbas Augienſis* L. 227.
Exorciſmus, obſeſſis adhibitus III. 348. 349. 736.
Expectativa Donatorum inveſtitura L. 1329. 1330.
Expeditiones cruciatæ, harum incentor quis L. 663. III. 139.
— — inſignis promotor S. Bernhardus III. 177. 186.
— — de his variis in Conciliis actum III. 239.
— — ad has ſuſcipiendas furores L. 663. III. 140.
Expeditio Cruciata d. a. 1147. I. 676.
— — d. a. 1270. L. 433.
— — ſub Conrado II. Imperatore II. 548.
— — Conradi III. Imp. & Ludovici VII. Galliæ Regis L. 879. 881. 882. 964. 965. 966. II. 351. III. 182. 186. 187.
— — Friderici I. Imp. L. 937. 938. 996. 998. 1095. II. 549. III. 194. 195. 197. 198. 203.
— — Friderici II. Imper. L. 1042. 1099. 1170. 1323. 1371. III. 241. 242.
— — Philippi, Regis Franciæ L. 937. 938. 996. 998. III. 194.
— — Richardi, Angliæ Regis L. 998. III. 215.
— — Gottfridi Bullionæi L. 426. 663. 850. 1147. II. 338. 544. III. 141. 142.
— — Henrici Superbi, Saxoniæ Ducis L. 931.
— — Alberti Degeneris & aliorum in Bruſſiam L. 1105.
— — adverſus Slavos L. 965.
— — Infantium miſerabilis III. 240.
Expeditio *Romana* jurata L. 677.
Exuperantius, *martyr* L. 145.
Exuperia, *martyr* L. 579.
S. Exuperius III. 16.
Eydee, *villa* III. 544.
Eykenſe *Monaſterium* III. 85.
Eytirsberg, *Ettersberg*, *Caſtrum* L. 1324.
Ezechias, *Rex Judæorum* L. 124. 505. II. 433. 436.
Ezechiel, *Propheta* L. 506. 512. II. 224. 437. 438.
Ezigelhem, *Henricus* III. 834. 837.
de Ezildorff, *Conradus* L. 1203.
Ezelinus *de Tervis*, Princeps Italiæ, Vindex Jurium Imperii L. 432. 1044. 1103.
Ezelinus, *Hildeſhemenſis Epiſcopus*, L. 318.
Ezzo, *Altenburgenſis Epiſcopus*, L. 367.

F.

Fabianus L. P. R. & *martyr* L. 6. 141. 142. 143. 308. 576. 577. 578. 581. 1067. II. 262. 384. 485.
Fabianus II. P. R. L. 1023. 1078. II. 287. 289. 388.
Fabianus III. P. R. al. Sabinianus L. 1080.
Fabius, Conſul Romanus II. 145. 198. 450. 452.
Fahhonorum *marca* III. 575.
Fahſter III. 499.
Faillanus, *Scotus*, Eruditus L. 268. 269.
Falckenbergenſis *Dux* Bolko III. 700.
de Falckenſtein, *Cuno* III. 344.
Falco, *Archi-Epiſcopus* L. 94.
Faletheus, *Rex Rugorum* L. 166.
Famaguſta, regni Cypri civitas II. 568.
Fanones III. 563.
S. Fara L. 749.
Fara, *Piccardiæ oppidum* L. 875.
Farabertus, *Abbas Prumienſis* L. 93. III. 85.
Faringa, *Bavariæ locus* L. 44.
S. Faro L. 749.
Farolf III. 613.
Faſtrada, *uxor Caroli M.* L. 41. 43. 44. 46. 220. 221. 320. 635. II. 673. 682. III. 42.
de Fato, opinio Priſcillianiani L. 698.
Faucenſe Monaſterium III. 667.
Faunus, *R. Italiæ* L. 492. II. 93. 100. poſt Numen 418.
Fauſta, *martyr* L. 145.
Fauſtinianus, vir illuſtris L. 697.
Fauſtinus, *martyr* L. 145.
Fauſtulus L. 503.
Fauſtus, *martyr* L. 6. 139. 145. 571. 596.
Fauſtus, Diſcipulus S. Benedicti L. 729. 731.
Fauſtus exconſul L. 612.
Feba, *Rugorum Rex* L. 612.
Febris cura per Sigismundum Burgundiæ Regem L. 730.
Februarius anno additus II. 435.
Fedelbuſen, *locus* L. 1344.
Feldicus *Guilielmus* L. 1268.
Felgerarium *Caſtrum* L. 901.
Feliciana hæreſis I. 281. 311. 639. 783. II. 523. 682. III. 49.
Felicianus, *martyr* L. 145. 589. II. 488. 489. III. 816.
Feliciſſimus, *martyr* L. 6. 142. 580. 581. II. 486.
Felicitas, *martyr* L. 5. 6. 138. 140. 570. 574. 1318. II. 480.
Felix, *martyr* L. 5. 135. 142. 143. 145. 146. 584. 585. II. 473. 484. 486. 488. III. 108. 205.
Felix P. R. *martyr* L. 142. 144. 583. 584. II. 263. 487.
Felix II. P. R. L. 595. 1071. II. 270. 386. 492. 493.
Felix III. P. R. I. 166. 612. 613. 725. 1075. II. 283. 387. 501.
Felix IV. P. R. L. 173. 615. 616. 738. 1077. II. 284. 504.

Felix

Felix V. *R. P.* I. 1110. 1236. 1237. 1239. 1240. 1241. III. 406.
Felix, *Procurator Judææ* I. 132. 134. 135. 558.
Felix, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 600. III. 413.
Felix, *hæreticus* I. 46.
Felſenborg, *Monaſterium* I. 440.
Feneſtella, *Hiſtoricus* I. 133. 547.
Ferdinandus, *Hiſpaniæ Rex* I. 1253. 1264.
Ferdinandus II. *Legionis Rex* I. 932.
Feria, *Dea Longobardorum* II. 305.
Ferri candentis judicio innocentia olim comprobata III. 94.
Ferting III. 510.
Feſta Eccleſiæ Rom. varia I. 1100.
— — R. Pontificum ſolennia III. 134.
— — Apoſtolorum & Evangeliſtarum, & alia introducta II. 561. III. 597.
— — Fidelium animarum III. 92.
Feſti dies V. T. I. 511.
Feſtus, *Procurator Judææ* I. 4. 132. 135. 552.
Feuda *Eccleſiaſtica* II. 298.
— — *Imperii* hæreditaria reddere conatur Henricus VI. III. 224.
— — *Moguntino-Haſſiaca* I. 438. 1206.
— — *Moguntina* in Thuringia I. 1304.
— — *Secularia* Epiſcop. Germ, eripere conatur P. R. I. 862.
— — *Lorica*, contributio de iiſdem I. 893.
— — *Pontificis* R. an ſit Imperium III. 196.
Feudalia beneficia facta hæreditaria III. 469.
Feudum hæreditarium, hujus exemplum Sæc. X. I. 105.
Ficinus *Marſilius* I. 1267.
Fides Chriſtiana miracolo probata III. 84.
Fides, *martyr* II. 479.
Figiacenſe Cœnobium conditum III. 38.
Fillingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 788.
Finunga III. 679.
Finlandi fiunt Chriſtiani I. 979.
Firichſazn, *Pagus Saxoniæ* I. 227.
S. Firmatus I. 887. 921.
B. Firminus I. 697.
Fiſcamnum Monaſterium I. 897.
Fiſelesdorp III. 578.
Fixonti, Civitas I. 921.
Fladecheim, *locus* I. 415. 655. III. 652.
Flagellantium Secta I. 1045. 1103. 1108. 1347. III. 328. vid. Crucifigeri.
— — horum dogmata III. 390.
Flamersheim, *villa Regia* I. 73.
Flaodria quando coli cœperit II. 705.
— — feudum Germaniæ I. 936.
— — per tempus feudum Galliæ I. 1001. II. 842.
Flandriæ Dux Balduinus I. 59.
— — Principes III. 64.
— — Comitatus origines, Comites II. 530.
— — Marchiones I. 816. 838. 839. 848. 872.
Flandriæ Comites aliquot, horumve ſingularis ſucceſſio I. 344.
— — Comites & Comitiſſæ I. 404. 666. 672. 783. 804. 808. 818. 826. 831. 834. 836. 840. 846. 850. 853. 854. 860. 864. 868. 884. 894. 903. 908. 912. 913. 915. 919. 922. 926. 931. 935. 936. 939. 941. 944. 950. 951. 966. 971. 972. 973. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 985. 987. 988. 989. 990. 992. 993. 999. 1000. 1001. 1006. 1007. 1009. 1011. 1012. 1014. 1098. II. 338. 347. 554. III. 75. 89. 107. 114. 117. 119. 129. 140. 170. 188. 190. 203. 215. 221. 230. 232. 234. 261. 262. 265. 276. 280. 285. 294. 315. 337. 352. 397.
Flarcheim, locus I. 425.
Flaſcunbach III. 545.
Flavia Domicilla, *martyr* I. 5. 133. 563.
Flavianus, *Conſtantinop. Epiſcopus* I. 10. 160. 609. 697. II. 276.
— — *Antiochenus* I. 602.
Flavii, dicti aliquot Reges Longobardorum I. 743.
Flavius Joſephus. Vid. Joſephus.
Fleerdingen, *urbs* I. 319.
der Flegeler Socieras I. 1362. 1363.
Flidena fl. III. 490. 496. 505. 507. 529.
Fliedina, villa III. 496. 499. 502. 505. 624.
Fliedinerorum marca III. 502. 506. 508.
Flocellius, *martyr* II. 480.
Florentia, hujus urbis vires I. 1212.
— — Henrico VII. Imp. rebellis I. 1200. II. 859.
Florentia, *martyr* I. 146.
Florentinus, *martyr* I. 704.
S. Florentius, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 5.
Florentius, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 353. 354.
Florentius, *Hollandiæ Comes* III. 97. 121. 258.
— — II. *Hollandiæ Comes* III. 144.
— — IV. *Hollandiæ Comes* occiditur III. 249. 250. 251.
— — V. *Hollandiæ Comes* III. 275. 276. 277.
— — *Friſiæ Comes* I. 345.
Floriacenſe *Monaſterium* I. 756. II. 515.
Florianus, *Imp. R.* I. 144. 585. 1068. II. 264. 487.
S. Floribertus, *Leodienſis Epiſcopus* III. 34. 35.
Florichmaga, *locus* I. 97.
Florinenſe *Monaſterium* III. 105.
S. Florinus III. 153.
Florus, *Præſes Judææ* I. 4. 132. 135. 554. 555. 556.
Focho, *Remorum Archi-Epiſcopus* I. 644.
Fœdus *Bononienſe* II. 973.
— — apud Bunnam inter Henricum Aucupem & Carolum Simplicem III. 76.
— — Civitatum Imperialium contra Principes & Nobiles I. 268. 1355.
— — Judæorum cum Romanis I. 532.
— — *Suevicum*, hujus Conſortium, Acta I. 1270. II. 971. 975.
Fœdus *Cameracenſe* contra Venetos I. 1275.
Fœmina giganteæ magnitudinis Romæ I. 704.
Fœminarum Converſatio Clericis interdicta I. 1065.
— — Succeſſio in Feudis, hanc concedere vult Henricus VI. Imp. III. 224.
S. Foillanus ſ. Folianus I. 755. 756. II. 514. 515.
— — ejus monaſterium III. 175.
Folcbraht III. 631.
Folcfeld, *pagus* III. 538. 555. 582.
Folcger, *presbyter* III. 630.
Folchardesroda III. 832.
Folcher III. 526.
Folchram III. 594.
Folcleich III. 584.
Folcmarus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 89.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 811.
— — *Trajectenſis Epiſcopus* III. 93. 96.
— — *Præpoſitus Fuldenſis* III. 643.
Folemar III. 584.
Folco, *Remorum Archi-Epiſcopus* I. 99.
Folcoldus, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1132.
Folcolc III. 506.
Folcrat III. 524. 538. 597.
Folcuinus, *Augienſis Abbas* I. 234. 236.
Folgmaros, *Cancellarius* III. 824.
Folio, *Tungrenſis Epiſc.* III. 20.
Follenho, *Caſtrum* III. 203.
Folmot III. 507. 553.
Folrar III. 566. 567.
Folmarus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 112.
— — *Trevirenſ. Archi-Epiſc.* I. 994.
Fons Albus III. 568.
— — S. Bonifacii III. 548. 582.
Forcheim, *villa* I. 98. 423. 424. 425. 643. II. 321.
de Foreſt, *Goſvvinus* III. 144.
Foreſtum Mindenſis Eccleſiæ III. 810.
Forifactores I. 671.
Forina, *Caſtrum* I. 35.
Formoſus, P. R. I. 96. 250. 251. 252. 643. 804. 805. 806. 1032. 1087. II. 520. 530.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 40. 994.
Fortunatus, *martyr* I. 5. 135. 145. 557. 563. 820.
Fortunatus I. *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 4.
Fortunatus, *Poëta & Ep. Piſtav.* I. 14. 619. 741. II. 507.
Forumjulium I. 88. 203. 222. 247. 643. 784. II. 968. III. 42. 46.
Foſſa magna inter Almonam & Rednitiam, a Carolo M. tentata I. 46.
— — inter Franciam & Normanniam I. 906.
Foſſatenſe cœnobium I. 797.
Foſſenſe *Monaſterium* I. 755. II. 515. III. 91.
Franci I. 614. 629. 630. ſeqq. II. 279.
— — horum Origines, Migrationes, & primi Reges I. 1029. 1298. II. 102. 123. 295. III. 10. 13. 214. 215.
— — de his & horum Regno Relatio Sigeberti Gemblac. I. 690. 695.

Franci,

Franci, horum Reges vetuſti I. 698. 699. II. 380.
— — horum Reges dicti Criniti II. 295.
— — horum geſta varia I. 574. 606. 607. 705. 723. II. 688.
— — Regem Communem ſibi eligunt I. 707.
— — Galliam occupant I. 723. 726. 710. 733.
— — a Romanis ſuperari I. 148.
— — a Longobardis cæſi I. 187. 202.
— — fiunt Chriſtiani I. 170. 629. 726.
— — Orientales Imperatorem eligunt III. 463.
— — dicti Sandbaſen III. 662.
Franci homines III. 820. 822. 824. 826.
Francia, unde Provinciæ nomen II. 298.
— — Occidentalis, quæ II. 323.
— — fit liberum & independens Regnum I. 321. 322.
— — Orientalis quæ II. 323.
— — Ludovico Juniori cedit I. 79. 641. II. 116.
— — ab Hunnis vaſtata I. 255. 258. 313. 645.
— — fit Chriſtiana II. 520. III. 30. 11.
— — ejus Duces I. 690. 695.
— — omnis ſub Carolo Craſſo unita I. 82. 84.
Francicum Imperium, hujus fines II. 290.
Franciſcani, horum Ordo I. 1168.
— — Hoſtes Philoſophiæ & bonarum litterarum I. 1177.
S. Franciſcus, auctor Ordinis Minorum I. 1096. 1097. 1098. 1099. 1168. 1171. 1182. II. 554. III. 232. 248. 254.
— — Novus Bernenſis 3. 1277. 1278.
Franciſcus I. Galliæ Rex, hujus geſta cum Helvetis I. 1288.
— — aſpirat ad Imperium II. 971.
— — Dux Brunſuicenſis & Mundenſis Epiſcopus III. 818.
Franciſcus Petrarcha, nobilis Poeta I. 1197. 1219. 1274. II. 160. III. 303. 334.
Franckenhauſen, Civitas I. 1348.
Franckenlauf, Udo Marchio Stadtenſis I. 672. 673.
Franckenſtein, caſtrum 3. 436. 1336.
de Franckenſtein, Nobiles I. 1328.
Franco, Leodienſis Epiſcopus I. 805.
Francofurtum I. 94. 104. 105. 106. 108. 112. 230. 240. 241. 242. 248. 428. 431. 437. 675. II. 971.
— — Principalis Sedes Regni Orientalis 3. 78.
— — Ibi Regale Palatium III. 540.
— — locus electionis Imperatoris II. 731.
Franconia Provincia, unde nomen habet II. 298.
— — Per diſſidia Epiſcopi Wurtzburgenſis, & Principum ſecularium turbata I. 96. 98.
Franconiæ Ducatus I. 1301.
— — Duces I. 259. 262. 313. 314. 807. 812. 813. II. 325. 517.
Franeſuuinda III. 598.
Fratricelli, horum hæreſis condemnata I. 1209. III. 303.
Fredegundis, Francorum Regina I. 181. 183. 185. 186. 188. 741. 745.
S. Fredegundus III. 25.
Fredivvaldus, Vandalorum Rex I. 155.
Freiberabt III. 489. 520.
Freiberg, Civitas I. 436. 1045. 1050. 1192. 1191. 1199.
Preſenaha III. 544.
Fretbart III. 520.
Freyſtule, Mindenſis Epiſcopatus III. 840.
Frevvirat III. 573.
Friburg, caſtrum I. 1142. 1216. 1308. II. 552.
Friburg, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 788.
Friburgum Brisgaviæ I. 1243. II. 552. 767.
Fricco, Advocatus Hattonis Abbatis III. 622. 623.
Fricheo III. 552.
in Frickingen Advocatia III. 746.
Fridberg, urbs I. 1219. III. 678.
Fridehelmus, Laicus III. 543.
Friderata, Hugonis, Principis Franciæ, uxor I. 83.
Fridericus I. Barbaroſſa Imp. hujus geſta & fata varia I. 428. 429. 430. 676. 677. 678. 883. 885. 886. 897. 898. 916. 917. 919. 937. 967. 970. 972. 974. 975. 976. 978. 979. 981. 983. 984. 987. 990. 992. 994. 996. 997. 998. 999. 1039. 1040. 1096. 1146. 1158. 1159. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1366. II. Præf. 350. 351. 352. 353. 354. 392. 549. 772. III. 190. 194. 196. 197. 198. 199. 200. 210. 671. 695.
Fridericus II. Imp. hujus geſta varia & fata I. 431. 1005. 1010. 1041. 1043. 1044. 1098. 1101. 1102. 1169. 1171. 1172. 1173. 1175. 1176. 1186. 1260. 1320. 1321. 1329. 1371. II. 555. III. 223. 239. 240. 242. 241. 244. 245. 251. 253. 264. 265. 266.
— — Ipſi Blasphemia de tribus Impoſtoribus imputatur I. 1101. 1102. 1127. III. 244.
Fridericus, Brunſuicenſis Dux, deſtinatus Rex Germaniæ I. 1107. 1108. 1359.
Fridericus Pulcher, Auſtriæ Dux, Electus Rex Germaniæ I. 438. 1202. 1141.
Fridericus III. Imp. hujus geſta & fata varia I. 1110. 1215. 1229. 1239. 1240. 1243. 1246. 1252. 1253. 1255. 1263. 1266. III. 385. 409. 410. 445.
— — hujus Conventus cum Carolo Audace, Duce Burgundiæ, in Civitate Trevirenſi III. 435. 436.
Fridericus, Moguntinus Archi-Epiſcopus I. 104. 106. 107. 261. 262. 314. 645. 646. 813. 814. 815. III. 84.
Fridericus, Colonienſis Archi-Epiſcopus I. 664. 671. 673. 852. 861. 873. 943. 950. 956. 1110. 1275. II. 145. III. 148. 162. 164. 169. 204. 373. 379. 387. 389.
Fridericus, Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus I. 1218. 1221. 1250.
Fridericus, Leodienſis Epiſcopus I. 671. 946.
Fridericus, Monaſterienſis Epiſcopus I. 356.
Fridericus, Numburgenſis Epiſcopus I. 1133. 1134. 1147.
Fridericus, Trajectenſis Epiſcopus III. 58. 59. 320. 121. 371. 372. 402.
Fridericus, Wurzburgenſis Epiſcopus I. 1242.
Fridericus Victorioſus, Elector Palatinus I. 1239. 1247. 1253. III. 441. 443.
Fridericus Bellicoſus, Saxoniæ Elector I. 1232. 1234. 1235. 1354. 1358. 1359. 1362. 1363. 1364.
Fridericus Placidus, Saxoniæ Elector I. 1239. 1241. 1243.
Fridericus III. Sapiens, Saxoniæ Elector I. 1032. 1246. 1259. 1270. III. 203.
— — hujus laudes, reprehenſio, in Imperatorem eligitur I. 1259. 1260. 1261.
Fridericus I. Brandenburgicus Elector I. 1228. 1229. u. a. 1231. 1364.
Fridericus, Auſtria Dux, Badenſis Marchio I. 1046.
— — Patronus Johannis XXIII. P. R. III. 383.
Fridericus, Bavariæ Dux, Com. Palat. Elect. I. 1253.
Fridericus, Brunſvicenſis Dux I. 1108. 1113.
Fridericus, Lotharingiæ Dux I. 287. III. 108. 471. 473.
Fridericus, e Lotharingia Ducibus, Legatus Apoſtolicus I. 320.
Fridericus, Moſellanorum Dux I. 831. 835. III. 87.
Fridericus, Saxoniæ Dux, Magiſter Teutonicus I. 1269.
Fridericus, Sueviæ Dux I. 428. 672. 999. 1002. 1146. 1148. II. 347. 351. III. 203.
Fridericus Tuto, Marchio Landsbergi & Luſatiæ I. 1191. 1334.
Fridericus, admorſus, Thuringiæ Landgravius & Miſniæ Marggravius I. 434. 435. 436. 437. 438. 1050. 1188. 1189. 1191. 1192. 1193. 1197. 1198. 1199. 1200. 1202. 1332. 1114. 1315. 1336. 1337. 1138. 1139. 1340. 1341. 1367.
Fridericus, Severus, Thuringiæ Landgravius I. 438. 1202. 1216. 1295. 1342. 1341. 1344. 1345. 1346. 1347. 1367.
Fridericus Strenuus, Thuringiæ Landgravius I. 1216. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1167.
Fridericus Simplex, Thuringiæ Landgravius I. 1353. 1356. 1158. 1361. 1362. 1363.
Fridericus I. Saxoniæ Comes Palatinus, I. 125. 356. 361. 396. 410. 1142. 1307. 1308. 1109. 1368. 1369.
Fridericus, Comes de Abinberg I. 430.
Fridericus, Comes Alemanniæ III. 474.
Fridericus de Angeresbach III. 644.
Fridericus, Comes Kirchberg 3. 430.

Fridericus

Digitized by Google

Fridericus, *Comes de Nellenburg* III. 759.
Fridericus, *Comes de Zollern* III. 765.
Fridericus, *Comes Thuringiæ* I. 426. 427.
Fridericus, *Cancellarius* III. 828.
Friderich, *presbyter* III. 638.
Friderichsroda, *villa* I. 1139. not. a. 1306. III. 621.
de Fridingen, *Nobiles* III. 745. 756.
Fridslar. Vide Fritzlar.
Friduberaht III. 525.
Friduhelmus III. 617.
Fridurich III. 539.
Friduvvin III. 524.
Friehus, *villa* III. 546.
Frieſo III. 593.
Fridurichus, *Monachus* III. 617. 630.
Frigeromannifeld III. 544. 636.
Frigus intenſum III. 478.
Frihefenhus III. 593. 624.
de Frimaria *Henricus* I. 1212. 1292. 1293.
Friſgung, Scrofa adulta III. 546.
Friſia a Normannis vexata I. 57. 224. 229. 232. 240. 244.
— — a Francis devicta I. 782. II. 294.
— — a Carolo Martello vaſtata I. 213.
— — a Carolo M. occupata I. 309.
— — a Balduino, Flandriæ Comite, oppugnata I. 345.
— — a Comitibus Flandriæ tentata I. 838.
— — Ludovico Juniori cedit I. 79. 641.
— — Godefrido Normanno conceſſa I. 83. 85.
— — fit Chriſtiana I. 208. 209. 216. 633. 1027. 1028. 1126. III. 30.
— — in eadem geſta Alberti Animoſi, D. Saxoniæ I. 1245. 1263.
— — in ea geſta Georgii Barbati I. 1287.
— — undis ſubmerſa I. 434. 1171. 1188. II. 556.
— — *Orientalis*, hujus varii Domini III. 202. 226. 229. 258. 351.
— — Trajectenſi Epiſcopo donatur III. 136.
— — ejus Duces aliquot I. 56. 213. 629. 630. 764. 765. 767. 768. 769. 772.
— — ejus Comites aliquot I. 85. 345. III. 97. 121.
Friſii, Gens qualis I I. 1296.
— — horum bella cum Francis I. 629. 630. 631.
— — Galliam vaſtant II. 527.
— — Cruciatam Expeditionem ſuſcipiunt I. 433.
— — horum Apoſtolus Wilibrodus I. 208. 209. 626. 1027.
Friſinga, *Civitas* I. 319. 340. 1028.
Friſingenſis Epiſcopatus origines I. 1028. 1084. 1128. 1300.
— — Epiſcopi I. 294. 1275. III. 182.
Friſonaria, Societas Canonicorum I. 1232.
Fritigernus, *Wiſi-Gothorum Rex* I. 697.
Fritzlar, *urbs* I. 36. 99. 337. 367. 635. 644. 780. 1043. 1325. 1326.
— — Eccleſia I. 219. 310. 1027. 1300. III. 42.
Friulphus III. 692.
Frizai, *Pagus Saxoniæ* III. 55.
Fronciacus, *Caſtrum* I. 35.
Fronerot III. 548.
Fronto, *orator* I. 138. 569.
— — *Epiſcopus Petragonicenſis* II. 475.
S. Frontonius III. 1.
Frormenni III. 534.
Frotſtet, *prædium* I. 1304.
Frovvenberg, *Caſtrum* I. 1330. 1331.
Fructuarienſe *Monaſterium* I. 399. III. 124. 126.
Fructuoſus, *martyr* I. 141. 583. II. 486.
Frugum Benedictio, de ea Conſtitutio Pontificia I. 584.
Frumold III. 608.
Fruoehganger III. 609. 618.
Fruohna III. 622.
Fryding III. 833.
Fuggerorum Genealogia III. 777. ſeq.
Fulbertus, *Cameracenſ. Epiſc.* I. 815.
— — *Carnotenſis Epiſcopus* I. 824. II. 537. 539.
Fulcarius, *Leodienſis Epiſcopus* III. 38.
Fulco, *Hieroſolym. Rex* I. 874. 879. 955. 962. III. 174.
— — *Rhemorum Epiſcopus* I. 804. III. 76.
— — *Presbyter* I. 1010.
Fulcuinus, *Lobienſis Abbas* I. 823.
Fulda, *fluvius* III. 533. 549. 553. 555. 556. 585. 587. 608. 614. 615. 617. 636.
Fulda, *urbs* III. 548.
Fuldenſis Abbatia I. 101. 103. 105. 258. 259. 311. 313. 360. 437. 442. 635. 645. 649. 660. 775. 1085. 1129. II. 299. 520.
— — Ejus origines I. 310. 632. 773. 1084. 1085. 1300. II. 520.
— — hujus Jura & prærogativæ III. 116.
— — Jura Sedis Rom. in eandem abolita I. 295.
— — Ejus prædia & Decimæ in Thuringia I. 353. 354.
— — Ejus Prædia militibus erogata I. 328.
— — Ejus fata varia I. 347. 368.
— — in ea requieſcit S. Bonifacius I. 1028.
— — ab antiquo illuſtris III. 485.
— — inteſtinis motibus turbata I. 328. 329.
— — Ejus officiales trucidati, bona dilapidata I. 328.
— — Ejus Milites I. 368.
— — Ejusdem Traditiones, ſive donationes III. 487.
Fuldenſes Abbates I. 102. 108. 109. 220. 223. 226. 227. 232. 233. 235. 298. 310. 311. 312. 314. 317. 318. 319. 324. 325. 347. 362. 386. 398. 433. 435. 438. 442. 635. 637. 639. 640. 646. 649. 651. 654. 781. 790. 869. 947. 1047. 1088. 1144. 1303. 1332. 1336. 1337. 1340. 1348. 1360. 1367. II. 521. 526. 540. III. 56.
— — *Alcholfus*, III. 647.
— — *Arnulphus* I. 869. 947.
— — *Eigil* III. 512. 513. 527. 583. ſeq.
— — Conradus III. 648. 652.
— — Erlolfus III. 650.
— — *Gotzkerus* III. 520.
Fuldenſ. Abb. *Hadamar* III. 495. 543. 568. 581. 583. 624. 640. 654.
— — *Haicho* III. 542.
— — *Hatto* III. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 545. 546. 547. 548. 620. 621. 622.
— — *Henricus* III. 649. 650.
— — *Hildbertus* III. 542.
— — *Hugo* III. 636. 637. 638.
— — *Marquardus* III. 522. 650. 654.
— — *Pangolf* III. 490. 491. 519. 520. 521. 522. 523. 552. 553. 554. ſeq. 563. 565. ſeq.
— — *Rabanus* III. 511. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 520. 522. 528. 529. 530. 531. 545. 589. 590. ſeq. 602. 606. 607. 609. 610. 611. 612. ſeq.
— — *Ratbgarius* III. 496. 497. ſeq. 524. 525. 526. 568. ſeq. 624. 625.
— — *Ruothardus* III. 646.
— — *Sigibart* III. 538. 539. 540. 547. 581. 633. 634. 635. 636. 639.
— — *Sturmio* III. 487. 488. 549. 550. 551.
— — *Thioto* III. 536. 537. 538. 545. 623. 625. ſeq. 654.
— — *Udalricus* III. 645.
— — *Werinbarius* III. 652.
— — *Widradus* III. 647.
Fuldenſes, horum Præcedentiæ Controverſia cum Epiſcopo Hildesheimenſi I. 327.
— — horum Privilegium de ſeſſione ad latus Imperat. III. 116.
— — *Præpoſitus*, Ebbo III. 643.
Fulgentius, *Ruſpenſis Epiſcopus* I. 167. 170. 614. 725. 727. II. 500.
de Fulgeriis, *Radulphus* I. 888. 899. 913. 914.
Fulgo, *foreſtum* III. 652.
Fulradus, *Abbas S. Dionyſii* III. 36. 39.
Fullenbach, *Abbatia* III. 679.
Furius, *Bibaculus* Poeta I. 535.
S. Furſæus, *Hibernus* I. 744. 755. 955. II. 510.
Fürſtenfeld, *Monaſterium* I. 1183. 1333.
Fusniacum, *Abbatia* I. 883.
Fuſſeſtat III. 542.
Furſt ſ. *Forſt* III. 568.
S. Fuſtianus III. 692.

G.

GAbinius, *martyr* I. 145.
— — *Rhetor* I. 560.
Gabriel, *Archangelus* II. 21. 231. 232.
— — hujus 12. monita I. 798. III. 67.
Gajus, *martyr* I. 5. 139. 571. II. 481.
Gajus, P. R. II. 488.
Galba, *Imp. Rom.* I. 135. 557. 558. 1065. II. 255.
Galeacius, *Mediolanenſis Dux* III. 316. 373.
Galenus, *medicus* I. 568. II. 259. 479.
Galerius, *Imp.* I. 581. 587. 588. 589. II. 265. 266. 267.
— — vir Sanctus II. 493.
Galfridus *Monumetenſis*, qualis ſcriptor I. 686.

Gallia

Gallia, a Francis occupata L. 726.
— — per Hunnos vaſtata L. 716.
— — a Nordmannis vaſtata L. 232. 234.
— — fit a Germania ſeparatum, liberum & indepeodens regnum L. 60. 231. 232. 639. 792. II. 316.
— — per tempus tamen Germaniæ clientelaris I. 94. 248. 251. 809.
— — hujus Rex non eſt ſubjectus Pontifici Rom. III. 309.
Gallicia à Gothis vaſtata L. 163.
Gallienus, *Imp.* L. 143. 583. 1067. 1068. II. 263.
Gallicinius, (Callinicus) *Patriarcha Conſtantin.* L. 210. 766. III. 31.
Gallus, *Cæſar* L. 143. 148. 581. 582. 594. 595. II. 263.
Gallus, *Cornelius*, Poëta L. 542.
S. Gallus, *Apoſtolus Helvetiorum* L. 192. 193. 194. 620. 748. 1290. II. 510. III. 22. 23. 702.
— — hujus Monaſterium celeberrimum, ejusqoa varia fata L. 86. 103. 114. 212. 218. III. 474. 667. 669. 703. 705. 743.
— — hujus Abbates aliquot L. 108. 215. 217. 218. 220. 225. 229. 230. 231. 239. 240. 246. 249. 256. 257. 258. 259. 260. 263. 266. 268. 269. 270. 274. 645. 1031. II. 287. III. 697. 703. 707. 743.
S. Galli Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 784.
S. Gamaliel I. 603. 707.
Gamalperaht III. 576.
Gamenolfus, *Conſtantienſis Epiſcopus* L. 266. 267. III. 717.
in Gamertingen, *Comes Udalricus* III. 719.
Gandavum, *Caſtrum & urbs* L. 826. 827. 829.
Ganzbertus, *Comes* L. 62.
Gardolphus, *Halberſtadenſis Epiſcopus* L. 1166.
— — *Friſiæ Comes* I. 85.
Garenſe, *Monaſterium* L. 1036.
Garibaldus, *Bavariæ Rex* L. 187. 743.
Gavaldanum, *Pagus* L. 34.
Gaudentius, *Epiſcopus Conſtantienſis* III. 702.
Gaufridus *de Sancto Aldemano*, auctoe ordinis Templariorum III. 168.
Gavelolfus, *Conſtantienſis Epiſcopus* L. 267.
Gaziſtius, *Princeps Slavor. Marabenſium* L. 239.
Gazmerus, *Polonor. Dux* L. 292.
Gebavvinus, *Comes Palatii* III. 520.
Gebelhardus, *Comes Franciæ* L. 101.
Gebeſe, *Caſtrum* I. 1352.
Gehhardus, ſ. Ehhardus, *Argentinenſis Epiſcopus* I. 672. 675.
— — *Auguſtanus Epiſcopus* L. 288.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* L. 269. III. 707. 714. 726. 742.
— — hujus Vita III. 717. ſeq.
— — Ædificia I. 720.
— — Genealogia L. 721.
— — ex utero matris ſectus I. 725.
— — Edocatio ibid.
— — Monaſterium S. Gregorii fundat L. 727.
— — Ejus miracula L. 731. 734. ſeq.
— — Ejus mors ibid.
— — Sepultura L. 732.
Gehhardus, ejus habitus L. 733.
— — *Eichſtetenſis Epiſcopus* L. 297. 318. 320. 837.
— — *Ratisbonenſis Epiſcopus* L. 274. 278. 279. 291. 292. 293. 295. 298. 299. 316. 325.
— — *Würtzburgenſis Epiſcopus* L. 671.
— — *Dux de Zæringen*, Epiſcopus Conſtantienſis III. 742.
— — *Comes*, Pater Lotharii II. Imp. I. 654. II. 341.
— — *Comes* III. 520. 540.
— — Ejus Comitatus III. 588.
— — *Cancellarius* III. 827.
Gebolfeshuſen III. 542.
Gecelineſtruode III. 544.
Geilamer, *Rex Vandalorum* L. 174. 175.
Geilenhuſen, *urbs* L. 1166.
Geilo, *Potens Francus* I. 41.
Geiſa, *Rex Hungariæ* L. 843.
Geiſericus, *Rex Vandalorum* L. 163. 165. 606. 607. 610.
Geismari, *villa* III. 603.
Gelaſius I. P. R. L. 167. 613. 725. 1075. 1079. II. 281. 387. 501.
— — II. P. R. L. 867. 868. 945. 946. 1153. II. 546. III. 161. 162.
Geldriæ *Comites* L. 989. III. 93. 111. 117. 128. 158. 169. 189. 199. 203. 212. 213. 214. 228. 234. 239. 244. 246. 251. 265. 267. 272. 274. 275. 279. 280. 281. 282. 286. 289. 291. 302. 307. 308. 315. 320. 322.
— — fiunt Duces III. 327.
— — *Ducatus* I. 1301.
— — de eodem inveſtitur Carolus Audax III. 437. 445.
— — *Duces* L. 1359. III. 220. 221. 225. 125. 326. 329. 337. 338. 339. 351. 360. 361. 362. 364. 370. 381. 396. 409. 434. 435. 443. 444.
Geliſmerus, *Vandalorum Rex* L. 617.
Gellingen, *Monaſterium* I. 117.
Gelteſtat III. 563.
Gelcresheim III. 550. 559. 566. 568. 570. 571. 572. 578. 588. 630.
Gemblacum, *oppidum & monaſterium* L. 679.
— — *Monaſterium* L. 814. 816. 817. 823. 939. 940. 958. 1129.
Geminianus, *martyr* L. 145.
Gena, uxor Theodarici, Comitis Hollandiæ III. 69.
Genealogia Chriſti illuſtrata L. 469. 470. ſeqq. II. 230.
— — Judæorum, horum libri ab Herode combuſti I. 541.
Genavvina, olim *Auguſta* dicta III. 663.
de Geneſia, *Balduinus, miles* III. 236.
de Genepe, *Domina* III. 339.
S. Geneſius I. 791. II. 526.
Geneva, *urbs*, Pars Regni Burgundici. L. 278. III. 478.
Gengehach, *Monaſterium* L. 406.
S. Gengulphus, *martyr* L. 776. II. 522.
Gennadius, *Orator* L. 594.
— — Maſſilienſis L. 726.
S. Genovefa, *virgo Pariſienſis* I. 788. 729. II. 499. III. 16.
Genſericus ſ. Ginſericus, *Vandalorum Rex* L. 158. 159. 160. 162. 709. 710. 713. 714. 715. 718. 721. 722. 723. 730. II. 278. 281. 497.
Genſibach III. 544.
Gentiles, horum vocatio ad fidem II. 217.
Gentiliacum, *villa* L. 34.
Genua, *urbs* I. 811.
— — Reſpublica, hujus fata L. 1194.
Genuæ Civitatis Comes L. 53.
Genuenſes, horum bellum cum Venetis L. 1106.
Genuflexio, dum Chriſti nomen pronunciatur, a quo introducta III. 283.
Geochhuſen III. 561. 563.
Geon, *P. R.* I. 1082.
S. Georgii *Monaſterium Numburgenſe*, & hujus Abbates L. 1138. 1169. 1193. 1310.
S. Georgius, *martyr* L. 271. 376. 853. 1090. II. 489. III. 268.
— — hujus congregatio Coloniæ, à quo fundata L. 399.
— — hujus vexillum è cœlo delapſum accipit Landgravius Thuringiæ L. 1318. 1370.
— — eſt Patronus Wilhelmi, Regis Germaniæ III. 270.
— — *Numburgenſis Epiſcopus* L. 248. 249.
— — *ab Halvveil, Joannes, Conſtantienſis Epiſcopus* III. 777.
— — *Brunſuicenſis Dux, Mindenſis Epiſcopus* III. 818.
Georgius Pogebracius, *Bohemiæ Rex* L. 1252.
Georgius *dives*, *Bavariæ Dux* L. 1247. 1253. 1271. 1272.
Georgios, *Saxoniæ Dux* L. 1131. 1220. 1269. 1272. 1287.
— — Friderici Strenui filius, Marchio Orientalis L. 1354. 1356. 1360.
Gepidæ I. 694. 716. 718. 732.
— — horum Reges L. 725. II. 306. 307.
— — horum geſta I. 716.
— — horum Regnum deſtructum L. 178. 737.
Geppingen, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 791.
Gera, *fluvius* L. 440.
de Gera, *Domini* L. 1161.
— — *Comitiſſa, Jutta* L. 1162.
Geraha, *Pagus* L. 1151.
— — *oppidum* L. 1243.
Gerbaldus, *Leodienſis Epiſcopus* III. 50. 51.
Gerbertus. Vide *Sylveſter*.
Gerhertus, *Archi-Epiſcopus Rhemenſis, Ravenatenſis & Pontifex* L. 270. 823. 824. 1089.
Gerbertus, *Liberalium artium Doctor excellens* III. 96.
— — *Diaconus* III. 523.
Gerhirga, Hermanni, Sueviæ Ducis, uxor L. 270.
Gerboto III. 500.
Gerbraht, *presbyter* III. 501. 549. 557. 582.
— — Scholaſticus III. 628.
Gerdaeh, *Hildesheimenſis Epiſcopus* I. 316.

S. Gereon I. 146. 589. 869. II. 488.
Gerfredus, *Epiſcopus* III. 520.
S. Gerhardue I. 816.
— — *Bituricenſis Epiſcopus* II. 546.
— — *Leucorum Epiſcopus* I. 835.
Gerhardus M. origo devotionis III. 348. 353.
— — *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 432. 1044. 1045. 1049. 1050. 1051. 1053. 1105. 1179. 1181. 1189. 1196. 1330. III. 267.
— — *Bambergenſis Epiſcopus* I. 438.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 751.
— — *Laudunenſis Epiſcopus* II. 503.
— — de Gucb, *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1227. 1230. 1234.
— — *Wurzburgenſis Epiſcopus* I. 1358.
— — *Abbas S. Galli* I. 268.
— — *Bavariæ Dux* II. 525.
— — *Burgundiæ Dux* II. 523.
— — *Comes* III. 481.
— — *Advocatus* III. 583.
— — *de Bononia* I. 1204.
Gerhart III. 573.
Gerinesheimer marca III. 597.
de Geringen, *Comes*, *Marquardus* III. 697.
Gerlah III. 549. 649.
Gerlacus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1238. III. 312.
— — *de Branjurſt* III. 647.
Gerlahun III. 649.
Gerlind III. 612.
Germani, horum origo II. 122. 156.
— — Italiam populantur I. 343. 583.
— — a Julio Cæſare tentati I. 538. II. 398.
— — a Romanis varie oppugnati I. 542. 543. 570. 571.
— — Martino III. P. R. maxime exoſi I. 1048.
— — cur a Pontificatu excludantur II. 528.
Germania, hujus fines I. 1301.
— — hujus populorum originee I. 1296.
— — fit ſeparatum & a Francis independens Regnum I. 60. 231. 232. 639. 792. II. 316. III. 61.
— — ejus Populi Comitiorum & Electionie participes quinque III. 464.
— — inter filios Ludovici Germ. diviſa I. 79.
— — ejus Regimen juxta Regem Principibus debetur I. 357.
— — fit Chriſtiana I. 628.
— — ejus Regum poteſtas non eſt infinita I. 357.
Germanicue, *martyr* I. 5. 138. 571.
S. Germanus, *Epiſcopus* I. 771.
— — *Antiſſiodorenſis Epiſcopus* I. 74. 157. 711. 712. 713. 714. 715. 799. III. 15.
— — *Capuanus Epiſcopus* II. 503.
— — *Pariſienſis Epiſcopus* I. 180. 183. 184. 619. II. 505. 741.
Germundes, *villa* III. 614.
Germunt, *presbyter* III. 545. 599. 603. 604. 606.
Gero, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 90. 93.
— — *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 1136. 1137.
Gero, *Marchio* I. 13e.
— — *Comes Saxoniæ* I. 406. 410. 412.
— — *Comes fidelis Ottonis M.* I. 814.
— — *Comes* I. 325.
Geroldus, *Bavariæ Dux* I. 49. 785.
— — *Diaconus* III. 624.
Gerolfus, *Diaconus*, *poſtea Presbyter* III. 529. 530. 531. 614. 616. 617. 620.
Gerolphus, *Friſiæ Comes* I. 85.
Gerratu III. 578.
Gerretehus III. 634. 637. 639.
Gerrih III. 627.
Gerſon, *Cancellarius Pariſinus*, laudatus I. 1225. 1229. III. 350.
Gerſtungen, ſ. Gerſtingun, *Civitas Thuringiæ* I. 362. 363. 371. 379. 384. 390. 394. 395. 1348. 1360.
Gerſuinda, Caroli M. Concubina III. 42.
Gertersheim III. 537.
S. Gertrudis I. 200. 754. 757. 758. II. 492. 514. 515.
— — *Nivellenſis* III. 63.
— — *Regina Franciæ* I. 194.
Gervaſii *Laurentius* I. 1268.
Gervaſiue, *martyr* I. 5. 699. II. 473.
Geruogus, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1130.
Gerx, *Inſula* I. 888.
Geſtimulus, *Rex Slavorum* I. 639.
Getorne III. 578.
Getulius, *martyr* I. 5. 567.
Gevehardue, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 666.
— — *Eichſtetenſis Epiſcopus* III. 123. Vide etiam *Gebhardus*.
Gervineshuſen III. 535. 563.
de Geyſaha, *Hertvvig* III. 648.
Geyſslingen, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 791.
Gezmann, *Eichſtadienſis Epiſcopus* I. 318.
Gibellini I. 1172.
Gibeonitæ Joſuam decipiunt II. 98.
Gibichenſtein, *caſtrum* I. 318. 1143. 1224. 1308. 1309. III. 474.
S. Gibrianus, *Scotus* I. 729. 963.
Gideon, *Judex Iſraelis* I. 121. 491. 492. II. 100. 418.
Gieſſen, *Oppidum* I. 438.
Giezo, *Hungariæ Rex* I. 976.
Giffridue, *Carnotenſis Epiſcopus* I. 877.
Gigantes, hor. generario II. 58.
Giges à Devide occiſus II. 119.
Gigantez magnitudinie fœmina I. 704.
Gigo, Prior Carthuſiæ I. 876.
de Gigunix, *Comitatus* I. 901.
Gibulfus, *Longobardor. Rex* I. 182.
Gilbertus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 1141. 1146.
Gilberrus, *Porretta*, Pictavienſis Magiſter III. 155.
Gildo, *Africæ Comes* I. 152. 153. 703.
Gillihab III. 534.
de Giltingen *Johannes*, *Auguſtanus Abbas* III. 657.
Gimontiner Marca III. 609.
S. Gingulfus I. 989.
de Gingyen, *Ulricus* I. 1228.
de Gippeuis, *Comitatus* I. 909.
Girandue, *Burgundiæ Comes* I. 773.
Girardus *Puella*, *vir doctus* I. 934. 935.
Gizid, *Saracen. Princeps* I. 771.
Giſanheim III. 494. 634. III. 639.
Giſele, *uxor Henrici III. Imper.* I. 318.
— — *Uxor Conradi II. Salici* I. 274. 283. 284. 1138. 1304. 1366. 1367. II. 331. 332. III. 467. 472. 474. 821. 828.
— — *Stephani, Ungariæ Regis, uxor* I. 269. III. 102.
— — *Burgundica*, *Henrici Bavariæ Ducis, uxor* I. 269.
Giſelbertus, *Halberſtadtenſis Epiſcopus* I. 1368.
— — *Hervordenſis Epiſcopus* I. 885.
— — *Pictavienſis Epiſcopus* I. 881. 885.
— — *Lotharingiæ Dux*, hujus varia geſte & fata I. 102. 103. 104. 259. 313. 646. 807. 808. 810. 812. 813. 816. II. 324. III. 85. 87.
Giſelbertus de Vianen III. 343.
Giſenheim, villa III. 491. 554.
Giſilarius. *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 1133. 1134. 1135. 1136.
Giſo, *Comes* I. 367.
Giſortium, *Caſtrum* I. 895. 896. 900. 911. 916. 938. 1012. 1013.
Giſpring III. 568.
Giſla, *filia Caroli M.* I. 40.
— — *Uxor Godefridi*, *Normannorum Regis* I. 83. 85.
Giſulphue, *Longobardorum Dux* I. 209. 627.
Giuſunga, *villa* III. 567.
Gizſan, *vicus* I. 1151.
Gladii Imperiales deſcripti II. 365.
Gladiue Attilæ in Germaniam delatus I. 348.
— — *Arthuri*, *Britanniæ Regis* I. 722.
— — hunc contra Dominum evaginare, capitale eſt I. 94.
Gladius Secularis, huic renunciat Benedictus XII. P. R. I. 1211.
— — eo ſolenniter accincti olim Reges I. 299.
— — in manibue tenent Mejeſtatis criminis rei ſupplices I. 974.
de Gladiz, *Cunradus* I. 1179.
Glaedbach, *Abbatia S. Viti* III. 90.
Gleichen, *Thuringiæ Caſtrum* I. 426. 657. 1147. 1310.
de Gleichen, *Comites* I. 430. 1199. 1306. 1312. 1320. 1325. 1326. 1353. 1365. 1367.
de Gleichenſtein, *Albertus Comes* I. 434.
Gleisberg, *caſtrum* I. 1161. 1183. 1185.
de Gleisberg, *Comites* I. 317. 388. 393. 677. 1160. 1161. 1306.
— — *Advocats* I. 1161.
Glenctorpa, *locus* I. 1107.
Glihenbuholon III. 548.
Gline, *vicus* I. 1151. 1178.
Glismuoteshuſon III. 634. 639.
Globus Imperialis aureus deſcriptus II. 366.
Glockæ III. 504. 563.
Glorie in excelſis Deo, hymnus quando cœperit I. 566. 727. 763. 779. 1065.

Glycerius Imperator I. 165.
Gnoſtici *hæretici* I. 1074.
Gnoſus *civitas* I. 479.
Goa, *urbs* I. 1283.
S. Goar, *locus* I. 97.
S. Goarus I. 745.
Gœhsheim, *villa* III. 559. 584.
Godahertus, *Rex Longobardorum* I. 202.
Godam, *Vandalorum Deus* II. 305.
— — *Trajectenſis Archi-Epiſcopus* I. 672. III. 161.
Godeboldus, *Comes de Henneberg* III. 641.
— — *Canonicus S. Kiliani in Würtzburg* III. 642.
Godeboldus *parochianus* III. 646.
Godefridus, *Normannorum Rex* I. 40. 82. 85. 86. 247. 250. II. 320. III. 73.
— — tempore Caroli Craſſi fit Chriſtianus I. 83. 801.
— — hujus geſta I. 52. 54. 56. 800. III. 70. 71.
— — Danorum Rex I. 786. 787.
— — Friſiam depopulatur I. 57. 224.
— — *Spirenſis Epiſcopus* I. 109.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 167. 168.
— — *Wurtzburgenſis Epiſcopus* I.
— — Comes de Arnsberg III. 323. 430. 1158. 1241. 1245.
— — *Lotharingiæ Dux* I. 111. 273. 284. 286. 289. 290. 291. 297. 298. 299. 318. 319. 320. 321. 340. 651. 826. 827. 828. 829. 830. 840. 1144. III. 103. 104. 108. 118. 119. 182.
— — *Barbatus, Lotharingiæ Dux* I. 834. 835. 836. III. 119. 271.
Godefridus *Bullioneus*, Rex Hieroſolymarum I. 666. 853. 867. 945. 1147. 1148. III. 107. 119.
— — Ejus mores III. 151. 152.
— — Ejus Expeditiones Cruciatæ I. 663. 664. 665. 850. 851. 853. II. 338. 339. 340. 542. 544. III. 140. 141. 142. 143. 145. 151.
— — *Gibboſus*, Dux Lotharingiæ I. 340. 840. 944. 945. III. 119. 130. 132. 133. 137. 138.
— — *Junior*, *Dux Lotharingiæ* I. 962. 970. 973.
— — II. *Dux Lotharingiæ* III. 143.
— — *Dux Lovanienſis* III. 163. 164. 166.
— — *Marchio Antverpienſis* I. 405.
Godfridus, *Advocatus Majoris Domus* III. 522.
— — *de Kemenatum* III. 645.
— — *Viterbienſis*, quis fuerit, & hujus Pantheon II. 1. Præf.
Godegiſilus, *Burgundionum Rex* I. 168.
S. Godehardus, *Hildesheimenſis Epiſcopus* I. 317. 427. 1034. 1035. 1036. 1090. 1091. 1137. 1138. III. 111. 112.
— — antea *Herveldenſis Abbas* I. 316. 1137.
Godehardus, *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1217. 1219.
Godelaibus, *Obotritorum Dux* I. 54.
Godertherch, ſ. Godenshorch, *caſtrum* III. 238. 323.
Godeſchalcus, *hæreticus* I. 312. 793. III. 62.
— — condemnatus I. 233.
— — Abbas S. Albani I. 657.
— — presbyter Teutonicus II. 748.
Godeſtein III. 588.
Goesvvinus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 272.
Goeth, *Wilhelmus* I. 906.
Goettingen, *civitas* I. 1113. 1115. 1351.
Gohhuſa, *villa* III. 549.
Goldaſt, *Ulricus* III. 755.
Goldthal III. 691.
Goliath, *Philiſtæus* II. 110.
Golmar III. 643.
Gomar *fil. Japhet* II. 404.
Gomorrha, hujus excidium II. 69. 70.
S. Gondulphus, *Tungrenſis Epiſcopus* III. 22.
S. Gordianus I. 219.
Gordianus *Imp. R.* I. 6. 141. 142. 576. 1067. II. 262.
Gorgias, *Philoſophus* I. 522.
Gorgona ſ. Meduſa I. 489.
S. Gorgonius, *martyr* I. 145. 218. 310. 777. II. 488. III. 811. 828.
— — hujus brachium III. 811.
Gormarus, *Haſſiæ Comes* I. 430.
Gorra, *Nicolaus* I. 1224.
Gorton, *caſtrum* III. 305.
Gorzia, *Monaſterium* I. 218. 271. 323. 400. 776. 777.
Gosbertus, *Franconiæ Dux* II. 517.
Gosbertus, *Abbas S. Galli* III. 707.
Goſcelinus, *Salisberienſis Epiſcopus* I. 885.
Goslar I. 284. 285. 286. 292. 293. 295. 298. 299. 318. 319. 320. 321. 322. 327. 332. 336. 337. 338. 340. 341. 342. 343. 350. 351. 357. 366. 369. 370. 371. 384. 390. 402. 404. 407. 667. 670. 1143. 1303. 1305. II. 326. III. 120. 741. 828.
— — hujus origines III. 80.
Goſſenbror, *Leonhart* III. 684.
— — *Sigismundus*, Auguſtanum Chronicon condit III. 655.
Goſſech, (*Goſeck*) ex caſtro *monaſterium* I. 1141 1142. 1307. 1368.
Gosvinus, *Theologus* I. 1247. III. 144.
Gotahelm III. 492. 515.
Gotdmarus, *Rex Burgundionum* I. 171.
Gotehaldus, *Aquileienſis Patriarcha* I. 290.
Gotedeo III. 577.
Goteram III. 591. 604.
Gotha, *urbs* I. 1199. 1246. 1322. 1327. 1340. 1343. 1345. 1348. 1355. 1362.
Gothelo, *Dux Lotharing.* vid. *Gozelo.*
Gothi I. 605. 606. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 630. 631. 1068. 1077. II. 263. 264. 274. 275. 276. 277. 280. 284. 285. 287. 296. 297. 298. 299. 307.
— — horum origines & migrationes I. 143. 693. II. 404. III. 11. 12. 13.
Gothi, horum variæ ſedes, geſta & fata I. 149. 150. 153. 156. 158. 161. 583. 584. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 703. 704. 705. 720. II. 487. III. 6.
— — Italiam occupant I. 153.
— — a Beliſario victi & Narſete I. 175. 176. 178. 179.
— — a Stilicone cæſi I. 153. 154.
— — a Clodovæo ſuperati I. 169. 170.
— — horum Reges I. 163. 166. 186. 381. 597. 604. II. 274. 275. 277. 381. 494. 495.
— — ad Chriſtum converſi II. 508.
— — fiunt Arriani I. 150. 308.
— — fiunt orthodoxi I. 186.
Gothia, Provincia in Galliis I. 867.
Gothicæ literæ inventæ II. 275.
Gott, vox, unde originem habeat I. 1024.
Gottinga, *urbs* I. 1292.
Gottlieben, *Conſtantienſe Caſtrum* III. 746. 756.
Gottſchalcus, *Mindenſis Epiſcopus* III. 811.
Gotzelo, *D. Ripuariorum* III. 462.
Gotzelo, *D. Lotharingiæ*. vid. *Gozilo.*
Gotzfeld, *Comitatus* III. 540.
Gotzfeld, *Pagus* III. 491. 494. 554. 557. 587. 592. 619.
de Goye, *Caſtrum* III. 353.
Gozbertus, *Abbas S. Galli* I. 225. 229. 230.
— — *Herveldenſis Abbas* I. 314. 315.
Gozilo, *Lotharingiæ Dux* I. 279. 280. 284. 287. 317. 318. 363. 385. 388. 390. 393. 394. 395. 404. 418. 829. 830. 834. III. 103. 108. 481.
Gozmar III. 534. 636.
Gozpaldus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 235.
Gozperaht III. 570. 574.
Gozuin, *Comes* III. 583.
Gozzilinus, *Pariſienſis Epiſcopus* I. 86.
Græcæ Litteræ, harum Anaſtaſis in Italia I. 1222.
— — à quo & quando inventæ II. 99. 417.
— — auctæ II. 151. 445.
Græci a Carolo M. in Italia devicti I. 44.
— — horum Reges vetuſti II. 102. 104. 378.
Græcia, quando cœperit habere ſegetes II. 83.
— — Rerumpublicarum factum II. 155.
Grad, *Caſtellum Italiæ* I. 109. 110.
Gradus Academici, de his ſententia Wicleſi III. 387.
Gradus Eccleſiaſtici, ab Epiſcopo obſervandi I. 586. 587.
Graffſchaffenſe ſ. Grafcafenſe *Monaſterium*, hujus Origines I. 399. 400. 655. 1093.
Gralo, *Abbas S. Galli* I. 260.
Graman III. 539.
Grammatius, *Epiſcopus Vindoniſſenſis* III. 693. 701.
Grammatica Germanica Caroli M. I. 784. III. 43. 44.
Grande Pratum, *Monaſterium* III. 256.

Grandimontenſis *Canonicorum Ordo*, hujus origines II. 542. III. 172.
Grangienſe *Monaſterium* III. 209.
Grapfeld, *pagus* I. 1126. III. 487. 491. 494. 496. 501. 533. 535. 536. 537. 539. 540. 541. 545. 549. 550. 551. 551. 555. 556. 557. 559. 560. 561. 563. 564. 565. 567. 568. 569. 571. — 580. 583. — 640. 654.
Grapfeldonoburg III. 577.
Graſatelli, *villa* III. 526. 571. 572.
Gratia Divina, de ea Errores Pelagii I. 703.
— — Prædeſtinatorum I. 706.
Gratianus, *Imper.* I. 10. 149. 150. 151. 308. 597. 598. 599. 600. 695. 696. 698. 1072. II. 274. 275. 493.
Gratianus, *Compilator Decreti* I. 1039. 1095. II. 545. 549. III. 157. 185.
Gravamina Germanorum contra Henricum IV. Imp. I. 105.
— — Saxonum, contra Henricum IV. I. 157. 358. 362. 363. 367. 414. 415. 416.
— — Nationis Germ. contra Sedem Rom. I. 1279. 1280.
de Graseedorp, *Henricus* III. 252.
Graszeſtadt, *villa* III. 538. 580. 600.
Grecini, *vicus* III. 811.
de Gregeberg, *Nobiles* I. 1365.
S. Gregorius I. 145. 620.
— — hujus vita, à quonam deſcripta. I. 240.
— — ejus caput inter reliquias III. 729.
— — ejus Monaſterium Conſtantiæ fundatur III. 728.
— — *Epiſcopus Ultrajectinus* I. 782.
Gregorius I. ſ. *Magnus* I. 16. 27. 187. 188. 189. 190. 619. 620. 621. 741. 744. 745. 746. 790. 1024. 1064. 1079. 1080. 1082. 1128. II. 287. 288. 371. 388. 508. 510. 648. 654.
— — hujus ſcripta I. 15. 16. 184. 187. 619. 741. 744. 746. 1023. 1079.
— — hujus corporis translatio I. 790. 815. II. 535. III. 56.
— — II. P. R. I. 28. 211. 628. 629. 630. 767. 768. 770. 771. 1083. 1084. II. 294. 372. 389. 519. III. 35.
— — III. P. R. I. 28. 213. 630. 631. 771. 772. 1027. 1029. 1084. II. 297. 372. 389. 520. III. 34.
— — IV. P. R. I. 228. 232. 638. 790. 791. 1031. 1086. II. 372. 390. 526. 698. III. 57.
— — V. P. R. al. Bruno I. 269. 647. 824. 1034. 1089. 1135. II. 374. 391. 536. 730.
— — VI. P. R. I. 285. 287. 834. 1091. 1140. II. 336. 338. 374. 391. 539. III. 119.
— — VII. P. R. ſ. *Hildebrandus* I. 166. 167. II. 374. 391. 543. III. 115. 120.
— — hujus geſta ante Pontificatum III. 122.
— — de hujus Infantia fabula III. 115.
— — hujus character, laudes I. 354. II. 543.
— — hujus familiaritas cum Mathilda, laudes, crimina I. 403. 418. 419. 421. 422.
Gregorius VII. hujus auſa & fata I. 666. 667. III. 133. 134. 138.
— — hujus Dictatus I. 841. 842. 844.
— — Judex Henrici IV. Imp. conſtitutus I. 416. 418. 420. 421. 424.
— — In Concilio Wormatienſi deponitur I. 404. 655. 656. 842.
— — item in Brixiana Synodo II. 746.
— — Cælibatum Sacerdotum introducit I. 378. 653. 654. 1143. II. 341. 743.
— — hujus varia geſta I. 324. 354. 403. 651. 654. 655. 666. 854. 861. 1038. 1093. 1141. 1143. 1144. 1146. 1309. II. 340. 141.
— — adverſus hunc ſcribit Sigebertus Gemblacenſis I. 681. 682.
— — hujus Pœnitentiæ in articulo mortis I. 845. III. 114.
— — de hujus morte relatio I. 657. 845. 1146.
— — VIII. P. R. I. 996. 1096. 1158. II. 552. 760. III. 222.
— — IX. P. R. I. 1042. 1043. 1044. 1099. 1101. 1171. 1172. II. 556. 815. 819. ſeqq. III. 253. 254.
— — X. P. R. I. 446. 1047. 2105. 2179. 1186. 1187. II. 558. 829. III. 265. 282. 283. 285.
— — XI. P. R. I. 1107. 1218. 1219. II. 567. 901. 903. III. 344. 346. 348. 349.
— — XII. P. R. I. 1109. 1229. II. 569. 925. III. 357. 376. 177.
Gregorius Cardinalis, legatus Gregorii VII. R. P. I. 424. 675.
Gregorius, *Lingonenſis Epiſcopus* I. 732. II. 505.
— — *Nazianzenus* I. 696. 700. II. 271. 492.
— — *Niſenus* I. 696.
— — *Trajectenſis Epiſcopus* III. 40.
— — *Turonenſis* I. 740. II. 508.
— — *Vercellenſis Epiſcopus* I. 292. 295.
— — *Conſtantinop. Patriarcha* I. 76. 1082. III. 412.
— — *Abbas S. Galli* I. 263.
— — de *Arimino* I. 1182. 1218.
Gregorius Dialogographus. Vid. Gregorius I. P. R.
Greiſesdorff III. 563. 578.
Greſſenbach, *locus* III. 637.
Greytz, *locus* I. 1159.
Grevviſunga, *villa* III. 586.
Grifenberg, *caſtrum* I. 436. 1295. 1336. 1348.
Grifſtede, *Curia*, Ordini Teutonico cedit I. 1325.
Grimaha III. 577.
Grimaldus, *Dux Beneventanorum* I. 43. 44. 51. 59.
— — *Abbas* I. 240.
Grimdeoſtat III. 563.
Grimestode III. 633.
Grimlichhuſen, *villa* III. 209.
Grimma, Civitas I. 438. 1199. 1260.
Grimoaldus, *Rex Longobardor.* I. 20. 21. 202. 203. 204. 757. 758. 759.
— — *Major Domus Francor.* I. 199. 200. 628. 755. 756. 757. 765. 767. II. 297. III. 26.
Grinſtat III. 634. 639.
Grinzinebach III. 568.
Gripho, *frater Pipini Jun.* I. 30. 31. 215. 216. 632. 633. 774. II. 294. 298. 659. III. 39.
Gritz, *Joannes* I. 1269.
Groet, *Gerbardus* I. 1224.
Grona, *Dalemincia urbs* I. 810. 1209.
Groninga, *urbs*, hujus varia fata II. 897. III. 246. 247. 252.
Grulli, *Johannes* Diſputator I. 1247.
Groſſi, *Pragenſes* quando cœperint I. 1051.
— — *gladiati* I. 1245.
Groytz, *caſtrum* I. 1127.
de Grumbach. *Adelbertus* I. 430.
— — *Johannes* I. 1245.
de Grunbech, *Comites* I. 1203. 1314.
Gruneberg, *Caſtellum* I. 430. 1317.
Grunhain, *Monaſterium* I. 1235.
Gruonbecher Marca III. 534.
Gruonbah III. 585.
Gruriæ *Comes*, *Wilerius* II. 395. 545.
— — *Ogge* II. 545.
Gruzing III. 558.
de Gruytrode, *Jacobus* I. 1247.
Grysheim, *caſtrum* I. 1344.
Guado, *R. Longobardorum* II. 306.
Guadohaldus, frater Chilperici, Regis Franc. I. 167.
Gualcherus, *martyr* I. 845.
Gualtaris, *Rex Longobardor.* II. 306.
Guarinus, *Baptiſta* I. 1222. 1267.
Guarnerus, *Anconitanus Princeps*, hujus Epiſtol. ad Henric. IV. Imp. I. 854.
Guatzo, *Leodienſis Epiſcopus* III. 118.
S. Gudhertus, *Angliæ Doctor* I. 206. 207.
Gudench, *Rugorum Rex* I. 724.
S. Gudula III. 23. 271.
Guelphi ſ. Guelfi I. 1172. II. 821. 857. 859. 860. 870. 871.
Guerberei, *caſtellum* I. 894.
de Guesheeck, *Jacobus* III. 408.
Gugeleiba III. 559.
Gugenburg III. 568.
Gugenberg ibid.
S. Guibertus I. 679. 853. 948.
— — ſit Papa II. 746. III. 134. 742.
— — *Anglorum Rex* I. 206.
Guido, Dux Spoletanus, *Rex Italiæ* eligitur I. 88. 95. 109. 247. 251. 264. 641. 1032. II. 320. 371. 709. 710. III. 75.
Guido, *Rex Hieroſolymitanus* I. 937. 938. 995. 996. III. 192. 193. 194. 195.
— — *Rex Cypri* I. 1002.
— — *Cremenſis Papa* II. 782.
— — *Remenſ. Archi-Epiſc.* III. 122.
— — *Metenſis Epiſcopus* I. 111.
— — *Senonenſis Epiſcopus* I. 918.
— — *Trajectenſis Epiſcopus* III. 307.
— — *Abbas Ciſtertienſis* III. 217.
Guido *Aretinus*, *Muſicus* I. 831.
— — *Bonatus*, Aſtrologus I. 1186. 1204.
— — *Cantor S. Stephani*, *Catalaunenſis Hiſtoricus* III. 218.
— — Vide Wido.
Guilielmus, *Nothus* Angliam invadit I. 652.
— — *Pictavienſis Princeps* I. 650.
— — *Presbyter Fuldenſis* III. 646.
— — Vid. Wilhelmus.
Guina, *Gothorum Rex* III. 11.

Guiſogaſtaldus, author legis Salicæ II. 295.
Gulfias, Goth. Epiſc. Gothicas literas invenit II. 275.
Gulid, *torrens* I. 92.
Gumbraht da *Bleichenbach* III. 646.
Gunbrahtcſtat III. 619.
Gunda, *caſtrum* I. 1111.
Gundacar III. 492. 561. 569.
Gundamundus, *Vandalorum* Rex I. 166. 167. 168. 725. 726. 727.
Gundericus, *Vandalorum* Rex I. 156. 157. 705. 709.
Gundhilt III. 557.
Gundicarius, *Burgundionum* Rex I. 158. 606.
Gundilabus III. 646.
Gundo III. 569.
Gundobaldus, *Burgundionum* Rex I. 167. 168. 725. 728.
Gundolphi *villa* I. 84.
Gunniſliu III. 541.
Guntaramundus, *Vandalorum* Rex II. 501.
Guntharius, *Vandalorum* Rex I. 617.
Guntharius, *Eremita* I. 281. 586.
Guntharius, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 63. 64. 236. 237. 640. 796. III. 65. 66. 67. 68. 77.
— — *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 1224. 1231. 1240.
— — *Saltzburgenſis Archi-Epiſcopus* III. 462.
— — *Bambergenſis Epiſcopus* I. 299. 331. 333. 334. 335. 652.
— — *Numburgenſis & Citzenſis Epiſcopus* I. 1145. 1147.
— — *Spirenſis Epiſcopus* I. 676.
— — *Miſniæ Marchio* I. 1134.
— — *Herveldenſis Abbas* I. 314.
— — *de Schwartzburg Comes* I. 430.
— — electus Rex Germ. I. 1346. 1348. II. 891.
Guntherus, *Cancellarius* III. 820. 835.
Guntramnus, *Burgundiæ Rex* I. 183. 184. 186. 187. 191. 742. 745.
Guntze, *Suevorum Dux* III. 702.
Guntzenpfennig III. 702.
Gunza III. 560.
Guozenhuſen III. 614.
Gunzo, *Eychſtettenſis* Epiſcopus I. 323.
Guttenberg, *Petrus* I. 1244.
Guttinger, *Ulricus* Decanus Conſtantienſ. III. 756.
Gyfhorn, *caſtrum* I. 1107.
Gyges, *Lydorum Rex* I. 508.
de Gymmenich, *nobiles* III. 291.
de Gyſingen, *Petrus* I. 1204.

H.

HAbacuc, *Propheta*, hujus reliquiæ I. 153. 603. 701. 1081. II. 144. 437. 438.
— — *martyr* II. 486.
Habelenberg III. 544.
Hebesborch (Habsburg) I. 1105.
Habola, *fluvius* I. 45.
Habsburgica *Genealogia* III. 748. 749.
de Habsburg, Comes *Rudolphus* III. 747.
Habubesbabe III. 548.
Habundus, *martyr* II. 486.
— — hujus reliquiæ III. 669.
Hadaburg III. 488. 507. 596. 602.
Hadamarus, *Fuldenſis Abbas* I. 108. 314. 646. III. 495. 581. 624.
Hadamundee III. 548. 581.
Hadamuta de *Nuinburgo*, *Abbatiſſa* I. 297.
Haddenhauſen, *Comitia* III. 830.
Hadefuns, *Rex Galleciæ* I. 222.
Hadelerland, *Regio* I. 48.
Hadrianus (Adrianus) I. P. R. I. 46. 47. 70. 635. 1084. II. 389. 523. III. 48.
— — II. P. R. I. 779. 1031. II. 310. 390. 529.
— — III. P. R. I. 796. 797. 802. 1087. 1088. II. 390. 530.
— — IV. P. R. I. 885. 886. 887. 969. 970. 971. 972. 973. 1095. II. 353.
Hadrianus, *Imper.* I. 5. 137. 138. 1065. II. 258. 478.
Haduger III. 594.
Hadufoa, *Regio* I. 48.
Hæreſiarcha, vocatur Henricus IV. Imper. I. 667.
Hæreſis *Beringeriana* I. 292.
— — *Feliciana* condemnata I. 46.
— — Ludovico IV. Imperatori perperam imputata III. 318.
— — contemnentium excommunicationem Papalem I. 664.
— — eſt ablatio bonorum & jurium Epiſcoporum Germ. I. 669.
Hæreſes variæ in Conciliis Oecumenicis damnatæ I. 1074.
Hæreticæ pravitatis inquiſitores I. 430. 431. III. 309.
Hæretici varii, horumque fata III. 218. 219.
— — in Germania varii I. 430. 431. 991. III. 254. 684.
— — Thuringici in Sangerhauſen combuſti I. 1109. III. 390.
— — plerumque docti viri I. 1230.
— — habiti Philoſophi I. 1250.
— — horum pœnæ I. 1075.
— — capitalis pœna I. 151. 293. 320. 601. 699.
— — hæc veteri Eccleſiæ inviſa I. 151.
— — a Secularibus comprimendi I. 1023.
— — ad militiam non admittendi I. 1024.
— — pœnitentes, quo ritu in Eccleſiam recipiendi I. 699.
Haftunnæ III. 491.
Hagano, *Herveldenſis Abbas* I. 314. III. 533.
Hagebach III. 647.
Hagen, *Civitas* I. 438. III. 830.
Hagenau III. 746.
Haggæus, (Aggæus) *Propheta* II. 150. 224. 442.
Hagha Comitum, *Regale Palatium* ibi condit Wilhelmus Rex III. 269. 275. 340. 370.
Haginbenſes *Comites* I. 815. 979. 983. 990.
Haguno III. 507. 518.
Habbertus III. 549.
Hahbraht III. 559.
Habger III. 601.
Hahho, *Comes* III. 574. 598. 613.
Hahing III. 630.
Haholteſbach III. 504. 589.
Haholt III. 633. 635.
Habolteſheim III. 551.
Haicho, *Presbyter* III. 543. 634.
— — *Fuldenſis Abbas* I. 102. III. 542.
Haido, *Baſilienſis Epiſc.* I. 57.
Haigerloch, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 789.
de Haiſingen, *Nobiles* III. 746.
Hainoeoſes *Comites* I. 992. 994. 995. 996. 1000.
Haiſteragevv III. 718.
Haiſtolphus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 311. 637.
Hala Saxonum, *Civitas*, hujus varia memorabilia I. 430. 1259. 1284. 1285. 1318.
— — *Monaſterium novi operis ad ſlam* I. 1038.
Halabing III. 536.
Halberſtadt, *Civitas*, hujus varia memorabilia I. 346. 390. 409. 1109. 1113. 1125. 1154.
Halberſtadenſis *Epiſcopatus*, hujus origines & incrementa I. 1113. 1120. 1121. 1128. 1134. III. 44.
Halberſtadenſes *Epiſcopi* I. 317. 324. 325. 327. 356. 357. 384. 386. 391. 396. 401. 408. 409. 435. 654. 655. 672. 1108. 1109. 1110. 1111. 1143. 1192. 1166. 1218. 1242. 1284. 1368. 1369.
Halbthuring III. 577.
de Halremunt, *Comites* III. 812.
Halteboldus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 60.
Haltmarus, *Fuldenſis Abbas* I. 1088.
de Hamalia, *Domini* III. 428.
Hamalarius, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 59.
Hamalunburg III. 507. 516. 518. 522. 525. 642. 650.
Hamburgum, (olim Huobbuocki & Hohenburg) *Civitas*, hujus Origines & fata I. 57. 225. 311. 1123. 1132. III. 56.
— — *Monaſterium* I. 1300.
Hamelburck, *Eccleſia Haſſiæ* I. 1300.
de Hamele, *Caſtrum* III. 330.
Hamelenburg, vide *Hamalunburg*.
Hamelen, *Oppidum*, *Mindenſi Eccleſiæ acquiſitum* III. 814.
Hammersleben, *Monaſterium* I. 1154.
Hamerſtein, *Caſtrum* I. 342. 344. 427. 1368. 1369. III. 548.
Hamilcar, *Pœnorum Dux* II. 172.
Hampho III. 543.
de Hanalt, *Comes* I. 432.
Hannibal, *Carthaginenſium Dux* I. 530. 531. II. 174. 181. 182. 451. 454. 455.
Hanno, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 298. 299.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 812.
Hannonia, *Comitatus* I. 835. III. 335.
— — *Comites* I. 1003. 1006. 1008. III. 23. 89. 103. 104. 121. 140. 145. 268. 275. 295. 300. 304. 305. 311. 317. 331. 330. 339. 1393.
Hannover *Civitas* I. 1107. 1113.
Hanſe Stædte, horum bella cum Ducibus Brunſuicenſibus I. 1113.
Haraldus, *Daniæ Rex* I. 315. 652. 843. 1126.

de Hardeck,

de Hardeck, *Comites* I. 1288.
— — *Burghardus* III. 834. 837.
Hardenbergh, *Caſtellum* III. 252. 253.
Harderat, *Abbas Herveldenſis* I. 313.
Hardericus, fit *Epiſcopus Papienſis* III. 471.
Hardevvicus, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1148.
Hardevvigus, *Magdeburgicus Archi-Epiſcopus* I. 1147.
Hardysleybin, *locus* I. 1344.
Harialdus, *Rex Longobardorum* I. 197.
Haribertus, *Rex Longobardorum* I. 196. 202. 209. 210. 211.
Harimackarus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 52. 53.
Harioldus, *Rex Danorum* I. 638. 788. 789. 790.
Harlemum, *urbs*, nova arma ab Imper. accipit III. 205.
Harſtallium, *Palatium Lotharingiæ* III. 63.
Hartega, *pagus* III. 835.
Hartesburg, *Caſtrum* I. 349. 351. 356. 358. 361. 365. 366. 384. 406. 425. 653. 654. 1109. 1143.
— — diruitur I. 370. 371. 372.
Hartger III. 560.
de Hartinburg, *Gerbardus* I. 1355.
Hartmannus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 75.
— — *Abbas S. Galli* I. 257.
— — *de Buobenberg* III. 757.
Hartmann III. 568. 639.
Hartmoutus, *S. Galli Abbas* I. 240. 246.
Hartpertus, *Carienſis Epiſcopus* I. 105. 261.
Hartratus, *Presbyter* III. 600. 617. 628.
Hartuch, *Presbyter* III. 541.
Hartuinus, *Ratisbonenſis Epiſcopus* I. 671.
Hartuvinus III. 506.
Hartvvigus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 666. 1038.
— — *Hersfeldenſis Abbas* I. 352.
Haſeiler, (ſ. Hazael) *Rex Syriæ* I. 502.
Haſagevve, *pagus* III. 577. 595. 596. 597. 636.
Haſalaha, *fluvius* III. 596.
— — *vicus* III. 624.
Haſalahoſtein III. 568.
Haſanbach III. 548.
Hasbani, *fiunt Chriſtiani* III. 6.
Hasbania, *pagus* I. 245. 823. 872.
Haſchiricus, *Pariſienſis Epiſc.* I. 87.
de Haſelſtein, *Gerlacus* III. 648.
Haſenbach III. 582.
Haſengun, *Mons* I. 343. 352.
Haslou, *locus* I. 82. 83. 800.
Haſſatini, *qui?* III. 216.
Haſſi, *populus* I. 219. III. 534.
— — horum Apoſtolus, S. Bonifacius I. 629.
Haſſia, *Provincia* I. 635.
— — fit Chriſtiana I. 343. 1027. 1126.
— — olim pars Thuringiæ I. 1316.
— — an ab Ottone M. Wilhelmo Moguntino donata I. 1122. 1123. 1133.
— — poſt mortem Henrici Raſponis, Brabantinis cedit I. 1329.
Haſſiæ *Ducatus* I. 1301. 1302.
Haſſiæ *Landgraviatus* I. 431.
Haſſiæ *Landgravii*, horum varia fata & geſta I. 431. 435. 437. 438. 1045. 1206. 1218. 1233. 1272. 1276. 1339. 1341. 1342. 1348. 1351. 1354. 1360. 1366. III. 446. 448.
Haſſiæ Comes, *Gormarus* I. 430.
de Haſtia, *Henricus* Theologus I. 1222. III. 350.
Haſtonum, *pagus* I. 37.
Haſlino, *Saxonum Dux* I. 37.
Haſſonia I. 430.
Haſta ſignifera, per eam de Ducatu inveſtiti olim Principes I. 1137.
Haſtar, *martyr* I. 145.
Haſtingus, *Normannorum Dux* I. 69. 77.
Haſungen, *locus* I. 426.
Hatisleybin, *Civitas* I. 1316.
Hatto, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 93. 97. 101. 249. 250. 255. 256. 262. 313. 314. 644. 645. 646. 807. 808. 1032. 1057. 1088. II. 322.
— — *Epiſcopus Baſilienſis* I. 229. III. 541.
— — *Augienſis Abbas* I. 249.
— — *Fuldenſis Abbas* I. 109. 235. 314. 639. 640. III. 534.
— — *Præpoſitus* III. 614.
— — *Presbyter* III. 543. 640.
— — *Scholaſticus* III. 624.
— — *Diaconus* III. 600.
— — *Comes* III. 520. 568.
Hâtumarus, *Paderbornenſis Epiſcopus* III. 44. 45.
Hatvvardus, *Mindenſ. Epiſc.* III. 808.
Havela (Habola) *fluv.* I. 45.
Havelbergenſis *Epiſcopatus* I. 1120. 1123. 1127.
de Haugvviz, *Nobiles* I. 1238.
— — *Petrus* I. 1248.
— — *Georgius, Naumburgenſis Epiſcopus* I. 1249.
Haupt-Recht III. 166. 167.
de Haydegg, *Baro Fridolus* III. 745.
Haynsburg, *Caſtrum* I. 1265.
Hazecho, *Wormatienſ. Epiſc.* I. 318.
Hazelinus, *Bambergenſ. Epiſc.* I. 297.
Heber, *Hebræorum propagator* I. 473. 474. II. 406.
Habo III. 584.
Hebræorum origo, lingua II. 65.
— — exitus ex Ægypto II. 91.
— — Reges II. 377.
Hebrides, *Inſulæ*, Feudum Norvvegiæ I. 901.
Hecelo, *Argentoratenſ. Epiſc.* I. 332.
— — *Hildesheimenſ. Epiſc.* I. 320. 327. 353.
Hechingen, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 790.
S. Heddus I. 210.
Hedeneſſol III. 636.
S. Hedvvig I. 433. 1046. 1159. 1173. 1185.
Hegenetdenberg III. 548.
Hegeſtere III. 649.
Heat III. 559.
Heide, *villa* III. 491. 554.
Heidingesfeld, *villa* III. 650.
Heiligenberg, *caſtrum* I. 430. 1317.
— — *Comites* III. 746.
— — *Comes Arnulphus* III. 743.
Heiligenberg, *Comes Henricus* III. 744.
Heiligenſtadt I. 380. 1355.
Heilinger marca III. 595. 596. 597.
Heimbodesheym, *villa* I. 111.
Heimbrahr, III. 494. 523. 524.
Haimenburg, *civitas Hungariæ* I. 283.
— — *caſtrum* I. 361.
Heimengeshuſen III 494.
Heimo, *Conſtantienſis Epiſcop.* I. 274. 275. III. 462.
Heinrich, *Subdiaconus* III. 634.
Heiſtolph, *Presbyter* III. 620.
Heiſtolpheseigan III. 548.
Heitenfeld III. 641.
Helckindus, *Miniſterialis* III. 646.
B. Heldemarus I. 865.
de Heldrungen, *Nobiles Domini* I. 1357. 1362. 1363.
Helena *Trojana* II. 489.
— — Græca I. 491. 492. 493. 494.
— — *Mater Conſtantini M.* I. 146. 147. 587. 589. 590. 793. 1069. II. 489. 490. III. 7. 8. 63.
— — *Regina Rugiorum* I. 108.
Helenopolis, *urbs* I. 147.
da Helfenſtein, *Comes Ulricus* I. 1259.
Helidbeiga III. 614.
Helidinges marca III. 619.
Helidunga *villa* III. 561. 563. 578. 614. 634. 639.
Helinandus, *Hiſtoricus* III. 1. præf. 219.
Helingen, *vicus* I. 47.
Heliogabalus *Imp.* I. 6. 141. 575. 1066. II. 262. 369. 484.
Heliſpon III. 499.
Hellebadus, *Rex Gothor.* I. 176.
Hellendenberg III. 548.
Helmgaudus *Epiſc.* III. 520.
Helmhaldus, *Presbyter* III. 600.
Helmoldus, *Boſovienſis presbyter* I. 979.
Helmolt III. 495.
Helmprath, *Scholaſticus* III. 628.
Helmrigeshuſen III. 536.
Helmrih III. 588.
Helmvvart III. 605.
Helmvvertus, *Mindenſis Epiſcopus* III. 809.
Helphholph III. 553.
Helphricus, *Comes* III. 520.
Helpraht III. 490.
Helvetii Auſtriacos vincunt I. 1222. II. 568. 847. 894.
— — horum reipublicæ origines II. 558. 846.
Helvidiani, *Heretici* I. 1074.
Hemma, Caroli Calvi uxor I. 641.
S. Hemerath I. 352.
Hemmeburg, *Saxoniæ locus* I. 233.
Hemmingeshuſen III. 523. 624.
Hemmingus, *Rex Danorum* I. 57. 58. 225. 787.
Hemmo, *Monachus* III. 579.
Hendingen III. 561.
Hengesfeld III. 571.
Hengisger marca III. 616.
Hengisdorff, *villa & marca* III. 514. 550. 554. 559. 560. 566. 567. 588.
Hengſt, *Dux Saxonum* I. 710. 711. 714. 715. II. 358. III. 18.
de Henneberg, *Comites* I. 1187. 1307. 1322. 1330. 1345. 1347. 1356. III. 249. 641.
— — *Bertholdus Comes* I. 440.
— — *Fridericus Comes* I. 1113.

de Henneberg *Eberhardus Comes* III. 437.
— — *Godeboldus Comes* III. 641.
— — *Hermannus Comes* I. 1046.
— — *Otto Comes* III. 437.
— — *Poppo Comes* I. 430. III. 645.
— — *Domina* I. 439.
Henneroth III. 642.
Hennichen III. 645.
Henriciana Hæreſia, qualis III. 176. 177.
Henricus I. *Auceps Germanor. Rex* I. 257. 258. 313. 645. 808. 811. 1032. 1087. 1121. 1148. 1302. 1303. 1366. II. 323. 324. 533. III. 80.
— — Saxoniæ & Thuringiæ Dux I. 807. 808.
— — Rex German. deſignatur & eligitur I. 101.
— — non fuit Imperator I. 1137. II. 533.
— — hujus geſta III. 81.
— — hujus fœdus cum Carolo Simplice III. 76.
— — hujus Inſtituta civilia & militaria I. 809. 810.
— — hujus geſta contra Slavos I. 102. 103.
— — moritur I. 103.
Henricus, *Henrici Aucupis fil.* I. 313. 314. vid. infr. Henr. Bavar. Dux.
Henricus II. *Sanctus Imper.* hujus res belli & pacis & alia de eo memorabilia I. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 316. 317. 648. 826. 827. 828. 829. 830. 1034. 1035. 1039. 1089. 1090. 1091. 1095. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1366. II. 330. 331. 537. III. 95. 98. 101.
— — Clero maxime favet ibid.
— — miraculoſe a calculo liberatus III. 102.
— — moritur III. 102. 461.
— — Bambergenſem Epiſcopatum fundat ibid.
Henricus III. *Imp.* hujus res belli & pacis I. 275. 276. 278. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290——298. 317. 318——321. 649. 650. 651. 667. 830. 832. 833. 837. 1036. 1037. 1092. 1138. 1139. 1140. 1141. 1366. 1367. II. 332. 333. 334. 335. 336. 540. III. 111. 113. 114. 116. 117. 119. 120. 124. 462. 471. 475. 479. 480.
Henricus IV. *Imper.* hujus res belli & pacis ac fata I. 296. 298. 299. 320. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 349. usque 359. ſeqq. 360. usque 370. ſeqq. 380. ſeqq. 425. 426. 651. ſeqq. 666. 836. 837. 841. 842. 843. 844. 845. 854. 1037. 1092. 1093. 1140. 1141. 1142. 1043. 1145. 1146 1147. 1148. 1309. 1310. 1366. II. 337. 338. 340. 341. 344. III. 117. 125. 128.
— — fit Patritius Rom. I. 299.
— — hujus controverſiæ cum Saxonibus I. 653. 655. 841.
— — Crimina ipſi ab hoſtibus objecta I. 653. 654. 660. 661. 667.
— — Gregorium VII. P. R. deponendum curat I. 404. II. 544.
Henricus IV. ab eodem excommunicatur I. 404. II. 544. III. 134.
— — pœnitentiam publice agit, & Gregorio VII. ſe ſubmittit I. 417. 418. 419. 420. 421.
— — a filio throno dejectus I. 855. 856.
Henricus V. *Imp.* hujus varia geſta belli & pacis I. 425. 426. 427. 666. 854. 855. 856. 857. 860. 861. 862. 865. 868. 871. 872. 943. 945. 946. 949. 1015. 1038. 1094. 1141. 1148. 1149. 1151. 1152. 1154. 1309. II. 340. 342. 343. 344. 345. 346. 545. III. 128. 148. 156. 157. 158. 161. 162. 163. 166. 169.
— — an Cluniaceulis Monachus factus I. 872.
— — hujus perſonam agit Impoſtor I. 877.
Henricus VI. *Imper.* hujus variæ res belli & pacis I. 429. 678. 936. 938. 939. 979. 990. 994. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1006. 1007. 1010. 1040. 1096. 1159. 1160. 1166. 1260. 1317. 1318. 1319. 1320. II. 355. 553. III. 186. 209. 214. 220. 223. 225. 227. 245.
— — Imperium R. G. hæreditarium facere conatur III. 224.
Henricus VII. *Imper.* hujus varia geſta belli & pacis I. 1106. 1200. 1201. 1338. 1340. III. 292. 304. 306. 312. 313.
— — intoxicatur III. 314.
— — moritur I. 1201.
Henricus, Friderici II. filius I. 1169. III. 245. 249.
Henricus Raſpo, Thuringiæ Landgrav. I. 427. 429. 430. 431. 1041. 1044. 1102. 1173. 1175. 1180. 1307. 1312. 1313. 1324. 1325. 1368. 1369.
— — Rex electus I. 431. 1102. 1327. 1328. 1370. 1372. II. 557. III. 259. 264. 265. 266.
Henricus I. *Galliæ Rex* I. 858.
Henricus I. *Angliæ Rex* I. 858. 859. 868. 876. 958.
— — II. *Angliæ Rex* I. 883. 885. 886—896. 898—910. 913. 917—922. 929. 931—933. 936. 937. 966. 969. 970. 971. 973. 977. 978. 979. 980. usque 983. 985. 989. 991. 998.
Henricus, primus *Auſtriæ Dux* I. 675. 971.
— — *Bavariæ Dux*, Ott. M. Fr. I. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 259. 260. 261. 262. 314. 645. 646. 812. 813. 814. 816. III. 95.
— — *Rixoſus*, al. Hezilo, *Bavariæ Dux*, hujus varia geſta I. 108. 262. 266. 267. 269. 316. 816. 820. 821. 822. III. 80.
— — *Bavariæ Dux*, Fr. S. Cunigundis I. 272.
— — *Niger*, *Bavariæ Dux* I. 289. 1148.
— — *Catulus*, *Bavariæ Dux* I. 1146. 1148. 1381.
— — *Superbus*, *Bavariæ & Saxoniæ Dux*, hujus varia geſta ac fata I. 428. 672. 674. 675. 903. 959. 960. 1311. II. 349. III. 181.
Henricus *Leo*, *Bavariæ & Saxoniæ Dux*, I. 428. 429. 675. 903. 905. 911. 932. 973. 987. 988. 989. 990. 1009. 1129. 1166. 1173. 1311. 1314. 1315. 1316. 1317. 1319. III. 197. 199. 200. 210. 227.
— — *Brabantiæ Dux*, hujus geſta varia III. 221. 222.
— — *Magnanimus*, *Brabantiæ Dux* III. 258. 266. 271.
— — *Rex Germaniæ* deſtinatur III. 259.
— — *Brunſvicenſis Dux* I. 435. 1108. 1109. 1110. 1114. 1115.
— — *Foro-Julianor. Dux* I. 47. 49.
— — *Haſſiæ Landgravius* I. 432. 435. 438. 439. 1206. 1341.
— — *Puer*, *Haſſiæ Landgravius* I. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333.
Henricus, *frater Ottonis M. Lotharingiæ, poſtea Bavariæ Dux* I. 104. vide ſupra.
Henricus *illuſtris*, *Miſniæ Marchio*, *Thuringiæ Landgravius* I. 432. 1043. 1044. 1045. 1049. 1104. 1173. 1180. 1322. 1326. 1329. 1330. 1331. 1335. 1367.
Henricus, *Palatinus Comes* I. 299. 326. 1166.
— — fit Monachus I. 323. 324.
Henricus *Pius*, *Saxoniæ Dux* I. 1269.
Henricus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 675. 676. 1049. 1188. III. 173.
— — II. *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1188.
Henricus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 211. 314. III. 88. 278. 279.
Henricus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 666. 1148.
Henricus, *Ravennatenſis Archi-Epiſcopus* I. 294.
Henricus, *Albanenſis Epiſcopus* I. 430. III. 197. 211. 222.
Henricus, *Argentoratenſis Epiſcopus* I. 430.
Henricus, *Auguſtanus Epiſcopus* I. 266. 267. 298. 299. 315. 326. 332.
Henricus de Tann, *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 746.
Henricus ingenuus, *Conſtant. Epiſcopus* III. 751.
Henricus de Brandis, *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 756.
— — Epiſcopatum, promiſſa pecunia, obtinet, ibid.
— — Privilegium inſigne a Carolo IV. impetrat, ibid.
Henricus de Höwen, fit *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 758. 769.
Henricus, *Lauſanenſis Epiſcopus* III. 483.
Henricus, *Leodienſis Epiſcopus* I. 274. 390. III. 136. 189. 265. 267. 279.
Henricus, *Merſeburgenſis Epiſcopus*, I. 1188.
Henricus I. *Mindenſis Epiſcopus* III. 812.
Henricus II. *Mindenſis Epiſcopus* III. 813.

Henricus

Henricus Julius, *Brunſuic. Dux, Mindenſis Epiſcopus* III. 818.
Henricus, Comes a Schönburg, *Mindenſis Epiſcopus* III. 818.
Henricus, *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1203. 1204. 1250. 1255.
Henricus, *Paderbornenſis Epiſcopus* III. 834. 837.
Henricus, *Remenſis Archi-Epiſc.* I. 977.
Henricus, *Spirenſis Epiſc.* I. 337. 391. 654.
Henricus III. *Trajectenſis Epiſc.* III. 274.
Henricus, *Virdunenſis Epiſc.* I. 672.
Henricus, *Werdenſis Epiſcopus* III. 834. 837.
Henricus, *Fuldenſis Abbas* I. 362. III. 650.
Henricus, *Herveldenſis Abbas* III. 646.
Henricus, *Comes* I. 57.
Henricus, *Comes de Honſtein* I. 437.
Henricus, *Limburgenſis Comes* III. 255.
Henricus, *Lovanienſis Comes* I. 833.
Henricus, *Poloniæ Dux* I. 433.
Henricus, *Saxoniæ Comes* I. 356.
— — de Schrapelavv, *Comes* III. 837.
Henricus, *de Schvvartzburg Comes* I. 430. 434.
Henricus, *de Selmeſte Comes* III. 830.
Henricus, *Comes Seymenſis* III. 246.
Henricus de *Gandavo* I. 1290.
Henricus *Goldaſt*, Vicarius Conſtantienſis III. 756.
Henricus *de Lindenhuſen* III. 644.
Henricus *de Nerneſen* III. 829.
Henricus, *Oſtienſis Canoniſta* I. 1183.
Henricus, *Hæreticus Gallus* III. 185.
de Hensberch, *Johannes* III. 393.
Henting III. 563. 578.
Heracleonas, *Imp.* I. 19. 198. 623. 754. 1081. II. 292.
Heraclianus, *tyrannus* I. 706.
Heraclides I. 518.
S. Heraclides II. 495. 598.
Heraclitus, Maximus, *hæreticus* I. 573.
Heraclitæ, *hæretici* I. 1074.
Heraclius *Imp.* I. 18. 192. 193. 194. 198. 622. 747. 750. 751. 752. 753. 1025. 1081. II. 288. 289. 290. 510. 511.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 87. 88.
Herbach III. 544.
Herbart & Conrad de *Bienbach* III. 648.
Herbeke, *caſtrum* I. 1114.
Herberus, *Matthæus* I. 1268.
Herchambertus, *Rex Kentiorum* I. 203.
Herculanos, *martyr* I. 736.
Hercules I. 484. 486. 489. 492. 493. 495. II. 102. 415. 418. 420.
Hercules, *f. Alexandri M.* II. 170.
Herdegeſchen, *caſtrum* I. 1107.
Heregiſius, *Beneventanorum Dux*, I. 43.
Herelihenbrunnen III. 636.
Heremus Deiparæ Virginis, hujus origines I. 236.
Herenberg, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 789.
Herencaſtel, *caſtrum* III. 96.
de Herentals, *Petrus* hiſtoricus III. 2. præf. III. 362.
Heresburg, *Saxonum caſtrum* I. 36. 37. 38. 39. III. 42. Vid. Eresburg.
Heribertus, *Francor. Rex* I. 200. 201.
— — *Longobard. Rex* I. 309. 627. 628.
— — *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 273. 317. 648. 824. 825. 829. II. 537. III. 95. 97. 98. 102. 104. 105.
— —*Mediolanenſis Archi-Epiſcopus* I. 279. 285. III. 467. 478. 480.
— — *Eyſtettenſis Epiſcopus* I. 338.
Heribodo *de Suntheim* III. 645.
Heribrachtus, *Augienſis Abbas* I. 256.
Herifa III. 552.
Herifatorp, *Villa* III. 554. 578.
Herigerus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 101. 256. 258. 313. 645.
— — *Lobienſis Abbas* I. 824. II. 537.
Herigiſesfelt III. 544.
Herigolteshuſen III. 614. 619.
Heringen, *Oppidum* I. 1350.
Herioldus, *Danor. Rex*, fit Chriſtianus I. 59. 226. 228.
Heriolfeſtat III. 563.
de Herion, *Milites* III. 367.
Heripha, *villa* III. 491. 634. 639.
Heripraht III. 550.
Heriſpich, *locus* I. 85.
Heriſpius, *Heriſpoſus*, *Rex Britannorum* I. 63. 69.
Heriſtallium, *locus* I. 35. 36. 48. 311. 640.
Herivvartus, *presbyter* III. 535.
Herlihenbrunen III. 544.
Herluna, *incluſa* III. 666.
Hermagoras, *martyr* I. 5. 135. 557.
Hermannus, *Rex German.* contra Henricum IV. electus I. 425. 426. 656. 657. 844. 845. 848.
Hermannus, *Colonienſis Archi-Epiſc.* I. 92. 102. 278. 279. 292. 298. 317. 319. 320. 321. 649. 650. 664. 852. 1092. III. 113. 117. 143. 144.
— — *Bambergenſ. Epiſc.* I. 335. 353. 359. 380. 398. 405. 653. II. 340.
— — *Conſtantienſ. Epiſc.* III. 744. 745. 769.
— — *Mettenſis Epiſcopus* I. 404. 405.
— — *Mindenſis Epiſc.* III. 818.
— — *Monaſterienſis Epiſc.* I. 328. 430. III. 198. 671.
— — *Trajectenſis Epiſc.* III. 189. 190.
— — *S. Galli Abbas* I. 257.
— — *Saxoniæ Dux* I. 826. III. 121.
— — *Alemanniæ & Sueviæ Dux* I. 102. 105. 257. 260. 269. 270. 271. 272. 276. 279. 280. 812. 813. II. 735. III. 476. 482.
— — *Saxoniæ Comes Palatinus*, & *Thuringiæ Landgravius* I. 356. 396. 406. 428. 676. 677. 1041. 1043. 1098. 1160. 1166. 1167. 1170. 1316. — 2322. 2326. 1366. 1370. II. 773.
— — *Thuringiæ Landgravius*, F. S. *Eliſabeth* I. 1371.
— — *Haſſiæ Landgravius* I. 1354. 1360. III. 446. 448. 454.
— — *Comes* III. 828.
Hermannus, *Thuringiæ Comes* I. 426. 427.
— — *Comes de Glizberg* I. 388. 393.
— — *Comes de Vinzenberg* I. 673.
— — *Comes de Wymar* I. 437.
Hermannus contractus, hujus vitæ memorabilia, laudes I. 113. 115. 297. 838. III. 703.
Hermann, *presbyter & Diaconus* III. 622. 623.
Hermanſaul, fanum ethnicum I. 36. Vid. Irmenſul.
S. Hermes, *martyr* I. 5. 138. 568. 793. II. 478. 480.
Hermes Triſmegiſtus II. 446.
Hermingardis, conjux Lotharii I. 60.
Hermolaus, *Barbarus* I. 1222. 1267.
Herodes, *Judæorum Reges & Tetrarcha* I. 3. 4. 131. 132. 133. 134. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 550. 551. 1059. II. 195. 234. 235. 251. 254. 440. 463. 465.
Herodias I. 541.
Herodotus I. 127. 307. 518. 521. II. 443. III. 663.
Heroldus, *Rex Danorum* II. 318.
Heroldus, Baſilios Johannes I. 444.
Herolvesfeld, ſ. Hersfeld, *Monaſterium* I. 101. 312. 1300.
Herolveſtadt III. 628.
Heroldt III. 522.
Heros, *Epiſc. Antiochenus* I. 138. 563. 568.
S. Heros, *Arelatenſis Epiſcopus* I. 155. 603.
Herph, *Henricus* I. 1247.
— — *Johannes* I. 1243.
Herphe III. 494.
Herphesdorfer Marca III. 627.
Herrandus, *Argentoratenſis Epiſcopus* I. 288.
— — *Halberſtatt. Epiſcop.* I. 659.
Herſiu III. 578.
Hertvvint de *Hunnenfelt*. III. 648.
Hertuvvig de *Geyſaba* III. 648.
Hervæus de Villa piroſa I. 922. 923.
— — de Vienna I. 907. 908.
Herveldenſe monaſterium I. 309. 317. 1084.
Heruli, horum geſta & fata I. 182. 724. II. 282. 284.
Heryngus, *Wirtzburg. Epiſcop.* I. 1187.
Herzburg, *Caſtrum* I. 1351.
Heſeler, *Caſtrum* I. 1344.
Heſinlar, *Villa* III. 491. 527.
Heſiodus, *Poëta* I. 499. 503. 505.
Heſſia, vide Haſſia.
Heſſi, *Comes & Comitatus* III. 521. 530. 541. 542. 626. 628.
Heſſus, *Saxonum Dux* I. 37.
Hettilebaro Marca III. 619.
Hetto, *Trevirenſ. Archi-Epiſcop.* I. 60. III. 65.
Hetruſci I. 527.
Heveneldes III. 548.
Hevvinehuoſum III. 652.
Hexametri carminis inventrix I. 489.
Heymo, *Conſtantienſ. Epiſc.* III. 739.
Heynecke, *Caſtrum* I. 1356.
de Heynsberg, *Domini* III. 398. 400. 417.
Heyto, *Augienſis Abbas* I. 224. 225. 226. 227. 229. II. 689.
Hezaken, *Bambergenſ. Epiſc.* I. 319. 321.

Hezel, *Hildesheimenſis Epiſcop.* I. 356.
Hezilo, *Bavariæ Dux* III. 462. Vide ſupra Henricus Hezilo.
Hiacynthus, *martyr* I. 142. 583. 820.
Hibernia, *Inſula* I. 58.
— — olim ſub Scotiæ nomine complexa I. 441.
— — ab Anglis vaſtata I. 206.
— — ab Egfrido Nordanimbr. R. depopolata I. 761.
— — Anglorum Jura in eandem I. 910. 911. 918. 936.
— — ab Anglis tentata I. 980.
— — ab Arcturo recuperata II. 648.
— — fit Chriſtiana I. 606. 625. 710. 882. II. 491. 498. III. 15.
— — ejus Reges I. 744.
Hibinſtat III. 634. 639.
Hiel de Bethel inſtaurat Jericho I. 500.
Hierna, *Angliæ Duciſſa* II. 362. 363.
S. Hieron III. 79.
S. Hieronymus I. 151. 152. 156. 587. 601. 603. 604. 696. 700. 702. 703. 707. 1071. 1072. 1073. 1079. II. 276. 278. 493. 494. 497.
— — hujus Ordo reſtauratus I. 1233.
Hieronymus *Pragenſis* I. 1223. 1227. 1230. 1363. II. 568. III. 350.
— — hujus dogmata III. 358. 359.
— — Conſtantiæ comburitur I. 1228. II. 570. 571. 923. III. 386.
— — a Bohemis martyr Chriſti prædicatur II. 923.
Hieronymus *Ægypticus*, hiſtoricus II. 31. 52. 61.
Hieroſolymitana urbs, hujus fata II. 221.
— — a Perſis capta I. 194. 195. 622.
— — ejus excidium I. 125. 132. 135. 511. 559. 560. 1064. II. 335. 474. 478.
— — ejus reſtauratio per Hadrianum Imp. I. 138. 567. 1065. II. 258. 444. 474. 478.
— — ejus reſtauratio a Judæis tentata I. 596. II. 272.
— — illuc Carolus M. Legatos & dona mittit I. 49. 53. 223.
— — a Chriſtianis capta I. 1042. 1147. II. 339.
— — a Godfrido Bullionæo capta I. 664. 665. 1147. II. 542. 544. III. 142. 143. 151.
— — a Saracenis capta I. 753. 1046. II. 538. 552. III. 194.
— — hujus excidium Sæc. XIII. II. 555.
— — ejus Epiſcopi I. 137. 138. 139. 143. 145. 146. 147. 148. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 571. 573. 574. 582. 583. 587. II. 263.
Hieroſolymitani S. Johannis Baptiſtæ Ordo, hujus Origines II. 547.
Hieruſalem, capella Romæ I. 1089.
Hilaria, *martyr* I. 8. 143. II. 488.
Hilaria III. 662.
S. Hilarius, *martyr* I. 10. 704.
Hilarius, P. R. I. 163. 611. 720. 1022. II. 387. 500.
— — *Arelatenſis Epiſcopus* I. 721. II. 498.
Hilarius, *Pictavienſis Epiſcopus* I. 9. 10. 11. 148. 149. 308. 595. 596. 597. 1071. II. 270.
— — hymnorum in eccleſiis autor I. 700.
Hildebaldus, *Rex Gothorum* I. 618.
— — *Cancellarius* III. 821.
Hildebertus, *Francorum Rex* III. 693.
— — *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 258. 313. 1033. II. 324.
— — *Cenomanenſis*, inſignis Doctor III. 157.
— — *Abbas Fuldenſis*, poſt Archiep. Mogunt. I. 102. II. 719. Vide Childebertus.
Hildeberus, *Turonenſis Archi-Epiſcop.* I. 1221.
Hildeboldus, *Colonienſis Archi-Epiſc.* III. 53.
Hildehordus, *Colonienſis Archi-Epiſc.* III. 54.
Hildebrandus. Vide *Gregorius VII. P. R.*
— — *Dux Spoletanorum* I. 39. 44.
S. Hildegardis, *virgo clauſtralis* I. 674. 988. II. 539. III. 145. 173.
— — hujus viſiones II. 548. III. 173.
— — *uxor Caroli M.* I. 40. 41. 220. 310. 635. II. 673. III. 42.
— — *Filia Ludovici III. Regis Gal.* I. 95.
Hildegerus, *Colonienſis Archi-Epiſcop.* III. 17.
Hildegunda, *Comitiſſa Hollandiæ* III. 78. 79.
de Hildenburg, *Albertus* I. 430.
Hildericus, *Rex Vandalorum* I. 174. 616. Vide Childericus.
Hildesheim, *urbs* I. 103. 340. 1031. 1085.
Hildesheimenſis Epiſcopatus origines I. 311. III. 44.
— — Epiſcopatus I. 1034. 1035. 1036. 1090.
— — Epiſcopi I. 316. 317. 318. 320. 327. 353. 356. 392. 427. 435. 672. 1034. 1035. 1090. 1091. 1108. 1115. 1120. 1137. 1138. 1166. 1217. 1371. III. 112.
Hildevvardus, *Numburgenſ. Epiſcop.* I. 1136.
Hildigarius, *Colonienſ. Archi-Epiſcop.* I. 216.
Hildius, *Trevirenſ. Archi-Epiſc.* III. 22.
Hildolphus, *Colonienſ. Archi-Epiſcop.* I. 402. 405. 655. 1141. III. 136.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 41.
Hilduinus, *Abbas S. Dionyſii* I. 790. III. 56.
Hilduvvinus, *Colonienſis Archi-Epiſc.* I. 72.
Hilgerius, *Petrus* I. 1268.
Hilioones Slavi I. 54.
Hiliuni, *pagus* I. 47.
Hillevvardus, *Citicenſis Epiſcopus* I. 1138. 1139.
Hillinus, *Trevirenſ. Archi-Epiſc.* III. 190.
Hilpericus, temporum putator I. 826.
Hiltihold III. 499.
Hiltsburg III. 567. 599. 611. 617.
Hilting III. 547.
Hiltrich III. 555. 638.
Hiltrudis, filia Caroli M. ex Faſtrada II. 673.
Hiltrudis, mater Hermanni Contracti I. 293. 294.
Hiltuberg III. 567.
Himilger, *Diaconus & Monachus* III. 541.
Himmineſtat, *villa* III. 527.
Himmo, *Augienſis Abbas* I. 271.
— — *S. Galli Abbas* I. 266. 268.
Hincmarus, *Rhemenſis Archi-Epiſc.* I. 232. 234. 794. 801. III. 70.
Hindenborck, *caſtrum* I. 1349.
Hinnulus, *quid?* III. 839.
Hinolgero, *Diaconus* III. 638.
Hintifeld III. 563.
Hiobus II. 246.
Hiontus, fil. Nohæ, Aſtrologus II. 242.
Hionna, *fluvius* I. 89.
Hipparchus, tyrannus I. 515.
Hippias, *Philoſophus* I. 522.
— — *Tyrannus Athenienſis* I. 514.
Hippicus, Poëta I. 514.
Hippocrates, *medicus* I. 128. 522. II. 104. 443.
S. Hippolytus, *martyr* I. 6. 142. 580. 581. 1067. II. 486. III. 56.
Hippomanes, *R. Athen.* I. 507.
Hircarius, *Leodienſis Epiſcopus* III. 60.
Hirmantrudis, *uxor Caroli Calvi* I. 21.
Hirmingardis, *uxor Ludovici, mater Boſonis* I. 95.
— — *filia Ludovici II. Imp.* nubit Boſoni I. 79.
Hirſaugienſe monaſterium I. 1129. 1139. 1368.
— — hujus origines I. 331.
— — hujus Abbas Wilhelmus III. 742.
Hirſchfeldenſe monaſteriam I. 301. 313. 360. 1084. 1085. 1090. 1129. 1140. II. 520.
— — hujus origines I. 309. 1300.
— — hujus fata I. 317. 368.
— — hujus prædia & decimæ in Thuringia I. 353. 354.
— — hujus incrementa I. 312. 348.
— — olim ſub ſpeciali Rom. Pontificis Juriſdictione I. 324.
— — habet Decimas in Saxonia ibid.
— — hujus Pactum cum Archi-Epiſcopo Moguntino de Decimis in Thuringia I. 354.
— — hujus Abbates aliquot I. 108. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 325. 352. 367. 368. 378. 435. 438. 1034. 1035. 1090. 1129. 1137. 1147. 1300. 1303. 1332. 1340.
— — hujus milites I. 368.
Hirsfeld, bona ibidem Fuldenſi monaſterio donantur III. 487.
Hithereshuſen III. 563. 628.
Hiſillarius, *Magdeburgenſ. Archi-Epiſcopus* I. 315.
Hiſpani, horum origo II. 405.
Hiſpania a Romanis ſubacta I. 542. II. 181.
— — a Gothis & Vandalis occupata I. 692.
— — a Sarracenis occupata I. 769. II. 520.
Hiſtoria, hujus natura I. 1136.

Hiſtoria, ejus utilitas II. 397. 401. 425. 426.
— — Principibus utilis II. Præfat. Dedic.
— — Eccleſiaſtica ab Euſebio ſcribitur I. 1068.
Hiſtoriæ Germanicæ inquiſitio accurata a Trithemio ſuſcepta I. 1289. 1290.
Hiſtoricorum quæ virtutes I. 1261.
Hiſtoriographi antiqui & barbari II. 31. 52. 61.
Hiſtriæ Duces I. 278. 279.
Hiſtriones eliduntur & vacui dimittuntur I. 184. 1140.
Hlerimout III. 613.
Hlurunga, *villa* III. 574.
Hlutaha, *fluv. & loc.* III. 506. 607.
Hlutra, *fluv. & loc.* III. 571. 609.
Hnutilinga, *villa & marca* III. 487. 489. 504. 505. 514.
Hobunnæ III. 555.
de Hochberg, (ſ. Hahberg) *Marchionum* Genealogia III. 772. ſeqq.
Hochbuock, *Caſtellum* I. 225.
Hochdorff, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 785.
Hochheim, *villa* I. 437. III. 628.
Hodingas, (hodie Oettinga) *locus* I. 81.
de Hoechſtraten, *domini* III. 338.
de Hoem, (ſ. Hoern) *Hermannus* III. 189.
Hoenborg, *Caſtrum* I. 1037.
Hoenſtaden, (ſ. Hoyſtaden) *Comitatus* III. 260.
— — *Comes* Conradus III. 259.
de Hoerde, *Bernhardus* III. 391.
de Hoerne, *Arnoldus* III. 348. 349. 351. 353. 360. 362.
— — *Jacobus* III. 413.
Hoeſteim, *villa* III. 494.
Hoffmann, Johannes, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1234.
Hogendorff, *vicus* I. 1151.
Hohenburg, *locus* I. 387.
— — *Monaſterium Thuringiæ* I. 361.
de Hohenembs *Comitum* Genealogia III. 775.
— — *Marcus Sitticus* fit Epiſcopus Conſtantienſis ibid.
de Hohenlandenberg, *Hugo* fit Epiſcopus Conſtantienſis III. 773.
— — *Comes Crafft* III. 417.
de Hohenloh, Comites I. 435. 1046. III. 746.
Hohenſtauffenſes, *Barones* I. 1314.
de Hohenſtein (ſ. Honſtein) *Comites* I. 417. 419. 1108. 1308. 1312. 1316. 1327. 1116. 1149. 1350. 1351. 1352. 1357. 1358. 1362. 1368.
— — *Comes Dietericus* I. 1050.
— — *Otto* I. 1525.
de Hohenzollern, *Comes Jodocus* III. 416.
Hohheim, *villa* III. 511. 535. 561. 563. 650.
Hohireod (ſ. Hoheroi) III. 632.
Hoholtesheim, *villa* III. 491. 494.
Hoitine, *villa* III. 554. 567. 578. 637.
Hoium, *Oppidum* I. 835.
Holdesleben, *Cœnobium* I. 431.
Holdnſtein, *locus* I. 52.
Holenbach, *villa* III. 548.
Hollandia a Normannis vaſtata III. 65.
— — hujus Reges III. 815.
— — Comitatus inſignia III. 67.
— — de ſucceſſione in eodem controverſia a Ludovico Bavaro Imper. deciſa III. 331.
— — Comites III. 69. 78. 90. 95. 97. 114. 117. 121. 130. 144. 165. 166. 180. 189. 201. 203. 220. 222. 225. 226. 228. 229. 234. 239. 245. 249. 251. 258. 259. 267. 271. 275. 295. 301. 302. 305. 306. 307. 308. 311. 317. 321. 322. 325. 329. 315. 312. 335. 338. 339. 351. 368. 370. 374. 391. 393. 395. 408.
— — horum Genealogia III. 78.
— — Imperii Germanici Vaſalli liberi III. 267.
Hollenden, *Caſtellum* I. 367.
Hollenſtede, *locus* I. 52.
Holohach, *villa* III. 544.
Holofernes II. 154. 441.
de Holce, *Nobiles* III. 302.
Holthem, *villa* I. 827.
Holzbah III. 548.
Holzkirchen III. 641.
Holzmarca III. 508.
Homagium præſtare recuſant Epiſcopi Scotiæ I. 917.
Homerus I. 496. 497. 499. II. 422.
Homo, hujus Creatio deſcripta II. 31. 33. 34. 35. 36. 51. 52.
— — de hujus natura cogitationes II. 31. 32.
de Honburg, *Conradus*, miles III. 755.
Honoldus, *Rex Danorum* II. 526.
Honorius, *Imper.* I. 10. 152. 154. 155. 156. 600. 602. 603. 604. 702. 705. 706. 707. 708. 1073. II. 275. 276. 277. 278. 495. 496.
Honorius I. P. R. I. 194 622. 623. 671. 750. 1081. II. 291. 388. 513.
— — II. P. R. I. 870. 1094. 1151. 1154. 1168. II. 348. 547. III. 269.
— — III. P. R. I. 1014. 1098. 1099. 1169. 1170. 1171. II. 555. III. 168. 242. 248.
— — IV. P. R. I. 1188. III. 292.
— — *Vandalorum Rex* I. 166.
— — *Anglorum Archi-Epiſcopus* I. 291.
Hopfgarten, *Caſtrum* I. 1295. 1336.
Horatius *Flaccus*, Poeta I. 537. 542. II. 462.
Horæ Canonicæ & Eccleſiaſticæ I. 1079. 1080.
— — de his diſpoſitio Benedicti XII. III. 325.
Horb, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 789.
Horburck (& Horberg) *Caſtrum* I. 429. 1114.
Hotheym, *locus* I. 40.
Hormiſda, *martyr* I. 351.
— — P. R. I. 171. 172. 614. 625. 729. 1077. II. 283. 188. 503.
— — *Perſarum Rex* I. 740. 741.
Horobaches marca III. 621.
Horologium a Perſarum Rege Carolo M. donatum I. 54. 224.
Horreum Dagoberti, Francorum Regis palatium III. 26.
Horreum, *Monaſterium* I. 96. 99.
de Horſelgovve, *Hervvicus* I. 1328.
Horſt, *Caſtrum* III. 203. 259. 372.
de Horſt, *Theod.* III. 446.
Hoſarſalec, *Sinus maris* I. 55.
Hoſcoburch, *Caſtrum* I. 771.
Hoſeas, *Propheta* I. 504. 505. II. 430.
Hoſpitalarii *milites*, hujus Ordinis Origines III. 154. 155.
Hoſpitalitas, hujus exemplum inſigne I. 742.
— — S. Cerbonii I. 619.
S. Hoſpitius I. 748.
Hoſtheim III. 635.
Hoſtia, ex ea ſanguis effluit III. 207.
Hotenſleue, *Caſtrum* I. 1217.
Hottenhuſen III. 653.
Hoveſtat III. 509. 522.
ab Hoevven, *Baronum* Genealogia III. 758.
Hoya, *villa* III. 3. 4.
— — *Caſtrum* III. 121. 237. 815.
— — *Monaſterium* III. 170.
— — *Comitatus* II 518.
— — *Eccleſia* III. 51.
— — hujus origo III. 813.
— — Leodienſi Eccleſiæ cedit I. 824. III. 92.
— — *Comites* III. 96.
— — *Comes Burchardus* III. 854.
— — *Comes Wedekindus*, Mindenſis Epiſcopus III. 811.
Hoyo, *Dux & martyr* I. 807.
Hoyta, *Henricus*, Prof. Theologiæ I. 1224.
Hrabanus, *Fuldenſis Abbas* III. 529. 617.
Hraho III. 521.
Hramuolf III. 527. 571.
Hramuolt, *Presbyter* III. 523. 557.
Hrannunga, *villa* III. 491. 492. 529. 554. 586.
Hremuolt III. 577.
Hrichuntal, *vallis* III. 527.
Hrihhart III. 606.
Hrosdorpfer marca III. 614.
Hruada III. 549. 618.
Hruadaloh III. 501.
Hruadhraht III. 502. 577. 617.
Hruadhorg III. 568.
Hruadfrid, *presbyter* III. 557. 599.
Hruadgoz III. 527.
Hruadhard, *presbyter* III. 552. 557. 577.
Hruadhelmeshuſen III. 601.
Hruadhauga, *Abbatiſſa* III. 549.
Hruadmunt III. 500.
Hruadun III. 502. 591.
Hruodhelm III. 595.
Hruoding III. 508. 595.
Hruodmunt III. 560.
Hruodolf III. 504. 506. 509.
— — *Cancellarius* III. 501. 572. 579.
— — *Scholaſticus* III. 580.
— — *Clericus* III. 576. 577. 595.
Hruodolt III. 596. 622.
Huadmunt (ſ. Hruadmunt) III. 510. 514.
Hualpegimundi III. 568.
Hubaldus, *Muſicus* I. 800.
S. Hubertus I. 767. 772. 790. III. 54.
— — ejus cœnobium in Arduenna III. 159.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 318. 32.

S. Hubertus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 21.
— — *Abbas*, frater Thietbergæ I. 68.
— — *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 1091.
Hucbertus, *Abbas & Dux* I. 796.
Hacela III. 650.
Huchus III. 556.
Huculin, *locus* I. 41.
Huculin, hago III. 821.
Huesden, *villa* III. 234.
Huettagoe, *Pagus* I. 42.
Hugarden, *Leodienſe caſtrum* III. 105.
Hugardia, *villa* I. 828.
Huginoba (ſ. Haginovva) III. 542.
S. Hugo *Carthuſianus* II. 543.
Hugo, *Rex Italiæ* I. 810. 811. 812. 814. 825. II. 373. 532. 533.
Hugo *Capetus*, Rex *Galliæ* I. 818. 823. 824. III. 86. 87.
— — Cleri amator III. 98.
Hugo, *Ludovici Junioris*, *Germaniæ Regis, filius natur.* I. 80. 244.
— — *Lotharii II. filius natur.* I. 83. 85. 86. 244. 245. 247. 801.
— — *Burgundiæ Dux* I. 1002. 1004.
Hugo *Magnus*, I. 814. III. 76. 83. 86. 87.
— — *Antiſſiodarenſis Epiſcopus* I. 883.
— — *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1120. 1123. 1124. 1132. 1134.
— — *Gratianopolitan. Epiſc.* I. 876.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 84. 221. 222. 235. 236. 237. 299. 300.
— — *Abbas*, Caroli M. Imp. filius III. 42.
— — *Dux & Abbas* I. 86. 801.
— — *Blancus*, *Cardinalis*, Gregorii VII. adverſarius I. 403.
— — Cardinalis poſtillator bibliorum II. 556.
— — *Augienſis Abbas* I. 256.
— — *Cluniacenſis Abbas* I. 352. 861. II. 545. III. 113. 122. 130. 638.
— — *Comes* cis Rhenum I. 1367.
— — *Comes* III. 474. 480.
— — *de Sancto Victore*, *Doctor inſignis* I. 878. 955. 1039. 1153. 1154. II. 546. 549. III. 160.
— — de mortuo mari ex proceribus Angliæ I. 886.
Hulckenrade, *Comitatus* III. 311.
de Hulſs *Fridericus* III. 446.
Humbertus, *Scriptor* I. 1180.
Humiliatorum ordo I. 980.
— — *Fuldenſis Abbas* III. 636. ſeq.
de Hummer, *Richardus* I. 899.
Humores quatuor in corpore humano II. 51.
Huna *fl.* III. 544. 552. 569. 573.
in Huna Eccleſia dedicatur III. 544.
Hunaberg, *locus* III. 568.
Hunaldus, *Aquitaniæ Dux*, Carolo M. rebellis I. 35. 779.
Hundesfeld, *locus* III. 642. 650.
Hundorph (ſ. Hurdorph) III. 529.
Hunnefeld, oppidum I. 1348.
Hunericus, *Vandalorum Rex* I. 165. 166. 612. 1022. II. 501.
Hungari ſive *Hunni* I. 609. 693. 698. 699. 702. 708. 710. 715. 716. 718. 719. 720. 731. 739. 742. 745. 746. 747. 750. II. 275. 278. 279. 280. 284. 350.
Hungari horum Origines I. 89. 90. 694. III. 12. 13. 74.
— — horum migrationes II. 350. 533.
— — horum mores I. 89. 90. 694.
— — Varias Germaniæ & Europæ partes vaſtant I. 262.
— — horum varia bella, geſta & facta I. 159. 160. 162. 599. 606. 607. 694. II. 307. 308. 530. 533. III. 12. 13.
— — Germaniam & Galliam vaſtant I. 102. 103. 107. 180. 313. 644. 645. 646. 805. 806. 807. 808. 809. 812. 815. 816. 1032. 1033. 1087. II. 323. 325. III. 7.
— — Thuringiam vaſtant I. 1302.
— — horum prœlia cum Bavaris I. 101. 253. 314. 782.
— — Italiam vaſtant I. 192. 203. 254.
— — horum geſta cum Francis III. 46.
— — a Francis ſuperati I. 635. 786. 787.
— — a Carolo M. ſuperati I. 221. 222. III. 43.
— — ab Henrico Aucupe vincuntur I. 258. 645. 646. 811. 1303.
— — hujus tempore ſanctimoniales & clericos trucidant III. 809.
— — ab Ottone M. ſuperati I. 106. 107. 314. 1122.
— — ab Arnulfo in Germaniam invitantur I. 802.
— — Imperante Ludovico Infante, Germaniam vaſtant I. 101. 255. 256. 257. III. 78.
— — horum Reges vetuſti aliquot I. 695.
— — fiunt Chriſtiani I. 236. 237.
Hungaria, tempore Henrici III. Imp. Germaniæ ſubjecta I. 282. 283. 284. 285. 287. 289. 293. 297. 318. 649. 650.
— — a Conrado III. Imp. vindicata I. 676.
— — Imperio ſubeſt I. 833.
— — Ejus vaſtatio a Cæculis I. 1286.
— — fit Chriſtiana I. 827. 1136. II. 536. III. 102. 242.
Hungerus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 66. 70.
Hunger III. 493.
Hunheilingen III. 643.
Hunifeld, *Cella* III. 624.
Hunifridus (*Hunfridus*) *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 312. 329. 1137. 1138. 1140. III. 828.
— — *Ravenatenſis Archi-Epiſcopus* I. 288. 289.
Huniohan III. 624.
Hunnafeld, *Monaſterium* III. 603.
Hunnenburg, (ſ. Heimenburg) *caſtrum* I. 292.
de Hunnenfeld, *Hertvvig* III. 648.
Hunni. Vide *Hungari.*
Hunoldus, *Aquitaniæ Dux* I. 632. 634.
— — *Merſeburgenſis Epiſcopus* I. 1140.
Hunperateshuſen III. 577.
Huntisfeld villa III. 524.
Huobbuocki, *Hamburgum* I. 57. 58.
Huocesrode III. 548. 582.
Huochun III. 499.
Huogger, *Abbas* III. 623.
Huoggi, *Abbas* III. 541.
— — *Presbyter* III. 539. 634.
Huomo III. 633. 635.
Huozemannesbrunnen III. 548.
Hupertus, *Comes* III. 478.
Huſs, *Johannes* I. 1223. 1227. 1228. 1230. 1363. III. 350. 358.
— — hujus dogmata III. 359.
— — Conſtantiæ comburitur III. 386.
Husfeld, *locus* III. 568.
von dem Huſs, Henningus I. 1115.
Huſſitarum Acta I. 1110. 1230. 1231. 1232. 1234. 1235. 1238. 1363. 1364. 1365. III. 359. 393.
Huten, *prædium* III. 642. 646.
Hutino, (ſ. *Hoitino*) marca III. 623.
Hualinbach III. 719.
Huzmannus, *Spirenſis Epiſcopus* I. 391. 654.
Hyacinthus. Vide Hiacinthus.
Hybernia. Vide Hibernia.
Hyddingk, de Ordine Prædicatorum, facit miracula III. 815.
Hydra, *Sophiſtria* I. 492.
Hyginus, P. R. I. 138. 567. 568. II. 384. 479.
de Hymberti Curia, *dominus* III. 422. 423.
de Hynsharch, *Nobiles* III. 284. 339.
— — *Philippus* III. 209.
Hyrcanus, *Judæorum Princeps* I. 534. 537. 543. II. 195. 197. 452. 460. 461.

I.

JAbin, *Rex Canaan* I. 494.
Jacob, *Patriarcha* I. 120. 480. 481. 482. II. 72. 73. 74. 76. 77. 82. 411. 412. 413.
Jacoba, *Comitiſſa Hollandiæ* III. 394. 396. 397. 398. 408.
S. Jacobus, *Apoſtolus & martyr* I. 4. 548. 551. 553. 557. 878. 1060. 1061. 1063. II. 227. 228. 240. 472. 473.
— — hujus Reliquiæ III. 121.
— — hujus manus in Angliam deportatur. I. 671.
— — hujus monaſterium apud Bamberg, hujus origines I. 380.
— — hujus monaſterium Moguntiæ, ejus origines I. 325. 1273.
— — hujus Milites, horum ordo quando cœperit? I. 983.
Jacobus, *Rex Arragoniæ* III. 281.
— — *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1273. 1275.
— — *Carthuſienſis* I. 1256.
— — *Stapulenſis* I. 1267. 1281.
— — *de Voragine* I. 1188.
Jaddus, Pontifex maximus Judæorum I. 128. 525. II. 162. 164. 448.
Jadoræ Dux, *Paulus* I. 53.
Jair I. 122. 307. 492. II. 101. 419.
Januarius, anno additus II. 435.
Januarius, *martyr* I. 145. 146. 580.
Janus, *Rex Italiæ* I. 122. 494. II. 71. 73. 100. 416. 609.
Jani Portæ Romæ I. 133.
— — Templum I. 529. 542.
Japhet, *filius Noæ* I. 120. 464. II. 64. 403. 404. 405.
— — Sator Gentium Germanicarum I. 1296.

Japilia,

Digitized by Google

Japilia, *Palatium Regum Francorum* III. 38.
Jared I. 454. 455. 465. 470. II. 402.
Jaſoo, *martyr* I. 143. II. 488.
Jaſon, *Pontifex Judæorum* I. 532.
— — *Siculus* II. 102. 116. 418.
Jazaha III. 544.
Ibiſtat, *villa* III. 611. 637.
Ibita, *martyr* II. 479.
Icarus I. 491.
Ichtershoſen, *oppidum* I. 1320. 1321.
— — *Cœnobium* I. 1314.
Iconomachiæ hæreſis ſerpit II. 519. 520.
Iconiſios, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 193.
Ida, ferri repertor I. 488.
Idololatriæ origines I. 475. II. 408. 409.
Idolum primum in Mundo quodnam? II. 75.
Idola Romæ cumulantur II. 135. 140.
Jecbeburg, *Caſtrum* I. 1301. 1303.
Jechonias, *Rex Judæorum* I. 510. II. 437.
Jehu, *Rex Iſraëlitarum* I. 501. II. 126. 128. 425. 427.
Jejunia varia in Germania ſtatuta I. 274.
— — Quadrageſimale I. 590. 591. II. 471.
— — Quatuor Temporum quando cœperit? I. 575. 801.
— — Die Dominico probibitom I. 589.
— — Triduanum in Exercitu Caroli M. I. 45.
— — de eodem variæ Conſtitutiones E. R. I. 602. 667. 702. 801. 811. 832. 1066. 1081. 1097. II. 479. 483. 489. 496. 519. III. 111.
— — de eo ſententia flagellantium III. 390.
— — de eo ſeotentia Johannis Wiclef III. 386.
Jena, *urbs* I. 1251.
Jephtha, *Hebræorum Judex* I. 122. 493. II. 101. 419.
Jeremias, *Propheta* I. 509. 511. II. 152. 222. 436. 438.
Jericho, *urbs* I. 500. 501. II. 97. 416. 425.
Jaroboam, *Rex Iſraelis* I. 123. 499. 500. II. 121. 423.
Jerkrzen, *caſtrum* I. 1108.
Jeruſalem. Vide *Hieroſolyma*.
Jeſuitarum ordo, quando cœperit? I. 1218.
JESUS CHRISTUS, *Servator Mundi* I. 3. ſeq. 306. 544. — 552. 617. 1059. 1060. 1061. 1062.
— — bujus Nativitas & paſſio I. 131. 132. 133. 134. II. 463. 464. 465. 466. 468. 469.
— — de eo Teſtimonia Prophetarum II. 203.
— — Divinitas ipſius confirmatur II. 201.
— — de ejus Inaarnatione II. 202.
— — de ajus vita, doctrina & paſſiona II. 205. ſeq. 229. 233.
— — ejus miracula II. 236. 237. 243. 244. 250. 252.
— — Fides in eum necaſſaria II. 218.
— — da eo Pſaudo-Prophetia Sibyllæ II. 158.
Jeſus Syrach I. 129. 529. II. 172. 453.
Jezabel I. 500. 425.
S. Ignatius, *martyr* I. 5. 235. 563. 564. 565. 699. 1065. II. 258. 477.
Ignatius, *P. R.* I. 1065.
Ignis, hujus natura II. 26. 27.
— — hujus utilitas II. 34.
— — Sanctus repertus Hieroſolymis II. 444.
— — Græcos marinus invantus I. 760. 811. 812. II. 517.
— — Sacer morbus I. 847. 850. 952. 953. 954. 961. II. 543. III. 160.
Ignirorum Vomerum Judicium ſubit S. Cunigunda III. 102.
Ilefeld, *Monaſterium* I. 1308.
Ilenburg, *urbs* I. 1260. 1293. 1297.
Ilia, quæ & Rbea Sylvia I. 124. 504. II. 132. 157.
Ilium, (I. Troja) *conditum* I. 490. 494.
Illidius, *Avernenſis Eccleſiæ Sacerdos* III. 22.
Ilmen, *oppidum* I. 430. 1335.
Imagines in Eccleſia, de iis gravis Controverſia II. 500.
— — barum cultus a Carolo M. damnatus I. 46. 221.
— — de earum veneratione Conſtitutiones I. 772. 1075.
— — de iisdem controverſia variis Synodis ventilara I. 34.
— — Sanctorum Conſtantinopoli ſoblatæ, a Pontificibus defenſæ I. 1083.
— — in Eccleſia Orientali ſublatæ II. 294.
— — borum cultus probibitus, reſtauratus I. 775. 779.
— — magno pretio ab eccleſia emtus II. 522.
— — harum cultus a. P. R. confirmatus I. 772. III. 34.
— — in Synodo Nicæna determinatus II. 665.
— — in Synodo Francofordiana approbatus II. 682.
— — a Leone II. deſtructæ I. 1029.
— — everſæ & defenſæ II. 519. 520. III. 49.
— — a Saracenis everſæ I. 770.
Imago *Jeſu Chriſti*, S. Veronicæ tradita I. 550.
— — de ea varia miracula I. 738. II. 521.
— — a Judæis injurioſa tractata I. 277.
— — *S. Mariæ* miraculoſa III. 243.
— — in ſomno apparet B. Gebhardo III. 726.
— — *Phocæ* in Baſilica Romæ expoſita I. 621.
— — *Impp.* injurioſa Romæ ſublata III. 196.
— — *Philippici Imp.* Romæ non toleratur I. 628.
Imbricus, *Auguſtanus Epiſcopus* I. 299.
Immed, *Paderbornenſis Epiſcopus* I. 320. 356.
Immunitas Eccleſiaſtica I. 1094.
— — bujos origines I. 1080.
Imperantes mali an poſſint a Pontificibus deponi I. 847.
Imperator, hic titulus Pipino, Francor. Regi, tribuitur I. 629. 632.
— — hic titulus tribuitur Ragi Hiſpaniarum I. 885. 908.
— — bujus nomen Romæ olim inter Miſſarum ſolennia recitatum II. 293. 294.
— — Pontificis Jodex I. 50. 263. 784. 1123. II. 534. 535. III. 55. 119.
— — R. Romanæ orbis Dominos III. 52.
— — an major ſit Pontifice II. 347.
— — Rom. hojus Jus circa Electionem & in confirmando Pontifica R. I. 760. 761. 817. II. 539. III. 49. 62. 89. 112. 116. 120. 121. 122. 134.
— — hujus Jos circa Electionam P. R. oppugnatur II. 532.
— — hujus Jus in Electionibus Epiſcoporum Germ. controverſis III. 225.
— — de hujus Electione Conſtitutio Pontificia I. 1097. II. 731.
— — Germanus & à Germanis eligendus II. 731.
— — horum Catalogus usque ad Fridaricum I. II. 368. 369. ſeqq. 382. ſeqq.
— — bujus coſtodia ſpecialis defertur Ducibos Luzenburgicis III. 333.
— — Papis ſanctiores II. 534.
Imperium Romanum non dependet a P. R. III. 197.
— — ad Francos tranſlatum I. 1084. 1085. 1122. II. 293. 294. 295. 297. 311. 521. 522. 525. III. 53.
— — ad Germanos tranſlatum II. 323. 325. 326. 532. 535.
— — de eo concerratio inter Fridericum I. Imp. & Conſtantinopolitanos III. 198.
— — German. hæraditariom reddere conatur Henricus VI. Imp. III. 224.
— — hujus everſionis cauſæ II. 513.
— — *Orientale*, hujus origines II. 267.
— — *Francicum* II. 323.
— — hujus fines II. 313. 314. 316. III. 47.
— — hujus diviſio inter filios Ludovici Pii III. 57. 61.
de Impoſtoribus tribus blaſphemia I. 1102. 1327.
Inachus *fl.* I. 480.
Inacbus, *Argivorum Rex* I. 480. II. 72. 411.
de Incarnationa filii Dei errores Timothei hærerici I. 709.
Inda, *Monaſterium* I. 81. 331. 793.
de Indagine, *Johannes* I. 1247. 1251.
Indictionum initium I. 1059.
Indinga, *villa Alem.* I. 248.
Iodulgentiæ P. R. harum vis & virtus III. 414.
— — venditæ ante Lutherum ibid.
— — barum prædicatio & abuſus tempore Leonis X. I. 1180.
— — a Nicolao Cuſano Wulffenbuttelii datæ I. 1110. 1111.
— — Brunſuici expoſitæ I. 1108. 1113.
— — in Germania venditæ I. 1223.

Indulgentiæ, harum prædicatores inviſi L. 1255.
— — pecuniæ ex iis collectæ quorſum delatæ L. 1281.
— — Pontificiæ largiter in Germania propoſitæ III. 363. 364.
— — de his ſententia Wicleſi III. 387.
— — taxantur II. 578.
— — ſtationum Pii Papæ L. 1249.
— — plenariæ L. 1223.
Infantes Expeditionem Cruciatam ſuſcipiunt III. 240.
Infernus ex Monachi opinione in Sicilia L. 824.
Infertor ciborum Imp. III. 481.
ad Infirmorum curam quid deſtinatur III. 651.
Ingelnheym, *caſtrum* L. 104. 105. 106.
Ingelheym, *locus* L. 37. 44. 108. 111. 230. 260. 283. 284. 336. 637. 638. 650. 667. II. 310. 336. 684.
— — Paſcha eelebrat Conradus II. III. 475.
Ingenia, machinæ bellicæ L. 1004. III. 252.
Ingenuitas, hujus Jura L. 345.
— — ſub hujus amiſſionis pœna, Saxones Chriſtianam fidem profitentur L. 781. III. 43.
Inger, *Ruſſorum Rex* L. 811.
Ingolſtatenſis Academiæ initium L. 1252.
Ingulhila III. 591.
Innocentius, *martyr* L. 795. 813.
Innocentius I. P. R. L. 10. 153. 602. 604. 795. 1072. 1073. II. 273. 277. 278. 387. 496. III. 63.
— — II. P. R. qui & Gregorius L. 672. 673. 874—879. 955. 956. 959. 962. 965. 1094. 1157. II. 348. 349. 392. 547. 548. 764. 765. III. 169—173. 196.
— — III. P. R. L. 1010—1013. 1040. 1041. 1096. 1097. 1098. 1166—1168. 1170. II. 553. 554. 799. III. 227. 231. 232. 233. 237.
— — IV. P. R. L. 1044. 1100. 1101. 1173. 1275. 1276. 1277. 1327. II. 557. 823. ſeqq. III. 263. 264. 265.
— — V. P. R. L. 1105. II. 559. III. 286.
— — VI. P. R. L. 1106. 1214. 1217. II. 565. 898. III. 332. 336.
— — VII. P. R. L. 1108. 1227. 1228. II. 569. III. 371. 375.
— — VIII. P. R. L. 1255. 1264. II. 576. 958.
Inſignia *Imperialia* Germaniæ deſcripta II. 365.
— — a propinquis Impp. olim adſervata III. 95. 98.
— — Noribergam tranſlata III. 352.
— — Regni *Bohemiæ*, horum origo L. 1147.
— — *nova Ducatus Mediolanenſis* III. 388.
— — quandoque pluribus collata III. 203. 204.
Inſulæ *Fortunatæ*, a quonam perquiſitæ L. 738.
Interpretes *Septuaginta* L. 129. II. 171.
Interregnum in imperio Romano L. 2179. II. 556. 828.
Interregnum in regno Judæ II. 429.
— — in Papatu II. 560. 864.
Inveſtitura ſolennis Friderici I. Electoris Brandenb. L. 1229.
— — per Sceptrum Epiſcoporum G. hujus origo II. 346.
— — Epiſcoporum Carolo M. confirmatur III. 49.
— — ea Impp. propria III. 58. 90.
— — Epiſcoporum ab Impp. per annulum & baculum exercita L. 861. III. 97. 112. 115. 116. 131. 137. 148.
— — eam exercet Lotharius II. Imp. I. 672.
— — illa oppugnatur II. 500.
— — Epiſcoporum ab Henrico IV, libere exercita L. 1147.
— — illa Impp. eripitur III. 153.
— — illa ab Impp. facta noxia III. 677.
— — de illa concertationes & pacta inter Impp. & Pontifices II. 545. III. 139. 162.
— — de ea gravis concertatio inter Henricum V. & Paſchalem II. L. 861. 862. 863. 868. 869. 1152. 1153. II. 345. III. 148. 149. 150.
— — de ea pactum inter Henricum V. Imp. & Calixtum II. Papam L. 869. 946. 947. II. 345. 346. III. 163.
— — qualis iſte poſt tempora Henrici V. L. 1168.
— — eam revocare conatur Lotharius III. Imp. III. 172.
— — huic renunciant Reges quidam Europæ III. 151.
— — eam exercent Angliæ Reges L. 851.
— — Epiſcoporum Regibus Franciæ a Concilio Rom. tributa L. 780.
— — Bavariæ Ducibus conceſſa L. 808.
— — *Clericorum*, laicis interdicta L. 1012.
Inundatio, magna in Achaia L. 481.
— — in Bavaria, Bohemia & alibi II. 599.
— — in Erffordia L. 428.
— — per Europam II. 970.
— — in Friſia L. 434. 1188. II. 817.
— — per Germaniam II. 970.
— — in Grimmiis L. 438.
— — in Italia I. 760.
— — in Miſnia I. 434.
— — in Polonia II. 975.
— — Rheni L. 1288. II. 567.
— — in Saxonia L. 799.
— — in Theſſalia L. 485.
— — in Thuringia L. 430.
— — Tiberis Romæ L. 620. 629. 768. 887. 1024.
— — in Ilenach L. 1357.
Inus fluvius L. 101. 255.
Joab Ægyptiis Dea Iſis vocatur L. 121. 480. 486. II. 41 L.
Joachaz, filius Jehu, *Rex Iſrael* L. 502.
Joachaz, filius Joſiæ, *Judæor. Rex* L. 510. II. 232. 437.
Joachim, *Judæor. Rex* L. 125. 307. 510. II. 233. 437.
Joachim, *Abbas* L. 1095.
— — hujus libri aliquot damnati L. 1170. II. 230. 232.
— — *Abbas Vates* II. 552. 554. III. 222.
Joachimus, *Elector Brandenburgicus* I. 1265. 1270. 1285. 1286.
Joachimus & Anna, parentes Mariæ Θεοτόκȣ II. 464.
Joas, *Judæorum Rex* L. 124. 501.
Joatham, *Judæor. Rex* L. 124. 504.
Job III. 568.
Jobus II. 246. 405. 414.
S. Jodocus II. 514. III. 279.
— — *Marchio Brandenburgenſis* L. 1228.
— — *Moraviæ Marchio* III. 332.
— — in Germ. Regem eligitur II. 912. III. 387. 388.
Joel, *Propheta* II. 430.
Johanna *d'Azo, Heroina Galliæ* III. 401.
— — proceſſus contra eandem III. 401.
Johannes, *Apoſtolus & Evangeliſta* L. 5. 133. 136. 308. 545. 548. 555. 562. 563. 564. 1064. II. 227. 249. 401. 469. 476.
Johannes, *Baptiſta* L. 3. 4. 133. 149. 544. 547. 548. 550. 596. 601. 610. 747. 1070. II. 226. 229. 464. 467.
— — hujus fara II. 251.
— — hujus reliquiæ L. 747. 1070. II. 499. 521. III. 384.
— — ſuum caput duobus monachis manifeſtat L. 11. 610. 718. II. 230. 499.
— — hujus caput ad urbem Phœnicem perfertur L. 610.
— — Conſtantinopolim I. 601. 700. 776.
— — hujus oſſa in cineres redacta I. 700.
Johannes, *martyr* L. 145.
Johannes P. R. L. 12. 27. 172. 173. 615. 730. 731. 1023. 1077. II. 284. 388. 503.
— — II. P. R. qui & Mercurius L. 13. 174. 616. 723. 1077. II. 285. 388. 505.
— — III. P. R. L. 13. 27. 180. 181. 619. 739. 1078. II. 286. 388. 508.
— — IV. P. R. L. 18. 27. 198. 623. 752. 1081. II. 291. 388. 513. 626.
— — V. P. R. L. 22. 28. 205. 207. 762. 1082. II. 389. 516.
— — VI. P. R. L. 23. 28. 209. 389. 627. 766. 1082. II. 389. 578.
— — VII. P. R. L. 23. 28. 210. 627. 766. 1031. 1082. II. 389. 518. III. 71. 72. 73.
— — VIII. P. R. Johanna Anglica mulier, al. Agnes dicta L. 292. 639. 681. 794. 1032. 1087. 1302. II. 528.
— — VIII. P. R. L. 74. 240. 243. 245. 246. 641. 642. 798. 799. 800. 804. 1031. 1302. II. 390. 529.
NB. juxta alios, qui Johannam Papiſſam inter P. R. referunt IX.
— — IX. (X) P. R. L. 253. 644. 805. 1088. II. 39. 531.

Johannes

Digitized by Google

Johannes X. (XI.) *P. R.* I. 256. 645. 808. 1088. II. 390. 533.
— — XI. (XII.) *P. R.* I. 258. 645. 810. 811. 1033. 1088. II. 390. 533.
— — XII. (XIII.) *P. R.* I. 262. 263. 646. 815. 816. 817. 1088. 1121. 1133. II. 325. 326. 391. 534. III. 87. 88.
— — deponitur I. 110.
— — XIII. (XIV.) *P. R.* I. 111. 112. 264. 265. 267. 646. 818. 1089. 1122. 1123. 1127. II. 391. 535. III. 90.
— — XIV. (XV.) *P. R.* I. 267. 268. 647. 822. 1089. II. 332. 391. 536.
— — XV. (XVI.) *P. R.* I. 268. 647. 822. 1089. II. 391. 536.
— — XVI. (XVII.) *P. R.* I. 271. 647. 822. 1089. II. 391. 536. III. 96.
— — XVII. (XVIII.) *P. R.* I. 271. 648. 825. 1089. II. 391. 536.
Johannes Placentinus, *Antipapa* Gregorii V. I. 824. 1014. 1089.
— — XVIII. (XIX.) *P. R.* I. 274. 648. 826. 1036. 1047. 1048. 1090. II. 391. 537. III. 101.
— — XIX. (XX.) *P. R.* I. 648. 830. 1099. II. 391. 537.
— — XX. (XXI.) *P. R.* I. 1105. 1106. 1138. II. 391. 538. III. 109.
— — XXI. (XXII.) *P. R.* I. 1106. 1202. II. 559. III. 286.
— — XXII. (XXIII.) *P. R.* I. 1109. 1205. 1206. 1207. 1209. 1210. 1211. II. 562. 864. III. 315. 317. 318. 319. 320. 322. 323.
— — XXIII. (XXIV.) *P. R.* I. 1227. 1229. 1231. 1363. II. 569. III. 382. 381. 389.
— — fugam capit III. 383.
— — ob crimina ipſi objecta deponitur III. 383. 385.
Johannes, *Angliæ Rex* I. 939. 940. 941. 942. 1012. II. 811.
— — *Lutzelburgicus, Bohemiæ Rex* I. 1205. 1212. 1214. 1342. 1347. II. 872. 885. III. 310. 311. 332.
— — *Galliæ Rex* III. 341.
— — *de Brenna, Rex Hieroſolymitanus* III. 195.
— — *Rex Portugalliæ*, hujus geſta III. 382.
— — *Rex Daciæ* I. 1261.
Johannes, *Conſtans*, *Saxoniæ Elector* I. 1261.
Johannes Fridericus, *Saxoniæ Elector* I. 1261.
Johannes, *Alchymiſta*, *Marchio de Brandenburg* I. 433. 1364. III. 355.
— — *Cardinalis* I. 1035.
— — *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1160. III. 387.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 223. 245.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 220.
— — II. *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 702.
— — VI. *Conſtantienſis Epiſcop.* III. 702.
— — de *Windeck*, fit *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 755.
Johannes de *Bavaria*, *Hildesheimenſis Epiſcopus* I. 1108.
— — de Bavaria, *Leodienſ. Epiſcop.* III. 257. 261. 294. 364. 365. 366. 368.
— — Werder, *Merſeburgenſ. Epiſcopus* I. 1249.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 814. 830.
— — V. *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1253.
— — *Numburgenſ. Epiſc.* I. 1215. 1258.
— — III. *Numburgenſ. Epiſcop.* I. 1117. 1264. 1265.
— — *Spirenſ. Epiſc.* I. 666.
— — II. *Trajectenſ. Epiſc.* III. 295.
— — III. *Trajectenſ. Epiſc.* III. 329. 330.
— — *Agnus*, *Tungrenſis Epiſcopus* III. 24.
— — *Dux de Berge* I. 1232.
— — *Brabantiæ Dux* III. 279. 280. 281. 282. 291.
— — II. *Brabantiæ Dux* III. 297. 316.
— — IV. *Brabantiæ & Lotharingiæ Dux* III. 192.
— — *Burgundiæ Dux* III. 358. 360. 400.
— — *Clivenſis Dux* III. 413. 443.
— — *Paricida*, Rudolphi Habsburgici Nepos I. 1200. 1338. III. 303.
— — *Abbas S. Galli* I. 217.
— — *Comes Zepuſienſis* I. 1286.
— — *Anachoreta*, *Vates* I. 152.
— — da Bononia famoſus Archiſimoniacus I. 1226.
— — *Caſſianus*, Eremita II. 278. 497.
— — *Chryſoſtomus* I. 151. 701. 703. 704. 713. 930. 1072. II. 276. 496.
— — *de S. Geminiano* I. 1204.
— — *Haguſtaldenſis*, *Epiſc. Angl.* I. 207. 212.
— — *Hieroſol. Epiſc.* II. 278.
— — *Damaſcenus* II. 501.
— — *Eremita* II. 493.
— — *de Friburgo* I. 1180.
— — *Guarra* I. 1204.
— — *de Muris*, *Aſtronomus* III. 320.
— — *de Parma*, *Theol.* I. 1180.
— — *de Pino* II. 548.
— — *de Rupella* I. 1177.
— — *de Rupeſciſſa* III. 336.
— — *Salesberienſis* I. 918.
— — *de Saxonia* III. 320.
— — *Scholaſticus* III. 652.
— — *Scotus* II. 529. III. 72. 296.
— — *de Temporibus*, Caroli M. armiger II. 548.
— — *Tritbemius*, *Abbas*. Vide Tritbemius.
— — *Tyrannus* I. 156.
Jojada, *Princeps Hungariæ* I. 393.
Jonas, *Propheta* II. 429. 431.
Jonathas, *Dux Judæorum* I. 506. 533.
Jopilia, *villa regia Francorum* I. 33.
Joram, *Rex Judæorum* I. 123. 501. II. 426.
Jordanus, *Patritius Romanus*, Romam liberam facere conatur III. 184. 185.
— — *Teutonicus* I. 1172.
Jornandes, (ſ. Jordanus) *Epiſcopus* I. 615.
Joſaphath, *Rex Judæorum* I. 500. II. 425.
Joſaphath, *vallis* III. 164.
Joſeph, *filius Jacob* I. 481. 482. 483. II. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 412. 413.
S. Joſephus II. 232.
Joſephus, *Flavius*, hiſtoricus I. 135. 556. 559. 562. II. 254. 255. 256. 424.
— — hujus teſtimonium de Chriſto II. 251.
Joſias, *Rex Judæorum* I. 125. 506. 509. 510.
Joslenus, *Sueſſionenſis Epiſcopus* I. 883.
Joſua, *Dux Judæorum* I. 121. 487. 488. II. 92. 93. 95. 96. 97. 98. 416.
Jovianus, *martyr* I. 142. 351.
— — (ſ. Jovinianus) *Imperator* I. 149. 597. 1072. II. 273. 492.
Ipo, *Regia civitas* III. 472.
Ippin III. 571.
Ipſeh, *caſtrum* I. 321.
S. Irenæus, *Lugdunenſ. Epiſc. martyr* I. 6. 139. 140. 145. 571. 572. II. 475. 482. 483.
Irene, *Imperatrix Orientis* I. 223. 284. 785. 1084. II. 310. 318. 523. III. 53.
Iring III. 508. 589.
Iringus, *Avarorum Princeps* I. 47.
Iris II. 403.
— — hujus apparitio olim terrifica I. 759.
Irmenfridus, *Thuringiæ Rex* I. 1299.
Irmengarda, *uxor Ludovici Pii* I. 60. 226. 637. 639.
Irmengarda, *Guelphica* I. 279.
Irmenſula (Irmenſeul) *Saxonum idolum* I. 218. 310. 779. III. 41.
— — deſtruitur I. 36.
Irmentrudio, *Bidch..ugienſis Abbas* I. 273.
Irminbirg III. 531.
Irmindrud III. 612.
Irmingildus, *Gothorum Rex* I. 183.
Irminolt III. 508.
Irminoteſtuſen III. 563.
Irminperaht III. 574.
Irminrat III. 640.
Iſaac, *Patriarcha* I. 479. 480. 481. 482. II. 70. 71. 72. 77. 410. 411.
Iſanesheim, *villa* III. 491. 494. 587.
Iſanhart III. 528.
Iſanhuſon, *villa* III. 491. 494.
Iſanpraht III. 509. 540.
Iſanricus, *Noricus Comes* I. 254.
Iſauri cæſi I. 168.
Iſelmunda, *Caſtrum* III. 130. 136.
de Iſalſteyn, *Gyſelbertus* III. 302.
— — *Domini* III. 308. 353.
Iſenacum, *urbs* I. 432. 437. 1030. 1041. 1044. 1102. 1142. 1186. 1308. 1313. 1318. 1323. 1328. 1329. 1330. 1331. 1317. 1318. 1141. 1345. 1348. 1157. 1360. 1362. 1370. 1372. III. 265.
— — Monaſteria ibi condita I. 1122. 1326. 1353.
de Iſenaeb, *Wipertus* I. 1326.
de Iſenburg, *Comites* III. 263.
— — *Johannes* Comes I. 1216.
— — *Fridericus* Comes I. 1042. III. 236. 247.

(m) 2 de Iſenburg

Digitized by Google

de Iſenburg *Cunigunda* I. 1047. 1332. 1314. 1316.
Iſenechisberg, *Caſtrum* I. 1330. 1331.
Iſentrudis, *famula S. Eliſabeth* I. 1042.
Iſidorus, *Hiſpalenſis Epiſc.* I. 193. 194. 750. 1081. II. 511.
Iſis, *Dea* II. 411.
Iſlandia, a Britannis occupata I. 723.
Iſmael, *fil. Abrahami* I. 479. II. 71. 410.
Iſo, *Magiſter* I. 239.
Iſoncium, *locus* I. 167.
Iſraalitarum in Samaria Reges I. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 520. 521. II. 125. 127. 128. 129. 132. 534. 539. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432.
Iſramus, *P. R.* I. 1083.
Itali, Pontifici Gregorio VII. infeſti I. 422.
Italiæ vetuſti Reges II. 90. 100. 102. 375. 416. 417. 420. 421. 422. 424. 425. 426. 428. 430. 432.
— — Regnum a Longobardis occupatum II. 307.
— — a Carolo M. acquiſitum I. 219.
— — ad Francos translatum III. 41.
— — occupat Carolus Calvus I. 241.
— — occupat Arnolphus, Germ. R. I. 95.
— — Germaniæ accedit I. 261. II. 325. 326.
— — per tempus a Germania avulſum I. 87.
— — Germaniæ clientelare I. 248. 251. II. 325.
— — occupat Berengarius I. 248.
— — hujus Status Ottonem ad vindicandum Regnum evocant I. 108.
— — per Ottonem M. adquiritur I. 105. 106. 260. 314. 646. 815.
— — Germaniæ cedit I. 1122.
— — Germaniæ vindicat Conradus Salicus I. 279.
— — hujus ſtatus Henrico IV. imperante I. 418. 421. 423.
— — Principes, Conrado II. fidelitatem jurant III. 462.
— — eidem ſe ſubmittunt III. 469.
— — Marchiones I. 337. 825.
— — Valvaſores conjurant III. 480.
Iter *Religioſum*, ad S. Michaelem Juvenum & puerorum III. 409.
— — *Litterarium* commendatur I. 1290.
Ithacius, *Epiſcopus* I. 151.
Itinerarium *Amalbarii*, Trevirenſis Archi-Epiſcopi I. 225.
— — *Heytonis*, Augiæ Abbatis & Baſil. Epiſc. ibid.
Jubal I. 459. II. 57. 402.
Jubilæa Rom. Eccl. I. 1241. 1270. 1347.
— — horum Origines I. 478.
— — *annus* Bonifacii VIII. P. R. I. 1193. 1194. III. 298.
— — Clementis VI. P. R. III. 332.
— — Nicolai V. P. R. III. 413. 414.
— — de Centeſimo ad Quinquageſimum reductus III. 327. 328.
— — ad Triceſimum reductus III. 350. 363.
— — ad 25. annos reſtrictus III. 434.
Juchiſa, *villa* III. 606. 626. 629.
— — *marca* III. 547. 611. 654.
Judæa a Romanis capta I. 130. 131. 539. II. 197.
Judæi, horum varia fata I. 1253. 1286. 1336. 1347. 1355. 1360. 1362. II. 170. 254. 256. 258. 477. III. 284. 293. 297. 315. 328.
— — contra Romanos rebellant I. 132. 134.
— — horum diſperſio ſub Onia Pontifice I. 129.
— — horum Reges varii I. 123. 124. 125. 498. — 512. II. 125. 128. 132. 133. 134. 135. 139. 423. 424. ſeqq.
— — Scripturam V. T. non intelligunt II. 213. 214.
— — horum incredulitas II. 220.
— — de horum converſione ſententiæ II. 221.
— — per vim Chriſtiani facti I. 426.
— — plurimi fiunt Chriſtiani I. 751.
— — Romæ fiunt Chriſtiani I. 1081.
— — horum variæ perſecutiones I. 850. 909.
— — horum fata in orbe Romano I. 565. 566. 567.
— — Roma pulſi I. 4. 552. II. 254.
— — a Pſeudo-Moſe ſeducti I. 712. III. 15.
— — Pſeudo-Prophetæ in Hiſpania III. 284.
— — ex Regno Francorum ejecti I. 196.
— — horum gravis perſecutio in Germania anno 1096. I. 663.
— — horum perſecutio in Francia & Thuringia I. 663. 1052. 1053.
— — Auguſtæ comburuntur III. 683.
— — contra ipſos tumultus Francofurti I. 431.
— — his ſingularis habitus aſſignatus I. 1097.
— — de his Conſtitutiones Pontif. I. 1097. II. 554.
Judas, *filius Jacobi*, Patriarchæ II. 411.
— — *Maccabæus* I. 129. 130. 532. II. 184. 185. 186. 379. 456.
— — *Iſcharioth*, Apoſtolus II. 228. 241. 245.
— — *Juſtus*, Apoſtolus II. 228. 245.
Judex Regalis Curiæ Bohemiæ de Sternberg III. 700.
Judichiel, *Britanniæ Princeps* I. 78.
Judices, pœna injuſtorum canonica I. 1101.
— — Iſraelitarum II. 99. 100. 101. ſeq. 417. 418. 419. 420. 422.
Judicia *ſanguinis* in Eccleſiis non exercenda I. 1031.
— — *Criminalia* in illuſtres Perſonas I. 62. 250. 255. 256.
— — *Secularia* in Eccleſiis non habenda I. 1087.
— — conſtituit Epiſcopus Conſtantienſis III. 698.
Judicium P. R. in Regem Germaniæ magno Germ. damno agnoſcitur I. 416. 418. 420. 421. 424.
— — *ſingulare* in Pſeudo-Papam I. 614.
— — *Duellicum* exercitum I. 105. 319. 364. 365. 633. 813. III. 116.
— — inter Illuſtrem virum & ingenuum an legitimum, diſceptatur I. 341.
— — in cauſa matrimoniali tentatum I. 65.
— — in cauſa ſucceſſionis adhibitum III. 24.
— — *Eccleſiaſticum* ſuperius putatur Judicio ſeculari I. 66.
— — in Epiſcopos P. R. reſervatum II. 479.
— — *Laicorum* in Monachos tumultuantes I. 330.
— — *candentis Ferri* I. 1034.
— — *Ignitorum Vomerum* I. 87. II. 329.
— — *Principum*, ad illud Germaniæ gentes provocant I. 392. 395.
— — cum civium ſententia fieri debet I. 357.
— — ſecundum leges Palatinas fieri debet I. 384.
— — in cauſa Adelberti & Conradi Principum anno 905. adhibitum I. 100.
— — in cauſa Principis criminali I. 44.
— — in cauſa criminali Perſonæ illuſtris in Gallia I. 94.
— — *Synodale* Epiſcoporum, hujus varia exempla I. 389. 391.
— — inter Goavvaldum & Rabanum III. 520.
Judith, *Hebræa* II. 148. 154. 225. 441.
— — *Auguſta*, uxor Ludovici Pii Imper. I. 60. 227. 229. 232. 637. 638. 791. III. 57. 59.
de Ivemont, *Johannes* III. 368.
Jugerum *Curtiferum* III. 602.
Jugurus, *Avarorum Princeps* I. 47.
Juhhuſen III. 616. 617.
Julia Gens, hujus conditores I. 502.
Julia, *martyr* I. 9. 146.
Julia, *Auguſta* I. 140.
Juliabona, *urbs* I. 897.
Juliacenſes *Comites* III. 171. 259. 260. 261. 280. 284. 290. 291. 307. 308. 311. 322. 323. 345.
— — fiunt Marchiones III. 315. 317.
— — *Duces* I. 1359. III. 337. 338. 339. 351. 352. 354. 355. 360. 396. 442.
Juliacum, *urbs* I. 642. 1297.
Juliana, *martyr* I. 8. 145. II. 488. 492.
— — *Abbatiſſa* III. 265.
S. Julianus I. 8. 145. II. 475. 486. III. I.
— — *Hieroſolymitanus Epiſcopus* I. 138.
— — *Manichæus* I. 605. 607. II. 495.
— — Didius Imp. I. 140. 572. 1066. II. 260. 384. 482.
Julianus *Apoſtata*, Imp. I. 10. 148. 149. 595. 596. 689. 697. 1071. II. 386. 492.
— — hujus geſta & fata II. 270. 271. 273.
— — a quonam interfectus I. 697.
Julianus *Arelatenſis Epiſcopus* I. 159.
— — *Hieroſol. Epiſcopus* I. 138.
— — Manichæus I. 605. 607. III. 51.
Julita, *martyr*, II. 484.
C. Julius Cæſar, Imp. I. 130. 131. 538. 1058.

Digitized by Google

C. Julius Cæſar, hujus geſta & fata II. 198. 244. 245. 247. 248. 249. 461. 462. III. 51.
— — an Thuringiæ Regnum deſtruxerit I. 1297.
Julius, *martyr* I. 5. 138. 570.
Julius I. P. R. I. 9. 115. 593. 594. 1070. II. 270. 386. 491.
— — II. P. R. I. 1131. 1271. 1275. 2279.
Julius *Africanus* I. 141.
S. Ivo, *Carnotenſis Epiſcopus* I. 843. 848. 865. 1015. II. 542. III. 157. 190. 328.
— — Compilator Decret. Apoſtol. II. 545.
Ivota, (Tutta) *Lindaugienſis Abbatiſſa* I. 293. 295.
Ivoy, *caſtrum* I. 321.
Jupiter, *Deaſter* I. 484. 485. 486. 488. II. 78. 411.
Juramentum *fidelitatis*, ab hujus præſtatione Johannes VIII. P. R. ſe eximit I. 245.
— — ab Impp. Pontifici præſtandum quale III. 314.
— — Ludovici II. vi & metu extortum, relaxatum a P. R. I. 75.
— — ab Ottone IV. P. R. præſtitum III. 339.
— — mutuum, coronationis Romanæ cauſa, tempore Henrici V. Imp. præſtitum I. 669.
— — Regi Germaniæ præſtitum, ſub quibus conditionibus fiat I. 357. 358.
— — quousque ſit obligatorium I. 412. 414.
— — S. Bonifacii Sedi Rom. præſtitum I. 630.
— — Procerum Francicorum in confirmatione Teſtamenti Caroli M. I. 53.
— — *purgatorium* a P. R. præſtitum I. 50. 179. 636. 1085.
— — ob imputatum Crimen læſæ Maj. a Paſchali I. P. R. præſtitum I. 789.
— — Henrici II. Angliæ Regis I. 980.
— — *Colonienſis Archi-Epiſcopi* I. 377.
— — *Epiſcoporum & Principum Germaniæ* in cauſa liberationis Paſchalis II. P. R. captivi I. 863.
— — *Epiſcoporum Germaniæ* III. 365. 366.
— — *fidelitatis* Imperatori præſtitum, hujus vis III. 138.
— — non ſubjectionis præſtant Epiſcopi Scotiæ I. 917.
— — *Epiſcoporum* in capitulo præſtitum III. 348.
— — *Colonienſium Archi-Epiſcopo* poſt turbas præſtitum I. 376.
— — *Hattonis, Moguntini Archi-Epiſcopi*, Adelberto Bambergenſi Epiſcopo præſtitum I. 644.
— — ſuper Reliquiis Sanctorum I. 33.
— — *duodecimæ manus* I. 237.
— — *fidelitatis*, an ſervandum malo Regi I. 847.
— — Monachi præſtare non debent I. 481.
Juramentum an Sacerdotes præſtare debeant I. 1067. II. 486.
— — de ſervando matrimonio I. 640.
— — horum contemptoribus gravis Conſtantinus Imp. I. 779.
Juriſdictio *Secularis*, quando eam acceperint Epiſcopi Germ. III. 86.
Juriſtæ, qualis, Judice Baptiſta Mantuano I. 1185.
— — eam Epiſcopis eripere vult P. R. I. 862.
Jurnale Prætorum III. 509.
Jus *Gentium*, ad illud in cauſa matrimonii illuſtris provocatur I. 321.
— — hujus obſervantiam profitentur Saxones I. 369.
— — *Canonicum*, a Carolo M. emendatum I. 221.
— — *Juſtinianeum* I. 1024. 1077. II. 284. 306. 504. 505.
Juſicho marca III. 599.
Juſtina, *martyr* I. 8. 145. II. 488.
Juſtinianus *Imp.* I. 12. 181. 309. 388. 616. 712. 733. 735. 1025. 1077. 1078. II. 284. 306. 307. 504. 505. 649. ſeqq.
— — hujus geſta belli & pacis I. 173. 175. 178. II. 507.
— — Corpus Juris compilari fecit I. 178.
— — II. ſ. minor *Imp.* I. 22. 23. 207. 208. 210. 388. 626. 627. 628. 739. 762—767. 1026. 1082. 1083. II. 293. 517.
— — *Leonardus* I. 1242.
Juſtinus *Philoſophus martyr* I. 5. 138. 145. 351. 568. 1065. II. 479. 480.
Juſtinus *Imp.* I. 12. 172. 173. 309. 388. 615. 616. 729. 730. 731. 732. 1077. II. 284. 508.
— — II. ſ. *Junior Imp.* I. 181. 183. 388. 619. 739. 741. 1078. II. 286. 287. 507.
Juſtitiarius Regni dicitur Archi-Mareſchallus III. 268.
— — Imp. de *Eppenſtein* I. 439.
Juſtus, *martyr* I. 194. II. 480.
de Juterbuek, *Jacobus* I. 1247.
S. Jutta I. 673. III. 290.
— — *Miſniæ Marchioniſſa* I. 1322.
Juvavum ſ. Salzburg I. 636. 787.
Juvenalis, *Satyricus* II. 472.
— — *Guido*, Philoſophus & Theologus I. 1268.
Juvencus, *Poëta Chriſtianus* I. 592.
Juaenheim III. 513.
Juzaelenheim III. 526.
Juverin, *nobilis vir* III. 477.
Izzentheim III. 578.

K.

KAgani, Hunnor. Reges dicti I. 731.
de Kalatin *Henricus Marſcalcus* III. 231.
Kalbaharus *marca* III. 543.
Kaldeborne, *Monaſterium* I. 1308. 1368. 1369.
Kalenberg, *caſtrum* I. 1112.
Kaltheberg, *mons* I. 1367.
Kamercella III. 646.
Kappenberg, (ſ. Campemberg) *ditio* I. 870.
Karagoltesbach, *villa* III. 517.
Karam, *Avarorum Rex* I. 47.
Kariſtiæ in Germania & Gallia III. 707.
Karleſſant, *locus* I. 48.
Karradæ, *quid?* III. 504.
Kaſabach III. 583.
Katelenburg, *Comites* I. 396.
Kattenburg, *mons* I. 1306.
de Katzenelenbogen *Comites* I. 676. 1343.
de Kauffungen, *Kuntz* I. 1245.
Kayſersvverth (olim S. Suiberti inſula dicta) *oppidum* I. 326. III. 31. 392.
Kayſerſtuhl III. 791.
Kazaha III. 634. 639.
Kazahano marca III. 545.
Keba, *Augienſis Abbas* I. 214.
Kedelenberg III. 544.
de Kelbera, *Henricus* I. 1350.
Kellenercella III. 643.
Kemnicenſe *in Miſnia Monaſterium* I. 1156.
Kemnium, *prædium* III. 828.
Kempen, *oppidum* III. 441.
de Kempis *Thomas* I. 1247.
de Kenzingen, *Nicolaus* III. 754.
— — fit Epiſcopus Conſtantienſis ibid.
Kerbirga, *filia Conradi, Reg. Burgund.* III. 467.
Kerpene, *caſtrum* III. 291.
de Kevernberg *Comites* I. 434. 1138. 1215. 1302. 1306. 1313. 1321. 1327. 1328. 1334. 1343. 1354. 1367.
Kicbrisburg, *locus* I. 42.
Kiel, *oppidum* III. 814.
— — ibi fundatur Monaſterium Monialium S. Franciſci ibid.
S. Kilianus, *Wirtzburgenſis Epiſcopus & martyr* I. 835. 626. 762. 764. 765. 773. 774. 1082. 1126. 1290. II. 587. III. 578.
Kincihuvenuvva III. 636.
Kindelbrucken, *villa* I. 1348.
Kindibrunnen III. 544.
Kinhem (ſ. Chinheym) *Comitatus* I. 84.
Kinzicha *fl.* III. 505. 544. 545.
— — *villa* III. 519. 520. 636. 637.
Kirchhaim, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 791.
Kirchberg, *villa Hirsfeldenſis monaſteris* I. 332. 336.
— — *mons & capella* I. 1198.
— — *caſtrum* I. 436. 1195. 1216.
— — *Comites & Burggravii* I. 430. 676. 1040. 1161. 1190. 1295. 1198. 1216. 1318. 2332. 1336. 1351.
Kirsgartenſe *Monaſterium* I. 1182.
Kitzingen, *urbs & monaſterium* I. 1046. 1187. 1323. 1372.
Kizzehero marca III. 499. 513.
Kizzicha, *villa* III. 493. 528. 595. 628. 630.
de Klingen, *Walther* III. 746.
de Klingenberg *Henr.* III. 751.
— — *Udalricus Miles* III. 751.
Knut *Albertus* I. 1341.
Kobold (ſ. Gozpaldus) *Moguntinus Epiſcopus* I. 235.
de Kochriz *Waltherus* I. 1228.
Kochlerus, *Joh. Dav.* laudatus II. præf.

Kœnigſtein, *Caſtrum & Monaſterium* I. 1180.
Kolbendorff III. 643.
Komimin *prædium* III. 811.
de Koſſebode (Koſpot) *Hermannus* I. 1190.
Kovordiæ *Caſtellum* III. 251. 252. 253.
Krayenburg *caſtrum* I. 1328. 1332.
de Kreichingen *Dominus* III. 746.
Kribo, Diaconus, *vir illuſtris & eruditus Sæc. XI.* I. 343.
Kriſtani, *Comitatus* III. 546. 634. 635. 639.
Kuffhoug III. 544.
Kuckuc Sacerdotum III. 390.
de Kulenborch *Zuederus* III. 402.
Kunigsvveg III. 570.
S. Kunigunda, *Uxor Henrici S.* I. 336. 826. 832. Vide & *Cunigunda*.
Kuno III. 645.
de Kuſnach, *Barones* III. 745.
Kuſſenberg, *Caſtrum* III. 746.
de Kuyck, *Domini* III. 276. 338.
de Kuya *Comites* III. 166. 169.
Kyburg (ſ. Quiborg) *Caſtrum* I. 275.
— — *Comites* I. 1170. III. 668. 697. 740. 746.
de Kyffhoeck, *Florentius* III. 397.
Kygibertus, *Moguntinus Epiſcopus* I. 440.
Kyrchemin, *locus* I. 1344.
Kyrie eleiſon, quando cantari cœperit I. 744. 763. 1069.

L.

LAban, *Socer Jacobi* I. 481. II. 7+
Labdon, *Hebræorum Judex* I. 493.
Lacedæmon condira I. 486.
Lacedæmoniorum Reges I. 493. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 530. II. 150. 156. 420.
Lachi, *loybe*, quid? I. 1104.
Lactantius I. 146. 590.
Lactermann, *Nicolaus* I. 1169.
Ladenburgum, (ſ. Lovendeburg, olim Lupodunum) I. 365.
Ladislaus, *Hungariæ Rex* I. 1245.
— — *Neapolitanus Rex* III. 357. 376.
Lagenshe III. 541.
Lagersbaim, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 790.
Lagidæ *Reges* I. 526. 527. 528. 531.
Laba III. 568.
Lahbooma III. 510.
Laici, his prædicatio verbi divini interdicta I. 1099.
— — his an tractatio rerum fidei exitialis II. 511.
Laicus Papa factus I. 634.
Lambach, *Monaſterium* I. 1144.
S. Lambertus, *Trajectenſis & Leodienſis Epiſcopus* I. 757. 758. 762. 764. 765. 766. 767. 805. 961. 1082. II. 518. III. 26. 27. 28. 31. 32. 41. 51. 175.
Lambertus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 272. 273. III. 738.
— — *Schaffnaburgenſis*, hujus vitæ memorabilia, ſcripta I. 301. 324.
Lambertus, *Franciæ Dux* I. 62.
— — *Lovanienſis Comes* I. 818.
— — *Comes de Gleichen* I. 430.
Lamech I. 457. 459. 461. 470. II. 31. 63. 401. 402. 403.
Lampertus, *Imp. & Rex Italiæ* I. 95. 96. 251. 252. 643. 805. 1032. II. 320. 373.
de Lampsheim, *Johannes* I. 1247.
Lana pluviæ mixra I. 597.
Lancea ſacra domini reperta I. 669. 851. 871. 948. 1148. II. 339. 545. III. 142.
— — Germaniæ illata & inſignibus Imperii addita I. 899. 810. 1038. II. 324. 365. 366.
— — in exercitu ab Epiſcopo prælata. I. 658. 1147.
— — *Mammelini*, Saracenorum Regis. III. 341.
— — *Ovonis*, Hungariæ Regis I. 833.
Lancheim III. 614.
S. Landelinus I. 755.
Landeshuſon III. 548.
de Landenberg, *Joh.* Cuſtos III. 756.
Landeſtrazum III. 548.
Landinus, *Chriſtoph.* I. 1367.
Landfridus, *Alemanniæ Dux* I. 213. 216. 770.
Lando, *P. R.* I. 256.
S. Landoaldus III. 25.
Landolfesdorff, *Villa* I. 93.
Landpertus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 869.
Landrar III. 488.
S. Landricus III. 83.
de Landsberg *Marchiones* varii I. 434. 1046. 1047. 1049. 1104. 1138. 1160. 1186. 1188. 1199. 1310. 1332. 1333. 1334.
Landulphus *Sagax Hiſtoricus* III. a. Præf.
Landvvardus, *Mindenſis Epiſcopus* III. 810. 819.
Lanfrancus, *Cantuarienſis Epiſcopus* I. 835. 838. 843. 848. 851. 1140. II. 541.
Langebay, *locus* I. 1166.
de Langelda, *Fridericus* I. 1114.
Langendorff, *Villa* III. 497. 509. 518.
Langenvvice, *pagus* I. 430.
in Langnovo *Advocatia* III. 746.
Langius, *Matthæus*, Archi-Epiſcopus Salisburgenſis I. 1388.
Langius, *Paulus* quis fuerit I. 1116. ſeqq. 1262. 1267. 1289. 1290.
Lantfrid III. 493. 495.
Lantfrideshuſen III. 556.
Lantfridus, *Alemanniæ Dux.* Vide *Landfridus*.
Lantvvardus, *Mindenſis Epiſcopus.* Vide *Landvvardus*.
Lantvvin III. 514.
da Lapide, *Caſtrum* I. 1345.
— — *Johannes* I. 1368.
— — *Wetzelo* I. 1344.
de Lapion, *Machtildis* III. 248.
Lapis ex nubibus delapſus I. 1264.
— — *Philoſophorum*, hujus exemplum III. 100.
Lapus de *Caſtellione*, Abbas I. 1212.
Larborch, *Caſtrum* III. 263.
Lare, *Caſtellum* III. 251. 252.
de Lare *Comites* I. 1308.
Lashugger, *Curtis* III. 818.
Latheburus III. 835.
Latinæ litteræ quando repertæ I. 494.
Latiniacum *Monaſterium* I. 755.
Latinorum vetuſti Reges I. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 516.
Latomus, *Johannes* I. 445.
S. Latro II. 503.
Latrocinia a Rudolpho Habsburgico ſevere punita I. 1335.
Latronianus, *hæreticus* I. 601.
Lavantini *Epiſcopi* I. 435.
Laubienſe Cœnobium I. 815.
Laubhaim, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 793.
S. Laudo III. 701.
— — *Vindoniſſæ Epiſcopus* III. 693. 694.
S. Landoaldus I. 753. 822.
S. Laudus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 91.
S. Laurentius, *martyr* I. 142. 580. 930. 1035. 1067. 1072. 1090. 1095. 1152. II. 263. 486. III. 116.
— — hujus reliquiæ III. 235.
— — *Archi-Epiſcopus Britannus* I. 194.
Laurentius, P. R. I. 1077.
Laurisheimenſe (ſ. Laurenſe) *Monaſterium* I. 78. 81. 88. 95. 108. 218. 219. 248. 245. 331. 338. 398. 634. 641. II. 310. 319.
Lauſanenſes (ſ. Loſanenſes) *Epiſcopi* I. 404. 483. 486.
S. Lazarus I. 558. 1063. II. 479.
Lea, *Jacobi uxor* II. 409.
Leacus, *martyr* I. 148. 581.
Leander, *martyr* I. 351. 840.
— — *Apoſtolus Gothorum* II. 508.
S. Lebuinus, *Weſtphaliæ Apoſtolus* II. 520. III. 112.
Lechenych, *Caſtrum* III. 311.
Lechfeld, *locus* I. 44.
— — *Campus* I. 1033. III. 665.
Lecho, *Dux Bohemiæ* I. 53. 284. 636. 786.
da Leck, *Domini* III. 331.
Legatio Caroli M. ad Nicephorum Imp. I. 57.
— — Caroli M. ad Orientis Impp. I. 225.
— — Regis Perſarum ad Carolum M. I. 786.
— — Michaelis Imp. ad Ludovicum Imp. I. 790.
— — Imp. Græci ad Ottonem M. I. 313. 314.
— — Ruſſiæ Gentis ad Ottonem M. Imp. I. 314.
— — diverſorum ad Ottonem M. Imp. I. 315.
— — Ottonis III. Conſtantinopolitana I. 897.
— — Conradi Salici Conſtantinopolitana I. 275.
— — Ruſſica ad Henricum III. Imp. I. 318.
Legatus obedientiæ ad P. R. miſſus Sæc. XI. I. 211.
— — inviolabilis I. 360. 369.
— — Conradi II. Imp. a Stephano, Hungariæ Rege, procedera prohibetur III. 475.
— — Græcus, maleficus per unguentum facit amentem I. 195.

Leges

Digitized by Google

Leges Athenienſibus ab Hadriano Imp. datæ I. 137. 566.
— — Caroli M. I. 785. 786.
— — Bavariæ II. 290.
— — Hungaris petentibus datæ I. 285.
— — Eccleſiaſticæ Ludovici Pii I. 789.
— — Gentium vetuſtarum quales I. 408.
— — Longobardorum a quo conſcriptæ I. 198.
— — Militares veteres I. 394.
— — *Palatinæ*, in judicaodis Germaniæ Principibus obſervandæ I. 384.
— — ad eas in Judicio Principum provocatur I. 410.
— — ad eas in cauſa Henrici IV. Imper. provocatur I. 420.
— — *Romanæ* a Juſtiniano Imp. ordinatæ I. 617.
— — *Salicæ* Francorum II. 295.
— — harum Latores I. 907.
— — *Saxonum* de turbatoribus pacis publicæ I. 361.
Legio Thebæa martyrizata I. 351.
Legitimatio liberorum naturalium Illuſtrium I. 1334.
Leidrat, *Advocatus* III. 489. 505. 534.
de Leiningen, *Comites* I. 1272.
— — *Comes* Emicho I. 676.
— — *Comes Schafridus & Georgius* III. 437.
Leinſtein *caſtrum* I. 436.
de Leiſnick, *Burggravii* I. 1189.
Leiſten, *caſtrum* I. 1195. 1336.
— — *vicus* I. 1151. 1169. 1178.
Lembirbacher marca III. 621.
Leneran *Monaſterium* fundatur III. 812.
de Lengenfeld, militaris I. 1358.
Lengenich, (ſ. Lechenich) *caſtrum* III. 323.
Lengisfeld III. 587.
Lenynenſe *monaſterium* I. 1216. 1218.
Lenthomiſchlenſis Epiſcopus Johannes III. 700.
de Lentzenburg, *Comes Humbertus & Ulricus* III. 697.
Leo P. R. Arianus non refertur in num. Pontif. I. 1071.
Leo P. R. I. 11. 27. 159. 160. 161. 308. 607. 609. 610. 611. 713. 716. 717. 718. 1074. II. 281. 370. 387. 499. III. 18.
— — II. P. R. I. 25. 205. 206. 556. 625. 761. 1082. 1279. II. 293. 310. 371. 389. 516.
— — III. *Antipapa* II. 518.
— — III. P. R. I. 47. 50. 222. 223. 226. 281. 636. 784. 786. 1030. 1084. 1085. II. 310. 311. 316. 372. 389. 524. III. 45. 46. 52. 53.
— — a Romanis male habitus I. 49.
NB. Gregorius IV. à quibusdam etiam Leo IV. vocatur I. 790. 791. *Hinc ſequens ſecundum alios Vtus dicitur.*
— — IV. (V.) P. R. I. 233. 235. 639. 793. 1086. II. 372. 390. 528. III. 64.
— — V. P. R. I. 254. 644. 866. 1088. II. 373. 532.
— — VI. P. R. I. 256. 645. II. 373. 390. 533.
NB. a quibusdam omittitur I. 810.
Leo VII. *P. R.* I. 258. 645. 811. 1088. II. 373. 390. 533.
— — VIII. *P. R.* I. 263. 264. 646 817. 1088. 1123. II. 326. 327. 373. 390. 535. III. 89.
— — cum Ottone M. de Imperio Rom. paciſcitur I. 110.
— — IX. *P. R.* I. 291. 292. 295. 296. 319. 320. 650. 834. 835. 836. 837. 1037. 1092. II. 337. 338. 374. 391. 540. III. 121. 122. 123. 670.
— — X. P. R. I. 1137. 1212. 1279. 1280. 1282. 1285. II. 603.
Leo I. *Imperator Orientis* I. 11. 162. 164. 165. 610. 611. 719. 723. 1075. II. 281. 500. III. 17. 18.
— — II. ſ. Junior I. 165. 611. 612. II. 281.
Leontius, Leo III. dictus, hinc ſequens aliis IVtus. vid. Leontius.
— — III. *Iſaur.* I. 212. 629. 768. 770. 1029. 1083. II. 294. 297. 520. III. 34.
— — IV. *Imp.* I. 629. 781. 1084. II. 303. 523. III. 49. 50.
— — V. *Armenus* I. 226. 788. 789. II. 312. III. 54.
— — VI. *Philoſophus* I. 801. 806. III. 74. 75.
— — *Papienſis Epiſcopus* moritur III. 471.
— — *Philoſophus Vates* III. 418.
Leo gratus, ſingularis hiſtoria III. 140.
Leobhart III. 551.
Leobtaga III. 523.
Leobuina III. 560.
Leocadia, *martyr* I. 146.
S. Leodegarius *Auguſtodunenſ. Epiſc.* I. 760. 761. 762. 763. III. 27.
Leodienſes *Epiſcopi* I. 573. 290. 316. 346. 386. 430. 671. 672. 767. 777. 787. 790. 805. 808. 815. 820. 827. 829. 832. 833. 841. 848. 944. 946. 948. 951. 952. 957. 958. 960. 961. 963. 966. 1002. 1003. 1005. 1007. 1231. II. 532. 538. 539. III. 2. Præf. 4. 25. 27. 32. 34. 35. 38. 41. 50. 51. 53. 54. 60. 75. 79. 81. 84. 87. 90. 104. 107. 109. 113. 114. 118. 119. 120. 136. 144. 159. 163. 166. 167. 169. 175. 189. 208. 210. 220. 221. 227. 235. 256. 261. 262. 265. 267. 285. 286. 294. 295. 299. 300. 306. 308. 314. 322. 330. 348. 349. 351. 352. 353. 362. 363. 364. 369. 398. 399. 417. 428. ſeqq. uſque 430. 435. 436.
— — *Epiſcopatus*, hujus ſtatus III. 136.
— — hujus incrementa III. 92. 104. 105. 109.
— — hujus magnificentia III. 170.
— — Bullonio caſtro auctus I. 878. 961.
— — Ejus temporalitas a quo conceſſa III. 72.
— — Feuda I. 346.
Leodium, *urbs* I. 82. 344. 346. 426. 667. 673. 854. 858. 866. 867. 944. 955. 1113. 1251. III. 171.
— — olim vicus publicus I. 35.
— — Ejus memorabilia quædam III. 145. 146.
Leodium, ejus incrementa III. 32. 90. 91.
— — a Carolo Audace, Burgundiæ Duce, captum III. 426. 427. 429. 430. 432. 433.
— — hujus Controverſiæ cum Epiſcopis III. 364. 365. 367. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425.
Leonhard III. 684.
Leonides, *martyr* I. 6. 140. 573. II. 260.
Leonilla, *martyr* II. 487.
Leonina, urbs Romæ, unda nomen habeat I. 791.
— — quando condita II. 528. III. 64.
Leontius ſ. Leo III. Imperator I. 208. 210. 626. 766. II. 518. III. 31.
Leontius, *martyr* II. 486. 488.
S. Leopoldus, *Auſtriæ Marchio* I. 958. 973. 1004.
Leopoldus, *Auſtriæ Marchio*, fit Dux Bavariæ III. 78. 182.
— — IV. *Auſtriæ Dux*, ab Helvetiis devictus I. 1222.
— — ſ. Luitpaldus, *Marchio* I. 253. 254. 255.
— — *Dux Thuringiæ* I. 1362.
Lepidus, *Triumvir* I. 539. 540.
Leproſorum nequitia in Regno Franciæ III. 321.
Leuchtenburg, *caſtrum* I. 1356.
Leucippus, *Sicyoniorum Rex* I. 481.
Levi, *fil. Jacob* I. 481.
Leutherius, *Alemanniæ Dux* III. 26.
Leuticii, *Slavi* I. 278. 279. 286. 821.
Leutulfus, *Saxoniæ Dux* I. 795.
de Leuvvenrode, *Comites* III. 811.
de Levvenberch, *Domini* III. 398.
de Levvenſtein, *Jacobus* I. 1273.
Levvigildus, *Rex Gothorum* I. 183. 185. 186. 619. 740. 743.
S. Levvinus III. 29. 31.
Lex. Vide *Leges.*
de Leye, *Henricus* III. 176.
Liba III. 498. 509.
Libanius, *rhetor* I. 597.
de Libenſtein, *Nobiles* I. 1275.
Liberalium artium doctores eſſe Chriſtiani prohibentur I. 596.
S. Liberatus I. 11. 177. 724.
Liberæ conditionis vir III. 641. 645.
Liber ſingularis in Hiſpania repertus III. 244.
Liberius, *P. R.* I. 9. 148. 594. 595. 597. 1071. II. 270. 370. 386. 492.
Libertas per Duellum adquiſita II. 306.
Libheri, *Clericus* III. 526.
Libitina, *Feretrum* III. 684.
Libolfes III. 548.
Libonothani, *populus* I. 1163.
Libonotria, *provincia* I. 1192. 1193. 1239.
S. Liborius I. 1086.
Libri *Caroli M.* distracti I. 636. 637.
— — *Chriſtianorum* combuſti II. 488.
— — *diurni* a paganis exuſti I. 1069.
— — *Eutychii*, Patriarchæ Conſtantinopolitani, cremati I. 619.
— — *Genealogici* Judæorum ab Herode combuſti I. 541.
— — *Gregorii M.* ab incendio ſervati I. 746.
— — *Hebræorum* ab Esdra reſtituti II. 151. 443.

(n) 2

Libri

Libri *impreſſi*, a Monachis rubricati I. 1259.
— — *Manichæorum* cremati I. 160. 607. 725.
— — *Orthodoxorum* a Vandalis cremati I. 715.
Libutius, Rugiorum Epiſcopus I. 108.
Lichtenberg, *Caſtrum* I. 1361.
de Lichtenberg, *Jacobus* III. 300. 301.
de Lichtenhayn, *Henricus* I. 1190. 1195.
Lichtenſtein, *caſtrum* I. 1349.
Lichtolfesbach III. 510.
Liciniacum, *Caſtrum* I. 903. 904.
Licinius, *Cæſar* I. 146. 589. 590. 1069. II. 267. 369. 385.
de Litio, *Rupertus* I. 1268.
Lidbetegon, *Pagus* III. 823.
Lida ſ. Lita III. 640.
Lidus III. 522.
Liderbach III. 544. 548.
Liebenſtein, *Caſtrum* I. 1350.
Liemarus, *Bremenſis Archi-Epiſcopus* I. 351. 357. 421. 666. 1141.
Liesborn, *monaſterium* I. 42.
Lieſtorph, *portus* I. 55.
Lietolf III. 539.
Liga civitatum imperialium contra Principes & Nobiles I. 268. 1355.
Liga Suevica I. 1266. 1270.
Ligeris, *fluvius* II. 146.
Lignum ſcientiæ boni & mali II. 54.
Lihtolfesbach III. 498. 537.
Limburg, *caſtrum* juxta Leodium I. 277. III. 128.
Limburgenſis *Ducatus*, de hujus ſucceſſione controverſia III. 279. 280. 281.
— — *Duces* I. 1010. III. 104. 155. 158. 159. 164. 170. 183. 234. 246. 271. 279. 284. 291. 297. 355. 362. 382. 392. 405.
— — *Comites* I. 854. 960. 970. III. 227. 230.
de Limburg, *Pincerna* I. 1241.
Limpurgenſe *Monaſterium* I. 1138.
— — hujus origines I. 277. 278.
— — exuſtum I. 1272.
Linpoldus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1142.
Linaburg, *caſtrum* I. 280.
Linberg III. 548.
Linda, *arbor limitanea* III. 548.
Lindaugia I. 260.
Lindaugienſe *Monaſterium* I. 293.
Lindelbach III. 538.
Lindenbach III. 538.
de Linderbeche, *Comites* I. 1307. 1308.
Lindulphus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 96.
Lindouu, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 783.
de Ling, *Richardus* I. 887.
Lingua *Francica*, hujus natura II. 296.
— — *Germanica*, per Carolum M. exculta I. 784.
Linguæ Orbis, harum confuſio I. 474. II. 406.
Lingnones, al. Linones *Slavi* I. 54. 58. 224. 225.
— — a Francis debellati I. 787.
Liotaha III. 538.
Lintheim III. 640.
Linulfus, *Cancellarius Imperii* III. 819.
Lincurius, *Johannes* II. 1. 395.
Linus, *martyr* I. 145.
Linus I. P. R. I. 26. 135. 552. 554. 555. 556. 557. 562. 1063. II. 368. 383. 474.
Linus, *magiſter Herculis* I. 491.
Linus, *poeta* II. 99.
Linzo, *Cremonenſis Epiſcopus* I. 111.
Liobvvitz III. 636.
Liopgária III. 638.
de Lipa, *Hintzo* III. 834. 837.
Lippa, *locus* I. 57. III. 817.
de Lippia, *Comites* III. 245. 246.
— — *Comes Simon* III. 837.
— — *Bernh.* III. 817.
Lipſia, *urbs* I. 1193. 1194. 1198. 1199. 1239. 1244. 1321. 1331.
— — *Academia* I. 1232.
Lipſpring, *caſtrum* I. 39.
Litaniæ *Eccleſiæ Romanæ* variæ I. 763.
— — *Mamertinæ* Viennenſes I. 721.
— — *major*, a quo ordinata II. 510.
— — *ſeptiformis*, a Gregorio M. ordinata I. 620. 743.
Lithuania fit Chriſtiana III. 358.
Litholfesbach III. 537.
Litones, liberi & Eccleſiaſtici III. 820. 822. 824. 826.
Litorius, *Romanorum Dux* I. 158. 159.
Liturgia *Romanæ Eccleſiæ*, hujus varia augmenta ſenſim facta I. 696. 697. 708. 763. 834. 1069. 1071. 1072. 1073. 1077. 1079. 1080. II. 478. 479. 480. 483. 491. 495. 497. 501. 502. 510. 515. 516. 517. 538. III. 49. 52. 68.
— — *Romana* in Eccleſias Galliæ introducta I. 774. 780. 783. III. 39. 42. 43.
— — *Gallicana* I. 637.
— — *Monaſterii Ordinis S. Benedicti* I. 1258.
Lindigeri Comitatus III. 835.
S. Livinus I. 827.
Livius *Titus*, Hiſtoricus I. 133. 538. 546. II. 462.
Liuhidi, *Villa* I. 42.
Liuttura, *Marca* III. 547.
Liunnand III. 982.
Livonia fit Chriſtiana I. 995. II. 553.
Liuſa, *villa* III. 820.
Liutbald III. 530.
Liutbaldus ſ. Luitbaldus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 293. 295. 298. III. 827.
Liutbert, *Diaconus & Monachus* III. 541.
Liutbertus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 797. III. 581.
Liutbraht, *Diaconus & Monachus* III. 541.
Liutbreht III. 638.
Liutfrid, *Comes* III. 541.
Liutici, *Slavi* I. 298.
Liuuichen, *Comes* III. 564.
Livvicho, *Comes* III. 561. 581.
de Lizennio, *Hannericus* I. 903.
Lobichavve, *vicus* I. 1216.
Lobienſe *monaſterium* I. 755. 765. 772. 802.
Lochau I. 1260.
Lochmayr, *Michael* I. 1268.
Locho, R. Laced. I. 503.
Locuſtæ I. 75. 798. II. 529. III. 66. 318. 332.
— — Octava Ægypti plaga II. 89.
de Lodenburg, *Hermannus* I. 1216.
Loesdunenſe *monaſterium* III. 250.
Loganabbi pagus qualis I. 310.
Logica, in ſtudio Theologiæ an ſit utilis I. 1208. 1210. 1212.
de Lohim, *Comes Ludovicus* I. 676.
Lombardiæ *Marchiones* II. 526.
Lombitz, *oppidum* I. 1241.
Lomitz, *villa* I. 1178.
Londoaldus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* II. 514.
de Loenegg III. 746.
Lombardicus exercitus III. 447.
Longinus *martyr* II. 488.
— — *Romanorum Dux* I. 181.
— — Juſtini Legatus in Italiam II. 286. 307. 651. 652.
— — Conſul Romanus II. 457.
Longobardi I. 749. 751. 773. 1078. II. 285. 286. 287. 292. 294. 299.
— — horum nomen, origines, geſta, migrationes I. 692. 724. 1024. 1026. II. 287. 299. 304. 305. 306. III. 21.
— — horum reges I. 724. 730. 732. 736. 717. 741. 744. 749. 754. 756. 757. 759. 762. 764. 765. 766. 767. 770. ſeqq. 1010. II. 304. 305. 306. 307. 382. III. 11.
— — horum geſta & fata I. 618. 619. 620.
— — in Italiam vocati I. 181. 182. 185. 739. 740. 741. 742. II. 507. 508. 509. III. 11.
— — Gothos Italia pellunt I. 178. 179.
— — Italiam occupant II. 307. 308. III. 41.
— — horum varii Principatus in Italia III. 41.
— — Græcos in Italia vincunt I. 202.
— — Pontificibus Rom. graves I. 630—635.
— — hos inter & Francos perpetua Pax facta I. 190.
— — Pannoniam occupant I. 174.
— — Burgundiam vaſtant I. 183. 184.
— — a Pipino ſuperati I. 1216.
— — a Carolo M. Francis ſubjecti I. 219. III. 41.
— — horum Regnum a Francis occupatum II. 523.
— — per tempus Francis tributarii, poſtea liberi facti I. 194. 749.
— — harum Regnum Franciæ unitum I. 634. 615.
— — horum Regni in Italia finis I. 635. 780.
— — Pagani, Capræ caput adorant I. 618.
— — fiunt Chriſtiani II. 511.
Longobardia III. 148.
Longolare, *villa Regia Francorum* I. 31.
Longuuinus *Epiſcopus* I. 166.
Lorch, *Abbatia*, vide Lauriſheim.
Loreſham. ibid.
Loſa, *prædium* III. 838.
Loſannenſis *Epiſcopus* I. 416.
Loſana, capitur a Duce Burg. Carolo II. 955.

Loſſenſis

Loſſenſis *Comitatus* III. 330. 343. 369. 417.
— — *Comites* III. 104. 105. 118. 183. 211. 221. 225. 226. 286. 308. 315. 323. 339. 351.
— — *Comes Johannes* III. 398.
Loſſoneoſis *Abbatia* III. 249.
Loth, *Frater Abrahami* II. 68. 69. 409. 410.
Lotharingi Imperatorem eligunt III. 463.
Lotharingia, de eadem Controverſia inter Germanos & Gallos I. 797. II. 318. 319. 365. III. 63.
— — de eadem Controverſia inter Ludovicum Germanicum & Carolum Calvum I. 73.
— — a Carolo Calvo occupata I. 78. 238.
— — de eadem Transactio Marſenenſis inter Ludovicum Germanicum & Cerolum I. 73. 640.
— — Gallica, Ludovico Juniori, Germaniæ Regi, ceditur I. 80.
— — inter Germanos & Galloedividitur I. 239.
— — inter Ludovicum Jun. & Carolum Craſſum dividitur I. 243. 244.
— — eam Germanis vindicat Arnolphus I. 88.
— — omnis, per Transectionem Bonnenſem, Germanis conceditur I. 102. 809. III. 76.
— — ab Ottone M. Germaniæ vindicatur I. 104. 259.
— — e Gallis tentata I. 812. 821.
Lotharingiæ Regnum I. 639. III. 108.
— — hujus origines & fines I. 60. 232. 639. 793. 797. III. 61.
— — Suendiboldo, ſ. Zundibolch, Arnolphi filio naturali, traditur I. 95. 651.
— — per ſævitiam Suendiboldi turbatur I. 98.
— — *Ducatus* I. 944. 1301. III. 108.
— — Archiducatus ſeparatus a Brabantia III. 103.
— — Archi-Epiſcopo Colonienſi conceditur I. 107. 816. III. 85. 103.
— — Duplex III. 119.
— — *Duces* aliquot & Reges I. 102. 104. 105. 259. 672. 673. 279. 280. 284. 286. 287. 289. 290. 313. 317. 318. 319. 340. 346. 363. 368. 388. 390. 394. 404. 405. 646. 651. 803. 807. 808. 810. 812. 813. 821. 826. 829. 832. 834. 840. 847. 854. 858. 867. 944. 960. 970. 1144. II. 320. 325. 542. III. 23. 28. 29. 32. 33. 42. 54. 85. 86. 87. 88. 89. 96. 103. 104. 108. 118. 119. 121. 125. 130. 132. 135. 140. 143. 144. 145. 151. 155. 158. 159. 170. 182. 183. 220. 258. 265. 271. 297. 355. 356. 362. 392. 417.
— — *Dux Fridericus* III. 462.
Lotharius I. *Imp. Rom.* I. 226. ſeqq. 311. 312. 637. 638. 639. 789. 791. 792. 793. 1031. 1086. 1301. II. 316. 317. 318. 527. 694. ſeqq. III. 54. 57.
— — hujus veria geſta I. 233. II. 527. III. 61.
— — hujus Acte varia cum Ludovico Pio patre & fratribus I. 60.
Lotharius Regna ſua inter filioe dividis I. 61. II. 317. 701.
— — Imperio ſe abdicet III. 62.
— — Prumienſe Monaſterium ingreditur I. 635. 316. 794. II. 317. 537. 701.
— — Junior, *Rex Auſtraſiæ*, prioris filius I. 61. 235. 236. 237. 316. 639. 1031. II. 317. 390. 701. III. 62. 71.
— — Concubinam Waldradem oxorem ducit, hinc ipſius diſſidium cum uxore Thietberga I. 64. ſeqq. 236. 237. 218. 640. 795. 796. 797. III. 65. 66. 67. 69.
— — Divortium cum eadem facis I. 63. II. 701.
— — Pontificem in cauſa Matrimoniali egnoſcit Judicem I. 71. 797.
— — Excommunicatur II. 529.
— — II. Imp. Rom. *Dux Saxoniæ*, *Comes de Supplinburg* I. 667. 671. 672. 949. 950. ſeqq. 1039. 1094. 1134. 1148. 1154. ſeqq. 1310. II. 345. 347. 390. 547. III. 148. 166. 168. 169. 171. 172. 174. 175.
— — hujus geſta varia I. 427. 428. 672. ſeqq. 876. 877. 955. ſeqq.
— — Francorum Rex I. 818. 821. de quo vide plura ſub Chlotario.
— — *Italiæ Rex*, filius Hugonis I. 105. 197. 260. 814. II. 325. 534.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 625.
Lotſchüz, *villa* I. 1159.
Lovanienſis *Comitatus* III. 103. 104. 105.
Lovanienſes *Duces & Comites* I. 828. 833. 849. 858. 952. 958. 977. 992. 995. 1002. 1004. 1005. 1006. 1011. III. 103. 107. 114. 135. 143. 144. 151. 155. 158. 159. 163. 164. 166. 170. 224.
Lovanium, *urbs* I. 85. 86.
— — ibi ſtudium univerſale inſtitutum III. 392.
Lovendeburg, *oppidum* I. 365.
Louffa, *fluviolus* I. 1304. 1305.
Loybe, *ſylva* I. 431. 1304. 1305. 1367. 1368.
de Loyn, *Caſtrum* III. 441.
Lubeca, *urbs Imperialis*, fit oppidum III. 815.
— — donatur Eccleſiæ Mindenſi III. 810.
— — hujus varia memorabilia I. 1175. 1214. 1216. 1315. III. 816.
Lubecenſis *Epiſcopatus* I. 1128.
Lubechovve, *villa* I. 1178.
B. Lubentiue III. 9.
Lubherus III. 615.
Lubicho III. 616.
de Lubivviz, *Theodoricus* I. 1190.
Luca, Oſterlandiæ *oppidum* I. 1192.
Lucca, Tuſciæ *urbs*, a Conrado Salico capte I. 275. III. 472.
— — *monaſterium* III. 812.
Lucce, hodie Loches, *caſtrum* I. 29.
Lucania, Ludovico II. Imp. ſubjecta I. 74.
Lucas, *Evangeliſta* I. 135. 148. 595. II. 229. 241. 469. 474.
— — ejus Reliquiæ III. 9.
Lucanus, *M. A. poëta* I. 554. II. 472.
Luceria, *Italiæ civitas* I. 51.
— — metrona, I. 1067.
Lucernenſis Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 785.
Luchiſono *marca* III. 545. 546.
Luchtenvvald, *caſtrum* I. 1328. 1330.
Lucia, *martyr* I. 145. 1069. II. 489.
Lucianus, *martyr* I. 145. II. 484.
Lucifer, *Caralitanus Epiſcopus* I. 149. 596. 597.
Lucilius, *Satyrarum Scriptor* I. 533. 535.
Lucilla, *martyr* I. 579.
S. Lucina II. 486.
Lucius, *Suevor. Apoſtolus* III. 66.
Lucius, *P. R. martyr* I. 7. 26. 142. 143. 579. 582. 1067. II. 263. 276. 369. 385. 486.
— — II. *P. R.* qui & Gerardus I. 675. 879. 962. 963. 1095. II. 349. 375. 390. 548. III. 183.
— — III. *P. R.* I. 930. 931. 989. 990. 994. 1096. 1370. II. 375. 392. 552. III. 219.
Lucius, *Britanniæ Rex*, fit Chriſtianus I. 139. 570. II. 482. III. 5.
de Lucken, *Comes Burchardus* I. 1312.
Luckovve, civitae I. 437.
Luconovve, (Luckenovve) *vicus* I. 1151. 1178.
Lucretia, hujus caſtitas I. 513. II. 56. 441.
Lucretius I. 536.
Ludelinue, *Tullenſis Epiſcopus* I. 96.
Luderenbach, *capella* III. 548.
S. Ludgerus, *Friſior. & Saxonum Apoſtolus* I. 1169. 1290. II. 502. III. 45. 65.
Ludi *gladiatorum* ſublati I. 153. II. 276.
— — *Hoyenſium* antiqui III. 236.
— — *Maximi* a Philippo Imp. Romæ celebrati I. 142. 577. II. 262. 485.
— — *Scachorum*, quando inventi II. 439.
— — *Scenici*, Romæ cur inſtituti II. 445.
Ludolphue, *Saxoniæ Dux* III. 63.
Ludolphus, *Ottonis M. filius*, *Alemanniæ Dux* Patri rebellie, bujus fata I. 105. 106. 107. 108. 260. 261. 262. 314. 646. 815. 816. II. 325. III. 113.
Ludolphus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 107.
— — *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1185. 1787.
— — *Carthuſienſis* I. 1207. III. 320.
Ludolph *de Caſſel* III. 653.
Ludovicus *Pius* Imp. hujue varia geſta belli & pacis I. 53. 56. 59. 220. 225. 226. 229. 311. 637. 638. 781. 788. 789. 790. 791. 1030. 1085. 1086. 1126. 1301. II. 297. 310. 316. 317. 389. 505. 526. III. 42. 43. 54. 55. 56. 57. 59. 61.
— — ungitur Aquitaniæ Rex, & a patre coronatur I. 40. 59.
— — deponitur & reſtituitur I. 60. 791.
— — publicam pœnitentiam agere cogitur I. 227. 229.
— — moritur I. 60. 230.
— — de ſtatu ipſius animæ relatio III. 67.

Ludovicus

Ludovicus II. Imp. hujus varia geſta belli & pacis I. 63. 76. 235. 237. 239. 241. 639. 641. 794. 795. 798. 799. 1031. II. 317. 318. 319. 372. 390. 528. III. 62. 66. 71.
Ludovicus *Germanicus*, hujus varia geſta cum patre, fratribus, aliis I. 60. 62. 68. 72. 78. 226. 227. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 312. 638. 639. 640. 641. 792. 793. 795. 797. 798. 799. 1031. 1301. II. 316. 317. 318. 527. 529. III. 54. 57. 61. 63. 67. 72. 549.
Ludovicus *jun. German. Rex*, hujus varia geſta belli & pacis I. 78. 82. 233. 234. 237. 241. 242. 244. 245. 312. 639. 641. 642. 799. 800. 1031. II. 318. 319. III. 72.
Ludovicus, *infans*; Germaniæ Rex I. 98. 250. 253. 254. 255. 313. 643. 644. 805. 806. 807. 1032. 1087. II. 321. 322. 532. III. 77. 78. 79.
Ludovicus, *Boſonides*, *Provinciæ & Italiæ Rex* ac Impes. hujus varia geſta I. 95. 96. 97. 99. 248. 643. 644. 807. 1032. II. 321.
Ludovicus IV. *Bavarus Imper.* hujus variæ geſta & controverſiæ cum pontificibus I. 438. 439. 1183. 1187. 1200. 1202. 1205. 1206. 1209. 1214. 1341. 1342. 1343. 1346. II. 563. 862. ſeqq. III. 311. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 323. 331. 332. 751.
Ludovicus II. *Balbus*, *Franciæ Occidentalis Rex* I. 80. 242. 243. 641. 799. 800. 802. II. 319. III. 64. 73.
Ludovicus III. *Ludovici Balbi F. Galliæ Rex* I. 80. 83. 648.
Ludovicus IV. *Transmarinus*, Galliæ Rex, hujus varia geſta I. 103. 105. 259. 810. 812. 813. 814. 815. 1319. II. 324. III. 82. 83.
Ludovicus V. ignavus I. 822. 823. III. 95.
Ludovicus VI. *Galliæ Rex* I. 860. 864. 871. 874. 875. 956. 958.
Ludovicus VII. *Galliæ Rex* I. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 891. 895. 898. 900. 901. 902. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 911. 915. 922. 923. 924. 925. 927. 956. 958. 964. 965. 966. 973. 975. 977. 978. 979. 981. 982. 984. 985. 986. 987. 988. 998. III. 182. 186. 187. 191.
Ludovicus VIII. *Galliæ Rex* I. 1014. 1015. III. 249.
Ludovicus IX. *S. Galliæ Rex* I. 1101. 1103. II. 557. 558. III. 298.
Ludovicus X. *Galliæ Rex* III. 439.
Ludovicus XI. *Galliæ Rex* III. 420. 427. 430. 431.
Ludovicus XII. *Galliæ Rex* I. 1275.
Ludovicus Franc. R. vid. Clodovæus.
Ludovicus, *Hungariæ & Bohemiæ Rex* I. 1288.
Ludovicus, *Comes Palatinus Rheni* I. 1181. 1186. 1187. 1227. 1238. 1239. 1275. III. 385. 387.
Ludovicus II. Bavar. Dux occiſus a Frider. II. Imp. I. 1324.
Ludovicus *Severus*, Bav. Dux I. 1333.
Ludovicus dives, Landishutanus 3. 1246. 1247. III. 496.
Ludovicus *Romanus*, *Brandenburgicus Elector* I. 1342. 1346. III. 331.
Ludovicus I. *Barbatus*, *Thuringiæ Comes*, hujus Genealogia & varia geſta I. 1039. 1139. 1294. 1303. 1304. 1306. 1307. 1366. 1367.
Ludovicus II. *Saltator*, *Thuringiæ Comes Landgravius* I. 426. 427. 429. 430. 658. 659. 1139. 1142. 1143. 1154. 1155. 1307. 1308. 1309. 1310. 1368. 1369. 1370.
Ludovicus III. *primus Thuringiæ Landgravius Princeps* I. 428. 673. 1039. 1040. 1142. 1310. 1366. 1368. 1369.
Ludovicus IV. *Ferreus*, Landgravius Thuringiæ, hujus varia geſta I. 1313. 1315. 1369. 1370.
— — Nobiles ſibi rebelles facit arare I. 1315.
Ludovicus V. *Pius*, *Thuringiæ Landgravius* I. 1316. 1317. 1318. 1369. 1370. 1371.
Ludovicus VI. *Sanctus*, *Thuringiæ Landgravius* I. 1041. 1042. 1099. 1171. 1172. 1173. 1322. 1323.
Ludovicus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1216. 1352.
— — *Magdeburgicus Archi-Epiſcopus* I. 1219. 1220.
— — *Arelatenſis Epiſcopus*, vir ſanctæ vitæ III. 410.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 769.
— — *Halberſtadtenſis Epiſcopus* I. 1347. 1349.
— — de Borbonia, *Leodienſis Epiſcopus* III. 400.
S. Ludovicus, *Tholoſanus Epiſcopus* III. 389.
Ludvardus, *Vercellenſis Epiſcopus* I. 98.
B. Ludvidis, *virgo devota* III. 404.
Ludvid, *Princeps Slavorum orientalium* I. 637.
Ludvvig von *Minden* III. 840.
Lugdunum, *urbs* conditur I. 542. II. 463.
— — a Zundibolch obſidetur I. 96.
— — a Carolo capitur I. 630. 778.
— — ab Ottone I. 814. III. 83.
Lugdunenſis *Archi-Epiſcopus* S. Arnulphus II. 543.
Lugurtus, *Hunnorum Princeps* I. 222.
Lubbeſen III. 542.
Luhhiſunterun III. 578.
Luidhelmus, *Tullienſis Epiſcopus* I. 100.
Luidvvardus, *Epiſcopus Vercellenſis* I. 87. 802.
Luitpoldus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 320. 324. 325. 353. 650. 651.
Luitbirg III. 573.
Luitburga, *uxor Thaſſilonis*, *Bavariæ Ducis* I. 44. 45.
de Luitfrideshuſen, *Dietmar* III. 643.
Luitgarda, *uxor Caroli M.* I. 50. 233. 635.
— — *uxor Ludovici Junioris* I. 82.
Luitgard III. 644.
Luithardus, *Augienſis Abbas* I. 257. 258.
Luitici *Slavi*, horum geſta & fata I. 278. 322. 357. 362. 385. 394. 426. 666. 837. 840.
Luitolphus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 371. 372.
Luitpaldus, *Auſtriæ Marchio* I. 283. 284.
— — *Bavariæ Dux* I. 101. 383.
Luitpertus, *Longobardorum Rex* I. 209.
Luitpertus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 72. 90. 237. 239. 240. 241. 248. 249. 312. III. 66.
Luitprandus, ſ. Linthprandus, *Longobardorum Rex* I. 211. 628. 770. 771. 772. II. 301. III. 33. 34.
Luitprandus, *Diaconus Ticinenſis* I. 802. III. 89.
Luitvvardus, *Vercellenſis Epiſcopus*, miniſtriſſimus Caroli Craſſi I. 87. 247. 248. 802. III. 74.
Luitvvidus, *Pannoniæ Tyrannus* I. 227.
S. Luitvvinus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 28. 33.
S. Lullus, *Moguntinus Archi-Epiſcop.* I. 216. 221. 310. 312. 317. 633. 635. 1028. II. 521. III. 35.
Lullubach III. 589.
Luna, a Thuringis an culta? I. 1297.
Lundonia I. 621. 782.
Luneburgum, *Civitas* I. 361. 1107. 1111. 1115. 1293. 1297.
— — aurea ibidem Tabula, quando conſtructa I. 1219.
Luneburgenſes *Duces* I. 435. 1107. III. 815.
Lunſinzani *Slavi* I. 110.
Luoderi, *Cheſnol* III. 637.
Luoderihesnol III. 545.
Lupanaria, unde dicta I. 503.
Lupezen, *villa* I. 385.
de Lupinze, *Nobiles* I. 1328.
Lupoldus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 301. 1041.
Lupoldus, *Auſtriæ Dux* I. 359. 438. 1341.
— — *Auſtriæ Marchio* I. 650. 663. II. 343. 347.
— — *Bavariæ Dux* I. 644.
Lupoldus, *Comes*, putativus pater Conradi II. Imp. II. 333. III. 110.
de Lupfen, *Comitum* Genealogia III. 774.
— — *Eberhardus* III. 746.
B. Lupus, *Tricaſſinus Epiſcopus* I. 11. 711. 714. 749. II. 497. III. 16.
Lupus, *Vaſconum Dux* I. 35. 779. 789. II. 302.
— — *Foro-Julienſis Dux* I. 203.
— — *Hiſpalenſis* I. 1233.
Luringer marca III. 595.
Lurungum III. 488.
Luſatia, *Marchia* Bohemiæ accedit I. 394. 1146.
— — Thoringiæ accedit I. 1371.
— — fit Juris Miſnici I. 1191.
— — hujus Marchiones I. 1152. III. 827.
Luſati, *Slavi* ſuperati I. 110. III. 479.
Luſenitz, *Monaſterium* I. 1185.
de Luſenitz, *Ramboldus* I. 1184.
de Luſt, *Comes Fridericus* III. 437.
Luſtrat III. 503. 515.
Lutbertus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 640. 642. 643.

Lutburg, *Præpoſitura* III. 482.
Luderanbach III. 548.
Lutera III. 548.
Lutetia Pariſiorum a Nordmannis obſeſſa III. 74.
— — fit lapidea III. 214.
Lutfridus III. 718.
Lutharius, *Mindenſis Epiſcopus* III. 809.
Lutherus, *Cantuariorum Rex* I. 205. 207.
Lutherus, *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1049.
Lutherus, *Martinus*, inſigniter laudatur I. 1177. 1213. 1270. 1271. 1280. 1281.
— — hæreticus declaratur & excommunicatur II. 971.
— — hujus diſputatio contra Indulgentias I. 1280. 1281. II. 970. III. 684.
Luticii, vide *Luiticii* & *Luſati*.
Lutolphus, *Auſtriæ Dux* III. 684.
Lutpoldus, vide *Luitpoldus*.
Lutraha, *fluvius* III. 597.
Luttarah, *ſuperior* & *inferior* III. 495.
Luttern, *monaſterium* I. 428. 674. 1039. 1094. 1156.
Lützenburgenſes *Comites* I. 413. 1200. III. 120. 263. 279. 281. 294. 304. 333. 381.
— — *Duces* III. 285. 291. 337.
— — horum officium Imperii III. 333.
Lutzifeld III. 494.
Luxovienſe *monaſterium*, hujus origines I. 192. 620. 746.
Luzzalaha III. 548.
Lychen, *Caſtrum* I. 1360.
Lycurgus, *Legislator* I. 490. 503. II. 427.
Lycus III. 662.
Lydorum *Reges* I. 505. 507. 508. 509. 510. 512. 513. II. 431.
Lyebolfes III. 581.
Lyenden, *Caſtrum* III. 321.
S. Lyffvvinus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 40.
Lyns, *Caſtrum* III. 342.
Lyobolfes III. 548.
de Lyra, *Nicolaus* I. 1204.
Lyſanias, *Princeps Judæorum* I. 3.
Lyſias, *Tetrarcha Judæorum* I. 546.
Lyſimachus, *Rex Maced.* I. 526. 527. II. 629.
da Lyvveo, *Simon* III. 814.

M.

MAcarius, *Hieroſolym. Epiſcopus* I. 148.
S. Maccarii I. 598. 828.
Maccarius, *Antiochenus*, pro hæretico habitus I. 206. 625.
Maccabæi, vindices Libertatis & Religionis Judaicæ I. 129. 128. 130. 532. ſeq. II. 182. 185. 187. 188. 189. 191. 193. 195. 225.
Macedoniæ *Reges* I. 128. 503. 504. 507. 508. 509. 510. 512. 513. 518. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 533. 534. II. 355. 183. 411.
Macedonius, *hæreticus* I. 148. 150. 594. 595. 597. 625. 698. 1071. 1074. II. 492.
Macellum *publicum* Miodenſibus conceditur III. 820. 822. 823. 824. 826. 836.
Machesbach, *villa* III. 548. 620.
S. Maclovius I. 738. 739.
Macrinus, *Imp.* I. 6. 140. 308. 574. 1066. II. 261. 384. 484.
Maculiſtæ, in Eccleſ. Rom. quinam? I. 1237. 1276. 1277.
Madelgarius *Dux* I. 755.
Madelgerus, *Comes* III. 520.
S. Madelberga III. 23. 35.
Madibach, *villa* III. 566. 567.
Magdeburgum, *Civitas* I. 105. 265. 351. 390. 431. 438. 646. 675. 812. 813. 1025. 1088. 1108. 1121. 1223. 1341. III. 363.
— — Præmonſtratenſis Ordo ibi introducitur I. 874.
Magdeburgenſis *Archi-Epiſcopatus* I. 265. 1013. 1120. 1121. 1123. 1303. II. 326. III. 84.
— — hujus origines II. 535.
— — *Archi-Epiſcopi* I. 299. 315. 317. 319. 356. 384. 386. 396. 401. 410. 428. 434. 435. 438. 654. 658. 666. 671. 672. 870. 873. 957. 1014. 1038. 1045. 1088. 1090. 1094. 1107. 1109. 1110. 1114. 1120. 1126. 1129. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1140. 1143. 1144. 1147. 1148. 1149. 1151. 1153. 1154. 1166. 1167. 1169. 1174. 1175. 1186. 1187. 1193. 1196. 1216. 1218. 1219. 1220. 1221. 1224. 1225. 1231. 1240. 1242. 1250. 1259. 1264. 1284. 1285. 1333. 1341. 1346.
— — *Burggraviatus*, dicitur Præfectura principalis I. 1152.
Magesbach, *villa* III. 548.
Magi, ſeptem Perſarum Domini I. 127. 514. II. 148.
— — Chriſtum natum viſitantes II. 234. 235.
Magiæ origines I. 467. II. 413.
— — ejus ridicula exempla III. 117. 124.
— — ejus reus habitus Sylveſter P. R. I. 824. II. 537. III. 99. 100.
— — ejus rei multi injuſte habiti in Germania III. 254. 255.
— — Cajani, Bulgarorum Principis I. 819.
— — in Theſauris inveniendis adhibita III. 99.
— — prohibita I. 1091.
Magicum convivium III. 269.
Magicus exercitus, de eo ſingularis fabula III. 206.
Magiſtratus Regni Franciæ fit Flandriæ Marchiſius I. 838.
Magiſtri, locum habent inter illuſtres Comites III. 170.
Magnentia I. 149.
Magnentius, *tyrannus* I. 148. 594. II. 270.
S. Magnus, *martyr* I. 580. III. 667.
Magnus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* II. 519.
Magnus, *Saxoniæ Dux* I. 342. 356. 361. 384. 396. 406. 410. 654. 655. 657. 667. 1038. 1143. 1148.
Magnus *Brunſuicenſis Dux Senior* & *Junior* I. 1207. 1351. 1352.
Magus inſignis in Germania, de eo hiſtoria III. 255.
Mahesbacher marca III. 586.
Mahometh, *Saracenorum Pſeudo-Propheta*, hujus origines, geſta & doctrina I. 751. 752. II. 290. 519.
— — hujus fata II. 511. III. 25.
— — VIII. *Turcarum Imp.* I. 1254.
Mahtulf III. 506.
Majeſtas Regum apud Germanos S. S. I. 357.
— — Ejus læſæ crimen habitum, Papam invito *Imp.* deponere I. 50.
— — Ejus læſæ Crimen imputatum I. 341.
S. Majolus, abbas Cluniacenſis I. 316. 534. 813. 821. II. 534.
Major Domus in Francorum Regno, hujus auctoritas I. 633. 758. II. 299.
Majorianus *Imp.* I. 162. 163. 633. 739. II. 281.
Maiſterlin *Sigismundus*, auctor Chronici Auguſtani III. 956.
Majus *Juniarius* I. 1267.
Malachias *Propheta* I. 127. 515. II. 150. 443.
— — *Hiberniæ Archi-Epiſcopus* I. 882. 959. II. 546. III. 172.
Malaga, Luſitanorum in ea geſta I. 1282.
Malalehel I. 453. 454. 464. 470. II. 402.
de Malateſtis, domicellus III. 385.
Malbodium, locus III. 23.
Malchus, *martyr* II. 486.
Maldras, Suavorum R. I. 163.
Malebranche *Rogerius* I. 906.
Malefici plures in Germania combuſti III. 254.
Malmann III. 819. 820.
Malmedii *monaſterium* I. 82. 331. 346. 755.
— — Ejus origo III. 26.
Malum, de hujus origine diſceptationes hæreticæ habitæ I. 573.
S. Mamertus, *Viennenſis Archi-Epiſcopus* I. 11. 169. 721. 1075.
Mammæa, *Alexandri Imp. mater* I. 576. II. 484.
S. Mammes, *martyr* I. 2. 143. 585. III. 581.
Manaſſes, *filius Jacobi* II. 411.
Manaſſes, *Rex Judæorum* I. 124. 506. 508. II. 132. 434.
Mandalio, *martyr* I. 7. 142. 585.
Mandichinda, *Caſtellum* I. 261.
Mandrita *Populi* III. 682.
Manegoldus, *Comes* III. 476.
Manas, *hæreticus* I. 144. 1074. II. 263. 487.
Manethon, *hiſtoricus* II. 52.
Manfredonia *urbs*, a quo condita III. 258.
Manfredus, *Apuliæ Princeps*, Friderici II. Imp. filius naturalis I. 1046. 1104. 1105. 1176. 1177. II. 555. 557. III. 245. 258.
Mangoldus, *Wurtzburgenſis Epiſcopus* I. 1196.
Manheim, *caſtrum* III. 385.

Manichæi damnati I. 153. 160. 170. 171. 585. 586. 1074. II. 263. 487. 494.
— — horum perſecutio I. 699.
Manlius, *Felix & Jacobus* III. 685.
Manna II. 94.
Manold III. 501. 549.
de Mansfeld, *Comites* I. 1151. 1152. 1232. 1288. 1149.
— — *Comes Hoyerus* I. 1151. 1152.
Manſi vaſtati III. 586.
Manſionarii, quinam I. 95.
S. Manſuetus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 563. III. 1. 4.
Manto, *Comes* III. 491. 494. 565.
Mantuanus *Baptiſta, Poeta* I. 1215.
Manes *mortuæ* jua quidnam III. 651.
— — Impp. ereptum III. 162.
— — in Epiſcopatu Leodienſi ſublatum III. 166. 167.
Manutius, *Aldus* I. 1267.
Marahenſes *Slavi* I. 79. 233. 235. 237. 238. 239. 240. 241. 252. 253. 802.
— — à Lud. Germ. ſuperati I. 62.
— — ab Arnolpho oppugnati I. 250. 251.
— — horum Regnum I. 91. 312.
Marahatfeld III. 557. 618. 636.
Marca, *Francorum & Alemannorum* III. 695.
— — contra Britones I. 49.
— — ſupar fluvio Flidina III. 490.
— — in ſylvis III. 491.
— — *Veronenſis & Aquilejenſis* I. 106.
de Marca, *Comites* I. 903. III. 196. 291. 302. 308. 315. 316. 323. 339. 341. 342. 341. 362. 370.
Marcellianus, *martyr* I. 8. 145. II. 488.
S. Marcellinus, P. R. & *martyr* I. 144. 145. 164. 228. 587. 638. 790. 1068. II. 261. 265. 369. 385. 458. III. 31.
— — *Wurzburgenſis Epiſcopus* III. 462.
S. Marcellus, *Tungrenſis Epiſcopus & martyr* I. 6. 8. 135. 139. 557. 571. II. 481. III. 5.
— — P. R. I. 587. 588. 589. II. 265. 369. 385. 489.
S. Marcelli *Monaſterium Cabilonenſe* I. 186.
Marchereshuſen, *villa* III. 558. 561. 578. 627.
Marchfeld, *campus* I. 1048.
Marchia *Franciæ & Lotharingiæ* I. 826.
— — *Meginfridi in Italia* I. 279.
— — *Venedica* ad Habsburgicos delata I. 1186.
Marchionatus *Pannoniæ* I. 250.
Marcion, *hæreticus* I. 138. 568. II. 479.
Marcionitæ, *hæretici* I. 1074.
Marckbach, *villa* III. 548. 596.
Marckdorff III. 755.
Marcolfus, *Moguntinus Archi-Epiſc.* I. 428. 675.
Marcomanni, horum geſta & fata I. 569. II. 480.
Marcomannus, *Dux Britanniæ* I. 637.
Marcomirus, *Francorum Princeps* I. 707. II. 295. 493. III. 13. 14.
Marckersleihenin I. 1344.
S. Marculfus I. 745.
S. Marcus, *Evangeliſta* I. 5. 132. 114. 115. 228. 290. 551. 551. 557. 1061. 1063. II. 229. 241. 469. 471.
— — hujus Reliquiæ Venetias deferuntur III. 18.
— — *martyr* I. 8. 145. 563. II. 488.
— — hujus translatio I. 228. 229. 722.
Marcus *Antoninus Verus Imp.* I. 5. 138. 569. 1066. II. 259. 368. 384. 480.
Marcus *Aurelius Imp.* I. 6. 141. 575. II. 261. 369. 384.
Marcus, P. R. I. 27. 147. 592. 593. 1070. II. 270. 370. 386. 491.
— — *Hieroſol: Ep.* I. 569. II. 259.
— — *Alexandrin. Ep.* ibid.
— — *Trevirenſis Epiſcopus* I. 574. III. 4.
— — *Confeſſor* II. 487.
— — *hæreticus* I. 138.
Marcvvardus, *Carentanorum Dux* I. 352. 358.
— — *Abbas Fuldenſis* III. 522. 650. 654.
Mardochæus, *Judæus* I. 518. II. 152. 446.
Mare *Pamphilicum*, an per illud ſicco pede tranſierit Alexander II. 163.
da Maranholtz, *Waldevinus* I. 1219.
Marasfald, *villa* III. 542. 545. 596. 599. 600. 602. 610. 616.
Margaretha, *martyr* II. 489.
— — *uxor Ludovici IV. Imp.* Hollandiæ Comitis III. 111. 335.
— — *uxor Alberti Degeneris*, Thuringiæ Landgravii I. 1332.
S. Maria, *Mater DEI* I. 449. 543. 544. 549. 553. 1061. 1062. II. 464. 465. 472. 477.
— — hujus parentes II. 464.
— — hujus vita & Elogia II. 226. 230. 231. 233. 235.
— — da immaculata ipſius conceptione Hiſtoriæ I. 1218. 1276. ſeq.
— — aam ſine paccato originali aonceptam affarens, ſubito moritur III. 128.
— — de ejus immaculata conceptione Decratum I. 1237.
— — da ea varia miracula I. 735. 717. 849. 871. 909. 927. 928. 915. 952. 951. 954. 961. 967. 968. 1006. 1149. II. 507. 539. 544. 556. III. 55. 77. 98. 201. 241. 263. 178. 379.
— — hujus variæ Reliquiæ I. 871. 917. 948.
S. Maria Magdalena I. 773. II. 237. 475.
— — hujus Raliquiæ III. 287. 288.
— — hujus Ordo Religioſus I. 1100.
Maria *Cleophæ* I. 553.
— — *martyr & virgo* II. 479.
Maria, *Ægyptiaca* II. 487.
— — *Burgundica*, uxor Maximil. I. Imp. I. 1262.
— — *de Oegnes* II. 554. III. 231. 235.
Mariamna, *uxor Herodis, Regis Judæorum* I. 3. 131. 543.
Marianus, *martyr* I. 142. 581.
Marianus *Scotus*, *hiſtoricus* I. 441. 648. 650. 651. 652. 818. 1126.
Marianus, hujus calculatio I. 844.
Marianſee, *monaſterium* III. 813.
Marinus, *martyr* I. 142. 583.
— — I. P. R. aliis Martinus IIdus I. 146. 247. 642. 801. 804. 1087. II. 390. 530.
— — II. P. R. aliis Martinus IIItius I. 269. 646. 813. II. 390. 534.
— — Antipapa I. 823.
Maris, *Chalcedonenſis* II. 271.
Mariſfeld, *caſtrum* I. 1158.
Marius, *martyr* I. 584.
— — *Conſul Romanus* I. 535. 536. II. 192.
de Marla, *Thomas* I. 874.
de Marliano, *Raymundus JCtus* III. 419.
Maro, *martyr* I. 5. 136.
Maronis, *Franciſcus* I. 1204. 1218.
Marovva, *Inſula Rheni* I. 365.
— — *Civitas* I. 324.
Marpurg, *Civitas* I. 431. 1324. 1326. 1172.
— — Hoſpitale ibidem S. Eliſabethæ I. 1042. III. 254.
de Marpurg *Conradus*, hæreticæ pravitatis inquiſitor I. 410. 431. 1043. 1324. 1171.
Mars, Romuli & Remi pater I. 124. II. 614. 615.
— — hujus templum I. 578. 580.
— — Sydus I. 49. II. 611.
Marsna, *villa Regia* III. 63. 87.
Marsnenſis Convantio de Lotharingia de anno 870. I. 640. III. 63.
Martbach III. 544.
S. Martha, *martyr* I. 584. 1063. III. 288.
da Marthale, *Comes Adelbertus* I. 261.
S. Martialis, *Epiſcopus Lemovicenſis* I. 920. III. 2.
Martianus, *martyr* I. 135. II. 488.
— — *Imperator* I. 161. 162. 609. 716. 718. 1022. 1074. II. 279. 281. 387.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 702.
Martina, mater Heracleonæ I. 19. 198. II. 292.
Martinianus *martyr* I. 557. II. 473.
S. Martinus, *Turonenſis Epiſcopus* I. 151. 152. 163. 234. 590. 592. 593. 598. 600. 601. 602. 701. 702. 952. 1071. 1072. 1086. II. 275. 296. 493. 502. 530. III. 6. 9.
— — hujus miracula III. 87.
— — hujus Translatio I. 163. 720. 722.
Martinus I. P. R. I. 200. 201. 624. 755. 756. 757. 1081. 1082. II. 292. 188. 514.
NB. *à nonnullis ſupra memorati duo illi MARINI vocantur MARTINI, hinc diverſo numero ſeqq. poſtponuntur.*
— — II—IV. P. R. I. 1187. 1188. II. 559. III. 289. 290.
— — III—V. P. R. dictus Otto de Columna I. 1048. 1109. 1219. 1229. 1231. 1353. 1161. 1364. II. 570. III. 393. 402.
— — *Moguntinenſis Archi-Epiſcopus* III. 8.
— — I. *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 4. 6.
— — *Miſnenſis Epiſcopus* I. 430.

Martinus

Digitized by Google

Martinus, *Dux & major domus Francor.* I. 762.
— — *Eremita* I. 621.
— — *Polonus*, hiſtoricus II. 557. III. 287.
Martinus Lutherus. Vid. Lutherus.
Martyres,
— — horum Catalogus in prima perſecutione ſub Nerone I. 4. 5. 135. 557. II. 473.
— — in ſecunda ſub Domitiano I. 5. 136. 562. II. 475.
— — in tertia ſub Trajano I. 5. 137. 564. 567. II. 477.
— — in quarta ſub M. Antonino Vero & Lucio Aurelio Commodo fratribus I. 6. 138. 570. 571. II. 480.
— — in quinta ſub Severo Pertinace I. 6. 140. 573. II. 483.
— — in ſexta ſub Maximino I. 6. 141. 576. II. 484.
— — in ſeptima ſub Decio I. 6. 142. 581. II. 485.
— — in octava ſub Valeriano I. 7. 143. 583. II. 487.
— — in nona ſub Aureliano I. 7. 143. 144. 585. II. 487.
— — in decima ſub Diocletiano & Maximiano I. 8. 145. 587. II. 488.
— — ſub Flavio Claudio I. 7. 134. 584.
— — ſub Juliano Apoſtata I. 10. 149. 596.
— — Treveris ſub Rictiovaro I. 840.
— — ſub Zenone & Anaſtaſio in Wandalice perſecutione I. 11.
— — multi ſub Conſtantino I. 776.
— — ſub Arrianis II. 501.
— — horum veſtis ſepulcralis I. 584.
— — horum corpora colligit Paſchalis I. P. R. III. 58.
— — horum variæ Reliquiæ indicatæ III. 82. 85.
— — horum geſta a Notariis conſignata I. 1063. II. 484. 485.
— — de horum geſtis ſcribendis conſtitutiones I. 1067.
— — de his conſcribendis Decretales Fabiani P. R. I. 576.
Martyrium ſingulare monachi I. 651.
Martyrius, *martyr* I. 708.
Martyrologia Uſuardi & aliorum III. 45.
Maruthas, *Meſopotamiæ Epiſcopus* I. 704.
Marvvitz III. 581.
Maſaren *lignum*, quale III. 374.
Maſcar, *foreſtis* III. 544.
Maſcovenſis *Comes*, *Wilhelmus* I. 888.
Maſſilia condita I. 511. 722.
— — a Carolo Martello capta II. 660.
Maſſamuti *populus* I. 884. 885.
Maſtrichtenſe prælium I. 1109.
S. Maternus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 563. 566. II. 240. III. 1. 2. 3. 4. 8. 19. 60.
Mathaleus, R. Aſſyriorum II. 133.
Mathematici Roma pulſi I. 133. 546. 562.
Mathildis, *neptis S. Helenæ* III. 8.
S. Mathildis, *uxor Henrici Aucupis* II. 534. III. 80. 81.
— — *Conradi II. Imp. mater* III. 463.
Mathilda, *Conradi II. Imp. filia*, moritur III. 479.
— — *uxor Henrici V.* Imp. I. 865.
— — *Marchioniſſa Italiæ* I. 418. 419. 944. II. 338. 541. III. 138.
— — Comitiſſa Hollandiæ, mater 365. liberorum III. 249.
Mathuſelem I. 457. 468. 470. II. 31. 63. 403.
Matolfeshus III. 516. 533.
Matrimonium, illuſtris infelicis exempla I. 339. 340.
— — *Infantis* III. 198.
— — *impar* reputatur initum cum Slavica fœmina I. 323.
— — imper Principum G. filii ex eo prognati quid acceperint I. 1332.
— — circa illud prohibitiones II. 554.
— — Clericorum prohibitum I. 378. 653. 654. 655. 1093. 1143.
Matrimonia inter Germanos ſevera II. 614.
Matrimonialis Controverſia memorabilis inter Lothar. II. & Thietbergam I. 63. ſeqq.
Mattencella, *Monaſterium* III. 517.
S. Matthæus *Evangeliſta* I. 132. 134. 550. 555. 1063. II. 228. 241. 469. 470. 474.
— — hujus Reliquiæ III. 168.
— — Evangelium repertum I. 726.
S. Matthias *Apoſtolus* I. 550. 1063. II. 228. 239. 241. 470. 474.
— — hujus Reliquiæ III. 8.
Matthias, *Hunniades* dictus, *Corvinus Rex Hungariæ* I. 1245. 1252. 1253. 1254. 1255. 1264. II. 950. ſeqq.
— — *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 438. 439. 1205. 1206. 1342.
Matto III. 494. 613. 622.
Mauri a Juſtiniano Imp. domiti I. 178.
S. Maurilianus I. 795.
Mauritania invaditur I. 708. II. 641.
S. Mauritius *martyr* I. 145. 589. 1069. II. 265. 488.
— — hujus Lancea I. 1032.
Mauritius, *Imp. Orientis* I. 185. 620. 621. 742. 746. 1024. 1079. 1080. II. 287. 288. 509.
— — e Phoca trucidatur I. 189. 621. 746. 1080. II. 288.
Mauritius I. *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 4.
Mauronianus, Imp. Occident. II. 281.
Mauronter, *Dux* I. 214.
S. Maurus, *martyr* I. 143. 145. II. 487. 488.
— — Diſcipulus S. Benedicti I. 177. 729. 734. 736. 797. 1130. II. 505. 506. 508.
Mauſamus, R. Malſamutorum, reædificat Carthaginem I. 927.
S. Maxelindis I. 759.
Maxentius *Imp.* Tyrannus I. 146. 588. 589. 1069. II. 265. 266.
— — *martyr* I. 351. 840.
Maxima, *martyr* I. 142. 583.
Maximinianus *Herculeus Imp.* I. 144. 145. 146. 1069. II. 261. ſeqq. 357. 488.
Maximilianus I. *Imp.* I. 1115. 1137. 1246. 1262. 1263. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1275. 1279. 1286. 1287. 1288. II. 576. 577. 956. ſeqq. III. 436.
Maximilla, *hæretica* II. 481.
Maximinus *Imp.* I. 6. 141. 146. 576. II. 484.
S. Maximinus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 6. 148. 594. 773. III. 6. 8. 41. 287. 288.
— — hujus Abbatia I. 103. 105 513.
— — hujus poſſeſſiones, ejusdem controverſiæ I. 99.
— — Abbates I. 103. 674. 675. III. 823.
S. Maximus, *martyr* I. 141. 400. 789. II. 484.
— — *Cæſar* I. 588.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* II. 270. 491.
— — Ultimus Vindunenſis & primus *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 701.
— — *Oſtienſis Epiſcopus* I. 930.
— — *Taurinenſis Epiſcopus* I. 706.
— — *Imp. & Tyrannus* I. 10. 151. 154. 155. 162. 530. 588. 589. 600. 601. 603. 610. 697. 698. 699. 700. 706. 718. II. 275. 280.
Mazabanes, *Epiſc. Hieroſol.* I. 574. 581.
Mazzaltrinaberg III. 499.
Mecades, *R. Athen.* I. 501.
Mechanicus ſine manibus III. 350.
Mechliniæ *Domini* III. 338.
Mechlinienſe oppidum III. 315.
Mechtildes, vide *Mathildas.*
Mechitamunil III. 624.
de Mecklenburg, *Duces* I. 435. 1351.
— — *Epiſcopatus* I. 1120.
S. Medardus I. 180. 732. 734. 738. 790.
Medea Cholcenſis I. 492.
Medenbach, *locus* I. 39.
Medenblick, *caſtrum* III. 275.
Medi, horum origo II. 405.
— — horum *Reges* I. 503. 504. 505. 507. 509. 510. 511. 513. II. 123. 124. 141. 376. 436. 438.
Media peret Trajano I. 564.
Media villa, vir doctus I. 1194.
Medicina inventa II. 99.
Medidus, Medorum Rex I. 505.
Medilherka, *caſtrum Hungariæ* I. 299.
Mediolanenſes contra Conradum II. Imp. conjurant III. 480.
— — *Archi-Epiſcopus* Conrado II. Imp. Regalem ſictum præbet III. 472.
de Mediolano, *Michael* I. 1247.
Mediolanum *Civitas* I. 890. 892.
— — hujus origines II. 146. 445.
— — hujus fata I. 972. 973. 974. 1040. III. 111.
— — a Longobardis captum I. 182.
— — ab Hunnis vaſtatum III. 17.
— — a Conrado Salico captum I. 279.
— — a Friderico I. Imp. obſeſſum & captum I. 677. 678. III. 199. 200.
— — hujus excidium I. 439 678. 897. 1095. 1314. II. 352.
— — fit Ducatus III. 356.
— — iſte confirmatur III. 388.

Mediolanum, ajus Duces L. 1270.
Medofulli, locus L. 39.
Meervvolf L. 1347.
Meginandus, *Archi-Epiſcop. Trevirenſ.* III. 101.
Meginbald, *presbyter* III. 625.
Meginenſis *Pagus* L. 79.
Meginfrid III. 540. 548.
Megingandus *Comes* I. 94.
Meginaudus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 271. 272. 273.
Megingoz, *Trevirenſis Epiſcopus* L. 316. III. 550.
— — *Herveldenſis Abbas* L. 314.
— — *Monachus* III. 491. 494. 523. 527. 565.
Meginhardus, *Würzburgenſis Epiſcopus* I. 277. 278. 426. 1144.
— — *Comes Saxoniæ* I. 81. 82.
— — *Comes Spanheimenſis* I. 674.
— — *Presbyter* III. 536. 537. 626. 628. 631.
— — *Diaconus* III. 535.
Meginherus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* L. 673. III. 168. 169.
— — *Hirſfeldenſis Abbas* L. 317. 324. 325. 352.
Meginheresbus III. 615.
Meginolt III. 541. 591. 604. 638.
Meginperath III. 509. 511.
S. Meginradus, *Augienſis Abbas*, martyr L. 236. 794. II. 528.
Meginradi cella L. 258. 260. 263. 264. 268. 277. 281.
Meginradus, *Eremita* L. 640.
Meginvvardus, *Augienſis Abbas* L. 340. 347.
— — *Subdiaconus* III. 640.
Megnifelt, pagus III. 26.
Mehilina III. 534.
Meinardus, *Livoniæ Apoſtolus* L. 995.
Meinherus, *Numburgenſis Epiſcopus* L. 1183. 1185.
S. Meinulphus III. 45. 46.
Meinvvercus, *Paderbornenſis Epiſcopus* III. 111.
Melampus *R. Athenienſium* L. 489.
Melalehel II. 31. 63. 67.
Melanchthon, *Philippus* L. 1270.
S. Melanius II. 503.
S. Melanthia L. 598.
Melanthus, *R. Athen.* L. 496. II. 431.
Melchiſedech II. 67. 404. 409.
Melchiades, P. R. L. 1069. II. 267.
Meleagrus, *R. Maced.* L. 527.
Meldingen, *Caſtrum* L. 1317.
Meledunum, *Caſtrum* L. 727.
Meliſſo, *Doctor Eccleſiæ* L. 139.
Meliſſus, *Phyſicus* L. 521.
— — *Spoletinus*, *Grammaticus* L. 544.
Mellenberg III. 548.
Mellicenſe *monaſterium* reformatur III. 678. 679.
Mellingen, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 785.
— — *Caſtrum* L. 1317. II. 925.
S. Mellitus, *Britannorum Archi-Epiſcopus & Apoſtolus* L. 188. 194. 621. 750. 1126. III. 89.
Melrichſtat, *oppidum* L. 425. 1309.
Melverode, *villa* L. 1110.
Membrorum corporis humani nomenclatura II. 51.
Memfrid, *Comes* L. 655.
Memleben, *villa* L. 315. 1133. III. 81.
Memnon, *Rex Ægyptiorum* L. 483.
Memphis, *Ægypti urbs* L. 307. 482. II. 148. 413.
Menander, *Comicus* L. 526. 527. II. 448.
— — *Magus hæreticus* L. 136.
Menas, *martyr* L. 9. 146. II. 488.
Mendicantes monachi, horum ordo L. 1193. 1197. III. 233.
— — an ſalvari poſſint L. 1183.
— — de horum divitiis teſtimonium L. 1157.
— — de iis Conſtitutiones L. 1187.
Menedemus, *Philoſophus* II. 448.
Menelaus, *R. Laced.* L. 493.
— — *Pontifex Judæorum* L. 532. II. 454.
Mengden, III. 323.
Mengen, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 793.
S. Mengoldus L. 807.
S. Mengoſus, *Geldriæ Comes* III. 93.
Menigaudus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 101. 106.
S. Menius III. 1.
Mennisgo III. 630.
Mennius, *martyr* II. 473.
Menſa *argentea* Epiſcopalis L. 1238.
Menſes, nomina Germanica a Carolo M. accipiunt L. 784.
Menſium & annorum computatio inventa II. 412.
Menſuræ a quo & quando inventæ L. 503. II. 57. 91. 157. 429.
de Meran, *Duces* L. 431. 1042.
Merchenburg, *caſtrum* III. 139.
S. Mercurius, *martyr* L. 697. II. 271. 272. 492.
— — *P. R. qui & Johannes IIdus* L. 174. 617. II. 388.
Mercurius Deaſter, a Longobardis cultus L. 1024. II. 85. 305.
Merenſtein, *Abbatia* L. 106.
Meresburg, *caſtrum* L. 104.
Meridiana regio educandis hominibus minus apta L. 89.
Merlinus, *Pſeudo-Propheta Britanniæ* L. 714. 718. II. 362. 498. III. 18.
Merodach, *primus Rex Babylon.* II. 434.
de Merode, *Baro Wernerus* III. 315.
Meroveus, *Rex Francorum* L. 162. 439. 715. 716. 719. II. 296. 381. III. 16.
— — *Junior*, *Princeps Francorum* L. 184.
Merovingi, *Francorum Reges*, throno dejecti L. 216. 633. II. 299.
de Mersburg, *Lupoldus* L. 348.
Merſeburg, *urbs Pannoniæ* L. 663.
— — *urbs Miſniæ* L. 296. 323. 324. 340. 432. 433. 656. 657. 672. 676. 809. 814. 1052. 1146.
— — hujus Origines III. 80.
Merſeburgenſis *Epiſcopatus* L. 1034. 1090. 1104. 1120. 1121. 1123. 1127. 1132. 1133. 1136. 1137. 1331. II. 727. 818.
— — hujus fata L. 315.
— — reſtauratus III. 102.
Merſeburgenſes *Epiſcopi* L. 356. 390. 410. 428. 435. 1038. 1120. 1127. 1133. 1134. 1137. 1138. 1140. 1141. 1143. 1144. 1150. 1160. 1167. 1175. 1188. 1218. 1225. 1228. 1249. 1265. 1287. 1362. 1363.
Mertenefeld, *locus* L. 148.
Mertina, *martyr* II. 484.
Mervvigsburg, Erffurdiæ quale Caſtrum L. 439. 440. 1026. 1082. 1298. 1300.
Mervvygus, *Francorum Rex* L. 439. 1298.
Meſanthus, *R. Athen.* II. 104.
Meſaueh III. 718.
Meſopotamia, *Romanorum provincia* I. 137. 537. 565.
— — hujus pars cedit Perſarum Regi L. 597.
Meſſala, *Corvinus*, Præfectus orbi L. 542.
Meſſapus ſ. Meſaprus, *Sicyoniorum Rex* L. 481. II. 74. 77. 412.
Meſſena, quæ & Mamertina, *urbs*, hujus origines L. 481.
Metallifodinæ *Saxonicæ*, quando repertæ L. 819. III. 84.
— — *Miſnenſes*, has deſiderat Fridericus II. Imp. L. 1171.
— — in Macedonia L. 532.
Metamorphoſas humanarum formarum quales II. 112. 113.
Metenſes *Epiſcopi* aliquot L. 102. 107. 111. 218. 289. 404. 405. 423. 642. 671. 818. 822. 873. 1033. 1239. II. 538. III. 3. 437.
Metenſtein, *Caſtrum* L. 1330. 1331.
Metichenfeld III. 528.
Metis, *urbs* L. 407. 642.
Metlesroth III. 644.
Metrodorus, *Philoſophus* L. 591.
Metropolitanæ Eccleſiæ Imperii Carolingici L. 636.
Metropolis *Franciæ*, Moguntia L. 107.
— — *Galliæ Belgicæ* Trevirenſis Eccleſia III. 153.
— — *Lotharingiæ*, quæ? L. 797.
S. Metropolus, *Tungrenſis Epiſcopus* III. 5.
Mettiho III. 497.
Metzler, *Chriſtoph*, Conſtantienſis Epiſcopus III. 775.
Micha, *Propheta* L. 307. 500. II. 426. 432.
— — hujus corpus revelatur L. 153. 601. 701.
Michæ idolum II. 417.
Michael, *Archangelus* L. 725. II. 21.
S. Michaelis *monaſterium* prope Luneburg L. 1219.
Michael I. Curopalates, *Imperator Orientis* L. 58. 225. 787. 788. II. 332.
— — II. *Balbus* L. 789.
— — III. L. 793. 795. 796. 1086. II. 317. 527.
— — VI. *Stratonicus* L. 397.
— — *Patriarcha Conſtantin.* autor Græcorum diſſenſionis ab Eccleſiis Latinis L. 836.
Michael de *Ceſena* L. 1206.
— — *Generalis Minorum* II. 563.
Midas, *Phrygiæ Rex* L. 490. 505.
— — potus ſanguine tauri enecatur L. 508.
Middelburg, *Caſtrum* III. 275.

Middelesdanberck III. 544.
Mietdlesdorf III. 645.
Milcolumbus, *Scotiæ Rex* I. 648.
Milda, *fluvius* I. 412.
Mildenfurt, *Monaſterium* I. 1160. 1162.
Mileſii dominantur mari I. 505. 625.
Miliduch, *Soraborum Dux* I. 224.
Militandi exteris Jus Principum Germaniæ I. 1350.
Militia Germaniæ ab Henrico Aucupe ordinata I. 809.
— — Epiſcopis interdicta I. 862.
— — ejus cingulum facinoribus amittitur I. 362.
— — deponit S. Wicbertus I. 809.
Militiæ Jeſu Chriſti Ordo, hujus Origines III. 319.
Milites, horum virtutes & officia III. 266. 267.
— — creandi ritus, quinam olim adhibiti III. 266. 267.
— — a Principe Germ. poſt editam virtutem creati I. 1344.
— — XVI. ab Alberto Degenere, præſente Rege, creati I. 1335.
— — ſolidarii qui I. 893.
— — qui Monaſterio equitando ſervirent III. 730.
Militze, *Monaſterium* III. 561. 563.
Milleſimus annus ab U. C. Romæ celebratus I. 577. 1067. II. 485.
Miltindorf, *villa* I. 1194.
de Miltiz, *Johannes* I. 1214.
Milo, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 33.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 810. 821. 823. 825.
— — *Morinenſis Epiſcopus* I. 877.
Milphutt, *Monaſterium* I. 1160. 1162.
Milſungeo, *Civitas* I. 1354.
Miltiades, P. R. & *martyr* I. 145. 589. 592. II. 265. 386. 489.
Milvius pons I. 589.
Mima III. 489.
Mimeleben, vide *Memleben.*
Mimi, horum Proceſſio in Epiſcopatu Leodienſi III. 167.
Mimigardefurdenſes *Epiſcopi.* Vide *Monaſterienſes Epiſcopi.*
Mioda, *locus* I. 48. III. 816.
de Mindavv, *Johannes* I. 1235.
Mindenſis *Epiſcopatus* origines III. 44. 810.
— — *Privilegia* III. 819.
Mindenſes *Epiſcopi* I. 356. 1120. 1128. 1216. III. 111. 268. 700. 811. 812. 813. 814. 822.
Mindervvalt III. 814.
Minerva, *Dea* I. 481. 484. 487. II. 74. 412.
Miniatei, *martyr* I. 142. 581.
Miniſterialis Bambergenſis Eccleſiæ III. 645.
— — *Fuldenſis* III. 643. 644. 645. 646. 648. 650.
— — *Tulbenſis Eccleſiæ* III. 642.
Minna III. 546.
Minorum ordo, hujus origines I. 1096. 1097. 1098. II. 554. 555. III. 223. 232. 248. 287.
— — horum Inſtituta I. 1181. 1187.
— — hujus viri Illuſtres I. 1180. 1268.
Minos I. 488.
Minotaurus I. 491.
Mirabilisbroek, *Capella* III. 812.
Mirandulanus, *Johannes Picus* I. 1222. 1267.
Mirebellum, *caſtrum* I. 888.
de Mirevvalt III. 145.
Miſico, *Dux Polonorum* I. 277. III. 470. 477.
Miſna, (ſ. Miſenen) *urbs* I. 349. 393. 412. 1050. 1192. 1234. 1239. 1241.
— — hujus origines III. 80.
Miſnia, *Regio* deſcripta I. 1239.
— — hujus fines & incolæ I. 1163.
— — per Adolphum Naſſovium turbata I. 1193.
— — ab Alberto I. Imp. vaſtata I. 1197.
— — *Epiſcopatus* I. 1034. 1090. 1120. 1123. 1127. 1132. 1136.
— — *Epiſcopi* I. 337. 356. 393. 410. 428. 430. 435. 1120. 1130. 1134. 1137. 1143. 1148. 1188. 1192. 1214. 1248. 1249. 1253.
— — *Marchia* I. 410. 412. 434. 1191. 1301. 1331. 1353.
— — Bohemis cedit I. 1146.
— — *Marchiones* I. 435. 1134. 1159. 1160. 1169. 1170. 1173. 1174. 1188. 1216. 1223. 1231. 1232. 1233. 1235. 1301. 1319. 1321. 1322. 1331. 1353. 1367.
— — *Marchio Fridericus III.* III. 700.
— — *Burggravii* I. 1365.
Miſſa, hujus variæ Ceremoniæ I. 1084.
— — in eadem olim Romæ Imperatoris effigies prolata I. 628.
— — unica ſaltim in die celebranda I. 1086.
— — jejune celebranda I. 1088.
— — ſuper memorias martyrum celebrata II. 487.
— — hujus habendi facultas, cui non competat I. 1096.
— — pro defunctis ab Odilone Cluniacenſi inſtituta I. 825.
— — hujus Effectus I. 1083. 1084.
— — circa eandem varia miracula III. 230.
— — de eadem variæ Conſtitutiones I. 1068. II. 503. III. 64. 131.
— — per quos Pontifices aucta I. 713.
— — hujus Ceremoniæ a Gregorio M. P. R. auctæ I. 621.
— — hujus varia augmenta I. 727. 744. 748. 762. 763. 793. 1064. 1065. 1072. 1073. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1086. 1094. II. 294. 506. 507. 509. 510. III. 139.
— — S. Bonifacii III. 617.
Mithridates, *Rex Ponti*, bellum gerit cum Romanis II. 193. 459.
Mitilesdurf III. 550. 573. 582.
Mittelhauſen (ſ. Metihuſen,) *villa*, Tribunal Landgravii Thuringiæ I. 436. 1338. 1339. 1343.
Mittenha, *vicus* prope Baſileam III. 474.
Mitvveide, *oppidum* I. 1243.
Mochus, *hiſtoricus* II. 31. 52. 61.
Modeſtus, *martyr* I. 145. 146. III. 489.
— — *Doctor Eccleſiæ* I. 139.
S. Modoaldus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 23. 25. 26.
Mœnus, (ſ. Moins) *fluv.* III. 491. 593.
de Mœrſe, *Comites* III. 281. 397.
— — *Theodoricus*, Colonienſis Archi-Epiſcopus III. 369. 390.
— — *Walramus* III. 405. 406.
Moguntia I. 35. 47. 107. 141. 231. 235. 236. 314. 428. 429. 637. 646. 648. 656. 667. 674. 815. 1061. 1248. II. 297. 340. III. 838.
— — a Romanis condita III. 663.
— — Nequam dicta ibidem.
— — hujus urbis fata III. 126. 127.
— — in ea Conradus III. Imp. conſecratus III. 466.
Moguntinus *Archi-Epiſcopatus* I. 660. 1083. 1280.
— — hujus origines II. 525.
— — laudatus I. 1128.
— — hujus ſtatus ſub Friderico Barbaroſſa I. 429.
Moguntini *Archi-Epiſcopi* I. 72. 90. 93. 97. 101. 104. 107. 193. 212. 216. 221. 233. 235. 237. 240. 249. 250. 251. 255. 256. 258. 261. 262. 272. 273. 274. 276. 292. 293. 295. 298. 299. 301. 310. 311. 312. 313. 314. 316. 317. 321. 325. 330. 332. 340. 362. 363. 365. 366. 367. 368. 369. 372. 389. 391. 395. 401. 404. 408. 412. 423. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 434. 435. 438. 439. 440. 445. 628. 633. 635. 636. 637. 639. 640. 643. 644. 645. 647. 648. 650. 651. 664. 667. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 793. 795. 797. 803. 807. 808. 813. 814. 815. 818. 825. 839. 843. 856. 924. 934. 939. 975. 978. 980. 987. 988. 1008. 1027. 1031. 1032. 1033. 1035. 1040. 1041. 1043. 1044. 1045. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1083. 1084. 1086. 1090. 1103. 1105. 1112. 1122. 1132. 1133. 1134. 1135. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1143. 1146. 1147. 1166. 1173. 1176. 1179. 1181. 1187. 1188. 1189. 1196. 1200. 1205. 1216. 1218. 1223. 1238. 1246. 1259. 1273. 1275. 1300. 1301. 1303. 1304. 1310. 1314. 1317. 1324. 1325. 1330. 1337. 1342. 1346. 1347. 1349. 1355. 1359. 1360. 1369. II. 294. 322. 324. 340. 345. 519. 520. 521. 530. 540. III. 8. 15. 47. 61. 66. 84. 101. 110. 116. 152. 162. 173. 179. 210. 221. 227. 237. 238. 265. 267. 285. 312. 436.
— — Poſt Papam ſecundi I. 633.
— — horum ſacræ auctoritatis varia argumenta I. 347. 348.
— — horum Jus circa Electionem & conſecrationem R. Rom. I. 321. III. 465.
— — horum Terræ & Jura in Thuringia I. 1303.
— — horum Feuda & Decimæ in Thuringia I. 326.
— — horum Jus percipiendi Decimas in Thuringia controverſum I. 337. 338. 339. 353. 354. 379.
de Moha, *Comitiſſa* III. 237.
Moiſes, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 4.

Molenbecke, *monaſterium* fundatur III. 809.
Moliſmus, *Cœnobium* I. 851. III. 113.
Mompelgard, (ſ. Monſpiligard) *Caſtellum* I. 285.
Monacharum virginitas olim probata I. 160.
— — harum virginitas probanda I. 609.
Monachi Orientales varii II. 493.
— — hos inter & Clericos ſingularis comparatio I. 380. 381.
— — a primis inſtitutis diſceſſerunt I. 1125.
— — in Aula & Eccleſia olim accepti I. 1126.
— — Apoſtoli Gentium paganarum I. 1126.
— — a Johan. Trithemio defenſi I. 1124. 1125.
— — immunes a præſtando Juramento I. 421.
— — de iis Conſtitutio Leonis IX. P. R. I. 1037.
— — de his variæ Conſtitutiones I. 1068. 1069. 1096. 1097. 1197.
— — de his ſententia Joannis Wiclef III. 386. 387.
— — de horum divitiis ſententia Diaboli III. 217. 218.
— — horum Regulæ a Ludovico Pio auctæ I. 789.
— — horum ſanctitas prædicata III. 62.
— — hæreticæ pravitatis inquiſitores III. 219.
— — horum irregularis vita & avaritia, divitiæ I. 349.
— — horum quorundam mores, ævo Carolino III. 49.
— — horum conditio & mores, Henrici IV. ævo I. 399. 400.
— — ad Conjugium coacti I. 779.
— — ad militiam coacti I. 150. 599.
— — Angli & Scoti Apoſtoli Galliarum I. 755.
— — griſei, quando orti I. 664.
— — aliquot celebres I. 598. 599.
— — horum variæ artes ad fallendos Principes I. 346.
Monachus fit Rex I. 71. 766. 796. 892.
— — Imperator I. 235. 639. 794.
— — fit Carolomannus, frater Pipini III. 36. 37.
— — fieri vult Henricus II. S. III. 102.
— — Princeps I. 632. 633.
— — contra Ludos Scenicos agens lapidatur I. 702.
— — Nummularius I. 347.
Monacum, *urbs*, I. 1214.
Monaldus, ord. min. & Theol. I. 1207.
Monaſteria, horum ædificatio ſalutaris putatur I. 1085.
— — horum condendorum cauſſæ I. 798.
— — cur in deſertis locis conſtructa I. 860.
— — de iis condendis Conſtitutio Leonis IX. P. R. I. 1037.
— — XII. a Siegaberto, Francorum Rege, extructa I. 755.
Monaſteria varia Francica, horum origines I. 755. 756. 758. 764. 901. usque 919. ſeqq. 926. ſeqq.
— — quot fundaverit Carolus M. II. 526. III. 47.
— — Germaniæ a quonam primum condita I. 629. 816. 820.
— — horum incrementa in medio ævo I. 875. 876. 877. 878.
— — horum fata ſub minorennitate Henr. IV. Imp. I. 331.
— — ſub eodem Imp. reformata I. 350. 400. III. 414.
— — horum quorundam ſocietas ſpiritualis I. 911.
— — in his Scholæ conditæ III. 87.
— — varia in Diœceſi Leodienſi condita III. 257. 263.
— — ſtudiorum ratio in iiſdem Sæc. XIII. I. 1179. 1180.
— — ab Huſſitis deſtructa I. 1364.
— — ordinis S. Benedicti I. 1128. 1129.
— — in alienas manus perveniunt I. 1162.
Monaſterienſis *Epiſcopatus* I. 660. 868. 1180.
— — hujus origines III. 44.
— — *Epiſcopi* I. 328. 356. 430. 672. 946. 1125. II. 522. III. 45. 111. 158. 171. 198. 236. 245. 246. 268. 300. 330. 341. 343.
Monaſterii Afrani Auguſtani officia ſe ſeparant III. 676.
Monaſticæ diſciplinæ ab illuſtri monacho exercitæ exemplum III. 37.
— — vitæ defenſio I. 1131.
Moneta, ad Regalia Germaniæ pertinet I. 862.
— — Injuſta interdicta III. 248.
— — Mindenſibus conceditur III. 820. 822. 823. 824. 826. 830. 836.
— — Argenteam cudendi Jus habet Conſtantienſis Epiſcopus III. 698.
Moniales S. Franciſci habitum mutant III. 814.
Monothelitarum *hæreſis* I. 752. 761.
Mons precibus motus I. 583.
— — *Dei in Alboiz*, Ordo Religioſus III. 233.
Monſtra varia I. 622.
Montanus, *hæreticus* I. 139. 1074. II. 481.
— — *inſanus Vates* I. 570.
de Monte, *Wedeckindus*, *Mindenſis Epiſcopus* III. 816.
de Monte, *Advocatus Otto* III. 834. 837.
de Monte acuto, *Comes Cono* III. 145.
de Monte regali, *Guido* I. 1247.
Montenſes *Comites* I. 815. 816. 821. 826. 828. 850. 979. 987. 992. 993. III. 85. 103. 107. 212. 279. 280. 291. 381. 389.
— — *Duces* I. 1232. 1358. III. 339. 373.
de Monte Peſſulano, *Guilielmus* I. 894.
Moniceberg, *locus* III. 263.
Montes Ignivomi I. 560.
Montes, *Hannoniæ* (olim Caſtri locus) I. 827.
— — *Feudum Leodienſe* I. 346.
Montferratenſes *Marchiones* I. 980. 981. 983. 987. 995. 996. 1003. III. 191. 195. 216. 240.
de Montfort, *Comites* I. 1288. III. 247. 408.
— — horum Genealogia III. 752.
— — *Comes Hugo & Ulricus* III. 436. 437.
— — Rudolphus, *Comes* III. 751.
— — *Swederus*, *Comes* III. 300. 301.
Montio, *Pont a Mouſſon* I. 871.
Montisrotgerium, *Monaſterium* II. 547.
S. Monulphus, *Tungrenſis Epiſcopus* III. 21. 91.
Moraviæ *Marchiones* I. 1159. 1170. 1205. III. 332. 355. 387. 388.
Morbatum (ſ. Murbach) III. 667.
Moricho III. 568.
de Morienna *Comites* I. 911.
Moringa, *Provincia* II. 305. 306.
— — *Caſtrum* I. 1113.
Mormarus, *Marabenſium Dux* I. 253. 254.
Mormentum, (ſ. Moriandum) *Monaſterium* I. 880.
Moerſpurg, *oppidum* III. 755.
Morſa, *Theodoricus* III. 441. 442. 445.
Mortagne, (olim Moritonium) *oppidum* I. 887.
Morung, *Theodoricus* Bullis Papalibus contradicit II. 396.
Moſeburg, *caſtrum* I. 81. 361. 1031. II. 319.
Moſellanus *Ducatus* I. 832. 835.
— — Duces I. 394. 827. 832. 840. III. 87.
Moſes, *Propheta* I. 128. 307. 484. 485. 486. II. 85. 86. 87. 88. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 413. 414. 415. 416.
— — hujus Sapientia II. 52.
Moskirch, (ſ. Hoskirch) Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 793.
Motales, id eſt *jugeres* III. 488.
Motten, *villa* III. 611.
Mudenſc, *caſtrum* III. 300.
Muggunſtadt inferius III. 640.
de Muha, *Comites* III. 237.
— — *Caſtrum* ibid.
Mulhauſen, *Civitas Imperii* I. 457. 1166. 1167. 1215. 1317. 1329. 1336. 1339. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352.
— — Thuringiæ Landgravio conceditur I. 1320.
Muli, horum origo II. 481.
Mulieres, de Monaſteriis Ciſtercienſium excluſæ I. 860.
de Mulversken Nobiles III. 251.
Mummulus, *Burgundiæ Patricius* I. 184. 185. 186.
Mundeburda, ſive *Protectio* III. 564.
Mundelburg, *caſtrum* deſtruitur III. 683.
Munderkingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 792.
Mundiberg III. 544.
Munderadus (ſ. Mandradus) *Presbyter* III. 823.
Mundus, de hujus Principio & creatione cogitationes I. 448. II. 14. 15. 16. 18. 400.
— — hujus ætates diverſæ enumeratæ I. 117. 118. 119. 120. 121.
— — de hujus origine errores Priſcilliani I. 698.

Munirichestat

Digitized by Google

Munitricheſtat, *oppidum* III. 490. 494. 503. 551. 560. 590. 592. 607. 610. 613. 633.
— — hujus marea III. 573. 574. 576. 577. 580.
Munſingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 786.
Muoresbrinck III. 548.
Muotheri III. 524.
Muotvvinesheim, *villa* III. 489.
Mura, III. 548.
Murat, *Helvetiæ Caſtellum* III. 478.
Murbach, *Monaſterium*, hujus origines I. 214. 1205.
Mures, hoſtem Imperatoris devorant III. 127.
— — Principem Poloniæ devorant II. 542.
Murienſes *Comites* II. 549.
Murilo (ſ. Maurilo) *Andegavenſis Epiſcopus* I. 63.
Murmanus, *Rex Britanniæ* I. 60.
Murten (ſ. Mureana) *Caſtrum Burgundiæ* I. 277. 278.
Murus, inter Britanniam & Scotiam I. 609. 708.
Muſæus, *Poëta* I. 491. II. 99.
Muſanus, *Philoſophus* I. 573.
Muſrhendorff, *vicus* I. 1151.
Muſoshrine III. 582.
Muſica ars, hujus origines II. 152. 402.
— — Ejus Notæ a Guidone Aretino inventæ I. 831.
— — Ejus peritiſſimus Udalſcalcus III. 675.
Musles, *ſylva* III. 548.
Muſovius, *Philoſophus* I. 554.
Muti loquentes I. 733.
Mutinesheim III. 526.
Murius, *Uldaricus* II. 2.
Mycena. Vid. Cumæ.
Mycenarum *Reges* I. 495.
Mylhauſen, Conſtantienſi Epiſcopatui donatur III. 745. 792.
Mynſingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 792.
Myrvvar, *Caſtrum* III. 304.

N.

NAbal II. 114.
S. Nahor, *martyr* I. 218. 310. 634. 777. III. 205.
Nabuchodonoſor, *Babyloniæ Rex* I. 510. 511. 512. 513. 514. II. 124. 135. 136. 137. 138. 139. 148. 152. 437. 438.
Nachor, *frater Abrahami*, II. 409.
— — *fil. Saruch* I. 475. 476.
Nahhand III. 524.
Namnetis *civitas* I. 61.
Namur, *Civitas* III. 235.
Namurcenſes *Comites* I. 958. 960. 966. 987. 995. 996. 997. 1001. 1008. 1012. III. 89. 136. 164. 175. 210. 235. 256. 285. 294. 337.
Nandharius, *Diaconus* III. 557.
Nandvvig III. 489.
Nannenſtein III. 829.
Nanthildis, *Regina Francor.* I. 197. 199.
Narbona Gothis tradita I. 163.
S. Narciſſus *martyr* I. 1066. II. 481.
S. Narciſſus, *Auguſtanorum Apoſtolus* III. 664.
— — ejus martyrium III. 665.
Nareiſſus, *Pfiſter* III. 660. 684.
Narſes, *Belli Dux* I. 178. 179.
— — male habitus, Longobardos in Italiam vocat I. 13. 181. 182.
— — *Patritius Rom.* hujus geſta & fata I. 14. 619. 736. 737. 739. 1024. II. 286. 287. 307. 507.
— — *Exarchus Italiæ* III. 20. 21.
de Naſſau, *Comites* I. 281. 1053. 1055. 1190. 1191. 1192. 1193. 1199. 1218. 1223. 1231. 1352. 1361. II. 885. III. 285. 295. 304. 441.
— — *Adolphus & Philippus Comites* III. 437.
— — *Robertus Comes* III. 198.
Natalitia *Martyrum* I. 1077.
Naturales liberi Imperantium, horum ſueceſſio dependet a voluntate Statuum I. 248.
Navarri, a Carolo M. ſubacti I. 219.
Nævius, *Comicus* I. 530.
S. Navitus, *Tungrenſis Epiſcopus* III. 4. 5.
Nazanzo, *martyr* I. 581.
Nazateni, in Eccleſia Græca, qui? I. 836.
S. Nazarius, *Martyr* I. 5. 135. 218. 310. 557. 634. 777. II. 473.
Nazarius *rhetor* I. 593.
Neapolis ab Ottone II. occupata I. 267.
Neapolitanum *Regnum*, in illud Jurium Pontificiorum origines I. 296. II. 547.
— — hujus ſtatus ſub Wilhelmo Rege I. 887.
— — in illud dominii directi Pontificii origines II. 547.
Neberet, (*ſ. Nebra,*) *caſtrum* I. 1343.
Nectis, *Inſula* I. 61.
Negelſtadt, Neilſtete, *vicus* I. 387. 1037. 1309.
Nehemias, Hebræor. princeps I. 518. 522.
— — Reſtaurator Hieroſolymorum I. 127. 522. II. 225. 444.
de Neindorpe I. 1114.
Nellenburg, *caſtrum* diſruptum III. 747.
de Nallenburg, (ſ. Ellenburg) *Comites & Landgravii* I. 361. 388. III. 132.
— — horum Genealogia III. 759.
— — *Comes Eberhardus* I. 344. III. 697.
Nemereus, *martyr* I. 579.
Nemeſius, (ſ. Nemeſianus) *martyr* I. 142. 583.
Nepos, *Imper. Occid.* I. 165. 611. 722.
Nepotiſmus Pontificum Rom. I. 1201.
— — hoſtis hujus Clamens IV. & Benedictus P. R. I. 1186. 1212.
Nereus, *martyr* I. 5. 565. 1081.
Nero, *Imper. Romanorum*, hujus geſta varia I. 4. 132. 133. 135. 552. 553. 554. 557. 1061. 1062. II. 255. 368. 383. 473.
Nerva, *Imp. Romanor.* I. 5. 136. 563. 1064. II. 257. 368. 383. 476.
Neſtoris poſteri Troja expulſi II. 421.
Neſtor, *martyr* I. 142. 581.
Neſtoriana hæreſis condemnata I. 159. 163.
Neſtorius, *hæreticus damnatus* I. 157. 158. 605. 606. 625. 710. 716. 1073. 1074. II. 497.
in Neudorp Monaſterium fundatur III. 813.
Neuenburg, prope Heidelberg monaſterium II. 773.
Neuenmarck, *villa* I. 1343.
Neukirch III. 746.
Neukirch, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 782.
Neumagium, palatium regium ad Walam, occupatur a Nortmannis I. 81.
Neuſtria II. 299. III. 43.
Neuſtriæ, *Marchio Henricus* I. 247.
Nevvenburg, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 787.
Nevvenhauſen, *caſtrum* III. 356.
Neyhem, *caſtrum* III. 290.
de Neyffen, *Barones* III. 746.
Niranor, Dux ſub Lyſia & Antiocho contra Judæos II. 184. 186.
S. Niralius, *Remenſis Epiſc. martyr* I. 716. 1003. II. 281. 499. III. 16.
Nicea, urbs in Bithynia I. 584. 597. 851. II. 749.
Nicena, Synodus I. 146. 590. 591. II. 491. 665.
Nicena, turris II. 338. 344.
Nicephorus I. *Logotheta Imper. Orientis* I. 53. 57. 223. 225. 735. 786. 787. II. 311. 312. 524. 665. 685. III. 53.
— — cum Carolo M. pacem facit I. 58.
— — II. *Phocas* Imp. Orient. I. 112. 646. 817. 820.
— — hujus Legatio ad Ottonem M. I. 112.
Niceta patricius & Pipinus Rex inducias inter ſe faciunt I. 54.
Nicetas, *defenſor Eccleſiæ Græcæ* contra Romanam I. 836. III. 50.
— — contra Eccleſiam Romanam ſcribit III. 128.
— — Rex Siciliæ I. 48.
S. Nicetius III. 23.
Nicetius, *Trevirenſis Epiſc.* I. 732.
S. Nicodemus I. 603. 1072.
— — hujus reliquiæ I. 707.
B. Nicolai de Arroeſi *Ordo* III. 129.
Nicolaitæ, in Eccleſia Græca I. 836.
Nicolaitæ *hæretici* I. 136. 1074. II. 475. 754. III. 123.
Nicolaus, *Cameracenſis Præpoſitus* III. 834. 835. 837.
S. Nicolaus I. 786. 846. 1070.
Nicolaus I. *P. R.* I. 64. 235. 236. 640. 795. 796. 1031. 1086. II. 528. III. 68.
— — hujus acta contra Lotharium II. I. 63. 64. 65. ſeq. 70. II. 703. 704.
— — II. *P. R.* alias Gerhardus Florentinus I. 298. 324. 327. 651. 837. 1093. II. 541. III. 128.
— — III. *P. R.* I. 1048. 1105. II. 559. III. 287.
— — IV. *P. R.* I. 1105. 1188. II. 560. 838. III. 294.
— — V. *Petrus Corbarenſis*, Antipapa I. 1202. II. 562. 871. 872. III. 317.

Nicolaus V. *P. R.* I. 1110. 1111. 1137. 1241. 1242. 1244. II. 573. 942. III. 410.
— — hujus laudes III. 411.
Nicolaus de *Kentaingen*, fit *Epiſcopus Conſtantienſis* III. 784.
— — *Epiſcopus Cameracenſis* I. 873.
Nicolaus *Cuſanus*, Cardinalis Legatus Pontificis per German. I. 1110. III. 413. 414. 415.
Nicolaus de Lyra III. 118.
Nicolaus, celebris medicus III. 389.
Nicomedes, R. Bithyniæ II. 193.
Nicomedia, *urbs Bithyniæ* I. 508. 858. 566.
Nicopolis, *urbs Thraciæ* III. 358.
— — olim Emmaus I. 137. 141. 575.
Nicoſtratus, *martyr* 3. 145. II. 488.
Nider, *Job.* I. 1242. III. 1. præf.
Nidger III. 495.
Nidgoz III. 593.
Nidhart III. 608.
Nieburg, *caſtrum* III. 275.
Niedenſtein, *civitas* I. 1354.
Nienhus, *caſtrum* ædificatur III. 814.
de Nigello, Dominus, Gallicanæ militiæ princeps III. 250.
Nigenburg, *prædium* III. 821.
Niger, *Edualdus martyr* ap. Saxones I. 208. II. 518.
Nigidius Figulus, Pythagoricus & Magus I. 519.
Nigromanticus infelix Frybergæ I. 1045.
— — ſe eſſe Fridericum Imp. aſſerens III. 275.
Nigromantici habiti eruditi viri medio ævo I. 1089.
Nigroponte, *Oppidum* II. 575. III. 439. 440.
Nilus, *Epiſc. & martyr* I. 145.
Nilus, *fluv.* I. 474.
Nimrod, (ſ. Nembrot) II. 64. 65. 404. 405. 406.
Ninive, *urbs* II. 409.
Ninus, *Aſſyriorum Rex* I. 477. 478. II. 65. 409.
Ninyas, *Aſſyrior. Rex* I. 478.
Niſartano III. 487.
de Niſe, *Nicolaus* I. 1169.
Niſtreſi, *populus* I. 1126.
Nitahari Marca III. 640.
Nitigis, *fluv.* III. 448.
Nitenſis, *pagus* I. 241.
Nitorn III. 548.
Nittalinga *villa* III. 531.
S. Nivardus, *Remenſis Archi-Epiſcopus* I. 758.
Nivellenſe, (ſ. Invalenſe) *Monaſterium* I. 200. 755.
Nivernenſes, *Comites* I. 908.
Niunbrunni, *Villa* III. 546.
Niuuiheim III. 494. 523.
Nizo, *Friſingenſis Epiſcopus* I. 294.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 113.
Noah, I. 306. 459. 461. 463. 466. 468. 474. II. 31. 60. 61. 67. 403.
Nobilis, *martyr* II. 488.
Nobiles *Franconiæ*, Securis Imperii ſe opponunt II. 396.
— — *Germaniæ*, Latrociniis olim adſueti I. 101.
Nobiles *Thuringiæ* a Ludovico ferreo humiliati I. 1315.
Nobilitas, hujus cauſſæ & origines II. 406.
— — vera, quæ? I. 1155.
— — ſuprema, hujus jura circa judicia duellica I. 341.
— — Judaicæ documenta ab Herode combuſta I. 111.
de Nola, *Comites* III. 347.
de Nolanda, *Henricus* III. 278.
Nomen DEI tetragrammaton, per illud mitigatus Alexander M. II. 162.
Nomen, cur mutet *P. Rom.* III. 68.
Nonantula, *monaſterium* I. 59.
Nonnanæ III. 562.
Nonnenſtein III. 832.
S. Norbertus I. 946. 947. 957. 1094. 1153. II. 546. III. 157. 158. 162.
— — *Præmonſtratenſis Ordinis auctor* I. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 873. 874.
— — moritur & ſepelitur I. 876.
Norbertus, *Wormatienſis Epiſcopus* I. 672.
Norddorf III. 563.
Norde, presbyter & monachus III. 541.
Nordheim. Vide *Northeim.*
Nordernajum, *caſtrum* III. 323.
Nordiu III. 568.
Nordlingen (ſ. Nerolingen) III. 663.
Nordliudi, *populus* I. 48. 49.
Nordman III. 628.
Nordmannia. Vid. *Normannia.*
Norgeltz, *Comites* III. 739.
Noriberga, *Civitas* 3. 352. 364. 376. 427. 438. 673. 1112. 1242. 1352. 1355. III. 840.
— — Territorium amplificat I. 1272.
— — Inſignium Imperialium tutelaris III. 332.
Noriberga, *caſtrum* 3. 672. 673. II. 340. III. 260.
Noribergenſes *Burggravii* I. 435. 439. 1228. 1347. 1352. 1355. 1361. III. 387.
Norici Imper. eligunt III. 463.
Normanni, a Ludovico Jun. victi I. 244.
— — Saxones vincunt, ibid.
— — ab Arnolfo victi I. 249. 250.
— — Germanos tempore Arnolphi cædunt, Germ. vaſtant 3. 92. 93.
— — Franciam vaſtant I. 60. 61. 69. 642. 643.
— — Galliam & Lotharingiam vaſtant I. 232. 234. 245. 247.
— — Galliam & Germaniam vaſtant I. 69. 75. 83. 84. 86. 88. 89. 90. 91. 238. 534. 792. 793. 794. 796. 798. 800. 801. 802. 803. 827. 1031. II. 317. 319. 320. 527. 530. 531. III. 57. 61. 65. 70. 73. 74.
— — a Germanis & Gallis victi I. 798. 800. 803.
— — Angliam occupant I. 652.
— — Friſiam vaſtant 3. 224. 229. 240.
— — in Friſia ſuperati I. 242.
— — res Patrimonii Petri invadunt I. 295.
— — horum geſta & fata in Apulia & Calabria I. 832. II. 338. 343.
— — ex parte fiunt Chriſtiani I. 246. 803.
Normanni, Territoria in Italia inferiore accipiunt I. 274.
— — in Italia inferiore Germaniæ vaſalli I. 288.
— — ſedes in Italia inferiore accipiunt, eandem turbant I. 295.
— — in Apulia & Calabria ſedes capiunt III. 122. 473.
— — a Leone IX. *P. R.* oppugnati I. 319. 320.
— — Pontifici R. ſe ſubjiciunt I. 296.
Normannia, *Provincia*, ceditur Normannis I. 802. II. 530.
— — Provincia Galliæ III. 74.
— — ejus ſtatus ſub Henrico II. Angliæ Rege I. 895. 896. 897. 898. ſeq.
Normanniæ *Ducatus* I. 910.
— — Feudum Galliæ I. 895.
— — *Duces* I. 910. 933.
— — *Comites* II. 341.
de Nornberg *miles* I. 1339.
Nortlindi, (ſ. Nortliutæ) *populus* I. 40. 781.
de Northeim, *Comes Henricus* I. 1854.
Northeim, *caſtrum* I. 1348.
— — *urbs* I. 1167. III. 541. 550. 552. 554. 565. 583. 584. 587. 591. 592. 598. 599. 616. 645. 650.
Nortenhoug III. 548.
Northauſen, *civitas Imperialis* I. 437. 1166. 1167. 1299. 1310. 1316. 1339. 1348. 1349. 1350. 1351. II. 340.
— — Landgravio Thuringiæ conceditur I. 1320. 1381.
— — Moniales Canoniſſæ de Northuſen I. 1322.
Northuſen, *monaſterium*, quando ibi conditum III. 80.
— — *curtis regia* I. 394.
Norvvegiæ *Regnum* olim Dominium directum in Inſulas Hebrides, Orcades habuit 3. 901.
— — fit Chriſtianum II. 550. III. 200.
Noſtenhuc III. 582.
Notarii Eccleſiæ Romanæ I. 1063.
— — ad conſignandas martyrum memorias conſtituti I. ibid. 576.
Notgerus, *Leodienſis Epiſcopus* I. 316. 820. III. 35. 86. 90. 91. 92.
— — *Decanus. de Vindoniſſa* III. 695.
Notherus, *Magiſter* apud S. Gallum I. 255. 256.
Notingerus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 257.
Notingus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 258. III. 708.
B. Nothingus, *Brixiæ Epiſcopus* III. 63.
Notkerus, *S. Galli Abbas* I. 265.
de Nottingeham, *Wilhelmus Peurel* I. 886.
Novæ cellæ *Monaſterium* I. 1235.
Novantulanum *Cœnobium* III. 38.
Novariana *hæreſis* I. 1074.
Novatianus I. 582.
Novatus, *martyr* II. 480.
Novatus, *hæreticus* I. 143. II. 485.
Noviomagum, Neomagum, Nuimagum, Novimagium, *urbs* I. 318. 642. 1297. III. 824. 826.
— — hujus origines III. 58.

Noviomagum

Digitized by Google

Noviomagum, Geldris cedit III. 289.
— — *palatium* I. 81. III. 73. 190. 520.
Noviomum, *civitas* I. 778.
de Novoburgo, *Robertus* I. 891. 893.
Novum Opus, *Monaſterium Hallenſe* I. 1148.
Novusburgus, *caſtrum* I. 895.
de Nuennar, *Comes* III. 445.
de Nuenburg, *Mangoldus Epiſcopus Herbipolenſis* I. 1196.
Noenburg, *Caſtrum Burgundiæ* I. 277.
Vide & *Numburgum.*
Nuendorff, *vicus & caſtrum* I. 1139. 1151.
Nuhenſtete III. 647.
Nuinroth III. 652.
Numa *Pompilius, Rom. R.* I. 507. II. 140. 435.
Numantia, *urbs*, capta & deſtructa II. 192.
Numburg (ſ. Nuenburg) *caſtrum* I. 1308. 1315. 1368.
Numburgum, *urbs* III. 416.
— — cur Citza eo translatus Epiſcopatus? I. 1138.
Numburgenſis *Epiſcopatus*, hujus origines, & incrementa 3. 1104. 1120. 1123. 1138.
— — *Epiſcopi* I. 318. 326. 353. 357. 358. 359. 371. 416. 481. 422. 423. 428. 435. 658. 662. 1038. 1049. 1054. 1132. 1136. 1139. 1140. 1141. 1142. 1144. 1145. 1147. 1149. 1151. 1153. 1154. 1157. 1158. 1159. 1160. 1166. 1167. 1169. 1172. 1173. 1174. 1179. 1183. 1185. 1187. 1193. 1196. 1198. 1203. 1206. 1214. 1215. 1216. 1217. 1219. 1220. 1221. 1223. 1227. 1232. 1234. 1238. 1248. 1249. 1250. 1255. 1264. 1275. 1288. 1308. 1331. 1368. 1369.
Vide & Citicenſes Epiſcopos.
— — *Abbates S. Georgii* 3. 297. 317. 1160. 1193. 1251. 1310.
Numenoius, (ſ. Numeneus) *Britanniæ Dux* 3. 60. 62.
Numerianus *Imp.* 3. 8. 144. 586. 1068. II. 265. 369. 385. 488.
Numidiæ, *Reges* I. 535.
Nommi *Otbolini* II. 386.
S. Numolinus III. 691.
Nummus Petri ex Anglia III. 64.
Nuncius Apoſtolicus Pontificis R. Sæc. IX. in Germania I. 65.
Nunerihebeſtat III. 624.
in Nunkirch, *Advocatia* III. 746.
Nuntii Rabani Abbatis III. 620.
Nuptiæ, harum ſolennitas certis temporibus interdicta I. 1096.
Nurnberg *urbs & caſtrum.* Vide *Noriberga.*
Nurenbergenſes *Burggravii.* Vide *Noribergenſes Burggravii.*
Nuſſia, oppidum, à Duce Burgundiæ, Carolo Audace, & aliis oppugnatur 3. 374. 1253. 1254. II. 575. 954. III. 1. Præf. 238. 437. 444. 445. 447. 448. 449. 450. ſeqq.
Nuvvenburg, caſtrum. Vide *Numburgum caſtrum.*
Nuvvenſter III. 544.
Nydecke, *caſtrum* III. 259. 261. 264. 337.
Nyenhues, *caſtrum* III. 815.
Nyenvelt, *caſtrum* III. 335.
de Nyenvelt, *Stephanus* III. 343.
Nythardus, *Leodienſis Epiſcopus* III. 113.

O.

Obacerus, *fluv. Saxoniæ* I. 37. 40.
Obadias, *Propheta* I. 504. II. 430.
Obaſesfeld III. 524.
Obedientiarius, *Hoſpitalis* III. 647.
Oberndorf III. 719.
de Obernſteinveld, *Comites* I. 650.
Obertus, *Leodienſis Epiſcopus* I. 671. 944. III. 145. 157. 163. 175.
Obotriti *Slavi* I. 52. 53. ſeq. 222. 224. 226. 227. 249. 258. 312. 313. 786. 788. 793. 810.
— — horum fata. III. 45.
— — Carolo M. favent I. 55. 56.
— — a Ludovico G. ſuperati I. 232. 236.
— — a Danis Normannis vexati I. 54.
— — bis pars Saxoniæ conceſſa I. 52.
— — horum Reges I. 784.
— — horum Rex fit Chriſtianus I. 102. 103.
Ochus, *Perſ. Rex* I. 307.
Ockam, *Gulielmus* I. 1209.
Octa, *Saxonum Princeps* I. 719. 721.
Octer, *Humor. Rex* I. 695.
Octavianus, P. R. (Antipapa) I. 110. 825. 930. 975. 976.
Octavianus. Vid. *Auguſtus.*
October, *menſis*, Domitianus dictus I. 561.
S. Oda, *Ducíſſa* I. 667. II. 518. III. 27. 31. 145.
Odeheym, *monaſterium* III. 153.
Odebaldus, *Trajectenſis Epiſcopus* I. 98. III. 70. 71. 75.
Odericus, *Ord. Min.* II. 564.
Odicia I. 165.
Odilo, *Dux Bavariæ* I. 215. 216. 773.
Odilo, *Cluniacenſis Abbas* I. 291. 825. 830. 835. II. 537. III. 92.
S. Odo, *Cluniacenſis* I. 807. II. 534.
Odo, *Dan. Rex* I. 803.
Odo, *Comes*, R. Burgundiæ ambit. 3. 852. III. 477.
— — huic renuntiet III. 478.
— — *Sueſſionenſis* III. 190.
— — *Legatus Caroli M.* I. 57.
— — *Comes Galliæ* III. 476.
Odoacer, *Herulorum & Italiæ Rex* I. 165. 166. 167. 612. 613. 723. 724. 725. 726. II. 282.
Odoacrus, *Bohemiæ R.* vid. *Ottocarus.*
Odonis, *Gerhardus* I. 1230.
Oduinus, *Longobardorum Rex* I. 174.
S. Odulphus III. 59.
Oedipus I. 491.
de Oegnes, *Maria* II. 552. 554. III. 232. 235.
Oenomos, *Philoſophus* I. 566.
Oenus, *Wallenſium R.* I. 910.
Oenus, *fluvius* I. 101. 255.
Oesbroeth, *monaſterium* III. 161.
de Oeſtergem, *Comitatus* III. 366.
de Oeſternande, *Comites* III. 364.
Oeſtervandiæ *Comites* III. 351.
Oeſterzee, *locus* III. 234.
Oettingen, *locus* I. 81. 244.
Offa, *Regius juvenis*, fit Monachus I. 210.
Offertoria I. 708.
Offertoria, aucta I. 779.
Officiales Imperii, horum auctoritas in procurandis Regni negotiis III. 268. 467.
— — ſiunt Duces Lucenburgenſes III. 333.
— — hæreditarii Archi-Epiſcopatus Colonienſis III. 442.
Officium *Ambroſianum*, in Italia prohibitum II. 523.
— — *Gregorianum* II. 510.
— — *Curia Romana* I. 1176.
Offo, *Presbyter* III. 638.
Offracta, *Colonienſis hæreticus* III. 8. 31.
Ogerus, *Dux de Dennemarck* II. 524. III. 45. 50. 51.
Ogo, *S. Maximini Abbas* I. 103.
Ogygius, *Argivorum Rex* I. 481.
Ohemeſtat, *vicus* III. 504.
Ohſenburg, *caſtrum* I. 632.
— — *Eccleſia* III. 251.
de Oizi, *Simon* I. 972.
Okerus, *Abbas S. Galli* I. 1031.
de Oldenburg, *Comites* III. 251.
Oldesleben, *monaſterium* I. 426. 1142. 1308.
Oldradus, *de Laude*, JCtus I. 1207.
Oleum in uſus infirmorum conſecratum, de eo Conſtitutio I. 702.
— — hujus Conſecratio, quando cœperit I. 763.
Olomucenſis *Epiſcopus*, *Johannes* III. 700.
Olſtra, *fluvius* I. 425.
Olybrius, *Imperator* I. 164. 165. 611. 721.
Olympiadum origo I. 307. 904. II. 123. 439.
Olympius, *martyr* I. 7. 142. 579. 583.
— — *Arianus*, hujus fata I. 728. 1022. 1077. II. 683.
— — *Exarchus* I. 201.
Omartag, *Rex Bulgarorum* I. 227. 228.
Omogerus, primus arator I. 483.
Onehiesheim III. 556.
de Onerenkerken Sanctimoniales, ab Ungaris occiſi III. 809.
Oneſimus, *martyr* II. 473.
Onheresfons III. 568.
Ono, *R. Ungar.* I. 649.
Opertus, *Marchio Italiæ* I. 108.
Ophrateus, *Aſſyr. R.* II. 376.
Ophyuſa, olim Rhodus dicta I. 482.
Oppahu, *vicus* III. 572.
Oppenheim, *villa* 3. 365. 414. 418. 423. 427.
Oppianus, *Poëta* I. 570.
Oppoldesroth, *locus* III. 653.
Oppignorationes Rerum Archi-Epiſcopatus Colonienſis iniquis conditionibus factæ III. 443.
Optianus, *Tlecenſis Epiſcopus* III. 8.
Orbis Terrerum diviſio inter filios Noæ I. 474.
Orcades, *Inſulæ*, portio Romanæ Imperii I. 132.
Orcas, *Bunavelt caſtrum* III. 73.
Orcus, *Rex Moloſſorum* I. 489.
Ordinatio P. R. pro ea Impp. dari aliquid ſolitum I. 205.
Ordines *Ciceicorum* II. 488.
— — *Eccleſiaſtici*, ornamenta Eccleſiæ Romanæ III. 172.
— — hos reducere conatur Gregorius X. P. R. III. 283.

Ordines *Religioſi*, horum Reformatio a Benedicto XII. P. R. ſuſcepta III. 325.
Ordines *Provinciales*, horum conſenſus in conſtituendo Duce neceſſarius I. 95.
Ordorff, *oppidum & Eccleſia* I. 310. 315. 1300. 1345.
— — ejus monaſterii origines I. 1027.
Orentil III. 598.
Orentileshuſen, *villa* III. 614.
Oreſtes, *patricius* I. 165. 490. 722. 723. II. 282.
Organum, quando in Germaniam venerit I. 310.
— — e Græcia in Franciam miſſum I. 33. 217. 633. III. 40.
— — *Hydraulicum* I. 228.
Orientalis Terra, *Principatus* I. 1331. 1353.
— — ab Alberto I. Imp. vaſtata I. 1197.
— — Brandenburgicis ceditur I. 1340.
— — hujus Marchiones I. 1170.
Origenes, *Doctor Eccleſiæ* I. 6. 139. 140. 141. 141. 573. 574. 576. 577. 581. 1066. 1075. II. 260. 261. 263. 482. 483. 484. III. 5.
— — hujus ſcriptorum multitudo I. 142. 577.
Orla, *fluvius* I. 1320.
Orlamunde, *oppidum* I. 430. 1167. 1319. 1322. 1345.
de Orlamünde *Comites* I. 1049. 1170. 1319. 1322.
— — *Comes Albertus & Otto* I. 434.
— — *Siefridus* I. 1160.
Orlan, *Regia villa in Thuringia* I. 430.
Orontius, *martyr* II. 488.
Oroſius, *hiſtoricus* I. 701. 707.
— — qua de cauſa libros ſuos ſcripſerit I. 703. II. 277. 489.
— — *Presbyter* I. 153.
Orpheus, *Poëta* I. 307. 491. II. 99.
Orphitus, *Conſ. R.* I. 568. ſeq.
Orthereshuſen III. 569.
Orthopolis, *Sicyoniorum Rex* II. 378.
Ortrohus, *Monachus* III. 557.
Ortuxinus, *monachus* III. 617. 654.
Orus, *Ægyptiorum Rex* I. 484.
Orithyia I. 489.
Obſernus, *Abbas Beccenſ.* I. 925.
Oſculum Pacis, quando cœperit in Eccleſ. Rom. I. 702. 763.
Oſca, *urbs Hiſpaniæ* I. 49.
Oſnabrug, *Civitas* III. 817.
Oſnabrugenſis *Epiſcopatus* I. 1120.
— — hujus origines III. 44.
— — *Epiſcopi* I. 337. 353. 357. 358. 371. 416. 423. 1144. III. 239. 808. 809.
Oſorthon, *Ægypt. Rex* I. 503.
Oſredus, *Normannorum Rex* I. 210. 211. 768.
Oſſeck, *monaſterium* I. 1231.
Oſtbirg III. 585.
Oſtereyſenberge III. 809.
Oſtergoviæ *Comitatus* III. 181.
Oſterrot, *Henr.* I. 1113.
Oſtheim *villa* III. 490. 495. 514. 556. 571. 575. 581. 584. 591. 605. 612. 622.
Oſtia, *Civitas condita* I. 526. II. 437.
Oſtienſis *Epiſcopatus*, hujus Privilegia I. 179.
Oſtienſes *Epiſcopi*, I. 671. 949. horum Jura I. 930. 1070. II. 491.
Oſtona, *Italiæ Civitas* I. 51.
Oſtphali, *Saxones* I. 42.
Oſtrich, *Angliæ Regina* I. 209.
Oſtro-Gothi I. 693. 694. 695. 698. 699. 700. 709. 716. 719. 722. 723. 725. 731. 733. 734. 736. II. 278. 279. III. 12.
Osvinus, *Rex Anglorum* I. 199. 200. 201. 204.
S. Osvaldus, *Rex Anglorum* I. 197. 199. 201. 204. 754. 1026. 1082. II. 512.
— — *Epiſcopus* II. 535.
Othraht, *presbyter* III. 640.
Otbertus, *Argentoratenſis Epiſcopus* I. 101. 255.
— — *Legatus* I. 33.
Otkaresdorf III. 542.
Otfrid III. 600.
Otgarius, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 233. 311. 312. 637. 639. 1086. 1303. III. 56. 520.
S. Othgerus III. 82.
Otgerus, *Spirenſis Epiſcopus* I. 109. 110. 111.
Othelm III. 565.
Othelmeshuſen III. 563. 578.
S. Othmarus I. 212. 217. 218. 237. III. 703.
— — *Abbas S. Galli* I. 215. 217.
Othoniel I. 121. 307. 488. II. 417.
Othleih III. 578.
Othricus, *Magdeburg. Epiſcopus* I. 1133.
Otmar III. 608.
Oto III. 558.
Otprat III. 616.
Otram III. 509.
Otrih III. 613.
S. Ottilia III. 290.
Ottinga, *Bavariæ villa* I. 297. 643.
Otho, Sylvius *Imp. Rom.* I. 135. 558. 1063. II. 255. 256. 368. 474.
Otto M. *Imp. & R. Germ.* I. 313. 314. 315. 645. 646. 811. 812. ſeq. 1033. 1063. 1088. 1124. 1126. 1132. 1133. 1303. 1366. II. 255. 323. 324. 325. 326. 390. III. 80. 82. 83. 88.
— — hujus Genealogia I. 1120. 1121.
— — Regnum Italiæ Germaniæ acquirit I. 104. 105. 106.
— — fit Imperator Romanorum I. 109. 817. II. 719. 1122. III. 82.
— — hujus geſta varia I. 102. 103. 258. 259. 260—265. 811. 812. 813. 814. 815. 818. 819. 820. II. 534. 535. 719. ſeq. III. 87. 89.
— — quot Epiſcopatus condiderit I. 1120.
— — moritur III. 84.
— — II. *Rex & Imp.* I. 263. 265. 314. 315. 646. 647. 816. 819. 820. ſeq. 1033. 1088. 1133. 1134. 1366. II. 325. 326. 327. 328. 391. 536. 728. III. 90. 92. 93. 652.
— — R. Germ. eligitur I. 108. 109.
— — hujus Regiminis primordia I. 112.
— — hujus pericula maritima I. 822.
— — hujus res geſtæ I. 266. 267. 820. 821.
Otto III. *R. Rom. & Imp.* I. 315. 316. 647. 822. 823. 824. 825. 1033. 1034. 1089. 1134. 1135. 1366. II. Præf. 328. 329. 391. 536. 729. ſeq. III. 93. 94.
— — hujus Res geſtæ I. 267. 268. 269. 270.
— — an uxorem ſuam vivam cremari fecerit II. 330. III. 94.
— — veneno necatur III. 95.
— — IV. *Imp.* I. 939. 942. 1010. 1011. 1014. 1040. 1041. 1042. 1098. 1166. 1167. 1168. 1170. 1171. 1320. 1321. II. 553. 554. 798. ſeq. 806—811. III. 222. 223. 227. 229. 230. 231. 238. 239. 241.
— — Jusjurandum P. R. præſtat III. 239.
— — moritur II. 811. III. 242.
Otto, *filius Ludolphi*, Ottonis M. Nepos I. 107. 263. 264.
Otto, *Rex Galliæ* I. 88. 248. 250. 802. 803. 804. II. 318. 320. III. 75.
— — Amicus Arnolphi G. R. I. 95.
— — Ejus Controverſiæ cum ſubditis I. 94.
— — moritur I. 97.
Otto, *Bremenſis Archi-Epiſcopus* I. 1109.
— — *Magdeburg. Archi-Epiſcopus* I. 1206. 1216.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 1231. III. 246.
— — *Argentoratenſis Epiſcopus* I. 666.
S. — — *Bambergenſis Epiſcopus* I. 428. 666. 670. 674. 675. 961. 1038. 1039. 1127. 1152. 1153.
S. — — *Cantuarienſis Epiſcopus* II. 535.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 349. 404. III. 741. 745.
— — *Marchio de Hochberg, Conſtantienſis Epiſcopus* III. 762.
— — *Eichſtettenſis Epiſcop.* III. 671.
— — *Friſingenſis Epiſcopus* I. 973. 1143. III. 182. 671.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 228.
— — *Mindenſis Epiſcopus de Retberg* III. 817.
— — *de Wettin* III. 814. 816. 837.
— — *Monaſterienſis Epiſcopus* III. 239.
— — *Ratisbonenſis Epiſcopus* I. 299. 325. 332. 404. 1310. III. 250. 251.
— — *Trajectenſis Epiſcopus* III. 258.
— — *Viennenſis Archi-Epiſcopus*, & Papa I. 671.
— — *Diaconus & Monachus* III. 541.
Otto, *Palatinus Comes*, *Alemanniæ Dux* I. 285. 298.
— — *Bavariæ Dux* I. 1027.
— — *de Wittelſpach* I. 1041. 1096. 1167. 1168. II. 805. 806.
— — III. *Bavariæ Dux* I. 326. 327. 330. 331. 340. 341. 342. 343. 344. 346. 350. 356. 369. 371. 384. 388. 392. 396. 402. 406. 410. 652. 653. 654. 655. 1038. 1143.
— — *inferioris Bavariæ Dux*, & Hungariæ Rex I. 1053. 1054.

Otto

Digitized by Google

Otto I. *Marchio Brandeb.* I. 1158. 1160. 1166.
— — III. pius, *March. Brand.* I. 433. 1105.
— — IV. *Sagittarius*, March. Brandeb. I. 1053. 1187.
— — *Elect. Brandeb.* Lud. Bav. F. III. 331.
— — *Dux Brunſuicenſis & Luneburgenſis* I. 1106.
— — *Dux Brunſuic. Armipotens* I. 1107. 1108. 1351. 1354.
— — *Epiſcopus Bremenſ. Brunſuic. Dux* I. 1109.
— — *Claudus*, *Dux Brunſuic.* I. 1110.
— — *Burgundiæ Dux* III. 142.
— — *Francorum Dux*, hujus Familia III. 463.
— — *Lotharingiæ Dux* I. 104. 813. 826. III. 89.
— — *de Monte*, III. Comes III. 817.
— — *Poloniæ Dux* III. 477.
— — *Sax. Dux*, pat. Henr. Aucup. I. 101. 1032. 1087.
— — *Saxoniæ Dux* I. 321. 322. 323. 342. 361. III. 79.
— — *de Schvveinfurth*, *Suevia & Bavaria Dux* I. 266. 267. 289. 290. 324. 327. 337. 646. 650. 651. III. 113.
Otto, *Marchio* I. 428.
— — *Marchio Italiæ* I. 298. 337. II. 341.
— — *Saxoniæ* I. 323. 426.
— — *Thuringiæ* I. 326. 337. 338.
— — *Comes Campaniæ* I. 279. 280. 830. 832. II. 332.
— — Regnum Arelatenſe invadit I. 277. III. 481.
— — *Geldriæ Comes* III. 228. 229. 234. 239. 248.
— — *de Orlamunda* I. 434. 1049.
— — *Saxoniæ* I. 313. 356.
— — *de Sonnenberg*, fit Epiſcopus Conſtantienſis III. 769.
Ottobeuern, *oppidum* I. 266.
Ottocarus, *Bohemiæ Rex* I. 1047. 1048. 1105. 1167. 1310. III. 229.
— — II. *Bohemiæ Rex* I. 1186.
Ottvvin III. 529.
Ouchenbach III. 544.
Overenkercken, *monaſterium* III. 811.
Ovidius, *Naſo Poëta* I. 133. 540. 546. II. 461. 472.
Ovo, *Hungariæ Rex* I. 282. 283. 284. 285. 649. 650. 833.
Ovva III. 653.
Ovva, *Monaſterium* III. 703. 705.
Ovveheim III. 644.
Ovvin, *monaſterium* I. 1220.
de Oyda, *Henricus*, *Theologus* III. 350.
Oyde, *Caſtrum* III. 323.
Ozias, *Rex Judæorum* I. 124. II. 123. 430. vid. Afarias.
Ozuck, (Offeck) *villa* I. 1178. 1238.

P.

PAhenberg. Vide *Bamberg.*
Pachomius, f. Pachoniſus Abbas I. 696. 703. II. 491.
Paciacum, *oppidum* I. 902.
Pactum *Virdunenſe* de anno 843. de diviſione Regni Francici I. 231. 232. 792.
Pacuvius, *Poëta* I. 533.
Paderborna, *Civitas* I. 38. 41. 42. 49. 636. 651. 837. III. 125. 197.
Paderbornenſis *Epiſcopatus* I. 1085. 1086. 1120. 1128. III. 44. 45.
— — *Epiſcopi* I. 317. 320. 356. 372. 373. 405. 435. 672. III. 94. 111. 251. 252. 389. 391.
Padua I. 1271. II. 295. 422. 857.
de Paervvyſs, *Wilhelmus* III. 283. 365.
Pagani I. 38. 149. 278. 1077.
de Paganis, *Hugo*, auctor Ordinis Templariorum III. 168.
Pagus, *Alemannia*, *Erichgevve* I. 254.
— — *Alſacinſe* III. 556.
— — *Ambragau* I. 42.
— — *Aſefeld*, vide *Aſefeld.*
— — *Augeri* III. 828.
— — *Bedonicus* III. 132.
— — *Bleſiacus* I. 99.
— — *Briſgovve* III. 696.
— — *Brixienſis* I. 241.
— — *Bucki* I. 37.
— — *Egenui* III. 554.
— — *Extergovv* III. 821.
— — *Firiclſazn* I. 227.
— — *Folcfeld* III. 555. 587.
— — *Frizai* III. 55.
— — *Gavaldanum* I. 34.
— — *Geraha* I. 1151.
— — *Gotzfeld.* Vide *Gotzfeld.*
— — *Grapfeld.* Vide *Grapfeld.*
— — *Hannoniæ.* Vide *Hannonia.*
— — *Haiſtergen* III. 718.
— — *Hartega* III. 835.
— — *Haſager.* Vide *Haſagen.*
— — *Hasbaniæ.* Vide *Hasbania.*
— — *Haſſionum* I. 37.
— — *Hiliuni* I. 47.
— — *Huetagoe* I. 42.
— — *Ilmin* I. 430.
— — *Langenvvice* I. 430.
— — *Lidbetegon* III. 823.
— — *Loganabbi* I. 310.
— — *Megimenſis* I. 79.
— — *Megnifeld* III. 26.
— — *Nitenſis* I. 241.
— — *Paringen.* Vide *Paringen.*
— — *Piga*, *Svvorbiæ* I. 1127.
— — *Pliſnenſis.* Vide *Pliſnenſis.*
— — *Ringau.* Vide *Ringau.*
— — *Salagen.* Vide *Salagen.*
— — *Sinnagen.* Vide *Sinnagen.*
— — *Tigurinus* III. 694.
— — *Trigorius* I. 96.
— — *Tullifeld.* Vide *Tullifeld.*
— — *Valm* III. 828.
— — *Ilmen* I. 430.
— — *Waldſachſen.* Vide *Waldſachſen.*
— — *Wederaviæ.* Vide *Wederavia.*
— — *Wensgau* I. 42. n. 2.
— — *Wetareiba.* Vide *Wetareiba.*
— — *Weringevv.* Vide *Weringevv.*
Palemon, *Grammaticus* I. 552.
Palæſtina I. 137. 566. 749. 937. 1187. II. 544.
Palamedes, *Græc. Imperator* III. 447.
Palatinatus *Saxoniæ* ad Miſnenſes delatus I. 1044.
Palatini, *Comites Rheni* I. 1166. II. 537. 731.
Palatinus Comes, *Henricus* I. 299.
— — *Otto* I. 285.
— — de Witelsbach I. 1041. Vid. Otto.
— — *Comes Saxoniæ* I. 1141.
Palatium, *Lateranenſe* I. 1070.
— — *Popienſe* factum & reſtauratum III. 469.
— — *regale Francofurtenſe* III. 540.
— — *Trevirenſe* III. 101.
Palla ſacrata Altaris, de ea Conſtitutio Pontificia I. 707. III. 811.
Palladis templum Romæ corruit I. 1059.
S. Palladius, *Scotorum Apoſtolus* I. 158. 606. III. 15.
— — *Scotiæ Epiſcopus* I. 710.
Pallas, *filius Evandri*, hujus corpus repertum I. 1140. III. 117.
Pallium auro textum S. Petro ab Imp. Romæ oblatum I. 202. 203. 624. II. 292.
— — *Archi-Epiſcopale* I. 1063. 1153.
— — hujus redemptio Germ. gravis I. 1279.
— — pro eo olim nihil ſolutum I. 1279. II. 516.
— — ante hujus impetrationem Jura Archi-Epiſcopalia non poſſunt exerceri III. 153.
— — hujus ſuſcepti exempla I. 1193.
— — Indorum Patriarcha a R. P. ſuſcipit III. 163.
— — eo carens Conſecrationem Regalem facere haut poteſt III. 181.
— — S. Bonifacio datum I. 1083.
— — accipit S. Willibrordus III. 30.
— — accipit Epiſcopus Halberſtadt. I. 327.
— — Metropolitanis Britanniæ datum I. 621.
— — Bambergenſi Epiſcopo datum I. 340. 1037. 1092.
— — Epiſcopis Angliæ a P. R. datum I. 189.
— — hujus portandi Privilegium Oſtienſi Epiſcopo olim competit I. 179. 930.
Palmarius, *Conſul & Patritius Trevirorum* I. 141. III. 132.
Palmatius, *martyr* I. 6. 351. 576. 840. II. 484.
Pals, *Joh.* I. 1269.
Palumbus, *presbyter nigromanticus* III. 125.
Pamphylus, *martyr* I. 6. 141.
Pampilona, *civitas* I. 39. 781. II. 315.
Panaretos. Vide Parænetos.
Pancratius, *martyr* I. 145. 589. 1081. II. 489.
Pandectæ II. 505.
Pannonia, pars hæreditatis Carolomanni I. 79.
— — hujus Marchionatus I. 250. Vide *Hungaria.*
Pantaleon, *martyr* I. 145. 785. II. 489. III. 211.
— — hujus monaſterium I. 349.

Panterdum, allodium, Eccleſiæ Leodienſi donatum III. 504.
Pantheon, templum Romanum I. 622. II. 288. 289. 475.
— — fit Templum Chriſtianum I. 18. 191. 1080. 8081. II. 288. 511.
Pantheus, *Philoſophus* I. 573.
Papa, an fœmina fuerit. Vide Johannes VIII. P. R.
Papa Univerſalis vocatur P. R. I. 64. 65. 71. 668.
— — Jus Imperatoris circa ipſius electionem II. 539.
— — Caput omnium Chriſtianorum II. 545.
— — Vicarius Chriſti in terris II. 490.
— — Creator Regis ſine regno II. 904.
— — non utitur baculo, & unde I. 1063. II. 240.
— — hujus autoritas & concilii utra major controvertitur II. 572.
— — hujus conſecratio à quo fiat I. 930. II. 417.
— — nullus eligi debet, niſi ex Paradiſo Italiæ III. 530.
Papæ duo ſimul I. 652. 672. 677. 894. 1094. 1095.
— — tres II. 572. 737.
Papæ Romani ſui corporis Germanos habent cuſtodes II. 629.
Papalis ſedis in Galliam traductio I. 1197.
Papalis ſigilli mutatio I. 1112. 1149.
Papalis curia Gallis apperita II. 901. 904.
Papalium curialium interitus I. 1226.
Papalium legatorum ſeveritas contra Simoniacos I. 653.
Paparum Catalogus I. 26. ſeqq. II. 368. ſeqq. 473. ſeqq.
Paparum nominum mutatio, ejuſque cauſa & origo I. 1031. 1086. II. 527.
Paparum martyrii finis I. 1069.
Papatus interregnum I. 560. 864. 1068. 1100. II. 561. 864.
— — ambitio, origo ſcandali & homicidiorum I. 818. II. 283.
— — diviſio I. 1094.
— — Romani nomen & autoritas apud Anglos ſordet II. 892.
Papia I. 32. 40. 51.
— — conditur II. 146.
— — capta à Longobardis I. 182.
— — Regum Longobardorum ſedes obſidetur & occupatur I. 37.
— — à Carolo M. capitur. I. 310. 780.
— — incenditur I. 316.
— — ab Hungaris obſidetur & incenditur I. 809. II. 280.
— — a Franciſco Sfortia occupata II. 942.
— — a Conrado II. Imp. infeſtatur III. 471.
— — Pallii dignitate ab Alex. III. privatur II. 787.
Papias, *martyr* I. 145. II. 488.
— — *Hieropolitanus Epiſcopus* I. 564.
Papias, *dictionarium* III. 676.
Papinianus, JCtus II. 483.
Papinus, *martyr* I. 5.
Papyrius, *martyr* I. 139. 351. 572. 840. III. 132.
Papyrii Coſſ. Rom. I. 522. 523. ſeqq.
de Paradiſo, *Henricus* I. 1356.
— — *Jacobus* I. 1247.
Paradiſus diluvii & corruptionis expers II. 27.
— — ſedes Angelorum ibid.
— — Romæ factus I. 1082. II. 515.
— — ex mente Mahomedis deſcriptus I. 751.
— — hujus ſitus, conditio II. 29. 58.
Paræneto ſ. Panaretos, Liber Jeſu, filii Sirach I. 129. 307. 589. II. 453.
Paragium in Regno Francorum I. 238.
Parahtolf III. 578.
Paralyticum puerum curat Gebhardus III. 737.
Paralytici ſanatio à Dæmone vexati III. 735.
Paraphernalia Bona Juttæ, Marchioniſſæ Miſniæ I. 1322.
Parcus *regius*, quid I. 896.
Pargdorf III. 554.
Parilia, *feſtum Romanorum* I. 505.
Paringen, *Pagus* III. 554. 572. 573. 575. 577. 579. 598.
Paris II. 116.
Pariſienſes *Epiſcopi* aliquot I. 86. 87.
— — *Magiſtri*, horum controverſiæ cum Dominicanis & Franciſcanis I. 1103.
Pariſienſis Academia conſtituta II. 523.
— — damnat Lutherum II. 971.
Pariſiorum *urbs*, a Normannis obſeſſa I. 86. 88. ſeqq. II. 707.
— — a Rege Angliæ II. 885.
— — *Comes* I. 86.
Parma, Imperio ſubjecta I. 280. 1172. II. 353.
Parmenides, *Philoſophus* I. 522. II. 443.
Parmenius, *martyr* I. 142. 581.
Parmenſis ſeditio I. 331. 332. II. 857. III. 481.
Parochiæ Romanæ urbis II. 487.
Parochianos III. 641.
Parthenus, *Epiſcopus Alexandria* I. 139.
— — *Philoſophus* I. 6.
Parthi a Beliſario victi I. 176.
— — a Rom. ſuperati I. 542. 546. 577.
— — a Juſtiniano ſuperati I. 173.
— — horum geſta varia I. 583. II. 263. 285.
— — horum varia bella II. 260. 262. 263.
— — horum Rex Arſaces I. 534.
Paſcha, de hujus celebratione Controverſia I. 140. 155. 160. 178. 195. 196. 201. 607. 618. 683. 697. 706. 711. 732. 740. 758. 767.
— — de eo celebrando Conſtitutiones I. 572. 573. 616. 8065. 1066. II. 480. 482.
— — feſtivitas Judæorum II. 423.
— — hujus inſtitutio & allegoria II. 90.
Paſchalis Cycli magni initium I. 547.
Paſchales Cycli Victorii I. 162.
Paſchalis I. P. R. I. 226. 637. 788. 789. 1086. II. 390. 526. 691. III. 58.
— — II. P. R. qui & Ragineros I. 664. 668. 853. 854. 855. 861. 862. 867. 945. 1038. 8094. 1141. 1148. 1149. 1152. 1153. II. 343. 344. 345. 346. 392. 545. 758. III. 148. ſeqq. 152.
— — III. P. R. Guido Cremenſis, Anti-Papa Alexandri III. I. 976. 977. 1039.
Paſchaſius, *martyr* I. 606. II. 501.
Paſquinatus, *Dux Britonum* I. 76.
Paſſavienſis ſ. Patavienſis *Epiſcopatus* origines I. 1028. 1128. 1300.
— — *Epiſcopi* I. 299. 335. 414.
Paſtorum in Francia collectio I. 1108. II. 555.
Patalaria, *Inſula* I. 54.
Patecho, *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 707.
Patenus III. 504.
Patennicheim, *villa* I. 102.
Pateon, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 840.
Paterniacum, *monaſterium* III. 478.
S. Paternus, ſingularis *martyr* I. 651. 837. III. 125. 701.
Paternus, *Vindoniſſæ Epiſcopus* III. 694.
Patervii, *hæretici* I. 991.
Patherini, *hæretici* I. 1075.
Patriarcharum ætates & res I. 118. 119.
— — horum nomina II. 74. 77.
Patriarcha *Univerſalis*, hoc nomen ambit Patriarcha Conſtantinop. I. 745.
— — *Indorum*, Pallium a Pontifice R. ſuſcipit III. 163.
— — *Civitatis* Suſis III. 230.
Patric, *Wilhelmus* I. 913. 914. 915.
Patriciani, *hæretici* I. 1075.
Patriciatus Rom. Carolo M. delatus I. 1084.
S. Patricius, *martyr* II. 486.
S. Patricius, *Hyberniæ Apoſtolus* I. 601. 606. 613. 700. 710. 725. 726. II. 498. III. 15.
Patrimonium Petri, hujus fines II. 489. 490. 816.
— — in Germania quale olim I. 395.
— — Donatione Longobardorum auctum I. 810.
S. Patroclus, *martyr* I. 605. II. 487. III. 809.
— — hujus corpus Coloniam tranſlatum I. 815. II. 535.
Patroclus, *Arelatenſis Epiſcopus* I. 155. 157. 603.
Paudo Diaconus labitur in Judaiſmum I. 638.
Paugolf, *Fuldenſis Abbas* III. 490. 491.
Pavimentum triplex III. 680.
S. Paula I. 602. 696. 699. 703. 1072. 1590. II. 494.
Paulillus, adoleſcens in orthodoxa fide conſtans I. 606.
Paulinæ Cella, *Monaſterium* I. 431.
Paulinani, *hæretici* I. 1074.
S. Paulinus, *Eboracenſis Epiſcopus & Doctor Anglorum* I. 194. 195. 199. 623. 750. 840.

S. Paulinus, *Nolanus Epiſcopus* I. 702. 718. 887. II. 498.
— — *Apoſtolus Anglor.* I. 623.
— — *Angliæ Doctor* I. 194. 195.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 9. 148. 851. 895. II. 270. III. 9. 13. 132.
— — *Antiochen. Epiſt.* I. 591.
Paulinus, *Patriarcha Aquilegienſis* I. 221.
S. Paulus, *Apoſtolus* I. 4. 134. 135. 548. ſeqq. 562. 1060. 1067. 1070. II. 227. 240. 254. 255. 471. 473.
— — Romam venit I. 132. 135.
— — Moſi in quibus ſimilis II. 415.
— — hujus oſſa quando reperta I. 578. 1067.
Paulus P. R. I. 35. 217. 633. 634. 775. 776. 1084. II. 522. 666. III. 40.
— — Antipapa Benedicti III. I. 1086.
— — II. *P. R.* Petrus Barba dictus I. 1112. 1249. 1250. 1252. II. 574. III. 419. 433. 434. 435.
Paulus Samoſatenus, hæreticus II. 458. 514.
Paulus, *Dux Jadoræ* I. 53.
— — Primus Eremita I. 1070. II. 487.
— — *Diaconus*, hiſtoricus Longobardorum III. 46.
Paulus Thebeus I. 595.
Pauperes, cura circa eosdem Caroli M. I. 783.
— — *de Lugduno.* Vide *Waldenſes.*
Paupertas Chriſti, de ea concertatio in Eccleſ. Rom. I. 1206.
— — Monachorum Ciſtercienſium I. 860.
Pax *Caroli M.* cum Imperator. Orientis I. 213. II. 312.
— — cum Michaele, Imp. Orient. I. 58. 59. 225.
— — *cum Nicephoro*, Imp. Orientis I. 52. 57.
— — *cum Abular*, Rege Hiſpaniæ & Saracenorum Duce I. 57.
— — *cum Hemmingo*, Danorum Rege I. 57. 58. 225.
— — *Francorum*, cum Normannis de anno 813. I. 59.
— — *Ludovici Pii*, cum Leone Imp. Orient. de anno 814. I. 788. III. 54.
— — *Confluentina* de anno 860. I. 236.
— — *Caroli Calvi*, cum Britonibus de anno 863. I. 63.
— — *Ludovici Germ.* cum Danis de anno 873. I. 240.
— — inter Germanos & Gallos de anno 877. I. 243.
— — inter Ludovicum Jun. & Caroli Simplicis filios de anno 880. I. 244.
— — *Caroli Craſſi*, cum Normannis de anno 882. I. 245.
— — inter Suendepoldum & Arnolphum de anno 885. I. 247.
— — *Henrici Aucupis* cum Carolo Simplice Bonnenſis de anno 924. I. 102.
— — *Ottonis M.* cum Ludovico, Gallorum Rege, de anno 942. I. 260.
— — ſuper Carum fluvium inter Germanos & Gallos de anno 980. I. 821. 822.
Pax *Conradi II.* Imp. cum Stephano, Hungariæ Rege, de anno 1030. I. 276.
Publica, de hac ſervanda, Leges Conradi II. Imp. III. 150.
— — de anno 1043. ſub Henrico III. Imp. I. 283.
— — de anno 1044. ſub eodem I. 318. 650.
— — Henrici III. Imp. cum Henrico, Gallor. Rege, de anno 1048. I. 290.
— — Henrici III. Imp. cum Andrea, Hungariæ Rege, de anno 1054. I. 292.
— — ſub Henrico IV. *Imp.* ab Epiſcopo Leodienſi facta III. 136.
— — Henrici IV. *Imp.* cum Andrea, Hungariæ Rege, de anno 1054. I. 297.
— — Henrici IV. *Imp.* cum Saxonibus I. 370. 371.
— — *Publica*, ſub Friderico II. Imp. III. 241.
— — ſub Rudolpho Habsburgico I. 1335.
— — ſub Friderico III. & Maximiliano I. per totum Imperium Rom. Germ. ad X. annos d. a. 1486. II. 957.
— — Inter Heraclium Imp. & Dagobertum, R. Francorum, de anno 632. I. 196.
— — inter Vandalos & Romanos d. a. 442. I. 713.
— — *Publica*, de ea Conſtitutiones Epiſcoporum I. 831.
— — hujus violatorum pœna quæ olim? I. 676.
— — *Domini* in Epiſcopatu Leodienſi III. 136.
— — ſuper Reliquiis Sanctorum jurata I. 831.
Peanda, R. Merciorum I. 751. 754. 756.
Peccatum originis, de eo errores Pelagii I. 703.
Pecuniam cudendi Privilegium III. 830.
Pegaſus I. 490.
Pegavia, *urbs* I. 1192. 1193. 1197. 1199.
— — *Monaſterium* I. 1127. 1256. 1338.
— — hujus origines I. 1038. 1152.
— — *Abbates* I. 1160. 1189. 1193. 1287.
Pelagia, *martyr* II. 488.
Pelagiana *hæreſis* condemnata I. 155. 604. 606. 607. 711. 714. 1074. II. 15. 496.
Pelagius, *hæreticus*, & hujus dogmata I. 10. 154. 155. 603. 702. II. 495.
Pelagius I. P. R. I. 13. 178. 179. 618. 619. 737. 1023. 1024. 1078. II. 186. 388. 507.
— — II. P. R. I. 15. 185. 187. 620. 741. 743. 1014. 1078. 1079. II. 287. 388. 509.
Pelagius, *Hiſpaniæ Rex* II. 520.
Pelasgus, *Rex Sicyoniorum* I. 494.
Pelegrinus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 273. 274. 276. 278. 279. 317. 648. 649. 829. 1036. 1137. III. 108. 461. 828. 831.
Peleos, *martyr* I. 145.
Pelops, *Athenienſium Rex* I. 490. II. 104.
Pendanus, *Britannorum Rex* I. 196. 197. 199. 201. 202.
Penſleus, *martyr* I. 145.
Pentapolis, *Italiæ* P. R. conceſſa I. 33.
— — Sedi Rom. reſtituta I. 217.
Pentateuchus ab Hieronymo tranſlatus, hujus Codex Romam mittitur I. 629.
Pentecoſte, feſtum II. 238. 423.
Pera, *urbs* a Turcis capta III. 412.
Perahigarta III. 618.
Perathilt III. 506.
Perahtleyb III. 492.
Perahtleybeshuſen III. 492.
Peratus, (ſ. Eratus) *Rex Sicyoniorum* I. 482.
Percaha III. 561. 563.
Perchtoldus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 671.
Peregrinus, *martyr* I. 5. 138. 570. II. 479.
— — *Philoſophus* I. 569.
de Pergamo, *Jacobus Hiſtor.* I. 1269.
— — *Philippus*, Prior monaſt. S. Mariæ Pad. I. 1218.
Pergamum, *urbs* I. 95.
Pericles I. 522.
Perinhart III. 604.
Perinhersſtet III. 557.
Perodelberos, *Leodienſis Epiſcopus* I. 671.
Perottus, *Nicolaus, Sypont. Epiſc.* I. 1247.
Perpetua, *martyr* I. 6. 140. 574. 1066.
B. Perpetuus, *Turonenſ. Epiſc.* I. 163. 720. 722.
— — *Tungrenſis Epiſcopus* III. 22.
Perſæ, de horum Regno relatio Sigiberti Gemblacenſis I. 689.
— — horum Reges I. 51. 126. 127. 144. 186. 187. 506. 507. 513. 514. 517. 518. 521. 522. 523. 524. 525. 748. 749. 750. II. 87. 124. 148. 149. 150. ſeqq. 155. 156. 162. 165. 377. 440. 441. 442. 443. 445. 446. 447. 448. III. 9.
— — Carolum M. Legationibus honorant I. 51. 53.
Perſecutiones Chriſtianorum ſub Romanorum Impp. Paganis I. 135. 136. 138. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. II. 258. 260. 262. 263. 265. 266. 267. 472. 473. 475. 477. 479. 480. 482. 484. 485. 487. 488. 491. 492.
— — in his martyrio coronati. vid. Martyres.
— — Vandalicæ in Africa I. 159. 168. 172. 174. 724. 725. 727. 733. 1022. 1070.
Perſeus I. 489. II. 87.
Perſia, in ea initia Chriſtianiſmi I. 712.
Perſius, *Satyricus* II. 472.
Pertarichus, *Longobardorum Rex* I. 202. 204. 205. 207.
Pertinax, *Ælius*, *Imp.* I. 6. 140. 572. 1066. II. 259. 260. 639. 383. 482.
— — *Severus* I. 6.
Pertiveicus, *S. Galli Abbas* I. 230.

Petrocia,

Petrocia, *caſtrum* I. 35.
de Peruſino, *Angelus* I. 1229.
de Peruſio, *Herculanus* I. 1247.
Peſtilentia inguinaria I. 620.
Petershagen, *caſtrum* III. 815.
— — *oppidum* III. 816.
Petershauſen *Abbatia*, hujus origines I. 267. III. 698.
Peterſem, *caſtrum* III. 352.
Petrarcha *Franciſcus*, Nobilis Poëta I. 1197. 1219. II. 560. III. 303. 334.
Petragoricum I. 35.
Petreus, *Henricus* II. 2. Præf.
S. Petronilla, *filia* S. Petri I. 776.
Petrus, *Apoſtolus* I. 4. 135. 548. 638. 1061. 1062. 1063. 1067. 1070. II. 226. 240. 382. 471. 473.
— — quando Antiochiam & Romam venerit I. 4. 132. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 556. 562.
— — hujus Reliquiæ variæ I. 578. III. 8. 15.
— — ejusdem vinculis repertis feſtus dies conſtituitur I. 712.
— — hujus baculus Coloniam translatus I. 815.
S. Patrus *martyr* I. 145.
S. Petri Monaſterium Erfurti, hujus origines I. 309. 425. 428. 431. 439. 440.
— — hujus ædes liberæ I. 435.
Petrus, *Arragoniæ Rex* I. 1187. III. 341.
— — *Hungariæ Rex* I. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 287. 317. 318. 649. 650. 833. 1037. II. 336. 337.
— — (alias *Ceadualdus*) *Occidentalium Saxonum Rex* I. 207.
— — *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1200. 1205. 1337.
— — *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1238. 1248.
— — *Augiæ Abbas* I. 221.
— — *Nonantulanus Abbas* I. 225.
— — *Corbarenſis.* Vid. Nicolaus V. P. R.
Petrus *Alphonſus* contra Judæos ſcripſit III. 129.
Petrus *Comeſtor*, Doctor Scholaſticus II. 549. III. 206. 541.
Petrus *Damianus* I. 139. III. 134.
Petrus *Eremita*, auctor & promotor Expeditionum Cruciatarum I. 663. 850. 944. 1001. III. 139. 140.
Petrus *Exorciſta*, *martyr* I. 145.
Petrus *Leonis*, Nobilis Romanus I. 669.
Petrus *Lombardus*, Doctor Scholaſticus I. 894. 974. 977. 1039. 1095. 1177. II. 549. III. 190. 230.
Petrus *de Appono*, Philoſophus I. 1205.
Petrus de *Palude* I. 1204. 1207.
Petrus de *Riga* III. 219.
Petrus de *Tarentaſia* II. 556. III. 185. 262. 283. 286.
Petrus de *Verona*, inquiſitor hæreticæ pravitatis III. 264.
Petrus de *Vineis* I. 1177.
Pezinati, *Populi* I. 90.
Pfaff *Albrecht* quis? III. 762.
Pfaffenhelm III. 548.
Pfaffenhuſen, *villa* III. 650.
Pfeffers, *Monaſterium*, hujus origines I. 214.
Pfefferkorn, *Johannes* I. 1285. 1286.
Pfemingen, *locus Bavariæ* I. 44.
Pfin, civitas prope Thurem fluvium III. 691.
Pflugii, *Nobiles* I. 1365.
de Pfullingen, *Comites* III. 331.
Phædon, menſurarum & ponderum inventor I. 503.
Phalaris, *Siciliæ tyrannus* I. 509. 513. II. 441.
Phaleg I. 120. 470. II. 64. 406.
S. Pharaildus III. 23.
Pharamundus, *Francorum Rex* I. 207. II. 283. 295. 381. 493. III. 14.
Pharaones, *Ægypti Reges.* I. 482. II. 378. 379.
Phariſæi, horum Secta II. 460.
Pharus Alexandriæ, quando condita II. 450.
Pharald, *Anglorum Rex* I. 193.
Pheletus, *Rugorum Rex* I. 724.
Phemonoe, Hexametri carminis inventrix I. 489.
Pherecides, *Hiſtoricus* I. 513. 518.
Phileas, *martyr* I. 142. 581.
Philelphi, *Franciſcus* & *Marius* I. 1246.
Philemon, *Philoſophus* II. 448.
Philippicus *Imp.* I. 24. 211. 628. 768. II. 293. 389.
Philippus, *Apoſtolus* II. 228. 240. 470. 474.
— — *martyr* I. 5. 139. 571.
Philippus Arabs cum filio Philippo, *Impp. Rom.* I. 6. 142. 577. 1067. II. 262. 369. 384. 485.
— — an primus Imp. Chriſtianus I. 6. n. a.
Philippus, *Germ. Rex* I. 430. 942. 1010. 1011. 1040. 1041. 1096. 1166. 1167. 1168. 1320. 1321. II. 553. III. 223. 227. 229. 238.
— — interficitur III. 231.
— — *Auſtriacus*, Caſtiliæ Rex, Maximiliani I. filius I. 1254. 1273.
Philippus I. *Galliæ Rex* I. 838. 840. 850. 855. 858. 860.
— — II. Auguſtus, *Galliæ Rex* I. 923. 924. 925. 926. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 986. 987. 988. 989. 990. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1001. 1004. 1005. 1006. 1008. 1009. 1011. 1012. 1013. 1014. 1160. 1166. III. 194.
— — hujus virtutes III. 214.
— — Expeditionem cruciatam ſuſcipit III. 215. 216. 218. 221.
— — III. *audax* II. 1188.
— — IV. *Pulcher*, Galliæ Rex I. 874. 1188. 1201. III. 303. 306.
— — VI. *Valeſius*, Galliæ Rex I. 1313.
Philippus, *Macedoniæ Rex* I. 524. II. 155. 156. 447. 448. 449.
Philippus Ingenuus, *Elector Palatinus* I. 1272. 1275.
Philippus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 430. 978. 993. 1000. III. 210. 225.
— — *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1275.
— — *Freiſingenſis Epiſcopus* ibid.
— — *Bonus*, *Burgundiæ Dux* I. 1223. III. 358. 360. 361. 397. 399. 405. 407. 408. 413. 420. 435. 438.
— — *Princeps Judæorum* I. 3. 546.
— — *Flandriæ Comes* I. 982. ſeqq. 985. 986. 990. ſeqq. 1002. III. 188. 190.
Philippus, *Pariſienſis Cancellarius* III. 255.
Philiſtæorum fata II. 102. ſeqq. 105. ſeqq. 108. ſeqq. 119. 405. 420.
Philo, *Lybiæ Epiſcopus* I. 597.
Philo, *Judæus* I. 134. II. 471.
Philophinga III. 719.
Philoromus, *martyr* I. 142. 581.
Philoſophi Roma pulſi I. 562.
— — hæretici habiti I. 1250.
— — Sec. XI. in Germ. I. 353.
— — variorum ſententiæ de anima II. 38. ſeqq.
Philoſophia pagana, hujus origines & progreſſus II. 78. 152. 441.
— — an hæreſeos mater? I. 1230.
— — an Theologiæ adverſa I. 1177. 1180.
— — olim maxime exoſa, ibidem.
— — Theologiæ mixta I. 1207. 1208. 1209. 1210. 1212. 1213.
Philoſophus cæcus I. 696.
Phlatrdinga, *Marchionatus* I. 286. 289. 290.
Phocas, militiæ Dux, ſob Mauritio Imp. I. 189.
— — fit Imperator, ibidem.
— — hujus geſta I. 621. 746. 1079. 1080. II. 273. 288. 289. 509. III. 22.
— — Romanam Eccleſiam caput cæterarum pronunciat I. 190. 191.
— — Pantheon templum eccleſiæ dedit I. 191.
Phocas, *martyr* I. 5. II. 477.
Phocius, *Conſtantinop. Patriarcha* III. 71.
Phocylides, *Poëta* I. 514.
Phœnix, *Ægyptiorum Dux* I. 488.
Phœnomena ignita ab ignaris pro Angelis habentur I. 663.
Phoroneus, *Argivorum Rex* I. 481.
Photinus, *Epiſc. Lugdunenſis*, *martyr* I. 6. 139. 571. II. 480.
— — *hæreticus* I. 149. 590. 599.
Phylacteria ex Reliquiis Sanctorum I. 828.
Pictavienſes *Comites* I. 876. 893. III. 191. 223.
Pictavius, *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 702.
Picti Anglos vexant I. 160. 207. 609. 698. 699. 762. II. 643.
Pictor egregius, Imperator Conſtantinus I. 808.
— — ob Salvatoris imaginem punitus I. 720.
Picus, *Italiæ Rex* II. 71. 90. 100. 427.
Pierius, *presbyter* I. 144.
Piga, *pagus Sueviæ* I. 1127.
Pilatus *Pontius*, *Procurator Judææ* I. 3. 4. 132. 134. 547. 548. 549. 550. 1059. 1060. 1061. 1063. II. 252. 467.
Pilgrinus, *Colonienſis Archi-Epiſcop.* Vide *Pelegrinus.*
Pincenates, populi barbari e Scythia profligant Ungaros III. 320.
Pincernæ Haſſiæ & Thuringiæ I. 1235.
Pincernæ *de Domi* I. 1365.
— — *de Jandeck* III. 746.
— — *de Winterſtetten* III. 746.
Pincernarum Magiſter Everhardus I. 40.
Pindarus, *Poëta* I. 518. II. 443.

de Pino, *Johannes*, viſionarius II. 548.
Pinuzfeld, *locus* III. 494.
Pinytus, *Cretæ Epiſc.* I. 139.
Pinzivalla de Fliſeo II. 833.
Pionius, *martyr* I. 5. 138. 571.
Pipinus *Heriſtallius*, ſive *Craſſus*, Anſegiſi filius, Major Domos Francor. I. 29. 194. 196. 197. 200. 207. 208. 211. 309. 626. 628. 762. ſeqq. 768. 1029. II. 292. 293. 297. 298. 517. 518. 519. III. 23. 27. 28. 29.
— — *Brevis*, Caroli M. pater, Major Domus & Rex Francor. I. 29. ſeqq. 215. 216. 217. 218. 310. 629. 632. 633. 634. 773. ſeqq. 778. 1028. 1029. 1084. 1300. II. 297. ſeqq. 521. 659. ſeqq. III. 33. 36. 549. 550.
— — ejus variæ res belli & pacis I. 33. ſeqq.
— — Advocatiam Eccl. Rom. contra Longobardos ſuſcipit III. 38. 39.
— — moritur I. 35. 634. 778.
— — *Landenſis*, major Domus Franciæ I. 750. 755. III. 23.
— — *Caroli M. filius* I. 40. 47. 48. 50. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 220. 222. 223. 311. 635. 781. 783. 784. 787. 1030. II. 310. 673. ſeqq. 685. III. 42. 43.
— — fit Rex Italiæ I. 40. 44. 224. 784. 787.
— — *Ludovici Pii filius* I. 226. 227. 228. 230. 232. 312. 638. 794. II. 692. 694. 698. III. 54.
— — hojus mores I. 61.
— — hujus nepos I. 61. 232. 234. 794. II. 999.
— — *Bernhardi, Italiæ Regis, fil.* I. 59.
— — *Rex Aquitaniæ*, *Caroli Calvi nepos* I. 61.
de Pira, *Henricus* I. 1268.
Pirardus, *Leodienſis Epiſcopus* III. 60.
Pirchanefeld, *villa* III. 491.
S. Pirminius I. 213.
Piſæ, *urbs* II. 695. 858.
Piſanus, *Bartholomæus* I. 1212.
— — *Petrus*, Doctor Caroli M. in Grammatica III. 43.
Piſces II. 28.
— — miraculoſi I. 726.
Piſcis Epiſcopalibus veſtibus ornatur III. 407.
Piſiſtratus, *Tyrannus* I. 532.
Piſtorius, *Johannes*, quis fuerit II. 1.
Pius I. P. R. I. 138. 568. 1065. II. 259. 260. 480.
— — II. P. R. I. 1111. 1112. 1114. 1205. 1246. 1249. II. 574. 949. 953. III. 439.
— — III. P. R. I. 1271. II. 600.
Pixides III. 504.
Placentinus *Epiſcopus* III. 480.
— — *Johannes* I. 1269.
Placidia, Soror Honorii *Imp.* I. 154. 156. 161. 604. 605. 706. ſeqq. 716. II. 277.
Placidus, *martyr* II. 478.
Placitum, *Aurelianenſe* I. 34.
— — *Duisburgenſe* de anno 944. I. 104.
Placitum in *Padresbrunna* de anno 777. I. 38.
Pladungen III. 552.
Plancus, *Munatius*, Orator I. 542.
Plantæ, harum vis & virtus II. 34.
de Platea, *Franciſcus* I. 1230.
Plato, *Philoſophus* I. 128. 307. 523. 1523. 524. II. 152. 443. 445.
— — hujus ſententia de anima II. 32.
Plauen, *caſtrum* & *oppidum* I. 1229. 1235.
de Plaoen, *Ruthem* I. 1161. 1162. 1347.
Plaotus I. 530. II. 454.
de Plavveniz, *Rudolphus* I. 1234.
Plebenus III. 660.
S. Plectrudis, *uxor Pipini* I. 765. 768. II. 518. III. 28.
Pleichfeld, *villa* III. 491. 494. 557.
Plinius ſecundus I. 137. 565. II. 477.
Pliſnenſis *pagus* & *terra* I. 1151. 1157. 1191.
— — Brandenborgicis ceditur I. 1340.
— — hujus Terræ Comites I. 1157.
Ploeſmel, *caſtellum* I. 914.
Plotius, *Gallus*, Rhetor I. 536.
Plutarchus, *Philoſophus* I. 554. 566. II. 477.
Plovia, Romanis precibus Chriſtianorum divinitus miſſa I. 570.
— — perduravit per annum III. 316.
— — ſanguinis III. 318.
Pnevmatomachi, *hæretici* I. 836. III. 123.
Pœlde, *monaſterium* I. 1303.
Pœnæ Clauſtrales moderate irrogandæ I. 1256. 1257.
Pœnitentia arbitraria, hujus ſingulare exemplum I. 319.
— — *Publica* Theodoſii *Imp.* I. 700.
— — Ludovici Pii *Imp.* I. 791.
— — *Publica* Henrici IV. *Imp.* I. 420.
— — Archi-Epiſcopi Inveſtituram a manu laica ſoſcipientis III. 153.
— — Germanorum a Gregorio VII. excommunicatorum I. 419.
— — *Publica* Colonienſium I. 375. 377.
— — *Publica* Saxonum & Thuringorum I. 385.
Pœnitentiale Theodori Cantuarienſis I. 208. 759.
Poata laureatus, ex Germanis quis primus? I. 1219. 1262.
Pogius *Florentinus*, Rhetor I. 1229.
Pole, *urbs Hiſtriæ* I. 331.
Poletha, *villa* I. 319. 320. III. 817. Vide Pœlde.
Politianus, *Angelus* I. 1222. 1267.
Politica, *Monaſterium* I. 647.
Poloni, Germaniæ olim Tributarii I. 271. 277. 316. 383. 417. II. 332.
— — Imp. R. G. rebelles I. 292.
Polonia Germaniæ ſubjecta & vindicata I. 430. 1035. 1090.
— — ſe Germaniæ ſubducit I. 417.
— — in plures partes diviſa III. 477.
Poloniæ Duces III. 230.
S. Polyearpus, *Epiſcopus & martyr* I. 5. 138. 140. 564. 569. 571. 1066. II. 258. 480. 488.
Polychronius, *martyr* I. 581.
Polygamia apud Slavorum Reges uſitata I. 195.
Pomerania Chriſtiana I. 1127.
Pompejus M. I. 537. 538. 539. II. 197. 199. 244. 245. 247. 248.
— — hujus geſta & fata II. 461.
— — Templum Hieroſolymitanum intrat I. 130.
Pondera, quando & a quo inventa I. 503. II. 429.
Pontes duo à Carolo M. ſuper Rhenum apud Coloniam conſtructi I. 782.
— — Caroli M. in Rheno apud Moguntiam I. 225. 636. 637. 787.
— — Iſte combuſtus I. 225. II. 525.
— — Navalis ſolutilis Caroli M. I. 46.
Pontianus, *martyr* I. 5. 138. 145. II. 480. III. 63.
— — P. R. I. 6. 141. 575. 576. 1066. II. 261. 275. 369. 384. 484. III. 16.
Ponticus, *martyr* II. 480.
Pontifex Romanus, horum Catalogus usque ad Zachariam I. 26. 27. 28.
— — usque ad Urbanum III. II. 368. ſeqq. 382. ſeqq.
— — a Conſtantino M. varia Inſignia accipit I. 1070.
— — an major ſit Imp. II. 347.
— — à præſtando Juramento fidelitatis ſe eximit I. 245.
— — Judicatus & poſt mortem condemnatus I. 252.
— — an Imperium Rom. in Impp. conferat III. 197.
— — Ejus Judex Imperator I. 50. 161. 201. 223. 263. II. 534. 535. III. 55. 119.
— — de hujus Electione Conſtitutiones I. 622. 1022. 1068. 1075. 1077. 1088. 1095. II. 548. III. 128. 295. 296. 375.
— — de ea Conſtitutio Bonifacii IV. I. 747.
— — ex ſola Italia eligendus III. 131.
— — circa eam Jura *Impp.* I. 205. 834. II. 530. III. 49. 62. 89. 112. 116. 120. 121. 122. 133. 354.
— — ab Impp. olim confirmatur I. 620. 760. 761. II. 336. 337.
— — hunc ordinandi Jus adhuc exercet Henricus III. Imp. I. 290. 291. 297.
— — idem exercet Henricus IV. Imp. I. 299.
— — hujus Confirmationem Concilium Romanum tribuit Regibus Francorum I. 780.
— — hujus magna Potentia Sæc. IX. I. 70.
— — eodem Sæc. a quibusdam univerſalis Papa vocatur I. 64. 65.
— — ad eum cauſa Divortii inter Lotharium II. Imp. & Thietbergam defertur I. 64.
— — hunc Judicem in cauſa cum Saxonibus implorat Henricus IV. Imp. I. 372.
— — a Suevis & Saxonibus R. Germ. Judex agnoſcitur I. 16.
— — Impp. Orient. ſubjectus I. 172. 175. 176. 178.
— — a nemine judicandus I. 1086.
— — huic Primatus Eccleſiæ a Phoca tribuitur I. 622.

Pontifex, de hujus auctoritate ſententia Sectæ flagellantium III. 390.
— — de hujus poteſtate liber Johannis Wicleſi I. 1230.
— — cur non utatur baculo paſtorali? III. 2.
— — noviter electus, cur nomen mutet? I. 1031. 1086. II. 527. III. 62.
— — Dominium temporale urbis Romæ an ipſi competat? I. 1227.
Pontini, *Comitatus* I. 910.
— — *Comites* III. 262.
Poppelstorff, *caſtrum* III. 323.
Poppenhuſen, *caſtrum* I. 1356.
Poppo, *Aquilegiæ Patriarcha* I. 279. 283. III. 480.
Poppo, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 273. 829. III. 101. 106. 107. 462.
— — *Brixienſis Epiſcopus* I. 290.
— — *Paderbornenſis Epiſcopus* I. 405.
— — *Wurzburgenſis Epiſcopus* I. 108. 647.
— — *Epiſcopus* III. 654.
— — *Friſiæ Dux* I. 213. 630. 772.
— — *Thuringiæ Dux* I. 90. 94. 244. 250. 1302.
— — *Hennebergenſis Comes* I. 430. 1322. III. 520. 584. 587. 588. 597. 603. 605.
Populonium, *urbs* I. 56.
Porcus, Diabolus I. 621.
Porphyrius, Philoſophus, hoſtis Chriſtianorum II. 485.
de Porrehoit, *Vice-Comes* I. 888. 904.
Portenſe, *Cœnobium* I. 1156. 1157. 1360.
— — hujus Abbates I. 1160. 1193.
Porus, *Indorum Rex* II. 165.
Potamum III. 718.
S. Potentianus, *martyr* I. 570. 756. II. 473.
Potiphar, *eunuchus Pharaonis* I. 481. 482. II. 79.
Poto III. 552.
Potolveſtet III. 554.
Præcedentiæ inter Archi-Epiſcopum Moguntinum & Abbatem Fuldenſem III. 116.
— — inter Hildesheim. Epiſcopum & Abb. *Fuldenſem* II. 327.
Prædeſtinatianorum (ſ. Prædeſtinatorum) hæreſis confutata I. 233. 706. II. 497.
Prædicatorum Ordo, & hujus origines I. 1098. 1169. II. 554. 555. III. 223. 231. 248. 813.
— — hujus Ordinis viri aliquot Illuſtres I. 1180. 1268.
— — a cæde Henrici VII. *Imp.* excuſatur I. 1201.
— — hujus controverſiæ cum Magiſtris Pariſienſibus I. 1103.
— — hujus Ordinis Monachi Bernenſes, horum impoſturæ I. 1276.
— — Mindam revocatur III. 814.
— — horum primum Capitulum Mindæ celebratur III. 814.
— — horum ſecundum Capitulum Mindæ celebratur III. 815.
— — tertium celebratur ibidem.
— — ſextum celebratur ibidem III. 877.
S. Præjectus I. 759.
Præmonſtratenſis ordo I. 884. 1125. III. 172.
— — hujus origines I. 866. 869. 870. 1153. II. 546. III. 157. 162.
— — hujus incrementa I. 875.
Præpoſitura S. Sixti III. 641.
Præſtaria III. 496.
Prætextatus, *martyr* I. 145.
Præviſores monaſterii S. Bonifacii III. 603.
Praga, *civitas* I. 1359. 1364.
— — *Collegium Canonicorum Regularium* ibi quando fundatum I. 1146.
Pragenſis, *Epiſcopatus* II. 533.
— — *Academia* I. 1314.
— — *Epiſcopi* I. 326. 647. 1127.
— — *Epiſcopus Arnoldus* III. 700.
Prato, *monaſterium* I. 876.
Praxedis, *martyr* II. 480.
Precaria *Fuldenſis* III. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 500. 502. 504. 505. 512. 552. 555. 557. 559. 560.
Preces primariæ a Sigismundo Imp. exercitæ III. 389.
Preiſdo III. 554.
Prepedigna, *martyr* I. 145.
Preslauer, *Johannes*, Theologus I. 1268.
Presbyteri, horum ordinatio præſentibus laicis fieri debet I. 573.
Prezzolt, *Presbyter* III. 557. 567.
Priamus, *Rex Francorum* I. 698. II. 300. 380. III. 13.
Prierias, (ſ. de Pierio) *Sylveſter* I. 1280.
Primatus Eccleſiæ Romanæ tribuitur a Phoca Imp. I. 622. 746. 1080. II. 288. 289.
— — de eo inter Romanos & Conſtantinopolitanos præſules Sæc. XI. Controverſia I. 320. 745.
— — *Moguntinus*, hujus Jura I. 365.
— — *Germaniæ*, Magdeburgenſi Archi Epiſcopo tributus II. 535.
— — *Lugdunenſis* I. 931.
Primiſcrinius III. 639.
Primisſacius III. 746.
Primogenituræ Jus venditum II. 73.
Primos, *martyr* I. 845. II. 489.
Principatus Mindenſis Eccleſiæ Præpoſito conceditur III. 829.
Prinnafeld III. 494.
Prior de *Stallo*, officium Monaſterii Cluniacenſis I. 925.
Prioratus, *Moguntinus* defenſus I. 327.
Priſca, *hæretica* II. 481.
Priſcianiſtæ, *hæretici* I. 1075.
Priſcianus, *Grammaticus* I. 174. 619. 732. II. 285.
Priſcillianus, *Epiſc. Hiſpan. hæreticus* I. 150. 151. 600. 601. II. 494.
— — hujus hæreſis I. 698.
Priſcus, *martyr* I. 596. 713. II. 486. 487. III. 6.
S. Privatus, *martyr* I. 142. 583. 815. II. 484. 535.
Probin, *vicus* I. 1151.
Probus, *martyr* I. 146. 606.
— — *Imp. Rom.* I. 8. 144. 585. 586. 1068. II. 264. 265. 369. 385. 488.
— — *Grammaticus* I. 552.
Proceſſiones Eccleſiæ Romanæ quando ortæ II. 505.
Proceſſus, *martyr* I. 135. 557. II. 473.
Procuratores S. Bonifacii III. 540.
S. Proda, *Abbatiſſa* III. 25.
Prodicus, *Philoſophus* I. 522.
Proedria, vide *Præcedentia*.
Prœlium inter ſerpentes I. 837.
— — cum Attila de anno 453. I. 716.
— — in Campis Catalaunicis I. 161. III. 16.
— — *ad Auguſtam Vindelicorum* d. a. 955. I. 262.
— — ad Auſſig d. a. 1426. I. 1365.
— — inter Bojos & Hungaros d. a. 893. & 950. I. 313. 314.
— — inter eosdem d. a. 894. I. 643.
— — *ad Bleichfeld* d. a. 1086. I. 426. 657. 846.
— — *ad Bovinas* d. a. 1213. I. 1014.
— — *ad Olſtram* (ſ. Elſtram) d. a. 1080. I. 425. 656. 1146.
— — *ad Fladecheim* d. a. 1079. I. 425. 655.
— — *ad Cleuerhamm* I. 1108.
— — *ad Fontaniacum* d. a. 841. I. 60. 231. 638.
— — — — d. a. 842. I. 792. III. 61.
— — *ad Glichin* d. a. 1089. I. 426. 658.
— — *prope Grone* d. a. 1421. I. 1109.
— — *prope Hildesheim* d. a. 1367. I. 1106.
— — — — d. a. 1393. I. 1108.
— — *ad Hohenburg* inter Henr. IV. & Saxones I. 387. 388. 389.
— — *ad Luccam* d. a. 1397. I. 1193.
— — — — d. a. 1307. I. 437. 1055. 1199. 1337.
— — *ad Maſtricht* d. a. 1409. I. 1109.
— — in *Marchfeld* d. a. 1278. I. 1048.
— — in *Melrichſtadt* d. a. 1078. I. 425.
— — ad *Muldorf* I. 1202.
— — ad *Sempachium* d. a. 1386. I. 1222.
— — juxta *Strovi* d. a. 1078. I. 655.
— — apud *Thulbiacum* d. a. 614. I. 193.
— — ad *Vinciacum* d. a. 718. I. 212. 768.
— — ad *Unſtrutam* d. a. 1075. I. 425. 654.
— — ad Caſtrum *Weinsberg* (ſ. Vinsberg d. a. 1140. I. 675.
— — in *Welfesholtz* d. a. 1115. I. 1038. 1151.
— — prope *Wynſen* d. a. 1388. I. 1107.
Prohæreſius, *Sophiſta Athenienſis* I. 596.
Prometheus I. 482. 483. II. 85. 411.
Prophetiæ Sibyllæ Tiburtinæ II. 158. 160.
Proprietas tradita Meginfrido a Ludovico Rege III. 540.
Proſcriptorum Bona ad Dominium Imp. pertinent I. 671.
Proſper *Aquitanus* II. 500. III. 18.
Prothadius, *Francorum Dux* I. 190. 191.
Protaſius, *martyr* I. 5. 699. II. 473.
Protus, *martyr* I. 142. 583. 820.

Provin.

Provin, *locus* I. 1206.
Provincia a Francis occupata I. 214.
— — Francis ſublata I. 631.
— — Regnum I. 248. 1031. II. 317. 319. 324. III. 62.
— — hajus origines I. 639. 799.
— — Boſoni cedit I. 79. 241.
— — hujus Dux Mauritius I. 772.
— — hujus Comites III. 264. 287.
Prudentius, *Poëta Chriſtianus* I. 700. 703. II. 495.
Prumienſis *Abbatia* I. 82. 86. 92. 93. 97. 245. 246. 271. 312. 639. 642. 781. 794. 800. 801. 943. 1031. 1129. 1301. II. 317. III. 57. 62. 156.
— — in hanc ſecedit Lotharius Imp. I. 61.
— — *Abbates* I. 60. 61. 62. 93. 97. III. 81. 85.
Prunæ, harum odor nocivus I. 597.
Prungeres III. 570.
Pruſſia, in eadem Principes cruce ſignati, contra Paganos pugnant I. 433.
— — in ea bellum inter equites Teutonicos & Polonos I. 1228.
— — fit Chriſtiana I. 821. 828. 1088. 1127.
— — ejus Apoſtoli I. 648.
de Pruſſia, *Ludovicus* I. 1268.
Pruſias, *Bithyniæ Rex* II. 183.
Pſalmi, horum continua cantio in Eccleſiis ordinata I. 597.
— — de his canendis Conſtitutio I. 605.
Pſalmodia, de ea Conſtitutio Damaſi P. R. Hieronymi & aliorum I. 697. 700.
— — Eccleſiæ Romanæ aucta I. 708. 1076.
Pſalterium Davidis, circa illud cura Hieronymi I. 696.
— — Davidis auro & argento ornatum III. 762.
— — Gallicanum, & Romanum, Hebraicum, quomodo diſcrepent I. 696.
Pſeudo-*Chriſtus* in Gallia I. 744.
— — *Fridericus* II. I. 1045. 1049. 1103. 1104. III. 275. 276.
— — *Henricus* V. I. 877.
— — *Meſſias* Judæorum I. 1286.
— — *Moſes* Judæorum I. 712. 1073. II. 279. III. 15.
— — *Prophetiſſa* Moguntina I. 793.
Ptolemæi, varii Reges Ægypti I. 130.
Ptolemæus, *Lagi* filius, Rex Ægypti I. 128. 526.
— — *Philadelphus* I. 129. 527. 528. II. 171. 450.
— — *Evergetes* I. 129. 130. 529. 533.
— — *Philopator* I. 129. 530.
— — *Epiphanes* I. 129.
— — *Philometor* I. 129. 531.
— — *Soter* I. 534. II. 170.
— — *Phyſcon* I. 130. 134. 536.
— — *Dionyſus* I. 130.
— — *Ceraunus*, Rex Macedoniæ I. 527.
Ptolemæus, *martyr* I. 139. 571.
Ptolemais, *urbs* a Chriſtianis occupata III. 154. Vid. Acon.
— — a Saracenis capta III. 193.
de Pucca, *Domini* III. 300.
Puella, ſine victu vivens I. 637.
Puer Fanaticus I. 873. 874.
Pulcheria, *Auguſta* I. 609.
Punctandi ars III. 675.
Puothribeſtrevva III. 575.
Pupienus, Invaſor Imperii Romani I. 141. 576. 577.
Purgatio Canonica P. R. I. 727. II. 502. 507. III. 52.
— — *per certamen ſingulare* & ignitos vomeres I. 87.
— — *per Eucbariſtiam* Regibus a P. R. impoſita I. 71. 104. 107. 238. 319. 640. III. 66. 71.
— — a Gregorio VII. facta I. 421. 422.
— — *per ignitos vomeres* I. 1091.
— — *per juramentum Eccleſiaſticum* I. 179. 223.
Purgatorium I. 814. 825. 830. 1077.
— — de eo variæ hiſtoriæ I. 798.
— — de eo relatio mortui I. 759.
— — in eo inventa dicitur anima Paſchaſii II. Diaconi Rom. I. 727.
— — hujus quædam exempla fabuloſa III. 67. 106.
— — de hujus pœnis hiſtoria III. 261.
— — de eo ſententia Flagellantium III. 390.
— — rejicit Joannes Wiclef III. 386.
Purghart III. 573.
Purificationis Mariæ feſtum, hujus origines I. 735. 1078. II. 506.
de Pulche, *Alzardus*, Dapifer in Ravensberg III. 834. 837.
de Putte, *Gerhardus* III. 114.
Pyoitus, *Cretenſis* I. 570.
Pyrrhus, *Rex Epiri* I. 527. II. 170. 447. 450.
— — *Patriarcha Conſtantinopolitanus* I. 200.
— — *hæreticus* I. 623.
Pythagoras, *Philoſophus* I. 514. 516. II. 152. 441. 442.
— — *Sophiſta* I. 521.

Q.

QUadi I. 569. 570. II. 263.
Quadrageſimala Jejunium I. 590. 591.
S. Quadratus, *martyr* I. 5. 137. 563. 566. 567. 570. II. 478.
— — *Conf. R.* I. 569.
Quarta Decimarum Metropolitano adſignata I. 353.
Quartus, *martyr* I. 580.
de Quechaha, *Wigandus* III. 644.
Quedlinburgum, *urbs* I. 315. 338. 340. 946. 1034. 1090. 1253. II. 340.
— — hujus origines III. 80.
— — *Abbatia* I. 1303. III. 81.
— — *Abbatiſſa* I. 362. III. 91.
de Querfurt, *Domini* I. 1127. 1187. 1221. 1224. 1365.
Quetbrun III. 640.
de Quiburg, *Comites* I. 1170.
Quietus, *Judææ procurator* I. 565.
Quinta pars Redituum a Germanis Epiſcopis poſtulata I. 1049.
Quintilianus, *Rhetor* I. 536. 558. 562.
Quintilius, *R. Imp.* I. 584. 1068. II. 264. 487.
S. Quintinus, *martyr* I. 817. 818. 839. 840. 843. II. 489. III. 256.
— — ejus *Abbatia* I. 817.
Quintius, *Romanæ urbis Præfectus* I. 403.
S. Qoiriacus III. 233.
S. Quirillus, *Tungrenſis Epiſcopus* III. 20.
Quirinalis mons I. 512.
Quirinus, *martyr* I. 5. 145. 565. II. 478. 487.
— — Romulus dicitur I. 507.
Quirites ibid.
Quirnahu III. 578.
de Quitzov I. 1228. 1229.

R.

RAba, *fluvius* I. 46.
Rabanus, *Fuldenſis Abbas & Archi-Epiſcopus Moguntinus* I. 232. 233. 234. 312. 639. 790. 793. 795. 1031. 1086. 1130. II. 526. III. 56. 57. 61. 62. 589. 590. 591. 593. 594. 595. 597. 598. 599. 600. 603. 604. 605. Vid. etiam Fuldenſes Abbates.
Rabbado, *Comes Palatinus* I. 426. 664.
Rabboto, *Trevirenſis Epiſcopus* I. 642.
de Radeoberg, (Rabenberg) *Comites* I. 1370.
— — *Bodo & Henricus* I. 667.
Rachab, *meretrix* II. 97. 417.
Rachildis, *incluſa* I. 257. 260.
Radagaiſus, *Rex Gothorum* I. 153. 154. 602. 703. 704.
Radbodus. Vid. *Ratbodus.*
Radegundis, *Francorum Regina* I. 738.
Radera, *Caſtrum* III. 747.
de Radera, *miles* III. 746.
Radhelmus, *Augienſis Abbas* I. 230.
Radichen, *Comitatus* III. 311.
Radinza (Redniz) *fluvius* I. 46.
Rado, *Nobilis Francus* I. 753.
Radoltus, *Epiſcopus* III. 520.
S. Radulphus II. 528.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 220.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 210. 211.
— — *S. Trudonis Abbas* III. 2. præf.
— — *Thuringiæ Dux* I. 455.
Raganharius, cognatus Clodovei, Regis Francorum I. 166.
Raginerius, *longicollus*, Mootenſis Comes I. 816. 820. 832. III. 85. 89.
Raginfridus, *Francorum Major Domus* I. 629. 768. 769. 770. 771.
S. Ragiulpha II. 514.
Rahel, *Uxor Jacobi* II. 74. 77. 409. 411.
Reinaldus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 428. 678. 900. 975. 978. 1040. 1095. II. 551. III. 197. 202. 204. 205. 208. 209.
— — *Ciſtertienſis Abbas* I. 883.
de Ramersberg Comes, *Radolphus* III. 697.
Ramesheim, *locus* ibid.
Ramnunger Marca III. 567.
Rampagal, *Antonius* I. 1247.
de Ramſtein, *Baro Albertus* III. 745.
Ramvverdus, *Mindenſis Epiſcop.* III. 810.

Digitized by Google

de Randeck Dominorum Genealogia III. 760. 761.
— — *Johannes* III. 757.
— — *Marquardus* fit Conſtantienſis Epiſcopus III. 760.
da Randenberg, *Frider.* III. 746.
de Randenrade, *Domini* III. 258.
Randenrat, *Caſtrum* III. 204.
Ranis, *Caſtrum* I. 1320.
Rannungen, *villa* III. 560. 578. 579.
de Ransvvaag, *Baro* III. 707.
Rantprahe III. 531.
Ranugum III. 495.
Ranulphus, *Aquitaniæ Dux* I. 69.
Raphael, *Angelus* II. 22. 130. 131.
Raſpenberg, *Caſtrum* I. 1307. 1341.
Raſtiz, *Slavorum Rex* I. 62. 233. 235. 237. 238. 239. 312. II. 317.
Rataha, *fluvius* III. 568.
Ratbodus, *Friſiæ Rex* I. 211. 309. 629. 764. 765. 767. 768. 769. II. 520. III. 29. 30.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 83. 253. III. 73.
Ratbraht, *Diaconus* III. 542.
Ratesdorff III. 568. 591. 624.
Ratfrid III. 504. 530.
Ratgarius, *Fuldenſis Abbas* I. 223. 226.
Rathbodus, (ſ. Ratboldus) *Trajectenſis Epiſcopus* I. 98. III. 76. 77.
Ratherisdorff III. 831.
Ratherius, *Leodienſis Epiſcopus* III. 86.
Rathilda III. 565.
Ratholfus, *Thuringiæ Dux* I. 197.
Ratio humana II. 33.
Ratisbona *civitas* I. 82. 107. 108. 242. 249. 253. 255. 262. 282. 290. 297. 298. 317. 323. 354. 364. 377. 378. 393. 426. 430. 439. 649. 664. 666. 667. 671. 674. 675. 815. 843. 849. 956. 1266. 1272. II. 340. III. 41. 75. 831.
— — olim Tiberias dicta III. 663.
— — Metropolis Bavariæ olim I. 81.
— — ibi paſcha celebrat Conradus II. Imp. III. 475. 478.
Ratisbonenſis, *Epiſcopatus* I. 660. 1078. 1084. 1300.
— — *Epiſcopi* I. 240. 249. 265. 266. 274. 278. 279. 291. 292. 293. 295. 298. 299. 316. 325. 332. 404. 651. 671. 673. 1089. 1135. 1178. 1180. 1275. 1310. III. 262. 268. 269.
Ratoldus, *f. naturalis Arnolphi* I. 249.
Ratolf III. 529.
Ratolfus, *Comes* III. 620.
Ratoltes III. 638.
Ratperaht III. 496. 508.
Ratpertus, *monachus* III. 707.
Ratpoto, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 253.
Ratrocb III. 513.
Ravenna, *urbs* I. 614. 615.
— — ab Ottone M. Imp. reddita I. 112.
— — Sedi Romanæ reſtituta I. 217.
— — Pontifici R. conceſſa I. 33. II. 301.
— — a Germanis capta I. 583.
— — Oſtro-Gothis ſubjecta I. 169.
— — ejus Paſcha celebrat Conradus II. III. 480.
Ravennates Teutonicos impugnant III. 471.
Ravennatenſis, *Eccleſia Romanæ* ſe ſubmittit I. 205. 761.
— — ejus cum Romana controverſiæ II. 516.
Ravensbergæ, *Comites* III. 339.
Ravensburg, *caſtrum* III. 746.
de Ravensburg, *Burcardus* III. 746.
— — *Wilhelmus* III. 442.
Ravenſpurg, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 794.
de Ravenſteyn, Domini III. 428. 429. 431.
Raymundus, *Antiochiæ Princeps*, I. 882. 883.
Raymundus, *Mindenſis Epiſcopus* III. 811.
Raymundus *de Penna forti* I. 1172.
— — Compilator Decretalium II. 556. III. 253.
— — Comes S. Ægidii I. 850.
Raynaldus. Vid. *Rainaldus.*
Raynerus, *Prior Belli Faceti*, *O. S. Aug.* III. 256.
Rebecca, *uxor Iſaac* II. 71. 72. 411.
Reccaredus, *Gothorum Rex* I. 186. 743. 744. 745. 746. II. 508.
Recco, *presbyter* III. 535. 587. 615. 617. 633. 635.
de Rechberg, *Vitus* III. 436.
Rechendorp III. 535.
Recurſus ad Pontificem R. a Claricis Germ. ſuſcepti exempla I. 381.
Redaris, ab Henrico Aucupe victi I. 810.
Rednia, *fluvius* I. 46.
Referendarius in Regno Fr. quis? I. 753.
Reformatio Cleri Aquisgranenſis, Ludovici Pii I. 1085.
— — Eccleſiæ in Concilio Baſileenſi fruſtra tentata I. 1237.
— — rurſus tentata III. 406.
— — Eccleſiæ in Concilio Conſtantienſi tentata III. 384. 388. 393.
— — Monaſteriorum in Diœceſi Colonienſi III. 378. 379. 380. 381.
Regalia in Regno Germaniæ, quæ? I. 668. 669. 862.
— — hæc Epiſcopi Germaniæ Imp. reddere debent I. 668. 862. II. 345.
— — hæc Imp. reddere Epiſc. Germaniæ recuſant III. 148.
— — an Pontifici Rom. donata, an ab ipſo uſurpata II. 268.
Regenboldus, *Spirenſis Epiſcopus* I. 317.
Regenfridus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 34.
Regenſperg, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 785.
de Regenſtein, *Comites.* Vide *Reinſtein.*
Regilinda III. 649.
Reginaldus, (ſ. Rainaldus) *Apuliæ Dux* II. 348. 349.
— — *Montionis Comes* I. 871.
Reginardus, *Leodienſis Epiſcopus* III. 109.
Reginæ cœli, *Monaſterium* I. 1229.
Reginarius, *Dux* I. 97.
Reginbaldus, *Auguſtanus Abbas*, fit Epiſcopus Spiræ & Sanctus III. 674.
Reginbaldus, *Danorum Princeps* I. 54.
— — *Spirenſis Epiſcopus* I. 280. 281.
Reginbald III. 629.
Raginbodo III. 647.
Reginbraht, *Monachus* III. 536. 537. 628.
Reginfrid III. 498. 560.
Reginfridus, *Major Domus* I. 212.
Regingund III. 569. 589.
Reginhart III. 537. 546. 582. 617. 630.
Reginher III. 638.
Reginherus, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 337.
Reginhilt III. 500. 557.
Regino, *Prumienſis Monachus* I. 78. 93.
— — ipſius chronici fontes I. 59.
Reginoldus, *Burgundiæ Princeps* I. 285.
— — *Eichſtadtenſis Epiſcopus* I. 172.
Reginolt III. 580. 587.
Reginpraht III. 497. 502. 506. 526.
Reginang III. 638.
Regiomontanus, *Johannes* I. 1253.
Reginfridus, *Danorum Rex* I. 59.
Regnum, *Corona Pontificis Rom.* I. 729.
Regnum Chriſti, de eo variæ cogitationes II. 219.
Regula *S. Benedicti*, hujus Codex ſervatus I. 621.
— — *Monaſtica*, ſub Ludovico Pio compoſita III. 55.
Regularia *Johannes* III. 2. Præf.
Regulus, *Marcus*, Rom. belli Dux II. 172.
Regum Trium corpora reperta I. 892.
— — Coloniam translata I. 678. 975. 1040. 1095. II. 551. III. 205.
Reichenau, *Cœnobium Regale* I. 114.
— — Epiſcopatui Conſtantienſi incorporatur III. 775.
— — hujus aliquot Abbates I. 213. Vida etiam *Augiæ Monaſterium.*
Reimbach, *Caſtrum* III. 323.
Reinberg, *Caſtrum* conditur III. 813. 814.
— — recuperatur III. 814. 817.
de Reinboldisdorf, *Gumpertus* I. 1194.
Reinerus, *Halberſtadienſis Epiſcopus* I. 1151.
Reinesburg, vide *Ratisbona.*
Reinfelde, *monaſterium* propa Lubecam I. 1158.
Reinfriht III. 512.
Rainhardsbrun, *caſtrum* I. 1330.
— — *monaſterium* I. 426. 431. 1042. 1094. 1099. 1142. 1155. 1294. 1304. 1305. 1306. 1308. 1310. 1313. 1315. 1316. 1318. 1323. 1324. 1327. 1335. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371.
— — hujus Abbates I. 1313. 1315. 1316.
Reinoldus, *Colonienſis Archi-Epiſcop.* vide *Rainoldus.*
Reinadorf, *monaſterium* I. 1038.
de Reinſtein *Comites* I. 1107. 1228. 1345. 1349.
da Reiteſta, *Comites* I. 867.
Relaxatio Juramenti Regii vi & metu extorti a Pontifice facta I. 75.

Religio Chriſtiana, hujus Apologiæ variæ I. 566.
Reliquiæ *Martyrum*, quid loco ipſarum dederit Leo I. I. 713.
— — SS. harum cultum damnat Conſtantinus Copronymus Imp. I. 779.
— — Magdeburgenſibus ereptæ I. 1218.
— — ſuper iis Pax jurate I. 831.
— — religioſius olim tractatæ II. 512.
— — *variæ* in Templis Rom. aſſervatæ I. 1070.
— — *Hieroſolymitana* Carolo M. oblatæ I. 49.
— — *Sanctorum* Trevirenſes III. 2.
— — variorum Sanctorum enumeratæ III. 236. 243. 544. 675.
— — *Mariæ Magdalenæ* ab igne manent intactæ III. 812.
— — *Mauritii & Thebæorum* III. 669.
— — *S. R. Imp.* II. 332.
S. Remaclus, *Tungrenſis Epiſcopus* I. 346. 754. 755. 764. III. 25. 26. 27. 14. 15.
S. Remigius, *Rhemenſis Archi-Epiſcopus* I. 164. 168. 170. 177. 234. 715. 722. 725. 728. 733. 716. 1075. 1110. II. 296. 500. 502. III. 15. 18. 19. 122.
— — *Antiſiodorenſis* I. 803.
Ramiſtagnum, *Caſtrum* I. 35.
Remkeleiben, vide *Rinckleben*.
Remus, *frater Romuli* I. 502. 503. 504. 505. 1057. II. 132. 134. 375. 431. 412.
Renen, *oppidum* III. 329.
de Reneſſi, *milites* III. 402.
Rennipbat III. 548.
Rennivveg, *villa* III. 544. 636.
Renſe, *villa Regia* III. 323.
Reodun III. 558. 565. 578. 633.
Reonolf III. 596.
Repelmonda, *Caſtrum* III. 397.
Repræſentationis jus fratrum filiorum, Judicio Duellico aſſertum I. 813.
Repudii illuſtris tentati exemplum I. 117. 338.
Rerbach (ſ. Herbach) III. 544.
Rerich, *Emporium* I. 55. 56.
Reſidentia Prælatorum I. 1211.
Reſignatio diverſarum Comitiarum III. 810.
— — *Epiſcopatuum*, quomodo facta III. 224.
B. Reſignatus, *Tungrenſis Epiſcopus* III. 20.
de Reſurrectione mortuorum ſingularis ſententia Eutychii I. 741.
— — de eadem hujus liber crematus I. 619.
Rether, *Comes* I. 344.
Reu, *filius Phalec* I. 475.
Reuchlinus, *Johannes* notatus I. 1119. 1267. 1281.
Reuſſe, *Henricus* I. 1161. 1162.
in Reutheim, *Advocatia* III. 746.
Reuttlingen, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 790.
Reymagen, *oppidum*, hujus origo III. 51.
Reyneck, *Caſtrum* III. 204.
Reynerus, Vir doctus I. 1194.
S. Reynhilda III. 23.
Reynsburch, *Caſtrum* III. 144.
Reynsburgenſe Monaſterium III. 302.
Rezil. Vide Wezilo.
Rezzibach III. 624.
Rezziſtat III. 542.
Rhadamanthus I. 488.
Rhætia, *Provincia* III. 661.
Rhea Sylvia, vid. Ilia.
Rhemenſis Eccleſia a Clodovæo dotata I. 728.
Rhemenſes *Archi-Epiſcopi* I. 99. 105. 644.
Rhenaugienſis *Abbatia* I. 275.
Rheniſtein, *Inſula* I. 217.
Rhenus, *Terminus Galliæ & Germaniæ* III. 463.
Rhodus, Inſula ab Eqoitibus Johannitis capta I. 1200. III. 309.
— — urbs I. 482.
Rhodii, horum origo II. 405.
de Ribodimonte, *Anſhelmus* I. 850. 852.
Ribuarii, *Populus* Sæc. IX. adhuc notus I. 73. 82. 92. 93. II. 279. III. 463.
Ribuaria, a Normannis vaſtata I. 245.
Richardis, *uxor Caroli Craſſi* I. 87. 245. 247.
S. Richardus I. 910. II. 551. III. 214.
Richardus, *de S. Victore* II. 546. 547.
— — *Germ. Rex* electos I. 432. 1179. II. 558. III. 260. 274. 279. 283.
— — *I. Angliæ Rex* I. 937. 938. 939. 998. 999. 1002. 1003. 1004. 1006. 1008. 1009. 1011. III. 203. 215. 216.
— — I. & II. Duces Normannorum I. 897.
— — *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 557. 664.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 887.
— — *Fuldenſis Abbas* I. 317. 649.
— — *Gemet. Abbas* I. 939.
S. Richarius I. 50.
Richarius, *Paderbornenſis Epiſcopus* III. 94.
— — *Tungrenſis Epiſcopus* I. 105.
— — *Brumienſis Abbas* I. 93. 97. III. 81.
— — *Dux Suevorum* I. 161. 162.
Richelm III. 640.
Richenbach III. 637.
Richenza, (ſ. Richſa & Richniza) *Auguſta*, uxor Lotherii II. I. 675. III. 148.
Richilo, *Suevorum Rex* I. 159. 161.
Richling, *caſtrum* I. 1107.
Richolf III. 620.
Richolfus, *Archi-Epiſcopus Moguntinus* I. 221. 310. 311. 635. 636. 637.
Richpoto, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 224.
Richvvarderoth III. 652.
Richvvinus, *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1153. 1154.
Ricimannus, *Bambergenſis Epiſcopus* I. 299.
Ricimer, *Patricius & Dux Rom.* I. 163. 164.
S. Rietrodis I. 754.
Riddageshauſen Eccleſia I. 1106.
Riddolus, *Fuldenſis Monachus* doctus I. 237.
Riedlingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 792.
de Riga, *Petrus* I. 1158. III. 219.
Rigolesberg III. 556.
Rihbald III. 610. 629. 630.
Rihbraht, *Subdiaconus* III. 624.
Rihedagus, *Abbas* III. 835.
Rihgonno, *Wormatienſis Epiſcopus* I. 105.
Rihhart III. 502. 545. 586. 636.
Ribhils III. 627.
Rihols III. 521.
Rihperaht III. 502.
Rihvvart III. 517.
Rihvvini III. 490.
de Rimegghen, *Otto*, *Comes Palatinus* III. 166.
Rimi, *locus* I. 42.
Rimilinga I. 107.
Rinckleben, *villa* I. 438. 1319. 1340.
Rindorp, Eccleſia III. 201.
Rinesburg, *Friſiæ urbs* I. 319.
de Rinecke, *Otta Palatinus Comes* I. 656.
de Rineſtida, *Reinhardus* I. 1308.
Ringau, (ſ. Rinahgevve) *pagus* III. 491. 494. 554.
in Rintelen, *Monaſterium* III. 813.
Riothimus, *Britannorum Rex* I. 728.
Ripuarii. Vida *Ribuarii*.
Risgehdenbere III. 544.
de Kiſſenburg, *Nicolaus Epiſc. Conſtant.* III. 757.
Ritante III. 503.
Rixfridus, *Trajectenſis Epiſcopus* III. 53. 58.
Riz, *Walliæ Regulus* I. 899.
Robertus, *Galliæ Rex* I. 809. 826. 829. 830. 831. 905. II. 538. III. 76.
— — *Siciliæ Rex*, ab Henrico VII. Banno notatus III. 314.
— — Cardin. III. 349. vid. Clemens VII. P. R.
— — *Guiſcardus, Normannorum Princeps in Apulia* II. 338. 343. 544. III. 122.
— — de Bavaria *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 441. 443.
— — *Ciſtercienſ. Abbas* II. 544.
— — *Metenſis Epiſcopus* III. 79.
— — *Dux Namurcenſis* III. 337.
— — de Monte, qualis Scriptor I. 687. 917.
— — hujus liber de officiis divinis III. 151.
Vide etiam Rupertus.
Roboam, Rex Judæorum I. 123. 499. II. 121.
de Rochau, (ſ. Rechavv) *Nobiles* I. 1228.
Rochliz, *oppidum* I. 1159. 1199.
Rockezan, *Bohemus* I. 1252.
Rodahuſun III. 622.
Rodebertus, *Galliæ Princeps* I. 94.
Rodbertus, *Archi-Capellanus* III. 825.
Rode, *Johannes Abbas Trevirenſis* I. 1268.
Roden, *caſtrum* III. 815. 817.
Rodenbach III. 548.
de Rodenfels I. 1223.
Rodenkirchen III. 646.
Rodevvansdorff, *vicus* I. 1151.
Rodhardus, (ſ. Richardus) *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 739.
Rodoaldus, *Longobardorum Rex* I. 200.

Rodoaldus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 754.
Rodobertus, *Comes*, Dux factus I. 62.
Rudolphus, *Würzburgenſis Epiſcopus* I. 94.
Rœtingen, *Franconiæ Civitas* I. 1051.
Roſſeberg III. 544.
Rogitianus, *Presbyter & martyr* I. 542. II. 489.
Rogerius, *Siciliæ Dux* & *Rex* I. 673. 878. 881. 882. 884. 994. II. 348. 349. 350. 356. 547. 548. III. 154. 167. 169. 171. 173. 187. 190.
Roggo, *Comes* III. 562. 568.
Roggvveyles, *Ulricus* III. 755.
Rohing III. 498.
Rohingeshus III. 630.
Rohingus, *Fuldenſis Abbas* I. 318. 319.
Rolansske, *caſtrum* III. 311.
Rolantvverde, *Cœnobium* III. 148.
Rolevvinck, *Wernerus* I. 1268. II. 393. 394.
Rollo, *Normannorum Dux* I. 799. II. 530.
Roma, *civitas*, hujus origines I. 502. 505. 1057. II. 134. 146. 373. 417. 432. 433.
— — hujus ſtatus, libera Repoblisa & ſub Regibus I. 1057. 1058.
— — a Genſeriso & Vandalis capta I. 162. 610. 718. II. 281.
— — a Gothis, Alarico & Totila, capta I. 154. 176. 177. 603. 618. 705. II. 277. III. 20.
— — ab Odoacro *Herul. R.* capta I. 165.
— — pes Theodericum, Oſtro-Gothosom Rsgem, exculta I. 169.
— — ab Hensico IV. Imperatore capta I. 425.
— — a Conſtantino M. an Pontifici donata I. 1070. II. 267. 268. 489.
— — a Gregorio IV. P. R. amplificata I. 798.
— — bujus temporals dominium an P. R. compesat? I. 1227. II. 515. III. 63.
— — Orientis Impp. fit rebellis I. 1083.
— — Pontificibus ſuis adverſa III. 184.
— — Vitiorum plena I. 1225.
— — Nova, Byzantium I. 785.
Romana *Reſpublica*, bujus origines, geſta, fata II. 435. 442. 444. 447. 448. 450. 452. 454. 456. 459. 460. 461.
Romanum *Imperium*, de eo ſententia Sigebesti Gemblassnſis I. 689.
Romana *Eccleſia*, Caput saeterarum a Phoca sonſtituta I. 190. 191.
— — quando primum cœperit prædia poſſidere? II. 483.
— — bujus fundamenta a Luthero ſubruta I. 1281.
Romana *Curia*, hujus mores, vitia, inſtituta I. 1279. 1282.
Romani *Conſules* I. 516. ſeqq. 522. 525. 529.
— — *Reges* II. 132. 134. 140. 149. 151. 153. 156. 157. 375. 434. 435. 436. 438. 439. 440. 504. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 516.
S. Romanus, *Blavienſis* I. 698.
Romanus, P. R. I. 252. 253. 805. 1088. II. 390. 531.
Romanus, *martyr* I. 146. 580. II. 486.
— — *Imp. Orientis* I. 164. 806. 807. 808.
— — *Ruſſiæ Rex* III. 230.
Romaniola, P. R. a Rudolpho Habsburgico donata III. 283. 287.
Romarici mons, (hodie Remiremont ſ. Reymsrberg) *locus* I. 53.
S. Romaricus II. 287.
Romoenbirchen, (ſ. Rodenbirchen) *locus* III. 4.
Romulus, *Romæ Conditor* I. 502. 503. 504. 505. 507. 1057. II. 132. 134. 375. 431. 433. 434.
Romundeshuſen III. 647.
Ronesdorff III. 578.
Ronneburg, *locus* I. 1299. 1347.
Rootmulti III. 624.
Rora, *monaſterium* III. 596. 600.
Rorbach III. 636.
Rore III. 578. 600. 617. 624.
Roſa confecrata & Lantgravio Haſſiæ transmiſſa II. 573.
Rosbash III. 624.
Rosdorf III. 539. 553. 585. 592. 608. 640. 647. 654.
Roſenberg, *caſtrum* I. 1231.
de Roſenberg, *Jodocus & Johannes* III. 700.
de Roſenheim, *Petrus* I. 1229.
Roſmunda, *Longobardorum Regina* I. 14. II. 307. 308. 309. 652.
Rosmos III. 490. 504.
Roſſadal, *Caſtellum* I. 314.
Roſteburg, *caſtrum* I. 1314.
Roſtochenſis Academiæ initium I. 1231.
Rota, qua oecaſione Inſignibus Moguntinis inſerta I. 1035. 1090.
Rota, *monaſterium* III. 654.
Rotæ pœna adfectus Comes de Iſenberg, occiſor fratris Archi-Epiſcopi III. 236. 248. 251.
Rotbertus, *Trevirenſis Archi-Epiſcop.* I. 108.
Rotemulti, *villa* III. 563. 632.
Rosenberg, *caſtrum* I. 438. 1340. II. 894.
de Rotenberg, *Comites* I. 1343.
Rotenburg, *Civitas Imperialis* I. 1354. 1355.
— — *Monaſterium* II. 395. 545.
Roterodam, *Civitas* I. 35.
Rotfridus notarius, legatus Cæſaris Caroli I. 55.
Rotgandus, *Longobardorum Princeps* I. 38.
— — *Italiæ Regni uſurpator* I. 219.
— — *Dux* apud Forum Julii I. 781. III. 42.
Rothardus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 1153. 1154.
— — *Argentoratenſis Epiſcopus* I. 105.
Rotharius, ſ. Rotharitb, *Longobardorum Rex* I. 19. 20. 197. 751. 754.
Rothilda, *filia Ducis Sax.* III. 130.
Rotibah III. 629.
Rotrocus, *Ebroicenſis*, poſt *Rothomagenſis Archi-Epiſcopus* I. 899. 900. 934.
Rotrudis, *Caroli M. filia* I. 56. Vid. Rutrad.
Rotunbah, *villa* III. 638.
— — *Monaſterium* III. 640.
Rotvvyl, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 788.
Rotvvansdorf, *villa* I. 1196.
Roumfeld III. 559.
Ruandus, *Venetenſis Epiſcopus* I. 920.
Ruadhartus, *Comes Palatinus* III. 520.
Ruadsata III. 585.
Rubeimontis *monaſterium* II. 395. 545.
Ruben, *fil. Jacob* I. 481. II. 411.
Rubenhus III. 625.
Rubilocenſis *Epiſcopatus* qualis I. 312.
Rucbertus, *Verdenſis Epiſcopus* I. 325.
Ruchardus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 664. 667. 668. Vid. Ruthardus.
Rudbertus, *Regni Gallorum invaſor* I. 102.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 102. 105. 314.
— — *Monaſterienſis Epiſcopus* I. 318.
— — *Abbas S. Galli* I. 220.
Rudeger, *Comes in Thuringia* I. 396.
Rudelſtadt, *oppidum* I. 1322.
Rudgangus, *Metenſis Epiſcopus* I. 218. 634.
Rudhardus, *Argentinenſis Epiſcopus* I. 104.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 274.
Rudmannus, *Augienſis Abbas* I. 267. 268.
Rudolfſtein, *Caſtrum* I. 1328. III. 544.
Rudolphus, *Sueviæ Dux*, *Anti-Cæſar Henrici IV.* I. 425. 654. 655. 656. 658. 843. 844. 1144. 1145. 1146. 1309. 1310. II. 341. 342. 742. III. 742.
— — hujus geſta varia I. 425.
— — a quonam vulneratus III. 352.
— — moritur I. 425.
Rudolphus *Habsburgicus G. Imp.* I. 434. 435. 1047. 1048. 1049. 1050. 1105. 1186. 1190. 1333. 1334. 1335. II. 559. 561. 828. ſeqq. III. 275. 284. 285. 290.
— — hujus filiæ quibus elocatæ I. 1048. 1050. II. 832.
Rudolphus I. filius Habsburg. *Sueviæ Dux & Bohemiæ Rex* I. 1049.
— — II. filius Alberti, *Rex Bohemiæ* I. 1055. II. 841. 849.
— — *Burgundiæ Rex* I. 88. 95. 248. 255. 802. III. 75.
— — II. *Rex Burgundiæ* I. 103. 255. 257. 258. 809. 810. 811. II. 324.
— — III. *Burgundiæ Rex* I. 269. 277. 648. 829. 832. III. 111. 470.
— — Erneſto, D. Alemanniæ, reſiſtit III. 474.
— — Conrado II. Baſileæ occurrit III. 474.
— — Henrico II. & Conrado II. Impp. Regnum ſuum donat I. 648. 832. II. 332. III. 471. 474.
— — hujus Legati Conradum II. Imp. adeunt III. 472.
— — Conradi II. Imp. coronationi adeſt, ibid.
— — moritur III. 477.
— — *Galliæ Rex* I. 102.
Rudolphus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 429. 677. 678.

Rudolphus

Digitized by Google

Rudolphus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 52.
— — *Saxoniæ Duces & Electores* I. 1231. 1353. 1359. 1361.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 701.
— — *de Montfort Conſtantienſis Epiſcopus* III. 751.
— — *Leodienſis Epiſcopus* I. 430. III. 262.
— — *de Rosdorp, Mindenſis Epiſcopus* III. 815.
— — *Pincerna, Numburgenſis Epiſcopus* I. 1215. 1216.
— — *Paderbornenſis Epiſcopus* I. 317. 320.
— — *de Dieplolt, Trajectenſis Epiſcopus* III. 402. 403. 405. 408.
— — *Verdenſis Epiſcopus* I. 1166.
— — *Wurtzburgenſis Epiſcopus* I. 96. 98.
Rudolphus, *Alemanniæ Dux* I. 298.
— — *Comes Palatinus Rheni* I. 1187.
— — *Saxoniæ Dux* III. 700.
— — *Sueviæ Dux* I. 324. 331. 335. 343. 351. 352. 354. 359. 363. ſeqq. 369. 385. ſeqq. 394. 405. 412. 417. 423. 654. 655.
— — *Augienſis Abbas* I. 249.
— — *Hirſchfeldenſis Abbas* I. 317.
— — *Comes* III. 543. 614.
— — *Pincerna de Varila* I. 1225.
— — *Herbipolenſis Canonicus* III. 642.
— — *Subdiaconus* III. 584. 586. 589. ſeqq. 599. 602. 607.
Rudrut, Caroli M. filia I. 221. 310. II. 673.
Ruduch III. 558.
Ruffina, *martyr* I. 142. 583.
Ruffinus, *Aquilejenſis presbyter* I. 696. 702.
— — *Patricius* II. 276.
— — *Magiſter militum* I. 701.
— — *Scriptor Eccleſiæ* II. 492.
Rugiheimen III. 627.
Rugii *Slavi* I. 979.
— — horum geſta I. 724.
— — fiunt Chriſtiani I. 1126.
— — his è Germania Epiſcopus datur I. 108. 109.
Rugila, *Hunnorum Rex* I. 711. III. 17.
Rogiland, *provincia* I. 724. II. 306.
Ruhunbah, *villa* III. 570.
de Rulenborch *Reinaldus* III. 343.
Rumaldis, filia Regis Grimaldi II. 292.
Rumaldus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 293. 295. 319. 340. III. 741.
S. Rumboldus I. 780.
Ruminee, *caſtrum* III. 343.
de Rummis, *Dominus* III. 330.
Rummeſienſis Abbatiſſa inaudito exemplo nubit I. 895.
de Runlingen, *Lutoldus* II. 547.
Ruohnahdes III. 548.
Ruoccheri, *Comes* III. 542.
Ruoda III. 609.
Ruodichesheim III. 583.
Ruodunch III. 516.
Roodperath, *Comes* III. 512.
Ruodvvin, *Presbyter* III. 542.
Ruohheim III. 624.
Ruomfeld III. 559.
Ruommethuſon III. 640.
Ruothilt III. 645.
Ruotſuuindubuſen III. 623.
de Rupe, *Walramus* III. 279.
Rupertus, *Palatinus Imper.* I. 1108. 1224. 1227. 1359. II. 568. 912. 913. 928. III. 357. 360. 372. 373. 376. 387.
Ropertus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 314. 316. 646. 647. 1303.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 76.
— — *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 1239. 1240.
— — *Bambergenſis Epiſcopus* I. 397. 404. 408. 419. 420. 666.
— — *Metenſis Epiſcopus* I. 642.
— — *Augienſis Abbas* I. 347. 352. 405.
Rupertus Junior, *Comes Palatinus Rheni* I. 1272.
— — *Aquitaniæ Marchio* I. 69.
— — *Flandriæ Comes* I. 404. 666.
— — *Normanniæ Comes* I. 666.
— — *Tuitienſis* I. 1130.
Vide etiam *Robertus*.
Ruſſi, tempore Henrici IV. Imp. opem à Germanis petunt I. 380.
— — Henricum IV. muneribus deliniunt I. 390.
— — horum Reges I. 811. 842.
Ruſteberg, *Caſtellum* I. 429.
S. Ruſticus I. 563.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 4. 22.
Ruſtici in Spirenſi diœceſi ſeditioſi II. 965.
Rutbertus, *Flandriæ Comes* I. 344. 345. 346.
Rutgangus, *Epiſcopus* I. 310.
Rutgaudus I. 635.
Rutgerus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 102.
— — *Thuringiæ Comes* I. 342.
— — *Privatus* III. 633.
Ruth, Moabitis II. 420.
Ruthardus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 426. 1147. 1304. 1369. II. 340. Vide Richardus & Ruthardus.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 273.
— — *Strasburgenſis Epiſcopus* I. 104.
— — *Corbejenſis Abbas* I. 104. 318. 325.
— — *Hirſchfeldenſis Abbas* I. 352. 378.
— — *Abbas* III. 544.
— — *homo privatus* III. 646.
Rutheni, *die Reuſſen, Plavienſes* I. 1161. 1162. 1347. 1365.
Ruthenus, Cardinalis natione Græcus III. 412.
Ruthis, *villa* III. 88.
Rutiche, *caſtrum* III. 96.
Rutila, *Monaſterium* I. 94.
Rutmannus, *Augienſis Abbas* I. 265.
Rutvvicus, *Rerum Saxonicar. Scriptor* I. 1163.
Ruysbroch, *Johannes* I. 1224. III. 350. 361.
Ruyſſenbach, *Martinus* III. 443.
Ruzelinus, *Fuldenſis Abbas* I. 398.
de Rymach, *Otto Palatinus* III. 180.
de Ryoeck, *Otto, Canonicus Vicarius* III. 755.
Rynesburgenſe *Cœnobium* III. 250.
Rypenſis, *Epiſcopatus* I. 1120.
Ryſch, *Gregorius* I. 1268.

S.

de SAarvverden, (ſ. Zarvverden) *Comites* III. 346. 379.
— — *Fridericus Comes* III. 442.
Saba Regina venit ad Salomonem I. 499.
Sabaria *regio* I. 52.
Sabaria, *oppidum* I. 590.
Sabaudiæ *Comitatus*, hujus origines II. 536.
— — *Comites*, fiunt Duces I. 417. 1231. III. 388.
Sabbatum, de eo variæ cogitationes II. 211.
Sabellius, *hæreticus* I. 590. 1074. II. 487.
Sabinarum raptus I. 505.
Sabina, *martyr* I. 5. 567. II. 479.
Sabinianus, P. R. I. 190. 621. 746. II. 511.
Sabinus, *martyr* I. 145.
Sacerdos incoxicator I. 320.
Sacramenta Eccleſiæ Romanæ, de iis dogmata Wiclefi III. 386.
— — harum præfationes a quo conditæ I. 725.
— — Cœnæ Domini, varia monachorum miracula de iiſdem I. 929.
Sacrilegium habetur capere Cardinales I. 1101.
Sadducæi, horum ſecta II. 460.
Saganenſis *Dux*, *Henricus* III. 700.
Sagittæ aoreæ emiſſæ III. 187.
Sagum, *ſcrofa lactans* III. 546.
Sahlmana III. 643.
Sala, *fluv.* I. 52. 244. 1309. 1368. III. 491. 508. 515.
— — *villa* III. 552. 560. 569. 592. 604. 611. 634.
— — *Monaſterium* III. 518.
S. Salaberga II. 581.
Salagevv, *Pagus* III. 487. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 497. 498. 500. 501. 502. 503. 506. 507. 508. 509. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 520. 521. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 536. 537. 538. 539. 541. 542. 543. 594. 603. 629. 630.
Salaha, *villa* III. 598.
Sale I. 472. 473.
— — prope Saleberg Monaſterium I. 1161.
Salecheim, *villa* I. 707.
Salechen, *Monaſterium* III. 544. 636.
Salechenrod III. 548.
de Salecke, *Pincerna Conradus* I. 1198.
Salefeld, *locus*, *villa Regia* I. 106. 430. 641. 1166. 1167. 1320.
— — *Abbatia & Monaſterium Ordinis S. Benedicti*, hujus origines I. 349. 350. 399. 400. 410. 411. 655. 1093. 1309. III. 124.
Salica *Terra* III. 647.
Salicæ *Leges*, vide *Leges*.
Saliſburgenſes *Archi-Epiſcopi*, vide *Saltzburgenſes Archi-Epiſcopi*.
Salluſtia, *martyr* I. 578.
Salluſtius, *Criſpus* II. 462.
Salmerius, *Matthæus* III. 1. Præf.
Salmoniacum I. 34.
Salmontiacum, *villa* I. 35.
Salome II. 237.

(I) 2

Salomon

Salomon, *Rex Iſraelitarum* I. 123. 498. 499. II. 121. 222. 242. 243. 422. 423.
— — *Rex Britanniæ* I. 69. 76.
— — *Hungariæ Rex* I. 330. 348. 377. 378. 393. 408. 838. 840.
— — *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 92. 101. 233. 240. 249. 256. 257. III. 707.
— — *S. Galli Abbas* I. 249.
Salſus fons prope Chizzichum III. 515.
Saltantes per annum II. 538.
Salucho, *Diaconus* III. 617.
Salviatus, *Robertus* I. 1267.
S. Salvius, *martyr* I. 785.
Salumar, *presbyter* III. 614.
Salungen III. 645.
Salutatio Angelica, Pars Confeſſionis Fidei Ludovici IV. Imp. I. 439.
Salz, *Franconiæ locus* I. 52.
Saltza, *Thuringiæ oppidum* I. 1216. 1321. 1346. 1352. 1360. 1365.
de Salza, *Domini* I. 1049. 1345. 1346.
Salzaha III. 545. 637.
Salzbrun prope Chiziga III. 516.
Salzburgenſis *Archi-Epiſcopatus*, hujus origines, fata I. 636. 787. 1028. 1084. 1128. 1300. II. 525. III. 47.
— — *Archi-Epiſcopi* I. 395. 435.
de Salzenbach, *Dux* III. 182.
Salzmunde, *Caſtrum* I. 1217.
Salzungen, *Caſtrum* I. 1361.
Samaria, *urbs* I. 500. 534. 542.
Samaritani I. 499.
Sambucus in vitem transformatus I. 737.
Samnites Romanos includendo ſuperant II. 169.
Samnium Ludovico II. Imp. ſubjectum I. 74.
Samo, *Slavorum Rex* I. 197.
Samoſatenus, *hereticus* I. 143.
Samſon, *Judex* I. 122. 495.
B. Samſon, *Apoſtolus* Minoris Britanniæ III. 18.
Samuel, *Propheta & Judex* I. 122. 497. 703. II. 105. 107. 110. 114. 421. 496.
Sancti qui veri, horum Canonizatio I. 1095. 1098.
— — horum omnium feſtum quando inſtitutum I. 791. II. 511. III. 57.
— — interceſſio valida a Monachis habita I. 754.
— — horum invocationem rejicit Johannes Wiclef III. 386.
— — de hac ſententia Sectæ Flagellantium III. 390.
— — in horum Acta inquirit Carolus M. III. 45.
— — Reliquiæ, harum credita vis & virtus III. 103.
— — harum variæ Auguſtæ & Mindæ III. 680. 682. 812.
Sanctius, *Arragoniæ Rex* I. 892.
Sandeſates III. 581.
Sandes, *villa* III. 641.
Sandhaſen dicuntur Franci Orientales III. 662.
Sangerhauſen, *urbs* I. 1141. 1308. 1351. 1352. 1169. III. 390.
— — *Monaſterium* I. 1308. 1309.
de Sangerhauſen, *Domini* I. 1307. 1367. 1368.
Sanguis, an in eo anima II. 39.
— — de cœlo delapſus I. 635.
— — bujus varia miracula I. 735. 742.
— — & aqua ex imagine Chriſti profluens I. 778.
— — *Domini* Mantuæ repertus I. 52. 223. 290.
— — Fuldam tranſlatus I. 102.
— — in Augienſe Monaſterium delatus I. 257. 645.
— — in Angliam delatus I. 809.
— — propter hujus negligentem effuſionem crematur Eccleſia I. 834.
Sannunga III. 494.
Santbach III. 544.
Santbahæ *torrens* III. 544.
Santberg III. 544.
Sapientes ſeptem Græciæ II. 434.
Sapores, *Perſarum Rex* I. 147. 583. 593. 594. 597. 695. 1068. II. 263. 270. 272. 273.
Sappho, *poëtria* I. 531.
Sara, *uxor Abrahami* I. 478. 480. II. 68. 410.
Sarabertus, *Prumienſis Abbas* I. 86.
Saraceni I. 39. 595. 796. 802. 822. 847. 950. 963. 964. 993. 1033.
— — horum origines I. 479. 751. 752.
— — horum geſta I. 753. 755. 756. 759. 760. 763. 764. 769. 770. 771. 774. 786. 791. 792. 807. 808. 809. 843. 938. 985. II. 512. 513. 514. 516. 517. 520. 528. III. 295.
— — horum geſta in Italia III. 92. 93.
— — horum mores quales II. 520.
— — horum fata I. 766. III. 187.
— — horum victoriæ in Oriente ſub Heraclio I. 196.
— — Orientem vaſtant I. 200. 207. 212. 213.
— — Galliam vaſtant I. 213. 228.
— — a Carolo Martello vincuntur I. 213. 214. 630. 631.
— — horum legatio ad Carolum M. I. 38.
— — a Carolo M. victi I. 309.
— — in Hiſpania a Carolo M. oppugnati I. 219.
— — Ottonem II. in Calabria vincunt I. 315.
— — Conſtantinopolin obſident I. 212. 629. 769.
— — Hiſpaniam occupant I. 769. II. 520.
— — Siciliam tenent I. 201. 204.
— — Beneventum occupant I. 69. 808.
— — *horum Principes, Ammiræ dicti* I. 214. 630. 752. 754. 757. 759. 761. 762. 767. 768. 769. 770. 772. 773. 774. 775. 776. 778. 781. 782. 788.
Sarburg, *Caſtrum* III. 96.
de Sarburg, *Comites* I. 1314.
Sardanapalus I. 502. 503. II. 122. 144. 376. 429. 431.
Sardinia Inſula, hujus fata I. 631.
— — a Saracenis tentata I. 54. 56. 631. 787.
Sarbruck (ſ. Sarebrucha) *Caſtrum* I. 678.
Sarepta, *Monaſterium* III. 33. 36.
Saricho, *Corbejenſis Abbas* I. 344.
de Saringes, *Dux Bertoldus* I. 992.
Sarmatæ, a Romanis victi I. 546.
Saruch, *filius Reu* I. 475.
de Saspach III. 756.
Saſſeſtein, *Caſtellum* I. 361.
Satesdorff III. 568.
Saturninus, *martyr* I. 145.
— — *Arelatenſis Epiſcopus* I. 595.
— — *Hæreticus* I. 137.
Saturnus, *Rex Italiæ* I. 490. II. 78. 100. 375. 407. 417.
Saul, *Rex Iſraelitarum* I. 123. 497. II. 108. 109. 110. 113. 115. 421.
Saulifeld, *locus* I. 79.
Sautenborch, *Caſtrum* III. 305.
Saxaha III. 578.
Saxenburg, *Caſtrum* I. 1142. 1299.
Saxones I. 630. 631. 632. II. 274. 279.
— — horum origines I. 1296. II. 253.
— — fata I. 598. 742. II. 492.
— — geſta I. 598. II. 497.
— — migrationes, geſta & laudes I. 357. 358.
— — a Romanis ſuperati I. 149.
— — Britannis ſubſidio veniunt I. 710. III. 29.
— — Britanniam ſibi ſenſim ſubjiciunt I. 711. 712. 719. 721.
— — partem Thuringiæ occupant I. 1023. 1298. 1299.
— — hos inter & Thuringos bellum ſæculo IX. I. 246.
— — ſocii Longobardorum II. 308.
— — horum bella & geſta varia cum Francis I. 36. 37. 38. 39.
— — a Francis orientalibus diſſident I. 241.
— — Gallias invadunt I. 184.
— — Francos vincunt I. 179.
— — Francis facti tributarii I. 214. 216. 217. 633.
— — a Francorum tributo liberati I. 197.
— — a Francis ſuperati I. 179. 212. 635. 739. 751. 770. 772. 775. 779. 780. 781. 782. 783. 1010. II. 290. 294. 299. 302. III. 40.
— — a Dagoberto, Francorum Rege, victi II. 513.
— — a Carolo Martello victi I. 309.
— — à Pipino devicti I. 310.
— — horum fata ſub Carolo M. I. 784. 786.
— — a Carolo M. ſuperati, ſæpe rebelles I. 218. 219. 220. 221. 222. 310. 311. III. 42. 43.
— — horum multitudo in Franciam tranſlata I. 223.
— — a Carolo M. victi fiunt Chriſtiani I. 38. 219. II. 523.
— — horum bella cum Henrico II. Imper. II. 340. 341.
— — horum motus contra Henricum IV. Imp. I. 323.
— — gravamina contra Henr. IV. Imp. & ab eodem poſtulata I. 357. 362.
— — controverſiæ cum Henr. IV. Imp. I. 359. 360. ſeq. 425. 653. 654. 655. 841. 843. 847. 848. 1037. 1141. 1143.

Saxones

Saxones, his ſervitutem, exſtructis caſtellis, imponera conatur Henricus IV. Imp. I. 353. 355.
— — hos bello petit Henr. IV. Imp. I. 380. 383. 384. 385. 386.
— — ab Henrico IV. Imp. ſuperati I. 387.
— — his exitium afferre conatur Henricus IV. Imp. I. 355.
— — libertatem ſuam fœderibus & armis tuentur I. 356.
— — Henrico IV. Imper. iterum rebelles I. 406. 407. 410. 411.
— — Hartesburg Caſtrum & Eccleſiam ibidem funditus evertunt I. 371.
— — horum legem confirmat Conradus II. Imp. III. 469.
— — inter Germaniæ populos Imp. eligunt III. 463.
Saxonia, ab Hunnis vaſtata I. 101. 644.
— — Ludovico Juniori cedit I. 79. 641.
— — Transalbiana Obotritis conceſſa I. 52.
— — fit Chriſtiana I. 208. 310. III. 30. 31.
— — Epiſcopatuum in eadem origines I. 310.
— — hujus principum ævo Henrici IV. Imper. origines I. 396.
Saxoniæ *Electores* I. 1228. 1231. 1232. 1364.
— — *Ducatus* I. 1301. 1387. II. 319.
— — ad Aſcanios defertur III. 210.
— — *Duces* I. 101. 356. 361. 384. 396. 435. 657. 667. 672. 675. 724. 751. 795. 807. 808. 1009. 1032. 1038. 1040. 1087. 1094. 1107. 1143. 1148. 1160. 1303. 1368. II. 321. 322. 323. 347. III. 63. 79. 81. 97. 113. 131. 158. 169. 197. 203. 223. 227. 230. 268. 295. 355. 387. 409.
— — *Comites Palatini* I. 1141. 1307. 1316. 1317. 1319. 1368. 1369. 1370.
Saxonici *Imperatores* III. 669.
Saynenſes *Comites* III. 246. 263. 311.
— — *Comes* de hæreſi accuſatus I. 431.
Scalcohrunnen III. 544. 636.
Scambach III. 582.
Scamnunfulda *fluv.* III. 489. 580.
Scandinavia, vagina Gentium I. 692. 693. III. 11.
Scaninge, *locus* I. 42.
Scanvulta *fl.* III. 548.
Scara I. 39.
de Scarfenberc, *Hartung* III. 648.
Scebach III. 578.
Scehifeld, *villa* III. 554.
Sceibach III. 495. 498.
Sceptri *Feudum*, hujus exemplum I. 1153.
— — per illud in Italia Duces inveſtiri I. 932.
— — per illud Feuda Epiſcoporum Germaniæ olim collata I. 947.
Sceptrum, *Imperiale* II. 365.
Scipiones *Romani* I. 532. 533. 534. II. 182. 455. 457.
Schafhuſen, *Monaſterium* III. 132.
de Schaffhuſen, *Jacobus* III. 746.
Schamelius, *Johannes Martinus*, laudatus II. Præf.
Scharffenberg, *mons & caſtrum* I. 1329. 1345. 1360.
Scharpf, *Joh.* 1233.
Schauenburg, *caſtrum* I. 1139.
Schaumburg, *Comites* I. 1288.
de Schenckenvvald, *Nobiles* I. 1333.
Schencku *de Varila* I. 1215.
— — *de Thutenberg* I. 1365.
— — *de Erpach* I. 1238.
de Scheyern, *Marchio Lubaldus* I. 672.
Schidingen, *caſtellum Thuringiæ* I. 1023. 1299. 1310.
de Schidingen, *Beringer* I. 1341.
Schidernburg, *caſtrum* I. 42.
Schildenrode, *villa* I. 439.
Schildis, *Hermannus* I. 1212.
da Schinſtete, *miles* I. 1190.
Schipliz, *caſtrum & monaſterium* I. 1142. 1307. 1322. 1368. 1369.
Schiſma in Eccleſia.
I. Novati contra Cornelium II. 485.
II. Inter Liberium & Felicem II. 492.
III. tempore Damaſi I. II. 493.
IV. inter Bonifacium & Eulalium I. 707. II. 497.
V. inter Symmachum & Laurentium II. 502.
VI. ibid.
VII. granda tempore Sergii I. ob diſſenſum duorum Concil. univerſal. II. 517.
VIII. inter Eugenium & Siſinnium II. 526.
IX. Scandaloſiſſimum inter Formoſum & Sergium II. 530.
X. inter Johannem XII. & Leonem VIII. II. 534.
XI. inter Benedictum V. & Leonem VIII. II. 535.
XII. tempore Gregorii V. II. 536.
XIII. tempora Benedicti VIII. II. 538.
XIV. Scandaloſum & confuſione plenum inter Benedictum IX. & alios II. 539.
XV. inter Alexandrum & Condulum II. 542.
XVI. inter Gregorium VII. & Archi-Epiſc. Ravennenſ. II. 543.
XVII. inter Paſchalem II. & tres Prælatos II. 545.
XVIII. tempore Gelaſii II. & Calliſti II. II. 546.
XIX. inter Innocentium II. & Petrum Leonis II. 548.
XX. grande inter Alexandrum III. & quatuor Schiſmaticos II. 551.
XXI. inter Johannem XXII. & Petrum de Carbario II. 562.
XXII. omnium peſſimum & ſubtiliſſimum durans per 40. annos I. 1219. II. 567.
— — tollitur I. 1228. II. 570. III. 350.
XXIII. inter Eugenium & Felicem per 16. annos II. 572.
Schiſmaticorum in eccleſia multitudo I. 658.
de Schleiniz, *Nobiles* I. 1155. 1234. 1238.
de Schlitiſi, *Gerlach* III. 643.
Schlotheim, *vicus & caſtrum* I. 434. 1334.
Schlyerefa III. 581.
Schmalkalden, *fluv.* I. 1305.
Schmalkalden, *locus* I. 1306. 1371.
Schmidt, *Conradus* hæreſiarcha in Thuringia III. 390.
Schmidhaim, ſive Wayblingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 791.
de Schœnberg, *Nobiles* I. 1118. 1174. 1248. 1255. 1287. 1365.
de Schœnhoven, *Domini* III. 339.
Schœningen, *locus* I. 42.
Scholæ *Canonicæ* I. 1095. 1097. 1099.
— — Monaſteriorum, maxime Ordinis Benedictini I. 1129. III. 87.
— — *Epiſcopales* III. 112. 170.
Scholarium Vallis ordo III. 232.
S. Scholaſtica I. 1035. II. 515.
Scholaſticorum Theologia I. 1177.
— — *Magiſter* III. 546.
de Schomborg, *Antonius* Comes, Mindenſis Epiſcopus III. 818.
— — *Erneſtus, Hildesheimenſis Epiſcopus* I. 1115.
— — *Comites* III. 813. 815. 816.
Schonevelt, *Henricus*, Inquiſitor hæreticæ pravitatis III. 390.
de Schottenberg, *Comes Eberhardus* III. 437.
Schovvenburg, *caſtrum* I. 1306. 1330. 1367.
Schovvenforſt, *caſtrum* I. 1322.
Schradinus, *Ludocbus*, quis fuerit I. 303.
Schrapelau, *arx & Comites* I. 1166. 1206. III. 834. 837.
Schreckenherg, *Metalli fodina Miſniæ* I. 1272.
Schvvara, *Udalricus*, miles III. 755.
de Schvvarzburg *Comites* aliquot I. 430. 434. 1040. 1049. 1162. 1215. 1217. 1224. 1232. 1318. 1320. 1328. 1343. 1344. 1348. 1350. 1356. 1358. 1361. 1365. 1318. 1342.
Schvvarzenvvald, *Caſtrum & Præfectura Saxonica* I. 1304. 1305. 1350.
da Schvverin, *Comites*. Vide *Suerin*.
de Schvvichgelda, *Johannes* I. 1108.
Schvvigkerthaal III. 746.
Schynna, *Monaſterium* III. 812.
Sclaomir, *Obotritorum Dux* I. 226. 227.
Sclavis III. 554.
Sclavita, *Marabenſium Tyrannus* I. 235.
Sclicha, *fluv.* I. 426.
Schliedinuueke III. 581.
Sconangienſe, *monaſterium* III. 301.
Scopa, princeps militiæ ſub Rege Epiphane I. 538. II. 453.
Scoralianum, *caſtrum* I. 35.
Scoringa, *Provincia* II. 305.
Scoldesbach III. 636.
Scoti, horum origo & varia geſta I. 160. 698. 762. II. 474. 643. III. 18.
Scotia fit Chriſtiana I. 158. 606. 628. 710. 745. III. 15.
— — *Reges* aliquot I. 648. 649. 744. 748. 899. 900. 901. 916.
— — *Vaſalli* olim Regis Angliæ I. 899. 917.
Scotiſtæ, Secta Theologorum Scholaſticorum I. 1207.
Scoti, Monachi in Germania, horum fata I. 648. 649.
Scotorum *Monaſterium* in Colonia I. 647.

Scotorum monaſterium in Erffordia I. 317. 645. 1106.
Scutus, *Helias* I. 649.
Scotus, *Johannes* I. 1207. 1209.
— — *Marianus* quis fuerit? I. 441. 448. 648. 649. 650. ſeqq. 838. 1186.
Screckesbach, *villa* III. 643.
Scrinarius S. Lateranenſis Palatii III. 729.
Scriptura, a dextra ad ſiniſtram ſcribendi ratio II. 151.
— — *Sacra*, hujus verſio Latina Hieronymi I. 700. 701.
Scrouſhageni III. 534.
Scunderesbach III. 637.
Scuntra *flav.* III. 492. 506.
Scunera, *villa* III. 495. 500. 505. 508. 509. 522. 510. 537.
Scuntaraha, *marca* III. 543.
Scutarius, Regis Henrici IV. Gotfridus Dux I. 299.
Scylla, Tyrrhenorum I. 495. II. 114.
Scyphum aureum Bohemiæ R. Imp. propinat III. 751.
Scyphos è teſta capitis Regis Cunimundi II. 307. 309.
Scythæ, horum regni origines I. 475. II. 404. 407.
— — horum geſta I. 509. II. 93. 442.
— — Græcis rebellant I. 171. 172.
Scythiæ ſitus & populorum res memorabiles, migrationes, mores I. 89. 90. 120. 136. 306. 475. 509. 564.
Sdiedenvveg III. 548.
Sdigerdes, *Rex Perſarum* I. 704. 712. 711.
Sebaſte *urbs*, olim Samaria I. 541.
S. Sebaſtianus, *martyr* I. 145. 228. 311. 621. 638. 790. 1069. 1071. 1115. II. 488.
— — hujus Reliquiæ III. 56.
Sebaſtianus, *Tyrannus* I. 706.
— — Dux Valentiniani II. 644.
— — Venetorum II. 789.
de Seberg, *Berchta* I. 1043.
Seckingenſis, eccleſiæ prædia conferuntur Comiti de Habſpurg II. 784.
Seconienſis Epiſcopus II. 830.
Secunda, *Martyr* I. 142. 583.
Secundus, *Tridentinus Epiſcopus* I. 189. 747.
— — Philoſophus II. 478.
Sedechias, *Rex Judæorum* I. 125. 307. 506. 511. II. 135. 152. 417.
Sedechias, Judæus venenato hauſtu necavit Carolum Imp. I. 79. II. 706.
Sedeliz, *Monaſterium* I. 1231.
S. Sedemius III. 288.
Seditio Conſtantinopolitana I. 616.
— — Judæorum I. 532. II. 254.
— — Monaſterienſis II. 975.
— — Romæ II. 443.
— — Ruſticana per Germaniam II. 972.
— — Servorum in Italia I. 530. II. 154.
Seditioſi proprie qui? II. 846.
Sedunenſis, *Archi-Epiſcopatus* II. 525.
Sedunenſis, Florentinus Martyr I. 704.
Seelandia II. 614. 975.
Seelmeſſen I. 825.
Segeberg, *oppidum* I. 399.
Segeberg, *Cœnobium* I. 842. Vide Sigeberg.
Segenboldesrode III. 548.
Segenvinus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 1301.
Seguinus, R. Biſuntinus II. 145.
Seguſa perit II. 354.
Sejanus, Tiberium contra Judæos inſtigat I. 134.
Seir, mons II. 481.
Sela, Rex in Iſrael II. 123. 412.
Selegerei III. 651.
Seleucia I. 129. 138. 526. 564. 569. II. 448. 476.
Seleucus, Nicanor I. 120. 129. 525. 586. 527. II. 169. 449.
— — Callinicus, R. Syriæ I. 529. II. 173. 452.
— — Ceraunus, Rex Syriæ I. 529. II. 173. 453.
— — Philopator, I. 129. 531. II. 182. 455.
Seligenſtat, *Monaſterium* I. 331.
Selms, *vicus* I. 1151.
Sellum, Pontifex in Juda II. 433.
de Seilniſi *Erminolt* III. 642.
Selterod III. 542.
Selz, *caſtrum* I. 35.
— — *Monaſterium* III. 670.
Sem, *filius Noe* I. 461. 466. 468. 474. II. 51. 52. 64. 67. 403. 404. 405.
Semeias, Propheta I. 500. II. 423.
Semele, filia Cadmi I. 488.
Semiramis, *Aſſyriorum Regina* I. 306. 478. II. 65. 376. 410. 609.
Sempronianus, *Martyr* II. 488.
Sempronius, Conſul Romanus II. 451. 453.
Senebaldos, Cardinalis, eligitur in Papam III. 263.
Seneca, *Philoſophus* I. 135. 554. 1062. II. 472. 473.
— — *Epiſc. Hieroſolymit.* I. 137. 566. 568.
Seneſchallus, *Caroli M. Adolphus* I. 782.
— — *Franciæ*, *Andegavenſis Comes* I. 905.
— — *Brabantiæ* III. 352.
— — *Normanniæ* I. 939.
Senioratus Jus inter Vandalos uſitatum I. 723.
Sennacherib, *Rex* I. 505. 506. II. 129. 433.
die Senne, *Deſertum* I. 47.
Sennes, *martyr* I. 6. 142.
Senones, horum fata & facta I. 89. 96. 128. 523. 802. II. 145. ſeqq. 444. 613. 619.
Senonenſes *Epiſcopi* I. 89.
Senſcones, *R. Ægypt.* I. 501.
Sentila, *Gothorum Rex* I. 199.
Sentinabach III. 571.
Seuniunberg III. 568.
Sepithus, *Rex Ægypt.* I. 507.
Septem dormientes. Vide *Siebenſchläffer.*
September menſis, Germanicos dictus I. 561.
— — Commodus appellatus I. 571.
Septentrionalis plaga propagandis gentibus apta I. 89.
Septoaginta interpretes I. 129. 307. 468. 527. 700. II. 451.
Septuaginta Interpretes, horum Chronologia II. 398.
Sepulcrum Domini a Turcis vaſtatum III. 105.
Sepultura *Caroli M. magnifica* III. 48.
— — *Henrico IV. Imp.* excummunicato denegatur I. 667.
— — *Chriſtianorum* Cardinalibus olim commiſſa I. 1068.
— — hujus procurandæ cauſa inſtituta Bethunii ſocietas Eligiana I. 997.
Sequana, *fluvius* I. 50. 89. II. 146.
Sequani populi II. 622. 634. 641.
Seramus, *campus*, *villa* III. 54.
Seraphia, *martyr* I. 5. 565. 567. II. 479.
Seraphin quid? II. 19.
Serapion, *Epiſc. Antiochen. martyr* I. 140. 142. 571. 578. II. 488.
Serapis, *Ægyptiorum Rex & Idolum* I. 480. II. 83. 412.
Serafar, f. Sennacherib parricida II. 129.
Serena, *martyr* I. 819.
S. Serenus I. 563.
Sergius, *martyr* I. 145.
Sergius, *P. R.* I. 22. 205. 207. 626. 627. 762. 764. 765. 1082. II. 293. 389. 517.
— — II. *P. R.* I. 232. 639. 792. 794. 1011. 1086. II. 390. 527. III. 62.
— — III. *P. R.* qui tempore Formoſi in Antipapam electus I. 255. 644. 806. 1032. 1087. 1088. II. 190. 538.
— — IV. *P. R.* I. 272. 648. 827. 1090. II. 391. 538.
Sergius, *Epiſcopus & Patriarcha Conſtantinopolitanus*, *Hæreticus Acephalita* I. 89. 196. 197. 198. 623. 624. 756. II. 290. 514.
— — *Monachus*, Adjutor Mahometis II. 511. 512.
Sericius, *P. R.* II. 494.
Sericum, *Caſtrum* III. 73.
Serudolf III. 544.
Serpens, deceptor Diabolus II. 54.
— — æneus Moſis II. 159.
— — miræ magnitudinis & peſtiferi anhelitus II. 172. 452.
— — horum prælium III. 213.
S. Servatius, *Tungrenſis Epiſcopus* I. 702. 786. 1073. II. 494. III. 2. 7. 14. 19. 28. 82. 117.
S. Servatii *Abbatia* III. 73.
Servi *Caſati* III. 564. 575.
— — *Hubarum* III. 576.
— — *Tabularii* III. 599.
— — a Clericatu excluſi I. 604. 707. 1076.
Servile bellum, vide Siculum bellum.
Servilianus, *martyr* I. 5. 565. II. 477.
Servitus, Germanis exoſa I. 354. ſeqq.
— — hujus quædam ſpecies in Leodienſi Epiſcopatu ſublatæ III. 166. 167.
Servitutis & nobilitatis prima mentio II. 403.
Servius Tullius, *Rom. Rex* I. 125. 512. 516. II. 153. 157. 439.
Servius Sulpitius, *JCtus Romanus* I. 539.

Servius *Fulvius*, Conſul Romanus II. 458.
Servus ſervorum Dei, Titulus Pontificis, quando cœperit? II. 510.
Servorum ſeditio in Italia I. 530.
Seſac, *R. Ægypt.* II. 424.
Seſſa III. 535. 587.
Seth, *Patriarcha* I. 449. 467. 470. II. 31. 63. 67. 401.
Setzelo, *Vir ſanctus* II. 547.
Seuches, Rex major Hiſpaniarum I. 890.
Saveld III. 653.
S. Sevara, *Abbatiſſa* I. 754. II. 514. III. 26.
Severianæ thermæ apud Antiochiam I. 140.
Savariani in Eccleſia Græca I. 836. III. 123.
Severinus I. *P. R.* ſ. Zephyrinus I. 140. 573. 574. 575. 1066. II. 261. 384. 483.
— — II. *P. R.* I. 197. 623. 752. 1082. II. 291. 388. 513.
S. Severinus I. 195. 723. 724. II. 282. 482.
— — *Trevirenſ. Archi-Epiſc.* III. 5.
— — *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 10. 703. 1071. II. 275. 494. III. 2. 8. 9.
— — *Agaunenſis Abbas* II. 503.
S. Severus, *martyr* I. 580. III. 15.
— — hujus translatio I. 312. 1056.
Severus *Septimius*, Pertinax *Imp.* I. 6. 140. 572. 1066. II. 260. 482.
Severus, *Flav. Libius*, *Imperator* I. 163. 164. 719. II. 281.
Severus *cum Maximino a Galerio Maximiano Cæſar factus* I. 146. 588. 589.
Severus, *Trevirenſ. Archi-Epiſc.* I. 715. II. 498.
— — *Conſtantienſ. Epiſc.* III. 702.
Severus *Sulpitius* I. 151. 252. 701. 1190.
Sevva III. 588.
Sextius, *Pythagoricus Philoſophus* I. 545.
Seynsberch, *Caſtrum* III. 323.
de Sezebergha, *Domini* III. 397.
Sezzilahano *Marca* III. 619.
Siagrius, *Romanorum Belli Dux* I. 724. 726.
Siagrius, *Rex Galliæ*, victus a Clodov. I. 166. II. 296.
Sibicho, *Spirenſ. Epiſc.* I. 317. 319.
Sibigelt III. 511.
Siborg, *monaſterium* I. 399.
Sibylla, *Bartholomæus* I. 1268.
Sibyllæ quæ & quot? II. 157.
Sibylla Beneventana vel Samia II. 140.
— — Cumana II. 440.
— — Delphica II. 418.
— — Erythræa I. 504. II. 134. 417. 432.
— — Helleſpontiaca II. 440.
— — Herophile in Samo I. 307. 508. 516.
— — Phemonoë Samia II. 417. 435.
— — Phrygia II. 419.
— — Tiburtina Albunea vel Caſſandra II. 156. 157. ſeqq. 464.
— — harum Prophetiæ de Chriſto II. 134. 158. 159. 161. 417. 418. 419. 432. 435. 440. 464.
— — — — arreptitiæ ſunt nulliusque auctoritatis II. 435.
Sibyllæ vaticinium de Brunichilde I. 741.
Sibylla vocabatur Regina Saba II. 422.
Sibylla, *Metropolis Inſulæ Geræ* I. 888.
— — *Urbs Hiſpaniæ* I. 1216.
Sicambria, *civitas*, a quibus condita? I. 690. 695. II. 123. 295. 644.
Sicambri I. 535. II. 123. 149. 151. 152. 156. 613.
Sichem, *urbs* I. 122. 483.
Sicilia, a Romanis capta I. 530.
— — ab Alexandro M. II. 162.
— — a Conſtantino Imper. poſſeſſa I. 203.
— — a Saracenis poſſeſſa I. 20. 201. 204. II. 70. 698.
— — a Totila occupata I. 177.
— — per Vandalos vaſtata I. 159. 160.
— — incipit navigare II. 104.
— — nutrix Tyrannorum II. 441.
— — hujus fata I. 607. 624. II. 152.
— — Democratia I. 518.
— — *Reges* I. 522. 524. 1046. 1166.
— — unde dicuntur Hieroſolymitani II. 814.
Siculum bellum ſervile I. I. 534. II. 458.
— — — — II. I. 535.
Siculus, *Nicolaus* I. 1242.
Sicyoniorum Regni initium I. 120. 306. 476. II. 408.
— — finis I. 122. 307. 496. II. 104. 421. ſeqq.
— — horum *Reges* I. 476. usque 496. II. 67. 68. 70. 72. 73. 74. 77. 84. 85. 91. 96. 104. 378. 408. 410. 413. 414.
Sidon I. 488. 524. 1188. II. 331. 447.
Sidonius, *Abbas Augienſis & Conſtantienſis Epiſcopus*, male moritur I. 215. 217. III. 702. 703.
Siducheſtat III. 563.
Siebenſchlæffer expergefacti I. 160. 715. 1067. 1073. II. 304. 485. 498.
Siegenroth, *villa* III. 653.
Sifridus, *Comes* III. 828.
Sifridus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1176. III. 237. 238.
— — *Fuldenſis Abbas* I. 442.
— — *Presbyter Miſnenſis*, hujus Chronicon I. 1017. ſeqq. 1020. Vide *Sigfridus.*
Sigeberg, *monaſterium* I. 349. 350. 399. 400. 402. 655. 842. 1093.
— — hujus origines I. 655.
Sigebertus, filius Clotarii I. R. Auſtraſiæ I. 13. 180 ſeqq. 738. ſeqq. II. 308.
— — fil. Theodorici II. I. 193. 197.
— — fil. Dagob. I. *Francorum Rex* I. 21. 22. 198. 752. 753. ſeqq. II. 292. 512. 514. III. 23. 25. 26.
— — *Suedorum Rex* II. 844.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 810. 820. 825. 828. 832.
— — *Gemblacenſis*, Teſtis veritatis I. 681. 864. 958. 1015. III. 156.
— — hujus vitæ memorabilia, laudes I. 679. ſeqq.
— — hujus Chronographia qualis? ibidem I. 681. 685.
Sigebodo, *Comes* III. 581. 647. 650.
Sigebodus, *Wiſi-Gothorum Rex* I. 749.
Sigebraht, *Scholaſticus* III. 628.
Sigeburg, *Saxonum Caſtrum* I. 37. 399. 780. III. 42.
Sigehardus, *Patriarcha Aquileienſis* I. 338. 414.
— — *Abbas Fuldenſis* I. 312.
Sigericus, *Wiſigothorum Rex* I. 706.
Sigavvardus, *Mindenſ. Epiſc.* III. 811.
— — *Fuldenſis Abbas* I. 317. 318. 649.
Sigevvinus, *Colonienſis Archi-Epiſcop.* III. 127. 138.
Sigfridus, *Normannorum Rex* I. 82. 83. 245. 250. 800. 802. III. 73.
— — *Danorum Princeps* I. 58.
— — *Fuldenſis Abbas*, *poſtea Moguntinus Archi-Epiſcopus & reliqui* I. 298. 299. 325. 332. 333. 404. 425. 651. 652. 654. 655. 839. 843. 1041. 1043. 1144. 1146. 1166. 1167. 1168. 1324. III. 227.
— — *Colonienſ. Archi-Epiſcop.* III. 279. 280. 290. 291.
— — *Spirenſ. Epiſc.* I. 672. 676.
— — *Wurzburgenſ. Epiſc.* I. 676.
— — *Archi-Cancellarius* III. 828.
— — *Comes de Orlemunde* I. 1160.
— — *Diacon. & Monach.* III. 541. 650.
Sigfrid, *Fuldenſ. Advocat.* III. 567. Vide Sifridus.
Sigibald III. 614.
Sigifrides, *villa* III. 582. 645.
Sighard, *Fuldenſ. Abbas* III. 540.
Sigillifer, *Frideric.* III. 755.
Sigilohus III. 646.
Sigillum plumbeum Papale mutatum I. 1112. 1114.
Sigilaug III. 592.
Sigilind. III. 592.
Sigiram III. 576. 591.
Sigisburg, *Caſtrum.* Vide *Sigeburg.*
Sigimareshuſen, *villa* III. 638.
Sigimund III. 526. 539.
Siginand III. 537.
Sigismundus *Imper.* I. 1109. 1110. 1223. 1228. 1232. 1236. 1238. 1363. 1364. II. 570. 906. ſeqq. III. 357. 369. 370. 391. 392.
— — Rex Rom. eligitur III. 355. 387. 388.
— — hujus geſta in Concilio Conſtantienſi III. 383.
— — hujus iter in Hiſpaniam III. 385.
— — *Rex Burgundionum* I. 12. 171. 729. 730. 731. III. 693.
— — *Poloniæ Rex* I. 1287.
— — *Auſtriæ Dux* I. 1222. 1262. 1270. II. 949. 950. 958. III. 437.
— — *Salzburgenſ. Archi-Epiſc.* II. 946.
— — *Dux Saxoniæ & Würzburg. Epiſc.* I. 1235. 1241.
Sigisvultus, Dux exercitus contra Bonifacium I. 605. 606.
Sigivvantes III. 644.
Sigler, *Eberhardus*, *Cantor Conſtantienſis* III. 756.
de Sigimundes, *Warmundus* III. 461.
Signifer in exercitu Caroli M. I. 223.

Sigolfus, Placentinus Epiſc. I. 112.
Sigivvart III. 625.
Sileas, *martyr* II. 474.
Silentium quinquennale in ſchola Pythagoricorum II. 441.
Silefia Bohemiæ accedit I. 1146.
Silingi, horum migrationes, geſta, fata I. 155.
Siloha, *Piſcina* II. 243. 751.
Simeon, *filius Jacob* I. 481. II. 411.
S. Simeon, *martyr* I. 5. 351.
Simeon, *Monachus* ſingularis vitæ I. 829. III. 106.
Similes III. 632.
Siminicus, *martyr* II. 489.
Simon, *Apoſtolus*, frater Jacobi, fratris Domini, Epiſc. Hieroſolym. I. 137. 308. 564. 567. 1063. 1065. II. 229. 241. 476.
— — *& Judas Apoſtoli* II. 474.
Simon, *martyr* II. 491.
— — Oniæ filius, Pontifex Judæorum maximus I. 129. 527. II. 188. 191. ſeqq.
— — frater Jonathæ, Hircanus dictus I. 130. 533. 534.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 227.
— — *Montfortenſis Comes, perſecutor hæreticorum* II. 555.
— — *de Lippia, Magus* I. 134. 1061. 1062.
— — *Puer Tridentinus martyr* I. 1251. II. 575.
Simoniæ crimen I. 397. 414. 421. 1023. 1066. 1067. 1078. 1081. 1086. 1149. 1279. II. 570. III. 179. 383.
— — frequens III. 63. 119. 120. 122. 123. 133. 170.
— — Henrico IV. minorenni I. 330. 335.
— — Henrico IV. Imp. objectum I. 376. 377. 660. 667.
— — hujus exempla I. 340. 347. 381. ſeqq. 652. 653. 654. III. 116.
— — in Curia & Eccleſia Romana I. 1201. 1225. 1226.
— — damnatum I. 291. 841. II. 340.
— — contra illud varia Decreta II. 543.
— — eſt hæreſis I. 809.
Simonides, *Poëta* I. 514. 517.
S. Simperti vita & merita III. 667.
Simplicius, *martyr* I. 6. 141. 145. 1069. II. 489.
Simplicius, P. R. I. 164. 165. 612. 721. 1022. 1075. II. 281. 387. 500.
Simſon I. 122. II. 102. 103. 104. 420.
Sindegerus, Bamb. Epiſc. conſtituitur Papa I. 650. II. 539.
Sinderesberg III. 548.
Sinderoldus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 249. 250.
Sindperaht III. 496. 505. 607.
Sindroh III. 524.
Sinduvaldus, *Herulorum Rex* I. 181.
Siniſfelt, *Saxoniæ locus* I. 46.
Sinna, *fluvius* III. 489. 498. 523. 541. 587.
Sinnagevv, *pagus* III. 495. 498.
Sinningen, *villa* III. 677.
Sintfed, *ager* I. 47. not.
Sintlich, *oppidum* III. 103.
Sintzich, *locus* I. 85.
Siptineus, *Bohemiæ Dux* II. 533.
Siracidis Liber. Vid. *Parænetos.*
Sirenes I. 495. 4.
Sirenus, *martyr* I. 145.
Siricius, P. R. I. 10. 151. 601. 699. 1072. II. 273. 387. 494.
Siſebodus, *Gothorum Rex* I. 192. 754. 623.
Siſenandus, *Rex Hiſpaniæ* I. 19. 754. 758.
Siſinnius, P. R. I. 24. 210. 627. 766. II. 278. 588.
Siſinnius, *martyr* I. 145. 702.
Siſiphos condit Ephyram I. Corinthum I. 488.
Siſis condit Catinam in Sicilia I. 488.
Sithima, *Sitina, locus Saxoniæ* I. 33. III. 40.
Sittard, *civitas* III. 316.
Sittichenbach, *Monaſterium* I. 1349.
Sitto, *Verdenſis Epiſcopus* I. 125.
Situnna, *vicus Saxoniæ* I. 33.
Sivardus, *Deblacenſis Epiſcopus* I. 674.
Sivico, *Spirenſis Epiſcopus* I. 320.
Sixtus (ſ. Xiſtus) I. P. R. & martyr I. 137. 142. 565. 566. 1065. 1070. II. 259. 383. 478.
— — II. P. R. I. 143. 579. 580. 581-583. 1067. 1068. II. 263. 274. 385. 416.
— — III. P. R. I. 258. 606. 607. 710. 711. 1073. II. 387. 498.
— — IV. P. R. I. 954. 1114. 1252. 1255. II. 575. III. 435.
Sizzo, *Comes in Thuringia* I. 396.
Slacheim, *caſtrum* I. 434.
Sladem, *caſtrum* I. 1114.
Slagamarus, *Marabenſium Ducatus uſurpator* I. 239.
Slavi, horum varia geſta & fata I. 52. 54. 55. 92. 94. 310. 744. 766. 815. 821. 831. 837. 972. 979. 1030. II. 317.
— — a Dagoberto victi I. 752.
— — a Carolo M. ſuperati I. 41. 45. 220. 221. 782. III. 43.
— — a Ludovico Germ. oppreſſi I. 62. 795.
— — ab Henrico Aucupe devicti I. 103. 809.
— — ab Ottone M. cæſi I. 108.
— — ab Henrico III. oppugnati III. 115.
— — a Bavaris & Henrico Superbo ſuperati I. 188. 903.
— — Thuringiam vaſtant I. 197.
— — Venetias vaſtant I. 203.
— — Chriſtum ludibrio habent III. 479.
— — Vi ad Chriſtianiſmum adacti I. 965.
— — fiunt Chriſtiani I. 1121. 1123. 1126.
— — horum Apoſtolus Cyrillus II. 529.
— — Francum Regem eligunt I. 195.
— — horum regna, in diviſione Carolomanno cedunt I. 641.
— — *Lunſinzani* I. 110.
— — *Marabenſes* I. 90.
— — *Orientales* I. 637.
— — *ad Mœnum* III. 591.
— — *Uckerani* I. 103.
Slerepha (ſ. Sleresa) III. 548. 582.
Slesvvicenſis *Marchia* I. 52. 55. 325.
— — *Epiſcopatus* I. 1120.
— — *Epiſcopi* I. 1216.
de Schlitiſe III. 548. 648.
Sleretzæ templum conſecratur III. 581.
Slotelberg, *caſtrum* III. 815.
Sluſa, *Flandriæ oppidum* I. 836. not.
Smalabah III. 494.
Smalkalden. Vide *Schmalkalden.*
Smaleshahi III. 570.
Smalunhuſti III. 544.
Smaragdus, *martyr* I. 145.
Smeldingi, *Slavi* I. 54. 56. 224.
Smetberg III. 548.
Smollen, *cœnobium* I. 1157.
Smyrna, *urbs* I. 500.
Soabilborg, *caſtrum* I. 1350.
Snegilesberg III. 544.
Snepfenroth III. 642.
Sobernheim, *monaſterium* I. 446.
Societas caritatis *Eligiana Bethunienſis* I. 997.
— — *Spiritualis* Monaſteriorum I. 911.
Socrates, *Philoſophus* I. 127. 518. 521. II. 152. 443.
— — *Rhetor* I. 523.
— — *Scriptor Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* II. 278.
Sodalcurch (hodie Saulcourt), *locus* I. 83.
Sodom, hujus excidium II. 69. 70.
Sodomia Sacerdotum III. 684.
Sogdianus, *Perſarum Rex* I. 522.
Sohier, *locus* I. 43.
Sol, hujus ſubſtantia II. 26.
Solennis, *Carnotenſis Epiſcopus* I. 726.
de Soliers, *monaſterium* III. 256.
Solodurum III. 478.
— — ibi Capella Regis III. 482.
Solon, *Legislator* I. 511. II. 434.
Soltvvedel, *civitas* I. 1173.
de Soltvvedel *Comites* I. 1154.
Someringen, *villa* I. 1050. 1339.
de Somerſeburg, *Palatini Comites* I. 1144.
Sommonobria *civitas*, hujus origines I. 696.
Somnia, *Monachalia* III. 147.
Somnium centum Senatorum Romanorum II. 157. 158.
de Sondershauſen *Comites* I. 1345.
Sonus, *fluv.* I. 83.
S. Sophia, *martyr* II. 479.
— — hujus templum Conſtantinopoli a quo conditum? I. 178. 733.
Sophia, *Brabantiæ Duciſſa*, Thuringiæ Landgravia I. 432. 1172. 1180. 1322. 1323. 1327. 1329. 1330. 1331. 1366.
Sophiſtæ Sæc. XI. in Germania I. 353.
Sophocles I. 518. II. 443.
Sorabi Slavi, horum Sedes, fata I. 1163. 1339.
— — a Francis & Carolo M. victi I. 45. 53. 224. 239.
— — a Ludovico Germ. ſuperati I. 234.
— — ab Henrico Aucupe devicti I. 258.
— — Thuringiam vaſtant I. 238. 344.
— — ſunt in exercitu Germanorum I. 430.
Soraha III. 568.

de Sore,

de Sore, *Engelbertus* III. 382.
Sorestorf, *villa* III. 568.
Soreth, *Johannes* I. 1269.
Sormo, *Slavorum Rex* I. 195.
Sortarii, *populus* I. 1126.
Sortes in electionibus Canonicis prohibitæ I. 1099.
Soſius, *martyr* I. 145.
Sordesbach III. 544.
Soter, *P. R. martyr* I. 26. 139. 351. 569. 570. 840. 1065. II. 260. 368. 384. 481.
Sotila, *monaſterium* I. 94.
Sotion, *Philoſophus Rom.* I. 546.
Sozomenus, *Scriptor hiſtor. Eccleſ.* II. 278.
de Spaichingen, *Hermannus* III. 745.
de Sparheim, *Comites* I. 674. 676.
Spanheimenſes *Abbates* I. 674.
Sparta, *urbs*, hujus origines I. 482.
— — *hujus Reges* II. 442.
Spatenberg, *caſtellum* I. 361. 367. 371.
Specteshart, *ſylva* I. 99.
Spectrum Moguntinum I. 795.
Speculum *Saxonicum*, repertorii in illud auctor I. 1249.
Speozesheim (ſ. Spiozesheim) III. 538. 555.
S. Speratus, *martyr* I. 785.
Spes, *martyr* II. 479.
Speth, *Johannes* III. 436.
S. Speus, *Confeſſor* I. 351.
Speuſippus, *Philoſophus* I. 524. 525. II. 446. 448.
Sphynx I. 491.
de Spiegelburg Comites III. 441.
de Spina, *Alphonſus*, Hiſtoricus III. 2. Præf.
Spira (alias Nemetes) *urbs* I. 280. 281. 283. 288. 292. 294. 298. 318. 322. 416. 427. 650. 670. 672. 1050. 1096. III. 27.
— — ibi ſepelitur Conradus II. III. 482.
Spirenſis *Epiſcopatus* I. 1128. 1138.
— — *Epiſcopi* aliquot I. 101. 109. 110. 280. 281. 298. 317. 319. 320. 321. 322. 325. 337. 391. 416. 654. 666. 671. 672. 673. 676. 869. 947. 1352.
Spiraha, *Thuringiæ vicus* I. 396.
Spitigneus, *Bohemiæ Dux* III. 81.
Springk, *Caſtrum* I. 1112.
Spiritus ſanctus, de hujus proceſſione epiſtola Anſelmi Cantuarienſis I. 662.
— — ejus adventus II. 238.
Spirituum conjuratio, de ea hiſtoriola III. 125.
Spoletum, a Francis occupatum I. 51.
— — deſtructum II. 354.
Spoletanus *Ducatus* ab Ottone M. ordinatus I. 110.
— — hujus *Duces* I. 88. 222. 245. 247. 643. 1032.
de Spoleto, *Cherubin* I. 1269.
Stablo, *Abbatia* I. 82. 245. 246. 642. 755. 762. 800. III. 92.
— — hujus origo III. 26. 27.
— — hujus *Abbates* I. 831. 835. II. 539. III. 113. 265. 285.
Stabularius, *Job.* III. 1.
Stabuli Comes, *Burchardus* I. 54.
Stada, *portus* III. 56.
de Staden, *Marchiones* I. 672. 1368.
Stadingia, *terra Bremenſis Diœceſeos* III. 249.
in Stain, *Advocatia* III. 746.
Stain, *oppidum Rheni* II. 925. III. 719.
Stain, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 782.
de Stainheim, *Nobiles* III. 678.
de Stalberg, *Bodo* I. 1232.
— — *Henricus* I. 1204.
de Stalick, *Comes Hermannus* III. 180.
de Stammheim, *Melchior*, *Auguſtanus Abbas* III. 660.
Stammer, *Henricus* I. 1150.
Standarum *Flandriæ Comitis* I. 992.
Standifer, i. e. *ſignifer* III. 368.
S. Stanislaus, *Cracovienſ. Epiſc.* I. 1172. 1177. II. 557. III. 264.
Starckandus, *Eichſtadenſis Epiſcopus* I. 112.
de Starckenberg, *Erckenbertus* I. 1196.
— — *Hermannus* I. 1898.
Starckfrideshuſon III. 509. 627.
Starchelm III. 605.
Starcmanni III. 542.
Statius, *Cæcilius Poëta*, Comœdiarum Scriptor I. 135. 531. II. 456.
Statto, *Archi-Capellanus* III. 624.
Status, tres hominum I. 832.
Status provinciales, horum auctoritas circa res provinciæ I. 1334. 1338.
Statuta, Synodalia Eccleſiæ Colonienſis III. 311.
de Stauffen, *Baro* III. 745.
Stauratius, fil. Nicephori Imper. I. 787.
de Steckhorn, *Hilpoldus* III. 746.
Steckboren, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 782.
Stecheim III. 494.
Steckendenſtaui III. 548.
Steigerberg, *caſtrum* ædificatur III. 815.
Steigira III. 548. 582.
Stein, *caſtrum* I. 1347.
Steinaha III. 545. 615. 627. 637.
Steinhacb, *Wendelinus* I. 1268.
Steinhach III. 548.
Steinberg, *caſtellum* I. 407. III. 548. 632.
de Steinecken, *Steinrücke*, Nobiles I. 1356.
Steinfort, *mons* I. 1328.
— — *oppidum* I. 42.
de Steinovve, *Nobiles* I. 1333.
in Steinvved, *Haddenhuſen & Berſchere Comitia* III. 814. 830.
Stella, *Eraſmus* I. 1165.
Stellæ, harum natura II. 26.
— — de cœlo cecidiſſe viſæ I. 777. 849.
Stelligerorum ſocietas I. 1351.
Stendalia, *urbs* I. 1158.
Stentenbrunnen III. 548.
Stephanus, *Imp. Orientis* I. 813.
— — *Angliæ Rex* I. 876. 879. 884. 885. 889. 870. 893. 958. 959. 961. 962. 969. 979. 991.
— — I. *Hungariæ Rex*, Sanctus I. 269. 276. 280. 648. 649. 827. 1031. 1034. 1086. 1136. II. 536. 537. 538. III. 102. 476. 482.
— — Totius Hungariæ Patronus II. 330.
— — III. *Hungar. Rex* I. 976. 981.
Stephanus IV. *Hungar. Rex* I. 981. 1047.
Stephanus, *P. R.* I. 7. 26. 142. 143. 579. 581. 583 1067. II. 263. 369. 385. 486.
— — II. *P. R.* à nonnullis omittitur I. 310.
— — II. (III.) *P. R.* I. 31. 216. 310. 633. 774. 1084. 1122. II. 299. 301. 372. 389. 521. III. 37. 38. 40.
— — III. (IV.) P. R. I. 218. 634. 778. 779. 1084. II. 372. 389. 522. 660. III. 41.
— — IV. (V.) P. R. I. 226. 637. 788. 1085. II. 316. 372. 390. 525. 690. III. 57.
— — V. (VI.) *P. R.* I. 247. 643. 803. 1087. II. 373. 390. 530.
— — VI. (VII.) P. R. I. 252. 643. 805. 1088. II. 373. 390. 531.
— — VII. (VIII.) P. R. I. 258. 645. 811. 1088. II. 373. 390. 533.
— — VIII. (IX.) P. R. I. 259. 645. 812. II. 373. 390. 534.
— — IX. (X.) P. R. *Abbas Caſſinenſis Princeps Fridericus Lotharius* I. 298. 323. 324. 651. 837. 1093. II. 328. 374. 391. 541. III. 125. 125.
S. Stephanus, *Protomartyr* I. 4. 132. 134. 548. 550. 555. 673. 773. 937. 1060. II. 254. 256.
— — hujus corpus revelatur I. 10. 155. 603. 707. 1072. II. 278.
— — hujus Reliquiæ I. 604. 606. 1218. II. 496. 507. III. 15.
— — *Paderbrunnam* allatæ III. 52.
S. Stephanus, Subdiaconus *martyr* I. 580.
Stephanus, *Halberſtadienſis Epiſcopus* I. 1369.
— — *Cameracenſis Epiſcopus* I. 811.
— — *Leodienſis Epiſcopus* I. 805. 808. 1080. II. 532. III. 75. 79.
— — *Rhedonenſis Epiſcopus*, vir doctus I. 921.
— — Mortui maris Abbas I. 890.
— — Ciſtercienſis Abbas I. 859. II. 546.
— — Cluniacenſis Abbas I. 913.
— — *Bavariæ Dux* I. 1338. III. 436. 441. 445.
— — *Comes Palatinus Rheni* I. 1227.
— — *Comes Burgund.* I. 868.
— — *Comes de Sanceorre* I. 909.
— — *Comes* III. 637.
— — de Palez, *hæreticus* I. 1227.
Stephinaces, Dynaſta Ægyptiorum I. 508.
de Sternberg, *Barones* I. 1218.
— — *Albertus* III. 837.
— — *Bertholdus* I. 1187.
— — *Sdencko* III. 700.
Sterrenrothe III. 548. 581. 644.
Sternutatio fatalis I. 1024.
Steſichorus, *poëta* I. 510. 513.
Steticha, *villa* III. 491. 494. 610.
Stetingi, *populi* I. 1043. 1100.
Steuræ *Imperiales*, his ſe opponunt Franconiæ Nobiles II. 396.
— — has ab Auguſtanis exigit Carolus Imp. III. 684.
— — *Provinciales* I. 1361.

Digitized by Google

Steutæ, ab his immunes ſunt curiæ Conſtantienſes III. 698.
Sthenelus, *R. Argivorum* I. 486. II. 89.
— — *R. Mycenarum* I. 490.
Steynunvvand III. 544.
Stiringevvald III. 821.
Stitenhofen, Conſtantienſis Parochiæ Decanatus III. 794.
Stilico, *Romanor. Dux* I. 153. 154. 602. 701. 702. 704. 705. II. 277. 636. ſeqq.
Stina, puella in Weſtphalia II. 575.
Stipula confixum III. 554. 555. 557. 558. 559. 564. 565.
de Stica *Comes* II. 325.
Stiria, ad Habsburgicos delata I. 1186.
Stochach, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 783.
Stocheim, villa III. 491. 550. 553. 587. 623. 831.
Stockem, *villa* I. 1110.
de Stockhen, *Conradus* III. 755.
Stoghemen, *marca* III. 549.
de Stofilen, *Waltherus* III. 755.
de Stolberg, *Comites* I. 1312. 1345. 1352.
de Stolenberg, *Henricus Comes* I. 1203.
Stolus *Impp. Græcor.* quid? I. 884. 890.
de Stotenburg, Albertus III. 838.
de Stoterheim, Apel I. 1565.
— — Otto I. 1341.
Strabus, *Fuldenſis Monachus* II. 526.
Strabo, *Strobof Abbatia* I. 1231.
Stratagemata militaria III. 106. 107.
Streuoe *fl.* III. 580.
Stratotis officio apud Pontificem funguntur Reges I. 898.
— — officium Pontifici præſtat olim Imp. III. 334.
Streuua, (Strevvia) *villa* III. 564. 599.
Strubli III. 755.
Strufidorff III. 563.
Stuelingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 782.
Stupa, *monaſterium* III. 211.
Stutia. *fluvius* I. 56.
Sturmius, *Abbas Fuldenſis* I. 220. 310. 635. 781. III. 487. 488.
Stutenheim, *caſtrum* I. 1332.
Suabingen, (ſ. Svvabmechingen) *caſtrum* III. 669.
Suabriod III. 496. 505. 506. 508.
de Suallenberg, Henricus I. 1187.
Suallungun III. 554. 634. 639.
Sualmana III. 544. 548.
Suanafeld III. 554.
Suardones, *populus* I. 1163.
Suarza, *monaſterium* I. 398.
Subdiaconatus Ordo I. 1080.
Subjectio, Pontifici per Legatos promiſſa I. 292.
Succeſſio filiorum fratris, judicio duellico deciſa III. 84.
— — *Fœminea*, talis in Ducatu Germaniæ exemplum III. 26.
— — hujus in Comitatu Flandriæ ſingularis ratio I. 344.
Succeſſoris obligatio ad debita ſolvenda I. 1096.
de Suchuende, *Henricus* I. 671.
Sucicha, *locus* I. 85.
Sueberuelt III. 581.
Suecia *Chriſtiana* I. 1126.
Suendibold. Vide *Zvvendibold.*
Sueno, *Daniæ Rex* I. 843.
Suerinenſis, *Epiſcopatus* I. 1120. 1128.
— — hujus *Epiſcopi* I. 1218.
— — *Comites* I. 432. 435. 1104. 1331.
Suevi I. 707. 708.
— — horum origo & dignitas II. 141.
— — horum geſta I. 705. II. 145.
— — migrationes, fata I. 154. 155. 156. 157. 159. 161. 162.
— — in Exercitu Teutonico primi I. 387.
— — horum vetuſti Reges I. 163. 719. 720.
— — horum Dux, Conradus III. 697.
— — Dux Adelgerus a Conſtantino Imp. proſtratus III. 689.
— — D. Gunzo III. 702.
— — in hos Saxonum regiones transferre conatur Henr. IV. I. 355.
Sueviæ Duces I. 215. 216. 262. 263. 264. 265. 266. 269. 272. 275. 276. 279. 280. 289. 324. 331. 343. 351. 352. 359. 363. 385. 387. 405. 428. 429. 430. 648. 650. 654. 655. 672. 807. 808. 812. 813. 999. 1002. 1049. 1050. 1144. 1146. 1160. 1313. 1314. 1366. II. 325. 331. 347. 350. 351. III. 113. 195. 196. 197. 198. 199. 204. 229. 230. 303.
Sugerius, *Abbas S. Dionyſii* I. 883.
S. Suibertus (Zvvickbertus, & Zirubertus) *Apoſtolus Germaniæ* III. 29. 31.
Suiceri. Vid. *Helvetii.*
Suidburga III. 509.
Suidgerus, *Bambergenſ. Epiſc.* I. 281. 287. 317. 319. 650. III. 112.
— — fit Papa III. 741.
Suiſi, *Slavi* I. 241. 242.
Suinfurt, *Civitas* III. 537. 571. 630.
Suinfurter *Marca* III. 555.
de Suinfurto *Dux, Otto* I. 650. 651.
Suirbia, *provincia* I. 258.
Suisli, *Sorabi* I. 238.
S. Suitberti *Inſula* I. 326.
Sule, *villa* I. 431.
Sulegon, *curtis* III. 822.
Sulgen, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 793.
de Sullenberg, (ſ. *Schellenberg*) *Marquardus*, miles occiditur III. 684.
S. Sulpitius, *martyr* I. 5. 565. 750. II. 477. III. 26.
— — *Tungrenſ. Epiſc.* III. 20.
de Sulz, Comes *Udalricus & Alvvick* III. 437.
Sulzaha III. 541. 606.
de Solzbach, *Comites* II. 350.
Sulzdorf *Marca* III. 488. 561. 563. 578.
Sulaifeld III. 554. 587. 608.
Suneravv, *Caſtrum* III. 746. 751.
Sumeringen. Vide *Someringen.*
Sunanafeld III. 494.
Sundarold, *Presbyter* III. 628.
Sunderoldus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 312. 313. 643. 803. II. 530.
Sundheim, *villa* III. 552. 558. 565. 567. 573. 579. 581. 587. 593. 594. 599. 602. 605. 606. 609. 612. 624. 631. 637. 645.
Sundheimer, *marca* III. 598. 608. 622. 637.
Sunneborn, *villa* I. 1356.
Sunno, *Francorum Primeps* I. 707. II. 295. III. 13. 14.
Suntal, *oppidum* I. 41. 310.
Suntel, *ſylva* III. 821.
Sunthra, *oppidum* I. 1354.
Sunzo, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 90. 92.
Suoliſta III. 492. 494.
de Supplinburg, *Comites* I. 1148.
Suppliz, *monaſterium* I. 1188.
Surſee, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 786.
Suſanna falſo accuſata II. 139. 437.
Suſanna, *martyr* I. 145.
Suſatum, *urbs Weſtphaliæ* III. 303. 442.
Suſceptor, *Papa* I. 220.
Suſtula, *Abbatia* I. 866.
Suynam, *caſtrum* III. 106.
Suzefeld, *villa* III. 491.
Suzeliz, *monaſterium* I. 1342.
Svvabohuſon, *vicus* III. 578.
Svvaneburg III. 624.
Svvanbildis, *fœmina Princeps* I. 1163. 1164. 1165.
— — hujus epitaphium 1165.
Svvarzahafurt III. 570.
Svvarzalah III. 622. 628.
Svvarzesmure III. 605. 613.
Svvebetfeld III. 548.
Svvenorden III. 831.
Svvigershuſen III. 582.
Svvollunga, *villa* III. 491. 494.
Svvorbia, *Provincia* I. 1152.
— — fit Chriſtiana I. 1127.
Syagrius, *Patricius Romanus* I. 169.
Syburg, (ſ. *Sibergh*) *monaſterium* III. 124.
Sylla, *L. C. Dux Romanorum* I. 536. 537. 544. II. 194.
de Sylleio, *Robertus & Hugo* I. 903.
Sylva, *Bohema* III. 489.
— — *Buchonia*, vide *Buchonia.*
— — *Bravviſt* III. 650.
— — *Carbonaria* I. 713.
— — *Hercynia* I. 359.
— — *Loybe*, vide *Loybe.*
— — *Marciana* I. 276.
— — *Masles* III. 548.
— — *Nigra* III. 476.
Sylvanus, *martyr* I. 145.
Sylverius, P. R. I. 13. 174. 175. 176. 617. 734. 1078. II. 285. 388. 506.
Sylveſter I. P. R. I. 146. 589. 590. 592. 775. 1069. 1070. II. 266. 267. 269. 270. 386. 489. 490. 491.
— — II. P. R. alias Gerbertus I. 270. 316. 647. 648. 824. 825. 1089. II. 391. 537. III. 99.
— — III. P. R. Anti-Papa Benedicti IX. I. 285. 834. 1091. II. 391. 539. III. 119.
— — IV. P. R. Anti-Papa Paſchalis II. I. 855.

Sylveſtris

Sylveſtris Comes, cum Friderico II. Imp. in expeditione ſancta II. 812.
S. Sylvinus III. 28.
Sylvius Poſthumus, Æneæ filius I. 122. 495. 496. 516.
Sylvius, *Æneas* I. 1246. III. 439.
Sylvii, Reges Albanorum I. 496. 516.
Symbolum *Apoſtolicum* I. 1061. II. 470.
Symbolum *nocturnum*, *die Loſung*, hujus uſus ſingularis III. 432.
Symmachus, *P. R.* I. 11. 168. 169. 170. 613. 614. 727. 1022. 1023. 1076. 1077. II. 283. 188. 502.
— — *Hieroſolym. Epiſcop.* I. 138. 569.
Symmachus, *Patricius Rom.* I. 728. 730. 731. II. 502.
— — occiſus I. 172. 173.
— — *Patricius Ravennæ* I. 615.
— — *Interpres S. Scripturæ* I. 140. 308. 571. II. 261. 482.
— — *Orator* I. 140. 703.
Symmetrius, *martyr* I. 118. 570.
Symphorianus, *martyr* I. 142. 143. 145. 585. II. 487. 488. III. 6.
Symphoroſa, *martyr* I. 5. 567.
Symphoronius, *martyr* I. 583.
Synagoga hæreticorum ultra Coloniam III. 254.
Syndulphus, *presbyter* I. 719. II. 508.
Synenſis Comes, cum Frider. II. Imp. in expeditione ſancta II. 812.
S. Syneſius I. 228.
Synodale Judicium Friderici, Trajectenſ. Epiſcopi, in Inſula Walacria III. 59.
Synodos *Antiochiæ facta hæreſiaca* I. 149.
— — *Bonnenſis* de anno 942. I. 104.
— — *Duisburgenſis* de anno 927. I. 102.
— — in *Duria* de anno 775. I. 37.
— — — — de anno 779. I. 39.
— — *Erffurtenſis* de anno 936. I. 103.
— — *Francica* de anno 767. I. 34.
— — *Francofurtenſis* d. a. 794. I. 46.
— — *Ingelheimenſis* d. a. 948. I. 105.
— — — — d. a. 958. I. 108.
— — *Lipſpringenſis* d. a. 780. I. 39.
— — — — d. a. 782. I. 40.
— — *Paderbrunnenſis* d. a. 785. I. 41.
— — *Ravennatenſis* d. a. 967. I. 112.
— — *Romana* d. a. 963. I. 110.
— — — — d. a. 964. ibidem.
— — ad *Valentinianas* d. a. 771. I. 35.
— — *Wormatienſis* d. a. 787. I. 44. Vide etiam *Concilium & Judicium Synodale.*
Syntter, *fluv.* III. 669.
Syracuſa, condita I. 505. 516.
— — capta I. 528. 530.
— — terræ moto concuſſa II. 542.
Syracuſani a Romanis debellati II. 451.
Syrenes imago per triduum ſtetit ſub muro ante eccleſiam Leodii III. 198.
de Syrck, *Præpoſitus Trevirenſis* III. 437.
Syria, unde nomen habeat? I. 483.
— — dotis nomine cedit Ptolomæo Epiphani I. 511.
— — cedit Romanis I. 130. 308.
— — tranſit in ditionem Romanorum I. 536.
— — a Ptolomæo Evergeta vaſtatur II. 451.
— — a Turcis occupatur I. 843. II. 656.
— — a Sarracenis I. 752.
— — a Vologeſo, R. Parthorum, vaſtatur II. 259.
— — a Parthis capitur II. 263. 285.
— — hujus *Reges* I. 525. usque 536. II. 169. 173. 182. 185. 188. 426. 427. 428. 430. 449. 450. 452. ſeqq.
Syriæ Regnum ceſſat II. 459.
Syriaca III. 151. 153. 164. 174. 185. 190. 214.
Syri, à quo orti? II. 405.
— — triumphant de Chriſtianis I. 1205.
— — a Turcis ſubiguntur I. 1251.
— — tranſlati in Cyrenen II. 411.
Syrius, Syriæ nomen indic I. 483.
Syrmium cedit Italiæ virtute Theodorici I. 614.
Syrohis, *Rex Perſarum* I. 750.
Syrus P. *Mimographus* I. 519.

T.

Tabernaculum fœderis, hujus conſtructio I. 486. II. 93. 94. 415.
Tabularum duodecim leges I. 519.
Tacitus, *Imper.* I. 7. 144. 585. 1068. II. 264. 369. 385. 487.
Tagamar, *villa* III. 557. 563.
Taginbartus, *Rex Longobardorum* I. 209.
Tagniofurt, *locus* I. 42.
Talenberg III. 746.
Talmud Judæorum quale? II. 496. 642. III. 293.
Tamerlanes, *Turcarum tyrannus* I. 1224.
Tanbach III. 634. 639.
Tanchelinus, *Hæreticus* I. 944.
Tancmarus, *Ottonis M. frater naturalis* I. 104. 812.
Tancredus, *Regni Siciliæ invaſor* I. 998. 1000. 1002. 1003.
Tandemus, *hæreticus* I. 870.
de Tann, *Nobiles* III. 746.
Tanneck, *Caſtrum* III. 746.
Tantalus I. 489.
Tantolr III. 501.
Tarentum, *urbs* II. 182.
Tarfar, *fluv. Syriæ* I. 998.
Tarpejus, *mons* I. 505. II. 135.
Tarquinius *Priſcus*, Romanorum Rex I. 125. 510. II. 152. 153. 175. 438.
— — *Superbus*, Rex Romanorum I. 127. 513. II. 142. 148. 149. 156. 176. 440.
Tartari, horum geſta I. 1103. 1167. II. 556. III. 373.
— — horum migrationes III. 230.
— — horum excurſiones II. 547.
— — horum Regnum II. 553.
— — Germaniam vaſtant I. 1044. 1045. 1100.
Tartari, Regnum Franciæ depoſcunt I. 1103.
Taſa III. 571.
Tatianus, *hæreticus* I. 139. 570. II. 259.
S. Taurinus I. 1006.
Taurus, *Sectæ Platonicæ Philoſophus* II. 479. III. 5.
de Teck, *Duces* III. 746.
de Tecklenburg *Comites* III. 391.
— — *Comes Nicolaus* III. 817.
Teela I. 149. 598.
Tegerfeld, *villa* III. 745. 746.
de Teiſterbant, *Comites* III. 69. 96. 111.
Teitleben, *villa* III. 585.
Telchin, *Sicyoniorum Rex* I. 478.
Teleſphorus I. 26. 137. 566. 567. 763. 1065. II. 259. 368. 381. 479.
Telonia ad Regalia Germ. pertinent I. 862.
— — injuſte ſublata III. 242.
— — Mindenſibus conceduntur III. 820. 822. 823. 824. 826.
— — in Petershagen III. 815.
Tempeſtas magna III. 816.
Templa, horum origines I. 475.
— — de horum conſecratione variæ conſtitutiones I. 1077.
— — Gentilium deſtructa I. 147. 151.
— — a Theodoſio Impeatore deſtructa I. 700.
— — Sanctorum varia Romæ conſtructa I. 170. 171. 173. 181. 182. 193. 194. 198. 199. 205. 206. 207. 210. 614. 619. 622. 1070. 1073.
— — Romæ reſtaurata II. 513. III. 48. 64.
Templarii, Ordo Equeſtris religioſus I. 884. 890. 911. 926. 941. 968. 971. 985. 995. 1005. 1106. 1153. III. 283.
— — hujus origines II. 546. III. 154. 155.
— — horum Ordo qualis? I. 875. 883. III. 168.
— — hujus excidium I. 1106. 1197. 1201. 1202.
— — hor. Ordo in Gallia exciſus III. 294. 309. 310.
Templum, *Hieroſolymitanum Salomonis* I. 123. 499. 511. 513. II. 121. 221. 242. 423.
— — inſtauratum I. 127. 515. II. 151. 442.
— — hoc Judæi reſtaurare fruſtra conantur I. 596.
Tenneberg, *oppidum* I. 1299. n. c.
— — *caſtrum* I. 859. 1334.
de Tenneberg, *Advocatus* I. 1328.
Tennſtedt, *civitas* I. 1047.
de Tenreſtedt, *Theodoricus* I. 1344.
Teotuadum, *Villa regia* I. 33.
Teraſſe, *caſtrum* I. 644.
Terbellus, *Rex Bulgariæ* I. 210. III. 11.
Terentius, *Comœdiarum Scriptor* I. 511. II. 455.
— — *Conſul R.* II. 454.
B. Terpinus, *Remenſ. Archi-Epiſc.* I. 1085. Vid. *Turpinus.*
Tertullianiſtæ, *hæretici* I. 1075.
Tertullianus, *martyr* I. 142. 583.

Tertullianus

Tertullianus, *Doctor Eccleſiæ* I. 140. 573. II. 481.
Teſchinenſis *Dux*, Premislaus III. 700.
Teſtandrorum, *gens* ſit Chriſtiana I. 761.
Telenberg, *Bavariæ caſtrum* I. 343.
Teſtamentum vetus & novum, de eo varia II. 214.
Teſtamentum *Caroli M.* I. 225. 636. 786. 787. II. 674. ſeqq. III. 46.
— — *Ottonis II. Imp.* III. 93.
— — *Brunonis*, Archi-Epiſc. Colonienſis III 85. 86.
Tetraſſa, *caſtrum* I. 100.
Teutones, horum geſta & fata II. 460.
Teutonicorum, *Equitum Ordo*, in Palæſtina I. 875. 998. 1042.
— — hujus origines 3. 1266.
— — in Boruſſia ſedem capit II. 553.
— — hujus fata & bella in Boruſſia I. 1228. III. 307.
— — hujus fata I. 1046.
— — hujus domus Marpurgenſis I. 1043.
— — hunc in ordinem uxorati quondam etiam recepti I. 1332.
de Tey'nghe, *caſtrum* III. 408.
Thabor, *caſtrum* ad Rhenum III. 245.
— — *Mons Bohemiæ*, in eo cœnobium I. 865.
S. Thaddæus, *Apoſtolus* I. 879. 1068. II 228. 474.
Thalaſſus, *Dux Romuli* I. 505.
Thales, *Mileſius Philoſophus* 3. 509. 512. 513. II. 434.
Thamrode *oppidum* I. 1350.
de Thamrode, *Domini* 3. 1349.
Thangmarus, *monachus* III. 541.
Tharant, *caſtrum* 3. 1318.
Tharaſius, *Conſtantinopolitanus Epiſcopus* I. 49.
Thare, *Pater Abrahami* 3. 120. 476. II. 67. 408. 409.
Thariſſa, *caſtrum* I. 100.
Tharſia, *filia Regis Tyri* II. 178. 179. 180.
Tharſica, *civitas* 3. 49.
Thaſelgatus, *Tyrannus*, a Conrado II. ſupprimitur III. 473.
Thaſſilo I. *Bavariæ Dux* 3. 188. 744.
— — III. *Bavariæ Dux* I. 216. 218. 220. 634. 635. 774. 775. 777. 781. 782. II. 302. 310. 670.
— — fit Vaſallus Francorum 3. 33.
— — fidem Carolo M. jurat I. 40.
— — hujus controverſiæ cum Carolo M. I. 43.
— — fit rebellis I. 34.
— — Banno notatur 3. 44.
— — damnatur & in Monaſterium detruditur 3. 44.
— — Ducatu privatur I. 221.
Thatis, al. Zatun, *Præfectus Barcinonenſis* I. 48. 51. 734.
Theætetus, *Mathematicus* I. 521.
Theate, *civitas Italiæ* 3. 51.
Thebæorum gubernatores 3. 478.
Thecla, *martyr* II. 473.
Theganherus, *Monachus* III. 523.
Thelxion, *Sicyoniorum Rex* I. 479. II. 68.
S. Theobaldus I. 835. 839. II. 540.
Theobaldue, *Alemannor. Dux* I. 632.
Theobaldus, *Abbas S. Galli* I. 274.
— — *Comes Bleſenſis* I. 957. 999.
— — *Epiſcopus Leodienſis* III. 306.
Theobertus, *Bavariæ Dux* I. 209.
S. Theodardus, *Tungrenſis Epiſcopus, martyr* I. 757. II. 533. III. 26. 27.
— — *Trajectenſis Epiſcopus* II. 755. 757. III. 50. 52. 263.
Theodata, *martyr* 3. 145.
Theodatus, *martyr* II. 478.
— — *Gothor.* Rex I. 174. 175. 617. 733. 734. II. 284. 285. 649.
Theodebaldus, *Rex Francor.* I. 178. 179. 182. 737. 738. II. 285.
— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 306.
Theodebertus I. *Francor. Rex* I. 12. 13. 170. 172. 174. 176. 178. 179. 180. 734. 735. 737. II. 285. 506.
— — a Beliſario victus 3. 176.
Theodebertus II. *F. R.* I. 17. 18. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 195. 745. 747.
— — Chilperici, Reg. Fr. F. I. 180.
Theodelinda, *Longobardorum Regina* I. 16. 187. 881. 201. 743. 744. II. 511.
Theodo, *F. Taſſilonis Ducis Bavariæ* I. 44.
Theodoaldus, *Major Domus Francor.* I. 767. 768.
Theodohadus, vid. *Theodatus*.
Theodolus, *martyr* I. 565. 579.
Theodora, *martyr* I. 7. 8. 585. II. 477. 487.
— — *Auguſta*, uxoe Juſtiniani I. 13. 617. II. 285. 506.
Theodoretus, *Cyriæ Epiſcopus* I. 163. II. 500.
— — Defenſor Divinitatis Chriſti 3. 611.
— — ejus Hiſtor. Eccleſiaſt. I. 11.
Theodorff, *villa* III. 579.
Theodericue, *martyr* I. 10. 596.
Theodoſicos, *Oſtro-Gothorum Rex* I. 12. 156. 159. 161. 162. 163. 167. 169. 170. 171. 172. 173. 612. 613. 614. 615. 709. 723. 725. 726. 727. 729. 730. 731. 1022. 1023. 1077. II. 279. 280. 283. 284. 500. 501. 502. 503.
— — *Weſtro-Gothorum Rex* I. 714. 716. III. 16.
Theodoricue 3. *Francorum Rex, Clodovei I. filius* I. 13. 170. 172. 174. 177. 730. 731. 734. 1023.
— — Thuringos vincit I. 12. 731. 1299.
— — II. *Francorum Rex, Childeberti II. filius* I. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 195.
— — III. *Francorum Rex, Clotarii II. filius* I. 204. 758. 760. 761. 762. 764. III. 28. 29.
— — IV. *Francorum Rex, Dagoberti R. filius* I. 212. 770.
Theodoricus *Schenck de Erbach, Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1238. 1246.
— — I. & II. *Trevirenſes Archi-Epiſcopi* III. 90. 227. 245.
— — I. *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 238. 247.
Theodoricue II. de *Marſa, Archi-Epiſcopus Colonienſis* I. 1231. III. 386. 389. 390. 391. 410. 441.
— — *Magdeburgenſis Archi-Epiſcop.* 3. 1216. 1218.
— — *Card. Albanenſ. Epiſcop.* III. 333.
— — *Cantuarienſis Archi-Epiſcopus* II. 515.
— — *Cameracenſ. Epiſc.* 3. 796.
— — *Conſtantienſ. Epiſc.* I. 288. 290. 293. 295. III. 741.
— — *Leodienſ. Epiſc.* III. 362.
— — *Metenſis Epiſc.* I. 272. 818. 819. 826. 827. 834. III. 86. 101. 462.
— — 3. II. III. *Mindenſes Epiſcopi* III. 808. 810. 816. 837. 838. 839.
— — *Miſnenſ. Epiſc.* I. 1248. 1249. 1253.
— — *Monaſterienſ. Epiſc.* I. 672.
— — 3. *Numburgenſ. Epiſc.* I. 1149. 1151. 1153.
— — II. *Marchio Miſnenſis, Numb. Epiſc.* I. 1170. 1173. 1174. 1175. 1179.
— — III. *de Burgsdorff, Numburg. Epiſc.* I. 1249.
— — 3V. *de Schonberg, Numburg. Epiſc.* I. 1255. 1256. 1264.
— — *Trajectenſis Epiſcop.* III. 233. 234.
— — *Verdunenſ. Epiſc.* 3. 288. 419. III. 137.
— — *Alſatiæ Dux* I. 951.
— — *Marchio Miſniæ, pater Henrici Illuſtris* I. 1330. 1367.
— — *filius Henrici Illuſtris, Marchio Miſniæ & de Landsberg* I. 432. 434. 1104. 1169. 1170. 1171. 1188. 1189. 1329. 1331. 1333. 1334. 1367.
— — f. Dicemannoe, *Alberti degen. F.* I. 434. 1191. 1199. 1367.
— — *Moſellanorum Dux* I. 827. III. 119.
— — *Saxoniæ Dux* III. 81.
— — *Comes de Aldenburg* III. 80.
— — *Comes de Bercka* I. 1308.
— — *Flandriæ Comes* I. 966. 971. 972. ſeq. 976. 977. 978.
— — Expeditionem Cruciatam ſuſcipit 3II. 188. 190.
— — *Friſiæ Comes* I. 345.
— — I. *Hollandiæ Comes* III. 69. 78.
— — II. *Hollandiæ Comes* 3I3. 69. 78. 79. 95.
— — 3II. *Hollandiæ Comes* III. 97.
— — IV. *Hollandiæ Comes* III. 97. 814. 517. 521.
— — V. *Hollandiæ Comes* 3II. 121. 130. 131. 144.
— — VI. *Hollandiæ Comes* I. 977. III. 144. 165. 166. 189.
— — VI3. *Hollandiæ Comes* III. 225. 226. 234.
— — *Loſſenſis Comes* III. 330.
— — *Cancellarius* III. 823.
Theodorph, *villa* III. 491.
Theodorpher *marca* III. 616.
S. Theodorus, *martyr* I. 8. 145. III. 667.

S. Theodotus,

S. Theodorus, *Cantuarienſis* I. 764.
— — — — hojus liber pœnitentialis I. 20. 204. 205. 206. 208. 624. 759.
— — *Gregorius martyr* I. 6. 7. 142.
Theodorus I. *P. R.* I. 19. 27. 198. 199. 623. 624. 752. 1081. II. 291. 309. 371. 388. 514.
— — II. *P. R.* I. 253. 644. 805. 1088. II. 373. 390. 531.
Theodorus, *hereticus* I. 177. 625. II. 506.
— — *Atheus Philoſophus* I. 526.
S. Theodoſia III. 410.
Theodoſius M. *Imp. Orientis* I. 10. 150. 151. 152. 308. 599. 600. 601. 602. 696. 701. 1072. II. 275. 276. 370. 387. 494.
— — hujus varia geſta I. 699. 700.
— — II. *Junior Imper.* I. 10. 154. 156. 159. 160. 161. 308. 603. 607. 609. 704. 708. 710. 712. 713. 714. 715. 716. 1073. II. 276. 278. 279. 370. 387. 496. 497.
— — *Conſtantinus*, filius Conſtantis Heraclii, II. 293. Vid. *Conſtantinus IV.*
— — III. 25. 212. 629. 768. 1083. II. 297. 372. 389. 519.
Theodotion, *Interpres S. Scripturæ* I. 140. II. 481.
S. Theodoxia II. 294.
Theodrat, *Diaconus* III. 518.
Theotvadum, *villa Regia* I. 33.
Theoduinus, *Leodienſis Epiſcopus* III. 120. 121.
Theodulphus, *Floriacenſis Abbas* I. 734. 792. III. 55.
Thaognis, *Poëta* I. 514.
Theologia vera, quæ? I. 1209.
— — *Myſtica* I. 1209.
— — *Scholaſticorum* I. 1177. 1184. 1207. 1209. 1210. 1212.
— — *Lutheri*, qualis? ex ſententia Monachi Benedicti I. 1177. 1178.
— — ejus profeſſio in Metropolitanis Eccleſiis ordinata I. 1097. 1099.
Theologienſe *monaſterium* I. 337. 839.
Theophania, *Ottonis II. Imp. uxor* I. 268. 269. 315. 316. 820. 822. III. 92.
Theophilus, *Orient. Imp.* I. 791. III. 60.
— — *Alexandrinus Epiſcopus* I. 150. 153.
— — *Antiochenus Epiſcopus* I. 139. II. 481.
— — *Ceſarienſis Epiſcopus* I. 6. 140.
Theophraſtus, *Philoſophus* I. 526.
Theoſpita, *martyr* II. 478.
Theotbaldus III. 495.
Theotgaudus, (ſ. Thetgaudus, Thitgaudus & Thietgaudus) *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 60. 63. 236. 237. 640. 796. III. 65. 67. 68.
Theotger III. 575. 595.
Theotgrimus, *Epiſcopus* III. 520.
Theothart III. 569. 607.
Theoleich, *Advocatus S. Bonifacii* III. 519. 520. 521.
Theotmar, *Subdiaconus* III. 515. 527. 528. 539. 588. 591. 596. 600. 603. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617.
Theoto, *Fuldenſis Abbas* III. 623.
Theotolfus, *presbyter* III. 563.
Theotrat III. 614. 619.
Theotricheshuſen III. 569. 573.
Theotricus III. 556.
Theottorf III. 494.
Theotvvinus, *Cardinalis* III. 648.
Thermæ Severianæ apud Antiochiam I. 140.
Theſaurus per ſtatuam indicatus I. 833.
— — per ſomnium indicatus I. 742. 743.
— — ſingulari indicio repertus III. 97. 100.
— — de ejuſdem Scrutatoribus ſingularis hiſtoria III. 100.
Theſeus I. 491. 492.
S. Thetvvioſſ III. 810.
Theuda, *Rex Gothorum* I. 171.
Theudelinda. Vide *Theodelinda*.
Thiedericus. Vide *Theodoricus*.
Thierhaupten, *Abbatia* III. 679.
Thietberga, Lotharii Imp. uxor, hujus diſſidia matrimonialia I. 61. 63. 64. 65. 66. 236. 237. 238. 640. 795. 796.
Thietingus, *Augienſis Abbas* I. 256.
Thietmalli, (ſ. *Detmold*) *locus* I. 41.
Thietmarus, *Ottonis M. frater* I. 108.
Thietrih III. 541.
Thieterichesſhuſen III. 624.
Thiero, (ſ. *Thiodo*) *Fuldenſis Abbas* I. 235. 312.
— — *S. Galli Abbas* I. 258.
Thilia, *fluv.* I. 93. 803.
— — *oppidum* I. 827.
Thimnin, *locus* I. 80.
Thiodo. Vide *Thieto*.
Thiodorf, *locus* III. 628.
Thioſbach, *villa* III. 507.
Thiommar, *Diaconus* III. 624.
Thiota, *Pſeudo-Prophetiſſa* I. 253.
Thiothart III. 543.
Thiotmam. Vide *Theotmar*.
Thioto, *Diaconus* III. 640.
Thola, *Judæor. Judex* I. 121. 492. II. 101. 419.
Tholga, *Rex Gothorum* I. 199.
Tholimannus, *Nicolaus* I. 1265.
Tholomæus, *martyr* I. 6.
Tholoſa, *urbs*, hujus varii Domini I. 893.
S. Thomas, *Apoſtolus* I. 555. 879. 1066. II. 228. 238. 240. 474. 484.
— — *Cantuarienſis Epiſcopus* I. 909. 919. 923. 927. 977. 979. 980. 982. 986. 1095. 1098. II. 550. III. 201. 206.
— — *Herfordenſis Epiſcopus* III. 319.
Thomas *de Aquino* I. 1182. 1183. 1184. 1202. 1203. II. 283. 556. III. 319.
— — *de Cantiprato*, Ordinis Prædicatorum III. 271.
Thomasbruck, *villa* I. 1313.
Thomaſius, *Godofredus* laudatus II. Præf.
Thorenburg, *caſtrum* III. 270.
Thorenſe, *clauſtrum* fundatum III. 92.
Thorocheim, *locus* III. 559.
Thornout, *monaſterium* III. 326.
Thorout, *Flandriæ civitas* III. 51.
Thraces, horum origines II. 405.
Thraſamundus, *Vandalorum Rex* I. 168. 172. 613. 616.
Thraſco, *Obotritorum Dux* I. 56.
Thraſo, *martyr* I. 145.
Thriurothé III. 578.
Thrudhilt III. 592.
Thudin, (ſive *Thudo*,) *Avarorum Princeps* I. 47. 58.
— — fit Chriſtianus I. 784.
Thulingia, *regnum* I. 1299.
Thun, *caſtrum* I. 1114.
Thungesbrucken, *locus* I. 1369.
Thuricenſis Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 784.
Thurimachus, *Sicyoniorum Rex* I. 480.
Thuringi, horum nomen & origines I. 1296.
— — finibus per Saxones expulſi I. 1298.
— — à Francis victi I. 172. 179.
— — a Clodovæo M. Francorum Rege, victi I. 167.
— — eos inter & Saxones bellum Sæc. IX. I. 346.
— — horum ob decimas & aliquot Feuda, cum Archi-Epiſcopo Moguntino controverſia I. 337. 338. 339. 353. 354. 379.
— — quales decimas Archi-Epiſcopis Moguntinis dederint? I. 312.
— — harum præſtationem Archi-Epiſcopo Moguntino denegant I. 417.
— — horum controverſia cum Henrico IV. Imp. I. 426.
— — horum a Saxonibus diſſenſio & bellum contra Henricum IV. I. 392.
— — ad hos Saxonum legatio & fœdus contra Henricum IV. Imp. I. 360.
— — horum Apoſtolus S. Bonifacius I. 629.
Thuringia I. 426. III. 578. 585.
— — hujus antiquæ fines I. 1023. 1298.
— — hujus Provinciæ commendatio I. 1329.
— — a Francis occupata I. 709. 731.
— — in ea quæ condiderit Dagobertus, Francorum Rex? I. 309.
— — a Clodovæo, Francor. Rege, ſubacta I. 727.
— — in eadem geſta Caroli M. Imp. I. 41.
— — Ludovico Jun. cedit I. 79. 641.
— — an ab Ottone M. Imp. Moguntinis Archi-Epiſcopis donata? I. 1122. 1133.
— — illi ſervitutem, exſtructis caſtellis, imponere conatur Henricus IV. Imp. I. 353. 355.
— — hujus Principes aliquot ab Henrico IV. libertati reſtituti I. 410.
— — ab Hungaris vaſtata I. 101. 255. 644. 645. 739.
— — a Slavis, Duce Samone, vaſtata I. 197.
— — a Slavis vaſtata I. 244.
— — a Sorabis vaſtata I. 238.

Thuringia, ab Ottone, Bavariæ Duce, vaſtata I. 342.
— — Adolpho Naſſovio & Alberto I. Impp. vendita I. 1336. 1337.
— — per Adolphum, Naſſov. Imp. vaſtata I. 435. 436.
— — ab Alberto I. Imp. vaſtata I. 1197.
— — a Bohemis vaſtata I. 1041.
— — a Philippo, Gallorum Rege, vaſtata I. 430.
— — In bello fraterno inter Fridericum Placidum & Wilhelmum fratrem vaſtata I. 1239. 1241.
— — in eadem, controverſiæ inter Conradum, Moguntinum Archi-Epiſcopum, & inter Ludovicum II. Thuringiæ Landgravium I. 430.
— — in ea quædam bona Archi-Epiſcopis Moguntinis donata I. 1303.
— — Feuda & Decimæ in eadem Archi-Epiſcopi Moguntini I. 326. 1304.
— — in eadem Fuldenſis & Hirſchfeldenſis Abbatiæ prædia & decimas habent I. 353. 360.
— — per eam Jurisdictio univerſalis Landgravio competit I. 1312.
— — fame vaſtata I. 1203.
— — fit Chriſtiana I. 1017.
Thuringia Regnum a Julio Cæſare deſtructum I. 1297.
— — *Reges* vetuſti I. 719. 731. 1023. 1298. 1299. II. 296.
Thuringiæ *Ducatus* I. 1301. 1302. II. 319.
— — Popponi eripitur I. 250.
— — *Duces* I. 194. 313. 644. 755. 807. 1032. 1133. 1302.
Thuringiæ *Marchionatus* I. 337. 338.
— — *Marchiones* I. 326. 337. 1142. 1143.
— — *Marchio Poppo* I. 244. 246.
Thuringiæ *Landgraviatus & Principatus* fundatus & reſtauratus I. 1039. 1311. 1312.
— — ubi Tribunal ipſorum fuerit? I. 1300.
— — naturali filio fruſtra adſignatur I. 1199.
— — hujus multa bona ab Alberto Degenere vendita I. 1335. 1336.
— — de eadem gravis controverſia inter Miſnenſes & Brabantinos I. 432. 1044. 1045. 1180. 1181. 1328. 1329. 1330. 1331.
— — *Landgravii*, horum Genealogia I. 429. 670. 673. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1098. 1099. 1102. 1104. 1105. 1114. 1138. 1139. 1142. 1143. 1154. 1160. 1167. 1170. 1171. 1172. 1173. 1180. 1181. 1186. 1197. 1199. 1216. 1219. 1232. 1255. 1261. 1302. 1303. 1310. 1323. 1324. 1334. 1335. 1342. 1366. 1367. 1368. III. 204. 239. 264. 265. 279. 409.
— — ſunt Erffurti Domini I. 429.
— — de his ſingularis hiſtoria I. 1293.
— — *XII. Comites*, an Landgravio ſubjecti? I. 1312. 1313.
— — *Comites* aliquot I. 426. 417. 430. 1302. 1303. 1304. 1307. 1310.
Thuringiæ *Comites* aliquot ævo Henrici IV. I. 396.
— — *Comites* Henrico, Illuſtri Thuringiæ Landgravio, ſe ſubjiciunt I. 1329.
— — *Comites* Landgravio ſuo rebelles I. 429. 1316.
— — horum & civitatum fœdus contra hoſtes I. 1351. 1352.
— — Officiales I. 1215.
— — *Vice-Dominus* I. 1139.
Thuriſmodus, *Rex Wiſigothorum* I. 717. 718.
Thurphilum III. 593.
Thuthira I. 427.
Thyemes, *Comitatus* III. 382.
S. Thyrſus, *martyr* I. 142. 143. 351. 581. 585. 840. III. 6. 132.
Tiberius, *martyr* I. 146.
Tiberius *Imp.* I. 3. 132. 133. 209. 210. 543. 544. 546. 549. 741. 742. 1059. 1060. II. 251. 252. 253. 466. 467. 508.
Tiberius, *Conſtantinus Imper.* I. 183. 185. 619. 1078. 1082. II. 287.
Tiburtius, *martyr* I. 6. 141. 145. 576. 789. 1066. II. 484. 488. III. 56.
Ticinum, ab Hunnis vaſtatum III. 17.
Tigris, *fluv.* I. 474.
Tigris fera, manſuefacta Romam adducta I. 543.
Timotheus, *Apoſtolus* I. 148. 595. II. 229. 241. 477.
Timotheus, *hæreticus* in Britannia I. 709. II. 497.
Tingesleba III. 563.
Tintinnabula III. 504.
Tiphernas, *Gregorius Rhetor* I. 1242.
Titus, *Apoſtolus* II. 229. 241. 474.
Titus, *Imp. Rom.* I. 5. 132. 133. 135. 559. 560. 561. 1064. 1065. II. 256. 257. 474. 475.
Titzmannus, *Marchio de Landesberg* I. 1199.
Toarcis, *caſtrum* I. 34.
Tobias II. 129. 224. 434. 436.
Tollifeld, *pagus*, vide *Tullifeld.*
Toloſa, *urbs* I. 34. 164.
— — hujus *Comites* I. 867. 868.
Tomyris, (ſ. Tamira) *Amazonum Regina* II. 145. 440.
Tonitru immenſum III. 481.
Tonna (ſ. Thunna) *caſtrum* I. 1353.
Tonnaha III. 578.
Toriſmodus, *Gothorum Rex* I. 161. Vid. *Thuriſmodus.*
Tornacum, *urbs* I. 713.
de Tornaiſſel, *Goſcelinus* I. 890.
Torneamentum *Leodienſe* III. 114.
— — *Merſeburgenſe* I. 433.
— — — — de a. 1268. I. 1186.
— — *Naſſienſe* de a. 1240. III. 244.
— — — — hujus illuſtris apparatus III. 250.
ein Tornes, *Moneta* III. 835.
de Torono, *Enfridus* III. 191. 195.
Torpes, ſive *Torpetas*, *martyr* I. 135. 557.
Tortellios, *Johannes* I. 1229. 1242.
Tortona, (ſ. Terdona) *civitas*, deſtructa II. 352.
Toſtorf, *caſtrum* I. 1348.
Totila, *Rex Gothorum* I. 176. 177. 178. 618. 619. 734. 735. 736. II. 285. 286. 307. 505. 506. 507. III. 20. 21.
Trajanus, *Imp. Rom.* I. 5. 136. 137. 563. 564. 1064. II. 257. 258. 476. 477. 623. 629. III. 3.
— — hujus anima a Gregorio M. Papa an fuerit liberata? I. 744.
— — an fuerit ſalvatus? II. 476.
Trajectenſis *Epiſcopatus* I. 716. III. 3. 29.
— — *Epiſcopi* I. 98. 299. 316. 332. 404. 405. 664. 672. 824. 826. 830. 1028. 1145. III. 19. 25. 26. 27. 29. 40. 50. 52. 58. 65. 70. 75. 76. 77. 82. 90. 93. 96. 97. 105. 112. 121. 123. 130. 136. 148. 161. 169. 179. 189. 199. 201. 212. 214. 226. 228. 233. 239. 245. 250. 258. 268. 273. 289. 295. 300. 301. 305. 307. 320. 321. 322. 328. 329. 343. 344. 346. 347. 352. 370. 402. 403. 406. 438. 439.
Trajectum ad Rhenum *urbs* I. 245. 350. 765. III. 28.
— — ibi moritur Conradus II. Imp. III. 482.
— — *caſtrum* I. 82.
Tranaſcho, *Obotritorum Dux* I. 48.
Tranquillinus, *martyr* I. 145. II. 488.
Transactio ad Marsnam de a. 870. de Lotharingia I. 73.
Translatio Epiſcoporum a quo permiſſa? I. 1067. II. 484.
Transmigratio animarum, hanc an crediderint Monachi? III. 219.
Traold III. 494.
Trapezuntinus, *Georgius* I. 1242.
Trebeta, *filius Nini*, Trevirenſis urbis conditor II. 66.
Trebenia, *villa* I. 1193.
Trecenſes *Comites* I. 988. 989. 996. 997.
de Trefurt, *nobiles* I. 1342.
Treibach, *locus* III. 588. 624.
Treiſa, *locus* III. 639.
Tremonia, *civitas Imperialis* III. 24.
Trenicheſeichi III. 570.
Trenta, dynaſtia controverſa III. 212. 213. 214.
Tretaburg, *locus* I. 360.
Treteburg, *collis* I. ibid. & 427.
Trevirenſis *Archi-Epiſcopatus* origines II. 525. III. 1.
— — *Archi-Epiſcopi* I. 1. 60. 72. 83. 102. 105. 108. 111. 148. 224. 225. 236. 253. 271. 273. 289. 300. 314. 336. 337. 401. 407. 408. 428. 429. 438. 555. 563. 566. 574. 594. 595. 600. 640. 642. 651. 666. 671. 672. 673. 675. 715. 754. 796. 797. 829. 873. 883. 994. 1045. 1052. 1053. 1128. 1135. 1141. 1145. 1146. 1206. 1231. 1342. II. 270. 319. 505. 514. 541. III. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 13. 17. 19. 22. 23. 25. 26. 28. 33. 41. 47. 60. 65. 66. 70. 73. 76. 79. 81. 88. 90. 96. 101. 106. 120. 122. 127. 131. 132. 137. 152. 161. 167. 168. 174. 211. 210. 223. 227. 239. 245. 263. 265. 267. 268. 278. 295. 304. 311. 336. 342. 344. 387. 436.
Trevirorum *urbs* I. 72. 82. 91. 245. 642. 723. II. 296. 319. III. 3.
— — hujus origines II. 410.
— — quando condita? I. 478.
— — a quo condita? I. 705. II. 66.

Trevirorum *urbs*, a Francis incenſa III. 13.
de Tribenshayn, *nobiles* I. 1195.
Tribuni plebis Romanorum I. 517. 518. 524.
Triburia, *villa Regia* I. 95. 278. 286. 336. 337. 360. 412. 414.
— — *Palatium Regium* ibidem III. 617. 638.
Tributa Germaniæ imponere conatur Henricus V. Imp. III. 158.
— — nova Imperatoris & P. R. a Germanis rejecta III. 290.
Tridentini *Epiſcopi* aliquot I. 189.
— — Dux *Alachis* I. 205.
Trieres *naves* I. 411. 504.
Trigorius, *pagus* I. 96.
SS. Trinitas, de ea cogitationes II. 15. 16. 17.
— — demonſtrata II. 202.
— — per miracula confirmata I. 717. II. 499.
— — de eadem controverſiæ diverſis Synodis tractatæ I. 14.
— — de eadem Diſputatio inter S. Bernhardum & alios III. 185.
— — de eadem perverſa ſententia Anſelmi Cantuarienſis I. 662.
— — de ea errores Macedonii & Priſcilliani I. 698.
— — de ea ſcriptum Alcuini I. 783.
— — de ea cogitanti Monacho Diabolus illudit I. 868.
— — hujus blaſphemator punitus I. 728.
— — huic deſtinatus feſtus dies, quando cœperit? I. 1030.
S. Trinitatis Ordo, de redemtione captivorum, hujus origines I. 1010. II. 551. III. 231. 232.
— — hujus ſtatuta I. 1097.
Tripos, *martyr* I. 142. 585.
Triptes, *caſtrum* I. 1147.
Triteburg, *locus* I. 360.
Trithemius, *Johannes* I. 1117. 1124. 1156. 1175. 1205. 1209. 1236. 1267. 1271. 1275. 1289.
Triveth, *Nicolaus* I. 1229.
Trochtelfingen, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 790.
Troja, (ſ. Ilium) quando condita? I. 490. 494. II. 91. 180. 417.
— — capta & deſtructa I. 491. 1057. II. 102. 417. 418. 419. 420.
— — an inde originem habeant Franci I. 102. 690.
— — horum Reges II. 102. 116. 122. 178. 417. 418. 419.
Trophia, *martyr* II. 486.
Trophimus, *Epiſc. Arelatenſ. martyr* II. 473.
Trofeſtet III. 557. 561.
Truchſeſſiorum in Waldburg familia III. 769. 770.
Trudhilt III. 581. 608.
S. Trudo III. 26. 115.
S. Trudonis *Abbatia* I. 770. III. 170. 352. 428.
Trugo, *Archi-Epiſcopus* III. 520.
Truſianus, *Medicus* I. 1204.
Truſtneſteten III. 554.
Trutmannus, *Eremita in Thuringia* I. 109.
Tryphu, *martyr* I. 7. 142. 581. II. 485.
Tryphon, *Antiochiæ Princeps* I. 190. 192. 191.
Tubalcain I. 459. II. 57. 402.
Tuberus, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* III. 79.
Tubingen, ſeu Rotenburg, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 790.
Tubundreis III. 568.
Tuburno, *martyr* I. 583.
Tucca, *Poëta* I. 542.
Tucher, *caſtrum* I. 1169.
Tudun, *Hunnorum Princeps* I. 222.
Tuingia, *Caſtrum Alemannorum* III. 112.
Tuinum, *Caſtrum* III. 91.
Tuitienſis *Abbatia*, hujus origines I. 1129. 1130. III. 97.
— — *Caſtrum* III. 85. 98.
Tulba, *villa* III. 489. 501. 502. 510. 511. 514. 515. 529. 531. 624. 649.
de Tulbo, *Gerlach* III. 642.
Tullenſes *Comites* III. 115.
— — *Epiſcopi* I. 101. 650. III. 290. 295. 670.
Tulleſtet, *munitio Thuringiæ* I. 419.
Tullifeld, *pagus* III. 550. 553. 554. 558. 571. 591. 599. 601. 602. 606. 608. 609. 620. 623. 625. 626. 631. 632. 637. 638. 640.
Tullinus, al. Tudin, *Hungariæ Rex* I. 784. II. 524.
Tullum, *urbs* I. 292. III. 1.
Tullus *Hoſtilius*, *Romanorum Rex* I. 124. 508. II. 149. 157. 436.
Tulpetenſe, *Caſtrum* III. 290. 291.
— — *oppidum* III. 145.
Tulpiacum, *locus* I. 642.
Tulſtet, *locus* I. 1141. vid. *Tulleſtet.*
de Tulſtete, *Nobiles* I. 1128.
Tumultus Colonienſis I. 372. 373. 174. 375.
Tundorf, *caſtrum* I. 1144.
Tungide, *villa* I. 1340. III. 491. 527. 557. 578.
Tungisbrucken, *urbs* I. 1141.
Tungrenſis *Epiſcopatus*, Antiquitates III. 4.
— — hujus Proventus ex Anglia unde? III. 5.
— — *Epiſcopi* I. 105. III. 3. 4. 5. 6. 7. 14. 19. 20. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 31. 84. 85. 87. 91.
Tunibach III. 570.
Tunica Chriſti reperta I. 187. 622. 744. 1079. II. 241. 509.
— — Blattea Clodovæo, Francorum Regi, dono miſſa I. 729.
Tunnaha, *villa* III. 651.
Turbaccha, *Inſtrumentum bellicum* III. 440.
Turcæ, horum geſta I. 777. 1284. II. 522.
— — horum victoriæ I. 1266. 1281. 1282.
Turicum, *caſtrum* III. 474. 478.
Turin, *caſtrum Colonienſis Eccleſiæ* III. 247.
Turingen, *Decanatus Coonſtantienſis Parochiæ* III. 718. 781.
Turnus, *Tuſciorum Rex* II. 120.
Turonenſes Epiſcopi I. 161.
Turpinus, *Rhemenſis Archi-Epiſcopus*, Scriptor vitæ Caroli M. II. 546. III. 161.
de Turr, *nobiles* III. 746.
de Turrecremata, *Johannes* I. 1242.
de Turribus, *Golferius* III. 140.
Turris *Babylonica* I. 475. II. 65. 406.
Tutela Imperator. German. minorennium, quibus commiſſa? III. 91. 247.
— — *materna*, Regum Germaniæ Proceribus exoſa III. 126.
— — hujus exemplum in Regno Germaniæ I. 898.
— — hujus varia exempla III. 279.
— — apud Gothos I. 171. 174. 175.
Tuterſtetim, *marca* I. 427.
Tutilo, *monachus* III. 707.
Tutor, *paganus*, Chriſtiano Imp. datus I. 704.
Tvviel, *Sueviæ caſtrum* III. 719.
Typographica Ars, quando inventa? I. 1244.
Tyrannio, *martyr* I. 145.
Tyro, *Inventor Notarum* I. 544.
Tyrolenſes *Comites* I. 1161.
Tyrtæus, *Poëta* I. 509.
Tyrus, *Civitas* I. 488.
— — condita I. 122. 491.
— — capta I. 228. 525. 871. 872. 949. II. 162.
— — a Chriſtianis capta II. 546. III. 165.

V.

VAhe, Maceriæ fluvii Wiſare III. 653.
Vaifarius, vid. *Waifarius.*
de Valas, *Thomas* I. 1210.
Valcella, *locus* I. 956.
— — *monaſterium* I. 966.
Valckenburg, *Territorium* III. 63. 87.
— — *Caſtrum* III. 316. 317. 420.
— — *Comitatus* I. 869.
— — *Comes Walramus* III. 280. 281. 284. 291.
Valckenſtein, *Cuno* III. 136.
— — *Hunnifrid* III. 829.
— — *caſtrum* III. 671.
Valens, *martyr* I. 228.
Valens, *Imp.* I. 10. 149. 150. 597. 598. 599. 600. 693. II. 274. 275. 370. 187. 493.
— — hujus fata III. 12.
Valentia, *urbs* I. 706.
de Valentia, *Vincentius* I. 1210. II. 568. III. 350. 416.
Valentinianæ, *caſtrum Imperii* I. 826.
Valentinianus I. I. 10. 149. 597. 598. 599. 695. 1071. II. 273. 274. 370. 387. 492. 491. III. 10. 197.
— — II. *Imp.* I. 10. 149. 150. 151. 152. 599. 600. 601. 695. 698. 699. 701. 1072. II 274. 275. 370. 187.
— — III. *Placidiæ fil. Imp.* I. 10. 11. 156. 157. 158. 161. 162. 604. 605. 606. 607. 609. 610. 707. 708. 711. 716. 718. 1071. II. 279. 280. 295. 170. 187. 497. 499. 641. 643. 644. 645. III. 15.
Valentinianus, *hæreticus* I. 118. 568. II. 479.
Valentiniani, *hæretici* I. 1074.
S. Valentinus I. 791.
— — *Trevirenſis Archi-Epiſc.* III. 6.
Valentinus, *P. R.* I. 228. 618. 790. 1086. II. 172. 190. 526.
— — *Tungrenſis Epiſcopus* III. 5.
Valentinus, *hæreticus.* Vide *Valentinianus.*

Valeriani, *varii martyres* I. 6. 7. 11. 139. 142. 571. 576. 583. 789. 1066. II. 481. 484.
Valerianus, *Imp.* I. 7. 143. 582. 583. 1067. 1068. II. 263. 486. 487.
— — *Epiſcopus* I. 11. 715.
S. Valerius, *Trevirenſis Apoſtolus* III. 2. 3. 4. 120.
Valeſii, *hæretici* I. 836.
Valla, *Laurentius* I. 1242.
Vallis Scholarium ordo III. 248.
Vandali, de horum origine, migratione, regno, relatio I. 692. 695. III. 10.
— — horum migrationes, geſta, fata I. 10. 12. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 162. 164. 167. 601. 604. 605. 606. 607. 612. 613. 616. 617. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 712. 715. 725. 727. 732. 733. 734. 735. 1022. 1076. II. 278. 281. 284. 285. 305. 497. 498. 501.
— — hor. Reges I. 11. 163. 165. ſeqq. 731. 723. 730. II. 280. 283.
— — a Juſtiniano ſuperati I. 175.
Vardis, *Hungariæ Rex* I. 676.
Varenholte, *caſtrum* III. 816. 817.
de Varenna, *Comites* I. 899.
de Vargelaha, *Pincerna.* Vid. Varila.
Vargeſauvva III. 624.
de Varila, Pincernæ I. 1215. 1328.
— — *Gerhardus* III. 648. 651.
— — *Gualtherus* I. 1371.
— — *Rudolphus Pincerna* I. 1324. 1331.
Varro, *M. T.* I. 534. 536. 542.
— — M. Romanor. doctiſſimus II. 460.
Varus, *Poëta* I. 542.
Vaſa ad miniſtrandum III. 504.
Vaſalli, Eccl. Germanicar. horum præſentia in inthroniſatione Epiſcopi III. 262.
— — horum in Electionibus Epiſcoporum Germ. Jus I. 405.
— — his portio Bonorum Eccl. adſignata III. 92.
— — horum Concurſus in Publicis Judiciis III. 251. 284.
— — Archi-Epiſcopatus Colonienſis Potentes III. 247.
— — *Trajectenſis Epiſcopatus* quinam? III. 322.
— — *Bambergenſes* Epiſcopum ſuum a P. R. deſtitutum defendunt I. 383. 397.
— — *Lotharingici*, horum inſignis fides III. 183.
— — *majores & minores in Italia*, horum inter ſe diſſenſiones. I. 278.
Vaſallorum Abbatiæ in eligendo Abbate Conſenſus requiſitus I. 397.
Vaſallus liber, Imperii Comes Hollandiæ III. 267.
Vaſalli Provinciales, quatenus Imp. obligentur? III. 474.
Uban, qui & Aba & Ovo, *Hungariæ Rex* I. 317. 318. II. 738. 739. Vid. Ovo.
Uberlingen III. 718.
in Uberlingen Decimæ III. 746.
Uberlingen, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 783.
Ubhuſen III. 831.
S. Udalricus, *Auguſtanus Epiſcopus* I. 257. 262. 265. 266. 647. 650. 802. 813. 817. 1088. 1309. II. 325. 547.
— — Ejus hiſtoria III. 668.
— — mors & Canoniſatio III. 670.
— — Ejus oſſa tranſlata III. 671.
— — Ejus Monaſterium Auguſtæ Vindelicorum I. 1205.
Udalricus I. & II. *Conſtantienſes Epiſcopi* I. 672. III. 743. 744.
— — de *Vridingen Conſtantienſis Epiſcopus* III. 756.
— — *Pfefferhart, Conſtantienſis Epiſcopus* III. 755.
— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 811.
— — *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1196.
— — II. *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1221.
— — *Bohemiæ Dux* I. 672. III. 462. 479.
— — *Carinthiæ Marchio* I. 326. 340.
— — *Saxoniæ Dux* I. 1368. 1369.
— — *Augienſis Abbas* I. 290. 291.
— — *Auguſtanus Abbas* III. 675.
— — *S. Galli Abbas* I. 268.
— — *Cancellarius* III. 822. 826. 829. 831.
— — *& Conradus Wellingi* III. 655.
Udalſcalcus, *Auguſtenſis Epiſcop.* III. 671.
— — *Auguſtanus*, Abbas doctus III. 675.
Udelgeresbrunnen III. 544.
Udelmann, *Auguſtanus Epiſc.* III. 668.
Udilo, *Bavariæ Dux* I. 632. Vid. *Odilo.*
Udo, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 407. 651. 1145. III. 132. 137.
— — *Magdeburgenſis Archi-Epiſcop.* I. 1135. II. 535.
— — *Argentoratenſis Epiſc.* I. 105. 111.
— — *Havelbergenſis Epiſcopus* I. 1120.
— — *Numburgenſis Epiſcop.* I. 1117. 1142. 1368. 1369.
— — II. *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1154. 1157.
— — *Aquitaniæ Dux* I. 629. 630.
— — *Saxoniæ Marchio* I. 323. 390. 392. 654. 655. 666.
— — *Comes* I. 112.
Vectigalia Imperii, in manus Electorum perveniunt I. 1214.
S. Vedaſtus I. 182. 725. 733. 740. 757. 765. 831. III. 19. 692.
— — hujus monaſterium I. 99. 957. III. 160.
Vegeus, *Matthæus* I. 1242.
Vehenbach, *locus* III. 548.
Veitsberg, *caſtrum* I. 1160.
Velamina III. 504.
de Veldentz, *Comites* III. 323.
Vellus aureum I. 489.
de Velſen, *Gerhardus* III. 276. 277.
de Veltheim, *Nobiles* I. 1114.
Veltheimer, *marca* III. 817.
Velvæ, Dynaſtia controverſa III. 212. 214.
Vemeding, Judicium Criminale III. 839.
Venatio, Clericis interdicta I. 1037. 1086. 1092. 1093. III. 68.
Veneni, *villa* I. 1108.
Venenum Impp. propinatum I. 825.
Venenum in Calicem immiſſum, hujus exempla I. 1097. II. 544. III. 138.
Veneris Sacra Auguſtæ Vind. III. 662.
Venetiarum urbs & Reſpublica, hujus origo II. 280. 500.
— — hujus Reipublicæ fines II. 308.
— — in diviſione Imperii ſub Græcis relicta I. 57.
— — ab Hunnis & Slavis occupata I. 192. 203.
— — a Gothis capta I. 154.
— — a Longobardis occupata I. 782.
— — a Francis ſubacta I. 56.
— — Francis paret I. 787.
— — Byzantinis redditur, ibidem.
— — ejus bellum cum Carolo M. II. 685. ſeq.
— — ejus bellum cum Genuenſibus I. 1106.
— — cum Julio II. P. R. & Maximiliano II. Imp. bellum gerit I. 1271.
— — hujus Duces I. 55. 56.
— — Dux Wilharius & Beatus I. 53. 57.
Venetus, *M. Paulus* I. 1224. 1230.
Venti, Cardinales, a Carolo M. nomina accipiunt I. 784. III. 44.
Ventilmuot III. 586.
Vercellæ, ibi Paſcha celebrat Conradus II. Imp. III. 471.
Vercellenſes *Epiſcopi* I. 421. III. 480.
Verdenſis *Epiſcopatus* I. 1120. 1128.
— — hujus origines III. 44.
Verdenſes *Epiſcopi* I. 325.
Verdunenſes *Epiſcopi* I. 288. 289. 419. 435. 672. 737. 1141. 1166. III. 109. 132. 137. 262. 277.
de Vero, *Wolfordus* III. 301. 302.
Vergerius, *Petr. Paulus* I. 1242.
de Veringen, *Comites* I. 113. 293.
de Vernenborch, *Henricus* I. 1342. III. 310. 311.
— — *Johannes* III. 140. 343. 344.
Vernolium, *caſtrum* I. 912.
Veromandenſes *Comites* I. 878. 884. 908. 935. 979. 990.
Verona, *urbs*, ibi natalem Domini celebrat Conradus II. Imp. III. 480.
Veronenſis *Marca* I. 106.
S. Veronica I. 550.
Verſio Bibliorum Latina Hieronymi I. 700. 701.
Vertigernus, *Britanniæ Rex* I. 609. Vid. *Wortegirnus.*
Veſontio, *Civitas Imperialis* I. 888.
Veſpaſianus, *Flav. Imp.* I. 5. 132. 135. 556. 558. 559. 560. 1063. 1064. 1065. II. 255. 256. 257. 368. 383. 474.
Veſtes *Eccleſiaſticæ*, harum origines I. 784. 1063.
— — *Pontificis R.* I. 1095.
— — *Sacerdotum*, de iisdem Conſtitutio Stephani P. R. I. 579.
— — *Sacræ*, de iis Conſtitutiones I. 1067. II. 486.
— — Solennes Ducis, Epiſcopi, Comitis III. 237.
— — *Vaſallorum* III. 442.
Veſtitionis teſtes III. 492.
Veſtitura concambii III. 541.

Vetus Cella, *Monaſterium* I. 1159.
Vexilli feudum, Thuringiæ I. 1311. 1312.
Vexillifer in Exercitu Caroli Calvi I. 79.
Vexillum *Imperii* Comiti de Beichlingen commiſſum I. 1321.
— — Ottonis Conrado II. adfertur III. 481.
— — *B. Petri*, ſignum Imperii Rom. I. 972.
— — *Templariorum*, quale III. 168.
Vezelay. Vid. Vizeliacum.
Vezelinus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 654. 655.
Vezzerun, ibi ferrum conflatur III. 638.
de Viana, *Domini* III. 349. 353.
— — *Giſebertus* III. 347.
Vicarius Imperii Comes Hollandiæ III. 907.
Vicarii Imperii Epiſcopi, minorenni Henrico IV. I. 307.
Vice Dominatus Epiſcopatuum I. 734.
Vice-Dominus Thuringiæ, Ludovicus Comes I. 1304.
— — *Moguntinus Herimannus* I. 335.
Vicelinum, *Monaſterium* I. 773. 879.
Vicelinus, *Vandalorum Apoſtolus* I. 969.
Victor I. *P. R. martyr* I. 5. 6. 138. 140. 571. 572. 573. 1066. II. 369. 384. 482.
— — II. P. R. I. 297. 298. 320. 321. 650. 651. 837. 1092. 1093. 1141. II. 333. 374. 391. 540. III. 823.
— — *Antipapa*, qui & Octavianus I. 677. 678. 894. 899. 973. II. 780. Vid. Octavianus.
— — III. *P. R.* I. 656. 846. 1094. 1146. II. 338. 374. 391. 544. III. 138.
— — *martyr* I. 139. 145. 146. 189. II. 481. 488.
Victor, *Capuanus Epiſcopus* I. 178. 618. 732. II. 505.
— — *Turonenſ. Epiſcopus* II. 185.
— — Maximi filius, Tyrannus I. 151.
Victoria, *martyr* I. 6. 142. 581.
Victorianus & Victoriana, *martyres* II. 488. 501.
S. Victoricus III. 296.
Victorinus, *martyr* I. 5. 8. 136. 145. 563. 819. II. 487.
— — Maſſilienſis II. 498.
— — *Rhetor* I. 148. 595. II. 270. III. 9.
Victorinus, (Victorius) ejus Cyclus paſchalis I. 81. 162. 178. 611.
Vidradus, *Fuldenſis Abbas* I. 651. 654.
Vienna *Auſtriæ* I. 1246. 1255.
Vienna *Galliæ* I. 34.
de Vienna *Hervæus* I. 906. 907.
Viennæ *Comites* III. 92. 256.
Vigbertus. Vide *Wigbertus*.
Vigerus, *Brandenburgenſis Epiſcopus* I. 679.
Vigilius, *P. R.* I. 27. 176. 177. 178. 179. 617. 618. 734. 736. 737. 765. 1076. 1078. II. 285. 388. 506. 507.
Villa publica III. 550.
Villarienſe monaſterium I. 964.
Villinger, *Jacob* I. 1288.
Villisgouu, Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 785.
Vinaria, *urbs* I. 437. 1199. 1255. 1339. III. 416.
Vinarienſes *Comites* I. 1141. 1199. 1308. 1543. 1344. 1345. 1346. 1368.
— — *Comes Hermannus* I. 437.
Vincentius, *martyr* I. 5. 13. 138. 145. 570. 580. 589. 673. 736. 818. 819. 935. II. 488. III. 23.
S. Vincentius, de Ordine Prædicatorum I. 1111.
Vincentius, *Bellovacenſis*, hujus varia ſpecula III. 262. 264.
Vinda, *fluv.* III. 662.
S. Vindemialis, *Epiſcopus* I. 165. 166.
Vindona III. 691.
Vindoniſſæ ſtatuæ Mercurii III. 693.
Vinea aurea & argentea Pori, Indor. Regis II. 165.
Vinea, noſtræ Dominæ Monaſterium III. 256.
Vineæ Hungaricæ & Gallicæ, quando plantatæ? I. 585.
de Vineis, *Petrus* I. 1177.
Vinidi, *Slavi* I. 826.
Vinius, *Bremenſis Archi-Epiſcopus* I. 1126.
de Vintenberg, *Hermannus Comes* I. 676.
Vinuli, *populus*, horum origines, migrationes, Reges I. 692. 1024. II. 304. 305. III. 11.
de Viole, *Wilhelmus*, *Eques* III. 426.
Vipecher, *caſtrum* I. 1344.
Virgilius *Maro*, *poëta* I. 130. 537. 538. 542. II. 460. 461.
— — Monachis eſt exoſus III. 113.
Virgines, XI. mille *martyres* II. 481. 499. III. 16. 256.
— — Sacræ, harum pudicitiæ proſpicit Jovianus Imperator II. 273.
Virginitas, Monacharum olim probata I. 160. 609.
Viromanduorum, *Comites*. Vide *Veromandenſes*.
in Visbeke, *Monaſterium* III. 809.
Viſchbach I. 1330. III. 638.
Viſelbech, *caſtrum* I. 1325.
Viſerum I. 858. III. 109.
Viſio de ſtatu animarum poſt mortem Epiſcopi Lingonenſis II. 550.
— — monachi cujuſdam III. 49.
Viſiones Wetti, Augienſis Monachi I. 227.
Viſitatio *Eccleſiaſtica*, de ea conſtitutiones Pontificiæ I. 1097.
Viſitationis Mariæ feſtum, quando inſtitutum? I. 1220. III. 350.
Viſitator Sedis Romanæ a Rege Ariano conſtitutus I. 727.
Vitalianus *P. R.* I. 27. 201. 202. 203. 204. 624. 757. 759. 1082. II. 292. 371. 388. 514. 515.
— — *Scytharum Dux* I. 171. 172.
S. Vitalis, *martyr* I. 921. II. 473. 489.
Vitellius *Imp.* I. 135. 558. 559. 1063. II. 255. 256. 474.
de Viterbio, *Jacobus* I. 1204.
— — *Johannes* I. 1247.
Vitiges, *Gothor. Rex* I. 276. 617. 618.
Vitodurum ab Alemannis everſum III. 690. 693.
Vitpeche, *villa* I. 436.
Vitrejum, *caſtrum* I. 878. 961.
de Vitreio, *Andreas* I. 893.
de Vitriaco, *Jacobus* III. 262.
Vittal III. 568.
S. Vitus I. 145. 775. 791. II. 489. 526. III. 57.
de Vitzthum, *Apel* I. 1125. 1241. 1243.
Vivarienſis Eccleſia I. 870.
Viver, portus in Hiſpania I. 676.
Vivianus, *potens Francus* I. 62.
Vivomarcus, Rex I. 381.
Vizeliacenſe, *Monaſterium* I. 911.
Vizelo, *Archi-Epiſc. Moguntinus* I. 657. Vid. *Wetzel*.
Vnoves, *Ægypti Rex* I. 120. 476.
Uladislaus, *Bohemiæ & Hungariæ Rex* I. 972. 1287. II. 597. 600. 601. 936. III. 410.
Ulcera, ſexta Ægypti plaga II. 89.
S. Udalricus, *Auguſtanus Epiſcopus* I. 821.
Ulfilingioum, *caſtrum* I. 298.
Vlid, Ammiras Sarracenorum I. 767. 768.
de Vliet, *Joh.* III. 370.
Ulma, *Civitas* I. 250. 273. 275. 289. 290. 293. 295. 412. II. 689. 736. 825. 902. 905. III. 474. 684.
de Ulmona, *Henr.* III. 211.
Vlotovv, *caſtrum* III. 816.
Ulphilas, (l. Gulfias) *Gothor. Epiſc.* II. 275.
Ulpianus, *JCtus* I. 141. II. 261. 483.
S. Ulricus I. 1033.
Ulricus, *Bohemiæ Dux* I. 833. II. 331.
Ulricus, *Wirtenbergicus Dux* I. 1270. 1272. 1275. II. 623. 902. 909. 943. 950. 951. 966. 970. 975.
— — *Comes Ciliæ* II. 916.
— — *Numburgenſis Epiſcopus* I. 1198. 1201. 1203.
— — de *Haſenberg* II. 895.
— — de *Liechteneck* II. 902.
— — de *Palma* II. 851. 852.
— — de *Richenthal* III. 709.
— — de *Tubingen* II. 902.
— — *Diſcipulus Alberti M.* III. 262.
Ulſtra *fl.* III. 544. 587. 615. 639.
Ultanus, Hibernus Regis, filius I. 744. 755.
Ultionis divinæ exemplum III. 880.
Ultzen, *civitas* I. 1107.
Ulyſſes I. 495. II. 112. 420.
Ulyſſipo, (l. Ulyſſibona) *urbs* I. 49. 880. 935. 964. III. 187. 382.
Umbri vincuntur I. 526. II. 920.
Unctio, *Eccleſiaſtica* II. 496.
— — *infirmorum*, a quonam Pontifice introducta? II. 504.
Unctio regalis e Moguntino facta III. 37.
— — cur eam repudiaverit Henricus Auceps? III. 80.
Uodervveldenſis Eremita *αὐταρκής* II. 575.
Undrungevveno, *marca* III. 619.

Unevvanus, *Comes* III. 494.
S. Ungalotus, *presbyter* II. 508.
Ungari. Vide *Hunni*.
Ungeſtiores III. 548.
Ungilibach III. 831.
Unguentuio maleficum, per tale Rex Longobardus in amentiam vertitur I. 195.
Unio rerum, eſt ſeparationis expers II. 27.
Unitas, in pluribus Deo grata II. 400.
Unlaz III. 620.
Unleit III. 604.
Unſtrut, *fl.* I. 387. 388. 425. 1023. 1146. 1299. 1319. 1368. II. 341.
Untargevven, *marca* III. 627.
Unulo, *Epiſc. in Bavaria* II. 663.
Unvvan III. 627.
Unvvanes III. 490.
Unvvanus, *Bremenſis Archi-Epiſcopus* III. 828.
Vocatio gentilium ad fidem II. 217. 201.
de Vocon (ſ. Vocor) *Dominium* III. 397.
Vodalheri III. 578.
Vodilbili III. 609.
Vodilind III. 512.
Vodilricus III. 625.
Vogilandia I. 1161. 1162. 1163.
Vokenroth, *Caſtellum* I. 361. 367. 371.
Volaterræ, *urbs* II. 694.
Volcatius Plotius, *Latinus rhetor* I. 536.
Volckenrothe, *Monaſterium* I. 432. 1022. 1313. 1330.
Volcksheim I. 425.
Volcmarus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 314.
Volcoldus, *Miſnenſis Epiſcopus* I. 1134.
Volemarus, *Epiſcopus Mindenſis* III. 811.
Volenbach III. 637.
Volfaldus, *Dux Auſtraſiæ* I. 628.
Volfherus, *R. Merciorum* I. 202. 205.
Valgunerus, *Princeps militiæ* II. 388. ſeqq.
Volmarus, *Lemburgenſis* I. 1000.
— — Abbas Burſfeldenſis ordinatur Abbas Erffordiæ I. 431.
Volmenſtein, *caſtrum* III. 307. 311.
Volnesheuge, *caſtrum* III. 196.
Vologeſus, *Parthorum Rex* I. 158. 569. II. 259.
Volpertus, *Abbas S. Albani* I. 671. 673.
Volquinus, *Mindenſis Epiſcopus* III. 815.
Volſci I. 513. 517.
Voluſianus, *Imp.* I. 143. 581. 1067. II. 263. 385. 486.
Voluſianus, *Trevirenſis Epiſcopus* III. 29.
de Volz, *Wizelesbin* I. 1350.
Voeſt, *caſtrum* III. 246. 329.
Vortigernus, (ſ. Voltigerus) *Britannor. Rex* I. 698. 691. II. 357. ſeqq. III. 18.
Vozeh III. 509.
Voto III. 564.
Votonus, *Clericus* III. 535.
Ur, *locus Chaldæorum* II. 408.
Urach, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 790.
Uraha, *fl.* III. 544. 638.
Urania, nobilis pagus in Helvetia II. 845.
Vratislavienſes *Duces* I. 1049.
Vratislavia, *urbs Sileſiæ* II. 927.
Vratislaus, *Bohemiæ Rex* ab Henrico IV, renunciatus I. 1146.
Urba, *caſtrum* I. 69. III. 471.
Urbanus I. *P. R.* I. 6. 141. 575. 576. 789. 1066. II. 261. 369. 384. 484. III. 63.
— — II. *P. R.* I. 662. 664. 683. 847. 849. 850. 853. 1094. II. 338. 374. 391. 544. 748. III. 134. 138. 139.
— — III. *P. R.* I. 994. 996. 1096. 1258. II. Præf. 351. 375. 392. 552. III. 222.
— — IV. *P. R.* I. 1103. 1104. 1183. 1184. 1185. II. 558. 829. III. 265. 277. 278.
— — V. *P. R.* I. 1106. 1217. II. 566. 899. 900. III. 334. 340. 341. 343.
— — VI. *P. R.* I. 1107. 1108. 1219. 1220. 1222. II. 567. 904. 906. III. 336. 349. ſeqq.
Urbica, Diſcipola Priſcilliani I. 601.
Urbinum, P. R. a Longobardis ereptum II. 667.
Urdingen, *caſtrum* III. 441.
Urdorpf III. 511. 535. 536.
Vrechen, *caſtrum* III. 315.
Vreda, *caſtrum* III. 325.
Vredelant, *caſtrum* III. 274. 276. 295. 328. 329. 343.
Vreedſtroem, *caſtrum* III. 379.
Uri, Schvvitz & Undervvalden, Helvetiorum confœderationis autores II. 846.
Urias, Propheta II. 437.
Uridorf, *villa* III. 491. 532.
Urie, *Theodoricus* I. 1226. 1230.
Uriel, Gemmiger, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* I. 1275.
Uringen III. 697.
Uringoſter III. 555.
Urpheda Eccleſiaſticorum I. 419. 420.
Urſacius, *Epiſcopus* I. 151. 601.
Urſania, *monaſterium* II. 540.
Urſee, oppidum a Glareanis confœderatis expugnatur II. 895.
Urſicampenſe *monaſterium*, hujus origines I. 874. 877. 878.
S. Urſicinus III. I. 19.
S. Urſinarius I. 789. 844. II. 542. III. 542.
Urſini, *Romani* II. 559. 858.
Urſinus, Urſinicus, ſ. Urſicinus, *P. R.* I. 151. 597.
Urſinus, *Conſtantienſis Epiſcopus* III. 701.
S. Urſmarus I. 765. 767.
S. Urſula & Sociæ XI. M. Virgines I. 717. 1067. II. 281. 499.
Urſulus, *Tholoſenſis rhetor* I. 552.
S. Urſus, *martyr* I. 9. 189. 747. II. 488. III. 683.
Urſus, Tributi ſpecies in Thuringia I. 1361.
Urſus, lapides trahit III. 167.
Urtorphe, *villa* III. 497. 535.
Usgo, *mons* III. 638.
Uſogaſt, unus ex latoribus Legis Salicæ I. 707.
Uſſig, *civitas* I. 1369.
Uſternaha III. 545.
Uſuardus, *Monachus*, hujus Martyrologium II. 524. III. 45.
Uſuræ gravas, perniciosa II. 554.
Uſuraria pravitas inter Monachos Sæc. XI. I. 347.
Uta, *Regina*, Arnolphi Imp. uxor I. 250. 253.
Utelesbach III. 644.
Utenhuſen, *villa* I. 348.
Utenſteten, *caſtrum* I. 1338.
Uter, ſ. Uterpendragon, *Britanniæ Rex* I. 709. 714. 719. 731. 732. II. 357. 360. ſeqq. 498. III. 17. 18.
Uthilda, *filia Ducis Saxoniæ* III. 1318.
Utica, locus caſtrametationis Scipionis II. 187.
Uto, *Trevirenſis Archi-Epiſcopus* I. 337. 407. 408. III. 759.
— — *Saxoniæ Marchio* I. 355. 356.
Utonis *Comitatus* III. 581.
Utrechtum, vide *Trajectum*.
Utſtere, *munitio* I. 427.
Vuetziken, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 785.
Vulcani *villæ* in Sicilia I. 824.
Vulcania, *Inſula* I. 1058.
Vuldarniu III. 490. 613.
Vulfhetua, *Merciorum Rex* I. 202. 205.
Volfradus, *Major domus Hilderici* I. 758. 762.
Vulfricheshus III. 598.
Vulgi judicium falſum & inconſtans II. 909.
Vunderangevv III. 614.
Vurazabu III. 623.
Vurfandus *Brito*, vir ſtrenuus I. 76. 77.
Vurzach, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 793.
Vuyl, Turgoiæ *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 784.
Uxor Principis ab ipſo punita I. 1933.
Uxor ampla dote compendioſa ad divitias via II. 862.
de Vyanen, *Hubertus* III. 309.
Uzo, *Comes* III. 718.
Uzzo, *mancipium* III. 490.
Uzzunaha III. 603.

W.

WAbeche, *fluvius* III. 820.
Wachtendunck, *caſtrum* III. 443.
Waccho, *Rex Longobardorum* I. 724.
Waden, *villula* III. 646.
Wadislaus, *Dux Suedorum* II. 845.
Wagenhuſen III. 578. 696.
Waggerſclach III. 696.
Wagnerus, *Marcus*, Antiquitatum inveſtigator I. 1292.
Wahltrud III. 596.
Wahna, *fluvius* I. 43.
Waho III. 626.
Waivvoda, Turcæ confœderatus, Ungariæ præficitur II. 972.
Waſunte III. 505.
Waifarius, ſ. Vaifarius & Waiferus, *Aquitanorum Dux* I. 33. 34. 216. 217. 218. 633. 634. 772. 776. 777. 778. II. 303. III. 40.
— — hujus controverſiæ cum Regibus Francorum, ibidem.

Waifarius, interimitur ibid.
Wala, ſ. Guala, *ſluvius* II. 319. III. 73.
Walabur III. 578. 614.
Walaburiner *marca* III. 619.
Walach, *Metenſis Epiſcopus* I. 245.
— — *Comes Francus* I. 58.
Walacria, *Inſula* I. 229. III. 58. 59.
Walafridus *Strabo*, *Augienſis Abbas* I. 231. 234.
— — *homo privatus* III. 492. 509. 543.
Walah, *Comes* III. 541.
Walamer, *Rex Oſtro-Gothorum* I. 709. 719.
S. Walbertus II. 510.
Walbertus, *Comes* III. 23.
S. Walburgis II. 541. III. 31.
Walchandus, *Leodienſis Epiſcopus* I. 787. 790. III. 53.
Walchaun, *Inſula* I. 792.
Walchern, vide *Walacria*.
Walckenried, *Monaſterium* I. 1094. 1321.
Walckenſtein, *caſtrum* III. 671.
Waldach regnum a Tartaris vaſtatur I. 1045. 1103.
Waldberingen, *villa* III. 633. 635.
Waldburgicorum *Comitum* Genealogia III. 969. 770. 771. 772.
— — *Eberhardus* fit Epiſcopus Conſtantienſis III. 746.
de Waldeck, *Comites* I. 1352. 1359. III. 304. 305. 383.
— — *Franciſcus Comes*, *Mindenſis Epiſcopus* III. 818.
— — *Gadfrid Comes*, *Mindenſis Epiſcopus* III. 815.
— — *Comes* III. 830.
Waldemarus, *Pſeudo-Marchio Brandenburgenſis* I. 1346.
Waldenberg, *mons* I. 1328.
— — *caſtrum* III. 260.
Waldenſes, ſ. pauperes de Lugduno, I. 1075. II. 550. 551. 563. III. 218. 320.
de Waldenſtein, *Nobiles* III. 746.
S. Waldetrudis I. 864. III. 25.
Waldevinus de Morenholt, *Abbas Luneburg.* I. 1229.
Waldo, *Cumanus Epiſcopus* I. 108. 112.
— — *Curienſis Epiſc.* I. 105.
— — *Augienſis Abbas* I. 221. 224.
— — *Fuldenſis Abbas* I. 312.
— — *S. Galli Abbas*. I. 220.
Waldrada, *Lotharii II. Imp. Pellex* I. 236. 237. 238. 244. 640. 795. 801. III. 65. 66. 67. 69.
— — excommunicatur I. 63. ſeqq.
Waldrichus, *Rex Bohemiæ* II. 735.
Waldricus, *Epiſcop. Laudunenſis* I. 864.
Waldſachſen, *pagus* III. 491. 527.
— — *Monaſterium* I. 1272. II. 601.
Waldshut, *Decanatus Conſtantienſis Parochia* III. 782.
Waldſtate I. 259.
de Walene, *Comites* III. 287.
de Walenrade, *Johannes* III. 398.
Waler, *Wilhelmus*, decollatur III. 684.
S. Walleranus, *Epiſcopus* II. 499.
Wallia, *Rex Gothorum* I. 255. 256. 604. 707. 708. 710. 712.
Wallia, Provincia Angliæ ſubjicitur I. 890. 879. 982.
Walmeda, *caſtrum* I. 1107.
Walo, *Metenſis Epiſcopus* I. 82. 801. III. 70. 71.
Walpertus, *Abbas in Italia* I. 776.
Walpraht, *Presbyter* III. 509. 523. 524. 620.
Walramus, *Colonienſis Archi-Epiſcop.* III. 322. 323. 324.
Walramus ſ. Walrabonus, *Citzenſis Epiſc.* I. 1147.
Walcarith, *Rex Longobardorum* I. 724. 730.
Walthbraht III. 495.
Waltburg III. 751.
Walten, *Diaconus & Monachus* III. 541.
Waltgarius, *Friſo* I. 97.
Waltgeresbuſen III. 587.
Walthardus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 1136.
Waltharius, *Senonenſ. Epiſc.* I. 89.
— — *Aurelianenſ. Epiſc.* I. 89.
— — *Comes* I. 94.
Waltheim, *Cœnobium* I. 1029.
Waltherius, *Abbas Cluniacenſis* I. 925.
— — *frater Rogerii* I. 886.
Waltherus, *Auguſtan. Epiſc.* I. 1218.
— — *Augienſis Abbas* I. 236. 237.
— — *de Eſchelbach* II. 851.
Waltho III. 570. 613.
Waltramus, *Numburgenſ. Epiſc.* Defenſor Henrici IV. Imper. I. 658. 659. 662. 1038. 1147.
Waltrateshuſen III. 632. 634. 639.
Waltrat III. 506. 589. 639.
Waltrih III. 549.
Waltrud III. 564.
Wan III. 609.
S. Wanafeld, *villa* III. 491.
Wancheim, *locus* III. 553. 614.
Wancheimer marca III. 621.
Wandali, *populus*, vid. *Vandali*.
S. Wando, ſive *Wandregiſilus* I. 764. 831.
Wanen III. 578.
Wangarius, *Presbyter* III. 540.
de Wangenheim, *Nobiles* I. 1328. 1342. 1343. 1356. 1359. 1362. 1365.
Wanger, *Presbyter Thioto* III. 539.
Wangheim, *villa* III. 491. 619.
Wangheimer, *marca* III. 565.
Wanlafrid III. 495.
Wannes, *Comes* III. 492.
Wanolfeshuſen III. 640.
Wantraſhovum, *vicus* I. 822.
Waratho, *major Domus Franciæ* I. 763.
de Warckberck, *Comites* I. 430. vide *Wartberg*.
Waremia, *Caſtrum* III. 105.
Wargaſt III. 633.
Warinus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 3. 90. 93.
Warlaha III. 652.
Warmannus, *Conſtantienſis Epiſcopus* I. 275. 277. 278. III. 476. 739. 740.
— — *de Dillingen Comes* III. 739.
Warmout III. 525.
Warta III. 548.
de Warta, *Rudolphus* III. 700.
Wartberg, *caſtrum* I. 434.
de Wartberg, *Comes Burghardus* I. 1040.
— — *Wigger* III. 648.
Wartburg, *arx prope Iſenacum* I. 434. 1039. 1046. 1142. 1308. 1310. 1320. 1322. 1328. 1329. 1330. 1331. 1334. 1337. 1342. 1343. 1360. 1368. 1369. 1371.
de Wartenberg, *Petrus*, Imperialis Curiæ Magiſter III. 834. 837.
Waſagga, *Terra* III. 109.
Waſahilt III. 496.
Waſda, *foreſtum*, Hollandiæ Comitibus tributum III. 69.
de Waſnadio, *Hugo* III. 235. 236.
de Waſſenberga, *Comites* I. 1008.
Waſſenburg, *caſtrum* I. 1321. 1345. 1350.
— — *monaſterium* I. 1302.
Waſunga, *urbs* III. 634. 639.
Watto (Waſo & Wazo) *Leodienſis Epiſcopus* I. 290. III. 118. 119.
Waydhoffen in Styria I. 1288.
Waserloſum III. 571.
de Webinlingen, *Giſela* I. 1036.
Wechelus, *Andreas*, hujus merita in rem hiſtoricam II. 1.
Wade, *caſtrum* III. 260.
Wedagenſteen, *caſtrum* III. 817.
in Wedegonis monte Monaſterium fundatur III. 810.
— — ad civitatem Mindenſem transfertur ibid.
Wedekindus, *Mindenſis Eccleſiæ præpoſitus* III. 829.
— — I. de Hoya, *Mindenſ. Epiſc.* II. de Monte, *Mindenſ. Epiſc.* III. 816. Vide *Widikindus*.
Wederavia I. 99. 439.
Wegding III. 746.
Wegintrid III. 495.
Wehilo, *miles* III. 475. 476.
Wehmar, *villa* I. 316.
Weiblinga I. 248.
Weichbild III. 830.
Weidahaburg, *locus* I. 310.
Weilburg, *caſtrum* I. 100.
de Weimar, *Comites*. Vide *Vinarienſes*.
Weimar *urbs*. Vide *Vinaria*.
Weingarten, *Monaſterium* II. 733. III. 708.
Weringariorum *familia* III. 668.
Weinsberg, *caſtrum* I. 675. II. 349. 767.
Weiſſenburgenſe *Monaſterium* I. 1129.
Weiſſenfels, *oppidum* I. 1189. 1234.
— — *Monaſterium*, ibid. I. 1188.
— — *Comites* I. 1319.
Weiſſenſee, *oppidum* I. 1041. 1042. 1053. 1320. 1321. 1336. II. 809.
Weiſſenſtatt II. 594.
Weitaha, *fluv. & villa* III. 565. 595. 606. 615. 620. 638.
Weitzendorff I. 439.
de Weldenſa, *Comites* I. 1368.
Weldricheshuſen III. 647.
Welfzolt I. 1093.
Walpelholz, *locus* I. 1151.
Welph *Comes*, *ſocer Ludovici Pii* I. 227.
— — *Comes Sueviæ* I. 275. 279. 311.
— — cum Brunone, Epiſcopo Auguſtano, contendit III. 473.
— — *Bavariæ Dux* I. 298. 387. 394. 405. 412. 417. 419. 423. 637. 653. 675. 1144. 1148. II. 349. 350. III. 697.

Welph, *Carinthiæ Dux* I. 298. 650.
— — *filius Azonis*, *Italiæ Marchionis* 3. 343.
Wellenburg, *caſtrum* III. 684.
de Welza, *Joh. Conſtantienſ. Epiſcop.* III. 775.
Wenceslaus, *Imperator & Bohemiæ Rex* I. 1108. 1214. 1220. 1224. 1353. 1355. 1357. 1359. III. 334. 337. 355. 356. 357. 372.
— — *Bohemiæ Rex*, ſub corona Imperatori miniſtrat III. 751.
— — II. *Bohemiæ Rex* I. 1048. 1050. 1053. 1054.
— — III. *Bohemiæ Rex* I. 1051. 1054. 1055.
— — *Saxoniæ Dux* I. 1107.
— — *Brabantiæ & Lucemburgenſis Dux* III. 332. 333. 337. 338. 355. 360.
— — *Opaviæ Dux* III. 834. 837.
S. Wenceslaus, *Bohemiæ Dux* 3. 812. 820. II. 533. 534. III. 81. 83.
Wensgau, *pagus* I. 42. n. d.
Wenthuſen, *caſtrum* I. 1349.
Wentilgerushuſum III. 613.
Werab III. 643.
Werben, *villa* I. 1188.
Werchuſen, *locus* 3. 1344.
Werde, *caſtrum regium* III. 303.
— — ſ. *Weyda* I. 1347.
Werden, *Monaſterium Monialium Auguſtanarum prope Hannover.* III. 811.
Werdo, *S. Galli Abbas* I. 220.
S. Werenfridus III. 29. 30. 82.
Werinbraht III. 627.
Werinburg III. 522. 627.
Werinesbrunn III. 605.
Werinfrid III. 633. 635.
Werinus, *Comes Francorum* 3. 35.
Weringenner, *marca* III. 555.
Weringer III. 498.
de Weringerode, *Comites* I. 1345. 1349.
— — *Comes Dietericus* I. 1107.
Weringevve, *pagus* III. 489. 498. 526. 527. 534. 540. 542. 551. 585. 587.
Werinharius, *Argentoratenſ. Epiſcop.* I. 271. 273. 275. III. 462. 467. 475.
— — *Augienſ. Abbas* 3. 271.
— — *Kyburgenſis Comes* I. 275. 276.
Werinhart III. 506. 527.
Werinher, *Scholaſticus* III. 624.
Werinolt III. 577.
de Wernaue, *Wilhelm.* III. 436.
Wernborch, *caſtrum* I. 1109.
Wernerus, *juvenis*, *martyr* I. 1049.
Wernerus, *Moguntin. Archi-Epiſcop.* 3. 4[illegible]. 1045. 1049. 1103. 1146. 1181. 1187.
— — *de Stauffen*, *Colonienſ. Archi-Epiſc.* III. 795.
— — *Magdeburgenſ. Archi-Epiſcop.* 3. 1143.
— — *Argentoratenſ. Epiſc.* I. 317. 332. III. 467.
— — *de Stauffen*, *Conſtantienſ. Ep.* III. 745.
— — *Merſeburgenſ. Epiſc.* 3. 356. 1143.
— — *Mindenſ. Epiſc.* III. 809. 812.
— — *Fuldenſis Abbas* I. 314. 315.
— — *Corbejenſ. Abbas* I. 344.
Wernerus *Comes*, familiaris Henrici IV. I. 330. 332. 336.
— — *Abbas S. Galli* III. 697.
Wernher, *Decanus* III. 499. 652.
Wernharius, *miles* III. 467.
Werra, *fluv.* I. 368.
de Werirda, *Henricus* I. 1345.
Wertuum, *Scholaſticus* III. 624.
Wervvölffe I. 1347. 1359.
Weſela, *urbs* 3. 1049.
Weſeræ inundatio magna III. 815. 816.
Weſſelprun, *Abbas* III. 675.
de Weſterburg, *Domini & Comites* I. 1288. III. 175. 290. 291. 310.
Weſtereiſenberg III. 809.
Weſterenfeld III. 539.
Weſterfalt, *Regio* I. 59.
Weſtergem, *Comitatus* III. 166.
Weſtergoviæ *Comitatus* III. 181.
Weſtheim III. 522. 565. 573. 581. 582. 584. 601. 626.
de Weſtheim, *Sigilobus* III. 645.
Weſtheimer *marca* III. 495. 576. 577. 606. 625. 633. 638.
Weſthuſen III. 535. 551. 576.
Weſtphali a Francis ſuperati 3. 38. 39. 42. 220. 781. 782. 848.
Weſtphalia fit Chriſtiana II. 518.
Weſtphaliæ *Ducatus* I. 1301. III. 291. 839.
— — Colonienſi Eccleſiæ cedit I. 1315. III. 209.
Weſtrogothi II. 278. 279.
Wetareiba, *pagus* III. 581. 637. 639. 640.
Wetarunga, *villa* III. 617. 631.
Wetarunge, *marca* III. 615.
Wetel, *Moguntinus Archi-Epiſcopus* 3. 426. Vid. *Wetzel.*
Weteringhen, *Gerhardus* III. 335.
Weterungen III. 554. 627. 636.
Wetoterovvibo III. 636.
Wetteraviæ *Comites* I. 313. 644. 805.
de Wertingen, *Comites* I. 1134.
de Wevelighoven III. 349. 353.
de Wevverling, *Johannes* I. 1107.
Weyda, *caſtrum* I. 1347.
de Weyda, *Comites* III. 245.
de Weymar *Comites*, vide *Vinarienſes Comites.*
de Weyſenbach, *Nobiles* 3. 1253.
Weadesrot III. 544.
Wetzel, *Mogunt. Archi-Epiſcop.* I. 426. 657. 1146. 1147.
— — *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* I. 356. 384. 396. 401. 410. 654. 655. 1244.
Wetzlaria, *urbs* III. 276.
S. Wibertus. Vide *Wigbertus.*
Wiblingen, *monaſterium* III. 672.
S. Wiborada 3. 256. 257. III. 803.
Wibrata III. 669.
Wichbild III. 830.
Wichmannus, *Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus* 3. 1166. 1167.
Wickboldus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 302. 303. 310. 345.
Wickfridus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 81. 85.
Wiclef, *Johannes* I. 1223. 1230. III. 350. 358.
— — hujus dogmata III. 359.
— — in Concilio Conſtantienſi condemnatur III. 386.
Wicred, *Angl. Rex* 3. 764.
Wida, *urbs* I. 1364.
de Wida, *Advocati* I. 1160. 1161. 1162.
— — *Henricus* Dominus I. 1160. 1161.
Widano III. 583.
Widarolt III. 606. 617. 618.
Widehngia, *regio* I. 1163.
Widelo, *Mindenſis Epiſcopus* III. 811.
Widenanſe III. 544. 568.
Widenes, *caſtrum* III. 275. 300.
Wideradus, *Fuldenſis Abbas* I. 325. 327. 347. 386.
Widerolt III. 616.
Widgerus, *Ravennatenſis Epiſcopus* I. 286. 287.
Widichil, *Britannorum Rex* I. 91.
Widigaſt I. 707.
Widikindus, *Miſnenſis Epiſcopus* III. 834. 836. 838.
Wido, *Rex Italiæ* I. 802. 803. 804. 805.
— — *Mediolanenſis Archi-Epiſcopus* I. 286. 289.
— — *Cremonenſis Epiſcopus* 3. 972.
— — *Dux Caroli M.* I. 784.
— — *Comes* I. 49.
— — *Dux Spoletanus* 3. 247.
— — Vid. Guido.
B. Wido, *Pompoſæ Abbas* I. 288. 289.
Wielantesheim III. 561. 563.
Wielrat III. 682.
Wigantenſtein, *caſtellum* I. 361.
Wigbaldi, *Comitatus* III. 526. 532.
S. Wigbertus I. 310. 317. 808. 809. 817. 861. 1030. 1084. III. 845.
— — hujus Eccleſia I. 311. 312.
Wigbertus, *Merſeburgenſis Epiſcopus* I. 1136.
— — *Ravennatenſ. Archi-Epiſcopus* I. 656.
— — *Marchio & Monachus* I. 427.
Wigboto III. 514. 623.
Wigbrahtes III. 516. 582.
Wigbranderoth III. 652.
Wigers, *caſtrum* 3. 1360.
Wigfrideshuſen III. 563.
Wigfridus, *Colonienſis Archi-Epiſcopus* I. 102. 107. 815.
Wiggericus, *presbyter* III. 543.
Wigger, *Fardenſis Epiſcopus* III. 828.
— — *Presbyter* III. 582. 993.
Wiggeres, *locus* III. 641.
— — *Camerarius* III. 652.
Wighardes III. 548.
Wighardesheym III. 518.
Wightigeshuſen III. 542.
Wigmannus, *Comes* I. 1367.
Wigmodia, *Provincia* 3. 48. 52.
Wignandesfanck III. 548. 581.
Wigrieshuſen III. 538.
Wihtungen III. 598.
Wilaresfeld, *villa* III. 490.
de Widda, *Jacobus* III. 431.
Wildenandus, *Halberſtadienſis Epiſcopus* I. 1121.
de Wildenau, *Nobiles* I. 1337.
Wildeneck, *caſtrum* I. 1334.
de Wildenſe, *Comites* I. 1308.
de Wildenſtein, *Anshelmus* III. 746.
Wildurobibo III. 544.
Wileneburg, *caſtrum* I. 100.

Wiletius,

Wilerius, *Gruriæ Comes* II. 395.

Wilfelingen, *caſtrum* I. 298.

Wilfridus, *Angliæ Epiſcopus* I. 203. 205. 211,

Wilhelmitarum *Ordo* II. 551.

— — *Eremitæ*, quinam I. 1182.

Wilhelmus, *Comes Hollandiæ*, Rex *Germaniæ* I. 432. 1044. 1045. 1102. 1173. 1329. II. 557. III. 133. 220. 245. 249. 259. 260.

— — Electio ipſius ubi facta? III. 260.

— — hujus Coronatio Aquisgrani III. 268.

— — ſolenniter fit miles III. 266. 267.

— — hujus varia geſta III. 269. 270. 272. 273.

— — hujus mors III. 270.

Wilhelmus, *Conqueſtor*, Rex Anglor. I. 377. 652. 839. II. 542.

— — *Rufus*, Rex Anglorum II. 546. III. 147.

— — *Scotiæ Rex* I. 916. 917. 920.

— — Malus, *Siciliæ Rex* I. 884. 887. 888. 890. 897. 898. 900. 901. 972. III. 190. 200. 206. 223.

— — II. Bonus, *Siciliæ Rex* I. 901. 921. 924. 932. 998. III. 195.

S. Wilhelmus, *Puer martyr* I. 909. 919. II. 549. III. 176.

Wilhelmus, *Moguntinus Archi-Epiſcopus*, Ottonis M. fil. I. 102. 107.—112. 314. 646. 815. 818. 1122. 1133. 1303.

— — *Colonienſis Archi-Epiſcopus* III. 312. 334. 335. 340.

— — *Remenſis Archi-Epiſcopus* I. 1003. 1005.

— — *Senonenſis Archi-Epiſcopus* III. 82.

— — *Argentoratenſis Epiſcopus* I. 275. 317. III. 463.

— — *Burdegalenſis Epiſcopus* I. 911.

— — *Leodienſis Epiſcopus* III. 220. 261.

— — *Lugdunenſis Epiſcopus* I. 1190.

— — *Mindenſis Epiſcopus* III. 814.

— — *Burſche*, *Mindenſis Epiſcopus* III. 812. 817.

— — *Trajectenſis Epiſcopus* I. 299. 332. 333. 404. 405. III. 121. 123. 230. 300. 301. 302.

Wilhelmus Eremita, *Dux* olim *Aquitaniæ* II. 549.

— — *Bavariæ Dux* I. 1275. 1288.

— — Protector Concilii Conſtantienſis III. 388.

— — *Dux Brunſuicenſ.* I. 435. 1109. 1111. 1112. 1113. 1115.

— — *Burgundiæ Princeps* I. 672. II. 531.

— — *Geldriæ Dux*, hujus varia geſta III. 360. 361.

— — *Longaſpata*, Normanniæ Dux I. 933.

— — *Marchio Saxon.* I. 298. 322. 323. III. 471.

— — I. *Cocles*, *Marchio Miſnenſis*, Friderici Severi fil. I. 1216. 1342. 1347. 1350. 1354. 1355. 1356. 1361.

— — II. *Dives*, *Marchio Miſnenſis*, Frid. Bellicoſi frater I. 1216. 1233. 1354. 1356—1363.

Wilhelmus III. *Thuringiæ Landgravius*, Frid. Bellicoſi fil. I. 1235. 1239. 1241. 1243. 1255. III. 409.

— — *Thuringiæ Marchio* I. 1142.

— — *Haſſiæ Landgravius* I. 1272. 1276.

— — *Abbas in Hirſau* III. 742.

— — *Hirſchfeldenſis Abbas* I. 1300.

— — *Burgundiæ Comes* I. 417.

— — I. *Hollandiæ Comes* III. 225. 229. 249.

— — II. *Hollandiæ Comes.* Vid. Wilhelm. Rex Germ.

— — III. Bonus, *Comes Hollandiæ* III. 306. 307. 308.

— — IV. *Holland. Comes* III. 307. 325. 326. 331.

— — V. *Hollandiæ Comes* III. 331. 332. 335. 338.

— — VI. *Hollandiæ Dux & Comes* III. 364. 368. 370.

— — *Juliacenſis Comes* III. 259. 260. 261. 354.

— — *Pictavienſis Comes* I. 283. 284. 318.

— — *de S. Amore*, *Pariſienſis* I. 1183. III. 274.

— — *Durandus* I. 1188. II. 554.

— — *Pariſienſis* Ordinem Auguſtin. mendicant. iſtituit III. 233.

Wilinaburch I. 100.

Willa, *uxor Berengarii*, *Regis Italiæ* I. 109. 110. 111. 314. 646.

Willarius, *Venetorum Dux* I. 55. 57.

Willehadus, *Bremenſis Epiſcopus* I. 1126.

Willehardus de *Biberaha* III. 644.

Willehart III. 644.

S. Willibaldus III. 29. 643.

— — *primus Eichſtettenſis Epiſcopus* I. 215. 632. 1027. 1028. III. 31. 555. 563.

de Willihart, *Tragebodo* III. 647.

Willibertus, *Colonienſis Archi-Epiſc.* I. 73. 85. 91. 92. 239. 797. III. 66. 71.

Willibrandus, *Paderbornenſ. Epiſcop.* III. 251. 252. 253. 258.

S. Willibrordus I. 772. 1290.

— — *Friſonum Apoſtolus* I. 208. 209. 626. 764. 765. 1027. III. 29. 30. 35.

— — *Trajectenſis Epiſcopus* I. 1126.

Willicoma III. 508.

Willigiſus, *Moguntin. Archi-Epiſcop.* I. 272. 316. 647. 648. 674. 677. 825. 1035. 1090. 1132. 1134. III. 101. 821.

— — *Cancellarius* III. 825.

Williharii *ſepes* III. 595.

Williperahi III. 567.

Willirſtet, *caſtrum* I. 1344.

Willo, *Presbyter* III. 634.

Wilmar, *curtis* III. 120.

de Wilnovve, *nobilis* I. 437.

Wilzi, *Slavi* I. 55. 56. 58. 59. 311. 635.

— — a Carolo M. ſuperati I. 45. 221.

Wimelberg, *Haſſiæ caſtrum* I. 1297.

Wimphelingius, *Jacobus* I. 1118. 1267. 1275. II. 396.

Wimpina, *Conradus* I. 1271.

Winciburg, *caſtrum* I. 1312.

Windebrunna III. 548.

de Windecke, *Henricus* III. 291.

— — *Johannes* III. 755.

Windenhoheimen *marca* III. 555.

Windoheim, *villa Francica* I. 707.

Windsheim, *Civitas Imperialis* I. 1355.

Winegereshuſen III. 548.

Winegiſus, *Spoletanorum Dux* I. 49. 222.

Winfridus, vide *Bonifacius.*

S. Winiholdus, *Abbas* III. 29.

Winidi, *populus* I. 821.

Winili, vide *Longobardi.*

Winilorum *gens* I. 174.

Winitharius, *Oſtro-Gothorum Rex* I. 698.

S. Winnochus, *Brito* I. 742. 831.

Winsberg, *caſtrum* I. 436. 675.

de Winsberg, *Comites* I. 1187.

de Winsheim *Barones* I. 1358.

Wintberg, *caſtrum* I. 1190. 1195. 1216. 1336. 1348.

Winterſtein, *caſtrum* I. 437.

Winterthur III. 718.

— — Decanatus Conſtantienſis Parochiæ III. 784.

io Winterthus decimæ III. 746.

Wintgraba III. 487. 492. 495. 496. 498. 508. 513.

— — *marca* III. 492. 494. 496. 505.

Wintherius, *Cancellarius* III. 824.

Wintherus, *Merſeburgenſ. Epiſcopus* I. 1141.

de Winzenberg, *Hermannus* I. 673. 676.

— — *Landgrav. Thuringiæ* I. 1313. 1318.

Wipertus, *Groicenſis Marchio* I. 1038. 1127. 1152. 1153.

— — *Miſnenſ. Epiſc.* I. 1137.

Wippo, *Presbyter*, vitam Conradi II. ſcribis III. 459.

Wirben, *caſtrum*, contra Luſatos I. 278. III. 479.

— — *villa* I. 1178.

Wirderpf III. 619.

de Wirha, *Henricus* I. 1154.

Wirza, *Obotritorum Rex* I. 47.

Wiſara, *ripa* III. 653.

Wiſefeld III. 653.

Wiſendaha III. 644.

de Wiſſenſe, *Henricus* I. 1326.

Wiſi-Gothi I. 693. 713. 717. 721. 722. 726. 729. 732. 736. 749. 754.

— — horum varia geſta I. 698. 701. 702. 707. 708. 769. III. 12.

— — horum Reges I. 697. 743. 744. 746. 754. 758. 761. 766.

Wiſuniaha III. 558. 565.

Witegevo, *Augienſis Abbas* I. 267. 268.

Witgarius. *Auguſtan. Epiſcop.* I. 87.

Witger III. 602.

Withan, *Obotritorum Rex* I. 784.

Withmannus, *Magdeburgenſ. Archi-Epiſc.* I. 428.

Witigis, *Gothorum Rex* I. 175. 734.

Witigo, *Miſnenſ. Epiſc.* I. 1188.
Witin, *caſtrum* I. 432.
Witla, *emporium* I. 229. 792.
Witmar III. 504.
Witoldus, *Lithuaniæ Princeps* III. 356. 358.
de Wittlinsbach, (ſ. Vitelsbach) *Palatini Comites* I. 1041. 1096. 1247.
— — *Otto Palatinus* I. 1167. 1168. III. 231.
Wittenberg, *urbs* I. 1173. 1232.
— — a Friderico Sapiente inſigniter ornata I. 1259.
— — hujus Academia I. 1233.
Wittigo, *Numburgenſ. Epiſc.* I. 1206. 1214.
— — II. *Numburgenſ. Epiſc.* I. 1219. 1220.
Wittikindus, *Saxonum Dux* I. 219. 220. 781. 782. 1120. 1121.
— — hujus fata III. 43.
— — hujus geſta varia I. 220. 635.
— — hujus geſta contra Francos I. 38. 39.
— — hujus geſta cum Carolo M. I. 40. 41. 42.
— — baptizatur I. 43. 220. 635.
— — hujus poſteri III. 80.
— — *Corbejenſis Monachus* I. 820. 1133.
de Wittin, *Theodoricus Comes* I. 1121.
Wituram III. 559.
de Witzleben, *Dietricus* I. 1365.
Wivveres, *villa* III. 654.
Wizan, (ſ. *Wiza*) *Slavorum Princeps* I. 45. 222.
Wizenhauſen, *caſtrum* I. 1331.
Wizzideg III. 541.
de Wœrden, *domini* III. 304. 305.
Wolbodo, *Leodienſ. Epiſc.* III. 107. 108. 109.
Wolckenburg, *caſtrum* III. 261.
de Wolekinberg, *Volradus* I. 1196.
Woldemarus, *Brandenburgenſ. Marchio* I. 1340.
— — *Pſeudo-Marchio* I. 1346.
Wolfboten, *presbyter* III. 523. 536.
Wolfnelmesbrunnen III. 548.
Wolferadus, *Veringenſis Comes* I. 113.
Wolfesboudil III. 544.
Wolfeshard III. 549. 595.
Wolfesharoder marca III. 582.
S. Wolfgangus, *Ratisbonenſ. Epiſcop.* I. 265. 266. 316. 1034. 1089. 1135.
Wolfgerus, *Epiſc.* III. 624.
Wolfharius, *Epiſc. Rinenſis* III. 705.
Wolfhart, *presbyter* III. 536. 567.
Wolfheimee III. 604.
Wolfleon, Wolflos, Wolfleos, *Conſtantienſ. Epiſc.* I. 225. III. 706.
Wolfleoa, *diaconus* III. 622.
Wolfmunt, *Advocatus Abbatis Fuldenſis* III. 573. 585. 623.
Wolfmunteshuſen III. 613.
Wolfolteſtrevva III. 575.
Wolfpoto, *Leodienſ. Epiſc.* I. 273.
Wolframmus, *emanuenſis* III. 549.
Wolfriheheshuſen III. 632.
Wolishagen, *oppidum* I. 426.
de Wollenberg, *Comites* I. 1131.
Wolnatingahuſen III. 831.
Wordenborch, *caſtrum* III. 329.
Wormatia, *civitas Imperialis*, hujus fata I. 34. 35. 38. 39. 40. 41. 105. 240. 295. 299. 332. 338. 351. 365. 367. 368. 371. 372. 378. 383. 386. 390. 397. 404. 407. 412. 416. 638. 641. 643. 672. 678. 1071. II. 297. 302.
Wormatienſis (ſ. Vangionenſis) *Epiſcopatus* I. 1128. II. 520.
— — *Epiſcopi* aliquot I. 105. 318. 335. 343. 377. 401. 402. 412. 416. 657. 673. 827. 1083. III. 697.
— — horum controverſiæ cum urbe I. 365. 372. 373.
— — *Duces* I. 1138. II. 325.
Wormo, *Danorum Rex* I. 313.
Wornick, *caſtrum* III. 291.
Woronch, *caſtrum* III. 280. 281.
Wortegernus, (ſ. *Wortegirnus*) *Britannorum Rex* I. 709. 711. 712. 714. 715.
Wucronin, *Rex* I. 313.
Wulbrandus, *Mindenſ. Ep.* III. 817.
Wuldarih III. 503. 590.
Wulfarius, *Mindenſ. Epiſc.* III. 808.
Wulfenbuttle, *urbs* I. 1107. 1110. 1113. 1115.
de Wulfirdorff I. 1365.
Wulfoaldus, *Major domus Franciæ* I. 758. 762.
S. Wulframnus, *Senonenſ. Epiſc.* I. 769. III. 30.
Wullinaſtads III. 563.
de Wunſtrope, *comites* III. 811. 814.
Wuntherius, *Cancellarius* III. 832.
Wurmbingen, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 788.
Wurtenbergenſes *Comites* I. 1170. 1200. 1239. 1247. III. 436. 441. 684.
— — *Duces* I. 1269. 1272. 1275.
Wurtzburg, *civitas* I. 363. 364. 365. 675. 765. 846.
Wurtzburgenſis *Epiſcopatus* origines I. 215. 632. 774. 1300. II. 520.
Wurzburg. (ſ. Herbipol.) *Epiſcopi* I. 94. 96. 108. 215. 277. 278. 286. 310. 313. 318. 359. 394. 395. 404. 405. 412. 423. 426. 427. 430. 435. 626. 632. 647. 649. 667. 671. 672. 673. 676. 762. 764. 765. 846. 1027. 1046. 1084. 1092. 1128. 1144. 1158. 1167. 1187. 1196. 1217. 1228. 1241. 1242. 1245. 1288. 1350. 1356. 1358.
Wurzen, *eccleſia* I. 1148.
Wuſtervvitz, *Engelbertus* I. 1227.
S. Wybrandus, *martyr* III. 804.
de Wyda, vide *Wida.*
Wyleka, *cœnobium virginum* III. 93.
Wyha, *urbs* I. 1339. 1344.
Wyl, *caſtrum* diſruptum III. 747.
Wynovv, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 786.
Wynthuſen, *caſtrum* I. 1349.
S. Wyro III. 31.
Wytzeleibinin, *locus* I. 1344.

X.

XAnthus, *Sicyoniorum Rex* I. 484.
Xanthus *Bœotius* I. 497.
Xantis, *Troja minor* III. 69.
Xenocrates, *Philoſophus* I. 128. 307. 525. II. 446.
Xenodochium Hieroſolymis conſtruitur II. 195.
Xenophon I. 523.
Xerxas, *Perſarum Monarcha* I. 127. 307. 506. 517. 521. II. 151. 377. 443.
— — II. *Perſarum Rex* I. 128. 307. 506. 521. 522. II. 444.
— — — ab Alexandro Severo victus I. 1066.
— — ſ. Balæus I. *Rex Aſſyr.* I. 480. II. 72. 122. 376. 411.
— — *Philoſophus* II. 439.
Xiſtus, *P. R.* Vide *Sixtus.*

Y.

YBerlingen III. 746.
Yda, *Alberti, Duc. Bav. rector. Hollandiæ, filia* III. 351.
— — *Ducis Lotharing. filia* III. 119.
Ydermans Saul, *Idolum Saxonum* II. 716. Vid. *Irmenſeul.*
Yeſſeniz, *Johannes* I. 1227.
Ylberg, *Eulenburg*, civitas I. 1358.
Ylborg, à Julio Cæſare conditum I. 1297.
Ymania, Loſſenſis Comitis filia III. 183.
Ὑπαντῆς, ſ. *Purificationis Mariæ* feſtum I. 735. 1024. 1078.
Yringus, *Avarorum princeps* I. 784.
Yſachii, *Conſtantinop. Imp. filia, uxor Regis Philippi* I. 1168.
Yſelmonda, *caſtrum* III. 136.
Yſenachum I. 434. 1186. 1330. 1345.
de Yſenberg, *Dietherus* Comes I. 1246.
— — *Kuno* I. 1332. 1336.
de Yſenburg, *Fridericus* Comes I. 1099.
Yſenichesberg, *caſtrum* I. 1331. 1337.
Yſni, *Decanatus Conſtantienſis Parochiæ* III. 793.
Yſo, *S. Galli Doctor* famoſiſſimus III. 707.
Yvoi, *caſtrum* I. 321.

Z.

ZAbdas, *Ep. Hieroſolym.* I. 574. 587.
Zachæus, *Ep. Hieroſolym.* I. 137. 565. 567.
Zacharias, *Propheta* I. 127. 513. 515. II. 133. 150. 440. 442.
— — *Jojada ſ. Barachiæ fil.* I. 124. 307. 501. 502. II. 225. 428.
— — *Pater Joh. Baptiſtæ* II. 226. 464.
— — qui & Aſarias, *R. in Juda* I. 501.
— — *R. in Iſraël* I. 504. II. 430.
— — P. R. I. 31. 214. 215. 310. 632. 633. 773. 774. 1030. 1014. II. 298. 299. 300. 301. 521. 660. II. 36. 37.
— — *Patriarcha Hieroſolymitanus* I. 749.
— — *Presbyter* I. 49. 50.

Zacharias, *Protoſpatarius Juſtiniani* I. 22. 626.
de Zæmeren, *Henricus* hiſtoricus III. Præfat. s.
Zaringiæ, *Ducum* familia III. 742.
— — *Duces* III. 210. 239.
— — *Dux Bertholdus* II. 551. 553.
— — *Gebebardus, Conſtantienſis Epiſcopus* III. 742.
— — *Conradus*, fit Burgundiæ Princeps I. 672. 677.
Zagabrienſis, *Epiſcopus* II. 907. 908.
Zaleucus, *Locrenſium legislator* I. 509. II. 435.
Zaliabus, *frater Bajaceti* I. 1264.
Zallis, *floruerunt magna ſtudia literarum* III. 371.
Zambarellis, *Franciſcus* I. 1229.
Zameis (ſ. *Ninyas, R. Aſſyr.*) I. 478.
Zangenesbach III. 548.
Zatuni, Præfectus civitatis Barcinonæ I. 51.
Zatus, *R. Lazorum* I. 731.
Zazo III. 541. 546. 623.
Zeb (ſ. *Zebee Rex*) II. 100. 418.
Zebennus, *Antiochenus Epiſcopus* I. 141. 575. II. 262.
Zedechias, *R. Judæorum* I. 511. II. 437. Vide *Sedechias*.
Zeelem, *Arnoldus* III. 281.
Zelandiæ *Comites* III. 221. 305. 317. 331. 397.
Zeliotes, *R. Hunnorum* I. 720. 731.
Zeltanch, *caſtrum* III. 313.
Zenon, *martyr* I. 142. 293. 295. 583. 993.
Zeno, *P. R.* II. 517. Vid. *Conon*.
Zeno, *Imp. Orientis* I. 165. 167. 308. 611. 612. 613. 713. 725. 747. 1075. II. 281. 500. III. 12.
— — Philoſophus Stoicus I. 522. 528.
Zenonis, *Confeſſoris, reliquiæ* Ulmam perferuntur I. 295.
Zenonis, *Archiepiſcopalis civitas* III. 46.
Zenobia, *Regina* I. 144. 584.
— — hujus familia Romæ clara I. 584.
Zenobius, *martyr* I. 146.
Zenzius, *Ep. Bellunenſis, factus Papa* III. 128.
Zephyrinus, *P. R.* Vide *Severinus*.
Zephyrus III. 682.
Zethus, *Thebis regnat* I. 488.
— — *Ægyptiorum Dynaſta* I. 489.
Zeuxippus, *ultimus R. Sicyoniorum* I. 122. 496.
Zeuxis, *pictor* I. 127. 518.
Zeyſo, *Auguſtenſis Epiſcopus* III. 666.
Ziebebrun III. 578.
de Ziegenhayn *Comites, horum genealogia* I. 1316. 1318. 1352.
— — *Comes Fridericus* I. 1370.
Ziegenrück, *caſtrum* I. 1347.
de Ziert, *Johannes* III. 295.
Zierzee, *Collegium Canonicorum*, fundatur III. 340.
Zigerbach III. 544.
Zimbra, *villa* III. 614.
Zindergeshaga III. 69.
Ziptinæus, *Dux Bohemiæ* I. 809.
Ziſcha, *Dux Bohemorum Huſſitarum* II. 917. ſeqq.
Zitcoma III. 557.
Zittavia, *urbs* I. 1220.
Zitvvart III. 596.
Zimcilesbach III. 541.
Zizuni, *frater Bajaceti* I. 1264.
Znoyma, *oppidum* III. 389.
Zoë, *martyr* I. 145. II. 488.
Zoenſis, *oppidum* III. 444.
Zœrs, *caſtrum* III. 379.
de Zollern, *Comites* aliquot, & horum genealogia I. 299. 1189. II. 836. 909. III. 751. 765. ſeqq.
Zopyrion, *Dux Alexandri M.* I. 89.
Zoroaſter, *Magus & Magiæ inventor, Rex Bactrianorum* I. 307. 478. II. 408.
Zorobabel, *Princeps, Sacerdos Judæorum* I. 127. 513. 514. II. 150. 225. 440. 442.
Zoſima III. 662. 666.
Zoſimus, *P. R.* I. 155. 604. 706. 1073. II. 273. 278. 370. 387. 496.
— — *Auguſtæ fit Epiſcopus* III. 665.
Zudenſis, *Epiſc.* III. 321.
Zuederus, *de Kulenborch, Trajectenſis Epiſc.* III. 402. ſeqq.
— — *Uterla, Archi-Diaconus Traject.* III. 329.
de Zulen, *milites* III. 276.
Zuleymen, *Ammiras Sarracenorum* I. 768. 769.
Zumi, *olim populi Germ.* II. 613.
Zuncilesbach III. 541.
Zundipolch. Vide *Zvvendebold*.
Zurzach III. 747.
Zuſacienſe, *oppidum* Eccleſiæ Colonienſi accedit III. 23.
Zutphaniæ *Comites* III. 111. 117. 128. 169. 179. 307. 351.
Zuylen III. 397.
de Zuythentlania *dominium* III. 397.
Zuzzelenheim III. 526.
Zvvartevvader, *Monaſterium Ordinis S. Benedicti* III. 252.
Zvvell, *civitas* III. 402.
Zvvendeboldus, *R. Matabenſium* I. 90. 95. 239. 241. 246. 247. 249. 250. 253. 802.
— — filius naturalis Arnolphi, Rex Lotharingiæ I. 91. 94. 95. 96. 97. 98. 249. 251. 253. 643. 803. 805. 1032. II. 320. 321. 322.
Zvvickau, *urbs*, hujus fata I. 1158. 1163. 1164. 1178. 1192. 1200. 1338.
— — *Monaſterium*, ibid. I. 1160.
Zvvifalten, *monaſterium* II. 274. III. 702.
S. Zvvicbertus III. 59.
Zvvirge, Maresfeldun III. 578.
Zvvirgenlichesfeldun III. 578.
Zvvollis III. 329.
Zvvollenſis, *Epiſcopus* III. 253.
Zvvisgenfach III. 575.
de Zvvyrin, *Comites*. Vide *Suerin*.
Zymmern, *villa* I. 1339.

Digitized by Google

Digitized by Google

141
L
15

Digitized by Google

Digitized by Google